

Holy Bible

Aionian Edition®

Ti Biblia
Ilocano Bible

AionianBible.org

The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as "The Purple Bible"

Holy Bible Aionian Edition ®

Ti Biblia
Ilocano Bible

CC Attribution ShareAlike 4.0, 2018-2023

Source text: eBible.org

Source version: 4/21/2023

Source copyright: CC Attribution ShareAlike 4.0

Door43 World Missions Community, 2019

Formatted by Speedata Publisher 4.13.11 (Pro) on 7/24/2023

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc

<https://Nainoia-Inc.signedon.net>

We pray for a modern public domain translation in every language

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Ilocano at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation!* What is an *un-translation?* Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates ten additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

This *un-translation* helps us to see these ten underlying words in context. The original translation is unaltered and a note is added to 63 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org, with Android, and TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal... and purple is the color of royalty!

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Genesis	11
Exodo	41
Levitico	67
Numero	87
Deuteronomio	113
Josue	135
Uk-ukom	150
Ruth	165
I Samuel	168
II Samuel	187
1 Ar-ari	203
2 Ar-ari	222
1 Cronicas	240
2 Cronicas	257
Ezra	278
Nehemias	284
Ester	293
Job	298
Dagiti Salmo	314
Dagiti Proverbio	349
Eclesiastes	363
Kanta ni Solomon	368
Isaias	371
Jeremias	400
Un-unnoy	434
Ezekiel	437
Daniel	468
Oseas	478
Joel	483
Amos	485
Obidias	489
Jonas	490
Mikias	492
Nahum	495
Habakkuk	497
Sofonias	499
Haggeo	501
Zacarias	502
Malakias	508

NEW TESTAMENT

Mateo	513
Marcos	533
Lucas	546
Juan	568
Dagiti Aramid	584
Roma	605
1 Corinto	614
2 Corinto	623
Galacia	629
Efeso	632
Pilipos	635
Colosas	637
1 Tesalonica	639
2 Tesalonica	641
1 Timoteo	642
2 Timoteo	645
Tito	647
Filemon	648
Hebreo	649
Santiago	656
1 Pedro	659
2 Pedro	662
1 Juan	664
2 Juan	667
3 Juan	668
Judas	669
Paltiing	670

APPENDIX

Reader's Guide

Glossary

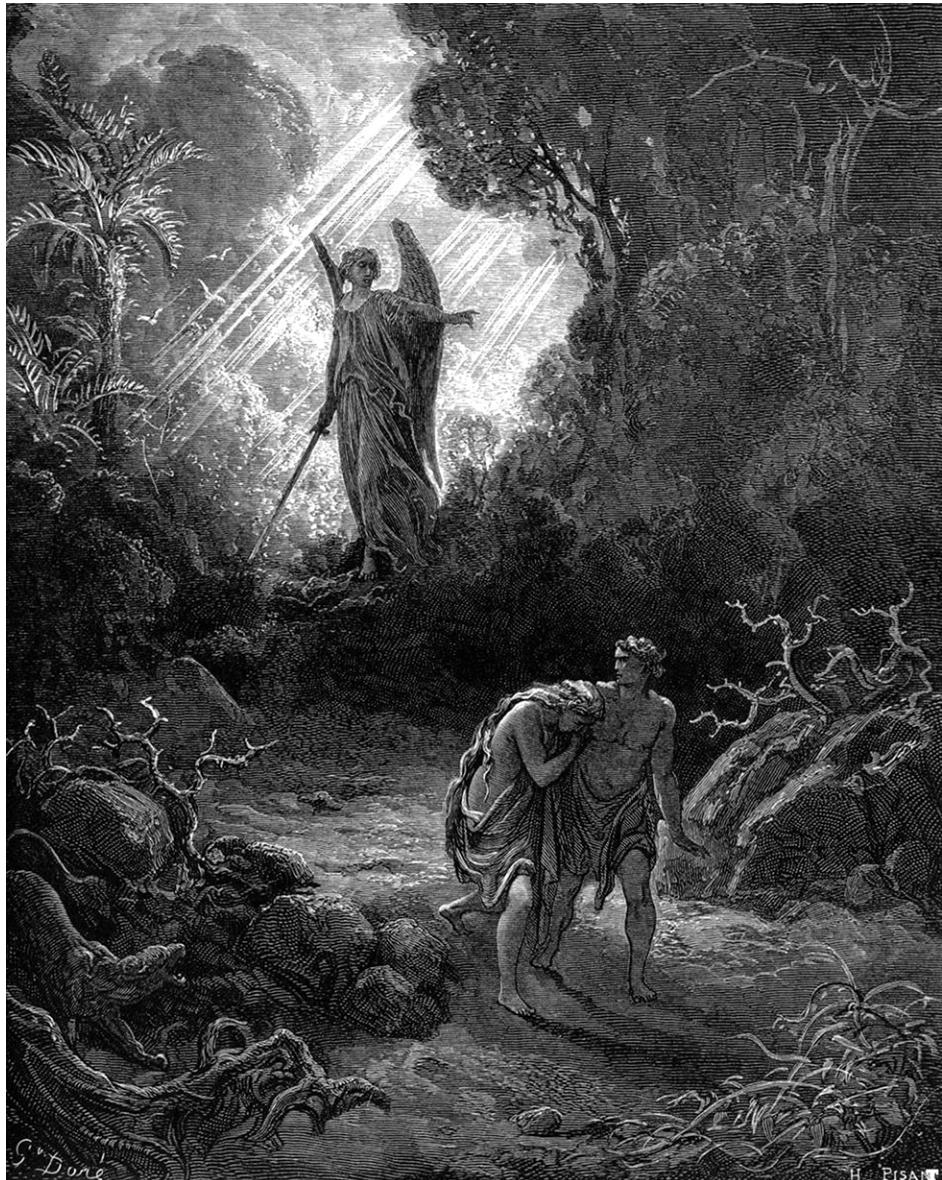
Maps

Destiny

Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT

*Pinapanaw ngarud ti Dios ti lalaki iti minuyongan, ket nangikabil isuna iti kerubim iti daya ti
minuyongan ti Eden, ken umap-apoy a kampilan nga agrikrikos,
tapno mabantayan ti dalan nga agturong iti kayo ti biag.*

Genesis 3:24

Genesis

1 Ildi punganay, pinarsua ti Dios dagiti langit ken ti daga. **2** Awan langlanganga ti daga ken awan naggianna. Sipnet ti adda iti rabaw ti kaadalman. Ket ti Espiritu ti Dios, aggargaraw iti ngatoen ti rabaw dagiti danum. **3** Kinuna ti Dios, "Mapaadda ti lawag" ket immadda ti lawag. **4** Nakita ti Dios ti lawag, a daytoy ket nasayaat. Pinagsinana ti lawag ken ti sipnet. **5** Inawagan ti Dios ti lawag nga "aldaw," ken inawaganna ti sipnet a "rabii." Daytoy ket rabii ken bigat, ti umuna nga aldaw. **6** Kinuna ti Dios, "Mapaadda ti nalawa a law-ang iti nagbaeten dagiti danum, ket daytoy ti mangbingay kadagiti danum manipud kadagiti danum." **7** Inaramid ti Dios ti nalawa a law-ang ket pinagsinana dagiti danum nga adda iti babaen ti nalawa a law-ang ken ti danum nga adda iti ngatoen ti nalawa a law-ang. Ket kasta ngarud ti napasamak. **8** Inawagan ti Dios ti nalawa a law-ang a "tangatang." Daytoy ket rabii ken bigat, ti maikadua nga aldaw. **9** Kinuna ti Dios, "Maurnong iti maysa a disso dagiti danum nga adda iti babaen ti tangatang, ket agparang met ti disso nga awan danumna." Ket kasta ngarud ti napasamak. **10** Inawagan ti Dios ti disso nga awan danumna iti "daga," ken inawaganna dagiti nagmaysay a danum iti "baybay." Nakitana a daytoy ket nasayaat. **11** Kinuna ti Dios, "Agrusing dagiti mulmula iti daga: mulmula a mangpatpataud iti bukel ken kaykayo nga agbunga iti adda bukelna, tunggal mula segun iti ngataudanna." Ket kasta ngarud ti napasamak. **12** Nangpataud ti daga kadagiti mulmula, mulmula a mangpatpataud iti bukel segun iti ngataudanna. Nakita ti Dios a daytoy ket nasayaat. **13** Daytoy ket rabii ken bigat, ti maika-tallo nga aldaw. **14** Kinuna ti Dios, "Mapaadda dagiti silaw iti tangatang a mangbungay iti aldaw ken iti rabii. Ket agbalinda a kas pagilasinan, kadagiti panawen, kadagiti aldaw ken kadagiti tawen. **15** Agbalinda a silaw iti tangatang a mangted iti lawag iti daga." Ket kasta ngarud ti napasamak. **16** Inaramid ti Dios iti dua a dakkel a silaw, ti dakdakkel a silaw nga agturay iti aldaw, ken ti basbassit a silaw nga agturay iti rabii. Inaramidna met dagiti bituen. **17** Inkabil ida ti Dios iti tangatang a manglawag iti daga, **18** a mangituray iti aldaw ken iti rabii, ken mangbingay iti lawag ken ti sipnet. Nakita ti Dios a daytoy ket nasayaat. **19** Daytoy ket rabii ken bigat, ti maika-uppat nga aldaw. **20** Kinuna ti Dios, "Mapunno dagiti danum kadagiti pangen dagiti sibbiag a parsua, ken agtayab dagiti tumatayab iti ngatoen ti daga iti nalawa a law-ang ti tangatang." **21** Pinarsua ti Dios dagiti dadakkela a parsua iti baybay, kasta met ti tunggal kita iti agbibiaig a parsua, parsua nga aggargaraw ken aguummong iti danum, ken iti tunggal kita iti billit nga adda payyakna. Nakita ti Dios a daytoy ket nasayaat. **22** Binendisionan ida ti Dios, a kunana, "Agbalinkayo a nabunga ken agpaadukayo, punuenyo dagiti danum nga adda kadagiti baybay. Agpaadu dagiti tumatayab iti daga." **23** Daytoy ket rabii ken bigat, ti maika-lima nga aldaw. **24** Kinuna ti Dios, "Mapataud iti daga dagiti sibbiag a parsua, tunggal maysa segun iti bukodda a kita, dagiti dingwen, dagiti agkarkarayam a banbanag, ken dagiti narurungstot iti daga, tunggal maysa segun iti bukodda a kita." Ket kasta ngarud ti napasamak. **25** Pinarsua ti Dios dagiti narurungstot nga ayup iti daga iti bukodda a kita, dagiti dingwen iti bukodda a kita, ken amin nga agkarkarayam iti daga iti bukodda a kita. Nakitana a daytoy ket nasayaat. **26** Kinuna ti Dios, "Mangaramidtayo iti tao a kalanglangatayo, kas kadatayo. Iturayanda dagiti lames iti baybay, dagiti dingwen, ti entero a daga, ken ti tunggal agkarkarayam a banag iti rabaw ti daga." **27** Pinarsua ti Dios ti tao a kalanglangana. Iti bukodna a langa, pinarsuanisuna. Pinarsuanida a lalaki ken babai. **28** Binendisionan ida ti Dios a kinunana kadakuada, "Agbalinkayo a nabunga ken agpaadukayo. Punwenyo ti daga ket iturayano daytoy. Iturayano dagiti lames

iti baybay, dagiti tumatayab iti tangatang ken tunggal sibbiag a banag nga aggargaraw iti daga." **29** Kinuna ti Dios, "Kitaeny, intedko kadakayo ti tunggal mula a mangpatpataud iti bukel iti rabaw ti daga, ken tunggal kayo nga agbungbunga nga addaan iti bukel. Taraonto dagitoy kadakayo. **30** Iti tunggal narurungstot nga ayup iti daga, iti tunggal tumatayab iti langit, ken kadagiti amin nga agkarkarayam iti rabaw ti daga, ken iti tunggal parsua nga addaan iti anges ti biag, intedko ti tunggal nalangto a mula nga agserbi a taraonda." Ket kasta ngarud ti napasamak. **31** Nakita ti Dios ti amin nga inaramidna. Pudno a nakasaysayaat daytoy. Daytoy ket rabii ken bigat, ti maika-innem nga aldaw.

2 Ket nalpas dagiti langit ken ti daga, ken dagiti amin nga agbibiaig a banbanag a nangpuno kadagitoy. **2** Iti maika-pito nga aldaw, nalpas ti Dios ti trabahona, isu a naginana isuna iti maika-pito nga aldaw manipud iti amin a trabahona. **3** Binendisionan ti Dios ti maika-pito nga aldaw ken imbilangna daytoy a nasantoan nga aldaw, gapu ta iti daytoy, naginana isuna manipud iti amin a trabahona iti panangparsuana. **4** Dagitoy dagiti pasamak maipapan kadagiti langit ken iti daga, idi naparsua dagitoy, iti aldaw nga inaramid ni Yaweh a Dios ti daga ken dagiti langit. **5** Awan pay ti babassit a kayo ti tay-ak iti daga, ken awan pay ti nagrusing a mulmula iti daga, gapu ta saan pay a pinagtido ni Yahweh a Dios, ken awan ti tao a mangsukay iti daga. **6** Ngem adda angep a nagpangato manipud iti daga ket dinanumannna ti entero a rabaw ti daga. **7** Inaramid ni Yahweh a Dios ti tao manipud iti tapuk ti daga, inyangsesa iti agongga ti anges ti biag, ket nagbalin a sibbiag a parsua ti tao. **8** Nangikabil ni Yahweh a Dios iti minuyongan iti dayaen a paset, iti Eden, ket inkabilna sadiy ti lalaki a sinukogna. **9** Manipud iti daga, pinadakkel ni Yahweh a Dios ti tunggal kayo a makaay-ayo iti panagkita ken nasayaat a kanen. Nairaman ditoy ti kayo ti biag nga adda idiy tengnga ti minuyongan, ken ti kayo iti pannakaammo iti nasayaat ken dakes. **10** Adda karayan a rimmuar manipud iti Eden a mangdanum iti minuyongan. Manipud sadiy, nabingay daytoy ket nagbalin nga uppatt a karayan. **11** Ti nagan ti umuna ket Pison. Daytoy ti agay-ayus iti entero a daga ti Havila, a ditoy ket adda ti balitok. **12** Napintas ti balitok iti dayta a daga. Adda met ti bidelio ken ti onix a bato sadiy. **13** Ti nagan ti maikadua a karayan ket Gihon. Agay-ayus daytoy iti entero a daga ti Cus. **14** Ti nagan ti maika-tallo a karayan ket Tigris, nga agay-ayus iti daya ti Assur. Ti maika-uppat a karayan ket ti Efrates. **15** Innala ni Yahweh a Dios ti tao ket impanna isuna idiy minuyongan ti Eden tapno sukayen ken taripatoenna daytoy. **16** Binilin ni Yahweh a Dios ti tao a kunana, "Nawayaka a mangan manipud iti tunggal kayo iti minuyongan. **17** Ngem saanka a mangmangan manipud iti kayo ti pannakaammo iti nasayaat ken dakes, ta iti kanito a manganka manipud iti daytoy, awan duadua a matayka." **18** Ket kinuna ni Yahweh a Dios, "Saan a nasayaat nga agmaysay a lalaki. Mangaramidak iti kaduana a maitutop kenkuana." **19** Manipud iti daga, inaramid ni Yahweh a Dios ti tunggal ayup iti daga ken tunggal tumatayab iti tangatang. Ket inyegna dagitoy iti ayan ti lalaki tapno kitaenna no ania ti iyawagna kadagitoy. Aniaman nga iyawag ti lalaki iti tunggal parsua, dayta ti naganna. **20** Pinanaganan ti lalaki dagiti amin a dingwen, dagiti billit iti tangatang, ken ti tunggal narurungstot nga ayup nga adda iti tay-ak. Ngem iti lalaki, awan ti nasarakan a kaduana a maitutop kenkuana. **21** Pinaturog ni Yahweh a Dios iti nasimbeng ti lalaki. Nangala ni Yahweh a Dios iti maysa kadagiti parapagnia ket inserrana ti lasag a nangalaanna iti daytoy. **22** Babaen iti parapgap nga innala ni Yahweh a Dios manipud iti lalaki, inaramidna ti babai ket inyegna daytoy iti lalaki. **23** Kinuna ti lalaki, "Ita, daytoy ket tulang dagiti tulangko, ken lasag ti lasagko." Maawagan isuna a 'babai,' gapu ta naala isuna manipud iti lalaki. **24** Iti kasta, panawanto iti lalaki ti ama

ken inana, makipagmaysaya isuna iti asawana, ket agbalinda a maymaysa a lasag. 25 Agpada a lamo-lamo ti lalaki ken ti asawana a babai, ngem saanda a mabain.

3 Ita, ti uleg ket nasiksikap ngem kadagitit dadduma a narungso tnga ayup iti tay-ak nga inaramid ni Yahweh a Dios. Kinunana iti babai, "Agpaso kadi a kinuna ti Dios a, 'Saankayo a mangmangan manipud iti aniaman a kayo iti minuyongan?'" 2 Kinuna ti babai iti uleg, "Mabalini a kanen ti bunga manipud kadagitit kayo iti minuyongan, 3 ngem maipapan iti bunga ti kayo nga adda iti tengna ti minuyongan, kinuna ti Dios, 'Saanyo a mabalin a kanen daytoy, weno sagiden man laeng daytoy, ta no aramidenyo dayta, mataykayo.'" 4 Kinuna ti uleg iti babai, "Saan, saankayo a matay. 5 Ta ammo ti Dios nga iti aldaw a kanenyo daytoy, malukatan dagiti matayo, ket agbalinkayonto a kas iti Dios, nga ammona ti naibmag ken dakes." 6 Ket idi nakita ti babai a ti kayo ket nasayaat a kanen, ken makaay-ayo daytoy iti mata, ken ti kayo ket makapaawis a mangpasirib iti tao, nangala ti babai kadagitit bungana, ket kinnanna daytoy. Ken inikkanna met ti asawana a keduana, ket kinnanna daytoy. 7 Agpada a nalukatan dagiti matada, ken naamirisda a lamo-lamoda. Nangdaida kadagitit bulbulong ti igos ket nangaramidda iti pangabbongda kadagitit bagbagida. 8 Nanggegda ti arimpadek ni Yahweh a Dios iti minuyongan iti kalalammiisan ti aldaw, isu a naglemmeng ti lalaki ken ti asawana manipud iti presensiya ti Dios, kadagitit kakay-kaywan iti minuyongan. 9 Immawag ni Yahweh a Dios iti lalaki ket kinunana kenkuana, "Sadino ti ayanmo?" 10 Kinuna ti lalaki, "Nanggegko nga addaka iti minuyongan, ket nagbutengak, gapu ta lamo-lamoak. Isu't gapuna a naglemmengak." 11 Kinuna ti Dios, "Siasino ti nangibaga kenka a lamo-lamoka? Nanganka kadi manipud iti kayo nga imbilinko a saanmo a mabalin a kanen?" 12 Kinuna ti lalaki, "Ti babai nga intedmo a makaduak, inikkannak iti bunga manipud iti kayo, ket kinnanko." 13 Kinuna ni Yahweh a Dios iti babai, "Ania daytoy nga inaramidmo?" Kinuna ti babai, "Inallilawnak ti uleg, ket nanganak." 14 Kinuna ni Yahweh a Dios iti uleg, "Gapu ta inaramidmo daytoy, mailunodka kadagitit amin a dingwen ken kadagitit amin a narungso tnga ayup iti tay-ak. Agyaskala babaen iti tianmo, ken tapokto ti kanem iti amin nga aldaw ti panagbiagmo. 15 Mangikabilak iti pagginnuraanyo iti babai, ken ti bukelmo ken ti bukelna. Dunurennanto ti ulom, ken dunuremto ti mukodna." 16 Kinunana met iti babai, "Pakaruek iti kasta unay ti utot iti panaganakmo; iti nakaro a rigat, ipasngaymo dagiti annakmo. Ti tarigagaymanto ket para iti asawam, ngem iturayannakanto." 17 Kinunana kenni Adan, "Gapu ta dimnggeka iti timek ti asawam, ken nanganka manipud iti kayo, maipapan iti imbilinko kenka, a kunak, 'Saanka a mabalin a mangan manipud iti daytoy,' mailunod ti daga gapu kenka; mangankanto manipud iti nagrigamat iti amin nga aldaw ti panagbiagmo. 18 Mangpataudo daytoy kadagitit sisit ken balang a mulmula a para kenka, ket kanemeto dagiti mula iti tay-ak. 19 Babaen iti ling-et iti rupam, mangankanto iti tinapay aginggana nga agsublicha iti daga, ti iti daytoy ti naggapuun. Gapu ta tapokka, ket agsublichanto met laeng iti tapok." 20 Pinanaganan ti lalaki ti asawana nga Eva gapu ta isuna ti ina dagiti amin nga agbibig a banbanag. 21 Nangaramid ni Yahweh a Dios kadagitit pagan-anay a lalat para kenni Adan ken iti asawana ket kinawesanna ida. 22 Kinuna ni Yahweh a Dios, "Ita, nagbalin a kasla kadatayo ti lalaki, ammona ti naibmag ken dakes. Isu nga ita, masapul a saanen isuna a mapalubusan a mangigaw-at iti imana a mangala manipud iti kayo ti biag, kanenna daytoy, ket agbiag iti agnayanoy." 23 Isu a pinapanaw isuna ni Yahweh a Dios manipud iti minuyongan ti Eden, tapo sukayenna ti daga nga isu ti nakaalaanna. 24 Pinapanaw ngarud ti Dios ti lalaki iti minuyongan, ket nangikabil isuna iti kerubim

iti daya ti minuyongan ti Eden, ken umap-apoy a kampilan nga agrikrikos, tapno mabantayan ti dalam nga agturonsi iti kayo ti biag.

4 Kinaidda ti lalaki ti asawana a ni Eva. Nagsikog isuna ket impasngayna ni Cain. Kinuna ti babai, "Nangipasngayak iti lalaki babaen iti tulong ni Yahweh." 2 Kalpasanna, impasngayna ti kabsat ni Cain a ni Abel. Ita, ni Abel ket nagbalin nga agpaspastor, idinto a ni Cain ket nagtrabajo iti daga. 3 Napasamak ngem panaglabas ti tiempo, nangidatag ni Cain kadagitit bunga ti daga kas daton kenni Yahweh. 4 Ni Abel met ket nangidatag manipud kadagitit umuna nga annak ti arbanna ken kadagitit taba. Inawat ni Yahweh ni Abel ken ti datonna, 5 ngem saanna nga inawat ni Cain ken ti datonna. Isu a nakaunget unay ni Cain, ket nagruppanget isuna. 6 Kinuna ni Yahweh kenni Cain, "Apay ngay met a makaunget ken nakaruppangetka? 7 No ar-aramidtem iti umno, saanka kadi nga awaten? Ngem no saammo nga ar-aramiden ti umno, agur-uray ti basol iti ruangan ket tartarigagayannaka a tenglen, ngem masapul nga iturayam daytoy." 8 Nakisarita ni Cain iti kabsatna a ni Abel, ket kabayatan nga addada iti kataltalunan, dinuklos ni Cain ti kabsatna a ni Abel ket pinatayna isuna. 9 Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenni Cain, "Sadino ti ayan ti kabsatmo a ni Abel?" Kinunana, "Saanko nga ammo. Siak aya ti para-aywan iti kabsatko?" 10 Kinuna ni Yahweh, "Ania ti inaramidmo? Umaw-agaw kaniak ti dara ti kabsatmo manipud iti daga. 11 Ita, nailunodka iti daga, inungpana dagiti ngiwayata a mangawat iti dara ti kabsatmo manipud iti imam. 12 Manipud ita, no sukayem ti daga, saanna nga ipaay ti pigsana kenza. Aglemmelemmeng ken agalla-allakanto iti daga." 13 Kinuna ni Cain kenni Yahweh, "Ti dusak ket dakkakel ngem iti kabaelak. 14 Pudno, iti daytoy nga aldaw ket pinatalawnakan manipud iti daytoy a daga ket mailemmengakto manipud iti rupam. Aglemmelemmeng ken agalla-allakanto iti daga, ket siasinoman a makasarak kaniak ket patayennak." 15 Kinuna ni Yahweh kenkuana, "No addaman ti mangpatay kenni Cain, mabalesto isuna iti maminpito a dasar." Kalpasanna, minarkaan ni Yahweh ni Cain, tapno saanto isuna a drangon ti siasinoman a tao a makasarak kenkuana. 16 Isu a pimmanaw ni Cain manipud iti presensiya ni Yahweh ket nagnaed iti daga iti Nod, iti daya iti Eden. 17 Kinaidda ni Cain ti asawana ket nagsikog. Impasngayna ni Enoc. Nangibangon isuna iti siudad ket pinanagananna daytoy nga insurotha iti nagan ti putotna a ni Enoc. 18 Naaddaan ni Enoc iti putot ket isu ni Irad. Naaddaan ni Irad iti putot ket isu ni Mehujael. Naaddaan ni Mehujael iti putot ket isu ni Metusael. Naaddaan ni Metusael iti putot ket isu ni Lamec. 19 Dua iti inasawa ni Lamec: Ada ti nagan ti maysa ken Zilla met ti nagan ti maysa. 20 Impasngay ni Ada ni Jabal. Isuna ti ama dagiti agnanaed kadagitit tolda nga addaan kadagitit taraken nga ayup. 21 Jubal ti nagan ti kabsatna a lalaki. Isuna ti ama dagiti agtuktukar iti arpa ken plauta. 22 Ni Zilla met, impasngayna ni Tubal Cain, nga agpanpanday kadagitit alikamen a tanso ken landok. Ti kabsat a babai ni Tubal Cain ket ni Naama. 23 Kinuna ni Lamec kadagitit assawana, "Ada ken Zilla, dumngekayo iti timekko; dakoay nga assawa ni Lamec, dumngekayo iti ibagak. Ta nakapatayak iti lalaki gapu iti panangsugata kaniak, maysa nga agtutubo a lalaki gapu ta dinunornak. 24 No ni Cain ket naibales iti naminpito a dasar, pudno a maibales ni Lamec iti pitopulo ket pito a dasar." 25 Kinaidda manen ni Adan ti asawana ket naganak iti maysa pay a lalaki. Pinanaganan ni Eva dayta iti Set ket kinunana, "Inikkannak ti Dios iti maysa pay nga anak a lalaki a kasukat ni Abel, ta pinatay isuna ni Cain." 26 Naaddaan ni Set iti putot ket pinanagananna iti Enoc. Kalpasanna, ket inrugi dagiti tattao nga immawag iti nagan ni Yahweh.

5 Daytoy ti listaan dagiti kapututan ni Adan. Iti aldaw a pinarsua ti Dios ti tao, inaramnidna ida a kalanglangana. **2** Pinarsuana ida a lalaki ken babbai. Binendisionanna ida ken pinanagananna ida iti tao, idi naparsuana ida. **3** Idi nagbiag ni Adan iti 130 a tawen, naaddaan isuna iti putot a lalaki a kalanglangana, a kaas-aspingna, ket pinanagananna daytoy iti Set. **4** Kalpasan iti pannakaipasngay ni Set, nagbiag pay ni Adan iti 800 a tawen. Naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lalaki ken babbai. **5** Nagbiag ni Adan iti 930 a tawen, ket kalpasanna, natay. **6** Idi nadanon ni Set iti 105 a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Enos. **7** Kalpasan iti pannakaipasngay ni Enos, nagbiag pay ni Set iti 807 a tawen, ken naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lalaki ken babbai. **8** Nagbiag ni Set iti 912 a tawen, ket kalpasanna, natay. **9** Idi nadanon ni Enos iti 90 a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Kenan. **10** Kalpasan iti pannakaipasngay ni Kenan, nagbiag pay ni Enos iti 815 a tawen. Naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lalaki ken babbai. **11** Nagbiag ni Enos iti 905 a tawen, ket kalpasanna, natay. **12** Idi nadanon ni Kenan iti 70 a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isuni Mahalalel. **13** Kalpasan iti pannakaipayanak ni Mahalalel, nagbiag pay isuna iti 840 a tawen. Naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lalaki ken babbai. **14** Nagbiag ni Kenan iti 910 a tawen, ket kalpasanna, natay. **15** Idi nadanon ni Mahalalel iti 65 a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Jared. **16** Kalpasan iti pannakaipayanak ni Jared, nagbiag pay ni Mahalalel iti 830 a tawen. Naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lalaki ken babbai. **17** Nagbiag ni Mahalalel iti 895 a tawen, ket kalpasanna, natay. **18** Idi nadanon ni Jared iti 162 a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Enoc. **19** Kalpasan iti pannakaipasngay ni Enoc, nagbiag pay ni Jared iti 800 a tawen. Naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lalaki ken babbai. **20** Nagbiag ni Jared iti 962 a tawen, ket kalpasanna, natay. **21** Idi nadanon ni Enoc iti 65 a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Metusalem. **22** Nagna ni Enoc a keduana ti Dios iti 300 a tawen kalpasan iti pannakaipasngay ni Metusalem. Naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lalaki ken babbai. **23** Nagbiag ni Enoc iti 365 a tawen. **24** Nagna ni Enoch a keduana ti Dios, ket kalpasanna, nagsukaw, ta innala isuna ti Dios. **25** Idi nadanon ni Metusalem iti 187 a tawen, pinutotuna ni Lamek. **26** Kalpasan iti pannakaipasngay ni Lamek, nagbiag pay ni Metusalem iti 782 a tawen. Naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lalaki ken babbai. **27** Nagbiag ni Metusalem iti 969 tawen, ket kalpasanna, natay. **28** Idi nadanon ni Lamek iti 182 a tawen, naaddaan isuna iti putot a lalaki. **29** Pinanagananna daytoy iti Noe, kinunana, "Mangiyegto daytoy iti inana manipud iti panagtrabahotayo ken kadagitit nadagksen a trabaho dagiti imatayo, nga isu iti masapul nga aramidentayo gapu iti daga nga inlunod ni Yaweh. **30** Nagbiag ni Lamek iti 595 a tawen kalpasan iti pannakaipasngay ni Noe. Naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lalaki ken babbai. **31** Nagbiag ni Lamek iti 777 a tawen. Kalpasanna ket natay. **32** Kalpasan a nagbiag ni Noe iti 500 a tawen naaddaan isuna kadagitit annak a ni Sem, Ham ken Jafet.

6 Dimteng ti tiempo nga immadu ti tao iti rabaw ti daga ken nangipasngayda kadagitit annak a babbai, 2 ket nakita dagiti annak a lalaki ti Dios a makaay-ayo dagiti annak a babbai ti tao. Nangalada kadagitit inasawada, siasinoman kadakuada a napilida nga asawaen. **3** Kinuna ni Yahweh, "Saan nga agtalinaed ti Espirituk iti sangkatao-an iti agnayan, gapu ta isuda ket lasag. Agbiagda iti 120 a tawen." **4** Addan iti rabaw ti daga dagiti higante kadagiday nga al-aldaw, ken kasta met kadagitit simmaruno pay nga al-aldaw. Napasamak daytoy idi inasawa dagiti annak a lalaki ti Dios dagiti annak a babbai dagiti tattao, ket naaddaanda kadagitit annak. Dagitoy dagiti maingel a lalaki idi, nalalatakda a lalaki. **5** Nakita ni Yaweh a nakaru ti kinadakes ti sangkatao-an iti daga, ken agtultuloy

a dakes laeng ti tunggal pagduyusan dagiti pagayatan dagiti pusoda. **6** Nagbabawi ni Yahweh a pinarsuana ti sangkatao-an iti rabaw ti daga, ken daytoy ti ngladingitan iti pusona. **7** Isu a kinuna ni Yahweh, "Pukawekto ti pinarsuak a sangkatao-an manipud iti rabaw ti daga; dagiti tattao ken dagiti dadakkel nga ayup, ken dagiti agkarkarayam a banbanag ken dagiti billit iti tangatang, ta agbababawiai ng a inaramidko ida." **8** Ngem makaay-ayo ni Noe iti imatang ni Yahweh. **9** Dagitoy dagiti pasamak maipapan kenni Noe. Nalinteg a tao ni Noe, ken awan pakapilawanna kadagitit tattao iti tiempona. Nagna ni Noe a keduana ti Dios. **10** Naaddaan ni Noe iti tallo nga annak a lalaki: ni Sem, ni Ham, ken ni Jafet. **11** Dakes ti lubong iti sangoanan ti Dios, ken napnoan daytoy iti kinaranggas. **12** Nakita ti Dios ti daga; a daytoy ket dakes, ta amin a lasag ket dimmakesan ti wagasa iti rabaw ti daga. **13** Kinuna ti Dios kenni Noe, "Makitak a panawenen a pagpatinggaen ti amin a lasag, ta napnoan ti kinaranggas ti daga gapu kadakuada. Pudno a dadelektido ida agraman ti daga. Mangaramidka iti daongmo manipud iti tarikayo iti sedro. **14** Mangaramidka kadagitit siled iti uneg ti daong, ken palitadaam daytoy iti alketrano iti uneg ken ruarna. **15** Kastoyti ti panangaramidmo iti daytoy: ti kaatiddog ti daong ket 300 a cubits, 50 a cubits ti kaakabana, ken ti kangatona daytoy ket 30 a cubits. **16** Atepam ti daong, ket leppasem daytoy nga addaan iti maysa a cubit ti kangatona manipud iti tapaw ti didingna. Mangikabilka iti ruangan iti sikigan ti daong ken mangaramidka iti akin-baba, maikadua, ken maikatlo a kadsaanna. **17** Dumnggeka, dandanikon a layusen ti daga, a mangdadel iti amin a lasag nga addaan anges ti biag iti sirok ti langit. Matayto amin nga adda iti rabaw ti daga. **18** Ngem makitulagak kenka. Sumrekkanto iti uneg ti daong, sika, ken dagiti annakmo a lalaki, ken ti asawam, ken dagiti assawa dagiti annakmo. **19** Tunggal sibibiag a parsua iti amin a lasag, masapul a mangitungotka iti uneg ti daong iti sagdudua iti tunggal kita, tapno agtalinaedda a sibibiag a keduam, lalaki ken babbai. **20** Kadagitit amin a kita ti tumatayab, ken kadagitit amin a kita dagiti dadakkel nga ayup, ken tunggal kita dagiti agkarkarayam a parsua iti daga, dua iti tunggal kita ti umay kenka, tapno agtalinaedda a sibibiag. **21** Mangurnongka iti tunggal kita iti taraon ket idulinmo daytoy, ket agserbi dagitoy a taraonmo ken taraonda." **22** Inaramid ngarud daytoy ni Noe. Inaramnidna dagitoy a maiyanurot iti amin nga imbilin ti Dios kenkuana,

7 Kinuna ni Yahweh kenni Noe, "Umayka iti uneg ti daong, sika ken dagiti amin a bumalaymo, ta nikitak a nalintegka iti imatangko iti daytoy a henerasion. **2** Iti tunggal nadalus nga ayup, mangitungotka iti sagripito a lalaki ken sagripito a babbai. Ken kadagitit ayup a saan a nadalus, mangitungotka iti dua, maysa a lalaki ken maysa a babbai. **3** Kasta met kadagitit billit iti tangatang, mangitungotka iti pito a lalaki ken pito a babbai, tapno mataginayonda iti rabaw ti daga. **4** Ta kalpasan iti pito nga aldaw, pagtuduekti iti rabaw ti daga iti uppata pulo nga aldaw ken uppata pulo a rabii. Dadelekti ti tunggal sibibiag a banbanag nga inaramidko, manipud iti rabaw ti daga." **5** Inaramid ni Noe iti amin nga imbilin ni Yahweh kenkuana. **6** Agtawen ni Noe iti innem a gasut idi immay ti layus iti rabaw ti daga. **7** Simrek ni Noe, dagiti annakna, ti asawana, ken dagiti assawa dagiti annakna iti daong gapu iti danum ti layus. **8** Dagiti nadalus nga ayup ken dagiti saan a nadalus nga ayup, dagiti billit, ken amin nga agkarkarayam iti rabaw ti daga. **9** Sagdudua, lalaki ken babbai, immayda kenni Noe ket simrekda iti daong, kas iti imbilin ti Dios kenni Noe. **10** Napasamak a kalpasan iti pito nga aldaw, immay ti danum ti layus iti rabaw ti daga. **11** Iti maika-innem a gasut a tawen ni Noe, iti maikadua a bulan, iti maikasangapulo ket pito nga aldaw ti bulan, iti isu met laeng nga aldaw, pimsuak dagiti amin nga ubbog ti dakkel a taaw iti uneg ti daga, ken naglukat dagiti tawa ti

langit. **12** Nangrugi ti tudo ket nagtinnag iti rabaw ti daga iti uppatt a pulo nga aldaw ken uppatt a pulo a rabii. **13** Iti dayta met laeng nga aldaw, simrek iti daong ni Noe ken dagiti annakna, ni Sem, ni Ham kenni Jafet, ken ti asawa ni Noe, ken dagiti tallo nga assawa dagiti annakna. **14** Simrekda a kadauda dagiti atap nga ayup segun iti kitada, ken dagiti tunggal dingwen segun iti kitada, ken dagiti tunggal agkarkarayam a banag iti rabaw ti daga segun iti kitada, ken dagiti tunggal billit segun iti kitada, ken dagiti tunggal kita iti parsua nga addaan kadagiti payyak. **15** Dua kadagiti amin a lasag nga addaan anges ti biag ket immay kenni Noe ken simrek iti uneg ti daong. **16** Dagiti ayup a simrek ket lalaki ken babai kadagiti amin a lasag; simrekda a kas iti imbilin ti Dios kenkuana. Ket inrikep ni Yahweh ti ruangan idi nakastreksan. **17** Kalpasanna, immay ti layus iti rabaw ti daga iti las-ud iti uppatt a pulo nga aldaw, ket dimmakkel ti danum ket intapawna ti daong. Timpaw daytoy manipud iti rabaw ti daga. **18** Immay ti napegges ken napigsa a danum ket dimmakkel unay daytoy iti rabaw ti daga, ket timpaw ti daong iti danum. **19** Nagpangpangato ti danum manipud iti rabaw ti daga. Naan-anay a linipus ti danum dagiti amin a nangangato a banbantay nga adda iti baba ti entero a langit. **20** Ngimmatto ti danum iti sangapulo ket lima a cubits manipud kadagiti tuktuk dagiti bantay. **21** Natay amin nga agbibiaq nga aggargaraw iti rabaw ti daga: dagiti billit, dagiti dingwen, dagiti atap nga ayup, dagiti amin nga agummong a parsua iti rabaw ti daga, ken amin a sangkatao-an. **22** Amin dagiti agbibiaq a naipuyot ti espiritu ti biag kadagiti agungda, amin dagiti adda iti daga, ket natay. **23** Napukaw ngarud amin dagiti agbibiaq nga adda iti rabaw ti daga, ti sangkatao-an ken dagiti dadakkel nga ayup, dagiti agkarkarayam, ken dagiti billit ti tangatang. Nadadaeloa amin manipud iti daga. Ni Noe laeng ken dagiti kakaduana iti daong ti nabati. **24** Inturayan ti danum ti daga iti las-ud iti sangagasut ket limapulo nga aldaw.

8 Pinanunot ti Dios ni Noe, dagiti amin nga atap nga ayup, ken dagiti amin a dingwen a kadauna iti uneg ti daong. Pinagpuyupoy ti Dios ti angin iti entero a daga, ket nangrugi a bimmaba ti danum. **2** Nairikep dagiti ubborg iti uneg ti daga ken dagiti tawa iti tangatang, ket nagsardeng a nagtudo. **3** Nagtultuloy nga immababaw ti danum. Ket kalpasan iti 150 nga aldaw, ababaw metten ti danum. **4** Simmadsad ti daong kadagiti bantay ti Ararat iti maika-pito a bulan, iti maika-17 nga aldaw iti bulan. **5** Nagtultuloy nga immababaw ti danum agingga iti maika-sangapulo a bulan. Iti umuna nga aldaw iti bulan, naugparang dagiti tuktuk dagiti bantay. **6** Napasamak a kalpasan iti uppatt a pulo nga aldaw, linukatan ni Noe ti tawa ti daong nga inaramidna. **7** Nangipatayab isuna iti uwak ket nagsublisubli daytoy aginggana a nagmaa ti danum manipud iti daga. **8** Kalpasanna, nangipatayab isuna iti kalapatni tapno makitana no immababawen ti danum, **9** ngem awan ti nasarakan ti kalapatni a lugar a pagdissoan ti sakana, ket nagsubli daytoy kenkuana iti uneg ti daong, ta linipus pay laeng iti danum ti entero a daga. Inyunnatna ti imana ket innalana ken inyunegeña daytoy iti daong. **10** Naguray manen isuna iti pito nga aldaw ket nangipatayab manen ti kalapatni manipud iti daong. **11** Nagsubli kenkuana ti kalapatni iti karabianna. Ket adda nalangto a bulong ti olibo iti sippitna. Ngarud, naammoan ni Noe nga immababawen ti danum. **12** Naguray manen isuna iti pito nga aldaw, ket pinatayabna manen ti kalapatni. Saanen daytoy a nagsubli kenkuana. **13** Dimteng iti maika-601 a tawen, iti umuna a bulan, iti umuna nga aldaw ti bulan, nga agmagnagan ti daga. Inikkat ni Noe ti kalub ti daong, kimmitta iti ruar, ket nakitana a namagaanen ti rabaw ti daga. **14** Iti maikadua a bulan, iti maika-27 nga aldaw iti bulan, natiananen ti daga. **15** Kinuna ti Dios kenni Noe, **16** "Rumuarkayo iti daong, sika, ti asawam, dagiti annakmo,

ken dagiti assawa dagiti annakmo." **17** Paruarem ti tunggal sibibiaq a parsua iti amin a lasag a kadaum, karaman dagiti billit, dagiti dingwen, ken tunggal banag nga agkarkarayam iti rabaw ti daga, tapno umaduda iti entero a daga, agbungada, ken agpaaduwa iti rabaw ti daga." **18** Rimuar ngarud ni Noe a kadauna dagiti annakna, ti asawana, ken dagiti assawa dagiti annakna. **19** Tunggal agbibiaq a parsua, tunggal parsua nga agkarkarayam, ken tunggal billit, amin nga aggargaraw iti daga segun kadagiti pamiliada ket pinanawanda ti daong. **20** Nangaramid ni Noe iti altar para kenni Yahweh. Nangala isuna iti sumagmamano kadagiti nadalus nga ayup ken sumagmamano kadagiti nadalus a billit, ket nangidaton isuna kadagiti daton a maipuor iti altar. **21** Nalang-ab ni Yahweh ti makaay-ayo nga ayamuon ket kinunana iti pusona, "Saankonton nga ilunod pay ti daga gapu iti sangkata-oan, uray pay no dagiti kababalin dagiti pusoda ket dakes sipud kinaubingda. Saanko met a dadaeloa dagiti amin a banag a sibibiaq, a kas iti inaramidko. **22** Bayat nga adda ti daga, addanto latta tiempo ti panagmulu ken panagapit, lammii ken pudot, panawen ti pudot ken lam-ek, aldaw ken rabii.

9 Ket binendisionan ti Dios ni Noe ken dagiti annakna, a kinunana kadakuada, "Agbalinkayo a nabunga, agpaadukayo, ken punoenyi ti daga. **2** Panagbuteng kadakayo ken panagamak kadakayo ti maaddonto iti tunggal agbibiaq nga ayup iti rabaw ti daga, iti tunggal tumatayab iti tangatang, iti tunggal parsua nga agkarkarayam iti daga, ken kadagiti amin a lames iti baybay. Naipaimada kadakayo." **3** Tunggal aggargaraw a banag nga agbibiaq ket agserbi a taraonyo. Itedko kadakayo ita ti amin a banag, kas intedko met kadakayo dagiti nalangto a mulmula. **4** Ngem nasken a saankayo a mangan kadagiti karne nga adda pay laeng iti daytoy ti biagna-nga isu ti darana. **5** Ngem para iti darayo, ti biag nga adda iti darayo, pabayadak. Singirek daytoy manipud iti ima ti tunggal ayup. Manipud iti ima ti siasinoman a tao, dayta ket, manipud iti ima ti nangpatay iti kabsatna, singirek ti bayad ti biag dayta a tao. **6** Siasinoman a mangpadara iti maysa a tao, babaento met iti maysa a tao a mapadara isuna, ta iti langa ti Dios nga inaramidna ti tao. **7** Iti biangyo, agbalinkayo a nabunga ken agpaadukayo, agwaraskayo iti entero a daga ken agpaadukayo iti daytoy." **8** Ket nagsao ti Dios kenni Noe ken kadagiti annakna, a kunana, **9** "Dumngegkayo! Iti biangko, makitulagak kadakayo ken kadagiti kaputotanyonto, **10** ken kadagiti amin nga agbibiaq a parsua nga adda kadakayo, kadagiti tumatayab, kadagiti dingwen, ken iti tunggal parsua iti daga nga adda kadakayo, kadagiti amin a rimmuar manipud iti daong, iti tunggal agbibiaq a parsua iti daga. **11** Makitulagak ngarud kadakayo, a saanto pulos a madadael amin a lasag babaen iti danum iti layus. Pulos nga awanton ti layus a mangdadael iti daga." **12** Kinuna ti Dios, "Daytoy ti pagilasinan ti nkaitulagak kadakayo ken iti tunggal agbibiaq a parsua nga adda kadakayo, para iti amin a henerasion iti masakbayan. **13** Inkabilko ti bullalayawko iti ulep, ket agbalinto daytoy a pagilasinan iti nkaitulagak iti daga. **14** Mapasamakto nga inton iyumayko ti ulep iti daga ket makita ti bullalayaw iti ulep, **15** ket lagipekti ti katulagan, nga adda iti nagbaetantayo; siak, dakayo, ken iti tunggal agbibiaq a nainlasagan a parsua. Saanto manen a pulos nga agbalin a layus dagiti danum a mangdadael iti amin a lasag. **16** Addanto ti bullalayaw kadagiti ul-ulep ket makitako daytoy, tapno maipalajip ti agnayanon a katulagan ti Dios kadagiti amin nga agbibiaq a parsua nga adda iti daga. **17** Ket kinuna ti Dios kenni Noe, "Daytoy ti pagilasinan ti pannikitulagko kadagiti amin nga agbibiaq iti rabaw ti daga." **18** Dagiti annak ni Noe a rimmuar iti daong ket da Sem, Ham, ken ni Jafet. Ket ni Ham ti ama ni Canaan. **19** Dagityo a tallo dagiti annak ni Noe, ken manipud kadagitoy, ti entero a daga ket

napno iti tattao. **20** Nangrugi a nagbalin a mannalon ni Noe, ken naghmula isuna iti ubas. **21** Imminom isuna iti arak ket nabartek. Nakaidda isuna a lamo-lamo iti uneg ti toldana. **22** Ket ni Ham, nga ama ni Canaan, nakitana ti kinalamo-lamo ni tatangna ket imbagana kadagiti dua a kakabsatna nga adda iti ruar. **23** Nangala ngarud da Sem ken Jafet iti lupot ket inkabilda iti abagada, ken nagnada a patallikod ket inabbunganda ti kinalamo-lamo ni tatangda. Saanda a simmango, isu a saanda a nakita ti kinalamo-lamo ni tatangda. **24** Idi nariing ni Noe manipud iti pannakabartekna, natakuatanna ti inaramid kenuuna ti inaudi nga anakna. **25** Isu a kinunana, "Lunod koma ti umay kenni Canaan. Agbalin koma isuna nga adipen dagiti adipen dagiti kakabsatna." **26** Kinunana pay, "Madaydayaw koma ni Yahweh a Dios ni Sem, ket agbalin koma nga adipenna ni Canaan. **27** Palawaen koma ti Dios ni Jafet, ken itulokna nga agaramid isuna iti pagtaenganna kadagiti tolda ni Sem. Agbalin koma nga adipenna ni Canaan." **28** Kalpasan iti layus, nagbiag ni Noe iti tallo-gasut ken limapulo a tawen. **29** Ti pakabuklan ti panagbiag ni Noe ket siyam a gasut ket limapulo a tawen, ket kalpasanna, natay isuna.

10 Dagitoy dagiti kapututan dagiti putot ni Noe; ni Sem, ni Ham, ken ni Jafet. Naaddaandaan kadagiti putot a lallaki kalpasan iti layus. **2** Dagiti putot a lallaki ni Jafet ket ni Gomer, ni Magog, ni Madai, ni Javan, ni Tubal, ni Mesec, ken ni Tiras. **3** Dagiti putot a lallaki ni Gomer ket ni Askenaz, ni Rifat, ken ni Togarma. **4** Dagiti putot a lallaki ni Javan ket ni Eliseo, ni Tarsis, ni Kitim, ken ni Dodanim. **5** Manipud kadagityo, nagsinsina ken napan kadagiti dagdagada dagiti tattao nga adda iti igid ti baybay, tunggal maysa iti bukodna a pagsasao, segun kadagiti pulida, segun kadagiti nasionda. **6** Dagiti putot a lallaki ni Ham ket ni Cus, ni Mizraim, ni Put, ken ni Canaan. **7** Dagiti putot a lallaki ni Cus ket ni Seba, ni Havilah, ni Raamah, ken ni Sabteca. Dagiti putot a lallaki ni Raamah ket ni Sheva ken ni Dedan. **8** Naaddaan ni Cus iti putot a lalaki, isu ni Nimrod, a kaunaan a mammarmek iti rabaw ti daga. **9** Maysa isuna a maingel a mangnganop iti imatang ni Yahweh. Isu a naibaga a, "Kas kenni Nimrod, a maysa a maingel a mangnganop iti imatang ni Yahweh." **10** Dagiti immuna a napapateg a siudad iti pagarianna ket Babel, Erec, Akkad, ken Calne, iti daga ti Sinar. **11** Manipud iti dayta a daga, napan isuna iday Asiria ket binangonna ti Ninive, Rehobot-ir, Cala, **12** ken Resen, nga adda iti ngabaeten ti Ninive ken Cala. Dakkel daytoy a siudad. **13** Ni Mizraim ti nagtaudan dagiti tattao iti Lydia, Anam, Lehab, Naftu, **14** Patrus, Caslu(a nagtaudan dagiti Filisteo), ken Caftur. **15** Naaddaan ni Canaan iti putot, isu ni Sidon, nga inauna a putotna, ken ni Het, **16** kasta met dagiti Jebusio, dagiti Amoreo, dagiti Gergaseo, **17** dagiti Heveo, dagiti Arkeo, dagiti Sineo, **18** dagiti Arveo, dagiti Zemareo, ken dagiti Hamateo. Kalpasanna, nagwaras dagiti kapututan ni Canaan. **19** Ti bedding dagiti Cananeo ket manipud iday Sidon nga agpa-Gerar, ket agpatingga iday Gaza, ken no agturong iday Sodoma, Gomora, Adma, ken Zeboiim, agpatingga iday Lasa. **20** Dagitoy dagiti putot a lallaki ni Ham, segun kadagiti pulida, kadagiti pagsasaoda, kadagiti dagada, ken kadagiti nasionda. **21** Naaddaan met kadagiti putot a lallaki ni Sem a manong ni Jafet. Ni Sem met ti kapanuan dagiti amin a tattao ti Eber. **22** Dagiti putot a lallaki ni Sem ket ni Elam, ni Assur, ni Arpaksad, ni Lud, ken ni Aram. **23** Dagiti putot a lallaki ni Aram ket ni Us, ni Hul, ni Geter, ken ni Mesec. **24** Naaddaan ni Arpaksad iti putot a lalaki, isu ni Sela, ket ni Sela ti ama ni Eber. **25** Naadaan ni Eber iti dua a putot a lallaki. Ti nagan ti maysa ket Peleg, gapu ta kadagiti aldawna ket nabingay ti daga. Ti nagan ti kabsatna a lalaki ket Joktan. **26** Ni Joktan ti ama da Almodad, Selef, Hasarmavet, Jera, **27** Hadoram, Uzal, Dikla, **28** Obal, Abimael, Seba, **29** Ofir, Havila, ken Jobab. Amin dagitoy ket putot a lallaki ni Joktan. **30** Ti masakupanda ket manipud iday Mesa agingga

idiay Sefar, ti bantay iti daya. **31** Dagitoy dagiti putot a lallaki ni Sem, segun kadagiti kaputotanda ken kadagiti pagsasaoda, kadagiti dagada, ken kadagiti nasionda. **32** Dagitoy dagiti tribu dagiti putot ni Noe, segun iti kaputotanda, segun iti nasionda. Manipud kadagityo ket nasinasina ken nagwaras dagiti tattao iti entero a daga kalpasan iti layus.

11 Ita, maymaya a pagsasaao ti nausar iti entero a daga ken addaanda iti aggapada a sasao. **2** Iti panagdaliasatda idiy daya, adda nasarakanda a patad iti daga ti Sinar ket nagnaedda sadiy. **3** Kinunada iti maysa ken maysa, "Umaykayo, agaramidtayo iti adu a ladrillo ket lutuentayo a naimbag." Addaanda iti ladrillo imbes a bato ken alketran a pangsemento. **4** Kinunada, "Umaykayo, mangbangontayo iti maysa a siudad ken maysa a torre a dumanon idiy langit ti tuktokna para kadayo met laeng, ket agaramidtayo iti bukodtayo a nagan. Ta no saantayo nga aramiden daytoy, mawarawaratayonto iti entero a rabaw ti daga." **5** Isu a bimmaba ni Yahweh a mangkita iti siudad ken iti torre nga impatakder dagiti kapututan ni Adan. **6** Kinuna ni Yahweh, "Kitaenyo, sangsangkamaya dagitoy a tattao nga adda iti maymaya a pagsasaao, ket irugrugidan ti agaramid iti daytoy! Iti mabiit awanton ti banag a gandatenda nga aramiden a saandanto a kabaelan nga isayangkat. **7** Umaykayo, bumabatayo ket riribukentayo ti pagsasaoda tapno saanda nga agkikinnaawatan." **8** Isu a winarawara ida ni Yahweh iti entero a rabaw ti daga ket insardengda ti panangbangonda iti siudad. **9** Napanaganan ngarud daytoy iti Babel gapu ta rinribok ni Yahweh ti pagsasaao ti entero a daga ket manipud sadiy, iti panangwarawara kadakuada ni Yahweh, impanna ida iti ballasiw taaw iti entero a rabaw ti daga. **10** Dagitoy dagiti kapututan ni Sem. Sangagasut idti ti tawen ni Sem, ket naaddaan isuna iti putot ket isu ni Arpaksad, dua a tawen kalpasan iti layus. **11** Nagbiag ni Sem iti limagasut a tawen kalpasan iti panangiputotna kenni Arpaksad. Naaddaan met isuna kadagiti dadduma pay a putot a lallaki ken babbai. **12** Idi nagbiag ni Arpaksad iti tallopulo ket lima a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Sela. **13** Nagbiag ni Arpaksad iti 403 a tawen kalpasan iti panangiputotna kenni Sela, ken naaddaan isuna iti adu pay a putot a lallaki ken babbai. **14** Idi nagbiag ni Sela iti tallopulo a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Eber. **15** Nagbiag ni Sela iti 403 a tawen kalpasan iti panangiputotna kenni Eber, ket adu pay a lallaki ken babbai iti naiputotna. **16** Idi nagbiag ni Eber iti tallopulo ket uppata a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Peleg. **17** Nagbiag ni Eber iti 430 a tawen kalpasan iti panangiputotna kenni Peleg. Ket adu pay a lallaki ken babbai iti naiputotna. **18** Idi nagbiag ni Peleg iti tallopulo a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Reu. **19** Nagbiag ni Peleg iti 209 a tawen kalpasan iti panangiputotna kenni Reu. Ket adu pay a lallaki ken babbai ti naiputotna. **20** Idi nagbiag ni Reu iti tallopulo ket dua a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Serug. **21** Nagbiag ni Reu iti 207 a tawen kalpasan a pinutotnani Serug. Ket adu pay a lallaki ken babbai iti naiputotna. **22** Idi nagbiag ni Serug iti tallopulo a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Nahor. **23** Nagbiag ni Serug iti dua gasut a tawen kalpasan a nagbalin nga ama ni Nahor. Ket adu pay a lallaki ken babbai iti naiputotna. **24** Idi nagbiag ni Nahor iti duapulo ket siam a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Tera. **25** Nagbiag ni Nahor iti 119 a tawen kalpasan a naiputotna ni Tera. Ket adu pay a lallaki ken babbai iti naiputotna. **26** Kalpasan iti pitopulo a tawen a panagbiag ni Tera, naaddaan isuna kadagiti putot ket isu da Abram, Nahor, ken Haran. **27** Ita, dagitoy dagiti kapututan ni Tera. Isuna ti ama da Abram, Nahor, ken Haran, ket ni Haran ti ama ni Lot. **28** Natay ni Haran iti imatang ti amana a ni Tera iti nakaiyanakanna a daga, idiy Ur dagiti Caldeo. **29** Nangasawa da Abram ken Nahor.

Sarai ti nagan iti asawa ni Abram ken Milca ti nagan iti asawa ni Nahor a putot a babai ni Haran nga ama da Milca ken Isca. **30** Ita, ni Sarai ket luples; awanan isuna iti anak. **31** Inkuyog ni Tera ti putotna a lalaki a ni Abram, ti apokona a ni Lot a putot ni Haran, ken ti manugangna a ni Sarai nga asawa ni Abram a putotna a lalaki, ket nagkukuyogda a pimmanaw idiy Ur nga ayan dagiti Caldeo, tapno mapanda idiy daga ti Canaan. Ngem dimtenga idiy Haran ket natgalinaedda sadiay. **32** Agtawen iti ni Tera iti 205 kalpasanna ket natay idiy Haran.

12 Ita kinunana ni Yahweh kenni Abram, "Pumanawka manipud iti pagiliam, manipud kadagit kakabagiam, manipud iti sangkabalyan ti amam, ket agturtonga iti lugar nga ipakitako kenka. **2** Pagbalinenkanto a dakkel a nasion, ken bendisionkanto, ken pagbalinekto a naindaklan ti naganmo, ket agbalinkanto a pakabendisionan. **3** Bendisionakto dagiti mangbendision kenka, ngem ilunodkonto dagiti saan nga agraem kenka. Babaen kenka, mabendisionanto amin a pamilia ti entero a daga." **4** Napan ngarud ni Abram kas iti imbagia ni Yahweh kenkuana nga aramidenna, ket simmurol ni Lot kenkuana. Pitopulo ket lima ti tawen ni Abram idi pimmanaw isuna idiy Haran. **5** Inkuyogna ti asawana a ni Sarai ken ti kaanakanna a lalaki a ni Lot a putot ti kabsatna, amin dagiti sanikuada a naipundarda ken amin a tattao a naalada idiy Haran. Pimmanawda a nagturong iti daga ti Canaan, ket dimtenga sadiay. **6** Dinaliasat ni Abram ti daga akinggita i Sikem, nga ayan ti lugo iti More. Iti dayta a tiempo agnanaed dagiti Cananeo iti dayta a daga. **7** Nagparang ni Yahweh kenni Abram, ket kinunana, "Itedkonto kadagit kaputotam daytoy a daga." Isu a nangipatakder ni Abram iti altar a maipaay kenni Yahweh, a nangparang kenkuana. **8** Manipud sadiay, immakar isuna ket nagturong idiy katurturodan a pagilian iti daya ti Betel, ket impatakderna sadiay ti toldana, iti nagbaeten ti Betel nga adda iti laud, ken Ai iti dayana. Nangbangon ni Abram sadiay iti altar a maipaay kenni Yahweh ken immawag isuna iti nagan ni Yahweh. **9** Kalpasanna, intultuloy ni Abram ti nagdaldaliasat, ket nagturong idiy Negeb. **10** Adda panagbisin iti dayta a daga, isu a simmalog ni Abram ket nagturong iti Egjito tapno agneda sadiay, gapu ta nakaro unay ti panagbisin iti daydiay a daga. **11** Idi dandanin a sumrek ti Egjito, kinunana kenni Sarai nga asawana, "Kitaem a, ammok a napintaska a babai. **12** Inton mikitadaka dagiti Egipcio kunaendanto, 'Daytoy ti asawana,' ket papatyendakto, ngem pagtalinadedenda a sibibiag. **13** Ibagam lattan a kabsatka, tapno gapu kenka ket nasayaataktok, ket tapno gapu kenka ket maispal ti biagko." **14** Napasamak nga idi nakastreken ni Abram idiy Egjito, nakita dagiti Egipcio a kasta unay ti kinapintas ni Sarai. **15** Nakita isuna dagiti prinsipe ti Faraon, ket impasindayawda isuna iti Faraon, ket impanda ti babai iti pagtaengan ti Faraon. **16** Nasayaat ti panangtrato ti Faraon kenni Abram gapu kenkuana, ket inikkanna isuna kadagit karnero, baka, kalakian nga asno, tagabu a lallaki, tagabu a babbai, kabaian nga asno ken kadagit kamelio. **17** Kalpasanna, pinagrigat ni Yahweh ti Faraon ken ti balayna iti nakaro a didigra gapu kenni Sarai nga asawa ni Abram. **18** Pinaayaban ti Faraon ni Abram, ket kinunana, "Ania daytoy nga inaramidmo kaniak? Apay a saanno nga imbag a kaniak nga asawam isuna? **19** Apay nga imbagam, 'Kabsatko isuna,' isu nga innalak nga agbalin nga asawak? Isu nga ita, adtoy ti asawam. Alaem isuna ket pumanaw kayo." **20** Ket binilin ti Faraon dagiti tattaona maipapan kenkuana, ket pinapanawda isuna, agraman ti asawana ken amin nga adda kenkuana.

13 Pimmanaw ngarud ni Abram iti Egjito ket napan idiy Negeb, isuna, ti asawana ken amin nga adda kenkuana. Kimmuyog met kadakuada ni Lot. **2** Ita, nabaknang unay ni Abram kadagit

ayup, iti pirak, ken iti balitok. **3** Intultuloyna ti panagdaliasatna manipud Negeb akinggita idiy Betel, iti lugar nga ayan idi ti toldana, iti nagbaeten ti Betel ken Ai. **4** Daytoy a lugar idi ti nangbangonanna iti altar, ken ditoy isuna nga immawag iti nagan ni Yahweh. **5** Ita, ni Lot, nga agdaldaliasat a kadua ni Abram ket addaan met kadagit arban, bakbaka ken kadagit tolda. **6** Saanen a makaanay ti daga a mangipaay iti pagbiaganda ta aqinnasidegda a dua, gapu ta adu unay dagiti sanikuada, isu a saanda a mabalin nga agkuyog. **7** Maysa pay, adda rimsua a panagsisinnuppiat iti nagbaeten dagiti agaspastor kadagit ayup ni Abram ken agaspastor kadagit ayup ni Lot. Iti dayta a tiempo, agnanaed iti dayta a daga dagiti Cananeo ken dagiti Perezeo. **8** Isu a kinuna ni Abram kenni Lot, "Awan koma iti panagsisinnuppiat iti nagbaetanta, ken iti nagbaeten dagiti parapastormo ken dagiti parapastorko, ta maymaya ta laeng a pamilia. **9** Saan aya nga adda iti sangoanam ti isuamin a daga? Mapanka ket suminaka kaniak. No mapanka iti kannigid, mapanakto iti kannawan. Wenn no mapanka iti kannawan, mapanakto met iti kannigid." **10** Isu a kimmitta ni Lot iti aglawlaw, ken naktiana nga iti kabuklan ti kapatadan ti Jordan ket nasayaat ti pannakapadanumna iti sadinoman akinggita idiy Zoar, kas iti minuyongan ni Yahweh, kas iti daga ti Egjipto. Daytoy ket sakbay a dinadael ni Yahweh ti Sodoma ken Gomorra. **11** Isu a pinili ni Lot a para kenkuana ti kapatadan ti Jordan ket nagdalliasat a napan iti daya, ket nagsina ngarud dagiti akbagabian. **12** Nagnaed ni Abram iti daga ti Canaan, ket nagnaed ni Lot kadagit siudad iti kapatadan. Impatakderna dagiti toldana idiy Sodoma. **13** Ita, nakaro unay ti kinamanagbasol dagiti lallaki iti Sodoma maibusor kenni Yahweh. **14** Kinuna ni Yahweh kenni Abram kalpasan a simminna li Lot kenkuana, "Manipud iti disso a pagtakaderan, kumitaka iti amianan, iti abagatan, iti daya, ken iti laud. **15** Amin daytoy a makitkitam a daga, itedkonto kenka ken kadagit kaputotam iti agnayanon. **16** Ket paaduekto dagiti kaputotam a kas iti kaadu ti tapuk iti daga, ket no kabaelan a bilangan iti maysa tao ti tapuk iti daga, kastanto met iti pannakabilang dagiti kaputotam. **17** Agsaganaka, pagnaem ti kaatiddog ken kaakaba ti daga, ta itedkonto daytoy kenka. **18** Isunga innala ni Abram ti toldana, ket napan nagnaed iti asideg dagiti kayo a lugo ti Mamre nga adda idiy Hebron, ket nangipatakder sadiay iti altar para kenni Yahweh.

14 Napasamak daytoy kadagit idti al-aldaw da Amrafel nga ari ti Sinar, ni Arioc nga ari ti Elasar, ni Kedorlaomer nga ari ti Elam, ni Tidal nga ari ti Goiim, **2** a nangparnuayda iti gubat a maibusor kada Bera nga ari ti Sodoma, ni Birsa nga ari ti Gomorra, ni Sinab nga ari ti Adma, ni Semeber nga ari ti Zeboiim ken iti ari ti Bela (maawagan met daytoy iti Zoar). **3** Nagkakaduwa dagitoy naud-udi a lima nga ar-ari idiy tanap ti Siddim (maawagan met iti Naaggad a Baybay) **4** Nagserbita kenni Kedorlaomer iti sangapulo ket dua a tawen, ngem immalsada iti maikasangapulo ket tallo a tawen. **5** Kalpasanna, iti maikasangapulo ket uppatt a tawen, immay rinata d Kedorlaomer ken dagiti ar-ari a kakadduana ti Refaim iti Asterot Karnaim, ti Zuzim iti Ham, ti Emin iti Save Kiriataim, **6** ken dagiti Horeo iti katurturod a pagilianda a Seir, akinggita idiy El Paran nga asideg iti let-ang. **7** Kalpasanna, nagsublida ket dimtenga idiy En Mispat (maawagan met iti Kades), ket inabakda amin a pagilian dagiti Amalekita, ken kasta met dagiti Amorreo nga agnanaed iti Hazazon Tamar. **8** Kalpasanna, napari nagsagana ti ari ti Sodoma, ti ari ti Gomorra, ti ari ti Adma, ti ari ti Zeboiim, ken ti ari ti Bela (maawagan met iti Zoar) para iti gubat **9** a maibusor kenni Kedorlaomer nga ari ti Elam, ni Tidal nga ari ti Goiim, ni Amrafel nga ari ti Sinar, ni Arioc nga ari ti Elasar, uppatt nga ar-ari a maibusor iti lima. **10** Ita, ti tanap ti Siddim ket napunno kadagit abut a naikkan iti alketrang, ket idti timmaray dagiti ari ti Sodoma ken Gomorra, natinnagda sadiay. Ket dagiti nabati, nagkamangda

kadagiti kabanbantayan. **11** Isu nga innala amin dagiti kabusor dagiti amin nga adda idiy Sodoma ken Gomorra kasta met dagiti amin a taraon, ket pimmanawda. **12** Iti ipapanda, innalada met ti putot a lalaki ti kabsat ni Abram a ni Lot, nga agnanaed idiy Sodoma agraman dagiti amin a sanikuana. **13** Maysa a nakalibas iti immay nangipadamag kenni Abram a Hebreo. Agnanaed isuna iti abay ti kayo a lugo a kukua ni Mamre, nga Amorro, a kabsat a lalaki da Escol ken Aner, isuda amin ket addaan iti nasayaat a pannakikadua kenni Abram. **14** Ita, idi nangngeg ni Abram a natiliw dagiti kabusorna ti kabagianna, indauloanna iti tallo-gasut ket sangapulo ket walo a nasursuran a lallaki, a naiyanak iti balayna, ket sinusonda ida akingga idiy Dan. **15** Biningayna dagiti tattaona a maibusor kadakuada iti rabii ket dinarupda ida, ken kinamatda ida inggana idiy Hobah, nga adda iti amianan ti Damasco. **16** Kalpasanna, insublina amin dagiti saniku, ken insublina met ti kabagianna a ni Lot ken dagiti taronda, kasta met dagiti babbai ken dagiti dadduma a tattao. **17** Kalpasan a nagsubli ni Abram manipud iti panangpamekna kenni Kedorlaomer ken dagiti kakaduana nga ar-ari, rimmuar ti ari ti Sodoma tapno sabatenna isuna iti tanap ti Save (a maawagan met iti Tanap ti Ari). **18** Ni Melkisedek nga ari iti Salem ket nangiruar iti tinapay ken arak. Isuna ket padi ti Kangatoan a Dios. **19** Bendisionan koma ti Dios a Kangatoan a Nangparsua iti langit ken daga ni Abram. **20** Madaydayaw ti Dios a Kangatoan, nga isu iti nangipaima kadagiti kabusormo kenka". Kalpasanna, inted ni Abram kenkuana ti apagkapullo dagiti amin a banbanag. **21** Kinuna ti ari ti Sodoma kenni Abram, "Itedmo kaniak dagiti tattao ket alaem dagiti banbanag para kenka." **22** Kinuna ni Abram iti ari ti Sodoma, "Intag-ayko ti imak kenni Yahweh a Kangatoan a Dios, a Nangparsua iti langit ken daga, **23** a saanakto a mangala iti sinulid, galut iti sandalias, weno aniaman a banag a kukuam, tapno saanmonte pulos nga ibaga, 'Pinabakhangko ni Abram.' **24** Awanto ti alaek malaksid iti kinnan dagiti agtutubo a lallaki ken ti bingay dagiti lallaki a kimmuyog kaniak. Palubosam da Aner, Escol, ken ni Mamre nga alaenda dagiti bingayda."

15 Kalpasan dagitoy a banbanag, immay ti sao ni Yahweh kenni Abram iti maysa a sirmata, a kunana, "Saanka nga agbuteng, Abram! Siak ti salaknibmo ken ti naidaklan unay a gunggonan." **2** Kinuna ni Abram, "Apo a Yahweh, anianto ti ipaaymo kaniak, ta kastoy met latta, awananak iti anak, ken ti agtawid iti balayko ket ni Elieser a taga-Damasco?" **3** Kinuna ni Abram, "Agsipud ta awan intedmo kaniak a kaputotan, kitaem, ti katalekti iti balayko ket isu ti agtawid." **4** Ket, pagammoan, immay kenkuana ti sao ni Yahweh, a kunana, "Saan a daytoy a lalaki ti agtawid iti sanikuam; ngem ketdi ti agtaudo a mismo iti bagim ti agtawido." **5** Kalpasanna, impanna isuna iti ruar ket kinunana, "Tumangadka iti langit, ket bilangem dagiti bituen, no kabaelam ida a bilangen." Ket kinunana kenkuana, "Kastanto met ngarud dagiti kaputotam." **6** Namati isuna kenni Yahweh, ken imbilangna kenkuana daytoy a kinalinteg. **7** Kinunana kenkuana, "Siak ni Yahweh a nangiruar kenka idiy Ur dagiti Caldeo, tapno itedko kenka daytoy a daga a tawidem." **8** Kinunana "Apo a Yahweh, kasanonto a maammoak a tawidekto daytoy?" **9** Ket kinunana kenkuana, "Mangidatagka kaniak iti tallo ti tawenna a baka a saan pay a nagmaya, tallo ti tawenna a kabaian a kalding, tallo ti tawenna a kalakian a karnero, kalapati ken sibong a pagaw." **10** Impanna amin kenkuana dagitoy, ket ginuduana dagitoy. Ket inkabilna ti tunggal kagudua iti batug ti kapisina, ngem saanna a ginuduana dagiti billit. **11** Idi bimmaba dagiti billit a mangan kadagiti natay nga ayup, inabog ni Abram dagitoy. **12** Ket idi lumilumneken ti init, nakaturog iti nasimbeng ni Abram ket pagammoan, nasallukoban isuna iti nakaam-amak ken nakabutbuteng a sipinget. **13** Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenni

Afram, "Ammoem koma a gangannaetto dagiti kaputotam iti saanda a daga, ket matagabudanto ken maparigadtanto iti las-ud iti uppat a gasut a tawen. **14** Ukomekto dayta a nasion a pagserbianda, ket rummuuardanto kalpasan nga addaan iti nawadwad a saniku. **15** Ngem mapankanto kadagiti amam a sitatalna, ket lakaykanto unay inton maitanemka. **16** Iti maikapat a hemerasion ket umaydanto manen ditoy. Ta saan pay a nadanon ti pagpatinggaan ti kinadagsen iti basol dagiti Amorro." **17** Idi limneken ti init ket nasipngeten, adda maysa nga agas-asuk a banga ken sumsumged nga aluten a limmasat iti nagbabaetaan dagiti pidaso ti ayup. **18** Iti dayta nga aldaw, nakitulag ni Yahweh kenni Abram, kunana, "Kadagiti kaputotamito, itedko daytoy a daga, manipud iti karayan ti Egjipto inggana iti dakkel a karayan, ti Eufrates— **19** dagiti Kineo, dagiti Kenizeo, dagiti Kadmoneo, **20** dagiti Heteo, dagiti Perezeo, dagiti Refaim, **21** dagiti Amorro, dagiti Cananeo, dagiti Girkaseo ken dagiti Jebuseo."

16 Ita, ni Sarai nga asawa ni Abram, ket saan pay a naaddaan iti annak para kenkuana, ngem adda adipenna a babai, a taga-Egypto, nga agnagan iti Agar. **2** Isu a kinuna ni Sarai kenni Abram, "Kitaem, saan nga impalubos ni Yahweh a maaddaanak kadagiti annak. Mapanmo kaiddaen ti adipenko. Mabalinak siguro a maaddaan iti annak babaen kenkuana." Dinengngeg ni Abram ti timek ni Sarai. **3** Daytoy ket kalpasan iti sangapulo a tawen a panagnaed ni Abram idiy daga iti Canaan, idi nga inted ni Sarai nga asawa ni Abram ni Agar, nga adipenna a taga Egypto, kenni Abram tapno agbalin nga asawana. **4** Isu a naaddanda iti relasion kenni Agar, ket nagsikog isuna. Ket idi nakitana a masikog isuna, bimmaba ti panangkitana iti amona a babai. **5** Kalpasanna, kinuna ni Sarai kenni Abram, "Daytoy a sagsagrapek ket gapu kenka. Intedko ti adipenko a babai iti arakupmo, ket idi nakitana nga isuna ket masikogen, inumsinak kadagiti matana. Ni Yahweh koma iti mangukom kadata." **6** Ngem kinuna ni Abram kenni Sarai, "Kitaem a, ti adipenmo a babai ket adda iti turaymo, aramidem kenkuana no ania ti ammom a kasayaatan." Isu a nagbalin a naranggas ni Sarai kenkuana, ket ngatlawal ni Agar manipud kenkuana. **7** Nasarasan isuna ti anghel ni Yahweh iti ayan ti bubon iti danum idiy let-ang, ti bubon iti dalam nga agturong idiy Sur. **8** Kinunana, "Agar nga adipen ni Sarai, sadino ti naggappuan ken sadino ti papanam?" Ket kinunana, "Itartarayak ti amok a ni Sarai." **9** Kinuna ti anghel ni Yahweh kenkuana, "Agsublika iti amom a babai, paiturayanka kenkuana iti panagturayna." **10** Kalpasanna, kinuna ti anghel ni Yahweh kenkuana, "Paaduekto iti kasta-unay dagiti kaputotam, ket adudanto unay a bilangen." **11** Kinuna pay ti anghel ni Yahweh kenkuana, "Kitaem, masikogka, aganakkanto iti lalaki ket panaganamto iti Ismael, gapu ta dinengngeg ni Yahweh ti panagusugmo. **12** Agbalinto isuna nga atap nga asno iti tao. Kabusornato iti tunggal tao, ket kabuserto met isuna iti tunggal tao. Ket agbiagto isuna nga adayo kadagiti amin a kakabsatna." **13** Kalpasanna, intedna daytoy a nagan kenni Yahweh a nagsao kenkuana, "Siak ti Dios a nakakita kaniak!" ta kinunana, "Makakita latta kadi, uray kalpasan a nakitanak?" **14** Isu't gapuna a naawagan dayta a bubon iti Beer-lahai-roi; daytoy ket adda iti nagbaetan ti Kades ken Bered. **15** Impasngay ni Agar ti putot a lalaki ni Abram ket pinanagangan ni Abram ti putotna nga inyanak ni Agar iti Ismael. **16** Walu-pulo ket innem ti tawen ni Abram idi inyanak ni Agar ni Ismael kenkuana.

17 Idi agtawen ni Abram iti siam a polo ket siam, nagparang ni Yahweh kenkuana ket kinunana, "Siak ti Mannakabalin a Dios. Magnaka iti imatangko ket awanto iti pakapilawam. **2** Ket pasingedakti ti tulagko iti nagbaetanta, ket paaduenkanto

iti aglaplapusanan." 3 Nagkurno ni Abram ken nakisao ti Dios kenkuana a kinunana, 4 "No maipapan kaniak, kitaem, naktulagak kenka. Sikanto ti ama iti adu a nasion. 5 Saanton nga Abram ti naganmo, ngem ti naganmoto ket Abraham- ta dutokanka nga agbalin nga ama dagiti adu a nasion. 6 Pagbalinenkanta a nabunga iti aglaplapusanan, mangaramidako kadagitit nasion babaen kenka, ket adunto nga ari ti agtaud kenka. 7 Makitulagak kenka ken kadagitit amin a kaputotam a sumarsaruno kenka, kadagitit amin a henerasionda, iti maysa nga agnanayon a katulagan, nga agbalinak a Dios kenka ken kadagitit sumaruno a kaputotam. 8 Itedkonto kenka, ken kadagitit sumaruno a kaputotam, ti daga a pagnanaedam, amin a daga ti Canaan, kas agnanayon a sanikuua, ken siakto ti Diosda." 9 Ket kinuna ti Dios kenni Abraham, "No maipapan kenka, masapul a tungpalem ti tulagko, sika ken dagiti sumaruno a kaputotam iti amin a henerasionda. 10 Daytoy ti katulagan iti nagbaetanta ken kadagitit sumaruno a kaputotam: Masapul a makugit ti tunggal lallaki kadakayo. 11 Masapul a makugitkayo iti akinrua a kudit ti lasago, ket daytoyo ti pagilasinan ti tulag iti nagbaetanta. 12 Tunggal lallaki kadakayo a walo nga aldawnan ket masapul a makugit, kadagitit amin a henerasiyon dagiti tattao. Daytoy ket pakairamanan dagiti naipasngay iti pagtaengam ken ti nagatang babaen iti kuarta a nagtaud iti siasinoman a ganggannaet a saan a maysa kadagitit kaputotam. 13 Masapul a makugit ti lalaki a naipasngay iti pagtaengam ken ti lalaki a nagatang iti kuartam. Iti kasta ket addanto iti lasago ti tulagko kas agnanayon a katulagan. 14 Siasinoman a lalaki a saan a nakugit, a saan a nakugit iti akinrua a kudit ti lasagna ket maisinanto manipud kadagitit tattao. Sinalungasingna ti tulagko. 15 Kinuna ti Dios kenni Abraham, "Maipapan met kenni Sarai nga asawam, saanmonton nga awagan isuna iti Sarai. Ngem ketdi, ti naganannanto ket Sarah, 16 Bendisionakto isuna, ken ikkankanto iti anak a lalaki babaen kenkuana. Bendisionakto isuna, ket agbalinto isuna nga ina dagiti nasion. Adu nga ari dagiti tattao ti agtaudto kenkuana. 17 Kalpasanna ket nagrukob ni Abraham, ken nagkatawa, ket kunana iti nakemna, "Mabalin pay kadi met a pumutot ti maysa a lalaki nga agtawenen iti sangagasut? Ken kabaelan pay kadi met ni Sara, nga agtawenen iti siam a pulo, ti mangipasngay iti anak a lalaki?" 18 Kinuna ni Abraham iti Dios, "Ni Ismael latta komari ti agbiag iti imatangmo!" 19 Kinuna ti Dios, "Saan, ngem mangipasngayto ni Sarah nga asawam iti anak a lalaki para kenka, ket masapul a panaganam isuna iti Isaac. Tungpalekti ti tulagko kenkuana a kas maysa nga agnanayon a tulag a pakairamanan dagiti sumaruno a kaputotanna. 20 No maipapan kenni Ismael, nangngegka. Kitaem, bendisionak isuna, ken pagbalinek isuna a nabunga, ken paaduekto isuna iti aglaplapusanan. Isunanto ti ama dagiti sangapulo ket dua a mangidaulo kadagitit tribu, ken pagbalinekto isuna a naindaklan a nasion. 21 Ngem ipatungpalkonto ti tulagko kenni Isaac, nga ipasngayto ni Sarah kenka iti kastoy a tiempo iti sumaruno a tawen. 22 Idi nelapsna a kinatungtong ni Abraham, nagpangato ti Dios ket pinanawanna ni Abraham. 23 Ket innala ni Abraham ni Ismael a pututna, ken dagiti amin a naiyanak iti sangkabalayanna, ken dagiti amin a nagatang babaen iti kuartana, tunggal lalaki kadagitit tattao iti sangkabalayanna ni Abraham ket kinugitna ti akinrua a kudit ti lasagda iti dayta met laeng nga aldaw, a kas kinuna ti Dios kenkuana. 24 Agtawen ni Abraham iti siam a pulo ket siam idi nakugit ti akinrua a kudit ti lasagna. 25 Ken sangapulo ket tallo ti tawen ni Ismael idi nakugit ti akinrua a kudit ti lasagna. 26 Agpada a nakugit da Abraham ken Ismael iti dayta met laeng nga aldaw. 27 Amin a lallaki iti sangkabalayanna ket kaduana a nakugit, a pakairamanan dagidiy naiyanak iti uneg ti sangkabalayanna ken dagidiy nagatang babaen iti kuarta manipud iti ganggannaet.

18 Nagparang ni Yahweh kenni Abraham iti ayan dagiti kayo a lugo idiy Mamre, bayat a nakatugaw isuna iti ruangan ti tolda iti kapudotan ti aldaw. 2 Timmangad isuna ket, pagammoan, naktitana nga adda tallo a lallaki nga agtaktaekder iti batogna. Idi naktitana isuda, nagtaray isuna a nangsabat kadakuada manipud iti ruangan ti tolda ket nagdumog a nagparintumeng iti daga. 3 Kinunana, "Apo, no makaayayoak iti imatangmo, saanyo koma a labsan toy adipenmo. 4 Adda koma bassit a danum a maiyeg a pangbuggoyo kadagitit sakayo, ket aginanakayo iti sirok ti kayo. 5 Ipalubosyo koma a mangiyegak iti bassit a taraon, tapno mabangarankayo. Kalpasanna, mabalinyon iti mapan, agsipud ta immaykayo iti adipenyo." Ket kinunada, "Aramidem kas iti imbagam." 6 Kalpasanna, nagdardaras ni Abraham a napan iti tolda nga ayan ni Sarah, ket kinunana, "Darasem, mangalaka iti tallo a takal ti napino nga arina, masaem daytoy, ket agaramidka iti tinapay." 7 Kalpasanna, nagtaray ni Abraham a napan iti ayan dagiti arban, ket nangala isuna iti ubing pay ken napintas a baka, ket intedna daytoy iti adipen, ket nagdardaras ti adipen a nangisagana iti daytoy. 8 Nangala iti keso ken gatas, ken ti baka a naisaganan, ket inkabilna ti taraon iti sangoananda, ket nagtakder iti abayda bayat a mangmanganda iti sirok ti kayo. 9 Kinunada kenkuana, "Sadino ti ayan ni Sarah nga asawam?" Insungbatna, "Idiay, uneg ti tolda." 10 Kinunana, "Agsubiakto kenka iti kastoy met laeng a tiempo inton sumaruno a tawen, ket makitamt, maaddanto iti anak a lalaki ni Sarah nga asawam." Agdengdengngeg ni Sarah nga adda iti ruangan ti tolda, iti likudanna. 11 Ita, lakay ken baketen da Abraham ken Sarah, nataenganda unayen, ken limmabesen ni Sarah iti tiempo a kabaelan pay dagiti babbai iti agipasngay iti ubing. 12 Iu si kinataawan ni Sarah ti bukodna a bagi, a kinunana iti bagina, "Kalpasan a bimmaketakan, maaddaanak pay ngata iti kastoy a pakaragsakan, kasta met a ti apok ket lakay metten?" 13 Kinuna ni Yaweh kenni Abraham, "Apay a nagkatawa ni Sarah ken kunana, 'Pudno ngata nga aganakak, idinto a baketakan?' 14 Adda kadi aniaman a banag a narigat unay para kenni Yahweh? Iti tiempo nga intudingko, iti kastoy met laeng a tiempo inton sumaruno a tawen, agsubiakto kenka ket maaddaanto ni Sarah iti anak a lalaki." 15 Ket inlibik ni Sarah daytoy a kinunana, "Saanak a nagkatawa," ta nagbuteng isuna. Insungbatna, "Saan, nagkatawaka." 16 Ket timmakderen dagiti lalaki tapno pumanaw ken kimmitada iti baba nga agturon iti Sodoma. Kimmuyog kadakuada ni Abraham tapno itulodna ida iti dalanga. 17 Ngem kinuna ni Yahweh, "Rumbeng kadi nga ilimdeko kenni Abraham ti maipanggep iti ngannganin nga aramidek, 18 idinto a pudno nga agbalinto ni Abraham a naindaklan ken nabileg a nasion, ken mabendisionanto amin dagiti nasion iti daga kenkuana? 19 Ta pinilik isuna tapno mabilinna dagiti annakna ken dagiti sumarsaruno a sangkabalayanna nga agtulhog iti wagas ni Yahweh, nga agaramid ti kinalinteg ken hustisia, tapno mabalin a tungpalen ni Yahweh kenni Abraham ti imbagana kenkuana." 20 Kalpasanna, kinuna ni Yahweh, "Gapu ta adu unay dagiti pammabasol a maibusor iti Sodoma ken Gomora, ken gapu ta nalabes unay dagiti basolda, 21 bumabaak ita sadiy tapno kitaek no dakesda a kas kadagitit dimmanon a pammabasol kaniak. No saan, maammoakto." 22 Pimmonaw ngarud dagiti lallaki manipud sadiay, ket nagtuorongda idiy Sodoma. Ngem natalinaed a nakatakder ni Abraham iti sangoan ni Yahweh. 23 Ket immasideg ni Abraham ket kinunana, "Iramanno kadi a pukawen dagiti nalinteg kadagitit nadangkes? 24 Nalabit nga adda limapulo a nalinteg iti uneg ti siudad. Pukawemto kadi daytoy ket saanmo a kaasian ti lugar gapu kadagitit limapulo a nalinteg nga adda sadiay? 25 Sapay koma ta saanmo nga aramiden ti kasta a banag, nga iraman mo a papatayen dagiti nalinteg kadagitit nadangkes, ket matratro dagit

nalinteg a kas kadagit nadangkes. Adayo koma nga aramidem iti kasta! Saan kadi a ti Ukom iti entero a daga ket agaramid iti nainkalintegan?" 26 Kinuna ni Yahweh, "No makasarakak iti limapulo a nalinteg iti uneg ti siudad ti Sodoma, kaasiakto ti entero a lugar gapu kadakuada." 27 Simmungbat ni Abraham a kinunana, "Kitaem ti inaramidko, a naturedak a nagsao iti Apok, uray no maysaak laeng a tapok ken dapo! 28 No ngay adda iti nakurang iti lima a limapulo a nalinteg? Dadaelem kadi ti sibubukel a siudad no kurang iti lima?" Ket kinunana, "Saankonto a dadaelen daytoy, no adda masarakak idiy ngay uppata pulo ket lima." 29 Ngem nakisarita pay isuna kenkuana, a kinunana, "No ngay adda masarakan ngay uppata a pulo sadiy?" Insungbatna, "Saanko nga aramiden daytoy maigapu iti uppata a pulo." 30 Kinunana, "Pangngaasiim Apo ta saanka nga agunget, ta agsaoak. Nalabit nga addanto masarakan a tallopulo sadiy." Insungbatna, "Saanko nga aramiden daytoy, no adda masarakak a tallopulo sadiy." 31 Kinunana, "Dispensarem koma ti turedko nga agsao iti Apok! Nalabit nga addanto masarakan a duapulo sadiy." Insungbatna, "Saanko a dadaelen daytoy maigapu iti duapulo." 32 Kamauddiananna kinunana, "Pangngaasiim Apo ta saanka nga agunget, ta agsaoak iti daytoy maudi a gundaway. Nalabit nga addanto iti sangapulo masarakan sadiy." Ket kinunana, "Saankonto a dadaelen daytoy maigapu iti sangapulo." 33 Napan ni Yahweh iti dalanna apaman a nälpas a naktungtong kenni Abraham, ket nagawid met ni Abraham.

19 Rumabiini idi immay dagiti dua nga anghel idiy Sodoma, kabayatan nga agtugtugaw ni Lot iti ruangan ti Sodoma. Nakita ida ni Lot, ket nagtakder a nangabat kadakuada ket nagkurno. 2 Kinunana, "Pangngaasiyo appok, allukoyenkayo nga umay iti balay ti adipenyo, umyankayo iti agpatnag ken bugoanyo dagiti sakayo. Ket mabalin a masapakayo a bumangon ket agtuloykayo iti papananyo." Ngem kinunana, "Saan, agpatpatnagkami idiy plasa ti illi." 3 Ngem kasta unay ti pananggalukoy ni Lot kadakuada, isu a kimmuyogda kenkuana ket simrekda iti balanya. Nangisagana isuna iti makan ken nangiluto iti tinapay nga awan lebadurana ket nanganda. 4 Ngem sakbay a nagiddada, immay dagiti lallaki iti siudad, dagiti lallaki iti Sodoma, agraman dagiti agtutubo ken lakay, amin dagiti lallaki manipud iti tunggal paset iti siudad ket pinalawanda ti balay. 5 Pinukkawanda ni Lot a kinunada kenkuana, "Sadino ti ayan dagiti lallaki nga immay kenka ita a rabii! Irruarmo ida kadakami tapno kaiddaenmi ida!" 6 Isu a rimmuar ni Lot ket inserrana met laeng ti ridaw iti likudanna. 7 Kinunana, "Ipakpakaasik kadakayo kakabsatko, saankayo koma nga agaramid iti dinadakes. 8 Kitaenyo, adda dua nga anakko a babbai ket saanda pay a nakikaidda iti asinoman a lalaki. Ipakpakaasik kadakayo, bay-andak a mangirruar kadakuada ket aramidenyo kadakuada ti aniaman a nasayaat iti imatangyo. Saanyo laeng a sagiden dagitoy a lallaki, gapu ta simmangbayda iti salinong ti balayko." 9 Kinunada "Aglisikal!" Kinunada pay, "Immay ditoy daytoy a tao nga agnaed kas ganggannaet ket ita, nagbalinen isuna nga ukomtayo! Ita, dakdakes pay ti aramidenyo kenka ngem kadakuada." Induronda ti lalaki a ni Lot, ket immasidegda a mangdadael iti ridaw. 10 Ngem inggaw-at dagiti lallaki dagiti imada ket insublida ni Lot iti uneg ti balay ket inserrada ti ridaw. 11 Ket dagiti lallaki nga adda iti ruar ti balay, binulsek ida dagiti lallaki a sangaili ni Lot, dagiti agtutubo ken lallakay, isu a narigatanda a nangbirok iti ridaw ti balay. 12 Kalpasanna, kinuna dagiti lallaki kenni Lot, "Adda kadi pay sabali a kaduam ditoy? No adda manugangmo a lallaki, annakmo a lallaki ken babbai, ken siasinoman nga adda kenka iti siudad, irruarmo ida ditoy. 13 Ta dadaelenmin daytoy a lugar gapu ta napigsa unayer dagiti pammabasol a maibusor iti daytoy a nakadanun iti sanggoano ni Yahweh isu nga imbaonnakami a

mangdadael iti daytoy." 14 Rimmuar ni Lot ket nakisarita kadagit manugangna a lallaki, a nagkari a mangasawa kadagit annakna a babbai, a kinunana, "Daraesyo, pumanawkayo iti daytoy a lugar, ta dadaelen ni Yahweh ti siudad." Ngem kadagit manugangenna a lallaki ket kasla agang-angga laeng isuna. 15 Idi aglawagen, pinilit dagiti anghel ni Lot, a kunada, "Agawaam, ayabam ti asawam ken dagiti dua nga annakmo a babbai nga adda ditoy, tapno saankayo a mairaman a mapukaw iti pannakadusa ti siudad." 16 Ngem nagsarimadeng isuna. Isu a ginammattan dagiti lallaki ti imana ken ti ima ti asawana ken dagiti ima dagiti dua nga annakna a babbai, gapu ta naasi unay ni Yahweh kenkuana. Inruarda ida, ket impanda ida iti ruar ti siudad. 17 Ket idi nairruardan ida, kinuna ti maysa kadagit lalaki, "Tumaraykayon, isalakanyo dagiti biagyo! Saankayo a tumalliw, wenne agkamang iti sadinoman a tanap. Agkamangkayo kadagit kabanbantayan tapno saankayo a mairaman." 18 Kinuna ni Lot kadakuada, "Saan, pangngaasiyo appok!" 19 Ti adipenyo ket nakasarak iti pabor iti imatangyo, ket impakitayo kaniak ti naindaklan a kinainbag gapu iti panangsialakanyo iti biagko, ngem saanak a makalibas a mapan kadagit kabanbantayan, gapu ta makamakamnak ti didigra ket matayak. 20 Kitaenyo, dayta a siudad ngay adda sadiy ket asideg a mabalinko a pagkamangan ken bassit daytoy. Pangngaasiyo, bay-andak nga agkamang sadiy (saan kadi a bassit daytoy?) ket maisalakanto ti biagko." 21 Kinunana kenkuana, "Ala wen, patgak met laeng daytoy a kiddaw, a saankonto a dadaelen ti siudad a dinakamatmo. 22 Darasem! Agkamangka sadiy, ta saanko a maaramid ti aniaman a banag aqgingga a saanka a nakadanon sadiy." Naawagan ngarud ti siudad iti Soar. 23 Nagsisingisen ti init iti daga idi nakadanon ni Lot iti Soar. 24 Ket pinagtudo ni Yahweh iti asupre ken apuy manipud idiy tangatang idiy Sodoma ken Gomorra. 25 Dinadadaelna dagidiay a siudad, amin dagiti tanap, ken amin dagiti agnanaed kadagit siudad, ken amin a nagtubo a mula iti daga. 26 Ngem ti asawa ni Lot nga adda iti malikudanna, timmaliaw ket nagbalin isuna nga adigi nga asin. 27 Nasapa a nagriing ni Abraham iti dayta a bigat ket napan iti lugar a nagtakderanna ida iti sanggoano ni Yahweh. 28 Tinannawaganna ti Sodoma ken Gomorra ken ti amin a daga iti tanap. Kimmita isuna ket nakitana ti asuk nga agpangpangato manipud iti daga a kas iti asuk iti maysa nga urno. 29 Isu nga idi dinadael ti Dios dagiti siudad iti tanap, linajip ti Dios ni Abraham. Inlisina ni Lot iti tengga ti pannakadadael idi dinadaelna ti siudad a nagnaedan ni Lot. 30 Ngem simmang-at ni Lot manipud iti Soar ket napan nagnaed kadagit kabanbantayan a kaduana dagiti dua nga annakna a babbai, gapu ta mabuteng isuna nga agnaed iti Soar. Isu a nagnaed isuna iti maysa a rukib, isuna ken dagiti dua nga annakna a babbai. 31 Kinuna ti inauna nga anak iti inaudi, "Lakayen ti amata, ket awan ti siasinoman a lalaki iti sadinoman a makikaidda kadata segun iti wagas iti amin a lubong. 32 Umayka, painumenta iti arak ti amata, ket makikaidda kenkuana, tapno iti kasta ket mapaaaduta pay ti kapututan ti amata." 33 Isu a pinainumda iti arak ti amada iti dayta a rabii, ket napan ken nakikaidda ti inaudi kenkuana. Saanna nga ammo idi nagidda isuna, uray idi bimmangon isuna. 34 Iti simmaruno nga aldad, kinuna ti inauna iti inaudi, "Dumngegka, idi rabii nakikaidda kenni amak, ket inton rabii painumenta manen iti arak, ket masapul a sumrekka ket makikaidda kenkuana, tapno iti kasta ket mapaaaduta pay ti kapututan ti amata." 35 Isu a pinainumda iti arak ti amada iti dayta a rabii, ket napan ken nakikaidda ti inaudi kenkuana. Saanna nga ammo idi nagidda isuna, uray idi bimmangon isuna. 36 Isu a dagiti annak ni Lot ket nagsikog babaen iti amada. 37 Impasngay ti inauna ti maysa a lalaki ket pinaganananna isuna iti Moab. Isuna ti nagbalin a kapuonan dagiti maaw-agwagan iti agdama a Moabita. 38 Kasta met ti inaudi nga

anak, impasngayna met ti maysa lalaki, ket pinanaganna iti Ben Ammi. Isuna ti nagbalin a kapuonan dagiti tattao nga iti agdama ket maaw-awagan iti Ammonita.

20 Nagdaliasat ni Abraham manipud sadiy a nagturong iti daga ti Negeb iti nagbaetan ti Kades ken Sur. Isuna ket gangganaet nga agnanaed iti Gerar. **2** Kastoy ti imbag a ni Abraham maipapan kennis Sarah nga asawana, "Isuna ket kabsatko a babai." Isu a nangibaon ni Abimelec nga ari ti Gerar kadagit soldadona ket innalada ni Sarah. **3** Ngem immay ti Dios kenni Abimelec iti rabii babaen iti tagtagaineep ket kinunana kenkuana, "Kitaem, kaiyarigam ti natay a tao gapu iti babai nga innalma ta asawa isuna ti maysa a lalaki." **4** Ita, saan pay nga immasideg ni Abimelec kenkuana ket kinunana, "Apo, papatayem kadi uray ti nalinteg a nasion? **5** Saan kadi nga isuna a mismo ti nangibaga kaniak, 'Isuna ket kabsatko a babai?' Uray isuna a mismo ket kinunana nga 'Isuna ket kabsatko a lalaki.' Naaramidko daytoy a nadalus ti pusok ken awan basol kadagit imak." **6** Kalpasanna, kinuna ti Dios kenkuana iti tagtagaineepna. "Wen ammok met nga inaramidmo daytoy a nadalus ti pusom ket inlisika met iti panagbasolmo kaniak. Isu a saanko nga impalubos a sagidem isuna. **7** Ngarud, isublim ti asawa ti lalaki, ta maysa isuna a profeta. Ikararagannakanto ket agbiagkanto. Ngem no saanmo nga isubli ti babai, ammoem a sika ken amin a kukuam ket awan duadua a matayo." **8** Nasapa a bimmangan ni Abimelec iti agsapa ket inayabanna amin dagiti adipenna. Imbagana amin dagitoy a banag kadaukuda ket nakaro ti buteng dagiti lallaki. **9** Kalpasanna ket pinaayaban ni Abimelec ni Abraham ket kinunana kenkuana, "Ania daytoy nga inaramidmo kadakami? Kasano a nakabasolak kenka, ta inyegmo kaniak ken iti pagariak ti dakkel a basol? Inaramidmo kaniak ti saan a rumbeng." **10** Kinuna ni Abimelec kenni Abraham, "Ania ti ngangiduron kenka a mangaramid iti daytoy a banag?" **11** Kinuna ni Abraham, "Gapu ta impagarupko, 'Sigurado nga awan ti panagbuteng iti Dios iti daytoy a lugar ket patayendak gapu iti asawak." **12** Malaksid iti dayta, pudno a kabsatko isuna, ta anak isuna ti amak ngem saan nga anak ti inak; ket nagbalin isuna nga asawak." **13** Idi imbag a ni Dios a panawak ti pagaengan ti amak tapno agdaliasat manipud iti maysa a lugar nga agturon iti maysa a lugar, kinunak kenkuana. "Masapul nga ipakitan kaniak ti kinapudnom a kas asawak: Iti tunggal lugar a papananta, kastoy ti ibagam maipapan kaniak, "Isu ket kabsatko a lalaki." **14** Kalpasanna, nangala ni Abimelec iti karnero, kalakian a baka, lalaki ken babai a tagabu ket intedna dagitoy kenni Abraham. Kalpasanna, insublina kenkuana ni Sarah nga asawana. **15** Kinuna ni Abimelec, "Kitaem, adda iti sanggoanam ti dagak. Aggianka iti sadinoman a kayatmo." **16** Kenni Sara kinunana, "Kitaem, inikkak ti kabsatmo iti sangaribu a pidaso ti pirak. Daytoy ti mangakkob iti aniaman a babak kenka iti imatang ti amin a kaduan, ken iti sangoanan ti amin, naan-anayka a napalindeg." **17** Kalpasanna, nagkararag ni Abraham iti Dios ket pinaimbag ti Dios ni Abimelec, ti asawana ken dagiti babbai a tagabuna isu a naaddanda iti kabaelan nga aganak. **18** Ta pinagbalin ni Yahweh a baog dagiti babbai iti pagaengan ni Abimelec, gapu kenni Sarah nga asawa ni Abraham.

21 Impangag ni Yahweh ni Sarah kas imbagana nga aramidenna, ket inaramid ni Yahweh para kenni Sara ti kas iti inkarina. **2** Nagsikog ni Sara ket inyanakna ti anakna a lalaki kenni Abraham iti kinalakyna, iti naikeddeng a tiempo kas imbag a ti Dios kenkuana. **3** Pinaganagan ni Abraham ti putotna kenni Sara, iti Isaac. **4** Kinugit ni Abraham ni Isaac nga anakna idi walo nga aldawan, kas imbilin ti Dios kenkuana. **5** Sangagasut ti tawen ni Abraham idi naiyanak ni Isaac kenkuana. **6** Kinuna ni Sarah, "Pinagkatawanak ti Dios;

tunggal maysa a makangngeg ket makipagkatawanto kaniak." **7** Kinunana pay, "Siasino ngay koma iti nakaibaga kenni Abraham nga agpasusonto ni Sarah kadagit ubbing, nupay kasta inyanakko ti putotna iti kinalakyna!" **8** Dimmakkel ti ubing ket napusot, ket nagparambak ni Abraham iti dakkel a padaya iti aldaw a pannakapusot ni Isaac. **9** Nakita ni Sara ti anak ni Hagar a taga-Ejipto, nga anakna kenni Abraham, nga aguy- uyaw. **10** Isu a kinunana kenni Abraham, "Papanawem daytoy a tagabu a babai ken ti anakna: Ta saanko a kayat a makipagtawid ti anakna iti anakko, a ni Isaac." **11** Daytoy ket naladingit unay a banag kenni Abraham gapu iti anakna. **12** Ngem kinuna ti Dios kenni Abraham, saanka nga agladting gapu iti ubing a lalaki, ken gapu iti tagabum a babai. Denggem dagiti amin nga ibagana maipanggep iti daytoy a banag, gapu ta babaen kenni Isaac a mapanagananato dagiti kaputotam. **13** Pagbalineko met ti anak ti tagabum a babai a maysa a nasion, gapu ta isuna ket kaputotam." **14** Bimmangan ni Abraham iti nasapa iti dayta a bigat, nangala iti tinapayken danum a naikarga iti supot a lalat ket intedna kenni Hagar, inkabilna daytoy iti abagana. Intedna kenkuana ti ubing a lalaki ket imbagana a pumanaw isuna. Pimmanaw ket nagkalkallautang iti let-ang ti Beerseba. **15** Idi naibusen ti danum iti supot a lalat, pinanawanna ti ubing iti sirok ti maysa a narukbos a kayo. **16** Ket pimmanaw isuna, ket nagtugaw iti saan unay nga adayo manipud iti ubing, ti kaadayona ket kas iti kaadayo ti naibiat a pana, ta kinunana, "Saanko kayat a buyaen ti pannakatay ti ubing." Bayat iti panagtugtugawa iti saan unay nga adayo, nagpukkaw isuna ket nagsangit. **17** Nangngeg ti Dios ti timek ti ubing, ket inawagan ti anghel ti Apo ni Hagar, ket kinunana kenkuana, "Ania ti mangrirribok kenka Hagar? Saanka nya agbuteng, ta nangeg ti Dios ti timek ti ubing iti ayanna." **18** Tumakderka, bangonem ti ubing ken pabilgem isuna; ta pagbalineko isuna a maysa a naindaklan a nasion." **19** Ket, linukatan ti Dios ti matana, ket nakitana ti maysa a bubon. Napan na insakdo ti supot a lalat iti danum, ket pinainomna ti ubing a lalaki. **20** Ti Dios ket adda iti ubing, ket dimmakkel isuna. Nagnaed isuna iday letang ket nagbalin isuna a pumapan. **21** Nagnaed isuna iday letang ti Paran, ket nangala ti inana iti asawaenna manipud iti daga ti Egjipto. **22** Napasamak iti dayta a tiempo a ni Abimelek kenni Pikol a kapitan ti armadana ket nakiao kenni Abraham, a kinunana, "Ti Dios ket adda kenka iti amin nga ar-aramidem." **23** Ita ngarud agsapsakata kaniak ditoy babaen iti Dios a saannako nga allilawen, uray dagiti annakko, wenne kadagit kaputotak. Ipakitan kaniak ken iti daga a pagnanaedam ti kinapudnom a kas iti kinapudno nga impakitak kenka." **24** Kinuna ni Abraham, "Isapatak." **25** Nagriri met ni Abraham kenni Abimelek maipanggep iti bubon ti danum nga inagaw dagiti adipen ni Abimelech manipud kenkuana. **26** Kinuna ni Abimelek, "Saanko nga ammo no siasino ti nangaramid iti daytoy a banag. Saanmo nga imbagbaga idi kaniak sakbay ita; Saanko pay a nangnangegan ti maipanggep iti daytoy aqingga ita nga aldaw." **27** Isu a nangala ni Abraham iti karnero ken baka ket intedna kenni Abimelek, ket nagtulagdagiti dua a lallaki. **28** Ket nangasilin ni Abraham iti pito a kaba-ian a karnero manipud iti arban. **29** Kinuna ni Abimelek kenni Abraham, "Ania ti kayat a sawen dagitoy pito a babbai a karnero nga inlasinmo?" **30** Simmugbat isuna, "Dagitoy pito a babai a karnero ket awatem manipud iti imak, tapno agbalin a saksi para kaniak, a kinalik daytoy a bubon. **31** Isu nga inawaganna dayta a lugar iti Beerseba, gaputa ta nagkinnirida a dua. **32** Nagtulagda iday Beerseba, ket kalpasanna, nagsubli ni Abimelec ken ni Picol a kapitan ti armadana iti daga dagiti Filisteo. **33** Nagmula ni Abraham iti kayo a tamarisko iday Beerseba. Sadiay, nagdayaw isuna kenni Yahweh, ti agnanayon a Dios. **34** Nagtalinaed

a gangannaet ni Abraham iti daga dagiti Filisteo iti adu nga alaldaw.

22 Napasamak a kalpasan dagitoy a banbanag ket pinadas ti Dios ni Abraham. Kinunana kenkuana, "Abraham!" Kinuna ni Abraham, "Adtoyak." 2 Ket kinuna ti Dios, "Alaem ti anakmo, ti kakaisuna nga anakmo, a dungdungoem, ni Isaac, ket mapankayo idiy daga ti Moria. Idatonmo isuna a kas daton a mapuoran iti maysa kadagit bantay sadiay, nga ibagakto kenka." 3 Isu a nasapa a bimmangon ni Abraham iti bigbigat, insaganana ti asnona, ken nangikuyog iti dua noga agtutubo a lalaki nga adipenna, kasta met ni Isaac nga anakna. Nangputed iti kayo para iti daton a mapuoran, ket nagdaliasatda iti lugar nga imbag a Dios kenkuana. 4 Iti maikatlo nga aldaw, timmangad ni Abraham ket nakitana ti lugar iti adayo. 5 Imbag a ni Abraham kadagit agtutubo a lallaki nga adipenna, agbatikayo ditoy a kaduayo ti asno, ket mapanak ken ti ubing idiy. Agdayawkami ket subliandakayonto. 6 Ket innala ni Abraham ti kayo para iti daton a mapuoran ket impabaklay kenni Isaac a putotna. Innalana ti beggang ken ti kutsilyo; ket napanda a dua. 7 Nagsao ni Isaac kenni Abraham nga amana ket kinunana, "Ama," ket kinunana, "Adtoyak, anakko." Kinunana, "Kitaem, adda ditoy ti beggang ken ti kayo, ngem ayanna ti kordero a para iti daton a mapuoran?" 8 Kinuna ni Abraham, "Mangipaayto ti Dios iti kordero a para iti daton a mapuoran, anakko. "Isu nga intulyoda a dua iti napan. 9 Idi nakagtgenda iti lugar nga imbag a Dios kenkuana, nangbangon ni Abraham iti altar sadiay ket imparabawna ti kayo iti daytoy. Kalpasanna, pinungonia ni Isaac nga anakna, ket impaiddana iti altar, iti rabaw ti kayo. 10 Ginaw-at ni Abraham ti kutsilyo tapno patayenna ti anakna. 11 Kalpasanna, inawagan isuna ti anghel ni Yahweh manipud langit a kinunana, "Abraham, Abraham!" ket kinunana, "Adtoyak." 12 Kinunana, "Saanmo a sagiden ti ubing a lalaki, wenco agarapid iti aniaman a banag a mangdangran kenkuana, ta ita, ammokon nga agbutengka iti Dios, gapu ta saanmo nga impaidam ti anakmo a kakaisuna manipud kaniak." 13 Timmangad ni Abraham ket pagammoan, iti likudanna ket adda kalakian a karnero a naisalat dagiti sarana iti narukbos a kayo. Napan ni Abraham ket innalana ti kalakian a karnero ket indatorna a kas daton a mapuoran imbes a ti anakna a lalaki. 14 Isu a pinanaganon ni Abraham dayta a lugar iti "Isabet ni Yahweh" ket maibagbaga agingga iti daytoy nga aldaw, "Iti rabaw ti bantay ni Yahweh, maisabetto." 15 Inawagan ti anghel ni Yahweh ni Abraham iti maikadua a dasar manipud langit 16 ket kinunana - daytoy ket sasao a nagtaud kenni Yahweh, "Sinapataka iti bagik a gapu ta inaramidmo daytoy a banag, ken saanmo nga impaidam ti kakaisuna nga anakmo a lalaki, 17 pudno a bendisionakannto ken paaduekto ti kaputotam a kas iti kaadu dagiti bituen sad i langit, ken kas iti darat iti igid ti baybay; ken taglikuemento ti kaputotam ti ruangan dagiti kabusorda. 18 Babaen kadagit kaputotam ket mabendisionanto amin a nasion ditoy daga, gapu ta nagtulhogka iti timekko." 19 Nagsubli ngarud ni Abraham iti ayan dagiti agtutubo nga adipenna, ket pimmanawda ken nagkukuyogda a napan idiy Beerseba, ket nagnaed isuna idiy Beerseba. 20 Napasamak a kalpasan dagitoy a banbanag ket naipadamat kenni Abraham, "Naganak met ni Milka, para iti kabsatmo a ni Nahor. 21 Isuda ket ni Uz nga inauna, ni Buz a kabsatna a lalaki, ni Kemuel nga ama ni Aram, 22 ni Kesed, ni Hazo, ni Pildas, ni Jidlap ken ni Betuel. 23 Ni Betuel ti ama ni Rebecca. Dagitoy dagiti walo nga inyanak ni Milka kenni Nahor, a kabsat a lalaki ni Abraham. 24 Inyanak met ti inkabbalayna nga agnagan iti Reuma, da Teba, Taaz ken Maaca.

23 Nagbiag ni Sarah iti sangagasut duapulo ket pito a tawen. Daytoy ti dagup ti tawen ti panagbiag ni Sarah. 2 Natay

ni Sarah idiy Kiriat Arba, dayta ket, Hebron, iti daga ti Canaan. Nagladingit ken dinungawan ni Abraham ni Sarah. 3 Kalpasanna, timmakder ni Abraham ket pimmanaw manipud iti ayan ti natay nga asawana, ket nakisao kadagit lallaki nga annak ni Het, a kinunana, 4 "Maysaak a gangannaet a makipagnanaed kadakayo. Pangngaasiyo ta patgandak a mangatang iti maysa a daga a pagitaneman, tapno maitabonko ti minatayko." 5 Simmmungbat dagiti lallaki nga annak ni Het kenni Abraham, a kunada, 6 "Denggennakami, apo. Sika ket prinsipe ti Dios kadakami, itabonmo ti minataymo kadagit kasasayaatan a pagitanemanmi. Awan kadakami ti agkedketo kenka iti tanemna, tapno maitabonmo ti minataymo." 7 Timmakder ni Abraham ket nagparintumeng iti sangoanan dagiti tattao iti dayta a daga, kadagit lallaki nga annak ni Het. 8 Kinasaona ida, a kunana, "No umanamongkayo a rumbeng nga itabonko ti minatayko, denggennak ngarud ket makipakpakaasiyo kenni Efron nga annak ni Zohar, para kaniak. 9 Dawatenyo kenkuana nga ilakona kaniak ti rukib ti Macpela, a kukuana, nga adda iti pungto ti taltalonna. Ilakona kaniak iti maitutop a bayadna iti imatang ti kaaduan kas maysa a sanikua a mausar a pagitaneman." 10 Ita, ni Efron ket agtugtugaw a kadua dagiti lallaki nga annak ni Het, ket simmmungbat ni Efron a Heteo kenni Abraham iti panagdengngeg dagiti lallaki nga annak ni Het, kadagit amin a napan iti ruangan iti siudadna, a kunana, 11 "Saan, apok, denggennak. Itedko kenka ti taltalon, ken ti rukib nga adda iti daytoy. Itedko kenka iti imatang dagiti annak dagiti tattao. Itedko kenka tapno itabonmo ti minataymo." 12 Ket nagkurno ni Abraham iti sangoanan dagiti tattao iti dayta a daga. 13 Kinasaona ni Efron a mangmangngeg dagiti tattao iti dayta a daga, a kunana, "Ngem no sipaluboska, pangngaasim ta denggennak. Bayadak ti taltalon. Alaem ti kuarta manipud kaniak, ket itabonko ti minatayko sadiay." 14 Sinungbatan ni Efron ni Abraham, a kinunana, 15 "Pangngaasim, apok, denggennak. Ti paset ti daga ket aggatad iti uppata gasut a bagi ti pirak, ania ngay dayta kadata? Itabonmo ti minataymo." 16 Dimngeg ni Abraham kenni Efron ket nangtimbang ni Abraham iti gatad nga uppata a gasut a pirak segun iti imbag a Efron kabatayan a dedenggen dagiti lallaki nga annak ni Het, uppata a gasut a bagi ti pirak, a maiyannurot iti timbang nga us-usaren dagiti agtagtagilako. 17 Isu a ti taltalon ni Efron, nga adda idiy Macpela a kabangibang ti Mamre, ti taltalon ken ti rukib nga adda iti daytoy, ken amin a kaykaya nga adda iti taltalon ken ti amin nga adda iti aglawlaw ti beddengna, ket naited 18 kenni Abraham babaen iti pananggatangna iti daytoy iti imatang dagiti lallaki nga annak ni Het, ken iti sangoanan dagiti napan idiy ruangan ti siudadna. 19 Kalpasan daytoy, intabon ni Abraham ni Sarah nga asawana iti rukib nga adda iti taltalon ti Macpela, a kabangibang ti Mamre, nga isu ti Hebron, iti daga ti Canaan. 20 Isu a ti taltalon ken ti rukib nga adda sadiay ket naipaima kenni Abraham kas maysa a sanikua a pagitaneman manipud kadagit lallaki nga annak ni Het.

24 Ita, lakayen ni Abraham, lakay unayen, ket binendisionan ni Yahweh ni Abraham iti amin a banbanag. 2 Kinuna ni Abraham iti adipenna a kalakayan iti pagtaenganna ken isu ti mangimatrmaton iti amin nga adda kenni Abraham, "Ikabilmo ta imam iti baet dagiti loppok 3 ket pagsapataenka kenni Yahweh, a Dios ti langit ken Dios ti daga, a saankanto a mangala iti asawa para iti anakko manipud kadagit annak dagiti taga-Canaan, a nangaramidak iti pagtaengak. 4 Ngem mapankanto iti pagiliak, ken kadagit kabagiak, ket mangalaka iti asawa para iti anakko a ni Isaac." 5 Kinuna ti adipen kenkuana, "Kasano no saan a kayat ti babai a sumurot kaniak iti daytoy a daga? Masapul kadi nga umayko ikuyog ti anakmo ket isublik iti daga a naggapuam? 6 Kinuna ni Abraham kenkuana, "Siguradoem a saanmo nga isubli ti anakko

sadiay! 7 Ni Yahweh a Dios ti langit, a nangala kaniak manipud iti balay ni amak ken manipud iti daga dagiti kabagiak, ken nagkari kaniak babaen iti napasnek a sapata a kunaana, 'Itedkonto kadagit kaputotam daytoy a daga,' ibaonnanto ti anghelna nga umuna kenka, ket mangalakanto iti asawaen ti anakkoo manipud sadiay. 8 Ngem no saan a kayat ti babai a sumurot kenka, mawayawayaanakanto ngarud manipud iti daytoy a panagsapatan kaniak. Dayta laeng ta saan a mabalin nga isublim ti annakkoo sadiay." 9 Isu nga inkabil ti adipen ti imana iti baet ti luppo ni Abraham nga apona, ket nagsapata kenkuana maipanggep iti daytoy a banag. 10 Nangala ti adipen iti sangapulo a kamelio ti apona ket pimmanaw. Nangala pay isuna kadagit amin a kita dagiti sagut manipud iti apona. Pimmanaw isuna ket napan iti rehion ti Aram Naharaim, iti siudad ni Nahor. 11 Pinaginanana dagiti kamelio iti ruar ti siudad iti abay ti bubon. Rabii idin, ti tiempo a panagrurur dagiti babbai a mapan agsakdo. 12 Ket kinunana, "Yahweh, Dios ti apok a ni Abraham, ipaaymo koma kaniak ti panagballigi iti daytoy nga aldaw ken ipakitam ti napudno a katulagam kenni apok a ni Abraham. 13 Kitaeem, addaak ditoy nga agtaktaakder iti abay ti ubbog, ket dagiti babbai a putot dagiti lallaki iti daytoy a siudad ket rummuarda nga umay agsakdo. 14 Kastoy koma ngarud iti mapasamak. No ibagak iti maysa a balasang, 'Pangngaasim ta ibabam ta karambam tapno makiinumak,' ket kunaenna kaniak, 'Uminomka, ken painumek met dagiti kameliom,' ket isunanto ti intudingmo para iti adipenmo a ni Isaac. Babaen iti daytoy a maammoak nga impakitam ti kinapudnon iti tulagmo iti apok." 15 Napasamak a sakbay a nalpasna ti panagsaritana, adtoy met ni Rebecca a rimmuar nga addaan iti karamba iti abagana. Ni Rebecca ket putot ni Betuel nga anak a lalaki ni Milca nga asawa ni Nahor a kabsat a lalaki ni Abraham. 16 Nakapinpintas unay ti balasang ken maysa isuna a birhen. Awan pay iti lalaki a nakikaidda kenkuana. Simmalog isuna iti ubbog ket pinunnona ti karambana, ket simmang-at. 17 Ket nagtaray ti adipen tapno sabtenna isuna ket kinunana, "Pangngaasim ta ikkannak iti bassit a mainum manipud dita karambam." 18 Kinunana, Uminomka, apok," ket dagdagus nga imbabana ti karamba kadagit imana, ket pinainomna. 19 Idi nalpasna isuna a pinainom, kinunana, "Agsakdoako met iti para kadagit kameliom, ainggaga a malpasda nga uminom." 20 Isu a nagdardaras isuna ket imbuksbokna ti nagyan iti karambana iti paginuman dagiti ayup, ket nagtaray manen a nagsubli idiy bubon tapno agsakdo, ket insakdoanna amin dagiti kamelio ti adipen. 21 Siuulimek a binuybaya isuna ti lalaki tapno makitana no pinagballigi ni Yahweh ti panagdaliasatna wенно saan. 22 Idi nalpas nga imminum dagiti kamelio, nangiruar ti lalaki iti balitok nga aritos ti agong nga agtimbang iti kagudua ti siklo, ken dua a pulseras a para kadagit takyagna nga agdagsen iti sangapulo a siklo, 23 ken sinaludsodna, "Siasino ti akin anak kenka? Pangngaasim ta ibagam kaniak, adda kadi siled idiy bay ni amam para kadakami a pagpalabasanmi iti rabii?" 24 Kinuna ti balasang kenkuana, "Siak ket anak ni Betuel nga anak a lalaki ni Milca, nga inyanakna kenni Nahor." 25 Kinunana pay kenkuana, "Addaankami iti adu a garami ken makan, ken kasta met iti siled a para kenka a pagpalabasam ti rabii." 26 Ket nagkurno ti lalaki ken indaydayawna ni Yahweh. 27 Kinunana, "Madaydayaw ni Yahweh a Dios ti amongko a ni Abraham, saanna a tinallikudan ti kinapudnona ti tulagna ken ti kinamapagtakanna iti amongko. Iti biangko met, inturongnak a dagus ni Yahweh iti balay dagiti kabagian ti amongko." 28 Kalpasanna, nagtaray ti balasang ket napanna imbagia iti sangkabalyan ni nanangna ti maipanggep kadagitoy amin a banbanag. 29 Ita, addaan ni Rebecca iti kabsat a lalaki, ket Laban ti naganna. Nagtaray ni Laban iti ruar, iti ayan ti lalaki nga adda iti kalsada iti abay ti ubbog. 30 Idi nakitana ti

aritos ti agong ken dagiti pulseras iti takiag ti kabsatna, ken idi nangnegganna dagiti sinoa ni Rebecca a kabsatna, "Daytoy ti imbaga ti lalaki kaniak," napan isuna iti ayan ti lalaki, ket adda sadiay nga agtaktaakder iti abay dagiti kamelio iti ayan ti ubbog. 31 Ket kinuna ni Laban, "Umayka, sika a binendisionan ni Yahweh. Apay nga agtaktaakderka dita ruar? Insaganak ti balay ken ti disso a para kadagit kamelio." 32 Isu a napan ti lalaki iti balay ket inikkatna dagiti awit dagiti kamelio. Ket naikkan dagiti kamelio ti garami ken makan, ket naipaayan met iti danum a pangbuggona kadagit sakana kasta met dagiti saka dagiti lallaki a kakaduana. 33 Nangisaganada iti taraon iti sagoananna tapno mangan, ngem kinunana, "Saanak a mangan ainggaga a maibagak no ania ti masapul nga ibagak." Isu a kinuna ni Laban, "Agsaoka" 34 Kinunana, "Adipennak ni Abraham. 35 Binendisionan ni Yahweh ti apok iti kasta unay ket nagbalin a naindaklan. Inikkanna isuna kadagit karnero ken kadagit kalding, pirak ken balitok, kadagit lallaki nga adipen ken kadagit babbai nga adipen, ken kadagit kamelio ken kadagit asno. 36 Ni Sarah nga asawa ti apok ket nangipasngay iti maysa a lalaki kenni amongko idi baketen isuna, ket intedna amin a banbanag a sanikuana kenkuana. 37 Pinagsapatanak ti apok, a kinunana, 'Masapul a saanka a mangala iti asawa a para iti anakkoo manipud kadagit annak a babbai dagiti taga-Canaan, daga a nangaramidit iti pagtaengak. 38 Ngem ketdi, masapul a mapanka iti pamilia ni tatangko, ken kadagit kabagiak, ket mangalaka iti asawaen ti anakkoo.' 39 Kinunak iti apok, 'Nalabit a saanto a sumurot kaniak ti babai. 40 Ngem kinunana kaniak, 'Ni Yahweh, a pagtultulnogak, ket ibaonnanto ti anghelna a kumuyog kenka ket pagballigiennto ti dalamno, tapno iti kasta ket mangalaka iti asawaen ti anakkoo manipud kadagit kabagiak ken manipud iti linya ti pamilia ni tatangko. 41 Ngem mawayawayaanakanto manipud iti sinapataam kaniak no mapanka kadagit kabagiak ket saanda nga ited isuna kenka. Ket mawayawayaanakanto manipud iti sinapataam kaniak.' 42 Simmangpetak ngarud ita nga aldaw iti ayan ti ubbog, ket kinunak, 'O Yahweh, Dios ti apok a ni Abraham, pangngaasim, no pudno a panggepmo a pagballigien ti panagdaliasatko— 43 addaak ditoy nga agtaktaakder iti abay ti ubbog—Ti koma balasang nga umay agsakdo, iti babai a pangibagaak, "Pangngaasim ta ikkannak iti bassit a danum nga inumek manipud dita karambam," 44 ti babai a mangibaga kaniak, 'Uminomka, ket sumakdoako met para kadagit kameliom—' ket isuna ti babai nga inkapinili, Yahweh, para iti putot ti apok.' 45 Sakbay pay a nalpasnak nga agsarita iti pusok, pagammoan, simmangpet ni Rebecca nga awitna ti karambana iti abagana ket simmalog idiy ubbog ket nagsakdo. Isu a kinunak kenkuana, 'Pangngaasim ta painumennak.' 46 Dagus nga imbabana ti karambana manipud iti abagana ket kinunana, 'Uminomka, ket painumek met dagiti kameliom.' Imminomak ngarud, ket pinainomna met dagiti kamelio. 47 Ket dinamagko kenkuana, 'Siasino ti akin anak kenka? Kinunana, 'Putonak ni Betuel a putot ni Nahor, nga impasngay ni Milca kenkuana.' Ket inkabilko ti aritos iti agongna ken dagiti pulseras kadagit takiagna. 48 Kalpasanna, nagkurnoak ket nagdaydayawak kenni Yahweh, indaydayawko ni Yahweh a Dios ti apok a ni Abraham, nga isu iti nangidalan kaniak iti umno a dalan tapno masarakak ti anak dagiti kabagian ti amongko para iti anakna. 49 Ita ngarud, no nakasaganakayo a mangpadayaw iti apok babaen iti kinapudnoyo ken kinamapagtakalan iti pamilya, ibagayo kaniak. Ngem no saan, ibagayo kaniak, tapno ammok ti aramidek." 50 Ket simmungbat da Laban ken Betuel a kinunada, "Ti banag ket naggupu kenni Yahweh; saankami a mabalin nga agsarita iti nasayaat wenco dakes kenka. 51 Adtoy ni Rebecca iti sangoanam. Alaem isuna ket mapankayo, tapno agbalin nga asawa ti anak ti apom, kas imbagia ni Yahweh." 52 Idi nangneggan ti adipen ni

Abraham dagiti sinaoda, nagspakleb iti daga para kenni Yahweh. **53** Inruar ti adipen dagiti banbanag a pirak, ken banbanag a balitok, ken pagan-anay, ket intedna kenni Rebecca. Inikkanna met iti napapateg a sagut ti kabsatna a lalaki ken ni nanangna. **54** Ket nangan ken imminom isuna ken dagiti lallaki a kaduana. Ket nagtalinaedda sadiy iti nagpatnag, ket idi bimmangonda iti kabigatan, kinunana, "Palubosandak a mapan iti apok." **55** Kinuna ti kabsat a lalaki ken ti nanang ni Rebecca, "Agtalinaed pay koma ti balasang kadakami iti sumaggamano pay nga al-aldaw, uray sangapulo laeng. Kalpasan dayta, mabalinna ti mapan." **56** Ngem kinunana kadakuada, "Saandak a lappedan, agsipud ta pinagballigi ni Yahweh ti panaggaliasatko. Palubosandak a pumanaw tapno mapanak kenni amongko." **57** Kinunada, "Ayabanmi ti balasang ket saludsodenmi isuna." **58** Isu nga inayabanda ni Rebecca ket sinaludsodda kenkuana, "Sumurotka kadi iti daytoy a lalaki?" Simmungbat isuna, "Sumurotak." **59** Pinalubosanda ngarud ni Rebecca, a kaduana dagiti adipenna a babbai, iti panaggaliasatna a kadua ti adipen ni Abraham ken dagiti lallaki a kaduana. **60** Binendisionan ni Rebecca, a kinunada kenkuana, "Kabsatmi a babai, agbalinka koma nga ina iti rinibribu ti sangapulo a ribu, ken tagikuuan koma dagiti pulim ti ruangan dagiti manggura kadakuada." **61** Kalpasanna, nagrubbuat ni Rebecca ket insaganana ken dagiti adipenna a babbai dagiti kamelio, ket simmurotda iti lalaki. Kastoy ti panangala ti adipen kenni Rebecca, ket napan iti dalanna. **62** Ita, ni Isaac ket agnanaed idiy Negeb, ket kasubsublina laeng manipud Beer-lahai-roi. **63** Rimmuar ni Isaac tapno mapan agpanuton iti kataltalanon iti rabii, ket idi timmangad isuna ken kimmitta, pagammoan ket adda nikitana a sumaggamano a kamelio a sumungsungad! **64** Kimmitta ni Rebecca, ket idi nikitana ni Isaac, limmagto nga immulog iti kamelio. **65** Kinunana iti adipen, "Siasino dayta a lalaki a magmagna idiy taltalon a sumabat kadatayo?" Kinuna ti adipen, "Ti apok." Isu nga innalana ti dalungdongna, ket inabbunganna ti ulona. **66** Imbagta ti adipen kenni Isaac dagiti amin a banbanag nga inaramidna. **67** Ket impan ni Isaac ni Rebecca idiy tolda ni Sarah nga inana ket innalana daytoy, ket nagbalin nga asawana ken inayatna. Naliwiwa ngarud ni Isaac kalpasan a natay ni nanangna.

25 Nangala ni Abraham iti sabali pay nga asawana; ti naganna ket Ketura. **2** Inyanakna da Zimran, Jocsan, Medan, Midian, Isbac, ken Sua. **3** Ni Jocsan ti ama da Seba ken Dedan. Dagiti kaputotan ni Dedan ket dagiti tattao nga Assurim, dagiti Letusim ken dagiti Leummim. **4** Dagiti putot a lallaki ni Midian ket da Efa, Efer, Hanoc, Abida ken Eldaa. Amin dagitoy ket nagtaud iti puli ni Ketura. **5** Inted ni Abraham amin a sanikuana kenni Isaac. **6** Nupay kasta, kabayatan a sibbiag pay laeng isuna, inikkanna kadagit sagut dagiti annakna a lallaki kadagiti dadduma nga assawana ken imbaonna ida iti nga adda iti daya, nga adayo manipud kenni Isaac, a putotna. **7** Dagitoy dagiti aldaw dagiti tawen iti panagbiag ni Abraham, 175 a tawen. **8** Inyanges ni Abraham ti maudi nga angesna ket natay iti nasayaat a tawen iti kinalakay, lakay a napoan iti biag, ket naitipon isuna kadagiti tattaona. **9** Intabon isuna da Isaac ken Ismael a putotna idiy rukib ti Macpela, iti talon ni Efron nga anak ni Zohar a Heteo, nga asideg iti Mamre. **10** Ginatang ni Abraham daytoy a talon manipud kadagiti annak a lallaki ni Het. Naitabon ni Abraham sadiy kasta met ni Sarah nga asawana. **11** Kalpasan iti ipapatay ni Abraham, binendisionan ti Dios ni Isaac nga anak ni Abraham, ket nagnaed ni Isaac iti asideg ti Beer-lahai-roi. **12** Ita, dagitoy dagiti kaputotan ni Ismael, nga anak ni Abraham, nga inyanak ni Hagar, nga Egipcio nga adipen ni Sarah, kenni Abraham. **13** Dagitoy dagiti nagnagan dagiti annak a lallaki ni Ismael, segun iti panagsasarunoda a naiyanak: ni Nebayot- ti inauna nga anak ni Ismael, Kedar, Adbeel, Mibsam, **14** Misma, Duma,

Masa, **15** Hadad, Tema, Jetur, Nafis ken Kedema. **16** Dagitoy dagiti annak a lallaki ni Ismael, ken dagitoy dagiti nagnaganda, a nagtaudan dagiti barrioda, ken dagiti kamkampoda; sangapulo ket dua a prinsipe segun kadaagitri tribuda. **17** Dagitoy dagiti tawwen iti panagbiag ni Ismael, 137 a tawen: inyangesna ti maudi nga angesna ket natay, ket naitipon kadaagit tattaona. **18** Nagnaed dagiti kaputotan manipud iti Havila agingga iti Sur, nga asideg ti Egjipto, nga agturong iti Asiria. Nagbiagda nga addaan iti gura iti tunggal maysa. **19** Dagitoy dagiti pasamak maipapan kenni Isaac a putot ni Abraham. Ni Abraham ti ama ni Isaac. **20** Agtawen iti uppata pulo ni Isaac idi inasawana ni Rebecca nga anak a babai ni Betuel nga Arameo iti Padan-aram ken kabsat a babai ni Laban nga Arameo. **21** Nagkararag ni Isaac kenni Yahweh para iti asawana gapu ta awan iti anakna, ket sinungbatan ni Yahweh ti kararagna, ket nagsikog ni Rebecca nga asawana. **22** Agginginbulab dagiti ubbing a sikogna, ket kinunana, "Apay a mapaspasamak kaniak daytoy?" Indawatna kenni Yahweh ti maipanggep iti daytoy. **23** Kinuna ni Yahweh kenkuana, "Dua a nasion ti adda iti aanakam, ken dua a tattao ti agsinante nga agtaud kenka. Napigpigsanto ti maysa a tao ngem iti maysa, ken pagserbianto ti inauna ti ubbing." **24** Idi tiempon ti panaganakna, singin gayam ti adda iti aanakanna. **25** Ket rimmuar ti immun-una a nalabaga ti kudilna a kasla duddotan a pagan-anay. Pinanagananada isuna iti Esau. **26** Kalpasan dayta, rimmuar ti kabsatna a lalaki. Ig-iggamanna ti mukod ni Esau. Napanagananada isuna iti Jacob. Agtawen iti innem a pulo ni Isaac idi inyanak ti asawana dagiti singin. **27** Dimmakkel dagiti lallaki, ket nagbalin ni Esau a naalaing a mangnganup, maysa a lalaki iti tay-ak; ngem ni Jacob ket naulimek a tao ken ad-adda nga agijigan iti ayan dagiti tolda. **28** Ita, ay-ayaten ni Isaac ni Esau gapu ta kankanenna dagiti ayup a maan-anupan ni Esau, ngem ay-ayaten ni Rebecca ni Jacob. **29** Ita, aglutlutu ni Jacob iti bukbukel. Simmangpet ni Esau manipud iti talon, ket uray la kimmapsut gapu iti bisin. **30** Kinuna ni Esau kenni Jacob, "Pakanennak man iti dayta a nalabaga a bukel. Pangngaasim, nabannogak unay!" Dayta ti makagapu a napanagananada isuna iti Edom. **31** Kinuna ni Jacob, "Ilakom nga umuna kaniak ti karbengam a kas inauna nga anak."

32 Kinuna ni Esau, "Kitaem, dandani-akon a matay. Ania pay ti pategna kaniak ti karbengak a kas inauna nga anak?" **33** Kinuna ni Jacob, "Agsapataka nga umuna kaniak," isu a sinapataan ni Esau ti karina ket iti kasta a wagas, inlakona kenni Jacob ti karbenganna a kas inauna nga anak. **34** Inikkana ni Jacob ni Esau iti tinapay ken ti naipaburek a nalabaga a bukbukel. Nangan isuna ken imminum, kalpasanna ket timmakeder ken napan iti dalanna. Iti kastoy a wagas, tinagibassit ni Esau ti karbenganna a kas inauna nga anak.

26 Ita, adda napasamak a panagbisin iti daga, malaksid iti immuna a panagbisin a napasamak kadagidi al-aldaw ni Abraham. Napan ni Isaac kenni Abimelec nga ari dagiti Filisteo idiy Gerar. **2** Ita, nagparang ni Yahweh kenkuana ket kinunana, "Saanka a mapan idiy Egjipto; agnaedka iti daga nga imbagak kenka a pagnaedam. **3** Agtalinaedka iti daytoy a daga, ket addaako kenka ken bendisionankanto; ta kenka ken kadagiti kaputotam, itedkonto amin dagitoy a dagdaga, ken tungpalekto ti kari a sinapataak kenni Abraham nga amam. **4** Paadduekto dagiti kaputotam a kas kadagiti bituen iti langit, ken itedkonto kadagiti kaputotam amin dagitoy a dagdaga. Mabendisionanto amin a nasion iti daga babaena kadagiti kaputotam. **5** Aramidek daytoy gapu ta tagtulnog ni Abraham iti timekko ken tinungpalna dagiti pagannuorotak, dagiti bilinko, dagiti alagadek, ken dagiti lintegko." **6** Nagnaed ngarud ni Isaac idiy Gerar. **7** Idi dinamag kenkuana dagiti lallaki iti dayta a lugar ti maipanggep iti asawana, kinunana, "Kabsatko isuna." Mabuteng isuna a mangibaga nga, "Asawak isuna," gapu ta ti

napanunotna, "Papatayendak dagiti lallaki iti daytoy a lugar tapno alaenda ni Rebecca, gapu ta napintas unay isuna." 8 Kalpasan iti nabayag a tiempo a kaadda ni Isaac sadiy, nairana a timman-aw ni Abimelec nga ari dagiti Filisteo iti tawa. Nakitana a lalailoen ni Isaac ni Rebecca nga asawana. 9 Inayaban ni Abimelec ni Isaac ket kinunana, "Kitaem, awan dua dua nga asawam isuna. Apay nga imbagam a, "Kabsatko isuna?" Kinuna ni Isaac kenkuana, 10 "Gapu ta napanunotko a mabalin a papatayendak ti siasinoman tapno maalada isuna." Kinuna ni Abimelec, "Ania daytoy nga inaramidmo kadakami? Mabalin a maysa kadagitii tattao ket silalakada a kinaidda ti asawan ket no napasamak ti kasta, ngangnani nakami nga insarsarak iti pakabasolamni." 11 Isu a binallaagan ni Abimelec dagiti amin a tattao a kinunana, "Siasinoman a mangsaqid iti daytoy a lalaki weno iti asawana ket siguradonto a mapapatay. 12 Nagmula ni Isaac kadagitii mulmula iti dayta a daga ken napagit iti dayta met laeng a tawen iti mamingasut a kaadu, gapu ta binendisionan ni Yahweh isuna. 13 Nagbalin a nabaknangti lalaki, ken rimmangay a rimmang-ay inggana a nagbalin isuna a naindakan unay. 14 Addaan isuna kadagitii adu a karnero, ken bakkaka, ken dakkel a sangkabalayan. Ket immopal dagiti Filisteo kenkuana. 15 Ita, amin dagiti bubon a kinali dagiti adipen ni amana kadagidi al-aldaaw ni Abraham nga amana, ket sinullatan dagiti Filisteo babaen iti pananggaburda kadagitoy iti daga. 16 Kinuna ni Abimelec kenni Isaac, "Umadayoka kadakami, ta nabilbilegka nga adayo ngem kadakami." 17 Isu a pimmanaw ni Isaac manipud sadiy ket nagkampo idiy tanap ti Gerar, ket nagnaed sadiy. 18 Kinali manen ni Isaac dagiti bubon, a kinalida kadagidi al-aldaaw ni Abraham nga amana. Sinullatan dagitoy dagiti Filisteo kalpasan ti ipapatay ni Abraham. Pinanaganinan ni Isaac dagiti bubon iti isu met laeng a nagnagan nga impanagan ti amana kadagitoy. 19 Idi nagkali dagiti adipen ni Isaac idiy tanap, nakasarakda sadiy iti bubon ti agayayus a danum. 20 Nakiapa dagiti agpaspastor a taga-Gerar kadagitii agpaspastor ni Isaac ket kinunada, "Kukuami daytoy a danum." Isu a pinaganinan ni Isaac dayta a bubon iti "Esek," gapu ta nakiapada kenkuana. 21 Kalpasanna, nangkalida iti sabali pay a bubon, ket pinagaapanda manen dayta, isu a pinaganananna dayta a bubon iti "Sitnah." 22 Pimmanaw isuna sadiy ket nangkalida iti sabali pay a bubon, ngem saandan a pinagaapaa dayta. Isu a pinagananannan daytoy iti Rehobot, ket kinunana, "Ita nangaramid ni Yahweh iti lugar para kadatayo, ket rumang-aytayonto iti daga. 23 Ket manipud sadiy, simmang-at ni Isaac idiy Beerseba. 24 Nagparang ni Yahweh kenkuana iti dayta met laeng a rabii ket kinunana, "Siak ti Dios ni Abraham nga amam. Saanka nga agbuteng, ta addaak kenka ken bendisionankanto ken paadiduek dagiti kaputotam, gapu kenni Abraham nga adipenko." 25 Nangbangon ni Isaac iti altar sadiy ket immawag isuna iti nagan ni Yahweh. Sadiyna nga impatakder ti kampona, ket nagkali dagiti adipenna iti bubon. 26 Kalpasanna, napan ni Abimelec kenkuana manipud Gerar, a kuduana ni Ahuzzat a gayemna, ken ni Ficol a kapitan ti armadana. 27 Kinuna ni Isaac kadakuada, "Apay nga immaykayo kaniak, idinto a kagururadak ken pinapanawdak manipud kadakayo?" 28 Ket kinunada, "Nalawag a nakitami nga adda ni Yahweh kenka. Isu nga inkeddengmi a masapul nga adda kari iti nagbaetantayo, wen, iti nagbaetantayo. Isu a mangaramidtayo iti katulagan, 29 a saannakaminto a drangan, a kas iti saanmi a panangdrangan kenka, ken kas iti panangtratomi kenka iti nasayaat ken pinapanawdaka nga addaan kapia. Pudno, binendisionannaka ni Yahweh." 30 Nangisagana ngarud ni Isaac iti padaya para kadakuada, ket nangan ken imminumda. 31 Bimmangonda a nasapa iti bigbigat ket nagsapata iti kari iti tunggal maysa. Kalpasanna, pinalubosan ita ni Isaac a pumanaw, ket pinanawanda isuna nga addaan kapia. 32

Iti dayta met laeng nga aldaaw, dimteng dagiti adipen ni Isaac ket imbagada kenkuana ti maipanggep iti bubon a kinalida. Kinunada, "Adda nasarakamni a danum." 33 Pinaganananna ti bubon iti Seba, isu a ti nagan dayta a siudad ket Beerseba agingga kadagitoy nga aldaaw. 34 Idi agtawen ni Esau iti uppat a pulo, inasawana ni Judit a putot a babai ni Beeri a Heteo, kasta met ni Basemat a putot a babai ni Elon a Heteo. 35 Ket ladingit ti impapaayda kada Isaac ken Rebecca.

27 Idi lakayen ni Isaac ket nakudrepen dagiti matana isu a saanen a makakita, inayabanna ni Esau, ti inauna nga anakna, ket kinunana kenkuana, "Anakko." Kinunana kenkuana, "Adtoyak." 2 Kinunana, "Kitaem lakayakon. Diak ammo ti aldaaw ti ipapatayko. 3 Isu nga alaem dagiti igammo, ti pagikkan dagiti baim kasta met ti panam, ket mapanka iti tay-ak ket iyanupannak. 4 Mangisaganaka iti naimas a taraon para kaniak, ti potahe a pagaayatko, ken iyegmo kaniak tapno kanek ket bendisionanka sakbay a matayak." 5 Ita, nangngeg ni Rebecca daytoy idi nagsao ni Isaac kenni Esau nga anakna. Napan ni Esau iti tay-ak tapno aganup iti atap nga ayup ket iyawidna. 6 Nagsao ni Rebecca kenni Jacob nga anakna a kinunana, "Kitaem, nanggegko a nagsao ti amam kenni Esau a kabsatmo." 7 Kinunana, "Iyanupannak ket isaganaannak iti naimas a taraon, tapno kanek ket bendisionanka iti matang ni Yahweh sakbay iti ipapatayko." 8 Ita ngarud, anakko, tungpalem no ania ti ibilinko kenka. 9 Mapanka iti ayan dagiti arban, ket iyalaannak iti dua a napipintas nga urbon a kalding; ket lutoek dagitoy iti naimas a taraon para ti amam, a kas iti pagaayatna. 10 Ipanmonto daytoy iti amam, tapno kanenna, tapno bendisionannaka sakbay ti ipapatayna. 11 Kinuna ni Jacob kenni Rebecca nga inana, "Kitaem, ni Esau a kabsatko ket barbonan a lalaki, ken siak ket lalaki nga addaan iti nalamuoyt a kudil. 12 Nalabit nga arikapennako ti amak, ket kaslaako manangallilaw kenkuana. Lunodo ti iyegko iti bagik a saan ket a bendision. 13 Kinuna ti inana kenkuana, "Anakko, bay-am nga agtinngak ti aniaman a lunod kaniak. Basta tungpalem ti imbagak, ket mapanmo alaan dagiti imbagak ket iyegmo kaniak." 14 Napan ngarud ni Jacob ket nangala kadagitii urbon a kalding ket impanna dagitoy iti inana, ket nangisagana ni inangna iti naimas a taraon, a kas iti pagaayat ti amana. 15 Innala ni Rebecca dagiti kapipintasan a pagan-anay ni Esau nga inauna nga anakna, nga adda kenkuana iti uneg ti balay, ket insuotna dagitoy kenni Jacob nga in-inaudi nga anakna. 16 Inkabilna kadagitii ima ni Jacob dagiti lafat dagiti urbon a kalding ken iti nalamuoyt a paset ti tenggedna. 17 Inkabil ni Rebecca ti naimas a taraon ken ti tinapay nga insaganana iti ima ti anakna a ni Jacob. 18 Napan ni Jacob kenni amana ket kinunana, "Amak." Kinunana, "Adtoyak; siasinoka, anakko?" 19 Kinuna ni Jacob iti amana, "Siak ni Esau nga inauna nga anakmo; inaramidkon kas imbagak kaniak. Ita agtugawka ket manganka iti naanupak, iti kasta ket bendisionannak." 20 Kinuna ni Isaac iti anakna, "Kasano a nakabirukka a dagus, anakko? Kinunana, "Gapu ta inyeg kaniak daytoy ni Yahweh a Diosmo." 21 Kinuna ni Isaac kenni Jacob, "Umasidegka kaniak, tapno maarikpka, anakko, ket ammoek no pudno a sika ti anakko a ni Esau weno saan." 22 Immasideg ni Jacob iti amana a ni Isaac; ket inarikap ni Isaac isuna ket kinunana, "Ti timek ket timek ni Jacob, ngem dagiti ima ket dagiti ima ni Esau." 23 Saan a nailasil ni Isaac isuna, gapu ta dagiti imana ket barbonan, a kas kadagitima iti kabsatna a ni Esau, isu a binendisionan isuna ni Isaac. 24 Kinunana, "Pudno kadi a sika ti anakko a ni Esau?" Ket kinunana, "Siak." 25 Kinuna ni Isaac, "Iyegmo ti taraon kaniak, ket mangakan iti naanupak, tapno bendisionanka." Impan ni Jacob ti taraon kenkuana. Nangan ni Isaac, ket nangiyeg pay ni Jacob iti arak, ket imminum isuna. 26 Kalpasanna, kinuna ni Isaac nga amana kenkuana, "Umasidegka itan ket agkannak, anakko." 27

Immasideg ni Jacob ket inagkanna isuna, ket naangotna ti angot dagiti pagan-anayna ket binendisionanna isuna. Kinunana, "Kitaem, ti ayamoum ti anakko ket kas iti ayamoum ti taltalon a benindisionan ni Yahweh. 28 Ikkannaka koma ti Dios ti bingaymo kadagit linnaaw ti langit, bingaymo iti kinadam-eg ti daga, ken nawadaw a bukel ken baro nga arak. 29 Pagsberiannaka koma dagiti tattao ken agdumog koma kenka dagiti pagilian. Iturayam koma dagiti kakabsatmo, ken agdumog koma kenka dagiti annak a lallaki ti inam. Tunggal maysa koma a mangilunod kenka ket mailunod; tunggal maysa koma a mangbendision kenka ket mabendisionan. 30 Apaman a binendisionan ni Isaac ni Jacob, ken kapanpanaw la unay ni Jacob iti imatang ti amana a ni Isaac - isu met ti isasangpet ni Esau a kabsatna manipud iti panaganupna. 31 Nagluto met isuna iti naimas a taraon ket impanna daytoy iti amana. Kinunana iti amana, "Ama, bumangonka ket manganka iti naanupan toy anakmo, iti kasta ket bendisionannak." 32 Kinuna ni Isaac nga amana kenkuana, "Siasinoka?" Kinunana, "Siak ti anakmo, ti inaunam a ni Esau." 33 Nagpigerger ni Isaac iti kasta unay ket kinunana, "Siasino ti nanganup iti daytoy ket inyegna kaniak? Kinnako amin daytoy sakbay nga immayka, ket binendisionakon isuna. Pudno, mabendisionan isuna." 34 Idi nangngeg ni Esau dagiti sao ti amana, nagsangit isuna iti kasta unay ken nasaem ti panagsangitna, ket kinunana iti amana, "Bendisionannak met, amak." 35 Kinuna ni Isaac, "Immay ditoy ti kabsatmo a nangallilaw ket innalanan ti bendisionmo." 36 Kinuna ni Esau, "Saan kadi a rebbengna a napanaganan isuna iti Jacob? Ta inallilawnakon iti namindua. Innalana ti karbengak a kas inauna nga anak, ket ita, innalana ti bendisionko." Ket kinunana pay, "Saanka kadi a nangibati iti bendision para kaniak? 37 Simmungbat ni Isaac a kinunana kenni Esau, "Kitaem, inaramidko isuna a mangitray kenka, ken intedko kenkuana amin a kakabsatna a kas adipenna. Ken inikkkat isuna kadagit bukel ken baro nga arak. Ania pay ngay iti maaramidko para kenka, anakko?" 38 Kinuna ni Esau iti amana, "Awan kadin iti uray maysa laeng a bendision para kaniak, amak? Bendisionannak, uray siak met, amak." Nagsangit iti napigsa ni Esau. 39 Simmungbat ni Isaac nga amana ket kinunana kenkuana, "Kitaem, ti disso a pagnaedamo ket adaytona manipud iti kinabaknang ti daga, adayo manipud ti linnaaw iti tangatang. 40 Agbiagkanto babaen iti kampilan, ken pagserbiamento ti kabsatmo. Ngem no bumusorka, ikkatemto ti sangoila manipud ti tenggedmo. 41 Ginura ni Esau ni Jacob gapu iti bendision nga inted ti amana kenkuana. Imbag ni Esau iti pusona, "Dagiti al-aldaaw a panagladingit para iti amak ket umasidegen; kalpasan dayta, papatayecko ti kabsatko a ni Jacob. 42 Naidanon kenni Rebecca dagiti sao ti inauna nga anakna a ni Esau. Isu a nangibaon iti mapan mangayab kenni Jacob nga ininaudi nga anakna ket kinunana kenkuana, "Kitaem, ni kabsatmo nga Esau ket liwliwaenna ti bagina maipanggep kenka babaen iti panagpangpanggepna a mangpapatay kenka. 43 Ita ngarud, anak ko, tungpalennak ket umadayoka nga agturonsing idiy ayan ni Laban a kabsatko, idiy Haran. 44 Agtalinaedka kenkuana sadiy iti sumagmamano nga aldaw, 45 inggana a bumaaw ti pungtot ti kabsatmo, aginggana a mapukaw ti unget ti kabsatmo kenka, ket malipatana ti inaramidmo kenkuana. Kalpasanna, mangibaonakto iti mapan mangisubli kenka ditoy. Apay koma ta mapukawkayo nga agpadpada iti maymaya nga aldaw? 46 Kinuna ni Rebecca kenni Isaac, "Napunnoaanakon iti biag gapu kadagit annak a babbai dagiti Heteo. No mangasawa ni Jacob iti maysa kadagit annak a babbai dagiti Heteo, kasla kadagitoy a babbai, sumagmamano kadagit annak a babbai ti daga, ania ngay ti nasayaat a pagbanagan iti biag para kaniak?

28 Inayaban ni Isaac ni Jacob, binendisionanna isuna, ken binilinna isuna, "Masapul a saanka a mangala ti asawam manipud kadagit Canaaneo a babbai. 2 Tumakderka, maparka idiy Padan Aram, idiy balay ni Betuel nga ama ti inam, ket mangalaka iti asawam sadiy, maysa kadagit annak a babbai ni Laban a kabsat ti inam. 3 Bendisionannaka koma ti Dios a Mannakabalin-amin, pagbalinennaka a nabunga ken paaduennaka, tapo agbalinka a rineprep ti tattao. 4 Itedna koma kenka ti bendision ni Abraham, kenka, ken kadagit kaputotamto, tapo matawidmo ti daga a nagnanaedam nga inted ti Dios kenni Abraham. 5 Imbaon ngarud ni Isaac ni Jacob nga umadayo. Napan ni Jacob idiy Padan Aram, iti ayan ni Laban nga anak ni Betuel nga Arameo, a kabsat ni Rebecca nga ina da Jacob keni Esau. 6 Ita, nakita ni Esau a binendisionan ni Isaac ni Jacob ket imbaonna idiy Padan-aram tapo mangala iti asawana sadiy. Nakitana met a binendisionan ni Isaac isuna ken binilinna a kunana, "Masapul a saanka a mangala iti asawam manipud kadagit babbai iti Canaan." 7 Nakita met ni Esau a tinungpal ni Jacob ti amana ken ti inana, ket napan idiy Padanaram. 8 Nakita ni Esau a saan a naay-ayo ni Isaac nga amana kadagit babbai iti Canaan. 9 Isu a napan isuna kenni Ismael, ket innalana a kas asawana ni Mahalat a kabsat ni Nebayot a putot ni Ismael, a putot ni Abraham, malaksid kadagit addan nga assawana. 10 Pimmanaw ni Jacob idiy Beerseba ket nagturong idiy Haran. 11 Nakadanun isuna iti maysa a lugar ket nagpatpatnag sadiy, gapu ta limneken ti init. Nangala isuna iti maysa kadagit bato iti dayta a disso, impunganna daytoy, ket nagidda iti dayta a disso tapno maturog. 12 Nagtagtagaineip isuna ket nakitana iti maysa nga agdan a napakasdek iti rabaw ti daga. Nakadanun ti murdongna idiy langit ket ngumato ken bumaba dagiti anghel iti Dios iti daytoy. 13 Pagammoan, nagtakder ni Yahweh iti ngatoen daytoy ket kinunana, "Siak ni Yahweh a Dios ni Abraham nga amam, ken ti Dios ni Isaac. Itedkonto kenka ken kadagit kaputotam ti daga a pagid-iddaam. 14 Kaslanto tapok iti daga dagiti kaputotam, ket agwaraskayo iti adayo; iti laud, iti daya, iti amianan ken iti abagatan. Kenka ken kadagit kaputotam ket mabendisionant Dagiti amin a pamilia iti daga. 15 Kitaem, addaak kenka, ket ayawan kantonko iti sadinoman a papanam. Iyegkanto manen iti daytoy a daga; ta saankanto a panawan. Aramidekto amin nga inkarik kenka." 16 Nakariing ni Jacob iti pannaturogna, ket kinunana, "Awan duadua nga adda ditoy a disso ni Yahweh, ket saanko a napanunot dayta." 17 Nagbutng isuna ket kinunana, "Anian a nakabutbuteng daytoy a disso! Daytoy ket awanen sabali no di ti balay ti Dios. Daytoy ti ruangan ti langit." 18 Nagriing ni Jacob iti nasapa ket innalana ti bato a naggungananna. Impasdekn a kas adigi ket binukbukanna iti lana ti rabaw daytoy. 19 Pinanaganannga dayta a lugar iti Betel, ngem ti sigud a nagan dayta a siudad ket Luz. 20 Nagsapata ni Jacob a kunana, "No kadauannak ti Dios ken salaknibannak iti daytoy a dalan a pagpagaak, ken ikkannak iti tinapay a kanek, ken pagan-anay nga ikawesko, 21 iti kasta ket makasangpetak a sitatalged idiy balay ni amak, ni Yahweh ti agbalito a Diosko. 22 Ket daytoy a bato nga impasdekk a kas adigi ket agbalinto a nasagradoan a bato. Manipud iti tunggal banag nga itedmo kaniak, surugido nga isublikto kenka ti apagkapulo."

29 Ket intuloy ni Jacob ti panagdalasatna ket nakadanun iti daga dagiti tattao iti daya. 2 Idi kimmitta isuna, nakakita iti bubon iti tay-ak, ket adda nakitana a tallo nga arban dagiti karnero nga agid-idda iti abay ti bubon. Ta manipud iti dayta a bubon ket painumenda dagiti arban, ket dakkel ti bato nga adda iti sungaban ti bubon. 3 No kasta naurongen dagiti amin nga arban sadiy, itulid dagiti agpaspastor ti bato manipud iti sungaban ti bubon ket painumenda dagiti karnero, ket ikabilda manen ti bato iti sungaban

ti bubon, a sigud nga ayanna. 4 Kinuna ni Jacob kadakuada, "Kakabsatko, taga-anokayo?" Ket kinunada, "Taga-Harankami." 5 Kinunana kadakuada, "Am-ammoyo kadi ni Laban nga anak ni Nahor?" Kinunada, "Am-ammomi isuna." 6 Kinunana kadakuada, "Nasayaat kadi ti kasasaadna?" Kinunada, "Nasayaat ti kasasaadna, ken, kumitaka sadiy, um-umay ni Raquel nga anakna agraman dagiti karnero." 7 Kinuna ni Jacob, "Kitaenyo, tengnga ti aldaw tatta. Saan pay a daytoy ti umno nga oras a maurnong dagiti arban. Masapul a painumenyo dagiti karnero ket kalpasanna, mapankayo ket bay-anyo ida nga agarab." 8 Kinunada, "Saanmi a mabalin a painumen dagiti karnero agingga a saan pay a naurnong amin dagitoy. Ket itulidto dagiti lalaki ti bato manipud iti sungaban ti bubon, ket painumenminto dagiti karnero." 9 Kabayatan a makisarsarita pay laeng ni Jacob kadakuada, dimenteng ni Raquel agraman dagiti karnero ni tatangna, ta ipaspastorna dagitoy. 10 Idi nakita ni Jacob ni Raquel a putot a babai ni Laban a kabsat ti inana, ken dagiti karnero ni Laban, immasideg ni Jacob, intulidna ti bato manipud iti sungaban ti bubon ket pinainumna dagiti arban ni Laban a kabsat ti inana. 11 Inagkan ni Jacob ni Raquel ket nagsangit iti napigsa. 12 Imbagia ni Jacob kenni Raquel a kabagian isuna ti amana, ken isuna ket anak ni Rebecca. Kalpasanna, nagtaray ni Raquel ket napanna imbagia kenni tatangna. 13 Idi nangnegg ni Laban ti damag maipanggep kenni Jacob nga anak ti kabsatna a babai, nagtaray isuna a nangsabat kenkuana, inarakupna, inagkanna, ken inkuyogna iti balayna. Imbagia ni Jacob kenni Laban amin dagitoy a banbanag. 14 Kinuna ni Laban kenkuana, "Pudno a sika ket tulang ken lasagko." Ket nakipagnaed ni Jacob kenkuana iti agarup maysa a bulan. 15 Kalpasanna, kinuna ni Laban kenni Jacob, "Gapu ta kabagianka, rumbeng kadi nga agserbi kaaniak nga awan aniamanna? Ibagam kaniak, ania ti kayatmo nga itedko kas tangdanmo?" 16 Ita, addaan ni Laban iti dua a putot a babbai. Ti nagan ti inauna ket Lea, ken ti nagan ti inaudi ket Raquel. 17 Napungay dagiti mata ni Lea, ngem napintas ti pammagi ken langa ni Raquel. 18 Inayat ni Jacob ni Raquel, isu a kinunana, "Agserbiak kenka iti pito a tawen para kenni Raquel, nga inaudi nga anakmo." 19 Kinuna ni Laban, "Nasaysayaat nga itedko isuna kenka, ngem ti itedko isuna iti sabali a lalaki. Makipagnaedka kaniak." 20 Isu a nagserbi ni Jacob iti pito a tawen para kenni Raquel; ket kasla bassit laeng nga aldaw dagitoy kenkuana, gapu iti ayatna para kenkuana. 21 Kalpasanna ket kinuna ni Jacob kenni Laban, "Itedmo kaniak ti asawak, ta naan-anayen dagiti aldawko - iti kasta ket maasawak isuna." 22 Inummong ngarud ni Laban dagiti amin a tattao iti dayta a lugar ket nappadaya. 23 Iti rabii, innala ni Laban ni Lea a putotna ket impanna kenni Jacob ket kinaiddana daytoy. 24 Inted met ni Laban ni Zilpa nga adipenna a babai kenni Lea a putotna nga agbalin nga adipen ni Lea. 25 Iti agsapa, ni Lea met gayam ti adda! Kinuna ni Jacob kenni Laban, "Ania daytoy nga inaramidmo kaniak? Saan kadi a nagserbiak kenka para kenni Raquel? Apay ngarud nga inallilawnak?" 26 Kinuna ni Laban, "Saamni a kaugalian nga ited ti inaudi nga anak a babai sakbay ti inauna. 27 Palpasem ti makalawas a rambak ti kasar para iti daytoy nga anakko, ket itedminto met kenka ti maysa pay kas kasukat ti pangaserbit kaniak iti pito pay a tawen." 28 Kasta ngarud ti inaramid ni Jacob, ket lineppasna ti makalawas a rambak para kenni Lea. Kalpasanna, inted ni Laban kenni Jacob ni Raquel a putotna kas maysa pay nga asawa daytoy. 29 Inted met ni Laban ni Bilha nga adipenna a babai kenni Raquel tapno agbalin nga adipenna. 30 Isu nga inasawa met ni Jacob ni Raquel, ngem ad-adda nga inayatna ni Raquel ngem ni Lea. Nagserbi ngarud ni Jacob kenni Laban iti pito pay a tawen. 31 Nakita ni Yahweh a saan nga inayat ni Jacob ni Lea, isu a pinagsikogna daytoy, ngem ni Raquel ket awanan

iti anak. 32 Nagsikog ni Lea ket naganak iti maysa a lalaki, ket pinanangananna iti Ruben. Ta kinunana, "Gapu ta nakita ni Yahweh ti panagsagabak; ita, ayatennakon ti asawak." 33 Kalpasanna, nagsikog manen isuna ket naganak iti lalaki. Kinunana, "Gapu ta nangnegg ni Yahweh a saannak nga inayat ti asawak, intedna pay ngarud kaniak daytoy nga anak a lalaki," ket pinanangananna iti Simeon. 34 Kalpasanna, nagsikog manen ket naganak iti lalaki. Kinunana, "Ita, maisinggalut kaniakon ti asawak, gapu ta tallon a lallaki ti annakmi." Isu a pinanangananna daytoy iti Levi. 35 Nagsikog manen isuna ket naganak iti lalaki. Kinunana, "Ita, idaydayawko ni Yahweh." Isu a pinanangananna iti Juda; kalpasanna simmardengen isuna nga aganak.

30 Idi nakita ni Raquel a saanna a maipaayan ni Jacob iti annak, inapalanna ti kabsatna. Kinunana kenni Jacob, "Ikakkannak kadagit annak, ta no saan ket matayak." 2 Nakaunget ni Jacob kenni Raquel. Kinunana, "Addaak kadi iti lugar ti Dios a manglaplapped kenka a maaddaan kadagit annak?" 3 Kinunana, "Kitaem, daydiy ni Bilha nga adipenko. Makikaiddaka kenkuana, ta bareng no makaanak para kaniak, ket maaddaanakto kadagit annak babaen kenkuana." 4 Inted ngarud ni Raquel kenni Jacob ni Bilha nga adipenna kas maysa nga asawa, ket nakikaidda ni Jacob kenkuana. 5 Nagsikog ni Bilha ket naganak iti lalaki para kenni Jacob. 6 Ket kinuna ni Raquel, "Dinengnegrak ti Dios. Pudno a nangnegraka ti timekko ket inikkannak iti anak a lalaki." Isu a pinanangananna daytoy iti Dan. 7 Nagsikog manen ni Bilha nga adipen ni Raquel ket naganak iti maikadua a lalaki para kenni Jacob. 8 Kinuna ni Raquel, "Sipipinget a pannakigabbo ti pannakigabbo iti kabsatko ket nangabakak." Pinanangananna daytoy iti Neftali. 9 Idi nakita ni Lea a nagsardengen isuna a maaddaan kadagit annak, innalana ni Zilpa, nga adipenna, ket intedna kenni Jacob kas asawana. 10 Naganak ni Zilpa nga adipen ni Lea iti lalaki para kenni Jacob. 11 Kinuna ni Lea, "Kinagatasat daytoy!" isu a pinanangananna daytoy iti Gad. 12 Kalpasanna, naganak ni Zilpa nga adipen ni Lea iti maikadua a lalaki para kenni Jacob. 13 Kinuna ni Lea, "Naragsak! Ta awagandakto dagiti annak a babbai ti naragsak." Isu a pinanangananna iti Aser. 14 Kadagit aldaw ti panagapit iti trigo, napan ni Ruben iti talon ket nakasarak kadagit mandragoras. Insangpetra dagitoy kenni nanangna a Lea. Ket kinuna ni Raquel kenni Lea, "Ikakkannak iti sumagmarmano kadagit mandragoras ti anakmo." 15 Kinuna ni Lea kenkuana, "Bassit laeng kadi a banag kenka, nga innalam ti asawak? Ita, kayatmo pay nga alaen dagiti mandragoras ti anakko?" Kinuna ni Raquel, "No kasta, makikaidda kenka ni Jacob inton rabii, kas kasukat dagiti mandragoras ti anakmo." 16 Simmangpet ni Jacob manipud iti talon iti rabii. Rimmuar ni Lea tapno sabtenna isuna ket kinunana, "Masapul a makikaiddaka kaniak ita a rabii, ta inabanganka baeban kadagit mandragoras ti anakko." Isu a nakikaidda ni Jacob kenni Lea iti dayta a rabii. 17 Dinengnegrak ti Dios ni Lea, ket nagsikog ken naganak iti maikalima a lalaki para kenni Jacob. 18 Kinuna ni Lea, "Inikkannak ti Dios iti tangdako, gapu ta intedko ti adipenko a babai iti asawak." Pinanangananna daytoy iti Issacar. 19 Nagsikog manen ni Lea ket naganak iti maika-innem a lalaki para kenni Jacob. 20 Kinuna ni Lea, "Inikkannak ti Dios iti nasayaat a sagut. Raemennakon ita ti asawak, gapu ta naganakak iti innem a lallaki para kenkuana." Pinanangananna daytoy iti Zabulon. 21 Kalpasanna, naganak iti babai ket pinanangananna iti Dina. 22 Linagip ti Dios ni Raquel ket dinengnegrak isuna. Pinagsikogna daytoy. 23 Nagsikog ket naganak iti lalaki. Kinunana, "Inikkat ti Dios ti pannakababainko." 24 Pinanangananna daytoy iti Jose, a kunana, "Innayon ni Yahweh kaniak ti maysa pay nga anak a lalaki." 25 Kalpasan nga inyanak ni Raquel ni Jose, kinuna ni Jacob kenni Laban, "Ipalubosmo koma a pumanawak,

tapno makaapanak iti bukodko a pagtaengan ken iti pagiliak. **26** Itedmo kaniak dagiti assawak ken dagiti annakko a gapuanan ti panagserbi kenka, ket palubosannak a pumanaw, ta ammom ti panagserbi nga impaaikyo kenka.” **27** Kinuna ni Laban kenkuana, “No ita ket nakabirokak iti pabor kadagita matam, aguray, gapu ta natakuatak a binendisionannak ti Dios gapu kenka.” **28** Ket kinunana, “Naganam dagiti tangdanmo, ket bayadak dagitoy.” **29** Kinuna ni Jacob kenkuana, “Ammom no kasano iti pinagserbi kenka, ken no kasano nga immadu dagiti arbanmo kaniak. **30** Ta addaanka laeng iti bassit sakbay nga immayak, ket immadu dagitoy iti kasta unay. Binendisionannak ti Dios iti sadinoman a nagtrabahoak. Ita, kaanoakto ngay met a mangisabet para iti bukodko a pagtaengan?” **31** Isu a kinuna ni Laban, “Ania ti ibayadko kenka?” Kinuna ni Jacob, “Saannak nga ikkan iti aniaman. No aramidem daytoy a banag para kaniak, pakaneb manen dagiti arbanmo ken aywanak dagitoy. **32** Palubosannak koma laeng a mapan kadagiti amin nga arbanmo ita nga aldaw, ket ikkatek dagiti turikurikan ken labang a karnero, ken tunggal nangisit kadagiti karnero, ken dagiti labang ken turikurikan kadagiti kalding. Dagitoyto dagiti tangdanko.” **33** Ti kinapudnok ti mangpanekneko kaniak iti masakbayan, inton umayka a mangsukimat kadagiti tangdanko. Tunggal maysa a saan a turikurikan ken labang kadagiti kalding, ken nangisit kadagiti karnero, no addaman ti masarakam kaniak, ket maibilangto a natakaw.” **34** Kinuna ni Laban, “Umanamongak. Maaramid koma ngarud, kas iti sinao.” **35** Iti dayta nga aldaw, inikkat ni Laban dagiti amin a kalakian a kalding a garitan ken labang, ken amin a kabaian a kalding a turikurikan ken labang, amin nga adda purawna, ken amin a nangisit kadagiti karnero, ket impaimana kadagiti annakna a lallaki. **36** Nangikabil met ni Laban iti tallo nga aldaw a panagdaliasat iti nagbaetanda kenni Jacob. Intuloy ngarud ni Jacob nga inay-aywanan dagiti nabati kadagiti arban ni Laban. **37** Nangala ni Jacob kadagiti kaputputed a sanga dagiti alamo, ken kadagiti almendras ken kadagiti kastanio a kayo, sana inikkat ti dadduma nga ukisda tapno kasla garitan ti langada. **38** Kalpasanna, inkabilna dagiti sanga nga inukisanna iti sango dagiti arban, iti sango ti kahon a pagkargaan iti danum a pagin-inumanda. Agtitinnakbada no kasta nga umayda uminum. **39** Agtitinnakbada dagiti ayup iti sango dagiti sanga, ket naganak dagiti arban iti garitan, turikurikan, ken labang nga urbon. **40** Insina ni Jacob dagiti kabaian a karnero ket inturongna dagiti rupada kadagiti garitan nga ayup ken amin a nangisit a karnero iti arban ni Laban. Ket insinana dagiti arbanna ken saanna nga inlaok kadagiti arban ni Laban. **41** Tunggal agmaya dagiti napipigsa a karnero iti arban, ikabili ni Jacob dagiti sanga iti pagin-inumanda iti sangoanahan dagiti arban, tapno agtitinnakbada iti ayan dagiti sanga. **42** Ngem no kasta nga umay dagiti nakakapsut nga ayup iti arban, saanna nga ikabili dagiti sanga iti sangoananda. Kukua ngarud ni Laban dagiti nakakapsut nga ayup, ket kukua ni Jacob dagiti napipigsa nga ayup. **43** Rimmang-ay iti kasta unay ti lalaki. Addaan isuna kadagiti adu nga arban, adipen a babbai ken adipen a lallaki, ken kadagiti kamelio ken asno.

31 Ita, nangngeg ni Jacob dagiti sasao dagiti annak a lallaki ni Laban a kinunada, “Innala ni Jacob dagiti amin a kukua ti Amatayo, ken kadagiti sanikua ti amatayo ti nagappuan amin dagitoy a kinabknangna. **2** Nakita ni Jacob ti langa ti rupa ni Laban. Nakitana a nagbaliven ti panakilangen-langenna kenkuana. **3** Ket kinuna ni Yahweh kenni Jacob, “Agsublika iti daga dagiti amman ken kadagiti kakabagiyan, ket addaakto kenka.” **4** Nangibaon ni Jacob iti napan nangayab kada Raquel ken Lea tapno mapanda iti kataltalongan, iti ayan dagiti arbanna. **5** ket kinunana kadakuada, “Nakitak a nagbaliven ti panakilangen-langenn ti amayo kaniak, ngem ti Dios ti amak ket kanayon nga adda kaniak. **6** Ammoyo a

nagserbiak iti amayo iti amin a pigsak. **7** Inallilawnak ti amayo ken binaliwanna ti tangdanko iti naminsangapulo a dasar, ngem saan nga impalubos ti Dios a dangrannak. **8** No ibagana a, ‘Dagiti burik nga ayup ti tangdanmo’, aganak met iti burik nga urbon ti amin nga arban. Ket no ibagana, ‘Dagiti garit nga ayup ti tangdanmo’, aganak met iti garit nga urbon ti amin nga arban. **9** Iti kastoy a wagas, innala ti Dios dagiti taraken ti amayo ket intedna dagitoy kaniak. **10** Iti naminsan, idi panawen iti panagmamaya, nakitak iti tagtagainep dagiti kalakian a kalding a mangmaymaya iti arban. Dagiti kalakian a kalding ket garit, burik ken labang. **11** Imbagia ti Dios kaniak iti tagtagainep, ‘Jacob’. Kinunak, ‘Adttoyak.’ **12** Kinunana, ‘Kumitaka iti ngato ket kitae dagiti amin a kalakian a kalding a mangmaymaya iti arban. Dagitoy ket garit, burik ken labang, ta nakitak ti amin nga araramiden ni Laban kenka. **13** Siak ti Dios ti Bethel, a mangpulutam iti maysa nga adigi, a nangsapataam kaniak iti maysa a kari. Ita, panawam daytoy a daga ket agsublika iti daga a nakanayakanam.” **14** Simmungbat da Raquel ken Lea a kinunada kenkuana, “Adda kadi met bingay wenco tawid a para kadakami iti balay ti amami? **15** Saan aya a kasla gangannaet iti panangtrato ti amami kadakami? Ta inlakonakami ket inibusna amin a kuartami. **16** Ta amin a kinabknang nga innala ti Dios manipud iti amami ket kukuamin ita ken dagiti annakmi. Ita ngarud, aniaman nga ibaga ti Dios kenka, aramidem.” **17** Ket timmakder ni Jacob ken inkabilna dagiti annakna a lallaki ken assawana kadagiti kamelio. **18** Rinugianna nga abugen dagiti amin a tarakenna ken amin a sanikuana a naalana, dagiti tarakenna a nagun-odna idiy Paddan Aram. Rinugianna ti mapan iti ayan ti amana a ni Isaac, iti daga ti Canaan. **19** Ita, pimmanaw ni Laban tapno mapanna pukisan dagiti karnerona, ket tinakaw ni Raquel dagiti didiosen nga adda iti balay ti amana. **20** Sinikapan met ni Jacob ni Laban nga Arameo iti saanna a panangibaga kenkuana a pumanawen isuna. **21** Nagtalaw ngarud a keduana dagiti amin a sanikuana ket ngadardaras a bimmallaswi iti Karayan, ken nagturong iti katurturodan a pagilian ti Galaad. **22** Iti maikatlo nga aldaw, naibaga kenni Laban a nagtalawen ni Jacob. **23** Isu nga inukuyogna dagiti amin a kakabagianna ket kinamatda ni Jacob iti pito nga aldaw a panagdaliasat. Nakamakamda isuna iti katurturodan ti Gilead. **24** Ita, immay ti Dios kenni Laban nga Arameo iti maysa a tagtagainep iti maysa a rabii ket kinunana kenkuana, “Agannadka a makisarita kenni Jacob iti nasaayat man wenco saan.” **25** Nakamakam ni Laban ni Jacob. Ita, nangipatakder ni Jacob iti toldana iti katurturodan a pagilian. Nagkampo met laeng da Laban ken dagiti kakabagianna iti katurturodan a pagilian ti Galaad. **26** Kinuna ni Laban kenni Jacob, “Ania daytoy nga inaramid mo, ta inallilawnak ken innalam dagiti annakko a babbai a kasla da la balud iti gubat? **27** Apay a pimmanawka a silimed ken sinikapanan ken saanmo nga imbagia kaniak. Pinarubutankayo koma nga addaan iti panagrabak ken kankanta, kadagiti tamborin ken kadagiti arpa. **28** Saanmo nga intulok nga agkak iti panagpkakada dagiti appok ken annakko. Ita, nakaaramidka iti minamaag. **29** Addaanak iti kabaelan a mangdangran kenka, ngem nagsao kaniak ti Dios ti amam idti rabii a kinunana, ‘Aggannadka a makisarita kenni Jacob iti nasaayat man wenco saan.’ **30** Ket ita, pimmanawka gapu ta mailiwka unay iti balay ti amam. Ngem apay a tinakawmo dagiti diosko?” **31** Simmungbat ni Jacob a kinunada kenni Laban, “Gapu ta mabutengak ken impagarupko nga amangan no pilitem nga alaen dagiti annakmo manipud kaniak, pimmanawak a silimed. **32** Siasinoman a nangtakaw kadagiti didiosen ket saanto nga agtuloy nga agbiag. Iti imatang dagiti kakabagiyan, lasinem ti aniaman nga adda kaniak a kukuam ket alaem.” Ta saan nga ammo ni Jacob a ni Raquel ti nangtakaw kadagitoy. **33** Napan ni Laban iti ayan ti tolda ni Jacob, iti tolda ni Lea ken iti tolda

dagiti dua nga adipen a babbai, ngem saanna a nabirukan dagitoy. Rimuar isuna iti tolda ni Lea ket simrek iti tolda ni Raquel. **34** Ita, innala ni Raquel dagiti didiosen iti balay ti amana, inkabilna iti silya ti kamelyo ket tinugawanna daytoy. Sinukimat ni Laban ti uneg ti sibubukel a tolda, ngem saanna a nasarakan dagitoy. **35** Kinuna ni Raquel iti amana, "Apok, saanka koma a makaunget no saanak a makatakder iti sanggoanam, madama ngamin ti binulanko. Nagsukimat ngarud ni Laban ngem saanna a nasarakan dagiti didiosen iti balayna. **36** Nakaunget ni Jacob ket nakisinnupiat isuna kenni Laban. Kinunana kenkuana, "Ania ti naglabsingak? Ania ti nakabasolak, ta sipupungtotta a nangkamat kaniak? **37** Ta sinukimatmo amin a sanikuak. Ania ti nasarakam kadagiti amin a saniku ti bumalaymo? Ikbilmo idu ditoy sanggoanam dagiti kakabagianta, tapno isuda iti mangukom kadata a dua. **38** Addaak kenka iti duapulo a tawen. Awan ti naalisan kadagiti kaba-ian a karnero ken kaldingmo, ken saanak a nangan iti aniaman a kalakian a karnero manipud kadagit arbanmo. **39** Aniaman a rinangrangkay dagiti atap nga ayup ket saanko nga inyeg kenka. Ngem ketdi, inakok ti pannakupukawa dayta. Kankanyonmo nga ipabayad kaniak ti tunggal ayup a mapukupuk, natakaw man iti aldaw wенно iti rabii. **40** Addaak sadiay; main-initan iti aldaw, ken malamlammiisan iti rabii; ket napnapanak nga awan turogko. **41** Iti naglabas a duapulo a tawen, addaak iti balay mo. Nagtrabahoak kenka iti sangapulo ket uppata tawen para kadagiti dua nga annakmo ken innem a tawen para iti arbanmo. Binailwam ti tangdanko iti namin sangapulo a dasar. **42** No awan kaniak ti Dios ti amak, ti Dios ni Abraham, ken ti pagbututungan ni Isaac, awan duadua nga ita ket pinapanawnak nga ima-ima. Nakita ti Dios ti pannakaidadaneskogen ti panagrigatko a nagtrabaho, isu a tinubngarnaka idi rabii." **43** Simmungbat ni Laban kenni Jacob a kinunana, "Dagiti annak a babbai ket putotko, ken dagiti appo ket appokok, ken dagiti arban ket arbango. Amin a makitkitam ket kukuak. Ngem ania ngay ti maaramidak ita kadagitoy nga annakkko a babbai, wменно kadagiti ubbing nga inyanakda? **44** Ita ngarud, agaramida iti katulagan, data a dua, ket agserbi koma a saksi iti nagbaetanta." **45** Nangala ngarud ni Jacob iti bato ken impatakderna a kasla adigi. **46** Kinuna ni Jacob kadagiti kakabagianna, "Agurnongkayo iti bato." Nagalada garud kadagiti batbato ket nagaramidda iti bunton. Kalpasanna, nanganda iti abay iti bunton. **47** Inawagan ni Laban daytoy iti Jegar Saha Dutha, ngem inawagan ni Jacob daytoy iti Galeed. **48** Kinuna ni Laban, "Daytoy a bunton ket saksi iti nagbaetanta ita nga aldaw." Ngarud ti naganna ket naawagan iti Galeed. **49** Naawagan met laeng daytoy a Mizpah, gapu ta kinuna ni Laban, "Ni Yahweh koma ti mangbantay kadata, inton saanta a makitkit a maysa ken maysa. **50** No tratoem iti saan a nasayaat dagiti putotko a babbai, wменно no mangala ka iti sabali nga awasa malaksid kadagiti putotko, uray no awan sabali a kaduata, kitaem, ti Dios ti saksi iti nagbaetanta." **51** Kinuna ni Laban kenni Jacob, "Kitaem daytoy a bunton, ken kitaem ti adigi nga impatakerko iti nagbaetanta. **52** Daytoy a bunton ket saksi, ken ti adigi ket saksi a saanako a lumabes keni iti daytoy a bunton ken saanka a lumabes kaniak iti daytoy a bunton ken daytoy nga adigi, tapno agaramid iti pakadangran. **53** Ti Dios koma ni Abraham, ken ti Dios ni Nahor, ti Dios dagiti ama da, ti mangukom kadata. Nagsapata ni Jacob iti nagan ti Dios, kenkuana a pagbututungan ti amana a ni Isaac. **54** Nangidaton ni Jacob iti daton iti dayta a bantay ket inayabanna dagiti kakabagianna a mangan. Nanganda ken pinalabasda ti rabii iti bantay. **55** Nariing ni Laban a nasapa iti kabigatanna, inagkanna dagiti appokona ken dagiti putotna a babbai ket binendisionanna ida. Kalpasanna, pimmanaw ni Laban ket nagsubli iti pagtaenganna.

32 Intuloy met ni Jacob ti panagdaliasatna, ket sinabat isuna dagiti anghel ti Dios. **2** Idi nakita ida ni Jacob, kinunana, "Daytoy ket kampo ti Dios", isu nga inawaganna dayta a lugar iti Mahanaim. **3** Nangibaon ni Jacob kadagiti mensahero nga umun-una ngem isuna a mapan iti kabsatna a ni Esau, iti daga ti Seir, iti rehion ti Edom. **4** Binilinna ida, a kunana, "Kastoy ti ibagayo iti apok a ni Esau: Kastoy ti kuna ti adipenmo a ni Jacob: 'Nakipagnanaedak kenni Laban, ket natgalinaedak a nakipagnanaed aginggana ita. **5** Addaanak kadagiti baka, asno, ken arban, lallaki nga adipen, ken babbai nga adipen. Nangibaonak tapno maibaga daytoy iti apok, tapno makasarakak koma iti pabor iti imatangmo.' **6** Nagsubli dagiti mensahero kenni Jacob ket kinunada, "Napankami iti kabsatmo a ni Esau. Umaynaka sabten, ket adda kaduana nga uppatt a gasut a lallaki. **7** Ket nagbuteng ken nariribukan ni Jacob ti kasta unay. Isu a biningayna dagiti tattao a kaduana iti dua a kampo, ken kasta met dagiti arban ti karnero ken kalding, baka, ken dagiti kameyo. **8** Kinunana, "No umay ni Esau iti maysa kadagiti kampo ket darupenna daytoy, aglibasto ti maysa a kampo." **9** Kinuna ni Jacob, "Dios ti amak a ni Abraham, ken Dios ti amak a ni Isaac, Yahweh, a nagkuna kaniak, 'Agsublika iti pagliliam ken kadagiti kakabagi, ket parang-ayenkanto.' **10** Saanak a maikari iti amin nga aramidmo a nangipakita iti kinapudnom iti katulagan ken iti amin a kinamatalek nga inaramidmo para iti adipenmo. Ta sarukod laeng ti awitko idu bimmallasiwak iti daytoy a Jordan, ket ita ngabalimakon a dua a kampo. **11** Pangnga-asim ta ispalennak manipud iti ima ti kabsatko, manipud iti ima ni Esau, ta mabutengak kenkuana, nga umay isuna ket darupennak ken dagiti inna a kadua dagiti ubbing. **12** Ngem kinunam, 'Pudno a parang-ayenkanto. Pagbalinekto dagiti kaputotam a kasta darat iti baybay, a saan a mabilang iti kinaaduda.' **13** Nagtalinaed ni Jacob sadiay iti dayta a rabii. Nangala isuna iti sumagmamano kadagiti adda kenkuana a kas sagut a maipaay kenni Esau, a kabsatna: **14** dua gasut a kabaian a kalding ken duapulo a kalakian a kalding, dua gasut a kabaian a karnero ken duapulo a kalakian a karnero, **15** tallopulo nga agpagpagatas a kameliyo ken dagiti urbonda, uppatt a pulo a kabaian a baka ken sangapulo a kalakian a baka, duapulo a kabaian nga asno ken sangapulo a kalakian nga asno. **16** Impaaywanna dagitoy kadagiti adipenna, maysa nga arban iti tunggal adipen. Kinunana kadagiti adipenna, "Umunakayo kaniak ket ikkanyo iti pagbaetan ti tunggal arban." **17** Binilinna ti umuna nga adipen, a kunana, "Inton masabatnakna ni Esau a kabsatko ken agsaludsod kenka, a kunana, 'Siasino ti nakaibalangam? Sadino ti papanam? Ken siasino ti makinkukua kadagitoy nga ayup iti sangoanam?' **18** Ket ibagamto a, 'Dagitoy ket kuku ti adipenmo a ni Jacob. Dagitoy ket sagut a naipatulod para iti apok a ni Esau. Ket makitamt, sumarsaruno isuna kadakami,' **19** Binilin ni Jacob ti maikadua a bunggoy, ti maikatlo, ken dagiti amin a tattao a mangsarsaruno kadagiti arban. Kinunana, "Ibagayo ti isu met laeng a banag kenni Esau inton makitayo isuna. **20** Ibagayo met a, "Sumarsaruno kadakami ti adipenmo a ni Jacob." Ta pinanunotuna nga, "Ay-ayoek isuna babaen kadagiti sagut nga umum-una kaniak. Inton makitak isuna, barbareng no awatennakto." **21** Isu nga immuna a napan dagiti sagut ngem isuna. Nagtalinaed isuna iti dayta a rabii iti kampo. **22** Bimmangon ni Jacob iti dayta a rabii, ket inkuyogna dagiti dua nga assawana, dagiti dua a babbai nga adipenna, ken dagiti sangapulo ket maysa a putotna a lallaki. Imbaonna ida iti ballasiwi ti waig ti Jabbok. **23** Iti kastoy a wagas, imbaonna ida iti ballasiwi ti waig kasta met dagiti amin a sanikuana. **24** Nabati nga agmaysaya ni Jacob, ket maysa a lalaki ti nakigabbo kenkuana inggana iti panagsingising ti init. **25** Idi nakita ti lalaki a saanna a maabak isuna, dinapigna ti patong ni Jacob. Naglagisi ti patong ni

Jacob kabayatan a makigabgabbo isuna kenkuana. **26** Kinuna ti lalaki, "Palubosannakon, ta sumingsisingen ti init." Kinuna ni Jacob, "Saanka a palubosan malaksid no bendisionannak." **27** Kinuna ti lalaki kenkuana, "Ania iti naganmo? Simmungbat ni Jacob, "Jacob." **28** Kinuna ti lalaki, "Ti naganmo ket saanen a Jacob, no di ket Israel. Ta nakibinbalubalka iti Dios ken kadagiti tattao ket nangabakka." **29** Sinaludsod ni Jacob kenkuana, "Pangngaasim ta ibagam kaniak ti naganmo." Kinunana, "Apay a salsalududem ti naganko?" Ket binendisionanna isuna saday. **30** Pinanaganagan ni Jacob ti lugar a Peniel ta kinunana, "Nakitak ti Dios iti rupanrupa, ket naisalakan ti biagko." **31** Lumgaken ti init idi pumanaw ni Jacob idiy Peniel. Agpilaypilay isuna gapu iti patongna. **32** Dayta ti makagapu no apay nga agingga iti daytoy nga aldaw ket saan a kankanan dagiti tattao ti Israel ti pennet iti patong nga adda iti nagsuopan iti patong, gapu ta dinangran ti lalaki dagiday a pennet bayat iti panaglagisi ti patong ni Jacob.

33 Timmangad ni Jacob ket, adtoy, sumungsungad ni Esau, ken kadwana iti 400 a lallaki. Biningay ni Jacob dagiti ubbing kada Lea, Raquel ken kadagiti dua nga adipen a babbai. **2** Ket impasangona dagiti adipen a babbai ken dagiti annakda, simmaruno ni Lea ken dagiti annakna, ken simmaruno ni Raquel kenni Jose a kauddian iti amin. **3** Immun-una isuna ngem kadakuada. Nagpakleb isuna iti naminpito a daras agingga a nakaasideg isuna iti kabsatna. **4** Nagtaray ni Esau a simmabat kenkuana, inarakupna, inapungolna iti tengnedna, ken inagkanna isuna. Ket nagsangitda. **5** Idi kimmitta ni Esau, nakitana dagiti babbai ken dagiti ubbing. Kinunana, "Siasino dagitoy a tattao a kakuyogmo?" Kinuna ni Jacob, "Dagiti annak a sipaparabur nga inted ti Dios iti adipenmo." **6** Ket nagsangaso dagiti adipen a babbai ken dagiti annakda, ket nagrukobda. **7** Simmaruno met a nagpasango ni Lea ken dagiti annakna ket nagrukobda. Kamaudiananna, nagpasango ni Jose ken ni Raquel ket nagrukobda. **8** Kinuna ni Esau, "Ania ti kaipapanan amin dagitoy a bunggoy a nasabatko? Kinuna ni Jacob, "Tapno makasarak iti pabor iti imatango." **9** Kinuna ni Esau, "Umdesen ti adda kaniak, kabsatko. Idulimno dagiti adda kenka a para kenka. **10** Kinuna ni Jacob, "Saan, pangngaasim, no nakasarak iti pabor iti imatango, awatem ngarud ti sagutko manipud kadagiti imak, ta pudno unay, a nakitak ti rupam, ken daytoy ket kasla pannakakita iti rupa ti Dios, ken inawatnak. **11** Pangngaasim ta awatem ti sagutko a naiyeg kenka, gapu ta pinaraburannak ti Dios, ken gapu ta umdesan ti adda kaniak." Iti kasta, naguyugoy isuna ni Jacob, ket inawat ni Esau dagitoy. **12** Ket kinuna ni Esau, "Intayo garuden. Umun-unaak ngem kadakayo. **13** Kinuna ni Jacob kenkuana, "Ammo ti apok a babassit pay laeng dagiti ubbing, ken addaan iti urbon dagiti arban a kakuyogko. No apuraenda ida iti uray maysa nga aldaw, matayto amin dagiti arban. **14** Umun-una koma ti apok ngem iti adipenna. Agdaliasatak a nainnayad a maitunos iti pannagna dagiti taraken iti sanggoanak, ken maitunos iti pannagna dagiti ubbing, agingga a makadanonak iti ayan ti apok idiy Seir." **15** Kinuna ni Esau, "Bay-am koma ngarud nga ibatik kadakayo iti dadduma kadagiti kakaduak a lallaki. Ngem kinuna ni Jacob, "Apay nga araramid dayta? Nangipakitan ti apok iti naan-anay a kinaimbag kaniak. **16** Isu nga iti dayta nga aldaw ket inrugi ni Esau a nagsubli idiy Seir. **17** Nagdaliasat ni Jacob idiy Succot, nangipatakder ti balayna, ken nangaramid kadagiti paglinungan para kadagiti tarakenna. Naawagan ngarud ti lugar iti Succot. **18** Idi naggapu ni Jacob idiy Padan-aram, nakasangpet isuna a sitatalged idiy siudad ti Sikem, nga adda iti daga ti Canaan. Nagkampo isuna iti asideg ti siudad. **19** Ket ginatangna iti sangagasut a bagi ti pirak ti paset ti daga a nangibangonanna iti kampona manipud kadagiti annak ni Hamor,

nga ama ni Sikem, **20** Nangipatakder isuna saday iti altar ket inwaganna daytoy iti El Elohe Israel.

34 Ita, ni Dina nga anak a babai ni Lea kenni Jacob, ket rimmuar tapno sarakenna dagiti babbalasang iti dayta a lugar. **2** Nakita isuna ni Sikem, a prinsipe iti dayta a lugar, a putot ni Hamor a Heveo, ket ginuyodna daytoy, ken pinilitna daytoy a makikaidda kenkuana. **3** Nakayawan isuna kenni Dina, nga anak a babai ni Jacob. Inayatna ti balasang ken kinasaritana daytoy iti naulumamay. **4** Kinasarita ni Sikem ti amana a ni Hamor, kinunana, "Alaem daytoy a balasang tapno agbalin nga asawak." **5** Ita, nanggeg ni Jacob a rinames ni Sikem ni Dina a putotra a babai. Adda idi ti kataltalunan dagiti putotna a lallaki a mangay-aywan kadagiti tarakenna, isu a nagtatalna pay laeng ni Jacob agingga a nakasangpetda. **6** Napan ni Hamor nga ama ni Sikem kenni Jacob tapno makisarita kenkuana. **7** Simrek dagiti annak a lallaki ni Jacob a naggapu iti taltalon idi nangngeeda daytoy a pasamak. Napasakitan dagiti lallaki. Nakapungtotda unay gapu ta imbabainna ti Israel gapu iti panangipilitna iti bagina iti anak a babai ni Jacob, ta saan a rumbeng a napasamak ti kasta a banag. **8** Nakisarita ni Hamor kadakuada, kinunana, "Ay-ayaten ni Sikem a putotko ti putotmo a babai. Pangngaasim ta itedmo isuna a kas asawana. **9** Makininasawakayo kadakami, itedyo kadakami dagiti annakyo a babbai, ket alaenyo dagiti annakmi a babbai para kadakayo. **10** Makipagnaedkaminto kadakami, ken mabalinyo ti agnaed iti daga ken mabalinyo ti aglako, ken gumatang iti sanikua. **11** Kinuna ni Sikem iti ama ni Dina ken kadagiti kakabsatna, "Makasarak koma iti pabor iti imatangyo, ket itedkonto ti anieman nga ibagayo kaniak. **12** Dawatandak iti gatad a kas kadakkel iti gatad a bayad ti nobya ken sagut a kas tarigagayano, ket itedkonto ti anieman nga ibagayo kaniak, ngem itedyo kaniak ti balasang nga asawaek." **13** Simmungbat dagiti putot a lallaki ni Jacob kada Sikem ken Hamor nga amana, nga addaan iti panangallilaw, gapu ta rinugitan ni Sikem ni Dina a kabsatda a babai. **14** Kinunada kadakuada, "Saanmi a maaramid daytoy a banag, nga itedmi ti kabsatmi a babai iti siasinoman a saan a nakugit; ta pakaibabainanmipto dayta. **15** Iti daytoy laeng a katulagan nga umanamongkami kadakayo: no makugitkayo a kas kadakami, no ti tunggal lalaki kadakayo ket nakugit. **16** Ket iti dayta, itedmi kadakayo dagiti annakmi a babbai, ken alaenmi dagiti annakyo a babbai para kadakami, ket makipagnaedkaminto kadakayo ket agbalintayo a maymaysa a tattao. **17** Ngem no saankayo a dumngeg kadakami ken agpkugit, alaenmi ngarud ti kabsatmi a babai ket pumanawkami." **18** Dagiti sasaoda ket nakaay-ayo kenni Hamor ken iti putotra a ni Sikem. **19** Saan a nagtaktak ti baro a mangaramid iti imbagada, gapu ta naragsakan isuna iti putot a babai ni Jacob, ken gapu ta isuna ti kangrunaan a mararaem a tao iti sangkabalan ti amana. **20** Napan ni Hamor ken ti putotra a ni Sikem iti ruangan ti siudad ket kinasaritada dagiti lallaki ti siudadda, a kunada, **21** nasayaat dagiday a tattao kadatayo, isu a palibusantayo ida nga agnaed iti daga ken aglako ditoy, ta kinapudnona, nalawa ti daga para kadakuada. Asawaentayo dagiti annakda a babbai, ken ipaasawatayo met kadakuada dagiti annaktyo a babbai. **22** Iti daytoy laeng a katulagan nga umanamongdagiti lallaki a makipagnaed kadatayo ken agbalintayo a maymaysa a tattao: no ti tunggal lalaki kadatayo ket makugit a kas kadakuada a nakugit. **23** Saan kadi a dagiti taraken ken sanikuada-amin nga ayupda ket kukuatayonto? Umanamongtayo ngarud kadakuada, ket makipagnaedda kadatayo." **24** Dimngeg kada Hamor ken Sikem a putotra dagiti amin a lallaki iti siudad. Tunggal lalaki ket nakugit. **25** Iti maikatlo nga aldaw, idi lumlumteg pay laeng dagiti sugatda, innala dagiti dua a lallaki a putot ni Jacob, da Simeon ken Levi, a kakabsat a lallaki ni Dina, dagiti kampilanda, ken napanda iti

siudad nga awan ti nakadlaw kadakuada, ket pinatayda dagiti amin a lallaki. **26** Pinatayda ni Hamor ken ni Sikem a putotna, babaen iti tadem ti kampilan. Innalada ni Dina manipud iti balay ni Sikem ket pimmanawda. **27** Immay dagiti dadduma a lallaki a putot ni Jacob kadagitbangkay ken tinakawanda ti siudad, gapu ti rinugutan dagiti tattao ti kabsatda a babai. **28** Innalada dagiti arbanda, dagiti tarakenda, dagiti asnoda, ken amin a banag nga adda iti siudad ken kadagit kataatalunan iti aglawlaw **29** agraman dagiti amin a kinabknangda. Tiniliwda amin nga annak ken assawa dagiti tattao sadiay. Innalada pay amin nga adda kadagit babbalay. **30** Kinuna ni Jacob kada Simeon ken Levi, "Nangiyeckayo iti riribuk kaniak a mangpabangsit kaniak kadagit agtataeng iti daga, kadagit Canaanita ken kadagit Perezeo. Bassit laeng ti bilangko. No pagtitipuneda dagiti bagbagida a bumusor kaniak ken darupendak, ket madadaelktu, siak ken ti bumalayko." **31** "Ngem kinuna da Simeon ken Levi, "Rumbeng kada a trinato ni Sikem iti kabsatmi a babai a kasla maysa a balangkantis?"

35 Kinuna ti Dios kenni Jacob, "Tumakderka! Mapanka idiy Betel ket agtalinaedka sadiay. Mangbangonka sadiay iti Altar ti Dios a nagparang kenka idi timmaraya manipud iti kabsatmo a ni Esau. **2** Ket kinuna ni Jacob kadagit kaballayna ken kadagit amin a kakadwana, "Ibellengyo dagiti didiosen nga adda kadakayo, aramidenyo ti pakaibilanganyo a nasin-aw ken sukatanay dagiti kawesyo. **3** Kalpasanna, pumanawtayo ditoy ket mapantayo idiy Betel. Mangbangonak sadiay iti altar a maipaay iti Dios, a nangsungbat kaniak iti tiempo ti panagsagabak, ken kankanyon nga adda kaniak iti sadinoman a napnapanak. **4** Intedda ngarud kenni Jacob dagiti amin a didiosen nga adda kadagit imada, ken dagiti aritos nga adda kadagit lapayagda. Inkali ni Jacob dagitoy iti sirok ti kayo a Lugo nga asideg idiy Sikem. **5** Kabayatan iti panagdaliasatda, pinagdanag ti Dios dagiti siudad nga adda iti aglawlawda, isu a saan a dinarup dagidai a tattao dagiti putot ni Jacob. **6** Nakadanon ngarud ni Jacob idiy Luz (dayta ket Betel) nga adda iti daga ti Canaan, isuna ken amin a tattao a kadwana. **7** Nangbangon isuna sadiay iti altar ket inawaganna iti El Betel gapu ta imparangrangti ti Dios ti bagina kenkuana idi itartaryanna ti kabsatna. **8** Ni Deborah, a mangay-aywan kenni Rebecca ket natay. Naitabon isuna idiy Betel iti sirok ti kayo a lugo, isu a naawagan dayta nga Allonbacuth. **9** Idi naggappu ni Jacob idiy Paddan-aram, nagparang manen ti Dios kenkuana ket binendissionanna isuna. **10** Kinuna ti Dios kenkuana "Ti naganmo ket Jacob, ngem saankanton a maawagan iti Jacob, ti naganmonton ket Israel." Pinanaganan ngarud isuna ti Dios iti Israel. **11** Kinuna ti Dios kenkuana. "Siak ti Manakabalin-amin a Dios. Agbunga ken agpaaduka. Agtautukenka ti maysa a nasion ken bunggoy dagiti nasion, ken agtautu dagiti ari manipud kadagit kaputotam. **12** Ti daga nga intedko kenni Abraham ken kenni Isaac ket itedkonto kenka. Itedkonto met daytoy a daga kadagit kaputotam. **13** Ket pinanawan isuna ti Dios idiy lugar a nakisaritaanna kenkuana. **14** Nangbangon ni Jacob iti adigi iti lugar a nakisaritaanna kenkuana ti Dios, maysa nga adigi a bato. Binuyatanna daytoy iti arak ken lana a kas datonna. **15** Pinanagananan ni Jacob ti lugar a nakisaritaanna ti Dios kenkuana iti Betel. **16** Intuloyda ti nagdaliasat manipud Betel. Idi adayoda pay laeng manipud Efrata, nagpasikal ni Raquel. Nagpasikal isuna iti nakaro. **17** Kabayatan iti nakaro a panagsikalna, kinuna ti mangpapaanak kenkuana "Saan ka nga agbuteng, ta ita maaddaanka iti maysa pay nga anak a lalaki." **18** Idi matmatayen isuna, iti kamaudianan nga angesna, pinanaganannna ti anakna iti Benoni ngem inawagan isuna ti amana iti Benjamin. **19** Natay ni Raquel ket naitabon iti dalam nga agturong idiy Efrata (dayta ket Bethlehem). **20** Nangjabil ni Jacob iti adigi a bato iti tanemna. Daytoy ti pagilasinan iti tanem ni Raquel

agingga ita nga aldaw. **21** Intultuloy ni Israel ti panagdaliasatna ken impatakderna ti toldana iti labes ti Migdal Eder. **22** Kabayatan nga agnanaedni Israel iti dayta a daga, kinaidda ni Ruben ni Bilha a maysa kadagit inkabbalay ti amana ket naammoan daytoy ni Israel. Ita, addaan ni Jacob iti sangapulo ket dua a putot a lallaki. **23** Dagiti putotna a lallaki kenni Lea ket ni Ruben, nga inauna a putot ni Jacob, ken da Simeon, Levi, Juda, Issacar ken Zabulon. **24** Dagiti putotna a lallaki kenni Raquel ket ni Jose ken ni Benjamin. **25** Dagiti anakna kenni Bilha, nga adipen ni Raquel, ket ni Dan ken ni Neftali. **26** Dagiti annak a lallaki ni Zilpa, nga adipen ni Lea, ket ni Gad ken ni Aser. Amin dagitoy ket lallaki a putot ni Jacob a naipasngay idiy Paddan-aram. **27** Dimenteng ni Jacob iti ayan ni Isaac nga amana idiy Mamre iti Kiriat Arba (a maawagan met leeng iti Hebron) a nagnaedan da Abraham ken Isaac. **28** Nagbiag ni Isaac iti sangagasut ket walopulo a tawen. **29** Inyanges ni Isaac ti maudi nga angesna ket natay, pimmusay a lakay unayer. Ni Esau ken ni Jacob a lallaki a putotna ti nangitabon kenkuana.

36 Dagitoy dagiti kaputotan ni Esau (a maawagan met laeng iti Edom). **2** Nangala ni Esau iti assawana manipud kadagit Canaanita. Dagitoy dagiti assawana: ni Ada a putot ni Elon a Heteo; ni Oholibama a putot ni Ana ken apoko ni Zibeon a Heteo; **3** ken ni Basemat a putot ni Ismael ken kabsat ni Nebayot. **4** Impasngay ni Ada ni Elifaz kenni Esau, ken impasngay ni Basemat ni Reuel. **5** Impasngay ni Oholibahma da Jeus, Jaalam, ken Kora. Dagitoy dagiti lallaki a putot ni Esau a naipasngay idiy Canaan. **6** Innala ni Esau dagiti assawana, dagiti putotna a lallaki ken babbai ken amin a kameng ti sangkabalayanna, dagiti tarakenna –amin nga ayupna ken amin a sanikuana a naurnongna idiy daga ti Canaan ket napanda iti lugar nga adayo manipud iti kabsatna a ni Jacob. **7** Inaramidna daytoy gapu ta adu unay ti sanikuada no agtalinaeda a dua sadiay. Saan nga umanay kadakuada ti daga a nagnaedanda gapu kadagit tarakenda. **8** Isu a ni Esau a maawagan met laeng iti Edom ket nagnaed iti katurturodan a pagilian iti Seir. **9** Dagiti sumaganad ket dagiti kaputotan ni Esau, a kapanuan dagiti Edomita iti katurturodan a pagilian ti Seir. **10** Dagitoy dagiti nagan dagiti lallaki a putot ni Esau: ni Elifaz nga anak a lalaki ni Ada nga asawa ni Esau; ni Reuel nga anak a lallaki ni Basemat nga asawa ni Esau. **11** Dagitoy met dagiti lallaki a putot ni Elifaz: da Teman, Omar, Zepo, Gatam ken Kenaz. **12** Impasngay met ni Timna a maysa nga inkabbalay ni Elifaz a putot ni Esau ni Amalek. Appoko dagitoy ni Ada nga asawa ni Esau. **13** Dagitoy dagiti lallaki a putot ni Reuel: da Nahat, Zera, Samma ken Mizza. Appoko dagitoy ni Basemat nga asawa ni Esau. **14** Dagitoy met dagiti annak a lallaki da Esau ken Oholibama nga asawana. Ni Oholibama ket putot ni Ana ken apoko ni Zibeon. Impasngaya kenni Esau da Jeus, Jaalam ken Kora. **15** Dagitoy dagiti puli manipud iti kaputotan ni Esau: dagiti kaputotan ni Elifaz nga inauna a lalaki a putot ni Esau: da Teman, Omar, Zepo, Kenaz, **16** Kora, Gatam ken Amalek. Dagitoy ket puli a nagtaud kenni Elifaz idiy daga ti Edom. Isuda ket lallaki nga appoko ni Ada. **17** Dagitoy dagiti puli a nagtaud kenni Reuel, a lalaki a putot ni Esau: da Nahat, Zera, Samma ken Mizza. Dagitoy dagiti puli a nagtaud kenni Reuel iti daga ti Edom. Isuda dagiti appoko a lallaki ni Basemat nga asawa ni Esau. Dagitoy dagiti puli ni Oholibama nga asawa ni Esau: da Jeus, Jaalam ken Kora. **18** Dagitoy dagiti puli a nagtaud kenni Oholibama nga asawa ni Esau, a putot ni Ana. **19** Dagitoy dagiti putot a lallaki ni Esau, ken dagitoy dagiti pulida. **20** Dagitoy dagiti a lallaki a putot ni Seir a Horeo nga agnanaed iti daga: da Lotan, Sobal, Zibeon, Ana, **21** Dison, Ezer ken Disan. Dagitoy dagiti puli dagiti Horeo, dagiti agnanaed idiy Seir iti daga ti Edom. **22** Dagiti lallaki a putot ni Lotan ket da Hori ken Heman. Ni Timna ket kabsat a babai ni Lotan. **23** Dagitoy dagiti lallaki a putot ni Sobal:

da Alban, Manahat, Ebal, Sefo ken Onam. **24** Dagitory dagiti lallaki a putot ni Zibeon, da Aya ken Ana. Isu daytoy ni Ana a nakasarak iti napudot nga ubug iti let-ang kabayatan nga ipaspastorna dagiti asno ni Zibeon nga amana. **25** Dagitory dagiti putot ni Ana: ni Dison ken ni Oholibama a putot a babai ni Ana. **26** Dagitory dagiti lallaki a putot ni Dison: da Hemdan, Esban, Itran, ken Keran. **27** Dagitory dagiti lallaki a putot ni Ezer: da Bilhan, Zaavan ken Akan. **28** Dagitory dagiti lallaki a putot ni Disan: ni Uz ken ni Aran. **29** Dagitory dagiti puli dagiti Horeo: da Lotan, Sobal, Zibeon, ken Ana, **30** Dison, Ezer, Disan: Dagitory dagiti puli dagiti Horeo segun iti listaan dagiti pulida iti daga ti Seir. **31** Dagitory dagiti ari a nagturay idiy Edom sakbay nga adda nagturay nga ari kadagiti Israelita: **32** Nagturay ni Bela a lalaki a putot ni Beor idiy Edom ken ti nagan ti siudadna ket Dinhaba. **33** Idi natay ni Bela, simmukat kas ari ni Jobab a lalaki a putot ni Zera a taga-Bozra. **34** Idi natay ni Jobab, naisukat a nagari ni Husam a nagtaud iti daga dagiti Temanita. **35** Idi natay ni Husam, naisukat a nagari ni Hadad a lalaki a putot ni Bedad. Isuna ti nangparmek kadagiti Midianita iti daga ti Moab. Ti nagan ti siudadna ket Avit. **36** Idi natay ni Hadad, naisukat a nagari ni Samla a taga-Masrecca. **37** Idi natay ni Samla, naisukat a nagari ni Saul a a nagtaud idiy Rehobot nga asideg iti karayan Eufrates. **38** Idi natay ni Saul, naisukat a nagari ni Baal Hanan a lalaki a putot ni Akbor. **39** Idi natay ni Baal Hanan a putot ni Akbor, naisukat a nagari ni Hadar. Ti nagan ti siudadna ket Pau. Ti nagan ti asawana ket ni Mehetabel a babai a putot ni Matred ken apoko a babai ni Me Zahab. **40** Dagitory dagiti nagan dagiti panguloen dagiti puli manipud iti kapututan ni Esau, segun iti pulida ken kadagiti rehionda, ken segun kadagiti nagnagagna: da Timna, Alva, Jetet, **41** Oholibama, Ela, Pinon, **42** Kenaz, Teman, Mibzar, **43** Magdiel ken Iram. Dagitory dagiti panguloen dagiti puli ni Edom segun iti pannakaurnosda iti daga a tinagliuwa. Daytoy ni Esau nga ama dagiti Edomita.

37 Nagnaed ni Jacob iti daga a pagnanaedan ti amana, iti daga ti Canaan. **2** Dagitory dagiti pasamak maipanggep kenni Jacob. Ti barito a ni Jose nga agtawen iti sangapulo ket pito, ket ay-aywananna dagiti arban a kadauna dagiti kakabsatna a lallaki. Kadauna dagiti annak ni Bilha ken dagiti annak ni Zilpa, nga assawa ti amana. Adda impadamat ni Jose a saan a nasayaat a banag maipanggep kadakuada iti amada. **3** Ita, ad-adda ti panangipateg ni Israel kenni Jose ngem kadagiti amin a putotna gapu ta naiyanan daytoy idi lakayen ni Israel. Inyaramidanna isuna iti napintas a kawes. **4** Nadlaw dagiti kakabsatna nga ad-adda ti panagayat ti amada kenkuana ngem kadakuada amin a kakabsatna. Ginurada ken saan a nasayaat iti panakisarita kenkuana. **5** Nagtagtagainep ni Jose, ket imbagana ti maipapan iti daytoy kadagiti kakabsatna. Ad-adda pay a ginurada isuna. **6** Kinunana kadakuada, "Pangngaasiyo ta denggenyo daytoy a natagtagainepko. **7** Mangpreppettayo kampay idi kadagiti trigo idiy talon, pagammoan ket bimmangon ti rineppetko ken timmakder, ket pagammoan, pinalikmutan ken nagrukob dagiti rineppettyo iti rineppetko." **8** Kinuna dagiti kakabsatna kenkuana, "Ibagbagam kadi nga idaulloannakaminto? Mapasamako aya met nga iturayannakami?" Ad-adda a ginurada isuna gapu kadagiti tagtagainepkena gapu kadagiti sasaona. **9** Nagtagtagainep manen isuna iti maysa pay, ket imbagana daytoy kadagiti kakabsatna. Kinunana, "Ammoyo kadi, adda manen natagtagainepko: Nagrukob kano kaniak ti init, ti bulan, ken dagiti sangapulo ket maysa a bituen." **10** Imbagana met daytoy iti amana a kas met kadagiti kakabsatna, ket tinubngar isuna ti amana. Kinunana kenkuana, "Ania met daytoy a natagtagainepmo? Ibagbagam kadi nga agrukobak kasta met ti inam ken uray pay dagiti kakabsatmo kenka? **11** Umapal dagiti kakabsatna kenkuana, ngem ti amana ket pinanpanunotna daytoy a

banag. **12** Napan idiy Sikem dagiti kakabsatna tapno aywananda dagiti arban ti amada. **13** Kinuna ni Israel kenni Jose, "Di met adda dagiti kakabsatmo idiy Sikem a mangay-aywan kadagiti arban? Umayka ta ibaonka kadakuada." Kinuna ni Jose kenkuana, "Nakasagananak." **14** Kinunana kenkuana, "Mapangkan, kitaem no nasayaat met laeng ti kasasada dagiti kakabsatmo ken dagiti arban, ket umaymo ipakaammo kaniak." Imbaon ngarud ni Jacob ni Jose manipud iti tanap ti Hebron ket napan isuna idiy Sikem. **15** Nakita ti maysa a lalaki ni Jose. Agalla-allla idi ni Jose iti tay-ak. Sinaludsod ti lalaki kenkuana, "Ania ti birbirukem?" **16** Kinuna ni Jose, "Birbirukek dagiti kakabsatko. Ibagani koma kaniak no sadino ti pangay-aywananda kadagiti arban." **17** Kinuna ti lalaki, "Pimmanawda iti daytoy a lugar ta nangngeko a kinunada, 'Mapantayo idiy Dotan.'" Sinurot ngarud ni Jose dagiti kakabsatna ket nasarakanna ida idiy Dotan. **18** Nakitada isuna iti saan unay nga adayo, ken sakbay a nakaasideg isuna kadakuada, pinanggepda a patayen isuna. **19** Kinuna dagiti kakabsatna iti tunggal maysa, "Kitaenyo, um-umay daytoy a managttagtagainep. **20** Umaykayo ngaruden, patayentayo isuna ken itinnagtayo iti maysa kadagiti abut. Ibagatayonto, "Inalun-on isuna ti narungset nga ayup." Kitaentayo man no anianto ti pagbanagan dagiti tagtagainepna." **21** Nangneggan Ruben daytoy ket inispalna isuna manipud kadagiti imada. Kinunana, "Saantayo a pukawne ti biagna." **22** Kinuna ni Ruben kadakuada, "Saanyo a pagayusen ti dara. Ibillengyo isuna iti abut nga adda iti daytoy a let-ang ngem saanyo a dangran isuna" tapno maispalna isuna manipud kadagiti imada ket maisublina isuna iti amana. **23** Ket napasamak nga idi nakadanunen ni Jose iti ayan dagiti kakabsatna, inallada ti napintas a kawesna. **24** Innalada isuna ket intinnagda iti abut. Awan naggian ti abut ket awan danum iti daytoy. **25** Nagtugawda a mangan iti tinapay. Timman-awda ket adda nakitada a bunggoy dagiti Ismaelita a sumungsungad a naggapu idiy Galaad, ket awit dagiti kamelioda dagiti rekado, bangbanglo ken mirra. Aggdaldaliasatda tapno iyapanda dagitory idiy Egipro. **26** Kinuna ni Juda kadagiti kakabsatna, "Ania ti maganabtayo no patayentayo ti kabsattayo ken agulbodtayo gapu iti pannakatyna? **27** Umaykayo, ilakotayo ketdi isuna kadagiti Ismaelita a saan ket a dangran. Ta kabsattayo isuna, kadaaraantayo a mismo." Dimgmeg dagiti kakabsatna kenkuana. **28** Limmabas dagiti agtagtagilako a Midianita. Inyaon dagiti kakabsat ni Jose isuna ket inruarda isuna iti abut. Inlakoda ni Jose kadagiti Ismaelita iti duapulo a pirak. Intugot dagiti Ismaelita ni Jose idiy Egipro. **29** Nagsubli ni Ruben idiy ayan ti abut ket idi kitaenna, awan met ni Jose iti abut. Rinay-ab ni Ruben ti kawesna. **30** Nagsubli isuna kadagiti kakabsatna ket kinunada, "Ayanna ngayen ti ubing? Ket siak, papanakon ngay?" **31** Nangpatayda iti kalding ken innalada ti kawes ni Jose ket insawsawda iti dara. **32** Kalpasanna, iyapanda daytoy iti amada ket kinunada, "Nasarakanmi daytoy. Pangngaasim ta kitaem no kawes daytoy ti anakmo weno saan." **33** Nabigbig ni Jacob daytoy ket kinunada, "Kawes daytoy ti anakko. Inalun-on isuna ti narungset nga ayup. Awan duadua a napirsapisayen ni Jose." **34** Rinay-ab ni Jacob dagiti kawesna ket nagkawes isuna iti nakersang a lupot. Nagdung-aw isuna para iti putotna iti adu nga aldad. **35** Immay dagiti amin a putotna a lallaki ken babbai tapno liwlwiaenda isuna ngem saanna a kayat a maliwlwia. Kinunana, "Mapanganiko idiy sheol a silaladingit gapu iti anakko." Sinangsangitan ni Jacob ni Jose. (*Sheol h7585*) **36** Inlako isuna dagiti Midianita idiy Egipro, kenni Potifar, maysa nga opisial ti Faraon, ken isu iti mangidadaulo kadagiti guardia ti Faraon.

38 Napamak nga iti dayta a tiempo ket pinanawan ni Juda dagiti kakabsatna ket nakipagnaed iti maysa nga Adullamita nga agnagan ti Hira. **2** Naam-ammona idiy anak ni Sua a maysa a

Canaanita. Inasawana ket kinaiddana daytoy. 3 Nagsikog isuna ket napgasngay iti lalaki. Napanaganan daytoy iti Er. 4 Nagsikog manen isuna ket napgasngay manen iti lalaki. Pinanagananna daytoy iti Onan. 5 Naaddaan manen isuna iti anak a lalaki ket pinanagananna daytoy iti Sela. Idiay Kezib ti nangipasngayanna kenkuana. 6 Nakasarak ni Juda iti iyasawana kenni Er nga inauna a putotna. Ti naganna ket Tamar. 7 Nadangkes ni Er nga inauna a putot ni Juda iti imatang ni Yahweh. Isu a pinatay isuna ni Yahweh. 8 Kinuna ni Juda kenni Onan, "Kaiddaem ti asawa ti kabsatmo. Aramidem ti pagrebengen ti maysa a bayaw ket mangpadakkela iti anak para iti kabsatmo." 9 Ammo ni Onan a saannanto a kukua ti ubing. Tunggal kaiddenna ti asawa ti kabsatna, ibelbellengna ti kissitna iti daga tapno saan isuna a maaddaan ti anak para iti kabsatna. 10 Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh. Pinatay ngarud met laeng isuna ni Yahweh. 11 Ket kinuna ni Juda kenni Tamar a manugangna, "Agtalinaedka a balo iti balay ti aman agingga a dumakkela ti anakk a ni Sela." Ta napanunotha, "Nalabit a matayto met laeng daytoy a kas kadagiti kakabsatna." Pimmanaw ni Tamar ket nagnaed iti balay ti amana. 12 Kalpasan ti nabayag a tiempo, natay ti putot ni Sua nga asawa ni Juda. Naliwliwi ni Juda ket napan isuna kadagit mangpukpusik kadagiti karnerona idiy Timna, keduana ti gayemna nga Adullamita a ni Hiran. 13 Naibaga kenni Tamar, "Ammom, mapan ti katugangam idiy Timna tapno papukisanna dagiti karnerona." 14 Inikkatna ngarud ti kawes ti kinabalone ket inabbunganna ti bagina iti naingpis a lupiter ken binalkotna ti bagina. Nagtugaw isuna iti ruangan ti Enaim, nga adda iti igid ti dalan nga agturong idiy Timna. Ta nakitana a dimmaken ni Sela ngem saan a naiyasawa ni Tamar kenkuana. 15 Idi nakita ni Juda isuna, impagarupuna a maysa isuna a balangkantis gapu ta inabbunganna ti rupana. 16 Inasetganna isuna iti igid ti dalan ket kinunana, "Umayka, pangngaasim ta bay-am a kaiddaenka"- ta saanna nga ammo nga isuna ti manugangna- ket kinuna ni Tamar, "Ania ti itedmo kaniak tapno mabalinnak a kaiddaen?" 17 Kinunana, "Mangipatuludak kenka iti urbon a kalding manipud iti arban." Kinuna ni Tamar, "Ikkannak kadi iti pakakitaan a mangtedkanto agingga nga ipatulodmo daytoy?" 18 Kinunana, "Ania a pakakitaan ti mabalinko nga ited kenka?" Ket kinuna ni Tamar, "Ti selio, ti tali ken ti sarukod nga adda iti imam." Intedna dagitoy kenkuana ket nakikaidda kenkuana. Ket nagsikog ni Tamar babaen kekuana. 19 Bimmangon isuna ket pimmanaw. Inikkatna ti abbongga ket inkawesna ti kawes ti kinabalon. 20 Impatulod ni Juda ti urbon a kalding iti Adullamita a gayemna tapno alaenna manipud iti babai ti intedna a pakakitaan a tungpalenna ti karina iti babai, ngem saanna a nasarakan daytoy. 21 Ket dinamag ti Adullamita kadagiti tattao iti lugar, "Ayan ti balangkantis nga agserserbi iti templo nga adda iti igid ti dalan ti Enaim?" Kinunada, "Awan iti balangkantis nga agserserbi iti templo ditoy." 22 Nagsubli ngarud isuna kenni Juda ket kinunana, "Saanko a nasarakan isuna. Kinuna pay dagiti tattao idiy, 'Awan met iti balangkantis nga agserserbi iti templo ditoy.'" 23 Kinuna ni Juda, "Bay-am nga idulinna dagiti banbangang nga intedko, maibabainta laeng. Pudno met nga impatulodko daytoy nga urbon a kalding, ngem saanmo isuna a nasarakan." 24 Napasamak a kalpasan iti tallo a bulan, naipadamag kenni Juda, "Nagbalin a balangkantis ni Tamar a manugangmo, ket nagsikog isuna gapu iti daytoy." Kinuna ni Juda, "Iyegyo isuna ditoy ket puoranyo isuna." 25 Idi naiyegdan ni Tamar, nangipatulod isuna iti mensahe iti katuganganna, "Babaen iti tao nga akinkukua kadagitoy a masikogak." Kinuna ni Tamar, "Pangngaasim ta bigbigem no siasino ti akin kukua kadagitoy, ti selio, ti tali ken ti sarukod." 26 Nabigbig ni Juda dagitoy ket kinunana, "Ad-adda a nalinteg isuna ngem siak, gapu ta saanko isuna nga impaasawa iti anakk a ni Sela." Ket saannan a kinaidda pay

daytoy. 27 Idi dimteng ti tiempo nga aganaken daytoy, singin gayam ti adda iti aanakanna. 28 Napasamak nga idi agan-anaken isuna, inruar ti maysa ti imana, ket nangala ti agpapaanak iti nalabbaga a sinulid, inggalotna iti ima ti ubing ket kinunana, "Daytoy ti immuna a rimmuar." 29 Idi insublina ti imana, ti met immuna a rimuar ket ti kabsatna. Kinuna ti agpapaanak, "Kasano a nakiinnunaka a rimmuar!" 30 Ket napanaganan daytoy iti Perez. Kalpasanna, rimmuar ti kabsatna nga addaan iti nalabboaga a sinulid iti imana, ket napanagan isuna iti Zera.

39 Naipan ni Jose iti Egjipto. Ti Egjicio a ni Potifar, a maysa nga opisial iti Faraon ta isu ket kapitan dagiti guardia, ginatangna ni Jose manipud kadagiti Ismaelite a nangipan kenkuana sadiy. 2 Adda ni Yahweh kenni Jose. Isuna ket narang-ay a tao. Adda isuna iti balay ti amona nga Egjicio. 3 Nakita ti apona nga adda ni Yahweh kenkuana ken pinarang-ay ni Yahweh ti tunggal banag nga inaramidna. 4 Nagbalin ngarud ni Jose a makaay-ayo iti imatang ti apona. Nagserbianna ni Potifar. Pinagbalin ni Potifar ni Jose a mangimaton iti isuamin nga adda iti balayna, ket amin a sanikuana, impaaywanna kenni Jose. 5 Napasamak a manipud iti tiempo a pinagbalin ni Potifar ni Jose a mangimaton iti balayna ken iti amin a sanikuana, a binendisionan ni Yahweh ti balay ti Egjicio gapu kenni Jose. Ti bendision ni Yahweh ket adda kadagiti amin ngay adda iti balay ken talton ni Potifar. 6 Impaaywan ni Potifar dagiti amin nga adda kenkuana kenni Jose. Saannan a masapul a panunoten pay ti maipapan iti aniaman a banag malaksid ti taraon a kanenna. Ita, ni Jose ket nataera ken nabaked. 7 Napasamak kalpasan daytoy, a ni Jose ket pinaggarteman ti asawa ti apona. Kinunana, "Kaiddaennak." 8 Ngem nagkedked isuna ket kinunana iti asawa ti apona, "Kitaem, saan a pakibibbiangan ti apok no ania ti aramidek iti balay, ken amin a sanikuana ket impaaywanna kaniak. 9 Awan ti siasinoman a nangatngato kaniak iti daytoy a balay. Awan iti aniaman a saanna nga intalek kaniak malaksid kenka, gapu ta sika ket asawana. Apay ketdin nga aramidek daytoy a nakaro a kinadakes a pakabasulak iti Dios?" 10 Inaldaw a makikisa isuna kenni Jose, ngem nagkedked isuna a makikaida wenno makikaddua kenkuana. 11 Napasamak iti maysa nga alawd a simrek isuna iti balay tapno aramidenna ti trahabona. Awan kadagiti lallaki iti balay ti adda iti balay. 12 Ginamatnatna isuna babaen kadagiti kawesna ket kinunana, "Kaiddaennak." Timmaray ni Jose a napan iti ruar, ket nabatina ti kawesna iti ima ti babai. 13 Napasamak nga idi nakita ti asawa ni Potifar a nabatni ni Jose ti kawesna iti ima daytoy ken timmaray iti ruar, 14 immawag isuna kadagiti lallaki iti balayna ket imbagana kadakuada, "Kitaenyo, nangiserrek ditoy ni Potifar iti Hebreo a manglais kadatayo. Sinerreknak tapno kaiddaenak, ket nagkikisak. 15 Napasamak nga idi hangngegna a nagkikisak, timmaray iti ruwar ket nabatina ti kawesna kaniak." 16 Inkabilana ti kawesna iti sibayna agingga a nagawid ti apona. 17 Imbagana kenkuana daytoy a palawag, "Ti adipen a Hebreo nga inyegmo kadakami, sinerreknak tapno gundawayannak. 18 Ket napasamak nga idi nagkikisak, timmaray iti ruar ket nabatina ti kawesna kaniak." 19 Napasamak nga idi nangngeg ni Potifar ti palawag nga imbaga ti asawana kenkuana a kunana, "Kastoy ti inaramid kaniak ti adipenmo," nakapungtot iti kasta unay ni Potifar. 20 Innala ni Potifar ni Jose ket pinaibaludna, iti lugar a nakaibaludan dagiti balud ti ari. Ket adda ngarud isunam iti pagbaludan. 21 Ngem adda ni Yahweh kenni Jose ken impakitana kenkuana a napudno isuna iti tulagna. Nagtignay ni Yahweh iti agbanbantay iti pagbaludan isu a nakasarak ni Jose iti pabor iti imatang daytoy. 22 Intalek ti agbanbantay iti pagbaludan dagiti amin a balud nga adda iti pagbaludan kenni Jose. Aniaman nga ar-aramidenda idiy, naitalek kenni Jose dagitoy. 23 Awan ti pagdananan ti agbanbantay iti pagbaludan maipapan iti

aniaman a banag a naitalek kenni Jose, gapu ta adda ni Yahweh kenkuana. Pinarang-ay ni Yahweh ti aniaman nga inaramidna.

40 Napasamak a kalpasan dagitoy a banbanag, nakaaramid iti saan a nasayaat ti agiserserbi iti arak ken ti agisagsagana iti kanen ti ari ti Egjito iti amoda, nga isu ti ari ti Egjito. **2** Nakapungtot ti Faraon kadagit dua nga opisialna, ti panguloen dagiti agiserserbi iti arak ken ti panguloen dagiti agisagsagana iti taraon. **3** Pinaibaludna dagitoy iti pagbaludan ti kapitan ti guardia, a nakaipupokan met laeng ni Jose. **4** Intalek ida ti kapitan ti guardia kenni Jose. Inasikasuna ida. Nagtalinaedda iti pagbaludan iti nabayag met bassit a tiempo. **5** Nagtagtagainepda nga agpada, tunggal maysa kadagitoy ket nagtagtagainep iti isu met laeng a rabii, ket adda iti pakaitarusan ti tagtagainep ti tunggal maysa, ti panguloen dagiti agiserserbi iti arak ken ti panguloen dagiti agisagsagana iti taraon ti ari ti Egjito. Dagitoy a dua ket naipupok iti pagbaludan. **6** Napan ni Jose kadakuada iti kabigatanna ket nakitana ida. Ket nadlawna a nalidayda. **7** Sinaludsodna kadagit opisial ti Faraon a keduana a nakabalud iti balay ti apona, a kunana, "Apay a nalidaykayo ita nga aldaw?" **8** Kinunada kenkuana, "Nagtagtagainepkami nga agpada ket awan ti makailawlawag iti daytoy." Kinuna ni Jose kadakuada, "Saanyo kadi nga ammo a ti Dios ti pagtaudan iti pannakailawlawag? Ibagayo koma kaniak ti natagtagainepyo." **9** Imbagi ti panguloen dagiti agiserserbi iti inumen ti tagtagainepna kenni Jose. Kinunana kenkuana, "Iti tagtagainepko, nakaikita iti maysa a lanut. **10** Ti lanut ket addaan iti tallo a sanga. Idi nagsaringit daytoy, nagsabong ket dagiti raay ti ubas a bungana ket naluom. **11** Ig-iggamal kampay idi ti kopa ti Faraon, pinuroska dagiti ubas ken pinespesko dagitoy iti kopa ti Faraon, ket inyawatko ti kopa iti ima ti Faraon." **12** Kinuna ni Jose kenkuana, "Kastoy ti kaipapananna dayta. Dagiti tallo a sanga ket tallo nga aldaw. **13** Tallo nga aldaw manipud ita, patangadennakanto ti Faraon ket isublinakanto iti saadmo. Iyawatmonto ti kopa iti Faraon, a kas iti sigud nga araramidem kas agiserserbi iti inumenna. **14** Ngem laglagipennako inton sumayaat ti kasasaadmo, ket subadannk koma met iti kinainbag. Dakamatennak koma iti Faraon keni iruarnak manipud iti daytoy a pagbaludan. **15** Ta pudno a naipanawak manipud iti daga dagiti Faraon. Kasta met ditoy, awan ti inaramidko a rumbeng a pakaipupokak iti daytoy a pagbaludan." **16** Idi nakita ti panguloen dagiti agisagsagana iti taraon ti ari a makaay-ayo ti kaipapananna, kinunana kenni Jose, "Nagtagtagainepkami met iti kastoy, adda kampay idi iti tallo a basket a tinapay a susuonek. **17** Iti akinirabaw a basket ket adda amin a kita dagiti naluto a taraon a maipaay iti Faraon, ngem kinnan daytoy dagiti bilit manipud iti basket a susuonek." **18** Simmungbat ni Jose a kinunana, "Kastoy ti kaipapananna. Dagiti tallo a basket ket tallo nga aldaw. **19** Iti uneg ti tallo nga aldaw, ingatonto ti Faraon ti ulom ken paibitinnakanto iti kayo. Kanento dagiti bilit li lasagmo." **20** Napasamak nga iti maikatlo nga aldaw ket isu ti panagkasangay ti Faraon. Nangangay isuna iti padaya para kadagit amin nga adipenna. Inikanna iti naisangsangayan a panangibilang ti panguloen dagiti agiserserbi iti inumen ken ti panguloen dagiti agisagsagana iti taraon, ngem kadagit amin a dadduma nga adipenna. **21** Insublina ti panguloen dagiti agiserserbi iti inumenna iti pagrebengganna, ket isuna manen ti agiserserbi iti kopa iti ima ti Faraon. **22** Ngem pinaibitinna ti panguloen dagiti agiserserbi iti taraon, a kas iti imbagi ni Jose kadakuada. **23** Ngem saanen a nalagip ti panguloen dagiti agiserserbi iti inumen ti ari a tulungan ni Jose. Ngem ketdi, nalipatanna ti maipapan kenkuana.

41 Napasamak nga idi napalabas ti dua a tawen, nagtagtagainep ti Faraon. Kampay idi, nakatakder isuna iti igid ti Karayan Nile. **2** Pagammoan, adda pito a baka a timmakkang manipud iti

Karayan Nile, napipintas ken nalulukmeg dagitoy, ket nagarabda kadagit runo. **3** Pagammoan, adda met sabali pay a pito a baka a timmakkang a simmaruno kadakuada manipud iti Karayan Nile, kasla la adda sakit dagitoy ken nakukuttongda. Nagtakderda iti asideg dagiti sabali pay a baka iti igid ti karayan. **4** Kalpasanna kinnan dagiti kasla adda sakitna ken nakukuttong a baka dagiti pito a napipintas ken nalulukmeg a baka. Kalpasanna, nakariing ti Faraon. **5** Ket naturog manen isuna ket nagtagtagainep iti maikadua a dasas. Adda kampay idi iti pito a dawa a nagrusing manipud iti maymaysa nga ungkay, nabagas ken napintas daytoy. **6** Pagammoan, pito met a dawa nga eppes ken nalanet gapu iti angin ti daya iti nagrusing kalpasan dagiti immuna. **7** Inalun-on dagiti eppes a dawa dagiti napintas ken nabagas a dawa. Nakariing ti Faraon, ket naamirsina ta tagtagainep laeng gayam daytoy. **8** Napasamak nga iti kabigatanna, mariribukan unay ti espiritu. Nangibaon isuna kadagit adipenna a mangayab kadagit amin a salamangkero ken mamasirib a lallaki iti Egjito. Imbagi ti Faraon kadakuada dagiti tagtagainepna, ngem awan iti uray maysa kadakuada a makaibaga iti kaipapanan dagitoy a tagtagainep iti Faraon. **9** Ket kinuna ti panguloen nga agiserserbi iti inumen iti Faraon, "Ita, panpanunutek ti maipapan kadagit nakabasolak. **10** Nakaunget ti Faraon kadagit adipenna ket pinaibaludnak iti balay ti kapitan dagiti guardia, siak ken ti panguloen nga agisagsagana iti taraon. **11** Nagtagtagainepkami a dua iti maysa a rabii. Nagtagtagainep ti tunggal maysa kadakami ket saan nga agpada ti kaipapanan dagiti tinagtagainepmi. **12** Adda kuduami sadiy a maysa nga agtutubo a lalaki a Hebreo, nga adipen ti kapitan dagiti guardia. Imbagami kenkuana ket inlawlawagna ti kaipapanan dagiti tagtagainepmi. Imbagina ti kaipapanan ti tagtagainep ti tunggal maysa kadakami. **13** Napasamak a no ania iti imbagana ti kaipapanan ti tagtagainepmi ket isu ti napasamak. Insublinak ti Faraon iti akemko, ngem binitinyata ti kuaduk." **14** Kalpasanna, pinaayaban ti Faraon ni Jose. Dagus nga inruarda isuna iti pagbaludan. Nagibarbas, sinukatanna ti kawesna, ket napan iti Faraon. **15** Kinuna ti Faraon kenni Jose, "Adda natagtagainepak, ngem awan iti makailawlawag iti daytoy. Ngem nangngegko ti maipapan kenka, a no mangneggmo ti maysa a tagtagainep, mailawlawagma daytoy." **16** Simmungbat ni Jose iti Faraon, a kunana, "Saan nga iti bukodko. Sungbatan ti Dios ti Faraon nga addaan iti pabor." **17** Nagsaao ti Faraon kenni Jose, "Iti tagtagainepko, nagtakderak kampay idi iti igid ti Karayan Nile. **18** Pagammoan, adda pito a baka a timmakkang manipud iti Karayan Nile, nalulukmeg ken napipintas dagitoy, ket nagarabda kadagit runo." **19** Pagammoan, adda pito a sabali pay a baka a timmakkang a simmaruno kadakuada, nakapuy, saan a makaay-ayo a kitaen ken nakukuttong dagitoy. Saanak pay a nakakita iti kasta kakuttong iti entero a daga ti Egjito. **20** Kinnan dagiti nakukuttong ken saan a makaay-ayo a baka dagiti immuna a pito a nalukmeg a baka. **21** Idi nakandan dagitoy, saan a makita a kinnanda ida, ta saanda latta a makaay-ayo a kitaen a kas iti sigud a langada. Kalpasanna, nakariingak. **22** Iti tagtagainepko, kimmitaak kampay idi, ket pagammoan, adda pito a dawa a rimmuar manipud iti maysa nga ungkay, nabagas ken napintas dagitoy. **23** Pagammoan, adda pay pito a dawa nga eppes, nakuttong, ken nalanet gapu iti angin ti daya ti nagrusing a simmaruno kadakuada. **24** Inalun-on dagiti eppes a dawa dagiti pito a napipintas a dawa. Imbagak dagitoy a tagtagainep kadagit salamangkero, ngem awan pulos ti makaipalawag kaniak iti daytoy. **25** Kinuna ni Jose iti Faraon, "Agpada ti tagtagainep ti Faraon. Impakaammo ti Dios iti Faraon ti aramidennanto. **26** Dagiti pito a napipintas a baka ket pito a tawen, ken dagiti pito a napipintas a dawa ket pito a tawen. Agpada dagiti tagtagainep. **27** Ken dagiti pito a nakuttong ken saan a makaay-ayo

a kitaen a baka a timmakkang a simmaruno kadagitoy ket pito a tawen, ken kasta met a dagiti pito nga eppes a dawa a nalanet gapu iti angin ti daya ket piton a tawen ti panagbisin iti kaipapananda. **28** Dayta ti banag nga imbagak iti Faraon. Impaltingti Dios iti Faraon ti aramidenntano. **29** Kastoy ti mapasamak, addanto pito a tawen a nawadwad ti apit iti entero a daga ti Egipto. **30** Kalpasan dagitoy, umayto ti pito a tawen ti panagbisin, ket malipatanta ti amin a kinawadwad iti daga ti Egipto, ken dadaelento ti panagbisin ti daga. **31** Saanto a malapig ti kinawadwad iti daga gapu iti panagbisin a sumaruno, ta nakaronto unay daytoy. **32** Naulit dayta a tagtagainep ti Faraon gapu ta inkeddenge ti Dios dayta a banag, ken ipatungpalto daytoy ti Dios iti mabiit. **33** Ita, masapul a mangbiruk ti Faraon iti tao a nasaririt ken masirib, ket isaadna daytoy a mangimaton iti entero a daga ti Egipto. **34** Kastoy koma ti aramiden ti Faraon: Mangdotuk koma isuna iti mangimaton iti daga. Alaeen koma dagitoy ti apagkalima dagiti apit ti Egipto iti pito a tawen ti kinawadwad. **35** Urnungenda koma amin dagiti taraon kadagitit nasayaat a tawtawen nga umay. Ikan koma ida ti Faraon iti kalintegan nga agidulin kadagitit bukbukel kadagitit siudad. Pabantayanna koma kadakuada daytoy. **36** Dagiti taraon ket agbalinto nga abasto ti daga kabayatan iti pito a tawen a panagbisin a mapasamakto iti daga ti Egipto. Iti kastoy a wagas, saanto a mapukaw dagiti adda iti daga gapu iti panagbisin. **37** Nasayaat daytoy a pammagbaga iti imatang ti Faraon ken iti imatang dagiti amin nga adipenna. **38** Kinuna ti Faraon kadagitit adipenna, "Makasaraktayo kadi pay iti kas iti daytoy a tao, nga addaan iti Espiritu ti Dios?" **39** Isu a kinuna ti Faraon kenni Jose, "Agsipud ta impakita ti Dios kenka amin daytoy, awanen iti kas kenka iti kinasaririt ken kinasirib. **40** Iturayamtio ti balayko, ket agtungpalto kenka dagiti amin a tattaok. Iti laeng trono a nabililegak ngem sika." **41** Kinuna ti Faraon kenni Jose, "Kitaem, isaadka iti entero a daga ti Egipto." **42** Inikkat ti Faraon iti imana ti singsingna a nikitikitan iti marka ti pagarian ket inkabilna daytoy iti ramay ni Jose. Kinawesanna daytoy iti nalamuyot a lupiter a lino, ken inukkoranna iti balitok a kuentas. **43** Pinagluganna isuna iti maikadua a karwahena. Adda lallaki a nagpukkkaw iti sangoananna, "Agparintumengkayo." Insaad isuna ti Faraon a mangituryit iti entero a daga ti Egipto. **44** Kinuna ti Faraon kenni Jose, "Siak ti Faraon, ket malaksid kenka, awan siasinoman a tao a mangituryit iti amin a daga ti Egipto." **45** Pinanaganan ti Faraon ni Jose a "Zafenat Paneah." Intedna kenkuuna ni Asenat a kas asawana, ti putot a babai ni Potifera a padi ti On. Inturayni ni Jose ti entero nga Egipto. **46** Talopulo ti tawen ni Jose idi nagtakder isuna iti sangoanann ti Faraon, nga ari ti Egipto. Rimmuar ni Jose manipud iti ayan ti Faraon, ket napan iti entero a daga ti Egipto. **47** Iti uneg ti pito a tawen ti kinawadwad, adu ti naapit iti daga. **48** Inurnongna amin dagiti taraon iti uneg ti pito a tawen nga adda iti daga ti Egipto ket indulinna dagiti taraon kadagitit siudad. Indulinna iti tunggal siudad ti taraon a naapit kadagitit talon nga adda iti aglawlaw daytoy. **49** Nagidulin ni Jose kadagitit bukbukel a kasla darat iti baybay ti kaaduna, kasta unay ti kaaduna ket urayna ti insardeng iti panangbilbilang kadagitoy, gapu ta saanen a mabilang daytoy. **50** Sakkay a dimteng dagiti tawen ti panagbisin, adda dua nga annak ni Jose, nga inyanak kenkuuna ni Asenat, nga anak a babai ni Potifera a padi ti On. **51** Pinanaganan ni Jose ti inauna a putotuna iti Manases, ta kinunana, tinulongannak ti Dios a nanglipat iti amin a pakariribukken amin a sangkabalyan ti amak. **52** Pinanaganan iti Efraim ti maikadua a putotna, ta kinunana, "Pinagbalinnak ti Dios a nabunga iti daga a nakaparigatak." **53** Nagpatingga ti pito a tawen ti kinawadwad iti daga ti Egipto. **54** Nangrugi ti pito a tawen ti panagbisin, kas iti kinuna ni Jose. Adda panagbisin iti amin a daga, ngem adda taraon iti amin a daga ti Egipto. **55** Idi adda panagbisin iti amin a daga ti

Egipto, nagpakaasi dagiti tattao iti Faraon para iti taraon. Kinuna ti Faraon kadagitit amin a taga-Egipto, "Mapankayo kenni Jose ket aramidenyo ti ibagana." **56** Adda panagbisin iti amin a paset ti entero a daga. Linukatan ni Jose dagiti amin a pagipenpenan ket inlakona kadagitit Egipcio. Nakaro ti panagbisin iti daga ti Egipto. **57** Um-umay ti amin a paset ti daga iti Egipto tapno gumatang iti bukbukel kenni Jose, gapu ta nakaro ti panagbisin iti amin a daga.

42 Ita, naammoan ni Jacob nga adda bukel idiy Egipto. Kinunana kadagitit putotna a lallaki. "Apay ta agkikinnitakayo?"

2 Kinunana, "Dumnggekayo, nangngekgo nga adda bukel idiy Egipto. Sumalogkayo sadiy ket gumatangkayo iti apgaay katadayo manipud sadiy tapno agbiagtagyo a saan ket a matay." **3** Simmalog ngarud dagiti sangapulo a kakabsat ni Jose tapno gumatang iti bukel manipud iti Egipto. **4** Ngem ni Benjamin a kabsat ni Jose ket saanna a pinasurot kadagitit kakabsatna, ta kinunana, "Amangan no adda dakes a mapasamak kenuana." **5** Immay met dagiti annak ni Israel tapno gumatang malaksid pay kadagitit immay, ta adda met panagbisin iti daga ti Canaan. **6** Ita, ni Jose ti gobernador iti entero a daga. Isuna ti aglaklako kadagitit amin a tattao ti daga. Immay dagiti kakabsat ni Jose ket nagpaclebda iti daga. **7** Nakita ni Jose dagiti kakabsatna ket nabigbigna ida, ngem nagpammarang isuna kadakuada ken nagsao isuna iti nagubsang kadakuada. Kinunana kadakuada, "Saddin ni naggapuanyo?" Kinunada, "Naggapukkami iti daga ti Canaan tapno gumatang iti taraon." **8** Nabigbig ni Jose dagiti kakabsatna ngem saanda a nabigbig isuna. **9** Nalagip ni Jose dagiti tagtagainepna maipapan kadakuada. Kinunana kadakuada, "Espiakayo. Immaykayo tapno kitaenyti saan a naguardia-an a paset ti daga." **10** Kinunada kenkuana, "Saan, apo. Immay dagitoy nga adipenmo a gumatang ti taraon. **11** Putotnakami amin ti maymaysa a tao. Mapagtalkankami a lallaki. Saan nga espia dagitoy adipenmo." **12** Kinunana kadakuada, "Saan, ngem immaykayo tapno kitaenyti saan a naguardia-an a paset ti daga." **13** Kinunada, "Sangapulo ket dua nga agkakabsat dagitoy adipenmo, putotnakami ti maysa a tao iday daga ti Canaan. Kitaem, kadua ita ti amami ti inaudi a kabsatmi, ket awanen iti daytoy a biag ti maysa pay a kabsatmi." **14** Kinuna ni Jose kadakuada, "Kas nakunakon; espiakayo. **15** Babaen iti daytoy masubokkayo. Isapatok iti nagan ti Faraon a saankayo a pumanaw ditoy, malaksid no umay ditoy ti inaudi a kabsatyo. **16** Mangibaonkayo iti maysa kadakayo ket mapanna alaen ti kabsatyo. Maibaludkayo tapno masubok dagiti imbagayo, no adda met laeng kinapudno kadakayo, ta no saan, isapatok iti nagan ti Faraon, awan duadua nga espiakayo." **17** Ket imbaludna amin ida iti tallo nga aldaw. **18** Iti maikatlo nga aldaw, kinuna ni Jose kadakuada, "Aramidenyo daytoy ket agbiagkayo, ta adda panagbutengko ti Dios. **19** No mapagtalkankayo a lallaki, mabati ngarud ti maysa kadakayo iti daytoy a pagbaludan, ngem mapankayo, mangawitkayo kadagitit bukel para iti panagbisin kadagitit balbalayyo. **20** Iyegyo ti inaudi a kabsatyo kaniak iti kasta ket mapaneknekan dagiti imbagayo ket saankayo a matay." Kasta ngarud ti inaramidda. **21** Kinunada iti tunggal maysa, "Pudno a nagbidduttayo maipapan iti inaramiddayo iti kabsattayo ta nikitatayo ti ladingit ti kararuana idti nagpakaasi kadatayo ngem saantayo a dimnegg. Ngarud naisubli kadatayo daytoy a ladingit. **22** Simmungbat ni Ruben kadakuada, "Saan kadi nga imbagak kadakayo, 'Saankayo nga agarapid iti basol maibusor iti ubing,' ngem saankayonto met gamin a dimnegg? Ita kitaenyti, maisidsidirenkadatayo ti darana." **23** Saanda nga ammo a naawatan iti Jose, ta adda mangipatpatarus iti nagbabetaand. **24** Pinanawanna ita ket nagsangit. Kalpsanna, nagsulbi isuna iti ayanda ket nagsao kadakuada. Innalana ni Simeon kadakuada ket pinaibaludna iti imatangda. **25** Ket binilin ni Jose dagiti adipenna a

punoenda iti bukbukel dagiti sako dagiti kakabsatna, ken isublida ti kuarta ti tunggal maysa a lalaki iti sakona, ken ipaayanda ida iti kasapulanda iti panagdaliasatda. Kasta ngarud ti naaramid para kadakuada. **26** Inkarga dagiti agkakabsat dagiti awitda a bukel kadagit asnodia ket pimmanawda manipud sadiy. **27** Iti lugar a naginanaanda, maysa kadakuada ti nanglukat iti sakona tapno pakanenna ti asnona ket nakitana ti kuartana. Adda daytoy iti ngarab ti sakona. **28** Kinunana kadagit kakabsatna, "Naisubli ti kuartak. Kitaenyo daytoy; adda daytoy iti sakok." Ket uray la agkibbakibbayo ti pusoda ken apigpigirgerda a nagkikinnita. Kinunada, "Ania daytoy nga inaramid ti Dios kadaatayo?" **29** Napanda kenni Jacob nga amada nga adda iti daga ti Canaan ket imbagada kenkuana ti amin a napasamak kadakuada. Kinunada, **30** "Ti lalaki, nga apo ti daga ket sigugubsang a nakisarita kadakami ken impagarupuna nga espiakami iti daga. **31** Imbagami kenkuana, 'Mapagtalkankami a lalaki. saankami nga espia. **32** Sangapulo ket dua kami nga agkakabsat, putotnakami ti amami. Natayen ti maysa kadakami ken ti inaudi a kabsatni ket adda ita iti ayan ti amami idiy daga ti Canaan.' **33** Ti lalaki nga apo ti daga, kinunana kadakami, 'Babaen iti daytoy ket maammoak no mapagtalkankayo a lalaki. Ibativo ti maysa a kabsatyo kaniak, mangalakayo iti bukel para iti panagsisin kadagit balayyo, ket mapankayo. **34** Iyegyo ti inaudi a kabsatyo kaniak. Iti kasta ket mapaneknekak a saankayo nga espia, ngem ketdi, mapagtalkankayo a lalaki. Ket wayawayaakti ti kabsatyo ket mabalinkayo a gumatang ken aglako iti daytoy a daga." **35** Napasamak nga idi imbuksokda dagiti sakoda ket adtoy, adda iti sako ti tunggal maysa ti nakasupot a kuartada. Idi nakitada ken ti amada dagiti nakasupot a kuartada, nagbutengda. **36** Kinuna ti amada a ni Jacob, kadakuada, "Pinagladingtidak kadagit putotko. Natayen ni Jose, awanen ni Simeon ken iyadayoyo ni Benjamin. Maibusor kaniak amin dagitoy a banbanag." **37** Nagsao ni Ruben iti amana, a kunana, "Uray patayemto dagiti dua a putotko a lalaki no saanko a maisubli ni Benjamin kenka. Italekmo isuna kaniak ket isubliko isuna kenka." **38** Kinuna ni Jacob, "Saan a sumurot a sumalog kadakayo ti anakko. Ta natayen ti kabsatna ket isuna laengen ti nabati. No adda dakes a mapasamak kenkuana iti dalanyo, ipandako, siak a purawen ti buokna, iti sheol gapu iti ladingit." (*Sheol h7585*)

43 Nakaro ti panagsisin iti daga. **2** Napasamak nga idi nakandan ti bukbukel nga insangpetda manipud idiy Egipto, ket kinuna ti amada kadakuada, "Mapankayo manen; gumatangkayo iti taraontayo." **3** Imbagi ni Juda kenkuana, "Nainget iti panangballaag kadakami ti lalaki, 'Saanyonto a makita ti rupak malaksid no kaduayo ti kabsatyo.' **4** No paikuyogmo kadakami ti kabsatmi, sumalogkami ket igatangandaka iti taraon. **5** Ngem no saamno a kayat nga isurotmi isuna, saankami a sumalog. Ta imbagi ti lalaki kadakami, "Saanyonto a makita ti rupak malaksid no kaduayo ti kabsatyo." **6** Kinuna ni Israel, "Apay a pinagaramandidak iti saan a nasayaat babaen iti panangibagayo iti lalaki nga adda pay sabali a kabsatyo? **7** Kinunada, "Nagsaludsod ti lalaki maipanggep kadakami ken iti pamiliatayo. Kinunana, 'Sibibiag pay kadi ti Amayo? Adda pay kadi sabali a kabsatyo?' Sinungbatanmi isuna segun kadagitoy a salsaludsod. Ammomi aya ngarud met nga ibaganwa, 'Itugotyo ditoy ti kabsatyo?'" **8** Kinuna ni Juda kenni Israel nga amana, "Italekmo kaniak ti ubing. Agrubbuatkamin a mapan tapno agbiyatayo a saan ket a matay, datayo, sika ken kasta met dagiti annaktayo. **9** Siak ti makaammo kenkuana. No saanko isuna a maisubli kenka maitdatag iti sangoanam, uray siak lattan ti mangawit iti pammabasol iti agnayanayon. **10** Ta no saankami koma a nataktak, awan dua-dua a kapaminduami koman ita a nagsubli ditoy. **11** Kinuna ti amada a ni Israel kadakuada, "No kasta ngarud,

ita, kastoy ti aramidenyo." Mangalakayo kadagit kasayaatan a napataud iti daga ket ikabilo kadagit sakoyo. Mangitungotkayo iti sagut para iti lalaki: sangkabassit a resina ken diro, kadagit rekado ken mira, piniones ken almendras. **12** Paminduaenyo ti gatad ti kuarta nga itugotyo. Itugotyo manen ti kuarta a naisubli kadagit sakoyo. Nalabit a biddut laeng daytoy. **13** Isurotyo pay ti kabsatyo. Agrubbuatkayo ket mapankayo manen iti lalaki. **14** Sapay koma ta ited ti Dios a Mannakabalin amin ti asi kadakayo iti sangoanan ti Lalaki, tapno wayawaanna kadakayo ti sabali pay a kabsatyo ken kasta met ni Benjamin. No mapukawko dagiti annakko. Mapukawanak ngarud. **15** Innalda dagiti lallaki dayta a sagut. Nangalada iti mamindua a kaadu ti kuartada ken insuretda ni Benjamin. Nagrubbuatda, simmalogda idiy Egipto, ket dimmatagda iti sangoanan ni Jose. **16** Idi nakita ni Jose a kadtuda ni Benjamin, kinunana iti agay-aywan iti balayna, "Ikyugomo dagiti lallaki idiy balay, mangpartika iti ayup ket isaganam daytoy, ta makipangan kaniak dagiti lallaki iti pangaldaw." **17** Inaramid ngarud ti mangayaywan iti imbagi ni Jose. Impanna ngarud dagiti lallaki iti balay ni Jose. **18** Nagbuteng dagiti lallaki gapu ta naipanda iti balay ni Jose. Kinunada, "Gapu daytoy iti kuarta a naisubli kadagit sakotayo idi immuna nga immaytayo, tapno mangbirok isuna iti gundaway a maibusor kadaatayo. Mabalin a tiliwennatayo ken pagbalinennatayo a tagabu, ken alaenna dagiti asnotayo." **19** Immasidegda iti mangayaywan iti balay ni Jose, ket kinatungtongda isuna iti ruangan ti balay, **20** a kunada, "Apo, simmalogkami idi damdamo tapno gumatang iti makan. **21** Ket napasamak nga idi nakadanonkami iti disso a paginanaan ket linuktanmi dagiti sakomi, ket, nakitami nga adda ti kuarta ti tunggal maysa iti ngarab iti sakona, awan iti naksay iti kuartami. Intugotmi daytoy. **22** Nangitungotkami pay iti sabali a kuarta a paggatangmi iti taraon. Saanmi nga ammo no siasino iti nangkabil iti kuartami kadagit sakomi." **23** Kinuna ti mangay-aywan, "Kapia koma iti maadda kadakayo, saankayo nga agbuteng. Ti Diosyo ken ti Dios ti amayo sigura ti nangkabil iti kuarta kadagit sakoyo. Naawatko dagiti kuartayo." Impan ngarud ti mangay-aywan ni Simeon kadakuada. **24** Pinastrek ti mangayaywan dagiti lallaki iti uneg ti balay ni Jose, "Inikkanna ida iti danum, ket binuggoonda dagiti saksakada. Inikkanna iti makan dagiti asnodia. **25** Insaganada dagiti sagut a maipaay iti isasangpet ni Jose iti aldaw, ta nangngegda a manganda sadiy. **26** Idi simmangpet ni Jose iti balayna, intugotda dagiti sagut nga adda kadakuada iti balay, ken nagrukobda iti daga iti sangoananna. **27** Dinamagna ti kasasadda a kinunana, "Nasalun-at kadi ti amayo, ti lakay nga ibagbagayo? Sibibiag pay kadi isuna?" **28** Kinunada, "Nasalun-at amami nga adipenmo. Sibibiag pay isuna." Nagparintumeng ken nagdumogda. **29** Timmagad isuna ket nakitana ni Benjamin a kabsatna, ti anak ti inana, kinunana," Daytoy kadi iti inaudi a kabsatyo nga ibagbagayo kaniak?" Kinunana, "Paraburannaka koma ti Dios, anakko." **30** Nagdardaras a rimmuar ni Jose iti siled ta kasta unay a natignay isuna maipanggep iti kabsatna. Nangsapul isuna iti lugar a paggangitanna. Napan isuna iti siledna ket nagsangit sadiy. **31** Nagdiram-us isuna sa rimmuar. Tinenggelna ti ikinana, kinunana, "Idasaryo ti taraon." **32** Nagserbian dagiti adipen ni Jose nga is-isuna ken dagiti agkakabsat nga is-isuda. Nakipangan dagiti Ejipcio sadiy nga is-isuda laeng gapu ta saan a mabalin a makipangan dagiti Ejipcio iti tinapay kadagit Hebreo, ta makarimon dayta kadagit Ejipcio. **33** Nagtugaw dagiti agkakabsat iti sangoananna, ti inauna segun iti pannakaiyanakna, ken iti inaudi segun iti kinaubingna. Nasdaaw dagiti lallaki. **34** Nangted ni Jose iti taraon nga adda iti sangoananna. Ngem iti paset ni Benjamin ket maminlima ti kaaduna ngem iti naited kadagit kakabsatna. Naginomda ken nakipagragsakda kenkuana.

44

Binilin ni Jose ti mangay-aywan iti balayna, a kunana, "Kargaam dagiti sako dagiti lallaki iti taraon, segun iti kabaelanda nga awiten, ken ikabilmo ti kUARTA ti tunggal maysa a lalaki iti ngarab dagiti sakoda. **2** Ikabilmo ti kopak, ti pirak a kopa, iti ngarab ti sako ti inaudi, ken kasta met ti kuartana a bayad ti bukel." Inaramid ngarud ti mangay-aywan ti imbag a Jose. **3** Lumawlawagen iti bigat, ket napalubosan a pumanaw dagiti lallaki, isuda ken dagiti asnoda. **4** Idi nakaruwardan iti siudad ngem saanda pay a nakaadayo, imbag a Jose iti mangay-aywan, "Tumakderka, kamatem dagiti lallaki, ket no makamatam ida, ibagam kadakuada, "Apay a sinubadanyo iti dakes ti naimbag? **5** Apay a tinakawyo ti kopa a pagin-inuman ti apok, nga ar-aramatenra metlaeng nga agbuyon? Nakaaramidkayo iti dakes, gapu iti daytoy a banag a naaramidanyo." **6** Nakamatam ida ti mangay-aywan ket insaona dagitoy a sasao kadakuada. **7** Kinunada kenkuana, "Apay ta agsasao ti apok iti nalabes a sasao a kas kadagitoy? Adayo nga aramiden dagiti adipenmo daytoy a banag. **8** Kitaeny, ti kUARTA a nasarakami kadagiti ngarab ti saksakomi, inyegmi manen kadakayo manipud iti daga ti Canaan. Kasano ngarud nga agtakawkami ti pirak ken balitok iti balay ni amom? **9** No siasino kadagiti adipenmo iti pakasarakan, uray matay isuna, ken dakami met ket agbalin a tagabu iti apok." **10** Imbag a Jose, mapasamak koma a kas kadagiti imbagam. No siasino iti pakasarakan ti kopa, agbalin isuna a tagabuk, ket dakayo a dadduma, saankayo a mairaman." **11** Kalpasanna, pinartakan ti tunggal maysa nga imbabu dagiti sakoda, ket linukatan ti tunggal maysa dagiti sakoda. **12** Nagbiruk ti mangay-aywan. Rinuggianna iti kalakayan ket lineppasna iti kaubingen, ket nasarakanna ti kopa iti sako ni Benjamin. **13** Rinay-abda dagiti kawesda. Nagsakay ti tunggal lalaki iti asnona ket nagsublida iti siudad. **14** Immay ni Juda ken dagiti kakabsatna iti balay ni Jose, adda pay laeng isuna sadiy, ket nappaklebdia iti sangoananna. **15** Kinuna ni Jose kadakuada, "Ania daytoy a naaramidyo? Saanyo kadi nga ammo nga iti lalaki a kas kaniak ket agbuybuyon?" **16** Kinuna ni Juda, "Ania iti maibagami kenka apo? Ania iti isaomi? Wenko kasanomi nga ikalintegan dagiti bagbagimi? Naduktalan ti Dios ti basol dagiti adipenmo. Kitaeny, dakami ket tagabum apo, dakami amin agraman ti nasarakaran iti kopa." **17** Kinuna ni Jose, "Adayo a maaramidko ti kasta. Ti laeng lalaki a nasarakaran ti kopa ti agbalin a tagabuk, ngem dakayo a dadduma, sumang-atkayo a sitatalna iti ayan ti amayo." **18** Ket immasideg ni Juda kenkuana ket kinunana, "Apo, pangngaasiim, bay-am koma nga agsao daytoy adipenmo ket denggem koma, ken saanka koma a makaunget iti adipenmo, ta sika ket kas iti Faraon. **19** Nagsaludsod ti apok kadagiti adipenna, kunana, "Adda kadi amayo wenco kabsatyo a lalaki?" **20** Ket kinunami kenka apo, "Addaan pay iti amami, lakayen isuna, ken adda maysa a putotna iti kinalakyna, maysa nga ubing. Ket natayen ti kabsatna a lalaki, ken is-isuna laengen iti nabati nga anak ti inana, ket ay-ayaten unay isuna iti amana." **21** Ket imbagam kadagiti adipenmo, 'Iyejo isuna kaniak tapno makitak isuna.' **22** Ket kinunami kenka apo, 'Saan a mabalin a panawan ti ubing ti amana. Ta no panawanna ti amana, matay ti amana.' **23** Ket kinunam kadagiti adipenmo, 'Malaksid a kaduayo a sumalog ti kabsatyo a lalaki, saanyonto a makita manen ti rupak.' **24** Ket napasamak nga idi napankami iti adipenmo nga amak, imbagami kenkuana ti insaom apo. **25** Ket kinuna ti amami, 'Mapankayo manen gumatang iti taraontayo.' **26** Ket kinunami, 'Saankami a makapan. Mapankami no kaduami ti inaudi a kabsatmi, ta saankami a mabalin a sumango iti lalaki malaksid no kaduami ti inaudi a kabsatmi.' **27** Kinuna kadakami iti adipenmo nga amak, 'Ammoyo met nga inikkannak laeng iti dua nga annak a lallaki ti asawak. **28** Ket napukaw ti maysa kaniak

ket kinunak, "Sigurado a narangkarangkayen isuna, ket saankon a nakita pay isuna manipud id." **29** Ket no alaenyo pay daytoy maysa kaniak ket adda iti saan a nasayaat a mapasamak kenkuana, ipandakto, siak a purawen ti buokna, iti sheol gapu iti ladingit. (**Sheol h7585**) **30** Ita, ngarud, no mapanak iti adipenmo nga amak, ket saanmi a kadua ti barito, agsipud ta ti biagna ket naisinggalut iti biag ti ubing. **31** mapasamakto nga inton makitana a saanmi a kadua ti ubing, ket matayto isuna. Ket dakaminto nga adipenmo ti pakaigapuan iti panagladingitna a mangipan kenkuana iti sheol.' (**Sheol h7585**) **32** Ta nagkari daytoy adipenmo iti amami maipapan iti ubing, a kinunana, 'No saanko a maisubli isuna kenka, uray siakton ti mangawit iti pammabosol ti amak iti agnanayon.' **33** Isu nga ita, pangngaasiim ta ipalubosmo koma a daytoy nga adipenmo ti mabati a kas tagabu kenka apo, a saan ket a ti ubing, ket ipalubosmo koma a sumang-at ti ubing a kaduana dagiti kakabsatna a lallaki. **34** Ta ania ngay ti rupak a mapan iti amak no saanko a kadua ti ubing? Mabutengak a makita ti dakes a mabalin a mapasamak iti amak."

45

Ket saan a nalapdan ni Jose ti bagina iti sangoanan dagiti amin nga adipen a nakatakder iti abayna. Kinunana iti napisga, "Panawandak, dakayo amin." Awan iti adipen a nagtalinaed a nakatakder iti abay ni Jose idti inyam-ammona ti bagina kadagiti kakabsatna a lallaki. **2** Nagsangit iti napisga, nangngeg dagiti Egipcio daytoy, ken nangngeg iti balay ti Faraon daytoy. **3** Kinuna ni Jose kadagiti kakabsatna, "Siak ni Jose. Sibibiag pay kadi ti amak?" Saan a masungbatan dagiti kakabsatna isuna, ta naklaatda iti sangoananna. **4** Ket kinunana ni Jose kadagiti kakabsatna, "Pangngaasiyo ta umasidegkayo kaniak." Immasidegda. Kinunana, "Siak ni Jose a kabsatyo, nga inlakoyo ditoy Egipcio. **5** Ket ita, saankayo nga agladingit wenco makaunget kadagiti bagbagiyo iti panangilakoyo kaniak ditoy, ta imbaonnak ti Dios nga immuna kadakayo tapno maisalbar ti biag. **6** Ta iti daytoy dua a tawen, adda panagbisin iti daga, ket adda pay lima a tawen nga awanto iti agarado wenco agapit. **7** Imbaonnak ti Dios nga immuna kadakayo tapno maisalakankayo ken dagiti kaputotanyo, ken tapno maisalbarkayo ket adu kadakayo iti makalasat. **8** Ita ngarud, saan a dakayo iti ngangiabon kaniak ditoy no di ket ti Dios, ken pinagbalinna kasa lama iti Faraon, apo ti amin a balayna, ken mangituray iti amin a daga iti Egipcio. **9** Agalistokayo a mapan iti ayan ti amak ket ibagayo kenkuana, 'Dayot ti imbag a anakyo a ni Jose, Pinagbalinnak ti Dios nga apo iti amin nga Egipcio. Umayak kaniak, saanka nga agtakta. **10** Agnaedkanto iti daga ti Gosen, ket asidegkanta kaniak, sika ken dagiti annakmo ken dagiti annakdagiti annakmo, ken dagiti arbanyo, ken amin nga adda kenka. **11** Ipaaykonto amin a kasapulanyo sadiy, ta adda pay lima a tawen ti panagbisin, tapno saanka nga agbisin, sika, ti sangakabalyam, ken amin nga adda kenka." **12** Kitaeny, makita dagiti matayo, ken iti mata ti kabsatko a ni Benjamin, a ngiwatko ti agsasao kadakayo. **13** Ibagayo iti amak ti amin maipanggep iti kinaturayko iti Egipcio, ken amin a nakitayo, Agalistokayo a mangiyeg iti amak ditoy." **14** Inarakopna ti tenggedti kabsatna a ni Benjamin ken nagsangit, ket nagsangit met ni Benjamin iti tengngedna. **15** Inagkanna amin dagiti kakabsatna ket nagsangit kadakuada. Kalpasan dayta, nakisarita dagiti kakabsatna kenkuana. **16** Naipadamatag dayta a banag iti balay ti Faraon: "Immay dagiti kakabsat ni Jose." Naragsakan ti Faraon ken dagiti adipen iti daytoy. **17** Kinuna ti Faraon kenni Jose, "Ibagam kadagiti kakabsatmo, 'Kastoy ti aramidenyo: Paawitanayo dagiti ayupyo ket mapankayo iti daga ti Canaan. **18** Alaenyo ti amayo ken dagiti sangakabalyanyo ket umaykayo kaniak. itedkonto kadakayo ti kasayaatan a daga ti Egipcio, ket mangankayonto iti patauden ti daga." **19** Ita ibilinko pay kenka nga ibagam ti kastoy, 'Aramidenyo daytoy, mangiruarkayo kadagiti kariton manipud iti

daga ti Egipto para kadagiti annakyu ken para kadagiti assawayo. Alaenyo ti amayo ket umaykayo. **20** Saanyo a pakaseknan ti maipanggep kadagiti sanikuayo, ta kukuayo ti kasayaatan iti amin a daga iti Egipto.” **21** Kasta ngarud ti inaramid dagiti putot a lallaki ni Israel. Inikkan ida ni Jose kadagiti kariton, segun iti bilin ti Faraon, ken inikkanna ida iti balon a para iti panagdaliasatda. **22** Kadakuada amin, nangted isuna iti tunggal lalaki iti pagsukatan a bado, ngem kenni Benjamin, nangted isuna iti tallo gasut a pidaso ti pirak ken lima a pagsukatan a bado. **23** Para iti amana, impatulodna dagitoy: Sangapulo nga asno a napaawitan kadagiti kasayaatan a banbanag iti Egipto; ken sangapulo a kabaiyan nga asno a napaawitan iti bukbukel, tinapay, ken dadduma a kasapulan a maipaaya iti amana, iti panagdaliasatna. **24** Imbaonna ngarud dagiti kakabsatna ket pimmanawda. Kinunana kadakuada, “Kitaenyo ta amangan no agaapakayo iti panagdaliasatyo.” **25** Rimmuarda iti Egipto ket dimtengda iti daga ti Canaan, kenni Jacob nga amada. **26** Imbagada kenkuana a kunada, “Sibibiag pay ni Jose, ken isuna ti mangiturturay iti amin a daga iti Egipto.” Ket kasta unay ti siddaawti pusona, ta saan a mamati kadakuada. **27** Imbagada kenkuana amin dagiti sasao nga imbag a ni Jose kadakuada. Idi nakita ni Jacob kadagiti kariton nga impatulod ni Jose a mangilugan kenkuana, naparegta ti espiritu ti amada a ni Jacob. **28** Kinuna ni Israel, “Naan-anayen. Sibibiag pay ti anakko a ni Jose. Mapanko kitaen isuna sakbay a matayak.”

46 Nagdaliasat ni Israel a keduana amin nga adda kenkuana ket napan idiy Beersheba. Sadiay, nangidaton isuna kadagiti datdaton iti Dios ti amana a ni Isaac. **2** Nagsao ti Dios kenni Israel iti maysa a sirmata iti karabianna, a kunana, “Jacob, Jacob.” **3** Kinunana, “Adtoyak.” Kinuna met ti Dios, “Siak ti Dios, ti Dios ti amam. Saanka nga agbuteng a sumalog idiy Egipto, ta sadiay, pagbalinenkanto a dakkel a nasion. **4** Kumuyogakto kenka a mapan idiy Egipto, ket siguradoek kenka nga isublikanto metaeng. Ket pakidimento ni Jose dagiti matam iti bukodna nga ima.” **5** Nagrubiwat manipud Beersheba ni Jacob. Indaliasat dagiti annak ni Israel ni Jacob nga amada, dagiti annakda, ken dagiti assawada, kadagiti kariton nga impatulod ti Faraon a mangilugan kenkuana. **6** Innalada dagiti tarakenda ken dagiti sanikuada a napaaduda iti daga ti Canaan. Dimtengda idiy Egipto, ni Jacob ken dagiti amin a kaputotanna a kimmuyog kenkuana. **7** Intugotna idiy Egipto dagiti putotna a lallaki ken dagiti putot a lallaki dagiti putotna ken dagiti putotna a babbai, ken dagiti putot a babbai dagiti putotna a lallaki, ken dagiti amin a kaputotanna. **8** Dagitoy dagiti nagnagan dagiti annak ni Israel a dimteng idiy Egipto, ni Jacob ken dagiti putotna: Ni Ruben nga inauna a putot ni Jacob; **9** dagiti putot a lallaki ni Ruben a da Hanoc, Pallu, Hezron ken Carmi; **10** dagiti lallaki a putot ni Simeon, a da Jemuel, Jamin, Ohad, Jakin, Zohar ken Saul nga anak ti maysa a babai a taga-Canaan, **11** dagiti putot a lallaki ni Levi, a da Gerson, Cohat, ken Merari; **12** dagiti lallaki a putot ni Juda: da Er, Onan, Selah, Perez kenni Zera (ngem natay ni Er kenni Onan idiy daga ti Canaan. Ken dagiti putot a lallaki ni Perez ket da Hezron ken Hamul); **13** dagiti lallaki a putot ni Issacar: da Tola, Pua, Yob ken Simron; **14** Dagiti lallaki a putot ni Zabulon: Da Sered, Elon ken Jaleel **15** (dagitoy dagiti annak a lallaki ni Lea nga inyanakna kenni Jacob idiy Padan-aram, ken ti anakna a babai a ni Dina. Tallo pulo ket tallo amin dagiti putotna a lallaki ken babbai); **16** dagiti lallaki a putot ni Gad ket da Zifion, Aggi, Suni, Ezbon, Eri, Arodi ken Areli; **17** dagiti lallaki a putot ni Aser ket da Imma, Isva, Isvi, ken Beria, ken ni Sera a kabsatda a babai; ken dagiti putot a lallaki ni Bereiah ket da Heber ken Malkiel **18** (dagitoy dagiti annak a lallaki ken appoko ni Zilpa a babaonen nga inted ni Laban ken ni Lea nga anakna. Dagitoy dagiti inyanak ni Zilpa kenni Jacob,

sangapulo ket innem a tattao amin); **19** dagiti annak a lallaki ni Raquel nga asawa ni Jacob—ni Jose ken ni Benjamin; **20** (pinutot ni Jose iti daga ti Egipto ni Manases ken ni Efraim, nga inyanakna ni Asenat, a putot a babai ni Potifera a padi ti On,); **21** dagiti putot a lallaki ni Benjamin ket da Bela, Beker, Asbel, Gera, Naaman, Ehi, Ros Muppin, Huppin ken Ard **22** (dagitoy dagiti annak a lallaki ni Raquel a naiyanakna kenni Jacob kasta met dagiti appokona. Sangapulo ket uppatda amin); **23** ti lalaki a putot ni Dan ket ni Husim; **24** dagiti lallaki a putot ni Neftali ket da Jazeel, Guni, Jeser ken Sillem **25** (dagitoy dagiti annak a lallaki ni Bilha nga adipen, nga inted ni Laban kenni Raquel nga a babai putotna. Dagitoy dagiti inyanakna kenni Jacob ken dagiti appokona. Pito amin ti bilang dagitoy a tattao). **26** Amin dagiti tattao a simmuot kenni Jacob idiy Egipto, a kaputotanna, malaksid kadagiti assawa dagiti lallaki a putot ni Jacob—inem a pulo ket innem ti bilang amin dagitoy a tattao. **27** Dagiti lallaki a putot ni Jose a pinutotna idiy Egipto ket dua ti bilangna. Pito pulo amin ti bilang dagiti tattao iti balay ni Jacob a napan idiy Egipto. **28** Pinauna ni Jacob ni Juda a mapan kenni Jose tapno isurona kadakuada ti dalam nga agturon idiy Gosen, ket dimtengda iti daga ti Gosen. **29** Insagana ni Jose ti karwahena ket napanna sinabat ni Israel nga amana idiy Gosen. Nakitana isuna, inarakupna ti tenggedna, ket nagsangit iti tenggedna iti nabayag. **30** Kinuna ni Israel kenni Jose, “Ita, uray matayakon, agsipud ta hakitakan ti rupam, a sibibiag ka pay.” **31** Kinuna ni Jose kadagiti kakabsatna a lallaki ken iti balay ti amana, “Mapanal ket ibagak iti Faraon, a kunak, ‘Dagiti kakabsatko ken ti balay ni amak, nga adda iti daga ti Canaan ket immay kaniak.’ **32** Agpaspastor dagiti lallaki, ta isuda ket agtartaraken kadagiti ayup. Intugotda dagiti arbanda, ken amin nya adda kadakuada.” **33** Mapasamakto nga inton paayabannakayo ti Faraon ket damagenna, ‘Ania ti trabahoyo?’ **34** ibagayonto, ‘Agay-awyan dagitoy nga adipenmo kadagiti arban manipud pay kinaubingmi aqingga ita, dakami, ken dagiti kapuonanmi.’ Aramidenyo daytoy tapno mabalinyo ti agnaed iti daga ti Gosen, ta tunggal agpaspastor ket makarimon kadagiti Egipcio.”

47 Kalpasanna, napan ni Jose ket imbagana iti Faraon, “Simmangpet ti amak, ken dagiti kakabsatko, dagiti arbanda ken amin a kukuada manipud iti daga ti Canaan. Addada ita idiy daga ti Gosen.” **2** Insurotna ti lima kadagiti kakabsatna ket inyam-ammona ida iti Faraon. **3** Kinuna ti Faraon kadagiti kakabsatna, “Ania ti trabahoyo?” Kinunada iti Faraon, “Agpaspastor dagiti adipenmo, kas kadagiti kapuonanmi.” **4** Ket kinunada iti Faraon, “Immaykami kas saan nga agpaut nga agnaed iti daga. Awan ti pagpastoran para kadagiti arban dagiti adipenmo, gapu ta nakaro unay ti panagbisin iti daga ti Canaan. Isu nga ita, pangaasim ta palubosam nga agnaed dagiti adipenmo iti daga ti Gosen.” **5** Kalpasanna, nagsao ti Faraon kenni Jose, kunana, “Immay ti amam ken dagiti kakabsatmo kenka. **6** Adda iti sangoanam ti daga ti Egipto. Pagnaedem ti amam ken dagiti kakabsatmo a lallaki iti kasayaatan a rehion, ti daga ti Gosen. No adda ammom a siasinoman a lallaki nga addaan iti kabaelan kadakuada, isaadmo ida nga agaywan kadagiti dingwenko.” **7** Kalpasanna, intugot ni Jose ni Jacob nga amana ket imparangna iti Faraon. Binendisionan ni Jacob ti Faraon. **8** Kinuna ti Faraon kenni Jacob, “Kasanon kaatiddug ti panagbiagmo?” **9** Kinuna ni Jacob iti Faraon, “**130** dagiti tawen a panagdaliasatko. Bassit laeng ken nakas-ang dagiti tawen ti panagbiagko. Saan nga atiddug a kas iti kaatiddug ti panagbiag dagiti kapuonak.” **10** Kalpasanna, binendisionan ni Jacob ti Faraon ket pimmanaw iti sangoananna. **11** Kalpasanna, inaywanan ni Jose ti amana ken dagiti kakabsatna. Inikkanna ida ti masakupan iti daga ti Egipto, ti kasasayaatan iti daga, iti daga ti

Rameses, kas imbilin ti Faraon. **12** Nangipaay ni Jose iti taraon a maipaay iti amana, kadagiti kakabsatna, ken amin a sangkabalayan ti amana, segun iti bilang dagiti bibiagenda. **13** Ita, awan taraon iti amin a daga; ta nakaro unay ti panagbisin. Nakakaasi ti daga ti Egipto ken ti daga ti Canaan gapu iti panagbisin. **14** Inurnong ni Jose ti amin a kuarta nga adda iti daga ti Egipto ken iti daga ti Canaan, babaen ti panaglaklakona iti trigo kadagiti agnanaed. Ket impan ni Jose ti kuarta iti palasio ti Faraon. **15** Idi naibusen ti amin a kuarta dagiti daga ti Egipto ken Canaan, immay amin a taga-Egipto kenni Jose a kunkunada, "Ikkandakami iti taraon! Rumbeng kadi a mataykami lattan iti imatangmo gapu ta naibusen ti kuartami?" **16** Kinuna ni Jose, "No naibusen ti kuartayo, iyegyo dagiti tarakenyo ket ikkankayonto iti taraon a kas sukat dagiti tarakenyo." **17** Inyegda ngarud kenni Jose dagiti tarakenda. Inikkan ida ni Jose iti taraon a kas sukat dagiti kabalio, dagiti arban, ken dagiti asno. Pinakanna ida iti tinapay a kas sukat ti amin a tarakenda iti dayta a tawen. **18** Idi agleppasen dayta a tawen, napanda kenkuana iti sumaruno a tawen ket kinunada kenkuana, "Saanmi nga ilimed iti apomi a naibusen ti kuartami, ken kukan ti apomi dagiti tarakenmi. Awanen a pulos ti nabati iti imatang ti apomi, malaksid kadagiti bagimi ken dagami." **19** Rumbeng kadi a mataykami lattan iti sangoanam, dakami ken ti dagami? Gatangendakami ken ti dagami a kas kasukat iti taraon, ket agbalinkaminto nga adipen ti Faraon, dakami ken ti dagami. Ikkandakami iti bukel tapno agbiagkami a saan ket a matay, ken tapno saan koma nga agbalin a langalang ti daga." **20** Ginatang ngarud amin ni Jose ti amin a daga iti Egipto para iti Faraon. Ta inlako ti tunggal Egiptio ti talonna, gapu ta nakaro unay ti panagbisin. Iti kastoy a wagas, nagbalin a kukua ti Faraon ti daga. **21** No maipanggep met kadagiti tattoo, pinagbalinna ida a tagabu manipud iti pagpatinggaan ti beddeng ti Egipto agingga iti kasumbangir a pagpatinggaan. **22** Ti laeng daga dagiti papadi ti saan a ginatang ni Jose, gapu ta naikkan dagiti papadi iti abasto. Nanganda manipud iti bingay nga it-ited ti Faraon kadakuada. Isu a saanda nga inlako ti dagada. **23** Kalpasanna, kinuna ni Jose kadagiti tattao, "Kitaenyo, ginatangkayo ken ti dagayo ita para iti Faraon. Ita, adtoy ti bukel para kadakayo, ket mulaanyonto ti daga. **24** Iti panagaapit, masapul nga itedyo ti apagkalima iti Faraon ket kukuonyot ti uppatt a paset, mausar daytoy kas bin-i para iti talon ken taraon dagiti sangkabalayano ken dagiti annaky." **25** Kinunada, "Inispalmo dagiti biagi. Makasarakkami koma iti pabor kadagiti matam. Agbalinkami nga ad-adipen ti Faraon." **26** Inaramid ngarud daytoy ni Jose a linteg a maipatpatungpal iti daga ti Egipto agingga kadagitoy nga aldad, a kukua ti Faraon ti apagkalima. Ti laeng daga dagiti papadi ti saan a nagbalin a kukua ti Faraon. **27** Nagnaed ngarud ni Israel iti daga ti Egipto, iti daga ti Gosen. Nakagun-od dagiti tattaona kadagiti sanikua sadiay. Nagbunga ken immaduda iti kasta unay. **28** Nagnaed ni Jacob iti daga ti Egipto iti sangapulo ket pito a tawen, isu a sangagasut uppatt a pulo ket pito ti tawen ti panagbiag ni Jacob. **29** Idi umadanin ti tiempo nga ipapatay ni Israel, inayabanna ni Jose nga anakanha ket kinunana kenkuana, "No nakasarakat ita pabor iti imatangmo, ikabilmo ta imam iti sirok ti luppok, ket ipakitan kaniak iti kinapudlo ken kinamapagtalkan. Pangaasim ta saannak nga itabon ditoy Egipto. **30** Inton pumusayak, ipanawnako iti Egipto ket itabonnan iti disso a nakaneman dagiti ammak." Kinuna ni Jose, "Aramidekto ti kas iti imbagam." **31** Kinuna ni Israel, "Agsapataka kaniak," ket nagsapata ni Jose kenkuana. Kalpasanna, nagdumog ni Israel iti uloanan ti pagiddaanna.

48 Ket napasamak a kalpasan dagitoy a banbanag, nga adda maysa a nangibaga kenni Jose, "Kitaem, masakit ti amam." Isu nga intugotna dagiti dua nga annakna, a da Manases ken Efraim.

2 Idi nabagaan ni Jacob, "Kitaem, simmangpet ni Jose a putotmo a mangsarungkar kenka," Pimmigsa ni Israel ket nagtugaw iti pagiddaan. **3** Kinuna ni Jacob kenni Jose, "Nagparang kaniak ti Dios a Mannakabalin-amin idiy Luz iti daga ti Canaan. Binendisionannak **4** a kinunana kaniak, 'Kitaem, pagbalinenkanto a nabunga, ken paaduenkanto. Pagbalinenkanto a pagtaudan dagiti nasnasian. Itedkoto daytoy a daga kadagiti kaputotam kas agnanayon a sanikuada.' **5** Ket ita, dagiti dua a putotmo, a naiyanak kenka iti daga ti Egipto sakbay nga immayak kenka iti Egipto, ket kukuak. Kukuakto da Efraim ken Manases, a kas kada Ruben ken Simeon a kukuak metlaeng. **6** Kukuamtio dagiti annak a maadda kenka kalpasanda; mailistadato kadagiti nagan dagiti kakabsatda iti tawidda. **7** Ngem no maipapan kaniak, bayat nga agdaldaliasatak manipud idiy Padan, nagladingitak gapu iti pannakatay ni Raquel iti dalam iti daga ti Canaan, kabayatan nga adayokami pay laeng iti Efrata. Intabonko isuna sadiy iti dalam a mapan ti Efrata (dayta ket Betlehem)." **8** Idi nakita ni Israel dagiti annak ni Jose, kinunana, "Siasino dagitoy?" **9** Kinuna ni Jose iti amana, "Putotko ida, inted ida ti Dios kaniak ditoy." Kinuna ni Israel, "Iyegmo ida kaniak, tapno mabendisionak ida." **10** Ita, kumapuyen dagiti mata ni Israel gapu iti kinalakayna, isu a saanen a makakita. Isu nga inyasideg ida ni Jose kenkuana, ket inagkan ken inarakupna ida. **11** Kinuna ni Israel kenni Jose, "Saanko a pulos a ninamnamna a makitak manen ti rupam, ngem impalubos pay kaniak ti Dios a makitak dagiti annakmo." **12** Impan ida ni Jose iti nagbaetan dagiti tumeng ni Israel, ket kalpasanna nagparintumeng nga indumogna ti rupana iti daga. **13** Innala ni Jose dagiti dua, ni Efraim iti makannawanna a makannigid ni Israel, ken ni Manases iti makannigidna a makannawan ni Israel, ket inyasideg ida kenkuana. **14** Ingawat-an ni Israel ti kannawan nga imana ken impatayna iti ulo ni Efraim, nga inaudi, ken ti kannigid nga imana iti ulo ni Manases. Pinagkurosna dagiti imana, ta ni Manases ti inauna. **15** Binendisionan ni Israel ni Jose, a kunana, "Ti Dios a nagtultulnongan dagiti ammak a ni Abraham ken ni Isaac, ti Dios a nangay-aywan kaniak inggana ita nga aldad, **16** ti anghel a nangsalsalaknib kaniak manipud iti amin a peggad, bendisionanna koma dagitoy nga ubbing. Maipanganan koma ti naganko kadakuada, ken ti nagan dagiti ammak a da Abraham ken Isaac. Umaduda koma iti rabti ti daga." **17** Idi nakita ni Jose nga impatay ti amana ti kannawan nga imana iti ulo ni Efraim, saanna a nagustuan daytoy. Innalana ti ima iti amana tapno iyakarna manipud iti ulo ni Efraim ket inturongna iti ulo ni Manases. **18** Kinuna ni Jose iti amana, "Saan a kasta, amak; ta daytoy ti inauna. Ipataymo ti kannawan nga imam iti ulona." **19** Nagkedekid ti amana a kinunana, "Ammok, anakko, ammok. Agbalinto met isuna nga adu a tattao, ken agbalinto met a natan-ok. Ngem natantan-okto ti inaudi a kabsatna ngem isuna, ken agbalinto nga adu a nasion dagiti kaputotanna." **20** Binendisionan ida ni Israel iti dayta nga aldad babaen kadagitoy a sasao, "Iwaragawagto dagiti tattoo ti Israel dagiti bendision babaen kadagiti naganyo a kunada, "Pagbalinenkanto koma ti Dios a kas kenni Efraim, ken kas kenni Manases'." Iti kastoy a wagas, pinagbalin ni Israel nga imun-una ni Efraim ngem ni Manases. **21** Kinuna ni Israel kenni Jose, "Kitaem, dandaniakon matay, ngem addanto ti Dios kenka, ket isublinakanto iti daga dagiti amam. **22** Kenka, kas nangatngato ngem kadagiti kakabsatmo, itedko ti naanduyas a bantay nga innalak manipud kadagiti Amorreo babaen iti kampilan ken pana."

49 Ket inayaban ni Jacob dagiti putotna a lallaki ket kinunana, "Aguummongkayo, tapno maibagak kadakayo ti mapasamakto kadakayo iti masakbayan. **2** Aguummong ken dumgegkayo, dakayo nga annak a lallaki ni Jacob. Denggenyo ni Israel nga amayo. **3** Ruben, sika ti inauna a putotko, ti pigsak ken ti nangrugian

ti kinapigsak, naisangsangayan iti kinatan-ok ken naisangsangayan iti kinabileg. **4** Saan a matenggel a kas iti napigsa ti ayusna a danum, saanto a sika ti kangrunaan, gapu ta simmagpatka iti pagiddaan ti amam. Ket rinugitam daytoy; simmagpatka iti pagtugawak. **5** Agkabsat da Simeon ken Levi. Armas ti kinaranggas dagiti kampilanda. **6** O kararuak, saanka a mapan iti taripongoda; saanka a makiraman kadagiti saritaanda, gapu ta saan a maiparbeng ti kasta iti pusok. Ta gapu iti pungtotta ket nakapatayda kadagiti lallaki. Para iti pakaragsakanda ti panangpilaya kadagiti bulog a baka. **7** Mailunod koma ti pungtotta, ta nakaro unay—ken ti nalaus a pungtotta, ta naulpit daytoy. Bingayekto ida iti Jacob ken iwaraskonto ida iti Israel. **8** Juda, dayawendakanto dagiti kakabsatmo. Ti iman ket addanto iti tengged dagiti kabusormo. Agrukobito iti sangoanam dagiti putot ti amam. **9** Maiyariq ni Juda iti anak ti leon. Anakko, nagsublika manipud kadagiti tinukmaa. Nagrukob isuna, nagkukot a kasla leon, a kasla babai a leon. Adda kadi makaitured a mangring kenkuana? **10** Saanto a maisina ti setro manipud kenni Juda, wennyti sarukod ti mangiturturay manipud iti nagbaetan dagiti sakana, agingga nga umay ti Silo. Agtulnogto dagiti nasion kenkuana. **11** Inggalutna ti urbon a kabalyona iti lanut ti ubas, ken ti urbon nga asnona iti napintas a lanut ti ubas, linabaanna dagiti kawesna iti arak, ken ti pagan-anayna iti dara dagiti ubas. **12** Lumabbaganto dagiti matana a kas iti arak, ken dagiti ngipenna a kas kapuraw ti gatas. **13** Aagnaedto ni Zabulon iti igid ti baybay. Pagsangladanto isuna dagiti barko, ken dumanonto iti Sidon ti keteganna. **14** Ni Issacar ket maysa a napigsa nga asno, agid-idda iti baet ti pagapunan dagiti karnero. **15** Makitana ti nasayaat a lugar a paginاناken ken ti nadam-eg a daga. Irukobna ti abagana iti dadagsen ken agbalin nga adipen iti trabaho. **16** Ukomento ni Dan dagiti tattaona a kas maysa kadagiti tribu ti Israel. **17** Maiyariqto ni Dan iti uleg nga adda iti igid ti dahan, maysa a nagita nga uleg iti pagnaan a mangkagat kadagiti mukod ti kaballo, a pakaigapuan iti pannakatnag ti nakasakay iti daytoy. **18** Ururayek ti panangsalakanmo, Yahweh. **19** Ni Gad—darupento isuna dagiti mangraraut, ngem darupennanto ida kadagiti mukodda. **20** Nabaknangto iti taraoon ni Aser, ket mangipaayto isuna kadagiti taraoon a maipaay iti ari. **21** Ugsa a siwayaya iti kaiyarian ni Neftali; maaddaanto isuna kadagiti napipintas nga annak. **22** Nabunga a sanga iti kaiyarian ni Jose, nabunga a sanga nga asideg iti ubbog, a kimmalay-at iti pader dagiti sangana. **23** Darupento isuna dagiti pumapan ka panaendento ken riribukenda isuna. **24** Ngem agtalineda a nalagda ti bai ti panana ken nabilegto dagiti imana gapu kadagiti ima ti Mannakabalin a Dios ni Jacob, gapu iti nagan ti Agpaspastor, ti Bato ti Israel. **25** Gapu iti Dios ti Amam, a tumulongto kenka, ken gapu iti Mannakabalin a Dios, a mangbendisionto kenka kadagiti bendision iti tangatang, kadagiti bendision ti danum nga aggupu iti uneg ti daga, kadagiti bendision dagiti barukong ken aanakan. **26** Dagiti bendision ti amam ket dakdakketo ngem dagiti nagkakauna a banbantay wennykadagiti makaay-ayo a banbanag kadagiti agnanayton a tuturdot. Addanto dagitoy iti ulo ni Jose, dagiti bendision a mangkorona iti ulo ti nagbalin a prinsepe a nangjaulo kadagiti kakabsatna a lallaki. **27** Ni Benjamin ket maysa a mabisin a lobo. Iti agsapa, alun-onenna ti natilivuna, ken iti rabii, bingayenna ti nasamsamda.” **28** Dagitoy dagiti sangapulo ket dua a tribu ti Israel. Kastoy ti imbag a amada kadakuada ida binendisionanna ida. Binendisionanna ti tunggal maysa iti maitutop a bendision. **29** Kalpasanna, binilinna ida a kinunana kadakuada, “Dandanin ti ipususayko. Itabondak iti nakaneman dagiti kauponak iti rukib nga adda idiy talon ni Efron a Heteo, **30** iti rukib nga adda iti talon idiy Macpela, nga asideg iti Mamre iti daga ti Canaan, ti talon a ginatang ni Abraham a mausar a pagitaneman manipud kenni

Efron a Heteo. **31** Intabonda saday ni Abraham ken ni Sara nga asawana; intabonda saday ni Isaac ken ni Rebeca nga asawana; ken intabonko saday ni Lea. **32** Ti talon ken ti rukib nga adda idiy ket nagatang manipud kadagiti tattao a Heteo. **33** Idi nalpasen ni Jacob dagitoy a bilibiliinna kadagiti putotna a lallaki, inyunnatna dagiti sakana iti pagiddaan ket inyangesna ti maudi nga angesna, ket pimmusayen.

50 Ket inarakup ni Jose ti rupa ti amana, sinangitanna ken inagkanna isuna. **2** Binilin ni Jose dagiti adipenna a mangngagas a balsamoenda ti amana. Isu a binalsamo dagiti mangngagas ni Israel. **3** Inaramidda daytoy iti uppat a pulo nga aldaw, ta dayta iti naan-anay a bilang ti aldaw a panangbalsamo. Sinangitan isuna dagiti Egipcio iti pitopulo nga aldaw. **4** Idi nalpasen dagiti aldaw ti panagsangsangit, nakisarita ni Jose kadagiti opisial ti Faraon a kunana, “No nakasararak ita iti pabor iti imatangyo, pangngaasiyo koma ta ibagayo iti Faraon, a kunaenyo, 5 ‘Pinagsapatan ti amak, a kunana, “Kitaem, dandanin ti ipapatayko. Itabondak iti tanem a kinalik para iti bagik iti daga ti Canaan. Idiaydako nга itabon.” Ita palubosandak koma a mapan mangitabon iti amak, kalpasanna ket agsUBLIKA.” **6** Simmungbat ti Faraon, “Mapanmo itabon ti amam kas insapatan kenkuana.” **7** Simmangat ni Jose ket nappanna intabon ti amana. Kimmuyog kenkuana a napan dagiti amin nga opisial ti Faraon, dagiti mammagbaga iti sangakabalayanna, ken dagiti amin a panglakayen nga opisial iti daga ti Egipcio, **8** dagiti amin a sangakabalayen ni Jose ken dagiti kakabsatna, ken dagiti sangakabalayen ti amana. Ngem pinanawanda dagiti babassit nga annakda, dagiti arbanda, iti daga ti Gosen. **9** Kimmuyog met kenkuana a napan dagiti nakakarwahe ken dagiti nakakabailio a soldado. Nakadakdakkel unay daytoy a bunggoy dagiti tattao. **10** Idi dimtengda iti pagirikan ti Atad iti bangir ti Jordan, nagladingita iti kasta unay. Nangipaay ni Jose saday ti pito nga aldaw a panagladladingit a para iti amana. **11** Idi nakita dagiti agnanaed iti daga, a Canaanita ti panagladladingit idiy pagirikan ti Atad, kinunada, “Daytoy ket maysa a naliday unay a pasamak kadagiti Egipcio.” Dayta ti gapuna a naawagan ti lugar iti Abel Mizraim. Daytoy ket adda iti labes ti Jordan. **12** Tinungpal ngarud dagiti lallaki a putot ni Jacob ti imbilinna nga aramidenda para kenkuana. **13** Impan isuna dagiti lallaki a putotna idiy daga ti Canaan ket intabonda isuna iti rukib idiy talon ti Macpela, nga asideg iti Mamre. Ginatang ni Abraham ti rukib agraman ti talon a mausar a pagitaneman. Ginatangna daytoy manipud kenni Efron a Heteo. **14** Kalpasan a naitabonna ti amana, nagsubli ni Jose idiy Egipcio, isuna, kaduana dagiti kakabsatna, ken dagiti amin a kimmuyog kenkuana a nangitabon iti amana. **15** Idi nakita dagiti kakabsat ni Jose a natayen ti amada, kinunada, “Kasano ngay no nasakit pay laeng ti nakem ni Jose ket kayatnayo a balsen kadagiti amin a dakes nga inaramiddayo kenkuana?” **16** Isu a nangipatuloda iti mensahe kenni Jose, a kunada, “Nangted iti bilin ti amam sakbay a natay, kinunada, **17** ‘Ibagayo kenni Jose daytoy, ‘Pakawanem koma dagiti kakabsatmo iti biddut nga inaramidda idi pinagaramidandaka iti saan a nasayaat.’” Ita, pangngaasiom ta pakawanem dagiti adipen ti Dios ti amam.” Nagsangit ni Jose idiy naiyeg iti mensahe kenkuana. **18** Napan met dagiti kakabsatna ket nagpaklebdia iti sangoananna. Kinunada, “Kitaem, adipennakami.” **19** Ngem simmungbat ni Jose kadakuada, “Saankayo nga agbuteng. Addaak kadi iti lugar ti Dios? **20** Ket no maipapan met kadakayo, panangdangran ti pinanggepyo nga aramiden kaniak, ngem pinagbalin ti Dios daytoy a naimbag, tapno maisalbar ti biag ti adu a tattao, a kas makitayo ita. **21** Ita ngarud, saankayo nga agbuteng. Paaykonto ti kasupalonyo ken kasta met kadagiti annakyo.” Liniliwiana ida iti kastoy a wagas ken nagsao a sisasayaat kadakuada. **22** Nagnaed ni Jose idiy

Egipto, kaduana ti pamilia ti amana. Nagbiag isuna ti sangagasut ket sangapulo a tawen. **23** Nakita ni Jose dagiti putot ni Efraim agingga iti maikatlo a henerasyon. Nakitana met dagiti putot ni Makir a putot ni Manases. Imbilangna ida a kameng iti pamiliiana. **24** Kinuna ni Jose kadagitit kakabsatna, “Dandanin ti ipapatayko; ngem awan duadua nga umayto ti Dios kadakayo keni ipanawnakayo iti daytoy a daga ken iturongnakayo iti daga nga insapatanan nga ited kada Abraham, Isaac, ken Jacob.” **25** Ket pinagsapata ni Jose dagiti tattao ti Israel iti maysa a kari. Kinunana, “Awan duadua nga umayto ti Dios kadakayo. Iti dayta a tiempo masapul nga awitenyo dagiti tulangko manipud ditoy.” **26** Natay ngarud ni Jose, sangagasut ket sangapulo ti tawenna. Kalpasan a binalsamoda isuna, inkabilda isuna iti maysa a lungon idiy Egipto.

Exodo

1 Dagitoy dagiti nagan dagiti annak ti Israel a kimmuyog kenni Jacob a napan idiy Egipto, kadua ti tunggal maysa ti sangkabalayanna: **2** Ruben, Simeon, Levi ken Juda, **3** Isacar, Zabulon ken Benjamin, **4** Dan, Naftali, Gad ken Aser. **5** Pitopulo amin ti bilang dagiti kapututan ni Jacob. Adda idin ni Jose idiy Egipto. **6** Ket natay ni Jose, dagiti amin a kakabsatna, ken amin dayta a henerasion. **7** Nabunga dagiti Israelita, immaduken pimmigsada iti kasta unay; napunno ti daga kadakuada. **8** Ket nagturay ti maysa a baro nga ari iti entero nga Egipto, a saan a mangbigibig iti pakasaritaan ni Jose. **9** Kinunana kadagiti tattaona, "Kitaenyo dagiti Israelita; ad-adu ken napiggisada ngem datayo. **10** Umaykayo, tratoentoy ida sisisirib. Ta no saan, ad-adda nga umaduda, ket no adda iti gubat, tumipondanda kadagiti kabusortayo, a lumaban kadatayo, ket pumanawda iti daga." **11** Isu a nangisaadda kadagiti kapatas a mangparigat kadakuada iti nadagsen a trabaho. Nangipatakder dagiti Israelita iti pagipenpenan a siudad para kenni Faraon: ti Pitom ken Rameses. **12** Ngem kas ad-adda a parparigaten dagiti Egipcio ida, ad-adda met nga umaduduken agwar-waras dagiti Israelita. Isu a nangrugi nga agbuteng dagiti Egipcio kadagiti Israelita. **13** Pinagtrabaho dagiti Egipcio dagiti Israelita iti nakaro. **14** Pinagbalinda a nasaem ti panagbiagda babaen iti nadagsen a panagtrabaho iti alketran ken ladrilin, ken iti amin a kita ti trabaho iti talon. Amin a trabaho nga impaaramidda kadakuada ket narigat. **15** Ket nakisarita ti ari iti Egipto kadagiti partera a Hebreo; ti nagan ti maysa ket Zifra ken ti maysa ket Pua. **16** Kinunana, "No tulongayo dagiti Hebreo a babbai iti paganakan, sipayano no aganakda. No lalaki ti maladaga, masapul a patayeyno isuna; ngem no babai daytoy, bay-anyo nga agbiag." **17** Ngem adda panagbuteng dagiti partera iti Dios ket saanda nga inaramid ti imbilin ti ari iti Egipto kadakuada; ngem ketdi, binay-anda nga agbiag dagiti lalaki a maladaga. **18** Pinaabayanan ti ari ti Egipto dagiti partera ket kinunana kadakuada, "Apay a binay-anyo nga agbiag dagiti lalaki a maladaga?" **19** Simmungbat dagiti partera kenni Faraon, "Dagitoy babbai a Hebreo ket saan a kasla kadagiti babbai nga Egipcio; napigsada ken nakaanakdan sakbay a sumangpet ti partera kadakuada." **20** Sinalakniban ti Dios dagitoy a partera. Immadu ti dagiti tattoo ken pimmigsada iti kasta unay. **21** Gapu ta managbuteng iti Dios dagiti partera, inikkkanna ida iti familia. **22** Binilin ni Faraon dagiti amin a tattaona, "Masapul nga ibellengyo iti karayan ti tunggal lalaki a maiyanak, ngem mabalinyo a bay-an nga agbiag ti tunggal babai."

2 Ita, maysa a lalaki iti tribu ni Levi ti nangasawa iti maysa a babai a kapututan ni Levi. **2** Nagsikog ti babai ket naganak iti maysa a lalaki. Idi nakitana a nasalun-at isuna nga ubing, inlemmenga isuna iti las-ud iti tallo a bulan. **3** Ngem idi saannan a mailemmeng isuna, nangala iti maysa a basket a naaramid iti runo ket sineraanna daytoy iti pitak ken betun. Kalpasanna, inkargana ti ubing iti daytoy ket inkabilna iti ayan dagiti runo iti danum iti igid ti karayan. **4** Nagtakder ti kabsatna a babai iti saan unay nga adayo tapno makitana no ania ti mapasamak kenkuana. **5** Simmalog ti anak a babai ni Faraon tapno agdigos iti karayan kabayatan nga agpagnapagna dagiti agserserbi kenkuana iti igid ti karayan. Nakitana ti basket iti karunoan ket imbaonna ti agserserbi kenkuana a mangala iti daytoy. **6** Idi linukatanna daytoy, nakitana ti ubing. Adtoy, agsangsangti ti maladaga. Naasian isuna kenkuana ket kinunana, "Awan duadua a maysa kadagiti annak dagiti Hebreo daytoy." **7** Ket kinuna ti kabsat ti maladaga iti anak a babai ni Faraon, "Mapanak kadi ket ibirukanka ti Hebreo a babai a mangpasuso iti ubing para kenka?" **8** Kinuna ti anak a babai ni Faraon kenkuana, "Mapanka." Isu a

napan ti balasitang ket inayabanna ti ina ti ubing. **9** Kinuna ti anak a babai ni Faraon iti ina ti maladaga, "Alaem daytoy nga ubing ket pasusoem isuna para kaniak ket tangdanankanto." Isu nga innala ti babai ti ubing ket pinasusona. **10** Idi dimmakkelen ti ubing, impanna daytoy iti anak ni Faraon, ket nagbalin isuna nga anakna a lalaki. Pinanagananna daytoy iti Moises ket kinunana, "Gapu ta innalak isuna manipud iti danum." **11** Idi dimmakkelen ni Moises, napan isuna kadagiti tattaona ket pinailiwna ti narigat a trabahoda. Nakitana ti maysa nga Egipcio a dangdangranna ti maysa a Hebreo, maysa kadagiti tattaona. **12** Timmaliaw iti agsinnumbangir, ket idi nakitana nga awan ti tao sadiy, pinatayna ti Egipcio ket inlemmenga ti bagina iti kadaratan. **13** Rimmuar isuna iti simmaruno nga aldaw, ket, adtoy, dua a lallaki a Hebreo ti aglablaban. Kinunana iti maysa a nagbiddut, "Apay a kabkabilem ti kaduam?" **14** Ngem kinuna ti lalaki, "Siasino ti ngaramid kenka a mangidaulo ken mangukom kadakami? Pangpanggeppenak kadi a patayen a kas ti panangpataymo iti dayta nga Egipcio?" Nagbuteng ni Moises ket kinunana, "Awan duadua a naammuanen dagiti sabali ti inaramidko." **15** Ita, idi nangngeg ni Faraon daytoy, pinadasna a patayen ni Moises. Ngem naglibas ni Moises manipud kenni Faraon ket nagnaed idiy daga ti Midian. Nagtugaw isuna sadiy iti igid ti maysa a bubon. **16** Ita, addaan ti pito nga annak a babbai ti padi ti Midian. Immayda nagsakdo iti danum, ket pinunnoda dagiti pagkargaan ti danum tapno painumenda ti arban ti amada. **17** Immay dagiti agpaspastor ket pinadasda a papanawen ida, ngem tinulongan ni Moises ida. Kalpasanna, pinainomna dagiti arbanda. **18** Idi nagawid dagiti babbai iti amada a ni Reuel kinunana, "Apay a nasapakayo a nagawid ita?" **19** Kinunada, "Maysa nga Egipcio ti nangispal kadakami manipud kadagiti agpaspastor. Insakduannakami pay iti danum ken pinainomna ti arban." **20** Kinunana kadagiti annakna, "Sadino ti ayanan? Apay a pinanawanyo ti lalaki? Ayabanyo isuna tapno makipangan isuna kadatayo." **21** Immannugot ni Moises a makipagnaed iti lalaki, a nangited pay kenkuana iti anakna a ni Sefora nga agbalin nga asawana. **22** Naganak isuna iti maysa a lalaki ket pinananaganan ni Moises ti Gersom; kinunana, "Nagnanaedak iti daga ti gangannaet." **23** Kalpasan ti nabayag a tiempo, natay ti ari iti Egipto. Nagasug dagiti Israelita gapu iti pannakaadipenda. Nagsangitda iti napigsa para iti tulong ket dimmanon iti Dios dagiti pakaaside gapu iti pannakabaludda. **24** Idi nangngeg ti Dios dagiti as-asugda, nalajip ti Dios ti tulagna kenni Abraham, kenni Isaac ken kenni Jacob. **25** Nakita ti Dios dagiti Israelita, ket naawatanna ti kasasaadda.

3 Ita, agpaspastor pay laeng ni Moises kadagiti arban ni Jetro a katuganganna, ti padi ti Midian. Inturong ni Moises dagiti arban iti labes ti let-ang ket nakadanon idiy Horeb, ti bantay ti Dios. **2** Nagparang kenkuana ti anghel ni Yahweh sadiy a iti maysa a gil-ayab ti apuy iti bassit a kayo. Kimmata ni Moises, ket adtoy, sumsumged, ngem saan a mapupuoran ti bassit a kayo. **3** Kinuna ni Moises, "Umasidegak ket kitaek daytoy nakaskasdaw a banag, apay a saan a mapupuoran ti kayo." **4** Idi nakita ni Yahweh nga umasideg isuna tapno kitaenna daytoy, inawagan ti Dios isuna manipud iti kayo ket kinunana, "Moises, Moises." Kinuna ni Moises, "Adtoyak." **5** Kinuna ti Dios, "Saankan nga umas-asideg! Ikkatem ti sapatosmo, ta ti pagtakderam a lugar ket daga a naidaton kaniak." **6** Innayonna, "Siak ti Dios ti amam, ti Dios ni Abraham, ti Dios ni Isaac ken ti Dios ni Jacob. Ket inabbongan ni Moises ti rupana, ta mabuteng isuna a kumita iti Dios. **7** Kinuna ni Yahweh, "Awan duadua a nakitak ti panagsagsagaba dagiti tattoo ngadda idiy Egipto. Nangngegko dagiti pukkawda gapu kadagiti kapatdasa, ta ammok dagiti pannakaparigatda. **8** Bimmabaak tapno wayawayaa ida manipud iti pannakabalin dagiti Egipcio ken

ipanawko ida manipud iti dayta a daga ket ipanku ida iti nadam-eg ken nalawa a daga, iti maysa a daga nga agay-ayus ti gatas ken diro; iti rehion dagiti Cananeo, Heteo, Amorreo, Perezeo, Heveo ken Jebuseo. **9** Ket ita, nakadanon kaniak dagiti pukkaw dagiti tattao ti Israel. Maysa pay, nakitak ti pannakaparparigatda nga inaramid dagiti Egipcio. **10** Ita ngarud, ibaonka kenni Faraon tapno mairuarmo dagiti tattao, dagiti Israelita, manipud idiy Egipcio.” **11** Ngem kinuna ni Moises iti Dios, “Siasinoak, a rumbeng a mapanak kenni Faraon ken iruar dagiti Israelita manipud idiy Egipcio?” **12** Simmungbat ti Dios, “Awan duadua nga addaakto kenka. Daytoyo ti pagilasinan nga imbaonka. Inton mairuarmo dagiti tattao manipud iti Egipcio, dayawendakto iti daytoy a bantay.” **13** Kinuna ni Moises iti Dios, “No mapanak kadagiti Israelita ket ibagak kadakuada, ‘Imbaonnak ti Dios dagiti kapuonanyo kadakayo,’ ket no kunuda kaniak, ‘Ania ti naganna?’ Ania ti rumbeng nga ibagak kadakuada?” **14** Kinuna ti Dios kenni Moises, “**SIAK TI SIAK!**” Kinuna ti Dios, “Masapul nga ibagam kadagiti Israelita, ‘Imbaonnak ni SIAK kadakayo.’” **15** Kinuna pay ti Dios kenni Moises, “Masapul nga ibagam kadagiti Israelita, ‘Imbaonnak ni Yahweh, ti Dios dagiti kapuonanyo, ti Dios ni Abraham, ti Dios ni Isaac ken ti Dios ni Jacob kadakayo. Daytoy ti naganko iti agnanayon, ken kastoyti ti panglalipig kaniak dagiti amin a henerasion.’” **16** Mapanka ket ummongan dagiti panglakayen ti Israel. Ibagam kadakuada, ‘Ni Yahweh, ti Dios dagiti kapuonanyo, ti Dios ni Abraham, ni Isaac kenni Jacob ket nagparang kaniak ket kinunana, ‘Pudno a napaliwko ken nikitak ti napasamak kadakayo idiy Egipcio.’” **17** Inkarik nga ipanawkayo manipud iti pannakaparigatyo idiy Egipcio ket ipankayo iti daga dagiti Cananeo, Heteo, Amorreo, Perezeo, Heveo ken Jebuseo, maysa a daga nga agay-ayus ti gatas ken diro.” **18** Dumngedganto kenka. Masapul a mapankayo iti ari ti Egipcio, Sika ken dagiti panglakayen ti Israel, ket masapul nga ibagam kenkuana, ‘Ni Yahweh, ti Dios dagiti Hebrew, ket naksinnarak kadakami. Isu nga ita, palubosannakami nga agdaliasat iti tallo nga aldaw a mapan idiy let-ang, tapno makaidatonkami kenni Yahweh, a Diosmi.’ **19** Ngem ammok a saannakayonto a palubosan ti ari ti Egipcio, malaksid no mapilit a matignay ti imana. **20** Lyunnatkonto dagiti imak ket dusaepto dagiti Egipcio babaen kadagiti amin a milagro nga aramidekto kadakuada. Kalpasan dayta, palubosannakayonto. **21** Ikkakti dagiti tattao iti pabor manipud kadagiti Egipcio, isu nga inton pumanawkayo, saankayo a mapan nga ima-ima. **22** Dumawatto ti tunggal babai iti pirak ken balitok nga alahas ken pagan-anay kadagiti kaarrubana nga Egipcio ken iti siasinoman a babai nga agnanaed iti balay ti kaarrubana. Ikbalyonto dagitoy kadagiti annaky a lallaki ken babbai. Iti daytoy a wagas, alaenyonto amin a kinabaknang dagiti Egipcio.”

4 Simmungbat ni Moises, “Ngem kasano no saanda a mamati kaniak wenco dumngedg kaniak ngem ibagada ketdi, ‘Saan a nagparang ni Yahweh kenka?’” **2** Kinuna ni Yahweh kenkuana, “Ania dayta adda dita imam?” Kinuna ni Moises, “Maysa a baston.” **3** Kinuna ni Yahweh, “Ipuruakmo daytoy iti daga.” Impuruak daytoy ni Moises iti daga, ket nagbalin daytoy nga uleg. Nagsanud ni Moises manipud iti daytoy. **4** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, “Pidutem ken alaem daytoy babaen iti ipusna.” Isu a pinidutna ken ineggamanna ti uleg. Nagbalin manen daytoy a baston iti imana. **5** “Daytoy ket tapno mamatida a ni Yahweh, ti Dios dagiti kapuonanda, ti Dios ni Abraham, ti Dios ni Israhel, ken ti Dios ni Jacob, ket nagparang kenka.” **6** Kinuna pay ni Yahweh kenkuana, “Ita iyunegmo ta imam iti pagan-anaymo.” Inyuneg ngarud ni Moises ti imana iti pagan-anayna. Idi inruarna daytoy, adttoy, adda ketong ti imana, a kas kapuraw ti niebe. **7** Kinuna ni Yahweh, “Iyunegmo manen ta imam iti pagan-anaymo.” Isu nga inyuneg ni Moises ti imana iti pagan-anayna,

ket idi inruarna daytoy, nakitana a nagsubli manen ti kinasalunatna, a kas kadagit dadduma a lasagna. **8** Kinuna ni Yahweh, “No saanda a patien—no saanda nga ipangaq ti umuna a pagilasinan ti pannakabalinko wenco mamatit iti daytoy, ket mamatidanto iti maikadua a pagilasinan. **9** Ket no saanda a mamatit uray kadagitoy a dua a pagilasinan ti pannakabalinko, wenco dumnged kenka, ket mangalaka iti danum manipud ti karayan ket ibukbokmo daytoy iti namaga a daga. Ti alaem a danum ket agbalinto a dara iti namaga a daga.” **10** Kalpasanna, kinuna ni Moises kenni Yahweh, “Apo, saanak a pulos a nalaing nga agsao, uray pay iti napalabas wenco manipud idi nagsaoka iti adipenmo. Nabannayatak nga agsao ken natabbed ti dilak.” **11** Kinuna ni Yahweh kenkuana, “Siasino ti nangaramid iti ngiwat iti tao? Siasino ti mangararamid nga umel wenco tuleng wenco makakita wenco bulsek ti maysa a tao? Saan kadi a Siak, ni Yahweh? **12** Isu nga ita mapanka, ket addaakto iti ngiwatmo ken isurokto kenka ti ibagam.” **13** Ngem kinuna ni Moises, “Apo, pangngaasim mangibaonka laengen iti sabali, siasinoman a kayatmo nga ibaon.” **14** Ket nakaunget ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, “Ni ngay Aaron, a kabsatmo, ti Levita? Ammok a nalaing isuna nga agsao. Maysa pay, um-umayen isuna a mangsabat kenka, ket no makitanaka, maragsakanto ti pusona. **15** Makisaritakanto kenkuana ket ibagam dagiti sawenna. Tulongkayonto nga agsao, ket ipakitakto kadakayo a dua ti aramidenyo. **16** Agsaonto isuna kadagiti tattao para kenka. Isunanto ti pannakangiwatmo, ken addakanto kenkuana a kas kaniak, ti Dios. **17** Itugotmonto daytoy a baston. Babaen iti daytoy, agaramidkanto kadagiti pagilasinan.” **18** Isu a nagsubli ni Moises kenni Jetro a katuganganha ket kinunana kenkuana, “Palubosannak a mapan tapno makasubliak kadagiti kakabaggiak nga adda idiy Egipcio ket kitaek no sibibiagda pay.” Kinuna ni Jetro kenni Moises, “Mapanka nga addaan iti kapia.” **19** Kinuna ni Yahweh kenni Moises diay Midian, “Mapanka, agsublika idiy Egipcio, gapu ta natayen dagiti amin a tattao a mangpangpanggep a mangpatay kenka. **20** Intugot ni Moises ti asawana ken dagiti annakna ket insakayna ida iti asno. Nagsubli isuna iti daga iti Egipcio. Ket intugotna ti baston ti Dios. **21** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, “Inton agsublika idiy Egipcio, kitaem a maaramidmo iti sangoanan ni Faraon dagiti amin a nakakaskasdaaw nga inkabilko iti pannakabalimmo. Ngem patangkeneto ti pusona, ket saannanto a palubosan a mapan dagiti tattao. **22** Masapul nga ibagam kenni Faraon, “Daytoy ti ibagbaga ni Yahweh: Anakko ni Israel, ti inauna nga anakko, **23** ket ibagak kenka, “Palubosam a mapan ti anakko, tapno maidaydayawnak.” Ngem agsipud ta nagkedkedka a mangpalubos kenkuana, papatayekto ti anakmo, ti inauna nga anakmo.” **24** Ita, iti dalan, idi nagsardengda iti rabii, sinabat ni Yahweh ni Moises ket dandanina pinatay isuna. **25** Kalpasanna, nangala ni Sefora iti natadem a bato ket kinugitna ti anakna, ken insagidna daytoy iti saka ni Moises. Ket kinunana, “Awan dua-dua a sika ti asawak babaen ti dara.” **26** Isu a binabay-anen ni Yahweh isuna nga agmaymaysa. Kinunana, “Asawaka iti dara” gapu iti pannakakugit. **27** Kinuna ni Yahweh kenni Aaron, “Mapanka idiy let-ang a makisirinabat kenni Moises.” Napan ni Aaron, nikitana isuna idiy bantay ti Dios, ket inagkanna isuna. **28** Imbag a ni Moises kenni Aaron dagiti amin a sasao nga imbag a ni Yahweh kenkuana nga ibagana ken maipanggep kadagiti amin a pagilasinan ti pannakabalini ni Yahweh nga imbilinna kenkuana nga aramidenna. **29** Kalpasanna, inummong ni Moises ken Aaron dagiti amin a panglakayen dagiti Israelita. **30** Insa ni Aaron dagiti amin a sasao nga imbag a ni Yahweh kenni Moises. Impakitana pay dagiti pagilasinan ti pannakabalini ni Yahweh iti imatang dagiti tattao. **31** Namati dagiti tattao. Idi nangnggeda a pinailiwi ni Yahweh dagiti

Israelita ken nikitana dagiti pannakaparparigatda, ket nagdumogda ken nagrukbabda kenkuana.

5 Kalpasanan a napasamak dagitoy a banbanag, napan da Moisen ken Aaron kenni Faraon ket kinunada, "Daytoy ti imbagia ni Yahweh, ti Dios iti Israel: 'Palubosam a pumanaw dagiti tattaok, tapno agfiestada para kaniak idiy let-ang.'" 2 Kinuna ni Faraon, "Siasino ni Yahweh? Apay koma a dumngegak iti timekna ken palubosak a pumanaw ti Israel? Saanko nga am-ammo ni Yahweh; maysa pay, saankonto a palubosan a pumanaw ti Israel." 3 Kinunada, "Nakisinnarak kadakami ti Dios dagiti Hebreo. Palubosannakami nga agdalasat iti tallo-nga aldaw a mapan idiy let-ang ken agidator kenni Yahweh a Diosim tapno saan isuna a mangipatulod iti didigra weno kampilan." 4 Ngem kinuna ti ari iti Egipto kadakuada, "Moises ken Aaron, apay nga al-alaenyo dagiti tattao manipud kadagiti trahaboda? Agsiblikayo kadagiti trahaboyo." 5 Kinunada pay, "Adu itan dagiti Hebreo iti datagatayo, ket paspasardengenyu ida kadagiti trahaboda." 6 Iti dayta met laeng nga aldaw, nangted ni Faraon iti bilin kadagiti kapatas ken mangiturturay kadagiti tattao. Kinunada, 7 "Saan a kasla idi, masapul a saanyon a pulos nga ikkan dagiti tattao iti garami a pagaramidda kadagiti ladrilio. Bay-anjo ida a mapan ken agurnong iti garami para kadakuada. 8 Nupay kasta, sapulenyo latta kadakuada iti isu met laeng a bilang dagiti ladrilio kas iti sigud nga inaramidda. Saanyo nga awaten ti basbassit, gapu ta nasadutda. Isu nga umaw-awag ken ibagbagada a, 'Palubosannakami a mapan agidaton iti Diosmi.' 9 Nayunanyo pay ti trabaho dagiti lallaki tapno ituloya daytoy ken saanda a dumngeg kadagiti makaallilaw a sasao." 10 Ket rimmuar ngarud dagiti kapatas ken mangiturturay kadagiti tattao ket pinakaamoanda dagiti tattao. Kinunada, "Daytoy ti imbagia ni Faraon: 'Saananon a pulos a mangted kadakayo iti garami. 11 Masapul a dakayo ti mapan ken mangala iti garami iti sadinoman a pakabirukanyo iti daytoy, ngem saanto a makissayan ti trabahoyo.'" 12 Isu a nagwaras dagiti tattao iti entero a daga ti Egipto tapno agurnong iti garami. 13 Agtultuloy a dagdagdagen dagiti kapatas ida ket kunkunada, "Leppasenyo dagiti trahaboyo, kas idi mait-itd kadakayo ti garami." 14 Kinabil dagiti kapatas ni Faraon dagiti mangiturturay nga Israelita, dagiti isu met laeng a tattao nga inkabilda a mangimaton kadagiti trahabodor. Intultuloy dagiti kapatas a nagsalsaludsod kadakuada, "Apay a saanyo pay a naaramid dagiti amin a ladrilio a naipaaramid kadakayo, uray idi kalman ken ita, kas ti ar-aramidenyo iti napalabas?" 15 Isu a napan dagiti kapatas nga Israelita kenni Faraon ket nagsakaasida kenkuana, kinunada, "Apay a tratratoem iti kastoy a wagas dagiti adipenmo? 16 Awanen a pulos ti garami a mait-itd kadagiti adipenmo, ngem ibagbagada latta kadakami nga, 'Agaramid iti ladrilio!' Dakami, dagiti adipenmo, ket makababil payen ita, ngem basol met laeng dagiti tattao." 17 Ngem kinuna ni Faraon, "Nasadutkayol! Nasadutkayol! Ibagayo, 'Palubosannakami a mapan agidaton kenni Yahweh.' 18 Isu nga ita agsiblikayo kadagiti trahaboyo. Awanen ti maited kadakayo a garami, ngem masapul nga agaramidkayo latta iti isu met laeng a bilang dagiti ladrilio." 19 Nakita dagiti kapatas nga Israelita nga adda dakkil a parikutda idi naibaga kadakuada, "Masapul a saanyo a kissayan ti bilang dagiti ladrilio." 20 Nasabatda ni Moises ken Aaron, nga agtaktakder iti ruar ti palasio, bayat ti ipapanawda manipud kenni Faraon. 21 Kinunada kenni Moises ken ni Aaron, "Makitanakayo koma ni Yahweh ket dusaaennakayo, ta dakayo ti gapuna a kinaguranakami Faraon ken dagiti adipenna. Nangikabilkayo iti kampilan kadagiti imada tapno patayendakan!" 22 Nagsiblikayo ni Moises kenni Yahweh ket kinunada, "Apo, apay a parparigatem dagitoy a tattao? Apay nga imbaonnak? 23 Nanipud idi napanak nakisao kenni Faraon iti naganmo, pinarigtna dagitoy a tattao, ket saanmo pulos a winaya-wayaan dagiti tattao."

6 Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Ita, makitamtido aramidek kenni Faraon. Makitamtido daytoy, ta palubosannido ida a mapan gapu iti mannakabalin nga imak. Gapu iti mannakabalin nga imak, papanawennant ida manipud iti dagana." 2 Nagsao ti Dios kenni Moises ket kinunada kenkuana, "Siak ni Yahweh. 3 Nagparangang kada Abraham, Isaac, ken Jacob a kas Dios a Mannakabalin-amin; ngem babaen iti nagango, a Yahweh, saandak nga am-ammo. 4 Nangaramid met iti tulag kadakuada, tapno maited kadakuada ti daga ti Canaan, ti daga a nagnaedanda a kas saan nga umili, ti daga a nagalla-allanda. 5 Maysa pay, nangngegko ti panagas-asug dagiti Israelita a tinagabu dagiti Egipcio, ket nalajipko ti tulagko. 6 Ngarud, ibagam kadagiti Israelita, "Siak ni Yahweh. Iruarkyonto manipud iti pannakatagabu kadagiti Egipcio, ken wayawaayaankayto manipud kadagiti pannakabalin. Ispalenkayonto babaen iti panangipakit iti pannakabalinko, ken kadagiti nabileg nga aramid iti panangukom. 7 Pagbalinenkyato a tattaok, ken agbalinakto a Diosyo. Maammoanyonto a siak ni Yahweh, ti Diosyo, a nangiruar kadakayo manipud iti pannakatagabu kadagiti Egipcio. 8 Ipankayonto iti daga nga insapsatak nga ited kada Abraham, Isaac, ken Jacob. Itedkonto daytoy kadakayo kas maysa a sanikua. Siak ni Yahweh." 9 Idi imbagia ni Moises daytoy kadagiti Israelita, saanda a dimneggeng kenkuana gapu iti pannakaupayda maipanggep iti napalalo a pannakatagabuda. 10 Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunada, 11 "Mapanmo ibaga kenni Faraon, ti ari ti Egipto, a palubosanna a pumanaw dagiti tattao iti Israel manipud iti dagana." 12 Kinuna ni Moises kenni Yahweh, "No saan a dimneggeng kaniak dagiti Israelita, apay koma a dumngeg kaniak ni Faraon, idinto ta saanak a nalainga nga agsao?" 13 Nagsao ni Yahweh kenni Moises ken Aaron. Nangted isuna kadakuada iti bilin para kadagiti Israelita ken para kenni Faraon, ti ari ti Egipto, tapno mairuar dagiti Israelita manipud iti daga ti Egipto. 14 Dagitoy dagiti mangidadaulo kadagiti babbalay iti am-ammada: dagiti putot a lallaki ni Ruben, ti inauna nga anak ni Israel, ket da Hanoc, Pallu, Hezron, ken Carmi. Dagitoy dagiti kapuonan ti puli ni Ruben. 15 Dagitoy putot a lallaki ni Simeon ket da Jemuel, Jamin, Ohad, Jakin, Zohar, ken Saul—ti anak a lalaki iti maysa a Cananea. Dagitoy dagiti kapuonan ti puli ni Simeon. 16 Nailista ditoy dagiti nagan dagiti putot a lallaki ni Levi, agraman dagiti kaputotanda. Isuda ket da Gerson, Cohat, ken Merari. Nagbiag ni Levi iti 137 a tawen. 17 Dagiti putot a lallaki ni Gerson ket da Libni ken Simei. 18 Dagiti putot a lallaki ni Cohat ket da Amram, Isar, Hebron, ken Uzziel. Nagbiag ni Cohat iti 133 a tawen. 19 Dagiti putot a lallaki ni Merari ket da Mali ken Musi. Nagbalin dagitoy a kapuonan a puli dagiti Levita, agraman dagiti kaputotanda. 20 Inasawa ni Amram ni Jocabed, ti babai a kabsat ti amana. Inyanakna da Aaron ken Moises. Nagbiag ni Amram iti 137 a tawen ken kalpasanna ket natay. 21 Dagiti putot a lallaki ni Isar ket da Kora, Nefeg, ken Zikri. 22 Dagiti putot a lallaki ni Uzziel ket da Misael, Elsanfan, ken Sitri. 23 Inasawa ni Aaron ni Eliseba, putot a babai ni Aminadab, ti kabsat a babai ni Naason. Inyanakna da Nadab ken Abihu, Eleazar ken Itamar. 24 Dagiti putot a lallaki ni Kora ket da Asir, Elkana, ken Abiasaf. Dagitoy dagiti kapuonan dagiti Korahita. 25 Ni Eleazar, ti putot a lalaki ni Aaron, ket inasawa iti maysa kadagiti putot a babbalay ni Putiel. Inyanakna ni Fineas. Dagitoy dagiti mangidadaulo kadagiti babbalay ti amma dagiti Levita, agraman dagiti kaputotanda. 26 Dagitoy dua a lallaki ket da Aaron ken ni Moises a nangibagaan ni Yahweh iti, "Iruaryo dagiti Israelita manipud iti daga ti Egipto, babaen kadagiti bunggoy dagiti mannakigubat a lallaki." 27 Nagsao da Aaron ken Moises iti Faraon, ari ti Egipto, tapno palubosanna ida nga ipanaw dagiti Israelita manipud iti Egipto. Isu met laeng dagitoy a Moises ken Aaron. 28 Idi nagsao ni Yahweh kenni Moises iti daga ti Egipto, 29

kinunana kenkuana, "Siak ni Yahweh. Ibagam kenni Faraon, ari iti Egipcio, dagiti amin nga ibanbanag nga ibagak kenka." 30 Ngem kinuna ni Moises kenni Yahweh, "Saanak a nalaing nga agsao, isu nga apay a dumngeg kaniak ni Faraon?"

7 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Kitaem, pinagbalinka a kasla maysa a dios kenni Faraon. Ni Aaron a kabsatmo ti agbalin a profetam. 2 Ibagamto amin nga ibilinko kenka nga ibagam. Ni Aaron a kabsatmo ti agsao kenni Faraon tapno palubosanna dagiti tattao iti Israel a pumanaw manipud iti dagana. 3 Ngem patangkeneko ti puso ni Faraon, ken ipakitako dagiti adu a pagilasinan iti pannakabalinko, adu a nakaskasdawa iti daga ti Egipcio. 4 Ngem saanto a dumngeg kenka ni Faraon, isu nga iturongko ti imak iti Egipcio ket iruarkonto dagiti bunggoy ti mannakigubatko, dagiti tattaok, dagiti kapututan ni Israel manipud iti daga ti Egipcio babaen iti panangirramid ti dakkel a pannakadusa. 5 Maammoanto dagiti Egipcio a siak ni Yahweh inton iyunnatko ti imak iti Egipcio ken inton iruarko dagiti Israelita manipud kadakuada." 6 Inaramid ngarud da Moises ken Aaron daytoy; inaramidda daytoy kas imbilin ni Yahweh kadakuada. 7 Walo pulo ti tawen ni Moises ken walo pulo ket tallo ti tawen ni Aaron idi nakisaoda kenni Faraon. 8 Kinuna ni Yahweh kada Moises ken Aaron, 9 "No ibaga ni Faraon kadakayo, 'Agaramidkayo iti milagro,' ket ibagamto kenni Aaron, 'Alaem ti bastonmo ket ipuruakmo iti sangoanan ni Faraon, tapno agbalin daytoy nga uleg.'" 10 Ket napan da Moises ken Aaron kenni Faraon, ket inaramidda kas imbilin ni Yahweh. Impuruak ni Aaron ti bastonna iti sangoanan ni Faraon ken dagiti adipenna, ket nagbalin daytoy nga uleg. 11 Kalpasanna, nangayab met ni Faraon kadagiti masirib a lallaki ken kadagiti manggagamud. Inaramidda ti isu met laeng a banag babaen iti panagsalamangkada. 12 Impuruak ti tunggal laraki ti bastonna, ket nagbalin nga uleg dagiti baston. Ngem inalun-on ti baston ni Aaron dagiti ulegda. 13 Napatangken ti puso ni Faraon, ket saan a dimngeg, kas imbagia ni Yahweh. 14 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Natangken ti puso ni Faraon, ket agkedked isuna a mangpalubos kadagiti tattao a pumanaw. 15 Mapanka kenni Faraon iti agsapa inton rummuar isuna a mapan ti danum. Agtakderka iti igid ti karayan a mangsabat kenkuana, ket alaem ti baston a nagbalin nga uleg. 16 Ibagam kenkuana, 'Ni Yahweh, ti Dios dagiti Hebreo ket imbaonnak a mangibaga kenka, 'Palubosam dagiti tattao a pumanaw, tapno makapagdayawda kaniak idiy let-ang. Agingga ita saanka a dimngeg.' 17 Imbagia ni Yahweh daytoy: "Babaen iti daytoy ket maamoam a siak ni Yahweh. Abblataktu ti danum iti Karayan Nilo babaen iti baston nga ig-iggamak, ket agbalinto a dara ti karayan. 18 Matayto dagiti lames nga adda iti karayan, ket bumangsito ti karayan. Saanto a mabalin nga inumen dagiti Egipcio ti danum manipud iti karayan."" 19 Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Ibagam kenni Aaron, 'Alaem ti bastonmo ket iyunnatmo ta imam kadagiti danum ti Egipcio, ken kadagiti karayanda, waig, pagdigusan ken amin a lugnakda, tapno agbalin a dara dagiti danumda. Aramidem daytoy tapno addanton dara iti entero a daga ti Egipcio, uray pay kadagit pagkargaan a kayo ken bato.'" 20 Inaramid da Moises ken Aaron ti imbilin ni Yahweh. Ingngato ni Aaron ti baston ket inablattanna ti danum ti karayan, iti imatang ni Faraon ken dagiti adipenna. Nagbalin a dara ti amin a danum iti karayan. 21 Natay dagiti lames iti karayan, ken nangrugi a bimmangsit ti karayan. Saanen a makainum manipud iti karayan dagiti Egipcio, ken adda dara iti sadinwoman iti daga ti Egipcio. 22 Ngem inaramid dagiti salamangkero ti Egipcio ti isu met laeng a banag babaen iti panagsalamangkada. Isu a napatangken ti puso ni Faraon, ket nagkedked isuna a dumngeg kada Moises ken Aaron, kas imbagia ni Yahweh a mapasamak. 23 Kalpasanna, timmalikod ni Faraon ket napan iti balayna. Saanna pay nga impangag daytoy.

24 Nagkali dagiti amin nga Egipcio iti aglawlaw ti karayan para iti danum a mainum, ngem saanda a mainum ti mismo a danum ti karayan. 25 Pito nga aldaw ti naglabas kalpasan a dinidriga ni Yahweh ti karayan.

8 Kalpasanna, nakisa ni Yahweh kenni Moises, "Mapanka kenni Faraon ket ibagam kenkuana, 'Kinuna ni Yahweh daytoy: "Palubosam a pumanaw dagiti tattao tapno makapagdayawda kaniak. 2 No agkedkedka a mangpalubos kadakuada, parigatektu amin a pagilam babaen kadagiti tukak. 3 Mapunnonto kadagiti tukak ti karayan. Sumrek ken umulidanto iti balaymo, iti silidmo, ken iti pagiddaam. Mapandanto kadagiti balay dagiti adipenmo. Mapandanto kadagiti tattaom, kadagiti paglutoam, ken kadagiti pagmasaam. 4 Darupennakanto dagiti tukak, dagiti tattaom ken dagiti amin nga adipenmo."'" 5 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Ibagam kenni Aaron, 'Iyunnatmo ta imam ken ta bastonmo kadagiti karayan, kadagiti waig, kadagiti lugnak, tapno sumang-at dagiti tukak nga agsaknap iti daga ti Egipcio.' 6 Inynnat ni Aaron ti imana kadagiti danum iti Egipcio, ket simmang-at dagiti tukak a nangsknap iti daga ti Egipcio. 7 Ngem inaramid dagiti salamangkero iti isu met laeng a banag: nangparuarda kadagiti tukak iti daga ti Egipcio. 8 Kalpasanna, pinaayaban ni Faraon da Moises ken Aaron ket kinunana, "Agkararagkayo kenni Yahweh nga ikkatenna dagiti tukak manipud kaniak ken kadagiti tattaok. Ket palubosakto dagiti tattao a mapan, tapno makaidontona kenkuana." 9 Kinuna ni Moises kenni Faraon, "Adda kenka ti gundaway a mangibaga kaniak no kaanoak a rumbeng nga agkararag para kenka, kadagiti adipenmo, ken kadagiti tattaom, tapno maikkat dagiti tukak kenka ken kadagiti balaymo ket agtalainedda laeng iti karayan." 10 Kinuna ni Faraon, "Inton bigat." Kinuna ni Moises, "Maaramid ngarud dayta kas kinunam, tapno maamoam nga awan ti siasinoman a kas kenni Yahweh, a Diosmi. 11 Pumanawto dagiti tukak kenka, kadagiti balaymo, kadagiti adipenmo, ken kadagiti tattaom. Agtalaineddanto laeng iti karayan." 12 Pinanawan da Moises ken Aaron ni Faraon. Kalpasanna, immawag ni Moises kenni Yahweh maipapan kadagiti tukak nga impanna kenni Faraon. 13 Inaramid ni Yahweh kas dinawat ni Moises: natay dagiti tukak kadagiti balay, paraangan ken kataltonan. 14 Inummong dagiti tattao dagitoy a sangsangkamaya kadagiti gabsuon, ket bimmangsit ti daga. 15 Ngem idi makita ni Faraon a nasayaat manen ti kasasaadda, pinatangkenna ti pusona ken saan a dimngeg kada Moises ken Aaron, kas kinuna ni Yahweh nga aramidenna. 16 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Ibagam kenni Aaron, 'Iyunnatmo ta bastonmo ket ablatam ti tapok iti daga, tapno agbalin daytoy a timel iti entero a daga ti Egipcio.' 17 Inaramidda ngarud daytoy: Inynnat ni Aaron ti imana ken ti bastonna. Inablattanna ti tapok iti daga. Kimpet dagiti timel kadagiti tattao ken kadagiti nauyong nga ayup. Nagbalin a timel dagiti amin a tapok iti entero a daga ti Egipcio. 18 Pinadas dagiti salamangkero babaen iti salamangkada a mangpataud kadagiti timel, ngem saanda nabaelan. Tinimel amin a tattao ken dagiti nauyong nga ayup. 19 Kalpasanna, kinuna dagiti salamangkero kenni Faraon, "Ramay ti Dios daytoy." Ngem napatangken ti puso ni Faraon, isu a nagkedked isuna a dumngeg kadakuada. Kas ti kinuna ni Yahweh nga aramiden ni Faraon. 20 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Bumangonka a masapa inton bigat ket agtakderka iti sangoanan ni Faraon kabayatan a sumalsalog isuna iti karayan. Ibagam kenkuana, 'Kinuna ni Yahweh daytoy: Palubosam a mapan dagiti tattao tapno makapagdayawda kaniak. 21 Ngem no saanmo a palubosan dagiti tattaok, mangibaonnakto kadagiti pangen ti ngilaw kenka, kadagiti adipenmo, ken kadagiti tattaom, ken kadagiti balaymo. Mapunnonto kadagiti pangen ti ngilaw dagiti balay dagiti Egipcio, ken mapunnonto iti ngilaw uray ti daga a pagtaktakderanda. 22

Ngem iti dayta nga aldaw tratoek iti naidumduma ti daga iti Gosen, ti daga a pagnanaedan dagiti tattaok, tapno awanto ti pangen ti ngilaw sadiy. Mapasamakto daytoy tapno maammoam a Siak ni Yahweh nya adda iti tengnya iti daytoy a daga. **23** Mangaramidakto ti naggidiatan iti nagbaetaan dagiti tattaok ken dagiti tattaom. Daytoy a pagilasinan ti pannakabalinko ket mapasamak inton bigat.”^{***} **24** Inaramid ngarud ni Yahweh, ket napuskol a pangen ti ngilaw ti napan iti balay ni Faraon ken kadagiti balay dagiti adipenna. Iti entero a daga ti Egipcio, nadadael ti daga gapu kadagiti pangen dagiti ngilaw. **25** Pinaayaban ni Faraon da Moises ken Aaron ket kinuna, “Mapankayo, agidatonkayo iti Diosyo iti bukodmi a daga.” **26** Kinuna ni Moises, “Saan a rumbeng nga aramidenmi dayta, ta dagiti daton nga aramidenmi para kennisi Yahweh ket makarimon kadagiti Egipcio. No agidatonkami iti sangoananda iti makarimon kadagiti Egipcio, saandakami kadi a batoen.” **27** Saan, tallo nga aldaw a panagdaliasat iti let-ang ti masapul nga aramidenmi tapno agidaton kennisi Yahweh a Diosmi, kas imbilinna kadaakami.” **28** Kinuna ni Faraon, “Palubosankayo a mapan ken agidaton kennisi Yahweh a Diosyo idiy let-ang. Saankayo laeng nga umadayo unay. Ken ikararagandak.” **29** Kinuna ni Moises, “Apaman a rumuarak ditoy, Agkararagakto kennisi Yahweh a panawannaka dagiti pangen dagiti ngilaw, sika Faraon, ken dagiti adipenmo ken tattaom inton bigat. Ngem masapul a saannakami manen nga allilawen babaen iti saanmo a panangpalubos kadagiti tattaomi a mapan agidaton kennisi Yahweh.” **30** Rimmur ni Moises iti ayan ni Faraon ket nagkararag kennisi Yahweh. **31** Inaramid ni Yahweh daytoy kas dinawat ni Moises: inikkatna dagiti pangen dagiti ngilaw manipud kennisi Faraon, kadagiti adipenna, ken kadagiti tattaona. Awan ti uray maysa a nabati. **32** Ngem iti daytoy a tiempo pinatangken manen ni Faraon ti pusona, ket saanna a pinalubosan dagiti tattaao a mapan.

9 Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kennisi Moises, “Mapanka kennisi Faraon ket ibagam kenkuana, ‘Ibagbaga daytoy ni Yahweh, ti Dios dagiti Hebreo: ‘Palubosam dagiti tattaao a mapan tapno dayawendak.’” **2** Ngem no saanmo ida a palubosan, no pagtalaedem latta ida, **3** ket iyunnatto ni Yahweh ti imana kadagiti tarakenmo nga ayup idiy kataltalanon, kas kadagiti kaballo, kadagiti asno, kadagiti kamelio, kadagiti pangen ken arbanmo ket mangiyeg daytoy iti nakaro a sakit. **4** Agdumanto ti panangtrato ni Yahweh kadagiti taraken nga ayup dagiti Israelita ken taraken nga ayup dagiti Egipcio: awanto ti matay nga ayup a kukua dagiti Israelita. **5** Nangituding ni Yahweh iti tempo; kinunana, “Aramidekto daytoy a banag iti daga inton bigat.”^{***} **6** Inaramid ni Yahweh daytoy iti sumaruno nga aldaw: natay amin a taraken nga ayup iti Egipcio. Ngem awan ti uray maysa a natay kadagiti ayup dagiti Israelita. **7** Nagdamag-damag ni Faraon no ania ti napasamak, ket adtoy, awan ti natay nga uray maysa nga ayup dagiti Israelita. Ngem natangken ti pusona, isu a saanna a pinalubosan dagiti tattaao a mapan. **8** Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kada Moises ken Aaron, “Mangrakemkayo iti dapu manipud iti orno. Sika, Moises, masapul nga ipuruakmo ti dapu iti angin kabayatan nga agbuybuya ni Faraon. **9** Agbalindanto a napino a tapuk iti entero a daga ti Egipcio. Mangpataudo dagitoy kadagiti kapuyo ken sugat a mangdidigra kadagiti tattaao ken kadagiti ayup iti entero a daga ti Egipcio.” **10** Isu a nangala da Moises ken Aaron iti dapu manipud iti orno ket nagtakderda iti sangoanen ni Faraon. Kalpasanna, impurual ni Moises ti dapu iti angin. Mangpataud dagiti dapu kadagiti a kapuyo ken sugat kadagiti tattaao ken ayup. **11** Saan a nabaelan a supringen dagiti salamangkero ni Moises gapu kadagiti kapuyo; gapu ta nagkappuyoda ken dagiti amin a dadduma pay nga Egipcio. **12** Pinatangken ni Yahweh ti puso ni Faraon, isu a saan a dimneggis isuna kada Moises ken Aaron. Daytoy ket kas ti imbagia ni Yahweh kennisi Moises nga aramiden ni Faraon.

13 Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kennisi Moises, “Bumangonka a masapa inton bigat, agtakderka iti sangoanen ni Faraon, ket ibagam kenkuana, ‘Kinuna daytoy ni Yahweh, ti Dios dagiti Hebreo: ‘Palubosam a mapan dagiti tattaao tapno makapagdayawda kaniak.’” **14** Ta iti daytoy a tiempo ibaonko amin a didigrak kenka, kadagiti adipenmo ken kadagiti tattaom. Aramidek daytoy tapno maamoanyo nga awan ti siasinoman a kas kaniak iti entero a lubong. **15** Ita, inyunnatko koman ti imak ket dinusaka ken dagiti tattaom iti sakit, ket napukawkayo koman manipud iti daga. **16** Ngem daytoy iti makagapu a pinalubosankayo nga agbiag: tapno maipakitak ti pannakabalinko kadakayo, tapno maiwaragawag ti naganko iti entero a lubong. **17** Ipanpannakkkelmo latta ti bagim maibusor kadagiti tattaak babaen iti saanmo a panangpalubos kadaakuada. **18** Dumnggeka! Inton bigat iti kastoy nga oras mangiyegak iti nakapigpisga a bagyo ti uraro, a saan pay a nakita iti Egipcio manipud iti aldaw a nangrugi daytoy aqgingga ita. **19** Ita ngarud, mangibaonka kadagiti lallaki ket alaenda dagiti tarakenyo nga ayup ken amin a banbanag nga adda iti kataltalanon ket ipanyo iti natalged a lugar. Agtupakto ti uraro kadagiti tattaao ken ayup nga adda iti tatalalon a saan a naiyawid, ket mataydanto.”^{***} **20** Ket nagdardaras dagiti adipen ni Faraon a namati iti mensahe ni Yahweh a nangiyawid kadagiti tagabu ken tarakenda nga ayup kadagiti balayda. **21** Ngem binaybayaan dagiti saan a nangipangang iti mensahe ni Yahweh dagiti tagabu ken dagiti tarakenda nga ayup iti kataltalanon. **22** Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kennisi Moises, “Iyunnatmo ta imam nga agturon iti tangatang tapno agtudo iti uraro iti amin a daga ti Egipcio, kadagiti tattaao, kadagiti ayup, ken kadagiti amin a mulmula iti kataltalanon iti entero a daga ti Egipcio.” **23** Inyunnat ni Moises ti bastonna nga agturon iti tangatang, ket nangibaon ni Yahweh iti gurruod, uraro, ken kimat iti daga. Pinagtudona pay iti uraro iti daga ti Egipcio. **24** Isu a nagtudo ti uraro ken napakuyogan iti kimat, nakaro unay, a saan pay a napadpadasan iti entero a daga ti Egipcio manipud idi nagbalin a nasion daytoy. **25** Iti entero a daga ti Egipcio, tinupakan ti uraro dagiti amin nga adda iti kataltalanon, dagiti tattaao ken dagiti ayup. Dinadael daytoy ti tunggal mula iti kataltalanon ken tinukkol daytoy ti tunggal kayo. **26** Iti laeng daga ti Gosen, a pagnanaedan dagiti Israelita, ti awan uraron. **27** Ket nangibaon ni Faraon kadagiti lallaki a mangayab kada Moises ken Aaron. Kinunana kadaakuada, “Nagbasolak ita. Nalinteg ni Yahweh, ket managdakdakesak ken dagiti tattaok. **28** Agkararagkayo kennisi Yahweh, gapu ta napigisa unay ti gurruod ken adu-unay ti uraro. Palubosankayon, ken saankayonton nga agnaed ditoy.” **29** Kinuna ni Moises kenkuana, “Apaman a panawak ti siudad, iyunnatkonto dagiti imak kennisi Yahweh. Agsardengto ti gurruod, ken awanton ti uraro. Iti daytoy a wagas maammoanyonto a kukua ni Yahweh ti lubong. **30** Ngem kenka ken kadagiti adipenmo, ammok a saanyo pay laeng a pudpudlo a daydayawen ni Yahweh a Dios. **31** Ita, nadadael dagiti lino ken dagiti sebada, ta natangkenen dagiti dawa ti sebada, ken nakabuselen dagiti lino. **32** Ngem saan a nadadael dagiti trigo ken senteno gapu ta maud-udi ti panagdawada. **33** Idi pinanawan ni Moises ni Faraon ken ti siudad, iyunnatna dagiti imana kennisi Yahweh; nagsardengti gurruod ken dagiti uraro, ken nagsardengen ti tudo. **34** Idi nakita ni Faraon a nagsardengen ti tudo, uraro, ken gurruod, nagbasol manen isuna ken pinatangkenna ti pusona, ken uray pay dagiti adipenna. **35** Napatangken ti puso ni Faraon, isu a saanna a pinalubosan a mapan dagiti tattaao ti Israel. Kastoy ti wagas nga imbagia ni Yahweh kennisi Moises nga aramiden ni Faraon.

10 Kinuna ni Yahweh kennisi Moises, “Mapanka kennisi Faraon, gapu ta pinatangkenko ti pusona ken dagiti puso dagiti adipenna. Inaramidko daytoy tapno ipakitak dagitoy a pagilasinan

ti pannakabalinko kadakuada. 2 Inaramidko pay daytoy tapno maibagam kadagit annak ken appokom dagiti banbanag nga inaramidko, no kasano kagubsang ti panangtratok iti Egjipto, ken no kasano ti panangitedko kadagit nadumaduma a pagilasinan ti pannakabalinko kadakuada. Iti daytoy a wagas, maammoanyonto a Siak ni Yahweh." 3 Isu a napan da Moises ken Aaron kenni Faraon ket kinunada kenkuana, "Ni Yahweh, ti Dios dagiti Hebreo, imbagana daytoy: 'Kasano pay kabayag iti panagkedkedmo nga agpkumbaba iti sangoanak? Palubosam a mapan dagiti tattaok tapno makapagdayawda kaniak. 4 Ngem no agkedkedka a mangpalubos kadagit tattaok, dumngegka, inton bigat, mangjiegkto kadagit dudon iti dagam. 5 Abbongandanto ti rabaw ti daga tapno awanto ti siasinoman a makakita iti daga. Kanendanto dagiti aniaman a nabati a nakalasat manipud ti uraro. Kanendanto pay iti tunggal kayo a dimmakkil para kadakayo kadagit talon. 6 Punoendanto dagiti balayyo, dagiti balay dagiti amin nga adipenyo, ken dagiti amin nga Egjipcio—maysa a banag a saan pay a pulos a nakita ti amayo wenco apongyo, nga awan pay a pulos ti nakakita sipud pay ti aldaw nga addada iti rabaw ti daga ajinggga iti agdama nga aldaw." Ket pinanawan ni Moises ni Faraon. 7 Kinuna ti adipen ni Faraon kenkuana, "Kasano pay kabayag nga agbalin a peggad daytoy a tao kadatayo? Palubosam dagiti Israelita a mapan tapno makapagdayawda kenni Yahweh a Diosda. Saanmo pay kadi a maamiris a nadadaelen ti Egjipto?" 8 Naayaban manen da Moises ken Aaron kenni Faraon, a nagkuna kadakuada," Inkayo dayawen ni Yahweh a Diosyo. Ngem siasinonto dagiti tattao a mapan?" 9 Kinuna ni Moises, "Mapankaminto a kuduami dagiti ubbingmi ken agraman dagiti nataenganmi, dagiti annakmi a lallaki ken babbai. Mapankaminto agraman dagiti arbanmi, ken dagiti tarakenmi ta masapul a mangaramidkami iti fiesta para kenni Yahweh." 10 Kinuna ni Faraon kadakuada, "Pudno koma nga adda ni Yahweh kadakayo, no palubosankayo ken dagiti annakyo. Kitaenyo, adda sumagmamano a kinadakes iti panunoto. 11 Saan! Dakayo laeng a lallaki ti mapan, ken agdayaw kenni Yahweh, ta dayta ti katayot." Ket napapanaw da Moises ken Aaron iti imatang ni Faraon. 12 Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Iyunnatmo ta imam nga agturonig ti daga iti Egjipto kadagit dudon, tapno mapanda iti daga ti Egjipto ket kanenda t tunggal mula iti daytoy, amin a banag nga imbatit ti uraro." 13 Inunnat ni Moises ti sarukodna nga agturonig iti daga ti Egjipto, ket nangiyeg ni Yahweh iti angin ti daya nga agturonig iti entero a daga iti agmalem ken agpatnag. Kabigatanna, inyeg ti angin ti daya dagiti dudon. 14 Napan dagiti dudon iti entero a daga ti Egjipto ket dinadælda amin a paset daytoy. Adu unay a dudon a saan pay a pulos a dimteng iti daga ken saanton a pulos a makita manen. 15 Inabbonganda ti rabaw iti entero a daga isu a simmipnget. Kinnanda ti tunggal mula iti daga ken amin a bunga dagiti kayo nga imbatit ti uraro. Iti entero a daga iti Egjipto, awan ti nabati a nalangto a mula, wenco aniaman a kayo wenco mula kadagit talon. 16 Kalpasanna, dagus a pinaayaban ni Faraon da Moises ken ni Aaron ket kinunana, "Nagbasolak kenni Yahweh a Diosyo ken kadakayo. 17 Ita ngarud, pakawanenyo ti basolko iti daytoy a tiempo, ken agkararagkayo kenni Yahweh a Diosyo tapno iyadayona daytoy nga ipapatay kaniak." 18 Pinanawan ngarud ni Moises ni Faraon ken nagkararag kenni Yahweh. 19 Nangiyeg ni Yahweh ti nakapigpigsa nga angin ti laud a nangikkat kadagit dudon ken inturongna ida iti Baybay dagiti Runo; awan ti uray maysa a dudon ti nabati iti amin a masakupan iti Egjipto. 20 Ngem pinatangken ni Yahweh ti puso ni Faraon, ket saan a pinalubosan ni Faraon a mapan dagiti Israelita. 21 Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Iyunnatmo ta imam nga agturonig iti tangatang, tapno maaddaan iti kinasipnget ti entero a daga iti

Egypto, kinasipnget a mariknada." 22 Inunnat ni Moises ti imana nga agturonig iti tangatang, ket nagsipnget ti entero a daga ti Egjipto iti tallo nga aldaw. 23 Saanda a makapagkikinita; awan ti pimmanaw iti balayna iti tallo nga aldaw. Nu pay kasta, adda lawag iti lugar a pagpanaedan dagiti Israelita. 24 Pinaayaban ni Faraon ni Moises ket kinunana, "Inkayo dayawen ni Yahweh. Mabalin a kumuyog kadakayo a mapan uray dagiti pamiliyo, ngem masapul a mabati dagiti arban ken tarakenyo." 25 Ngem kinuna ni Moises, "Masapul nga ikkanakami met kadagit ayup para kadagit daton ken daton a mapuoran tapno makaidatonkami kenni Yahweh a Diosmi. 26 Masapul nga ikuyogmi met dagiti tarakenmi nga ayupay; awan ti uray maysa a mabati kadakuada, ta masapul nga alaenmi dagitoy nga agdayaw kenni Yahweh a Diosmi. Ta saanmi pay nga ammo ti masapul a pangdayawmi kenni Yahweh ajinggga a makasangpetkami sadiay." 27 Ngem pinatangken ni Yahweh ti puso ni Faraon, ken saanna ida a palubosan a mapan. 28 Kinuna ni Faraon kenni Moises, "Adaywanna! Agannadka maipanggep iti maysa a banag, a saanka nga agpakita manen kaniak, ta ti aldaw a makitam ti rupak, mataykanto." 29 Kinuna ni Moises, "Sika a mismo ti nagsao. Saakonto a makita manen ti rupam."

11 Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Adda pay ti maysa a didigra nga iyegko kenni Faraon ken iti Egjipto. Kalpasan dayta, palubosannakayontu a pumanaw manipud ditoy. Inton palubosannakay, papanawennakayontu a naan-anay. 2 Bilinem dagiti tattao a dumawat ti tunggal lalaki ken babai iti alahas a pirak ken balitok iti kaarrubada. 3 Ita, inaramid ti Dios a nagagar dagiti Egjipcio a mangay-ayo kadagit Israelita. Maysa pay, nakaay-ayo unay ti lalaki a ni Moises iti imatang dagiti adipen ni Faraon ken kadagit tattao iti Egjipto. 4 Kinuna ni Moises, "Kinuna ni Yahweh daytoy: 'Inton tengnga ti rabii, mapanakto iti entero nga Egjipto. 5 Matayto amin nga inauna nga annak iti daga ti Egjipto, manipud iti inauna nga anak ni Faraon, nga agtugtugaw iti tronona, ajinggga iti inauna nga anak ti tagabu a babai nga adda iti likudan ti paggilingan nga aggiligling, ken dagiti amin nga inauna nga annak dagiti taraken nga ayup. 6 Ket addanto ti napigsa a panagdung-aw iti entero a daga ti Egjipto, a saan pay a napamasak wenco saanto a pulos a mapasamak manen. 7 Ngem awanto ti uray aso nga agtaul iti aniaman kadagit tattao ti Israel, iti tao man wenco narungst ngayay. Iti daytoy a wagas, maammoanyonto nga agduma ti panangtratok kadakayo nga Egjipcio ken kadakayo nga Israelita.' 8 Amin dagitoy nga adipenmo, Faraon, umaydanto ket agrukbabda kaniak. Ibagadanto, "Inkayo, sika ken amin a tattao a sumursurot kenka!" Kalpasan dayta pumanawakto." Ket pinanawanana ni Faraon a kasta unay ti pungtota. 9 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Saanto a dumngeg kenka ni Faraon. Mapasamak daytoy tapno agaramidako kadagit adu a nakakaskasdaaw a banbanag iti daga ti Egjipto." 10 Inaramid amin da Moises ken Aaron dagitoy a nakakaskasdaaw a banbanag iti sangoanan ni Faraon. Ngem pinatangken ni Yahweh ti puso ni Faraon, ket saan a pinalubosan ni Faraon a rummuar iti dagana dagiti tattao ti Israel.

12 Nagsao ni Yahweh kada Moises ken Aaron idiy daga ti Egjipto. Kinunana, 2 "Daytoy a bulan ket ti rugi dagiti bulan para kadakayo, ti umuna a bulan ti tawen kadakayo." 3 Ibagayo iti taripnong ti Israel, "Iti maika-sangapulo nga aldaw iti daytoy a bulan, masapul a mangala ti tunggal maysa kadakuada iti karnero wenco urbon a kalding para kadakuada, aramiden daytoy iti tunggal pamiliya, maysa a karnero para iti tunggal sangkabalayan. 4 No ti bumalay ket bassit unay para iti karnero, mangala ti lalaki ken ti kaarrubana iti karne ti karnero wenco urbon a kalding nga umdas para iti bilang dagiti tattao. Masapul nga umanay daytoy a kanen ti

tunggal maysa, isu a nasken nga alaenda ti karne nga umanay a kanenda amin. **5** Masapul nga awan ti tulaw ti karnero wenco ubing a kaldingyo, maysa ti tawenna a kaklian. Mabalinkayo a mangala iti maysa kadagit karnero wenco kalding. **6** Masapul nga aywananyo daytoy agingga iti maika-sangapulo ket uppata ngalidaw iti dayta a bulan. Kalpasanna, masapul a patayen ti sibubukel a taripnongti Israel dagitoy nga ayup iti sumipnget. **7** Masapul a mangalakayo iti dara ket ikabilyo daytoy kadagit dua a poste ti ridaw ken iti ngatoen ti hamba ti ridaw dagiti babbalay a pangananyonto iti karne. **8** Masapul a kanenyo ti karne iti dayta a rabii, kalpasan a maitunoyo nga umuna daytoy iti apuy. Ikaanyo daytoy iti tinapay nga awan lebadurana, ken ikaanyo daytoy iti napait a mulmula. **9** Saanyo a kanen daytoy a saan a naluto wenco naipaburek iti danum. Ngem ketdi, itunoyo daytoy iti apuy nga adda ti ulo, saksaka ken dagiti nagunegna. **10** Masapul nga awan ti aniaman nga itiddayo agingga iti bigat. Masapul a puorany ti aniaman a natiddayo iti bigat. **11** Kastoy ti masapul a pannanganyo: nakabarikeskayo, nakasapatos ken iggemyo ti sarrukodyo. Masapul a darasenyo daytoy a kanen. Ilalabas daytoy ni Yahweh. **12** Ibagbaga ni Yahweh daytoy: Mapanakto iti entero a daga ti Egipcio iti dayta a rabii ket rautek amin nga inauna nga anak ti tao ken ayup iti daga ti Egipcio. Iyegkonto ti pannakadusa kadagit amin a dios ti Egipcio. Siak ni Yahweh. **13** Agbalinto a pagilasinan kadagit babbalayyo ti dara para iti iyuumayko kadakayo. Inton makitak ti dara, labsankayonto inton rautek ti daga ti Egipcio. Saanto nga umay kadakayo daytoy a didigra ket saannakayonto a madadael. **14** Agbalinto daytoy nga aldaw a pakalaglagipan para kadakayo, a masapul a ngilinenyo a kas fiesta para kenni Yahweh. Paglinteganto daytoy a kankanayon kadakayo, kadagit amin a henerasion dagiti tattaoyo, a masapul a ngilinenyo daytoy nga aldaw. **15** Mangankayonto iti tinapay nga awan lebadurana bayat iti pito nga aldaw. Iti umuna nga aldaw, ikkatenyonto ti lebadura manipud kadagit babbalayyo. Ti siasinoman a mangan iti tinapay nga adda lebadurana manipud iti umuna nga aldaw agingga iti maika-pito nga aldaw, dayta a tao ket masapul a maikkat manipud iti Israel. **16** Addanto iti gimonong maipaay kaniak iti umuna nga aldaw ken addanto manen iti kasta met laeng a panagtitonpit iti maika-pito nga aldaw. Awantu ti trabaho a maaramid kadagitoy nga al-aldaw malaksiit iti pangaluto para iti kanen ti tunggal maysa. Masapul a dayta laeng ti trabaho nga aramidenyo. **17** Masapul a ngilinenyo daytoy a Fiesta ti Tinapay nga Awan Lebadurana gapu ta daytoy ti aldaw nga impanawko dagiti tattaoyo, dagiti buybuyot, manipud iti daga ti Egipcio. Isu a masapul a ngilinenyo daytoy nga aldaw iti entero a henerasion dagiti tattaoyo. Paglinteganto daytoy a kankanayon para kadakayo. **18** Masapul a mangankayo iti tinapay nga awan lebadurana manipud iti sumipnget iti maika-sangapulo ket uppata ngalidaw iti umuna a bulan ti tawen agingga iti sumipnget iti maika-duapulo ket maysa nga aldaw iti dayta a bulan. **19** Kabayatan dagitoy a pito nga aldaw, masapul nga awan ti masarakan a lebadura kadagit babbalayyo. Ti siasinoman a mangan iti tinapay nga adda lebadurana ket masapul a maikkat manipud kadagit tattaoto ti Israel, gan-gannaet man dayta a tao wenco maysa a tao a naiyanak iti dagayo. **20** Masapul nga awan ti kanenyo nga adda lebadurana. Sadinoman ti pagnaedanyo, masapul a mangankayo iti tinapay nga awan lebadurana.” **21** Inayaban ngarud ni Moises dagiti amin a panglakayen ti Israel ket kinunana kadakuada, “Mapankayo ket mangilikayodagiti karnero wenco urbon a kalding nga umanay a kanen dagiti pamilyayo ket patayenyo ti karnero a maipaay iti Ilalabas. **22** Kalpasanna mangalakayo iti sangareppet a hisopo ket isawsawyoy daytoy iti dara nga adda iti palanggana. Ipunasyo ti dara nga adda iti palanggana iti ngatoen ti hamba ti ridaw ken kadagit dua a postena. Masapul

nga awan ti rumuar kadakayo iti ridaw agingga iti bigat. **23** Ta lumabasto ni Yahweh a mangraut kadagit Egipcio. Inton makitana ti dara iti ngatoen ti hamba ti ridaw ken kadagit dua a poste ti ridaw, labsannanto ti ridawyo ket saanna a palibusan ti mangdaddadael a sumrek kadagit babbalayyo a mangraut kadakayo. **24** Masapul a ngilinenyo daytoy a pasamak. Paglinteganto daytoy a kankanayon kadakayo ken kadagit kaputotanya. **25** Inton sumrekkyo iti daga nga itedto ni Yahweh kadakayo, kas inkarina nga aramiden, masapul a ngilinenyo daytoy nga aramid iti panagdayaw. **26** Inton saludsudendakayo dagiti annaky, ‘Ania ti kayat a sawen daytoy nga aramid iti panagdayaw?’ **27** ket masapul nga ibagayo, ‘Daytoy ti daton ti llalabas ni Yahweh, gapu ta linabsan ni Yahweh dagiti babbalay dagiti Israelita idiy Egipcio idi rinautna dagiti Egipcio. Winawayawaanna dagiti bumalaymi.’” Kalpasanna, nagdumog dagiti tattao ket dinaydayawda ni Yahweh. **28** Napan dagiti Israelita ket inaramidda nga apag-isu kas imbilin ni Yahweh kada Moises ken Aaron. **29** Napasamak iti tengnga ti rabii a rinata ni Yahweh dagiti amin nga inauna idiy daga ti Egipcio, manipud iti inauna nga anak ni Faraon, a nagtugaw iti tronona, aginggana iti inauna nga anak ti tao nga adda iti pagbaludan ken amin nga inauna nga anak dagiti dingwen. **30** Bimmangon ni Faraon iti rabii - isuna, dagiti adipenna, ken amin nga Egipcio. Adda iti napigsa a panagan-anugog idiy Egipcio gapu ta awan ti balay idiy nga awan natayna. **31** Inayaban ni Faraon ni Moises ken ni Aaron iti rabii ket kinunana, “Inkayo, pumanawkayon manipud kadagit tattaok, dakayo ken dagiti Israelita. Mapankayo ket dayawenyo ni Yahweh, a kas imbagayo a kayatyo nga aramiden. **32** Alaenyo dagiti arban ken pangenyen, a kas kunayo, ket mapankayo, ken bendisionandak met.” **33** Agdardaras unay dagiti Egipcio a mangapanwan kadakuada manipud iti dagada, ta kinunada, “Mataykami aminen.” **34** Innala ngarud dagiti tattao dagiti masada nga awan laukna a lebadura. Nakagaluten dagiti pagmasaan a mallukong kadagit kawesda ken kadagit abagada. **35** Ita, inaramid dagiti tattao ti Israel ti imbaga ni Moises kadakuada. Dinawatanda dagiti Egipcio kadagit pirak, balitok ken kawkawes. **36** Pinagagar ni Yahweh dagiti Egipcio a mangay-ayo kadagit Israelita. Isu nga inted dagiti Egipcio ti aniaman a dinawatda. Iti daytoy a wagas, sinamsam dagiti Israelita dagiti aniaman nga adda kadagit Egipcio. **37** Nagdaliasat dagiti Israelita manipud Rameses agingga iti Sucot. Agarup 600, 000 a lallaki ti bilangda, a mainayon pay dagiti babbai ken ubbing. **38** Kimmuyog pay kadakuada ti nadumaduma a saan nga Israelita, a tugotida dagiti arban ken pangen, adu unay a bilang dagiti dingwen. **39** Naglulota iti tinapay nga awan lebadurana iti masa nga intugotda manipud Egipcio. Awan lebadurana gapu ta napapanawda manipud Egipcio ket saanda a mabalin nga itantan tapno mangisagana iti taraon. **40** Nagnaed dagiti Israelita idiy Egipcio iti 430 a tawen. **41** Iti ileleppas iti 430 a tawen, iti dayta a mismo nga aldaw, rimuar amin dagiti buyot ni Yahweh manipud iti daga ti Egipcio. **42** Daytoy ti rabii a masapul a agtalinaed a siriring, para kenni pananggipanaw ni Yahweh kadakuada iti daga ti Egipcio. Daytoy ket rabii ni Yahweh a masapul a ngilinen ti amin nga Israelita iti entero a henerasion dagiti tattaoda. **43** Kinuna ni Yahweh kada Moises ken Aaron, “Adtoy ti annururen para iti Ilalabas: awan ti gan-gannaet a mabalin a makibingay a mangan iti daytoy. **44** Nupay kasta, tunggal tagabo dagiti Israelita, a nagatang, mabalinna a mangan iti daytoy kalpasan a makugiyto isuna.” **45** Masapul a saan a mangan dagiti gan-gannaet ken dagiti matangtangdanan nga adipen iti uray ania iti taraon. **46** Masapul a kanen ti taraon iti maymaysa a balay. Masapul a saanyo nga iruar iti balay ti aniaman kadagit karne, ken masapul a saanyo a tuktukkulen ti aniaman a tulangna daytoy. **47** Masapul a ngilinen dagiti amin a tattao ti Israel ti fiesta. **48** No adda ti makipagnanaed kadakayo a gan-gannaet

ket kayatna a ngilinen ti llalabas para kenni Yahweh, masapul a makugit dagiti amin a lallaki a kabagianna. Ket mabalinto isunun nga umay ket ngilinenra daytoy. Agbalinto isuna a kasla kadagiti tattao a naiyanak iti daga. Nupay kasta, saan a mabalin a mangan ti saan a nakugit a tao iti aniaman iti taraoen. **49** Daytoy a linteg ket maipakat met laeng para kadagiti naipasngay iti dayta a daga ken kadagiti gan-gannaet a makipagnanaed kadakayo.” **50** Inaramid ngarud dagiti amin nga Israelita ti imbilin ni Yahweh kada Moises ken Aaron. **51** Napasamak iti dayta nga aldaw nga impanaw ni Yahweh dagiti buyot ti Israel manipud iti daga ti Egjito.

13 Nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **2** “Idatonmo kaniak dagiti amin nga inauna nga anak, tunggal inauna nga anak a lalaki kadagiti Israelita, tattao ken ayup. Kukuak dagiti inauna.” **3** Kinuna ni Moises kadagiti tattao, “Imulay daytoy nga aldaw kadagiti panunoto, ti aldaw a pimmanawkayo manipud Egjito, manipud iti balay ti pannakatagabu, ta impanawnakayo ni Yahweh manipud iti daytoy a lugar babaen iti napigsa nga imana. Awan ti tinapay nga adda lebadurana ti mabalin a kanen. **4** Rumuarkayo manipud Egjito iti daytoy nga aldaw, iti bulan ti Abib. **5** Inton ipannakayo ni Yahweh iti daga dagiti Cananeo, Heteo, Amorro, Hebeo, ken dagiti Jebuseo, ti daga nga inkarina kadagiti kapuonanyo nga itedna kadakayo, daga a kasla agay-ayus ti gatas ken diro - ket masapul a ngilinenyo daytoy nga aramid a panagdayaw iti daytoy a bulan. **6** Iti pito nga aldaw, masapul a mangankayo iti tinapay nga awan lebadurana; iti maika-pito nga aldaw, addanto iti padaya a pammadayaw kenni Yahweh. **7** Ti tinapay nga awan lebadurana ti masapul a kanen bayat iti pito nga aldaw; masapul nga awan ti makita a tinapay nga adda lebadurana kadakayo. Masapul nga awan ti makita a lebadura kadakayo iti uray sadinoman iti uneg dagiti beddengyo. **8** Iti dayta nga aldaw, ibagayonto kadagiti annaky, ‘Daytoy ket gapu iti inaramid ni Yahweh kaniak idi pimmanawak manipud Egjito.’ **9** Agbalinto daytoy a palajip kadakayo dita imayo, ken palajip kadakayo dita mugingyo. Daytoy ket tapno ti linteg ni Yahweh ket adda koma dita ngiwatyo, ta impanawnakayo ni Yahweh manipud Egjito babaen iti napigsa nga imana. **10** Ngarud, masapul a tinawenyo nga aramiden daytoy a paglintegan iti naituding a tiempona. **11** Inton iyegnakyu ni Yahweh iti daga dagiti Cananeo, kas insapatanra kadakayo ken kadagiti kapuonanyo, ken inton itedna ti daga kadakayo, **12** masapul nga ilasinyo para kenkuana ti tunggal inauna nga anak ken ti umuna nga anak dagiti ayupyo. Kukuantu ni Yahweh dagiti lallaki. **13** Tunggal inauna nga asno ket masapul a masukanan iti karnero. Ngem no saanyo a kayat daytoy a sukatana, masapul ngarud a tukkolenyti tengnedna. Ngem iti tunggal inauna nga anak a lalaki kadagiti annaky a lalaki - masapul a subbotenyu ida. **14** Inton saludsudennakayo ti anaky a lalaki, ‘Ania ti kayatna a sawen daytoy?’ ket masapul nga ibagayo kenkuana, ‘Babaen iti napigsa nga ima nga impanawnakami ni Yahweh iti Egjito, manipud iti balay ti pannakatagabu. **15** Idi sipapatangken a nagkedek ni Faraon a mangpalubos kadakami, pinatay ni Yahweh amin nga inauna nga annak idiy daga ti Egjito, dagiti inauna nga anak dagiti tattao ken dagiti ayup. Dayta ti gapuna nga idatonko kenni Yahweh amin nga inauna nga anak a lalaki dagiti ayup, ken no apay a subbotek dagiti inauna kadagiti annakk a lalaki.’ **16** Agbalinto daytoy a palajip dita imayo, ken palajip dita mugingyo, ta impanawnakayo ni Yahweh iti Egjito babaen iti napigsa nga imana.” **17** Idi pinalubasan ni Faraon dagiti tattao, saan ida nga inturong ti Dios iti dalan a mapan iti daga dagiti Filisteo, uray no asideeng dayta a daga. Ta kinuna ti Dios, “Amangan no agbaliw ti panunot dagiti tattao inton mapadasanda ti makigubat ket agsublida idiy Egjito.” **18** Inlikaw ngarud nga inturong ti Dios dagiti tattao idiy let-ang a mapan idiy

Babay dagiti Runo. Simmang-at dagiti Israelita manipud Egjito a nakasagana a makigubat. **19** Intugot ni Moises dagiti tulang ni Jose, ta siinget a pinagsapata ni Jose dagiti Israelita ket kinunana, “Awan duadua nga ispalennakayo ti Dios, ket masapul nga itugotyo dagiti tulangko.” **20** Nagdaliasat dagiti Israelita manipud Succot ket nagkampoda idiy Etam idiy pungto ti let-ang. **21** Adda ni Yahweh iti sangoananda iti aldaw babaen iti kasla adigi nga ulep a mangiturong kadakuada iti dalan. Iti rabii, adda isuna babaen iti kasla adigi nga apuy a manglawag kadakuada. Iti daytoy a wagas, makapagdaliasatda iti aldaw ken iti rabii. **22** Saan nga inikkat ni Yahweh kadagiti tattao ti kasla adigi nga ulep iti aldaw ken kasla adigi nga apuy iti rabii.

14 Nakisarita ni Yahweh kenni Moises: **2** “Ibagam kadagiti Israelita a masapul nga agsublida ken agkampoda sakbay iti Pi Hahirot, ti nagbaeten ti Migdol ken iti baybay, sakbay iti Baal Zefon. Masapul nga agkampokayo iti abay ti baybay iti bangir iti Pi Hahirot. **3** Ibaganto ni Faraon maipanggep kadagiti Israelita, ‘Agallallada iti daga. Linappedan ida ti let-ang.’ **4** Patangkenekto ti puso ni Faraon, ket kamatenntanto ida. Maidaydayawako gapu kenni Faraon ken kadagiti amin nga armadana. Maammoanto dagiti Egjipcio a siak ni Yahweh.” Isu a nagkampo dagiti Israelita a kas naibilin kadakuada. **5** Idi naibaga iti ari ti Egjito a nakapanawen dagiti Israelita, nagbaliw ti panunot ni Faraon ken dagiti adipenna maibusor kadagiti tattao. Kinunada, “Ania ti inaramidtayo a pinalubosantyo dagiti Israelita a mawayawayaan iti panagtrahahoda para kadatayo?” **6** Ket impaisagana ni Faraon dagiti karwahena ket inkuyogna dagiti armadana. **7** Inkuyogna dagiti innem a gasut a napili a karwahena ken dagiti dadduma a karwahena ti Egjito, nga addaan amin kadagiti opisial. **8** Pinatangken ni Yahweh ti puso ni Faraon, ti ari ti Egjito, ket kinamatna dagiti Israelita. Ita, nagballigi a nakapanaw dagiti Israelita. **9** Ngem kinamat ida dagiti Egjipcio a kaduwa dagiti amin a kabalyo ken karwahena, dagiti kumakabalyo ken dagiti armadana. Naabutanda dagiti Israelita a nagkampo iti igid ti baybay iti asideg ti Pi Hahirot, sakbay iti Baal Zefon. **10** Idi umas-asidegen ni Faraon, kimmitta dagiti Israelita ket nakigtotda. Magmagna dagiti Egjipcio a sumarsaruno kadakuada, ket nagbutengda. Immawag dagiti Israelita kenni Yahweh. **11** Imbagada kenni Moises, “Gapu kadi ta awan iti pangitaneman idiy Egjito, isu nga inkuyognakami nga umadayo tapno matay iti let-ang? Apay a kastoy ti panangtratom kadakami, nga impanawdakami idiy Egjito? **12** Saan aya a daytoy ti imbagami idiy Egjito? Imbagami kenka, ‘Panawandakami, tapno makapagtrahahokami para kadagiti Egjipcio. Nasaysayaat pay koma para kadakami nga agrabaho kadakuada ngem ti matay iti let-ang.’ **13** Kinuna ni Moises kadagiti tattao, ‘Saankayo nga agbuteng. Agtakderkayo laeng ket kitaenyo ti panangispal ni Yahweh kadakayo iti daytoy ngal aldaw. Ta saanyonton pulos a makita pay dagiti Egjipcio a makitkitayo iti daytoy nga aldaw. **14** Ni Yahweh ti makiranget para kadakayo, ket agtakderkayo laeng.’ **15** Ket kinuna ni Yahweh kenni Moises, ‘Apay a sika, Moises kanayonka nga umaw-awag kaniak? Ibagam kadagiti Israelita nga ituloya iti magna.’ **16** Ingatomti sarrukodmo, iyunnatmo dayta imam iti baybay ken gudualem daytoy iti dua, tapno makapagna dagiti tattao iti Israel a mapan iti baybay babaen iti namaga a daga. **17** Agsiputkayo ta patangkenekto ti puso dagiti Egjipcio tapno sumarunoda kadakayo. Maidaydayawako gapu kenni Faraon ken kadagiti amin nga armadana, kadagiti karwahena, ken kadagiti kumakabalyo a tattaona. **18** Ket maamoanto dagiti Egjipcio a siak ni Yahweh inton magun-odko ti dayaw gapu kenni Faraon, kadagiti karwahena, ken kadagiti kumakabalyona.” **19** Ti anghel ti Dios, nga agdaldaliasat iti sangoan dagiti Israelita, ket immakar ken napan iti likudanda. Ti adigi nga ulep ket immakar manipud kadakuada ket napan nagtakder iti likudanda. **20** Napan ti

ulep iti nagbaetan iti kampo ti Egjpto ken ti kampo iti Israel. Daytoy ket nasipnget nga ulep kadagiti Egjptic, ngem nanglawag kadagiti Israelita iti rabii, isu a saan a makainnasideg iti agsinnumbangir iti nagpatnag. **21** Inyunnat ni Moises ti imana iti baybay. Induron ni Yahweh ti baybay babaen iti napigsa nga angin nga aggapu iti daya iti agpatnag ket nagbalin ti baybay a namaga a daga. Iti daytoy a wagas naggudua ti danum. **22** Napan dagiti Israelita iti tengnga iti baybay iti namaga a daga. Nagporma a pader ti danum para kadakuada iti makannawan nga imada ken makannigid nga imada. **23** Kinamat ida dagiti Egjptic. Simmarunoda kadakuada iti tengnga ti baybay—amin a kabalyo ni Faraon, karawahe ken kumakabalyo. **24** Ngem iti agsapa, kimmata ni Yahweh kadagiti armada ti Egjptic babaen iti adigi nga apuy ken ulep. Pinagkakaribusona dagiti Egjptic. **25** Naikkat dagiti dalig ti karwahe, ken dagiti kumakabalyo ket narigatanda a nangituron. Isu a kinuna dagiti Egjptic, "Masapul nga umadayotayo manipud iti Israel, ta makiranganget ni Yahweh para kadakuada maibusor kadatayo." **26** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Iyunnatmo dayta imam iti baybay tapo agsibili ti danum kadagiti Egjptic, kadagiti karwaheda, ken kadagiti kumakabalyo." **27** Ngarud, inyunnat ni Moises ti imana iti baybay, ket nagsubli iti kasisigud a langana idi nagparang iti agsapa. Naglibas dagiti Egjptic iti baybay, ket inturong ni Yahweh dagiti Egjptic iti tengngana daytoy. **28** Nagsubli ti danum ket nalapunos dagiti karwahe ni Faraon, kumakabalyo, ken ti entero nga armada a simmaruno iti karwahe iti baybay. Awan ti siasinoman a nakalasat. **29** Nupay kasta, nagna dagiti Israelita iti namaga a daga iti tengnga ti baybay. Ti danum ti nagbalin a paderda iti makannawan ken iti makannigid nga imada. **30** Isu nga insalakan ni Yahweh ti Israel iti dayta nga aldaw manipud iti ima dagiti Egjptic, ken nakita ti Israel dagiti natay nga Egjptic iti igid ti baybay. **31** Idi nakita ti Israel ti naindaklan a pannakabalyon nga inaramat ni Yahweh maibusor kadagiti Egjptic, pinadayawan dagiti tattao ni Yahweh, ken nagtalekda kenni Yahweh ken iti adipenna a ni Moises.

15 Kalpasanna, kinanta ni Moises ken dagiti tattao ti Israel daytoy para kenni Yahweh. Kinantada, "Akgantaaka para kenni Yahweh, ta nagballigi isuna a sidadayag: ti kabalyo ken ti nakasakay ket impuruakna iti baybay. **2** Ni Yahweh ti pisgak ken kantak, ket isuna ti nagbalin a manangisalakanko. Daytoy ti Diosko, ket dayawek isuna, ti Dios ti amak, ket itag-ayko isuna. **3** Ni Yahweh ket mannakigubat; Yahweh ti naganna. **4** Intappuakna dagiti karwahe ken ti armada ni Faraon idiy baybay. Nalmes idiy baybay ti Runruno dagiti napili nga opisial ni Faraon. **5** Linipus ida ti danum; limnedda a kasla bato. **6** Ti makannawan nga imam, Yahweh, ket nadayag ti pannakabalinna; ti makannawan nga imam, Yahweh, ket dinadaelna dagiti kabusor. **7** Iti naindaklan a kinatan-okmo, impurruakmo dagiti bimmusor kenka. Imbaommo ti pungtotmo; inibusna ida a kas iti pananguram ti apuy iti garami. **8** Babaen ti bang-es iti agongmo, naipangato ti danum; ti agayayus a danum ket nagtakder a laniteng a kasla bunton; ti naueg a danum ket nagbalay iti katengngaan ti baybay. **9** Kinuna ti kabusor, 'Kamatekto, kamakamekto, bingayekto ti nasamsam; mapnekto kadakuada ti tarigayako; asutekto ti kampilak; dadelento ti imak ida.' **10** Ngem impuyupuymo ti anginmo, ket linapunos ida ti baybay; limnedda a kasla buli kadagiti napipigsa a danum. **11** Siasino ti kas kenka, Yahweh, kadagiti didiosen? Siasino ti kas kenka, nakaskaskaaw iti kinasantom, maidaydayaw kadagiti pammadayaw, agar-aramid kadagiti milagro? **12** Inyunnatmo ti makannawan nga imam ket inalun-on ida ti daga. **13** Iti kinapudnom iti katulagan, indalanimo dagiti tattao nga inispalmo. Iti pisgam, indalanimo isuda iti nasantoan a disso a pagnaedam. **14** Mangegetto dagiti tattao, ket agpigergerdanto; panagbutengto ti mangtengngel kadagiti agnanaea

iti Filistia. **15** Ket agbutengto dagiti panguloen ti Edom; agpigergerdo dagiti soldado iti Moab; marunawto dagiti amin nga agnanaea iti Canaan. **16** Kintayeg ken alliauwto ti agdisuur kadakuada. Gapu iti pannakabalin ti takkiago, tumangkendantao a kasla bato akingga a makalabas dagiti tattao, Yahweh—ainggga a makalabas dagiti tattao nga inispalmo. **17** Ipanmunto ida ket imulamoto ida iti bantay iti tawidmo, ti lugar, Yahweh, nga inaramidmo a pagnaedam, ti santuario, Apomi, nga impatakder dagiti imam. **18** Agturay ni Yahweh iti agnanayon ken awan pattinggana." **19** Ta napan dagiti kabalyo ni Faraon ken dagiti karwahena ken kumakabalyo idiy baybay. Insibli ni Yahweh kadakuada ti danum ti baybay. Ngem nagna dagiti Israelita iti namaga a daga iti tengnga ti baybay. **20** Ni Miriam, ti propeta a kabsat ni Aaron, ket nangala iti pandareta, ket rimmeru dagiti amin a babbai nga addaan iti pandareta, a kaduwa a nagsalsala. **21** Kinantaan ni Miriam isuda: "Akganta para kenni Yahweh, ta sidadayag isuna a nagballigi. Ti kabalyo ken ti nakasakay iti daytoy ket intappuakna idiy baybay." **22** Ket indauloan ni Moises ti Israel manipud iti baybay dagiti Runo. Napanda iti let-ang ti Sur. Nagdalliasatda iti tallo nga aldaw iti let-ang ket awan nasarakanda a danum. **23** Ket nakadanunda idiy Mara, ngem saanda a makainum iti danum sadiay gapu ta napait daytoy. Isu nga inawaganda dayta a lugar a Mara. **24** Isu a nagreklemo dagiti tattao kenni Moises ket kinunada, "Ania ti inumenmi?" **25** Isu nga immawag ni Moises kenni Yahweh, ket nangipakita ni Yahweh iti kayo kenkuana. Impurruak ni Moises ti kayo iti danum, ket nagbalin ti danum a nasam-it nga inumen. Sadiay a nangted ni Yahweh kadakuada iti nainget a linteg, ken sadiay ti nangsuottanna kadakuada. **26** Kinunada, "No dumrgegkayo a naimbag iti timekko, Siak, ni Yahweh a Diosyo, ken aramidenyo no ania ti umno iti imatangko—ken no indenganyo dagiti bilinko ken agtulnogkayo kadagiti amin a lintegko, saankayonto nga ikkan iti sakit a kas iti intedko kadagiti Egjptic; ta siak ni Yahweh, ti mangpapaimbag kadakayo." **27** Kalpasanna, napan dagiti tattao idiy Elim, a sadiay ket adda sangapulo ket dua nga ubbog ken pitupulo a kayo ti palma. Nagkampoda sadiay iti abay ti danum.

16 Nagtuloy a nagdaliasat dagiti amin a tattao manipud idiy Elim, ket napan dagiti amin nga Israelita iti let-ang ti Sin, nga adda iti nagbaetan ti Elim ken Sinai, idi maikasangapulo ket lima nga aldaw iti maikadua a bulan kalpasan ti ipapanawda manipud iti Egjpto. **2** Nagreklemo dagiti amin nga Israelita maibusor kenni Moises ken Aaron idiy let-ang. **3** Kinuna dagiti Israelita kadakuada, "No laeng koma pinataynakami ti ima ni Yahweh idiy daga ti Egjpto idiy agtugtugawkami iti abay dagiti banga ti karne ken mangmangankami iti tinapay ainggga a mapnekkami. Ta inyegdakami iti daytoy a let-ang tapo patayeyo iti bisin dagiti amin nga Israelita." **4** Ket kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Agpatudoakto iti tinapay manipud iti langit a maipaay kadakayo. Rummuarto dagiti tattao ket mangurnongda iti umdas a kanenda iti tunggal aldaw tapo masuotko ida tapo makitak no magnada iti lintegko weno saan. **5** Mapasakit iti maikainnem nga aldaw, agurnongdando iti mamindua ti kaaduna ti inurnongda iti naglabas nga aldaw, ket lutuendanto ti naalada." **6** Ket kinuna da Moises ken Aaron kadagiti amin a tattao ti Israel, "Inton rabii, maamoanyonto a ni Yahweh ti nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egjpto. **7** Iti agsapa, makitayonto ti dayag ni Yahweh, ta mangmangnegga ti panagrekreklemo maibusor kenkuana. Siasinokami kadakayo nga agreklemokayo maibusor kadakami?" **8** Kinuna pay ni Moises, "Maamoanyonto daytoy inton ikkannakayo ni Yahweh iti karne iti rabii ken tinapay iti bigat a pakapnekano—ta nangegna dagiti reklamoyo maibusor kenkuana. Siosinokami koma kenni Aaron? Ti reklamoyo ket saan a maibusor kadakami; maibusor dagitoy kenni Yahweh." **9** Kinuna ni Moises kenni Aaron, "Ibagam kadagiti

amin a tattao ti Israel, "Umasidegkayo iti sangoanan ni Yahweh, ta nangngegna dagiti reklamoyo." **10** Napasamak nga idi agsasao ni Aaron kadagit amin a tattao ti Israel, a napataliawda iti let-ang, ket pagammoan, nagparang ti dayag ni Yahweh iti uple. **11** Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **12** "Nangngegko dagiti reklamo dagiti tattao ti Israel. Agsaoka kadakuada ket ibagam, 'Iti rabii mangankayonto iti karne, ken ti agsapa mapnekkiyonto iti tinapay. Ket maamoanyonto a siak ni Yahweh, a Diosyo.'" **13** Napasamak nga iti rabii ket immay dagiti pugo ket pinunnoda ti kampo. Iti agsapa, linikmut ti linnaaw ti kampo. **14** Idi awanen ti linnaaw, adtoy, iti daga ti let-ang ket adda bassit a banag a nagbukel a kas kaingpis iti nagbalay a linnaaw iti daga. **15** Idi nakita dagiti tattao ti Israel daytoy, kinunada iti tunggal maysa, "Ania daytoy?" Saanda nga ammo no ania daydiy. Kinuna ni Moises kadakuada, "Dayta ti tinapay nga inted ni Yahweh kadakayo a kanenyo. **16** Daytoy ti bilin nga inted ni Yahweh: 'Masapul nga agurnong ti tunggal maysa kadakayo, ti kaadu iti kasapulano a kanen, maysa nga omer para iti tunggal tao a mitutop iti bilang dagiti tattao. Kastoy ti panagurnonyo iti daytoy: Urnungenyo ti umdas a kanen ti tunggal tao nga agnanaed iti toldayo.'" **17** Inaramid ngarud dagiti tattao ti Israel daytoy. Nagurnong dagiti dadduma iti adu, nagurnong dagiti dadduma iti bassit. **18** Idi sinukatda daytoy iti omer, dagiti nangurnong iti adu ket awan natiddada, ken dagiti nangurnong iti bassit ket saan a naibusan. Nagurnong ti tunggal maysa iti umdas a mangsabet iti kasapulanda. **19** Ket kinuna ni Moises kadakuada, "Awan ti rumbeng nga agibati iti aniaman kadagitoy agingga iti bigat." **20** Nupay kasta, saanda a dimngeg kenni Moises. Nangibati dagiti dadduma kadakuada iti sumagmamano agingga iti bigat ngem naigges ken nabangles dagitoy. Ket naukaunget ni Moises kadakuada. **21** Inurnongda dagitoy iti tunggal agsapa. Nangurnong ti tunggal maysa iti umdas a kanenna iti dayta nga aldaw. No dumarangen ti init, narunaw dagitoy. **22** Napasamak nga iti maikainnem nga aldaw, nagurnongda iti namindua ti kaaduna a tinapay, dua nga omer para iti tunggal tao. Napan amin dagiti mangidadaul ti Israel ket imbagada daytoy kenni Moises. **23** Kinunana kadakuada, "Daytoy ti kinuna ni Yahweh; 'Inton bigat ket napasnek a panaginana, maysa a nasantoan a Panaginana para iti pakaidawayan ni Yahweh. Ilutyo ti kayatyo nga iluto, ipaburekyo ti kayatyo nga ipaburek. Amin a mabati, ilasinyo para kadakayo para inton bigat.'" **24** Indulinda ngarud dagitoy agingga iti kabigatanna, a kas imbilin ni Moises. Saan a nabangles dagitoy, weno inigges. **25** Kinuna ni Moises, "Kanenyo dayta a tarao ita nga aldaw, ta ita nga aldaw ket aldaw a maipaaya kas Panaginana tapno padawayan ni Yahweh. Ita nga aldaw, saanyo a masarakan dagitoy kadagit taltalon. **26** Urnungenyo dagitoy iti innem nga aldaw, ngem ti maikapito nga aldaw ket Aldaw ti Panaginana. Awanto ti mana iti Aldaw ti Panaginana." **27** Napasamak nga iti maikapito nga aldaw, adda sumagmamano kadagit tattao ti napan agurnong iti mana ngem awan nasarakanda. **28** Ket kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Kasano kabayag ti panangkedkedyo a mangsalimetmet kadagit bilin ken lintegko? **29** Kitaenyu, Siak, ni Yahweh ket intedko kadakayo iti Aldaw a Panaginana. Isu nga iti maikainnem nga aldaw ipapaayankayo iti tinapay para iti dua nga aldaw. Masapul nga agtalinaed ti tunggal maysa kadakayo iti bukodna a lugar; masapul nga awan ti rummuar manipud iti lugarna iti maikapito nga aldaw." **30** Isu a nagingana dagiti tattao iti maikapito nga aldaw. **31** Inawagan dagiti tattao ti Israel dayta a makan a "mana." Puraw daytoy a kas iti bukel ti kulantro, ken ti ramanna ket kasla tinapay a naingpis a naaramid manipud iti diro. **32** Kinuna ni Moises, "Daytoy ti imbilin ni Yahweh: 'Masapul nga adda maysa omer a mana a maidulin para iti amin a henerasion dagiti tattao tapno makitanto

dagiti kaputotanyo ti tinapay nga inpakanko kadakayo iti let-ang, kalpasan nga impanawkayo iti daga ti Egipto." **33** Kinuna ni Moises kenni Aaron, "Mangalaka iti banga ket mangikabilika ditoy iti maysa nga omer a mana. Idulinyo daytoy iti sangoanan ni Yahweh tapno masalimetmetan iti amin a henerasion dagiti tattao." **34** Kas iti imbilin ni Yahweh kenni Moises, inkabil ni Aaron daytoy iti abay ti Lakasa ti Tulag. **35** Nangan dagiti tattao ti Israel iti mana iti uppata pulo a tawen agingga a nakadanunda iti daga nga adda agnanaed. Kinnanda daytoy agingga a nakadanonda kadagit beddeng iti daga ti Canaan. **36** Ita ti maysa nga omer ket apagkapullo ti maysa nga efa.

17 Nagdaliasat ti sibubukel a bunggoy ti Israel manipud iti let-ang ti Sin, kas panangsurot iti bilin ni Yahweh. Nagkampoda idiy Refidim, ngem awan danum nga inumen dagiti tattao. **2** Isu a pinabasol dagiti tattao ni Moises para iti kasasaadda ket kinunada, "Ikkannakami iti danum nga inumenmi. "Kinuna ni Moises, "Apay a makiapakayo kaniak? Apay a susuotenyo ni Yahweh?" **3** Mawaw unay dagiti tattao, ket nagreklamoda maibusor kenni Moises. Kinunada, "Apay nga impanawnakami idiy Egipto? Tapno kadi patayennakami ken dagiti annakmi ken dagiti dingwenmi babaen iti pannakawaw?" **4** Ket immawag ni Moises kenni Yahweh, "Ania ti rumbeng nga aramidek kadagitoy a tattao? Nakasaganadan a mangbato kaniak." **5** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Iyun-unam ti mapan ngem dagiti tattao, ken mangikuyogka iti sumagmamano a panglakayen ti Israel. Itugotmo ti sarukod a pinangbautmo iti karayan ket mapanka. **6** Agtakderakto iti sangoanam sadiy, iti bato idiy Horeb, ket bautemo ti bato. Addanta danum a rummuar manipud iti daytoy nga inumen dagiti tattao." Ket isu ngarud ti inaramid ni Moises iti imatang dagiti panglakayen ti Israel. **7** Pinanagananna dayta a lugar a Massa ken Meriba gapu iti panagreklam dagiti Israelita, ken gapu ta sinuotda ti Apo babaen iti panangibagada nga, "Adda kadi kadatayo ni Yahweh weno awan?" **8** Kalpasana, adda immay nga armada dagiti Amalekita ket rinautda ti Israel idiy Refidim. **9** Isu a kinuna ni Moises kenni Josue, "Manggilika iti sumagmamano a lallaki ket rummuarkayo. Makirangetkayo kadagit Amalekita. Inton bigat, agtakderakto iti tapaw ti turod nga iggemko ti sarukod ti Dios." **10** Isu a nakirangan ni Josue kadagit Amalekita a kas imbilin ni Moises, kabayatan a da Moises, Aaron, ken Hur ket napan iti tapaw ti turod. **11** Kabayatan a nakangato dagiti ima ni Moises, mangab-abak ti Israel; no bay-anna a nakababa dagiti imana, mangrugi met a mangabak ti Amalek. **12** Idi naktangan dagiti ima ni Moises, nangala da Aaron ken Hur iti bato ket inkabilda iti babaenna tapno pagtugawanna. Iti dayta met laeng a kanito, ingngato da Hur ken Aaron dagiti imana, ni Hur iti maysa nga imana, ken ni Aaron iti bangin nga imana. Isu a nagtalaidea a nakangato dagiti ima ni Moises agingga a limnek ti init. **13** Isu a babaen iti kampilan, inabak ni Josue dagiti tattao ti Amalek. **14** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Isuratmo daytoy iti maysa a libro ken ibasan daytoy kenni Josue, gapu ta punasekta a naanay ti pakalaglagipan ti Amalek iti babaen ti tangatang." **15** Ket nangbangon ni Moises iti altar ken inawagananna daytoy a "Ni Yahweh ti banderak." **16** Inaramidna daytoy gapu ta kinunana, "Inkar ni Yahweh a makigubat isuna iti Amalek iti amin a henerasion."

18 Ni Jetro a padi dagiti Midian, a katugangan a lalaki ni Moises ket nangngegna amin nga inaramid ti Dios para kenni Moises ken para iti Israel a tattaona. Nangngegna nga inruar ni Yahweh ti Israel manipud iti Egipto. **2** Inkuyog ni Jetro, a katugangan ni Moises, ni Sipora nga assawa ni Moises, kalpasan nga imbaonna isuna idiy balayda, **3** ken dagiti dua nga annakna a lallaki; ti nagan ti maysa ket Gersom, ta kinuna ni Moises, "Nagbalinak a

ganggannaet iti sabali a daga." 4 Ti nagan ti maysa ket Eliezer, ta kinuna ni Moises, "Ti Dios dagiti kapuonak ti katulongak. Inispalnak manipud iti kampilan ni Faraon." 5 Napan kenni Moises ni Jetro a katuganganna, kaduana dagiti putot a lallaki ni Moises ken ti asawana idiy let-ang a nagkampoanna idiy bantay ti Dios. 6 Kinunana kenni Moises, "Siak, ti katugangam a ni Jetro, ket umayak kenka a kaduak ti asawam ken dagiti dua a putotmo a lallaki." 7 Rimmuar ni Moises a nangsabat iti katuganganna, nagdumog ken inagkanna isuna. Nagkinnomustada maipanggep iti kasasaad ti tunggal maysa ket sada simrek iti tolda. 8 Imbag a Moises iti katuganganna ti amin nga inaramid ni Yahweh kenni Faraon ken kadagit Egipcio para iti pagimbagan ti Israel, maipanggep kadagit ari a rigrigat a napadtenga kabayatan ti kaaddada iti dalan, ken no kasano nga inispal ida ni Yahweh. 9 Nagrag-o ni Jetro iti amin a nasayaat nga inaramid ni Yahweh iti Israel, iti panangispalna kadakuada manipud iti ima dagiti Egipcio. 10 Kinuna ni Jetro, "Maidaydayaw koma ni Yahweh, ta inispalnako manipud iti ima dagiti Egipcio ken iti ima ni Faraon, ken winayawayaan dagiti tattao manipud iti panangtengngelda. 11 Ita, ammok a nain-indaklan ni Yahweh ngem dagiti amin a didiosen, gapu ta idi trinato dagiti Egipcio dagiti Israelita a sitatangsit, inispal ti Dios dagiti tattaoa." 12 Nangiyeg ni Jetro, a katugangan ni Moises iti daton a maipuor amin ken datdaton a maipaay iti Dios. Immay ni Aaron ken dagiti amin a panglakayen ti Israel a mangan iti sangoanan ni Yahweh a kaduada ti katugangan ni Moises. 13 Iti simmaruno nga aldaw, nagtugaw ni Moises tapno mangukom kadagit tattao. Nagtakder dagiti tattao iti aglawlawna manipud bigat agingga iti rabii. 14 Idi nakita ti katugangan ni Moises amin ng a inaramidna para kadagit tattao, kinunana, "Ania daytoy nga ar-aramidem kadagit tattao? Apay nga agtugtugawka nga agmaysaya ket agtakder iti aglawlawmo dagiti amin a tattao manipud iti bigat agingga iti rabii?" 15 Kinuna ni Moises iti katuganganna, "Umay kaniak dagiti tattao a dumawat iti panangiwanwan ti Dios. 16 No addaanda iti saan a pagkikinnaawatan, umayda kaniak. Manggeddengak iti nagbaeten dagiti tattao, ken isursurok kadakuada ti maipanggep kadagit alagaden ken linteg ti Dios." 17 Kinuna ti katugangan ni Moises kenkuana, "Saan a nasayaat ti ar-aramidem. 18 Awan dua-dua a malibusto ti pigsam ken dagiti tattao nga umay kenka, gapu ta nadagsen unay a trabaho daytoy para kenka. Saanmo a maaramid daytoy a siksika. 19 Dinggennak. Balakadanka ket makaiaaddonto ti Dios kenka gapu ta sika ti mangibagbagi kadagit tattao ti Dios, ken sika ti mangiyung-uman kenkuana kadagit saanda a pagkikinnaawatan. 20 Masapul nga isurom kadakuada dagiti alagaden ken lintegna. Masapul nga ipakitam kadakuada ti dalan a surotenda iti panagbiagda ken ti trabaho nga aramidena. 21 Maysa pay, nasken a mangpilika kadagit makabael a lallaki manipud kadagit amin a tattao, lallaki a mangraraem iti Dios, lallaki a napudno ken manggurgura iti saan a nalinteg a panangtagikua. Masapul a pagturayem ida kadagit tattao, nga agbalin a mangidulo a mangimatlon kadagit sagsasangaribu, sagsasanggasut, saglilimapulo ken sagsasangapulo. 22 Isuda ti mangukom kadagit tattao iti amin a kadawayan a parikut, ngem iyegda kenka dagiti narigat a parikut. No maipapan kadagit amin a babassit a parikut, mabalinda nga ukomen dagidiay nga is-isuda. Iti dayta a wagas, nalaklakanto para kenka, ken makipag-baklaydanto kenka iti dadagsen. 23 No aramidem daytoy, ken no isu't bilin ti Dios nga aramidem, ket maibturamto, ken makaawidto dagiti amin a tattao a napnapnek." 24 Dimngeg ngarud ni Moises kadagit sao ti katuganganna a lalaki ken inaramidna ti amin nga imbag a daytoy. 25 Nangpili ni Moises kadagit makabael a lallaki manipud iti amin nga Israel ket pinagbalinna ida a mangidadaulo kadagit amin a

tattao, mangidadaulo kadagit sagsasangaribu, sagsasangagasut, saglilimapulo, ken sagsasangapulo. 26 Inukomda dagiti tattao kadagit gagangay a pasamak. Inyegda kenni Moises dagiti narigat a parikut, ngem rinisutda nga is-isuda dagiti amin a babassit a parikut. 27 Kalpasanna, pinalubosan ni Moises a pumanaw ti katuganganna a lalaki, ket nagsubli ni Jetro iti bukodna a daga.

19 Iti maikatlo a bulan kalpasan a pimmanaw dagiti tattao ti Israel iti daga ti Egipcio, iti isu met laeng nga aldaw, dimmanonda iti let-ang ti Sinai. 2 Kalpasan a pimmanawda idiy Refidim ken dimmanonda iti let-ang ti Sinai, nagkampoda iti let-ang iti sangoanan ti bantay. 3 Simmang-at ni Moises iti ayan ti Dios. Immawag ni Yahweh kenkuana manipud iti bantay ket kinunana, "Masapul nga ibagam iti balay ni Jacob, kadagit tattao ti Israel: 4 Nakitayo ti inaramidko kadagit Egipcio, no kasano ti panangawitko kadakayo babaen kadagit payyak ti agila ket inyekkayo iti ayanko. 5 Ita ngarud, no situtlnogkayo a dumngeg iti timekko ken salimetmetanya ti katulagak, ket agbalinkayonto a naisangsangayan a sanikuak manipud kadagit amin a tattao, ta kukuak ti entero a daga. 6 Agbalinkayonto a pagarian dagiti papadi ken nasantao a nasion a maipaaya kaniak. Dagitoy dagiti sasao a masapul nga ibagam kadagit tattao ti Israel." 7 Napan ngarud ni Moises ket pinaayabanna dagiti panglakayen dagiti tattao. Indatagna kadakuada dagitoy amin a sasao nga imbilin ni Yahweh kenkuana. 8 Sangsangkamaya a simmungbat dagiti tattao ket kinunada, "Aramidenni amin nga imbag ni Yahweh." Kalpasanna, napan ni Moises a mangipadamaq kenni Yahweh iti imbag a dagiti tattao. 9 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Umayakto kenka babaen iti napuskol nga ulep tapno mangnegg dagiti tattao inton makisaritaak kenka ket mamatida met kenka iti agnanayon." Ket imbag a Moises kenni Yahweh dagiti sasao dagiti tattao. 10 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Mapanka iti ayan dagiti tattao. Masapul nga ilasimmo ida para kaniak ita ken inton bigat, ken ipalabam kadakuada dagiti lupotda. 11 Agsaganakayo para iti maikatlo nga aldaw, ta iti maikatlo nga aldaw, Siak, ni Yahweh, ket bumabanto iti Bantay Sinai. 12 Masapul a mangikabilka iti beddengti iti aglawlaw ti bantay para kadagit tattao. Ibagam kadakuada, "Aluadanyo a saankayo a sumangsang-at iti bantay wenco sagiden ti beddengna. Siasinoman a mangsagid iti bantay ket sigurado a mapapatay." 13 Masapul nga awan ti aniaman nga ima a mangsagid iti dayta a tao. Ngem ketdi, masapul a batoen wenco panaen isuna. Tao man dayta wenco ayup, masapul isuna a mapapatay. Inton aguni ti trumpeteta iti nabayag ken napisga, mabalindan nga umay iti sakaanan ti bantay." 14 Ket simmalog ni Moises iti ayan dagiti tattao manipud iti bantay. Inlasinna dagiti tattao para kenni Yahweh, ken linabaanda dagiti lupotda. 15 Kinunana kadagit tattao, "Agsaganakayo iti maikatlo nga aldaw; saankayo a dumenna kadagit assawayo a babbai." 16 Iti bigat iti maikatlo nga aldaw, adda gurruod ken kimat ken adda napuskol nga ulep iti bantay, ken adda napisga unay nga uni ti trumpeteta. Nagpigerger dagiti amin a tattao iti kampo. 17 Pinaruar ni Moises dagiti tattao manipud iti kampo tapno sabtenda ti Dios, ket nagtakderda iti sakaanan ti bantay. 18 Naabbongan ti entero a Bantay Sinai iti asuk gapu ta bimmaba ni Yahweh iti daytoy babaen iti apuy ken asuk. Nagpangato ti asuk a kasla asuk ti orno, ken naggun-gon iti napalalo ti entero a bantay. 19 Idi pumigpiga ti uni ti trumpeteta, nagsao ni Moises ket sinungbatan isuna ti Dios babaen iti timek. 20 Bimmaba ni Yahweh iti Bantay Sinai, iti tapaw ti bantay, ket pinasang-atna ni Moises iti tapaw. Simmang-at ngarud ni Moises. 21 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Sumalogka ket ballaagam dagiti tattao a saanda a lumabes kadagit beddeng nga umay mangkita kaniak, ta no saan adu ti matay kadakuada. 22 Ibagam met kadagit papadi nga umasideg kaniak a dalusanda dagiti bagbagida-isaganada

dagiti bagbagida iti iyuumayko tapno saanko ida a dangran.” 23 Kinuna ni Moises kenni Yahweh, “Saan a mabalin a sumang-at dagiti tattao iti bantay, ta imbilimmo kadakami, ‘Mangikabilka iti beddeng iti aglawlaw ti bantay ket ilasinmo a para kenni Yahweh.’” 24 Kinuna ni Yahweh kenkuana, “Mapanka, bumabaka iti bantay, ket ikuyogmo ditoy ni Aaron, ngem saanmo nga ipalubos a lumabes iti beddeng dagiti papadi ken dagiti tattao nga umay kaniak, ta no saan dangrak ida.” 25 Simmalog ngarud ni Moises iti ayan dagiti tattao ket kinasaritana ida.

20 Imbaga ti Dios amin dagitoy a sasao: 2 “Siak ni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egjito, manipud iti balay ti pannakatagabu. 3 Masapul nga awanen iti sabali a diosyo malaksid kaniak. 4 Dika agarramid ti kinitikitita a ladawan wenco kapada ti aniaman a banag nga adda iti langit, wenco adda iti uneg ti daga, wenco adda iti uneg ti danum. 5 Dika agrukbab Kadagitoy wenco agdayaw kadagitoy, ta siak, ni Yahweh a Diosmo ket managimonak a Dios. Dusaek dagiti kinadakes dagiti kapanuan babaen iti panangiyegko iti dusa kadagitit kapututan, inggana iti maikatlo ken iti maikaappat a henerasion dagiti manggurgura kaniak. 6 Ngem ipakitik ti kinapudnok iti katulagan kadagitit rinibu a mangay-ayat kaniak ken mangsalsalimetmet kadagitit bilinko. 7 Dimo aramatent ti naganko, ni Yahweh a Diosmo, iti awan kapaypay-anna ta saankonto a palabens ti siasinoman a mangaramat iti naganko iti awan kapaypay-anna. 8 Lagipem ti Aldaw a Panaginana, nga idatonmo daytoy kaniak. 9 Masapul a trabahoem ken aramidem dagiti amin a trabahom iti innem nga aldaw. 10 Ngem ti maikapito nga aldaw ket Aldaw a Panaginana a maipaay kaniak, ni Yahweh a Diosmo. Dika agrabaho iti uray ania a trabaho iti dayta nga aldaw, sika, wenco ti anakmo a lalaki, wenco ti anakmo a babai, wenco ti adipenmo a lalaki, wenco ti adipenmo a babai, wenco dagiti bakam, wenco ti ganggannaet nga adda iti ruanganmo. 11 Ta iti las-ud ti innem nga aldaw, siak, ni Yahweh, ket inaramidko ti langit, daga, ken baybay, ken amin a linaonda, ken kalpasanna, nagingana iti maikapito nga aldaw. Ngarud, siak a ni Yahweh, ket biendisionak ti Aldaw a Panaginana ken insagotko daytoy iti bagik. 12 Dayawem ti amam ken ti inam tapno agbiagka iti nabayag iti daga a siak, ni Yahweh a Diosmo, ket itedko kenka. 13 Dika mamapatay iti siasinoman. 14 Dika makikamalala. 15 Dimo takawan ti siasinoman. 16 Dika mangted iti parbo a pammaneknek maibusor iti kaarrubam. 17 Dimo aguman ti balay ti kaarrubam; dimo aguman ti asawa a babai ti kaarrubam, ti lalaki a tagabuna, ti babai a tagabuna, ti bakana, dagiti asnona, wenco aniaman a banag a kukua ti kaarrubam.” 18 Nakita dagiti amin a tattao ti panaggurruod ken ti panagkimat, ken nangngegda ti uni ti trumpeta, ken nakitada ti umas-asuk a bantay. Idi nakita dagiti tattao daytoy, nagsipigergerda ket nagtakderda iti adayo. 19 Kinunada kenni Moises, “Agsaoka kadakami ket dumngegkami; ngem saanmo nga ipalubos a ti Dios ti agsao kadakami, ta amangan no mataykami.” 20 Kinuna ni Moises kadagitit tattao, “Saankayo nga agbuteng, ta immayti ti Dios tapno suotennakayo tapno ti panagdayaw kenkuana ket maadda koma kadakayo, ken tapno saankayo nga agbasol.” 21 Isu a nagtakder latta dagiti tattao iti adayo, ket immasideg ni Moises iti napuskol a kinasipngit nga ayan ti Dios. 22 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, “Daytoy ti rumbeng nga ibagam kadagitit Israelita: ‘Nakitayo a mismo a nagsaoak kadakayo manipud iti langit. 23 Saankayo nga agaramid ti sabali a didiosen malaksid kaniak, didiosen a pirak wenco didiosen a balitok. 24 Masapul nga iyaramidannak iti altar a daga, ken rumbeng nga idatonmo sadiay dagiti datonmo a mapuoran, daton ti pannakilangen-langgen, karnero, ken baka. Iti tunggal lugar a pangipadayawak iti naganko, umayakto kenka ket bendisionankanto. 25 No iyaramidandak iti altar a bato, rumbeng a diyo ipataker

daytoy kadagitit nagudua a batbato, ta no usarenyo dagiti alikamenyo iti daytoy, matulawanyonto daytoy. 26 Masapul a dikay umuli babaen iti agdan iti altarko; daytoy ket tapno masaluadan ti pannakaipakita ti nakalemmeng a paset ti bagiyo.

21 “Ita, dagitoy dagiti bilin a rumbeng nga ipaulogmo para kadakuada: 2 ‘No gumatangkayo iti adipen a Hebreo, agsberi isuna iti innem a tawen, ken iti maikapito a tawen ket mawayawayaan isuna nga awan iti uray ania a bayadanna. 3 No immay nga is-isuna, rumbeng isuna a mawayawayaan nga isisuna; no naasawaan isuna, ket masapul a mawayawayaan isuna a kadauna ti asawana. 4 No inikkan isuna ti amongna iti awasa a babai ket naganan ti asawana iti annak a lallaki ken annak a babbai, kukuanto ti amongna ti asawa ken annakna, ket rumbeng isuna a mawayawayaan nga is-isuna. 5 Ngem no silalawag a kunaen ti adipen nga, ‘Ay-ayatek ti amongko, ti asawak ken dagiti annakkko; saanak a pumanaw a siwaya-waya,’ 6 ket masapul nga ipan isuna ti amongna iti Dios. Masapul nga ipan isuna ti amongna iti ruangan wenco iti poste ti ridaw, ken masapul nga abutan ti amongna ti lapayagna babaen iti kulukul. Ket pagserbianto ti adipen isuna iti amin a panagbiagna. 7 No ilako ti maysa a tao ti anakna a babai a kas adipen, masapul a saan isuna a pumanaw a mawayawayaan a ket iti ar-aramiden dagiti adipen a lallaki. 8 No saanna a maay-ayo ti amongna, a nangisaad kenkuana para iti bagina, rumbeng ngarud a palubosana isuna a masaka. Awan karbenganna a mangilako kenkuana kadagitit gangganeet a tattao. Awan karbenganna, agsipud ti inallilawna ti babai. 9 No isaad isuna ti amongna a kas asawa ti anakna a lalaki, masapul a tratoenna isuna a kasla anakna isuna a babai. 10 No mangala isuna iti sabali nga asawaenna, masapul a saanna a kissayan ti taraonna, badbadu, wenco dagiti kalintegan ti babai a kas asawa. 11 Ngem no saanna nga ipaay dagitoy ti tallo a banbanag kenkuana, mabalinna ngarud a mawayawayaan nga awan ti bayadanna nga aniaman a kuarto. 12 Siasinoman a mangdangran iti maysa a tao nga isu ti pakatayanna, awan duadua a masapul a mapapatay dayta a tao. 13 No saan a pinanggep ti tao ti inaramidna, no di ket nairana laeng, ket mangitungdingkat iti lugar a mabalinna a papanan. 14 No pagayatan ti maysa a tao ti mangraut iti kaarrubana tapno patayenna isuna a siaallilaw, ket masapul nga alaenyu isuna, uray no adda isuna iti altar ti Dios, tapno matay isuna. 15 Siasinoman a mangdangran iti ama wenco inana ket awan dua-dua a masapul a mapapatay. 16 Siasinoman a mangala iti maysa a tao sana ilako, wenco masarakat ti tao ti poderna, dayta a nangtakaw iti tao ket masapul a mapapatay. 17 Siasinoman a mangilunod iti ama wenco inana ket awan duadua a masapul a mapapatay. 18 No agapa dagiti lallaki ket dinangran ti maysa ti sabali babaen iti bato wenco gemgemna, ken saan a natay dayta a tao, ngem naidalit iti pagiddaanna; 19 ket no umimbay isuna ken makapagnan babaen iti panagusarna ti sarukodna, masapul a bayadan ti tao a mangdangran kenkuana ti nasayang a panawenna; masapul pay nga agbayad isuna para iti naan-anay a pannakaimbagna. Ngem dayta a tao ket saan a nakabasol iti panangpapatay. 20 No dinangran ti maysa a tao ti adipenna a lalaki wenco adipenna a babai babaen iti sarukod, ket no matay ti adipen a kas ti banag ti pannakadangranna, dayta a tao ket awan duadua a masapul a madusa. 21 Nu pay kasta, no agbiag ti adipen iti maysa wenco dua nga aldaw, saan a rumbeng a madusa ti amo, ta masagabana ti pannakapukaw ti adipen. 22 No agaapa dagiti lalaki ket madangranda ti maysa a masikug a pakaigapuan a maalis anisa, ngem awanen ti sabali a dunorna, ket awan duadua a rumbeng nga agmulta ti nakabasol a lalaki, no dawaten ti asawa ti babai dayta kenkuana, ken masapul nga agbayad isuna kas maiyannurot iti ikeddeng dagiti ukom. 23 Ngem no adda ti

nakaro a dunor, ket masapul nga itedmo ti biag para iti biag, mata para iti mata, ngipen para iti ngipen, **24** ima para iti ima, saka para iti saka, **25** puor para iti puor, sugat para iti sugat, wenco dunor para iti dunor. **26** No kabilen ti tao ti mata ti adipenna a lalaki wenco ti adipenna a babai ket nabulsek daytoy, ket rebbengna a wayawayaan ti adipen kas bayad ti matana. **27** No natuppolanna ti ngipen ti adipenna a lalaki wenco adipenna a babai, ket rebbengna a wayawayaan ti adipenna a kas bayad ti ngipenna. **28** No sangdoen ti maysa a baka ti maysa a lalaki wenco ti maysa a babai ket matay, awan duadua a rumbeng a maubor ti baka, ken saan a rumbeng a kanen ti lasagna; ngem saan a mapabasol ti akinbaka. **29** Ngem no siguden nga adda aramid ti baka a panagdangran, ken naballaagan ti akinkukua ngem di na inaywanan daytoy, ket nangpatay ti baka iti lalaki wenco babai, masapul a maubor dayta a baka, ken rumbeng met a mapapatay ti akinkukua. **30** No kapasulan ti bayad para iti biagna, rumbeng nga agbayad isuna ti aniaman a masapul a bayadanna. **31** No sinangdo ti baka ti anak a lalaki wenco ti anak a babai ti maysa a tao, rumbeng nga aramiden ti akinbaka ti ibagbaga ti linteg nga aramidenna. **32** No sangdoen ti baka ti adipen a lalaki wenco adipen a babai, rumbeng nga agbayad ti akinbaka ti tallo pulo a siklo ti pirak, ken rumbeng a maubor ti baka. **33** No lukatan ti maysa a tao ti abot, wenco agkali ti maysa a tao iti abot ken saanna a kinaluban daytoy, ket adda natnag a baka wenco asno iti daytoy, **34** rumbeng a bayadan ti akinkukua iti abot ti napukaw. Rumbeng a mangited isuna iti kuarta iti akinkukua iti natay nga ayup, ket baginanto ti natay nga ayup. **35** No madangran ti baka ti maysa a tao ti baka ti sabali a tao a pakaigapanu ti pannakatay ti baka, ket masapul nga ilakoda ti nabiag a baka ket paggudduaanda ti bayadna, ken masapul a paggudduaanda pay ti natay a baka. **36** Ngem no nalataken nga ugali ti baka ti mangsangdo iti napalabas a panawen, ken saan nga impukop ti akinkukua daytoy, rumbeng a bayadanna ti baka iti baka, ken kukananto ti natay nga ayup.

22 No agtakaw ti maysa a tao ti maysa a baka wenco karnero ket patayenna wenco ilakona daytoy, ket masapul nga agbayad isuna iti lima a baka para iti maysa a baka, ken uppatt a karnero para iti maysa a karnero. **2** No adda mannanakaw a natiliw nga umuneg iti maysa a balay, ken no nadangran isuna ket matay, awan ti siasinoman a mapabasol iti pammamatay gapu kenkuana iti dayta a pasamak. **3** Ngem no simmingisingen ti init sakbay nga agtakaw isuna, mapabasolto iti pammamatay ti tao a mangpatay kenkuana. Masapul a bayadan ti mannanakaw ti tinakwna. No awanan isuna, rumbeng ngarud a mailako isuna gapu iti panagtakawna. **4** No ti natakaw nga ayup ket nasarakan a sibbiag iti aywanna, daytoy man ket baka, asno, wenco karnero, masapul nga agbayad isuna iti doble. **5** No paaraben ti maysa a tao dagiti dingwenna iti maysa a taltalon wenco kaubasan ket pabulosanna ti ayupna, ket nagarabda iti taltalon ti sabali a tao, rumbeng nga agbayad isuna manipud kadagitit kasasayaatan iti bukodna a taltalon ken manipud kadagitit kasasayaatan iti bukodna a kaubasan. **6** No adda puor ket agkayamkam kadagitit sisit ket mauram dagiti penpen a dawa, wenco dagiti saan pay a naapit a trigo, wenco ti taltalon, rumbeng nga agbayad ti nangirugi iti puor. **7** No ipadulin ti maysa a tao iti kaarrubana dagiti kuartana wenco dagiti banbanag a kukuana, ket no matakaw daytoy manipud iti balay ti dayta a kaarrubana, no natiliw ti mannanakaw, rumbeng a doble ti ibayad dayta a mannanakaw. **8** Ngem no saan a natiliw ti mannanakaw, rumbeng a mapan ti akinbalay kadagitit ukom tapno makita no kinamkamna ti sanikua ti kaarrubana. **9** Ta iti tunggal riri maipanggep iti maysa a banag, daytoy man ket baka, asno, karnero, badbadu, wenco uray ania a banag a mapukpukaw nga ibaga ti maysa a, "Kukuak daytoy," masapul a dumanon kadagitit ukom ti ibagbaga dagiti

maseknan a kukuada. Masapul a doble ti ibayad ti tao a maduktalan dagiti ukom a nakabasol iti kaarrubana. **10** No ipaaywan ti maysa a tao iti kaarrubana ti asnona, bakana, karnerona, wenco aniaman nga ayup, ket no daytoy ket matay wenco madangran wenco natakaw nga awan ti nakakita, **11** rumbeng nga agsapatada a dua kenni Yahweh, no adda wenco awan ti nangkamkam iti sanikua ti kaarrubana. Masapul nga awaten ti akinkukua daytoy, ket saanto nga agbayad ti nangipaaywananna. **12** Ngem no natakaw daytoy manipud kenkuana, masapul nga agbayad isuna iti akinkukua para iti daytoy. **13** No narangrangkay ti ayup, masapul nga iyeg dayta a tao ti ayup a kas pammaneknek. Saannanto a masapul a bayadan ti narangrangkay nga ayup. **14** No bumulod ti maysa a tao ti aniaman nga ayup manipud iti kaarrubana ket madangran ti ayup wenco matay nga awan idiy ti akinkukua, ti tao a nangbulod ket masapul nga agbayad. **15** Ngem no adda idiy ti akinkukua, saan a masapul nga agbayad ti nthngbulod; no naabangan ti ayup, mabayadanto daytoy babaen iti bayad ti abangna. **16** No sulisogen ti maysa a lalaki ti maysa a birhen a saan pay a naituding a maiyasawa, ken no nakikaidda isuna kenkuana, awan duadua a masapul nga asawaenna ti babai babaen iti panangbayadna iti sab-onq para iti nobia. **17** Ngem no naan-anay a nagkedked ti ama a mangited iti anakna kenkuana, rumbeng nga agbayad isuna iti sab-onq a naituding a gatad kadagitit birhen a nobia. **18** Rumbeng a saanyo a palubosan nga agbiag dagiti manggagamud. **19** Siasinoman a makikadda kadagitit ayup ket awan duadua a masapul a mapapatay. **20** Rumbeng a naan-anay a madadael ti siasinoman nga agidaton kadagitit aniaman a didiosen malaksid kenni Yahweh. **21** Rumbeng a diyo ranggasan ti ganggannaet wenco irurumen isuna, ta nagbalinkayo met a ganggannaet idiy daga ti Egjpto. **22** Masapul a diyo idadanes ti siasinoman a balo wenco awanan-ama nga ubing. **23** No parigatenyo ida iti aniaman a wagas, ket no immawgda kaniak, a ni Yahweh, awan duadua a denggek dagiti awagda. **24** Sumgedto ti puntotko, ket papatayenkayonto babaen iti kampilan; agbalinto a balo dagiti assawayo a babbai ken agbalinto nga awanan-ama dagiti annakyo. **25** No agpabulodkayo iti kuarta iti siasinoman kadagitit tattaok kadakayo a nakurapay, rumbeng a saankayo nga agbalin a kas ti agpapautang kenkuana wenco saanyo a paanakan ti impautangyo. **26** No alaenyi ti kawes iti kaarrubayo a kas pammatalgedyo, masapul nga isubliyo daytoy kenkuana sakbay a lumnek ti init, **27** ta dayta laeng ti pangkalubna; daytoy ket kawesna para iti bagina. Ania pay ngarud ti mabalinan a pagturogan? Inton umawag isuna kaniak, denggekti isuna, agsipud ta mananggaasi-ak. **28** Didak tabtabbaawan, a Dios, wenco ilunod ti mangiturturay kadagitit tattaoy. **29** Masapul a saanyo nga ipaidam dagiti datonyo manipud kadagitit apityo wenco ti paggespesan ti ubasyo. Masapul nga idatonyo kaniak ti inauna nga anakyo a lalaki. **30** Masapul nga aramidenyo met laeng daytoy kadagitit baka wenco karnero. Iti pito nga aldaw ket agtalinaeedda kadagitit inada, ngem iti maikawalo nga aldaw, masapul nga idatonyo ida kaniak. **31** Agbalinkayonto a tattao a nailasin para kaniak. Isu a masapul a saankayo a mangan iti aniaman a karne a rinangrangkay dagiti ayup idiy taltalon. Ngem ketdi, masapul nga ipuruakyo dagitoy kadagitit aso.

23 Masapul a saankayo nga agipadamag iti palso maipanggep iti siasinoman. Saankayo a makikadda iti nadangkes a tao tapno agbalinkayo nga ulbod a saksi. **2** Masapul a saankayo a sumurot iti kaaduan nga agaramid iti dakes wenco agsaksi kabayanat nga ay-ayununo ti kaaduan tapno mangballikug iti hustisia. **3** Masapul a saanyo nga ayunan ti nakurapay a tao iti kasona. **4** No masabatyo ti baka wenco asno ti kabusoryo a maiyawaw-awan, masapul nga isubliyo daytoy kenkuana. **5** No makitayo a

nakusbo iti daga ti asno ti tao a gumurgura kadaikayti kinadagsen ti awitna, masapul a saanyo a panawan dayta a tao. Masapul a tulunganyo isuna ken ti asnona. **6** Masapul a saanyo a ballikugen ti hustisia no daytoy ket umayon kadagiti napanglaw a tattao iti kasu iti napanglaw a tao. **7** Saankayo a makikaddua kadagiti dadduma iti panagaramid iti palso a pammabasol, ken saanyo a patayen dagiti awan basolna wenco nalinteg, ta saankonto a palabsen dagiti nadangkes. **8** Saankayo a pulos nga umawat iti pasuksok, ta bulseken ti pasuksok dagiti makakita ken ballikugenna dagiti sao dagiti napudno a tattao. **9** Masapul a saankayo a mangidadanes iti ganggannaet, agsipud ta ammoyo ti biag ti maysa a ganggannaet, ta ganggannaetkayo met idu iti daga ti Egipto. **10** Iti las-ud iti innem a tawen, agmulakayo ti bukel kadagiti dagayo ken apitenyo dagiti ipaayna a bunga. **11** Ngem iti maikapito a tawen, bay-anjo a saan a naarado ken paginanenaya daytoy, tapno makapanganan dagiti nakurapay a tattao kadaikayti. Ti ibatida, kanento dagiti atap nga ayup. Kasta met ti aramidenyo kadagiti kaibusanyo ken kadagiti kaoliboanyo. **12** Agtrabahokayo bayat iti innem nga aldaw, ngem iti maikapito nga aldaw masapul nga aginanakayo. Aramidenyo daytoy tapno makainana dagiti baka ken asnoyo, ken tapno makainana ken mabang-aran dagiti annak a lallaki dagiti tagabuyo a babbai ken ti siasinoman a ganggannaet. **13** Endenganyo ti amin nga imbagak kadaikayti. Saanyo a dakdakamenen ti nagan dagiti sabali a dios, wenco saanyo nga ipalubos a mangnegrugdagiti naganda manipud iti ngiwatyo. **14** Masapul nga agdilasatkayo tapno makaangaykayo iti fiesta a maipaya kaniak iti mamintallo a dasas iti makatawen. **15** Masapul a ngilinenyo ti Fiesta ti Tinapay nga Awan Lebadurana. Kas imbilinko kadaikayti, mangankayo iti tinapay nga awan lebadurana iti las-ud ti pito nga aldaw. Iti dayta a tiempo, sumangokayonto kaniak iti bulan ti Abib, a naituding para iti daytoy a panggep. Iti daytoy a bulan a rimuarkayo idi manipud idiy Egipto. Ngem masapul a saankayo nga agpakita iti sangoanak nga ima-ima. **16** Masapul a ngilinenyo ti Fiesta ti Panagapit, ti umuna a bunga dagiti nagbannoganyo idi immulayo dagiti bukbukel kadagiti taltalonyo. Kasta met a masapul a ngilinenyo ti Fiesta ti Panagummong iti ilelepas ti tawen, inton agapitkayo manipud kadagiti taltalonyo. **17** Masapul nga apparang iti sangoanak, a ni Yahweh, dagiti amin a lallaki iti mamintallo a dasas iti tunggal tawen. **18** Masapul a saanyo nga idaton ti dara dagiti naidaton para kaniak a kaddua ti tinapay nga adda lebadurana. Dagiti taba manipud kadagiti naidaton iti fiestat ket masapul a saan nga agtalinaido iti agpatnag aqgingga iti bigat. **19** Masapul nga iyegyo iti uneg ti balayko, ti balay ni Yahweh a Diosyo ti umuna a kasayaatan a bunga manipud kadagiti dagayo. Masapul a saanyo a paburekan ti urbon a kalding iti gatas ti inana. **20** Mangibaonakto iti anghel nga umun-una kadaikayti a mangsalaknib kadaikayti iti dalan, ken mangiyeg kadaikayti iti lugar nga insaganak. **21** Dumnges ken agtulhogkayo kenkuana. Saanyo a pagpungtoton isuna, ta saannanto a pakawanen dagiti pagkuranganyo. Adda kenkuana ti naganko. **22** No pudno nga agtulhogkayo iti timekna ken aramidenyo amin dagiti ibagak kadaikayti, ket agbalinakto a kabusor kadagiti kabusoryo ken sumuppiat kadaikayti sumuppiat kadaikayti. **23** Umun-unanto kadaikayti ti anghelko ket iyeagnakayo kadagiti Amorro, Heteo, Perezeo, Cananeo, Heveo ken kadagiti Jebuseo. Dadaelektokto ida. **24** Masapul a saankayo nga agrukbab kadagiti diosda, dayawen dagitoy, wenco tuladen dagiti ar-aramidenya. Ngem ketdi, masapul a naan-anay a dadaelenyo ida ken burakburakenyo dagiti nasagradoan a bato nga adigida. **25** Masapul a dayawendak, ni Yahweh a Diosyo. No aramidenyo, bendisionak dagiti tinapay ken danumyo. Ikkatekto dagiti saksakit kadaikayti. **26** Awanto ti babai nga agbalin a lipes wenco maalisan iti dagayo. Ikkankayonto iti napaut a panagbiag. **27** Pagbutngekto kaniak dagiti agnanaed iti

daga a papananyo. Papatayekto dagiti amin a tattao a masabatyo. Pagtallikodeko dagiti amin a kabusoryo gapu iti buteng. **28** Mangibaonakto kadagiti ayukan iti sangoananyo a mangpapanaw kadagiti Heveo, Cananeo, ken Heteo inton sumungadkayo. **29** Saanko ida a papanawen iti sangoananyo iti las-ud iti maysa a tawen, wenco saan, agbalin a nagtalawan ti daga, ket umado iti kasta unay dagiti atap nga ayup. **30** Ngem ketdi, in-inutekto a papanawen ida iti sangoananyo aqgingga nga umadukayo ket tagikuaenyti daga. **31** Irugikto ti beddengyo manipud iti baybay dagiti Runo aqgingga iti baybay dagiti Filisteo, ken manipud iti let-ang aqgingga iti karayti ti Eufrates. Pagbaligijienkayo kadagiti agnanaed iti entero a daga. Papanawenyoneta ida iti sangoananyo. **32** Masapul a saankayo a makitulag kadaikuada wenco kadagiti diosda. **33** Masapul a saanda nga agnaed iti dagayo, ta no saan pagaramidendakayti iti basol a maibusor kaniak. No agdayawkayo kadagiti diosda, sigurado nga agbalinto daytoy a palab-og kadaikayti.”

24 Ket kinuna ni Yahweh kenni Moises, “Sumang-atka kaniak—sika, ni Aaron, ni Nadab, ni Abiu, ken ti pitopulo kadagiti panglakayen dagiti Israel, ket agdayawkayo kaniak iti adayo. **2** Ni Moises laeng ti mabalin nga umasideg kaniak. Masapul a saan nga umasideg dagiti dadduma, ken masapul a sumangat dagiti tattao iti ayanko a kaduwa isuna.” **3** Napan imbagia ni Moises kadagiti tattao dagiti amin a sasao ken dagiti bilbilin ni Yahweh. Simmungbat dagiti amin a tattao iti maymaysa a timek ket kinunada, “Aramidenmi dagiti amin nga imbagia ni Yahweh.” **4** Kalpasanna, insurat ni Moises dagiti amin a sasao ni Yahweh. Iti agsapa, nangipatakder ni Moises iti altar ti sakanan ti bantay ken nangurnos iti sangapulo ket dua nga adigi a bato, tapno dagiti bato ti mangibagi kadagiti sangapulo ket dua a tribu iti Israel. **5** Imbaonna dagiti sumagmamano nga agtutubo a lallaki nga Israelita nga agidatag kadagiti daton a maipuor ken mangidatag iti bakan a kas daton a pannakilangen-langen kenni Yahweh. **6** Innala ni Moises ti kagudua iti dara ket inkabilna daytoy kadagiti palanggana; insuyatna ti kagudua iti rabawi ti altar. **7** Innala ti Libro ti Tulag ket imbasana daytoy iti napigsa kadagiti tattao. Kinunada, “Aramidenmi amin dayta nga imbagia ni Yahweh. Agtulhogkami.” **8** Kalpasanna, innala ni Moises ti dara ket insuyatna daytoy kadagiti tattao. Kinunada, “Daytoy ti dara ti tulag nga inaramid ni Yahweh kadaikayti babaen iti panangitedna iti daytoy a kari kadaikayti babaen kadagityo amin a sasao.” **9** Kalpasanna, simmang-at da Moises, Aaron, Nadab, Abiu ken dagiti pitopulo a panglakayen ti Israel iti bantay. **10** Nakitada ti Dios iti Israel. Iti babaen ti sakana ket adda iti pagnaan a naaramid iti bato a safiro, a kas kalawag ti tangatang. **11** Saan a dinangran ti Dios iti pungtotna dagiti mangidadaulo nga Israelita. Nakitada ti Dios, ket nangan ken imminomda. **12** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, “Sumang-atka kaniak idiy bantay ket agtalinaedka saday. Itedkonto kenka dagiti tapi ti bato ken ti linted ken dagiti bilbilin nga insuratko, tapno isurom kadaikuada.” **13** Nagsagana ngarud ni Moises ken ti katulonganna a ni Josue ket simmang-atda iti bantay ti Dios. **14** Kinuna ni Moises kadagiti panglakayen, “Agtalinaedkayo ditoy ken urayendakami aqgingga nga agsublikami kadaikayti. Adda ni Aaron ken Hur a kadaikayti. No adda riri ti siasinoman, mapan koma isuna kadaikuada.” **15** Simmang-at ngarud ni Moises iti bantay, ket linengdan daytoy iti ulap. **16** Bimmaba ti dayag ni Yahweh iti tapow ti Bantay Sinai, ket kinalluban daytoy iti ulap iti las-ud ti innem nga aldaw. Iti maikapito nga aldaw, inawagan ni Yahweh ni Moises manipud iti ulap. **17** Ti panagparang iti dayag ni Yahweh ket kasla iti makauram nga apuy iti tapow ti bantay iti imatang dagiti Israelita. **18** Simrek ni Moises iti ulap ket simmang-at iti bantay. Adda isuna idiy ngato iti bantay iti las-ud iti uppat a pulo nga aldaw ken rabii.

25 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, 2 "Ibagam kadagit Israelita a mangalada iti daton para kaniak manipud iti tunggal tao a matignay nga agited babaen iti situtulok a puso. Masapul nga awateno dagitoy a daton para kaniak. 3 Dagitoy dagiti daton a masapul nga awatem manipud kadakuada. balitok, pirak, bronsé, 4 maris asul, maris ube, ken tumayengteng ti labbagana a buok ti karnero ken ti napino a lino; buok ti kalding; 5 dagiti napalabbaga a lalat ti kalakian a karnero ken dagiti lalat ti dugong; kayo ti akasia, 6 lana para iti pagsilawan iti santuario, rekrekado a mailaok iti lana a pangpulot ken ti nabanglo nga insenso, 7 dagiti bato nga onyx ken dagiti dadduma a napapateg a batbato a maikabil iti efod ken iti pektoral. 8 Pagaramidem ida iti santuario a para kaniak tapno makapagnaedak kaduada. 9 Masapul nga aramidenyo daytoy nga apag-isu kas iti ipakitkena iti plano para iti tabernakulo ken para iti amin nga alikamenna. 10 Masapul a mangaramidda iti lakasa manipud iti kayo ti akasia. Masapul a dua ket kagudua a cubico ti kaatiddugna; ti kaakabana ket maysa ket kagudua a cubico; ken ti kangatona ket maysa ket kagudua a cubico. 11 Masapul a kalukopanyo ti uneg ken ruarna daytoy iti puro a balitok, ken masapul a paikingam iti balitok ti aglikmot iti rabawna daytoy. 12 Masapul a mangpandaykayo iti uppat a pangiyusukan a balitok para iti daytoy ket ikabilyo dagitoy iti uppat a saka ti lakasa, dua a pangiyusukan iti maysa a sikiganna ken dua a pangiyusukan iti bangir a sikigan. 13 Masapul a mangaramidkayo iti assiw manipud iti kayo ti akasia ket kalukopanyo dagitoy iti balitok. 14 Masapul nga iyusokyti assiw kadagit pangiyusukan nga adda iti sikigan ti lakasa, tapno maawit ti lakasa. 15 Masapul nga atgatinaed dagiti assiw iti pangiyusukan ti lakasa ti tulag; masapul a saanda a maik-ikkat manipud iti daytoy. 16 Masapul nga ikabilmo iti uneg iti lakasa ti dagiti bilin ti katulagan nga itedkonto kenka. 17 Masapul a mangaramidkayo iti kalub a pakapakawanman manipud iti puro a balitok. Masapul a ti kaatiddogna ket maysa ket kagudua a cubico, ken masapul a ti kalapadna ket maysa ket kagudua a cubico. 18 Masapul a mangaramidkayo iti dua a sinan kerubim manipud iti pinitpit a balitok para iti agsinnumbangir a murdong ti kalub a mangipakita iti pannakalub iti basol. 19 Mangaramidkayo iti maysa a sinan kerubini para iti maysa a murdong ti kalub a pakapakawanman, ken ti maysa a sinan kerubim para iti bangir a murdong. Masapul maaramidda a kas maymaya iti kalub a pakapakawanman. 20 Masapul a nakaukrad a pangato ti payyak dagiti sinan kerubim ket malingeden ti kalub a pakapakawanman babaen kadagitoy. Masapul nga agsinnango dagiti sinan kerubim ken kumitada iti tengnga ti kalub a pakapakawanman. 21 Masapul nga ikabil mo ti kalub a pakapakawanman iti rabaw ti lakasa, ken masapul nga ikabilyo iti uneg ti lakasa dagiti bilin ti katulagan nga itedko kenka. 22 Iti ayanto ti lakasa ti pakisinnarakkenka. Agsaoakto kenka manipud iti ayanko iti ngatoen ti kalub a pakapakawanman. Makisaritaako kenka maipanggep kadagit amin a bilin nga itedko kenka para kadagit Israelita iday nagaebtan dagiti dua a sinan kerubim nga adda iti ngatoen ti lakasa ti bilin ti katulagan. 23 Masapul a mangaramidkayo iti lamisaan manipud iti kayo ti akasia. Masapul a ti kaatiddogna ket dua a cubico; masapul a maysa a cubico ti kalapadna ken maysa ket kagudua a cubico ti kangatona. 24 Masapul a kalukopanyo daytoy iti puro a balitok ken paikinganya iti balitok ti aglikmot ti rabawna. 25 Masapul a mangaramidkayo iti paigidna daytoy a maysa a dakulap ti kalapadna, nga addaan iti paigid a napaikingan iti balitok. 26 Masapul nga iyaramidanyo daytoy iti uppat a pangiyusukan a balitok ken ikapetyo dagiti pangiyusukan kadagit uppat a suli, nga ayan dagiti uppat a sakana. 27 Masapul a naikapet dagiti pangiyusukan iti paigidna tapno adda pangisluopian kadagit assiw, tapno mabalin a maawit ti lamisaan.

28 Masapul nga aramidenyo ti assiw manipud iti kayo ti akasia ken kalukopanyo dagitoy iti balitok tapno maawit ti lamisaan babaen kadagitoy. 29 Masapul nga agaramidkayo kadagit pinggan, kutsara, burnay ken mallukong a mausar a pangibukbokan kadagit daton a mainom. Masapul nga aramidenyo dagitoy manipud iti puro a balitok. 30 Masapul a kanayonyo nga ikabil ti tinapay ti presensiak iti rabaw ti lamisaan iti sangoanak. 31 Masapul a mangaramidka iti kandelero manipud iti napitpit a puro a balitok. Ti kandelero ket maaramid nga addaan iti puonna ken ungkyna. Dagiti kopana, dagiti nakortean iti sinan bulong a puonna, ken dagiti sabongna ket masapul a maaramid a maymaya iti daytoy. 32 Masapul nga innem a sanga ti aguyauy manipud iti sikiganna—tallo a sanga ti masapul nga aguyauy iti maysa a sikigan, ken tallo a sanga ti kandelero iti bangir a sikigan. 33 Ti umuna a sanga ket masapul nga addaan iti tallo a kopa a naaramid a kasla sabong ti almendras, nga addaan iti sinanbulong a puon ken sabong, ken tallo a kopa a naaramid a kasla sabong ti almendras iti bangir a sanga, nga addaan iti sinanbulong a puon ken sabong. Masapul nga agpapada dagiti innem a sanga nga aguy-uyaui iti kandelero. 34 Iti mismo a kandelero, ti makintengnga nga ungkay, masapul nga addaan daytoy iti uppat a kopa a naaramid a kasla sabong ti almendras, nga addaan kadagit sinanbulong a puon ken sabong. 35 Masapul nga adda sinanbulong a puon iti sirok ti umuna a pares dagiti sanga—a naikamang iti daytoy, ken maysa a sinanbulong a puon iti sirok ti maikadua a pares dagiti sanga—a naikamang met laeng iti daytoy. Iti isu met laeng a wagas, masapul nga adda sinanbulong a puon iti sirok ti maikatlo a pares dagiti sanga, a naikamang met laeng iti kandelero. Masapul nga agpapada dagiti innem a sangsanga nga agdawadaw iti kandelero. 36 Dagiti sinanbulong a puonna ken dagiti sangana ket masapul a maaramid a sangsangkamaya iti kandelero, maysa a napandy a puro a balitok. 37 Masapul nga aramidenyo ti kandelero ken ti pito a pagsilawanna, ken simpaem ti tunggal pagsilawan tapno makaipaayda iti lawag. 38 Dagiti pagipit ken pagarsangan ket masapul a maaramid iti puro a balitok. 39 Mangaramatka iti maysa a talento ti puro a balitok a mangaramid iti kandelero ken kadagit aruatenna. 40 Siguradoem nga aramidem dagitoy segun iti pagtuladan a naipakita kenka iday bantay.

26 Masapul nga aramidenyo ti tabernakulo manipud iti sangapulo a kurtina a naaramid iti kasasayaatan a lino, ken asul, maris ube, ken nalabaga a de lana nga addaan kadagit burda a kerubim. Aramidento daytoy iti nalaing a bumuburda. 2 Ti kaatiddog iti tunggal kurtina ket masapul a duapul ket walo a cubico, ti kaakabana ket uppat a cubico. Masapul nga agpapada ti rukod dagiti kurtina. 3 Masapul a mapagsasaep dagiti lima a kurtina, ken dagiti sabali a lima a kurtina ket masapul nga mapagsasaep met laeng iti tunggal maysa. 4 Masapul a mangaramidkayo kadagit apanysukan para iti akinruar a pingir ti akin-udi a kurtina iti maysa a beddeng. Iti isu met laeng a wagas, masapul a kasta met laeng ti aramidenyo iti akinruar a pingir ti maudi a kurtina iti maikaddua a beddeng. 5 Masapul a mangaramidkayo iti limapulo a pagiyusukan iti umuna a kurtina, ken masapul a mangaramidkayo iti lima pulo a pagiyusukan iti maudi a kurtina iti maikaddua a beddeng. Aramidenyo daytoy tapno dagiti pagiyusukan ket agbabatogdanto iti tunggal maysa. 6 Masapul a mangaramidkayo iti limapulo a kawit a balitok ken pagkakamangenydagiti kurtina kadagitoy tapno agbalin a maymaya ti tabernakulo. 7 Masapul a mangaramidkayo kadagit kurtina manipud iti buok ti kalding a pangabong iti ngato ti tabernakulo a kasla tolda. Masapul a mangaramidkayo iti sangapulo ket maysa kadagitoy a kurtina. 8 Ti kaatiddog iti tunggal kurtina ket masapul a tallopulo a cubico, ken ti kaakaba iti tunggal kurtina ket masapul nga uppat a cubico. Tunggal maysa kadagit sangapulo ket

maysa a kurtina ket masapul nga agpapada iti rukodda. **9** Masapul a pagsasaepenyu dagiti lima a kurtina ken kasta met dagiti innem a kurtina. Masapul a kulpinyo ti maikanem a kurtina iti sangoanan ti tolda. **10** Masapul a mangaramidkayo iti limapulo a pagiyusokan iti pingir ti maudi a kurtina iti umuna a beddeng, ken limapulo a pagiyusokan iti pingir ti maudi a kurtina a nagsaepan ti maikadua a beddeng. **11** Masapul a mangaramidka iti lima pulo a brонse a kaw-it ket ikabilmo dagitoy kadagiti pagiyusokan. Kalpasanna, masapul a pagsasaepenyu ti pangabbong a kasla tolda tapno agbalin daytoy a maymaysa. **12** Ti nabati a kagudua ti kurtina, ti nakadawadaw a paset manipud kadagiti kurtina ti tolda ket masapul a nakabtin iti likudan ti tabernakulo. **13** Masapul nga adda maysa a cubico a kurtina iti maysa a sikigan, ken maysa a cubico ti kurtina iti maysa pay a sikigan—dayta a nabati iti atiddog a kurtina ti tolda ket masapul a nakabtin iti maysa a sikigan ti tabernakulo ken iti sabali pay a sikiganna, tapno maabbongganna daytoy. **14** Masapul a mangaramidkayo iti pangabbong para iti tabernakulo a lalat iti kalakian a karnero a namarisán iti nalabaga ken maysa pay a pangabbong a naaramid manipud iti kasayatan a lalat tapno maikabil iti ngatoenna dayta. **15** Masapul a mangaramidkayo kadagiti tabla manipud iti kayo ti akasia a maipatakder para iti tabernakulo. **16** Ti kaatiddog iti tunggal tabla ket masapul a sangapulo a cubico, ken iti kaakabana ket maysa ket kagudua a cubico. **17** Masapul nga adda dua a nakadawadaw iti tunggal tabla para iti panangisilipu kadagiti tabla iti tunggal maysa. Masapul nga aramidenyo amin dagiti tabla ti tabernakulo iti kastoy a wagas. **18** Inton aramidenyo dagiti tabla para iti tabernakulo, masapul a mangaramidkayo iti duapulo a tabla para iti abagatan a paset. **19** Masapul a mangaramidkayo iti uppat a pulo a pirak a pagbatayan a maipasisruk kadagiti duapulo a tabla. Masapul nga adda ti dua a pagbatayan iti sirok ti umuna a tabla nga isu iti dua a pagbatayanna, ken kasta met a dua a pagbatayan iti sirok ti dagiti amin a tabla para iti dua a pakaipabatayanda. **20** Para iti maikaddua a paset ti tabernakulo, iti amianan a paset, masapul a mangaramidkayo iti duapulo a tabla, **21** ken dagiti uppat a pulo a pirak a pagbatayanda. Masapul nga adda dua a pagbatayan iti sirok ti umuna a tabla, dua a pagbatayan iti sirok ti sumaruno a tabla, ken kasta met kadagiti dadduma a tabla. **22** Para iti likudan ti tabernakulo iti laud a paset, masapul a mangaramidkayo iti innem a tabla. **23** Masapul a mangaramidkayo iti dua a tabla para iti akin likud a suli ti tabernakulo. **24** Dagitoy a tabla ket masapul nga agsina iti baba, ngem agtiponda iti ngato iti agpada a singsing. Masapul a kastoy a wagas para kadagiti amin a suli iti likudan. **25** Masapul nga adda iti walo a tabla agraman dagiti pagbatayanda a pirak. Masapul nga adda ti sangapulo ket innem a pagbatayan, dua a pagbatayan iti sirok ti umuna a tabla, dua a pagbatayan iti sirok ti sumaruno a tabla, ken kasta met kadagiti dadduma pay. **26** Masapul a mangaramidkayo kadagiti balunet a kayo iti akasia—lima para kadagiti tabla iti maysa a paset ti tabernakulo, **27** lima a balunet para kadagiti tabla iti sabali a paset ti tabernakulo, ken lima a balunet para kadagiti tabla iti likudan a paset ti tabernakulo agingga iti laud. **28** Ti balunet iti tenga dagiti tabla, dayta ket, maingato a kagudua, ket masapul a dumanun manipud iti murdong agingga iti bangir a murdong. **29** Masapul a kalukopanyo iti balitok dagiti tabla. Masapul a balitok ti aramidem a singsingda, ta agserbi dagitoy a kas mangtengel kadagiti balunet ken masapul a kalukopanyo iti balitok dagiti balunet. **30** Masapul a bangonem ti tabernakulo babaen ti panangsurotmo iti plano a naipakita kenka idiy bantay. **31** Masapul a mangaramidkayo iti kurtina nga asul, maris ube, ken nalabaga a de lana, ken napino a lino, nga addaan kadagiti disenio a kerubim, aramiden daytoy iti nalaing a trabahador. **32** Masapul nga ibitin

dagitoy kadagiti uppat nga adigi a kayo iti acasia a nakalukupkan iti balitok. Dagitoy nga adigi ket masapul nga addaan kadagiti kaw-it a balitok a naisaad kadagiti uppat a pirak a pagbatayan. **33** Masapul nga ibitinmo ti kurtina iti babaen ti pagsab-itan, ket masapul nga iyunegmo ti lakasa ti tulag. Ti kurtina ket isu ti mangisina iti nasantaona a disso manipud iti kasasantaona a disso. **34** Masapul nga ikabilmo ti kalub a pakapakawan iti rabaw iti lakasa ti tulag, nga adda idiy kasasantaona a lugar. **35** Masapul nga ikabilmo ti lamisaan iti ruar iti kurtina. Masapul nga ikabilmo ti kandelero a kasango ti lamisaan idiy abagatan a paset ti tabernakulo. Ti lamisaan ket masapul nga addanto iti abagatan a paset. **36** Masapul a mangaramidkayo iti maibitin a para iti pagserkan ti tolda. Masapul nga aramidenyo daytoy manipud iti asul, maris ube, ken nalabaga a de lana, usarem ti tinali a kasasayaatan a lino, aramiden daytoy ti bumuburda. **37** Para iti kurtina, masapul a mangaramidkayo iti lima nga adigi nga acasia ken kalukupanyo dagitoy iti balitok. Dagiti kaw-itanda ket masapul a naaramid iti balitok, ken masapul a mangaramidkayo iti lima a brонse a pagbatayan para kadagity.

27 Masapul nga aramidenyo iti altar a manipud iti kayo ti akasia, lima a cubico ti kaatiddogna ken lima a cubico iti kaakabana. Ti altar ket masapul a kuadroken tallo a cubico iti kangatona. **2** Masapul a mangaramidka iti dawadaw a nasukog a kasla kadagiti sara ti kalakian a baka a maipadawadaw kadagiti uppat a sulina. Maaramido dagiti sara a kas maymaysa iti altar, ken masapul a kalukopanyo dagitoy iti bronse. **3** Masapul a mangaramidkayo kadagiti alikamen a para iti altar: dagiti banga a pagikabilan iti dapo, ken uray pay dagiti pala, dagiti palanggana, dagiti salungkay a pagadaw iti karne, ken dagiti banga a pagekkan iti beggang. Masapul nga aramideyo amin dagitoy nga alikamen babaen iti bronse. **4** Masapul a mangaramidkayo iti barandilias a nalaga iti bronse a para iti altar. Mangaramidkayo iti singsing a bronse para iti uppat a suli dagiti tunggal barandilias. **5** Masapul nga ikabilyo ti barandilias iti sirok ti ngarab ti altar, a maipababa iti kagudua. **6** Masapul a mangaramidkayo kadagiti assiv a para iti altar, assiv a naaramid iti kayo nga akasia, ken masapul a kalukopanyo dagitoy iti bronse. **7** Masapul a maikabilo dagiti assiv kadagiti singsing a pagiyusokan, ken dagiti assiv ket masapul nga addanto iti dua a sikigan ti altar tapno maawit daytoy. **8** Masapul nga aramidenyo iti altar nga awan naggianna, a naaramid iti napuskol a tabla. Masapul nga aramidenyo daytoy iti wagas a naipakita kenka idiy bantay. **9** Masapul a mangaramidkayo iti paraangan para iti tabernakulo. Masapul nga adda iti nakabtin a kurtina iti abagatan a paset ti paraangan, maibitin a kurtina a tinali a napino a lino a sangagasut a cubico iti kaatiddogna. **10** Dagiti maibitin a kurtina ket masapul nga addaan iti duapulo a poste, nga addaan kadagiti duapulo a brонse a pagbatayan. Masapul nga adda pay iti kawit a naikapet kadagiti poste, kasta met kadagiti pangubon a pirak. **11** Kasta met, iti abagatan a paset, masapul nga addanto maibitin a sangagasut a cubico iti kaatiddogna nga addaan iti duapulo a poste, duapulo a batay a bronse, ken dagiti kawit a maikapet kadagiti poste, ken kadagiti pangubon a pirak. **12** Iti paraangan iti laud a paset ket masapul nga addanto iti kurtina a lima pulo a cubico iti kaatiddogna. Masapul nga addanto iti sangapulo a poste ken sangapulo a batay. **13** Ti paraangan ket masapul met a lima pulo a cubico iti kaatiddogna iti daya a pasetna. **14** Dagiti maibitin iti maysa a paset iti pagserkan ket masapul a sangapulo ket lima a cubico iti kaatiddogna. Masapul nga addaan dagitoy iti tallo a poste ken tallo a pagbatayan. **15** Ti bangir a paset ket masapul nga addaonto met kadagiti maibitin a sangapulo ket lima a cubico iti kaatiddogna. Masapul nga addaan dagitoy iti tallo a poste ken tallo a pagbatayan. **16** Ti ruangan ti paraangan ket masapul a maysa a

kurtina a duapulo a cubico iti kaatiddogna. Masapul a maaramidot ti kurtina iti asul, maris ube, ken nalabaga a lino, tinali a napino a lino, aramiden daytoy iti bumurburda. Masapul nga addaan dagitoy iti uppataste posen kentuppata pagbatayan. **17** Dagiti amin a poste iti paraangan ket masapul nga addaan kadagiti pagubon a pirak, kwit a pirak, ken pagbatayan a brone. **18** Ti kaatiddogti paraangan ket masapul a sangagasan a cubico, lima pulo a cubico iti kaakabana, ken lima a cubico iti kangatona nga addaan iti nakabitin a tinali a napino a lino iti amin nga aglawlawnna, ken pagbatayan a brone. **19** Amin nga alikamen a mausar iti tabernakulo, ken amin dagiti pasok ti tolda a para iti tabernakulo ken ti paraangan ket masapul a maaramid manipud iti brone. **20** Masapul a bilinem dagiti Israelita a mangiyegda iti napespes a puro a lana ti olibo para kadagiti pagsilawan tapno agtultuloy dagitoy a sumsumged. **21** Idiay tolda a paguommongan, iti ruar ti kurtina nga adda iti sango ti lakasa ti tulag, masapul nga aywanan ni Aaron kentdagiti annakna a lallaki dagiti pagsilawan manipud iti rabii agingga iti bigat iti sangoanan ni Yahweh. Daytoy ket paglinteganto iti agnanayon kadagiti amin a kapututan iti nasion nga Israel.

28 Ayabani ni Aaron a kabsatmo ken dagiti annakna a lallaki—da Nadab, Abiu, Eleasar, ken Itamar, — manipud kadagiti Israelita tapno makapagserbida kaniak a kas papadi. **2** Masapul nga iyaramidonyo ni Aaron a kabsatmo kadagiti pagan-anay a naidaton kaniak. Dagitoy a pagan-anay ket para iti dayaw ken rangranga. **3** Masapul a kasaom dagiti amin tatto a naisangsangyan ti kinalaingda, kadagiti pinunrok iti espiritu iti kinasisirib, tapno maaramidda dagiti pagan-anay ni Aaron tapno mailasin isuna nga agserbi kaniak a kas padi. **4** Dagiti pagan-anay a masapul nga aramidenda ket ti pektoral, ti efod, ti tagay, ti naabel a pagan-anay, ti turbante, ken ti barekes. Masapul nga aramidenda dagitoy a pagan-anay a naidaton kaniak. Maipaayto dagitoy iti kabsatmo a ni Aaron ken kadagiti annakna a lallaki tapno makapagserbida kaniak a kas papadi. **5** Masapul a mangusar dagiti dumidesenit iti napino a lino a balitok, asul, maris ube, ken nalabaga. **6** Masapul nga aramidenda ti efod iti balitok, iti asul, maris ube, ken nalabaga a de lana ken iti napino a tinali a lino. Masapul nga aramidendo daytoy iti nalaing a dumidesenit. **7** Masapul nga adda dua a terante a maikapet iti dua nga akin ngato a sulina. **8** Ti nasayaat iti pannakaabelna a barikes ket masapul a kasla iti efod. Masapul a maaramidot daytoy a maysa a pidaso a kapaset iti epod, a maaramid manipud iti tinali a napino a lino a balitok, asul, maris ube, ken nalabaga. **9** Masapul a mangalaka iti dua a bato nga onyx ket ikitikitmo kadagityi nagnagan dagiti sangapulo ket dua iti annak a lallaki ni Israel. **10** Innen kadagiti nagnaganda ti masapul a maikabil iti maysa a bato, ken innem a nagnagan ti masapul nga adda iti maysa pay a bato, a segun iti urnos ti pannakaianakan dagiti annak a lallaki. **11** Babaen ti panangaramid iti kumikitkit iti bato, a kasla iti pannakaikikitkit ti pangtimbre, masapul nga ikitikitmo kadagiti dua a bato ti nagan dagiti sangapulo ket dua iti annak a lallaki ni Israel. Masapul nga isaadmo dagiti bato kadagiti pagsaadan a balitok. **12** Masapul nga ikabilmo dagiti dua a bato kadagiti dua a terante ti epod, tapno agbalin a batbato a mangipalagip kenni Yahweh kadagiti annak a lallaki ni Israel. Awitento ni Aaron dagiti naganda kadagiti dua iti abagana iti sangoanan ni Yahweh a kas mangipalagip kenkuana. **13** Masapul a mangaramidka kadagiti pagsaadan a balitok, **14** ken dua a nasallapid a kawar a puro a balitok a kasla tali, ken masapul nga ikapetmo dagiti kawar kadagiti pagsaadan. **15** Masapul a mangaramidka iti pektoral a para iti pangeddeng, nga aramiden iti nalaing a trabahador, a maipada iti epod. Maaramid daytoy iti balitok, iti asul, maris ube, ken nalabaga a de lana, ken napino a lino. **16** Daytoy ket masapul a kuadrado. Masapul nga ikulpem iti

mamindua ti pectoral. Masapul a maysa a dangan iti kaatiddogna ken maysa a dangan iti kalawana. **17** Masapul a kabilanyo daytoy iti uppataste posen kentuppata pagbatayan. Ti umuna nga intar ket masapul nga adda ti maysa a rubi, maysa a topasio ken maysa a garnet. **18** Ti maikaduwa nga intar ket masapul nga adda ti maysa nga esmeralda, maysa a safiro, ken maysa a diamante. **19** Ti maikatlo nga intar ket masapul nga adda ti maysa a jacinto, maysa nga agate ken maysa nga amatista. **20** Ti maikapet nga intar ket masapul nga adda ti maysa a berilio, maysa nga onyx, ken maysa a jasper. Masapul a maimontar dagitoy kadagiti pagsaadan a balitok. **21** Masapul a maiyurnos dagiti batbato segun kadagiti nagan dagiti sangapulo ket dua iti annak a lallaki ni Israel, tunggal maysa segun iti urnos ti nagan. Masapul a dagitoy ket kasla iti naikitikit iti singsing a pangselio, itaktakder ti tunggal nagan ti maysa kadagiti sangapulo ket dua a tribu. **22** Masapul a mangaramidka iti rawab ti pektoral iti kawar a kasla kadagiti tali, a nasallapid a puro a balitok. **23** Masapul a mangaramidka iti dua a singsing a balitok ken ikapetmo dagitoy kadagiti dua iti igid ti pektoral. **24** Masapul nga ikapetmo ti dua a kawar a balitok kadagiti dua a suli ti pektoral. **25** Masapul nga ikapetmo dagiti bangir a murdong ti dua a nasallapid a kawar iti dua a pagsaadan. Kalpasanna, masapul nga ikapetmo dagitoy iti terante iti abaga ti efod iti sangoanan. **26** Masapul a mangaramidka iti dua a singsing a balitok, ken ikabilmo dagitoy kadagiti dua a suli ti pektoral, iti pingir iti abay ti akin uneg nga igidna. **27** Masapul a mangaramidka iti dua pay a singsing a balitok, ken masapul nga ikapetmo dagitoy iti baba dagiti dua a terante iti abaga ti sangoanan ti efod, nga asideg iti nakaidaitanna, iti ngato ti nasayaat iti pannakaabelna a barikes ti efod. **28** Masapul nga igalutida ti pektoral babaen kadagiti singsingna iti asul a tali kadagiti singsing ti efod, tapno maikapet daytoy iti ngatoreni ti naabel a barikes ti efod. Daytoy ket, tapno saan a maikkat ti pektoral manipud iti efod. **29** Inton umeneg ni Aaron iti nasantoan a disso, masapul nga awitenna dagiti nagan dagiti sangapulo ket dua iti annak a lallaki ni Israel iti pektoral nga adda iti rawab ti pusona para iti panangikeddeng. Agserbinto daytoy a kas kankanyon a palagip kenni Yahweh. **30** Masapul nga ikabilmo ti Urin ken ti Tummim iti pektoral para iti panangaramid iti pangeddeng. Masapul nga adda dagitoy iti barukong ni Aaron inton mapan isuna iti sangoanan ni Yahweh, ken masapul a kankanyon nga awiten ni Aaron iti barukonga ti panangaramid ti pangeddeng para kadagiti Israelita iti sangoanan ni Yahweh. **31** Masapul nga aramidem ti kagay ti efod manipud laeng iti maris ube a lupot. **32** Masapul nga adda pangiyusukan iti ulo iti tengnana. Masapul a maabel ti aglawlaw iti igid ti pangiyusukan tapno saan a mapigis daytoy. Masapul nga aramidendo daytoy ti umaabel. **33** Iti akinbaba a gayadan, masapul a mangaramidka kadagiti granada nga asul, maris ube, ken nalabaga a pagdait iti amin nga aglawlawnna. Masapul nga adda iti kampanilia a balitok kadagiti nagbabae tanda. **34** Masapul nga adda iti kampanilia a balitok ken granada, maysa a kampanilia a balitok ken granada— inggana a maikkat amin —iti amin a gayadan ti kagay. **35** Ti kagay ket masapul a nakasut kenni Aaron inton agserbi isuna, tapno ti unina ket mangngeg no umuneg ken no pumanaw isuna iti nasantoan a disso iti sangoanan ni Yahweh. Daytoy ket tapno saan isuna a matay. **36** Masapul a mangaramidka iti pinitpit a puro a balitok ken ikitikitmo iti rabawna daytoy, a kapada kadagiti naikitikit iti pangtimbre, NAIDATON KENNI YAHWEH. **37** Masapul nga ikapetmo daytoy a pinitpit a puro a balitok babaen iti asul a tali iti sango ti turbante. **38** Masapul nga adda daytoy iti musing ni Aaron; masapul nga awitenna a kanayon ti aniaman a basol a mabalin a maipasurot iti pannakaidaton dagiti nasantoan a sagsagut dagiti Israelita kenni Yahweh. Ti turbante ket masapul nga

adda a kanayon iti musing ni Aaron tapno awaten ni Yahweh dagiti sagsagutda. **39** Masapul nga aramidenyo ti kagay manipud iti napino a lino, ken masapul nga aramidenyo ti turbante manipud iti napino a lino. Masapul a mangaramidkayo pay iti barikes, aramiden iti maysa a bumuburda. **40** Para kadagitit annak a lallaki ni Aaron, masapul a mangaramidkayo kadagitit nagayad a kagay, kadagitit barekes ken kadagitit baredbed dagiti uloda para iti dayawda ken rangrangda. **41** Masapul a kawesam ni Aaron a kabsatmo ken dagiti annakna a lallaki a kadduana. Masapul a pulotam ida, konsagraram ida, ken idatonmo ida kaniak, tapno makapagserbida kaniak a kas papadi. **42** Masapul nga iyaramidanyo ida iti lino a pagan-anay a pang-uneg tapno maabbongan dagiti nakalemeng a paset iti bagida, pagan-anay a pang-uneg a mangabbong kadakuada manipud iti siket inggana iti loppoda. **43** Masapul nga useren da Aaron ken dagiti annakna a lallaki dagitoy no umunegda iti tabernakulo weno no umasideged iti altar tapno agserbida iti nasantoan a disso. Masapul nga aramidenit dagitoy tapno awan iti awitenda a basol ken saanda a matay. Daytoy ket agnanayon a linteg kada Aaron ken kadagitit kaputotanna a sumarsaruno kenkuana.

29 Ita, kastoy ti aramidem a panangkonsagr a kadakuada tapno makapagserbida kaniak a kas papadi. Mangalaka iti maysa a bumaro a baka ken dua a kalakian a karnero nga awan mulitna, **2** tinapay nga awan lebadurana, ken dagiti bibingga nga awan lebadurana a nalaokan iti lana. Mangalaka pay kadagitit ostia nga awan lebadurana a napulagidan iti lana. Aramidem dagiti ostia babaen iti panangaramat ti kasayaatan nga arina. **3** Masapul nga ikabilmo dagitoy iti maysa a basket, iyegmo dagitoy a nakabasket, ken idatagmo dagitoy a kadua ti baka ken ti dua a kalakian a karnero. **4** Masapul nga idatagmo ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki iti pagserkan ti tabernakulo. Masapul a buggoam ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki iti danum. **5** Masapul nga alaem dagiti pagan-anay ket ikawesmo kenni Aaron ti nagayad a bado, ti kagay ti efod, ti efod, ken ti pektoral, ibarekesmo kenkuana ti naabel a barikes ti efod. **6** Masapul nga iyurnosmo ti turban iti ulona ken ikabilmo ti nasagradoan a korona iti rabaw ti turban. **7** Kalpasanna, alaem ti pangkonsagr a lana ken ibukbokmo daytoy iti ulona, ket iti kastoy a wagas konsagraram isuna. **8** Masapul nga iyegmo dagiti annakna a lallaki ken ikawesmo kadakuada dagiti nagayad a bado. **9** Masapul a kawesam ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki kadagitit barikes ken ikabilmo dagiti pangbedbed iti ulo kadakuada. Maited kadakuada ti trabaho ti maysa a padi babaen iti linteg nga agnanayon. Konsagraram ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki iti kastoy a wagas tapno agserbida kaniak. **10** Masapul nga ipanno ti sibubukel a baka iti pagserkan ti tabernakulo, ken masapul nga ipatay ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki dagiti imada iti ulona daytoy. **11** Masapul a papatayem ti kalakian a baka iti pagserkan ti tabernakulo iti sangoanak, ni Yahweh. **12** Masapul a mangalaka iti bassit a dara iti baka ket ipunasmo daytoy kadagitit sara ti altar babaen kadagitit ramaymo, ken ibukbokmo ti nabati a dara iti sakaanan ti altar. **13** Masapul nga alaem dagiti amin a taba a nangbalkot kadagitit lalaem, ken alaem met ti nangbalkot iti dalem ken ti dua a bekkel agraman dagiti tabana; puoram amin dagitoy iti rabaw ti altar. **14** Ngem ti lasag ti kalakian a baka, agraman ti latit ken naguneg a nagyanan iti rugit, masapul a puoram dagitoy iti ruar ti kampo. Daytoy ket daton a gapu iti basol. **15** Masapul nga alaem pay iti maysa a kalakian a karnero, ken masapul nga ipatay ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki ti imada iti ulona daytoy. **16** Masapul a papatayem ti kalakian a karnero. Kalpasanna, alaem ti darana ket ibuyatmo iti tunggal sikigan ti altar ken iti rabawna. **17** Masapul nga iwa-waem ti kalakian a karnero iti pidapido set ket buggoam dagiti lalaem ken dagiti sakana, ken masapul nga ikabilmo

dagiti lalaem agraman dagiti naranggrangkay a pidaso ken ti ulona, **18** iti rabaw ti altar. Kalpasanna, puoram ti sibubukel a kalakian a karnero. Daytoy ket daton a maipuor amin a para kaniak, ni Yahweh. Mangipaay daytoy iti nabanglo nga ayamuom kaniak; daytoy ti daton a maipuor para kaniak. **19** Masapul nga alaem ti sabali pay a kalakian a karnero, ken masapul nga ipatay ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki ti imada iti ulona daytoy. **20** Ket masapul a papatayem ti kalakian a karnero ken mangala iti bassit a darana. Ibulagidmo daytoy kadagitit piditpidit iti makannawan a lapayag ni Aaron ken kadagitit piditpidit ti makannawan a lapayag dagiti annakna lallaki, iti makannawan a tangan dagiti ima ken sakada. Kalpasanna, masapul nga ibuyatmo ti dara iti tunggal sikigan ti altar. **21** Masapul a angalaka iti bassit a dara nga adda iti altar ken bassit a lana a pangkonsagr, ket iwarisim amin dagitoy kenni Aaron ken iti pagan-anaya, ken kasta met kadagitit annakna a lallaki ken kadagitit pagan-anayda. Mailasinto ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki para kaniak, agraman dagiti pagan-anayda. **22** Alaem ti taba ti kalakian a karnero, ti nataba nga ipus, ti taba a nangbalkot kadagitit lalaem, ti nangbalkot iti dalem, ti dua a bekkel ken ti tabana, ken ti makannawan a loppo—ta daytoy a karnero ket para iti pannakakonsagr dagiti padi kaniak. **23** Mangalaka iti maysa nga iwa ti tinapay, maysa a bibingga nga adda lanana, ken maysa nga ostia manipud iti basket ti tinapay nga awan lebadurana a maidatag iti sangoanak, ni Yahweh. **24** Masapul nga ipaiggemmo dagitoy kenni Aaron ken kadagitit annakna a lallaki. Masapul nga itag-ayda dagitoy kaniak, ni Yahweh, ken idatagda dagitoy kas daton kaniak. **25** Kalpasanna, alaem ti makan manipud kadagitit imada ket puruon daytoy iti rabaw ti altar a kadua ti daton a maipuor amin. Mangipaay daytoy iti nabanglo nga ayamuom kaniak; daytoy ti daton a maipuor a para kaniak. **26** Masapul nga alaem ti barukong ti kalakian a karnero a daton para iti pannakakonsagr ni Aaron ket itag-aymo ken idatagmo daytoy a kas daton para kaniak, ni Yahweh. Ket daytoy iti paset a mabalimo a kanen. **27** Masapul nga idatonmo kaniak ti barukong a daton a naitag-ay ken ti loppo a daton a naidatag—ti barukong a naitag-ay ken ti loppo a naidatag, agpapada a naggapu iti kalakian a karnero para iti pannakapatalgo ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki kaniak. **28** Dagitoy a paset ti karne, nga inted dagiti Israelita, masapul nga agnanayon a maipaay kenni Aaron ken kadagitit kaputotanna. Babaen kadagitit annuroten para kadagitit daton para iti panagkakadua, dagitoy ket daton para kadagitit padi a naggapu kadagitit daton dagiti Israelita a naidatag kaniak, ni Yahweh. **29** Ti nasantoan a pagan-anay ni Aaron ket masapul met a maisagana para kadagitit annakna a lallaki a sumaruno kenkuana kas padi. Masapul a mapulotanda a naikawes dagitoy ken ordinaram ida kaniak a naikawes dagitoy kadakuada. **30** Ti sumaruno a padi kenkuana manipud kadagitit annakna a lallaki, a mapan iti tabernakulo tapno agserbi kaniak idiyas nasantoan a disso, ket masapul nga isuotna dagidiay a pagan-anay iti las-ud iti pito nga aldaw. **31** Masapul nga alaem ti kalakian a karnero para iti pannakakonsagr dagiti padi kaniak ken angrem ti karneña iti nasantoan a lugar. **32** Masapul a kanen ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki ti karne ti karnero ken ti tinapay nga adda iti basket ti pagserkan ti tabernakulo. **33** Masapul a kanenda ti karne ken ti tinapay a naited a mangdaluon kadakuada ken tapno maordenaranda, a maidaton kaniak. Awan ti sabali a mabalim a mangan iti dayta a makan, gapu ta ibilangda daytoy a nakonsagraran kaniak, naisagana a para kaniak. **34** Ti aniaman a karne a naordinaran a daton, weno aniaman a tinapay a matda iti sumaruno nga aldaw ket masapul a puoram. Saan a mabalim a kanen gapu ta naidaton daytoy kaniak. **35** Iti kastoy a wagas, taripatoem ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki babaen ti panangtungpalmo iti amin nga imbilinko kenka nga

aramidem. Masapul nga idatonmo ida kaniak iti uneg ti pito nga aldaw. **36** Masapul a mangisagutka iti maysa a kakalian a baka iti inaldaw kas daton gapu iti basol para iti pannakapakanwan. Masapul a dalusam ti altar babaen iti seremonia a mangdalus iti daytoy, ken masapul a pulotam daytoy tapno maidaton kaniak. **37** Masapul nga aramidem ti seremonia a mangdalus ti altar iti uneg ti pito nga aldaw ken idatonmo daytoy kenni Yahweh. Kalpasanna, naan-anayto ti pannakaidaton ti altar kaniak. Aniaman a mangsagid ti altar ket mailasin para kenni Yahweh. **38** Masapul a kanayon a mangidatonka iti rabaw ti altar iti inaldaw iti dua a karnero nga agtawen iti maysa. **39** Idatonmo ti maysa iti bigat, ken ti maysa iti sumipnget. **40** Kadua ti umuna a karnero, idatonmo ti apagkapullo ti maysa nga efa a kasayaatan nga arina a nalaokan iti kapakat a paset ti maysa a hin a lana manipud iti napespes nga olibo, ken kapakat ti maysa a hin nga arak kas daton a mainom. **41** Idatonmo ti maikadua a karnero iti sumipnget. Masapul nga idatonmo ti isu met laeng a bukel a daton kas iti bigbigat, ken ti daton nga arak. Makaipaay dagitoy iti nabanglo nya agamuom kaninak; daytoy ti daton a maipuor a para kaniak. **42** Masapul a dagitoy ket kanayon a maidaton a kas daton a maipuor iti amin a kapututan dagiti tattaom. masapul nga aramidem dagitoy iti pagserkan ti tabernakulo iti sangoanak, ni Yahweh, ti pakisinnarakako a makisarita kenka. **43** Dita ti pang sarakak kadagit Israelita; ti tolda ket mailasin nga agpaay kaniak babaen iti dayagko. **44** Idatonko ti tabernakulo ken ti altar ta dagitoy ket agpaay laeng kaniak. Idatonkonto pay ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki tapno agserbida kaniak a kas papadi. **45** Agnaedako kadagit Israelita ken siakti ti Diosda. **46** Maammoandanto a siak ni Yahweh, a Diosda, a nangiruar kadakuada manipud iti daga ti Egjito tapno makapagnaedako kadakuada. Siak ni Yahweh a Diosda.

30 Masapul a mangaramidkayo iti altar a pagpuoran ti insenso. Masapul nga aramidenyo daytoy manipud iti kayo ti akasia. **2** Masapul a maysa a cubico ti kaatiddog ken kaakabana. Masapul a kuadrado daytoy, ken dua a cubico ti kangatona. Dagiti sarana ket masapul a naisilpo a kapaset iti daytoy. **3** Masapul a kalukopam ti altar ti insenso iti puro a balitok—ti ngatona, dagiti sikiganna ken dagiti sarana. Masapul nga iyaramidam iti iking a balitok ti aglikmotna daytoy. **4** Masapul a mangaramidka iti dua a balitok a singsing a maikapet iti daytoy nga iti sirok ti ikingna iti dua nga agsumbangir a sikiganna. Dagiti singsing ket isu iti mangtengngek kadagit assiw tapno maaawit ti altar. **5** Aramidem dagiti assiw manipud iti kayo ti akasia ken masapul a kalukopam dagitoy iti balitok. **6** Masapul nga ikabilmo ti altar ti insenso iti sangoanen ti kurtina nga ayan iti Lakasa ti Tulag. Maikabil daytoy iti sangoanen ti kalub a mangipakita iti pannakakalub ti basol nakaparabaw iti Lakasa ti Tulag, a pakisinnarakako kenka. **7** Masapul a mangpuor ni Aaron iti nabanglo nga insenso iti binigat. Masapul a puoranna daytoy inton estimarennra dagiti pagsilawan. **8** Inton sindian manen ni Aaron dagiti pagsilawan iti rabii, masapul a mangpuor isuna iti insenso iti altar ti insenso. Masapul a kanayon ti panangpuor iti insenso iti sangoanak, ni Yahweh, iti amin a kapututan dagiti tattaom. **9** Ngem masapul a saankayo nga agidaton iti dadduma nga insenso iti altar ti insenso uray ania a daton a maipuor amin wenco daton a bukbukel. Saanyo a bukbukan daytoy iti daton a mainom. **10** Masapul a mangisayangkat ni Aaron ti seremonia iti pannakadalus kadagit sara ti altar ti insenso iti maminسان iti makatawen. Aramidenna daytoy babaen iti dara a daton a mangabbong iti basol. Masapul nga aramiden daytoy iti kangatoan a padi iti amin a kapututan dagiti tattaom. Daytoy a sagot ket naan-nayto ti pannakaidatonna kaniak, ni Yahweh.” **11** Nagsao ni Yahweh kenni Moises, **12** “Inton alaem ti sensus dagiti Israelita, masapul a tunggal tao ket mangtawen iti pangsubbotda ti biagda kenni Yahweh. Masapul nga

aramidem daytoy kalpasan a mabilangmo ida, tapno awan ti didira kadakuada no bilangem ida. **13** Tunggal maysa a naibilang iti sensus ket masapul nga agbayad iti kagudua a siklo ti pirak, signi ti timbangan iti siklo iti santuario (ti maysa siklo ket aggatad iti duapulo a gera). Daytoy kagudua a siklo ket daton nga agpaayto kaniak, ni Yahweh. **14** Tunggal maysa a naibilang, manipud kadagit agtawen iti duapulo agpangato, masapul nga itedda daytoy a daton nga agpaay kaniak. **15** Inton ited kaniak dagiti tattao dagitoy a daton a mangsubbot kadagit biagda, dagiti nabaknang ket masapul a saan a mangited iti nasursurok ngem kagudua a siklo, ken ti nakurapay ket masapul a saan a mangited iti basbassit. **16** Masapul nga awatem dagitoy a pangsubbot a kuarta manipud kadagit Israelita ket masapul nga bingayem daytoy para iti trabaho nga agpaay iti tabernakulo. Mangpalagip daytoy kadagit Israelita iti sangoanak, a mangsubbot iti biagyo.” **17** Nagsao ni Yahweh kenni Moises, **18** “Masapul pay a mangaramidkayo iti dakkel a bronse a palanggana a pagbuggoan nga adda pagbatayanna a bronsé. Masapul nga ikabilmo ti palanggana iti nagbaetaan ti tabernakulo ken ti altar, ken kargaam daytoy iti danum. **19** Masapul a buggoan ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki dagiti ima ken sakada babaen iti danum nga adda iti daytoy. **20** Inton umunegda iti tabernakulo wenco inton umasidegda iti altar nga agserbi kaniak babaen iti panaguorda iti daton, masapul nga agbuggoda tapno saanda a matay. **21** Masapul a buguanda dagiti ima ken sakada tapno saanda a matay. Agnanayonta daytoy a linteg para kenni Aaron ken kadagit kaputotanna iti amin a henerasian dagiti tattaoda.” **22** Nagsao ni Yahweh kenni Moises, **23** “Alaem dagitoy nasasayaat a rekado: limagusat a siklo a tubbog ti mirra, 250 a siklo a nabanglo a sinamon, 250 a siklo a nabanglo nga unas, **24** limagusat a siklo ti kasia, a narukod segun ti pagtimbanginan iti siklo ti santuario, ken maysa a hin iti lana nga olibo. **25** Masapul a mangaramidka iti sagrado a lana a pangkonsagrar babaen kadagitoy a rekado, a trabahoent iti maysa nga agar-aramid iti bangbanglo. Daytoy ti sagrado a lana a pangkonsagrar a naisagana para kaniak. **26** Masapul a pulotam ti tabernakulo iti daytoy a lana, kasta met ti Lakasa ti Tulag, **27** ti lamisaan ken amin nga alikamenna, ti kandelero ken ti alikamenna, ti altar ti insenso, **28** ti altar para kadagit daton a mapuoran ken amin nga alikamenna, ken ti palanggana agraman ti pagbatayanna. **29** Masapul nga idatonmo dagitoy kaniak tapno naan-anay ti pannakaisagutda kaniak. Aniaman a mangsagid kadagitoy ket mailasin met a para kaniak. **30** Masapul a pulotam ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki ken idatonmo ita kaniak tapno makapagserbida kaniak a kas papadi. **31** Ibagam kadagit Israelita, ‘Daytoy ti lana a pangkonsagrar a naidaton kenni Yahweh iti amin a kapututan dagiti tattaom. **32** Saan a rumbeng a maisapsapo daytoy iti kudil dagiti tattao, wenco agaramid iti kas iti daytoy a lana gapu ta nakonsagraran daytoy nga agpaay kenni Yahweh. Masapul nga ibilangyo daytoy iti kastoy a wagas. **33** Siasinoman nga agaramid iti kas iti daytoy a bangbanglo, wenco siasinoman a mangisapsapo daytoy iti maysa a tao, dayta a tao ket masapul a maisinsa manipud kadagit tattaona.” **34** Kiruna ni Yahweh kenni Moises, “Mangalaka kadagit rekado—estakte, onitsa, ken galbanum—dagiti nabanglo a rekado a nailaox iti puro nga insenso, nga aggapada ti kaaduna. **35** Aramidem daytoy a kas iti insenso, a pinaglalaok ti agar-aramid iti bangbanglo, natimplaan iti asin, puro ken naidaton nga agpaay kaniak. **36** Gilingem daytoy inggana a pumino. Ikbilmbo ti daddumana daytoy iti sangoanen ti Lakasa ti Tulag, nga adda iti tabernakulo, a pakisarakako kadakayo. Ibilangyo daytoy kas maysa a naan-anay a naidaton nga agpaay kaniak. **37** Para iti daytoy nga insenso nga aramidenyo, masapul a di kayo agaramid iti aniaman a kapadpadana para kadagit bagbagiyo.

Masapul nga ibilangyo a nasagradoan unay daytoy. **38** Siasinoman a mangaramid iti kas iti daytoy a maramat a kas bangbanglo ket masapul a maisina manipud kadagiti tattaona."

31 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, **2** "Kitaem, inayabak babaen iti naganna ni Bezalel, ti anak a lalaki ni Uri, nga anak ni Hur manipud iti tribu ti Juda. **3** Pinunnok ni Bezalel iti espiritu tapno maikkan isuna iti kinasirib, pannakaawat, ken pannakaammo, para iti amin a kita ti batido a panagdesenio, **4** a mangkorte iti balitok, pirak, ken bronse; **5** kasta met a mangtabas ken mangurnos kadagiti batbato ken mangkitit iti kayo—a mangaramid kadagiti amin a kita iti batido a panagdesenio. **6** Mainayon a kadauna, dinutok ni Oholiab nga anak a lalaki ni Ahisamac, manipud iti tribu ti Dan. Inikkak iti kabaelan dagiti puso ti amin a masirib tapno maaramidda amin nga imbilinko kenka. Karaman ditoy **7** ti tabernakulo, ti Lakasa ti Tulag ken ti kalub a mangipakita iti pannakakalub ti basol a nakaparabaw iti Lakasa, ken amin nga alikamen ti tolda— **8** ti lamisaan ken dagiti alikamenna, ti puro a kandelero ken dagiti alikamenna, ti altar ti insenso, **9** ti altar para kadagiti daton a maipuor amin ken dagiti amin nga alikamenna, ken ti dakkel a palanggana ken ti batanya. **10** Mainayon pay ditoy dagiti pagan-anay a nasayaat ti pannakabelna—dagiti sagrado a pagan-anay a para kenni Aaron a padi ken kadagiti annakna a lallaki, isaganan para kaniak tapno agserbida a kas papadi. **11** Mainayon pay ditoy ti lana a pangkonsagrar ken ti nabango nga insenso a para iti nasantoan a disso. Masapul nga aramiden dagitoy a lallaki a batido a dumidesenio dagitoy amin a banbanag kas imbilinko kenka." **12** Nagsao ni Yahweh kenni Moises: **13** "Ibagam kadagiti Israelita: "Masapul a ngilinenyo ti Aldaw a Panaginana ni Yahweh, ta daytoyo ti pagilasinan iti nagbaetanyo kenni Yahweh iti amin a kapututan dagiti tattaom tapno maammoanyo nga isuna ni Yahweh, ti nangilasin kadakayo nga agpaay kenkuana. **14** Isu a masapul a ngilinenyo ti Aldaw a Panaginana, ta masapul nga ibilangyo daytoy a nasantoan, a naisagana a para kenkuana. Ti siasinoman a mangtulaw iti daytoy ket rumbeng a mapapatay. Ti siasinoman nga agrabaho iti Aldaw a Panaginana, dayta a tao ket sigurado a maisina manipud kadagiti amin a tattaona. **15** Ti panagrabaho ket maaramid iti uneg ti innem nga aldaw, ngem iti maikapito nga aldaw ket isu ti Aldaw a Panaginana, nasantoan ken naisagana a para iti pannakaidayaw ni Yahweh. Ti siasinoman nga agrabaho iti uray ania iti Aldaw a Panaginana ket rumbeng a mapapatay. **16** Masapul ngarud a salimetmetan dagiti Israelita ti Aldaw a Panaginana. Masapul a ngilinenenda daytoy iti amin a kapututan dagiti tattaoda a kas maysa nga agnanayon a linteg. **17** Ti Aldaw ti Panaginana ket agnanayon a pagilasinan iti nagbaetan ni Yahweh ken dagiti Isareliita, ta iti innem nga aldaw inaramid ni Yahweh ti langit ken daga, ken iti maikapito nga aldaw niginana isuna ken nabang-aran." **18** Kalpasan a nakisarita ti Dios kenni Moises idiy Bantay Sinai, intedna kenkuana ti dua a tapis a bato- ti sangapulo a bilin, naaramid babaen iti bato nga insurat iti mismo nga imana.

32 Idi naktita dagiti tattaao a nabayagan ni Moises iti isasalogna manipud iti bantay, nagu-ummongda iti aglawlaw ni Aaron ket kinunada kenkuana, "Umayka, mangaramidka iti maysa a diidiosen a mangidaulo kadakami. Ta daytoy a Moises, ti lalaki a nangirruar kadakami manipud iti daga ti Egjipto, saanmi nga ammo ti napasamat kenkuana." **2** Isu a kinuna ni Aaron kadakuada, "Ikkatenyo dagiti singsing a balitok nga adda kadagiti lapayag dagiti assawayo a babbai, annaky o lallaki ken dagiti annaky o a babbai ket iyegyo dagitoy kaniak." **3** Inikkat dagiti amin a tattaao dagiti singsing a balitok nga adda kadagiti lapayagda ket impanda dagitoy kenni Aaron. **4**

Inawatna dagiti balitok manipud kadakuada, ket hinormana daytoy iti paghormaan ket pinormana daytoy a sinan-baka. Kalpasanna, kinuna dagiti tattaao, "Israel, daytoy ti diosyo a nangirruar kadakayo iti daga ti Egjipto." **5** Idi nakita ni Aaron daytoy, mangaramid isuna iti maysa nga altar iti sangoanan ti sinan-baka ket inwaragawagna; kinunada, "Inton bigat ket maysa a piesta a panagdayaw kenni Yahweh." **6** Nasapa a bimmangan dagiti tattaao iti kinabigatanna ket nangisagutda kadagiti daton a mapuoran ken nangiyegda kadagiti daton iti panagkakadua. Kalpasanna, nagtugawda tapno mangan ken uminom ket kalpasanna timmakderda tapno agbabartekda iti nalabes a panagrambak. **7** Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises, "Mapanka a dagus ta dagiti tattaom, nga indauloam nga inruar iti daga ti Egjipto ket dinadaelda dagiti bagbagida. **8** Pinanawanda a dagus ti dalan nga imbilinko kadakuada. Nangpormada para iti bagida iti sinan-baka ket nagrukbab ken nangidatonda iti daytoy. Kinunada, "Israel, daytoy ti diosyo a nangirruar kadakayo manipud iti daga ti Egjipto." **9** Ket kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Nakitakon dagitoy a tattaao. Kitaem, natangkan ti uloda a tattaao. **10** Ita ngarud, saannak a lapdan. Gumilgil-ayab ti pungtotko kadakuada isu a dadelek ida. Ket mangaramidak iti dakkel a nasion manipud kenka." **11** Ngem dinawat ni Moises kenni Yahweh a Diosna a saan nga agpungtot. Kinunada, "Yahweh, apay a bumara ti pungtotmo kadagiti tattaom nga inruarmo manipud iti daga ti Egjipto nga addaan iti naindaklan a pannakabalin ken nabileg nga ima?" **12** Apay a nasken nga ibaga dagiti Egjipcio, "Indalanna ida a rimuar manipud iti Egjipto nga addaan iti dakes a panggep, tapno papatayenna ida iti kabanbantayan ken tapno dadaelenha ida iti rabaw ti daga?" Ibawingmo ti gumilgil-ayab a pungtotmo ket ibabawim ti panangdusam kadagiti tattaom. **13** Lajipen dagiti adipenno nga Abraham, Isaac ken ni Israel, a mismo a nagikariam ken kinunam kadakuada, "Paadduektu dagiti kaputotanya a kas kaadu dagiti bituen idiy langit, ken itedkonto kadagiti kaputotanya amin daytoy a daga nga imbagak. Tawidendantu daytoy iti agnanayon." **14** Ket imbabawi ni Yahweh ti kinunana a pannusa nga ipalak-amna kadagiti tattaona. **15** Kalpasanna, timmallikod ni Moises ket simmalog manipud iti bantay nga awit-awitna ti dua a tapis a bato nga ayan dagiti tulag. Agsinnumbangir a nasuratan dagiti tapis a bato, iti sangoanan ken iti likudan. **16** Mismo a ti Dios ti nangaramid kadagiti tapis a bato, ken dagiti suratna ket mismo a ti Dios ti nangisurat iti naikikitik kadagiti tapis a bato. **17** Idi nangngeg ni Josue ti ariawa dagiti tattaao nga agpupukkaw, kinunada kenni Moises, "Adda ti ariawa ti aggugubat iti kampo." **18** Ngem kinuna ni Moises, "Saan nga ariawa iti panagballigi, ken saam met nga ariawa ti naabak a tattaao ngem ti timek ti agkakanta ti mangngegko." **19** Idi asidegen ni Moises iti kampo, nakitana ti sinan-baka ken dagiti agsasala a tattaao. Nakapungtot isuna iti kasta unay. Imbarsakna dagiti tapis a bato ken binurakburakna dagitoy iti sakaanan ti bantay. **20** Innalana ti sinan-baka nga inaramid dagiti tattaao, pinuoranna ken binurakburakna aqgingga a nagbalin daytoy a pulbos ket imbuksokna daytoy iti danum. Ket impainumna daytoy kadagiti tattaao ti Israel. **21** Kalpasanna, kinuna ni Moises kenni Aaron, "Ania ti inaramid dagitoy a tattaao kenka, a nangiyegka iti kasta kadakkel a basol kadakuada?" **22** Kinuna ni Aaron, "Saanka koma nga agpungtot iti kasta unay, apok. Am-ammomi dagitoy a tattaao, no kanasoda a nairuam nga agaramid iti kinadakes. **23** Kinunada kaniak, "Iyaramidannakami iti dios a mangidaulo kadakami. Maipanggep iti daytoy a Moises, ti tao a nangidaulo kadakami a rimmuar manipud iti daga ti Egjipto, saanmi nga ammo ti napasamat kenkuana." **24** Isu a kinunak kadakuada, 'Siasinoman nga addaan iti aniaman a balitok, ikkatenna koma daytoy. Intedda kaniak dagiti balitok ket impuraukko iti apuy ket nagbanag a sinan-baka." **25** Nakita ni Moises nga agkakaribuso

dagiti tattao, ta binay-an ida ni Aaron nga aglablabes, tapno laisen ida dagiti kabusorda. **26** Kalpasanna, nagtakder ni Moises iti pagserkan ti kampo ket kinunana, "Siasinoman nga agtulnog kenni Yahweh, umay kaniak." Nagummong dagiti amin a Levita iti aglawlawa. **27** Kinunana kadakuada, "Ni Yahweh a Dios ti Israel, imbagana daytoy, 'Ikabil koma ti tunggal maysa dagiti kampilan iti sikiganda ket mapan ken agsubli iti tunggal pagserkan iti entero a kampo ket papatayenna ti kabsatna, ti keduana ken ti kaarrubana." **28** Inaramid dagiti Levita ti imbilin ni Moises. Agarup tallo ribu a lallaki manipud kadagiti tattao ti natay iti dayta nga aldaw. **29** Kinuna ni Moises kadagiti Levita, "Ita nga aldaw, naisaadkayon nga agserbi kenni Yahweh, ta tunggal maysa kadakayo ket binusorna ti kabsatna, isu nga inikikkannakayo ni Yahweh iti bendision ita nga aldaw." **30** Iti simmaruno nga aldaw kinuna ni Moises kadagiti tattao, "Nakaaramidkayo iti dakkil unay a basol. Ita sumang-atak kenni Yahweh. Nalabit a mabalin a mangaramidak iti pakapakawanon dagiti basolyo." **31** Nagsubli ngarud ni Moises kenni Yahweh ket kinunana, "Nakaaramid dagitoy a tattao iti dakkel a basol ken nangaramidda iti diidosen a balitok. **32** Ngem ita, pangngaasim ta pakawanem dagiti basolda; ngem no saan, ikkatenak iti libro nga insuratmo." **33** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Siasinoman a nakabasol kaniak, dayta a tao ti ikkatek iti librok. **34** Isu nga ita, mapanka ket idauloam dagiti tattao iti lugar nga imbagak kenka. Kitaem, umun-unanto kenka ti anghelko. Ngem iti aldaw a dusaeck ida, dusaecko ida gapu iti basolda." **35** Ket nangibaon ni Yahweh iti didigra kadagiti tattao gapu ta nangaramidda iti sinan-baka, ti inaramid ni Aaron.

33 Nakisoa ni Yahweh kenni Moises, "Pumanawkayo manipud ditoy, sika ken dagiti tattao nga inruarmo manipud iti daga ti Egipto. Mapankayo iti daga nga inkarik kada Abraham, Isaac ken Jacob, idi kinunak, 'Itedkonto daytoy kadagiti kaputotanyo.' **2** Mangibaonako iti anghel iti sangoanam, ket papanawekto dagiti Cananeo, Amoreo, Heteo, Perezeo, Heveo ken dagiti Jebuseo. **3** Mapankayo iti dayta a daga nga aglaplapusanit i gatas ken diro, ngem saanak a kumuyog kadakayo, gapu ta natangkan ti uloyo a tattao. Amangan no dadaelenkayo iti dalam." **4** Idi nangngeg dagiti tattao dagitoy a makariribuk a sasao, nagleddaaangda ket awan ti uray maysa a hangisutti aniamaan nga alahas. **5** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Ibagam kadagiti Israelita, 'Natangken ti uloyo a tattao. No makikuyogak kadakayo uray iti apagbiit laeng a kanito, dadaelenkayo. Isu nga ita, ikkatenyo dagiti alahasyo tapno makapangngedengak iti aramidek kadakayo.'" **6** Isu a manipud iti Bantay Horeb nagtultuloy nga awan alahas a suot dagiti Israelita. **7** Nangala ni Moises iti tolda ket impatakderna daytoy iti ruar ti kampo, nga adayo bassit manipud iti kampo. Inawaganna daytoy iti tolda a pakiumanan. Tunggal maysa nga agkiddaw iti aniamaan a banag kenni Yahweh ket rumuar iti kampo a sumrek iti tolda a pakiumanan nga adda iti ruar ti kampo. **8** Apaman a rumuar ni Moises a mapan iti tolda, tumakder amin dagiti tattao iti pagserkan dagiti kampoda ket kitaenda ni Moises akinggaa a makauneg isuna. **9** Ket inton makastreken ni Moises iti tolda, bumaba ti adigi nga ulep ket agtalinaed iti pagserkan iti tolda, ket makisaonton ni Yahweh kenni Moises. **10** Tunggal makita dagiti amin a tattao ti adigi nga ulep nga agtakder iti pagserkan iti tolda, tumakderda ket agrukbabda, tunggal tao iti pagserkan ti toldana. **11** Makisao ni Yahweh iti rupan-rupa kenni Moises, a kas iti pannakisao ti maysa a tao iti gayyemna. Ket agsublinto metten ni Moises iti kampo, ngem ti agtutubo a lalaki nga adipenna nga anak ni Nun a ni Josue ket agtalinaed iti ayan iti tolda. **12** Kinuna ni Moises kenni Yahweh, "Kitaem, ibagbagam kaniak, 'Idauloam dagitoy a tattao iti panagdaliasatda,' ngem saanmo pay nga imbag a kaniak no asino ti

ibaonmo a kaduak. Kinunam, 'Am-ammoka babaen iti naganmo kin nasarakam pay ti pabor iti imatangko.' **13** Ita no nasarakak iti pabor iti imatangmo, ipakitam kaniak dagiti wagasmo tapo maammoka iti kasta agtultuloy a masarakak ti pabor iti imatangmo. Laglagipem a daytoy a nasion ket tattaoom." **14** Simmungbat ni Yahweh, "Kumuyogto kenka ti presensiak, ket ikkankanto iti inana." **15** Kinuna ni Moises kenkuana, "No saanka a kumuyog ti presensiak kadakami, saannakami nga iyadayo manipud ditoy." **16** Ta no saan, kasanonto a maammoan a nakasarakak iti pabor iti imatangmo, siak ken dagiti tattao? Saan kadi nga iti laeng pannakikuyogmo kadakami ti pakaammoan a siak ken dagiti tattao ket agbalin a naidumduha manipud kadagiti amin a tattao nga adda iti rabaw ti daga?" **17** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Aramidek met daytoy a banag a kiniddawmo, ta nasarakam ti pabor iti imatangko ket amammoka babaen iti nagamno." **18** Kinuna ni Moises, "Pangngaasim, ipakitam kaniak ti dayagmo." **19** Kinuna ni Yahweh, "Aramidek amin a kinaimbagko iti sangoanam, ket iwaragawagkonto ti naganko a 'Yahweh' iti sangoanam. Managparaburakto kadagiti paraburak ken kaasiako dagiti kaasiak." **20** Ngem kinuna ni Yahweh, "Saanmo a mabalin a kitaen ti rupak, ta awan ti nakakita kaniak ket nagbiag." **21** Kinuna ni Yahweh, "Kitaem, adtoy ti lugar nga asideg kaniak; agtakderkanto iti daytoy a dakkel a bato. **22** Kabayatan a lumablitas ti dayagko, ikabilkanto iti rengngat ti bato ket akkobankanto babaen iti imak agingga a makalabasak. **23** Kalpasanna, ikkateko ti imak ket makitamtoto ti likudak ngem saanto a makita ti rupak."

34 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Mangtabaska iti dua a tapi a bato a kas kadagiti immuna. Isuratkonto kadagityo a tapi a bato dagiti sao nga adda kadagiti immuna a tapi a bato a binurakmo. **2** Agsaganaka inton bigat ket sumang-atka iti Bantay Sinai ket iparangmo ti bagim kaniak iti tuktok ti bantay. **3** Awan ti siasinoman a kumuyog kenka a sumang-at. Saanmo nga ipalubos nga adda ti siasinoman a makita iti sadinoman a paset ti bantay. Awan uray arban ti ayup wenne pangen nga agarab iti sango ti bantay." **4** Nangtabas ngarud ni Moises iti dua a tapi a bato kas iti immuna, ket nasapa a bimmangon iti kabigatanna ket simmangat isuna iti Bantay Sinai, a kas imbilin ni Yahweh kenkuana. Inawit ni Moises ti dua a tapi a bato. **5** Bimmaba ni Yahweh iti ulep ket napikagtakder kenni Moises sadiy, ket imabaliknasna ti nagan a "Yahweh." **6** Limmabas ni Yahweh iti sangonanna ket inwaragawagna, "Yahweh, Yahweh, ti Dios a manangngaasi ken managparabur, saan a nalaka nga aggungtot, ken saan a marukod ti kinapudnona ken kinamapagtalkanna iti tulag, **7** mangpatpatalinaed iti kinapudno ti tulag iti rinibribu a kaputotan, mangpakakawanon iti kinadakes, panagsalungasing, ken basbasol. Ngem iti uray ania a wagas saanna a kanunongan ti nagbiddut. Iyegnanto ti pannusa ti basol dagiti amma kadagiti annakda ken kadagiti annak ti annakda agingga kadagiti iti maikatto ken maikapat a kapututan." **8** Dagdagus nga indumog ni Moises ti ulona iti daga ket nagrukbab. **9** Ket kinunam, "No ita ket nakasarakak ti pabor iti imatangmo, Apok, pangngaasim ta kumuyogka kadakami, ta natangkan ti ulo dagitoy a tattao. Pakawanem ti kinadakesmi ken ti basolmi, ket alennakami akas tawidmo." **10** Kinuna ni Yahweh, "Kitaem, mangaramidak kadagiti nakaskasdaw a kas kadagiti saan pay a naimatangan iti entero a daga wenne iti sadinoman a nasion. Amin a tattao kadakayo ket makitadanto dagiti aramidek, ta nakabutbuteng daytoy a banag nga aramidek kadakayo. **11** Tungpalenyo ti ibilinko kadakayo ita nga aldaw. Dandanikon papanawen iti sangoananyo dagiti Amoreo, Cananeo, Heteo, Perezeo, Heveo ken dagiti Jebuseo. **12** Agannadkayo a saankayo a makitulag kadagiti agnanaed iti daga a papananyo, ta no saan agbalindanto a palab-og kadakayo.

13 Ngem ketdi, masapul a ribbaenyo dagiti altarda, rumekenyo dagiti nasagradoan a bato nga adigida, ken putdenyo dagiti poste ti Aserada. **14** Ta masapul nga awan ti sabali a dios a pagrakbabanyo, ta siak ni Yahweh a ti naganna ket 'Naimun,' naimunak a Dios. **15** Agannadkayo a saankayo a makitulag kadagit agnanaed iti daga, tunggal makimalalada kadagit diosda kem mangidatonda kadagit diosda, ken awisennakayo ti maysa a tao ken mangan iti indatonna. **16** Mangalakayo pay kadagit annakda a babbai para kadagit annakyo a lallaki, ken makikamalala dagiti annakda a babbai iti diosda, ket allukoyenda dagiti annakyo a lallaki a makikamalala iti diosda. **17** Saankayo a mangaramid kadagit diosyo manipud iti nairunaw a landok. **18** Masapul a salimetmetanyo ti Fiesta iti Tinapay nga awan Lebadurana. Kas imbilinko kadakayo, masapul a mangankayo iti tinapay nga awan lebadurana iti uneg ti pito nga aldaw iti naituding a tiempo iti bulan ti Abib, ta iti bulan ti Abib a rimmuarkayo manipud iti Egipito. **19** Kukuak amin nga inauna nga anak, uray ti tunggal inauna a kalakian nga anak ti bakayo, agpada a bakbaka ken karnero. **20** Masapul a subbotenyu dagiti inauna nga anak ti asno babaen iti maysa a kordero, ngem no saanyo a subboten daytoy, ket masapul a rung-oenyu ti tenggedna daytoy. Masapul a subbotenyu amin nga inauna nga anak kadagit annakyo a lallaki. Awani ti siasinoman a mabalin nga agparang kaniak nga ima-ima. **21** Mabalinyo ti agtrabaho iti innem nga aldaw, ngem iti maikapito nga aldaw ket masapul nga aginanakayo. Uray iti tiempo ti panagardo ken iti panagapit, masapul nga aginanakayo. **22** Masapul a ngilinenyo ti Fiesta dagiti Lawas iti umuna a bunga dagiti maapit a trigo, ken masapul a ngilinenyo ti Fiesta iti Panagapit iti panaggibus ti tawen. **23** Masapul a mamilto a dasas iti tunggal tawen nga agparang amin a lallaki kaniak, ni Yahweh, ti Dios ti Israel. **24** Ta papanawekto dagiti nasion iti sangoananyo ken palawaek dagiti nagbeddenganyo. Awanto ti siasinoman a mangtarigagay a mangserrek iti dagayo ken mangala iti daytoy inton sumang-atkayo nga agparang kaniak, ni Yahweh a Diosyo, iti mamilto a dasas iti tunggal tawen. **25** Masapul a saanyo a pakuyogan iti tinapay nga adda lebadurana ti dara a maidaton kaniak, wenna adda matda a karne agingga iti kabigatanna manipud iti naidaton iti Fiesta ti llalabas. **26** Masapul nga iyegeo iti balayko ti kasasayaatan kadagit umuna a bunga manipud iti taltalonyo. Masapul a saanyo a lutoen ti urbon a kalding iti gatas ti inana." **27** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Isuratmo dagitoy a sasao, ta ikarik iti bagik kadagitoy a naisaokon ken nakitulagakan kenka ken iti Israel." **28** Nakipagtalinaed ni Moises kenni Yahweh sadiy iti las-ud ti uppata pulo nga aldaw ken rabii; saan isuna a nangan iti aniaman a taraoen wenna imminum iti danum. Insuratna kadagit tapi ti bato dagiti tulag, ti sangapulo a bilin. **29** Idi simmalog ni Moises iti Bantay Sinai nga awitna ti dua a tapi ti bato a nakaisuratan ti sangapulo a bilin, saanna nga ammo a rimmaniaq ti kudil ti rupana bayat ti pannakisarsitana iti Dios. **30** Idi nakita ni Aaron ken dagiti Israelita ti kudil ti rupa ni Moises nga agranraniaq ket nagbutengda nga umasideg kenkuana. **31** Ngem inabayon ni Moises ida, ket immasideg kenkuana ni Aaron ken dagiti amin a mangidadaulo iti komunidad. Ket nakisarita ni Moises kadakuada. **32** Kalpasan daytoy, immasideg amin dagiti tattao kenni Moises, ket imbagana kadakuada dagiti amin a bilin nga inted ni Yahweh kenkuana iti Bantay Sinai. **33** Idi nalpas a nakisarita ni Moises kadakuada, nangikabil isuna iti abbong iti rupana. **34** Tunggal mapan makisarita ni Moises kenni Yahweh, ikkatenna ti abbong. Ket isublinant manen ti abbong no makaadayo isuna. Rumuar isuna iti tolda ket ibagana kadagit Israelita ti naibilin kenkuana. **35** Nakita dagiti Israelita ti rupa ni Moises nga agranraniaq. Ngem kalpasanna, ikabilna manen ti abbong iti rupana agingga nga agsulbi isuna a makisarita kenni Yahweh.

35 Inummong ni Moises dagiti amin a tattao nga Israelita ket kinunana kadakuada, "Dagitoy dagiti banbanag nga imbilin ni Yahweh nga aramidenyo. **2** Mabalin a leppasen ti trabaho iti innem nga aldaw, ngem para kadakayo, masapul a nasagradoan ti maikapito nga aldaw, naan-anay nga inana ti Aldaw a Panaginana, ta nasantonan kenni Yahweh. Siasinoman nga agtrabaho iti dayta ngal aldaw ket masapul a mapapatay. **3** Saankayo a mangaron iti aniaman kadagit balbalayyo iti Aldaw a Panaginana." **4** Nagsao ni Moises kadagit amin nga Israelita a kunana, "Daytoy ti banag nga imbilin ni Yahweh. **5** Mangalakayo iti daton para kenni Yahweh, dakayo a siaayat a mangted. Mangiyegkayo iti daton kenni Yahweh—balitok, pirak, brонse, **6** asul, maris ube, ken nalabbaga a de lana ken kasayaatan a lino; dutdot ti kalding; **7** napalabbaga a lalat ti kalakian a karnero ken kudil ti dugong; kayo ti akasia; **8** lana para iti pagsilawan iti santuario, rekado para iti pangkonsagrar a lana ken ti nabanglo nga insenso; **9** bato nga onyx ken dadduma a napateg a batbato a maikabil para iti efod ken pektoral. **10** Tunggal batido a lallaki kadakayo nga addaan iti kabaelan ket umay agaramid iti amin a banag nga imbilin ni Yahweh- **11** ti tabernakulo nga adda toldana, ti abbongna, dagiti kaw-itna, dagiti tabla, dagiti balunet, dagiti poste, ken dagiti pagbatayan; **12** kasta met ti lakasa nga adda assiwna, ti kalub a mangipakita iti pannakakalub iti basol ti lakasa, ken kurtina a pangabbong iti daytoy. **13** Nangiyegda iti lamisaan nga adda assiwna, amin nga alikamenna, ken ti tinapay ti presensia; **14** ti kandeleru para kadagit silaw, karaman dagiti arkusna, dagiti pagsilawanna, ken ti lana para kadagit pagsilawan; **15** ti altar ti insenso ken dagiti assiwna, ti pangkonsagrar a lana ket ti nabanglo nga insenso; ti maibitin para iti pagserkan ti tabernakulo; **16** ti altar para kadagit mapuoruan a daton nga adda bronse a barandiliwasna ken dagiti assiwna, dagiti alikamenna; ken ti dakkel a palanggana nga adda pagbatayanna. **17** Ingyegda dagiti maibitin nga adda poste ken batyna para iti paraangan, ken ti kurtina para iti pagserkan iti paraangan; **18** ken dagiti pasok ti tolda para iti tabernakulo ken paraangan, a karaman dagiti talida. **19** Nangiyegda iti pagan-anay a nasayaat ti pannakabelna para iti panagserbi iti nasantonan a disso, dagiti sagrado a pagan-anay para kenni Aaron a padi ken kadagit annakna a lallaki, para kadakuada nga agserbi a kas papadi." **20** Kalpasanna pimmanaw dagiti amin a tribu ti Israel ket immadayoda manipud iti imatang ni Moises. **21** Tunggal maysa a natignay ti pusona ken nagbalin a siaayat ti espiritueta ket immay ken nangitugot iti maysa a daton kenni Yahweh para iti pannakajapatakder ti tabernakulo, para iti amin a banag a panagserbi iti uneg, ken para kadagit nasagradoan a pagan-anay. **22** Immayda, dagiti lallaki ken babbai, amin a siaayat ti pusona. Nangiyegda iti alalahas, ar-aritos, dagiti singsing, ken dagiti pulseras, amin a kita iti alahas a balitok. Indatagda dagiti amin a daton a balitok kenni Yahweh. **23** Tunggal maysa nga addaan iti asul, maris ube ken nalabbaga a de lana, nafino a lino, dutdot ti kalding, napalabbaga a lalat ti kalakian a karnero ken lalat ti dugong ket nangiyegda. **24** Tunggal maysa nga agar-aramid iti pirak a daton wenna bronse ket inyegna daytoy a kas daton kenni Yahweh, ken nangiyeg ti tunggal maysa nga addaan iti kayo nga akasia para iti aniaman a pakausaran iti trabaho. **25** Tunggal babbai a kabaelanna ti agtibbi iti de lana babaaen kadagit imana ket nangiyeg kadagit tinibbina nga asul, maris ube, wenna nalabbaga a de lana, wenna nafino a lino. **26** Amin dagiti babbai a natignay ti pusona ken kabaelanna ket nagtibbi iti dutdot ti kalding. **27** Nangiyeg dagiti mangidadaulo iti batbato nga onyx ken dadduma pay a napapateg a bato a maikabil iti efod ken pektoral; **28** nangiyegda kadagit rekado ken lana para kadagit pagsilawan, para iti pangkonsagrar a lana, ken para iti nabanglo nga insenso. **29** Nangiyeg dagiti Israelita kenni Yahweh

iti daton a nagtaud iti kaungganda; tunggal lallaki ken babbai a siaayat ti pusoda ket nangiyeg kadagiti alikamen para iti amin a trabaho nga imbilin ti Dios kenni Moises a maaramid. **30** Kinuna ni Moises kadagiti Israelita, "Kitaenyen, inayaban ni Yahweh babaen iti nagan ni Bezalel ti anak a lalaki ni Uri nga anak a lalaki ni Hur, manipud iti tribu ti Juda. **31** Pinunnona ni Bezalel iti espiritu tapno ikkanna iti kinasirib, pannakaawat, ken pannakaammo, para iti amin a kita ti kinabatido, **32** nga agaramid kadagiti nasasaayaat a disenio babaen iti balitok, pirak, ken brone; **33** ken agtabas pay ken mangiyurnos kadagiti bato ken agkitikit ti kayo-tapno agaramid iti amin a kita iti disenio ken kinabatido. **34** Inkabilna iti pusona ti mangisuro, isuna ken ni Oholiab nga anak a lalaki ni Ahisamak, manipud iti tribu ti Dan. **35** Pinunnona ida iti kabaelan nga agaramid kadagiti amin a kita ti trabaho, a kas dumidiseno, a kas kumikitikit, a kas bumumurda iti asul, maris ube, ken nalabbaga a de lana, ken kasayaatan a lino, ken kas umaabael. Isuda dagiti batido a tao iti amin a kita ti trabaho, ken isuda dagiti agdisisenio iti nasayaat.

36 Agtrahabonto ngarud da Bezalel ken Oholiab, kasta met ti tunggal nasirib ti pusona a tao nga inikkan ni Yahweh iti kabaelan ken pannakaawat a mangammo no kasano ti mangipatakder iti nasantoan a disso, a suroten dagiti alagaden nga intedna nga aramidenyo." **2** Pinaabayen ni Moises da Bezalel, Oholiab, ken tunggal naalaing a tao nga inikkan ni Yahweh iti laing ti kapanutanna, ken ti natignay ti pusona nga umay ken agrabaho. **3** Inawatda manipud kenni Moises dagiti amin a sagut nga inyeg dagiti Israelita para iti pannakaipatakder ti nasantoan a disso. Agtultuloy latta a mangip-ipan dagiti tattao kenni Moises iti binigat kadagiti sagut nga agtaud iti kaungan. **4** Isu nga immay amin dagiti batido a tattao nga agtartrabaho idaiy nasantoan a disso manipud iti sigud nga ar-aramidenda a trabaho. **5** Kinunada kenni Moises, "Mangiyum-umay dagiti tattao iti ad-adu ngem iti kasapulan para iti panagaramid iti trabaho nga imbilin ni Yahweh nga aramidentayo." **6** Isu nga imbilin ni Moses nga awanen ti mangiyeg manipud iti kampo ti aniaman kadagiti daton para iti pannakaipatakder ti nasantoan a disso. Insardeng ngarud dagiti tattao ti mangiyeg kadagitoy a sagsagut. **7** Addaandan iti ad-adu pay ngem iti kasapulanda para iti amin a trabaho. **8** Impatakder ngarud dagiti amin a batido a tattao kadakuada ti tabernakulo nga addaan iti sangapulo a kurtina a naaramid manipud iti kasayaatan a lino ken asul, maris-ube, ken nalabbaga a de lana, a nadisenyoan iti kerubim. Daytoy ket trabaho ni Bezalel, ti batido unay nga agdisienio. **9** Ti kaatiddog ti tunggal kurtina ket duapulo ket walo a cubico, ti kaakabana ket uppat a cubico. Aggapada amin ti rukod dagiti kurtina. **10** Pinagsasaepni Bezalel dagiti lima a kurtina, ken pinagsasaepna pay dagiti sabali a lima a kurtina. **11** Nangaramid isuna iti asul a pangiyusukan iti akinruar nga igid iti murdong a kurtina iti maysa a beddeng, ken kasta met ti inaramidna iti akinruar nga igid iti murdong a kurtina iti maikadua a beddeng. **12** Nangaramid isuna iti limapulo a pangiyusukan iti umuna a kurtina ken limapulo a pangiyusukan iti igid iti murdong a kurtina iti maikadua a beddeng. Isu a nagbibinnatug dagiti pangiyusukan. **13** Nangaramid isuna iti limapulo a kaw-it a balitok ken pinagsasaepna dagiti kurtina ket nagbalin a sangsangkamaysa ti tabernakulo. **14** Nangaramid ni Bezalel kadagiti kurtina babaen iti dudtot ti kalding para iti klasa tolda a pangabbong iti ngatoen ti tabernakulo; nangaramid isuna iti sangapulo ket maysa kadagitoy a kurtina. **15** Ti kaatiddog ti tunggal kurtina ket tallopulo a cubico, ken ti kaakaba ti tunggal kurtina ket uppat a cubico. Tunggal pidaso kadagiti sangapulo ket maysa a kurtina ket appapada ti rukodna. **16** Pinagsasaepna ti lima a kurtina ken dagiti dadduma nga innem a kurtina. **17** Nangaramid isuna iti limapulo a pangiyusukan iti igid iti murdong a kurtina iti

umuna a beddeng, ken limapulo a pangiyusukan iti igid ti murdong a kurtina a nakasilpoan ti maikadua a beddeng ti kurtina. **18** Nangaramid ni Bezalel iti limapulo a kaw-it a brone a mangisaip iti pangabbong a kasla tolda tapno agbalin daytoy a maymaysa. **19** Nangaramid isuna iti pangabbong a para iti tabernakulo babaen iti napalabbaga a lalat ti kalakian a karnero, sabali pay a pangabbong a naaramid iti kasayaatan a lalat a maiyabbong iti ngateenna dayta. **20** Nangaramid ni Bezalel iti nakapatakder a tabla manipud iti kayo nga akasia para iti tabernakulo. **21** Ti kaatiddog ti tunggal tabla ket sangapulo a cubico, ken ti kaakabana ket maysa ket kagudua a cubico. **22** Adda dua a nakadawadaw iti tunggal tabla para iti panagkikinnamang dagiti tabla. Inaramidna amin dagiti tabla ti tabernakulo iti kastoy a wagas. **23** Iti kastoy a wagas nga inaramidna dagiti tabla para iti tabernakulo. Nangaramid isuna iti duapulo a tabla para iti akin-abagatan a paset. **24** Nangaramid ni Bezalel iti uppat a pulo a pagbatayan a pirak a maipasirok kadagiti duapulo a tabla. Adda dua a pagbatayan iti sirok ti umuna a tabla nga isu ti agbalin a dua a pagbatayanna, kasta met a dua a pagbatayan iti sirok ti tunggal dadduma pay a tabla para iti dua a pagbatayanda. **25** Para iti maikadua a paset ti tabernakulo, iti akin-amianan a paset, nangaramid isuna iti duapulo a tabla, **26** ken dagiti uppat a pulo a pirak a pagbatayanda. Adda dua a pagbatayan iti sirok ti umuna a tabla, dua a pagbatayan iti sirok ti sumaruno a tabla, ken dadduma pay. **27** Para iti likod ti tabernakulo nga adda iti laud, nangaramid ni Bezalel iti innem a tabla. **28** Nangaramid isuna iti dua a tabla para iti akinlikod a suli ti tabernakulo. **29** Dagitoy a tabla ket nagsinnina ti akinbabu, ngem nagkinnamang ti ngatoen dagitoy babaen iti isu met laeng a singsing. Kastoy ti pannakaaramid dagiti dua nya akinlikod a suli. **30** Adda iti walo a tabla, agraman dagiti pagbatayanda a pirak. Sangapulo ket innem amin dagiti pagbatayan, dua a pagbatayan iti sirok ti umuna a tabla, dua a pagbatayan iti sirok ti sumaruno pay a tabla, ken dadduma pay. **31** Nangaramid ni Bezalel kadagiti balunet babaen iti kayo ti akasia-lima para kadagiti tabla nga adda iti maysa a sikigan ti tabernakulo, **32** lima a balunet para kadagiti tabla iti sabali pay a sikigan ti tabernakulo, ken lima a balunet para kadagiti tabla nga adda iti likod ti tabernakulo iti laud. **33** Inkabilna ti balunet idaiy tenggra dagiti tabla, dayta ket, kagudua nga aggangato, a dumanon manipud pungto inggana pungto. **34** Kinalukopanna dagiti tabla iti balitok. Inaramidna dagiti singsingda manipud iti balitok, a mangtenggel kadagiti balunet, ken kinalukopanna dagiti balunet iti balitok. **35** Nangaramid ni Bezalel iti kurtina nga asul, maris-ube, ken nalabbaga a de lana, ken ti nafino a lino, a nadisenyoan iti kerubim, ti aramid iti batido a trabahador. **36** Nangaramid isuna iti uppat nga adigi a kayo ti akasia para iti kurtina, ken kinalukopanna dagitoy iti balitok. Nangaramid pay isuna iti balitok a pangikaw-itam para kadagiti adigi, ken inyaramidanna dagitoy iti uppat a pagbatayan a pirak. **37** Nangaramid isuna kadagiti maibitin para iti pagserkan ti tolda. Naaramid daytoy babaen iti panangaramat iti nafino a lino nga asul, maris-ube, nalabbaga a de lana, ti trabaho iti maysa a bumuburda. **38** Inaramidanna pay dagiti lino nga adigi nga adda kaw-itna. Kinalukopanna iti balitok dagiti murdongda ken dagiti pagubonda. Naaramid manipud iti brone dagiti lima a batayda.

37 Inaramid ni Bezalel ti lakasa babaen iti kayo ti akasia. Ti kaatiddogna ket dua ket kagudua a cubico; ti kaakabana ket maysa ket kagudua a cubico ken ti kangatona ket maysa ket kagudua a cubico. **2** Kinalukopanna daytoy iti uneg ken ruar iti puro a balitok ken inyaramidanna daytoy iti iking a balitok iti aglawlaw ti rabawna. **3** Nangaramid isuna kadagiti uppat a singsing a balitok para iti uppat a sakana, nga adda dua a singsing iti maysa a sikiganna, ken dua a singsing iti bangirna. **4** Nangaramid isuna

kadagiti assiw babaen iti kayo ti akasia ken kinalukopanna dagitoy iti balitok. **5** Inyusokna dagiti assiw kadagiti singsing nga adda iti sikigan ti lakasa, tapno maawit daytoy. **6** Nangaramid isuna iti kalub a mangipakita iti pannakakalub ti basol ti lakasa manipud iti puro a balitok. Ti kaatiddogna ket dua ket kagudua a cubico, ken ti kaakabana ket maysa ket kagudua a cubico. **7** Nangaramid ni Bezalel iti dua a kerubim manipud iti pinitpit a balitok a para kadagiti dua a pungto iti kalub a mangipakita iti pannakakalub ti basol ti lakasa. **8** Ti maysa a kerubim ket para iti maysa a pungto iti kalub a mangipakita iti pannakakalub ti basol ti lakasa, ken ti maysa a kerubim ket para iti sabali pay a pungto. Naaramid dagitoy a sangsangkamaysa iti kalub a mangipakita iti pannakakalub ti basol ti lakasa. **9** Nakaukrad a pangato dagiti payayk ti kerubim ket lininonganda ti kalub a mangipakita iti pannakakalub ti basol ti lakasa. Dagiti kerubim ket nagsinmango a nakaturong dagiti matada iti tengnga ti kalub ti lakasa. **10** Nangaramid ni Bezalel iti lamisaan manipud iti kayo ti akasia, ti kaatiddogna ket dua a cubico, ti kalawana ket maysa a cubico ken ti kangatona ket maysa ket kagudua a cubico. **11** Kinalukopanna daytoy iti puro a balitok ken pinaiknganna ti aglawlaw ti rabawna iti puro a balitok. **12** Pinalkmutanna daytoy iti paigid a sangadakulap ti kalawana, nga addaan iti paiking iti aglawlawna a balitok para iti paigid. **13** Inyaramidanna daytoy iti uppat a singsing a balitok sana inkapet kadagiti uppat a suli, nga ayan iti uppat a sakana. **14** Naikapet dagiti singsing iti paigid a pangiyusukan kadagiti assiw, tapno maawit ti lamisaan. **15** Inaramidna dagiti assiw babaen iti kayo ti akasia ken kinalukopanna dagitoy iti balitok, tapno maawit ti lamisaan. **16** Inaramidna dagiti banag a maiparabaw ti lamisaan-dagiti pinggan, dagiti kutsara, dagiti mallukong, ken dagiti pitser a mausar a pangibukbokan kadagiti daton. Inaramidna dagitoy manipud iti puro a balitok. **17** Inaramidna ti kandelero manipud iti pinitpit a puro a balitok. Inaramidna ti kandelero nga adda batayna ken puonna. Dagiti kopana, dagiti nakaikapetanna a nakortean iti sinanbulong, ken dagiti sabongna ket naaramid a sangsangkamaysa iti daytoy. **18** Innem a sanga ti nakadawadaw kadagiti sikigan daytoy-nakadawadaw dagiti tallo a sanga iti maysa a sikigan, ken nakadawadaw met dagiti tallo a sanga iti bangsa a sikigan ti kandelero. **19** Ti umuna a sanga ket addaan iti tallo a kopa a kasla sabong ti almendra ti pannakaaramidna, a nakortean iti sinanbulong ti nakaikapetanna ken sinan-sabong, ken tallo a kopa a kasla sabong ti almendra ti pannakaaramidna iti sabali pay a sanga, a nakortean iti sinan-bulong ti nakaikapetanna ken sinan-sabong. Aggapada dagitoy nga innem a sanga a nakadawadaw manipud iti kandelero. **20** Iti mismo a kandelero, ti sentro a puonna ket adda iti uppat a kopa a kasla sabong ti almendra ti pannakaaramidna, a nakortean iti sinan-bulong ken sabsabong ti nakaikapetanna. **21** Adda maysa a nakortean iti sinan-bulong iti sirok ti umuna a pares dagiti sanga a naaramid a sangsangkamaysa iti daytoy, ken nakortean iti sinan-bulong iti sirok ti maikadua a pares dagiti sanga-naaramid a sangsangkamaysa iti dagitoy. Kasta met ngga adda naikorte a sinan-bulong iti sirok ti maikatlo a pares dagiti sanga, a naaramid a sangsangkamaysa iti daytoy. Aggapada para kadagiti innem a sanga nga agdawdawadaw iti kandelero. **22** Dagiti naikorte a sinan-bulong a nakaikapetanen ken sangada ket sangsangkamaysa amin iti daytoy, maysa a napanday a pidaso ti puro a balitok. **23** Inaramid ni Bezalel ti kandelero ken ti pito a pagsilawanna, dagiti pagarsang ken dagiti pagarsangan manipud iti puro a balitok. **24** Inaramidna ti kandelero ken dagiti alikamenna manipud iti maysa a talento ti puro a balitok. **25** Inaramid ni Bezalel ti altar ti insenso. Inaramidna daytoy manipud iti kayo ti akasia. Maysa a cubico ti kaatiddogna, ken maysa a cubico ti kaakabana. Kuadrado daytoy,

ken dua a cubico ti kangatona. Naaramid dagiti kasla sarana a sangsangkamaysa iti daytoy. **26** Kinalukopanna ti altar iti insenso iti puro a balitok-ti rabawna, kadagiti sikiganna, ken kadagiti kasla sarana. Nangaramid pay isuna iti ikingna a balitok para iti daytoy. **27** Nangaramid isuna iti dua a balitok a singsing a maikapet iti sirok ti ikingna iti nagsinnumbangir a sikiganna. Dagiti singsing ti mangtengngel kadagiti assiw a pangawit ti altar. **28** Inaramidna dagiti assiw manipud iti kayo ti akasia, ken kinalukopanna dagitoy iti balitok. **29** Inaramidna ti nasagradoan a pangkonsagr a lana ken ti puro a bangbanglo nga insenso, trabaho ti maysa nga umaaramid iti bangbanglo.

38 Inaramid ni Bezalel ti altar a kayo ti akasia para kadagiti daton a mapuoran. Lima a cubico ti kaatiddogna ken lima a cubico ti kalawana—maya a kuadrado—ken tallo a cubico ti kangatona. **2** Sinilpoanna dagiti uppat a sulina iti nasukog a kas kadagiti sara ti bulog a baka. Naaramid dagiti sara a sangsangkamaysa iti altar ken kinalukopanna dagitoy iti bronze. **3** Inaramidna amin dagiti alikamen para iti altar—dagiti banga para kadagiti dapu, dagiti pala, dagiti palanggana, dagiti salukay iti karne ken pagikkan kadagiti beggang. Inaramidna amin daytoy nga alikamen babaen iti bronze. **4** Inaramidna ti barandiliwas para iti altar, nagkikinnamang a bronze a maikabil manipud sirok ti pasamano nga agpababa a dumanon iti tengnga. **5** Nangaramid isuna iti uppat a singsing para iti uppat a suli iti bronse a barandillas, a pakaiyusokan dagiti assiw. **6** Nangaramid ni Bezalel kadagiti assiw a kayo ti akasia ken kinalukopanna dagitoy iti bronze. **7** Inyusokna dagiti assiw kadagiti singsing nga adda kadagiti sikigan ti altar, tapno maawit daytoy. Inaramidna ti altar nga awan nagyan ti unegna manipud iti napuskol a tabla. **8** Inaramid ni Bezalel ti dakkel a palanggana a bronze nga adda pakaiparabawanna a bronze. Inaramidna ti palanggana manipud kadagiti sarming a kukua dagiti babbai nga agserserbi idiy pagserkan ti sagrado a tolda. **9** Inaramidna pay ti paraangan. Dagiti naibitin iti abagatan a paset iti paraangan ket naaramid iti kasayaatan a lino, a sangagasut a cubico ti kaatiddogna. **10** Dagiti naibitin ket addaan iti duapulo a poste nga addaan iti duapulo a bronze a batayna. Adda dagiti kaw-it a naikapet kadagiti poste ken kasta met kadagiti pagubon a pirak. **11** Kasta met iti akin-amianan, adda dagiti nakabtin a sangagasut a cubico ti kaatiddogda nga addaan iti duapulo a poste, duapulo a bronze a batayda, dagiti kaw-it a naikapet kadagiti poste ken dagiti pagubon a pirak. **12** Dagiti naibitin iti akin-laud ket limapulo a cubico ti kaatiddogda, nga addaan iti sangapulo a postena ken pagbatayan. Dagiti kaw-it ken dagiti pagubon dagiti poste ket pirak. **13** Ti akin-daya a paraangan ket limapulo a cubico met iti kaatiddogna. **14** Dagiti naibitin iti maysa a paset iti pagserkan ket sangapulo ket lima a cubico ti kaatiddogda. Addaanda iti tallo a poste nga addaan iti tallo a pagbatayan. **15** Iti sabali a paset iti pagserkan ti paraangan ket adda pay ti naibitin a sangapulo ket lima a cubico ti kaatiddogda, nga addaan iti tallo a poste ken iti tallo a pagbatayan. **16** Amin dagiti nakabtin iti aglawlaw ti paraangan ket naaramid iti kasayaatan a lino. **17** Dagiti pagbatayan para kadagiti poste ket naaramid manipud iti bronze. Dagiti kaw-it ken pagubon para kadagiti poste ket naaramid manipud iti pirak, ken dagiti naikalupkop kadagiti tuktuk dagiti poste ket naaramid pay babaen iti pirak. Amin dagiti poste ti paraangan ket nakalukopan iti pirak. **18** Ti kurtina iti ruangan ti paraangan ket duapulo a cubico ti kaatidogna. Ti kurtina ket naaramid kadagiti asul, maris ube ken nalabaga a lino, tinali a kasayaatan a lino ken duapulo a cubico ti kaatiddogna. Duapulo a cubico ti kaakabana ken lima a cubico ti kangatona, a kasla kadagiti kurtina iti paraangan. **19** Addaan daytoy kadagiti uppat a batay a bronze ken kadagiti kaw-it a naaramid babaen iti pirak. Dagiti nakalukopkop kadagiti tuktukda

ken dagiti pagbonda ket naaramid babaen iti pirak. **20** Amin dagiti pasok ti tolda para iti tabernakulo ken paraangan ket naaramid iti brонse. **21** Daytoy ti listaan ti tabernakulo, ti tabernakulo iti sangapulo a bilin, naala daytoy a kas panangsurot kadagiti bilin ni Moises. Trabaho daytoy dagiti Levita babaen ti panangimaton ni Itamar nga anak a lalaki ni Aaron a padi. **22** Ni Bezalel, ti anak a lalaki ni Uri nga anak a lalaki ni Hur, manipud iti tribu ti Juda, inaramidna amin a banganag nga imbilin ni Yahweh kenni Moises. **23** Ni Oholiab nga anak a lalaki ni Ahisamac manipud iti tribu ti Dan ket kaddua ni Bezalel a nagtrabaho a kas kumikitikit, a kas batido a trabahador, ken kas bumuborda iti asul, maris ube ken nalabbaga a de lana, ken napino a lino. **24** Amin a balitok a nausar para iti trabaho, iti amin a trabaho a mainaig iti nasantoan a disso—ti balitok manipud iti pannakaidatag ti daton—ket duapulo ket siam a talento ken 730 a siklo, narukod babaen iti naityuang a pagtimbangtan iti siklo ti santuario. **25** Ti pirak nga inted dagiti tatto ket agdagsem iti sangagasut a talento ken 1, 775 a siklo, segun iti naityuang a pagtimbangtan iti siklo ti santuario, **26** weno maysa a beka kada tao, a kagudua ti maysa a siklo, narukod segun iti pagtimbangtan iti siklo ti santuario. Daytoy a bilang ket naibasar iti tunggal tao a naibilang iti sensus, dagiti agtawen iti duapulo nga agpangato—603, 550 amin a lallaki. **27** Sangagasut a talento iti pirak ti naaramid para kadagiti batay iti nasantoan a disso ken batay dagiti kurtina: iti sangagasut a batay, maysa a talento para iti tunggal batay. **28** Inaramid ni Bezalel dagiti nabati a 1, 775 a siklo iti pirak a kawit para kadagiti poste, panangkalukop kadagiti tutok ti poste, ken naaramid a pagubon para kadagity. **29** Ti brонse manipud kadagiti daton ket agdagsem iti pitopulo a talento ken 2, 400 a siklo. **30** Inaramidna babaen kadagity dagiti batay para iti pagserkan nga agturong iti sagrado a tolda, ti brонse nga altar, ti brонse a barandiliasna, amin dagiti alikamen a para iti altar, **31** dagiti batay para iti paraangan, dagiti batay iti pagserkan ti paraangan, amin dagiti pasok ti tolda a para iti tabernakulo ken amin dagiti pasok ti tolda a para iti paraangan.

39 Babaen iti asul, maris ube ken nalabbaga a de lana ket nangaramidda iti kasayaatan ti pannakaabelna a pagan-anay para iti panagserbi iti nasantoan a disso. Inaramidda ti pagan-anay ni Aaron para iti nasantoan a disso, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **2** Inaramid ni Bezalel ti efod iti balitok, iti asul, maris ube ken nalabbaga a de lana, ken iti tinali a napino a lino. **3** Nangpitpida kadagiti pidaso iti balitok ket rinagasda a pinagbalin a kasla kaingpis ti sinulid tapno mainayon dagitoy kadagiti asul, maris ube ken nalabbaga a de lana, ken iti napino a lino, ti aramid iti maysa a batido a trabahador. **4** Nangaramidda kadagiti terante para iti efod, a naikapet iti dua nga akinngata a sulina. **5** Ti napintas ti pannakaabelna a barikes ket kasla met laeng iti efod; naaramid daytoy a sangsangkamaya a karaman ti efod, naaramid iti tinali a napino a lino a balitok, asul, maris ube ken nalabbaga, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **6** Tinabadas dagiti onyx a bato sada impabugas iti balitok a pagsaadanna, naisaad nga addaan naikikitikit a kas pangselio, ken naikikitikit dagiti nagan dagiti sangapulo ket dua nga annak a lallaki ni Israel. **7** Inkabil ni Bezalel dagitoy iti terante ti efod, a kas batbato a mangipalagip kenni Yahweh kadagiti sangapulo ket dua nga annak a lallaki ni Israel, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **8** Inaramidna ti pektoral, ti aramid ti maysa a batido a trabahador, naaramid a kas iti efod. Inaramidna daytoy manipud iti balitok, iti asul, maris ube ken nalabbaga a de lana, ken napino a lino. **9** Kuadradto daytoy. Inkulpida ti pektoral iti namindua. Maysa a dangan ti kaatiddogna ken maysa a dangan ti kalawana. **10** Nangaramidda iti daytoy iti uppat nga intar dagiti napapateg a bato. Ti umuna nga intar ket addaan iti maysa a rubi, maysa a

topasio ken maysa a granate. **11** Ti maikadua nga intar ket addaan iti maysa nga esmeralda, maysa a safiro ken maysa a diamante. **12** Ti maikatlo nga intar ket addaan iti maysa a jasinto, maysa nga agata ken maysa nga amatista. **13** Ti maikapat nga intar ket addaan iti maysa a berrilio, maysa nga onyx ken maysa a jaspe. Naimontar dagiti bato kadagiti balitok a pagsaadanna. **14** Naiyurnos dagiti bato babaen kadagiti nagan dagiti sangapulo ket dua nga annak a lallaki ni Israel, babaen iti panagsisinnaruno ti nagan. Maipada dagitoy kadagiti naikikitikit iti singsing a pangselio, itaktakder ti tunggal nagan ti maysa kadagiti sangapulo ket dua a tribu. **15** Iti pektoral nangaramidda iti kawar a kasla tali, a nasallapid a puro a balitok. **16** Nangaramidda iti dua a balitok a pagimontaran ken dua a balitok a singsing, ket inkapetda dagiti dua a singsing iti dua a suli ti pektoral. **17** Inkabilida dagiti dua a nasallapid a kawar a balitok iti dua a singsing kadagiti suli ti pektoral. **18** Inkapetda dagiti sabali a dua a murdong ti nasallapid a kawar iti dua a pagimontaran. Inkapetda dagitoy iti terante ti efod iti sangoananna. **19** Nangaramidda iti dua a singsing a balitok ken inkapetda dagitoy iti dua a sabali pay a suli ti pektoral, iti akinbaba nga igid ti akin-uneg a gayadanna. **20** Nangaramidda pay iti dua a balitok a singsing ken inkapetda dagitoy iti akinbaba iti dua a terante iti sangoanann ti efod, nga asideg iti nagdaitan iti ngatoen ti nasayaat ti pannakaabelna a barikes ti efod. **21** Inggalotda ti pektoral babaen kadagiti singsingna kadagiti singsing ti efod iti asul a tali, tapno mabalin a maikapet daytoy iti ngatoen laeng ti nasayaat ti pannakaabelna a barikes ti efod. Daytoy ket tapno ti pektoral ket saan a maikkat manipud iti efod. Naaramid daytoy a kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **22** Inaramid ni Bezalel ti kagay ti efod a pasig a maris ube a lupot, ti aramid iti maysa nga umabel. **23** Addaan daytoy iti pangiyusukan ti ulo iti tengngana. Naabel ti igid ti pangiyusukan tapno saan a mapigis. **24** Iti gayadan, nangaramidda kadagiti sinan granada babaen iti asul, maris ube ken nalabbaga a sinulid, ken iti napino a lino. **25** Nangaramidda kadagiti kampanilia a puro a balitok, ken inkabilida dagiti kampanilia iti nagbaeten dagiti sinan-granada iti amin nga aglawlaw ti gayadan ti kagay, iti nagbaeten dagiti sinan-granada—**26** maysa a kampanilia ken maysa a sinan-granada, maysa a kampanilia ken maysa a sinan-granada—iti igid ti kagay tapno makapagserbi ni Aaron. Daytoy ket kas iti imbilin ni Yahweh kenni Moises. **27** Inaramidda dagiti tunika manipud iti napino a lino para kenni Aaron ken para kadagiti annakna a lallaki. **28** Inaramidda ti turban manipud iti napino a lino, ti naarkusan a baredbed ti ulo manipud iti napino a lino, ti akin-uneg a pagan-anay manipud iti napino a lino, **29** ken ti barikes iti napino a lino ken asul, maris ube, ken nalabbaga a sinulid, ti aramid ti maysa a bumuborda. Daytoy ket kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **30** Inaramidda ti insignia ti nasantoan a korona iti puro a balitok; inkitikitda iti daytoy, kasla iti naikikitikit iti singsing nga adda timbrena, NAIDATON KENNI YAHWEH. **31** Inkapetda iti turban ti maysa nga asul a tali iti rawab ti turban. Daytoy ket kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **32** Isu a trabaho iti tabernakulo, nga isu ti sagrado a tolda ket nelpas. Inaramid dagiti Israelita dagiti amin a barag. Siuruotda dagiti amin a bilin nga inted ni Yahweh kenni Moises. **33** Impanda ti tabernakulo kenni Moises—ti tolda ken amin dagiti alikamenna, dagiti pagsabitanna, dagiti tabla, dagiti balunet, dagiti poste, ken dagiti batay; **34** ti pangabbong a lalat ti kalakian a karnero a namarisan iti nalabbaga, ti pangabbong a lalat ti dugong ken dagiti kurtina a panglinged **35** ti lakasa ti tulag, kasta met dagiti assiw ken ti kalub a mangipakita iti pannakalub iti basol. **36** Impanda ti lamisaan, dagiti amin nga alikamenna, ken ti tinapay iti presensia; **37** ti kandelero a puro a balitok ken dagiti pagsilawanna a nakaintar, agraman dagiti alikamenna ken ti lana para kadagiti pagsilawan; **38** ti altar a balitok,

ti pangpulot a lana ken ti nabanglo nga insenso; ti maibitin para iti pagserkan ti tabernakulo; **39** ti bronse nga altar agraman dagiti barandiliasn a brонсе, dagiti assiwna ken dagiti alikamenna, ken ti dakkel a palanggana agraman ti batayna. **40** Impanda dagiti maibitin para iti paraangan ken dagiti poste ken dagiti batayna, ken ti kurtina para iti pagserkan ti paraangan; dagiti talina ken dagiti pasok ti tolda; ken dagiti amin nga alikamen para iti panagserbi iti tabernakulo, ti sagrado a tolda. **41** Impanda dagiti nasayaat a naabel a pagan-anay para iti panagserbi iti nasantoan a disso, dagiti nasantoan a pagan-anay ni Aaron a padi ken dagiti annakna a lallaki, tapno makapagserbida a kas papadi. **42** Inaramid ngarud dagiti Israelta ti amin a trabaho kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **43** Sinukimat ni Moises ti amin a trabaho, ket, adtoy, naaramidda daytoy. Kas imbilin ni Yahweh, iti dayta a wagas ket naaramidda daytoy. Kalpasanna, binendisionan ida ni Moises.

40 Kalpasanna, nagsao ni Yahweh kenni Moises. **2** “Iti umuna nga aldaw ti umuna a bulan ti baro a tawen, masapul nga ibangonmo ti tabernakulo, ti sagrado a tolda. **3** Masapul nga ikabilmo ti lakasa ti tulag iti daytoy, ken masapul a lingedam ti lakasa iti kurtina. **4** Masapul nga ipammo ti lamisaan ken iyurnosmo dagiti banag a karaman iti daytoy. Ken masapul nga iyunegmo ti kandelero ket iyurnosmo dagiti pagsilawanna. **5** Masapul nga ikabilmo ti balitok nga altar ti insenso iti sango ti lakasa ti tulag, ken masapul nga ibitinmo ti kurtina iti pagserkan ti tabernakulo. **6** Masapul nga ikabilmo ti altar para kadagiti daton a mapuoran idiy sangoanan iti pagserkan ti tabernakulo, ti sagrado a tolda. **7** Masapul nga ikabilmo ti dakkel a palanggana iti nagbaetan ti sagrado a tolda ken ti altar, ken masapul a kargaam iti danum daytoy. **8** Masapul nga isimpam ti paraangan iti aglawlawa daytoy, ken masapul nga ibitinmo ti kurtina iti pagserkan ti paraangan. **9** Masapul nga alaem ti lana a pangpulot ket konsagraram ti tabernakulo ken amin a banag nga adda iti daytoy. Masapul nga idatonmo daytoy ken dagiti amin nga alikamenna kaniak, ket agbalinto a nasantao daytoy. **10** Masapul konsagraram ti altar para kadagiti daton a mapuoran ken amin dagiti alikamenna. Masapul nga idatonmo ti altar kaniak, ket naan-anayto ti pannakaidotonna kaniak. **11** Masapul a konsagraram ti bronse a palanggana ken ti batayna ken idatonmo dagitoy kaniak. **12** Masapul nga ipanmonto ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki iti pagserkan ti sagrado a tolda, ken masapul a buggoam ida iti danum. **13** Masapul a kawesam ni Aaron kadagiti pagan-anay a naidaton kaniak, pulotam ken idatonmo isuna kaniak tapno agserbi isuna a kas padik. **14** Masapul nga ipanmonto dagiti annakna a lallaki ket kawesam ida kadagiti kagay. **15** Masapul a pulotam ida kas iti panangpulotmo iti amada tapno makapagserbida kaniak a kas papadi. Ti pannakapulotda ket isu ti mamagbalin kadakuada iti agnanayon a kinapadida iti amin a kapututan dagiti tattaoda.” **16** Daytoy ti inaramid ni Moises; tinungpalna amin nga imbilin ni Yahweh kenkuana. Inaramidna amin dagitoy a banbanag. **17** Isu a naibangon ti tabernakulo iti umuna nga aldaw ti umuna a bulan iti maikadua a tawen. **18** Imbangon ni Moises ti tabernakulo, inkabilna dagiti batay iti pagsaadanna, insimpana dagiti bastidorna ken inkapetna dagiti balunet ken impatakderna dagiti postena. **19** Inyukradna ti abbong iti rabaw ti tabernakulo ken inkabilna ti kasla tolda a pannakakalob ti rabaw daytoy, kas imbilin ni Yahweh kenkuana. **20** Innalana ti sangapulo a bilin ket inkabilna dagitoy iti Lakasa. Inkabilna pay dagiti assiw iti Lakasa. Ken inkabilna iti daytoy ti kalub a mangipakita iti pannakakalub iti basol. **21** Inyapannea ti Lakasa iti tabernakulo. Insimpana ti kurtina para iti daytoy a manglinged iti Lakasa ti Tulag, kas imbilin ni Yahweh kenkuana. **22** Inkabilna ti lamisaan iti uneg ti sagrado a tolda, iti akin-amianan a paset ti tabernakulo, iti ruar ti kurtina. **23** Inyurnosna ti tinapay iti rabaw ti lamisaan iti sangoanan

ni Yahweh, kas imbilin ni Yaweh kenkuana. **24** Inkabilna ti kandelero iti uneg ti sagrado a tolda, a naibatog iti lamisaan, iti akin-abagatan a paset ti tabernakulo. **25** Sinindianna dagiti pagsilawan iti sangoanan ni Yahweh, kas imbilin ni Yahweh kenkuana. **26** Inkabilna ti balitok nga altar iti uneg ti sagrado a tolda iti sangoanan ti kurtina. **27** Nangpuor isuna iti nabanglo nga insenso iti rabaw daytoy, kas imbilin ni Yahweh kenkuana. **28** Imbitinna ti kurtina iti pagserkan ti tabernakulo. **29** Inkabilna ti altar para iti daton a mapuoran iti pagserkan ti tabernakulo, ti sagrado a tolda. Nangidaton isuna iti rabaw daytoy ti daton a mapuoran ken ti bukbukel a daton, kas imbilin ni Yahweh kenkuana. **30** Inkabilna ti palanggana iti nagbaetan ti sagrado a tolda ken ti altar ket kinargaanna daytoy iti danum a pagbuggoan. **31** Bugbuguan ni Moises, Aaron ken dagiti annakna a lallaki dagiti ima ken sakada iti palanggana. **32** Tunggal mapanda iti sagrado a tolda ken tunggal sumagpatida iti altar. Buggoanda dagiti bagbagida, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **33** Insimpa ni Moises ti paraangan iti aglawlawa ti tabernakulo ken ti altar. Insimpana ti kurtina idiy pagserkan ti paraangan. Iti kastoy a wagas, nalpas ni Moises ti trabaho. **34** Ket inabbongan ti ulep ti sagrado a tolda, ken napno iti dayag ni Yahweh ti tabernakulo. **35** Saan a makastrek ni Moises iti sagrado a tolda gapu ta nagtalinaed ti ulep iti daytoy, ken gapu ta napno iti dayag ni Yahweh ti tabernakulo. **36** Tunggal agpangato ti ulep iti ngatoen ti tabernakulo, agrubbuat dagiti Israelta iti panagdaliasatda. **37** Ngem no saan nga agpangato ti ulep manipud iti tabernakulo, ket saan nga agdaliasat dagiti tattao. Agtalinaedda ajingga iti aldaw nga agpangato daytoy. **38** Ta ti ulep ni Yahweh ket adda iti ngatoen ti tabernakulo iti aldaw, ken ti apuyina ket adda iti ngatoen daytoy iti rabii, a makita amin dagiti Israelta bayat ti panagdaliasatda.

Levitico

1 Immawag ni Yahweh kenni Moises ken nakisarita isuna kenkuana manipud iti tabernakulo, kinununa, **2** "Makisaritaka kadagit Israelita ken ibagam kadakuada, 'No ti siasinoman a tao kadakayo ket mangiyeg iti daton kenni Yahweh, iyegyo ti maysa kadagit tarakenyo a kas datonyo, manipud man daytoy iti pangen wenco iti arban. **3** No ti datonna ket daton a maipuor amin manipud iti pangen, masapul a mangidaton isuna iti kalakian nga awan ti mulitna. Masapul nga idatonna daytoy iti pagserkan ti tabernakulo, tapno maawat daytoy iti sangoanan ni Yahweh. **4** Masapul nga ipatnua ti imana iti ulo ti daton a maipuor amin ket maawatto daytoy iti biangna a kas daton a mangabbong kadagit basbasolna. **5** Kalpasanna, masapul a patayenna ti bulog a baka iti sangoanan ni Yahweh. Idatag dagiti padi nga annak ni Aaron ti dara ken ibuyatda daytoy iti altar nga adda iti pagserkan iti tabernakulo. **6** Kalpasanna, masapul a lalatanna ti daton a maipuor amin ken rangrangkayenna daytoy iti pidapidaso. **7** Kalpasanna, mangpasged dagiti annak ni Aaron a padi iti rabaw ti altar ken sungrudanda tapno agapuy. **8** Ikabil dagiti padi nga annak ni Aaron dagiti paset ti daton a bulog a baka, ti ulo ken ti taba nga agsasaruno iti rabaw ti sumsumged a kayo nga adda iti altar. **9** Ngem dagiti lalaem ken dagiti saka, masapul a buguanna iti danum. Kalpasanna, ipuor ti padi dagiti amin a banbanag iti rabaw ti altar a kas daton a maipuor amin. Mangparnuay daytoy iti nabanglo nga ayamuom para kaniak; datonto daytoy a maipuor a para kaniak. **10** Ti idatonna para iti daton a maipuor amin ket manipud iti arban, maysa kadagit karnero wenco maysa kadagit kalding, masapul a mangidaton isuna iti kalakian nga awan mulitna. **11** Masapul a patayenna daytoy iti amianan a sikigan ti altar iti sangoanan ni Yahweh. Ibuyat dagiti padi nga annak ni Aaron ti dara kadagit sikigan ti altar. **12** Ket masapul a rangrangkayenna daytoy iti pidapidaso, agraman ti ulo ken ti taba, ken iparabaw ti padi dagitoy nga agsasaruno iti sumsumged a kayo nga adda iti altar, **13** ngem dagiti lalaem ken dagiti saka, masapul a buguanna iti danum. Kalpasanna, idatoni padi ti sibubukel ken ipuorna daytoy iti rabaw ti altar. Daytoy ket daton a maipuor amin, ken mangparnuay daytoy iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh; daytoy ket daton a maipuor a para kenuana. **14** No ti idatonna kenni Yahweh ket bilit para iti daton a maipuor amin, masapul ngarud a mangiyeg isuna iti kalapati wenco sibong a pagaw a kas datonna. **15** Masapul nga ipan ti padi daytoy iti altar, tiritirennna sana pulsoton ti ulona ken ipuorna iti rabaw ti altar. Kalpasanna, masapul a maipaaruyot ti darana ti sikigan ti altar. **16** Masapul nga ikkatenna ti kinarakaranna ken dagiti nagyanna ken ibellengna daytoy iti abay ti altar iti akin daya a sikigan, iti disso a pakaikabilan iti dapu. **17** Masapul a pisangenna daytoy iti payakna, ngem masapul a saanna a bingayen daytoy iti dua a paset. Kalpasanna, ipuor ti padi daytoy iti rabaw ti altar, iti sumsumged a kayo. Daytoy ket daton a maipuor amin, ken mangparnuay iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh; daytoy ket daton a maipuor a para kenuana.

2 No mangiyeg ti siasinoman iti daton a bukbukel kenni Yahweh, ti idatonna ket masapul a napino nga arina, ken bukbukanna daytoy iti lana ken ikkanna iti insenso. **2** Masapul nga ipanna ti daton kadagit padi nga annak ni Aaron, ken sadiy, mangrakem ti padi iti napino nga arina nga addaan iti lana ken insenso. Ket puoran ti padi ti daton iti rabaw ti altar kas siyayaman isuna a mangpanpanunot iti kinainbag ni Yahweh. Mangparnuay daytoy iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh; daytoy ket daton a maipuor a para kenuana. **3** Aniaman a matda iti daton a bukbukel ket kukua ni

Aaron ken dagiti annakna a lallaki. Naan-anay a naidaton daytoy kenni Yahweh manipud kadagit daton a maipuor a para kenni Yahweh. **4** No mangidatonkayo iti daton a bukbukel nga awan ti lebadurana a nailuto iti pugon, masapul a nalukneng a tinapay daytoy a naaramid iti napino nga arina a nalaokan iti lana, wenco natangken a tinapay nga awan ti lebadurana, a napuligadan iti lana. **5** No ti datonyo a bukbukel ket nailuto iti paryok, masapul a naaramid daytoy iti napino nga arina nga awan ti lebadurana a nalaokan iti lana. **6** Masapul a pisipisienyo daytoy iti babassit ken bukbukanyo iti lana. Daytoy ket daton a bukbukel. **7** No ti datonyo a bukbukel ket nailuto iti paryok, masapul a naaramid daytoy iti napino nga arina ken lana. **8** Masapul nga ipanyo kenni Yahweh ti daton a bukbukel a naaramid kadagitoy a banbanag, ken maidatagto daytoy iti padi a mangipan iti altar. **9** Kalpasanna, mangala ti padi kadagit daton a bukbukel kas siyayaman isuna a mangpanpanunot iti kinainbag ni Yahweh, ken puoraran daytoy iti rabaw ti altar. Daytoy ket daton a maipuor a para kenuana, ken mangparnuay daytoy iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. **10** Ti matda manipud iti daton a bukbukel ket kukua ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki. Naan-anay a naidaton daytoy kenni Yahweh manipud kadagit daton a maipuor a para kenni Yahweh. **11** Masapul nga awan ti idatonyo kenni Yahweh a daton a bukbukel a naaramid iti lebadura, ta masapul a saankayo a mangpuor iti lebadura, wenco aniaman a diro a kas daton a maipuor a para kenni Yahweh. **12** Idatonyo dagitoy kenni Yahweh a kas daton dagiti umuna a bunga, ngem saanda a mausar a mangparnuay iti nabanglo nga ayamuom iti altar. **13** Masapul a laokano iti asin dagiti tunggal datonyo a bukbukel. Masapul a saanyo nga itulok a ti asin ti katulagan iti Diosyo ket mapukaw manipud iti datonyo a bukbukel. Iti amin kadagit datonyo masapul a mangidatonkayo iti asin. **14** No mangidatonkayo iti bukbukel iti umuna a bunga kenni Yahweh, mangidatonkayo iti kaap-apit a bukbukel a naikirog ken nabayo. **15** Kalpasanna, masapul nga ikkanya daytoy iti lana ken insenso. Daytoy ket daton a bukbukel. **16** Ket mangpuor ti padi iti paset iti nabayo a bukbukel ken lana ken insenso kas siyayaman isuna a mangpanpanunot iti kinainbag ni Yahweh. Daytoy ket daton a maipuor a para kenni Yahweh.

3 No mangidatag ti siasinoman iti ayup a kas daton a para iti panagkakadua manipud kadagit pangen, kalakian man wenco kabaian, masapul a mangidaton isuna iti ayup nga awan ti mulitna iti sangoanan ni Yahweh. **2** Ipatayna ti imana iti ulo ti datonna ken patayenna daytoy iti ruangan ti tabernakulo. Kalpasanna, iwarsi dagiti padi nga annak ni Aaron ti darana kadagit sikigan iti altar. **3** Idaton ti tao ti daton para iti panagkakadua babaen iti ayup kenni Yahweh. Ti taba a nangbalkot wenco naisilpo kadagit lalaem, **4** ken dagiti dua a bekkel ken ti taba a kimpet kadagit lumo, ken ti kasayaatan a paset ti dalem, ken dagiti bekkel—ikkatenna amin dagitoy. **5** Puoran dagiti annak a lallaki ni Aaron dagitoy iti rabaw ti altar agraman dagiti daton a maipuor amin nga adda kadagit sumsumged a kayo. Mangparnuay daytoy iti nabanglo nga ayamuom a para kenni Yahweh; daton daytoy a maipuor para kenuana. **6** No ti daton ti tao para iti daton a panakikadua kenni Yahweh ket manipud kadagit arban; kalakian wenco kabaian, masapul a mangidaton isuna iti daton nga awan ti mulitna. **7** No urbon a karnero ti idatonna, ket masapul nga idatonna daytoy iti sanggoanan ni Yahweh. **8** Ipatayna ti imana iti ulo ti datonna ket patayenna daytoy iti sangoanan ti tabernakulo. Kalpasanna, iwarsi dagiti annak a lallaki ni Aaron dagiti darana kadagit sikigan iti altar. **9** Idaton ti tao dagiti daton para iti panagkakadua a kas daton a maipuor para kenni Yahweh. Ti taba, ti entero a nataba nga ipus a naputed iti asideg iti duri, ken ti taba a nangbalkot kadagit lalaem ken amin dagiti taba nga asideg kadagit lalaem, **10** ken dagiti dua

a bekkel ken dagiti kimpet a taba nga adda kadagitoy nga adda iti lumo ken ti kasayaatan a paset ti dalem, ken dagiti bekkel-kenntenna amin dagitoy. **11** Ket puoran ti padi amin dagitoy iti rabaw ti altar a kas taraon a daton a maipuor para kenni Yahweh. **12** Ket no kalding ti idaton ti tao, ket masapul nga idatonna daytoy iti sangoanan ni Yahweh. **13** Masapul nga ipatayna ti imana iti ulo ti kalding ket patayenna iti sangoanan ti tabernakulo. Kalpasanna, iwersi dagiti annak a lallaki ni Aaron dagiti darana kadagitit sikigan ti altar. **14** Idaton ti tao ti datonna a maipuor para kenni Yahweh. Ikkatenna ti taba a nangbalkot kadagitit lalaem ken amin a taba nga adda iti asideg dagiti lalaem. **15** Ikkatenna pay dagiti dua a bekkel ken ti kimpet a taba nga adda kadagitit lumo ken ti kasayaatan a paset ti dalem ken dagiti bekkel. **16** Puoran amin ti padi dagita iti rabaw ti altar a kas taraon a daton a maipuor a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom. Amin a taba ket kukua ni Yahweh. **17** Agnanayon daytoy a lindeg kadagitit amin a henerasian dagiti tattoom iti amin a lugar a pagnaedanyo, a masapul a saankayo a mangan iti taba weno dara.”

4 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, kinunana, **2** “Ibagam kadagitit tattoao ti Israel, ‘No agbasol ti siasinoman a saanna nga inggagara, a nangaramid iti aniaman kadagitit banbanag nga imbilin ni Yahweh a saana rumbeng nga aramiden, ken no nangaramid isuna ti aniaman a maiparit, masapul a maaramid dagiti sumaganad. **3** No ti kangatoan a padi ti ngabasol ket mangiyeg iti biddut kadagitit tattoao, ket bay-anyo isuna a mangiditon iti maysa a bumaro a baka nga awan mulitna kenni Yahweh a kas daton gapu iti basol a naaramidna. **4** Masapul nga ipanna ti bumaro a baka iti pagserkan ti tabernakulo iti sangoanan ni Yahweh, ipatayna ti imana iti ulo ti bumaro a baka, sana patayenna iti sangoanan ni Yahweh. **5** Mangala ti napulotan a padi iti dara ti bumaro a baka ket ipanna daytoy iti tabernakulo. **6** Isawsaw ti padi ti ramayna iti dara ket iwersina iti maminpito a dasas iti sangoanan ti kurtina ti kasasantoan a lugar, iti sangoanan ni Yahweh. **7** Ket mangikabil ti padi iti dara kadagitit sinan-sara ti altar iti nabanglo nga insenso iti sangoanan ni Yahweh, nga adda iti tabernakulo, ken ibuyatna amin a natda a dara ti bumaro a baka iti sakanaan ti altar para kadagitit daton a maipuor amin, nga adda iti pagserkan ti tabernakulo. **8** Putdenna amin a taba ti baka a daton a gapu iti basol, ti taba a nangbalkot kadagitit lalaem, amin a taba a nakakaket kadagitit lalaem, **9** dagiti dua a bekkel ken ti nakakaket a taba kadagitoy, nga adda kadagitit lumo, ken ti kasayaatan a paset ti dalem, agraman dagiti bekkel—putdenna amin dagitoy. **10** Putdenna amin dagitoy, a kas iti panangputedna manipud iti bumaro a baka a daton a pakikappia. Kalpasanna, puoran ti padi dagitoy a paset iti rabaw ti altar para kadagitit daton a maipuor amin. **11** Ti latat ti bumaro a baka ken dagiti dadduma pay a nabati a karne, agraman ti ulona, dagiti luppona, dagiti lalaem, ti rugitna. **12** ken amin a natda a paset ti bumaro a baka—awitenna amin dagitoy a paset iti ruar ti kampo iti lugar a dinalusanda para kaniak, ti pangibukbukbokanda kadagitit dapo; puoranda dagitoy a paset idiy iti kayo. Masapul a puoranda dagitoy a paset idiy pangibukbukbokanda kadagitit dapo. **13** No ngabasol ti sangkagimongan ti Israel a saanda nga inggagara, ken saan nga ammo ti sangkagimongan a nakabasolda ken nakaaramidda iti aniaman kadagitit banbanag nga imbilin ni Yahweh a saan koma a maaramid, ken no nagbiddutta, **14** ket, no maduktalan ti basol a naaramidda, masapul a mangidaton ti bumaro a baka ti sangkagimongan para iti daton a gapu iti basol ken ipanda daytoy iti sangoanan ti tabernakulo. **15** Ipatay dagiti panglakayen ti sangkagimongan dagiti imada iti ulo ti bumaro a baka iti sangoanan ni Yahweh, ket patayenda ti baka iti sangoanan ni Yahweh. **16** Ti napulotan a padi ket mangala iti dara ti bumaro a baka iti tabernakulo, **17** ket isawsaw ti padi ti ramayna iti dara

ket iwersina daytoy ti maminpito a dasas iti sangoanan ti kurtina, iti sangoanan ni Yahweh. **18** Mangikabil isuna iti dara iti sinansara ti altar iti sangoanan ni Yahweh, nga adda iti tabernakulo, ket ibuyatna amin a dara iti sakanaan ti altar a para kadagitit daton a maipuor amin, nga adda iti pagserkan ti tabernakulo. **19** Putdenna amin a taba manipud iti daytoy ken puoranna daytoy iti rabaw ti altar. **20** Dayta ti masapul nga aramidenna iti bumaro a baka. Kas iti inaramidna iti bumaro a baka a daton gapu iti basol, kasta met ti aramidenna iti daytoy a bumaro a baka, ket agaramid ti padi iti pangabbong para kadagitit tattoao, ket mapakawandanto. **21** Ipanna ti bumaro a baka iti ruar ti kampo ket puoranna daytoy a kas iti panangpuorna iti immuna a bumaro a baka. Daytoy ti daton a gapu iti basol para iti sangkagimongan. **22** No agbasol ti maysa a mangiturturay a saanna nga inggagara, a nangaramid ti maysa kadagitit banbanag nga imbilin ni Yahweh a Diosna a saan rumbeng a maaramid, ken no nagbiddut isuna, **23** ket, no maamirisa ti naaramidna a basol, masapul a mangiyeg isuna iti maysa a kalakian a kalding nga awan ti mulitna para iti datonna. **24** Ipatayna ti imana iti ulo ti kalding sana patayenna daytoy iti lugar a pangpatpatayanda iti daton a maipuor amin iti sangoanan ni Yahweh. Daytoy ket daton a gapu iti basol. **25** Alaan ti padi ti dara ti daton a gapu iti basol babaen kadagitit ramayna ket ikabilna daytoy kadagitit sinan-sara ti altar a para kadagitit daton a maipuor amin, ket ibuyatna ti dara daytoy iti sakanaan ti altar ti daton a maipuor amin. **26** Puoranna amin a taba iti rabaw ti altar, a kas iti taba dagiti daton a pakikappia. Agaramid ti padi iti pangabbong para ti mangiturturay maipapan iti basolna, ket mapakawanto ti mangiturturay. **27** No maysa kadagitit kadaywan a tao ti ngabasol a saanna nga inggagara, a nangaramid iti aniaman kadagitit banbanag nga imbilin ni Yahweh a saan nga aramiden, ket no nagbiddut isuna, **28** ket no maamirisa ti naaramidna a basol, masapul a mangala isuna ti maysa a kalding para iti datonna, maysa a kabaian a kalding nga awan mulitna, para iti basol a naaramidna. **29** Ipatayna ti imana iti ulo ti daton a gapu iti basol ket patayenna daytoy iti lugar ti daton a maipuor amin. **30** Mangala ti padi iti dara babaen ti ramayna ket ikabilna daytoy kadagitit sinan-sara ti altar para kadagitit daton a maipuor amin. Ibuyatna amin a natda a dara iti sakanaan ti altar. **31** Putdenna amin a taba, a kas iti pannakaputeddagiti taba kadagitit daton a pakikappia. Puoran daytoy ti padi iti rabaw ti altar a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. Mangaramid ti padi iti pangabbong para iti dayta a tao, ket mapakawanto isuna. **32** No mangiyeg iti tao iti urbon a karnero a kas datonna para iti basol, mangiyeg isuna iti kabaian nga awan mulitna. **33** Ipatayna ti imana iti ulo ti daton a gapu iti basol ket patayenna daytoy para iti daton a gapu iti basol iti lugar a pangpatpatayanda iti daton a maipuor amin. **34** Mangala ti padi iti dara ti daton a gapu iti basol babaen iti ramayna ket ikabilna daytoy kadagitit sinan-sara ti altar a para kadagitit daton a maipuor amin, ket ibuyatna amin a natda a dara iti sakanaan ti altar. **35** Putdenna amin a taba, a kas iti pannakaputeddagiti taba ti urbon a karnero manipud iti daton a pakikappia, ket puoran daytoy ti padi iti altar iti rabaw dagiti daton a maipuor para kenni Yahweh. Agaramid ti padi iti pangabbong para kenkuana iti naaramidna a basol, ket mapakawanto dayta a tao.

5 No agbasol ti siasinoman gapu ta saanna a paneknekant ti maipanggep iti maysa a banag a nasaksianna a kasapulan a paneknekanna, nakitana man daytoy weno nangngeganna, pagrebbengannato daytoy. **2** Wenko, no makasagid ti siasinoman iti aniaman nga imbilang ti Dios a kas narugit, natay man a bagi daytoy ti narugit nga atap nga ayup weno natay a bagi iti aniaman kadagitit dingwen, wenko agkarkarayam nga ayup, uray no saan nga inggagara ti tao a sagiden daytoy, narugit isuna ken nagbiddut. **3**

Wenno, no masagidna ti kinarugit ti maysa a tao, aniaman dayta a kinarugit, ken no saanna nga ammo daytoy, ket makabasolto isuna inton maammoanna ti maipanggep iti daytoy. **4** Wenno, no dagdagus nga agkari ti siasinoman kadagit bibigna nga agaramid iti dakes wenno naimbag, aniaman daytoy a dagdagus nga ikarkari ti tao babaen iti maysa a sapata, uray no saanna nga ammo daytoy, inton maammoanna ti maipanggep iti daytoy, ket makabasolto isuna iti aniaman kadagitoy a banbanag. **5** No ti maysa a tao ket nakabasol iti aniaman kadagitoy a banbanag, masapul nga ipudhona ti aniaman a nagbasolanna. **6** Ket masapul nga iyegna ti daton a pangsupapak ti biddutna kenni Yahweh gapu iti nagbasolanna, maysa a kabaian nga ayup manipud iti arban, karnero man wenno kalding, para iti daton a gapu iti basol, ket mangaramidot ti padi iti pangabbong para kenkuana maipapan iti basolna. **7** No saanna a kabaelan ti gumatang iti kordero, ket mabalonna ti mangiyeg iti dua a kalapati wenno dua a sibong a pagaw a kas daton a pangsupapak ti biddutna kenni Yahweh, maysa para iti daton a gapu iti basol ken ti maysa para iti daton a mapuoran. **8** Masapul nga iyegna dagitoy iti padi, nga isu ti mangidaton iti daton a gapu iti basol nga umuna - tiritirennna ti ulo daytoy manipud iti tengnged ngem saanna nga ikkaten a naan-anay manipud iti bag. **9** Kalpasanna, iwarwsina dagiti dadduma a dara iti daton a gapu iti basol iti sikigan ti altar, ken ipaaryotna ti nabati a dara iti sakanaan ti altar. Daytoy ket daton a gapu iti basol. **10** Kalpasanna, masapul nga idatonna ti maikadua a billit a kas daton a mapuoran amin, a kas nailadawan kadagit bilbilin, ken mangaramid ti padi ti pangabbong para kenkuana gapu iti nagbasolanna, ket mapakawanto ti tao. **11** Ngem no saanna a kabaelan ti gumatang iti dua a kalapati wenno dua a sibong a pagaw, ket masapul a mangiyeg isuna a kas maisagot para iti basolna iti apagkapullo ti maysa nga efa iti napino nga arina para iti daton a gapu iti basolna. Masapul a saanna daytoy a laokan iti lana wenno aniaman nga insenso, gapu ta daytoy ket daton a gapu iti basol. **12** Masapul nga iyegna daytoy iti padi, ket mangala ti padi iti sangarakem iti daytoy kas siyayaman isuna a mangpanpanunot iti kinaimbag ni Yahweh ket kalpasanna, puoranna daytoy iti rabaw ti altar, iti rabaw dagiti datdaton a mapuoran a para kenni Yahweh. Daytoy ket maysa a daton a gapu iti basol. **13** Mangaramid ti padi iti pangabbong para iti aniaman a basol a naaramid dayta a tao, ket mapakawanto dayta a tao. Dagiti matda manipud iti daton ket kukua ti padi, a kas iti daton a bukbukel." **14** Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises a kunana, **15** "No aglabsing ti siasinoman iti bilin ken agbasol maibusor kadagit banbanag a kukua ni Yahweh, ngem saanna nga inggagara nga inaramid, ket masapul nga iyegna ti datonna a pangsupapak ti biddut kenni Yahweh. Daytoy a daton ket masapul a maysa a kalakian a karnero nga awan ti mulitna manipud iti arban; ti gatadna ket masapul a maikkedeng babaen kadagitoy siklo ti pirak - ti siklo iti santuario - a kas daton a pangsupapak iti biddut. **16** Masapul a maay-ayona ni Yahweh gapu ti naaramidna a saan a nasayaat maipanggep iti aniaman a nasantoan, ken masapul a yunanna daytoy ti apagkalima ket itedna daytoy iti padi. Kalpasanna, mangaramid ti padi iti pangabbong para kenkuana babaen iti panangidaton iti kalakian a karnero a daton a pangsupapak iti biddut, ket mapakawanto dayta a tao. **17** No agbasol ti siasinoman ken agaramid iti aniaman a banag nga imbilin ni Yahweh a saan a rumbeng nga aramiden, uray no saanna nga ammo daytoy, nagbiddut latta isuna ket masapul a baklayenna ti nagbiddutanna. **18** Masapul a mangiyeg isuna iti ayan ti padi iti kalakian a karnero nga awan mulitna manipud iti arban, a magatadan iti agdama a gatad, a kas daton a pangsupapak iti biddut. Ket mangaramidot ti padi iti pangabbong para kenkuana maipapan iti basol a naaramidna, a saanna nga ammo, ket mapakawanto

isuna. **19** Daytoy ket daton a pangsupapak iti biddut, ken pudno a nagbiddut isuna iti sangoanan ni Yahweh."

6 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, a kunana, **2** "No agbasol ti siasinoman ken aglabsing iti linteg a maibusor kenni Yahweh, kas iti panaglibak iti kaarubana maipapan iti maysa a banag a naitalek kenkuana, wenno no kaurennna wenno takawanna isuna, wenno indadanesna ti kaarubana, **3** wenno nakabirok iti maysa a banag a napukaw ti kaarubana ken ilibakna ti maipanggep iti daytoy, ket pagsapataanna ti inuulbod, wenno kadagitoy a banbanag a pagbasolan dagiti tattao, **4** ket mapasamako, no nagbasol isuna ken nagbiddut, a masapul nga isublina ti aniaman nga innalana babaen iti panagtakaw wenno panangidades wenno panangtagkaw iti naitalek kenkuana wenno ti nabirukanna a banag a napukaw. **5** Wenno no nagulbod isuna iti maipanggep iti aniaman a banag, masapul nga isublina a naan-anay daytoy ken masapul a yunanna pay ti apagkalima tapno ibayadna iti akinkukua, iti aldaw a natakuatan a nagbiddut isuna. **6** Ket masapul nga iyegna ti datonna a pangsupapak iti biddut kenni Yahweh: maysa a kalakian a karnero nga awan mulitna manipud iti arban a magatadan ti agdama a gatad, a kas maysa a daton a pangsupapak iti biddut iti padi. **7** Mangaramidot ti padi ti pangabbong para kenkuana iti sangoanan ni Yahweh, ket mapakawanto isuna maipapan iti aniaman a nagbiddutanna nga inaramid. **8** Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises, a kunana, **9** "Bilinem ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki, a kunaem, 'Daytoy ti linteg iti daton a maipuor amin: 'Ti daton a maipuor amin ket masapul nga adda iti pagapuyan ti altar iti agpatag agingga iti agsapa, ket agtalinaedto a sumsumged ti apuy ti altar. **10** Ikawesto ti padi dagiti lino a pagan-anayna ken kasta met nga ikawesnanto dagiti pang-uneg a lino a pagan-anayna. Akupennanto dagiti dapo kalpasan nga inuram ti apuy ti daton a maipuor amin iti rabaw ti altar, ket ikabilhanto dagiti dapo iti sikigan ti altar. **11** Ussubennanto dagiti pagan-anayna ket mangikawes isuna iti sabali a pagan-anay a mangiruar iti dapo iti kampo iti maysa a nadalus a lugar. **12** Agtalinaedto a sumsumged ti apuy iti altar. Masapul a saan a maiddey daytoy, ken sungordan ti padi ti apuy iti tunggal agsapa. Simpaennanto ti daton a maipuor amin iti rabawna a kas kasapulan iti daytoy, ket ipuornanto iti daytoy ti taba dagiti daton a pakikappia. **13** Masapul a mapagtalinaed a sumsumged ti apuy iti rabaw ti altar. Masapul a saan a maiddey daytoy. **14** Daytoy ti linteg iti daton a bukbukel. Idatonto daytoy dagiti annak a lallaki ni Aaron iti sangoanan ni Yahweh iti sangoanan ti altar. **15** Mangalanto ti padi iti sangarakem iti napino nga arina iti daton a bukbukel ken iti lana ken ti insenso a nakaparabaw iti daton a bukbukel, ket puorannanto daytoy iti rabaw ti altar tapno mangparnuay iti nabanglo nga ayamuom kas siyayaman isuna a mangpanpanunot iti kinaimbag ni Yahweh. **16** Kanento ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki ti aniaman a matda iti daton. Masapul a kanenda nga awan lebadurana daytoy iti nasantonan a disso. Kanendanto daytoy iti paraangan ti tabernakulo. **17** Masapul a saan a mailuto daytoy nya adda iti lebadurana. Intedko daytoy a kas bingayda kadagitoy datonko a mapuoran. Daytoy ket kasasantoan, a kas iti daton gapu iti basol ken iti daton a pangsupapak iti biddut. **18** Iti amin a tiempo nga umay iti entero a henerasion dagiti tattayo, siasinoman a lalaki nga agtaud kenni Aaron ket mabalin a mangan iti daytoy a kas bingayna, a naala manipud kadagitoy daton a mapuoran kenni Yahweh. Siasinoman a mangsagid kadagitoy ket agbalito a nasantoan." **19** Isu a nagsao manen ni Yahweh kenni Moises, a kunana, **20** "Daytoy ti daton ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki, nga idatondanto kenni Yahweh iti aldaw a mapulotan ti tunggal putotna a lalaki: apagkapullo a paset ti maysa nga efa ti kasayaatan nga arina a kas kadawayan a daton a bukbukel, kagudua iti daytoy

iti agsapa ken kagudua iti daytoy iti rabii. **21** Mailutonto daytoy iti pariok nga adda ti lanana. Inton naan-anayen a nabasa daytoy, ipamonto daytoy iti uneg. Iti napidapidaso a naluto a daton a bukbukel ket idantonmonto daytoy tapno mangparnuay ti nabanglo nga ayamuom a para kenni Yahweh. **22** Ti anak a lalaki ti kangatoan a padi nga agbalinto a barbaro a kangatoan a padi manipud kadagitit putotna a lallaki ti mangidatonto iti daytoy. Kas naibilin iti agnayanayon, amin dagitoy ket mapuoranto a maipaay kenni Yahweh. **23** Ti tunggal daton a bukbukel iti padi ket mapuoranto a naan-anay. Masapul a saan a kanen daytoy." **24** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moises, a kunana, **25** "Agsaoka kenni Aaron ken kadagitit annakna a lalaki, a kunaem, "Daytoy ti linteg iti daton a gapu iti basol. Masapul a mapapatay ti daton a gapu iti basol iti lugar a pangpatpatayan ti daton a mapuoran iti sangoanan ni Yahweh. Daytoy ket kasasantoan. **26** Ti padi a mangidaton iti daytoy a para iti basol ket kanennanto daytoy. Masapul a makan daytoy iti nasantoan a disso iti paraangan ti tabernakulo. **27** Aniaman a maisagid iti karneka ket agbalinto a nasantoan, ken no maiparsiak ti dara iti aniaman a lupot, masapul a labaanyo daytoy, ti paset a naparsiakan, iti nasantoan a disso. **28** Ngem ti dinamili a banga a nakaipaburekanna ket masapul a maburak. No naipaburek daytoy iti bronse a banga, masapul a marasrasan ken mabuggoan daytoy iti nadalus a danum. **29** Siasinoman a lalaki kadagitit papadi ket mabalin a mangan iti daytoy gapu ta daytoy ket kasasantoan. **30** Ken awan ti daton a gapu iti basol ti mabalin a kanen a ti darana ket naiserrekk iti tabernakulo a mangaramid iti seremonia ti pannakadulus iti nasantoan a disso. Masapul a mapuoran daytoy.

7 Daytoy ti linteg iti daton a pangsupapak iti biddut. Kasasantoan daytoy. **2** Masapul a papatayenda ti daton a pangsupapak ti biddut iti disso a pangpatpatayanda iti daytoy, ken masapul nga iwarsida ti darana iti tunggal sikigan ti altar. **3** Amin a taba iti daytoy ket maidatonto; ti nalukmeg nga ipus, ti taba a nangbalkot kadagitit lalaem, **4** ti dua a bekkel ken ti taba nga adda kadakuada, a kaabay ti lumo, ken ti mangbalbalkot ti dalem, agraman kadagitit bekkel - masapul a maikkatto amin daytoy. **5** Masapul a puoran ti padi dagitoy a paset iti rabaw ti altar a kas maysa a daton a mapuoran para kenni Yahweh. Daytoy ti daton a pangsupapak iti biddut. **6** Tunggal lalaki kadagitit papadi ket mabalin a mangan iti daytoy a daton. Masapul a kanenda daytoy iti nasantoan a disso gapu ta kasasantoan daytoy. **7** Ti daton a gapu iti basol ket kas met laeng iti daton a pangsupapak iti biddut. Agpada a linteg ti maaramat kadagitoy a dua. Kukua ida ti padi a mangar-aramid iti seremonia ti panangabbong kadakuada. **8** Ti padi a mangidaton iti daton a maipuor amin a kukua ti maysa a tao ket mabalinnha nga alaen ti lalat dayta daton a para iti bagina. **9** Tunggal daton a bukbukel a nailuto iti horn, ken tunggal kasta a daton a nailuto iti pariok wenne iti bandeha ti hornko ket kukuanto ti padi a mangidaton iti daytoy. **10** Tunggal daton a bukbukel, namaga man wenne nalaokan iti lana, ket agpapadanto a kukua dagiti amin a kaputotan ni Aaron. **11** Daytoy ti linteg iti daton a pakikapia nga idatonto dagiti tattao kenni Yahweh. **12** No idatonti siasinoman daytoy tapno agyaman, masapul ngarud nga idatonna daytoy a buyugen ti sakripisio a tinipay a naaramid nga awan lebadurana, ngem nalaokan iti lana, ti tinipay a naaramid nga awan lebadurana, ngem napulagidan iti lana, ken ti tinipay a naaramid manipud iti kasasayaatan nga arina a nalaokan iti lana. **13** Kasta met, maipaay iti panagyaman, masapul nga idatonna a kadua ti datonna a pakikapia ti tinipay a naaramid nga adda ti lebadurana. **14** Masapul a mangidaton isuna iti maysa ti tunggal kita dagitoy a sakripisio a kas daton a maidatag kenni Yahweh. Kukuanto daytoy dagitoy papadi a nangiwersi iti dara dagiti daton a pakikapia iti altar. **15** Ti tao a mangidatag iti daton

a pakikapia a maipaay iti panagyaman ket masapul a kanenna ti karneka ti datonna iti aldaw ti panangidatonna. Masapul a saan isuna a mangibati iti aniaman iti daytoy agingga iti sumaruno a bigat. **16** Ngem no ti datonna ket para iti panangtungpalna iti maysa a sapata, wenne daton a nagtaud iti bukodna a nakem, ti karne ket masapul a makan iti aldaw iti panangidatonna, ngem aniaman a matda iti daytoy ket mabalinto a kanen iti sumaruno nga aldaw. **17** Nupay kasta, aniaman a karne a mabati iti daton iti maikatlo nga aldaw ket masapul a mapuoran. **18** No ti aniaman a karne iti daton a pakikappia ti maysa a tao ket nakan iti maikatlo nga aldaw, saanto a maawat daytoy, wenne saanto a maibilang daytoy iti nangjidaton. Makarimonto daytoy a banag, ket ti tao a nangan iti daytoy ket ikaronanto ti nagbasolanna. **19** Aniaman a karne a maisagid iti narugit a banag ket masapul a saan a kanen. Masapul a mapuoran daytoy. Maipanggep kadagitit dadduma a karne, ti siasinoman a nadalus ket mabalin a mangan iti daytoy. **20** Nupay kasta, ti maysa a tao a narugit a mangan iti aniaman a karne manipud iti daton a pakikapia a kukua ni Yahweh - dayta a tao ket masapul a mailaksid manipud kadagitit tattaona. **21** No masagid ti siasinoman ti aniaman a narugit a banag - kinarugit man daytoy ti tao, wenne ti narugit nga ayup, wenne iti aniaman a narugit ken makarimon a banag, ket no mangan isuna iti karne iti daton a pakikapia a kukua ni Yahweh, dayta a tao ket masapul a mailaksid manipud kadagitit tattaona." **22** Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises a kunana, **23** "Kasaritam dagiti tattao ti Israel ket ibagam, 'Masapul a saankayo a mangan iti taba ti baka wenne karnero wenne kalding. **24** Ti taba ti maysa nga ayup a natay a saan a naisakripisio, wenne ti taba ti ayup a rinangrangkay dagiti naaatap nga ayup, ket mabalin a maaramat para iti sabali a pakaiapayanna, ngem masapul a saanyont pulos a kanen daytoy. **25** Ti siasinoman a mangan iti taba ti maysa nga ayup a mabalin nga idatonti dagiti tattao kenni Yahweh a kas daton a maipuor, dayta a tao ket masapul a mailaksid kadagitit tattaona. **26** Masapul a saankayo a mangan iti aniaman a dara iti sadinoman iti balayyo, nagtaud man daytoy iti billit wenne ayup. **27** Ti siasinoman a mangan iti aniaman a dara, dayta a tao ket masapul a mailaksid manipud kadagitit tattaona." **28** Isu a nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **29** "Kasaritam dagiti tattao ti Israel ket ibagam, 'Ti mangidatag iti daton a pakikapia kenni Yahweh ket masapul a mangiyeg iti paset iti sakripisioa kenni Yahweh. **30** Ti daton a mapuoran a para kenni Yahweh ket masapul nga iyegna babaen kadagitit bukodna nga ima. Masapul nga iyegna ti taba agraman ti barukong, tapno ti barukong ket agbalinto a daton a maitag-ay iti sangoanan ni Yahweh ken maidatag kenuana. **31** Masapul a puoran ti padi ti taba iti rabaw ti altar, ngem ti barukong ket kukuanto ni Aaron ken dagiti kaputotanna. **32** Masapul nga itedyo iti padi ti makannawan a loppo a kas maysa a daton a maidatag manipud kadagitit datonyo a pakikapia. **33** Ti padi, a maysa kadagitit kaputotan ni Aaron, a mangidaton ti dara dagiti daton a pakikapia ken ti taba - maitedto kenuana ti makannawan a loppo a kas bingayna manipud iti daton. **34** Ta innalak ti daton a barukong ken loppo a naitag-ay ken naidatag kaniaki, ket intedko dagitoy kenni Aaron, ti kangatoan a padi, ken kadagitit kaputonanna; kankanayonto a daytoy ti bingayda manipud kadagitit daton a pakikapia nga aramiden dagiti tattao ti Israel. **35** Daytoy ti bingay a para kenni Aaron ken dagiti kaputotanna manipud kadagitit daton a maipuor a para kenni Yahweh, iti aldaw nga indatag ni Moises ida nga agserbi kenni Yahweh iti saad a kinapadi. **36** Daytoy ti bingay nga imbilin ni Yahweh a maited kadakuada a naggapu kadagitit tattao ti Israel, iti aldaw a pinulotanna dagiti papadi. Kankanayonto daytoy a bingayda iti amin a henerasion. **37** Daytoy ti linteg ti daton a maipuor amin, ti daton a bukbukel, ti daton a gapu iti basol, ti daton a pangsupapak

iti biddut, ti daton a para iti panakakonsagr, ken dagiti daton a pakapapia, **38** nga imbilin ni Yahweh kenni Moises iti Bantay Sinai iti aldaw nga imbilinna kadagit tattao ti Israel nga idatonda dagiti sakripisoda kenni Yahweh iti let-ang ti Sinai."

8 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, kinunana, **2** "Ikuyogmo ni Aaron a keduana dagiti annakna, dagiti kawes ken ti pangpulot a lana, ti kalakian a baka a daton a gapu iti basol, dagiti dua a kalakian a karnero, ken ti basket ti tinapay nga awan lebadurana. **3** Ummongem ti amin a sangkagimongan iti pagserkan iti tabernakulo." **4** Inaramid ngarud ni Moises kas imbilin ni Yahweh kenkuana, ket immay a sangsangkamaya ti sangkagimongan iti pagserkan ti tabernakulo. **5** Kalpasanna, kinuna ni Moises iti sangkagimongan, "Daytoy ti imbilin ni Yahweh a rumbeng a maaramid." **6** Intugot ni Moises ni Aaron ken dagiti annakna ken binuggoanna isuda iti danum. **7** Inkabilna kenni Aaron ti tunika ken inggalotna ti barikes iti siketna, kinawesanna isuna iti kagay ken insuotna ti efod kenkuana, ken kalpasanna, pinairutanna ti efod babaen iti barikes a nasayaat iti pannakaabelna ken inbedbedna kenkuana. **8** Inkabilna ti pektoral kenkuana, ken inkapetna ti Urin ken Tummim iti pektoral. **9** Inkabilna ti turban iti ulona, ken iti sango ti turban, inkabilna ti balitok a plato, ti nasantoan a korona, kas imbilin ni Yahweh kenkuana. **10** Innala ni Moises ti pangpulot a lana, ket pinulotanna ti tabernakulo ken amin a banag nga adda iti uneqna, ket idatonna dagitoy kenni Yahweh. **11** Winarsianna ti lana ti altar iti naminpito a dasas, ken pinulotanna ti altar ken amin nga alikammena, ken ti pagbuggoaan a palanggana ken ti pagbatayanna, tapno idatonna dagitoy kenni Yahweh. **12** Imbukbokna ti dadduma a pangpulot a lana iti ulo ni Aaron ken pinulotanna isuna tapno maidaton isuna kenni Yahweh. **13** Inyeg ni Moises dagiti putot a lallaki ni Aaron ken kinawesanna isuda kadagit tunika; binarikesanna isuda ken pinutipotanna iti lino a lopot dagiti uloda, kas imbilin ni Yahweh kenkuana. **14** Innala ni Moises ti kalakian a baka a maidaton a gapu iti basol, ken impatay ni Aaron ken dagiti putotna a lallaki dagiti imada iti ulo ti kalakian a baka nga inyegda a maidaton para iti basol. **15** Pinatayna daytoy, ket innalana ti dara ken impulagidna daytoy iti sinan-sara iti altar babaen iti ramayna, dinalusanna ti altar, imbukbokna ti dara iti puon ti altar, ket inlasinaa daytoy para iti Dios a pangaramidan iti pangabbong iti basol. **16** Innalana dagiti amin a taba nga adda kadagit lalaem, ti balkot iti dalem, ken dagiti dua a bekkel ken dagiti tabada, ket piunuor amin ni Moises dagitoy iti rabaw ti altar. **17** Ngem ti bulog a baka, ti latatna, ti karnena ken dagiti rugitna ket piunuor amin iti ruar ti kampo, kas imbilin ni Yahweh kenkuana. **18** Indatag ni Moises ti kalakian a karnero a para iti daton a mapuoran amin, ket impatay ni Aaron ken dagiti putotna a lallaki dagiti imada iti ulo ti kalakian a karnero. **19** Pinatayna daytoy ket imbuyatna ti dara kadagit sikigan ti altar. **20** Rinangrangkayna ti kalakian a karnero ken piunuor amin iti ulo ken dagiti narangkay ken ti taba. **21** Binuggoanna iti danum dagiti lalaem ken saksaka, ket piunuor amin iti sibubukel a kalakian a karnero iti rabaw ti altar. Daytoy ket daton a maipuor amin ken nangparnuay iti nabanglo nga ayamuom, maysa a daton a mapuoran para kenni Yahweh kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **22** Kalpasanna, indatag ni Moises ti maysa pay a kalakian a karnero, ti kalakian a karnero a para iti pannakakonsagr, ket impatay ni Aaron ken dagiti putotna a lallaki dagiti imada iti ulo ti kalakian a karnero. **23** Pinatay ni Aaron daytoy, nangala ni Moises iti darana ket impulagidna iti murdong iti makannawan a lapayag ni Aaron, iti makannawan a tangan iti imana, ken iti dakkel a ramay ti makannawan a sakana. **24** Innalana dagiti putot a lallaki ni Aaron, ket impulagidna ti dara kadagit murdong ti makannawan a lapayagda, iti tangan ti makannawan nga ima ken sakada. Kalpasanna, imbuyat ni Moises ti dara kadagit sikigan iti

alter. **25** Innalana ti taba, ti nataba nga ipus, dagiti amin a taba nga adda kadagit lalaem, ti balkot iti dalem, ti dua a bekkel ken ti tabad, ken ti makannawan a luppo. **26** Manipud iti basket ti tinapay nga awan ti lebadurana a naidaton iti sangoanan ni Yahweh, nangala isuna iti maysa a tinapay nga awan lebadurana, ken maysa a tinapay a nalanaan, ken maysa a naingpis a tinapay, ket imparabawna dagitoy iti taba ken iti makannawan a luppo. **27** Inkabilna amin dagitoy iti ima ni Aaron ken kadagit iti dagiti putotna a lallaki, intag-ayda dagitoy a kas daton iti sangoanan ni Yahweh. **28** Kalpasanna, innala ni Moises dagitoy manipud kadagit imada ket piunuor amin dagitoy iti rabaw ti altar para iti daton a maipuor amin. Dagitoy ket daton ti pannakakonsagr ken nangparnuay iti nabanglo nga ayamu-om. Daytoy ket daton a maipuor kenni Yahweh. **29** Innala ni Moises ti barukong ti ayup ket intag-ayna daytoy a kas daton kenni Yahweh. Daytoy ti bingay ni Moises iti kalakian a karnero para iti pannakadut dagiti papadi, kas imbilin ni Yahweh kenkuana. **30** Nangala ni Moises iti bassit a pangpulot a lana ken dara nga adda iti rabaw ti altar; inwarsina dagitoy kenni Aaron, kadagit kawesna, kadagit putotna, ken kadagit kawes dagiti putotna a keduana. Iti kastoy a wagas, indatonna ni Aaron ken dagiti kawesna, ken dagiti putotna ken dagiti kawkawesda kenni Yahweh. **31** Isu a kinuna ni Moises kenni Aaron ken kadagit annakna a lallaki, "Angerenyo ti karne iti pagserkan ti tabernakulo, ket kanenyo sadiy dagitoy agraman ti tinapay nga adda iti basket iti pannakakonsagr, kas imbilinko, kinunana, 'Kanen daytoy ni Aaron ken dagiti putotna.' **32** Ti aniaman a matda iti karne ken iti tinapay ket masapul a puoranyo. **33** Ken masapul a saankayo a pumanaw iti pagserkan ti tabernakulo iti pito nga aldaw, inggana iti aldaw a malpas ti pannakakonsagrano. Ta consagrarrannakayo ni Yahweh iti uneg iti pito nga aldaw. **34** Ti naaramid ita nga aldaw - ket imbilin ni Yahweh a maaramid tapno maabbongan dagiti basbasolyo. **35** Agtalaidea kdayo iti aldaw ken rabii iti las-ud iti pito nga aldaw idaiy pagserkan ti tabernakulo, ken salimetmetanyo ti bilin ni Yahweh, tapno saankayo a matay, gapu ta daytoy ti naibilin kaniak." **36** Inaramid ngarud ni Aaron ken dagiti putotna a lallaki dagiti amin a banag nga imbilin ni Yahweh kadakuada babaen kenni Moises.

9 Iti maikawalo nga aldaw, inayaban ni Moises ni Aaron ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti panglakayen iti Israel. **2** Kinunana kenni Aaron, "Mangalaka iti urbon a baka manipud iti arban nga agpaya a kas daton a gapu iti basol, ken maysa a kalakian a karnero nga awan mulitna para iti daton a maipuor amin, ket idatono dagitoy iti sangoanan ni Yahweh. **3** Masapul a makisaritaka kadagit tattao ti Israel ket ibagam, 'Mangalakayo iti kalakian a kalding para iti daton a gapu iti basol ken maysa nga urbon a baka ken maysa a karnero, agpada a maysa ti tawenna ken awan iti mulitna, a para iti daton a maipuor amin; **4** mangalakayo pay iti kalakian a baka ken kalakian a karnero para ti daton a pakapapia a maidaton iti sangoanan ni Yahweh, ken daton a bukbukel a nailao iti lana, gapu ta agparang ni Yahweh kadakayo ita nga aldaw.' **5** Inyegda ngarud dagiti amin nga imbilin ni Moises iti uneg ti tabernakulo, ken immasideg ti sangkagimongan ti Israel ken nagtakderda iti sangoanan ni Yahweh. **6** Kalpasanna, kinuna ni Moises "Kastoy ti imbilin ni Yahweh nga aramidenyo tapno agparang ti dayagna kadakayo." **7** Kinuna ni Moises kenni Aaron, "Umasidegka iti altar ket idatono ti daton a gapu iti basolmo ken ti daton a maipuor amin, ket mangaramidka iti pangabbong iti basolmo ken kadagit basbasol dagiti tattao, ken idatono ti daton a para kadagit tattao tapno maabbongan dagiti basolda, a kas imbilin ni Yahweh." **8** Isu nga immasideg ni Aaron iti altar ket pinatayna ti urbon a baka a para iti daton a gapu iti basol, a para kenkuana. **9** Indatag dagiti putot ni Aaron kenkuana ti dara ti ayup, ket insawsawna ti ramayna iti daytoy

ket impulagidna kadagit sinan-sara iti altar; ken imbukbokna ti dara iti sakaanan ti altar. **10** Nupay kasta, pinuoranna ti taba, dagiti bekkel, ken ti nangbalkot iti dalem iti rabaw ti altar a kas daton gapu iti basol, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **11** Ken pinuoranna dagiti karne ken ti latat iti ruar iti kampo. **12** Pinatay ni Aaron ti daton a maipuor amin, ket inted dagiti putotna a lallaki ti dara kenkuana, nga imbuyatna kadagit sikigan iti altar. **13** Kalpasanna, intedda kenkuana ti daton a mapuoran, a pidapidaso, agraman ti ulo, ket pinuoranna dagitoy iti rabaw ti altar. **14** Binuggoanna dagiti lalaem ken dagiti luppo ken pinuoranna dagitoy iti rabaw ti daton a maipuor amin iti rabaw ti altar. **15** Indatag ni Aaron ti daton dagiti tattao-maysa a kalding, kalpasanna, innalana daytoy ken pinatayna a kas daton para kadagit basbasolda; indatonna daytoy gapu iti basol, kas iti inaramidna iti umuna a kalding. **16** Indatagna ti daton a maipuor amin ket indatonna daytoy kas imbilin ni Yahweh. **17** Indatagna ti daton a bukbukel; nangraken isuna iti daytoy ken pinuoranna daytoy iti rabaw ti altar, a nainayon iti daton a maipuor amin iti agsapa. **18** Pinatayna pay ti kalakian a baka ken ti kalakian a karnero, ti daton ti pakikapia, a para kadagit tattao. Inted dagiti putot a lallaki ni Aaron ti dara kenkuana, nga imbuyatna kadagit sikigan iti altar. **19** Nupay kasta, ti taba ti kalakian a baka ken ti kalakian a karnero, ti nataba nga ipus, ti taba a nangbalkot iti lalaem, dagiti bekkel, ken ti nangbalkot iti dalem- **20** imparabawda dagitoy kadagit barukong ti ayup, ket kalpasanna, pinuorann ni Aaron ti taba iti rabaw ti altar. **21** Intag-ay ni Aaron ti barukong ti ayup ken ti makannawan a luppo a kas daton iti sangoanan ni Yahweh, ken indatagna dagitoy kenkuana, a kas imbilin ni Moises. **22** Kalpasanna, intag-ay ni Aaron dagiti imana nga agturon kadagit tattao ket binendissionanna ida; kalpasanna, bimmaba isuna manipud iti nangidatonanna ti daton a gapu iti basol, iti daton a maipuor amin, ken iti daton iti pakikapia. **23** Napan da Moises ken Aaron iti tabernakulo, kalapasanna, rimmuarda met laeng ken binendissionanda dagiti tattao, ket nagparang ti dayag ni Yahweh kadagit amin a tattao. **24** Adda apuy a nagtaud kenni Yahweh ket pinuoranna a naan-anay ti daton a maipuror amin ken ti taba iti rabaw ti altar. Iди nakita dagiti amin a tattao daytoy, nagpukkawda ken napgaklebda iti daga.

10 Innala ni Nadab ken Abiu, a putot a lallaki ni Aaron, ti saggaysada a pagpuoran ti insenso, nangpasgedda iti apuy iti daytoy, ken inikkanda daytoy iti insenso. Kalpasanna, nangidatonda iti apuy a saan a naanamongan iti sangoanan ni Yahweh, a saanna nga imbilin kadakuada nga idatonda. **2** Isu nga adda timmaud nga apuy manipud iti sangoanan ni Yahweh ket pinuoranna ida, ket natayda iti sangoanan ni Yahweh. **3** Ket kinuna ni Moises kenni Aaron, "Daytoy ti sarsaraen ni Yahweh idi imbagana, 'Ipakitako ti kinasantok kadagit umasideg kaniak. Maitan-okkato iti sangoanan dagiti amin a tattao.'" Awan a pulos ti imbag a ni Aaron. **4** Inayaban ni Moises ni Misael ken ni Elisafan, dagiti putot a lallaki ni Uzziel nga uliteg ni Aaron, ket kinunana kadakuada, "Umaykayo ditoy ket iruaryo dagiti kakabsatyo a lallaki iti kampo manipud iti sangoanan ti tabernakulo." **5** Isu nga immasidegda ket inawit ken inruarda ida iti kampo, a nakakawes pay laeng iti tunika ti kinapadi, a kas imbilin ni Moises. **6** Kalpasanna, kinuna ni Moises kenni Aaron ken kadagit putotna a lallaki a da Eleazar ken Itamar, "Saanyo nga iwakray dagiti buol dagiti uloyo, ken saanyo a pigisen dagiti badoyo, tapno saankayo a matay, ken tapno saan a makaunget ni Yahweh iti sangkagimongan. Ngem palubosanya dagiti kakabagjanyo, dagiti amin nga agnanaed iti Israel, nga agladingit para kadagidiay a pinuoran ti apuy ni Yahweh. **7** Masapul a saankayo a rumuar iti pagserkan ti tabernakulo, ta no aramidenyo dayta ket mataykayo, ta adda kadakayo ti pangpulot a lana ni Yahweh." Inaramidda ngarud

dagiti imbilin ni Moises. **8** Nakisao ni Yahweh kenni Aaron, kinunana, **9** "Saanka nga uminom ti arak weno iti naingel a mainom, sika, ken dagiti annakmo a lallaki a nabati a kaduam no sumrekkyo iti tabernakulo tapno saankayo a matay. Agnanayonto daytoy nga alagaden iti amin a henerasion dagiti tattaom, **10** tapno mailasin ti nagdumaan ti nasantoan ken ti kadawayan, ken ti nagdumaan ti narugit ken nadalus, **11** tapno maisurom kadagit tattao ti Israel dagiti amin nga alagaden nga imbilin ni Yahweh babaen kenni Moises." **12** Nakisao ni Moises kenni Aaron, ken kadagit nabati nga putotna a lallaki a da Eleazar ken Itamar, "Alaenyo dagiti natda a daton a bukbukel manipud kadagit daton kenni Yahweh a naipuor, ken kanenyo daytoy nga awan ti lebadurana iti abay ti altar, gapu ta daytoy ket kasasantoan. **13** Masapul a kanenyo daytoy iti nasantoan a lugar, gapu ta daytoy ti bingaymo ken dagiti putotmo a lallaki manipud iti daton kenni Yahweh a naipuor, ta daytoy ti naibilin kaniak nga ibagak kadakayo. **14** Ti barukong ti ayup a naitag-ay a kas daton ken ti luppo a naidatag kenni Yahweh - masapul a kanenyo dagitoy iti nadalus a lugar a makaay-ayo iti Dios. Sika ken dagiti putotmo a lallaki ken babbai a kaduam ket masapul a kanenyo dagitoy a paset, ta naited dagitoy a kas bingaymo ken dagiti putotmo a lallaki manipud kadagit daton ti panagkakadua dagiti tattao iti Israel. **15** Ti luppo a daton a naidatag kenni Yahweh ken ti barukong ti ayup a naitag-ay a kas daton—masapul a maiyegda amin dagitoy agraman dagiti daton a taba a naipuor, a maitag-ay ken maidatag a kas daton para kenni Yahweh. Kukuayo dagitoy ken dagiti putotmo a lallaki a kaduam a kas bingayyo iti agnayon, kas imbilin ni Yahweh." **16** Kalpasanna, sinaludsod ni Moises ti maipapan iti kalding a daton para iti basol, ket naduktalanna a napuoranen daytoy. Isu a nakaunget isuna kenni Eleazar ken Itamar, dagiti nabati nga annak a lallaki ni Aaron; kinunana, **17** "Apay a saanyo a kinnan ti daton a para iti basol iti disso ti tabernakulo, agsipud ta daytoy ket kasasantoan, ken agsipud ta inted ni Yahweh daytoy kadakayo a mangikkat ti nadagsen a basol ti sangkagimongan, a mangaramid iti pangabbong kadagit basbasolda iti sangoananna?" **18** Kitaeny, saan a naiyeg ti dara ti kalding iti uneg ti tabernakulo, isu a rumbeng koma a kinnanyo daytoy iti disso ti tabernakulo, kas imbilinko." **19** Kalpasanna, simmungbat ni Aaron kenni Moises, "Kitaem, ita nga aldaw, inaramidda ti daton para iti basolda ken ti daton a maipuor amin iti sangoanan ni Yahweh, ket napasamak daytoy a banag kaniak ita nga aldaw. No kinnranko ti daton para iti basol ita nga aldaw, nakaay-ayo ngata daytoy iti imatang ni Yahweh?" **20** Iди nangngeg ni Moises dayta, napnek isuna.

11 Nagsao ni Yahweh kada Moises kenni Aaron, kinunana, **2** "Makisaritakayo kadagit tattao iti Israel, ibagayo, 'Dagitoy dagiti sibbiag a banbanag a mabalinyo a kanen kadagit amin nga ay-ayup nga adda iti daga. **3** Mabalinyo a kanen ti aniaman nga ayup nga addaan iti napisi a kuko ken agngatngatingat. **4** Nupay kasta, adda dagiti dadduma nga ayup a mabalini nga agngatngatingat weno addaan iti napisi a kuko, ket masapul a saanyo a kanen dagitoy, dagiti ayup a kas iti kameli, gapu ta agngatngatingat daytoy ngem saan a napisi ti kukona. Isu a narugit ti kameli para kadakayo. **5** Uray met ti babassit nga ayup nga agnanaed kadagit nabato a lugar: gapu ta agngatngatingat daytoy ngem saan a napisi ti kukona, narugit met laeng daytoy para kadakayo. **6** Ken ti kuneho: gapu ta agngatngatingat daytoy ngem saan a napisi ti kukona, narugit daytoy para kadakayo. **7** Ken ti baboy: uray no napisi ti kukona, saan nga agngatngatingat daytoy, isu a narugit daytoy para kadakayo. **8** Masapul a saanyo a kanen iti aniaman a karneda weno sagiden dagiti natay a bagida. Narugit dagitoy para kadakayo. **9** Dagiti ayup nga agnanaed iti danum a mabalinyo a kanen ket dagiti amin nga addaan iti pigar ken siksik, iti baybay

man wenco kadagiti karayan. **10** Ngem amin a sibibiag a parsua nga awanan iti pigar ken siksik nga adda iti baybay wenco kadagiti karayan, agraman dagiti amin nga agkutkuti iti danum ken amin nga sibibiag a parsua nga adda iti danum - masapul a karugityo dagitoy. **11** Agsipud ta masapul a karugit dagitoy, masapul a saankayo a mangan kadagiti karneda, ken masapul a karugityo dagiti natay a bagida. **12** Aniaman nga adda iti danum nga awanan iti pigar ken siksik ket masapul a karugityo. **13** Dagiti billit a masapul a karugityo ken saanyo a kanen ket dagitoy; ti agila, ti buitre, **14** ti kullaaw, aniaman a kita ti pelikan, **15** amin a kita ti uwak, **16** ti saraan a puwek ken ti agariwawa a puwek, ti agila ti taaw, ken amin nga kita ti kali. **17** Masapul pay a karugityo ti bassit a puwek ken ti dakkel a puwek, ti kalamon, **18** ti puraw a puwek ken ti puwek ti kamalig, dagiti dadduma pay a puwek, **19** ti tikkaboy, aniaman a kita ti kannaway, ti abublia ken uray ti paniki. **20** Amin a tumatayab nga insekt a magnagna babaen kadagiti sakada ket masapul a karugityo. **21** Ngem mabalinyo a kanen ti aniaman kadagiti tumatayab nga insekt a magnagna met laeng babaen kadagiti sakada no adda ti loppoda, nga isu ti us-usarenda nga aglagto iti daga. **22** Ken mabalinyo met a kanen ti aniaman a kita ti dudon ken kuriat wenco pandudon. **23** Ngem masapul a karugityo dagiti amin a tumatayab nga insekt a magnagna met laeng babaen kadagiti sakada no adda ti loppoda, nga isu ti us-usarenda nga aglagto iti daga. **24** Pagbalinen dakayo a narugit dagitoy nga ayup agingga iti rabii no sagidenyo ti natay a bagi ti maysa kadakuada. **25** Ken ti siasinoman a mangpidut iti maysa kadagiti natay a bagida ket masapul a labaanna dagiti kawesna ken agtalinaed a narugit agingga iti rabii. **26** Amin nga ayup nga addaan iti napisi a kuko a saan a naan-anay ti pannakapisina wenco saan nga agngatngatingat ket narugit para kadakayo. Agbalin a narugit ti tunggal maysa a mangsagid kadakuada. **27** Aniaman a magnagna babaen iti sakada nga adda pangkaramutna kadagiti amin nga ayup a magnagna iti uppata saka, narugit dagitoy para kadakayo. Siasinoman a mangsagid iti kasta a natay a bagi ket agtalinaed a narugit agingga iti rabii. **28** Ken ti siasinoman a mangpidut iti kasta a natay a bagi ket masapul a labaanna dagiti kawesna ken agtalinaed a narugit agingga iti rabii. Narugit dagitoy nga ay-ayup para kadakayo. **29** Kadagiti ayup nga agkarkarayam iti daga, dagitoy dagiti ayup a narugit para kadakayo; ti sangyo, ti utot, amin a kita ti banias, **30** ti tuko, ti alibut, ti aluttiit, ti aluttiit ti darat, ken ti bannagaw. **31** Kadagiti amin nga ayup nga agkarkarayam, dagitoy dagiti ayup a narugit para kadakayo. Siasinoman a mangsagid kadagityo no natayda ket agbalin a narugit agingga iti rabii. **32** Ken no matay ti aniaman kadakuada ket matinnag daytoy iti aniaman a banag, dayta a banag ket agbalin a narugit, naaramid man dayta iti kayo, lupot, latat wenco nakirsang a lupot. Aniaman dayta ken aniaman ti pakaus-usaranna, masapul maikabil iti danum; agbalin a narugit daytoy agingga iti rabii. Kalpasanna, agbalinton daytoy a nadalus. **33** Ta iti tunggal banga a matinnagan iti aniaman a narugit nga ayup, aniaman nga adda iti banga ket agbalin a narugit, ken masapul a burakenyo dayta a banga. **34** Amin a makan a nadalus ken mapalubosan a kanen, ngem no nateddedan dagitoy iti danum manipud iti narugit a banga, agbalinton a narugit. Ken amin a mabalin nga inumen nga adda iti kasta a banga ket agbalin a narugit. **35** Amin a banag a matinnagan iti paset ti natay a bagi ti narugit nga ayup ket agbalinton a narugit, iti urun man wenco kadagiti pagluttuan a banga. Masapul a buraken dagitoy. Narugit dagitoy ken masapul a narugit para kadakayo. **36** Ti ubbog wenco dakkel a burnay a pagal-alaan iti mainum a danum ket agtalinaed a nadalus no adda iti kasta a parsua a matinnag iti daytoy. Ngem no adda ti siasinoman a mangsagid iti natay a bagi ti narugit nga ayup nga adda iti danum, agbalin isuna a narugit. **37** No matinnag ti aniaman a paset ti narugit a natay a bagi kadagiti

bukel a maimula, dagitoy a bukbukel ket nadalus latta. **38** Ngem no naikkan iti danum dagiti bukel, ken no aniaman a paset ti narugit a natay a bagi ti matinnag kadakuada, ket agbalindanton a narugit para kadakayo. **39** No matay ti aniaman nga ayup a mabalinyo a kanen, ket ti mangsagid iti natay a bagi ti ayup ket agbalin a narugit agingga iti rabii. **40** Ken no siasinoman ti mangan iti dayta a natay a bagi ket masapul a labaanna dagiti kawesna ken agtalinaed a narugit agingga iti rabii. Ken siasinoman a mangpidut iti kasta a bangkay ket labaanna dagiti kawesna ken agtalinaed a narugit agingga iti rabii. **41** Amin nga ayup nga agkarkarayam iti daga ket masapul a karugityo, masapul a saan a makan dagitoy. **42** Aniaman nga agkarkarayam iti buksina, ken aniaman a magna babaen kadagiti uppata a saka, wenco aniaman nga addaan iti adu a saka - amin nga ayup nga agkarkarayam iti daga, masapul a saanyo a kanen dagitoy, ta masapul a karugit dagitoy. **43** Masapul a saanyo nga aramiden a narugit dagiti bagbagiyo kadagiti aniaman a sibibiag a parsua nga agkarkarayam; masapul a saanyo nga aramiden a narugit dagiti bagbagiyo babaen kadagityo, nga agbalinkayo a saan a nasin-aw babaen kadakuada. **44** Ta Siak, ni Yahweh a Diosyo. Ngarud idatonyo dagiti bagbagiyo kaniak ken agbalinkayo a nasatoan gapu ta nasantoanak. Saanyo koma a rugitan dagiti bagbagiyo babaen kadagiti amin a kita ti ayup nga agkutkuti ditoy daga. **45** Ta siak ni Yahweh, a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egypto, nga agbalin a Diosyo. Masapul ngarud nga agbalin kayo a nasantoan, ta nasantoanak. **46** Daytoy ti linteg maipapan kadagiti ayup, kadagiti billit, kadagiti amin a sibibiag a parsua nga agkutkuti kadagiti danum ken kadagiti amin a parsua nga agkakarayam iti daga, **47** ta kadagityo ket maaramid ti pagiddiatan iti nagbaeten ti narugit ken nadalus, ken ti nagbaeten dagiti sibibiag a parsua a mabalin a kanen ken dagiti sibibiag a parsua a saan a mabalin a kanen."

12 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, 2 "Makisaritaka kadagiti tattao iti Israel, ibagam, 'No ti maysa a babai ket agsikog ken aganak iti ubing a lalaki, ket agbalinto isuna a narugit iti pito nga aldaw, kas iti kinarugitna kabayaan dagiti aldaw ti panagreglana iti binulan. **3** Iti maikawalo nga aldaw, masapul a makugit ti lasag iti akinruar a kudil ti maladaga a lalaki. **4** Ket ti pannakadalus iti ina manipud iti panagpadarana ket agtultuloy aginggana iti tallopu kelo tallo nga aldaw. Masapul a saanna a sagiden ti aniaman a banbanag a nasantoan wenco mapan iti ayan ti tabernakulo agingga a malpas ti aldaw iti pannakadalusna. **5** Ngem no aganan isuna iti ubing a babai, ket agbalin isuna a narugit iti dua a lawas, kas iti panagreglana. Ken agtultuloy ti pannakadalus iti ina aginggana iti 66 nga aldaw. **6** Inton nalpasen dagiti aldaw ti pannakadalusna para iti anak a babai wenco anak a lalaki, masapul a mangiyeg isuna iti maysa ti tawenna a karnero a kas daton a maipuor amin, ken sibong a pagaw wenco kalapat a kas daton gapu iti basol, iti pagserrekan iti tabernakulo, iti padi. **7** Kalpasanna, idatonna daytoy iti sangoanan ni Yahweh ken mangaramid ti pangabbong para kenkuana ket madalusinan isuna manipud iti panagayus ti darana. Daytoy ti linteg maipapan iti babai nga aganak iti ubing a lalaki wenco ubing a babai. **8** No saanna a kabaelan ti mangiyeg iti karnero, ket masapul a mangala isuna iti dua a kalapat wenco dua a sibong a pagaw, maysa para iti daton a mapuoran ken ti maysa para iti daton a gapu iti basol, ken mangaramid ti padi iti pangabbong para kenkuana, ket agbalinton isuna a nadalus."

13 Nagsa ni Yahweh kada Moises ken Aaron, kinunana, 2 "No ti maysa a tao ket adda lumlumteg iti kudilna, wenco aggadgaddil, wenco adda nasiceng a kabiteg ket nagbalin a makaakar, ken adda ti sakit ti kudilna, ket masapul a maipan isuna

kenni Aaron, ti nangato a padi wenco iti maysa kadagiti putotna a lallaki a padi. 3 Ket kitaen ti padi ti sakit ti kudilna. No pimmuraw ti buok iti masakit a paset ti kudilna, ken no naun-uneg ti masakit a paset ngem ti kudil, ket makaakar daytoy a sakit. Kalpasan a kinita isuna ti padi, masapul nga ipakaammona a narugit isuna. 4 No ti nasileng a kabiteg iti kudilna ket puraw, ken saan a naun-uneg ti langana ngem ti kudil, ken no saan a pimmuraw ti buok iti masakit a paset, ket masapul nga ilasin ti padi dayta a tao nga addaan iti sakit iti pito nga aldaw. 5 Iti maikapito nga aldaw, masapul a kitaen ti padi isuna tapno makitana a no iti kapanutotanna ket saan a kimmaro ti sakit ken no saan a nagwaras daytoy iti kudil. No saan a nagwaras daytoy, ket masapul nga ilasin ti padi isuna iti pito pay nga aldaw. 6 Kitaen manen isuna ti padi iti maikapito nga aldaw tapno makitana no simmayaaten ti sakit ken saan nga ad-adda a nagwaras iti kudil. No saan a nagwaras daytoy, ket ipakaammo ti padi a nadalus isuna. Gagatel daytoy. Masapul a labaanna dagiti kawesna ket nadaluston isuna. 7 Ngem no nagwaras ti gagatel iti kudil kalpasan nga imparangna ti bagina iti padi para iti pannakadalusna, masapul nga iparangna manen ti bagina iti padi. 8 Kitaen ti padi isuna tapno makitana no ad-adda pay a nagwaras ti gagatel iti kudil. No nagwaras daytoy, ket masapul nga ipakaammo ti padi a narugit isuna. Makaakar daytoy a sakit. 9 No ti makaakar a sakit ket adda iti maysa a tao, ket masapul a maipan isuna iti padi. 10 Kitaen ti padi isuna tapno makitana no adda ti puraw a lumlumteg iti kudilna, no pimmuraw ti buok, wenco no adda ti saan pay nga naimbag a lasag iti lumlumteg a kudilna. 11 No adda, ket nakaro unay a sakit ti kudil daytoy, ket masapul nga ipakaammo ti padi a narugit isuna. Saanna nga ilasin isuna gapu ta narugiten isuna. 12 No nagwaras ti sakit ket kallubanna ti amin a kudil ti masakit a tao manipud iti ulona agingga iti sakana, a kas makita ti padi, 13 ket masapul a kitaen isuna ti padi tapno makitana no nagwaras ti sakit ti intero a bagina. No nagwaras daytoy, masapul nga ipakaammo ti padi a nadalus ti masakit a tao. No pimmuraw amin dagitoy, ket nadalus isuna. 14 Ngem no adda ti agparparang a saan pay a naimbag a lasag kenuana, narugit isuna. 15 Masapul a kitaen ti padi ti saan pay a naimbag a lasag ken ipakaammona a narugit isuna gapu ta narugit ti saan pay a naimbag a lasag. Makaakar daytoy a sakit. 16 Ngem no pimmuraw manen ti saan pay a naimbag a lasag, ket masapul a mapan dayta a tao iti padi. 17 Kitaen ti padi isuna tapno makitana no pimmuraw ti lasag. No pimmuraw daytoy, ipakaammo ti padi a nadalus dayta a tao. 18 No ti maysa a tao ket adda ti litteg iti kudilna ken naimbaganen, 19 ken iti ayan ti litteg ket adda iti lumlumteg a pumuraw wenco nasileng a kabiteg, a lumabaga a puraw, ket masapul a maipakita daytoy iti padi. 20 Kitaen ti padi daytoy tapno makita no naun-uneg ti langana ngem ti kudil ken no nagbalin a puraw ti buokna idaiy. No kasta, ket masapul nga ipakaammo ti padi a narugit isuna. Makaakar daytoy a sakit, no nagtubo daytoy iti sigud nga ayan ti litteg. 21 Ngem no kinita ti padi daytoy ket nakitana nga awan iti puraw a buokna, ken saan a naun-uneg ngem ti kudil ket umim-imbagen, ket masapul nga ilasin isuna ti padi iti pito nga aldaw. 22 No nagwaras daytoy iti kudil, masapul nga ipakaammo ti padi a narugit isuna. Makaakar daytoy a sakit. 23 Ngem no nagtalinaed ti nasileng a kabiteg iti ayanna ken saan a nagwaras, ngarud, piglat daytoy ti litteg ket masapul nga ipakaammo ti padi a nadalus isuna. 24 No nasinit ti kudil ken ti saan pay a naimbag a lasag ti paset a nasinit ket nagbalin a lumabaga a puraw wenco pimmuraw, 25 ket masapul a kitaen ti padi daytoy tapno makitana no pimmuraw ti buok iti dayta a paset ken no agparang a naun-uneg ngem ti kudil. No kasta, makaakar ngarud daytoy a sakit. Timmubo daytoy iti nasinit a paset ket masapul nga ipakaammo ti padi a narugit isuna. Makaakar

daytoy a sakit. 26 Ngem no kinita ti padi daytoy ket naduktalanna nga awan ti puraw a buok iti nasinit a paset, ken saan a naun-uneg ngem ti kudil ket umim-imbagen, masapul nga ilasin isuna ti padi iti pito nga aldaw. 27 Kalpasanna, masapul a kitaen ti padi isuna iti maikapito nga aldaw. No nagwaras daytoy iti kudil, ket masapul nga ipakaammo ti padi a narugit isuna. Makaakar daytoy a sakit. 28 No nagtalinaed laeng ti nasinit a paset iti ayanna ken saan a nagwaras iti kudil ket umim-imbagen, ngarud, lumlumteg laeng daytoy gapu iti pannakasinita ket masapul nga ipakaammo ti padi a nadalus isuna, ta piglat laeng daytoy gapu ti pannakasinit. 29 No ti maysa a lalaki wenco babai ket addaan iti makaakar a sakit iti ulo wenco timid, 30 ket masapul a kitaen ti padi dayta a tao para iti makaakar a sakit tapno kitaenna no agparparang daytoy a naun-uneg ngem ti kudil, ken no adda ti duyaw a naingpis a buokna daytoy. No adda, masapul nga ipakaammo ti padi a narugit isuna. Gagatel daytoy, maysa a makaakar a sakit iti ulo wenco timid. 31 No kinita ti padi ti gagatel ket nakitana a saan daytoy a naun-uneg ngem ti kudil, ken no awan ti nangisit a buokna daytoy, ket ilasin ti padi ti tao nga addaan ti gagatel iti pito nga aldaw. 32 Iti maikapito nga aldaw, masapul a kitaen ti padi ti sakit tapno makitana no nagwaras daytoy. No awan ti duyaw a buokna, ken no agparparang a narabaw laeng ti sakit, 33 masapul a makuskusan isuna, ngem masapul a saan a makuskusan ti masakit a paset, ket masapul nga ilasin ti padi ti tao nga addaan iti gagatel iti pito pay nga aldaw. 34 Iti maikapito nga aldaw kitaen ti padi ti sakit tapno makitana no nagsardengen ti panagwarasna iti kudil. No saan a naun-uneg ti langana daytoy ngem ti kudil, ket masapul nga ipakaammo ti padi a nadalus isuna. Masapul a labaan dayta a tao dagiti kawesna ket agbalinton isuna a nadalus. 35 Ngem no nagwaras ti sakit a gagatel iti kudil kalpasan nga imbagia ti padi a nadalus isuna, 36 ket masapul a kitaen manen isuna ti padi. No nagwaras ti sakit iti kudil, saanen a kasapulan ti padi a mangsapul iti duyaw a buok. Ti tao ket narugit. 37 Ngem no iti panagkita ti padi ket nagsardengen nga agwaras ti gagatel ken addaan ti nagtubo a nangisit a buok iti masakit a paset, naimbagen ngarud ti gagatel. Nadalus isuna ken masapul nga ipakaammo ti padi a nadalus isuna. 38 No ti maysa a lalaki wenco babai ket addaan kadagit puraw a labang ti kudil, 39 masapul a kitaen ti padi dayta a tao tapno makitana no dagiti labang ket nalitem a puraw, a maysa laeng a gagatel a nagtubo iti kudil. Nadalus isuna. 40 No naggregreg ti buok ti tao manipud iti ulona, makalkbo isuna, ngem nadalus isuna. 41 Ken no naggregreg ti buok iti sangoanan ti ulona, ken no kalbo ti musingna, nadalus isuna. 42 Ngem no adda ti gaddil a lumabaga a puraw iti kalbo nga ulona wenco musingna, makaakar daytoy a sakit a nagtubo. 43 Ket masapul a kitaen isuna ti padi tapno makitana no ti lumlumteg iti masakit a paset iti kalbo nga ulona wenco iti musingna ket lumabaga a puraw, kas iti langa ti makaakar a sakit iti kudil. 44 No kastoy, ket addaan isuna ti makaakar a sakit ket narugit isuna. Masapul a siguraduen ti padi nga ipakaammo a narugit isuna gapu iti sakit nga adda iti ulona. 45 Ti tao ngem addaan iti makaakar a sakit ket masapul nga agisout kadagit napigis a kawkawes, masapul a nakawakray ti buokna, ken masapul a kallubanna ti rupana agingga iti agungna ket ipukkawna ti 'Narugit, narugit.' 46 Kadagit amin nga aldaw nga addaan isuna iti makaakar a sakit ket narugit isuna. Gapu ta narugit isuna nga addaan iti makaakar a sakit, masapul nga agbiaq isuna nga agmaymaysa. Masapul nga agnaed isuna iti ruar ti kampo. 47 Ti lupot a nagbuot, naaramid man daytoy iti dutdut ti ayup wenco lino a lupot, 48 wenco aniaman a nalaga wenco nagansilyo a dutdut ti ayup wenco lino, wenco lalat wenco aniaman a banag a naaramid ti lalat— 49 no adda ti kasla maris bulong wenco lumabaga a buot iti lupot, ti lalat, ti nalaga wenco

nagansiliyo a banag, wenco aniaman a banag a naaramid iti lalat, ket buot daytoy a nagwaras; masapul a maipakita daytoy iti padi. **50** Masapul a kitaen ti padi daytoy a banag para iti buot; masapul nga ilasinna ti aniaman a banag nga addaan iti buot iti pito nga aldaw. **51** Masapul a kitaenna manen ti buot iti maikapito nga aldaw. No nagwaras daytoy iti lupot wenco aniaman a banag a nalaga wenco nagansiliio a dutdut ti ayup wenco lino, wenco lalat wenco aniaman a banag a nakaaramatan ti lalat, ngarud makadadael daytoy a buot, ket dayta a banag ket narugit. **52** Masapul a puoranna ti lupot, wenco aniaman a banag a nalaga wenco nagansiliio a dutdut ti ayup wenco lino, wenco lalat wenco aniaman a banag a naaramid iti lalat, aniaman a banag a nakasakaran iti makadadael a buot, ta mabalin a pagrugian daytoy iti sakit. Masapul a mapuoran a naan-anay daytoy a banag. **53** No kinita ti padi daytoy a banag ket nakitana a saan a nagwaras ti buot iti lupot wenco iti banag a nalaga wenco nagansiliio a dutdut ti ayup wenco lino, wenco kadagitit banag a naaramid iti lalat, **54** ket bilinenña ida a labaanda ti banag a nakasakaran iti buot, ken masapul nga ilasinna daytoy iti pito pay nga aldaw. **55** Kalpasanna, kitaen ti padi dayta a banag kalpasan a nalabaan daytoy. No saan a nagbaliw ti maris ti buot uray no daytoy ket saan a nagwaras, daytoy ket narugit. Masapul a puoranyo dayta a banag, uray no sadinoman a paset ti nagbuot. **56** No kinita ti padi dayta a banag, ken no napukaw ti buot kalpasan a nalabaan daytoy, ket masapul a pigisenna ti nagbuot a paset ti lupot wenco ti lalat, wenco ti nalaga wenco nagansiliio a banag. **57** No adda pay laeng ti buot iti lupot, iti nalaga man wenco nagansiliio a banag, wenco iti aniaman a banag a naaramid iti lalat, agwarwas daytoy. Masapul a puoranyo ti aniaman a banag nga addaan iti buot. **58** Ti lupot wenco aniaman a banag a nalaga wenco nagansiliio a dutdut ti ayup wenco linen, wenco lalat wenco aniaman a banag a naaramid iti lalat; no nilabaanyo daytoy a banag ket napukaw ti buot, ket masapul a malabaan daytoy iti maikadua a dasas, ket agbalinto daytoy a nadalus. **59** Daytoy ti linteg a maipapan iti buot iti lupot a dutdut ti ayup wenco lino, wenco aniaman a banag a nalaga wenco nagansiliio a dutdut ti ayup wenco lino, wenco lalat wenco aniaman a banag a naaramid iti lalat, tapno maipakaamoyo daytoy a nadalus wenco narugit.

14 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, a kinunana, **2** "Daytoyo ti linteg para iti agsakit a tao iti aldaw ti pannakadalusna. Masapul a maipan isuna iti padi. **3** Rummuarto ti padi iti kampo tapno sukimattenna ti tao tapno makitana no naimbaguen ti makaakar a sakin ti kudil. **4** Ket bilimento ti padi a ti madalusen ket masapul a mangala iti dua a sibibiag, nadalus a billit, kayo a sedro, nalabaga a sinulid, ken hisopo. **5** Bilimento ti padi isuna a patayenna ti maysa kadagitit billit iti ngatoen iti nalinis a danum nga adda iti maysa a banga. **6** Ket alaento ti padi ti sibibiag a billit ken ti kayo a sedro, ken ti nalabaga a sinulid ken ti hisopo, ket isawsawnanto amin dagitoy a banbanag, agraman ti sibibiag a billit, iti dara ti billit a napapatay iti ngatoen iti nalinis a danum. **7** Ket iwarssinto ti padi daytoy a danum iti maminpito iti tao a madalusen manipud iti sakin, ket kalpasanna ipablakto ti padi a nadalusen isuna. Ket waya-wayaanto ti padi ti sibibiag a billit iti kataktalonan. **8** Ti tao a nadalusen ket labaanna ti pagan-anayna, kuskosanna amin a buokna ken digosenna ti bagina iti danum, ket kalpasanna nadalusen isuna. Kalpasan dayta masapul a mapan isuna iday kampo, ngem agnaedto isuna iti ruar ti toldana iti pito nga aldaw. **9** Iti maikapito nga aldaw masapul a kuskosanna amin a buok iti ulona, ken masapul met a kuskosanna ti barbas ken dagiti kidanya. Masapul a kuskosanna amin a buokna, ken masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digosenna ti bagina iti danum; ket nadalusen isuna. **10** Iti maikawalo nga aldaw, masapul a mangala isuna iti dua a kalakian a karnero a awan

mulintra, maysa a babai a karnero a natawenan nga awan mulintra, ken tallo nga apagkapullo ti maysa nga efa iti napino nga arina a nailaox iti lana kas daton a bukbukel, ken maysa a kakatlo ti litro a lana. **11** Ti mangdalus a padi kenkuana ket itakderannanto ti tao a madalusen, a kadua dagidai a banbanag, iti sangoanan ni Yahweh iti pagserrekan ti tabernakulo. **12** Aluento ti padi ti maysa kadagitit kalakian a karnero ket idatonna daytoy kas maysa a daton a pangsupapak iti biddut, a kadua iti kakatlo a litro ti lana; itag-aynanto dagitoy a kas maysa a daton iti sangoanan ni Yahweh ken idatagna dagitoy kenkuana. **13** Masapul a patayenna ti kalakian a karnero iti lugar a pangpatpatayanda kadagitit daton a gapu iti basol ken ti daton a maipuor amin, iti disso iti tabernakulo, ta ti daton a gapu iti basol ket kukua ti padi, kas iti daton a pangsupapak iti biddut, gapu ta daytoy ket kasantoso. **14** Mangalanto ti padi iti dara iti daton a pangsupapak iti biddut ket ikabilna daytoy iti murdong iti makannawan a lapayag iti tao a madalusen, iti tangan ti makannawan nga imana, ken iti tangan ti makannawan a sakana. **15** Kalpasanna, mangalanto ti padi iti lana manipud iti kakatlo a litro ket ibukbokna daytoy iti dakulap iti makannigid nga imana, **16** ket isawsawna ti makannawan a ramayna iti lana nga adda iti makannigid nga imana, ket iwarssinto ti dadduma a lana babaen iti ramayna iti maminpito iti sangoanan ni Yahweh. **17** Ikabilo ti padi ti nabati a lana iti imana iday murdong ti makannawan a lapayag iti tao a madalusen, iti tangan ti makannawan nga imana, ken iti tangan ti makannawan a sakana. Masapul nga ikabilna daytoy a lana iti rabaw ti dara manipud iti daton a pangsupapak iti biddut. **18** Para iti nabati a lana iti ima ti padi, ikabilnanto daytoy iti ulo ti tao a madalusen, ket mangaramido ti padi iti pangabbong para kenkuana iti sangoanan ni Yahweh. **19** Ket idatonto ti padi ti daton a gapu iti basol ken mangaramid iti pangabbong para kenkuana a madalusen gapu iti kinarugitna, ket kalpasanna patayennanto ti daton a maipuor amin. **20** Ket idatonto ti padi ti daton a maipuor amin ken ti daton a bukbukel iti altar. Mangaramido ti padi ti seremonia ti pannakapakawan para iti tao, ket kalpasanna, nadalusen isuna. **21** Nupay kasta, no nakurapay ti tao ken saanna a kabaelan ti gumatang kadagitoy a daton, ket mabalinnna ti mangala iti maysa a kalakian a karnero a kas maysa a daton a pangsupapak iti biddut a maitag-ay ken maitatago kenni Yahweh a mangaramid ti pangabbong para iti bagina, ken apagkapullo ti maysa nga efa a napino nga arina a nailaox iti lana kas maysa a daton a bukbukel, ken kakatlo a litro ti lana, **22** a kadua dagiti dua a kalatap wenco dua a sibong a pagaw, kas kabaelanna nga aalen; ti maysa a billit ket agbalinto a daton a gapu iti basol ken ti maysa ket agbalinto a daton a maipuor amin. **23** Iti maikawalo nga aldaw masapul nga ipanna dagitoy iti padi para iti pannakadalusna, iti pagserrekan ti tabernakulo, iti sangoanan ni Yahweh. **24** Ket alaento ti padi ti karnero a para iti daton a pangsupapak iti biddut, ket mangalanto isuna iti dara iti daton a pangsupapak iti biddut ket ikabilna daytoy iti murdong iti makannawan a lapayag iti tao a madalusen, iti tangan ti makannawan nga imana, ken iti tangan ti makannawan a sakana. **26** Ket ibukbokto ti padi ti dadduma a lana iti dakulap iti makannigid nga imana, **27** ket iwarssinto babaen ti makannawan a ramayna ti dadduma a lana nga adda iti makannigid nga imana iti maminpito iti sangoanan ni Yahweh. **28** Ket ikabilo ti padi ti dadduma a lana nga adda iti imana iti murdong ti makannawan a lapayag iti tao a madalusen, iti tangan ti makannawan nga imana, ken iti tangan ti makannawan a sakana, kadagitit isu met laeng a lugar a nangikabilanna iti dara ti daton a pangsupapak iti biddut. **29** Ikabilnanto ti nabati a lana nga adda iti

imana iti ulo ti tao a madalusan, tapno mangaramid ti pangabbong para kenkuana iti sangoanan ni Yahweh. **30** Masapul nga idatonna ti maysa kadagiti kalapati wenco sibong a pagaw, kas kabaelan ti tao nga alaan— **31** maysa a kas daton a gapu iti basol ket ti maysa ket kas daton a maipuor amin, a kadua ti daton a bukbuluk. Ket mangaramidto ti padi ti pangabbong para iti tao a madalusan iti sangoanan ni Yahweh. **32** Daytoy ti linteg para iti tao nga addaan iti makaakar a sakit iti kudil, a saan a makabael a gumatang iti umno a daton para iti pannakadalusna.” **33** Nagsao ni Yahweh kada Moises ken Aaron, kinunana, **34** “Inton makadanonkayo idiy daga ti Canaan nga intedko kadaikayo a kas sanikuwa, ket no mangikabilik iti buot nga agwaras iti balay idiy daga a sanikuayo, **35** ket masapul a mapan ti akinkukua iti balay ken ibagana iti padi. Masapul nga ibagana, ‘Panag kunak ket kasla adda maysa a banag a kasla buot idiy balayko.’ **36** Ket ibilinto ti padi nga ikkatenda ti adda iti uneg ti balay sakbay a sumrek isuna a mangkita iti pakailasanin iti buot, tapno awanto ti agbalin a narugit idiy balay. Kalpasanna, masapul a sumrek ti padi a mangkita iti balay. **37** Masapul a sukimatenna ti buot tapno makitana no adda daytoy kadagiti diding ti balay, ken tapno makitana no aglanglanga daytoy a berde wenco lumabaga idiy likkaong dagiti diding. **38** No pudno nga addaan iti buot ti balay, ket rummuarto ti padi iti balay ket iserrana ti ruangan ti balay iti pito nga aldaw. **39** Ket agsulbinto manen ti padi iti maikapito nga aldaw ket sukimatenna daytoy tapno kitaenna no nagwaras ti buot kadagiti diding ti balay. **40** No nagwaras daytoy, ibilinto ti padi nga ikkatenda dagiti bato a pakasarakan iti buot ket ibellengda dagitoy iti narugit a lugar iti ruar ti siudad. **41** Dawatennanto a makuskusan dagiti amin nga akin uneg a diding ti balay, ket masapul ngi ipanda ti nakuskusda a banbanag nga adda buotna iti ruar ti siudad ket ibellengda daytoy idiy narugit a disso. **42** Masapul a mangalada kadagiti sabali a bato ket ikabilda dagitoy iti ayan dagiti bato a nalikkab, ket masapul nga agusarda iti baro a pitak a pangpalitadada iti balay. **43** No agsulbi manen ti buot ket nagwaras iti balay a nakaikkatan dagiti bato ken dagiti diding a nakuskusan ken naulit a napalitadaan, **44** ket masapul nga umuneg ti padi ket sukimatenna ti balay tapno kitaenna no ti buot ket nagwaras iti balay. No nagwaras daytoy, makadadael ngarud daytoy a buot, ket narugit ti balay. **45** Masapul a marelba ti balay. Dagiti bato, kayo, ken amin a palitada iti balay ket masapul a mayadayo a mairuor iti siudad a maipan iti narugit a disso. **46** Kanayonna pay, siasinoman nga umuneg iti balay kabayatan ti tiempo a nakaserra daytoy ket agbalinto a narugit akinggga iti rabii. **47** Siasinoman a maturog iti balay ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna, ken siasinoman a mangan iti dayta a balay ket masapul a labaanna ti pagan-anayna. **48** No sumrek ti padi iti balay tapno kitaenna no ti buot ket nagwaras iti balay kalpasan napalitadaan daytoy, ket, no awanen ti buot, ipablaaknanto a nadalus ti balay. **49** Ket masapul a mangala ti padi ti dua a billit tapno dalusanna ti balay, ken kayo a sedro, ken nalabaga a sinulid, ken hisopo. **50** Patayennanto ti maysa kadagiti billit iti ngatoen ti nalinis a danum nga adda iti maysa a banga. **51** Alaennanto ti kayo a sedro, ti hisopo, ti nalabaga a sinulid, ken ti sibbiag a billit, ket isawsawna dagitoy iti dara ti natay a billit, iti nalinis a danum, ket warsianna ti balay iti maminpito a dasas. **52** Dalusannanto ti balay babaen iti dara ti billit ken babaen ti nillinis a danum, babaen iti sibbiag a billit, ti kayo a sedro, ti hisopo, ken ti nalabaga a sinulid. **53** Ngem palubosannanto ti sibbiag a billit a rummuar iti siudad a mapan iti kataltalanon. Iti daytoy a wagas mangaramid isuna ti seremonia ti pannakadalus para iti balay, ket nadaluston daytoy. **54** Daytoy ti linteg para iti amin a kita iti makaakar a sakit ti kudil ken kadagiti banbanag a pakaigapuan iti kastoy a sakit, ken para iti gagatel, **55** ken para iti buot iti pagan-anay ken iti balay, **56** para iti

lumlumteg, para iti gaddil, ken para iti letteg, **57** tapno maammoan no ania kadagitoy ti narugit wenco no kaano a nadalus daytoy. Daytoy ti linteg para kadagiti makaakar a saksakit ti kudil ken buot.”

15 Nagsao ni Yahweh kada Moises ken Aaron, a kinunana, **2** “Agsaokayo kadagiti tattoa ti Israel, ket ibagayo kadakuada, ‘No adda man ti tao nga addaan iti narugit a likido a rumrumuar iti bagina, maibilang isuna a narugit. **3** Ti kinarugitna ket gapu iti daytoy a narugit a likido. Agaruyot man ti likido iti bagina wenco nagsardeng, daytoy ket narugit. **4** Tunggal pagiddaan a pagiddaanna ket agbalin a narugit, ket amin a banag a pagtugawanna ket agbalin a narugit. **5** Siasinoman a mangsagid iti pagiddaanna ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digosenna ti bagina iti danum, ket agbalin a narugit akinggga iti rabii. **6** Siasinoman nga agtugaw iti aniaman a nagtugawan ti tao nga adda iti rumrumuar a narugit a likido iti bagina, masapul a labaan dayta a tao dagiti pagan-anayna ken digosenna ti bagina iti danum, ket maibilang isuna a narugit akinggga iti rabii. **7** Ken ti siasinoman a mangsagid iti bagi ti tao nga adda iti rumrumuar a narugit a likido iti bagina ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digosenna ti bagina iti danum, ket maibilang isuna a narugit akinggga iti rabii. **8** No ti tao nga adda iti rumrumuar a kasta a likido iti bagina ket matupraanna ti maysa a nadalus a tao, ket masapul labaan dayta a tao ti pagan-anayna ken digusenna ti bagina iti danum, ket maibilang isuna a narugit akinggga iti rabii. **9** Aniaman a naiyap-ap iti bukot ti kabalyo a paglukanan ti tao nga adda rumrumuar a likido iti bagina ket agbalin a narugit. **10** Siasinoman a mangsagid iti aniaman a banag nga nagsaadan dayta a tao ket agbalin a narugit akinggga iti rabii, ken ti siasinoman a mangawit kadagidiay a banbanag ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digusenna ti bagina iti danum; maibilang isuna a narugit akinggga iti rabii. **11** Siasinoman a masagid iti addaan iti kasta a panagruar a saanna a binugguan nga immun-una dagiti imana iti danum, ti tao a nasagid ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digosenna ti bagina iti danum, ket agbalin isuna a narugit akinggga iti rabii. **12** Aniaman a banga a sagiden ti maysa nga addaan iti rumrumuar a kasta a likido ti bagina ket masapul a maburak, ken tunggal pagkargaan a kayo ket masapul a mabuggoan iti danum. **13** Inton isuna nga addaan iti panagruar ti likido ket madalusan, ket masapul nga agpalabas isuna iti pito nga aldaw para iti pannakadalusna; ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digusenna ti bagina iti agayayos a danum. Ket nadaluston isuna. **14** Iti maikawalo nga aldaw, masapul a mangala isuna ti dua a kalapati wenco dua a sibong a pagaw ket mapan iti sangoanan ni Yahweh idiy pagserrekan ti tabernakulo; sadiy ket masapul nga itedna iti padi dagiti billit. **15** Masapul nga idatton ti padi dagitoy, maysa a kas daton a gapu ti basol ken ti maysa a kas daton a maipuor amin, ken masapul a mangaramid ti padi iti pangabbong para kenkuana iti sangoanan ni Yahweh para iti panagpatedtedna. **16** No ti kissit ti siasinoman a lalaki ket agtultuloy a rummuar manipud kenkuana, ket masapul a digusenna ti entero a bagina iti danum; agbalin isuna a narugit akinggga iti rabii. **17** Tunggal lupot wenco lalat nga addaan iti kissit ket masapul a malabaan babaen iti danum; agbalin a narugit daytoy akinggga iti rabii. **18** Ket no nagkaidda ti maysa a babai ken maysa a lalaki ket naiyalis ti kissit kenkuana, masapul a digusenda a dua ti bagida iti danum; narugit akinggga iti rabii. **19** No agregra ti babai, ti kinarugitna ket agtultuloy iti pito nga aldaw, ken siasinoman a mangsagid kenkuana ket maibilang a narugit akinggga iti rabii. **20** Amin a banag a pagiddaanna kabayatan iti panagreglan a ket agbalin a narugit; amin a banag a pagtugawanna ket agbalin met a narugit. **21** Siasinoman a mangsagid iti pagiddaan ti babai ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digusenna ti bagina iti danum;

daya a tao ket narugit agingga iti rabii. 22 Siasinoman a mangsaqid iti aniaman a pagtugawan ti babai ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digusenna ti bagina iti danum, daya a tao ket narugit agingga iti rabii. 23 Uray no daytoy ket adda iti pagiddaan wenco adda iti aniaman a nagtugawan ti babai, no sagidenna daytoy, daya a tao ket maibilang a narugit ainga iti rabii. 24 No makikaidda ti siasiniman iti babai, ket no masagid isuna ti narugit a panagpabulosna, maibilang isuna a narugit iti pito nga aldaw. Tunggal pagiddaan a pagiddaan ti lalaki ket agbalin a narugit. 25 No agpadara ti babai iti adu nga aldaw a saan a tiempo iti panagreglana, wenco bo adda ti panagpadarana a nabaybayang ngem iti tiempo ti panagreglana, kabayatan iti amin nga aldaw iti panagpadara iti kinarugitna, agbalin isuna a kasla adda isuna kadagit aldaw ti panagreglana. Narugit isuna. 26 Amin a pagiddaan a pagiddaanna kabayatan ti panagpadarana ket agbalin a kasla ti pagiddaan a nagiddaanna kabayatan iti panagreglana, ken amin a banag a pagtugawanna ket agbalin a narugit, kas iti kinarugit ti panagreglana. 27 Ken siasinoman a mangsaqid iti aniaman kadagiday a banbanag ket agbalin a narugit; masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digusenna ti bagina iti danum, ket agbalin isuna a narugit agingga iti rabii 28 Ngem no nadaluson isuna manipud iti panagpadarana, ket agpalabas isuna iti pito nga aldaw, ket kalpasan dayta nadaluston isuna. 29 Iti maikawalo nga aldaw, mangalanto isuna iti dua a kalapati wenco dua a sibong a pagaw ket iyegna dagitoy iti padi idiy pagserrekan ti tabernakulo. 30 Idatonti padi ti maysa a bilit kas daton a gapu iti basol ken ti maysa a kas daton a maipuor amin, ket mangaramidoisuna pangabbong para kenkuana iti sangoanan ni Yahweh para iti kinarugit iti panagpadarana. 31 Kastoy ti masapul a panangsinyao kadagit tattao ti Israel manipud kadagit kinarugitida, tapo saanda a matay gapu iti kinarugitida, babaen iti panangtulawda iti tabernakulok, a pagnanaedak iti nagtetengngaanda. 32 Dagitoy dagiti alagaden para iti siasinoman nga addaan iti panagruar ti likido iti bagina, para iti siasinoman a lalaki a nagparuar iti kissitna a mangaramid a narugit kenkuana, 33 para iti siasinoman a babai nga agregra, para iti siasinoman nga addaan iti panagruar ti likido iti bagina, lalaki man wenco babai, ken para iti siasinoman a lalaki a nakanikaidda iti maysa a narugit a babai.”

16 Nagsao ni Yahweh kenni Moises—daytoy ket kalpasan ti pannakatay dagiti dua a putot a lallaki ni Aaron, idi immasidegda kenni Yahweh ket natayda. 2 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, “Makisaritaka kenni Aaron a kabsatmo ket ibagam kenkuana a saan a mapan iti aniaman a tiempo idiy kasasantoan a lugar iti likudan ti kurtina, iti sangoanan ti kalub a pakakitaan iti pannakaabbong ti basol nga adda iti rabaw ti lakasa ti tulag. No aramidenna dayta, matay isuna, gapu ta agravrang babaen iti ulep iti ngatoen ti kalub a pakakitaan iti pannakabbong ti basol. 3 Isu kastoy ti masapul nga iseserrek ni Aaron iti kasasantoan a disso. Masapul a sumrek isuna nga adda tugotra a bumaro a bulog a baka a kas daton a gapu iti basol, ken kalakian a karnero kas daton a maipuor amin. 4 Masapul nga ikawesna ti nasantoan a lino a tunika, ken masapul nga isuotna ti lino a makin-uneq a pagan-anay, ken masapul nga isuotna ti lino a barikes ken lino a turban. Dagitoy dagiti nasantoan a lopot. Masapul nga agdigus isuna iti danum ket kalpasanna ikawesna dagitoy a pagan-anay. 5 Masapul a mangala isuna iti dua a kalakian a kalding manipud iti gimpung dagiti tattao ti Israel kas daton gapu iti basol ken maysa a kalakian a karnero kas daton a maipuor amin. 6 Ket masapul nga idatag ni Aaron ti bulog a baka a kas daton a gapu iti basol, nga agbalinto a para iti bagina, tapo mangaramid iti pangabbong para kenkuana ken ti pamiliiana. 7 Ket masapul a mangala isuna iti dua a kalding ket idatagna dagitoy iti sangoanan ni Yahweh idiy pagserrekan ti

tabernakulo. 8 Ket masapul nga agbunot ni Aaron para kadagit dua a kalding, maysa a bunot a para kenni Yahweh, ken ti maysa ket para iti mapapanaw a kalding. 9 Masapul nga idatag ni Aaron ti kalding a nabunot a para kenni Yahweh, ket idatonna dayta a kalding kas daton a gapu iti basol. 10 Ngem ti kalding a nabunot a para iti kalding a mapapanaw ket masapul a maipan a sibibiag iti sangoanan ni Yahweh, tapno mangaramid iti pangabbong babaen iti panangibaonna iti daytoy idiy let-ang a kas kalding a mapapanaw. 11 Kalpasanna, masapul nga idatag ni Aaron ti bulog a baka para iti daton a gapu iti basol, nga agpaayto a para iti bagina. Masapul a mangaramid isuna iti pangabbong para iti bagina ken para iti pamiliiana, isu a masapul a patayenna ti bulog a baka a kas daton a gapu iti basol para iti bagina. 12 Masapul a mangala ni Aaron iti insensario a napno iti beggang a naggapu manipud iti altar iti sangoanan ni Yahweh, a napno dagiti imana iti napino a nagiling a nababong nga insenso, ket ipanna dagitoy a banbanag idiy likudan iti kurtina. 13 Sadiay ket masapul nga ikabilna ti insenso iti apoy iti sangoanan ni Yahweh tapno ti asuk manipud iti insenso ket maabbongganna ti kalub a pakakitaan iti pannakabbong ti basol iti rabaw ti pammaneknek iti tulag. Masapul nga aramidenna daytoy tapno saan isuna a matay. 14 Kalpasanna, masapul a mangala isuna iti dara ti bulog a baka ket iwarsina daytoy babaen iti ramayna idiy sangoanan iti kalub a pakakitaan iti pannakabbong ti basol. Masapul nga iwarsina ti dara babaen iti ramayna iti maminpito iti sangoanan ti kalub a pakakitaan iti pannakabbong ti basol. 15 Kalpasanna, masapul a patayenna ti kalding a para iti daton a gapu iti basol a para kadagit tattao ken ipanna ti darana iti likudan iti kurtina. Sadiay ket masapul nga aramidenna iti dara ti kas iti inaramidna iti dara ti bulog a baka: masapul nga iwarsina daytoy iti kalub a pakakitaan iti pannakabbong ti basol ket kalpasanna iti sango iti kalub a pakakitaan iti pannakabbong ti basol. 16 Masapul a mangaramid isuna iti seremonia ti pannakadalus para iti nasantoan a lugar gapu kadagit narugit nga aramid dagiti Israelita, ken gapu iti panagsalungasingda ken ti amin a basbasolda. Masapul met nga aramidenna daytoy para iti tabernakulo, a pagigianan ni Yahweh iti nagtetengngaanda, iti imatang dagiti narugit nga aramidda. 17 Masapul nga awan ti siasinoman iti uneg iti tabernakulo no sumrek ni Aaron tapno mangaramid iti seremonia ti pannakadalus iti kasasantoan a lugar, ken aginggid a rummuar isuna ken malpas a nangaramid iti seremonia ti pannakapakawan para iti bagina ken iti pamiliiana, ken para iti entero a gimpung ti Israel. 18 Masapul a rummuar isuna iti altar nga adda iti sangoanan ni Yahweh ken mangaramid iti seremonia ti pannakadalus para iti daytoy, ken masapul a mangala isuna iti dara ti bulog a baka ken dara ti kalding ket ikabilna daytoy kadagit sara iti aglawlaw iti altar. 19 Masapul a mangiwarsi isuna iti dara iti daytoy babaen iti ramayna iti maminpito tapno dalusanna daytoy ken tapno idatonna daytoy kenni Yahweh, manipud iti narugit nga ar-aramid dagiti Israelita. 20 Inton malpasan a maaramid ti seremonia ti pannakadalus para iti kasasantoan a lugar, ti tabernakulo, ti altar, masapul nga idatagna ti sibibiag a kalding. 21 Masapul nga ipatay ni Aaron dagiti dua nga imana iti ulo ti sibibiag a kalding ken ipudnona dagiti amin a kinadakes dagiti tattao ti Israel, amin a panagsalungasingda, ken amin a basbasolda. Kalpasanna, masapul nga ikabilna dayta a kinamanagbasol iti ulo ti kalding ket palubosanna ti kalding babaen iti panangyawitan iti maysa a tao a nakasagana a mangituron iti kalding idiy let-ang. 22 Masapul nga awiten ti kalding ti amin a kinadakes dagiti tattao idiy awan matataona a lugar. Idiy let-ang, masapul a palubosan ti lalaki ti kalding. 23 Kalpasanna, masapul nga agsibli ni Aaron iti uneg ti tabernakulo ket ikkatenna ti lino a lopot nga inkawesna sakbay a simmrek iti kasasantoan a lugar,

ken masapul nga ibatina dagitoy a lupiter iday. 24 Masapul nga agdigus isuna iti danum iday nasantoan a lugar, ken ikawesna dagiti gagangay a lupiter; ket masapul a rummuar isuna ken idatonna ti datonna a maipuor amin ken ti daton a maipuor amin a para kadagit tattao, ken iti daytoy a wagas, mangaramid isuna iti pangabbong para iti bagina ken para kadagit tattao. 25 Masapul a puoranna ti taba ti daton a gapu iti basol iti rabaw ti altar. 26 Ti nangpalubos a lalaki iti kılding a mapapanaw ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken agdigus iti danum; kalpasan dayta, mabalinnan ti agsubli iti uneg ti kampo. 27 Ti bulog a baka a para iti daton a gapu iti basol ken ti kılding a para iti daton a gapu iti basol, a makindara iti naiyuneq a naaramat iti panangaramid iti seremonia ti pannakadulus iti nasantoan a lugar, ket masapul a mairuar iti kampo. Sadiy ket masapul a puoranda dagiti lalat, lasag, ken bagis. 28 Ti mangpuor a lalaki kadagidiay a paset ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken agdigus iti danum; kalpasan dayta, mabalinnan ti agsubli iti uneg ti kampo. 29 Agnanayonto nga annuroten daytoy para kadakayo nga iti maikapito a bulan, iti maikasangapulo nga aldaw ti bulan, masapul nga agpakumbabakayo ken saankayo nga agrabaho, naiyanakman ditoy wenco ganggannaet a makipagnanaed kadakayo. 30 Daytoy ket gapu ta iti daytoy nga aldaw ti seremonia ti pannakadulus ket naaramid para kadakayo, a mangdalus kadakayo manipud kadagit amin a basbasolyo tapno agbalinkayo a nadalus iti sangoanan ni Yahweh. 31 Daytoy ket napasnek nga Aldaw a Panaginana a para kadakayo, ket masapul nga agpakumbabakayo ken saankayo nga agrabaho. Agnanayonto nga annuroten daytoy para kadakayo. 32 Ti kangoato a padi, ti mapulotan ken madutokan nga agbalin a kangoato a padi a kasukat iti amana, ket masapul nga aramiden daytoy a seremonia ti pannakadulus ken ikawesna dagiti lino a lupiter, dayta ket, dagiti nasantoan a lupiter. 33 Masapul a mangaramid isuna iti seremonia ti pannakadulus para iti kasantoan a lugar; masapul a mangaramid isuna iti seremonia ti pannakadulus para iti tabernakulo ken para iti altar, ken masapul a mangaramid isuna iti seremonia ti pannakadulus para kadagit papadi ken para iti amin a tattao iti sangkigimongan. 34 Agnanayonto nga annuroten daytoy para kadakayo, a mangaramid iti seremonia ti pannakadulus para kadagit tattao ti Israel gapu kadagit amin a basbasolda, maminsan iti makatawen.” Ket naaramid daytoy kas imbilin ni Yahweh kenni Moises.

17 Nagsao ni Yahweh kenni Moises a kinunana, 2 “Agsaoka kenni Aaron ken kadagit putotna a lallaki, ken kadagit amin a tattao ti Israel. Ibagam kadakuada ti imbilin ni Yahweh: 3 ‘Siasinoman a tao manipud iti Israel a mangpapatay iti baka, karnero, wenco kılding iti uneg ti kampo, wenco mangpapatay kadagitoy iti ruat ti kampo, tapno idatonna— 4 no saanna nga ipan daytoy iti pagserkan iti tabernakulo tapno idatonna a kas daton kenni Yahweh iti sangoanan ti tabernakulona, dayta a tao ket nakabasol iti panangpapatay. Nangpapatay isuna, ket masapul a mailaksid dayta a tao manipud kadagit tattaoa.’ 5 Ti panggep daytoy a bilin ket tapno ipan dagiti tattao ti Israel dagiti datonda kenni Yahweh iday pagserkan iti tabernakulo, iti padi tapno maidaton a kas datdaton para iti panagkakadua kenni Yahweh, imbes nga idaton dagiti daton iti away. 6 Iwarsi ti padi ti dara iti rabaw ti altar ni Yahweh nga adda iti ruangan ti tabernakulo; puoranna ti taba tapno mangipaay daytoy iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. 7 Masapul a saanen nga idaton dagiti tattao dagiti datonda kadagit sinankalding a didiosen, a pagtigtignayanda a kasla balangkantis. Agbalinto daytoy nga agnanayon nga alagaden para kadakuada iti amin a henerasion dagiti tattaoa.’ 8 Masapul nga ibagam kadakuada, ‘Siasinoman a tao ti Israel, wenco siasinoman a ganggannaet a

makipagnaed kadakuada, a mangisagut iti daton a maipuor amin wenco sakrifisio 9 ken saanna nga ipan daytoy iti ruangan ti tabernakulo tapno idatonna kenni Yahweh, dayta a tao ket masapul a mailaksid manipud kadagit tattaoa. 10 Ken siasinoman iti Israel, wenco siasinoman a ganggannaet a makipagnanaed kadakuada, a mangan iti aniaman a dara, busorekto dayta a tao, siasinoman a mangan iti dara; ilaksidkonto isuna manipud kadagit tattaoa. 11 Ta biag ti ayup ket adda iti darana. Intedko ti darana kadakayo tapno mangaramid iti pangabbong iti rabaw ti altar para kadagit bibiagyo, gapu ta ti dara ti maaramid a pangdalus, ta ti dara ti mangpakawan para iti biag. 12 Ngarud, ibagak kadagit tattao ti Israel a masapul nga awan ti uray maysa kadakayo a mangan iti dara, wenco awan uray siasinoman kadagit ganggannaet a makipagnaed kadakayo ti mabalin a mangan iti dara. 13 Siasinoman kadagit tattao ti Israel wenco siasinoman kadagit ganggannaet a makipagnaed kadakuada a mang-anup ken mangpapatay iti ayup wenco billit a mabalin a makan, masapul nga ibukbok dayta a tao ti dara ti ayup ket gaburanna ti dara iti daga. 14 Ta ti biag ti tunggal parsua ket ti darana. Isu nga ibagak kadagit tattao ti Israel, “Masapul a diyo kanen ti dara ti aniaman a parsua, ta ti biag ti tunggal sibibiag a parsua ket ti darana. Siasinoman a mangan iti daytoy ket masapul a mailaksid.” 15 Tunggal tao a mangan iti ayup a natay wenco rinangrangkay dagiti atap nga ayup, dayta man a tao ket nayanak nga umili wenco maysa a ganggannaet a makipagnanaed kadakayo, masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken agdigus iti danum, ket maibilang isuna a narugit agingga iti rabii. Kalpasanna ket nadaluston isuna. 16 Ngem no saanna a labaanna dagiti pagan-anayna wenco digusen ti bagina, ket masapul nga ikarona ti basolna.”

18 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, a kinunana, 2 “Agsaoka kadagit tattao ti Israel ket ibagam kadakuada, ‘Siak ni Yahweh a Diosyo. 3 Masapul a diyo aramiden dagiti banbanag nga araramiden dagiti tattao iday Egjipto a nagnaedano idi. Ken masapul a diyo aramiden dagiti banbanag nga araramiden dagiti tattao iday Canaan, ti daga a pangipanak kadakayo. Diyo suroten dagiti kaugalianda. 4 Dagiti lintegko dagiti masapul nga aramidenyo ken dagiti bilbilko ti masapul a salimetmetanyo, tapno makapagnakayo kadagitoy, gapu ta Siak ni Yahweh a Diosyo. 5 Ngarud, masapul a salimetmetanyo dagiti alagadek ken dagiti lintegko. No agtulhog ti maysa a tao kadagitoy, agbiagto isuna gapu kadagitoy. Siak ni Yahweh. 6 Masapul nga awan ti uray maysa a makikaidda iti siasinoman nga asideg a kabagianna. Siak ni Yahweh. 7 Dimo ibabain ti amam babaen iti pannakikaiddam iti inam. Inam isuna! Masapul a dimo ibabain isuna. 8 Dimo kaiddaen ti siasinoman kadagit assawa ti amam; masapul a dimo ibabain iti kasta ti amam. 9 Dimo kaiddaen ti siasinoman kadagit kakabsatmo a babbai, anak man a babai isuna ti amam wenco anak a babai ti inam, napadakkel man isuna iti pagtaenganyo wenco iti adayo manipud kadakayo. Masapul a dimo kaiddaen dagiti kakabsatmo a babbai. 10 Dimo kaiddaen ti anak a babai ti anakmo a lalaki wenco ti anak a babai ti anakmo a babai. Bukodmo a pakaibabainan dayta. 11 Dimo kaiddaen ti anak a babai ti asawa ti amam, a putot ti amam. Kabsatmo isuna, ket rumbeng a dimo kaiddaen isuna. 12 Dimo kaiddaen ti babai a kabsat ti amam. Asideg isuna a kabagian ti amam. 13 Dimo kaiddaen ti babai a kabsat ti inam. Asideg isuna a kabagian ti inam. 14 Dimo ibabain ti lalaki a kabsat ti amam babaen iti pannakikaiddam iti asawana. Dika umasideg kenkuana para iti dayta a panggep; ikitim isuna. 15 Dimo kaiddaen ti manugangmo a babai. Asawa isuna ti anakmo a lalaki; dimo kaiddaen isuna. 16 Dimo kaiddaen ti asawa ti kabsatmo a lalaki; dimo ibabain isuna iti kastoy a wagas. 17 Dimo kaiddaen ti babai

ken ti anakna a babai, wenco ti anak a babai ti anakna a lalaki wenco ti anak a babai ti anakna a babai. Asidegda a kabagianna, ket kinadangkes ti pannakikaidda kadakuada. **18** Dimo asawaen ti kabsat a babai ti asawam a kas maikadua nga asawam ken kaiddaan isuna kabayatan a sibibig pay ti umuna nga asawam. **19** Dimo kaiddaan ti babai kabayatan ti panagreglana. Narugit isuna kabayatan dayta a tiempo. **20** Dimo kaiddaan ti asawa a babai ti kaarrubam ken tulawan ti bagim babaen kenkuana iti kastoy a wagas. **21** Dimo ited ti siasinoman kadagit annakmo a mapuoran, tapno idatonmo ida kenni Moloc, gapu ta masapul a dimo ibabain ti nagan ti Diosyo. Siak ni Yahweh. **22** Dimo kaiddaan ti padam a lalaki a kasla iti pannakikaidda iti babai. Daytoy ket kinadangkes. **23** Dimo kaiddaan ti aniaman nga ayup ken tulawan ti bagim iti daytoy. Masapul nga awan ti babai a mangpanunot a makikaidda iti aniaman nga ayup. Daytoy ket kinaderrep. **24** Diyo rugitan dagiti bagiyo iti aniaman kadagitoy a wagas, ta kadagitoy amin a wagas ket natulawan dagiti nasion, dagiti nasion a paksiatekto iti imatangyo. **25** Natulawan ti daga, isu a dinusak dagiti basolda ket pinapanaw ti daga dagiti agnanaed kenkuana. **26** Dakayo, ngarud, masapul a salimetmetanyo dagiti bilbilinko ken dagiti alagadek ken masapul a diyo aramiden ti aniaman kadagitoy a makarimon a banbanag, Israelita man a naiyanak nga umili wenco ganggannaeta a makipagnanaed kadakayo. **27** Ta daytoy ti kinadangkes nga inaramid dagiti tattao iti daga, dagiti nagnaed ditoy sakbay kadakayo ket ita natulawanen ti daga. **28** Agannadkayo ngarud tapno dinakay met isarua ti daga kalpasan a tinulawanyo daytoy a kas iti panangisaruana kadagit tattao nga immun-una kadakayo. **29** Siasinoman a mangaramid kadagitoy a makarimon a banbanag, dagiti tattao a mangaramid iti kasta a banbanag ket mailaksid manipud kadagit tattaoada. **30** Ngarud, salimetmetanyo dagiti bilinko a diyo aramiden ti aniaman kadagitoy a makarimon a kaugalian a naaramid ditoy sakbay kadakayo, tapno diyo matulawan dagiti bagiyo babaen kadagitoy. Siak ni Yahweh a Diosyo.”

19 Nagsao ni Yahweh kenni Moises a kinunana, **2** “Agsaoka iti sangkagimongan dagiti tattao ti Israel ket ibagam kadakuada, ‘Masapul a nasantoankayo, ta Siak ni Yahweh a Diosyo ket nasantoan. **3** Masapul a raemen ti tunggal maysa ti ina ken amana ken masapul a salimetmetanyo dagiti Aldaw a Panaginana. Siak ni Yahweh a Diosyo. **4** Dikay agsubli kadagit awan pategna a didiosen wenco agaramid kadagit didiosen a landok para kadagit bagiyo. Siak ni Yahweh a Diosyo. **5** Inton mangidatonkayo iti daton para iti panagkadua kenni Yahweh, masapul nga idatonyo daytoy tapno mabalinto a maawatkayo. **6** Masapul a kanenyo daytoy iti isu met laeng nga aldaw nga idatonyo daytoy wenco iti sumaruno nga aldaw. No adda man ti mabati aqgingga iti maikatlo nga aldaw, masapul a mapuoran daytoy. **7** No makanya daytoy iti maikatlo nga aldaw, narugit daytoy. Masapul a saan a maawat daytoy, **8** ngem tunggal maysa a mangan iti daytoy ket rumbeng nga ikaronia ti nagbiddutanna gapu ta rinugittana ti naidaton kenni Yahweh. Dayta a tao ket masapul a mailaksid manipud kadagit tattaoa. **9** Inton apiteno ti apit ti dagayo, masapul a diyo apitena a naan-anay dagiti adda kadagit suli ti talonyo wenco urnongen amin a mapataud ti apityo. **10** Masapul a diyo urnongen amin nga ubas manipud iti kaubasanyo wenco urnongen dagiti ubas a naregreg iti daga ti kaubasanyo. Masapul nga ibatiyo dagitoy para kadagit napanglaw ken para kadagit ganggannaet. Siak ni Yahweh a Diosyo. **11** Dikay agtakaw. Dikay agulbod. Diyo allilawen ti tunggal maysa. **12** Dikay agsapat a siulbod babaen iti naganko ken tulawan ti nagan ti Diosyo. Siak ni Yahweh. **13** Diyo idadanies ti kaarrubayo wenco takawan isuna. Masapul a saan nga agtalinaed kadakayo iti agpatnag aqgingga iti agsapa dagiti tangdan ti mangmangged nga

adipen. **14** Diyo ilunod ti tuleng wenco mangikabil iti pakaitbukan iti sangoanan ti bulsek. Ngem ketdi, masapul nga agbutengkayo iti Diosyo. Siak ni Yahweh. **15** Diyo pagbalinen a palso ti pannakaukom. Masapul a dikay mangipakita iti panangidumdua iti maysa a tao gapu ta isuna ket napanglaw ken masapul a dikay mangipakita iti panangidumdua iti maysa a tao gapu ta isuna ket napateg. Ngem ketdi, ukomenyo a sililiteng ti kaarrubayo. **16** Dikay appagnapagna iti aglawlaw a mangiwarwas a palso a damag kadagit tattaoyo ngem aramidenyo ti kabaelyano a mangsaluad iti biag ti kaarrubayo. Siak ni Yahweh. **17** Diyo guraen ti kabsaty dita pusoyo. Masapul a tubgarenyo a supupudno ti kaarrubayo tapno dikay makabasol gapu kenkuana. **18** Dikay agjibales wenco agipempen iti gura a maibusor iti siasinoman kadagit tattaoyo, ngem ketdi, ayatenyo ti kaarrubayo a kas iti bagiyo. Siak ni Yahweh. **19** Masapul a salimetmetanyo dagiti bilinko. Diyo padasen nga ipamanada dagiti ayupo kadagit sabali a kita dagiti ayup. Diyo paglaoken ti dua naga agduma a kita dagiti bukel no agmulmulakayo iti talonyo. Dikay agisuoit iti pagan-anay a naaramid manipud iti dua a kita ti naglaok a materiales. **20** Siasinoman a makikaidda iti tagabu a babai a naikari a maiyasawa ngem saan pay laeng a nasubbot wenco nawawayayaan, masapul a madusada. Masapul a dida mapapatay gapu ta saan isuna a nawawayayaan. **21** Masapul nga ipan ti lalaki kenni Yahweh ti datonna a pangsupapak iti nagbiddutanna iti pagserkan ti tabernakulo — maysa a kalakian a karnero a kas daton a pangsupapak iti biddut. **22** Ket aramidenyo ti padit ti seremonia ti pangabbong iti basol para kenkuana babaen iti kalakian a karnero a para iti daton a pangsupapak iti biddut iti sangoanan ni Yahweh para iti basol a naaramidna. Ket mapakawonton ti basol a naaramidna. **23** Inton mapankayo iti daga ket nagimulakayo kadagit amin a kita dagiti kayo para iti taraoen ket masapul nga ibilangyo dagiti bungada a maiparit a kanen. Masapul a maiparit ti bunga kadakayo iti lasud ti tallo a tawen. Masapul a saan a kanen daytoy. **24** Ngem iti maikapat a tawen ket agbalinto a nasantoan dagiti amin a bunga, maysa a daton a panangidayaw kenni Yahweh. **25** Iti maikalima ket mabalinyon a kanen ti bunga nga inurayyo tapno dagiti kayo ket agbunga pay iti ad-adu. Siak ni Yahweh a Diosyo. **26** Dikay mangan iti aniaman a karne nga adda pay laeng darana. Dikay makiuman kadagit espiritu maipanggep iti masakbayan ken diyo tarigagayan a tenglen ti dadduma babaen kadagit saan a gagangay a pannakabalin. **27** Diyo tuladen dagiti aramid dagiti pagano a kas iti panangkuskusyo iti sikigan ti uloy wenco panangputed iti barbasyo. **28** Diyo sugaten ti bagiyo gapu iti natay wenco mangikabil kadagit marka iti bagiyo. Siak ni Yahweh. **29** Diyo ibabain ti anakyu a babai babaen iti panangaramidyu kenkuana a balangkantis, ta no saan, agtinng a nasion iti panagbalangkantis ket mapnoan ti daga iti kinadangkes. **30** Masapul a salimetmetanyo dagiti Aldaw a Panaginana ken dayawen ti santuario ti tabernakulok. Siak ni Yahweh. **31** Dikay mapan kadagit makisarsarita iti natay wenco kadagit espiritu. Diyo biruken ida, ta rugitan dakayo. Siak ni Yahweh a Diosyo. **32** Masapul a tumakderkayo iti sangoanan ti ubanan a tao ken padawayano ti presensia ti nataengan a tao. Masapul nga agbutengkayo iti Diosyo. Siak ni Yahweh. **33** No adda ganggannaeta a makipagnaea kadakayo iti dagayo, masapul a diyo pagaramidan isuna iti aniaman a biddut. **34** Ti ganggannaeta a makipagnaea kadakayo ket masapul a kaslada Israelita a nayanak nga umili nga agnaed kadakayo ken masapul nga ayatenyo isuna a kas iti bagiyo, gapu ta ganggannaetkayo met idi iti daga ti Egipto. Siak ni Yahweh a Diosyo. **35** Dikay agusar kadagit saan a husto a pagrukod no agrukodkayo iti kaatiddog, kadagsen, wenco kaadu. **36** Masapul nga agusarkayo kadagit husto a pagrukod, husto a pagtimbangsan, husto nga efa, ken husto a hin. Siak ni Yahweh a Diosyo a nangiruar

kadakayo iti daga ti Egipto. **37** Masapul a tungpalenyo dagiti amin nga alagadek ken amin a lintegko ken aramidenyo dagitoy. Siak ni Yahweh."

20 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, kinunana, **2** Ibagam kadagit Israelita, 'Siasinoman kadagit tattao ti Israel, wenco siasinoman a ganggannaet nga agnanaeiti Israel a mangted iti siasinoman kadagit annakna kenni Moloc, ket masapul a mapapatay. Masapul a batuen isuna dagiti tattao iti dayta a daga. **3** Ilisiko met ti rupak iti dayta a tao ken ilaksidkonto isuna manipud kadagit tattaona gapu ta intedna ti anakna kenni Moloc, tapno laeng marugitan ti nasantoan a lugarko ken saan a marama ti nasantoan a nagarko. **4** No ikidem dagiti tattao iti dayta a daga dagiti matada iti dayta a tao inton intedna ti siasinoman kadagit anakna kenni Moloc, no saanda isuna a papatayen, **5** ket ibaw-ingkonto ngarud ti rupak a maibusor iti dayta a tao ken iti pulina, ket ilaksidkonto isuna ken dagiti isuamin a nangaramat iti bagina iti dakes tapno agbalin a balangkantis para kenni Moloc. **6** Ti tao a mapan kadagit makisasao kadagit natay, wenco kadagit makisasao kadagit espiritu tapno aramatenda dagiti bagida kadakuada iti dakes, Ibaw-ingkonto ti rupak a maibusor iti dayta a tao; ilaksidkonto isuna manipud kadagit tattaona. **7** Ngarud, idatonyo dagiti bagiyo kenni Yahweh ket aqbalinkayo a nasantoan, gapu ta siak ni Yahweh a Diosyo. **8** Masapul a salimmetmeyano dagiti bilbilinko ken masapul a tungpalenyo dagitoy. Siak ni Yahweh, ti nangilasin kadakayo a maipaay kaniak. **9** Dagiti amin a mangilunod iti amana wenco iti inana ket awan duadua a masapul a mapapatay. Inlunodna ti amana wenco inana, isu a nagbasol isuna ket maikari a mapapatay. **10** Ti lalaki a makikamalala iti asawa iti sabali a lalaki, dayta ket, siasinoman a makikamalala iti asawa ti kaarubana—ti nakikamalala a lalaki ken ti nakikamalala a babai ket awan duadua a masapul a mapapatay. **11** Ti lalaki a makikaidda iti asawa ti amana ket imbabainna ti bukodna nga ama. Ti anak a lalaki ken ti asawa ti amana ket agpada a masapul a mapapatay. Nagbasolda ket maikariada a mapapatay. **12** No makikaidda ti maysa a lalaki iti manugangna a babai, isuda a dua ket awan duadua a masapul a mapapatay. Nakaaramidda iti kinaderrep. Nagbasolda ket maikariada a mapapatay. **13** No ti maysa a lalaki ket makikaidda iti sabali a lalaki, kasta met iti babai, agpadaada a nakaaramid iti maysa a banag a makarimon. Awan duadua a masapul a mapapatayda. Nakabasolda ket maikariada a matay. **14** No ti maysa a lalaki ket mangasawa iti babai ken inasawana met laeng ti inana, daytoy ket kinadangkes. Masapul a mapuoranda, isuna ken iti babai, tapno awanan ti kinadangkes kadakayo. **15** No ti maysa a lalaki ket makikaidda iti maysa nga ayup, awan duadua a masapul a mapapatay isuna, ken masapul a patayenyti ayup. **16** No ti maysa a babai ket umasideg ti aniaman nga ayup tapno kaidenna daytoy, masapul a papatayenyti babai ken ti ayup. Awan dua dua a masapul a mapapatayda. Nagbasolda ket maikariada a matay. **17** No makikaidda ti maysa a lalaki iti kabsatna a babai, anakman a babai ti amana wenco iti anak a babai ti inana—no makikaidda isuna kenkuana ken ti babai ket makikaidda met kenkuana, nakababain daytoy a banag. Masapul a mailaksida iti imatang dagiti tattaoda, gapu ta nakikaidda isuna iti kabsatna a babai. Masapul nga ikaronati basolna. **18** No makikaidda ti maysa a lalaki iti maysa a babai kabayatan iti panagreglana ket nakikaidda kenkuana, inikkatna ti abbong ti pagayusan ti darana, ti pagtataudan ti darana. Agpada a masapul a mailaksid ti babai ken lalaki kadagit tattaoda. **19** Masapul a dika makikaidda iti babai a kabsat ti inam wenco amam, gapu ta ibabainmonti ti asideg a kabagiam. Masapul nga ikarom ti bukodno a basol. **20** No ti maysa a lalaki ket makikaidda iti asawa ti ultiegna, imbabainna ti ultiegna. Masapul nga ikaroda iti nagbasolanda ket matayda nga awanan iti anak. **21** No ti maysa a lalaki ket

asawaenna ti asawa ti kabsatna a lalaki, daytoy ket kinarugit gapu ta naaddaan isuna iti pakainaigan a mangsalungasing ti panangasawa ti kabsatna a lalaki, ket saandanto a maaddaan iti anak. **22** Masapul ngarud a salimetmetanya dagiti amin nga alagadek ken dagiti amin a lintegko; masapul a tungpalenyo dagitoy tapno saanakayo nga isarwa iti daga a pangipanak kadakayo a pagnaedanyo. **23** Masapul a saanyo a suroten iti kaugalian dagiti nasion a paksiatektokti sangoananyo, gapu ta inaramidda amin dagitoy a banbanag, ket karimonko ida. **24** Imbagak kadakayo, "Tawidenyonto ti dagada; itedkonto kadayo tapno tagikuayeno, maysa a daga nga addaan ti agay-ayus a gatas ken diro. Siak ni Yahweh a Diosyo, a nangisina kadakayo manipud kadagit dadduma a tattao. **25** Masapul ngarud nga mailasinyo ti nadalus ken narugit nga ayup ken ti nadalus a billit ken saan a nadalus. Masapul a saanyo a rugitan dagiti bagbagiyo babaen kadagit narugit nga ayup wenco billit wenco aniaman nga agkarkarayam iti daga, nga inlasinko a kas narugit manipud kadakayo. **26** Masapul a nasantoankayo, ta siak, a ni Yahweh, ket nasantoan, ken inlasinakayo manipud kadagit sabali a tattao, gapu ta kukua kayo. **27** Ti lalaki wenco babai a makitungtong iti natay wenco makitungtong kadagit espiritu ket awan duadua a masapul a mapapatayda. Masapul a batoen ida dagiti tattao. Nagbasolda ket maikarida a matay."

21 Kinuna ni Yahweh kenni Moises: "Makisaritaka kadagit papadi, dagiti annak ni Aaron ket ibagam kadakuada, "Awan ti siasinoman kadakayo ti rumbeng a mangrugit iti bagina gapu kadagit natay manipud kadagit tattaona, **2** malaksid iti asideg a kabagianna—para iti ina ken amana, para iti anakna a lalaki ken anakna a babai, wenco para iti kabsatna a lalaki **3** wenco para iti birhen a kabsatna a babai nga adda iti balayna ken awan pay ti asawana. Mabalinnna a rugitan ti bagina para kenkuana. **4** Ngem masapul a saanna a rugitan ti bagina para kadagit sabali a kakabagianna, tapno marugitan ti bagina. **5** Masapul a saan a kuskosan dagiti padi ti uloda wenco kuskusan ti igid dagiti barbasda, kasta met a saanda a sugaten dagiti bag- bagida. **6** Masapul a maisinada para iti Diosda, ken saanda nga ibabainna ti nagan ti Diosda, gapu ta idatonyo dagiti padi dagiti daton kenni Yahweh babaen iti apuy, ti "taraon" ti Diosda. Ngarud, masapul a maisinada. **7** Masapul a saanda a mangasawa iti siasinoman a balangkantis a babai, ken narugit, ken masapul a saanda a mangasawa iti babai a nakisina iti asawana, gapu ta naisinada para iti Diosda. **8** Masapul nga idatonyo isuna ta idatonna ti "taraon" manipud iti Diosyo. Masapul a nasantoan isuna iti imatangyo, gapu ta Siak, a ni Yahweh, a nangilasin kadakayo para kaniak, ket nasantoanak met. **9** Siasinoman nga anak a babai ti siasinoman a padi a mangrugit iti bagina babaen iti panagbalinna a balangkantis ket ibabainna ti amana. Masapul a mapuoranda isuna. **10** Isuna a kangatoan a padi kadagit kakabsatna a lallaki, nga ti ulona ket isu ti nakaibukbokan ti pammulot a lana, ken nakonsagraran a mangikawes iti naisangsangayen a pagan-anay ti kangatoan a padi, ket masapul a saanna nga iwakray ti buokna ken pigisen ti badona. **11** Masapul a saan a mapan isuna iti sadinoman nga ayan ti natay ket rugitanna ti bagina, uray no ti amana wenco iti inana ti natay. **12** Masapul a saan a panawan ti kangatoan a padi ti nasantoan a disso iti tabernakulo wenco saanna a raemen ti santuario ti Diosna, gapu ta nakonsagraran isuna a kas kangatoan a padi babaen iti pammulot a lana ti Diosna. Siak ni Yahweh. **13** Ti kangatoan a padi ket masapul a mangasawa ti maysa a birhen. **14** Masapul a saan isuna a mangasawa iti balo, wenco babai a nakisina iti asawana, wenco balangkantis a babai. Masapul a saanna nga asawaen dagiti kakastoy a kita dagiti babai. Mabalinnna laeng ti mangasawa iti maysa a birhen manipud kadagit tattaona.

15 Masapul nga agtulnog isuna kadagitoy nga annuroten, tapno saanna a marugitan dagiti annakna kadagiti tattaona, ta siak ni Yahweh, a nangilasin kenkuana para kaniak." **16** Nagsao ni Yahweh kenni Moises, a kinunana, **17** "Makisaritaka kenni Aaron ket ibagam kenkuana, 'Siasinoman kadagiti kaputotam iti amin a henerasyonda nga addaan iti pakapilawan ti bagina, masapul a saan isuna nga umasideg a mangidaton ti 'taraon' iti Diosna. **18** Siasinoman a tao nga addaan iti pakapilawan iti bagina ket masapul a saan nga umasideg kenni Yahweh, kas iti maysa a bulsek a tao, pilay a tao, maysa a nadadael ti porma ti bagina wenco adda kurang ti bagina, **19** tao a paralitiko ti ima wenco sakana, **20** kubbo wenco pandek a tao, wenco maysa atao nga adda dadael ti matana, wenco addaan ti sakit ti kudil, sugat, gaddil, wenco nadadael ti nailimmeng a parte ti bagina. **21** Awan ti siasinoman a tao kadagiti kaputotan ti padi a ni Aaron nga adda depekti ti bagina mabalin nga umasideg tapno mangidaton iti daton a mapuoran a para kenni Yahweh. Ti kasta a tao nga adda depekti ti bagina; masapul a saan isuna nga umasideg a mangidaton iti 'taraon' iti Diosna. **22** Mabalinna a kanen ti taraon ti Diosna, dagiti kasasantoan man wenco sumagmamanon kadagiti nasantoan. **23** Nupay kasta, masapul a saan isuna a sumrek iti naletengdang ti kurtina wenco umasideg iti altar, gapu ta adda depekti ti bagina, tapno saanna a rugitan ti nasantoan a lugarko, gapu ta siak ni Yahweh, a nangidaton kadakuada kaniak." **24** Imbag a ngarud ni Moises dagitoy a sasa o kenni Aaron, kadagiti annakna ken kadagiti amin a tattaon ti Israel.

22 Nagsao ni Yahweh kenni Moses, kunana, **2** "Makisaritaka kenni Aaron, ken kadagiti annakna a lallaki ket ibagam kadakuada nga umadayaoda kadagiti nasantoan a bampangan dagiti Israelita, nga idatonda kaniak. Masapul a saanda a rugitan ti nasantoan a naganko. Siak ni Yahweh **3** Ibagam kadakuada, 'Siasinoman kadagiti amin a kaputotanyo iti entero a henerasion dagiti tattaoyo a narugit inton asetganna dagiti nasantoan a bampangan nga idaton dagiti Israelita kenni Yahweh, dayta a tao ket masapul a mailaksid manipul iti sangoanak. Siak ni Yahweh. **4** Awan kadagiti kaputotan ni Aaron nga addaan iti makaakar a sakit ti kudil, wenco makaakar nga agtedted manipulation iti bagina, ti mabalin a mangan iti aniaman a daton a naaramid para kenni Yahweh agingga nga agbalin isuna a nadalus. Siasinoman a mangsagid iti aniaman a narugit babaen ti panangsagid iti natay, wenco babaen iti panangsagid iti lalaki nga addaan ti agtedtedded a kissit, **5** wenco siasinoman a mangsagid iti aniaman nga ayup nga agkarkarkarayam a mamagbalin kenkuana a narugit, wenco siasinoman a tao a mamagbalin kenkuana a narugit, aniaman a kita ti kinarugit daytoy—**6** ngarud, ti padi a mangsagid iti aniaman a narugit a banag ket agbalin a narugit aginggana iti rabii. Masapul a saan isuna a mangan kadagiti aniaman a nasantoan a bampangan malaksid no agdigus isuna iti danum. **7** No limneken ti init, naduluston isuna. No limneken ti init mabalinnan ti mangan manipul kadagiti nasantoan a bampangan, gapu ta taraonna dagitoy. **8** Masapul a saan isuna a mangan iti aniaman a nasarakan a natay wenco pinatay dagiti narungsoot nga ayup, a babaen kadagiti ket rugitanan ti bagina. Siak ni Yahweh. **9** Masapul a suroton dagiti papadi dagiti bilinko, ta no saan agbasolda ket mabalin a matayda gapu iti saanda a panangraem kaniak. Siak ni Yahweh, a nangidaton kadakuada para kaniak. **10** Awan ti siasinoman a saan a kameng ti pamilia ti padi, karaman dagiti sangaili ti padi wenco dagiti natangdanon nga dipenna, ti mabalin a mangan iti aniaman a nasantoan. **11** Ngem no gumatang ti padi ti siasinoman a tagabo iti bukodna a kuarta, mabalin a mangan dayta a tagabo kadagiti bampangan a nailasilin para kenni Yahweh. Ken dagiti kamkameng iti pamilia ti padi ki dagiti tagabo a naiyanak iti balayna, mabalinda met a makipangan

kenkuana manipul kadagidiay a bampangan. **12** No ti anak a a babai ti padi ket nakiasawa iti saan a padi, saanna a mabalin ti mangan iti aniaman kadagiti nasantoan a daton. **13** Ngem no ti anak a babai ti padi ket maysa a balo, wenco nakisina iti asawana, ken no awan ti anakna, ken no agsulbi isuna nga agnaed iti balay ti amana kas idi agtutubo isuna, mabalinda ti mangan manipul iti taraon ti amana. Ngem awan ti siasinoman a saan a kameng ti pamilia ti padi iti mabalin a mangan manipul iti taraon ti padi. **14** No makapangan ti maysa a tao iti nasantoan a taraon a saanna nga ammo daytoy, ket masapul a bayadanna ti padi gapu iti daytoy; masapul a nayunanna daytoy ti apagkalima ket isublina daytoy iti padi. **15** Masapul a saan nga ibabain dagiti Israelita dagiti nasantoan a bampangan nga intagay ken indatagda kenni Yahweh, **16** ken pakaigapan nga awitenda ti basol a mamagbalin kadakuada nga makabasol iti pannangunda iti nasantoan a taraon, ta siak ni Yahweh, a nangilasin kadakuada para kaniak." **17** Nagsao ni Yahweh kenni Moses, kinunana, **18** "Makisaritaka kenni Aaron ken kadagiti putotna a lallaki, ken kadagiti amin nga Israelita. Ibagam kadakuada, 'Siasinoman nga Israelita, wenco ganggannaet nga agnanaed iti Israel, inton mangidatagda iti daton—daytoy man ket pangtungpal ti sapata, wenco daytoy man ket daton a nagtaud iti bukod a nakem, wenco mangidatag kenni Yahweh ti daton a maipuor amin, **19** no daytoy ket tapno maawat, masapul nga agidatonda iti kalaikan nga ayup nga awan mulitna manipul iti baka, karnero, wenco kadagiti kalding. **20** Ngem masapul a saankayo a mangidaton iti aniaman nga adda iti mulitna. Saankonto nga awaten daytoy para iti biangyo." **21** Ti siasinoman a mangidatag kenni Yahweh iti daton para iti panagkakadua manipul iti aniaman a kita ti arban kenni Yahweh a mangtungpal iti sapata, wenco kas daton a nagtaud iti bukod a nakem, masapul nga awan ti pakapilawanna tapno maawat daytoy. Masapul nga awan iti mulitna ti ayup. **22** Masapul a saankayo nga agidaton kadagiti ayup a bulsek, baldado wenco pilay, wenco adda ritingna, sug-sugat, wenco gud-gudna. Masapul a saanyo nga idaton dagitoy kenni Yahweh a kas daton a mapuoran iti rabaw ti altar. **23** Mabalinyo nga idatag a kas daton a nagtaud iti bukod a nakem ti maysa a bassit a bulog a baka wenco karnero wenco saan a nasayaat ti panagdakkela, ngem ti kasta a daton ket saan a maawat a para iti maysa a sapata. **24** Saankayo nga agidaton kenni Yahweh kadagiti ayup nga adda sugatna, natumek, narangrangkay wenco nakapon. Saanyo nga idaton dagitoy iti dagayo, **25** ken saanyo nga awaten dagitoy manipul kadagiti ima ti ganggannaet a kas taraon a maidatag iti Dios, gapu ta dagitoy ket addaan iti depekti wenco mulitna. Saanko nga awaten dagitoy para iti biangyo." **26** Nagsao ni Yahweh kenni Moses ket kinunana, " **27** No maiyanak ti kalaikan a baka wenco karnero wenco kalding, masapul nga agtalinaed daytoy iti denna ti inana iti pito nga aldaw. Ket manipul iti maikawalo nga aldaw, mabalinen nga awaten daytoy a kas daton a mapuoran kenni Yahweh. **28** Saankayo a mangpatay iti baka wenco kabaian a karnero agraman dagiti urbonda, iti isu met laeng nga aldaw. **29** No mangipaaykayo iti daton a panagyaman kenni Yahweh, masapul nga idatonyo daytoy iti makaay-ayo a wagas. **30** Masapul a makan daytoy iti isu met laeng nga aldaw a naidaton daytoy. Masapul nga awan ti ibatiy agingga iti sumaruno a bigat. Siak ni Yahweh. **31** Masapul ngarud a salimmetmetyano dagiti bilbilinko ket tungpaleny dagitoy. Siak ni Yahweh. **32** Masapul a saanyo nga ibabain ti nasantoan a naganko. Masapul a bigbigendak dagiti Israelita a kas nasantoan. Siak ni Yahweh a nangilasin kadakayo para kaniak, **33** a nangiruar kadakayo manipul iti daga ti Egjipto, tapno agbalin a Diosyo. Siak ni Yahweh."

23 Nagsao ni Yahweh kenni Moises: **2** "Agsaoka kadagiti Israelita, ket ibagam kadakuada, 'Dagiti naituding a fiesta a maipaay

kenni Yahweh, a masapul nga iwaragawagyo a kas nasantoan a panagititipon, ket dagiti kadawayan a fiestak. 3 Mabalinkayo nga agrabaho iti innem nga aldaw, ngem ti maikapito nga aldaw ket naan-anay nga Aldaw a Panaginana, maysa a nasantoan a panagititipon. Masapul saankayo nga agrabaho gapu ta Aldaw a Panaginana daytoy para kenni Yahweh iti amin a lugar a pagnaedanyo. 4 Dagitoy dagiti naituding a fiesta ni Yahweh, dagiti nasantoan a panagititipon a masapul nga ipablaakyu kadagiti naituding a tiempoda: 5 Iti umuna a bulan, iti maika-sangapulo ket uppata ngaldaa ti bulan iti sumipnet ket ti Fiesta ti Ilalabas ni Yahweh. 6 Ti maika-sangapulo ket lima nga aldaw iti isu met laeng a bulan ket ti Fiesta ti Tinapay nga Awan Lebadurana. Masapul a mangankayo iti tinapay nga awan lebadurana iti las-ud iti pito nga aldaw. 7 Iti umuna nga aldaw, adda iti panagititiponyo a maipaay kenni Yahweh, masapul a saanyo nga aramiden ti kadawayan a trabahoyo. 8 Masapul nga agidatonkayo kenni Yahweh iti daton a maipuor iti las-ud iti pito nga aldaw. Ti maikapito nga aldaw ket maysa a panagititipon a maipaay kenni Yahweh a masapul a saankayo nga agaramid iti kadawayan a trabahoyo." 9 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, kinunana, 10 "Agsaoka kadagiti Israelita ket ibagam kadakuada, 'Inton mapankayo iti daga nga itedkonto kadakayo, ken inton agapitkayo, ket nga ipanyo iti padi ti sangkareppet kadagiti umuna a bunga. 11 Itag-aynanto ti sangkareppet iti sangoanan ni Yahweh ket idatagnanto daytoy kenkuana, tapno maawat daytoy iti biangyo. Itag-ay ken idatagto ti padi daytoy kaniak iti aldaw a kalpasan ti Aldaw a Panaginana. 12 Iti aldaw nga itag-ayyo ti sangkareppet ken idatagyo daytoy kaniak, masapul nga agidatonkayo iti kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa ken awan iti mulitna a kas daton a maipuor amin kenni Yahweh. 13 Masapul a dua nga apagkapullo iti efa iti napino nga arina iti daton a bukbukel a nalaokan iti lana, maysa a daton a mapuoran para kenni Yahweh a mangparnuay iti nabanglo nga ayamuom, ket kakuyog daytoy ti daton a mainum nga arak, a kakapat iti hin (3. 70 a litro). 14 Masapul a saankayo a mangan iti tinapay, inuruban man wenco kaan-ani a bukel, akingga iti isu met laeng nga aldaw nga impanyo daytoy a daton iti Diosyo. Agnanayonto daytoy a bilin kadagiti henerasion dagiti tattaayo, iti tunggal lugar a pagnaedanyo. 15 Masapul a bilangenyu manipud iti aldaw kalpasan dayta nga Aldaw a Panaginana, manipud iti aldaw nga inyegyo ti sangkareppet iti daton tapno maitag-ay ken maidatag, pito a lawas, pito nga Aldaw a Panaginana, 16 akingga iti aldaw kalpasan iti maikapito nga Aldaw a Panaginana. Dayta ket, masapul nga agbilangkayo iti limapulo nga aldaw. Ket masapul nga agidatonkayo kenni Yahweh iti daton a baro a bukel. 17 Masapul nga irruaryo manipud iti babbalayyo ti dua a tinapay a naaramid iti dua nga apagkapullo iti efa. Masapul a naaramid dagitoy manipud iti napino nga arina ken naluto nga addaan iti lebadura; agbalindanto a daton manipud kadagiti umuna a bunga a maitag-ay ken maidatag kenni Yahweh. 18 Masapul nga idatagyo ti tinapay a kakuyog dagiti pito nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa ken awan mulitda, maysa a bumaro a baka, ken dua a kalakian a karnero. Masapul a daton a maipuor dagitoy para kenni Yahweh, a kakuyog dagiti datonda a bukbukel ken dagiti datonda a mainum, maysa a daton a maipuor ken mangparnuay iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. 19 Masapul nga agidatonkayo iti maysa a kalakian a kalding para iti daton gapu iti basol, ken dua a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa a kas daton para iti panagkakadua. 20 Masapul nga itag-ay ti padi dagitoy iti sangoanan ni Yahweh, a kakuyog ti tinapay manipud kadagiti umuna a bunga, ken idatagna dagitoy kenkuana a kas daton a kakuyog dagiti dua nga urbon a karnero. Agbalinto dagitoy a nasantoan a daton kenni Yahweh para iti padi. 21 Masapul

nga agiwaragawagkayo iti dayta met laeng nga aldaw. Addanto iti nasantoan a panagititipon, ket masapul a saanyo nga aramiden ti gagangay a trabahoyo. Agnanayonto daytoy a bilin kadagiti henerasion dagiti tattaayo, iti tunggal lugar a pagnaedanyo. 22 Inton apitenyo dagiti maipit iti dagayo, masapul a saanyo nga apiten a naan-anay dagiti adda iti suli dagiti taltalonyo, ket masapul a saanyo nga urnongen dagiti nabati iti apityo. Masapul nga ibatiyo dagitoy para kadagiti marigrigat ken para kadagiti ganggannaet. Siak ni Yahweh a Diosyo." 23 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, imbagana, 24 "Agsaoka kadagiti Israelita ken ibagam, 'Iti maikapito a bulan, ti umuna nga aldaw iti dayta a bulan ket napasnek a panaginana para kadakayo, maysa a pananglaglagip a mabuyogan iti panagpuyot kadagiti trumpeta, ken maysa a nasantoan a panagititipon. 25 Masapul a saanyo nga aramiden ti gagangay a trabahoyo, ken masapul nga agidatonkayo iti daton a maipuor para kenni Yahweh." 26 Kalpasanna, nagsao ni Yahweh kenni Moises, imbagana, 27 "Ita, ti maikasangapulo nga aldaw iti maikapito a bulan ket agbalinto nga Aldaw ti Pannakapakawan ti basol. Masapul a panagititipon daytoy a maipaay kenni Yahweh, masapul nga ipakumbabayoy dagiti bagbagiyo ken mangidatonkayo iti daton mapuoran para kenni Yahweh. 28 Masapul a saankayo nga agrabaho iti dayta nga aldaw gapu ta dayta ti Aldaw ti Pannakapakawan ti basol, tapno mangaramidkayo iti seremonia ti pannakapakawan para iti bagbagiyo iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo. 29 Masapul a mailaksid manipud kadagiti tattaona ti siasinoman a saan a mangipakumbaba iti bagina iti dayta nga aldaw. 30 Siasinoman nga agrabaho iti dayta nga aldaw, Siak ni Yahweh, dadelektu isuna manipud kadagiti tattaona. 31 Masapul a saankayo nga agaramid iti aniaman a kita ti trabaho iti dayta nga aldaw. Agnanayonto daytoy a bilin kadagiti henerasion dagiti tattaayo kadagiti amin a lugar a pagnaedanyo. 32 Masapul a natalna nga Aldaw a Panaginana para kadakayo daytoy nga aldaw, ken ipakumbabayoy dagiti bagbagiyo iti maikasiom nga aldaw ti bulan. Masapul a ngilinenyo ti Aldaw a Panaginana manipud iti rabii agingga iti rabii." 33 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, imbagana 34 "Agsaoka kadagiti Israelita, ibagam, 'Fiesta dagiti Abong-abong para kenni Yahweh ti maika-15 nga aldaw iti maikapito a bulan. Agpaut daytoy iti pito nga aldaw. 35 Iti umuna nga aldaw, masapul nga adda iti nasantoan a panagititipon. Masapul a saanyo nga aramiden dagiti gagangay a trabahoyo. 36 Iti las-ud iti pito nga aldaw ket agidatonkayo kenni Yahweh iti daton a mapuoran. Iti maikawalo nga aldaw, masapul nga adda iti nasantoan a panagititipon, ket masapul nga agidatonkayo kenni Yahweh iti daton a maipuor. Napasnek daytoy a panagititipon, ken masapul a saanyo nga aramiden dagiti gagangay a trabahoyo. 37 Dagitoy dagiti naituding a fiesta para kenni Yahweh, a masapul nga iwaragawagyo a kas nasantoan a panagititipon tapno agidaton kenni Yahweh iti daton mapuoran, daton a maipuor amin ken daton a bukbukel, dagiti sakripisio ken dagiti daton a mainum, iti tunggal bukod dagitoy nga aldaw. 38 Mainayonto dagitoy a fiesta iti Aldaw a Panaginana ni Yahweh ken dagiti sagutyo, dagiti amin a kariyo, ken amin dagiti daton a situlokyo nga ited kenni Yahweh. 39 Maipapan iti Fiesta dagiti Abong-abong, iti maika-15 nga aldaw iti maikapito a bulan, inton naurnongyon dagiti umuna a bunga ti daga, masapul a ngilinenyo daytoy a Fiesta ni Yahweh iti las-ud iti pito nga aldaw. Agbalinto a napasnek a panaginana ti umuna nga aldaw, ken agbalinto met a napasnek a panaginana ti maikawalo nga aldaw. 40 Iti umuna nga aldaw, masapul nga alaenyo ti kasasayaatan a bunga manipud kadagiti kaykayo, dagiti palatang dagiti palma a kaykayo, ken dagiti nabulong a sanga dagiti narukbos a kaykayo, ken wilow kadagiti waig, ket agrag-okayo iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo iti las-ud iti pito nga aldaw. 41 Iti pito nga aldaw iti tunggal tawen, masapul

a rambakanyo daytoy a fiesta ni Yahweh. Agnanayonto daytoy a bilin kadagiti henerasion dagiti tattaoyo kadagiti amin a lugar a pagnaedanyo. Masapul a rambakanyo daytoy a fiesta iti maikapito a bulan. 42 Masapul nga agnaedkayo kadagiti babassit nga abong-abong iti las-ud iti pito nga aldaw. Masapul nga agnaed dagiti amin a naiyanak nga umili nga Israelita kadagiti babassit nga abong-abong iti las-ud iti pito nga aldaw, 43 tapno dagiti kaputotanyo, dagiti henerasyon, ket maammoanda no kasanok a pinagnaed dagiti Israelita kadagiti kasta nga abong-abong idi inruarko ida manipud iti daga ti Egipo. Siak ni Yahweh a Diosyo." 44 Iti kastoy a wagas, impalaak ni Moises kadagiti Israelita dagiti naituding a fiesta para kenni Yahweh.

24 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, imbagana, 2 "Bilinem dagiti Israelita a mangiyegda kenka iti puro a lana manipud iti olibo para kadagiti pagsilawanyo, tapno kanayon dagitoy a sigagangat ken mangted iti silaw. 3 Iti ruar ti kurtina iti sangoanan ti pammaneknek iti tulagmo iti uneg ti tabernakulo, masapul nga agtultuloy ni Aaron, iti agpatpatnag, a pagtalinaden a sigagangat ti pagsilawan iti sangoanan ni Yahweh. Agnanayonto daytoy a bilin kadagiti henerasion dagiti tattaoyo. 4 Masapul a pagtalinaden a kanayon ti kangoatoan a padi a sigagangat dagiti pagsilawan iti sangoanan ni Yahweh, ti pagsilawan iti rabaw ti kandeler a puro a balitok. 5 Masapul a mangalakayo iti napino nga arina ken aglutokayo iti 12 a tinipay manipud iti daytoy. Masapul nga adda iti dua nga apagkapullo iti maysa nga efa iti tunggal tinipay. 6 Ket masapul nga idasaryo dagitoy iti dua nga intar, innem iti maysa nga intar, iti rabaw ti lamisaan a puro a balitok iti sangoanan ni Yahweh. 7 Masapul a mangikabilkayo iti puro nga insenso iti tunggal intar dagiti tinipay a kas simbolo dagiti tinipay. Maipuerto daytoy nga insenso para kenni Yahweh. 8 Tunggal Aldaw a Panaginana, masapul a kanayon a mangidasar nangato a padi iti tinipay iti sangoanan ni Yahweh iti biang dagiti Israelita, a kas pagilasinan iti agnanayon a katulagan. 9 Daytoy a daton ket para kenni Aaron ken kadagiti annakna a lallaki. Masapul a kanenda daytoy iti lugar a nasantoan, ta naan-anay a naidaton daytoy kenkuana, agsipud ta naala daytoy manipud kadagiti daton a mapuoran para kenni Yahweh." 10 Ita, napasamak a ti anak a lalaki ti maysa nga Israelita a babai, a ti amana ket maysa nga Egipcio, ket napan kadagiti Israelita. Daytoy nga anak a lalaki ti maysa Israelita a babai ket nakiapa iti maysa nga Israelita a lalaki idiy kampo. 11 Ti anak a lalaki ti Israelita a babai ket tinabbaawanna ti nagan ni Yahweh ken inlunodna ti Dios, isu nga impan isuna dagiti tattao kenni Moises. Selomit ti nagan ti inana, ti anak a babai ni Dibri, manipud iti tribu ti Dan. 12 Impukoda isuna akinggwa nga ipakaammo ni Yahweh ti pagayatanna kadakuada. 13 Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises, imbagana, 14 "Irruaryo iti kampo ti lalaki a nangilunod iti Dios. Amin a nakangnggeg kenkuana ket masapul nga ipatayda dagiti imada iti ulona, ket kalpasanna, masapul a batoen isuna iti sangkigimongan. 15 Masapul nga ilawlawagmo kadagiti Israelita ket ibagam, "Siasinoman a mangilunod iti Diosna ket masapul a sagabaenna ti bukodna a biddut. 16 Siasinoman a mangtabbaaw iti nagan ni Yahweh ket awan duadua a mapapatay. Masapul a batoen isuna iti sangkigimongan, ganggannaet man isuna wenco naiyanak nga umili nga Israelita. No tabbaawan ti siasinoman ti nagan ni Yahweh, masapul a mapapatay isuna. 17 Ket ti siasinoman a pumatay iti sabali a tao ket pudno a masapul a mapapatay. 18 Siasinoman a mangpatay iti ayup iti sabali a tao ket masapul a bayadanna daytoy, biag para iti biag. 19 No madangran ti maysa a tao ti kaarrubana, masapul a maaramid met kenkuana a kas iti inaramidna iti kaarrubana: 20 tukkol para iti tukkol, mata para iti mata, ken ngipen para iti ngipen. Kas nangdangran isuna iti

maysa a tao, masapul a kasta met ti maaramid kenkuana. 21 Siasinoman a mangpatay iti ayup ket masapul a bayadanna daytoy, ken siasinoman a pumatay iti maysa a tao ket masapul a mapapatay. 22 Masapul nga agpada a lintegyo para kadagiti ganggannaet ken kadagiti naiyanak nga umili nga Israelita, ta Siak ni Yahweh a Diosyo." 23 Isu a nakisarita ni Moises kadagiti Israelita, ket inruar dagiti tattao ti lalaki iti kampo, ti nangilunod kenni Yahweh. Binato dagiti tattao isuna. Tinungpal dagiti Israelita ti imbilin ni Yahweh kenni Moises.

25 Nagsao ni Yahweh kenni Moises idiy Bantay Sinai, imbagana, 2 "Agsaoka kadagiti Israelita ket ibagam kadakuada, 'Inton mapankayo iti daga nga itedko kadakayo, ket masapul nga paginanaen ti daga tapno ngilinen ti Aldaw a Panaginana para kenni Yahweh. 3 Masapul a mulaanyo ti taltalonyo iti las-ud iti innem a tawen, ken iti las-ud iti innem a tawen ket masapul nga arbasanyo ti kaubasanyo ken apitenyo ti bungada. 4 Ngem iti maikapito a tawen, masapul a mangilin ti natalna a Panaginana ti daga, maysa a Panaginana para kenni Yahweh. Masapul a saanyo a mulaan dagiti taltalonyo wenco arbasan ti kaubasanyo. 5 Masapul a saanyo nga ipaapit dagiti aniaman a nagtubo lattan, ket masapul a saanyo nga ipaapit dagiti aniaman nga ubas a nagtubo kadagiti saanyo a naarbasan a lanut. Tawen daytoy iti natalna a panaginana para iti daga. 6 Aniaman nga agtubo iti saan a nataripto a daga kabayatan ti Tawen a Panaginana ket taraon para kadakayo. Dakayo, dagiti lallaki ken babbai nga adipenyo, dagiti matangtangdanon nga adipenyon ken dagiti ganggannaet a makipagnanaed kadakayo ket mabalin nga agapit iti taraon. 7 Ken dagiti dingwenyo ken dagiti atap nga ayup ket mabalin a mangan iti aniaman kadagiti ibunga iti daga. 8 Masapul a mangbilangkayo iti pito a Tawen a Panaginana, dayta ket, mamimpito a sagripito a tawen, tapno addanto iti pito a tawen a Panaginana, nga agdagup iti 49 a tawen. 9 Kalpasanna, masapul a puyotanyo iti napigsa ti trumpeteta iti sadinoman iti maikasangapulo nga aldaw iti maikapito a bulan. Iti Aldaw ti Pannakapakan ti basol ket masapul a puyotanyo ti trumpeteta iti entero a dagayo. 10 Masapul nga idatonyo ti maikalimapulo a tawen kenni Yahweh ken iwaragawagyo ti pannakawayawa iti entero a daga kadagiti amin nga agnanaed iti daytoy. Daytoy ket Tawen ti Panagisubli para kadakayo, a dagiti sanikua ken dagiti tagabu ket masapul a maisubli kadagiti pamiliada. 11 Ti maikalimapulo a tawen ket Tawen ti Panagisubli para kadakayo. Masapul a saankayo nga agmula wenco agapit. Kanenyo ti aniaman a nagtubo lattan, ken apitenyo dagiti ubas a nagtubo kadagiti saan a naarbasan a lanut. 12 Ta Tawen ti Panagisubli daytoy, nga agbalinto a nasantoan para kadakayo. Masapul a karenyo dagiti bunga dagiti nagtubo lattan kadagiti taltalonyo. 13 Masapul nga isubliyo iti tunggal maysa ti bukodna a sanikua iti daytoy a Tawen ti Panagisubli. 14 No aglakokayo iti aniaman a daga iti kaarrubayo wenco gumatangkayo iti daga iti kaarrubayo, saanyo a sauren wenco pagaramidan iti dakes ti tunggal maysa. 15 No gumatangkayo iti daga iti kaarrubayo, bilanggenyo dagiti tawen ken dagiti mula a mabalin a maapit akinggwa iti sumaruno a Tawen ti Panagisubli. Masapul a panunoten met dayta ti kaarrubayo nga agilaklako iti daga. 16 Ti ad-adu a bilang iti tawen akinggwa iti sumaruno a Tawen ti Panagisubli ket panginaenna ti gatad ti daga, ken ti basbassit a bilang dagiti tawen akinggwa iti sumaruno a Tawen ti Panagisubli ket palakaenna ti gatad daytoy, gapu ta ti bilang dagiti maapit manipud iti daga para iti baro nga akinkukua ket mainaig iti bilang dagiti tawen sakbay iti sumaruno a Tawen ti Panagisubli. 17 Masapul a saanyo a sauren wenco pagaramidan iti dakes ti tunggal maysa; ngem ketdi, masapul a raemenyo ti Diosyo, ta Siak ni Yahweh a Diosyo. 18 Ngarud, masapul nga agtulnogkayo kadagiti bilbilinko, salimetmetanyo dagiti

lintegko, ken tungpalenyo dagitoy. Ket agbiagkayonto a sitatalged iti daga. **19** Pataudento ti daga dagiti bungana, ken mapnekayonto a mangen ket agbiagkayo sadiy a sitatalged. **20** Nalabit nga ibagayo, "Anianto ti kanenmi iti maikapito a tawen? Kitaeam, saankami a makamula wenco makaapito." **21** Ibaonkonto ti bendissionko kadakayo iti maikanem a tawen, ket mangipaaptyo daytoy iti umdas nga apit para iti tallo a tawen. **22** Agmulakayonto iti maikawalo a tawen ket agtultuloykayonto a mangan manipud kadagitit bunga iti napalabas a tawen ken ti naipenpen a taraon. A gingga a dumteng ti panagaapit iti maikasiem a tawen, mabalinkayonto a mangan manipud kadagitit taraon a naipenpen kadagitit napalabas a tawen. **23** Masapul a saan a mailako ti daga iti baro a mangtagikua iti daytoy nga agnanayon, gapu ta kukuuk ti daga. Ganggannaetkayo amin ken saankayo nga agnanayon nga agnaed iti dagak. **24** Masapul a bigbigenyio ti kalintegan ti panangsubbot iti amin a daga a magun-odyo; masapul nga palubosyo ti daga a gatangen met laeng ti pamilia a nanggatanganyo iti daytoy. **25** No pimmanglaw ti padayo nga Israelita, ket gapu iti dayta, inlakona ti sumagmamano a sanikuana, ket mabalinyo umay ti kaasetgan a kabagianna ket gatangenna met laeng ti sanikuua nga inlakona kadakayo. **26** No awan ti kabagian ti maysa a tao a mangsubbot iti sanikuua, ngem no rimmang-ay isuna ket kabaelannan a subboten daytoy, **27** mabalinnan ngarud a bilangan dagiti tawen manipud idi nailako ti daga ket bayadanna ti udina iti tao a nangilokoanna iti daytoy. Ket mabalinnan ti agsblnti bukodna a sanikuua. **28** Ngem no saanna a kabaelan a sublien ti dagana, ket agtalinaed iti daga nga inlakona a kukua ti gimmelang a gingga iti Tawen ti Panagisubli. Iti Tawen ti Panagisubli, maisublnti ti daga iti tao a nangiloko iti daytoy, ket agsblnti ti sigud nga akinkukua iti sanikuua. **29** No ilko ti maysa a tao ti balay nga adda iti napaderan a siudad, ket mabalinnan met laeng a gatangen daytoy iti las-ud iti maysa a tawen kalpasan a nailako daytoy. Adda karbenganna a mangsubbot iti daytoy iti las-ud iti makatawen. **30** No saan a masubbot ti balay iti las-ud iti makatawen, ti balay nga adda iti napaderan a siudad ket agbalinto nga agnanayon a sanikuua ti tao a gimmelang iti daytoy, a gingga iti henerasion dagiti kaputotanna. Saanto a maisubli dayta a balay iti Tawen ti Panagisubli. **31** Ngem dagiti babbalay kadagitit barbarrio nga awan iti pader iti aglawlawda ket maibilang a sanikuua a kasla kadagitit taltalon iti pagilian. Mabalin met laeng a gatangen dagitoy, ken masapul a maisubli dagitoy iti tawen ti Panagisubli. **32** Nupay kasta, dagiti babbalay a kukua dagiti Levita kadagitit siudadda ket mabalin a subboten iti aniaman a tiempo. **33** No saan a subboten iti maysa a Levita ti balay nga inlakona, ket masapul a maisubli ti balay a nailako a masaranan iti siudad iti Tawen ti Panagisubli, ta dagiti babbalay kadagitit siudad dagiti Levita ket sanikuuda manipud kadagitit tattao ti Israel. **34** Ngem dagiti taltalon iti aglawlaw dagiti siudadda ket saan a mabalin a mailako gapu ta agnanayon a sanikuua dagiti Levita dagitoy. **35** No pumanglaw ti padayo nga umili, ket saannan a kabaelan a biagen ti bagina, ket masapul a tulonganyo isuna a kas iti panangtulonyo iti maysa a ganggannaet wenco siasinoman a makipagnanaed kadakayo a kas ganggannaet. **36** Saanyo a paanakan ti impabulodyo kenkuana wenco padasen a pagganansian isuna iti aniaman a wagas, ngem raemenyo ti Diosyo tapno makapagtuloy a makipagnaaed ti kabsatyo kadakayo. **37** Saanyo isuna a pautangan iti kuarta ken paanakanyo daytoy, wenco lakoan isuna iti tarayonyo tapno agganansiayko. **38** Siak ni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo iti daga ti Egipto, tapno maitedko kadakayo ti daga ti Canaan, ken tapno agbalinak a Diosyo. **39** No pumanglaw ti padayo nga umili ket ilakona ti bagina kadakayo, masapul a saanyo isuna a pagtrabahoem a kasla maysa a tagabu. **40** Tratoenyo isuna a kas maysa a matangtangdanan nga adipen.

Masapul a kasla maysa isuna a tao a saan nga agnanayon a makipagnanaed kadakayo. Agserbinto isuna kadakayo a gingga iti Tawen ti Panagisubli. **41** Ket panawannakayonto, a keduana dagiti annakna, ket agsblnti isuna iti bukodna a pamilia ken iti sanikuua dagiti ammana. **42** Ta isuda dagiti adipenko nga inruarko iti daga ti Egipto. Saanda a mailako a kas kadagitit tagabu. **43** Masapul a saankayo nga agturya kadakuada a siraranggas, ngem masapul a raemenyo ti Diosyo. **44** Para kadagitit tagabuyo a lallaki ken babbai, a mabalinyo nga alaen manipud kadagitit nasion nga agnanaed iti aglawlawyo, mabalinyo ti gumatang kadagitit tagabu manipud kadakuada. **45** Mabalinyo met ti gumatang kadagitit tagabu manipud kadagitit ganggannaet a makipagnanaed kadakayo, dayta ket manipud kadagitit pamiliada nga adda kadakayo, dagiti ubbing a naiyanak iti dagayo. Mabalinyo ida a tagikuan. **46** Mabalinyo iti mangipaa tyo kadagitit kasta a tagabu a kas tawid para kadagitit annakyo a tagikuanada inton mataykayo. Mabalinyo ti gumatang a kanayon manipud kadakuada kadagitit tagabuyo, ngem masapul a saankayo nga agturya a siraranggas kadagitit kakabsatyo nga Israelita. **47** No bumaknang ti ganggannaet wenco ti maysa a tao a saan nga agnanayon a makipagnanaed kadakayo, ken no pumanglaw ti maysa kadagitit padayo nga Israelita ket ilakona ti bagina iti dayta a ganggannaet, wenco iti maysa iti kameng ti pamilia ti ganggannaet, **48** kalpasan a nagatang ti padayo nga Israelita, mabalin met laeng isuna a gatangen. Mabalin isuna a subboten ti maysa kadagitit kameng iti pamiliiana. **49** Mabalin a ti ultegna, wenco iti anak a lalaki ti ultegna, ti mangsubbot kenkuana, wenco siasinoman nga asideg a kabagianna manipud iti pamiliiana. Wenco, no rimmang-ay isuna, mabalinnan a subboten ti bagina. **50** Masapul a makiuman isuna iti tao a gimmelang kenkuana; masapul a bilangenda dagiti tawen manipud iti tawen nga inlakona ti bagina iti gimmelang kenkuana a gingga iti Tawen ti Panagisubli. Ti gatad iti pannakasubbotna ket masapul a mabilang segun iti tangdan ti matangtangdanan nga adipen, para iti bilang dagiti tawen a mabalin nga ituloyna ti panagtrabahona iti gimmelang kenkuana. **51** No adu pay ti tawen a gingga iti Tawen ti Panagisubli, masapul nga agbayad isuna para iti pannakasubbotna iti gatad iti kuarta a kaibatugan iti bilang dagidiay a tawen. **52** No adda laeng iti bassit a tawtawen a gingga iti Tawen ti Panagisubli, masapul ngarud a makiuman isuna iti gimmelang kenkuana tapno bilangenda dagiti nabati a tawtawen sakbay iti Tawen ti Panagisubli, ket masapul a bayadanna ti pannakasubbotna segun iti bilang dagiti tawen. **53** Masapul a matrato isuna a kasla maysa a matangtangdanan a tao iti tunggal tawen. Masapul a siguraduenyo a saan a naranggas ti pannakatriona. **54** No saan a masubbot isuna babaen kadagitoy a wagas, ket masapul ngarud nga agserbi isuna a gingga iti Tawen ti Panagisubli, isuna ken dagiti annakna a keduana. **55** Para kaniak, dagiti Israelita ket adipen. Isuda dagiti adipenko nga inruarko manipud iti daga ti Egipto. Siak ni Yahweh a Diosyo."

26 Masapul a saankayo nga agaramid kadagitit didiosen, wenco mangipatakder iti naktikitinan a ladawan wenco maysa a nasagradoan nga adipi a bato, ken masapul a saankayo a mangikabil iti aniaman a naktikitinan a ladawan a bato iti dagayo a pagrakbabanyo, ta siak ni Yahweh a Diosyo. **2** Masapul a salimmetmetanya dagiti Aldaw a Panaginanan ken raemenyo ti santuariok. Siak ni Yahweh. **3** No agbiagkayo kadagitit lintegko ken salimmetmetanya dagiti bilbilinko ken tungpalenyo dagitoy, **4** ket pagtudoekto iti naitutop a tiempone; pataudento ti daga ti bungana, ken agbunganta dagiti kaykayo kadagitit taltalon. **5** Agtultuloyto ti panagirikyo inggana iti tiempo ti panagaapit iti ubas, ken dumanonto ti panagapityo iti ubas inggana iti tiempo iti panagmumula. Kanenyonto ti tinapayyo inggana a mapnekkayo ket

agbiagkayo a sitatalged iti sadinoman a pagtaenganyo iti daga. 6 Itedkonto ti kapia iti daga; agiddakayonto nga awan iti aniaman a pagbutnganyo. Iyadayokto dagiti narungst nga ayup manipud iti daga, ket saanto a lumabas ti kampilan iti dagayo. 7 Kamatenyonto dagiti kabusoryo, ket mapasagdanto iti sangoananyo babaen iti kampilan. 8 Kamatento ti lima kadakayo ti sangagasut, ket kamatento ti sangagasut kadakayo ti sangapulo a ribu; mapasagto dagiti kabusoryo iti sangoananyo babaen iti kampilan. 9 Paraburankayonto ket pagbalinenkayo a nabunga ken paaduenkayonto; patalgedakto ti katulagak kadakayo. 10 Mangankayonto iti taraon a naipenpen iti nabayagen a tiempo. Masapul nga irruaryonto dagiti taraon a naipenpen iti nabayag gapu ta masapulyo ti siled para kadagit baro nga apit. 11 Ikabikonto ti tabernakulok kadakayo, ket saankayonto a guraen. 12 Makipagnaaako kadakayo ket siakto ti Diosyo, ket dakayonto dagiti tattaok. 13 Siak ni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egjpto, tapno saankayo nga agbalin a tagabuda. Dinadaelkon dagiti sangolyo ket pinapagnakayao a nakatakder iti nalinteg. 14 Ngem no saankayo a dumngeg kaniak, ken saanyo a tungpalen amin dagitoy a bilbilin, 15 ken no laksidenyo dagiti pagalagadak ken guraenyo dagiti lintegko, tapno saanyo a tungpalen dagiti amin a bilbilinko, ngem dadaeleno ti katulagak - 16 - no aramidenyo dagitoy a banbanag, ket aramidekto daytoy kadakayo: dusaenkayonto iti nakabutbuteng, saksakit ken gurigor a mangdadael kadagit mata a mangpukaw ti biagyo. Imulayonto dagiti bukbukelyo iti awan kaes-eskanna, gapu ta kanento dagiti kabusoryo dagit bungada. 17 Itallikudkonto ti rupak kadakayo ket parmekendakayonto dagiti kabusoryo. Iturayandakayonto dagiti tattaao a gumurgura kadakayo, ket agtaraykayonto nga umadayo, uray no awan iti mangkamkamat kadakayo. 18 No saankayo a dumngeg kadagit bilbilinko, ket dusaenkayonto iti mamin-pito daras iti kinakarona para kadagit basolyo. 19 Dadaelektokti kinatangsiyo iti bilegyo. Aramidekto a kasla landok ti tangatang iti ngatoenyo ken dagiti dagayo a kasla tanso. 20 Maibusto dagiti pigsayo iti awan kaes-eskanna, gapu ta saanto nga agpataud ti dagayo iti apitna, ken dagiti kaykayoyo iti daga ket saanto nga agbunga. 21 No magnakayo a maibusor kaniak ken saankayo a dumngeg kaniak, dusaenkayoto iti mamin-pito iti kadagsenna a maiyannatop kadagit basbasolyo. 22 Mangipatulodketo kadagit narungst nga ay-ayup a maibusor kadakayo, a mangtakaw kadagit annaky, mangdadael kadagit bakayo, ken mangpabassit iti bilangyo. Isu nga agbalinto dagiti kalsaladuna nga awan ti mataatona. 23 No iti laksid amin dagitoy ket saanyo latta nga awaten dagiti panursurok ngem itultuloyyo iti magna a maibusor kaniak, 24 ket magnaakto met a maibusor kadakayo. Saplitankayonto pay iti maminpito a daras para kadagit basbasolyo. 25 Mangyegakto iti kampilan kadakayo a mangipatungpal iti panagibales para iti panangdadaelyo iti katulagan. Maurnongkayonto iti uneg iti siudadyo, ket mangyegakto iti sakit kadakayo sadiy, ket kalpasanna, maparmekkayonto babaen iti bileg dagiti kabusoryo. 26 Inton saankayon nga ikkan iti kanenyo, sangapulo a babbai iti manglutonto iti kanenyo iti maymaya a pugon, ket iwarasdanto ti tinapayyo segun iti kadagsen. Mangankayonto ngem saankayo a mapnek. 27 No saankayo a dumngeg kaniak iti laksid dagitoy a banbanag, ngem itultuloyyo iti magna a maibusor kaniak, 28 ket magnaakto a maibusor kadakayo nga addaan iti pungtot, ket dusaenkayoto iti maminpito pay a kas kadagsen dagiti basbasolyo. 29 Kanenyonto dagiti lasag dagiti annaky a lallaki; kanenyonto dagiti lasag dagiti annaky a babbai. 30 Dadaelektokti altaryo, rebbakekt Dagiti altaryo a pangpupuoranyo iti insenso, ken ipurwakkonto dagiti bangkayyo kadagit bangkay dagiti didiosenyo, ket guraenkayonto. 31 Pagbalinekto a dadael dagiti siudadyo ken dadaelektokti

santuarioyo. Saanakto a maay-ayo iti ayamuom dagiti datonyo. 32 Dadaelektokti kapia iti daga. Makigutto dagiti kabusoryo nga agnaed sadiy iti pannakadadaelna. 33 Iwarawarakayonto kadagit pagilinan, ket asuteki ti kampilanko ket surutenkayo. Mapanawanto ti dagayo, ket madadaelto dagiti siudadyo. 34 Ket ragragsakento ti daga dagiti Aldaw ti Panaginana, inggana a napanawan daytoy ken addakayo kadagit daga dagiti kabusoryo. Kabayatan dayta a tiempo, aginana ti daga ket ragragsakenna dagiti Aldaw ti Panaginana. 35 Inggana a napanawan daytoy, aginana daytoy iti inana a saanna a napadasan kadagit Aldaw a Panaginanayo, idi nagnaedkayo iti daytoy. 36 Para kadakayo a nabati kadagit daga dagiti kabusoryo, mangyegakto iti buteng kadagit puspusoy tapno uray ti karasakas ti maiyang-angin a bulong ket mabutbutengkayo, ket tumaraykayonto a kasla itartarayano ti kampilan. Maitublakkayonto, uray awan iti mangkamkamat kadakayo. 37 Agdidinnungparkayonto a kasla itartarayano ti kampilan, uray no awan met ti mangkamkamat kadakayo. Awanto ti bilegyo a tumakder iti sangoanan dagiti kabusoryo. 38 Mapukawkayonto kadagit pagilinan, ket alun-unennakayonto ti daga dagiti kabusoryo. 39 Madadaelto dagiti mabatikadakayo kadagit basbasolda idiy daga dagiti kabusoryo, ken gapu kadagit basbasol dagiti ammada, madadaeldanto met. 40 Ngem no ipudnoda dagiti basolda ken dagiti basol dagiti ammada, ken ti panagsalungasingda a namagbalin kadakuada a saan a napudno kaniak, ken kasta met iti pannagnada a maibusor kaniak - 41 a nangtallikudak kadakuada ken panangtedko kadakuada iti daga dagiti kabusorda - no dagiti natangken a puspusoda ket agbalin a napakumbaba, ken no awatenda ti pannusa para kadagit basbasolda. 42 ket lagipekto ti katulagak kenni Jacob, ti katulagak kenni Isaac, ken ti katulagak kenni Abraham; kasta met a, lagipekto ti daga. 43 Panawandanto ti daga, ket maragsakanto daytoy kadagit Aldaw a Panaginana kabayatan a napanawan iti kaawanda. Masapul a bayadanda ti pannusa para kadagit basbasolda gapu ta linaksidda dagiti pagalagadak ken ginurada dagiti lintegko. 44 Ngem iti laksid amin dagitoy, no addada iti daga dagiti kabusorda, saanko nga ilaksid ida, wenco guraen ida tapno dadaelen ida a naan-anay ken saanko nga dadaelen ti katulagak kadakuada, ta siak ni Yahweh a Diosda. 45 Ngem para iti pagsayaatanda, lagipekto ti katulagan kadagit kapuonanda, nga inruarko iti daga ti Egjpto iti imatang dagiti pagilinan, tapno siakto ti agbalin a Diosda. Siak ni Yahweh." 46 Dagitoy dagiti bilbilin, pagalagadan, ken linlinteg nga inaramid ni Yahweh iti nagbaetanna ken dagiti tattaao ti Israel idiy Bantay Sinai babaen kenni Moises.

27 Nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, 2 "Makisaritaka kadagit tattaao ti Israel ket ibagam kadakuada, 'No ti maysa a tao ket agsapsata iti naisangsangayan a kasapulan a bayadanna ti gatad iti tao nga idotonna kenni Yahweh, usurenyo dagiti sumaganad a gatad. 3 Ti ibayadyo a gatad para iti lalaki nga agtawen iti duapulo inggana ti innem a pulo ket limapulo a siklo ti pirak kas iti siklo ti santuario. 4 Para iti babai ngsu met laeng ti tawenna, ti ibayadyo a gatad ket masapul a tallopulo a siklo. 5 Dagiti agtawen ti lima inggana iti duapulo, ti ibayadyo a gatad para iti lalaki ket duapulo a siklo, ket sangapulo a siklo para iti babai. 6 Ti maladaga a lalaki a nabulanan inggana kadagit ubbing a lallaki nga agtawen iti lima, ti ibayadyo a gatad ket lima a siklo ti pirak, ken para iti babai ket tallo a siklo ti pirak. 7 Kadagit lallaki nga agtawen iti innem a pulo nga agpangato, ti ibayadyo a gatad ket sangapulo ket lima a siklo, ken para iti babai ket sangapulo a siklo. 8 Ngem no ti tao a mangaramid ti sapata ket saanna a kabaelan a bayadon ti gatad, ngarud ti tao a mait-itid ket masapul a maiparang iti padi, ket gatadan ti padi dayta a tao segun iti gatad a kabaelan iti mangar-armid ti sapata. 9 No kayat ti maysa a tao ti mangidaton ti ayup kenni Yahweh,

ken no awaten ni Yahweh daytoy, ket maidaton ngarud dayta nga ayup kenkuana. **10** Masapul a saan a baliwan wenco suktan ti tao daytoy nga ayup, ti napintas para iti naalas wenco ti naalas para iti napintas. No suktanna ti maysa nga ayup iti sabali, ket agpada nga agbalin a nasantoan ti ayup a nangskut ken ti nasukatan. **11** Nupay kasta, no ti insapata ti tao nga itedna kenni Yahweh ket narugit, ket saan nga awaten ni Yahweh daytoy, masapul nga iyeg ti tao ti ayup iti maysa a padi. **12** Gataadan daytoy ti padi, segun iti gataad ti ayup idiy pagtagilakoan. Aniaman ti igatad ti padi iti ayup, dayta ti agbalin a gataadna. **13** Ket no tarigagayan ti akinkukua a subbuten daytoy, ket masapul a manayunen iti apagkalima iti sigud a gataadna iti pangsubbot a bayad. **14** No tarigagayan ti maysa a tao nga idaton ti balayna tapno mailasin a para kenni Yahweh, ket patta-pattaen ti padi ti gataadna. Aniaman ti panggataad ti padi iti daytoy ket daytanto ti gataadna. **15** Ngem no idaton ti akinkukua ti balayna ngem kalpasanna ket tarigagayanna a subboten daytoy, ket ti apagkalima ti sigud a gataadna ket mainayun iti pangsubbot a bayad, kalpasanna ket kukuana manen ti balay. **16** No tarigagayan ti maysa a tao nga idaton ti sumagmamano kadagit dagana kenni Yahweh, ngarud ti pannakapatta-patta ti gataad daytoy ket maibasar iti gataad ti bukel a masapul a maimula iti daytoy. Ti maysa nga omer ti sebada ket magatadan iti limapulo a siklo ti pirak. **17** No idatonna ti talonna kabayatan iti Tawen ti Panagisubli, ti napatta-patta a gataadna ket agtalinaed. **18** Ngem no idatonna ti talonna kalpasan ti Tawen ti Panagisubli, ket masapul a patta-pattaen ti padi ti gataad ti talon segun iti bilang dagiti nabati a tawen inggana ti summaruno a Tawen ti Panagisubli, ket masapul a makissayan ti napatta-patta a gataadna. **19** No tarigagayan ti tao a nangidaton ti talon a subboten daytoy, ket masapul a nayunanna ti apagkalima ti napatta-patta a gataad, ket agbalin manen a kukuana daytoy. **20** No saanna a subboten ti talon, wenco no inlakona ti talon iti sabali a tao, saanen a mabalin a subboten pay daytoy. **21** Ngem ketdi, no ti talon ket naisubli iti Tawen ti Panagisubli, ket agbalinto daytoy a nasantoan a sagut para kenni Yahweh, kas iti talon a naan-anay a naited kenni Yahweh. Kukuanto daytoy ti padi. **22** No mangidaton ti maysa a tao kenni Yahweh iti talon a ginatangna, ngem dayta a talon ket saan a paset ti daga ti pamiliiana, **23** ngarud, patta-pattaen ti padi ti gataadna inggana iti Tawen ti Panagisubli, ket masapul a bayadan ti tao ti gataadna iti dayta nga aldaw a kas nasantoan a sagut kenni Yahweh. **24** Iti Tawen ti Panagisubli, maisubli ti talon iti tao a nakagatangan daytoy, iti akinkukua iti daga. **25** Amin a napatta-patta a gataad ket masapul a maikeddenng segun iti kadagsen ti siklo ti santuario. Ti duapulo a "gerahs" ti masapul a kapada ti maysa a siklo. **26** Ngem ti inauna kadagit ay-ayup ket siguden a kukua ni Yahweh ket awan ti siasinoman a mabalin a mangidaton iti daytoy - baka man wenco karnero- ta kukuan daytoy ni Yahweh. **27** No narugit daytoy nga ayup, ket mabalin a gatangen manen ti akinkukua daytoy iti napatta-patta a gataad, ken ti apagkalima ket masapul a mainayun iti dayta a gataad. No saan a nasubbot ti ayup, ket masapul a mailako daytoy iti naikeddeng a gataad. **28** Nupay kasta, awan kadagit idaton ti maysa a tao kenni Yahweh manipud iti aniaman nga adda kenkuana, tao man wenco ayup, wenco ti daga ti pamiliiana, ti mabalin a mailako wenco masubbot. Tunggal banag a naidaton ket nasantoan kenni Yahweh. **29** Awan ti mabalin a pangsubbot a pangbayad para iti tao a mailasin a madadael. Dayta a tao ket masapul a mapapatay. **30** Amin dagiti apagkapullo ti daga, dimmakkell man a bukel iti daga wenco bunga manipud kadagit kaykayo, ket kukua ni Yahweh. Nasantoan daytoy kenni Yahweh. **31** No subboten ti tao ti aniaman kadagit apagkapullona, masapul a nayunanna iti apagkalima ti sigud a gataadna. **32** Maipapan kadagit amin nga apagkapullo kadagit arban wenco dingwen, aniaman a lumabas iti

sarukod ti apagpastor, ti apagkapullona ket masapul a maidaton kenni Yahweh. **33** Masapul a saan nga biruko ti apagpastor ti nasaysayaat wenco ti naal-alas nga ay-ayup, ken masapul a sanna a pagsisinnukaten dagitoy. No pagsisinnukatenna dagitoy, ket agbalin a nasantoan ti nangskut ken nasukatan nga ayup. Saanen a mabalin a subboten dagitoy." **34** Dagitoy dagiti bibilin nga inted ni Yahweh kenni Moises idiy Bantay Sinai para kadagit Israelita.

Numero

1 Nagsao ni Yahweh kenni Moises idiy tabernakulo idiy let-ang ti Sinai. Napasamak daytoy iti umuna nga aldaw ti maikadua a bulan bayat ti maikadua a tawen kalpasan ti iruuar dagiti tattao ti Israel iti daga ti Egipto. Kinuna ni Yahweh, **2** "Alaenyo ti bilang ti dagup dagiti amin a lallaki ti Israel iti tunggal puli, kadagiti pamilia ti ammada. Bilangenyu ida segun iti naganda. Bilangenyu ti tunggal lallaki **3** nga agtawen iti duapulo wenco nasursurok pay. Bilangenyu amin a makabael a makiranganet a kas soldado para iti Israel. Masapul a sika ken ni Aaron ti mangilista kadagiti bilang dagiti lallaki kadagiti bunggoy dagiti armadada. **4** Ti lalaki manipud iti tunggal tribu, a panguloen ti puli, ket masapul nga agserbi a kaduam a kas mangidauko iti tribuna. Masapul nga idaualo ti tunggal mangidauko dagiti lallaki a makiranganet para iti tribuna. **5** Dagitoy dagiti nagnagan dagiti mangidauko a rumbeng a kaduam a makiranganet: Manipud iti tribu ti Ruben, ni Elizur nga anak a lalaki ni Sedeur; **6** manipud iti tribu ti Simeon, ni Selumiel nga anak a lalaki ni Zurisadai; **7** manipud iti tribu ti Juda, ni Naason nga anak a lalaki ni Aminadab; **8** manipud iti tribu ti Issacar, ni Netanel nga anak a lalaki ni Suar; **9** manipud iti tribu ti Zabulon, ni Eliah nga anak a lalaki ni Helon; **10** manipud iti tribu ti Efraim nga anak a lalaki ni Jose, ni Elisama nga anak a lalaki ni Amiud; manipud iti tribu ti Manases, ni Gamaliel nga anak a lalaki ni Pedasur; **11** manipud iti tribu ti Benjamin nga anak a lalaki ni Jose, ni Abidan nga anak a lalaki ni Gideoni; **12** manipud iti tribu ti Dan, ni Ahiezer nga anak a lalaki ni Amisadai; **13** manipud iti tribu ti Aser, ni Pagiel nga anak a lalaki ni Okran; **14** manipud iti tribu ti Gad, ni Eliasaf nga anak a lalaki ni Deuel; **15** ken manipud iti tribu ti Neftali, ni Ahira nga anak a lalaki ni Enan. **16** Dagitoy dagiti lallaki a nadutokan manipud kadagiti tattao. Indauloanda dagiti tribu dagiti kapanonanda. Isuda dagiti mangidauko kadagiti puli idiy Israel. **17** Innala ni Moises ken Aaron dagitoy a lallaki, a nailista segun iti naganda, **18** ken inummong dagitoy a lallaki ti amin a lallaki ti Israel iti umuna nga aldaw ti maikadua a bulan. Ket impalawag ti tunggal lallaki nga agtawen iti duapulo ken nasursurok pay ti kauponanda. Masapul a nagananna dagiti puli ken dagiti pamilia a nagtaud manipud iti kapanonanna. **19** Ket inlista ni Moises dagiti bilangda idiy let-ang ti Sinai, a kas imbilin ni Yahweh nga aramidenna. **20** Nabilang amin manipud iti kapututan ni Ruben, nga inauna nga anak ni Israel, dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen iti duapulo wenco nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapanonanda ken pampiliada. **21** Nabilangda ti 46, 500 a lallaki manipud iti tribu ti Ruben. **22** Nabilang amin manipud iti kapututan ni Simeon dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen iti duapulo wenco nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapanonanda ken pampiliada. **23** Nabilangda ti 59, 300 a lallaki manipud iti tribu ti Simeon. **24** Nabilang amin manipud iti kapututan ni Gad dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen ti duapulo wenco nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapanonanda ken pampiliada. **25** Nabilangda ti 45, 650 a lallaki manipud iti tribu ti Gad. **26** Nabilang amin manipud iti kapututan ni Juda dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen iti duapulo wenco nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapanonanda ken pampiliada. **27** Nabilangda ti 74, 600 a lallaki manipud iti tribu ti Juda. **28** Nabilang amin manipud iti kapututan ni Issacar dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen iti duapulo wenco nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapanonanda ken pampiliada. **29** Nabilangda ti 54, 400 a lallaki manipud iti kapututan ni Zabulon dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen iti duapulo wenco

nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapanonanda ken pampiliada. **31** Nabilangda ti 57, 400 a lallaki manipud iti tribu ti Zabulon. **32** Nabilang amin manipud iti kapututan ni Efraim nga anak a lalaki ni Jose dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen iti duapulo wenco nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapanonanda ken pampiliada. **33** Nabilangda ti 40, 500 a lallaki manipud iti tribu ti Efraim. **34** Nabilang amin manipud iti kapututan ni Manases nga anak a lalaki ni Jose dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen iti duapulo wenco nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapanonanda ken pampiliada. **35** Nabilangda ti 32, 200 a lallaki manipud iti tribu ti Manases. **36** Nabilang amin manipud iti kapututan ni Benjamin dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen iti duapulo wenco nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapanonanda ken pampiliada. **37** Nabilangda ti 35, 400 a lallaki manipud iti tribu ti Benjamin. **38** Nabilang amin manipud iti kapututan ni Dan dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen iti duapulo wenco nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapanonanda ken pampiliada. **39** Nabilangda ti 62, 700 a lallaki manipud iti tribu ti Dan. **40** Nabilang amin manipud iti kapututan ni Aser dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen iti duapulo wenco nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapanonanda ken pampiliada. **41** Nabilangda ti 41, 500 a lallaki manipud iti tribu ti Aser. **42** Nabilang amin manipud iti kapututan ni Neftali dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen iti duapulo wenco nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapanonanda ken pampiliada. **43** Nabilangda ti 53, 400 a lallaki manipud iti tribu ti Neftali. **44** Binilang amin ni Moises ken Aaron dagitoy a lallaki, a kadua dagiti sangapulo ket dua a mangidauko iti sangapulo ket dua a tribu ti Israel. **45** Isu nga amin a lallaki ti Israel manipud iti agtawen iti duapulo ken nasursurok, amin a makabael a makigubat ket nabilang iti tunggal pampiliada. **46** Nabilangda ti 603, 550 a lallaki. **47** Ngem saan a nabilang dagiti lallaki a nagtaud manipud kenni Levi, **48** gapu ta kinuna ni Yahweh kenni Moises, **49** "Saanmo a masapul a bilangan ti tribu ti Levi wenco iraman isuda iti pakadagupan dagiti tattao ti Israel. **50** Ngem ketdi, dutokan dagiti Levita nga agaywan iti tabernakulo a pamanneknekit tulag, ken agaywan kadagiti amin nga alikamen idiy tabernakulo ken amin nga adda iti daytoy. Masapul a bagkaten dagiti Levita ti tabernakulo, ken dagiti al-alikamenna. Masapul nga ayawananda ti tabernakulo ken aramidenda ti kampoda iti aglawlaw daytoy. **51** No mayakar ti tabernakulo iti sabali a disso, dagiti Levita ti masapul a mangakas daytoy. No ipatakderda ti tabernakulo, dagiti Levita ti masapul a mangipatakder daytoy. Ken masapul a mapapatay ti siasinoman a gangannaet nga umasideg iti tabernakulo. **52** No agkampo dagiti tattao ti Israel, masapul nga aramiden daytoy ti tunggal lallaki iti asideg ti wagayway a kukua ti bunggoy ti armadana. **53** Nupay kasta, masapul nga ipatakderdagiti Levita dagiti toldada iti aglawlaw ti tabernakulo a pamanneknekit tulag tapno saan nga agdiissuor ti ungetko kadagiti tattao ti Israel. Masapul nga ayawananda dagiti Levita ti tabernakulo a pamanneknekit tulag." **54** Inaramid amin dagiti Israelita dagitoy a banbanag. Inaramidda amin nga imbilin ni Yahweh babaen kenni Moises.

2 Nagsao manen ni Yahweh kada Moises ken Aaron. Kinunana, **2** "Masapul nga agkampo ti tunggal kapututan ti Israel iti aglawlaw iti wagayway iti bunggoy iti armada a kukua dagiti soldado, ken iti aglawlaw ti basbassit a wagayway a mangipakpakita iti tribuna. Masapul a sumango dagiti kampoda iti tabernakulo. **3** Masapul nga agkampo dagiti lallaki a naibilang iti kampo ti Juda ken dagiti

bunggoy ti armadada iti aglawlaw ti wagayway ti Juda, iti daya ti tabernakulo, iti paset a pagsingsingisingan ti init. Masapul nga idauloan ni Naason nga anak a lalaki ni Aminadab ti armada ti Juda. **4** Addaan ti armada ti Juda iti 74, 600 a lallaki. **5** Masapul nga agkampo dagiti tribu ti Issacar a sumaruno iti Juda. Masapul nga idauloan ni Netanel nga anak a lalaki ni Suar ti armada ti Issacar. **6** Addaan ti armada ti Netanel iti 54, 400 a lallaki. **7** Masapul nga agkampo dagiti tribu ti Zabulon a sumaruno iti Issacar. Masapul nga idauloan ni Eliab nga anak a lalaki ni Helon ti armada ti Zabulon. **8** Addaan ti armada ti Zabulon iti 57, 400 a lallaki. **9** Ti bilang dagiti amin nga armada a nagkampo a kadua ti Juda ket 186, 400 a lallaki. Masapul nga isuda ti umuna a rummuar iti kampo. **10** Dagiti armada iti abagatan a paset ket masapul nga agkampo iti aglawlaw ti wagayway ti Ruben. Masapul nga idauloan ni Elizur nga anak a lalaki ni Sedeur ti armada ti Ruben. **11** Addaan ti armada ti Ruben iti 46, 500 a lallaki. **12** Masapul nga agkampo dagiti tribu ti Simeon a sumaruno iti Ruben. Masapul nga idauloan ni Selumiel nga anak a lalaki ni Zurisadai ti armada ti Simeon. **13** Addaan ti armada ti Simeon iti 59, 300 a lallaki. **14** Ti tribu ti Gad ti sumaruno. Masapul nga idauloan ni Eliasaf nga anak a lalaki ni Deuel ti armada ti Gad. **15** Addaan ti armada ti Gad iti 45, 650 a lallaki. **16** Ti bilang dagiti amin nga armada a nagkampo a kadua ti Ruben ket 151, 450 a lallaki. Masapul nga isuda ti maikadua a rummuar iti kampo. **17** Sumaruno, masapul a rummuar ti tabernakulo manipud iti kampo, nga adda iti tengnga dagiti kampo dagiti Levita. Masapul a rummuarda iti kampo iti isu met laeng nga urnos a kas mapanda iti uneg ti kampo. Masapul nga adda ti tunggal lalaki iti lugarna, segun iti wagaywayna. **18** Masapul nga agkampo dagiti armada ti Efraim iti laud a paset ti tabernakulo. Masapul nga idauloan ni Elisama nga anak a lalaki ni Amiud ti armada ti Efraim. **19** Addaan ti armada ti Efraim iti 40, 500 a lallaki. **20** Masapul nga agkampo ti tribu ti Manases a sumaruno iti Efraim. Masapul nga idauloan ni Gamaliel nga anak a lalaki ni Pedasur ti armada ti Manases. **21** Addaan ti armada ti Manases iti 32, 200 a lallaki. **22** Ti tribu ti Benjamin ti sumaruno. Masapul nga idauloan ni Abidan nga anak a lalaki ni Gideoni ti armada ti Benjamin. **23** Addaan ti armada ti Manases iti 35, 400 a lallaki. **24** Ti bilang amin dagiti armada a nagkampo a kadua ti Efraim ket 108, 100 a lallaki. Masapul nga isuda ti maikatlo a rummuar iti kampo. **25** Masapul nga agkampo dagiti armada ti Dan iti aglawlaw iti wagayway iti laud a paset ti tabernakulo. Masapul nga idauloan ni Ahiezer nga anak a lalaki ni Amisadai dagiti kapututan ni Dan. **26** Addaan ti armada ti Dan iti 62, 700 a lallaki. **27** Masapul nga agkampo dagiti tattao ti tribu ti Aser a sumaruno iti Dan. Masapul nga idauloan ni Pagiel nga anak a lalaki ni Okran dagiti kapututan ni Aser. **28** Addaan ti armada ti Aser iti 41, 500 a lallaki. **29** Ti tribu ti Neftali ti sumaruno. Masapul nga idauloan ni Ahira nga anak a lalaki ni Enan dagiti kapututan ni Neftali. **30** Addaan ti armada ti Neftali iti 53, 400 a lallaki. **31** Ti bilang dagiti amin nga armada a nagkampo a kadua ti Dan ket 157, 600 a lallaki. Masapul nga isuda ti maudi a rummuar iti kampo a bitbit ti wagaywayda." **32** Nabilang da Moises ken Aaron segun ti puli dagiti kapanounda ti 603, 550 a lallaki kadagiti armada dagiti tattao ti Israel. **33** Ngem saan nga inbilang da Moises ken Aaron dagiti Levita kadagiti tattao iti Israel. Daytoy ket kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **34** Inaramid amin dagiti tattao ti Israel dagiti amin nga imbilin ni Yahweh kenni Moises. Nagkampoda segun kadagiti wagaywayda. Rimmuarda iti kampo segun iti pulida, iti panagsasaruno dagiti kapanoun dagiti pamiliada.

3 Ita, daytoy ti pakasaritaan dagiti kapututan da Aaron ken Moises idi nagsao ni Yahweh kenni Moises idiy Bantay Sinai. **2** Dagiti nagan dagiti annak a lallaki ni Aaron ket Nadab ti inauna, ni Abiu,

Eleazar ken Itamar. **3** Dagitoy dagiti nagan dagiti annak a lallaki ni Aaron, dagiti papadi a napulotan ken nakonsagraran nga agserbi a kas papadi. **4** Ngem natay da Nadab ken Abiu iti sangoanan ni Yahweh idi nangidatonda iti apuy a saan a maikari idiy let-ang ti Sinai. Awan ti annak da Nadab ken Abiu, isu a ni Eleazar ken Itamar laeng ti nagserbi a kas papadi a kadua ni Aaron nga amada. **5** Nagsao ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **6** "Iyegmo ti tribu ni Levi ket idatag mo ida kenni Aaron a padi tapno tulonganda isuna. **7** Masapul nga aramidenda dagiti annongan iti biang ni Aaron ken dagiti amin a tattao iti sangoanan ti tabernakulo. Masapul nga agserbida iti tabernakulo. **8** Masapul nga aywananda dagiti amin nga alikamen idiy tabernakulo, ken masapul a tulonganda dagiti tribu ti Israel a mangaramid iti trabaho ti tabernakulo. **9** Masapul nga itedmo dagiti Levita kenni Aaron ken kadagiti annakna a lallaki. Maitedda amin a tumulong kenukuana nga agserbi kadagiti tattao ti Israel. **10** Masapul a dutokam da Aaron ken dagiti annakna a lallaki a kas papadi, ngem masapul a mapapatay ti siasinoman a gangannaet nga umasideg." **11** Nagsao ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **12** "Adtoy, innalak dagiti Levita manipud kadagiti tattao ti Israel. Inaramidko daytoy imbes nga alaek iti tunggal inauna nga annak a lallaki a maiyanak manipud kadagiti tattao ti Israel. Kukuak dagiti Levita. **13** Kukuak dagiti amin nga inauna nga annak. Idi aldaw a dinarupko dagiti amin nga inauna nga annak iti daga ti Egjpto, inlasinko para iti bagik dagiti amin nga inauna nga annak ti Israel, dagiti tattao ken ay-ayup. Kukuak ida. Siak ni Yahweh." **14** Nagsao ni Yahweh kenni Moises idiy let-ang ti Sinai. Kinunana, **15** "Bilangem dagiti kapututan ni Levi iti tunggal pamilia, kadagiti babbalay dagiti kapanounda. Bilangem dagiti tunggal lalaki nga addan iti maysa a bulanna ken agpangato." **16** Binilang ida ni Moises, mayannurot kadagiti bilin a naitead kadakuada babaen kadagiti sasao ni Yahweh, kas imbilin ni Yahweh. **17** Dagiti nagan dagiti annak a lallaki ni Levi ket da Gerson, Coat ken Merari. **18** Dagiti puli a nagtaud kadagiti annak a lallaki ni Gerson ket da Libni ken Simei. **19** Dagiti puli a nagtaud kadagiti annak a lallaki ni Coat ket da Amram, Izhar, Hebron ken Uzziel. **20** Dagiti puli a nagtaud kadagiti annak a lallaki ni Merari ket da Mali ken Musi. Dagitoy dagiti puli dagiti Levita a nailista babaen kadagiti pulida. **21** Dagiti puli dagiti Libnitas ken dagiti Semitas ket nagtaud kenni Gerson. Dagitoy dagiti puli dagiti Geronitas. **22** Nabilang dagiti amin a lallaki manipud maysa bulan ti tawenna ken agpangato, a ti dagupna ket 7, 500. **23** Masapul nga agkampo dagiti puli dagiti Geronitas iti lauden ti tabernakulo. **24** Masapul nga idauloan ni Eliasaf nga anak a lalaki ni Lael dagiti puli dagiti kapututan dagiti Geronitas. **25** Masapul nga aywanan ti pamilia ni Gerson dagiti kurtina dagiti akinruar nga abbong ti tabernakulo. Masapul nga aywananda ti tolda, ti kasla tolda nga abbongna, ken ti kurtina para iti pagserrekhan ti tabernakulo. **26** Masapul nga aywananda dagiti bengbeng ti paraangan, ti kurtina nga adda iti pagserrekhan ti paraangan —ti paraangan a nakapalikmутti santuario ken iti altar. Masapul nga aywananda dagiti tali ti tabernakulo ken amin a banag nga adda iti uneqna daytoy. **27** Nagtaud kenni Coat dagitoy a puli: ti puli dagiti Amramitas, ti puli dagiti Izeheritas, ti puli dagiti Hebronitas, ken ti puli dagiti Ozielitas. Puli dagiti Coatisas dagitoy. **28** Nabilang nga 8, 600 dagiti lallaki nga addan makabulanna ken agpangato, a mangaywan kadagiti banbanag a kukua ni Yahweh. **29** Masapul nga agkampo dagiti pamila dagiti kapututan ni Coat iti abagatan a paset ti tabernakulo. **30** Masapul nga idauloan ni Elizaphan nga anak a lalaki ni Uzziel dagiti puli dagiti Coatisas. **31** Masapul nga aywananda ti lakasa ti tulag, ti lamisaan, ti kandelero, dagiti altar, dagiti nasantao a banbanag a maus-usar iti panagserbida, dagiti kurtina ken amin a trabaho iti aglalawna daytoy. **32** Masapul nga

idauloan ni Eleazar nga anak a lalaki ni Aaron a padi dagiti lallaki a mangidauko kadagiti Levita. Masapul nga imatonanna dagiti lallaki a mangay-aywan iti nasantoan a lugar. **33** Dua a puli ti nagtaud kenni Merari: ti puli dagiti Malita ken ti puli dagiti Musita. Nagtaud kenni Merari dagitoy a puli. **34** Nabilang a 6, 200 dagiti lallaki nga addan makabulanna ken agpangato. **35** Masapul nga idauloan ni Zuriel nga anak a lalaki ni Abihail dagiti puli ni Merari. Masapul nga agkampoda iti amianan a paset ti tabernakulo. **36** Masapul nga aywanan dagiti kaputotan ni Merari dagiti tabtbla ti tabernakulo, dagiti balunetna, dagiti adigi, dagiti pagbatayan, dagiti amin nga aruatenna daytoy, ken amin a banag a mainaig kadagitoy, agraman **37** dagiti adigi ken poste ti paarangan a nakapalikmut iti tabernakulo, dagiti nagsisilpoanda, dagiti pasok ken dagiti talida. **38** Masapul nga agkampo da Moises, Aaron ken dagiti annakna a lallaki iti dayaan ti tabernakulo, iti sangoano ti tabernakulo, nga agturong iti pagsisinginan iti init. Isuda ti makirebbeng ti pannakaputupang dagiti annongan ti santuario ken dagiti annongan dagiti tattao ti Israel. Siasinoman a ganganaet nga umasideg iti santuario ket masapul a mapapatay. **39** Binilang da Moises ken Aaron dagiti amin a lallaki iti puli ni Levi nga agtawen iti maysa bulan ken agpangato, kas imbilin ni Yahweh. Nabilangda ti 22, 000 a lallaki. **40** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Bilangem dagiti amin nga inauna nga annak a lallaki dagiti Israelita nga addan ti makabulanna ken agpangato. Ilistam dagiti naganda. **41** Masapul nga alaem dagiti Levita para kaniak imbes a dagiti amin nga inauna nga annak dagiti tattao ti Israel. Siak ni Yahweh. Ken masapul nga alaem dagiti dingwen dagiti Levita imbes a dagiti amin nga inauna nga annak dagiti dingwen dagiti kapututan ti Israel." **42** Binilang ni Moises dagiti amin nga inauna nga annak dagiti tattao ti Israel kas imbilin ni Yahweh nga aramidenna. **43** Binilangna amin nga inauna nga annak a lallaki babaen iti naganda, dagiti addan makabulanna ken agpangato. Nabilangna ti 22, 273 a lallaki. **44** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **45** "Alaem dagiti Levita imbes a dagiti inauna nga annak dagiti tattao ti Israel a limmabes iti bilang dagiti Levita. **47** Masapul nga usarem ti siklo ti santuario a kas pagbasaram a timbang. Ti maysa a siklo ket kapada ti duapulo a gerahs. **48** Masapul nga itedmo ti gatad ti pannakasubbot a binayadam kenni Aaron ken kadagiti annakna a lallaki. **49** Isu a nangsingir ni Moises ti bayad ti pannakasubbot manipud kadagiti limmabes iti bilang dagiti sinubbot dagiti Levita. **50** Siningir ni Moises iti kuarta kadagiti inauna nga annak dagiti tattao ti Israel. Nakasingir isuna iti 1, 365 a siklo, a katimtimbang ti siklo ti santuario. **51** Inted ni Moises ti pangsubbot a kuarta kenni Aaron ken kadagiti annakna a lallaki. Inaramid ni Moises dagiti amin a banag a naibaga kenkuana nga aramidenna babaen iti sao ni Yahweh, kas imbilin ni Yahweh kenkuana.

4 Nagsao ni Yahweh kada Moises ken Aaron. Kinunana, **2** "Alaenyo ti dagup dagiti lallaki a kapututan ni Coat kadagiti tribu ti Levita, segun kadagiti pulida ken kadagiti pamilia ti kapanounda. **3** Bilangenyu dagiti amin a lallaki nga agtawen iti tallopulo agingga iti limapulo. Masapul a makikadua dagitoy a lallaki iti bunggoy dagiti agserbi ti tabernakulo. **4** Masapul nga aywanan dagiti kapututan ni Coat dagiti kasasantoan a banbanag a nakalasin para kaniak idiy tabernakulo. **5** No agsagsagana nga agtuloy nga agdaliasat dagiti tattao, masapul nga umuneg iti tolda ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki, ikkatenda ti kurtina a mangisinsinsa iti kasasantoan a lugar manipud iti nasantoan a lugar ken iyabbongda daytoy iti lakasa ti tulag a pamaneknek. **6** Masapul nga abbonganda ti lakasa kadagiti

lalat ti foca. Masapul nga aplaganda ti rabawna iti asul a lopot. Masapul nga iyuksokda ti assiw a pangawit iti daytoy. **7** Masapul nga agiyaplagda iti asul a lopot iti rabaw ti lamisaan ti tinapay ti presensiya dios. Masapul nga iparabawda iti daytoy dagiti pinggan, kutsara, mallukong ken burnay a pangbukbok. Masapul a kankananon nga adda tinapay iti rabaw ti lamisaan. **8** Masapul nga abbonganda dagitoy iti nalabbaga a lopot sada manen abbongan kadagiti lalat ti foca. Masapul nga agiyusokda kadagiti assiw a pangawit iti lamisaan. **9** Masapul a mangalada iti asul a lopot ken abbonganda ti kandelero agraman dagiti pagsilawanna, dagiti pagipit, dagiti bandeha ken dagiti amin a burnay ti lana para iti pagsilawan. **10** Masapul nga ikabilda ti kandelero ken dagiti amin nga alikammena iti pangabong a lalat ti foca, ken masapul nga ikabilda daytoy iti nasangal a pagawitan. **11** Masapul a mangiyaplagda iti asul a lopot iti rabaw ti balitok nga altar. Masapul nga abbonganda daytoy iti pangabong a lalat ti foca, ken kalpasanna, iyuksokda dagiti assiw a pangbagkat. **12** Masapul nga alaenda dagiti amin nga alikamen para iti trabaho iti nasantoan a lugar ken balkotenda daytoy iti asul a lopot. Masapul nga abbonganda daytoy kadagiti lalat ti foca ken ikabilda dagiti alikamen iti nasangal a pagawitan. **13** Masapul nga ikkatenda dagiti dapo manipud iti altar ken iyaplagda ti lila a lopot iti rabaw ti altar. **14** Masapul nga ikabilda iti nasangal a pagawitan dagiti amin nga alikamen nga us-usarenda iti trabaho ti altar. Dagitoy a banbanag ket dagiti pagikkan iti beggang, dagiti tinidor, dagiti pala, dagiti mallukong, ken dagiti amin a dadduma nga alikamen para iti altar. Masapul nga abbonganda ti altar kadagiti lalat ti foca sada iyuksok dagiti assiw a pangbagkat. **15** Inton naan-anayen a naabongda ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki ti nasantoan a lugar ken dagiti amin nga alikammena daytoy, ken inton umakaren ti kampo ket masapul nga umay dagiti kapututan ni Coat a mangawit iti nasantoan a lugar. No masagidda ti nasantoan a banbanag, masapul a matayda. Daytoy ti trabaho dagiti kapututan ni Coat, ti mangawit kadagiti alikamen nga adda iti tabernakulo. **16** Ni Eleazar nga anak a lalaki ni Aaron a padi ti masapul a mangawyan iti lana para iti silaw. Masapul nga imatonanna ti panangawyan kadagiti nabanglo nga insenso, ti inaldaw a sagut a bukbukel, ti lana a pangpolot, ken ti enterro a tabernakulo ken dagiti amin nga adda iti uneogra daytoy, dagiti nasantoan nga alikamen ken banbanag." **17** Nagsao ni Yahweh kada Moises ken Aaron. Kinunana, **18** "Saanyo nga ipalubos a maikkat dagiti puli ti tribu a Coatita manipud kadagiti Levita. **19** Salaknibanyo ida, tapno agbiagda ket saanda a matay, babaen ti panangaramida iti daytoy. No umasidegda kadagiti kasasantoan a banbanag, **20** masapul a saanda nga umuneg a mangkiti iti nasantoan a lugar uray iti apagbiit, ta no saan ket matayda. Masapul nga umuneg ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki, ket kalpasanna, masapul nga isaad ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki iti tunggal Coatita iti trahabona, kadagiti naisangsangyan nga aramidenna." **21** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **22** "Alaem pay ti dagup dagiti kapututan ni Gerson, segun kadagiti pamilia dagiti kapanounda, segun kadagiti pulida. **23** Bilangem dagiti agtawen ti tallopulo agingga iti limapulo a tawen. Bilangem amin dagiti makikadua nga agserbi idiy tabernakulo. **24** Daytoy ti trabaho dagiti puli dagiti Geronita, no agserbida ken no ania ti awitenda. **25** Masapul nga awitenda dagiti kurtina ti tabernakulo, ti nasagradoan a tolda, dagiti abbongna, ti abbong a lalat ti foca nga adda iti rabaw daytoy, ken dagiti kurtina iti pagserrekam iti tabernakulo. **26** Masapul nga awitenda dagiti kurtina ti paraangan, ti kurtina a nagbalin a pannakaridaw iti ruangan ti paraangan nga adda iti asideg ti tabernakulo ken ti altar, dagiti talida ken amin nga alikamen para iti panagserbida. Aniaman ti rumbeng a maaramid kadagitoy a banbanag, masapul nga aramidenda daytoy.

27 Masapul nga imatonan ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki dagiti amin a panagserbi dagiti kapututan dagiti Gersonita, kadagit amin a banbanag nga awitenda ken kadagit amin a panagserbida. Masapul nga isaadmo ida kadagit amin a pagrebbenganda. **28** Daytoy ti panagserbi dagiti puli dagiti kapututan dagiti Gersonita para iti tabernakulo. Ni Itamar nga anak a lalaki ni Aaron a padi ti masapul a mangidaulo kadakuada iti panagserbida. **29** Masapul a bilangem dagiti kapututan ni Merari segun kadagit pulida ken urnosem ida segun kadagit pamilia dagiti kauponanda, **30** manipud agtawen ti tallopulo agingga iti limapulo. Bilangem ti amin a makikadua iti bunggoy ken agserbi ti tabernakulo. **31** Daytoy ti pagrebbengen ken trabahoda iti amin a panagserbida para iti tabernakulo. Masapul nga aywananda dagiti batbatbla ti tabernakulo, dagiti balunet, dagiti adigi ken dagiti batbatayda, **32** agraman dagiti ad-adigi ti paraangan iti aglawlaw ti tabernakulo, dagiti batbatayda, paspasok ken dagiti talida, ken dagiti amin nga aruatenda. Ilistim ti nagan dagiti banbanag a masapul nga awitenda. **33** Daytoy ti panagserbi dagiti puli dagiti kapututan ni Merari, ti masapul nga aramidenda para iti tabernakulo, babaen ti panangituron ni Itamar nga anak a lalaki ni Aaron a padi.” **34** Binilang da Moises ken Aaron ken dagiti amin a mangidadaulo kadagit amin a tattao dagiti amin a kapututan dagiti Coatita, segun kadagit puli dagiti pamilia ti kauponanda. **35** Binilangda ida manipud iti agtawen ti tallopulo ken agpangato agingga iti agtawen iti limapulo. Binilangda dagiti amin a makikadua iti bunggoy nga agserbi iti tabernakulo. **36** Nabilangda ti 2, 750 a lallaki segun kadagit pulida. **37** Binilang ni Moises ken Aaron dagiti amin a lallaki kadagit puli ken pamilia dagiti Coatita nga agserberi iti tabernakulo. Iti panangaramidda iti daytoy, tinungpalda iti imbilin ni Yahweh kadakuada nga aramidenda babaen kenni Moises. **38** Nabilang dagiti kapututan ti Gerson kadagit pulida, segun kadagit pamilia dagiti kauponanda, **39** manipud iti agtawen iti tallopulo agingga iti limapulo, amin a makikadua kadagit agserbi iti tabernakulo. **40** Dagiti amin a lallaki a nabilang segun kadagit pulida ken kadagit pamilia dagiti kauponanda ket 2, 630 ti bilangda. **41** Binilang ni Moises ken ni Aaron dagiti puli dagiti kapututan ni Gerson nga agserbi iti tabernakulo. Iti panangaramidda iti daytoy, tinungpalda iti imbilin kadakuada ni Yahweh nga aramidenda babaen kenni Moises. **42** Nabilang dagiti kapututan ni Merari kadagit pulida, segun kadagit pamilia dagiti kauponanda, **43** manipud iti agtawen ti tallopulo agingga iti limapulo, ti tunggal maysa a makikadua iti bunggoy nga agserbi iti tabernakulo. **44** Dagiti amin a lallaki a nabilang segun kadagit pulida ken kadagit pamilia dagiti kauponanda ket 3, 200 ti bilangda. **45** Binilang da Aaron ken Moises dagitoy amin a lallaki a kapututan ni Merari. Iti panangaramidda iti daytoy, tinungpalda iti imbilin ni Yahweh kadakuada nga aramidenda babaen kenni Moises. **46** Binilang ngarud ni Moises, ni Aaron ken dagiti mangidadaulo iti Israel dagiti amin a Levita segun kadagit pulida iti pamilia dagiti kauponanda. **47** manipud agtawen iti tallopulo agingga iti limapulo. Binilangda dagiti amin nga agtrabaho iti tabernakulo ken dagiti agawit ken mangayawan kadagit banbanag iti uneg ti tabernakulo. **48** Nabilangda ti 8, 580 a lallaki. **49** Babaen iti bilin ni Yahweh, binilang ni Moises ti tunggal lalaki, binilangna ti tunggal maysa segun iti kita ti trabaho a naidutok nga aramidenda. Binilangna ti tunggal lalaki segun iti kita ti pagrebbengen a masapul a baklayenna. Iti panangaramidda iti daytoy, tinungpalda iti imbilin kadakuada ni Yahweh nga aramidenda babaen kenni Moises.

5 Nagsao ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **2** “Bilinem dagiti tattao ti Israel a papanawenda manipud iti kampo dagiti amin nga addaan iti makaakar a sakit ti kudil, ken dagiti amin nga addaan iti agnannana a sugat ken ti siasinoman a narugit babaen iti panangsagidda iti bangkay. **3** Lalaki man wenneo babai, masapul a

paruarenyo ida iti kampo. Masapul a saanda a tulawan ti kampo gapu ta agnanaedak iti daytoy.” **4** Inaramid ngarud dayta dagiti tattao ti Israel. Pinapanawda ida iti kampo, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. Nagtulnog dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh. **5** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **6** “Agsaoka kadagit tattao ti Israel. No agbasol ti maysa a lalaki wenneo babai a kas ti ar-aramidem dagiti tattao iti tunggal maysa, ken saanda a napudho kaniak, nagbasol dayta a tao. **7** Ket masapul nga ipudnona ti basol nga inaramidna. Masapul a bayadanna a naan-anay ti gatad ti basolna ken nayonanna pay ti gatadna iti apagkalima. Masapul nga itedna daytoy iti nakabasolanna. **8** Ngem no awan ti asideg a kabagian ti tao a nakabasol a mangawat iti bayad, masapul a bayadanna kaniak ti gatad ti basolna babaen iti padi, a pakuyoganna ti maysa a kalakian a kalding para iti pannakapakawanna. **9** Tunggal daton a maidatag iti padi manipud kadagit amin a nasantoan a banbanag, kukua dayta a padi dagiti banbanag nga ilaslin dagiti tattao ti Israel a para kaniak. **10** Kukua ti padi dagiti nasantoan a banbanag ti tunggal tao. Kukua dayta a padi ti ariaman nga ited ti tao iti padi.” **11** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **12** “Agsaoka kadagit tattao ti Israel. Ibagam kadakuada, ‘Kas pangarigan, immadayo ti babaen ken nagbasol iti asawana. **13** Ket kas pangarigan a kinaidda ti sabali a lalaki isuna. Iti dayta a pasamak, natulawan isuna. Uray no saan a makitkiti ti asawana a lalaki ken saanna nga ammo ti maipapan iti daytoy ken uray no awan ti makaniliw kenkuana a mangar-aramid iti daytoy ken awan ti mangpanekneka maibusor kenkuana, **14** nupay kasta, mabalin nga ipakaammo ti espiritu iti imon iti asawana a lalaki a natulawan ti asawana. Uray pay no kasta, mabalin a marikna iti lalaki iti imon nga awan gappapuna no saan a natulawan ti asawana. **15** Iti kasta a paspasamak, masapul nga ipan ti lalaki ti asawana iti padi. Masapul a mangala ti asawa a lalaki iti sagut a mainom para iti asawana. Masapul a mangiyeg isuna iti apagkapullo nga efa iti arina a sebada. Masapul a saanna a bukbokan daytoy iti lana wenneo insenso gapu ta maysa daytoy a daton iti bukbukel iti panagimon, daton a bubukkel a mabalin a pagilasinan iti basol. **16** Masapul nga iyasideg ti padi ti babaen ken ipanna isuna iti sangoanan ni Yahweh. **17** Masapul a mangala ti padi iti burnay ti nasantoan a danum ken mangala isuna iti tapok manipud iti datar iti tabernakulo. Masapul nga ikabilna ti tapok iti danum. **18** Masapul nga ikabil ti padi ti babaen iti sangoanan ni Yahweh. Masapul nga ikkaten ti babaen ti abborg ti ulona ken ti pungglos ti buokna. Masapul nga ikabil ti padi ti daton a bukbukel iti ima ti babaen a kas pagilasinan. Daton a bukbukel daytoy ti panagimon. Masapul nga iggaman ti padi ti napait a danum nga adda tapokna a mabalin a makaited iti lunod kenkuana. **19** Masapul a pagsapataen ti padi isuna. Masapul nga ibagana iti babaen, ‘No awan ti lalaki a nakikaidda kenka, ken no saanka a naiyaw-awan ken nagaramid iti kinarugit, ket awan duada a mawayawayaka manipud iti daytoy a napait a danum a makaited ti lunod.’ **20** Ngem no sika, babaen nga adda sabali a lalaki a nakikaidda kenka..” **21** Ket masapul a pagsapataen ti padi ti babaen iti sapata a makaited ti lunod kenkuana, ken masapul nga itulutoyna ti agsao iti babaen, “... ket pagbalinennaka ni Yahweh a lunod a maiparang kadagit tattao a kasta. Mapasamak daytoy no pagkebbeten ni Yahweh dagiti luppom ken pubussogenna ti buksitmo. **22** Umuneg iti tiyanmo daytoy a danum a makaited iti lunod, pubussogenna ti buksitmo ken pakebbetenna dagiti luppom.” Isungbatto ti babaen, “Wen, mapasamak koma dayta no nagbasolak.” **23** Masapul nga isurat ti padi dagitoy a lunod iti nalukot a pagbasaan ket kalpasanna masapul a buggoanna dagiti naisurat a lunod iti napait a danum. **24** Masapul a painumen ti padi ti babaen iti napait a

danum a makaited iti lunod. Umuneg kenkuana ti danum a makaited iti lunod ket agbalin a napait daytoy. **25** Masapul nga alaen ti padi ti daton a bukbukel ti panagimon manipud iti ima ti babai. Masapul nga ipangatona ti daton a bukbukel iti sangoanan ni Yahweh ken ikabilna daytoy iti altar. **26** Masapul a mangala ti padi iti sangarakem iti daton a bukbukel, iti pasetna daytoy, ket puoranna daytoy iti rabaw ti altar. Kalpasanna, masapul nga itedna iti babai ti napait a danum nga inumenna. **27** Inton itedna iti babai ti danum nga inumenna, no natulawan isuna gapu ta nagbasol isuna iti asawana a lalaki, ket umuneg kenkuana ti danum a makaited ti lunod ket agbalin a napait. Bumsogto ti buksitna ken kumbetto dagiti luppona. Mailundot ti babai kadagit tattaona. **28** Ngem no saan a natulawan ti babai ken no nadulus isuna, ket rumbeng a mawaya-wayaan isuna. Mabalinto nga agsikog isuna. **29** Daytoy ti linteg ti panagimon. Linteg daytoy para iti babai nga umadayo iti asawana ken natulawan. **30** Daytoy ti linteg para iti lalaki nga addaan iti espiritu ti imon no agim-imon isuna iti asawana. Masapul nga ipanna ti babai iti sangoanan ni Yahweh, ken masapul nga aramiden ti padi kenkuana dagiti amin nga iladdadawan daytoy a linteg ti panagimon. **31** Nawayanto ti lalaki manipud iti basol gapu iti panangippanna iti asawana iti padi. Masapul a baklayen ti babai ti aniaman a biddut a mabalin nga adda kenkuana.”

6 Nagsao ni Yahweh kenni Moises. **2** Kinunana, “Agsaoka kadagit tatta ti Israel. Ibagam kadakuada, ‘No isina ti maysa a lalaki wenco babai ti bagina para kenni Yahweh nga addaan iti naisangsangayan a sapata iti maysa a Nazireo, **3** masapul nga adaywanna iti arak ken naingel a mainom. Masapul a saan isuna nga uminom iti suka a naaramid iti arak wenco naingel a mainom. Masapul a saan isuna nga uminom itiubbog ti ubas wenco mangan kadagit kaburburas nga ubas wenco pasas. **4** Iti amin nga aldaw a naisina isuna para kaniak, masapul a saan isuna a mangan iti naaramid manipud iti ubas, agraman ti amin a banbanag a naaramid kadagit bukbukel agingga kadagit ukis. **5** Kabayatan iti amin a tiempo ti panagsapatanita iti pannakaisina, awan ti mabalin a mausar a pagpukis iti ulona agingga a matungpal dagiti aldaw iti pannakaisinana para kenni Yahweh. Masapul a maidaton isuna kenni Yahweh. Masapul a paatiddoggenna ti buok iti ulona. **6** Kabayatan ti amin a tiempo nga isinsiniana ti bagina nga agpaay kenni Yahweh, masapul a saan isuna nga umasideg iti bangkay. **7** Masapul a saanna a rugitan ti bagina uray no matay ti amana, inana, kabsatna a babai wenco kabsatna a lalaki. Daytoy ket gapu ta naisina isuna nga agpaay iti Dios, a kas makita ti amin a tattao baeban iti atiddog a buokna. **8** Kabayatan ti amin a tiempo ti pannakaisinana, nasantoan isuna nga agpaay kenni Yahweh. **9** No adda kellaat a natay iti abaya ken rugitanna ti tao a naisina, masapul ngarud a kalboenna ti ulona iti aldaw iti pannakadalusna, a masapul a kalpasan ti pito nga aldaw. Dayta ti tiempo a masapul a kalboenna ti ulona. **10** Iti maikawalo nga aldaw, masapul a mangiyeg isuna iti padi kadagit dua a kalapat wenco dua a sibong a pagaw iti pagserkan ti tabernakulo. **11** Masapul nga agidator ti padi ti maysa a billit a kas daton gapu iti basol ken ti sabali a kas daton a maipuor. Daytoyo ti mangdalus kenkuana gapu ta nagbasol isuna babaen iti iyaasidegna iti bangkay. Masapul nga idatonna manen ti bagina kenni Yahweh iti dayta met laeng nga aldaw. **12** Masapul nga idatonna manen ti bagina kenni Yahweh para iti tiempo ti pannakaisinana. Masapul a mangiyeg isuna iti urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna a kas daton a pangsupapak iti basol. Masapul a saan a maibilang dagiti aldaw sakbay a natulawan ti bagina, gapu ta natulawan isuna kabayatan a naisina isuna nga agpaay iti Dios. **13** Daytoy ti linteg maipapan iti Nazireo iti panagleppas ti tiempo ti pannakaisinana. Masapul a

maipan isuna iti pagserkan ti tabernakulo. **14** Masapul nga idatagna ti datonna kenni Yahweh. Masapul nga idatagna a kas daton a mapuoran ti urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna ken awan ti mulitna. Masapul a mangiyeg isuna iti maysa tawenna a kabaian a karnero a kas daton gapu iti basol ken awan ti mulitna. Masapul a mangiyeg isuna iti kalakian a karnero a kas daton a pakikapia nga awan mulitna. **15** Masapul pay a mangiyeg isuna iti sangabasket a tinapay nga awan lebadurana, napuskol a tinapay a naaramid iti napino nga arina a nailaok iti lana, kadagit naingpis a tinapay nga awan lebadurana ken napulagidan iti lana, karaman iti datonda a bukbukel ken mainom. **16** Masapul nga idatag ti padi dagitoy iti sangoanan ni Yahweh. Masapul nga idatagna ti datonna a gapu iti basol ken daton a maipuor. **17** Maikuyog iti sangabasket a tinapay nga awan lebadurana, masapul nga idatagna ti kalakian a karnero a kas daton, ti daton a pakikapia kenni Yahweh. Masapul nga idatag met ti padi ti daton a bukbukel ken ti daton a mainom. **18** Masapul a kalboen ti Nazireo ti ulona a mangipakpakita ti pannakaisinana para iti Dios iti pagserkan ti tabernakulo. Masapul nga alaenna ti buok manipud iti ulona ket ipuorna daytoy iti sirok ti daton a pakikapia. **19** Masapul nga alaen ti padi ti nailambong nga abaga ti kalakian a karnero, maysa a napuskol a tinapay nga awan lebadurana manipud iti basket, ken maysa a naingpis a tinapay nga awan lebadurana. Masapul nga ikabilna dagitoy kadagit ima ti Nazireo kalpasan makalbona ti ulona a mangipakpakita ti pannakaisina. **20** Masapul nga itag-ag dagitoy ti padi a kas daton iti sangoanan ni Yahweh ken idatagna dagitoy kenkuana. Nasantoan daytoy a taraon, nailasin para iti padi, agraman ti barukong ken lupo a naitag-ay. Kalpasan dayta, mabalineng uminom iti arak ti Nazireo. **21** Daytoy ti linteg para iti Nazireo nga agisapsapata iti datonna kenni Yahweh para iti pannakaisinana. Aniaman pay a mabalinna a maited, masapul a salimetmetanna dagiti pagrebengan a sinapataanna, tapno masalimetmetan ti kari a naibaga babaen iti linteg para iti Nazireo.” **22** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **23** “Kasaritam ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki. Ibagam, ‘Masapul a bendisionanyo dagiti tattao iti Israel iti kastoy a wagas. Masapul nga ibagayo kadakuada, **24** “Bendisionan ken saluadannaka koma ni Yahweh. **25** Pagraniagan koma ni Yahweh ti silawna kenka, kumita kenka, ken paraburannaka. **26** Kumita koma ni Yahweh kenka nga addaan ti pabor ken ikannnaka iti kapia.” **27** Iti kastoy a wagas ti masapul a pananggiteda ti naganko kadagit tattao ti Israel. Ket bendissionakto ida.”

7 Iti aldaw a nalpas ni Moises ti tabernakulo, pinulotanna daytoy agraman dagiti amin nga alikamenna ken indatonna daytoy kenni Yahweh. Isu met laeng ti inaramidna iti altar ken kadagit amin nga alikamenna daytoy. Pinulotanna ken indatonna dagitoy kenni Yahweh. **2** Iti dayta nga aldaw, nagidator dagiti mangidadaulo iti Israel ken dagiti pangulo dagiti pamilia dagiti kuponanda. Dagitoy a lallaki ti mangidadaulo kadagit tribu. Isuda dagiti nagaywan iti pangbilang kadagit lallaki iti sensus. **3** Impanda dagiti datonda iti sangoanan ni Yahweh. Nangiyegda ti maysa a lugan para iti tunggal dua a mangidadaulo ken nangiyeg iti saggaysa a baka ti tunggal mangidadaulo. Indatgda dagitoy a banbanag iti sangoanan ti tabernakulo. **4** Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **5** “Awatem dagiti daton manipud kadakuada ket usarem dagiti daton para iti trabaho idiy tabernakulo. Itedmo dagiti daton kadagit Levita, iti tunggal maysa a kas kasapulan ti trabahoda.” **6** Innalna ni Moises dagiti kariton ken dagiti baka, ket intedna dagitoy kadagit Levita. **7** Nangted ti dua a kariton ken uppata baka kadagit kapututan ni Gerson, gapu ta isu ti kasapulan ti trabahoda. **8** Nangted ti uppata a kariton ken walo a baka kadagit kapututan ni

Merari, iti panangaywan ni Itamar nga anak a lalaki ni Aaron a padi. Inaramidna daytoy gapu ta isu ti kasapulan ti trabahoda. **9** Ngem awan kadagitoy a banbanag ti intedna kadagitoy kapututan ni Coat, agsipud ta ti trabahoda ket mainaig kadagitoy banbanag a kukua ni Yahweh a masapul a baklayenda. **10** Indaton dagiti mangidadaulo dagiti adda kadakuuda para ti pannakaidaton ti altar iti aldaw a pinulotan ni Moises ti altar. Indaton dagiti mangidadaulo dagiti datonda iti sangoanan ti altar. **11** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Masapul nga idaton ti tunggal mangidadaulo iti bukodna nga aldaw ti datonna para iti pannakaidaton ti altar." **12** Iti umuna nga aldaw, nangidaton ni Naason nga anak a lalaki ni Aminadab, ti tribu ni Juda. **13** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naityuang a pagtimbangtan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **14** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **15** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urban a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga ubing a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **16** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **17** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urban a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Naason nga anak ni Aminadab. **18** Iti maikadua nga aldaw, nangidaton ni Natanael nga anak a lalaki ni Suar, a mangidadaulo iti Isacar. **19** Nangidaton isuna ti maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naityuang a pagtimbangtan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **20** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti 10 a siklo, napno daytoy iti insenso. **21** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urban a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urban a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **22** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **23** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urban a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Natanael nga anak a lalaki ni Suar. **24** Iti maikatlo nga aldaw, nangidaton ni Eliab nga anak a lalaki ni Helon, a mangidadaulo kadagitoy kapututan ti Zabulon. **25** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naityuang a pagtimbangtan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **26** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **27** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urban a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urban a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **28** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **29** Nangted isuna ti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urban a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Eliab nga anak a lalaki ni Helon. **30** Iti maikapat nga aldaw, nangidaton ni Elisur nga anak a lalaki ni Sedeur, a mangidadaulo kadagitoy kapututan ni Ruben. **31** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naityuang a pagtimbangtan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **32** Nangted

pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **33** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urban a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urban a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **34** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **35** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urban a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Elisur nga anak a lalaki ni Sedeur. **36** Iti maikalima nga aldaw, nangidaton ni Salumiel nga anak a lalaki ni Zurisaddai, a mangidadaulo kadagitoy kapututan ni Simeon. **37** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naityuang a pagtimbangtan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **38** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **39** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urban a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urban a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **40** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **41** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urban a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Salumiel nga anak a lalaki ni Zurisaddai. **42** Iti maikanem nga aldaw, nangidaton ni Eliasaf nga anak a lalaki ni Deuel, a mangidadaulo kadagitoy kapututan ni Gad. **43** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naityuang a pagtimbangtan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **44** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **45** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urban a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urban a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **46** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **47** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urban a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Eliasaf nga anak a lalaki ni Deuel. **48** Iti maikapito nga aldaw, nangidaton ni Elisama nga anak a lalaki ni Ammiud, a mangidadaulo kadagitoy kapututan ni Efraim. **49** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naityuang a pagtimbangtan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **50** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **51** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urban a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urban a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **52** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **53** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urban a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Elisama nga anak a lalaki ni Ammiud. **54** Iti maikawalo nga aldaw, nangidaton ni Gamaliel nga anak a lalaki ni Pedesur, a mangidadaulo iti kapututan ni Manases. **55** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naityuang a pagtimbangtan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **56** Nangted

pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **57** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urbon a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **58** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **59** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Gamaliel nga anak a lalaki ni Pedasur. **60** Iti maikasiam nga aldaw, nagidaton ni Abidan nga anak ni Gedeon, a mangidadaulo kadagiti kapututan ni Benjamin. **61** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti **130** a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti **70** a siklo, babaen iti naituyang a pagtimbangsan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **62** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **63** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urbon a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **64** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **65** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Abidan nga anak a lalaki ni Gedeon. **66** Iti maikasangapulo nga aldaw, nagidaton ni Ahiezer nga anak a lalaki ni Ammisaddai, a mangidadaulo kadagiti kapututan ni Dan. **67** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti **130** a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti **70** a siklo, babaen iti naituyang a pagtimbangsan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **68** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **69** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urbon a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **70** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **71** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Ahiezer nga anak a lalaki ni Ammisaddai. **72** Iti maikasangapulo ket maysa nga aldaw, nagidaton ni Pagiel nga anak a lalaki ni Ocran, a mangidadaulo kadagiti kapututan ni Aser. **73** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti **130** a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti **70** a siklo, babaen iti naituyang a pagtimbangsan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **74** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **75** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urbon a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **76** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **77** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Pagiel nga anak a lalaki ni Ocran. **78** Iti maikasangapulo ket dua nga aldaw, nagidaton ni Ahira nga anak a lalaki ni Enan, a mangidadaulo kadagiti kapututan ni Naftali. **79** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti **130** a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti **70** a siklo, babaen iti naituyang a pagtimbangsan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a

maipaay iti daton a bukbukel. **80** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **81** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urbon a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **82** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **83** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Ahira nga anak a lalaki ni Enan. **84** Indaton amin dagitoy dagiti mangidadaulo iti Israel iti aldaw a pinulutan ni Moises ti altar. Indatonda dagiti **12** a pirak a pingpinggan, **12** a pirak a mallukong ken **12** a balitok a pinggan. **85** Tunggal pirak a pinggan ket agdagsen iti **130** a siklo ken tunggal pirak a malukong ket agdagsen iti **70** a siklo. Agdagsen iti **2, 400** a siklo dagiti amin a pirak nga alikamen, babaen iti naituyang a pagtimbangsan ti siklo ti santuario. **86** Tunggal maysa kadagiti **12** a balitok a pinggan a napno iti insenso ket agdagsen iti **10** a siklo babaen iti naituyang a pagtimbangsan ti siklo ti santuario. Agdagsen iti **120** a siklo dagiti amin a balitok a pinggan. **87** Indatonda a kas daton a maipuor iti **12** a kalakian nga urbon a baka, **12** a kalakian a karnero, ken **12** nga ubbing a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda. Intedda ti datonda a bukbukel. Intedda ti **12** a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **88** Manipud kadagiti amin a tarakenda, nangtedda iti **24** a kalakian nga urbon a baka, **60** a kalakian a karnero, **60** a kalakian a kalding, ken **60** nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa iti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti maipaay iti pannakaidaton ti altar, idi napulutan daytoy. **89** Idi napan ni Moises iti tabernakulo tapno makisarita kenni Yahweh, nangngewna ti timek ni Yahweh a makisarsarita kenkuana. Nagsao ni Yahweh kenkuana iti ngatoen ti akkob ti pakapawanan iti rabaw ti lakasa a pakakitaan ti pammaneknekn ti tulag, manipud iti nagbaetan ti dua a kerubin. Nagsao ni Yahweh kenkuana.

8 Nagsao ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **2** "Kasaom ni Aaron. Ibagam kenkuana, 'Masapul a dagiti pito a pagsilawan ket lawaganda ti sangoanan iti kandelero no sindiam dagitoy.' **3** Inaramid ni Aaron daytoy. Sinindiana dagiti pagsilawan iti kandelero a manglawag ti sangoanan daytoy, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **4** Naaramid ti kandelero iti kastoy a wagas: impakita ni Yahweh ti pagtuladan iti daytoy kenni Moises: napitpit a balitok manipud iti puonna inggana iti tuktokna, nga addaan kadagiti napitpit a kopa a kasla sabsabong. **5** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **6** "Alaem dagiti Levita manipud kadagiti tattao ti Israel ket dalusam ida. **7** Aramidem daytoy a kas panangdalus kadakuada: Iwarsim kadakuada ti danum a pangdalus. Pakusosam kadakuada ti entera a bagida, labaanda dagiti pagan-anayda, ket iti kastoy a wagas madalusam ti bagbagida. **8** Kalpasanna, pangalaem ida iti kalakian a baka ken daton a trig a naaramid nga arina a nagamay iti lana. Pangalaem ida iti sabali a kalakian a baka a kas daton gapu iti basol. **9** Idatagmo dagiti Levita iti sangoanan iti tabernakulo, ken ummongan ti sibubukel a gimong dagiti tattao ti Israel. **10** Idatagmo dagiti Levita iti sangoanan, Siak ni Yahweh. Masapul nga ipatay dagiti tattao ti Israel dagiti im-imada kadagiti Levita. **11** Masapul nga idaton ni Aaron dagiti Levita iti sangoanan, idatagna ida a kasla nakatag-ayda ti nangato iti sangoanan, iti biang dagiti tattao ti Israel. Masapul nga aramidenna daytoy tapno mapagserbiandak dagiti Levita. **12** Masapul nga ikabil dagiti Levita dagiti imada kadagiti ulo dagiti kalakian a baka. Masapul a mangidatona iti maysa a kalakian a baka para iti daton gapu iti basol ken ti sabali a kalakian a baka para iti daton a maipuor a para kaniak, a pangabongti basol dagiti Levita. **13** Idatagmo

dagiti Levita iti imatang ni Aaron ken kadagiti annakna a lallaki, ken itag-aymo ida a kas daton kaniak. **14** Iti daytoy a wagas, masapul nga isinam dagiti Levita manipud kadagiti tattao ti Israel. Kukuakto dagiti Levita. **15** Kalpasan dayta, masapul a sumrek dagiti Levita nga agserbi iti uneg ti tabernakulo. Masapul a dalusam ida. Masapul nga itag-aymo ida kaniak a kas daton. **16** Aramidem daytoy, gapu ta kukuak laeng ida manipud kadagiti tattao iti Israel. Isuda ti mangsukat iti tunggal anak a lalaki a manglukat ti aanagan, dagiti inauna dagiti amin a kapututan ti Israel. Innalak dagiti Levita para kaniak. **17** Kukuak amin nga inauna manipud kadagiti tattao iti Israel, dagiti tattao ken dagiti ay-ayup. Iti aldaw nga innalak dagiti bibiaq dagiti inauna nga annak idiy daga ti Egipto, inlasinko ida para kaniak. **18** Innalak dagiti Levita kadagiti tattao ti Israel imbes a dagiti amin nga inauna nga annak. **19** Intedko dagiti Levita a kas sagut kenni Aaron ken kadagiti annakna a lallaki. Innalak ida kadagiti tattao iti Israel a mangaramid ti trabaho dagiti tattao iti Israel iti uneg ti tabernakulo. Intedko ida a mangsubbot kadagiti basbasol dagiti tattao ti Israel tapno awan ti dididgra a mangdangran kadagiti tattao no umasidegda iti nasantoan a disso.” **20** Inaramid daytoy da Moises, Aaron ken ti sibubukel a gimong dagiti tattao iti Israel kadagiti Levita. Inaramidda amin nga imbilin ni Yahweh kenni Moises maipapan kadagiti Levita. Inaramid daytoy dagiti tattao iti Israel kadakuada. **21** Dinalusan dagiti Levita dagiti bagbagida manipud iti basol babaen iti pananglabada kadagiti pagan-anayda. Indatag ida ni Aaron a kas daton kenni Yahweh ken inaramidna ti pannakaabbong a maipaaya kadakuada, tapno madalusanna ida. **22** Kalpasan dayta, simrek dagiti Levita tapno agrabahoda iti uneg ti tabernakulo iti imatang da Aaron ken dagiti annakna a lallaki. Sigun daytoy iti imbilin ni Yahweh kenni Moises maipanggep kadagiti Levita. Trinatoda amin dagiti Levita iti kastoy a wagas. **23** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **24** “Amin dagitoy ket para kadagiti Levita nga agtawen iti duapulo ket lima nga agpangato. Masapul a makitiponda kadagiti dadduma a kakaduada nga agserbi iti uneg ti tabernakulo. **25** Masapul a sumardengdan nga agserserbi iti kastoy a wagas iti tawen a lima pulo. Iti dayta a tawen, saandan a masapul nga agserbi pay. **26** Mabalinda a tulongan dagiti kakabsatda nga agtultuloy nga agrabaho iti uneg ti tabernakulo, ngem saandan a rumbeng nga agserbi pay. Masapul nga idalmano dagiti Levita kadagitoy amin a banbanag.”

9 Iti umuna a bulan iti maikadua a tawen kalpasan ti iruruada manipud iti daga ti Egipto, nagsao ni Yahweh kenni Moises idiy let-ang iti Sinai, “Kinunana, **2** “Ibagam a rambakan dagiti tattao ti Israel ti Fiesta ti Ilalabas iti naikeddeng a tiempona iti tawen. **3** Iti maika-sangapulo ket uppat nga aldaw iti daytoy a bulan, iti rabii, masapul a rambakanyo ti Fiesta ti Ilalabas iti naikeddeng a tiempona iti tawen. Masapul a rambakanyo daytoy, surotneyo amin dagiti pagalagadan, ken tungpaleno amin dagiti paglintegan a mainaq iti daytoy. **4** Isu nga imbag ni Moises kadagiti tattao ti Israel a masapul a rambakanda ti Fiesta ti Ilalabas. **5** Isu a rinambahakanda ti Fiesta ti Ilalabas iti umuna a bulan, iti maikasangapulo ket uppat nga aldaw iti bulan, iti rabii, iti let-ang iti Sinai. Tinungpal dagiti tattao ti Israel dagiti amin nga imbilin ni Yahweh kenni Moises nga aramidenda. **6** Adda dagiti lallaki a narugit gapu iti bangkay ti maysa a tao. Saanda a mabalina a rambakan ti Fiesta ti Ilalabas iti dayta nga aldaw. Napanda iti sangoanan ni Moises ken ni Aaron iti dayta met laeng nga aldaw. **7** Kinuna dagitoy a lallaki kenni Moises, “Narugitkami gapu iti bangkay ti maysa a tao. Apay a pawilandakami nga agidaton kenni Yahweh iti naikeddeng a tiempo iti tawen a kadua dagiti tattao iti Israel?” Kinuna ni Moises kadakuada, **8** “Urayendak a dumngeg iti ibilin ni Yahweh maipanggep kadakayo.” **9** Nagsao ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **10** “Agsaoka kadagiti tattao ti Israel. Ibagam,

‘No siasinoman kadakayo wenco kadagiti kaputotanyo ti narugit gapu iti bangkay, wenco aggdalliasat iti nabayag, mabalina latta a rambakan ti Fiesta ti Ilalabas para kenni Yahweh.’ **11** Masapul a rambakanda ti Fiesta ti Ilalabas iti maikadua a bulan iti rabii iti maikasangapulo ket uppat nga aldaw. Masapul a kanenda daytoy agraman ti tinapay nga awan ti lebadurana ken kadagiti napait a makaagas a bulbulong. **12** Masapul nga awan ti ibatida kadagitoy inggana ti agsapa, wenco saan a rumbeng a mangtukkolda ti tulang dagiti ay-ayup. Masapul a tungpalenda dagiti amin a pagalagadan ti Fiesta ti Ilalabas. **13** Ngem siasinoman a nadalus a tao ken saan a nagdaliasat, ngem saan a nakapagrabak iti Ilalabas, masapul a mailaksid dayta a tao kadagiti tattaoa gapu ta saanna nga indaton ti sapsapulen ni Yahweh iti naikeddeng a tiempo iti tawen. Masapul a baklayen dayta a tao ti basolna. **14** No makipagnanaed iti maysa a ganggaetaan kadakayo ket ramrambakkana ti Fiesta ti Ilalabas para iti dayaw ni Yahweh, masapul a rambakkana daytoy ken aramidenna dagiti amin nga ibilbilinna, ar-aramidenna dagiti pagalagadan iti Fiesta ti Ilalabas, ken agtungtungpal kadagiti linteg para iti daytoy. Masapul nga addaankayo iti agpadpada a linteg para iti ganggaaet ken para kadagiti amin a naiyanak iti daga.” **15** Iti aldaw a naibangon ti tabernakulo, inabbongan ti ulep ti tabernakulo, ti tolda ti pammaneknek iti tulag. Iti rabii, adda ti ulep iti ngatoen ti tabernakulo. Nagparang daytoy a kasla apoy inggana iti agsapa. **16** Nagtuloy daytoy iti kasta a wagas. Inabbongan ti ulep ti tabernakulo ken nagparang a kasla apoy iti rabii. **17** No nagpangato ti ulep manipud iti ngatoen ti tolda, masapul nga agrubbatud dagiti tattao iti Israel iti panagdaliasatda. Sadinoman iti pagsardengan ti ulep, agkampo dagiti tattao. **18** No ibilin ni Yahweh, agdaliasat dagiti tattao iti Israel, ken no ibilinna, agkampoda. Kabayanat a nakasardeng ti ulep iti ngatoen ti tabernakulo, agtalinnaedda iti kampoda. **19** No nagtalinnaed ti ulep iti ngatoen ti tabernakulo iti adu nga aldaw, ket rumbeng a tungpalena dagiti tattao iti Israel dagiti bilbilin ni Yahweh ken saanda nga agdaliasat. **20** No dadduma, agtalinnaed ti ulep iti kampo manipud iti rabii agingga iti agsapa. No ngimmati ti ulep iti agsapa, agdaliasatda. No nagtuloy daytoy iti maysa nga aldaw ken maysa a rabii, agdaliasatda laeng no ngimmaton ti ulep. **22** Uray agtalinnaed ti ulep iti ngatoen ti tabernakulo iti dua nga aldaw, maysa a bulan, wenco makatawen, ngem inggana nga adda daytoy sadiay, agtalinnaed dagiti tattao iti Israel iti kampoda ket saanda nga agdaliasat. Ngem no nagpangaton ti ulep, agrubbatdan iti panagdaliasatda. **23** Agkampoda segun iti bilin ni Yahweh, ken agdaliasatda no ibilinna. Tinungpalda ti inted ni Yahweh a bilinna babaen kenni Moises.

10 Nagsao ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **2** “Mangaramidka iti dua a trumpet a pirak. Pitpitem ti pirak a mangaramid kadagitoy. Masapul nga aramatenyu dagiti trumpet a pangayab kadagiti tattao a sangsangkamaya ken pangayab kadagiti tattao a mangiyakar kadagiti kampoda. **3** Masapul a puyotan dagiti papadi dagiti trumpet a mangayab kadagiti amin a tattao a sangsangkamaya iti sangoanam iti pagserkan iti tabernakulo. **4** No maysa laeng a trumpet a puyotan dagiti papadi, masapul nga aguummong dagiti mangidadaulo ken dagiti panguloen dagiti puli ti Israel ti ayanmo. **5** No agpuyotka ti napigsa a pagilasinan, masapul a rugian dagiti agkamkampo iti daya iti panagdaliasatda. **6** No agpuyotka iti napigsa a pagilasinan iti maikadua a dasas, masapul a mangruji nga agdaliasat dagiti agkamkampo iti abagatan. Masapul nga agpuyotda iti napigsa a pagilasinan para kadagiti

panagdaliasatda. 7 No agummongan dagiti tattao, puyotanyo dagiti trumpeta, ngem saan a napigsa. 8 Masapul a puyotan dagiti annak a lalaki ni Aaron ken dagiti papadi dagiti trumpeta. Agnanayon daytoy a pagalagadanyo ti entero a kapututan dagiti tattaoy. 9 No makigubatkayo iti dagayo a maibusor kadagit mangidaddanades kadakayo, ket masapul nga agpaunikayo iti pangpadaras babaen kadagit trumpeta. Siak ni Yahweh a Diosyo ti manglagip ken mangisalakan kadakayo kadagit kabusoryo. 10 Uray met kadagit tiempo dagiti panagrambak, kadagit kadawayan a fiestayo ken kadagit rugrugti dagiti bulbulan, masapul a puyotanyo dagiti trumpeta a kas pammadayaw kadagit datonyo a maipuor ken kadagit datonyo para iti pannakikapia. Dagitoy dagiti mangipalagip kadakayo kaniak, a Diosyo. Siak ni Yahweh, a Diosyo." 11 Iti maikadua a tawen, iti maikadua a bulan, iti maikaduapulo ngalaldaw ti bulan, naipangato ti ulep manipud iti tabernakulo iti pammaneknek iti tulag. 12 Nagdaliasat ngarud dagiti tattao ti Israel manipud iti letang ti Sinai. Simmardeng ti ulep iti let-ang ti Paran. 13 Rinugianda ti umuna a panagdaliasatda, a sursurotenda ti bilin ni Yahweh nga intedna babaen kenni Moises. 14 Immuna a rimmuan ti kampo nga adda iti babaen ti wagayway ti kapututan ni Juda, saggaysa a rimmuan dagiti armadada. Indauloan ni Naason nga anak a lalaki ni Aminadab ti armada ni Juda. 15 Indauloan ni Netelan nga anak a lalaki ni Suar ti armada ti tribu ti kapututan ni Issacar. 16 Indauloan ni Eliab nga anak a lalaki ni Helon ti armada ti tribu dagiti kapututan ni Zabulon. 17 Imbabaa dagiti kapututan ni Gerson ken Merari nga agay-aywan iti tabernakulo ti tabernakulo kalpasanna, nagrubbuatda iti panagdaliasatda. 18 Simmaruno a nagrubbuat iti panagdaliasat dagiti armada nga adda iti babaen ti wagayway ti kampo ni Ruben. Indauloan ni Elizur nga anak ni Sedeer ti armada ni Ruben. 19 Indauloan ni Selumiel nga anak a lalaki ni Zurisadai ti armada dagiti kapututan ni Simeon. 20 Indauloan ni Eliasaf nga anak a lalaki ni Deuel ti armada ti tribu dagiti kapututan ni Gad. 21 Nagrubbuat dagiti Coatita. Inawitda dagiti nasagradoan nga al-alkamen. Bangonen dagiti dadduma ti tabernakulo sakbay a dimteng dagiti Coatita iti sumaruno a kampoanda. 22 Simmaruno a nagrubbuat dagiti armada nga adda iti babaen ti wagayway dagiti kapututan ni Efraim. Indauloan ni Elisama nga anak a lalaki ni Amiut ti armada ni Efraim. 23 Indauloan ni Gamalel nga anak a lalaki ni Pedasur ti armada ti tribu dagiti kapututan ni Manases. 24 Indauloan ni Abidan nga anak a lalaki ni Gideoni ti armada ti tribu dagiti kapututan ni Benjamin. 25 Naudi a nagrubbuat dagiti armada a nagkampo iti babaen iti wagayway dagiti kapututan ni Dan. Indauloan ni Ahieser nga anak a lalaki ni Amisadai ti armada ni Dan. 26 Indauloan ni Pagiel nga anak a lalaki ni Okran ti armada ti tribu dagiti kapututan ni Aser. 27 Indauloan ni Ahira nga anak a lalaki ni Enan ti armada ti tribu dagiti kapututan ni Neftali. 28 Kastoy ti wagas ti panagrubbuat dagiti armada dagiti tattao iti Israel iti panagdaliasatda. 29 Nagsao ni Moises kenni Hobab nga anak a lalaki ni Reuel a Midianita. Ni Reuel ti ama ti asawa ni Moises. Nagsao ni Moises kenni Hobab ket kinunana, "Agdaliasatkami iti lugar nga inkari ni Yahweh. Kinuna ni Yahweh, 'Itedkonto daytoy kadakayo.' Sumurotka kadakami ket tratoendaka a nasayaat. Inkari ni Yahweh nga agaramid iti nasayaat para iti Israel." 30 Ngem kinuna ni Hobab kenni Moises, "Saanak a sumurot kadakayo. Mapanak iti bukodko a daga ken kadagit bukodko a tattao." 31 Ket simmungbat ni Moises, "Pangaasim ta saannakami a panawan. Ammom no kasano ti agkampo idiy letang. Masapul nga iwanwannakami. 32 No kumyogka kadakami, aramidenminto met kenka iti nasayaat a kas iti ar-aramiden ni Yahweh kadakami." 33 Nagdaliasatda iti tallo nga aldaw manipud iti bantay ni Yahweh. Immuna kadakuada iti tallo nga aldaw ti lakasa ti tulag ni Yahweh tapno mangbiruk iti disso a paginanaanda.

34 Adda iti ngatoenda ti ulep ni Yahweh iti aldaw kabayatan iti panagdaliasatda. 35 No mairubbat ti lakasa ti tulag, kunaen ni Moises, "Bumangonka Yahweh. Warawaraem dagiti kabusormo. Paadaywem dagiti gumurgura kenka." 36 No sumardeng ti lakasa ti tulag, kunaen ni Moises, "Agsublika Yahweh, kadagit adu a rinribribu iti Israel."

11 Ita, nagsrekamo dagiti tattao maipapan kadagit pakarikutanda bayat nga agdengdengngeg ni Yahweh. Nangngeg ni Yahweh dagiti tattao ket naukaunget isuna. Pinuoran ida ti apuy a nagtaud kenni Yahweh ket inuramna ti dadduma a kampo aqingga kadagit pungtuna. 2 Ket immawag dagiti tattao kenni Moises, isu a nagkararag ni Moises kenni Yahweh ket simmardeng ti apuy. 3 Napanaganan dayta a lugar iti Tabera gapu ta inuram ida ti apuy ni Yahweh. 4 Nangruji a nakikampo dagiti sumagmamano a gangganaeta a tattao kadagit kapututan ni Israel. Kayatda ti mangan kadagit nasaysayaat a taraon. Ket nagruji a nagladingit dagiti tattao ti Israel ket kinunada, "Siasino ti mangted kadakami iti karne a kanenmi?" 5 Malaglagipmi dagiti lames a kinkinamni nga awan bayadna idiy Egipto, dagiti pipino, dagiti sandia, dagiti sibuyas, dagiti lasona ken dagiti bawang. 6 Ita, agkakapsutkami. Awan makitami a makan no di laeng mana." 7 Ti mana ket kasla bukel ti kulantro. Kasla puraw a dumuyaw ti maris daytoy. 8 Nagpagnapagna dagiti tattao iti aglawlaw ket inurnongda dagitoy. Ginilingda dagitoy kadagit paggilingan, binayoda kadagit alsong, inluttoda kadagit bangsa sada pinagbalin daytoy a bibingka. Kasla kaar-aramid a lana ti olibo ti raman daytoy. 9 Tunggal agtinnag ti linnaawi iti kampo iti rabii, matnag met dagiti mana. 10 Nangngeg ni Moises nga agsangsangit dagiti tattao kadagit pamiliada, ken adda dagiti tattao iti pagserkan iti toldana. Nakaunget ni Yahweh iti kasta unay, ken iti panagkita ni Moises ket saan a rumbeng ti panagreklamoda. 11 Kinuna ni Moises kenni Yahweh, "Apay a trinatom ti adipenmo iti saan a nasayaat? Apay a saanka a maay-ayo kaniak? Ipabpabaklamo kaniak dagiti awit dagitoy amin a tattao." 12 Siak kadi ti nangisikog kadagitoy amin a tattao? Siak kadi ti nangipasngay kadakuada tapno rumbeng nga ibagam kaniak nga, "Ubbaem ida a kas iti panagubba ti ama iti anakna?" Rumbeng kadi a baklayek ida nga ipan iti daga nga inkarim kadagit kapuonanda nga itedmo kadakuada? 13 Sadino ti pakasararak iti karne nga itedko kadagitoy a tattao? Agsangsangitda iti sangoanak ken ibagbagada nga, "Ikkannakami iti karne a kanenmi." 14 Saanko a kabaelan a baklayen nga agmaymaysa dagitoy a tattao. Aduda unay para kaniak. 15 Agsipud ta tratoenak iti kastoy a wagas, patayennakon ita, no naimbagka kaniak ken ikkatem ti rigrigatko." 16 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Mangiyegka kaniak iti pitopulo a panglakayen ti Israel. Siguradoen a panglakayenda, ken opisyales ida dagiti tattao. Ipanmo ida iti tabernakulo tapno makipagtakderda kenka sadiay. 17 Bumabaak ket makisaritaak kenka sadiay. Mangalaak iti dadduma nga Espiritu nga adda kenka ket ikabilko kadakuada. Makipagbaklayda kenka iti dadagsen dagiti tattao. Saanton a masapul a sika laeng ti agmaymaysa a mangbaklay kadagitoy. 18 Ibagam kadagit tattao, 'Idatonyo dagiti bagbagiyo kenni Yahweh para inton bigat. Sigurado a mangankayonti iti karne, ta nagsangitkayo iti panagdengngeg ni Yahweh. Kinunayo, "Siasino ti mangted kadakami iti karne a kanenmi?" Nasayaat para kadakami idiy Egipto." Isu nga ikkannakayo ni Yahweh iti karne ket kanenyo daytoy. 19 Saankayo a mangan iti karne, iti maysa laeng nga aldaw, dua nga aldaw, lima nga aldaw, sangapulo nga aldaw weno duapulo nga aldaw, 20 ngem mangankayo iti karne iti makabulan aqingga a rummuar dagitoy kadagit agonyo. Maumakayo iti daytoy gapu ta linaksidyoo ni Yahweh, nga adda kadakayo. Nagsangitkayo iti sangoananna. Kinunayo, "Apay a pinanawanwanmi ti Egjipto?" 21 Ket kinuna ni Moises, "Kaduak dagiti 600, 000 a tattao, ket kinunam,

'ikkak ida iti karne a kanenda iti makabulan.' 22 Mangpataykami kadi kadagit arban ken pangen a mangpennek kadakuada?" Tiliwenmi kadi dagiti amin a lames iti baybay a mangpennek kadakuada?" 23 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Ababa kadi ti imak? Makitam ita no pudno wenco saan dagiti ibagbagak." 24 Rimmuar ni Moises ket imbagana kadagit tattao dagiti sasaon ni Yahweh. Inummongna dagiti pitopulo a panglakayen dagiti tattao ket pinatakderna ida iti aglawlaw ti tolda. 25 Bimmaba ni Yahweh iti ulep ket kinasaona ni Moises. Innala ni Yahweh ti dadduma nga Espiritu nga adda kenni Moises ket inyalisna dagitoy kadagit pitopulo a panglakayen. Idi simrek ti Espiritu kadakuada, nagipadtoda, ngem iti dayta laeng a gundaway ken saamen a naulit. 26 Dua a lallaki ti nagtalaidea iti kampo, isuda Eldad ken Medad. Nagtaeng met kadakuada ti Espiritu. Naisurat dagiti naganda iti listaan, ngem saanda a rimmuar iti tolda. Nupay kasta, nagipadtoda iti uneg ti kampo. 27 Maya a bumarito ti nagtaray iti kampo ket imbagana kenni Moises, "Agipadproto da Eldad ken Medad iti uneg ti kampo." 28 Ni Josue nga anak a lalaki ni Nun, maysa a katulongan ni Moises, maysa kadagit tattao a pinilina, kinunana kenni Moises, "Apok a Moises, pasardengem ida." 29 Kinuna ni Moises kenkuana, "Agimonka kadi para kaniak? Amin koma a tattao ni Yahweh ket propeta ken ikabilna koma ti Espiritu kadakuada amin!" 30 Ket nagsubli ni Moises ken dagiti panglakayen ti Israel iti kampo. 31 Ket adda angin nga immay manipud kenni Yahweh ket nangiyeg iti pugo manipud iti baybay. Natinnagda iti asideg ti kampo, agarup maysa aldaw ti panagdaliasat iti maysa a bangir ken agarup maysa nga aldaw a panagdaliasat iti sabali a bangir. Pinalikmutan dagiti pugo ti kampo ket agarup dua a kubiko a kangatoda manipud iti daga. 32 Nagmalmalem, nagpatpatnag a nagiitilih dagiti tattao iti pugo aqgingga iti simmaruno nga aldaw. Awan uray maysa a nakaurong iti nabababa ngem sangapulo nga omer ti pugo. Biningayda dagiti pugo iti entero a kampo. 33 Kabayatan a kakanenda pay laeng dagiti karne nga adda iti nagbaetan dagiti ngipenda, kabayatan a ngalngalenga dagitoy, nakaunget ni Yahweh kadakuada. Dinarupna dagiti tattao babaen iti nakaro unay a sakit. 34 Napanaganan dayta a lugar iti Kibrot Hattava, gapu ta inkalida idiy dagiti tattao a nagtarigagay a mangan iti karne. 35 Manipud Kibrot Hattava nagdaliasat dagiti tattao idiy Hazerot, sadiay ti nagnaedanda.

12 Kalpasanna, nagsao da Miriam ken Aaron maibusor kenni Moises gapu iti maysa a Cusita nga inasawana. 2 Kinunada, "Ni Moises laeng kadi ti kinasao ni Yahweh? Saan kadi a nakisao met isuna kadata?" Nangngeg ita ni Yahweh ti imbagada. 3 Ita, ti tao a ni Moises ket napakumbaba unay, napakpkumbaba ngem iti siasinoman iti daga. 4 Kinasao a dagus ni Yahweh da Moises, Aaron ken Miriam: "Rummuarkayo, dakayo a tallo, inkayo iti tabernakulo." Isu a rimmuarda a tallo. 5 Ket bimmaba ni Yahweh babaen iti kasla adigi ti ulep. Nagtakder isuna iti pagserken ti tolda ket inayabanna da Aaron ken Miriam. Nagpasango dagiti dua. 6 Kinuna ni Yahweh, "Ita denggenyo dagiti sasaok. No adda kadakayo ti propetak, agparangak kenkuana babaen kadagit sirmata ken makisaritaak kenkuana babaen iti tagtagainep. 7 Saan a kasta ti adipenko a ni Moises. Napudno isuna iti entero a balayko. 8 Makisarsaritaak kenkuana a sangon-sango, saan nga iti sirmata wenco burburtia. Makitkitana ti langak. Isu nga apay a saankayo a mabuteng nga agsao iti maibusor iti adipenko, maibusor kenni Moises?" 9 Nakaunget unay ni Yahweh kadakuada, ken kalpasanna, pinanawanna ida. 10 Nagpangato ti ulep manipud iti ngatoen ti tolda, ket dagus a nagketong ni Miriam—pimmurpuraw isuna a kas iti niebe. Idi simmango ni Aaron kenni Miriam, nakitana nga adda ketong ni Miriam. 11 Kinuna ni Aaron kenni Moises, "O, apok, pangaasim ta saanmo nga ibilang daytoy a basol a maibusor

kadakami. Minamaag dagiti imbagbagami ket nakabasolkami. 12 Pangaasim ta saanmo nga ipalubos nga agbalin isuna a kasla natay a maladaga a narunot ti kagudua ti bagina idi rimmuar iti aanakan ti inana." 13 Isu nga immawag ni Moises kenni Yahweh. Kinunana, "Pangaasim ta paimbagem isuna, O Dios pangaasim." 14 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "No tinupraan ti amana ti rupana, maibabain isuna iti pito nga aldaw. Iserraanyo isuna iti ruar ti kampo iti pito nga aldaw. Kalpasan dayta, pastrekenyo manen isuna." 15 Isu a naserraan ni Miriam iti ruar ti kampo iti las-ud ti pito nga aldaw. Saan a nagdaliasat dagiti tattao agingga a nagsubli ni Miriam iti kampo. 16 Kalpasan dayta, nagdaliasat dagiti tattao manipud Hazerot ket nagkampoda iti let-ang ti Paran.

13 Ket nagsao ni Yahweh Kenni Moises. Kinunana, 2 "Mangibaonka kadagit lallaki a mangsukimat iti daga ti Canaan, nga intedko kadagit tattao ti Israel. Mangibaonka iti maysa tao manipud iti tunggal tribu dagiti kauponanda. Masapul a ti tunggal lalaki ket panguloen iti tribuna." 3 Imbaon ida ni Moises manipud iti let-ang ti Paran, tapno agtulnogda iti bilin ni Yahweh. Aminda ket panguloen dagiti tattao ti Israel. 4 Dagitoy dagiti naganda: manipud iti tribu ni Ruben, ni Sammuia nga anak a lalaki ni Zakkur. 5 Manipud iti tribu ni Simeon, ni Safat nga anak a lalaki ni Hori. 6 Manipud iti tribu ni Juda, ni Caleb nga anak a lalaki ni Jefone. 7 Manipud iti tribu ni Issacar, ni Igal nga anak a lalaki ni Jose. 8 Manipud iti tribu ni Efraim, ni Oseas nga anak a lalaki ni Nun. 9 Manipud iti tribu ni Benjamin, ni Palti nga anak a lalaki ni Rafa. 10 Manipud iti tribu ni Zabulon, ni Gaddiel nga anak a lalaki ni Sodi. 11 Manipud kadagit kapututan ni Jose, dagiti naganda, manipud iti tribu ni Manases, ni Gaddi nga anak a lalaki ni Susi. 12 Manipud iti tribu ni Dan, ni Ammiel nga anak a lalaki ni Gemalli. 13 Manipud iti tribu ni Aser, ni Setur nga anak a lalaki ni Micael. 14 Manipud iti tribu ni Neftali, ni Nabi nga anak a lalaki ni Vopsi. 15 Manipud iti tribu ni Gad, ni Geuel nga anak a lalaki ni Maki. 16 Dagitoy dagiti nagan dagiti lallaki nga imbaon ni Moises a mangsukimat iti daga. Inawagan ni Moises iti Josue ni Oseas nga anak a lalaki ni Nun. 17 Imbaon ida ni Moises a mangsukimat iti daga ti Canaan. Kinunana kadakuada, "Magnakayo manipud Negeb ken sumang-atkayo iti katurturodan a pagilian. 18 Sukimatenyo ti daga tapno makitayo ti langana. Paliwenyo dagiti tattao nga agnanaed sadiay, no napisa wenco nakapuya, ken no bassit wenco aduda. 19 Kitaenyti langa ti daga a pagnanaedanda. Nasayaat kadi daytoy wenco saan? Ania dagiti siudad sadiay? Kasla da kadi kampo, wenco nabilegda kadi a siudad? 20 Kitaenyti langa ti daga, no nasayaat daytoy a pagtuboan dagiti mula wenco saan, ken no adda kaykayo idiy wenco awan. Tumuredkayo ket mangalakayo kadagit bunga ti mula ti daga." Ita ti tiempo iti umuna a bunga dagiti panagluom dagiti ubas. 21 Napan ngarud dagiti lallaki ket sinukimata ti daga manipud iti let-ang ti Sin aqgingga iti Rehob, iti asideg ti Lebo Hamat. 22 Simmang-atda manipud Negeb ket nakadanonda idiy Hebron. Adda sadiay da Ahiman, Sesai ken Talmai dagiti puli a nagtaud kenni Anak. Ita, naipatakder ti Hebron iti las-ud ti pito a tawen sakbay iti Zoan idiy Egipto. 23 Idi nakadanonda idiy tanap ti Escal, nangputedda iti sanga nga addaan iti raay dagiti ubas. Iniyassiwa daytoy iti sarukod iti nagbaetan dagiti dua a tao iti bunggoya. Nangalada pay kadagit granada ken igos. 24 Napanaganan dayta a lugar iti tanap ti Escal, gapu kadagit raay ti ubas a pinuted sadiay dagiti tattao ti Israel. 25 Kalpasan iti uppat a pulo nga aldaw, nagsubli manipud iti panangsukimat iti daga. 26 Nagsubli kada Moises, Aaron, ken kadagit amin a tattao iti Israel nga adda iti let-ang ti Paran, idiy Kades. Nangipadamagda kadakuada ken iti amin a tattao iti bunggoy ti Israel, ken impakitada kadakuada dagiti bunga manipud iti daga. 27 Kinunada kenni

Moises, "Nadanonmi ti daga a nangibaonam kadakami. Pudno unay nga agay-ayus daytoy iti gatas ken diro. Adtoy ti sumagmamano a bunga manipud iti lugar. **28** Nupay kasta, napijigsa dagiti tattao nga agar-aramid kadagit ihalayda idiy. Nabakudan ken nalawa unay dagiti siudad. Nakinami pay sadiy dagiti kaputotan ni Anak. **29** Agnanaed dagiti Amalekita idiy Negeb. Adda dagiti pagtaengen dagiti Heteo, Jebuseo, ken Amoreo iti katururodan. Agnanaed dagiti Cananeo iti igid ti baybay ken iti igid ti karayan Jordan." **30** Kalpasanna, pinadas nga allukoyen ni Caleb dagiti tattao a naummong iti aglawlaw ni Moises. Kinunana, "Darrupentayo a maminpinsan ket alaentayo daytoy, gapu ta kabaelantayo unay a parmekken daytoy." **31** Ngem kinuna dagiti dadduma a lallaki a napan a keduana, "Saantayo kabaelan a darupen dagiti tattao gapu ta napigpigsada ngem datayo." **32** Isu nga inwarasda ti makapaupay a damag kadagit tattao ti Israel maipanggep iti daga a sinukimatda. Kinunada, "Ti daga a pinaliwiim ket daga a mangmangan kadagit agnanaed iti daytoy. Nagtatayag dagiti amin a tattao a nakinami sadiy. **33** Nakakitakami sadiy kadagit higante, dagiti kaputotan ni Anak a nagtaud kadagit higante. Iti panangkitami kasla kami la dudon a maiaspings kadakuada, ken kastoikami met iti imatangda."

14 Iti dayta a rabii, nagsangit iti napigsa dagiti amin a tattao. **2** Inuyaw dagiti amin a tattao ti Israel da Moises ken Aaron. Kinuna dagiti tattao kadakuada, "Nataykami la koman idiy daga iti Egjipto, weno iti daytoy a let-ang! **3** Apay nga impannakami ni Yahweh iti daytoy a daga a matay babaen iti kampilan? Agbalin a biktimu dagiti assawa ken dagiti annakmi. Saan kadi a nasaysayaat nga agsublikami idiy Egjipto?" **4** Kinunada iti tunggal maysa, "Mangpilitayo iti sabali a pangulo, ket agsublitayo idiy Egjipto." **5** Ket nagpakleb da Moises ken Aaron iti sangoanan dagiti amin a gimong dagiti tattao ti Israel. **6** Ni Josue nga anak a lalaki ni Nun ken ni Caleb nga anak a lalaki ni Jefone, a dadduma kadagit naibaona a mangsukimat iti daga, ket rinay-abda dagiti badoda. **7** Nagsaoda kadagit amin a tattao ti Israel. Kinunada, "Ti daga a napananmi ken sinukimatni ket nasayata unay. **8** No maayayo ni Yahweh kadatayo, ipannatayo ngarud iti daytoy a daga ket itedna daytoy kadatayo. Ti daga nga agay-ayus iti gatas ken diro. **9** Ngem saankayo nga agsukir kenni Yahweh, ken saankayo nga agbuteng kadagit tattao iti daga. Ibusentayo ida a kas kalaka ti pannangan iti taraon. Maikkatto kadakuada ti salaknibda, gapu ta adda kadatayo ni Yahweh. Saankayo nga agbuteng kadakuada." **10** Ngem binutbuteng ida dagiti amin a tattao a batoenda ida agingga a matayda. Ket nagparang ti dayag ni Yahweh idiy tabernakulo kadagit amin a tattao ti Israel. **11** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Kasano pay kabayag ti panangumi dagityo a tattao kaniak? Kasano pay kabayag ti saanda a panagtalek kaniak, iti laksid dagiti amin nga inaramidko kadakuada a paglisinan iti pannakabaliniko?" **12** Darupek ida babaen kadagit didigra, ikkatek dagiti tawidda, ken manipud iti pulim mangaramidak iti maysa a nasion a dakdakkel ken nabilbileg ngem isuda." **13** Kinuna ni Moises kenni Yahweh, "No aramidem daytoy, ket mangeg dagiti Egjipcio ti maipanggep iti daytoy, gapu ta insalakanmo dagityo a tattao manipud kadakuada babaen iti pannakabalinmo. **14** Ibagadanto kadagit agnanaed iti daytoy a daga. Nangnggeda a sika, O Yahweh ket adda kadagitoy a tattao, gapu ta nakitadaka iti rupan-rupa. Agtalinaed ti ulepmo iti ngatoen dagiti tattao. Umun-unaka ngem isuda babaen iti adigi nga ulep iti aldaw ken iti adigi nga apuy iti rabii. **15** Ita no patayem dagityo a tattao a kas maysa a tao, ket agsao ken ibaga dagiti nasion a nakangngeg iti kinalatakmo a, **16** 'Gapu ta saan a maipan ni Yahweh dagityo a tattao iti daga nga inkarina nga itedna kadakuada, pinatayna ida idiy let-ang.' **17** Ita, agpapkakaasiak kenka, usarem ti naindaklan a pannakabalinmo. Ta kinunam, **18** "Saan a nalaka

nga agunget ni Yahweh ken aglaplapusanan ti kinapudnona iti tulagna. Pakpakanwenna ti pagkururangan ken pagbasbasolan. Ikkatenna dagiti nagbasol inton iyegna kadagit kaputotanda ti dusa ti basol dagiti kapanunda, kadagit maikatlo ken maika-uppat a henerasion." **19** Agpakaasiak kenka a pakawanem ti basol dagityo a tattao gapu iti naindaklan a kinapudnona iti tulagmo, kas iti kanayon a panangpakanmo kadagitoy a tattao manipud idi addada pay laeng idiy Egjipto agingga ita." **20** Kinuna ni Yahweh, "Pinakawanko ida kas iti dinawatmo, **21** ngem iti kinapudnona, iti panagbibagi, ken kas mapunno iti dayagko ti entero a daga, **22** amin dagiti tattao a nakakita ti dayagko ken dagiti pagilasan iti pannakabalini nga inaramidko idiy Egjipto ken idiy let-ang—sinuotdak latta dagityo iti naminsangapulo ken saanda a dimngeg iti timekko. **23** Isu nga ibagak a sigurado a saandanto a makita ti daga nga inkarik kadagit kapanunda. Awan ti uray maysa kadakuada a nangumsi kaniak ti makakita iti daytoy, **24** malaksid kenni Caleb nga adipenko, gapu ta adda sabali nga espirituwa. Naan-anay a sinurotnak; ipankonto isuna iti daga a napanna sinukimat. Tagikuento daytoy dagiti kaputotanna. **25** (Ita, agnanaed dagiti Amalekita ken Cananeo idiy tanap.) Agsublikayo inton bigat ket mapankayo idiy let-ang babaen iti dalan nga agturon iti baybay dagiti Runo." **26** Nagsao ni Yahweh kada Moises ken Aaron. Kinunana, **27** "Kasano pay kabayag ti panangib-itbuko kadagitoy a nadangkes a tattao a manguy-uyaw kaniak? Nangngegko dagiti panagrekreklamo dagiti tattao ti Israel kaniak. **28** Ibagani kadakuada, kinuna ni Yahweh, 'Iti panagbibagi,' kas insaoyo iti panagdengnggeko, Aramidek daytoy kadakayo: **29** Mataykayonto iti daytoy a let-ang, aminkayo a nagrekiamo maibusor kaniak, dakayo a nabilang iti sensus, ti sibubukel a bilang dagiti amin a tattao manipud iti agtawen iti duapulo ken agpangato. **30** Awan duadua a saankayo a makastrek iti daga nga inkarik a pagnaedanyo, malaksid kenni Caleb nga anak a lalaki ni Jefone ken ni Josue nga anak a lalaki ni Nun. **31** Ngem ipankonto iti dayta a daga dagiti annakyo a kinunayo nga agbalin a biktimu. Mapadasandanto ti daga a linaksidy! **32** No maipapan kadakayo, mataykayonto iti daytoy a let-ang. **33** Agalla-allato dagiti annakyo iti let-ang iti uppat a pulo a tawen. Rumbeng a lak-amenda dagiti supapak dagiti panagsukiryo agingga a patayen ti let-ang dagiti bagbagiyo. **34** Kas iti bilang dagiti aldaw idi sinukimatyo ti daga iti uppat a pulo nga aldaw, kasta met ti masapul a pananglak-amyo kadagit supapak dagiti basolyo iti uppat a pulo a tawen—maysa a tawen para iti maysa nga aldaw, ken masapul a maammoanyo ti pagbanagan ti agbalin a kabusorko. **35** Siak, ni Yahweh, ti nagsao. Awan duadua nga aramidek daytoy kadagit amin a nadangkes a tattao a nagtitipon a sangsangkamaysa a maibusor kaniak. Maibusdanto iti daytoy a let-ang. Ditoydanto a matay!" **37** Isu a natay iti sangoanan ni Yahweh dagiti amin a lallaki nga imbaon ni Moises a mangkita iti daga babaen ti didigra. Dagityo dagiti lallaki a nagsubli ken nangipadamat iti saan a nasaysaat maipanggep iti daga. Daytoy ti gapuna a nagrekiamo amin a tattao maibusor kenni Moises. **38** Kadagit lallaki a napan nangkita iti daga, ni laeng Josue nga anak a lalaki ni Nun ken ni Caleb nga anak a lalaki ni Jefone ti ntaglinaed a sibbiag. **39** Idi impadamat ni Moises dagityo a sasao kadagit amin a tattao ti Israel, nagladingitda iti kasta unay. **40** Nasapada a bimmangon iti bigbigat ket napanda iti tuktok ti bantay ket kinunada, "Kitaenyo, addatayo ditoy, ket mapantayo iti lugar nga inkari ni Yahweh, ta nagbasoltayo." **41** Ngem kinuna ni Moises, "Apay a salsalangusingenyon ita dagiti bilin ni Yahweh? Saankayo nga agballigi. **42** Saankayo a mapan, gapu ta awan kadakayo ni Yahweh a manglapped iti pannakaparmekeyo kadagit kabusoryo. **43** Adda sadiy dagiti Amalekita ken Cananeo, ket mataykayonto babaen kadagit kampilan gapu ta timmalikodkayo

manipud iti panangsursurotyo kenni Yahweh. Isu nga awanto isuna kadakayo." 44 Ngem pinilitda latta iti sumang-at iti katurturodan a pagilian; nipay kasta, saan a pimmanaw ni Moises wenco ti lakasa ti tulag ni Yahweh iti kampo. 45 Ket simmalog dagiti Amalekita, kasta met dagiti Cananeo nga agnanaed kadagitoy a tuturrod. Rinautda dagiti Israelita ket pinarmekda ida agingga idlay Horma.

15 Kpalasanna, nagsao ni Yahweh kenni Moses. Kinunana, 2

"Agsaoka kadagitit tattao ti Israel ket ibagam kadakuada, 'Inton mapankayo iti daga a pagnaedanyonto, nga itedto ni Yahweh kadakayo— 3 ken inton mangidatonkayo kenkuana iti daton a maipuor—daton a maipuor man wenco daton a pangtungpal iti kari wenco daton nga agtaud iti bukod a nakem, wenco maysa a panangidaton kadagitit piestayo, a mangpataud iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh manipud kadagitit arban— 4 ket ti mangiyap-apan ti daton ket masapul a mangidaton kenni Yahweh iti sagut a bukel iti apagkapullo ti maysa nga efa ti napino nga arina a nalaokan iti apagkapat ti maysa a hin ti lana. 5 Masapul a mangisaganakayo met iti apagkapat ti maysa a hin ti arak a kas sagut a mainom. Aramidenyo daytoy a karaman iti daton a maipuor wenco iti panangidaton ti tunggal urbon a karnero. 6 No mangidattonkayo iti kalakian a karnero, masapul a mangisaganakayo iti dua nga apagkapullo ti maysa nga efa ti napino nga arina a nalaokan iti apagkatlo a hin ti lana a kas sagut a bukel. 7 Para iti sagut a mainom, masapul a mangidatonkayo iti apagkatlo ti maysa a hin nga arak. Mangpataud daytoy iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. 8 Inton mangisaganakayo iti kalakian a baka a kas daton a maipuor wenco a kas daton a pangtungpal iti sapata, wenco a kas daton a pakikappia kenni Yahweh, 9 ket masapul a mangidatonkayo iti kalakian a baka a mapakuyogan iti sagut a bukel iti tallo nga apagkapullo iti maysa nga efa ti napino nga arina a nalaokan iti kaguddua a hin ti lana. 10 Masapul a mangidatonkayo iti sagut a mainom a kaguddua a hin nga arak, a kas maysa a daton a maipuor, a mangpataud iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. 11 Masapul a maaramid daytoy iti kastoy a wagas iti tunggal kalakian a baka, iti tunggal kalakian a karnero ken iti tunggal kalakian nga urbon a karnero wenco kadagitit urbon a kalding. 12 Tunggal daton ken sagut nga isaganayo ket masapul a maaramid a kas nailadawan ditoy. 13 Masapul nga aramiden dagiti amin nga Israelita dagitoy a banbanag iti kastoy a wagas, no adda mangiyeg iti daton a maipuor, a mangpataud iti ayamuom a makaay-ayo kenni Yahweh. 14 No makipagnanaed kadakayo ti maysa a ganggannaet, wenco siasinoman a makipagnanaed kadakayo kadagitit amin a henerasion ti tattao, masapul a mangaramid isuna iti daton a maipuor, a mangpataud iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. Masapul nga agtignay a kas iti panagtignayyo. 15 Masapul nga adda agpada a linteg para kadagitit tattao ken ti ganggannaet a makipagnanaed kadakayo, agnanayon a linteg kadagitit amin a henerasion iti tattao. Kas kadakayo ken kasta met koma iti agdaldaliasat a makipagnanaed kadakayo. Masapul nga agtignay isuna kas iti panagtignayyo iti sangoanan ni Yahweh. 16 Agpada a linteg ken bilin ti masapul nga annurotenyo ken iti ganggannaet a makipagnanaed kadakayo." 17 Nagsao manen ni Yahweh kenni Moses. Kinunana, 18 "Agsaoka kadagitit tattao ti Israel ket ibagam kadakuada, 'Inton makadanonkayo iti daga a pangipanak kadakayo, 19 no mangankayo iti tarao a napataud iti daga, masapul a mangidatonkayo ken idatagoy kaniak. 20 Manipud iti umuna a namasayo nga arina, masapul a mangidatagkayo iti napuskol a tinipay a maitag-ay a kas maysa a naitag-ay a sagut manipud iti pagir-irikan. Masapul nga itag-ayo iti kastoy a wagas. 21 Kadagitit amin a henerasion ti tattao, masapul a mangtedkayo kaniak iti naitag-ay a sagut manipud iti umuna a namasayo. 22 Adda

dagiti tiempo nga agbasolkayo a saanyo nga inggaggagara nga aramiden, no saankayo nga agtulnog kadagitit amin a bilbilin nga imbagak kenni Moses— 23 amin nga imbilinko kadakayo babaen kenni Moses manipud iti aldaw a panangitedko kadakayo kadagitit bilin ken agingga kadagitit amin a henerasion dagiti tattao. 24 No nakaaramidda iti saan a haigagara a basol nga awan ti pannakammo dagiti tattao, masapul ngarud a mangidaton dagiti amin a tattao iti maysa a kalakian nga urbon a baka a kas daton a maipuor a mangpataud iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. Inayonyo pay ditoy ti sagut a bukel ken sagut a mainom, a kas naipaulog a bilin, ken maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. 25 Masapul a mangaramid ti padi iti pakapakawanan ti basol dagiti amin a tattao ti Israel. Mapakawandanto gapu ta ti basol ket maysa a biddut. Inyegda dagiti datonda, maysa a daton a maipuor para kaniak. Inyegda ti daton gapu ti basolda iti sangoanak para iti biddutda. 26 Ket mapakawanto dagiti amin a tattao ti Israel ken kasta met kadagitit ganggannaet a makipagnanaed kadakuada, gapu ta naakaramid dagiti amin a tattao ti basol a saan a naigagara. 27 No agbasbasol ti maysa a tao a saan a naigagara, masapul ngarud a mangidatag iti maysa a kabaian a kalding a maysa iti tawenna a kas daton gapu iti basol. 28 Masapul a mangaramid ti padi iti pakapakawanan ti basol iti sangoanan ni Yahweh para iti tao nga agbasbasol a saan a naigagara. Mapakawanto dayta a tao inton naaramiden dayta a seremonia iti pakapakawanan. 29 Masapul a maaddaankayo iti isu met laeng a linteg para iti agar-aramid iti banag a saan a naigagara, isu met laeng a linteg ti para iti puro nga Israelita kadagitit amin a tattao ti Israel ken kadagitit ganggannaet a makipagnanaed kadakuada. 30 Ngem ti tao nga agar-aramid iti banag a panagsukir, puro nga Israelita man wenco ganggannaet, ket tabtabbaawannak. Masapul a maisina dayta a tao kadagitit tattao. 31 Gapu ta inumsina ti saok ken sinalungasingna ti bilinko, masapul a naan-anay a maisina dayta a tao. Addanto kenkuana ti basolina." 32 Kabayanit iti kaadda dagiti tattao ti Israel iday let-ang, nakasarakda iti lalaki nga agur-urnong ti kayo iti Aldaw ti Panaginana. 33 Dagiti nakasarak kenkuana ket impanda isuna kada Moses, Aaron ken kadagitit amin a tattao. 34 Ket imbaludda gapu ta saan pay a naipakaammo ti rumbeng nga aramidenka kenkuana. 35 Ket kinuna ni Yahweh kenni Moses, "Masapul nga awan duadua a mapapatay ti lalaki. Masapul a batoen isuna dagiti amin a tattao iti ruar ti kampo." 36 Isu nga inruar isuna dagiti amin a tattao iti kampo ket binatoda isuna agingga a natay a kas imbilin ni Yahweh kenni Moses. 37 Nagsao manen ni Yahweh kenni Moses. Kinunana, 38 "Agsaoka kadagitit kapututan ti Israel ket bilinemi ida nga agaramidda ti baruyboy a maikabil iti gayadan dagiti pagan-anayda, nga ibitin dagitoy iti tunggal gayadan iti pagan-anayda babaen it asul a lubid. Masapul nga aramiden daytoy agingga kadagitit amin a henerasion ti tattao. 39 Agbalin daytoy a naisangsangyan a palagip kadakayo, no kitaenyo daytoy, ipalagipna amin a bilbilinko, a tungpalenyu dagitoy tapno saanyo a suroton ti pusoyo ken ti matayo, a sigud a tignayyo a kasla naespirituan a balangkantis. 40 Aramidenyo daytoy tapno malagipyo koma ken tungpalenyu dagiti amin a bilbilinko, ken tapno agbalinkayo koma a nasantao a nailasin kaniak a Diosyo. Siak ni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo iti daga ti Egipto, nga agbalin a Diosyo. 41 Siak ni Yahweh a Diosyo."

16 Ita, Ni Kora nga anak ni Izar nga anak ni Coat nga anak ni Levi, kaduana da Daton ken Abiram nga annak ni Eliab, ken ni Ona ngan anak ni Pelet, dagiti kapututan ni Ruben, ket inurnongna dagiti sumagmamano a lallaki. 2 Timmakderda a burusor kenni Moses, a kuduada dagiti dadduma a lallaki kadagitit tattao ti Israel, dua gasut ken lima pulo a mangidauulo a mabigbigbig a kameng ti

bunggoy dagiti tattao. **3** Naguummongda a mangbabalaw kada Moses ken Aaron. Kinunada, "Aglablabeskayon. Nasantoan amin dagiti tattao, nailasin para kenni Yahweh, tunggal maysa kadakuada, ken adda ni Yahweh kadakuada. Apay nga isaadyo ti bagbagiyo a nangatngad gitamin a tattao ni Yahweh?" **4** Idi nangngeng ni Moses dayta, nagsakleb isuna. **5** Nagsao isuna kenni Kora ken kadagit amin a bunggoyya; kinunada, "Inton bigat, ipakitanto ni Yahweh no siasino ti kukuana ken dagiti naidaton kenkuana. Iyasidegna kenkuana ti tao a pinilina. Iyasidegto isuna ni Yahweh kenkuana. **6** Aramidenyo daytoy, Kora ken dagiti amin a bunggoyyo. Mangalakayo kadagit insensario **7** inton bigat ket kargaanyo dagitoy iti beggang ken insenso iti sangoanan ni Yahweh. Ti tao a piniili ni Yahweh, maidatono dayta a tao kenkuana. Aglablabeskayon, dakayo a kapututan ni Levi." **8** Kinuna pay ni Moses kenni Kora, "Ita dumngegkayo, dakayo a kapututan ni Levi: **9** bassit kadi daytoy a banag kadakayo nga inlasinnakayo ti Dios ti Israel manipud kadagit tattao ti Israel tapno iyasidegnakayo kenkuana, nga agtrabaho iti tabernakulo ni Yahweh ken tapno agtakder iti sangoanan dagiti tattao nga agsberi kadakuda? **10** Inyasidegnakayo ken dagiti annakyos, a kapututan ni Levi, ita kayatyo pay ti agbalin a padi! **11** Dayta ti makagapu a naguummongkayo tapno bumusor kenni Yahweh. Apay ngarud nga agrekreklamokayo maipanggep kenni Aaron, nga agtultulog kenni Yahweh?" **12** Ket inayaban ni Moses da Daton ken Abiram, dagiti annak ni Eliab, ngem kinunada, "Saankami nga umay. **13** Bassit kadi pay laeng a banag kenka iti panangiruarme kadakami iti daga nga agay-ayus iti gatas ken diro, tapno papatayennakami iti let-ang? Ita kayatmo iti mangituray kadakami! **14** Maysa pay, saannakami nga impan iti daga nga agay-ayus iti gatas ken diro, wenno inikkan kadagit taltonken kaubasan a pannakatawidmi. Ita, kayatnakami a bulseken kadagit ubbwak a kari? Saankami nga umay kenka." **15** Kasta unay ti unget ni Moses ket kinunada kenni Yahweh, "Saanmo a raemen dagiti datonda. Awan ti innalak nga uray maysanga asno kadakuada ken awan ti dinangrak uray maysa kadakuada." **16** Ket kinuna ni Moses kenni Kora, "Inton bigat, sika ken dagiti kakaduayo ket masapul a mapan iti sangoanan ni Yahweh, sika, isuda ken ni Aaron. **17** Tunggal maysa kadakayo ket masapul a mangitungot iti insenserio ken kargaanyo daytoy iti insenso. Ket tunggal maysa, masapul a mangitungot iti insenserio iti sangoanan ni Yahweh, dua gasut ken lima pulo nga insenserio. Mangitungotkayo met a dua ken Aaron iti saggaysa nga isenserio." **18** Isu nga innala ti tunggal maysa ti insenseriona, kinargaanda iti beggang ken pinarabawanda daytoy iti insenso ken nagtakderda iti pagserkan ti tabernakulo a kaduada da Moises ken Aaron. **19** Inummong ni Kora dagiti amin a tattao a bumusbusor kada Moises ken Aaron iti pagserkan ti tabernakulo ken nagparang ti dayag ni Yahweh kadagit amin a tattao. **20** Ket nagsao ni Yahweh kada Moises ken Aaron: **21** "Adaywanyo dagitoy a tattao tapno maibusko ida iti apagdarikmat." **22** Nagpakleb da Aaron ken Moises ket kinunada, "O Dios, ti Dios dagiti espiritu dagiti amin a tattao, no agbasol ti maysa a tao, masapul kadi a makanagetuk kadagit amin a tattao?" **23** Simmungbat ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **24** "Agsaoka kadagit tattao. Ibagam, 'Adaywanyo dagiti tolda da Kora, Daton ken Abiram.'" **25** Timmakder ngarud ni Moises ket napan iti ayan da Daton ken Abiram; simmurot kenkuana dagiti panglakayen ti Israel. **26** Nagsao isuna kadagit tattao ket kinunana, "Ita, panawanyo dagiti tolda dagitoy a nadangkes a lallaki ken awan ti sagidenyo kadagit kukuada, ta no saan maibuskayonto gapu kadagit amin a basbasolda. **27** Isu a pimmanaw dagiti tattao nga adda kadagit sikigan ti tolda da Kora, Daton, ken Abiram. Rimmuar ken nagtakder da Daton ken Abiram iti pagserkan dagiti toldada, a kaduada dagiti assawada, annakda a lallaki ken dagiti babassit nga

annakda. **28** Ket kinuna ni Moises, "Babaen iti daytoy, maammoanyo nga imbaonnak ni Yahweh a mangaramid kadagitoy a trabaho, ta saarka nga inaramid dagitoy iti bukodko a pagayatan. **29** No matay dagitoy a lallaki iti kadawayan nga ipapatay a kas iti gagangay a mapaspasamak, saanak ngarud nga imbaon ni Yahweh. **30** Ngem no agaramid ni Yahweh ti ringngat iti daga a mangalun-on kadakuada a kasla dakkel a ngiwat, a kaduada dagiti pamiliada, ken no bumabada a sibbiag idiy sheol, masapul ngarud a maawatanyo nga inlaksid dagitoy a lallaki ni Yahweh." (**Sheol h7585**) **31** Apaman a nalpas ti panagsasao ni Moises, nagungap ti daga iti batog dagitoy a lallaki. **32** Nagungap ti daga ket inalun-onna ida, agraman dagiti pamiliada ken dagiti amin a tattao a pasurot ni Kora ken kasta met dagiti amin a sanikuada. **33** Isuda ken amin a pamiliada ket nagpababa a sibbiag idiy sheol. Nagkaem ti daga a nangalun-on kadakuada ket iti kastoy a wagas, nagpukawda iti nagtetenggana dagiti tattao. (**Sheol h7585**) **34** Nagtaray amin nga Israel nga adda iti aglawlawda nga aqikkis. Impukpukkawda, "Amangan no alun-unennatayo met ti daga!" **35** Kalpasanna, simgiab ti apuy manipud kenni Yahweh ket inuramna ti **250** a lallaki a nagidaton kadagit insenso. **36** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moses ket kinunada, **37** "Kasaritam ni Eleazar nga anak ni Aaron a padi ket ibagam kenkuana nga alaenna dagiti insenserio iti ayan dagiti agbegbeggang a bangkay, ta naidaton kaniak dagiti insenserio. Ket masapul nga iwarawarada dagiti beggang. **38** Alaeno dagiti insenserio dagiti natay gapu kadagit basolda. Maaramid koma dagitoy a napitpit a pangkalub iti altar. Indaton ida dagiti lallaki dagitoy iti sangoanak, isu a naidaton dagitoy kaniak. Pagilasinanto dagitoy iti presensiak kadagit tattao ti Israel." **40** Innala ni Eleazar a padi ti tanso nga insenserio nga inaramat dagiti lallaki a nauram. Pinipitna dagitoy a kas pangkalub iti altar, a kas imbagia ni Yahweh kenkuana babaen kenni Moses. Agbalinto dagitoy a palagip kadagit tattao ti Israel, tapno awan ti tao a saan a nagtaud iti kapututan ni Aaron ti umay tapno mangipuor iti insenso iti sangoanan ni Yahweh. Iti kastoy a wagas, awanto ti tao nga agbalin a kasla kenni Kora ken kadagit bunggoyna. **41** Ngem iti sumaruno nga agsapa, nagsasao iti maibusko kada Moises ken Aaron dagiti amin a tattao ti Israel. Kinunada, "Pinatayyo dagiti tattao ni Yahweh." **42** Ket napasamak daytoy, ida nagummong dagiti tattao a bimmusor kada Moises ken Aaron, ida kimmitada iti tabernakulo ket pagammoan, naimatanganda a salsallukuban ti ulep daytoy. Nagparang ti dayag ni Yahweh **43** ket napan da Moises ken Aaron iti sangoanan ti tabernakulo. **44** Kalpasanna, nagsao ni Yahweh kenni Moises, Kinunana, **45** "Umadayokayo iti sangoanan dagitoy a tattao tapno maibusko ida iti apagdarikmat. Ket napakleb da Moises ken Aaron. **46** Kinuna ni Moises kenni Aaron, "Alaem ti insenserio, kargaam daytoy iti beggang manipud iti altar, kargaam daytoy iti insenso, iyapuram dagitoy nga ipan iti ayan dagiti tattao ket mangaramidka iti pakapakawan dagiti basolda, gapu ta umayen ti pungtot ni Yahweh. Nangrugin ti didira." **47** Inaramid ngarud ni Aaron ti imbilin ni Moises. Nagtaray isuna iti tengga dagiti tattao. Nagwarasen a dagus ti didira kadagit tattao, isu nga ingkargana ti insenso ket inaramida ti seremonia a pakapakawan ti basol dagiti tattao. **48** Nagtakder ni Aaron iti nagbaetan dagiti natay ken dagiti sibbiag; iti kastoy a wagas napasardeng ti didira. **49** Agdagup iti **14**, **700** ti bilang dagiti natay iti didira, malaksid kadagit natay a kadua ni Kora. **50** Nagsubli ni Aaron iti ayan ni Moises iti pagserkan ti tabernakulo ket nagsardengen ti didira.

17 Nagsao ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **2** "Agsaoka kadagit tattao ti Israel. Mangalaka kadagit sarukod manipud kadakuada, maysa iti tunggal tribu dagiti kapanuan. Mangalaka iti sangapulo ket dua a sarukod, maysa iti tunggal mangidaualo

iti tunggal tribu. Isuratmo ti nagan ti tunggal tao iti sarukodna. 3 Masapul nga isuratmo ti nagan ni Aaron iti sarukod ni Levi. Masapul nga adda maysa a sarukod iti tunggal mangidadaul manipud iti tribu ti kauponanna. 4 Masapul nga ikabilmo dagiti sarukod iti tabernakulo iti sangoanan ti pamaneknek ti tulag, a pakisarakar kenka. 5 Agsaringitto ti sarukod ti mapilik a tao. Pagsardengketo dagiti reklamo dagiti tattao ti Israel nga ibagbagada a maibusor kadakayo.” 6 Nagsao ni Moises kadagit tattao ti Israel. Amin dagiti mangidadaul ti tribu ket nangted kadagit sarukod kenkuana, maysa a sarukod manipud iti tunggal mangidadaul, a napili manipud iti tunggal tribu ti kauponan, sangapulo ket dua amin a sarukod. Maysa kadagitoy ti sarukod ni Aaron. 7 Ket inkabil ni Moises dagiti sarukod iti sangoanan ni Yahweh iti tolda ti pamaneknek ti tulag. 8 Iti simmaruno nga alawd, napan ni Moises iti tolda ti pamaneknek iti tulag ket pagammoan, nagsaringit ti sarukod ni Aaron iti tribu ni Levi. Dimmakkal dagiti saringitna, nagsabong ken nagbunga iti naluom nga almendras! 9 Innala ni Moises dagiti sarukod manipud iti sangoanan ni Yahweh ket imparangna kadagit tattao ti Israel. Nasarakan ti tunggal maysa ti sarukodna ket innalana daytoy. 10 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, “Ikabilmo ti sarukod ni Aaron iti sangoanan ti pamaneknek iti tulag. Maidulin daytoy a kas pagilasinan ti basol a maibusor kadagit tattao a nagsukir tapno agpatinggan dagiti panagsasaoda iti maibusor kaniak, ta no saan mataydanto. 11 Inaramid ni Moises ti imbilin ni Yahweh kenkuana. 12 Nagsao dagiti tattao ti Israel kenni Moises ket kinunada, “Mataykaminto ditoy. Mapukawkaminto amin! 13 Amin nga umay, matayto amin nga umasideg iti tabernakulo ni Yahweh. Rumbeng kadi a mapukawtayo amin?

18 Kinuna ni Yahweh kenni Aaron, “Sika, dagiti annakmo a lallaki, ken dagiti puli ti kauponam ti mangsagaba iti amin a basol a naaramid a maibusor iti santuario. Ngem sika laeng ken dagiti annakmo a lallaki a kaduam ti mangsagaba iti amin a basol nga inaramid ti siasinoman nga adda iti kinapadi. 2 No maipapan kadagit padam a kameng iti tribu ni Levi, ti tribu dagiti kauponam, nasken nga ikuyogmo ida tapno makitiponda kenka ken matulongandaka inton agserbika ken dagiti annakmo a lallaki iti sango ti nasagradoan a tolda ti pamaneknek iti tulag. 3 Nasken nga agserbida kenka ken iti entero a tolda. Nupay kasta, masapul a saanda nga umasideg iti aniaman a banag nga adda iti nasantoan a disso wenco iti aniaman nga adda pakainaiganna iti altar, ta no saan ket mataykayonto met. 4 Masapul a makitiponda kenka ken isuda ti makaammo a mangawayan iti tabernakulo, iti amin a trabaho nga adda pakainaiganna iti tolda. Nasken nga awan ganggannaet nga umasideg kadakayo. 5 Nasken nga aramidenyo ti pagrebbengano para iti nasantoan a disso ken para iti altar tapno saan manen nga agdiisur ti puntotoko kadagit tattao ti Israel. 6 Adtoy, siak mismo ti nangpili kadagit padam a kameng dagiti Levita manipud kadagit kapututan ti Israel. Sagutda para kadakayo, naited kaniak a mangaramid iti trabaho nga adda pakainaiganna iti tabernakulo. 7 Ngem sika laeng ken dagiti annakmo a lallaki ti mabalin a mangaramid kadagit banag mainaig iti kinapadi a maipapan iti amin a banag nga adda pakainaiganna iti altar ken amin a banag nga adda iti uneg ti kurtina. Nasken a dakoymismo ti mangaramid kadagitoy a pagrebbengan. Intedko kadakayo ti kinapadi a kas maysa a sagut. Rumbeng a mapapatay ti siasinoman a ganggannaet nga umasideg iti tolda. 8 Ket kinuna ni Yahweh kenni Aaron, “Adtoy, intedko kenka ti pagrebbengan a mangawayan kadagit daton a naitag-ay kaniak, ken dagiti amin a nasantoan a daton nga it-itdagiti tattao ti Israel kaniak. Intedkon dagitoy a daton kenka ken kadagit annakmo a lallaki a kas bingayyo. 9 Kukuamto dagitoy a banbanag manipud kadagit daton a naan-anay a naisagut kenni

Yahweh ngem saan a naan-anay a naipuor. Tunggal daton nga iyeg dagiti tattao, karaman ti tunggal sagut a bukel, tunggal daton gapu iti basol, ken tunggal daton a pangsupapak iti basol—amin dagitoy a nasantoan unay a daton—nga ilasin ken ipanda kaniak ket maipaayto kenka ken kadagit annakmo a lallaki. 10 Naan-anay a naisagutda kaniak, a nasken a kanemo dagitoy a daton. Tunggal lalaki kadakayo ket nasken a mangan kadagitoy a daton. Rumbeng nga imbilangmo dagitoy a kas nailasin para kaniak. 11 Dagitoy dagiti daton a kukuamto: dagiti sagutda a nailasin kadagit amin a naitag-ay a daton dagiti tattao ti Israel, dagiti daton a naitag-ay iti imatangko ken naidatag kaniak. Intedkon dagitoy kenka, ken kadagit annakmo a lallaki, kadagit annakmo a babbai, kas agtultuloy a bingayyo. Amin a kameng ti pamiliam a maibilang a nadalus ti mabalin a mangan iti aniaman kadagitoy a daton. 12 Amin iti kasasayaatan kadagit lana, amin dagiti kasasayaatan kadagit baro nga arak ken bukel, dagiti umuna a bunga nga it-itdagiti tattao kaniak—intedkon kenka amin dagitoy. 13 Kukuamto dagiti umuna a naluom nga apit manipud iti amin nga adda iti dagada nga iyegda kaniak. Amin a nadalus a kameng ti pamiliam ket mabalin a mangan kadagitoy. 14 Kukuamto amin a naisagut a banbanag nga adda iti Israel. 15 Amin a manglukat iti aaanakan, amin dagiti inauna nga annak nga idaton dagiti tattao kenni Yahweh, tao ken ayup, ket kukuamto. Nupay kasta, masapul a subboten dagiti tattao ti tunggal inauna nga anakda a lalaki, ken masapul a subbotenda dagiti inauna a lalaki nga anak dagiti narugit nga ayup. 16 Masapul a masubbot dagiti masapul a subboten dagiti tattao kalpasan a mbulananda. Ket mabalintos a subboten ida dagiti tattao, babaen iti lima a siklo, segun iti naituyang a pagtimbangtan iti santuario, a katukid ti duapulo a gera. 17 Ngem rumbeng a saanmonto a subsubboten dagiti inauna a baka, wenco ti inauna a karnero, wenco ti inauna a kalding—naisagut dagitoy kaniak. Masapul nga iwasim dagiti darada iti rabaw ti altar ken puoram dagiti tabada a kas daton a maipuor, tapno makaipaay ti nabanglo nga ayamuom para kaniak. 18 Kukuamto dagiti karne dagitoy. Kas iti naitag-ay a barukong ken kannawan a loppo, kukuamto dagiti karneda. 19 Amin dagiti naidatag a daton dagiti nasantoan a banbanag nga idaton dagiti Israelita kaniak—intedkon dagitoy kenka, kadagit annakmo a lallaki ken babbai, kas agtultuloy a bingayyo. Agbalinda a katulagan iti asin, maysa a tulag iti agnanayon, iti sangoanataken iti sangoanan dagiti kaputotam. 20 Kinuna ni Yahweh kenni Aaron, “Rumbeng nga awan tawidmo kadagit daga dagiti tattao, wenco makibingay kadagit sanikua dagiti tattao. Siak ti bingay ken tawidmo kadagit amin a tattao ti Israel. 21 Kadagit kapututan ni Levi, adtoy, intedkon dagiti amin nga apagkapullo ti Israel a kas tawidda, kas supapak ti panagserbida babaen iti panagtrabahoda iti tabernakulo. 22 Manipud ita, nasken a saanen nga umasideg dagiti tattao ti Israel iti tabernakulo, ta makabasolda gapu iti daytoy ket matayda. 23 Nasken nga aramiden dagiti Levita ti trabaho nga adda pakainaiganna iti tabernakulo. Isudanto ti mangbaklay ti aniaman a basol mainaig iti daytoy. Agbalindaytoy nga agnanayon a linteg iti amin a henerasion dagiti tattatom. Ken rumbeng nga awanto ti tawidda kadagit amin a tattao ti Israel, 24 Ta dagiti apagkapullo dagiti tattao ti Israel, nga idatdatonda kas naidatag a daton kaniak—isu dagitoy ti intedko kadagit Levita a kas tawidda. Isu nga imbagak kadakuada, ‘Rumbeng nga awan ti tawidenda kadagit amin a tattao ti Israel.’” 25 Kinasaao ni Yahweh ni Moises ket kinunada, 26 “Nasken a kasaritan dagiti Levita ket ibagam kadakuada, ‘Tunggal awateno’ dagiti apagkapullo manipud kadagit tattao ti Israel nga inted ni Yahweh kadakayo a kas tawidyoy, ket nasken a mangidatagkayo kenkuana iti daton manipud iti dayta nga apagkapullo, ti apagkapullo manipud iti apagkapullo nga inawatyo.

27 Ti naidatag a datonyo ket rumbeng nga ibilangyo a kasla daytoy ket apagkapullo ti bukel manipud iti disso a pagirikan wenco iti apit manipud kadagit pagplespesan ti ubas. **28** Isu a nasken a mangaramidkayo iti naidatag a daton kenni Yahweh manipud iti amin nga apagkapullo a maaw-awayto manipud kadagit tattoo ti Israel. Manipud kadagitoy, nasken nga itedyo kenni Aaron a padi ti naidatag a daton kenni Yahweh. **29** Manipud kadagit amin a sagut a naawaty, rumbeng nga aramidenyo ti tunggal maidatag a daton kenni Yahweh. Nasken nga aramidenyo daytoy manipud kadagit amin a kasasayaatan ken kasasantoan a banbanag a naited kadakayo.¹ **30** Nasken ngarud nga ibagam kadakuada, Tunggal idatagy dagiti kasasayaatan iti amin a naawaty, nasken ngarud nga imbilang daytoy dagiti Levita a kasla apit manipud iti disso a pagirikan ken iti pagplespesan iti ubas. **31** Mabalinyo a kanen iti sasinoman a lugar ti nababtati a sagutyo, sikyo ken dagiti pamiliyo, gapu ta daytoy ti tangdanyo iti panagtrahabayo iti tabernakulo. **32** Saankayo a makabasol babaen iti pannangan ken pananginomyo iti daytoy, no indatagy kenni Yahweh dagiti kasasayaataa kadagit naawaty. Ngem nasken a saanyo a rugitan dagiti nasantoan a daton dagiti tattoo ti Israel, ta mataykayo no aramidenyo dayta.”

19 Kinasarita ni Yahweh da Aaron ken Moises. Kinunana, **2** “Maysa daytoy nga alagaden, maysa a linteg nga ibilbilinko kadakayo: Ibagayo kadagit tattoo iti Israel a nasken a mangyegda kadakayo iti nalabaga nga urbon a baka nga awan pakapilawan wenco mulitna, ken saan pay a pulos a naipakpako iti sangol. **3** Itedyonto ti urbon a baka kenni Eleazar a padi. Masapul nga ipanna daytoy iti ruar ti kampo, ken masapul nga addanto mangpatayi iti daytoy iti sangoananna. **4** Masapul nga isawsaw ni Eleazar a padi ti ramyna iti dara sana iwarsti daytoy iti mamimpito a dasas iti sangoanan ti tabernakulo. **5** Sabali met a padi ti nasken a mangpuor iti urbon a baka iti imatang ni Eleazar. Nasken a puoranna ti lalat, ti lasag, ken ti dara agraman ti takki ti baka. **6** Masapul a mangala ti padi iti kayo a sedro, hisopo, ken escarlata, sana ipuruak amin dagitoy iti tengnga ti pakapupuoran ti baka. **7** Kalpasanna, masapul a labaanna ti kawesna ken agdigos isuna iti danum. Ket mabalinton isuna a mapan iti kampo, ket agtalinaed a narugit sadiay agingga iti rabii. **8** Masapul met a labaan ti tao a nangpuor iti baka dagiti kawesna iti danum sa agdigos iti danum. Agtalinaed isuna a narugit agingga iti rabii. **9** Maysa a tao a nadalus ti nasken a mangurnong iti dapo ti urbon a baka sana ikabil dagitoy iti nadalus a disso iti ruar ti kampo. Nasken a maidulin dagitoy a dapo para kadagit tattoo iti Israel. Ilaokda dagiti dapo iti danum para iti pannakadalus manipud iti basol, agsiputu dagiti dapo ket nagtaud iti daton gapu iti basol. **10** Ti tao a mangurnong kadagit dapo ti urbon a baka ket nasken a labaanna dagiti kawesna. Agtalinaed isuna a narugit agingga iti rabii. Agbalinto daytoy nga agnayanon a linteg kadagit tattoo ti Israel ken dagiti ganggannaet a makipagnanaed kadakuada. **11** Siasinoman a mangsaqid iti bangkay ti siasinoman a tao ket agbalinto a narugit iti las-ud ti pito nga aldaw. **12** Nasken a dalusan ti kasta a tao ti bagina iti maikatlo nga aldaw ken iti maikapito nga aldaw. Ket agbalinton isuna a nadalus. Ngem no saanna a dalusan ti bagina iti maikatlo nga aldaw, saanto ngarud isuna a nadalus iti maikapito nga aldaw. **13** Siasinoman a mangsaqid iti maysa a natay a tao, ti bangkay ti maysa a tao, ken saanna a dalusan ti bagina—rugitan daytoy a tao ti tabernakulo ni Yahweh. Rumbeng a mapapanaw dayta a tao manipud iti Israel gapu ta saan a naiwarsi kenkuana ti danum a maipaay iti saan a kinasin-aw. Agtalinaed isuna a narugit; agtalinaed kenkuana ti kinarugitna. **14** Daytoy ti linteg tunggal adda matay iti uneg ti maysa a tolda. Amin nga umuneg iti tolda ken amin ga addan iti uneg ti tolda ket agbalin a narugit iti las-ud ti pito

nga aldaw. **15** Agbalin a narugit amin a nakalukat a pagkargaan nga awan kalubna. **16** Kasta met a ti sasinoman nga adda iti ruar ti tolda a mangsaqid iti tao a napapatay iti kampilan, aniaman a bangkay, tulang ti tao, wenco tanem—dayta a tao ket agbalin a narugit iti las-ud ti pito nga aldaw. **17** Aramidenyo daytoy iti narugit a tao: Mangalakayo kadagit dapo iti naipuor a daton a gapu iti basol ket ilaokyo iti danum nga adda iti maysa a pagkargaan. **18** Masapul a mangala ti maysa a nadalus a tao iti mula a hisopo, isawsawna daytoy iti danum, sana iwarsti iti tolda, kadagit amin a pagkargaan nga adda iti uneg ti tolda, kadagit tattoo nga adda sadiay, ken iti tao a nangsaqid iti tulang, ti napapatay a tao, ti natay a tao, wenco ti tanem. Iti maikatlo nga aldaw ken iti maikapito nga aldaw, nasken a warsian ti nadalus a tao ti narugit a tao. **19** Iti maikapito nga aldaw, nasken a dalusan ti narugit a tao ti bagina. Masapul a labaanna dagiti kawesna ken agdigos iti danum. Agbalinto isuna a nadalus iti karabianna. **20** Ngem siasinoman nga agtalinaed a narugit, nga agkedek a mangdalus iti bagina—mapapanaw dayta a tao manipud iti kajimongan, gapu ta rinugittana ti santuario ni Yahweh. Saan a naiwarsi kenkuana ti danum a maipaay iti saan a kinasin-aw; agtalinaed isuna a narugit. **21** Daytoyo ti agbalin nga agtultuloy a linteg maipapan kadagitoy a pasamak. Ti tao a mangiwarsi iti danum a maipaay iti saan a kinasin-aw ket nasken a labaanna dagiti kawesna. Ti tao a mangsaqid iti danum a maipaay iti saan a kinasin-aw ket agbalin a narugit agingga iti rabii. **22** Aniaman a sagiden ti narugit a tao ket agbalinto a narugit. Ti tao a mangsaqid iti dayta ket agbalinto a narugit agingga iti rabii.”

20 Napan ngarud dagiti tattoo ti Israel, ti dagup iti gimgong, idiy let-ang ti Sin iti umuna a bulan; nagnaeddha idiy Kades. Natay ni Miriam ket naitabon sadiay. **2** Sadiay, awan danum nga inumen dagiti tattoo, isu a naguummongda a maibusor kada Moses ken Aaron. **3** Nagririri dagiti tattoo kenni Moises. Kinunada, “Nasaysayaat la koman no nataykami idhi natay dagiti padami nga Israelta iti sangoanan ni Yahweh! **4** Apay nga impamno dagiti tattoo ni Yahweh iti daytoy a let-ang tapno matay ditoy, dakami ken dagiti ay-ayupmi? **5** Ken apay nga inruarnakami idiy Egjpto tapno iyegnakami iti daytoy nakarigrigat a lugar? Awan trigo, igos, ubas, wenco granada ditoy. Ken awan danum a mainum.” **6** Isu a pimmanwan da Moses ken Aaron manipud iti sangoanan dagiti taripnong. Napanda iti pagserrekan iti tabernakulo ket nagpablebdha. Sadiay, nagparang kadakuada ti nariang a dayag ni Yahweh. **7** Kinasarita ni Yahweh ni Moises ket kinunana, **8** “Alaem ti sarukodmo ket ummongem dagiti tattoo, sika ken ni Aaron a kabsatmo. Kasaom ti dakkel a bato iti imatangda, ket bilinem daytoy a mangipusuak iti danum. Ipaayanyo ida iti danum manipud iti dayta a bato, ken rumbeng nga itedyo daytoy nga inumen dagiti tattoo ken dagiti dingoa.” **9** Innala ni Moises ti sarukod manipud iti sangoanan ni Yahweh, kas imbilin ni Yahweh nga aramidenyo. **10** Inummong ngarud da Moses ken Aaron ti taripnong iti sangoanan ti dakkel a bato. Kinuna ni Moises kadakuada, “Ita, dumngegkayo, dakayo a surik. Masapul kadi nga ipaayandakayo iti danum manipud iti daytoy a bato?” **11** Kalpasanna, innago ni Moises ti sarukodna sana imbaot daytoy iti namindua iti dakkel a bato, ket adu unay a danum ti pimsuak. Imminom dagiti tattoo kasta met dagiti tarakenda. **12** Ket kinuna ni Yahweh kada Moises ken Aaron, “Gapu ta saankayo a nagtalek kaniak wenco saandak a sinantipikaran iti imatang dagiti tattoo ti Israel, saanyo a maidanon daytoy a taripnong iti daga nga intedko kadakuada.” **13** Naawagan daytoy a lugar iti danum ti Meriba gapu ta nakiapa kenni Yahweh dagiti tattoo ti Israel sadiay, ken impakitana kadakuada ti bagina a kas nasantoan. **14** Manipud Kades, nangibaon ni Moises kadagit mensahero a mapan iti ari ti Edom: Daytoy ti ibagbaga ti kabsatmo nga Israel: **15** “Ammon dagiti

amin a rigrigat a napaspasamak kadakami. Ammom a simmalog idiy Egjito dagiti kapuonanmi ken nangnaedda sadiay iti nababay a tiempo. Dakes unay ti inaramid dagiti Egjicio kadakami kasta met dagiti kapuonanmi. **16** Idi immawagkami kenni Yahweh, nangngegna ti timekmi ken nangibaon isuna iti anghel, ket impanawnakami manipud Egjito. Adtoy, addakami ditoy Kades, maysa a siudad nga adda iti beddeng ti dagam. **17** Dawdawatek kenka a palasattennakami koma iti dagam. Saankami a lumasaat iti talonmo wenco kaubasan, wenco uminom iti danum kadagit bubonmo. Magnakami laeng iti kangrunaan a kalsada ti ari. Saankami a sumiasi iti kannawan wenco kannigid aqingga a malabsamni ti beddengmo.” **18** Ngem insungbat ti ari ti Edom kenkuana, “Saan a mabalain a lumasatka ditoy. No aramidem dayta, umayak a sikakampilan a mangdarup kenka.” **19** Ket kinuna dagiti tattao ti Israel kenkuana, “Magnakami laeng iti kangrunaan a kalsada. No uminomkami wenco dagiti tarakenmi iti danummo, bayadanminto daytoy. Palubosandakami laeng koma nga awan ti aniaman a lasaten dagiti sakami.” **20** Ngem insungbat ti ari ti Edom, “Saankayo a mabalain a lumasat.” Ket rimmuar ti ari ti Edom nga addaan iti napigsa nga ima nga addaan iti adu a soldado. **21** Nagkedked ti ari ti Edom a mangipalubos iti ilalasat ti Israel iti beddengda. Gapu iti daytoy, immadayo ti Israel idiy daga ti Edom. **22** Nagdaliasat ngarud dagiti tattao manipud idiy Kades. Dimmanon dagiti tattao ti Israel, ti dagup ti gimong, idiy Bantay Hor. **23** Nagsao ni Yahweh kada Moises ken Aaron idiy Bantay Hor, nga adda iti beddeng ti Edom. Kinunana, **24** “Masapul nga ummongen ni Aaron dagiti tattaona, ta saan a makastrek isuna iti daga nga intedkon kadagit tattao ti Israel. Daytoy ket gapu ta sinukiryo a dua ti saok iti danum idiy Meribah. **25** Ikuyogmo ni Aaron ken ni Eleazar nga anakna, ket sumang-atkayo idiy Bantay Hor. **26** Ussobem kenni Aaron ti kawesna a kas padi samonto ipakawes daytoy kenni Eleazar nga anakna. Rumbeng a matay ni Aaron ket maitiponto kadagit tattaona sadiy.” **27** Inaramid ngarud ni Moises ti imbilin ni Yahweh. **28** Simmang-atda iti Bantay Hor iti imatang dagiti amin a tattao. Inussob ni Moises ti inkawes ni Aaron a kawesna a kas padi sana inpakawes daytoy kenni Eleazar nga anak ni Aaron. Natay ni Aaron iti tuktuk ti bantay. Kalpasanna, simmalog da Eleazar ken ni Moises. **29** Idi nakita dagiti amin nga Israelita a natayen ni Aaron, dinung-awan ti sibubukel a nasion ni Aaron iti las-ud ti tallopolo nga aldaw.

21 Idi nadamag ti ari iti Arad a Cananeo nga agnanaed idiy Negev, nga agdaldaliasat dagiti Israelita iti kalsada nga agturonq idiy Atarim, rinautna dagiti Israelita ken innalana a balud ti sumagmamano kadakuada. **2** Nagsapata dagiti Israelita kenni Yahweh ket kinunada, “No itedmo kadakami ti balligi maibusor kadagitoy a tattao, ket dadaelenmi a naan-anay dagiti siudadda.” **3** Dinengngeg ni Yahweh ti timek dagiti Israelita ket intedna kadakuada ti balligi kadagit Cananeo. Dinadaelda ida a naan-anay ken dagiti siudadda. Naawagan dayta a lugar a Horma. **4** Nagdaliasatda manipud iti Bantay Hor nga agturonq iti baybay dagiti Runo tapno liknutenda ti daga ti Edom. Kasta unay ti pannakadismaya dagiti tattao bayat nga addada iti dalan. **5** Nagsao dagiti tattao maibusor iti Dios ken ni Moises: “Apay nga impanawnakami manipud iti Egjito matay iti let-ang? Awan tinapay, awan danum ken saanmi a kayat daytoy makauma a makan.” **6** Ket nangibaon ni Yahweh kadagitit nagita nga uleg kadagitit tattao. Kinagat dagitoy nga uleg dagiti tattao; adu a tattao ti natay. **7** Immasideg dagiti tattao kenni Moises ket kinunada, “Nagbasolkami gapu ta hagsaokami iti maibusor kenka ken ni Yahweh. Agkararagka kenni Yahweh tapno ikkatenna dagitoy nga uleg kadakami.” Ngarud, inkararagan ni Moises dagiti tattao. **8** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, “Mangaramidka iti sinan-uleg ken ikapetmo daytoy iti poste.

Makalasatto amin a nakagat no kitaenna daytoy.” **9** Isu a nagaramid ni Moises iti sinan-uleg a bronse sana inkapet iti poste. Makalasat ti siasinoman a kagaten ti uleg no kumita isuna iti sinan-uleg a bronse. **10** Kalpasanna, nagtuloy a nagdaliasat dagiti Israelita ket nagkampoda idiy Obot. **11** Nagdaliasatda manipud Obot ket nagkampoda iti rebba ti Abarim idiy let-ang nga akin-daya a paset ti Moab. **12** Manipud sadiay intultuloyda ti nagdaliasat ket nagkampoda iti tanap ti Zered. **13** Manipud sadiay, intultuloyda ti nagdaliasat ket nagkampoda iti ballasiw ti Karayan Arnon, nga adda iti let-ang a dumanon iti beddeng dagiti Amorro. Ti Karayan Arnon ti beddeng iti Moab, nagbaetaan daytoy ti Moab ken dagiti Amorro. **14** Isu’t gapuna a nailanad iti nalukot a pagbasaan kadagit Gubat ni Yahweh, “Waheb idiy Sufa, ken kadagitit tantanap ti Arnon, **15** dagiti pasalog a tantanap nga agturonq iti ili ti Ar ken sumalog iti beddeng ti Moab.” **16** Manipud sadiay, nagdaliasatda a nagturonq iti Beer, ti ayan iti bubon a nagkunaan idi ni Yahweh kenni Moises. “Ummongem dagiti tattao tapno ikkak ida iti danum.” **17** Ket inkanta dagiti Israelita daytoy a kanta: “Agubbogka, bubon. Ikkantami ti maipapan iti daytoy. **18** Ti bubon a kinali dagiti mangidadaulo kadakami, ti bubon a kinali dagiti natakneng a tattao babaen iti setro ken dagiti bastonda.” Ket manipud iti let-ang, nagdaliasatda a nagturonq iti Matana. **19** Manipud iti Matana, nagdaliasatda a nagturonq iti Nahaliel, ken manipud Nahaliel, nagturonqda idiy Bamot, **20** ken manipud idiy Bamot nagturonqda iti maysa a tanap idiy daga ti Moab. Saday, ti tuktuk ti Bantay Pisga a matantannawagan ti let-ang. **21** Ket nangibaon dagiti Israelita kadagitit mensaheroda a mapan kenni Sihon nga ari dagiti Amorro a kunada, **22** “Palubosandakami a lumabas iti dagam. Saankami a sumrek iti aniaman a talon wenco kaubasan. Saankami nga uminom iti danum kadagit bubonmo. Agdaliasatkami iti kangrunaan a kalsada ti ari aqingga a malabsamni ti beddengmo.” **23** Ngem saan nga impalubos ni Ari Sihon a lumabas iti beddengda dagiti Israelita. Ngem ketdi, inummong ni Sihon dagiti amin a soldadona ket rinautda dagiti Israelita idiy let-ang. Napan isuna idiy Jaaz a nangrautanna kadagitit Israelita. **24** Rinaut dagiti Israelita dagiti soldado ni Sihon babaen iti tirad ti kampilanda ket tinagikuada ti dagdagada manipud Arnon aqingga iti karayan Jabbok, aqingga iti daga dagiti Amonita. Ita, napatibker ti beddeng dagiti Amonita. **25** Sinakup dagiti Israelita amin a siudad dagiti Amorro ket nagnaedda kadagitoy, kasta met idiy Hesbon ken kadagitit amin a barbario. **26** Ti Hesbon ket siudad ni Sihon nga ari dagiti Amorro, ti nakirangan iti sigud nga ari iti Moab. Sinakup amin ni Sihon ti daga ti Moab manipud iti masakupanna aqingga iti Karayan Arnon. **27** Dayta ti gapuna a dagiti agsarsarita kadagitit probervio ket kunada, “Umaykayo iti Hesbon. Maibangon ken maipatakder koma manen ti siudad ni Sihon. **28** Adda apuy a rimmuar manipud iti Hesbon, maysa nga apuy manipud iti siudad ni Sihon a nangkisap ti Ar iti Moab, ken dagiti makinkukua kadagitit katurturodan iti Arnon. **29** Asikayo pay, Moab! Nadadaelkayo, dakkayo a tattao iti Kemos. Pinagbalinna a libas a balud dagiti lallaki nga annakna ken dagiti babbai nga annakna ket nagbalinda a balud ni Sihon nga ari dagiti Amorro. **30** Ngem naparmekmi ni Sihon. Nadadaelen ti Hesbon aqingga idiy Dibon. Naparmekmi amin ida aqingga idiy Nofa, a dumanon idiy Medeba.” **31** Isu a rinugian dagiti Israelita ti agnaed iti daga dagiti Amorro. **32** Ket nangibaon ni Moises kadagitit lallaki nga agpalii idiy Jazer. Sinakupda dagiti il-ilina daytoy ken pinapanawda dagiti Amorro nga adda sadiay. **33** Kalpasanna, naglikko dagiti Israelita ket simmang-atda iti dalan nga agturonq idiy Basan. Rimmuar ni Og nga ari ti Basan agraman ti armadana tapno darupenda dagiti Israelita, tapno makirangeda kadakuada idiy Edrei. **34** Ket kinuna ni Yahweh kenni Moises, “Saanka nga agbuteng kenkuana, gapu ta

intedko kenka ti balligi a mangparmek kenkuana, kadagiti amin nga armadana, ken iti dagana. Aramidem kenkuana ti inaramidmo kenni Shion nga ari dagiti Amorro, a nagnaed idiy Hesbon." 35 Pinatayda ngarud ni Og, dagiti lallaki nga annakna, ken amin nga armadana, agingga nga awan iti nabati a sibibiag kadagiti tattaona. Ket tinagikuada ti dagana.

22 Intultuloy dagiti Israelita ti nagdaliasat agingga a nagkampoda kadagiti patad a lugar ti Moab nga asideg iti Jerico, iti ballasiw ti Karayan Jordan manipud iti siudad. 2 Nakita ni Balak nga anak ni Sefor ti amin nga inaramid dagiti Israelita kadagiti Amorro. 3 Kasta unay ti buteng ti Moab kadagiti tattao gapu ta aduna, ken nagamak ti Moab kadagiti Israelita. 4 Kinuna ti ari ti Moab kadagiti panglakayen iti Midianita, "Kanento dagitoy a bunggoy ti amin nga adda iti aglawlawtayo kas panagarab ti baka iti ruroot iti talon." Ita, ni Balak nga anak ni Sefor ket isu ti ari ti Moab iti dayta a tiempo. 5 Nangibaon ni Balak kadagiti mensahero kenni Balaam nga anak ni Beor, idiy Petor nga asideg iti Karayan Eufrates, iti daga ti nasionna ken tattaona. Inayabanna ni Balaam ket kinunana, "Kitaem, ummay ditoy ti maysa a nasion a naggapu idiy Egipto. Kalkalubanda ti rupa ti daga ket addadan ita iti asidegko. 6 Isu a pangngaasim ta umayka itan ket ilunodmo daytoy a nasion para kaniak, gapu ta napigsada unay para kaniak. Nalabit a kabaelakton ida a darupen ken patatalawen manipud iti daga. Ammok a mabendisionanto ti siasinoman a bendisionam, ken mailunodto ti siasinoman nga ilunodmo." 7 Pimmanaw ngarud dagiti panglakayen iti Moabita ken dagiti panglakayen dagiti Midianita nga awit-awitda ti bayad iti panangilunod. Dimentenga iti ayan ni Balaam ket imbagada kenkuana dagiti sasao ni Balak. 8 Kinuna ni Balaam kadakuada, "Umiankayo ditoy ita a rabii. Ibagkoto kadakayo ti ibaga ni Yahweh kaniak." Immian ngarud dagiti pangulo iti Moabita iti ayan ni Balaam ti dayta a rabii. 9 Immay ti Dios kenni Balaam ket kinunana, "Siasino dagitoy a lallaki nga immay kenka?" 10 Simmungbat ni Balaam iti Dios, "Imbaon ida kaniak ni Balak nga anak ni Sefor, ti ari iti Moab. Kinunana, 11 "Kitaem, dagiti tattao a naggapu iti Egipto ket kinalubanda ti rawab ti dagak. Umayka itan ket ilunodmo ida para kaniak. Nalabit a kabaelakto a karanget ida ken mapatalawko ida," 12 Insungbat ti Dios kenni Balaam, "Saan a rumbeng a sumurotka kadagityo a lallaki. Saan a rumbeng nga ilunodmo dagiti Israelita gapu ta nabendisionandam." 13 Bimmangon ni Balaam iti bigat ket kinunana kadagiti papangulo ni Balak, "Agsublikayon iti dagayo gapu ta saan nga impalubos ni Yahweh a sumurotak kadakayo." 14 Pimmanaw ngarud dagiti papangulo ti Moab ket nagsubilda kenni Balak. Kinunada, "Nagkedked ni Balaam a sumurot kadakami." 15 Nangibaon manen ni Balak iti ad-adu a papangulo nga ad-adda a mararaem ngem kadagiti immuna a bunggoy. 16 Dimentenga iti ayan ni Balaam ket kinunada kenkuana, "Ibagbaga daytoy ni Balak nga anak ni Sefor, "Pangngaasim ta saanmo nga ipalubos nga adda maklapped kenka iti iyaaymo kaniak, 17 gapu ta bayadanka iti nawadwad ken raemenka iti kasta unay, ken aramidek ti aniaman nga ibagam kaniak. Isu a pangngaasim ta umayka ket ilunodmo dagitoy a tattao para kaniak." 18 Simmungbat ni Balaam ket kinunana kadagiti tattao ni Balak, "Uray no ited kaniak ni Balak ti palasiona a napnoan iti pirak ken balitok, saan a mabalin nga unaak ti sao ni Yahweh a Diosko, ken aramiden ti kabassitan ken kadakkelan a banag ngem iti ibagbagana kaniak. 19 Ita ngarud, aguraykayo met ditoy ita a rabii, tapno maammoak ti aniaman a mainayon nga ibaga ni Yahweh kaniak." 20 Immay ti Dios kenni Balaam iti dayta a rabii ket kinunana kenkuana, "Agsipud ta immay dagitoy a lallaki a mangay-ayab kenka, agrubwatka ket sumurotka kadakuada. Ngem aramidem laeng ti ibagak kenka." 21 Bimmangon ni Balaam iti agsapa, sinilyaanna ti asnona, ket kimmuyog kadagiti

pangulo ti Moab. 22 Ngem gapu ta napan isuna, nariing ti pungtot ti Dios. Nagtakder ti anghel ni Yahweh iti dalam tapno lapdanna ni Balaam a sisasakay iti asnona. Kadua met ni Balaam dagiti dua nga adipenna. 23 Nakita ti asno ti anghel ni Yahweh nga agtaktaakter iti kalsada nga iggemna ti kampilanna. Simmina iti kalsada ti asno ket nagturon iti kataltalanon. Sinaplitinan ni Balaam ti asno tapno agsibli daytoy iti kalsada. 24 Ket nagtakder manen ti anghel ni Yahweh iti nailet a paset ti kalsada a nagbaeten dagiti kaubasan, nga adda bakud iti makannawanna kasta met iti makannigidna. 25 Nakita manen ti asno ti anghel ni Yahweh. Impilitna ti lumsot iti bakud ket naipit ti saka ni Balaam. Sinaplitinan manen ni Balaam ti asno. 26 Immun-una ti anghel ni Yahweh ket timmakder iti sabali pay a nailet a disso nga awanen ti dalam a mabalin a paglusutan. 27 Nakita ti asno ti anghel ni Yahweh, ket inyiddanan a sisasakay pay laeng ni Balaam kenkuana. Ad-adda a nagpungot ni Balaam, ket imbaotna ti bastonna iti asno. 28 Ket linukatan ni Yahweh ti ngiwat iti asno tapno makasao daytoy. Kinunana kenni Balaam, "Ania ti inaramidko kenka tapno ablatannak iti mamito a dasas?" 29 Simmungbat ni Balaam iti asno, "Gapu ta pagbalalinennak a maag. Adda la koma kampilan iti imak. Ta no adda, napatayka koma itan." 30 Kinuna ti asno kenni Balaam, "Saan kadi a siak ti asnom a sinaksayam iti las-ud iti panagbiagmo inggana ita? Adda kadin inaramidko a kastoy id?" "Awan," kinuna ni Balaam. 31 Kalpasanna, linukatan ni Yahweh ti mata ni Balaam, ket nakitana ti anghel ni Yahweh a sitaktakder iti kalsada nga adda iggemna a kampilan. Nagdumog ni Balaam ket nagpakleb isuna. 32 Kinuna ti anghel ni Yahweh kenkuana. "Apay a sinaplitam ti asnom iti namito? Kitaem, immayak a manglapped kenka gapu ta dakes iti imatangko ti araramidem. 33 Nakitanak ti asno ket linisiannak iti namito a dasas. No saannak a linisian, napatayka koma ket naispal ti biagna." 34 Kinuna ni Balaam iti anghel ni Yahweh, "Nagbasolak. Saanko nga ammo nga agtaktaakter iti kalsada a manglaplapped kaniak. Ita ngarud, no saan a makaay-ayo kenka daytoy a panagdaliasatko, agsibliki iti naggapuak." 35 Ngem kinuna ti anghel ni Yahweh kenni Balaam, "Kumuyogka latta kadagiti lallaki. Ngem masapul a dagiti sasao laeng nga ibagak kenka ti ibagam." Simmurot ngarud ni Balaam kadagiti papangulo ni Balak. 36 Idi nadamag ni Balak a paumayen ni Balaam, rimmuar isuna tapno sabtenna ni Balaam iti siudad ti Moab idiy Arnon nga adda iti nagbeddengen. 37 Kinuna ni Balak kenni Balaam, "Saan kadi a nangibaonak kadagiti lallaki a mangay kenka? Apay a saanka nga immay kaniak? Saanko kadi a kabaelan a raemenka?" 38 Ket simmungbat ni Balaam kenni Balak, "Kitaem, addaakon iti ayanmo. Adda kadin kalintegak nga agsao iti aniaman a banag? Ti laeng maibagak ket dagiti sasao ti Dios nga ikabkabilna iti ngiwatko." 39 Simmurot ni Balaam kenni Balak, ket nakadanonda idiy Kiriat Husot. 40 Kalpasanna, nangidaton ni Balak iti baka ken karnero ket nangted isuna iti sumagmamano a karne kenni Balaam ken kadagiti pangulo a kakaduana. 41 Kabigatanna, inkuyog ni Balak ni Balaam a simmang-at idiy Bamot Baal. Manipud sadiay, dagiti laeng bassit a paset ti kampo dagiti Israelita ti nakita ni Balaam.

23 Kinuna ni Balaam kenni Balak, "Mangibangonka iti pito nga altar ditoy para kaniak ken mangisaganaka iti pito a toro a baka ken pito a kalakian a karnero." 2 Inaramid ngarud ni Balak kas kiniddaw ni Balaam. Ket nangidatonda a dua iti maysa a baka ken maysa a karnero iti rawab ti tunggal altar. 3 Kalpasanna, kinuna ni Balaam kenni Balak, "Agtakderka iti abay ti datonmo a maipuor ta mapanakon. Nalabit nga umaynak saraken ni Yahweh. Ibagkoto kenka ti aniaman nga ipakitan kaniak." Isu a napan isuna iti tuktuk ti turud nga awan iti kakaykayona. 4 Immay ti Dios kenkuana, ket kinuna ni Balaam iti Dios, "Nangbangonak iti

pito nga altar, ket nangidatonak iti maysa a baka ken maysa a karnero iti tunggal maysa kadagitoy.” 5 Nangikabil ni Yahweh iti mensahe iti ngiwat ni Balaam ket kinunana, “Agsublika kenni Balak ket kasaritam isuna.” 6 Nagsubli ngarud ni Balaam kenni Balak, a sitatakder iti abay ti datonna a naipuor, ken keduana dagiti amin a pangulo ti Moab. 7 Ket rinugian ni Balaam nga insao ti padtona ket kinunana, “Inkuyognak ni Balak manipud Aram. Ti ari ti Moab a naggapu kadagiti kabanbantayan iti daya. ‘Umayka, ilunodmo ni Jacob para kaniak,’ kinunana. ‘Umaymo dupraken ti Israel.’” 8 Kasanok nga ilunod dagiti saan nga inlunod ti Dios? Kasanok a supiaten dagiti saan a sinupiat ni Yahweh? 9 Ta manipud iti tuktok dagiti dadakkel a bato ket makikitak isuna; manipud kadagiti katurturodan ket matantannawagak isuna. Kitaem, adda dita ti tattao nga agbibiaig nga agmaysaya ket saanda nga ibilang ti bagbagida a kas maysa laeng a gagangay a nasion. 10 Siasino ti makabilang iti tapok ni Jacob weno ti kakapat a bilang dagiti Israelita? Pumusayak koma a kas iti ipupusay ti nalinteg a tao, ket gibusam ti biagko kas kenkuana!” 11 Kinuna ni Balak kenni Balaam, “Ania daytoy nga inaramidmo kaniak? Inkuyogka tapno ilunodmo dagiti kabusorko, ngem adtoy, binendisionam ketdi ida.” 12 Simmungbat ni Balaam ket kinunana, “Saan kadi a ti rumbeng nga ibagak ket dagiti laeng ikabil ni Yahweh iti ngiwatko?” 13 Isu a kinuna ni Balak kenkuana, “Pangngaasim, kumuyogka kaniak iti sabali pay a lugar a pakakitaam kadakuada. Dagiti laeng asideg ti makitam kadakuada, saanmo ida a makita amin. Sadlay, ilunodmo ida para kaniak.” 14 Isu nga inkuyog ni Balak ni Balaam iti tay-ak ti Zofim nga agturtong iti tuktok ti Bantay Pisga, ket nangbangon manen isuna iti pito nga altar. Nangidaton isuna iti maysa a baka ken maysa a karnero iti rabaw ti tunggal altar. 15 Kalpasanna, kinuna ni Balaam kenni Balak, “Agtakderka ditoy abay ti datonmo a naipuor, bayat ti pannakisarakko kenni Yahweh sadiay. 16 Sinarak ngarud ni Yahweh ni Balaam ket inkabilna ti mensahe iti ngiwatna. Kinunana, “Agsublika kenni Balak ket itedmo ti mensahek kenkuana.” 17 Nagsubli ni Balaam kenkuana, ket adtoy, agtakderka isuna iti abay ti datonna a naipuor ken keduana dagiti pangulo ti Moab. Ket kinuna ni Balak kenkuana, “Ania ti kinuna ni Yahweh?” 18 Rinugian ni Balaam ti padtona. Kinunana, “Tumakderka Balak, ket dumngegka. Denggennak, sika nga anak a lalaki ni Sefor. 19 Saan a tao ti Dios tapo agulbod isuna. Wenko maysa a tao, tapno baliwanna ti kapanutanna. Adda kadi inkarina a saanna a tinungpal? Adda kadi imbagana nga aramidenna a saanna a tinungpal? 20 Adtoy, nabilinak a mangbension. Nangbension ti Dios, ket saankon a mabilwan daytoy. 21 Awan ti nakitana a pakarigatan kenni Jacob weno pakariribuan idiy Israel. Adda kadakuada ni Yahweh a Diosda, ket ipukpukawda gapu ta adda kadakuada ti arida. 22 Impanaw ida ti Dios manipud iti Egipo nga addaan pigsa a kas iti atap a baka. 23 Awan gamud nga agballigi kenni Jacob, ken awan mammadto a mangdangran iti Israel. Kastoy ketdi ti maibaga kenni Jacob ken iti Israel, “Kitaeem ti inaramid ti Dios!” 24 Adtoy, tumaktakder dagiti tattao a kas iti kabaiana a leon, kas iti leon a kellaat nga apparanget ket dumarup. Saan nga agjida agingga a makanna ti kinemmenga ken agingga a masepsepta ti dara ti napatayna.” 25 Ket kinuna ni Balak kenni Balaam, “Saanmo ida ngi ilunod wenko bendisionan ni kaanoman.” 26 Ngem simmungbat ni Balaam ket kinunana kenni Balak,” Saan kadi nga imbagak kenka a masapul nga ibagak ti amin nga ibagbaga ni Yahweh kaniak? 27 Ket insungbat ni Balak kenni Balaam, “Umaykan ta ikuyogka iti sabali pay a lugar. Nalabit a maay-ayonto ti Dios nga ilunodmo ida sadiay para kaniak.” 28 Inkuyog ngarud ni Balak ni Balaam iti tuktok ti Bantay Peor, a pakatantannawagan iti let-ang. 29 Kinuna ni Balaam kenni Balak, “Ibangonannak iti pito nga altar ditoy ket

isaganam ti pito a baka ken pito a karnero.” 30 Inaramid ngarud ni Balak ti imbag a Balaam; nangidaton isuna iti maysa a baka ken maysa a karnero iti rabaw ti tunggal altar.

24 Idi nakita ni Balaam a naay-ayo ni Yaweh a mangbension iti Israel, saanen a napan isuna a mangaramat iti pananggamod, a kas iti dadduma a tiempo. Kimmitta ketdi isuna iti let-ang. 2 Ingatona ti panagkitana ket nakitana dagiti nagkampo nga Israelita tunggal maysa iti bukodda a tribu, ket immay kenkuana ti Espiritu ti Dios. 3 Naawatna daytoy a padto ket kinunana, “Ni Balaam nga anak ni Beor ket agsao, ti tao a simumulagat. 4 Agsasao isuna ken denggengenna dagiti sasao ti Dios. Adda makikitana a parmata manipud iti Mannakabalin-amin a pagrukbabanna kabayatan a simumulagat. 5 Anian a ngapintas dagiti toldam, Jacob, ti lugar a pagnaedad, Israel! 6 Kasla dagiti tantanap a nagwaras, kasla iti minuyongan iti igid ti karayan, kasla al-aloe nga immula ni Yahweh, kasla sedsedro iti igid ti kadandanuman. 7 Aglupiasto ti danum kadagiti timbada ken nasibugan a nasayaat ti bukelda. Nagatngatonto ti arida ngem ni Agag, ken mapadayawanto ti pagarianda. 8 Iruar isuna ti Dios manipud Egipo. Addaan isuna iti pigsa a kasla atap a baka. Alun-onenna dagiti nasion a mangrangranget kenkuana. Tuktukolenna dagiti tululganda. Panaenna ida. 9 Kumleb isuna a kasla leon, kasla iti kabaian a leon. Siasino ti makaiture a mangsinga kenkuana? Mabendisionan koma amin a mangbension kenkuana; mailunod koma amin a mangilunod kenkuana.” 10 Narubroban ti unget ni Balak maibusor kenni Balaam, ket nangmesmes isuna iti ungetna. Kinuna ni Balak kenni Balaam, “Inayabanka tapno ilunodmo dagiti kabusorko, ngem adtoy, binendisionam ida iti namitlo. 11 Isu a panawannakon ita ket agawidkan. Kinunak gunggonaanka iti dakkel, ngem saan nga impalubos ni Yahweh a makaalaka iti aniaman a gunggona.” 12 Ket simmungbat ni Balaam kenni Balak, “Imbagak kadagiti mensahero nga imbaommo kaniak, 13 ‘Urav no inted kaniak ni Balak ti palasiona a napo iti pirak ken balitok, saanko a mabalin nga un-unaan ti sao ni Yahweh ken aniaman a dakes weno naimbag, wenko aniaman a kayatko nga aramiden. Ti laeng ibagak ket ti ibagbaga ni Yahweh nga ibagak.’ Saan kadi nga imbagak daytoy kadakuada? 14 Isu nga ita, adtoy, agsubiak kadagiti tattaak. Ngem ballaaganka nga umuna maipapan iti aramiden dagitoy a tattao kadagiti tattaom kadagiti masungad nga al-aldaaw.” 15 Rinugian ni Balaam daytoy a padto. Kinunana, “Agsasao ni Balaam nga anak ni Beor, ti tao a nakamulagat dagiti matana. 16 Daytoy ket padto ti maysa a tao a dumdumngeg kadagiti sasao manipud iti Dios, nga addaan pannakaammo manipud iti Kangangatoan, nga addaan kadagiti parmata manipud iti Mannakabalin-amin, nakapakleb a nakamulagat isuna iti sangoananna. 17 Makikitak isuna, ngem awan isuna ditoy ita. Makikitak isuna, ngem awan isuna iti asideg. Tumaudto ti bituen manipud kenni Jacob, ken addanto setro a rumuar manipud iti Israel. Burakennanto dagiti mangidauko iti Moab ken dadaelennanto dagiti amin a kapututan ni Set. 18 Ket kukuanton ti Israel ti Edom, ken kukuadanto pay ti Seir, dagiti kabusor ti Israel a parmekento ti Israel babaen iti puersa. 19 Agtaudo kenni Jacob ti maysa nga ari a mangiturray ken dadaelennanto dagiti amin a nabati a sibbiag iti siudadda.” 20 Kalpasanna, kimmitta ni Balaam iti Amalec ket rinugianna ti padtona. Kinunana, “Natibker ti lugar a pagnanaedanyo, ken adda kadagiti dadakkel a batbato ti umoky. 22 Nupay kasta, madadael ti Kineo, inton italawdakayo a kas balud dagiti Asirio. 23 Ket rinugian ni Balaam ti maudi a padtona. Kinunana, “Asi kay pay! Siasino ti makalasat inton aramiden ti Dios daytoy? 24 Umayto dagiti daong

manipud iti baybay Kittim; rautendantu ti Asiria ken maparmekto ti Eber, ngem uray isuda ket aggibusdanto iti pannakadadael.” **25** Kalpasanna, timmakder ni Balaam ket pimmanaw. Nagsubli isuna iti pagtaenganna, ken pimmanaw met ni Balak.

25 Nagtalinaed dagiti Isarela iti idiy Settim, ket rinugian dagiti lallaki ti makikaidda kadagiti babbai iti Moab, **2** ta inawis dagiti Moabitia dagiti tattao iti panangidaton kadagiti diosda. Isu a nangan ken nagrukbab dagiti tattao kadagiti dios dagiti Moabitia. **3** Nakitipon dagiti lallaki nga Israelita iti panagdaydayaw kenni Baal ti Peor, ket narubronan ti unget ni Yahweh maibusor iti Israel. **4** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, “Papatayem dagiti amin a pangulo dagiti tattao ken ibitinmo ida iti aldaw iti imatangko, tapno agbaaw ti kasta unay a pungtotko iti Israel.” **5** Isu a kinuna ni Moises kadagiti pangulo ti Israel, “Masapul a papatayen ti tunggal maysa kadakayo ti tattaona a nakikadua iti panagdaydayaw kenni Baal iti Peor.” **6** Kalpasanna, simmangpet ti maysa a lalaki nga Israelita ken nangiyeg ti maysa a babai a Midianita kadagiti kameng ti pamiliiana. Napasamat daytoy iti imatang ni Moises ken kadagiti amin a tattao ti Israel, bayat nga agsangsangitda saday pagserkan ti tabernakulo. **7** Idi nakita dayta ni Finees a padi nga anak ni Eliazar nga anak ni Aaron, timmakder isuna manipud kadagiti tattao ken nangala iti gayang. **8** Sinurotna ti lalaki nga Israelita iti uneg ti tolda ket induyokna ti gayang ket simmalpot kadagiti bagida a dua, ti lalaki nga Israelita ken ti babai. Isu a sammardeng ti didigra nga impatulod ni Yahweh kadagiti Israelita. **9** Dagiti natay iti didigra ket 24, 000 iti bilangda. **10** Nagsao ni Yaweh kenni Moises ket kinunana, **11** “Ni Finees a padi nga anak ni Eleazar nga anak ni Aaron ket pinabaawna ti pungtotko kadagiti Israelita gapu ta nakaunget isuna a kas iti gagarko kadakuada. Isu a saankon a dinadael dagiti Israelita iti kinarungset ti ungetko. **12** Ibagam ngarud, ‘kinuna ni Yahweh, “Adtoy makitulagakan iti kapia kenni Finees. **13** Para kenkuana ken kadagiti kaputotanna a sumaruno kenkuana, tulagto daytoy iti agnayanon a kinapadi gapu ta napasnek isuna kaniak a Diosna. Nangaramid isuna iti pakapakawanani dagiti tattao ti Israel.”” **14** Ita, ti nagan ti lalaki nga Israelita a napapatay a kadua ti babai a Midianita ket Zimri nga anak ni Salu, maysa a pangulo ti maysa a pamilia ti kapanuonan dagiti Simeonita. **15** Ti nagan ti babai a Midianita a napapatay ket Cosbi nga anak ni Zur a pangulo ti maysa a tribu ken pamilia idiy Midia. **16** Isu a nagsao ni Yaweh kenni Moises ket kinunana, **17** “Ibilangyo a kabusoryo dagiti Midianita ken rautenyu ida, **18** ta imbilangdakayo a kabusor iti pananggalilawda. Inturongdakayo iti dakes maipapan iti Peor ken maipapan iti kabsatda a babai a ni Cozbi, ti anak ti pangulo idiy Midia a napapatay iti aldaw ti didigra maipanggep iti Peor.

26 Dimteng ti tiempo a kalpasan ti didigra ket kinasarita ni Yahweh da Moises ken Eleazar nga anak ni Aaron a padi. Kinunana, **2** “Bilangenyo dagiti amin a tattao ti Israel, manipud iti agtawen ti duapulo ken agpangato, babaen kadagiti pamilia dagiti kapanuanda, amin a makabael a makigubat para iti Israel.” **3** Nagsao ngarud kadakuada da Moises ken Eleazar a padi idiy patad ti Moab iti igid ti Jordan idiy Jerico ket kinunada, **4** “Bilangenyo dagiti tattao, manipud iti agtawen ti duapulo ken agpangato, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises ken kadagiti tattao ti Israel a rimmuar manipud iti daga ti Ejipto.” **5** Ni Ruben ti inauna nga anak ni Israel. Manipud kenni Hanoc, a lalaki nga anakna ket nagtaud ti puli a Hanokita. Manipud kenni Pallu, nagtaud ti puli a Pallaluita. **6** Manipud kenni Hezron, nagtaud ti puli a Hezonita. Manipud kenni Carmi, nagtaud ti puli a Carminita. **7** Dagitoy dagiti puli dagiti kapututan ni Ruben, agarup a 43, 730 a lallaki. **8** Ni Elliah ti anak a lalaki ni Pallu. **9** Ni Nemuel, Datun ken Abriam ket annak a lalaki ni

Elliab. Ni Datun kenni Abriam ket dagitoy ti simmurot kenni Kora idi kinaritida da Moises ken Aaron ken nagrebeldeda kenni Yahweh. **10** Nagnganga ti daga ket inalun-onna ida a karaman ni Kora idi natay dagiti amin pasurotna. Iti dayta a tiempo, inkisap ti apuy ti 250 a lallaki, a nagbalin a pagilasinan iti maysa a ballaag. **11** Ngem saan a natay dagiti kapututan ni Kora. **12** Dagitoy ti puli dagiti kapututan ni Simeon: Babaen kenni Nemuel, ti puli a Nemuelita. Babaen kenni Jamin, ti puli a Jaminita. babaen kenni Jakin, ti puli a Jakinita. **13** Babaen kenni Zera, ti puli a Zeranita. Babaen kenni Saul, ti puli a Saulita. **14** Dagitoy dagiti puli dagiti kapututan ni Simeon, nga agarup a 22, 200 a lallaki. **15** Dagitoy ti puli dagiti kapututan ni Gad: Babaen kenni Zefon, ti puli dagiti Zefonita, babaen kenni Aggi, ti puli nga Aggit, babaen kenni Suni, ti puli a sunita, **16** babaen kenni Ozni, ti puli nga Ozniita, babaen kenni Eri, ti puli nga Erita, **17** babaen kenni Arod, ti puli nga Arodit, babaen kenni Areli, ti puli nga Areita. **18** Dagitoy dagiti puli dagiti kapututan ni Gad, nga agarup a 40, 500 a lallaki ti bilangda. **19** Dagiti annak a lalaki ni Juda ket da Er ken Onan ngem natay dagitoy a lallaki idiy daga ti Canaan. **20** Dagiti puli iti dadduma a kapututan ni Juda ket dagitoy: babaen kenni Sela, ti puli a Selanita, babaen kenni Perez, ti puli a Perezita, ken babaen kenni Zera, ti puli a Zereita. **21** Dagiti kapututan ni Perez ket dagitoy: Babaen kenni Hezron, ti puli a Hezronita, babaen kenni Hamul, ti puli a Hamulita. **22** Dagitoy dagiti puli dagiti kapututan ni Juda, nga agarup a 76, 500 a lallaki ti bilangda. **23** Dagiti puli dagiti kapututan ni Issacar ket dagitoy: Babaen kenni Tola, ti puli a Tolaita, babaen kenni Puva, ti puli a Puanita, **24** babaen kenni Jasub, ti puli a Jasubita, babaen kenni Simron, ti puli a Simronita. **25** Dagitoy dagiti puli ni Issacar, nga agarup a 64, 300 a lallaki ti bilangda. **26** Dagiti puli dagiti kapututan ni Zebulun ket dagitoy: Babaen kenni Sered, ti puli a Seredita, babaen kenni Elon, ti puli nga Elonita, babaen kenni Jaleel, ti puli a Jaleelita. **27** Dagitoy dagiti puli a Zebulonita, nga agarup a 60, 500 a lallaki ti bilangda. **28** Dagiti puli dagiti kapututan ni Jose ket da Manases ken Efraim. **29** Dagiti kapututan ni Manases ket dagitoy: babaen kenni Makir, ti puli a Makirita (Makir ket ama ni Galaad), babaen kenni Galaad, ti puli a Galaaedita. **30** Dagiti kapututan ni Galaad ket dagitoy: Babaen kenni Lezer, ti puli a Lezerita, babaen kenni Helek, ti puli a Helekita, **31** babaen kenni Asriel, ti puli nga Asrielita, **32** babaen kenni Sekem, ti puli a Sekemita, babaen kenni Hefer, ti puli a Heferita. **33** Ni Zelofehad nga anak a lalaki ni Hefer ket awan lalaki nga anakna, ngem babbai laeng. Dagiti nagan dagiti annakna a babbai ket da Maala, Noa, Hogla Milca ken Tirza. **34** Dagitoy dagiti puli ni Manases, nga agarup a 52, 700 a lallaki ti bilangda. **35** Dagiti puli dagiti kapututan ni Efraim ket dagitoy: Babaen kenni Sutela, ti puli a Sutelaita, babaen kenni Beker, ti puli a Bekerita, babaen kenni Tahan, ti puli a Tahanita. **36** Dagiti kapututan ni Sutela ket babaen kenni Eran, ti puli a Eranita. **37** Dagitoy dagiti puli dagiti kapututan ni Efraim, nga agarup a 32, 500 a lallaki ti bilangda. Dagitoy dagiti kapututan ni Jose, nabilang iti tunggal pulida. **38** Dagiti puli dagiti kapututan ni Benhamin ket dagitoy: Babaen kenni Bela, ti puli a Belaita, babaen kenni Asbel, ti puli nga Asbelita, babaen kenni Ahiram, ti puli nga Ahiramita. **39** babaen kenni Sufufam, ti puli a Sufufamita, babaen kenni Hufam, ti puli a Hufamita. **40** Dagiti annak a lalaki ni Bela ket da Ard ken Naaman. Manipud kenni Ard, ti puli nga Ardit, ken manipud kenni Naaman, ti puli a Naamanita. **41** Dagitoy dagiti puli dagiti kapututan ni Benhamin. Agarupa a 45, 600 a lallaki ti bilangda. **42** Dagiti puli dagiti kapututan ni Dan ket babaen kenni Suham, ti puli a Suhamita. Dagitoy dagiti puli kadagiti kapututan ni Dan. **43** Amin dagiti puli dagiti Suhamita ket agarup a 64, 400 a lallaki ti bilangda. **44** Dagiti puli dagiti kapututan ni Asher ket dagitoy: Babaen kenni Imna, ti

puli nga Iminita, babaen kenni Isvi, ti puli nga Isvita, babaen kenni Beria ti puli a Beriarita. **45** Dagiti kapututan ni Beria ket dagitoy: Babaen kenni Heber, ti puli a Heberita, babaen kenni Malkiel, ti puli a Malkielita. **46** Ti nagan ti anak a babai ni Aser ket ni Sera. **47** Dagitoy dagiti puli dagiti kapututan ni Aser, nga agarup a 53, 400 a lallaki ti bilangda. **48** Dagiti puli dagiti kapututan ni Naftali ket dagitoy: Babaen kenni Jazeel, ti puli a Jazeelita, babaen kenni Guni, ti puli a Gunita, **49** babaen kenni Jezer, ti puli a Jezerita, babaen kenni Sillem, ti puli a Sillemita. **50** Dagitoy dagiti puli dagiti kapututan ni Naftali, nga agarup a 45, 400 a lallaki ti bilangda. **51** Daytoy ti naan-anay a bilang dagiti lallaki kadagiti tattao ti Israel: 601, 730. **52** Nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **53** "Masapul a mabingay ti daga kadagitoy a lallaki a kas tawidda segun iti bilang dagiti naganda. **54** Kadagiti dakdakkel a puli ket masapul nga ikkam ti ad-adu a tawid, ken kadagiti basbassit a puli ket masapul nga ikkam ida ti basbassit a tawid. Iti tunggal pamilia ket masapul nga ikkam ida iti tawid segun kadagiti nabilang a lallaki. **55** Nupay kasta, masapul a mabingay ti daga babaen iti panagbunot. Masapul a tawidenda ti daga a kas mabingayto kadagiti tribu dagiti kapanuanda. **56** Masapul a mabingay ti tawidda kadagiti dakdakkel ken basbassit a puli, maibunong kadakuada babaen iti binnunot." **57** Dagiti puli dagiti Levita, a nabilang babaen kadagiti puli ket dagitoy, babaen kenni Gerson, ti puli a Gersonita, babaen kenni Coat, ti puli a Coatita, babaen kenni Merari, ti puli a Merarita. **58** Dagiti puli ni Levi ket dagitoy: ti puli a Libnita, ti puli a Hebronita, ti puli a Mahalita, ti puli a Musihita, ken ti puli a Korita. Ni Coat ti kapanuon ni Amram. **59** Jocabed ti nagan ti asawa ni Amram, maysa daytoy a kapututan ni Levi, a naiyanak kadagiti Levita iday Egjpto. Impaanyna ni Amram iti annakda, a da Aaron, Moises ken ni Miriam a kabsatda a babai. **60** Kenni Aaron ket naiyanak da Nadab ken Abiu, Eleazar ken Itamar. **61** Natay ni Nadab ken Abiu idi nangidatonda iti sangoanan ni Yahweh iti saan a maikari nga apuy. **62** Dagiti lallaki a nabilang kadakuada ket agarup a 23, 000, adda makabulan ken agpangato ti tawenna amin dagitoy a lallaki. Ngem saanda a naibilang kadagiti kapututan ni Israel gapu ta awan tawid a naited kadakuada kadagiti amin a tattao ti Israel. **63** Dagitoy dagiti nabilang babaen kada Moises ken Eleazar a padi. Binilangda dagiti tattao ti Israel iday patad ti Moab iti igid ti Jordan iday Jerico. **64** Ngem kadagitoy ket awan iti tao a nabilang da Moises ken Aaron a padi idi binilangda dagiti kapututan ni Israel iday let-ang ti Sinai. **65** Ta imbagna ni Yahweh a nasken a matay amin dagitoy a tattao iday let-ang. Awan natda a tao kadakuada malaksid kenni Caleb nga anak ni Jefone ken ni Josue nga anak ni Nun.

27 Kalpasanna, dimmatag kenni Moises dagiti babbai nga annak ni Zelofehad nga anak a lalaki ni Hefer nga anak a lalaki ni Galaad nga anak a lalaki ni Makir nga anak a lalaki ni Manases nga anak a lalaki ni Jose. Dagitoy dagiti nagnagan dagiti annakna a babbai: da Mala, Noa, Hogla, Milca, ken Tirza. **2** Nagtakderda iti sangoanan da Moises ken Eleazar a padi, kadagiti panguloen, ken iti sangoanan dagiti tattao iday pagserkan ti tabernakulo. Kinunada, **3** "Natay ni amami iday let-ang. Saan isuna a karaman kadagiti naguummeng a bimmusor kenni Yahweh a kakadua ni Kora. Natay isuna iti bukodna a basol; ngem ketdi, gapu iti bukodna a basol a natay isuna. **4** Apay a rumbeng a mapukaw ti nagan ni amami kadagiti kapulianna gapu ta awan anakna a lalaki? Ikkandakami iti daga kadagiti kakabagian ni amami." **5** Isu nga inkamang ni Moises dayta a banag iti sangoanan ni Yahweh. **6** Nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **7** "Husto ti ibagbaga dagiti annak a babbai ni Zelofehad. Nasken nga ikkam ida iti daga kas tawidda kadagiti kabagian ni amada, ken rumbeng a siguradoem a maipatawid kadakuada ti tawid ni amada. **8** Masapul nga agsaoka dagiti tattao

ti Israel ket ibagam kadakuada, 'No matay ti maysa a lalaki nga awan anakna a lalaki, masapul ngarud nga ipatawidmo ti dagana iti anakna a babbai. **9** No awan anakna a babai, masapul nga itedmo ngarud ti tawidna kadagiti kakabsatna a lalaki. **10** No awan kabsatna a lallaki, masapul nga itedmo ngarud ti tawidna kadagiti ultegna. **11** No awan kakabsat a lallaki ti amana, masapul nga itedmo ngarud ti tawidna iti kaasitgan a kabagianna iti pulina ket alaenna daytoy a kukuana. Agbalinto a linteg daytoy para kadagiti tattao ti Israel, kas imbilin ni Yahweh kaniak.'" **12** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Sumang-atka kadagiti bantay iti Abarim, ket tannawagam ti daga nga intedko kadagiti tattao ti Israel. **13** Kalpasanna a makitan daytoy, maitponka met kadagiti tattao, kas kenni Aaron a kabsatmo. **14** Mapasamako daytoy gapu ta sinukiryo a dua ti bilinko iday let-ang iti Zin. Idi nagpusuak sadiy ti danum manipud iti bato, gapu iti ungetmo, saannak a rinaem a kas nasantoan iti imatang dagiti amin a tattao." Dagitoy dagiti danum iti Meriba iti Kades iti let-ang ti Zin. **15** Ket nakisarita ni Moises kenni Yahweh ket kinunana, **16** "O Yahweh, ti Dios dagiti espiritu ti amin a tattao, mangdutokka koma iti maysa a tao manipud kadagiti tattao, **17** maysa a tao a makabael a mangidalan kadakuada ken mangidaulo kadakuada a rumuar ken umuneg, tapno dagiti tattao ket saan a kasla kadagiti karnero nga awan ti pastorna." **18** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Ayabam ni Josue nga anak a lalaki ni Nun, maysa a tao a pagnanaedan ti Espirituk, ken ipataymo ti imam kenuana. **19** Ipanmo isuna iti sangoanan ni Eliazar a padi ken iti amin a tattao, ket bilinem isuna iti imatangda nga idauloanna ida. **20** Masapul nga ikkam isuna iti turay tapno agtungpal kenuuna ti amin nga tattao ti Israel. **21** Mapan isuna iti sangoanan ni Eliazar a padi a mangammo ti pagayatak para kenuuna babaen kadagiti pangneddeng ti Urim. Babaeo daytoy iti bilinna a rummuar ken umuneg dagiti tattao, isuna ken amin nga Israelita a kaduana, dagiti amin a tattao." **22** Inaramid ngarud ni Moises kas imbilin ni Yahweh kenuuna. Impanna ni Josue iti sangoanan ni Eliazar a padi ken kadagiti amin a tattao. **23** Impatayna dagiti imana kenuuna ken binilinna isuna a mangidaulo, a kas imbilin ni Yahweh nga aramidenna.

28 Nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **2** "Bilinem dagiti tattao ti Israel ket ibagam kadakuada, 'Masapul a mangidatonkayo kaniak kadagiti naituding a tiempo iti taraoon kadagiti datonko a maipuor a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom para kaniak.' **3** Masapul nga ibagam pay kadakuada, 'Daytoy ti daton a maipuor a masapul nga idatonyo kenni Yahweh—dagiti kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa nga awan mulitna, dua iti inaldaw, kas inaldaw a daton a maipuor. **4** Maysa nga urbon a karnero iti masapul a mangidatagkayo iti agsapa, ken ti maysa ket masapul nga idatogyo iti rabii. **5** Masapul a mangidatagkayo iti apagkapullo iti maysa nga efa ti napino nga arina a sagut a bukel a nalaokan iti apagkapat a hin ti puro a lana ti olibo. **6** Daytoy ti inaldaw a daton a maipuor a naibilin idi iday bantay Sinai a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom, maysa a daton a maipuor para kenni Yahweh. **7** Ti maipakuyog iti daytoy a daton a mainom ket masapul nga apagkapat iti hin iti maysa kadagiti urbon ti karnero. Masapul nga ibukbokyo iti nasantoan a lugar ti sagut a mainom a naingel nga arak kenni Yahweh. **8** Ti sabali a karnero a masapul nga idatogyo iti rabii a mapakuyogan manen iti sagut a bukel a kasla iti naidaton iti agsapa. Masapul met a mangidatagkayo iti sabali a sagut a mainom a nayon daytoy, maysa a daton a maipuor, a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. **9** Iti Aldaw a Panaginana, masapul a mangidatagkayo iti dua a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa nga awan mulitna, ken dua nga apagkapullo iti maysa nga efa iti napino nga arina a kas sagut a bukel a nalaokan iti lana, ken ti sagut a mainom a

kadua daytoy. **10** Daytoy ti daton a maipuor para iti tunggal Aldaw ti Panaginana, a kas mainayon kadagit inaldaw a daton a maipuor ken ti daton a mainom a kadua daytoy. **11** Iti rugrugti ti tunggal bulan, masapul a mangidatagkayo kadagit daton a maipuor kenni Yahweh. Masapul a mangidatagkayo iti dua a bumbumaro a baka, maysa a kalakian a karnero, ken pito a kalakian nga urbon iti karnero nga agtawen iti maysa ken awan ti mulitna. **12** Masapul pay a mangidatagkayo iti tallo nga apagkapullo ti napino nga arina a kas sagut a bukbukel a nalaokan ti lana para iti tunggal kalakian a baka, ken dua nga apagkapullo ti napino nga arina a kas daton a nalaokan iti lana para iti maysa a kalakian a karnero. **13** Masapul pay a mangidatagkayo iti apagkapullo ti maysa efa ti napino nga arina a nalaokan ti lana a kas daton para iti tunggal maysa a karnero. Daytoy ti daton a maipuor a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom, maysa a daton a maipuor para kenni Yahweh. **14** Ti daton a mainom dagiti tatto ket masapul a kagudua a hin nga arak para iti maysa a kalakian a baka, ti apagkatlo ti hin nga arak para iti maysa a kalakian a karnero ken ti apagkapat iti hin para iti maysa nga urbon a karnero. Daytoy ti daton a maipuor iti binulan iti makatawen. **15** Maysa a kalakian a kalding ti masapul a maidaton kenni Yahweh gapu iti basol. Mainayonto daytoy kadagit inaldaw a daton a maipuor ken dagiti sagut a mainom. **16** Iti umuna a bulan, iti maika-sangapulo ket uppatt nga aldaw ti bulan, rambakan ti llalabas ni Yahweh. **17** Iti maika-sangapulo ket lima nga aldaw iti daytoy a bulan, maangay ti fiesta. Iti las-ud ti pito nga aldaw, masapul a kanen ti tinapay nga awan lebadurana. **18** Iti umuna nga aldaw, masapul nga agguummongti itsasantoan a taripnong a mangdayaw kenni Yahweh. Masapul a saankayo nga agrabaho iti dayta nga aldaw. **19** Nupay kasta, masapul a mangidatagkayo iti daton a maipuor, maysa a daton a maipuor para kenni Yahweh. Masapul a mangidatagkayo iti dua a bumbumaro a baka, maysa a kalakian a karnero, ken pito a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa nga awan ti mulitna. **20** Masapul a mangidatagkayo iti daton a bukel a tallo nga apagkapullo iti maysa nga efa ti napino nga arina a nalaokan ti lana, **22** ken maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a pakapakawananyo. **23** Masapul nga idatagyo dagitoy a mainayon kadagit inaldaw a daton a maipuor a kasapulan tunggal agsapa. **24** Kas naildawan ditoy, masapul nga idatagyo dagitoy a daton iti inaldaw, iti las-ud iti pito nga aldaw ti llalabas, ti taraon ti daton a maipuor, a nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. Masapul a maidatag daytoy a mainayon kadagit inaldaw a daton a maipuor ken iti sagut a mainom iti daytoy. **25** Iti maikapito nga aldaw, masapul nga adda itsasantoan a panaguummongyo a mangdayaw kenni Yahweh, ken masapul a saankayo nga agrabaho iti dayta nga aldaw. **26** Kasta met iti aldaw dagiti umuna a bunga, inton mangidatagkayo iti baro a sagut a bukel kenni Yahweh iti Fiestayo iti Makalawas, masapul nga agguummongkayo iti itsasantoan a taripnong a mangdayaw kenni Yahweh, ken masapul a saankayo nga agrabaho iti dayta nga aldaw. **27** Masapul a mangidatagkayo iti daton a maipuor a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom kenni Yahweh. Masapul a mangidatagkayo iti dua a bumbumaro a baka, maysa a kalakian a karnero, ken pito a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa. **28** Mangidatagkayo met iti sagut a bukel a maipakuyog kadagitoy: napino nga arina a nalaokan ti lana, tallo nga apagkapullo iti maysa nga efa ti napino nga arina a nalaokan ti lana para iti tunggal baka ken dua nga apagkapullo para iti maysa a kalakian a karnero. **29** Mangidatagkayo iti apagkapullo ti maysa nga efa

ti napino nga arina a nalaokan iti lana para iti tunggal maysa kadagitoy pito a karnero, **30** ken maysa a kalakian a kalding para iti pakapakawanay dagiti basbasolyo. **31** Inton mangidatagkayo kadagitoy nga ayup nga awan mulitna, maipakuyog kadagit datonda a mainom, masapul a mainayon daytoy iti inaldaw a daton a maipuor ken ti sagut a bukel.”

29 “Iti maikapito a bulan, iti umuna nga aldaw iti bulan, masapul nga adda itsasantoan a panaguummongyo nga agdayaw kenni Yahweh. Masapul nga awan aramidenyo a trabaho iti dayta nga aldaw. Daytoy ti aldaw a panangpuyotyo kadagitoy trumpeta. **2** Masapul a mangidatagkayo iti daton a maipuor a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. Masapul a mangidatagkayo iti maysa a bumbumaro a baka, maysa a kalakian a karnero, ken pito a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa. tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitna. **3** Masapul nga idatagyo dagitoy a mapasurotan kadagit daton a bukel, napino nga arina a nalaokan iti lana ti olibo, tallo nga apagkapullo ti maysa nga efa para iti baka, dua nga apagkapullo para iti kalakian a karnero, **4** ken apagkapullo para iti tunggal maysa kadagitoy pito a kalakian a karnero. **5** Ken masapul pay a mangidatagkayo iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a pakapakawananyo. **6** Aramidenyo dagitoy a panagiditon iti maikapito a bulan a mainayon kadagitoy amin a panagiditon nga aramidenyo iti umuna nga aldaw iti binulan: maipakuyog kadagitoy ti napateg daton a mapuor ken ti daton a bukel. Mainayonto dagitoy iti inaldaw a daton a maipuor, ti daton a bukel, ken dagiti datonda a mainom. Iti panangidatagyo kadagitoy a daton, tungpalenyi iti naibilin a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom, maysa a daton a maipuor para kenni Yahweh. **7** Iti maikasangapulo nga aldaw iti maikapito a bulan, masapul nga adda itsasantoan a panaguummongyo a mangdayaw kenni Yahweh. Masapul nga ipakumbabayo dagiti bagbagiyo ken saankayo nga agrabaho. **8** Masapul a mangidatagkayo iti daton a maipuor a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. Masapul a mangidatagkayo iti maysa a kalakian nga urbon a baka, maysa a kalakian a karnero, ken pito a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa. Masapul a tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitna. **9** Masapul nga idatagyo dagitoy a mapakuyogan iti daton a bukel, napino nga arina a nalaokan iti lana, tallo nga apagkapullo ti maysa nga efa para iti baka, dua nga apagkapullo para iti maysa a kalakian a karnero, **10** ken apagkapullo ti maysa nga efa para iti tunggal maysa kadagitoy pito a kalakian a karnero. **11** Masapul a mangidatagkayo iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. Mainayonto daytoy iti daton a pakapakawanay ti basol, iti inaldaw a daton a maipuor ken, kadagit daton a bukel, ken dagiti mainom. **12** Iti maika-**15** nga aldaw iti maikapito a bulan, masapul nga adda itsasantoan a panaguummongyo nga agdayaw kenni Yahweh. Masapul a saankayo nga agrabaho, ken masapul a rambakanyo ti fiesta para kenkuana iti las-ud iti pito nga aldaw. **13** Masapul a mangidatagkayo iti daton a maipuor, daton a maipuor a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. Masapul a mangidatagkayo iti **13** a bumbumaro a baka, dua a kalakian a karnero, ken **14** a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa. Tunggal maysa kadagitoy ket masapul nga awan mulitna. **14** Masapul nga ipakuyogyo nga idatag dagiti daton a bukel, napino nga arina a nalaokan iti lana, tallo nga apagkapullo ti maysa nga efa para iti tunggal maysa kadagitoy **13** a baka, dua nga apagkapullo iti tunggal maysa kadagitoy dua a kalakian a karnero, **15** ken apagkapullo iti maysa nga efa para iti tunggal maysa kadagitoy **14** a karnero. **16** Masapul a mangidatagkayo iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a mainayon kadagit inaldaw a daton a maipuor, kadagit daton a bukel, ken kadagit daton a

mainom. **17** Iti maikadua nga aldaw ti panagummong, masapul a mangidatagkayo iti 12 a bumbumaro a baka, dua a kalakian a karnero, ken 14 a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa, tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitna. **18** Masapul nga iyegyo dagitoy a kadua dagiti daton a bukel ken daton a mainom a maipakuyog kadagitoy baka, para kadagitoy kalakian a karnero, ken kadagitoy karnero, adu a daton a kas naibilin kadakami. **19** Masapul a mangidatagkayo iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a mainayon kadagitoy inaldaw a daton a maipuor, kadagitoy daton a bukelna, ken kadagitoy datonda a mainom. **20** Iti maikatlo nga aldaw ti panagummong, masapul a mangidatagkayo iti 11 a bumbumaro a baka, dua a kalakian a karnero, ken 14 a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa, tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitna. **21** Masapul nga iyegyo dagitoy a kadua dagiti daton a bukel ken daton a mainom a maipakuyog kadagitoy baka, para kadagitoy kalakian a karnero, ken kadagitoy karnero, adu a daton a kas naibilin kadakami. **22** Masapul a mangidatagkayo iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a mainayon kadagitoy inaldaw a daton a maipuor, kadagitoy daton a bukelna, ken kadagitoy datonda a mainom. **23** Iti maikauppat nga aldaw ti panagummong, masapul a mangidatagkayo iti 10 a bumbumaro a baka, dua a kalakian a karnero, ken 14 a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa, tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitna. **24** Masapul nga iyegyo dagitoy a kadua dagiti daton a bukel ken daton a mainom a maipakuyog kadagitoy baka, para kadagitoy kalakian a karnero, ken kadagitoy karnero, adu a daton a kas naibilin kadakami. **25** Masapul a mangidatagkayo iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a mainayon kadagitoy inaldaw a daton a maipuor, kadagitoy datonda mainom. **26** Iti maikalima nga aldaw ti panagummong, masapul a mangidatagkayo iti 9 a bumbumaro a baka, dua a kalakian a karnero, ken 14 a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa, tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitna. **27** Masapul nga iyegyo dagitoy a kadua dagiti daton a bukel ken daton a mainom a maipakuyog kadagitoy baka, para kadagitoy kalakian a karnero, ken kadagitoy karnero, adu a daton a kas naibilin kadakami. **28** Masapul a mangidatagkayo iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a mainayon kadagitoy inaldaw a daton a maipuor, kadagitoy datonda a bukel, ken kadagitoy datonda a mainom. **29** Iti maika-innem nga aldaw ti panagummong, masapul a mangidatagkayo iti walo a bumbumaro a baka, dua a kalakian a karnero, ken 14 a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa, tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitna. **30** Masapul nga iyegyo dagitoy a kadua dagiti daton a bukel ken daton a mainom a maipakuyog kadagitoy baka, para kadagitoy kalakian a karnero, ken kadagitoy karnero, adu a daton a kas naibilin kadakami. **31** Masapul a mangidatagkayo iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a mainayon kadagitoy inaldaw a daton a maipuor, kadagitoy daton a bukelna, ken kadagitoy datonda a mainom. **32** Iti maikapito nga aldaw ti panagummong, masapul a mangidatagkayo iti pito a bumbumaro a baka, dua a kalakian a karnero, ken 14 a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa, tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitna. **33** Masapul nga iyegyo dagitoy a kadua dagiti daton a bukel ken daton a mainom a maipakuyog kadagitoy baka, para kadagitoy kalakian a karnero, ken kadagitoy karnero, adu a daton a kas naibilin kadakami. **34** Masapul a mangidatagkayo iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a mainayon kadagitoy inaldaw a daton a maipuor, kadagitoy daton a bukelna, ken kadagitoy datonda a mainom. **35** Iti maika-walo nga aldaw, masapul a maaddaankayo iti sabali pay a nasantoan a panagummong. **36** Masapul a saankayo nga agrabaho. Masapul a mangidatagkayo iti daton a maipuor a mangipaaya iti nabanglo

nga ayamuom para kenni Yahweh. Masapul a mangidatagkayo iti maysa a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken pito a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa, tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitna. **37** Masapul nga idatagyo dagiti daton a bukel ken datonda a mainom a maipakuyog iti kalakian a baka, iti kalakian a karnero, ken kadagitoy karnero, adu a daton a kas naibilin kadakami. **38** Masapul a mangidatagkayo iti kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a mainayon kadagitoy inaldaw a daton a maipuor, kadagitoy daton a bukelna, ken kadagitoy datonda a mainom. **39** Dagitoy ti masapul nga idatagyo dagitoy a kas daton a maipuor, daton a bukel, daton a mainom, ken daton a panagkakaduwa.” **40** Imbaga ni Moises kadagitoy tattao ti Israel dagiti amin nga imbilin ni Yahweh nga ibagana.

30 Nagsao ni Moises kadagitoy panguloen dagiti tribu dagiti tattao ti Israel. Kinunana, “Daytoy ti imbilin ni Yahweh. **2** No agsapata ti siasinoman kenni Yahweh, weno agkari nga aramidenna ti maysa a banag, masapul a saanna a labsingen ti saona. Masapul a salimmetmanna ti karina nga aramidenna amin a rummuar iti ngiwaytna. **3** No agsapata ti maysa a balasang nga agnanaed iti balay ti amana ken agkari kenni Yahweh ken ikarina nga aramidenna ti maysa a banag, **4** no mangngeg ti amana ti insapataken ti inkarina, ken no saan a waswasen ti amana ti insapatana, ket ingkapilitan nga aramidenna dagiti amin nga insapatana. Ingkapilitan nga aramidenna ti tunggal inkarina. **5** Ngem no mangngeg ti amana ti maipanggep iti insapataken inkarina, ken no awan ti imbagana iti anakna, ingkapilitan ngarud nga aramidenna dagiti insapataken inkarina. **6** Nupay kasta, no mangngeg ti amana dagiti amin nga insapataken dagiti napasnek a karina, ket no waswasenna dagiti insapatana iti dayta met laeng nga aldaw, ket saan nga ingkapilitan iti aramiden ti balasang dagitoy. Pakawanen ni Yahweh isuna gapu ta linapdan isuna ti amana. **7** No makiaswasen isuna iti maysa a laalaki bayat a sikakri pay laeng isuna, weno no agkari isuna a saanna nga inamiris ti maipapan iti daytoy, ingkapilitan nga aramidenna dagitoy a pagrebbenganna. **8** Ngem no lapdan isuna ti asawana iti aldaw a mangngeganna ti maipapan iti daytoy, ket waswasenna ti insapatana, ti inkarina a saanna nga inamiris ti maipanggep iti daytoy. Wayawayaan isuna ni Yahweh. **9** Ngem no maipapan met iti babai a balo weno babai a naksina iti asawana, ingkapilitan a tungpalenna amin ti inkarina. **10** Ken no agsapata ti maysa a babai iti pamilia ti asawana—no agkari isuna nga addaan iti panagsapata, **11** ket mangngeg ti asawana ti maipanggep iti daytoy ngem awan ti ibagana kenkuana—no saan a waswasen ti lalaki ti insapatana, ingkapilitan ngarud a tungpalenna dagiti amin a karina. Ingkapilitan a tungpalenna ti tunggal karina. **12** Ngem no waswasen ti asawana dagitoy iti aldaw a mangngeganna ti maipanggep kadagitoy, ket aniaman a rimmuar iti ngiwaytna maipanggep kadagitoy sapatana weno karina ket saanen nga ingkapilitan a tungpalenna. Winaswas dagitoy ti asawana. Wayawayaan isuna ni Yahweh. **13** Tunggal isapata weno ikari ti maysa a babai ket mabalin a pasingkedan weno waswasen ti asawana. **14** Ngem no awan ti ibaga ti lalaki kenkuana iti inaldaw, pasingkedanna ngarud dagiti amin nga insapatana weno inkarina. Pinasingkedanna dagitoy gapu ta awan pulos ti imbagana kenkuana iti tiempo a mangngeganna dagitoy. **15** Ket no padasen ti lalaki a waswasen dagiti insapataki ti asawana iti nabayagen a tiempo kalpasan a mangngeganna daytoy, ket isuna iti agsagaba kadagitoy basol ti asawana.” **16** Dagitoy dagiti alagaden nga imbilin ni Yahweh kenni Moises nga iwaragawagna—dagiti alagaden para iti nagbaetan ti lalaki ken ti asawana ken ti nagbaetan

ti ama ken ti anakna a babai no adda isuna iti kinaagtutubona iti pamilia ti amana.

31 Nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **2** “Ibalsam dagiti tattao ti Israel a maibusor kadagiti Medianita. Kalpasan a maaramidmo dayta, matayka ket maitiponkanto kadagiti tattao.” **3** Isu a nagsao ni Moises kadagiti tattao. Kinunana, “Armasanyo dagiti sumagmamano a lallakiyo para iti gubat tapno mabalinda a makirangit iti Median ket ipatungpalda ti panangibales ni Yahweh iti daytoy. **4** Masapul a mangibaon ti tunggal tribu iti entero nga Israel iti 1000 a soldado a makigubat.” **5** Isu a manipud kadagiti rinribu a lallaki ti Israel, adda ti 1000 a soldado a makigubat manipud iti tunggal tribu, 12, 000 a lallaki amin. **6** Ket imbaon ida ni Moises a mapan makigubat, 1000 iti tunggal tribu, a kadiuda ni Finees nga anak a lalaki ni Eleazar a padi, ken sumagmamano nga alikamen manipud iti nasantaona a disso ken dagiti adda kenkuana a tangguyob a pagpakdaa. **7** Nakirangetda iti Median, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. Pinatayda ti tunggal lalaki. **8** Pinatayda dagiti ari ti Median agraman dagiti dadduma pay: da Evi, Rekem, Zur, Hur, ken Reba, dagiti lima nga ari ti Median. Pinatayda met ni Balaam nga anak a lalaki ni Beor, babaen iti kampilan. **9** Tiniliw dagiti armada ti Israel dagiti babbai ti Median, dagiti annakda, dagiti amin nga ayupda, amin nga arbawa, ken dagiti amin a sanikuada. Innalada dagitoy a kas sanikuada. **10** Pinuoranda amin a siudadda a pagnanaedanda ken dagiti amin a kampoda. **11** Innalada dagiti amin a sanikua ken dagiti balud, dagiti tattao ken ay-upy. **12** Impanda kenni Moises, kenni Eleazar a padi, ken kadagiti sangkagimongan dagiti tattao ti Israel dagiti balud, dagiti sanikuada, ken dagiti sinamsanda a banbanag. Impanda dagitoy iti kampo nga adda kadagiti kapatadan ti Moab, iti igid ti Jordan nga asideg idiy Jerico. **13** Sinabat ida ni Moises, ni Eleasar a padi ken dagiti amin a panguloen ti siudad iti ruar ti kampo. **14** Ngem nakaunget ni Moises kadagiti opisial ti armada, kadagiti mangidadaulo kadagiti rinibu ken kadagiti kapitan dagiti ginasut a naggapu iti paggugubatan. **15** Kinuna ni Moises kadakuada, “Impalibuso kadi nga agbiag dagiti amin a babbai? **16** Kitaenyo, dagitoy a babbai ti makagapu a nagbasol dagiti tattao ti Israel maibusor kenni Yahweh babaen kadagiti pammagbaga ni Balaam iti kaaddada idiy Peor, idi nagwaras ti didigra kadagiti tattao ni Yahweh. **17** Ita ngarud, patayenyi ti tunggal ubbing a lallaki, ken patayenyi ti tunggal babai a nakikaidda iti lalaki. **18** Ngem alaenyo para kadakayo dagiti amin a babbalasang a saan pay pulos a nakikaidda iti lalaki. **19** Masapul nga agkampokay iti ruar ti kampo ti Israel iti las-ud ti pito nga aldaw. Dakayo amin a nakapatay iti siasinoman wenco nangsagid iti aniaman a natay a tao—masapul a dalusanyo ti bagiyo iti maikatlo nga aldaw ken iti maikapito nga aldaw—dakayo ken dagiti baludy. **20** Ken dalusanyo para kadagiti bagbagiyo dagiti tunggal pagan-anay, amin a naaramid manipud iti lalat ti ayup ken buok ti kalding, ken amin a naaramid iti kayo.” **21** Kinuna ni Eleasar a padi kadagiti soldado a napan makigubat, “Daytoy ket linteg nga inted ni Yahweh kenni Moises: **22** Dagiti balitok, pirak, bronse, landok, lata ken buli, **23** ken amin dagiti saan a mabalin a maipuor ket masapul nga ipuoryo ket agbalin daytoy a nadalus. Masapul a dalusanyo dagitoy a banbanag babaen iti danum a pangdalus. Aniaman a saan a mabalin a maipuor, masapul a dalusanyo babaen iti dayta a danum. **24** Ken masapul a labaanyo dagiti kawesyo iti maikapito nga aldaw, ket agbalinkayonto a nadalus. Kalpasanna, mabalinyon a sumrek iti kampo ti Israel.” **25** Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **26** “Bilangenyu dagiti amin a nasamsam a banbanag, dagiti tattao ken dagiti ay-upy. Sika Eleazar a padi, ken dagiti mangidadaulo kadagiti puli dagiti kapanuan dagiti tattao, **27** masapul a bingayenyo iti dua a

paset dagiti nasamsam a banbanag. Bingayenyo daytoy kadagiti soldado a napan nakigubat ken kadagiti amin a tattao. **28** Ket agurnongkayo iti buis a maited kaniak manipud kadagiti soldado a napan nakigubat. Daytoy a buis ket masapul a maysa iti tunggal 500, kadagiti tao man, baka, asno karnero wenco kalding. **29** Alaenyo dagitoy a buis iti bingayda ket itedyo kenni Eleazar a padi para iti daton a maidatag kaniak. **30** Kasta met iti kagudua a bingay dagiti Israelita, masapul a mangalakaya iti maysa iti tunggal 50—manipud kadagiti tattao, baka, asno, karnero, ken kalding. Itedyo dagitoy kadagiti Levita a mangay-aywan iti tabernakulok.” **31** Inaramid ngarud ni Moises ken ni Eleazar ti imbilin ni Yahweh kenni Moises. **32** Ita, dagiti sanikua a nabati kadagiti sinamsam dagiti soldado ket 675, 000 a karnero, **33** 72, 000 a baka, **34** 61, 000 nga asno ken **35** 32, 000 a babbai a saan pay a nakikaidda iti siasinoman a lalaki. **36** Ti kagudua a nailasin para kadagiti soldado ket agdagut iti 337, 000 a karnero. **37** Ti bingay ni Yahweh a kalding ket 675. **38** Dagiti baka ket 36, 000, ket 72 ti naibuis kenni Yahweh. **39** Dagiti asno ket 30, 500 ket 61 ti bingay ni Yahweh. **40** Dagiti tattao ket 16, 000 a babbai ken **32** ti naibuis kenni Yahweh. **41** Innala ni Moises ti buis nga agpaay a kas daton a maidatag kenni Yahweh. Intedna daytoy kenni Eleazar a padi, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **42** No maipapan iti bingay dagiti tattao ti Israel nga innala ni Moises kadagiti soldado a napan nakigubat—**43** ti kagudua a bingay dagiti tattao ket 337, 500 a karnero, **44** 36, 000 a baka, **45** 30, 500 nga asno **46** ken 16, 000 a babbai. **47** Manipud iti kagudua a bingay dagiti tattao ti Israel, nangala ni Moises iti maysa iti tunggal 50, kadagiti tattao ken ay-upy. Intedna dagitoy kadagiti Levita a mangay-aywan iti tabernakulo ni Yahweh, kas imbilin ni Yahweh kenkuana nga aramidenna. **48** Ket dimmatag kenni Moises dagiti opisial ti armada, dagiti mangidadaulo kadagiti rinibu ken dagiti kapitan dagiti ginasut. **49** Kinunada kenkuana, “Binilang dagiti adipenmo dagiti soldado nga iturturayanmi, ket awan ti uray maysa a mapukukaw. **50** Nangiyelekami iti daton para kenni Yahweh, ti nasarakan ti tunggal lalaki ket alikamen a balitok, singsing ken purselas, pangselio a singsing, aritos, kuentas, a kas pangsubbot para kadagiti bagimi iti sangoanan ni Yahweh.” **51** Inawat ni Moises ken ni Eleazar ti balitok manipud kadakuada ken amin dagiti nakitikitan a banbanag. **52** Amin a balitok kadagiti daton nga intedda kenni Yahweh—dagiti daton manipud kadagiti mangidadaulo kadagiti rinibu ken manipud kadagiti kapitan dagiti ginasut, ket agdagten iti 16, 750 a sikel. **53** Nangala ti tunggal soldado iti sanikua, tunggal lalaki para iti bukodna. **54** Innala ni Moises ken ni Eleazar a padi ti balitok kadagiti mangidadaulo kadagiti rinibu ken kadagiti kapitan dagiti ginasut. Impanda daytoy iti tabernakulo a kas palagip kadagiti Israelita para kenni Yahweh.

32 Ita, addaan dagiti kapututan ni Ruben ken ni Gad kadagiti adu a taraken. Idi nakitada ti daga ti Jazer ken Galaad, nasayaat ti daga para kadagiti taraken. **2** Isu nga immay dagiti kapututan ni Gad ken ni Ruben ket nagsaoda kenni Moises, kenni Eleazar a padi, ken kadagiti mangidadaulo kadagiti tattao. Kinunada, **3** “Atarot, Dibon, Jazer, Nimra, Hesbon, Eleale, Sibma, Nebo, ken Beon, **4** dagiti daga a rinata ni Yahweh iti sangoanan dagiti tattao ti Israel ket napipintas a lugar para kadagiti taraken. Addaankami nga adipenmo kadagiti adu a taraken.” **5** Kinunada, “No nakasarakkami iti pabor iti imatangmo, maited koma daytoy a daga kadakami nga adipenmo, a kas sanikuami. Saandakami a pagballasiwen iti Jordan.” **6** Simmungbat ni Moises kadagiti kapututan ni Gad ken ni Ruben, “Rumbeng kadi a mapan makigubat dagiti kakabsatyo bayat nga agnaedkayo ditoy? **7** Apay nga upayenyo dagiti puso dagiti tattao ti Israel a mapan iti daga nga inted ni Yahweh kadakuada? **8** Agpada ti inaramid dagiti ammayo idi imbaonko ida manipud

Kadish Barnea a mangsukimat iti daga. **9** Simmang-atda idiy tanap ti Eskol. Nakitada ti daga ket inupayda dagiti puso dagiti tattao ti Israel tapno agkedkeda a sumrek iti daga nga ited ni Yahweh kadakuada. **10** Simged ti puntot ni Yahweh iti dayta nga aldw. Nagsapata isuna ket kinunada, **11** 'Awan duadua nga awan kadagiti tattao a simmang-at manipud Egipito, manipud iti agtawen iti 20 nga appangato, ti makakitanto iti daga nga inkarik kada Abraham, Isaac, ken ni Jacob, gapu ta saandak a sinurot, malaksid kenni **12** Caleb nga anak ni Jefone a Kenezeo ken ni Josue nga anak ni Nun. Ni laeng Caleb ken ni Josue ti naan-anay a nangsutro kaniak.' **13** Isu a simged ti puntot ni Yahweh maibusor iti Israel. Pinagalla-allana ida idiy let-ang iti **40** a tawen akingga a nadadael dagiti amin a henerasian a nakaaramid iti dakes iti imatangna. **14** Kitaenyo, dimmakkelyo iti lugar dagiti ammayo, a kasla kadagiti ad-adda a managbasol a tattao, a mangrubbrot iti umap-apoy a pungtot ni Yahweh iti Israel. **15** No umaduyokayo iti panangsurotyo kenkuana, panawannanto manen ti Israel idiy let-ang ket dadeelenyonto amin dagitoy a tattao." **16** Isu nga immasidegda kenni Moises ket kinunada, "Palubosannakami nga agaramid kadagiti alad ditoy para kadagiti ayupmi ken siudad para kadagiti pamiliami. **17** Nupay kasta, nakasaganakami a makigubat a keduami ti armada ti Israel akingga a maiturongmi ida iti lugarda. Ngem agnaed dagiti pamiliami kadagiti natalged a siudad gapu kadagiti sabali a tattao nga agnanaed pay laeng iti daytoy a daga. **18** Saankami nga agsubli kadagiti pagtaenganmi akingga a saan a naawat dagiti tattao ti Israel, tunggal tao ti tawidna. **19** Saankami a makipagtawid kadakuada iti daga nga adda iti ballasiw ti Jordan, gapu ta ti tawidni ket adda ditoy daya a paset ti Jordan." **20** Isu a simmungbat ni Moises kadakuada, "No aramidenyo ti imbagayo, no agar maskayo a mapan makirangan iti imatang ni Yahweh, **21** masapul ngarud a bumallasiv ti tunggal maysa kadagiti nakasagan a lallakiyo iti Jordan iti imatang ni Yahweh, akingga a mapagtalawna dagiti kabusorna manipud iti imatangna **22** ken mataglikuana ti daga. Ket kalpasanna mabalinyon ti agsubli. Saankayon a nakabasol kenni Yahweh ken iti Israel. Agbalinto a sanikuayo daytoy a daga iti imatang ni Yahweh. **23** Ngem no saanyo nga aramiden ti imbagayo, kitaenyo, agbasolkayo kenni Yahweh. Siguradoeyo a birukennakayo ti basolyo. **24** Mangaramidkayo kadagiti siudad para kadagiti pamiliayo ken pagapunan para kadagiti karnerojo; ket aramidenyo ti imbagayo." **25** Nagsao kenni Moises dagiti kapututan ni Gad ken ni Ruben ket kinunada, "Aramiden dagiti adipenmo dagiti imbilinmo nga amomi. **26** Aagnaed kadagiti siudad ti Galaad dagiti ubbingmi, dagiti assawami, dagiti arbanmi, ken dagiti amin a dingwenmi. **27** Nupay kasta, dakami nga adipenmo ket bumallasiw a makirangan iti imatang ni Yahweh, tunggal lalaki a nakaarmas a makigubat, kas imbagam nga amomi." **28** Isu a binilin ni Moises ni Eleazar a padi, ni Josue nga anak ni Nun ken dagiti mangidauulo kadagiti puli dagiti kapanuan kadagiti tribu dagiti tattao ti Israel maipanggep kadakuada. **29** Kinuna ni Moises kadakuada, "No makiballasiw kadakayo idiy Jordan dagiti kapututan ni Gad ken ni Ruben, tunggal lalaki a nakasagan a makigubat iti imatang ni Yahweh, ken no nataglikuayo ti daga, ket itedyo kadakuada ti daga ti Galaa a kas sanikuada. **30** Ngem no saanda a makiballasiw kadakayo a nakaarmas a makigubat, ket makibingaydanto kadakayo kadagiti sanikua iti daga ti Canaan." **31** Isu a simmungbat dagiti kapututan ni Gad ken Ruben ket kinunada, "Kas imbagya ni Yahweh kadakami nga adipenmo, daytoy ti aramidenmi. **32** Bumallasiwkami a nakaarmas a makigubat iti imatang ni Yahweh iti daga ti Canaan, ngem makipagtalinaed kadakami dagiti nataglikuami a tawid iti daytoy a paset ti Jordan." **33** Isu nga inted ni Moises kadagiti kapututan ni Gad ken Ruben, ken kasta met iti guddua a tribu

ni Manases nga anak ni Jose ti pagarian ni Sihon, nga ari dagiti Amorreo, ken ni Og nga ari ti Basan. Intedna kadakuada ti daga, ken inwarasna kadakuada dagiti amin a siudad agraman dagiti beddenga, dagiti siudad iti daga a nakapalikmut kadakuada. **34** Binangon manen dagiti kapututan ni Gad ti Dibon, Atarot, Aroer, **35** Atrot Sofan, Jazer, Jogbeha, **36** Bet Nimra, ken Bet Haran a kas natalged a siudad nga addaan kadagiti pagapunan para kadagiti karnero. **37** Binangon manen dagiti kapututan ni Ruben ti Hesbon, Eleale, Kiriataim, **38** Nebo, Baal Meon—nabaliwan dagiti naganda, ken Sibma. Pinanagananda iti sabali a nagan dagiti siudad a binangonda. **39** Napan dagiti kapututan ni Makir nga anak ni Manases idiy Galaad ket sinakupda daytoy kadagiti Amorreo nga adda iti daytoy. **40** Ket inted ni Moises ti Galaad kenni Makir nga anak ni Manases, ket nagnaed dagiti tattaona sadiy. **41** Napan ni Jair nga anak ni Manases ket sinakupna dagiti ili iti dayta a lugar ket pinaganananna dagitoy ti Havvoh Jair. **42** Napan ni Noba ket sinakupna ti Kenat ken dagiti barrio iti daytoy a lugar, ket impanaganna iti daytoy ti naganna a Noba.

33 Dagitoy dagiti panagdaliasat dagiti tattao ti Israel kalpasan a pimmanawda ti daga ti Egipito segun kadagiti bungoy dagiti armadada iti panangidaulo ni Moises ken ni Aaron. **2** Insurat ni Moises dagiti lugar a naggappgoanda akingga iti napananda, a kas imbilin ni Yahweh. Dagitoy dagiti panagdaliasatda, segun kadagiti panagkakar-akarda. **3** Nagdaliasatda manipud Rameses bayat iti umuna a bulan, nagrubiwatda iti maika-15 nga aldwat ti umuna a bulan. Iti agsapa kalpasan ti llalabas, siwayawaya a nagrubiwat dagiti tattao ti Israel iti imatang dagiti amin nga Egipcio. **4** Napasamat daytoy bayat nga itabtabon idi dagiti Egipcio dagiti inauna nga annakda a pinatay ni Yahweh kadakuada, ta inyegna met ti dusa kadagiti diosda. **5** Nagrubiwatda dagiti tattao ti Israel manipud Rameses ket nagkampoda idiy Succot. **6** Nagrubiwatda manipud Succot ket nagkampoda idiy Etam, iti pungto ti let-ang. **7** Nagrubiwatda manipud Etam ket nanglikawda idiy Pi-hahiro, a sango ti Baalsefon, a nagkampoanda iti sango ti Migdol. **8** Ket nagrubiwatda manipud iti sango ti Pi-hahiro ket limmasatda iti tengga ti baybay akingga iti let-ang. Nagdaliasatda iti tallo nga aldwat iti let-ang ti Etam, ket nagkampoda idiy Mara. **9** Nagrubiwatda manipud Mara ket simmangpetda idiy Elim. Idiy Elim, nga ayan ti sangupolo ket dua nga ubbog ken pitupulo a kaykayo ti palma. Isu ti nagkampoanda. **10** Nagrubiwatda manipud Elim ket nagkampoda iti igid ti baybay dagiti Runo. **11** Nagrubiwatda manipud iti baybay dagiti Runo ket nagkampoda idiy let-ang ti Sin. **12** Nagrubiwatda manipud iti let-ang ti Sin ket nagkampoda idiy Dofia. **13** Nagrubiwatda manipud Dofia ket nagkampoda idiy Alus. **14** Nagrubiwatda manipud Alus ket nagkampoda idiy Refidim, a no sadino ket awan ti masarakanda a danum nga inumen dagiti tattao. **15** Nagrubiwatda manipud Refidim ket nagkampoda idiy let-ang ti Sinai. **16** Nagrubiwatda manipud iti let-ang ti Sinai ket nagkampoda idiy Kibrot-hataava. **17** Nagrubiwatda manipud Kibrot-hataava ket nagkampoda iti Haserot. **18** Nagrubiwatda manipud Haserot ket nagkampoda idiy Ritma. **19** Nagrubiwatda manipud Ritma ket nagkampoda idiy Rimmon-peres. **20** Nagrubiwatda manipud Rimmon-peres ket nagkampoda idiy Libna. **21** Nagrubiwatda manipud Libna ket nagkampoda idiy Rissa. **22** Nagrubiwatda manipud Rissah ket nagkampoda idiy Ceelata. **23** Nagrubiwatda manipud Ceelata ket nagkampoda idiy Bantay Sefer. **24** Nagrubiwatda manipud iti Bantay Sefer ket nagkampoda idiy Harada. **25** Nagrubiwatda manipud Harada ket nagkampoda idiy Maselot. **26** Nagrubiwatda manipud Maselot ket nagkampoda idiy Tahat. **27** Nagrubiwatda manipud Tahat ket nagkampoda idiy Tera. **28** Nagrubiwatda manipud Tera ket nagkampoda idiy Mitka. **29** Nagrubiwatda manipud Mitka ket nagkampoda idiy Hasmona. **30**

Nagrubwatda manipud Hasmona ket nagkampoda idiy Moserot. **31** Nagrubiwatda manipud Moserot ket nagkampoda idiy Bene-jaakan. **32** Nagrubiwatda manipud Bene-jaakan ket nagkampoda idiy Hor Hagidgad. **33** Nagrubiwatda manipud Hor Hagidgad ket nagkampoda idiy Jotbata. **34** Nagrubiwatda manipud Jotbata ket nagkampoda idiy Abrona. **35** Nagrubiwatda manipud Abrona ket nagkampoda idiy Esion-geber. **36** Nagrubiwatda manipud Esion-geber ket nagkampoda iti let-ang ti Sin idiy Kades. **37** Nagrubiwatda manipud Kades ket nagkampoda idiy Bantay Hor, iti pungto ti daga ti Edom. **38** Simmang-at ni Aaron a padi iti bantay Hor iti bilin ni Yahweh ket natay isuna sadiy iti maika-40 a tawen kalpasan iti ipapanaw dagiti tattao ti Israel iti Egjpto, iti maika- 5 a bulan, iti umuna nga aldaw ti bulan. **39** Agtawen ti 123 ni Aaron idi natay isuna idiy Bantay Hor. **40** Ti Cananeo nga ari ti Arad nga agnanaed iti akin-abagatan a let-ang iti daga ti Caanan, ket nangngegna ti idatadeng dagiti tattao ti Israel. **41** Nagrubiwatda manipud iti bantay Hor ket nagkampoda idiy Salmona. **42** Nagrubiwatda manipud Salmona ket nagkampoda idiy Punon. **43** Nagrubiwatda manipud Punon ket nagkampoda idiy Obot. **44** Nagrubiwatda manipud Obot ket nagkampoda idiy Ige-abarim, idiy beddeng ti Moab. **45** Nagrubiwatda manipud Ige-abarim ket nagkampoda idiy Dibongad. **46** Nagrubiwatda manipud Dibon-gad ket nagkampoda idiy Almon-diblataim. **47** Nagrubiwatda manipud Almon-diblataim ket nagkampoda kadagiti bantay ti Abarim a sangoanan ti Nebo. **48** Nagrubiwatda manipud kadagiti bantay ti Abarim ket nagkampoda kadagiti patad ti Moab iti igid ti Jordan idiy Jerico. **49** Nagkampoda iti igid ti Jordan, manipud Beth-jesimot agingga idiy Abel Shittim kadagiti patad iti Moab. **50** Nagsao ni Yahweh kenni Moises kadagiti patad ti Moab iti igid ti Jordan idiy Jerico ket kinunana, **51** "Agsaoka kadagiti tattao ti Israel ket ibagam kadakuada, 'Inton bummallasiwkyo iti Jordan iti daga ti Caanan, **52** ket masapul a papanawenyo dagiti amin nga agnanaed iti daga iti sangoananyo. Masapul a dadaelenyo dagiti amin a naktikitan a ladowanda. Masapul a dadaelenyo amin a nasukog a ladowanda ken rebbaenyo amin dagiti nangangato a dissoda. **53** Masapul a tagikauenyo ti daga ket agnaedkayo iti daytoy, gapu ta intedko ti daga a tagikauenyo. **54** Masapul a tawidenyo ti daga babaen ti panaggiginnasat segun iti tunggal puli. Masapul nga itedyo ti dakdakkel a bingay ti daga kadagiti dakdakkel a puli, ken itedyo ti basbassit a bingay ti daga kadagiti basbassit a puli. Sadinoman a pagbatugan iti maipallangato iti tunggal puli, kukuanto daytoy a puli dayta a daga. Tawidenyo ti daga segun kadagiti tribu dagiti kapuonanyo. **55** Ngem no saanyo a papanawen dagiti agnanaed iti daga iti sangoananyo, ket agbalinto a makasulek kadagiti matayo ken sisii kadagiti bakrangyo dagiti tattao a palubosanyo nga agtalinaed. Parigatendanta dagiti biagyo iti daga a pagnaedanyo. **56** Ket mapasamakto nga aniaman a panggepek nga aramiden kadagitoy a tattao, aramidektu met kadakayo.'

34 Nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **2** "Bilinem dagiti tattao ti Israel ket ibagam kadakuada, 'Inton sumrekkyo iti daga ti Caanan, ti daga a kukuayonto, ti daga ti Caanan ken dagiti beddeng daytoy. **3** aglayonto ti akin-abagatan a beddengyo manipud iti let-ang ti Zin agingga iti beddeng ti Edom. Agpatingganto ti akin-daya a pagpatinggaan ti akin-abagatan a beddeng iti linia a pagpatinggaan idiy pagpatinggaan ti akin-abagatan iti Baybay nga Asin. **4** Agsikkonto ti beddengyo iti abagatan manipud iti turod ti Akrabim ken aglayon iti let-ang ti Sin. Manipud sadiy, aglayayon nga agpaabagatan iti Kades-barnea ken agtultuloy iti Hasar-adar ken aglayayon pay agingga iti Asmon. **5** Manipud sadiy, agsikkonto ti beddeng manipud Asmon nga agturon iti waig ti Egjpto ket maisurot daytoy agingga iti baybay. **6** Ti akin-laud a beddeng ket isunto ti igid ti Dakkel a Baybay. Daytoyo ti akin-laud a

beddengyo. **7** Aglayayonto ti akin-amianan a beddengyo iti maysa a linia a nasken a markaanyo manipud iti Dakkel a Baybay agingga iti Bantay Hor, **8** ket manipud iti Bantay Hor agingga iti Lebo-hamat, ket agtultuloy idiy Sedad. **9** Ket agtultuloyti beddeng idiy Sifron ket agpatingga idiy Hasar-enan. Daytoyo ti akin-amianan a beddengyo. **10** Ket masapul a markaanyo ti akin-daya a beddengyo manipud iti Hasar-enan nga agpaabagatan nga agturon iti Sefan. **11** Ket ti akin-daya a beddeng ket agpababa manipud Sefan agingga idiy Ribla, iti daya a paset ti Ain. Agtultuloyti beddeng agingga iti daya a paset iti baybay ti Chineret. **12** Ket agtultuloyti agpaabagatan ti beddeng ti Karayan Jordan agingga iti Asin a Baybay ken agtultuloyti agpababa iti akin-daya a beddeng ti Asin a Baybay. Dagayonto daytoy, segun kadagiti beddeng iti aglawlaw daytoy." **13** Ket binilin ni Moises dagiti tattao ti Israel ket kinunana, "Daytoy ti daga nga awatenyo babaen iti panaggiginnasat, nga imbilin ni Yahweh nga ited kadagiti siam a tribu ken iti guddua a tribu. **14** Ti tribu dagiti kapututan ni Ruben, segun iti pannakaited ti sanikua dagiti tribu ti kapuonanda, ken ti tribu dagiti kapututan ni Gad, segun iti pannakaited ti sanikua dagiti tribu ti kapuonanda, ken ti kaguddua a tribu ni Manases ket inawatda amin ti dagada. **15** Inawat dagiti dua a tribu ken ti guddua a tribu dagiti bingayda a daga iti labes ti Jordan idiy Jerico nga agpadaya, agturon iti pagsingsingisangan ti init." **16** Nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **17** "Dagityo dagiti nagan dagiti lallaki a mangbingayto ti daga a tawidenyo: ni Eliasat a padi ken ni Josue nga anak a lalaki ni Nun. **18** Masapul a mangpilikayo iti maysa a mangidaulo manipud iti tunggal tribu a mangbingay ti daga para kadagiti pulida. **19** Dagityo dagiti nagan dagiti lallaki: Ni Caleb nga anak a lalaki ni Jefone manipud iti tribu ti Juda, **20** Ni Semuel nga anak a lalaki ni Amioid manipud iti tribu dagiti kapututan ni Simon. **21** Ni Elidad nga anak a lalaki ni Kislon manipud iti tribu ni Benhamin. **22** Maysa a mangidaulo manipud iti tribu dagiti kapututan ni Dan, ni Buki nga anak a lalaki ni Jogli. **23** Maysa a mangidaulo manipud iti tribu kadagiti kapututan ni Jose, iti tribu ni Manases, ni Haniel nga anak a lalaki ni Efod. **24** Maysa a mangidaulo manipud iti tribu dagiti kapututan ni Efraim, ni Kemuel nga anak a lalaki ni Siftan. **25** Maysa a mangidaulo manipud iti tribu dagiti kapututan ni Sebulun, ni Elizafan nga anak a lalaki ni Parnak. **26** Maysa a mangidaulo manipud iti tribu dagiti kapututan ni Issacar, ni Paltiel nga anak a lalaki ni Azan. **27** Maysa a mangidaulo manipud iti tribu dagiti kapututan ni Aser, ni Ahihud nga anak a lalaki ni Selomi. **28** Maysa a mangidaulo manipud iti tribu dagiti kapututan ni Naftali, ni Pedahel nga anak a lalaki ni Amiud." **29** Binilin ni Yahweh dagityo a lallaki a mangbingay ti daga ti Canaan ken ited ti tunggal tribu iti Israel dagiti bingayda.

35 Nagsao ni Yahweh kenni Moises kadagiti patad ti Moab iti igid ti Jordan idiy Jerico ket kinunana, **2** "Bilinem dagiti tattao ti Israel a mangtedda kadagiti sumagmamano a bukod a bingayda a daga kadagiti Levita. Masapul a mangtedda kadakuada kadagiti siudad a pagnaedan ken daga a pagpaaraban iti aglawlaw kadagitoy a siudad. **3** Awatento dagiti Levita dagityo a siudad a pagnaedan. Maipaayto ti daga a pagpaaraban kadagiti bakada, arbanda, ken kadagiti amin nga ay-ayupda. **4** Dagiti daga a pagpaaraban iti aglawlaw dagiti siudad nga itedyonto kadagiti Levita ket masapul nga aglayon manipud kadagiti pader ti siudad iti 1, 000 a kasiko iti tunggal pagturonganna. **5** Masapul a mangrukodka ti 2, 000 a kasiko manipud iti ruar ti siudad iti daya a paset, ken 2, 000 a kasiko iti abagatan a paset, 2, 000 a kasiko iti laud a paset, ken 2, 000 a kasiko iti amianan a paset. Daytoyo ti daga a pagaraban a maipaay kadagiti siudadadda. Dagiti siudad ket addanto iti tengnga. **6** Dagiti innem kadagiti siudad nga itedyonto kadagiti Levita ket

masapul nga agpaay a kas siudad a pagkamangan. Masapul nga ipaayyo dagitoy a kas lugar a pagkamangan dagiti naakusaran a mammapatay. Mangipaaykayo met iti 42 a dadduma a siudad. 7 Agdagup iti 48 dagiti siudad nga itedyo kadagit Levita. Masapul nga itedyo kadakuada dagiti pagaraban a dagada. 8 Dagiti dakkakel a tribu dagiti tattoo ti Israel, dagiti tribu a nalawlawu ti dagada, ket masapul a mangited iti ad-adu a siudad. Dagiti basbassit a tribu ket mangited ti basbassit a siudad. Masapul a manipaay ti tunggal tribu iti para kadagit Levita segun iti bingay a naawat daytoy.” 9 Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, 10 “Agsaoka kadagit tattoo ti Israel ket ibagam kadakuada, ‘Inton bumallasiwkayo iti Jordan a mapan iti daga ti Canaan, 11 ket masapul a mangpilikayo kadagit siudad nga agpaay a kas siudad a pagkamangan para kadakayo, tapno siasinoman a makapatay iti maysa a tao a saanna nga inggagara ket mabalinnna a kumamang kadagitoy. 12 Dagitoy a siudad ket agbalinto a pagkamanganyo manipud iti mangibales, tapno saanto a mapapatay ti tao a naakusaran a saan nga agtakder nga umuna iti pangukoman iti sangoanan dagiti tattoo. 13 Masapul a mangpilikayo iti innem a siudad nga agpaay a kas siudad a pagkamangan. 14 Masapul a mangipaaykayo iti tallo a siudad iti labes ti Jordan ken tallo idiy daga ti Canaan. Agbalinto dagitoy a siudad a pagkamangan. 15 Para kadagit tattoo ti Israel, kadagit ganggannaet, kadagit tunggal maysa nga agnanaed kadakayo, dagitoy nga innem a siudad ket agpaayto a kas pagkamangan dagiti siasinoman a makapatay ti maysa a tao. 16 Ngem no kinabil ti naakusaran a tao ti biktimana babaen iti alikamen a landok, ket no matay ti biktimana, pudno ngaru a mammapatay ti naakusaran. Awan dua-dua a mapapatay isuna. 17 No kinabil ti naakusaran a tao ti biktimana babaen iti maysa a bato iti imana a mabalin a makapatay iti biktima, ket no matay ti biktimana, pudno ngarud a mammapatay ti naakusaran. Awan dua-dua a mapapatay isuna. 18 No kinabil ti naakusaran a tao ti biktimana babaen iti kayo nga igam a mabalin a makapatay iti biktima, ket no matay ti dinangranna, pudno ngarud a mammapatay ti naakusaran. Awan dua-dua a mapapatay isuna. 19 Ti mangibales iti dara ket mabalin nga isuna mismo ti mangpatay iti mammapatay. Inton masabatna isuna, mabalinnna a papatayen isuna. 20 Ket no sigugura nga iduron ti naakusaran a tao ti siasinoman wenco barsakenna isuna, bayat nga aglelemmeng a mangsaneb kenkuana, ket natay ti biktimana, 21 wenco no sigugura a kinabila isuna babaen iti imana a nakatayan ti biktimana, awan dua-dua ngarud a mapapatay ti naakusaran a tao a nangkabil kenkuana. Mammapatay isuna. Ti mangibales iti dara ket mabalin a papatayenna ti mammapatay inton masabatna isuna. 22 Ngem no kellaat a nadangran ti naakusaran a tao ti biktima nga awan ti gurana iti napalabas wenco nabarsakna ti biktima a saanna a sinaneb 23 wenco no nangipurwak iti bato a mabalin a makapatay iti biktima a saanna a nakita ti biktima, ti naakusaran ngarud ket saan a kabusor ti biktima; saanna a pinadas a dangran ti biktima. Ngem no natay latta ti biktima, 24 iti dayta a pasamak, masapul a manggededd dagiti tattoo iti nagbaeten ti naakusaran ken ti mangibales iti dara a maibasar kadagitoy a pagamurotan. 25 Masapul nga ispalen dagiti tattoo ti naakusaran manipud iti pannakabalin ti mangibales iti dara. Masapul nga isubli dagiti tattoo ti naakusaran iti siudad a pagkamangan a sigud a nagkamanganna. Masapul nga agnaed isuna sadiay aqgingga iti ipapatay iti agdama a kangatoan a padi, ti napulotan ti nasantaan a lana. 26 Ngem no lummabes ti naakusaran a tao iti aniaman a tiempo iti beddeng ti siudad a pagkamangan a nagkamanganna, 27 ket no nasarakan isuna ti mangibales iti dara iti ruar ti beddeng iti siudad a nagkamanganna, ket no pinapatayna ti naakusaran a tao, saanto a nakabasol ti mangibales iti dara iti panangpapatay. 28 Daytoy ket gapu ta masapul a nagtalinaed

koma ti naakusaran a tao iti siudad a nagkamanganna aqgingga iti ipapatay ti kangatoan a padi. Kalpasan ti ipapatay ti kangatoan a padi, mabalinton nga agsubli ti naakusaran iti daga nga ayan ti bukodna a sanikua. 29 Dagitoy a linteg ket masapul nga agbalin nga alagaden nga agpaay kadakayo iti amin a tattoo ti henerasonyo iti amin a lugar a pagnaedanyo. 30 Siasinoman a pumatay iti maysa a tao, masapul a mapapatay ti mammapatay, a mapaneknekan babaen kadagit sao dagiti saksi. Ngem ti maysa a sao laeng ti saksi ket saan nga umanay a mapapatay ti siasinoman a tao. 31 Masapul a saankayo pay nga umawat ti pangsubbot para iti biag ti mammapatay a nakabasol iti panangpapatay. Awan dua-dua a mapapatay isuna. 32 Ken masapul a saankayo nga umawat ti pangsubbot para iti tao a nagkamang iti siudad a pagkamangan. Masapul a saanyo nga ipalubos nga agnaed isuna iti bukodna a sanikua iti kastoy a wagas aqgingga a matay ti kangatoan a padi. 33 Saanyo a rugitan ti daga a pagnanaedanyo iti kastoy a wagas, gapu ta tira a nagtaud iti panangpapatay ket rugitanna ti daga. Awan ti maaramid a pannakadalus nga agpaay iti daga inton naisayasya iti dara iti daytoy, malaksid iti dara ti nangpasayasyay daytoy. 34 Isu a saanyo tulawan ti daga a pagnanaedanyo gapu ta agnanaedak iti daytoy. Siak ni Yahweh, agnanaedak kadagit tattoo ti Israel.”

36 Ket immay dagiti mangidadaulo kadagit pamilia a nagtaud iti puli ni Galaad nga anak a lalaki ni Makir nga anak a lalaki ni Manases —dagiti mangidadaulo kadagit puli a kapututan ni Jose, ket nagsaoda iti sangoanan ni Moises ken dagiti mangidadaulo kadagit pamilia dagiti tattoo iti Israel. 2 Kinunada, “apo, binilinnaka ni Yahweh nga itedmo ti bingay iti daga dagiti Israel babaen iti panagbibinnunot. Binilinnaka pay ni Yahweh nga itedmo ti bingay ni Selofehad a kabsatni kadagit annakna a babbai. 3 Ngem no makiasawa dagiti annakna a babbai kadagit lallaki iti sabali a tribu kadagit tattoo iti Israel, maikkatto ngarud manipud iti bingay ti kapanonmi ti bingayda a daga. Mainayonto daytoy iti bingay dagiti tribu a tumiponanda. Iti dayta a pasamak, maikkatto daytoy manipud iti tawid a naited a bingaymi. 4 No kasta ti mapasamak, inton dumteng kadagit tattoo ti Israel ti Tawen a Panagisubli, mainayonto ngarud dagiti bingayda iti tribu a timponanda. Iti kastoy a wagas, maikkatto ti bingayda manipud iti bingay ti tribu ti kapanonmi. 5 Isu a nangipaulog ni Moises iti maysa a bilin kas insao ni Yahweh. Kinunana, “Husto ti ibagbaga dagiti kapututan ni Jose. 6 Daytoy dagiti bilbilin ni Yahweh maipanggep kadagit babbai nga annak ni Selofehad. Kunana, ‘Bay-anyo ida a makiasawa iti ammoda a kasasayaatan para kadakuada, ngem masapul a makiasawada laeng iti naibilang iti tribu ti amada.’ 7 Awan ti bingay dagiti tattoo ti Israel a mabalin a maiyakar manipud iti maysa a tribu a mapan iti sabali a tribu. Masapul a saan a mapukaw iti tunggal tattoo ti Israel ti bingay ti tribu ti kapanonna. 8 Tunggal babai kadagit tattoo ti Israel nga adda bingayna iti tribuna ket masapul a makiasawa iti lalaki manipud iti puli a maibilang iti tribu ti amana. Daytoy ket tapno amin a tattoo ti Israel ket maaddaan iti tawid kadagit kapanonna. 9 Awan ti bingay a maiyakar manipud iti maysa a tribu a maiyakar iti sabali a tribu. Masapul a mapagtalinaed ti tunggal maysa kadagit tribu dagiti tattoo ti Israel ti tawidna. 10 Inaramid ngarud dagiti annak ni Selofehad ti imbilin ni Yahweh kenni Moises. 11 Ni Maala, Tirza, Milka, Hogla ken ni Noah nga annak a babbai ni Selofehad ket nakiawada kadagit kapututan ni Manases. 12 Nakiawada kadagit puli dagiti kapututan ni Manases nga anak ni Jose. Iti kastoy a wagas, nagtalinaed dagiti tawidda iti tribu iti puli a nakaibilangan ti amada. 13 Dagitoy dagiti bilbilin ken linlinteg nga inted ni Yahweh kadagit tattoo ti Israel babaen kenni Moises idiy kapatadan ti Moab iti igid ti Jordan idiy Jerico.

Deuteronomio

1 Dagito dagiti sasao nga insao ni Moises kadagit amin nga Israel idiy let-ang iti ballasiw ti Jordan, iti patad ti katantanapan ti Jordan a batug ti Suf, iti nagbabetaan ti Paran, Tofel, Laban, Haserot, ken Di Zahab. **2** Sangapulo ket maysa nga aldaw a panagdaliasat manipud Horeb akingga idiy Kades Barnea no idiy Bantay Seir ti pagnaan. **3** Napasamak nga iti maika-uppat a pulo a tawen, iti maika-sangapulo ket maysa a bulan, iti umuna nga aldaw ti bulan, a nagsao ni Moises kadagit tattoo ti Israel, ket imbagana kadakuada dagiti amin nga imbilin ni Yahweh kenkuana maipapan kadakuada. **4** Daytoy ket kalpasan a rinatu ni Yahweh ni Sihon nga ari dagiti Amorreo, a nagnaed idiy Hesbon, ken ni Og nga ari ti Basan, a nagnaed idiy Astarot, idiy Edrei. **5** Iti ballasiw ti Jordan, idiy daga ti Moab, inrugi nga inwaragawag ni Moises dagito a bilbilin, a kunkunana, **6** "Nagsao kadatayo ni Yahweh a Diostayo idiy Horeb a kunkunana, 'Nabayag unayen ti panagnaedyo iti daytoy a katurturodan a pagilian. **7** Agrubbuatkayo ket agdaliasatkayo a mapan iti katurturodan a pagilian dagiti Amorreo ken kadagit amin a lugar nga asideg sadiay kadagit padat ti katantanapan ti Karayan Jordan, idiy katurturodan a pagilian, idiy nababa a paset ti daga, idiy Negev ken iti igid ti baybay —ti daga dagiti Cananeo, ken idiy Lebanon akingga iti dakkel a karayan ti Efrates. **8** Kitaenyen, insaganik ti daga iti sangoananyo; serken ken tagikueneryo ti daga nga insapata ni Yahweh kadagit ammayo — kenni Abraham, kenni Isaac, ken kenni Jacob — nga itedna kadakuada ken kadagit sumarsaruno a kaputotanda." **9** Nagsaoak kadakayo iti dayta a tiempo a kunkunak, "Saankayo a kabaelan nga awiten nga agmaysaya." **10** Pinaadunakayo ni Yahweh a Diosyo ket adtoy, kaslakayo itan kadagit bituen idiy langit iti kinaaduyo. **11** Ni Yahweh, ti Dios dagiti ammayo, paaduenna koma iti maminribu ti kaaduyo, ken bendisionannakayo, kas inkarina kadakayo! **12** Ngem kasanok a bagkaten nga agmaysaya dagiti awityo, dagiti dadagsenyo, ken dagiti pagriririanyo? **13** Mangalakayo kadagit masirib a lallaki, mannakaawat a lallaki, ken lallaki a nasayaat ti pakasarsariaanna, iti tunggal tribu, ket pagbalinek ida a mangidauko kadakayo." **14** Simumgbatkayo kaniak ket kinunayo, "Nasayaat nga aramidenmi ti banag nga imbagam." **15** Innalak ngardag dagiti mangidauko dagiti tribuyo, dagiti masirib a lallaki, ken lallaki a nasayaat ti pakasarsariaanna, ket pinagbalinko ida a mangidauko kadakayo, kapitan ti rinibu, kapitan ti ginasut, kapitan ti saglimapulo, kapitan ti sagsasangapulo, ken dagiti opisyales, iti tunggal tribu. **16** Binilinko dagiti ukomyo iti dayta a tiempo a kunkunak, 'Denggenyo dagiti pagriririan iti nagbaetaan dagiti kakabsatyo, ken mangukomkayo a sililinteg iti nagbaetaan ti maysa a tao ken iti kabsatna, ken iti gangganaet a kaduan. **17** Saankayo a mangipakita iti panangidumdua iti siasinoman iti maysa a riri; aqpad a denggenyo dagiti nakurapay ken babaknang. Masapul a saankayo nga agbutong iti rupa ti tao, ta kukua ti Dios ti panangukom. Iyego kaniak dagiti pagriririan a narigat unay para kadakayo ket denggekto dagitoy." **18** Imbilinko kadakayo iti dayta a tiempo dagiti amin a banbanag a nasken nga aramidenyo. **19** Pimmanawtayo idiy Horeb ket linasattayo amin dagita a dadakkel ken nakabutbuteng a let-ang a nikitayo, iti dalantayo a mapan iti katurturodan a pagilian dagiti Amorreo, kas imbilin kadatayo ni Yahweh a Diostayo; ket dimtengtayo idiy Kades Barnea. **20** Kinunak kadakayo, "Nadanonyon ti katurturodan a pagilian dagiti Amorreo, nga it-ited kadatayo ni Yahweh a Diostayo. **21** Adtoy, insaganan ni Yahweh a Diosyo ti daga iti sangoananyo; sumang-atkayo ket tagikuaenyo a kas insao ni Yahweh kadakayo, ti Dios dagiti ammayo; saankayo nga agbuteng, wenco maupay." **22** Immay

kaniak ti tunggal maysa kadakayo ket kinunayo, "Mangibaontayo kadagit lallaki nga umuna kadatayo, tapno wanawanana ti daga para kadatayo, ket pakaammoandatayo maipanggep iti pamay-antayo a mangraut, ken maipapan kadagit siudad a danonentayo." **23** Naay-ayook unay iti dayta a banag; nangalaak iti sangapulo ket dua a lallaki kadakayo, maysa a lalaki iti tunggal tribu. **24** Nagrubbuatda ket simmang-atda idiy katurturodan a pagilian, dimtengda iti tanap ti Escol, ket sinawarda daytoy. **25** Nangalada kadagit napataud ti daga ket insalogda dagito nga inyeg kadatayo. Impakaammoda pay kadatayo a kinunada, 'Nasayaat ti daga nga it-ited kadatayo ni Yahweh a Diostayo.' **26** Ngem nagkedkedkayo a rimmaut ket sinukiryo ketdi ti bilin ni Yahweh a Diosyo. **27** Nagtatanabutokbayo kadagit uneq ti toldayo ket kinunayo, "Daytoy ket gapu ta kaguranatayo ni Yahweh isu nga inruarnatayo iti daga ti Egjipto tapno parmekennatayo babaen iti bileg dagiti Amorreo, ken tapno dadaellenyatay. **28** Papanantayo itan? Kimmupuy ti pakinakemtayo gapu kadagit kakabsattayo nga agkunkuna, "Dakdakkel ken nataytagay dagito a lallaki ngem kadatayo; nalawa ti siudadda ken nasarikedkedan akingga kadagit langit; maysa pay, nakitami sadiy dagiti annak a lalaki ni Anak." **29** Ket kinunak kadakayo, "Saankayo nga agbuteng, wenco mabuteng kadakuada. **30** Ni Yahweh a Diosyo a kanayon nga umun-una kadakayo, makirangetto para kadakayo, kas met kadagit amin a banbanag nga inaramidna idiy Egjipto iti imatangyo, **31** ken kasta met idiy let-ang, a nakaimatanganyo iti panangawit kadakayo ni Yahweh a Diosyo, a kas iti panangawit iti maysa a tao iti anakna, iti sadinoman a napananyo akingga a dimtengkayo iti daytoy a disso." **32** Ngem iti daytoy a banag, saankayo a namati kenni Yahweh a Diosyo — **33** nga immuna kadakayo iti dalam tapno mangsapul kadagit disso a pangipatakderanyo kadagitoldayo, ken iti rabii ket babaen iti apuy, a mangisuro kadakayo iti dalam a rumbeng a papananyo, ken iti aldaw ket babaen iti ulep. **34** Nangngeg ni Yahweh ti timek dagiti sasaoyo ket nakaunget isuna; nagsapata isuna ket kinunana, **35** "Sigurado nga awanto kadagitoy a lallaki iti daytoy dakes a henerasion ti makakita iti nasayaat a daga nga inkarik nga ited kadagit kapanonanyo, **36** malaksid kenni Caleb nga anak a lalaki ni Jephunneh; makitanato daytoy. Itedkonto kenkuana ti daga a nabaddekkana, ken kadagit annakna, gapu ta naanay a nagtungpal isuna kenni Yahweh." **37** Nakaunget pay ni Yahweh kaniak gapu kadakayo, a kunkunana, 'Saankanto met a makastrek sadiy; **38** ni Josue nga anak a lalaki ni Nun, nga agtaktaekder iti sangoanam a kas adipenmo, makastrekto isuna sadiy; pabilgem isuna, ta idauloannanto ti Israel a mangtawid iti daytoy. **39** Maysa pay, dagiti babassit nga annakyo, dagiti imbagayo nga agbalinto a biktima, nga awan pannakaammona ita iti nasayaat ken dakes — makapandanto sadiy. Itedkonto kadakuada daytoy ket tagikuaendanto. **40** Ngem no maipapan kadakayo, agsiblikayo ket agdaliasatkayo iti let-ang iti dalam nga agturon iti baybay dagiti Runo." **41** Ket simmungbatkayo ket kinunayo kaniak, 'Nagbasolkami kenni Yahweh; sumang-atkami ket makirangetkami, ket suronemi dagiti amin nga imbilin kadakami ni Yahweh a Diosmi nga aramidenmi.' Insuot ti tunggal maysa kadakayo dagiti armasna a panggubit, ket nakasaganakayo a mangraut iti katurturodan a pagilian. **42** Kinuna ni Yahweh kaniak, 'Ibagam kadakuada, "Saankayo a rumaut ken saankayo a makiranget, ta saankayonto a kaduan, ket parmekendakayonto dagiti kabusoryo." **43** Nagsaoak kadakayo iti kastoy a wagas, ngem saankayo a dimnegg. Sinukiryo ti bilin ni Yahweh; nakatangtangsitkayo ken rinautyo ti katurturodan a pagilian. **44** Ngem dagiti Amorreo a nagnanaed iti dayta a katurturodan a pagilian, rimuarda ket kinamkamatdakayo a kasla ayukan, ken pinarmekdakayo idiy

Seir, agingga idiy Horma. 45 Nagsublikayo ket nagsangitkayo iti sangoanan ni Yahweh; ngem saan a dinengngeg ni Yahweh dagiti timekyo, weno impangagnakayo. 46 Isu a nagtalinaedkayo idiy Kades iti adu nga al-aldaaw, iti amin nga aldaaw a nagtalinaedkayo sadia.

2 Ket nagsublitayo ken nagdaliasattayo idiy let-ang, iti dalam nga agturong idiy Baybay dagiti Runo, kas insao ni Yahweh kaniak; lingawlawtayo ti Bantay Seir iti adu nga al-aldaaw. 2 Nagsao ni Yahweh kaniak a kunkunana, 3 'Nababay unayen a nagliklikawkayo iti daytoy a bantay; appa-amianankayo. 4 Bilinem dagiti tattao a kunaem, "Lasatenyo ti beddeng dagiti kakabsaty, dagiti kapututan ni Esau, nga agnanaed idiy Seir; agbutengdanto kadakayo. Agannadkayo ngarud 5 ta saankayo a makiranganet kadakuada, ta saankonto nga ited kadakayo ti aniaman kadagiti dagada, saan, uray pay ti umanay laeng koma a pagbaddekan ti dapan ti saka; ta intedko kenni Esau ti Bantay Seir a kas sanikuana. 6 Gumatangkayonto iti taraon kadakuada babaen iti pirak, tapno makapangankayo; gumatangkayonto met iti danum kadakuada babaen iti pirak tapno makainomkayo. 7 Ta binendisioanannakayo ni Yahweh a Diosyo kadagiti amin nga aramid dagiti imayo; ammona ti panapagnapagnayto iti daytoy a nalawa a let-ang. Ta kadagitoy nga uppata pulo a tawtawen, adda ni Yahweh a Diosyo kadakayo, ket awan ti nagkasapulanyo.' 8 Linabsantayo ngarud dagiti kakabsattayo, dagiti kapututan ni Esau nga agnanaed idiy Seir, nga adayo iti dalam ti Arabah, manipud Elat ken manipud Eziongeber. Ket naglikkotayo ket limmabastayo babaen iti dalam ti let-ang ti Moab. 9 Kinuna ni Yahweh kaniak, 'Saanyo a riribukan ti Moab, ken saanyo ida a gubaten. Ta saankonto nga ited kadakayo ti dagana a kas sanikuayo, gapu ta intedko ti Ar kadagiti kapututan ni Lot a kas sanikuada.' 10 (Nagnaed saday dagiti Emim iti napalabas. Kabilbileg, kaad-adu ken kataytayag dagitoy dagiti tattao ti Anakim); 11 maibilang met dagitoy a Refaim a kasla kadagiti Anakim; ngem aw-awagan ida dagiti Moabit iti Emim. 12 Nagnaed met idi dagiti Horeo idiy Seir, ngem naisublat kadakuada dagiti kapututan ni Esau. Dinadaelida ita sangoananda ket nagnaedda iti lugarda, a kas iti inaramid ti Israel iti daga a sanikuana nga inted ni Yahweh kadakuada.) 13 "Tumakderkayo ita ket lasatenyo ti waig a Zered." Linasattayo ngarud ti waig a Zered. 14 Ita, tallo-pulo ket walo a tawenen manipud kadagiti aldaaw a dimtengtayo iti Kades Barnea agingga a binallasiwtayo ti waig a Zered. Iti dayta a tiempo ti pannakupukaw dagiti amin a lallaki iti dayta a henerasion a mabalin a makiranganet, kas insapata ni Yahweh kadakuada. 15 Maysa pay, naibusor ti ima ni Yahweh iti dayta a henerasion isu a dinadaelna ida manipud kadagiti tattao agingga a napukawda. 16 Napasamak ngarud nga idi natay ken napukaw dagiti amin lallaki a mabalin a makiranganet manipud kadagiti tattao, 17 a nagsao kaniak ni Yahweh a kunkunana, 18 'Lumasatkayo ita nga aldaaw iti Ar, a beddeng ti Moab. 19 Iton makaasidegkayon iti batug dagiti tattao ti Ammon, saanyo ida a riribukan weno makiranganet kadakuada; ta awanto ti itedko kadakayo ti aniaman a daga dagiti tattao ti Ammon a kas sanikuayo; gapu ta intedkon daytoy kadagiti kapututan ni Lot a kas sanikuada.' 20 (Naibilang met dayta a daga dagiti Refaim. Nagnaed idi dagiti Refaim saday — ngem aw-awagan ida dagiti Ammonita a Zamzummim — 21 tattao a kabilbileg, kaad-adu ken kataytayag dagiti Anakim. Ngem dinadael ida ni Yahweh iti sangoanan dagiti tattao iti Ammon, ken naisublatda kadakuada ket nagnaedda iti lugarda. 22 Daytoy ket kas iti inaramid ni Yahweh kadagiti tattao ni Esau, nga agnanaed idiy Seir, idi dinadaelna dagiti Horeo iti sangoananda, ket naisublat kadakuada dagiti kapututan ni Esau ket nagnaedda iti lugarda agingga kadagitoy nga aldaaw. 23 Ken dagiti Avvim, a nagnaed kadagiti bario agingga idiy Gaza —dagiti

Caftorim, a rimmuar manipud Caftor, dinadaelida ida ket nagnaedda iti lugarda.) 24 "Ita, tumakderkayo ket agdaliasatkayo, ket lasatenyo ti tanap ti Arnon; adtoy, intedko iti imam ni Sihon nga Ammoreo, ti ari ti Hesbon, ken ti dagana. Rugiam a tagikuaen daytoy, ken makiranganetkayo kenkuana. 25 Ita nga aldaaw, pagbutngek ken pagamakek kadakayo dagiti tattao nga adda iti sirok ti tangatang; mangneggida ti damag maipapan kadakayo ket apigigergerda ken agtuokda gapu kadakayo. 26 Nangibaonak kadagiti mensahero manipud iti let-ang ti Cademot agingga iti Sihon, nga ari ti Hesbon nga addaan kadagiti sasao ti kapia a kunkunana, 27 'Itulokmo koma a magnaak iti dagam; magnaak laeng iti dalam; saanako nga agpa-kannawan weno agpa-kannigid. 28 Lakoannakto iti taraon tapno makapanganak; Lakoannakto iti danum tapno makainomak; palubosannka laeng koma a lumabas babaen kadagiti saksak; 29 a kas iti inaramid kaniak dagiti kapututan ni Esau nga agnanaed idiy Seir, ken kas iti inaramid kaniak dagiti Moabit nga agnanaed idiy Ar; agingga a lasatek ti Jordan nga agturong iti daga nga iteted ni Yahweh kadakami.' 30 Ngem saannatayo a pinalubosan a lumabas ni Sihon nga ari ti Hesbon; ta pinatangken ni Yahweh a Diosmo ti panunot ken pusona, tapno maparmekna isuna babaen iti bilegmo, nga isu ti inaramidna ita nga aldaaw. 31 Kinuna ni Yahweh kaniak, "Adtoy, rinugiakon nga iyawat ni Sihon ken ti dagana nga adda iti sangoanam; rugiam a tagikuaen daytoy, tapno matawidmo ti dagana." 32 Ket rimuar ni Sihon a maibusor kadatayo, isuna ken dagiti amin a tattaona, tapno makiranganet idiy Jaas. 33 Inyawat isuna ni Yahweh a Diostayo kadatayo ket pinarmektayo isuna; pinapataytayo isuna, dagiti annakna a lallaki, ken dagiti amin a tattaona. 34 Innalatayo dagiti amin a siudadna iti dayta a tiempo ket naan-anay a dinadaeltayo ti tunggal siudad nga adda agnanaed, agraman dagiti babbai ken dagiti ubbing; awan ti imbatitayo. 35 Dagiti laeng baka a sinamsamtayo ti innalatayo para kadagiti bagbagitayo, agraman dagiti nasamsam kadagiti siudad a pinarmektayo. 36 Manipud Aroer, nga adda iti pungto ti tanap ti Arnon, ken manipud iti siudad nga adda iti tanap, agingga idiy Galaad, awan ti siudad a nangato unay para kadatayo. Pinagballiginatayo ni Yahweh a Diostayo kadagiti amin a kabusortayo nga adda iti sangoanantayo. 37 Ti laeng daga dagiti kapututan ni Ammon ti saanyo a napanan, kasta met kadagiti amin nga iigid ti Karayan Jabbok, ken dagiti siudad iti katururodan a pagilian— iti tunggal lugar nga imparit ni Yahweh a Diostayo a papantanayo.

3 Ket naglikkotayo ken sinang-attayo ti dalam nga agpa-Basan. 1 Immay ni Og nga ari ti Basan ket rinautnatayo, isuna ken dagiti amin a tattaona tapno makigubat idiy Edrei. 2 Kinuna ni Yahweh kaniak, "Saankayo nga agbuteng kenkuana; ta intedkon kadakayo ti balligi maibusor kenkuana ken inkabilikon dagiti amin a tattaona ken ti dagana iti panangitirayyo. Aramidenyonto kenkuana a kas iti inaramidyo kenni Sihon, nga ari dagiti Amorreo, a nagnaed idiy Hesbon." 3 Pinagballiginatayo ngarud ni Yahweh maibusor kenni Og, nga ari ti Basan, ket inturaytayo dagiti amin a tattaona. Ket pinataytayo isuna agingga nga awan ti nabati kadagiti tattaona. 4 Innalatayo dagiti amin a siudadna iti dayta a tiempo; awan ti uray maysa a siudad a saantayo nga innala kadakuada: innem a pulo a siudad —amin a rehionti Argob, ti pagarian ni Og idiy Basan. 5 Siudad amin dagitoy a nasarikedkedan kadagiti nangangato a pader, ruangan ken balunet; malaksid pay kadagiti bario nga awan paderna. 6 Naan-anay a dinadaeltayo ida, a kas iti inaramidtayo kenni Sihon nga ari ti Hesbon, naan-anay a dinadaeltayo ti tunggal siudad nga adda agnanaed, agraman dagiti babbai ken dagiti ubbing. 7 Ngem dagiti baka ken dagiti masamsam kadagiti siudad, sinamsamtayo a para kadagiti bagbagitayo. 8 Iti dayta a tiempo, innalatayo ti daga manipud iti ima dagiti dua nga ari dagiti Amorreo

nga adda iti ballasiw ti Jordan, manipud iti tanap ti Arnon agingga iti Bantay Hermon. **9** (Aw-awagan dagiti Sidonio ti Bantay Hermon iti Sirion, ken Senir met ti iyaw-awag dagiti Amorreo); **10** ken amin a siudad iti patad a disso, iti entero a Galaad, ken entero a Basan, agingga iti Saleca ken Edrei, dagiti siudad ti pagarian ni Og idiy Basan. **11** (Ta iti nabatbati manipud iti Refaim, ni laeng Og nga ari ti Basan ti nabati; adtoy, naaramid iti landok ti pagiddaanna; saan kadi nga idiy Rabba, a pagnanaedan dagiti kapututan ni Ammon? Siam a kubiko ti kaatiddug ken uppat a kubiko ti kaakaba daytoy, iti panagrukod dagiti tattao.) **12** Daytoy a daga a tinagikuatayo iti dayta a tiempo — manipud Aroer, nga adda iti igid ti tanap ti Arnon, ken kagudua ti katurturodan a pagilian ti Galaad, ken dagiti siudad daytoy — Intedko kadagit Reubenita ken Gadita. **13** Dagiti nabatbati iti Galaad ken entero a Basan, ti pagarian ni Og, intedko iti kagudua ti tribu ni Manases: iti entero a rehion ti Argob ken entero a Basan. (Ti isu met laeng a masaksakupan ket naawagan iti daga ti Refaim.) **14** Ni Jair a kapututan ni Manases, tinagikuana iti amin rehion ti Argob agingga iti beddeng ti Gesur ken Maacat. Inawaganna ti rehion, uray pay iti Basan, iti bukodna a nagan a Habboth-jair, agpapan ita nga aldaw.) **15** Intedko kenni Makir ti Galaad. **16** Kadagit Reubenitas ken Gaditas, intedko ti masaksakupan manipud iti Galaad agingga iti tanap ti Arnon — ti tengnga ti tanap ket ti beddeng ti masaksakupan — ken iti Karayan Jabbok, a nagbeddenganda kadagit kapututan ni Ammon. **17** Maysa pay kadagit beddeng daytoy ket ti patad ti tanap ti Karayan Jordan, manipud Cineret agingga iti baybay ti Araba (dayta ket ti Natay a Baybay), agingga kadagit arisesad ti Bantay Pisga iti daya. **18** Binilinkayo iti dayta a tiempo a kunkunak, 'Inted ni Yahweh a Diosyo daytoy a daga tapno tagikuatayo daytoy; dako, dagiti amin a lallaki a mannakigubat, bumallasiwkayonto a siaarmas iti sangoanan dagiti kakabsaty, dagiti tattao ti Israel. **19** Ngem dagiti assawayo, dagiti annaky, ken dagiti bakayo (ammok nga adu dagiti bakayo), agtalinaeddanto kadagit siudadyo nga intedko kadakayo, **20** agingga a paginanaen ni Yahweh dagiti kakabsaty, a kas iti inaramidna kadakayo, agingga a tagikuaenda met ti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakuada iti ballasiw ti Jordan; ket agsublikayonto, tunggal laraki kadakayo, kadagit bukodyo a sanikua nga intedko kadakayo.' **21** Binilinko ni Josue iti dayta a tiempo a kinunkunak, 'Nakitam dagiti amin nga inaramid ni Yahweh kadagitoy dua nga ari; kastanto met laeng ti aramiden ni Yahweh kadagit papananyo a pagarian. **22** Saankayonto nga agbuteng kadakuada, ta ni Yahweh a Diosyo ti makirangantero para kadakayo.' **23** Nagpakaasiak kenni Yahweh iti dayta a tiempo a kunkunak, **24** 'O Yahweh nga Apo, inrugim nga ipakita iti adipenmo ti kinadakkel ken ti napigsa nga imam; ta ania a dios ti adda idiy langit wenco iti daga a makaaramid kadagit isu met laeng nga aramid nga inaramidmo, ken iti isu met laeng a nabileg nga ar-aramid?' **25** Palubosannak a bumallasiw, agpapkakaasiak kenka, ket kitaek ti nadam-eg a daga nga adda iti ballasiw ti Jordan, dayta napintas a katurturodan a pagilan ken kasta met ti Lebanon.' **26** Ngem nakaunget ni Yahweh kaniak gapu kadakayo; saan isuna a dimnggek kaniak. Kiruna ni Yahweh kaniak, 'Umdasen daytoy para kenka! — saan mon a dakkamatene daytoy a banag kaniak: **27** sumang-atka idiy tapaw ti Pisga ket ikitam dagiti matam idiy laud, idiy amianan, idiy abagatan ken idiy daya; kitaem a naimbag ta saankanto a bumallasiw iti Jordan. **28** Bilinem ketdi ni Josue, pabilgem ken papigsaem isuna, ta ipanguloannanto dagitoy a tattao a bumallasiw, ket itedhanto kadakuada a kas tawidda ti daga a makitam.' **29** Nagtalinaedtayo ngarud iti tanap nga adda iti bangir ti Bet Peor.

4 Ita, Israel, denggem dagiti linteg ken annuroten nga isurok kadakayo, tapno aramidenyo dagitoy; tapno agbiagkayo ket

serreken ken tagikuaenyo ti daga nga it-ited kadakayo ni Yahweh a Dios dagiti ammaya. **2** Saanya a nayunan dagiti sasao nga ibilinko kadakayo, wenco kissayan dagitoy, tapno masalimetmetnayo dagiti bilbilin ni Yahweh a Diosyo nga ibilinko kadakayo. **3** Nakitay ti inaramid ni Yahweh gapu iti Baal Peor; gapu ta amin a tattao a simmuot iti Baal ti Peor, dinadael ida ni Yahweh a Diosyo manipud kadakayo. **4** Ngem dakayo a kimpeta kenni Yahweh a Diosyo ket sibibiag ita nga aldaw, tunggal maysa kadakayo. **5** Adtoy, insurok kadakayo dagiti linteg ken dagiti annuroten, a kas iti imbilin ni Yahweh a Diosko kaniak, a rumbeng nga aramidenyo ti kasta iti tengnga ti daga a papananyo tapno tagikuuen daytoy. **6** Salimetmetan ken aramidenyo ngarud dagitoy; ta daytoy ti kinasirib ken pannakaawatyo iti imatang dagiti tattao a makangngegto kadagitoy nga alagaden ket kunaenda, 'Pudno a masirib ken mannaakaawat a tattao daytoy a dakkil a nasion.' **7** Ta ania ti sabali pay a dakkil nasion nga adda sadiy nga addaan iti dios nga asideg unay kadakuada, a kas kenni Yahweh a Diostayo tunggal umawagtayo kenkuana? **8** Ania ti sabali pay a dakkil a nasion nga adda sadiy nga addaan kadagit liinteg ken kadagit annuroten a nakalinliinteg a kas kadagitoy amin a liinteg nga isagsaganak iti sangoananyo ita nga aldaw? **9** Siputam laeng ken annadam a nasayaat ti bagim, tapno saanmo a maipatan dagiti banbanag a nakitam, tapno saanda a panawan ti pusom iti amin nga al-aldaw ti biagmo. Ipakaammom ketdi dagitoy kadagit annakmo ken kadagit annak dagiti annakmo — **10** ti aldaw a nagtakderka iti sangoanan ni Yahweh a Diosmo idiy Horeb, idi kinuna ni Yahweh kaniak, 'Ummongem kaniak dagiti tattao, ket ipangngegko kadakuada dagiti sasaok, tapno masursuroda ti agbuteng kaniak iti amin nga al-aldaw ti panagbiagda iti rabaw ti daga, ken tapno maisuruda dagiti annakda.' **11** Immasidegkayo ket nagtakderkayo iti sakaanan ti bantay. Immapuy ti bantay agingga iti langit, nga addaan iti kinasipnget, ulep, ken napuskol a kinasipnget. **12** Nagsao ni Yahweh kadakayo manipud iti tengnga ti apuy; nangngegyo ti timek nga addaan kadagit sasao, ngem awan ti langa a nakitayo; timek laeng ti nangngegyo. **13** Inwaragawagna kadakayo ti tulagna nga imbilinna kadakayo nga aramidenyo, ti Sangapulo a Bilin. Insurata dagitoy iti dua a tapi ti bato. **14** Imbilin kaniak ni Yahweh iti dayta a tiempo nga isurok kadakayo dagiti alagaden ken ordinansa, tapno aramidenyo dagitoy iti daga a papananyo a tagikuuen. **15** Annadanyo ngarud a naimbag dagiti bagbagiyo, ta awan ti nakitayo nga aniaman a langa iti aldaw a nagsao kadakayo ni Yahweh idiy Horeb manipud iti tengnga ti apuy. **16** Agannadkayo ta saanya a dadaelen dagiti bagbagiyo ket agaramidkayo iti maysa a nakitikan a ladawan a kalanglangka ti aniaman a parsua, ti langa ti lalaki wenco babai a tao, **17** wenco ti kalanglangka ti aniaman nga ayup nga adda iti rabaw ti daga, wenco ti kalanglangka ti aniaman nga adda payakna a billit nga agtaytayab kadagit langlangit, **18** wenco ti kalanglangka ti aniaman nga agkarkarayam iti daga, wenco ti kalanglangka ti aniaman a lames nga adda iti danum iti babaen ti daga. **19** Agannadka no ikitam dagiti matam kadagit langlit ket makitam ti init, ti bulan, ken dagiti bituen — amin a buyot dagiti langlangit — agannadka a saanka a maguyugoy nga agrukbab ken agdaywan kadagitoy — insaad ni Yahweh a Diosmo dagitoy a banbanag sadiy para kadagit amin a tattao nga adda iti babaen ti entero a tangatang. **20** Ngem innalananakayo ni Yahweh ken inruarmakayo iti urno a landok, manipud Egipto, tapno agbalinkayo a tattao a bukodna a tawid, a kasla kadakayo ita nga aldaw. **21** Maysa pay, nakaunget ni Yahweh kaniak gapu kadakayo; insapatan a rumbeng a saanak a bumallasiw iti Jordan, ken rumbeng a saanak a mapan iti dayta a nadam-eg a daga, ti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosmo kenka a kas tawid. **22** Ngem ketdi, masapul a matayak iti daytoy a daga; masapul a saanak a bumallasiw iti Jordan; ngem

bumallasiwkayo ket tagikuaenyo dayta a nasayaat a daga. 23 Annadanyo dagiti bagbagiyo, tapno saanyo a malipatan ti tulag ni Yahweh a Diosyo nga inaramidna kadakayo, ket agaramidkayo para kadagit bagbagiyo iti nakitikitinan a ladawan a kalanglanga ti aniaman nga imparit ni Yahweh a Diosyo nga aramidenyo. 24 Ta ni Yahweh a Diosyo ket maysa a mangal-alun-on nga apuy, managimon a Dios. 25 Inton maaddaanka iti annak ken appoko, ken inton addakayon iti dayta a daga iti atiddog a panawen, ket no dadaelenyo dagiti bagbagiyo ket agaramidkayo iti nakitikitinan a ladawan a kalanglanga ti aniaman a banag, ken aramidenyo ti dakes iti imatang ni Yahweh a Diosmo, tapno pagpungtotenyen isuna— 26 Awagak ti langit ken daga nga agsaksi a maibusor kadakayo ita nga aldaw, a mapukawkayonto iti mabiit iti daga a papapanonyo iti ballasisv ti Jordan a tagikuaenyo; saanyonto a mapaatiddog dagiti aldawyo sadiy, ngem naan-anay a madadaelkayonto. 27 Iwarawaranakayonto ni Yahweh kadagit tattao, ket bassito laeng ti mabati a bilangyo kadagiti nasion, a pangituronganto ni Yahweh kadakayo. 28 Agserbikayonto kadagit sabali a dios sadiy, ti aramid dagiti ima dagiti tattao, kayo ken bato, a saan a makakita, makangngeg, makapangan, wenco makaangot. 29 Ngem sapulenyonto ni Yahweh a Diosyo manipud sadiy, ket masarakanyonto isuna, no birukenyo isuna iti amin a pusoyo ken iti amin a kararuayo. 30 No marirribukankayo, ken inton dumteng amin dagitoy a banbanag kadakayo, kadagitoy maud-udi nga al-aldaw, agsublikayonto kenni Yahweh a Diosyo ket denggenyonto ti timekna. 31 Ta ni Yahweh a Diosyo ket manangaasi a Dios; saannakayonto nga upayen wenco dadeluen, wenco lipaten ti tulagna kadagit ammayo nga insapatana kadakuada. 32 Ta saludsodem man ita ti maipanggep kadagit aldaw a napalabas, nga immun-una kenka: manipud iti aldaw a pinarsua ti Dios ti tao iti rabaw ti daga, ken manipud iti pungto ti langit akingga iti bangir, saludsodem no adda ti kasla iti kastoy a naindaklan a banag, wenco adda nangngeg a kasla iti daytoy? 33 Nangngeg kadi dagiti tattao iti kaano man ti timek ti Dios nga agsasao manipud iti tengnga ti apuy, a kas iti nangngegyo, ket nagbiagkayo? 34 Wenco pinadas kadi ti Dios a mapan ket mangala iti maysa a nasion iti tengnga ti maysa pay a nasion, babaen kadagit pannubok, babaen kadagit pagilasinan, ken babaen kadagit nakakaskasdaaw, ken babaen iti gubat, ken babaen iti nabileg nga ima, ken babaen iti panangipakita iti dakkel a pannakabalin, ken babaen kadagit napalalo a panangbutbuteng, a kas iti amin a banag nga inaramid ni Yahweh a Diosyo kadakayo idiy Egipo iti sangoananyo? 35 Naipakita kadakayo dagitoy a banbanag, tapno maammoanyo a ni Yahweh ket Dios, ken awanen ti sabali pay malaksid kenuana. 36 Manipud langit ket impangngegna kadakayo ti timekna, tapno mabilinnakayo; impakitana kadakayo ti nasantoan nga apuya ditoy rabaw ti daga; nangngegyo dagiti sasaona manipud iti tengnga ti apuy. 37 Gapu ta inay-ayatna dagiti ammayo, pinilina dagiti kaputotanda a simmaruno kadakuada, ken inruarnakayo idiy Egipo babaen iti presensiana ken iti dakkel a pannakabalinna; 38 tapno pagtalawenna iti sangoananyo dagiti nasion a dakkkel ken nabilibeg ngem dakayo, tapno ipannakayo, tapno itedna kadakayo ti dagada a kas tawid, apparan ita nga aldaw. 39 Ammoenyo ngarud ita nga aldaw, ken ikabilyo iti pusoyo, a ni Yahweh ket Dios sadi langit ken iti rabaw ti daga; awanen ti sabali. 40 Salimmetmetyo dagiti alagaden ken annurotenna nga ibilinko kadakayo ita nga aldaw, tapno sumayaatkayo ken dagiti annakyo a sumaruno kadakayo, ken tapno mapaatiddugyo dagiti al-aldawyo iti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo iti agnayanon. 41 Ket nangpili ni Moises iti tallo a siudad iti dayta ti Jordan, 42 tapno mabalin a pagkamangan ti siasinoman kadakuada no nakapatay isuna iti sabali a tao a saanna nga inggagara, a saanna a kabusor iti napalabas. Babaen iti panagkamangna iti maysa kadagitoy a

siudad, mabalin a makalasat isuna. 43 Dagitoy ket: ti Beser idiy let-ang, ti patad a pagilian para kadagit Rubenitas; ti Ramot idiy Galaad para kadagit Gaditas; ken ti Golon idiy Basan para kadagit Manasesitas. 44 Daytoy ti linteg nga insaad ni Moises iti sangoan dagiti tattao ti Israel; 45 dagitoy dagiti pammaneknek iti tulag, dagiti linteg, ken dadduma pay nga annuroten a sinao ni Moises kadagit tattao ti Israel idi rimmuarda idiy Egjipto, 46 idi addada iti dayta ti Jordan, iti tanap a batug ti Bet-peor, iti daga ni Sihon nga ari dagiti Amorre, a nagnaed idiy Hesbon, a pinarmek da Moises ken dagiti tattao ti Israel idi rimmuarda idiy Egjipto. 47 Innlala a kas sanikua ti dagana, ken ti daga ni Og nga ari ti Basan—dagitoy dagiti dua nga ari dagiti Amorre, nga adda iti labes ti Jordan nga agturonsing iti dayta. 48 Dumanon daytoy a masakupan manipud Aroer, iti igid ti tanap ti Arnon, akingga iti Bantay Sirion (wenno Bantay Hermon), 49 ken nairaman ti amin a patad iti tanap ti Karayan Jordan, nga agpadaya iti labes ti Jordan, akingga iti baybay ti Araba, akingga kadagit arisadsad ti Bantay Pisga.”

5 Inabayen ni Moises ti entero nga Israel ket kinunana kadakuada, “Denggenyo, Israel, dagiti alagaden ken annuroten nga ibagak kadakayo ita nga aldaw, tapno masursuroyo ken masalimetmetanya dagitoy. 2 Nakitulag ni Yahweh a Diostay kadatayo idiy Horeb. 3 Saan nga inaramid ni Yahweh daytoy a tulag kadagit kapanontayo, ngem kadatayo amin a sibbiag ita nga aldaw. 4 Nakisao ni Yahweh kadakayo iti rupanrupa idiy bantay manipud iti tengnga ti apuy 5 (Nagtakderak iti nagbaetanyo kenni Yahweh iti dayta a tiempo, tapno ipakaammok kadakayo ti saona; ta mabutengku gapu iti apuy, ket saankayo a simmang-at iti bantay). Kinuna ni Yahweh, 6 ‘Siak ni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo iti daga ti Egjipto, manipud iti balay ti pannakatagabu. 7 Dikayo maaddaan kadagit sabali a dios iti sangoanak. 8 Dikayo agaramid para iti bagyo iti nakitikitinan a ladawan wenco aniaman a kalanglanga ti aniaman a banag nga adda iti langit, wenco adda iti daga, wenco adda iti uneg ti danum. 9 Dikayo agrukbab wenco agserbi kadagitoy, ta siak, ni Yahweh, a Diosyo, ket managimon a Dios. Dusaek ti kinadangkes dagiti kapanonan babaen iti panangiyegko iti pannusa kadagit annak, akingga iti maikatlo ken maikapat a henerasian dagiti manggura kaniak, 10 ken ipakpaktik ti kinapudno ti tulag iti rinribu kadakuada nga agayat kaniak ken mangsalimetmet kadagit bilinko. 11 Diyo aramatmen ti nagan ni Yahweh a Diosyo iti awan kaes-eskanna, ta saanto nga ibilang ni Yahweh nga awan ti basolna ti mangaramat iti naganna iti awan kaes-eskanna. 12 Ngilinenyo ti Aldaw a Panaginana tapno pagbalinenyo a nasantoan daytoy, kas imbilin ni Yahweh a Diosyo kadakayo. 13 Iti innem nga aldaw, agrabahokayo ken aramidenyo dagiti amin a trabahoy; 14 ngem ti maikapito nga aldaw ket Aldaw a Panaginana para kenni Yahweh a Diosyo. Dikayo agrabaho iti aniaman a trabaho iti dayta nga aldaw, dakayo, wenco ti anakyo a lalaki, wenco ti anakyo a babai, wenco ti adipenyu a lalaki, wenco ti adipenyu a babai, wenco ti bakayo, wenco ti asnuyo, wenco ti aniaman kadagit ayupyo, wenco siasinoman a ganggannaet nga adda kadagit ruanganyo. Daytoy ket tapno makanainan met a kas kadakayo ti lalaki wenco babai nga adipenyu. 15 Lagipenyu a nagbalinkayo nga adipen iti daga ti Egjipto, ket inruarnakayo ni Yahweh a Diosmo sadiy babaen iti nabileg nga ima ken babaen iti panangipakitana iti pannakabalinna. Isu nga imbilin ni Yahweh a Diosyo kadakayo a ngilinenyo ti Aldaw a Panaginana. 16 Dayawenyo ni amayo ken ni inayo, kas imbilin ni Yahweh a Diosyo nga aramidenyo, tapno agbiagkayo iti atiddog a tiempo iti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo, ken tapno sumayaatkayo. 17 Dikayo mampatay. 18 Dikayo makikamalala. 19 Dikayo agtakaw. 20 Dikayo agsaksi iti palso a maibusor iti kaarrubayo. 21 Diyo tarigagayan ti awasa

a babai ti kaarrubayo, diyo tarigagayan ti balay ti kaarrubayo, ti talonna, wenco ti lalaki nga adipenna, wenco ti babai nga adipenna, ti bakana, wenco ti asnona, wenco ti aniaman a kukua ti kaarrubayo.²² Dagitoy a sasao ket insao ni Yahweh iti napigsa ti timek iti entero a taripnongyo idiy bantay manipud iti tengnga ti apuy, iti ulep, ken iti napsukol a kinasipnget; saarna a ninayunan pay iti aniaman a sasao. Ken insuratna dagitoy iti dua a tapis ti bato ket intedna dagitoy kaniak. ²³ Ket napasamak, nga idi nangngegyo ti timek manipud iti tengnga ti kinasipnget, bayat a gumiilgil-ayab ti bantay, nga immasidegkayo kaniak—amin dagiti panglakayen ken dagiti panguloen dagiti tribuyo. ²⁴ Kinunayo, 'Aldtoy, impakita ni Yahweh a Diostayo kadatayo ti kinadayaq ken kinadakkela, ket nangngegmi ti timekna manipud iti tengnga ti apuy; nakitami ita nga aldaw a no agsao ti Dios kadagit tattao, mabalin nga agbiagda. ²⁵ Ngem apay a rumbeng a mataykami? Gapu ta alun-onendatyo daytoy dakkel nga apuy; no mangngegtayo pay ti timek ni Yahweh a Diostayo, mataytayo. ²⁶ Ta siasino malaksid kadatayo ti adda kadagit amin a lasaq a nakangngeg iti timek ti sibibiaq a Dios manipud iti tengnga ti apuy ket nagbiag, a kas iti naaramid kadatayo? ²⁷ No maipapan kadakayo, rumbeng a mapan ket denggenyo ti amin a banag nga ibagbaga ni Yahweh a Diostayo; ulitenyo kadakami ti amin a banag nga ibagbaga ni Yahweh kadakayo; denggenyo ken agtulnogkaminto iti daytoy! ²⁸ Nangngeg ni Yahweh dagiti sasaoyo idi nagsaokayo kaniak. Kinunaya kaniak, 'Nangngegko dagiti sasa dagitoy a tattao, dagiti imbagada kadakayo. Nasayaat ti imbagada. ²⁹ O, ta addaan koma iti kasta a puso, tapno dayawendak ken kanayon a salimetmetanda amin a bilinko, tapno sumayaatda ken dagiti annakda iti agnayanoy! ³⁰ Mapanka ket ibagam kadakuada, "Agspublikayo kadagit toldayo." ³¹ Ngem no maipapan kadakayo, agtakderkayo iti abayko, ket ibagak kadakayo dagiti amin a bilin, dagiti alagaden, ken dagiti panggeddeng nga isuroyo kadakuada, tapno salimetmetanda dagitoy iti daga nga itedko kadakuada a tagikuaenda.' ³² Salimetmetanyo ngarud ti imbilin ni Yahweh a Diosyo kadakayo; saankayo a sumiasi iti makannawan wenco iti makannigid. ³³ Magnakayo iti amin a wagas nga imbilin ni Yahweh kadakayo, tapno agbiagkayo, ken tapno sumayaatkayo, ken tapno mapaatiddugyo dagiti al-aldayo iti daga a tagikuaeny.

6 Ita, dagitoy dagiti bilin, alagaden, ken panggeddeng nga imbilin ni Yahweh a Diosyo kaniak nga isurok kadakayo, tapno masalimetmetanyo dagitoy iti daga a ballasiwenyo ti Jordan tapno tagikuaeny; ² tapno maidayawyo ni Yahweh a Diosyo, tapno masalimetmetanyo dagiti amin nga alagaden ken bilinna nga ibilbilinko kadakayo—dakayo, dagiti annakyo, ken dagiti annakdagiti annakyo, iti amin nga aldaw ti panagbiagyo, tapno mapataiddug dagiti al-aldayo. ³ Denggenyo ngarud dagitoy, Israel, ken salimetmetanyo dagitoy, tapno sumayaatkayo, tapno umadukayo unay, iti daga nya agay-ayus ti gatas ken diro, kas iti inkari ni Yahweh a Dios dagiti ammayo nga aramidenna. ⁴ Denggenyo, Israel: Maymaysa ni Yahweh a Diostayo. ⁵ Ayatenyo ni Yahweh a Diosyo iti amin a pusoyo, iti amin a kararuayo, ken iti amin a pigsayo. ⁶ Addanto iti pusoyo dagiti sasao nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw; ⁷ ket siaagawa nga isuroyonto dagitoy kadagit annakyo; saritaenyti maipanggep kadagitoy inton agtugawkayo iti uneg ti balayyo, inton magnakayo iti dalan, inton agiddakayo, ken inton bumangonkayo. ⁸ Igaliutonto dagitoy a kas pagilasinan iti imayo, ken agserbidanto a kas pannakabedbed iti nagbaeten dagiti matayo. ⁹ Isuratnyonto dagitoy kadagit poste ti ridaw ti balayyo ken kadagit ruanganyo. ¹⁰ Inton ipannakayo ni Yahweh a Diosyo iti daga nga insapatanra kadagit ammayo, kada Abraham, Isaac, ken ni Jacob, nga itedna kadakayo, nga addaan kadagit dadakkel ken nasayaat unay a siudad a saanya nga impatakder, ¹¹ ken balbalay a napno

kadagit amin a kita dagiti nasayaat a banbanag a saanya nga inaramid, kadagit bubon a saanya a kinali, ken kadagit kaubasan ken olibo a kaykayo a saanya nga inmula, mangankayonto ket mapnekkyo— ¹² agannadkayo ngarud tapno saanya a malipatan ni Yahweh, a ngairiar kadakayo iti daga ti Egjipto, iti balay ti pannakaadipen. ¹³ Dayawenyo ni Yahweh a Diosyo; isuna ti pagrukbabanyo, ken agsapatakayo babaen iti naganna. ¹⁴ Dikay sumurot kadagit sabali a dios, dagiti dios dagiti tattao nga adda iti aglawlawyo— ¹⁵ ta ni Yahweh a Diosyo nga adda iti tengngayo ket managimon a Dios—amangan no sumged ti pungtot ni Yahweh a Diosyo a maibusor kadakayo ket dadaelennakayo iti rabaw ti daga. ¹⁶ Diyo suboken ni Yahweh a Diosyo a kas iti panangsibokyo kenkuana idiy Massa. ¹⁷ Siaagawa a salimetmetanyo dagiti bilin ni Yahweh a Diosyo, dagiti pamaneknekna, ken dagiti alagadenna, nga imbilinna kadakayo. ¹⁸ Aramidenyo ti nalinteg ken nasayaat iti imatang ni Yahweh, tapno sumayaatkayo, ken tapno maserrek ken matagikuayo ti nadam-eg a daga nga inkari ni Yahweh kadagit ammayo, ¹⁹ a pagtalawenna dagiti amin a kabusoryo iti sangoananyo, a kas iti imbagi ni Yahweh. ²⁰ Inton saludsoden kadakayo ti anakyo iti tiempo nga umay, a kunana, 'Ania ti kayat a sawen dagitoy a banbanag—dagiti pamaneknek, dagiti alagaden, ken dagiti dadduma a panggeddeng nga imbilin ni Yahweh a Diostayo kadakayo?' ²¹ ket kunayonto iti anakyo, 'Tagabunakami idi ni Faraon idiy Egjipto; inruarnakami ni Yahweh idiy Egjipto babaen iti nabileg nga imana, ²² ken nangipakita isuna kadagit pagilasinan ken nakaskasdaaw, dakkelenken makadidigra, iti Egjipto, kenni Faraon, ken iti amin a balayna, iti sangoan danigiti matatayo; ²³ ken inruarnatayo sadiy, tapno maipannatayo, tapno itedna kadatayo ti daga nga inkarinra kadagit ammayato. ²⁴ Imbilin ni Yahweh kadatayo a kanayontayo a salimetmetan amin dagitoy nga alagaden, tapno agbutengtayo kenkuana a Diostayo para iti pagsayaatantayo, tapno taginayonennatayo a biagen, a kas kadatayo iti daytoy nga aldaw. ²⁵ No salimetmetantayo amin dagitoy a bilin iti sangoan ni Yahweh a Diostayo, kas iti imbilinna kadatayo, daytoytio ti kinalintegtayo.

7 No ipannakayo ni Yahweh a Diosyo iti daga a papananyo tapno tagikuaen, ken pagtalawenna dagiti adu a nasion iti sangoananyo—dagiti Heteo, Gergeseo, Amorreeo, Cananeo, Periseo, Heveo, ken Jebuseo—pito a nasion a dakkelenken nabilbileg ngem dakayo; ² ket inton itedna kadakayo ni Yahweh a Diosyo ti panagballigim kadakuada, inton masabatyo ida iti paggugubatan, masapul a darupenyi ida, ket masapul a dadaelenyo ida a naan-anay. Saankayo a makitulag wenco mangipakita iti asi kadakuada. ³ Saankayo met a makiasawa kadakuada; saanya nga itedna dagiti annakyo a babbai kadagit annakda a lallaki, ken saanya nga alaen dagiti annakda a babbai para kadagit annakyo a lallaki. ⁴ Ta pagtallikudenda dagiti annakyo manipud iti panangsururotda kaniak, tapno agdayawda kadagit sabali a dios. Isu a sumgedto ti pungtot ni Yahweh maibusor kadakayo, ket dadaelennakayonto a dagus. ⁵ Kastoy ti aramidenyo kadakuada: rebbaenyo dagiti altarda, burakenyo dagiti nasagradoan nga adigid, putdenyo ti tekken ti Aserada ken puoranyo dagiti nasukog a didiosenda. ⁶ Ta maysakayo a nasion a nailasin para kenni Yahweh a Diosyo. Pinilinakayo nga agbalin a tattao a para kenuana a tagikuaenna, nga ad-adda ngem kadagit amin a tattao nga adda iti rupa ti daga. ⁷ Saannakayo nga inayat wenco pinili ni Yahweh gapu ta ad-adukayo ngem kadagit dadduma a tattao—ta dakayo idi ti kabassitan kadagit amin a tattao— ⁸ ngem gapu ta ay-ayatennakayo, ken tinarigagayanna a salimetmetan ti insapatanra kadagit ammayo. Daytoy ti makagapu nga inruarnakayo ni Yahweh babaen iti nabileg nga imana ken sinubbotnakayo iti balay ti pannakaibalud, manipud

iti ima ni Faraon, nga ari ti Egipto. **9** Ammoenyo ngarud a ni Yahweh a Diosyo—isuna ket Dios, ti napudno a Dios, a mangsalsalimetmet kadagit tulag ken kinapudhona iti sanguaribu a henerasion kadagit agayat kenkuana ken mangsalimetmet kadagit bilbilinna, **10** ngem subadanna kadagit rupada dagiti manggurgura kenkuana, tapno dadaelenna ida; saanto a maasian isuna iti siasinoman kadagit manggurgura kenkuana; subadannanto isuna iti rupana. **11** Salimetmetam ngarud dagiti bilbilin, dagiti alagaden, ken dagiti pangngeddeng nga imbilinko kenka ita, tapno aramidem dagitoy. **12** No denggenyo dagitoy a pangngeddeng, ket salimetmetan ken aramidenyo dagitoy, mapasamakto a salimetmetan ni Yahweh a Diosyo ti tulag ken ti kinapudno nga insapatanan kadagit ammaya. **13** Ayaten, bendisionan ken paaduennakayonto; bendisionannanto met ti bunga ti bagiyo ken ti bunga ti dagayo, ti bukelyo, ti baro nga arakyo, ken ti lanayo, ti panagadu dagiti tarakenyo ken ti urbon dagiti arbanyo, iti daga nga insapatanan kadagit ammaya nga itedna kadakayo. **14** Ad-adda a mabendisionankayo ngem kadagit sabali a tattao; awanto ti lalaki nga awan anakna weno luples a babai kadakayo weno kadagit tarakenyo. **15** Ikkatento ni Yahweh manipud kadakayo dagiti amin a saksakit; awan kadagit dakes a saksakit ti Egipto a naammoa ti ikabilna kadakayo, ngem ikabilnanto dagitoy kadagit amin a manggurgura kadakayo. **16** Ibusenyonto amin dagiti bunggoy dagiti tattao a nangitedan ni Yahweh a Diosyo kadakayo iti balligi, ken saanto a maasian ti matayo kadakuada. Ket saanyonta a dayawen dagiti diosda, ta agbalinto a palab-og dayta kadakayo. **17** No kunayo iti pusoyo 'Addu dagitoy a nasion ngem siak; kasano a mapapanawko ida?—**18** Saankayo nga agbuteng kadakuada; lagipenyo ti inaramid ni Yahweh a Diosyo kenni Faraon ken kadagit amin nga Egipto; **19** ti nakaro a panagsagaba a nakita dagiti matayo, dagiti pagilasinan, dagiti nakaskaskaaw, ti nabileg nga ima, ken ti panangipakita ti pannakabalin ni Yahweh a Diosyo a nangiruar kadakayo. Isunto met laeng ti aramiden ni Yahweh a Diosyo kadagit amin a tattao a pagbutbutnganyo. **20** Kasta met, ibaonto ni Yahweh a Diosyo dagiti alimbubuyog kadakuada, aingga a mapukaw iti imatangyo dagiti nabati ken dagiti aglelemmeng. **21** Saankayonto nga agbuteng kadakuada, ta adda kadakayo ni Yahweh a Diosyo, maysa a dakkel ken nakabutbuteng a Dios. **22** In-inutto a papanawen ni Yahweh a Diosyo dagiti nasion iti sangoananyo. Saanyonto a maparmek ida a mamimpinsan, weno umadunto unay dagiti atap ngay apuy iti aglawlawyo. **23** Ngem itedto kadakayo ni Yahweh a Diosyo ti panagballigyo kadakuada no masabatyo ida iti paggugubatan; Tikawennanto ida iti kasta unay aingga a madadaelda. **24** Ikkabilnanto dagiti arida iti turayyo, ket pukawenyonto ti naganda iti babaen ti langit. Awanto ti siasinoman a makabael a tumakder iti sangoananyo, aingga a madadaelyo ida. **25** Puoranyonto dagiti nakitikitan a ladawan dagiti diosda; saanyo a tarigagayan ti pirak weno balitok a nangbalot kadagitoy a kayatyo la unay nga alaen para kadagit bagbagiyo, ket mapalab-ogankayo iti daytoy; ta kagura daytoy ni Yahweh a Diosyo. **26** Saankayonto a mangiyuneg iti aniaman a makarimon a banbanag iti balayyo ken rugiyanjo a dayawen daytoy. Guraen ken karimonyonto dagitoy, ta nailasin daytoy para iti pannakadadael.

8 Masapul a salimetmetanyo dagiti amin a bilbilin nga it-itedko kadakayo ita, tapno agbiag ken umadukayo, ken serrekenu ket tagikua-enyo ti daga nga insapata ni Yahweh kadagit ammaya. **2** Lagipenyo amin dagiti wagas a panangidalan kadakayo ni Yahweh a Diosyo iti uppata a pulo a tawen iday let-ang, tapno pagpakumbabaennakayo, a masuonakayo tapno maammoana ti adda iti pusoyo, no salimetmetanyo man dagiti bilbilinna weno saan. **3** Pinagpakumba ken pinagbisinnakayo ket pinakannakayo

iti mana, a saanyo pay idi nga ammo, weno naammoa dagiti kapuonam weno dagiti ammaya. Inaramidna dagitoy tapno maammoanyo a saan laeng a babaen iti tinapay nga agbiag dagiti tattao, ngem ketdi, babaen kadagit amin a banbanag a rumur iti ngiwat ni Yahweh nga agbiag dagiti tattao. **4** Saan a dimmaan dagiti kawesyo kadakayo, ken saan a limteg dagiti sakayo bayat dagitoy uppata pulo a tawen. **5** Panunotenyo iti pusoyo, no kasano a palintegen ti maysa a tao ti anakna, kasta met ti panangpalinteg ni Yahweh a Diosyo kadakayo. **6** Salimetmetanyo dagiti bilbilin ni Yahweh a Diosyo, tapno mabalin a magnakayo kadagit dalanna ket agdayawkayo kenkuana. **7** Ta ip-ipannakayo ni Yahweh a Diosyo iti nasayaat a daga, daga dagiti waig ti danum, dagiti burayok ken ubbog, nga agay-ayus kadagit tanap ken turod; **8** daga ti trigo ken sebada, dagiti ubas, dagiti kayo nga igos, ken dagiti granada; daga dagiti kayo nga olibo ken diro. **9** Daga daytoy a pangananyo iti tinapay a saan nga agkurang, ken saanyo a papanan nga awan iti aniaman a banag; daga a dagiti batona ket naaramid iti landok, ken makakalikayo iti gambang kadagit turodna. **10** Mangankayo ket mabsugkayo, ket dayawenyo ni Yahweh a Diosyo gapu iti nasayaat a daga nga intedna kadakayo. **11** Aggannadkayo ta saanyo a malipatan ni Yahweh a Diosyo, ken saanyo a baybay-an dagiti bilbilinna, dagiti lintegna, ken dagiti alagadenna nga ibilbilinko kadakayo ita. **12** Tapno saanto a mapasamak nga, inton mangan ket mabsugkayo, ken inton agipatakderkayo kadagit nasayaat a balbalay ken agnaedkayo kadagitoy, **13** ken no umadunto dagiti baka ken arbanyo, ken no umaduto dagiti pirak ken balitokyo, ken no immadu amin nga adda kadakayo— **14** nga iti dayta ket amangan no maipanganton ti pusoyo, ken malipatanyo ni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egipto, manipud iti balay ti pannakaibalud. **15** Amangan no malipatanyo isuna a nangidalan kadakayo iti nalawa ken nakaam-amak a let-ang, nga ayan dagiti umap-apuy nga uleg ken manggagama, ken iti mawaw a daga nga awan ti danum; ni Yahweh, a nangparuar iti danum manipud iti bato para kadakayo; **16** ni Yahweh a nangpakan kadakayo iti mana idiy let-ang a saan a naammoa dagiti kapuonanyo, tapno pagpakumbabaennakayo, ken tapno suotennakayo, tapno agaramid iti nasayaat kadakayo iti kamaudianan; **17** ta no saan, mabalin a kunayo iti pusoyo, 'Ti pannakabalinok ken bileg ti imak ti nangpaadda amin kadagitoy a kinabaknang.' **18** Ngem lagipenyo ni Yahweh a Diosyo, ta isuna ti nganted kadakayo iti pannakabalin tapno bumaknang; tapno maipasdeknia ti tulagna nga insapatanan kadagit ammaya, a kas ita. **19** Mapasamakto a, no malipatanyo ni Yahweh a Diosyo ket makipagnakayo kadagit sabali a dios, agdayaw ken agraemkayo kadakuada, agsaksiak maibusor kadakayo ita nga awan duadua a mapukawkayo. **20** Kasla iti panangpukaw ni Yahweh kadagit nasion iti sangoananyo, kasta met ti pannakupukawyo, gapu ta saankayo a dimngeg iti timek ni Yahweh a Diosyo.

9 Denggem, O Israel, bumallasiwka itan iti Jordan, serrekem ket ikkatemti karbengan dagiti nasion a napigpigsa ken nabilbileg ngem sika nga agtawid iti daga, ken dagiti siudad a nalawa ken naaladan aingga iti langit, **2** dadakkel ken natatayag a tattao, dagiti annak ti Anakim, nga am-ammayo, ken nanggegyo dagiti tattao a kunada, 'Siasino ti makatakder iti sangoanan dagiti annak a lalaki ni Anak?' **3** Ammoenyo ngarud ita, a ni Yahweh a Diosyo ket isu ti umun-una kadakayo a kasla umal-alun-on nga apuy; dadaelennanto ida, ket ipababananto ida iti sangoananyo; isu a mapapanaw ken mapukawyo ida a dagus, a kas kinuna ni Yahweh a Diosyo kadakayo. **4** Saanyo a kunaen iti pusoyo, kalpasan a pagtalawen ita ni Yahweh a Diosyo iti sangoananyo, 'Gapu iti kinalintegko nga impannak ni Yahweh a mangtagikua iti daytoy a daga,' ta gapu iti kinadangkes dagitoy a nasion a pappapanawen ni Yahweh ida

manipud iti sangoananyo. 5 Saan a gapu iti kinalintegyo weno kinapudno ti pusoyo a sumsumrekkyo a mangtagikua iti dagada; ngem gapu iti kinadangkes dagitoy a nasion a pappapanawen ida ti Diosmo iti sangoananyo, ken tapno maaramidna a pumudno ti sao nga insapatanan kadagiti kapanuyano a ni Abraham, ni Isaac, ken ni Jacob. 6 Ammoenyngarud, a saan nga it-ited ni Yahweh a Diosyo daytoy nasayaat a daga kadakayo a tagikua-enyo gapu iti kinalintegyo, ta natangken ti uloyo a tattao. 7 Lagipenyenken saanyo a lipaten no kasano a pinaungetyo ni Yahweh a Diosyo idiy let-ang; manipud iti aldaw a pimmanawkayoit daga ti Egito agingga a nakadanonkayo iti daytoy a lugar, managrebeldakayo idi kenni Yahweh. 8 Kasta met idiy Horeb pinaungetyo ni Yahweh, ket umanayen ti unget ni Yahweh a panangdadelna kadakayo. 9 Idi simmang-atak idiy bantay a mangawat kadagiti tapi ti bato, dagiti tapi ti tulag nga inaramid ni Yahweh kadakayo, nagtalainedak idiy bantay iti uppat a pulo nga aldaw ken uppata pulo a rabii; saanak a nangan iti tinapay weno imminom iti danum. 10 Inted ni Yahweh kaniak dagiti dua a tapi ti bato a nasuratan babaen kadagiti ramayna; naisurat kadagityo dagiti amin a banbanag a kasla met laeng kadagiti amin a sasao nga inwaragawag ni Yahweh kadakayo idiy bantay manipud iti tengnga ti apuy iti aldaw ti panagtatarippong. 11 Napasamak daytoy iti pagleppasan ti uppat a pulo nga aldaw ken uppata pulo a rabii nga inted ni Yahweh kaniak dagiti dua a tapi ti bato, dagiti tapi ti tulag. 12 Kinuna ni Yahweh kaniak, "Tumakderka, bumabaka a dagus manipud ditoy, ta dinadael dagiti tattao nga inruarmo manipud Egito ti bagbagida. Timmalikodda a dagus iti dalan nga imbilinko kadakuada. Nagaramidda iti nasukog a ladawan para kadagiti bagbagida." 13 Maysa pay, nagsao ni Yahweh kaniak ket kinunana, "Nakitak dagitoy a tattao; natangken ti uloda a tattao. 14 Bay-annak koma, tapno madadaelko ida ken pukawek ti naganda iti babaen ti langit, ket mangaramidak kenka iti maysa a nasion a nabilbileg ken dakdakkel ngem isuda." 15 Isu a nagsubliak ket simmalogak manipud iti bantay, ket umap-apuy ti bantay. Adda kadagiti imak dagiti dua a tapi ti tulag. 16 Kimmitaak, ket, adtoy, nagbasolkayo kenni Yahweh a Diosyo. Nangsukogkayo iti baka para kadagiti bagbagiyo. Timmallikodkayo iti dalan nga imbilin ni Yahweh kadakayo. 17 Innalak dagiti dua a tapi ket impuruauko manipud kadagiti imak. Binurakko dagitoy iti sangoanan dagiti matayo. 18 Nagpaklebak manen iti sangoanan ni Yahweh iti uppat a pulo nga aldaw ken uppata pulo a rabii; saanak a nangan iti tinapay weno imminom iti danum, gapu kadagiti amin a basbasol a naaramidy, iti panangaramid iti dayta a dakes iti imatang ni Yahweh, isu a makaunget isuna. 19 Ta mabutengak iti puntot ken ti nakaro a saan a pannakaay-ayo ni Yahweh kadakayo a makaanay a panangdadelna kadakayo. Ngem dimnggeq met ni Yahweh kaniak kadagita a tiempo. 20 Nakaunget unay ni Yahweh kenni Aaron isu a kayatna a dadaelen isuna; inkararagak met ni Aaron iti dayta met laeng a tiempo. 21 Innalak dagiti basolyo, ti baka nga inaramido, ket pinuorak, pinang-or ken binurborko iti napino daytoy, agingga a kas kapino ti tapuk. Imbellengko ti tapukna iti waig nga agayayus manipud iti bantay. 22 Idiay Tabera, idiy Massa, ken idiy Kibroth Hattaavah, pinagpungtotoy ni Yahweh. 23 Idi imbaonnakayo ni Yahweh idiy Kades Barnea ket kinunana, "Sumang-atkayo ket tagikuaenyo ti daga nga itedko kadakayo," ket sinukiryo dagiti bilbilin ni Yahweh a Diosyo ket saankayo a namati ken dimnggeq iti timekna. 24 Sinukiryo ni Yahweh manipud pay iti aldaw a naammokayo. 25 Isu a nagpaklebak iti sangoanan ni Yahweh iti uppat a pulo nga aldaw ken uppata pulo a rabii, gapu ta kinunana a dadaellenkayo. 26 Nagkararagak kenni Yahweh ket kinunak, "O Yahweh nga Apo, saanmo a dadaelen dagiti tattao weno tawidmo nga inispalmo babaen iti kinadakkelmo, nga inruarmo

manipud Egipo babaen iti nabileg nga imam. 27 Lagipem dagiti adipenmo a ni Abraham, ni Isaac ken ni Jacob; saanmo a kitaen ti kinatangken ti ulo dagitoy a tattao, weno ti kinadangkesda, weno dagiti basolda, 28 tapno ti daga a nangiruaram kadakami rumbeng nga ibagada, "Gapu ta saan a naipan ida ni Yahweh iti daga nga inkarina kadakuada, ken gapu ta kagurana ida, inruarma ida tapno papatayenna ida idiy let-ang." 29 Nupay kasta, isuda dagiti tattao ken tawidmo, nga inruarmo babaen iti naindaklan a pigsam ken babaen iti panangipakitam iti pannakabalinmo."

10 Iti dayta a tiempo kinuna ni Yahweh kaniak, 'Mangtipkapka iti dua a tapi ti bato a kas iti immuna, ket umayka kaniak idiy bantay, ket agaramidka iti lakasa a naaramid iti kayo. 2 Isuratkontu kadagiti tapi dagiti sasao nga adda kadagiti immuna a tapi ti bato a binurakmo, ket ikargamto dagitoy iti lakasa.' 3 Isu a nagaramidak iti lakasa manipud iti kayo nga acacia, ken nangtipakapka iti dua a tapi ti bato a kas iti immuna, ket simmang-atak iti bantay, nga adda kadagiti imak dagiti dua a tapi ti bato. 4 Insuratna kadagiti tapi, kasla iti immuna a naisurat, dagiti Sangapulo a Bilin nga insao ni Yahweh kadakayo iti bantay manipud iti tengnga ti apuy iti aldaw ti panagtatarippong; ket inted ni Yahweh kaniak dagitoy. 5 Nagsubliak ket simmalogak manipud iti bantay ket inkabilko dagiti tapi iti lakasa nga inaramidko; adda dagitoy sadiay, a kas iti imbilin ni Yahweh kaniak." 6 (Nagdalinasat dagiti tattao ti Israel manipud Beerot Bene Jaakan aqingga idiy Moserah. Natay saday ni Aaron, ket intabonda isuna sadiay; ni Eleasar nga anakna, nagserbi a padi a kasukatuna. 7 Manipud sadiay, nagdalinasatda aqingga idiy Gudguda ket manipud Gudguda aqingga idiy Jotbat, maysa a daga dagiti waig ti danum. 8 Iti dayta a tiempo, pinili ni Yahweh ti tribu ni Levi a mangawit iti lakasa ti pammaneknek ni Yahweh, tapno agtakder iti sangoanan ni Yahweh nga agserbi kenkuana, ken tapno mangbendision kadagiti tattao iti naganna a kas ita nga aldaw. 9 Awan ngarud ti paset weno tawid ni Levi a daga a pakairamananna kadagiti kakabsatna; ni Yahweh ti tawidna, kas insao ni Yahweh a Diosyo kenkuana.) 10 "Nagtalinaedak iti bantay a kas iti immuna a tiempo, uppata pulo nga aldaw ken uppata pulo a rabii. Dimnggeq met kaniak ni Yahweh iti dayta a tiempo; Saan a tinarigayagan ni Yahweh ti panangdadelna kadakayo. 11 Kinuna ni Yahweh kaniak, "Tumakderka, mapanka iti sangoanan dagiti tattao tapno idalanmo ida iti pangdaliasatda; serreken ken tagikuaenda ti daga nga insapatak kadagiti kapanuanda nga ited kadakuada." 12 Ita Israel, ania ti sapsapulen ni Yahweh a Diosmo kenka, malaksid iti panagbutengmo kenni Yahweh a Diosmo, a magnaka iti amin a wagasna, ayatem isuna, ken agdayawka kenni Yahweh a Diosmo iti isu-amin a puso ken kararuam, 13 a salimetmetam dagiti bilbilin ni Yahweh, ken dagiti alagadenna, nga ibilbilinko kenka ita nga aldaw para iti bukodmo a pagsayaatan? 14 Adtoy, kukua ni Yahweh a Diosmo ti langit ken ti langit dagiti langlangit, ti daga, ken dagiti amin nga adda kadagityo. 15 Ni laeng Yahweh ti naay-ayo kadagiti ammam isu nga inayatna ida, ket pinilinakayo, dagiti kaputotanda, a simmaruno kadakuada, nga adda ngem kadagiti sabali a tattao, a kas iti ar-aramidenna ita nga aldaw. 16 Ngarud, kugitenyo ti akinruar a kudil ti pusoyo, ken saanyon a patangkenen ti uloyo. 17 Ta ni Yahweh a Diosyo, isuna ti Dios dagiti dios, ken Apo dagiti amo, ti naindaklan a Dios, ti nabileg ken nakabutbuteng a Dios, nga awan ti ipangpangrunana ken saan nga umaw-awat iti pasukso. 18 Ipatpatungpalna ti hustisia kadagiti ulila ken balo, ken ipakpaktiana ti ayat kadagiti gangannaet babaen iti panangitedna kadakuada iti taraon ken pagan-anay. 19 Ayatenyo ngarud dagiti gan-gannaet; ta gangannaetkayo idi iti daga ti Egipo. 20 Pagbutnganyo ni Yahweh a Diosyo, isuna ti dayawenyo; Masapul a kumpetkayo kenkuana, ken babaen ti naganna ket agsapatayako. 21 Isuna ti

dayawyo, ken isuna ti Diosyo, a nangaramid kadagiti naindaklan ken nakabutbuteng a banbanag para kadakayo, a naktit dagiti matayo. **22** Simmalog dagiti ammayo idiy Egjipto a kas pitopulo a tattao; ita inaramidnakayo ni Yahweh a Diosyo a kas kaadu dagiti bituen kadagiti langit.

11 Ayatenyo ngarud ni Yahweh a Diosyo ken kankanayon a salimetmetanyo dagiti pagannurotanna, dagiti alagadenna, dagiti pangngeddengna ken dagiti bilbilinna. **2** Kitaenyu a saanak a makisarsarita kadagiti annakyu, a saan a nakaammo ken nakakita iti panangdusa ni Yahweh a Diosyo, ti kinadakkelna, ti nabileg nga imana, wenne ti panangipakita iti pannakabalonna, **3** dagiti pagilasinan ken dagiti aramid nga inaramidna idiy tengnga ti Egjipto kenni Paraon nga ari iti Egjipto, ken iti amin a dagana. **4** Wenne naimatanganda ti inaramidna kadagiti armada ti Egjipto, kadagiti kabalioda wenne kadagiti karwaheda; no kasano nga inaramidna a lapunosen ida ti danum iti baybay dagiti Runo idi kamkamatendakayo, ken no kasano a dinadael ida ni Yahweh agingga ita nga aldaw; **5** wenne ti inaramidna kadakayo idiy let-ang agingga a nakadanonkayo iti daytoy a disso. **6** Wenne nakitada ti inaramid ni Yahweh kada Daten ken Abiram, dagiti annak a lalaki ni Eliab nga anak a lalaki ni Ruben; no kasano a nalukatan ti ngiwat ti daga ket inalun-onna ida, dagiti sangakkabbalyanda, dagiti toldada, ken amin a sibibiag a banag a simmurot kadakuada, ti tengnga ti amin nga Isrel. **7** Ngem naimatanganyo dagiti amin a naindaklan a trabaho nga inaramid ni Yahweh. **8** Salimetmetanyo ngarud dagiti amin a bilbilin nga ibilinko kadakayo ita nga aldaw, tapno pumigsakayo, ken sumrek ket tagikuaenyu ti daga a lasatenyo tapno tagikuaen daytoy; **9** ken tapno mapaatiddugyo dagiti al-aldawyo iti daga nga insapata ni Yahweh nga ited kadagiti ammayo ken kadagiti kaputotanda, maysa a daga nga agay-ayus iti gatas ken diro. **10** Ta ti daga a serrekanyo tapno tagikuaen ket saan a kasla iti daga ti Egjipto a naggapuanyo, a nagmuluaanyo iti bukel ken sinibuganyo daytoy babaen kadagiti sakayo, a kasla maysa a minuyongan dagiti mulmula; **11** ngem ti daga a papanyano tapno tagikuaen daytoy, ket maysa a daga dagiti turod ken tanap, nga umin-inom iti danum ti tudo dagiti langit, **12** maysa a daga nga ay-aywanan ni Yahweh a Diosyo; kankanayon nga adda ditoy dagiti mata ni Yahweh a Diosyo, manipud ti pangruiyan agingga iti paggibusan ti tawen. **13** Mapasamakto daytoy, no dumngegkayo a sipapasnek kadagiti bilbilin nga ibilinko kadakayo ita nga ayatenyo ni Yahweh a Diosyo, ken agserbikayo kenkuana iti amin a puso ken kararuayo, **14** a mangitedako ti tudo iti dagayo iti panawenna, ti umun-una ken maud-udi a tudo, tapno makaapikitkayo kadagiti mulayo, ti baro nga arak ken lanayo. **15** Mangitedako iti ruot kadagiti taltalonyo para kadagit bakayo, ken mangan ket mapnekkyantono. **16** Aganmadkayo, tapno saan a maallilaw ti pusoyo, ket tumalikod ken agdaydayawkayo iti sabali a dios ken agrukobkayo kadagityo; **17** tapno saan a sumged ti pungtot ni Yahweh a maibusor kadakayo, ken tapno saanna nga irekep dagiti langlangit, tapno pagtudoenna, ken mangted iti bunga ti daga, ket tapno saankayo a mapukaw a dagus iti nasayaat a daga nga it-itid ni Yahweh kadakayo. **18** Ikabilo ngarud dagitoy a sasaok iti puso ken kararuayo; igalutyo dagitoy a kas pagilasinan iti imayo, ken agbalinda a kas bedbed ti nagbaetan dagiti matayo. **19** Isuroyo dagitoy kadagiti annakyu ken saritaenyu ti maipapan kadagitoy no agtugtugawkayo iti balayyo, no magmagnakayo iti dalan, no agid-iddakayo, ken no bumangonkayo. **20** Isurayonto dagitoy kadagiti poste ti ridaw dagiti balayyo ken kadagiti ruangan ti siudadyo, **21** tapno umadunto dagiti al-aldawyo, ken dagiti al-aldaw dagiti annakyu, iti daga nga inkari ni Yahweh kadagiti ammayo nga itedna kadakuada, kas kaadu dagiti al-aldaw idiy langit a ngatoen ti daga. **22** Ta no sipapasnek a salimetmetanyo

dagitoy a bilbilin nga ibilinko kadakayo, tapno aramiden dagitoy, nga ayatenyo ni Yahweh a Diosyo, a magnakayo iti amin a dalanna, ken kumpetkayo kenkuana. **23** ket papanawento ni Yahweh amin dagitoy a nasnasion iti sangoananyo, ket pagtalawenyonko dagiti nasion a dakkakel ken nabilbileg ngem dakayo. **24** Agbalinto a kukuayo ti tunggal lugar a mabaddekan dagiti dapanyo; manipud iti let-ang agingga iti Libano, manipud iti karayan, ti Karayan Euprates, agingga iti baybay iti laud ti agbalinto a beddengyo. **25** Awanto ti tao a makabael a tumakder iti sangoananyo; Mangikabilo ni Yahweh a Diosyo iti pagbutngan ken panagamakda kadakayo iti amin a daga a baddekanyo, kas imbagana kadakayo. **26** Adtoy, ikabilo iti sangoananyo ita nga aldaw iti maysa a bendision ken maysa a lunod; **27** ti bendision, no dumngegkayo kadagiti bilbilin ni Yahweh a Diosyo nga ibilinko kadakayo ita nga aldaw, **28** ken ti lunod, no saankayo a dumngeg kadagiti bilbilin ni Yahweh a Diosyo, ngem sumiasi iti dalam ngan ibilinko kadakayo ita nga aldaw, tapno sumurot kadagiti sabali a dios a saanyo nga am-ammo. **29** Mapasamakto daytoy, inton ipannakayo ni Yahweh a Diosyo iti daga nga apanyo tagikuaen, nga ikabilyonto ti bendision iti tuktok ti Bantay Gerisim, ken ti lunod iti Bantay Ebal. **30** Saan kadi nga adda dagitoy iti ballasiw ti Jordan, laud iti akinlaud a dalan, iti daga dagiti Cananeo nga agnanaed iti Araba, a sango ti Gilgal, nga abay dagiti kayo a Lugo? **31** Ta ballasiwenyo ti karayan Jordan tapno apanyo tagikuaen ti daga nga it-itid ni Yahweh a Diosyo, ket tagikuaen ken agnaedkayo iti daytoy. **32** Salimetmetanyo amin dagiti alagaden ken pangngeddeng nga ikabilo iti sangoananyo ita nga aldaw.

12 Dagitoy dagiti alagaden ken bilbilin a salimetmetanyo iti daga nga it-itid ni Yahweh, ti Dios dagiti ammayo, nga itedna a tagikuaenyu, iti amin nga al-aldaw nga agbibigkayo iti daga. **2** Awan duadua a dadaelenyonto amin dagiti lugar a nagdaydayawanda kadagiti dios dagiti nasion a tagikuaenyu, kadagiti nangato a banbantay, kadagiti turturod, ken iti sirok ti tunggal nalangto a kayo; **3** ken rebbaenyonto dagiti altarda, burborenyo dagiti nasagradoan a bato nga adigida, ken puoranyo dagiti tekkien ti Aserada; putdenyo dagiti naktikitan a ladawan dagiti diosda ken dadaelenyo dagiti naganda iti dayta a lugar. **4** Saankayo nga agdaydayaw kenni Yahweh a Diosyo iti kasta a wagas. **5** Ngem iti lugar a plimento ni Yahweh a Diosyo kadagiti amin a tribu a pangikabilanna iti naganna, daytanto ti lugar a pagnaedanna, ken sadiayto ti papananyo. **6** Sadiayto ti pangipananyo kadagiti daton a maipuor amin, dagiti sakripisioyo, dagiti apagkapulloyo, ken dagiti daton nga idatag dagiti imayo, dagiti sapata a datonyo, dagiti daton nga agtaud iti kaungganyo, ken dagiti inauna nga annak dagiti baka ken karneroyo. **7** Sadiayto ti pangananyo iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo ken agrag-okayo, kadagiti amin a banag a nangikabilanyo kadagiti imayo, dakayo ken dagiti sangakkabbalyanyo, a nangbendisionan ni Yahweh a Diosyo kadakayo. **8** Saanyonto nga aramiden amin dagiti banbanag nga ar-aramidentayo ditoy ita nga aldaw, ita ar-aramiden ti tunggal maysa ti umno kadagiti bukodda a mata, **9** ta saankayo pay a nakadanon iti panaginana, iti tawid nga it-itid kadakayo ni Yahweh a Diosyo. **10** Ngem inton bumallasiwkyo iti Jordan ken agnaed iti daga nga ipatawid ni Yahweh a Diosyo kadakayo, ken no ikkannakayo iti inana manipud kadagiti amin a kabusoryo iti aglawlawyo, tapno agbiagkayo a natalged, **11** ket mapasamakto dayta iti lugar a pilien ni Yahweh a Diosyo a panginaedanna ti naganna, ipanyonto sadiay dagiti amin nga ibilinko kadakayo: dagiti daton a maipuor amin, dagiti sakripisioyo, dagiti apagkapulloyo, dagiti daton nga idatag dagiti imayo, ken amin dagiti piniliyo a daton para kadagiti sapata nga isapatayo kenni Yahweh. **12** Agra-okayonto iti imatang ni Yahweh a Diosyo—dakayo, dagiti annakyu a lallaki ken babbai, dagiti adipenyo a lallaki ken babbai, ken dagiti Levita

nga adda iti uneg ti ruanganyo, gapu ta awan iti pasetna wenco matawid kadakayo. **13** Agannadkayo a saanyo nga idaton ti datonyo a maipuor amin iti tunggal lugar a makitayo; **14** ngem iti lugar a piliento ni Yahweh ti maysa kadagitri tribuyo ti pangidatonanyo kadagiti daton a maipuor amin, ket aramidenyonto sadiy t amin a banag nga ibilinko kadakayo. **15** Nupay kasta, mabalinyo ti mangparti ken mangan kadagiti ayup iti uneg ti amin a ruanganyo, no tarigagayanyo, nga aw-awaten ti bendision ni Yahweh a Diosyo kadagiti amin nga itedna kadakayo; agpada a mabalin a kanen daytoy dagiti saan a nadalus ken dagiti nadalus a tattao, dagiti ayup a kas iti gasela ken ti ugsa. **16** Ngem saanyo a kanen ti dara; ibukbokyo daytoy iti daga a kasla danum. **17** Saanyo a mabalin a kanen iti uneg dagiti ruanganyo ti apagkapullo ti trigoy, baro nga arakyo, lanayo, wenco ti inauna nga anak ti baka ken karnerooy; ken saanyo a kanen ti aniaman a karne nga idatonyo a mapakuyogyan iti aniaman kadagiti sapata nga aramidenyo, wenco dayta ket daton a nagtaud iti kaungganyo, wenco daton nga idatag ti imayo. **18** Ngem ketdi, kanenyonto daytoy iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo iti lugar a pilienna—dakayo, dagiti annakyo a lallaki ken babbai, dagiti adipenyto a lallaki ken babbai, ken dagiti Levita nga adda iti uneg dagiti ruanganyo; agrag-okayonto iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo maiapanan kadagiti amin a banbanag a pangikabilanyo kadagiti imayo. **19** Annadanyo ti bagiyo a saanyo a baybay-an dagiti Levita bayat iti panagnaedyo iti dagayo. **20** Inton palawaen ni Yahweh a Diosyo dagiti beddengyo, kas inkaria kadakayo, ket ibagayo, 'Manganak iti lasag,' gapu iti tarigagayyo a mangan iti karne, mabalinkayo a mangan iti karne, kas tartarigagayan ti kararuayo. **21** No adayo unay kadakayo ti lugar a pilien ni Yahweh a Diosyo a pangikabilanña iti naganna, ket mabalinyo ti mangarti iti sumagmamano kadagiti baka ken karnero nga inted ni Yahweh kadakayo, kas imbilinko kadakayo; mabalinyo a kanen daytoy iti uneg dagiti ruanganyo, kas tartarigagayan ti kararuayo. **22** Kasla iti panagsida iti gasela ken ti ugsa, isu a mabalinyo a kanen daytoy; agpada a mabalin a mangan iti daytoy ti saan a nadalus ken ti nadalus a tattao. **23** Siguradoenyto laeng a saanyo a kanen ti dara, ta ti dara ket isu ti biag; saanyo a kanen ti biag agraman ti karne. **24** Saanyonto a kanen daytoy; Ibukbokyo daytoy iti daga a kasla danum. **25** Saanyonto a kanen daytoy, tapno sumayaatkayonto, ken dagiti annakyo a sumarsaruno kadakayo, no aramidenyo ti umno iti imatang ni Yahweh. **26** Ngem dagiti banag a kukua ni Yahweh nga adda kadakayo, ken dagiti daton para kadagitri sapatapayo—alaenyo dagitoy ket mapankayo iti lugar a pilien ni Yahweh. **27** Idatonyonto sadiy dagiti datonyo a maipuor amin, ti karne ken ti dara, iti rabaw ti altar ni Yahweh a Diosyo; maibukbokto ti dara dagiti sakripisyo iti altar ni Yahweh a Diosyo, ket kanenyonto ti lasag. **28** Ngilinenyo ken denggenyo amin dagitoy a sasao nga ibilinko kadakayo, tapno sumayaatkayonto ken dagiti annakyo a sumarsaruno kadakayo iti agnanayon, no aramidenyo ti nasayaat ken umno iti imatang ni Yahweh a Diosyo. **29** No dadaelen ni Yahweh a Diosyo dagiti nasiun iti sangoananyo, inton serrekenyo tapno tagikuaen dagitoy, ket matagikuayo dagitoy, ket agnaedkayo iti dagada. **30** Agannadkayo tapno saankayo a mapalab-ogan iti panangsursurotyo kadakuada, kalpasan a nadadaelita iti sangoananyo—mapalab-ogankayo iti panangammo kadagiti diosda, iti panagdammadam, 'Kasano ti panagdaydayaw dagitoy a nasiun kadigitri diosda? Kastanta met ti aramidek.' **31** Saanyonto nga aramiden dayta kas panangraemyo kenni Yahweh a Diosyo, ta amin a banag a makarimon ken kagurgura ni Yahweh, ket inaramidda kadagiti diosda; puoranda pay dagiti annakda a lallaki ken babbai para kadagiti diosda. **32** Aniaman nga ibilinko kadakayo, ngilinenyo daytoy. Saanyo a kissayan wenco nayunan daytoy.

13 No adda iti tumakder kadakayo a maysa a profeta wenco mangilawlawag kadagitit tagtagainep, ken no ikkannakayti iti maysa a pagilasinan wenco nakaskasdaaw, 2 ket no mapasamat ti pagilasinan wenco nakaskasdaaw, nga insaona kadakayo ket kunaenna, 'Intayo sumurot kadagitit sabali a dios, a saanyo pay a naam-ammo, ket agdayawtayo kadakuado,' 3 saanyo a denggen dagiti sasao dayta a profeta, wenco dayta a mangilawlawag kadagitit tagtagainep; ta susuotennakayti ni Yahweh a Diosyo tapno maammoanna no ay-ayatenyo isuna iti isu-amin a puso ken kararuayo. **4** Magnakayti a sumurot kenni Yahweh a Diosyo, dayawenyo isuna, salimetmetanyo dagiti bilbilinna, ken agtulgognkayo iti timekna, agdayawken kumpetkayo kenkuana. **5** Mapapatayto dayta a profeta wenco mangilawlawag kadagitit tagtagainep, gapu ta nagsao isuna iti panagsukir kenni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo iti daga ti Egipto, ken ti nangsubbot kadakayo manipud iti balay ti pannakaadipen. Tartarigagayan dayta a profeta nga ilisidkayo iti dalan nga imbilin ni Yahweh a Diosyo a pagnaanyo. Isu nga ikkatenyo ti kinadakes kadakayo. **6** Kas pangarigan, ti kabsatyo a lallaki, nga anak a lalaki ni nanangyo, wenco ti anakyo a lalaki wenco babai, wenco ti asawa a babai iti barukongyo, wenco ti gayyemyo nga isu ket kasla bukodyo a kararua, ket silimed a mangsugsog kadagiti ken ibagbagana. 'Intayo agdayaw kadagiti sabali a dios a saanyo nga am-ammo, uray dakayo wenco dagiti kapuonanyo— **7** siasinoman kadagiti dios dagiti tattao iti aglawlawyo, iti asidegyo, wenco adayo kadakayo, manipud iti maysa a pungto agingga iti sabali a pungto ti daga.' **8** Saankayti nga umanamong wenco dumngeg kenkuana. Wenco maasian ti matayo kenkuana, wenco isakit wenco ilemmengyo isuna. **9** Ngem ketdi, awan duadua a papatayento isuna; dagiti imayo ti umuna a mangpatay kenkuana, ket kalpasanna ti ima dagiti amin a tattao. **10** Papatayento isuna babaen iti panangbato, gapu ta pinadasnaka nga iyadayo manipud kenni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo iti daga ti Egipto, iti balay ti pannakaadipen. **11** Mangngegto amin ti Israel ket agbutengda, ket saandan nga ituloy ti agaramid kadagitoy a kita ti kinadangkes kadakayo. **12** No makangngegto ti siasinoman a mangibagbagba maipanggep iti maysa kadagitri siudadyo, nga it-ited ni Yahweh a Diosyo a pagnaedanyo: **13** Pimmanaw ti sumagmamano kadagiti nadangkes a kakaduayo ken iyaw-awanda dagiti agnanaed iti siudadken kunada, 'Mapantayo ket agdayawday kadagiti sabali a dios a saanyo pay nga am-ammo.' **14** Kalpasanna, sukimatenyo dagiti pammaneknekn, palutpotenyoy, ken amirisenyoy a naimbag. No pudno ken sigurado a naaramid ti makarimon a banag kadakayo— **15** ket awan duadua a rautenyonto dagiti agnanaed iti dayta a siudad babaen iti tadem ti kampilanyo, naan-anay a dadaelenyo daytoy ken dagiti amin a tattao nga adda ditoy, karaman dagiti tarakenda, babaen iti tadem ti kampilan. **16** Urnongenyo amin dagiti nasamsam iti tengnga iti dalanda ken puoranyo ti siudad, kasta met dagiti amin a nasamsamna—para kenni Yahweh a Diosyo. Agbalinto a gabsuon ti pannadadael ti siudad iti agnanayon, masapul a saanen a pulos a maipatackder manen. **17** Masapul nga awan ti dumket iti imayo kadagiti bananag a nailasin a madadael. Masapul a daytoy ti mapasamat, tapno ibabawinto ni Yahweh ti kinayuongti ungetnya, kaasiannakayo, makipagrinya kadakayo, ken paadoenna ti bilangyo, kas insapatanaya kadagiti ammayo. **18** Aramidennant daytoy gapu ta dumdumngegkayo iti timekni Yahweh a Diosyo, tapno salimetmetanyo amin dagiti bilinna nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw, nga aramidenyo ti umno kadagiti mata ni Yahweh a Diosyo.

14 Dakayo dagiti tattao ni Yahweh a Diosyo. Saanyo a sugaten dagiti bagbagiyo, wenco kiskisan ti aniaman a paset ti rupayo

para iti natay. 2 Ta maysakayo a nasion a nailasin para kenni Yahweh a Diosyo, ken pinilinakayo ni Yahweh nga agbalin a tattaona para iti bukodna a saniku, nga ad-adda ngem kadagiti amin a tattao nga adda iti rabaw ti daga. 3 Masapul a saankayo a mangan iti aniaman a banag a makarimon. 4 Dagityo dagiti ayup a mabalinyo a kanen: ti nakapon a baka, ti karnero, ken ti kalding, 5 ti ugsa, ti gasela, ti korso, ti atap a kalding, unikornio, atap a baka ken atap a karnero. 6 Mabalinyo a kanen dagiti ayup a nagsisi ti kukona, dayta ket naggudua ti kukona, ken agngatingat. 7 Nupay kasta, masapul a saanyo a kanen dagiti dadduma nga ayup nga agngatingat wenco naggudua ti kukona: ti kamelio, ti kunehe, ken ti atap a kunehe; gapu ta agngatingatda ngem saan a nagsisi ti kukona, narugitda para kadakayo. 8 Narugit pay ti baboy para kadakayo gapu ta nagsisi dagiti kukona ngem saan nga agngatingat; narugit daytoy kadakayo. Saanyo a kanen ti karne ti baboy, ken saanyo a sagiden dagiti bangkayda. 9 Dagityo dagiti banbanag nga adda iti danum a mabalinyo a kanen: aniaman nga addaan iti pigar ken siksik; 10 ngem masapul a saanyo a kanen ti aniaman nga awan iti pigar ken siksikna; narugitda para kadakayo. 11 Mabalinyo a kanen dagiti amin a billit a nadalus. 12 Ngem dagityo dagiti billit a masapul a saanyo a kanen: ti agila, ti asor, ti agila ti taaw, 13 ti kakok ken ti sawi, aniaman a kita ti kali, 14 aniaman a kita ti rabena, 15 ken ti abestrus, ken ti kalaw, ken ti garseta ken aniaman a kita ti wak, 16 ti puek, ti kullaaw, ken kalamon, 17 ti pelikano, ti buitre, ti gabioita, 18 ken ti tikbaboy, aniaman a kita ti kannaway, ti abubilla, ken ti panniki. 19 Amin a nagpayak, dagiti agkarkarakadap a banbanag ket narugit para kadakayo; masapul a saanda a makan. 20 Mabalinyo a kanen amin dagiti nadalus a banbanag a tumatabay. 21 Saanyo a kanen ti aniaman a natay lattan; mabalinyo nga ipadawat daytoy iti ganggannaet nga adda iti uneg dagiti ruanganyo, tapno mabalinnna a kanen daytoy; wenco mabalinyo nga ilako daytoy iti ganggannaet. Ta maysakayo a nasion a nailasin para kenni Yahweh a Diosyo. Masapul a saanyo nga ipaburek ti ubing a kalding iti gatas ti inana. 22 Masapul a sigurado a pagkapulloenyo amin a maani ti bin-ayo nga agtaud iti talon iti tinawen. 23 Masapul a kanenyo iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo, iti lugar a pilienna a kas santuariona, ti apagkapullo ti trigoy, iti baro nga arakyo, ti lanayo, ken dagiti inauna nga annak ti baka ken karnero; tapno masursuroyo ti kankanayon a panagdayaw kenni Yahweh a Diosyo. 24 No atiddug unay para kadakayo ti panagdaliasat ket saanyo a kabaelan nga awiten daytoy, gapu ta adayo unay kadakayo ti lugar a pilien ni Yahweh a Diosyo a kas santuariona, ket inton bendisionannakayo ni Yahweh a Diosyo, 25 isukatyti daton iti kuarta, igalutyo ti kuarta iti imayo, ket mapankayo iti lugar a piliento ni Yahweh a Diosyo. 26 Busbosenyo sadiay ti kuarta iti aniaman a tarigagayo; para iti nakapon a baka, karnero, arak, wenco naingel a mainom, wenco para iti aniaman a tarigagayo; kanenyonto iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo sadiay, ket agrag-okayonto, dakayo ken ti sangakkabbalayano. 27 Ti Levita nga adda iti uneg dagiti ruanganyo—saanyo isuna a baybay-an, ta awan iti paset wenco tawidna kadakayo. 28 Iti pagleppasan iti tunggal tallo a tawen ket idatagyo amin dagiti apagkapullo ti aripto iti isu met la a tawen, ken ipempenyo iti uneg dagiti ruanganyo; 29 ket ti Levita, gapu ta awan iti paset wenco tawidna kadakayo, ken ti ganggannaet, ti ulila, ken ti balo nga adda iti uneg dagiti ruanganyo, umaydanto mangan ket mapnekda. Aramidenyo daytoy tapno bendisionannakayo ni Yahweh a Diosyo iti amin a trabaho nga aramiden dagiti imayo.

15 Iti panagleppas iti tunggal pito a tawen, masapul a lipatem dagiti utang. 2 Daytoy ti wagas iti panangwayawaya: lipatento ti tunggal nakapautang, ti impautangna iti kaarrubana; saannanto a piliten a singiren daytoy manipud iti kaarrubana wenco iti kabsatna

gapu ta naiwaragawag iti pananglipat ni Yahweh kadagiti pautang. 3 Manipud iti maysa a gangannaet mabalino a singiren daytoy; ngem ti aniaman a kukuan nga adda iti kabsatmo ket masapul a palubosan dayta ti imam. 4 Nupay kasta, awan koma iti napanglaw kadakayo (ta awan duadua a bendisionannakanto ni Yahweh iti daga nga it-itedna kenka a kas tawid a tagikuaen), 5 no laeng napasnekkyo a dumgeg iti timek ni Yahweh a Diosyo, tapno salimetmetanya amin dagityo a bilbilin nga ibilibilinko kadakayo ita nga aldaw. 6 Ta bendisionannakayonto ni Yahweh a Diosyo, a kas inkirina kadakayo; agpautangkayonto kadagiti adu a nasnasion, ngem saankayonto nga umutang; agturyakayonto kadagiti adu a nasnasion, ngem saandakayonto nga iturayan. 7 No adda iti maysa a napanglaw a tao kadakayo, maysa kadagiti kakabsatmo, iti uneg ti uray aniaman kadagiti ruangan ti dagayo nga it-ted kadakayo ni Yahweh a Diosyo, masapul a saanyo a patangkenen ta pusoyo wenco dikay ipetpet dayta imayo manipud iti napanglaw a kabsatyo, 8 ngem masapul a siguradoenyo nga ilukat ta imayo kenkuana ket saankayo nga agduadua a pautangan isuna iti makaanay a maiapaya iti kasapulanna. 9 Agannadkayo tapno saan a maaddaan dayta pusoyo iti nadangkes a kapanunutan, a kunayo, 'Asidegen ti maikapito a tawen, ti tawen a panangwayawaya,' tapno saankayo koma a napaidam maipapan iti napanglaw a kabsatyo, ket awan ti itedyo kenkuana; mabalin nga umawag isuna kenni Yahweh maipanggep kadakayo, ket mabalin a pakabasolanyo dayta. 10 Masapul a siguradoenyo a mangtedkayo kenkuana ket masapul a saan nga agleddaeng ta pusoyo no mangtedkayo kenkuana, agsipud ta kas iti subaltna, bendisionakayonto ni Yahweh a Diosyo iti amin nga aramido ken iti amin a pangaramatanyo ta imayo. 11 Ta dagiti napanglaw ket saanto a pulos a mapukawan iti daga; ibilibilinko ngarud kadakayo a kunak, 'Masapul a siguradoenyo nga ilukat ta imayo iti kabsatyo, iti agkasapulan kadakayo ken dagiti napanglaw iti dagayo. 12 No ti kabsatyo, maysa a Hebreo a lalaki, wenco maysa a Hebreo a babai, ket nailako kadakayo ket agserserbi kadakayo iti innem a tawen, kalpasanna iti maikapito a tawen palubosanyonto isuna a pumanaw a siwayawaya manipud kadakayo. 13 Inton palubosanyo isuna a pumanaw a siwayawaya manipud kadakayo, masapul a dikay palubosan isuna a pumanaw nga ima-ima. 14 Masapul a sipaparaburkayo a mangipaaya kenkuana iti aggapu iti arbanyo, ken iti aggapu iti pagirikanyo; ken iti aggapu iti pagpespesanyo iti arak. Kas iti panangbendision kadakayo ni Yahweha a Diosyo, masapul nga itedyo kenkuana. 15 Masapul a laglagipenyo nga adipenkayo idi iday daga ti Egjipto, ket sinubbotnakayo ni Yahweh a Diosyo; isu nga ibilibilinko kadakayo ita nga aldaw nga aramidenyo daytoy. 16 Mapasamakto a no kunana kadakayo, 'Saankayo a panawan,' ta ay-ayatennakayo ken iti balayyo, ken gapu ta nasayaat kadakayo; 17 ket masapul ngarud a mangalakayo iti maysa a kulokol, ket isu iti pangtebbengyo iti lapayagna iti ayan ti ridaw, ket agbalinto isuna nga adipenyo iti agnanayon. Kastanto met iti aramidenyo iti adipenyo a babai. 18 Masapul a saan a kasla narigat para kadakayo a palubosanyo isuna a pumanaw a siwayawaya manipud kadakayo, gapu ta nagserbi isuna kadakayo iti innem a tawen ket naitead a mamindua iti gatait ti tatangandan a tao. Bendisionannakayonto ni Yahweh a Diosyo iti amin nga aramidenyo. 19 Amin dagiti inauna a kalakian dagiti arban ti karnero ken dagiti pangen iti bakayo ket masapul nga idatonyo kenni Yahweh a Diosyo; dikayonto pagtrabaho dagiti inauna nga annak kadagiti pangen iti bakayo, wenco saanyo a pukisan dagiti inauna nga annak ti arbanyo. 20 Masapul a kanenyo iti inauna iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo iti tinawentawen iti lugar a piliento ni Yahweh, dakayo ken dagiti sangakkabbalayano. 21 Ket no adda iti aniaman a pilawna—kas pangarigan, no daytoy ket pilay wenco bulsek, wenco aniaman

a pakapilawanna— masapul a saanyo nga idaton daytoy kenni Yahweh a Diosyo. **22** Masapul a kanenyonto daytoy iti uneg dagiti ruanganyo; ti saan a nadalus ken ti nadalus a tattao ket mangan nga agpadpada, a kas iti pannanganmo iti maysa a gasela wenco iti maysa nga ugsa. **23** Isuna laeng a saanyo a kanen ti darana; masapul nga ibukbukyo ti darana iti daga a kas iti danum.

16 Ngilinenyo ti bulan ti Abib, ken salimetmetanyo ti llalabas a maipaay kenni Yahweh a Diosyo, ta impanawnakayo ni Yahweh a Diosyo iti bulan ti Abib iti rabii manipul Egipto. **2** Mangidatonkayo ti llalabas a maipaay kenni Yahweh a Diosyo a babaen dagiti sumagmamano kadagit aarban iti karnerooy ken kadagit bakayo iti disso a pilento ni Yahweh a kas sanctuariona. **3** Kanenyonto ti tinapay nga awan ti lebadurana a kaddua dagitoy; pito nga aldaw a mangankayonto iti tinapay nga awan ti lebadurana a kaddua dagitoy, ti tinapay ti pannakaparparigat; ta nagdardaraskayo a rimmuar manipud iti daga ti Egipto: Aramidenyo daytoy iti amin nga al-aldaw iti panagbiagyo tapno malagipyo ti aldaw idi rimmuarkayo iti daga ti Egipto. **4** Masapul nga awan iti makita a lebadura kadakayo iti uneg dagiti amin a beddengyo bayat iti pito nga aldaw; wenco masapul nga awan iti aniaman a matedda a karne nga idatonyo iti rabii iti umuna nga aldaw nga aagingga iti bigat. **5** Saanyo a mabalin nga idaton ti llalabas iti uray sadino nga uneg dagiti ruangan ti siudad nga it-itedy ni Yahweh a Diosyo kadakayo. **6** Ngem ketdi, idatonyo iti disso a pilento ni Yahweh a Diosyo a kas sanctuariona. Aramidenyonto sadiay ti daton ti llalabas, iti rabii iti ilelennek ti init, iti tiempo ti tawen a rimmuarkayo manipud Egipto. **7** Masapul a tunuoenyro daytoy ket kanenyo iti lugar a pilento ni Yahweh a Diosyo, ket agsulikayonto kadagit toldayo iti bigat. **8** Iti las-ud ti innem nga aldaw ket mangankayo iti tinapay nga awan iti lebadurana; iti maikapito nga aldaw ket addanto iti napasnek a panaggigimong a maipaay kenni Yahweh a Diosyo; masapul a saankayonto nga agrabaho iti dayta nga aldaw. **9** Mangbilangkayonto iti pito a lawas a maipaay iti bagiyo; manipul iti tiempo a rugianyo a gapesen ti trigo, masapul a rugianyo ti agbilang iti pito a lawas. **10** Masapul a salimetmetanyo ti Fiesta dagiti Lawas a maipaay kenni Yahweh a Diosyo a mabuyogan iti daton a nagtaud iti kaunggan nga itedyo manipud kadagit imam, segun iti panangbendision kadakayo ni Yahweh a Diosyo. **11** Agrag-okayonto iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo—dakayo, ken ti anaky a lalaki, ti anaky a babai, ti adipeny a lalaki, ti adipeny a babai, ken ti Levita nga adda iti uneg dagiti ruangan ti siudadyo, ken ti gangannaet, ti ulila ken ti balo nga adda kadakayo, iti disso a pilento ni Yahweh a Diosyo a maipaay iti sanctuariona. **12** Malagiponto a maysakayo nga adipeny idi iday Egipto; masapul a tungpaleno ken aramidenyo dagitoy nga al-alagaden. **13** Masapul a ngilinenyo ti Fiesta dagiti Abong-abong iti las-ud ti pito nga al-aldaw kalpasan a nakaunongkayo ti panagaapto manipul iti pagtaltaganyo ken manipul iti pagpespesiano iti ubasyo. **14** Agrag-okayonto bayat iti fiestayo—dakayo, ti anaky a lalaki, ti anaky a babai, ken ti adipeny a lalaki ken ti adipeny a babai, ken ti Levita, ken ti gangannaet, ken ti ulila, ken ti balo, nga adda iti uneg dagiti ruanganyo. **15** Iti las-ud ti pito nga aldaw, masapul a ngilinenyo ti fiesta a maipaay kenni Yahweh a Diosyo iti disso a pilennanto, gapu ta bendisionannakayonto ni Yahweh a Diosyo iti amin nga apityo ken dagiti amin nga aramid dagiti imayo, ket masapul a naan-anay nga agrag-okayo. **16** Masapul nga agparang iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo iti mamilito iti makatawen iti amin a lallaki iti disso a pilennanto: iti Fiesta ti Tinapay nga awan Lebadurana, ken dagiti Fiesta dagiti Lawlawas, ken iti Fiesta dagiti Abong-abong, ket saandanto nga agparang nga ima-ima iti sangoanan ni Yahweh; **17** ngem ketdi, mangtedto ti tunggal tao kas iti kabaelanna, tapno maammoanyo ti bendision nga inted kadakayo ni Yahweh a Diosyo.

18 Masapul a mangisaadkayo kadagit ukom ken opisial kadagit amin a ruangan ti siudadyo nga it-itedy kadakayo ni Yahweh a Diosyo; maaladanto kadagit tunggal tribuyo, ken masapul nga ukomendanto dagiti tattao nga addaan iti nalinteg a panangukom. **19** Masapul a saanyo a piliten ti hustisia; masapul a saankayo a mangipakita iti panangipang pangruna wenco saankayo nga umawat iti pasuksok, ta ti pasuksok ket bulsekenna dagiti mata dagiti masirib ken killoenna dagiti sasao dagiti nalinteg. **20** Masapul a surotenyo ti hustisia, ti laeng hustisia ti surotenyo tapno agbiagkayo ket tawidenyo ti daga nga it-itedy ni Yahweh a Diosyo kadakayo. **21** Masapul a saankayo a mangipatakder iti maysa nga Ahsera nga agpaay iti bagiyo, uray ania a kita ti kayo iti sikigan ti altar ni Yahweh a Diosyo nga aramidenyo a maipaay iti bagiyo. **22** Masapul met a saankayo a mangipatakder iti aniaman a nasagradoan nga adigi a bato a maipaay iti bagiyo; a kagurgura ni Yahweh a Diosyo.

17 Masapul a saankayo a mangipaay iti sakripisio kenni Yahweh a Diosyo iti maysa a baka wenco maysa a karnero nga adda pakapilawanna wenco banag a saan a nasayaat, ta makarimon daytoy kenni Yahweh a Diosyo. **2** No adda masarakan kadakayo, iti aniaman kadagit ruangan ti siudadyo nga it-itedy ni Yahweh a Diosyo kadakayo, siasinoman a lalaki wenco babai a mangaramid iti dakes iti imatang ni Yahweh a Diosyo ken mangsalungasing iti tulagna— **3** siasiano man a pimmanaw ken nagrukbab kadagit sabali a dios ken nagruknoy kadagitoy, iti init man, ti bulan, wenco uray aniaman a makitkitna nga adda idiy langit— a saanko nga imbilin, **4** ket no naibaga kadakayo daytoy wenco no nangnegganyo daytoy—ket masapul a mangaramidka iti naannad a panangsukimat. No pudno daytoy ken sigurado a ti kasta a banag a makarimon ket naaramid idiy Israel. **5** —kalpasanna masapul nga iyegyo dayta a lalaki wenco dayta a babai, a nangaramid iti kastoy a dakes a banag iti ruangan ti siudadyo, dayta a lalaki ken babai, ket masapul a batoenyo dayta a tao inggana a matay. **6** Iti ngiwat ti dua wenco tallo a saksi, masapul a mapapatay isuna, ngem iti ngiwat iti maysa laeng a saksi masapul a saan isuna a mapapatay. **7** Masapul nga ti ima dagiti saksi ti umuna a mangapatay kenuuna, ket kalpasanna dagiti im-im a dagiti amin a tattao; ket ikkatenyo ti dakes manipud kadakayo. **8** No rumsua ti banag a narigat unay nga ukomenyo—mabalin a maysa a saludsod iti pammapatay wenco saan a naigagara a pannakatay, iti kalintegan ti maysa a tao ken kalintegan ti sabali a tao, wenco maysa a saludsod a kita ti naaramid a panangdangran, wenco sabali a kita a banag—banbanag a saan a paglikikinnaawatan iti uneg kadagit ruangan ti siudadyo, masapul ngarud a mapankayo iti lugar a pilento ni Yahweh a Diosyo a kas sanctuariona. **9** Masapul a mapankayo kadagit papadi, dagiti kapututan ni levi, ken iti ukom nga agserbi iti dayta a tiempo; sapulenyonto dagiti pammagbagada ket iteddanto kadakayo ti pangngeddeng. **10** Masapul a suruteno ti linteg a naited kadakayo, iti disso a pilento ni Yahweh a kas sanctuariona. Aramidenyonto a naannad dagiti amin a banbanag nga insuroda nga aramidenyo. **11** Surotenyo ti linteg nga insuroda kadakayo, ken aramidenyo a maiyannurot kadagit pangngeddeng nga itedda kadakayo. Saankayo a sumisisi kadagit ibagada kadakayo, iti makannawan wenco iti makattigid. **12** Siasinoman nga agtignay a sitatangsit, a saan a panangdengdenggeq iti padi a nakatakder nga agserbi iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo, wenco iti saanna a panangdengdenggeq iti ukom—matayto dayta tao; ikkatenyonto ti dakes manipud iti Israel. **13** Masapul a dumngeg ken agbuteng dagiti amin a tattao, ket saandanton nga agtignay a sitatangsit. **14** Inton makadanonkayo iti daga nga it-itedy ni Yahweh a Diosyo, ken inton mataglikuayo daytoy, ket mangrugikayon nga agnaed iti daytoy, ket kunaenyonto, 'Mangisaadketo iti ari a mangitray kaniak, a kas

kadagit amin nasion nga adda iti aglawlawko,' **15** masapul ngarud a siguradoenyo a mangisaadkayo iti ari a mangituray kadakayo, a piliento ni Yahweh a Diosyo. Masapul a mangisaadkayo iti maysa nga ari a mangituray kadakayo manipud kadagit kakabsatyo. Saankayo a mangisaad iti maysa a gangnaeta, a saanyo a kabsat, a mangituray kadakayo. **16** Ngem masapul a saan isuna nga agpaadu kadagit kaballo a maipaay iti bagina, wenco pasublienna dagiti tattao idiy Egipto tapno mapadauna dagiti kaballo, ta insao ni Yahweh kadakayo, 'Masapul a saankayo nga agsibli manen iti dayta a dalan.' **17** Ken masapul a saan isuna nga agpaadu iti asawa a maipaay iti bagina, tapno saan nga umadayo ti pusona manipud kenni Yahweh; wenco masapul a saan isuna nga agpaadu kadagit pirak ken balitok a maipaay iti bagina. **18** Inton agtugaw isuna iti trono ti pagarianna, masapul nga isuratna ti kopya daytoy a linteg iti maysa a nalukot a pagbasaan a maipaay iti bagina, manipud iti linteg nga adda iti sangoanan dagiti papadi, a Levita. **19** Masapul nga adda kenkuana ti nalukot a pagbasaan, ken masapul a basaenna daytoy iti amin nga aldaw iti panagbiagna, tapno masursurona ti agdayaw kenni Yahweh a Diosna, tapno masalimetmetanna dagiti amin a sasao iti daytoy a linteg ken dagitoy nga alagaden, tapno tungpalenna dagitoy. **20** Masapul nga aramidenna daytoy tapno saan nga agpalangguad kadagit kakabsatna, ken tapno saan isuna a sumisiasi kadagit bibilin, iti makannawan wenco iti makattigid; tapno mapaatiddugma koma dagiti al-alidawna iti pagarianna, isuna ken dagiti annakna, kadagit Israel.

18 Dagiti papadi a Levita, ken amin a tribu ni Levi, awanto ti bingay wenco awanto ti tawidda iti Israel; masapul a kanendanto dagiti datdaton kenni Yahweh a naaramid iti apuy a kas isu ti tawidda. **2** Masapul nga awan iti tawidda kadagit kakabsatda; ni Yahweh ti tawidda a kas kinunana kadakuada. **3** Karbenganto daytoy dagiti papadi manipud kadagit tattao, manipud kadagit mangisagut iti daton, baka man daytoy wenco karnero; masapul nga itedda iti padi ti abaga, dagiti dua a pingping ken dagiti naguneg. **4** Dagiti umuna a bunga dagiti bukelmo, ti baro nga arakmo, ken ti lanam, dagiti umuna a dudot dagiti karnerom, masapul nga itedmo kenkuana. **5** Ta pinili isuna ni Yahweh a Diosmo kadagit amin a tribuyo a tumakder nga agserbi iti nagan ni Yahweh, isuna ken dagiti annakna iti agnanayon. **6** No umay ti maysa a Levita manipud kadagit aniaman kadagit il-iliyo iti amin nga Israel manipud iti pagnanaedanna, ket tarigagayanna iti amin a kararuana nga umay iti disso a piliento ni Yahweh, **7** ket masapul ngarud nga agserbi isuna iti nagan ni Yahweh a Diosna kas ar-aramiden dagiti kakabsatna a Levita, nga agtaktaekder idiy iti sangoanan ni Yahweh. **8** Masapul nga agpada iti bingay a kanen, malaksid pay ti aggupo iti paglakoan a tawid ti pamiliiana. **9** Inton makadanonkayo iti daga nga it-ited kadakayo ni Yahweh a Diosyo, masapul a saanyo a sursureen nga aramiden dagiti makarimon a banbang dagitoy a nasion, **10** Masapul nga awan iti siasinoman a masarakan kadakayo a mangipalasat iti apuy ti anakna a lalaki wenco ti anakna a babai, siasinoman a mangus-user iti panagpades, siasinoman a mangar-aramid iti panagbuyon, wenco siasinoman a managsalamangka, wenco aniaman a managanito, **11** aniaman a manangilabeg, siasinoman a makisao iti natay, wenco siasinoman a makisao kadagit espiritu. **12** Ta siasinoman a mangaramid kadagitoy a banbanag ket makarimon kenni Yahweh; gapu kadagitoy a makarimon a banbanag ket pagtaltalawen ida ni Yahweh a Diosyo manipud iti sangoananyo. **13** Masapul koma nga awan iti pakapilawanyo iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo. **14** Ta dagitoyto a nasion a paksisetenyo ket dumdumgegda kadagit managanito, ken kadagit agpadpades; ngem no maipapan kadakayo, saan nga impalubos ni Yahweh a Diosyo nga aramidenyo ti kasta. **15** Mangbangonto para kadakayo

ni Yahweh a Diosyo iti maysa a propeta nga agtaud kadakayo, maysa kadagit kakabsatyo, kas kaniak. Masapul a dumngeskayo kenkuana. **16** Daytoy ti dinawatyo kenni Yahweh a Diosyo idiy Horeb iti aldaw ti panaggigimong, kinunayo, 'Saanmin koma a manggeg manen ti timek ni Yahweh a Diosmi, wenco makita daytoy dakkil nga apuy ni kaanoman, wenco amangan a mataykaminto.' **17** Kinuna ni Yahweh kaniak, nasayaat ti imbagada. **18** Mangisaadkoto iti maysa a propeta a maipaay kadakuada nga agtaud kadagit kakabsatda, kas met laeng kenka. Ikbilko dagiti sasaok iti ngiwtna, ket isaonantu kadakuada dagiti amin nga ibilinko kenkuana. **19** Mapasamakto a no adda ti siasinoman saan a dumngeskay dagiti sasaok nga isasaona iti naganko, birukektu daytoy kenkuana. **20** Ngem ti propeta nga agsasao a sitatangsit iti naganko, ti sao a saanko nga imbilin kenkuana a saoenna, wenco agsao iti nagan dagiti sabali a dios, masapul a matay dayta a propeta. **21** No kunaenyi iti pusoyo, 'Kasano a mailasimini ti mensahe a saan nga insao ni Yahweh?'— **22** no agsasao ti propeta iti nagan ni Yahweh, no saan a rumsua wenco mapasamak dayta a banag, dayta ngarud ket banag a saan nga insao ni Yahweh; insao dayta ti propeta a sitatangsit, ket masapul a saankayo nga agbuteng kenkuana.

19 Inton ikkaten ni Yahweh a Diosyo dagiti nasion, dagiti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo, ken inton sublatanyo ida ket agnaedkayo kadagit siudadda ken babbalya, **2** masapul a mangpolikayo iti tallo a siudad a para kadakayo iti tengnga ti dagayo nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo a tagikuaeny. **3** Masapul a mangaramidkayo iti dalan ken bingayenyo dagiti beddeng dagiti dagayo iti tallo a paset, ti daga nga ipatpatawid ni Yahweh a Diosyo kadakayo, tapno mabalin nga agkamang sadiy ti siasinoman a makapatay iti sabali a tao. **4** Daytoy ti linteg para iti tao a makapatay iti sabali ken agkamang sadiy tapno agbiag: siasinoman ti makapatay iti kaarrubana a saanna nga ingagara, ken saanna a ginura isuna iti napalabas— **5** kas iti maysa a tao a mapan idiy bakir a kaduana ti kaarrubana tapno agpuwan iti kayo, ket inlayat ti imana ti wasay tapno pukanenna iti kayo, ket nauksot ti ulo ti wasay manipud iti putanna ken natamaan ti kaarrubana isu a natay isuna—masapul ngarud nga agkamang dayta a tao iti maysa kadagitoy a siudad ket agbiag. **6** Ta no saan, amangan no kamaten ti mangibales iti dara ti tao a nakapatay, ket iti bara ti ungetna makamakamna isuna gapu ta atiddog daytoy a panagdaliasat. Ket kabilen ken papatayenna isuna, uray no saan a maikari a matay dayta a tao; ket saan pay a maikari isuna iti pannakapapatay agsipud ta saanna met a kinagura ti kaarrubana sakbay a napasamak daytoy. **7** Ngarud, bilinenkayo a mangpolikayo iti tallo a siudad para kadakayo. **8** No palawaen ni Yahweh a Diosyo dagiti beddengyo, kas insapatana kadagit kapuonanyo nga aramidenna, ken itedna kadakayo dagiti amin a daga nga inkarina nga itedna kadagit kapuonanyo; **9** no salimetmetanyo amin dagitoy a bilbilin tapno aramiden dagitoy, nga ibilinko kadakayo ita nga aldaw—dagiti bilbilin tapno ayaten ni Yahweh a Diosyo ken tapno kankanyon a magna kadagit dalanna, masapul ngarud nga agnayonkayo iti tallo pay a siudad para kadakayo, malaksid kadagitoy a tallo. **10** Aramidenyo daytoy tapno saan nga agsayasay ti dara nga awan basolna iti tengnga ti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo a kas pannakatawidyo, tapno awan pakabasolanyo iti panagpapatay. **11** Ngem no kagura ti siasinoman ti kaarrubana, padpadaananna isuna, tumakder a maibusor kenkuana, ket sinugatanna isuna iti nakaro nga isu ti nakatayanna, ket no agkamang isuna iti maysa kadagitoy a siudad— **12** masapul ngarud a mangibaon dagiti panglakayen iti siudadna ken isubilda isuna manipud sadiy, ket iyawatda isuna iti ima dagiti kabagian nga akinrebberg, tapno matay isuna. **13** Masapul a saan a maasi dagiti matayo kenkuana; ngem

ketdi, masapul nga ikkatenyo ti basol iti panagpatay manipud Israel, tapno sumayaatkayonto. **14** Masapul a saanyo nga ikkaten ti mohon ti kaarrubayo nga inkabilda iti nabayagen a panawen, iti tawid a tawidenyonto, iti daga nga it-itid ni Yahweh a Diosyo kadakayo a tagikuanya. **15** Masapul a saan a tumakder ti maymaysa a saksi a maibusor iti maysa a tao gapu iti aniaman a kinadakes, wenne gapu iti aniaman a basol, iti aniaman a banag a nagbasolanna; manipud iti ngiwiati iti dua a saksi, wenne manipud iti ngiwiati iti tallo a saksi, masapul a mapatalgedan ti aniaman a banag. **16** No bilang ta tumakder ti saan a nalinteg a saksi a maibusor iti siasinoman tapno mangpaneknek iti maibusor kenkuana iti panagaramidna iti dakes, **17** Ket ti dua a tattao a nagaitudan daytoy a riri, masapul a tumakder iti sangoanan ni Yahweh, iti sangoanan dagiti papadi ken dagiti uk-ukom nga agserserbi kadagitoy nga al-aldaw. **18** Masapul a sukimaten a nasayaat dagiti ukom; kitaenyo, no ulbod ti saksi ket siulbod a nangpaneknek maibusor iti kabsatna, **19** masapul ngarud nga aramidenyo kenkuana, a kas iti tinarigagayanna nga aramiden iti kabsatna; ket ikkatenyonto ti kinadakes manipud kadakayo. **20** Ket mangnegg ken agbuteng dagiti nabati, ket manipud iti dayta a tiempo, saandanton nga agaramid kadagitit kasta a kinadakes kadakayo. **21** Masapul a saan a maasi dagiti matayo; biagto ti mangbayad iti biag, mata para iti mata, ngipen para iti ngipen, ima para iti ima, ken saka para iti saka.

20 Inton mapankayo makigubat kadagitit kabusoryo, ket makitayo dagiti kabalio, lugan a panggubat, ken ad-adu a tattao ngem kadakayo, masapul a saankayo nga agbuteng kadakuada; ta adda ni Yahweh a Diosyo kadakayo, a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egipto. **2** Inton asidegkayon a makigubat, masapul nga umasideg ti padi ken agsao kadagitit tattao, **3** ket ibagana kadakuada, 'Dumnggkayo, Israel, ita nga aldaw, asidegkayon a makigubat kadagitit kabusoryo; saan koma a maupay dagiti pusoyo; saankayo nga agbuteng, wenne apiggeren, wenne agbuteng kadakuada; **4** ta kumuyog ni Yahweh a Diosyo kadakayo a makirget kadagitit kabusoryo ken mangisalakan kadakayo.' **5** Masapul nga agsao dagiti opisial kadagitit tattao ket ibagada, "Siasino a lalaki ti adda ditoy a nangipatakder iti baro a balay ket saanna pay a naidaton daytoy? Palubosanyo isuna nga agsubli iti balayna, tapno saan isuna a matay iti paggugubatan ket sabali a lalaki ti mangidaton iti daytoy. **6** Siasino a lalaki ti nigmula iti kaubasan ken saanna pay a napagnumaran ti bunga dagitoy? Palubosanyo isuna nga agsubli iti balayna, tapno saan isuna a matay iti paggugubatan ket sabali a lalaki ti mangasawa kenkuana.' **8** Masapul nga agsao pay dagiti opisial kadagitit tattao ket kunada, 'Siasino a lalaki ti adda ditoy a managbuteng wenne maup-upay ti pusona? Palubosanyo isuna nga agsubli iti balayna, tapno saan a marunaw ti puso ti kabsatna a kasla iti pusona.' **9** Inton nalphesen ti panagsao dagiti opisial kadagitit tattao, masapul a mangduotka kadagitit mangidaulo kadakuada. **10** Inton mapanyo rauten ti maysa a siudad, idiyayo ti pannakikapia kadagitoy a tattao. **11** No awatenda ti idiyayo ket ilukatandakayo iti ruangan, masapul nga inkapilitan nga agrabaho para kadakayo dagiti amin tattao a masarakan iti daytoy ken masapul nga agservida kadakayo. **12** Ngem no saan daytoy a makikapia kadakayo, ngem makigubatda ketdi kadakayo, masapul ngarud a lakubeyo daytoy, **13** ket inton pagballigienakkayo ni Yahweh a Diosyo ken ipaiturayanna iti kadakayo, masapul a papatayenyo ti tunggal lalaki iti illi. **14** Ngem dagiti babbai, dagiti ubbing, dagiti ayup, ken amin nga adda iti siudad, ken amin a masamsam ditoy, alaenyonto a kas sinamsamyo.

Usarenento dagiti sinamsam dagiti kabusoryo, nga inted ni Yahweh a Diosyo kadakayo. **15** Masapul nga agtignaykayo iti kastoy a wagas kadagitit amin a siudad nga adayo unay kadakayo, dagiti siudad a saan a dagiti siudad kadagitoy sumaganad a nasion. **16** Kadagitit siudad dagitoy a tattao nga it-itid ni Yahweh a Diosyo kadakayo a kas tawidyo, masapul nga awan ibatiyo nga aganganges. **17** Ngem ketdi, masapul a dadaelenyo ida a naan-anay: dagiti Heteo, ken dagiti Amorreo, dagiti Cananeo, dagiti Perezeo, dagiti Heveo ken dagiti Jebuseo a kas imbilin ni Yahweh a Diosyo kadakayo. **18** Aramidenyo daytoy tapno saandakayo a suoan nga agaramid iti aniaman kadagitit makarimon a wagasa, a kas inaramidda kadagitit didiosenda. No aramidenyo, agbasol kayonto kenni Yahweh a Diosyo. **19** Inton lakubeyo ti maysa a siudad iti nabayag a panawen, a kas iti pannakigubatuoy iti daytoy tapno masakupyo, masapul a saanyo a dadaelen dagiti kaykayo daytoy babaen iti panangwasayyo kadagitoy. Ta mabaliryo ti mangan manipud kadagitoy, isu a masapul a saanyo a pukanen dagitoy. Tao kadi ti kayo iti taltalon a nasken a lakubeyo? **20** Dagiti laeng kaykayo nga ammoyo a saan a mabalalin a kanen, mabaliryo a dadaelen ken pukanen dagitoy; mangbangonkayonto iti sarikedked a maibusor iti siudad a makigubat kadakayo, agingga a marba daytoy.

21 No adda nasarakanyo a natay iti daga nga it-itid ni Yahweh a Diosyo kadakayo a tagikuanya, a nakadasay iti talon, ken saan nga ammo no siasino ti nangdarup kenkuana; **2** masapul ngarud a rummuar dagiti panglakayen ken ukomyo, ket masapul a rukodenda dagiti siudad iti aglawlaw ti napapatay. **3** Ket ti kaasitgan a siudad iti napapatay a tao—masapul a mangala dagiti panglakayen ditoy iti bumalasang a baka manipud iti arban, maysa a saan pay a pulos a nagtrabaho, saan pay a naipako. **4** Masapul nga isalog dagiti panglakayen iti dayta a siudad ti bumalasang a baka iti tanap nga adda agay-ayus a danum, maysa a tanap a saan pay a naarado wenne namulaan, ket masapul a matukkol ti tengnedti bumalasang a baka idiyat tanap. **5** Masapul a mapan dagiti papadi, dagiti kapututan ni Levi; ta pinili ida ni Yahweh a Diosyo tapno agserserbi kenkuana ken mangbendision kadagitit tattao iti nagan ni Yahweh; denggenyo dagiti balakadda, ta ti saoda ti pangneddengto iti tunggal riri ken kasu iti panagaapa. **6** Amin a panglakayen iti siudad a kaasitgan iti napapatay a tao ket masapul a buggoanda dagiti imada iti rabaw ti bumalasang a baka a natukkol ti tengnedna idiyat tanap; **7** ket masapul a sumungbatda iti kaso ket kunaenda, 'Saan a pinagsayasya dagiti imami daytoy a dara, wenne nakita dagiti matami daytoy. **8** Pakawanem, O Yahweh, dagiti tattaom nga Israel, a sinubbotmo, ken saanmo nga ikabil ti basol iti panagsayasyay ti dara nga awan basolna iti tengna dagiti tattaom nga Israel.' Ket mapakawandanto iti panagsayasyay ti dara. **9** Iti kastoy a wagas, ikkatenyonto ti awan basolna a dara iti nagtetengngaanyo, no aramidenyo ti nalinteg iti imatang ni Yahweh. **10** Inton mapanka makigubat kadagitit kabusormo ket pagballigienakkayo ni Yahweh a Diosmo ken impaiturayanna ida kenka, ket masapul nga alaem ida a kas balud. **11** No adda makitam a napintas a babai kadagitit balud, ket adda tarigagaymo kenkuana ken kayatmo isuna nga alaen a kas asawam, **12** mabaliryo ngarud nga iyawid isuna iti balaymo, kuskosannato ti ulona ken putdanna dagiti kukona. **13** Ussobennanto dagiti pagan-anay a suotna ida naala isuna a kas balud, ket agtalinaedto isuna iti balaymo ken dung-awanna ti ama ken inana iti makabulan. Kalpasan dayta, mabaliryon a kaiddaen isuna ket agbalinkan nga asawana ken agbalin isunan nga asawam. **14** Ngem no saankento a maragsakan kenkuana, palubosam ngarud isuna a mapan iti kayatna a papanan. Ngem masapul a saanmo a pulos nga ilaklako isuna iti kuarta, ken masapul a saanmo isuna nga

ibilang a kasla maysa a tagabu, gapu ta imbabainmo isuna. **15** No addaan ti maysa a lalaki iti dua nga asawa ket maay-ayat ti maysa ken magurgura ti maysa, ket agpadada a nangipasngay kenkuana iti annak—ti maay-ayat nga asawa ken ti magurgura nga asawa—no ti inauna nga anak ket anak ti magurgura nga asawa, **16** ket iti aldaw nga ipatawid ti lalaki kadagiti annakna dagiti sanikuana, saanna a mabalin a pagbalinen nga inauna ti anak ti maay-ayat nga asawa sakbay ti anak ti magurgura nga asawa, ti pudno nga inauna nga anak. **17** Ngem ketdi, masapul a bigbigenna ti inauna nga anak, ti anak ti magurgura nga asawa babaen iti pannangtedna iti mamindua a bingay iti amin a sanikuana; ta dayta nga anak ti rugi ti pigsana; ti karbengan ti inauna nga anak ket kukuana. **18** No addaan ti maysa a tao iti anak a natangken ti ulona ken nasukir a saan nga agtulnog iti timek ti ama wенно ti inana, ken uray no tubutbungarenda isuna, saanna ida a dengdenggen; **19** masapul ngarud a tenglen isuna iti ama ken inana ket ipanda kadagiti panglakayen iti siudadna ken iti ruangan ti siudadna. **20** Masapul a kunaenda kadagiti panglakayen iti siudadna, 'Natangken ti ulona ken nasukir daytoy nga anakmii a lalaki; saanna a tungtungpalen ti timekmii; narawet ken mammartek isuna.' **21** Ket masapul a batoen isuna dagiti amin a lallaki iti siudadna agingga a matay; ket maikkattyonti ti kinadakes kadakayo. Mangnegego amin nga Israelita daytoy ket agbutengda. **22** No nakaaramid ti maysa a lalaki iti basol a maikari iti pannakatay ken mapapatay isuna, ket ibitinyo isuna iti kayo, **23** masapul ngarud a saan nga agpatpatnag ti bagina iti kayo. Ngem ketdi, masapul nga itabonyo isuna iti dayta met laeng nga aldaw; ta inlunod ti Dios ti siasinoman a naibitin. Tungpalenyo daytoy a bilin tapno saanyo a tulawan ti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo a kas tawidy.

22 Masapul a saanyo a buybuyaen a maitawataw ti baka wенно karnero ti padayp ng Israelita ken ilemmenganyo dagitoy; masapul a siguradoenyu nga isubli daytoy kenkuana. **2** No adayo ti padayo ng Israelita kadakayo, wenco no saanyo nga am-ammo isuna, masapul ngarud nga iyawidyo ti ayup iti balayyo, ket masapul nga agtalinaedto daytoy kadakayo agingga a sapulenna daytoy, ket masapul ngarud nga isubliyo daytoy kenkuana. **3** Masapul a kasta met laeng ti aramidenyo iti asnona; masapul a kasta met laeng ti aramidenyo iti tunggal banag a napukaw ti padayo ng Israelita, aniaman a napukawna ket nasarakanyo; saankayo koma nga aglemmeng. **4** Masapul a saanyo a kitkitae a nakusbo iti dalan ti asno wenco ti baka ti padayo ng Israelita ken ilemmenganyo dagitoy; masapul a siguradoenyu a tulongan isuna a mangitakder manen iti daytoy. **5** Masapul a saan nga agkawes ti maysa a babai iti para iti lalaki, uray iti lalaki, saan met nga agkawes iti pagan-anay ti babai; ta siasinoman a mangaramid kadagitoy a banbanag ket makarimon kenni Yahweh a Diosyo. **6** No napasamak nga adda iti sangoananyo ti maysa nga umok ti billi iti dalan, iti aniaman a kayo wenco iti daga, nga addaan daytoy kadagiti piek wenco dagiti itlog, ket salsallukoban ti ina dagiti piek wenco itlog, masapul a saanyo nga alaen ti ina a kadua dagiti piek. **7** Masapul a siguradoenyu a palubosan ti ina, ngem mabalinyo nga alaen ti piek. Tungpalenyo daytoy a bilin tapno sumayaatkayo, ken mapapatuyu dagiti al-aldayo. **8** No mangipatakderkayo iti baro a balay, masapul ngarud a mangaramidkayo iti barandillas iti atep ti balayyo, tapno saankayo a mangiyeg iti dara iti balayyo, no adda ti siasinoman a matnag sadiy. **9** Masapul a saanyo a mulaan iti dua a kita ti bukel ti kaubasanyo, tapno saan nga alaen ti nasantoon a disso ti amin nga apit, ti bukel nga immulayu ken ti apit ti kaubasan. **10** Masapul a saanyo a pagkadauea a pagarado ti baka ken ti asno. **11** Masapul a saanyo a pagrutanen nga ikawes ti lopot a de lana

ken lino. **12** Masapul a mangaramidka kadagiti baruyboy iti upat a suli ti kagay a pangkawesmo iti bagim. **13** Kas pangarigan a mangasawa ti maysa a lalaki, kaiddaenna ti babai, kalpasanna ket kagurana isuna, **14** ket akusaranna isuna iti nakababain a banbanag ken perperianna ti dayawna, ket kunaenna, 'Innalak daytoy a babai, ngem idi dimmennaak kenkuana, awan ti nasarakak a pammaneknek a birhen isuna.' **15** Masapul ngarud a mangala ti ama ken ina ti babai iti pammaneknek iti kinabirhenna ket ipanda kadagiti panglakayen iti ruangan ti siudad. **16** Masapul nga ibaga ti ama ti babai kadagiti panglakayen, 'Intedko ti anakko a babai a kas asawa daytoy a lalaki, ket ginurana isuna. **17** Kitaenyo, inakusaranna isuna kadagiti nakababain a banbanag ket kinunana, "Awan nasarakak a pammaneknek ti kinabirhen iti anakmo a babai"—ngem daytoy ti pammaneknek ti kinabirhen ti anakko a babai. 'Ket iyaplagedto ngarud ti lopot iti sangoanen dagiti panglakayen iti siudad. **18** Masapul nga alaen dagiti panglakayen dayta a lalaki iti dayta a siudad ket dusaenda isuna; **19** ket masapul a pagmultaenda isuna iti sangagasut a siklo ti pirak, ket itedda dagitoy iti ama ti babai, gapu ta pinerdi ti lalaki ti dayaw ti maysa a birhen ti Israel. Masapul nga agbalin isuna nga asawana; saanna a mabalin a papanawen isuna bayat ti amin nga al-aldayna. **20** Ngem no pudno daytoy a banag, a saan a nasarakan ti pammaneknek iti kinabirhen ti babai, **21** masapul ngarud nga irruarda ti babai iti ruangan ti balay ti amana, ket batoen isuna dagiti lallaki iti siudadna agingga a matay, gapu ta nakaaramid isuna iti nakababain a banag iti Israel, nagtignay a kas balangkantis iti balay ti amana; ket ikkatenyonto ti dakes kadakayo. **22** No naduktalan ti maysa a lalaki a makikakaidda iti maysa a babai nga asawa ti sabali a lalaki, masapul ngarud nga agpadada a matay, ti lalaki a makikakaidda iti babai, ken ti babai; ket ikkatenyonto ti dakes kadakayo. **23** No adda iti maysa a babai a birhen a naitulag a maiyasawa iti maysa a lalaki, ket nasarakan isuna ti maysa a lalaki iti siudad ket nakikaidda kenkuana, **24** ipanmo ida nga agpada iti ruangan ti siudad, ket batoem ida aginggana a matayda. Masapul a batoem ti babai, gapu ta saan isuna a nagpukkaw, uray no adda isuna iti siudad. Masapul a batoem ti lalaki, gapu ta kinaiddana ti asawa a babai ti kaarrubana; ket ikkatenyonto ti dakes kadakayo. **25** Ngem no masarakan ti maysa a lalaki iday talon ti babai a naitulag a maiyasawa, ket no gammatanna isuna ket kaiddaenna isuna, ket ti laeng lalaki a nangkaidda kenkuana ti masapul a matay. **26** Ngem awan ti masapul nga aramidem iti babai; awan ti basol a maikari iti pannakatay ti babai. Ta daytoy a kaso ket kasla iti panangdarup ti maysa a lalaki iti kaarrubana ket papatayenna isuna. **27** Ta nasarakanna isuna iday talon; nagpukkaw ti babai a naitulag a maiyasawa, ngem awan ti mangisalakan kenkuana. **28** No masarakan ti maysa a lalaki ti maysa a birhen a babai a saan a naitulag a maiyasawa, ket no gammatanna isuna ket kaiddaenna isuna, ket no nasukalan ida, **29** masapul ngarud a mangted ti lalaki a nangkaidda kenkuana iti lima pulo a siklo ti pirak iti ama ti babai, ket masapul nga agbalin isuna nga asawana, gapu ta imbabainna isuna. Saanna a mabalin a papanawen isuna bayat ti amin nga al-aldayna. **30** Masapul a saan nga alaen ti maysa a lalaki ti asawa ti amana a kas kukuana; masapul a saanna nga alaen dagiti karbengen ti panagasawa ti amana.

23 Saan a maibilang iti gimong ni Yahweh ti siasinoman a lalaki a nadadael wenco naputed ti mabagbagina. **2** Awan iti bastardo nga anak iti maibilang iti gimong ni Yahweh; agingga iti maikasangapulo a henerasiun dagiti kaputotanna, awan kadakuada iti maibilang iti gimong ni Yahweh. **3** Saan a maibilang iti gimong ni Yahweh iti Ammonita wenco Moabit; agingga iti maikasangapulo a henerasiun dagiti kaputotanna, awan kadakuada iti maibilang iti gimong ni Yahweh. **4** Daytoy ket gapu ta saandakayo a sinabat

iti dalam nga inyawatan iti tinapay ken danum idi rimmuarkayo iti Egipto, ken gapu ta tinangdananda a maibusor kadakayo ni Balaam nga anak ni Beor a taga-Peor idiy Aram Naharim a mangilunod kadakayo. 5 Ngem saan a dumnges ni Yahweh a Diosyo kenni Balaam; ngem ketdi, pinagbalin ni Yahweh a Diosyo a bendision iti lunod para kadakayo, gapu ta ay-ayatennakayo ni Yahweh a Diosyo. 6 Nasken a saankayo nga agaramid ti aniaman a banag a mangted ti pagimbagan weno pagrang-ayanda, bayat iti amin nga al-aldawyo. 7 Nasken a saanyo a guraen ti maysa nga Edomita, ta padayo isuna nga Israelita; saanyo nga umsien iti maysa nga Egipcio, gapu ta ganggannaetkayo iti dagana. 8 Maibilangto iti gimong ni Yahweh dagiti kapututan iti maikatlo a henerasian nga agtaud kadakuada. 9 No makigubatkayo kadagit kabusoryo a kas soldado, masapul ngarud nga a liklikanyo dagiti amin a dakes a banag. 10 No adda kadakayo ti narugit gapu iti napasamak kenkuana iti rabii, masapul a rumuar isuna iti kampo ti armada; nasken a saan nga agsubli isuna iti uneg ti kampo. 11 Inton rumabii, nasken nga agdigus isuna; no lumnek ti init, agsublinto isuna iti uneg ti kampo. 12 Nasken nga adda met iti maysa a disso iti ruar ti kampo a papananyo; 13 ken masapul nga adda iti maysa a banag kadagit igamyo a pagkali; no agiblengkayo, masapul nga agkalikayo, kalpasanna gabburanyo met laeng ti inyeblengyo. 14 Ta magmagna ni Yahweh a Diosyo iti tengnga ti kampoyo tapno pagballigennakayo ken tapno ipaimana kadakayo dagiti kabusoryo. Nasken ngarud a nasaontoati ti kampoyo, tapno awan ti makitana nga aniaman a narugit a banag kadakayo ket baybay-annakayo. 15 Nasken a saanyo nga isubli ti tagabu a naglibas iti amona. 16 Bay-anyo a makipagnaaed isuna kadakayo, iti aniaman nga ili a pilienna. Saanyo nga idadianes isuna. 17 Nasken nga awan ti agbalin a balangkantis kadagit annak a babai ti Israel, weno agbalin a balangkantis kadagit annak a lalaki ti Israel. 18 Nasken a saanyo nga ipan dagiti tangdan ti babai a balangkantis, weno ti tangdan ti lalaki a balangkantis, iti balay ni Yahweh a Diosyo a panangtungpal ti aniaman a sapata; ta agpada dagitoy a makarimon kenni Yahweh a Diosyo. 19 Nasken a saanyo a paanakan ti impabulodyo kadagit padayo nga Israelita—anak ti kuarta, anak ti taraon, weno ti anak ti tunggal banag a naipabulodyo a pinaanakam. 20 Mabalimo a paanakan ti ipabulodmo iti ganggannaet; ngem nasken a saanka nga agpabulod iti adda anakna kadagit padayo nga Israelita, tapno bendisionannakayo ni Yahweh a Diosyo kadagit amin nga aramidenyo, iti daga a serkenyo a tagikuwaen. 21 No agsapatakayo kenni Yahweh a Diosyo, nasken a saanyo nga itantau ti panangipatungpal iti daytoy, ta pudno a dawaten ni Yahweh a Diosyo daytoy kadakayo; agbalin a basolyo daytoy no saanyo a tungpalen. 22 Ngem no saankayo nga agsapata, saan nga agbalin a basolyo daytoy. 23 Nasken a tungpalen ken aramidenyo ti imbalikas dagiti bibigyo; segun iti insapatayo kenni Yahweh a Diosyo, aniaman a banag a siwayawaya nga inkari ti ngiwayto. 24 No mapankayo iti kaubasan ti kaarrubayo, mabalinyo ti mangan kadagit ubas iti kaykayato, ngem saankayo a mangikabil iti aniaman iti labbayo. 25 No mapankayo iti katrigaan ti kaarrubayo, mabalinyo ti agpuros kadagit bukel, ngem saankayo nga agaramat iti kumpay iti katrigaan ti kaarrubayo.

24 No mangasawa iti lalaki ket pakasaranna ti babai, no awan masarakanna a pabor iti imatungna gapu ta adda natakuatanna a saan a maitutup a banag iti babai, ket nasken a suratanna ti babai iti panangisina, ikabilna daytoy iti imana, ket papanawenna isuna iti balayna. 2 Inton nakapanawen ti babai iti balayna, mabalinnan ti mapan ket agbalin nga asawa iti sabali a lalaki. 3 No guraen iti maikadua nga asawa a lalaki ti babai ket suratanna iti pammaneknek ti panangisina, ikabilna daytoy iti ima-

ti babai, ket papanawenna isuna iti balayna; weno no matay ti maikadua nga asawa ti babai, ti lalaki a nangala kenkuana nga agbalin nga asawana— 4 ket ti umuna nga asawana, ti immuna a nangpanpan kenkuana, saannan a mabalin nga asawaen manen ti babai, kalpasan a nagbalin isuna a narugit; ta maysa a banag dayta a makarimon kenni Yahweh. Saanyo a pagbasolen ti daga, ti daga iti it-ited ni Yahweh kadakayo a kas tawidyo. 5 No kaas-asawa ti maysa a lalaki, saanto a mapan iti paggugubatan a kadduana iti armada, weno mabilinan koma a mapan iti aniaman a napilit a pagrebengen; hawayanto isuna nga agtalinaed iti pagtaengan iti las-ud ti maysa a tawen ket liwliwaennanto ti asawana nga innalana. 6 Awan iti tao a mabalin a mangala iti gilingan weno akinggato a bato ti gilingan a kas salda, ta al-alaenna iti aramatene ti lalaki a pangisagana ti pagbiag ti pamiliiana. 7 No maduktal an iti maysa a tao a nangitalan iti siasinoman kadagit kakabsatna manipud kadagit tattoo ti Israel, ket traenteena a kas tagabu ken ilakona isuna, nasken a matay dayta nga agtatakaw, ket ikkatenyonto ti dakes kadakayo. 8 Agannadkayo iti maipapan iti kukutel, tapno siaannadkayo a mangaramid ken mangsurot iti tunggal bilin nga inted kadakayo nga insuro dagiti papadi, dagiti Levita; kas imbilinko kadakuada, isu nga agtignaykayo. 9 Lagipenyo ti inaramid ni Yahweh a Diosyo kenni Miriam, iti iruruaryo iti Egipto. 10 No pautanganyo ti kaarrubayo iti uray ania a kita ti pautang, nasken a saankayo a mapan iti balayna tapno alaenyo iti isaldana. 11 Aguraykayo iti ruar, ket ti tao a pinutanganyo ti mangirruat iti isaldana kadakayo. 12 No nakurapay a tao isuna, nasken a saankayo a matmaturog nga adda kadakayo iti isaldana. 13 Nasken a sitatalgedkayo a mangisubli kenkuana iti naisalda sakbay iti ilelennek ti init, tapno mabalinan ti maturog iti kagayna ket bendisionannakayo; kinaintegto daytoy kadakayo iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo. 14 Nasken a saanyo a parigaten iti natangdanan nga adipen a nakurapay ken agkasapulan, padayo man isuna nga Israelita, weno ganggannaet iti dagayo nga adda iti uneg dagiti ruangan ti siudadyo; 15 Nasken nga itedyo iti tangdanna iti tunggal aldaw; nasken a saan a lumnek ti init iti daytoy saan a nasulbar a banag, gapu ta nakurapay isuna ken namnamaenya daytoy. Aramidenyo daytoy tapno saan nga umasug kenni Yahweh a maibusor kadakayo, ken tapno saan a basol daytoy a naaramidy. 16 Nasken a saan a mapapatay dagiti nagannak gapu kadagit annakda, weno nasken a mapapatay dagiti annak gapu kadagit nagannakda. Ngem ketdi, nasken a mapapatay ti tunggal maysa gapu iti basolna. 17 Nasken a saanyo a piliten nga ikkaten iti kinintegan iti ganggannaet weno ti ulila, weno alaen iti pagan-anay iti balo a babai a kas salda. 18 Ngem ketdi, nasken a lagipenyo a nagbalinkayo a tagabu idiy Egipto, ket inispalnakayo sadiay ni Yahweh a Diosyo. Bilinenkayo ngarud nga agtulnogkayo iti daytoy a bilin. 19 Inton gapasenyo iti apit iti taltalonyo, ket no adda nalipatanyo a rineppet iti taltalon, nasken a saanyo a sublian nga alaen daytoy; nasken a para daytoy iti ganggannaet, ulila, weno para iti balo a babai, tapno bendisionannakayo ni Yahweh a Diosyo kadagit ar-aramidenyo. 20 No wagwagenyo ti kayo ti mulayo nga olibo, nasken a saanyo a sublian manen dagiti sanga; para daytoy iti ganggannaet, ulila, weno para iti balo a babai. 21 No burasenyo dagiti ubas iti kaubasanyo, nasken a saanyo nga urnongan iti nabati para iti bagiyo; para daytoy iti ganggannaet, para iti ulila, weno para iti balo a babai. 22 Nasken a lagipenyo a nagbalinkayo a tagabu iti daga ti Egipto; bilinenkayo ngarud nga agtulnog iti daytoy a bilin.

25 No adda ti riri iti nagbaetan dagiti tattao ket mapanda iti pangukoman, ket ukomen ida dagiti ukom, ket bulosandanto ti nalinteg ken dusaenda ti nadangkes. 2 No maikari a masaplit ti nakabasol a tao, ket pagpakleben ti ukom isuna ket masaplit iti

imatangna segun iti naibilin a bilang dagiti split, a kas iti krimen a naaramidna. **3** Mabalin a saplitan isuna ti ukom iti uppat a pulo, ngem saanna a surokan dayta a bilang, ta no surokanna dayta a bilang ket saplitanita iti ad-adu pay a split, ket maibabainto ti padayo nga Israelta iti panagkitayo. **4** Nasken a saanya a busalan ti baka no badde-baddekanna ti dawa. **5** No agkabbalay ti agkabsat ket natay ti maysa kadakuada, nga awanan ti anak a lalaki, nasken a saan a makiasawa ti asawa ti natay a lalaki iti sabali a tao a saan a kameng ti pamilia. Ngem ketdi, nasken a makikaidda ti kabsat ti asawana kenkuana ket asawaenna, ken aramidenna ti pagrebbengan ti kabsatna a kas asawa kenkuana. **6** Daytoy ket tapno ti umuna nga anak nga ipasngaya ti mangtawidto iti nagan ti natay a kabsatna, tapno saan mapukawti naganna manipud iti Israel. **7** Ngem no saan a tarigagayan ti lalaki nga asawaen ti asawa ti kabsatna, nasken ngarud a sumang-at ti asawa ti kabsatna iti ruangan a paguk-ukoman dagiti panglakayen ket ibagana, 'Nagkedek ti kabsat ti asawak a mangbangon iti nagan para iti kabsatna iti Israel; saanna a kayat nga aramiden kaniak ti pagrebbengan ti maysa a kabsat ti asawa a lalaki.' **8** Ket nasken a paayaban isuna dagiti panglakayen iti siudadna ket kasaritadanto isuna. Ngem kas pangarigan no ipilpilitna ket ibagbagana, 'Saanko a tartarigagayan nga asawaen ti babai.' **9** Ket nasken a sumang-at nga umasideg kenkuana iti asawa ti kabsatna iti sangoanan dagiti panglakayen, ikkatenna ti sandaliasna, ket tupraanna ti rupana. Nasken a sungbatanna isuna ket kunana, 'Dayta ti mapasamak iti lalaki a saan a mangitakder iti balay ti kabsatna.' **10** Maawaganto ti naganna iti Israel, 'Ti pagtaengen ti lalaki a nauksot ti sandaliasna.' **11** No agaapa dagiti lallaki, ket umasideg ti asawa ti maysa tapno isalakkana ti asawana iti ima ti nangkabil kenkuana, ket no iyunnatna ti imana ken alaenna ti mabagbagi ti lalaki, **12** ket nasken a putdneyo ti ima ti babai; nasken a saan a kaasian ti matayo. **13** Nasken nga awan ti agduduma a timbangan iti pagkargaanyo, maysa a dakkel ken maysa a bassit. **14** Nasken nga awan ti agduduma a pagsukatan iti pagtaenganyo, maysa a dakkel ken maysa a bassit. **15** Nasken nga apag-isu ken nalinteg ti pagtimbangan nga adda kadakayo; nasken nga apag-isu ken nalinteg ti pagsukatan nga adda kadakayo, tapno umatiddog dagiti al-aldayo iti daga nga it-itid ni Yahweh kadakayo. **16** Ta aman nga agar-aramid iti kasta a banbanag, aman nga agtigtignay a saan a nalinteg, ket makarimon a banag kenni Yahweh a Diosyo. **17** Lagipenyo ti inaramid dagiti Amalekita kadakayo iti dalam ti irurupyo iti Egjpto, **18** no kasano a sinabatdkayo iti dalam ken dinarupda dagiti adda iti likudanyo, dagiti aman nga agkakapoy iti likodanyo, idi natalimudaw ken nabannogkayo; saanda a rinaem ti Dios. **19** Ngarud, inton paginanaennakayo ni Yahweh a Diosyo manipud kadagiti aman a kabusoryo iti aglawlaw, iti daga nga it-itid ni Yahweh a Diosyo kadakayo a tagikuaen a kas tawid, nasken a saanya a liplipatan a punasen iti pakalaglagipan dagiti Amalekita manipud ti babaen ti langit.

26 Inton makapankayo iti daga nga it-itid ni Yahweh a Diosyo kadakayo a kas maysa a tawid, ken inton tagikuaen ken pagnaedanyo daytoy, **2** ket nasken a mangalakayo kadagiti aman nga umuna nga apit iti daga nga impanyo iti daga nga it-itid ni Yahweh a Diosyo kadakayo. Nasken nga ikabilyo daytoy iti basket ket mapankayo iti lugar a pilento ni Yahweh a Diosyo a kas santuariona. **3** Nasken a mapankayo iti padi nga agserserbi kadagita nga al-aldayo ket ibagayo kenkuana, 'Ipakaammok ita nga aldaw kenni Yahweh a Diosyo nga immayak iti daga nga inkari ni Yahweh kadagiti kapuonantayo nga ited kadatayo.' **4** Nasken nga alaen ti padi ti basket nga adda iti imayo ket idissona daytoy iti sangoanan ti altar ni Yahweh a Diosyo. **5** Nasken nga ibagayo

iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo, 'Ti kapuonak ket agalla-ala nga Arameo. Simmalog isuna sadiy Egjpto ket nagtalinaed isuna sadiy, ket bassit ti bilang dagiti tattaona. Sadiay, nagbalin isuna a nabileg, mannakabalin, ken nataao a nasion. **6** Trinatodakami a siraranggas ken pinarigatdakami dagiti Egjpcio. Pinagtrabahodakami iti trabaho ti tagabu. **7** Immasugkami kenni Yahweh, iti Dios dagiti ammami, ket nangngnega ti timekmi ken nakitana iti pakarigatanmi, iti trabahomi, ken pannakaidadansemi. **8** Inruarnakami ni Yahweh sadiy Egjpto babaen iti nabileg nga ima, babaen ti panangiparangna iti pannakabalinna, babaen iti nakabutbuteng, babaen kadagiti pagilasinan, ken babaen kadagiti nakaskaskaaw; **9** ket impannakami iti daytoy a lugar ken intedna kadatayo daytoy a daga, daga nga agay-ayos ti gatas ken diro. **10** Ita adtoy, inyegko ti umuna kadagiti apit iti daga nga intedmo Yahweh kaniak.' Nasken nga idissoyo daytoy iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo ken agdaydayawkayo iti sangoanova; **11** ken nasken nga agrag-okayo kadagiti aman a nasayaat nga inaramid ni Yahweh a Diosyo kadakayo, para iti pagtaenganyo—sika, ken ti Levita, ken ti ganggannaet nga adda kadakayo. **12** Inton malpasyo nga it-itid dagiti aman nga apagkapullo dagiti apityo iti maikatallo a tawen, dayta ket ti tawen ti panangited iti apagkapullo, ket nasken nga itedyo daytoy iti Levita, kadagiti ganggannaet, kadagiti ulila, ken iti balo a babai, tapno mabalinda ti mangan kadagiti ruangan ti siudadyo ken mabsogda. **13** Nasken nga ibagay iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo, 'Inruarko iti pagtaengak dagiti banbanag a kukua ni Yahweh, ket intedko dagitoy iti Levita, iti ganggannaet, kadagiti ulila, ken iti balo a babai, segun kadagiti aman ti bilbilin nga intedmo kaniak. Awan ti aniaman a sinalungasingko kadagiti bilinmo, wenco nalipatak kadagitoy. **14** Saanak a nangan iti aniaman iti daytoy iti panagladtingitko, wenco inkabili daytoy iti sadinoman idi narugitak, wenco nangtedak iti aniaman iti daytoy a panangraem iti natay. Dimngegak iti timek ni Yahweh a Diosko; nagtulnogak iti aman a banag nga imbilinmo nga aramidek. **15** Tumannawagka manipud iti nasantoan a lugar a pagnanaedam, manipud langit, ken bendisionam dagiti tattaao ti Israel, ken ti daga nga intedmo kadakami, a kas insapatan kadagiti ammami, a daga nga aga-ayos ti gatas ken diro.' **16** Ita nga aldaw bilibiliennakayo ni Yahweh a Diosyo nga agtulnogkayo kadagitoy nga alagaden ken paglintegan; salimetmetanya ngarud dagitoy ken aramidenyo dagitoy iti isu-amin a pusoyo ken iti isu aman a kararuayo. **17** Binigbigyo ita nga aldaw a ni Yahweh ti Diosyo, ken magnakayonto kadagiti dalanna ken salimetmetanya dagiti alagadenna, dagiti linlintegna, ken dagiti paglintegenna, ken dumgegkayonto iti timek. **18** Ita nga aldaw, pinanekekan ni Yahweh a dakayo dagiti tattaona a bukodna a sanika, a kas iti inkarina nga aramidenna kadakayo, ket masapul a salimetmetanya dagiti aman a bilbilinna. **19** Ita nga aldaw, impakaammo ni Yahweh nga aramidennakayo a napapatpateg ngem dagiti aman a dadduma a nasion nga inaramidna, maidaydayaw ken maitan-okto ti naganna. Agbalinkayonto a tattaao a mailasin a para kenni Yahweh a Diosyo, kas iti imbagana.'

27 Binilin ni Moises ken dagiti panglakayen ti Israel dagiti tattaao ket kinunada "Salimetmetanya dagiti aman a bilbilin nga bilinko kadakayo ita nga aldaw. **2** Iti aldaw a ballasiwenyo ti Jordan a mapan iti daga nga ited kadakayo ni Yahweh a Diosyo, masapul a mangipasdekkayo kadagiti sumagmamano a dadakkel a bato ken palitadaanyo dagitoy. **3** Masapul nga isuratyo kadagitoy dagiti aman a sasao ti daytoy a linteg inton nakaballasiwkayon, tapno makastrekayo iti daga nga ited kadakayo ni Yahweh a Diosyo, daga nga agay-ayos iti gatas ken diro, kas inkari kadakayo ni Yahweh, ti Dios dagiti kapuonanyo. **4** Inton nakaballasiwkayon iti Jordan, ipasdekyo dagitoy a bato nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw, idiyay Bantay Ebal ket palitadaanyo dagitoy. **5** Masapul

a mangbangonkayo sadiy iti maysa nga altar kenni Yahweh a Diosyo, maysa nga altar a batbato; ngem masapul a saankayo nga agaramat iti alikamen a landok a pangrabaho kadagit bato. **6** Masapul a bangonenyti altar ni Yahweh a Diosyo babaen kadagiti saan a natikapan a bato; masapul a mangidatonkayo iti daton a maipuor iti rabaw daytoy a para kenni Yahweh a Diosyo, **7** ken mangidatagkayonto kadagit daton a pakikapia ken mangankayo sadiy; agragsakkayonto iti sanggoaan ni Yahweh a Diosyo. **8** Isuratyonto iti nalawag unay kadagit bato dagiti amin a sasao daytoy a linteg. **9** Nagsao ni Moises, dagiti papadi, ken dagiti Levita, iti entero nga Israel ket kinunada, "Israel, agulimek ken dumngegka: Ita nga aldaw nagbalinkayo a tattao ni Yahweh a Diosyo. **10** Masapul ngarud nga agtulnogkayo iti timek ni Yahweh a Diosyo ken agtulnogkayo kadagit bilbilin aalagadenna nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw." **11** Binilin ni Moses dagiti tattao iti dayta met laeng nga aldaw ket kinunada, **12** "Masapul nga agtakder dagitoy a tribu idiy Bantay Gerizim a mangbendision kadagit tattao, kalpasan a maballasivyo iti Jordan: Simeon, Levi, Juda, Issacar, Jose ken Benjamin. **13** Ken masapul nga agtakder dagitoy a tribu idiy Bantay Ebal a mangiwaragawag kadagit lunod: Ruben, Gad, Aser, Zabulon, Dan ken Naftali. **14** Sumungbat ken kunaento dagiti Levita kadagit amin a lallaki ti Israel babaen iti napigsa a timek: **15** Mailunod koma ti tao a mangaramid iti nakikitikan wenne nasukog a ladawan, maysa a banag a makarimon kenni Yahweh, ti aramid dagiti ima ti kumikitkit, ken ti mangipatakder iti daytoy a sililimed." Ket masapul a sumungbat dagiti tattao ket kunaenda, 'Amen.' **16** 'Mailunod koma ti tao a di agraem iti amana wenne inana. 'Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **17** 'Mailunod koma ti tao a mangikkat iti muhon iti karrubana.' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **18** 'Mailunod koma ti tao a mangiyawan iti bulag manipud iti dalan,' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **19** 'Mailunod koma ti tao a mangpilit a mangikkat iti kalintegan ti ganggannaet, ulila, wenne balo a babai;' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **20** 'Mailunod koma ti tao a makikaidda iti asawa ti amana, gapu ta innalana ti kARBENGAN ti amana.' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **21** 'Mailunod koma ti tao a makikaidda iti aniaman a kita ti ayup.' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **22** 'Mailunod koma ti tao a makikaidda iti kabsatra a babai, ti anak a babai ti amana, wenne iti anak a babai ti inana.' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **23** 'Mailunod koma ti tao a makikaidda iti katuganganna a babai.' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **24** 'Mailunod koma ti tao a sililimed a mangpatay iti karrubana.' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **25** 'Mailunod koma ti tao nga umawat ti pasuksok a mangpatay iti maysa a tao nga awan basolna.' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **26** Mailunod koma ti tao a saan a mangpatalged kadagit sasao iti daytoy a linteg, a pagtulnogannanto dagitoy.' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.'

28 No dumngegkayo a naimbag iti timek ni Yahweh a Diosyo tapno masalimetmetanyo dagiti amin a bilbilinna nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw, aramidennakayonto a napatpateg ni Yahweh a Diosyo ngem dagiti amin a nasiun iti daga. **2** Umayo kadakayo dagitoy a bendision ket makamakandakayo, no dumngegkayo iti timek ni Yahweh a Diosyo. **3** Mabendisionankayonto idiy siudad, ken mabendisionankayonto idiy taltalon. **4** Mabendisionanto ti bunga ti bagiyo, ken ti bunga ti dagayo, ken ti bunga dagiti ayupyo, ti panagadu dagiti bakayo, ken dagiti urbon ti arbano. **5** Mabendisionanto ti basket ken ti pagmasmasaanyo. **6** Mabendisionankayonto inton umunegkayo, ken mabendisionankayonto inton rummuarkayo. **7** Kabilento ni Yahweh dagiti kabusoryo a tumakder a maibusor

kadakayo iti sangoananyo; rumuarda a bumusor kadakayo iti maysa a dalan, ngem agtataraydanto ti sangoananyo kadagit pito a dalan. **8** Bilinonto ni Yahweh ti bendision a mapan kadakayo kadagit kamaligyo ken amin nga aramiden ti imayo; bendisionankayonto idiy daga nga it-tedna kadakayo. **9** Bangonennakayonto ni Yahweh a kas tattao a naisina a para kenkuana, kas insapatanakayonto kadakayo, no salimmetmetanyo dagiti bilin ni Yahweh a Diosyo, ken magnakayo kadagit dalanna. **10** Makitanto iti amin a tattao iti daga a naawagankayo babaen iti nagan ni Yahweh, ket agbutengdanto kadakayo. **11** Parang-ayennakayonto unay ni Yahweh iti bunga ti bagiyo, iti bunga dagiti ayupyo, ti bunga ti dagayo, iti daga nga insapatanakayonto kadagit ammayo nga itedna kadakayo. **12** Lukatanto ni Yahweh kadakayo dagiti kamaligya kadagit langit a mangtedti tido iti dagayo iti ummo a tiempo, ken mangbendision kadagit amin nga aramid ti imayo; agpautangkayonto kadagit adu a nasiun, ngem saankayonto a bumulod. **13** Pagbalinennakayonto ni Yahweh a pangulo kadagit pagilinan ken saan a paspasurot; narangayakayonto latta, ken saankayonto a pulos nga agkasupulan, no dumngegkayo kadagit bilbilin ni Yahweh a Diosyo nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw, tapno tungpalen ken aramidenyo dagitoy, **14** ken no saanyo a labsingen iti aniaman a sasao nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw, iti makannawan wenne ti makannigid, a mapankayo kadagit sabali a dios tapno agserbi kadagitoy. **15** Ngem no saankayonto a dumngeg iti timek ni Yahweh a Diosyo, tapno salimmetmetanyo dagiti amin a bilbilinna ken dagiti alagadenna nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw, umayo ngarud kadakayo amin dagitoy a lunod ket makamakannakayayo. **16** Mailunodkayonto iti siudad ken mailunodkayonto iti taltalon. **17** Mailunodto ti basket ken ti pagmasaanyo. **18** Mailunodto ti bunga ti bagiyo, ti bunga ti dagayo, ti panagado ti ayupyo, ken dagiti urbon ti arbano. **19** Mailunodkayonto inton umunegkayo, ken mailunodkayonto inton rummuarkayo. **20** Mangibaonto ni Yahweh kadakayo kadagit lunod, pannakatikaw ken babalaw iti amin a banag nga aramiden iti imayo, aginggana a madadaelkayo, ken aginggana a mapukawkayo a dagus gapu kadagit nadangkes a tignayyo nga isu ti gapu a pinanawandak. **21** Ikapetto kadakayo ni Yahweh ti didigra aginggana a madadaelkayuno manipud iti daga a serrekenyo tapno tagikuuen. **22** Darupennakayonto ni Yahweh babaen kadagit makaakar a sakit, babaen iti gurigor, iti ilulumteg, ken iti tikag ken napalalo a pudot, ken kadagit makalanet nga angin ken linna-aw. Kamatennakayonto dagitoy aginggana a mapukawkayo. **23** Agbalinto a kas iti bronse dagiti tangatangyo nga adda iti ngatoen ti uloyo, ket agbalinto a kas iti landok iti daga nga adda iti babaenyo. **24** Pagbalinento ni Yahweh a tapok ken dapo ti dagayo imbes a mangparnuay isuna iti tudo; manipud kadagit langit bumabanto dagitoy kadakayo, aginggana a madadaelkayo. **25** Ipalubosto ni Yahweh a makabilikayo iti sangoanakayonto kabusoryo; rummuarkayo iti maysa a dalan a bumusor kadakuada, ket aglibaskayonto iti pito a dalan iti sangoananda. Maisubli-sublikayonto kadagit amin a pagarian ti daga. **26** Ti bangkayyo ket agbalinto a taroan dagiti amin a billit dagiti langit ken kadagit ayup iti daga; awanto ti mangbugaw kadagitoy. **27** Darupennakayonto ni Yahweh babaen kadagit letteg iti Egjipto ken babaen kadagit gaddil, kurad, ken gagatel, ket saankayonto a maagasan. **28** Darupennakayonto ni Yahweh babaen iti panagmalyong, babaen iti pannakabulsek, ken babaen iti pannakatikaw ti panunot. **29** Agar-arakapakayonto iti katengngaan ti aldaw a kasla panagar-arakip ti bulsek iti kasipngetan, ken saankayonto a rumang-ay kadagit wagasyo; kankonyonkayonto a maidadanek ken matakawan, ket awanto ti mangispal kadakayo. **30** Makitulagkayonto iti maysa a babai, ngem gammatanto ti sabali a lalaki isuna ket makikaiddanto kenkuana. Mangibangonkayonto iti

balay ngem saankayo nga agnaed iti daytoy, agmulakayonto iti ubas ngem saanyo a pagnumaran ti bungana. **31** Mapapatayto dagiti bakayo iti imatangyo ngem saanyonto a karen ti karnena. Pilitandonto nga alaen ti asnoyo iti imatangyo, ngem saanto a maisubli kadakayo. Maitedto dagiti karnerooy kadaigiti kabusoryo, ket awanto ti umay mangispal kadakayo. **32** Maitedto dagiti annakyo a lallaki ken annakyo a babbai kadaigiti sabali a tattao; sapsapulento ida dagiti matayo iti agmalmalem, ngem maupaykayonto iti iliwoy kadakuada. Awanto ti pigsa ti imayo. **33** Ti apit ti dagayo ken ti amin a nagbannoganyo—kanento ti nasion a saanyo nga am-ammo; kankanyonkayonto a maidaddadanes ken madadael, **34** tapno agbalinkayonto nga agmauyong babaen kadaigiti makitkitayo a mapaspasamak. **35** Darupennakayonto ni Yahweh kadaigiti tumengyo ken kadaigiti luppoyo babaen iti nakaro a panagletteg a saanyonto a maagasan, manipud iti dapanyo aginggana iti tuktuk ti uloy. **36** Ipannakayonto ni Yahweh ken ti ari nga isaa dyonto a mangawayan kadakayo iti nasion a saanyo nga am-ammo. uray dakayo wenna dagiti kapuonanyo, agdayawkayonto sadiy kadaigiti sabali a dios a kayo ken bato. **37** Agbalinkayonto a paggapuan iti pagbututungan, maysa a proberbio, ken pagkakatawaan kadagiti amin a tattao a pangipanan kadakayo ni Yahweh. **38** Mangipankayonto iti adu a bukel idiy taltalon, ngem bassitto ti maurnongyo a bukel iti daytoy, gapu ta kanento dagiti dudon daytoy. **39** Mulaanyonto dagiti kaubasan ken taripatoenyu dagitoy, ngem saankayonto nga uminom iti aniaman kadaigiti arak, wenna uray agapit kadaigiti ubas, gapu ta kanen dagiti igges dagitoy. **40** Maddaankayonto kadaigiti kayo nga olibo iti amin a masakupanyo, ngem saanyonto a maiyaprus ti lana iti bagiyo, gapu ta dagiti kayoyo nga olibo ket aggregreto dagiti bungada. **41** Maaddaankayonto kadaigiti annak a lallaki ken annak a babbai, ngem saandonto nga agtalinaed a kukuayo, gapu ta maitalawdanto a kas balud ti gubat. **42** Amin a kayoyo ken ti bunga ti dagayo—tagikuaento dagiti dudon dagitoy. **43** Rumang-ayto a rumang-ay dagiti ganggannaet nga adda kadakayo; pumanglawto a pumanglaw ti kasasaadyo. **44** Pautangadnakayonto, ngem saanyonto a mapautangan isuda; iturayandakayonto ket dakayonto ti agpaituray kadakuada. **45** Amin dagitoy a lunod ket umayo kadakayo ket kamatendakayonto ken makamakandakayo aginggana a madadaelkayo. Mapasamako daytoy gapu ta saankayo a dimngeg iti timek ni Yahweh a Diosyo, tapno salimetmetanyo dagiti bilbilinna ken dagiti alagadenna nga imbilinna kadakayo. **46** Addanto kadakayo dagitoy a lunod a kas pagilasinen ken pamaneknek, ken addanto kadaigiti kaputotanyo iti agnayanon. **47** Gapu ta saanyo a dinyaw ni Yahweh a Diosyo nga addaan kinarag-o ken kinaragsak iti puso idi narang-aykayo, **48** pagserbianyonto ngarud dagiti kabusor nga ibaonto ni Yahweh a maibusor kadakayo; pagserbianyonto ida babaen iti panagbisin, iti pannakawaw, iti kinalamulamo ken iti kinakurapay. Mangikabilto isuna iti sangol a landok iti tengnedyo aginggana a madadaelkayo. **49** Lyegto ni Yahweh ti maysa a nasion manipud iti adayo a maibusor kadakayo, manipud kadaigiti pungto iti daga, a kasla maysa a tumatabay ngagila nga agturong iti biktimana, maysa a nasion a saanyo a maawatan ti pagsasaona; **50** maysa a nasion nga addaan kadaigiti narungsoet a langa nga awan iti panagraemna kadaigiti nataengen wenna naimbag a nakem para kadaigiti ubbing. **51** Kanendanto dagiti urbon dagiti ayumyo ken ti bunga ti dagayo aginggana a madadaelkayo. Awanto ti ibatida kadakayo a bukel, baro nga arak wenna lana, awan ti urbon dagiti bakayo wenna arbanyo, aginggana a mapukawdakayo. **52** Lakubendakayonto iti amin a ruangan ti siudadyo, aginggana a marba dagiti nangato ken natibker a paderyo iti sadinoman iti dagayo, dagiti pader a pagtaltalkano. Lakubendakayonto kadaigiti amin a ruangan ti siudadyo iti entero a daga nga inted kadakayo

ni Yahweh a Diosyo. **53** Kanenyonto ti bunga ti bukodyo a bagi, ti lasag dagiti annakyo a lallaki ken babbai, ngem inted kadakayo ni Yahweh a Diosyo, iti pannakalakub ken iti pannakaparigat nga ikabilto kadakayo dagiti kabusoryo. **54** Ti natakngeng ken nakapuy la unay a lalaki kadakayo—umapalto isuna iti kabsatna a lalaki ken iti ay-ayatenna nga asawa, ken aniaman kadaigiti annakna a nabati. **55** Isu a saanto isuna a mangted iti siasinoman kadakuada ti lasag iti bukodna nga annak a kanennanto, gapu ta awanton ti nabati para kenkuana iti pananglakub ken kinarigat nga ipaayto dagiti kabusoryo kadakayo iti amin a ruangan ti siudadyo. **56** Ti natakngeng ken nakapuy unay a babai kadakayo, a saanna a maitured nga ibaddekk ti dapanna iti daga gapu iti kinakapuy ken kinatakneng—umapalto isuna iti ay-ayatenna nga asawa, iti anakna a lalaki, ken iti anakna a babai, **57** ken iti kaipaspasngay a rimmuar manipud iti baet dagiti luppona, ken kadaigiti ubbing ngipasngayna. Kanennanto ida iti nalimed gapu iti kinakurit iti aniaman a banag, bayat iti pannakalukob ken kinarigat ngipasngayna dagiti kabusoryo kadaigiti ruangan ti siudadyo. **58** No saanyo a salimetmetan amin dagitoy a sasao iti daytoy a linteg a naisurat iti daytoy a libro, tapno dayawen daytoy a naglorian ken nakabutbuteng a nagan, ni Yahweh a Diosyo, **59** Aramidento ngarud ni Yahweh a nakabutbuteng dagiti didigrayon ken dagiti kaputotanyo; addanto dagiti napalalo a didigra a napaut, ken nakaro a sakit a napaut. **60** Iyegnanto manen kadakayo dagiti amin a sakit ti Egjpto a pagbututbunga; kumpetdanto kadakayo. **61** Kasta met a tunggal sakit ken didigra a saan a naisurat iti libro iti daytoy a linteg, dagitoy ti lyegto pay ni Yahweh kadakayo aginggana a madadaelkayo. **62** Bassitto laeng ti mabati kadakayo, uray no kaslakayo la kaadu dagiti bituen kadagiti langit, gapu ta saankayo a dimngeg iti timek ni Yahweh a Diosyo. **63** Kas iti naminsan a nagrag-o ni Yahweh kadakayo babaen iti panangaramidna iti nasayaat kadakayo, ken iti panangpaaduna kadakayo, isu nga agragsako isuna kadakayo iti panangpukawna ken iti panangdadaelna kadakayo. Maparutkayonto iti daga a serrekenyo tapno tagikua-en. **64** Iwarasnakayonto ni Yahweh kadaigiti amin a tattao iti amin a suli ditoy lubong; agdayawkayonto sadiy iti sabali a dios a saanyo nga am-ammo, dakayo wenna dagiti kapuonanyo, dagiti dios a kayo ken bato. **65** Saankayonto a makasarak iti nam-ay kadaigito a nasion, ken awanto ti panaginana kadaigiti dapan dagiti sakayo; ngem ketdi, pagdanagennakayonto ni Yahweh sadiy, pagkapsutenna dagita matayo, ken pagladingittena dagita kararuyo. **66** Nakabitinto ti biagyo iti panagdua-dua iti sangoananyo; mabututbungkayonto iti tunggal rabii ken aldaw ket awanankayonto iti talged iti amin a biagyo. **67** Ibagayonto iti bigat, 'Rabii koman!' ken iti rabii ibagay, 'Bigat koman!' gapu iti buteng iti pusoyo ken kadaigiti banbanag a makitkitanto dagiti matayo. **68** Ipannakayonto manen ni Yahweh idiy Egjpto babaen kadagiti bangka, iti dalan nga imbagak kadakayo, 'Saanyonto a makita manen ti Egjpto ni kaanoman.' Ilakoyonto ti biagyo sadiy kadaigiti kabusoryo kas tagabu a lalaki ken babai, ngem awanto ti gumatang kadakayo."

29 Dagitoy dagiti sasao nga imbilin ni Yahweh kenni Moises nga ibagana kadaigiti tattao ti Israel idiy daga ti Moab, dagiti sasao a nainayon iti tulag nga inaramidna kadakuada idiy Horeb. **2** Inayaban ni Moises dagiti amin nga Israelita ket kinunana kadakuada. "Nakitayo amin a banag nga inaramid ni Yahweh iti sangoanana dagiti matayo idiy daga ti Egjpto kenni Paraon, kadaigiti amin nga adipenna, ken kadaigiti amin a dagana— **3** dagiti napalalo a panagsagaba a nakita dagiti matayo, dagiti pagilasinan, ken dagitoy kasta unay a nakakaskasdaw. **4** Ngem agingga ita, saannakayo nga inikkan ni Yahweh ti puso a mangammo, mata a mangkitia, wenna lapayag a mangdengngueg. **5** Indalankayo iti las-

ud iti 40 a tawen idiy let-ang, saan a dimmaan dagiti kawesyo ken saan a dimmaan dagiti sandalyasyo kadagiti sakayo. **6** Saankayo a nangan ti aniaman a tinapay wenco imminum ti aniaman nga arak wenco naingel a mainum, tapno maamoanyo a Siak ni Yahweh a Diosyo. **7** Idi dimtengkayo ditoy a disso, rimmuar ni Sehon nga ari ti Hesbon ken ni Og nga ari ti Basan a manggubat kadatayo ket kinabiltayo ida. **8** Innalatayo ti dagada ken intedtayo a kas tawid kadagiti Rubenitas, kadagiti Gaditas, ken ti kaguddua ti tribu ni Manases. **9** Salimetmetanya ngarud dagiti sasao daytoy a tulag ken aramidenyo dagitoy, tapno rumang-aykayo iti amin nga aramidenyo. **10** Agtakderkayo amin ita, iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo; dagiti papanguloenyo, dagiti tribuyo, dagiti panglakayenyo, ken dagiti opisialesyo— dagiti amin a lallaki ti Israel, **11** dagiti ubbingyo, dagiti assawayo, ken iti gangganaet a kaduayo iti kampoy, manipud kadagiti agpukpuhan kadagiti kayoyo agpapan kadagiti agsaksakdo iti danuyom. **12** Addakayo ditoy tapno makitulagkayo kenni Yahweh a Diosyo ken iti sapata nga ar-aramiden ni Yahweh kadakayo ita nga aldaw, **13** tapno aramidenakayo a tattaona ita nga aldaw, ken agbalin isuna a Dios kadakayo, kas insaona kadakayo, ken kas ti insapatana kadagiti kapuonanyo, a ni Abraham, ni Isaac, ken ni Jacob. **14** Ken saan laeng a dakayo ti pakitulagak ken pagisapataak **15** — kadagiti amin a makipagtaktakder kadatayo ita ditoy iti sangoanan ni Yahweh a Diostayo, ngem kasta met dagiti pay awan kadatayo ditoy ita. **16** Ammoyo ti panagnaedtayo iti daga ti Egjipto, ken iti idadatengtayo iti tengnga dagiti nasion a naglasatanyo. **17** Nakitayo dagiti makarimon a banbanag kadakuada: dagiti didiosenda a kayo ken bato, pirak ken balitok, nga adda kadakuada, **18** tapno awanto koma kadakayo ti aniaman a lalaki, babai, pamilia, wenco tribo a tumallikod ti pusona ita nga aldaw manipud kenni Yahweh a Diostayo, a mapan agdayaw kadagiti dios dagitoy a nasion—tapno awan koma kadakayo ti aniaman a ramut a makasabidong ken napait a kayo, **19** tapno inton mangngeg dayta a tao dagiti sasao daytoy a lunod, saanna a bendisionan ti bagina iti pusona ket kunana, “Natalhaakto, uray no magnaak iti kinatangkan ti pusok.’ Daytoy ti gapuna a dadaelento ni Yahweh ti amin a tattao iti daga. **20** Saanto a pakawanen ni Yahweh isuna, ngem ketdi, umasukto ti unget ken imon ni Yahweh maibusor iti dayta a tao, ken umay amin kenkuana dagiti amin a lunod a naisurat iti daytoy a libro, ken punasento ni Yahweh ti naganna manipud iti sirok ti langit. **21** Ilasinto ni Yahweh isuna para iti didigra manipud kadagiti amin a tribo ti Israel, kas maiyanurot kadagiti amin a lunod iti tulag a naisurat iti daytoy a libro iti linteg. **22** Ti sumaruno a henerasion, dagiti annakyu a tumaud a sumaruno kadakayo, ken ti gangganaet nga umay manipud ti adayo a daga, agsaodanto no makitada dagiti didigra iti daytoy a daga ken dagiti saksakit a pinangpasakit ni Yahweh iti daytoy— **23** ket inton makitada a nagbalin nga asufre ken mapupuoran nga asin ti entero a daga, nga awan ti aniaman a maimula wenco agbunga, nga awan ti ruot a dumakkil, kas ti pannakadadel ti Sodoma ken Gomorra, Adma ken Seboim, a dinadael ni Yahweh gapu iti unget ken pungtotna— **24** ibagadonto a sangsangkamaysa agraman amin a dadduma a nasion, “Apay nga inaramid daytoy ni Yahweh iti daytoy a daga? Ania ti kaipapanan ti bara daytoy napalalo nga unget?” **25** Ket ibaganto dagiti tattao, “Daytoy ket gapu ta sinalungasingda ti katulanganda kenni Yahweh, ti Dios dagiti kapuonanda, nga inaramidna kadakuada idi inruarna ida manipud iti daga ti Egjipto, **26** ken gapu ta napan ken nagdaydayawda kadagiti sabali a dios ken nagrukabda kadakuada, dagiti dios a saanda nga am-ammo ken saanna nga inted kadakuada. **27** Simged ngarud ti unget ni Yahweh maibusor ti daytoy a daga, tapno iyegna iti daytoy dagiti amin a lunod a naisurat iti daytoy a libro. **28** Pinarut ida ni Yahweh manipud iti dagada gapu iti unget, pungtot ken iti napalalo a

luksaw, ken imbellengga ida iti sabali a daga agingga ita nga aldaw.” **29** Kukua laeng ni Yahweh a Diostayo dagiti palimed a banbanag, ngem dagiti barbanag a naipakaammo ket kukuatayo ken dagiti kaputotantayo iti agnanayon, tapno maaramidtayo amin a sasao daytoy a linteg.

30 Inton umay kadakayo amin dagitoy a banbanag, dagiti berdision ken dagiti lunod nga inkabilko iti sangoananyo, ket no lagipenyu dagitoy kadagiti amin a dadduma a nasion a nangiturongan ni Yahweh a Diosyo kadakayo, **2** ken inton agsulikayo kenni Yahweh a Diosyo ken agtulhogkayo iti timekna, suruteno amin dagiti ibiliblinko kadakayo ita nga aldaw— dakayo ken dagiti annakyu — iti isu-amin a pusoyo ken iti isu-amin a kararuayo, **3** ket ibabawinto ni Yahweh ti pannakaibaludy ken maasi isuna kadakayo; agsublinto isuna ken ummongennakayonto manipud kadagiti amin a tattao a nangiwaranan ni Yahweh a Diosyo kadakayo. **4** No aniaman kadagiti napapanaw a tattaayo ket addada iti kaadayaon a luglugar iti langit, ummongennakayonto ni Yahweh a Diosyo manipud sadiay, ken iyegnakayonto manipud sadiay. **5** Ipannakayonto ni Yahweh a Diosyo iti daga a natagiku dagiti kapuonanyo, ket tagikuaenyonto manen daytoy; naimbagto isuna kadakayo ken ad-adda a paadoennakayonto ngem iti inaramidna kadagiti kapuonanyo. **6** Kugitento ni Yahweh a Diosyo ta pusoyo ken ti puso dagiti kaputotanyo, tapno ayatenyo ni Yahweh a Diosyo iti isu-amin a pusoyo ken iti isu-amin a kararuayo, tapno agbiagkayo. **7** Ikabilto ni Yahweh a Diosyo amin dagitoy a lunod kadagiti kabusoryo ken kadagiti manggurgura kadakayo, ken dagiti nangidaddadanek kadakayo. **8** Agsubli ken agtulhogkayonto iti timek ni Yahweh, ken aramidenyonto amin a bilbilinna nga ibiliblinko kadakayo ita nga aldaw. **9** Parang-ayennakayonto ni Yahweh a Diosyo iti amin nga aramido, iti bunga ti bagiyo, iti bunga dagiti ay-ayupyo, ken iti bunga ti dagayo, para iti panagrang-ay; ta agrag-onto manen ni Yahweh kadakayo gapu iti panagrang-ay, kas ti panagrang-ona kadagiti ammayo. **10** Aramidennanto daytoy no agtulhogkayo iti timek ni Yahweh a Diosyo, tapno salimetmetanya dagiti bilbilin ken alagadenna a naisurat iti daytoy a libro ti linteg, no agsublikayo kenni Yahweh a Diosyo iti isu-amin a pusoyo ken iti isu-amin a kararuayo. **11** Ta saan unay a narigat kadakayo daytoy a bilin nga ibiliblinko kadakayo ita nga aldaw, wenco saan nga adayo unay daytoy kadakayo a gaw-aten. **12** Awan daytoy idiy langit, tapno rumbeng a kunaenyo, ‘Siasino ti umuli idiy langit para kadatayo ken mangibaba daytoy kadatayo ken mangipangngeg kadatayo, tapno mabalintayo nga aramiden daytoy?’ **13** Wenco awan daytoy iti ballasiw ti baybay, tapno kasapulan nga ibagayo, ‘Siasino ti bumallasiw iti baybay ken mangiyeg daytoy kadatayo ken mangipangngeg kadatayo, tapno mabalintayo nga aramiden daytoy?’ **14** Ngem asideg unay ti sao kadakayo, iti ngiwayto, ken iti pusoyo, tapno mabalinyo nga aramiden daytoy. **15** Kitaem, inkabilko ita nga aldaw iti sangoananyo ti biag ken imbag, patay ken dakes. **16** No tungpalenyu dagiti bilbilin ni Yahweh a Diosyo, nga ibiliblinko kadakayo ita nga aldaw nga ayatenyo ni Yahweh a Diosyo, a magnakayo kadagiti wagasna, ken salimetmetanya dagiti bilbilinna, dagiti alagadenna ken dagiti linlintegna, agbiag ken umadukayo, ket bendisionannakayon ni Yahweh a Diosyo iti daga a papananyo a tagikuaen. **17** Ngem no tumallikod ti pusoyo, ken saankayo a dumngeg ngem ketdi maiyaw-awankayo ken agrukbabkayo kadagiti sabali a dios ken agdaydayawko kadakuada, **18** ket ibagak kadakayo ita nga aldaw nga awan dua-dua a mapukawkayo; saanyonta a mapaatidugg dagiti al-adawyo iti daga a lasatenyo ti Jordan a papananyo ken tagikuaen. **19** Awagak ti langit ken daga tapno agsaksi maibusor kadakayo ita nga aldaw nga inkabilko iti sangoananyo ti biag ken patay, dagiti bendision ken dagiti lunod; pilienyo ngarud ti biag tapno

agbiagkayo, dakayo ken dagiti kaputotanyo. **20** Aramidenyo daytoy tapno ayatenyo ni Yahweh a Diosyo, tapno agtulnogkayo iti timeka, ken tapno kumpetkayo kenkuana. Ta isuna ti biagyo ken ti kaatid dug dagiti al-aldayo; aramidenyo daytoy tapno agbiagkayo iti daga nga insapata ni Yahweh nga itedna kadagit kapuonanyo, a ni Abraham, Isaac ken ni Jacob.

31 Napan ni Moises ket insaona dagitoy a sasao kadagit amin nga Israelita. **2** Kinunana kadakuada, "Agtawenakon ita ti 120; Saankon a kabaelan ti rummuar ken umueg; Kinuna ni Yahweh kaniak, 'Saankanto a mapan iti ballasiw daytoy Jordan.' **3** Bumalasiwi iti sangom ni Yahweh a Diosmo; daelaelnanto amin dagitoy a nasion manipud iti sangoanam, ken pagtalawemto ida. Bumallasiwi ni Josue iti sangom, kas sinao ni Yahweh. **4** Aramidento ni Yahweh kadakuada iti kas inaramid kenni Sihon ken Og, dagiti ar-ari dagiti Amorre, ken iti dagada, a dinadelna. **5** Pagballigiennakayonto ni Yahweh kadakuada inton masarakanyo ida iti paggugubatan, ken aramidenyonto kadakuada dagiti amin nga imbilinko kadakayo. **6** Pumigsakayo ken tumuredkayo, saankayo nga agbuteng, ken saanya a pagbutungan ida; ta ni Yahweh a Diosyo ti kumuyog kadakayo; saannnakayonto a paayen wenco baybay-an." **7** Inayaban ni Moises ni Josue ken imbagana kenkuana iti imatang dagiti amin nga Israelita, "Pumigsaka ken tumuredka, ta makikuyogka kadagitoy a tattao a mapan iti daga nga insapata ni Yahweh nga itedna kadagit kapuonanda; tulongamtido a mangtawid iti daytoy. **8** Ni Yahweh ti mapan iti sangoanam; kumuyogto isuna kenka; saannkanto a paayen wenco baybay-an; saanka nga agbuteng, saanka a maupay." **9** Insurat ni Moises daytoy a linteg ken intedna daytoy kadagit papadi, dagiti annak ni Levi, a nangaw-awit ti lakasa ti tulagi ni Yahweh; nangted met isuna kadagit kopia kadagit amin a panglakayen ti Israel. **10** Binilin ida ni Moises ket kinunana, "Iti pagleppasan iti tunggal pito a tawen, ti nakedngan a tiempo a para ti pannakawaswas iti utang, bayat ti Piesta dagiti Abong-abong, **11** inton umay agparang amin nga Israelita iti sangoan ni Yahweh a Diosyo iti disso a pilienna para iti sanctuariona, basaenyonto daytoy a linteg iti sangoan dagiti amin nga Israelita iti pagdengnggeda. **12** Ummongenyonto dagiti tattao, dagiti lallaki, dagiti babbai ken dagiti ubbing ken ti gangganaetyo nga adda kadagit ruangan ti siudadyo, tapno mangnegg ken maadalda, ken tapno raemenda koma ni Yahweh a Diosyo ken salimetmetanda amin dagiti sasao daytoy a linteg. **13** Aramidenyo daytoy tapno dagiti annakda a saan a nakaammo, mangnegan ken masursuroda koma a raemen ni Yahweh a Diosyo, agingga nga agnanaedkayo iti daga a lasateno ti Jordan a papananyo a tagikuaen." **14** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Adtoy, umad-adan ti aldaw a masapul a matayka; ayabam ni Josue ken iparangmo ta bagim iti tabernakulo, tapno mangitedak iti bilin kenkuana." Napan ni Moises ken ni Josue ken imparangda dagiti bagbagida iti tabernakulo. **15** Nagparang ni Yahweh iti tolda iti maysa nga adigi ti ulep; nagyan ti adigi ti ulep iti ngatoen ti pagserkan iti tolda. **16** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Adtoy, mataykanto ket makitiponka kadagit kapuonan nga immuna a natayan; tumakderto dagitoy a tattao ken agtignayda a kasda la balangkantis a mapan kadagit sabali a dios iti daga, ti daga a papananda tapno maibaet kadakuada. Baybay-andakto ken labsingdento ti tulagko nga inaramidko kadakuada. **17** Ket iti dayta nga aldaw, sumgedto ti ungetko maibusor kadakuada, ket baybay-akto ida. Ilemmengkonto ti rupak manipud kadakuada, ken maalun-ondanto. Adunto a didigra ken riribuk ti mangbirok kadakuada, tapno kunaendanto iti dayta nga aldaw, 'Daddadaeland dagitoy a didigra gapu ta saannkon a salsalakniban iti Dios.' **18** Awan duadua nga ilemmengkonto ti rupak kadakuada iti dayta nga aldaw gapu iti amin a dakes nga inaramidda, gapu ta timpliawda kadagit

sabali a dios. **19** Isurato ngarud ita daytoy a kanta para kadagit bagbagiyo ken isuroyo kadagit tattao ti Israel. Ikabilyo daytoy kadagit ngiwatda, tapno agbalinto a maysa a saksi kaniak daytoy a kanta maibusor kadagit tattao ti Israel. **20** Ta inton maipanko ida iti daga nga insapatak nga ited kadagit kapuonanda, maysa a daga nga agay-ayus iti gatas ken diro, ken no makapanganda, mapnek ken lumukmegda, ket tumalliawdanto kadagit sabali a dios ken agdaydayawda kadakuada; laisendako ken burakenda ti tulagko. **21** Inton mabirukan dagiti adu a dakes ken riribuk dagitoy a tattao, paneknekanto daytoy a kanta iti sangoananda a kas maysa a saksi; ta saanto a malipatan kadagit ngiwat dagiti kaputotanda; ta ammok dagiti panggep a bukboklenda ita nga aldaw, uray idi sakbay nga impanko ida iti daga nga insapatak." **22** Isu nga insurat ni Moises daytoy a kanta iti dayta met laeng nga aldaw ken insurona daytoy kadagit tattao ti Israel. **23** Nangted ni Yahweh kenni Josue nga anak ni Nun ti maysa a bilin ket kinunana, "Pumigsaka ken tumuredka; ta ipanmonto dagiti tattao ti Israel iti daga nga insapatak kadakuada, ken addaakto kenka." **24** Napasamatik nga idi nalpas ni Moises nga insururat dagiti sasao daytoy a linteg iti maysa a libro, **25** a nangted isuna iti bilin kadagit Levita a nangaw-awit iti lakasa ti pammaneknek ni Yahweh; kinunana, **26** "Alaenyo daytoy a libro ti linteg ken ikabilyo iti abay ti lakasa ti pammaneknek ni Yahweh a Diosyo, tapno adda koma daytoy sadiay a kas maysa a saksi maibusor kadakayo. **27** Ta ammok ti kinasukiryo ken ti kinatangken ti uloy; adtoy, bayat a sibiblaik pay a kaduadak uray ita nga aldaw, nagsukirkayon maibusor kenni Yahweh; nakarkaronto ngatan kalpasan iti ipapatayko? **28** Ummongenyonto kaniak dagiti amin a panglakayen dagiti tribuyo, ken dagiti opisalesyo, tapno maisaok dagitoy a sasao kadagit lapayagda ken awagak ti langit ken daga tapno agsaksi maibusor kadakuada. **29** Ta ammok a kalpasan ti ipapatayko ket dumakeskayonto ken summisikayon manipud iti dalam nga imbilinko kadakayo; umayto kadakayo ti didigra kadagit sumarsaruno nga al-aldayo. Mapasamakto daytoy gapu ta aramidenyo iti dakes iti imatang ni Yahweh, a paungetenyu isuna babaen kadagit aramid dagiti imayo." **30** Kinanta ni Moises dagiti sasao daytoy a kanta kadagit lapayag dagiti amin a taripnong ti Israel aginggana a nalpasda.

32 Dumngekayo langlangit, ket palubosandak nga agsao. Dumngek koma ti daga kadagit sasao ti ngiwatko. **2** Agteded koma a kas ti tudo ti panangisurok, bumaba koma ti balikasko a kas ti linnaaw, kas ti arimukamok iti naganus a ruot, ken kas arbis kadagit mulmula. **3** Ta iwaragawagko ti nagan ni Yahweh, ken ipaduyakyakko ti kinadakkel ti Diostayo. **4** Ti Bato, awan ti pakapilawan ti aramidna; ta nalinteg dagiti amin a dalanna. Isuna ti napuduo a Dios nga awan ti kinadakes kenkuana. Nalinteg isuna ken awan idumdumana. **5** Nagtignayda a sididakas a maibusor kenkuana. Saanna ida nga annak. Daytoy ti pakaibabainanda. **6** Nadangkes ken nakilloda a henerasion. Gunggonaoya kadi ni Yahweh iti kastoy a wagas, dakayo a maag ken awan kaririknana a tattao? Saan kadi nga isuna ti amayo, ti nangparsua kadakayo? Inaramid ken insaadnakayo. **7** Lagipenyu dagiti nagkakauna nga al-aldayo, panunotenyo dagiti taw-tawen dagiti adun a naglabas a kapututan. Saludsdenyo iti amayo, ket ipakitana kadakayo, kadagit panglakayenyu ket ibagadanto kadakayo. **8** Idi inted ti Kangatoan Unay kadagit nasion ti tawidda— idi bininingayna dagiti amin a sangkataaoan, ket intudingna dagiti beddeg dagiti tattao, a kas panangsadna met ti bilang dagiti diosda. **9** Ta ti paset ni Yahweh ket dagiti tattaona; ni Jacob ti pinilina nga agtawid. **10** Nasarakanna isuna iday desierto a daga, ken iday awan mataataona ken agung-ungor a let-ang; sinalakniban ken inaywananna isuna, binantayanna isuna a kasla iti bukodna a mata. **11** Kas agila a mangbanbantay iti

umokna ken mangay-aywan kadagiti piyekna, inyukrad ni Yahweh dagiti payakna ket innalana ida, ket inawitna ida babaen kadagiti payakna. **12** Ni Yahweh laeng ti nangidalan kenkuana; awan iti ganggannaet a dios a keduana. **13** Pinagdaliasatna isuna kadagiti nangato a daga, ket pinakanna isuna kadagiti bunga ti katalalanon; pinasupsopna isuna iti diro manipud iti bato, ken lana manipud iti natangken a bato. **14** Nangan isuna iti mantikilia manipud kadagiti baka ken imminom iti gatas manipud ti arban, addaan taba dagiti karnero, kalakian a karnero ti Bashan ken dagiti kalding, babaen iti kasasayaatan a trigo—ket imminomka iti aglablabutab nga arak a naaramid kadagiti tubbog ti ubas. **15** Ngem limmukmeg ken kimmugtar ni Jesurum, napnoaat ti taba, nalukmeg, ken nabaneq. Pinanawannan ti Dios a nangaramid kenkuana, ket linaksidna ti Bato iti pannakaisalakanna. **16** Pinagimonda ni Yahweh babaen kadagiti ganggannaet a diosda, ken pinagpungtotda isuna babaen kadagiti makarimon a didiosenda. **17** Nagidatonda kadagiti demonio, a saan a Dios—dagiti dios a saanda nga am-ammo, dagiti dios a kaano laeng a nagparang, dagiti dios a saan a kinabuteng dagiti ammayo. **18** Pinanawanyo ti Bato, a nagbalin nga amayo, ken linipatiyo ti Dios a nangipasngay kadakayo. **19** Nakita ni Yahweh daytoy ket linaksidna ida, gapu ta pinagpungtot unay dagiti annakna a lalaki ken dagiti annakna a babai. **20** “Ilemmengkonto ti rupak kadakuada,” kinunana, “ket kitaekto iti pagbanaganda; ta managdakdakesda a henerasion, annak a saan a napudno. **21** Pinagimondak babaen kadagiti awan a dios ken pinagpungtotdak babaen kadagiti awan serserbina a didiosenda. Paapalak ida babaen kadagiti saan a tao, pagpungtotek ida babaen kadagiti nasion nga awan pannakaawatna. **22** Ta simged ti apuy babaen ti pungtoto, ket mapupuoran ti kababaan a sheol; al-alun-onena daytoy ti daga ken dagiti apitha; manglikabkabil ti apuy kadagiti sakaanan dagiti banbantay. (*Sheol h7585*) **23** Igabsuonkonto dagiti didigra kadakuada; Ibiatkonto amin dagiti baik kadakuada; **24** Madadaeldanto babaen iti panagbisin ken alun-onento ti makauram a pudot ken nasaem a pannakadadael; ibaonkonto kadakuada dagiti ngipen dagiti narurungsot nga apuy, nga addaan iti sabidong dagiti banbanag nga agkaradap iti tapok. **25** Iti ruar, mangpaladingit ti Kampilan, ken kadagiti siled, mangpaladingit ti panagbuteng. Dadelentoy daytoy dagiti agtutubo a lalaki ken birhen, ti agsussuso a maladaga, ken ti tao nga agubanen. **26** Kinunak nga iwarasko ida iti adayo, nga aramidek nga awanti ti makalagip kadakuada kadagiti sangkataaoan. **27** No saanak koma a nagbuteng iti pammutbuteng dagiti kabusor, ken sibiddut a nangukom dagiti kabusorda, ket kunaenda, ‘Naitag-ay dagiti imami,’ iaramidko koma amin daytoy. **28** Ta maysa a nasion ti Israel nga awanan ti kinasirib, ken awan ti pannakaawat kadakuada. **29** O, a nasisiribda, a naawatanda daytoy, a mapanunota iti umay a gasatda! **30** Kasano a kamaten ti maysa ti sangeribu, ken patarayen ti dua ti sangapulo a ribu, malaksid no inlako ida ti Batoda, ken binaybay-an ida ni Yahweh? **31** Ta ti bato dagiti kabusortayo ket saan a kasla iti Batotayo, nga uray dagiti kabusortayo ket inawatda. **32** Ta ti lanutda ket naggapu iti lanut iti Sodoma ken manipud kadagiti katalalanon ti Gomora; dagiti ubasda ket ubas ti sabidong, ken napait dagiti raayda. **33** Ti arakda ket ti sabidong dagiti uleg ken ti naapeggad a gita ti uleg. **34** Saan kadi a sililimed a sinalimetmetak daytoy a panggep, naidulun a kadua dagiti kinabaknangko? **35** Kukuanak iti panangibales, ken panangdusa, iti tiempo a maikaglis dagiti sakada; ta asidegen ti aldaw ti didigra kadakuada, ken agap apura a mapasamak dagiti banbanag nga umay kadakuada.” **36** Ta ni Yahweh ti manggeddeng kadagiti tattaona, ket kaasiannanto dagiti adipenna. Makitananto nga awanen ti pannakabalinda, ket awan ti agbatii nga uray maysa, tagabo man wenco nawaya a tao. **37** Ket kunananto, “Sadino ti ayan dagiti diosda, ti bato a pagkamanganda? — **38** Dagiti

dios a nangan kadagiti taba dagiti datonda ken imminon kadagiti arak nga indatonda? Bangonenyo koma ida ket tulongandakay; isuda koma ti agbalin a salaknibyo. **39** Kitaenyo ita a Siak, uray Siak ti Dios, ket awanen ti dios malaksid kaniak; mangpapatayak, ken mangpabbiagak; mangsugatak, ken mangagasak, ket awan ti siasinoman a makaisalakan kadakayo manipud iti bilegko. **40** Ta ingatok ti imak iti langit ket ibagak, ‘Kas agbiagak iti agnanayon, agtignayak. **41** Inton asaek ti sumilsilap a kampilanco, inton rugian ti imak ti mangiyeg ti hustisia, ipaaykonto ti panangibales kadagiti kabusorko, ket pagbayadekto amin dagiti manggura kaniak. **42** Painumekto dagiti baik iti dara, ket alun-onen ti kampilanco ti lasag nga addaan iti dara dagiti napapatay ken dagiti natiliw, ken manipud kadagiti ulo dagiti mangidauko kadagiti kabusor.” **43** Agrag-okayo, dakayo a nasion, a keduayo dagiti tattao ti Dios, ta ibalesnanto ti dara dagiti adipenna, ipaaynanto ti panangibales kadagiti kabusorna, ket subbotennanto ti dagana, para kadagiti tattaona. **44** Immay ni Moses ket kinantana dagiti amin a sasao iti daytoy a kanta kadagiti lapayag dagiti tattao, isuna, ken ni Jousie nga anak ni Nun. **45** Ket lineppas ni Moises a kinanta amin dagitoy a sasao iti entero nga Israel. **46** Kinunana kadakuada, “Panunotenyo dagiti amin a sasao a pinaneknek kadakayo ita nga aldad, tapno mabalinyo nga ibilin kadagiti annaky a salimetmetanda dagitoy, dagiti amin a sasao iti daytoy a linteg. **47** Ta napateg unay daytoy a banag kadakayo, gapu ta daytoy ti biago, ket babaen iti daytoy a banag, paatiddugenyo dagiti al-aldawyo iti daga a papananyo iti ballasiw ti Jordan a tagikuaeno.” **48** Nagsao ni Yahweh kenni Moises iti dayta met laeng nga aldad, ket kinunana, **49** “Sumang-atka iti masakupon dagiti bantay Abarim, iti ngato ti Bantay Nebo, nga adda iti daga ti Moab, a ballasiw ti Jerico. Matan-awam ti daga ti Canaan, nga it-itdeko kadagiti tattao ti Israel a kas sanikuada. **50** Mataykanto iti sumang-atam a bantay ket maitiponka kadagiti tattaom, kas iti pannakatay ni Aaron a padam nga Isrelita idiy Bantay Hor ket naktipon kadagiti tattaona. **51** Mapasamakto daytoy gapu ta saanka a napudno kaniak kadagiti tattao ti Israel kadagiti danum ti Meriba iti Kadesh, iti let-ang ti Sin; gapu ta saannak a dinayaw ken rinaem kadagiti tattao ti Israel. **52** Ta makitam ti daga iti sangoanam, ngem saarkanto a mapan idiy, iti daga ita ngi it-itdeko kadagiti tattao ti Israel.”

33 Daytoy ti bendision nga inyebkas ni Moises a tao ti Dios a kas panangbendisionna kadagiti tattao ti Israel sakinbay iti ipapatayna. **2** Kinunana: Naggapu ni Yahweh idiy Sinai ken kasla init a nagsingsing manipud iti Seir para kadakuada. Nagraniaq isuna manipud idiy Bantay Paran ket immay isuna a keduana dagiti sangapulo a ribo a nasantoan. Iti makannawan nga imana ket dagiti gilap ti kimat. **3** Pudno nga ay-ayatenna dagiti tattao; adda iti imam dagiti amin a nasantoan a tattaona, ket nagrukobda iti sakaanan; inawat ti tunggal maysa dagiti sasaom. **4** Siak, a ni Moises, imbilinko kadakayo ti maysa a linteg, maysa a tawid para iti gimon ni Jacob. **5** Ket nagbalin nga ari ni Yahweh idiy Jesurun, idi naguummung dagiti mangidauko kadagiti tattao, amin dagiti tribu ti Israel. **6** Agbiag koma ni Ruben ket saan a matay; nupay bassit ti bilang dagiti tattaona. **7** Daytoy ti bendision para kenni Juda. Kinuna ni Moises: Dumngegka, Yahweh, iti timek ni Juda, ket iyegmo manen isuna kadagiti tattaona. Makirangetka para kenkuana; agbalinka a katulonganna maibusor kadagiti kabusorna. **8** Maijanggep kenni Levi, kinuna ni Moises: Ti Tummimmo ken ti Unimmo ket kukua ti nakaay-ayoam, ti sinuotmo idiy Massa, ti kinasusikmo kadagiti danum ti Meriba. **9** Ti tao a nangibaga iti maipapan iti ama ken inana, “Saanko ida a nakita.” Wenco saanna a binigbig dagiti kabsatna a lallaki, wenco saanna nga inaywanan dagiti bukodna nga annak. Ta binantayanna ti saom ken sinalimetmetanna ti tulagmo. **10**

Isursurona kenni Jacob dagiti pangngeddengmo, ti Israel a lintegmo. Mangikabilo isuna ti insenso iti sangoanam, ken kadagiti sibubukel a daton a maipuor amin iti altarmo. **11** Bendisionam, O Yahweh, dagiti sanikuana, ken awatem ti aramid dagiti imana. Dederem dagiti lomo dagiti tumakder a maibusor kenkuana, ken dagiti lomo dagiti tattao a manggura kenkuana, tapno saandanto a tumakder manen. **12** Maipanggep kenni Benjamin, kinuna ni Moises: Ti inayat ni Yahweh ket agbibig a natalged iti sibyna; salsakniban isuna ni Yahweh iti agmalmalem, ket agnanaed isuna kadagiti nagbaetan dagiti takyag ni Yahweh. **13** Maipanggep kenni Jose, kinuna ni Moises: Bendisionan koma ni Yahweh ti dagana kadagiti napapateg a banbanag iti langit, iti linnaaw, ken kadagiti danum nga adda kadagiti uneg ti daga. **14** Kadagiti napapateg a banbanag iti apit nga inaramid ti init, kadagiti napapateg a banbanag iti panaglabas dagiti bulbulan, **15** kadagiti kasasayaatan a banbanag kadagiti nagkakaua a banbantay, ken kadagiti napapateg a banbanag kadagiti agnanayon a tuturod. **16** Kadagiti napapateg a banbanag ti daga ken ti kawadwadna, ken iti nasayaat a pagayatanna nga adda iti bassit ken naraboy a kayo. Palubosan a mapan ti bendision iti ulo ni Jose, ken iti mungingna a prinsipe kadagiti kakabsatna a lallaki. **17** Ti inauna nga anak ti baka, nadayag isuna, ken dagiti sarana ket dagiti sara ti atap a baka. Babaen kadagitoy, iduronnto dagiti tattao, aminda, iti pungto ti daga. Dagitoy dagiti sangapulo a ribu ni Efraim; dagitoy dagiti rinibu ni Manases. **18** Maipanggep kenni Zabulun, kinuna ni Moises: Agrag-oka, Zabulun, iti iruruarmo, ken sika, Issachar, kadagiti toldam. **19** Ayabandato dagiti tattao kadagiti banbantay. Mangisagotdanto sadiay kadagiti daton ti kinalinteg. Ta sususpendanto ti kinawadwad dagiti baybay, ken kadagiti darat iti igid ti baybay. **20** Maipanggep kenni Gad, kinuna ni Moises: Madaydayaw koma isuna a mangpalpalawa kenni Gad. Agnaedto isuna sadiay a kasla babai a leon, ket rangkayennanto ti takyag weno ulo. **21** Insabetna ti kasasayaatan a paset para iti bagina, ta sadiay a naisagana ti paset a daga ti mangidadaulo. Immay isuna a keduana dagiti mangidadaulo kadagiti tattao. Impatungpalna ti hustisia ni Yahweh ken ti pangngeddeng iti Israel. **22** Maipanggep kenni Dan, kinuna ni Moises: ni Dan ket anak ti leon a limmagto a rimmuar manipud Bashan, **23** Maipanggep kenni Neftali, kinuna ni Moises: napnek ni Neftali iti pabor, ken napnoan iti bendision ni Yahweh, alaem a sanikua ti daga iti laud ken abagatan. **24** Maipanggep kenni Aser: kinuna ni Moises: Ad-adda koma a mabendisionan ni Aser ngem kadagiti dadduma nga annak a lallaki; makaay-ayo koma isuna kadagiti kakabsatna a lallaki, ket isawsawna koma dagiti sakana iti lana ti Olibo. **25** Maalaadan koma ti siudadmo iti landok ken brонse; inggana a sibibiagka, kas kaatiddog dagiti alaldawmo, kastanto met ti kinatalgedmo. **26** Awan iti kas iti Dios, Jesurun—ti nalinteg, nga agluglugaran kadagiti langit a mangtulong kadakayo, ken iti dayagna kadagiti ul-ulep. **27** Ti agnanayon a Dios ket kamang dagiti tattaona, ken iti sirokna ket dagiti agnanayon a takyag. Papanawennanto ti kabusor manipud iti sangoanayyo, ket kunananto, “Dadaelem!” **28** Agnaed koma a sitatalged ti Israel. Natalged ti ubborg ni Jacob iti daga ti trigo ken baro ngararak; pudno, mangitinnag koma ti langit iti linnaaw kenkuana. **29** Nagasatka, Israel! Siasino ti kas kenka, a tattao nga insalakan ni Yahweh, ti kalasag ti tulongmo, ken ti kampilan ti dayagmo? Agpigergerto nga umay kenka dagiti kabusormo; ibaddekmonto dagiti nangangato a luglugaraw.

34 Simmang-at ni Moises idiyay Bantay Nebo manipud iti patad ti Moab, iti tapaw iti Pisga, a ballasiw ti Jerico. Ket impakita kenkuana ni Yahweh dagiti amin a daga ti Galaad inggana iti Dan, **2** ken amin a Neptali, ken ti daga ti Efraim ken ti Manases, ken amin a daga ti Juda, agingga iti akin laud a baybay, ken ti Negev, **3** ken iti

patad iti tanap ti Jerico, ti Siudad dagiti Palma, inngana idiyay Zoar. **4** Kinuna ni Yahweh kenkuana, “Daytoy ti daga nga inkarik kada Abraham, Isaac, ken Jacob, kinunana, ‘Itedkonto daytoy babaen kadagiti kaputotam.’ Pinalubosanka a mangkita iti daytoy babaen kadagiti matam, ngem saankanto a mapan idiyay.” **5** Isu a natay ni Moises nga adipen ni Yahweh idiyay daga ti Moab, kas inkari ti sao ni Yahweh. **6** Intabon isuna ni Yahweh iti tanap iti daga ti Moab a kasupadi ti Bet-Peor, ngem awan ti makaammo no sadino ti ayan ti tanemna inggana kadagitoy nga aldaw. **7** Agtawen ti 120 ni Moises idi natay isuna; saan a nakudrep ti matana, wenna kimmapsut ti bagina. **8** Nagladingit dagiti tattao ti Israel para kenni Moises iti tallo pulo nga aldaw kadagiti tanap ti Moab, ket naipasen dagiti aldaw a panagladgingit para kenni Moises. **9** Napnoan iti espiritu ti kinasirib ni Josue nga anak ni Nun, ta impatay ni Moises dagiti imana kenkuana. Dimneg degit tattao ti Israel kenkuana ket inaramidda ti imbilin ni Yahweh kenni Moises. **10** Awanen ti timmaud a profeta iti Israel a kas kenni Moises, nga am-ammo ni Yahweh iti rupan-rupa. **11** Awan a pulos ti aniaman a profeta a kas kenkuana kadagiti amin a pagilasinan ken nakakaskaadaaw nga imbagia ni Yahweh kenkuana nga aramidenna iti daga ti Egipo, kenni Paraon, ken kadagiti amin nga adipenna, ken amin a dagana. **12** Awan a pulos ti aniaman a profeta a kas kenkuana kadagiti amin a naindaklan, nakabutbuteng nga aramid nga inaramid ni Moises iti imatang ti entero nga Israel.

Josue

1 Ita, kalpasan iti ipapatay iti adipen ni Yahweh a ni Moises, nagsao ni Yahweh iti katulongan ni Moises a ni Josue nga anak ni Nun, a kinunana. **2** “Natayen ti adipenko a ni Moises. Ballasiwenyo ngarud ita iti Karayan Jordan, sika ken amin dagitoy a tattao, nga agturonng iti daga nga it-itdedko kadakuada —kadagit tattao ti Israel. **3** Intedko kadakayo ti tunggal disso a mapagnaanto iti dapanyo. Intedko daytoy kadakayo a kas inkirik keni Moises. **4** Manipud idiy let-ang ken Libano, akinggaa iti nalawa a karayan a Efrates, iti amin a daga dagiti Hiteeo, ken akinggaa iti Dakkel a Baybay a paglennekan ti init, isunto ti agbalton a dagayo. **5** Awanto iti makabael nga agtakder iti sangoanam iti amin nga aldaw ti panagbiagmo. Addaoko kenka a kas iti kaaddak idi keni Moises. Saankanto a baybay-an wенно panawan. **6** Pumigsaka ken tumuredka. Idaulamoto dagitoy tattao a mangtawid iti daga nga inkirik kadagit kapuonanda nga ited kadakuada. **7** Pumigsaka ken tumuredka iti kasta unay. Tungpalem a nasayaat dagiti amin a linteg nga imbilin kenka iti adipenko a ni Moises. Surotem a naan-anay dagitoy tapno agbaligika iti sadinoman a papanam. **8** Kanayonmonto a saritaen ti maipanggep iti daytoy a libro ti linteg. Utobemto daytoy iti aldaw ken rabii tapno matungpalmo dagiti amin a naisurat iti daytoy. Ket agbalinkanto a narang-ay ken naballigi. **9** Saan kadi nga imbilinko kenka? Pumigsaka ken tumuredka! Saanka nga agbuteng. Saanka a maupay. Adda kenka ni Yahweh a Diosmo iti sadinoman a papanam.” **10** Binilin ngarud ni Josue dagiti mangidadaulo kadagit tattao, **11** “Mapankayo idiy kampo ket ibilinyo kadagit tattao, ‘Mangisaganakaya’ kadagit tarao para kadagit bagbagiyo. Kalpasan iti tallo nga aldaw ballasiwenyonto iti Karayan Jordan ket serken ken tagikuaenyo ti daga nga it-itded ni Yahweh a Diosyo kadakayo.” **12** Kinuna ni Josue kadagit Rubenita, dagiti Gadita ken kadagit kagudua iti tribu ni Manases, **13** “Laglagipeno ti sao nga imbilin iti adipen ni Yahweh a ni Moises idi kinunana, ‘It-itded kadakayo ni Yahweh a Diosyo ti inana, ket it-itdedna daytoy a daga kadakayo.’ **14** Agtalinaedto dagiti assawayo, dagiti annakyoo ken dagiti tarakenyo iti daga nga inted kadakayo ni Moises iti labes ti Jordan. Ngem mapan nga umuna kadakayo dagiti maingel a lallaki tapno tulonganda dagiti kakabsatyo. **15** Akinggaa iti aldaw ni Yahweh kadagit kakabsatyo ti inana a kas intedna kadakayo. Ket tagikuaendto met ti daga nga ited kadakuada ni Yahweh a Diosyo. Ket agsulikayonto iti bukodyo a daga ket tagikuaenyo daytoy, ti daga nga inted kadakayo iti adipen ni Yahweh a ni Moises iti labes ti Jordan, a pagsingsingisan ti init. **16** Ket simmungbatda keni Josue a kinunada, “Aramindenmi amin nga imbilinmo kadakami, ken mapankami iti sadinoman a pangibaonam kadakami a papanamni. **17** Agtulhogkami kenka a kas panagtulhogni keni Moises. Adda koma kenka ni Yahweh a Diosmo a kas kaaddana keni Moises. **18** Matay ti siasinoman nga agsukir kadagit bilinmo ken manglabsing kadagit sasaom. Pumigsaka laeng ken tumuredka.”

2 Silimed ngarud a nangibaon ni Josue nga anak ni Nun iti dua a lallaki a kas espia manipud Settim. Kinunana, “Mapankayo iti entero a daga, nangnangruna iti Jerico.” Napanda ket dimtengda iti balay ti maysa a balangkantis nga agnagan iti Rahab, ket nagdagusda sadiay. **2** Naipakaammo daytoy iti ari ti Jerico, “Immay ditoy dagiti lallaki manipud Israel a mangsiim iti daga.” **3** Nangipadanon ti ari iti sao keni Rahab ket kinunana, “Iruarimo dagiti lallaki nga immay kenka a simrek iti balaymo, ta immayda a mangsiim iti entero a daga.” **4** Ngem innalan idti babai dagiti dua a lallaki ket inlemmenga ita. Ket kinunana, “Wen, immay kaniak dagiti lallaki, ngem saanko nga ammo no sadino ti naggapuwa. **5**

Pimmanawda idi sumipnet, idi agrikep ti ruangan ti siudad. Saanko nga ammo ti napananda. Mabalin a matiliwyo ida no darasenyo ida a kamaten.” **6** Ngem pinaulina ida iti bubungan ti balay ket inlemmenga ida kadagit kayo ti lino nga inkabilna iti rabaw daytoy. **7** Kinamat ngarud dagiti lallaki dagiti dua nga espia nga agturonng iti pagballasiwan ti Jordan. Ket nagrikep dagiti ruangan apaman a nakaruar dagiti mangkamkamat. **8** Saan pay a nakaidda dagiti dua nga espia idi inuli ida ti babai idiy pangatepan. **9** Kinunana, “Ammok nga inted kadakayo ni Yahweh ti daga ta immay kadakami ti panagbuteng kadakayo. Agrunaw iti sangoananyo ti amin nga agnanaed iti daga.” **10** Nangngeganmi no kasano a pinamaga ni Yahweh ti danum ti Baybay dagiti Runo para kadakayo idi rimuarkayo manipud Egipto. Ken nangngeganmi ti inaramidyod kadagit dua nga ari dagiti Amorreo idiy bangir ti Jordan—ni Sihon ken ni Og—a naan-anay a dinadaelyo. **11** Apaman a nangngeganmi daytoy, narunaw dagiti pusomi ket awan ti nabati a tured iti siasinoman—ta ni Yahweh a Diosyo ket Dios sadi-langit ken iti rabaw ti daga. **12** Ita ngarud, pangngaasiyo ta isapatayo kaniak babaen keni Yahweh a kas iti panangngaasik kadakayo, kaassianyonto met iti balay ti amak. Ikkandak iti natalged a pagilasinan **13** nga ispalenyonto ti biag ti amak, inak, kakabsatko a lallaki ken babbai, ken dagiti amin a pamiliida, ken isalakandakaminto manipud iti ipapatay.” **14** Kinuna dagiti lallaki kenkuana, “Para kenka ti biagmi, uray akinggaa iti patay! No saanmo a sarsaraen ti maipapan iti rantami, maasi ken napudnokaminto ngarud kenka inton ited ni Yahweh daytoy a daga kadakami.” **15** Pinaulogna ngarud ida idiy tawa babaen iti tali. Ti balay a pagnanaedanna ket naikapit iti pader ti siudad. **16** Kinunana kadakuada, “Mapankayo kadagit turturod ket aglemmengkayo ta no saan ket masarakandakayo dagiti mangkamkamat kadakayo. Aglemmengkayo sadiay iti tallo nga aldaw akinggaa a makasubli dagiti mangkamkamat. Ket mapankayo iti dalanyo.” **17** Kinuna dagiti dua nga espia keni Rahab, “Awanto iti pagrebenganmi kadagit impasapatanam kadakami, no saanmo nga aramiden daytoy: **18** Inton serkenmi ti daga, masapul a manggalutka iti nalabaga a tali iti tawa a nangipaulogam kadakami, ket ummongem iti uneg ti balaymo ti ama ken inam, dagiti kakabsatmo ken amin a sangkabbalayan ti amam. **19** Siasinoman a rumuar manipud kadagit ruangan ti balaymo, addanto iti rabaw ti uloda iti darada ket awanto ti pakabasolanmi. Ngem no madangtri ti siasinoman kadakayo iti uneg ti balay, ti daranonto ket adda iti rabaw ti ulomi. **20** Ngem no ibagam daytoy a rantami, awanto ngarud ti pagrebenganmi a mangtungpal iti inkrimi. **21** Simmungbat ni Rahab, “Mapasamak koma ti kinunay.” Pinalubosanna ida ket pimmanawda. Ket nangigalut isuna iti nalabaga a tali iti tawa. **22** Pimmanawda ket napanda idiy turturod ket nagtalinenda sadiay iti tallo nga aldaw akinggaa a nagsubli dagiti mangkamkamat kadakuada. Sinapsul ida dagiti mangkamkamat kadagit daldalan ngem awan ti nasarakanda. **23** Nagsubli dagiti dua a lallaki ket nagballasiwa a nagsubli keni Josue nga anak ni Nun, ket imbagada kenkuana amin a napasamak kadakuada. **24** Ket kinunada keni Josue, “Pudno nga inted ni Yahweh daytoy a daga kadatayo. Agrunaw amin nga agnanaed iti daydiay a daga gapu kadatayo.

3 Nasapa iti bigat a bimmangon ni Josue, ket nagrubiwatda manipud idiy Settim. Dimmanonda idiy Jordan, isuna ken amin a tattao ti Israel, ket nagkampoda sadiay sakbay a bimmallasidiwa. **2** Kalpasan iti tallo nga aldaw, napan dagiti opisyat idiy tengna ti kampo; **3** imbilinoda kadagit tattao, “Inton makitayo ti lakasa ti tulag ni Yahweh a Diosyo, ken aw-awiten daytoy dagiti padi a naggapu kadagit Levita, masapul a pumanawkayo iti daytoy a lugar ket surotenyo ti lakasa ti tulag. **4** Masapul a dua ribu a kasiko ti naggabtano iti daytoy. Saankayo nga umas-asideg iti daytoy tapo

makitayo ti dalan a papanan, gapu ta saankayo pay idi a nagna iti daytoy a dalan.” 5 Kinuna ni Josue kadagit tattao, “Idatonyo dagiti bagyo kenni Yahweh inton bigat, ta agaramido kadakayo ni Yahweh kadagit nakaskasdaaw.” 6 Ket kinuna ni Josue kadagit papadi, “Awitenyo ti lakasa ti tulag ket ilabaso iti sangoanan dagiti tattao.” Inawitda ngarud ti lakasa ti tulag ket napanda iti sangoanan dagiti tattao. 7 Kinuna ni Yahweh kenni Josue, “Ita nga aldaw, aramidenka a naindaklan a tao kadagit mata iti amin nga Israel. Maammoandanto nga addaak kenka a kas kaaddak idi kenni Moises. 8 Ibilinmoto kadagit padi a mangawit iti lakasa ti tulag, “Inton makadanonkayo iti igid dagiti dandanum ti Jordan, agtalinaedkayo a sitataker idiy Karayan Jordan. 9 Ket kinuna ni Josue kadagit tattao ti Israel, “Umaykayo ditoy ket denggenyo dagiti sasao ni Yahweh a Diosyo. 10 Maammoanyo babaen iti daytoy a ti sibibiag a Dios ket adda kadakayo ket papanawennanto iti imatangyo dagiti Cananeo, dagiti Heteo, dagiti Heveo, dagiti Perezeo, dagiti Gergeseo, dagiti Amorreo, ken dagiti Jebuseo. 11 Kitaenyo! Agballasiw iti Jordan nga umuna kadakayo ti lakasa ti tulag ti Apo iti entero a daga. 12 Mangpilkayko ita iti sangapulo ket dua a lallaki manipud kadagit tribu ti Israel, maysa manipud iti tunggal tribu. 13 Inton masagid dagiti dapari dagiti padi a mangaw-awit iti lakasa ni Yahweh nga Apo iti entero a daga dagiti danum ti Jordan, maisinanto dagiti danum daytoy, ken uray dagiti danum dagiti akin-surong a waig ket agsardeng nga agayus ket agtakderto dagitoy a kasla sanga-gabsoon.” 14 Ngarud, idi nagrubiwat dagiti tattao a mangballasiw iti Karayan Jordan, napan dagiti padi a nangawit iti lakasa ti tulag nga immun-una ngem kadagit tattao. 15 Apaman a makadanon iti Jordan dagidjay mangaw-awit iti lakasa, ken maitabsaw iti rabaw ti danum dagiti saka dagiti nangawit iti lakasa, (agluplupyas ti danum ti Karayan Jordan kadagit ig-igid daytoy iti amin a tiempo ti panagaapit), 16 nagtakder a kasla sanga-gabsoon dagiti danum a nagayus manipud kadagit akin-surong a waig. Nagsardeng nga agayus ti danum manipud iti adayo. Nagsardeng nga agayus dagiti danum manipud idiy Adam, ti siudad nga abay ti Sartam, agingga idiy baybay ti Negeb, ti Baybay ti Asin. Ket nagballasiw dagiti tattao iti asideg ti Jerico. 17 Nagtakder dagiti padi a nangawit iti lakasa ti tulag ni Yahweh iti rabaw ti namaga a daga iti tengnga ti Jordan agingga a nakaballasiw dagiti amin a tattao iti rabaw ti namaga a daga.

4 Idi naballasiw dagiti amin a tattao ti Jordan, kinuna ni Yahweh kenni Josue, 2 “Mangpilkika iti sangapulo ket dua a lallaki manipud kadagit tattao, maysa a lalaki iti tunggal tribu. 3 Itedmo daytoy a bilin kadakuada: ‘Mangalakayo iti 12 a bato idiy tengnga ti Jordan a pagtakderan dagiti padi, ket itugotyo dagitoy ken idissoyo iti lugar a pagdagusanyo ita a rabii.’” 4 Inayaban ngarud ni Josue dagiti sangapulo ket dua a lallaki a pinilina, maysa a lalaki iti tunggal tribu. 5 Kinunana kadakuada, “Mapankayo idiy tengnga ti Jordan iti sangoanan ti lakasa ni Yahweh a Diosyo, tunggal maysa kadakayo ket mangbaklay iti bato - sangapulo ket dua a bato a naisimpa a kas iti bilang dagiti tribu dagiti tattao ti Israel. 6 Agbaliton daytoy a pagilasinanyo iti nagtetengnagaanyo ta inton saludsodendakayo dagiti annakyoo kadagit umay nga aldaw, ‘Ania ti kayat a sawen dagitoy a bato kadakayo?’ 7 Ket kunaenyonto kadakuada, ‘Nagsina dagiti danum ti Jordan iti sangoanan ti lakasa ti tulag ni Yahweh. Idi nailabas daytoy iti Jordan, nagsina dagiti danum ti Jordan. Isu nga agbalin dagitoy a batbato a pakalaglagipan iti agnanayon kadagit tattao ti Israel.’” 8 Inaramid dagiti tattao ti Israel a kas iti imbilin ni Josue, ket nangalada iti sangapulo ket dua a bato manipud idiy tengnga ti Jordan, kas kinuna ni Yahweh kenni Josue, naisimpa dagitoy iti isu met laeng a bilang dagiti tribu dagiti tattao ti Israel. Inawitda dagitoy agingga iti lugar a pagdagusanda iti rabii ket

indissoda dagitoy sadiy. 9 Ket nangisimpa ni Josue iti sangapulo ket dua a bato idiy tengnga ti Jordan, iti lugar a nagtakderan dagiti padi a nangawit iti lakasa ti tulag. Ket daytay a pakalaglagipan ket adda pay laeng agingga ita nga aldaw. 10 Nagtakder dagiti padi a nangawit iti lakasa idiy tengnga ti Jordan agingga a naipatungpal amin nga imbilin ni Yahweh kenni Josue nga ibagana kadagit tattao, segun iti amin nga imbilin ni Moises kenni Josue. Dinardaras dagiti tattao a binallasiw ti karayan. 11 Idi naballasiw dagiti amin a tattao ti karayan, nagballasiw dagiti padi a mangaw-awit it lakasa ni Yahweh iti imatang dagiti tattao. 12 Nagballasiw a naurnos a kasla maysa nga armada ti tribu ni Ruben, Gad, ken ti kagudua a tribu ni Manases iti sangoanan dagiti tattao ti Israel, a kas iti imbagia ni Moises kadakuada. 13 Agarup 40, 000 a lallaki a sisasagan a makigubat ti nagballasiw iti imatang ni Yahweh, para iti gubat idiy kapatagan ti Jerico. 14 Iti dayta nga aldaw, inaramid ni Yahweh ni Josue a naindaklan iti panagkita iti amin nga Israel. Rinaedna isuna iti amin nga al-daldawa a kas iti panangraemda kenni Moises. 15 Ket nagsao ni Yahweh kenni Josue, 16 “Bilinem dagiti padi a mangaw-awit iti lakasa ti tulag a sumang-atda manipud iti Jordan.” 17 Binilin ngarud ni Josue dagiti padi, “Sumang-atkayo manipud iti Jordan.” 18 Idi nakasang-at manipud iti tengnga ti Jordan dagiti padi a mangaw-awit iti lakasa ni Yahweh, ken naingaton dagiti sakada manipud iti rabaw ti namaga a daga, nagsubli dagiti danum ti Jordan kadagit ayanda ket nagayus kadagit ig-igid daytoy, kas iti kasisigud dagitoy kalpasari iti uppata ngalda. 19 Simmang-at dagiti tattao manipud iti Jordan iti maika-sangapulo nga aldaw iti umuna a bulan. Nagtalinaedda idiy Gilgal, iti dayena ti Jerico. 20 Impatakder ni Josue idiy Gilgal dagiti sangapulo ket dua a bato ngalnala idiy Jordan. 21 Kinunana kadagit tattao ti Israel, “Inton saludsoden dagiti kaputotanyo dagiti ammada kadagit tiempo nga umay, ‘Ania dagitoy a batbato?’ 22 Ibagayo kadagit annakyoo, ‘Ditoy ti mangballasiwan dagiti tattao iti Jordan iti rabaw ti namaga a daga.’ 23 Pinamagaan ni Yahweh a Diosyo dagiti danum ti Jordan para kadakayo, agingga a nakaballasiwkayo, kas iti inaramid ni Yahweh a Diosyo idiy Baybay dagiti Runo, a pinamagaanna agingga a makaballasiwtayo amin, 24 tapno maammoan dagiti tattao ti daga a nabileg ti ima ni Yahweh, ken tapno raemenyonto ni Yahweh a Diosyo iti agnanayon.”

5 Apaman a nangnegan dagiti ari dagiti Ammorreo idiy lauden ti Jordan, ken dagiti amin nga ari dagiti Cananeo nga adda iti igid ti Dakkel a Baybay, a pinamagaan ni Yahweh dagiti danum ti Jordan agingga a nakaballasiw dagiti tattao ti Israel, narunaw dagiti pusoda, ket pulos nga awenan ti aniaman pay nga espiritu kadakuada gapu kadagit tattao ti Israel. 2 Iti dayta a tiempo, kinuna ni Yahweh kenni Josue, “Mangaramidka iti imuko a naaramid manipud iti bato ket kugitim iti maminsan pay dagiti amin a lallaki ti Israel.” 3 Ket nangaramid ni Josue kadagit imuko a naaramid manipud iti bato ket kinugitit dagiti amin a lallaki ti Israel idiy Gibeat-haaralot. 4 Ket daytoy ti makagapu no apay a kinugit ni Josue dagiti amin a lallaki ti Israel a rimuar idiy Egipto: natay kadagit daldalan idiy let-ang dagiti amin a lallaki a rimuar manipud Egupto, mairaman dagiti amin a lallaki a mannakigubat. 5 Uray no nakugit dagiti amin a lallaki a rimuar idiy Egupto, awan kadagit ubbing a lallaki a naipasngay ti nakugit idiy let-ang iti dalan a rumuar idiy Egupto. 6 Ta uppata a pulo a tawen a nagnagna dagiti tattao ti Israel idiy let-ang agingga a natay dagiti amin a tattao, dayta ket dagiti amin a lallaki a mannakigubat a rimuar idiy Egupto, gapu ta saanda a nagtulhog iti timek ni Yahweh. Nagsapata ni Yahweh kadakuada a saannanto nga ipalubos a makitada ti daga nga insapatanan kadagit kapuonanda nga aitid kadatayo, daga a kasla agay-ayus iti gatas ken diro. 7 Daytoy idi dagiti annak a kinugit ni Josue a binangon

ni Yahweh a mangsukat kadakuada gapu ta saanda a nakugit iti dalam. **8** Ildi nakugitda amin, nagtalinaedda iti ayanda idiy kampo agingga a naimbaganda. **9** Ket kinuna ni Yahweh kenni Josue, "Ita nga aldaw, intulidkon ti pannakaibabainyo iti Egjipto." Isu ta ni nagan dayta a lugar ket Gilgal agingga iti daytoy agdama nga aldaw. **10** Nagkampo dagiti tattao ti Israel idiy Gilgal. Ngirinlinda ti llalabas iti maika-sangapulo ket uppata ngalda bulan, iti rabii idiy kapatagan ti Jerico. **11** Ket ti aldaw kalpasan iti llalabas, iti dayta unay nga aldaw, nanganda kadagit apit iti dayta a daga, tinapay nga awan lebadurana ken inkirog a bukbulok. **12** Nagsardeng ti mana iti aldaw kalpasan a nanganda kadagit apit iti dayta a daga. Awansen pulos ti mana para kadagit tattao ti Israel, ngem nanganda kadagit apit iti daga ti Canaan iti dayta a tawen. **13** Ildi asideg ni Josue iti Jerico, timmangad isuna ket adtoy, agtaktaekder ti maysa a lalaki iti sangoananna; inuksotia ti kampilanna ket iggemma daytoy. Napan ni Josue kenkuana ket kinunana, "Sika kadi ket para kadakami wenco para kadagit kabusormi?" **14** Kinunana, "Saan. Ta siak ti kapitan iti buyot ni Yahweh. Immayak ita." Ket nagpakleb ni Josue tapno agdayaw ket kinunana kenkuana, "Ania kadi ti kayat nga ibaga ti apok iti adipenna?" **15** Kinuna ti kapitan ti buyot ni Yahweh kenni Josue, "Ikkatem dagiti sandaliasmo ta ti lugar a pagtaktaekderet ket nasantao." Ket kasta ngarud ti inaramid ni Josue.

6 Ita, nakarikep amin a pagserkan iti Jerico gapu iti armada ti Israel. Awan ti rimmuar ken awan ti simrek. **2** Kinuna ni Yahweh kenni Josue, "Kitaem, inyawatkon kenka ti Jerico, ti ari ken dagiti nalaing a soldado daytoy. **3** Masapul nga agmartsakayo iti aglawlaw ti siudad, maminsan a lawlawen dagiti amin a lallaki a mannakigubat ti siudad. Masapul nga aramidenyo daytoy iti lasud iti innem nga aldaw. **4** Masapul nga awiten dagiti pito a padi dagiti pito a trumpeta a naaramid manipud iti sara ti kalakian a karnero iti sangoanan ti lakasa. Iti maikapito nga aldaw, masapul nga agmartsakayo iti aglawlaw ti siudad iti maminpito a dasar, ket masapul a pigaan a paguniendia iti napigsa ken napaut ti sara ti kalakian a karnero, ket inton mangngegyo ti uni ti trumpeta, masapul nga agpukkaw dagiti amin a tattao iti napigsa, ket marbanto ti pader ti siudad. Masapul a rumaut dagiti soldado, agtarus ti tunggal maysa." **6** Inayaban ngarud ni Josue nga anak ni Nun dagiti padi ket kinunana kadakuada, "Alaenyo ti lakasa ti tulag, ket awiten dagiti pito a padi dagiti pito a trumpeta a naaramid manipud iti sara ti kalakian a karnero iti sangoanan ti lakasa ni Yahweh." **7** Ket kinunana kadagit tattao, "Umunakayo ket agmartsakayo iti aglawlaw ti siudad, ken umun-una a magna dagiti nakaigam a lallaki ti lakasa ni Yahweh." **8** Kas iti kinuna ni Josue kadagit tattao, inawit dagiti pito a padi ti pito a trumpeta a naaramid manipud iti sara ti kalakian a karnero iti sangoanan ni Yahweh. Bayat a sumungsungadda, pinagunida iti napigsa dagiti trumpeta. Simmaruno kadakuada ti lakasa ti tulag ni Yahweh. **9** Magmagna dagiti nakaigam a lallaki ti sangoanan dagiti padi, ket pinagunida iti napigsa dagiti trumpetada, ngem nagna ngarud dagiti akinlikud a guardia iti likudan ti lakasa, ken agtultuloy a pagpagunien dagiti padi dagiti trumpetada. **10** Ngem binilin ni Josue dagiti tattao, a kunana, "Saankayo nga agpukkaw. Masapul nga awan timek a rummuar manipud kadagit ngiwayto agingga iti aldaw nga ibagak kadakayo nga agpukkawayo. Isunto laeng ti masapul a panagpukkawyo." **11** Pinairikosna ngarud ti lakasa ni Yahweh iti siudad iti maminsan a dasar iti dayta nga aldaw. Kalpasanna, simrekda iti kampoda, ket nagtalinaedda idiy kampo iti rabii. **12** Ket nasapa a bimmangon ni Josue iti bigat, ket binagkat dagiti padi ti lakasa ni Yahweh. **13** Dagiti padi a nakaawit iti pito a trumpet a naaramid manipud iti sara ti kalakian a karnero iti sangoanan ti lakasa ni Yahweh, ken nagmartsada, pinagunida iti napigsa dagiti

trumpeta. Magmagna dagiti nakaigam a soldado iti sangoananda. Ngem idi magmagna a sumarsaruno dagiti akinlikud a guardia iti lakasa ni Yahweh, agtultuloy a nagun iti napigsa dagiti trumpeteta. **14** Nagmartsada iti aglawlaw ti siudad iti maminsan a dasar iti maikapito ngalda ket nagsublida iti kampo. Inaramidda daytoy iti lasud iti innem ngalda. **15** Iti maikapito ngalda a nasapada a bimmangon iti parbangon, iti daytoy a tiempo, nagmartsada iti maminpito iti aglawlaw ti siudad iti isu met laeng a wagas ti urnosda. Iti daytoy ngalda a nagmartsada iti aglawlaw ti siudad iti pito a dasar. **16** Iti maikapito ngalda idiy pinaguni dagiti padi iti napigsa dagiti trumpeteta, ngalbilin ni Josue kadagit tattao, "Agpukkawayo! Ta inyawaten kadakayo ni Yahweh ti siudad. **17** Mailasinto a para kenni Yahweh ti siudad ken dagiti amin ngalda adda iti daytoy tapno madadel. Ni laeng Rahab a balangkantis ti agbiag- isuna ken dagiti amin a kaduana iti balanya- gapu ta inlemmenga dagiti lallaki ngalda imbaontayo. **18** Ngem no maipapan kadakayo, liklikanyo ti mangala kadagit banbanag a nailasin a madadel, ket no malpasyo a mamarkaan dagitoy a madadel, saankayo ngarud a mangala iti aniaman kadagitoy. No aramidenyo daytoy, pagbalinenyonto ti kampo ti Israel a maysa a banag a masapul a madadel ket mangiyegkayonto iti riribuk iti daytoy. **19** Maidaton kenni Yahweh iti amin a pirak, balitok, ken amin a banbanag a naaramid iti tando ken landok. Masapul a maipan dagitoy iti pagiduldulinan ti gameng ni Yahweh." **20** Nagpukkaw ngarud dagiti tattao, ket pinagunida iti napigsa dagiti trumpeteta. Ket idi nangngieg dagiti tattao ti uni ti trumpeteta, nagpukkawda iti nakapigpigsa, ket narba ti pader isu a nakastrek dagiti tattao ti siudad, nagtarstarus ti tunggal maysa. Ket sinakupda ti siudad. **21** Naan-anay a dinadaelda dagiti amin ngalda adda iti siudad babaen iti tadem ti kampilan- lallaki ken babai, ubing ken nataengen, dagiti baka, karnero ken dagiti asno. **22** Ket kinuna ni Josue kadagit dua a nangsuum iti daga, "Mapankayo iti balay ti balangkantis. Iruaryo ti babai ken dagiti amin a kaduana, a kas insapatayo kenkuana." **23** Napan ngarud dagiti agtutubo a lallaki ngalda espia ket inruarda ni Rahab. Inruarda ti amana, ina, dagiti kakabsatna, ken dagiti amin a kabagianna a kaduana. Impanda ida iti maysa a lugar iti ruar ti kampo ti Israel. **24** Ket pinuoranda ti siudad ken amin ngalda adda iti daytoy. Dagiti laeng pirak, balitok, ken dagiti pagkargaan a tando ken landok ti naikabil iti pagiduldulinan ti gameng iti balay ni Yahweh. **25** Ngem pinalubosan ni Josue nga agbiag ni Rahab a balangkantis, ti sangkabalayan ti amana, ken dagiti amin a kaduana. Nagnaed isuna iti Israel agingga iti daytoy ngalda gapu ta inlemmenga dagiti lallaki ngalda imbaontayo ni Josue nga agsiim idiy Jerico. **26** Ket binilin ida ni Josue iti dayta a tiempo babaen iti sapata, ket kinunana, "Mailunod iti imatang ni Yahweh ti tao a mangbangon manen iti daytoy a siudad, a Jerico. Kas subad ti inauna nga anakna a lallaki, ibangonnantti ti pundsasion, ken kas subad iti inaudi nga anakna a lallaki, ipatakernanto dagiti ruangan daytoy." **27** Adda ngarud ni Yahweh kenni Josue, ket nagwaras ti kinalatakna iti entero a daga.

7 Ngem nagtignay a saan a supupudno dagiti tattao ti Israel maipapan kadagit banbanag a nailasin a madadel. Nangala ni Acan nga anak ni Carmi nga anak ni Zimri nga anak ni Zera, manipud iti tribu ti Juda iti sumagmamano a banbanag a nailasin a madadel, ket simged ti unget ni Yahweh a maibusor kadagit tattao ti Israel. **2** Nangibaon ni Josue kadagit lallaki manipud Jerico a mapan idiy Ai, nga asideg iti Bet-aven, iti dayta ti Betel. Kinunana kadakuada, "Sumang-atkayo ket siimeno ti daga." Simmang- at ngarud dagiti lallaki ket siimendo ti Ai. **3** Ildi nagsublida kenni Josue, kinunada kenkuana, "Saamno nga ibaon dagiti amin a tattao a sumang-at idiy Ai. Mangibaonka laeng iti dua wenco tallo a ribu a lallaki a sumang-at ket rautenda ti Ai. Saamno a

bannogen dagiti amin a tattao iti gubat, ta bassit laeng ti bilangda." **4** Isu nga agarup tallo ribu laeng a lallaki ti simmang-at manipud iti armada, ngem nagtataray dagitoy manipud kadagiti lallaki ti Ai. **5** Napatay dagiti lallaki ti Ai ti agarup tallo pulo ket innem a lallaki bayat ti panangkamatda kadakuada manipud iti ruangan ti siudad agingga iti pagalaan iti bato, ket pinatayda ida bayat a sumalsalogda iti turod. Ket nagbuteng dagiti puso dagiti tattao ken napukaw ti tureddia. **6** Ket rinay-ab ni Josue dagiti pagan-anaya. Nangikabil ni Josue ken dagiti panglakayen ti Israel iti tapok kadagiti uloda ken naggaklebdia iti sangoanan ti lakasa ni Yahweh ket nagtalinaedda idiy agingga iti rabii. **7** Ket kinuna ni Josue, "O, Yahweh nga Apo, apay nga inyegmo pay laeng dagitoy a tattao iti ballasiw ti Jordan? Tapno iyawatnakami kadagiti ima dagiti Amorreo tapno dadelendakami? No laeng koma nangngeddengkami iti sabali ket nagtalinaedkami iti ballasiw ti Jordan! **8** O Apo, ania ti ibagak, kalpasan a timmallikud ti Israel iti sangoanan dagiti kabusorda! **9** Ta mangngetto daytoy dagiti Cananeo ken dagiti amin nga agnanaed iti daga. Lawlawendakaminto ken isunto iti gapuna a malipatan dagiti tattao iti daga ti naganmi. Ket ania ngarud ti aramidem para iti naindaklan a naganmo?" **10** Kinuna ni Yahweh kenni Josue, "Bumangonka! Apay a nakapaklebka dita? **11** Nagbasol ti Israel. Linabsingda ti katulagak nga imbilinko kadakuada. Nagtakawda kadagiti banbanag a nailasin. Nagtakawda ken inlemmenga pay ti basolda babaen iti panangkabil iti innalada kadagiti kukuada. **12** Kas pagbanaganwa, saan a makatakder dagiti tattao ti Israel iti sangoanan dagiti kabusorda. Timmallikudda manipud kadagiti kabusorda gapu ta isuda a mismo ket nailasin a madadael. Saanakton a kumuyog kadakayo iti kaanoman malaksid no dadeleyo dagiti banbanag a rumbeng a dinadaelyo koma, ngem adda pay laeng kadakayo. **13** Bumangonka! Idatonomo dagiti tattao kaniak ket kunaem kadakuada, 'Idatonyo dagiti bagbagiyo kenni Yahweh inton bigat. Ta kuna ni Yahweh a Dios ti Israel, "Adda dagiti banbanag a nailasin a madadael nga adda pay laeng kadakayo, Israel. Saankayo a makatakder a maibusor kadagiti kabusoryo agingga nga ikkatenyo manipud kadakayo dagiti amin a banbanag a nailasin a madadael." **14** Ili bigat, masapul nga iparangyo dagiti bagbagiyo segun kadagiti tribuyo. Ti tribu a mapili ni Yahweh babaen iti panagbunot ket umasidegto segun kadagiti pulida. Ti puli a pilien ni Yahweh ket masapul nga umasideg segun iti tunggal sangkabalyan. Ti sangkabalyan a pilien ni Yahweh ket masapul nga umasideg a saggaysa. **15** Mapasamakto a ti tao a matilwan ken addaan kadagiti banbanag a nailasin a madadael, mapuoranto isuna, isuna ken dagiti amin nga adda kenkuana, gapu ta linabsingda ti tulag ni Yahweh ken gapu ta nakaaramid isuna iti nakababain a banag iti Israel." **16** Nasapa ngarud a bimmangon ni Josue iti bigat ket inyasidegna ti tunggal tribu ti Israel, ket ti tribu ti Juda ti napili. **17** Inyasidegna dagiti puli ti Juda, ket ti puli dagiti Zeraita ti napili. Inyasidegna ti tunggal tao iti puli ti Zeraita, ket ni Zabdii ti napili. **18** Inyasidegna ti tunggal tao ti sangkabalyanna, ket napili ni Acan nga anak ni Carmi nga anak ni Zabdii nga anak ni Zera manipud iti tribu ti Juda. **19** Ket kinuna ni Josue kenni Acan, "Anakkoo, ibagam ti pudno iti sangoanan ni Yahweh a Dios ti Israel ken agpudnonka kenkuana. Panggaasim ta ibagam kaniak ti inaramidmo. Saanmo nga ilimed kaniak daytoy. **20** Insungbat ni Acan kenni Josue, "Pudno, nagbasolak kenni Yahweh a Dios ti Israel. Daytoy ti inaramidko: **21** Ildi nakakataak iti maysa a napintas a kagay manipud Babilonia kadagiti sinamsam, dua gasut a siklo ti pirak, ken maysa a barreta ti balitok a lima pulo a siklo ti dagsenna, tinariagayak ket innalak dagitoy. Nailemmeng dagitoy iti daga iti tengnga ti toldak, ken ti pirak ket adda iti babaen daytoy." **22** Nangibaon ni Josue kadagiti mensahero a nagtaray a napan iti tolda

ket adda sadia dagiti banbanag. Ildi kinitada, nasarakanda dagitoy a nakalemmeng iti bukodna a tolda, ken ti pirak ket adda iti babaen dagitoy. **23** Innalada dagiti banbanag manipud iti tengnga ti tolda ken impanda dagitoy kenni Josue ken kadagiti amin a tattao ti Israel. Imburaisda dagitoy iti sangoanan ni Yahweh. **24** Ket innala ni Josue ken dagiti amin a keduana nga Israel ni Acan nga anak ni Zera, ken ti pirak, ti kagay, ti barreta ti balitok, dagiti annakna a lallaki ken babbai, dagiti bakana, dagiti asnona, dagiti karnerona, ti toldana ken dagiti amin nga adda kenkuana, ket impanda dagitoy iti tanap ti Acor. **25** Ket kinuna ni Josue, "Apay a riniribuknakami? Riribukennaka ni Yahweh ita nga aldaw." Binato isuna dagiti amin nga Israel. Ken pinuoranda amin ida, ken binatoda ida. **26** Ginaburanda isuna iti dakkel a gabsuon dagiti bato nga adda pay laeng ditoy agingga iti daytoy nga aldaw. Pinabaaw ni Yahweh ti sumsumged nga ungetna. Ngarud, ti nagan ti lugar ket ti tanap ti Acor agingga iti daytoy agdama nga aldaw.

8 Kinuna ni Yahweh kenni Josue, "Saanka nga agbuteng; saanka a maupay. Ikyogmo dagiti amin a tattao a mannakigubat. Sumang-atkayo idiy Ai. Kitaem, intedkon iti imam ti ari ti Ai, dagiti tattaoa, ti siudadna ken ti dagana. **2** Aramidemo iti Ai ken iti ari daytoy ti kas iti inaramidmo iti Jerico ken iti ari daytoy, malaksid iti panangalayonto iti sinamsam ken kadagiti taraken nga agpaay kadakayo. Agsaganakayo iti panangsaneb iti likudan ti siudad." **3** Timmakder ngarud ni Josue ket inkuyogna dagiti amin a lallaki a mannakigubat a sumang-at idiy Ai. Ket nangpili ni Josue iti tallo pulo a ribu a lallaki- napigsa, natutured a lallaki- ket imbaonna ida iti rabii. **4** Imbilinna kadakuada, "Kitaenyo, agsanebekyonto a maibusor iti siudad, iti likudan daytoy. Saankyo nga umadayo unay iti siudad, ngem agsaganakayo amin. **5** Umasidegkoto ken dagiti amin a lallaki a kakuyogko iti siudad. Ket inton rummuarda a mangraut kadakami, itarayanminto ida a kas idi damo. **6** Surotendakaminto agingga a maiyadayomi ida manipud iti siudad. Kunaendanto, 'Itartarayandatayo a kas iti inaramidda idi damo.' Isu nga itarayanminto ida. **7** Ket rummuarkayonto iti paglemmenganyo, ket sakupenyonto ti siudad. Itedto daytoy ni Yahweh a Diosyo iti imayo. **8** Inton masakupyti iti siudad, puoranyonto daytoy. Aramidenyo daytoy inton agtulhogkayo iti bilin a naited iti sao ni Yahweh. Kitenyo, binilinkayo." **9** Imbaon ida ni Josue, ket napanda iti pagsaneban, ket naglemmenga iti nagbaetan ti Betel ken Ai iti laud ti Ai. Ngem nakiturog ni Josue kadagiti tattao iti dayta a rabii. **10** Nasapa a bimmangon ni Josue iti bigat ket insaganana dagiti soldadona, rinaut ni Josue ken dagiti panglakayen iti Israel dagiti tattao ti Ai. **11** Inyimmang-at dagiti amin a lallaki a mannakigubat a keduana ket immasidegda iti siudad. Dimtengda iti asideg ti siudad ket nagkampoda iti amianan a paset ti Ai. Ita, adda iti tanap a nagbaetanda iti Ai. **12** Nangala isuna iti agarup lima ribu a lallaki ket insaadna ida iti pagsaneban iti laud a paset ti siudad iti nagbaetan ti Betel ken Ai. **13** Inyurnosda dagiti amin a soldado, adda dagiti kangrunaan nga armada iti amianan a paset ti siudad, ken adda dagiti akinlikud a guardia iti laud a paset ti siudad. Immian ni Josue idiy tanap iti dayta a rabii. **14** Ket idi nakita ti ari ti Ai daytoy, nasapa a bimmangon isuna ken ti armadana ket nagdardarasda a rimmua a mangraut iti Israel iti lugar a nakasango iti tanap ti Karayan Jordan. Saanna nga ammo ngadda maysa a panangsaneb nga agur-uray a rumaut manipud iti likudan ti siudad. **15** Impalubos ni Josue ken dagiti amin nga Israel a maabakda iti sangoananda, ken nagtarayda nga agturonsong iti let-ang. **16** Sangsangkamaya a naayaban dagiti amin a tattao ngadda iti siudad tapno kamatenda ida, ken kinamatda ni Josue ket naiyadayoda manipud iti siudad. **17** Awan ti nabati a lalaki idiy Ai

ken Betel a saan a napan kimmamat iti Israel. Pinanawanda ti siudad ket imbatida daytoy a silulukat bayat iti panangkamatda iti Israel. **18** Kinuna ni Yahweh kenni Josue, "Ipaturongmo iti Ai ti iggemmo a gayang, ta itedkon ti Ai iti imam." Inturong ni Josue ti iggemna a gayang iti siudad. **19** Dagus a rimmuar iti lugarda dagiti soldado nga aglelemmeng iti pagsaneban apaman nga intayagna ti imana. Nagtaraya ken simrekda iti siudad ket sinakupda daytoy. Dagus a pinuoranda ti siudad. **20** Timmaliau ken kimmita iti likud dagiti lallaki ti Ai. Nakitada ti asuk manipud iti siudad nga agpangpangato iti tangatang, ket saandan a makalibas iti daytoy wenco iti dayta a dalan. Ta nagsublin dagiti Israelita a nagtaray iday let-ang tapno sangoenda dagiti mangkamatad kadakuada. **21** Idi nakita ni Josue ken dagiti amin nga Israel a nasakup ti panangsaneb ti siudad nga adda asuk nga agpangpangato, nagsublika ket pinatayda dagiti lallaki ti Ai. **22** Ken rimmuar dagiti dadduma a soldado ti Israel, dagiti simrek iti siudad, tapno ruttenda ida. Isu a natiliv dagiti lallaki ti Ai iti ngabaetan dagiti armada ti Israel. Rinautda daytoy babaen iti tadem ti kampilan, nagsubli ti amin nga Israel iday Ai. Rinautda daytoy babaen iti tadem ti kampilan. **23** Amin a natay iti dayta nga aldaw, lallaki ken babbai, ket sangapulo ket dua a ribu, amin a tattao ti Ai. **24** Saan nga imbabu ni Josue ti imana nga inngatona bayat nga ig-iggamanna ti gayangna, agingga a nadadaelna a naan-anay dagiti amin a tattao ti Ai. **25** Innala laeng ti Israel nga agpaaay kadakuada dagiti taraken ken ti sinamsam manipud iti siudad, a kas iti imbilin ni Yahweh kenni Josue. **26** Pinuoran ni Josue ti Ai ken pinagbalinna daytoy a gabsuon dagiti nadadael iti agnanayon. Daytoy ket langalang a lugar agingga iti daytoy nga aldaw. **27** Imbitinna iti kayo ti ari ti Ai agingga iti rabii. Idi lumneken ti init, inted ni Josue ti bilin ket imbabada ti bagii ti ari manipud iti kayo ket imbellengda iti sangoanan dagiti ruangan ti siudad. Ginaburanda sadiay iti dakkel a gabsuon iti batbato iti rabaw daytoy. Nagtalinada sadiay dayta a gabsuon agingga iti daytoy nga aldaw. **28** Ket nangbangon ni Josue iti altar nga agpaaay kenni Yahweh a Dios ti Israel, iday Bantay Ebal, **29** a kas imbilin ni Moises nga adipen ni Yahweh kadagit tattao ti Israel, a kas naisurat iti libro ti linteg ni Moises: "Maysa nga altar manipud kadagit batu a saan pay a natapyasan, nga awan iti nangaramat iti landok nga alkamen." Ken nangidaton isuna kadagit daton a maipuor nga agpaaay kenni Yahweh iti rabaw daytoy, ken nangisagutda kadagit daton a pakikappia. **30** Ket iti imatang dagiti tattao ti Israel, insuratna kadagit batu ti kopia ti linteg ni Moises. **31** Nagtakder ti amin nga Israel, dagiti panglakayenda, dagiti opisial ken dagiti ukomda iti agsinnumbangir a paset ti lakasa iti sangoanan dagiti padi ken Levita a mangaw-awit iti lakasa ti tulag ni Yahweh- kasta met dagiti ganggannaet a kas naiyanang nga umili- nagtakder ti kagudua a bilang dagiti tattao iti sangoanon ti Bantay Gerizim ken nagtakder iti dadduma iti sangoanon ti Bantay Ebal. Binendisionanda dagiti tattao ti Israel, a kas imbilin kadakuada ni Moises nga adipen ni Yahweh idi un-unana. **32** Kalpasanna, binasa ni Josue dagiti amin a sasao ti linteg, dagiti bendision ken dagiti lunod, a kas naisurat dagitoy iti libro ti linteg. **33** Awan ti uray maysa a sao manipud iti imbilin ni Moises a saan a binasa ni Josue iti sangoanon ti gímong ti Israel, a pakairamanan dagiti babbai, dagiti ubbing ken dagiti ganggannaet a makipagnanaed kadakuada.

9 Ket dagiti amin nga ari nga agnanaed iti ballasiw ti Jordan iti katuoran a pagilian, ken kadagit kapatadan iti igid ti Dakkel a Baybay nga agturong iday Libano- dagiti Heteo, Amorreo, Cananeo,

Perezeo, Heveo ken Jebuseo- **2** nagsangsangkamaya dagitoy iti maysa a bilin, tapno makigubat a maibusor kenni Josue ken iti Israel. **3** Idi nangngeg dagiti amin nga agnanaed iti Gabaon ti inaramid ni Josue iti Jerico ken iti Ai, **4** nagtignayda nga addaan iti makaallilaw a panggep. Nagbalonda kadagit abasto nga agpaaay kadakuada ken nangalada kadagit rutrot a sako ket insakaya kadagit asnoda. Nangalada met kadagit daan a lalat a pagkaraan iti arak, rutrot, pigis ken natarimaanen. **5** Nangisuitda kadagit daan ken natakupan a sandalias, ken nagkawesda iti daan ken rutrot a pagan-anay. Amin a tinapay iti abastoda a makan ket namaga ken binuot. **6** Kalpasanna, napanda kenni Josue iti kampo iday Gilgal ket kinunada kenkuana ken kadagit tattao ti Israel, "Naggdaliasatkami manipud iti adayo unay a pagilian, isu a makitulagkayo iti kadakami." **7** Kinuna dagiti tattao ti Israel kadagit Heveo, "Nalabit nya agnanaedkayo iti asidegmi. Kasano a makitinnulagkami kadakayo?" **8** Kinunada kenni Josue, "Dakami dagiti adipenmo." Kinuna ni Josue kadakuada, "Siasinokayo? Sadino ti naggapuanyo?" **9** Kinunada kenkuana, "Immay ditoy dagiti adipenmo manipud iti adayo unay a daga, babaen iti nagan ni Yahweh a Diosmo. Nangngegmi ti damag maipanggep kenkuana ken ti maipanggep iti amin a banbanag nga inaramidna iday Egipto- **10** ken ti amin a banbanag nga inaramidna iti dua nga ari dagiti Amorreo iti ballasiw ti Jordan- kenni Sihon nga ari ti Hesbon, ken ni Og nga ari ti Basan nga adda iday Astarot. **11** Kinuna kadakami dagiti panglakayenmi ken dagiti amin nga agnanaed iti pagilianmi, 'Mangalakayo iti balon nga agpaaay iti panagdaliasaty. Mapanyo ida sabaten ket kunaenyo kadakuada, "Dakami dagiti adipenyo. Makitulagkayo kadakami." **12** Daytoy ti tinapaymi, napudot pay laeng idi innalami daytoy manipud kadagit babbalaymi iti aldaw a nagrubbuatkami nga umay kadakayo. Ngem ita, kitaenyo, namagan ken binuoten daytoy. **13** Barbaro dagitoy a lalat a pagkaraan iti arak idi pinunnomi dagitoy, ket kitaenyo, adda bittaknan dagitoyen. Dimmaanen dagiti pagan-anaymi ken dagiti sandaliasmi gapu iti atiddog unay a panagdaliasatmi." **14** Nangala ngarud dagiti Israelita iti sumagmamano kadagit balonda, ngem saanda a nakiuman kenni Yahweh no ania ti rumbeng nga aramidenda. **15** Nakikappia ni Josue kadakuada ken napasnek a nagkari a napatalgedan iti dara, a palubosanna ida nga agbiag. Nagsapata met kadakuada dagiti mangidadaulo kadagit tattao. **16** Tallo nga aldaw kalpasan ti pannakitulag dagiti Israelita kadakuada, naamoanda a kaarrubada gayom ida ken agnanaedda iti asideg. **17** Nagrubbuat ngarud dagiti tattao ti Israel ket dimtengda iti siudadda iti maikatlo nya aldaw. Dagiti siudadda ket Gabaon, Kefira, Beerot ken Kiriat Jearim. **18** Saan ida a rinaut dagiti tattao ti Israel gapu ta nagsapata dagiti mangidadaulo kadakuada maipanggep kadakuada iti sangoanan ni Yahweh a Dios ti Israel. Nagtanabutob dagiti amin nga Israelita a maibusor kadagit mangidadaulo kadakuada. **19** Ngem kinuna dagiti amin a mangidadaulo kadagit amin a tattao, "Nagsapatayato maipapan kadakuada babaen kenni Yahweh, ti Dios ti Israel, ket saantayo ita a mabalin a drangran ida. **20** Daytoy ti aramidentayo kadakuada: Tapno maliklikantayo ti aniaman a puntot a mabalin nya umay kadatayo gapu iti kari nga insapatayato kadakuada, palubosantyo ida nga agbiag." **21** Kinuna dagiti mangidadaulo kadagit tattooda, "Palubosanyo ida nga agbiag." Nagbalin ngarud dagiti taga-Gabaon a para-balsig ken para-sakdo nga agpaaay kadagit amin nga Israelita, a kas kinuna dagiti mangidadaulo maipanggep kadakuada. **22** Pinaayaban ida ni Josue ket kinunana, "Apay nya inallilawdakami ida kinunayo 'Adayokami unay kadakayo', idinto a makipagnanaedkayo met gayam kadakami? **23** Ita, gapu iti daytoy, nailunodkayo ket kanayonto a tagabu dagiti dadduma kadakayo, dagiti para-balsig ken para-sakdo nga agpaaay iti balay ti

Diosko." 24 Simmungbatda kenni Josue ket kinunada, "Gapu ta naibaga kadagiti adipenyo a binilin ni Yahweh a Diosyo ni Moises nga adipenna nga itedna kadakayo dagiti amin a daga, ken tapo dadaelenyo dagiti amin nga agnanaed iti daga iti sangoananyo- isu a nagbutengkami unay para kadagiti bibiagmi gapu kadakayo. Isu nga inaramidmi daytoy a banag. 25 Kitaem ita, tengngelnakami iti pannakabalinmo. Aniaman nga ipagarupmo a nasayaat ken nalindeg nga aramidem kadakami, aramidem daytoy." 26 Inaramid ngarud ni Josue daytoy para kadakuada: inikatna ida manipud iti panangituray dagiti tattao ti Israel, ken saan ida a pinapatay dagiti Israelita. 27 Iti dayta nga aldaw, pinagbalin ni Josue dagiti taga-Gabaon a para-balsig ken para-sakdo nga agpaay kadagiti tattao, ken agpaay iti altar ni Yahweh, ainggiga ita nga aldaw, iti lugar a pilien ni Yahweh.

10 Ita, nangngeg ni Adonizedek nga ari iti Jerusalem a sinakup ni Josue ti Ai ken naan-anay a dinadaelna daytoy, kas met laeng ti inaramidna iti Jerico ken ti ari daytoy. Ken nangngegna no kasano a nakikappia dagiti tattao ti Gabaon iti Israel ken makipagmagnaedda kadakuada. 2 Nagbuteng unay dagiti tattao iti Jerusalem gapu ta ti Gabaon ket dakkel a siudad, kasla iti maysa kadagiti siudad ti ari. Dakdakkel daytoy ngem iti Ai, ken amin dagiti lallaki iti daytoy ket nabibileg a mannakigubat. 3 Nangipatulod ngarud ni Adonizedek, nga ari iti Jerusalem, iti pakaamo kenni Oham nga ari iti Hebron, kenni Piream nga ari iti Jarmut, kenni Jafia nga ari iti Lakis, ken ni Debir nga ari iti Eglon: 4 "Sumang-atkayo ditoy ayanko ket tulongandak. Darupentayo ti Gabaon gapu ta nakikappiada kenni Josue ken kadagiti tattao iti Israel." 5 Simmang-at dagiti lima nga ari dagiti Amorreto; ti ari iti Jerusalem, ti ari iti Hebron, ti ari iti Jarmut, ti ari iti Lakis, ti ari iti Eglon, isuda ken amin dagiti armadada. Insaganada ti pagsaachanda a maibusor iti Gabaon, ket dinarupda daytoy. 6 Nangipatulod iti pakaammo dagiti tattao iti Gabaon kenni Josue ken kadagiti armada iti Gilgal. Kinunada, "Darasenyo! Saanyo nga ipaidam dagiti in-imayo kadagiti ad-adipenyo; Sumang-atkayo a dagus ken isalakandakami. Tulongandakami, ta nagititon dagiti amin nga ari dagiti Amorreto nga agnanaed iti katurturodan a pagilian a mangraut kadakami" 7 Simmang-at ni Josue manipud Gilgal, isuna ken dagiti amin a lallaki a mannakigubat a kadduana, ken dagiti amin lallaki a mannakiranganet. 8 Kinuna ni Yahweh kenni Josue, "Saanka nga agbuteng kadakuada. Inyawatkon ida dita imam. Awan uray maysa kadakuada iti makapasardeng iti panangdarupmo". 9 Napan a dagus ni Josue kadakuada, nagnagnada a nagpatpatnag manipud Gilgal. 10 Ket tinikaw ni Yahweh dagiti kabusor iti sangoanan ti Israel—isuna a nangpapatay kadakuada iti nakaro a panangpapatay idiy Gabaon, ken nangkamat kadakuada iti dalan a sumang-at idiy Bet-Horon, ken nangpatay kadakuada idiy dalan ti Azeka ken Makkeda. 11 Bayat nga iyaadaya manipud iti Israel, nga agpasalog manipud iti turot di Bet-Horon, nangtienag ni Yahweh kadagiti dadakkel a bato kadakuada amin manipud langit a mapan iti dalan ainggiga idiy Azeka, ket natayda. Ad-adu dagiti natay gapu kadagiti uraro ngem kadagiti napapatay iti kampilan dagiti lallaki iti Israel. 12 Kalpasanna, nakisa ni Josue kenni Yahweh iti aldaw a pinagballigi ni Yahweh dagiti lallaki ti Israel a maibusor kadagiti Amorreto. Daytoy ti imbaga ni Josue kenni Yahweh iti sangoanan ti Israel, "Init, agsardenga idiy Gabaon, ken bulan, agsardenga iti tanap ti Ajalon." 13 Nagtalinaed ti init ken nagsardeng a naggaraw ti bulan ainggiga a nakabales ti nacion kadagiti kabusorda, Saan aya a naisurat daytoy iti libro ni Jasher? Nagtalinaed ti init iti tengnga ti tangatang; saan daytoy a limnek iti agarup maysa nga aldaw. 14 Awan iti sabali nga aldaw a kasla iti daytoy iti napalabas wenno iti kalpasan daytoy, idi impangag ni Yahweh iti timek ti maysa a tao. Ta nakigubat idi ni Yahweh iti biang ti Israel. 15 Nagsubli ni

Josue ken dagiti amin nga Israel a kadduana iti kampoda idiy Gilgal. 16 Ita, naglibas dagiti lima nga ari ket naglemmengda iti rukib idiy Makkeda. 17 Naipakaammo daytoy kenni Josue, "Nasarakan! —dagiti lima nga ari a naglemmeng idiy rukib iti Makkeda!" 18 Kinuna ni Josue, "Mangitulidkayo kadagiti dadakkel a bato a maiserra iti wangawangan ti rukib ken mangdutokkayo kadagiti soldado sadiy a mangbantay kadakuada. 19 Saankayo nga agtalinaed. Kamatenyo dagiti kabusoryo ken darupenyu ida manipud iti likudan. Saanyo ida a palubosan a makastrek kadagiti siudadda, gapu ta inyawaten ida ni Yahweh a Diosyo kadagita imayo." 20 Inleppas a pinapatay ida ni Josue ken dagiti annak ti Israel iti nakaro a panangpapatay, ainggiga a dandanin naan-anay a madadaelda; bassit laeng ti nakalasat a naglibas a nakadanun kadagiti napaderan a siudad. 21 Kalpasanna, nagsubli a sitatalna ti sibubukel nga armada kenni Josue iti nagkampoanda idiy Makkeda. Ken awan uray maysa a nakaiture a nangibaga iti maysa a sao a maibusor iti siasinoman kadagiti tattao ti Israel. 22 Ket kinuna ni Josue, "Luktanyo ti wangawangan ti rukib ket manipud iti rukib, iyegyo kaniak dagiti lima nga ari manipud iti rukib—ti ari iti Jerusalem, ti ari iti Hebron, ti ari iti Jaramut, ti ari iti Lakis, ken ti ari iti Eglon. 24 Ket idi naiyegdan kenni Josue dagiti ari, pinaayabanna tunggal tao iti Israel, ket kinunana kadagiti papangguloen dagiti soldado a kadduana a napan nakigubat, "Ibaddekyo dagiti tengngedda." Immayda ngarud ket imbaddekkda dagiti tenggedda. 25 Ket kinunana kadakuada, "Saankayo nga agbuteng ken saankayo a maupay. Pumigsa ken tumuredkayo. Ta kastoy iti aramidento ni Yahweh kadagiti amin a kabusoryo a karinnangetyo." 26 Ket dinarup ken pinapatay ni Josue dagiti ari. Imbitinna ida kadagiti lima a kayo. Nakabitinda kadagiti kayo inggana iti rabii. 27 Idi lumlumneken ti init, nangted ni Josue kadagiti bilin, ket inyulogda ida manipud kadagiti kayo ket imbellengda ida iti rukib a naglemmenganda. Nangikabilida kadagiti dadakkel a batbato iti wangawangan ti rukib. Nagtalinaed sadiy dagitoy a batbato ainggiga iti daytoy nga aldaw. 28 Iti daytoy a wagas, sinakup ni Josue ti Makkeda iti dayta nga aldaw ket pinapatayna ti tunggal maysa idiy babaen iti kampilan, a pakairamanan ti ari daytoy. Dinadaelna ida a naan-anay ken amin a sibbiag a parsua sadiy. Awan iti imbatina a nakalasat. Inaramidna iti ari ti Makkeda ti kas met laeng iti inaramidna iti ari ti Jerico. 29 Immallatiw ni Josue ken amin nga Israel manipud Makkeda ainggiga idiy Libna. Napan isuna nakigubat iti Libna. 30 Inyawat met ni Yahweh daytoy iti ima ti Israel—agraman ti arida. Dinarup ni Josue ti tunggal parsua a sibbiag nga adda ditoy babaen iti kampilan. Awan imbatina a nakalasat a sibbiag nga adda ditoy. Inaramidna iti ari kas iti inaramidna met iti ari ti Jerico. 31 Kalpasanna, manipud Libna immallatiw ni Josue ken amin nga Israel idiy Lakis. Nagkampo da iti daytoy ket ginubatna daytoy, 32 Inyawat ni Yahweh ti Lakis iti ima ti Israel. Sinakup ni Josue daytoy iti maikaddua nga aldaw. Dinarupna dagiti tunggal parsua a sibbiag nga adda iti daytoy babaen iti kampilan, a kas met laeng iti inaramidna iti Libna. 33 Ket simmang-at ni Horam, nga ari iti Gaser, tapo tulonganna ti Lakis. Dinarup ni Josue isuna ken ti armadana ainggiga nga awan iti uray maysa a nakalasat. 34 Kalpasanna, limmabas ni Josue ken amin nga Israel manipud Lakis nga agturong idiy Eglon. Nagkampoda ditoy ket ginubatda daytoy, 35 ket nasakupda daytoy iti dayta met laeng nga aldaw. Dinarupda daytoy babaen iti kampilan ken dinadaelda a naan-anay ti tunggal maysa nga adda ditoy, kas met iti inaramid ni Josue iti Lakis. 36 Ket manipud Eglon limmabas ni Josue ken amin nga Israel nga agturong idiy Hebron. Ginubatda daytoy. 37 Sinakupda daytoy ket dinarupda ti tunggal maysa nga adda iti daytoy babaen iti kampilan, agraman ti ari ken amin a bario

iti aglawlawa. Dinadaelda a naan-anay ti tunggal parsua a sibbiag nga adda ditoy, awan iti imbatida a nakalasat, kas iti inaramid met laeng ni Josue iti Eglon. Dinadaelna a naaan-anay daytoy ken amin a parsua nga agbibiag iti daytoy. **38** Kalpasanna, nagsubli ni Josue, ken amin nga armada ti Israel a kadduwa, ken limmabasda idiy Debir ket ginubatda daytoy. **39** Sinakupna daytoy ken ti arina, ken amin a bario nga adda iti asidegna. Dinarupda ida babaen iti kampilan ken dinadaelda a naan-anay dagiti amin a parsua nga agbibiag nga adda ditoy. Awan iti imbatida a nakalasat, kas iti inaramidna iti Hebron ken ti ari daytoy, ken kas iti inaramidna iti Libna ken ti ari daytoy. **40** Pinarmek ni Josue ti amin a daga, ti katurturodan a pagilian, ti Negeb, dagiti nababa a daga, ken ti sakaanan dagiti tuturod. Awan iti imbatina uray maysa a nakalasat kadagiti amin nga arida. Dinadaelna a naan-anay dagiti tunggal sibbiag a banag, kas imbilin met laeng ni Yahweh, a Dios ti Israel. **41** Dinarupda ida ni Josue babaen iti kampilan manipud Kadis-Barnea agingga iti Gaza, ken amin a pagilian ti Gosen agingga iti Gabaon. **42** Sinakup ni Josue a naminpinsan amin dagitoy nga ar-ari ken dagiti dagada gapu ta ni Yahweh, ti Dios ti Israel, ket nakiranget para kadakuada. **43** Kalpasanna, nagsubli ni Josue ken amin nga Israel a kadduwa iti kampo idia Gilgal.

11 Ildi nangnegan daytoy ni Jabin, nga ari iti Hazor, nangipatulod isuna iti pakaammo kenni Jobab nga ari iti Madon, iti ari ti Simron, ken iti ari ti Acsap. **2** Impatulodna pay ti pakaammo kadagiti ari nga adda iti amianan a katurturodan a pagilian, idiy tanap ti Karayan Jordan nga abagatan ti Cineret, kadagidiay kapatadan, ken idiy katurturodan a pagilian ti Dor iti laud. **3** Nangipatulod pay isuna iti pakaammo kadagiti Cananeo iti daya ken iti laud, kadagiti Amorro, Heteo, Perezeo, Jebuseo idiy katurturodan a pagilian, ken kadagiti Heveo iti abay ti bantay Hermon idiy daga ti Mizpa. **4** Kadduada a rimmuar dagiti amin nga armadada, adu a bilang dagiti soldado a kasla kaadu iti darat iti igid ti baybay. Addaanda iti adu a bilang dagiti kabaliuo ken karwahé. **5** Nagsasabat amin dagitoy nga ari iti naititung a tiempo, ken nagkampoda iti ayan dagiti dandanum ti Merom tapno makigubatda iti Israel. **6** Kinuna ni Yahweh kenni Josue, "Saanka nga agbuteng iti kaddaada, gapu ta inton bigat iti kastoy nga oras itedko ida amin iti Israel a kas natay a tattao. Pilayenyonto dagiti kabalioda ken puoronyonto dagiti karwaheda." **7** Immay ni Josue ken dagiti amin a lallaki a mannakigubat. Simmangpetda a dagus kadagiti abay ti dandanum iti Merom ket dinarupda dagiti kabusor. **8** Inyawat ni Yahweh dagiti kabusor iti ima ti Israel, ken dinangranda ida babaen iti kampilan ken kinamatda ida agingga iti Sidon, Misrepot Maim, ken agingga iti tanap ti Mizpa iti daya. Dinarupda ida babaen iti kampilan agingga nga awan ti uray maysa kadakuada ti nabati. **9** Inaramid ni Josue kadakuada iti kas imbag ni Yahweh kenkuana. Binaldadona dagiti kabaliuo ken pinuoranna dagiti karwaheda. **10** Nagsubli ni Josue iti dayta a tiempo ken sinakupna ti Hasor. Kinabilna ti ari daytoy babaen iti kampilan. (Ni Hasor idi iti mangidadaulo kadagityo a pagpagarian). **11** Dinarupda babaen iti kampilan ti tunggal parsua a sibbiag nga adda sadiay, ken pinagsisina ida tapno madadael, isu nga awan ti nabati nga aniaman a sibbiag a parsua. Kalpasanna, pinuoranna ti Hazor. **12** Sinakup ni Josue dagiti amin a siudad dagitoy nga ari. Tiniliwna met dagiti amin nga arida ken dinarupda ida babaen iti kampilan. Naan-anay a dinadaelna ida babaen iti kampilan, kas imbilin ni Moises nga adipen ni Yahweh. **13** Saan a pinuoran ti Israel ti aniaman kadagiti siudad a naibangon kadagiti tuturod, malaksid iti Hazor. Isu laeng ti pinuoran ni Josue. **14** Innala ti armada ti Israel dagiti amin a samsam manipud kadagityo a siudad agraman dagiti taraken a maipaay kadagiti bagbagida. Pinapatayda babaen iti kampilan ti tunggal parsua aginggana a

natayda amin. Awan imbatida a sibbiag a parsua. **15** Kas iti imbilin ni Yahweh kenni Moises nga adipenna, iti isu met laeng a wagas, binilin ni Moises ni Josue. Ket awan ti saan nga inaramid ni Josue kadagiti imbilin ni Yahweh kenni Moises nga aramidenna. **16** Innala amin ni Josue dayta a daga, ti katurturodan a pagilian, ti entero a Negev, ti amin a daga ti Gosen, ken ti sakaanan dagiti turad, ti tanap iti Karayan Jordan, ti katurturodan a pagilian ti Israel, ken dagiti kapatadan. **17** Manipud iti Bantay Halak iti asideg ti Edom, ken agpa-amianan agingga iti Baal Gad iti tanap iti asideg ti Lebanon iti baba ti Bantay Hermon, tiniliwna amin dagiti ar-arida ket pinatayna ida. **18** Nakigubat ni Josue iti napaut a tiempo kadagiti amin nga ari. **19** Awan iti siudad a nakikappia iti armada ti Israel, malaksid kadagiti Heveo a nagnaed idiy Gabaon. Sinakup ti Israel dagiti dadduma a siudad babaen iti gubat. **20** Ta ni Yahweh ti nangpatangken kadagiti pusoda tapno umayda ken makigubat iti Israel, tapno naan-anay a dadaelenna ida, ken ipakitana kadakuada nga awan asina, a kas imbilinna kenni Moises. **21** Kalpasanna immay ni Josue iti dayta a tiempo ket dinadaelna ti Anakim. Inaramidna daytoy iti katurturodan a pagilian, idiy Hebron, Debir, Anab, ken iti amin a katurturodan a pagilian ti Juda, ken iti amin a katurturodan a pagilian ti Israel. Naan-anay a dinadael ida ni Josue ken dagiti siudad. **22** Awan ti Anakim nga imbatida iti daga ti Israel malaksid idiy Gaza, Gat, ken Asdod. **23** Sinakup ngarud ni Josue ti entero a daga, kas iti imbagia ni Yahweh kenni Moises. Inted ni Josue daytoy a kas tawid ti Israel, naibingay kadagiti tunggal tribuda. Kalpasanna, naginana ti daga manipud kadagiti gubgubat.

12 Ita, dagitoy dagiti ar-ari a pinarmek dagiti lallaki ti Israel. Tinagikua dagiti Israelita dagiti daga iti daya a paset ti Jordan a pagsisingan ti init, manipud iti tanap iti Karayan Arnon agingga iti Bantay Hermon, ken iti amin a paset iti Araba nga agpadaya. **2** Nagnaed idiy Hesbon ni Sehon nga ari dagiti Amorro. Nagturay isuna manipud Aroer, nga adda iti igid iti bessang ti Arnon manipud iti tengga ti tanap, ken iti kaguddua ti Galaad nga agturon iti Karayan Jabok iti beddeng dagiti Ammonita. **3** Nagturay pay ni Sehon iti Araba agingga iti baybay ti Cineret, iti daya, agingga iti baybay iti Araba, (ti Baybay ti Asin) nga agpadaya, amin iti Bet-Jesimot ken agpaabagatan, nga agturon iti sakaanan iti bakras ti Bantay Pisga. **4** Nagnaed idiy Astarot ken idiy Edrei ni Og nga ari iti Basan, maysa kadagiti nabatbat a Refaim. **5** Nagturay isuna iti ti Bantay Hermon, Salca, ken iti isu-amin a Basan, agingga iti beddeng dagiti tattao iti Gesureo ken dagiti Maacateo, ken iti kaguddua ti Galaad, agingga iti beddeng ni Sihon, nga ari iti Hesbon. **6** Pinarmek ida ni Moises nga adipen ni Yahweh, ken dagiti tattao iti Israel, ket inted ni Moises nga adipen ni Yahweh ti daga a kas sanukia dagiti Rubenita, dagiti Gadita, ken iti guddua ti tribu ti Manases. **7** Dagitoy dagiti ari a pinarmek ni Josue ken dagiti tattao ti Israel iti lauden ti Jordan, manipud Baal Gad idiy tanap nga asideg iti Lebanon nga agturon iti Bantay Halak nga asideg iti Edom. Nagted ni Josue ti daga kadagiti tribu ti Israel tapno tagikuenda. **8** Intedna kadakuada ti katurturodan a pagilian, dagiti kapatadan, ti Araba, dagiti sikigan dagiti barbantay, ti let-ang, ken ti Negev—ti daga dagiti Heteo, Amorro, Cananeo, Ferezeo, Heveo, ken Jebuseo. **9** Dagiti ari a nakairaman ti ari iti Jerico, ti ari iti Ai nga abay iti Betel, **10** ti ari iti Jerusalem, ti ari iti Enaim, **11** ti ari iti Jarmut, ti ari iti Lakis, **12** ti ari iti Eglon, ti ari iti Gezer. **13** ti ari iti Debir, ti ari iti Geder, **14** ti ari iti Horma, ti ari iti Arad, **15** ti ari iti Libna, ti ari iti Adullam, **16** ti ari iti Makkeda, ti ari iti Betel, **17** ti ari iti Tappua, ti ari iti Hefer, **18** ti ari iti Afek, ti ari iti Lasaron, **19** ti ari iti Madon, ti ari iti Hazor, **20** ti ari iti Simon-Meron, ti ari iti Acsaf, **21** ti ari iti Taanac, ti ari iti Megiddo, **22** ti ari iti Kedes, ti ari iti Jocneam idiy Carmel, **23** ti ari iti Dor idiy

Nafat Dor, ti ari iti Goyim iday Gilgal, 24 ti ari iti Tirza. Tallo pulo ket maysa amin ti bilang dagitoy nga ar-ari.

13 Ita, lakay unayen ni Josue idi kinuna ni Yahweh kenkuana, “Lakaykan, ngem adu pay ti daga a rumbeng a sakupen. 2 Daytoy ti nabatbati pay a daga: amin a rehion dagiti Filisteo, ken amin a daga dagiti Geseo, 3 (manipud iti Sihor, nga adda iti daya ti Egipto, ken agpa-amianan iti beddeng ti Ekron, a maibilang a kukua dagiti Cananeo; dagiti lima a mangiturturay kadagiti Filisteo, iti Gasa, Asdod, Askelon, Gat, ken Ekron - a masakupan dagiti Avvim). 4 Iti abagatan, adda pay dagiti amin a daga dagiti Cananeo, ken Mehara a kukua dagiti Sidonio, akingga iti Afek, akingga iti beddeng dagiti Amorreo; 5 ti daga dagiti Gibleo, ti entero a Libano nga agturon iti pagsingisingan ti init, manipud Baal Gad iti baba ti Bantay Hermon inggana iti Lebo Hamat. 6 Kasta pay, dagiti amin nga agnanaed iti katururodan a pagilian manipud Libano akingga iti Misrefot-Mayim, agraman ti amin a tattao iti Sidon. Papanawekto ida iti sangoanan ti armada ti Israel. Siguradoem a bingayem ti daga iti Israel a kas tawid, kas imbilinko kenka. 7 Bingaybingayem daytoy a daga a kas tawid dagiti siyam a tribu ken iti kaguddua ti tribu ti Manasses.” 8 Dagiti sabali a kaguddua ti tribu ti Manasses, naawatda dagiti Rubenita ken dagiti Gadita ti tawidda nga inted ni Moises kadakuada iti dayaen a paset ti Jordan, 9 manipud ti Aroer, nga adda iti igid ti akikid a tanap iti Karayan Arnon (agraman ti siudad nga adda iti tengnga ti akikid a tanap), akingga iti amin a nangato a patad a daga ti Medeba akingga iti Dibon; 10 ti entero a siudad ni Sihon nga ari dagiti Amorreo, a nagturay iday Hesbon, akingga iti beddeng dagiti Ammonita; 11 ti Galaad, ken ti rehion ti Gesureo ken Maacateo, amin a bantay ti Hermon, iti entero a Basan akingga iti Selca; 12 amin a pagarian ni Og iday Basan, a nagturay iday Astarot ken Edrei—dagitoy dagiti nabatbati kadagiti Refaim; — rinaut ida ni Moises babaen iti kampilan ken pinapanawna ida. 13 Ngem saan a pinapanaw dagiti tattao ti Israel dagiti Gesureo wenco dagiti Macaateo. Nakipagnaed ketdi ti Gesur ken ti Maacat iti Israel akingga iti daytoy nga aldaw. 14 Ti laeng tribu ni Levi ti saan nga inikkan ni Moises iti tawid. “Dagiti maipuor a sagsagut kenni Yahweh a Dios ti Israel,” ket isu ti tawidda, a kas imbag a tribu ti Dios kenni Moises. 15 Inikkan ni Moises iti tawid ti tunggal puli iti tribu ni Ruben. 16 Dagiti masakupanda ket manipud ti Aroer, iti pungto ti akikid a tanap iti Karayan Arnon, ken ti siudad nga adda iti tengnga ti tanap, ken ti isu-amin a nangato a patad a daga iti baba ti Medeba. 17 Inawat pay ti Ruben ti Hesbon, ken amin a siudad daytoy nga adda iti nangato a patad, ti Dibon, ken Bamot-Baal, Bet-Baal-Meon, 18 Jaaz, Kedemot, Mefaat, 19 Kiryataim, Sibma, ken Saratasar iti katururodan ti tanap. 20 Naawat pay ti Ruben ti Bet-peor, dagiti bakras ti Pisga, ti Bet-Jesimot, 21 amin a siudad ti nangato a patad, ken isu-amin a pagarian ni Sihon nga ari dagiti Amorreo, a nagturay iday Hesbon, a pinarmek ni Moises agraman dagiti pangulo ti Midian, Hevi, ken Rekem, Zur, Hur, ken Reba, iti prinsipe ni Sehon, a nagnaed iti daga. 22 Kadagiti nabatbati kadagiti pinatayda, pinatay pay dagiti tattao ti Israel ni Balaam nga anak ni Beor babaen iti kampilan. 23 Ti beddeng tribu ni Ruben ket ti Karayan Jordan; daytoy ti beddengda. Daytoy ti tawid ti tribu ti Ruben a naited kadagiti tunggal pulida, agraman dagiti siudad ken dagiti barioda. 24 Daytoy ti inted ni Moises iti tribu ni Gad tunggal puli. 25 Ti masakupanda ket ti Jaser, amin a siudad ti Galaad ken kaguddua iti daga dagiti Ammonita, akingga iti Aroer, iti daya ti Rabba, 26 manipud Hesbon akingga Ramot-Mispa ken Betonim, manipud Mahanaim akingga iti masakupan ti Debir. 27 Idiay tanap, inted kadakuada ni Moises ti Bet-Haram, Bet-Nimra, Socot, ken Safon, ti nabatbati a pagarian ni Sihon nga ari iti Hesbon, agraman ti Jordan a kas beddengna, akingga iti akin-baba

a pungto iti baybay Cineret, nga agpadaya iti ballasiw ti Jordan. 28 Daytoy ti tawid ti tribu ti Gad, tunggal puli, agraman dagiti siudad ken barioda. 29 Nangted ni Moises iti tawid iti kaguddua iti tribu ti Manasses. Naibingay daytoy kadagiti kaguddua a tribu dagiti tattao ni Manasses, a naited iti tunggal tribuda. 30 Dagiti masakupanda ket manipud Mahanaim, iti entero a Basan, amin a pagarian ni Og nga ari ti Basan, ken dagiti amin nga ili ti Jair, nga adda iday Basan, innem a pulo a siudad, 31 kagudua ti Galaad, ken Astarot ken Edrei (dagiti siudad ni Og iday Basan). Naibingay dagitoy iti puli ni Makir nga anak ni Manasses— kagudua kadagiti tattao ni Maquir, naited iti tunggal pampamilida. 32 Daytoy ti tawid nga imbingay ni Moises kadakuada kadagiti padat ti Moab, iti ballasiw ti Jordan iti daya ti Jerico. 33 Awan ti inted ni Moises a tawid kadagiti tribu ni Levi. Ni Yahweh a Dios ti Israel, ket isu ti tawidda, kas imbagana kadakuada.

14 Dagitoy dagiti paset ti daga a naawat dagiti tattao ti Israel a kas tawidda iday daga ti Canaan, nga inted kadakuada ni Eleazar a padi, ni Josue nga anak ni Nun, ken dagiti mangidauko kadagiti tribu dagiti pamilia dagiti kapuonanda kadagiti tattao ti Israel. 2 Napili dagiti tawidda babaen iti binnunot para kadagiti siam ken kagudua a tribu, kas imbilin ni Yahweh babaen ti ima ni Moises. 3 Ta inted ni Moises ti tawid dagiti dua ken kagudua a tribu iti labes ti Jordan, ngem awan ti intedna a tawid kadagiti Levita. 4 Dua a tribu ti tribu ni Jose, ti Manases ken Efraim. Ken awan ti paset iti tawid a naited kadagiti Levita iti daga, ngem masnop laeng a siudad a pagnaedanda, agraman dagiti pagpaarabanda kadagiti tarakenda ken para kadagiti bukodda a pagpataudan iti kasapulanda. 5 Inaramid dagiti tattao ti Israel iti kas imbilin ni Yahweh kenni Moises, isu a biningdaya ti daga. 6 Kalpasanna, immay kenni Josue ti tribu ti Juda iday Gilgal. Kinuna kenkuana ni Caleb, nga anak ni Jefone a Cenezeo, “Ammom no ania ti kinuna ni Yahweh kenni Moises a tao ti Dios maipapan kadata iday Kades Barnea. 7 Uppat a pulo ti tawenko idi imbaonnak ni Moises nga adipen ni Yahweh manipud Kades Barnea tapno agesia iti daga. Nangiyegak manen kenkuana iti damag a kas iti adda iti pusok nga aramidek. 8 Ngem dagiti kakabsatko a kuduak a simmang-at ket pinagbutengda dagiti tattao. Ngem naan-anay a simmurot kenni Yahweh a Diosko. 9 Nagsapata ni Moises iti dayta nga aldaw, a kunkunana, ‘Awan duadua a ti daga a nagnaan ti sakam ket agbalinto a tawid para kenka ken kadagiti annakmo iti agnanayon, gapu ta naan-anay a simmurot kenni Yahweh a Diosko.’ 10 Ita, kitaem! Pinagtallinaednak ni Yahweh a siblibaq kadagity uppat a pulo a tawen, a kas kinunana—manipud iti tiempo idi insao ni Yahweh dagitoy a sasao kenni Moises, bayat a magna magna ti Israel iday let-ang. Ita, kitaem! Walopulo ket liman ti tawenko iti daytoy nga aldaw. 11 Napigsak pay laeng iti daytoy nga aldaw a kas iti kapigsak idi aldaw nga imbaonnak ni Moises. Ti pigsak ita ket kas iti pigsak idi, para iti gubat ken para kadagiti amin a banbanag nga aramidek iti inaldaw. 12 Ita, itedmo ngarud kaniak daytoy katururodan a pagilian, nga inkari ni Yahweh kaniak iti daydiy nga aldaw. Ta nangngemgo iti daydiy nga aldaw nga adda sadiay dagiti Anakim nga addaan kadagiti dadakkel a nasarikedkedan a siudad. Mabalin nga addanto ni Yahweh kaniak ket papanawekto ida, a kas kinuna ni Yahweh.” 13 Kalpasanna, binendisionan ni Josue isuna ken intedna a kas tawid ni Caleb nga anak ni Jefone. 14 Nagbalin ngarud a tawid ni Caleb, nga anak ni Jefone a Cenezeo, ti Hebron akingga iti daytoy nga aldaw, gapu ta naan-anay a simmurot kenni Yahweh, a Dios ti Israel. 15 Ita, ti nagan ti Hebron ket sigud a Kiriat Arba. (Ni Arba ket isu ti kabibilegan a tao kadagiti Anakim.) Ket nagingana ti daga iti pannakigubat.

15 Ti pannakabingay ti daga para kadagiti tribu ti tattao ti Juda, a naited kadagiti pulida, ket dimmanon iti abagatan agingga iti beddeng ti Edom, iti let-ang ti Sin iti kaadayoan a disso iti abagatan. **2** Naglayon ti beddenga iti abagatan manipud iti pagpatinggaan ti Asin a Baybay, manipud iti sabangan a nakasango iti abagatan. **3** Dimmanon ti summaruno a beddenga iti abagatan ti turod ti Akrabbim, ket limmabes iti Zin, ken simmang-at iti abagatan ti Kades Barnea, nagtuloy iti Hezron, ken sumang-at agingga iti Addar, nga aglikko daytoy iti Karka. **4** Labsanna daytoy ti Azmon, rimmuar iti waig ti Egjipto, ken nagpatingga iti baybay. Daytoy ti akin-abagatan a beddenga. **5** Ti Asin a Baybay ti akindaya a beddeng, iti sungaban ti Jordan. Naglayon ti beddeng iti amianan manipud iti sabangan ti baybay iti sungaban ti Jordan. **6** Simmang-at daytoy iti Bet Hogla ken limmabes iti amianan ti Bet Araba. Ket simmang-at daytoy iti Bato ni Bohan (Ni Bohan ket anak ni Ruben) **7** Ket simmang-at ti beddeng iti Debir manipud iti tanap ti Acor, ken nagpa-amianan, a naglikko iti Gilgal, a kasumbangir ti turod ti Adummim, nga adda iti abagatan nga igid ti karayan. Ken aglayon iti beddeng iti ubborg ti En Semes ken agturonig iti En Rogel. **8** Ket simmang-at ti beddeng iti tanap ti Ben Hinnom iti akin-abagatan a sikigan ti siudad dagiti Jebuseo (dayta ket Jerusalem). Ket simmang-at daytoy iti tuktok iti turod nga adda iti tanap ti Hinnom, iti laud, nga adda iti akin-amianan a pagpatinggaan ti tanap ti Refaim. **9** Ket dimmanon ti beddeng manipud iti tuktok dagiti turod agingga iti ubborg ti Neftoa, ken rimmuar manipud saday agingga kadagiti siudad ti Bantay Efron. Ket naglikko ti beddeng iti aglawlaw ti Baala (isu met laeng ti Kiriat Jearim). **10** Ket nagrikus ti beddeng iti aglawlaw a laud ti Baala agingga iti Bantay Seir, ken limmabes iti sikigan ti Bantay Jearim iti amianan (isu met laeng ti Kesalon), a nagpababa iti Bet Semes, ket limmabes iti Timnah. **11** Rimmuar ti beddeng iti abay ti akin-amianan a turod ti Eron, ket nagbaw-ing iti lawliti ti Sikkeron ken limmabes iti Bantay Baala, a naglayon idiy Jabneel. Nagpatingga ti beddeng idiy baybay. **12** Ti akinlaud a beddeng ket ti Dakkel a Baybay ken ti igidna. Daytoy ti beddeng iti aglawlaw ti tribu dagiti tunggal puli ti Juda. **13** Iti panangtungpal iti bilin ni Yahweh kenni Josue, inted ni Josue kenni Caleb nga anak ni Jefone ti bingay a daga dagiti tribu ti Juda, Kiriat Arba, dayta ket, Hebron. (Ni Arba ti ama ni Anak.) **14** Pinapanaw ni Caleb manipud saday dagiti tallo a tribu dagiti kapututan ni Anak: ni Sesai, ni Ahiman ken Talmi, a kapututan ni Anak. **15** Simmang-at isuna manipud saday a maibusor kadagiti agnanaed iti Debir (sigud a maaw-wagan iti Debir iti Kiriat Sefer). **16** Kinuna ni Caleb, "Ti tao a mangraut iti Kiriat Sefer ken mangsakup iti daytoy, intedko kenkuana ni Acsa nga anakko a kas asawana. **17** Ni Otniel nga anak ni Kenaz, a kabsat ni Caleb ti nangsakup iti daytoy. Inted ngarud ni Caleb kenkuana ni Acsa nga anakna a kas asawana. **18** Ket napasamak nga idi napan kenkuana ni Acsa, ginuyugoya isuna a dumawat iti amana iti talon. Ket idi bimmaba isuna iti asnona, kinuna ni Caleb kenkuana, "Ania ti kayatmo?" **19** Simmungbat ni Acsa, "Adda pay iti kiddawek kenka, agsipud ta intedmo kaniaki ti daga ti Negev, ikkannak met iti ubborg." Ket inted kenkuana ni Caleb ti akinngatet ken akinbabaa nga ubborg. **20** Daytoy ti tawid iti tribu dagiti tattao ti Juda a naited kadagiti pulida. **21** Dagiti siudad a kukua dagiti tribu ti Juda iti abagatan, nga agturonig iti beddeng ti Edom, ket Kabzeer, Eder, Jagur, **22** Kina, Dimona, Adada, **23** Kedes, Hazor, Itnan, **24** Zif, Telem, Bealot. **25** Hazor, Hadatta, Keriot Hezron (daytoy idiy ket Hazor), **26** Amam, Sema, Molada, **27** Hazar Gadda, Hesmon, Bet Pelet, **28** Hazar Sual, Beerseba, Biziotia. **29** Baala, Iyim, Ezem, **30** Eltolad, Kesil, Horma, **31** Siklag, Madmannu, Sansanna, **32** Lebaot, Silim, Ain ken Rimmon. Duapulo ket siam amin dagitoy a siudad, saan a maibilang dagiti barioda. **33** Iti akinbabaa a katurturodan a

pagililan iti laud, saday ket ti Estaol, Zora, Asena, **34** Zanoa, En Gannim, Tappua, Enam, **35** Jarmut, Adullam, Soco, Azeka, **36** Saaraim, Aditaim, ken Gedera (dayta ket Gederotaim). Sangapulo ket uppat a siudad ti bilang dagitoy, saan a maibilang dagiti barioda. **37** Zenan, Hadasa, Migdal gad, **38** Dilean, Mizpa, Jokteel, **39** Lakis, Boskat, Eglon. **40** Cabon, Lamam, Kitlis, **41** Gederot, Bet Dagon, Naama, Makkeda. Sangapulo ket innem ti bilang dagitoy a siudad, saan a maibilang dagiti barioda. **42** Libna, Eter, Asan, **43** Ipta, Asena, Nezib, **44** Keila, Aksib, Maresa. Siam a siudad dagitoy, saan a maibilang dagiti barioda. **45** Ti Ekron ken dagiti ili ken bario iti aglawlawna; **46** manipud Ekron agingga iti Dakkel a Baybay, dagiti amin a mananaedan nga asideg iti Asod, agraman dagiti barioda. **47** Ti Asod ken dagiti ili ken bario iti aglawlawna; ti Gaza ken dagiti ili ken bario iti aglawlawna; a dumanon iti waig ti Egjipto, agingga iti Dakkel a Baybay ken iti pagpatinggaan daytoy. **48** Idiy katurturodan a pagililan, Samir, Jattir, Soco, **49** Danna, Kirita Sanna (dayta ket Debir), **50** Anab, Estemoa, Anim, **51** Gosen, Holon, ken Gilo. Sangapulo ket maysa a siudad dagitoy, saan a maibilang dagiti barioda. **52** Arab, Duma, Esan, **53** Janim, Bet, Tappua, Afeka, **54** Humta, Kiriat Arba, (dayta ket Hebron) ken Zior. Siam a siudad dagitoy, saan a maibilang dagiti barioda. **55** Maon, Carmel, Zif, Jutta, **56** Jezreel, Jokdeam, Zanoa, **57** Kain, Gibeon, ken Timnah. Sangapulo a siudad dagitoy, saan a maibilang dagiti barioda. **58** Halhul, Bet Zur, Gedor, **59** Maarat, Bet Anot, ken Eltekon. Innem a siudad dagitoy, saan a maibilang dagiti barioda. **60** Kiriat Baal (dayta ket Kiriat Jearim), ken Rabba. Dua a siudad dagitoy, saan a maibilang dagiti barioda. **61** Idiy let-ang, adda saday iti Bet Araba, Middin, Secaca, **62** Nibsana, ti Siudad ti Asin ken En Ged. Innem a siudad dagitoy, saan a maibilang dagiti barioda. **63** Ngem no maipapan kadagiti Jebuseo, dagiti agnanaed iti Jerusalem, saan ida a mapapanaw dagiti tribu ti Juda, isu nga agnanaed saday dagiti Jebuseo a kaduada dagiti tribu ti Juda agingga iti daytoy nga aldaw.

16 Ti pannakabingay ti daga para iti tribu ni Jose ket dimmanon manipud iti Jordan idiy Jerico, iti daya dagiti ubborg ti Jerico, agingga idiy let-ang, nga agpasang-at manipud Jerico agingga iti katurturodan a pagililan ti Betel. **2** Ket naglayon daytoy manipud Betel agingga idiy Luz ken limmabes idiy Atarot, a masakupan dagiti Arkita. **3** Ket simmalog daytoy nga agpalaud iti masakupan dagiti Jaflaote, agingga iti masakupan ti Akinbabaa a Bet Horon, ket nagtuloy idiy Gezer; nagpatingga daytoy idiy baybay. **4** Iti kastoy a wagas a naawat dagiti tribu ti Jose, ti Manases ken Efraim ti tawidda. **5** Ti masakupan ti tribu ti Efraim a naibingay kadagiti pulida ket daytoy: ti beddeng dagiti tawidda iti daya ket nagturonig manipud Atarot Addar agingga iti Akinngato a Bet Horon, **6** ken manipud saday ket naglayon daytoy iti baybay. Manipud Micmetat iti amianan, nagpadaya daytoy nga agturonig iti Taamat Silo ken lumabes daytoy nga agpadaya iti Janoa. **7** Ket simmalog daytoy manipud Janoa agingga iti Atarot ken iti Naara, ket dimmanon iti Jerico, nga agpatingga idiy Jordan. **8** Nagpalaud ti beddeng manipud Tappua agingga iti waig ti Kana ken nagpatingga iti baybay. Daytoy ti tawid a naibingay kadagiti puli iti tribu ti Efraim, **9** karaman dagiti siudad a napili para iti tribu ti Efraim a masakupan iti tawid ti tribu ti Manases—amin dagiti siudad kasta met dagiti barioda. **10** Saanda a pinapanaw dagiti Cananeo nga agnanaed idiy Gezer, isu a makipagnanaed dagiti Cananeo kadagiti Efraim agingga kadagitoy nga aldaw, ngem napilit dagitoy a tattao nga agtrabaho iti nadagsen.

17 Daytoy ti pannakabingay ti daga iti tribu ni Manases (nga inauna nga anak ni Jose) —dayta ket para kenni Makir, nga inauna nga anak ni Manases ken mismo nga ama ni Galaad. Naibingay kadagiti kapututan ni Makir ti daga ti Galaad ken Basan,

gapu ta ni Makir ket lalaki a mannakigubat. 2 Naibingay ti daga kadagiti dadduma a tribu ti Manases, a naited kadagiti pulida—da Abi Ezer, Helek, Asriel, Sekem, Hefer, ken Semida. Dagitoy dagiti lalaki a kapututan ni Manases nga anak ni Jose, nga imparang dagiti pulida. 3 Ita, awan ti anak a lalaki ni Zelofehad nga anak ni Hefer nga anak ni Galaad nga anak ni Manases, ngem babbai laeng ti annakna. Dagitoy dagiti nagnagan dagiti annakna a babbai: da Mala, Noa, Hogla, Milca, ken Tirza. 4 Napanda kenni Eleazar a padi, kenni Josue nga anak ni Nun, ken kadagiti mangidadaulo, ket kinunada, "Imbilin ni Yahweh kenni Moises nga ikkannakami iti tawid a kas met dagiti kakabsatmi." Isu a kas panangsurot iti bilin ni Yahweh, inikkanna dagitoy a babbai iti tawid a kas met dagiti kakabsat ti amada. 5 Sangapulo a Kadisso ti daga ti naibingay iti Manases idiy Galaad ken Basan, nga adda iti sabali a bangir ti Jordan, 6 gapu ta nakaawat dagiti annak a babbai ti Manases ti tawid a paikaramanen dagiti annakna a lalaki. Naibingay ti daga ti Galaad kadagiti dadduma iti tribu ti Manases. 7 Dimmanon ti masakupan ti Manases manipud Aser agingga idiy Micmetat, nga adda iti daya ti Sekem. Ket nagaabagatan ti beddeng kadagiti agnanaed iti asideg ti ubbug ti Tappua. 8 (Kukua ti Manases ti daga ti Tappua, ngem kukua ti tribu ti Efraim ti ili ti Tappua iti beddeng ti Manases.) 9 Simmalog ti beddeng iti waig ti Kana. Dagitoy a siudad iti abagatan ti waig kadagiti ili ti Manases ket kukua ti Efraim. Ti beddeng ti Manases ket ti akin-amianan a bangir ti waig, ken naggatingga daytoy idiy baybay. 10 Kukua ti Efraim ti daga iti agpaabagatan, ken kukua ti Manases ti daga iti agpaamianan; ti beddeng ket ti baybay. Dumanon ti Aser iti amianan, ken ti Issacar iti daya. 11 Kasta met, iti Issacar ken Aser, tinagikua ti Manases ti Bet San ken dagiti bariona, ti Ibleam ken dagiti bariona, dagiti agnanaed iti Dor ken dagiti bariona, dagiti agnanaed iti Endor ken dagiti bariona, dagiti agnanaed iti Taanac ken dagiti bariona, ken dagiti agnanaed iti Megiddo ken dagiti bariona (ken ti maikatlo a siudad ket Nafet). 12 Ngem saan a matagikua ti tribu ti Manases dagitoy a siudad, ta nagtuloy nga agnanaed dagiti Cananeo iti daytoy a daga. 13 Idi pimmigsa dagiti tattao ti Israel, pinilitda nga agrabaho dagiti Cananeo, ngem saanda a napapanaw ida. 14 Ket kinuna dagiti kapututan ni Jose kenni Josue, "Apay a maysa laeng ti imbingaymo kadakami a daga ken maysa a paset para iti tawid, idinto ta adu ti bilangmi, ken binendisionannakami ni Yahweh?" 15 Kinuna ni Josue kadakuada, "No adu ti bilangyo, sumang-atkayo a mismo iti kabakiran ket sadiay dalusanyo a mismo iti daga idiy dagitoy Perezeo ken dagiti Refaim. Aramidenyo daytoy, agsipud ta bassit unay para kadakayo ti katurturodan a pagilian ti Efraim." 16 Kinuna dagiti kapututan ni Jose, "Saan nga umanay ti katurturodan a pagilian para kada datayo. Ngem addaan kadagiti karuaha a landok dagiti amin a Cananeo nga agnanaed iti tanap, kasta met dagiti adda idiy Bet San ken kadagiti bariona, ken dagiti adda iti tanap ti Jezreel." 17 Ket kinuna ni Josue iti balay ni Jose—iti Efraim ken Manases, "Adu ti bilangyo, ken nakabilbilegkayo. Saan laeng a maysa a disso iti daga ti naited kadakayo. 18 Agbalinto pay a kukuayo ti katurturodan a pagilian. Nupay kabakiran daytoy, dalusan ken tagikuaenyo daytoy agingga kadagiti kaadayaon a beddengna. Papanawenyo dagiti Cananeo, uray no adda karuaheda a landok, ken uray no napigsada."

18 Kalpasanna, nagsasarok ti entero a taripnong dagiti tattao ti Israel idiy Silo. Impatakderda sadiay ti tabernakulo ken sinakupda ti daga iti sangoananda. 2 Adda pay pito a tribu dagiti tattao ti Israel a saan pay a naibingayan iti tawid. 3 Kinuna ni Josue kadagiti tattao ti Israel, "Kasano kabayig ti panangitantanyo ti ipapanyo iti daga nga inted kadakayo ni Yahweh, a Dios dagiti kauponanyo? 4 Mangdutokkayo iti tallo a lalaki manipud iti

tunggal tribu, ket ibaonko ida. Mapanda ket kitaenda ti daga. Mangaramiddanto iti mapa a pakakitaan kadagiti tawidenda, ket kalpasanna, agsublidanto kaniak. 5 Bingayendanto daytoy iti pito a paset. Agtalingaedto ni Juda iti masakupanda idiy abagatan, ken agtalingaedto ti balay ni Jose iti masakupanda idiy amianan. 6 Mapaenyonton ti daga iti pito a paset ket iyegyo kaniak ditoy ti mapana. Bunotekito iti sangoanen ni Yahweh a Diostayo no ania a paset ti maited iti tunggal maysa. 7 Awan ti paset dagiti Levita kadakayo, ta ti kinapadida kenni Yahweh ti tawidda. Naawat ti Gad, Ruben ken ti kagudua a tribu ti Manases ti tawidda, iti ballasiw ti Jordan. Daytoy ti tawid nga inted kadakuada ni Moises nga adipen ni Yahweh." 8 Isu a nagrubaat dagiti lalaki ket napanda. Binilin ni Josue dagiti napan a mangmapa iti daga, a kunana, "Sursorenyo ti daga ket iyaramidanyo daytoy iti mapa ket agsublikayo kaniak. Bunotekito iti sangoanen ni Yahweh idiy Silo no ania a paset ti maited iti tunggal maysa." 9 Pimmanaw dagiti lalaki ket sinursorda ti daga sada inyaramidanyo daytoy iti mapa iti nalukot a pagsuratun babaen kadagiti siudadna iti pito a paset, inlisistada dagiti siudad iti tunggal paset. Ket nagsublika kenni Josue iti kampo idiy Silo. 10 Kalpasanna, nangbunot ni Josue iti sangoanen ni Yahweh idiy Silo no ania a paset ti maited iti tunggal maysa. Ket biningay ni Josue ti daga kadagiti tattao ti Israel-naikkan ti tunggal maysa iti pasetna iti daga. 11 Ti bingay a daga para iti tribu ti Benjamin ket naited iti tunggal pulida. Ti masakupan ti daga a bingayda ket masarakan iti nagaetaan dagiti kapututan ni Juda ken dagiti kapututan ni Jose. 12 Iti amianan, nangruji ti beddengda idiy Jordan. Nagpasang-at ti beddeng iti amianan a paset ti Jerico, ket kalpasanna agpalaud a lumasan iti katurturodan a pagilian. Dimmanon daytoy idiy letang iti Bet Aven. 13 Manipud sadiay, naglayon ti beddeng nga agpa-abagatan iti Luz (isu met laeng ti lugar a Betel). Kalpasanna, agpababa ti beddeng iti Atarat Adar, iti bantay nga adda iti abagatan ti Bet Horon. 14 Agturon ti beddeng iti sabali a pagturongan, agkurba iti akin-laund a paset, nga agpa-abagatan iti bantay, iti kasumbangit ti Bet Horon. Nagpatingga daytoy idiy Kiriat Baal (wenno Kiriat Jearim), ti siudad a kukua iti tribu ti Juda. Daytoy ti pakabukan ti akinlaund a paset. 15 Nangruji ti akin abagatan a paset iti asideg ti Kiriat Jearim. Nangruji sadiay ti beddeng agingga iti Epron, agingga kadagiti ubbug iti Neftoa. 16 Nagpababa ngarud ti nagbeddeng agingga iti beddeng ti bantay a tumannawag iti tanap ti Ben Hinnom, nga adda iti akin-amianan a pungto iti tanap ti Refaim. Nagpababa daytoy agingga iti tanap ti Hinnom, iti abagatan iti bakras dagiti Jebuseo, ken nagpababa agingga iti En Rogel. 17 Nagkurba daytoy nga agpa amianan, nga agturon iti Ensemes, ken manipud sadiay rimmuar daytoy iti Gelilot, a kasumbangit ti sangatan ti Adummim. Kalpasanna, simmalog daytoy iti Bato ni Bohan (ni Bohan ket anak a lalaki ni Ruben). 18 Naglayon daytoy iti amianan a paset ti Bet Araba ket nagpababa agingga iti Araba. 19 Naglayon ti beddeng iti amianan a paset ti Bet Hogla. Nagpatingga ti beddeng idiy amianan a sabangan ti Natay a Baybay, iti akin abagatan a pungto ti Jordan. Daytoy ti nagbeddeng iti abagatan. 20 Nangruji ti beddeng ti Jordan iti akindaya a paset. Daytoy ti tawid iti tribu ti Benjamin, ken naited daytoy iti tunggal pulida, nagbebeddeng iti amin nga aglawlaw. 21 Ita, dagiti siudad iti tribu ti Benjamin segun kadagiti pulida ket Jerico, Bet Hogla, Emek Kesis, 22 Bet Araba, Sumaraim, Betel, 23 Avim, Para, Opra, 24 Kepar Ammoni, Opni, ken Gaba. Adda sangapulo ket dua a siudad, saan a naibilang dagiti barioda. 25 Adda pay dagiti siudad iti Gabaon, Rama, Beerot, 26 Mizpa, Kepira, Moza, 27 Rekem, Irpeel, Tarala, 28 Sela, Haclef, Jebus (nga isu met laeng ti Jerusalem), Gibeon ken Kiriat. Adda sangapulo ket uppata a siudad, saan a naibilang dagiti barioda. Daytoy ti tawid ti Benjamin para kadagiti pulina.

19 Naituding ti maikaddua a disso nga agpaay kenni Simeon ken naibingay daytoy iti tunggal pulida. Ti tawidda ket adda iti tengnga ti tawid a kukua ti tribu ti Juda. **2** Dagiti tawidda ket Beerseba, Seba, Molada, **3** Hasar Sual, Bala, Esem, **4** Eltolad, Betul ken Hormah. **5** Masakupan pay ti Simeon ti Siklag, Bet, Marcabot, Hasarsusa, **6** Bet Lebaot, ken Saruhen. Sangapulo ket tallo dagitoy a siudad, saan a naibilang dagiti barioda. **7** Masakupan pay iti Simeon ti Ain, Rimmon, Eter ken Asan. Uppat a siudad dagitoy, saan a naibilang dagiti barioda. **8** Karaman kadagitoy dagiti bario iti aglawlaw dagiti siudad agingga iti Baalat Beer (nga isu met laeng ti Rama idiy Negev). Daytoy ti tawid ti tribu ti Simeon, a naited kadagitoy pulida. **9** Nagtaud iti paset a masakupan iti tribu ti Juda ti tawid ti tribu ti Simeon. Gapu ta ti paset iti daga a naibingay iti tribu ti Juda ket nalawaunun para kadakuada, naawat ti tribu iti Simeon ti tawidda manipud iti tengnga ti sakupda. **10** Naituding ti maikapat a disso nga agpaay iti tribu ti Zabulon, ken naited daytoy kadagitoy pulida. Nangrugi ti beddeng ti tawidda idiy Sarid. **11** Simmang-at a nagpalaud ti beddengda a nagturonng iti Marala ken dimmanon iti Dabeset; kalpasanna dimmanon daytoy iti waig a kasumbangir ti Jokneam. **12** Manipud iti Sarid, nagkurga a nagpadaya ti beddeng ken nagturonng iti beddeng ti Kislot Tabor. Manipud sadiay, nagturonng daytoy iti Daberat ken simmang-at agingga iti Jafia. **13** Manipud sadiay, naglayon daytoy a nagpadaya iti Gat Heper, ken iti Ittakazin; ket nagturonng daytoy iti Rimmon ken nagkurga nga agturonng iti Nea. **14** Nagkurga ti beddeng iti amianan a nagturonng iti Hanaton ken nagpatingga iti tanap ti Jefete-el. **15** Karaman iti daytoy a rehion dagiti siudad iti Katat, Naalal, Simron, Idealra ken Bettehem. Sangapulo ket dua dagiti siudad, saan a naibilang dagiti barioda. **16** Daytoy ti tawid iti tribu ti Zabulon, a naited kadagitoy pulida-dagiti siudad, agraman dagiti barioda. **17** Naituding ti maikapat a disso nga agpaay iti Issacar ken naited daytoy kadagitoy pulida. **18** Karaman iti sakupda ti Jezreel, Jesulot, Sunem, **19** Hafaraim, Sion ken Anaarat. **20** Karaman pay iti daytoy ti Rabbit, Kislon, Ebos, **21** Remet, Enganin, Emhadda ken Betpasses. **22** Dimmanon pay ti beddengda iti Tabor, Sahasuma ken Betsemes, ken nagpatingga iti Jordan. Sangapulo ket inennem dagiti siudad, saan a naibilang dagiti barioda. **23** Daytoy ti tawid iti tribu ti Issacar, ken naited daytoy kadagitoy pulida-dagiti siudad, agraman dagiti barioda. **24** Naituding ti maikalima a disso nga agpaay iti tribu ti Aser, ket naited daytoy kadagitoy pulida. **25** Karaman iti masakupanda ti Helcat, Hali, Beten, Ascaf, **26** Alamelec, Amad ken Misal. Iti laud, dimmanon ti beddengna agingga iti Carmel ken Sihorlibnat. **27** Kalpasanna nagkurga daytoy a nagpadaya iti Betdagon ken dimmanon agingga iti Zabulon, ket kalpasanna nagturonng iti tanap ti Jefet, nagpa-amianan iti Betemec ken Naiel. Kalpasanna nagtuloy daytoy iti Cabul a nagpa amianan. **28** Nagturonng ngarud daytoy iti Ebron, Rehob, Hammon, ken Cana agingga iti Dakkel a Sidon. **29** Nagkurga ti beddeng nga agturonng iti Rama, ket kalpasanna nagturonng iti nasarikedkedan a siudad iti Tiro. Ken nagkurga ti beddeng nga agturonng iti Hosa ken nagpatingga iti taaw, idiy rehion iti Aczib, **30** Umma, Afec, ken Rehob. Duapulo ket dua dagiti siudad, saan a naibilang dagiti barioda. **31** Daytoy ti tawid iti tribu ti Aser, ken naited daytoy kadagitoy pulida-dagiti siudad, agraman dagiti barioda. **32** Naititung iti maikainnem a disso iti tribu ti Neftali, ket naited daytoy kadagitoy pulida. **33** Nangrugi ti beddengda iti Helef, manipud iti kayo a lugo idiy Zaananim, nga agturonng iti Adami-neceb ken Jebneel, agingga iti Lakkum; nagpatingga daytoy iti Jordan. **34** Nagkurga a nagpalaud ti beddeng agingga iti Asnot Tabor ken nagpa Hukkok; dimmanon daytoy idiy Zabulon iti abagatan, ken dimmanon iti Aser idiy laud ken iti Juda iti daya idiy Karayan Jordan. **35** Dagiti nasarikedkedan a siudad ket Siddim, Ser, Hamat, Raccat, Cineret, **36** Adama, Rama,

Asor, **37** Kedes, Edrei ken Enhazor. **38** Adda pay ti Yiron, Migdalel, Horem, Betanat ken Betsemes. Sangapulo ket siam dagiti siudad, saan a naibilang dagiti barioda. **39** Daytoy ti tawid ti tribu ti Neftali, ken naited daytoy kadagitoy pulida-dagiti siudad, agraman dagiti barioda. **40** Ti maikapito a panangipallangatok iti pagginnasatan ket nagpaay iti tribu ti Dan, ket naited daytoy kadagitoy pulida. **41** Karaman iti sakupda ti tawidna ti Zora, Estaol, Ir-Semes, **42** Saalabin, Ajalon ken Itla. **43** Karamanna pay daytoy ti Elon, Timnat, Ekron, **44** Elteke, Gibbeton, Baalat. **45** Jehud Beneberak, Gattrimon, **46** Mejaron ken Racon agraman ti masakupan iti ballasiw ti Joppe. **47** Idi napukaw ti tribu ti Dan ti masakupanda, rinaut ti Dan ti Lesem, nakirangdetda kadagitoy, ket sinakupda daytoy. Pinapatayda ti tunggal maysa babaen iti kampilan, tinagikuada daytoy, ken nagnaeddita ditoy. Binaliwanda ti nagan a Lesem, inawaganda daytoy iti Dan a mayiannurot iti kapanunda. **48** Daytoy ti tawid iti tribu ti Dan, ken naited daytoy kadagitoy pulida-dagiti siudad, agraman dagiti barioda. **49** Idi naileppasdangti ti panangbingay ti daga a kas tawid, nangted a mismo dagiti tattoa ti Israel kenni Josue nga anak ni Nun iti tawid. **50** Babaen iti bilin ni Yahweh, intedda ti siudad a kiniddaw ni Josue, ti Timnat Sera iti katurturodan a pagilinan ti Efraim. Binangonna manen ti siudad ket nagnaed sadiay. **51** Dagitoy dagiti tawid a ni Eleazar a padi, ni Josue nga anak a lalaki ni Nun, ken dagiti mangidadaulo kadagitoy tribu dagiti pamilia iti kapanunda kadagitit tattoa ti Israel, ti nangbingay-bingay babaen iti ginnasat idiy Silo, iti sangoaan ni Yahweh, iti pagserkan ti tolda a pagummongan. Isu a napasda ti pannakabingaybingay ti daga.

20 Ket kinuna ni Yahweh kenni Josue, **2** "Agsaoka kadagitit tattoa ti Israel, a kunaem, 'Mangitudingkayo kadagitoy siudad a pagkamangan a kas insaok kadakayo babaen iti ima ni Moises. **3** Aramidenyo daytoy tapno mabalin a mapan sadiay ti tao a nakapatay a saanna nga inggagara. Agbalinto a pagkamangan dagitoy a siudad manipud iti siasinoman a mangibales ti dara ti tao a napapatay. **4** Tumarayto isuna iti maysa kadagitoy siudad ken tumakdero isuna iti pagserkan ti ruangan ti siudad, ket ilawlawagnato ti kasasaadna kadagitoy panglakayen iti dayta a siudad. Ket pastrekendantti isuna iti siudad ken ikkandanto isuna iti lugar a pakipagnaedanna kadakuada. **5** Ket no umay ti tao a mangpadas a mangibales iti dara ti napapatay a tao, masapul a saan nga iyawat dagiti tattoa iti siudad ti tao a nakapatay kenkuana. Masapul a saanda nga aramiden daytoy, gapu ta saanna nga inggagara a pinapatay ti karrubana ken awan ti gurana kenkuana iti napalabas. **6** Masapul nga agtalinaed isuna iti dayta a siudad agingga a tumakder isuna iti sangoaan ti taripnong para iti pannakaikeedeng, agingga iti ipapatay ti tao nga agserserbi a kas nangato a padi kadagitoy nga al-alidaw. Ket mabalinen nga agsibli ti tao a nakapatay iti tao a saanna nga inggagara iti bukodna nga iti ken iti bukodna a pagtaengan, ti ili a pinanawanna." **7** Isu a pinili dagiti Israelita ti Kedes idiy Galilea iti katurturodan a pagilinan ti Neftali, Sikem iti katurturodan a pagilinan ti Efraim, ken Kiriat Arba (nga isu met laeng iti Hebron) iti katurturodan a pagilinan ti Juda. **8** Iti ballasiw ti Jordan a dayaen ti Jerico, pinilida ti Bezer idiy let-ang idiy kapataadan iti tribu ti Ruben; Ramot iti Galaad, manipud iti tribu ti Gad; ken Golan iti Basan, manipud iti tribu ti Manases. **9** Napili dagitoy a siudad para kadagitoy amin a tattoa ti Israel ken para kadagitoy ganggannaet a makipagnanaed kadakuada, tapno mabalin a tumaray kadagitoy ti siasinoman a pimmatay iti tao a saanna nga inggagara para iti talged. Saan a mabalin a matay daytoy a tao iti ima ti tao a mangibales ti nagsayasya a dara, agingga a tumakder nga umuna ti napabasol a tao iti sangoaan ti taripnong.

21 Kalpasanna, immay dagiti panguloen dagiti puli dagiti Levita kenni Eleasar a padi, kenni Josue nga anak ni Nun, ken

kadagiti mangidadaulo kadagiti pamilia dagiti kauponanda kadagiti tattao ti Israel. 2 Kinunada kadakuada idiy Silo iti daga ti Canaan, "Imbilin ni Yahweh kadakayo babaen iti ima ni Moises nga ikkandakami kadagiti siudad a pagnaedenmi, agraman dagiti pagipastoranna mi kadagiti tarakenmi." 3 Babaen ngarud iti bilin ni Yahweh, inted dagiti tattao ti Israel kadagiti Levita dagiti sumaganan a siudad manipud kadagiti tawidda, agraman dagiti pagipastoranda. 4 Daytoy ti nagbanagan ti panangipallangatok iti paggiginnasatan para kadagiti puli ti Coat: dagiti kapututan ni Aaron a papadi a nagtaud kadagiti Levita ket nakaawat iti sangapulo ket tallo a siudad manipud iti tribu ti Juda, manipud iti tribu ti Simeon, ken manipud iti tribu ti Benjamin. 5 Nakaawat iti sangapulo a siudad dagiti dadduma puli a Coat manipud kadagiti puli dagiti tribu ti Efraim, Dan, ken manipud iti kagudua a tribu ti Manases babaen iti panangipallangatok iti paggiginnasatan. 6 Ket naited kadagiti tattao a nagtaud iti Gersom ti sangapulo ket tallo a siudad manipud kadagiti puli iti tribu ti Issacar, Aser, Neftali, ken ti kagudua iti tribu ti Manases iti Basan babaen iti panangipallangatok iti paggiginnasatan. 7 Nakaawat iti sangapulo ket dua a siudad dagiti tattao a kapututan iti Merari manipud kadagiti tribu ti Ruben, Gad, ken Zabulon. 8 Inted ngarud dagiti tattao ti Israel dagitoy a siudad kadagiti Levita, agraman dagiti pagipastoranda babaen iti panangipallangatok iti paggiginnasatan, a kas imbilin ni Yahweh babaen iti ima ni Moises. 9 Manipud iti tribu ti Juda ken Simeon, inbingayda ti daga kadagiti sumaganan a siudad a nailista ditoy babaen iti nagan. 10 Naited dagitoy a siudad kadagiti kapututan ni Aaron, kadagiti puli iti Coat, a nagtaud iti tribu ti Levi. Ta nagaipay kadakuada ti immuna a panangipallangatok iti paggiginnasatan. 11 Inted dagiti Israelita kadakuada ti Kiriath Arba (ni Arba ti ama ni Anak), nga isu met laeng ti lugur di Hebron, iti katurturodan a pagilian ti Judah, agraman dagiti pagipastorana iti aglawlaw daytoy. 12 Ngem naiteden kenni Caleb nga anak ni Jefone dagiti taltalon iti siudad ken dagiti bariona, a kas sanikuana. 13 Intedda kadagiti kapututan ni Aaron a padi ti Hebron agraman dagiti pagipastoranna-ti siudad a pagkamangan para iti siasinoman a nakapatay iti tao a saanna nga inggagara-ken ti Libna agraman dagiti pagipastoranna, 14 ti Jatir agraman dagiti pagipastoranna, ken ti Estremo agraman dagiti pagipastoranna. 15 Intedda pay ti Holon agraman dagiti pagipastoranna, ti Debir agraman dagiti pagipastoranna, 16 ti Ain agraman dagiti pagipastoranna, ti Jutta agraman dagiti pagipastoranna ken ti Betsemes agraman dagiti pagipastoranna. Siam a siudad ti naited manipud kadagiti dua a tribu. 17 Naited manipud iti tribu ti Benjamin ti Gabao agraman dagiti pagipastoranna, ti Geba agraman dagiti pagipastoranna, 18 ti Anatot agraman dagiti pagipastoranna, ken ti Almon agraman dagiti kabangibangna-dagiti uppat a siudad. 19 Dagiti siudad a naited kadagiti padi, a kapututan ni Aaron ket sangapulo ket tallo a siudad amin, agraman dagiti pagipastoranda. 20 Kadagiti dadduma a pamilia ni Coat-dagiti Levita a maibilang iti pamilia ni Coat-addaanda kadagiti siudad a naited kadakuada manipud iti tribu ti Efraim babaen iti panangipallangatok iti paggiginnasatan. 21 Naited kadakuada ti Sikem agraman dagiti pagipastoranna iti katurturodan a pagilian ti Efraim-maysa a siudad a pagkamangan para iti siasinoman a nakapatay iti tao a saanna nga inggagara-ti Geser agraman dagiti pagipastoranna, 22 Kibsaim agraman dagiti pagipastoranna ken Bet-horon agraman dagiti pagipastoranna-uppat a siudad amin. 23 Manipud iti tribu ti Dan, naited iti puli ti Coat ti Elteke agraman dagiti pagipastoranna, ti Gibbeton agraman dagiti pagipastoranna, 24 ti Ajalon agraman dagiti pagipastoranna, ken ti Gatrimmon agraman dagiti pagipastoranna-uppat a siudad amin. 25 Manipud iti kagudua a tribu ti Manases, naited iti puli ti Coat ti Taanac agraman dagiti pagipastoranna ken Gatrimmon agraman dagiti pagipastoranna-

dua a siudad. 26 Sangapulo a siudad amin para kadagiti dadduma a puli iti Coat, agraman dagiti pagipastoranna. 27 Manipud iti kagudua a tribu ti Manases, intedda kadagiti puli ti Gerson, dagitoy dagiti sabali pay a puli iti Levita, ti Golan iti Basan agraman dagiti pagipastoranna-maysa a siudad a pagkamangan iti siasinoman a nakapatay a saanna nga inggagara, iti abay ti Borsa agraman dagiti pagipastoranna-dua a siudad amin. 28 Manipud iti tribu ti Issacar, intedda pay ti Kision kadagiti puli ti Gerson, agraman dagiti pagipastoranna, ti Daberat agraman dagiti pagipastoranna, 29 ti Jaramut agraman dagiti pagipastoranna, ti Engannim agraman dagiti pagipastoranna-dagiti uppat a siudad. 30 Manipud iti tribu ti Aser, intedda ti Miseal agraman dagiti pagipastoranna, ti Abdon agraman dagiti pagipastoranna, 31 ti Helcat agraman dagiti pagipastoranna ken ti Rehob agraman dagiti pagipastoranna-uppat a siudad amin. 32 Manipud iti tribu ti Neftali, intedda kadagiti puli ti Gerson ti Kedes idiy Galilea agraman dagiti pagipastoranna-maysa a siudad a pagkamangan para iti siasinoman a nakapatay iti tao a saanna nga inggagara; ti Hammotdor agraman dagiti pagipastoranna ken ti Cartan agraman dagiti pagipastoranna-tallo a siudad amin. 33 Sangapulo ket tallopulo a siudad amin, para kadagiti puli iti Gerson, agraman dagiti pagipastoranda. 34 Kadagiti dadduma iti Levita-dagiti puli iti Merari-ket naited manipud iti tribu ti Zabulon: ti Jocneam agraman dagiti pagipastoranna, ti Carta agraman dagiti pagipastoranna, 35 ti Dimna agraman dagiti pagipastoranna ken ti Naalal agraman dagiti pagipastoranna-uppat a siudad amin. 36 Manipud iti tribu ti Ruben ket naited kadagiti puli iti Merari: ti Beser agraman dagiti pagipastoranna, ti Jahaz agraman dagiti pagipastoranna, 37 ti Kedemot agraman dagiti pagipastoranna ken Mefaat agraman dagiti pagipastoranna-dagiti uppat a siudad. 38 Manipud iti tribu ti Gad ket naited kadakuada ti Ramot idiy Gilead agraman dagiti pagipastoranna-maysa a siudad a pagkamangan iti siasinoman a nakapatay iti tao a saanna nga inggagara-ken ti Mahanaim agraman dagiti pagipastoranna. 39 Naited pay kadagiti puli iti Merari ti Hesbon agraman dagiti pagipastoranna ken ti Jazer agraman dagiti pagipastoranna. Uppat a siudad amin dagitoy. 40 Dagitoy amin dagiti siudad dagiti nadumaduma a puli iti Merari, a nagtaud iti tribu ti Levi-sangapulo ket dua a siudad amin ti naited kadakuada babaen iti panangipuruk iti paggiginnasatan. 41 Dagiti siudad a naala dagiti Levita manipud iti tengga iti daga a natagikua dagiti tattao ti Israel ket uppat a pulo ket walo a siudad, agraman dagiti pagipastoranda. 42 Tunggal maysa kadagityo a siudad ket addaan kadagiti pagipastoran iti aglawlawn. Kastoy a wagas kadagiti amin a siudad. 43 Inted ngarud ni Yahweh iti Israel ti amin a daga nga insapatannga iti amin a siudad. 44 Ket inted ni Yahweh kadakuada ti inana iti aglawlaw, kas insapatannga kadagiti kauponanda. Awan kadagiti kabusorda ti makaparmek kadakuada. Inyawat amin ni Yahweh kadagiti imada dagiti kabusorda. 45 Awan iti uray maysa a saan a pimmudno kadagiti amin a naimbag a karkari nga insao ni Yahweh iti balay ti Israel. Napasamat amin dagitoy.

22 Iti dayta a tiempo, inayaban ni Josue dagiti Rubenita, Gadita, ken ti kagudua a tribu ti Manases. 2 Kinunana kadakuada, "Inaramidy amin a banag nga imbilin kadakayo ni Moises nga adipen ni Yahweh; nagtulnogkayo iti timeko iti amin nga imbilinko kadakayo. 3 Saanyo a pinanawan dagiti kakabsaty kabayatan iti aniaman kadagitoy adu nga aldaw weno iti daytoy agdama nga aldaw. Ngem ketdi, nagbalinkayo a naannad nga agtulnog kadagiti annuroten dagiti bilbilin ni Yahweh a Diosyo. 4 Ita, inted ni Yahweh a Dios ti inana kadagiti kakabsaty a kas iti inkarina kadakuada. Agsublikayo ngarud ket mapankayo kadagiti toldayo iti daga a kukuayo nga inted ni Moises nga adipen ni Yahweh

kadakayo iti ballasiw ti Jordan. 5 Agbalinkayo laeng a naannad a mangitungpal kadagiti bilin ken iti linteg nga imbilin kadakayo ni Moises nga adipen ni Yahweh, nga ayatenyo ni Yahweh a Diosyo, a magnakayo kadagiti amin a wagasna, a salimetmetanyo dagiti bilbilinna, ken kumpetkayo kenkuana, ken agdayawkayo kenkuana iti amin a pusoy ken iti amin a kararuayo.” 6 Binendisionan ngarud ida ni Josue ken pinagawidna ida, ket nagsublida kadagiti toldada. 7 Ita, iti kagudua a tribu ti Manases, inikkan ida ni Moises iti tawid idiy Basan, ngem iti maysa pay a kagudua, inikkan ida ni Josue iti tawid iti abay dagiti kakabsatda iti daga nga adda iti laud ti Jordan. Pinaawid ni Josue ida kadagiti toldada; binendisionanna ida. 8 ken kinunana kadakuada, “Agsublikayo kadagiti toldayo nga addaan iti adu a kUARTA, ken addaan iti adu unay nga ayup, ken addaan iti pirak ken balitok, ken addaan iti gambah ken landok, ken addaan iti adu unay a pagan-anay. Ibingayonyo dagiti kakabsatyo iti sinamsamyo kadagiti kabusoro.” 9 Isu a nagsubli dagiti kapututan ni Ruben, dagiti kapututan ni Gad, ken ti kagudua a tribu ni Manases iti pagtaenganda, pinanawanda dagiti tatto ti Israel idiy Silo nga adda iti daga ti Canaan. Pimmanawda tapno mapanda iti rehion ti Galaad, iti bukodda a daga nga isuda a mismo ti nangtagikua a kas panagtulhogda iti bilin ni Yahweh, babaen iti ima ni Moises. 10 Ildi dimtengda idiy Jordan nga adda iti daga ti Canaan, nangipatakder dagiti Rubenita, dagiti Gadita, ken ti kagudua a tribu ti Manases iti dakkel unay ken makitkita nga altar iti abay ti Jordan. 11 Nangngeg dagiti tatto ti Israel ti maipanggep iti daytoy ket kinunada, “Kitaenyol! Nangipatakder iti altar dagiti tatto ti Ruben, Gad, ken ti kagudua a tribu ti Manases iti sangoanan ti daga ti Canaan, idiy Geilot, iti rehion nya asideg ti Jordan, iti paset a kukua dagiti tatto ti Israel.” 12 Ildi nangngeg dagiti tatto ti Israel daytoy, nagumuong a nagmaymaysa ti entero a taripnong dagiti tatto ti Israel idiy Silo tapno sumang-atda a mapan makigubat kadakuada. 13 Nangibaon ngarud dagiti tatto ti Israel kadagiti mensahero a mapan kadagiti Rubenita, kadagiti Gadita, ken iti kagudua a tribu ti Manases iti daga ti Galaad. Imbaonda met ni Finees nga anak ni Eleazar a padi, 14 ken keduana ti sangapulo a mangidadaulo, maysa manipud kadagiti tunggal kapanuan dagiti pamilia ti Israel, ken tunggal maysa kadakuada ket isu ti panguloen ti tunggal puli kadagiti tatto ti Israel. 15 Napanda kadagiti tatto ti Ruben, Gad, ken iti kagudua a tribu ti Manases, iti daga ti Galaad, ket insaoda kadakuada: 16 “Ibagbaga ti entero a taripnong ni Yahweh daytoy, ‘Ania daytoy a panaglabsing nga inaramido iti Dios ti Israel, babaen iti isisinayo iti daytoy nga aldaw iti panangsuroyo kenni Yahweh babaen iti panangipatakderyo para kadagiti bagbagiyo iti altar iti daytoy nga aldaw a kas panagrebeldyo kenni Yahweh? 17 Saan kadi nga umanay kadatayo ti basoltayo idiy Peor? Nupay kasta ket saantayo pay a dinalusan dagiti bagbagitayo manipud iti daytoy. Ta gapu iti dayta a basol ket immay ti didigra iti taripnong ni Yahweh. 18 Masapul met kadi a suminakayo manipud iti panangsuroyo kenni Yahweh iti daytoy agdama nga aldaw? No agrebeldeko met kenni Yahweh ita nga aldaw, makaungetto isuna iti entero a taripnong ti Israel inton bigat.” 19 No natulawan ti daga a kukuayo, rumbeng ngarud nga umakarkayo iti daga a nakaisaadon ti tabernakulo ni Yahweh ken mangalakayo kadakami ti sanikua para kadagiti bagbagiyo. Saankayo laeng nga agrebelde kenni Yahweh, weno agrebelde kadakami babaen iti panangipatakderyo iti altar para kadagiti bagbagiyo malaksid iti altar ni Yahweh a Diostayo. 20 Saan kadi a nalabsing ni Acan nga anak ni Zera ti pammati maipapan kadagidiay a banbanag a nailasin para iti Dios? Ken saan kadi a naggiisso ti pungtot iti amin a tattao ti Israel? Saan laeng a dayta a tao ti natay gapu iti basolna.” 21 Ket simmungbat dagiti tribu ti Ruben, Gad ken ti kagudua a tribu ti Manases kadagiti

mangidadaulo kadagiti puli ti Israel: 22 “Ti Mannakabalin a Dios, a ni Yahweh! Ti Mannakabalin a Dios, a ni Yahweh! — Ammona, ket maammoan koma a mismo ti Israel! No daytoy ket panagrebeldo weno panangsulungasing iti pammati a maibusor kenni Yahweh, saannakami nga ispalen ita nga aldaw 23 gapu iti panangipatakdermi iti altar tapno suminakami iti panangsuroyo kenni Yahweh. No impatakdermi dayta nga altar tapno pagidatonan kadagiti daton a mapuoran, daton a bukbukel, weno daton a pakikappia, ket bay-anjo a dusaennakami ni Yahweh gapu iti daytoy. 24 Saan! Inaramidmi daytoy gapu iti buteng nga iti tiempo nga umay amangan no kunaento dagiti annakyo kadagiti annakmi, ‘Ania ti bibiangyo kenni Yahweh a Dios ti Israel? 25 Ta inaramid ni Yahweh a beddeng ti Jordan iti nagbaetantayo. Dakayo a tatto ti Ruben ken Gad, awan ti bibiangyo kenni Yahweh.’ Iti kasta ket amangan no pasardengento dagiti annakyo dagiti annakmi nga agdayaw kenni Yahweh. 26 Isu a kinunami, ‘Mangipatakderayo ita iti altar, saan a gapu kadagiti daton a mapuoran weno gapu iti aniaman a daton, 27 ngem tapno agbalin a saksi iti nagbaetantayo ken iti nagbaeten dagiti henerasion a sumaruno kadatayo, nga aramidenmi ti panagserbi kenni Yahweh iti sangoananna, babaen kadagiti datonmi a mapuoran ken kadagiti sakrifisiomi ken kadagiti datonmi a pakikappia, tapno saanto pulos nga ibaga dagiti annakyo kadagiti annakmi iti tiempo nga umay, ‘Awan iti bingayyo kenni Yahweh.’” 28 Isu a kinunami, ‘No daytoy ti rumbengo a maibaga kadakami weno kadagiti kapututanmi iti tiempo nga umay, ibagaminto, ‘Kitaenyol! Daytoy ket kaaspingleti altar ni Yahweh nga inaramid dagiti kapanuanmi, saan a gapu kadagiti daton a mapuoran, saan a gapu kadagiti sakrifisiyo, ngem kas saksi iti nagbaetantayo.’” 29 Adayo koma kadakami a rumbeng nga agrebeldeko kenni Yahweh ken sumina ita nga aldaw iti panangsuroyo kenkuana babaen iti panangipatakdermi iti altar para iti daton a mapuoran, para iti daton a bukbukel, weno para iti sakrifisiyo, laksid iti altar ni Yahweh a Diostayo nga adda iti sangoanan ti tabernakulona.” 30 Ildi nangngeg ni Finees a padi ken dagiti kakaduana a mangidadaulo kadagiti tatto, a dagiti met laeng panguloen dagiti puli ti Israel, dagiti sasao nga imbag a dagiti tatto ti Ruben, Gad, ken Manases, nasayaat daytoy iti panagkitada. 31 Kinuna ni Finees nga anak ni Eleazar a padi kadagiti tatto ti Ruben, Gad, ken Manases, “Ammomin ita nga aldaw nga adda ni Yahweh kadatayo gapu ta saryo nga inaramid daytoy a panangsulungasing iti pammati a maibusor kenkuana. Ita, inispalyo dagiti tatto ti Israel manipud iti ima ni Yahweh.” 32 Ket manipud iti daga ti Galaad nga ayan dagiti Rubenita ken Gadita, nagsubli da Finees nga anak ni Eleazar a padi ken dagiti mangidadaulo iti daga ti Canaan, kadagiti tatto ti Israel, ken nangyegda iti sungbat kadakuada. 33 Nasayaat ti impadamagda iti panagkitda dagiti tatto ti Israel. Nagdaydayaw dagiti tatto ti Israel ti Dios ken saandan a nagsao pay iti maipanggep iti pannigubatda kadagiti Rubenita ken kadagiti Gadita tapno dadaelenda ti daga a pagnanaedanda. 34 Pinanaganan dagiti Rubenita ken Gadita ti altar iti “Saksi,” ta kinunada, “Saksi daytoy iti nagbaetantayo a ni Yahweh ket Dios.

23 Ket kalpasan dagiti adu nga aldaw, idi inted ni Yahweh ti inana iti Israel iti amin a kabusorda a nanglikmut kadakuada, lakay unayen ni Josue. 2 Inayaban ni Josue ti entero nga Israel-dagiti panglakayenda, dagiti mangidadaulo kadakuada, dagiti ukomda, ken dagiti opisiaida—ket kinunana kadakuada, “Lakayak unayen. 3 Nakitayo amin a banag nga inaramid ni Yahweh a Diostyo kadagityo amin a nasion para iti pagsayaatayo, ta ni Yahweh a Diostyo ti nakigubugbat para kadakayo. 4 Kitaenyol! Biningaybingayko kadakayo dagiti nasion a natda a sakupenyonto a kas tawid para kadagiti tribuyo, a pakairamanan dagiti amin a nasion diinadaelkon, manipud iti Jordan aqingga iti Dakkel a Baybay iti laud.

5 Papanawento ida ni Yahweh a Diosyo. Paksiatennanto ida iti imatangyo. Sakupennanto ti dagada, ket tagikuaenyonto ti dagada a kas iti imbilin kadakayo ni Yahweh a Diosyo. 6 Aghalinkayo ngarud a napigsa unay, tapno masalimetmetan ken maaramidyo amin a naisurat iti Libro ti linteg ni Moises, a saankayo a sumiasi iti daytoy iti makannawan man wenco iti makannigid, 7 tapno saankayo a mailaox kadagitoy a nasion a natda kadakayo wenco dakamaten dagiti nagan dagiti diosda, agsapata babaen kadakuada, agdayaw kadakuada, wenco agrukbab kadakuada. 8 Ngem ketdi, masapul a kumpetkayo kenni Yahweh a Diosyo a kas iti inaramidyo agingga iti daytoy nga aldw. 9 Ta pinagtalaw ni Yahweh iti sangoananyo dagiti dadakkel ken nabibileg a nasion. No maiapan kadakayo, awan ti nakabael nga agtakder iti sangoananyo agingga iti daytoy agdama nga aldw. 10 Ti siasianoman a lalaki kadakayo ket kabaelanna a patarayen ti sanganibu, ta ni Yahweh a Diosyo ti makirangsanter a patarayen ti sanganibu, ta ni Yahweh a Diosyo. 11 Ipangagyo a nasayaat, tapno ayatenyo ni Yahweh a Diosyo. 12 Ngem no tumallikodkayo ket kumpetkayo kadagititnakalasat kadagitoy a nasion a natda kadakayo, wenco no makiasawakayo kadakuada, wenco no makikaduakayo kadakuada ken isuda kadakayo, 13 ket ammoenyo a nasayaat a saanton a pagtalawen ni Yahweh a Diosyo dagitoy a nasion manipud kadakayo. Ngem ketdi, agbalindanto a silo ken palab-og kadakayo, saplit kadagititbukotyo ken sin kadagititmatayo, agingga a mapukawkayo iti daytoy nasayaat a daga nga inted kadakayo ni Yahweh a Diosyo. 14 Ket ita mapmapanakon iti dalan iti amin a daga, ken ammoyo iti amin a pusoyo ken kararuayo nga awan ti uray maysa a sao a nagkurang a pumudho iti amin a nasayaat a banbanag nga inkari ni Yahweh a Diosyo maipanggep kadakayo. Amin dagitoy a banag ket napasamat kadakayo. Awan ti uray maysa kadagitoy a nagkurgang. 15 Ngem no kasano a natungpal ti tunggal sao nga inkari ni Yahweh a Diosyo kadakayo, kastanto met nga iyeg ni Yahweh kadakayo dagiti amin a dakes a banbanag agingga a madadaelnakayo iti daytoy nasayaat a daga nga inted kadakayo ni Yahweh a Diosyo. 16 Aramidenna daytoy no labsingenyo ti tulag ni Yahweh a Diosyo nga imbilinna kadakayo a salimetmetanyo. No mapankayo agdayaw kadagitit sabali a dios ken agrukbab kadakuada, ket sumgedto ti pungtot ni Yahweh kadakayo, ken dagdagus a mapukawkayonto iti nasayaat a daga nga intedna kadakayo."

24 Ket inummong ni Josue dagiti amin a tribu ti Israel idiyay. Sikem ken inayabanna dagiti panglakayen ti Israel, dagiti mangidadaulo kadakuada, dagiti ukomda, ken dagiti opisialda, ket dimmatagda iti imatang ti Dios. 2 Kinuna ni Josue kadagitit amin a tattao, "Daytoy ti ibagbaga ni Yahweh a Dios ti Israel, 'Nagnaed dagiti kapanunyido un-unana a panawen iti ballasiw ti Karayan Eufrates—Ni Tera nga ama da Abraham ken Nahor—ket nagdaydayawda kadagitit sabali a dios. 3 Ngem innalak ti amayo iti labes ti Eufrates ket impango iti daga ti Canaan ken inikkak isuna iti adu a kapututan babaen kenni Isaac nga anakna. 4 Ket intedko kenni Isaac da Jacob ken Esau. Intedko kenni Esau ti katururodan a pagilian ti Sier tapno tagikuaenna, ngem simmalog ni Jacob ken dagiti annakna idiy Egipcio. 5 Imbaonko da Moises ken Aaron ket pinarigatko dagiti Egipcio babaen kadagitit didigra. Kalpasan dayta, inruarkayo. 6 Inruarko dagiti kapanunyido idiyay Egipcio ket dimtengkayo iti baybay. Kinamat ida dagiti Egipcio a nakasakay kadagitit lugan a pakigubat ken nakakabalio a lallaki agingga iti Baybay dagiti Runo. 7 Ildi immawag dagiti kapanunyido kenni Yahweh, nangikabil isuna iti kinasisipnet iti nagbaetanyo kadagitit Egipcio. Pinagsublina ti danum iti nagbisngay a baybay ket nalmesda. Nakitayo ti inaramidko idiyay Egipcio. Ket nagnaedkayo idiyay let-ang iti atiddog a tiempo. 8 Impankayo iti daga dagiti Amorreo

nga agnanaed iti ballasiw ti Jordan. Nakigubatda kadakayo ket inyawatko ida iti mayo. Tinagikuayo ti dagada ken dinadaelko ida iti sangoananyo. 9 Kalpasanna, timmakder ni Balak nga anak ni Sefer nga ari ti Moab ket rinautra ti Israel. Nangibaon isuna iti mangayab kenni Balaam nga anak ni Beor tapno ilundnakayo. 10 Ngem saanak a dimmgeg kenni Balaam. Pudno, binendisionannakayo. Kasta nga inispalkayo iti imana. 11 Bimmallasiwkayo iti Jordan ket dimtengkayo iti Jerico. Nakigubat dagiti panguloen ti Jerico kadakayo, agraman dagiti Amorreo, dagiti Perezeo, dagiti Cananeo, dagiti Heteo, dagiti Gergeseo, dagiti Heveo, ken dagiti Jebuseo. Intedko ti panagballigyo kadakuada ken inkabliko ida iti turayyo. 12 Imbaonko dagiti alimbubuyog iti sangoananyo, nga isu ti nangpatalaw kadakuada ken kadagitit dua nga ari dagiti Amorreo iti sangoananyo. Saan a napasamat daytoy babaen iti kampilanyo wenco babaen iti baiyo. 13 Inikkankayo iti daga a saanyo a trinabaho ken kadagitit siudad a saanyo nga impasdek, ket ita agnanaedkayo kadagitoy. Kankanenyo ti bunga dagiti kaubasan ken kaoliboan a saanyo nga immula.¹ 14 Ita, agbuteng ken agdayawkayo kenni Yahweh iti amin a kinadalus ken kinapudno; ikkatenyo dagiti dios a dinaydayaw dagiti kapanunyido iti ballasiw ti Eufrates wenco dagiti dios dagiti Amorreo a makindaga iti pagnanaedkayo. Ngem no maiapan kaniak ken ti balayko, agdayawkami kenni Yahweh.² 15 No ipagarupyo a dakes iti panagkitayo ti agdayaw kenni Yahweh, agpiliikayo para kadagitit bagbagiyo iti daytoy nga aldw no siasino ti pagserbianyo, no dagiti dios a dinaydayaw dagiti kapanunyido iti ballasiw ti Eufrates wenco dagiti dios dagiti Amorreo a makindaga iti pagnanaedkayo. Ngem no maiapan kaniak ken ti balayko, agdayawkami kenni Yahweh.³ 16 Simmungbat dagiti tattao ket kinunada, "Saanmi pulos a panawan ni Yahweh tapno agserbikami kadagitit sabali a dios, 17 ta ni Yahweh a Diostayo ti nangiru kadatayo ken kadagitit kapanantayo manipud iti daga ti Egipcio, manipud iti balay ti pannakatagabu, ken ti nangaramid kadagidiay naindaklan a pagilasinan iti imatangtayo, ken ti nangaywankadatayo iti amin a dalan a nagnaantayo ken kadagitit amin a nasion a linasattayo. 18 Ket pinagtalaw ni Yahweh iti sangoantayo dagiti amin a tattao, dagiti Amorreo a nagnaed iti daytoy a daga. Isu nga agdayawkami met kenni Yahweh ta isuna ti Diostayo."⁴ 19 Ngem kinuna ni Josue kadagitit tattao, "Saanyo a mabalin ti agserbi kenni Yahweh ta nasantoan isuna a Dios; managimon isuna a Dios; saanna a pakawanen dagiti panaglabsing ken basbasolyo. 20 No panawanyo ni Yahweh ket agdayawkayo kadagitit ganggannaet a dios, ket agbaw-ingto isuna ken drangrannakayo. Pukawennakayonto, kalpasan a nagaramid isuna iti naimbag kadakayo."⁵ 21 Ngem kinuna dagiti tattao kenni Josue, "Saan, agdayawkami kenni Yahweh."⁶ 22 Ket kinuna ni Josue kadagitit tattao, "Dakayo dagiti saksi a maibusor kadagitit bagbagiyo a piniliyo ti agdayaw kenni Yahweh."⁷ Kinunada, "Dakami dagiti saksi."⁸ 23 Ita, ikkatenyo dagiti sabali a dios nga adda kadakayo ket ibaw-ingyo dagiti pusoyo kenni Yahweh a Dios ti Israel."⁹ 24 Kinuna dagiti tattao kenni Josue, "Agdayawkami kenni Yahweh a Diostayo. Dumgegkami iti timekna."¹⁰ 25 Nangaramid ni Josue iti katulagan kadagitit tattao iti dayta nga aldw. Nangipaulog isuna kadagitit alagaden ken linlinteg idiyay Sikem. 26 Insurat ni Josue dagitoy a sasao iti Libro ti Linteg ti Dios. Nangala isuna iti dakkel a bato ket insaadna iti sirok ti kayo a lugo iti asideg ti santuario ni Yahweh. 27 Kinuna ni Josue kadagitit amin a tattao, "Kitaenyo!¹¹ Agbalin a pammaneknek daytoy a bato a maibusor kadatayo. Nangngeg daytoy dagiti amin a sasao nga imbagya ni Yahweh kadatayo. Isu nga agbalin daytoy a saksi a maibusor kadakayo, no ilaksidyo ti Diosyo."¹² 28 Pinagawid ngarud ni Josue dagiti tattao, ti tunggal maysa iti bukodna a tawid. 29 Kalpasan dagitoy a banbanag, natay ni Josue nga anak ni Nun, nga adipen ni Yahweh nga addaan iti 110 a tawen. 30 Intabonda isuna iti beddeng ti bukodna a tawid idiyay Timnatsera,

nga adda iti katurturodan a pagilian ti Efraim, iti amianan ti Bantay Gaas. **31** Nagdaydayaw ti Israel kenni Yahweh iti amin nga aldaw ni Josue, ken iti amin nga aldaw dagiti panglakayen a nabati a nagbiag iti at-atiddog ngem kenni Josue, isuda a nakapadas kadagiti amin nga inaramid ni Yahweh iti Israel. **32** Inkalida idiy Sikem, iti paset ti daga a ginatang ni Jacob kadagiti annak ni Hamor nga ama ni Sikem, dagiti tulang ni Jose nga innala dagiti tattao ti Israel idiy Egipto. Ginatangna daytoy a daga iti sangagasut a bagi ti pirak ken nagbalin daytoy a tawid para kadagiti kapututan ni Jose. **33** Natay met ni Eleazar nga anak ni Aaron. Intabonda isuna idiy Gibea a siudad ni Finees nga anakna, a naitek kenkuana. Adda daytoy iti katurturodan a pagilian ti Efraim.

Uk-ukom

1 Kalpasan iti ipapatay ni Josue, nagsaludsod dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh a kunada, "Siasino ti mangidaulo kadakami inton sumang-atkami a makiranganet kadagiti Cananeo?" **2** Kinuna ni Yahweh, "Ti Juda ti mangidaulo kadakayo. Kitaenyo, intedko kadakuada ti panangituray iti daytoy a daga." **3** Kinuna dagiti lallaki ti Juda kadagiti lallaki ti Simeon a kakabsatda, "Kaduaandakami a sumang-at a mapan iti teritoromi a naitek kadakami, tapno sangsangkamaysatayo a makiranganet kadagiti Cananeo. Ket kaduaandakayento met a mapan iti territorio a naitek kadakayo." Kinaduan ngarud ida iti tribu ti Simeon. **4** Simmang-at dagiti lallaki ti Juda, ket inted ni Yahweh kadakuada ti panagballig kadagiti Cananeo ken Perezeo. Pinatayda ti sangapulo a ribu kadakuada idiy Besec. **5** Nasarakanda ni Adonibesek idiy Besec, ket nakirangdetda kenkuana ken pinarmekda dagiti Cananeo ken dagiti Perezeo. **6** Ngem naglibas ni Adonibezek, ket kinamat ken tiniliwda isuna, ket pinutedda dagiti tangan ti imana ken dagiti dadakkil a ramay ti sakana. **7** Kinuna ni Adonibezek, "Pito-pulo nga ari a naputed dagiti tangan ti ima ken dagiti dadakkil a ramay ti sakana ti nagurnong iti taraonda manipud iti sirok ti lamisaanko. Kas iti inaramidko, kasta met ti inaramid ti Dios kaniak." Impanda isuna idiy Jerusalem, ket natay isuna sadiay. **8** Nakiranganet dagiti lallaki ti Juda iti siudad ti Jerusalem ket nasakupda daytoy. Rinautda daytoy babaen iti tadem ti kampilan ket pinuoranda ti siudad. **9** Kalpasan dayta, simmalog dagiti lallaki ti Juda tapno makiranganet kadagiti Cananeo a agnanaed iti katurturodan a pagilian, idiy Negeb, ken iti akin-laud a sakaanan dagiti turod. **10** Rinaut ti Juda dagiti Cananeo a agnanaed idiy Hebron (ti nagan idi ti Hebron ket Kiriat-Arba), ket pinarmekda da Sesai, Ahiman, ken Talmai. **11** Manipud sadiay, rinaut dagiti lallaki ti Juda dagiti agnanaed iti Debir (ti nagan idi ti Debir ket Kiriat Sefer). **12** Kinuna ni Caleb, "Ti siasinoman a mangraut iti Kiriat Sefer ket masakupna daytoy, intedko kenkuana ni Acsa nga anakko, nga agbalin nga asawana." **13** Nasakup ni Otniel nga anak ni Kenaz (ading ni Caleb) ti Debir, isu nga inted ni Caleb kenkuana ni Acsa nga anakna, tapno agbalin nga asawana. **14** Iti saan a nagbayag, napan ni Acsa kenni Otniel, ket ginuyugona isuna a dawatenna iti amana nga ikkanna isuna iti talon. Idi bumabbaba isuna manipud iti asnona, sinaludsod isuna ni Caleb, "Ania ti mabalinko nga aramiden para kenka?" **15** Kinuna ni Acsa kenkuana, "Ikkannak iti maysa a bendision. Agsipud ta pinagnaendnak iti daga ti Negeb, ikkannak met kadagiti ubborg ti danum." Inted ngarud ni Caleb kenkuana dagiti akin-ngato ken akin-baba nga ubborg. **16** Simmang-at dagiti kapututan ti katugangan ni Moises a Kineo manipud iti Siudad dagiti Palma a kaduada dagiti tattao ti Juda, idiy let-ang ti Juda, naga adda idiy Negeb, tapno makipagnaenda kadagiti tattao ti Juda iti asideg ti Arad. **17** Ket kimmuyog dagiti lallaki ti Juda kadagiti lallaki ti Simeon a kakabsatda ket rinautda dagiti Cananeo nga agnanaed idiy Zefat ket dinadael a naan-anay daytoy. Ti siudad ket napanaganan iti Hormah. **18** Nasakup pay dagiti tattao ti Juda ti Gaza ken ti daga iti aglawlaw daytoy, ti Askelon ken ti daga nga adda iti aglawlaw daytoy, ken ti Ekron ken ti daga iti aglawlaw daytoy. **19** Adda idi ni Yahweh kadagiti tattao ti Juda ket tinagikuada ti katurturodan a pagilian, ngem saanda a mapapanaw dagiti agnanaed kadagiti kapatadan gapu ta addaanda kadagiti landok a karwahe. **20** Naited ti Hebron kenni Caleb (kas iti imbag a Moises), ket pinapanawna sadiay dagiti tallo a putot a lallaki ni Anak. **21** Ngem saan a pinapanaw dagiti tattao ti Benjamin dagiti Jebuseo a agnanaed idiy Jerusalem. Isu a nakipagnaed dagiti Jebuseo kadagiti tattao ti Benjamin idiy Jerusalem agingga iti daytoy nga aldad. **22** Nagsagana ti bayan

ni Jose a mangraut iti Betel, ket adda ni Yahweh kadakuada. **23** Nangibaonda kadagiti lallaki nga ag-espia iti Betel (ti siudad a sigud a maawagan iti Luz). **24** Nakakita dagiti espia iti maysa a lalaki a rumrumuar manipud iti siudad, ket kinunada kenkuana, "Pangngaasim ta isurom kadakami no kasano ti makaserrek iti siudad, ket agtigmaykaminto a siaasi kenka." **25** Insurona kadakuada ti maysa a dalan a sumrek iti siudad. Ket rinautda ti siudad babaen iti tadem ti kampilan, ngem pinalubosanda a makapanaw ti lalaki ken ti pamiliiana. **26** Ket napan ti lalaki iti daga dagiti Heteo ket nangibangon isuna iti siudad ket inawaganna daytoy iti Luz, nga isu ti naganna agingga iti daytoy nga aldad. **27** Saan a pinapanaw dagiti tattao ti Manasses dagiti tattao nga agnanaed kadagiti siudad ti Bet San ken kadagiti bariona daytoy, wenco Tanaac ken kadagiti bariona, wenco dagiti nagnaed idiy Dor ken kadagiti bario daytoy, wenco dagiti nagnaed idiy Ibbleam ken kadagiti bario daytoy, wenco dagiti nagnaed idiy Megiddo ken kadagiti bario daytoy, gapu ta nareget dagiti Cananeo nga agnaed iti dayta a daga. **28** Idi bimmileg ti Israel, pinilitda dagiti Cananeo nga agserbi kadakuada iti narigat a panagtrabaho, ngem pulos a saanda ida a naan-anay a pinapanaw. **29** Saan a pinapanaw ti Ephraim dagiti Cananeo a agnanaed idiy Gezer, isu a nagtultuloy a nakipagnaed kadakuada dagiti Cananeo, ngem pinilit ti Zabulon nga agserbi kadakuada dagiti Cananeo babaen iti nakaro a panagtrabaho. **30** Saan a pinapanaw tattao nga agnanaed idiy Kitron, wenco dagiti tattao nga agnanaed idiy Nahalol, ket isu a nagtultuloy a nakipagnaed kadakuada dagiti Cananeo, ngem pinilit ti Zabulon nga agserbi kadakuada dagiti Cananeo idiy Gezer. **31** Saan a pinapanaw tattao nga agnanaed idiy Acco, wenco dagiti tattao nga agnanaed idiy Sidon, wenco dagiti agnanaed idiy Ahlab, Azcib, Helba, Afik, wenco Rehob. **32** Isu a nakipagnaed ti tribu ti Aser kadagiti Cananeo (dagiti nagnaed iti daga), gapu ta saanda ida a pinapanaw. **33** Saan a pinapanaw iti tribu ti Neftali dagiti tattao nga agnanaed idiy Bet Semes, wenco dagiti agnanaed idiy Bet Anat. Isu a nakipagnaed ti tribu ti Neftali kadagiti Cananeo (dagiti tattao a agnanaed idi iti dayta a daga). Nupay kasta, napilit dagiti agnanaed iti Bet-semes ken Bet Anat iti narigat a panagtrabaho para iti Neftali. **34** Pinilit dagiti Amorreo ti tribu ti Dan nga agnanaed iti katurturodan a pagilian, a saanda intulok a sumalogda iti patad. **35** Nagnaed ngarud dagiti Amorreo idiy Bantay Heres, idiy Ajalon ken idiy Saalbim, ngem pinarmek ida iti bileg ti soldado iti bayan ni Jose, ket napilitanda nga agserbi kadakuada babaen iti nakaro a panagtrabaho. **36** Ti beddeng dagiti Amorreo ket aglayon manipud iti turod ti Akrabim idiy Sela a sumang-at agingga iti katurturodan a pagilian.

2 Napan ti anghel ni Yahweh manipud Gilgal nga agturon idiy Bokim, ket kinunana, "Inruarkayo manipud Egjipto, ken impankayo iti daga nga insapatak nga ited kadagiti ammoyo. Kinunak, 'Saankonto pulos a dadaelen ti katulagak kadakayo. **2** Masapul a saankayo a makitulag kadagiti tattao nga agnanaed iti daytoy a daga. Masapul a rebbayeno dagiti altarda.' Ngem saankayo a dimngieg iti timekko. Ania daytoy nga inaramidyoy? **3** Ket ita kunaek, 'Saanko a papanawen dagiti Cananeo iti sangoananyo, ngem agbalindanto a sisii kadagiti sikiganyo, ken agbalinto a palabog para kadakayo dagiti diosda.'" **4** Idi naisao ti anghel ni Yahweh dagitoy a sasao kadagiti amin a tattao ti Israel, nagpukkaw ken nagsangit dagiti tattao. **5** Inawaganda dayta a lugar iti Bokim. Nangidatagda sadiay kadagiti daton kenni Yahweh. **6** Idi pinaapanen ni Josue dagiti tattao iti dalansa, napan dagiti tattao ti Israel iti tunggal lugar a naitek kadakuada, tapno tagikauenda ti dagada. **7** Nagserbi dagiti tattao kenni Yahweh bayat iti panagbiag ni Josue ken dagiti panglakayen a nagbiag iti napapaut ngem isuna, dagiti nakakita kadagiti amin a naindaklan nga aramid ni Yahweh nga

inaramidna para iti Israel. **8** Ni Josue a putot a lalaki ni Nun nga adipen ni Yahweh ket natay idi agtawen iti 110. **9** Intabonda isuna iti beddeng ti daga a naited kerkuana idiy Timnat-heres, idiy katurturodan a pagilian ti Efraim, iti amianan ti Bantay Gaas. **10** Amin dayta a henerasion ket naitung met kadagit ammada. Kalpasan kadakuada, ket dimmaked dagiti sabali a henerasion a saan a nakaam-ammo kenni Yahweh weno iti inaramidna para iti Israel. **11** Inaramid dagiti tattao ti Israel ti dakes iti imatang ni Yahweh ken nagserbida kadagit Baal. **12** Simminada kenni Yahweh a Dios dagiti ammada, a nangiruar kadakuada manipud iti daga ti Egipto. Simmurotda kadagit sabali a dios, dagiti dios dagiti tattao nga adda iti aglawlawda, ket nagrukabda kadagitoy. Rinurodda ni Yahweh gapu ta **13** simminada kenni Yahweh ken nagdayawda kenni Baal ken kadagit Astarot. **14** Simged ti unget ni Yahweh iti Israel, ket inyawatna ida kadagit agsamsamsa a nangtakaw kadagit sanikuada. Inlakona ida a kas tagabu a natengngel babaen iti pigsa dagiti kabusorda nga adda iti aglawlawda, isu a saandan a maikanawa dagiti bagbagida kadagit kabusorda. **15** Iti sadinoman a pakigubatan ti Israel, ti ima ni Yahweh ket maibusor kadakuada tapno maparmekda, kas iti insapatanan kadakuada. Ket nakaro ti pannakarirubka. **16** Kalpasanna nangisaad ni Yahweh kadagit ukom, a nangisakanan kadakuada manipud iti pannakabalin dagiti agtaktauk kadagit sanikuada. **17** Ngem saanda latta a dumngeg kadagit ukomda. Saanda a napudno kenni Yahweh ken intedda dagiti bagbagida a kasla balangkantis kadagit sabali a dios ket nagdayawda kadagitoy. Iti saan a nagbayag, timmalikoda manipud iti wagas ti panagbiag dagiti ammada - dagidiay natulgogn kadagit bilin ni Yahweh - ngem saanda nga inaramid ti kasta. **18** No nangisaad ni Yahweh kadagit ukom para kadakuada, tinulungan ni Yahweh dagiti ukom ken inispalan ita manipud iti pannakabalin dagiti kabusorda iti amin nga aldaw a nagbibiaig ti ukom. Ta naasian ni Yahweh kadakuada idi immasugda gapu kadagit nangidadanen ken nangparparigat kadakuada. **19** Ngem no matay ti ukom, tumallikudda ket agaramidda kadagit banbanag a nadakdakes pay ngem kadagit inaramid dagiti ammada. Simmurotda kadagit sabali a dios tapno agserbi ken agdayawda kadagitoy. Nagkedkedda a mangisardeng kadagit dakes nga aramidda weno kadagit nasukir a wagasda. **20** Simged ti unget ni Yahweh iti Israel; kinunana, "Gapu ta dinadael daytoy a nasion ti nakitulagak kadagit ammada - gapu ta saanda a dimngeg iti timekko - **21** manipud ita, saaon a papanawen manipud iti sangoananda dagiti nasion nga imbat ni Josue idi natay isuna. **22** Aramidek daytoy tapno masubokko ti Israel, no salimetmetanda weno saan dagiti wagas ni Yahweh ken magnada iti daytoy a kas iti panangsalimetmet dagiti ammada." **23** Dayta ti gapuna no apay nga imbat ni Yahweh dagidai a nasion ken saanna ida a dagus a pinapanaw, ken no apay a saanna nga impalubos a parmekan ida ni Josue.

3 Ita, imbat ni Yahweh dagitoy a nasion a mangsubok iti Israel, tunggal maysa a saan pay a nakapadas iti uray ania kadagit gagubat a napasamak idiy Canaan **2** (inaramidna daytoy tapno isuru ti pannakigubat kadagit baro a henerasion dagiti Israelite a saan pay a makaammo idi iti daytoy): **3** dagiti lima nga ari dagiti Filisteo, dagiti amin a Cananeo, dagiti taga-Sidonia, ken dagiti Heveo a nagnaed idiy kabanbantayan ti Lebanon, manipud Bantay Baal Hermon agingga iti Bessang Hamat. **4** Nabati dagitoy a nasion a kas pangsubok ni Yahweh iti Israel, tapno patalgedanna no agtulhogda met laeng kadagit bilin nga intedna kadagit kapuonanda babaen kenni Moises. **5** Nagnaed ngarud dagiti tattao ti Israel a kaduada dagiti Cananeo, dagiti Heteo, dagiti Amorreo, dagiti Perezzeo, dagiti Heveo, ken dagiti Jebuseo. **6** Innalada dagiti annakda a babbai tapno agbalin nga assawada, ken intedda dagiti bukodda nga annak

a babbai kadagit annakda a lallaki, ket nagserbida kadagit diosda. **7** Inaramid dagiti tattao ti Israel ti dakes iti imatang ni Yahweh ken linipatda ni Yahweh a Dirosa. Nagdayawda kadagit Baal ken Asera. **8** Ngarud, simged ti unget ni Yahweh iti Israel, ket inlakona ida iti ima ni Cusa Risathain nga ari ti Aram Naharaim. Nagserbi dagiti tattao ti Israel kenni Cusa Risataim iti las-ud ti walo a tawen. **9** Idi immawag dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh, nangisaad ni Yahweh iti maysa a tao nga umay mangtulong kadagit tattao ti Israel, ken mangispal kadakuada: ni Otniel nga anak ni Kenaz (adingen ni Caleb). **10** Pinapigsa isuna iti Espiritu ni Yahweh, ket nagbalin isuna nga ukom iti Israel ket napan nakigubat isuna. Inted ni Yahweh kenkuana ti panagballigi kenni Cusan Risataim nga ari ti Aram. Ti pannakabalin ni Otniel ti nangparmek kenni Cusan Rasataim. **11** Naaddan iti kappia ti daga iti las-ud ti uppatt a pulo a tawen. Kalpasanna, natay ni Otniel nga anak ni Kenaz. **12** Nagsukir manen dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh babaen iti panang-aramidda kadagit dakes a banbanag, ket nakitana ti inaramidda. Isu a pinabileg ni Yahweh ni Eglon nga ari ti Moab idi rinautau ti Israel, gapu ta nagaramid ti Israel kadagit dakes a banbanag, ken nakita ni Yahweh ida. **13** Kimmadua ni Eglon kadagit Ammonita ken Amalekita ket napanda ken pinarmekda ti Israel, ket tinagikuada ti Siudad dagiti Palma. **14** Nagserbi dagiti tattao ti Israel kenni Eglon nga ari ti Moab iti las-ud iti sangapulo ket walo a tawen. **15** Ngem idi immawag dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh, nangisaad ni Yahweh iti maysa a tao a tumulong kadakuada, ni Ehud nga anak ni Gera, maysa a lalaki manipud iti tribu ti Benjamin, ken maysa a lalaki a kattigid. Imbaon isuna dagiti tattao ti Israel nga awitna ti bayadda a buis kenni Eglon nga ari ti Moab. **16** Nangaramid ni Ehud iti kampilanna a dua ti tademna, maysa a kubiko ti kaatiddugna; intalina daytoy iti akin-kannawan a luppona iti uneq ti pagan-anayna. **17** Intedna ti bayad a buis kenni Ari Eglon ti Moab. (Ni Eglon ket maysa a nalukmeg a tao.) **18** Kalpasan a naidatag ni Ehud ti buis a bayad kenni Eglon, pimmanaw isuna a kuduana dagiti nangiyungne iti daytoy. **19** Nupay kasta, idi nadanon ni Ehud ti lugar a pagaramidan kadagit nakitikan ita imaha iti asideg ti Gilgal, timmalikud isuna ket nagsubli, ken kinunana, "Adda iti palimed a mensahenkken, o arik." Kinuna ni Eglon, "Talna!" Isu pimmanaw iti siled dagiti amin nga agserserbi kenkuana. **20** Napan ni Ehud kenkuana. Agtugtugaw idti ari nga agmaymaya iti kinalamiis iti akin-ngato a siled. Kinuna ni Ehud, "Adda iti mensahenk para kenka manipud iti Dios." Timmakder ti ari manipud iti tugawna. **21** Innala ni Ehud ti kampilanna babaen iti kannigid nga imana manipud iti makin-kannawan a luppona, ket induyokna daytoy iti bagi ti ari. **22** Ket simrek pay ti putan ti kampilan kalpasan iti tademna, simmalput ti murdongna iti bukotna, ket tininep iti kinalukmegna ti tadem, ta saan nga inuksot ni Ehud ti kampilan manipud iti bagina. **23** Kalpasanna, rimuar ni Ehud iti bangsal ket inrekepna dagiti ruangan iti akin-ngato a siled iti likudanna sana inkandado dagitoy. **24** Idi nakapanaw ni Ehud, immay dagiti adipen iti ari; nakitada a nakakandado dagiti ruangan ti akin-ngato a siled, isu nga impagarupda, "Pudno nga agin-inana isuna iti kinalamiis iti akin-ngato a siled." **25** Ad-adda a naseknanda agingga a nariknada a nabaybay-anda ti pagrebbenganda idti saan latta a linukatan iti ari dagiti ruangan ti akin-ngato a siled. Isu nga innalad ti tulbek ket linukatada dagitoy, ket adda sadiy ti amoda a napasag iti suelo a natayen. **26** Kabayatan nga agur-uray dagiti adipen, nga agpanpanut no ania ti rumbeng nga aramidenda, naglibas ni Ehud ket limmabas iti lugar nga addaan kadagit nakitikan a ladawan dagiti didiosen, ket naglibas ngarud isuna a nagturong iti Seira. **27** Idi simmangpet isuna, pinagunina ti trumpeta idiy katurturodan a pagilian ti Efraim. Kalpasanna, kimmuyog kenkuana dagiti tattao ti Israel a sumalog manipud kadagit turod, ket indadauloanna ida.

28 Kinunana kadakuada, "Surotendak, ta dandanin parmeken ni Yahweh dagiti kabusoryo a Moabita." Simmurotda kenkuana ket nasakupda dagiti pagballasiwan ti Jordan a batog dagiti Moabita, ket saanda nga impalubos a makaballasiw ti siasinoman iti karayan. **29** Iti dayta a tiempo, napapatayda ti agarup sangapulo ribu a lallaki ti Moab, amin ket napigsa ken makabael a lallaki. Awan ti uray maysa a nakalibas. **30** Isu nga iti dayta nga aldaw, naparmek ti Moab babaen iti bileg ti Israel. Ket naginana ti daga iti las-ud ti walopulo a tawen. **31** Kalpasan ni Ehud, ti simmaruno nga ukom ket ni Samgar nga anak ni Anhat, a nangpatay iti innem a gasut a lallaki ti Filistia babaen iti kayo a pagabug kadagiti baka. Inispalna pay ti Israel manipud iti peggad.

4 Kalpasan a natay ni Ehud, nagsukir manen kenni Yahweh dagiti tattao ti Israel babaen iti panagaramidda kadagiti dakes a banbanag ket naktitana ti inaramidda. **2** Inyawat ni Yahweh ida iti pannakabalin ni Jabin nga ari ti Canaan, a nagturay idiy Hazor. Ti pangulo ti armadana ket agnagan iti Sisera ken agnanaed isuna idiy Haroset dagiti Gentil. **3** Immawag dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh iti tulong, gapu ta addaan ni Sisera iti siam a gasut a karuahe a landok ken pinarigatna dagiti tattao ti Israel iti duapulo a tawen. **4** Ita, ni Debora a maysa a babai a profeta (nga asawa ni Lapidot) ti mangidadaulo nga ukom idiy Israel iti dayta a tiempo. **5** Masansan nga agtugaw isuna iti sirok ti kayo a palma ni Debora iti nagbaeten ti Rama ken Betel iti katuruodan a pagillian ti Efraim, ket mapan dagiti tattao ti Israel kenkuana tapno risuten dagiti pagririranda. **6** Pinaayabanna ni Barak a putot a lalaki ni Abinoam manipud Kedes idiy Neftali. Kinunana kenkuana, "Bibilinennaka ni Yahweh a Dios ti Israel, 'Mapanka idiy bantay Tabor ket mangikuyogka iti sangapulo a ribu a lallaki manipud iti Neftali ken Zabulon. **7** Paruarekto ni Sisera, a pangulo ti armada ni Jabin tapno sabtennaka idiy karayan Kison a keduana dagiti karuahena ken ti armadana ket pagballigienkanto kenkuana.'" **8** Kinuna ni Barak kenkuana, "No kumuyogka kaniak, mapanak, ngem no saanka a kumuyog kaniak, saanak a mapan." **9** Kinunana, "Awan duadua a kumuyogak kenka. Nupay kasta, ti dalan a papanam ket saannaka nga iturong iti pakaidayawam, ta aramidento ni Yahweh a babai ti mangparmeck kenni Sisera babaen iti pigsana." Timmakder ngarud ni Debora ket kimmuyog kenni Barak idiy Kedes. **10** Inayaban ni Barak dagiti lallaki ti Neftali ken Zabulon nga agkukuyogda a mapan idiy Kedes. Sangapulo a ribu a lallaki ti simmurot kenkuana, ken kimmuyog ni Debora kenkuana. **11** Ita, simmina ni Heber (a Kineo) manipud kadagiti Kineo—kapututan ida ni Hobab (katugangan ni Moises)—ket impatakderna ti toldana iti abay ti kayo a lugo idiy Zaananim nga asideg ti Kedes. **12** Idi imbagada kenni Sisera a simmang-at idiy Bantay Tabor ni Barak nga anak ni Abinoam, **13** inayaban ni Sisera dagiti amin a karuahena, siam a gasut a landok a karuahe, ken dagiti amin a soldado a keduana, manipud Haroset dagiti Gentil aqgingga iti Karayan Kison. **14** Kinuna ni Debora kenni Barak, "Mapanka! Ta daytoy ti aldaw nga ited ni Yahweh kenka ti panagballigi kenni Sisera. Saan kadi a ni Yahweh ti mangidaldanan kenka?" Simmalog ngarud ni Barak manipud Bantay Tabor nga addaan iti sangapulo a ribu a lallaki a sumursurot kenkuana. **15** Tinikaw ni Yahweh ti armada ni Sisera, amin dagiti karuahena, ken dagiti amin nga armadana, ket rinaut ida dagiti tattao ni Barak ket dimsaag ni Sisera iti karuahena ket timmaray. **16** Ngem kinamat ni Barak dagiti karuahena ken ti armada idiy Haroset dagiti Gentil ket napapatay ti entero nga armada ni Sisera babaen iti tadem ti kampilan ken awan ti uray maysa a tao a nakalasat. **17** Ngem nagtaray ni Sisera aqgingga iti tolda ni Jael, nga asawa ni Heber a Kineo, ta adda kappia iti nagbaeten ni Jabin nga ari ti Hazor ken ti balay ni Heber a Kineo. **18** Rimmuar ni Jael tapno sabtenna ni Sisera

ket kinunana kenkuana, "Dumagaska amok, dumagaska kaniak ket saanka nga agbuteng." Dimmagas ngarud isuna kenkuana ket immuneg iti toldana, ket inabbonganna isuna iti ules. **19** Kinunana kenkuana, "Pangaasim ta ikkannak iti bassit a danum nga inumek, ta mawawak." Linukatanna ti supot a lalat a naglaon iti gatas ket inikkanna iti inumenna, kalpasanna, inabbonganna manen isuna. **20** Kinunana kenkuana, "Agtakderka iti pagserkan ti tolda. No adda umay nga agdamag kenka iti, 'Adda kadi tao ditoy?' Ibagam, 'Awan.'" **21** Ket nangala ni Jael (nga asawa ni Heber) iti maysa a pasok ti tolda ken martilio ket sililimed nga immasideg kenkuana, ta narnekan iti turogna ket inmartiliona ti pasok ti tolda iti pispisna aqgingga a simmalot iti daga. Ket isu a natay isuna. **22** Kabayatan a kamkamaten ni Barak ni Sisera, rimmuar ni Jael tapno sumabat kenkuana ket kinunana kenkuana, "Umayka, ipakitak kenka ti lalaki a sapsapulem." Isu a kimmuyog isuna kenkuana nga immuneg, ket adda sadiy ni Sisera a nakadasay nga adda pasok ti tolda ti pispisna. **23** Iti dayta ngarud nga aldaw, pinarmek ti Dios ni Jabin nga ari ti Canaan iti sangoanan dagiti tattao ti Israel. **24** Ad-adda bimmileg dagiti tattao ti Israel maibusor kenni Jabin nga ari ti Canaan, aqgingga a nadadaelda isuna.

5 Iti dayta nga aldaw, kinanta ni Debora ken Barak a putot a lalaki ni Abinoam daytoy a kanta: **2** "Idi nangidauko dagiti mangidadaulo ti Israel, idi situtulok a nakigubat dagiti tattao—idaydayawtayo ni Yahweh! **3** Dumngegkayo, dakayo nga ar-aril! Agdengngegkayo, dakayo a mangidadaulo! Siak, agkantaak kenni Yahweh; Agkantaak iti pangdaydayaw kenni Yahweh a Dios ti Israel. **4** O Yahweh, idi rimmurka manipud Seir, idi nagnaka manipud Edom, naggun-gon ti daga, ken nagpigerger met dagiti tangatang; nagibuyat met iti danum dagiti ulep. **5** Naggin-gined dagiti bantay iti sangoanan ti rupa ni Yahweh; naggin-gined uray ti Bantay Sinai iti sangoanan ti rupa ni Yahweh a Dios ti Israel. **6** Kadagiti al-aldaw ni Samgar (putot a lalaki ni Anat), kadagiti al-aldaw ni Jael, napanawan dagiti kangrunaan a daldalan, ket magna laeng dagiti agdaldaliasat kadagiti nalikaw a pagnaan. **7** Awanen dagiti taga-away idiy Israel, aqgingga a siak, a ni Debora, nangidauko—maysa nga ina ti nangidauko iti Israel! **8** Pinilida dagiti baro a dios, ken adda panagrararanget kadagiti ruangan ti siudad; awan iti kalasag weno gayang a makita kadagiti uppata pulo a ribu iti Israel. **9** Adda ti pusok kadagiti pangulo ti Israel, kasta met kadagiti tattao a situtulok a nakigubat—idaydayawtayo ni Yahweh gapu kadakuada! **10** Panunotenyo daytoy—dakayo nga agsaksakay kadagiti puraw nga asno nga agtugtugaw kadagiti napuskol a lupot iti silyeta, ken dakayo a magnagna iti dalan. **11** Denggenyo dagiti timek dagiti mangbingbingay kadagiti karnero kadagiti disso a paginuman. Ibagada manen sadiy dagiti nalinteg nga ar-aramid ni Yahweh, ken dagiti nalinteg a tigtingay dagiti mannakigubatna iti Israel. Kalpasanna, simmalog dagiti tattao ni Yahweh kadagiti ruangan iti siudad. **12** Agriingka, agriingka, Debora! Agriingka, agriingka, agkantaka! Tumakderka Barak, ket tiliwem dagiti baludom, sika a putot a lalaki ni Abinoam. **13** Ket simmalog dagiti nakalasat kadagiti natakneng—simmalog dagiti tattao ni Yahweh kaniak manipud kadagiti mannakigubat. **14** Naggapuda idiy Efraim, isuda dagiti adda ti ramutna iti Amalek; sinurotdakayo dagiti tattao ti Benjamin. Simmalog dagiti pangulo manipud Makir, ken simmalog manipud Zabulon dagiti mangaw-awit iti sarukod ti ofisial. **15** Ken kadua ni Debora dagiti prinsipek manipud Issacar; ket kimmuyog ti Issacar kenni Barak nga agdardarasda a simmurot kenkuana iti tanap iti panangidaulona. Adda dakkel a panangsukimat iti puso kadagiti tribu ti Ruben. **16** Apay nga agtugtugawka iti nagbaeten dagiti paginudoan, a dumdumngeg iti panangtokar dagiti agaspastor kadagiti plautada para kadagiti arbanda? Kadagiti met puli ti Ruben, adda dakkel a panangsukimat iti puso. **17** Nagtalinaed

ti Galaa iti bangir a paset ti Jordan; ket ni Dan, apay a nagal-allá kadagiti barko? Nagtalinaed ti Aser iti igid ti baybay ket nagaeda iti asideg dagiti sangladanna. **18** Ti Zabulon ket tribu a nakasagana a mangipusta iti biagda nga uray matayda ken kasta met ti Neftali iti paggugubatan. **19** Immay ken nakiranget dagiti ari, ket nakiranget dagiti ari ti Canaan, idiy Taanac iti asideg dagiti dandanum ti Megiddo. Ngem awan sinamsamda nga uray maysa a pirak. **20** Nakiranget dagiti bituen manipud langit, manipud kadagiti dalanda kadagiti langit, nakirangetda maibusor kenni Sisera. **21** Inyanud ida ti Karayan Kison, dayta a nabayagen a karayan, a Karayan Kison. Magnaka O kararuak, bumilegka! **22** Ket dumalagudog ti uni ti kuko dagiti kaballo—dumalagudog, ti dalagudog dagiti mamaingelna. **23** 'Ilunody ti Meroz!' kunkuna ti anghel ni Yahweh. 'Siguradoeyo nga ilunody dagiti agnanaed iti daytoy! —gapu ta saanda nga immay timmulong kenni Yahweh—tapno tumulong kenni Yahweh iti pannakigubat maibusor kadagiti nabileg a manakigubat.' **24** Ad-adda a nabendisionan ni Jael ngem kadagiti amin a dadduma pay a babbai, ni Jael (nga asawa ni Heber a Kineo), ad-adda a nabendisionan isuna ngem kadagiti amin a babbai nga agnada kadagiti tolda. **25** Dimmawat ti lalaki iti danum, ket inikkanna isuna iti gatas; inikkanna isuna iti mantikilia a naikarga iti mallukong a maikari kadagiti prinsipe. **26** Inkabilna ti imana iti pasok ti tolda, ken ti makannawan nga imana iti martilio ti agrabrabaho; babaen iti martilio, dinangranna ni Sisera, rinumeukna ti ulona. Binurakna ti bangabangga idi tinudokna a simmelput ti pisplisa. **27** Napasag isuna iti nagbaeten dagiti sakana, natuung isuna ket nagidda sadiy. Iti nagbaeten dagiti sakana ti nagkapsutanna. Ti lugar a nakapasaganna ket isu ti siraranggas a nakatayannna. **28** Timmanaw isuna iti tawa—kimmita iti rehas ti tawa ti ina ni Sisera ket sililiy ngi immawag, 'Apay a nagbayag a sumangpet ti karuahena? Apay a naitantan ti dalaugod dagiti kaballo a mangguyugyod kadagiti karuahena?' **29** Simmungbat dagiti kasisiriban a prinsesana, ngem isu met laeng ti insungbatna iti bagina: **30** 'Saanda kadi pay a nabirokan ken nabingbingay ti nasamsam? —Maysa nga aanakan, dua nga aanakan para iti tunggal lalaki; ti natinaan a lupot a nasamsam para kenni Sisera, ti nasamsam a natinaan a naburdaan a lupot, dua a pidaso ti natinaan a naburdaan a lupot para iti tengged dagiti nagsamsam?' **31** Mapukaw koma ngarud amin dagiti kabusormo, O Yahweh! Ngem agbalin koma dagiti mangayat kenkuana a kasla iti init no agsingising daytoy iti pigsana.' Ket naaddaan iti kapia ti daga iti uppat a pulo a tawen.

6 Inaramid dagiti tattao ti Israel ti dakes iti imatang ni Yahweh, ket inkabilna ida iti turay ti Midian iti pito a tawen. **2** Pinarigat ti pannakabalin ti Midian ti Israel. Gapu iti Midian, nagaramid dagiti tattao ti Israel iti pagkamanganda kadagiti gukaya iti tuturod, kadagiti rukib, ken kadagiti sarikedded. **3** Napasamak a tunggal agmula dagiti Israelita, rauten ida dagiti Midianita ken Amalekita ken dagiti tattao manipud iti daya. **4** Agkampo ti armadada iti daga ket dadelenda dagiti mulada, akingga idiy Gaza. Awan ti ibatida a taraon iti Israel, ken awan ti karnero, baka man wenco dagiti asno. **5** Tunggal sumang-atda ken dagiti tarakenda ken dagiti toldada, umayda a kasla pangen dagiti dudon, ket saan a mabilang dagiti tattao man wenco dagiti kamelioda. Sinakupda ti daga tapno dadelenda daytoy. **6** Nakaro iti panangpapanglaw ti Midian kadagiti Israelita isu nga immawag dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh. **7** Idi immawag dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh gapu iti Midian, **8** nangibaon ni Yahweh ti profeta kadagiti tattao ti Israel. Kinuna ti profeta kadakuada, "Kastoy ti ibagbaga ni Yahweh a Dios ti Israel: 'Inruarkayo manipud Egipto; inruarkayo manipud iti balay ti pannakatagabu. **9** Inispalkayo manipud iti pannakabalin dagiti Egipto, ken manipud iti pannakabalin dagiti amin a nangparparigat

kadakayo. Pinapanawko ida iti sangoananya, ket intedko kadakayo ti dagada. **10** Kinunak kadakayo, "Siak ni Yahweh a Diosyo; Binilinkayo a saankayo nga agrukbab kadagiti dios dagiti Amorre, a makindaga iti pagnanaedanya." Ngem saankayo a tagtulnog iti timekko." **11** Ita, immay ti anghel ni Yahweh ket nagtugaw iti sirok ti kayo a lugo idiy Ofra, a kukua ni Joas (nga Abiezerita), kabayatan a ni Gideon a putot a lalaki ni Joas ket agir-irik babaen iti panangibaotna iti daytoy iti daga, idiy pagpespesan ti arak—tapno ilemmeng daytoy kadagiti Midianita. **12** Nagparang ti anghel ni Yahweh kenkuana ket kinunana, "Adda ni Yahweh kenka, sika a nabileg a mannakigubat!" **13** Kinuna ni Gideon kenkuana, "O, apok, no adda ni Yahweh kadakami, apay ngarud a napasamak amin daytoy kadakami? Sadino ti ayan dagiti amin a nakakaskasdaaw nga aramidna nga imbag a ammami kadakami, idi kinunada, 'Saan kadi nga inruarnatayo ni Yahweh manipud Egipto?' Ngem ita, binaybay-annakami ni Yahweh ken inyawatnakami iti pannakabalin ti Midian." **14** Kimmitta ni Yahweh kenkuana ket kinunana, "Mapanka iti daytoy a pigsa nga adda kenka. Ispalem ti Israel manipud iti pannakabalin dagiti Midianita. Saanka kadi nga imbaon?" **15** Kinuna ni Gideon kenkuana, "No maay-ayoka kaniak, ikkannak ngarud iti paglasiwas a sika iti makisarsaria kaniak. **16** Pangasim, saanka a pumanaw ditoy akingga nga agsublikenkena ken iyegko ti sagutko ket idatagko iti sangoanam." Kinuna ni Yahweh, "Agurayak akingga nga agsubliko." **19** Napan ni Gideon ket nagparti iti urban a kalding ken nagluto iti tinapay nga awan lebadurana manipud iti maysa nga efa ti arina. Inkabilna ti karne iti basket, ken inkabilna ti digo iti banga ket indatagna dagitoy kenkuana iti sirok ti kayo a lugo. **20** Kinuna ti anghel ti Dios kenkuana, "Alaem ti karne ken ti tinapay nga awan lebadurana ket iparabawmo dagitoy iti daytoy a bato, ken ibukbokmo ti digo kadagitoy." Ket inaramid ngarud ni Gideon dayta. **21** Ket inggaw-at ti anghel ni Yahweh ti murdong ti sarukod nga iggemna. Babaen iti daytoy, sinagidna ti lasag ken ti tinapay nga awan lebadurana; rimmuat ti apuy manipud iti bato ket pinuoranna ti karne ken ti tinapay nga awan lebadurana. Kalpasanna, pimmanaw ti anghel ni Yahweh ket saanen a makita ni Gideon isuna. **22** Naamiris ni Gideon a daytoy ti anghel ni Yahweh. Kinuna ni Gideon, "O, Yahweh nga Apo! Ta nakitak ti anghel ni Yahweh iti rupanrupa!" **23** Kinuna ni Yahweh kenkuana, "Kappia kenza! Saanka nga agbuteng, saanka a matay." **24** Nangipatakder ngarud ni Gideon iti altar sadiay para kenni Yahweh. Inawaganna daytoy iti, ni Yahweh ket Talna. Akingga kadagitoy nga aldaw, nakatakder pay laeng daytoy idiy Ofra iti puli ti Abi Ezer. **25** Iti dayta a rabii, kinuna ni Yahweh kenkuana, "Alaem ti bulog a baka ti amam, ken ti maikadua a bulog a baka nga agtawen iti pito, ket rebbaem ti altar ni Baal a kukua ti amam, ken putdem ti Asera nga adda iti abayna daytoy. **26** Mangipatakderka iti altar ni Yahweh a Diosmo iti tuktok daytoy a lupa a pagkamangan, ken aramidem daytoy iti umno a wagas. Idatonmo ti maikadua a bulog a baka kas daton a maipuor amin, usarem ti kayo manipud iti Asera a pinutedon." **27** Nangayab ngarud ni Gideon iti sangapulo kadagiti adipenna ket inaramidna kas imbag a ni Yahweh kenkuana. Ngem inaramidna daytoy iti rabii saan nga iti aldw gapu ta mabuteng unay isuna iti sangkabalyan ti amana ken kadagiti tattao iti ili. **28** Kabigatanna, idi bimmangon dagiti tattao iti ili, narebban ti altar ni Baal, ken naputeden ti Asera nga adda iti abayna daytoy ket naidatonen ti maikadua a bulog a baka iti altar a naipatakder. **29** Kinuna dagiti tattao iti siudad iti tunggal maysa, "Siasino ti nangaramid iti daytoy?" Idi nakisaritada kadagiti

dadduma ken nangsapulda iti sungbat, kinunada, "Ni Gideon a putot a lalaki ni Joas ti nangaramid iti daytoy a banag." **30** Ket kinuna dagiti tattao ti ili kenni Joas, "Iruamo ti putotno tapno mapapatay isuna, gapu ta rinebbana ti altar ni Baal, ken gapu ta pinutedna ti Asera nga adda iti abayna daytoy." **31** Kinuna ni Joas kadagit amin a mangtubtunggar kenkuana, "Ipakaasiyo kadi ti napasamak kenni Baal? Isalakanyo kadi isuna? Siasinoman a mangipakaasi iti napasamak kenkuana, mapapatay koma kabayatan a nasapa pay. No maysa a dios ni Baal, ikanawana koma ti bagina no adda mangrebbra iti altarna." **32** Iti dayta nga aldaw, napanaganan ngarud ni Gideon iti "Jerub Baal," gapu ta kinunana, "Ikanawa koma ni Baal ti bagina maibusor kenkuana," gapu ta rinebbra ni Gideon ti altarna. **33** Ita, nagmaysaya a nagu-ummong dagiti Midianita, Amalekita, ken dagiti tattao iti daya. Binallasiwda ti Jordan ket nagkampoda idiy tanap ti Jezreel. **34** Ngem kinaluban ti Espiritu ni Yahweh ni Gideon tapno tulunganisa isuna. Pinaguni ni Gideon ti trumpet, ayayabanna ti tribu ti Abi Ezer, tapno mabalin a sumurota kenkuana. **35** Nangibaon isuna, kadagit mensahero a mapan iti entero a Manases, ket naayabanda met a sumurot kenkuana. Nangibaon met isuna kadagit mensahero iti Aser, Zabulon, ken Neftali, ket simmang-atda a sumabat kenkuana. **36** Kinuna ni Gideon iti Dios, "No gandatmo iti mangusar kaniak a mangisalakan iti Israel a kas iti kinunam— **37** Kitaem, mangikabilik iti dudtot iti pagir-irikan. No addanto laeng linnaaw iti dudtot ket namaga ti amin a daga, ket maammoakto nga usarenak a mangisalakan iti Israel a kas iti kinunam." **38** Daytoy ti napasamak— nasapa a bimmangon ni Gideon iti simmaruno a bigat, inummongna ti dudtot ket pinepesna ti linnaaw manipud iti dudtot, umanay a nangpunno iti maysa a mallukong. **39** Kalpasanna, kinuna ni Gideon iti Dios, "Saanka a makaunget kaniak, agsao-ak pay iti maminsan. Pangaasim ta palubosan iti maysa pay a pammeknek kaniak babaen iti dudtot. Iti daytoy a tiempo, pagbalinem a namaga ti dudtot, ken maadda koma ti linnaaw iti amin a daga iti aglawlawnna daytoy." **40** Inaramid ti Dios ti dinawatna iti dayta a rabii. Namaga ti dudtot, ken adda linnaaw iti amin a daga iti aglawlawnna.

7 Ket nasapa a bimmangon ni Jerubbaal (dayta ni Gideon) ken dagiti amin a tattao a kaduana, ket nagkampoda iti abay ti ubbog ti Harod. Adda ti kampo ti Midian iti amiananda iti tanap nga asideg iti turod ti More. **2** Kinuna ni Yahweh kenni Gideon, "Adu unay dagiti soldado tapno pagballigienkayo kadagit Midianita. Siguradoem a saanto nga agpalangguad ti Israel kaniak, a kunada, 'Insalakkannami ti bukodmi a pigs.' **3** Ita ngarud, iwaragawagmo kadagit lapayag dagiti tattao a kunaem, "Siasinoman a mabuteng, siasinoman nga appigpigerger, mapalbosan isuna nga agsubli ken pumanawu manipud iti Bantay Galaad." Pimmanaw ngarud dagiti 22, 000 a tattao ket 10, 000 ti nabati. **4** Kinuna ni Yahweh kenni Gideon, "Adu latta dagiti tattao. Isalogmo ida iti danum, ket pagbalinem a basbassit ti bilangda para kenka sadia. No ibagak kenka, 'Makikuyogto kenka daytoy,' makikuyogto isuna kenka; ngem no ibagak, 'Saanto a makikuyog kenka daytoy,' saanto a makikuyog isuna." **5** Insalog ngarud ni Gideon dagiti tattao iti danum, ket kinuna ni Yahweh kenkuana, "Ilasinmo ti tunggal maysa a mangab-ab iti danum, a kas iti panaginum ti aso, kadagit agparintumeng nga uminum." **6** Tallo gasut a lallaki ti nagab-ab. Nagparintumeng dagiti dadduma a lallaki nga imminum iti danum. **7** Kinuna ni Yahweh kenni Gideon, "Babaen kadagit tallo gasut a lallaki a nagab-ab, ispalenkayo ken pagballigienkayo kadagit Midianita. Pagawidemon dagiti dadduma a lallaki iti bukodda a lugar." **8** Innala ngarud dagiti napili dagiti abastoda ken dagiti trumpetada. Pinagawid ni Gideon dagiti amin a lallaki ti Israel, napan ti tunggal lallaki iti kampona, ngem pinagbatina dagiti tallo gasut a lallaki. Ita, adda ti kampo ti

Midian iti babaenna idiy tanap. **9** Kinuna ni Yahweh kenkuana iti dayta met laeng a rabii, "Bumangonka! Rautem ti kampo, ta pagballigienka iti daytoy. **10** Ngem no mabutengka a sumalog, sumalogka iti kampo a kaduau ni Pura nga adipemmo, **11** ket denggem ti ibagbagada, ket mapaturedkanto a mangraut iti kampo." Simmalog ngarud ni Gideon a kaduana ni Pura nga adipenna iti lugar a pagbanbantayan dagiti guardia iti kampo. **12** Nagkampo idiy tanap dagiti Midianita, Amalekita, ken dagiti amin a tattao iti daya, a kas kapuskol iti pangen dagiti dudon. Saan a mabilang dagiti kamelioda; ad-adu ti bilang dagitoy ngem iti darat iti igid ti baybay. **13** Idi dimteng ni Gideon sadiy, adda maysa a lalaki a mangibagbaga iti tagtagaineepna iti kaduana. Kinuna ti lalaki, "Denggem! Nagtagtagaineepak, ket nakakitaak iti nagtimbuluk a tinapay a sebada a tagtulitulid nga agturonng iti kampo ti Midian. Immay daytoy iti tolda, ket dinungparna daytoy iti napigisa isu a natuwan ken ngabalbaliktrad, isu a naiyaplag daytoy." **14** Kinuna ti sabali a lalaki, "Awanen sabali no saan a ti kampilan ni Gideon daytoy (a putot a lalaki ni Joas), nga Israelita. Pinagballigti Dios isuna iti Midian ken kadagit amin nga armadada." **15** Idi nangnegg ni Gideon ti pannakaistoria iti tagtagaineep ken ti pannakailawagna daytoy, nagrukob isuna a nagkararag. Nagsubli isuna iti kampo ti Israel ket kinunana, "Bumangonkayo! Pinagballiginakayon ni Yahweh iti armada ti Midian." **16** Bininggaya ti tallo gasut a lallaki iti tallo a bunggoy, ket inikkanna amin ida kadagit trumpeteta ken banga nga awan naggianna, nga addaan kadagit pagsilawan iti uneg ti tunggal banga. **17** Kinunana kadakuada, "Kitaendak ket aramidenyo ti aramidek. Buyaendak! Inton dumtengak iti igid ti kampo, masapul nga aramidenyo ti aramidek. **18** Inton pagunien ti trumpet, siak ken dagiti amin a kaduau, ket pagunienyo met dagiti trumpetayo iti tunggal sikig ti entero a kampo ken ipukkawyo, 'Para kenni Yahweh ken para kenni Gideon!'" **19** Dimteng ngarud ni Gideon ken ti sangagasut a lallaki a kaduana iti igid ti kampo, sakbay iti pangrugian ti pangtengnga nga agbantay. Apaman nga agsukukat pay laeng dagiti Midianita iti guardia, pinagunida dagiti tangguyob ken binurakda dagiti banga nga iggemda. **20** Pinaguni dagiti tallo a bunggoy dagiti tangguyob ken binurakda dagiti banga. Iniggamanda dagiti pagsilawan iti makannigid nga imada ken dagiti tangguyob iti makannawanda tapno pagunien dagitoy. Impukkawda, "Ti kampilan ni Yahweh ken ni Gideon." **21** Nagtakder ti tunggal lalaki iti lugarna iti aglawlaw ti kampo ket nagtataray dagiti amin ngi armada dagiti Midianita. Nagririaw ken nagtatarayda. **22** Idi pinagunida ti tallo gasut a tangguyob, ingkabil ni Yahweh ti tunggal kampilan ti Midianita a lalaki a maibusor iti kaduana ken maibusor kadagit amin nga armadada. Nagtaray ti armada agingga iti Bet-sitta nga agturonng iti Serera, agingga iti beddeng ti Abel-Mehola iti asideg ti Tabat. **23** Naguommong dagiti lallaki ti Israel a nagtaud iti Neftali, Aser, ken dagiti amin a Manasses, ket kinamatda ti Midian. **24** Nangibaon ni Gideon kadagit mensahero iti entero a katururodan a pagilinan ti Efraim, a kinunada, "Sumalogkayo a maibusor iti Midian ket bantayano ti Karayan Jordan, agingga iti Bet-barra, tapno pagsardengen ida." Naguommong ngarud dagiti amin a lallaki ti Efraim ket binantayanda dagiti danum, agingga iti Bet-barra ken iti Karayan Jordan. **25** Tiniliwda ti dua a prinsipe ti Midian, da Oreb ken Zebed. Pinatayda ni Oreb iti ayan ti bato ni Oreb, ket pinatayda ni Zebed iti ayan ti pagpespesan ti ubas ni Zebed. Kinamatda dagiti Midianita, ket impanda dagiti ulo da Oreb ken Zebed kenni Gideon nga adda iti ballasiw ti Jordan.

8 Kinuna dagiti tattao ti Efraim kenni Gideon, "Ania daytoy nga inaramidmo kadakami? Saannakami nga inayaban idi naparka nakigubat iti Midian." Ket nakisinnuppiatda kenkuana iti kasta unay. **2** Kinunana kadakuada, "Ania ita ti inaramidko a maiyasping

kadakayo? Saan aya a nasaysayaat dagiti matudtud nga ubas ti Efraim ngem ti sibubukel nga apit iti ubas ni Abie-zer?" 3 Pinagbalilinakayo ti Dios kadagitiprinsipe ti Midian- da Oreb ken Zeeb! Ania ti naaramidko a maiyaspang kadakayo?" Bimmaaw ti ungetda kenkuana idi imbagana daytoy. 4 Dimenteng ni Gideon idiy Jordan ket bimmallasiw iti daytoy, isuna ken dagiti tallo gasut a lallaki a keduana. Nabannogdan, ngem intultuloyda latta ti panagkamatda. 5 Kinunana kadagitil lallaki ti Succot, "Pangngaasiyo ta ikkanyo ti tinapay dagiti tattao a sumursurot kaniak, gapu ta nabannogdan, ket kamkamatek da Zeba ken Salmunna, dagiti ari ti Midian." 6 Kinuna dagiti mangidadaulo iti Succot, "Naparmekmo kadin da Zeba ken Salmunna? Saanmi nga ammo no apay a rumbeng nga ikkanmi iti tinapay ti armadam." 7 Kinuna ni Gideon, "Inton pagbaliligennakami ni Yahweh kada Zeba ken Salmunna, pirsapisayekto ti lasagyo babaen kadagitisiit iti let-ang ken kadagitisiit a mula." 8 Simmang-at isuna idiy Penuel manipud sadiy ket nakisarita kadagititatto sadiy iti isu met laeng a wagas, ngem sinungbatan isuna dagiti lallaki idiy Penuel iti kas met laeng iti insungbat dagiti lallaki idiy Succot. 9 Nagsao met isuna kadagitil lallaki ti Penuel ket kinunana, "Inton agsibliak manen a sikakappia, rebbaekto daytoy a torre." 10 Ita, adda da Zeba ken Salmunna idiy Carcor, agraman ti armadada, agarup 15, 000 a lallaki, dagiti amin a nabati iti entero nga armada dagiti tattao iti daya. Gapu ta napasag ti 120, 000 a lallaki a nasanay a makigubatan babaen iti kampilan. 11 Simmang-at ni Gideon iti kampo ti kabusor a nagna iti dalan ti Nomad, a limmabas idiy Noba ken Jogbea. Pinarmekna ti armada ti kabusor, gapu ta saanda a namnamaen ti panangraut. 12 Nagtaray da Zeba ken Salmunna, ket kabayatan a kamkamaten ita ni Gideon, natiliwna dagiti dua nga ari ti Midian- da Zeba ken Salmunna- ken riniribukna ti amin nga armadada. 13 Nagsubli ni Gideon a putot a lallaki ni Joas manipud iti paggugubatan a nagna iti bessang ti Heres. 14 Nakasabat isuna iti maysa nga agtutubo a lalaki kadagititatto ti Succot ket nagdamag isuna kenkuana. Inladawan ti agtutubo a lalaki kenkuana dagiti mangidadaulo iti Succot ken dagiti panglakayen daytoy, pitopulo ket pito a lallaki. 15 Napan ni Gideon kadagitil lallaki ti Succot ket kinunana, "Kitaenyo da Zeba ken Salmunna, a nanglaisanyo kaniak a kinunayo, 'Naparmekmo kadin da Zeba ken Salmunna?' Saanmi nga ammo no apay a rumbeng nga ikkanmi iti tinapay ti armadam." 16 Innala ni Gideon dagiti panglakayen ti siudad, ket dinusana dagiti lallaki ti Succot babaen kadagitisiit iti let-ang ken nasiit a mulmula. 17 Ket rinebbana ti torre ti Penuel ken pinatayna dagiti lallaki iti dayta a siudad. 18 Kinuna ni Gideon kada Zeba ken Salmunna, "Ania ti langa dagiti tattao a pinatayyo idiy Tabor?" Insungbatda, "No kasano ti langam, kasta met kadakuada. Aglanglanga ti tunggal maysa kadakuada a kasla anak iti maysa nga ari." 19 Kinuna ni Gideon, "Kakabsatko ita, dagiti annak a lallaki ti inak. Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, no pinagtalinaedyo koma ita a sibbiag, saankayo koma a patayen." 20 Kinunana kenny Jeter (ti inauna nga anakna), "Tumakderka ket patayem ita!" Ngem saan nga inasut ti agtutubo a lalaki ti kampilan ta mabuteng isuna, gapu ta ubing pay laeng isuna. 21 Ket kinuna da Zeba ken Salmunna, "Tumakderka ket patayennakami! Ta kas iti kinalalaki, kasta met ti pigsana." Timmakder ni Gideon ket pinataynan da Zeba ken Salmunna. Innalanay pay dagiti ar-arkos a sinan-bulng adda kadagititengged dagiti kamelioda. 22 Kalpasanna, kinuna dagiti lallaki ti Israel kenny Gideon, "Iturayannakami-sika, ti putotmo a lalaki ken ti appokom a lalaki- gapu ta insalakkannakami iti pannakabalin ti Midian. 23 Kinuna ni Gideon kadakuada, "Saan a siak ti mangitray kadakayo, weno ti anakko a lalaki ti mangitray kadakayo. Ni Yahweh ti mangitray kadakayo." 24 Kinuna ni Gideon kadakuada, "Adda koma kiddawek kadakayo: ngag ited koma kaniak ti tunggal

maysa kadakayo dagiti aritos manipud iti sinamsamna." (Addaan dagiti Midianita kadagitil balitok nga aritos gapu ta Ismaelitada.) 25 Insungbatda, "Siraragsakkami a mangited kadagitoy kenka." Nangiyaplagda iti kagay ket impuruak ti tunggal lalaki iti daytoy dagiti aritos manipud iti sinamsamna. 26 1, 700 a siklo iti balitok ti kadagten dagiti balitok nga aritos a kiniddawna. Mainayon daytoy a sinamsam kadagitil sinan-bulan nga ar-arkos, kadagitil bitin-bitin, kadagitil maris-ube a pagan-anay nga ingkawes dagiti ari ti Midian, ken mainayon kadagitil kawar a naipalikmut kadagitil tengged dagiti kamelioda. 27 Nangaramid ni Gideon iti efod manipud kadagitil aritos ket ingkabilna daytoy iti siuidadna, idiy Ofra, ket nagbalangkantis dagiti amin nga Israel babaen iti panagdaydayawda iti daytoy sadiy. Nagbalin daytoy a palab-og para kenny Gideon ken kadagitil adda iti balayna. 28 Naparmek ngarud ti Midian iti sangoanan dagiti tattao ti Israel ket saandan nga inngato manen dagiti uloda. Ket adda ti kappia iti daga iti las-ud iti uppata pulo a tawen kadagitil al-daldaw ni Gideon. 29 Nagsubli ni Jerubbaal a putot ni Joas ket nagnaed iti bukodna a balay. 30 Pitopulo a lallaki ti putot ni Gideon, gapu ta adu ti assawana. 31 Nangipasngay met kenkuana iti lalaki ti kabkabbalayenna nga adda idiy Sikem, ket pinananganan ni Gideon isuna iti Abimelech. 32 Natay ni Gideon a putot a lalaki ni Joas idiy lakay unayen isuna ket naitabon iti ayan ti tanem ni Joas nga amana, idiy Ofra iti puli ti Abie-zer. 33 Ket napasamak, apaman a natay ni Gideon, timmallikud manen dagiti tattao ti Israel ket nagbalangkantisda babaen iti panagdaydayawda kadagitil Baal. Pinagbalinda ni Baal-berit a diosda. 34 Saan a nalagip dagiti tattao ti Israel a dayawan ni Yahweh a Dirosa a nangispal kadakuada manipud iti pannakabalin dagiti amin a kabusorda iti aglawlawda. 35 Saanda a tinungpal dagiti karida iti balay ni Jerubbaal (ti sabali pay a nagan ni Gideon) a kas subad iti amin a kinasayaat nga inaramidna iti Israel.

9 Napan ni Abimelech nga anak ni Jerubbaal kadagitil kabagian ti inana idiy Sikem ket kinunana kadakuada ken iti sibubukel a puli ti pamilia ti inana, 2 "Pangngaasiyo ta ibagayo daytoy, tapno mangngegan dagiti amin a mangidadaulo iti Sikem: 'Ania ti nasaysayaat para kadakayo? Iturayannakayo dagiti amin a pitopulo nga annak a lallaki ni Jerubbaal, weno maysa laeng ti mangitray kadakayo?' Laglagipenyo a tulang ken lasagdak." 3 Nakisarita dagiti kabagian ti inana kadagitil mangidadaulo iti Sikem para kenkuana, ket immanamongda a sumurot kenny Abimelech, ta kinunada, "Kabsattayo isuna." 4 Inikkanda isuna iti pitopulo a pidaso ti pirak manipud iti balay ni Baal-Berit, ket inusar ni Abimelech daytoy a pinangtangdan kadagitil nasukir ken dasarudos a lallaki, a simmurol kenkuana. 5 Napan isuna iti balay ti amana idiy Ofra, ket pinapatayna ti pitopulo a kakabsatna iti rawab ti maysa a bato, dagiti putot a lallaki ni Jerubbaal. Ni laeng Jotam nga inaudi nga anak ni Jerubbaal ti nabati, gapu ta naglemmeng isuna. 6 Naguummong dagiti amin a mangidadaulo iti Sikem ken Betmillo ket napanda iti abay ti lugo iti asideg ti adigi nga adda idiy Sikem, ket pinagbalinda nga ari ni Abimelech. 7 Idi naibaga kenny Jotam ti maipanggep iti daytoy, napan isuna nagtakder iti tapaw ti Bantay Gerizim. Nagpukkaw isuna ket kinunana kadakuada, "Dumngegkayo kaniak, dakayo a mangidadaulo iti Sikem, tapno denggennakayo koma ti Dios. 8 Iti naminsan, napan dagiti kayo tapno mangpulot iti arida. Ket kinunada iti kayo nga olibo, 'Iturayannakami.' 9 Ngem kinuna ti kayo nga olibo kadakuada, 'Rumbeng kadi nga isardengko ti lanak, a maus-user a pagdayaw iti Dios ken tao, tapno agsibliak nga agampaampayag laeng iti rabaw dagiti sabali a kayo?' 10 Kinuna dagiti kayo iti kayo nga igos, 'Umayka ket iturayannakami.' 11 Ngem kinuna ti kayo nga igos kadakuada, 'Rumbeng kadi nga

isardengko ti kinasam-itko ken ti nasayaat a bungak, tapno laeng makasubliak nga agampaampayag iti rabaw dagiti sabali a kayo? **12** Kinuna dagiti kayo iti ubas, 'Umayka ket iturayannakami.' **13** Kinuna ti ubas kadakuada, 'Rumbeng kadi nga isardengko ti baro nga arakko, a mangparparagsak iti Dios ken tao, ken agsibliak ngagampaampayag iti rabaw dagiti sabali a kayo?' **14** Ket kinuna dagiti amin a kayo iti nasiit a mula, 'Umayka ket iturayannakami.' **15** Kinuna ti nasiit a mula kadagiti kayo, 'No pudno a kayatdak a pulotan a kas ariyo, umaykayo ngarud ket makasarakkayo iti talged iti sirok ti linongko. No saan, rummuar koma ti apuy manipud iti nasiit a mula ket puoranna koma dagiti sedro ti Libano.' **16** Ita ngarud, no napudno ken nalintegkayo, idi pinagbalinyo ni Abimelec nga ari, ket no nasayaat ti inaramidyo kenni Jerubbaal ken iti balayna, ket no dinusayo isuna a kas maikari kenkuana- **17** - ken panunotenyo a nakigubat ti amak gapu kadakayo, insakripisyona ti biagna, ket inispalnakayo manipud iti ima ti Midian. **18** Ngem ita nga aldaw bimussorkayo iti balay ti amak ket pinatayyo dagiti putotna a lallaki, pitopulo a tattao, iti rabaw ti maysa a bato. Ket pinagbalinyo nga ari ni Abimelec nga anak ti babai nga adipenna, kadagiti mangidadaulo iti Sikem, gapu ta kabagianyo isuna. **19** Ket no napudno ken nalintegkayo kenni Jerubbaal ken iti balayna, makiparagsakkayo ngarud kenni Abimelec, ket makiparagsak met isuna kadakayo. **20** Ngem no saan, rummuar koma ti apuy kenni Abimelec ket puoranna dagiti lallaki ti Sikem ken ti balay ni Millo. Rummuar koma ti apuy kadagiti lallaki ti Sikem ken Betmillo a mangpuor kenni Abimelec." **21** Naglibas ken nagtaray ni Jotam, ket napan isuna idiy Beer. Nagnaed isuna sadiay gapu ta adayo daytoy kenni Abimelec a kabsatna. **22** Nagturay ni Abimelec iti Israel iti las-ud ti tallo a tawen. **23** Nangibaon ti Dios iti dakes nga espiritu iti nagbaetan ni Abimelec ken dagiti mangidadaulo iti Sikem. Liniputan dagiti mangidadaulo iti Sikem ni Abimelec. **24** Inaramid ti Dios daytoy tapno maibales ti kinaranggas a naaramid kadagiti pitopulo a putot a lallaki ni Jerubbaal, ket ikaro ni Abimelec a kabsatda ti panangpapatayna kadakuada; ken ikaro met dagiti lallaki ti Sikem ti panangtulongda kenkuana a nangpatay kadagiti kabsatna. **25** Isu a nangipuesto dagiti mangidadaulo iti Sikem iti lallaki tapno appadaan iti tapaw dagiti turod tapno mabalinda a saneben isuna, ket tinakawanda amin a lumabas kadakuada iti dayta a dalan. Naipadamac daytoy kenni Abimelec. **26** Immay ni Gaal nga anak ni Ebed a kaduana dagiti kabagianya ket napanda idiy Sikem. Nagtalek dagiti mangidadaulo iti Sikem kenkuana. **27** Napanda iti talon ket nagburasda kadagiti ubas manipud kadagiti kaubasan, ket binaddebaddekanda dagitoy. Nagrambakda iti balay ti dosda, a nanganan ken nagingumanda, ket inlunodda ni Abimelec. **28** Kinuna ni Gaal a putot ni Ebed, "Siasino ni Abimelec, ken siasino ni Sikem, a rumbeng a pagserbiyantayo isuna? Saan kadi nga isuna ti anak ni Jerubbaal? Ken saan kadi a ni Zebul ti opisialna? Agserbitayo kadagiti lallaki ni Hamor, nga ama ni Sikem! Apay koma nga agserbitayo kenkuana?" **29** Adda la koma ti turayko kadagitoy a tattao! Ket ikkatek ni Abimelec. Ibagak kenni Abimelec, 'Awagam dagiti amin nga armadam.'" **30** Idi nangngeg ni Zebul nga opisial iti siudad dagiti imbag a ni Gaal a putot a lalaki ni Ebed, simged ti ungetna. **31** Nangibaon isuna kadagiti mensahero a mapan kenni Abimelec tapno mangallilaw, a kunana, "Adtoy, immay ni Gaal nga anak ni Ebed ken dagiti kabagianya idiy Sikem, ket rirribukenda ti siudad a maibusor kenka. **32** Ita, bayat iti rabii, bumangonka ken dagiti soldado a kaduam, ket mangisaganakayo iti panangsaneb kadagiti talon. **33** Ket iti bigat, apaman a makasingising ti init, masapaka a bumangon ket rautem ti siudad. Ket inton rummuar isuna ken dagiti tattao a kaduana a maibusor kenka, aramidem ti aniaman a kabaelam nga aramiden kadakuada." **34** Bimmangon ngarud bayat iti rabii ni

Abimelec ken dagiti amin a lallaki a kaduana, ket nagsanebeda a maibusor iti Sikem- nabingayda iti uppata bunggoy. **35** Rimmuar ni Gaal a putot ni Ebed ket nagtakder iti pagserkan iti ruangan ti siudad. Rimmuar ni Abimelec ken dagiti lallaki a kaduana manipud iti paglemmenganda. **36** Idi nakita ni Gaal dagiti tattao, kinunana kenni Zebul, "Kitaem, adda tattao a sumalsalog manipud kadagiti tapaw dagiti turod!" Kinuna ni Zebul kenkuana, "Makitkitam laeng dagiti anniniwan kadagiti turod a kaslada la tattao." **37** Nagsao manen ni Gaal ket kinunana, "Kitaem, adda tattao a sumalsalog iti nagtengngaan ti daga, ket um-umay ti maysa a bunggoy manipud iti dalam iti lugo dagiti mammades." **38** Ket kinuna ni Zebul kenkuana, "Ayanna ita dagiti napoan kinatangsit a sasaom, sika a nangibaga, 'Siasino kadi ni Abimelec a rumbeng nga agserbitayo kenkuana?' Saan kadi a dagitoy dagiti tattao a linaismo? Rummuarda iti ket makirangetka kadakuada." **39** Rimmuar ni Gaal ket indaulonna dagiti lallaki ti Sikem, ket nakiranget isuna kenni Abimelec. **40** Kinamat isuna ni Abimelec, ket naglibas ni Gaal iti sangoananna. Ket adu ti napasag babaen kadagiti makapatay a sugsugat iti sangoanann ti pagserkan iti ruangan ti siudad. **41** Nagtalinaed ni Abimelec idiy Aruma. Pinilit a pinapanaw ni Zebul ni Gaal ken dagiti kabagianna idiy Sikem. **42** Kabigatanna, napan dagiti tattao ti Sikem idiy talon, ket naipadamac daytoy kenni Abimelec. **43** Inkuyogna dagiti tattaona, bininingaya ida iti tallo a bunggoy, ket nagsanebeda kadagiti talon. Kimmisa isuna ket nakitana dagiti tattao a rumrummuar manipud iti siudad. Ket rinaut ken pinatayna ida. **44** Rimmaut ni Abimelec ken dagiti bunggoy a kaduana ken sinerraanda ti pagserkan iti ruangan ti siudad. Rinaut dagiti dua a bunggoy dagiti amin nga adda iti talon ket pinatayda dagitoy. **45** Agmalmalem a nakiranget ni Abimelec iti siudad iti dayta nga aldaw. Sinakupuna ti siudad, ket pinatayna dagiti tattao nga adda iti daytoy. Rinebbana dagiti pader ti siudad ket winarasanna iti asin ti rabawna daytoy. **46** Idi nangngeg daytoy dagiti amin a mangidadaulo iti torre ti Sikem, simrekda iti sarikedek iti balay ni El-Berit. **47** Naibaga kenni Abimelec a nagummong dagiti amin a mangidadaulo idiy torre ti Sikem. **48** Simmang-at ni Abimelec ken dagiti amin a lallaki a kaduana idiy Bantay Zalmon. Nangala ni Abimelec iti wasay ket nangpukan kadagiti sanga. Binaklayna dagitoy ket imbilinna kadagiti lallaki a kaduana, "No ania ti nakitayo nga inaramidko, darasenyo ket aramidenyo met ti inaramidko." **49** Isu a nangpukan ti tunggal maysa kadagiti sanga ket sinurotda ni Abimelec. Inggabsuonda dagitoy iti rabaw iti siled iti uneg ti daga, ket pinuoranda ti rabawna daytoy, iti kasta, natay dagiti amin a tattao iti torre ti Sikem, agarup sangaribu a lallaki ken babbai. **50** Kalpasanna, napan ni Abimelec idiy Tebes, ket nagkampo isuna iti ruangani ti torre tapno puoranna daytoy. **51** Ngem adda maysa a natibker a torre iti siudad, ket nagkamang iti daytoy dagiti amin a lallaki ken babbai ken dagiti amin a mangidadaulo iti siudad ket nagpupukda idiy. Ket immulida iti atep ti torre. **52** Napan ni Abimelec iti torre ket rinautna daytoy, ket immasideg isuna iti ruangan ti torre tapno puoranna daytoy. **53** Ngem intupak ti maysa a babai ti akin-ngato a gilingan a bato iti ulo ni Abimelec ket nabuong ti bangabangana. **54** Ket dagus nga inayaban ni Abimelec ti agtutubo a lalaki a para-iggem iti armasna, ket kinunana kenkuana, "Asutem ti kampilano ket patayennak, tapno awanto ti agkuna maipanggep kaniak, 'Pinatay isuna ti maysa a babai.'" Dinuyok ngarud isuna ti agtutubo a lalaki, ket natay isuna. **55** Idi nakita dagiti tattao ti Israel a natayen ni Abimelec, nagawidda iti pagtaenganda. **56** Ket kasta ti panangibales ti Dios iti kinadakes ni Abimelec nga inaramidha iti amana babaen iti panangpapatayna kadagiti pitopulo a kabsatna. **57** Pinagsubli ti Dios dagiti amin a kinadakes dagiti lallaki ti Sikem kadagiti bukodda nga ulo ket immay kadakuada ti lunod ni Jotam nga anak ni Jerubbaal.

10 Kalpasan ni Abimelec, timmakder ni Tola a putot a lalaki ni Issacar a nagnaed idiy Samir, iti katuruodan a pagilian ti Efraim tapno wayawayaan na Israel. **2** Nagserbi isuna a kas ukom iti Israel iti duapulo ket tallo a tawen. Natay isuna ket naitanem idiy Samir. **3** Simmublat kenkuana ni Jair a taga-Galaad. Nagserbi isuna a kas ukom iti Israel iti duapulo ket dua a tawen. **4** Addaan isuna iti tallopulo a putot a lallaki nga agsaksakay iti tallopulo nga asno, ken addaanda iti tallopulo a siudad, a maaw-awagan a gingga kadagitoy nga aldaw iti Havot-Jair, nga adda iti daga ti Galaad. **5** Natay ni Jair ket naitanem idiy Kamon. **6** Ninayunan dagiti tattao ti Israel ti kinadakes nga inaramidda iti imatang ni Yahweh ket nagdaydayawda kadagit Baal, kadagit Astarot, kadagit dios ti Aram, kadagit dios ti Sidon, kadagit dios ti Moab ken kadagit dios dagiti tattao ti Ammon, ken kadagit dios dagiti Filisteo. Tinallikudanda ni Yahweh ket saandan a nagdaydayaw kenkuana. **7** Nakapungtot ni Yahweh iti Israel, ket inyawatna ida kadagit Filisteo ken kadagit Ammonita, a mangparmek kadakuada. **8** Pinarmek ken pinarigatda dagiti tattao ti Israel iti dayta a tawen, ken pinarigatda iti las-ud ti sangapulo ket walo a tawen dagiti amin a tattao ti Israel nga adda iti ballasiw ti Jordan iti daga dagiti Ammoreo idiy Galaad. **9** Ket binallasiw dagiti Ammonita ti Jordan tapno makiraget iti Juda, Benjamin, ken iti balay ni Efraim, isu a nakaro ti panagsagaba ti Israel. **10** Kalpasanna, immawag dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh, a kunada, "Nagbasolkami kenka, gapu ta tinallikudandi ti Diosmi ket nagdaydayawkami kadagit Baal." **11** Kinuna ni Yahweh kadagit tattao ti Israel, "Saan kadi a winayawayaan kayo manipud kadagit Egipcio, kadagit Amorreo, kadagit Ammonita, kadagit Filisteo **12** ken kasta met kadagit Sidonio? Pinarigatnakayo dagiti Amalekita ken dagiti Maonita; immawagkayo kaniak, ket winayawayaan kayo manipud iti pannakabalinda. **13** Ngem tinallikudandak manen ket nagdaydayawkayo kadagit dadduma a didiosen, Ngarud, saankon a nayonan dagiti tiempo a panangwayawayak kadakayo. **14** Mapankayo ket umawagkayo kadagit dios a nagdaydayawanyo. Ispalendakayo koma no adda pakarigatanyo." **15** Kinuna dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh, "Nagbasolkami. Aramidem kadaamki no ania ti ammom a nasayaat. Ngem panggaasim koma laeng, ispalennakami ita nga aldaw." **16** Timmallikudda kadagit ganggannaet a dios a tinagikuada, ket nagdaydayawda kenni Yahweh. Ket saanna a naibturan ti panagrigrigit ti Israel. **17** Kalpasanna, nagummong dagiti Ammonita ket nagkampoda idiy Galaad. Nagummong dagiti Israelta ket nagkampoda idiy Mizpa. **18** Kinuna dagiti mangidauko kadagit tattao ti Galaad iti tunggal maysa, "Siasino ti tao a mangirugi a makiraget kadagit Ammonita? Isunanto ti mangidauko kadagit amin nga agnanaed idiy Galaad."

11 Ita, ni Jefe a taga-Galaad ket maysa a natured a mannakigubat, ngem anak isuna ti maysa a balangkantis. Ni Galaad ti amana. **2** Nangipasngay pay ti asawa ni Galaad kadagit dadduma a putotna a lallaki. Idi dimmakkil dagiti annak a lallaki ti asawana, pinilitda ni Jefe a pumanaw iti balay ket kinunada kenkuana, "Saanka a makatawid iti uray ania manipud iti pamiliatayo. Anaknaka ti sabali a babai." **3** Pinanawan ngarud ni Jefe dagiti kakabsatna ket nagnaed idiy daga ti Tob. Immay ken nakikaddua kenni Jefe dagiti lallaki a mangsalsalungasing iti linteg ket kimmuyogda kenkuana. **4** Kalpasan ti sumagmamanu nga aldaw, ginubat dagiti tattao ti Ammon ti Israel. **5** Idi ginubat dagiti tattao ti Ammon ti Israel, napan dagiti panglakayen iti Galaad tapno pagsublieni na Jefe manipud iti daga ti Tob. **6** Kinunada kenkuana, "Umaya ket idaulandakami tapno makirangettayo kadagit tattao ti Ammon." **7** Kinuna ni Jefe kadagit mangidauko ti Galaad. "Ginuradak ken pinilitdak a pumanaw iti balay ti amak. Apay nga

umaykayo kaniak ita nga addaan kayo iti pakarigatan?" **8** Kinuna dagiti panglakayen ti Galaad kenni Jefe, "Dayta ti makagapu nga umas-asidegkami kenka ita; sumurotka kadakami ket makirangetka kadagit tattao ti Ammon, ket sikanto ti mangidaulo kadagit amin nga agnanaed iti Galaad." **9** Kinuna ni Jefe kadagit panglakayen ti Galaad, "No iyawiddak manen tapno makiranget kadagit tattao ti Ammon, ken no pagballigienntay no Yahweh kadakuada, siakto ti agbalin a mangidauulo." **10** Kinuna dagiti panglakayen ti Galaad kenni Jefe, "Ni Yahweh koma ti agbalin a saksi iti nagbaetantayo no saantayo nga aramiden ti imbagatayo!" **11** Kimmuyog ngarud ni Jefe kadagit panglakayen ti Galaad, ket pinagbalin dagiti tattao isuna a mangidaulo ken mangiturya kadakuada. Idi adda isuna iti sangoanan ni Yahweh idiy Mizpa, inulit ni Jefe dagiti amin nga inkarina. **12** Kalpasanna, nangibaon ni Jefe kadagit mensahero a mapan iti ari dagiti tattao ti Ammon, a kunana, "Ania daytoy a saan a pagkikinnaawatan iti nagbabaeantay? Apay nga umayo pilten nga alaen iti dagami?" **13** Insungbat ti ari dagiti tattao ti Ammon kadagit mensahero ni Jefe, "Gapu ta idi rimmuar ti Israel iti Egjipo, inagawda ti dagak manipud iti Arnon aingga iti Jabbok, aingga iti ballasiw ti Jordan. Ita, isubliyo a sikakapia dagidiay a daga. **14** Nangibaon manen ni Jefe kadagit mensahero a mapan iti Ari dagiti tattao ti Ammon, **15** ket kinunana, "Kastoy ti ibagbaga ni Jefe: saan nga inagaw ti Israel ti daga ti Moab ken ti daga dagiti tattao ti Ammon, **16** ngem idi rimmuar ti Israel manipud Egjipo, limmasatda iti let-ang aingga iti baybay dagiti Runo ken aingga iti Kades. **17** Nangibaon ti Israel kadagit mensahero a mapan iti Ari ti Edom, a kunana, "Pangngaasim ta palubosandakami a lumabas iti dagam," ngem saan a dimngeg iti ari ti Edom. Nangibaonda pay kadagit mensahero a mangibaga iti Ari ti Moab, ngem nagkedded isuna. Isu a nagtalinaeo ti Israel idiy Kades. **18** Kalpasanna, limmasatda iti let-ang ket nanglikawda manipud iti daga ti Edom ken iti daga ti Moab, ken naglayunda iti akindaya a paset ti daga ti Moab ket nagkampoda iti ballasiw ti Arnon. Ngem saanda a simrek iti masakupan ti Moab, ta ti Arnon ti beddeng ti Moab. **19** Nangibaon ti Israel kadagit mensahero a mapan kenni Sihon, nga ari dagiti Amorreo, a mangiturturay iti Hesbon: kinuna ti Israel kenkuana, "Pangngaasim, palubosandakami a lumabas iti dagam a mapan iti daga a kukumi." **20** Ngem saan a nagtalek ni Sihon iti Israel a lumabas iti masakupan. Inummong ngarud ni Sihon dagiti amin nga armadana ket nagturoneda iti Jaaz, ket sadiay a nakiranget isuna iti Israel. **21** Ket ni Yahweh a Dios ti Israel, pinagballigina ti Israel maibusor kenni Sihon ken pinaiturayanna kadakuada dagiti amin a tattaona. Isu a tinagiku ti Israel dagiti amin a daga dagiti Amorreo, nga agnanaed iti dayta a pagilian. **22** Tinagikuada amin a banag nga adda iti masakupan dagiti Amorreo, manipud Arnon aingga iti Jabbok ken manipud iti let-ang aingga iti Karayan Jordan. **23** Isu a ni Yahweh ngarud a Dios ti Israel ti nangpapanaw kadagit Amorreo iti sangoanan dagiti tattaona nga Israel, ken rumbeng aya a tagikuam ita ti dagada? **24** Saammo kadi a tagikuam iti daga nga inted kenka ni Kemos a diosmo? Ket aniaman a daga nga inted kadakami ni Yahweh a Diomsit ket tagikuamni. **25** Pudno kadi a nalalaingka ita ngem ni Balak nga anak ni Sefor nga ari ti Moab? Naituredna kadi ti nakisinnupiat iti Israel? Nakigubat kadi isuna kadakuada? **26** Kabayatan ti tallogasut a tawen a panagaa ti Israel idiy Hesbon ken kadagit barriona daytoy, idiy Aroer ken kadagit barriona daytoy, ken kadagit amin a siudad nga asideg iti igid ti Arnon apay ngarud a saanmo a binabawi dagitoy kabayatan dayta a tiempo? **27** Awan ti naaramidko a saan a nasayaat kenka, ngem pagar-aramidannak iti saan a nasayaat babaen iti panangrautmo kaniak. Ni Yahweh nga ukom ti mangikedden ita nga aldaw iti nagbaetan dagiti tattao ti Israel ken dagiti tattao ti Ammon." **28**

Ngem saan nga inkankano ti ari dagiti tattao ti Ammon ti ballaag nga impatulod ni Jefte kenkuana. **29** Kalpasanna, immay ti Espiritu ni Yahweh kenni Jefte, ket limmasat isuna iti Galaad ken Manases, ken limmasat isuna iti Mizpa iti Galaad, ken manipud iti Mizpa iti Galaad ket limmasat isuna kadagiti tattao ti Ammon. **30** Nagsapata ni Jefte kenni Yahweh ket kinunana, "No pagballigienak maibusor kadagiti tattao ti Ammon **31** ket kukuanto ni Yahweh ti siasinoman a rummuar kadagiti ridaw ti balayko a sumabat kaniak inton agsuliak a sikakapia nga aggapu kadagiti tattao ti Ammon, ket idatonkonto daytoy a kas daton a maipuor amin." **32** Limmasat ngarud ni Jefte kadagiti tattao ti Ammon tapno makiranget kadakuada, ket pinagballigi ni Yahweh isuna. **33** Rinautna ida ket adu unay ti napapatay manipud Aroer agingga iti Minnit-duapulo a siudad-ken agingga iti Abel Keriram. Inturayan ngarud dagiti tattao ti Israel dagiti tattao ti Ammon. **34** Nagawid ni Jefte iti pagtagaenganna idiy Mizpa, ket rimmur sadiy ti putotna a babai nga agtuktukar iti pandereta ken agsalsala a sumabat kenkuana. Isuna laeng ti kakaisuna a putotna, malaksid kenkuana, awanen iti putotna a lalaki wenco babai. **35** Apaman a nakitana ti anakna, rinay-abna ti pagan-anayna ket kinunana, "O! Anakk! Rinumeknak babaen iti ladingit, ket sika ti pakaiappuan ti pannakapsakitko! Ta nagsapataak kenni Yahweh, ket saankon a maibabawi ti inkarik." **36** Kinunana kenkuana, "Amak, nagsapataka kenni Yahweh, aramidem kaniak ti amin nga inkarim, gapu ta ni Yahweh ti nangibales para kenka kadagiti kabusormo nga Ammonita." **37** Kinunana iti amana, "Matungpal koma daytoy a kari kaniak." Panawannak nga agmamaysa iti dua a bulan, tapno makapanawak ken sumalog iti katurturodan ket pagladingitak ti kinabirhenko, siak ken dagiti kakaduak." **38** Kinunana, "Mapanka." Imbaonna ti anakna nga umadayo iti dua a bulan. Pinanawanna ti amana, kakuyogna dagiti kakaduana, ket nagladingitda iti kinabirhenna idiy katurturodan. **39** Iti panagleppas iti dua a bulan, nagsubli isuna iti amana a mangaramid kenkuana signu iti insapatan. Ita, saanna a pulos napadasan ti nakikaidda iti maysa a lalaki, ket nagbalin daytoy a kaugalian idiy Israel **40** iti uneg ti uppatac ngalaw iti tunggal tawen, istoriaen dagiti annak ti Israel ti maipanggep iti putot a babai ni Jefte a taga-Galaad.

12 Napaayaban dagiti lallaki iti Efraim; limmasatda iti Safon ket kinunada kenni Jefte, "Apay a limmasatka a makiranget kadagiti tattao ti Ammon ket saannakami nga inayaban a kumuyog kenka? Iramandaka iti balaymo a puoran." **2** Kinuna ni Jefte kadakuada, "Siak ken dagiti tattao ket adda nakaro a saanmi a pagkikinnaawan kadagiti tattao ti Ammon. Idi immawagak kadakayo, saandak nga inispal manipud kadakuada. **3** Idi nakitak a saandak nga ispalen, impastuk ti biagko ket rinautdagiti tattao ti Ammon, ket pinagballiginak ni Yahweh. Apay nga immaykayo tapno makiranget kaniak ita nga aldaw?" **4** Inummong ni Jefte dagiti amin a lallaki iti Galaad ket kinarangente ti Efraim. Rinaut dagiti lallaki iti Galaad dagiti lallaki iti Efraim gapu ta kinunada, "Dakayo a taga-Galaad ket dagiti naglibas nga aglelemmeng iti Efraim-it Efraim ken Manases." **5** Sinakup dagiti taga-Galaad dagiti pagballasiwan iti Jordan nga agturonog iti Efraim. Ket no adda siasinoman kadagiti nakalasat iti Efraim ti agkuna, "Palubosandak a bumallasiw iti karayan," ibaga dagiti lallaki iti Galaad kenkuana, "Taga-Efraim ka kadi? No kunana a, "Saan," **6** ket ibagada kenkuana, "Ibaliksmo ti Shibboleth." Ket no kunana a "Sibboleth" (ta saanna a maibalikas nga usto ti sao), tiliwen ken papatayen dagiti taga-Galaad isuna idiy pagballasiwan iti Jordan. Uppatac a pulo ket dua a ribu a taga-Efraim ti napapatay iti dayta a tiempo. **7** Nagserbi ni Jefte a kas ukom iti Israel iti innem a tawen. Kalpasanna, natay ni Jefte a taga-Galaad ket naitanem iti maysa kadagiti siudad iti Galaad. **8** Idi natay isuna, simmukat kenkuana ni Ibzan a taga Betlehem a nagserbi a

kas ukom iti entero nga Israel. **9** Adda tallopulo a putotna a lallaki. Impaasawana dagiti tallopulo a putotna a babbai, ken nangala isuna manipud iti ruar iti tallopulo a putot a babbai dagiti dadduma a lallaki nga agpaay kadagiti putotna a lallaki. Nagbalin isuna nga ukom iti Israel iti pito a tawen. **10** Natay ni Ibzan ket naitanem idiy Bethlehem. **11** Simmukat kenkuana ni Elon a taga-Zabulon a nagserbi a kas ukom iti entero nga Israel. Nagbalin isuna nga ukom iti Israel iti sangapulo a tawen. **12** Natay ni Elon a Zabulonita ket naitanem idiy Ajalon, iti daga ti Zabulon. **13** Simmukat kenkuana ni Abdon a putot ni Hillel a taga-Piraton a nagserbi a kas ukom iti entero nga Israel. **14** Adda uppatac a pulo a putotna a lallaki ken tallopulo nga appoko a lallaki. Nakasakayda iti pitopulo nga asno, ket nagbalin isuna nga ukom iti Israel iti walo a tawen. **15** Natay ni Abdon a putot ni Hillel a taga-Piraton ket naitanem idiy Piraton iti daga ti Efraim, iti katurturodan a pagilian dagiti Amalekit.

13 Nagaramid manen dagiti tattao ti Israel iti dakes iti imatang ni Yahweh, ket impalubosna nga iturayan ida dagiti Filisteo iti uppatac a pulo a tawen. **2** Adda maysa a lalaki nga agnagan iti Manoa, a nagtaud iti Zora, iti pamilia dagiti Danita. Saan a kabaelan ti asawana ti agsikog ket saan ngarud isuna a naganak. **3** Nagparang ti anghel ni Yahweh iti babai ket kinunana kenkuana, "Ita kitaem, saanno a kabaelan ti agsikog, ken saanka pay a nagan-anak, ngem agsikogkanto ket mangipasngaykanto iti maysa a lalaki. **4** Ita, liklikam ti uminom iti arak wenco iti naingel a mainum, ken saanka a mangan iti aniaman a taraon nga ibagbaga ti linteg a narugit. **5** Makitamto, agsikogka ket mangipasngaykanto iti maysa a lalaki. Masapul nga awan ti labaha a maisagid iti ulona, ta agbalinto a Nazireo iti Dios ti ubing manipud iti tiempo nga adda isuna iti aanakam. Rugiannanto a wayawayaan ti Israel manipud iti pannakabalin dagiti Filisteo." **6** Kalpasanna, immay ti babai ket imbagana iti asawana, "Immay kaniak ti maysa a tao ti Dios, ken kasla maysa nga anghel ti Dios ti langana, ket pinagbutengnak iti kasta unay. Saanko a sinaludsod no sadino ti naggappuanna, ken saanna nga imbagi ti naganna. **7** Kinunana kaniak, "Makitamto! Agsikogkanto, ket mangipasngaykanto iti maysa a lalaki. Saanka ngarud nga uminom iti arak wenno naingel a mainum, ken saanka a mangan iti aniaman a taraon nga ibagbaga ti linteg a narugit, gapu ta agbalinto a Nazireo ti Dios ti ubing manipud iti tiempo nga adda isuna iti aanakam agingga iti aldaw ti ipapatayna." **8** Kalpasanna, nagkararag ni Manoa kenni Yahweh ket kinunana, "O Apo, pangngaasim ta pagsubliem koma kadakami ti tao ti Dios nga imbaonmo tapno isurona kadakami ti aramidemni iti ubing a dandanin maipasngay." **9** Sinungbatan ti Dios ti kararag ni Manoa, ket immay manen ti anghel ti Dios iti babai idi agtugtugaw isuna idiy taltonal. Ngem saanna a kadua ni Manoa nga asawana. **10** Nagtaray ngarud a dagus ti babai ket imbagana iti asawana, "Kiteam! Nagparang ti tao kaniak-ti tao nga immay kaniak idi naminsan nga aldaw!" **11** Timmakder ni Manoa ket simmurot iti asawana. Idi dimteng isuna iti ayan ti tao, kinunana, "Sika kadi ti tao a nakisao iti asawak?" Kinuna ti tao, "Siak." **12** Kinuna ngarud ni Manoa, "Ita, pumudno koma dagiti saom. Ngem anianto dagiti annuroten para iti ubing, ken anianto ti agbalin a trabahona?" **13** Kinuna ti anghel ni Yahweh kenni Manoa, "Masapul nga aramidenna amin a banag nga imbagak kenkuana. **14** Saanna a mabalin ti mangan iti aniaman nga agtaud iti ubas, ken saanmo nga ipalubos nga uminom isuna iti arak wenco iti naingel a mainum; saanmo nga ipalubos a mangan isuna iti aniaman a taraon nga ibagbaga ti linteg a narugit. Masapul nga agtulhog isuna kadagiti amin nga imbilinko kenkuana nga aramidenna. **15** Kinuna ni Manoa iti anghel ni Yahweh, "Pangngaasim ta agtalinaed kay pay bassit, tapno maikkankami iti gundaway a mangisagana iti urban a kalding para kenka." **16** Kinuna ti anghel ni Yahweh kenni Manoa,

"Uray no agtalinaedak, saankonto a kanen ti taraonyo. Ngem no mangisaganakayo iti maysa a daton a maipuer amin, idatonyo daytoy kenni Yahweh." (Saan nga ammo ni Manoa nga isuna ti anghel ni Yahweh.) 17 Kinuna ni Manoa iti anghel ni Yahweh, "Ania ti naganmo, tapno mapadayawandaka inton matungpal dagiti saom?" 18 Kinuna ti anghel ni Yahweh kenkuana, "Apay a salsaludsodem ti naganko? Nakakaskasdaaw daytoy!" 19 Nangala ngarud ni Manoa iti urbon a kalding agraman ti bukbukel a maidaton ket indatonda dagitoy iti rabaw ti dakkel a bato para kenni Yahweh. Nangaramid isuna iti maysa a banag a nakakaskasdaaw bayat nga agbuybuya ni Manoa ken ti asawana. 20 Idi nagpangato iti tangatang ti apuy manipud iti altar, nagpangato ti anghel ni Yahweh iti apuy iti altar. Nakita daytoy ni Manoa ken ti asawana ket napaklebdita daga. 21 Saanen a nagparang ti anghel ni Yahweh kenni Manoa wenco iti asawana. Kalpasanna, naammoan ni Manoa nga isuna ti anghel ni Yahweh. 22 Kinuna ni Manoa iti asawana, "Sigurado a matayta, gapu ta nakitata di Dioso!" 23 Ngem kinuna ti asawana kenkuana, "No kayatnata a patayen ni Yahweh, saanma koma nga inawat ti daton a maipuer amin ken ti daton a bukel nga intedta kenkuana. Saanna koma nga imparang kadata amin dagitoy a banbanag, wenco uray iti daytoy a tiempo saanna koma nga impalubos a mangngesta ti kasta a banbanag." 24 Saan a nagbayag, nangipasngay ti babai iti maysa a lalaki, ket pinanagananna iti Samson. Dimmakkel ti ubing ket binendisionan ni Yahweh isuna. 25 Rinuggian ti Espiritu ni Yahweh a tignayan isuna idiy Mahane Dan, ti nagbaeten ti Zora ken Estdao.

14 Simmalog ni Samsom idiy Timna, ket sadiy, nakitana ti maysa a babai, maysa kadagit annak dagiti Filisteo. 2 Idi nagawid isuna, imbagana iti ama ken inana, "Nakitak ti maysa a babai idiy Timna, maysa kadagit annak a babbai dagiti Filisteo. Ita, alaenyo isuna para kaniak tapno agbalin nga asawak." 3 Ngem kinuna ti ama ken inana kenkuana, "Awan kadi ti babai kadagit annak dagiti kabagiam, wenco kadagit amin a tattataoy? Mangalaka kadi iti asawaem manipud kadagit saan a nakugit a Filisteo?" Kinuna ni Samson iti amana, "Alaem isuna para kaniak, ta tunggal makitak isuna, maay-ayoak kenkuana." 4 Ngem saan nga ammo ti ama ken inana a nagtaud kenni Yahweh daytoy a banag, ta kayatna a mangparnuway iti riri kadagit Filisteo (ta dagiti Filisteo ti mangituturay iti Israel iti dayta a tiempo). 5 Kalsapanna, kadua ni Samson ti ama ken inana a simmalog idiy Timna, ket nakagtengda kadagit kaubasan ti Timna. Ket rimmuat sadiy ti maysa a bumaro a leon nga agngerngergerkenkuana. 6 Immay a dagus kenkuana ti Espiritu ni Yahweh, ket rinangrangkayna ti leon a kas kalaka iti panangrangkayna iti bassit a kalding, ket awan ti iggemna. Ngem saanna nga imbagana iti ama wenco inana ti inaramidha. 7 Napanna kinasarita ti babai, ket idi kinitana ti babai, naay-ayo ni Samson kenkuana. 8 Kalsapan ti sumaggamano nga aldaw idi nagsubli ni Samson tapno asawaenna isuna, simmiasi isuna tapno kitaenna ti bangkay ti leon. Ket adda maysa a pangen dagiti ayukan ken diro iti nabatbat a bagi ti leon. 9 Inakuyna ti diro babaen kadagit imana ket mangmangan bayat a magnagna. Idi nakagtengti ayan ti ama ken iti inana, intedna ti dadduma kadagitoy, ket nanganda. Ngem saanna nga imbagana iti ama wenco innalana ti diro iti nabatbat a bagi ti leon. 10 Simmalog ti ama ni Samson iti ayan ti babai, ket nagparyambak ni Samson sadiy, ta daytoy ti kaugalian dagiti agtutubo a lallaki. 11 Apaman a nakita dagiti kabagian ti babai isuna, nangiyegda kenkuana iti tallopulo a gagayyemda a mangkadua kenkuana. 12 Kinuna ni Samson kadakuada, "Adda burburiak kadakayo. No adda kadakayo ti makaibaga kaniak iti sungbat daytoy kabayatan ti pito nga aldaw iti panagrambak, mangtedako iti tallopulo a lino a kagay ken tallopulo a pagan-anay." 13 Ngem no saanyo a maibaaga kaniak ti sungbat, ket ikkandakto iti tallopulo a lino a

kagay ken tallopulo a pagan-anay." Kinunada kenkuana, "Ibagam kadakami ti burburtiam, tapno mangngemmi daytoy." 14 Kinunada kadakuada, "Manipud iti mangmangan, adda maysa a banag a makan; manipud iti napigsa, adda maysa a banag a nasam-it." Ngem saan a napugtoan dagiti sangailina ti sungbat iti las-ud ti tallo nga aldaw. 15 Iti maika-uppat nga aldaw, kinunada iti asawa ni Samson, "Sikapam ti asawam tapno ibagana kadakami ti sungbat ti burburtia, ta no saan puorandaka ken ti balay ti amam. Inawisdakami kadi ditoy tapno papanglawendakami?" 16 Ket rinugian ti asawa ni Samson ti agsangit iti sangoananna: kinunada, "Kagurguranak! Saannak nga ay-ayaten. Nangibagaka iti maysa a burburtia iti sumaggamano kadagit tattaok, ngem saanmo nga imbag a kaniak ti sungbatna." Kinuna ni Samson kenkuana, "Kitaemo, no saanco nga imbagita iti ama wenco iti inak, rumberng kadi nga ibagak kenka?" 17 Nagsangsangit isuna kabayatan ti pito nga aldaw a kabayaq ti panagrambakda. Iti maikapito nga aldaw, imbagna ni Samson ti sungbat iti asawana gapu ta kasta unay ti panangplitna kenkuana. Imbagta ti asawana ti sungbat kadagit kabagian dagiti tattaona. 18 Ket kinuna dagiti lallaki iti siudad kenni Samson iti maikapito nga aldaw sakbay a lumnek ti init, "Ania ti nasamsam-it ngem iti diro? Ania ti napigpigsa ngem ti leon?" Kinuna ni Samson kadakuada, "No saanyo a pinagarado ti bakak, saanyo koma a naammoan ti sungbat iti burburiak." 19 Ket kellaat nga immay kenni Samson ti pannakabalin ti Espiritu ni Yahweh. Simmalog ni Samson idiy Askelon ket pinatayna ti tallopulo a lallaki kadagit tattaon. Innalana ti nasamsamda, ket intedna dagiti pagan-anay kadagit naksusngbat iti burburtiana. Kasta unay ti ungetna ket simmang-at isuna iti balay a amana. 20 Ket naited ti asawana iti nasinged a gayyemna.

15 Kalsapan iti sumaggamano nga al-aldaw, kabayatan ti tiempo a panaga-ani iti trigo, nangala ni Samson iti urbon a kalding, ket napan sumarungkar iti asawana. Kinunada iti bagina, "Sumrekako iti siled ti asawak". Ngem saan isuna a palubosan ti ama iti asawana a sumrek. 2 Kinuna ti ama iti asawana, "Ti pagarupek ket pudno a kinaguram ti asawam, isu nga intedko isuna iti gayyemmo. Napinpintas ti ub-ubing a kabsatna ngem isuna, saan kadi? Alaem ketdi isuna a kasukatuna." 3 Kinuna ni Samson kadakuada, "Ita a kanito awan basolko no maipapan kadagit Filisteo inton dangrak ida." 4 Napan nagtiliw ni Samson iti tallo-gasut nga atap nga aso ket pinagrinneppetna dagiti ipus ti tunggal pares. Ket nangala isuna kadagit pagsilawan ken inreppetna dagitoy iti nagtengngaan ti tunggal agpares nga ipus. 5 Idi naseggedannan dagiti pagsilawan imbulosna dagiti atap nga aso kadagit saan pay a naani a trigo dagiti Filisteo, ket pinuoran dagitoy dagiti nakapenpen a trigo ken dagiti saan pay naani a trigo idiy talon, agraman dagiti kaubasan ken dagiti kaoliboan. 6 Nagsaludsod dagiti Filisteo, "Siasino ti naganmid iti daytoy?" Naibaga kadakuada, "Ni Samson, a manugang ti Timniteo, ti naganmid iti daytoy, gapu ta innala ti Timniteo ti asawa ni Samson ket intedna daytoy iti gayyemna." Ket napan pinuoran dagiti Filisteo ti babai ken ti amana. 7 Kinuna ni Samson kadakuada, "No daytoy iti aramidenyo, agibalesakto kadakayo, ket klapasan a maaramid dayta, agsardengakto." 8 Ket pinutedputedna ida a pinidaso, iti patong ken luppoda, pinatay na ida iti nakaro a panangpapatay. Kalsapanna simmalog isuna ket nagnaed iti maysa a rukib idiy rangkis ti Etam. 9 Ket simmang-at dagiti Filisteo ket nagsaganada a manggubat iti Juda ket impuestoda ti armadada idiy Lehi. 10 Kinuna dagiti lallaki ti Juda, "Apay a simmang-atkayo a mangraut kadakami?" Kinunada, "Rumautkami tapno matilwi ni Samson, tapno maaramidmi kenkuana ti inaramidna kadakami." 11 Ket simmalog dagiti tallo ribu a lallaki ti Juda a napan iti rukib idiy rangkis ti Etam, ket kinunada kenni Samson, "Saanmo aya ammo a dagiti Filisteo ti

mangiturturay kadatayo? Ania daytoy nga inaramidmo kadakami?" Kinuna ni Samson kadakuada, "Ti inaramidda kaniak, ket isu met ti inaramidko kadakuada." 12 Kinunada kenni Samson, "Immaykami tapno repetendaka, ket iyawatdaka iti turay dagiti Filisteo," Kinuna ni Samson kadakuada, "Isapatayo kaniak a saan a dakayo a mismo ti mangatay kaniak." 13 Kinunada kenkuana, "Saan, repetendaka laeng ket iyawatdaka kadakuada. Ikarimi a saandaka a patayen." Ket rineppetda isuna iti dua a baro a tali ket inruarda isuna manipud iti bato. 14 Idi dimteng isuna idiy Lehi, naggukkaw dagiti Filisteo idi sinabatda isuna. Ket immay kenkuana ti Espiritu ni Yahweh nga addaan pannakabalin. Nagbalin a kasla lino a napuoran dagiti tali iti takiagna, ket natnag dagitoy manipud kadagit imana. 15 Nakasarak ni Samson iti sadiwa a tulang ti panga ti asno, pinindutna daytoy ket pinatayna ti sangaribu a lallaki babaen iti daytoy. 16 Kinuna ni Samson, "Babaen iti tulang ti panga ti asno, nagabsuon iti rabaw dagiti gabsuon. Napapatayko ti sangaribu a lallaki babaen iti tulan ti panga ti asno." 17 Idi nalpas a nagsasao ni Samson, imbellengna ti tulang ti panga ti asno, ket naawagan ti lugar iti Ramat-Lehi. 18 Mawaw unay ni Samson ket immawag kenni Yahweh ket kinuna, "Intedmo daytoy a dakkel a panagballigti iti adipenmo, ngem ita matayak gapu iti pannakawaw ket matnagakto kadagit im a dagiti a saan a nakugit." 19 Ket inungap ti Dios ti nalungog a lugar idiy Lehi, ket adda iti pimmusuak a danum. Idi nakainom isuna, nagsubli ti pigsana ket simmaranta isuna. Isu a napanaganan dayta a lugar iti En-Hakkore, ket adda pay daytoy idiy Lehi agingga ita nga aldad. 20 Nagbalin nga ukorn ni Samson ti Israel kadagit al-alddaw dagiti Filisteo ti las-ud ti duapulo a tawen.

16 Napan ni Samson idiy Gaza ket nakakita isuna sadiay iti maysa a balangkantis, ket nakikaidda isuna kenkuana. 2 Naibaga kadagit Gazita, "Immay ditoy ni Samson." Linakub dagiti taga-Gaza ti lugar, ken nagpatpatnag nga inurayda isuna a nalimed iti ayan ti ruangan ti siudad. Naulimekda bayat iti nagpatnag. Ket kinunkunada, "Aguraytayo agingga iti aglawag, ket papatayentayo isuna." 3 Nagidda ni Samson agingga iti tengnga ti rabii. Bimmangon isuna iti tengnga ti rabii ket iniggamanna ti ruangan ti siudad ken dagiti dua a postena daytoy. Pinarutna dagitoy, ti balunet ken dagiti amin, binaklayna dagitoy nga impan iti tapaw ti turod, iti sango ti Hebron. 4 Kalpasan daytoy ket nagayat ni Samson iti maysa a babai nga agnanaed idiy tanap ti Sorek. Ti naganna ket Delila. 5 Immay kenkuana dagiti mangiturturay kadagit Filisteo ket kinunada kenkuana, "Allilawem ni Samson tapno kitaem no sadino ti paggapguppen iti pigsana, ket no ania a wagas a maabakmi isuna, tapno mareppettayo isuna tapno ibabaintayo isuna. Aramidem daytoy, ket tunggal maysa kadakami ket mangted kenka iti 1, 100 a pidaso ti pirak." 6 Ket kinuna ngarud ni Delila kenni Samson, "Pangaasim, ibagam kaniak no apay a napigsaka unay, ken no kasano a mareppetna ti maysa a tao tapno matengngelka?" 7 Kinuna ni Samson kenkuana, "No repetendak babaen iti pito a sadiwa a lapnit ti bai ti pana a saan pay a nagango ket agkapsutato ken agbalinak a kasla iti sabali a tao." 8 Ket nangiyeg dagiti mangiturturay kadagit Filisteo kenni Delila iti pito a sadiwa a lapnit ti bai ti pana a saan pay a nagango, ket rineppetna ni Samson babaen kadagitoy. 9 Ita, addaan isuna kadagit lallaki nga aglemlemmeng a nalimed iti makin-uneg a siledna. Kinuna kenkuana, "Samson! Umay kenka dagiti Filisteo!" Ngem pinugsatna dagiti lapnit ti bai iti pana a kasla maysa a sinulid no naidekket daytoy iti apoy. Ket saanda a naammoan ti palimed ti pigsana. 10 Ket kinuna ni Delila kenni Samson, "Kastoy iti panangallawmo ken panangulbodmo kaniak. Pangaasim ta ibagam kaniak no kasanodaka a maparmek." 11 Kinuna kenkuana, "No repetendak babaen kadagit barbaro a tali a saan pay a nauasur ket agbalinakto a nakapsut ken kasla iti

sabali a tao." 12 Nangala ngarud ni Delila kadagit barbaro a tali ket inreppetna dagitoy kenkuana, ket kunana kenkuana, "Samson! Umay kenka dagiti Filisteo." Dagiti lallaki nga agur-uray ket adda iti makin-uneg a siled. Ngem pinugsat ni Samson dagiti tali manipud kadagit imana a kasla maysa dagitoy a sinulid. 13 Kinuna ni Delila kenni Samson, "Agingga ita ket al-allilawennak ken ul-ulbodannak. Ibagam kaniak no kasanodaka a maparmek." Kinuna ni Samson kenkuana, "No mangabelki iti pito a linabag iti buokko iti tela, ket ilansam dagitoy iti pagabelan, agbalinakto a kasla iti sabali a tao." 14 Kabayatan a nakaturog isuna, nangabel ni Delila kadagit pito a linabag iti buokna iti tela ket inflansana iti pagabelan, ket kinunada kenkuana, "Samson! Umay dagiti Filisteo kenka." Nagriing isuna ket pinarutna ti tela ken ti lansa manipud iti pagabelan. 15 Kinunada kenkuana, "Kasano a kunam nga, 'Ay-ayatenka,' no saanom met ngya ibingay kaniak ti palimedmo? Rinabrabaknak iti mamintallo a dasas ket saanom nga imbagbaga no kasanoka a naaddaan iti kasta a pigs." 16 Inaldaaw a rengrengenna ni Samson babaen iti saona, ken pilpiltenna iti kasta unay nga urayla tarigagayan ni Samson ti matay. 17 Imbaga ngarud ni Samson kenkuana amin ket kinuna kenkuana, "Saanko pay a pulos a pinapukisan ti buok iti ulok, gapu ta maysaak a Nazireo a maipaay iti Apo manipud iti aanakan ti inak. No mapukisan ti ulok, ket panawannak ti pigsak, ket agbalinak a nakapsut ken kas iti sabali a tao." 18 Idi nakita ni Delila nga imbagana kenkuana ti kinapudno maipapan iti amin a banag, nangibaon ken pinaayabanna dagiti mangiturturay kadagit Filisteo, kunana, "Umaykayo manen gapu ta imbaganan kaniak ti amin a banag." Ket immay kenkuana dagiti mangiturturay kadagit Filisteo ket tugotda dagiti pirak kadagit imada. 19 Pinaturogna ni Samson iti saklonta. Nangayab isuna iti maysa a tao a mangpusik kadagit pito a linabag iti buokna, ket rinugianna a parukmaen isuna gapu ta nagpukawen ti pigsana. 20 Kinuna ni Delila, "Samson! Umay kenka dagiti Filisteo." Nakariing isuna ket kinunada, "Makaruk-atakto a kasla iti dadduma a tiempo ket iwagsakkonto ti bagik." Ngem saanna nga ammo a pinanawanen ni Yahweh isuna. 21 Tiniliw isuna dagiti Filisteo ket kinautda dagiti matana. Insalogda isuna idiy Gaza ket ginalutanda isuna babaen iti kawar a bronze. Pinatayyeckna ti paggililingan a bato idiy pagbaludan. 22 Ngem nangrugi manen nga umatiddog ti buokna kalpasan ti pannakapusina. 23 Nagummong dagiti mangiturturay kadagit Filisteo tapno mangidatonda iti dakkel a sakrifisio kenni Dagon a diosas, ken tapno agrag-oda. Gapu ta kinunada, "Pinarmek ti diostayo ni Samson, ti kabusortayo ket intedna iti imatayo." 24 Idi makita isuna dagiti tattao, dinayayawda ti diosda, ta kinunada, "Pinarmek ti diostayo ti kabusortayo ken intedna isuna kadatayo—ti manangdadael iti pagiliantayo, a nangpatay iti adu kadatayo." 25 Idi agramrambaka, kinunada, "Ayabanyo ni Samson, tapno pagkakatawaennatay." Pinaruarda ni Samson iti pagbaludan, ket pinagkatkatawana ida. Pinagtakderda isuna iti nagbaeten dagiti adigi. 26 Kinuna ni Samson iti ubing a lalaki a nangkibin kenkuana, "Ipalubosmo a maariakpo dagiti adigi a nagsaadon ti pasdek tapno makasanggirak kadagitoy." 27 Ita, napro ti balay kadagit babbai ken lallaki. Adda idiy dagiti amin a mangiturturay kadagit Filisteo. Adda iti ngato ti balay iti agarup tallo ribu a lallaki ken babbai, nga agbuyuya bayat a parparagsaken ida ni Samson. 28 Immawag ni Samson kenni Yahweh ket kinunada, "O Apo Yahweh, lagipennak! Pangaasim ta papigsaennak iti maminsan laeng iti daytoy a kanito, O Dios, tapno makaibalesak a maminpinsan kadagit Filisteo iti panangkautda kadagit matak." 29 Tiniritir ni Samson dagiti dua nga akin-tengnga nga adigi a nagsaadon ti pasdek, ken nagsanggir isuna kadagitoy, maysa nga adigi iti makannawan nga imana ken ti maysa pay iti kannigidna. 30 Kinuna ni Samson, "Bay-annak a matay a kadduak dagiti Filisteo!" Induronna iti amin a pigsana, ket

narba ti pasdeken naigabor daytoy kadagiti mangiturturay ken iti amin a tattao nga adda idiy. Isu a dagiti natay a napatayna idi matay isuna ket ad-adu ngem iti pinapatayna bayat iti panagbiagna. **31** Ket simmalog dagiti kakabsatna a lallaki ken amin nga adda iti balay ni amana, ket innalada isuna, ken insublida ket intanaduna isuna iti nagbaetan ti Zora ken Estaol, iti lugar a nakaitaneman ni Manoa, nga amana. Nagbalin ni Samson nga ukom iti Israel bayat ti duapulo a tawen.

17 Adda ti maysa a lalaki idiy katurturodan a pagilinan ti Efraim, ken ti naganna ket Mica. **2** Kinunana iti inana, "Dagiti 1, 100 a pidaso ti pirak a naala idi kenka, a nagsaoam iti lunod a nangngekko—adtoy kitaem! Adda kaniak ti pirak. Tinakawko daytoy." Kinuna ti inana, "Bendisionannaka koma ni Yahweh, anakkoi!" **3** Insublina ti 1, 100 a pidaso ti pirak iti inana ket kinuna ti inana, "Inlasinko daytoy a pirak para kenni Yahweh, a maipaay iti anakko a mangaramid iti ladawan a kayo a kinitikitinan ken sinukog a landok a ladawan. Ita ngarud, isublik daytoy kenka." **4** Ildi insublina ti kuarta iti inana, nangala ti inana iti dua gasut a pidaso ti pirak ket intedna dagitoy iti agpanpandaya a mangaramid kadagitoy iti ladawan a kayo a kinitikitinan ken sinukog a landok a ladawan. Naikabili daytoy iti balay ni Mica. **5** Ti lalaki a ni Mica ket addaan iti maysa a balay dagiti didiosen ken mangaramid isuna iti maysa nga efod ken didiosen iti bumalay, ket indatonna ti maysa kadagitii putotna a lallaki nga agbalin a padina. **6** Awan ti ari iti Israel kadagidiy nga alaldaw, ket inaramid idi iti tunggal maysa ti pagarupda nga umno kadagitii bukodna a panagkit. **7** Ita, adda ti maysa nga agtutubo iti Betlehem idiy Juda, iti pamilia ni Juda, a maysa a Levita. Nagnaed isuna idiy tapno tungpalenna ti pagrebbenganna. **8** Pinanawan ti lalaki ti Betlehem idiy Juda tapno mapan agsapul iti lugar a pagnaedanna. Kabayanati iti panagdaliasatna, dimteng isuna iti balay ni Mica idiy katurturodan a pagilinan ti Efraim. **9** Kinuna ni Mica kenkuana, "Sadino ti nagappu? Kinuna ti lalaki kenkuana, "Maysaak a Levita iti Betlehem idiy Juda, ket agdaldaliasatak tapno agsapul iti lugar a mabalin a pagnaedak." **10** Kinuna ni Mica kenkuana, "Makipagnaedka kaniak ket agbalinka a mammagbaga ken padik. Ikkanka iti sangapulo a pidaso ti pirak iti makatawen, kawes, ken taraonmo." Napan ngarud ti Levita iti balayna. **11** Napnek a nakipagnaed ti Levita iti lalaki, ket nagbalin ti agtutubo a kasla maysa kadagitii putot a lalaki ni Mica. **12** Inlasin ni Mica ti Levita nga agpaay kadagitii nasantoan a pagrebbeng, ket nagbalin a padina ti agtutubo, ket adda isuna iti balay ni Mica. **13** Ket kinuna ni Mica, "Ita ammok nga agaramid ni Yahweh iti naimbag kaniak, gapu ta nagbalin a padik daytoy a Levita."

18 Kadagidiy nga alaldaw awan ti ari iti Israel. Ti tribu dagiti kapututan ti Dan ket agbirirok iti pagnaedanda, gapu ta agingga iti dayta nga aldaw ket awan pay ti naawatda nga aniaman a tawid manipud iti tribu ti Israel. **2** Nangibaon dagiti tattao ti Dan iti lima a lallaki manipud iti amin a pakabuklan ti tribuda, lallaki a nalalaing a makigubat manipud Zora ken Eztaol, tapno magnada a mangwanawan iti daga ken tapno sukimatenada daytoy. Kinunada kadakuada, "Mapankayo ken sukimatenyo ti daga." Nakadanunda iti katurtururan a pagilinan iti Efraim, iti balay ni Mica, ket nagtatalinaedda iti nagpathag sadiy. **3** Ildi asidegden iti balay ni Mica, nalasinda ti panagsao ti agtutubo a Levita. Isu a nagsardengda ken sinaludsodda isuna, "Siasino iti nangiyeg kenka ditoy? Ania iti araramiden iti daytoy a lugar? Apay nga addaka ditoy?" **4** Kinuna kadakuada, "Kastoy iti inaramid ni Mica kaniak: Tinangdanannak nga agbalin a padina." **5** Kinunada kenkuana, "Pangaasim ta dumawatka iti pammagbaga ti Dios, tapno maammoanmi no ti ipapanmi a panagdaliasat ket naballigi. **6** Kinuna ti padi kadakuada,

"Mapan kayo a natalna. Iturongnakayonto ni Yahweh iti dalam a rumbeng a papananyo." **7** Ket pimmanaw dagiti lima a lallaki ket napanda iti Laish, ket nakitada dagiti tattao nga adda sadiay a natalngad nga agbiabiag—iti isu met laeng a wagas, agbiabiag dagiti Sidonio iti natalna ken natalged. Awan ti siasinoman a nangskop kadakuada iti daga, wenco nangrirribuk kadakuada iti aniaman a wagas. Agnanaedda iti adayu manipud kadagitii Sidonio, ken awan iti pakainaiganda iti uray siasinoman. **8** Nagsublida iti tribuda idiy Zora ken Estaol. Nagsaludsod kadakuada dagiti kakabagianda, "Ania ti ipadamagyo?" **9** Kinunada, "Umaykayo! Rautentayo ida! Nakitami ti daga ket nasayaat daytoy. Awan kadi ti aramidenyo? Saankayo nga agbuntobuntog a mangraut ken mangparmek iti daga. **10** Inton mapankayo, mapankayonto kadagitii tattao a ti pagarupda ket natalgedda, ken nalawa ti daga! Inted ti Dios daytoy kadakayo—ti lugar nga awan pagkuranganna iti aniaman a banag iti daga." **11** Rimmuar manipud Zora ken Estaol ti Innem a gasut a lallaki iti tribu ni Dan, siigam kadagitii armas a pakigubat. **12** Simmang-atda ket nagkampoda idiy Kiriad Jearim, idiy Juda. Daytoy iti makagapu a pinannaganan dagiti tattao dayta a lugar iti Mahane Dan agingga iti daytoy nga aldaw; laud daytoy ti Kiriad Jearim. **13** Immadayuda manipud sadiay a nagturong idiy katurturodan ti Efraim ket napanda iti balay ni Mica. **14** Ket kinuna dagiti lima a lallaki a napan nangwanawan iti pagilinan ti Lais kadagitii kakabagianda, "Ammoyo kadi nga iti daytoy a babbalay ket adda iti efod, didiosen iti bumalay, ladawan a kinitikitinan, ken maysa a ladawan a nasukog a landok? Ikeddengyo itan no ania iti aramidenyo." **15** Napan ngarud idiy ket dimtengda iti balay ti agtutubo a Levita, iti balay ni Mica, ket kinablaawanda isuna. **16** Ita dagiti innem a gasut a Danita, nga addaan kadagitii armas a pakigubat, nagtakderda iti pagserkan iti ruangan. **17** Napan idiy dagiti lima a lallaki a napan nangwanawan iti daga ket innalada ti kinitikitinan a ladawan, ti efod, ken dagiti didiosen ti bumalay, ken ti ladawan a landok, bayat a nakatakder ti padi iti paglukatan ti ruangan a kuduana dagiti innem a gasut a lallaki nga addaan kadagitii armas a pakigubat. **18** Ildi napan dagitoy iti balay ni Mica ket innalada ti kinitikitinan a ladawan, ti efod, dagiti didiosen ti bumalay, ken ti ladawan a nasukog a landok, kinuna ti padi kadakuada, "Ania ti araramidenyo?" **19** Kinunada kenkuana, "Agulimekka! Apputem ti ngiwatmo ket sumortka kadakami, ket agbalinka nga ama ken padi kadakami. Nasaysayaat kadi kenka nga agbalin a padi iti balay ti maysa a tao, wenco agbalin a padi ti maysa a tribu ken maysa a puli ti Israel?" **20** Nagrag-o ti puso ti padi. Innalana ti efod, dagiti didiosen ti bumalay, ken ti kinitikitinan a ladawan, ket nakikuyog kadagitii tattao. **21** Napanda ngarud ken immadayuda. Inkabilda dagiti babassit nga ub-ubbing iti sangoananda, kasta met dagiti baka ken dagiti sanikuada. **22** Ildi nakaadayudan bassit manipud iti balay ni Mica, dagiti lallaki nga adda iti babbalay iti asideg iti balay ni Mica ket naayaban a sangsangkamaysa, ket nakamatanda dagiti Danitas. **23** Pinukkawanda dagiti Danita, ket timmialiawda ket kinunada kenni Mica, "Apay a naayabankayo a sangsangkamaysa?" **24** Kinunada, "Tinakawyo dagiti didiosen nga inaramidko, innalayo ti padik, ken pumanpanawkeyon. Ania pay ti nabati kaniak? Apay a saludsudendak, "Ania iti mangrirribuk kenka?" **25** Kinuna dagiti tattao ti Dan kenkuana, "Saamno koma impalubos a mangngegmi iti aniaman a banag nga isaom, ta no saan rautendaka dagiti makaung-unget unay a lallaki, sika ken ti pamiliam ket mapapatayto. **26** Ket napanem dagiti tattao ti Dan iti dalanda. Ildi nakita ni Mica a napiigsada unay para kenkuana, nagsubli isuna ket napan iti balayna. **27** Innala dagiti tattao ti Dan dagiti inaramid ni Mica, kasta met ti padina, ket **28** napanda idiy Lais, kadagitii tattao a natalged ken awan pakarirribukanna ket

pinapatayda ida babaen iti kampilan ket pinuoranda ti siudad. **29** Awan ti mangispal kadakuada gapu ta adayu daytoy manipud iti Sidon, ket saanda a makikadukadu iti siasinoman. Adda daytoy iti tanap iti asideg ti Bet-Rehob. Binangon manen dagiti Danitas ti siudad ket nagnaeddha sadiay. Pinanagananda iti Dan ti siudad, ti nagan ni Dan a kapuonanda, a maysa kadagit putot a lalaki ni Israel. Ngem ti sigud a nagan ti siudad ket Lais. **30** Insaad dagiti tattao ti Dan ti kinitikitian a ladawan para kadakuada, ket ni Jonatan a putot a lalaki ni Gerson a putot a lalaki ni Moises, isuna ken dagiti putotna a lallaki, ket papadi para iti tribu dagiti Danita agingga iti aldaw ti pannakasakup ti daga. **31** Isu a dinaydayawda ti ladawan a kinitikitian a kukua ni Mica nga inaramidna, agingga nga adda ti balay ti Dios idiy Shilo.

19 Kadagidiay nga al-aldaw, idi awan pay ti ari ti Israel, adda maysa a lalaki a Levita, agdama nga agnanaed idiy kasulsulinekan a disso iti katurturodan a pagilian ti Efraim. Nangala isuna iti maysa a babai a kakabbalayna manipud idiy Betlehem iti Juda. **2** Ngem saan a napudno kenkuana ti kabbalayna; pinanawanna isuna ket nagsubli iti balay ti amana idiy Betlehem iti Juda. Nagtalinaed isuna sadiay iti uppata bulan. **3** Kalpasanna, nagrubaat ti asawana ket sinurotna isuna tapno allukoyenna nga agsubli isuna. Kaduana ti adipenna, ken maysa a pares iti asno. Pinadanon isuna ti babai iti balay ti amana. Idi nakita isuna iti ama ti babai, naragsakan daytoy. **4** Inallukoy isuna ti katuganganna, nga ama ti babai, nga agtalinaed iti tallo nga aldaw. Nangan ken naginomda, ket pinalabasda ti rabii sadiay. **5** Iti maikapan nga aldaw, nasapada a bimmangon ket nagsagana isuna a pumanaw, ngem kinuna ti ama ti babai iti manugangna. "Papigsaem ti bagim babaen iti bassit a tinapay, kalpasanna mabalinmon ti mapan." **6** Nagtugawda a dua tapno mangan ken uminomda. Ket kinuna ti ama ti babai, "Pangngaasiyam ta ummiykaa pay ket agragsakka." **7** Idi bimmangon a nasapa ti Levita tapno pumanaw, inallukoy isuna ti ama ti babai nga agtalinaed, isu a binaliwanna ti panggepna ket naturop manen sadiay. **8** Iti maikalima nga aldaw, nasapa a bimmangon isuna tapno pumanaw, ngem kinuna ti ama ti babai, "Papigsaem ti bagim, ket urayem a mumaleem." Isu a nanganga a dua. **9** Idi nagsagaganan a pumanaw ti Levita, ti kakabbalayna ken ti adipenna, kinuna kenkuana ti ama ti babai a katuganganna, "Kitaenyo, mumalemen. Pangngaasiyam ta agtalinaedkayo pay iti maysa a rabii, ket agragsakkayo. Mabalinyo ti agrubaat a nasapa inton bigat nga agawid." **10** Ngem saanen a kayat ti Levita iti umian. Nagrubaat isuna sa pimmanaw. Nagturong isuna iti Jebus (dayta ket ti Jerusalem). Addaan isuna iti maysa a pares iti asno a nasiyletaan—ket kaduana ti kabbalayna. **11** Idi asidegden iti Jebus, umadanin iti rabii, ket kinuna ti adipen iti amona, "Umaykayo, dumagastayo iti siudad dagiti Jebuseo ket palabasentayo ti rabii sadiay." **12** Kinuna ti amona kenkuana, "Saantayo a dumagas iti siudad dagiti ganggannaeta, a saan a maibilang kadagit tattao ti Israel. Mapantayo iti Gabaa." **13** Kinuna ti Levita iti agtutubo a taona, "Umaykayo, mapantayo iti maysa kadagidiay a lugar, ket umiantayo idiy Gabaa wenco idiy Rama." **14** Isu a nagtuloyda a napan, ket lumneken ti init idi asidegden iti Gabaa, iti masakupan ti Benjamin. **15** Nagdagusda sadiay tapno palabasenda ti rabii idiy Gabaa. Ket simrek isuna ken nagtugaw iti plasa, ta awan uray maysa ti nangpasangbay kadakuada iti balayna para iti rabii. **16** Ngem maysa a lalay iti sumungsundag iti dayta a rabii manipud iti nagubraanna a talon. Nagtaud isuna iti katurturodan a pagilian ti Efraim, ken agnanaed isuna iti agdama iti Gabaa. Ngem dagiti tattao nga agnanaed iti dayta a lugar ket Benjamenita. **17** Intannawagna dagiti matana, ket nakitana iti plasa ti siudad ti agdaldaliasat. Kinuna ti lakay, "Papananyo? Naggapuan?" **18** Kinuna ti Levita

kenkuana, "Naggapukami idiy Betlehem iti Juda ket agturonngkami iti kasulsulinekan a paset iti katurturodan ti Efraim, nga isu ti naggapuak. Napanak idiy Betlehem iti Juda, ken mapanak iti balay ni Yahweh, ngem awan a pulos ti mangpasangbay kaniak iti balayna. **19** Adda garami ken ipakami para kadagit asnomi, ken adda tinapay ken arak para kaniak ken ti adipenmo a babai ditoy, ken para daytoy agtutubo a lalaki a kadua ti adipenmo. Awanen ti kasapulamni." **20** Kinablaawan ida ti lakay, "Talna koma ti adda kadakayo! Siak ti makaammo kadagit amin a kasapulanyo. Saankayo laeng nga umian iti plasa. **21** Pinastrek ngarud ti lakay ti Levita iti balayna ket pinakanna dagiti asno. Binuguunda dagiti sakada ket nangan ken imminomda. **22** Agragragsakda, idi pinalawlawan dagiti lallaki iti siudad ti balay, lallaki a nadangkes, pangpang-urenda ti ridaw. Kinasaritada ti lakay, ti amo iti balay, a kunkunada, "Paruarem ti lalaki a simrek iti balaymo, tapno makikaiddakami kenkuana." **23** Rimmur ti lalaki, ti amo iti balay, ket kunana kadakuada, "Saan, kakabsatko, pangngaasiyo, saanyo nga aramiden daytoy a dakes a banag! Agsipud ta sangaili daytoy a tao iti balayko, saanyo nga aramiden daytoy a nadangkes a banag!" **24** Kitaenyo, adda ditoy ti birhen nga anakko ken ti kakabbalayna. Palubosandak nga iruarko ida ita. Ranggasanyo ida ken aramidenyo ti aniaman a kayatyo kadakuada. Ngem saanyo nga aramiden ti kinadangkes iti daytoy a lalaki!" **25** Ngem saan a dumngeg dagiti lallaki kenkuana, isu a ginammataan ti lalaki ti kakabbalayna ket inruarna kadakuada. Ginammataan isuna, kinaiddada, ken ginundawayanda isuna iti agpatnag, iti parbangon pinalubosanda isuna. **26** Iti parbangon, napan ti babai iti balay ti lalaki nga ayan ti amona ket napasag iti ruangan, ken nigadda sadiay agingga iti aglawag. **27** Bimmangon ti amona iti bigat ket linukatana dagiti ruangan iti balay ket rimmur a mapan iti dalanna. Nakitana ti kakabbalayna nga agid-idda idiy ruangan, a nakaunnat ti imana iti ayan ti ridaw. **28** Kinuna ti Levita kenkuana, "Tumakderka. Intayon." Ngem awan iti simmungbat. Impasakayna ti babai iti asno, ket nagrubaat ti lalaki nga agawid. **29** Idi nakasangpet ti Levita iti balayna, nangala isuna iti kutsilyo, ket tinengnelna ti kakabbalayna, ket pinutedputedna daytoy, rinangrangkayna, iti sangapulo ket dua a pidaso, ket inwarasnag dagiti pidaso iti entero nga Israel. **30** Kinuna dagiti amin a nakakita, "Awan pay iti napasamak wenco naimatangan a kasta a banag manipud iti aldaw a rimmur dagiti tattao ti Israel iti Egipio agingga iti agdama nga aldaw. Panunotenyo daytoy! Balakadandakami! Ibagayo ti aramidenmi!"

20 Ket rimmur dagiti amin a tattao ti Israel a kas maysa a tao, manipud Dan agingga iti Beerseba, agraman pay ti daga ti Galaad, ket nagummongda iti sangoanan ni Yahweh idiy Mizpa. **2** Dagiti mangidadaulo kadagit amin a tattao, kadagit amin a tribu ti Israel, napanda iti lugarda iti taripnong dagiti tattao ti Dios—400, 000 a lallaki a magnagna, a nakasagana a magikubat babaen iti kampilan. **3** Ita, nadamat dagiti tattao ti Benjamin a simmag- at dagiti tattao ti Israel idiy Mizpa. Kinuna dagiti tattao ti Israel, "Ibagayo kadakami no kasano a napasamak daytoy a nadangkes a banag?" **4** Insungbat ti Levita nga asawa ti babai a napapatay, "Nakagtengak idiy Gabaa iti masakupan iti Benjamin, siak ken ti kakabbalayko, tapno agpalabas iti rabii. **5** Kabayatan iti rabii, rinautdak dagiti kakabagian ti Gabaa, linawlawda ti balay ket gandatdak a papatayen. Ginammataan ken kinaiddada ti kakabbalayko, ket natay isuna. **6** Innalak ti kakabbalayko ket rinangrangkayko ti bagina, ket impatulodko dagitoy iti tunggal rehion iti tawid ti Israel, gapit ta nakaaramidda iti kasta a kinadangkes ken kinapalalo iti Israel. **7** Ita, amirikayo nga Israelita, agsaokayo ket itedyo ti pammagbaga ken panggeddengyo iti daytoy!" **8** Timmakder dagiti amin a tattao a kas maysa a tao, ket kinunada,

"Awan kadayato ti mapan iti toldana ken awan kadayato ti agsibli iti balayna! 9 Ngem ita, daytoy ti masapul nga aramidentayo iti Gabaa: rautentayo daytoy segun iti turuturong kadayato ti binnunotan. 10 Mangalatayo iti sangapulo a lallaki manipud iti sangasgasut kadagiti amin a tribu ti Israel, ken sangasgasut manipud iti sanganibu, ken sanganibu manipud iti sangapulo a ribu, tapno mangala kadagiti taraon para kadagitoy a tattao, tapno inton makadanonda idiy Gabaa idiy Benjamin, dusaenda ida gapu iti kinadangkes nga inaramidda iti Israel." 11 Naguummong ngarud dagiti amin a soldado ti Israel a maibusor iti siudad, nagmaymaysada nga addaan iti maymaysa a panggep. 12 Nangibaon dagiti tribu ti Israel kadagiti lallaki a mapan iti entero a tribu ti Benjamin, a kinunada, "Ania daytoy a kinadangkes a napasamak kadakayo? 13 Iyawatyong ngarud kadakami dagidiay a nadangkes a lallaki ti Gabaa, tapno mapapataymi ida, ken tapno naan-anay a maikatmi daytoy a kinadakes iti Israel." Ngem saan a dimngge dagiti Benjaminita iti timek dagiti kakabsatda a tattao ti Israel. 14 Ket nagmaymaysa a rimmuar dagiti tattao ti Benjamin kadagiti siudad ket nagturongda idiy Gabaa tapno agsaganada a makigubat kadagiti tattao ti Israel. 15 Inummong dagiti tattao ti Benjamin dagiti 26, 000 a nasanay a soldado a makigubat babaen iti kampilan manipud kadagiti siudadda; mainayon pay iti dayta a bilang ti pito gasut kadagiti napili a tattaoda manipud kadagiti agnanaed idiy Gabaa. 16 Karaman kadagitoy amin a soldado ti pito gasut a napili a lallaki a pasig a kattigid; tunggal maysa kadakuada ket kabaelanna a pallatibongan ti maysa a buok ket saan nga agmantis. 17 Dagiti soldado ti Israel, saan a naibilang dagiti nagapu iti Benjamin, ket 400, 000 a lallaki a nasanay a makigubat babaen iti kampilan. Amin dagitoy ket lallaki a mannakigubat. 18 Nagrubbuat dagiti tattao ti Israel, simmang-atda idiy Betel, ket dimmawatda iti pammagbaga manipud iti Dios. Sinaludsodda, "Siasino ti umuna a mangraut kadagiti tattao ti Benjamin para kadakami?" Kinuna ni Yahweh, "Ti Juda ti umuna a rumaut." 19 Bimmangon dagiti tattao ti Israel iti agsapa ket sinangoda ti Gabaa ken nagsaganada a makigubat. 20 Rimmuar dagiti soldado ti Israel tapno gubatenda ti Benjamin. Nagpuestoda idiy Gabaa a makigubat kadakuada. 21 Rimmuar dagiti soldado ti Benjamin idiy Gabaa, ket pinatayda ti 22, 000 a lallaki iti armada ti Israel iti dayta nga aldaw. 22 Ngem pinapigsa dagiti soldado ti Israel dagiti bagbagida, ket nagpuestoda manen iti isu met laeng a lugar a nagpuestoanda iti umuna nga aldaw. 23 Ket simmang-at dagiti tattao ti Israel ket ngalmalema a ngadunggidawda iti sangoanan ni Yahweh. Ket dimmawatda iti pananggidalan manipud kenni Yahweh, "Rumbeng kadi nga umasidegkami manen a makigubat kadagiti kakabsatmi, dagiti tattao ti Benjamin?" Ket kinuna ni Yahweh, "Rautenyen ida!" 24 Napan ngarud nakirangit dagiti soldado ti Israel kadagiti soldado ti Benjamin iti maikadua nga aldaw. 25 Iti maikadua nga aldaw, rimmuar manipud Gabaa ti Benjamin a maibusor kadakuada ket napapatayda ti 18, 000 a lallaki manipud kadagiti soldado ti Israel. Aminda ket lallaki a nasanay a makigubat babaen iti kampilan. 26 Ket simmang-at idiy Betel dagiti amin a soldado ti Israel, ken dagiti amin a tattao ket nagsangitda, ken nagtugawda sadiay iti sangoanan ni Yahweh ken nagayunarda iti dayta nga aldaw akingga iti rabii, ken nagidatonda kadagiti daton a mapuoran ken kadagiti daton a pakikappia iti sangoanan ni Yahweh. 27 Nagsaludsod dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh, —ta adda sadiay ti lakasa ti tulog ti Dios kadagidiay nga aldaw, 28 ket agserserbi ni Finees a putot a lalaki ni Eleazar a putot a lalaki ni Aaron iti sangoanan ti lakasa ti tulog kadagidiay nga aldaw—"Rumbeng kadi a rummuarkami a mapan makigubat iti maminsan pay kadagiti tattao ti Benjamin a kakabsatmi, weno isardengmin?" Kinuna ni Yahweh, "Rumautkayo, ta inton bigat tulongankayo a mangparmeke

kadakuada." 29 Nangipuesto ngarud ti Israel kadagiti lallaki kadagiti nalimed a luglugar iti aglawlaw ti Gabaa. 30 Nakirangit dagiti soldado ti Israel kadagiti soldado ti Benjamin iti maikatlo nga aldaw, ket nagpuestoda a maibusor iti Gabaa a kas iti inaramidda iti napalabas. 31 Napan nakirangit dagiti tatto ti Benjamin kadagiti tatto Israel, ket naiyadayoda iti siudad. Rinugianda a papatayen iti sumagmarnano kadagiti tatto ti Israel. Adda natay nga agarup tallu pulo a lallaki ti Israel kadagiti talon ken kadagiti dalam—maysa kadagiti dalam ket sumang-at idiy Betel, ken ti maysa ket agturon idiy Gabaa. 32 Ket kinuna dagiti tatto ti Benjamin, "Naabakdan ket itartarayandatayon, a kas idi damo." Ngem kinuna dagiti soldado ti Israel, "Agsubilato ket iyadayotayo ida manipud iti siudad akingga kadagiti kalsada." 33 Rimmuar dagiti amin a soldado ti Israel kadagiti lugarda ket nagpuestoda a makigubat idiy Baal Tamar. Kalpasanna, rimmuar dagiti soldado ti Israel nga aglemlemmeng kadagiti nalimed a luglugar a nagpuestoanda idiy Maare Gabaa. 34 Dimteng a maibusor iti Gabaa ti 10, 000 a napili a lallaki manipud iti entero nga Israel, nakaro ti panagririnnangetda, ngem saan nga ammo dagiti Benjaminita nga asidegen ti didigra kadakuada. 35 Pinarmek ni Yahweh ti Benjamin iti sangoanan ti Israel. Iti dayta nga aldaw, napapatay dagiti soldado ti Israel ti 25, 100 a lallaki ti Benjamin. Amin dagitoy a napapatay ket dagiti nasanay a makigubat babaen iti kampilan. 36 Ket nakita dagiti soldado ti Benjamin a naparmekdan. Ingagara nga intarayan dagiti lallaki ti Israel ti Benjamin gapu ta mangnammada kadagiti lallaki a pinapuestoda kadagiti nalimed a lugar iti ruar ti Gabaa. 37 Ket ngardadaras a timmakder dagiti lallaki nga aglemlemmeng ken inalistoanda ti napan idiy Gabaa, ken pinatayda ti tunggal maysa nga agnanaed iti siudad babaen kadagiti kampilanda. 38 Ita, ti nagtutulagan a pagilasinan iti nagbaeten dagiti soldado ti Israel ken dagiti lallaki nga aglemlemmeng iti nalimed ket addanto ti napuskol nga asuk nga agpangato manipud iti siudad— 39 —ket umadayonto dagiti soldado ti Israel iti paggugubatan. Ita, rinugian ti Benjamin ti mangraut ket napapatayda ti agarup tallopulo a lallaki ti Israel, ket kinunada, "Awan duada a naparmekda iti sangoantayo, a kas iti umuna a gubat." 40 Ngem idi mangrugin nga agpangato ti asuk manipud iti siudad, timialiwa dagiti Benjaminita ket nakitada ti asuk nga agpangpangato manipud iti entero a siudad. 41 Ket sinublian ida dagiti soldado ti Israel. Nagbuteng dagiti lallaki ti Benjamin ta nakitada a dimtengen ti didigra kadakuada. 42 Isu nga intarayanda dagiti soldado ti Israel, naglibasda iti dalam a mapan idiy let-ang. Ngem kinamat ida ti panagraranget. Rimmuar dagiti soldado ti Israel kadagiti siudad ket pinatayda ida iti nagtakderanda. 43 Pinalawlawanda dagiti Benjaminita ken kinamatda ida; ket binaddebaddekanda ida idiy Noha, ket pinatayda amin ida iti dalam akingga iti dayta a paset ti Gabaa. 44 Manipud iti tribu ti Benjamin, 18, 000 a soldado ti napapatay, aminda ket lallaki a mabigbigbig iti pannakigubat. 45 Naglikkoda ket naglibasda a nagturong iti let-ang iti bato ti Rimmon. Pinatay dagiti Israelita ti lima ribu pay kadakuada kadagiti kalsada. Nagtultuloy a kinamatda ida, nainget a sinursurotda ida akingga iti dalam nga agpa-Gidom, ket napapatayda pay sadiy ti dua a ribu. 46 25, 000 amin ti soldado ti Benjamin a napasig iti dayta nga aldaw— lallaki a nasanay a makigubat babaen iti kampilan; aminda ket mabigbigbig a mannakigubat. 47 Ngem 600 a lallaki ti naglikko ken naglibas a napan idiy let-ang, nagturongda iti bato ti Rimmon. Ket ngatalinaeda iti bato ti Rimmon iti uppata bulan. 48 Sinublian dagiti soldado ti Israel dagiti tattao ti Benjamin ket rinuit ken pinatayda ida—ti entero a siudad, dagiti taraken, ken amin a banag a nasarakanda. Ken pinuoranda iti tunggal ili a malabsanda.

21 Ita, nagkari dagiti lallaki ti Israel idiy Mizpa, "Awan kadayato ti mangipaasawa iti anakna a babai iti Benjaminita." 2

Kalpasanna, napan dagiti tattao idiy Betel ket nagtugawda sadiay iti sangoanan ti Dios agingga iti rabii, ken nasaem a nagladingitda iti napigsa. **3** Kinunada, "O Yahweh a Dios ti Israel, apay a napasamak daytoy iti Israel, a maysa kadagiti tribumi ti awan tatta nga aldaw?" **4** Iti sumaruno nga aldaw, nasapa a bimmangon dagiti tattao ket nangipatakderda iti altar sadiay ken nangidatonda kadagiti daton a mapuoran ken kadagiti daton a pakikappia. **5** Kinuna dagiti tattao ti Israel, "Siasino kadagiti amin a tribu ti Israel ti saan nga immay iti taripnong ni Yahweh?" Ta nangaramidda iti napateg a kari maipanggep iti siasinoman a saan a simmang-at kenni Yahweh idiy Mizpa. Kinunada, "Awan duadua a mapapatay isuna." **6** Naasian dagiti tattao ti Israel kadagiti kakabsatda a Benjaminita. Kinunada, "Ita nga aldaw, maysa a tribu ti naisina iti Israel. **7** Siasino ti mangipaay kadagiti asawaen dagidiay a nabati, agsipudta nagkaritayo kenni Yahweh a saantayo a palubosan ti siasinoman kadakuada a mangasawa kadagiti annaktayo a babbai?" **8** Kinunada, "Siasino Kadagiti tribu ti Israel ti saan a simmang-at kenni Yahweh idiy Mizpa?" Naduktalan nga awan ti immay iti panagtititon manipud idiy Jabes Galaad. **9** Ta idi naurnos dagiti tattao iti nasayaat, adtoy, awan kadagiti agnanaed idiy Jabes Galaad ti adda sadiay. **10** Nangibaon ti taripnong iti 12, 000 a katuturedan a lallaki a nabilin a mapanda idiy Jabes Galaad ket rautenda ida ken papatayenda ida, uray dagiti babbai ken ubbing. **11** "Aramidenyo daytoy: masapul a papatayenyu ti tunggal lalaki ken tunggal babbai a nakikaidda iti lalaki." **12** Nakasarak dagiti lallaki iti 400 a babbalasang kadagiti agnanaed idiy Jabes Galaad a saan pulos a nakikaidda iti lalaki, ket impanda ida iti kampo idiy Silo, idiy Canaan. **13** Nangipatulod iti mensahe ti entero a taripnong ket imbagada kadagiti tattao ti Benjamin nga adda idiy bato ti Rimmon a makikapappiada kadakuada. **14** Isu a nagsUBLI dagiti Benjaminita iti dayta a tiempo ket naited kadakuada dagiti babbai idiy Jabes Galaad. Ngem awan ti umdas a babbai a para kadakuada amin. **15** Nagbabawi dagiti tattao gapu iti napasamak iti Benjamin, gapu ta nangaramid ni Yahweh iti pannakabingay iti nagbabaetan dagiti tribu ti Israel. **16** Ket kinuna dagiti mangidadaulo iti entero a taripnong, "Kasanotayo nga ibirukan dagiti nabati a Benjaminita kadagiti babbai nga asawaenda, agsipud ta napapatayen dagiti babbai ti Benjamin?" **17** Kinunada, "Masapul nga adda ti tawid para kadagiti nakalasat iti Benjamin, tapo saan a madadael ti maysa a tribu iti Israel. **18** Saantayo a mabalin nga ikkan ida kadagiti asawaenda manipud kadagiti annaktayo a babbai. Ta nagkari dagiti tattao ti Israel, 'Mailunod koma ti siasinoman a mangted iti babai nga asawaeni ti Benjamin.'" **19** Isu a kinunada, "Ammoyo nga adda iti tinawen a fiesta para kenni Yahweh idiy Silo (nga adda iti amianan ti Betel, dayaen ti kalsada a sumang-at idiy Sikem manipud idiy Betel, ken abagatan ti Lebona)." **20** Binilinda dagiti lallaki ti Benjamin a kinunada, "Mapankayo aglemmeng iti nalimed ket aguraykayo kadagiti kaubasan. **21** Siputanyo ti oras a rummuar dagiti agsala a babbai manipud Silo, ket dardarasenyo a rummuar kadagiti kaubasan ket masapul a mangiguyod ti tunggal maysa kadakayo iti asawaenna manipud kadagiti babbai ti Silo, kalpasanna, agsublikayo iti daga ti Benjamin. **22** Inton umay dagiti amma wenco kakabsatda a lallaki tapno agririda kadakami, ibagaminto kadakuada, "Maasikayo kadakami! Pagtalinaedenyo ida gapu ta saankami a nakaala kadagiti babbai a maasawa bayat ti gubat. Ket awan basolyo maipapan iti karl, gapu ta saaño nga inted kadakuada dagiti annakyoy." **23** Kasta ti inaramid dagiti tattao ti Benjamin, nangalada kadagiti asawaenda segun iti bilang a kasapulanda manipud kadagiti babbai nga agsasala, ket innalada ida tapno agbalin nga assawada. Napanda ket nagsUBLIDA iti lugar a tawidda; binangonda manen dagiti ili ket nagnaedda kadagitoy. **24**

Ket pinanawan dagiti tattao ti Israel dayta a lugar ket nagawidda, tunggal maysa iti bukodna a tribu ken puli, ken tunggal maysa iti bukodna a tawid. **25** Kadagidiay nga aldaw, awan ti ari ti Israel. Inaramid ti tunggal maysa ti nasayaat kadagiti bukodna a panagkit.

Ruth

1 Napasamak kadagiti al-daldaw a nagturay dagiti uk-ukom nga adda iti nakaro a panagbisin iti rabawi ti daga. Ket napan ti maysa a lalaki taga-Bethlehem ti Judah idiy pagilian iti Moab a keduana ti asawana ken ti dua a putotna a lallaki. **2** Ti nagan ti lalaki ket Elimelec, ken ti nagan ti asawana ket Naomi. Ti nagan dagiti dua a putotna a lallaki ket Mahalon ken Kilion, a nagtaud iti puli ni Efrah iti Bethlehem idiy Judah. Simmangpetda iti pagilian ti Moab ket nagnaedda sadiay. **3** Kalpasanna, natay ni Elimelec, nga asawa ni Naomi, ket nabati isuna a keduana dagiti dua nga annakna a lallaki. **4** Nangala dagitoy nga annakna a lallaki iti assawada manipud kadagiti babbai iti Moab; ti nagan iti maysa ket Orfa ken Ruth met ti nagan ti maysa. Nagnaedda sadiay iti agarup sangapulo a tawen. **5** Kalpasanna, apgoda a natay da Mahalon ken Kilion, ket nabati ni Naomi nga awan ti asawana ken awan dagiti dua nga annak. **6** Ket inkeddeng ni Naomi a pumanaw idiy Moab a keduana dagiti manugangna a babbai ket agsublida idiy Judah. Nangngeganna iti rehion iti Moab a tinulungan ni Yahweh dagiti tattaona nga agkasapulan ken inikkanna ida iti tarao. **7** Pinanawanna ngarud ti lugar a pinagnanaedanna a keduana dagiti dua a manugangna a babbai, ket naggadaliasatda iti dalan nga agsubli iti daga ti Juda. **8** Kinuna ni Naomi kadagiti dua a manugangna a babai, "Mapankayo, tunggal maysa kadakayo agsublikayon iti pagtaengan dagiti innayo. Ipakita koma ni Yahweh ti kinapudnuna kadakayo, kas iti panangipakityo iti kinapudnoyo kadagiti natay ken kasta met kaniak. **9** Ipalubos koma ti Apo iti tunggal maysa kadakayo a makasarak ti inana, iti balay iti sabali nga asawa." Kalpasanna inagkanna ida, ket nagsangitda iti napigsa. **10** Kinunada kenkuana, "Saan! Sumurotkami kenka nga agsubli kadagiti tattaom." **11** Ngem kinuna ni Naomi, "Agsublikayo, annakk! Apay a sumurotkayo kaniak? Adda pay kadi aya ti annak a lallaki iti tianko a para kadakayo, tapno agbalinda nga assawayo?" **12** Agsublikayo, annakk, mapankayon iti bukodyo a dalam; gapu ta baketak unayen tapno maaddaan pay iti asawa. Ta no kunak, maaddaanak koma iti asawa iti daytoy a rabii ket kalpasanna mangipasngayak iti annak a lallaki, **13** urayenyo kadi ngarud agingga a dumakkeldoa? Aguraykayo kadi ket saankayo a mangasawa ita? Saan, annakk! Maladingitanak unay ti nakarkaro ngem iti panagladingityo, gapu ta maibusoren kaniak ti ima ni Yahweh." **14** Ket pinigsaan dagiti manugangna a babbai dagiti timekda ket nagsangitda manen. Inagkan ni Orfa ti katuganganna kas panagpkadana, ngem nagtalinaed ni Ruth kenkuana. **15** Kinuna ni Naomi kenkuana, "Dumnggeka, nagsublin ti abiratmo kadagiti tattaona ken kadagiti diosna. Makikuyogkan nga agsubli iti abiratmo." **16** Ngem kinuna ni Ruth, "Saannak a paadwayen kenka, ta no sadino ti papanam, mapanak met; sadinoma a pagnaedam, idiy met iti pagnaedak; agbalin a tattaok dagiti tattaom, ket agbalin met a Diosko ti Diosmo. **17** Sadino man a pakatayam, idiyato metten ti pakatayak, ket sadiyato ti pakaitanemak. Dusaennak koma ni Yahweh, ken uray nakarkaro pay, no adda ti aniaman a banag a mamagsina kadaata malaksid iti patay. **18** Idi nakita ni Naomi a natibker ti panggeddeng ni Ruth a sumurot kenkuana, insardengnan ti makissinupiat kenkuana. **19** Nagdaliasat ngarud dagiti dua agingga a nakadanunda iti ili ti Bethlehem. Ket napasamak nga idi simmangpetda idiy Bethlehem, ti amin nga ili ket magagarunay maipapanakadakuada. Kinuna dagiti babbai, "Daytoy kadi ni Naomi?" **20** Ngem kinunada kadaakuada, "Saandak nga awagan iti Naomi. Awagandak a Napait, gapu ta pinarigatnak iti nakaro ti Mannakabalin-amin. **21** Pimmanawak a napnoan, ngem pinagawidnak manen ni Yahweh nga awanan. Isu nga apay nga awagandak iti Naomi, makitkitak nga inlunodnak ni

Yahweh, a pinarigatnak ti Mannakabalin-amin?" **22** Nagsubli ngarud ni Naomi ken ni Ruth a Moabit a manugangna, manipud iti pagilinan ti Moab. Simmangpetda idiy Bethlehem idi mangrugi iti panagapit iti sebada.

2 Ita, ti asawa ni Noami a ni Elimelec, ket addaan iti kabagian, ni Boaz, a maysa a nabaknang ken mabigbigbig a tao. **2** Kinuna ni Ruth a Moabit kenni Naomi, "Ita, palubosannak a mapan agtudtod iti dawa kadagiti taltalon. Surotek ti siasianoman a pakasararak iti pabor." Ket kinuna ni Naomi kenkuana, "Mapanka, anakk." **3** Napan dagitudto ni Ruth idiy taltalon iti likudan dagiti agan-ani. Nairana a napan isuna iti paset ti taltalon a kukua ni Boaz, a kabagian ni Elimelec. **4** Pagammoan, simmangpet ni Boaz manipud Bethlehem ket kinunada kadagiti agan-ani, "Adda koma ni Yahweh kadakayo." Simmungbatda kenkuana, "Bendisionannaka koma ni Yahweh." **5** Ket kinuna ni Boaz iti adipenna a mangimmatmaton kadagiti agan-ani, "Siasino a tao ti nakaibilangan daytoy a balasang?" **6** Simmungbat ti adipen a mangimmatmaton kadagiti agan-ani ket kinunada, "Dayta ti balasang a Moabit a kadua ni Naomi a nagsubli manipud iti ili ti Moab. **7** Kinunada kaniak, "Pangngaasim ta palubosannak nga agtudtod ken agurnong iti dawa bayar a sumurosrotak iti likudan dagiti agan-ani." Isu nga immay isuna ditoy ket nagtultuloy isuna iti ngatdutdutdud manipud itatay bigat agingga tatta, malaksid ti panaginanuna iti apagbit iti balay." **8** Kalpasanna, kinuna ni Boaz kenni Ruth, "Dumdumnggeka kadi kaniak, anakk? Saanak a mapan agtudtod iti sabali pay a taltalon; saanmo a panawan ti taltalonko. Ngem kedi, agtalinaedka ditoy ket agtrabahoka a kuduam dagiti babbabalang a trabahadorko. **9** Siputam laeng no sadino a taltalon ti paganian dagiti lallaki ket sumurosrotak iti likudan dagiti dadduma a babbai. Saan kadi a binilinko dagiti lallaki a saandaka nga an-anoen? Ken no mawawka, mabalinka a mapan kadagiti burnay ket uminomka iti danum a sinakdo dagiti lallaki." **10** Ket nagrukob ni Ruth iti sangoanan ni Boaz, a maisagsagid ti ulona iti daga. Kinunada kenkuana, "Apay a nakabiruk iti pabor iti imatangmo, a rumbeng a maseknaka maipanggep kaniak, a maysa a gan-gannaet?" **11** Simmungbat ni Boaz ket kinunada kenkuana, "Naipadamat kaniak, amin nga inaramidmo manipud idi natay ti asawam. Pinanawam ti aman, inam, ken ti nakaipasngayam a daga tapno suerotem ti katugangam a babai ket immayka kadagiti tattaao a saanmo nga am-ammo. **12** Gunggonaannaka koma ni Yahweh iti inaramidmo. Maawatmo koma ti naan-anay a gunggona manipud kenni Yahweh, ti Dios iti Israel, a ti sirok ti payyakna ket nakasarakan iti pagkamangan." **13** Ket kinunada, "Makasarakan koma iti pabor iti imatangmo, apok, gapu ta liniwiwanak, ken nasayaat ti pannakosa kaniak, uray no saanak a maysa kadagiti babbai nga adipenmo." **14** Idi pannangan, kinuna ni Boaz kenni Ruth, "Umayka ditoy, ket manganya iti tinapay, ken isawsawmo ti napirsaymo iti arak a suka." Nakitungaw isuna iti abay dagiti agan-ani, ket inikkin ni Boaz isuna iti inuruban. Nangan isuna agingga a napnek ket imbatina ti dadduma iti daytoy. **15** Idi timmakder isuna a mapan agtudtod, binilin ni Boaz dagiti agtutubo a lalaki, a kunana, "Palubosanyo isuna nga agtudtod uray kadagiti binettek, saanyo a bagbagaan isuna iti aniaman a dakes. **16** Ken masapul a manguyoskayo kadagiti sumagmamano a nagapas para kenkuana manipud kadagiti nareppet, ket panawanyo dagitoy tapno pidutenna. Saanyo a babalawen isuna." **17** Nagtudtod ngarud ni Ruth agingga iti rabii. Kalpasanna ket inirikna dagiti dawa a natudtodna, ti bukel ket agarup a maysa nga efa iti sebada. **18** Binagkatna daytoy ket napan iti siudad. Ket nakita ti katuganganna ti natudtodna. Inruar pay ni Ruth ti inuruban a natedda iti taraonna ket intedda daytoy kenkuana. **19** Kinuna ti katuganganna kenkuana, "Sadino ti nagtudtodam ita nga aldaw? Sadino iti napanmo nagtrabahoan?

Mabendisionan koma ti tao a nangtulongkenka." Ket imbagani Ruth iti katuganganna ti maipanggep iti tao nga akinkukua iti taltalon a nagtrabahoanna. Kinunana, "Ti nagan iti lalaki nga akinkukua iti taltalon a nagtrabahoak ita nga aldaw ket Boaz." 20 Kinuna ni Naomi iti manugangna, "Bendisionan koma isuna ni Yahweh, ti nagtalinaed ti kinapudnona kadagiti sibibiag ken kadagiti natay." Kinuna ni Naomi kenkuana, "Dayta a tao ket asideg a kabagian a mangsubbot kadata. 21 Kinuna ni Ruth a Moabitia, "Kinapudnona, kinunana kaniak, 'Dimo adaywan dagiti agtutubo a lallaki agingga a malpasda amin ti panaganik.'" 22 Kinuna ni Naomi kennis Ruth a manugangna, "Nasayaat anacco, a makikuyogka kadagiti babbai a trabahadorna, tapno saanka a madangan kadagiti dadduma a taltalon." 23 Nakikuyog ngarud isuna kadagiti babbai a trabahadorni Boaz tapno makatudtud isuna agingga iti ileleppas iti panaganii ti sebada ken trigo. Ken nakipagnanaed isuna iti katuganganna.

3 Kinuna ni Naomi a katuganganna kenkuana, "Anacco, saan kadi a rumbeng nga ibirukanka iti lugar a paginanaam, tapno nasayaat dagiti banbanag para kenka? 2 Ita ni Boaz, ti lalaki nga akin trabahadorni kadagiti babbai a kakaduan idi, saan kadi a kabagiantayo isuna? Ammom, agilaid isuna iti sebada inton rabii idiy pagirikan. 3 Ngarud, agdiguska, agpabangloka, sukatan ti badum ket mapanka idiy pagirikan. Ngem saanka nga agpadpadlaw iti lalaki agingga a malpas isuna a mangan ken uminom. 4 Ket siguradoem, inton agidda isuna, nga ammom ti lugar a pagidanna tapno makaapankanto kenkuana, lukaisamto ti sakana ket agiddaka saday. Ket ibagananto kenka ti aramidem." 5 Kinuna ni Ruth kennis Naomi. "Aramidekto amin nga imbagam." 6 Napan ngarud isuna idiy pagirikan, ket sinurotha dagiti imbilin ti katuganganna kenkuana. 7 Idi nelpasen a nangan ken imminom ni Boaz, ket naragsak ti riknana, napan naturog isuna idiy pungto iti penpen dagiti bukel. Ket naging-inayad nga immasideg ni Ruth, linukaisanna ti saka ni Boaz sa nagidda. 8 Napasamat iti tengnga iti rabii, nakigot ti lalaki. Nagballikid isuna ket naktanita sadayti maysa a babai nga agid-idda iti sakaananna! 9 "Siasinoka?" kinunana. Simmungbat ti babai, "Siak ni Ruth, ti babai nga adipenmo. Lyaplagmo ti kagaymo iti babai nga adipenmo, gapu ta asidegka a kabagian." 10 Kinuna ni Boaz, "Anacco, bendisionannaka koma ni Yahweh. Impakitam ti adda a kinasayaatmo ita ngem idi damo, gapu ta saanka a nangsapul kadagiti siasinoman nga agtutubo a lallaki, napanglaw man wenne nabaknang. 11 Ket ita, anacco, saanka nga agbuteng! Aramidek kenka dagiti amin nga imbagam, gapu ta ammo ti entero a siudad dagiti tattao a napategka a babai. 12 Ita, pudno nga asidegak a kabagiano; nu pay kasta, adda ti as-asideg a kabagiano ngem siak. 13 Agtalinaedka ditoy ita a rabii, ket inton bigat, no kayatna a tungpalen ti pagrebengenkenka a kas maysa a kabagian a lalaki, nasayaat, aramidennga ngarud ti pagrebengen ti maysa a kabagian a lalaki. Ngem no saanna nga aramiden ti pagrebengen ti maysa a kabagian a lalaki kenka, ket siak ti mangaramid iti dayta, isapatak kennis Yahweh a sibibiag. Agiddaka agingga iti agsapa." 14 Nagidda ngarud ni Ruth iti sakaanana ni Boaz agingga iti agsapa. Ngem bimmangon isuna sakbay a mabigbig iti siasinoman ti sabali a tao. Gapu ta kinuna ni Boaz, "Awan koma ti makaammo nga immay ti babai ditoy pagirikan." 15 Kalpasanna kinuna ni Boaz, "Lyegmo ditoy ti kagaymo ket yaplagmo." Idi inaramidna daytoy, nangtakal ni Boaz iti innem a dadakkel a takal iti sebada iti kagayna sana impabagkat daytoy kenkuana. Kalpasanna, napanen ni Boaz idiy siudad. 16 Idi diinteng ni Ruth iti katuganganna, kinuna ni Naomi kenkuana, "Kumustaka, anacco?" Ket imbagani Ruth kenkuana ti amin nga inaramid ti lalaki para kenkuana. 17 Kinunana, "Dagitoy innem a takal iti sebada ti intedna kaniak, gapu ta kinunana, 'Saanka nga agawid iti katugangam nga awanan.'" 18 Ket kinuna ni Naomi

kenkuana, "Agtalinaedka ditoy anacco, agingga a maammoa no ania ti pagbanaganna daytoy, gapu ta saanto nga aginana dayta a lalaki agingga a marisutna daytoy a banag ita nga aldaw."

4 Ita, napan ni Boaz iti ruangan ket nagtugaw saday. Iti saan a nagbayag, simmangpet ti ibagbaga ni Boaz nga asideg a kabagian. Kinuna ni Boaz kenkuana, "Gayyem, umayka ket agtugawka ditoy." Immasideg ti lalaki ket nagtugaw. 2 Kalpasanna, nangayab ni Boaz iti sangapulo a panglakayen iti siudad ket kinunana, "Agtugawkayo ditoy." Nagtugawda ngarud. 3 Kinuna ni Boaz iti asideg a kabagian, "Ilaklako ni Naomi, a nagsubli manipud idiy pagilinan ti Moab, ti paset ti daga a kukua ni Elimelec a kabsattayo. 4 Napanunotto ngipakaammo ken ibaga kenka, 'Gatangem daytoy iti imatang dagiti agtugtugaw ditoy, ken iti imatang dagiti panglakayen dagiti tattao.' No kayatmo a subboten, ket subbotem ngarud daytoy. Ngem no saammo a kayat a subboten daytoy, ibagam kaniak tapno ammok, gapu ta awanen ti sabali pay a mangsubbot iti daytoy malaksid kenka, ket siak ti sumarsaruno kenka." Ket kinuna ti lalaki, "Subbotek daytoy." 5 Kalpasanna, kinuna ni Boaz, "Iti kanito a gatangem ti talon manipud iti ima ni Naomi, masapul nga alaem met ni Ruth, ti Moabitia nga asawa dayti natay a lalaki, tapno maitakderi ti nagan ti natay iti tawidna." 6 Ket kinuna ti asideg a kabagian, "Saanko a mabalalin a subboten daytoy a para kaniaki gapu ta madaela ti bukod a tawid. Alaem ti karbengak a mangsubbot, ta saaikon a masubbot daytoy." 7 Ita, daytoy ti kaugalian idi un-unana a panawen iti Israel maipanggep iti panangsubbot ken panangisukat kadagiti sanikua. Tapno mapatalgedan ti amin a banag, uksoten ti lalaki ti saptosna ket itedna daytoy iti kaarubana; daytoy iti gagangay a wagas iti pannakitulag ti Israel. 8 Kinuna ngarud ti asideg a kabagian kennis Boaz, "Sika lattan ti manggatang." Ket inuksotna ti saptosna. 9 Kalpasanna, kinuna ni Boaz kadagiti panglakayen ken kadagiti amin a tattao, "Saksikayo ita nga aldaw a ginatangkon amin a kukua ni Elimelec, ken amin a kukua da Kilion ken Mahalon manipud iti ima ni Naomi. 10 Maysa pay, maipanggep kennis Ruth a Moabitia, ti asawa ni Mahalon: alaek met isuna nga agbalin nga asawak, tapno maitakderko ti nagan ti natay iti tawidna, tapno saan a mapukaw ti naganna kadagiti kakabsatna ken iti ruangan iti lugarna. Saksikayo iti daytoy nga aldaw." 11 Kinuna dagiti amin a tattao ken dagiti panglakayen nga adda idiy ruangan, "Saksikami. Pagbalinen koma ni Yahweh ti babai nga immay iti pagtaengam a kas kada Raquel ken Lea, dagiti dua a nangbangon ti balay ti Israel. Ket rumang-ayka koma idiy Efrata ken agdinamagka koma iti Bethlehem. 12 Agbalin koma ti pagtaengam a kas iti pagtaengam ni Perez, nga impasngay ni Tamar kennis Juda, babaen iti anak nga ited ni Yahweh kadakayo iti daytoy nga agtutubo a babai." 13 Innala ngarud ni Boaz ni Ruth, ket nagbalin isuna nga asawana. Nakikaida isuna kenkuana, ket impalubos ni Yahweh nga agsikog isuna, ket nangipasngay ti babai iti maysa nga anak a lalaki. 14 Kinuna dagiti babbai kennis Naomi, "Madaydayaw koma ni Yahweh, a saan nganibati kenka ita nga aldaw nga awanan iti asideg a kabagian, daytoy a maladaga. Nalatakota koma ti naganna iti Israel. 15 Isunto koma iti mangpasubli ti biagmo ken mangpakarakadak kenka iti kinabaketmo, ta impasngay isuna ti manugangmo, a mangay-ayat kenka, a nasaysayaat kenka ngem ti pito nga annak a lallaki." 16 Ket innala ni Naomi ti ubing, insadagna iti barukongna, ket inaywananna daytoy. 17 Ket dagiti babbai, dagiti kaarubana, intedda kenkuana ti maysa a nagan, a kunada, "Adda maysa nga anak a lalaki a naiyanak kennis Naomi." Pinanagananda isuna iti Obed. Isuna ti nagbalin nga ama ni Jesse, nga ama ni David. 18 Ita, dagitoy dagiti kapututan ni Perez: Ni Perez ti nagbalin nga ama ni Hesron, 19 ni Hesron ket nagbalin nga ama ni Ram, ni Ram ket nagbalin nga ama ni Aminadab, 20 ni

Aminadab ket nagbalin nga ama ni Naason, ni Naason ket nagbalin nga ama ni Salmon, **21** ni Salmon ket nagbalin nga ama ni Boaz, ni Boaz ket nagbalin nga ama ni Obed, **22** ni Obed ket nagbalin nga ama ni Jesse, ni Jesse ti nagbalin nga ama ni David.

I Samuel

1 Adda maysa a lalaki iti Rama Zofim, iti katurturodan a pagilinan ti Efraim; ti naganna ket Elkana a putot ni Jehoram, ni Jehoram ket putot ni Eliu, ni Eliu ket putot ni Tuho, ni Tuho ket putot ni Zup, ni Elkana ket maysa nga Efraimita. **2** Addaan isuna iti dua nga asawa, Ana ti nagan ti umuna, ken Fenina ti nagan ti maikadua. Adda annak ni Fenina, ngem awan ti anak ni Ana. **3** Tinawen a mapan daytoy a lalaki idiy Silo a siudadna tapno agdayaw ken agidaton kenni Yahweh a mannakabalin amin. Adda sadiay dagiti dua a lalaki a putot ni Eli, da Ofni ker Finees, a papadi ni Yahweh. **4** No kasta a dumteng ti aldaw iti tunggal tawen a panagidaton ni Elkana, kankanayon nga it-itedna kenni Fenina nga asawana ken kadagit amin nga annakna a lallaki ken babbai dagiti paset ti karne. **5** Ngem kenni Ana, kankanayon a mamidua ti kaadu ti it-itedna, ta ay-ayatenna ni Ana, uray no sinerraan ni Yahweh ti aanakanna. **6** Nakaro ti panangumsi kenkuana ti kasalisaalna tapno pagpulkokenna isuna, gapu ta inserra ni Yahweh ti aanakanna. **7** Isu nga iti tinawen, no kasta a mapan isuna iti balay ni Yahweh a keduana ti pamiliiana, kankanayon a karkariten isuna ni Fenina. Masansan ngarud nga agsangit isuna ken saan a mangmangan. **8** Kankanayon nga ibagbaga kenkuana ni Elkana nga asawana, "Ana, apay nga agsangitka? Apay a saanka a mangan? Apay nga agliddaan ti pusom? Saan kadi a nasaysayaatak kenka ngem kadagit sangapulo nga annak?" **9** Iti maysa kadagitoy a padaya, timmakder ni Ana kalpasan ti pannangan ken panag-iinomda idiy Silo. Ita, nakatugaw ni Eli a padi iti tugawna iti igid ti pagserkan ti balay ni Yahweh. **10** Mariribukan unay ni Ana; nagkararag isuna kenni Yahweh ken nagsangit iti nasaem. **11** Nagsapata isuna ket kinunana, "Yahweh a mannakabalin amin, no makitam la koma ti panagrigit ti adipenmo ken lagipennak, ken saanmo a lipaten ti adipenmo, ngem ipaayam ketdi koma ti adipenmo iti anak a lalaki, ngarud, itedkonto isuna kenni Yahweh iti unos ti panagbiagna, ket awanto ti kartib a mangsagid iti ulona. **12** Bayat nga agkarakararag isuna iti sangoanan ni Yahweh, sipsiputan ni Eli ti ngiwatna. **13** Naimpusoan ti panagkararag ni Ana. Agkutkuti dagiti bibigna, ngem saan a mangngeg ti timekna. Impagarup ngarud ni Eli a nabartek isuna. **14** Kinuna ni Eli kenkuana, "Kasanay pay kapaut ti panagbarbektemo? Isardengmon ti panagin-inommo." **15** Simmungbat ni Ana, "Saan, apok, maysaak a babai a naladingit unay ti espiritu. Saanak nga imminom iti arak wenco naingel a mainom, ngem ibagbagak iti sangoanan ni Yahweh dagiti nakaro a panagladingitko." **16** "Saanmo nga ibilang nga awan babainna a babai ti adipenmo; iyeb-ebkasko iti napalalo a pannakababain ken pannakarkaritko." **17** Ket simmungbat ni Eli, kinunana, "Mapanka a sitatalna; patgan koma ti Dios ti Israel ti kiniddawmo kenkuana." **18** Kinuna ni Ana, "Nasayaat koma ti panangipapanomo iti adipenmo." Ket pimmanaw ti babai ket nangan; saanen a naliday ti rupana. **19** Nasapada a bimmangon iti bigat ket nagdayawda kenni Yahweh, ket kalpasanna, nagsublida manen iti balayda idiy Rama. Kinaidda ni Elkana ni Ana nga asawana, ket nalajip isuna ni Yahweh. **20** Idi dimteng ti tiempo, nagsikog ni Ana ket napgasngay iti maysa a lalaki. Pinanagananna iti Samuel, kunana "Gapu ta dinawatko isuna kenni Yahweh." **21** Iti naminsan pay, simmang-at ni Elkana ken ti amin a pamiliiana, tapno mangidatag iti tinawen a daton ken tapno tungpalenna ti sapatana. **22** Ngem saan a napan ni Ana; kinunana iti asawana, "Saanak a mapan agingga a mapusot ti ubing, ket iyelekto isuna, tapno agarang isuna iti sangoanan ni Yahweh ken agnaed sadiay iti agnanayon." **23** Kinuna ni Elkana nga asawana kenkuana, "Aramidem ti ammon a nasayaat kenka. Urayem agingga a mapusotmo isuna; patalgandan koma ngarud ni Yahweh ti saona."

Nagbatu ngarud ti babai ken inaywananna ti anakna agingga a naipusotna isuna. **24** Idi naipusot ni Ana ti anakna, inkuyogna isuna, nangitugot pay iti maysa a kakalan a baka a tallo ti tawenna, maysa ngem efa a taraon, ken maysa a pagkargaan a lalat a naglaon iti arak, ket impanna isuna iti balay ni Yahweh idiy Silo. Ita, ubing pay ti anakna. **25** Pinartida ti kakalan a baka, ket impanda ti ubing kenni Eli. **26** Kinuna ni Ana, "O, apok! Agingga a sibibiagka, apok, siak ti babai a nagtakder idti abaymo nga agkarakararag kenni Yahweh. **27** Ta daytoy nga ubing ket inkararagko ket inted ni Yahweh ti dinawatko kenkuana. **28** Intedkon isuna kenni Yahweh; agingga a sibibiag isuna ket agpaayto kenni Yahweh." Ket sadiay, nagdayaw kenni Yahweh ni Elkana ken ti pamiliiana.

2 Nagkararag ni Ana a kunana, "Agragragasak ti pusok gapu kenni Yahweh. Napabilegak gapu kenni Yahweh. Agpasindayag ti ngiwatko kadagit kabusorko, gapu ta agrag-oak iti panangisalakanmo. **2** Awan ti uray maysa a nasantoan a kas kenni Yahweh, ta awan iti sabali pay malaksid kenka; awan dakkel a bato a kas iti Diostayo. **3** Saankayon nga agpasindayag unay; awan koman ti kinapalangguad a rumuar iti ngiwatyo. Ta ni Yahweh ket Dios ti pannakaammo; babaen kenkuana matimbang dagiti tignay. **4** Matukkol dagiti bai dagiti nabileg a lallaki, ngem dagiti maitibkul, pumigsasa a kasla barikes. **5** Dagiti aglaplapusan idti taraon, manggeddan tapno adda kanenda; saanen a mabisinan dagiti mabisinian. Uray ti maysa a luples ket aganak iti pito, ngem ti babai nga addaan iti adu nga annak ket agkapsut. **6** Mangpapatay ni Yahweh ken mangmanted iti biag. Isuna ti mangipababa idiy sheol ken isuna ti mangpagpagungar. (**Sheol h7585**) **7** Ni Yahweh ti mangpapapanglaw ken mangpabaknang. Mangipababa isuna, ngem mangitan-ok met isuna. **8** Bangbangonenna dagiti napanglaw manipud iti tapok. A-aonenna dagiti agkasapulan manipud iti gabsuon ti dapo tapno makipagtugawda kadagit prinsipe ken tawidenda ti tugaw ti kinatan-ok. Ta dagiti adigi ti daga ket ni Yahweh ti ngangisaad ket insaadna ti lubong kadagitoy. **9** Bantayannanto dagiti saka dagiti napudno a tattaona, ngem mapaulimekito ti kasipngetan dagiti nadangkes, ta awanto ti agballigii babaen iti bukodna a pigsa. **10** Dagiti mangsupuppiat kenni Yahweh ket marumecko; gurruodannanto ida manipud langit. Ukomento ni Yahweh dagiti pagpatinggaan ti daga, ikkannanto iti pigsa ti arina ken itag-aynanto ti tangguyob ti pinulotanna." **11** Kalpasanna, nagawid ni Elkana iti balayna idiy Rama. Nagserbi ti ubing kenni Yahweh iti imatang ni Eli a padi. **12** Ita, dagiti putot ni Eli ket awan serserbita a lallaki. Saanda nga am-ammo ni Yahweh. **13** Ti kaugalian dagiti papadi kadagit tatiao no kasta nga agidatag iti daton ti siasinoman a tao, umay ti adipen ti padi a siiiggen iti tallo ti pangtudokna a tinidor, bayat a mailamlambong ti karne. **14** Itudokna daytoy kadagit lineaon ti silyasi, wenco dakkel a kaldero, wenco banga. Amin a matudok ti tinidor ket alaen ti padi para iti bagbagina. Inaramidda daytoy iti Silo, kadagit amin nga Israelita nga umay sadiy. **15** Ngem ketdi, sakbay a puoranda dagiti taba, umay ti adipen ti padi, ket ibagana iti tao nga agidatdaton, "Mangtedka iti maituno a karne para iti padi; ta saan isuna nga umawat iti nalambong a karne manipud kenka, no di laeng dagiti saan a naluto a karne." **16** No kunaen ti lalaki kenkuana, "Masapul a puoranda nga umuna ti taba, ket kalpasanna alaenyu ti kayatyo nga alaen." Ibaga ngarud ti adipen ti padi, "Saan, itedmo kaniak itan; ta no saan, pilitek nga alaen." **17** Nadagsen unay ti basol dagitoy nga agtutubo iti sangoanan ni Yahweh, ta saanda a rinaem ti daton para kenni Yahweh. **18** Ngem nagserbi ni Samuel kenni Yahweh kas maysa nga ubing a nakawesan iti lino nga efod. **19** Iyar-aramidan isuna ti inana iti bassit a kagay ket tinawen nga ipipanna daytoy kenkuana, no sumang-at isuna a keduana ti asawana a mangisagot iti tinawen a daton. **20** Benbendisionan ni Eli da

Elkana ken ti asawana a kuna, "Ikkannaka koma ni Yahweh iti ad-
adu pay nga annak babaen iti daytoy a babai gapu iti kiniddawan
kenni Yahweh." Kalpasanna, agsublika iti bukodda a pagtaengan.
21 Tinulongan manen ni Yahweh ni Ana, ket nagsikog manen isuna.
Naganak pay isuna iti tallo a lallaki ken dua a babbai. Kabayatanna,
dimmakkel ti ubing a ni Samuel iti sangoanan ni Yahweh. **22** Ita,
lakay unayen ni Eli; nangnegreria amin nga araramiden dagiti
annakna a lallaki iti entero nga Israel, ken ti panakikakaiddada
kadagiti babbai nga agserserbi iti pagserken ti tabernakulo. **23**
Kinunana kadakuada, "Apay nga araramidenyo dagiti kakasta a
banbanag? Ta nangnegreria manipud kadagitoy a tattao dagiti dakes
nga aramido." **24** Saan, annakko; ta daytoy ket saan a nasayaat a
damag a mangnegreria. Pinagsukiryo dagiti tattao ni Yahweh. **25**
"No makabasol iti sabali ti maysa a tao, ukomento isuna ti Dios;
ngem no makabasol iti tao kenni Yahweh, siasino ti agsao para
kenkuana?" Ngem saanda a dimmgeg iti timek ti amada, gapu ta
inkeddenga ni Yahweh a papatayen ida. **26** Dimmakkel ti ubing a
ni Samuel, ken ad-adda a makaay-ayo kenni Yahweh ken kasta met
kadagiti tattao. **27** Ita, immay kenni Eli ti maysa a tao ti Dios ket
kinunana kenkuana, "Kuna ni Yahweh, 'Saan kadi nga imparangko ti
bagik iti balay ti kauponam, idi addada iti Egipto a maad-adipen iti
balay ni Faraon?' **28** Pinilik isuna manipud kadagiti amin a tribu ti
Israel nga agbalin a padik, a sumang-at iti altarko, ken mangpuor iti
insenso, a mangikawes iti efod iti sangoanak. Intedko iti balay ti
kauponam dagiti amin a maijuor a sagsagut dagiti tattao ti Israel.
29 Apay ngarud a saanyo a rinaem dagiti daton ken sagsagut nga
imbilinko a kasapulan iti lugar a pagnanaedak? Apay nga ad-adda a
raraemem dagiti annakno ngem siak, babaen iti panagpalukmegyo
iti bagbagiyo babaen kadagiti kasayaatan iti tunggal daton dagiti
tattaok nga Israel?" **30** Ta kuna ni Yahweh a Dios ti Israel, "Inkarik
a ti balaymo, ken ti balay ti kauponam, nasken nga agserbida
kaniak iti agnanayon." Ngem ita, kuna ni Yahweh, "Saankon nga
aramiden daytoy, ta raemeck dagiti agraem kaniak, ngem dagiti saan
a mangraem kaniak ket mabainanto. **31** Dumngrek, umayen dagiti
aldaw a pukawek ti piagsa ken ti piagsa ti balay ni amam, tapno
awanton ti lakay iti balaymo. **32** Makitamtio ti pannakarirub iti lugar
a pagnanaedak. Uray maitedto ti kinainbag iti Israel, awanton a
pulos ti siasinoman a lakay iti balaymo. **33** Siasinoman kadakayo
a saanko a papanawen iti altarko, pagbulsekeko dagiti matayo,
ken paladingiteko ti biagmo. Amin dagiti lallaki a maiyanak iti
pamiliam ket matayo. **34** Daytoyo ti pagilasnam nga umayto
kadagiti dua a putomo, ni Ofni ken ni Finees: Mataydanto a dua iti
maymaysa nga aldaw. **35** Mangisaadako iti napudno a padi para
kaniak, a mangaramidto no ania ti adda iti pusok ken kararuak.
Mangipasdekketo iti natalged a balay para kenkuana; ket agnanayon
nga agserbinto isuna iti pinilik nga ari. **36** Tunggal maysa a mabati iti
balaymo ket mapanto agruknoy iti dayta a tao, a dumawat iti pidaso
ti pirak ken tinapay, ket kunananto, "Pangngaasim ta isaadnak iti
maysa kadagiti saad ti padi tapno makapanganak iti maysa a pidaso
a tinapay."

3 Nagserbi ti ubing a ni Samuel kenni Yahweh babaen iti
panagidalan ni Eli. Manmano ti sao ni Yahweh kadagidiay nga
al-alda; awan unay ti sirmata maipanggep iti masakbayan. **2** Iti
dayta a tiempo, idi ni Eli nga agkapsuten ti panagkitana a saan
unayen a makakita, ket agid-idda iti bukodna a pagiddaan, **3** Saan
pay idi a naiddep ti pagsilawan ti Dios, ket ni Samuel, matmaturog iti
balay ni Yahweh nga ayan ti lakasa ti tulag ti Dios. **4** Inawagan ni
Yahweh ni Samuel, a nagkuna, "Adtoyak." **5** Timmaray ni Samuel iti
ayan ni Eli, ket kinunana, "Immayak ta inayabannak." Kinunana ni
Eli, "Saanka nga inayaban; agsublika iti pagiddaan." Isu a napan
nagidda ni Samuel. **6** Immawag manen ni Yahweh, "Samuel."

Bimmangon manen ni Samuel ket napan kenni Eli ket kinunana,
"Inayabannak isu nga adtoyak." Simmungbat ni Eli, "Saanka nga
inayaban, anakko; inka pay agidda." **7** Ita, awan pay ti kapadasan
ni Samuel kenni Yahweh, weno awan pay pulos ti aniaman a
mensahe a naipakita kenkuana manipud kenni Yahweh. **8** Inawagan
manen ni Yahweh ni Samuel iti maikatlo a gundaiway. Bimmangon
manen ni Samuel ket napan kenni Eli ket kinunana, "Immayak ta
inayabannak." Ket naamiris ni Eli nga inawagan ni Yahweh ti ubing.
9 Ket kinuna ni Eli kenni Samuel, "Mapanka agidda manen; no
awagannaka manen, nasken nga ibagam, 'Agsaoka, O Yahweh, ta
dumdumngeg ti adipenmo.'" Isu a napan nagidda manen ni Samuel
iti pagid-iddaanna. **10** Immay ni Yahweh ket nagtakder; immawag a
kas iti immuna, "Samuel, Samuel." Ket kinuna ni Samuel, "Agsaoka,
ta dumdumngeg ti adipenmo." **11** Kinuna ni Yahweh kenni Samuel,
"Dumngrek, umadanin nga aramidek iti Israel ti banag nga uray la
agkintayeg dagiti laypagay ti amin a makangngeg iti daytoy. **12** Iti
dayta nga aldaw, ipatungpalkonto kenni Eli dagiti amin nga imbagak
maipanggep iti balayna, manipud iti rugi aqgingga iti pagpatinggaan.
13 Imbagak kenkuana a dandanin nga ukomek a mammaminsan
ti balayna gapu iti amin a basol nga ammona, gapu ta nangiyeg
iti lunod dagiti annakna kadagiti bagbagida ket saanna ida nga
inatipa. **14** Gapu iti daytoy, insapatak iti balay ni Eli a saanto pulos a
mapakawan dagiti basol ti balayna babaen iti daton weno sagut."
15 Nagidda ni Samuel agingga iti bigat; kalpasanna, linukatanna
dagiti ruangan ti balay ni Yahweh. Ngem mabuteng ni Samuel a
mangibaga kenni Eli iti maipanggep iti sirmata. **16** Ket inayaban
ni Eli ni Samuel a kunana, "Samuel, anakko." Kinuna ni Samuel,
"Adtoyak." **17** Kinuna ni Eli, "Ania ti imbagana kenka? Saanmo koma
nga ilimed kaniak. Dusaennaka ti Dios, ken ad-adda pay koma no
ilimedano kaniak ti aniaman nga imbagana kenka." **18** Imbagia amin
ni Samuel kenkuana; awan ti inlimedna kenkuana. Kinuna ni Eli, "Ni
Yahweh daytoy. Aramidenna koma ti kasayaatan a maaramid." **19**
Dimmakkel ni Samuel, ket adda kenkuana ni Yahweh ket awan ti
pimmalso kadagiti padtona. **20** Ammo ti entero nga Israel manipud
Dan agingga iti Beerseba a nadutokan ni Samuel nga agbalin a
profeta ni Yahweh. **21** Nagparang manen ni Yahweh iday Silo, ta
nagparang isuna a mismo kenni Samuel iday Silo babaen iti saona.

4 Nakadanon ti sao ni Samuel iti entero nga Israel. Ita, mapan
makigubat ti Israel kadagiti Filisteo. Nagkampoda iday Ebenezer,
ket nagkampo dagiti Filisteo iday Afek. **2** Nagliliinya dagiti Filisteo a
makigubat iti Israel. Idi nagtultuloy ti gubat, inabak dagiti Filisteo ti
Israel, a nakatayan ti agarup uppata a ribu a tattao iti paggugubatan.
3 Idi napan dagiti tattao iti kampo, kinuna dagiti panglakayen ti
Israel, "Apay nga impaabaknayo ni Yahweh kadagiti Filisteo ita
nga aldaw? Iyegtoy ditoy ti lakasa ti tulag ni Yahweh manipud Silo,
tapno adda koma ditoy a kadatuayo, tapno pagtalinaendennatayo
a natalged manipud iti kinapigsa dagiti kabusortayo." **4** Isu a
nangibaon dagiti tattao kadagiti lallaki iday Silo; manipud sadiay,
binaklayda ti lakasa ti tulag ni Yahweh a mannakabalin-amin, a
nakatugaw iti ngatoen dagiti kerubim. Adda sadiay dagiti dua iti
annak ni Eli, da Ofni ken Finees, agraman ti lakasa ti tulag ti Dios. **5**
Idi naisangpet iti kampo ti lakasa ti tulag ni Yahweh, nagpukkaw iti
napigsa dagiti amin a tattao ti Israel, ket nagungor ti daga. **6** Idi
nangnegreria dagiti Filisteo ti ariwawa dagiti agpupukkaw, kinunada,
"Ania ti kayat a sawen daytoy a napigsa a panagpupukkaw iti kampo
dagiti Hebreo?" Ket naamirisda nga adda iti kampo ti lakasa ti tulag
ni Yahweh. **7** Nagbuteng dagiti Filisteo; kinunada, "Immay ti Dios iti
kampo." Kinunada, "Asitayo pay! Awan pay ti kastoy a napasamat
idi." **8** Asitayo pay! Siasino ti mangsalakabin kadatayo manipud iti
piagsa daytoy a mannakabalin a Dios? Daytoy ti Dios a nangdarup
kadagiti taga-Egipto iday let-ang babaen iti agduduma a kita ti

angol. **9** Tumured ken agpakalalakikayo, dakayo a Filisteo, ta no saan agbalinkayo a tagabu dagiti Hebreo, a kas panagbalinda a tagabuyo. Agpakalalaki ken makiranganetkayo.” **10** Nakiranganet dagiti Filisteo, ket naabak ti Israel. Tunggal maysa a lalaki ket timmaray iti kampona, ket adu unay dagiti napapatay; ta tallopolo a soldado manipud iti Israel ti naidasay. **11** Naalada ti lakasa ti tulag ti Dios, ket natay dagiti dua nga anak ni Eli, a da Ofni ken Finees. **12** Iti dayta met laeng nga aldaw, maysa a lalaki a nagtaud iti tribu ni Benjamin ti timmaray manipud iti paggugubatan ket napan idiy Silo, simmangpet a naray-ab ti kawesna ken kataplopok ti ulona. **13** Idi simmangpet isuna, nakatugaw ni Eli iti tugawna iti igid ti dalan nga agpadpadaan gapu ta agkebba-kebba ti pusona ta maseknan isuna iti lakasa ti tulag ti Dios. Idi simrek ti lalaki iti siudad ken imbagana ti damag, nagsangit iti napigsa ti entero a siudad. **14** Idi nangngeg ni Eli ti ariwaha ti napigsa a panagsasangit, kinunana, “Ania ti kayat a sawen daytoy niga ariwaha?” Dagus nga immay ti lalaki ket imbagana kenni Eli ti makagapu. **15** Ita, siyam a pulo ket walo ti tawen ni Eli; nakapsuten ti panagkitana, ket saanen a makakita. **16** Kinuna ti lalaki kenni Eli, “Siak ti naggapu iti paggugubatan. Naglibasak manipud iti paggugubatan ita nga aldaw.” Ket kinunana, “Ania ti napasamak anakk?” **17** Simmungbat ti lalaki a nangiyeg iti damag ket kinunana, “Intarayan ti Israel dagiti Filisteo. Nakaro met ti pannakaabak dagiti tattao. Dagiti dua nga annakmo, a da Ofni ken Finees, ket natayen ken naipanaw ti lakasa ti tulag ti Dios.” **18** Idi nadakamtna ti lakasa ti tulag ti Dios, naliad ni Eli iti tugawna iti igid ti ruangan. Narung-o ti tengngedna, ket natay, gapu ta layaken ken nadagsen isuna. Nagbalin isuna a kas ukom iti Israel iti lasud ti uppata pulo a tawen. **19** Ita, ti manugnaga niga asawa ni Finees ket masikog ken dandanin ti panaganakna. Idi nadamagna a naipanaw ti lakasa ti tulag ti Dios ken natay ti katugangan ken asawana, nagsarintumeng isuna ket naiganak, ngem nakaro unay ti ut-ot a sinagabana gapu iti panaganakna. **20** Idi matmatayen isuna, kinuna dagiti babbai a nangpaanak kenkuana, “Saanka a mawanan iti namnanama, ta nangipasngayka iti maysa a lalaki.” Ngem saan isuna a simmungbat wenna saanna ida nga impangag. **21** Pinanagananna ti ubing iti Icabod, a kinunana, “Pimmanaw ti dayag manipud iti Israel!” ta naagawda ti lakasa ti tulag ti Dios, ken gapu iti katugangan ken asawana. Ket kinunana, **22** “Pimmanaw ti dayag manipud iti Israel, gapu ta naagaw ti lakasa ti tulag ti Dios.”

5 Ita, inagaw dagiti Filisteo ti lakasa ti tulag ti Dios, ket manipud Ebenezer, impanda daytoy idiy Asdod. **2** Innala dagiti Filisteo ti lakasa ti tulag ti Dios, impanda iti balay ni Dagon, ket inyabayda daytoy iti estatua ni Dagon. **3** Iti kabigatanna a nasapa a bimmangon dagiti tattao iti Asdod, nakitada a natumba a nakapakleb ti estatua ni Dagon iti sangoanan ti lakasa ti tulag ni Yahweh. Isu nga innalada ti estatua ni Dagon ket insublika manen iti sigud nga ayanna. **4** Ngem idi nasapada a bimmangon iti kabigatanna, nakitada manen a natumba a nakapakleb ti estatua ni Dagon iti sangoanan ti lakasa ti tulag ni Yahweh. Naisina ti ulona ken dagiti imana ken naiwara dagitoy iti pagserkan. Ti laeng bagti estatua ni Dagon ti saan a naan-anu. **5** Daytoy ti gapuna nga uray kadagitoy nga aldaw, ket saan a bumaddek iti pagserkan ti balayna idiy Asdod dagiti papadi ni Dagon ken siasinoman a mapan iti balayna. **6** Nadagsen ti ima ni Yahweh kadagitit tattao ti Asdod. Dinadael ken pinarigatna ida babaen kadagitit letteg, ti Asdod ken dagiti masakupanna. **7** Idi maamiris dagiti tattao ti Asdod ti mapaspasamak, kinunana, “Rumbeng a saan nga agtalinaed kadatayo ti lakasa ti tulag ti Dios ti Israel, gapu ta napalalo ti panangdusdusana kadatayo ken ni Dagon a diostayo.” **8** Isu nga impaayab ken inummongda amin dagiti mangidadaulo kadagitit Filisteo; kinunada kadakuada, “Ania ti rumbeng nga aramidentayo iti lakasa ti tulag ti Dios ti Israel?”

Insungbatda, “Ipango ti lakasa ti tulag ti Dios ti Israel idiy Gat.” Ket impanda sadiy ti lakasa ti tulag ti Dios ti Israel. **9** Ngem kalpasan a naipanda daytoy, dinusa ni Yahweh ti siudad, a nangparnuay iti napalalo unay a pannakariribuk. Pinarigatna dagiti tattao iti siudad, dagiti ubbing ken nataengan; ket naglettegda. **10** Isu nga impatulodda ti lakasa ti tulag ti Dios idiy Ekon. Ngem apaman a nakadanon ti lakasa ti tulag ti Dios idiy Ekon, impukkaw dagiti Ekonita, a kunada, “Inyegda kadatayo ti lakasa ti tulag ti Dios ti Israel tapno patayennatayo ken dagiti tattao.” **11** Isu nga impaayab ken inummongda amin dagiti mangidadaulo kadagitit Filisteo; kinunada kadakuada, “Ipanawyo ti lakasa ti Dios ti Israel, ket isubliyo iti sigud nga ayanna, tapno saannatayo a papatayen ken dagiti tattao.” Ta adu unayen ti natay iti entero a siudad; nadagsen unay ti ima ti Dios sadiy. **12** Dagiti tattao a saan a natay ket naparigat babaen kadagitit letteg, ket dimmanon kadagitit langlangit ti asug ti siudad.

6 Ita, pito a bulan nga adda iti pagilian dagiti Filisteo ti lakasa ti tulag ni Yahweh. **2** Ket pinaayaban dagiti Filisteo dagiti papadi ken dagiti mammades; kinunada kadakuada, “Ania ti rumbeng nga aramidenmi iti lakasa ti tulag ni Yahweh? Ibagayo kadakami no kasano ti panangisublimi iti daytoy iti bukodna a pagilian.” **3** Kinuna dagiti papadi ken dagiti mammades, “No isubliyo ti lakasa ti tulag ti Dios ti Israel, saanyo nga ipatulod daytoy a saan a mapakuyogan iti sagut; masapul a pakuyoganyo daytoy iti daton a pangsupapak iti basol. Ket umimbakayonto, ket maammoanyonto no apay a pagsagsagabaennakayo agingga ita.” **4** Ket kinunada, “Ania ti umno a daton a pangsupapak iti basol nga ipakuyogini iti isublimi kenkuana?” Insungbatda, “Lima a balitok a sinan-letteg ken lima a balitok a sinan-marabutti, lima a kas iti bilang dagiti mangidadaulo kadagitit Filisteo. Ta isu met laeng a didigra ti nangparigat kadakayo ken kadagitit mangidadauloy. **5** Isu a masapul a mangaramidkayo kadagitit sinan-letteg, ken sinan-marabutti a mangdaddadael iti daga, ken padayawanyo ti Dios ti Israel. Mabalin nga isardengnan ti panangdusdusana kadakayo, kadagitit diosyo, ken iti dagayo. **6** Apay a patangkenenyu dagiti pusoyo, a kas iti panangpatangken dagiti taga-Egipto ken ti Faraon kadagitit pusoda? Dayta ket idi dinusa ita ti Dios ti Israel iti nakaro; saan kadi a pinalubasan dagiti taga-Egipto dagiti tattao, ket pimmanawa? **7** Ita ngarud, mangisaganakayo iti baro a kariton nga addaan iti dua nga agpaspususo a baka, a saan pay pulos a naipako. Ipakoyo dagiti baka iti kariton, ngem iyawido dagiti urbonda, adayo manipud kadakuada. **8** Ket alaenyi ti lakasa ti tulag ni Yahweh ket ikabilyo daytoy iti lakasa ti tulag ni Yahweh ket ikabilyo daytoy iti kariton. Iti abayna, ikabilyo ti kahon a pangikabilanyo kadagitit nahorma a balitok a banbanag nga ipakuyogyo iti isubliyo kenkuana a kas daton a pangsupapak iti basolyo. Ket bay-anyo ida a mapan nga is-isuda. **9** Kalpasanna siputanyo daytoy; no sumang-at daytoy iti dalan nga agturons idiy Bet-semes a bukodna a daga, ni Yahweh ngarud ti nangyeg iti daytoy a dakkel a didigra. Ngem no saan, maammoantayo ngarud a saan a ti imana ti nangparigat kadatayo; ngem ketdi, maammoantayo a nairana laeng a napasamak kadatayo daytoy.” **10** Inaramid dagiti tattao ti naibaga kadakuada; nangalada iti dua nga agpaspususo a baka ket impakoda dagitoy iti kariton, ket impukkoda dagiti urbonda iti balay. **11** Inkabilda ti lakasa ti tulag ni Yahweh iti kariton, agraman ti kahon a naglaon iti balitok a sinan-marabutti ken sinan-letteg. **12** Nagturong dagiti baka iti agpa-Betsemes. Nagnada iti maymaya a dalan, agem-emmakda bayat a mapmapanda, ket saanda a simmiasi iti makannawan wenna iti makannigid. Sinurot ida dagiti mangidadaulo kadagitit Filisteo agingga idiy beddeng ti Betsemes. **13** Ita, agan-anii dagiti tattao iti Betsemes kadagitit trigoda idiy tanap. Idi kimmitada, nakitada ti lakasa ti tulag ket

nagrag-oda. **14** Dinteng ti kariton iti talon ni Josue manipud iti ili ti Betsemes ket nagsardeng sadiay. Adda dakkel a bato sadiay, ket binalsiqda ti kariton, ket indatonna dagiti baka a kas daton a mapuoran para kenni Yahweh. **15** Imbaba dagiti Levita ti lakasa ti tulag ni Yahweh ken ti kahon ng adda iti daytoy, a nakaikargaan dagiti nahorma a balitok a banbanag, ket inkabilda dagitoy iti dakkel a bato. Nangidatag dagiti tattao iti Betsemes kadagiti daton a mapuoran ken nangidatonda kenni Yahweh iti dayta met laeng nga aldaw. **16** Idi nakita daytoy dagiti lima a mangidadaulo kadagiti Filisteo, nagsublida idiy Ekron iti dayta nga aldaw. **17** Dagitoy dagiti balitok a sinan-letteg nga impakuyog dagiti Filisteo iti isublida para iti daton a pangsupapak iti basol kenni Yahweh; maysa para iti Asdod, maysa para iti Gaza, maysa iti Askelon, maysa iti Gat, ken maysa para iti Ekron. **18** Naipada ti bilang dagiti balitok a sinan-marabutit iti bilang dagiti amin a siudad dagiti Filisteo a kukua dagiti lima a mangidadaulo, dagiti natalged a siudad ken dagiti barbario iti dayta a pagilian. Ti dakkel a bato, iti igid a nangikabilanda iti lakasa ti tulag ni Yahweh, ket nagtalinaed a saksi akingga kadagitoy nga aldaw iti talon ni Josue a taga-Betsemes. **19** Dinusa ni Yahweh dagiti sumagmamano kadagiti tattao iti Betsemes gapu ta kimmiteda iti uneg ti lakasa ti tulagna. Pinatayna ti pitopulo a tattao. Nagladingit dagiti tattao, gapu ta dinusa ni Yahweh dagiti tattao iti nakaro. **20** Kinuna dagiti tattao iti Betsemes, "Siasino ti makabael a tumakder iti sangoanan ni Yahweh, daytoy a nasantoan a Dios? Ket siasino ti papananna manipud kadatayo?" Siasino ti makabael a tumakder iti sangoanan ti Apo, daytoy a nasantoan a Dios? Ken siasino ti papanan ti lakasa ti tulag manipud ditoy?" **21** Nangibaonda kadagiti mensahero kadagiti agnanaed idiy Kiryat-Jearim a kunkunada, "Insulbi dagiti Filisteo ti lakasa ti tulag ni Yahweh; sumalogkayo ket alaenyo daytoy."

7 Immay dagiti tattao ti Kiryat Jearim ket innalada ti lakasa ti tulag ni Yahweh ket impanda iti balay ni Abinadab iti turod. Dinutokanda ti putotna a lalaki a ni Eleazar a mangawayan iti lakasa ti tulag ni Yahweh. **2** Atiddog a tiempo a nagtalinaed iti Kiryat Jearim ti lakasa ti tulag, nagtalinaed sadiy iti duapulo a twen. Nagdung-aw amin a balay ti Israel ket tinarigagayanya ti agsubli kenni Yahweh. **3** Kinuna ni Samuel kadagiti amin a tattao ti Israel, "No agsublikayo kenni Yahweh iti amin a pusoyo, ikkatenyo dagiti ganggannaet a dios ken Astarte manipud kadakayo, ibaw-ingyo dagiti pusoyo kenni Yahweh, ken isuna laeng ti dayawenyo, ket ispalennakayonto manipud kadagiti ima dagiti Filisteo." **4** Inikkat ngarud dagiti tattao ti Israel dagiti Baal ken ti Astarte, ket ni Yahweh laeng ti dinaydayawda. **5** Ket kinuna ni Samuel, "Ummongenyti entero nga Israel idiy Mizpa, ket agkararagakto kenni Yahweh para kadakayo." **6** Nagummonga idiy Mizpa, nagsakdoda iti danum ket imbukbokda iti sangoanan ni Yahweh. Nagayunarda iti dayta nga aldaw ket kinunada, "Nagbasolkami kenni Yahweh." Saday ti nangrisutan ni Samuel kadagiti riri dagiti tattao ti Israel ket indauloanna dagiti tattao. **7** Ita, idi nangngeg dagiti Filisteo a nagummong dagiti tattao ti Israel idiy Mizpa, rinaut dagiti mangidatula iti Filistia ti Israel. Idi nangngeg dagiti tattao ti Israel daytoy, nagbutengda kadagiti Filisteo. **8** Ket kinuna dagiti tattao ti Israel kenni Samuel, "Saanka nga agsardeng nga umawag kenni Yahweh a Diostayo para kadatayo tapno isalakkannatayo manipud kadagiti ima dagiti Filisteo." **9** Nangala ni Samuel iti agsussuso a karnero ket indatonna daytoy kenni Yahweh a kas sibubukel a daton a mapuoran. Kalpasanna, immasug ni Samuel kenni Yahweh para iti Israel, ket impangang ni Yahweh isuna. **10** Kabayatan nga idatdaton ni Samuel ti daton a mapuoran, immasideg dagiti Filisteo tapno darupenda ti Israel; ngem pinaggurruod ni Yahweh iti napigsa iti dayta nga aldaw a maibusor kadagiti Filisteo ken tinikawna ita

ket inturongna ida iti sangoanan ti Israel. **11** Pimmanaw dagiti tattao ti Israel manipud Mizpa, ket kinamatda dagiti Filisteo akingga idiy Bet-kar ket pinatayda ida. **12** Kalpasanna, nangala ni Samuel iti maysa a bato sana inkabil iti nagbaeten ti Mizpa ken Sen. Pinaganananna daytoy iti Ebenezer, a kinunana, "Tinulongannatayo ni Yahweh." **13** Naabak ngarud dagiti Filisteo ket saanda a nakastrek iti beddeng ti Israel. Ti ima ni Yahweh ket maibusor kadagiti Filisteo kadagiti amin nga al-aldaw ni Samuel. **14** Naisubli iti Israel dagiti iti nga innala dagiti Filisteo manipud iti Israel, manipud Ekron akingga idiy Gat; nasubli ti Israel ti masakupanda manipud kadagiti Filisteo. Ket adda kappia iti nagbaeten ti Israel ken dagiti Amorreo. **15** Nagbalin nga ukom ni Samuel iti Israel kadagiti amin nga al-aldaw ti biagna. **16** Tinawen nga agsubli-subli isuna idiy Betel, Gilgal, ken idiy Mizpa. Rinisutra dagiti riri ti Israel kadagitoy amin a lugar. **17** Kalpasanna, agsubli isuna idiy Rama, gapu ta sadiay ti ayan ti balayna; ket sadiay, rinisutra met dagiti riri ti Israel. Nangbangon met isuna sadiay iti altar para kenni Yahweh.

8 Idi lakayen ni Samuel, pinagbalinna nga ukom dagiti annakna a lallaki iti entero nga Israel. **2** Ti nagan ti inauna nga anakna ket Joel, ken ti nagan ti maikadua nga anakna ket Abias. Isuda dagiti ukom iti Beerseba. **3** Dagiti annakna ket saan a nagbiag a kas iti wagas ti panagiabigna, ngem kinaagum ti ginamgamgamanda. Immawatda kadagiti pasuksok ken kinilloda ti hustisia. **4** Ket nagummong dagiti amin a panglakayen ti Israel ket napanda kenni Samuel idiy Rama. **5** Kinunada kenkuana, "Kitaem, lakaykan, ket dagiti annakmo, saanda nga ar-aramiden dagiti wagasmo. Mangdutokka iti agbalin nga ari a mangikeddeng kadakami a kas kadagiti amin a nasion." **6** Ngem saan a naragsakan ni Samuel idi imbagada daytoy, "Ikkanakami iti ari a mangikeddeng para kadakami." Isu a nagkararag ni Samuel kenni Yahweh. **7** Kinuna ni Yahweh kenni Samuel, "Ipangagmo ti timek dagiti tattao iti amin nga ibagada kenka; ta saandaka a linaksid, ngem linaksiddak a kas arida. **8** Agtitignayda ita a kas iti wagas nga inaramida manipud iti aldaw nga inruarko ida idiy Egjipto, taltalkudandak, ket ag-agserbida kadagiti didiosen, ket isu met ti ar-aramidenda kenka. **9** Ita, dumngngegkadakada; ngem ballaagam ida a siinget ket ipakaammom kadakuada ti wagas a panangitura ray kadakuada iti maysa nga ari." **10** Imbaga ngarud amin ni Samuel dagiti sasao ni Yahweh kadagiti tattao nga agkiddidaw iti ari. **11** Kinunana, "Kastoyto ti wagas a panangitura ray kadakayo ti maysa nga ari. Alaennanto dagiti annakyo a lallaki ket dutokkana ida a mangiturong kadagiti karwahena ken agbalin a mannakigubat a nakakabalio, ken umun-una nga agtaray sakbay dagiti karwahena. **12** Mangdutokko isuna kadagiti kapitan dagiti rinibribu a soldadona, ken kapitan dagiti limapulo a soldadona. Mangdutokko isuna kadagiti sumagmamano a mangarado iti dagana, sumagmamano nga agani kadagiti apitna, ken sumagmamano nga agaramid iti igam a para iti gubat ken dagiti alikamen para kadagiti karwahena. **13** Alaennanto met dagiti annakyo a babbai tapno para-aramid kadagiti bangbanglo, paraluto ken agbalin a panadera. **14** Alaennanto dagiti kasasayaatan a talonyo, dagiti kaubasanyo, ken dagiti kaoliboanyo, ket itedna dagitoy kadagiti adipenna. **15** Alaennanto ti apagkapullo dagiti trigoyo ken dagiti kaubasanyo, ket itedna kadagiti opisialna ken kadagiti adipenna. **16** Alaennanto dagiti lallaki ken babbai nga adipenyo ken dagiti kasasayaatan kadagiti agtutuboyo a lallaki ken dagiti asnoyo; pagtrahaoenna amin ida para iti bukodna. **17** Alaenna ti apagkapullo kadagiti arbanyo, ket agbalinkayonto a tagabuna. **18** Ket umasugkayonto iti dayta nga aldaw gapu iti ariyo a piniliyo para kadagiti bagbagiyo; ngem saannakayonto nga ipangang ni Yahweh iti dayta nga aldaw." **19** Ngem nagkedked a dumngeng dagiti tattao kenni Samuel; kinunada, "Saan! Rumbeng

nga adda ari a mangituray kadakami **20** tapno agbalinkami a kas kadagiti dadduma a nasion, ken tapno manggeddeng ti arimi para kadakami ken idauloanna dagiti soldadomi a mapan makigubat.” **21** Idi nangngeg ni Samuel dagiti amin nga imbag a dagiti tattao, inyulitna dagitoy kadagiti lapayag ni Yahweh. **22** Kinuna ni Yahweh kenni Samuel, “Ipangagmo dagiti ararawda ket mangdutokka iti ari para kadakuada.” Isu a kinuna ni Samuel kadagiti tattao ti Israel, “Amin a tao ket masapul nga agawid iti siudadna.”

9 Adda maysa a lalaki manipud Benjamin, maysa a mararaem a lalaki. Ti naganna ket Kis a putot ni Abiel, ni Abiel ket putot ni Zeror a putot ni Beccorat, ni Beccorat ket putot ni Afia, nga anak ti maysa a Benjamita. **2** Addaan isuna iti anak a lalaki nga agnagan iti Saul, nataer a baro. Awanen ti nataera ngem isuna kadagiti tattao ti Israel. Panggat-abagana dagiti dadduma, nataytayag isuna ngem iti siasinoman kadagiti tattao. **3** Ita, dagiti asno ni Kis nga ama ni Saul ket mapukukaw. Isu a kinuna ni Kis kenni Saul nga anakna, “Mangitungotka iti maysa kadagiti adipen; agrubbuatka ket mapanyo biroken dagiti asno.” **4** Isu a sinursor ni Saul ti turod a pagililan ti Efraim ket napan iti daga ti Salisa, ngem saanda a nasarakan dagitoy. Ket sinursorda ti daga ti Salisa, ngem awanda sadiy. Ket sinursorda ti daga dagiti Benjamita, ngem saanda a nasarakan dagitoy. **5** Ildi nakadanonda iti daga ti Suf, kinuna ni Saul iti adipenna a kaduana, “Umayka, agsublitan, ta imbes a dagiti asno ti pagdanagan ti amak, saanen ta amangan no datan a dua ti pagdandanaganna.” **6** Ngem kinuna ti adipen kenkuana, “Dumnggeka, adda maysa a tao ti Dios iti daytoy a siudad. Maysa isuna a lalaki a mararaem; amin nga ibagana ket pumudno. Mapanta idiy; mabalin nga maibagana kadata ti dalan a rumbeng a papananta iti panagdaliasatta.” **7** Ket kinuna ni Saul iti adipenna, “Ngem no mapanta, ania ti maiyegta iti lalaki? Ta naibusen ti tinapay iti supotta, ket awan ti sagut a maiyegta iti tao ti Dios. Ania ti adda kadata?” **8** Simmungbat ti adipen kenni Saul a kunana, “Adtoy, addaanak iti apagkapat ti pirak a siklo nga itedko iti tao ti Dios, tapno ibagana kadata no sadino ti rumbeng a papananta.” **9** (Ildi un-unana iti Israel, no kasta nga adda tao a mapan agdamag iti pagayatan ti Dios, kunana, “Umayka, mapanta iti ayan ti mammadto.” Ta dagiti profeta ita a tiempo ket maawawagan idi iti mammadto.) **10** Ket kinuna ni Saul iti adipenna, “Nasayaat ti imbagam. Umayka, mapantan.” Isu a napanda iti siudad nga ayan ti tao ti Dios. **11** Bayat a sumangsang-atda iti turod nga agturon iti siudad, nakasabatda kadagiti babbalasang a mapan sumakdo iti danum; kinuna ni Saul ken ti adipenna kadakuada, “Adda kadi ditoy ti mammadto?” **12** Simmungbatda ket kinunada, “Wen adda isuna; kitaenyo, immun-una laeng isuna ngem kadakayo. Darasenyo, ta mapan isuna ita idiy siudad ta mangidaton iti dagiti tattao idiy nangato a disso. **13** Apaman a makastrekko iti siudad, masarakanyo isuna, sakbay a sumang-at isuna iti nangato a disso tapno mangan. Saan a mangan dagiti tattao agingga a sumangpet isuna, gapu ta bendisionanna ti daton; kalpasanna, manganto dagiti naawis. Sumang-atkayo itan, ta masarakanyo isuna a dagus.” **14** Isu a simmang-atda idiy siudad. Iti iseserekda iti siudad, nakitada ni Samuel a sumungsungad nga agturon kadakuada, a mapan iti nangato a disso. **15** Ita, ti aldaw sakbay nga immay ni Saul, imbagan ni Yahweh kenni Samuel; **16** “Inton bigat iti kastoy met laeng nga oras, ibaonkonto kenka ti maysa a lalaki manipud iti daga ti Benjamin, ket pulotamtio isuna nga agbalin a prinsipe dagiti amin a tattao nga Israel. Isalakkantano dagiti tattao iti ima dagiti Filisteo. Ta maasianak kadagiti tattao gapu ta dimmanon kaniak dagiti asugda a dumawdawat iti tulong.” **17** Ildi nakita ni Samuel ni Saul, kinuna ni Yahweh kenkuana, “Adtoy ti lalaki nga imbagak kenka! Isuna ti mangituray kadagiti tattao.” **18** Ket immasideg ni

Saul kenni Samuel iti ruangan ket kinunana, “Mabalin kadi nga ibagam kaniak no sadino ti balay ti mammadto?” **19** Simmungbat ni Samuel kenni Saul ket kinunana, ‘Siak ti mammadto. Umunukan a sumang-at idiy nangato a disso, ta makipanganka kaniak ita nga aldaw. Palubosankanto a pumanaw inton bigat, ket ibagako kenka amin a banag nga adda iti panunotmo. **20** No maipapan kadagiti asnoyo a napukaw, tallo nga aldawen ti napalabas, saanyo ida a pakadanagan, ta nasapulanen dagitoy. Ket siasino koma ngay ti sabali a kayat ti Israel? Saan kadi a sika ken iti amin a sangkabalayan ti amam?” **21** Simmungbat ni Saul ket kinunana, “Saan kadi a maysaak a Benjamita, manipud iti kababassitan a tribu ti Israel? Saan kadi a ti pulik ti kababaan kadagiti amin a puli ti tribu ti Benjamin? Apay ngarud a kastoy ti wagas ti panagsaom kaniak?” **22** Isu nga inkuyog ni Samuel ni Saul ken ti adipenna, impanna ida idiy dakkel a kuarto, ket pinagtugawuna ida iti kangrunaan a tugaw dagiti naawis, nga aggarup tallopulo a tattao. **23** Kinuna ni Samuel iti kusinero, “Iyegmo ti paset nga intedko kenka, nga imbagak kenka, ‘Ilasinmo daytoy.’” **24** Isu nga innala ti kusinero ti luppo a nailasin iti daton ken ti adda iti daytoy, ket indasarna iti sangoanan ni Saul. Ket kinuna ni Samuel, “Daytoy ti naidulin para kenka! Kanem daytoy, gapu ta nailasinen daytoy a para kenka sakbay pay iti naituding a tiempo a panangawisko kadagiti tattao. Isu a napikangan ni Saul kenni Samuel iti dayta nga aldaw. **25** Ildi simmalogda idiy siudad manipud iti nangato a disso, nakisarita ni Samuel kenni Saul iti tuktok ti balay. **26** Ket iti parbangon, inayaban ni Samuel ni Saul nga adda iti tuktok ti balay ket kinunana, “Bumangonkan, tapno maparubuatanka.” Isu a bimmangon ni Saul, ket nagkuyogda kenni Samuel a napan iti kalsada. **27** Bayat a mapmapanda iti ruar ti siudad, kinuna ni Samuel kenni Saul, “Ibagam iti adipen nga umuna ngem kadata (ket immun-una isuna), ngem agtalinaedka pay ditoy iti apagbiit, tapno maibagak ti mensahe ti Dios kenka.”

10 Ket innala ni Samuel ti maysa a pagkargaan nga aglaon iti lana, imbukbukna daytoy iti ulo ni Saul, ket inagkanna isuna. Kinunana, “Pudno a ni Yahweh ti ngapulot kenka a mangituray iti tawidna. **2** Inton panawannak ita nga aldaw, makasaraktanto iti dua a lallaki iti asideg ti tanem ni Rachel, iti masakupan ti Benjamin idiy Selsa. Ibagadanto kenka, ‘Nasarakan dagiti asno a birbirokem. Ita, nagsardengen nga agdandanag ti amam maipanggep kadagiti asno, ket madandanaganen kenka, a kunkunana, ‘Ania ti aramidek iti anakko?’” **3** Kalpasanna, inton makaadayoka bassit manipud sadiy, ket makadanonkanto iti kayo a lugo iti Tabor. Masabatmonto sadiy ti tallo a lallaki a mapan iti Dios idiy Betel, ti maysa ket nakauskod iti tallo nga urbon a kalding, ti maysa ket nakaawit iti tallo a tinapay, ken ti maysa ket nakaawit iti lalat a naglaon iti arak. **4** Kablaawandankanto ken ikkandakanto iti dua a tinapay, nga awatemto manipud kadagiti imada. **5** Kalpasan dayta, makadanonkanto iti turod ti Dios, nga ayan ti pagkamkampoan dagiti Filisteo. Inton makasangpetka iti siudad, makasabatkan iti maysa a bunggoy dagiti profeta a sumalsalog manipud iti nangato a disso a nakaiggem iti arpa, pandereta, plauta, ken lira; agipadtodanto. **6** Ti Espiritu ni Yahweh ket umayto kenka, ket makipagpadtokanto kadakuada, ken agbalinkanto a naidumduwa a tao. **7** Ita, inton dumteng kenka dagitoy a pagilasinan, aramidek ti aniaman a kayat ti imam nga aramidek, ta ti Dios ket adda kenka. **8** Umununaka a sumalog idiy Gilgal. Ket sumalogaktu iti ayanno tapno mangidatag kadagiti daton a mapuoran ken mangidaton kadagiti daton a pakikkappia. Agurayka iti pito nga aldaw aqgingga nga umayak iti ayanno ket ipakitak kenka ti masapul nga aramidek.” **9** Ildi timmalikud ni Saul tapno panawanna ni Samuel, innikkan isuna ti Dios iti sabali a puso. Ket napasamak amin dagitoy a pagilasinan iti

dayta nga aldaw. **10** Idi nakadanonda iti turod, nakasabat isuna iti maysa bunggoy dagiti profeta, ket sibibileg nga immay kenkuana ti Espiritu ti Dios isu a nakipagpadto met isuna kadakuada. **11** Idi nakita isuna dagiti amin a makaam-ammo idi kenkuana a makipagpadpadto isuna kadagit profeta, kinuna dagiti tatto iti tunggal maysa, "Ania ti napasamak iti lalaki a putot ni Kis? Maysa kadi itan ni Saul kadagit profeta?" **12** Simmungbat ti maysa a tao a naggapu iti isu met laeng a lugar, "Ket siasino koma met aya ti amada?" Gapu iti daytoy, nagbalin daytoy a pagsasao, "Maysa kadi metten ni Saul kadagit profeta?" **13** Idi nalpas iti panagipadpadtona, napan isuna iti nangato a disso. **14** Ket kinuna ti uliteg ni Saul kenkuana ken iti adipenna, "Napnapananyo?" Ket simmungbat isuna, "Binirokmi dagiti asno; idi saamni dagitoy a mabirokan, napankami kenni Samuel." **15** Kinuna ti uliteg ni Saul, "Ibagayo kaniak no ania ti imbagu ni Samuel kadakayo." **16** Simmungbat ni Saul iti ulitegna, "Nalawag nga imbagana kadakami a nasaranaken dagiti asno." Ngem saanna nga imbagu kenkuana ti banag maipanggep iti pagarian a sinarita ni Samuel. **17** Ita, inayaban ni Samuel dagiti tatto iti sangoanan ni Yahweh idiy Mispa. **18** Kinunana kadagit tatto ti Israel, "Kastoy ti kinuna ni Yahweh, a Dios ti Israel: 'Inruarko ti Israel manipud idiy Egjipto, ken inispalkayo manipud iti ima dagiti taga-Egypto, ken manipud iti ima dagiti amin a pagarian a nangidandes kadakayo.'" **19** Ngem ita nga aldaw linaksidyti diosyo, a mangisalsalakan kadakayo manipud iti amin a didigra ken pakarirubukyo; ken imbagayo kenkuana, "Mangisaadka iti maysa nga ari a mangiturah kadakami." Ita, idatagyo dagiti bagbagiyo iti sangoanan ni Yahweh sigun kadagit tribu ken kadagit puliyo." **20** Isu a pinaasidega ni Samuel dagiti amin a tribu ti Israel, ket napili ti tribu ni Benjamin. **21** Pinaasidegna ti tribu ni Benjamin sigun kadagit pulida; ket napili ti puli dagiti Matriita; ket napili ni Saul nga anak a lalaki ni Kis. Ngem idi napanda a binirok isuna, saanda a mabirokan isuna. **22** Kalpasanna, kayat dagiti tatto ti agdamag pay iti Dios, "Adda kadi pay sabali a lalaki nga umay?" Simmungbat ni Yahweh, "Naglemmeng isuna kadagit garget." **23** Timmarayda ngarud a mapan mangala kenni Saul sadiay. Idi timmakder isuna iti tengnga dagiti tatto, nataytagay isuna ngem kadagit tatto ket pagat-abagana laeng ida. **24** Ket kinuna ni Samuel kadagit tatto, "Makitayo kadi ti tao a pinili ni Yahweh? Awan iti kas kenkuana kadigit amin a tatto!" Impukkaw dagiti amin a tatto, "Agbiag ti ari!" **25** Kalpasanna, imbagu ni Samuel kadagit tatto dagiti kaugalian ken pagannurotan iti kinaari, insurata dagitoy iti maysa a libro, ket inkabilina iti sangoanan ni Yahweh. Kalpasanna, pinagawid ni Samuel dagiti amin a tatto, tunggal maysa iti bukodna a balay. **26** Nagawid met ni Saul iti balyna idiy Gabaa, ket kimmuyog kenkuana dagiti dadduma a napipisga a lallaki, nga akin-puso kadagit sinagid ti Dios. **27** Ngem kinuna dagiti dadduma a lallaki nga awan serserbina, "Kasanonatayo a maisalakan daytoy a tao?" Inumsi dagitoy a tatto ni Saul ken saanda a nangiyeg kadagit aniaman a sagut kenkuana. Ngem nagulimek laeng ni Saul.

11 Kalpasanna, napan rinaut ni Nahas a taga-Amon ti Jabel Galaad. Kinuna dagiti amin a lallaki iti Jabel kenni Nahas, "Makitulagka kadakami, ket agserbikamto kenka." **2** Simmungbat ni Nahas a taga-Amon, "Makitulagak kadakayo ngem iti maysa a kondision, a suatek amin dagiti akin-kannawan a matmatayo, ket babaen iti kastoy a wagas, maibabainanto ti entero nga Israel." **3** Ket simmungbat kenkuana dagiti panglakayen ti Jabel, "Panawannakami nga agmaysaya iti las-ud ti pito nga aldaw, tapno makaibaonkami kadagit mensahero iti amin a masakupan ti Israel. Kalpasanna, no awan ti mangisalakan kadakami, sumukokaminto kenka." **4** Dingteng dagiti mensahero idiy Gabaa, a pagnanaedan ni Saul, ket imbagada kadagit tatto ti napasamak. Nagsangit amin dagiti

tattoo iti napisga. **5** Ita, sarsarunnoen ni Saul dagiti bulog a baka iti ayan ti talon. Kinuna ni Saul, "Ania ti mapaspasamak kadagit tatto ta agsangsangitda?" Imbagada kenni Saul ti imbagada dagiti lallaki iti Jabel. **6** Idi nangngeg ni Saul ti imbagada, immay ti Espiritu ti Dios kenkuana, ket naquaunet unay isuna. **7** Nangala isuna iti dua a baka, tinadtatadna dagitoy, ken impaiwarasna dagitoy kadagit mensahero iti entero a masakupan ti Israel. Kinunana, "Siasinoman a saan a rummuar a sumurot kada Saul ken Samuel, daytoy ti maaramidto kadagit bakan." Ket immay kadagit tatto ti panagbuteng kenni Yahweh, ket nagsangsangkamaysada a rimmuar. **8** Idi naummongna ida idiy Besek, tallo gasut a ribu dagiti tatto ti Israel, ket dagiti lallaki ti Juda ket tallopulo a ribu. **9** Kinunada kadagit dimteng a mensahero, "Ibagayonto kadagit lallaki iti Jabel Galaad, 'Maispalkayonto sakbay a dumteng ti tengnga ti aldaw inton bigat.' Napan ngarud imbagu daytoy dagiti mensahero kadagit tatto ti Jabel, ket naragsakanda. **10** Ket kinuna dagiti tatto ti Jabel kenni Nahas, "Inton bigat sumukokaminto kadakayo, ket aramidenyonto kadakami ti aniaman nga ammoyo a nasayaat kadakayo." **11** Kabigatanna, binunggoy ni Saul dagiti tatto iti tallo. Dimtengda iti tengnga ti kampo iti parbangon, ket dinarup ken pinarmekda dagiti Amonita agingga iti umaldawen. Nagwawara dagiti nakalasat, isu nga awan ti dua a nagkadua a nagkuyog. **12** Ket kinuna dagiti tatto kenni Samuel, "Siasino dagiti nangibaga a kunada, 'Iturayannatayonto kadi ni Saul?' Iyegyo dagiti lallaki, tapno papatayentayo ida. **13** Ngem kinuna ni Saul, "Awan koma ti masapul a matay ita nga aldaw, gapu ta inispal ni Yahweh ti Israel ita nga aldaw." **14** Ket kinuna ni Samuel kadagit tatto, "Umaykayo, intayo idiy Gilgal ket sadiay, pasingkedantayo ti panagbalin ni Saul nga ari." **15** Isu a napan amin dagiti tatto iti Gilgal ket pinagbalinda nga ari ni Saul iti sangoanan ni Yahweh idiy Gilgal. Nangidatonda sadiay kadagit daton a pakikappia iti sangoanan ni Yahweh, ket nagragsak iti kasta unay ni Saul ken dagiti amin a tatto ti Israel.

12 Kinuna ni Samuel iti entero nga Israel, "Tinungpalko dagiti amin nga imbagayo kaniak, ket nangisaadak iti maysa nga ari kadakayo. **2** Ita, adtoy a magnagna ti ari iti sangoananayo; ket lakay ken ubananakon; ken, kaduayo dagiti annakko a lallaki. Indaunoankyo sipud pat iti kinaubingko agingga ita nga aldaw. **3** Adtoyak; agsaksikayo a maibusor kaniak iti sangoanan ni Yahweh ken iti sangoanan ti pinulotanna. Siasino koma ti akinbaka ti innalak? Siasino koma ti akin-asno ti innalak? Siasino koma ti kinaurko? Siasino koma ti indadanesko? Siasino koma ti akinima ti nangalaaka iti pasusok tapno pakabulsekan dagiti matak? Agsaksikayo maibusor kaniak, ket isublik daytoy kadakayo." **4** Kinunada, "Saannakami a kinaur, indadanes, wenco tinakawan iti aniaman a banag manipud iti siasinoman a tao." **5** Kinunana kadakuada, "Saksi ni Yahweh maibusor kadakayo, ken saksi ti pinulotana ita nga aldaw, nga awan ti masarakano imak." Ket simmungbatda, "Saksi ni Yahweh." **6** Kinuna ni Samuel kadagit tatto, "Ni Yahweh ti ngandutok kada Moises ken Aaron, ken nangiruar kadagit ammoyo manipud iti daga ti Egjipto. **7** Ita ngarud, idatagyo dagiti bagbagiyo, tapno mailawlawagko koma kadakayo iti sangoanan ni Yahweh ti maipapan iti amin a nalinteg nga inaramid ni Yahweh, nga inaramidna kadakayo ken kadagit ammoyo. **8** Idi napan ni Jacob iti Egjipto, ken immasug dagiti kauponanyo kenni Yahweh. Imbaon ni Yahweh da Moises ken Aaron, a nangiruar kadagit kauponanyo iti Egjipto ken nagnaedda iti daytoy a lugar. **9** Ngem nalipatanda ni Yahweh a Diosda; inlakona ida iti ima ni Silera a kapitan dagiti armada ti Hasor, iti ima dagiti Filisteo, ken iti ima ti ari ti Moab; nakiranget amin dagitoy maibusor kadagit kauponanyo. **10** Immasugda kenni Yahweh ket kinunada, "Nagbasolkami, gapu ta tinallikudanmi ni Yahweh ket nagserbikami kadagit Baal ken

kadagiti Astarte. Ngem ita ispalennakami manipud iti ima dagiti kabusormi, ket agserbikaminto kenka.' **11** Isu nga imbaon ni Yahweh da Jerub Baal, Bedan, Jepta, ken Samuel, ket pinagballiginakayo kadagiti kabusoryo iti amin nga aglawlawyo, iti kasta nagbiagkayo a sitatalged. **12** Idi nikitayo nga immay ni Nahas nga ari dagiti tattao iti Ammon maibusor kadakayo, kinunayo kaniak, 'Saan! Ngem ketdi, maysa nga ari ti masapul nga agturay kadakami' - uray no ni Yahweh a Diosyo, ti ariyo. **13** Ita, adtoy ti ari a piniliyo, a kiniddawayo ken dinutokan itan ni Yahweh a mangituryadakayo. **14** No agbutengkayo kenni Yahweh, agserbikayo kenkuana, agtulhogkayo iti timekna, ken saankayo nga agsukir iti bilin ni Yahweh, dakayo ngarud ken ti ari nga agturay kadakayo ket agpadanto nga agbalin a pasurot ni Yahweh a Diosyo. **15** No saanyo a tungpalen ti timek ni Yahweh, ngem agsuskirkarto kadagiti bilin ni Yahweh, ti ima ngarud ni Yahweh ket bumusorto kadakayo, a kas iti ibubusorna idi kadagiti kapanuyano. **16** Uray ita, idatayo dagiti bagbagyo ket kitaenyo daytoy a na-indaklan a banag nga aramidento ni Yahweh iti imatangyo. **17** Saan aya a panagaapit iti trigo ita? Umapwagak kenni Yahweh tapno mangibaon koma isuna iti gurruod ken tudo. Ket maammoanyonto ken makitayo a nakaro ti kinadangkesyo, nga inaramidyo iti imatang ni Yahweh, iti panagkiddawayo iti ari a para kadakayo.' **18** Isu nga immawag ni Samuel kenni Yahweh; ket nangibaoni ni Yahweh iti gurruod ken tudo iti dayta met laeng nga aldaw. Ket nagbuteng iti kasta unay dagiti amin a tattao kenni Yahweh ken ni Samuel. **19** Ket kinuna dagiti amin a tattao kenni Samuel, 'Ikaranaram kenni Yahweh a Diosmo dagiti adipenmo, tapno saankami a matay. Gapu ta innayonmi kadagiti amin a basbasolmi daytoy a dakes a panagkiddawmi iti ari para kadakami.' **20** Simmungbat ni Samuel, "Saankayo nga agbuteng. Inaramidyo amin dagityo a dakes, ngem saankayo a tumallikod kenni Yahweh, ngem agserbikayo kenni Yahweh iti amin a pusoyo. **21** Saankayo a tumallikud tapno surotenyo laeng dagiti ubbwaw a banbanag a saan a mapagnumaran wenco makaispal kadakayo, gapu ta awan serserbida dagityo. **22** Gapu iti naindaklan a nagan ni Yahweh, saanna a laksiden dagiti tattaona, gapu ta makaay-ayo kenni Yahweh ti panangpilina kadakayo nga agbalin a tattaona. **23** No maipapan kaniak, adayo koma a makabasolak kenni Yahweh gapu iti panangisardengko a mangikarkarag kadakayo. Ngem ketdi, isurok kadakayo ti wagas a naimbag ken umno. **24** Agbutengkayo laeng kenni Yahweh ken agserbikayo kenkuana iti kinapudno iti amin a pusoyo. Amirisenyu dagiti naindaklan a banbanag nga inaramidna kadakayo. **25** Ngem no ipapilityo ti panangaramid iti dakes, dakayo ken ti ariyo ket agpadanto a madadael."

13 [Tallo pulo] ti tawen ni Saul idi nangrugi isuna nga agturay; idi nagturay isuna iti [uppat a pulo] a tawen iti Israel, **2** nangpili isuna iti tallo ribu a lallaki ti Israel. Dua ribu ti kadiuna idiy Mikmas ken iti turod a pagilian ti Betel, idinto a sangeribu ti kadiua ni Jonatan iti Gabaa idiy Benjamin. Pinagawidna dagiti nabatbati kadagiti soldado, tunggal maysa iti toldana. **3** Pinarmek ni Jonatan ti agbanbantay a buyot dagiti Filisteo nga adda idiy Geba ket nangngeg daytoy dagiti Filisteo. Ket pinaguni ni Saul ti tangguyob iti entero a daga, kunana, "Dumngeg koma dagiti Hebreo." **4** Nangngeg ti entero nga Israel a pinarmek ni Saul ti agbanbantay a buyot dagiti Filisteo, ken kasta met a nagbalin ti Israel a nabangsit kadagiti Filisteo. Ket napaayaban dagiti soldado tapno tumiponda kenni Saul idiy Gilgal. **5** Naguummong dagiti Filisteo tapno makigubat iti Israel: Tallo pula a ribu a karwahe, innem a ribu a lallaki a mangiturturing kadagiti karwahe, ken adu a buybuyot a kas kadagiti darat iti ijid ti baybay ti bilangga. Simmangatda ken nagkampoda idiy Mikmas, a daya ti Bet-aben. **6** Idi nakanita dagiti lallaki ti Israel nga agpeggadda - ta mariribukan dagiti

tattao, naglemmeng dagiti tattao kadagiti rukib, kadagiti kasiitan, kadagiti dadakkel a bato, kadagiti bubon, ken kadagiti abut. **7** Dagiti dadduma kadagiti Hebreo ket napan iti Jordan nga agturon iti daga ti Gad ken Galaad. Ngem adda pay laeng ni Saul idiy Gilgal, ket apigpiggerger a simmurot kenkuana dagiti amin a tattao. **8** Naguray isuna iti pito nga aldaw, ti tiempo nga inkeddeng ni Samuel. Ngem saan a dimteng ni Samuel idiy Gilgal, ket nagawara dagiti tattao manipud kenni Saul. **9** Kinuna ni Saul, "Iyegyo kaniak ti daton a mapuoran ken dagiti daton a pakikappia." Ket indatonna ti daton a mapuoran. **10** Apaman a nalpasna nga indaton ti daton a mapuoran, simmangpet ni Samuel. Rimmuar ni Saul tapno sabatenna ken kabiawanna isuna. **11** Ket kinuna ni Samuel, "Ania ti inaramidmo?" Simmungbat ni Saul, "Idi nakanita a pagpapanawandak dagiti tattao, ken saanka a dimteng iti naikeddeng a tiempo, ken naguummong dagiti Filisteo idiy Mikmas, **12** kinunak, 'Ita, sumalog dagiti Filisteo a maibusor kaniak idiy Gilgal, ket saanak pay nagkiddaw iti tulong ni Yahweh.' Isu nga impilito nga idaton ti daton a mapuoran." **13** Ket kinuna ni Samuel kenni Saul, "Nagtignayka a simamaag. Saanmo a sinalimetmetan ti bilin nga inted kenka ni Yahweh a Diosmo. Iti kasta pinatalged koma ni Yahweh ti panagturaymo iti Israel iti agnanayon. **14** Ngem ita, saanto nga agtuloy ti panagturaymo. Nangbirok ni Yahweh iti tao a kas maiyanurot iti pusona, ket dinutokan isuna ni Yahweh nga agbalin a prinsipe kadagiti tattaona, gapu ta saanka a nagtulnog iti imbilinna kenka." **15** Isu a nagrubbuat ni Samuel ket simmang-at idiy Geba iti Benjamin manipud Gilgal. Ket binilang ni Saul dagiti tattao nga adda sadiay a kadiuna, agarup innem a gasut a lallaki. **16** Nagtalinaed ni Saul, ni Jonatan nga anakna, ken dagiti tattao nga adda sadiay a kadiuda iti Geba idiy Benjamin. Ngem nagkampo dagiti Filisteo idiy Mikmas. **17** Naggapu dagiti sumasamsam manipud iti kampo dagiti Filisteo iti tallo a bunggoy. Ti maysa a bunggoy ket nagturong iti Opra, iti daga ti Sual. **18** Ti maysa met a bunggoy ket nagturong iti Bet-horon, ken ti maysa pay a bunggoy ket nagturong iti beddeng a matannawagan ti tanap ti Zeboim nga agturon iti let-ang. **19** Awan ti masarakan a pumapanday iti entero nga Israel, gapu ta kinuna dagiti Filisteo, "Amangan no mangaramid dagiti Hebreo kadagiti kampilan wenco gayangda." **20** Ngem masansan a sumalog dagiti amin a lallaki ti Israel kadagiti Filisteo, tapno ipaasada ti tunggal sudsod ti aradoda, ti gabyunda, ti wasayda, ken ti kumpayda. **21** Ti bayad para kadagiti sudsod ti arado ken kadagiti gabyun ket mamindua iti apagkatlo iti maysa a siklo, ken ti para iti panangasa kadagiti wasay ken pananglinteg kadagiti pagkawit a sarukod ket apagkatlo iti maysa a siklo. **22** Isu nga iti aldaw ti gubat, awan ti makita a kampilan wenco gayang kadagiti ima iti siasinoman kadagiti soldado a kadiua ni Saul ken ni Jonatan: ni Saul ken ni Jonatan nga annakna laeng ti addaan kadagitoy. **23** Adda kampo dagiti Filisteo iti dalan nga agturon iti Mikmas.

14 Maysa nga aldaw, kinuna ni Jonatan nga anak ni Saul iti agtutubo a para-awit iti igamma, "Umayka, inta iti kampo dagiti Filisteo idiy bangir." Ngem saanna nga imbagya iti amana. **2** Adda idi ni Saul idiy beddeng ti Gabaa iti sirok ti kayo a granada nga adda idiy Miron. Agarup innem a gasut a lallaki ti kadiuna. **3** agraman ni Ahija nga anak ni Ahitob (kabsat ni Icabod) anak ni Finees nga anak ni Eli a padi ni Yahweh idiy Silo, a nakakawes iti efod. Saan nga ammo dagiti tattao a pimmanaw ni Jonatan. **4** Iti nagtenganga dagiti rangkis, a panggep ni Jonatan a pagballasiwanna a mapan iti kampo dagiti Filisteo, adda nabato a rangkis iti maysa a bangir, ken nabato a rangkis iti sabali pay a bangir. Ti nagan ti maysa a rangkis ket Boses, ket ti nagan ti maysa ket Sene. **5** Ti maysa a rangkis ket adda iti akin-amianan a sumango iti Mikmas, ket ti maysa iti akin-abagatan a sumango iti Geba. **6** Kinuna ni Jonatan iti agtutubo a

para-awit iti igamma, "Umayka, bumallasiwta iti kampo dagiti saan a nakugit a tattao. Barbareng tulongannatayo ni Yahweh, ta awan iti makalapped kenni Yahweh iti panangisalakanna kadagit adu wenco sumagmamano a tattao." 7 Simmungbat ti para-awit iti igamma, "Aramidem amin a banag nga adda iti pusom, nakasagana nga agtulnog kadagit amin nga ibilinno." 8 Ket kinuna ni Jonatan, "Bumallasiwta iti ayan dagiti lallaki, ket apkaitatanto kadakuada. 9 No kunada kadata, 'Aguraykayo dita agingga a makagtengkami dita ayano'— agtalinaedtanta ngarud iti ayanta ken saantanto a bumallasiw iti ayanda. 10 Ngem no isungbatda, 'Umaykayo ditoy ayanmi,' mapantanto ngarud iti ayanda; gapu ta inted ida ni Yahweh kadagit imata. Daytoyo ti pagilasinainta." 11 Nagpakita ngarud dagiti dua iti kampo dagiti Filisteo. Kinuna dagiti Filisteo, "Kitaenyo, rumrumuar dagiti Hebreo manipud kadagit abut a naglemmenganda. 12 Ket inayaban dagiti lallaki iti kampo ni Jonatan ken ti para-awit iti igamma, ket kinunada, "Umaykayo ditoy ayanmi, ket adda ipakitami kadakayo." Kinuna ni Jonatan iti para-awit iti igamma, "Surotennak, gapu ta inted ida ni Yahweh iti ima iti Israel." 13 Kimmalay-at ni Jonathan, ket simmurot kenkuana ti para-awit iti igamma. Pinatay ni Jonathan dagiti Filisteo, ket pinatay met ti para-awit iti igamma ti dadduma iti likudanna. 14 Dayta nga umuna a panangraut nga inaramid ni Jonatan ken ti para-awit iti igamma, ket nakapatayda iti agarup duapulo a lallaki iti ayan ti agarup kagudua ektaria a daga. 15 Nagkakaribuso dagiti adda iti kampo, iti away, ken kadagit tattao. Uray dagiti agbanbantay a buyot ken dagiti rimmuar a mapan rumaut ket nagbuteng. Nagginggined, ket adda nakaro a panagkakaribuso. 16 Ket kimmitta dagiti para-wanawan a soldado ni Saul nga adda idiy Gabaa iti Benjamin; rawara-wara dagiti adu a soldado ti Filistia, ket saanda nga ammo ti tuturongenda. 17 Ket kinuna ni Saul kadagit tattao a keduana, "Bilangan ken kitaenyo no siasino dagiti mapukpukaw kadaatayo." Idi nabilangda, ni Jonatan ken ti para-awit iti igamma ti mapukpukaw. 18 Kinuna ni Saul kenni Ahija, "Iyegmo ditoy ti efod ti Dios"—ta nakakawes ni Ahija iti efod iti dayta nga aldaw a kedu dagiti soldado ti Israel. 19 Kabayatan ti pannakisarita ni Saul iti padi, nagtultuloy ken kimmkarlo ti riribuk idiy kampo dagiti Filisteo. Ket kinuna ni Saul iti padi, "Isardengmo ti ar-aramidem." 20 Nagkaykaysa da Saul ken dagiti amin a tattao a keduana ket napanda nakigubat. Dagiti soldado a Filisteo ket naggidinuyokda babaen iti kampilanda, ket adda nakaro a pannakatikaw. 21 Ita, dagiti Hebreo a kedu dagiti Filisteo idi, ken simmurot kadauda a napan iti kampo, uray isuda ket timmipon met kadagit Israelita a kedu ni Saul ken ni Jonatan. 22 Idi nangngeg dagiti amin a lallaki iti Israel nga aglelemmeng kadagit tuturord nga asideg iti Efraim nga aglibilas dagiti Filisteo, kinamatda pay ida a ginubat. 23 Insalakan ngarud ni Yahweh ti Israel iti dayta nga aldaw, ket dimmanon ti gubat agingga iti Bet-aven. 24 Iti dayta nga aldaw, mariribukan dagiti lallaki iti Israel gapu ta pinagsapata ni Saul dagiti tattao ket kinunana, "Mailunod ti tao a mangan iti aniaman a tarao agingga iti rabii ken agingga a saanak a makabales kadagit kabusorko. Isu nga awan kadagit buyot ti nangan iti tarao. 25 Ket simrek dagiti amin a tattao iti kabakiran ket adu diro iti daga. 26 Idi simrek dagiti tattao iti kabakiran, nagayus ti diro, ngem awan ti uray maysa a nangraman kadagitoy gapu ta nagbuteng dagiti tattao iti sapata. 27 Ngem saan a nangngeg ni Jonatan a pinagsapata ti amana dagiti tattao. Ingaw-atna ti murdong ti sarukod nga iggemna ket indeppelna daytoy iti diro. Dinilpatanna ti imana, ket limmawag iti panagkitana. 28 Ket maysa kadagit tattao ti ngakuna, "Siiinget a pinagsapata ti aman dagiti tattao, a kinunana, 'Mailunod koma ti tao a mangan iti tarao iti daytoy nga aldaw,' uray pay nakapuy dagiti tattao gapu iti panagbisin." 29 Ket kinuna ni Jonatan, "Nangaramid ti amak iti riribuk iti daga. Nakitayo no kasano a limmawag dagiti

matak gapu ta imminumak bassit iti daytoy a diro. 30 Nasaysayaat pay koma a no nangan a siwayawaya dagiti tattao ita nga aldaw iti nasamsam a nasarakanda manipud kadagit kabusorda? Gapu ta ita saan unay nga adu ti napapatay kadagit Filisteo." 31 Rinautda dagiti Filisteo iti dayta nga aldaw manipud Mikmas akinggida idiy Ajalon. Nabannog unay dagiti tattao. 32 Nagdardaras dagiti tattao kadagit nasamsam ket innalada dagiti karnero, baka ken urbon a baka, ket pinartida dagitoy. Kinnan dagiti tattao dagitoy a daradara. 33 Ket kinunada kenni Saul, "Kitaem, agbasbasol dagiti tattao kenni Yahweh babaen iti pannanganda iti dara." Kinuna ni Saul, "Nagtignaykayo a saan a supupudno. Ita, mangitulidkayo iti dakkel a bato ditoy ayaniko." 34 Kinuna ni Saul, "Mapankayo kadagit tattao, ken ibagayo kadakuada, 'Mangiyeq ti tunggal tao iti bakana ken karnerona, patayenna dagitoy ditoy, ken kanenna. Saankayo koma nga agbasol kenni Yahweh gapu iti pannanganyo iti dara.'" Nangipan ngarud ti tunggal tao iti bukodna a baka kenkuana iti dayta a rabii ket pinatayda daytoy sadiy. 35 Nangaramid ni Saul iti altar para kenni Yahweh, daytoy ti kaunaan nga altar nga inaramidna para kenni Yahweh. 36 Ket kinuna ni Saul, "Kamatentayo dagiti Filisteo inton rabii ken samsamtayo ida aginggana iti agspa; saantayo a mangibati kadakuada iti sibbiag." Simmungbatda, "Aramidem ti ammom a nasayaat." Ngem kinuna ti padi, "Damagentayo iti Dios ti maipanggep iti daytoy." 37 Nagdamag ni Saul iti Dios, "Kamatek kadi dagiti Filisteo? Ipaimam kadi ida iti Israel?" Ngem saan isuna a sinungbatan ti Dios iti dayta nga aldaw. 38 Ket kinuna ni Saul, "Umaykayo ditoy, dakayo amin a mangidauko kadagit tattao; adalen ken kitaenyo no kasano a napasamak daytoy a basol ita nga aldaw. 39 Ta, iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, a nangisalakan iti Israel, uray no adda kenni Jonatan nga anakko, awan dua-dua a mapapatayto isuna." Ngem awan kadagit lallaki kadagit amin a tattao ti simmungbat kenkuana. 40 Ket kinunana iti entero nga Israel, "Agtakderkayo iti maysa nga iqid, ket siak ken ni Jonathan nga anakko ket iti bangir." Kinuna dagiti tattao kenni Saul, "Aramidem no ania ti ammom a nasayaat." 41 Kinuna ngarud ni Saul kenni Yahweh, a Dios ti Israel, "Ipakitam ti Tummim." Nabunot ni Jonatan ken Saul, ngem saan a nabunot dagiti tattao. 42 Ket kinuna ni Saul, "Agbunotkayo no siasino kadakami ken ni Jonatan nga anakko." Ket ni Jonatan ti nabunot. 43 Ket kinuna ni Saul kenni Jonatan, "Ibagam kaniak no ania ti inaramidmo." Imbag ni Jonatan kenkuana, "Rimmamanak bassit iti diro babaen iti murdong ti sarukod nga iggemko. Adtoyak; matayak." 44 Kinuna ni Saul, "Nalablabes pay koma ti aramiden ti Dios kaniak, no saanka a matay, Jonatan." 45 Ket kinuna dagiti tattao kenni Saul, "Rumbeng kadi a matay ni Jonatan, a nangaramid iti daytoy a dakkel a balligi para iti Israel? Saan koma! Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, awan ti uray maysa a buok iti ulona ti matinnag iti daga, ta nagtrabaho isuna ita nga aldaw a keduana ti Dios." Isu nga inispal dagiti tattao ni Jonatan tapno saan isuna a matay. 46 Ket nagsardeng ni Saul iti panangkamkamatna kadagit Filisteo, ken nagsubli dagiti Filisteo iti bukodda a lugar. 47 Idi nangrugia a nagturay ni Saul iti Israel, ginubatna dagiti amin a kabusoma iti amin a suli. Ginubatna ti Moab, dagiti tattao ti Ammon, Edom, dagiti ari ti Soba, ken dagiti Filisteo. Iti sadinoman a papananna, dusaenna ida. 48 Nagtignay isuna a situdered ket inabakna dagiti Amalek. Inispala ti Israel kadagit ima ti nangsamsam kadakuada. 49 Dagiti annak a lallaki ni Saul ket ni Jonatan, Isbi, ken Malkisua. Ti nagan dagiti dua nga anakna a babbai ket ni Merab nga inauna, ken ni Mical nga inudi. 50 Ti nagan ti asawa ni Saul ket Ahinoam; isuna ti anak a babai ni Ahimaas. Ti nagan ti kapitan ti armadana ket Abner, nga putot ni Ner nga uliteg ni Saul. 51 Ni Kis ti ama ni Saul; ket ni Ner nga ama ni Abiel. 52 Nakaro a gubat

maibusor kadagiti Filesteo iti unos ti panagbiag ni Saul. No adda idi iti makita ni Saul a maingel a lalaki, wenco natured a lalaki, alaenna daytoy kas soldadona.

15 Kinuna ni Samuel kenni Saul, "Imbaonnak ni Yahweh tapno pulotanka nga ari kadagiti Israelita a tattaona. Ita, dumnggeka kadagiti sasao ni Yahweh. **2** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, 'Saanko a malipatan ti inaramid ti Amalek iti Israel iti panangsuipta na kadakuada iti dalan, idi simmang-atda manipud Egjito. **3** Ita mapammo rauten ti Amalek ket dadealem a naan-anay dagiti amin nga adda kadakuada. Awan ti ibatim kadakuada, ngem patayem ida, lalaki man wenco babai, ubing ken maladaga, baka man wenco karnero, kamelio man wenco asno.'" **4** Pinaayaban ni Saul dagiti tattao ket binilangna iday siudad ti Telem: 200, 000 a lallaki, ken 10, 000 a lallaki iti Juda. **5** Dimenteng ngarud ni Saul iti siudad ti Amalek ket naguray iday tanap. **6** Ket kinuna ni Saul kadagiti Kineo, "Mapankayo, pumanawkayo, rummuarkayoiti ayan dagiti Amalekita, tapno saankayo a mairaman kadakuada a madadel. Ta kinaasiyano dagiti amin a tattao ti Israel, idi naggapuda iday Egjito." Pimmanaw ngarud dagiti Kineo manipud kadagiti Amalekita. **7** Ket rinaut ni Saul dagiti Amalekita, manipud Havila agingga iday Sur, a dayena ti Egjito. **8** Ket innalana a sibbiag ni Agag nga ari dagiti Amalekita; naan-anay a dinadaelna dagiti amin a tattao baaben iti tadem ti kampilan. **9** Ngem ni Saul ken dagiti tattao, imbatida ni Agag, kasta met dagiti kasasayaatan a karnero, baka, napalukmeg nga urbon a baka, ken dagiti urbon a karnero. Saanda a dinadael amin a banag a nasayaat. Ngem naan-anay a dinadaelda ti aniaman a banag nga awan serserbina ken awan pategna. **10** Ket immay ti sao ni Yahweh kenni Samuel, kinunana. **11** "Maladingitanak a pinagbalinko nga ari ni Saul, ta timmallikud isuna manipud iti panangsurotna kaniak ken saanna nga inaramid dagiti bilbilinko." Nakaunget ni Samuel; nagpatpatnag isuna nga immasug kenni Yahweh. **12** Nasapa a bimmangon ni Samuel tapno makisinnarak kenni Saul iti agsapa. Naibaga kenni Samuel, "Dimenteng ni Saul iday Carmel ket nangipatakder isuna iti monumento a para kenkuana, ket nagsubli isuna ket nagtutrong iday Gilgal." **13** Ket napan ni Samuel kenni Saul, ket kinuna ni Saul kenkuana, "Bendisionannaka koma ni Yahweh! Natungpalkon ti bilin ni Yahweh." **14** Kinuna ni Samuel, "Ania ngarud daytoy a mangmangngegko nga emmak dagiti karnero, ken ti mangmangngegko nga uga dagiti baka?" **15** Simmungbat ni Saul, "Innalada dagitoy manipud kadagiti Amalekita. Ta imbati dagiti tattao ti kasasayaatan dagiti karnero ken baka, tapno maidaton kenni Yahweh a Diosmo. Dagiti dadduma ket naan-anay a dinadaelmi." **16** Ket kinuna ni Samuel kenni Saul, "Sumardengka, ket ibagak kenka no ania ti kinuna ni Yahweh kaniak iti daytoy a rabii." Kinuna ni Saul kenkuana, "Agsaoka!" **17** Kinuna ni Samuel, Uray bassitka iti panagkitan, saan kadi a nagbalinka ngulo dagiti tribu ti Israel? Ket pinulotannaka ni Yahweh nga ari iti entero nga Israel; **18** Imbaonnaka ni Yahweh a mapan ket kinunana, 'Mapanka ket naan-anay a dadealem dagiti managbasol, dagiti Amalekita, ken makiranganget kadakuada agingga a madadaela.' **19** Apay ngarud a saanka a nagtulnog iti timek ni Yahweh, ngem ketdi innalam ti nasamsam ket inaramidmo ti dakes iti imatang ni Yahweh?" **20** Ket kinuna ni Saul kenni Samuel, "Pudno a nagtulnogak iti timek ni Yahweh, ket napanak iti nangibaanon ni Yahweh kaniak. Natiliwko ni Agag, nga ari ti Amalek, ken naan-anay a dinadaelko dagiti Amalekita. **21** Ngem innala dagiti tattao ti dadduma iti nasamsam—karnero ken baka, ti kasasayaatan kadagiti banbanag a maiparbeng a madadel, tapno maidaton kenni Yahweh a Diosmo iday Gilgal." **22** Simmungbat ni Samuel, "Maragsakan kadi unay ni Yahweh iti daton a mapuoran ken kadagiti sagut, a kas iti panagtulnog iti

timek ni Yahweh? Nasaysayaat ti panagtulnog ngem iti daton, ken nasaysayaat ti dumnggek ngem kadagiti taba dagiti karnero. **23** Ta ti saan a panagtulnog ket arigna ti basol a panagpadles, ken ti kinatangken ti ulo ket mayariq iti kinadangkes ken kinamanagbasol. Gapu ta linaksidmo ti sao ni Yahweh, linaksidnaka met manipud iti panagbalinmo nga ari." **24** Ket kinuna ni Saul kenni Samuel, "Nagbasolak; ta sinalungasingko dagiti bilbilin ni Yahweh ken dagiti sasaom, gapu ta mabutengak kadagiti tattao ken nagtulnogak iti timekda. **25** Ita, pangngaasim ta pakawanem ti basolko, ken kumuyogka kaniak nga agsibli tapno maidayawko ni Yahweh." **26** Kinuna ni Samuel kenni Saul, "Saanak a kumuyog kenka nga agsibli; ta saaamo a tinungpal ti sao ni Yahweh, ket linaksidnaka met ni Yahweh iti panagbalinmo nga ari iti Israel." **27** Iti itatallikud ni Samuel a pumanaw, ginammataan ni Saul ti gayadan iti kaganya, ket napigis daytoy. **28** Kinuna ni Samuel kenkuana, "Arigna a pinisang ni Yahweh ti pagarian ti Israel manipud kenka ita nga aldaw ket intedna daytoy iti karrubam, a nasaysayaat ngem sika. **29** Kasta met, ti Pigsa ti Israel ket saanto nga agulbos wenco agbaliw ti panunotna; ta isuna ket saan a tao, nga agbaliw ti panunotna." **30** Ket kinuna ni Saul, "Nagbasolak. Ngem pangngaasim ta raemennak ita iti sangoanan dagiti panglakayen dagiti tattaox ken iti sangoanan ti Israel. Kumuyogka kaniak nga agsibli, tapno agdayawak kenni Yahweh a Diosmo." **31** Isu a kimmuyog manen ni Samuel kenni Saul, ket dinayaw ni Saul ni Yahweh. **32** Ket kinuna ni Samuel, "Iyegyo kaniak ni Agag nga ari dagiti Amalekita." Sikakawar nga immay kenkuana ni Agag ket kinunana, "Awan duadua a ti kinapait ni patay ket limmabasen." **33** Simmungbat ni Samuel, "Adu nga inna ti naawanan iti annak gapu iti kampilano, kasta met ti maaramid iti inam, maawanen met iti anak." Ket rinangrangkay ni Samuel ni Agag iti sangoanan ni Yahweh iday Gilgal. **34** Napan ni Samuel iday Rama, ket simmang-at ni Saul iti balyna iday Gabaa. **35** Saan a naggapakita ni Samuel kenni Saul agingga iti aldaw ti ipapatayna, ta maladingitan isuna para kenni Saul. Ket maladingitan ni Yahweh ta inaramidna nga ari ni Saul iti entero nga Israel.

16 Kinuna ni Yahweh kenni Samuel, "Kasano kabayag a pagladingitam ni Saul, idinto a linaksidko isuna iti panagbalinna nga ari iti entero nga Israel? Punoem ta sara a pagkarkargaam iti lana ket mapanka. Ibaonka kenni Jesse iti Betlehem, ta napilik ti maysa kadagiti annakna a lallaki nga agbalin a maysa nga ari." **2** Kinuna ni Samuel, "Kasano a mapanak? No mangngeg ni Saul daytoy, papatayennakto." Kinuna ni Yahweh, "Mangitugotka iti urbon a baka ket ibagam, 'Immayak tapno agidaton kenni Yahweh.' **3** Ayabam ni Jesse iti pagidatonan, ket ipakitako kenka ti aramidem. Pulotamtlo daydiy nga ibagak kenka." **4** Inaramid ngarud ni Samuel ti imbag a Yahweh ket napan iday Betlehem. Agpigigerger dagiti panglakayen ti siudad bayat a sababsabatenda isuna ket kinunada, "Kappia kadi ti immayam?" **5** Kinunana, "Wen kappia; Immayak tapno agidaton kenni Yahweh. Aramidenyo ti seremonia a mamagbalin kadakayo a nalinis iti imatang ni Yahweh ket sumurotkayo kaniak." Ket inaramidna kenni Jesse ken dagiti annakna a lallaki ti seremonia a pakaibilanganda a nalinis iti imatang ni Yahweh, ket kalpasanna, inayabanna ida iti pagidatonan. **6** Idi nakagtengdan, kinitana ni Eliab ket kinunana iti nakemna a pudno nga agtaktaakder iti sangoananna ti pinulotan ni Yahweh. **7** Ngem kinuna ni Yahweh kenni Samuel, "Saanmo a kitaen ti akin-ruar a langana, wenco ti kinatayagna; gapu ta linaksidko isuna. Ta ni Yahweh, saan a kumita a kas iti panagkitia ti tao; kitaen ti tao ti akin-ruar a langa, ngem ni Yahweh, kumita iti puso." **8** Kalpasanna, inayabannan ni Jesse ni Abinadab ket pinapagnana iti sangoanan ni Samuel. Ket kinuna ni Samuel, "Uray daytoy ket saan a pinili ni Yahweh." **9** Ket pinapagna manen ni Jesse ni Samma iti sangoanan

ni Samuel. Ket kinuna ni Samuel "Uray daytoy ket saan a pinili ni Yahweh." 10 Pinapagna ni Jesse dagiti pito nga annakna a lallaki iti sangoanani ni Samuel. Ket kinuna ni Samuel kenni Jesse, "Awan ti pinili ni Yahweh iti siasinoman kadagitoy." 11 Ket kinuna ni Samuel kenni Jesse, "Adda kadi amin ditoy dagiti annakno a lallaki?" Simmungbat isuna, "Adda pay ti inaudi, ngem isuna ti agipaspastor kadagitoy karnero." Kinuna ni Samuel kenni Jesse, "Mangibaonka iti mangayab kenkuana; ta saantayo nga agtugaw agingga saan a sumangpet isuna ditoy." 12 Pinaayaban ni Jesse isuna. Ita, daytoy a putot ni Jesse ket lumabaga ti kudilna ken napintas dagiti matana ken nataer isuna. Kinuna ni Yahweh, "Tumakderka, pulotam isuna; ta isuna ti piniliik." 13 Ket innala ni Samuel ti sara a naglaon iti lana ket pinulotanna isuna iti sangoanani dagiti kakabsatna a lallaki. Manipud iti dayta nga aldaw ti Espiritu ni Yahweh ti nagtalinaed kenni David. Ket nagrubbuat ni Samuel ket napan idiy Rama. 14 Ita, pimmanaw ti Espiritu ni Yahweh kenni Saul, ket adda dakes nga espiritu nga imbaon ni Yahweh a nangrirribuk ketdi kenkuana. 15 Kinuna dagiti adipen ni Saul kenkuana, "Kitaem, addan dakes nga espiritu nga intulok ti Dios a mangrirribuk kenka. 16 Bilinen koma ti apomi ita dagiti adipenna nga adda iti sangoananna a mangsapul iti maysa a tao a nalaing nga agtukar iti arpa. Ket no adda kenka ti dakes nga espiritu, pagtukarennna daytoy ket sumayaatkanto." 17 Kinuna ni Saul kadagiti adipenna, "Isapulandak iti tao a nalaing nga agtukar ket iyegyo kaniak." 18 Ket simmungbat ti maysa kadagiti agtutubo a lallaki, ket kunana, "Nakitak ti maysa nga anak a lallaki ni Jesse a taga-Betlehem, a nalaing nga agtukar, napigsa, natured a tao; mannakigubat a tao, nalaing nga agbitila, nataer a tao; ken adda kenkuana ni Yahweh." 19 Isu a nangibaon ni Saul kadagiti mensahero kenni Jesse, ket kinunana, "Ibaonmo kaniak ti anakmo a ni David, nga adda iti ayan dagiti karnero." 20 Nangala ni Jesse iti asno a napaawitan iti tinapay, maysa a pagkargaan a lalat a naglaon iti arak, ken adda pay urbon a kalding, ket impaw-itna dagitoy iti anakna a ni David para kenni Saul. 21 Ket dimteng ni David iti ayan ni Saul ket nangruji nga agserbi isuna kenni Saul. Nagustoan unay isuna ni Saul, ket nagbalin isuna a para-awit iti igamma. 22 Pinaibaga ni Saul kenni Jesse, a kunana, "Ipalubosmo nga agtalinaed ni David iti ayanko, ta magustoak unay isuna." 23 Ti dakes nga espiritu nga intulok ti Dios a mangrirribuk kenni Saul, tunggal riribukenna ni Saul, alaen ni David ti arpa ket tukarenna daytoy. Isu a mabang-aran ken sumayaat ni Saul, ket pumanaw ti dakes nga espiritu kenkuana.

17 Ita, inummong dagiti Filisteo ti armadada para iti gubat. Nagu- ummongda idiy Soco, a kukua ti Juda. Nagkampoda iti nagbaeten ti Soco ken Azeka, iti Efes-dammim. 2 Nagu-ummong met da Saul ken dagiti lallaki iti Israel ket nagkampoda idiy tanap ti Ela, ken nagliliiniada a makigubat kadagitoy Filisteo. 3 Nagtakder dagiti Filisteo iti maysa a bantay, ket nagtakder ti Israel iti sabali pay a paset ti bantay ket adda tanap a nagbaetanda. 4 Rimmuar ti napigsa a lalaki iti kampo dagiti Filisteo, ti lalaki nga agnagan iti Goliat a taga-Gat, nga innem a kasiko ken maysa a dangan ti katayagna. 5 Nakahelmet isuna iti brонse, ken nakakalasag isuna iti napuskol a kabal a kawar. Agdagten ti napuskol a bado iti lima a ribu a siklo ti brонse. 6 Adda kabal a brонse iti luppona, ken adda gayang a brонse iti nagbaeten dagiti abagana. 7 Ti pagiggaman ti gayangna ket dakkel, ken adda nasangal a tali a kas iti tali nga us-usaren ti umaabel a pangtenglanna no kasta nga ipuruakna ti gayangna. Agdagten iti innem a gasut a siklo ti tadem ti gayangna a landok. Umun-una kenkuana ti para-awit iti kalasagna. 8 Timmakder isuna ket impulkawna kadagiti buyot ti Israel, "Apay nga immaykayo nga agsagana para iti gubat? Saan kadi a Filisteoak, ken saan kadi a adipennakayo ni Saul? Mangpilikayo iti maysa kadagiti tattaoy

ket itulokyo nga umay kaniak. 9 No kabaelanna ti makiranget kaniak ket mapataynak, agbalinkaminto ngarud a tagabuyo. Ngem no maabak ken mapatayko isuna, agbalinkayonto ngarud a tagabumi ket pagserbiandakami." 10 Kinuna manen ti Filisteo, "Ita nga aldaw karkaritek dagiti buyot ti Israel. Ikkandak iti maysa a lalaki tapo agrangetkami. 11 Idi nangngieg ni Saul ken ti amin nga Israel ti kinuna ti Filisteo, naawananda iti namnama ken nagbutengda iti kasta unay. 12 Ita, ni David ket anak ti Efrateo iti Betlehem idiy Juda, nga agnagan iti Jesse. Addaan isuna iti walo a putot a lallaki. Lakay unayen ni Jesse kadagiti panawen ni Saul; 13 Dagiti tallo nga inauna a putot ni Jesse ket simmurot kenni Saul iti paggugubatan. Dagiti nagan dagiti tallo nga annakna a napan iti paggugubatan ket ni Eliab nga inauna, ni Abinadab a sumaruno kenkuana, ken ni Samma a maikatlo. 14 Ni David ti inaudi. Dagiti tallo nga inauna ket simmurot kenni Saul. 15 Ita, asublisubli ni David iti nagbaeten ti armada ni Saul ken iti ayan dagiti karnero ti amana idiy Betlehem, tapno pakanenna ida. 16 Iti unos ti uppatt a pulo nga aldaw, binigat ken rinabii nga umasideg ti napigsa a Filisteo tapno ipakitana a nakasagana isuna para iti gubat. 17 Ket kinuna ni Jesse iti anakna a ni David, "Itulodmo kadagiti kakabsatmo daytoy maysa nga epa iti nakirog a trigo ken dagitoy sangapulo a tinapay, ket ipanmo a dagus dagitoy iti kampo dagiti kakabsatmo. 18 Kasta met nga ipanmo dagitoy sangapulo a keso iti kapitan dagiti rinibribu. Kitaem ti ar-aramiden dagiti kakabsatmo ket mangitungkanto iti pakakitaan a nakaradkadda inton agawidka. 19 Kadua ni Saul dagiti kakabsatmo ken dagiti amin a lallaki iti Israel idiy tanap ti Ela, a makiranget kadagiti Filisteo." 20 Nasapa a bimmangon ni David ket impaaywanna dagiti karnerona iti maysa nga agpaspastor. Innalana dagiti taraon ket pimmanaw, kas imbilin ni Jesse kenkuana. Dimteng isuna iti kampo bayat nga agsagsagana ti armada a mapan makigubat nga ipukpukkwada ti pakdaar ti gubat. 21 Ket nagliliinia ti Israel ken dagiti Filisteo para iti gubat, armada maibusor iti armada. 22 Imbati ni David dagiti gargetna iti para-aywan kadagiti taraon, timmaray a napan iti armada, ket kinablaawanna dagiti kakabsatna. 23 Bayat a makisarsarita kadakuada, ti napigsa a lalaki a maysa a Filisteo a taga-Gat, a managan Goliat, napgasango manipud kadagiti soldado a Filisteo, ket imbagana ti isu met laeng nga imbagbagna iti kallabes. Ket nangngieg ni David dagitoy. 24 Idi nakita dagiti amin a lallaki ti Israel ti lalaki, intarayanda isuna ket kasta unay ti butengda. 25 Kinuna dagiti lallaki iti Israel, "Kastoyto kadi daytoy a lalaki a napasango? Immay isuna tapno karitenna ti Israel. Ket ikkanto ti ari iti adu a kinabaknang ti tao a mangpatay kenkuana, ipaasawantukenkuana ti anakna a babai, ken saannantu a pagbayaden iti buis idiy Israel ti balay ti amana." 26 Kinuna ni David kadagiti lallaki a nakatakder iti abanya, "Ania ti maaramid iti tao a mangpatay iti daytoy a Filisteo ken mangikkat iti pannakaibabain ti Israel? Siasino daytoy saan a nakugit a Filisteo a nasken a mangkarit kadagiti armada ti sibibiag a Dios?" 27 Ket inulit dagiti tattoo dagiti ibagbagada ken imbagada daytoy kenkuana, "Kastoyto ti maaramid iti lalaki a makapatay kenkuana." 28 Nangngieg ni Eliab nga inauna a kabsatra idti nakisaod isuna kadagiti lallaki. Simged ti unget ni Eliab kenni David, ket kinunana, "Apay a simmalogka ditoy? Siasino ti nangibatian kadagiti karnero idiy let-ang? Ammok ti kinapalangguadmo, ken ti kinaloko iti pusom; ta simmalogka ditoy tapno maimatangam ti gubat." 29 Kinuna ni David, "Ania aya ti inaramidko? Nagsaludsodak laeng met?" 30 Tinallikudanna isuna ket napan iti sabali, ket isu met laeng ti dinamagna. Isu met laeng ti insungbat dagiti tattao. 31 Idi nangngiegda dagiti imbagbaga ni David, imbagda dagiti soldado kenni Saul dagitoy, ket pinaaywanna ni David. 32 Ket kinuna ni David kenni Saul, "Awan koma ti agkullaway ti pusona gapu iti dayta a Filisteo; mapan

makiranget ti adipenmo iti daytoy a Filisteo." 33 Kinuna ni Saul kenni David, "Saamno a kabaelan ti makiranget iti daytoy a Filisteo; ta maysaka laeng nga agtutubo, ket mannakigubat isunup sidup pay iti kinaagtutubona." 34 Ngem kinuna ni David kenni Saul, "Ti adipenmo ti mangay-aywan kadagit ti karnero amana. Inton adda leon wenne oso nga umay ken mangala iti karnero manipud kadagit arban, 35 kamatek isuna ken darupek isuna, ket isalakanko daytoy manipud iti ngiwatna. Ket inton darupennak, tiliwek isuna babaen iti barbasna, ket patayek isuna. 36 Nakapatay ti adipenmo iti leon ken oso. Daytoy a saan a nakugit a Filisteo ket maipadanto kadakuada, agsipud ta karkaritenna dagiti armada ti sibbiag a Dios." 37 Kinuna ni David, "Inispalnak ni Yahweh manipud iti kuko ti leon ken manipud iti kuko ti oso. Ispalennakto manipud iti ima daytoy a Filisteo." Ket kinuna ni Saul kenni David, "Mapanka, ket ni Yahweh koma ti kumuyog kenka." 38 Impasuot ni Saul kenni David ti kalasagna. Inkabilna ti helmet a bronse iti ulona, ket kinawesanna isuna iti napuskol a kabal a kawar. 39 Imbarikes ni David ti kampilan iti kabalna. Ngem saanna a kabaelan ti magna, gapu ta saan isuna a nairuan kadagitoy. Ket kinuna ni David kenni Saul, "Saanak a makaruar a makiranget babaen kadagitoy, ta saanak a nairuan kadagitoy." Isu nga inussob ni David dagitoy. 40 Innalana ti sarukodha ken nangpili iti lima a nalammuyot a bato iti waig; inkabilna dagitoy iti pagkargaanna. Adda iti imana ti pallatibong bayat nga umas-asideg isuna iti Filisteo. 41 Immay ti Filisteo ket sinangona ni David, adda iti sangoananna ti para-awit iti kalasagna. 42 Idi kimmitta ti Filisteo iti aglawlaw ket nakitana ni David, linaisna isuna, ta maysa laeng isuna a bumarito, ken lumabaga, addaan iti naater a langa. 43 Ket kinuna ti Filisteo kenni David, "Asoak kadi, ta immayka a makisango kaniak nga addaan iti sarukod?" Ket inlunod ti Filisteo ni David babaen kadagit didiosenna. 44 Kinuna ti Filisteo kenni David, "Umasidegka kaniak, ket itedko ti lasagmo kadagit bilbillit iti langit ken kadagit narungset nga ayup iti tay-ak." 45 Simungbat ni David iti Filisteo, "Immayka kaniak nga addaan iti kampilan, gayang, ken pika. Ngem umayak kenka iti nagan ni Yahweh a mannakabalin-amin a Dios ti armada ti Israel, a kinaritmo. 46 Ita nga aldaw, ited kaniak ni Yahweh ti balligi, ket papatayenka ket isinak ti ulom manipud iti bagim. Ita nga aldaw, itedko dagit bangkay ti armada ti Filisteo kadagit bilbillit iti langit ken kadagit narungset nga ayup iti daga, tapno maammoan ti lubong nga adda iti Dios iti Israel, 47 ken maammoan dagiti amin a nagummong ditoy a saan nga ited ni Yahweh ti balligi babaen iti kampilan wenne gayang. Ta kukua ni Yahweh ti gubat, ket iyawatnako kadaagit imami." 48 Idi umas-asidegen ti Filisteo kenni David, ket timmaray a dagus ni David a sumabat iti kabusorna a soldado. 49 Inuktui ni David ti imana iti pagkargaanna ket nangala iti bato, impallatibongna daytoy, ket natamaan ti musing ti Filisteo. Limmumlom ti bato iti musing ti Filisteo, ket naipadaramudom ti rupana iti daga. 50 Pinarmek ni David ti Filisteo babaen iti pallatibong ken maysa a bato. Tinamaanna ti Filisteo ken pinatayna isuna. Awan kampilan iti ima ni David. 51 Ket timmaray ni David ket nagtakder iti uloanen ti Filisteo ket innalana ti kampilanna, inuksotha daytoy iti kaluban, pinatayna isuna, ket pinugottana babaen iti daytoy. Idi nakita dagiti Filisteo a natayan ti napigsa a taoda, nagtatarayda. 52 Ket nagpukkaw dagiti lallaki ti Israel ken ti Juda, ket kinamatada dagiti Filisteo aqgingga iti tanap ken kadagit ruangan ti Ekron. Ket nagkaiwara dagiti natay a Filisteo iti dalan nga agturonng iti Saaraim, aqgingga iti dalan nga agturonng iti Gat ken Ekron. 53 Nagsubli dagiti tattao ti Israel a nangkamkamat kadagit Filisteo, ket sinamsamda dagiti adda iti kampoda. 54 Innala ni David ti ulo ti Filisteo ket impanna daytoy idiy Jerusalem, ngem inkabilna ti kabalna iti toldana. 55 Idi nakita ni Saul ni David a makiranget iti Filisteo, kinunana kenni Abner

a kapitan ti armada, "Abner, siasino ti makin-anak iti dayta nga agtutubo?" Kinuna ni Abner, "Isapatak apo ari, a saanko nga ammo." 56 Kinuna ti ari, damagem kadagit maaammo, no siasino ti makin-anak iti dayta nga agtutubo a lalaki." 57 Idi nakasubli ni David iti panangpapatayna iti Filisteo, inkuyog ni Abner isuna, ket impanna iti sangoanann ni Saul nga ig-iggemna ti ulo ti Filisteo. 58 Kinuna ni Saul kenkuana, "Siasino ti makin-anak kenka, agtutubo a lalaki?" Ket simmungbat ni David, "Siak ti anak ti adipenmo a ni Jesse a taga-Betlehem."

18 Idi nalpas ti pannakisarsaritana kenni Saul, naisinggalot ti kararua ni Jonatan iti kararua ni David, ket impatec isuna ni Jonatan a kas iti panangipategna iti bagina. 2 Innala ni Saul ni David nga agserbi kenkuana iti dayta nga aldaw; saannan a pinalubosan isuna nga agsubli iti pagtaengan ti amana. 3 Ket nagtinnulag ni Jonatan ken ni David iti panaggayayemda gapu ta inayat ni Jonatan isuna a kas iti panagayatna iti bagina. 4 Inussob ni Jonatan ti kagay a suot-suotna ket intedna daytoy kenni David agraman ti kabalna, kasta met ti kampilan, bai, ken barikesna. 5 Mapan ni David iti sadinoman a pangibaanon kenkuana ni Saul, ket nagballigi isuna. Dinutokan ni Saul isuna a pangulo dagiti lallaki a mannakigubat. Makaay-ayo daytoy iti imatang dagiti amin a tattao ken kasta met iti imatang dagiti adipen ni Saul. 6 Iti panagawidda kadagit pagtaenganda manipud iti panangparmekda kadagit Filisteo, immay dagiti babbai iti amin a siudat ti Israel, agkakanta ken agsasalada, a mangsabat kenni Ari Saul, babaen kadagit pandereta, nga addaan iti rag-o, ken babaen iti pangtukar nga instrumento. 7 Nagkakanta dagiti babbai bayat nga agtuktukkarda; kinantada: "Pinatay ni Saul dagiti rinibribuna, Ket ni David dagiti sangapulo a ribuna." 8 Kasta unay ti unget ni Saul, ket nasakti ti nakemna iti daytoy a kanta. Kinunana, "Impabaklayda kenni David dagiti sangapulo a ribu, ngem impabaklayda laeng kaniak dagiti rinibribu. Ania pay ti magun-odna no di ti kinaari?" 9 Ket manipud iti dayta nga aldaw pinagatapan ni Saul ni David iti dakes. 10 Iti simmaruno nga aldaw, dagus nga immay kenni Saul ti dakes nga espiritu a binilin ti Dios. Ket nagmangaw-mangaw isuna iti uneg ti pagtaenganna. Isu a tinukar ni David ti instrumentona, a kas iti ar-aramidenna iti inaldaw. Igge-iggem ni Saul ti gayangna. 11 Ingayang ni Saul ti gayangna, ta pinanunota, "Ilansakto ni David iti pader." Ngem nakalisi ni David iti sangoanann ni Saul iti namindua a dasar iti kastoy a wagas. 12 Nagbuteng ni Saul kenni David, gapu ta adda ni Yahweh kenkuana, ngem awanen kenni Saul. 13 Isu a pinapanaw isuna ni Saul iti sangoananna ket dinutokanna a pangulo ti sangeribu. Babaen iti daytoy a wagas, indauloan ni David iti gubat dagiti soldadona ken idauloanna met laeng ida nga agawid manipud iti paggugubatan. 14 Kanayon nga agballigi ni David iti amin a pakigubatanna, ta adda ni Yahweh kenkuana. 15 Idi nakita ni Saul a kanayon nga agballigi isuna, ad-adda a nagsiddaaw isuna kenkuana. 16 Ngem inayat ti entero nga Israel ken Juda ni David, idauloanna iti gubat dagiti soldadona ken idauloanna met laeng ida nga agawid manipud iti paggugubatan. 17 Ket kinuna ni Saul kenni David, "Adtoy ti inauna nga anakko a babai a ni Merab, Ipaasawak isuna kenka. Agbalinka laeng a natured para kaniak ken makirangetka kadagit gubat ni Yahweh." Ta pinanunot ni Saul, "Saan a ti imak ti mangdangran kenkuana, ngem ti ima dagiti Filisteo ti mangdangran kenkuana," 18 Kinuna ni David kenni Saul, "Siasinoak koma, ken ania koma ti kabihiagko, wenne ti pamilia ti amak idiyay Israel, tapno agbalinak a manugang ti ari?" 19 Ngem idi tiempo nga agbalin koman nga asawa ni David ni Merab nga anak a babai ni Saul, naipaasawa isuna kenni Adriel a taga-Mehola. 20 Ngem ni Mical, nga anak a babai ni Saul, inayatna ni David. Imbagada daytoy kenni Saul, ket naay-ayo isuna iti daytoy. 21 Ket pinanunot ni Saul, "Ipaasawak

isuna kenkuana, tapno agbalin isuna a palab-og kenkuana, ket tapno bumusorto kenkuana dagiti Filisteo." Isu a kinuna ni Saul kenni David iti maikadua a dasar, "Agbalinkanto a manugangko." 22 Binilin ni Saul dagiti adipenna, "Katungtengenyu ni David iti nalimed, ket ibagayo, "Kitaem, naragsakan ti ari kenka, ken dagiti amin nga adipenna ket ipatpategedka. Ita ngarud, agbalinkan a manugang ti ari." 23 Imbaga ngarud dagiti adipen ni Saul dagitoy a sasao kenni David. Ket kinuna ni David, "Nalag-an kadi laeng a banag kadakayo ti agbalin a manugang ti ari, agsipud ta nakurapayak laeng a tao, ken nababaak laeng?" 24 Impadamat dagiti adipen ni Saul kenkuana dagiti sasao nga imbaga ni David. 25 Ket kinuna ni Saul, "Kastoyto ti ibagayo kenni David, 'Saan a tartarigayan ti ari ti aniaman a sab-ong, dagiti laeng sangagasan a kudil iti murdong ti mabagbagi dagiti Filisteo ti kasapulan tapno makabales ti ari kadagit kabusona.' Ita, impagarun ni Saul a matnag ni David iti ima dagiti Filisteo. 26 Idi imbaga dagiti adipenna dagitoy a sasao kenni David, naragsakan ni David nga agbalin a manugang ti ari. 27 Sakbay a nagleppas dagidiay nga al-aldaw, napan ni David a keduana dagiti tattaona ket pinatayda dagiti dua gasut a Filisteo. Inyeg ni David dagiti kudil iti murdong ti mabagbagida, ket intedda amin dagitoy iti ari, tapno agbalin isuna a manugang ti ari. Impaasawa ngarud ni Saul ti anakna a ni Mical kenni David. 28 Ket nakita ken naammoan ni Saul nga adda ni Yahweh kenni David. Inayat isuna ni Mical nga anak ni Saul. 29 Kimmarkaro ti buteng ni Saul kenni David. Nagtultuloy a kabusor ni Saul ni David. 30 Ket rimmuar ti armada dagiti Filisteo para iti gubat, ket kas iti kasansan nga iruruarda, adda a ni David ti agbalballigi ngem kadagit amin nga adipen ni Saul, isu nga ad-adda a napadayawan ti naganna.

19 Kinuna ni Saul kenni Jonatan nga anakna ken kadagit amin nga adipenna a nasken a papatayenda ni David. Ngem ni Jonatan, nga anak ni Saul, ipatpategna unay ni David. 2 Isu nga imbaga ni Jonatan kenni David, "Sapsapulennaka ti amak a ni Saul tapno papatayennaka. Isu nga agannadka ket inton bigat, aglemmenga iti nalimed a lugar. 3 Rummuarako ket agtakderak iti abay ti amak idiy away nga ayanmo, ket makisaritaako iti amak maipanggep kenka. No adda ti maamooak, ibagako kenka." 4 Nakisarita ni Jonatan iti amana a ni Saul iti nasayaat maijpanggep kenni David ket kinunana kenkuana, "Saan koma nga agbasol iti ari iti adipenna a ni David. Ta saan a nagbasol isuna kenka, ken dagiti inaramidha ti nangiyeg iti kinaimbag kenka. 5 Impustana ti biagna ket pinatayna ti Filisteo. Nangiyeg ni Yahweh iti dakkel a balligi para iti entero nga Israel. Nakitam daytoy ket nagrag-oka. Apay nga agbasolka iti awan basolna a dara babaen iti panangpapataymo kenni David nga awan ti gapuna?" 6 Dimnggeg ni Saul kenni Jonatan. Insapata ni Saul, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, saanto a mapapatay isuna." 7 Ket inayab ni Jonatan ni David, ket imbagana amin dagitoy a banbanag kenkuana. Impan ni Jonatan ni David kenni Saul, ket adda isuna iti ayanna a kas iti kallabes. 8 Ket adda manen gubat. Rimmuar ni David ket nikiranget kadagit Filisteo ket pinarmekna ida ket adu dagiti napapatay. Intarayanda isuna. 9 Adda dakes nga espiritu a binilin ni Yahweh a immay kenni Saul bayat a nakatugaw isuna iti pagtaenganna nga igge-igemna ti gayangna, ken bayat a tuktukaren ni David ti instrumentona. 10 Kayat ni Saul nga ibitin ni David iti pader babaen iti gayang, ngem nakalibas isuna iti imatang ni Saul, isu a ti pader ti nakaitungkelan ti gayang ni Saul. Nagtaray ni David ket naglibas iti dayta a rabii. 11 Nangibaon ni Saul kadagit mensahero iti pagtaengan ni David a mangsiim kenkuana tapno mapapatayna isuna iti kabigatanna. Ni Mical, nga asawa ni David, kinunana kenkuana, "No saanmo nga isalakan ti biagmo ita a rabii, inton bigat, mapapataykanto. 12 Isu a pinababa ni Mical ni David iti tawa. Timmaray isuna ket naglibas. 13

Innala ni Mical ti didiosen nga adda iti pagtaengan ket impaiddana daytoy iti pagiddaan. Kalpasanna, inkabilna ti pungan a naaramid iti buok ti kalding iti ulo daytoy, ket inabbunganna daytoy kadagit ules. 14 Idi nangibaon ni Saul kadagit mensahero a mangala kenni David, kinunana, "Agsakit isuna." 15 Ket nangibaon ni Saul kadagit mensahero tapno kitaenda ni David; kinunana, "Iyegyo isuna kaniak a nakaidda iti pagiddaan, tapno mapatayko isuna." 16 Idi immuneg dagiti mensahero, nakitada ti didiosen iti pagtaengan ti adda iti pagiddaan uray ti nagpungananna a naaramid iti buok ti kalding. 17 Kinuna ni Saul kenni Mical, "Apay nga inallilawnak ket pinalubosam a pumanaw ti kabusorko, isu a nakalibas isuna?" Simmungbat ni Mical kenni Saul, "Kinunana kaniak, 'Palubosannak a mapan. Papatayenka no saannak a tulongan nga aglibas.' 18 Ita, nakalibas ni David, ket napan isuna kenni Samuel nga adda idiy Rama ket imbagana kenkuana dagiti amin nga inaramid ni Saul kenkuana. Ket isuna ken ni Samuel, napanpa nagtalinaed idiy Najot. 19 Naibaga daytoy kenni Saul, kinunada, "Dinggem, adda ni David idiy Najot iti Rama." 20 Ket nangibaon ni Saul kadagit mensahero a mangtiliwan kenni David. Idi nakitada ti bunggoy dagiti profeta nga agipadpadto, ket ni Samuel ti mangidadaulo kadakuada, immay ti Espiritu ti Dios kadagit mensahero ni Saul, ket nangipadtoda met. 21 Idi naibaga daytoy kenni Saul, nangibaon isuna kadagit sabali pay a mensahero, ket nangipadtoda met. Isu a nangibaon manen ni Saul kadagit mensahero iti maikatlo a dasar, ket nangipadtoda met. 22 Ket napan met isuna idiy Rama ket nakadanon iti ayan ti bubon a nauneg nga adda idiy Secu. Dinamagna, "Sadino ti ayan ni Samuel ken ni David?" Adda nangibaga, "Nakitami nga addada idiy Najot iti Rama." 23 Napan ni Saul idiy Najot iti Rama. Ket immay met kenkuana ti Espiritu ti Dios, ket bayat a mapmapan isuna, nagipadto isuna, aqgingga a nakadanon idiy Najot iti Rama. 24 Ket uray met isuna, inussobna dagiti pagan-anayna, ket nangipadto met iti sangoanan ni Samuel ket nagmalem ken nagpatnag a nagidda a lamo-lamo. Gapu iti daytoy kinunada, "Maysa kadi met a profeta ni Saul?"

20 Kalpasanna, naglibas ni David manipud Najot iti Rama, immay kenni Jonatan ket kinunana, "Ania kadi ti naaramidko? Ania ti nadagsen a nakabasolak? Ania ti basolko iti amam, a kayatna pay a pukawen ti biagko?" 2 Kinuna ni Jonatan kenni David, "Adayo a mapasamat dayta; saanka a matay. Awan ti ar-aramiden ti amak a saanna nga ibaga kaniak, dakkel man wenne bassit a banag. Apay koma nga ilimed ti amak daytoy a banag kaniak? Saan a pudno dayta." 3 Ngem insapata manen ni David ket kinunana, "Ammo la unay ti amam a nasayaat ti pannakikaduum kaniak." Kinunana, 'Saan koma a maammoan ni Jonatan daytoy, ta amangan no agladingit isuna.' Ngem kas iti kinapudno a sibbiag ni Yahweh, ken aqgingga a sibbiagka, maysa laengen nga addang ti baetmi kenni patay." 4 Ket kinuna ni Jonatan kenni David, "Aniaman nga ibagam, aramidek para kenka." 5 Kinuna ni David kenni Jonatan, "Inton bigat ket baro a bulan, ket masapul a sumangoak a makipangan iti ari. Ngem bay-annak koma a pumanaw, tapno makapaglemmenga iti away aqgingga iti rabii ti maikatlo nga aldaw." 6 No birokennak ti amam, ibagam ngarud, "Nagpakada ni David kaniak a mapan biit isuna idiy Betlehem a siudadna, gapu ta isu ti tinawen a panagidatonda sadiay para iti sibubukel a pamiliada." 7 No kunaenna, 'Ala, wen,' maaddaan iti talna ti adipenmo. Ngem no makaunget unay isuna, ammonon a dakes ti pangngeddengna. 8 Ipaaymo ngarud ti kinaimbagmo iti adipenmo. Ta naktulagka iti adipenmo iti sangoanan ni Yahweh. Ngem no adda basolko, papatayennak; ta apay pay laeng nga iyegnak iti amam?" 9 Kinuna ni Jonatan, "Adayo a mapasamat kenka dayta! No natakuatak koma nga inkeddeng ti amak a madangranka, saanko kadi nga ibaga kenka?" 10 Ket kinuna

ni David kenni Jonatan, "Siasinonto ti mangibaga kaniak no kas pangarigan ta sungbatannaka a sigugubsang ti amam?" 11 Kinuna ni Jonatan kenni David, "Umayka, mapanta idaiy away." Ket napanda a dua iti tay-ak. 12 Kinuna ni Jonatan kenni David, "Saksi koma ni Yahweh a Dios ti Israel. Inton damagek iti amak ti kastoy met laeng nga oras inton bigat, wenco iti maikatlo nga aldaw, denggem, no adda nasayaat a panggep para kenni David, saankonto kadi aya nga ipatulod ken ipakaammo kenka? 13 No pakaragsakan ti amak ti mangdangran kenka, aramiden koma ni Yahweh kenni Jonatan ken ad-adda pay koma no saanko nga ipakaammo kenka ken saanka a paadaywen, tapno makapanawka a natalha. Ni Yahweh koma ti kumuyog kenka, kas iti pannakikakaaddana iti amak. 14 No sibibiagak pay laeng, saanno kadi nga ipakita kaniak ti kinapudno ni Yahweh iti tulag, tapno saanak koma a matay? 15 Ket saanmonto koma a putden a maminpinsan ti kinapudnom iti tulagmo iti balayko, inton pukwan ni Yahweh amin a kabusor ni David iti rawab ti daga." 16 Nakitulag ngarud ni Jonatan iti balyay ni David a kunana, "Sapay koma ta singirento ni Yahweh daytoy iti ima dagiti kabusor ni David." 17 Pinagsapata manen ni Jonatan ni David gapu iti panagayatna kenkuana, gapu ta ay-ayatenna isuna kas iti panagayatna iti bukodna a kararua. 18 Ket kinuna ni Jonatan kenkuana, "Inton bigat ket baro a bulan. Birokennakanto gapu ta awan ti nakatugaw iti tugawmo. 19 Inton nakapagtalinaedka iti tallo nga aldaw, sumalogka a dagus ket umayka iti disso a naglemmengam inton madama a mapagtutungtongan dayta a banag, ket agtalinaedka iti bato nga Ezel. 20 Mangipanaakto iti tallo a pana iti igid daytoy, a kasla adda panpanaek. 21 Ket ibaonkonto ti agtutubok a lalaki ket ibagak kenkuana, 'Mapanmo biroken dagiti impanak. No ibagak iti agtutubo a lalaki, 'Kitaem, adda dagiti pana iti dayta a paset; alaem ida,' ket umayka; ta addanto talged para kenka saan ket a pakadangran, iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon. 22 'Ngem no ibagak iti agtutubo a lalaki, 'Kitaem, adda iti labesmo dagiti pana,' nasken a pumanawkan, ta ibabaonaka ni Yahweh nga umadayo. 23 Maipanggep iti nagnummoanta, pudno, adda ni Yahweh iti nagbaetanta iti agnanayon.'" 24 Naglemmeng ngarud ni David iti tay-ak. Idi dimteng ti baro a bulan, nagtugaw ti ari tapno mangan. 25 Nagtugaw ti ari iti tugawna, iti masansan a pagtugtugawanna, iti abay ti diding. Timmakder ni Jonatan, ket nagtugaw ni Abner iti abay ni Saul. Ngem awan ti nagtugaw iti tugaw ni David. 26 Ngem awan ti imbagbaga ni Saul iti dayta nga aldaw, gapu ta impagarupna, "Adda pasamasak kenkuana. Saan isuna a nadalus; sigurado saan isuna a nadalus." 27 Ngem iti maikaduwa nga aldaw, ti aldaw kalpasan ti baro a bulan, awan ti nakatugawi iti tugaw ni David. Kinuna ni Saul kenni Jonatan nga anakna, "Apay a saan nga immay ti anak ni Jesse iti pannangan, uray idi kalman ken ita nga aldaw?" 28 Simmungbat ni Jonatan kenni Saul, "Nagpakada kaniak ni David a mapan isuna idaiy Betlehem. 29 Kinunana, 'Pangnga sim ta palubosannak. Adda ngamin panagidaton nga aramiden ti pamiliами idaiy siudad, ket imbilin ti kabsatko a lalaki nga addaak koma sadiy. Ita, no nasayaatak iti imatangmo, palubosannak koma a mapanko kitaen dagiti kakabsatko a lalaki.' Daytoy ti makagapu a saan isuna nga immay iti lamisaan ti ari." 30 Ket simged ti pungtot ni Saul kenni Jonatan, ket kinunana kenkuana, "Sika nga anak ti dakes ken managsukir a baba! Ti kunan kadi ket saanko nga ammo a pinilim ti anak ni Jesse a pakaibabainam, ken pakaibabainam ti inam a nangipasngay kenka? 31 Ta agingga a sibibiag ti anak ni Jesse iti rabaw ti daga, sika man wenco ti pagariam ket saanto a maisaad. Ita ngarud, ibaon ken iyegmo isuna kaniak, ta masapul a matay isuna." 32 Simmungbat ni Jonatan kenni Saul nga amana, "Ania ti makagapu a nasken a mapapatay isuna! Ania ti naaramidna?" 33 Ket ginayang ni Saul ni Jonatan tapno patayenna isuna. Isu nga ammon ni

Jonatan a kayat unay ti amana a patayen ni David. 34 Makapungtot unay a timmakder ni Jonatan iti lamisaan ket saan a nangnangan iti maikaduwa nga aldaw ti bulan, ta nakaro ti panagladingitna para kenni David, gapu ta imbabain isuna ti amana. 35 Iti kabigatanna, napan ni Jonatan iti away a nagtulaganda kenni David, ket adda maysa nga agtutubo a lalaki a kadauna. 36 Kinunana iti agtutubona a lalaki, "Tumarayka ket birokem dagiti pana nga ipanak." Ket bayat nga agtartaray ti agtutubo a lalaki, nangipana isuna iti maysa a pana iti labesna. 37 Idi nakadanon ti agtutubo a lalaki iti disso a nagdissoan ti pana nga impana ni Jonatan, pinulkawan ni Jonatan ti agtutubo a lalaki a kunana, "Saan kadi nga adda ti pana iti labesmo?" 38 Ket pinulkawan ni Jonatan ti agtutubo a lalaki, "Darasem! Saanka nga agbayag!" Inurnong ngarud ti lalaki nga agtutubo ni Jonatan dagiti pana ket immay iti ayan ti amona. 39 Ngem awan ammo ti agtutubo a lalaki. Da laeng Jonatan ken David ti makaammo iti dayta a banag. 40 Inted ni Jonatan dagiti igamna iti agtutubona a lalaki ket kinunana kenkuana, "Mapangkan, ipanmo dagitoy iti siudad." 41 Apaman a nakapanaw ti agtutubo a lalaki, timmakder ni David manipud iti abagatan a paset, nagpakleb iti daga, ket namitio a dasas a nagpakleb isuna iti daga. Naginnagekda iti maysa ken maysa ken nagsinnangitda, ngem nakarkaro ti panagsangsangti ni David. 42 Kinuna ni Jonatan kenni David, "Mapanka a natalha, gapu ta nagkinnarita iti nagan ni Yahweh a kinunata, 'Adda koma ni Yahweh iti agnanayon iti nagbaetanta ken iti nagbaetan dagiti kaputok ken kaputotam.' Ket timmakder ni David sa pimmanaw, ket nagsubli ni Jonatan iti siudad.

21 Kalpasanna, dimteng ni David idaiy Nob tapno sarakenna ni Ahimelec a padi. Agtigtigerger ni Ahimelec a nangsabat kenni David ket kinunana kenkuana, "Apay nga agmaysaka ken apay nga awan ti kadaum?" 2 Kinuna ni David kenni Ahimelec a padi, "Imbaonnan ti ari iti maysa a panggep ket kinunana kaniak, 'Awan koma ti makaammo maipapan iti pangibaonaak kenka, ken ti maipapan iti imbilinko kenka.' Imbaonko dagiti agtutubo a lalaki iti maysa lugar. 3 Ita ngarud, ania ti adda kenka ita? Ikkannak koma iti lima a pidaso a tinapay, wenco uray ania nga adda ditoy." 4 Simmungbat ti padi kenni David a kunana, "Awan ti tinapay ita ditoy a mabalin a kanen ti siasinoman, ngem ti laeng adda ditoy ket ti tinapay a naidaton- no dagiti agtutubo a lalaki ket saan a nakikaidda kadagiti babbai." 5 Simmungbat ni David iti padi, "Maipanamnamak a tallon nga aldaw a saankami a nakikaidda kadagiti babbai. Idi nagrubiwat, dagiti bagi dagitoy a lalaki ket napagtalinaedda a nadalus iti imatang ni Yahweh, uray no daytoy ket gagangay a panagdaliasat. Ad-adda ngarud ita a mapagtalinaed ti kinadlusdagiti bagbagida iti imatang ni Yahweh." 6 Isu nga inted ti padi kenkuana ti tinapay a naidaton kenni Yahweh. Ta awan ti tinapay sadiay, ti laeng tinapay a naidaton kenni Yahweh a masukatan iti katuluto a tinapay no maikkat daytoy iti nakaikabilanna. 7 Ita, maysa kadagiti adipen ni Saul ket adda sadiay iti dayta nga aldaw, ta kapilitan nga agtalinaedka isuna sadiay. Ti naganna ket Doeg a taga-Edom, a pangulo dagiti agay-ayawan iti arban ni Saul. 8 Kinuna ni David kenni Ahimelec, "Adda kadi uray ania a gayang wenco kampilan dita? Ta awan ti naitugotko a kampilan wenco uray ania nga igamko, gapu ta kasapulan a mapanak a dagus iti pangibaonaon kaniak ti ari." 9 Kinuna ti padi, "Adda ditoy ti kampilan ni Goliat a Filisteo a pinapataymo idaiy tanap ti Ela, nabalkot iti maysa a lutop ket nailinged iti efod. No kayatmo nga alaen dayta, alaem, ta awanen ti sabali nga igam ditoy malaksid iti dayta." Kinuna ni David, "Awanen ti sabali a kampilan a kas iti dayta, itedmo kaniak." 10 Nagrubiwat ni David ket linibasanna ni Saul iti dayta nga aldaw ket napan kenni Akis nga ari iti Gat. 11 Kinuna dagiti adipen ni Akis kenkuana, "Saan kadi a daytoy ti David

nga ari iti daga? Saan kadi nga insalsalada ti panangkankantada iti maipapan kenkuana, 'Pinatay ni Saul ti rinibribu ket ni David ket sangapulo a ribu?' **12** Naimula iti puso ni David dagitoy a sasao ket kasta unay ti butengna kenni Akis nga ari ti Gat. **13** Binaliwanna ti panagtigtnayna ket nagpamarang nga agbagtit iti imatangda; sinuratsuranna dagiti ruangan ti pagserkan ken baybay-anna nga agayus ti katayna iti barbasna. **14** Ket kinuna ni Akis kadagiti adipenna, "Kitaenyo, agbagtit met gayam daytoy a tao. Apay nga inyegyo isuna kaniak? **15** Agkurangak kadi pay aya iti agbagtit, isu nga inyegyo daytoy a tao nga agaramid iti kas iti dayta iti imatangko? Pudno kadi nga umay daytoy a tao iti balayko?"

22 Pimmanaw ngarud ni David sadiay ket napan naglemmeng iti maysa a rukib idiy Adullam. Idi nangngeg daytoy dagiti kakabsatna ken amin nga adda iti balay ti amana, simmalogda iti ayanna. **2** Amin a maririribukan, amin a nakautang ken amin a saan a mapmapnek- naummongda amin iti ayanna. Ni David ti nagbalin a panguloda. Adda agarup uppata gasut a lallaki a keduana. **3** Kalpasanna, pimmanaw ni David sadiay ket napan iti Mizpa idiy Moab. Kinunana iti ari ti Moab, "Ipalubosmo koma a makipagnaed kenka ti amak ken ti inak aqgingga a maammoak no ania ti aramiden ti Dios para kaniak." **4** Imbatina ngarud ita iti ari ti Moab. Nakipagnaed ngarud kenkuana ti ama ken ti ina ni David kabatanan ti kaaddana iti paglemmenggana. **5** Kalpasanna, kinuna ni profeta Gad kenni David, "Saankna nga agtalinaed iti paglemmenggana. Pumanawka ket mapanka iti daga ti Juda." Isu a pimmanaw ni David sadiay ket napan iti kabakiran ti Heret. **6** Nangngeg ni Saul a naammoanen ti ayan ni David, keduana dagiti lallaki a tattaona. Ita, agtugtugaw idu ni Saul idiy Gabaa, iti sirok ti kayo a tamarisko idiy Rama, iggemna ti gayangna ken nakapalikmut kenkuana dagiti amin nga adipenna. **7** Kinuna ni Saul kadagiti adipenna a nakatakder iti aglawlawa, "Dumngekkayo ita, tattaon ti Benjamin! Ikkannakayonto kadi ti anak ni Jesse iti talton ken pagmulaan iti ubas? Pagbalinennakayonto kadi a pangulo ti rinibribu ken pangulo ti ginasut-gasut, **8** a kas maiusbud kadakayo amin nga agpangpanggep iti dakes maibusor kaniak? Awan man laeng kadakayo ti nangpakaammo kaniak idu naktulag ti anakko iti anak ni Jesse. Awan ti uray maysa kadakayo ti naasiyan kaniak! Awan man laeng kadakayo ti nangpakaammo kaniak nga inallukoy ti anakko ni David nga adipenko maibusor kaniak. Ita, aglemmeng isuna ket agur-uray iti nasayaat a gundaway a mangdarup kaniak." **9** Kalpasanna, simmungbat ni Doeg a taga-Edom, a nakatakder iti abay dagiti adipen ni Saul, kinunana, "Nakitak ti anak ni Jesse a dimteng idiy Nob, iti ayan ni Ahimelec nga anak ni Ahitub. **10** Inkaragna kenni Yahweh a tulongan koma isuna, ken impaayna pay kenkuana dagiti kiniddawna ken ti kampilan ni Goliat a Filisteo." **11** Ket nangibaon ti ari iti mangayab iti padi a ni Ahimelec nga anak ni Ahitub ken amin nga adda iti balay ti amana, dagiti padi nga adda idiy Nob. Aminda ket immay iti ayan ti ari. **12** Kinuna ni Saul, "Dumngekkayo ita, anak ni Ahitub." Simmungbat isuna, "Adtoyk, apok." **13** Kinuna ni Saul kenkuana, "Apay a pinagpanggepandak iti dakes, sika ken ti anak ni Jesse, nga inikkam pay isuna iti tinipay, ken maysa a kampilan, ken inkararagmo iti Dios a tulongan koma isuna tapno bumusor kaniak, tapno makapaglemmeng a kas iti ar-aramidenna ita?" **14** Ket simmungbat ni Ahimelec iti ari a kunana, "Siasino kadagiti amin nga adipenmo ti napudno unay a kas kenni David, a manugang ti ari ken pangulo dagiti guardiam, ken mararaem iti balaymo? **15** Ita kadi laeng ti umuna a gundaway nga inkararagko iti Dios a tulongan koma isuna? Adayo nga aramidek dayta! Saan koma nga ipabasol ti ari ti aniaman a banag iti adipenna wenno iti amin nga adda iti balay ti amak. Ta awan ti ammo ti adipenmo maipanggep iti daytoy a banag." **16** Simmungbat ti ari, "Awan

duadua a matayka, Ahimelec, sika ken amin nga adda iti balay ti amam." **17** Kinuna ti ari kadagiti guardia a nakatakder iti aglawlawa, "Papatayenyo dagiti papadi ni Yahweh. Gapu ta nakikaduada met kenni David, ken gapu ta ammoda a pimmanaw isuna, ngem saanda nga impakaammbo daytoy kaniak." Ngem saan a maitured dagiti adipen ti ari a papatayen dagiti papadi ni Yahweh. **18** Ket kinuna ti ari kenni Doeg, "Patayem dagiti papadi." Nagpasango ngarud ni Doeg a taga-Edom ket dinarupna dagiti papadi; nakapatay isuna iti dayta nga aldaw iti walopulo ket lima a tattao a nakasuoet iti efod. **19** Babaen iti tadem ti kampilan, rinautna ti Nob a siudad dagiti papadi, amin a lallaki ken babbai, ubbing ken maladaga, bakkba ken dagiti asno ken dagiti karnero. Pinatayna amin ida babaen iti tadem ti kampilan. **20** Ngem maysa kadagiti annak ni Ahimelec nga anak ni Ahitub a managan Abiatar ti nakalibas ket napan kenni David. **21** Imbaga ni Abiatar kenni David a pinapatay ni Saul dagiti papadi ni Yahweh. **22** Kinuna ni David kenni Abiatar, "Iti dayta nga aldaw a kaadda sadiay ni Doeg a taga-Edom, ammokon nga awan duadua nga idanonna kenni Saul. Siak ti akinbasol iti ipapatay ti amin a parilia ti amam! **23** Makipaggianka kaniak ken saanka nga agbuteng. Ta ti mangtartarigagay a mangpukaw iti biagmo ket isu met laeng ti mangtartarigagay a mangpukaw iti biagko. Natalegdako iti ayanko."

23 Kinunada kenni David, "Kitaem, makirangranget dagiti Filisteo kadagiti adda iti Keila ket taktakwenda dagiti adda iti pagirikan." **2** Isu a nagkiddaw iti tulong ni David kenni Yahweh ket dinamagna, "Mapanak kadi ket rautek dagitoy a Filisteo?" Kinuna ni Yahweh kenni David, "Mapanak ket rautek dagiti Filisteo ket isalakanmo ti Keila." **3** Kinuna dagiti tattaon ni David kenkuana, "Mabutbutengtayo la ngaruden ditoy Juda. Saan kadi nga adda pay no mapantayo makirangset iti armada dagiti Filisteo?" **4** Nagkararag ngarud manen ni David kenni Yahweh ket nagkiddaw iti tulong. Simmungbat ni Yahweh kenkuana, "Agrubwatka, sumalogka idiy Keila. Ta itedko kenka ti panaghbaligi kadagiti Filisteo." **5** Napan idiy Keila ni David ken dagiti tattaona ket nakirangseta kadagiti Filisteo. Innlada dagiti arbanda ket dinarupda ida ket adu ti napatayda. Naisalakan ngarud ni David dagiti agnanaed idiy Keila. **6** Idi napan ni Abiatar nga anak ni Ahimelec kenni David idiy Keila, simmalog isuna nga adda iggemna a maysa nga efod. **7** Naibaga kenni Saul a napan ni David idiy Keila. Kinuna ni Saul, "Inyawat isuna ti Dios iti imak. Ta saan isunan a makalibas gapu ta simrek isuna iti siudad nga addaan kadagiti ruangan ken pader. **8** Pinaayaban ni Saul amin a soldadona tapno sumalogda idiy Keila a mangraut kenni David ken dagiti tattaona. **9** Ammo ni David a dakes ti pangpanggepen ni Saul kenkuana. Kinunana kenni Abiatar a padi, "Iyegmo ditoy ti efod." **10** Ket kinuna ni David, "Yahweh a Dios ti Israel, pudno a nangngeg ti adipenmo a kayat ni Saul ti umay ditoy Keila, tapno dadeaellena ti siudad gapu kaniak. **11** Iyawatdakto kadi dagiti tattaon ti Keila kenkuana? Sumalog kadi ni Saul, kas iti nangngeg ti adipenmo? Yahweh a Dios ti Israel, agpakpakaasiak kenka, pangngaasim ta ibagam iti adipenmo." Kinuna ni Yahweh, "Sumalog isuna." **12** Ket kinuna ni David, "Dagiti tattaon kadi iti Keila ket iyawatdakto ken dagiti tattaok iti ima ni Saul?" Kinuna ni Yahweh, "Iyawatdakto." **13** Ket ni David ken dagiti tattaona nga agarup innem a gasut, nagrubiwdta ket pimmanawda manipud Keila ket nagakar-akarda manipud iti maysa a lugar aqgingga iti sabali pay a lugar. Naidanon kenni Saul a nakalibas ni David idiy Keila, ket insardengen ti panangkamkamatna. **14** Nagtalinaed ni David iti paglemmenggana idiy let-ang, iti katurturodan a pagilinan iti let-ang ti Zif. Inaldaw a binirbirok ni Saul isuna ngem saan nga inyawat isuna ti Dios kenkuana. **15** Naamiris ni David a rimmuar ni Saul a mangpukaw iti biagna; ita, adda idi ni David iti let-ang ti

Zif idiy Horesh. **16** Ket ni Jonatan nga anak ni Saul, nagrubbaw ket napan kenvi David idiy Horesh, ket pinapigsana ti pakinakem ni David nga agtalek iti Dios. **17** Kinunana kenkuana, "Saanka nga agbuteng. Ta ti ima ni Saul nga amak ket saannakanto a mabirokan. Sikanto ti agbalin nga ari iti Israel ket sumaruno laeng kenka. Ammo met daytoy ni Saul nga amak." **18** Nagtinulagda iti sangoanan ni Yahweh. Nagtalina ni David idiy Horesh, ket nagawid met ni Jonatan. **19** Ket dagiti taga-Zif, immayda kenvi Saul idiy Gabaa ket kinunada, "Saan kadi nga aglemlemmeng ni David iti ayantayo iti paglemlemmenganda idiy Horesh, iti turod ti Hakilah nga abagatan a paset ti Jesimon? **20** Sumalogka itan, apo ari! Kas iti tartarigagayan, sumalogka! Ti pasetmi ket ti mangiyawat kenkuana iti ima ti ari." **21** Kinuna ni Saul, "Bendisionannakayo koma ni Yahweh. Ta adda panangngaa si kaniak. **22** Mapankayo ket siguradoenyo a nalaing. Ammoenyo ken takatuonyo no sadino ti disso a paglemlemmenganna ken no siasino ti nakakita kenkuana sadiay. Naibaga kaniak a nasikap unay isuna. **23** Isu a kitaenyo ken ammoenyo amin dagiti lugar a paglemlemmenganna. Agsublikayo kaniak nga adda iti sigurado nga impormasyon, ket makikuyogako kadakayo nga agsubli. No adda isuna idiy a daga, birokeko isuna kadagiti amin a rinibu ti Juda." **24** Nagrubbawta ngarud ket napanda idiy Zif, immun-unada ngem ni Saul. Ita, adda idi ni David ken dagiti tattaona idiy let-ang ti Maon idiy Araba nga abagatan a paset ti Jesimon. **25** Napan ni Saul ken dagiti tattaona sadiay a mangbirok kenkuana. Ket naibaga daytoy kenvi David, isu a simmalog isuna idiy kabatoan a turod ket nagtalinaed isuna idiy let-ang ti Maon. Idi nangngeg ni Saul daytoy, sinurotna ni David idiy let-ang ti Maon. **26** Napan ni Saul iti maysa a paset ti bantay, ket ni David ken dagiti tattaona, agturgonda iti sabali a paset ti bantay. Nagdardaras ni David nga immadayo manipud kenvi Saul. Bayat a palpalikmutan ni Saul ken dagiti tattaona ni David ken dagiti tattaona tapno tiliwenda ida, **27** maysa a mensahero ti immay kenvi Saul ket kinunana, "Darasenyo, umaykayon, rinaut dagiti Filisteo ti daga." **28** Isu a saanen nga intuloy ni Saul ti panangkamkamatna kenvi David ket napanda nakiranganet kadagiti Filisteo. Isu a naawagan dayta a lugar iti Bato a Naglibasan. **29** Simmang-at ni David manipud sadiay ket nagtalinaed iti paglemlemmenganda idiy Engedi.

24 Idi nagsubli ni Saul manipud iti panangkamkamatna kadagiti Filisteo, naibaga kenkuana, "Adda ni David iti let-ang ti Engedi." **2** Inkuyog ngarud ni Saul ti tallo ribu a napili a lallaki a naggapu iti entero nga Israel ket napanda binirok ni David ken dagiti tattaona idiy Kabatoan nga ayan dagiti Atap a Kalding. **3** Nakagteng isuna kadagiti pagaponan dagiti karnero iti igid ti dalan, nga ayan ti kueba. Immuneq ni Saul tapno umibleng. Ita, agtugtugaw ni David ken dagiti tattaona iti akin un-uneg a paset ti kueba. **4** Kinuna dagiti tatto ni David kenkuana, "Daytoy ti aldaw nga insao ni Yahweh idi imbagana kenka, 'Iyawatko ti kabusomo iti imam, tapno maaramidmo kenkuana ti kayatmo.'" Ket timmakder ni David ken Nagarudok ket nangragas iti gayadan ti kagay ni Saul. **5** Kalpasanna, saan a makaidna ni David gapu iti panangragasna iti gayadan ti kagay ni Saul. **6** Kinunana kadagiti tattaona, "Saan koma nga itulok ni Yahweh nga aramidek daytoy iti apok, a pinulutan ni Yahweh, a drangak isuna agsipud ta ammok a ni Yahweh ti nangpili kenkuana." **7** Binagbagaan ngarud ni David dagiti tattaona babaen kadagityo a sasao, ket saanna ida a pinalubosan a mangdarup kenvi Saul. Timmakder ni Saul, pimmanaw isuna idiy kueba ket intuloya ti nagna. **8** Kalpasanna, timmakder met ti David, pimmanaw isuna idiy kueba ket pinukuhawanna ni Saul: "Apok nga ari." Idi timmalliway ni Saul iti malikudanna, nagkurno ni David ket impakitanra kenkuana ti panagraemna. **9** Kinuna ni David kenvi Saul, "Saanka koma a dumngeg kadagiti lallaki a mangibagbaga,

'Kitaem, kayatnaka a dangran ni David.' **10** Ita nga aldaw nakita dagiti matam ti panangiyawat ni Yahweh kenka iti imak idi addata iti uneg ti kueba. Imbaga dagiti dadduma kaniak a patayenka, ngem saanka nga inan-anu. Kinunak, 'Saankonto a dangran ti apok; ta pinulutan isuna ni Yahweh.' **11** Kitaem, amak, kitaem ti gayadan ti kagaymo iti imak. Ta kinapudnona, nangragasak iti gayadan ti kagaymo ket saanka a pinatay, maamirismo koma ken makitam koma nga awan ti dakes weno saanka a liniputan, ken saanak a nagbasol kenka, urayno an-anupennak ken kayatmo a pukawen ti biagko. **12** Kedgannata koma ni Yahweh, ket ibalesnak koma ni Yahweh maibusor kenka, ngem saankanto a dangran. **13** Kas iti pagsasao a maibagbaga idi, 'Manipud iti nadangkes, umay ti kinadangkes.' Ngem saanakto a bumusor kenka. **14** Siasino koma met ngay daytoy nga an-anupen ti ari ti Israel? Siasino ngay koma daytoy a kamkamatem? Iti maysa a natay nga aso! Iti maysa a timel! **15** Ni Yahweh koma ti mangikeddeng ket kedgannata koma a dua, ken usigenna daytoy, ken patganna ti asugko ket palubosannak a makalibas manipud iti imam." **16** Apaman a naibaga ni David dagityo a sasao kenvi Saul, kinuna ni Saul, "Timekmo kadi daytoy, anakkko a David?" Impukkaw ni Saul ket nagsangit. **17** Kinunana kenvi David, "Nalinintegka ngem siak. Ta sinubadannak iti naimbag, idinto ti siak dakes ti insubadko kenka. **18** Impakitam ita nga aldaw ti kinaimbagmo kaniak, ta saannak a pinatay idi inyawatnak ni Yahweh iti kaasim. **19** Ta no masarakan ti maysa a tao ti kabusorna, saanna a palubosan a pumanaw daytoy a sitatalged. Gunggonaannaka koma ni Yahweh iti kinaimbag gapu iti inaramidmo kaniak ita nga aldaw. **20** Ita, ammok nga awan duadua nga agbalinkanto nga ari ken mapatalgedto iti imam ti pagarian ti Israel. **21** Isapatana kaniak iti nagan ni Yahweh a saanmonta a pukawan dagiti kaputotak a sumaruno kaniak, ken saanmonta a dadaelen ti nagarko manipud iti balay ni amak." **22** Nagsapata ngarud ni David kenvi Saul. Kalpasanna, nagawid ni Saul, ngem simmang-at ni David ken dagiti tattaona a nagturgon iti natalged a disso.

25 Ita, natayen ni Samuel. Naguummong amin nga Israelita ket nagladingitda para kenkuana, ket intabonda isuna iti balaya idiy Rama. Kalpasanna, nagrubbaw ni David ket simmalog a nagturon iti let-ang ti Paran. **2** Adda maysa a lalaki idiy Maon, a dagiti sanikuana ket adda idiy Carmel. Nakabakbakan daytoy a lalaki. Addaan isuna iti tallo ribu a karnero ken sangeribu a kalding. Pukpusikanna dagiti karnerona idiy Carmel. **3** Nabal ti nagan ti lalaki, ket Abigail ti nagan ti asawana. Nalaing ken napintas daytoy a babai. Ngem ti lalaki ket naranggas ken dakes ti pannkilangenna. Kaputotan isuna ni Caleb. **4** Nadamag ni David idiy let-ang a pukpusikan ni Nabal dagiti karnerona. **5** Isu a nangibaon ni David iti sangapulo nga agtutubo a lallaki. Kinuna ni David kadagiti agtutubo a lallaki, "Sumang-atkayo idiy Carmel, mapankayo kenvi Nabal, ket klablaawanyo isuna iti naganko. **6** Ibagayonto kenkuana 'Agbiagka iti kinarang-ay, kappia koma ti adda kenka ken iti balaymo, ken adda koma kappia iti amin nga adda kenka. **7** Nadamagko nga adda dagiti para-pukis kadagiti karnerom. Kaduami dagiti para-pastormo, ket saanmi ida a dinangran, ken iti las-ud ti kaaddada ditoy Carmel, awan ti napukaw kadakuada. **8** Damagem dagiti agtutubo a tattaom, ket ibagada kenka. Ita, sapay koma ta maay-ayoka kadagiti agtutubo a tattaok, ta umaykaminto iti aldaw ti panagrabak. Pangngaasim ta mangtedka iti aniaman nga adda kenka kadagiti adipenmo ken iti anakmo a ni David." **9** Idi simmangpet dagiti agtutubo a tattaom ni David, imbagada amin daytoy kenvi Nabal iti nagan ni David ket nagurayda. **10** Simmungbat ni Nabal kadagiti adipen ni David, "Siasino koma ni David? Ket siasino koma ti anak ni Jesse? Adu dagiti adipen kadagityo nga al-aldaw nga itartarayanda ti apoda. **11** Rumbeng kadi nga alaek ti tinapayko ken ti danumko ken ti karne ti

pinartik nga agpaay koma kadagiti para-pukis a tattaok, ket itedko dagitoy kadagiti immay a lallaki a saanko nga ammo no sadino ti naggapuanda?" 12 Isu a nagsubli dagiti agtutubo a tattaao ni David, ket imbagdasa kenkuana amin a naibaga. 13 Kinuna ni David kadagiti tattaona, "Ibarekesyo ti kampilanyo." Ket imbarikes ti tunggal maysa ti kampilanna. Imbarikes met ni David ti kampilanna. Agarup uppat a gasut a lallaki ti simmurot kenni David, ket nagtalinaed ti dua gasut a nangbantay kadagiti gargetda. 14 Ngem maysa kadagiti agtutubo a lalaki ti nangibaga kenni Abigail nga awasa ni Nabal; kinunana, "Nangibaon ni David kadagiti mensaherona manipud iti let-ang a mangkablaaw iti amomi, ngem pinabainanna ida. 15 Idinto ta nagimbag dagiti lallaki kadakami. Saandakami a dinangran ken awan ti aniaman a napukaw bayat a sumursurotkami kadakuada iddi addakami kadagiti away. 16 Arigna nga isuda ti nagbalin a padermi iti aldaw ken rabii, kadagiti gundaway a kaduwan ida a mangay-aywan kadagiti karnero. 17 Isu nga utobem daytoy ket kitaem no ania ti maaramidmo, ta dakes ti naikdedeng para iti apomi, ken iti sangkabalyanna. Awan ti serserbina a tao ta awan ti siasinoman a makabael nga agkalintegan kenkuana." 18 Nagdardaras ngarud ni Abigail ket nangala iti dua gasut a tinapay, dua a pagkargaan a lalat a naglaon iti arak, lima a napartin a karnero, lima a sukat nga iniruban a trigo, sangagusat a raay ti pasas, ken dua gasut a bibingka a naaramid iti igos, ket inkargana dagitoy kadagiti asno. 19 Kinunana kadagiti agtutubo a tattaona, "Umunakayon, ket sumarunoak kadakayo." Ngem saanna nga imbag a daytoy iti asawana a ni Nabal. 20 Iti isasakaya iti asnona a sumalog iti nalinged a paset ti bantay, simmalog ni David ken dagiti tattaona nga agturonsing iti ayanna, ket nasabatna ida. 21 Ita, kinuna ni David, "Awan serserbi ti panangbanbantaymi iti amin nga adda iti daytoy a tao idiy let-ang, tapo awan ti mapukaw kadagiti amin a kukuana, ket ita dakes ti isupapakna iti kinaimbagko, 22 Sapay koma ta nalablbes pay aramiden ti Dios kaniak, a ni David, no inton bigat ket mangibatiak iti uray maysa a lalaki iti pamiliiana." 23 Idi nakita ni Abigail ni David, nagdardaras isuna a dimsaag iti asnona ket nagrukob iti sanggoanan ni David. 24 Nagrukob isuna iti sakaanan ni David ket kinunana, "Apok, siak laengen koma ti pabasolem. Pangngaasim ta palubosam koma nga agsao kenka ti adipenmo, ken denggem dagiti sasao ti adipenmo. 25 Saan koma nga ikankano ti apok daytoy awan serserbina a tao a ni Nabal, ta kas iti naganna, kasta met isuna. Nabal ti naganna, ken kinamaag ti adda kenkuana. Ngem siak nga adipenmo, saanko a nakita dagiti agtutubo a tattaao ti apok, nga imbaomo. 26 Isu nga ita, o apok, iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, ken iti naganmo, agsipud ta linappedannaka ni Yahweh iti panangpasayasyamo iti dara, ken iti panigibalesmo babaen kadagiti imam, ita, sapay koma ta dagiti kabusormo, ken dagidiay aggandat nga agaramid iti kinadakes iti apok, ket maitulad kenni Nabal. 27 Ket ita, alaem daytoy a sagut nga inyeg ti adipenmo nga agpaay iti apok, maitedkoma daytoy kadagiti agtutubo a lallaki a sumursurot iti apok. 28 Pangngaasim ta pakawanem ti nagbasolan ti adipenmo, ta awan duudua a patalgendeon ni Yahweh ti apok a kas iti natalged a balay, gapu ta makiranganget ti apok kadagiti gubat ni Yahweh; ket awan ti makita a dakes kenka kabayatan ti panagbiagmo. 29 Ket uray adda dagiti tattao a mangbusor ken manganup ken a mangpukaw iti biagmo, pagtalinaden nakanto latta a sibbiag ni Yahweh a Diosmo; ket arigna ipallatibongna dagiti kabusormo, a kas iti bato a naibala iti pallatibong. 30 Ket mapasamkto daytoy, inton maaramid ni Yahweh iti apok amin a naibag a banag nga inkarina kenka, ken inton pagbalinennaka a pangulo iti Israel, 31 daytoy ket saanmonto a pagladingitan, wenneo saanto a pagsakitan ti nakem ti apok, ta saanmo a pinagsayasyay ti dara nga awan gappapuna, ket saanka

a nagibales. Ket inton ited ni Yahweh ti balligi iti apok, lagipem ti adipenmo." 32 Kinuna ni David kenni Abigail, "Madaydayaw koma ni Yahweh a Dios ti Israel, a nangibaon kenka a sumabat kaniak ita nga aldwad. 33 Ket mabendisionan ti kinasribmo, ken mabendisionan koma, gapu ta inlisinak iti basol manipud iti panagsayasyay ti dara, ken iti panigibalesko babaen iti imak. 34 Ta ti kinapudnona, iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, a Dios ti Israel, isuna a nanglapped kaniak a mangdangran kenka, no saanka a nagdardaras a nangsabat kaniak, awan duadua nga awan koman ti nabati kenni Nabal nga uray maysa nga ubing a lalaki a nabigatan." 35 Inawat ngarud ni David manipud iti ima ni Abigail dagiti inyegna para kenkuana; kinunana kenkuana, "Agawidkan iti balayyo nga addaan kappia; kitaem, dinengngegko ti timekmo ket inawatka." 36 Nagsubli ni Abigail kenni Nabal; ket adda parambak ngi inanganya iti balanya, kas iti parambak ti maysa nga ari; ket kasta unay ti ragsak ti puso ni Nabal, ta kasta unay ti bartekna. Isu nga awan a pulos ti imbagbaga ni Abigail kenkuana akingging a limmawagen iti kabigatanna. 37 Ket napasamak nga iti kabigatanna, idi nausawanen ni Nabal, imbag a asawana kenkuana dagitoy a banbanag; naatake iti puso, ket nagbalin isuna a kasla bato. 38 Ket napasamak a kalpasan ti sangapulo nga aldaw, dinusa ni Yahweh ni Nabal isu a natay. 39 Idi nadamag ni David a natayen ni Nabal, kinunana, "Madaydayaw ni Yahweh, a nangibales iti pannakaibabainko manipud iti ima ni Nabal, ket inlisina ti adipenna iti dakes. Ket ti dakes nga aramid ni Nabal ket insulbina kenkuana." Kalpasanna, nangibaon ni David kadagiti adipen ket imbagdasa kenni Abigail nga alaenda isuna tapno agbalin nga asawana. 40 Idi dimteng dagiti adipen ni David kenni Abigail idiy Carmel, nagsoda kenkuana ket kinunada, "Imbaonnakami ni David tapno alaendaka nga ipan kenkuana kas asawana." 41 Timmakder isuna, nagrukob iti daga, ket kinunana, "Toy adipenyo a babai ket adipen a rumbeng laeng a mangbuggo iti saka dagiti adipen ti apok." 42 Timmakder ni Abigail ket nagdardaras a simmakyat iti asnona a kaduana dagiti lima a babbai nga adipenna a simmurot kenkuana; sinurotna dagiti mensahero ni David ket nagbalin isuna nga asawa ni David. 43 Inasawa met ni David ni Ahinoam a taga-Jezreel; duada a nagbalin nga asawana. 44 Ita inyawat ni Saul ti babai nga anakna a ni Mical a sigud nga asawa ni David, kenni Palti nga anak ni Lais a taga-Gelim.

26 Napan dagiti taga-Sif kenni Saul idiy Gabaa ket kinunada, "Saan aya nga aglemlemmeng ni David iti katurturodan ti Hakila nga asideg iti let-ang?" 2 Isu a nagrubwat ni Saul ket simmalog a nagturong iti let-ang ti Sif, a kaduana dagiti tallo ribu a napili a tattao ti Israel a mangbirok kenni David idiy let-ang ti Sif. 3 Nagkampo ni Saul iti turod ti Hakila nga asideg iti let-ang iti igid ti kalsada. Ngem nagtalinaed ni David idiy let-ang, ket nakitana a sinurot si Saul isuna idiy let-ang. 4 Isu a nangibaon ni David iti mapan agsiiom ket naammoanna a pudno a dimteng ni Saul. 5 Nagrubwat ni David ket napan isuna iti lugar a nagkampo ni Saul; nakitana ti disso a nagiiddaan ni Saul, ken ni Abner nga anak ni Her a pangulo ti armadana; Nakaidda ni Saul iti kampona, ken dagiti tattao a nagkampo iti aglawlawna ket nakaturogda amin. 6 Ket kinuna ni David kenni Ahimelec a Heteo, ken ni Abisai nga anak ni Zuraias, a kabsat ni Joab, "Siasino ti kumuyog kaniak a sumalog idiy kampo ni Saul?" Kinuna ni Abisai, "Kumuyogak kenka a sumalog." 7 Napan ngarud ni David ken ni Abisai iti ayan ti armada iti dayta a rabii. Ket adda sadiay ni Saul a matmaturog iti uneg ti kampo, ket naitugkel iti daga iti abay ti uloanna ti gayangna. Nakaidda ni Abner ken dagiti soldadona iti aglawlawna. 8 Ket kinuna ni Abisai kenni David, "Ita nga aldaw ket inyawat ti Dios kadagiti imam ti kabusormo. Ita, palubosannak a manggayang kenkuana iti maminpinsan akingging

a sumalpot ti gayang iti daga. Saanen a masapul paminduaek ti mangduyok kenkuana.” 9 Kinuna ni David kenni Abisai, “Saanmo a patayen isuna; ta awan ti siasinoman a mangdangan iti pinulotan ni Yahweh a saan a makabasol.” 10 Kinuna ni David, “Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, papatayenton isuna ni Yahweh, wenco dumtengto ti aldaw nga ipapatayna, wenco makigubatto isuna ket matay. 11 Saan koma nga ipalubos ni Yahweh a dangrak ti pinulotanna; ngem ita, kiddawek kenka, alaenta ti gayang nga adda iti uloananna ken ti pagkargaanna iti danum, ket pumanawtan.” 12 Innala ngarud ni David ti gayang ken ti pagkargaan iti danum nga adda iti uloanann ni Saul ket pimmanawdan. Awan ti siasinoman a nakakita kadakuada wenco makaammo iti maijapanan iti daytoy, awan ti uray maysa a nakariing, ta natukurogda amin, gapu ta pinaturog ida ni Yahweh iti nasimbeng. 13 Kalpasanna, simmang-at ni David iti bangir a paset ket timmakder iti tuktok ti bantay; adayo unay ti nagbaetanda. 14 Pinukkawan ni David dagiti tattao ni Abner nga anak ni Ner; kinunana, “Abner, sungbatannak!” Ket simmungbat ni Abner a kunana, “Siasinoka koma ngay a mangpukpukkaw iti ari?” 15 Kinuna ni David kenni Abner, “Saan kadi a maingelka a lalaki? Siasino pay kadi ti kas kenka iti Israel? Apay ngay ngarud a saanmo a nabantayan ti apom nga ari? Ta adda simrek a mangpatay koma iti ari nga apom. 16 Saan a nasayaat daytoy nga inaramidmo. Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, maiparbeng laeng a matayka gapu ta saanmo a binantayan ti apom; ti pinulotan ni Yahweh. Ket ita, kitaem no sadino ti ayan ti gayang ti ari, ken ti pagkargaanna iti danum nga adda iti uloananna.” 17 Nabigbig ni Saul ti timek ni David ket kinunana, “Timekmo kadi dayta, anakko a David?” Kinuna ni David, “Timekko daytoy, apok nga ari.” 18 Kinunana, “Apay nga an-anupen ti apok ti adipenna? Ania ti naaramidko? Ania ti dakes nga inaramidko? 19 Ita ngarud, apgakasiak kenka, denggen koma ti apok nga ari dagiti sasao ti adipenna. No ni Yahweh ti nangtignay kenka a bumusor kaniak, awatenna koma ti maysa a daton; ngem no dagiti tattao, mailunodda koma iti imatang ni Yahweh, ta pinapanawdak ita tapno saanak a maaddaan iti tawid kenni Yahweh; kinunada kaniak, ‘Mapanka agdayaw kadagiti didiosen.’ 20 Ita ngarud, saanmo nga ipalubos nga agteded ti darak iti daga nga adayo iti imatang ni Yahweh; ta immay ti ari ti Israel a mangsapul iti maysa a timel, kas iti pananganup ti maysa a tao iti atap a billit iti kababantayan.” 21 Ket kinuna ni Saul, “Nagbasolak. Agsublica David, anakko; ta saankan a pulos a dangran, gapu ta napateg ti biagko iti imatangmo ita nga aldaw. Naamirisko a nakaaramidak iti minamaag ken nagbiddutak.” 22 Simmungbat ni David ket kinunana, “Kitaem, adtoy ti gayangmo, apo ari! Ibaonmo ti maysa kadagiti agtutubo a lalaki nga umay mangala iti daytoy ket isublina kenka. 23 Subadan koma ni Yahweh ti tunggal tao iti kinalintegna ken kinapudhon; gapu ta inyawatnaka ni Yahweh kadagiti imak ita nga aldaw, ngem saanko a dangran ti pinulotanna. 24 Ket kas panangilalak iti biagmo ita nga aldaw, ad-adda koma a napatpateg ti biagko iti imatang ni Yahweh, ket ispalennak koma iti amin a riribuk.” 25 Ket kinuna ni Saul kenni David, “Mabendisionarka koma, anakko a David, tapno mabalinimo nga aramiden dagiti naindaklan a banbanag, ket awan duadua nga agballigika.” Pimmanaw ngarud ni David, ket nagsubli ni Saul iti lugarna.

27 Kinuna ni David iti nakemna, “Addanto ti aldaw a matayak no di ti aglibas a mapan idiy daga dagiti Filisteo; Isardengton ni Saul ti panangbirirokna kaniak iti amin a beddeng ti Israel; iti kastoy a wagas, makalibasak manipud iti imana.” 2 Nagrubiwat ni David ket naggaliasatda, isuna ken dagiti innem a gasut a lallaki a keduana, a nagturong kenni Akis nga anak ni Maoc, nga ari ti Gat. 3

Nakipagnaed ni David kenni Akis idiy Gat, isuna ken dagiti tattaona, amin al lallaki agraman ti sangkabalayanna, ket kadua ni David ti dua nga asawana a ni Ahinoam a taga-Jezreel, ken ni Abigail a taga-Carmel nga asawa ni Nabal. 4 Naipadamat kenni Saul a naglibas ni David a nagturong idiy Gat, isua sa aannan a binirok isuna. 5 Kinuna ni David kenni Akis, “No nasayaat iti panagkitam, ikkandak koma iti maysa a lugar iti maysa kadagiti siudad iti pagilian, a mabalinko a pagnaedan: ta apay koma a makipagnaed ti adipenmo iti siudad ti ari? 6 Isu nga iti dayta nga aldaw, inted ni Akis kenkuana ti Siklag; dayta ti makagapu a ti Siglak ket kukua dagiti ari ti Juda agingga kadagityo a tiempo. 7 Maysa a tawen ken uppata bulan a nagnaed ni David iti daga dagiti Filisteo. 8 Rinaut ni David ken dagiti tattaona dagiti nadumaduma a luglugar, rinautna dagiti tattao a taga-Gesur, Girz ken Amalec; ta dagitoy dagiti agnanaed iti daga, agturong idiy Shur, agingga iti daga ti Egipto. Agnanaedda sadiay iti nabayang unayen a tiempo. 9 Rinaut ni David ti daga ket awan a pulos ti imbatina a lalaki wenco babai a sibbiag; innalana dagiti karnero, dagiti baka, dagiti asno, dagiti kamelio, ken dagiti paganay; kalpasan daytoy agawid isuna ket dumagas iti ayan ni Akis. 10 Saludsoden ni Akis, “Siasino ti rinautmo ita nga aldaw?” Isungbat ni David, “Rinautko ti abagatan a paset ti Juda,” wenco “Ti abagatan a masakupan iti tribu ti Jerameel,” wenco “Ti abagatan a paset dagiti Kineo.” 11 Awan ti sibbiag nga ibatbat ni David nga uray maysa a lalaki wenco babai a mangidanon kadagityo idiy Gat, a kunana, “Tapno saanda nga ibaga ti maipapan kadatayo, ‘Kastoy ti aramid ni David.’” Dastoy ti masansan nga araramidenha iti pagnaedna iti pagilian dagiti Filisteo. 12 Namati ni Akis kenni David, a kunana, “Pinaguruna iti kasta unay dagiti tattaona nga Israelita kenkuana; isu nga agbalinto isuna nga adipenko iti agnanayon.”

28 Ket napasamak kadagidiy nga aldaw nga inummonng dagiti Filisteo dagiti armadada para iti gubat tapno makirangdetda iti Israel. Kinuna ni Akis kenni David, “Ipasiguradom a makikuyogka iti armadak a mapan rumaut, sika ken dagiti tattaom.” 2 Kinuna ni David kenni Akis, “Maamongoamt ngarud no ania ti kabaelan nga aramiden ti adipenmo.” Kinuna ni Akis kenni David, “Isu a sikanto ti mangsalaknib kaniak agingga a sibbiagak.” 3 Ita, natayan ni Samuel; nagladiting ti entero nga Israel ket intabonda isuna idiy Rama, iti bukodna nga ili. Ita, imparit ni Saul iti daga ti pannakiuman kadagiti natay wenco kadagiti espiritu. 4 Naguummonng dagiti Filisteo ket immayda nagkampo idiy Sumem; ket inummonng ni Saul ti Israel ket nagkampoda iti Gilboa. 5 Ildi nakita ni Saul ti armada dagiti Filisteo, nagbuteng isuna ket kasta unay ti panagkibbakka ti barukongna. 6 Ildi nagkararag ni Saul kenni Yahweh tapno agpatulong, saan isuna a sinungbatan ni Yahweh—uray babaen kadagiti tagtagaine wenco babaen iti Urim wenco babaen kadagiti profeta. 7 Ket kinuna ni Saul kadagiti adipenna, “Ibiorokandak iti baba ni makum-uman kadagiti natay tapno mapanak makumian kenkuana.” Kinuna dagiti adipenna kenkuana, “Wen, adda maysa a baba idiy Endor a makum-uman kadagiti natay.” 8 Nanglimlimo ni Saul, nagarruat iti sabali a pagan-anay, ket napan a keduana ti dua a lallaki; rabii a napanda iti ayan ti baba. Kinunana, “Makiumanka para kaniak, pangngaasim, babaen iti pannakisaritam kadagiti natay, awagam ti siasinoman nga inaganak. 9 Kinuna ti baba kenkuana, “Saanmo aya nga ammos ti inaramid ni Saul, no kasano ti panangiparitna iti daga iti pannakiuman kadagiti natay wenco kadagiti espiritu. Isu nga apay a kayatnak a palab-ogan, tapno ipapataynak?” 10 Nagsapata ni Saul kenkuana iti nagan ni Yahweh a kinunana, “Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, awan ti pannusa a mapasamako kenka gapu iti daytoy a banag.” 11 Ket kinuna ti baba, “Siasino ngarud ti awagak para kenka?” Kinuna ni Saul, “Awagam ni Samuel para kaniak.” 12 Ildi nakita ti baba ni

Samuel, nagriaw isuna ket nagsao kenni Saul a kinunana, "Apay nga inallilawnak? Sika ni Saul." 13 Kinuna ti ari kenkuana, "Saanka nga agbuteng. Ania ti makitam?" Kinuna ti babai kenni Saul, "Makikitak ti maysa a dios a rum-rummuar manipud iti daga." 14 Kinunana kenkuana, "Ania ti langana?" Kinuna ti babai, "Maysa a lakay ti rum-rumuar; nakakagay iti atiddog." Ammon ni Saul a dayta ni Samuel, ket nagrukob isuna iti daga a mangipakita iti panagraemna kenkuana. 15 Kinuna ni Samuel kenni Saul, "Apay a sininganak ken inawagannak?" Simmungbat ni Saul, "Mariribokanak unay, ta gubgubatendak dagiti Filisteo, ken binaybay-annakon ti Dios ket saannakon a sungsungbatan, uray babaen kadagiti profeta, weno babaen kadagiti tagtagainep. Isu nga inawaganka, tapno ipakaammom kaniak no ania ti aramidek." 16 Kinuna ni Samuel, "Ania ngarud ti kiddawem kaniak, ita ta pinawanannakan ni Yahweh ken nagbalin isunan a kabusos? 17 Inaramid ni Yahweh kenka ti imbagana nga aramidenna. Inikkat ni Yahweh ti pagaran manipud kadagiti imam ket intedna daytoy iti sabali—kenni David. 18 Gapu ta saammo a tinungpal ti timek ni Yahweh ken saammo nga impalakan ti kasta unay a pungtotna kadagiti Amalekita, isu't gapuna nga inaramidna daytoy ita kenka. 19 Maysa pay, iyawatnakante ni Yahweh ken ti Israel iti ima dagiti Filisteo. Inton bigat, sika ken dagiti annakmo ket maitiponto kaniak. Iyawatto met ni Yahweh ti armada ti Israel iti ima dagiti Filisteo." 20 Ket dagus a napasag ni Saul iti daga ket kasta unay ti butengna gapu kadagiti imbag a Samuel. Kimmupsit isuna, ta saan isuna a nangan iti nagmalmalem, uray iti dayta a nagpatnag. 21 Immasideg ti babai kenni Saul ket nakitana a mariribokan unay isuna, kinunana kenkuana, "Kitaem, dinengngeg ti adipenmo a babai ti timekmo; impustak ti biagko ket dimngegak kadagiti sasao nga imbagam kaniak. 22 Ita ngarud, ipakpaasaki kenka, denggem met ti timek ti adipenmo a babai, ken ipalubosmo a mangidasarak iti bassit a taraon iti sangoanam. Manganka tapno pumigsaka iti panagawidmo." 23 Ngem nagkedked ni Saul ket kinunana, "Saanak a mangan." Ngem impapilit dagiti adipen ni Saul, kasta met ti babai ket dimngeg isuna iti timekda. Timmakder ngarud manipud iti daga ket nagtugaw iti pagiddaan. 24 Addaan ti babai iti napalukmeg a baka iti balayna; nagdardaras a nangparti iti daytoy; nangala iti arina, minasana daytoy, ket linutona daytoy a tinapay nga awan laokna a lebadurana. 25 Inyegna daytoy iti sangoanam ni Saul ken kadagiti adipenna, ket nanganda. Kalpasanna, nagrubbuatda ket pimmanawda iti dayta a rabii.

29 Ita, inummong dagiti Filisteo ti armadada idiy Afec; nagkampo dagiti Israelita iti igid ti ubborg nga adda idiy Jezreel. 2 Immuna a nagmartsa dagiti prinsipe dagiti Filisteo a ginasutgasut ken riniburibui; simmaruno da David ken dagiti tattaona a nagmartsa iti malikudan dagiti mangbanbantay kenni Akis. 3 Kalpasanna, kinuna dagiti prinsipe dagiti Filisteo, "Ania ti ar-aramiden dagiti Hebreo ditoy?" Kinuna ni Akis kadagiti dadduma a prinsipe dagiti Filisteo, "Daytoy a David nga adipen ni Saul nga ari ti Israel, a nakadakaduak aqgingga kadagitoy nga aldaw weno aqgingga pay kadagitoy a tawtawen, ket awan masarakak a biddut kenkuana siupud pay immay." 4 Ngem nakaunget dagiti prinsipe dagiti Filisteo kenkuana; kinunada kenkuana, "Papanawem dayta a tao, tapno agsubli iti lugarna nga intedmo kenkuana; saanmo nga itulok a kumuyog kadatayo iti paggugubatan, tapno saan nga agbalin a kabusortayo iti paggugubatan. Ta kasano koma a makikapia daytoy a tao iti apona? Saan kadi a babaen iti panangpapatayna kadagiti tattaotayo? 5 Saan kadi a daytoy ti David a kankantaanda iti panagsalsalsada, a kunkunada: 'Rinibu ti pinatay ni Saul ngem sangapulo a ribu kenni David?'" 6 Inayaban ngarud ni Akis ni David ket kinunana kenkuana, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, ammok a naimbagka, ket ti iyuumay ken ikukuyogmo

kaniak iti armada ket nasayaat iti panagkitak; ta awan ti nasarakak a biddut kenka manipud iti aldaw nga immayka kaniak aqgingga iti daytoy nga aldaw. Nupay kasta, saan nga umanamong kenka dagiti prinsipe. 7 Isu nga ita agsublika ket mapanka a sitatalna tapno saanmo a mapagpungtut dagiti prinsipe dagiti Filisteo. 8 Kinuna ni David kenni Akis, "Ngem ania kadi ti naaramidko? Ania ti nasarakam iti adipenmo siupud iti aqgingga ita nga aldaw, tapno saan a mabalin a makikuyog a mapan makirangit kadagiti kabusor ti apok nga ari?" 9 Simmungbat ni Akis ket kinunana kenni David, "Ammok nga awan ti pakapilawam iti imatangko a kas iti anghel ti Dios; nupay kasta, kinuna dagiti prinsipe dagiti Filisteo, 'Saan a mabalin a makikuyog isuna kadatayo a mapan makigubat.' 10 Isu nga ita, masapaka a bumangon inton bigat agraman dagiti adipen ti apom a simmurot kenka; apaman a makarubbatkayo inton bigat, pumanawkayon." 11 Isu a ni David, ken dagiti tattaona, nasapa a nagrubbuat tapno makasublida iti daga dagiti Filisteo. Ngem simmang-at dagiti Filisteo idiy Jezreel.

30 Ket napasamak nga iti maikatlo nga aldaw idi nakagtengen ni David ken dagiti tattaona idiy Siclag, a naammoanda nga immay rimmaut dagiti Amalekita iti Negev ken Siklag. Rinautda ti Siklag, pinuoranda daytoy, 2 ket tiniliwda dagiti babbai ken amin nga adda iti daytoy, babassit ken dadakkel. Awan pinatayda ngem intalawda ita iti ipapanawda. 3 Idi dimteng ni David ken dagiti tattaona iti siudad, napuoranen daytoy—ket naitalaw dagiti assawada, dagiti annakda a lallaki ken babbai. 4 Ket nagriaw ken nagsangsangit ni David ken dagiti tattao a kakaduana aqgingga a naawanandan iti kabaelan nga agsangit. 5 Naitalaw ti dua nga asawa ni David, ni Ahinoam a taga-Jezreel ken Abigail nga asawa ni Nabal a taga-Carmel. 6 Mariribukan unay ni David, gapu ta pagsasaritaan dagiti tattao ti maipapan iti pananguborda kenkuana, gapu ta nagladingit ti espiritu dagiti amin a tattao, tunggal tao para iti annakna a lallaki ken babbai; ngem pinapigsa ni David ti nakemna gapu kenni Yahweh a Dionsa. 7 Kinuna ni David kenni Abiatar a padi nya anak ni Ahimelec, "Pangngaasim, iyegmo ditoy ti efod." Inyeg ni Abiatar ti efod kenni David. 8 Dinamag ni David kenni Yahweh no ania ti rumbeng nga aramidenna, kinunana, "No kamatek dagitoy a bunggoy, makamakamko kadi ida?" Simmungbat ni Yahweh kenkuana, "Kamatem ida, ta awan duadua a makamakammo ida ken awan duadua a mapasulim amin nga innalada." 9 Napan ngarud ni David, isuna ken ti inneni a gasut a tattao a kakaduana. Dimtengda iti waig ti Besor, a nagbatian dagiti napanawan. 10 Ngem intuloy ni David ti panangkamkamakamma, isuna ken dagiti uppat a gasut a tattaona; ta dua gasut ti napanawan a nakapsut unay ken saanda a makaballasiw iti waig ti Besor. 11 Nasarakanda iti maysa a taga-Egipto iti tay-ak ket impanda kenni David; inikkanda iti tinapay ket nangan isuna; inikkanda iti danum nga inumenna; 12 ken inikkanda iti maysa nga iwa ti tinapay a naaramid iti igos ken dua a raay ti pasas. Idi nalpasen a nangan, pimmgisa manen, ta saan isuna a nangan iti tinapay weno imminom iti danum iti las-ud ti tallo nga aldaw ken tallo a rabii. 13 Kinuna ni David kenkuana, "Siasin ti nakaibilangam? Sadino ti naggapuam?" Kinunana, "Maysaak nga agtutubo iti Egipto, adipen ti maysa nga Amalekita; pinanawannak ti apok gapu ta nagsakit tallo nga aldawen ti napalabas. 14 Rinautmi iti Negev dagiti Kereteo, ti sakup ti Juda, ken ti Negev ni Caleb ket pinuoranmi ti Siklag." 15 Kinuna ni David kenkuana, "Mabalin nga ipannak kadagitoy a bunggoy dagiti napan rimmaut? Kinuna ti Egipto, "Ikram kaniak babaen iti Dios a saannak a papatayen weno saannak nga iyawat kadagiti ima ti apok, ket ipanka iti daytoy a bunggoy dagiti napan rimmaut." 16 Idi kinuyog ti taga-Egipto ni David, nawaraswasas iti amin a suli dagiti kabusorda, agkakaan, agjiom ken agsasalada gapu kadagiti amin a nasamsam a banag

nga innalada iti daga dagiti Filisteo ken manipud iti daga ti Juda. **17** Sumipnget idi dinarup ida ni David agingga iti rabii ti simmaruno nga aldaw. Awan ti uray maysa a nakalibas malaksid iti uppat a gasut nga agtutubo a lallaki, a nakanakay iti kamelio ket naglibas. **18** Napanubli amin ni David dagiti innala dagiti Amalekit; ken inispal ni David dagiti dua nga asawana. **19** Awan ti napukaw, bassit man wenco dakkel, uray annak a lallaki wenco babbai, uray dagiti nasamsam a banag wenco aniaman a banag nga innala dagiti rimmaut. Naisubli ni David amin. **20** Innala amin ni David dagiti arban, nga inabog dagiti lallaki iti sangoanan dagiti sabali nga ay-ayup. Kinunada, "Daytoy dagiti nasamsam a kukua ni David." **21** Nakadanon ni David iti ayan dagiti dua gasut a lallaki a kimmagsut unay a saan a nakasurot kenkuana, dagiti nagbati iti waig ti Besor. Sinabat dagitoy a lallaki ni David ken dagiti tattao a kaduana. Idi nakadanon ni David iti ayan dagitoy a tattao, kinablaawanna ida. **22** Ket kinuna dagiti amin a nadangkes a lallaki ken awan serserbina a kakadua ni David a simmurot kenkuana, "Gapu ta saan a simmurot dagitoy a lallaki kadatayo, saantayo ida nga ikkan kadagitit nasamsam a banag a napanublitayo. Malaksid kadagitit assawada ken kadagitit annakda, alaenda ida ket pumanawdan." **23** Ket kinuna ni David, "Kakabsatko, saan a masapul a kastoy ti aramidenyo iti inted ni Yahweh kadatayo. Inaywanannatayo ken impaimana kadatayo dagiti nangraut kadatayo. **24** Siasino koma ti dumngeg kadakayo iti daytoy a banag? Ta ti bingay ket para kadagitit amin a napan iti gubat ken kasta met a ti bingay ket para kadagitit naguray iti ayan dagiti gargaret; maibingayanda ket mabingay a padapada." **25** Isu a manipud iti dayta nga aldaw agingga ita, pinagbalin ni David daytoy a kas maysa nga alagaden ken linteg iti Israel. **26** Idi dimteng ni David iti Siklag, pinatulodanna iti sumagmamano a nasamsam dagiti panglakayen ti Juda, dagiti gagayyemna, kinunana, "Adtoy dagiti sagut kadakayo manipud iti nasamsam a bananag kadagitit kabusor ni Yahweh." **27** Kadagitit panglakayen nga adda idiy Betel, kadagitit adda idiy abagatan ti Ramot, kadagitit adda idiy Jattir, **28** kadagitit adda iti Aroer, kadagitit adda iti Sifmot ken kadagitit adda iti Estemoa. **29** Kasta met kadagitit panglakayen nga adda idiy Racial, kadagitit adda iti siudad ti Jerameel, kadagitit adda iti siudad dagiti Kineo, **30** kadagitit adda idiy Horma, kadagitit adda idiy Borasan, kadagitit adda idiy Atac, **31** kadagitit adda idiy Hebron ken kadagitit lugar a masansan a pappapanan ni David ken dagiti tattaona.

31 Ita, nakiranganet dagiti Filisteo iti Israel. Intarayan dagiti lallaki iti Israel dagiti Filisteo ket napasagda idiy Bantay Gilboa. **2** Nakamatan dagiti Filisteo ni Saul ken dagiti annakna a lallaki. Pinatay dagiti Filisteo da Jonatan, Abinadab ken Malkisua, nga annakna a lallaki. **3** Maab-abaken ni Saul iti gubat ket pinana isuna dagiti pumapanan. Nakaro nga ut-ot ti marikrnana gapu kadagitoy. **4** Ket kinuna ni Saul iti agtutubo a para-awit iti igamma, "Asutem ti kampilanmo ket iduyokmo kaniak. Ta no saan, umay dagitoy a saan a nakugit ket parigatendak." Ngem saan a kayat nga aramiden dayta ti para-awit iti igamma, ta kasta unay ti butengna. Innala ngarud ni Saul ti bukodna a kampilan ket rinugmaanna daytoy. **5** Idi nakita ti para-awit iti igamma a natayen ni Saul, rinugmaanna met ti kampilanna ket natay met isuna. **6** Isu a natay ni Saul, dagiti tallo nga annakna ken ti para-awit iti igamma— natay amin dagitoy a lallaki iti dayta nga aldaw. **7** Idi nakita dagiti lallaki iti Israel nga adda iti bangir a paset ti tanap ken kadagitit adda iti labes ti Jordan a nagtatarayen dagiti lallaki ti Israel ken natayen ni Saul ken dagiti annakna, pinanawanda dagiti siudadda ket nagtatarayda. Immay dagiti Filisteo ket nagnaedda kadagitoy. **8** Ket napasamak nga iti simmaruno nga aldaw, idi immay alaen dagiti Filisteo dagiti kalasag ken igam dagiti natay, nasarakanda ni Saul ken dagiti tallo nga annakna a napasag iti Bantay Gilboa. **9** Pinugotanda ni Saul ken

innalada dagiti armasna ket nangibaonda kadagitit mensahero a mapan iti entero a daga dagiti Filisteo tapno iwaragawagda ti damag kadagitit templo ti didiosenda ken kadagitit tattoo. **10** Inkabilda dagiti igam ni Saul iti templo ni Astarte ken imbitinda ti bangkayna iti pader ti siudad ti Bet-san. **11** Idi nangngeg dagiti agnanaed iti Jabel idiy Galaad ti inaramid dagiti Filisteo kenni Saul, **12** nagrubbuat dagiti amin a mamaingel a lallaki ket nagdaliasatda a nagpatpatnag ket innalada ti bangkay ni Saul ken dagiti bangkay dagiti annakna a lallaki manipud iti pader ti Bet-san. Napanda idiy Jabel ket pinuoranda dagiti bangkay sadiay. **13** Kalpasanna, innalada dagiti tultulang ket inkalida iti sirok ti kayo a tamarisko idiy Jabel, ket nagayunarda iti pito nga aldaw.

II Samuel

1 Kalpasan ti pannakatay ni Saul, nagsubli ni David manipud iti panangrautna kadagiti Amalekita ket nagtalinaed isuna iti dua nga aldaw idiy Siklag. **2** Iti maikatlo nga aldaw, adda maysa a lalaki a simmangpet manipud iti kampo ni Saul a napisang ti badona ken adda rugit iti ulona. Idi simmangpet isuna iti ayan ni David, ket nagpakeb isuna iti daga. **3** Kinuna ni David kenkuana, "Sadino ti naggapau?" Simmungbat isuna, "Naglibasak manipud iti kampo ti Israel," **4** Kinuna ni David kenkuana, "Pangngaasim ta ibagan kaniak no ania ti napasamak." Simmungbat isuna, "Naglibas dagiti tattao manipud iti gubat. Adu ti napasag ken adu dagiti natay. Natay met da Saul kenni Jonatan nga anakna." **5** Kinuna ni David iti agtutubo, "Kasanom nga ammo a natay da Saul ken Jonatan nga anakna?" **6** Simmungbat ti agtutubo, "Nairana nga addaa idiy bantay Gilboa, ket adda sadiay ni Saul nga agsadsadag iti gayangna, ket asidegen dagiti karwahe ken kumakabalo a kabusor a mangtiliw kenkuana. **7** Kimmitta Saul iti aglawlaw ket nakitanak ket inayabannak. Simmungbatak, 'Adtoyak.' **8** Kinunana kaniak, "Siasinoka?" Sinungbatak isuna, "Maysaak nga Amalekita." **9** Kinunana kaniak, "Pangngaasim ta umasidegka kaniak ket patayennak, ta tengngelnak ti nakaro a panagsagaba, ngem sibbiagak pay laeng." **10** Isu nga imasidegak kenkuana ket pinatayko isuna, gapu ta ammok a saanen nga agbiag kalpasan a mapasag isuna. Ket innalak ti korona nga adda iti ulona ken ti pulseras nga adda iti takkiagna, ket inyegko dagitoy ditoy kenka, apok." **11** Ket, pinisang ni David dagiti pagan-ananya, ken kasta met ti inaramid dagiti amin a lallaki a keduana. **12** Nagladingit, nagsangit ken nagayunarda a ginggaga iti daytoy a daga, maysaak nga Amalekita." **14** Kinuna ni David kenkuana, "Apay a saanka a nagbuteng a nangpatay iti ari a pinulotan ni Yahweh babaen iti bukodmo nga ima?" **15** Inayaban ni David iti maysa kadagiti agtutubo ket kinunana "Inka ket patayen isuna." Isu a napan dinuyok dayta a lalaki ti Amalekita, ket natay ti Amalekita. **16** Ket kinuna ni David iti natay nga Amalekita, adda iti ulomi ti bukodmo a dara gapu ta ti bukodmo a ngiwti ti nangpaneknek iti maibuson kenka ket kinunam, "Pinatayko ti ari a pinulotan ni Yahweh." **17** Kalpasanna, kinanta ni David daytoy a dung-aw maipapan kada Saul ken Jonatan nga anakna. **18** Imbilinna kadagiti tattao nga isuroda daytoy a Kanta ti Bai kadagiti lallaki a putot ti Juda, a naisurat iti Libro ti Jasar. **19** "Ti dayagmo, Israel, ket natayen, napapatay kadagiti bantaymo! Kasano a napasag ti maingel!" **20** Saanmo nga ibagbaga daytoy idiy Gat, saanmo nga iwarwaragawag daytoy kadagiti kalsada iti Askelon, tapno saan a makapagrag-o dagiti babbai a putot dagiti Filisteo, tapno saan a makapagrabak dagiti babbai a putot dagiti saan a nakugit. **21** Banbantay ti Gilboa, awan koma kadakayo ti linnaaw wenna tudo, wenna talon a mangmangted kadagiti bukbukel nga aggpaay a daton, ta sadiay ket narugitan ti kalasag ti maingel. Ti kalasag ni Saul a saanen a napulutan iti lana. **22** Manipud iti dara dagidiay napapatay, manipud kadagiti bagi dagiti maingel, saanen a nagsubli ti bai ni Jonatan, ken saan a nagsubli nga awan naaramidan ti kampilan ni Saul. **23** Ni Saul ken Jonatan ket maay-ayat ken managparabur iti panagbiag, ken iti ipapatayda ket saanda a nagsina. Nasigisglatda ngem kadagiti agila, napigpigsada ngem kadagiti leon. **24** Dakayo a babbai nga annak ti Israel, sangitanyo ni Saul, a nangkawes kadakayo iti napintas nga eskarlata, a nangarkos iti balitok kadagiti pagan-anayyo. **25** Anian

a pannakapasag ti maingel iti paggugubatan! Napapatay ni Jonatan kadagiti nangangato a lugarmo. **26** Maladigitankun unay para kenka Jonatan a kabsatko. Napategka unay kaniak. Nakaskasdaawa ti ayatmo kaniak, nalablbes ngem iti panagayat dagiti babbai. **27** Anian a pannakapasag ti maingel, ken ti pannakapukaw dagiti igam a panggubat!"

2 Kalpasan daytoy, nagsalusod ni David kenni Yahweh ket kinununa, "Rumbeng kadi a sumang-atak iti maysa kadagiti siudad ti Juda?" Simmungbat ni Yahweh kenkuana, "Sumang-atka." Kinuna ni David, "Ania a siudad ti rumbeng a papanak?" Simmungbat ni Yahweh, "Idiy Hebron." **2** Simmang-at ngarud ni David a keduana dagiti dua nga assawana, ni Ahiqam manipud iti Jezreel ken ni Abigail a balo ni Nabal manipud iti Carmel. **3** Inkuyog pay ni David dagiti lallaki a kakaduana, agraman dagiti pamiliada, kadagiti siudad ti Hebron, a nangrugienda a nagnaedan. **4** Kalpasanna, simmangpet dagiti tattao manipud iti Juda ket pinulotanda ni David a kas ari iti entero a balay ti Juda. Imbagada kenni David nga, "Intabon dagiti tattao iti Jabel Galaad ni Saul." **5** Isu a nangibaon ni David kadagiti mensahero a mapan kadagiti lallaki iti Jabel Galaad ket imbagada kadakuada, "Bendissionankayo ni Yahweh, gapu ta impakitoy daytoy a kinapudnoyo iti apoyo a ni Saul ken intabonyo isuna. **6** Ita ipakita koma ni Yahweh kadakayo ti kinapudnona iti tulagna ken ti kinaimbagna kadakayo. Ipakitak met kadakayo daytoy a kinaimbagapu ta inaramido daytoy a banag. **7** Ket ita, papigsaenyu koma dagiti im-imayo; ken tumuredkayo ta natayen ti apoyo a ni Saul, ken pinulotannak ti balay ti Juda a kas arida." **8** Ngem ni Abner a putot ni Ner, a pangulo ti armada ni Saul ket innalana ni Isboset a putot ni Saul ken impanna idiy Mahanaim; **9** insaadna ni Isboset nga ari iti Galaad, iti Aser, iti Jezreel, iti Efraim, iti Benjamin, ken iti entero nga Israel. **10** Ni Isboset a putot ni Saul, ket uppata pulo ti tawenna idli rimugianti ti agari iti entero nga Israel, ken dua a tawen a nagturay isuna. Ngem simmurot kenni David ti balay ti Juda. **11** Nagari ni David idiy Hebron iti entero a balay ti Juda iti pito a tawen ken innem a bulan. **12** Ni Abner a putot ni Ner ken dagiti adipen ni Isboset a putot ni Saul ket rimmur manipud Mahanaim a nagturonig ti idiy Gabaon. **13** Rimmur ni Joab a putot ni Zeruyas ken dagiti adipen ni David ket nagsasarakda iti abay iti pagurnongan ti danum idiy Gabaon. Nagtutugawda sadiay, maysa a bunggoy iti maysa a bangir iti pagurnongan ti danum ken maysa a bunggoy iti bangirna. **14** Kinuna ni Abner kenni Joab, "Patakderenta dagiti agtutubo ket pagragneteta ida iti sangoanantayo." Ket kinuna ni Joab, "Patakderenta ida." **15** Ket, timmakder dagiti agtutubo ken naguummongda, sangapulo ket dua para iti Benjamin ken Isboset a putot ni Saul, ken sangapulo ket dua manipud kadagiti adipen ni David. **16** Nagiinniggem ti tunggal maysa iti ulo ti karangetta sada induyok ti kampilanda iti bakrang ti karangetda, ket napasagda amin. Naawangan ngarud dayta a lugar iti Hebrew a, "Helcat Assurim," wenna "Tay-ak dagiti Kampilan" nga adda idiy Gabaon. **17** Nakaro unay ti gubat iti dayta nga aldaw, naparmek da Abner ken dagiti lallaki iti Israel iti sangoanan dagiti adipen ni David. **18** Adda sadiay dagiti tallo a putot ni Zeruyas: Ni Joab, Abisai ken Asael. Napardas nga agtaray ni Asael a kas iti atap nga ugsa. **19** Kinamat ni Asael ni Abner ket saanna a sininsinaan. **20** Timmaliaw ni Abner iti likodanna ket kinunana, "Sika kadi dayta Asael?" Simmungbat isuna, "Siak daytoy." **21** Kinuna ni Abner kenkuana, "Agpakkannawan wenna agpakkannigdika, ket tiliwem ti maysa kadagiti agtutubo ket alaem ti igamma." Ngem saan a simmiasi ni Asael. **22** Isu a kinuna manen ni Abner kenni Asael, "Sardengannakon a kamkamaten. Apay koma a patayenk? Kasanoko nga iparang ti rupak kenni Joab, a kabsatmo?" **23** Ngem saan a simminsina ni Asael, isu a dinuyok ni Abner ti bagi ni Asael

babaen iti murdong ti putan ti gayangna, isu a simmalput ti gayang iti bangir a paset ti bagina. Napasag ni Asael ket natay sadiy. Isu a napasamak a nagsardeng ken nagtakder ti siasianoman a nakadanon iti disso a nakapasagan ken nakatayan ni Asael. **24** Ngem kinamat da Joab ken Abisai ni Abner. Idi lumlumneken ti init, dimmanundan iti turod ti Amma, nga adda iti asideg ti Gia nga igid ti dalan nga agturonit iti let-ang idiy Gabaon. **25** Nagummong dagiti lallaki ti Benjamin iti likodan ni Abner ket nagtakderda iti tapaw ti turod. **26** Pinukkawan ni Abner ni Joab ket kinunana, "Agnanayon kadi a mangalun-on ti kampilan? Saanmo kadi nga ammo a nasasaemto iti kamaudiananna? Kasano kadi ti kabayagna daytoy sakbay nga ibagam kadagit tattaom nga isardengda ti panangkamatda kadagit kakabsatda?" **27** Simmungbat ni Joab, "Iti nagan ti Dios nga adda iti agnanayon, no saanmo nga imbagya dayta, kamaten koma dagiti soldadok dagiti kakabsatda aingga iti agsapa!" **28** Isu a pinuyont ni Joab ti trumpeta, ket nagsardeng amin dagiti tattaona ket saandan a kinamat ti Israel, wenco saadan a kinaranget. **29** Nagdaliasat ni Abner ken dagiti tattaona iti dayta a nagpatnag iti Araba. Binallasiwda ti Karayan Jordan, nagnagnada iti sumaruno a bigat ket kalpasanna nakadanunda idiy Mahanaim. **30** Nagsubli da Joab manipud iti panangkamatda kenni Abner. Inummongna dagiti amin a tattaona, a nakatakuatanna a mapukpukaw ni Asael ken sangapulo ket siam a soldado ni David. **31** Ngem nakapatay dagiti tattao ni David iti 360 a tattao ti Benjamin a kadua ni Abner. **32** Ket innalada ni Asael ken intabonda isuna idiy tanem ti amana, nga adda idiy Betlehem. Nagpatpatnag a nagdaliasat da Joab ken dagiti tattaona, ket nalawagandan idiy Hebron.

3 Ita, adda napaut a gubat iti nagbaetan ti balay ni Saul ken iti balay ni David. Ket pimmigsa a pimmigsa ni David, ngem kimmupuy a kimmupuy ti balay ni Saul. **2** Naipasngay dagiti putot ni David idiy Hebron. Ti inauna a putot ket ni Amnon, a putotna kenni Ahinoam manipud Jezreel. **3** Ti maikaddua a putotna ket ni Keleab, nga impasngay ni Abigail, ti balo ni Nabal a taga Carmel. Ti maikatlo, ni Absalon, a putot ni Maaca a putot Tolmai nga ari ti Gesur. **4** Ti maikapat a putot ni David, ni Adonija nga anak ni Haggit. Ti maikalima a putotna ket ni Sefatiasa nga anak ni Abital, 5 ken ti maikanem, ni Iteam nga anak ti awasa ni David a ni Egl. Dagitoy dagiti lallaki a putot ni David a naiyanak idiy Hebron. **6** Dimteng ti tiempo kabayatan ti gubat iti nagbaetan ti balay ni Saul ken iti balay ni David a pinapigsa ni Abner ti bagina iti balay ni Saul. **7** Adda inkabbalay ni Saul a managan Rispa, a babai nga anak ni Aiah. Kinuna ni Isbiset kenni Abner, "Apay a kinaiddam ti inkabbalay ni amak?" **8** Ket makaunget unay ni Abner kadagit sasao ni Isbiset ket kinunana, "Maysaak kadi nga ulo ti aso ti Juda? Ita nga aldaw, ipakpikitak ti kinapudnok iti balay ni Saul, nga amam, kadagit kakabsatna a lallaki ken kadagit gagayemna, babaen iti saanko panangipaima kenka kenni David. Ngem pubasulennak pay laeng ita nga aldaw maipapan iti dayta a babai? **9** Aramiden koma ti Dios kaniak, Abner, ken nalablbes pay, no saanko nga aramiden para kenni David ti kas insapata ni Yahweh kenkuana, **10** nga iyakar ti pagarian manipud iti balay ni Saul ken panangisaad iti trono ni David iti entero nga Israel, ken iti entero a Juda, manipud Dan aingga iti Beerseba." **11** Saan a makasungbat ni Isbiset kenni Abner, gapu ta mabuteng isuna kenkuana. **12** Ket nangibaon ni Abner kadagit mensahero a mapan kenni David a makisarita para kenkuana a mangibaga, "Siasino ti makindaga iti daytoy? Makitulaga kaniak ket makitulaga nga adda kenka ti imak, a mangiyeg kenka iti amin nga Israel." **13** Simmungbat ni David, "Nasayaat, makitulagak kenka. Ngem maysa a banag ti kiddawek kenka ket saanmo a makita ti rupak malaksid no iyegmo nga umuna ni Mikal, ti putot a babai ni Saul inton umaynak kitaen." **14** Ket nangibaon ni David kadagit

mensahero kenni Isbiset, a putot ni Saul, a kunkunana, "Itedmo kaniak ti asawak a ni Mikal, ta binayadak iti gatad a sangagasut a kudil ti mabagbagi dagiti Filisteo." **15** Isu a nangibaon ni Isbiset iti mangala kenni Mikal manipud iti asawana, a ni Paltiel a putot ni Lais. **16** Kimmuyog kenkuana ti asawana nga agsangsangit kabayatan ti ipapanna, ket simmurot kenkuana aingga idiy Bahurim. Ket kinuna ni Abner kenkuana, "Agawidkan." Isu a nagsubli isuna. **17** Nakisarita ni Abner kadagit panglakayer ti Israel a kunana, "Iti napalabas kinalikagumanyo nga agari koma ni David kadakayo. **18** Aramidenyo itan. Gapu ta imbaga ni Yahweh maipapan kenni David a kunana, 'Babaen iti ima ti adipenko a ni David isalakankonto dagiti tattaok nga Israel manipud iti pannakabalin dagiti Filisteo ken kadagit amin a kabusorda.'" **19** Nakisao pay a mismo ni Abner kadagit tattao ti Benjamin. Kalpasanna, napan pay ni Abner a makisarita kenni David idiy Hebron tapno ipalawagna amin a banbanag a tinarigagayan dagiti Israelita ken ti sangkabalyan ti Benjamin nga aramiden. **20** Idi simmangpet idiy Hebron da Abner ken dagiti duapulo kadagit tattaona a mangkita kenni David, nangisagana ni David iti padaya para kadakuada. **21** Impalawag ni Abner kenni David, "Tumakderak ket ummongek amin nga Israel para kenka, apok nga ari, tapno makitulagda kenka tapno maiturayam dagiti amin a tarigagayan nga iturayan." Pinapanaw ngarud ni David ni Abner, ket pimmanaw ni Abner nga addaan kapia. **22** Kalpasanna, simmangpet dagiti soldado ni David ken ni Joab manipud iti panangrautda ket adu ti insangpetda a sinamsanda. Ngem awanen ni Abner iti ayan ni David idiy Hebron. Pinapanawen ni David, ket nakapanawen ni Abner addaan kapia. **23** Idi simmangpet da Joab ken amin nga armada a kadaunu, imbagada kenni Joab, "Ni Abner a putot ni Ner ket napan iti ari, ket pinapanaw ti ari isuna, ket pimmanaw ni Abner nga addaan kapia." **24** Ket napan ni Joab iti ayan ti Ari ket kinunana, "Ania ti inaramidmo? Kitaeman, immay ni Abner kenka! Apay a pinapanawmo isuna, ket awanen isuna?" **25** Saanmo kadi nga ammo nga immay ni Abner a putot ni Ner tapno allilawennaka ken tapno ammoenna dagiti panggepmo, ken adalenna ti tunggal aramidem?" **26** Idi pinapanaw ni Joab ni David, nangibaon ni Joab kadagit mensahero a mangkamakam kenni Abner, ket insulida isuna manipud iti bubon ti Sira, ngem saan nga ammo ni David daytoy. **27** Idi nakasubli ni Abner idiy Hebron, inayaban isuna ni Joab idiy igid ti ruangan tapno makisarita kenkuana iti sililiem, ket sadiay a dinuyok ni Joab ti tianna ket pinapatayna isuna. Iti daytoy a wagas, imbales ni Joab ti dara ni Asael a kabsatna. **28** Idi nangngeg ni David ti maipapan iti daytoy ket kinunana, "Sia! ken ti pagariak ket agnanayon nga inosente iti sangoanan ni Yahweh maipapan iti dara ni Abner nga anak ni Ner. "Agdissuor koma ti dibbut iti pannakatay ni Abner iti ulo ni Joab ken iti amin a balay ti amana. **29** Adda koma a kanayon iti pamiliiana ti agtutot wenco sakit ti kudil wenco lugpi ken agsarrukod a magna wenco matay iti kampilan wenco agkurgan iti makan. **30** Isu a pinayat da Joab ken Abisai a kabsatna ni Abner, gapu ta napatayna ti kasbatda a ni Asael iti ranget idiy Gabaon. **31** Kinuna ni David kenni Joab ken kadagit amin a tattao a kakaduana, "Pisangeny dagiti pagan-anayyo, agarwatkayo iti nakirsang a lupot, ket dung-awanyo ti bangkay ni Abner." Ket nagna ni David iti likudan ti bangkay idi maipunpon daytoy. **32** Intanenda ni Abner idiy Hebron. Impigsa ti ari ti sanginta idiy tanem ni Abner, ket nagsangit met dagiti amin a tattao. **33** Nagleddaang ti ari ken nagdung-aw, "Rumbeng kadi a matay ni Abner a kas iti pannakatay ti maysa a maag?" **34** Saan nagalotan dagiti imam. Saan a nakawaran dagiti sakam. Kas iti pannakasag ti tao iti sangoanan dagiti annak ti awanan hustisia, isu a napasagka." Nagsangit manen dagiti tattao gapu kenkuana. **35** Immay dagiti amin a tattao a mangallukoy kenni David a mangan kabayatan nga

aldaw pay laeng, ngem nagsapata ni David, "Aramiden koma ti Dios kaniak, ken ad-ada pay koma, no rumamanak ti tinapay weno anaiman sakbay a lumnek ti init." 36 Nadlaw dagiti amin a tattao ti panagladingit ni David, ken naay-ayoda iti daytoy, aniaman nga inaramid ti ari ket naay-ayoda. 37 Isu a naawatan amin dagiti tattao ken amin nga Israelita saaan pagayatan ti ari a mapapatay iti dayta nga aldaw ni Abner nga anak ni Ner. 38 Kinuna ti ari kadagit adipenna "Saanyo kadi nga ammo a maysa a prinsipe ken natan-ok a tao ti napasag iti daytoy nga aldaw iti Israel? 39 Ken nakapsutak ita nga aldaw, uray no napulutanak nga ari. Dagitoy a lallaki, a putot ni Zeruyas, ket naranggas unay kaniak. Pagbayaden koma ni Yahweh dagiti manadakdakes, babaen iti panangdusana kenkuana gapu iti kinadangkesna, a kas maikari kenkuana."

4 Idi nangngeg ni Isbiset a putot ni Saul, a natayen ni Abner idiy Hebron, kimmagsut dagiti imana ken nariribukan ti entero nga Israel. 2 Ita, ti putot ni Saul ket addaan iti dua a tao a kapitan dagiti bunggoy dagiti soldado. Ti nagan ti maysa ket Baana ken ti maysa ket Recab, putot ni Rimmon a Beerorita kadagit tattoo ti Benjamin. (ta ti Beerot ket maibilang a paset iti Benjamin, 3 ket nagtalaw dagiti Berorita a nagturonng idiy Gittaim ket nagnaeddan sadiay agingga iti daytoy a tiempo). 4 Ita, ni Jonatan a putot ni Saul ket adda maysa a putotna a pilay dagiti sakana. Lima ti tawenna idi dimteng ti damag manipud iti Jezeel maipapan kada Saul ken Jonatan. Innalisa isuna ti mangay-aywan kenkuana tapno aglibasda. Ngem kabayatan ti panagtartaryna, natnagna ti putot ni Jonatan ket nagbalin a pilay. Mefiboset ti naganna. 5 Isu a ngadaliasat iti kapudputon ti aldaw dagiti annak ni Remmon a Beerorita, da Recab ken Baana a nagturonng iti balay ni Isbiset, kabayatan iti panagin-inanana iti tengnga iti aldaw. 6 Nairedep ti babai nga agbanbantay iti ridaw bayat iti panagtataepna iti trigo, ket siuulimek a simrek da Recab ken Baana ket nalabsanda isuna. 7 Ket kalpasan a nakastrekda iti balay, dinarupda ni Isbiset ket pinatayda isuna a nakaidda iti papagna iti siledna. Ket insinada ti ulona ken innalada daytoy, nagdaldaliasata iti dalamti iti agpatpathag a nagturonng iti Araba. 8 Inyegda ti ulo ni Isbiset kenni David idiy Hebron, ket kinunada iti ari, 'Kitaem, daytoy ti ulo ni Isbiset a putot ni Saul, a kabusorma, a nangpanggep iti dakes iti biagmo. Ita nga aldaw, imbales ni Yahweh ti apomi nga ari maibusor kenni Saul ken kadagit kaputotanna.' 9 Sinungbatan ni David da Recab ken Baana a kabsatna, a putot ni Remmon a Beerorita; kinunana kadakuada, 'Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, nga isu ti nangiyaon iti biagko manipud iti amin a pakariribukan, 10 idi adda maysa a nangibaga kaniak, 'Kitaem, natayen ni Saul,' nga impagarupna a naimbang a damag ti idandanonna, tiniliwk isuna ket pinatayko idiy Siklag. Dayta ti gunggona nga impaayko kenkuana iti impadamagna. 11 Anianto ketdin, no pinatay dagiti nadangkes a lallaki ti awan basolina a tao iti bukodna a balay iti bukodna a papag, rumbeng kadi a saanko iti a sapulen ti darana kadagit imayo, ket pukawenkayo iti daga?" 12 Ket, nangbilin ni David kadagit agtitubo a lallaki, ket pinatayda ida ken pinutedda dagiti ima ken saksakada sada imbitin ida iti abay ti bubon idiy Hebron. Ngem innalada ti ulo ni Isbiset ket inkalida iti tanem ni Abner idiy Hebron.

5 Ket dimmatag dagiti amin a tribu ti Israel kenni David idiy Hebron ket kinunada, "Kitaem, dakami ti lasagmo ken tulangmo. 2 Iti napalabas, idi ni Saul ti agar-ari kadatayo, sika ti nangidaulo ti armada ti Israelita. Kinuna ni Yahweh kenka, 'Ipastromonto dagiti tattaok nga Israel, ket agturaykanto iti entero nga Israel.'" 3 Dimmatag ngarud dagiti amin a panglakayen ti Israel iti ari idiy Hebron, ken nakitulag ni Ari David kadakuada iti sangoanan ni Yahweh. Pinulotanda ni David nga ari ti Israel. 4 Agtawen ni David

iti 30 idi mangrugi isuna nga agturay, ket nagturanng isuna iti 40 a tawen. 5 Idiay Hebron, nagturanng isuna iti entero a Judah iti pito a tawen ken innem a bulan, ket nagturanng isuna idiy Jerusalem iti 33 a tawen iti entero nga Israel ken Juda. 6 Napan ti ari agraman dagiti buynta idiy Jerusalem a maibusor kadagit Jebuseo, nga agnanaed iti daga. Kinunada kenni David, "Saanka a makadapaw ditoy ta uray dagiti bulag ken pilay ket pagsubliendaka. Saan a makaumay ditoy ni David." 7 Nupay kasta, naagaw ni David ti sarikedek ti Sion, a siudad ita ni David. 8 Iti dayta a tiempo, kinuna ni David, "Sasinoman dagiti mangraut kadagit Jebuseo ket masapul a magna iti paggapgapuan ti danum sadanto madanun dagiti 'pilay ken bulag,' a manggurgura kenni David." Isu nga ibagbagaa dagiti tattao, "Saan a makadapaw iti palasio 'dagiti bulag ken pilay'."

9 Nagnaed ngarud ni David iti sarikedek ken naawagan daytoy iti siudad ni David. Pinalawana daytoy, manipud iti terasa nga agpauneg. 10 Bimmileg unay ni David gapu ta kaduana ni Yahweh, ti Dios a mannakabalin amin. 11 Ket nangipatulod ni Hiram nga ari ti Tiro kadagit mensahero kenni David, ken kadagit kayo ti sedro, ken kadagit karpentero, ken kadagit kumakabite. Nangibangonda iti balay a para kenni David. 12 Ammon ni David nga insaad isuna ni Yahweh a kas ari ti entero nga Israel, ken intag-ayna ti pagarianna para iti pagsayaatan dagiti tattaona nga Israel. 13 Idi nakanapanaw ni David idiy Hebron ket napan iti Jerusalem, nangala isuna kadagit ad-adu pay nga ikabbalayna a babbai ken assawa idiy Jerusalem, ket ad-addu pay ti naipasngay a putotna a lallaki ken babbai. 14 Dagitoy dagiti nagan dagiti putotna a naipasngay idiy Jerusalem: Summua, Sobab, Natan, Solomon, 15 Ibar, Elisua, Nefeg, Jafia, 16 Elisama, Eliada ken ni Elifelet. 17 Ket, idi nangngeg dagiti Filisteo a napulutan a kas ari ni David iti Israel, napanda amin tapno sapulenda isuna. Ngem nangngeg ni David ti maipanggep iti daytoy ket bimmaba isuna a nagkamang iti sarikedek. 18 Ita, simmanggep dagiti Filisteo ket nagwarasda iti Tanap ti Refaim. 19 Dimmawat ngarud ni David iti tulong ni Yahweh. Kinunana, "Rumbeng kadi a rautek dagiti Filisteo? Pagballigennak kadi manipud kadakuada?" Kinuna ni Yahweh kenni David, "Rautem ida, ta awan duadua a pagballigienka maibusor kadagit Filisteo." 20 Rimmawat ngarud ni David idiy Baal Perazim, ket pinarmeckna ida sadiay. Kinunana, "Winarawara ni Yahweh dagiti kabusorko iti sangoanak a kasla naisawang a layus ti danum." Isu a ngabalin a Baal Perazim ti nagan dayta a lugar. 21 Pinanawan dagiti Filisteo dagiti didioseda sadiay, ket inyawid ni David ken dagiti soldadona dagitoy. 22 Ket simmang-at manen dagiti Filisteo ket nagwarasda pay iti mamiinsan pay iti Tanap ti Refaim. 23 Isu a dinawat manen ni David ti tulong ni Yahweh, ket kinuna ni Yahweh kenkuana, "Masapul a saanmo a rauten isuda iti sangonsango, ngem ketdi manglikawka iti likudanda samunto rauten ida babaen kadagit balsam a kaykayo. 24 Inton mangegmo dagiti arimpadekda a maipalpalayupoy kadagit murdong dagiti balsam a kaykayo, rautem ngarud ida nga addaan iti pigsa. Aramidem daytoy gapu ta umun-una ni Yahweh kenka a mangraut iti armada ti Filisteo." 25 Tinungpal ngarud ni David kas imbilin ni Yahweh kenkuana. Pinapatayna dagiti Filisteo manipud Gabaa agingga idiy Gezer.

6 Ita, inummong manen ni David dagiti amin a napili a lallaki ti Israel, a 30, 000. 2 Timmakder ni David ket napan agraman dagiti amin a tattaona manipud iti Baala idiy Juda tapno isangatda manipud idiy ti Lakasa ti Tulag ti Dios, a naawagan ti nagan ni Yahweh a Mannakabalin amin, nga agtugtugaw iti tronona iti ngatoen ti kerubim. 3 Inkargada iti baro a karison ti Lakasa ti Tulag ti Dios. Inruarda daytoy iti balay ni Abinadab, nga adda iti rabaw ti turod. Da Uzza ken Ahio, a putotna a lallaki ti mangiturturong ti karison. 4 Inruarda ti karison iti balay ni Abinadab iti tapaw ti

turod a nakalugan ti Lakasa ti Tulag ti Dios. Magna ni Ahio iti sango ti Lakasa ti Tulag. 5 Ket rinugian da David ken dagiti amin a bumalay ti Israel ti agtukar iti sangoanan ni Yahweh, agramrambahakda babaen kadagit pagtukaran a naaramid manipud iti napintas a kayo, dagiti arpa, lira, banderita, kastanelas ken piangpiang. 6 Idi makadanonda iti panaltagan iti Nahon, naitibkol dagiti baka, ket insarapa ni Ussa dagiti imana tapno tenglenna ti Lakasa ti Tulag ti Dios, ket naiggananna daytoy. 7 Ket simgiab ti pungtöt ni Yahweh kenni Ussa. Dinangran ti Dios isuna sadiy gapu iti basolna. Natay ni Uzza idiy abay ti Lakasa ti Tulag ti Dios. 8 Nakaunget ni David gapu ta dinangran ni Yahweh ni Uzza, ket pinanagananna dayta a lugar iti Peres Uzza. Maaw-agwagan ti Peres Uzza dayta a lugar agingga iti daytoy nga aldaw. 9 Nagbuteng ni David kenni Yahweh iti dayta nga aldaw. Kinunana, "Kasanok nga iyawid ti Lakasa ti Tulag ni Yahweh?" 10 Saan ngarud a kayat ni David nga iyawid ti Lakasa ti Tulag ni Yahweh iti siudad ni David. Ngem ketdi, inkabilna daytoy iti balay ni Obed Edom a Geteo. 11 Nagtalinaed ti Lakasa ti Tulag ni Yahweh iti balay ni Obed Edom a Geteo iti las-ud ti tallo a bulan. Binendisionan ngarud ni Yahweh isuna ken dagiti amin a bumalayna. 12 Ita, naibaga kenni Ari David, "Binendisionan ni Yahweh ti balay ni Obed Edom ken amin a kukuana gapu iti Lakasa ti Tulag ti Dios." Napan ngarud ni David ket insang-atna iti siudadna nga addaan ragsak ti Lakasa ti Tulag ti Dios manipud iti balay ni Obed Edom. 13 Idi nakaadayoda dagiti mangaw-awit iti Lakasa ti Tulad iti innem nga addang, nangidaton isuna iti baka ken napalukmeg a kabaian a baka. 14 Nagsala ni David iti amin a pigsana iti sangoanan ni Yahweh; nakabarikes laeng isuna iti lino nga efod. 15 Insang-at ngarud ni David ken amin dagiti agindeg iti balay ti Israel ti Lakasa ti Tulag ni Yahweh a napakuyogan ti riiraw ken aweng dagiti trumpeta. 16 Idi madama nga iserserreksda ti Lakasa ti Tulag ni Yahweh iti siudad ni David, timman-awi iti tawa ni Mikal a putot a babai ni Saul. Nakitana ni Ari David nga aglaglagto ken agsalsala iti sangoanan ni Yahweh. Ket inuy-uywna isuna iti pusona. 17 Inyungeda ti Lakasa ti Tulag ni Yahweh ket inkabilda daytoy iti lugarna, iti tengnga ti tolda nga insagana ni David a pagsaadanna. Kalpasanna nangidaton ni David iti daton a mapuoran ken daton a pakilanganlangen iti sangoanan ni Yahweh. 18 Idi nalpas a naidaton ni David ti daton a mapuoran ken iti daton a pakikappia, binendisionanna dagiti tattao iti nagan ni Yahweh a mannakabalin amin. 19 Ket inwarasna kadagit amin a tattao, ti sibubukel a bunggoy ti Israel, lallaki ken babbai, ti maysa a tinapay, maysa nga ilgat ti karne, ken maysa a kankanan nga adda pasasna. Kalpasanna, pimmanaw dagiti amin a tattao; nagawid ti tunggal maysa kadagit bukodda a balay. 20 Ket nagsubli ni David tapno bendisionanna ti pamiliiana. Rimuar ti putot a babai ni Saul a ni Mikal tapno sabatenna ni David ket kinunana, "Anian a nagdayaw ti ari ti Israel iti daytoy nga aldaw, a naglabos iti daytoy nga aldaw iti imatang dagiti babbai a tagabu kadagit adipenna, kasla iti narusanger a tao nga awan babainna a manglabos iti bagina!" 21 Simmungbat ni David kenni Mikal, "Inaramidko dayta iti sangoanan ni Yahweh, a nangpili kaniak a nangatngato ngem ni amam ken nangatngato ngem iti amin a pamiliiana, a nangisaad kaniak a mangidaulo iti entero a tattao ni Yahweh, iti entero nga Israel. Iti sangoanan ni Yahweh agragsakakto! 22 Ad-adda nga agbalinak a 'narusanger' ngem iti daytoy. Maipababaak man iti bukodko a mata, ngem kadagit babbai a tagabu nga ibagbagam, ket maidayawako." 23 Isu a saan a naganak ni Mikal, a putot a babai ni Saul agingga iti pannakatayna.

7 Apaman a nagnaed ti ari iti bayyna, ken pinaginana isuna ni Yahweh manipud kadagit amin a hakapalawlaw a kabusorna, 2 kinuna ti ari kenni Natan a profeta, "Kitaem, agnanaedak iti balay a sedro, ngem agtaltalinaed ti Lakasa ti Tulag ti Dios iti tengnga ti

tolda." 3 Ket kinuna ni Natan iti ari, "Mapanka, aramidem ti adda dita pusom, ta adda ni Yahweh kenka." 4 Ngem iti dayta met la a rabii immay ti sao ni Yahweh kenni Natan ket kinunana, 5 "Mapanka ket ibagam kenni David nga adipenko, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Ibangonanak kadi iti balay a pagnaedak?' 6 Ta saanak pay a nagnaed iti balay sipud idi aldaw nga inruarko dagiti tattao ti Israel manipud Egipo inggana kadagitoy nga aldaw; ngem ketdi, agakarak-akarak iti tolda, ti tabernakulo. 7 Kadagit amin a lugar a nagakarak-akarak a kadauk dagiti amin a tattao ti Israel, adda kadi imbagak iti siasinoman kadagit mangidadaulo kadagit Israelita a dinutok a mangaywan kadagit tattaok nga Israel, nga ibagbagak, "Apay a saandak nga impatakderan iti balay a sedro?" 8 Ita ngarud, ibagam kenni David nga adipenko, "Kastoy ti kuna ni Yahweh a mannakabalin amin: 'Innalaka manipud iti pagpaspasturan, manipud iti panagpaspasturan iti karnero, tapno iturayam dagiti tattaok nga Israel.' 9 Kinaduaanka sadinoman iti napanam ken pinapatayko iti sangoanan dagiti amin a kabusormo. Ken aramidem a natan-ok ti naganmo, kasla nagan dagiti natan-ok a tattaok nga adda iti rabaw ti daga. 10 Mangisaadak iti lugar a para kadagit tattaok nga Israel ket pagtalinadeed ida sadiya, tapno makapagnaedda kadagit bukodda a lugar ket saandanton a mariribukan. Awanton dagiti nadangkes a tattaok a mangparigat kadakuada, a kas inaramidda id, 11 ti ar-aramidenda manipud kadagitoy nga aldaw a bilinko dagiti uk-ukom nga agturay kadagit tattaok nga Israel. Ket paginanaenka manipud kadagit amin a kabusormo. Maysa pay, Siak, ni Yahweh, ibagak kenka nga iyaramidanka iti balay. 12 Inton malpasto dagiti adalawmo ket maitiponka kadagitoy ammam, pataudeko ti sumukat kenka manipud kadagitoy kaputotam, maysa nga agtaud iti mismo a bagim, ket ipasdeko ti pagarianna. 13 Mangabungtu isuna iti balay gapu iti naganko, ken pagtaginayunekto ti trono iti pagarianna. 14 Agbalinaktuo nga amana, ket agbalinto met isuna nga anakko. No makabasol isuna, adalakto isuna babaen iti sarukod dagiti tattaok ken babaen iti panangsaplit kadagitoy annak ti tattaok. 15 Ngem agtalinadeed kenkuana ti kinapudno ti tulagko, a kas imbabawik kenni Saul, nga inikkatuo sakbay a nagarika. 16 Mapasingkedanto nga agtalinadeed iti agnanayon ti balay ken pagariam. Agtalinadeed iti agnanayon ti tronom." 17 Kinasarita ni Natan ni David ket imbagana kenkuana amin dagitoy a sasao, ken imbagana kenkuana ti sibukel a sirmata. 18 Ket immuneg ni ari David ket natugaw iti sangoanan ni Yahweh; kinunana, "Siasino-ak koma, O Yahweh a Dios, ken ania koma ti pamiliak ta inyegnak iti kastoy a kasasaad?" 19 Bassit daytoy a banag iti imatangmo, Apo a Yahweh. Imbagam pay ti maipanggep iti pamiliak ti adipenmo a dumtentog ti naindaklan a tiempo, ken impakitam kaniak dagiti sumarsaruno a kaputotak, Apo a Yahweh! 20 Siak daytoy ni David, ania pay ti maibagak kenka? Pinadayawam ti adipenmo, Apo a Yahweh. 21 Para kadagit sasaom, ken tapno matungpal ti bukodmo a panggep, inaramidmo dagiti naindaklan a banbanag ken imparangmo daytoy iti adipenmo. 22 Ngarud naindaklanka, Apo a Yahweh. Ta awan ti kas kenka, ken awanen ti Dios malaksid kenka, kas kadagit nangangngegmi. 23 Ken ania a nasion ti kasla kadagit tattaom nga Israelita, ti maysa a nasion iti rabaw ti daga a napanam ken inispaldo, Dios, a para kenka? Inaramidmo daytoy tapno agbalinda a tattaom, a mangit-ay iti naganmo, ken agaramid kadagit naindaklan ken nakaskasdaaw nga ar-aramid para iti dagam. Pinapanawmo dagiti nasion ken dagiti didiosenda manipud iti sangoanan dagiti tattaom, nga inispaldo manipud iday Egipo. 24 Inaramidmo ti Israel a bukodmo a tattao iti agnanayon, ken sika, Yahweh ti nagbalin a Diosda. 25 Isu nga ita, Yahweh a Dios, dagiti koma ingkarim a maipapan iti adipenmo ken iti pamiliiana ket mapasamak iti agnanayon. Aramidem koma a kas iti imbagam. 26 Mataginayon koma a naindaklan ti naganmo, tapno

ibaganto dagiti tattao, 'Ni Yahweh a mannakabalin amin ti Dios ti Israel,' kabayatan a maibangbangon iti sangoanam ti balayko, David, toy adipenmo. 27 Ta sika, Yahweh a mannakabalin amin, a Dios ti Israel, ti nangipablaak iti adipenmo nga iyaramidamtio isuna iti balay. Dayta ti makagapu a siak, ti adipenmo, ket napakired nga agkararag kenka. 28 Ita, Apo a Yahweh, Dioska, ken mapagtalkan dagiti sasaom, ken inkarim daytoy nasayaat a kari iti adipenmo. 29 Ita ngarud, maay-ayonaka koma daytoy a mangbendision iti balay ti adipenmo, tapno agtultuloy daytoy iti agnanayon iti sangoanam. Ta sika, Apo a Yahweh ti nangibaga kadagitoy a banbanag, ken babaen iti panangbendisionmo agnanayunto a maparparaburan ti balay ti adipenmo."

8 Kalpasan daytoy immay ti tiempo a rinaut ni David dagiti Filisteo ket naparmekna ida. Isu a tinagikua ni David ti Gat ken dagiti luglugar manipud iti turay ti Filistia. 2 Ket pinarmekna ti Moab ken rinukodna dagiti tattaoda iti linia babaen iti panangpaiddana kadakuada iti daga. Nangrukod isuna iti dua a linia a mapapatay, ken maysa a buo a linia nga agtalinaed a sibibiaq. Isu a nagbalin nga adipen ni David dagiti Moabiteta ket nangrugida a naghbayad iti buis kenkuana. 3 Pinarmek ngarud ni David ni Adadezer a putot a lalaki ni Rehob, ti ari ti Soba, kabayatan nga agdaldalaisat ni Adadezer tapno mapasublina ti turayna iti abay ti Karayan Eufrates. 4 Tiniliw ni David manipud kenkuana ti 1, 700 a karwaheken 20, 000 a magnagna a soldado. Pinilay ni David dagiti amin a pangkawhae a kaballo, ngem nangibati ti umdas a pagpaguyodda iti sangagasut a karwahe. 5 Ildi dimteng dagiti Arameo a taga Damasco a mangtulong kenni Adadezer nga ari ti Soba, pinapatay ni David ti 22, 000 a lallaki nga Arameo. 6 Ket nangipatakder ni David ti kampo ti soldado idiy Aram iti Damasco, ket nagbalin nga adipenna dagiti Arameo ken nanguisda kenkuana. Pinagballigi ni Yahweh ni David iti sadinoman a napananna. 7 Innala ni David dagiti balitok a kalasag nga adda kadagitoy adipen ni Adadezer ket inyapanha dagitoy idiy Jerusalem. 8 Adu a bronse ti innala ni Ari David manipud Beta ken Berotai, dagiti siudad ni Adadezer. 9 Ildi nangngeg ni Toi nga ari ti Hamat, a pinarmek ni David dagiti amin nga armada ni Adadezer, 10 imbaon ni Toi ti putotna a lalaki a ni Joram tapno kablawaanna ken bendisionanna ni Ari David, gapu ta nakiranganet ni David maibusor kenni Adadezer ket pinarmekna isuna, ken gapu ta nakirangranget idiy ni Adadezer kenni Toi. Nangitugot ni Joram kadagitoy alikamen a pirak, balitok, ken bronze. 11 Insagut ni David dagitoy nga alikamen kenni Yahweh, agraman dagiti pirak ken balitok a naggapu kadagitoy nasion a sinaksakupna— 12 manipud Aram, Moab, kadagitoy tattao iti Ammon, dagiti Filisteo, ken Amalec, agraman dagiti amin a sinamsamma nga alikamen ni Adadezer a putot a lalaki ni Rehob nga Ari ti Soba. 13 Nalatakan ni nagan ni David idi nagawid isuna manipud iti panangsakupna kadagitoy Arameo agraman dagitoy 18, 000 a lallaki idiy Tanap ti Asin. 14 Nangipasdeks isuna iti kampo ti soldado iti entero nga Edom, ken nagbalin nga adipenna dagiti amin nga Edomita. Pinagballigi ni Yahweh ni David sadinoman ti napnappananna. 15 Nagani ni David iti entero nga Israel, ken impatungpalna ti hustisia ken kinalinteg kadagitoy amin a tattaona. 16 Ni Joab a putot a lalaki ni Zeruyas ti pangulo ti armada, ken ni Johosafat a putot a lalaki ni Ahilud ti taga-lista. 17 Ni Zadok a putot a lalaki ni Ahitub ken Ahimelech a putot a lalaki ni Abiatar dagiti papadi, ken ni Seraias ti eskriba. 18 Ni Benaias a putot a lalaki ni Jehoyaba ti pangulo dagiti Cereteo ken dagiti Filiteo, ken dagiti putot a lallaki ni David ti kangattuan a mangmagbaga ti ari.

9 Kinuna ni David, "Adda pay kadi nabati iti pamilia ni Saul a mabalin a pangipakitaak ti kinasayaat gapu kenni Jonatan?" 2

Adda ti sigud nga adipen ti pamilia ni Saul nga agnagan ti Siba, ket inayabanda daytoy a sumango kenni David. Kinuna ti ari kenkuana, "Sika kadi ni Siba?" Simmungbat isuna, "Wen apo. Siak ti adipenmo." 3 Isu a kinuna ti ari, "Awan kadin ti nabati iti pamilia ni Saul a mabalin a pangipakitaak ti kinasayaat ti Dios?" Simmungbat ni Siba iti ari, "Adda pay laeng ti putot a lalaki ni Jonatan, a pilay dagiti sakana." 4 Kinuna ti ari kenkuana, "Sadino ti ayanna?" Simmungbat ni Siba iti ari, "Kitaem, adda isuna idiy balay ni Makir a putot a lalaki ni Ammiel idiy Lo Debar." 5 Nangibaon ngarud ni David iti mapan mangiruar kenkuana manipud iti balay ni Makir a putot a lalaki ni Ammiel manipud Lo Debar. 6 Napan ngarud ni Mefiboset a putot a lalaki ni Jonatan, nga apoko ni Saul, kenni David ket nagrukob isuna a nakadekket ti rupana iti daga kas panagpadawyna kenni David. Kinuna ni David, "Mefiboset." Simmungbat isuna, "Adtoyak, siak ti adipenmo!" 7 Kinuna ni David kenkuana, "Saanka nga agbuteng, ta awan duadua nga ipakitak kenka ti kinasayaat gapu kenni amam a ni Jonatan, isublik kenka dagiti amin a daga daydi Saul nga apongmo, ken kanayonka a mangan iti lamisaanko." 8 Nagdumog ni Mefiboset sana kinuna, "Ania koma daytoy adipenmo, a pakitaam ti pabor iti kasla natay nga aso a kas kaniak?" 9 Ket pinaabayban ti ari ni Siba nga adipen ni Saul, ket kinunana kenkuana, "Intedkon iti putot a lalaki ti amom dagiti amin a sanikua ni Saul ken ti pamiliiana. 10 Sika ti mangtalon ti daga para kenkuana, sika ken dagiti putotmo a lallaki ken dagiti adipenmo, ken nasken nga apitenyo dagiti mula tapno adda taraon a kamen ti apoko ti sigud nga amom. Ngem kanayon a mangan ni Mefiboset nga apoko ti sigud nga amom iti lamisaanko." Ita addaan iti 15 a putot a lallaki ken 20 nga adipen ni Siba. 11 Ket kinuna ni Siba iti ari, "Aramiden ti adipenmo dagiti amin nga imbilin ti amok nga ari ti adipenna." Kinunana pay ti ari, "No maiapan kenni Mefiboset mangan isuna iti lamisaanko, kas maysa kadagitoy annak ti ari." 12 Addaan ni Mefiboset iti putot nga agtutubo a lalaki nga agnagan Mika. Ket dagiti amin nga agnanaed iti balay ni Siba ket adipen ni Mefiboset. 13 Nagnaed ngarud ni Mefiboset idiy Jerusalem, ken kanayon isuna a mangmangan iti lamisaan ti ari, uray agpada a pilay dagiti sakana.

10 Ili saan a naghbayag, natay ti ari dagiti tattao a taga-Ammon, ket simmukat nga ari ti anakna a ni Hanun. 2 Kinuna ni David, "Ipakitak ti kinasayaat kenni Hanun nga anak ni Naas, kas iti panangipakita iti amana iti kinasayaatna kaniak." Isu nga imbaon ni David dagiti adipenna tapno liwliwaenda ni Hanun maipapan iti amana. Simrek dagiti adipen ni David iti daga dagiti tattao a taga-Ammon. 3 Ngem imbag a dagiti pangulo dagiti tattao a taga-Ammon kenni Hanun nga apoda, "Mamatik kadi a raraemen ni David ti amam gapu ta nangibaon iti tattao a mangliwliwa kenka? Saan ngata a nangibaon ni David kadagitoy adipenna kenka a mangkita ken mangsiim ti siudad tapno parmekenda daytoy?" 4 Isu nga impatiwil ni Hanun dagiti adipen ni David, impaahitna ti maysa a bangir dagiti barbasda, pinigisna dagiti pagan-anayada agingga iti patongda, ken pinagawidna ida. 5 Ildi inlawlawagda daytoy kenni David, nangibaon isuna iti mangsabat kadakuada, ta kasta unay ti bain dagiti lallaki. Kinuna ti ari, "Agtalinaedkayo idiy Jerico agingga nga umatiddog manen dagiti barbasyo ket agsublikayo." 6 Ildi naammoan dagiti tattao a taga-Ammon a bimmangsitdan kenni David, nangibaonda iti mensahero ken tinangdananda dagiti Arameo iti Berehab ken Soba, 20, 000 a magnagna a soldado, ken ti ari ti Maaca nga addaan iti 1, 000 a tattaona, ken dagiti tattao a taga-Tob nga addaan iti 12, 000 pay a lallaki. 7 Ildi nangegan ni David daytoy, imbaonna ni Joab ken amin nga armada dagiti soldado. 8 Rimmuar dagiti Ammonita ket nagpuestoda a makigubat iti pagserrekan iti ruangan ti siuadda, kabayatan a dagiti Arameo a taga-Soba, taga-Rehob, ken dagiti lallaki a taga-Tob ken Maaca ket nakapuesto iti nalawa a tay-ak.

9 Ildi makita ni Joab dagiti nakapuesto a makigubat a naisaaden kenkuana iti sango ken likodanna, nangpili isuna kadagiti kalalaingan a mannakigubat ti Israel ket impuestona ida maibusor kadagiti Arameo. **10** Intedna met dagiti nabatbatit iti armada iti panangbilin ni Abisai a kabsatna ket pinaguestiona ida a maibusor iti armada ti Ammon. **11** Kinuna ni Joab, "No napigsa unay dagiti Arameo para kaniak, masapul ngarud a tulongannak, sika Abisai." Ngem no napigsa unay ti armada ti Ammon para kenka, umayak ngarud ket tulonganka. **12** Papigsaenyo ti pakinakemyo ken ipakitatayo a napigsatayo para kadagiti tattaotayo ken para kadagiti siudad iti Diostayo, ta aramiden ni Yahweh no ania ti naibag para iti panggepana." **13** Isu a dimmarup ni Joab ken dagiti soldado ti armadana maibusor kadagiti Arameo, a napilitan a naglibas manipud iti armada ti Israel. **14** Ildi makita ti armada ti Ammon a naglibas dagiti Arameo, naglibasda met manipud kenni Abisai ket nagsublika iti siudad. Kalpasanna, nagsubli ni Joab manipud kadagiti tattao a taga-Ammon ket nagsubli idiy Jerusalem. **15** Ket idi nakita dagiti Arameo a parparmeken idan ti Israel, nagtiponda manen. **16** Kalpasanna, nangibaon ni Adadezer para kadagiti bunggoy ti Arameo manipud pay iti ballasiw ti Karayan Eufrates. Napanda iti Helam, keduada ni Sobac a pangulo iti armada ni Adadezer iti sangoda. **17** Ildi naipadamat daytoy kenni David, inummongna amin nga Israel, bimmalasiwa iti Jordan ket nakadanonda idiy Helam. Nagpuesto a makigubat dagiti Arameo maibusor kenni David ket ginubatda isuna. **18** Naglibas manipud iti Israel dagiti Arameo. Pinatay ni David iti 700 a soldado a nakakarwahe ken 40, 000 a nakakaballo a soldado. Nasugatan ni Sobac a pangulo iti armadada ket natay sadiy. **19** Ildi nakita dagiti ari nga agserserbi kenni Adadezer a pinarmek idan ti Israel, nakikappiada ken nagapituryada iti Israel. Isu a mabutengen dagiti Arameo a tumulong pay kadagiti tattao ti Ammon.

11 Napasamak daytoy iti panawen a panagtutubo dagiti mulmula, iti tiempo a kadawayan a mapan makigubat dagiti ari, imbaon ni David ni Joab, dagiti adipenna, ken amin nga armada ti Israel. Dinadaelda ti armada ti Ammon ken linakubda ti Rabba. Ngem nagtalinaed ni David iti Jerusalem. **2** Ket napasamak iti maysa a rabii a bimmangan iti pagiddaanna ni David ken napagnapagna iti tuktok ti palasiona. Manipud sadiy, natannawaganna iti maysa a babai nga agdigdigus, ken nakapinpintas unay a kitkitaan ti babai. **3** Isu a nangibaon ni David kent nagsaludsod kadagiti tattao no siasino ti makaam-ammo iti babai. Adda maysa a nangibaga, "Saan kadi a daytoy ni Batseba a putot a babai ni Eliam, ken saan kadi nga isuna ti asawa ni Urias a Heteo?" **4** Nangibaon ni David kadagiti mensahero ket innalada ti babai; napan ti babai kenni David ket kinaiddana isuna (ta kalkalpas ni Batseba a nanganong iti binulan a seremonia ti pannakadalus gapu iti panagreglana). Kalpasanna, nagawid ti babai iti balayna. **5** Nagnginaw ti babai, nangibaon isuna ket imbagana kenni David, "Masikogak." **6** Ket nangibaon ni David iti ayan ni Joab a kinunana, "Ibaonmo kaniaki ni Urias a Heteo." Isu nga imbaon ni Joab ni Urias a mapan kenni David. **7** Ildi makadanon ni Urias, dinamag ni David no kumusta ni Joab, ti armada, ken ti gubat. **8** Kinuna ni David kenni Urias, "Bumabaka idiy balaymo, ket buggoam dagiti sakam." Isu a pinanawan ni Urias ti palasio ti ari ket nangipatulod iti maysa a sagut ti ari para kenni Urias kalpasan a nakapanaw isuna. **9** Ngem naturog ni Urias iti ruangan ti palasio ti ari a kadua dagiti amin nga adipen ti apona, ket saan isuna a bimmaba iti balayna. **10** Ildi imbagada kenni David, "Saan a bimmaba ni Urias iti balaymo." Kinuna ni David kenni Urias, "Saan kadi a kasangsangpetmo manipud iti panagdaliasat? Apay a saanka a bimmaba iti balaymo?" **11** Simmungbat ni Urias, "Adda kadagiti

tolda ti Lakasa ti Tulag, ti Israel ken ti Juda, nakakampo pay iti nalawa a tay-ak ni apok a Joab ken dagiti adipen ti apok. Kasanoak a mapan iti balayko tapno mangan, uminom ken makikaidda iti asawak? Agingga a sibbiagka apo ari, saankonto nga aramiden dayta." **12** Isu nga imbaga ni David kenni Urias, "Agtalinaedka pay ditoy ita nga aldaw, ket palubosankanto a pumanaw inton bigat." Isu a nagtalinaed ni Urias iti Jerusalem iti dayta nga aldaw ken iti sumaruno nga aldaw. **13** Ildi inayaban ni David isuna, nangan ken imminom isuna iti sangoananna, ket binartek isuna ni David. Iti dayta a rabii, rimmuar ni Urias tapno maturog iti pagiddaanna a keduana dagiti adipen ti apona; saan isuna a bimmaba iti balayna. **14** Isu nga iti kinabigatanna, nagsurat ni David kenni Joab, ket impatulodna daytoy iti ima ni Urias. **15** Kinuna ni David iti suratna, "Ikabilmo ni Urias iti sango iti nainget a gubat, ket agsanudkayo manipud kenkuana tapno matamaena isuna ket matay." **16** Isu a bayat ti panangbuya ni Joab ti pananglakub iti siudad, pinaguestiona ni Urias iti disso nga amonna a pagkiranganet dagiti kapipgsaan a soldado dagiti kabusor. **17** Ildi rimmuar dagiti lalaki iti siudad ket nakiranganet iti armada ni Joab, nattuang ti sumagmamano kadagiti soldado ni David, ket natay met sadiay ni Urias a Heteo. **18** Ildi nangibaon ni Joab iti damag kenni David iti amin a napasamak maipapan iti gubat, **19** binilinna ti mensahero a kinunana, "No malpasmo nga ibaga iti ari ti amin a banag maipapan iti gubat, **20** nalabit a makaungetto ti ari ket kunananto kenka, 'Apay nga immasidegkayo unay iti siudad a makiranganet? Saanya kadi nga ammo nga agpanada manipud iti pader? **21** Siasino ti nangpatay kenni Abimelech a putot ni Jerobaal? Saan kadi a maysa a babai ti nangipuruuk iti gilingan a bato kenkuana manipud iti pader, isu a natay isuna idiy Tebes? Apay nga immasidegkayo unay iti pader?' Ket kastotoy ti isungbatmo, 'Natay met ti adipenmo a ni Urias a Heteo.'" **22** Isu a pimmanaw ti mensahero, napan kenni David ket imbagana amin nga imbilin ni Joab kenkuana. **23** Kinuna ti mensahero kenni David, "Ildi un-unana, napigpiga dagiti kabusor ngem kadakami; rimmuarda ket dimmarupda kadakami idiy tay-ak, ngem naabogmi ida a pasUBLI iti pagserrekan ti ruangan." **24** Manipud iti tuktok ti pader, pinana dagiti pumapanan dagiti adipenmo ket napapatay ti sumagmamano kadagiti adipen ti ari ken napapatay met ti adipenmo a ni Urias a Heteo" **25** Kinuna ni David iti mensahero, "Ibagam daytoy kenni Joab, 'Saanmo nga ipalubos a paglidayennaka daytoy, ta alun-onen ti kampilan ti maysa kasta met ti sabali. Papigsaenyo pay ti pannakiranganetyo maibusor iti siudad, ket dadaelenyo daytoy.' Ken pabilegem ni Joab." **26** Isu nga idi nangngeg iti asawa ni Urias a natayen ti asawana, nagdung-aw isuna iti nakaro para iti asawana. **27** Ildi nalpasen ti panagladitingna, nangibaon ni David ket inyawidna ti babai iti palasiona, nagbalin isuna nga asawana ket nangipasngay iti maysa a lalaki. Ngem saan a naay-ayo ni Yahweh iti inaramid ni David.

12 Kalpasanna, imbaon ni Yahweh ni Natan a mapan kenni David. Napan isuna kenkuana ket kinunana, "Adda iti dua a lalaki iti maysa a siudad. Ti maysa a lalaki ket nabaknang ken nakurapay ti maysa. **2** Ti nabaknang ket addaan iti adu a bilang ti arbanna ken tarakenna, **3** ngenti ti nakurapay ket awanan malaksid iti maysa nga urbon a kabaian a karnero a ginatangna, pinakanna ken pinadakkela. Dimmakkel daytoy a keduana ken dagiti annakna. Makipangan pay ti urbon a karnero kenkuana ken makiinom iti bukodna a baso, maturog kadagiti takkiqna ken daytoy ket kasla iti maysa nga putot a babae kenkuana. **4** Maysa nga aldaw, adda maysa a sangaili ti napan iti nabaknang ngem saan a kayat ti nabaknang a lalaki ti mangala iti ayup manipud iti bukodna nga arban ken taraken tapno itedna a taraon para iti sangalina. Ngem ketdi, innalana ti urbon a kabaian a karnero ti nakurapay sana linuto

maipaay iti sangailina." 5 Simged ti unget ni David maibusor iti nabaknang ket nakalukswa isuna kenni Natan, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, maikari a mapapataway ti lalaki a ngangaramid iti daytoy. 6 Nasken a bayadanna ti urban a karnero iti maminpat a dasar gapu iti kasta nga inaramidna, ken gapu ta awan ti asina iti nakurapay." 7 Kinuna ni Natan kenni David, "Sika dayta a lalaki! Kinuna ni Yahweh a Dios ti Israel, 'Pinulotanka nga ari iti entero nga Israel, ken inispalka manipud iti ima ni Saul. 8 Intedko kenka ti balay ti amom, ken dagiti assawana kadagiti takkiagmo. Intedko pay ti balay ti Israel ken Juda. Ket no bassit unay dayta, itedko pay kenka dagiti adu a banbanag a nayonna. 9 Apay ngarud a sinalungasingmo dagiti bilbilin ni Yahweh tapno naaramidmo ti dakes iti imatangna? Pinapataymo ni Urias a Heteo babaen iti kampilan ken innalam ti asawana tapno agbalin nga asawam. Pinapataymo isuna babaen ti kampilan ti armada ti Ammon. 10 Isu nga ita, saanen a pumanaw ti kampilan iti balaymo, gapu ta sinalungasingnak ken innalam a kas asawa ti asawa ni Urias a Heteo." 11 Kinuna ni Yahweh, 'Kitaem, mangpataudak iti didigra a maibusor kenka manipud iti bukodmo a balay. Iti mismo a sangoanam, alaek dagiti assawam ket itedko ida iti kaarubam, kaiddaennanto dagiti assawam iti tengnga ti aldaw. 12 Gapu ta nagbasolka a sililimed, ngem aramidek daytoy a banag iti imatang ti entero nga Israel, iti lawag ti init." 13 Kalpasanna, kinuna ni David kenni Natan, "Nagbasolak kenni Yahweh." Simmungbat ni Natan kenni David, "Pinalabasen ni Yahweh ti basolmo. Saanka ngarud a mapapataway. 14 Nupay kasta, gapu iti daytoy nga aramidmo sinalungasingmo ni Yahweh, awan duadua a matay ti ubing a maipasngay nga anakmo." 15 Kalpasanna, pimmanaw ni Natan ket nagawid. Dinusa ni Yahweh ti anak ti asawa ni Urias nga inyanakna para kenni David, ket nagsakit isuna iti nakaro. 16 Nagpakaasi ngarud ni David iti Dios agpaay iti ubing. Nagayunar isuna, simrek iti uneg ket nagpatnag a nagidda iti suelo. 17 Timmakder dagiti panglakayen iti balayna ket timmakderda iti abanya a mangibangon kenkuana ngem saan isuna a bimmangon, ken saan a nakipangan kadakuada. 18 Ket dimteng iti maikapito nga aldaw, natay ti ubing. Mabuteng dagiti adipen ni David a mangibaga a natayen ti ubing, ta kinunada, "Kitaenyo, idi sibibiag pay ti ubing kinatungtungtayo isuna, ket saanna nga impangag ti timektayo. Ania ngata ti aramidenita iti bagina no ibagatayo kenkuana a natayen ti ubing?" 19 Ngem idi nakita ni David nga agiinnarasaas dagiti adipenna, naamiris ni David a natayen ti ubing. Kinununa kadagiti adipenna, "Natay kadin ti ubing?" Insungbatda, "Wen apo, natayen isuna." 20 Timmakder ngarud ni David manipud iti datar sa nagdigos, sinapsapoanna ti lana ti bagina, ket nagsukat iti badona. Napan isuna iti tabernakulo ni Yahweh ket nagdayaw sadiy, sa nagsubli iti bukodna a palasio. Idi nagdawat isuna iti makan, nagjidasarda para kenkuana, ket nangan isuna. 21 Ket kinuna dagiti adipenna kenkuana, "Apo, apay a kastoy ti inaramidmo? Nagayunar ken nagdung-awka para iti ubing idi sibibiag pay isuna, ngem idi natayen ti ubing, bimmangonka ket nangkan." 22 Simmungbat ni David, "Idi sibibiag pay iti ubing, nagayunar ket nagdung-awak. Kinunak, 'Siasino ti makanammo no parburannak ni Yahweh weno saan, tapno agbiag ti ubing?' 23 Ngem ita, natayen isuna iti apay pay ngagayunarak? Maisublik pay kadi isuna? Mapanakto kenkuana ngem saanen isuna nga agsulbi kaniak." 24 Liniwiwa ni David ni Batseba nga asawana, napan kenkuana, ket nakikaidda isuna kenkuana. Isu a naganak ni Batseba iti maysa a lalaki, ket pinanagananna ti ubing iti Solomon. Inay-ayat ni Yahweh ti ubing, 25 isu a nangipatulod isuna iti sao babaen kenni Natan a propeta tapno panagananna isuna ti Jedidia, gapu ta inay-ayat ni Yahweh ti ubing. 26 Ita, ginubat ni Joab ti Rabba, ti kangrunaan a siudad dagiti tattao ti Ammon, ket nasakupna dagiti sarikedkedna. 27 Isu a nangibaon ni

Joab kadagiti mensahero kenni David ket kinunana, "Ginubatko ti Rabba ket naalak ti pagtataudan ti danum ti siudad. 28 Isu nga ita, ummongem dagiti nababati iti armada, pagkampoem maibusor iti siudad ket alaem daytoy gapu ta no maalaik ti siudad, maipanagato daytoy kaniak." 29 Isu nga inummong ni David amin nga armada ket napanda idiy Rabba; nakigubat isuna maibusor iti siudad ket nasakupna daytoy. 30 Innala ni David ti korona ni Molec manipud iti ulona-maysa a talento a balitok ti dagsenna, ken adda napateg a bato iti daytoy. Naiparabaw ti korona iti ulo ni David. Kalpasanna, innalana nga inruar iti siudad ti dakkel a kantidad ti nasamsamda. 31 Pinaruarna dagiti tattao iti siudad ken pinilita ida nga agragadi, aggabyon, ken agbalsig, pinagtrabadona pay ida iti pagaramidan ti ladrilio. Pinilit ni David dagiti amin a siudad dagiti tattao a taga-Ammon a trabahoent daytoy. Kalpasanna, nagsubli ni David ken ti amin nga armada iti Jerusalem.

13 Ket napasamat kalpasan daytoy a ni Amnon a putot ni David ket nagayat a napalalo iti napintas a kabsatna iti ama a ni Tamar, a kabsat a mismo ni Absalom, maysa pay kadagiti putot a lalaki ni David. 2 Naupay iti kasta unay ni Amnon nga uray la agsakiten gapu iti kabsatna a ni Tamar. Maysa a birhen ni Tamar, ket kasla saan a kabaelan ni Amnon nga agaramid iti aniamen kenkuana. 3 Ngem addaan ni Amnon iti gayem nga agnagan iti Jonadab a putot ni Samma, kabsat a lalaki ni David. Nasikap unay a lalaki ni Jonadab. 4 Kinuna ni Jonadab kenni Amnon, "Apay a malmalday a binigat ti anak ti ari? Saanmo kadi nga ibaga kaniak?" Isu a simmungbat ni Amnon kenkuana, "Ay-ayatek ni Tamar a kabsat a babai ni Absalom a kabsatko." 5 Kinuna ni Jonadab kenkuana, "Aggiddaka iti pagiddaam ket aginsasakitka. No umaynaka sarungkaran ti amam, dawatem kenkuana, 'Panggaasim ta ibaonmo ti kabsatko a ni Tamar a mangted ti kanek ket lutoenna daytoy iti sangoanak, tapno makitak daytoy ket manganak manipud kadagiti imana?" 6 Isu a nagjidda ni Amnon ket nagjinsasikit. Idi immay ti ari a mangsarungkar kenkuana, kinuna ni Amnon iti ari, "Pangaasim ta ibaonmo ti kabsatko a ni Tamar nga agluto iti makan para iti sakitko ditoy ayanko tapno manganak manipud kadagiti imana." 7 Kalpasanna, nagipatulod ni David iti sao kenni Tamar idiy palasio ti ari, kinununa, "Mapanka ita iti balay ti kabsatmo a ni Amnon ken agisaganaka iti makan para kenkuana." 8 Isu a napan ni Tamar iti balay ti kabsatna a ni Amnon nga ayan ti pagid-iddaanna. Nangala ni Tamar iti gamay, minasana daytoy ket nagaramid isuna iti tinipay iti imatang ni Amnon ket linuto daytoy. 9 Inadawna ti paryok ket inteda ti tinipay kenkuana, ngem saanna a kinayat ti mangan. Ket imbagia ni Amnon kadagiti dadduma nga adda sadiy, "Paruarem ida amin, adaywandak." Isu a pinanawanda amin isuna. 10 Imbagia ngarud ni Amnon kenni Tamar, "Iyunegmo ti makan iti siledko tapno manganak manipud kadagiti imam." Innala ngarud ni Tamar ti tinipay a linutona, ket inyunegeña iti siled ni Amnon a kabsatna. 11 Idi inyasidega ti makan kenkuana, ginammattanna ti imana ket imbagana kenkuana, "Umayka, makikaiddaka kaniak, kabsatko." 12 Kinunana kenkuana, "Saan kabsatko, saannak a piliten ta awan ti kastoy a rumbeng a mapasamat iti Israel. Saanmo nga aramiden daytoy a nakababain a banag!" 13 Papanakto koma tapno maitarayak ti pannakababain a maitedhanto daytoy iti biagko? Ken mangmarkanto daytoy nga aramid kenka a kas awan babain a maag iti entero nga Israel. Panggaasim, dawatek kenka a makitungtongka iti ari. Palubosannaka a mangikasar kaniak." 14 Nupay kasta, saan nga impangag isuna ni Amnon. Agsipud ta napigpigsa isuna ngem ni Tamar, pinilita ket kinaiddana isuna. 15 Kalpasanna, kinagura ni Amnon iti kasta unay ni Tamar. Nakarkaro ti gurana kenkuana ngem ti panagayatna kenkuana idi. Kinuna ni Amnon kenkuana, "Tumakderka ket pumanawkan."

16 Ngem insungbatna kenkuana, "Saan! Gapu ta nadakdakes ti panangpapanawmo kaniak ngem ti inaramidmo kaniak!" Ngem saan nga impangqai ni Amnon isuna. **17** Ngem ketdi, inayabanna ti adipen a mangay-aywan kenkuana ket kinunana, "Iyadayom kaniak daytoy a babai ket ibalunetmo ti ridaw apaman a makaruar." **18** Ket inruar ti adipen ni Tamar ket imbalunetna ti ridaw apaman a nakaruar. Nakasut ni Tamar iti kawes nga atiddog ti maggasna gapu ta kasta nga agarraut dagiti birhen a prinsesa. **19** Nangiwarakiwak ni Tamar iti dapdapo iti ulona ket rinay-abna ti kagayna. Imparabawna dagiti imana iti ulona sa nagna nga immadayo, agsangsangit iti napisga bayat ti iyaadayona. **20** Kinuna ni Absalom a kabsatna kenkuana, "Nakaduan kadi ni Amnon a kabsatmo? Ngem ita, agulimekka kabsatko. Isuna ket kabsatmo a lalaki. Saanmo nga ipapuso daytoy a banag." Nagtalinaeng ngarud ni Tamar nga agmaysmaya iti balay ni Absalom a kabsatna. **21** Ngem idi nangngeg ni Ari David amin dagityo, napalalo ti pungotna. **22** Awan ti imbagbagaga ni Absalom kenni Amnon, ta kinagura ni Absalom isuna gapu iti inaramidna ken no kasanona nga imbabain ti kabsatna a ni Tamar. **23** Ket napasamak kalpasan iti dua a tawen, addaan ni Absalom iti parapukis iti karnero nga agrabrabaho idiy Baal Hazor, nga asideg iti Efraim, ket inawis ni Absalom amin a putot a lalaki iti ari a sumarungkar sadiay. **24** Napan ni Absalom iti ari ket kinunana, "Kitaem tatta, addaan daytoy adipenmo kadagit parapukis iti karnero. Pangaasim, sumurot koma ti ari ken dagiti adipen kaniak, nga adipenmo." **25** Simmungbat ti ari kenni Absalom, "Saan, anakko, saan a masapul nga umaykami amin gapu ta agbalinkami a dadaggeskena." Inallukoy ni Absalom ti ari, ngem nagkedek isuna a mapan, nupay kasta, binendisionanna latta ni Absalom. **26** Ket kinuna ni Absalom, "No saan, pangaasim ta palubosam koma a sumurot kadakami ti kabsatko a ni Amnon." Isu a kinuna ti ari kenkuana, "Apay a masapul a sumurot ni Amnon kadakayo?" **27** Pinilit ni Absalom ni David, isu a pinalubosanna ni Amnon ken amin a prinsipe a sumurot kenkuana. **28** Binilin ni Absalom dagiti adipenna a kunana, "Denggenyo a nalaing. No mangrugi a mabartek iti arak ni Amnon, ken no ibagak kadakayo, 'Darupenyu ni Amnon,' papatayeyo ngarud isuna. Saankayo nga agbuteng. Saan kadi a binilinkayo? Papigsaenyo ti nakemyo ken agbalinkayo a natured." **29** Isu nga inaramid dagiti adipen ni Absalom kenni Amnon kas imbilinna kadakuada. Kalpasanna, timmakder amin dagiti prinsipe ket nagsakay ti tunggal maysa iti mulona sada naglibas." **30** Ket napasamak daytoy, kabayatan nga addada iti dalan, nakadanon ti damag kenni David a kunana, "Pinatay ni Absalom amin dagiti prinsipe, ken awan uray maysa kadakuada ti nabati." **31** Timmakder ti ari ket rinay-abna dagiti pagan-anayna, sa nagsakay ti suelo; timmakder iti abayna dagiti amin nga adipenna a naray-ab dagiti pagan-anayda. **32** Simmungbat ni Jonadab nga anak ni Samma a kabsat a lalaki ni David ket kinunana, "Saan koma a patien ti apok a pinapatayda dagiti amin a prinsipe agsipud ta ni Amnon laeng ti natay. Pinanggep daytoy ni Absalom manipud pay iti aldad nga rimates ni Amnon ti kabsatna a ni Tamar. **33** Saan koma ngarud nga ipapuso ti amok nga ari daytoy a damag, saanmo koma patien a natay aminen dagiti prinsipe, ta ni Amnon laeng ti natay." **34** Naglibas ni Absalom. Maysa nga adipen nga agwanwanawan ti timmangad ket nakitana ti adu a tattao a sumungsungad idiy kalsada iti turod iti laudenna. **35** Ket kinuna ni Jonadab iti ari, "Kitaem, sumungsungaden dagiti prinsipe. Kas kinuna ti adipenmo." **36** Ket napasamak apaman a nalphas a nagsao ti adipen a nakasangpet dagiti prinsipe ken impigsada dagiti timekda sada nasangit. Ket nagsangit met ti ari ken dagiti adipenna iti nasaem. **37** Ngem naglibas ni Absalom ket napan kenni Talmi nga anak ni Ammihir, ti ari ti Gesur. Inaldaw a dinung-awan ni David

ti putotna. **38** Isu a naglibas ni Absalom ket napan iti Gesur, iti lugar a nagnaedanna iti tallo a tawen. **39** Kalikaguman ti panunot ni ari David a rummuar tapno mapanna kitaem ni Absalom, ta naliw-liwa isunan maipapan kenni Amnon ken iti ipapatayna.

14 Ita, naawatan ni Joab a putot a lalaki ni Zeyuras ti tarigagay ti puso ti ari a makakita kenni Absalom. **2** Isu a nangibilin ni Joab idiy Tekoa iti sao nga adda maiyeg kenkuana a maysa a nasirib a babai. Kinunana iti babai, "Pangngaasim ta agpamarangka a kas agladladingit ken apaneska. Pangngaasim ta saanmo a pulotan ta bagbagim iti lana, ngem ketdi kas iti babai a nabayagen nya agladladingit gapu iti minatayna." **3** Ket mapanka iti ayan iti ari ket ibagam kenkuana dagiti ibagak." Imbag ngarud ni Joab kenkuana dagiti sasao nga ibagana iti ari. **4** Idi napan nakisarita iti ari ti nasirib a babai a naggapu idiy Tekoa, nagsakay isuna iti daga ket kinunana, "Apo ari tulongannak." **5** Kinuna ti ari kenkuana, "Ania ti napasamak?" Simmungbat ti babai, "Ti kinapudnona ket maysaak a balo, ken natayen ti asawak. **6** Siak, nga adipenmo ken addaan iti dua nga annak a lallaki, ket nagapada a dua idiy talon ken awan ti nanganawa kadakuada. Pinang-or ti maysa ti maysa ket napapatayna. **7** Ket ita, sangsangkamaysa a bimmusor kaniak nga adipenmo ti sibubukel a puli, ket kinunada, "Ipaimayo kadakami ti anak a nangpang-or iti kabsatna, tapno papatayenmi isuna, a kasukat ti biag ti kabsatna a pinatayna." Ket dadelenda uray pay ti awtgawid. Iti kasta, pukawendantio ti nabatik a beggang, ket awan ibatida nga uray man laeng nagan weno kapututan ti asawak iti rabaw ti daga." **8** Kinuna ngarud ti ari iti babai, Agawidka iti balaymo, ket mangibilinakto iti maysa a banag a maaramid a maipaay kenka." **9** Simmungbat iti ari ti babai a naggapu idiy Tekoa, "Apok nga ari, maadda koma kaniak ken iti pamilia ni amak ti pammabasol. Ta awan ti nagbiddutan ti ari ken iti tronona." **10** Simmungbat ti ari, "Siasinoman nga agibaga iti aniaman kenka, iyegmo kaniak, ket saannakanton a sagiden." **11** Kinuna ngarud ti babai, "Pangngaasim, malajip koma ti ari ni Yahweh a Diosmo, tapno saanen a dadelan ti tao nga agibales iti dara ti siasinoman pay, tapno saanda a papatayen ti anakko a lalaki." Simmungbat ti ari, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnayanon, awan uray maysa a buok ti anakmo a lalaki ti matnagto iti daga. **12** Kinuna ngarud ti babai. Pangngaasim ta palubosam daytoy adipenmo nga agibaga pay iti apok nga ari." Kinuna ti ari, "Agsaoka latta." **13** Ket kinuna ti babai, "Apay a nagaramidka iti maysa a banag a maibusor kadagit tattao ti Dios? Ta ti panangibagbaga iti daytoy a banag, kasla maysa a tao ti ari a nagbiddut, gapu ta saan pay a pinagsubli ti ari ti nagtalaw nga anakna a lalaki iti pagtaenganna. **14** Ta mataytayo amin ken maiyariq tayo iti damum a saanen a maurnong kalpasan a naibuyut iti daga. Ngem saan a pukawen ti Dios ti biag; ngem ketdi, mangbirok isuna iti wagas tapno pasublienna ti tao a pinapanawna manipud kenkuana. **15** Ita ngarud, makikititam nga immayak a mangibaga iti daytoy a banag iti apok nga ari, gapu ta pinagbutengdak dagiti tattao. Isu a kinuna ti adipenmo iti bagina, 'Makisaritaka iti ari. Mabalin a ti ari ti mangaramid ti kiddaw ti adipenna. **16** Ta dumngegto ti ari kaniak, tapno mawayawayaan ti adipenna manipud iti ima ti tao a mangdadel koma kadakami iti anakko a lalaki, manipud iti impatawid ti Dios.' **17** Kalpasanna, nagkararag daytoy adipenmo, 'Yahweh, pangngaasim ta palubosam a mapalag-anannak koma ti sao ti apok nga ari, ta kas maysa nga anghel ti Dios, kasta met ti apok nga ari iti panangibagbagana iti naimbag manipud iti dakes.' Makikaadda koma kenka ni Yahweh a Diosmo." **18** Simmungbat ngarud ti ari ket kinunana iti babai, "Pangngaasim ta saanmo nga ilibak kaniak ti aniaman a saludsudek kenka." Simmungbat ti babai, "Agsaoka koma itan ti apok nga ari." **19** Kinuna ti ari, "Saan kadi a ti ima ni Joab ti kaduam iti daytoy?"

Simmungbat ti babai ken kinunana, "Kas agbibigakap apok nga ari, awan ti makalibas iti kannawan nga ima wammo iti kannigid manipud kadagit banbanag nga imbaga ti apok nga ari. Ni Joab nga adipenmo ti nangibilin ken nangibaga kaniak nga ibagak dagitoy a babagan ngaga naibaga daytoy adipenmo. **20** Inaramid daytoy ti adipenmo a ni Joab tapno mabaliwanna ti mapaspasamak. Nasirib ti apok, kas iti kinasirib ti maysa nga anghel ti Dios, ket amonna amin a banbanag a mapaspasamak iti daga." **21** Isu nga imbaga ti ari kenni Joab, "Kitaem ita, aramidek daytoy a banag. Inka ngarud, ket isublim ditoy ti agtutubo a ni Absalom." **22** Isu a naggakleb iti daga ni Joab kas panangipakitana iti panagdayaw ken panagyamanna iti ari. Kinuna ni Joab, "Ita nga aldaw, ammo daytoy adipenmo a nakasararak iti pabor iti imatangmo, apok nga ari, iti dayta, pinatgan ti ari ti kiddaw ti adipenna." **23** Isu a timmakder ni Joab ket napan idiy Gesur, ken inayawidna ni Absalom idiy Jerusalem. **24** Kinuna iti ari, "Mabalinan ti agsibli iti bukodna a balay, ngem saanna a mabalin a makita ti rupak." Nagsubli ngarud ni Absalom iti bukodna a balay, ngem saanna a nakita ti rupa ti ari. **25** Ita iti entero nga Israel, awan iti ad-adda a naidaydayaw gapu iti kinataerna ngem ni Absalom. Awan ti pakapilawanna manipud iti dapanna agingga iti tuktokna. **26** No pukisanna ti buokna tunggal agleppas ti tawen, gapu ta nadagsen daytoy kenkuana, timbangenna ti buokna; agdagsen daytoy iti agarup dua gasut a siklo, a natimbag iti pagtimbangnan ti ari. **27** Naaddaan ni Joab iti tallo a putot a lallaki ken maysa a babai nga agnagan ti Tamar. Napintas isuna a babai. **28** Nagnaed ni Absalom idiy Jerusalem iti uneg ti dua a tawen a saanna a nakkikita ti rupa ti ari. **29** Kalpasanna, nangibilin iti sao ni Absalom kenni Joab nga ibaonna ni Joab iti ari, ngem saan a napan kenkuana ni Joab. Isu a nangibilin manen ti sao ni Absalom iti maikadua a dasas, ngem saan latta a napan ni Joab. **30** Isu a kinuna ni Absalom kadagiti adipenna, "Kitaemyo, adda iti talon ni Joab iti abay ti talonko, ken addaan isuna iti sebada sadiy. Inkayo ket puoranyo daytoy." Isu a pinuoran dagiti adipen ni Absalom ti talon. **31** Timmakder ngarud ni Joab ken napan ni Joab iti balay ni Absalom, ket kinunana, "Apay a pinuoran dagiti adipenmo ti talonko? **32** Sinungbatan ni Absalom ni Joab, "Kitaem, nangibilinak iti sao kenka a mangibagbaga nga, 'Umayka ditoy ta ibaonka iti ayan iti ari ta ibagam, 'Apay a naileyek ditoy manipud Gesur? Ita ngarud bay-am a makitak ti rupa ti ari, ket no nagbiddutak, bay-am a papatayennak.'" **33** Isu a napan ni Joab iti ari ket imbagana kenkuana. Idi pinaayaban ti ari ni Absalom, napan isuna iti ari ken nagrukob iti daga iti sangoanan ti ari, ket ingeikan ti ari ni Absalom.

15 Naaramid a kalpasan daytoy a nangisagana ni Absalom iti bukodna a karwahe ken kabkabalo, agraman iti 50 a lallaki nga agtaray iti sangoananna. **2** Masapa a bumangon ni Absalom ket agtakder iti igid ti dalan nga agturonng iti ruangan iti siudad. No mapan ti siasinoman nga addaan iti saan a pagkikinnaawatan a paokom iti ari, ayaban isuna ni Absalom ket ibagana, "Iti ania a siudad iti naggapuam?" Ket sumungbat ti lalaki, "Daytoy adipenmo ket manipud iti maysa kadagiti tribu ti Israel." **3** Iti kasta ibaga ni Absalom kenkuana, "Kitaem, naimbag ken nasayaat ti kasom, ngem awan ti inikkan ti ari iti pannakabalin a dumngeg iti kasom." **4** Innayon pay ni Absalom, "Tarigagayak a maysaak la koma nga ukom a naisaad iti daga, tapno mabalin koma nga umay kaniak ti tunggal tao nga addaan iti saan a pagkikinnaawatan wammo pakaseknan, ket mabalin a maipaayko kenkuana iti hustisia!" **5** Iti kasta no adda tao nga umasideg kenni Absalom tapno agdayaw kenkuana, iyunnat ni Absalom ti imana ken iggamanna isuna ken agekanna isuna. **6** Kastoy a wagas ti inaramid ni Absalom kadagiti amin nga Israel a mapan iti ari tapno paukom. Isu a naibaw-ing ni Absalom dagiti puso dagiti tattao ti Israel. **7** Ket naaramid kalpasan

ti uppatt a tawen nga imbaga ni Absalom iti ari, "Pangngaasim ta palubosannak a mapan tapno tungpalek ti insapatak kenni Yahweh idiy Hebron. **8** Ta nagsapata daytoy adipenmo idi agnanaedak idiy Gesur idiy Aram, a kinunak, 'No iyeagnako manen ni Yahweh idiy Jerusalem, agrukbabakto ngarud kenni Yahweh.'" **9** Isu a kinuna iti ari kenkuana, "Inka a sitatalna." Timmakder ngarud ni Absalom ket napan idiy Hebron. **10** Ngem kalpasanna nangibaon ni Absalom kadagiti espia kadagiti amin a tribu ti Israel, kinunana, "Apaman a mangngegyo ti uni iti trumpeta, masapul ngarud nga ibagayo, 'Ni Absalom ti ari idiy Hebron.' **11** Kakuyog ni Absalom iti naawis a dua gasut a lallaki manipud iti Jerusalem. Napanda iti kinainosenteda, a saanda nga ammo iti aniaman a panggep ni Absalom. **12** Bayat ti panagindutan ni Absalom, nangibaun isuna iti napan kenni Ahitofel iti ilina a Gilo. Mammagbaga isuna ni David. Napigsa ti yaalsa ni Absalom, ta agtultuloy nga umadado dagiti tattao a sumursurot kenkuana. **13** Napan kenni David ti maysa a mensahero a nagkuna, "Sumursurot kenni Absalom dagiti puso dagiti tattao ti Israel." **14** Kinunana ngarud ni David kadagiti amin nga adipenna a kadauna iti Jerusalem, "Tumakderkayo ta pumanawtayo, wammo awan katadato ti makalibas kenni Absalom. Agsaganakayo ta pumanawtayo a dagus, wammo makamatannatayo a sidadaras, ket iyegna iti rigat katadato ken darupenna iti siudad babaen iti tadem iti kampilan." **15** Kinuna iti adipen ti ari iti ari, "Adtoy, nakanaganan dagiti adipenmo a mangaramid iti aniaman nga ikeddeng ti apomi nga ari." **16** Pimmanaw ti ari agraman ti pamiliiana a simmurot kenkuana, ngem nangibati ti ari iti sangapulo a babbai a kinabhalayna, a mangaywan iti palasio. **17** Kalpasan a rimmuan ti ari ken dagiti amin a tattao a simmurot kenkuana, nagsardengda iti maudi a balay. **18** Kimmuyog kenkuana a nagna dagiti amin a soldadona, ken napan iti sangoananna amin dagiti Cereteos, ken amin dagiti Peleteos, ken amin dagiti Geteos - 600 a lallaki a simmurot kenkuana manipud Gat. **19** Kalpasanna, kinuna iti ari kenni Ittai a Geteo, "Apay a simmurotka met kadakami? Agsublika ken makipagnaedka kenni Ari Absalom, ta maysaka a ganggannaet ken napapanawka. Agsublika iti bukodmo a lugar. **20** Gapu ta idi kalmanka laeng a pimmanaw, apay a pagalla-allena ka a kadaudakami? Saanko pay nga ammo no sadino iti papanak. Isu a agsublika ket iyawidmo dagiti kailam. Sapay koma ta kumuyog kenka ti kinamanangangaesi ken kinapudno." **21** Ngem simmungbat ni Ittai ket kinunana, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, ken ti apok nga ari, pudno nga iti aniaman a lugar a papanan ti apok nga ari, isu met ti papanan daytoy adipenmo, uray no ti kaipapananna ket pagbiagak wammo pakatayak." **22** Isu a kinuna ni David kenni Ittai, "Ituloyyo ngaruden ken kumuyogkayo kadakami." Kimmuyog ngarud a nagna ni Ittai a Geteo iti ari, ken dagiti amin a kakaduana a lallaki ken amin dagiti pamiliiana a kadauna. **23** Nagdung-aw dagiti amin a paglian ket bimmallasiw amin a tattao iti Tanap ti Cedron, ket bimmallasiw met mismo ti ari. Nagdalliasat amin dagiti tattao iti dalan nga agturonng iti let-ang. **24** Ket adda met uray ni Zadok agraman dagiti amin a Levita, awit-awitida ti Lakasa ti Tulag ti Dios. Indissoda ti Lakasa ti Tulag ti Dios, ket kalpasanna nakkadua kadaukuana ni Abiatar. Nagurayda agingga a nakaruk amin dagiti tattao iti siudad. **25** Kinuna iti ari kenni Zadok, "Awitem nga isubli ti Lakasa iti Dios idiy siudad. No makasarakan iti pabor iti imatang ni Yahweh, isublinakto ditoy ket ipakitan manen kaniak ti Lakasa ken ti lugar a pagnanaedanna. **26** Ngem no ibagana, 'Saanak a maay-ayo kenka, kitaem, adtoyak, aramidenna kaniak aniaman nga ipagarupna a naimbag. **27** Kinuna pay ti ari kenni Zadok a padi, "Saanko kadi a mammadto? Agsublika iti siudad a sitatalna, ken ikuyogmo ti dua a putotmo a lallaki, a ni Ahimaas, ken ni Jonatan a puto a lalaki ni Abiatar. **28** Kitaem, agurayakto

idiay pagballasiwan iti Araba agingga a dumteng ti sao nga aggapu kenka a mangipakaammo kaniak.” 29 Insibli ngarud ni Zadok ken ni Abiatar ti Lakasa ti Dios iday Jerusalem, ket nagnaedda sadiay. 30 Ngem simmang-at ni David a saka-saka ken agsangsangit iday Bantay dagiti Olibo, ken inabbungotanna ti ulona. Tunggal tao kadagit tattoo a kadauna ket inabbungotanna iti ulona, ket simmang-atda nga agsangsangit kabayatan iti pannagnada. 31 Maysa ti nangibaga kenni David a kunana, “Maysa met ni Ahitofel kadagit napikap-alsas keni ni Absalom.” Isu nga inkararag ni David, O Yahweh, pangngaasim ta pagbalinem a kinamaag ti balakad ni Ahitofel.” 32 Naaramid nga idi nakadanon ni David iti tapaw ti dalan, nga isu ti nagdaydayawanda iti Dios kadagit naglabas a tiempo, immay a simmatbat kenkuana ni Cusai nga Arkita a naray-ab ti kagayna ken tapok-tapok iti ulona. 33 Kinuna ni David kenkuana, “No makipagdaliasatka kaniak, ket agbalinka laeng a padagsem kaniak.” 34 Ngem no agsublica iti siudad ken ibagam kenni Absalom, “Agbalinako nga adipenmo, apok nga ari, a kas iti panagbalinko nga adipen iti amam iti naglabas a tiempo, iti kasta ita adipennakon,” ket, riribukemto koma ti balakad ni Ahitofel, a maipaay kaniak. 35 Ken saanto kadi a kadaum sadiay ni Sadok ken Abiatar a papadi? Isu nga aniaman a mangneggmo iday palasio iti ari, masapul nga ibagam kenni Sadok ken Abiatar a papadi. 36 Kitaem a kadauda dagiti dua a putoda a lallaki, ni Ahimaas, a puto a lalaki ni Sadok, ken Jonatan, a puto a lalaki ni Abiatar. Masapul nga ibaonmo kaniak babaen kadagit imada ti amin a banag a mangneggam. 37 Napan ngarud iti siudad ni Cusai, a gayem ni David, apagisu met a simmangpet ken simrek ni Absalom iday Jerusalem.

16 Idi nakaadayo bassit ni David iti tapaw ti turod, sinabat isuna ni Siba nga adipen ni Mefiboset nga addaan iti agasawa a nasilyaan nga asno a nagkarga iti 200 a tinapay, 100 a karaay ti ubas, 100 a kapetpet a bunga ti igos, ken maysa a supot a lafat nga arak. 2 Kinuna iti ari ken Siba, “Apay nga inyegmo dagitoy a banbanag?” Simmungbat ni Siba, “Dagiti asno ket paglugaran dagiti sangakkabhalayti ari, ti tinapay ken dagiti kankamen a naaramid manipud iti bunga ti igos ket agpaay a kanen dagiti agtutubo a lallaki a kadaum, ken ti arak ket inumen iti siasinoman a matalimudan iday laet-ang.” 3 Kinuna iti ari, “Sadino ti ayan iti apoko ti apom?” Simmungbat ni Siba iti ari, “Nagbati isuna iday Jerusalem, ta kunana, ‘Ita nga aldaw, isubli iti balay ti Israel ti pagarian ti amak kaniak.’” 4 Ket kinuna ti ari kenni Siba, “Adtoy, kukuamon ita dagiti amin a kukua ni Mefiboset.” Simmungbat ni Siba, “Agrukbabak a sipapakumbaba kenka, apok nga ari. Makasarakak koma iti pabor iti imatangmo.” 5 Idi nakadanon ni David iday Bahurim, rimmuar sadiay ti maysa a lalaki a nagtaud iti puli ni Saul, ti nagana ket Simei a putot a lalaki ni Gera. Rimmuar isuna nga agilunlunod bayat iti pannagnana. 6 Biratutabona ni David ken dagiti amin nga opisyal iti ari, iti laksid ti kaadda ti armada ken dagiti guardia nga adda iti kannawan ken kannigid iti ari. 7 Nagpukukaw a nagilunlunod ni Simei, “Umadayoka, pumanawka ditoy, sika a kriminal, sika a mammapatay!” 8 Binalenesakayo amin ni Yahweh gapu iti dara ti pamilia ni Saul, a makinsaad iti pagturturayam. Impaiana ni Yahweh ti pagarian kenni Absalom nga anakmo. Ket ita nadadaelka gapu ta maysaka a mammapatay a tao.” 9 Ket kinuna ni Abisai a putot a lalaki ni Zeruyas iti ari, “Apay koma ngay nga idadanes daytoy a natay nga aso ti apok nga ari? Pangngaasim ta palubosannak ta innak putden ti ulona.” 10 Ngem kinuna iti ari, “Ania koma ti pakibiangkak kadakayo, a putot ni Zeruyas? Nalabit nga ilunlunodnak gapu ta imbag a Yahweh kenkuana, ‘Ilunodmo ni David.’ Siasino ngarud ti makaibaga kenkuana, ‘Apay nga ilunlunodmo ti ari?’” 11 Isu a kinuna ni David kenni Abisai ken kadagit amin nga adipenna, “Kitaem, ti anakko a lalaki a naipasngay manipud iti bagik,

ket kayatna a pukawen ti biagko. Saan kadi nga ad-adda ita a tarigagayan daytoy a Benjamita ti pannakadadelko? Bay-anyo isuna nga agilunod, ta binilin isuna ni Yahweh a mangaramid iti dayta. 12 Nalabit a kitaento ni Yahweh ti panagtuk a naipalak-am kaniak, ket supapakkannak iti naimbag gapu iti panangilunlunodna kaniak ita nga aldaw.” 13 Nagdalliasat ngarud ni David ken dagiti tattaona iti dalan, kabayatan nga adda ni Simei idi iti asidegna iti ngato iti bakras ti turod nga agilunlunod ken agipupuruak iti tapok ken batbato kenkuana bayat ti pannagnana. 14 Ket nabannog ti ari ken dagiti amin a tattoo a kimmuyog kenkuana, ket nagingina isuna idi simmardengda ta rabiin. 15 Kasta met a napan iday Jerusalem ni Absalom ken dagiti amin a tattoo ti Israel a kadauna, kadauna ni Ahitofel. 16 Naaramid idi a ni Cusai nga Arkita a gayem ni David ket napan kenni Absalom, kinuna ni Cusai kenni Absalom, “Agbiag ti ari! Agbiag ti ari!” 17 Kinuna ni Absalom kenni Cusai, “Kastoy kadi ti kinapudnom iti gayemmo? Apay a saanka a simmurot kenkuana?” 18 Kinuna ni Cusai kenni Absalom, “Saan! Ngem ketdi, ti tao a pinili ni Yahweh ken dagitoy a tattoo ken dagiti amin a lallaki iti Israel, dayta a tao ti pakaibilangakto, ket makipagnaedako kenkuana. 19 Ken, siasino koma ti rumbeng a pagserbiak? Saan kadi a rumbeng nga agserbiak iti imatang iti anakna? Kas iti panagserbi iti imatang iti amam, agserbiak iti imatangmo.” 20 Kinuna ngarud ni Absalom kenni Ahitofel, “Balakadannakami no ania ti rumbeng nga aramidenmi.” 21 Simmungbat ni Ahitofel kenni Absalom, “Inka ket kaiddaem dagiti tagabu nga assawa ni amam nga imbatina a mangawayan iti palasio, ket mangneggito ti amin nga Israel a nagbalinka a kabusor ti amam. Ket pumigsanto dagiti ima dagiti pasurotmo.” 22 Isu a nangbangonda iti tolda a maipaay kenni Absalom iti tuktok ti palasio, ket iti imatang dagiti amin nga Israel, kinaidda ni Absalom dagiti tagabu nga assawa ni David a kinabbalayna. 23 Ita, dagiti balakad ni Ahitofel kadagidi nga al-aldaw ket kaska nangnegg ti maysa a tao manipud iti mismo a ngiwat ti Dios. Kasta ti panangkita ni David ken Absalom kadagit amin a balakad ni Ahitofel.

17 Kalpasanna, kinuna ni Ahitofel kenni Absalom, “Ita palubosannak a pumili iti 12, 000 a lallaki, ken bumangonakto ket kamatek ni David inton rabii. 2 Mapanakto kenkuana inton nabannog ken nakapus isuna ket maklaatto isuna gapu iti buteng. Agtatarayto dagiti tattoo a kadauna, ket ti laeng ari iti darupek. 3 Isubliko dagiti amin a tattoo kenka, kas iti panagsubli iti nobia iti asawana, ket addaanto iti talna iti panagturaymo dagiti amin a tattoo.” 4 Naay-ayo ni Absalom ken dagiti amin a panglakayen iti Israel iti imbaga ni Ahitofel. 5 Kinuna ngarud ni Absalom, “Ita ayabanyo met ni Cusai nga Arkita, ket denggentayo no ania iti makunana.” 6 Idi dimteng ni Cusai iti ayan ni Absalom, impalawag ni Absalom kenni Cusai ti imbaga ni Ahitofel sana sinaludsod ni Cusai, “Rumbeng kadi nga aramidenmi ti imbaga ni Ahitofel? No saan, ibagam kadakami no ania ti maibalakadmo.” 7 Kinuna ni Cusai kenni Absalom, “Saan a nasayaat iti daytoy a kanito ti balakad ni Ahitofel.” 8 Kinuna pay ni Cusai, “Ammom a nabileg a mannakigubat ti amam ken dagiti tattooa, ket makaungetda, kasda la oso a natakaw dagiti urbanha iti katalalonan. Maysa a mannakigubat iti amam; saan isuna a makikadua a maturog kadagit soldadona ita a rabii. 9 Kitaem, nalabit nga ita a kanito ket nakalemmeng isuna iti maysa nga abut wenneo iti sabali a lugar. Mapasamakto nga inton mapapatay iti sumagmamano kadagit tattaom iti rugrugi iti raut, ibaganto iti siasinoman a makangnegg iti daytoy, ‘Adda pannakapapatay kadagit soldado, a kasla agpuspuso a leon, agbutengto gapu ta ammo iti amin nga Israel a maysa a maingel a tao ti amam, ken napipigsa unay dagiti tattaona. 11 Isu nga ibalakadko kenka a pagmaymaysaem koma nga ummongan dagiti

amin nga Israel kenka, manipud Dan agingga iti Beerseba, a kas kaado dagiti darat iti baybay, ket mapanka a mismo a makigubat. **12** Mapankaminto kenkuana sadinoman a pakasapulan kenkuana, ket kalubanmi isuna a kas iti panagtinnag ti linnaaw iti daga. Awanto ti ibatimi uray maysa kadagiti tattaona, wenco isuna a mismo, a sibibiag. **13** No agkamang isuna iti maysa a siudad, ket mangipanta kadagiti tali dagiti amin nga Israel iti dayta a siudad ket iguyodminto daytoy iti karayan, agingga nga awanton uray maysa a bassit a bato a masarakan sadiay." **14** Kinuna ngarud ni Absalom ken dagiti tattaon ti Israel, "Nasaysayaat ti balakad ni Cusai nga Arkita ngem iti balakad ni Ahitofel." Ta inkeddeng ni Yahweh iti pannakalaksid iti nasayaat a balakad ni Ahitofel tapno maiyeg iti pannakadadael kenni Absalom. **15** Kalpasanna, kinuna ni Cusai kada Zadok ken Abiatar a papadi, "Binalakadan ni Ahitofel ni Absalom ken dagiti panglakayan ti Israel iti kasta, ken kastoy a wagas, ngem adda iti maysa a banag nga imbalakadko. **16** Ita ngarud, agapurakayo ket inkayo ipadamat kenni David; 'Saankayo nga agkampo inton rabii iti pagballasiwan iti Araba, ngem aramidenyo iti amin a pamusposan tapno makaballasiwkyo, ta no saan ket maalun-on ti ari agraman dagiti amin a tattaon a keduana.'" **17** Ita, adda nga agur-uray da Jonatan ken Ahimaas idiy igid iti ubborg ti Rogel; adda maysa nga adipen a babai a kadawayan a mapan agidanon kadagiti mensahe kadakuada. Kalpasanna mapanda ibaga kenni Ari David, tapno saan ida a makita a mapmapan iti siudad. **18** Ngem iti daytoy a tiempo, nakita ida iti maysa a bumarito ket imbagana kenni Absalom. Isu a sidadaras a pimmanaw ni Jonatan ken ni Ahimaas ket napanda iti balay ti maysa a tao idiy Bahurim, addaan daytoy a lalaki iti bubon iti paraanggana, nga isu ti bimmabaanda. **19** Innala iti asawa ti lalaki ti pagkalub iti bubon ket inyabongna daytoy iti ngarab ti bubon, ken winarisanna kadagiti bukbukel iti rabaw daytoy, isu nga awan ti makaammo nga adda iti uneg ti bubon da Jonathan ken Ahimaas. **20** Napan dagiti tattaon ni Absalom iti balay ti babai ket kinunada, "Sadino ti ayan da Ahimaas ken Jonatan?" Imbaga ti babai kadakuada, "Nagaballasiwa iti karayan." Kalpasan a kinitada iti aglawlaw ket saanda ida a nasarakan, nagsublika idiy Jerusalem. **21** Ket naaramid kalpasan a nakapanawda, rimuar da Jonatan ken Ahimaas iti bubon. Napanda impadamat kenni Ari David; imbagada kenkuana, "Tumakderkayo ket partakanyo ti bumallasiwi iti danum gapu ta nagibalakad iti kasta ken kastoy ni Ahitofel maipapan kadakayo." **22** Timmakder ngarud ni David ken dagiti amin a tattaon a keduana, ket binallasiwa ti Jordan. Awan uray maysa kadakuada iti saan a nakaballasiwi iti Karayan Jordan sakbay nga aglawag iti agsapa. **23** Ildi naammoan ni Ahitofel a saan a nasurot ti balakadna, sinillianna ti asnona sa pimmanaw. Nagawid isuna iti bukodna a siudad, inurnosna iti balayna, sana imbitin ti bagina. Iti kastoy a wagas natay isuna ken naitabon iti tanem ni amana. **24** Kalpasanna, dimteng ni David iti Mahanaim. Kasta met ni Absalom, binallasiwna ti Jordan, isuna ken amin dagiti tattaon iti Israel a keduana. **25** Ket insaad ni Absalom ni Amasa a mangidaulo iti armada imbes a ni Joab. Ni Amasa ket putot a lalaki ni Jeter nga Israelite, a nakikaidda kenni Abigail a putot a babai ni Naas ken kabsat a babai ni Zeruyas, nga ina ni Joab. **26** Kalpasanna, nagkampo ni Absalom iti daga ti Galaad. **27** Ket naaramid idi nakadanun ni David iti Mahanaim, a ni Sobi a putto a lalaki ni Naas iti Ammonita a taga Raba, ken ni Makir a putto ni Amiel a taga Lodebar, ken ni Barzillai a maysa a Galaadita a taga Rogelim, **28** ket nangiyegda kadagiti ikamen ken ules, malukong ken banga, ken trigo, arina a naaramid manipud iti sebada, nakirog a bukel, bukel ti utong, patani, **29** diro, mantikilya, karnero, ken keso. Tapno makapangan ni David ken dagiti tattaon a keduana. Kinuna dagitoy a tattaon, "Mabisin dagiti tattaon, nabannog, ken mawaw idiy let-ang."

18 Binilang ni David dagiti soldado a keduana ket nangdutok kadagiti kapitan ti rinribibu ken kadagiti kapitan ti ginasot a mangituray kadakuada. **2** Ket imbaon ni David dagiti armada, kakato ti adda iti babaen iti panangituray ni Joab, ti sabali a kakato ket adda iti babaen iti panangituray ni Abisai a putot a lalaki ni Zeruyas a kabsat a lalaki ni Joab, ken ti sabali manen a kakato iti adda iti babaen iti panangituray ni Ittai a Geteo. Kinuna ti ari iti armada, "Kumuyogak met kadakayo. **3** Ngem kinuna dagiti lallaki, "Saankan a masapul nga umay iti gubatan, ta no aglibaskami awan bibiangda kadakami, wenco no matay ti kagudua kadakami awan bibiangda. Ngem sangapulo a ribu kadakami iti kaibatogam! Ngarud, nasaysayaat a nakasaganaka a mangtulong kadakami manipud iti siudad." **4** Simmungbat ngarud ti ari kadakuada, "Aramidekto ti aniaman a kasasayaatan para kadakayo." Nagtagker ti ari iti abay ti ruangan ti siudad bayat iti iruruar dagiti amin nga armada a ginasot kin rinribibu. **5** Binilin ti ari da Joab, Abisai ken Ittai a kunana, "Ipagpagapoyo kaniak ket makilangenfangenkayo a nasayaat iti agtutubo, kenni Absalom." Nangnegg amin dagiti tattaon ti ari nga imbilinna kadagiti kapitan daytoy maipapan kenni Absalom. **6** Isu a napan dagiti armada iti away a makigubat iti Israel; nagsaknap ti gubat iti kabakiran ti Efraim. **7** Naparmek sadiay dagiti armada ti Israel iti sangoanan dagiti soldado ni David; adu ti napapatay sadiay iti dayta nga aldaw ket duapulo a ribu a tattaon ti napapatay. **8** Nagsaknap ti gubat iti entero nga away, ket ad-adu a tattaon ti natay iti kabakiran ngem babaen iti kampilan. **9** Nairana a nasabat ni Absalom dagiti sumagmamano kadagiti soldado ni David. Nakasakay ni Absalom iti mulona, ket napan ti mulo iti sirok iti nasamek a sangsanga ti dakkel a kayo ti lugo, ket naisalat ti ulona kadagiti sangsanga ti kayo. Nabati isuna nga agbitbitin iti nagaetaan ti daga ken ti tangatang bayat iti panagtultuloy ti pagsaksayanna a mulo. **10** Adda nakita iti daytoy ket imbagana kenni Joab, "Adtoy, nakitak ni Absalom nga agbitbitin iti kayo ti lugo!" **11** Kinuna ni Joab iti lalaki a nangibaga kenkuana iti maipanggep kenni Absalom, "Adtoy! Nakitam isuna! Apay a saanmo a pinatay isuna nga intinnag iti daga? Ikkanka koman iti sangapulo a siklo ti pirak ken maysa a barikes." **12** Simmungbat ti lalaki kenni Joab, "Uray pay makaawatak iti sangerbu a siklo ti pirak, saakonto latta nga iyunnat ti imak a maibusor iti anak ti ari, gapu ta nangngegmi amin ti panangbilin ti ari kenka, Abisai, ken ni Ittai, a kunana, 'Awian ti siasinoman a mangsigid ti agtutubo a ni Absalom.' **13** No impustad man ti biagko gapu iti inulbod (ket awan ti malimed iti ari), baybak-andako met laeng." **14** Ket kinuna ni Joab, "Saanka nga urayen." Isu a nangala ni Joab iti tallo a gayang ket induyokna dagitoy iti puso ni Absalom, kabayatan a sibibiag pay laeng isuna ken agbitbitin iti lugo. **15** Ket pinalawlawan dagiti sangapulo nga agtutubo a nangawit kadagiti kalasag ni Joab ni Absalom, dinarupda isuna, ket pinapatayda isuna. **16** Kalpasanna pinuyutan ni Joab ti trumpeta, ket nagsubli ti armada manipud iti panangkamkamata iti Israel, ta pinagsubli ni Joab ti armada. **17** Innalada ni Absalom ket impuruakda isuna iti dakkel nga abut iti kabakiran; impunponda ti bangkayna iti sirok ti dakkel a penpen dagiti batbato, kabayatan a naglibas amin ti Israel, tunggal tao iti pagtaenggana. **18** Ita ni Absalom, kabayatan a sibibiag pay laeng, ket nangipataker iti dakkel nga adigi a bato idiy Tanap ti Ari, ta kinunana, "Awananak iti anak a lalaki a mangitandudo iti pakalaglagipan ti naganko." Impangananna iti adigi ti naganna, isu a naawagan iti Baton-lagip ni Absalom aginggana iti daytoy nga aldaw. **19** Ket kinuna ni Ahimaas a putot ni Zadok, "Palubosandak nga agtaray itan a mapan mangipakaammo ti naimbag a damag iti ari, no kasano nga inispal ni Yahweh isuna manipud kadagiti kabusorna." **20** Simmungbat ni Joab kenkuana, "Saan a sika ti mapan mangibaga ti damag ita nga

aldaw; masapul nga aramidem daytoy iti sabali nga aldaw. Awan ti maibagam a damag ita gapu ta natay ti anak ti ari.” **21** Kalpasanna kinuna ni Joab iti maysa a Cusita, “Mapanmo ibaga iti ari no ania ti nikitim.” Nagkurno ti Cusita kenni Joab, ket nagtaray. **22** Ket kinuna manen ni Ahimaas na putot a lalaki ni Zadok kenni Joab, “Uray ania ti mapasamak, pangaasim ta pagtarayendak met ket surotek ti Cusita.” Simmungbat ni Joab, “Apay a kayatmo ti mapan, anakko, makitam met nga awanto ti magungonam gapu iti damag?” **23** “Aniaman ti mapasamak, kinuna ni Ahimaas, “Tumarayak.” Isu a sinungbatan ni Joab isuna, “Tumarayka.” Ket timmaray ni Ahimaaz iti dalan a kapatadan, ket inunaanna ti Cusita. **24** Ita, agtugtugaw ni David iti nagaebetan dagiti akin-uneg ken akinruar a pagserkan. Immuli ti agwanwanawan iti atep ti pagserkan nga agturtong iti pader ket nagtannawag. Iti ikikitana, nakitana ti maysa a lalaki a sumungsungad nga agtartaray nga agmaymaysa. **25** Nagpukkaw ti agwanwanawan ket imbagana iti ari. Ket kinuna ti ari, “No is-isuna, adda ti damag iti ngiwatna.” Umasideg nga umasideg ti agtartaray ket nakaasidegen ti siudad. **26** Nakita manen ti agwanwanawan ti sabali a lalaki nga agtartaray, ket inayaban ti agwanwanawan ti agbanbantay iti pagserken; kinunana, “Kitaem, adda manen iti sabali a lalaki nga agtartaray nga is-isuna.” Kinuna ti ari, “Umay met isuna mangyeg iti damag.” **27** Isu a kinuna ti agwanwanawan, “Ti ammok, ti panagtartaray ti lalaki iti sangoanan ket kasla iti panagtartaray ni Ahimaas a putot a lalaki ni Zadok.” Kinuna ti ari, “Naimbag isuna a tao ket um-umay nga addaan iti naimbag a damag.” **28** Kalpasanna immawag ni Ahimaas ket kinunana iti ari, “Nasayaat ti amin.” Ket nagkurno isuna iti sangoanan ti ari a nagdisso ti rupana iti daga ket kinunana, “Madaydayaw ni Yahweh a Diosmo, a nangipaima kadagititattao a nangilayat kadagitit imada a maibusor iti apok nga ari.” **29** Isu a simmungbat ti ari, “Nasayaat kadi ti kasasaad ti agtutubo a ni Absalom?” Simmungbat ni Ahimaas, “Idi imbaonnak ni Joab nga adipen ti ari kenka, apo ari, nakitak ti kasta unay a pannakarirubuk, ngem saanko nga ammo no ania daydiay.” **30** Ket kinuna ti ari, “Apgraigidka ket agtakderka ditoy.” Isu a nagaraigid ni Ahimaas, ket nagtakder a saan nga immal-alis. **31** Kasangsangpet la unay ti Cusita ket kinunana, “Adda ti naimbag a damag para iti apok nga ari, ta imbalesnaka ni Yahweh ita manipud kadagitit amin nga immalsaa a maibusor kenka.” **32** Ket kinuna ti ari iti Cusita, “Naimbag kadi ti sasaaden ti agtutubo a ni Absalom?” Insungbat ti Cusita, “Rumbeng koma a lak-amen dagiti kabusor ti apok nga ari, ken dagiti amin nga immalsaa a maibusor kenka a mangdanganan kenka, iti kas iti linakam ti agtutubo.” **33** Ket kasta unay ti panagpulkok ti ari, ket immuli isuna iti siled iti ngatoen ti pagserkan ket nagsangit. Iti ipapanawa ket nagladingit, “Anakko nga Absalom, anakko, anakko nga Absalom! Siak la koman iti natay a saan a sika, Absalom, anakko, anakko!”

19 Naibaga kenni Joab, “Kitaem, agsangsangit ken agladladlingit ti ari gapu kenni Absalom.” **2** Isu a nagbalin a ladingit ti balligiti dayta nga aldaw kadagitit amin nga armada, gapu ta nangngueg ti armada a naibaga iti dayta nga aldaw, “Agladladlingit ti ari para iti anakna.” **3** Siuulimek a nagarudok dagiti soldado a nagturong iti siudad iti dayta nga aldaw, kas iti panagarudok nga umadayo dagiti mababain a tattao no tumarayda manipud iti gubatan. **4** Inabbongan ti ari ti rupana ket nagsangit iti napigsa, “Anakko nga Absalom, Absalom, Absalom, anakko, anakko, anakko!” **5** Ket simrek ni Joab ti balay ti ari ket kinunana kenkuana, “Imbabainmo dagiti rupa dagiti amin a soldadom ita nga aldaw, a nangisalakan ti biagmo ita nga aldaw, dagiti biag dagiti annakmo a lallaki ken babbai, dagiti biag dagiti assawam, ken dagiti biag dagiti assawam a tagabu.” **6** gapu ta ayayatem dagiti gumurgura kenka, ken gurguraem dagiti agay-agay kenka. Gapu ta impakitan ita nga aldaw nga awan serserbiда kenka dagiti pangulo ken dagiti soldado. Ita nga aldaw mamatiak a no

nabiag ni Absalom, ken nataykami amin, ket dayta ti mangparagsak kenka. **7** Ita ngarud, tumakderka ket rummuarka ket makitungtongka a nasayaat kadagitit soldadom, ta isapatak iti nagan ni Yahweh, no saanka a mapan, awan ti uray maysa a tao a mabati kenka ita a rabii. Dakdakesto dayta para kenka ngem kadagitit amin a didriga a napasamak kenka sidup pay kinaagtutubom inggana ita.” **8** Isu a napan ti ari ket nagtugaw iti ruangan ti siudad, ket naibaga kadagitit amin a tattao, “Kitaenyo, agtugtugaw ti ari iti ruangan.” Ket napan dagiti amin a tattao iti sangoanan ti ari. Kabayatanna, idiy Israel, nagkamang ti tunggal tao iti pagtaenganna. **9** Agsinsinnupiat iti tunggal maysa dagiti amin a tattao kadagitit amin a tribu ti Israel nga ibagbagada, “Inispalnayato ti ari kadagitit ima dagiti kabusortayo. Insalakanntayato kadagitit ima dagiti Filisteo ket ita, intarayanna ti pagilinan gapu kenni Absalom. **10** Ket ni Absalom a pinulutantayo a mangituryat kadatayo, ket natay iti gubatan. Isu nga apay a saantao a pagtutungtongan iti maipapan iti pannakaisubli ti ari?” **11** Nangibaun ni Ari David iti mensahero kadda Zadok ken Abiator a papadi a kunana, “Katungtongyo dagiti panglakayen ti Juda ket ibagayo kadakuada, “Apay a dakayo ti maudi a mangisubli iti ari iti palasiona, gapu kadi iti panagtutungtong ti entero nga Israel ket anamonganda ti ari, nga isubilda isuna iti palasiona? **12** Dakayo dagiti kakabsatko, ti lasag ken tulangko. Apay ngarud a dakayo ti maudi a mangisubli iti ari? **13** Ken ibagayo kenni Amasa, ‘Saan kadi a sika ti lasag ken tulangko? Dusaennak ti Dios, ken ad-adda pay, no saan a sika ti isukatko kenni Joab a kapitan ti armadak manipud ita.” **14** Ket nagun-odna dagiti puso dagiti amin a tattao ti Juda, kasla nga isuda ti puso ti maysa a tao, isu a nangibaonda iti napan iti ari a kunada, “Agsublika, sika ken dagiti amin a taatoma.” **15** Isu a nagsubli ti ari ket dimteng idiy Jordan. Ket dimteng idiy Gilgal dagiti tattao a taga-Juda tapno sabtenda ti ari, tapno kadduaanda ti ari nga agballasiw iti Jordan. **16** Nagdardaras a simmalog ni Simei a putot ni Gera, a Benjaminita, a taga-Bahurim, a kaduana dagiti tattao ti Juda tapno sabtenda ni Ari David. **17** Kaduana ti sangaribu a tattao a nagtaud iti Benjamin, ni Ziba nga adipen ni Saul, dagiti sangapulo ket lima a putotna a lallaki ken kaduana pay dagiti duapulo nga adipen. Binallasiwda ti Jordan a kaduada ti ari. **18** Bimmallasiwda tapno iballasiwda ti pamilia ti ari ken tapno aramidenna ti aniaman nga ammona a nasayaat. Nagkurno iti sangoanan ti ari ni Simei a putot a lalaki ni Gera sakbay a rinugianna ti agballasiw iti Jordan. **19** Kinuna ni Simei iti ari, “Saanmo koman a kitaen a nagbasolak, apok, wenco saanoo koman a lagipen ti sisusukir nga inaramid daytoy adipenmo iti aldaw a pinanawan ti apok nga ari ti Jerusalem. Pangaasim, saan koma nga ipapuso ti ari daytoy. **20** Ta ammo daytoy adipenmo a nagbasolak. Kitaem, isu a siak ti immuna a simmalog ita nga aldaw manipud kadagitit amin a pamilia ni Jose a mangsabat iti apok nga ari.” **21** Ngem simmungbat ni Abisai a putot ni Zeruyas ket kinunana, “Saan kadi a rumbeng a mapapatay ni Simei gapu iti daytoy, gapu ta inlunodna ti pinulutan ni Yahweh?” **22** Ket kinuna ni David, “Ania ti aramidek kadakayo, dakayo a putot ni Zeruyas, tapno rumbeng nga agbalinkayo a kabusorko ita? Mapapatay kadi ti siasinoman a tao ditoy Israel ita? Ta saanko kadi nga ammo nga ita nga aldaw ket siak ti ari entero nga Israel?” **23** Isu nga imbagia ti ari kenni Simei, “Saanka a matay.” Isu a nagkari ti ari kenkuana nga addaan iti panagsapata. **24** Ket simmalog ni Mefiboset nga anak ni Saul tapno sabtenna ti ari. Saanna a dinalusang dagiti sakana, wenco pinukisan ti barbasna, wenco linabaan dagiti pagan-anayna manipud iti aldaw a pimmanaw ti ari inggana iti aldaw a nagawid isuna nga addaan iti talna. **25** Ket isu nga idi naggapo isuna idiy Jerusalem tapno sabtenna ti ari, kinuna ti ari kenkuana, “Apay a saanka a kimmuyog kaniak, Mefiboset?” **26** Insungbatna, “Apok nga ari, inallilawnak ti adipenko,

ta kinunak, 'Silyaak ti maysa nga asno tapno mapagsakayak ket sumurotak iti ari, gapu ta pilay daytoy adipenmo.' 27 Ngem dinadael ni Ziba nga adipenko ti dayawko, siak nga adipenmo, kenka nga apok nga ari. Ngem kasla anghel ti Dios ti apok nga ari. Ngarud, aramidem no ania ti nasayaat iti panagkitam. 28 Gapu ta, iti imatang ti apok nga ari, amin dagiti tattao ti balay ti amak ket natayen, ngem impalubosmo a makipangan daytoy adipenmo kadagit nangan iti lamisaanmo. Ania pay ngarud ti karbengak nga agsangit iti ari? 29 Ket kinuna ti ari kenkuana, "Apay nga agpalawagka pay laeng? Ingkeddengkon a pagbingayanyo kenni Ziba dagiti tatalon." 30 Isu a simmungbat ni Mefiboset iti ari, "Wen, bay-am nga alaenna amin daytoy, gapu ta dimteng a sitatalged ti apok nga ari iti bukodna a pagtaengan." 31 Ket simmalog ni Barzillai a Gileadita manipud sadiay Rogelim tapno makipagballasiw iti ari idiy Jordan, ket kinadduaanna ti ari a napan idiy Jordan. 32 Lakay unay itan ni Barzillai, walo pulo ti tawennan. Intedda iti ari dagiti kasapulanna kabayan ti panagnaedna sadiay Mahanaim, gapu ta nabaknang unay isuna a tao. 33 Kinuna ti ari kenni Barzillai, "Sumurotka kaniak, ket ipaayko kenka dagiti masapulmo iti pannakipagnaedna kaniak idiy Jerusalem." 34 Simmungbat ni Barzillai iti ari, "Mano nga aldaw ti nabatbatu kadagit tawawen iti biagko, a masapul a sumurotak iti ari idiy Jerusalem? 35 Walo pulo ti tawenkon. Mailasinko kadi pay ti naimbag ken dakes? Mananam kadi pay daytoy adipenmo ti kanek ken inume? Mangngegko kadi pay ti timek dagiti agkankanta a lallaki ken babbai? Apay a rumbeng nga agbalin daytoy adipenmo a dadagsen iti apok nga ari? 36 Kayat laeng daytoy adipenmo iti kumuyog iti ari nga agballasiw iti Jordan. Apay a rumbeng a subadannak ti ari iti kastoy a gunguna?" 37 Pangaaism ta ipalubosmo nga agawid iti pagtaenganna daytoy adipenmo, tapno matayak iti bukodko a siudad ket maitanemak iti nakaitaneman ti amak ken ti inak. Ngem kitaem, adtoy ti adipenmo a ni Kimham. Bay-am a makipagballasiw isuna iti apok nga ari, ket aramidem kenkuana ti ammom a nasayaat." 38 Insungbat ti ari, "Kumuyog kaniak ni Kimham nga agballasiw, ket aramidek kenkuana no ania ti ammom a nasayaat, ken no aniaman ti tarigagayam kaniak, aramidek dayta para kenka." 39 Ket bimmallasiw dagiti amin a tattao iti Jordan, bimmallasiw met ti ari, inagkan ti ari ni Barzillai ket binendisionanna isuna. Ket nagawid ni Barzillai iti bukodna a pagtaengan. 40 Isu a bimmallasiw ti ari a nagturong idiy Gilgal, ket nakipagballasiw ni Kimham kenkuana. Imballasiw dagiti amin nga armada ti Juda ken ti kagudua ti armada ti Israel ti ari. 41 Dagus a rinugian dagiti amin a tattao ti Israel ti napan iti ari ket kinunada, "Apay nga inlibasdakayo dagiti kakabsatni, dagiti tattao ti Juda, ket imballasiwa ti ari ken ti pamiliiana iti Jordan, ken kasta met dagiti tattao ni David a kakaduana?" 42 Sinungbatan ngarud dagiti tattao ti Juda dagiti tattao ti Israel, "Gapu ta as-asideg a kabagianmi ti ari. Apay ngarud ta makaungetkayo gapu iti daytoy? Nangankami kadi iti aniaman a binayadan ti ari? Inikkannakami kadi iti aniaman a sagsagut?" 43 Sinungbatan dagiti tattao ti Israel dagiti tattao ti Juda, "Addaankami iti sangapulo a tribu a kabagian ti ari, isu a dakdakkel ti karbengammi kenni David ngem dakayo. Apay ngarud nga inumsidakami? Saankadi a ti dawatmi a maisubli ti ari ti immuna a nangngeg?" Ngem nagubgubsang dagiti sao dagiti tattao ti Juda ngem dagiti sao dagiti tattao ti Israel.

20 Nakapasamak iti isu met laeng a lugar nga adda iti maysa a manangriribok a managan iti Siba a putot ni Bikri, a Benjaminita. Pinuyotanna ti trumpeteta ket kinunana, "Awan ti bingaytayo kenni David, kasta met nga awan ti tawidtayo iti putot ni Jesse. Agawid ketdin ti tunggal maysa iti pagtaenganna diay Israel." 2 Isu a pinanawan amin dagiti Israelita ni David ket sinurotda ni Siba a putot ni Bikri. Ngem sinurot dagiti tattao ti Juda ti ari,

manipud iti Jordan agingga idiy Jerusalem. 3 Idi dimteng ni David iti palasiona idiy Jerusalem, innalana dagiti sangapulo nga adipen nga assawana nga imbatina a mangtaripato iti palasio, ket pinagnaedna ita ida balay a nainget ti pannakabantayna. Impaayna dagiti masapsapulta, ngem saannan a kinaidda pay ida. Isu a naiserraanda akinggita iti aldaw nga ipapatayda, nagbibiaagda a kasda la balo. 4 Ket kinuna ti ari kenni Amasa, "Ummongem dagiti amin a tattao ti Juda iti unos ti tallo nga aldaw; masapul nga addaka met ditoy." 5 Isu a napan inayaban ni Amasa dagiti amin a tattao ti Juda, ngem nagtalinaed isuna iti nabaybayag ngem iti ingkeddeng ti ari a tiempo nga imbilinna kenkuana. 6 Isu a kinuna ni David kenni Abisai, "Ita, nakarkaronto pay a kinaranggas ti aramiden ni Siba a putot ni Bikri kadatayo ngem ti inaramid ni Absalom. Ikyugomog dagiti adipen ti apom, dagiti soldadok, ket kamatenyo isuna, ta di ket mangbirok kadagit natalged a siudad ket makalibas isuna iti panagkitatayo." 7 Simmaruno ngarud kenkuana dagiti tattao ni Joab, a kadouada dagiti Cheretita ken dagiti Peleleta ken dagiti amin a maingel a mannakigubat. Pinanawanda ti Jerusalem tapno kamatenda ni Siba a putot ni Bikri. 8 Idi addadan idiy ayan ti dakkel a bato idiy Gabaon, dimteng ni Amasa a sumabat kadakuada. Nakaaruat ni Joab ti kalasag a pakigubat, a pakaibilangan ti barikes iti siketna nga addaan iti nakakaluban a kampilan a nakagalot iti daytoy. Iti panpannagnana nga agpasango, natnag ti kampilan. 9 Isu a kinuna ni Joab kenni Amasa, "Naimbag kadi ti amin kenka, kasinsinko?" Siayat nga iniggaman ni Joab ti barbas ni Amasa babaen iti kannawan nga imana tapno agkanna isuna. 10 Saan a nadlaw ni Amasa ti imuko nga adda iti kannigid nga ima ni Joab. Dinuyok ni Joab ti buksit ni Amasa ket natnag dagiti bagisna iti daga. Saaren nga inilut pay a dinuyok ni Joab isuna, ket natay ni Amasa. Isu a kinamat ni Joab ken ni Abisai a kabsatna ni Siba a putot ni Bikri. 11 Ket nagtakder iti abay ni Amasa ti maysa kadagit tattao ni Joab, ken kinuna ti lalaki, "Siasinoman nga umanamong kenni Joab, ken siasinoman a para kenni David, srotenna ni Joab." 12 Naidasay ni Amasa a nadigos iti darana iti tengnga ti dalam. Idi nakita ti lalaki a nagtalinaed a nakatakder dagiti tattao, binagkatna ni Amasa manipud iti dalam ket impanna iti tay-ak. Inabbongan ti lupiter isuna gapu ta nakitana a ti tunggal tao a lumabas ket agtakder. 13 Kalpasan a naibagkat ni Amasa manipud iti dalam, simmurot amin dagiti tattao kenni Joab a mangkamat kenni Siba a putot ni Bikri. 14 Linabsan ni Siba dagiti amin a tribu ti Israel a nagturong iti Abel, iti Bet Maaca, ken kadagit amin a daga ti Berites, a naguimmong ken kimmamat met kenni Siba. 15 Nakamatanda isuna ket pinalawlawanda isuna idiy Abel ti Bet Maaca. Pinalawlawanda iti nabunton a daga ti igid ti pader ti siudad. Minaso dagiti amin nga armada a kadua ni Joab ti pader tapno marba daytoy. Ket napukkaw ti maysa a masirib a babai iti siudad, 16 "Dumngegka, pangaaism ta dumngegka, Joab! Umasidegka kaniak tapno maktutongtonga." 17 Isu nga immasideg ni Joab kenkuana, ket kinuna ti babai, "Sika kadi ni Joab?" Simmungbat isuna, "Siak," Ket kinuna ti babai kenkuana, "Denggem ti sao daytoy adipenmo." Insungbatna, "Dumduimngegak." 18 Ket nagsao ti babai, "Masansan a maibaga idi un-unana a tiempo, 'Pudno a no dumawatka ti pammagbaga idiy Abel,' ket sulbareng dayta a pammagbaga ti parikutmo. 19 Dakami ti siudad a maysa kadagit katatalnaan ken kapupudoan iti Israel. Padpadasenyo a dadeelen ti siudad nga ina iti Israel. Apay a kayatyo nga alun-onen ti tawid ni Yahweh?" 20 Isu a simmungbat ni Joab ket kinunana, "Saan a kasta, saan a kasta kaniak, a rumbeng nga alun-onek wenco dadelek. 21 Saan a pudno dayta. Ngem adda ti lalaki a naggapu iti turod ti pagilian ti Efraim, a managan ti Siba a putot ni Bikri, ket intag-ayna ti imana a maibusor iti ari, maibusor kenni David.

Isukoyo isuna, ket pumanawak iti siudad." Kinuna ti babai kenni Joab, "Maipuruak ti ulona kenka iti ngatoen ti pader." 22 Ket napan ti babai kadagiti amin a tattao nga ammona. Pinutedda ti ulo ni Siba a putot ni Bikri, ket impurwakda daytoy kenni Joab. Kalpasanna, pinuyotanna ti trumpeteta ket pinanawan dagiti tattao ni Joab ti siudad, nagawid ti tunggal maysa iti pagtaenganna. Ket nagsubli ni Joab idiy Jerusalem iti ayan ti ari. 23 Ita, ni Joab ti nangidaaulo kadagiti amin nga armada ti Israel, ken ni Benaias a putot ni Jehoyada ti nangidaulo kadagiti Cheretites ken kadagiti Peletites. 24 Ni Adoram ti nangidaulo kadagiti tattao nga agrabaho nga ingkapilitan, ket ni Jehosafat a putot ni Ahilut ti tagailista. 25 Ni Siva ti sekretario ken da Zadok ken Abiatar dagiti papadi. 26 Ni Ira a Jairita ti panguloen a ministro ni David.

21 Adda iti panagbisin iti tiempo ni David iti tallo a tawen a nagsasaruno, ket sinarak ni David ti rupa ni Yahweh. Ket kinuna ni Yahweh, "Daytoy a panagbisin ket adda kenka gapu kenni Saul ken iti manangpapatay a pamiliiana, gapu ta pinapatayna dagiti Gibeonita." 2 Ita, dagiti Gibeonita ket saan a nagtaud kadagiti tattao ti Israel; nagtaudda kadagiti nabati kadagiti Ammoreo. Insapata dagiti tattao ti Israel a saanda ida a papatayen, ngem no pay kasta, pinadas ni Saul a papatayen amin ida gapu iti bumabarua a panagayatna kadagiti tattao ti Israel ken Juda. 3 Isu nga inayaban amin ni Ari David dagiti Gibeonita ket kinunana kadakuada, "Ania ti rumbeng nra amridek kadakayo?" Kasano a makaaramidak iti pangabbong iti basol, tapno mabalinyo a bendisionan dagiti tattao ni Yahweh, a nagtawid iti kinaimbag ken kadagiti karina?" 4 Simmungbat dagiti Gibeonita kenkuana, "Saan a marisut ti pirak wenco balitok ti dakes nga inaramid kadakami da Saul ken iti pamiliiana. Ken saan a para kadakami ti pumatay iti siasinoman a tao ti Israel." Insungbat ni David, "Aniaman a dawatenyo, dayta ti aramidek para kadakayo." 5 Simmungbatda iti ari, "Ti tao a nangpadas a mangpapatay kadakami amin, a ngapanggep iti kinadakes kadakami, isu a nadadaelkarni ita ken awanarkami iti lugar kadagiti nagbeddengan ti Israel — 6 ipaimam kadakami iti pito a lallaki manipud kadagiti kaputotanna, ket bitayenmi ida iti imatang ni Yahweh idiy Gabaa a lugar ni Saul, ti pinili ni Yahweh." Isu a kinuna ti ari, "Itedko ida kadakayo." 7 Ngem insalakan ti ari ni Mefiboset a putot ni Jonatan nga anak ni Saul, gapu ti sapata ni Yahweh iti nagbaetanda, iti nagbaetan ni David kenni Jonatan nga anak ni Saul. 8 Ngem innala ti ari dagiti dua nga annak a lallaki ni Rispa a putot a babai ni Aia, annakna a lallaki kenni Saul—ti nagan dagiti dua nga annakna a lallaki ket Armoni ken Mefiboset; ken innala met ni David dagiti lima nga annak a lallaki ni Mikal nga anak a babai ni Saul, nga anak ni Mikal kenni Adriel a putot a lallaki ni Barsillai a Meholtita. 9 Impaimana ida kadagiti Gibeonita. Binitayda ida idiy bantay iti imatang ni Yahweh, ket naggigiddanda a pito a natay. Napapataya kabayatan iti tiempo ti panagaapit, kabayatan dagiti umuna nga al-alawd ti rugi iti panagaaapit ti sebada. 10 Kalpasanna nangala ni Rispa a putot a babai ni Aia iti nakersang a lupot ket inyaplagna iti rabaw ti bantay para iti bagina, iti aby dagiti bangkay, manipud iti rugi ti pinagaapit agingga a natudoanda manipud iti tangatang. Saanna nga impalubos a singaen dagiti billit iti tangatang dagiti bangkay kabayatan iti aldaw wenco dagiti atap nga ayup kabayatan iti rabii. 11 Naibaga kenni David ti inaramid ni Rispa a puto a babai ni Aia, ti adipen nga asawa ni Saul. 12 Isu a napan ni David ket innalana dagiti tultulang ni Saul ken ni Jonatan nga anakna manipud kadagiti tattao ti Jabel Galaad, a nangtakaw kadagitoy manipud iti plasa idiy Bet-san, a nangbitayan dagiti Filisteo kadakuada, kalpasan a pinapatay dagiti Filisteo ni Saul idiy Gilboa. 13 Innala ni David dagiti tultulang da Saul ken Jonatan nga anakna manipud sadiay, ket inurnongda met dagiti

tultulang dagiti pito a lallaki a naabit. 14 Ingkalida dagiti tultulang da Saul ken Jonatan nga anakna idiy pagilian ni Benjamin idiy Sela, iti tanem ni Kis nga amana. Inaramidda amin nga imbilin ti ari. Kalpasan dayta, sinungbatan ti Dios dagiti kararagda para iti daga. 15 Ket ginubat manen dagiti Filisteo ti Israel. Isu a simmalog ni David ken ti armadana ket nakirangdetda kadagiti Filisteo. Nabannog unay ni David iti pannakigubatna. 16 Ni David ket pinanggep a patayen ni Isbabenob a kapututan dagiti higante, nga addaan iti bronse a gayang nga agdagsen iti tallo gasut a siklo, ken nakaarmas iti baro a kampilan. 17 Ngem inispal ni Abisai a putot ni Zeruyas ni David, rinautna ti Filisteo, ket pinapatayna ni Isbabenob. Ket nagsapata dagiti tattao ni David kenkuana, kunada, "Saankanton a pulos a kumuyog iti gubatan kadakami, tapno saanmo nga iddepen ti silaw ti Israel." 18 Kalpasan daytoy ket dimteng manen ti sabali a pannakigubatda kadagiti Filisteo idiy Gob, idiy pinatay ni Sebecai a Husatita ni Saf, a maysa kadagiti kapututan dagiti Refaim. 19 Dimteng manen ti simmaruno a pannakigubatda kadagiti Filisteo idiy Gob, pinatay ni Elhanan a putot ni Jair a Bettlehemita ni Goliat a Giteo, nga akin-gayang iti kasla poste ti pagabelan. 20 Dimteng manen iti maysa a gubat idiy Gat nga adda iti maysa tao a kasta unay ti katayagna nga addaan iti innem a ramay iti tunggal imana ken innem met a ramay iti tunggal sakana, duapulo ket uppata bilang dagiti ramayna. Nagtaud met laeng isuna iti Refaim. 21 Ket idi linaisna ti Israel, pinatay isuna ni Jonatan a putot ni Shama, a kabsat a lalaki ni David. 22 Dagityo dagiti kapututan ti Refaim ti Gat, ket napapatayda kadagiti ima ni David ken iti ima dagiti soldadona.

22 Kinanta ni David ti linaon daytoy a kanta kenni Yahweh iti aldaw a panangispal ni Yahweh kenkuana manipud iti ima dagiti amin a kabusorna, ken manipud iti ima ni Saul. 2 Nagkararag isuna, "Ni Yahweh ti dakkel a bato a sarikedkedko, ti mangispal kaniak. 3 Ti Dios ti dakkel a bato a sarikedkedko. Kumamkamangak kenkuana. Isuna ti salaknibko, ti sara iti pannakaisalakanko, ti kalasagko ken ti pagkamkamangak, ti mangisalakan kaniak manipud iti kinaranggas. 4 Umawagak kenni Yahweh, a maikari a padawayan, ket maisalakanako manipud kadagiti kabusorko. 5 Gapu ta linikmotnak dagiti dalluyon ni patay. Kasla riningbawannak ti napegges a danum ti kinaawan serserbi. 6 Pinulipulandak dagiti tali ti sheol; sinilloannak dagiti palab-og ni patay. (Sheol h7585) 7 Iti pannakaribukko immawagak kenni Yahweh; immawagak iti Diosko; nangnegrana ti timekko manipud iti templona, ket nakadanun kadagiti lapayagna ti panagkiddawko iti tulong. 8 Ket naggingined ti daga ken nagunggon. Nagunggon ken nagindayon dagiti fundasion dagiti langlangit, gapu ta nakapungtot ti Dios. 9 Rimmuar ti asuk manipud kadagiti abut ti agongna, ken rimmuar ti gumilgil-ayab nga apuy iti ngiwaytna. Napasgedan dagiti beggang babaen iti daytoy. 10 Linuktanna dagiti langlangit ket bimmaba isuna, ket adda napuskol a kinasipngit iti babaen dagiti sakana. 11 Nagsakay isuna iti kerubin ket timmayab. Nakitada nga agtaytayab isuna a nakalugan kadagiti payyak ti angin. 12 Ket pinagbalinna ti signip a kasla tolda iti aglawlawa, agur-urnong iti napigsa a tudo dagiti ulep iti tangatang. 13 Manipud iti kimat iti sangoananna ket natinnag dagiti dumardarang a beggang. 14 Naggurruod ni Yahweh manipud kadagiti langlangit. Nagpukkaw ti Kangangatoan. 15 Nangbiat isuna kadagiti pana ken winarawaranan dagiti kabusorna— kadagiti kanabsiit ti kimat, winarawaranan ida. 16 Ket nagparang dagiti pagayusan ti danum; nawaknitau dagiti fundasion ti lubong iti panagpukkaw ni Yahweh para iti gubat, iti napigsa nga anges manipud kadagiti abut ti agongna. 17 Ginauw-atnak manipud iti ngato; ket iniggamanrank! Ginuyodnak manipud iti naapres a danum. 18 Inispalnak manipud iti napigsa a kabusorko, manipud kadagiti nanggura kaniak, gapu ta napigsada unay para kaniak.

19 Dinarupdak iti aldaw ti pannakaribukko, ngem ni Yahweh ti timmulong kaniak. **20** Inruarnak pay iti nalawa a nawaya a lugar. Insalakkann gapu ta naay-ayo isuna kaniak. **21** Ginungunaannak ni Yahweh segun iti kinalintegko; insublinak iti sigud a kasasaadko segun iti kinadalus dagiti imak. **22** Gapu ta tinungpalko dagiti wagas ni Yahweh ken saanak a nagtignay a sidadangkes babaen iti panangtallikodko iti Diosko. **23** Ta saanko a tinallikudan dagiti amin a lintegna nga adda iti sangoanak; kasta met dagiti bilbilinna. **24** Ket awan met pakababalawak iti imatangna, ken inyadayok ti bagik iti basol. **25** Isu nga insublinak ni Yahweh iti sigud a kasasaadko segun iti kinalintegko, segun iti kinadalusko iti imatangna. **26** Iti daydiay a napudno, ipakitam a napudnoka; iti maysa a tao nga awan pakababalawanna, ipakitam ti bagim nga awan pakababalawanna. **27** Iti nadalus, ipakpitam ti bagim a nadalus, ngem naungetka kadagiti naillo. **28** Isalsalakanmo dagiti agsagsagaba a tattao, ngem bumusor dagiti matam kadagiti napalangguad, ken ipabpababam ida. **29** Ta sika ti silaw ko, Yahweh. Lawlawagan ni Yahweh ti kinasipngetko. **30** Ta babaen kenka mabalinko a lagtoen ti maysa a bangen; babaen iti Diosko mabalinko a lagtoen ti maysa a pader. **31** No maipanggep iti Dios, awan pagkurangan ti wagasna. Nasinaw ti sao ni Yahweh. Isuna ket maysa a kalasag kadagiti amin a kumamkamang kenkuana. **32** Ta siasinno ti Dios no di laeng ni Yahweh? Ken siansinno ti dakkel a bato no di laeng a ti Diostayo? **33** Ti Dios ti kamangko, ken iturturongna iti dalanna ti tao nga awan iti pakapilawanna. **34** Pappapartakenna dagiti sakak a kas iti ugsa ken ikabkabilnak kadagiti banbantay. **35** Sansanayenna dagiti imak para iti gubat, ken dagiti takkiagko a mangpilkko kadagiti bai a bronze. **36** Intedmo kaniak ti kasalas ti panangisalakanmo, ken babaen iti paboromo pinagbalinnak a natan-ok. **37** Nangaramidka iti nalawa a lugar iti babaek a para kadagiti sakak, isu a pulos a saan a maikaglis dagiti sakak. **38** Kinamatko dagiti kabusorko ket dinadaelko ida. Saanak a nagsubli aginggana a nadadaelda. **39** Inalun-on ken dinadaelko ida; saandan a makabangon. Napasagda iti siruk dagiti sakak. **40** Ikkannak iti pigsa a kas iti barikes a pakigubat; ikabkabilmo iti babaek dagiti mangbusbusor kaniak. **41** Intedmo kaniak dagiti teltel dagiti kabusorko; pinarmekko dagiti nanggura kaniak. **42** Dimmawatda iti tulong; ngem awan ti nangisalakan kadakuada; immuwagda kenni Yahweh, ngem saanna ida a sinubtan. **43** Rinumekko ida a kas iti tapok iti daga, binayok ida a kasla pitak kadagiti kalsada. **44** Inispalnak met manipud kadagiti panagsusuppiat dagiti tattao. Pinagtalinaedenha a kas panguloen dagiti nasion. Agserserbi kaniak dagiti tattao a saanko nga am-ammo. **45** Napilitan a nagtamed kaniak dagiti ganggannaet. **46** Apaman a nangngelandak, nagtulnogda kaniak. Agtigtigerger dagiti ganggannaet a rimmuar kadagiti paglemmenganda. **47** Agbiag ni Yahweh! Maidaydayaw koma ti dakkel a batok. Maitanok koma ti Dios, ti dakkel a bato iti pannakaisalankano. **48** Daytoy ti Dios a mangipatpatungpal iti panangibales para kaniak, ti mangparparukma kadigiti tattao kaniak. **49** Winayawayaanak manipud kadagiti kabusorko. Pudo, intag-aynak kadagiti bimmusor kaniak. Is-ispalemnak manipud kadagiti naranggas a tattao. **50** Isu nga agyamanan kenka, Yahweh, kadagiti nasion; agkantaak kadagiti kanta a pagdayaw iti naganmo. **51** Ipapaayti Dios ti naindaklan a balligi iti arina, ken ipakpitana iti tulag ti di panagbalbaliw ti panunotuna iti pinulotanna, kenni David ken kadagiti kaputotanna, iti agnanayon."

23 Ita, dagitoy dagiti maudi a balikas ni David— ni David nga anak ni Jesse, ti tao a napadayawan unay, ti tao a pinulotan iti Dios ni Jacob, ti nalaing a salmista ti Israel. **2** "Nagsao ti Espiritu ni Yahweh babaen kaniak, ket adda dagiti balikasna iti dilak. **3** Nagsao ti Dios ti Israel, kinuna ti dakkel a Bato ti Israel kaniak, 'Ti

sililinteg a mangiturturay kadagiti tattao, a mangiturturay nga addaan iti panagbuteng iti Dios. **4** Kaiyarigannanto ti lawag iti agsapa iti kanito a sumingsingis ti init, maysa nga agsapa nga awan ti ulep, a panagrusing dagiti nagusan a ruot iti daga babaen iti naraniag a singsing ti init kalpasan iti tudo. **5** Kinapudnona, saan kadi a kastoy ti pamiliak iti imatang ti Dios? Saan kadi a nakitulag isuna kaniak iti agnanayon, nabilin ken saan a mabalwan iti amin a wagas? Saan kadi a patalgedenna ti pannakaisalankano ken ibanagna ti tunggal tarigagayko? **6** Ngem dagiti awan serserbina ket maiyariygduto amin kadagiti siit a maibelleng, gapu ta saan ida a maurnong dagiti ima iti siasinoman. **7** Ti tao a mangsagid kadagitoy ket masapul nga agaramat iti landok weno putan ti gayang: masapul a mapuoranda iti ayanda." **8** Dagitoy dagiti nagan dagiti mabigbigbig a soldado ni David: Ni Jesbaal a Hacmonita ket isu ti pangulo dagiti mabigbigbig a soldado. Nakapatay isuna iti walo gasut a lallaki iti naminsan a ranget. **9** Sumaruno kenkuana ket ni Eleazar a putot ni Dodo a putot ti maysa nga Ahohita a maysa kadagiti tallo a nasisiglat a tattao ni David. Adda isuna idi kinarida dagiti Filisteo a naguummong tapno makigubat, ken idi nagsanod dagiti lallaki ti Israel. **10** Nagtakder ni Eleazar ket kinarangetna dagiti Filisteo agingga a nabannog ken simmikkil dagiti imana ket saannan a maibbatan ti putan ti kampilanna. Nangiyeg ni Yahweh iti naindaklan a balligi iti dayta nga aldaw. Nagsubli dagiti armada kalpasan ni Eleazar tapno laeng rabsutenda dagiti kayatda kadagiti natay. **11** Sumaruno kenkuana ni Samma a putot ni Age a taga-Hara. Naguummong dagiti Filisteo iti talon a namulaan iti bukbukel, ket intarayan ida ti armada. **12** Ngem nagtakder ni Samma iti tenggi ti talon ket sinalaknibanna daytoy. Pinatayna dagiti Filisteo, ket nangiyeg ni Yahweh iti naindaklan a balligi. **13** Tallo kadagiti tallupulo a soldado ti simmalog iti ayan ni David iti panawen ti panagaapit, iti rukib ti Adullam. Nagkampo ti armada dagiti Filisteo iti tanap ti Refaim. **14** Iti dayta a tiempo adda idi ni David iti paglemmenganna a maysa a rukib, kabayatan iti panagkampo dagiti Filisteo idiaj Betlehem. **15** Mawaw idi ni David ket kinunana, "No adda la koma mangted kaniak iti danum nga inumek a naggapu iti bubon idiy Betlehem, ti bubon nga adda iti asideg ti ruangan!" **16** Isu a sinarakusok dagitoy a tallo a nasisiglat a lallaki ti armada dagiti Filisteo ket napanda simmakdo iti danum idiy bubon ti Betlehem, ti bubon nga adda iti ruangan. Innalada ti danum ket impanda kenni David, ngem nagkedek isuna nga inumen daytoy. Ngem ketdi, imbwaytha daytoy a kas datonna kenni Yahweh. **17** Ket kinunana, "Iyadayom kaniak, Yahweh, nga inumek daytoy. Rumbeng kadi nga inumek ti dara dagiti lallaki a nangipusta iti biagda?" Isu a nagkedek isuna nga inumen daytoy. Dagitoy dagiti banbanag nga inaramid dagiti tallo a nasisiglat a lallaki. **18** Ni Abisai a kabsat ni Joab a putot ni Zeruyas, ti kapitan dagiti tallo. Adda naminsan a nakirangan iti babaen iti gayangna iti tallo gasut a lallaki ket pinatayna ida. Masansan a madakamat isuna a kadua dagiti tallo a soldado. **19** Saan kadi a nalatlatak isuna ngem kadagiti tallo? Isuna ti nagbalin a kapitanda. Nupay kasta, ti kinalatakna ket saan a kas iti kinalatak dagiti tallo a kalatalakan a soldado. **20** Ni Benaias a taga-Kabzeel ket putot ni Jehoyada; maysa isuna a napisga a lalak a nakaaramid kadagiti aramid a mangipakita iti kinatured. Pinatayna dagiti dua a putot ni Ariel a taga-Moab. Bimmaba pay isuna iti maysa nga abut ket pinatayna iti maysa a leon kabayatan nga agtudtudo iti niebe. **21** Ken napatayna ti maysa a nagdakkel a lalaki nga Egipcio. Nakaiggem iti gayang daytoy nga Egipcio, ngem kinaranget daytoy ni Benaias babaen laeng iti sarukod. Inagawna ti gayang manipud iti ima ti Egipcio ket pinatayna isuna babaen iti daytoy met laeng a gayang. **22** Inaramid ni Benaias aputot ni Jehoyada dagitoy a kinatured, ket nainaganan isuna a kadua dagiti tallo a nasisiglat a lallaki. **23** Mararaem isuna

ngem dagiti tallopulo a soldado, ngem saan isuna a mararaem a kas kadagit tallo a mabigbigbig a soldado. Nupay kasta, isuna ti dinutokan ni David a mangimaton kadagiti guardiana. **24** Dagit tallopulo ket isuda dagiti sumaganad a lallaki: Ni Asael a kabsat ni Joab, ni Elhanan a putot ni Dodo a nagtaud iti Betlehem, **25** ni Samma ken ni Elika a taga-Harod, **26** ni Helez a taga-Pelet, ni Ira a putot ni Ikkes a taga-Tekoa, **27** ni Abiezer a taga-Anatot, ni Mebunai a taga-Husa, **28** ni Zalmon a taga-Aho, ni Maharah a taga-Netofa; **29** ni Heleb a putot ni Baana a taga-Netofa, ni Ittai a putot ni Ribai a taga-Gabaa a daga dagiti kapututan ni Benjamin, **30** ni Benaias a taga-Piraton, ni Hiddai a nagtaud kadagiti tanap ti Gaas, **31** ni Abialbon a taga-Araba, ni Asmabet a taga-Bahurim, **32** ni Elisaba a taga-Saalbon, dagiti putot ni Jasen, ni Jonatan; **33** ni Samma a taga-Hara, ni Ahiam a putot ni Sarar a taga-Hara, **34** ni Eleifelet a putot ni Ahasbai a taga-Maaca, ni Eliam a putot ni Ahitofel a taga-Gilo, **35** ni Hezro a taga-Carmel, ni Paarai a taga-Arab, **36** ni Igai a putot ni Natan a taga-Soba, ni Bani a taga-Gad, **37** ni Zelek a taga-Ammon, ni Naharai a taga-Beerot a para-awit iti armas ni Joab a putot ni Zeruyas, **38** ni Ira ken ni Gareb a taga-Jattir, **39** ni Urias a Heteo—tallopulo ket pito amin.

24 Simged manen ti pungtot ni Yahweh iti Israel, ken tinignayna ni David a bumusor kadakuada a kunana, "Mapanka ket bilangem ti Israel ken Juda." **2** Kinuna ti ari kenni Joab a pangulo dagiti armada, a kaduana, "Mapanka kadagiti amin a tribu ti Israel, manipud Dan agingga idiy Beerseba, ket bilangem amin a tattao, tapno ammok ti pakadagupan a bilang dagiti tattao a mabalin a makigubat." **3** Kinuna ni Joab iti ari, "Paaduen koma ni Yahweh a Diosmo ti bilang dagiti tattao iti mamingasut a dasar, ket makita koma ti apok nga ari a mapasamat daytoy. Ngem apay a kayat ti apok nga ari daytoy?" **4** Nupay kasta, ti sao ti ari ket saanen a mabaliwan ni Joab ken dagiti pangulo ti armada. Isu a pimmanaw da. Joab ken dagiti pangulo ti armada iti sangoanan ti ari tapno bilangenda dagiti tattao ti Israel. **5** Binallasiwsida ti Jordan ket nagkampoda idiy asideg ti Aroer, iti abagatan ti siudad idiy tanap. Kalpasanna, nagdaliasatda idiy Gad agingga idiy Jazer. **6** Dimtengda idiy Galaad ken idiy daga ti Tatum Hodsi, ket intuloyda a nagdalaisat a nagturong idiy Dan Jaan ket nanglikawda a napan idiy Sidon. **7** Nakadunanuda iti nasarikdedkan a paset ti Tiro ken kadagiti amin siudad dagiti Heveo ken dagiti Cananeo. Kalpasanna, rimmuarda idiy Negev a paset ti Juda idiy Beerseba. **8** Idi nasursordan ti entero a daga, nagsublida idiy Jerusalem kalpasan iti siam a bulan ken duapulo nga aldaw. **9** Ket impadamag ni Joab iti ari ti kadagupan a bilang dagiti mannakigubat a lallaki. Idiy Israel, adda iti walo gasut a ribu a natutured a lallaki a makabael a mangasot iti kampilan, ken lima gasut a ribu a lallaki iti Juda. **10** Ket nariribuk ti puso ni David kalpasan a binilangna dagiti lallaki. Isu a kinunana kenni Yahweh, "Nakabasolak iti nadagsen gapu iti panangaramidko iti daytoy. Ngarud, Yahweh, punasem ti basol daytoy adipenmo, gapu ta minamaag unay ti panagtignayko. **11** Idi bimmangon ni David iti agsapa, immay ti sao ni Yahweh kenni Gad a profeta, ti profeta ni David, kunana, **12** "Mapanmo ibaga kenni David: 'Kastoy ti ibagbaga ni Yahweh: "Ikkanka iti tallo a pagpiliam. Mangpilika iti maysa kadagity.'" **13** Isu a napan ni Gad kenni David ket kinunana kenkuana, "Kayatmo kadi nga umay ti panabgisin iti dagam iti tallo a tawen? Wenko tallo a bulan nga itartaryam dagiti kabusormo kabayan a kamkamatendka? Wenko adda ti tallo nga aldaw a didigra iti dagam? Ita, manggeddenkha no ania a sungbat ti rumbeng nga ibagak iti nangibaon kaniak." **14** Ket kinuna ni David kenni Gad, "Narikut ti sasaadek. Kadagiti ima lattan ni Yahweh ti pakatnagan tayo a saan ket a kadagiti ima dagiti tattao, gapu ta manangaasi unay isuna." **15** Isu a nangiyeg ni Yahweh iti didigra iti Israel manipud

iti agsapa agingga iti naituding a tiempo, ket pitopulo a ribu a tattao ti natay manipud iti Dan agingga iti Beerseba. **16** Idi inyunnat ti anghel ti imana iti Jerusalem tapno dadaelenna daytoy, nagbaliw ti panunot ni Yahweh maipapan iti didigra ket kinunana iti anghel a mangdaddaelsa kadagiti tattao, "Kuston! Itan, ibabam ti imam." Iti dayta a tiempo, agtaktaakder ti anghel ni Yahweh iti pagirikan ni Arauna a Jebuseo. **17** Ket kinasarita ni David ni Yahweh idi nakitana ti anghel a nangraut kadagiti tattao ket kinunana, "Nakabasolak ken nakaaramidak iti saan a nasayaat. Ngem dagitoy a karnero, ania ti inaramidda? Pangaasim, ta imam koma ti mangdusa kaniak ken iti pamilia ti amak!" **18** Ket iti dayta nga aldaw, napan ni Gad kenni David ket kinunana kenkuana, "Sumang-atka ket agpatakderka iti altar para kenni Yahweh idiy pagirikan ni Arauna a Jebuseo." **19** Simang-at ngarud ni David a kas imbaga ni Gad nga aramidenna, kas imbilin ni Yahweh. **20** Timman-aw ni Arauna ket nakitana ti ari ken dagiti adipenna a sumungsungad. Isu a rimmuar ni Arauna ket nagkurno iti sangoanan ti ari a nakadisso ti rupana iti daga. **21** Ket kinuna ni Arauna, "Apay nga imay kaniak nga adipenna ti apok nga ari?" Insungbat ni David, "Tapno umayko gatangem ti pagirikan, iti kasta ket makaipatakderak iti altar para kenni Yahweh, tapno maikkat ti didigra kadagiti tattao." **22** Kinuna ni Arauna kenni David, "Alaem daytoy a kas kukuam apok nga ari. Aramidem iti daytoy ti ammom a nasayaat iti panagkitam. Kitaem, adtoy dagiti baka para iti daton a mapuoran ken dagiti pagirik ken sangol ti baka a pagusungrod. **23** Siak ni Arauna, amin dagitoy apok nga ari ket itedko kenka." Kalpasanna, kinunana iti ari, "Sapay koma ta awatennaka ni Yahweh a Diosmo." **24** Kinuna ti ari kenni Arauna, "Saan, ipilitko a gatangek daytoy iti umno a gatad." Saanak nga agidator iti kas daton a mapuoran para kenni Yahweh iti aniaman a banag a saanko a naggastusan" Isu a ginatang ni David ti pagirikan ken dagiti baka iti limapulo a siklo ti pirak. **25** Nangipatakder sadiay ni David iti altar para kenni Yahweh ket nagidaton iti rabaw daytoy kadagiti daton a mapuoran ken kadagiti daton a pakilangenlangen. Isu a kinaasian ni Yahweh ti daga ket simardeng ti didigra iti Israel.

1 Ar-ari

1 Lakay unayen ni Ari David. Binalkotda isuna kadagiti lupot, ngem saanen a bumara ti bagina. **2** Isu a kinuna dagiti adipenna kenkuana, "Mangbirokki koma iti maysa a balasang a birhen para iti apomi nga ari. Pagserbianna koma ti ari ken aywananna isuna. Agpungan koma isuna iti takiagna tapno bumara ti bagi ti apomi nga ari." **3** Nangbirokda ngarud iti napintas a babai kadagiti amin a beddeng ti Israel. Nasarakanda ni Abisag a taga-Sunem ket inyegda isuna iti ari. **4** Nakapinpintas unay ti babai. Pinagserbianna ti ari ken inaywananna isuna, ngem saan a sinagsagid isuna ti ari. **5** Iti dayta a tiempo, ni Adoniha nga anak ni Haggit, intan-okna ti bagina, a kunana, "Siakon ti agbalin nga ari." Isu a nangisagana isuna kadiyat karwahe ken kadagiti nakakababalio ken adda pay limapulo a lallaki nga agtaray nga umun-una kenkuana. **6** Saan a pulos a binabalaw isuna ti amana a kunana, "Apay nga inaramidmo daytoy wenneo dayta?" Nataer met unay a lalaki ni Adonija, isuna ti simmaruno kenni Absalom a naiyanak. **7** Kinatulagna ni Joab nga anak ni Zeruyas ken ni Abiatar a padi. Simmurotda kenni Adoniha ken tinulonganda isuna. **8** Ngem ni Zadok a padi, ni Benaias nga anak ni Jehoyada, ni Natan a profeta, ni Simei, ni Reih, ken dagiti mamaingel a lallaki a tattao ni David ket saan a simmurot kenni Adoniha. **9** Nangidaton ni Adoniha iti karnero, bakkba, ken nalulukmeg nga urbon a baka iti ayan ti bato ti Zohelet nga abay ti En Rogel. Inawisna amin dagiti kakabsatna a lallaki, dagiti lallaki nga annak ti ari, ken amin a lallaki iti Juda nga adipen ti ari. **10** Ngem saanna nga inawis ni Natan a profeta, ni Benaias, dagiti mamaingel a lallaki, wenneo ni Solomon a kabsatna. **11** Kalpasanna, kinasarita ni Natan ni Batseba nga ina ni Solomon, kinunana, "Saanmo kadi a nangngeg a nagbalinen nga ari ni Adoniha nga anak ni Haggit, ket saan nga ammo daytoy ni David nga apotayo? **12** Ita ngarud, denggem koma ti ibalakadko kenka tapno maisalakanmo ti biagmo ken ti biag ti anakmo a ni Solomon. **13** Mapanka kenni Ari David; ibagam kenkuana, "Apok nga ari, saan kadi nga inkarim iti adipenmo, a kunam, "Awan duadua a ni Solomon nga anakmo ti sumukat kaniak nga agturay, ket agtugawto isuna iti tronok?" Apay ngarud nga agturturayen ni Adoniha?" **14** Bayat nga addaka sadiay a makisarsarita iti ari, sumarunoakto kenka ket patalgged dagiti saom." **15** Napan ngarud ni Batseba iti siled ti ari. Lakay unayen ti ari, ket ni Abisag a taga-Sunem, pagserserbianna ti ari. **16** Nagruknoy ken nagrukob ni Batseba iti sangoanan ti ari. Ket kinuna ti ari, "Ania ti kayatmo?" **17** Kinunana kenkuana, "Apok, inkarim iti adipenmo babaen iti nagan ni Yahweh a Diosmo, a kunam, 'Awan duadua a ni Solomon nga anakmo ti sumukat kaniak nga agturay, ket agtugawto isuna iti tronok.' **18** Ita, kitaem, nagbalinen nga ari ni Adoniha, ket sika apok nga ari, saanmo nga ammo daytoy. **19** Nangidaton isuna kadagiti baka, kadagiti napalukmeg nga urbon a baka, ken nakaad-adu a karnero, ket inawisna amin nga annak ti ari, ni Abiatar a padi, ken ni Joab a pangulo ti armada, ngem saanna nga inawis ni Solomon nga adipenmo. **20** Apok nga ari, kumikit amin kenka dagiti mata ti Israel, ur-urayenda nga ibagam kadakuada no siasino ti agtugaw iti tronoma a sumukat kenka, apok. **21** Ta no saan ket mapasamakto, nga inton pumusayto ti apok, siak ken ti anakk a ni Solomon ket maibilangto a kriminal." **22** Bayat a makisarsarita pay laeng isuna iti ari, simrek ni Natan a profeta. **23** Imbaga dagiti adipen iti ari, "Adda ditoy ni Natan a profeta." Idi simrek isuna iti ayan ti ari, nagkurno iti sangoanan ti ari. **24** Kinuna ni Natan, "Apok nga ari, pudno kadi nga imbagam, 'Ni Adoniha ti agturay kalpasan ti panagturayko, ket isuna ti agtugaw iti tronok?'" **25** Ta simmalog isuna ita nga aldaw ket nangidaton kadagiti kalakian a baka, napalukmeg a baka, ken nakaad-adu a karnero, ket inawisna amin dagiti annak ti ari, dagiti

papangulo ti armada, ken ni Abiatar a padi. Mangmangan ken agiinomda iti sangoananna a kunkunada, 'Agbiag ni Ari Adoniha!' **26** Ngem no maipanggep kaniak, siak nga adipenmo, ni Zadok a padi, ni Benaias nga anak ni Jehoyada, ken ti adipenmo a ni Solomon, ket saannakami nga inawis. **27** Naaramid kadi daytoy ti apok nga ari a saanna nga imbagbaga kadakami nga adipenmo, siasino ti rumbeng nga agtugaw iti trono kalpasan ti panagturayna?" **28** Ket simmungbat ni Ari David a kunana, "Paumayenyo ditoy ni Batseba." Immay isuna iti ayan ti ari ket nagtakder iti sangoananna. **29** Nagsapata ti ari a kunana, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnayanon, a nangispal kaniak iti amin a peggad, **30** kas iti naikaronkenkena kenka babaen iti nagan ni Yahweh a Dios ti Israel a kunak, 'Ni Solomon nga anakmo ti agtutray kalpasan ti panagturayko, ket agtugawto isuna iti tronok a sumukat kaniak,' Aramidek daytoy ita nga aldaw." **31** Ket nagkurno ni Batseba iti sangoanan ti ari ket kinunana, "Agbiag koma iti agnayanon ni Ari David nga apok!" **32** Kinuna ni Ari David, "Ayabanyo ditoy ni Zadok a padi, ni Natan a profeta, ken ni Benaias nga anak ni Jehoyada." Immayda ngarud iti ayan ti ari. **33** Kinuna ti ari kadakuada, "Ikuyogyo dagiti adipen ti apoyo, ket pagsakayenyo ni Solomon nga anakko iti asnak ket ipanyo idiy Gihon. **34** Pulotan koma isuna ni Zadok a padi ken ni Natan a profeta tapno agbalin nga ari iti entero nga Israel ken puyotanyo ti tangguyob ket ipukkawyo, "Agbiag ni Ari Solomon!" **35** Kalpasanna, sumurotkayonto kenkuana, ket umayto isuna agtugaw iti tronok; ta agbalinto nga ari a sumukat kaniak. Dimutok isuna a mangitutay iti Israel ken Juda." **36** Simmungbat ni Benaias nga anak ni Jehoyada iti ari, "Mapasamak koma dayta! Patalgedan koma daytoy ni Yahweh a Dios ti apok nga ari. **37** Kas iti pannakikaadda ni Yahweh iti apok nga ari, kasta koma met ti pannakikaadda kenni Solomon, ket pagbalinen pay koma ni Yahweh a natantanok ti tronona ngem iti trono ni Ari David nga apok." **38** Simmalog ngarud ni Zadok a padi, ni Natan a profeta, ni Benaias nga anak ni Jehoyada, ken dagiti Kereteo ken dagiti Peleteo ket pinagsakayda ni Solomon iti asno ni Ari David; impanda isuna idiy Gihon. **39** Innala ni Zadok a padi ti sinan-sara a pagkargaan iti lana manipud iti tolda ket pinulotanna ni Solomon. Kalpasanna, pinuyotanda ti tangguyob, ket kinuna amin dagiti tattao, "Agbiag ni Ari Solomon!" **40** Ket amin dagiti tattao, simmarunoda kenkuana a simmang-at, ket tinukar dagiti tattao dagiti plauta ket nagrag-oda iti kasta unay nga uray la aggungon ti daga iti ariwawa. **41** Nangngeg daytoy ni Adoniha ken dagiti amin a sangaili a kakaduanaya bayat a malmalpas ti pannanganda. Idi nangngeg ni Joab ti uni ti tangguyob, kinunana, "Apay ngata a naariwawa iti siudad?" **42** Bayat nga agsasao pay laeng isuna, dimteng ni Jonatan nga anak ni Abiatar a padi. Kinuna ni Adoniha kenkuana, "Dumanonka, ta mapagtalkanka a tao ken mangiyeg ti naimbag a damag." **43** Simmungbat ni Jonatan ket kinunana kenni Adoniha, "Ni Ari David nga apotayo, pinagbalinnan nga ari ni Solomon. **44** Ket impakuyog ti ari kenkuana ni Zadok a padi, ni Natan a profeta, ni Benaias nga anak ni Jehoyada, dagiti Kereteo ken dagiti Peleteo. Pinagsakayda ni Solomon iti asno ti ari. **45** Pinulotan isuna ni Zadok a padi ken ni Natan a profeta idiy Gihon, ket manipud sadiay, simmang-atda nga agraragsak, isu a naariwawa iti siudad. Daytoy ti ariwawa a nangngegyo. **46** Kasta met a nakatugawan ni Solomon iti trono ti pagarian. **47** Malaksid iti daytoy, immay dagiti adipen ti ari tapno bendisionanda ni Ari David nga apotayo, kunada, 'Pagbalinen koma ti Diosmo ti nagan ni Solomon a natantan-ok ngem iti naganmo, ken pagbalinen a natantan-ok ti tronona ngem iti tronom.' Kalpasanna, nagdumog ti ari iti pagiddaanna. **48** Kinuna met ti ari, 'Madaydayaw ni Yahweh a Dios ti Israel, a nangted iti tao nga agtugaw iti tronok iti daytoy nga aldaw, ket nakita a mismo dayta dagiti matak.'" **49** Ket nagbuteng

amin dagiti sangaili ni Adoniha; timmakderda ket nagsipanawda. **50** Nagbuteng ni Adoniha kenni Solomon, timmakder ket napan immiggem kadagiti sara iti altar. **51** Ket adda nangibaga kenni Solomon iti daytoy a kunana, "Kitaenyo, mabuteng ni Adoniha kenni Ari Solomon, ta immiggem isuna kadagiti sara iti altar a kunkunana, 'Agkari koma nga umuna kaniak ni Ari Solomon a saanna a patayen ti adipenna babaen iti kampilan.'" **52** Kinuna ni Solomon, "No ipakitana a mapagtalkan isuna a tao, awan ti uray maysa a buokna a matnag iti daga, ngem no kinadangkes ti adda kenkuana, matay isuna." **53** Isu a nangibaon ni Solomon iti lallaki a mapan mangibaba kenni Adoniha manipud iti altar. Napan isuna ket nagtamed kenni Ari Solomon, ket kinuna ni Solomon kenkuana, "Agawidika."

2 Bayat nga umas-asideg ti aldaw nga ipapatay ni David, binilinna ni Solomon nga anakna a kunana, **2** "Dandanin ti ipapanawko iti rabaw ti daga. Agbalinka koma a natibker, ngarud, ipakitam a naturedka. **3** Tungpalem dagiti bilin ni Yahweh a Diosmo nga agbiagka iti wagasna, a tungpalem dagiti alagadenna, dagiti bilbilinna, dagiti pangngeddengna, ken ti pammaneknekna iti tulagna, a tungpalem amin a naisurat iti linteg ni Moises, tapno rumangayka iti amin nga aramiden ken iti sadinoman a papanan, **4** tapno tungpalen ni Yahweh ti saona nga imbagana maipanggep kaniak a kunana, 'No annadan dagiti annakmo ti tignayda, a magnada a sipupudno iti imatangko iti amin a puso ken karuuada, saankonto a maawanahan iti tao nga agtugaw iti trono ti Israel.' **5** Ammom met ti inaramid kaniak ni Joab nga anak ni Zeruiyah, ken ti inaramidna a panangpatay kadagiti dua a pangulo ti armada ti Israel, ni Abner nga anak ni Ner, ken ni Amasa nga anak ni Jeter. Pinagsayasaya ti dara iti tiempo ti kappia ken imbarikes ken insapatosna ti dara iti gubat. **6** Aramidem ti ammom a maiparbeng kenni Joab babaen iti kinasirib a nasursurom, ngem saanmo koma nga itulok a sitatalna a maitanem ti ubanan nga ulona. (*Sheol h7585*) **7** Nupay kasta, ipakitam ti kinaimbag kadagiti annak ni Barsilai a taga-Gallaad, ket palubosamo a maysada kadagiti makisango kenka a mangan iti lamisaanmo, ta immayda kaniak idi intarayak ni Absalom a kabsatmo. **8** Adtoy, kaduayo met ni Shimei nga anak ni Gera, a taga-Bahurim iti Benjamin, a nangilunod kaniak iti kasta unay idi napanak idiy Mahanaim. Simmalog ni Shimei a mangsabat kaniak idiy Jordan, ket inkarki kenkuana iti nagan ni Yahweh, a kunak, 'Saanka a patayen babaen iti kampilan.' **9** Ngarud, saanmo nga itulok a makalasat isuna manipud iti pannakadusa. Nasiribka a tao, ket ammom ti rumbeng nga aramidem kenkuana. Itanemmonto a dara-dara ti ubanan nga ulona. (*Sheol h7585*) **10** Kalpasanna, pimmusay ni David ket naitanem iti siudad ni David. **11** Uppat a pulo a tawen ti panagturay ni David iti Israel. Pito a tawen a nagturray isuna idiy Hebron ken tallopolo a tawen idiy Jerusalem. **12** Ket nagtugaw ni Solomon iti trono ti amana a ni David ket napatalgedan ti panagturayna. **13** Kalpasanna, immay kenni Batseba nga ina ni Solomon ni Adoniha nga anak ni Haggit. Kinuna ni Batseba kenkuana, "Kappia kadi ti immayam?" Simmungbat isuna, "Wen, immayak a sikakappa." **14** Ket kinuna ni Adoniha, "Adda ibagak kenka." Isu a simmungbat ni Batseba, "Agsaoka." **15** Kinuna ni Adoniha, "Ammom a para kaniak koma ti pagarian ken dagiti amin a tattao ti Israel, ninamnamada a siak ti agbalin nga ari. Nupay kasta, naiyawat iti kabsatko ti pagarian, ta para kenkuana daytoy a nagtaud kenni Yahweh. **16** Ita, adda maysa a kiddawek kenka. Saannak koma a paayen." Kinuna ni Batseba kenkuana, "Agsaoka." **17** Kinunana ni Adoniha, "Kasaritam koma ni Solomon nga ari, ta saannaka a paayen, tapno itedna koma kaniak ni Abisag a taga-Sunem nga agbalin nga asawak." **18** Kinuna ni Batseba, "Ala wen, kasaritak ti ari." **19** Napan ngarud nakisarita ni Batseba kenni Ari Solomon para kenni Adoniha. Timmakder ti ari tapno sabtenna

isuna ken nagkurno iti sangoananna. Ket nagtugaw ti ari iti tronona ket nagpaiyeg isuna iti tugaw para iti inana. Nagtugaw ni Batseba iti makannawan ni Solomon. **20** Ket kinuna ni Batseba, "Adda bassit a kiddawek kenka; saannak koma a paayen." Simmungbat ti ari kenkuana, "Agkiddawkayo ina, saankayo a paayen." **21** Kinuna ni Batseba, "Itedmo koma kenni Adoniha a kabsatmo ni Abisag a taga-Sunem tapno agbalin nga asawana." **22** Simmungbat ni Ari Solomon ket kinunana iti inana, "Apay a kiddawenyo ni Abisag a taga-Sunem para kenni Adoniha? Apay a saanmo pay a kiddawen ti pagarian para kenkuana, ta isuna ti inauna a kabsatko—para kenkuana, para kenni ni Abiatar a padi, ken para kenni Joab nga anak ni Zeruiyah?" **23** Kalpasanna, insapata ni Ari Solomon iti nagan ni Yahweh a kunana, "Sapay koma aramiden ti Dios daytoy kaniak ken ad-adda pay koma, no saan nga imbagia ni Adonia daytoy a sao maibusor iti biagna. **24** Ita ngarud, iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon a nangisaad ken nangikabil kaniak iti trono ni David nga amak, ken nangaramid iti balay para kaniak kas inkarina, awan duadua a mapapatay ita nga aldaw ni Adoniha." **25** Isu nga imbaon ni Ari Solomon ni Benaias nga anak ni Jehoyada ket nasarakan ni Benaias ni Adoniha ket pinatayna daytoy. **26** Kalpasanna, kinuna ti ari kenni Abiatar a padi, "Mapanka idiy Anatot, iti ayan ti dagam. Rumbeng laeng a matayka, ngem saanka nga ipapatay ita, gapu ta sika ti nakaítalkan ti lakasa ti tulag ni Yahweh a Dios iti sangoanan ni David nga amak ken nakipagsagabaka iti amin a sinagaba ti amak." **27** Inikkat ngarud ni Solomon ni Abiatar a kas padi ni Yahweh, babaen kenkuana natungpal ti sao ni Yahweh nga imbagana idiy Shiloh maipapan iti balay ni Eli. **28** Nadamag ni Joab daytoy, ta tinulongan ni Joab ni Adoniha, uray no saanna a tinulongan ni Absalom. Isu a timmaray ni Joab a napan iti tolda ni Yahweh ket immiggem kadagiti sara nga adda iti altar. **29** Naibaga kenni Ari Solomon a timmaray ni Joab iti tolda ni Yahweh ket addan iti abay ti altar. Imbaon ngarud ni Solomon ni Benaias nga anak ni Jehoyada a kunana, "Inka patayen isuna." **30** Isu a napan ni Benaias iti tolda ni Yahweh ket kinunana kenkuana, "Ibagbaga ti ari, 'Rummuaika.'" Simmungbat ni Joab, "Saan, ditoyak a matay." Nagsibli ngarud ni Benaias iti ayan ti ari a kunana, "Kinuna ni Joab a kaykayatnan ti matay iti ayan ti altar." **31** Kinuna ti ari kenkuana, "Aramidem no ania ti kayatna. Patayem ket itabonmo isuna, tapno maikkatmo kaniak ken iti balay ti amak ti dara a pinagsayasay ni Joab nga awan gapgapuna. **32** IsUBLI koma ni Yahweh ti dara ni Joab iti bukodna nga ulo, gapu ta dinarupna ti dua a lallaki a nalininteg ken nasasyayaat ngem isuna ket pinatayna ida babaen iti kampilan a saan nga ammo ni David nga amak, ni Abner a pangulo ti armada ti Israel nga anak ni Ner, ken ni Amasa a pangulo ti armada ti Juda nga anak ni Jeter. **33** Agsibli koma ti darada iti ulo ni Joab ken iti ulo dagiti kaputotanna iti agnanayon. Ngem kenni David ken kadagiti kaputotanna, ken iti balayna, ken iti tronona, adda koma ti kappia iti agnanayon nga agtaud kenni Yahweh." **34** Simmang-at ngarud ni Benaias nga anak ni Jehoyada, ket dinarup ken pinatayna ni Joab. Naitabon isuna iti mismo a balayna idiy let-ang. **35** Insaad ti ari ni Benaias nga anak ni Jehoyada a kas pangulo ti armada a kas kasukat ni Joab, ket insaadna met Zadok a padi a kas kasukat ni Abiatar. **36** Kalpasanna, nangibaon ti ari iti mangayab kenni Shimei ket kinunana kenkuana, "Mangaramidka iti balaymo idiy Jerusalem ket agnaedka sadiay, ken saanka a mapmapan iti sabali a lugar. **37** Ta iti kanito a ballasiwem ti Tanap ti Kidron, ammonmon nga awan duadua a matayka. Sikanto ti makinbasol iti ipapataymo." **38** Isu a kinuna ni Shimei iti ari, "Nasayaat ti imbagam. Kas iti imbagia ti apok nga ari, aramiden ngarud daytoy ti adipenmo." Nagnaed ngarud ni Shimei iti Jerusalem iti adu nga al-dawad. **39** Ngem idi aglippesen ti tallo a tawen, dua kadagiti

adipenna ti nagtalaw a napan kenni Akis nga ari ti Gat nga anak ni Maacah. Imbagada kenni Shemei daytoy a kunada, "Kitaia, adid idiyat Gat dagiti adipenmo." 40 Nagrubiwat ngarud ni Shemei, inkabilna ti silyeta iti asnona ket napan kenni Akis idiyat Gat tapno birokenna dagiti adipenna. Inyawidna dagiti adipenna manipud idiyat Gat. 41 Idi naibaga kenni Solomon a pimpanaw ni Shemei idiyat Jerusalem ket napan biit idiyat Gat, 42 nangibaon ni Solomon iti mangayab kenni Shemei, ket kinunana kenkuana, "Saan kadi a pinagsapataka iti nagan ni Yahweh, ken pinatalgedak a kunak, 'Iti kanito a rummuarka ket mapanka iti sabali a lugar, ammonon nga awan duadua a matayka?' Ket kinunam kaniak, 'Nasayaat ti imbagam.' 43 Apay ngarud a saanmo a tinungpal ti sapatam kenni Yahweh, ken ti imbilinonkena?" 44 Kinuna pay ti ari kenni Shemei, "Ammom iti pusom dagiti kinadangkes nga inaramidmo kenni David nga amak. No kasta ngarud, isubli met laeng ni Yahweh kenka ti kinadangkesmo." 45 Ngem mabendisionanto ni Ari Solomon, ket maisaadto iti agnanayon ti trono ni David iti sangoanan ni Yahweh." 46 Isu nga imbaon ti ari ni Benaias nga anak ni Jehoyada, rimmuan isuna ket pinatayna ni Shemei. Isu a napatalgedan ti turay iti ima ni Solomon.

3 Nakikadua ni Solomon kenni Faraon nga ari ti Egjipto babaen iti panagasawana iti anak ni Faraon. Inkuyogna ti anak ni Faraon ket impanna isuna iti siudad ni David agingga a nälpas ti panangipatakderna iti balayna, ti balay ni Yahweh, ken ti pader iti aglawlawti Jerusalem. 2 Agidatdaton dagiti tattao kadagiti pagdaydayawan gapu ta awan pay ti balay a naipatakder para iti nagan ni Yahweh. 3 Ay-ayaten ni Solomon ni Yahweh, tungtungpalenna dagiti alagaden ni David nga amana, malaksid laeng iti panagidaton ken panagipuorna iti insenso kadagiti altar. 4 Napan ti ari idiyat Gibeon tapno mangidaton sadiy, ta dayta ti kalatakan nga altar. Nagidaton ni Solomon iti dayta nga altar iti sanganibra a daton a mapuoran. 5 Nagparang ni Yahweh kenni Solomon idiyat Gibeon iti maysa a rabii babaen iti tagtagainep; kinunana, "Agkiddawka! Ania tu rumbeng nga itedko kenka?" 6 Isu a kinuna ni Solomon, "Impakitan ti kasta unay a kinapudnom iti tulagmo ti adipenmo a ni David nga amak, gapu ta nagbiag isuna a mapagtalkan ken nalinteg iti imatangmo, ken addaan isuna iti managtulnog puso. Pinagtalaedmo kenkuana daytoy a kinapudnom unay iti tulagmo ken inikkam isuna iti anak nga agtugaw iti tronona ita nga aldaw. 7 Ket ita, Yahweh a Diosko, insaadmo nga ari ti adipenmo a kas kasukat ni David nga amak, uray no maysaak laeng nga ubing. Saanko nga ammo no kasano ti rimmuan weno umuneq. 8 Ti adipenmo ket adda iti nagtetenggana dagiti tattao a pinilim, nakaad-adu a tattao a saan a mabilang. 9 Ikkam koma ngarud ti adipenmo iti mannakaawat a puso a mangikeddeng kadagiti tattao, tapno ammok a paggidaten ti nasayaat ken dakes. Ta siasino ti makabael a mangikeddeng kadagityo nakaad-adu unay a tattao?" 10 Naay-ayo ti Apo iti daytoy a kiddaw ni Solomon. 11 Isu a kinuna ti Dios kenkuana, "Gapu ta kiniddawmo daytoy a banag ken saanmo a kiniddaw ti atiddog a biag, kinabaknang weno ti biag dagiti kabusormo, ngem pannakaawat a mangilasin iti kinalinteg ti kiniddawmo. 12 Adtoy, aramidek dagiti amin a kiniddawmo kaniak. Ikkanka iti kinasirib ken mannakaawat a puso, tapno awan ti kas kenka a nagbiag idi, ken awanto pay ti tumaud a kas kenka. 13 Itedko met kenka ti saanmo a dinawat, kinabaknang ken dayaw tapno awanto ti siasinoman kadagiti ari ti kas kenka iti amin nga alaldawmo. 14 No agbiagka babaen kadagiti wagasko a tungpalem dagiti alagadek ken dagiti bilbilinko a kas iti panagbiag ni David nga aman, ngarud, paatiddogek ti al-aldawmo." 15 Kalpasanna, nakariing ni Solomon, ket naamirisna a daytoy ket tagtagainep. Immay isuna iti Jerusalem ket nagtakder iti sangoanan ti lakasa ti

tulag ti Apo. Nangidaton isuna kadagiti daton a mapuoran amin ken daton a pakikappia, ket nagparambak isuna para kadagiti amin nga adipenna. 16 Kalpasanna, dua a babbai a balangkantis ti immay iti ari ket nagtakderda iti sangoananna. 17 Kinuna ti maysa a babai, "O apok, siak ken daytoy a babai ket agnanaed iti maymaysa a balay, ket impasngayko ti maysa nga ubing a kadauk isuna iti balay. 18 Ket napasamak nga idi maikatlo nga aldaw kalpasan ti panagsngayko, napasngay met daytoy a babai. Agkuduakami. Awan ti sabali a tao iti balay, ngem dakami laeng a dua iti balay. 19 Ket iti rabii, natay ti anak daytoy a babai gapu ta naiddaanna isuna. 20 Isu a bimmangon isuna iti katengngaan ti rabii ket innalana ti anakko iti abayko bayat a nakaturog ti adipenmo, ket impaidanna iti barukongka, ket impaidanna ti natay nga anakna iti barukongko. 21 Idi bimmangon iti bigat tapno pasusoek ti anakko, natayan isuna. Ngem idi miningmingak a nalaing isuna iti kaagsapaanna, saan nga isuna iti anakko nga impasngayko." 22 Ket kinuna ti maysa a babai, "Saan, ti sibbiag ti anakko, ket ti natay ti anakmo." Kinuna ti immuna a babai, "Saan, ti natay ti anakmo, ket ti sibbiag ti anakko." Kastoy ti panagsinnaritada iti sangoanan ti ari. 23 Ket kinuna ti ari, "Ibagbaga ti maysa kadakayo, 'Daytoy nabiaq ti anakko, ket anakmo ti natay,' ket kunkuna met ti maysa, 'Saan, daydiay natay ti anakmo, ket ti sibbiag ti anakko.'" 24 Kinuna ti ari, "Iyegandak iti kampilan." Nangiyegda ngarud iti kampilan iti sangoanan ti ari. 25 Ket kinuna ti ari, "Guduaenyo ti sibbiag nga ubing, ket itedyo ti kagudu iti daytoy a babai ket itedyo met ti kaguduana iti sabali pay a babai." 26 Ket kinasao ti babai nga akin-anak iti nabiag nga ubing ti ari, ta napnoan iti asi ti pusona para iti anakna, ket kinunana, "O apok, itedyo kenkuana ti sibbiag nga ubing, saanyo a patpatayen isuna." Ngem kinuna ti maysa a babai, "Saanto isuna a maited kaniak weno maited kenka. Guduaenyo isuna." 27 Ket simmungbat ti ari a kunana, "Itedyo ti sibbiag nga ubing iti umuna a babai, ket saanyo a patpatayen. Isuna ti ina ti ubing." 28 Idi nangngeg ti entero nga Israel ti pananggeddeng nga inaramid ti ari, nagbutengda iti ari, gapu ta nakitada nga adda kenkuana ti kinasirib ti Dios iti panangkeddeng.

4 Ni ari Solomon ti ari iti entero nga Israel. 2 Dagitoy dagiti opisialna: Ni Azaria a putot a lalaki ni Zadok ti padi. 3 Ni Eleoref ken ni Ahija a putot a lalaki ni Sisa ket dagiti secretario. Ni Ahilud a putot a lalaki ni Jehosafat ti tagasurat. 4 Ni Benaias a putot a lalaki ni Jehoyada ti mangidauko kadagiti armada. Da Zadok ken Abiatar ket dagiti papadi. 5 Ni Azaria a putot a lalaki ni Natan ti mangidauko kadagiti opisial. Ni Zabud a putot a lalaki ni Natan ket maysa a padi ken gayem ti ari. 6 Ni Ahisar ti mangimatmaton iti sangkabalayan. Ni Adoniram a putot a lalaki ni Abda ti mangbanbantay kadagiti lallaki nga inkapilitan nga agrabaho. 7 Adda iti sangapulo ket dua ita opisial ni Solomon iti entero nga Israel, a mangipaaya kadagiti taraon para iti ari ken iti sangkabalayanna. Tunggal opisial ket masapul a mangipaaya iti pangmaya a bulan iti tinawen. 8 Dagitoy dagiti nganda: Ni Ben-hur, iti katururodan a pagililan ti Efraim; 9 Ni Bendeker, kadagiti iti Makaz, Saalbim, Betsemes ken Elonbet Hanan; 10 Ni Ben Hesed, iti ili ti Arubot (kukuana met laeng ti Soco ken ti amin a daga ti Hefer); 11 Ni Ben Abinadab, iti amin a distrito ti Dor (asawana ni Tafat a putot a babai ni Solomon); 12 Ni Baana a putot a lalaki ni Ahilud, iti Taanac ken Meggido, ken iti entero a Bet San a kabangbang ti Zaretan baba iti Jezreel, manipud idiyat Bet San, agturon idiyat Abel Mehola aqgingga iti bangir a paset ti Jocmeam; 13 Ni Ben Geber, iti ili ti Ramot Galaad (kukuana dagiti iti ni Jair a putot a lalaki ni Manases, nga adda idiyat Galaad, ken kukuana pay ti rehion ti Argob nga adda idiyat Basan, innem a pulo a siudad dagitoy ti addaan kadagiti pader ken ruangan a rehas a bronse); 14 Ni Ahinadab a putot a lalaki ni Iddo, iti Mahanaim; 15

Ni Ahimaas, iti Naftali (inasawana ni Basemat a putot a babai ni Solomon); **16** Ni Baana a putot a lalaki ni Husai, iti Aser ken Bealot; **17** Ni Jehosafat a putot a lalaki ni Parua, iti Issacar; **18** Ni Simei a putot a lalaki ni Ela, iti Benjamin; **19** ken ni Geber a putot a lalaki ni Uri, iti daga ti Gallaad, ti pagillian ni Sihon nga ari dagiti Amorreo ken ni Og nga ari ti Basan, ket isuna laeng ti opisial iti dayta a daga. **20** Nagadu unay dagiti tattao iti Juda ken Israel a kas iti kaadu ti darat iti igid ti baybay. Mangmangan ken umin-inomda ket nagragsakda. **21** Inturayan ni Solomon ti entero a pagarian manipud iti Karayan agingga iti daga dagiti Filisteo ken agingga iti nagbeddengan ti Egipto. Nangyeg dagitoy iti sagut ken pinagserbianda ni Solomon iti unos ti panagbiagna. **22** Ti kasapulan ni Solomon para iti maysa nga aldaw ket tallopulo a kor iti napino nga arina ken innem a pulo a kor iti taraon, **23** sangapulo a nalulukmeg a baka, duapulo a baka manipud kadagiti pagaraban, ken sangagasut a karnero, malaksid pay kadagit ugsa, gasela, korso, ken napalukmeg a dadakkel a billit. **24** Ta inturayanna amin dagiti rehion iti daytoy a paset ti Karayan, manipud idiy Tifsa agingga iti Gaza, inturayanna amin dagiti ari iti daytoy a paset ti Karayan, ket addaan isuna ti kapia iti amin a lugar iti aglawlawna. **25** Nagbiag a sitatalged ti Juda ken ti Israel, manipud Dan agingga idiy Beersheba, iti amin nga aldaw ni Solomon. Tunggal pamilya ket addaan iti bukodna a pagmulaan iti ubas ken igos. **26** Ni Solomon ket adda uppata pulo a kuadra a kabalio para kadagiti karwahena, ken duapulo a ribo a kumakaballo. **27** Ipapaay dagiti opisial ti taraon para kenni Ari Solomon ken para kadagiti amin nga umay iti lamisaan ni Ari Solomon, tunggal opisial iti tunggal bulan a batangna. Saanda nga ipalubos nga adda agkourang. **28** Ipanda met dagiti sebada ken garami iti umiso a pagikabilan a para kadagiti kabalio a mangguyugiod kadagiti karwahen aken para kadagiti masaksakayan a kabalio; mangmangyeq ti tunggal maysa no ania iti kabaefanna. **29** Inikkan ti Dios ni Solomon iti naisangsangayan a kinasirib ken pannakaawat, ken nalawa a pannakaawat a kas iti kadaratan iti igid ti baybay. **30** Naartapan ti kinasirib ni Solomon ti kinasirib dagiti amin a tattao iti daya ken amin a kinasirib iti Egipto. **31** Nasirsirib isuna ngem kadagiti amin a lallaki—nasirsirib pay ngem ni Etan nga Ezrahita, ni Heman, ni Calcol, ken ni Darda a putot a lallaki ni Mahol—ket nagdinamag ti kinalatakna kadagiti amin a nasion iti aglawlaw. **32** Nagisao isuna iti tallo a ribu a proberbio, ken agdagup sangeribu ket lima dagiti kantana. **33** Inladowanna dagiti mulmula, manipud iti kayo a sedro nga adda idiy Lebanon agingga iti hisopo nga agtubtubo kadagiti pader. Inlawlawagna pay ti maipanggep kadagiti atap nga ayup, bilbilit, agkarkarayam a parsua, ken lames. **34** Immay dagiti amin a tattao manipud kadagiti amin a nasion tapno dumngedda iti kinasirib ni Solomon, imbaona ida dagiti ar-ari iti daga a nakangngeg iti kinasiribna.

5 Nagibaon ni Hiram nga ari ti Tiro kadagiti adipenna a mapan kenni Solomon, ta nangneggna a pinulutanda isuna nga ari kasukat ti amana; ta impatpateg ni Hiram ni David. **2** Nagnipulod ni Solomon iti mensahena kenni Hiram, a kunana, **3** “Ammom a ni David nga amak ket saan a makaipatakder iti balay a para iti nagan ni Yahweh a Diosna gapu kadagiti gubat iti aglawlawna, ta iti unos iti panagbiagna, tinultulungan isuna ni Yahweh tapno maparmekna dagiti kabusorna. **4** Ngem ita, inikkannak ni Yahweh a Diosko iti kapia iti amin a paset ti aglawlawko. Awan ti kabusor wenco didigra. **5** Isu a napanunotto ti mangipatakder iti templo para iti nagan ni Yahweh a Diosko, kas imbagia ni Yahweh kenni David nga amak, a kunana, ‘Ti anakmonto a lalaki, nga isaadkonti iti tronom kas kasukatmo, ket ipatakdernanto ti templo para iti naganko.’ **6** Isu nga ita, ibilinmo nga ipukanandak kadagiti sedro

a naggapu idiy Lebanon. Ket kadwaanto dagiti adipenko dagiti adipenmo, ket agbayadako kenka para kadagiti adipenmo tapno mabayadanka a naibmag para iti amin a banag nga anamungam nga aramiden. Ta ammom met nga awan ti uray maysa kadakami ti makaammo no kasano ti apukan iti troso a kas kadagiti tattao a taga-Sidon.” **7** Idi nangnegg ni Hiram ti mensahe ni Solomon, napalalo ti ragsakna ket kinunana, “Maidayday koma ita a kanito ni Yahweh, a nangted kenni David iti nasirib a putot a lalaki a mangituray kadagitoy adu unay a tattao.” **8** Nangipatulod ni Hiram iti mensahe kenni Solomon, kunana, “Nangneggko ti mensahe nga impatulodmo kaniak. Aramidek amin ti tartarigagayam maipanggep iti troso ti sedro ken saleng. **9** Isalogo dagiti adipenko dagiti kayo manipud Lebanon agingga idiy baybay, ken aramidekto dagitoy a balsa a maipayanod iti baybay nga agturonog iti lugar nga ibagam kaniak. Ipawarwarkonto dagitoy apaman a makasangpet dita, ket mabalintu nga alaem dagitoy. Aramidekto dagiti tartarigagayam babaen iti panangitedmo iti taraon para iti sangkababayak.” **10** Inted ngarud ni Hiram kenni Solomon dagiti amin a troso ti sedro ken saleng a tinarigagayna. **11** Inikkan ni Solomon ni Hiram iti duapuloribu a sukat ti trigo ken duapulo a sukat ti puro a lana para iti taraon dagiti sangkababayanna. Tinawen daytoy nga it-itend ni Solomon kenni Hiram. **12** Inikkan ni Yahweh ni Solomon iti kinasirib, a kas inkarina kenkuana. Adda kappia iti nagbaetan da Hiram ken Solomon, ken nagtulagda a dua. **13** Kapilitan a pinagtrabaho ni Ari Solomon dagiti amin nga adda iti entero nga Israel; agarup tallopulo a ribu ti bilang dagiti lallaki nga inkapilitan nga agtarabaho. **14** Imbaonna ida idiy Lebanon, sangapulo a ribu dagiti agsisinnublat iti binulan. Maysa a bulan nga addada idiy Lebanon ken dua a bulan nga addada iti pagtaenganda. Ni Adoniram ti mangimamaton kadagiti trabahador nga inkapilitan nga agtarabaho. **15** Addaan ni Solomon iti pitupulo a ribu a para bagkat kadagiti nadadagsen ken walopulo a ribu a para-tapias kadagiti bato kadagiti banbantay, **16** malaksid pay kadagiti 3, 300 a panguloen nga opisial ni Solomon a mangimamaton iti trabaho ken mangidauko kadagiti trabahador. **17** Iti bilin ti ari, nangtapiasda kadagiti dadakkel ken napipintas a bato a pakaipasdekan ti pondasion ti templo. **18** Nagtikap ngarud dagiti trabahador ni Solomon ken dagiti trabahador ni Hiram ken dagiti taga-Gebal ken insaganada dagiti troso ken dagiti bato tapno maipatakder ti templo.

6 Inrugi ngarud ni Solomon nga impatakder ti templo ni Yahweh. Napasamak daytoy iti maika-480 a tawen kalpasan a rimuar dagiti tattao ti Israel idiy daga ti Egipto, iti maikauppat a tawen a panagturay ni Solomon iti entero nga Israel, iti bulan ti Ziv, nga isu ti maikadua a bulan. **2** Ti templo nga impatakder ni Ari Solomon para kenni Yahweh ket innem a pulo a kubit ti kaatiddogna, duapulo a kubit ti kaakabana, ken tallopulo a kubit ti kangatona. **3** Ti portiko iti sangoanan ti mismo a masungad a siled ti templo ket duapulo a kubit ti kaatiddogna, a maipada iti kaakabana ti templo, ken sangapulo a kubit ti kaunegna iti sangoanan ti templo. **4** Para iti balay, nangaramid isuna kadagiti tawa nga adda kuadradona nga ad-adda a nangpaitet kadagityo iti ruar ngem iti uneg. **5** Iti agsinumbangir a pader ti misma a templo ket nangaramid isuna kadagiti siled iti aglikmут daytoy, iti aglikmут ti akinruar ken akin-uneg a siled. Nangaramid isuna kadagiti siled iti entero a sikigan ti templo. **6** Ti akinbabaa a tukad ket lima a kubit ti kaakabana, ti akintengna a tukad ket innem a kubit ti kaakabana, ken ti maikatallo tukad ket pito a kubit ti kaakabana. Ta iti ruar, nangaramid isuna kadagiti paladpad ti pader iti aglikmут ti balay tapno saan a maiseksek dagiti biga kadagiti pader ti balay. **7** Ti balay ket naaramid kadagiti batbato a naisagana manipud iti pagtikapan; awan ti mangnegg nga uni ti martilio, wasay, wenco aniaman a landok a remienta

idi madama a maipatpatakder ti balay. **8** Iti abagatan a paset ti templo, adda pagserkan iti umuna a tukad, ken ti maysa ket agpangato babaen kadagit agdan nga agturong iti akintengnga a tukad, ken manipud iti akintengnga agturong iti maikatallo a tukad. **9** Impatakder ngarud ni Solomon ti templo ken inleppasna daytoy; binobedaanna ti balay kadagit biga ken tabla a sedro. **10** Inaramidna dagiti agsinumbangi a paset dagiti akin-uneg a siled ti templo, tunggal paset ket lima a kubit ti kangatona; naikamang dagitoy iti balay a naaramid kadagit troso ti sedro. **11** Immay ti sao ni Yahweh kenni Solomon, a kunana, **12** "Maipanggep iti daytoy a templo nga ipatpatakdermo, no tungpalem amin dagiti allagadek ken aramidem ti nainkalintegan, no tungpalem amin a bilinko ken agbiagka a maiyannrot kadagitoy, pasingkedak ti inkarik kenni David niga amam. **13** Makipagnaedako kadagit tattoo ti Israel ken saakkonto ida a baybay-an." **14** Impatakder ngarud ni Solomon ti balay ken inleppasna daytoy. **15** Ket inaramidna pay dagiti akin-uneg a pader ti balay manipud kadagit tabla a sedro. Manipud iti suelo ti balay aqingga iti bobeda, kinalukuppanna ti uneg dagitoy iti kayo, ken kinalukuppanna kadagit tabla a saleng iti suelo ti balay. **16** Iti kaunegan a paset ti balay, nangaramid isuna iti siled a duapulo a kubit manipud iti tabla a sedro manipud suelo aqingga iti bobeda. Inaramidna daytoy a siled nga agbalin nga akin-uneg a siled, ti kasasantaan a disso. **17** Ti masungad a siled nga isu ti nasantaan a disso nga adda iti sangoanan ti kasasantaan a disso, ket uppat a pulo a kubit ti kaatiddogna. **18** Adda kayo ti sedro iti uneg ti balay a nakitikan iti sukog dagiti tabungaw ken dagiti nagukrad a sabsabong. Sedro amin ti adda iti uneagna. Awan ti makita sadiy a naaramid manipud iti bato. **19** Insagana ni Solomon ti akin-uneg a siled ti balay tapno ikabil sadiy ti lakania ti tulag ni Yahweh. **20** Ti akin-uneg a siled ket duapulo a kubit ti kaatiddogna, duapulo a kubit ti kaakabana, ken duapulo a kubit ti kangatona; kinalukupan ni Solomon dagiti pader iti puro a balitok ken nadidingan ti altar iti kayo a sedro. **21** Kinalukupan ni Solomon ti uneg ti templo iti puro a balitok. Ken nangikabil isuna kadagit kawar a balitok a naibanteng iti sangoanan ti akin-uneg a siled, ken kinalukuppanna ti sangoanan iti balitok. **22** Kinalukuppanna iti balitok ti entero nga uneagna aqingga a nalpas ti entero a templo. Kinalukuppanna met laeng iti balitok ti dua nga altar nga adda iti akin-uneg a siled. **23** Nangaramid ni Solomon iti dua a kerubim manipud iti kayo nga olibo, tunggal maysa kadagitoy ket sangapulo a kubit ti katayagna, para iti akin-uneg a siled. **24** Ti maysa a payak ti umuna a kerubim ket lima a kubit ti kaatiddogna, ken ti maysa pay a payakna ket lima a kubit met laeng ti kaatiddogna. Isu a manipud iti murdong ti maysa a payak aqingga iti murdong ti maysa pay a payak ket sangapulo a kubit ti kaatiddogna. **25** Ti maysa pay a kerubim ket adda met laeng kaatiddogna a sangapulo a kubit. Ti dua a kerubim ket agpada ti rukod ken sukogda. **26** Sangapulo a kubit ti katayag ti maysa a kerubim, ken kasta met laeng ti maysa pay a kerubim. **27** Inkabil ni Solomon ti kerubim iti kaunegan a siled. Nakaukrad dagiti payak ti kerubim isu a naisagid iti pader ti payak ti maysa, ken naisagid iti bangir a pader ti payak ti maysa pay a kerubim. Agsirnagid ti payakda iti tengnga ti kasasantaan a disso. **28** Kinalukupan ni Solomon ti kerubim iti balitok. **29** Kinitikitanna amin dagiti pader iti aglikmut ti balay kadagit ladawan ti kerubim, kaykayo a palma, ken dagiti nagukrad a sabsabong, iti akinruar ken akin-uneg a siled. **30** Kinalukupan ni Solomonti ti suelo ti balay iti balitok, ti akinruar ken akin-uneg a siled. **31** Nangaramid ni Solomon kadagit ridaw manipud iti kayo nga olibo para iti pagserkan iti akin-uneg a siled. Ti lintel ken dagiti hamba ti ridaw ket addaan iti lima a basyada. **32** Nangaramid ngarud isuna iti dua a ridaw manipud iti kayo nga olibo, ken kinitikitanna dagitoy kadagit sinan-kerubim, sinan-kaykayo a

palma, ken dagiti nagukrad a sinan-sabong. Kinalukuppanna dagitoy iti balitok, ken kinalukopanna iti balitok dagiti sinan-kerubim ken sinan-kaykayo a palma. **33** Iti kastoy a wagas, nangaramid pay ni Solomon kadagit hamta ti ridaw manipud iti kayo nga olibo para iti pagserkan iti templo nga addaan iti uppat a basyada. **34** ken dua a ridaw manipud iti tabla a saleng. Makukupuin dagiti dua a rikep ti maysa a ridaw, ken makukupuin met ti dua a rikep ti sabali pay a ridaw. **35** Ikitikitna kadagitoy dagiti sinan-kerubim, sinan-kaykayo a palma, ken nagukrad a sinan-sabsabong, ken pinakalukuppanna pay amin dagiti naikikititkadi sadiay iti balitok. **36** Inaramidna ti akin-uneg a paraangan babaen kadagit tallo nga intar a natapias a bato ken babaen iti maysa nga intar dagiti biga a sedro. **37** Naipasdek ti pendasnion ti balay ni Yahweh iti maikauppat a tawen, iti bulan ti Ziv. **38** Iti maikasangapulo ket maysa a tawen, iti bulan ti Bul, nga isu ti maikawalo a bulan, nalpas ti balay ken ti amin a paset daytoy ket mayyannatop iti amin a pagannurotan daytoy. Pito a tawen ti binusbos ni Solomon tapno maipatakderna ti Templo.

7 Sangapulo ket tallo a tawen nga impatakder ni Solomon ti bukodna a palasio. **2** Impatakderna ti palasio iti Kabakiran ti Lebanon. Sangagasut a kubit ti kaatiddog daytoy, limapulo a kubit ti kaakabana, ken tallopulo a kubit ti kangatona. Naipasdek ti palasio nga addaan iti uppat nga intar a sedro nga adigina ken addaan kadagit biga a sedro a nakaparabaw kadagit adigina. **3** Ti bubonga ket naaramid manipud iti a kayo sedro; naiparabaw daytoy kadagit uppat a pulo ket lima a biga a nakaparabaw kadagit sangapulo ket lima nga intar nga adigi. **4** Adda dagiti tallo nga intar a biga, ken tallo a pares a tawa a nagbabatog. **5** Amin dagiti ridaw ken dagiti poste ket naaramid a kuadrado nga addaan kadagit bastidor, ken dagiti tallo a pares a tawa a nagbabatog. **6** Adda balkon a limapulo a kubit ti kaatiddogna ken tallopulo a kubit ti kaakabana, nga addaan iti portiko iti sangoanan ken dagiti adigi ken bubong. **7** Impatakder ni Solomon ti dakkil a siled ti trono a pangrisutanna iti kaso, nga isu ti siled a pangukoman. Nakalukopan amin daytoy iti kayo a sedro manipud iti datar aqingga iti bobedana. **8** Ti balay ni Solomon a pagnaedannanto, nga adda iti sabali a paraangan a naakipatakderan ti palasio ket kastoy met laeng ti pannakaaramnidra. Nangipatakder pay isuna iti balay a kapida daytoy para iti babai a putot ni Paraon, nga inasawana. **9** Dagitoy a pasdek ket naarkosan kadagit nangingina, napipintas a bato, narukod iti apaq-isu, naragadi ken napalammuyot ti amin a pasetna. Nausar dagitoy a batbato manipud iti pendasnion aqingga kadagit batbato iti rabaw, ken kasta met iti ruar aqingga iti nalawa a paraangan. **10** Naipasdek ti pendasnion babaen iti dadakkel ken nangingina a batbato a walo ken sangapulo a kubit ti kaatiddogna. **11** Iti rabaw ket dagiti nangingina a batbato iti apaq-isu a rukodna, ken dagiti biga a sedro. **12** Ti nalawa a paraangan a nangpalikmut iti palasio ket adda tallo nga intar a natapias a bato ken maysa nga intar dagiti biga a sedro a kas iti akin-uneg a paraangan ti templo ni Yahweh ken ti portiko ti templo. **13** Nangibaon ni Solomon iti mapan mangikuyog kenni Huram manipud iday Tiro. **14** Ni Huram ket lalaki nga anak ti maysa a balo iti tribu ti Naftali; ti amana ket taga-Tiro, nga agpanpanday iti brонse. Napnoan ni Huram iti kinasirib, pannakaawat ken kinasarir a mangaramid iti naidumdua a trabaho maipanggep iti brонse. Immay isuna kenni Ari Solomon tapno aramidenna ti masapul a maaramid iti brонse para iti ari. **15** Sinukog ni Huram ti dua nga adigi a brонse, tunggal maysa kadagitoy ket sangapulo ket walo a kubit ti kangatona ken sangapulo ket dua a kubit ti pannakatimbukelna. **16** Nangaramid isuna iti dua a paratok a napasileng a brонse maiparabaw kadagit adigi. Lima a kubit ti katayag ti tunggal paratok. **17** Dagiti agliklunaga ken nagkawikaw a kawar a kadagit paratok ket naiyarkos iti

rabaw dagiti adigi, pito iti tunggal paratok. **18** Nangaramid ngarud ni Huram iti dua nga intar iti sinan-pomegranate iti aglikmut iti rabaw ti tunggal adigi tapno maarkosan dagiti paratok dagitoy. **19** Dagiti paratok iti rabaw dagiti adigi ti portiko ket uppata kubit ti kangatona ken naarkosan kadagiti sabong ti sinan-lirio. **20** Dagiti paratok iti daytoy a dua nga adigi nga asideg iti rabaw dagitoy, ket dua gasut a sinan-pomegranate ti naintar iti agliknun daytoy. **21** Impatakderna dagiti adigi ti portiko ti templo. Ti adigi nga adda iti kannawan ket napanaganan iti Jakin, ken ti adigi nga adda iti kannigid ket napanaganan iti Boaz. **22** Iti rabaw dagiti adigi ket adda dagiti kasla lirio a naiyarkos. Kastoy a wagas ti pannakasukog dagiti adigi. **23** Nangaramid ni Huram iti nagtimbuluk a sinan-baybay manipul iti nailunag a landok, sangapulo a kubit ti kaakaba ti ngarabna. Lima a kubit ti kasukongna, ken tallopulo a kubit ti kaakabana. **24** Iti baba ti ngarab a mangpalpalikmut iti sinan-baybay ket dagiti sinan-tabungaw, sangapulo iti kada kubit, ket naigiddan a naisukog daytoy idi nasukog ti sinan-baybay. **25** Naiparabaw ti sinan-baybay kadagiti sangapulo ket dua a sinan-baka, ti tallo ket kumiitkita iti amianan, ti tallo ket kumiitkita li laud, ti tallo ket kumiitkita iti abagatan, ken ti tallo ket kumiitkita iti daya. Naiparabaw kadagitoy ti sinan-baybay, ken nakatallikod amin dagitoy iti uneq. **26** Ti sinan-baybay ket kas kapuskol ti kalapad ti ima, ken ti ngarab daytoy ket napanday a kasla ngarab ti maysa a tasa a kasla nagukrad a sabong ti lirio. Ti sinan-baybay ket malaonna ti duaribu a bath iti danum. **27** Inaramid ni Huram dagiti sangapulo a pagipatungan a bronsen. Ti tunggal pagipatungan ket uppata a kubit ti kaatiddogna ken uppata a kubit ti kaakabana, ken tallo a kubit ti kangatona. **28** Ti pakabukulan dagiti pagipatungan ket kastoy. Addaan dagitoy kadagiti kuadrado a tapi a naimontar iti nagbaetan dagiti bastidor, **29** ken dagiti tapi ken bastidor dagitoy ket addaan kadagiti ladawan ti leon, baka, ken kerubim. Iti ngatoen ken akinbabaa dagiti sinan-leon ken sinan-baka ket dagiti agkawkawikaw a naaramid babaen iti pannakaimartilio. **30** Tunggal pagipatungan ket addaan iti uppata a pilid ken ehe a bronsen, ken iti uppata a suli daytoy ket adda dagiti pangasarapa iti siruk para iti palanggana. Dagiti pangasarapa ket nasukogan kadagiti agkawkawikaw iti sikigan ti tunggal maysa. **31** Ti ngarabna ket nagtimbuluk a kasla pedestal a maysa ket kagudua a kubit ti kaakabana, ken adda iti nagtimbuluk a nangatngato iti maysa a kubit. Nakitikitit na ngarabna, ken dagiti tapi dagitoy ket kuadrado, saan a nagtimbuluk. **32** Dagiti uppata a pilid ket adda iti siruk dagiti tapi, ken dagiti ehe dagiti pilid ken dagiti bastidor dagitoy ket nagkakamang amin dagitoy iti pagipatungan. Maysa ket kagudua a kubit ti kangato ti pilid. **33** Dagiti pilid ket napanday a kas kadagiti pilid ti karwah. Dagiti bastidor, basikaw, rayos, ken palaupo dagitoy ket nailunag amin a landok. **34** Iti uppata a suli ti tunggal pagipatungan ket adda pagiggaman a naipanday iti mismo a pagipatungan. **35** Iti rabaw dagiti pagipatungan ket adda nagtimbuluk a bedbed a kagudua a kubit kaunegna, ken iti rabaw dagiti pagipatungan, dagiti pangasarapa ken dagiti tapi ket nagkakamang dagitoy. **36** Iti rabaw dagiti pangasarapa ken dagiti tapi dagitoy ket nangiktitit ni Huram kadagiti sinan-kerubim, sinan-leon, ken sinan-kaykayo a palma a nanglinged iti paset a newaya, ken napalikmutan dagitoy babaen kadagiti agkawkawikaw. **37** Kastoy a wagas ti panangiyaramidna kadagiti sangapulo a pagipatungan. Nailunag amin dagitoy iti isu met laeng a paghormaan, ken maymaysa ti rukod ken appapada ti sukog dagitoy. **38** Nangaramid ni Huram iti sangapulo a bronsen a palanggana. Ti maysa a palanggana ket malaonna ti uppata a pulo a bath ti danum. Tunggal palanggana ket uppata a kubit ti ngarabna, ken adda palanggana iti tunggal maysa kadagiti pagipatungan. **39** Nangikbil isuna iti lima a pagipatungan a nakasango iti abagatan a paset ti templo ken ti lima a nakasango iti amianan a paset ti templo.

Inkabilna ti sinan-baybay iti paset ti daya a nakasango iti abagatan a paset ti templo. **40** Inaramid ni Huram dagiti palanggana, dagiti pala, ken dagiti mallukong a pagikkan iti dara ti ayup. Ket nalpasma amin ti trabaho nga inaramidna para kenni Ari Solomon iti templo ni Yahweh: **41** dagiti dua nga adigi, ken dagiti sinan-mallukong a paratok iti rabaw dagiti dua nga adigi, ken dagiti dua a binnatog nga aglilinnaga a kawar a naiyarkos kadagiti dua a kasla mallukong a paratok nga adda iti rabaw dagiti adigi. **42** Inaramidna dagiti uppata a gasut a sinan- pomegranate para kadagiti dua a binnatog nga aglilinnaga a kawar: dagiti dua nga intar a sinan- pomegranate para iti tunggal binnatog nga aglilinnaga a kawar a panglinged kadagiti dua a sinan-mallukong a paratok a nakaparabaw kadagiti adigi, **43** ken dagiti sangapulo a pagipatungan, ken ti sangapulo a palanggana iti rabaw pagipatungan. **44** Impaiyaramidna ti sinan-baybay ken dagiti sangapulo ket dua a sinan-baka iti siruk daytoy; **45** kasta met dagiti banga, pala, palanggana ken amin dagiti dadduma pay nga alikamen—inaramid ni Huram dagitoy babaen iti pinasileng a bronsen, para kenni Ari Solomon, ken para iti templo ni Yahweh. **46** Impasukog dagitoy iti ari iti tanap ti Jordan, iti daga a pila iti nagbaetan ti Succot ken Zaretan. **47** Saan a tinimbang ni Solomon amin dagiti alikamen gapu ta nagadu unay dagitoy a timbangen, isu a saanen a naammoan pay ti timbang dagiti bronsen. **48** Inaramid amin ni Solomon dagiti alikamen nga adda iti templo ni Yahweh manipul iti balitok: ti balitok nga altar ken ti lamisaan nga isu ti pangikabbilanda kadagiti daton a tinapay. **49** Dagiti pagsilawan ket lima iti kannawan a paset ken lima iti kannigid a paset, puro a balitok met laeng ti akin-uneg a siled, ken dagiti sinan-sabsabong, dagiti pagsilawan, ken dagiti sipay ket naaramid manipul iti balitok. **50** Naaramid met dagiti kopa, dagiti pagarsang ti pagsilawan, dagiti palanggana, dagiti kutsara, ken dagiti insensario manipul iti puro a balitok. Kasta met dagiti bisagra dagiti ridaw iti masungad a siled, nga isu iti kasasantoan a disso, ken dagiti ridaw ti masungad a siled ti templo, ket naaramid amin manipul iti balitok. **51** Iti kastoy a wagas, nalphas dagiti amin a trabaho nga inaramid ni Ari Solomon para iti balay ni Yahweh. Ket inyuneg ngarud ni Solomon dagiti banbanag a inlasin ni David nga amana para kenni Yahweh, kasta met ti pirak, ti balitok, ken dagiti alikamen, ket inkabilna dagitoy kadagiti pagidulinan a siled iti balay ni Yahweh.

8 Ket inummong ni Solomon dagiti panglakayen ti Israel, amin dagiti panguloen dagiti tribu, ken dagiti mangidadaulo kadagiti pamilia dagiti tattao ti Israel, iti sangoananna idiy Jerusalem, tapno iyegda ti lakasa ti tulag ni Yahweh manipul iti siudad ni David, nga isu ti Sion. **2** Nagummong dagiti amin a tattao ti Israel iti sangoanen ni Ari Solomon iti padaya, iti bulan ti Etanim, a maikapito a bulan. **3** Dinteng amin dagiti panglakayen ti Israel, ket binaklay dagiti padi ti lakasa ti tulag. **4** Binagkatda ti lakasa ti tulag ni Yahweh, ti tolda a paguimmongan, ken amin dagiti nasamotoan nga alikamen nga adda iti tolda. Binagkat dagiti padi ken dagiti Levita dagitoy a banbanag. **5** Napan ni Ari Solomon ken ti entero a gimong ti Israel iti sangoanen ti lakasa ti tulag, nagidatonda kadagiti karnero ken bakhaka a saan a mabilang iti kinaaduna. **6** Inserrek dagiti papadi ti lakasa ti tulag ni Yahweh iti pakaikabilanna, iti akin-uneg a siled ti balay, iti ayan ti kasasantoan a disso, iti sirok ti payak dagiti kerubim. **7** Ta nakuakrad dagiti payak dagiti kerubim iti ayan ti lakasa ti tulag, ken inakkoban dagitoy ti lakasa ti tulag ken dagiti assiw a pagawitan iti daytoy. **8** Atiddog unay dagiti assiw nga uray la makita dagiti murdong dagitoy manipul iti nasamotoan a disso iti sangoanen ti akin-uneg a siled, ngem saan a makita dagitoy manipul iti ruar. Addada sadiy aqinggaa ita nga alawd. **9** Awan ti sabali a nagyan ti lakasa ti tulag malaksid iti dua a tapi ti bato nga inkabil ni Moises idiy Horeb, idi nikitulag ni Yahweh

kadagit tattao ti Israel idi rimmuarda manipud iti daga ti Egipto. 10 Napasamak nga idi rimmuar dagiti padi manipud iti nasantoan a disso, napunno ti ulep ti templo ni Yahweh. 11 Saan a makapagserbi dagiti papadi gapu iti ulep, ta pinunno ti dayag ni Yahweh ti balayna. 12 Ket kinuna ni Solomon, "Kinuna ni Yahweh nga agnaed isuna iti nakaro a kinasisipget, 13 Ngem impatakderanka iti natan-ok a pagyanan, lugar a pagnaedad iti agnanayon." 14 Ket simmango ti ari ket binendisionanna ti entero a gimong ti Israel, bayat nga agtaktaader ti amin a gimong ti Israel. 15 Kinunana, "Madaydayaw koma ni Yahweh, a Dios ti Israel, a nagsao kenni David nga amak, ken nangtungpal iti daytoy babaen iti pannakabalinnha, kunana, 16 'Manipud iti aldaw a panangiruarko kadagit tattaok nga Israel iti Egipto, awan ti pinilik a siudad kadagit amin a tribu ti Israel a pakaipatakderen ti maysa a balay, tapno adda koma sadiay ti naganko. Nupay kasta, pinilik ni David a mangituray kadagit tattaok nga Israel.' 17 Ita, adda iti puso ti amak a ni David a mangibangon iti maysa a balay nga agpaay iti nagan ni Yahweh a Dios ti Israel. 18 Ngem kinuna ni Yahweh kenni David nga amak, 'Gapu ta adda dita pusom nga ipatakderannak iti maysa a balay nga agpaay iti naganko, nasayaat dayta a panggep nga adda dita pusom. 19 Nupay kasta, saanmoto nga ipatakderen ti balay, ngem ketdi, ti anakmo a maiyanako nga agtaud manipud kadagit lasagmo, ti mangipatakder iti balay nga agpaay iti naganko.' 20 Impatungpal ni Yahweh ti sao nga imbagana, ta naiyanakak a sumukat iti saad ni David nga amak, ket agtugawak iti trono ti Israel a kas inkari ni Yahweh. Impatakderko ti balay nga agpaay iti nagan ni Yahweh a Dios ti Israel. 21 Nangaramidak sadiay iti maysa a pagyanan ti lakasa ti tulag, nga ayan ti katulagan ni Yahweh, nga inarainmidna kadagit ammatayido inruuarna ida manipud iti daga ti Egipto." 22 Timmakder ni Solomon iti sangoanan ti altar ni Yahweh, iti sangoanan ti amin a gimong ti Israel, ket ingngatona dagiti imana iti langit. 23 Kinunana, "O Yahweh, Dios ti Israel, awan iti dios a kas kenka kadagit langit iti ngato wenco iti daga iti baba, a kankanayon a napudnoka ti tulagmo kadagit adipenmo nga agbibiag a naimpusoan iti sangoanam; 24 sika a nangtungpal iti inkarim iti adipenmo a ni David nga amak. Wen, insawang iti ngiwatmo ket tinungpalmo daytoy babaen iti pannakabalinnha, a kas ita nga aldaw. 25 Ita ngarud, O Yahweh, Dios ti Israel, ipatungpalmo ti inkarim iti adipenmo a ni David nga amak, idi kinunam, 'Saankanto a maaawanen iti tao iti imatangko nga agtugaw iti trono ti Israel, no laeng agbiag dagiti kaputotam sigun iti payagatay, a kas iti panagbiagmo.' 26 Ita ngarud, O Dios ti Israel, ikararagko a mapasamak koma ti inkarim iti adipenmo a ni David nga amak. 27 Ngem pudno kadi met nga agnaed ti Dios iti daga? Kitaem, ti entero a law-ang ken ti langit mismo ket saannaka a malaon – kasano pay ngarud daytoy a templo nga impatakderko! 28 Nupay kasta, pangngaasim ta ipangagmo daytoy a kararag ti adipenmo ken ti kiddawna, O Yahweh a Diosko; denggem ti araraw ken kararag ti adipenmo iti sangoanam ita nga aldaw. 29 Slikita koma dagiti matam iti daytoy a templo iti rabii ken aldaw, iti lugar nga imbagam, 'Ti naganko ken ti presensiak ket addanto sadiay' - tapno dumngegka kadagit ikararag ti adipenmo iti daytoy a lugar. 30 Dumngegka ngarud iti kiddaw ti adipenmo ken kadagit tattaom nga Israelita no agkararagkami iti daytoy a lugar. Wen, dumngegka manipud iti lugar a pagnanaedad, manipud iti langit; ket no dumngegka, mamakawanka. 31 No makabasol ti maysa a tao iti kaarubana ket kasapulan nga agsapata, ket no umay isuna ket agsapata iti sangoanan ti altarmo iti daytoy a balay, 32 denggem ngarud dita langit ket usigem dagiti adipenmo, dusaem dagiti nadangkes, iyegmo kenkuana ti pannusa a kaikarianna. Ken ipakaammom nga awan basol ti nalinteg, tapno maited kenkuana ti gungguna gapu iti kinalintegna. 33 No parmekken ti kabusor dagiti

tattaom nga Israelita gapu ta nagbasolda kenka, no agsUBLIDA kenka, agdaydayawda iti naganmo, agkararagda, ken agkiddawda iti pammakawan kenka iti daytoy a templo - 34 panggaasim ngarud ta dumngegka dita langit ken pakawanem ti basol dagiti tattaom nga Israel; isublim ida iti daga nga intedmo kadagit kapuonanda. 35 No narekpan dagiti tangatang ket awan iti tudo gapu ta nagbasol dagiti tattaom kenka - no agkararagda iti daytoy a disso, agdaydayawda iti naganmo, tallikudanda ti basolda no dusaem ida- 36 dumngegka ngarud dita langit ken pakawanem ti basol dagiti adipenmo ken dagiti tattaom nga Israelita, no isurom ida iti naimbag a wagas a rumbeng a pagnaanda. Pagtudoem iti dagam, nga intedmo kadagit tattaom a kas tawid. 37 Kas pagarigan, adda panagbisin iti daga, wenco kas pagarigan ta adda iti angol, pannakadadael ti mula wenco buot, dudon wenco igges, wenco kas pagarigan ta rinait iti kabusor dagiti ruangan ti siudad iti dagada, wenco adda iti aniaman a didigra wenco sakit. 38 ken kas pagarigan ngarud ta agkararag ken agkiddaw ti maysa a tao wenco dagiti amin a tattaom nga Israelita- ammo ti tunggal maysa ti didigra iti pusona kas iyunnatna dagiti imana a sumango ditoy a templo. 39 Dumngegka koma manipud dita langit, ti lugar a pagnanaedad, mamakawan ken agtignayka, ket gunggunaam ti tunggal tao iti amin nga ar-aramidenna; ammom ti pusona, gapu ta siksa laeng ti makaammo kadagit puso ti amin a tao. 40 Aramidem daytoy tapno agbutengda koma kenka iti amin nga aldaw a panagbiagda iti daga nga intedmo kadagit kapuonanmi. 41 Kasta pay, maipapan iti ganggannaet a saan a kabilang kadagit tattaom nga Israelita: no naggapu isuna manipud iti adayo a pagilinan gapu iti naganmo- 42 ta mangneggandanto ti maipapan iti naindaklan a naganmo, ti nabileg nya imam, ken nakatag-ag a takiagmo - no umay isuna ket agkararag iti daytoy a templo, 43 ket pangngaasim ta dumngegka manipud dita langit, ti lugar a pagnanaedad, ken aramidem ti aniaman a kidkiddawen kenka ti ganggannaet. Aramidem daytoy tapno amin dagiti bunggoy ti tattao iti daga ket maamoanda koma ti naganmo ken agbutengda kenka, a kas ti panagbuteng dagiti tattaom nga Israelita. Aramidem daytoy tapno maamoanda koma a daytoy a balay nga impatakderko ket maawagan babaen iti naganmo. 44 Kas pagarigan ta rummung dagiti tattaom a mapan makigubat iti kabusorda, aniaman a pangibaonam kadakuada, ken kas pagarigan ta agkararagda kenka, O Yahweh, a nakasango iti siudad a pinilim, ken nakasangko iti balay nga impatakderko a maipaay iti naganmo. 45 Dumngegka ngarud manipud dita langit kadagit kararagda, iti kiddawda, ket tulungan ida. 46 Kas pagarigan ta agbasolda kenka, agsipud ta awan ti siasinoman a saan nga agbasol, ken kas pagarigan ta makaungetka kadakuada ket iyawatmo ida iti kabusor, tapno iyadayo ida ti kabusor a kas balud iti dagada, iti adayo man wenco asideg. 47 Ket kas pagarigan ta maamirisda nga addada iti daga a nakaiyapananda, ket kas pagarigan ta agbabawi ken birukenda ti pabor nga aggatukena manipud iti daga dagiti nangtiliw kadakuada. Kas pagarigan ta kunaenda, 'Nagaramidkami ti dakes ken nagbasolkami. Nagbiagkami a sidadangkis.' 48 Kas pagarigan ta agsUBLIDA kenka iti amin a pusoda ken iti amin a kararuada iti daga dagiti kabusorda a nangtiliw kadakuada, ken kas pagarigan ta agkararagda kenka a sumangoda iti dagada, nga intedmo kadagit kapuonanda, ken sumangoda iti siudad a pinilim, ken sumangoda iti balay nga impatakderko a maipaay iti naganmo. 49 Denggem ngarud ti kararagda, dagiti kiddawda dita langit, ti lugar a pagnanaedad, ket tulungan ida. 50 Pakawanem dagiti tattaom, a nagbasol kenka, ken amin dagiti basbasolda a panagsalungasingda kadagit bilimo. Maasiyana koma kadakuada iti sangoanan dagiti kabusorda a nangtiliw kadakuada, tapno maasiyana koma met dagiti kabusorda kadagit tattaom. 51 Isuda dagiti tattaom a pinilim, nga

inispalmo manipud Egjpto a kasla manipud iti tengnga ti urno a pakapandayan ti landok. **52** Kararagko a silulukat koma dagiti lapayagmo iti kiddaw ti adipenmo, ken kadagitit kiddaw dagiti tattao nga Israelita, a denggem koma ida tunggal umasugda kenka. **53** Ta inlasimno ida manipud kadagitit amin a tattao iti daga tapno agbalinda a kukuam ken umawat kadagitit karim, a kas iti impalawagmo babaen kenni Moises nga adipenmo, idi inruarmo dagiti ammami manipud Egjpto, O Apo a Yahweh. **54** Isu nga idi nalpas nga inkarkararag ni Solomon daytoy a kararag ken kiddaw kenni Yahweh, timmakder isuna manipud iti sangoanan ti altar ni Yahweh, manipud iti panagparintumengna a nakangato dagiti imana a nakaturong kadagitit langit. **55** Timmakder isuna ket binendisionanna ti amin a gimong ti Israel iti napisa a timek, kunana, **56** "Madadayaw koma ni Yahweh, a ngantged iti inana kadagitit tattaona nga Israelita, a mangtungtungpal kadagitit amin a karina. Awan ti uray maysa a sao a saan a natungpal manipud kadagitit naimbag nga inkarkari ni Yahweh kenni Moises nga adipenna. **57** Adda koma ni Yahweh a Diostayo kadatayo, a kas iti kaaddana idi kadagitit kapuonantayo. Saannatayo koma pulos a panawan wenco baybay-an, **58** a pagruknuyenna koma dagiti pusotayo kenkuana, nga abiagtagyo iti amin a wagasna ken tungpalentayo dagiti bilinna ken dagiti alagadenna ken dagiti lintegna, nga imbilinna kadagitit ammatayo. **59** Ket dagitoy koma nga insaok, a dinawatko iti sangoanan ni Yahweh, ket naasideg koma kenni Yahweh a Diostayo iti aldaw ken rabii, tapno tulungananna ti adipenna ken dagiti tattaona nga Israelita, a kas kasapulan iti inaldaw; **60** tapno dagiti amin a tattao iti daga ket maamoanda koma a ni Yahweh, isu ti Dios, ken awan ti sabali a Dios! **61** Napudno koma ngarud ti pusoy kenni Yahweh a Diostayo, a surutenyu dagiti alagadenna ken tungpalenyo dagiti bilinna ita nga aldaw." **62** Isu a nangidaton ti ari ken dagiti Israelita nga adda sadiay iti daton kenni Yahweh. **63** Nagidatag ni Solomon kadagitit daton a pannakikadua, nga indatonna kenni Yahweh: duapulo a ribu a bakkaka ken sangagasut ket duapulo a ribu a karnero. Inkonsagr ngarud ti ari ken dagiti amin a tattao ti Israel ti balay ni Yahweh. **64** Iti isu met laeng nga aldaw, inkonsagr ti ari ti tengnga ti paraangan iti sangoanan ti templo ni Yahweh, ta indatonna sadiay dagiti daton a mapuoran, dagiti daton a bukbukel ken ti taba dagiti daton a pannakikadua, gapu ta ti altar a gambang nga adda iti sangoanan ni Yahweh ket bassit unay a manglaon kadagitit daton a mapuoran, kadagitit daton a bukbukel, ken ti taba kadagitit daton a pannakikadua. **65** Isu nga inangay ni Solomon ti fiesta iti dayta a tiempo, ken dagiti Israelita nga adda sadiay, maysa a dakkel a gimong, manipud iti Lebo Hamat agingga iti waig ti Egipto, iti sangoanan ni Yahweh a Diostayo iti las-ud ti pito nga aldaw ken iti las-ud iti pito pay a sabali nga aldaw, sangapulo ket uppat amin nga aldaw. **66** Iti maikawalo nga aldaw, pinagawidna dagiti tattao, ket binendisioanda ti ari ken nagawidda kadagitit pagtaenganda nga addaan kinaragsak ken rag-o kadagitit pusoda gapu kadagitit amin a kinaimbag nga impakita ni Yahweh kenni David, nga adipenna, ken kadagitit tattaona nga Israelita.

9 Kalpasan ti panangipatakder ni Solomon iti balay ni Yahweh, ken ti palasio ti ari, ken kalpasan a naipatungpalna dagiti amin a kayatra nga aramiden, **2** napasamak a nagparang ni Yahweh kenni Solomon iti maikadua a gundaiway, a kas iti panagparangna kenkuana idiy Gabaon. **3** Ket kinuna ni Yahweh kenkuana, "Nangngegko ti kararag ken kiddawmo iti sangoanak. Inkonsagrarko, daytoy a balay, nga impatakdermo a para kaniak, tapno maikabil ti naganko sadiay iti agnanayon, addanto a sikikita dagiti matak sadiay ken ti pusok iti amin a tiempo. **4** Maipapankena, no abiagka iti sangoanak a kas iti panagbiag ni David nga amam nga addaan iti kinatarnaw ti uso ken iti kinalinteg, nga agtulnogka iti amin nga

imbilinko kenka ken tungpalem dagiti alagadek ken dagiti lintegko, **5** ket isaadkonto ti trono ti pagariam iti Israel iti agnanayon, a kas inkarakit kenni David nga amam, a kunak, "Saanto a maawanahan ti tronom iti kaputotam nga agturay iti Israel." **6** Ngem no tallikudandak, sika wenco dagiti annakmo, ken saanno a tungpalen dagiti bilibiliinko ken dagiti alagadek nga intedko kenka, ket no agdayawka kadagitit sabali a dios ken agrukbabka kadakuada, **7** ket papanawekto ti Israel manipud iti daga nga intedko kadakuada; ken daytoy a balay nga inkonsagrarko nga agpaay iti naganko - pukawekto manipud iti imatangko. Ket agbalinto laeng a pagsasaritaan ken paggaangawan dagiti amin a tattao ti nagan nga 'Israel'. **8** Ket uray no nangato unay daytoy a templo ita, amin a lumabas iti daytoy ket maklaat ken agsakuntipto. Saludsodendant, 'Apay nga inaramid daytoy ni Yahweh iti daytoy a daga ken iti daytoy a balay?' **9** Isungbatto dagiti dadduma, 'Gapu ta tinallikudanda ni Yahweh a Diosda a nangiruar kadagitit kapuonanda manipud iti daga ti Egipto, ket nagtalekda kadagitit sabali a dios ket nagrubbabda ken nagdayawda kadagitoy. Isu nga inyeq amin ni Yahweh dagitoy a didigra kadakuada.' **10** Napasamak a kalpasan ti dua pulo a tawen, nalpas nga imbangon ni Solomon dagiti dua a pasdek, ti templo ni Yahweh ken ti palasio ti ari. **11** Ni Hiram, nga ari ti Tiro, ket nangited kenni Solomon kadagitit kayo a sedro, kayo a saleng, ken balitok, amin a tinarigagayan ni Solomon. Isu nga inikkan ni Ari Solomon ni Hiram iti dua pulo a siudad iti daga ti Galilea. **12** Rimmuar ni Hiram manipud Tiro tapno kitaenna dagiti siudad nga inted kenkuana ni Solomon, ngem saan dagitoy a makaayayo kenkuana. **13** Isu a kinuna ni Hiram, "Ania dagitoy a siudad nga intedmo kaniak, kabsatko?" Pinanaganagan ni Hiram dagitoy iti Daga ti Cabul, nga isu pay laeng ti pang-awagda ita nga aldaw. **14** Nangipatulod ni Hiram iti sangagasut ket dua pulo a talento ti balitok. **15** Dagiti sumaganad ket ti makagapu no apay nga imbilin ni Ari Solomon ti ingkapilitan a panagtrabaho: tapno maipatakder ti templo ni Yahweh ken ti palasiona, tapno maipatakder ti Millo ken ti pader ti Jerusalem, ken tapno maipatakder dagiti sarikeded ti Hasor, Megiddo, ken Gezer. **16** Napan sinakup ni Faraon nga ari ti Egipto ti Gezer, pinuoranna daytoy, ken pinapatayna dagiti Canaanita iti siudad. Kalpasanna, inted ni Faraon ti siudad iti anakna, nga asawa ni Solomon a kas sagut iti panagkallaysada. **17** Isu nga imbangon manen ni Solomon ti Gezer ken Bet-horon iti baba, **18** ti Baalat ken ti Tamar idiy let-ang iti daga ti Juda, **19** ken amin dagiti siudad a pagiduldulinan a kukuana, ken dagiti siudad para kadagitit karwahena ken dagiti siudad a para kadagitit kumakabaliiona, ken aniaman a tarigagayanna nga ibangon para iti pakaraksakanna idiy Jerusalem, idiy Lebanon, ken iti amin a daga nga iturturayanna. **20** Maipapan kadagitit amin a tattao a nabati kadagitit Amorreo, kadagitit Heteo, kadagitit Pereseo, kadagitit Heveo, dagiti Jebuseo, a saan a nagtaud kadagitit tattao ti Israel, **21** dagiti kaputotanda a nabati kadakuada iti daga, a saan a dinadael dagiti tattao ti Israel - pinagbalin ida ni Solomon nga inkapilitan nga agtrabaho, nga isuda pay laeng appasan ita. **22** Nupay kasta, saan a pinilit ni Solomon dagiti tattao ti Israel nga agtrabaho. Ngem ketdi, ngabalinda a soldadona, adipenna, panguloenna, opisiala a mangimatok kadagitit luganna a pakigubat, ken dagiti nakakabali a mannakigubat. **23** Dagitoy met dagiti panguloen nga opisialna a mangimatok kadagitit aramid ni Solomon, 550 kadakuada, ti nangimatok kadagitit tattao a nagtrabaho. **24** Immakar ti anak a babai ni Faraon manipud iti siudad ni David ket napan iti balay nga impatakder ni Solomon a para kenkuana. Iti saan a nagbayag, impatakder ni Solomon ti Millo. **25** Mamitlo iti makatawen a mangidaton ni Solomon kadagitit daton a mapuoran ken kadagitit daton a pakikappia iti altar nga impatakderna para kenni Yahweh, nangpuor kadagitit insenso kadagitoy iti altar

nga adda iti sangoanan ni Yahweh. Nalpasna ngarud ti templo ken us-usarennan iti daytoy. **26** Nangaramid ni Ari Solomon iti adu a barko idiy Ezion Geber nga asideg iti Elat iti igid ti Nalabaga a Baybay, iti daga ti Edom. **27** Nangibaon ni Hiram kadagiti adipen nga aglaylayag iti baybay, a kadua dagiti adipen ni Solomon a sumakay kadagiti barko. **28** Napanda idiy Ofir a kadauada dagiti adipen ni Solomon. Manipud sadiy, nangiyawidda iti 420 a talento ti balitok a para kenni Ari Solomon.

10 Idi nadamag ti reyna ti Seba ti kinalatak ni Solomon maipanggep iti nagan ni Yahweh, napan isuna tapno subukenna isuna babaen kadagiti narirkut a saludsod. **2** Napan isuna idiy Jerusalem nga addaan iti adu a kakuyog a ngadaliasat, karaman dagiti kamelio a nagawit kadagiti bangbanglo, adu unay a balitok, ken adu a napapateg a batbato. Idi dimteng isuna, imbagana kenni Solomon dagiti amin nga adda iti pusona. **3** Sinungbatan amin ni Solomon dagiti saludsodna a saan a sinungbatan ni Solomon. **4** Idi nakita ti reyna ti Seba ti amin a kinasirib ni Solomon, ti palasio nga impatakderma, **5** ti taraon iti lamisaanna ken dagiti panagtugaw dagiti adipenna ken dagiti trabaho dagiti adipenna ken dagiti kawesda, kasta met ti tagidasar ti kopana ken ti wagas a panagidatonna kadagiti daton a mapuor idiy balay ni Yahweh, awanen ti bileg kenkuana. **6** Kinunana iti ari, "Pudno, ti damag a nangngegak iti bukodko a daga maipapan kadagiti saom ken kinasiribmo. **7** Saanko a pinati ti nangngegko ajingginga nga immayak ditoy, ket ita nakita daytoy dagiti matak. Saan a naibaga kaniak ti kagudua maipanggep iti kinasirib ken kinabaknangmo! Limmabeska iti kinalatak a nangngegak. **8** Anian a naggasat dagiti tattaom, ken anian a naggasat dagiti adipenmo a kankanyon nga agserserbi kenka, gapu ta mangngedda ti kinasiribmo. **9** Madaydayaw koma ni Yahweh a Diosmo, a maragsakan kenka, a nangisaad kenka iti trono ti Israel. Gapu ta ay-ayaten ni Yahweh ti Israel iti agnanayon, pinagbalinnaka nga ari, tapno agbalinka a nalinteg nga ukom ken aramidem ti nainkalintegan!" **10** Innikkanna ti ari iti 120 a talento ti balitok ken adu a bangbanglo ken napapateg a batbato. Awanen iti ad-adu pay a kas iti kaadu dagitoy a bangbanglo nga inted ti reyna ti Seba kenni Ari Solomon a naited manen kenkuana. **11** Dagiti adu a barko ni Hiram nga aglaylayag, a nangiyeg iti balitok manipud Ofir, ket nangiyeg met manipud Ofir iti adu a kayo nga al mug ken napapateg a batbato. **12** Nagaramid ti ari kadagiti adigi manipud iti kayo nga al mug para iti templo ni Yahweh ken para iti palasio ti ari, ken dagiti arpa ken dagiti lira para kadagiti kumakanta. Awan iti kasta a kaadu iti kayo nga al mug ti naipan wenco nakita manen aggapan ita nga aldaw. **13** Inted ni Ari Solomon iti reyna ti Saba ti amin a kinalikagumann, aniaman a kiniddawna, malaksid pay kadagiti inted ni Solomon kenkuana manipud iti kinaparbur ti ari. Nagsubli ngarud isuna iti bukodna a daga a kadauna dagiti adipenna. **14** Ita, ti kadagen ti balitok a simmangpet kenni Solomon iti makatawen ket 666 a talento dagiti balitok. **15** malaksid ti balitok nga inyeg dagiti agisusksukat ken agtagtagilako. Nangiyeg met dagiti amin nga ari ti Arabia ken dagiti gobernador iti pagilian iti balitok ken pirak kenni Solomon. **16** Nangaramid ni Ari Solomon iti dua gasut a dadakkil a kalasag a napitpit a balitok. In nem a gasut a siklo ti balitok ti naaramat iti tunggal maysa. **17** Nangaramid pay isuna iti tallo gasut a kalasag a napitpit a balitok. Tallo a libra ti balitok ti naaramat iti tunggal kalasag; inkabil dagitoy ti ari idiy Palasio iti Bakir ti Lebanon. **18** Ket nangaramid ti ari iti maysa a dakkel a trono a marfil ket kinalukoppana daytoy iti kasasayaatan a balitok. **19** Adda in nem a tukad ti agdan nga agturonsing iti trono, ket nagbukel ti tuktuk ti likudan daytoy. Adda pagparabawan kadagiti ima iti tunggal sikigan ti pagtugawan, ken dua a sinan-leon a nakatakder iti

abay dagiti pagparabawan kadagiti ima. **20** Sangapulo ket dua a sinan-leon ti nakatakder kadagiti tukad, maysa iti tunggal igid ti tunggal maysa kadagiti innem a tukad. Awan iti kas iti daytoy a trono iti uray sadinoman a pagarian. **21** Balitok amin dagiti paginuman a kopa ni Ari Solomon, ken puro a balitok amin dagiti paginuman a kopa idiy Palasio iti Kabakiran ti Lebanon. Awan ti pirak, gapu ta saan a maibilang a napateg ti pirak kadagiti alaldaw ni Solomon. **22** Addaan ti ari kadagiti adu nga aglaylayag a barko iti baybay, a kakadua dagiti adu nga aglaylayag a barko ni Hiram. Maminsan iti tallo a tawen a mangisangpet iti balitok, pirak, ken marfil, kasta met kadagiti sunggo ken kadagiti bakes dagiti adu nga aglaylayag a barko. **23** Isu a haartapan ni Ari Solomon dagiti amin nga ari iti lubong iti kinabaknang ken iti kinasirib. **24** Binirok dagiti amin a tattao iti daga ti presensia ni Solomon tapno denggenda ti kinasiribna, nga inkabil ti Dios iti pusona. **25** Nangiyeg dagiti simarungkar kadagiti sagut, al-alikamen a pirak ken balitok, ken kawkawes, kabal, ken kadagiti bangbanglo, kasta met kadagiti kabalio ken mulo, iti tinawen. **26** Nagurnong ni Solomon kadagiti lugan a pakigubat ken lallaki a kumakabali. Addaan isuna iti 1,400 a lugan a pakigubat ken sangapiulo ket dua a ribu a kabalio nga inkabilna kadagiti siudad a pakaikabkabilan dagiti lugan a pakigubat ken agraman iti ayanna idiy Jerusalem. **27** Addaan ti ari iti pirak idiy Jerusalem, a kas kaadu dagiti bato iti daga. Pinaaduna iti kayo a sedro a kas iti kaadu dagiti kayo a sikomoro nga igos nga adda kadagiti nababa a daga. **28** Addaan ni Solomon kadagiti kabalio a nagatang manipud Egipito ken Cilicia. Arba-arban ti pananggatang dagitoy dagiti agtagtagilako ti ari, kada arban ti gatadna. **29** Nagatang ti tunggal lugan a pakigubat manipud idiy Egipito iti innem a gasut a siklo ti pirak, ken dagiti kabalio ket 150 a siklo iti tunggal maysa. Ket adu kadagitoy ket nailako kadagiti amin nga ari dagiti Heteo ken ti Aram.

11 Itatta, nagayat ni Ari Solomon iti adu a ganggannaet a babbai: ti anak a babai ni Faraon ken babbai a Moabita, Ammonita, Edomita, Sidonio ken Hetita— **2** kadagiti nasion nga imbaga ni Yahweh kadagiti tattao ti Israel, "Saankayo a mapan makiaswasu kadakuwa, wenco umyada kadakayo, ta awan dua-dua nya allukuyenda ti pusoy nga agdaydayaw kadagiti diosda." Ngem inayat ni Solomon dagitoy a babbai. **3** Addaan ni Solomon ti pito gasut a prinsesa nga assawa ken tallo gasut a babbai a tagabu nga inassawana. Inyadayo isuna dagiti assawana. **4** Ta idi limmakenay ni Solomon, inallukoy dagiti assawana ti pusona nga agdayaw kadagiti sabali a dios; saan a naan-anay a napudno ti pusona kenni Yahweh a Diosna, saan a kas iti puso ni David nga amana. **5** Ta sinurot ni Solomon ni Astarot, ti diosa dagiti Sidonio, ken sinurot na Milcom, ti makarimon a didiosen dagiti Ammonita. **6** Nagaramid ni Solomon ti dakes iti imatang ni Yahweh; saanna a sinurot a naan-anay ni Yahweh, saan a kas iti inaramid ni David nga amana. **7** Ket nangipatakder ni Solomon iti disso a pagdaydayawan kenni Kemos, ti makarimon a didiosen ti Moab, iti rabaw ti maysa a turod a dayaen ti Jerusalem, ken kasta met iti para kenni Molec, ti makarimon a didiosen dagiti tattao ti Ammon. **8** Nangipatakder pay isuna kadagiti disso a pagdaydayawan nga agpaay kadagiti amin a ganggannaet nga assawana, a pagpuoran iti insenso ken pagidatonan dagitoy kadagiti didiosenda. **9** Nakapungtong ni Yahweh, kenni Solomon, gapu ta immadayo ti pusona manipud kenkuana, iti Dios ti Israel, uray pay no namindua a daras a nagparang isuna kenkuana. **10** ket binilinna isuna maipanggep iti daytoy a banag, a saan isuna a sumurot kadagiti sabali a didiosen. Ngem saan a nagtulhog ni Solomon iti imbilin ni Yahweh. **11** Isu a kinuna ni Yahweh kenni Solomon, "Gapu ta inaramidmo daytoy ken saanmo a tinungpal

ti katulagan ken dagiti alagadek nga imbilinko kenka, sigurado a ikkateko ti pagarian manipud kenka ket itedko daytoy iti adipenmo. **12** Nupay kasta, gapu kenni David nga amam, saanko nga aramiden daytoy kadagit i aldaw ti panagbiagmo, ngem ikkateko daytoy manipud iti ima ti anakmo. **13** Ngem saankonto nga ikkaten amin ti pagarian; itedkonto ti maysa a tribu iti anakmo gapu kenni David nga adipenko, ken gapu iti Jerusalem, a pinilik.” **14** Ket nangpataud ni Yahweh iti maysa a kabusor ni Solomon, ni Adad nga Edomita. Nagtaud isuna iti pamilia dagiti ari ti Edom. **15** Idi adda ni David idiy Edom, napan ni Joab a kapitan ti armada tapno ipunponda dagiti natay, tunggal lalaki a napapatay idiy Edom. **16** Nagtalaenda ni Joab ken iti amin nga Israelite sadiy iti innem a bulan agingga a napapatayna amin dagiti lallaki ti Edom. **17** Ngem naikuyog ni Adad kadagit dadduma nga Edomite babaen kadagit adipen ti amana idiy Egipo, agsipud tu ubing pay idi ni Adad. **18** Pimmanawda idiy Midian ket dimtengd idiy Paran, a nangalaanda kadagit inkuyogda a lallaki a napan idiy Egipo, iti ayan ni Faraon nga ari ti Egipo, a nangted kenkuana iti balay, daga ken tarao. **19** Nakasarak ni Adad ti pabor iti imatang ni Faraon, isu nga inikkan isuna ni Faraon iti asawa, ti ipagna, a kabsat a babai ni Tafnes a reyna. **20** Impasngay ti kabsat a babai ni Tafnes ti anak a lalaki ni Adad; pinanagananda isuna ti Genubat; pinadakkel isuna ni Tafnes idiy palasio ni Faraon. Nagnaed ngarud ni Genubat idiy palasio ni Faraon a kakadua dagiti annak ni Faraon. **21** Idi nadamag ni Adad idiy Egipo a pimmasuyen ni David, ken natayer ni Joab a kapitan ti armada, kinuna ni Adad kenni Faraon, “Palubosannak a pumanaw, tapno mapanak iti bukodko a pagilinan.” **22** Ket kinuna ni Faraon kenkuana, “Ngem ania ti nagkurangak kenka, ta ita ket kayatmo ti mapan iti bukodmo a pagilinan?” Simmungbat ni Adad, “Awan, palubosannak laeng a pumanaw.” **23** Nagpataud pay ti Dios ti sabali a kabusor ni Solomon, ni Reson nga anak ni Eliada, a timmalaw manipud iti apona a ni Adadeser, nga ari ti Soba. **24** Nangummong ni Reson kadagit lallaki ket nagbalin a kapitan iti bassit a bunggoy, idi pinarmek ni David dagiti lallaki ti Soba. Napan dagiti soldado ni Reson idiy Damasco ket nagnaedda sadiy, ket nagturay ni Reson idiy Damasco. **25** Nagbalin isuna a kabusor ti Israel kadagit i aldaw a panagturay ni Solomon, a kagiddan dagiti riribuk nga inaramid ni Adad. Ginura ni Reson ti Israel ken inturayanna ti Aram. **26** Ket bimmusor met iti ari ni Jeroboam nga anak ni Nabat, maysa nga Efraimita ti Sereda, maysa nga opisial ni Solomon, Serba ti nagan ni inana ken maysa a balo. **27** Ti makagapu a bimmusor isuna iti ari ket gapu ta imbangon ni Solomon ti Millo ken tinarimaanna ti pagserkan iti pader iti siudad ni David nga amana. **28** Maysa a maingel a tao ni Jeroboam. Nakita ni Solomon a ti agtutubo a lalaki ket nagaget, isu nga inikkanna isuna ti turay a mangimaton iti amin a trabaho iti balay ni Jose. **29** Iti dayta a tiempo, idi rimmuar ni Jeroboam iti Jerusalem, nasaranan isuna ni profeta Ahija a Silonita iti dalam. Ita nagkawes ni Ahija ti baro a kagay, ket isuda laeng dagiti dua a lallaki iti away. **30** Ket inussob ni Ahija ti kagay a nakakawes kenkuana, ket pinisangna daytoy a pinagsangapulo ket dua a pidaso. **31** Kinunana kenni Jeroboam, “Mangalaka iti sangapulo a pidaso, ta kuna ni Yahweh, a Dios ti Israel, ‘Kitaem, ikkateko ti pagarian manipud iti ima ni Solomon, ket itedkonto kenka ti sangapulo kadagit tribu **32** (ngem addaanto ni Solomon ti maysa a tribu, gapu kenni David nga adipenko ken gapu iti Jerusalem, ti pinilik a siudad manipud kadagit amin a tribu ti Israel), **33** gapu ta linaksiddak ken nagdayawda kenni Astarte a diosa dagiti Sidonio, ken ni Kemos a didiosen ti Moab, ken ni Milkom a didiosen dagiti tattao ti Ammon. Saanda a nagbiag kadagit wagasko, nagaramid iti nasayaat iti panagkitak, ken tinungpal dagiti alagadek ken dagiti lintegko, a kas iti inaramid ni David nga amana. **34** Nupay kasta, saanko nga alaen ti entero

a pagarian iti ima ni Solomon. Ngem ketdi, pinagbalinko isuna a mangituray iti unos ti panagbiagna, gapu kenni David nga adipenko a pinilik, a nangtungpal kadagit bilinko ken kadagit alagadek. **35** Ngem alaeko ti pagarian iti ima ti annakna, ket itedkonto kenka, ti sangapulo a tribu. **36** Itedkonto ti maysa a tribu iti anak ni Solomon, tapno kankanyon nga addaanto ni David nga adipenko iti silaw iti sangoanak idiy Jerusalem, ti siudad a pinilik a pangikabilan ti naganko. **37** Isaadka, ket agturaykanto tapno matungpal amin a tartarigagayam, ket agbalinko nga ari ti entero nga Israel. **38** No dumngegka iti amin nga ibilinko kenka, ken no agbiagka kadagit wagasko ken agaramidka ti nasayaat iti panagkitak, a tungpalem dagiti alagadek ken dagiti bilibilinko, a kas inaramid ni David nga adipenko, ket kanayonto nga addaak kenka ken ipatakderankanto iti awan patinggana a pagarian, kas inaramidko kenni David, ket itedkonto kenka ti Israel. **39** Dusaekto dagiti kapututan ni David, ngem saan nga iti agnanayon.” **40** Isu a pinanggep ni Solomon a patayen ni Jeroboam, ngem naglibas ni Jeroboam ken nagkamang idiy Egipo, iti ayan ni Sisak, nga ari ti Egipo, ket nagtalaenda idiy Egipo agingga iti ipapatay ni Solomon. **41** Maipanggep kadagit dadduma a banbanag a maipapan kenni Solomon, amin nga inaramidna ken kinasiribna, saan kadi a naisurat dagitoy Iti Libro dagiti Pasamak ni Solomon? **42** Nagturay ni Solomon idiy Jerusalem iti entero nga Israel iti uppat a pulo a tawen. **43** Pimmusay isuna, ket naitabon idiy siudad ni David nga amana. Nagbalin nga ari ni Rehoboam nga anakna kas kasukatna.

12 Napan ni Rehoboam idiy Sikem, ta mapan dagiti amin nga Israelita idiy Sikem a mangisaad kenkuana nga ari. **2** Ket napasamak a nadamag daytoy ni Jeroboam nga anak ni Nabat (gapu ta adda pay laeng isuna idiy Egipo, a nagkamanganna idi linibasanna ni Ari Solomon; agnanaed ni Jeroboam idiy Egipo). **3** Isu a hangibaonda ket pinaayabanda isuna, ket dimteng ni Jeroboam ken ti entero a gimong ti Israel; kinasaoda ni Rehoboam a kinunada, **4** “Pinagbalin ti amam a nadagten si sangolmi. Ita ngarud, panayenakkami manipud iti narigat a trabaho nga inted ti amam, ken palag-anem ti nadagten a sangol nga inkabilna kadakami, ket agserbikaminto kenka.” **5** Kinuna ni Rehoboam kadakuada, “Ikkandak iti tallo nga aldaw; kalpasanna agsublikayonto kaniak.” Isu a pimmanaw dagiti tattao. **6** Nakiuman ni Ari Rehoboam kadagit panglakayen a nagserbi kenni Solomon nga amana idi sibibiag pay isuna; kinunana, “Ania ti maibalakadyo kaniak nga isungbatko kadagitiday a tattao?” **7** Nagsaoda kenkuana a kinunada, “No agbalinka ita nga adipen kadagitoy a tattao ken pagserbiam ida, ken sungbatam ida babaen iti panagsaom iti nasayaat kadakuada, agbalindanto nga adipenmo iti agnanayon.” **8** Ngem saan nga inkankano ni Rehoboam ti balakad dagiti panglakayen nga imbagada kenkuana, ket nakiunan kadagit agtutubo a lallaki a kinaubinganna, a mammagbagya kenkuana. **9** Kinunana kadakuada, “Ania ti maibalakadyo kaniak, tapno masungbatantayo dagiti tattao a nadamag kaniak a kunada, ‘Palag-anem ti sangol nga inkabil ti amam kadakami?’” **10** Simmungbat kenkuana dagiti agtutubo a lallaki a kinaubingan ni Rehoboam, kinunada, “Ibagam kadagitiday a tattao a nangibaga kenka a pinadagsen ti amam a ni Solomon ti sangolda ket masapul a palag-anem. Rumbeng nga ibagam kadakuada, “Napuspuskul ti kikitko ngem iti siket ti amak. **11** Isu nga ita, no pay pinaawitnakayo ti amak iti nadagten a sangol, nayunkto ti sangolyo. Dinusanakayo ti amak babaen kadagit split, ngem dusaenkayonto babaen iti split a nasaksakit pay ngenom iti kagat dagiti manggagama.” **12** Napan ngarud ni Jeroboam ken dagiti amin a tattao kenni Rehoboam iti maikatlo nga aldaw, kas naibalakad ti ari idi kinunana, “Agsublikayonto kaniak iti maikatlo nga aldaw.” **13** Nagubsang ti panangsungbat ti ari kadagit tattao ket

saanna inkankano ti pammagbaga dagiti panglakayen nga imbagada kenkuana. **14** Nagsao isuna kadakuada ket sinurotna ti pammagbaga dagiti agtutubo a lallaki; kinunana, "Pinaawitannakayo ti amak iti nadagsen a sangol, ngem nayunakto ti sangoloy. Dinusanakan ti amak babaen kadagiti saplit, ngem dusaenkayonto babaen iti saplit a nasaksakit pay ngem iti kagat dagiti manggagamma." **15** Saan ngarud nga impangaq ti ari dagiti tattao, ta daytoy ti pagbalawan dagiti pasamak nga inyeg ni Yahweh, tapno ipatungpalna dagiti sasaona nga imbagana babaen kenni Ahija a Silohita kenni Jeroboam nga anak ni Nabat. **16** Idi makita ti entero nga Israel a saan ida nga impangaq ti ari, simmungbat dagiti tattao kenkuana ket kinunada, "Ania aya ti bingaytayo kenni David? Awan ti tawidtayo iti anak ni Jesse! Agawidkayo kadagiti toldayo, Israel. Ita makaammokan iti bukodmo a pagtaengan, David." Isu a nagsubli ti Israel kadagiti toldada. **17** Ngem iti biang dagiti tattao ti Israel noga agnanaed kadagiti siudad ti Juda, nagbalin noga arida ni Rehoboam. **18** Ket imbaon ni ari Rehoboam ni Adoram, a mangimamatlon iti nainkapilitan a panagtrabaho, ngem binatabto isuna ti entero nga Israel agingga a natay. Timmaray a dagus ni Ari Rehoboam babaen iti karwahena ket napan idiy Jerusalem. **19** Isu a bumusbusoren ti Israel iti balay ni David appapan ita. **20** Napasamak nga idi nangeq ti entero nga Israel a nagsubli ni Jeroboam, nangibaonda iti mapan mangayab kenkuana iti gimonnda ket pinagbalinda isuna nga ari iti entero nga Israel. Awan ti uray maysa a simmurot iti pamilia ni David, malaksid laeng iti tribu ti Juda. **21** Idi simmangpet ni Rehoboam idiy Jerusalem, inummongka amin dagiti tattao ti Juda ken ti tribu ni Benjamin; adda iti 180, 000 a soldado a napili, tapno makiranganet kadagiti tattao ti Israel, tapno maisubli ti pagarian kenni Rehoboam nga anak ni Solomon. **22** Ngem immay ti sao ti Dios kenni Semaias, a tao ti Dios; kinunana, **23** "Agsaoka kenni Rehoboam nga anak ni Solomon, nga ari ti Juda, iti amin a tattao ti Juda ken Benjamin, ken kadagiti dadduma pay a tattao; kunaem, **24** kastoy ti kuna ni Yahweh: Masapul a saanyo a rauten wenco karanget dagiti kakabsatyo a tattao ti Israel. Masapul nga agsubli ti tunggal maysa iti pagtaenganna, ta dagitoy a pasamak ket naaramid babaen kaniak." Isu nga impangadga ti sao ni Yahweh ket nagsubliken nagawidda, ket nagtulngoda iti saona. **25** Ket imbangon ni Jeroboam ti Sikem idiy turod a pagillian ti Efraim, ket nagnaed sadiy. Rimmuar isuna sadiy ket imbangonna ti Penuel. **26** Kinuna ni Jeroboam iti nakemna, "Ita agsublinto ti pagarian iti balay ni David. **27** No dagitoy a tattao ket mapanda mangidatag kadagiti daton iti templo ni Yahweh idiy Jerusalem, ket agsublinto ngarud ti puso dagitoy a tattao iti apoda, kenni Rehoboam nga ari ti Juda. Papatayendakto ket agsublida kenni Rehoboam nga ari ti Juda." **28** Isu a dimmawat ni Ari Jeroboam iti balakad ket nangaramid iti dua a sinan-baka a balitok; kinunana kadagiti tattao, "Narigat unay para kadakayo ti mapan idiy Jerusalem. Israel, adtoy dagiti ti diosyo a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egjipto." **29** Inkabilna ti maysa idiy Betel ken ti sabali idiy Dan. **30** Isu a daytoy nga aramid ket nagbalin a basol. Napan dagiti tattao iti maysa wenco iti maysa, agingga idiy Dan. **31** Nangaramid ni Jeroboam kadagiti templo ken kadagiti disso a pagdaydayawan; nangdutok pay isuna kadagiti padi manipud kadagiti amin a tattao, a saan a nagtaud kadagiti putot ni Levi. **32** Nagitungding ni Jeroboam iti panagrambak iti maikawalo a bulan, iti maikasangapulo ket lima nga aldaw ti bulan, a kas iti panagrambak idiy Juda, ket napan isuna iti altar. Kasta met laeng ti inaramidna idiy Betel, mangidatdaton isuna kadagiti sinan-baka nga inaramidna, ken insaadna dagiti padi idiy Betel kadagiti disso a pagdaydayawan nga inaramidna. **33** Napan ni Jereboam iti altar nga inaramidna idiy Betel iti maikasangapulo ket lima nga aldaw iti maikawalo a bulan, iti bulan a pinanggepna iti

mismo a panunotna; nangitungding iti panagrambak para kadagiti tattao ti Israel ken napan iti altar tapno mangpuor iti insenso.

13 Manipud Juda, adda maysa a tao ti Dios a napan idiy Betel gapu iti sao ni Yahweh. Agtaktaekder idti ni Jeroboam iti sangoanan ti altar tapno mangpuor iti insenso. **2** Nagpukkaw ti tao ti Dios iti maibusor iti altar babaen iti sao ni Yahweh a kinunana, "O Altar, Altar, kuna ni Yahweh, 'Kitaem, maiyanakto ti maysa a lalaki iti pamilia ni David, Josias ti naganna, ket idattonnato kenka dagiti papadi dagiti pagdaydayawan nga appupur iti insenso kenka; agpuordanto kenka kadagiti tulang ti tao." **3** Ket ngantid iti pagilasinan ti tao ti Dios iti dayta met laeng nga aldaw, a kunana, "Daytoy ti pagilasinan nga imbagaa ni Yahweh: 'Kitaenyo, marakrakti ti altar, ket dagiti dapo iti rabaw daytoy ket maibukboko.' **4** Idi nangngeg ti ari ti imbagaa ti tao ti Dios, a nagpukkaw isuna iti maibusor iti altar ti Betel, inyunnat ni Jeroboam ti imana manipud iti altar, kunana, "Tiliwenyo isuna." Ket timangken ti ima nga inyunnatna a maibusor iti tao, isu a saanna a makukot. **5** Kasta met a narba ti altar, ket naibukbok dagiti dapo manipud iti altar, kas inladawan ti pagilasinan nga inted ti tao ti Dios babaen iti sao ni Yahweh. **6** Simmungbat ni Ari Jeroboam ket kinunana iti tao ti Dios, "Dumawatka ti kaasi ni Yahweh a Diosmo ket ikararagannak, tapno umimbag koma manen ti imak," Isu a nagkararag ti tao ti Dios kenni Yahweh, ket immimbag ti ima iti ari, ket nagbalin a kas iti sigud. **7** Kinuna ti ari iti tao ti Dios, "Sumurotka kaniak iti pagtaengak ket manganka, ket ikkanka ti gungguna." **8** Kinuna ti tao ti Dios iti ari, "Uray no itedmo kaniak ti kagudua dagiti sanikuam, saanak a sumurotkenka, wenco mangan iti taraon wenco uminom iti danum iti daytoy a lugar, **9** gapu ta binilinnak ni Yahweh babaen iti saona, 'Saankanto a mangan iti tinapay wenco uminom iti danum, wenco agsubli babaen iti dalan a naggapua.' **10** Pimmanaw ngarud ti tao ti Dios ket nagna iti sabali a dalan ket saan a nagsubli iti balayna iti dalan a nagnaanna a napan idiy Betel. **11** Ita, adda lakay a profeta nga agnanaed idiy Betel, ket immay ti maysa kadagiti putotna a lallaki ket imbagana kenkuana dagiti amin a banbanag ngai naramid iti tao ti Dios iti dayta nga aldaw idiy Betel. Imbagaa pay dagiti putotna a lallaki kenkuana dagiti sao nga imbagaa ti tao ti Dios iti ari. **12** Kinuna ti amada kadakuada, "Sadino a dalan ti nagturonanga?" Ita nakita dagiti putotna a lallaki ti dalan a nagturonang ti tao ti Dios a naggapu idiy Juda. **13** Isu a kinunana kadagiti annakna a lallaki, "Silyaanyo ti asno para kaniak." Isu a sinilyaanda ti asno ket nagsakay isuna iti daytoy. **14** Kinamakam ti lakay a profeta iti tao ti Dios ket nasarakanna daytoy a nakatugaw iti sirok ti maysa a kayo a lugo; ket kinunana kenkuana, "Sika kadi ti tao ti Dios a naggapu idiy Juda?" Simmungbat isuna, "Siak." **15** Ket kinuna ti lakay a profeta kenkuana, "Sumurotka kaniak iti pagtaengak ket manganka iti taraon." **16** Simmungbat ti tao ti Dios, "Saanak nga agsubli a kuduam wenco sumurotkenka, wenco mangan iti taraon wenco uminom iti danum a kuduam iti daytoy a lugar, **17** gapu ta naibilin kaniak babaen iti sao ni Yahweh, 'Saankanto a mangan iti taraon wenco uminom iti danum sadiy, wenco agsubli iti dalan a nagnaam.' **18** Isu a kinuna ti lakay a profeta kenkuana, "Maysaak met a profeta a kas kenka, ket kinasaritanak ti maysa nga anghel babaen iti sao ni Yahweh, a kunana, 'Isulim isuna iti balaymo, tapno mangan isuna iti taraon ken uminom iti danum.'" Ngem agul-ulbod isuna iti tao ti Dios. **19** Isu a nagsubli ti tao ti Dios a kudu ti lakay a profeta ket nangan iti taraon iti balayna ken imminom iti danum. **20** Bayat a nakatugawda iti abay ti lamisaan, immay ti sao ni Yahweh iti profeta a nangisubli kenkuana, **21** ket impukkawna iti tao ti Dios a naggapu idiy Juda, kunana, "Kuna ni Yahweh, 'Gapu ta nagsukirka iti sao ni Yahweh ken saanmo a tinungpal ti bilin nga inted kenka ni Yahweh a Diosmo, **22** ngem

nagsublika ken nanganka iti taraon ken imminom iti danum iti lugar nga imbag akena ni Yahweh a saanka a mangan iti taraon ken saanka nga uminom iti danum, saanto a maitabon ti bagim iti nakaitaneman dagiti ammam." **23** Kalpasan a nangan isuna iti taraon ken kalpasan nga imminom, sinalyaan ti profeta ti asno iti tao ti Dios, ti lalaki a simmurot kenkuana a nagsubli. **24** Idi nakapanaw ti tao ti Dios, nasabat isuna ti maysa a leon iti dalam ket pinataynna isuna, ket naiwalang ti bangkaya iti dalam. Ket nagtakder ti asno iti abay daytoy, ket nagtakder met ti leon iti abay ti bangkay. **25** Idi limmabas dagiti tattao ken nakitada ti naiwalang a bangkay iti dalam, ken ti agtaktaekder a leon iti abay ti bangkay, napanda imbag a daytoy idiy siudad a pagnanaedan ti lakay a profeta. **26** Idi nangngeg daytoy ti profeta a nangisubli kenkuana manipud iti dalam, kinunana, "Isu ti tao ti Dios a saan a nagtulnog iti sao ni Yahweh. Inted ngarud ni Yahweh isuna iti leon, a nangrangrangka kenkuana ken nangpattyat kenkuana, kas impakdaar kenkuana ti sao ni Yahweh." **27** Isu a nagsao ti lakay a profeta kadagiti putotna a lallaki, a kunana, "Silyaanyo ti asnok," ket sinilyaanda daytoy. **28** Napan ket nasarakanna ti naiwalang a bangkay iti dalam, ken ti asno ken ti leon nga agtaktaekder iti abay ti bangkay. Saan a kinnan ti leon ti bangkay, ken saanna met a dinarup ti asno. **29** Binagkat ti profeta ti bangkay ti tao ti Dios, insakayna daytoy iti asno, ken insublina daytoy. Dimteng isuna iti siudadna tapno dungawan ken maitabon isuna. **30** Impaiddana ti bangkay iti bukodna a tanem, ket dinungawanda isuna, a kunada, "Asi ka pay, kabsatko!" **31** Ket kalpasan a naitabonna isuna, nagsao ti lakay a profeta kadagiti putotna a lallaki, a kunana, "Inton matayak, itabondak iti tanem a nakaipunponan ti tao ti Dios. Ikabiliyo dagiti tulangko iti abay dagiti tulangna." **32** Ta awan duadua a mapasamako ti imbagana idi naggukkaw isuna babaen iti sao ni Yahweh iti maibusor iti altar idiy Betel, ken maibusor kadagiti amin a templo nga adda kadagiti disso a pagdaydayawan kadagiti siudad ti Samaria." **33** Kalpasan daytoy, saan a timmallikud ni Jeroboam iti dakes a wagasna, ngem nangisaad latta kadagiti padi para kadagiti disso a pagdaydayawan manipud kadagiti amin a tattao. Kinonsagrarianna ti siasinoman a mayat nga agserbi, tapno adda iti padi para kadagiti pagdaydayawan. **34** Daytoy a banag ket maysa a basol iti pamilia ni Jeroboam ket isu iti nakaigapuan ti pannakaikkit ken pannakadadael daytoy iti rawab ti daga.

14 Iti dayta a tiempo, nagsakit ni Abias nga anak ni Jeroboam. **2** Kinuna ni Jeroboam iti asawana, "Pangaasim ta agrubbuatka ket manglimlimoka, tapno saanka a mailasin a kas asawak, ket mapanka idiy Silo, gapu ta adda sadiy ni Ahija a profeta; isuna ti nagsao maipanggep kaniak, kinunana nga agbalinakto nga ari kadagitoy a tattao. **3** Mangitungka iti sangapulo a tinapay, sumagmamano a bibingka ken maysa garapon a diro, ket mapanka keni Ahija. Ibagananto kenka no anianto ti mapasamak iti ubing." **4** Kasta ti inaramid ti asawa ni Jeroboam; pinmanaw isuna ket napan idiy Silo ket dimteng iti balay ni Ahija. Ita, saanen a makakita ni Ahija, ta kimmupuyen dagiti matana gapu iti tawenna. **5** Kinuna ni Yahweh keni Ahija, "Kitaem, um-umay ti asawa ni Jeroboam tapno agdawat iti pamagbaga kenka maipanggep iti anakna, ta agsakit isuna. Kastoy ti ibagam kenkuana, gapu ta inton sumangpet isuna, agpammarangto a kasla sabali isuna a babai." **6** Idi nanggeg ni Ahija ti arimpadekna bayat nga umun-uneg isuna iti ruangan, kinunana, "Sumrekka, asawa ni Jeroboam. Apay nga agpampamarangka a sabali a tao? Naibaonak kenka nga addaon iti saan a nasayaat a damag. **7** Mapanka, ibagam keni Jeroboam a kuna ni Yahweh a Dios ti Israel, "Pinilika manipud kadagiti tattao tapno pagbalinenka a mangidauloo kadagiti tattao ng a Isrelita. **8** Innalana pagtariyan manipud iti pamilia ni David ket intedko kenka daytoy, ngem saanka a kas iti adipenko a ni David, a nagtulnog kadagiti bilbilinko

ken simmurot kaniak iti amin a pusona, ken aramidenna laeng ti rumbeng iti panagkitak. **9** Ngem ketdi, nakaaramidka iti dakes, a nakarkaro ngem kadagiti amin nga imun-una kenka. Nangaramidka kadagiti didiosen, ken nangsukogka kadagiti landok a ladawan tapno pagpungtotennak, ket talikuddannak. **10** Kitaem ngarud, mangyegak iti didirga iti pamiliam; pukawekto kenka ti tunggal ubing a lallaki iti Israel, balud man weno siawayaya, ket ikkatekto amin ti pamiliam, kas iti maysa a tao a mangpupuor iti rugit agingga a mapukaw daytoy. **11** Siasinoman a kameng ti pamiliam a matay iti uneg ti siudad ket kanento dagiti aso, ket siasinoman a matay idiy away ket kanento dagiti billit iti tangatang, ta Siak, a ni Yahweh, ti nagkuna iti daytoy. **12** Isu nga agawidkan, asawa ni Jeroboam, ket agsubli iti pagtaenggam; inton sumrek ti sakam iti siudad, matayto ti ubing a ni Abija. **13** Dung-awanto isuna ti entero nga Israel ken itabonda isuna. Isuna laeng manipud iti pamilia ni Jeroboam ti maitanem, gapu ta isuna laeng, manipud iti balay ni Jeroboam, ti pakasarakan iti nasayaat iti imatang ni Yahweh a Dios ti Israel. **14** Kasta met a mangisaadto ni Yahweh iti maysa nga ari ti Israel a manggibus iti pamilia ni Jeroboam iti dayta nga aldad. Itan ti aldad. **15** Ta darupento ni Yahweh ti Israel a kas iti runo a nagungon iti danum, ket parutennanto ti Israel manipud iti daytoy a nadam-eg a daga nga intedna kadagiti kapuonanda. Iwara-warananto ida iti ballasiw ti Karayan Eufrates, gapu ta nangaramidda kadagiti imaha ni Asera a diosda ket pinagpungtotda ni Yahweh. **16** Baybay-annanto ti Israel gapu kadagiti basol ni Jeroboam, dagiti basol nga inaramidna, ket insungsongna nga agbasol ti Israel babaen iti daytoy." **17** Isu a timmakder ti asawa ni Jeroboam ket pimmanaw, ket dimteng idiy Tirza. Apaman a nakastrek isuna iti pagserkan ti balayna, natay ti ubing. **18** Intabon isuna ti entero nga Israel ken dinungawanda isuna, kas naibaga kadakuada babaen iti sasao ni Yahweh a sinaritana babaen iti adipenna a ni profeta Ahija. **19** No maipapan kadagiti dadduma a banbanag maipanggep keni Jeroboam, no kasano a nakigubat ken no kasano a nagturay isuna, adtoy, naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasiraita dagiti Ari ti Israel. **20** Nagturay ni Jeroboam iti duapulo ket dua a tawen ket kalpasanna pimmusay isuna, ket ni Nadab nga anakna ti nagbalin nga ari a simmukat kenkuana. **21** Ita, ni Rehoboam nga anak ni Solomon ket agturturay idiy Juda. Uppat a pulo ket maysa iti tawen ni Rehoboam idi nagbalin isuna nga ari, ket nagturay isuna iti sangapulo ket pito a tawen idiy Jerusalem, ti siudad a pinili ni Yahweh manipud kadagiti amin a tribu ti Israel a pangikabilanna iti naganna. Ti nagan ti inana ket Naama nga Ammonita. **22** Dakes ti inaramid ti Juda iti imatang ni Yahweh; pinagimonda isuna gapu kadagiti basol nga inaramidda, a nakarkaro ngem kadagiti banbanag nga inaramid dagiti ammada. **23** Ta nangaramidda pay kadagiti nangato a disso a pagdaydayawanda, nasagradoan a bato nga adigi, ken imaha ni Asera kadagiti nangato a turod ken sirok iti narukbos a kayo. **24** Adda pay dagiti lallaki a balangkantis iti daga. Inaramidda met dagiti makarmon a banbanag nga inaramid dagiti nasion a pinatalaw ni Yahweh iti sangoanan dagiti tattao ti Israel. **25** Ket napasamak iti maikalima a tawen ni Ari Rehoboam, bimmusor ni Sisak nga ari ti Egipto iti Jerusalem. **26** Innalana dagiti gameng iti balay ni Yahweh, ken dagiti gameng iti balay ti ari. Innalana amin a banbanag; innalana pay dagiti kalasag a balitok nga inaramid ni Solomon. **27** Nagaramid ni ari Rehoboam kadagiti kalasag a bronsa a kasukatuna ket intalekna dagitoy kadagiti ima dagiti mangidadauloo iti guardia, a mangbanbantay kadagiti ruangan ti balay ti ari. **28** Napasamak a tunggal sumrek ti ari iti balay ni Yahweh, bagkaten dagitoy dagiti agbanbantay; ket kalpasanna, isublida dagitoy iti balay a paggijianan dagiti guardia. **29** No maipapan kadagiti dadduma a banbanag maipanggep keni Rehoboam, ken amin nga inaramidna,

saan kadi a naisurat dagidai iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Juda? **30** Kanayon nga adda ti agtultuloy a gubat iti nagbaeten iti balay ni Rehoboam ken ti balay ni Jeroboam. **31** Pimmusay ni Rehoboam ket intabonda isuna iti nakaitabonan dagiti kapanounda idiy siudad ni David. Ti nagan ti inana ket Naama nga Ammonita. Nagbalin nga ari ni Abias nga anakna kas kasukatna.

15 Iti maika-sangapulo ket walo a tawen a panagturay ni Ari Jeroboam nga anak ni Nabat, nangrugi a nagturay ni Abias idiy Juda. **2** Nagturay isuna iti tallo a tawen idiy Jerusalem. Ti nagan ti inana ket Maaca, anak isuna ni Absalom. **3** Simmurot isuna kadagiti basol nga inaramid daydi amana sakbay iti panagbilinna nga ari; saan a napudno ti pusona kenni Yahweh a Diosna a kas iti kinapudno daydi David a kapanounanna. **4** Nupay kasta, maigapu kenni David, inikkan isuna ni Yahweh a Diosna iti pagsilawan idiy Jerusalem babaen iti panangipaayna kenni Abias iti anak a lalaki a sumarunonto kenkuana nga agturay tapno papigsaenna ti Jerusalem. **5** Inaramid ti Dios daytoy gapu ta inaramid ni David ti umno iti imatangna; iti unos ti panagbiagna, saanna a sinukir dagiti aniaman nga imbilinna kenkuana, malaksid laeng iti inaramidna kenni Urias a Heteo. **6** Ita, adda panaggubat iti nagbaeten da Rehoboam ken Jeroboam iti amin nga al-daldaw iti panagbiag ni Abias. **7** Maipanggep kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Abias, amin nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Juda? Adda panagginnubat da Abias ken Jeroboam. **8** Pimmusay ni Abias ket intabonda isuna iti siudad ni David. Ni Asa nga anakna ti nagbalin nga ari a kas kasukatna. **9** Iti maika-duapulo a tawen a panagturay ni Jeroboam nga ari ti Israel, nangrugi nga agturay ni Asa idiy Juda. **10** Nagturay isuna iti uppat a pulo ket maysa a tawen idiy Jerusalem. Ti nagan ti apongna a babai ket Maaca, ti anak ni Absalom. **11** Inaramid ni Asa ti nasayaat iti imatang ni Yahweh, kas iti inaramid ni David a kapanounanna. **12** Pinapanawna dagiti lallaki a balangkantis nga agersrebi para kadagiti didiosen manipud iti daga ken inrikatna dagiti didiosen nga inaramid dagiti kapanounanna. **13** Inrikatna met ti kinareyna ni Maaca nga apongna a baket, gapu ta pangaramid isuna iti makarimon nga imahen iti didiosen nga ni Asera. Rinebba ni Asa dagiti makarimon nga imahen ket pinuoranna idiy Tanap ti Kidron. **14** Ngem saan a naikkat dagiti pagdaydayawan. Nupay kasta, ti puso ni Asa ket naan-anay a napudno kenni Yahweh iti unos ti panagbiagna. **15** Impanna iti balay ni Yahweh dagiti banbanag nga indaton ti amana kenni Yahweh ken dagiti banbanag nga indatonna, dagiti banbanag a naaramid manipud iti pirak ken balitok. **16** Adda iti panaggubat iti nagbaeten da Asa ken Baasa nga ari ti Israel iti amin nga aldaw a panagturayda. **17** Rinaut ni Baasa nga ari ti Israel ti Juda ken pinatakderanna ti pader ti Rama, tapno malapdanna ti ipapanawken iseserrek ti siasinoman iti daga ni Asa nga ari ti Juda. **18** Ket innala ni Asa dagiti amin a pirak ken balitok a nabati kadagiti pagiduldulinan iti balay ni Yahweh, ken kadagiti pagiduldulinan iti palasio ti ari. Inyawatna dagitoy kadagiti adipenna ket impatulodna kenni Ben-hadad nga anak ni Tabrimmon nga anak ni Hezion nga ari ti Aram nga agnanaed idiy Damasco. Kinunana, **19** "Agtulaga a dua, a kas iti panagtulag idi dagiti ammata. Kitaem, impatulodanka iti sagut a pirak ken balitok. Waswasem ti katulagam kenni Baasa nga ari ti Israel, tapno saannakon a buriburen ni Baasa." **20** Dimgreg ni Ben-hadad kenni Ari Asa ket imbaonna dagiti mangidaulo iti armadana, ket rinautdagiti siudad ti Israel. Rinautda ti Ijon, Dan, Abelmet-Maaca ken ti entero a Kinneret agraman ti entero a daga ti Neftali. **21** Ket napasamak nga idi nangngeg ni Baasa daytoy, insardengna ti pannakaipatakder iti pader ti Rama ket nagsubli isuna idiy Tirza. **22** Kalpasanna, nangipaulog ni Ari Asa iti maysa a bilin iti entero a Juda, a pakaibilangan ti amin. Innalada dagiti

batbatko ken dagiti troso iti Rama nga ar-aramaten ni Baasa iti panangipatakderna iti pader iti siudad. Ket inusar ni Ari Asa dagita a banbanag a pangsarkikeddedna iti Geba ti Benjamin ken Mizpa. **23** Maipapan iti dadduma a pasamak maipapan kenni Asa, amin a kinabilegna ken inaramidna, ken dagiti siudad nga imbangonna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro ti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Juda? Ngem idi lakayen isuna, naaddaan isuna iti sakit iti saka. **24** Kalpasanna, pimmusay ni Asa ket naitabon iti nakaitabonan dagiti kapanounna iti siudad ni David nga amana. Ni Jehosafat nga anakna ti nagbalin nga ari kas kasukatna. **25** Iti maikadua a tawen a panagturay ni Asa nga ari ti Juda, nangrugi nga agturay idiy Israel ni Nadab nga anak ni Jeroboam; nagturay isuna idiy Israel iti dua a tawen. **26** Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh ket nagbiag iti wagas ti amana, ken iti basolina, babaen iti panangsungsongna iti Israel nga agbasol. **27** Pinanggep ni Baasa nga anak ni Ahijah a nagtaidti iti pamilia ni Isacar, a papatayen ni Nadab; pinatay isuna ni Baasa idiy Gebbeton, a masakupan dagiti Filisteo, ta rarauteen idi ni Nadab ken amin nga Israel ti Gebbeton. **28** Iti maikatlo a tawen a panagturay ni Asa nga ari ti Juda, pinatay ni Baasa ni Nadab ket simmukat isuna kenkuana nga ari. **29** Apaman a nagbalin isuna nga ari, pinatay amin ni Baasa ti pamilia ni Jeroboam. Awan ti imbatina a sibbiag kadagiti kapututan ni Jeroboam; iti kastoy a wagas, dinadaelna ti panagarinto dagiti kapututan ni Jeroboam, kas iti insao ni Yahweh babaen iti adipenna a ni Ahija a taga-Silo, **30** gapu kadagiti basol ni Jeroboam nga inaramidna ken ti panangsungsongna iti Israel nga agbasol, gapu ta pinagpungtotna ni Yahweh a Dios ti Israel. **31** Maipapan kadagiti dadduma a pasamak maipapan kenni Nadab, ken amin nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro ti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Israel? **32** Adda panaggubat iti nagbaeten da Asa ken Baasa iti unos ti panagbiagda. **33** Iti maikatallo a tawen a panagturay ni Asa nga ari ti Juda, nangrugi nga agturay ni Baasa nga anak ni Ahija iti entero nga Israel idiy Tirza ket nagturay isuna iti duapulo ket uppat a tawen. **34** Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh ket nagbiag iti wagas ni Jeroboam ken iti basolina babaen iti pangungsungsongna iti Israel nga agbasol.

16 Immay ti sao ni Yahweh kenni Jehu nga anak ni Hanani a maibusor kenni Baasa a kunana, **2** "Uray no intan-okka manipud iti tapok ken pinagbalinka a pangulo dagiti tattaok nga Israelita, nagbiagka iti wagas ni Jeroboam ket insungsongmo nga agbasol dagiti tattaok nga Israelita, a nakaigapan ti panagpungtotko babaen kadagiti basbasolda. **3** Dumngegka, pukawekto a naan-anay ni Baasa ken ti amin a pamiliiana, ken aramidekto ti pamiliiana a kas iti pamilia ni Jeroboam nga anak ni Nabat. **4** Kanento dagiti aso ti siasinoman a maibilang kenni Baasa a matay iti siudad, ket kanento dagiti bilit iti tangatang ti siasinoman a matay kadagiti away." **5** Maipanggep kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Baasa, ti inaramidna, ken ti kinabilegna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro ti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Israel? **6** Pimmusay ni Baasa ket naitabon idiy Tirza, ket ni Ela nga anakna ti nagbalin nga ari a kas kasukatna. **7** Isu a babaen kenni profeta a Jehu nga anak ni Hanani, agpada a naipadanon kenni Baasa ken iti pamiliiana ti sao ni Yahweh, gapu kadagiti amin a dakes nga inaramidna iti imatang ni Yahweh, a nakaigapan ti panagpungtotna babaen kadagiti aramid dagiti imana, kas iti pamilia ni Jeroboam, ken gapu ta pinatayna pay amin a pamilia ni Jeroboam. **8** Iti maika-duapulo ket innem a tawen a panagturay ni Asa nga ari ti Juda, nangrugi nga agturay iti Israel idiy Tirza ni Ela nga anak ni Baasa; nagturay isuna iti dua a tawen. **9** Pinanggep ni Zimri nga adipenna, a pangulo ti kagudua dagiti karwahena, a patayen ni Ela. Ita, adda ni Ela idiy Tirza, nagin-inom iti arak agingga a nabartek iti balay ni Arza, nga

isu ti mangimatmaton iti sangkabalyan idiy Tirza. **10** Simrek ni Zimri ket dinarupna ken pinatayna isuna, iti maika-duapulo ket pito a tawen a panagturay ni Asa nga ari iti Juda, ket simmukat isuna nga ari kensi Ela. **11** Idi nangrugi nga agturyay ni Zimri, apaman a nagtugaw isuna iti tronona, pinatayna amin ti pamilia ni Baasa. Awan ti imbatina a sibbiag uray maysa a lalaki nga ubing, wenne kabagianna ken gagayyemna. **12** Isu a dinadael amin ni Zimri ti pamilia ni Baasa, kas iti imbagia kadakuada ti sao ni Yahweh, nga insaona maibusor kensi Baasa babaen kensi Jehu a profeta, **13** gapu kadagit amin a basol nga inaramid da Baasa ken Ela nga anakna, ken iti panangsungsongda iti Israel nga agbasol, a nakaigapuan ti panagpungtot ni Yahweh a Dios ti Israel, kadagit didiosenda. **14** Maipanggep kadagit dadduma a pasamak maipapan kensi Ela, amin nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro ti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Israel? **15** Iti maika-dua puto ket pito a tawen a panagturay ni Asa nga ari ti Juda, nagturyay ni Zimri idiy Tirza iti pito laeng nga aldaw. Ita, nagkampo ti armada idiy Gebbeton, a masakupon dagiti Filisteo. **16** Nangngteg ti armada a nagkampo sadia y naibaga, “Inskat ni Zimri ti biag ti ari ket pinatayna.” Isu nga iti dayta nga aldaw iti kampo, insaad ti entero nga Israel ni Omri a mangidadaulo iti armada, a kas ari ti Israel. **17** Manipud Gebbeton, simmang-at ni Omri a keduana ti amin nga Israel ket linakubda ti Tirza. **18** Isu nga idi nakita ni Zimri a naparmeken ti siudad, napan isuna iti sarikedked a naisilpo iti palasio ti ari ken pinuoranna ti pasdekg nga ayanna; iti kastoy a wagas, natay isuna iti pannakauramna. **19** Daytoy ket gapu kadagit nakabasolanna iti panangaramidna iti dakes iti imatang ni Yahweh, babaen iti panagiabigna iti wagas ni Jeroboam ken iti basol nga inaramidna, ken iti panangsungsongna iti Israel nga agbasol. **20** Maipanggep kadagit dadduma a pasamak maipapan kensi Zimri, ken ti pananglipot nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro ti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Israel? **21** Ket nabingay dagiti tattao ti Israel iti dua a paset. Kagudua kadagit tattao ti simmurot kensi Tibni nga anak ni Ginat, tapno pagbalinenda isuna nga ari, ket ti kagudua ket simmurot kensi Omri. **22** Ngem nabilbileg dagiti tattao a simmurot kensi Omri ngem kadagit tattao a simmurot kensi Tibni nga anak ni Ginat. Isu a natay ni Tibni ket ni Omri ti nagbalin nga ari. **23** Nangrugi a nagturyay ni Omri iti entero nga Israel idi maika-tallo puto ket maysa a tawen a panagturay ni Asa nga ari iti Juda, ket nagturyay isuna iti sangapulo ket dua a tawen. Nagturyay isuna manipud idiy Tirza iti innem a tawen. **24** Ginatangna ti turod ti Samaria kensi Semer iti dua a talento ti pirak. Nangbangon isuna iti siudad iti turod ket pinanganananna ti siudad iti Samaria, nga inadawna iti nagan ni Semer a sigud nga akin-kukua iti turod. **25** Dakes ti inaramid ni Omri iti imatang ni Yahweh ken nadangdangkes isuna ngem kadagit amin nga ari a sinukatanna. **26** Ta nagbiag isuna iti amin a wagas ni Jeroboam nga anak ni Nabat, ken kadagit basolina babaen iti panangsungsongna iti Israel nga agbasol, ken nakaigapuan ti panagpungtot ni Yahweh a Dios ti Israel kadagit didiosenda. **27** Maipapan kadagit dadduma a banbanag maipapan kensi Omri ken dagiti inaramidna, ti kinabileg nga impakitana, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro ti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Israel? **28** Pimmusay ngarud ni Omri ket naitabon idiy Samaria; ni Ahab nga anakna ti nagbalin nga ari a kas kasukatna. **29** Iti maika-tallo puto ket walo a tawen a panagturay ni Asa nga ari iti Juda, nangrugi a nagturyay idiy Israel ni Ahab nga anak ni Omri. Nagturyay ni Ahab nga anak ni Omri iti Israel idiy Samaria iti duapulo ket dua a tawen. **30** Dakes ti inaramid ni Ahab nga anak ni Omri iti imatang ni Yahweh, nakarkaro ngem kadagit inaramid dagiti ari sakbay kenkuana. **31** Nalag-an laeng a banag kensi Ahab nga agbiag kadagit basol a kas kensi Jeroboam nga anak ni Nabat,

isu nga inasawana ni Jezebel nga anak ni Etbaal nga ari ti Sidon; napan isuna ket nagdaydayaw kensi Baal ken nagrukbab isuna kenkuana. **32** Nagaramid isuna iti altar para kensi Baal iti balay ni Baal, nga inaramidna idiy Samaria. **33** Nangaramid ni Ahab iti imahen ni Asera. Ad-adu pay ti inaramid ni Ahab a nakaigapuan ti panagpungtot ni Yahweh a Dios ti Israel, ngem kadagit amin nga ari iti Israel sakbay kenkuana. **34** Kadagit tawtawen a nagturyay ni Ahab, binangon manen ni Hiel ti Jerico. Gapu iti panangisaadna iti pondasion ti siudad natay ni Abiram nga inauna nga anakna, ken gapu iti panangtarimaanna kadagit ruangan ti siudad natay ni Segub nga inaudi nga anakna, ket inaramidda daytoy gapu ta tinungpalda ti sao ni Yahweh, nga imbagana idi kensi Josue nga anak ni Nun.

17 Kinuna ni Elias a taga-Tisbe a masakupon ti Galaad, kensi Ahab, “Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon a Dios ti Israel, a pagserserbiak, awanto ti linnaaw wenne tudo kadagitoy a tawtawen malaksid no ibagak nga umadda.” **2** Immay ti sao ni Yahweh kensi Elias a kunana, **3** “Pumanawka ditoy ket mapanka iti daya; aglemengka iti waig ti Kerit nga adda iti daya ti Jordan. **4** Uminomkanto iti danum iti waig ket binilinkon dagiti uwak a pakanendakanto sadia. **5** Napan ngarud ni Elias ket inaramidna ti kas iti sao nga imbilin ni Yahweh. Napan nagaed isuna idiy igid ti waig ti Kerit, nga adda iti daya ti Jordan. **6** Nangyeg dagiti uwak a kenkuana iti tinapay ken karne iti agsapa ken iti rabii, ket imminum isuna iti waig. **7** Ngem saan a nagbayaq, natianan ti waig gapu ta saan a nagtudtufo iti daga. **8** Immay ti sao ni Yahweh kenkuana a kinunana, **9** “Agrubwatka, mapanka idiy Sarefat a masakupon ti Sidon, ket agnaedka sadia. Dumnggeka, binilinko ti maysa a balo a babai sadia a mangisabetto iti kasapulam.” **10** Nagrubaat ngarud isuna ket napan idiy Sarefat ket idi makadanon iti pagserken ti siudad, adda maysa a balo a babai sadia a mangaykayo. Isu nga immawig isuna kenkuana ket kinunana, “Pangngaasim ta iyegannak iti bassit a danum tapno uminomak.” **11** Bayat a mapmapan ti balo tapno mangala iti danum, immawig ni Elias kenkuana ket kinunana, “Pangngaasim ta iyegannak iti maysa a tinapay.” **12** Simmungbat ti balo, “Iti nagan ni Yahweh a Diosmo nga adda iti agnanayon, awan ti tinapayko, ngem adda sangarakem laeng nga arina iti burnay ken sangkabassit a lana iti garapon. Kitaem, mangal-alaka iti dua a kayo a pagusungrod tapno panglukot iti daytoy nga agpaay kaniak ken iti anakko a lalaki, tapno makapangankami ket kalpasanna, mataykami.” **13** Kinuna ni Elias kenkuana, “Saanka nga agdanag. Mapanka ket aramidem ti imbagam, ngem iyaramidannak nga umuna iti sangkabassit a tinapay ket iyegmo kaniak. Ket kalpasanna, agaramidka iti para kenka ken iti anakmo. **14** Ta kuna ni Yahweh a Dios ti Israel, ‘Saanto a maibusan ti burnay ti arina, ket saan pay nga agsardeng ti panagayus ti garapon ti lana, agingga iti aldaw a mangipatulod ni Yahweh iti tudo iti daga.’ **15** Isu nga inaramidna ti imbag a Elias kenkuana, ket isuna ken iti anakna agraman ni Elias, adda umanay a taraonda iti adu nga aldaw. **16** Saan a naibusan ti burnay ti arina, ken saan a naibusan ti garapon iti lana, kas iti imbag a sao ni Yahweh, nga imbagana babaen kensi Elias. **17** Kalpasan dagidiay a banbanag, nagsakit ti anak ti balo nga akin-kukua iti balay. Nakaro unay ti sakitna nga uray la awanen ti anges a nabati kenkuana. **18** Isu a kinuna ti balo kensi Elias, “Ania ti basolko kenka, tao ti Dios? Immayka kadi kaniak tapno ipalagipmo dagiti basolko ken patayem ti anakko?” **19** Ket simmungbat ni Elias iti balo, “Itedmo kaniak ti anakmo.” Innala ni Elias ti ubing kadagit takig ti balo ket binagkatna nga impan iti akin-ngato a siled a pagturturoganna, ket impaidanna ti ubing iti pagiddaanna. **20** Immasug isuna kensi Yahweh ket kinunana, “O Yahweh a Diosko, nangyegka met kadi iti didigra iti balo a pakipagnanaedak, babaen iti panangpataymo iti anakna?” **21** Ket namitlo a nagpakleb ni Elias

iti bagi ti ubing; immasug isuna kenni Yahweh ket kinunana, "O Yahweh a Diosko, agpakaasiak kenka, pangngaasim ta isulim koma ti biag daytoy nga ubing." 22 Impangag ni Yahweh ti timek ni Elias; naisubli ti biag ti ubing ket nagbiag ti ubing. 23 Inruar ni Elias ti ubing iti kuartona sana inyulog ket intedna iti inana, ket kinunana, "Adtoy, sibbiag ti anakmo." 24 Kinuna ti babai kenni Elias, "Ita, ammokon a taonaka ti Dios, ken ti sao ni Yahweh iti ngiwatmo ket pudno."

18 Isu a kalpasan ti adu nga aldaw, immay ti sao ni Yahweh kenni Elias, iti maikatlo a tawen ti tikag a kunana, "Mapanka dumtag kenni Ahab ket iyegkonto iti tudo iti daga." 2 Napan dimmatag ni Elias kenni Ahab; ita, nakaro unay ti panagbisin idiy Samaria. 3 Inabayban ni Ahab ni Abdias a mayordomo ti palasio. Ita, raraemen unay ni Abdias ni Yahweh, 4 ta idi patpatayn ni Jezebel dagiti profeta ni Yahweh, inkyuog ni Abdias ti sangagasut a profeta ket inlemmengna ida iti dua a kueba, limapulo a profeta ti inlemmengna iti tunggal kueba ket pinakanna ida iti tinapay ken danum. 5 Kinuna ni Ahab kenni Abdias, "Sursorenta ti daga, iti amin nga ubbog ken waig. Bareng makasarakta kadagit root ken magsalita dagiti kabalo ken mulo, tapno saan a matay amin dagiti ayup." 6 Nagnumoanda ngarud no ania a daga ti sursun ti tunggal maysa kadakuada tapno agbirok iti danum ket nagsinada iti turongen. 7 Bayat nga adda ni Abdias iti dalan, naairana a nasabat isuna ni Elias. Nabibig ni Abdias isuna ket nagrukob iti daga. Kinunana, "Sika kadi dayta, apok nga Elias?" 8 Simmungbat ni Elias kenkuana, "Siak. Mapanmo ibaga iti apom, 'Kitaem, adda ditoy ni Elias.'" 9 Simmungbat ni Abdias, "Ania ti nagbasolak ta iyawatmo ti adipenmo iti ima ni Ahab, tapno patayennak? 10 Iti nagan ni Yahweh a Diosmo nga adda iti agnayanon, awan ti nasion wenco pagarian a saan a nangibaanon ti apok kadagit tattaona tapno birukendaka. Tunggal ibaga ti nasion wenco pagarian, 'Awan ditoy ni Elias, pagsapataida iti Ahab nga ikarida a saandaka a mabirukan.' 11 Ngem ita ibagam a, "Mapanka ket ibagam iti apom nga adda ditoy ni Elias." 12 Apaman a makaadayaok kenka, ipannaka ti Espiritu ni Yahweh iti lugar a saaako nga ammo. Ket inton mapanko ibaga kenni Ahab, ket saannaka a mabirukan, patayennakto. Ngem siak nga adipenmo, dinaydayawko ni Yahweh manipud iti kinaagtutubok. 13 Saan kadi a naibaga kenka apok, ti inaramidko idi pinatay ni Jezebel dagiti profeta ni Yahweh, no kasano nga inlemmengko ti sangagasut a profeta ni Yahweh babaen iti panangbingayko kadakuada iti saglilimapulo iti tunggal kueba ken pinakanko ida iti tinapay ken danum? 14 Ket ita ibagam, "Mapanka ket ibagam iti apom nga adda ditoy ni Elias," tapno patayennak ni Ahab." 15 Ket simmungbat ni Elias, "Iti nagan ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a pagserserbiak, awan duadua a dumatagak kenni Ahab ita nga aldaaw." 16 Isu a napan ni Abdias tapno sarakenna ni Ahab; imbagana kenni Ahab ti imbilin ni Elias kenkuana ket napan ni Ahab tapno sabatenna ni Elias. 17 Idi nakita ni Ahab ni Elias, kinunana kenkuana, "Sika kadi dayta, sika a mangrirribuk iti Israel?" 18 Simmungbat ni Elias, "Saanko a rinribuk ti Israel, ngem sika ken ti pamilia ti amam ti mangrirribuk babaen iti panangtallikudo kadagit bilin ni Yahweh ken babaen iti panangsurotyo kadagit Baal a didiosen. 19 Ita ngarud, mangibaonka iti mapan mangibaga ket ummungem ti entero nga Israel idiy Bantay Carmel iti sangoanak agraman dagiti uppat a gasut ket limapulo a profeta ni Baal ket ti uppat a gasut a profeta ni Asera a ti pangpangananda ket iti lamisaan ni Jezebel." 20 Isu a pinaayaban amin ni Ahab dagiti tattao iti Israel ket inummongda dagiti profeta idiy Bantay Carmel. 21 Immasideg ni Elias kadagit amin a tattao ket kinunana, "Kasano pay kabayaq ti panagduaduayo? No ni Yahweh ti Dios, surotenyo isuna. Ngem no ni Baal ti Dios, surotenyo ngarud isuna." Ngem saan a simmungbat

kenkuana dagiti tattao. 22 Ket kinuna ni Elias kadagit tattao, "Siak, siak laengen ti nabati a profeta ni Yahweh, ngem dagiti profeta ni Baal ket uppat a gasut ket lima pulo a tattao. 23 Ipaayandakami ngarud iti dua a baka. Bay-anyo a mangpilida iti maysa a baka a para kadakuada ket partienda daytoy sada iparabaw kadagit kayo, ngem saanda a pasgedan daytoy. Kalpasanna, partiek ti sabali pay a baka ket iparabawko iti kayo, ket saanko a pasgedan daytoy. 24 Kalpasanna, umawagkayo iti nagan ti diosyo, ket umawagakto met iti nagan ni Yahweh, ket ti Dios a sumungbat babaen iti apuy, isuna ti Dios." Isu a simmungbat amin dagiti tattao ket kinunada, "Nasayaat daytoy." 25 Kinuna ngarud ni Elias kadagit profeta ni Baal, "Mangplikayo iti maysa a baka ket umunakayo a mangisagana iti daytoy, ta adukayo a tattao. Kalpasanna, umawagkayo iti nagan ti diosyo, ngem saanya a pasgedan ti nakaiparabawan dagiti karne ti baka." 26 Innalada ti baka a naited kadakuada ket pinartida, ket immawagda iti nagan ni Baal manipud iti bigat aqgingga iti tengnga ti aldaw a kunkunada, "Baal, denggendakami." Ngem awan ti timek, wenco siasinoman a simmungbat. Nagsalsalada iti aglawlaw ti altar nga inaramidda. 27 Idi katengngaan ti aldaw, rinabak ida ni Elias ket kinunana, "Pigsaanyo ti umasug! Maysa isuna a dios! Nalabit nga agpanpanunot isuna, wenco agpabpabang-ar, wenco agdaldaliasat, wenco nalabit a matmaturog isuna a nasken a riingen." 28 Isu nga impigpigsada ti panagasugda ket sinugsugatda dagiti bagbagida a kas iti kadawayan nga ar-aramidenda babaen kadagit kampilan ken gayang aqgingga a nagayus dagiti darada kadagit bagbagida. 29 Limmabas ti katengngaan ti aldaw, ket umas-asugda latta aqgingga iti tiempo ti panagidaton iti pangrabii a daton, ngem awan ti timek wenco siasinoman a simmungbat; awan ti siasinoman a nangipangag kadagit panagas-asugda. 30 Ket kinuna ni Elias kadagit amin a tattao, "Umasidegkayo kaniak," ket immasideg kenkuana dagiti tattao. Ket tinarimaanna ti narba nga altar ni Yahweh. 31 Nangala ni Elias iti sangapulo ket dua a bato, ibagbagi ti tunggal bato dagiti sangapulo ket dua a tribu dagiti annak ni Jacob—ni Jacob ti immayan ti sao ni Yahweh a kunana, "Ti naganmonto ket Israel." 32 Babaen kadagit batbato, nangaramid isuna iti altar iti nagan ni Yahweh, ket nangkali isuna iti kanal iti lawlau ti altar a makanalaon iti sangapulo ket lima a litro ti bukbukel. 33 Ket inkabilina dagiti kayo a pagsungrod ken pinartida ti baka, ket imparabawna dagiti karne ti baka kadagit kayo. Ket kinunana, "Punnoenyu dagiti uppat a karamba iti danum ket ibukbokyo iti mapuoran a daton ken iti kayo." 34 Ket kinunana, "Pidaueyo," ket pininduada. Ket kinunana, "Maminsan pay," ket inaramidda ti imbilinna nga aramidenda. 35 Nagayus ti danum iti likmit ti altar ket napo ti kanal. 36 Idi dumteng ti oras a panagidaton iti pangrabii a daton, immasideg ni Elias ket kinunana, "O Yahweh a Dios ni Abraham, ni Isaac, ken Israel, ipakaammom ita nga aldaw a sika ti Dios iti Israel, ken siak ti adipenmo, ken inaramidko amin dagitoy a banbanag nga imbilinmo. 37 Denggennak, O Yahweh, denggennak, tapno maammoan dagitoy a tattao, a sika O Yahweh, ket Dios, ken insulim manen dagiti pusoda kenka." 38 Ket nagtinnag ti apuy ni Yahweh ket iniksipna ti daton a mapuoran, agraman dagiti kayo, dagiti batbato, ken ti tapok ken pinagmagana dagiti danum nga adda iti kanal. 39 Idi nakita dagiti amin a tattao daytoy, napgaklebda ket kinunada, "Ni Yahweh ti Dios! Ni Yahweh ti Dios!" 40 Isu a kinuna ni Elias kadakuada, "Tiliwenyo dagiti profeta ni Baal. Saanya nga ipalubos nga adda uray maysa a makalibas kadakuada." Innalada ngarud ida ket inyapan ni Elias dagiti profeta ni Baal iti waig ti Kison ket pinatayna ida sadiy. 41 Kinuna ni Elias kenni Ahab, "Tumakderka, manganka ken uminomka, ta mangnggeko ti daranudor ti napigsa a tudo." 42 Isu a napan ni Ahab tapno mangan ken uminom. Ket simmang-at ni Elias iti tuktuk ti Carmel,

indumogna ti rupana iti nagbaetan dagiti tumengna. **43** Kinuna ni Elias iti adipenna, "Sumang-atka ita, tannawagam ti baybay." Simmang-at ti adipenna ket kimmitta ket kinunana, "Awan pulos ti nakitak." Isu a kinuna ni Elias, "Mapanka manen, iti maminpito a dasas." **44** Iti maikapito a dasas, kinuna ti adipen, "Kitaem, adda ulep nga agpangpangato manipud iti baybay, a kas iti kabassit ti dakulap ti maysa a tao." Insungbat ni Elias, "Sumang-atka ket ibagam kenni Ahab, 'Isaganam ti karwahem ket sumalogkan sakbay a pasardengennaka ti tudo iti panagwidmo.'" **45** Ket napasamak nga iti apagbiit, nanglangeb ti tangatang nga addaan kadagit ulep ken angin, ket nagtudo iti napigsa. Limmugan ni Ahab ket napan iday Jezreel, **46** ngem adda kenni Elias ti pannakabalin ni Yahweh. Binareksanna ti kagayna ket nagtaray agingga a naun-unaanna ni Ahab a dimmanon iti pagserkan ti Jezreel.

19 Imbaga ni Ahab kenni Jezebel dagiti amin nga inaramid ni Elias, ken no kasano a pinapatayna dagiti amin a profeta ni Baal babaen iti kampilan. **2** Ket nangibaon ni Jezebel iti mensahero kenni Elias, a kunana, "Patayendak koma dagiti dios ken ad-adda pay iti dakes nga aramidena kaniak, no saanko nga aramiden ti biagmo a kas iti biag ti maysa kadagdiay a natay a profeta, inton bigat iti kastoy met laeng nga oras." **3** Idi nangngeg ni Elias dayta, nagrubiwan isuna ken naglibas tapno maisbalar ti biagna ket napan iday Beerseba, a masakupan ti Juda, ket imbatina sadiy ti adipenna. **4** Ngem nagmalmalem a ngadaliasat isuna a nagturong iday let-ang, ket nakadanon ken nagtugaw iti sirok ti kayo nga enebro. Kiniiddawna a matay koman isuna, a kunana, "Saanakon a makaibut, Yahweh, alaemon ti biagko, ta saanak a nasaysayaat ngem kadagiti natayen a kuponak." **5** Nagidda ngarud ken naturog isuna iti sirok ti kayo nga enebro; iti saan a ninamnama, maysa nga anghel iti nangsagid kenkuana ket kinunana, "Bumangonka ket manganka." **6** Kimmitta ni Elias, ket iti uloananna adda tinapay a nailuto kadagiti beggang ken sanga-karamba a danum. Isu a nangan ken imminon isuna ket nagidda manen. **7** Immay manen ti anghel ni Yahweh iti maikadua a gundaiway ket sinagidha isuna ket kinunana, "Bumangonka ket manganka, gapu ta narigatto unay ti panagdaliasatmo." **8** Isu a bimmangon isuna, nangan ken imminom, ket ngadaliasat isuna a nagturong iday Horeb a bantay ti Dios, iti uppat a pulo nga aldaw ken uppat a pulo a rabii babaen iti pigsa nga impaay dayta a taraon. **9** Napan isuna iti maysa a rukib sadiy ken nagtalinaed iti daytoy. Ket immay ti sao ni Yahweh kenkuana ket kinunana, "Ania ti ar-aramidem ditoy, Elias?" **10** Insungbat ni Elias, "Impasnekkko ti nagserbi kenni Yahweh a Dios a mannakabalin amin, ta tinallikudan dagiti tattao ti Israel ti tulagmo, dinadaelda dagiti altarmo, ket pinatadaya dagiti profetam babaen iti kampilan. Ita, siak laengen ti nabati ket kayatda pay a ukawaken ti biagko." **11** Insungbat ni Yahweh, "Rummuarka ket agtakderka iti bantay iti sangoanak." Ket limmabas ni Yahweh, ket adda napigsa unay nga angin a nangdungparak kadagiti bantay ken narrubrak kadagiti batbato iti sangoanan ni Yahweh, ngem awan ni Yahweh iti angin. Kalpasan ti angin, naggin-gined, ngem awan ni Yahweh iti ginggined. **12** Kalpasan ti gingined immay ti apuy, ngem awan ni Yahweh iti apuy. Kalpasan ti apuy, adda immay a naalumamay a timek. **13** Idi nangngeg ni Elias ti timek, imbalkotna iti rupana ti kagayna, rimmuar, ken nagtakder iti pagserkan ti rukib. Ket immay ti timek kenkuana a nagkuna, "Ania ti ar-aramidem ditoy, Elias?" **14** Insungbat ni Elias, "Impasnekkko ti nagserbi kenni Yahweh a Dios a mannakabalin amin, gapu ta tinallikudan dagiti tattao ti Israel ti tulagmo, dinadaelda dagiti altarmo, ket pinapatayda dagiti profetam babaen iti kampilan. Ita, siak laengen ti nabati ket kayatda met a ukawaken ti biagko." **15** Ket kinuna ni Yahweh kenkuana, "Agsublika ket mapanka iti letang ti Damasco, ket inton makasangpetka pulotamto ni Hazael nga

agbalin nga ari ti Aram, **16** ket pulotamto ni Jehu nga anak ni Nimshi nga agbalin nga ari ti Israel, ket pulotamto ni Eliseo nga anak ni Safat a taga-Abel Mehola nga agbalin a profeta a sumukat kenka. **17** Ket mapasamak a papatayento ni Jehu ti siasinoman a makalasat iti kampilan ni Hazael, ken papatayento met ni Eliseo ti siasinoman a makalasat iti kampilan ni Jehu. **18** Ngem mangibatiak para kaniak iti pito ribu a tattao ti Israel a saan pay a nagparintumeng kenni Baal, ken saan pay a nangagek kenkuana." **19** Pimmanaw ngarud ni Elias sadiy ket nasarakanna ni Eliseo nga anak ni Safat nga agararado, nga addaan kadagiti sangapulo ket dua a paris a naisangol a baka iti sangoananna. Pagar-aradona ti maika sangapulo ket dua. Immasideg ni Elias kenni Eliseo ket inkabilna ti kagayna kenkuana. **20** Kalpasanna, pinanawan ni Eliseo dagiti baka ket kinamakamna ni Elias; kinunana, "Pangngaasim ta palubosannak a mangagek iti amak ken inak, kalpasanna sumurotkena." Ket kinuna ni Elias kenkuana, "Agsublika, ngem panunotem ti inaramidko kenka." **21** Pimmanaw ngarud ni Eliseo iti ayan ni Elias ket innalana dagiti naisangol a baka, pinartina dagiti apuy, ket intulnota ti karne babaen iti kayo a sangol ti baka; ket intedna daytoy kadagiti tattao, ket nanganda. Ket nagrubiwan isuna a simmurot kenni Elias, ket nagserbi kenkuana.

20 Inummong ni Ben Hadad nga ari ti Aram iti amin nga armadana; adda tallopulo ket dua a basbassit ti iturtureyanna nga ar-ari a kuduana, ken dagiti kaballo ken karwaha. Napan isuna, pinala lawanda ti Samaria, ket nakiirangetda. **2** Nangibaon isuna kadagiti mensahero a mapan iti siudad kenni Ahab nga ari ti Israel, ket kinunada kenkuana, "Pinaibaga ni Ben Hadad daytoy: **3** 'Kukuak ti pirak ken balitokmo. Kasta met dagiti assawa ken annakmo, dagiti kasasayaatan, ket kukuak itan.'" **4** Insungbat ti ari ti Israel ket kinunana, "Matungpal ti imbagam, amok, nga ari. Siak ken amin nga adda kaniak ket kukuak." **5** Immay manen dagiti mensahero ket kinunada, "Pinaibaga ni Ben Hadad daytoy, 'Nangipatulodak kenka iti sao a mangibagbaga a nasken nga iyawatmo kaniak ti pirakmo, ti balitokmo, dagiti assawam, ken dagiti annakmo.' **6** Ngem ibaonkonto kenka dagiti adipenko inton bigat iti kastoy met laeng nga oras, ket sukimatendato ti balaymo ken dagiti balay dagiti adipenko. Alaen ken ipanawdanto ti aniaman a makaayayo iti imatangda." **7** Ket pinaayaban ti ari ti Israel dagiti amin a panglakayen ti daga ket kinunana, "'Pangngaasiyo ta tandaanan ken kitaenyo no kasano nga agbirbirok iti riribuk daytoy a tao. Nangipatulod isuna iti sao kaniak tapno alaenna dagiti assawak, dagiti annakko, ken ti pirak, ken balitok, ket saanak a nagkedked kenkuana.'" **8** Kinuna dagiti amin a panglakayen ken dagiti amin a tattao kenni Ahab, "Saanka a dumngeg kenkuana weno patgan ti dawdawatenna. **9** Kinuna ngarud ni Ahab kadagiti mensahero ni Ben Hadad, "Ibagayo iti amok nga ari, 'Umanamonggak iti amin nga immuna nga impaibagam iti adipenko nga aramiden, ngem saanko a mapatagan daytoy maikadua a kiddawmo.'" Pimmanaw ngarud dagiti mensahero ket indanonda daytoy a sungbat kenni Ben Hadad. **10** Ket impatulod ni Ben Hadad kadagiti mensaheron a ti sungbatna kenni Ahab, ket kinunana, "Patayendak koma dagiti dios ken ad-adda pay iti dakes nga aramidenda kaniak, no uray dagiti dapo iti Samaria ket umanayto a rakemen dagiti tattao a sumursurot kaniak." **11** Insungbat ti ari ti Israel ket kinunana, "Ibagam kenni Ben Hadad, 'Awan ti siasinoman nga agpangas a mangisusuot pay laeng iti kabalna a kasla us-usubennan daytoy.'" **12** Nangngeg ni Ben Hadad daytoy a mensa bayat nga aginom isuna, ken dagiti ari iti babaenna nga adda kadagiti toldada. Binilin ni Ben Hadad dagiti tattorna, "Agsaganakayo para iti gubat." Nagsaganada ngarud a makigubat tapno rautenda ti siudad. **13** Ket adtoy, immay ti maysa a profeta kenni Ahab nga ari ti Israel ket

kinunana. "Ibagbaga ni Yahweh, 'Makitam kadi daytoy nabileg nga armada? Kitaem, iyawatko kenka ita nga aldaw, ket maammoamto a siak ni Yahweh.'" **14** Insungbat ni Ahab, "Siasino ti mangparmek?" Insungbat ni Yahweh ket kinunana, "Babaen kadagit agtutubo nga opisial nga agserserbi kadagiti gobernador dagiti distrito." Ket kinuna ni Ahab, "Siasino ti mangirugi iti gubat?" Simmungbat ni Yahweh, "Sika." **15** Ket inummong ni Ahab dagiti agtutubo nga opisial nga agserserbi kadagiti gobernador dagiti distrito. Dua gasut ken tallopulo ket dua ti bilangda. Kalpasanda, inummongna met amin a soldado, amin ti armada ti Israel, pito ribu amin ti bilangda. **16** Rimmuarda iti katengngaan ti aldaw. Madama nga agbarbarte ni Ben Hadad iti toldana, keduana dagiti tallopulo ket dua a basbassit ti iturtureyanna nga ar-ari a mangtululong kenkuana. **17** Immuna a napan dagiti agtutubo nga opisial nga agserserbi kadagiti gobernador dagiti distrito. Ket napakaammoan ni Ben Hadad babaen kadagiti agsawsawar nga imbaonna, "Umumay dagiti lallaki a naggapu iti Samaria." **18** Kinuna ni Ben Hadad, "Tiliwenyo ida a sibibia uray no umayda a makikapia wenco makigubat." **19** Rimmuar ngarud iti siudad dagiti agtutubo nga opisial nga agserserbi kadagiti gobernador dagiti distrito, ket sinurot ida ti armada. **20** Pinatoy ti tunggal maysa ti kabusorna, ket naglibas dagiti taga-Aram; kinamat ida ti Israel. Nagkabali a naglibas ni Ben Hadad nga ari ti Aram a keduana dagiti sumagmaman a nakakabali. **21** Ket rimmuar ti ari ti Israel ken dinarupna dagiti nakakabali ken nakakarwah, ket adu ti pinapataya a taga-Aram. **22** Isu nga immay ti maysa a profeta iti ari ti Israel ket kinunana kenkuana, "Mapanka, papigsaem ti bagim, ket adalem ken planeom ti aramidem, gapu ta iti sumaruno a tawen agsUBL manen ti ari ti Aram a bumsor kenka." **23** Kinuna kenkuana dagiti adipen ti ari ti Aram, "Ti diosda ket dios ti katurturonan. Isu a napigpigsada ngem datayo. Ngem ita makirangettayo kadakuada iti patad, ket awan dua dua a sadiy, napigpigsatayo ngem isuda." Deming ngarud ni Ben Hadad iti balakada ket inaramidna ti insingsingda. **26** Iti sumaruno a tawen, inummong ni Ben Hadad dagiti taga-Aram ket napanda idiy Afek tapno makirangetda iti Israel. **27** Nagu-ummong dagiti tatto ti Israel ket naipaay kadakuada dagiti banbanag a kasapulanda a makiranget kadagiti taga-Aram. Nagkampo dagiti tatto ti Israel iti sangoananda a kasla dua a basbassit nga arban dagiti kalding, ngem pinunno dagiti taga-Aram ti away. **28** Ket immasideg ti maysa a tao ti Dios ket nikitungtong iti ari ti Israel a kunana, "Ibagbaga ni Yahweh: 'Gapu ta imbaga dagiti taga-Aram a ni Yahweh ket dios dagiti turod, ngem saan isuna a dios dagiti tanap, iyawatko daytoy nabileg nga armada kadagita imam, ket maammoamto a Siak ni Yahweh.'" **29** Nagkampo ngarud a nagsinnango dagiti armada iti pito nga aldaw. Ket iti maikapito nga aldaw nangrugin ti gubat. Pinapatay dagiti tatto ti Israel ti sangagasan a ribu a soldado dagiti taga-Aram iti maysa laeng nga aldaw. **30** Naglibas dagiti nabatbat idiy Afek, iti siudad, ket narba a naigbur ti pader kadagiti dua pulo ket pito a ribu a nabatbat a lallaki. Naglibas ni Ben Hadad ket napan iti siudad, iti akin uneg a siled. **31** Kinuna dagiti adipen ni Ben Hadad kenkuana, "Dumnggeka, nangngemgi a dagiti ari iti balay ti Israel ket manangngaasi nga ar-ari. Pangngaasim ta palubosanakami a mangibidang iti nakirsang a lupot ken bedbedanmi iti tali ti ulomi, ket mapankami iti ari ti Israel. Barbareng no saannaka a papatayen." **32** Nangibidangda ngarud iti nakirsang a lupot ken binedbedanda ti uloda iti tali ket napanda iti

ari ti Israel ket kinunada, "Imbaga ti adipenmo a ni Ben Hadad, 'Pangngaasim ta palubusannak nga agbiag.'" Kinuna ni Ahab, "Sibibia pay kadi isuna? Kabsatko isuna." **33** Ita dumdumnggeg dagiti lallaki iti aniaman a pagilasinan manipud kenni Ahab, isu nga insungbatda a dagus kenkuana, "Wen, sibibia ti kabsatmo a ni Ben Hadad." Ket kinuna ni Ahab, "Mapankayo ket iyegyo isuna." Ket napan ni Ben Hadad kenkuana, ket pinaglugaran isuna ni Ahab iti karwahena. **34** Kinuna ni Ben Hadad kenni Ahab, "Isulblk kenka dagiti siudad nga inagaw ti amak iti amam, ket mabalinmo iti aglako idiy Damasco, a kas iti inaramid ti amak idiy Samaria. Insungbat ni Ahab, "Palubosanka babaen iti daytoy a katulagan." Nakitulag ngarud ni Ahab kenkuana ket kalpasanna pinalubosanna isuna a mapan. **35** Adda maysa a lalaki, maysa kadagiti annak a lallaki dagiti profeta, a kinunana iti padana a profeta babaen iti sao ni Yahweh, "Pangngaasim ta kabilennak." Ngem nagskedki ti lalaki a mangkabil kenkuana. **36** Ket kinuna ti profeta iti padana a profeta, "Gapu ta saanka a nagtulnog iti timek ni Yahweh, apaman a panawannak, patayennakan kti maysa a leon." Ket apaman a pinanawan isuna dayta a tao, nasarakan isuna ti leon ket pinatay isuna ti leon. **37** Ket nakasarak ti profeta iti sabali pay a tao ket kinunana, "Pangngaasim ta kabilennak." Isu a kinabil isuna ti lalaki ket sinugatanna isuna. **38** Ket pimmanaw ti profeta ket inurayna ti ari iti igid ti dalan; nanglimlimo isuna nga adda bedbed iti ngatoen dagiti matana. **39** Ildi lumabasen ti ari, pinukkawan ti profeta ti ari ket kinunana, "Napan ti adipenmo iti kangtingitan ti gubat, ket nagsardeng iti maysa a soldado ket inyegna ti maysa a kabusor kaniak ket kinunana, 'Bantayam daytoy a tao. No mapukaw daytoy iti aniaman a wagas, ti biagmo ngarud ti kasukat ti biagna, wenco agmuktaka iti maysa a talento ti pirak.' **40** Ngem gapu ta adu ti pakakumikoman ti adipenmo, nakalibas ti kabusor a soldado." Ket kinuna ti ari ti Israel kenkuana, "Daytoyo ti dusam-sika a mismo ti nangikeddeng iti daytoy." **41** Inikkat a dagus ti profeta ti bedbed dagiti matana, ket nabigbig ti ari ti Israel nga isuna ket maysa kadagiti profeta. **42** Kinuna ti profeta iti ari, "Ibagbaga ni Yahweh, 'Gapu ta pinalubos ti tao nga inkeddengko a matay, ti biagmo ti kasukat ti biagna, ken dagiti tattaom kadagiti tattaona.'" **43** Napan ngarud ti ari ti Israel iti balayna a nasakit ti nakemna ken makapungtor, ket nakasangpet idiy Samaria.

21 Ket napasamak nga iti saan a naghbayag, ni Nabot a taga-Jezreel ket adda kaubasanna idiy Jezreel, nga asideg ti palasio ni Ahab, nga ari ti Samaria. **2** Kinasaok ni Ahab ni Nabot a kunana, "Itedmo kaniak ti kaubasam, tapno aramidek a pagmulaan kadagiti natnateng, gapu ta asideg daytoy iti balayko. Kas kasukatna, ikkanta iti nasaysayaat a kaubasan, wenco, no kayatmo, itedko lattan ti bayadna." **3** Simmungbat ni Nabot kenni Ahab, "Saan koma nga ipalubos ni Yahweh nga itedko kenka ti tawid dagiti kapanukan." **4** Nagawid ngarud ni Ahab iti palasiona a nasakit ti nakemna ken makapungtor gapu iti insungbat kenkuana ni Nabot a taga-Jezreel idiy kinunana, "Saanko nga ited kenka ti tawid dagiti kapanukan." Nagidda isuna iti katrena, simmango iti diding, ket saanna a kayat ti mangan iti aniaman a taraon. **5** Napan kenkuana ni Jezebel nga asawana ket kinunana kenkuana, "Apay nga agliday unay ti pusom, ket saanka a mangmangan?" **6** Simmungbat isuna kenkuana, "Kinasaok ni Nabot a taga-Jezreel ket kinunak kenkuana, 'Ilakom kaniak ti kaubasam, wenco no kayatmo, 'Ikkanta iti sabali a kaubasan!' Ket simmungbat kaniak, 'Saanko nga ited kenka ti kaubasak.'" **7** Simmungbat ngarud kenkuana ni Jezebel nga asawana, "Saan kadi a sika pay laeng ti mangiturturay iti pagarian ti Israel? Bumangonka ket manganka; agragsak koma ti pusom. Alaeck ti kaubasan ni Nabot a taga-Jezreel para kenka." **8** Nagsurat ngarud ni Jezebel babaen iti nagan ni Ahab, sinelioanna dagitoy babaen

iti pagselio ti ari, ket impatulodna dagitoy kadagit panglakayen ken kadagit nababaknang a makipagtugtugaw kenkuana kadagiti panaguummong, a kaarruba ni Nabot. **9** Inlanadna kadagit surat a kunana, "Mangipakdaarkayo iti panagayunar ket pagtugawenyo ni Nabot iti sangoanan dagiti tattao. **10** Mangikabilkayo met ti dua nga ulbod a tao a keduana ket pagsaksienyo ida maibusor kenkuana, a kunada, "Inlunodmo ti Dios ken ti ari." Kalpasanna iruraryo isuna ket batoencyo isuna aqingga a matay. **11** Isu a dagiti tattao iti siudadna, dagiti panglakayen ken nababaknang nga agnanaed iti siudadna, inaramidda ti imbilin ni Jezebel kadakuada, a kas nailanad iti surat nga impatulodna kadakuada. **12** Nangipakdaarda iti panagayunar ket pinagtugawda ni Nabot iti sangoanan dagiti tattao. **13** Immay dagiti dua nga ulbod a tattao ket nagtugawda iti sangoanan ni Nabot; nagsaksida maibusor kenni Nabot iti sangoanan dagiti tattao, a kunada, "Inlunodni Nabot ti Dios ken ti ari." Kalpasanna, inruarda isuna iti siudad ket binato-batoda isuna aqingga a natay. **14** Kalpasanna, nangipatulod dagiti panglakayen iti sao kenni Jezebel, a kunada, "Binatodan ni Nabot ket natayen." **15** Ket idi nadamag ni Jezebel a nabato ken natayen ni Nabot, kinunana kenni Ahab, "Tumakderka ket mapanmo alaem ti sanikua ni Nabot a taga-Jezreel, a saanna a kayat nga ilako kenka, gapu ta saanen a sibibiaig ni Nabot ngem ketdi natayen." **16** Idi nangngeg ni Ahab a natayen ni Nabot, nagrubbuat isuna tapno mapan iti kaubasan ni Nabot a taga-Jezreel ket tagikuenna daytoy. **17** Ket immay ti sao ni Yahweh kenni Elias a taga-Tisbi, a kunana, **18** "Tumakderka ket mapanmo saraken ni Ahab nga ari ti Israel, nga agnanaed idaiy Samaria. Adda isuna iti kaubasan ni Nabot, tapno tagikuenna daytoy. **19** Nasken a kasaom isuna ket ibagam a kuna ni Yahweh, 'Pimmatayka kadi ken nangtagikuaka?' Ket ibagam kenkuana a kuna ni Yahweh, 'Iti lugar a nangdilpan dagiti aso iti dara ni Nabot, dilpatanto met dagiti aso ti daram, wen, ti daram,' **20** Kinuna ni Ahab kenni Elias, "Nasarakanak kadi, kabusorko?" Simmungbat ni Elias, "Nasarakanak, gapu ta inlakom ti bagim iti panagaramid iti dakes iti imatang ni Yahweh. **21** Ibagbaga ni Yaweh daytoy kenka: 'Kitaem, mangiyegakto iti didigra kenka ket ikisapkonto amin ken pukawek kenka ti tunggal ubing a lalaki, adipen ken siwaway a tao iti Israel. **22** Pagbalinekto ti pamiliam a kas iti pamilia ni Jeroboam nga anak ni Nabat, ken kas iti pamilia ni Baasa nga anak ni Ahijah, gapu ta pinapungtotnak ken insungsongmo ti Israel nga agbasol.' **23** Nagsa met ni Yahweh maipapan kenni Jezebel, a kunana, 'Kanento dagiti aso ni Jezebel iti asideg ti pader ti Jezreel.' **24** Siasinoman a maibilang kenni Ahab a matay iti siudad-kanento dagiti aso dayta a tao. Ket siasinoman a matay iti away-kanento dagiti billit iti tangatang dayta a tao." **25** Awan ti kas kenni Ahab, a nangilako iti bagina iti panagaramid iti dakes iti imatang ni Yahweh, a sinugsuan ni Jezebel nga asawana nga agbasol. **26** Nagaramid ni Ahab kadagit makarmon nga aramid para kadagit didiosen a dinayawna, a kas iti amin nga inaramid dagiti Amorre, nga innikkat ni Yahweh iti sangoanan dagiti tattao ti Israel. **27** Idi nangngeg ni Ahab dagitoy a sasao, rinay-abna dagiti kawesna ket nagkawes iti nakersang a lupot ket nagayunar ket nagidda a sikakawes iti nakersang a lupot ket kasta unay ti panaglidayna. **28** Ket immay ti sao ni Yawheh kenni Elias a taga-Tisbi, a kunana, **29** "Nakitak kadi no kasano a nagpakumbaba ni Ahab iti sangoanak? Gapu ta impakumbabana ti bagina iti sangoanak, saaonk ngay iieg ti umay a didigra bayat iti panagbiagna; kadagit al-aldaa a panagbiag dagiti annakna ngay iegkonto daytoy a didigra iti pamiliiana."

22 Tallo a tawen ti naglabas nga awan ti gubat iti nagbaetan ti Aram ken Israel. **2** Ket napasamak nga iti maikatlo a tawen, napan ni Jehosafat nga ari ti Juda iti ari ti Israel. **3** Ita, kinuna ti ari ti Israel kadagit adipenna, "Ammoyo kadi a ti Ramot Galaad ket

kukuatayo, ngem awan ti ar-aramidentayo tapno maalatayo daytoy manipud iti ima ti ari ti Aram?" **4** Isu a kinunana kenni Jehosafat, "Kaduaannak kadi a maki-gubat iday Ramot Galaad?" Simmungbat ni Jehosafat iti ari ti Israel, "Agserbi kenka, agbalin dagiti tattaok a tattaom, ken dagiti kabaliok a kabaliom." **5** Kinuna ni Jehosafat iti ari ti Israel, "Pangaasim ta kiddawem ti panangidalan manipud iti sao ni Yahweh no ania ti rumbeng nga aramiden nga umuna." **6** Ket inummong ti ari ti Israel dagiti amin a profeta, ngay uppata gasut a lallaki, ket kinunana kadakuada, "Mapanak kadi makigubat iday Ramot Galaad, weno saan?" Kinunada, "Rautem, ta iyawatto ti Apo daytoy iti ari." **7** Ngem kinuna ni Jehosafat, "Awan kadin ditoy ti sabali pay a profeta ni Yahweh a mabalintayo a pagkiddawan iti balakad?" **8** Kinuna ti ari ti Israel kenni Jehosafat, "Adda pay maysa a tao a mabalintayo a pagkiddawan iti balakad manipud kenni Yahweh a tumulong, ni Micaias nga anak ni Imla, ngem kagurak isuna ta saan a mangipadpadto iti aniaman a nasayaat a banag maipanggep kaniak, pasig a kinirigat laeng." Ngem kinuna ni Jehosafat, "Saan koma nga ibaga ti ari dayta." **9** Ket nangayab ti ari ti Israel iti opisial ket binilinna, "Iyegyo a dagus ni Micaias nga anak ni Imla." **10** Ita, nakatugaw ni Ahab nga ari ti Israel ken ni Jehosafat nga ari ti Juda kadagit tronoda, nakakawesda kadagit kawes ti ari, iti nawaya a lugar iti pagserekian iti ruangan ti Samaria, ket nangipadto amin dagiti profeta, iti sangoananda. **11** Nangaramid ni Zebedia nga anak ni Kenaana kadagit landok a sinan sara ket kinunana, "Kastoy ti imbaga ni Yahweh: 'Babaen kadagitoy ket sangdoenyonto dagiti taga-Aram aqingga a maibusd.' **12** Kasta met laeng ti impadto dagiti amin a profeta, a kunada, "Darupenyu ti Ramot Galaad ket agbaligikayo, ta iyawat ni Yahweh daytoy iti ari." **13** Nagsa kenkuana ti mensahero a napan nangayab kenni Micaias, a kunana, "Ita dumnggeka, pasig a nasayaat a banbanag dagiti sasao nga imbaga dagiti profeta ti ari. Pangngaasim ta kasta met koma ti sawem ket nasayaat a banbanag ti ibagam." **14** Simmungbat ni Micaias, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, ti ibaga ni Yahweh kaniak ti sawek." **15** Idi napan isuna iti ayan ti ari, kinuna ti ari kenkuana, "Micaias, mapankami kadi makigubat iday Ramot Galaad, weno saan?" Simmungbat ni Micaias, "Rautem ket parmekem. Iyawatto ni Yaweh daytoy iti ima ti ari." **16** Ket kinuna ti ari kenkuana, "Namin-anu a dasar nga imbagak kenka niga ikarim nga ibagam laeng kaniak ti kinapudno iti nagan ni Yahweh?" **17** Isu a kinuna ni Micaias, "Nakitak ti entero nga Israel a nawarawara kadagit banbantay, kasla da la karnero nga awan iti mangipaspastor, ket kinuna ni Yahweh, 'Awan ti mangipaspastor kadagitoy. Agsubli koma ti tunggal tao iti balayna a sitatalged.'" **18** Isu a kinuna ti ari ti Israel kenni Jehosafat, "Saan kadi naga imbagak kenka a saan isuna nga agipadto iti nasayaat maipanggep kaniak, ngem didigra laeng?" **19** Ket kinuna ni Micaias, "Denggem ngarud ti sao ni Yahweh: Nakitak ni Yahweh a nakatugaw iti tronona, ken dagiti amin a buybuyot ti langit ket agtaktaakder iti makannawenken iti makannigidna. **20** Kinuna ni Yahweh, 'Siasino ti mangallilaw kenni Ahab, tapno mapan isuna ken maparme iday Ramot Galaad?' Ket nagduduma ti insungbat ti tunggal maysa." **21** Ket adda maysa nga espiritu a nagsasango, nagtakder iti sangoanan ni Yahweh, ket kinunana, 'Siak ti mangallilaw kenkuana.' Kinuna ni Yahweh kenkuana, 'Kasano?' **22** Simmungbat ti espiritu, 'Mapanak ken agbalinak nga agul-ulbod nga espiritu iti ngiwat dagiti amin a profetam, ket nangituyang ni Yahweh ti didigra para kenka.' **23** Ita kitaem, nangikabil ni Yahweh iti agul-ulbod nga espiritu iti ngiwat dagiti amin a profetam, ket nangituyang ni Yahweh ti didigra para kenka." **24** Kalpasanna immasideg ni Zebedia nga anak ni Kenaana, tinungpana ni Micaias, ket kinunana, "Kasano a rimmuar kaniak

ti Espiritu ni Yahweh tapno makitungtong kenka?" 25 Kinuna ni Micaias, "Kitaem, maammoamto dayta, iti dayta nga aldad, inton agarayaka nga aglemmeng iti akin uneg a siled. 26 Kinuna ti ari ti Israel iti adipena, "Tiliwem ni Micaias ket iyapanmo kenni Amon, a gobernador ti siudad, kenni Joas, nga anakko. 27 Ibagam kenkuana, 'Kuna ti ari, Ibaludyo daytoy a tao ket bassit a tinapay ti ipakanyo ken ikkanyo ti laeng ti bassit a danum, akingga a makasangpetak a sitatalged.' 28 Ket kinuna ni Micaias, "No makasublika a sitatalged, saan ngarud a nagsao ni Yahweh kaniak." Ket kinunana pay, "Denggenyo daytoy, dakayo amin a tattao." 29 Napan ngarud ni Ahab nga ari ti Israel, ken ni Jehosafat nga ari ti Juda idiy Ramot Galaad. 30 Kinuna ti ari ti Israel kenni Jehosafat, "Manglimlimoak ket mapanak iti paggugubatan, ngem ikawesmo dagiti pagan-anaymo a kas ari." Isu na manglimlimo ngarud ti ari ti Israel ket napan iti paggugubatan. 31 Ita, binilin ti ari ti Aram dagiti tallo pulo ket dua a kapitan ti karwahena, a kunana, "Saanya a darupen uray sasisinoman kadagit soldado. Ketedi, darupeno laeng ti ari ti Israel." 32 Ket idi nakita dagiti kapitan dagiti karwahena ni Jehosafat kinunada, "Sigurado a dayta ti ari ti Israel." Dinarupda isuna, ket nagriaw ni Jehosafat. 33 Ket idi nakita dagiti mangidadaulo kadagit karwahena a saan nga isu ti ari ti Israel, saandan nga intuloy iti panangkamatda kenkuana. 34 Ngem adda maysa a lalaki a nangipasaksak lattan iti panana ket natamaan ti ari ti Israel iti nagsaipan ti kabalna. Ket kinuna ni Ahab iti mangiturturong iti karwahena, "Agsublita ken ipanawnak ditoy paggugubatan, ta nasugatanak iti nakaro." 35 Kimarkaro ti gubat iti dayta nga aldag, ket sisasadag ti ari iti karwahena a nakasango kadagit taga-Aram. Natay isuna iti karabianna. Nagsayasyay ti darana manipud iti sugatna iti datar iti karwahena. 36 Ket idi lumlumneken ti init, impukkaw dagiti armada, a kunada, "Agsibli ti tunggal maysa iti siudadna, ken tunggal maysa iti rehionna!" 37 Natay ngarud ni Ahab ket impanda idiy Samaria, ket impunponda isuna idiy Samaria. 38 Binugwanda ti karwahena iti pagdigosan idiy Samaria, ket dinilpatan dagiti aso ti darana (ditoy ti pagdigdigusan dagiti balangkantis), kas iti sao nga imbag a ni Yahweh. 39 Maipapan kadagit dadduma a banbanag maipanggep kenni Ahab, amin nga inaramidna, ti impatakderna a marfil a balay, ken amin a siudad nga imbangonna saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Israel? 40 Pimmusay ngarud ni Ahab, ket ni Ahazias nga anakna a lalaki ti nagbalin nga ari a simmukat kenkuana. 41 Ket nangrugi a nagturay idiy Juda ni Jehosafat nga anak ni Asa idi maikapat a tawen a panagturay ni Ahab nga ari ti Israel. 42 Tallopulo ket lima ti tawen ni Jehosafat idi nagturay isuna, ket nagturay isuna iti duapulo ket lima a tawen idiy Jerusalem. Ti nagan ti inana ket Azuba, nga anak a babai ni Silhi. 43 Nagbiag isuna iti wagas ni Asa nga amana; saanna a tinallikudan dagitoy; inaramidna no ania ti nasayaat iti imatang ni Yahweh. Nupay kasta, saan pay a naikkat dagiti disso a pagdaydayawan. Agidatdaton ken agpupuor latta iti insenso dagiti tattao kadagit disso a pagdaydayawan. 44 Nakipagkapia ni Jehosafat iti ari ti Israel. 45 Maipapan kadagit dadduma a banbanag maipanggep kenni Jehosafat, ken ti kinabileg nga impakitana ken no kasano a nangabak isuna iti gubat, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Juda? 46 Pinapanawna manipud iti daga dagiti nababatati a balangkantis a natda kadagit al-aldaaw ti amana a ni Asa. 47 Awan ti ari idiy Edom, ngem nagturay ti pannakabagi ti ari sadiay. 48 Nangaramid ni Jehosafat kadagit barko a paglayag a mapan idiy Ofir gapu iti balitok, ngem saanda a nakadanon gapu ta nadadael dagiti barko idiy Ezion Geber. 49 Ket kinuna ni Ahazias nga anak ni Ahab kenni Jehosafat, "Ipalubosmo koma a makilayag dagiti adipenko kadagit adipenmo kadagit barko." Ngem saan nga immannugot ni Jehosafat. 50 Pimmusay ni Jehosafat ket naitabon a

kaduada iti siudad ni David, a kuponanana; ni Jehoram nga anakna ti nagbalin nga ari a simmukat kenkuana. 51 Nagturay ni Ahazias nga anak ni Ahab iti Israel idiy Samaria idi maikasangapulo ket pito a tawen a panagturay ni Jehoshafat nga ari ti Juda, ket nagturay isuna iti dua a tawen iti Israel. 52 Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh ken nagbiag iti wagas ti amana, ken iti wagas ti inana, ken iti wagas ni Jeroboam nga anak ni Nabat, ket iti kasta insungsongna ti Israel nga agbasol. 53 Nagserbi isuna kenni Baal ken dinayawna isuna, isu a pinaggungtotna ni Yahweh, a Dios ti Israel, a kas iti inaramid ti amana.

2 Ar-ari

1 Bimmusor ti Moab iti Israel kalpasan iti ipapatay ni Ahab. **2** Ket natnag ni Ahazias iti balkon iti akingato a siledna idiy Samaria, ket nasugatan. Isu a nangibaon isuna kadagiti mensahero ket kinunana kadakuada, "Mapankayo, makiuman kenni Baal Zebub, a dios ti Ekon, no umimbagak pay manipud iti daytoy a pannakadangran." **3** Ngem kinuna ti anghel ni Yahweh kenni Elias a Tesbita, "Agrubuatka, mapanmo sabtem dagiti mensahero ti ari ti Samaria, ket damagem kadakuada, 'Gapu kadi ta awan ti Dios ti Israel isu a mapankayo makiuman kenni Baal Zebub, a dios ti Ekon? **4** Isu a kuna ni Yahweh, "Saanka a makababa iti pagiddaan nga immulliam; ngem ketdi, mataykanto." **5** Ket pimmanaw ni Elias. **5** Ildi nagsubli dagiti mensahero kenni Ahazias, kinunana kadakuada, "Apay a nagsublikayo?" **6** Kinunada kenkuana, "Adda ti maysa a tao nga immay simmabat kadakami a nangibaga, 'Agsublikayo iti ari a nangibaon kadakayo, ket ibagayo kenkuana, 'Imbaga ni Yahweh daytoy: 'Gapu kadi ta awan ti Dios ti Israel isu a nangibaonka kadagiti lallaki a makiuman kenni Baal Zebub, a dios ti Ekon? Ngarud saankan a makababa iti pagiddaan nga immulliam; ngem ketdi, mataykanto.'" **7** Kinunada Ahazias kadagiti mensaheronia, "Ania ti langana, ti tao a simmabat ken nangibaga kadagitoy a sasao kadakayo?" **8** Simmungbatda kenkuana, "Nakakawes isuna iti naaramid ti buok ken nakabarikes isuna iti lalat." Isu nga insungbat ti ari, "Dayta ni Elias a Tesbita." **9** Nangibaon ngarud ti ari iti kapitan nga addaan iti limapulo a soldado a mapan kenni Elias. Simmang-at ti kapitan a napan kenni Elias iti pagtugtugawanna iti tapaw ti turod. Nagsao ti kapitan kenkuana, "Sika, a tao ti Dios, kinuna ti ari, 'Bumabaka.'" **10** "Simmungbat ni Elias ket kinunana iti kapitan, "No taonak ti Dios, bumaba koma ti apuy manipud langit ket puorannaka ken dagiti limapulo a tattaom." Ket bimmaba ti apuy manipud langit ket naikisap isuna ken dagiti limapulo a tattaona. **11** Nangibaon manen ni Ari Ahazias iti sabali a kapitan nga addaan iti limapulo a soldado. Kinuna met dayta a kapitan kenni Elias, "Sika, a tao ti Dios, kuna ti ari, 'Bumabaka a dagus.'" **12** "Simmungbat ni Elias ket kinunana kadakuada, "No taonak ti Dios, bumaba koma ti apuy manipud langit ket puorannaka ken dagiti limapulo a tattaona." Bimmaba manen ti apuy ti Dios manipud langit ket naikisap isuna ken dagiti limapulo a tattaona. **13** Nu pay kasta, nangibaon manen ti ari iti maikatlo a bunggoy ti limapulo a mannakigubat. Simmang-at daytoy a kapitan, naggapintumeng isuna iti sangoanan ni Elias, ket nagpapkakaasi ken kinunana kenkuana, "Sika, a tao ti Dios, dawatek kenka, agbalin koma a kailala iti imatangmo ti biagko ken ti biag dagitoy limapulo nga adipenmo. **14** Kinapudnona, bimmaba ti apuy manipud langit ket inikisapa dagiti dua a kapitan ken dagiti tattaoda, ngem ita, agbalin koma a kailala ti biagko iti imatangmo." **15** Isu a kinuna ti anghel ni Yahweh kenni Elias, "Kumuyogka kenkuana. Saanka nga agbuteng kenkuana." Isu a timmakder ni Elias ket kimmuyog kenkuana a napan iti ari. **16** Saan a nagbayag, kinuna ni Elias kenni Ahazias, "Daytoy ti imbaga ni Yahweh, 'Nangibaonka kadagiti mensahero a makiuman kenni Baal Zebub, a dios ti Ekon. Gapu kadi ta awan ti Dios ti Israel a pakiumanam? Isu nga ita, saankan a makababa iti pagiddaan nga immulliam; sigurado a mataykanto.'" **17** Isu a natay ni Ahazias a kas iti sao ni Yahweh nga imbaga ni Elias. Nagturay ni Joram a kas kasukatna, iti maikadua a tawen ni Johoram nga anak a lalaki ni Josafat nga ari ti Juda, gapu ta awan ti lalaki nga anak ni Ahazias. **18** Maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Ahazias, saanda kadi a naisurat iti Libro dagiti Pasamak dagiti Ari ti Israel?

2 Isu a napasamak, idi alaen koma ni Yahweh ni Elias iti langit babaen iti alipugpog, pimmanaw da Elias ken Eliseo manipud Gilgal. **2** Kinuna ni Elias kenni Eliseo, "Agbatika ditoy, pangngaasim, gapu ta imbaonnak ni Yahweh a mapan idiy Betel." Simmungbat ni Eliseo, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, ken kas sibibiagka, saanka a panawan." Isu a napanda idiy Betel. **3** Napan kenni Eliseo dagiti annak dagiti profeta nga adda idiy Betel ket kinunada kenkuana. "Ammom kadi nga ipanaw ni Yahweh kenka ti apom ita nga aldaw?" Simmungbat ni Eliseo "Wen, ammok daytoy, ngem saantayo a pagsasaritaan ti maipapan iti daytoy." **4** Kinuna ni Elias kenkuana, "Eliseo, agurayka ditoy, pangngaasim, ta imbaonnak ni Yahweh a mapan idiy Jerico." Ket simmungbat ni Eliseo, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, ken kas sibibiagka, saanka a panawan." Isu a napanda idiy Jerico. **5** Ket napan kenni Eliseo dagiti annak dagiti profeta nga adda idiy Jerico ket kinunada kenkuana. "Ammom kadi nga ipanaw ni Yahweh kenka ti apom ita nga aldaw?" Simmungbat ni Eliseo, "Wen, ammok daytoy, ngem saantayo a pagsasaritaan ti maipapan iti daytoy. **6** Ket kinuna ni Elias kenkuana, "Agbatika ditoy, pangngaasim, ta imbaonnak ni Yahweh a mapan idiy Jordan." Simmungbat ni Eliseo, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, ken kas sibibiagka, saanka a panawan." Isu a napanda a dua. **7** Saan a nagbayag, nagtakder ti limapulo nga annak dagiti profeta a nakabatog kadakuada iti saan nga adayo kabatayan a nagtakder ti dua iti igid ti Jordan. **8** Innalni Elias ti kagayna, linukotna daytoy, ket imbaupta daytoy iti danum. Nagudua ti danum isu a nakapagnada a dua iti namaga a daga. **9** Napasamak a kalpasan a nakaballasiwda, kinuna ni Elias kenni Eliseo, "Agkiddawka kaniak no ania ti rumbeng ngapaiayko kenka sabay a maipanawak. Simmungbat ni Eliseo, "Pangaasim ta umay koma kaniak ti mamindua a kabileg ti espiritu." **10** Simmungbat ni Elias, "Narigat a banag ti kiddawmo. Nupay kasta, no makitanakto a maipanaw, mapasamakto daytoy, ngem no saan, saanto a mapasamak daytoy." **11** Nagsarsaritada bayat ti pannagnada, pagammoan, nagparang iti umap-apuy a karwahe ken dagiti umap-apuy a kaballo, a nangiyadayo kadakuada a dua, ket naipangato ni Elias idiy langit babaen iti alipugpog. **12** Nakita daytoy ni Eliseo ket impukkawna, "Amak, amak, dagiti karwahe ti Israel ken dagiti nakakabalio!" Saannan a pulos a nakita ni Elias, ket iniggamanna dagiti kawesna sana rinay-ab daytoy a nagkadua. **13** Pinitudna ti kagay ni Elias a natinnag kenkuana, ket nagsubli isuna sa nagtakder ti igid ti karayan Jordan. **14** Binautna ti danum babaen iti kagay ni Elias a natinnag ket kinunana, "Sadino ti ayan ni Yahweh, a Dios ni Elias?" Ildi binautna ti danum, nagguduwa ti danum ket bimallasiw ni Eliseo. **15** Ildi nakita dagiti annak dagiti profeta a taga-Jerico ni Eliseo iti ballasiw manipud kadakuada, kinunada, "Adda ti espiritu ni Elias kenni Eliseo. Isu a napanda sinabat isuna, ket nagpaklebdha iti sangonanna. **16** Kinunada kenkuana, "Kitaem ita, kadagiti adipenmo ket adda limapulo a napipigsa a lallaki. Dawatenmi a palubosam koma ida, ket birokenda ti apom, amangan no impangato laeng isuna ti Espiritu ni Yahweh ket impurruakna iti maysa a bantay wenne iti maysa a tanap." Insungbat ni Eliseo, "Saan, saanyo ida nga ibaon." **17** Ngem idi pinilitda ni Eliseo agingga a mabainen isuna, kinunana, "Ibaonyo ida." Ket nangibaonda iti limapulo a lallaki, ket nagbirokda iti tallo nga aldaw, ngem saanda a nabirukan isuna. **18** Nagsublika kenni Eliseo, bayat iti panagtalinaedna idiy Jerico, ket kinunana kadakuada, "Saan kadi nga imbagak kadakayo, 'Saankayo a mapan?'" **19** Kinuna dagiti lallaki iti siudad kenni Eliseo, "Kitaem, agpapkakaasikami kenka, napintas daytoy a siudad, kas makitkit a apok, ngem saan a nasayaat ti danum ken saan a nabunga ti daga." **20** Simmungbat ni Eliseo, "Mangiyegkayo kaniak iti maysa a baro a malukong ket kabilanyo daytoy iti asin,"

inyegda ngarud kenkuana daytoy. **21** Napan ni Eliseo iti ubborg ket pinurruakanna iti asin daytoy; kalpasanna, kinunana, "Kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Dinalusakan daytoy a danum. Manipud iti daytoy a kanito, awanton iti ipapatay wenco saan a nabunga a daga.'" **22** Isu a nadalusan ti danum agingga iti daytoy nga aldaw, babaen iti sao nga imbaga ni Eliseo. **23** Kalpasanna, manipud Jerico ket napan ni Eliseo idiy Betel. Kabayatan a magnagna isuna iti dalan, adda dagiti agtutubo a lallaki a rimmur a siudad ket linaisda isuna; kinunada kenkuana, "Umadayoka, sika a kalbo! Umadayoka, sika a kalbo!" **24** Timmaliaw ni Eliseo ket nakitana ida; immawag isuna kenni Yahweh tapno ilunodha ida. Ket rimmur ti dua a kabaian nga oso iti kabakiran ket dinangranda ti uppata pulo ket dua kadagiti agtutubo a lallaki. **25** Ket manipud sadiy napan ni Eliseo iti Bantay Carmel, ket manipud sadiy nagsubli isuna idiy Samaria.

3 Ita, iti maikasangapulo ket walo a tawen ni Jehosafat nga ari ti Juda, nangrugni nga agturya ni Joram nga anak a lalaki ni Ahab iti Israel idiy Samaria; nagturya isuna iti sangapulo ket dua a tawen. **2** Nagaramid isuna iti dakes iti imatang ni Yahweh, ngem saan a kas iti amana keni iti inana; ta inikkatna ti nasagradoan nga adigi a batu ni Baal nga inaramid ti amana. **3** Nupay kasta, kimpet latta isuna kadagiti basol ni Jeroboam nga anak a lalaki ni Nebat, a nakaigapuan ti Israel a nagbasol; saan isuna a timmallikod kadagitoy. **4** Ita, ni Mesa nga ari ti Moab ket agtartarakan kadagiti karnero. Nasken a mangted isuna iti ari ti Israel iti 100, 000 a kalakian a karnero ken ti de lana ti 100, 000 nga urbon a karnero. **5** Ngem kalpasan a natay ni Ahab, bimmusor ti ari ti Moab iti ari ti Israel. **6** Isu a pinanawan ni Ari Joram ti Samaria iti dayta a tiempo tapno ummengenna ti entero nga Israel a makigubat. **7** Nangipatulod isuna iti mensahe kenni Jehosafat nga ari ti Juda, a mangibagbag, "bimmusor ti ari ti Moab kaniak. Kaduaennak kadi a manggubat iti Moab?" Simmungbat ni Jehosafat, "Umayak. Kaslaak met laeng kenka, dagiti tattoak a kas kadagiti tattoom, dagiti kabaliok a kas kadagiti kabaliom." **8** Ket kinunana, "Sadino a dalan ti mabalintayo a pangrautan?" Simmungbat ni Jehosafat, "Iti dalan ti let-ang ti Edom." **9** Isu a nagna dagiti ari ti Israel, Juda ken Edom iti pito nga aldaw. Awan ti nasarakanda a danum para iti armadada, para kadagiti kabalioda ken kadagiti dadduma nga ayupda. **10** Isu a kinuna ti ari ti Israel, "Ania daytoy? Pinagtitipon kadi ni Yahweh ti tallo nga ari tapno parmekennatayo ti Moab?" **11** Ngem kinuna ni Jehosafat, "Awan kadi ditoy iti profeta ni Yahweh, a mabalintayo a pakiumanan kenni Yahweh?" Maysa kadagiti adipen ti ari ti Israel ti simmungbat ket kinunana, "Adda ditoy ni Eliseo nga anak ni Sapat, ti nangibuyat ti danum iti ima ni Elias." **12** Kinuna ni Jehosafat, "Adda kenkuana ti sao ni Yahweh." Isu a napan ti ari ti Israel, ni Jehosafat, ken ti ari ti Edom a napan kenkuana. **13** Kinuna ni Eliseo iti ari ti Israel, "Ania ti pakibiangkan kenka? Mapanka kadagiti profeta ti ama ken inam." Isu kinuna ti ari ti Israel kenkuana, "Saan, gapu ta pinagtitiponkamani ni Yahweh a tallo nga ari, tapno parmekennakami ti Moab." **14** "Simmungbat ni Eliseo, 'Iti nagan ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a pagtakderak, surugado a no saanko a raraemen ti presensia ni Jehosafat nga ari ti Juda, saanka a pulos nga ipangag, wenco uray kumita kenka. **15** Ngem ita, mangiyegkayo kaniak iti tumutokar, 'Ket napasamat, idi nagtukar ti tumutokar iti arpa, immay ti pannakabalin ni Yahweh kenni Eliseo. **16** Kinunana, 'Ibagbaga ni Yahweh daytoy, 'Agkalikayo kadagiti kanal iti daytoy a namaga a karyan ti tay-ak.' **17** Ta kastoy ti ibagbaga ni Yahweh, 'Saankayonto a makakita iti angin, wenco makakita iti tudo, ngem mapnonto iti danum daytoy a karyan ti tay-ak, ket uminumkayonto, dakayo ken dagiti dingwenyo ken dagiti amin nga ayupyo.' **18** Nalaka laeng daytoy a banag iti imatang ni Yahweh. Pagballigennakayonto pay kadagiti Moabita. **19** Rautenyonto ti tunggal nasarikedkedan a siudad ken tunggal

napintas a siudad, pukanenyonto ti tunggal kayo nga agbunga, pullatanyonto dagiti amin nga ubborg, ken dadaelenyonto ti tunggal paset ti nadam-eg a daga babaen kadagiti batbato." **20** Isu nga iti agsapa, iti tiempo ti panangidatag iti daton, nagayus ti danum nga aggapu iti Edom; nalapunos ti daga iti danum. **21** Ita, idi nangngeg dagiti amin a Moabit a umay makirangit dagiti ari kadakuada, naggummongda, dagiti amin a makabael a mangisuat iti kabal, ket nagtakderita iti pagbeddengan. **22** Nagriingda a nasapa iti bigat ket nasilnagan iti init ti danum. Idi nakita dagiti Moabit ti danum nga adda iti batogda, a nalabbaga a kas iti dara. **23** Impukkawda, "Dara daytoy! Nadadaelen dagiti ari, ket nagpipinnatayda ti tunggal maysa! Isu nga ita, Moab, intayo agsamsam kadakuada!" **24** Idi nakadanonda iti kampo ti Israel, kinellaat ida dagiti Israelita ket dinarupa dagiti Moabit, a nagtataray manipud kadakuada. Kinamat ti armada ti Israel dagiti Moabit akingga iti kabangibang a daga, ket pinapatayda ida. **25** Dinadael ti Israel dagiti siudad, ken nangipurruak ti tunggal tao iti bato kadagiti nasayaat a paset ti daga ket pinunnoda dagiti nadam-eg a taltalon. Pinullatanda dagiti amin nga ubborg ken pinukunda dagiti amin a nasasayaat a kayo, malaksid laeng iti Kir Hareset, a napaderan kadagiti batbato. Ngem rinaut daytoy dagiti soldado a nakaigam kadagiti pallatibong. **26** Idi nakita ni Ari Mesa iti Moab a naabakdan iti gubat, inkuyogna ti pito gasut a mannakigubat a nakakampilan tapno makalasatda a mapan iti ari ti Edom, ngem saanda a nagballigi. **27** Ket innalana ti inauna nga anakna, a sumaruno koma kenkuana nga agturya, ket indatonna isuna a kas daton a mapuoran iti pader. Isu a naadda ti inaakro a pungtot a maibusor iti Israel, ket pinanawan ti armada ti Israel ni Ari Mesa ket nagsublida kadagiti bukodda a daga.

4 Ita, napan a nagsangsangit kenni Eliseo ti asawa ti maysa kadagiti annak dagiti profeta, ibagbagana, "Natayen ti asawak nga adipenmo, ket ammon a managbuteng ti adipenmo kenni Yahweh. Ita, immay ti agpapautang tapno alaenna ti dua nga annakko nga agbalin a tagabuna." **2** Isu a kinuna ni Eliseo iti babai, "Ania ti maipaayko kenka? Ibagam kaniak ti adda iti balaymo?" Kinuna ti babai, "Awan a pulos iti adda iti balayti ti adipenmo, malaksid iti sanggaput a lana." **3** Ket kinuna ni Eliseo, "Rummukar tapno mapanka bumulod kadagiti kaarrubam kadagiti burnay a awan nagianna. No mabalbalin bumulodka iti adu. **4** Kalpasanna masapul a sumrekka ken dagiti annakmo ket irekepyo ti ridaw, ket bukbukanyo ti lana amin dagitoy a burnay; ilasinyo dagiti burnay a napunno." **5** Isu a pinanawanna ni Eliseo ket inrekepna ti ridaw iti likudanna ken dagiti annakna. Impanda kenkuana dagiti burnay, ket pinunnona dagitoy iti lana. **6** Idi napnon dagiti pagkargaan, kinunana iti anakna, "Mangiyecka kaniak ti sabali a burnay." Ngem kinunana kenkuana, "Awanen ti burnay." Ket nagsardeng a nagayus ti lana. **7** Kalpasanna, nagsubi ti babai ket imbagana iti tao ti Dios. Kinunana, "Mapanka, ilakom ti lana; bayadam ti utangmo, ket pagbiaganyo kadagiti annakmo ti nabati." **8** Maysa nga aldaw, nagna ni Eliseo idiy Sunem a pagnanaedan ti babai a baknang; inawis ti babai isuna a makipangan kenkuana. Isu a tunggal lumabas ni Eliseo, dumagas isuna sadiy tapno mangan. **9** Kinuna ti babai iti asawana, "Kitaem, ita maamirisko a nasantoan daytoy a tao ti Dios a kanayon a lumablabas. **10** Mangaramidta iti bassit a siled iti ngato a para kenni Eliseo, ket mangikabilita iti pagiddaan, lamisaan, tugaw, ken silaw. Ket inton sarungkarannta, agyanto isuna sadiy." **11** Isu nga idimteng manen ti aldaw a dimmagas ni Eliseo sadiy, nagyan isuna iti siled ket nagingana sadiy. **12** Kinunana ni Elias kenni Gehazi nga adipenna, "Ayabam daytoy a Sunamita." Idi naayabanna ti babai, nagtakder iti Gehazi iti sanggoananna. **13** Kinuna ni Eliseo kenkuana, "Ibagam iti babai, 'Naaramidmo amin dagitoy a pakaseknan a mangaywan kadakami. Ania ti maipaaymi a para

kena? Kayatmo kadi a katungtongenmi para kenka iti ari wenco iti komadante ti armada?" Simmungbat ti babai, "Agnanaedak kadagiti tattaok." **14** Isu a kinuna ni Eliseo, "Ania ngarud ti aramidenta para kenkuana?" Simmungbat ni Gehazi, "Iti kinapudhona, awan iti anakna, ket lakayen ti asawana." **15** Isu a simmungbat ni Eliseo, "Ayabam ti babai." Idi naayabanna isuna, nagtakder ti babai iti ridaw. **16** Kinuna ni Eliseo, "Iti kastoy a tiempo, iti umay a tawen, ub-ubbaemton ti anak a lalaki." Kinuna ti babai, "Saan, apok ken tao ti Dios, saanka nga agulbod iti adipenmo." **17** Ngem nagsikog ti babai ket nangipasngay isuna iti anak a lalaki iti dayta met laeng a tiempo iti sumaruno a tawen, kas iti kinuna ni Eliseo kenkuana. **18** Idi dimmakkelen ti ubing, maysa nga aldad, napan isuna iti ayan iti amana, a kadauna dagiti agburburas. **19** Kinunana iti amana, "Ti ulok, ti ulok." Kinuna ti amana iti adipenna, "Bagkatem isuna nga ipan iti inana." **20** Idi binagkat ti adipen ti ubing ket impanna iti inana, sinaklot ti babai ti ubing agingga a natay iti agmatuan. **21** Isu a timmakder ti babai ket impaiddana ti ubing iti pagiddaan ti tao ti Dios, irekepna ti ridaw, ket rimmuar. **22** Inayabanna ti asawana, ket kinunana, "Pangaasim, ibaonmo kaniak ti maysa kadagiti adipen ken maysa kadagiti asno tapno makapanak a dagus iti tao ti Dios ket kalpasanna makasubiak." **23** Kinuna ti asawa ti babai, "Apay a kayatmo ti mapan kenkuana ita nga aldad? Saan met a baro ti bulan wenco Aldaw a Panaginana, "Simmungbat isuna, "Saan a bale." **24** Kalpasanna sinilyaanna ti asno ket kinunana iti adipenna, "Partakam a patarayen; saanmo a pagin-innayaden malaksid no ibagak." **25** Isu a napan isuna ket nakadanon iti ayan iti tao ti Dios idiy Bantay Carmel. Isu nga idi nakita ti tao ti Dios ti babai iti saan unay nga adayo, kinunana kenni Gehazi nga adipenna, "Kitaem, sumungsungad ti babai a Sunamita. **26** Pangngaasim, tumarayka a mangsabat kenkuana ket ibagam kenkuana, "Nasayaat kadi ti kasasaadmo kasta met ti asawam ken ti anakmo?" Simmungbat ti babai, "Nasayaat ti amin." **27** Idi nakadanon ti babai iti ayan iti tao ti Dios nga adda idiy bantay, iniggemannia ti sakana. Immasideg ni Gehazi iti babai tapno iyadayona ngem kinuna ti tao ti Dios, "Panawam isuna, ta mariribukan unay, ken inlimed ni Yahweh daytoy a parikut, ken awan ti imbagana kaniak." **28** Kalpasanna, kinuna ti babai, "Nagkiddawak kadi kenka iti anak, apok? Saanko kadi nga imbagia, 'Saannak nga ulboden?'" **29** Ket kinuna ni Eliseo kenni Gehazi, "Agrubuatka ket alaem ti sarukodko. Mapanka iti pagtaenganna. No adda masabatmo a lalaki, saanmo a klabawanan isuna, ken no adda mangkablaawkena, saanmo a sungbatan. Iparabawmo ti sarukodko iti rupa ti ubing." **30** Ngem kinuna ti ina ti ubing, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, ken kas sibbiagka, saanka a panpanawan." Isu a timmakder ni Eliseo ket simmuorti babai. **31** Nagdardaras ken inunaan ni Gehazi isuda ket imparabawna ti sarukod iti rupa ti ubing, ngem saan a nagsao wenco nakange ti ubing. Kalpasanna nagsubli ni Gehazi a mangsabat kenni Eliseo ket imbagana kenkuana, "Saan a mariing ti ubing." **32** Idi nakasanngpet ni Eliseo iti balay, natayen ti ubing ket adda pay laeng iti pagiddaan. **33** Isu a simrek ni Eliseo ket irekepna ti ridaw nga ayan iti ubing ket nagkakarag kenni Yahweh. **34** Napanna pinakleban ti ubing; indekketna ti ngiwatna iti ngiwat ti ubing, ti matana iti mata ti ubing ken ti imana iti ima ti ubing. Impakleban ti bagina iti ubing a lalaki, ket bimmara ti bagi ti ubing. **35** Kalpasanna timmader ni Eliseo ket nagpagnapagna ti siled ket nagsubli manen ket impaklebna ti bagina iti ubing a lalaki. Nagbaeng ti ubing iti pito a dasa sana inmulagat dagiti matana! **36** Isu nga inayaban ni Eliseo ni Gehazi ket kinunana, "Ayabam ti Sunamita!" Isu nga inayabanna ti babai, ket idi nakastrek isuna iti siled, Kinuna ni Eliseo, "Alaemon ti anakmo." **37** Ket nagpakleb ti babai iti daga iti sakaananna ken nagkurno isuna iti daga, kalpasanna, innalana ti

anakna sa pimmanaw. **38** Kalpasanna napan manen ni Eliseo iti Gilgal. Adda iti panagbisin iti daga, ket agtugtugaw dagiti annak dagiti profeta iti sangoananna. Kinunana iti adipenna, "Isaanggo ti dakkil a dungdong iti apuy ket manglukota iti sidaen a para kadagiti annak dagiti profeta." **39** Napan iti taltalon ti maysa kadakuada tapno agala kadagiti natnateng. Nakasarak isuna iti balang a lanut ket nangala iti balang a bunga nga umanay a maisab-ok ti kagayna. Ginalipda dagitoy ket inlaokda iti sidaen, ngem saanda nga ammo no ania a kita dagitoy. **40** Isu nga indasarda ti sidaen a kanen dagiti lallaki. Saan a naggbayag, apaman a mangmanganda, nagpukkwada ket kinunada, "Tao ti Dios, adda iti makapatay iti dungdong!" Ket saandan a kayat a kanen daytoy. **41** Ngem kinuna ni Eliseo, "Mangiyegkayo iti bassit nga arina." Inkabilang daytoy iti dungdong ket kinunana, "Idasaryo daytoy a para kadagiti tatta, tapno makapanganda." Ket awanen a pulos iti makadangran a linea ti banga. **42** Adda maysa a tao a naggapu iti Baal Salisa a napan iti tao ti Dios ken nangipan iti duapulo a tinapay a naaramid iti trigo nga adda iti sakona a kaburburas, ken kaburburas a bukbukel. Kinunana, "Itedmo daytoy kadagiti tatta tapno makapanganda." **43** Kinuna ti adipenna, "Ania, idasarko kadi daytoy iti sangoan ti sangagasut a lallaki?" Ngem kinuna ni Eliseo, "Itedmo daytoy kadagiti tatta, tapno makapanganda, ta ibagbaga ni Yahweh, 'Mangandanto ket addanto pay sumagmamano a mabati.'" **44** Isu nga indasar daytoy ti adipen iti sagoananda; nanganda ket adda pay dagiti nabati, kas ti sao nga inkari ni Yahweh.

5 Ita ni Naaman, ti komandante iti armada iti ari ti Aram, ket maysa a maingel ken mararaem a tao iti panagkiti ti amona, aqsidup ta babaen kenkuana ket inyeg ni Yahweh ti balligi iti Aram. Napigsa ken natured pay isuna a tao, ngem kinetong isuna. **2** Rimmaut dagiti Arameo a binunggo-bunggoy ket nangiyawidda iti maysa nga ubing a babai manipud ti daga iti Israel. Nagserbi isuna nga adipen ti asawa ni Naaman. **3** Imbaga ti ubing a babai iti amona a babai, "Tarigagayak nga adda koma ti apok iti ayan ti profeta nya adda idiy Samaria! Ket agasanna ti ketongti ti apok." **4** Isu a simrek ni Naaman ket imbagana iti ari ti imbagia ti ubing a babai maijud iti daga ti Israel. **5** Isu a kinuna ti ari ti Aram, "Mapangkan, ket mangipatulodok ti surat iti ari ti Israel." Pimmanaw ni Naaman ken nangitugot iti sangapulo a talento ti pirak, innem a ribo a pidaso ti balitok, ken sangapulo a pagsukatan a kawes. **6** Intugtuna pay ti surat a para iti ari ti Israel a nagkuna, "Ita, inton maiyeg kenka daytoy a surat, makitamto nga imbaonko kenka ti adipenko a ni Naaman, tapno maagasam koma isuna iti ketongna." **7** Idi nabasa iti ari ti Israel ti surat, rinay-abna ti kawesna ket kinuna, "Siak kadi ti Dios, a pumatay ken agpabiag, ta kayat daytoy a tao nga agasak ti ketongti maysa a tao? Kasila agbirbirok isuna ti pangrugian ti panakisinnuppiatna kaniak." **8** Isu nga idi nangnegg ni Eliseo a tao ti Dios a rinay-ab ti ari ti Israel ti kawesna, nangipatulod isuna iti sao iti ari a mangibagbaga, "Apay a rinay-abmo ti kawesmo? Bay-am isuna nga umay kaniak ita, ket maammoannanta nga adda ti maysa a profeta iti Israel. **9** Isu a napan ni Naaman agraman kadagiti kabaliok ken karwahena ken nagtakder iti ruangan ti balay ni Eliseo. **10** Nangibaon ni Eliseo iti mensahero kenkuana, kiunana, "Mapangkan ket bumatokka iti Karayan Jordan iti maminjito a dasas, ket mapaimbag ti lasagmo; madalusankanto." **11** Ngem napakungtong ni Naaman ket pimmanaw ken kinunana, "Kitam, ipagarupko a rummuar isuna nga umay kaniak ket tumakder ken awaganna ti nagan ni Yahweh a Diosna, ken iyaplawanna ti imana ket paimbagenna ti ketongko. **12** Saan kadi a nadaldalus ti Abana ken Farpar, dagiti karayan ti Damascus, ngem kadagiti amin a danum ti Israel? Saanak kadi a mabalini nga agdigos kadagidiay ket madalusank?" Isu a timmallikod isuna ket pimmanaw a makaunget unay. **13** Ket

immasideg dagiti adipen ni Naaman ket nakisarita kenkuana, "Amak, saan aya nga aramidem, no binilinnaka ti profeta a mangaramid iti uray narigat a banag? Saan ketdin a nalaklaka no aramidem ti ibagbagana kenka a 'Bumatokka ket madalusanka?'" 14 Napan ngarud isuna ket bimmatoit naminpito a dasar iti Karayan Jordan, a pangultung iti imbilin ti tao iti Dios. Simmalun-at manen ti lasagna kas iti lasag ti maysa nga ubing, ket naimbagan isuna. 15 Nagsubli ni Naaman iti tao ti Dios, isuna ken dagiti amin a kakaduana, napan ken timmakder iti sangoananna. Kinunana, "Kitaem, ita ammokon nga awan ti Dios iti entero a lubong malaksid iti Dios ti Israel. Isu ngarud a pangngaasim ta awatem ti sagut manipud iti adipenmo." 16 Ngem simmungbat ni Eliseo, "Iti nagan ni Yahweh a sibbiag iti agnanayon, a pagserserbiak, saanak nga umawat iti aniaman." Pinilit ni Naaman ni Eliseo nga awatenna ti sagut, ngem nagkedked isuna. 17 Isu a kinuna ni Naaman, "No saan, dawatek ngarud kenka ngipalbosmo a maikkan daytoy adipenmo iti daga a maikka iti dua a mulo, ta manipud ita, saanen nga agidaton daytoy adipenmo iti daton a mapuoran weno sakripisio iti siasinoman a dios malaksid kenni Yahweh. 18 Ket maysa pay, mapakawan koma ni Yahweh daytoy adipenmo, a no mapmapan ti arik idiy balay ti Rimmon tapno agdayaw sadiy, ket agsadsadag kaniak ken agrukrubbabak iti balay ti Rimmon, idi nagrubbabak iti balay ti Rimmon, pakawanen koma ni Yahweh daytoy adipenmo iti daytoy a banag." 19 Kinuna ni Eliseo, "Mapanka sikakapia." Isu a pimmanaw ni Naaman. 20 Saan pay a nakaadayo ni Naaman, idi ni Gehasi nga adipen ni Elias a tao ti Dios ket kinunana iti bagina, "Kitaem, pinalubosan ti amok daytoy a Naaman nga Arameo a saanna nga inawat manipud kadagitit imana dagiti sagut nga intugot ni Naaman. Iti nagan ni Yahweh a sibbiag iti agnanayon, kamatek isuna ket dumawatuk iti uray ania kenkuana." 21 Isu a kinamakan ni Gehasi ni Naaman. Idi nakita ni Naaman nga adda kumamkamat kenkuana, dimsaag manipud iti luganna a karwahe tapno sabtenna isuna ket kinunana, "Adda kadi napasamak?" 22 Kinuna ni Gehasi, "Nasayaat iti amin. Imbaonnak ti amok a mangibaga, 'Kitaem, ita adda immay kaniak a dua a bumarito kadagitit annak dagiti profeta manipud iti katururodan a pagillian ti Efraim. Pangngaasim ta ikkam ida iti maysa a talento a pirak ken dua a pagsukanan a kawes. 23 Simmungbat ni Naaman, "Maragsakanak unay a mangted kenka iti dua a talento." Pinilit ni Naaman ni Gehasi ket inkabilna ti dua a talento a pirak iti dua a supot, karaman ti dua a pagsukanan a kawes, ket intedha dagitoy kadagitit dua nga adipenna, a nangawit kadagitit supot iti sangoanan ni Gehasi. 24 Idi nakadanon ni Gehasi iti turod, innalana dagiti supot a naglaon kadagitit pirak manipud kadagitit imada ken indulinna dagitoy iti uneg ti balay; pinapanawna dagiti lallaki, ket pimmanawda. 25 Idi simrek ni Gehasi ken nagtakder iti sangoanan ti amona, kinuna ni Eliseo kenkuana, "Sadino ti naggapuam, Gehasi?" Simmungbat ni Gehasi, "Awan ti napanan daytoy adipenmo." 26 Kinuna ni Eliseo kenni Gehasi, "Saan kadi nga adda kenka ti espiritu idimba-ing ti lalaki ti karwahena tapno sabtennaka? Daytoy kadi ti tiempo nga umawat iti kuarta ken kadagitit kawes, kaolioan ken kaubasan, karnero ken baka, lallaki ken babbai nga adipen?" 27 Isu a ti ketong ni Naaman ket kumpet kenka ken iti amin a kaputotam iti agnanayon." Isu a pimmanaw ni Gehasi iti sangoanan ni Eliseo, kinetong a kasla kapuraw iti niebe.

6 Kinuna dagiti annak dagiti profeta kenni Eliseo, "Ti lugar a pagnanaedantayo ket nailet unay para kadatayo amin. 2 Pangngaasim ta palubosannakami a mapan idiy Karayan Jordan, ket palubosam ti tunggal lalaki a mangpukan iti kayo, ket mangbangontayo ti lugar sadiy a mabalin a pagnaedantayo." Simmungbat ni Eliseo, "Mabalinyon ti mapan." 3 Kinuna ti maysa kadakuada, "Pangngaasim ta kumuyogka kadagitit adipenmo."

Simmungbat ni Eliseo, "Mapan." 4 Isu a kimmuyog ni Eliseo kadakuada, idi nakadanondan idiy Karayan Jordan, rinugianda ti nagpukan kadagitit kayo. 5 Ngem kabayatan nga agpukpukan ti maysa, natinnag ti ulo ti wasay iti danum; nagpukkaw isuna ket kinunana, "Ayna, apok, daytoy ket bulod!" 6 Isu a kinuna ti tao ti Dios, "Sadino ti nakathnaganna?" Intudo ti lalaki kenni Eliseo ti disso a nakatnaganna. Nangputed ngarud ni Eliseo iti ruting, impuruakna daytoy iti danum, ket pinagtawna ti landok. 7 Kinuna ni Eliseo, "Pidutem." Isu a ginaw-at ti lalaki daytoy. 8 Ita, ti ari ti Aram ket mangirugruji idi iti gubat maibusor iti Israel. Nakiuman isuna kadagitit adipenna, a kunana, "Agkampoakti iti kastoy ken kastoy a lugar." 9 Isu a nangibaon ti tao ti Dios iti ari ti Israel, a kunana, "Agannadkayo a saan a magna iti dayta a lugar, ta sumalsalog sadiy dagiti Arameo." 10 Kalpasanna, nangibaon ti ari ti Israel kadagitit lalaki iti lugar nga impakdaa ti tao ti Dios kenkuana. Namin-anon a dasar nga insalakan isuna dayta a pakdaa sadiy. 11 Nariribukan unay ti panunot ti ari ti Aram maipapan iti daytoy a pakdaa, ket inayabanna dagiti adipenna ket kinunana kadakuada, "Saanyo kadi nga ibaga kaniak no siasino kadatayo ti umay-ayon iti ari ti Israel? 12 Kinuna ngarud ti maysa kadagitit adipenna, "Saan, apok nga ari, ta ni Eliseo a profeta iti Israel ti mangibagbaga iti ari ti Israel kadagitit sasao nga ibagbagam iti siledmo!" 13 Simmungbat ti ari, "Inkayo kitaen no sadino ti ayan ni Eliseo tapno makaibaonak kadagitit lallaki a mangtiliw kenkuana." Naibaga kenkuana, "Kitaem, adda isuna idiy Dotan." 14 Isu a nangipatulod ti ari idiy Dotan kadagitit kabaliyo, karwahe ken nangibaon iti dakkel a bunggoy dagiti armada. Dimtengda sadiy iti rabii ket pinalikmutanda ti siudad. 15 Idi nakariingti a nasapa ket rimmuar ti adipen iti tao ti Dios, adda met sadiy iti dakkel nga armada agraman dagiti kabaliyo ken karwahe a nakapalikmot iti siudad. Ket kinuna ti adipen kenni Eliseo, "O, apok! Ania ti aramidentayo?" 16 Simmungbat ni Eliseo, "Saanka nga agbuteng, ta ad-adu dagiti kadatuato ngem dagidiay a kakaduada." 17 Nagkararag ni Eliseo ket kinunana, Yahweh, agpapkakaasiak a lukatam dagiti matana tapno makitana." Kalpasanna, linuktan ni Yahweh dagiti mata ti adipen, ket nikitana. Adtoy, napno ti tantay kadagitit kabaliyo ken karwahe nga umap-apuy iti likmot ni Eliseo! 18 Idi simmalog dagiti Arameo a napan kenkuana, nagkararag ni Eliseo kenni Yahweh a kinunana, "Dawatek kenka a pagbulsekem dagitoy a tattao." Isu a pinagbulsekem ita ni Yahweh, kas dinawat ni Eliseo. 19 Kalpasanna, imbagwa ni Eliseo kadagitit Arameo, "Saan a daytoy ti dalan, weno ti siudad. Surutendak, ket ipankayo iti tao a birbirukenyo." Ket inturongna ida idiy Samaria. 20 Napasamak nga idi nakadanon idiy Samaria, imbagwa ni Eliseo, "Yahweh, luktam dagiti mata dagitoy a tattao tapno makakitada." Linukutan ni Yahweh dagiti matada ket nikitada, ket adtoy, addada iti tengga ti siudad ti Samaria. 21 Kinuna ti ari ti Israel kenni Eliseo, idi nikitana ida, "Amak, rumbeng kadi a papatayek ida? Rumbeng kadi a patayek ida? 22 Simmungbat ni Eliseo, "Saan a rumbeng a papatayem ida. Papatayem kadi dagiti natiliwmo a balud babaen kadagitit kampilan ken panam. Mangikabiliti iti tinapay ken danum iti sangoananda, tapno mangan ken uminumuda, ket mapanda iti apoda." 23 Isu a nangisagana ti ari iti adu a taraon para kadakuada, ket idi nakapangan ken nakainomdan, pinapanawna ida, ket nagsubli iti apoda. Nabayag a panawen a saanen a nagsubli dagidiay a bunggoy dagiti soldado ti Aram iti daga ti Israel. 24 Iti saan a nabayag kalpasan daytoy, inummong ni Ben Hadad nga ari ti Aram iti amin nga armada ti Aram ket rinautda ti Samaria ket linakubda daytoy. 25 Isu nga adda idi ti nakaro a panagbisin idiy Samaria. Adtoy, linakubda daytoy agingga a nailako ti ulo ti asno iti walo pulo a pidaso a pirak, ken ti kakapat a kab ti lugit ti kalapati iti lima a pidaso a pirak. 26 Kabayatan a magmagna ti ari ti Israel iti

rabaw ti pader, nagpukkaw kenkuana ti maysa a babai, kinunana, "Tulong, apok nga ari." 27 Kinunana, "No saannaka a tulungan ni Yahweh, kasanoka a matulungan? Adda kadi aniaman nga agtataud iti pagirik wenno pagpespesan ti arak?" 28 Intultuloy ti ari, "Ania ti pakarirribukam? Simmungbat ti babai, "Kinuna daytoy a babai kaniak, 'Itedmo ti anakmo a lalaki tapno kanenta isuna ita nga aldaw, ket kanenta ti anakko inton bigat." 29 Inangermi ngarud ti anakko ket kinnanmi isuna, ket imbagak kenkuana iti sumaruno nga aldaw, "Itedmo ti anakmo ta kanenta isuna, ngem inlemmengna ti anakna." 30 Idi nangngeg ti ari dagiti sao ti babai, rinay-abna dagiti kawesna (ita, magnagna ti ari iti rabaw ti pader), ket kimmitta dagiti tattao ket nakitada a nakersang a lupiter iti pang-uneg a kawesna. 31 Ket kinunana, "Kastoy koma met ti aramiden ti Dios Kaniak, ken adda pay koma, no ti ulo ni Eliseo nga anak ni Safat ket agtalinaed pay kenkuana ita nga aldaw." 32 Ngem agtugtugaw idi ni Eliseo iti uneg ti balayna, ket kaduana nga agtugtugaw dagiti panglakayen. Nangibaon ti ari iti tao manipud iti sangoananna, ngem idi napan ti mensahero kenni Eliseo, kinunana kadagiti panglakayen, "Kitaenyu no kasano a nangibaon daytoy nga anak ti mammapatay iti umay mangputed iti ulok? Kastoy, inton umay ti mensahero, irekepyo ti ridaw, ket saanyo nga ilukatan isuna. Saan kadi a ti uni dagiti saka ti amona iti sumarsaruno kenkuana?" 33 Kabayatan a makisarsarita pay laeng ni Eliseo kadakuada, adtoy, ti mensahero ket napan kenkuana. Kinuna ti ari, "Adtoy, daytoy a rigat ket naggapu kenni Yahweh. Apay koma nga agurayak pay laeng kenni Yahweh?"

7 Kinuna ni Eliseo, "Denggenyo ti sao ni Yahweh. Kastoy ti imbag a ni Yahweh: 'Inton bigat iti kastoy nga oras, mailakonto ti sangkasukat a napino nga arina iti maysa a siklo, ken dua a sukat a triglo iti maysa a siklo, idiy ruangan ti Samaria.'" 2 Ket simmungbat ti kapitan a nangkuyog iti ari iti tao ti Dios, ket kinunana, "Kitaem, uray no mangaramid ni Yahweh kadagiti tawa idiy langit, mapasamak kadi met daytoy a banag?" Simmungbat ni Eliseo, "Kitaem, maimatangamtto daytoy a mapasamak babaen kadagiti bukodmo a mata, ngem saanka makapangan iti uray ania iti daytoy." 3 Ita, adda uppat a lallaki a kinetong iti laeng ruar ti ruangan ti siudad. Kinunada iti tunggal maysa, "Apay ketdin nga agtugawtayo ditoy agingga a mataytayo?" 4 No ibagatayo a mapantayo idiy siudad ket adda panagsbinis iti siudad, ket mataytayonto sadiy. Ngem no agtugawtayo latta ditoy, mataytayonto latta. Ita ngarud, umaykayo, mapantayo iti armada dagiti Arameo. No pagtalinaedendatayo a sibibiag, agbiagtayo, ket no papatayendatayo, mataytayonto laeng." 5 Timmakderha ngarud a mapan kadagiti kampo dagiti Arameo iti sumipngeten; idi nakadanonda iti kaadaywan a paset ti kampo, awan ti uray maysa sadiy. 6 Ta impadenggeg ti Apo iti armada dagiti Arameo ti daranudor dagiti karwahe ken kabkabali - ti tagari iti sabali pay a dakkel nga armada, ket kinunada iti tunggal maysa, "Tinangdanan ti ari ti Israel dagiti ari dagiti Heteo ken Egipsyo nga umay a maibusor kadatayo." 7 Isu a nagrubbuat dagiti soldado ket naglibasda idi sumipngeten; pinanawanda dagiti toldada, kabalioda, asnoda, ken ti kampoda ket timmarayda tapno insalakanda dagiti biagda. 8 Idi nakadanon dagiti kinetong a lallaki iti kaadaywan a paset ti kampo, immunegda iti maysa a tolda ket nangan ken imminumda, ken nangalada kadagiti pirak, balitok ken kawkawes, pimmanawda ket napanda indulin dagitoy. Nagsublika ket simrekda pay iti sabali a tolda ket nagtakawda pay sadiy, ket napanda indulin daytoy. 9 Kalpasanna, kinunada iti tunggal maysa, "Saan nga umno ti ar-aramidentayo. Daytoy nga aldaw ket aldaw ti naimbag a damag, ngem ilimlimedtayo ti maipapan iti daytoy. No aguraytayo agingga iti agsapa, kamakamenntayato ti pannusa. Ita ngarud, umaykayo, intayo ibaga iti sangkabalayan ti ari." 10 Isu a napanda ket pinukkawanda dagiti mangay-aywan iti

ruangan ti siudad. Imbagada kadakuada, a kunada, "Napankami iti kampo dagiti Arameo, ngem awan ti uray maysa sadiay, uray uni ti siasinoman, ngem adda sadiay a nakatali dagiti kabalo ken asno, ken adda pay laeng sadiay dagiti tolda a sitatakder." 11 Ket impukpukkaw dagiti mangay-aywan iti ruangan ti siudad iti damag, ket kalpasanna, naibaga daytoy iti uneg ti sangkabalayan ti ari. 12 Bimmangon ngarud ti ari iti rabii ket kinunana kadagiti adipenna, "Ibagak ita kadakayo no ania ti inaramid dagiti Arameo kadatayo. Ammoda a mabisintayo, isu a pimmanawda kadagiti kampo tapno mapanda aglemeng kadagiti talon. Kunada, "Inton rummuorda iti siudad, tiliventayo ida a sibibiag, ket serrekentayo ti siudad." 13 Maysa kadagiti adipen ti ari ti simmungbat ket kinuna, "Apgapkakaasiak kenka, pangalaem koma dagiti lallaki iti lima a kabalo kadagiti natda, a nabati iti siudad. Maiyariqda amin kadagiti nabati a tattao iti Israel - kaaduan ket natayen; ibaontayo koma ida ket kitaentay ti mapasamak." 14 Isu a nangalada iti dua a karwahe agraman kadagiti kabalo, ket imbaon ti ari ida a mangsaruno iti armada dagiti Arameo, kunana, "Inkayo kitaen." 15 Sinuotda ida iti Karayan Jordan, ket nagkaiwara iti amin a dalan dagiti kawes ken alikamen nga imbelleng dagiti Arameo iti panagdardarasda. Isu a nagsubli dagiti mensahero ket imbagada iti ari. 16 Rimmuar dagiti tattao ket sinamsamda ti adda iti kampo dagiti Arameo. Isu a nailako ti sangkasukat a napino nga arina iti maysa a siklo, ken dua a sukat a triglo iti maysa a siklo, kas naibaga ti sao ni Yahweh. 17 Binilin ti ari ti kapitan a nangkuyog kenkuana nga isu ti mangimaton iti ruangan, ket binaddebaddekan isuna dagiti tattao iti pagserkan. Natay isuna a kas iti imbag a tao ti Dios, a nagsao ida napan iti ari kenkuana. 18 Napasamak ngarud daytoy a kas imbag a tao ti Dios iti ari, a kunana, "Iti kastoy nga oras idiy ruangan ti Samaria, mailakonto ti dua a rukod ti triglo iti maysa a siklo, ken maysa a rukod ti kasasayaatan nga arina iti maysa a siklo." 19 Simmungbat dayta a kapitan iti tao ti Dios a kinunana, "Kitaem, uray no mangaramid ni Yahweh kadagiti tawa idiy langit, mabalin met aya a mapasamak daytoy a banag?" Naibaga ni Eliseo, "Kitaem, maimatangamtto daytoy a mapasamak babaen kadagiti bukodmo a mata, ngem saankanto a makapangan iti uray ania iti daytoy." 20 Ket kasta ngarud ti napasamak kenkuana, ta binaddebaddekan isuna dagiti tattao idiy ruangan, ket natay isuna.

8 Ita, nagsao ni Eliseo iti babai nga akin anak iti ubing a pinagbiagna. Kinunana kenkuana, "Tumakderka, ket mapanka a kaduam ti bumalaymo ket agnaedka iti sabali a daga, gapu ta mangiyeg ni Yahweh iti panagbisin nga agpaut iti pito a tawen iti daytoy a daga." 2 Timmakderha ngarud ti babai ket nagtulhog isuna iti sao ti tao ti Dios. Kaduana a pimmanaw ti sangkabalayanna ket napanda nagnaed iti daga ti Filistia iti pito a tawen. 3 Napasamak nga iti panagleppas ti pito a tawen, nagsubli ti babai manipud iti daga ti Filistia, ket napan isuna iti ari tapno agpakaasi kenkuana para iti balay ken dagana. 4 Ita, makisarsarita ti ari kenni Gehasi nga adipen ti tao ti Dios, a kunana, "Pangngaasim ta ibagam kaniak dagiti amin a naindaklan a banbanag nga inaramid ni Eliseo." 5 Ket kabayatan nga ibagbaga ni Gehasi iti ari no kasano a pinagbiag ni Eliseo ti ubing a natay, isu met ti iyuumay ti babai nga akin anak iti pinagbiagna tapno agpakaasi iti ari para iti balay ken dagana. Kinuna ni Gehasi, "Apok nga ari, daytoy ti babai, ken daytoy ti anakna, a pinagbiag ni Eliseo." 6 Idi sinaludsod ti ari iti babai ti maipapan iti anakna, impalawagna daytoy iti ari. Isu a binilin ti ari ti maysa nga opisial para kenkuana, a kunana, "Isubliyo kenkuana ti amin a kukuana ken amin nga apit dagiti talonna siupd iti aldaw a pinanawanna ti dagana agingga ita." 7 Dimentig ni Eliseo iti Damasco nga ayan ni Ben Hadad nga ari ti Aram a masakit. Naibaga iti ari, "Immay ditoy ti tao ti Dios." 8 Kinuna ti ari kenni

Hazaël, "Mangalaka iti sagut ket mapanmo sabten ti tao ti Dios, ket makiumanka kenny Yahweh babaen kenkuana, ibagam, 'Umimbagak kadi pay iti daytoy a sakit?'" 9 Napan ngarud ni Hazaël iti ayan ni Eliseo ken nangitugot iti amin a kita ti nasayaat a banag a nagtaud iti Damasco, nga inawit ti uppatt a pulo a kamelio. Immay ngarud ni Hazaël ket nagtakder iti sangoanan ni Eliseo ket kinunana, "Imbaonnan kenka ti anakmo a ni Ben Hadad nga ari ti Aram, a kunana, 'Umimbagak kadi pay iti daytoy a sakit?'" 10 Kinuna ni Eliseo kenny Hazaël, "Mapanmo ibaga kenny Ben Hadad, 'Siguarado nga umimbagka,' ngem impakita ni Yahweh kaniak a matayto isuna." 11 Kalpasanna, pinereng ni Eliseo ni Hazaël agingga a nagbain ni Hazaël, ket nagsangtit ti tao ti Dios. 12 Sinaludsod ni Hazaël, "Apay nga agsangitka, apok?" Simmungbat isuna, "Gapu ta ammok ti kinadakes nga aramidromo kadagit tattao ti Israel. Puoramo dagiti sarikedkedda, ken papatayemto dagiti agtutubo a lallaki babaen iti kampilan, rumekemto dagiti ubbingda, ken buttikamto dagiti babbai a masikog." 13 Simmungbat ni Hazaël, "Siasino koma ti adipenmo ta maaramidna ti kastoy a dakkela banag. Maysa laeng isuna a kas iti aso." Simmungbat ni Eliseo, "Impakita ni Yahweh kaniak nga agbalinkanto nga ari ti Aram." 14 Kalpasanna, pinanawan ni Hazaël ni Eliseo ket napan iti ayan ti apona, a nagkuna kenkuana, "Ania ti imbagi ni Eliseo kenka?" Simmungbat ni Hazaël, "Imbagana kaniak a sigurado nga umimbagka." 15 Ket iti kabigatanna, nangala ni Hazaël iti iles ket binabasana daytoy iti danum, sana inyabbongna iti rupa ni Ben Hadad isu a natay ti ari. Ket ni Hazaël ti simmukat kenkuana nga ari. 16 Iti maikalima a tawen a panagturay ni Joram a putot ni Ahab, iti Israel, nangrugi met a nagturay ni Jehoram a putot ni Jehosafat kas ari ti Juda. Nangrugi isuna a nagturay idi ni Jehosafat ti ari ti Juda. 17 Agtawen ni Jehoram iti tallo puto keta idu iti nangrugi isuna nga agturstay, ket nagturay isuna iti walo a tawen idiy Jerusalem. 18 Sinurot ni Jehoram dagiti wagas a panagbiag ti ari ti Israel, a kas iti ar-aramiden ti balay ni Ahab; ta asawana ti anak a babai ni Ahab, ket inaramidna dagiti dakes iti imatang ni Yahweh. 19 Nupay kasta, gapu kenny David nga adipenna, saan a kayat ni Yahweh a dadaelen ti Juda, agsipud ta imbagi ni Yahweh kenkuana a kankamayonna nga ikkan isuna kadagit kapututan. 20 Kadagit alaldaw ni Jehoram, bimmusor ti Edom manipud iti panangtenggel ti Juda, nangisaadda ti ari a mangituray kadakuada. 21 Kalpasanna, nagdaliasat ni Jehoram a kadauna dagiti komandante ken dagiti amin a karwahena. Napasamat a nagrubbaut isuna iti rabii ket rinatuken pinarmekda dagiti Edomita, a nanglikmot kenkuana ken dagiti komandante dagiti karwah. Ket naglibas dagiti armada ni Jehoram ket nagawidda kadagit pagtaenganda. 22 Isu a manipud idin, bumbusuren ti Edom manipud iti panagturstay ti Juda agingga kadagitoy nga aldaw. Bimmusor met ti Libna iti dayta met laeng a tiempo. 23 No maipanggep kadagit dadduma pay a banbanag maipapan kenny Jehoram, ken kadagit amin nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Juda? 24 Pimmusay ni Jehoram, ket naitanem a naitipon kadagit ammana iti siudad ni David. Ket ni Ahazias nga anakna ti simmukat kenkuana nga ari. 25 Iti maika- sangapulo ket dua a tawen ni Joram nga anak ni Ahab, nga ari ti Israel, nangrugi a nagturay kas ari ti Juda ni Ahazias nga anak ni Jehoram. 26 Agtawen idu ti duapulo ket dua ni Ahazias idi nangrugi isuna a nagturay; nagturay isuna iti makatawen idiy Jerusalem. Ti inana ket ni Atalia nga anak ni Omri nga ari ti Israel. 27 Simmurot ni Ahazias iti wagas a panagbiag ti pamilia ni Ahab; inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh, a kas iti ar-aramiden ti balay ni Ahab, ta ni Ahazias ket manugang iti pamilia ni Ahab. 28 Kimmuyog ni Ahazias kenny Joram nga anak ni Ahab tapno gubatenda ni Hazaël nga ari ti Aram, idiy Ramot Galaad. Dinunor dagiti Arameo ni Joram. 29 Nagsubli ni Ari Joram idiy

Jezreel tapno mapaimbag dagiti sugatna nga impaa'y kenkuana dagiti Arameo idiy Rama, idi nakiranganet isuna kenny Hazaël nga ari ti Aram. Simmalog ngarud idiy Jezreel ni Ahazias nga anak ni Jehoram nga ari ti Juda tapno kitaenna ni Joram nga anak ni Ahab, gapu ta nadunor ni Joram.

9 Inayaban ni Eliseo a profeta ti maysa kadagit annak a lallaki dagiti profeta ket kinunana kenkuana, "Agrubuatka ta agdaliasatka ken itugotmo daytoy a bassit a botelia ti lana ket mapanka idiy Ramot-Galaad. 2 Inton makadanonka, birukem ni Jehu nga anak ni Jehosafat nga anak ni Nimsi, ket sumrekka ken patakaderem isuna manipud kadagit kadaunana, ket iturongmo isuna iti maysa naunueg a siled. 3 Kalpasanna, alaem ti botelia ti lana ket ibukbokmo iti ulona ken kunaem, "Daytoy ti kinuna ni Yahweh: 'Pinulotanka nga Ari ti Israel.' Kalpasanna, lukatam ti ruangan ket agtarayka; saanka nga agtakta." 4 Isu a napan idiy Ramot-Galaad ti agtutubo a profeta. 5 Idi makadanon isuna, nakitana sadiy nga agtutugaw dagiti kapitan ti armada. Isu a kinuna ti agtutubo a profeta, "Naibaonak nga umay kenka, kapitan." Simmungbat ni Jehu, "Siasino kadakam?" Simmungbat ti agtutubo a profeta ket kinunana, "Kenka kapitan." 6 Isu a timmakder ken napan ni Jehu iti uneg iti balay ket imbuokbok ti profeta ti lana iti ulo ni Jehu ket kinunana, "Daytoy ti kinuna ni Yahweh a Dios ti Israel: 'Pinulotanka nga ari kadagit tattao ni Yahweh, iti entero nga Israel.'" 7 Masapul a patayem ti pamilia ni Ahab nga apom, tapno maibalesko ti dara dagiti adipenko a profeta ken ti dara dagiti amin a napapatay nga adipen ni Yahweh babaen iti ima ni Jezebel. 8 Tapno mapukaw amin a pamilia ni Ahab ken papatayekto manipud kenny Ahab ti tunggal anak a lalaki, tagabu man wenno nawaya a tao. 9 Aramidekto ti balay ni Ahab a kas iti balay ni Jeroboam nga anak ni Nebat ken kas iti balay ni Baasa nga anak ni Ahia. 10 Kamento dagiti aso ni Jezebel idiy Jezreel, ket awanto ti siasinoman a mangitanem kenkuana." Kalpasanna, linukatan ti profeta ti ruangan ket nagtaray. 11 Ket rimmuar ni Jehu a napan kadagit adipen ti apona, ket kinuna ti maysa kenkuana, "Nasayaat kadi ti amin? Apay nga immay kenka daytoy agmawuong a tao?" Simmungbat ni Jehu kadakuada, "Am-ammoyo dayta a tao ken dagiti banbanag a sasawenna." 12 Kinunada, "Dayta ket kinaulibod. Ibagam kadakami." Simmungbat ni Jehu, "Daytoy ken dayta ti kinunana kaniak, ken kinunana pay, 'Daytoy ti ibagbaga ni Yahweh: Pinulotanka a kas ari ti entero nga Israel.'" 13 Kalpasanna, dagus nga inikkat ti tunggal maysa dagiti akinruar a pagan-anayda ket inkabilida iti rabaw dagiti tukad ti agdan a pagnaan ni Jehu. Pinuyotanda dagiti trumpetada ket kinunada, "Ni Jehu ket ari." 14 Iti daytoy a wagas, ni Jehu nga anak ni Jehosafat nga anak ni Nimsi ket bimmusor kenny Joram. Ita, salsalakniban ni Joram ti Ramot-Galaad, isuna ken ti entero nga Israel gapu kenny Hazaël nga ari ti Aram, 15 ngem nagsubli ni Ari Joram idiy Jezreel tapno agpaimbag kadagit sugsugatna a gapuanan dagiti Arameo idi nakiranganet isuna kenny Hazaël nga ari ti Aram. Kinuna ni Jehu kadagit adipen ni Joram, "No daytoy ti kapanutonyo, awan koma ngarud ti aglibas a rummuar iti siudad a mapan mangibaga iti daytoy a damag idiy Jezreel." 16 Isu a naglugaran ni Jehu iti karwah a napan idiy Jezreel; ta agin-inana sadiy ni Joram. Ita, simmalog ni Ahazias nga ari ti Juda tapno sarungkaranna ni Joram. 17 Nakatakdider idu ti agwanwanawan idiy torre ti Jezreel, ket nakitana ti um-umay a bunggoy ni Jehu manipud iti adayo; kinunana, "Makitkitak ti bunggoy ti lallaki nga um-umay." Kinuna ni Joram, "Mangibaonka iti nakakabali a mangsabat kadakuada; ibagam kenkuana nga ibagana, 'Kappia kadi ti immayano ditoy?'" 18 Isu a naibaon ti maysa a lalaki a nakasakay iti kabali tapno sumabat kenkuana; kinunana, "Kastoy ti ibagbaga ti ari: 'Kappia kadi ti immayano ditoy?'" Ket kinuna ni Jehu, "Ania koma ti maaramidam iti kappia?

Agbaw-ingka ket sumarunoka kaniak." Ket imbagia ti agwanwanawan iti ari, "Sinabat ida ti mensahero iti ayanda ngem saan a nagsubli." **19** Kalpasanna, nangibaon isuna iti maikadua a lalaki a nakakabalio a napan simmabat kadakuada ket kinunana, "Ibagbaga ti ari daytoy: 'Kappia kadi ti iuumayyo ditoy?" Simmungbat ni Jehu kenkuana, "Ania ngayti maaramidam iti kappia? Agbaw-ingka ket sumarunoka kaniak." **20** Impakaammo manen ti agwanwanawan, "Sinabatna ida ngem saan a nagsubli. Ket ti wagas ti pannakaiturong ti karwahe ket kas iti panangiturturong ni Jehu nga anak ni Nimsi ta napardas unay ti panagpatpatarayna." **21** Isu a kinuna ni Joram, "Isaganayo ti karwahek." Insaganada ngarud ti karwahena, ket naglugaran da Joram nga ari ti Israel ken ni Ahazias nga ari ti Juda iti bukodda a karwahe, rimmuarda tapno sabatenda ni Jehu. Nasarakanda isuna iti maysa a paset ti sanikua ni Nabol a taga-Jezreel. **22** Idi nakita ni Joram ni Jehu, kinunana kenkuana, "Kappia kadi ti iyuumayyo, Jehu?" Simmungbat isuna, "Kasano nga adda kappia, no nagadu ti ar-aramiden ti inam a ni Jezebel a panagdaydayaw kadagiti disiosen ken panagkulam?" **23** Isu nga imbuelta ni Joram ti karwahena ket naggataray, ket kinunana kenni Ahazias, "Pananglipot daytoy, Ahazias." **24** Kalpasanna, bininnat ni Jehu ti panana iti amin a pigsana ket pinanana ti nagbaeten ti abaga ni Joram; simmalput ti pana iti puso ni Joram ket nabalkiad isuna iti uneg ti karwahena. **25** Ket kinuna ni Jehu kenni Bidkar a kapitanna, "Alaem isuna ket ibellengmo iti talon ni Nabol a taga-Jezreel. Panunotem no kasanota idi a sarsarunuen ni Ahab nga amana, impadto ni Yahweh daytoy a maibusor kenkuana: **26** 'A'gpayso a nikitid idi kalman ti dara ni Nabol ken ti dara dagiti annakna a lallaki, kinuna ni Yahweh, ket balsenka iti daytoy a daga,' kinuna ni Yahweh. Ita ngarud, alaem isuna ket ibellengmo iti dayta a lugar, iti dayta a talon, tapno matungpal ti kinuna ni Yahweh kadatoya a mapasamak babaen iti sao ni Yahweh." **27** Idi nakita daytoy ni Ahazias nga ari ti Juda, timmaray isuna iti dalan a mapan idiy Bet-Hagan. Ngem kinamat isuna ni Jehu ket kinunana, "Patayenyo met isuna iti karwahena," ket pinatayda isuna iti dalan nga agpangato iti Gur nga asideg iti Ibleam. Nagtaray ni Ahazias idiy Megiddo ket natay sadiy. **28** Inlugar dagiti adipen ni Ahazias ti bangkaya iti maysa a karwahe nga impan idiy Jerusalem ket intabonda isuna iti tanemra idiy siudad ni David a kadua dagiti ammuna. **29** Iti maikasangapulo ket maysa a tawen ni Joram nga anak ni Ahab, dita met a nangrugi ti panagturay ni Ahazias idiy Juda. **30** Idi naksangpet ni Jehu idiy Jezreel, nangngeg ni Jezebel ti maipapan iti daytoy ket pinintaanna ti matana, inurnosna ti buokna ket timman-aw iti tawa. **31** Iti iseserrek ni Jehu iti ruangan, kinunana kenkuana, "Immayka kadi nga addaan iti kappia, sika Zimri a mammapatay iti apona?" **32** Timmangad ni Jehu iti tawa ket kinunana, "Siasino kadi ti makikadua kaniak? Siasino?" Kalpasanna, kimmita iti ruar ti dua wenco tallo a eunuko. **33** Isu a kinuna ni Jehu, "Itappuakyo isuna." Isu nga intappuakuda ni Jezebel, ket nagparisiak ti darana iti pader ken kadagiti kaballo, ket imbaddek ni Jehu isuna. **34** Idi simrek ni Jehu iti palasio, nangan ken imminum isuna. Kalpasanna kinunana, "Kitaenyo ita daytoy a nailunod a babai ket itabonyo, gapu ta anak isuna ti maysa nga ari." **35** Napanda intabon isuna ngem ti laeng banga-bangana, dagiti saka ken dakulapna ti nikatida. **36** Isu a nagsublida ket imbagada kenni Jehu. Kinunana, "Daytoy ti sao ni Yahweh babaen iti adipen a ni Elias a Tisbita a kunana, 'Iti daga ti Jezreel, kanento dagiti aso ti lasag ni Jezebel, **37** ket agbalinto a kasla rugit iti talon iti daga ti Jezreel, ket awanto ti makaibaga, "Daytoy ni Jezebel."'"

10 Ita, adda pitopulo a kapututan ni Ahab idiy Samaria. Nagsurat ni Jehu ket impatulodna idiy Samaria a maipaay kadagiti agtuturay iti Jezreel, a pakairamanan dagiti panglakayen ken dagiti para-bantay dagiti kapututan ni Ahab, kinunana, **2** "Adda kadakayo

dagiti kapututan ti apoyo, ken addaankayo met kadagiti karwahe ken kaballo, ken nasarikedkedan a siudad ken kalasag. Isu nga apaman a makadanon kadakayo daytoy a surat, **3** pilienyo ti kalalaingan ken ti maikari iti kasta unay manipud kadagiti kapututan ti apoyo ket isaadyo isuna iti trono ti amana, ket makirangetkayo a maipaay iti naarran a linia ti apoyo." **4** Ngem nagbutengda ket kinunada kadagiti bagbagida, "Kitaenyo, saan a nabaelan dagiti dua nga ari ti timmakder iti sangoanan ni Jehu. Isu a kasanotayo ngarud a makatakder?" **5** Kalpasanna, nangipatulod ti mensahe ti lalaki a mangay-aywan iti palasio, ken ti mangidadaulo iti siudad, kasta met dagiti panglakayen, ken dagiti nangay-aywan kadagiti ub-ubbing, kas sunbatda kenni Jehu, kinunada, "Dakami dagiti adipenmo. Aramidenmi ti aniaman a banag nga ibilimo kadakami. Saankami a mangisaad ti siasinoman nga agbalin nga ari. Aramiden no ania ti naimbag iti panagkitam." **6** Kalpasanna, nangipatulod manen ni Jehu kadakuda iti maikadua a surat a kastoy ti ibagbagana, "No kumaduakayo kaniak, ken no denggenyo ti timekko, masapul nga alaenyo dagiti ulo dagiti kapututan ti apoyo, ket umaykayo kaniak idiy Jezreel inton bigat iti kastoy nga oras." Ita, dagiti kapututan ti ari nga agdagup iti pitopulo ket kadua dagiti mabigbigbig a lallaki iti siudad, a mangay-aywan kadakuada. **7** Isu nga idi naawatda ti surat, innalada dagiti annak ti ari, ket pinatayda ida, pitopulo a tattao, inkargada dagiti uloda iti basket, ket impatulodda dagitoy kenni Jehu idiy Jezreel. **8** Maysa a mensahero ti napan kenni Jehu a kunana, "Inyegda dagiti ulo dagiti annak ti ari." Isu a kinunana, "Igabsuonyo ida iti dua a gabsuon idiy pagserkan a ruangan agingga iti bigat." **9** Kabigatanna, rimmuar ni Jehu ket nagtakder, ket kinunana kadagiti amin a tattao, "Awan basolyo. Kitaenyo, pinanggepko ti maibusor iti apolken pinatayda isuna, ngem siasino ti nangpapatay amin kadagityo? **10** Ita, sigurado a naamirisyon nga awan iti paset ti sao ni Yahweh, ti sao nga imbagana maipapan iti pamilia ni Ahab, ti matnagto iti daga, gapu ta inaramid ni Yahweh ti imbagana babaen kenni profeta Elias." **11** Isu a pinapatay ni Jehu dagiti amin a nabatbatni iti pamilia ni Ahab idiy Jezreel, ken dagiti amin a napapateg a tattaona, dagiti nasinged a gagayyemna, ken dagiti papadina agingga nga awan ti nabati kadakuada. **12** Kalpasanna, timmakder ni Jehu ket pimmanaw, napan isuna idiy Samaria. Iti isasangpetna idiy Bet-Eked dagiti appaspastor, **13** nasabatna dagiti kakabsat ni Ahazias nga ari ti Juda. Kinuna ni Jehu kadakuada, "Siasinokay?" Simmungbatda, "Kakabsatnakami ni Ahazias, ket sumalogkami a mangkabblaaw kadagiti annak ti ari ken kadagiti annak ni Reyna Jezebel." **14** Kinuna ni Jehu kadagiti tattaona, "Alaenyo ida a sibbiag." Isu nga innalada ida a sibbiag ken pinapatayda ida idiy bubon iti Bet-Eked, uppat a pulo ket dua da amin a lallaki. Awan ti imbatina kadakuada a sibbiag. **15** Idi nakapanawen idiy ni Jehu, naktana ni Jonadab nga anak a lalaki ni Rekab a sumabsabat kenkuana. Kinablaawan isuna ni Jehu ken kinunana kenkuana, "Adda kadi kaniak ti pusom a kas ti pusok nga adda kenka?" Simmungbat ni Jonadab, "Kasta ngarud." Kinuna ni Jehu, "No kasta ngarud, yawatmo kaniak ti imam." Ket inyawat ni Jonadab ti imana kenkuana, isu nga inlugar isuna ni Jehu iti karwahena. **16** Kinuna ni Jehu kenkuana, "Sumurotka kaniak ket kitaenyo ti kinapudnok kenni Yahweh." Isu nga inluganna ni Jonadab iti karwahena. **17** Idi dimteng isuna idiy Samaria, pinatay amin ni Jehu dagiti nabati manipud iti kapututan ni Ahab idiy Samaria, agingga a nadadaelna ti linia ti kinaari ni Ahab, a kas iti naibaga kadakuada babaen iti sao ni Yahweh nga insaona kenni Elias. **18** Ket inummong ni Jehu dagiti amin a tattao ket kinunana kadakuada, "Nagserbi ni Ahab kenni Baal iti apagbiit, ngem agserbi ni Jehu kenkuana iti kasta unay. **19** Ita ngarud, ayabanyo dagiti amin a profeta ni Baal, dagiti amin nga agdaydayaw kenkuana, ken dagiti amin a papadina.

Saanyo nga ipalubos nga adda mabati iti ruar, gapu ta adda ti dakkel a daton nga idatagko kenni Baal. Matay ti siasinoman a saan nga umay." Ngem inaramid ni Jehu daytoy a panangallilaw nga addaan iti panggep a panangpapatay kadagit amin nga agdaydayaw kenni Baal. **20** Kinuna ni Jehu, "Mangilasinkayo iti maysa a nadaeg a panaguumpong a maipaay kenni Baal, ken mangilasinkayo iti maysa nga aldaw a maipaay iti daytoy." Isu nga inwaragawagda daytoy. **21** Kalpasanna, impaiwaragawag ni Jehu daytoy iti entero nga Israel ket immay amin dagiti agdaydayaw kenni Baal, isu nga awan ti siasinoman a nabati a saan nga immay. Dimentenga iti templo ni Baal ket napunno daytoy iti agsinnumbangir a paseta. **22** Kinuna ni Jehu ti lalaki a mangiduldulin kadagit kawes ti padì, "Irruamo dagiti kagay a maipaay kadagit amin nga agdaydayaw kenni Baal." Isu nga inruar ti lalaki dagiti kagay a maipaay kadakuada. **23** Isu a simmurot da Jehu kenni Jonadab nga anak ni Rekab iti uneg ti balay ni Baal, ket kinunana kadagit agdaydayaw kenni Baal. "Sukimatenyo ket siguradoenyu nga awan kadaikayo ditoy ti siasinoman kadagit adipen ni Yahweh, ngem dagiti laeng agdaydayaw kenni Baal." **24** immungeda tapno mangidatagda kadagit sakripisio ken daton a mapuoran. Ita, nangpili ni Jehu iti walopulo a lallaki nga agtaktauder iti ruar, ket kinunana kadakuada, "No adda makalibas kadagitoy a lallaki nga impaimak kadakayo, siasinoman a mangipalubos a makalibas dayta a tao, maala ti biagna gapu iti biag dayta a nakalibas." **25** Isu nga apaman a naidaton ni Jehu ti daton a mapuoran, kinunana iti guardia ken kadagit kapitan, "Umunegkayo ket papatayenyo ida. Saanyo baybay-an nga adda makaruar." Ket pinatayda ida babaen iti tadem ti kampilan, ket impuruk ida dagiti guardia ken dagiti kapitan iti ruar ken napanda iti naun-uneg a siled ti balay ni Baal. **26** Ket ginuyodda nga inruar dagiti nasagradoan nga adigi nga adda iti uneg ti balay ni Baal, ket pinuoranda dagitoy. **27** Rinebbada dagiti adigi ni Baal ken dinadaelda ti balay ni Baal ket inaramidda a kasilias agingga iti agdama nga aldaw. **28** Dayta ti wagas a panangdadael ken panangikkat ni Jehu ti panagdaydayaw kenni Baal manipud iti Israel. **29** Ngem saan a pinanawan ni Jehu dagiti basbasol ni Jeroboam nga anak ni Nebat, nga isu ti gapuna a nagbasol ti Israel— nga isu ti panagdaydayaw kadagit balitok a sinan-baka idiy Betel ken Dan. **30** Isu a kinuna ni Yahweh kenni Jehu, "Gapu ta nasayaat ti panangipatungpalmo kadagit nalinteg iti imatangko, ken ti inaramidmo iti balay ni Ahab sigun kadagit amin nga adda iti pusok, agtugawto dagiti kaputotam iti trono ti Israel agingga iti maikapat a henerasion." **31** Ngem saan a naannad ni Jehu iti panangsurotna iti bilin ni Yahweh a Dios ti Israel iti amin a pusona. Saan isuna nga immadayo manipud kadagit basol ni Jeroboam nga isu ti gapuna a nagbasol ti Israel. **32** Kadagidiy nga al-aldaw, rinugian ni Yahweh nga ikkaten dagiti rehion manipud iti Israel, ket pinarmek ni Hazael dagiti Israelita kadagit beddeng ti Israel, **33** manipud iti Jordan nga agpadaya, amin a daga ti Galaad, dagiti taga-Gad, ken dagiti taga-Ruben, ken dagiti taga-Manases, manipud iti Aroer nga asideg iti tanap ti Arnon, inggana Galaad ken Basan. **34** Kas maipanggep met kadagit banbanag maipapan kenni Jehu ken dagiti amin nga inaramidna, dagiti amin a kinabilegna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel? **35** Pimmusay ni Jehu ket intabonda isuna idiy Samaria. Kalpasanna, ni Joacaz nga anakna ti nagbalin nga ari a kasukatuna. **36** Ti tiempo a panagturay ni Jehu iti Israel idiy Samaria ket duapulo ket walo a tawen.

11 Ita, idi nakita ni Atalia nga ina ni Ahazias, a natayen ti anakna, timmakder isuna ket pinatayna dagiti amin nga annak ti ari. **2** Ngem innalana ni Jehoseba a babaen nga anak ni Ari Jehoram, a kabsat ni Ahazias, ni Joas nga anak ni Ahazias ket inlemmengna isuna manipud kadagit napapatay nga annak a

lalaki ti ari, keduana ti agay-aywan kenkuana; inlemmengna ida iti maysa a siled. Inlemmengda isuna manipud kenni Atalia tapno saan isuna a mapapatay. **3** Keduana ni Jehoseba a nailemmeng iti balay ni Yahweh iti las-ud ti innem a tawen bayat iti panagturay ni Atalia iti daga. **4** Idi maikapita a tawen, nangipatulod ni Jehoyada kadagit padamag ken pinaayabanna dagiti pangulo dagiti ginasut-gasut kadagit Cariteo ken dagiti guardia, ket inkuyogna ida idiy templo ni Yahweh. Nakitulag isuna kadakuada, ket pinagkarina ida iti maysa a sapata iti uneg ti balay ni Yahweh. Kalpasanna, impakitana kadakuada ti anak ti ari. **5** Binilinna ida a kinunana, "Kastoy ti masapul nga aramidenyo. Ti kakatlo kadakayo a naggapu iti Aldaw a Panaginana ket agbantay iti balay ti ari, **6** ket ti kakatlo ket iti Ruangan ti Sur, ket ti kakatlo ket iti ruangan iti likudan ti balay a paggigianan ti guardia." **7** Kenti dua a sabali a bunggoy, kadayo a saan nga agserseri iti Aldaw a Panaginana, kasapulan nga agbantayko iti balay ni Yahweh a maipaay iti ari. **8** Masapul a palikmutanyo ti ari, ti tunggal maysa ket masapul a nakasagana a kanayon kadagit armasna. Siasinoman ti umuneg iti liniayo ket rumbeng a mapapatay. Masapul nga agtalinaedkayo iti sibay ti ari no rummuar isuna wenco umuneg. **9** Isu a tinungpal dagiti pangulo ti ginasut-gasut dagiti imbilin ni Jehoyada a padi. Intugot ti tunggal maysa dagiti tattaona, dagiti immay tapno agserbi iti Aldaw a Panaginana, ken dagiti agsardeng nga agserbi iti Aldaw a Panaginana; napanda kenni Jehoyada a padi. **10** Kalpasanna, impaima ni Jehoyada a padi kadagit pangulo ti ginasut-gasut dagiti pika ken kalasag a kukua idu ni Ari David, nga adda iti uneg iti balay ni Yahweh. **11** Isu a nagtakder ti guardia, ti tunggal lalaki a nakaiggem kadagit armas, manipud iti kannawan a paset ti templo inggana iti kannigid a paset ti templo, iti abay ti altar ken ti templo, a pinalikmutanda ti ari. **12** Ket kalpasanna, inruar ni Jehoyada ni Joas nga anak ti ari, kinoronaanna isuna ken intedna kenkuana dagiti pamaneknek ti tulag. Ket pinagbalinda isuna nga ari ken pinulotanda isuna. Nagtipatda ket kinunada, "Agbiag iti napaut ti ari!" **13** Idi nangngeg ni Atalia ti ariwawa ti guardia ken dagiti tattaao, napan isuna kadagit tattaao iti balay ni Yahweh. **14** Kimmitta isuna, ket adtoy a nakatakder ti ari iti abay ti adigi, a kas iti kaugalian, ket adda iti abay ti ari dagiti kapitan ken parapuyot iti trumpeta. Agragrasak ken pinuyutan dagiti amin a tattaao dagiti trumpeted. Ket rinay-ab ni Atalia ti Kawesna ket impukkawna, "Panangliput daytoy! Panangliput daytoy!" **15** Ket binilin ni Jehoyada a padi dagiti pangulo dagiti ginasut-gasut a mangidadaulo ti armada, kinunana kadakuada, "Irruaro isuna iti baet dagiti linia ti guardia. Siasinoman a sumurot kenkuana, papatayenyo babaen iti kampilan." Ta kinuna ti padi, "Saanyo nga ipalubos a mapapatay isuna iti uneg ti balay ni Yahweh." **16** Isu a winayaanda ti pagnaanna ket rimmuan isuna iti ruangan dagiti kabalio nga agturong iti balay ti ari ket pinatayda isuna sadiay. **17** Ket nakitulag ni Jehoyada kenni Yahweh ken kada Ari Joas ken dagiti tattaao, a rumbeng nga agbalinda amin a tattaao ni Yahweh, ken nangaramidda met iti tulag iti nagbaetan ti ari ken dagiti tattaao. **18** Isu a napan dagiti amin a tattaao iti daga idiy bayal ni Baal ket dinadaelida daytoy. Binurak-burakda dagiti amin nga altar ni Baal ken dagiti ladawan ti didiosenna, ket pinapatayda ni Mattan a padi ni Baal iti sangoanana a mismo dagiti altar. Kalpasanna, nangisaad dagiti papadi kadagit guardia a mangaywan iti templo ni Yahweh. **19** Innala ni Jehoyada dagiti pangulo dagiti ginasut-gasut, dagiti Cariteo, ti guardia, ken dagiti amin a tattaao iti Israel. Inyulogda ti ari manipud idiy bayal ni Yahweh ket rimmuarda iti ruangan dagiti guardia nga agturong iti balay ti ari. Ket nagtugaw ni Joas iti trono dagiti ari. **20** Isu a nagragragsak dagiti amin a tattaao iti daga, ken nauilimek ti siudad. No maipapan met kenni Atalia, pinatayda isuna

babaen iti kampilan iti palasio ti ari. 21 Pito ti tawen ni Joas idi nangrugi isuna a nagturray.

12 Idi maikapito a tawen ni Jehu, nangrugi ti panagturay ni Joas; nagturray isuna iti las-ud ti uppat a pulo a tawen idiy Jerusalem. Ti nagan ti inana ket Zibia iti Beerseba. 2 Inaramid ni Joas ti nalinteg iti mata ni Yahweh iti amin a tiempo, gapu ta bilbilinen isuna ni Jehoyada a padi. 3 Ngem saan a naikkat dagiti disso a pagdaydayawan. Nagiditon pay laeng ken nangpuor iti insenso dagiti tattao kadagitoy. 4 Kinuna ni Joas kadagiti papadi, "Amin dagiti kuarta a maipaay kadagiti banbanag a kukua ni Yahweh, ket maipan iti uneg ti balay ni Yahweh, dagiti naikeddeng a kuarta a pagbuis ti tunggal tao, ken dagiti amin a kuarta nga inted dagiti tattao a maipaay iti templo babaen iti panangtignay ni Yahweh kadagiti pusoda nga itedda— 5 rumbeng nga urnongan dagiti papadi dayta a kuarta, tunggal maysa kadakuada manipud kadagiti agbaybayad iti buis, ket masapul a taripatoenda ti templo babaen iti daytoy, no kasapulan ti aniaman a pannakatarimaan." 6 Ngem idi maikaduapulo ket tallo a tawen ni Ari Joas, awan pay pulos ti natarimaan dagiti papadi iti templo. 7 Pinaayaban ni Ari Joas ti padi a ni Jehoyada ken dagiti dadduma a papadi, ket kinunana kadakuada, "Apay nga awan pay a pulos ti natarimaanyo iti templo? Ita, saankayon a mangala iti kuarta kadagiti agbaybayad iti buis, ngem alaenyo dagiti naurnong maipaay iti pannakatarimaan ti templo ket itedyo kadagiti mangtarimaan." 8 Isu a saanen a napalubosan dagiti papadi nga umawat kadagiti kuarta manipud kadagiti tattao ken saanen nga isuda mismo ti mangtarimaan iti templo. 9 Ngem ketdi, nangala ti padi a ni Jehoyada iti maysa a lakasa, inabutanna ti kalubna, ket inkabilna daytoy iti abay ti altar, iti makannawan a paset no sumrek ti maysa a tao iti balay ni Yahweh. Inkabil ditoy dagiti papadi nga agbanbantay iti ruangan ti templo dagiti amin a kuarta a naipan iti templo ni Yahweh. 10 Tunggal makitada nga adun ti kuarta iti lakasa, mapan alaen dagitoy dagiti eskriba ti ari ken ti kangatoan a padi ket ikabilda ti kuarta kadagiti pagkargaan sada bilangen, ti kuarta a naalada iti templo ni Yahweh. 11 Inyawatda ti kuarta a nabilang kadagiti lallaki a nangaywan iti templo ni Yahweh. Imbayadda daytoy kadagiti karpentero ken dagiti agipatpatakder a nagtrabaho a maipaay iti templo ni Yahweh, 12 ken dagiti agkabkabit ni dagiti paratikap ti bato, tapno pagtagatangda kadagiti troso ken kadagiti natikap a batbat a pangtarimaan iti templo ni Yahweh, ken dagiti amin a kasapulan a bayadan a maipaay iti pannakatarimaan daytoy. 13 Ngem dagiti kuarta a naipan iti balay ni Yahweh ket saan a naibayad a maipaay iti pannakaramid dagiti aniaman a kop a pirak, dagiti pangarsang iti lampara, dagiti palanggana, dagiti trumpeta, wenco aniaman nga alikamen a balitok wenco pirak. 14 Intedda dagitoy a kuarta kadagiti nagtrabaho iti pannakatarimaan ti balay ni Yahweh. 15 Mainayon pay a kasapulan ti listaan ti kuarta a naibayad iti pannakatarimaan babaen kadagiti lallaki a nangawat kadagityo ken nangitangdan daytoy kadagiti trabahador, gapu ta napudno dagitoy a lallaki. 16 Ngem saan a naipan iti templo ni Yahweh dagiti daton a kuarta a gapu iti panangsalungasingken ti daton a kuarta a gapu iti panagbasol, gapu ta kukua dagitoy dagiti papadi. 17 Ket rinata ni Hazael nga ari ti Aram ti Gat, ket sinakupna daytoy. Ket ingkeddeng ni Hazael a rautenna ti Jerusalem. 18 Innala ni Joas nga ari ti Juda dagiti amin a banbanag a kukua ni Yahweh nga indaton da Jehosafat, Jehoram, Ahazias, dagiti ammana, ken dagiti ari ti Juda kenni Yahweh, dagiti nasagradoan a banbanag a kukuana, ken dagiti amin a balitok a makita kadagiti uneg ti siled a pagiduldulinan iti balay ni Yahweh ken ti ari; ket intedna dagitoy kenni Hazael nga ari ti Aram. Kalpasanna, pimmanaw ni Hazael manipud idiy Jerusalem. 19 Dagiti met dadduma a banbanag a maipapan kenni Joas, dagiti amin nga inaramidna, saanda kadi

a naisurat iti Libro dagiti Paspasamak kadagiti Ari ti Juda? 20 Nagtutulug dagiti adipenna ket nagganggepda iti dakes; dinarupa ni Joas idiy Millo, iti dalan nga agpababa iti Silla. 21 Dinarup isuna da Josacar nga anak ni Simeat, Jozabad nga anak ni Somer ken dagiti adipenna, ket natay isuna. Intabonda ni Joas iti ayan dagiti kapounanna iti siudad ni David. Ket ni Amazias nga anakna ti simmukat kenkuana nga ari.

13 Iti maika-duapulo ket tallo a tawen ni Joas nga anak ni Ahazias kas ari ti Juda, rinugian ni Joacaz nga anak ni Jehu nga agturya iti Israel idiy Samaria; nagturray isuna iti sangapulo ket pito a tawen. 2 Inaramida ti dakes iti imatang ni Yahweh ken sinurotha dagiti basol ni Jeroboam nga anak a lalaki ni Nebat, a nangisungsong kadagiti Israel nga agbasol; ket saan a tinallikudan dagitoy ni Joacaz. 3 Immapuy ti pungtot ni Yahweh a maibusor iti Israel, ken namin-anona ida nga inyawat kada Hazael nga ari ti Aram, ken Ben Hadad nga anak a lalaki ni Hazael. 4 Nagpakaasi ngarud ni Joacaz kenni Yahweh, ket dinengngeg isuna ni Yahweh gapu ta nakitana ti pannakaparigat ti Israel, no kasano ti panangparigat ti ari iti Aram kadakuada. 5 Nangipaay ngarud ni Yahweh iti mangispal iti Israel, ket nakaruk-atda manipud iti panangituray kadakuada dagiti Arameo, ket nangrugi dagiti tattao ti Israel nga agnaed kadagiti pagtaengen a kas idu un-unana. 6 Nupay kasta, saanda nga inadayawan dagiti basbasol ti balay ni Jeroboam, a nangisungsong iti Israel nga agbasol, ket nagtultuloyda kadagitoy. Nagtalinaed ti imahen ti diosa a ni Asera idiy Samaria. 7 Adda laeng limapulo a mannakigubat a nakakababio, sangapulo a karwahe ken sangapulo a ribu a saan nga agkabkabalio nga imbatidagiti Arameo kenni Joacaz, gapu ta dinadael ti ari ti Aram dagiti dadduma ken pinagbalinna ida a kasla taep iti tiempo ti panagirik. 8 No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Joacaz, ken dagiti amin nga inaramidna ken ti panangturaya, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel? 9 Pimmusay ni Joacaz, ket intabonda isuna idiy Samaria. Ni Joas nga anakna ti simmukat kenkuana nga ari. 10 Iti maika-tallo ket pito a tawen ni Joas nga ari ti Juda, nangrugi met ti panangtury ni Jehoas nga anak ni Joacaz iti Israel idiy Samaria; nagturray isuna iti sangapulo ket innem a tawen. 11 Inaramida ti dakes iti imatang ni Yahweh. Saanna a tinallikudan dagiti basbasol ni Jeroboam nga anak ni Nebat, basol a nangisungsunganna iti Israel nga agbasol, ngem ketdi, sinurotha dagitoy. 12 No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Joas ken amin nga inaramidna, agraman ti kinamaingelna iti pannakigubat kenni Amazias nga ari ti Juda, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel? 13 Pimmusay ni Jehoas ket ni Jeroboam ti nagtugaw iti tronona. Naitabon ni Joas idiy Samaria a nakanitaneman dagiti ari ti Israel. 14 Ita, nagsakit ni Eliseo iti nakaro, sakit nga idi nagangay ket isu iti nakaigappuan ti pannakatayna, isu a simmalog ni Joas nga ari ti Israel ket sinangitanna. Kinunana, "Amak, o amak, ipanawdakan dagiti karwahe ti Israel ken dagiti nakakababio a lallaki!" 15 Kinuna ni Eliseo kenkuana, "Mangala ka iti bai ken kadagiti pana," isu a nangala ni Joas iti bai ken kadagiti pana. 16 Kinuna ni Eliseo iti ari ti Israel, "Ikabil mo ti imam iti bai," ket inkabilna ti imana ditoy. Ket impatay ni Eliseo dagiti imana kadagiti ima ti ari. 17 Kinuna ni Eliseo, "Lukatam ti tawa nga agturoeng iti daya," limukatanna ngarud daytoy. Ket Kinuna ni Eliseo, "Ibiat mo ti pana!", ket imbiatna ti pana. kinuna ni Eliseo, "Daytoy ti pana a mangipakita iti panagballigi ni Yahweh iti Aram, pana iti panagballigi maibusor kadagiti Arameo, ta rautenyonto dagiti Arameo idiy Afek inggana nga ibusenyu ida." 18 Kalpasanna kinuna ni Eliseo, "Alaem dagiti pana," innala ngarud dagitoy ni Joas. Kinunana iti ari ti Israel, "Panaem ti daga," ket pinanana ti daga

iti namitlo a dasar, sa nagsardeng. **19** Ngem nakaunget ti tao ti Dios kenkuana ket kinunana, "Naminlima wenco namin-innemmo koma a pinana ti daga. Ket rautenyonto koma ti Aram aginggana a maparmekyo daytoy, ngem ita, rautentyona laengen ti Aram iti mimitlo a dasar." **20** Kalpasanna natay ni Eliseo ket intabonda. Ita, adda bunggoy dagiti Moabitia a nangtagikua iti daga iti panangrugi ti tawen. **21** Idi madama nga itabtabonda ti maysa a tao, adda naktida a bunggoy dagiti Moabitia, ngarud impurwakda ti bangkay iti tanem ni Eliseo. Apaman a naisagid ti bangkay ti maysa a tao iti tultulang ni Eliseo, nagbiag ti bangkay daytoy a tao ket timmakder. **22** Pinarigat ni Hazael nga ari ti Aram ti Israel iti amin nga aldaw ni Joacaz. **23** Ngem naparabun ni Yahweh iti Israel, ken naasi isuna kadakuada ken maseknan para kadakuada gapu tulugna kada Abraham, Isaac ken Jacob. Isu a saan ida a dinadael ni Yahweh ken saanna ida a pinapanaw iti imatangna. **24** Natay ni Hazael nga ari iti Aram, ket ni Ben-Hadad a putotna ti simmukat nga Ari. **25** Sinubli manen ni Jehoas a putot ni Joacaz dagiti siudad manipud kenni Ben-Hadad a lalaki a putot ni Hazael a naala kenni Joacaz nga amana babaen iti gubat. Rinaut isuna ni Jehoas iti mimitlo a dasar, ket nasublina dagidiay a siudad ti Israel.

14 Iti maikadua a tawen ni Jehoas a lalaki a putot ni Joacaz nga ari iti Israel, nangrugi a nagturay ni Joas nga anak ni Amazias nga ari iti Juda. **2** Duapulo ket lima ti tawenna idi nangrugi a nagturay; nagturay isuna iti duapulo ket siyam a tawen iday Jerusalem. Jehoaddin ti nagan ti inana a taga-Jerusalem. **3** Inaramidna ti rumbeng iti imatang ni Yahweh, ngem saan a kas kenni David nga amana. Inaramidna ti amin a banag nga inaramid ni Joas nga amana. **4** Ngem saan a naikkat dagiti disso a pagdaydayawan. Nangidaton ken nangpuor latta dagiti tattao iti insenso kadagit disso a pagdaydayawan. **5** Napasamak nga apaman a napabileg ti panagturayna, pinatayna dagiti adipen a nangpapatay iti amana nga ari. **6** Ngem saanna a pinapatay dagiti annak dagiti mammapatay; ngem ketdi, inaramidna ti maiyanurot iti naisurat iti linteg, iti Libro ni Moises, a kas iti imbilin ni Yahweh, a kunana, "Saan a rumbeng a mapapatay dagiti amada gapu kadagit annakda, kasta met a saan a rumbeng a mapapatay dagiti annak gapu kadagit naggannakda. Ngem ketdi, mapapatay ti tunggal maysa a tao gapu iti bukodna a basol." **7** Pinatayna ti sangapulo a ribu a soldado ti Edom iday tanap ti Asin; tinagikuana met ti Sela iti gubat ket inawaganna daytoy iti Jokteel, nga isu iti awagna agpapan ita. **8** Kalpasanna, nangibaon ni Amazias kadagit mensahero kenni Jehoas nga anak ni Joacaz nga anak ni Jehu nga ari ti Israel, a kinunana, "Umayka, agsangota iti gubat." **9** Ngem nangibaon ni Jehoas nga ari ti Israel kadagit mensahero nga agsUBLI kenni Amazias nga ari ti Juda, a kunana, "Nangipatulod ti mensaha ti maysa a siit-siitan a mula ngadha iti Lebanon iti maysa a sedro iday Lebanon, a kunana, 'Ipaasawam ti putotmo a babai iti putotko a lalaki,' ngem adda limmabas nga atap nga ayup iti Lebanon ket binadékanna ti siitsiitan a mula. **10** Pudno a ginubatmo ti Edom ken naggannakel ti pusom. Ipakkkelmo ti balligim, ngem agtalinaedka dita balaymo, ta apay pay laeng nga isagmakmo ti bagim nga isu ti pakatnagam, sika ken ti Juda?" **11** Ngem saan a dumngeg ni Amazias. Isu a rimmaut ni Jehoas nga ari ti Israel; nagsangoda kenni Amazias nga ari ti Juda iday Betsemes, a sakup ti Juda. **12** Naparmek ti Israel ti Juda ket naglibas a nagawid ti tunggal maysa. **13** Tiniliw ni Jehoas nga ari ti Israel ni Amazias nga ari iti Juda a putot ni Jehoas nga anak ni Ahazias iday Betsemes. Immay isuna iday Jerusalem ket renebbana ti pader ti Jerusalem manipud iti Ruangan ti Efraim agingga iti Ruangan ti Suli, uppat a gasut a cubits ti baetra. **14** Innalana amin dagiti balitok ken pirak, amin dagiti alkamen a nasarakanda iti balay ni Yahweh, ken dagiti napapateg a banbanag

iti palasio ti ari, karaman met dagiti balud, ket nagsubli isuna iday Samaria. **15** No maipanggep met kadagit dadduma a banbanag maipapan kenni Jehoas, amin nga inaramidna, ti kinamaingelna, ken no kasano a nakiranganet isuna kenni Amazias nga ari ti Juda, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari iti Israel? **16** Kalpasanna, pimmusay ni Jehoas ket naitanem iday Samaria iti nakaitaneman dagiti ari ti Israel, ket ni Jeroboam a putotna ti simmukat kenkuana nga ari. **17** Nagbiag pay ni Amazias nga anak ni Jehoas nga ari ti Juda iti sangapulo ket lima a tawen kalpasan ti ipapatay ni Jehoas a putot ni Joacaz nga ari ti Israel. **18** No maipanggep kadagit dadduma a banbanag maipapan kenni Amazias, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari iti Juda? **19** Nagpanggepda iti dakes a maibusor kenni Amazias iday Jerusalem, ket timmaray isuna iday Lakis. Timmaray isuna iday Lakis ngem nangibaonda kadagit lallaki a mangsuto kenkuana iday Lakis ket pinatayda isuna sadiy. **20** Insulbla isuna babaen iti panagisakayda kenkuana kadagit kabalió, ket intabonda isuna iti nakaitaneman dagiti kapuonanna iti siudad ni David. **21** Innala dagiti amin a tattao ti Juda ni Uzzias nga agtawen iti sangapulo ket innem ket pinagbalinda nga ari kas kasukat ti amana a ni Amazias. **22** Ni Uzzias ti nangibangon manen iti Elat ket insublina daytoy iti Juda, kalpasan a pimmusay ni Amazias **23** Iti maikasangapulo ket lima a tawen ni Amazias a putot ni Joas, nga ari ti Juda, nangrugi a nagturay ni Jeroboam a putot ni Jehoas nga ari iday Samaria; nagturay isuna iti uppata pulo ket maysa a tawen. **24** Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh. Saanna nga inadawayan dagiti basol ni Jeroboam a putot ni Nebat, a nangisungsung kadagit Israel nga agbasol. **25** Insulbla ti ketegan ti Israel manipud iti Lebo Hamat agingga iti baybay ti Araba, kas panangtungpalna kadagit bilbilin ni Yahweh a Dios ti Israel, nga insao ni Yahweh babaen iti adipenna a ni Jonas a putot ni Amitai, a profeta a taga-Gat Hefer. **26** Ta nakita ni Yahweh ti panagsagsagaba ti Israel, a napalalo ti rigat ti tunggal maysa kadakuada, tagabu wenco siwawa, ken nakitana nga awan iti mangtulong iti Israel. **27** Imbaga ngarud ni Yahweh a saanna a pukawen ti nagan ti Israel iti sirok ti langit; ngem ketdi, inispala ida babaen kenni Jeroboam a putot ni Jehoas. **28** No maipanggep kadagit dadduma pay a banbanag maipapan kenni Jeroboam, amin nga inaramidna, ti kinabilegna, no kasano a nakiranganet isuna ken sinublina para iti Israel ti Damasco ken Hamat, a sigud a kukua ti Juda, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari iti Israel? **29** Pimmusay ni Jeroboam ket naitabon iti pakaitaneman dagiti ari ti Israel, ket ni Zacarias a putotna ti simmukat kenkuana nga ari.

15 Iti maikaduapulo ket pito a tawen ni Jeroboam nga ari ti Israel, nangrugi ti panagturay ni Uzzias a putot lalaki ni Amazias nga ari iti Juda. **2** Sangapulo ket innem ti tawen ni Uzzias idi rinugianna ti nagturay. Nagturay isuna iti limapulo ket dua a tawen iday Jerusalem. Jecolias ti nagan iti inana a taga-Jerusalem. **3** Inaramidna no ania ti nalinteg iti imatang ni Yahweh, iti panangsurotna kadagit inaramid ti amana, ken panangaramidna ti kas kadagit inaramid ni Amazias. **4** Nupay kasta, saan a naikkat dagiti disso a pagdaydayawan. Nagdaton ken nangipuor pay iti insenso dagiti tattao kadagit disso a pagdaydayawan. **5** Pinagsagaba ni Yahweh ti ari, isu a nagketong isuna agingga iti aldaw ti ipapatayna ken nagtalinaed isuna iti sabali a balay. Ni Jotam a putot ti ari ti mangimamatnon iti palasio ken inturayanna dagiti tattao iti daga. **6** No maipanggep met kadagit dadduma a banbanag maipapan kenni Uzzias, ti amin nga inaramidna, saanda kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Juda? **7** Pimmusay ngarud ni Uzzias; intanemda isuna iti nakaitaneman dagiti kapuonanna iday siudad ni David. Ni Jotham a putotna ti

simmukat kenkuana nga ari. 8 Iti maika-tallopulo ket tallo a tawen ni Uzzias kas ari iti Juda, nagturay ni Zacarias nga anak ni Jeroboam iti Israel idiy Samaria iti innem a bulan. 9 Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh, a kas iti inaramid dagiti ammana. Saan isuna nga imadayo kadagit basol ni Jeroboam a putot ni Nebat, a nangisungsong iti Israel nga agbasol. 10 Nagpanggep ni Sallum nga anak ni Jabel iti dakes maibusor kennis Zacarias, dinarupna iti sangoanan dagiti tattao ket pinatayna. Kalpasanna, nagbalin isuna nga ari a kas kasukatna. 11 No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kennis Zacarias, naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel. 12 Daytoy ti sao ni Yahweh nga imbagana kennis Jehu, kinunana, "Agtugaw iti trono ti Israel dagiti kaputotam agingga iti maika-uppat a henerasion." Ket kasta ngarud ti napasamak. 13 Nangrugi a nagturay ni Sallum a putot ni Jabel iti maika-tallopulo ket siam a tawen ni Uzzias kas ari iti Juda, ken nagturay laeng isuna iti maysa a bulan idiy Samaria. 14 Simang-at ni Menahem a putot ni Gadi idiy Samaria manipud idiy Tirza. Rinautna ni Sallum a putot ni Jabel idiy Samaria. Pinatayna isuna ket simmukat isuna nga ari. 15 No maipanggep met kadagiti dadduma pay a banbanag maipapan kennis Sallum ken ti kinadakes a pinanggepna, naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel. 16 Ket ginubat ni Menahem ti Tiphsah ken dagiti amin nga adda sadiay, ken dagiti ketegan iti aglawlaw ti Tirza, gapu ta saanda nga inlukat ti siudad para kenkuana. Giubatna ngarud daytoy ken binutiakanna dagiti amin a masikog a babbai iti dayta a bario. 17 Iti maikatallopulo ket siam a tawen ni Uzzias kas ari ti Juda, nangrugi a nagturay ni Menahem a putot ni Gadi iti Israel, nagturay isuna iti sangapulo a tawen idiy Samaria. 18 Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh. Iti unos ti panagbiagna, saan isuna nga imadayo kadagit basbasol ni Jeroboam a putot ni Nebat, a nangisungsong iti Israel nga agbasol. 19 Kalpasanna, immay rimmaut ni Pul nga ari ti Asiria iti daga, ket inikkan ni Menahem ni Pul iti sangeribu a talento ti pirak tapno tulungan isuna ni Pul a mangpapigsa iti pagarian ti Israel iti imana. 20 Siningir ni Menahem daytoy a kuarta manipud iti Israel babaen iti panangsingirna iti limapulo a siklo ti pirak iti tunggal maysa a lallaki a bakanng nga itedna iti ari ti Asiria. Nagsubli ngarud ti ari ti Asiria ken saan a nagnaed iti dayta a daga. 21 No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanang maipapan kennis Menahem, ken amin nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel? 22 Pimmusay ni Menahem, ket ni Pekaias a lalaki a putotna ti simmukat kenkuana nga ari. 23 Iti maikalimapulo a tawen ni Uzzias nga ari ti Juda, nangrugi nga agturstay ni Pekaias a putot ni Menahem iti Israel idiy Samaria; nagturay isuna iti dua a tawen. 24 Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh. Saanna nga inadaywan dagiti basbasol ni Jeroboam a putot ni Nebat, a nangisungsong iti Israel nga agbasol. 25 Ni Peka a putot ni Remalias, maysa a kapitan nga agserserbi kennis Pekaias ket nangpanggep iti dakes maibusor kenkuana ket pinatayna Pekaias idiy Samaria, iti akin-uneg a sarikedket iti palasio ti ari, kadiana ni Argob ken ni Arie. Kadiana pay dagiti limapulo a lallaki kadagit taga-Galaad. Pinatayna ni Pekaias ket simmukat isuna nga ari. 26 No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kennis Pekaias, amin nga inaramidna, naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel. 27 Iti maikalimapulo ket dua a tawen ni Uzzias kas ari ti Juda, nangrugi a nagturay ni Peka a putot ni Remalias iti Israel idiy Samaria; nagturay isuna iti duapulo a tawen. 28 Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh. Saanna nga inadaywan dagiti basbasol ni Jeroboam a putot ni Nebat, a nangisungsong iti Israel nga agbasol. 29 Kadagit al-alawd ni Peka nga ari ti Israel, diinteng ni Tiglat Pileser nga ari ti Asiria ket sinakupna ti Aion, Abel Bet Maaka,

Janoa, Kedes, Hasor, ti Galaad, Galilea ken amin a daga ti Neftali. Impanna dagiti tattao idiy Asiria. 30 Isu nga insikat ni Hosea a putot ni Ela ni Peka a putot ni Remalias. Dinarup ket pinatayna isuna. Ket simmukat isuna nga ari iti maikaduapulo a tawen a panagturay ni Jotham a putot ni Uzzias. 31 No maipanggep met kadagit dadduma a banbanag maipapan kennis Peka, ti amin nga inaramidna, naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel. 32 Iti maikadu a tawen ni Peka a putot ni Remalias kas ari ti Israel, nangrugi a nagturay ni Jotam a putot ni Uzzias kas ari ti Juda. 33 Duapulo ket lima ti tawenna idi nangrugi a nagturay; nagturay isuna iti sangapulo ket innem a tawen idiy Jerusalem. Jerusa ti nagan ti inana; a babae a putot ni Zadok. 34 Inaramid ni Jotam ti nalinteg iti imatang ni Yahweh. Sinurotna dagiti amin a pagulidanan nga inaramid ni Uzzias nga amana. 35 Nupay kasta, saan a nadadael dagiti disso a pagdaydayawan. Ngigidaton ken nangpuor latta iti inseno dagiti tattao kadagit disso a pagdaydayawan. Ni Jotam ti nangipatakder iti akin ngato a ruangan ti balay ni Yahweh. 36 No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kennis Jotam, ken amin a naaramidanna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Juda? 37 Kadagit a al-alawd, imbaon ni Yahweh ni Resin nga ari ti Aram ken ni Peka nga anak ni Remalias a maibusor iti Juda. 38 Pimmusay ni Jotam ket naitanem iti nakaitaneman dagiti kapanonna idiy siudad ni David, a kapanonna. Kalpasanna, ni Ahaz a putotna ti simmukat kenkuana nga ari.

16 Iti maikasangapulo ket pito a tawen ni Peka a lalaki a putot ni Remalias, nangrugi a nagturay ni Ahaz a putot ni Jotam nga ari ti Juda. 2 Duapulo ti tawen ni Ahaz idi nangrugi isuna a nagturay, ken nagturay isuna iti sangapulo ket innem a tawen idiy Jerusalem. Saanna nga inaramid ti rumbeng iti imatang ni Yahweh a Diosna, saan a kas iti inaramid ni David a kapanonna. 3 Ngem ketdi, nagbiag isuna iti wagas dagiti ari ti Israel; kinapudhona, impuorna ti anakna a kas daton a mapuoran a tinuladna dagiti nakarimrimon nga aramid dagiti pagilinan, a pinagtalaw ni Yahweh iti imatang dagiti tattao ti Israel. 4 Ngigidaton isuna kadagit daton ken nangpuor iti inseno kadagit nangangato a disso, kadagit rawab ti tuturdon ken iti sirok ti tunggal narukbos a kayo. 5 Kalpasanna, ni Resin nga ari ti Aram ken ni Peka a lalaki a putot ni Remalias, ari ti Israel ket simang-atda iti Jerusalem tapno rumaut. Linakubda ni Ahaz ngem saanda a maparmek isuna. 6 Iti dayta met laeng a tiempo, sinubli ni Resin nga ari ti Aram ti Elat para iti Aram ken pinapanawna idiy Elat dagiti lallaki ti Juda. Kalpasanna, immay dagiti Arameo idiy Elat nga isu ti pagnanaedanda agingga ita. 7 Nangibaon ngarud ni Ahaz iti mensahero kennis Tiglat Pileser nga ari ti Asiria, a kunana, "Siak ti adipnemo ken anakmo. Sumang-atka ditoy ket ispalennak manipud iti ima iti ari ti Aram ken manipud iti ima ti ari ti Israel a nangraut kaniak." 8 Innala ngarud ni Ahaz ti pirak ken balitok a nasarakan ti balay ni Yahweh ken dagiti gameng iti palasio ti ari ket imapatulodna a kas sagut iti ari ti Asiria. 9 Ket impanang isuna ti ari ti Asiria, ket napan rinait ti ari ti Asiria ti Damasco, pinarmekna daytoy ken impanawna dagiti tattao sadiay a kas baludda idiy Kir. Pinatayna pay ni Resin nga ari ti Aram. 10 Napan ni ari Ahaz idiy Damasco tapno sabatenna ni Tiglat Pileser nga ari ti Asiria. Idiy Damasco, adda nakitana a maysa nga altar. Nangipatulod isuna kennis Urias a padi iti ladawan ti altar, ti pagtuladan iti altar ken ti disenio para iti amin a kasapulan iti maaramid nga altar. 11 Nagaramid ngarud ni Urias a padi iti altar a kapadpadla laeng ti plano nga impatulod ni Ari Ahaz manipud Damasco. Inleppasna daytoy sakbay a simangpet ni Ari Ahaz manipud Damasco. 12 Idi nagsubli ti ari manipud Damasco, nakitana ti altar; immasideg ti ari iti altar ket ngigidaton isuna iti daytoy. 13 Nagidaton isuna iti daton

a mapuoran ken daton a bukel, imbukbokna ti daton a mainom, ken inwarsina iti altar ti dara ti indatonna a daton a pakikadua. **14** Ti bronse nga altar nga adda iti sangoanan ni Yahweh— innalana manipud iti sangoanan ti templo, iti nagbaetan ti altarna ken ti templo ni Yahweh, ket impanna iti akin amianan a paset ti altarna **15** Kalpasanna binilin ni Ari Ahaz ni Urias a padi, kunana, “Iti dakkel nga altar, puoram ti mapuoran a daton iti bigat ken ti daton a bukel a maidatag iti rabbi, ken ti mapuoran a daton ti ari ken ti bukel a datonna, ken ti mapuoran a daton dagiti amin a tattao iti daga, ken iti datonda a bukbukel ken ti datonda a mainom. Iwarsim iti daytoy ti amin a dara ti mapuoran a daton ken ti amin a dara ti daton. Ngem ti bronse nga altar ket aramatek no agdawatak iti tulong ti Dios.” **16** Inaramid ni Urias ti kas imbilin ni Ari Ahaz. **17** Ket inikkat ni Ari Ahaz dagiti naididing ken dagiti planggana kadagitai mayakar-akar a pangiparabawan; inikkatna pay ti bronse a baybay manipud iti bronse a sinan-baka nga adda iti babaen daytoy ket inkabilna iti bato a pagsaadon. **18** Inikkatna iti adda atepna a pagnaan para iti Aldaw a Panaginanna nga inyaramidda iti templo, ken ti pagserkan ti ari nga adda iti ruar ti templo ni Yahweh, gapu iti ari ti Asiria. **19** No maipanggep met kadagitai dadduma a banbanag maipapan kenni Ahaz ken ti inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Juda? **20** Pimmusay ni Ahaz ket intanemda iti ayan dagiti kapuonanna iti siudad ni David. Ni Hezekias a lalaki a putotna ti simmukat kenkuana nga ari.

17 Iti maika-sangapulo ket dua a tawen a panagturay ni Ahaz nga ari ti Juda, nangrugi met ti panagturay ni Oseas nga anak ni Ela. Nagturay isuna idiy Samaria iti entero nga Israel iti siam a tawen. **2** Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh, ngem saan a kas kadagitai inaramid dagiti ar-ari ti Israel nga immununa kenkuana. **3** Rinaut isuna ni Salmaneser nga ari ti Asiria, ket nagbalin ni Oseas nga adipenna ken nagbayad kenkuana ti buis. **4** Kalpasanna, naammoan ti ari ti Asiria nga agpangpanggep ni Oseas ti dakes a maibusor kenkuana, ta nangibaon ni Oseas kadagitai mensahero kenni So nga ari ti Egipto; kasta met a, saamen isuna a nagbayad iti buis iti ari ti Asiria, a kas iti inar-aramidna iti tinawen. Isu a tiniliw isuna ti ari ti Asiria ket imbaludna iti pagbaludan. **5** Rinaut ti ari ti Asiria ti entero a daga, ken rinautda ti Samaria ket linawlawda daytoy iti tallo a tawen. **6** Iti maika-siam a tawen a panagturay ni Oseas, inagaw ti ari ti Asiria ti Samaria ket impanada ti Israel nga impan idiy Asiria. Pinagnaedda ida idiy Hala, iti Karayan Habor ti Gozan, ken kadagitai siudad ti Media. **7** Napasamak daytoy a pannakati liw gapu ta nagbasol dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh a Diosda, a nangirruar kadakuada manipud iti daga ti Egipto, manipud iti bileg ti Faraon nga ari ti Egipto. Nagdaydayaw dagiti tattao kadagitai dadduma a dios. **8** ken nagnagnada kadagitai sursuro dagiti nasion a pinapanaw idi ni Yahweh sakbay kadagitai tattao ti Israel, ken kadagitai sursuro dagiti ar-ari ti Israel nga inaramidda. **9** Sililiimed nga inaramid dagiti tattao ti Israel dagiti saan a rumbeng a banbanag a maibusor kenni Yahweh a Diosda. Nagipatakderda kadagitai disso a pagdaydayawan kadagitai amin a siudadda, manipud kadagitai tore dagiti agbanbantay aqginga iti natalged a siudad. **10** Nangipatakderda pay kadagitai nasagradoan nga adigi a bato ken kadagitai imahan ni Asera iti tunggal nangato a turod ken iti sirok iti tunggal narukbos a kayo. **11** Sadiay, nagsuorda kadagitai insenso kadagitai amin a disso a pagdaydayawan, a kas iti inar-aramid dagiti nasion, dagidiay pinapanaw ni Yahweh sakbay kadakuada. Nagaramid dagiti Israelita kadagitai dinadangkes a banbanag a nangpungtot kenni Yahweh; **12** nagrukabda kadagitai didiosen, maipapan ti kinuna ni Yahweh kadakuada, “Saanyo nga aramiden daytoy a banag.” **13** No pay kasta, impaduyakyak ni Yahweh iti Israel ken iti Juda babaen iti tunggal propeta ken tunggal

agwanwanawan a kinunana, “Tallikudanyo dagiti dakes a wagasyo ket tungpalenyo dagiti bilbilinko ken alagadek, ket agannadkayo iti panangtungpalyo kadagitai amin a linteg nga imbilinko kadagitai ammaya, nga impatulodko kadakayo babaen kadagitai adipenko a propeta.” **14** Ngem saanda a dimngeg; ngem ketdi, nasukirda unay a kas kadagitai ammada a saan a nagtalek kenni Yahweh a Diosda. **15** Linaksidda dagiti alagadenna ken ti tulog nga inaramidna kadagitai kapuonanda, ken ti pammaneknekna iti tulagna nga intedna kadakuada. Tinuladda dagiti awan kaes-eskanna a sursuro ket nagbalinda nga awan kaes-ekanna. Sinurotda dagiti pagano a nasion nga adda iti aglawlawda, dagidiray imbilin ni Yahweh kadakuada a saanda a tultuladen. **16** Saanda nga ingkaskaso dagiti amin a bilbilin ni Yahweh a Diosda. Nangskogda kadagitai landok nga imahen ti dua a baka a pagrukbabanda. Nangaramidda ti imahen ni Asera, ken nagrukabda kadagitai amin a bituen dagiti langlangit ken ni Baal. **17** Iniddatonda dagiti annakda a lallaki ken babbai a kas daton a mapuoran, nagpadtoda ken nag-orasienda, inlakoda dagiti bagbagida tapno agaramidda iti dakes iti imatang ni Yahweh, ket pinapungtotda isuna. **18** Ngarud, nakapungtot iti kasta unay ni Yahweh iti Israel ket inikkatna ida iti imatangna. Awan ti uray maysa a nabati ngem ti tribu laeng iti Juda. **19** Uray pay ti Juda ket saanda a tinungpal dagiti bilbilin ni Yahweh a Diosda, ngem ketdi, sinursurotda dagiti ar-aramiden dagiti pagano a sursuro a sursuroten idti ti Israel. **20** Isu a linaksid ni Yahweh dagiti amin a kapututan ti Israel; pinagrigatna ida ket impaimana ida kadagitai nangagaw kadagitai sanikuada, aqginga a pinukawna ida iti imatangna. **21** Inikkatna ti Israel manipud iti panagturay a puli ni David, ket pinagbalinda nga ari ni Jeroboam nga anak ni Nebat. Ni Jeroboam ti nangiyadou ti Israel manipud iti panangsurotda kenni Yahweh ken nangisungsong kadakuada nga agaramid iti nadagsen a basol. **22** Sinurot dagiti tattao ti Israel dagiti amin a basol ni Jeroboam ket saanda a simmina manipud kadagitoy, **23** isu nga inikkat ida ni Yahweh ti Israel manipud iti imatangna, kas kinunana nga aramidenna babaen kadagitai amin nga adipenna a propeta. Isu a napapanaw ti Israel manipud iti bukodda a daga ket naipanda idiy Asiria, ket aqginga iti agdama nga aldaw, addada pay laeng sadiay. **24** Nangipan ti ari ti Asiria kadagitai tattao manipud ti Babilonia, Cut, Avva, Hamat ken Sefarvaim ket pinagnaedda ida kadagitai siudad ti Samaria a kasukat dagiti tattao ti Israel. Tinagikuada ti Samaria ket nagnaedda kadagitai siudad daytoy. **25** Napasamak daytoy iti rugi ti pinagnaedda sadiay a saanda a dinaway ni Yahweh. Isu a nangibaon ni Yahweh kadagitai leon a nangpapatay iti sumagmamano kadakuada. **26** Isu a nakisaritada iti ari ti Asiria ket kinunada, “Saan nga ammo dagiti nasion nga impanawmo kalpasanna inkabilmo kadagitai siudad ti Samaria, dagiti sursuro a masapul ti dios iti daytoy a daga. Isu a nangibaon kadagitai leon kadakuada, ket kitaem, pappapatayen dagiti leon dagiti tattao sadiay gapu ta saanda nga ammo dagiti sursuro a masapul ti dios iti daytoy a daga.” **27** Imbilin ti ari ti Asiria ket kinunada, “Mangalakayo iti maysa kadagitai papadi nga innalayo sadiay, ket ibaonyo ket pagnaedenyo isuna sadiay, ket ipaisuroyo kenkuana kadakuada dagiti sursuro a masapul ti dios iti daytoy a daga.” **28** Isu a napan ti maysa kadagitai papadi a naitalaw manipud idiy Samaria ket nagnaedda idiy Betel; insurona kadakuada no kasano ti rumbeng a panagdayawda kenni Yahweh. **29** Nagaramid ti tunggal bunggoy ti tribu kadagitai diosda, ket inkabilda ida kadagitai disso a pagdaydayawan nga inaramid dagiti Samaritano - iti tunggal bunggoy ti tribu kadagitai siudad a nagnaedanda. **30** Inaramid dagiti tattao ti Babilonia ti Succot Benot; inaramid dagiti tattao ti Cut ti Nergal, inaramid dagiti tattao ti Hamat ti Asima; **31** inaramid dagiti Awita ti Nibhzaz ken Tarkat; ken pinuoran dagiti Sefarvita dagiti annakda kas datonda kada Adramelek ken Anamelek, dagiti dios

dagiti Sefravita. **32** Dinayawda met ni Yahweh, ket ngandutokda manipud kadakuada kadagit papadi kadagit nangato a disso, a nagidaton para kadakuada kadagit disso a pagdaydayawan kadagit templo. **33** Dinayawda ni Yahweh ken nagrukbabda pay kadagit diosda, kadagit kaugalian dagiti nasion manipud kadagit nakaipanawanda. **34** Agingga kadagitoy nga al-alawd, itululyoda pay laeng dagiti kadaaman a kaugalianda. Saanda a daydayawen ni Yahweh, weno tungtungpalen dagiti pagalagadan, paglaintegan, ti linteg, weno dagiti bilbilin ni Yahweh nga intedna kadagit tattao ni Jacob - a pinanagananna ti Israel- **35** a nakitulagan ni Yahweh ket binilinna ida, "Saankayo nga agbuteng kadagit didiosen, weno agkurno kadakuada, agrukbab kadakuada, weno agidaton kadakuada. **36** Ngem ni Yahweh a nangijapanaw kadakayo manipud iti daga ti Egjpto nga addaan iti naindakan a pannakabalin kin bileg, ket isuna ti masapul a dayawenyo; isuna laeng iti pagkurnoanyo, ken isuna ti pagidatonanyo. **37** Tungpalenyi iti agnayanon dagiti pagalagadan ken dagiti paglaintegan, dagiti linteg ken bilbilin nga insuratha para kadakayo. Isu a saan a rumbeng nga agbutengkayo kadagit sabali a dios, **38** ken saanyo a liplipatan ti katulagak kadakayo; weno dayawen dagiti sabali a dios. **39** Ngem ni Yahweh a Diosyo ti dayawenyo. Ispalennakayto manipud iti bileg dagiti kabusoryo." **40** Saanda a dimnggeg, gapu ta intululyoda ti agaramid kadagit inaramidda iti naglabas. **41** Isu a nagbuteng dagitoy a nasion kenni Yahweh ken nagrukbabda met kadagit kinitikitanda nga imahen, ken kasta met laeng ti inaramid dagiti annakda - a kas met ti inaramid dagiti annak dagiti annakda. Itululyoda nga araramiden dagiti inaramid dagiti kapanonanda agingga iti daytoy na alawd.

18 Ita, iti maikatlo a tawen a panagturay ni Oseas nga ari ti Israel nga anak ni Ela, nangrugi nga agturay ni Hezekias nga anak ni Ahaz a kas ari iti Juda. **2** Agtawen idi isuna iti duapulo ket lima idi nangrugi nga agturay; nagturay isuna iti duapulo ket siam a tawen idiy Jerusalem. Ti nagan ti inana ket Abiha nga anak a babai ni Zacarias. **3** Inaramidna ti umno iti imatang ni Yahweh, sinurotna ti pagwadan kadagit amin nga inaramid ti kapanonna a ni David. **4** Inikkatna dagiti disso a pagdaydayawan, dinadaelna dagiti nasagradoan a bato nga adigi, ken pinutedna dagiti imahen ni Asera. Binurakna ti brонсе a sinan-uleg nga inaramid ni Moises, gapu ta kadagidiy nga al-alawd, nagpupuot iti insenso dagiti tattao ti Israel iti daytoy; naawagan daytoy iti "Nehustan." **5** Nagtalek ni Hezekias kenni Yahweh a Dios ti Israel, ket awanen ti simmaruno a kas kenkuana kadagit amin nga ar-ari ti Juda, weno kadagit ar-ari nga immun-una kenkuana. **6** Ta nagkapet isuna kenni Yahweh. Saan isuna a sammardeng a sumursurot kenkuana ket tinungpalna dagiti billbilinna, nga imbilin ni Yahweh kenni Moises. **7** Isu nga adda ni Yahweh kenni Hezekias, ket sadinoman ti paparanna, agballigi isuna. Binusorna ti ari ti Asiria ken saan a nagserbi kenkuana. **8** Ginubatna dagiti Filisteo idiy Gaza ken dagiti nagbebeddengen iti aglawlaw, manipud iti tore dagiti agbanbantay agingga iti dakkel a nasarikedkedan a siudad. **9** Iti maikapat a tawen a panagturay ni Ari Hezekias, a maikapito met a tawen a panagturay nga ari iti Israel ni Oseas nga anak ni Ela, rinatu ni Salmaneser nga ari ti Asiria ti Samaria ket linnakubda daytoy. **10** Kalpasan iti tallo a tawen, nasakupda daytoy, iti maikanem a tawen a panagturay ni Hezekias, a maika-siam met a tawen a panagturay ni Oseas nga ari ti Israel; iti kastoy a wagas, nasakup ti Samaria. **11** Isu nga impan ti ari ti Asiria ti Israel idiy Asiria ket impanna ida idiy Hala, iti Karayan Harbor ti Gosan, ken kadagit siudad ti Media. **12** Inaramidna daytoy gapu ta saanda a tinungpal ti timek ni Yahweh a Dirosa, ngem sinalungasingda ti katulaganna, dagiti amin nga imbilin ni Moises nga adipen ni Yahweh. Saanda a dinengnggeg

daytoy weno inaramid daytoy. **13** Iti maikasangapulo ket uppataw en a panagturay ni Ari Hezekias, ginubat ni Senakerib nga ari ti Asiria dagiti amin a nasarikedkedan a siudad ti Juda ket tiniliwida ida. **14** Isu a nangipatulod ti sao ni Hezekias nga ari ti Juda iti ari ti Asiria, ngadda sadiy Lakis, a kinunana, "Pinabainanka. Panawannak. Aniaman nga ipabaklaymo kaniak, baklayek." Kinlikaguman ti ari ti Asiria nga agbayad ni Hezekiasa nga ari ti Juda iti tallo gasut a talento ti pirak ken tallopulo a talento ti balistik. **15** Isu nga inted amin ni Hezekias dagiti pirak a nabirkanna iti balay ni Yahweh ken kadagit pagiduldulinan ti kinabaknang iti palasio ti ari. **16** Linikkab ni Hzsekias dagiti balistik kadagit ruangan ti templo ni Yahweh ken manipud kadagit inkalukkopna kadagit adigi; intedna dagiti balistik iti ari ti Asiria. **17** Ngem pinagtignay ti ari ti Asiria ti adu nga armadana, imbaonna da Tartan, Rabsaris ken ti panguloen a komandante manipud idiy Lakis a mapan kenni Ari Hezekias idiy Jerusalem. Nagdalaisatda kadagit dalam ket nakadanunda iti ruar ti Jerusalem. Immasidegda iti pagayusan ti akinngato a pagurnongan ti danum, iti kalsada nga abay ti paglalabaan, ket nagtakderda iti abay daytoy. **18** Idi inayabanda ni Ari Hezekias, rimmuar da Eliakim nga anak ni Hilkias a mangimamatmon iti palasio, ni Sebna nga eskriba, ken Joa nga anak ni Asaf nga agay-aywan kadagit napapateg a papeles, tapno sabtenda ida. **19** Kinuna ti panguloen a komandante kadakuada nga ibagada amin kenni Hezekias ti kinuna ti naindakan nga ari, ti ari ti Asiria, "Ania aya ti pagpanpanakkelyo? **20** Agsasaokayo laeng kadagit awan kaes-eskanna a sasao, ibagbagayo nga adda dagiti sabali a nasion a tumulong kadakayo ken pisayyo iti gubat. Ita, siasino ti pagtaltalkanyo? Siasino ti nangpatured kadakayo a bumusor kaniak? **21** Kitaeryo, agtalekkayo iti tulukkoi sarukod a runo ti Egjpto, a no agsammakedti maysa a tao a pagsarukod daytoy, maitudok iti imana. Dayta ti kaiyarian ti Paraon nga ari ti Egjpto iti siasinoman nga agtalek kenkuana. **22** Ngem no ibagayo kaniak, 'Agtaltalekkami kenni Yahweh a Diosmi,' saan kadi a kukuana dagiti inikkat ni Hezekias a disso a pagdaydayawan ken dagiti altar, ket naibaga iti Juda ken iti Jerusalem, 'Masapul nga agdayawkayo iti sangoanan daytoy nga altar iti Jerusalem?' **23** Ita ngarud, kayatko ti mangidiaya ti nasayaat kadakayo manipud iti apok nga ari ti Asiria. Ikkankayo iti dua ribu a kababio, no makabirukkayo iti mangsakay kadagitoy. **24** Kasanoyo a sarangten ti uray maysa laeng a kapitan dagiti kakakapuyan nga adipen ti apok? Inkabilyo ti panagtalekoy iti Egjpto gapu kadagit karwahe ken kadagit kumakabalio! **25** Dimmanonal kadi ditoy a lugar a manggubat ken mangdadael iti daytoy a lugar nga awan ni Yahweh? Kinuna ni Yahweh kaniak, 'Rautem daytoy a daga ket dadelem.' **26** Ket kinuna da Eliakim nga anak ni Hilkias, Sebna ken Joa iti panguloen a komandante, "Pangaasim ta agsaoa kadagit adipenmo iti pagsasao nga Arameo, ta maawatanmi daytoy. Saanka nga agsao kadakami iti pagsasao ti Juda kadagit lapayag dagiti tattao nga adda kadagit rabaw ti pader." **27** Ngem kinuna ti panguloen a komandante kadakuada, "Imbaonnak kadi ti apok iti apoyo ken kadakayo tapno ibagak dagitoy a sasao? Saan kadi nga imbaonnak kadagit tattao nga agtugtugaw kadagit rabaw ti pader, a kadduayo a mangan kadagit bukodyo a rugit ken uminum kadagit bukodyo nga isbu?" **28** Kalpasanna ket timmakder ken nagpukkaw iti napigsa ti panguloen a komandante iti pagsaso a Judio a kinunana, "Dumngegkayo iti sao ti naindakan nga ari, ti ari ti Asiria. **29** Kinuna ti ari, **30** 'Saanyo nga ipalubos nga allilawennakay ni Hezekias, ta saannakay a kabaelan nga ispalen manipud iti bilegko. Saanyo nga ipalubos a pagtaltakkay ni Hezekias kenni Yahweh, a kunana, "Awan duada nga ispalennatayo ni Yahweh; saan a maipaima daytoy a siudad iti ari ti Asiria.'" **31** Saankayo a dumngeg kenni Hezekias, ta daytoy

ti kinuna ti ari ti Asiria: 'Makikapiakayo kaniak ket sumukokayo kaniak. Ket mangan iti tunggal maysa kadakayo manipud iti ubasna ken manipud iti kayona nga igos, ken uminom iti danum manipud iti bubonna. **32** Aramidenyo daytoy agingga nga umayak a mangipan kadakayo iti daga a kasla iti bukodyo a daga, daga nga addaan kadagiti trigo ken baro nga arak, daga nga addaan iti tinapay ken kaubasan, daga nga addaan kadagiti kayo ti olibo ken diro, tapno agbiagkayo a saan ketdi a matay.' Saankayo a dumnggek kenni Hezekias no allukoyennakayo a kunana, "Ispalennatayo ni Yahweh." **33** Adda kadi kadagiti dios dagiti tattao ti nangispal kadakuada manipud iti bileg ti ari ti Asiria? **34** Sadino ti ayan dagiti dios da Hamat ken Arpad? Sadino ti ayan dagiti dios da Sefravaim, Hena ken Ivva? Naispalda kadi ti Samaria manipud kadagiti imak? **35** Kadagiti amin a dios dagiti daga, adda kadi ti aniaman a dios a nangispal iti dagana manipud iti bilegko? Kasano nga isalakan ni Yahweh ti Jerusalem manipud iti kinabilegko?" **36** Ngem nagtalinanead a naulimek dagiti tattao ket saanda a simmungbat, ta isu ti imbilin ti ari, "Saankayo a sumungbat kenkuana." **37** Kalpasanna, napan da Eliakim nga anak ni Hilkiyas, a mangimamatmon ti palasio; Sebna nga eskriba; ken ni Joa nga anak ni Asaf, ti paraidulin kadagiti napapateg a papeles kenni Hezekias, a naray-ab dagiti pagan-anayda ket impadamagda kenkuana dagiti sinao ti panguloen a komandante.

19 Napasamak daytoy nga idi nangnegg ni Ari Hezekias ti padamagda, rinay-abna ti pagan-anayna, nagkawes isuna iti nakersang a lupot, ket simrek iti balay ni Yahweh. **2** Imbaonna a nakakawes iti nakersang a lupot da Eliakim a mangimamatmon iti palasio, ni Sebna nga eskriba ken dagiti panglakayen dagiti papadi kenni Isaias a propeta, nga anak ni Amos. **3** Kinunada kenkuana, "Kuna ni Hezekias, 'Daytoy nga aldaw ket aldaw ti pannakaparparigat, pannakatubngar keni pannakababain, ta dimtengen ti tiempo ti pannakaiyanak dagiti ubbing, ngem awanen ti pigsa tapno maiyanakda. **4** Mabalin a denggen ni Yahweh a Diemos dagiti amin a sasao ti panguloen a komandante, nga imbaon ti ari ti Asiria nga apona tapno ibabainna ti sibibiag a Dios, ken tapno tubngarennto dagiti sasao a nangnegg ni Yahweh a Diemos. Ita, itag-aymo ti kararagmo para kadagiti nabati nga adda agingga ita.'" **5** Isu a napan dagiti adipen ni Ari Hezekias kenni Isaias, **6** ket kinuna ni Isaias kadakuada, "Ibagayo iti amoyo: 'kuna ni Yahweh, 'Saanka nga agbuteng kadagiti sasao a nangneggam, a nangibabainan kaniak dagiti adipen ti ari ti Asiria. **7** Kitaem, mangikabilik iti espiritu kenkuana, ket mangneggna ti maysa a damag ket agsusli iti bukodna a daga. Tinnagek isuna babaen iti kampilan iti bukodna a daga.'"¹⁷ **8** Ket nagsubli ti panguloen a komandante ket naduktalanna a makigubgubat ti ari ti Asiria a maibusor iti Libna, ta nangneggna a pimmanaw ti ari manipud idiy Lakis. **9** Kalpasanna, nangnegg ni Senakerib a nagsagana ni Tirhaka nga ari ti Etiopia ken Egipito a manggubat a maibusor kenkuana, isu a nangibaon manen isuna kadagiti mensahero nga addaan iti mensahe kenni Hezekias: **10** "Ibagayo kenni Hezekias nga ari ti Juda, 'Saanmo nga ipalubos nga allilawennaka ti Diemos a pagtaltakam iti panangibagbagana, 'Saanto a mayawat ti Jerusalem iti ari ti Asiria.' **11** Kitaem, nangneggmo ti inaramid dagiti ar-ari ti Asiria kadagiti amin a daga babaen iti panangdadaelda amin kadagitoy. Maispalhakanto ngata met? **12** Naispal kadi ida dagiti dios dagiti nasion, dagiti nasion a dinadael dagiti ammak: ti Gosan, Haran, Resef, ken dagiti tattao ti Eden idiy Telassar? **13** Sadino ti ayan dagiti ari ti Hamat, ti ari ti Arpad, ti Ari dagiti siudad ti Sefravaim, Hena ken Ivva?" **14** Naawat ni Hezekias daytoy a surat manipud kadagiti mensahero ket binasana daytoy. Kalpasanna, simmang-at isuna idiy balay ni Yahweh ket inyukradna daytoy iti sangoananna. **15** Ket nagkararag ni Hezekias iti sangoan

ni Yahweh ket kinunana, "Yahweh a Mannakabalin-amin, Dios ti Israel, sika a nakatugaw iti ngatoen dagiti kerubim, sika laeng ti Dios kadagiti amin a pagarian ditoy daga. Pinarsuam ti langit ken ti daga. **16** Ipangagmo Yahweh, ket dumnggeka. Luktam dagita matam Yahweh ket kumitaka ken deggeng dagiti sao ni Senakerib nga impatulodna tapno laisenna ti sibibiag a Dios. **17** Pudno Yahweh, a dinadael dagiti ar-ari ti Asiria dagiti nasion ken dagiti dagada. **18** Impuorda dagiti diosda, ta saan dagitoy a dios, aramid laeng dagitoy dagiti ima dagiti tattao, kayo ken bato laeng dagitoy. Isu a dinadael ida dagiti Asiriano. **19** Ita ngarud, Yahweh a Diosmi, isalaknnakami, agpakaasiak kenka, manipud iti kinabilegna, tapno maammoan dagiti amin a pagarian ditoy daga a sika ni Yahweh nga agmaya maysa a Dios." **20** Ket nangipatulod iti mensahe ni Isaias nga anak ni Amos kenni Hezekias a kunana, "Ibagbaga ni Yahweh a Dios ti Israel, 'Gapu ta nagkararagka kaniak maipapan kenni Senakerib nga ari ti Asiria, nangneggka. **21** Daytoy ti sao ni Yahweh maipapan kenkuana: "Lalaisennaka ti birhen nga anak a babai ti Sion ken katawaannaka nga umsien. Iwingiwingna ti ulona kenka ti anak a babai ti Jerusalem. **22** Siasino ti kinarit ken linaismo? Ket siasino ti binugkawam ken kinitam nga addaan iti kinatangsit? Maibusor iti Nasantoan iti Israel! **23** Babaen kadagiti mensaherom, kinaritmo ti Apo, ket kinunam, 'Babaen kadagiti adu a karwahek, nakasang-atak kadagiti tapaw dagiti banbantay, inggana kadagiti kangangatao a banbantay iti Libano. Pukanekto dagiti nangangato a sedro ken dagiti kasasayaatan a kaykayo ti saleng sadiy. Ket serkektu dagiti kaaadaywan a paset daytoy, iti nabunga unay a paset ti kabakiran. **24** Nagkaliak kadagiti bubon ket umminumak kadagiti ganggannaeta a danum. Pinamagaak amin dagiti karayan ti Egipito kadagiti dapanko.' **25** Saanmo kadi a nangnegg no kasano nga inkedengko idi pay laeng, ket inaramidko daytoy idi pay punganay? Ita, tungtungpalekon. Adtoya ka mamagbalin kadagiti natalged a siudad a gabsuon dagiti dadadel. **26** Dagiti awanan pigsa nga agnanaed kadagitoy ket nawarawara ken nabainan. Kaslada kadagiti mulmula iti talon, berde a ruot, ti ruot a nagtubo iti bubongan wenco iti talon, nakset sakbay a dimmakkil. **27** Ngem ammok no agtutugawka, no rumrummuarka, no umun-unegka ken no makapungpungtotka kaniak. **28** Gapu iti panagpungpungtotka kaniak, ken gapu ta nangneggko ti kinatangsitmo, taldengkak ta agongmo, ken busalak ta ngiwatmo; isublika iti dalam a naggapuam." **29** Daytoyo ti pagilasinam; Ita a tawen, kanem dagiti agtutubuo laeng, ket iti maikadua a tawen, kanem ti agtubo manipud iti dayta. Ngem iti maikatlo a tawen, masapul nga agmulaka ket apitem, agmulaka kadagiti ubas ket kanem dagiti bungada. **30** Agramut manen ket agbunga dagiti nabati a nakalasat iti balay ti Juda. **31** Ta manipud iti Jerusalem, ti nabati ket rummuarto, umayto dagiti nakalasat manipud iti Bantay Sion. Ti regta ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti mangaramid iti daytoy. **32** Ngarud kinuna ni Yahweh daytoy maipapan iti ari ti Asiria: "Saanto isuna a makastrek iti daytoy a siudad wenco mangbiat ti pana sadiy. Saanto nga makaumay isuna a sikakalasag a makaasideg iti siudad wenco mangbangon ti panglakub iti aglawlawna. **33** Ti dalam a nagnaanna nga immay ket isunto met laeng ti dalam a pagsublianna; saanto a sumrek iti daytoy a siudad. Daytoy ti pakaammo ni Yahweh." **34** Ta salaknibak ken ispalekto daytoy a siudad, para iti bukodko a dayaw ken gapu iti adipenko a ni David." **35** Napasamak daytoy iti rabbii a rimmuat ti maysa nga anghel ni Yahweh, ket rinautna ti kampo dagiti Siriano, pinapatayna ti 185, 000 a soldado. Idi nakaring dagiti tattao iti agsapa, agkaraiwara dagiti bangkay. **36** Isu a pimmanaw ni Senakerib nga ari ti Asiria iti Israel ket nagawid ken nagnaed idiy Nineve. **37** Iti saan a nagbayag, kabayatan iti panagdaydayawna iti balay ni Nisrok a diosna, pinapatay isuna dagiti annakna a da

Adramelek ken Sarezer babaen iti kampilan. Ket naglibasda a napan idiyaga ti Ararat. Ni Esarhadon nga anakna ti nagbalin nga ari a simmukat kenkuana.

20 Kadagidiay nga al-aldaw, agsaksakit ni Hezekias ket matmatayen. Isu a napan kekuana ni propeta Isaiahs nga anak ni Amos ket kinunana kenkuana, "Kinuna ni Yahweh, 'Urnosemon ti balaymo; ta mataykan ket saankan nga agbiag.'" 2 Ket insango ni Hezekias ti rupana iti diding ket nagkararag kenni Yahweh a kinunana, 3 "Pangaasim Yahweh, laglagipem no kasanoak a simmurot a supudupno kenka iti amin a pusok ken no kasanoak a nagaramnid ti naimbag iti panagkitam." Ket nagsangit iti napigsa ni Hezekias. 4 Sakbay a makalasat ni Isaiahs iti akintenggna a paraangan, immayken kuana ti sao ni Yahweh a kinunana, 5 "Agsibluka, ket ibagam kenni Hezekias, ti mangidadaulo kadagiti tattaok, 'Daytoy ti kinuna ni Yahweh a Dioso ni David a kapuonam: "Nangngeko ti kararagmo, ket nakitak dagiti luam. Agasankanto iti maikatlo nga aldaw, ket sumang-atkanto iti balay ni Yahweh. 6 Nayunak pay ti sangapulo ket lima a tawen ti biagmo, ket ispalenka ken daytoy a siudad manipud iti bileg ti ari ti Asiria, ken salaknibak daytoy a siudad para iti bukodko a dayaw ken gapu iti adipenko a ni David.'" 7 Isu a kinuna ni Isaiahs, "Mangalakayo iti namekmeek nga igos." Inaramidda ket intapalda iti lettegna, ket immibag. 8 Kinuna ni Hezekias kenni Isaiahs, "Anianto ti pagilasinan nga agasannak ni Yahweh, a makasang-atk atiday templona iti maikatlo nga aldaw?" 9 Simmungbat ni Isaiahs, "Daytoy ti pagilasinan manipud kenni Yahweh, nga aramidento ni Yahweh ti banag nga imbagana. Agpasangonto kadi ti aniniwan iti sangapulo a tukad weno bumaba iti sangapulo a tukad?" 10 Simmungbat ni Hezekias, "Nalaka a banag para iti aniniwan nga agpasango iti sangapulo a tukad. Pababaen lattan ti aniniwan iti sangapulo a tukad." 11 Isu nga immawag ni Isaiahs a propeta kenni Yahweh, ket impababana ti aniniwan iti sangapulo a tukad, iti agdan ni Ahaz a nagakaranna. 12 Iti dayta a tiempo, nangipatulod kadagiti surat ken sagut ni Merodak Baladan nga anak ni Baladan nga ari ti Babilonia kenni Hezekias, ta nadamagna nga agsaksakit ni Hezekias. 13 Dinengngeg ni Hezekias ti linaon dagitoy a surat, kalpasanna, impakitana kadagiti mensahero ti sibubukel a palasio ken ti kinabanganga, dagiti pirak, dagiti balitok, dagiti rekado ken dagiti napapateg a lana, ken ti pagidulinan dagiti armasna, ken dagiti amin nga adda kadagiti pagidulinanna. Awan ti saan nga impakita ni Hezekias kadakuada nga adda iti balay ken pagarianna. 14 Kalpasanna, napan ni propeta Isaiahs kenni Ari Hezekias ket dinamagna, "Ania ti imbag a dagitoy a lallaki kenka? Sadino ti naggapuanda? Kinuna ni Hezekias, "Naggapuda iti adayo a pagilian iti Babilonia." 15 Sinaludsod ni Isaiahs, "Ania ti nikitada iti uneg ti balaymo?" Simmungbat ni Hezekias, "Nikitada amin nga adda iti uneg ti balayko. Awan kadagiti napapateg a banbanag iti saanko nga impakita kadakuada." 16 Isu a kinuna ni Isaiahs kenni Hezekias, "Denggem ti sao ni Yahweh: 17 Kitaem, dumtengto dagiti aldaw a maipan idiy Babilonia dagiti isu amin nga adda iti palasiom, dagiti banbanag nga impempen dagiti kapuonam agingga iti agdama nga aldaw. Awanto pulos iti mabati, kuna ni Yahweh. 18 Italawdanto dagiti annakmo a lallaki, a pinutotmo—ket agbalindanto a eunoko iti palasio ti ari ti Babilonia." 19 Kinuna ni Hezekias kenni Isaiahs, "Nasayaat ti imbagam a sao ni Yahweh." Ta impagarupna, "Awanto kadi iti kapia ken kinatalged kadagiti aldawko?" 20 No maipapan met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Hezekias, ti amin a kinabilegna, no kasano nga inaramidna ti pagurnongan ti danum ken iti usok a pagayusan ti danum, no kasano nga indanonna ti danum idiy siudad—saanda kadi a naisurat Iti Libro Dagiti Pakasaritaan Dagiti Ari-ari iti Juda?

21 Pimmusay ni Hezekias ket ni Manases nga anakna ti nagbalin nga ari a kasukatna.

21 Sangapulo ket dua ti tawen ni Manases idi nangrugi isuna a nagturay; nagturay isuna idiy Jerusalem iti limapulo ket lima a tawen. Hepsiba ti nagan ti inana. 2 Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh, a kas kadagiti makarimon a banbanag nga inaramid dagiti nasion a pinapanaw ni Yahweh sakbay kadagiti tattaok ti Israel. 3 Ta impatakderna manen dagiti altar a dinadael ti amana a ni Hezekias, ken nangipatakder isuna kadagiti altar para kenni Baal, nangaramid iti imahan ni Asera, kas iti inaramid ni Ahab nga ari ti Israel, nagtamed ken nagdayaw isuna kadagiti amin a bituen iti langit. 4 Nangipatakder ni Manases kadagiti altar ti pagano iti balay ni Yahweh, nupay imbilin ni Yahweh nga, "Idiay Jerusalem ti pagtalinaedan ti naganko iti agnanayon." 5 Nangipatakder isuna kadagiti altar para kadagiti amin a bituen iti langit idiy dua a paraangan ti balay ni Yahweh. 6 Indatonna ti anakna a lalaki kas daton a mapuoran; nagbuyon ken nagpadles isuna, ken nakiuman isuna kadagidiy makisarsarita iti natay ken kadagidiy makisarsarita kadagiti espiritu. Agkakadakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh ken pinapgungtotna ti Dioso. 7 Inkabilna iti balay ni Yahweh ti inaramidna a naktikitan nga imahan ni Asera. Daytoy ti balay a nakikatungtongan ni Yahweh kada David ken Solomon nga anakna; naibagana, "Iti daytoy a balay ken idiy Jerusalem a pinili manipud kadagiti amin a tribu ti Israel, ti pangkabilik iti naganko iti agnanayon. 8 Saakontong iti iyaw-awan dagiti saka ti Israel iti daga nga intedko kadagiti kapuonanda, no laeng koma sayaatenda ti agtungpal kadagiti amin nga imbilinko kadakuada, ken sumurotda kadagiti amin a linteg nga imbilin kadakuada ni Moises nga adipenko." 9 Ngem saan a dimngeg dagiti tattaok, ket insungsong ida ni Manases nga agaramid kadagiti dakkates pay ngem iti inaramid dagiti nasion a dinadael ni Yahweh sakbay kadagiti tattaok ti Israel. 10 Isu a nagsao ni Yahweh babaen kadagiti adipenna a profeta, kinunana, 11 "Gapu ta inaramid ni Manases nga ari ti Juda dagitoy a makarimon a banbanag, ken ad-adda pay a nagaramid iti kinadangkes ngem kadagiti amin nga inaramid dagiti Amoreo sakbay kenkuana, ken inallukowna met dagiti taga-Juda nga agbasol gapu kadagiti didiosenna," 12 ngarud kuna ni Yahweh a Dioso ti Israel, "Kitaem, idissuorko iti kinadakes iti Jerusalem ken Juda ket maikuleng ti siasinoman a makangngeg iti daytoy. 13 Iyunntoka iti Jerusalem ti pangrukod a naaramat maibusor iti Samaria, ken ti tinnag a naaramat a maibusor iti balay ni Ahab, sagadekto ti Jerusalem, kas iti panangdalus ti maysa a tao iti pinggan, punasanna daytoy ken ipakleb. 14 Ilaksidko dagiti nabatbatni kadagiti tattaok ket iyawatko ida kadagiti kabusorda. Maparmekdanto ken masamsam dagiti sanikuada babaen kadagiti amin a kabusorda, 15 gapu ta inaramidda ti dakes iti imatangko ken pinapgungtotdak, sipud pay iti aldaw a rimmuar dagiti kapuonanda idiy Egjipto agingga iti daytoy nga aldaw." 16 Saan laeng a dayta, adu a dara dagiti awan basolna ti pinagsayasan ni Manases, agingga a napunnonan ti Jerusalem iti ipapatay. Mainayon daytoy iti panangsingsongna nga agbasol ti Juda, iti panangaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh. 17 No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Manases, dagiti amin nga inaramidna, ken ti basol nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari iti Juda? 18 Pimmusay ken naitabon ni Manases iti hardin ti balayna, iti hardin ni Uzza. Nagbalin nga ari ni Amon nga anakna a simmukat kenkuana. 19 Duapulo ket dua ti tawen ni Amon idi nangrugi isuna a nagturay; nagturay isuna iti dua a tawen idiy Jerusalem. Mesulemet ti nagan ti inana nga anak ni Haruz a taga-Jotba. 20 Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh, kas iti inaramid ni Manases nga amana. 21 Sinurot ni Amon dagiti amin a wagas ti

amanan ken nagdayaw isuna kadagiti didiosen a nagdaydayawan ti amana, ken nagtamed kadagitoy. **22** Linaksidna ni Yahweh a Dios dagiti ammanna, ken saan a simmurot iti wagas ni Yahweh. **23** Nagpanggep ti dakes dagiti adipenna maibusor kenkuana ket pinatayda ti ari iti mismo a balayna. **24** Ngem pinatay dagiti tattao iti daga dagiti amin a nagpanggep iti dakes kenni Ari Amon, ket pinagbalinda nga ari ni Josias nga anakna a simmukat kenkuana. **25** No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Amon ken ti inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Juda? **26** Intabon dagiti tattao isuna iti tanemna idiy hardin ni Uzza, ket simmukat kenkuana a kas ari ni Josias nga anakna.

22 Walo ti tawen ni Josias idi nangrugi isuna a nagturay, tallo pulo ket maysa a tawen a nagturay isuna idiy Jerusalem. Jedida ti nagan ti inana (anak a babai isuna ni Adaias a taga-Bozkat). **2** Inaramidna ti nasayaat iti imatang ni Yahweh. Simmurot isuna kadagiti amin a wagas nga inaramid ni David a kauponanna, ket saan isuna a simmiasi, agpakannawan man weno agpakannigid. **3** Ket napasamak nga idi maikasangapulo ket walo a tawen a panagturay ni Ari Josias, imbaonna ni Safan nga eskriba nga anak ni Azalia nga anak ni Mesullam iti balay ni Yahweh, kinunana, **4** "Sumang-atka iti ayan ni Hilkiyas a kangoato a padi ket ibagam kenkuana a bilangenna ti kuarta a naiyeg iti balay ni Yahweh, a naurnong dagiti guardia manipud kadagiti tattao. **5** Ipatulodmo dagitoy kadakuada kadagiti trabahador a mangimamatmon iti balay ni Yahweh, ken itedda dagitoy kadagiti trabahador nga adda iti balay ni Yahweh para iti pannakatarimaan dagiti nadadael idiy templo. **6** Itedda ti kuarta kadagiti karpitero, dagiti agpatpatakder, ken kadagiti agkabkabit, kasta pay a paggatangda iti troso ken bato a pangtarimaanda iti templo." **7** Ngem saandan a sinapul ti listaan para iti kuarta a naited kadakuada gapu ta mapagtakanda a nangaramat iti kuarta. **8** Kinuna ni Hilkiyas a kangoato a padi kenni Safan nga eskriba, "Nasarakak ti Libro ti Linteg iti balay ni Yahweh." Isu nga inted ni Hilkiyas ti Libro kenni Safan, ket binasana daytoy. **9** Impan ni Safan ti libro iti ari ket impakaammona met kenkuana, kinunana, "Inusar dagiti adipemon ti kuarta a naala iti templo ket naited daytoy kadagiti mangimamatmon iti balay ni Yahweh." **10** Ket kinuna ni Safan nga eskriba iti ari, "Adda inted ni Hilkiyas a padi kaniak a maysa a libro." Ket binasa daytoy ni Safan iti ari. **11** Ket napasamak nga idi nangnegg iti ari dagiti linaon ti linteg, rinay-abna ti pagan-anayna. **12** Imbaon ti ari da Hilkiyas a padi, ni Ahikam nga anak ni Safan, ni Akbor nga anak ni Macaias, ni Safan nga eskriba ken ni Asaias nga adipenna, kunana, **13** "Mapankayo makiuman kenni Yahweh para kaniak, para kadagiti amin a tattao ken para iti entero a Juda, gapu kadagiti linaon daytoy a libro a nasarakan. Ta napalalo unay ti pungtot ni Yahweh ket naruburban maibusor kadatayo. Napalalo unay daytoy gapu ta saan nga impangag dagiti kauponantayo dagiti linaon daytoy a libro a tungpalentayo koma dagiti naisurat maipapan kadatayo." **14** Isu a napan di Hilkiyas a padi, Ahikam, Akbor, Safan ken Asaias kenni Hulda a maysa a babai a profeta, nga asawa ni Sallum nga anak ni Tikva nga anak ni Harhas, a mangay-aywan iti pagiduldulinan kadagiti pagan-anay (ni Hulda ket nagnaed iti maikaddua a paset ti Jerusalem) ket nikitungtongda kenkuana. **15** Kinunana kadakuada, "Daytoy ti kuna ni Yahweh a Dios ti Israel: Ibagayo iti tao a nangibaon kadakayo nga umay kaniak, **16** "Daytoy ti kuna ni Yahweh: "Kitaem, mangiyegak iti didigra iti daytoy a lugar ken kadagiti agnanaed ditoy, amin a linaon ti libro a binasa ti ari ti Juda. **17** Gapu ta linipatdk ken nagipuorkayo iti insenso a maipaay kadagiti didiosen, tapno pagpungtotendak kadagiti amin nga inaramidda—ngarud naruburban ti pungtotko iti daytoy a lugar, ket saanto daytoy a maiddep." **18** Ngem iti ari ti

Juda a nangibaon kadakayo a mangdamag iti pagayatan ni Yahweh, daytoy ti ibagayo kenkuana: 'Daytoy ti kuna ni Yahweh a Dios ti Israel: Maipapan iti nangneggam a linaon ti libro: **19** 'gapu ta nalukneng ti pusom ken gapu ta nagpukumbabaka iti sangoanan ni Yahweh, idi nangneggmo ti imbagak maibusor iti daytoy a lugar ken kadagiti agnanaed ditoy, a mabaybay-an ken mailunoddanto, gapu ta rinay-abmo ti pagan-anaymo ken nagsangitka iti sangoanan, dimngegak met kenka' — daytoy ti pakaammo ni Yahweh. **20** Kitaem, itiponkanto iti ayan dagiti kauponam, maitabonkanto a sitatalna iti tanemmo, ket saanto a maimatangan dagiti matam ti didigra nga iyegko iti daytoy a lugar ken kadagiti agnanaed ditoy.' Isu nga indanon dagiti lallaki daytoy a mensahe iti ari.

23 Isu a nangibaon ti ari kadagiti mensahero a nakiummong kenkuana, amin a panglakayen iti Juda ken iti Jerusalem. **2** Ket simmang-at ti ari iti balay ni Yahweh, ken kimmuyog kenkuana dagiti amin a tattao ti Juda ken dagiti agnanaed iti Jerusalem, dagiti papadi, dagiti profeta ken dagiti amin a tattao, manipud kadagiti napanglaw akinggga kadagiti nabaknang. Ket kabayatan a dumdumnggeda, binasana dagiti amin a sasao ti libro ti tulag a nasarakan iti balay ni Yahweh. **3** Nagtaker ti ari iti abay ti adigi ket nikitulag kenni Yahweh, a magna iti pagayatan ni Yahweh, ken surotenna iti amin a puso ken kararuana dagiti bilbilinna, dagiti pammanekneka iti tulanga ken dagiti pagannuotanna, tapno patpaldgen daytoy a tulag a naisurat iti daytoy a libro. Isu nga immannamong dagiti amin a tattao nga agtungpal iti tulag. **4** Binilin ti ari ni Hilkiyas a kangoato a padi, dagiti padi nga adda iti babaenna ken dagiti agbabantay kadagiti ruangan, nga irruarda manipud iti templo ni Yahweh dagiti amin a pagkargaan a naaramid a maipaay kada Baal, Asera ken kadagiti amin a bituen iti langit. Pinuoranna dagitoy iti ruar ti Jerusalem kadagiti taltalon ti Tanap ti Kidron ket impanna dagiti dapuda idiy Betel. **5** Inikkatna dagiti papadi nga agdaydayaw kadagiti didiosen a pinili dagiti ari ti Juda a mangipuor iti insenso kadagiti altar kadagiti siudad ti Juda ken kadagiti lugar nga adda iti aglawlaw ti Jerusalem—dagiti nangipuor iti insenso kenni Baal, iti init ken bulan, kadagiti planeta ken kadagiti amin a bituen iti langit. **6** Inruarna ti imahen ni Asera manipud iti templo ni Yahweh, iti ruar ti Jerusalem ket impanna iti Tanap ti Kidron ket pinuoranna sadiy. Pinagdapona daytoy ket imbellengna ti dapo kadagiti tanem dagiti kadawayan a tattao. **7** Inruarna dagiti adda kadagiti siled dagiti balangkantis a lallaki nga adda iti templo ni Yahweh, iti siled a pagab-abelan dagiti babbai kadagiti pagan-anay a maipaay kenni Asera. **8** Inruar amin ni Josias dagiti papadi kadagiti siudad ti Juda ket rinugitanne dagiti disso a pagdaydayawan a nangipuoran dagiti papadi iti insenso, manipud Geba akinggga idiy Beersoba. Dinadaelna dagiti disso a pagdaydayawan nga adda iti pagserkan akinggga iti Ruangan ni Josue, nga impatakder ti gobernador ti siudad a managan Josue. Dagitoy a disso a pagdaydayawan ket adda iti makannigid ti ruangan ti siudad no sumrek ti maysa a tao iti siudad. **9** Uray no dagiti papadi dagiday a disso a pagdaydayawan ket saan a mapalubosan nga agserbi iti altar ni Yahweh idiy Jerusalem, mapalubusanda a mangan iti tinapay nga awan lebadurana kas kadagiti kakabsatda a papadi. **10** Rinugitan met ni Josias ti Totef nga adda iti tanap ti Ben Hinnom, tapno awan ti uray maysa a mangidaton iti anakna kas daton a mapuoran iti apuy a maipaay kenni Molec. **11** Innalana dagiti kabalo nga inted dagiti ari ti Juda iti init. Addada iti maysa a disso idiy pagserkan ti templo ni Yahweh, iti asideg ti siled ni Natan Melek a mangidadaulo kadagiti agserbi iti ari. Pinuoran ni Josias dagiti karwaha ti init. **12** Dinadael ni Josias nga ari dagiti altar nga adda iti bubong iti akin ngato a siled ni Ahaz nga inaramid dagiti ari ti Juda, ken dagiti altar nga

inaramid ni Manases iti dua a paraangan ti templo ni Yahweh. Binurak dagitoy ni Josias ket imbellengna iti Tanap ti Kidron. **13** Rinugitan ni Josias dagiti disso a pagdaydayawan nga adda iti daya ti Jerusalem, abagatan ti Bantay ti Pannakadadael nga impatakder ni Solomon nga ari ti Israel a maipaay kenni Astoret, ti makarimon a didiosen dagiti taga-Sidon, maipaay kenni Kemos, ti makarimon a didiosen dagiti taga-Moab; ken maipaay kenni Milcom, ti makarimon a didiosen dagiti tattao ti Ammon. **14** Binurak ni Ari Josias dagiti nasagradoan nga adigi a bato, intumbana dagiti imahen ni Asera ken ginaburanna iti tululglang ti tao dagiti nakaipatakderanna. **15** Rinebba met ni Josias ti altar nga adda idiy Betel ken ti disso a pagdaydayawan nga impatakder ni Jeroboam nga anak ni Nebat, ti nangisungsong iti Israel nga agbasol. Pinuoranna ti altar agingga a dimmapo; pinuoranna met ti imahen ni Asera. **16** Kabayatan a kitkitaan ni Josias ti disso, nadlawa dagiti tanem nga adda iti turod. Nangibaon isuna kadagit lallaki a mangala kadagit tululglang manipud kadagit tanem; ket pinuoranna dagitoy iti rabaw ti altar nga isu ti nangrugit iti daytoy. Daytoy ket segun iti sao ni Yahweh nga imbagta ti tao ti Dios, ti tao a nangibaga kadagitoy a banbanag idi. **17** Ket kinunana, "Ania a munomento dayta makitkitak?" Imbaga kenkuana dagiti lallaki iti siudad, "Dayta ti tanem ti tao ti Dios a naggapu idiy Juda ken nangibaga kadagitoy a banbanag a kaar-aramidmo laeng maibusor iti altar ti Betel." **18** Isu a kinuna ni Josias, "Bay-anyo dayta. Awan ti siasinoman a mangiyakar kadagit tulangna." Isu a binaybay-anda dagiti tulangna a kadua dagiti tululglang ti profeta a naggapu idiy Samaria. **19** Amin dagiti templo ken dagiti disso a pagdaydayawan nga adda kadagitit siudad ti Samaria, nga inaramid dagiti ari ti Israel a nangpapungtot kenni Yahweh— innala ni Josias dagitoy. Inaramidna kadagitoy ti isu met laeng a naaramid idiy Betel. **20** Pinatayna pay dagiti amin a papadi dagiti disso a pagdaydayawan kadagit rabaw dagiti altar sadiay ken nagsuor kadagit tululglang ti tao iti rabaw dagiti altar. Kalpasanna, nagsubli isuna idiy Jerusalem. **21** Kalpasanna, binilin ti ari dagiti amin a tattao, kinunana, "Rambakanyo ti Fiesta ti Ilalabas para kenni Yahweh a Diosyo, kas naisurat iti daytoy a libro ti tulag." **22** Awan pay ti narambakan a Fiesta ti Ilalabas manipud kadagit al-aldaw dagiti uk-ukom a nagturay iti Israel, wenco kadagit amin nga al-aldaw dagiti ari ti Israel wenco Juda. **23** Nupay kasta, daytoy a Fiesta ti Ilalabas ket pudno a narambakan iti maikasangapulo ket walo a tawen ni Ari Josias; daytoy ket para kenni Yahweh idiy Jerusalem. **24** Pinukaw met ni Josias dagiday makisarsirita iti natay wenco kadagit espiritu. Pinukawna met dagiti mammades, dagiti didiosen ken amin dagiti makarimon a banbanag a makita iti daga ti Judah ken iti Jerusalem, ket tapno mapatalgedean dagiti sasaot ti linteg a naisurat iti libro a nasarakan ni Hilkiyah a padi iti balay ni Yahweh. **25** Sakbay kenni Josias, awan pay ti ari a kas kenkuana a nagserbi kenni Yahweh iti amin a pusona, amin a kararuna, amin a pigsana, a nangtungpal kadagit amin a linteg ni Moises. Wenco awan ti ari a kas kenni Josias ti nagturay kalpasan kenkuana. **26** Nupay kasta, saan a naikkat ti nakaro a pungtot ni Yahweh, a napasgedan maibusor iti Juda para kadagitit amin a pagano a panagdaydayaw nga inaramid ni Manases a nangpapungtot kenkuana. **27** Isu a kinuna ni Yahweh, "Ikkateko met ti Juda iti imatangko, a kas iti panangikkatko iti Israel, ken ibellengkonto daytoy a siudad a pinilik, ti Jerusalem, ken ti balay a kinunak nga, 'Addanto sadiy ti naganko.'" **28** No maipanggep met kadagitit dadduma a banbanag maipapan kenni Josias, amin a banbanag nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Juda? **29** Kadagit al-aldawna, napan ni Faraon Neco nga ari ti Egipto tapno gubatenna ti ari ti Asiria idiy Karayan Eufrates. Napan sinabat ni Ari Josias ni Neco iti gubatan,

ket pinatay isuna ni Neco idiy Megiddo. **30** Inlukan dagiti adipen ni Josias ti bangkayna iti karwahe manipud Meggido ket impanda idiy Jerusalem, ket intabonda iti bukodna a tanem. Ket innala dagiti tattao iti dayta a daga ni Joacaz nga anakna, pinulontanda isuna ket pinagbalinda nga ari a kasukat ti amana. **31** Duapulo ket tallo ti tawen ni Joacaz idiy nangrugit isuna nga agturay, ket nagturay isuna iti tallo a bulan idiy Jerusalem. Hamutal ti nagan ti inana, anak a babai isuna ni Jeremias a taga-Libna. **32** Inaramid ni Joacaz ti dakes iti imatang ni Yahweh, kas kadagitit amin nga inaramid dagiti kauponanna. **33** Inkawar isuna ni Faraon Neco idiy Ribla iti daga ni Hamat tapno saan isuna a makapagturay idiy Jerusalem. Ket minulta ni Neco ti Juda iti sangagasut a talento a pirak ken maysa talento a balitok. **34** Pinagbalin ni Faraon Neco nga ari ni Eliakim nga anak ni Josias, kas kasukat ni Josias nga amana, ken sinukatanna ti naganna iti Jehoyakim. Ngem impanna ni Joacaz idiy Egjipto, ket sadiay a natay ni Joacaz. **35** Nagbayad ni Jehoyakim iti pirak ken balitok iti Faraon. Pinagbuinsa dagiti tattao tapno mabayadan ti kuarto, tapno matungpalna ti bilin ti Faraon. Pinilitna ti tunggal maysa kadagitit tattao iti daga nga agbayad iti pirak ken balitok, tapno maited daytoy kenni Faraon Neco. **36** Duapulo ket lima ti tawen ni Jehoyakim idiy nangrugit isuna nga agturay, ken sangapulo ket maysa a tawen a nagturay isuna idiy Jerusalem. Zebida ti nagan ti inana, nga anak ni Pedaias a taga-Ruma. **37** Inaramid ni Jehoyakim ti dakes iti imatang ni Yahweh kas kadagitit amin a banbanag nga inaramid dagiti kauponanna.

24 Kadagitit al-aldaw ni Jehoyakim, rinaut ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia ti Juda; tallo a tawen a nagbalin ni Jehoyakim nga adipenna. Kalpasanna, timmallikod ni Jehoyakim ket bimmusor kenni Nebucadnesar. **2** Nangibaon ni Yahweh iti bungggoy dagiti Caldeo, Arameo, Moabita ken Ammonita a bumusor kenni Jehoyakim, imbaonna ida a mangdadael iti Juda. Daytoy ket segun iti sao ni Yahweh a naibaga babaen kadagitit adipenna a profeta. **3** Pudno nga imbillin ni Yahweh a dumteng daytoy iti Juda, tapno pakawenna ida iti imatangna, gapu kadagitit basbasol ni Manases, amin nga inaramidna, **4** kasta met a gapu ta pinagsayasanaya ti dara dagiti awan basolina, ta pinunnona ti Jerusalem iti dara dagiti awan basolina a tattao. Saan a kayat ni Yahweh a pakawanan dayta. **5** No maipanggep met kadagitit dadduma a banbanag maipapan kenni Jehoyakim, ken kadagitit amin nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Juda? **6** Pimmusay ni Jehoyakim ket ni Jehoyakin nga anakna ti simmukat kenkuana a kas ari. **7** Saanen a rimmaut pay ti ari ti Egjipto manipud iti dagana, gapu ta sinakup ti ari ti Babilonia dagiti amin a daga a tinenggel ti ari ti Egjipto, manipud iti waig ti Egjipto agingga iti Karayan Eufrates. **8** Sangapulo ket walo ti tawen ni Jehoyakin idiy nangrugit isuna a nagturay, nagturay isuna iti Jerusalem iti tallo a bulan. Nehusta ti nagan ti inana, nga anak ni Elnatan a taga-Jerusalem. **9** Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh—inaramidna dagiti amin nga inaramid ti amana. **10** Iti dayta a tiempo, rinaut ti armada ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia ti Jerusalem ket pinatalawanda ti siudad. **11** Napan ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia iti siudad kabayatan a palpalawlanan dagiti soldadona daytoy, **12** ket napan da Jehoyakin nga ari ti Juda, ti inana, dagiti adipenna, dagiti prinsipena ken dagiti opisialna iti ayan ti ari ti Babilonia. Tiniliw isuna ti ari ti Babilonia iti maikawalo a tawen a panagturaya. **13** Innala amin ni Nebucadnesar dagiti napapateg a banbanag iti balay ni Yahweh, kasta met dagiti adda iti palasio ti ari. Binurakna amin dagiti nabablitokan nga alkameni nga inaramid ni Solomon nga ari ti Israel iti templo ni Yahweh, kas iti imbagta ni Yahweh a mapasamak. **14** Impanawna amin a taga-Jerusalem, amin dagiti pangulo ken dagiti amin a mannakigubat a lallaki, sangapulo a

ribo a balud ken dagiti amin a karpintero ken dagiti mammanday. Awan a pulos ti nabati malaksid kadagiti kapapanglawan a tattao iti daga. **15** Impan ni Nebucadnesar ni Jehoyakin idiy Babilonia, kasta met ti ina ti ari, dagiti assawana, dagiti opisialna ken dagiti pangulo a lallaki ti daga. Impanawna ida manipul Jeruselem nga agturonig idiy Babilonia. **16** Amin dagiti mannakigubat a lallaki, pita a ribo ti bilangda ken sanganibo a karpintero ken mammanday, aminda ket mabalin a makigubat—impan ti ari ti Babilonia amin dagitoy a lallaki idiy Babilonia. **17** Pinagbalin ti ari ti Babilonia ni Matanias nga ari, a kabsat ti ama ni Jehoyakin, kas simmukat kenkuana nga ari ken sinukatanna iti Zedekias ti naganna. **18** Duapulo ket maysa ti tawen ni Zedekias idi nangrugi isuna a nagturay, nagturay isuna iti sangapulo ket maysa a tawen idiy Jerusalem. Hamutal ti nagan ti inana, nga anak ni Jeremias a taga-Libna. **19** Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh—inaramidna dagiti amin nga inaramid ni Jehoyakim. **20** Gapu iti pungtot ni Yahweh, napasamak amin dagitoy a pagteng idiy Jerusalem ken Juda, a gingga a pinapanawna ida iti imatangna. Kalpasanna, bimmusor ni Zedekiasiti ari ti Babilonia.

25 Napasamak daytoy nga iti maikasiam a tawen a panagturay ni Ari Zedekias, iti maikasangapulo a bulan ken iti maikasangapulo nga aldaw ti bulan, dimteng ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia a kaduana ti amin nga armadana maibusor iti Jerusalem. Nagkampo isuna iti ballasiw daytoy, ket binangenanda iti aglawlaw daytoy. **2** Isu a linakuba ti siudad agingga iti maikasangapulo ket maysa a tawen a panagturay ni Ari Zedekias. **3** Iti maikasiam nga aldawi ti maikapat a bulan iti dayta a tawen, nakaro unay ti panagbisin iti siudad ket awanen ti taraon para kadagiti tattao iti daga. **4** Kalpasanna, narakrak ti maysa a paset ti pader ti siudad ket naglibas iti rabii dagiti amin a mannakigubat a lallaki babaen iti ruangan iti nagbaeten ti dua a pader iti abay ti hardin ti ari, uray no adda dagiti Caldeo iti aglawlaw ti siudad. Nagturong ti ari idiy banda ti Araba. **5** Ngem kinamat ti armada dagiti Caldeo ni Ari Zedekias ket natiliwda isuna idiy tanap ti Karayan Jordan nga asideg idiy Jericho. Nawarawara dagiti amin nga armadana manipul kenkuana. **6** Natiliwda ti ari ket impanda isuna iti ari ti Babilonia idiy Ribla a nangsintensiaanda kenkuana. **7** No maipapan kadagiti lallaki nga annak ni Zedekias, pinatayda ida iti imatangna. Kalpasanna, sinnuutda dagiti matana, kinawaranda isuna iti bronse a kawar ken kalpasanna impanda idiy Babilonia. **8** Ket iti maikalima a bulan iti maikapito nga aldaw ti bulan, a maikasangapulo ket siam a tawen a panagturay ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia, napan idiy Jerusalem ni Nebuzaradan nga adipen ti ari ti Babilonia ken pangulo dagiti guardiana. **9** Pinuoranna ti balay ni Yahweh, ti palasio ti ari ken dagiti amin a balbalay idiy Jerusalem; kasta met a pinuoranna dagiti napapateg a pasdek iti siudad. **10** No maipapan met kadagiti amin a pader a nakapalkmot iti Jerusalem ket dinadael dagiti amin nga armada ti taga-Babilonia a sumursurot kadagiti bilin ti pangulo ti guardia. **11** No maipapan kadagiti tattao a nabati iti siudad, dagiti simmuko iti ari ti Babilonia, ken dagiti nabatbat nga umili—intalaw ida amin ni Nebuzaradan a pangulo dagiti guardia. **12** Ngem imbat ti pangulo dagiti guardia dagiti sumagmaman a kapapanglawan iti daga tapno agtrabaho kadagiti kaubasan ken kataltalanon. **13** No maipapan kadagiti bronse nga adigi nga adda iti balay ni Yahweh, dagiti bronse a pagbatayan ken bronse a tangke nga adda iti balay ni Yahweh ket binurakburak dagiti Caldeo sada innala nga inyawid dagiti bronse idiy Babilonia. **14** Dagiti banga, pala, mausar a pangtaripato iti pagsilawan, dagiti kutsara ken amin dagiti alkamen a bronse ngus-usaren dagiti papadi iti templo—innala amin dagitoy dagiti Caldeo. **15** Innala pay ti kapitan dagiti guardia ti ari dagiti banga a pagikkat kadagiti dapu ken dagiti planggana a naaramid manipul iti balitok, ken amin dagiti naaramid manipul iti pirak. **16**

Dagiti dua nga adigi, tangke ken dagiti pagbatayan nga inaramid ni Solomon para iti balay ni Yahweh ket ad-adu ti linaonna a bronse ngem iti mabalin a timbangen. **17** Ti katayag ti maysa nga adigi ket sangapulo ket walo a siko, ket ti paratok a bronse ket adda iti tuktok daytoy. Ti paratok ket tallo a siko ti kangaton, a naarkosan ti aglawlawa iti disenio a kasla iket ken bunga ti kayo a granada, naaramid amin dagitoy babaen iti bronse. Ti maysa pay nga adigi ken ti arkos daytoy ket kas met laeng iti immuna. **18** Intugot ti pangulo dagiti guardia ti balud a ni Seraias a kangoatoan a padi, kasta met ni Zefanias a maikadua a padi ken dagiti tallo nga agbanbatay iti ruangan. **19** Manipud iti siudad, intugotna ti maysa a balud nga opisial a mangimamaton kadagiti soldado, ken lima a lallaki kadagiti mammagbagta ti ari nga adda pay laeng iti siudad. Intugotna pay ti balud nga opisial ti armada ti ari nga akin-rebbeng kadagiti papeles ti armada, kaduada dagiti innem a pulo a napapateg a lallaki iti daga nga adda iti siudad. **20** Kalpasanna, impan ida ni Nebuzaradan a pangulo dagiti guardia iti ari ti Babilonia idiy Ribla. **21** Pinapatay ida ti ari ti Babilonia idiy Ribla iti daga ni Hamat. Iti daytoy a wagas, napagtalaaw ti Juda iti dagana. **22** No maipapan kadagiti tattao a nagtalinaed idiy Juda, nga imbat ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia, insaadna ni Gedalias nga anak ni Ahikam nga anak ni Safan, a mangidaulo kadakuada. **23** Ket idi nangngeg dagiti amin a pangulo dagiti soldado ken dagiti tattao iti nsaad iti ari ti Babilonia ni Gedalias a kas gobernador, napanda kenni Gedalias idiy Mizpa. Dagitoy a lallaki ket isu da Ismael nga anak ni Netanias, Johanan nga anak ni Karea, Seraias nga anak ni Tanhumet a taga-Netofa, ken Jezanias a taga-Maaca—isuda ken dagiti tattao. **24** Nagsapata ni Gedalias kadakuada ken kadagiti tattao, ket kinunana kadakuada, “Saankayo nga agbuteng kadagiti opisial a Caldeo. Agnaedkayo iti daga ket agserbikayo iti ari ti Babilonia ket agbalinto a nasayaat daytoy kadakayo.” **25** Ngem napasamak nga iti maikapito a bulan ket dimteng ni Ismael nga anak ni Netanias nga anak ni Elisama a nagtaud iti naarran pamilia a kaduana ti sangapulo a lallaki ket rinautda ni Gedalias. Natay ni Gedalias a kaduana dagiti tattao ti Juda ken Babilonia a kaduana idiy Mizpa. **26** Ket pimmanaw ken napan idiy Egjipto dagiti amin a tattao, manipul iti kanunumoan agingga iti katatanokan ken dagiti pangulo dagiti soldado, gapu ta mabutenga kadagiti taga-Babilonia. **27** Napasamak daytoy kalpasan iti maikatallopulo ket pito a tawen a pannakaibalud ni Jehoyakin nga ari ti Juda, iti maikasangapulo ket due a bulan, iti maikaduapulo ket pito nga aldaw ti bulan, winayawayaan ni Evilmerodac nga ari ti Babilonia ni Jehoyakin nga ari ti Juda manipul iti pagbaludan. Napasamak daytoy iti tawen a nangrugi a nagturay ni Evilmerodac. **28** Nasayaat ti pannakisaritana kenkuana ken inikkanna isuna iti nangatngato a saad ngem kadagiti dadduma nga ari a kaduana idiy Babilonia. **29** Inikkat ni Evilmerodac ti pagan-anay ni Jehoyakin a kas balud ken inaldaw a makipangan ni Jehoyakin iti lamisaan ti ari iti unos ti panagbiagna. **30** Ken maipapaay ti pangtaraonna iti inaldaw iti unos ti panagbiagna.

1 Cronicas

1 Ni Adam ket putotna ni Set, ni Set ket putotna ni Enos, ni Enos ket putotna ni Kenan, **2** ni Kenan ket putotna ni Mahalalel, ni Mahalalel ket putotna ni Jared, ni Jared ket putotna ni Enoc, **3** ni Enoc ket putotna ni Matusalem, ni Matusalem ket putotna ni Lamec, ni Lamec ket putotna ni Noe, **4** ni Noe ket putotna da Sem, Ham ken Japet. **5** Dagiti putot a lallaki ni Jafet ket da Gomer, Magog, Madai, Javan, Tubal, Mesec ken Tiras. **6** Dagiti putot a lallaki ni Gomer ket da Askenas, Rifat ken Togarma. **7** Dagiti putot a lallaki ni Javan ket da Elisa, Tarsis, Kitim ken Dodanim. **8** Dagiti putot a lallaki ni Ham ket da Cus, Mizraim, Put ken Canaan. **9** Dagiti putot a lallaki ni Cus ket da Seba, Havila, Sabta, Raama ken Sabteca. Dagiti putot a lallaki ni Raama ket ni Seba kenni Dedan. **10** Ni Cus ket putotna ni Nimrod nga isu ti kaunaan a mannakigubat iti rabaw ti daga. **11** Ni Mizraim ket isu ti kapuonan dagiti Ludim, Anam, Lehab, Naftu, **12** Patrus, Caslu (nga isu ti nagtaudan dagiti Filisteo), ken dagiti Caftor. **13** Ni Canaan ket putotna ni Sidon nga isu ti inaunaana, ken ni Het. **14** Isuna met laeng ti kapuonan dagiti Jebuseo, Amorreo, Gergaseo, **15** Heveo, Arkeo, Siniteo, **16** Arvadeo, Zemareo ken dagiti Hamateo. **17** Dagiti putot a lallaki ni Shem ket da Elam, Assur, Arfaxad, Lud ken Aram. Dagiti putot a lallaki ni Aram ket da Uz, Hul, Geter, ken Mesec. **18** Ni Arfaxad ti ama na Sela, ket ni Sela ti ama ni Eber. **19** Addaan iti dua a putot a lallaki ni Eber. Peleg ti nagan ti maysa, ta nabingay ti daga bayat a sibibiag isuna. Joktan ti nagan ti kabsatna a lallaki. **20** Ni Joktan ti ama da Almodad, Selef, Hazamavet, **21** Hadoram, Uzal, Dikla, **22** Obal, Abimael, Seba, **23** Ofir Havila, ken Jobab. Amin dagitoy ket putot a lallaki ni Joktan. **24** Dagiti kaputotan ni Shem ket da Arfaxad, Sela, **25** Eber, Peleg, Reu, **26** Serug, Nahor, **27** ken Abram nga isu ni Abraham. **28** Dagiti putot a lallaki ni Abraham ket da Isaac ken Ismael. **29** Dagitoy dagiti putotda a lallaki: ti inauna a putot ni Ismael ket ni Nebayot, simmaruno da Kedar, Adbeel, Mibsam, **30** Misma, Duma, Massa, Hadad, Tema, **31** Jetur, Nafis, ken Kedema. Dagitoy dagiti putot a lallaki ni Ismael. **32** Dagiti annak a lallaki ni Keturah, a maysa pay nga awasa ni Abraham, ket da Zimran, Joksan, Medan, Midian, Isbak, ken Sua. Dagiti putot lallaki ni Joksan ket da Seba ken Dedan. **33** Dagiti putot a lallaki ni Midian ket da Efa, Efer, Hanoc, Abida, ken Eldaa. Amin dagitoy ket kaputotan ni Keturah. **34** Ni Abraham ket putotna ni Isaac. Dagiti putot a lallaki ni Isaac ket da Esau ken Israel. **35** Dagiti putot a lallaki ni Esau ket da Elifaz, Reuel, Jeus, Jalam, ken Kora. **36** Dagiti putot a lallaki ni Elifaz ket da Teman, Oman, Zefo, Gatam, Kenaz, Timna ken Amalec. **37** Dagiti putot a lallaki ni Reuel ket da Nahat, Zera, Samma, ken Mizza. **38** Dagiti putot a lallaki ni Seir ket da Lotan, Zibeon, Ana, Dison, Ezer, ken Disan. **39** Dagiti putot a lallaki ni Lotan ket da Hor ni Homam, ken ni Timna ket kabsat a babai ni Lotan. **40** Dagiti putot a lallaki ni Sobal ket da Alvan, Manahat, Ebal, Sefo, ken Onam. Dagiti putot a lallaki ni Zibeon ket da Aya ken Ana. **41** Ti putot a lallaki ni Ana ket ni Dison. Dagiti putot a lallaki ni Dison ket da Hamran, Esban, Itran ken Keran. **42** Dagiti putot a lallaki ni Ezer ket da Bilhan, Zaavan ken Jaakan. Dagiti putot a lallaki ni Disan ket da Uz ken Aran. **43** Dagitoy dagiti ar-ari a nagturay iti daga ti Edom sakbay nga adda iti ari a nagturay kadagitii Israelita: ni Bela a putot a lallaki ni Beor, ket Dinhaba ti nagan ti siudadna. **44** Idi natay ni Bela, ket ni Jobab a putot a lallaki ni Zera a taga-Bozra, ti simmukat kenkuana a nagturay a kas ari. **45** Idi natay ni Jobab, ni Husam a nagtaud iti daga dagiti Teminita, ti simmukat kenkuana a nagturay a kas ari. **46** Idi natay ni Husam, ni Hadad a putot a lallaki ni Bedad, a nangparek kadagitii Midianita iti daga ti Moab, ti simmukat kenkuana a nagturay a kas ari. Avit ti nagan ti siudadna. **47** Idi natay ni Hadad, ket ni Samla a taga-Masreka, ti

simmukat kenkuana a nagturay a kas ari. **48** Idi natay ni Samla, ket ni Saul a taga Rehobot, a nagnaed iti igid ti Karayan Eufrates, ti simmukat kenkuana a nagturay a kas ari. **49** Idi natay ni Saul, ket ni Baal Hanan a putot a lalaki ni Akbor, ti simmukat kenkuana a nagturay a kas ari. **50** Idi natay ni Baal Hanan a putot a lalaki ni Akbor, ket ni Hadar, ti simmukat kenkuana a nagturay a kas ari. Pai ti nagan ti siudadna. Ti nagan ti asawana ket Mehetabel nga anak a babai ni Matred, nga apoko a babai ni Me Zahab. **51** Natay ni Hadad. Dagiti pangulo dagiti puli iti Edom ket da Timna, Alva, Jetet, **52** Oholibama, Ela, Pinon, **53** Kenaz, Teman, Mibzar, **54** Magdiel ken Iram. Dagitoy dagiti pangulo dagiti puli iti Edom.

2 Dagitoy dagiti putot a lallaki ni Israel: da Ruben, Simeon, Levi, **2** Juda, Issacar, Zebulon, **2** Dan, Jose, Benjamin, Naftali, Gad, ken Aser. **3** Dagiti putot a lallaki ni Juda ket da: Er, Onan, ken Sela, nga impasngay kenkuana ti babai nga anak ni Sua, a taga Canaan. Ni Er nga inauna nga anak ni Juda, ket nadangkes iti imatang ni Yahweh, ket pinatay ni Yahweh isuna. **4** Ni Tamar a manugangna a babai, impasngayna kenkuana, da Perez ken Zera. Adda lima a putot a lallaki ni Juda. **5** Dagiti putot a lallaki ni Perez ket da Hezron ken Hamul. **6** Dagiti putot a lallaki ni Zera ket da Zimri, Etan, Heman, Calcol, ken Darda, limada amin. **7** Ti putot a lalaki ni Carmi ket ni, Acar, a nangiyeg ti riribuk iti Israel, idi tinakawna ti nailasin a maipaaya iti Dios. **8** Ti putot a lalaki ni Etan ket ni Azarias. **9** Dagiti putot a lallaki ni Hesron ket da Jerameel, Ram, ken Caleb. **10** Ni Ram pinutotna ni Aminadab, ket ni Aminadab ti ama ni Nason, a mangidadaulo kadagitii kaputotan ti Juda. **11** Ni Nason ti ama ni Salma, ket ni Salma ti ama ni Boaz. **12** Ni Boas ti ama ni Obed, ket ni Obed ti ama ni Jesse. **13** Ni Jesse ti ama ni Eliab ti inauna a putotna, ni Abinadab ti maikaddua, ni Samma ti maikatlo, **14** ni Netanel ti maikapat, ni Raddai ti maikalima, **15** ni Osem ti maikanem ken ni David ti maikapito. **16** Dagiti kakabsatda a babbai ket da Zeruyas ken Abigail. Dagiti annak a lallaki ni Zeruyas ket da Abisal, Joab, ken Asael, talloda. **17** Impasngay ni Abigail ni Amasa, a ti amana ket ni Jeter nga Ismaelite. **18** Ni Caleb a putot a lalaki ni Hezron ti ama dagiti annak ni Azuba nga awasa, ken ni Jeriot a putotna a babai. Dagiti putotna a lallaki ket da Jeser, Sobad, ken Ardon. **19** Natay ni Azuba, ket kalpasana inasawa ni Caleb ni Efrata, nga impasngayna kenkuana ni Hur. **20** Ni Hur ti ama ni Uri, ket ni Uri ti ama ni Bazael. **21** Saan a nagbayag, idi agtawen ni Hezron iti innem a pulo, inasawana ti putot a babai ni Makir, ti ama ni Galaad. Impasngayna kenkuana ni Segub. **22** Ni Segub ti ama ni Jair, a nangitray kadagitii duapulo ket tallo a siudad iti daga ti Galaad. **23** Sinakupda Gesur ken Aram dagiti il-ili ti Jair ken Kenat, agraman dagiti innem a pulo nga il-ili nga adda iti aglawlaw dagitoy. Amin dagitoy nga agnanaed ket kaputotan ni Makir nga ama ni Galaad. **24** Kalpasan iti ipapatay ni Hezron, nakikaidda ni Caleb kenni Efrata, ti awasa ti amana a ni Hezron. Impasngayna kenkuana ni Asur, ti ama ni Tekoa. **25** Dagiti putot a lallaki ni Jerameel nga inaunaan a putot ni Hezron, ket isuda Ram ti inaunaan a putot, Buna, Oren, Ozem, ken Ahia. **26** Adda pay sabali nga awasa ni Jerameel nga agnagan iti Atara. Isuna ti ina ni Onam. **27** Dagiti putot a lallaki ni Ram nga inauna a putot ni Jerameel, ket da Maaz, Jamin, ken Eker. **28** Dagiti putot a lallaki ni Onam ket da Sammai ken Jada. Dagiti putot a lallaki ni Sammai ket da Nadab ken ni Abisur. **29** Ti nagan iti awasa ni Abisur ket Abihail; impasngayna kenkuana da Aban ken Molid. **30** Dagiti putot a lallaki ni Nadab ket da Seled ken Appaim, ngem natay ni Seled nga awanan kadagitii annak. **31** Ti putot a lalaki ni Appaim ket ni Isi. Ti putot a lalaki ni Isi ket ni Sesan. Ti putot a lalaki ni Sesan ket ni Alai. **32** Dagiti putot a lallaki ni Jada, a kabsat a lalaki ni Sammai, ket da Jeter ken Jonatan. Natay ni Jeter nga awanan kadagitii annak. **33** Dagiti putot a lallaki ni Jonatan

ket da Pelet ken ni Zaza. Dagitoy dagiti kaputotan ni Jerameel. **34** Ita ni Sesan ket awan ti putot a lallaki, babbai laeng. Ni Sesan ket addaan iti adipen a taga Egjpto, nga agnagan iti Jara. **35** Inyasawa ni Sesan ti putotna a babai iti adipenna a ni Jara. Impasngayna kenkuana ni Attai. **36** Ni Attai ti ama ni Natan, ket ni Natan ti ama ni Zabad. **37** Ni Zabad ti ama ni Eplal, ket ni Eplal ti ama ni Obed. **38** Ni Obed ti ama ni Jehu, ket ni Jehu ti ama ni Azarias. **39** Ni Azarias ti ama ni Helez, ket ni Helez ti ama ni Eleasa. **40** Ni Eleasa ti ama ni Sismai, ket ni Sismai ti ama ni Sallum. **41** Ni Sallum ti ama ni Jekamias, ket ni Jekamias ti ama ni Elisama. **42** Dagiti putot a lallaki ni Caleb, a kabsat a lalaki ni Jerameel, ket ni Mesa ti inauna, nga ama ni Zip. Ti maikaddua a putotna, ni Maresa, nga isu ti ama ni Hebron. **43** Dagiti putot a lallaki ni Hebron ket da Kora, Tappua, Rekem, ken Sema. **44** Ni Sema ti ama ni Raham, nga ama ni Jorkeam. Ni Rekem ti ama ni Sismai. **45** Ti putot a lalaki ni Sismai ket ni Maon, ket ni Maon ti ama ni Betzur. **46** Ni Efa ti asawa nga adipen ni Caleb, impasngayna da Haran, Moza, ken Gazez. Ni Haran ti ama ni Gazez. **47** Dagiti putot a lallaki ni Jadai ket da Regem, Jotam, Gesan, Pelet, Epa, ken Saap. **48** Ni Maaca ti asawa nga adipen ni Caleb, impasngayna da Seber ken ni Tirana. **49** Impasngayna met ni Saaf nga ama ni Madmana, ni Seva nga ama ni Macbena ken ti ama ni Gibea. Ti putot a babai ni Caleb ket ni Acsa. Dagitoy dagiti kaputotan ni Caleb. **50** Dagitoy dagiti putot a lallaki ni Hur, ti inauna a putotna kenni Efrata: ket ni Sobal nga ama ti Kiriat Jearim, **51** Ni Salma nga ama ti Betlehem, ken ni Harep nga ama ti Betgader. **52** Ni Sobal nga ama ti Kiriat Jearim ket addaan kadagiti kaputotan: Ni Haroe, ti kaguddua dagiti Menutita, **53** ken dagiti puli ti Kiriat Jearim- dagiti Itreo, Puteo, Sumateo, ken dagiti Misraiteo. Dagiti Zoraitif ken Estaolita ket nagtaudda kadagityo. **54** Dagiti puli ni Salma ket isu dagiti sumaganad: Ti Betlehem, ti Netopatita, Atrot Bet Joab, ken ti kaguddua ti Manahatita- dagiti Zorita, **55** dagiti puli dagiti eskriba a nagnanaed idiy Jabez: dagiti Tirateo, Simateo, ken Sucateo. Dagitoy dagiti Keneo a nagtaud manipud kenni Hammat, dagiti kapanonan dagiti Recabita.

3 Ita, dagitoy dagiti putot a lallaki ni David a naiyanak idiy Hebron: **1** Ti inauna ket ni Ammon, a putotna a lalaki kenni Ahinoam a manipud iti Jezreel; ti maikaddua, ket ni Daniel, a putotna a lalaki kenni Abigail manipud Carmel; **2** ti maikatlo ket ni Absalom a ti inana ket ni Maaca, a putot a babai ni Talmi nga ari iti Gesur. Ti maikapat ket ni Adonias nga anak a lalaki ni Haggit; **3** ti maikalima, ket ni Sefatias a putotna a lalaki kenni Abital; ti maikanem, ket ni Iltream a putotna a lalaki kenni Eglal nga asawana. **4** Naipasngay kenni David dagitoy nga innem idiy Hebron, a nagturayanna iti pito a tawen ken innem a bulan. Nagturay ngarud isuna idiy Jerusalem iti tallo pulo ket tallo a tawen. **5** Dagitoy nga uppata putotna a lallaki kenni Batseba nga anak a babai ni Ammuel, ket naipasngayda idiy Jerusalem: isuda Samma, Sobab, Natan, ken Solomon. **6** Dagiti dadduma pay a siam a putot a lallaki ni David ket da Ibhar, Elisama, Elfelet, **7** Noga, Nepeq, Jafia, **8** Elisama, Eliada, ken Elifelet. **9** Dagitoy dagiti putot a lallaki ni David, saan a nairaman ditoy dagiti putotna a lallaki kadagiti assawana nga adipen. Ni Tamar ti kabsatda a babai. **10** Ti putot a lalaki ni Solomon ket ni Rehoboam. Ti putot a lalaki ni Rehoboam ket ni Abija. Ti putot a lalaki ni Abija ket ni Asa. Ti putot a lalaki ni Asa ket ni Jehosafat. **11** Ti putot a lalaki ni Jehosafat ket ni Joram. Ti putot a lalaki ni Joram ket ni Ahasias. Ti putot a lalaki ni Ahasias ket ni Joas. **12** Ti putot a lalaki ni Joas ket ni Amazias. Ti putot a lalaki ni Amazias ket ni Azarias. Ti putot a lalaki ni Azarias ket ni Jotam. **13** Ti putot a lalaki ni Jotam ket ni Ahaz. Ti putot a lalaki ni Ahaz ket ni Hezekias. Ti putot a lalaki ni Hezekias ket ni Manases. **14** Ti putot a lalaki ni Manases ket ni Amon. Ti putot a lalaki ni Amon ket ni Josias. **15** Dagiti putot a

lallaki ni Josias ket ni Johanan ti inauna, ti maikaddua a putotna a lalaki ket ni Jehoyakim, ti maikatlo a putotna a lalaki ket ni Zedekias, ken ti maikapat a putotna a lalaki ket ni Sallum. **16** Ti putot a lalaki ni Jehoyakim ket ni Jeconias. Ti maudi nga ari ket ni Zedekias. **17** Dagiti putot a lallaki ni Jeconias, a naipanaw a kas balud, ket da Sealtiel, **18** Malciram, Pedaias, Senazzar, Jekamias, Hosama, ken Nedabias. **19** Dagiti putot a lallaki ni Pedaias ket da Zerubbabel ken ni Simei. Dagiti putot a lallaki ni Zerubbabel ket da Messulam ken Hananaias; ni Selomit ti kabsatda a babai. **20** Dagiti dadduma a lima a putotna a lallaki ket da Hasuba, Ohel, Berecias, Hasadaias ken Jusab Hesed. **21** Dagiti putot a lallaki ni Hananaias ket da Pelatias ken ni Jesaias. Ti putotna a lalaki ket ni Refaias, ken ti dadduma pay a kaputotanna ket da Arnan, Obadias, ken Secanias. **22** Ti putot a lalaki ni Secanias ket ni Semaias. Dagiti putot a lallaki ni Semaias ket da Hattus, Igai, Barias, Nearias, ken ni Safat. **23** Dagiti tallo a putot a lalaki ni Nearias ket da Elioenai, Hizkias, ken Azrikam. **24** Dagiti pito a putot a lallaki ni Elioenai ket da Hodavias, Eliasib, Pelaias, Akkub, Johan, Delaias, ken Anani.

4 Dagiti kaputotan ni Juda ket da Perez, Hezron, Carmi, Hur, ken Sobal. **2** Ni Sobal ti ama ni Reayas, Ni Reayas ti ama ni Jahat. Ni Jahat ti ama da Ahumai ken Lahad. Dagitoy dagiti nagtaudan dagiti puli ti Zora. **3** Dagitoy dagiti nagtaudan dagiti puli idiy siudad ti Etam: Ni Jerezel, Isma, ken Idbas. Ti nagan ti kabsatda a babai ket Hazzelelonpi. **4** Ni Penuel ti nagtaudan dagiti puli iti siudad ti Gedor. Ni Ezer ti nagtaudan dagiti puli iti Husa. Dagitoy dagiti kaputotan ni Hur, ti inauna nga anak ni Efrata ken iti nagtaudan ti Betlehem. **5** Addaan iti dua nga assawa ni Asur nga ama ni Tekoa, isuda Hela ken ni Naara. **6** Impasngay ni Naara da Ahuzzam, Heper, Temeni, ken ni Haahastari. Dagitoy dagiti annak a lallaki ni Naara. **7** Dagiti annak a lallaki ni Hela ket da Zeret, Izhar, Etnan, **8** ken Koz, nga ama da Anub ken Zobeba, ken dagiti puli a nagtaud kenni Aharhel a putot a lalaki ni Harum. **9** Ni Jabez ket ad-adda a mararaem ngem kadagiti kakabsatna. Pinaganan isuna ti inana iti Jabez. Kinunana, "Gapu ta impasngayko isuna iti kinasaem" **10** Immawag ni Jabez iti Dios ti Israel ket kinunana, "No laeng koma bendisionannak ken ilawlawam ti masakupak. Ti imam koma iti adda kaniak; iyadayon iti pakadangrak tapno saanak koma nga agsagawa iti ut-it!" Ket impaayti Dios kenkuana ti kararagna. **11** Ni Kelub a kabsat a lalaki ni Sua ti akin-putot kenni Mehir, nga ama ni Eston. **12** Ni Eston ti ama da Bet Rafa, Paseas, ken Tehinna, a nangirugi iti siudad ti Nahas. Dagitoy dagiti lallaki a nagnanaed idiy Reca. **13** Dagiti putot a lallaki ni Kenaz ket da Otniel, ken Seraias. Dagiti putot a lallaki ni Otniel ket da Hattat ken Meonotai. **14** Ni Meonotai ti ama ni Opras, ket ni Seraias ti ama ni Joab, ti nagtaudan ti Ge Harasim, a dagiti tattaona ket kumikitikit. **15** Dagiti putot a lallaki ni Caleb a putot ni Jefonne ket da Iru, Ela, ken Naam. Ti putot a lalaki ni Ela ket ni Kenaz. **16** Dagiti putot a lallaki ni Jehallel ket da Zif, Zifa, Tiria, ken Asarel. **18** Dagiti putot a lallaki ni Ezra ket da Jeter, Mered, Efer, ken Jalon. Ti asawa ni Mered a taga Egjpto ket impasngayna da Miriam, Sammai, ken ni Isba, nga akin putot kenni Estimoa. Dagitoy dagiti annak a lallaki ni Bitias, a putot a babai ti Faraon nga inasawa ni Mered. Ti Judio nga asawa ni Mered ket impasngayna ni Jered, nga ama ni Gedor; ni Heber, nga ama da Soco; ken ni Jekuti, nga ama ni Zanoas. **19** Kadagiti dua nga annak a lallaki ti asawa ni Hodias, a kabsat a babai ni Naham, ti maysa ti akin-putot kenni Keila a Garmeta. Ti maysa pay ket ni Estimoa a Maacatita. **20** Dagiti putot a lallaki ni Simon ket da Amnon, Rinna, Ben Hanan, ken Tilon. Dagiti putot a lallaki ni Isi ket da Zohet, ken ni Ben Zohet. **21** Dagiti kaputotan ni Sela, a putot a lalaki ni Juda, ket da Er nga ama ni Leca, ni Laadan nga ama ni Maresas ken nagtaudan dagiti puli dagiti agar-aramid kadagiti lino idiy Bet Asbea, **22** Ni Jokim,

dagiti lallaki ti Cozeba, ken da Joas ken Saraf, nga addaan kadagiti sanikua idiy Moab, ngem nagsubliida idiy Betlehem. (Daytoy a pakaammo ket manipud kadagiti kadaanan a nakaaisuratan.) **23** Dagiti dadduma kadagitoy a tattao ket isuda dagiti agdadamlika nga agnanaed idiy Netaim ken Gedera ken nagtrahabahoda a para iti ari. **24** Dagiti kaputotan ni Simeon ket da Nemuel, Jamin, Jarib, Zera, ken Saul. **25** Ni Sallum ti putot a lalaki ni Saul, Ni Midsam ti putot a lalaki ni Sallum, ken ni Misma ti putot a lalaki ni Mibsam. **26** Dagiti kaputotan ni Misma ket ni Hammuel a putotna a lalaki, ni Zaccur nga apokona, kenni Simei nga apokona iti tumeng. **27** Addaan iti sangapulo ket innem a putot a lalaki ni Semei ken innem a putot a babbai. Awan iti adu a putot dagiti kakabsatna a lalaki, isu a saan nga immadu iti kasta unay dagiti pulida a kas kadagiti tattao ti Juda. **28** Nagnaedda met idiy Bilha, Ezem, Tolad, **30** Betuel, Horma, Ziklag, **31** Bet Marcabot, Hazar Susim, Bet Bir, ken Saaraim. Dagitoy dagiti siudadda agingga iti panagturay ni David. **32** Dagiti lima a purpurokda ket ti Etam, Ain, Rimmon, Tocen, ken Asan, **33** agraman dagiti adda iti ruar dagiti purpurok agingga iti Baal. Dagitoy dagiti nagnanaedanda, ket indulinda dagiti listaan dagiti kapanonanda. **34** Dagiti mangidadaulo ti pulida ket da Mesobab, Jamlec, ni Josas a putot a lalaki ni Amazias, **35** ni Joel, ni Jehu a putot a lalaki ni Josibias a putot a lalaki ni Seraias a putot a lalaki ni Asiel, **36** ni Elioenai, Jaakobas, Jeshohaias, Asaias, Adiel, Jesimiel, Benaias, **37** ken ni Zisa a putot a lalaki ni Sifi a putot a lalaki ni Allon a putot a lalaki ni Jedaias a putot a lalaki ni Simri a putot a lalaki ni Semaias. **38** Dagitoy a nadakamat a nagnagan ket isuda dagiti mangidadaulo kadagiti pulida, ket immadu iti kasta unay dagiti pulida. **39** Nagturongda iti asideg ti Gedor, iti daya a paset ti tanap, tapno agsapulda iti pagpaarabanda kadagiti arbanda. **40** Nakasarakda iti nawadwad ken nasayaat a pagpaarabanda. Nalawa, naulimek, ken natalna ti daga. Dagiti Hamita ti immun-una a nagnaed sadiay. **41** Dagitoy a nailista iti naganda ket immay kadagiti al-aldaw ni Hezekias nga ari ti Juda, ket rinautda ti pagnanaedan dagiti Hamita ken dagiti Meunita, nga adda met sadiay. Dinadaelda ida a naan-anay ket nagnaedda sadiay gapu ta nakasarakda ti pagpaarabanda kadagiti arbanda. **42** Napan iti Bantay Seir dagiti limasgasut a lallaki manipud iti tribu ni Simeon a kadduuda dagiti panguloda, a da Pelatias, Nearias, Refaias, ken Uzzel, dagiti putot a lallaki ni Isi. **43** Pinarmekda dagiti nabatbat pay a nakalibas nga Amalekita, ket agneda sadiay agingga iti daytoy nga aldaw.

5 Dagiti putot a lallaki ni Ruben nga inauna a putot a lalaki ni Israel—ita, ni Ruben ti inauna a putot a lalaki ni Israel, ngem naiteit ti kalinteganna a kas inauna a putot kadagiti putot a lallaki ni Jose a putot ni Israel gapu ta tinulawan ni Ruben ti pagap a pagiddaan ni amana. Isi a saan isuna a nailista kas inauna nga anak. **2** Ni Juda ti kapipigsaan kadagiti kakabsatna a lallaki, ket mabalin nga agtaud kenkuuna ti mangidaulo. Ngem ti kalintegan kas inauna nga anak ket kukua ni Jose — **3** dagiti putot a lallaki ni Ruben, ti inauna a putot ni Israel ket da Hanoc, Pallu, Heznon, ken Carmi. **4** Dagitoy dagiti kaputotan ni Joel: Ti putot a lalaki ni Joel ket ni Semaias. Ti putot a lalaki ni Semaias ket ni Gog. **5** Ti putot a lalaki ni Gog ket ni Simei. Ti putot a lalaki ni Mica ket Reaias. Ti putot a lalaki ni Reaias ket ni Baal. **6** Ti putot a lalaki ni Baal ket ni Beeras, nga intugot ni Tiglat Pilesner nga ari ti Asiria a kas balud. Ni Beeras ti mangidadaulo iti tribu ni Ruben. **7** Dagiti kakabagian ni Beeras babaen kadagiti pulida ket dagiti sumagahan, a naisurat kadagiti listaan dagiti pakasaraan ti pamiliaida: Ni Jeiel ti inauna, ni Zacarias, ken **8** ni Bela a putot a lalaki ni Azaz a putot a lalaki ni Sema a putot a lalaki ni Joel. Nagnaedda iti Aroer, agingga iti Nebo ken Baal Meon, **9** ken agturtong iti daya a pangrugjian ti let-

ang a dumanan iti Karayan Eufrates. Gapu ta adu dagiti bakada iti daga ti Galaad. **10** Kadagiti al-aldaw ni Saul, rinaut ti tribu ni Ruben dagiti Hagrita ket pinarmekda ida. Nagnaedda kadagiti tolda dagiti Hagrita iti entero a daga iti daya ti Galaad. **11** Nagnaedda iti asidegda dagiti kamkameng iti tribu ti Gad, iti daga ti Basan agingga iti Saleca. **12** Dagiti mangidadaulo kadakuada ket ni Joel, a pangulo ti puli, ni Safam a pangulo ti sabali a puli, ken ni Janai ken ni Safat idiy Basan. **13** Dagiti kakabagianda kadagiti familia dagiti ammada, ket da Micael, Mesullam, Seba, Jorai, Jocan, Zia, ken ni Eber—pitoda amin. **14** Dagitoy a nagnagan dagiti tattao ket kaputotan ni Abihail, ket ni Abihail ket putot a lalaki ni Huri. Ni Huri ket putot a lalaki Jaroa. Ni Jaroa ket putot a lalaki ni Galaad. Ni Galaad ket putot a lalaki ni Micael. Ni Micael ket putot a lalaki ni Jesusai. Ni Jesusai ket putot a lalaki ni Jado. Ni Jado ket putot a lalaki ni Buz. **15** Ni Ahi ket putot a lalaki ni Abdiel a putot a lalaki ni Guni, ti ulo dagiti pamilia dagiti ammada. **16** Nagnaedda iti Galaad, idiy Basan, kadagiti ilina, ken kadagiti amin a pagpaaraban idiy Saron agingga kadagiti beddenga. **17** Amin dagitoy ket naisurat kadagiti pakasaraan ti pamiliaida kadagiti al-aldaw ni Jotam nga ari ti Juda ken ni Jeroboam nga ari ti Israel. **18** Dagiti Rubenita, dagiti Gadita, ken dagiti kaguddua a tribu ti Manases ket addaan iti uppat a pulo ket uppat a ribu a soldado a nasanay a makigubat, nga agaw-awit kadagiti kalasag, ken kampilan, ken agibiat iti pana. **19** Rinautda dagiti Hagrita, Jetur, Nafis ken Nodab. **20** Inawatda ti nasantaan a tulong a maibusor kadakuada. Iti kastoy a wagas, naparmekda dagiti Hagrita ken dagiti amin a kakadduada. Gapu ta immawag dagiti Israelita iti Dios iti paggugubatan, ket sinungbatanna ida, gapu ta nagtalekda kenkuuna. **21** Tiniliwda dagiti ayupud, agraman dagiti limapulo a ribu a kameilo, 250, 000 a karnero, dua ribu nga asno, ken 100, 000 a lallaki. **22** Gapu ta ti Dios ti nakiranget para kadakuada, adu kadagiti kabusorda ti pinapatayda. Nagnaedda iti dagada agingga iti pannakatiliwda a kas balud. **23** Nagnaedda iti daga ti Basan dagiti kaguddua iti tribu ti Manases agingga iti Baal Hermon ken Senir (isu ti, Bantay Hermon). **24** Dagitoy dagiti mangidadaulo kadagiti familiada: da Efer, Isi, Eiel, Azriel, Jeremias, Hodavias, ken Jadiel. Napipigsa ken natuturedda a lallaki, nalalatak a lallaki a mangidadaulo kadagiti pamiliaida. **25** Ngem saanda a napudno iti Dios dagiti kapanonanda. Ngem ketdi ngaddaydayawda, kadagiti didiosen dagiti tattao iti daga, a dinadael ti Dios iti sangoananda. **26** Pinagpungtot di Dios ti Israel ni Pulung ari ti Asiria (a maawagan met iti Tiglat Pilesner, ari ti Assiria). Innalana a kas balud dagiti Rubenita, Gadita ken ti kaguddua a tribu ti Manases. Impanna ida idiy Hala, Habor, Hara, ken idiy karayan iti Gozan, a nagtalinaedanda agingga iti daytoy nga aldaw.

6 Dagiti putot a lallaki ni Levi ket da Gerson, Kohat, ken Merari. **2** Dagiti putot a lallaki ni Kohat ket da Amram, Izar, Hebron, ken Uzziel. **3** Dagiti annak ni Amram ket da Aaron, Moises, ken Miriam. Dagiti putot a lallaki ni Aaron ket da Nadab, Abihu, Eleazar, ken Itamar. **4** Ni Eleazar ti ama ni Finehas, ket ni Finehas ti ama ni Abisua. **5** Ni Abisua ti ama ni Bukki, ket ni Bukki ama ni Uzzi. **6** Ni Uzzi ti ama ni Zerahias, ket ni Zerahias ti ama ni Merayot. **7** Ni Merayot ti ama ni Amarias, ket ni Amarias ti ama ni Ahitub. **8** Ni Ahitub ti ama ni Zadok, ket ni Zadok ti ama ni Ahimaaz. **9** Ni Ahimaaz ti ama ni Azarias, ket ni Azarias ti ama ni Johanan. **10** Ni Johanan ti ama ni Azarias, a nagserbi iti templo nga impataakder ni Solomon idiy Jerusalem. **11** Ni Azarias ti ama ni Amarias, ket ni Amarias ti ama ni Ahitub. **12** Ni Ahitub ti ama ni Zadok, ket ni Zadok ti ama ni Sallum. **13** Ni Sallum ti ama ni Hilkias, ket ni Hilkias ti ama ni Azarias. **14** Ni Azarias ti ama ni Seraias, ket ni Seraias ti ama ni Jehozadak. **15** Naibalud ni Jehozadak idi impanaw ni Yahweh ti Juda ken Jerusalem babaen iti ima ni Nebucadnezar. **16** Dagiti

putot a lallaki ni Levi ket da Gersom, Kohat, ken Merari. **17** Dagiti putot a lallaki Hersom ket da Libni ken Simei. **18** Dagiti putot a lallaki ni Kohat ket da Amram, Izar, Hebron, ken Uzziel. **19** Dagiti putot a lallaki ni Merari ket da Mali ken Musi. Dagitoy dagiti puli iti Levita babaen kadagiti amma dagiti pamiliada. **20** Nangrugti ti kaputotan ni Gersom babaen iti putotna a lalaki a ni Libni. Ti putot a lalaki ni Libni ket ni Jaat. Ti putotna a lalaki ket ni Zimma. **21** Ti putotna a lalaki ket ni Joa. Ti putotna a lalaki ket ni Iddo. Ti putotna a lalaki ket ni Zera. Ti putotna a lalaki ket ni Jeaterai. **22** Nangrugti dagiti kaputotan ni Koat babaen iti putotna a lalaki a ni Amminadab. Ti putotna a lalaki ket ni Kora. Ti putotna a lalaki ket ni Assir. **23** Ti putotna a lalaki ket ni Elkana. Ti putotna a lalaki ket ni Ebiasaf. Ti putotna a lalaki ket ni Assir. **24** Ti putotna a lalaki ket ni Taat. Ti putotna a lalaki ket ni Uriel. Ti putotna a lalaki ket ni Uzzias. Ti putotna a lalaki ket ni Saul. **25** Dagiti putot a lallaki ni Elkana ket da Amasai, Ahimot, ken Elkana. **26** Ti putot a lalaki daytot maikaddua nga Elkana ket ni Zofai. Ti putotna a lalaki ket ni Naat. **27** Ti putotna a lalaki ket ni Eliab. Ti putotna a lalaki ket ni Jehoram. Ti putotna a lalaki ket ni Elkana. **28** Dagiti putot a lallaki ni Samuel, ti inauna ket ni Joel, ti maikaddua ket ni Abija. **29** Ti putot a lalaki ni Merari ket ni Mali. Ti putotna a lalaki ket ni Libni. Ti putotna a lalaki ket ni Simei. Ti putotna a lalaki ket ni Uzza. **30** Ti putotna a lalaki ket ni Simea. Ti putotna a lalaki ket ni Haggias. Ti putotna a lalaki ket ni Asias. **31** Dagiti sumaganad ket dagiti nagnagan dagiti lallaki a dinutokan ni David a mangimaton iti panagtukar iti balay ni Yahweh, kalpasan a naisangpet ti lakasa ti tulug tapno agtalinaed sadiay. **32** Nagserbida babaen iti panagkankanta iti sangoanan ti tabernakulo, iti tolda ti pakiumanan, agingga a naipatakder ni Solomon ti balay ni Yahweh idiy Jerusalem. Tinungpalda dagiti pagrebbenganda babaen iti panangsurotda kadagiti alagaden a naited kadakuada. **33** Dagitoy dagiti nagserbi a kaduada dagiti putotda a lallaki. Manipud kadagiti puli ti Kohatita manipud kenni Heman a tumutokar. Dagitoy dagiti kauonanna manipud idi: Ni Heman ket putot a lalaki ni Joel. Ni Joel ket putot a lalaki ni Samuel. **34** Ni Samuel ket putot a lalaki ni Elkana. Ni Elkana ket putot a lalaki ni Jeroham. Ni Jeroham ket putot a lalaki ni Eiel. Ni Eiel ket putot a lalaki ni Toa. **35** Ni Toa ket putot a lalaki ni Zuf. Ni Zuf ket putot a lalaki ni Elkana. Ni Elkana ket putot a lalaki ni Maat. Ni Maat ket putot a lalaki ni Amasai. Ni Amasai ket putot a lalaki ni Elkana. **36** Ni Elkana ket putot a lalaki ni Joel. Ni Joel ket putot a lalaki ni Azarias. Ni Azarias ket putot a lalaki ni Sofonias. **37** Ni Sofonias ket putot a lalaki ni Taat. Ni Taat ket putot a lalaki ni Assir. Ni Assir ket putot a lalaki ni Ebiasaf. Ni Ebiasaf ket putot a lalaki ni Kora. **38** Ni Kora ket putot a lalaki ni Izar. Ni Izar ket putot a lalaki ni Kohat. Ni Kohat ket putot a lalaki Levi. Ni Levi ket putot a lalaki ni Israel. **39** Dagiti kakaddua ni Heman ket ni Asaf, nga isu iti timmakder a nagsaad iti makannawanna. Ni Asaf ket putot a lalaki ni Berecias. Ni Berecias ket putot a lalaki ni Simea. **40** Ni Simea ket putot a lalaki ni Micael. Ni Micael ket putot a lalaki ni Baaseias. Ni Baaseias ket putot a lalaki ni Malcijas. **41** Ni Malcijas ket putot a lalaki ni Etni. Ni Etni ket putot a lalaki ni Zera, Ni Zera ket putot a lalaki ni Adaias. **42** Ni Adaias ket putot a lalaki ni Etan. Ni Etan ket putot a lalaki ni Zimma. Ni Zimma ket putot a lalaki ni Simei. **43** Ni Semei ket putot a lalaki ni Jahat. Ni Jahat ket putot a lalaki ni Gersom. Ni Gersom ket putot a lalaki ni Levi. **44** Iti makannigid nga ima ni Heman ket dagiti kakadduana a putot a lalaki ni Merari. Inramanda ni Etan a putot a lalaki ni Kisi. Ni Kisi ket putot a lalaki ni Abdi. Ni Abdi ket putot a lalaki ni Malluc. **45** Ni Malluc ket putot a lalaki ni Hasabaias. Ni Hasabaias ket putot a lalaki ni Amazias. Ni Amazias ket putot a lalaki ni Hilkias. **46** Ni Hilkias ket putot a lalaki ni Amzi. Ni Amzi ket putot a lalaki ni Bani. Ni Bani ket putot a lalaki ni Semer. **47** Ni Semer ket putot a lalaki ni

Mali. Ni Mali ket putot a lalaki ni Muzi. Ni Muzi ket putot a lalaki ni Merari. Ni Merari ket putot a lalaki ni Levi. **48** Dagiti kabadangda, dagiti Levita, ket nadutokan a mangaramid kadagiti amin a trabaho iti tabernakulo, ti balay ti Dios. **49** Ni Aaron ken dagiti putotna a lallaki ti ngangaramid kadagiti amin a trabaho iti kasasantaon a lugar. Indatagda kadagiti daton a mapuoran iti altar. Indatagda ti daton iti altar ti insenso. Maaramid amin dagitoy para iti pannakapakawan ti Israel. Sinurotda amin a banbanag nga imbilin ni Moises nga adipen ti Dios. **50** Dagitoy dagiti sumaganad a kaputotan ni Aaron: Ti putot a lalaki ni Aaron ket ni Eleazar. Ti putot a lalaki ni Eleazar ket ni Finehas. Ti putot a lalaki ni Finehas ket ni Abisua. **51** Ti putot a lalaki ni Abisua ket ni Bukki. Ti putot a lalaki ni Bukki ket ni Uzzi. Ti putot a lalaki ni Uzzi ket ni Zeraias. **52** Ti putot a lalaki ni Zeraias ket ni Merayot. Ti putot a lalaki ni Merayot ket ni Amarias. Ti putot a lalaki ni Amarias ket ni Ahitub. **53** Ti putot a lalaki ni Ahitub ket ni Zadok. Ti putot a lalaki ni Zadok ket ni Ahimaa. **54** Dagiti sumaganad ket dagiti lugar a naidotuk kadagiti kaputotan ni Aaron. Para kadagiti puli ti Kohatita (kukuada ti immuna a naidotuk babaen iti panagbibinnunot): **55** Naidutok kadakuada ti Hebron iti daga ti Juda, ken dagiti pagpaaraban daytoy. **56** Ngem dagiti talon ti siudad ken dagiti aglikmutna a purpurok ket naited kenni Caleb a putot a lalaki ni Jefonne. **57** Naited ti Hebron kadagityo a kaputotan ni Aaron, a maysa a siudad a pagkamangan, ti Libna agraman dagiti pagpaarabanna, ti Jattir, Estimoa agraman dagiti pagpaarabanna, **58** ti Hilen agraman dagiti pagpaarabanna, ken ti Debir agraman dagiti pagpaarabanna. **59** Naited pent kadagityo a kaputotan ni Aaron ti Asan agraman dagiti pagpaaraban daytoy ken ti Bet Semes agraman dagiti pagpaaraban daytoy. **60** Manipud iti tribu ti Benjamin naited kadakuada ti Geba agraman dagiti a pagpaaraban daytoy. Ti Alemet agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ken ti Anat agraman dagiti pagpaaraban daytoy. Sangapulo ket talo a siudad amin ti inawat dagitoy a puli ti Kohatita. **61** Para kadagiti dadduma a kaputotan ni Coat ket naikkan iti sangapulo a siudad manipud iti kaguddua a tribu ti Manases babaen iti binnunotan. **62** Para kadagiti kaputotan ni Gersom kadagiti nadumaduma a pulida ket naikkanda iti sangapulo ket talo a siudad manipud iti tribu ti Issacar, Aser, Naftali, ken ti kaguddua a tribu ti Manases idiy Basan. **63** Dagiti kaputotan ni Merari ket naikkanda iti sangapulo ket dua a siudad manipud kadagiti tribu ti Ruben, Gad, ken Zebulun babaen iti binnunotan iti nadumaduma a pulida. **64** Isu nga inted dagiti tattao iti Israel dagitoy a siudad kadagiti Levita agraman dagiti pagpaarabanda. **65** Naisaadda babaen iti binnunotan kadagiti ili nga immun-una a naibaga manipud kadagiti tribu ti Juda, Simeon, ken Benjamin. **66** Dagiti dadduma kadagiti puli ti Kohatita ket naikkanda kadagiti siudad manipud iti tribu ti Efraim. **67** Naited kadakuada ti Sekem (maysa a siudad a pagkamangan) agraman dagiti pagpaaraban daytoy, iti katurturodan a pagilian ti Efraim, ti Gezer agraman dagiti pagpaarabanna, ti Bet Horon agraman dagiti pagpaarabanna, **68** ti Jokmeam agraman dagiti pagpaarabanna, **69** ti Ajalon agraman dagiti pagpaarabanna, ken ti Gat Rimmon agraman dagiti pagpaarabanna. **70** Manipud iti kaguddua a tribu ti Manasses ket naited iti Aner agraman dagiti pagpaaraban daytoy ken ti Bileam agraman dagiti pagpaaraban daytoy. Dagitoy dagiti nagbalin a sanikua dagiti dadduma a puli ti Kohatita. **71** Manipud kadagiti puli iti kaguddua a tribu ti Manases, naited kadagiti kaputotan ni Gersom ti Golani idiy Basan agraman dagiti pagpaaraban daytoy ken ti Astarot agraman dagiti pagpaarabanna. **72** Manipud iti tribu ti Issacar, naited kadagiti kaputotan ni Gersom ti Kedes agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ti Daberat agraman dagiti pagpaaraban daytoy, **73** ti Ramot agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ken ti Anem agraman dagiti pagpaarabanna daytoy. **74** Manipud iti tribu ti

Aser inawatda ti Masal agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ti Abdon agraman dagiti pagpaaraban daytoy, **75** ti Hukok agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ken ti Rehob agraman dagiti pagpaaraban daytoy. **76** Manipud iti tribu ti Naftali naawatda ti Kedes idiy Galilea agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ti Hammon agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ken ti Kiriataim agraman dagiti pagpaaraban daytoy. **77** Kadagit dadduma a Levita, dagiti kaputotan ni Merari, ket naited manipud iti tribu ni Zebulun, ti Rimmono agraman dagiti pagpaaraban daytoy ken ti Tabor agraman dagiti pagpaaraban daytoy. **78** Naited pay kadakuada ti ballasiw ti Jordan idiy Jerico, iti daya a paset ti karayan, ti Bezer iti let-ang agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ti Jahza agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ti Kedemot agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ken ti Mefaat agraman dagiti pagpaaraban daytoy. Naited dagitoy manipud iti tribu ti Ruben. **80** Manipud iti tribu ti Gad naited kadakuada ti Ramot idiy Galaad agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ti Mahanaim agraman dagiti pagpaaraban daytoy, **81** ti Hesbon agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ken ti Jazer agraman dagiti pagpaaraban daytoy.

7 Dagiti uppat a putot a lallaki ni Issacar ket da Tola, Pua, Jasub, ken Simron. **2** Dagiti putot a lallaki ni Tola ket da Uzzi, Rafaias, Jeriel, Jamai, Ibsam ken Semuel. Dagitoy dagiti nagtaudan dagiti puli manipud kadagiti kapananda, nga isu dagiti puli ni Tola. Napipigisa ken natutredda a lallaki. Ti bilangda ket **22**, 600 idi tiempo ni David, sigun kadagiti listaanda. **3** Ti putot a lalaki ni Uzzi ket ni Izrahias. Dagiti putotna a lallaki ket da Micael, Obadias, Joel, Isshias, lima amin iti mangidaualo kadagiti pulida. **4** Kaduada dagiti **36**, 000 a buyot iti pannakigubat, sigun kadagiti listaan dagiti puli iti kapananda gapu ta adu ti assawa ken annakda. **5** Dagiti kakabsatda a lallaki: ti tribu ti Issacar ket addaan iti **87**, 000 a lallaki a mannakigubat sigun kadagiti listaan dagiti puli iti kapananda. **6** Dagiti tallo a putot a lallaki ni Benjamin ket da Bela, Becer, ken Jediael. **7** Dagiti lima a putot a lallaki ni Bela ket da Ezbon, Uzzi, Uzziel, Jerimot, ken ni Iri. Soldado dagitoy ken isu ti nangrugian dagiti puli. Ti bilang dagiti tattaoda ket **22**, 034 a lallaki a mannakigubat, sigun kadagiti listaan dagiti puli iti kapanonan. **8** Dagiti putot a lallaki ni Becer ket da Zemiras, Joas, Eleizer, Elionai, Omri, Jeremot, Abija, Anatot, ken Alemet. Amin dagitoy ket putotna a lallaki. **9** Ti nailista a bilang dagiti pulida ket **20**, 200 a mangidaualo dagiti familia ken lallaki a mannakigubat. **10** Ti putot a lalaki ni Jediael ket ni Bilhan. Dagiti putot a lallaki ni Bilhan ket da Jeus, Benjamin, Ehud, Chenaanas, Zetan, Tarhsis, ken Ahisahar. **11** Amin dagitoy ket putotna a lallaki ni Jediael. Dagiti nailista kadagiti listaan dagiti pulida ket **17**, 200 a mangidaualo ken lallaki a mannakigubat a mabalin nga agserbi iti militar. **12** (Da Suppim ken Huppim ket putot a lallaki ni Ir, ken ni Husim ket putot a lalaki ni Aher.) **13** Dagiti putot a lallaki ni Naftali ket da Jaziel, Guni, Jezer, ken Sallum. Appoko dagitoy ni Bilha. **14** Addaan ni Manases iti putot a lalaki nga agnagan iti Asriel nga impasngay ti inkabbalayna nga Aramita. Impasngayna pay ni Macir, nga ama ni Galaad. **15** Nangasawa ni Macir iti nagtaud kadagiti Huppita ken Suppita. Ti nagan ti kabsatna a babai ket Maaca. Ti maysa pay kadagiti kaputotan ni Manases ket ni Zelofehad, nga addaan laeng iti annak a babbai. **16** Ni Maaca nga asawa ni Macir ket naganak iti lalaki, ket pinanangananna iti Peres. Ti nagan ti kabsatna a lalaki ket Seres, a dagiti putotna a lallaki ket da Ulam ken Rakem. **17** Ti putot a lalaki ni Ulam ket ni Bedan. Dagitoy dagiti kaputotan ni Galaad a putot a lalaki ni Macir, a putot a lalaki ni Manases. **18** Impasngay ni Hammolecet a kabsat a babai ni Galaad da Isod, Abi Ezer, ken Mala. **19** Dagiti putot a lallaki ni Semida ket da Ahian, Shecem, Likhi, ken Aniam. **20** Dagiti kaputotan ni Efraim ket dagiti sumaganad: Ti putot a lalaki

ni Efraim ket ni Sutela. Ti putot a lalaki ni Sutela ket ni Bered. Ti putot a lalaki ni Bered ket ni Tahat. **21** Ti putot a lalaki ni Tahat ket ni Eleada. Ti putot a lalaki ni Eleada ket ni Tahat. Ti putot a lalaki ni Tahat ket ni Zabad. Ti putot a lalaki ni Zabad ket ni Sutela. (Da Ezer ken Elead ket pinatay dagiti lalaki ti Gat nga agnanaed iti daga, idi mapanda takawen dagiti bakada. **22** Nagleddanga ni Efraim nga amada gapu kadakuada iti adu nga aldaw, ket immay dagiti kakabsatna a lallaki tapno liwliwaenda isuna. **23** Kinaiddana ti asawana. Nagsikog ket impasngayna ti maysa a lalaki. Pinananganan isuna ni Efraim iti Beria, gapu iti dimteng pasamak iti familialana. **24** Ti putotna a babai ket ni Seera, a nangibangon iti akin-baba ken akin-ngato a Bet Horon ken Uzzen Seera). **25** Ti putotna a lalaki ket ni Refa. Ti putot a lalaki ni Refa ket ni Resef. Ti putot a lalaki ni Resef ket ni Tela. Ti putot a lalaki ni Tela ket ni Tahan. **26** Ti putot a lalaki ni Tahan ket ni Ladan. Ti putot a lalaki ni Ladan ket ni Ammihud. Ti putot a lalaki ni Ammihud ket ni Elisama. **27** Ti putot a lalaki ni Elisama ket ni Nun. Ti putot a lalaki ni Nun ket ni Josue. **28** Dagiti sanikua ken pagnanaeanda ket iti Betel ken dagiti aglawlaw a bariona. Nagpadayada agingga iti Naaran ken nagnalauhd agingga iti Gezer ken dagiti bariona, ken agingga iti Sechem ken dagiti bario daytoy nga agingga iti Ayyas ken dagiti bario daytoy. **29** Ti nagbeddengan iti Manases ket iti Bet Sean ken dagiti bariona, iti Taanac ken dagiti bariona, iti Meggiddo ken dagiti bariona, ken iti Dor ken dagiti bariona. Kadagityo nga il-ili a nagnaed dagiti kaputotan ni Jose a putot a lalaki ni Israel. **30** Dagiti putot a lallaki ni Aser ket da Imnas, Isvas, Isvi, ken Berias, ni Seras ti kabsatda a babai. **31** Dagiti putot a lallaki ni Beria ket da Heber ken Malkiel, nga ama ni Birzait. **32** Dagiti putot a lallaki ni Heber ket da Jaflet, Somer, ken Hotam, ni Sua ti kabsatda a babai. **33** Dagiti putot a lallaki ni Jaflet ket da Pasac, Bimal, ken Ashvat. Dagitoy dagiti annak ni Jaflet. **34** Ni Somer a kabsat a lalaki ni Jaflet ket dagitoy dagiti putotna a lallaki: da Rohgas, Jehubbas, ken Aram. **35** Ni Helem a kabsat a lalaki ni Semer, ket dagitoy dagiti putotna a lallaki: da Zofas, Imna, Seles ken Amal. **36** Dagiti putot a lallaki ni Zopas ket da Sua, Harnefer, Sual, Beri, Imras, **37** Bezer, Hod, Samma, Shilhas, Itiran ken Beera. **38** Dagiti putot a lallaki ni Jeter ket da Jefone, Pispa, ken Ara. **39** Dagiti putot a lallaki ni Ulla ket da Aras, Hanniel ken Rizia. **40** Amin dagitoy ket kaputotan ni Aser. Isuda dagiti nangrugian dagiti puli, dagiti mangidaualo kadagiti familialada, mabigbigig a lallaki, lallaki a mannakigubat ken kangangatoan kadagiti mangidaualo. Adda nailista a **26**, 000 a lallaki a mabalin nga agserbi iti militar, sigun iti nailista a bilangda.

8 Dagiti lima a putot a lallaki ni Benjamin ket ni Bela ti inauna, Asbel, Ahara, **2** Noha, ken Rafa. **3** Dagiti putot ni Bela ket da Addar, Gera, Abihud, **4** Abisua, Naaman, Ahoa, **5** Sefufan ken Huram. **6** Dagitoy dagiti kaputotan ni Ehud a nagbalin a pangulo dagiti puli nga agnanaed iti Geba, a napilitan nga immakar idiy Manahat: **7** Naaman, Ahija ken ni Gera. Ti maudi, indalan ida ni Gera iti panagakarda. Isuna ti ama ni Uzza ken Ahihud. **8** Ni Saharaim ti ama dagiti annak iti daga ti Moab, kalpasan nga insinana dagiti assawana a da Husim ken Baara. **9** Babaen kenni Hodes nga asawana, pinutot ni Saharaim da Jobab, Zibia, Mesa, Malcam, **10** Jeuz, Sakia ken Mirma. Dagitoy dagiti annakna a mangidaualo kadagiti pulida. **11** Isuna ti ama da Abitub ken Elpaal babaen kenni Husim. **12** Dagiti annak ni Elpaal ket da Eber, Misam, ken Semed. (a nangbangon iti Ono ken Lod agraman dagiti bario iti aglawlaw daytoy). **13** Kasta met da Beria ken ni Sema. Isuda dagiti mangidaualo kadagiti puli nga agnanaed iti Ajalon, a nangpapanaw kadagiti agnanaed iti Gat. **14** Dagitoy dagiti annak ni Beria: Ahio, Sasak, Jeremot, **15** Zebadias, Arad, Eder, **16** Micael, Ispa, ken Joa. **18** Dagitoy dagiti annak ni Elpaal: Zebadias, Mesullam, Hiski,

Heber, Ismerai, Izlia, ken ni Jobab. **21** Dagitoy dagiti annak ni Sime: Jakim, Zikri, Zabdi, Elienai, Zilletai, Eliel, Adaias, Beraias ken ni Simrat. **22** Dagitoy dagiti annak ni Sasak: Ispan, Eber, Eliel, Abdon, Zikri, Hanan, Hananias, Elam, Antotija, Ifdeyas ken ni Penuel. **23** Dagitoy dagiti annak ni Jeroham: Samserai, Seharias, Atalias, Jaaresias, Elias, ken ni Zikri. **24** Dagitoy dagiti pangulo dagiti puli ken mangidadaulo nga agnanaed iti Jerusalem. **25** Nagnaed idiyay Gabaon ni Jeiel nga asawa ni Maaca nga ama ni Gabaon. **26** Ti inauna nga anakna ket ni Abdon, sumaruno da Sur, Kis, Baal, Nadab, **27** Gedor, Ahio, ken Zeker. **28** Dagiti dadduma pay nga annak ni Jeiel ket da Miklot nga ama ni Simea. Nagnaedda met iti asideg dagiti kabagianda idiyay Jerusalem. **29** Ni Ner ti ama ni Kis. Ni Kis ti ama ni Saul. Ni Saul ti ama da Jonatan, Malkisua, ken Isbaal. **30** Ti putot ni Jonathan ket ni Merib Baal nga ama ni Mica. **31** Dagiti annak ni Mica ket da Piton, Melek, Tarea, ken Ahas. **32** Ni Ahas ti ama ni Jehoadda. Ni Jehoadda ti ama da Alemet, Azmabet, ken Zimri. Ni Zimri ti ama ni Mosa. **33** Ni Moza ti ama ni Binea. Ni Binea ti ama ni Rafa. Ni Rafa ti ama ni Eleasa. Ni Eleasa ti ama ni Azel. **34** Addaan ti innem nga putot ni Azel: Azrikam Bokeru, Ismael, Searias, Abdias ken Hanan. putot amin ni Azel dagitoy. **35** Dagiti putot ni Esek a kabsatna ket ni Ulam ti inauna, ni Jehus ti maikadua, ken ni Elifelet ti maikatlo. **36** Dagiti putot ni Ulam ket mannakigubat a lallaki ken pumapana. Addaanda iti adu nga annak ken appoko, nga agdagup iti 150. Maibilang amin dagitoy kadagiti kapututan ni Benjamin.

9 Isu a nailista dagiti amin a kauponan ti Israel. Nailista dagitoy iti Libro dagiti Ari ti Israel. No maipapan iti Juda, naipanda a kas balud idiyay Babilonia gapu iti basolda. **2** Ti immuna a nagnaed kadagiti siudadda ket dagiti sumagmamano nga Israelita, papadi, dagiti Levita, ken dagiti agserserbi iti templo. **3** Nagnaed idiyay Jerusalem dagiti sumagmamano a kapututan da Juda, Benjamin, Efraim, ken Manases. **4** Karaman kadagiti agnanaed ni Utai nga anak ni Ammihud nga anak ni Omri nga anak ni Bani, maysa kadagiti kapututan ni Perez nga putot ni Juda. **5** Dagiti Silonitas ket ni Asaias nga inauna ken dagiti putotna. **6** Dagiti kapututan ni Zera ket ni Jeuel. 690 ti bilang dagiti kaputotanda. **7** Dagiti kapututan ni Benjamin ket ni Sallu a putot ni Mesullam a putot ni Hodavia a putot ni Hassenua. **8** Kasta met ni Ibinias a putot ni Jeroham; ni Ela a putot ni Uzzi a putot ni Mikri; ken ni Messulam a putot ni Sefatian a putot ni Reuel a putot ni Abniha. **9** 956 ti bilang dagiti kabagianda a naisurat iti listaan dagiti kauponanda. Amin dagitoy a lallaki ket mangidadaulo kadagiti puli dagiti kauponanda. **10** Dagiti padi ket da Jedyas, Jehiyarib, ken Jakin. **11** Kasta met ni Azarias a putot ni Hilkias a putot ni Mesullam a putot ni Zadok a putot ni Merayot a putot ni Ahitub, ti mangimamatlon iti balay ti Dios. **12** Adda ni Adaias a putot ni Jehoram a putot ni Pasur a putot ni Malkias. Adda met ni Maasai a putot ni Adiel ken Jazera a putot ni Mesullam a putot ni Mesillimet a putot ni Immer. **13** 1, 760 ti bilang dagiti kabagianda a mangidadaulo kadagiti puli dagiti kauponanda. Tumutop unay dagitoy a lallaki iti trabaho iti balay ti Dios. **14** Kadagiti Levita, adda ni Semaias a putot ni Hassub a putot ni Azkiram a putot ni Hasabias, a kapututan ni Merari. **15** Mairaman pay da Bakbakkar, Heres, Galal, ken Mattanias nga a putot ni Mica a putot ni Zikri a putot ni Asaf. **16** Adda met ni Obadias a putot ni Semaias a putot ni Galal a putot ni Jeduton; ken ni Berekias a putot ni Asa a putot ni Elkana, a nagnaed kadagiti bario dagiti Nethofatitos. **17** Dagiti agbanbantay iti ruangan ket da Sallum, Akkub, Talmun, Ahiman ken dagiti kaputotanda. Ni Sallum ti mangidadaulo kadakuada. **18** Timmakderda idi a kas guardia iti ruangan ti ari iti daya a paset a para iti kampo dagiti kapututan ni Levi. **19** Ni Sallum a putot ni Kore a putot ni Ebiasaf a putot ni Kora, ken dagiti kakabsatna,

kadagiti puli ti amana, dagiti Koraitas ket nadutokan nga agtrabaho iti templo ken agbantay kadagiti pagserkan iti tolda. Agsipud ta dagiti kauponanda ket nagbalin a guardia iti pagserkan ti templo ni Yahweh. **20** Ni Fines a putot ni Eleazar ti nangimaton idi kadakuada, ket adda idi ni Yahweh kenkuana. **21** Ni Zakarias a putot ni Meselerias ti agbanbantay iti pagserkan ti Templo, ti "tolda ti pakiumanan." **22** 212 ti bilang dagiti amin a napili nga agbantay ti ruangan dagiti pagserkan. Naisurat dagiti naganda iti listaan dagiti tattao kadagiti barrioda. Ni David ken ni Samuel a profeta ti ngandutok kadakuada iti mapagtalkan a saadda. **23** Isuda ngarud ken dagiti annakda ti nagbantay kadagiti ruangan iti balay ni Yahweh, ti tabernakulo. **24** Nakapuesto dagiti agbanbantay iti ruangan kadagit uppata suli, a nakasango iti daya, laud, amianan, ken abagatan. **25** Dagiti kakabsatda nga agnanaed kadagiti barrioda ket immay iti pito nga aldaw a panagsisinnukatda iti batang. **26** Ngem dagiti uppata Levita a mangidadaulo kadagiti agbanbantay iti ruangan ket nadutokan nga agbantay kadagiti siled ken kamalig iti balay ti Dios. **27** Agpatpatnagda iti puestoda iti aglawlaw ti balay ti Dios, ta pagrebbenganda a bantayan daytoy. Binigat a lukatanda daytoy. **28** Dagiti dadduma kadakuada ti akinrebbeng kadagiti alikamen ti templo; bilangenda dagiti alikamen no maiisserrek ken mairuar dagitoy. **29** Nadutokan met dagiti dadduma kadakuada a mangaywan kadagiti nasantoan a banbanag, alikamen, ken dagiti kasapulan, agraman ti kasayaatan nga arina, arak, lana, insenso ken dagiti rekado. **30** Dadduma kadagiti annak dagiti papadi ti mangilaok kadagiti rekado. **31** Ni Matitias, maysa kadagiti Levita, nga inauna nga anak ni Sallum a Koraita, ti akinrebbeng a mangisagana iti tinapay a daton. **32** Dagiti dadduma kadagiti kakabsatda, a kapututan ni Kohat, ti akinrebbeng a mangisagana kadagiti nasagradoan a tinapay iti tunggal Aldaw a Panaginana. **33** Nagnaed dagiti kumakanta ken ti pamilia dagiti mangidadaulo a Levita kadagiti siled iti santuario no nawan iti trabahoda, gapu ta masapul nga aramidenda ti naidutok a trabahoda iti aldaw ken rabii. **34** Dagitoy dagiti mangidadaulo iti pamilia dagiti Levita, a nailista iti listaan dagiti kauponanda. Nagnaedda idiyay Jerusalem. **35** Nagnaed iti Gabaon ni Jeiel nga ama ni Gabaon, a Maaca ti nagan ti asawana. **36** Ni Abdon ti inauna nga anakna, sinaruno da Zur, Kis, Baal, Ner Nadab, **37** Gedor, Ahio, Zacarias, ken Miklot. **38** Ni Miklot ti ama ni Simea. Nagnaedda met iti asideg dagiti kakabsatda idiyay Jerusalem. **39** Ni Ner ti ama ni Kis. Ni Kis ti ama ni Saul. Ni Saul ti ama da Jonatan, Malkisua, Abinadab, ken ni Isbaal. **40** Ti anak ni Jonatan ket ni Merib Baal. Ni Merib Baal ti ama ni Mica. **41** Dagiti putot ni Mica ket da Piton, Melek, Tarea ken Ahaz. **42** Ni Ahaz ti ama ni Jara. Ni Jara ti ama ni Alemet, Azmavet, ken ni Zimri. Ni Zimri ti ama ni Moza. **43** Ni Moza ti ama ni Binea. Ni Binea ti ama ni Refaias. Ni Refaias ti ama ni Eleasa. Ni Eleasa ti ama ni Azel. **44** Dagiti innem a putot ni Azel ket da Azkiram, Bokeru, Ismael, Searias, Obadias, ken Hanan. Dagitoy dagiti putot ni Azel.

10 Ita, nakirangit dagiti Filisteo iti Israel. Naglibas manipud kadagiti Filisteo ti tunggal tao ti Israel ket natayda idiyay Bantay Gilboa. **2** Kinamat dagiti Filisteo ni Saul ken ti putotna a lalaki. Pinapatay dagiti Filisteo dagiti putotna a lallaki a da Jonatan, Abinadab, ken Malkisua. **3** Kimmaro ti ranget a maibusor kenni Saul, ket nakamatinan isuna dagiti pumapana. Nakaro unay ti pannakasugatna gapu kadagiti pumapana. **4** Ket kinuna ni Saul iti agig-iggem iti kalasagna, "Asutem ti kampilanmo ket tuyokennak babaena iti daytoy. Di la ket ta umay dagitoy a saan a nakugit ket ranggasandak." Ngem naugkedked ti agig-iggem iti kalasagna, ta kasta unay ti butengna. Isu nga inasut ni Saul ti bukodna a kampilan ket rinugmaanna daytoy. **5** Ildi nakita ti agig-iggem iti kalasagna a natayen ni Saul, rinugmaanna met ti kampilanna ket natay. **6**

Natay ngarud ni Saul, ken dagiti tallo a putotna a lallaki, natay met amin a sangkabbalayanna. 7 Idi naimatangan ti tunggal lalaki ti Israel iti tanap a naglibasdan, ken natayen ni Saul ken dagiti putotna a lallaki, pinanawanda dagiti siudadda ket naglibasda. Ket immay dagiti Filisteo ket nagnaedda kadagitoy. 8 Iti sumaruno nga aldaw, idi immay dagiti Filisteo tapno labusanda kadagiti natay, nasarakanda ni Saul ken dagiti putotna a lallaki a napasag idiy Bantay Gilboa. 9 Linabusanda isuna ket innalada ti ulona ken ti kalasagna. Nangibaonda kadagiti mensahero iti entero a Filistia tapno idanunda dagiti damag kadagiti didiosenda ken kadagiti tattao. 10 Inkabilda ti kalasagna iti templo dagiti didiosda, ken imbitinda ti ulona iti templo ni Dagon. 11 Idi naammooan dagiti taga-Jabes Galaad ti inaramid dagiti Filisteo kennis Saul, 12 napan innala dagiti amin a mannakigubat a lallaki ti bangkay ni Saul ken dagiti putotna a lallaki ket impanda ida idiy Jabes. Intabonda dagiti tulangda iti sirok ti kayo ti lugo ket nagayunarda iti pito nga aldaw. 13 Natay ngarud ni Saul gapu ta saan isuna a napudno kennis Yahweh. Saan isuna a nagtulhog kadagiti pagannurotan ni Yahweh, ngem dimmawat iti pammaggba iti maysa a makisarsarita kadagiti natay. 14 Saanna a sinapul ti pannarabay ni Yahweh, isu a pinatay ni Yahweh isuna ket impaimana ti entero a pagarian kennis David nga anak ni Jesse.

11 Kalpasanna, napan ti amin nga Israel kennis David idiy Hebron ket kinunada, "Kitaem, dakami ti lasag ken tulangom. 2 Ili napalabas, idi ni Saul ti arityo, sika ti nangidaulo iti armada dagiti Israelite. Kinuna kenka ni Yahweh a Dioismo, 'Sikanto ti mangipastor kadagiti tattaok iti Israel, ken sikanto ti mangituray kadagiti tattaok iti Israel.' " 3 Napan ngarud dagiti amin a panglakayen ti Israel iti ayan ti ari idiy Hebron, ket nakitulag kadakuada ni David iti sangoanan ni Yahweh. Pinulotanda ni David a kas ari iti entero nga Israel. Iti kastoy a wagas a pimmuduo ti sao ni Yahweh nga impakaammo ni Samuel. 4 Napan ni David ken dagiti amin nga Israel idiy Jerusalem (dayta ti Jebus). Ita, adda sadiay dagiti Jebuseo, nga agnanaed iti dayta a daga. 5 Kinuna dagiti agnanaed iti Jebus kennis David, "Saankanto nga umay ditoy." Ngem innala ni David ti sarikedked ti Sion, nga isu ti siudad ni David. 6 Kinuna ni David, "Siasinoman ti umuna a mangraut kadagiti Jebuseo ket agbalinto a pangulo." Isu nga immuna a rimmaut ni Joab nga anak ni Saruias, isu a nagbalin isuna a pangulo. 7 Ket nagnaed ni David iti sarikedked. Isu nga inawaganda daytoy iti siudad ni David. 8 Pinalagdana ti aglawlaw ti siudad manipud Millo ken agsusli iti aglikmut a pader. Pinalagda ni Joab dagiti dadduma pay a paset ti siudad. 9 Ad-adda bimmileg ni David gapu ta adda kenkuana ni Yahweh a Mannakabalin-amin. 10 Dagitoy dagiti mangidadaulo a kaddua ni David, a nangiparang iti bagida a napigsa iti pagarianna, agraman dagiti amin nga Israel, a namagbalin kenkuana nga ari, a maiyannurot iti sao ni Yahweh maipapan iti Israel. 11 Daytoy ti listaan dagiti nalatak a soldado ni David: ni Jasobeam, nga anak ni maysa a Hakmon, ti mangidadaulo iti tallopulo. Pinapatayna ti tallo gasut a lallaki babaen iti gayangna iti maysa a dangadang. 12 Ti sumaruno kenkuana ket ni Eleazar a putot ni Dodo, nga Ahohita, a maysa idi kadagiti tallo a mamaingel a lallaki. 13 Kaduana ni David idiy Pas Dammim, ket naguummong sadiay dagiti Filisteo tapno makigubat, nga ayan ti talon ti sebada ket nagtaray dagiti armada manipud kadagiti Filisteo. 14 Nagtakderda iti tengnga ti talon, ket inkanewada daytoy, ket pinapatayda dagiti Filisteo. Inispal ida ni Yahweh nga addaan iti dakkel a panagballigi. 15 Ket simmalog ti tallo kadagiti tallopulo a mangidadaulo iti bato nga ayan ni David, iti kuweba ti Addulum. Nagkampo ti armada dagiti Filisteo idiy tanap ti Refaim. 16 Iti dayta a tiempo, adda ni David ti sarikeddeda a kuweba, kabayatan iti panangipatakder dagiti Filisteo iti kampoda idiy Betlehem. 17 Agkalikagum ni David iti danum ket kinunana,

"No laeng adda maysa a tao a mangted kaniak iti danum nga inumek manipud iti bubon idiy Betlehem, ti bubon nga adda iti abay ti ruangan!" 18 Sinerrek ngarud dagitoy a tallo a mamaingel a lallaki ti armada dagiti Filisteo ket nangalada iti danum iti bubon ti Betlehem, ti bubon iti abay ti ruangan. Nangalada iti danum ket impanda daytoy kennis David, ngem saanna nga ininom daytoy. Ngem ketdi, imbubokna daytoy nga agpaay kennis Yahweh. 19 Ket kinunana, "Iyadayom kaniak O Yahweh nga inumek daytoy. Inumek kadi ti dara dagiti lallaki a nangipusta kadagiti biagda?" Gapu ta impustada dagiti biagda, saanna nga ininom daytoy. Dagitoy dagiti banbanag nga inaramid dagiti tallo a mamaingel a lallaki. 20 Ni Abisai a kabsat ni Joab, ti kapitan idi dagiti tallo. Inaramatna iti naminsan ti gayangna a maibusor kadagiti tallogasut ket pinapatayna ida. Masansan isuna a madakamat a kaduana dagiti tallo a soldado. 21 Kadagiti tallo, isuna ti katan-okan ken nagbalin isuna a kapitanda. Nupay kasta, saanna a naartapan ti kinatalakat dagiti tallo a kalaalatakan a soldado. 22 Ni Benaias a putot ni Jehoyada ket napigsa idi a lalaki a ngaramamid kadagiti naindaklan nga aramid, pinapatayna dagiti dua nga annak ni Ariel a taga-Moab. Bimmaba pay isuna iti abut ket pinatayna ti leon kabayatan iti panagtinng ti niebe. 23 Pinatayna pay ti maysa nga Egipcio, ti maysa a tao a lima a cubico ti katayagna. Addaan ti gayang ti Egipcio a kas iti paglukutan ti abel, ngem simmalog isuna kenkuana nga addaan laeng iti sarukod. Inagawna ti gayang manipud iti ima ti Egipcio ket pinatayna isuna babaen iti gayangna met laeng. 24 Ni Benaias nga anak ni Jehoyada ti ngaramamid kadagityo a naindaklan nga aramid, ket nanaganan isuna a kaduana dagiti tallo a mamaingel a lallaki. 25 Natantan-ok isuna ngem kadagiti amin a tallopulo a soldado, ngem saan isuna a naibilang a kas katan-okan kadagiti tallo a kalaalatakan a soldado. Ket insaad isuna ni David a mangidadaulo iti guardiana. 26 Dagiti mamaingel a lallaki ket da Asael a kabsat ni Joab, ni Elhanan a putot ni Dodo a taga-Betlehem, 27 ni Sammot a taga-Harod, ni Helez a taga-Pelon, 28 ni Ira nga anak ni Ikkes a taga-Tecoa, ni Abi Ezer a taga-Anatot, 29 ni Sibbekai a taga-Husa, ni Ilai a taga-Aho, 30 ni Maharai a taga-Netofa, ni Heled nga anak ni Baanah a taga-Netofa, 31 ni Ittai a putot ni Rabai a taga-Gabaa a kapututan ni Benjamin, ni Benaias a taga-Piraton, 32 ni Hurai a nagtaud kadagiti tanap ti Gaas, ni Abiel a taga-Arba, 33 ni Azmabet a taga-Bahurum, ni Eliaba a taga-Saalbon, 34 dagiti putot ni Hasem a taga-Gizon, ni Jonatan a putot ni Sagee a taga-Harar, 35 ni Ahiam a putot ni Sakar a taga-Harar, ni Elifal a putot ni Ur, 36 ni Hefer a taga-Mekera, ni Ahijah a taga-Pelon, 37 ni Hezro a taga-Carmel, ni Naarai a putot ni Ebzai, 38 ni Joel a kabsat ni Natan, ni Mibar a putot ni Hagri, 39 ni Zelek a taga-Ammon, ni Naharai a taga-Beerot (nga agig-iggem iti kalasag ni Joab a putot ni Zeruias) 40 ni Ira a taga-Jattir, ni Gareb a taga-Jattir, 41 ni Urias a Heteo, ni Zabad a putot ni Alai, 42 ni Adina a putot ni Siza a Rubenita (maysa a pangulo dagiti Rubenita) ken tallopulo a kaduana, 43 ni Hanan a putot ni Maaca, ken ni Josafat a taga-Mitan, 44 ni Uzzias a taga-Astarot, ni Samma ken dagiti putot a lallaki ni Jeiel a da Hotam a taga-Aroer, 45 ni Jedael a putot ni Simri, ni Joha a kabsatra a taga-Tiz, 46 ni Eliel a taga-Mahava, ni Jeribai kennis Josabias a putot ni Elhaam, ni Itma a Moabita, 47 ni Eliel, ni Obed, ken ni Jaasiel a taga-Zoba.

12 Dagitoy dagiti lallaki a napan kennis David idiy Siklag, kabayatan iti kaawanna iti imatang ni Saul a putot a lalaki ni Kis. Kadduada dagiti soldado a katulonganna a makigubat. 2 Nakaarmasda kadagiti pana ken kabaelanda ti mangipallatibong kadagiti batbato babaen iti kannawan ken kannigid nga imada ken mangibiat kadagiti pana manipud iti bai. Isuda dagiti Benjaminita a katribuan ni Saul. 3 Ti panguloen ket ni Ahi Ezer; a sarunoen ni Joas- a putot a lallaki ni Semaa a taga-Gabaa. Dagitoy dagiti

kakadduada: Da Jeziel ken Pelet a putot a lallaki ni Asmabet. Adda pay da Beraca ken Jehu a taga-Anatot, ni 4 Ismaias a taga-Gabaona — maysa a soldado kadagiti tallopulo ken mangidaulo kadagiti tallopulo— ni Jeremias, ni Jahaziel, ni Johanan, ni Jozabad a taga-Gedera, 5 ni Eluzai, ni Jerimot, ni Bealias, ni Semarias, ni Sefatias a taga-Harif, 6 dagiti Korahita a da Elkana, ni Issias, ni Azarel, ni Joezer, ni Jasobeam ken 7 da Joel a Zebadias a putot a lalaki ni Jeroham a taga-Gedor. 8 Timmipon kennis David dagiti dadduma a Gadita iti sarikedked idiy let-ang. Isuda dagiti mannakigubat a lallaki a nasanay a makigubat, a nalaing a mangusar iti kalasag ken gayang; a dagiti rupada ket kas iti karungot dagiti rupa dagiti leon. Ti kasiglatda ket kas kasiglat dagiti ugsa kadagiti banbantay. 9 Ni Ezer ti mangidauko kadakuada, ni Abdias ti maikaddua, ni Eliab ti maikatto, 10 ni Mismanna ti maikapat, ni Jeremias ti maika-lima, 11 ni Attai ti maikanem, ni Eliel ti maika-pito, 12 ni Johanan ti maikawalo, ni Elzabad ti maika-siam, 13 ni Jeremias ti maika-sangapulo, ni Macbannai ti maika-sangapulo ket maysa. 14 Dagitory a putot a lallaki ni Gad ket dagiti mangidauko iti armada. Ti kabassitan a bunggoy ti armada nga indauloan ti maysa a mangidauko ket 100, ken ti kadadakkelan a bunggoy ti armada nga indauloan ti maysa a mangidauko ket 1000. 15 Binallasiwa ti Karayan Jordan iti umuna a bulan, idi nagluppias daytoy kadagiti pantarna, ket kinamatda amin dagiti agnanaed kadagiti tanap, agingga iti daya ken ti laud. 16 Napan iti ayan ti sarikedked ni David dagiti sumagmamano a lallaki manipud iti tribu ti Benjamin ken Juda. 17 Rimmuar ni David tapno sabtenna ida ket kinunana kadakuada: "No immaykayo nga addaan iti kapia a tumulong kaniak, mabalinyo ti tumipon kaniak. Ngem no immaykayo a mangliput kaniak kadagiti kabusorko, makita koma ti Dios dagiti kapanontayo ket tubngarenakkayo, agsipud ta awan ti inaramidko a dakes." 18 Ket dimteng ti Espiritu kennis Amasai a panguloen dagiti tallo pulo. Kinuna ni Amasai, "Kukuanakami, David. Addakami iti abaymo, anak ni Jesse. Kappia, kappia koma ti adda iti siasinoman a tumulongkena. Kappia koma iti adda kadagiti katulongam, ta tultulunganhaa ti Diosmo "Kalpasanna ket inawat ida ni David ket insaadna ida a mangidauko kadagiti tattaona. 19 Adda met dagiti dadduma a nagtaud iti tribu ti Manases a timmipon kennis David idi dimteng isuna a kadduana dagiti Filisteo tapno gubatenda ni Saul. Ngem saanda a tinulongan dagiti Filisteo, gapu ta nagtutungtongan dagiti panguloen dagiti Filisteo a papanawenda ni David. Kinunada, "Tumipon ni David iti amona a ni Saul a paggegadanto dagiti bibiagtagyo." 20 Idi napan ni David idiy Siklag, dagiti lallaki iti tribu ti Manases a timmipon kenkuana ket da: Adna, Jozabad, Jedael, Mikael, Jozabad, Elihu ken Zilletai, dagiti kapitan a nangidaulo kadagiti rinihibru iti tribu ti Manases. 21 Tinulonganda ni David a nakigubat maibusor kadagiti bunggoy dagiti lallaki nga agtakaw kadagiti gameng dagiti tattao gapu ta mannakigubat a lallaki. Saan a nagbayag, nagbalinda a panguloen ti armada. 22 Inaldaw-alidaw nga adda dumteng a lallaki a mapan tumulong kenni David, agingga a nagbalin a dakkil nga armada, a kas iti armada ti Dios. 23 Daytoy ti listaan dagiti nakaarmas a soldado a mannakigubat, a napan kennis David idiy Hebron, tapno itedda kenkuana ti pagarian ni Saul, a nakatungpalan ti sao ni Yahweh. 24 Dagiti nakaawit kadagiti kalasag ken pika manipud iti tribu ti Juda ket 6, 800, a nakaarmas a makigubat. 25 Adda iti 7, 100 a mannakigubat a nagtaud manipud iti tribu ti Simeon. 26 Manipud kadagiti Levita, adda ti 4600 a mannakigubat a lallaki. 27 Ni Jehoiada ti mangidauko kadagiti kapututan ni Aaron, ket kadduana ti 3, 700 a lallaki. 28 Kadua ni Zadok a maysa nga agtutubo, napigsa ken natured a lalaki dagiti duapulo ket dua a pangulo manipud iti pamilia ti amana. 29 Manipud iti Benjamin, ti tribu ni Saul ket 3, 000 a lallaki. Nagtalinaed a napudno kennis Saul

ti kaadduan kadakuada agingga iti daytoy a tiempo. 30 Manipud iti tribu ti Efraim, adda 20, 800 a mannakigubat a lallaki, dagiti lallaki a mabigbigbig kadagiti pamilia dagiti ammada. 31 Manipud iti kagudua a tribu ti Manases, adda ti dimteng nga 18, 000 a mabigbigbig a lallaki tapno pagbalinenda ni David a kas ari. 32 Manipud iti tribu ni Issacar, adda ti dua gasut a mangidauko ita addaan iti pannakaawat kadagiti tiempo ken makaammo iti rumbeng nga aramiden ti Israel. Amin dagiti kabagianda ket adda iti babaen iti panigidauloda. 33 Manipud iti tribu ti Zabulon, adda iti 50, 000 a mannakigubat a lallaki a sisasagana a makigubat, nga addaan kadagiti amin nga igam a pakigubat, ken nakasagana a mangted iti naan-anay a kinapudno. 34 Manipud iti tribu Naftali, adda sangaribun nga opisial, ket kadduada dagiti 37, 000 a lallaki a nakakalasag ken nakapika. 35 Manipud iti tribu Dan, adda iti 28, 600 a lallaki a nakasagana a makigubat. 36 Manipud iti tribu ti Aser, adda uppata pulo a ribu a lallaki a nakasagana a makigubat. 37 Manipud iti bangir a paset ti Jordan, manipud kadagiti tribu ti Ruben, Gad, ken ti kagudua a tribu ti Manasses, adda 120, 000 a lallaki a nakaarmas iti amin a kita dagiti igam a pakigubat. 38 Amin dagitory a soldado nga addaan kadagiti igam a pakigubat ket dimtengda idiy Hebron nga addaan iti natibker a panggep a mangisaad kennis David a kas ari iti entero nga Israel. Nagnunummo ti entero nga Israel nga isaadda met ni David a kas ari. 39 Addada sadiay iti tallo nga aldaw a kaduwa ni David a nagkakaan ken naginom, gapu ta pinabalunan ida dagiti kakabagianda kadagiti taraoen ken mainum. 40 Kanayunanna pay, nagitungdagiti asideg kadakuada, kasta met dagiti adayo a kas iti tribu ti Issacar, Zabulon ken Naftali kadagiti tinapay nga inkargada kadagiti bukot dagiti asno, kamelio, molo, ken baka. Nagitungoda pay kadagiti tinapay a naaramid iti igos, rinaraay dagiti pasas, arak, lana, baka ken karnero a pinartida ta nagramrabbak ti Israel.

13 Nakiuman ni David kadagiti pangulo dagiti rinibu, ken ginasut, agraman ti tunggal mangidauko. 2 Kinuna ni David kadagiti amin a gimong ti Israel, "No ipagarupyo a naimbag daytoy kadakayo, ken no naggapu daytoy kennis Yahweh a Diostayo, mangibaontayo a kadagiti mensahero iti sadinoman a disso kadagiti kababsattayo a agtalinaed kadagiti amin a rehion ti Israel, ken kadagiti papadi ken dagiti Levita naga adda kadagiti siudadda. Mabagaanda koma a makitiponda kadaatayo. 3 Isubilitayo ti lakasa ti Diostayo kadaatayo, ta saantayo a sinapul ti pagayatanna kadagiti aldaw ti panagturay ni Saul." 4 Immanamong ti sibubukel a gimong a mangaramid kadagitoy a banbanag, gapu ta kasla nalinteg dagitory iti mata dagiti amin a tattao. 5 Inummong ngarud ni David ti amin nga Israel, manipud iti Karayan Sihor idiy Egipo agingga idiy Lebo Hamat, tapno iyegda ti lakasa ti Dios manipud Kiriat Jearim. 6 Simmang-at da David ken dagiti amin a tattao ti Israel idiy Baalah, dayta ket ti Kiriat Jearim, a kukua ti Juda, tapno isang-atda manipud sadiay ti lakasa ti Dios, a naawagan iti nagan ni Yahweh, ni Yahweh a madaydayaw, a nakatugaw iti ngatoen ti kerubin. 7 Imparabawda ngarud ti lakasa ti Dios iti kababararo a kariton. Inruarda daytoy iti balay ni Abinadib. Ni Uzza kennis Ahio ti mangiturturing ti kariton. 8 Agrarambak da David ken dagiti amin a tattao ti Israel iti amin a pagsada. Nagkankantada kabayatan ti panagtuktokarda kadagiti nakuwerdasan nga instrumento, dagiti pandereta, piangpiang, ken kadagiti tangguyob. 9 Idi nakadanunda iti pagirikan ni Kidon, inyunnat ni Uzza ti imana tapno tenglenna ti lakasa gapu ta naitibkol ti baka. 10 Ket simged ti pungtot ni Yahweh kennis Uzza, ket pinatayna isuna gapu ta inyunnat ni Uzza ti imana iti lakasa. Natay isuna sadiay iti sangoanan ti Dios. 11 Nakapungtot ni David gapu ta pinatay ni Yahweh ni Uzza. Naawagan dayta a lugar iti Perez Uzza

agingga iti daytoy nga aldaw. **12** Nagbuteng ni David iti Dios ti dayta nga aldaw. Kinunana, "Kasano nga maiyawidko ti lakasa ti Dios iti pagtaengak?" **13** Saan ngarud nga inyalis ni David ti lakasa iti siudad ni David, ngem impanna daytoy iti balay ni Obed Edom a Geteo. **14** Tallo a bulan a nagtalinaed ti lakasa ti Dios iti balay ti sangkabbalayan ni Obed Edom. Isu a binendisionan ni Yahweh ti balayna ken ti amin a sanikuana.

14 **Kalpasanna**, nangibaon ni Hiram nga ari ti Tiro kadagiti mensahero a mapan kenni David, ken nangipatulod kadagiti kayo ti sedro, kadagiti karpintero ken kadagiti kumakabite. Nagipatakderda iti balay para kenni David. **2** Ammo ni David a ni Yahweh ti nangisaad kenkuana a kas ari iti entero nga Israel, ket naitan-ok ti pagarianna para kadagiti tattaona nga Israelita. **3** Sadiy Jerusalem, nangasawa iti ad-adu pay ni David, ket nagbalin isuna nga ama kadagiti ad-adu pay a putot a lallaki ken babbai. **4** Dagitoy dagiti nagan dagiti putotna idiy Jerusalem: Sammua, Sobab, Natan, Solomon, **5** Ibhar, Elisua, Elpelet, **6** Noga, Nefeg, Jafia, **7** Elisama, Beelliadad ken Elifelet. **8** Ita, idi naammooan dagiti Filisteo a napulutan ni David a kas ari iti entero nga Israel, rimmuarda amin a mangbiruk kenkuana. Ngem naammooan ni David ti maipapan iti daytoy ket rimmuar a nakiranganet kadakuada. **9** Ita, dimteng dagiti Filisteo ket rinautda ti tanap ti Refaim. **10** Ket dimmawat ni David iti tulong manipud iti Dios. Kinunana, "Rumbeng kadi a rautek dagiti Filisteo? Ipaaymo kadi ti panagballigimi kadakuada? Kinuna ni Yahweh kenkuana, "Rautem, ta awan dua-dua nga iyawatko ida kenka" **11** Isu a simmang-atda idiy Baal Perazim, ket pinarmekna ida sadiy. Kinunana, "Nakapungtot iti kasta unay ni Yahweh kadagiti kabusorko babaen iti imak a kasla iti napeggies a layus." Isu a ti nagan dayta a lugar ket Baal Perazim. **12** Imbatu dagiti Filisteo dagiti didios saday, ket imbilin ni David a rumbeng a mapuoran dagitoy. **13** Ket rinaut manen dagiti Filisteo ti tanap. **14** Isu a dimmawat manen ni David iti tulong manipud iti Dios. Kinuna ti Dios kenkuana, "Masapul a saankayo a dumarup iti sangoananda, ngem ketdi, lawlawenyo ida iti likudanda ket darupenyo ida kadagiti kakaykawayan ti balsamo. **15** Inton mangngegyo ti danapeg a maiyang-angin kadagiti tuktuk dagiti kaykayo ti balsamo, darupenyo ida nga addaan iti puersa. Aramidenyo daytoy gapu ta umun-unanto ti Dios iti sangoananyo a mangdarup iti armada dagiti Filisteo." **16** Isu nga inaramid ni David ti imbilin ti Dios kenkuana. Pinarmekna ti armada dagiti Filisteo manipud iti Gabaon agingga idiy Gezer. **17** Ket nagdinamag ti kinalatak ni David kadagiti amin a daga, ket pinagbuteng ni Yahweh dagiti amin a nasion kenkuana.

15 **Nangipatakder** ni David kadagiti balbalay para kenkuana iti siudadna. Nangisagana isuna iti maysa a disso a para iti lakasa ti Dios ken nangbangon iti tolda para iti daytoy. **2** **Kalpasanna**, kinuna ni David, "Dagiti laeng Levita ti mabalin a mangawit iti lakasa ti Dios, ta isuda ti pinili ni Yahweh a mangawit iti daytoy, ken tapno agserbida kenkuana iti agnanayon." **3** Ket inummong ni David ti entero nga Israel idiy Jerusalem, tapno isang-atda ti lakasa ni Yahweh iti disso nga insaganana para iti daytoy. **4** Inummong ni David dagiti kapututan ni Aaron ken dagiti Levita. **5** Manipud kadagiti kapututan ni Coat, adda ni Uriel a mangidadaulo ken dagiti kakabaggianna, sangagasut ket duapuloda a lallaki. **6** Manipud kadagiti kapututan ni Merari, adda met ni Asias a mangidadaulo ken dagiti kakabaggianna, dua gasut ket duapuloda a lallaki. **7** Manipud kadagiti kapututan ni Gersom, adda ni Joel a mangidadaulo ken dagiti kakabaggianna, sangagasut ket tallopuloda a lallaki. **8** Manipud kadagiti kapututan ni Elizafan, adda ni Semaias a mangidadaulo ken dagiti kakabaggianna, dua gasutda a lallaki. **9** Manipud kadagiti kapututan ni Hebron, adda ni Eliel a mangidadaulo

ken dagiti kakabaggianna, walo puloda a lallaki. **10** Manipud kadagiti kapututan ni Uziel, adda ni Aminadab a mangidadaulo ken dagiti kakabaggianna, sangagasut ken sangapulo ket duada a lallaki. **11** Inayaban ni David da Zadok ken Abiatar a padi, ken dagiti Levita a da Uriel, Asaias, Joel, Semaias, Eliel, ken Aminadab. **12** Kinunana kadakuada, "Dakayo dagiti mangidadaulo kadagiti pamilia dagiti Levita. Idatonyo dagiti bagbagiyo kenni Yahweh, dakayo ken dagiti kakabsaty, tapno maisang-atty ti lakasa ni Yahweh a Dios ti Israel, iti disso nga insaganak para iti daytoy. **13** Saanyo nga inawit daytoy idi un-unana. Isu a nakapungtot kadaatayo ni Yahweh a Diostayo, ta saantayo a biniruk isuna wenco saantayo a nagtulnog iti bilinna." **14** Isu nga indaton dagiti papadi ken dagiti Levita dagiti bagbagiwa tapno maisang-atda ti lakasa ni Yahweh a Dios ti Israel. **15** Isu nga inawit dagiti Levita ti lakasa ti Dios babaen kadagiti assiw, kas imbilin ni Moises- a sinurotda dagiti pagalagadan a naited babaen iti sao ni Yahweh. **16** Nakitungtong ni David kadagiti mangidadaulo kadagiti Levita tapno mangdutokda kadagiti kakabsatda nga agbalin a musiko a mangtukar kadagiti instrumento a pagtukar, kadagiti nakuerdasan nga instrumento, kadagiti arpa ken kadagiti piangpiang, ket pagtukarenda iti napigsa ken siraragsakda nga agkanta. **17** Isu a dinutokan dagiti Levita da Heman a putot a lalaki ni Joel ken maysa kadagiti kakabsatna a lallaki, ni Asaf a putot a lalaki ni Berekias. Nangdutokda met kadagiti kakabaggian a nagtaud iti kapututan ni Merari ken ni Etan a putot a lalaki ni Kusayas. **18** Kadduada dagiti kakabaggianda nga adda iti maikaddua a rangko nga isuda: Zecarias, Jaaziel, Semiramot, Jehiel, Unni, Eliab, Benaias, Maaseias, Mattitias, Elifelehu, Mikneias, Obed Edom, ken ni Jeliel a parabantay iti ruangan. **19** Dagiti musiko a da Heman, Asaf ken Etan ket nadutokanda a mangtokar iti napigsa kadagiti bronsa a piangpiang. **20** Da Zecarias, Aziel, Semiramot, Jehiel, Unni, Eliab, Maaseias, ken ni Benias, ti mangtokar kadagiti nakuerdasan nga instrumento ket naisaadda iti Alamot. **21** Da Mattitias, Elifelehu, Mikneias, Obed Edom, Jeliel, ken ni Azarias ti nangidau iti wagas ti panagtokar kadagiti arpa ket naisaadda iti Seminit. **22** Ni Kenaias a mangidadaulo kadagiti Levita iti panagkanta ti nangidalan iti panagkanta gapu ta nalaing isuna iti daytoy. **23** Da Berekias ken Elkana ti mangbantay iti lakasa. **24** Da Sebanias, Josafat, Netanel, Amasai, Zecarias, Benaias ken Eliezer a papadi ti mangpuyot kadagiti tangguyob iti sangoanan ti lakasa ti Dios. Da Obed Edom ken Jehias ti mangbantay iti lakasa. **25** Isu nga agragrag-o nga insang-at ni David, dagiti panglakayti Israel ken dagiti panguloen dagiti rinibribu ti lakasa ti tulag ni Yahweh manipud iti balay ni Obed Edom. **26** Bayat a tinulongan ti Dios dagiti Levita a nangawit iti lakasa ti tulag ni Yahweh, nagidatonda iti pito a toro a baka ken pito a kalakian a karnero. **27** Nakakawes ni David iti pagan-anay a naaramid iti kasayaatan a lino, kasta met dagiti Levita a nakaawit iti lakasa, dagiti kumakanta, ken ni Kenaias a mangidadaulo iti kanta a kadduana dagiti kumakanta. Nakasuot ni David iti lino nga efod. **28** Isu nga insang-at dagiti amin nga Israelita ti lakasa ti tulag ni Yahweh kabayatan nga agpukpukkawda a siraragsak, ken kadagiti uni dagiti tangguyob, dagiti piangpiang, ken dagiti nakuerdasan nga instrumento ken dagiti arpa. **29** Ngem bayat iti pannakaisangpet ti lakasa ti tulag iti siudad ni David, timman-aw iti tawa ni Mical nga anak ni Saul. Nakitana nga agsalasni ari David ken agramrambak. Isu nga linaisna isuna iti pusona.

16 Inserrekda ti lakasa ti tulag ti Dios ket inkabilda daytoy iti tengga ti tolda nga impatakder ni David para iti daytoy. Ket nagidatagda kadagiti daton a mapuoran ken daton a pakikappia iti sangoanan ti Dios. **2** Idi nalpasen nga indatag ni David dagiti daton a mapuoran ken daton a pakikappia, binendisionanna dagiti tattao iti nagan ni Yahweh. **3** Binunonganna ti tunggal Israelita,

babbai ken lallaki, iti saggaysa a tinapay, karne ken kankanan a naaramid iti pasas. 4 Nangdutok ni David kadagiti sumagmamano a Levita nga agserbi iti sangoanan ti lakasa ti tulag ni Yahweh, ken tapo agrambak, agyaman ken agdayaw kenni Yahweh a Dios ti Israel. 5 Dagitoy a Levita ket da Asaf nga isu ti mangidadaulo, ken ti sumaruno kenkuana ket da Zecarias, Jeiel, Semiramot, Jehiel, Mattitias, Eliab, Benaias, Obed Edom ken Jeiel. Isuda ti mangtukar kadagiti instrumento a nakuerdasan ken kadagiti arpa. Ni Asaf ti mangpaaweng iti napisga kadagiti piangpiang. 6 Da Benaias ken Jahaziel a papadi ti mangpuoy a kanayon kadagiti tangguyob, iti sangoanan ti lakasa ti tulag ti Dios. 7 Ket iti dayta nga alidaw, dinutokan nga immuna ni David ni Asaf ken dagiti kakabsatna a lallaki nga agkanta iti kanta a pagyaman kenni Yahweh. 8 Agyamankayo kenni Yahweh, umawagkayo ti naganna; ipakaammoyo dagiti aramidna kadagiti nasion. 9 Kaantaanyo isuna, kantaanyo isuna iti kanta a pagdayaw; ibagayo dagiti amin a nakaskasdaaw nga aramidna. 10 Ipsasindayawo ti nasantoan a naganna; agrag-o koma ti puso dagiti mangbirok kenni Yahweh. 11 Birukenyo ni Yahweh ken ti pigsana; birukenyo a kanayon ti presensiana. 12 Lagipenyo dagiti nakaskasdaaw a banbanag nga inaramidna, dagiti milagro ken dagiti bilin a nagtaud iti ngiwatna, 13 dakayo a kapututan ni Israel nga adipenna, dakayo a tattao ni Jacob, a pinilina. 14 Isuna ni Yahweh a Diostayo. Ti bilinna ket adda iti entero a daga. 15 Panunotenyo iti agnanayon ti katulaganna, ti sao nga imbilinna iti sangeribu a henerasion. 16 Laglagipenya ti katulaganna kenni Abraham, ken ti sapatana kenni Isaac. 17 Daytoy ti pinatalgedanna kenni Jacob a kas alagaden, ken iti Israel a kas agnanayon a katulagan. 18 Kinunana, "Itedkonto kadakayo ti daga ti Canaan a kas binggayu iti tawidyo." 19 Imbagak daytoy idi bassit pay laeng ti bilangyo, bassitkayo unay, ken ganggannaetkayo iti daga. 20 Nagakar-akarda kadagiti nasion, nagakar-akarda kadagiti pagarian. 21 Saanna a pinalubosan ti siasinoman a mangidadaness kadaakuad; dinusana dagiti ar-ari para iti pagsayaata, 22 kinunana, "Saanya a sagiden dagiti pinulotak, ken saanya a dangran dagiti propetak." 23 Kaantaanyo ni Yahweh, dakayo nga entero a daga; iwaragawagyo ti panangisalakanna iti inaldaw-alidaw. 24 Ipakaammoyo ti dayagna kadagiti nasion, dagiti nakaskasdaaw nga aramidna kadagiti amin a nasion. 25 Ta naindaklan ni Yahweh ket masapul a mapadawayan unay, ket isuna ti nangnangruna a pagbutngon ngem kadagiti amin a didios. 26 Ta dagiti amin a dios dagiti nasion ket didiosen, ngem ni Yahweh ti namarsua kadagiti langlangit. 27 Ti kinadayag ken kinatan-ok ket adda iti presensiana. Ti pannakabalin ken rag-o ket adda iti lugarna. 28 Idayawo ni Yahweh, dakayo a puli dagiti tattao, idayawo ti dayag ken pigsia ni Yahweh; 29 Idayawo ni Yahweh iti dayag a maiparbeng iti naganna. Mangyegkayo iti daton ket mapankayo iti sangoananna. Agrukbabkayo kenni Yahweh iti nasantoan a dayagna. 30 Agpigergerkayo iti sangoananna, entero a daga. Naisaad met ti lubong; saan a magunggon. 31 Agraksak koma dagiti langlangit, ken agrag-o koma ti daga; ibagada koma kadagiti nasion, "Agturay ni Yahweh." 32 Agdaranudor koma ti baybay, ket agpukkaw iti rag-o dagiti adda iti daytoy. Agrag-o koma dagiti tay-ak, ken dagiti amin nga adda kadagitoy. 33 Ket agpukkaw koma gapu iti rag-o dagiti kaykayo iti kabakiran gapu iti rag-o iti sangoanan ni Yahweh, ta umayen isuna a mangukom iti daga. 34 Agyamankayo kenni Yahweh ta naimbag isuna, ta agnanayon ti kinapudnona iti tulagna. 35 Ket ibagayo, "Isalakkannakami, O Dios ti pannakaisalakanmi. Ummongennakami ket ispalennakami manipud kadagiti dadduma a nasion, tapno makapagyamankami iti nasantoan a nagammo ken dayag iti pannakaidayawmo. 36 Madaydayaw koma ni Yahweh a Dios ti Israel iti agnanayon nga awan inggana. Kinuna dagiti amin a tattao, "Amen" ken madaydayaw

ni Yahweh. 37 Isu nga imbat ni David ni Asaf ken dagiti kakabsatna iti sangoanan ti lakasa ti tulag ni Yahweh, tapno agserbida nga awan sardyna iti sangoanan ti lakasa, kas kasapulan a trabahoen iti inaldaw. 38 Maibilang ni Obed Edom kadagiti innem a pulo ket walo nga agkakabagian. Ni Obed Edom a putot a lalaki ni Jedutun ket kadduana ni Hosa a agbanbantay kadagiti ruangan. 39 Ni Zadok a padi ken dagiti kakadduana a papadi ket agserbida iti sangoanan ti tabernakulo ni Yahweh iti disso a pagdaydayawan idiy Gabaon. 40 Isuda ti kanayon nga agidatag iti altar kadagiti daton a mapuoran para kenni Yahweh, iti agsapa ken rabii, ket srotenda dagiti amin a nakasurat iti linteg ni Yahweh, nga intedna a kas bilin iti Israel. 41 Kadduwa da Heman kenni Jedutun, kadduwa dagiti dadduma a napili a nainaganan, tapno agyamanda kenni Yahweh, gapu ta agnanayon ti kinapudnona iti tulagna. 42 Da Heman ken Jedutun ti mangimaton kadagiti agpuoy kadagiti tangguyob, dagiti agpiangpiang, ken mangtukar kadagiti dadduma nga instrumento ti pasagradoa a musika. Dagiti putot a lallaki ni Jedutun ti mangbantay ti ruangan. 43 Ket nagawid dagiti amin a tattao kadagiti pagtaenganda, ken nagawid ni David tapno bendisionanna ti pagtaenganna.

17 Napasamak daytoy kalpasan a nagnaeden ti ari iti balayna, kinunana kenni Natan a propeta, "Kitaem, agnanaedak iti balay a naaramid iti sedro, ngem adda iti sirok ti tolda ti lakasa ti tulag ni Yahweh." 2 Ket kinuna ni Natan kenni David, "Mapanka, ket aramidem ti adda dita pusom, ta adda kenka ti Dios. 3 Ngem iti dayta met laeng a rabii, dimteng kenni Natan ti sao ti Dios a kinunana, 4 "Mapanka ket ibagam kenni David nga adipenko, 'Kastoy ti kinuna ni Yahweh: Saannak nga ipatakderan iti balay a pagnaedak. 5 Ta saanak a nagnaed iti maysa a balay manipud iti alidaw nga impanawko ti Israel idiy Egipto agingga iti agdama nga alidaw. Ngem ketdi, nagnanaedak iti tolda, iti maysa a tabernakulo, kadagiti naduma-duma a luglugar. 6 Kadagiti amin a lugar nga immakarak a kadduat ti entero nga Israel, adda kadi ti aniaman nga imbagak iti siasinoman kadagiti mangidadaulo iti Israel a dinutokak a mangaywan kadagiti tattao, a kunak, "Apay a saandak nga impatakderan iti balay a naaramid iti sedro?" 7 "Ita ngarud, ibagam iti adipenko a ni David, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Innalaka manipud iti pagpaaraban, manipud iti panangsursurotmo kadagiti karnero, tapno sika iti mangituray kadagiti tattao ng Israelita. 8 Ket addaak a kanayon kenka sadinoman a napanam ket pinasagko amin dagiti kabusormo iti sangoanam. Ket iyaramidanka iti nagan, kas iti nagan dagiti naindaklan a tattao nga adda iti rabaw iti daga. 9 Mangpiliakto iti lugar a pagnaedan dagiti tattao ng Israelita ket pagtalinaedekto isuda sadia, tapno agnaeddanto iti kabukbukodana a lugar ket saandanton a pulos a mariribuk pay. Saanton nga idadesan ita dagiti nadangkes a tattao, a kas iti inaramidda idi, 10 kas iti araramidenda manipud kadagiti al-alidaw a binilinko dagiti uk-ukom a mangituray kadagiti tattao ng Israelita. Ket parmeketo dagiti amin a kabusormo. Kas kanayonanna, ibagak kenka, Siak a ni Yahweh ket ipatakderankanto iti balay. 11 Mapasamakto dayta inton malpasen dagiti al-alidawmo ket mapankam iti ayan dagiti ammam, itag-aykonto ti kaputotam a sumaruno kenka, ket maysa kadagiti kaputotam, pagtalinaedekto ti pagarianna. 12 Ipatakderannako iti balay, ket pagtalinaedekto ti tronona iti agnanayon. 13 Siakto ti amana, ket isunanto ti anakko. Saankonto a babawayen manipud kenkuana ti kinapudnok iti tulagko a kas iti panangibawik manipud kenni Saul, a nagturay sakbay kenka. 14 Isaadkonto isuna a mangituray iti balayko ken iti pagariak iti agnanayon, ket agtalinaedto ti tronona iti agnanayon." 15 Nakisao ni Natan kenni David ket impadamagna kenkuana amin dagitoy a sasao, ket imbagana

kenkuana ti sibubukel a sirmata. **16** Ket simrek ni David, nagtugaw iti sangoanan ni Yahweh; kinununa, "Siasinoak, O Yahweh a Dios, ken ania ti pamiliak, ta impannak iti daytoy a kasasaad?" **17** Ket bassit daytoy a banag iti imatangmo, O Dios. Imbagam dagiti naindaklan a banbanag a mapasamako iti masakbayan kadagiti pamilia toy adipenmo, ket impakitan kaniak dagiti masakbayan a henerasion, O Yahweh a Dios. **18** Ania pay ti maibagak kenka, siak a ni David? Pinadayawam daytoy adipenmo. Inikkam daytoy adipenmo iti naisangsangyan a pammadayaw. **19** O Yahweh, para iti pagimbagan daytoy adipenmo, ken tapno matungpal ti bukodmo a panggep, inaramidmo daytoy a naindaklan a banag tapno ipakitam dagiti amin a naindaklan nga aramidmo. **20** O Yahweh, awanen iti kas kenka, ken awanen iti Dios malaksid kenka, kas iti kanayon a mangmangngegmi. **21** Ken ania a nasion ditoy daga ti kas kadagiti tattaom nga Israelita, a sika, O Dios, ti nangispal manipud idiy Egjipto kas tattaom, tapno aglatak ti naganom babaen kadagiti naindaklan ken naskaskaadaw nga ar-aramid? Pinapanawmo dagiti nasion manipud iti sangoanan dagiti tattaom, nga inispalmo manipud idiy Egjipto. **22** Pinagbalinmo a tattaom iti agnanayon dagiti Israelita, ket sika, O Yahweh, ti nagbalin a Diosda. **23** Isu nga ita, O Yahweh, matungpal koma iti agnanayon ti inkarim iti adipenmo ken iti pamiliiana. Aramidem koma kas insaom. **24** Maitan-ok koma ti naganmo iti agnanayon ket agbalin a naindaklan, tapno ibaga dagiti tattaom, 'Ni Yahweh a Mannakabalin-amin ket isu ti Dios ti Israel,' kabayan a ti baylyko, siak a ni David nga adipenmo ket agtalinaed iti sangoanam. **25** Ta sika, O Dioso ti nangipakaammo iti adipenmo nga ipatakderam isuna iti baylanya. Isu a, siak nga adipenmo, ket timmured nga agkararag kenka. **26** Ita O Yahweh, sika ti Dios, a nangikari iti nasayaat a kari iti adipenmo: **27** Ita, naay-ayoka a mangbendision iti baylay daytoy adipenmo, nga agtultuloy koma iti agnanayon iti sangoanam. Sika O Yahweh ti mangbendision iti daytoy, ket nagasatto daytoy iti agnanayon."

18 Kalpasan daytoy, napasamak a rinaut ni David dagiti Filisteo ket pinarmeke na. Sinakupna ti Gat ken dagiti bariona manipud iti panangituy dagiti Filisteo. **2** Kalpasanna, pinarmeke na ti Moab, ket nagbalin a tagabu ni David dagiti Moabita ket nagbayadda kenkuana iti buis. **3** Kalpasanna, pinarmeke ni David ni Adadezer nga ari ti Soba idiy Hamat, bayat nga agdaldaliasat ni Adadeser tapno rugianna nga iturayan ti asideg ti Karayan Eufrates. **4** Innala ni David manipud kenkuana ti sangeribu a karuahe, pitoribu a kumakabaliu ken duapulo a ribu a magmagna a soldado. Pinilay ni David dagiti amin a kabaliu a mangguyguyod kadagiti karuahe, ngem nangilasin iti umdas kadakuada para iti sangagasut a karuahe. **5** Idi dimteng dagiti Arameo iti Damasco tapno tulonganda ni Adadeser nga ari ti Soba, pinatay ni David ti duapulo ket dua a ribu a lallaki nga Arameo. **6** Kalpasanna, nangipatakder ni David iti kampo dagiti soldado idiy Aram iti Damasco, ket nagbalin a adipenna dagiti Arameo ket nagbayadda kenkuana iti buis. Pinagballigi ni Yahweh ni David iti sadinoman a papananna. **7** Innala ni David dagiti balitok a kasalag a nakasuoet kadagiti adipen ni Adadeser ket impanna dagitoy idiy Jerusalem. **8** Adu unay a brонse ti naala ni David manipud idiy Tibhat ken Cun, dagiti siudad ni Adadeser. Daytoy a brонse ti inaramid ni Solomon a dakkal a palanggana, dagiti adigi, ken dagiti brонse nga alikamen. **9** Idi nanggeg ni Toi nga ari ti Hamat a naparmek ni David dagiti amin nga armada ni Adadeser nga ari ti Soba, **10** imbaon ni Toi ni Hadoram a putotna a lalaki kenni David tapno kabraawan ken bendisionanna isuna, gapu ta kinaranget ken pinarmek ni David ni Adadeser, ken gapu ta ginubat ni Adadeser ni Toi. Nagitungot ni Hadoram kadagiti banbanag a naaramid iti pirak, balitok ken brонse. **11** Indaton ni Ari David dagitoy a banbanag kenni Yahweh, agraman dagiti pirak ken ti balitok ng

innalana kadagiti amin a nasion: iti Edom, Moab, kadagiti amin a tattao ti Ammon, dagiti Filisteo, ken Amalek. **12** Pinatay ni Abisai nga anak ni Sarvia ti sangapulo ket walo a ribu nga Edomita idiy tanap ti Asin. **13** Nangipatakder isuna iti kampo dagiti soldado idiy Edom, ket nagbalin nga adipen ni David dagiti amin nga Edomita. Pinagballigi ni Yahweh ni David iti sadinoman a papananna. **14** Inturayan ni David ti entero nga Israel, ket impatungpalna ti hustisia ken kinalinteg kadagiti amin a tattaona. **15** Ni Joab nga anak ni Sarvia ti pangulo ti armada ken ni Jehosafat a putot ni Ahilud ti agilislista. **16** Da Zadok a putot a lalaki ni Ahitub ken ni Abimelec a putot a lalaki ni Abiatar ket papadi, ken ni Sausa ket eskriba. **17** Ni Benaias a putot ni Jahoiada ti pangulo dagiti Ceretos ken Feleteos, ken dagiti putot a lallaki ni David ti kangrunaan a mammagbaga iti ari.

19 Napasamak daytoy iti saan a nabayag kalpasan a natay ni Naas nga ari dagiti tattaom ti Ammon, ket ti putotna a lalaki ti simmukat kenkuana nga ari. **2** Kinuna ni David, "Pakitaak iti kinaimbag ni Hanun a putot ni Naas, gapu ta pinakitaannak iti kinasayaat ti amana." Isu a nangibaon ni David kadagiti mensahero a mangliwiwa kenkuana maipapan iti amana. Simrek dagiti adipen ni David iti daga dagiti Ammonita ket nagturongda kenni Hanun tapno liwliwaenda isuna. **3** Ngem kinuna dagiti mangidadaulo ti Ammon kenni Hanun, "Pagarupem kadi a padpadayawan ni David ti amam gapu iti panangibaona kadagiti lallaki a mangliwiwa kenka? Saan kadi nga immay dagiti adipenna kenka tapno aggakiwas ken agsukimatda iti daga tapno sakupenda daytoy?" **4** Tiniliw ngarud ni Hanun dagiti adipen ni David, binarbasanna ida, pinutedna dagiti pagan-anayda nga agpatingga iti siketed, a dumanon kadagiti patongda ket pinagwidna ida. **5** Idi impalawagda daytoy kenni David, nangibaon isuna iti mangkita kadakuada, ta kasta unay ti bain dagiti lallaki. Kinuna ti ari, "Agtalinaedkayo idiy Jerico agingga nga agtubo dagiti barbasyo, kalpasanna, agsublikayo." **6** Idi naamiris dagiti Ammonita a nadadaelan kenni David, nangipatulod ni Hanun ken dagiti Ammonita iti sangeribu a talento ti pirak a pangabangda kadagiti karuahe dagiti Arameo ken kadagiti kumakabaliu manipud iti Naharaim, Maaca ken Soba. **7** Inabanganda dagiti tallopopo ket dua a ribu a karuaheda agraman ti ari ti Maaca ken dagiti tattaona a dimteng a nagkampo iti asideg ti Medeba. Nagummong dagiti Ammonita manipud kadagiti siudadda ket rimmuarda tapno makigubat. **8** Idi nadamag ni David daytoy, imbaonna ni Joab ken ti sibubukel nga armadana a mangsabat kadakuada. **9** Rimmuar dagiti tattaom ti Ammon ken nagsaganada iti ruangan ti siudad a makigubat, bayat a dagiti ari nga immay ket addada iti away. **10** Idi nakita ni Joab nga agpada a dumarup kenkuana dagiti nakasagana a makigubat iti sangoanan ken likudanna, pinilina dagiti sumagmamano a kaalingan a mannakigubat ti Israel ket pinagpuestona ida maibusor kadagiti taga-Aram. **11** Bayat nga impaidauloanna iti kabsatna a ni Abisai dagiti nabati nga armada ket pinagsaganana ida a makigubat kadagiti armada ti Ammon. **12** Kinuna ni Joab, "No napigpigsa dagiti Arameo ngem kadakami, masapul ngarud a tulongannak, Abisai. Ngem no napigpigsa dagiti tattaom ti Ammon ngem kadakayo, umayakto ngarud ket ispalenka. **13** Tumuredka, ket ipakitatayo a naturedtayo para kadagiti tattaotayo ken para kadagiti siudad ti Diostayo, ta aramidento ni Yahweh no ania ti nasayaat para iti panggepna." **14** Dimmarup ngarud ni Joab ken dagiti soldadona tapno makigubat kadagiti Arameo, a kapilitan a naglibas iti sangoanan ti armada ti Israel. **15** Idi nakita ti armada ti Ammon a naglibas dagiti Arameo, linibasanda met ni Abisai a kabsat ni Joab ket nagsubli iti siudad. Kalpasanna, pinanawan ni Joab dagiti tattaom ti Ammon ket nagsubli idiy Jerusalem. **16** Ket idi nakita dagiti Arameo a naparmek idan ti Israel, nangayabda

iti tumulong kadakuada manipud iti ballasiw ti Karayan Eufrates, kaduada ni Sobak a mangidadaulo iti armada ni Adadeser. **17** Idi naibaga kenni David daytoy, inummongna ti sibubukel nga Israel, binalasiwda ti Jordan, ket nakadanonda kadakuada. Pinagsaganana ti armada a makigubat kadagit Arameo, ket kinaranggetda isuna. **18** Pimmanaw dagiti Arameo manipud Israel, ket pinatay ni David ti pito a ribu a mangiturturing kadagit karuahen kene uppata pulo a ribu a magnagna a soldado. Pinatayna pay ni Sobak a pangulo iti armada. **19** Idi nakita dagiti amin nga ari nga agserserbi kenni Adadeser a naparmek ida ti Israel, nakikappiada kenni David ket nagserbida kadakuada. Isu a saamen a kayat a tulongan dagiti tattao ti Aram dagiti Ammonita.

20 Ket napasamak nga iti tiempo ti panagrusing, iti tiempo a kadaywan a mapan makigubat dagiti ari, indauloan ni Joab ti armada iti gubat ket dinadaelna ti daga dagiti Ammonita. Napanna linakub ti Rabba. Nagtalinaed ni David idiy Jerusalem. Rinaut ni Joab ti Rabba ket pinarmekna daytoy. **2** Innala ni David ti korona manipud iti ulo ti arida, ket naduktalanna nga agdagsem daytoy iti maysa a talento ti balitok, ket addaan daytoy kadagit napapateg a batbato. Naisuot ti korona iti ulo ni David, ket inruarna iti siudad dagiti adu unay a nasamsam. **3** Inruarna dagiti tattao nga adda iti siudad ket pinilitna ida nga agrabaho babaen kadagit ragadi, pasaratsat a landok ken kadagit wasay. Pinilit ni David dagiti amin a siudad dagiti tattao ti Ammon tapo aramidenda daytoy a trabaho. Kalpasanna, nagsubli ni David ken ti sibubukel nga armada idiy Jerusalem. **4** Ket napasamak a kalpasan daytoy nga adda ti gubat idiy Gezer maibusor kadagit Filisteo. Pinatay ni Sibbecai a taga-Husa ni Sippai, maysa kadagit kapututan ti Refaim, ket naparmek dagiti Filisteo. **5** Ket napasamak manen iti maysa a gubat maibusor kadagit Filisteo idiy Gob, a pinatay ni Elhanan a putot a lalaki ni Jari a taga Betlehem ni Lami a kabsat ni Goliat a taga-Gat, a ti putan ti gayangna ket kas iti kayo nga us-usaren ti umaabel. **6** Ket napasamak manen iti sabali pay a gubat idiy Gat nga adda lalaki a kasta unay ti katayagna nga addaan iti innem a ramay iti tunggal imana ken innem a ramay iti tunggal sakana. Nagtaud met isuna iti kapututan ti Refaim. **7** Idi linaisna ti armada ti Israel, pinatay isuna ni Jehonadab a putot ni Samma a kabsat ni David. **8** Dagitoy ket kapututan ti Refaim idiy Gat, ket napapatayda babaen iti ima ni David ken dagiti soldadona.

21 Maysa a kabusor ti nangriribuk iti Israel ket sinugsuganna ni David a bilangenna dagiti Israelita. **2** Kinuna ni David kenni Joab ken kadagit pangulo iti armada, "Mapanyo bilangan dagiti tattao ti Israel manipud idiy Beerseba aqgingga iti Dan ket ipadamagyo kaniak, tapo maammoak ti bilangda." **3** Kinuna ni Joab, "Paaduen koma ni Yahweh ti armadana iti mamingasut a kaadu ngem iti sigud. Ngem apok nga ari, saan kadi a nagserserbita amin iti apok? Apay a tarigagayan ti apok daytoy? Apay nga ipabaklaymo ti basol iti Israel? **4** Ngem naikeddengen ti sao ti ari nga imbagana kenni Joab. Pimmanaw ngarud ni Joab ket sinursorna ti entero nga Israel. Kalpasanna, nagsubli isuna idiy Jerusalem. **5** Ket impadamanig ni Joab kenni David ti kabuklan a bilang dagiti makirangranget a lallaki. Adda 1, 100, 000 a lallaki a nakakampilan idiy Israel. iti Juda laeng ket addaan iti 470, 000 a soldado. **6** Ngem saan a naibilang ti tribu ti Levi ken Benjamin kadakuada, ta kinagura ni Joab ti bilin ti ari. **7** Nasaktan ti Dios gapu iti daytoy nga inaramid ni David, isu a dinusana ti Israel. **8** Kinuna ni David iti Dios, "Nagbasolak iti nadagens iti panangaramidko iti daytoy. Ita pakawanem ti nagbasolan toy adipenmo, ta nagtignayak iti minamaag." **9** Kuna ni Yahweh kenni Gad a profeta ni David, **10** "Mapanka ket ibagam kenni David: 'Kastoy ti kuna ni Yahweh:

"Ikkanka iti tallo a pagpilian. Mangpilika iti maysa kadagitoy." **11** Napan ngarud ni Gad kenni David ket kinunana kenkuana, "Kastoy ti kuna ni Yahweh: 'Mangpilika iti maysa kadagitoy: **12** tallo a tawen ti panagbisin, tallo a bulan a kamkamatendaka dagiti kabusoren ken tilwendakayo babaen kadagit kampilanda, weno saan, tallo nga aldaw a didigraen ni Yahweh ti daga babaen iti panangdadael ti anghel ni Yahweh iti entero a daga ti Israel.' Ita ngarud, ikeddengmo ti sungbat a rumbeng nga ibagak iti nangibaon kaniak." **13** Ket kinuna ni David kenni Gad, "Mariribukanak iti kasta unay." Bayannak a mapasag kadagit ima ni Yahweh ngem kadagit ima dagiti tattao, ta dakkel unay ti kaasina." **14** Nangiyeg ngarud ni Yahweh iti didigra iti Israel ket natay ti pitopulo a ribu a tattao. **15** Nangibaon ti Dios iti maysa nga anghel iti Jerusalem tapo dadelenna daytoy. Idi dadelenna koman daytoy, kimmitta ni Yahweh ket saanna nga intuloy ti panggeddengna maipapan iti panangdangran. Kinununa iti anghel a mangdaddaeld, "Huston! Saanmon a papatayen dagiti tattao." Iti dayta a gundaway, agtaktaekder ti anghel ni Yahweh iti pagirikan ni Ornan a Jebuseo. **16** Timmangad ni David ket nakitana ti anghel ni Yahweh nga agtaktaekder iti nagbaeten ti langit ken daga, a nakaiggem iti naasut a kampilan a nakalayat iti entero a Jerusalem. Ket nagpakleb iti daga ni David ken dagiti panglakayen a nakakawes iti nakersang a lupot. **17** Kinuna ni David iti Dios, "Saan kadi a siak ti nangibilin a mabilang ti armada? Inaramidko daytoy a nadangkes a banag. Ngem dagitoy a karnero, ania ti inaramidda? Panggaasin ta palubosan ti imam, O Yahweh a Diosko a dusaennak keni ti pamiliak, ngem saanno a dusaen dagiti tattao babaen iti daytoy a didigra." **18** Isu a binilin ti anghel ni Yahweh ni Gad nga ibagana kenni David, a rumbeng a sumang-at ni David idiy pagirikan ni Ornan a Jebuseo ket mangipatakader iti maysa nga altar para kenni Yahweh. **19** Simmang-at ngarud ni David a kas imbilin kenkuana ni Gad nga aramidenna iti nagan ni Yahweh. **20** Kabayatan nga agir-irik ni Ornan iti trigo, timmaliaw isuna ket nakitana ti anghel. Naglemmeng isuna ken dagiti uppata naga annakna. **21** Idi dimteng ni David iti ayan ni Ornan, kimmitta ni Ornan ket nakitana ni David. Pinanawanna ti pagirikan ket nagpakleb iti daga iti sangoanan ni David. **22** Ket kinuna ni David kenni Ornan, "Ilakom kaniak daytoy a pagirikan, tapno makaipatakader iti maysa nga altar para kenni Yahweh. Bayadak ti kabuklan a gatad daytoy, tapno maikkat ti didigra kadagit tattao" **23** Kinuna ni Ornan kenni David, "Alaem daytoy a kukuam, o apok nga ari. Aramidem iti daytoy ti aniaman a nasayaat iti panagkitam. Adtoy, ikkanka iti bulog a baka para kadagit daton a maipuor, dagiti pagirk a tabla tapno pagsungrod ken trigo para iti daton a bukbulok; Itedkonto amin kerka dagitoy." **24** Kinuna ni Ari David kenni Ornan, "Saan, bayadak ti kabuklan a gatad daytoy. Saanko nga alaen ti kukuam ket idatonko daytoy a kas daton a mapuoran para kenni Yahweh nga awan man laeng a pulos ti nagastok. **25** Isu a nagbayad ni David iti innem a gasut a siklo ti balitok para iti disso. **26** Nangipatakader sadiy ni David iti maysa nga altar para kenni Yahweh ket nangidaton iti rawab daytoy kadagit daton a mapuoran ken kadagit daton a pakikappia. Immawag isuna kenni Yahweh, a simmungbat kenkuana babaen iti apuy manipud iti langit a nangpuor kadagit daton a mapuoran iti rawab ti altar. **27** Kalpasanna, binilin ni Yahweh ti anghel, ket insubli ti anghel ti kampilana iti kalubanna. **28** Idi nakita ni David a sinungbatan isuna ni Yahweh iti ayan ti pagirikan ni Ornan a Jebuseo, nangidaton pay isuna sadiy iti dadduma a daton iti dayta met laeng a tiempo. **29** Kadagit a tiempo, ti tabernakulo ni Yahweh nga inaramid ni Moises idiy let-ang ken ti altar para kadagit daton a naan-anay a mapuoran ket adda iti disso a pagdaydayawan idiy Gabaon. **30** Nupay kasta, saan a makapan ni David sadiy tapno

kiddawenna ti panangituron ti Dios, gapu ta kabutengna ti kampilan ti anghel ni Yahweh.

22 Ket kinuna ni David, "Ditoyo ti pakaipatakderan ti balay ni Yahweh a Dios, agraman ti altar para kadagiti daton a naan-anay a mapuoran nga idatag ti Israel." **2** Binilin ngarud ni David dagiti adipenna nga ummonganida dagiti gangannaet nga agnanaed iti daga ti Israel. Dinutokkanna ida a paratikap kadagiti bato tapno maipatakder ti balay ni Yahweh. **3** Nangted ni David iti adu a landok tapno maaramid a lansa nga agpaay kadagiti ridaw dagiti pagserkan, ken para kadagiti bisagra. Nangted pay isuna iti adu a bronsen a saan a matimbang **4** ken adu a kayo ti sedro a saan a mabilang. (Nangiyeg dagiti taga-Sidon ken taga-Tiro kenni David iti adu unay a tabla ti sedro.) **5** Kinuna ni David, "Ubing pay ken awan pay kapadasanna ti anakko a ni Solomon, ket masapul a naisangsangayan ti kinapintas ti balay a maipatakder para kenni Yahweh, tapno agbalin a nalatak ken nadayag kadagiti amin a sabali a daga. Isu nga isaganak ti pannakajipatakder daytoy." Kasta unay ngarud ti inaramid ni David a panagsagana sakbay ti ipapatayna. **6** Pinaayabanna ngarud ni Solomon nga anakna ket binilinna a mangipatakder iti balay nga agpaay kenni Yahweh a Dios ti Israel. **7** Kinuna ni David kenni Solomon, "Anakko, pinanggepko a siak ti mangipatakder iti balay para iti nagan ni Yahweh a Dirosko. **8** Ngem immay kaniak ni Yahweh a kunana, 'Nangpasayasyaka iti adu a dara ken nikirangketka iti adu a gubat. Saanka a mangipatakder iti maysa a balay nga agpaay iti naganko, gapu ta nangpasayasyaka iti adu a dara iti daga iti imatangko. **9** Nupay kasta, maaddaankanto iti anak a lalaki nga addaan kapia. Ikkakti isuna iti inana kadagiti amin a kabusorna iti amin a disso. Ta ti nagannanto ket Solomon, ket ipaaykonto ti kapia ken talna iti Israel kadagiti al-aldaowna. **10** Mangipatakdero isuna iti balay nga agpaay iti nagango. Agbalinto isuna nga anakko ken siakto ti amana. Patibkercko iti agnanayon ti trono ti pagarianna iti entero nga Israel." **11** Ita, anakko, adda koma a kanayon ni Yahweh kenka ken pagballigennaka. Ipatakdermo koma ti balay ni Yahweh a Dirosko, kas imbagana nga aramidem. **12** Ni Yahweh laeng ti mangted kenka iti pannakaammo ken pannakaawat, tapno matungpalmo ti linteg ni Yahweh a Dirosko, inton isaadnaka a mangidauko iti entero nga Israel. **13** Ket agballigikanto, no tungsapalem a naimbag dagiti paglintegan ken bilin nga inted ni Yahweh kenni Moises maipapan iti Israel. Bumilegka ken tumuredka. Saanka nga agbuteng ken maupay. **14** Ita, kitaem, inkarigatak nga insagana para iti balay ni Yahweh ti 100, 000 a talento ti balitok, maysa a milion a talento ti pirak, adu a bronsen ken landok. Nangisaganaak pay iti kayo ken bato. Masapul a nayunam pay dagitoy. **15** Adu dagiti trabahador a kaduum: dagiti paratikap iti bato, dagiti kumakabite, carpentero, ken dagiti saan a mabilang a nalalalaing a kumikitikit iti aniaman a kita, **16** a makabael a mangtrabaho iti balitok, pirak, bronsen ken landok. Isu a rugiamon ti agrabaho, ket ni Yahweh koma ti makikaadda kenka." **17** Binilin pay ni David dagiti amin a mangidauko ti Israel a tulonganda ni Solomon nga anakna, a kunana, "Kaduayo ni Yahweh a Dirosko ket inikkannakayo iti kappia iti amin a disso. Impaimana kaniak dagiti agnanaed iti rehion. Ti rehion ket naparmek iti sangoanan ni Yahweh ken dagiti tattaona. **19** Ita, sapuleno ni Yahweh a Dirosko iti amin a puso ken kararuayo. Agsaganakayo a mangibangon iti nasantoan a lugar ni Yahweh a Dios. Kalpasanna, mabalinyo nga iyeg ti lakasa ti tulag ni Yahweh ken dagiti banbanag a kukua ti Dios iti balay a naipatakder para iti nagan ni Yahweh."

23 Idi lakayen ni David ket umadani ti ipapatayna, pinagbalinna nga ari iti entero nga Israel ti putotna a ni Solomon. **2** Inummonganida amin a mangidauko ti Israel, agraman dagiti

papadi ken dagiti Levita. **3** Dagiti Levita nga agtawen iti talopulo nga agpangato ket nabilang. Talopulo ket walo a ribu ti bilangda. **4** Duapulo ket uppata ribu kadagityo ti mangimaton iti trabaho iti balay ni Yahweh ken innem a ribu dagiti opisial ken uk-ukom. **5** Uppata a ribu dagiti agbantay iti ruangan; ken uppata a ribu dagiti agdayaw kenni Yahweh babaen kadagiti instrumento "nga inaramidko para iti panagdayaw," kinuna ni David. **6** Biningay ida ni David iti bunggoy segun kadagiti putot ni Levi: da Gerson, Coat ken Merari. **7** Manjud kadagiti puli a nagtaud kenni Gerson ket adda da Ladan ken Simei. **8** Adda tallo a putot ni Ladan: ni Jeiel a mangidauko, da Zetam ken Joel. **9** Adda tallo a putot ni Simei: da Selomot, Haziel ken Haran. Dagitoy dagiti mangidauko kadagiti puli ni Ladan. **10** Adda uppata a putot ni Simei: da Jahat, Zina, Jesus ken Berias. **11** Ni Jahat ti inauna, ni Zina ti maikadua ngem saan a naaddaan iti adu a putot da Jesus ken Berias, isu a naibilangda a kas maysa a puli nga addaan iti isu met laeng a pagrebbengan. **12** Adda uppata a putot ni Coat: da Amram, Isar, Hebron ken Uzziel. **13** Dagitoy dagiti putot ni Amram: da Aaron ken Moises. Ni Aaron ken dagiti kaputotan ka napili nga agnanayon a mangidaton kadagiti banbanag a naan-anay a kukua laeng ni Yahweh, a mangidaton iti insenso kenni Yahweh, nga agserbi kenkuana, ken mangbendision babaen iti naganna iti agnanayon. **14** Ngem maipapan kenni Moises a tao ti Dios, naibilang dagiti putotna a kas Levita. **15** Dagiti putot ni Moises ket da Gersom ken Elieser. **16** Ni Sebuel ti inauna kadagiti kaputotan ni Gersom. **17** Ti kaputotan ni Elieser ket ni Rehabia. Awanen ti dadduma pay a putot a lalaki ni Elieser, ngem adu ti kaputotan ni Rehabia. **18** Ti putot ni Isar ket ni Selomit a mangidauko. **19** Dagiti kaputotan ni Hebron ket ni Jerias nga inauna, ni Amarias a maikadua, ni Jahziel a maikatlo ken ni Jekameam a maikauppat. **20** Dagiti putot ni Uzziel ket ni Mica nga inauna ken ni Issias a maikadua. **21** Dagiti putot a lallaki ni Merari ket da Mali ken Musi. Dagiti putot ni Mali ket da Eleazar ken Kis. **22** Natay ni Eleazar nga awan iti putotna a lalaki. Addaan laeng isuna kadagiti putot a babbai. Inasawa ida dagiti putot ni Kis. **23** Dagiti tallo a putot ni Musi ket da Mali, Eder ken Jeremot. **24** Dagitoy dagiti kaputotan ni Levi segun kadagiti pulida. Isuda dagiti mangidauko, nabilang ken nailista ti naganda, kadagiti puli a nagtrabaho iti panagserbi iti balay ni Yahweh, manipud iti agtawen iti duapulo nga agpangato. **25** Ta kinuna ni David, "Inikkan ni Yahweh a Dios ti Israel iti inana kadagiti tattaona. Nagaramid isuna iti pagtagaenganna iti Jerusalem iti agnanayon. **26** Saanen a kasapulan nga awiten dagiti Levita ti tabernakulo ken dagiti amin nga alikamen a mausar iti daytoy. **27** Ta babaen iti maudi a sasao ni David, nabilang dagiti Levita manipud iti agtawen iti duapulo nga agpangato. **28** Ti pagrebbenganda ket mangtulong kadagiti kaputotan ni Aaron iti panagserbi iti balay ni Yahweh. Isuda ti mangaywan kadagiti paraangan, kadagiti siled, ti seremonia a panangdalus kadagiti amin a banbanag a kukua ni Yahweh ken dagiti dadduma a trabaho iti panagserbi iti balay ni Yahweh. **29** Isuda pay ti makaammo iti maidaton a tinapay, ti kasasayaatan nga arina para kadagiti bukbukel a maidaton, dagiti awan lebadurana a tinapay, dagiti naluto a daton, dagiti daton a nalaokan ti lana, ken dagiti amin a rukod ti kaadu ken kadakkel dagiti banbanag. **30** Agtakderda pay a binigat tapno agyaman ken agdayaw kenni Yahweh. Aramidenda met daytoy iti rabii. **31** Ken iti tunggal panagidatagda kadagiti daton a mapuoran iti Aldaw a Panaginana ken kadagiti tiempo iti panagrabak iti baro a bulan ken kadagiti al-aldaowna ti fiesta. Ti umno a bilang a naikeddeng babaen iti paglintegan ket rumbeng nga addada a kanayon iti sangoanan ni Yahweh. **32** Isuda ti akin-rebbeng iti tabernakulo, ti nasantoan a disso, ken tulonganda dagiti kapadada a kaputotan ni Aaron iti panagserbi iti balay ni Yahweh.

24 Dagito dagiti bunggoy nga agtrabaho segun kadagiti kapututan ni Aaron: da Nadab, Abihu, Eleasar ken Itamar. **2** Natay da Nadab ken Abihu sakbay a natay ti amada. Awananda iti annak, isu a nagserbi a kas papadi da Eleasar ken Itamar. **3** Kadua ni David ni Zadok a kapututan ni Eleasar ken ni Ahimelec a kapututan ni Itamar a nangbunggo-bunggoy kadakuada para iti trabahoda a kas papadi. **4** Ad-adu dagiti mangidadaulo a lallaki kadagiti kapututan ni Eleasar ngem kadagiti kapututan ni Itamar, isu a biningayda dagiti kapututan ni Eleasar iti sangapulo ket innem a bunggoy. Inaramidda daytoy babaen kadagiti panguloen dagiti puli ken babaen kadagiti kapututan ni Itamar. Walo ti bilang dagitoy a bunggoy, segun kadagiti pulida. **5** Biningayda ida nga awan iti panangidunduma babaen iti binnunot, ta adda dagiti nasantoan nga opisial ken opisial ti Dios, a nagauid kadagiti kapututan ni Eleasar ken kapututan ni Itamar. **6** Inlista ni Semais a putot ni Netelan nga eskriba, a maysa a Levita, dagiti naganda iti imatang ti ari, dagiti opisial, ni Zadok a padi, ni Ahimelec a putot a lalaki ni Abiatar ken dagiti mangidadaulo iti kinapadi ken dagiti pamilia ti Levita. Babaen iti binnunot, napili ti maysa a puli manipud kadagiti kapututan ni Eleasar, ket kalpasanna simmaruno a nangpilida manipud kadagiti kapututan ni Itamar. **7** Ti immuna a nabunot ket ni Jehoyarib, ti maikaduwa ket ni Jedyas, **8** ti maika-tallo ket ni Harim, ti maika-uppat ket ni Seorim, **9** ti maika-lima ket ni Malkija, ti maika-innem ket ni Mijamin, **10** ti maika-pito ket ni Hakkoz, ti maika-walo ket ni Abija, **11** ti maika-siam ket ni Jesua, ti maika-sangapulo ket ni Secanias, **12** ti maika-sangapulo ket maysa ket ni Eliasib, ti maika-sangapulo ket dua ket ni Jakim, **13** ti maika-sangapulo ket tallo ket ni Huppa, ti maika-sangapulo ket uppat ket ni Jesebeab, **14** ti maika-sangapulo ket lima ket ni Bilga, ti maika-sangapulo ket innem ket ni Immer, **15** ti maika-sangapulo ket pito ket ni Hezir, ti maika-sangapulo ket walo ket ni Happizzez, **16** ti maika-sangapulo ket siam ket ni Petahias, ti maika-duapulo ket ni Jehezel, **17** ti maika-duapulo ket maysa ket ni Jakin, ti maika-duapulo ket dua ket ni Gamul, **18** ti maika-duapulo ket tallo ket ni Delaias, ti maika-duapulo ket uppat ket ni Maazias. **19** Daytoy ti pannakaurnos ti panagserbida, idi simrekda iti balay ni Yahweh, tinungpalda dagiti annuroten nga inted kadakuada ni Aaron a kapuonanda a kas iti imbilin kenkuana ni Yahweh, a Dios ti Israel. **20** Dagito dagiti dadduma a kapututan ni Levi: ni Sebuel ti kapututan ni Amram. Ni Jehedias ti kapututan ni Subael. **21** ni Isias a mangidadaulo ti kapututan ni Amram. **22** Ni Selomit ti kapututan ni Isar. Ni Jahat ti kapututan ni Selomit. **23** Ni Jerias nga inauna, ni Amaria a maikadua, ni Jahziel a maikatallo ken ni Jekameam a maikauppat ti kapututan ni Hebron. **24** Ni Mica ti kapututan ni Uzziel. Ni Samir ti kapututan ni Mica. **25** Ti kabsat a lalaki ni Mica ket ni Issias. Naibilang kadagiti putot a lalaki ni Isias ni Zacarias. **26** Da Mali ken Musi ti kapututan ni Merari. Ni Beno ti kapututan ni Jaazias. **27** Da Jaazias, Beno, Soham, Zaccur, ken Iibri dagiti kapututan ni Merari. **28** Ni Eleasar nga awanan iti putot a lalaki ti kapututan ni Mali. **29** Ni Jerameel ti kapututan ni Kis. **30** Da Mali, Eder ken Jerimot dagiti kapututan ni Musi. Dagito dagiti Levita a nailista babaen kadagiti pamiliada. **31** Nagbibinnunot met dagitoy a lallaki iti imatang ni David, ni Zadok, ni Ahimelec, ken dagiti mangidadaulo kadagiti pamilia dagiti papadi ken dagiti Levita. Nagbibinnunot dagiti pamilia dagiti inauna nga annak a lallaki ken dagiti kauubungan. Nagbibinnunotda a kas iti inaramid dagiti kapututan ni Aaron.

25 Nangpili ni David ken dagiti mangidadaulo ti trabaho iti tabernakulo iti sumagmamanu kadagiti putot a lallaki da Asaf, Heman, ken Jedutun. Nangipadto dagitoy a lallaki a nabuyogan kadagiti arpa, nakuerdasan nga instrumento, ken piangpiang. Daytoy ket listaan dagiti lallaki a nangaramid iti daytoy a trabaho: **2** Manipud

kadagiti lallaki a putot ni Asaf: da Zaccur, Jose, Netanias, ken Asarela, dagiti lallaki a putot ni Asaf, babaen iti panangidaulo ni Asaf, a nangipadto babaen iti panangimatlon ti ari. **3** Manipud kadagiti innem a lallaki a putot ni Jedutun: da Gidalias, Zeri, Jesias, Simei, Hasabias, ken Mattitias, innem amin, babaen iti panangidaulo ti amada a ni Jedutun, nga agtuktokar iti arpa para iti panagyaman ken panagdaydayaw kenni Yahweh. **4** Manipud kadagiti putot ni Heman: da Bukkias, Matanias, Uzziel, Sebuel, Jerimot, Hananias, Hanani, Eliata, Gidaldi, Romamtii Ezer, Josbescasa, Malloti, Hotir, ken Mahaziot. **5** Amin dagitoy ket putot a lallaki ni Heman a profeta ti ari. Inikkan ti Dios ni Heman iti annak a sangapulo ket uppata lallaki ken tallo a babbai tapno mapadayawan isuna. **6** Amin dagitoy ket babaen iti panangidaulo dagiti ammada. Tumutokarda iti balay ni Yahweh, a nabuyogan kadagiti piangpiang ken nakuerdasan nga instrumento bayat iti panagserbida iti balay ti Dios. Da Asaf, Jedutun, ken ni Heman ket adda iti babaen iti panangimatlon ti ari. **7** Isuda ken dagiti kakabsatda a nalaing ken nasanay nga agtukar a para kenni Yahweh ket 288 ti bilangda. **8** Nagbibinnunotda kadagiti pagrebbenganda, padapada, ubing man weno nataengan, manursuro man weno agad-adal. **9** Ita, maiapanan kadagiti lallaki a putot ni Asaf: ti immuna a nabunot ket ti pamilia ni Jose; ti maikaddua a nabunot ket ti pamilia ni Gedalias, sangapulo ket dua ti bilangda; **10** ti maikatlo a nabunot ket ni Zeccur ken dagiti annakna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **11** ti maikapati a nabunot ket ni Izri ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **12** ti maikalima a nabunot ket ni Netanias ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **13** ti maika-innem a nabunot ket ni Bukkias ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **14** ti maikapito a nabunot ket ni Jesarias ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **15** ti maikawalo a nabunot ket ni Jesayas ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **16** ti maikasiom a nabunot ket ni Mattanias ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **17** ti maikasangapulo a nabunot ket ni Simei ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **18** ti maikasangapulo ket maysa a nabunot ket ni Azarel ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **19** ti maikasangapulo ket dua a nabunot ket ni Hasabias ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **20** ti maikasangapulo ket tallo a nabunot ket ni Subuel ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **21** ti maikasangapulo ket uppat a nabunot ket ni Mattitias ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **22** ti maikasangapulo ket lima a nabunot ket ni Jeremot ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **23** ti maikasangapulo ket innem a nabunot ket ni Hananias ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **24** ti maikasangapulo ket pito a nabunot ket ni Josbescasa ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **25** ti maikasangapulo ket walo a nabunot ket ni Hanani ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **26** ti maikasangapulo ket siam a nabunot ket ni Malloti ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **27** ti maikaduapulo a nabunot ket ni Eliata ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **28** ti maikaduapulo ket maysa a nabunot ket ni Hotir ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **29** ti maikaduapulo ket dua a nabunot ket ni Giddalti ken dagiti putotna a lallaki ken

kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **30** ti maikaduapulo ket tallo a nabunot ket ni Mahaziot ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **31** ti maikaduapulo ket uppata nabunot ket ni Romamti Ezer ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda.

26 Kastoy ti pannakabingay dagiti agbanbantay kadagiti ruangan: Manipud kadagiti puli ni Kora, ni Meselemias a putot a lalaki ni Kore, a kapututan ni Asaf. **2** Addaan ni Meselumias iti pito a putot a lallaki: Ni Zecarias ti inauna, ni Jadiel ti maikadua, ni Zebadias ti maikatlo, ni Jatniel ti maikapat, **3** ni Elam ti maikalima, ni Jehohanah ti maika-innem, ni Elihoenai ti maikapito. **4** Addaan iti walo a putot a lallaki ni Obed Edom: ni Semaias ti inauna, ni Jehozabad ti maikadua, ni Joa ti maikatlo, ken ni Sacar ti maikapat, ni Netanel ti maikalima, **5** ni Ammiel ti maikainnem, ni Issacar ti maikapito, ken ni Peulletia ti maikawalo, ta binendisionan ti Dios ni Obed Edom. **6** Ti putot a lalaki ni Semaias ket naaddaan kadagiti putot a lallaki a nangidauko kadagiti pamiliada: isuda dagiti lallaki nga addaan kadagiti adu a kabaelan. **7** Dagiti putot a lallaki ni Semaias ket da Otni, Refael, Obed, ken Elzabad. Dagiti kabagianna a da Eliu ken Semakias ket dagiti met lallaki nga addaan kadagiti adu a kabaelan. **8** Kapututan amin dagitoy ni Obed Edom. Isuda ken dagiti putotda a lallaki ken dagiti kabagianda ket tattao nga addaan iti kabaelan a mangaramid kadagiti pagrebbenganda nga agserbi iti tabernakulo. Adda iti innem a pulo ket dua kadakuada a kabagian ni Obed Edom. **9** Addaan ni Meselemias kadagiti putot a lallaki ken kabagian, nga addaan iti kabaelan, sangapulo ket waloda amin. **10** Addaan ni Hoza a kapututan ni Merari kadagiti putot a lallaki: ni Simri ti pangulo (uray no saan nga isuna ti inauna, pinagbalin isuna a pangulo ti amana). **11** ni Hilkias ti maikaddua, ni Tebalias ti maikatlo, ni Zecarias ti maikapat. Sangapulo ket tallo amin ti bilang dagiti putot a lallaki ken kabagian ni Hosa. **12** Kastoy ti pannakabingay dagiti agbanbantay ti ruangan, a maitutop kadagiti panguloda, kas kadagiti kabagianda nga agserbi iti balay ni Yahweh. **13** Nagbibinnunotda para iti tunggal ruangan, agtutubo man ken nataengan, a maitutop kadagiti pamiliada. **14** Idi nagbunotda para iti akin-daya a ruangan, ni Selemias ti nabunot. Palaspansa, nagbunotda para kenni Zecarias a putotna, a nalaing a mammagbaga, ket ti akin-amianan a ruangan ti nabunot a para kenkuana. **15** Ni Obed Edom ti nadutokan para iti akin-abagatan a ruangan, ken nadutokan dagiti putotna a lallaki para kadagiti pangiduldulinan. **16** Naidutok kada Suppim ken Hosa iti akin-laud a ruangan agraman ti ruangan ti Salleket, iti akinngato a dalan. Naiyurnos no siasino dagiti agbantay iti tunggal pamilia. **17** Adda innem a Levita nga agbanbantay iti akin-daya, iti akin-amianan, uppata ti agbanbantay iti maysa nga aldaw, iti akin-abagatan, uppata ti agbanbantay iti maysa nga aldaw, ken sagdudua a pares kadagiti pangiduldulinan. **18** Iti pangukoman iti laud ket adda uppata ngagbanbantay, uppata iti dalan, ken dua iti pagukoman. **19** Dagitoy ti batang dagiti agbanbantay kadagiti ruangan. Adu kadakuada iti kapututan da Kora ken Merari. **20** Kadagiti Levita, ni Ahija ti mangaywan kadagiti gameng iti balay ti Dios, ken kadagiti gameng a kukua ni Yahweh. **21** Manipud kadagiti kapututan ni Ladan, a nagtaud kenni Gerson ken dagiti nangidauko kadagiti pamilia ni Ladan a Gersonita, ket ni Jehiel ken dagiti putotna, **22** a da Zetam, ken Joel a kabsatna a lalaki, a mangay-aywan kadagiti pangiduldulinan iti balay ni Yahweh. **23** Adda met dagiti guardia a nagtaud kadagiti puli da Amram, Izar, Hebron, ken Uzziel. **24** Ni Sebuel a putot a lalaki ni Gerson a putot ni Moises, ti mangaywan kadagiti pagiduldulinan. **25** Dagiti kabagianna a nagtaud iti puli ni Eliezer ket ni Rehabias a putotna, ti putot ni Rehabias a ni Jesaias, ti putot ni Jesaias a ni Joram, ti putot ni Joram a ni Zicri, ken ti putot ni Zicri a ni Selomot. **26** Ni Selomot ken dagiti kabagianna ti

nangaywan kadagiti amin a pangiduldulinan kadagiti banbanag a kukua ni Yahweh, nga insagut ni ari David, dagiti mangidauko ti pamilia, dagiti mangidauko kadagiti rinibribu ken ginugasut, ken dagiti mangidauko iti armada ket naidaton kenni Yahweh. **27** Indatonda dagiti dadduma a nasamsamda kadagiti gubat para iti pannakatarimaan iti balay ni Yahweh. **28** Isuda pay ti nadutokan a mangaywan kadagiti amin a banag a naisagut kenni Yahweh babaen kenni Samuel a profeta, ni Saul a putot a lalaki ni Kis, ni Abner a putot a lalaki ni Ner, ken ni Joab a putot a lalaki ni Zeruias. Ni Selomot ken dagiti kabagianna ti nagbantay kadagiti amin a naidaton kenni Yahweh. **29** Kadagiti kapututan ni Izar, ni Kenanias ken dagiti lallaki a putotna ti nangaramid kadagiti trabaho iti Israel. Opisial ken ukom dagitoy. **30** Manipud iti kapututan ni Hebron, ni Hasabias ken dagiti kakabsatna, dagiti 1, 700 a nalalaing a lallaki, ti mangimatdon iti trabaho ni Yahweh ken ti trabaho ti ari. Addada iti laud ti karayon Jordan. **31** Manipud kadagiti kapututan ni Hebron, ni Jerias ti mangidauko kadagiti kaputotanna, nabilang manipud iti listaan dagiti pamiliada. Iti maikauppat a pulo a tawen a panagturay ni David, sinukimatda dagiti listaan ket nakitada ti nagan dagiti lallaki nga addaan abilidad iti Jazer ti Galaad. **32** Ni Jerias ket addaan 2, 700 a kabagian, a makabael mangidauko iti pamilia. Dinutokan ida ni David a mangaywan kadagiti tribu ti Ruben ken Gad, ken ti kaguddua a tribu ni Manases, kadagiti amin a banag a maipapan iti Dios ken kadagiti maipanggep iti ari.

27 Daytoy ti listaan dagiti mangidauko iti pamilia dagiti Israelita, dagiti pangulo ti rinibribu ken ginugasut, kasta met dagiti opisial ti armada a nagserbi iti ari kadagiti nadumaduma a wagas. Tunggal bunggoy a mannakigubat ket nagserbi iti binulan iti las-ud ti makatawen. Tunggal bunggoy ket addaan iti 24, 000 a lallaki. **2** Ti pangulo ti bunggoy iti umuna a bulan ket ni Jasobeam a putot a lalaki ni Zabdiel. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoya. **3** Maysa isuna kadagiti kapututan ni Perez ken mangidauko kadagiti amin nga opisial ti armada para iti umuna a bulan. **4** Ti pangulo iti bunggoy para ti maikadua a bulan ket ni Dodai, manipud iti puli a nagtaud kenni Ahoa. Ni Miklot ti maikaddua iti saad. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoya. **5** Ti pangulo ti armada ti maikatlo a bulan ket ni Benaias a putot a lalaki ni Jehoyada, a padi ken mangidauko. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoya. **6** Daytoy ti Benaias a mangidauko iti tallopulo, ken kadagiti tallopulo. Adda iti bunggoya ni Ammizabad a putotna a lalaki. **7** Ti pangulo iti maikauppat a bulan ket ni Asael, a kabsat ni Joab. Ni Zebadia a putotna a lalaki ti simmukat kenkuana a nagbalin a pangulo. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoya. **8** Ti pangulo ti maikalima a bulan ket ni Samut a kapututan ni Izra. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoya. **9** Ti pangulo ti maikainnem a bulan ket ni Ira a putot a lalaki ni Ikkes, manipud Tekoa. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoya. **10** Ti pangulo ti maikapito a bulan ket ni Helez, a Pelonita, manipud kadagiti tattao ti Efraim. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoya. **11** Ti pangulo ti maikawalo a bulan ket ni Sibbecai a Husatita, manipud iti puli a nagtaud kenni Zera. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoya. **12** Ti pangulo ti maikasangapulo a bulan ket ni Maharai a manipud iti siudad ti Netofa, manipud iti puli a nagtaud kenni Zera. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoya. **13** Ti pangulo ti maikasangapulo a bulan ket ni Abizeret nga Anatotita, manipud iti tribu ti Benjamin. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoya. **14** Ti pangulo ti maikasangapulo ket maysa a bulan ket ni Benaias manipud iti siudad ti Piraton, manipud iti tribu ni Efraim. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoya. **15** Ti pangulo iti maikasangapulo ket dua a bulan ket ni Heldai manipud iti siudad ti Netofa, manipud iti puli a nagtaud kenni Otniel. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoya. **16** Dagitoy dagiti mangidauko kadagiti tribu ti Israel: Para iti tribu ti Ruben, ni Eliazer a putot a lalaki ni Zicri ti mangidauko. Para iti

tribu ti Simeon, ni Sefatias a putot a lalaki ni Maaca ti mangidadaulo. **17** Para iti tribu ti Levi, ni Hasabias a putot a lalaki ni Kemuel ti mangidadaulo, ken indauloan ni Zadok dagiti kaputotan ni Aaron. **18** Para iti tribu ti Juda, ni Elihu, a maysa kadagiti kabsat ni David ti mangidadaulo. Para iti tribu ti Issacar, ni Omri a putot a lalaki ni Micael ti mangidadaulo. **19** Para iti tribu ti Zabulon, ni Ismaias a putot a lalaki ni Obadias ti mangidadaulo. Para iti tribu ti Neftali, ni Jeremot a putot a lalaki ni Azariel ti mangidadaulo. **20** Para iti tribu ti Efraim, ni Osias a putot a lalaki ni Azarias ti mangidadaulo. Para iti kagudua ti tribu ti Manasses, ni Joel a putot a lalaki ni Pedaias ti mangidadaulo. **21** Para iti kagudua a tribu ti Manasses idiy Galaad, ni Iddo a putot a lalaki ni Zacarias ti mangidadaulo. Para iti tribu ti Benjamin, ni Jaasiel a putot a lalaki ni Abner ti mangidadaulo. **22** Para iti tribu tii Dan, ni Azarel a putot a lalaki ni Jeroham ti mangidadaulo. Dagitoy dagiti nangidadaulo kadagiti tribu ti Israel. **23** Saan a binilang ni David dagiti agtawen iti duapulo weno ububing pay, gapu ta inkari ni Yahweh a paaduenna ti Israel a kas kadagiti bituun ti langit. **24** Rinugian ni Joab a putot a lalaki ni Zeruias a binilang dagiti lallaki, ngem saan a nalpas. Nagdissuor ti pungtot iti Israel gapu iti daytoy. Daytoy a bilang ket saan a naisurat iti Cronicas ni Ari David. **25** Ni Azmavet a putot a lalaki ni Adiel ti nangaywan kadagiti gamgameng ti ari. Ni Jonatan a putot a lalaki ni Uzzias ti nangaywan kadagiti pangiduldulinan kadagiti away, kadagiti siudad, ken kadagiti bario, ken kadagiti torre nga adda kadagiti alad. **26** Ni Ezri a putot a lalaki ni Kelub ti nangaywan kadagiti manganalon, dagiti nangarado iti daga. **27** Ni Simei manipud Rama ti nangaywan kadagiti kaubasan, ken ni Zabdi manipud iti Sepam ti nangaywan kadagiti ubas ken kadagiti pangiduldulinan iti arak. **28** Ni Baal Hanan manipud Geder ti nangaywan kadagiti kayo ti olibo ken dagiti kayo ti sikamoro nga adda kadagiti padat, ken ni Joas ti nangaywan kadagiti pangiduldulinan iti lana. **29** Ni Sitrai manipud Saron ti nangaywan kadagiti arban a naipaaraab idiy Saron, ken ni Safat a putot a lalaki ni Adlai ti nangaywan kadagiti arban nga adda kadagiti tanap. **30** Ni Obil nga Ismaelita ti nangaywan kadagiti kamelio, ken ni Jedyas manipud Meronotita ti nangaywan kadagiti kabaian nga asno. Ni Jaziz nga Hagrita ti nangaywan kadagiti karnero. **31** Isuda amin iti nangay-aywan kadagiti sanikua ni Ari David. **32** Ni Jonatan, nga ultieg ni David, ket maysa a mammagbaga, agsipud ta masirib isuna ken maysa nga eskriba. Ni Jeiel a putot ni Hachmoni ti nangaywan kadagiti putot a lallaki ti ari **33** Ni Ahitofel ti mammagbaga ti ari, ken ni Husai manipud kadagiti Arkita ti nasinged a mammagbaga ti ari. **34** Simmukat iti saad ni Ahitofel da Jehoyada a putot a lalaki ni Benaias kenni Abiatar. Ni Joab ti pangulo iti armada ti ari.

28 Inummong ni David dagiti amin nga opisial ti Israel idiy Jerusalem: dagiti opisial dagiti tribu, dagiti opisial dagiti bunggoy a nagserbi iti ari iti naibatang a trabahoda, dagiti pangulo ti rinibribu ken ginasgasut, dagiti mangimattmaton iti amin a sanikua ti ari ken dagiti putotna a lallaki, ken dagiti opisial ken makirangranget a lallaki, agraman dagiti kalaangan kadakuada. **2** Ket timmakder ni David nga ari ket kinunana, "Dumnggekayo kaniak, kakabsatko ken tattaok. Pinanggekpo idi nga agipatakder iti templo para iti lakasa ti tulag ni Yahweh; ti pagbaddekan ti Diostayo, ken insaganak ti pannakapatakder daytoy. **3** Ngem kinuna ti Dios kaniak, 'Saanka a mangipatakder iti templo para iti naganko, gapu ta maysaka a mannakigubat a tao ken nangpasayasyaka iti dara.' **4** Nupay kasta, pinilinak ni Yahweh, a Dios ti Israel manipud kadagiti amin a pamilia ti amak tapno agbalin nga ari ti Israel iti agnanayon. Pinilina ti tribu ti Juda a kas mangidauko. Iti tribu ti Juda, ken iti sangkabbalanay ti amak, manipud kadagiti amin a putot a lallaki ti amak, pinilinak nga agbalin nga ari iti entero nga Israel. **5** Manipud kadagiti adu a

putotko a lallaki nga inted kaniak ni Yahweh, pinilina ni Solomon, a putotko a lalaki, nga agtugaw iti trono ti pagarian ni Yahweh iti entero nga Israel. **6** Kinunana kaniak, 'Ipatakdero ni Solomon a putotmo a lalaki ti balayko ken dagiti paraangak, ta pinilik isuna nga agbalin nga anakko, ken agbalinako nga amana. **7** Patikbereko ti pagarianna iti agnanayon, no agtalinaed isuna a matalek nga agtulnog kadagiti linteg ken bilinko, a kas kenka iti daytoy nga aldaw.' **8** Ket ita, iti imatang ti amin nga Israel, daytoy a tarippong para kenni Yahweh, ken iti presensia ti Diostayo, dakayo amin ket masapul a salimmetman ken aramidenyo amin dagiti bilin ni Yahweh a Diosyo. Aramidenyo daytoy tapno matagkuayo daytoy nasayaat a daga ken ibatiyo daytoy a kas maysa a tawid kadagiti annaky a sumaruno kadakayo iti agnanayon. **9** No maipapan kenka, Solomon nga anakko, agtulnogka iti Dios ti amam, ken agserbika kenkuuna iti amin a pusom ken iti natulnog nga espiritu. Aramidem daytoy gapu ta suksukiman ni Yahweh dagiti amin a puso ken maawatanna ti panggep ti panunot ti tunggal maysa. No birukem isuna, masarakamoto, ngem no tallikudam isuna, laksidennaka iti agnanayon. **10** Amirisem a pinilinaka ni Yahweh a mangipatakder iti daytoy a templo a kas santuariona. Pumigsaka ket aramidem daytoy.' **11** Ket inted ni David kenni Solomon a putotna a lalaki dagiti plano para iti portiko ti templo, dagiti pasdek ti templo, dagiti pangiduldulinan, dagiti akin-ngato ken akin-uneg a siled, ken ti siled nga ayan ti lakasa. **12** Intedna kenkuuna dagiti plano nga inaramnidna para kadagiti paraangang ti balay ni Yahweh, dagiti amin a nakapalawlaw a siled, dagiti pangidulinan iti balay ti Dios, ken dagiti pangidulinan kadagiti banbanag a kukua ni Yahweh. **13** Intedna kenkuuna dagiti paglittegan para kadagiti bunggoy dagiti papadi ken dagiti Levita, para iti panangisaad kadagiti pagrebenggan iti panagserbi iti balay ni Yahweh ken para kadagiti amin nga alikamen iti panagserbi iti balay ni Yahweh. **14** Intedna kenkuuna ti timbang dagiti amin a balitok a pagkargaan kadagiti amin a kita ti panagserbi ken amin a pirak a pagkargaan kadagiti amin nga alikamen para iti amin a kita ti panagserbi. **15** Nabinsa-binsa dagitoy a naited babaen iti timbangna, agraman ti pannakabinsa-binsa para iti balitok a maaramid a kandeleron ken pagsilawan, ti pannakabinsa-binsa babaen iti timbang para iti tunggal kandeleron, pagsilawan, ken ti pirak a kandeleron ken ti pannakabinsa-binsa para iti umno a panangaramat iti tunggal kandeleron. **16** Intedna ti timbang ti balitok a maaramat para kadagiti lamisaan ti maidaton a tinapay, para iti tunggal lamisaan, ken ti timbang ti pirak a maaramat para iti pirak a lamisaan. **17** Intedna ti timbang ti puro a balitok a mausar para kadagiti pangadaw iti karne, palanggana, ken baso. Intedna ti umanay a timbang a maaramat para iti tunggal mallukong a balitok, ken ti timbang iti tunggal mallukong a pirak. **18** Intedna ti timbang iti nadalus a balitok a maaramat para iti altar ti insenso, ken ti balitok a maaramat para iti disenio ti kerubin a nakaukrad dagiti payakda a nakakalub iti lakasa ti tulag ni Yahweh. **19** Kinuna ni David, "Insuratk amin daytoy bayat nga idaldalannak ni Yahweh ken intedna kaniak tapno maawatak ti maipapan iti disenio." **20** Kinuna ni David kenni Solomon a putotna a lalaki, "Pumigsaka ken tumuredka. Aramidem ti trabaho. Saanka nga agbuteng weno agdanag ta ni Yahweh a Dios, a Dirosko ket adda kenka. Saannaka a panawan weno baybay-an aqgingga a malpas ti trabaho a maipaay iti panagserbi iti templo ni Yahweh. **21** Kitaem, adtoy dagiti bunggoy dagiti padi ken Levita para iti amin a panagserbi iti templo ti Dios. Kadduaandakanto, dagiti amin a naayat nga atrabaho ken nalaing a lallaki, tapno tulongandaka iti trabaho ken mangaramid iti panagserbi. Nakasagana dagiti opisial ken dagiti amin a tattao a sumurot kadagiti bilinmo."

29 Kinuna ni Ari David iti sibubukel a gimong, "Ni Solomon nga anakko, a kakausuna a pinili ti Dios, ket ubing pay ken awan pay ti kapadasanna, ket saan a sinsinan ti trabaho nga aramidenna. Ta ti templo ket saan a para kadagit tattao ngem para kenni Yahweh a Dios. **2** Isu nga inaramidko ti kabaelak a mangisabet iti kasapulan ti templo ti Diosko. Nangitedak iti balitok para kadagiti banbanag a maaramid babaen iti balitok, pirak a para kadagiti banbanag a maaramid babaen iti pirak, brонse a para kadagiti banbanag maaramid babaen iti brонse, landok a para kadagiti banbanag a maaramid babaen iti landok, ken kayo a para kadagiti banbanag a maaramid babaen iti kayo. Nangitedak pay kadagiti batbato nga onyx, batbato a maisimpa, batbato a maikalupkup kadagiti banbanag nga addaan iti agduduma a maris—amin a kita ti napapateg a batbato—ken nawadwad a batbato a marmol. **3** Ita, gapu iti ragsakko iti balay ti Diosko, intedko ti bukodko a gameng a balitok ken pirak para iti daytoy. Ar-aramidek daytoy kas nayon iti amin nga insaganak para iti daytoy nasantoan a templo: **4** talloribu a talento a balitok manipud iti Opir, ken pitoribu a talento a puro a pirak, tapno makalupkupan dagiti pader dagiti pasdek. **5** Mangtedak iti balitok para kadagiti banbanag a maaramid iti balitok, ken pirak para kadagiti banbanag a maaramid iti balitok, ken dagiti banbanag para kadagiti amin a kita ti trabaho nga aramiden dagiti kumikitikit. Siasino pay ti mayat a mangted kenni Yahweh ita nga aldaw ken mangted iti bagina kenkuana?" **6** Ket nangted met kadagiti bulontario a sagsagut dagiti mangidadaulo iti kapuonan dagiti pamilia, dagiti mangidadaulo kadagiti tribu ti Israel, dagiti pangulo iti rinibribu ken ginasgasut, ken dagiti opisial a mangidadaulo kadagiti trabaho ti ari. **7** Nangtedda iti limaribu a talento ken sangapulo a ribu a daric ti balitok, sangapulo a ribu a talento ti pirak sangapulo ket walo a talento ti pirak, ken 100,000 a talento ti landok para iti panangaramid iti balay ti Dios. **8** Dagiti addaan kadagiti napateg a batbato ket intedda dagitoy iti pakaikabkabilan iti kinabknang a mausar para iti balay ni Yahweh, nga imatmatonan ni Jeiel a kaputotan ni Gerson. **9** Nagrag-o dagiti tattao gapu kadagityo a bulontario a sagut, gapu ta hangipaayda iti naimpusoan a sagut kenni Yahweh. Nagrag-o met ni Ari David iti kasta unay. **10** Pinadayawan ni David ni Yahweh iti sangoanan ti sibubukel a gimong. Kinunana, "Maidaydayawka, O Yahweh, a Dios ni Israel a kapuonanmi, madaydayawka iti agnanayon ken awan inggana. **11** Kukuam O Yahweh, ti kinaindaklan, ti pannakabalin, ti dayag, ti balligi, ken ti kinatan-ok. Ta kukuam amin nga adda kadagiti langit ken iti daga. Kukuam ti pangarian, O Yahweh, ken maitantan-okka iti amin nga iturturayam. **12** Apgada a naggapu kenka ti kinabknang ken dayaw, ken iturturayam dagiti amin a tattao. Adda iti imam ti pannakabalin ken bileg. Adda kenka ti pigsa ken bileg a mangpabileg kadagiti tattao ken mangted iti pigsa iti siasinoman. **13** Ita ngarud, O Diosmi, agyamankami kenka ken daydayawenmi ti nadayaw a naganmo. **14** Ngem siasinoak koma, ken siasino koma dagiti tattao, a nakabael a nangipaay kadagityo a banbanag? Pudno, naggapu kenka dagiti amin a banbanag, ket insublimi laeng kenka no ania ti kukuam. **15** Ta gangannaet ken agdaldaliasatkami iti sangoanam, kas kadagiti amin a kapuonanmi. Kasla anniniwan dagiti al-aldawmi ditoy daga, ket awan ti namnama nga agtalaedkami iti agnanayon ditoy daga. **16** O Yahweh a Diosmi, amin dagitoy a kinabknang a naur-ormi tapno makapatakderkami iti templo a pangdayawanni ti nasantoan a naganmo—ket naggapu kenka ken kukuam. **17** Ammok met, Diosko, a suksukimatem ti puso ken maragragsakanka iti kinalinteg. No maipapan kaniak, iti kinalinteg ti pusok, sipapalubos nga indatonko amin dagitoy a banbanag, ket ita sirag-oak a makakita kadagiti tattao ngan adda iti ditoy a sipapalubos a mangidaton kadagiti sagut kenka. **18**

O Yahweh, a Dios dagiti kapuonanmi a da Abraham, Isaac, ken Israel—pagtalinaedem kadi daytoy kadagiti kapanunotan dagiti tattao iti agnanayon. Iturongmo dagiti pusoda kenka. **19** Itedmo kenni Solomon a putotko ti naimpusoan a tarigagay a mangtungpal kadagiti bilbilinmo, iti pammanknek iti tulagmo, ken dagiti alagadem, ken iti panangaramidna kadagityo a plano tapno maipatakder ti palasio nga insaganak iti kasta a wagas." **20** Kinuna ni David iti amin a gimong, "Ita idaydayawyo ni Yahweh a Diosyo." Idayaw iti amin a gimong ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda, indumogda dagiti uloda ket nagrukbabda kenni Yahweh ken nagpaklebd a iti sangoanan ti ari. **21** Iti sumaruno nga aldaw, nangidatagda kadagiti daton kenni Yahweh ken nagidatonda kenkuana kadagiti mapuoran a daton. Nangidatonda iti sangaribu a bulog a baka, sangaribu a nga urbon a karnero, ken sangaribu a karnero, kasta met kadagiti daton nga inumen ken dagiti ari a sagut para iti entero nga Israel. **22** Iti dayta nga aldaw, nangan ken imminomda iti sangoanan ni Yahweh babaen iti dakkel a padaya. Iti maikadua a gundaway, pinagbalinda nga ari ni Solomon a putot ni David, ket pinulotanda isuna a pakakitaan nga isuna ti pinili ni Yahweh nga agturya. Pinulotanda met ni Zadok nga agbalin a padi. **23** Ket nagtugaw ni Solomon iti trono ni Yahweh kas ari imbes a ni David nga amana. Rimmang-ay isuna, ket nagtulhog kenkuana ti entero nga Israel. **24** Nangted iti pammadayaw kenni Ari Solomon dagiti amin a mangidauulo, soldado, ken dagiti amin a putot a lallaki ni Ari David. **25** Pinagbalin ni Yahweh ni Solomon a mararaem iti kasta unay iti entero nga Israel ken impaayanna isuna iti dakkel a bileg ngem iti intedna iti siasinoman nga ari iti Israel. **26** Nagturay ni David a putot ni Jesse iti entero nga Israel. **27** Nagbalin nga ari ni David iti Israel iti uppata pulo a tawen. Nagturay isuna iti pito a tawen iday Hebron ken tallopulo ket tallo a tawen iday Jerusalem. **28** Natay isuna idi lakayen, kalpasan a rinagragsakna ti atiddog a biag, kinabknang ken dayaw. Ni Solomon a putotna ti simmaruno kenkuana. **29** Dagiti naaramidan ni Ari David ket naisurat iti pakasaritaan ni Samuel a profeta, iti pakasaritaan ni Natan a profeta ken iti pakasaritaan ni Gad a profeta. **30** Naisurat iti daytoy dagiti pagalagadan ti panagturayna, dagiti naaramidanna ken dagiti paspasamak a nangpabileg kenkuana iday Israel, ken kadagiti amin a pagarian iti dadduma a daga.

2 Cronicas

1 Napatibker ti panagturay ni Solomon a putot a lalaki ni David, ken adda kenkuana ni Yahweh a Diosna ket pinabilegna isuna iti kasta unay. **2** Nakisarita ni Solomon iti entero nga Israel, kadagiti pangulo dagiti rinibu ken ginasut a soldado, kadagiti ukom, ken iti tunggal prinsipe iti entero nga Israel, kadagiti ulo dagiti balay dagiti amma. **3** Isu a napan ni Solomon ken ti amin a taripnong a kadauna iti pagdaydayawan nga adda idiy Gabaoa ta adda sadiy ti tolda a pakumanan iti Dios, nga inaramid ti adipen ni Yahweh a ni Moises, idiyat let-ang. **4** Ngem ti lakasa ti Dios nga adda idiyat Kiriat Jearim ket impan ni David iti lugar nga insagana para iti daytoy, ta nangibangon isuna iti maysa a tolda para iti daytoy idiy Jerusalem. **5** Kasta met, ti bronse nga altar nga inaramid ni Bezalel a lalaki a putot ni Uri a lalaki a putot ni Hur, ket adda iti sangoanan ti tabernakulo ni Yahweh; napan sadian ni Solomon ken ti taripnong. **6** Simmang-at ni Solomon iti ayan ti bronse nga altar iti sangoanan ni Yahweh, nga adda iti tolda a pakumanan, ket nangidatag iti sangaribu a daton a maipuor iti rabaw daytoy. **7** Nagparang ti Dios kenni Solomon iti dayta a rabi ket kinunana kenkuana, "Agkiddawka! Ania tu rumbeng nga itedko kenka?" **8** Kinuna ni Solomon iti Dios, "Impakitam ti naindaklan a kinapudnom iti tulagmo kenni David nga amak, ket pinagbalinnak nga ari a kasukatna. **9** Ita, O Yahweh a Dios, tungpalem koma dagiti karim iti amak a ni David, ta pinagbalinnak nga ari dagiti tattao a kas iti tapok iti daga ti kaaduwa. **10** Ita, ikkannak koma iti kinasirib ken pannakaammo, tapno maidauleo dagitoy a tattao, ta siasino ti makabael a mangukom kadagiti tattao a nakaad-adu unay?" **11** Kinuna ti Dios kenni Solomon, "Gapu ta dayta ti adda iti pusom, ken saanka a dimmawat iti kinabaknang, sanikua, wenco dayaw, wenco ti biag dagiti manggurgura kenka, wenco atiddog a panagbiagmo—ngem gapu ta nagkiddawka iti kinasirib ken pannakaammo, tapno maiturayam dagiti tattao, a nangisaadak kenka a kas ari— **12** Maiteden kenka ti kinasirib ken pannakaammo; ikkanka pay ti kinabaknang, sanikua, ken dayaw, a nalablbes ngem iti adda iti siasinoman kadagiti ari sakbay kenka, ken nalablbes ngem kadagiti ari a sumarunonto kenka." **13** Isu a napan ni Solomon iti Jerusalem manipud iti pagdaydayawan nga adda idiy Gabaoa, manipud iti sangoanan ti tolda a pakumanan; inturayanna ti Israel. **14** Inumong ni Solomon dagiti karuahen ken kumakabalo: ket addaan isuna iti 1, 400 a karuahen ken 12, 000 a kumakabalo nga inkabilna kadagiti siudad a pakaikabkabilan dagiti karuahen, ken iti ayanna, ti ari ti Jerusalem. **15** Pinagbalin ti ari dagiti pirak ken balitok a gagangay laeng idiy Jerusalem a kas iti bato, ken pinagbalinna dagiti kayo a sedro a gagangay laeng a kas kadagiti kayo ti sikamoro nga adda kadagiti nababa a daga. **16** Maipanggep iti panagangkat kadagiti kaballo manipud iti Egipto ken Kue para kenni Solomon, gatgatangen dagitoy dagiti agtagtagilakona manipud iti Kue iti nangina a gatad. **17** Innem a gasut a siklo a pirak ti panaggatangda iti maysa a karuahen manipud iti Egipto, ken 150 a siklo met ti panaggatangda iti maysa a kaballo. Inlakoda met dagitoy kadagiti ari ti Heteo ken kadagiti Arameo.

2 Ita, imbilin ni Solomon ti panangipatakder iti maysa a balay nga appaay iti nagan ni Yahweh ken ti panangipatakder iti maysa a palasio nga appaay iti pagarianna. **2** Nangdutok ni Solomon iti pitopulo a ribu a lallaki a para bagkat, ken walopulo a ribu a lallaki a para puted iti kayo kadagiti bantay, ken 3, 600 a lallaki a mangimatlon kadakuada. **3** Nangipatulod ni Solomon iti maysa a mensahe kenni Hiram nga ari ti Tiro, a kunana, "Kas iti inaramidmo iti Amak a ni David, ti panangipatpatulodmo kenkuana kadagiti kayo a sedro a

mausar iti panangipatakderna iti maysa a balay a pagnaedanna, kasta met ti aramidem kaniak. **4** Ngamin, mangipatakder iti maysa a balay nga appaay iti nagan ni Yahweh a Diosko, tapno ipaayko kenkuana, a pagipuoran iti insenso nga addaan kadagit bangbanglo, iti sangoananna, para iti kanayon a sagut a tinapay, ken appaay a pagipuoran kadagiti daton iti binigat ken sardam, iti Aldaw a Panaginana, kadagiti baro a bulan, ken kadagiti naituding a fiesta a maipaay kenni Yahweh a Diosmi. Agnanayon daytoy a linteg ti Israel. **5** Ti balay nga ipatakderko ket dakkelto unay, ta natantanok ti Diosni ngem kadagiti amin a didiosen. **6** Ngem siasino ti makabael a mangipatakder iti maysa a balay para iti Dios, agsipud ta uray ti entero a sangalubongan ken uray ti langit a mismo ket saan dagitoy a malaon isuna? Siasinoak koma a mangipatakder iti maysa a balay a maipaaya kenkuana, malaksid iti panangipuorko kadagiti daton iti sangoananna? **7** Isu a mangipatulodka iti nalaing a tao nga agrabaho maipanggep iti balitok, pirak, bronse, landok, ken iti maris-ube, nalabbaga ken asul a de lana, maysa a tao nga amonna ti agaramid kadagiti amin a kita ti nakitikitinan a kayo. Kaduananto dagiti nalaing a lallaki a kadakuwa iti Juda ken Jerusalem, nga impaay ni David nga amak. **8** Patulodannak pay kadagiti kayo a sedro, saleng ken algum manipud iti Libanon; ta ammok nga ammo dagiti adipenmo ti agpuwan iti kayo idiy Libanon. Adtoy, makikaduanto dagiti adipenko kadagiti adipenmo, **9** tapno makaisaganada iti adu a troso para kaniak; ta dakkel ken napintas unay ti balay nga ipatakderko. **10** Kitaem, itedkonta kadagiti adipenmo, a lallaki nga agpuwan kadagiti kayo, ti duapuloribus a kor a namasa nga arina, duapulo a ribu a kor a sebada, duapulo a ribu a bat nga arak, ken duapulo a ribu a bat a lana." **11** Ket ni Hiram nga ari ti Tiro, simmungbat babaen iti surat, nga impatulodna kenni Solomon: "Gapu ta ay-ayaten ni Yahweh dagiti tattao, insaadnaka nga arida." **12** Ket kinunana pay ni Hiram, "Madaydayaw ni Yahweh, a Dios ti Israel, a nangaramid iti langit ken iti daga, a nangipaay kenni David nga ari iti maysa a masirib a putot a lalaki, nga addaan iti sagut iti kinasaririt ken pannakaawat, a mangipatakder iti maysa a balay nga appaay kenni Yahweh, ken maysa a balay nga appaay iti pagarianna. **13** Ita, imbaonkon ti maysa a nalaing a tao, a nasagutan iti pannakaawat, ni Huramabi. **14** nga anak a lalaki ti maysa a babai kadagiti putot a babbai ni Dan. Ti amana ket maysa a lalaki a nagtaud iti Tiro. Nalaing isuna nga agrabaho maipanggep iti balitok, pirak, bronse, landok, bato ken iti troso, ken iti maris-ube, asul ken nalabaga a de lana, ken iti kasayaatan a lino. Nalaing pay isuna iti panagaramid iti aniaman a kita ti panagkitikan ken iti panagaramid iti aniaman a disenio. Maaddaan koma isuna iti saad kadagiti nalaing a trabahadormo, ken kadagiti kakadua daydi apok, a ni David, nga amam. **15** Ita ngarud, dagiti trigo ken sebada, ti lana ken arak, nga imbaga ti apok, ipatulodna koman dagitoy kadakami nga adipenna. **16** Agpukankamoto kadagiti kayo manipud iti Libanon, a kas kaadu ti kasapulam. Iyegminto dagitoy kenka a kas balsa a maipaauad iti baybay agingga iti Joppe, ket isang-atmonito iti Jerusalem." **17** Binilang ni Solomon dagiti amin a ganggannaet nga adda iti daga ti Israel, a kas iti wagas a panangbilang kadakuada ni David, nga amana. Ket 153, 600 amin ti bilangda. **18** Nangdutok isuna iti pitopulo a ribu kadakuada a kas paraibunag, walopulo a ribu kadakuada para pukan iti kaykayo kadagiti banbantay, ken 3, 600 a mangimaton kadagiti tattao nga agrabaho.

3 Kalpasanna, rinugian ni Solomon nga ipatakder ti balay ni Yahweh idiy Jerusalem iti Bantay Moria, a nagparangan ni Yahweh kenni David nga amana. Insaganaan ti disso a pinanggep ni David para iti daytoy, iti pagir-irikan ni Ornan a Jebuseo. **2** Nangrugi ti panangipatakderna iti maikadua nga aldaw iti maikadua a bulan, iti maikapat a tawen ti panagturayna. **3** Ita, dagitoy dagiti

rukod ti pansiongka nga inkabil ni Solomon para iti balay ti Dios. Iti panangusar ti daan nga estilo ti kubit, innem a pulo a kubit ti kaatiddogna ken duapulo a kubit ti kaakabana. **4** Ti kaatiddog ti balkon iti sango ti balay ket duapulo a kubit, maiyannurot iti kaakaba ti pasdek. Duapulo a kubit met ti kangatona, ken kinalukopanna ni Solomon ti uneg daytoy iti puro a balitok. **5** Inaramidna ti bubida ti kadakkelan a siled babaen iti saleng a kinalukopanna iti kasayaatan a balitok, a kinitikitanna kadagiti sinan kayo ti palma ken kadagiti sinan kawar. **6** Inarksosanna ti balay kadagiti napapateg a bato; ti balitok ket balitok a naggapu iti Parvaim. **7** Kinalukopanna pay iti balitok dagiti aoanan, dagiti hamba, dagiti diding ken dagiti ruangan; ken inkikititna dagiti imahen dagiti kerubim kadagiti didingga. **8** Impatakderna ti kasasantoan a disso. Maiyannurot ti kaatiddogna iti kaakaba ti balay, duapulo a kubit, ken ti kaakabana ket duapulo a kubit met laeng. Kinalukopanna daytoy iti kasayaatan a balitok nga aggatid iti innem a gasut a talento. **9** Limapulo a silko a balitok ti kadagsen dagiti lansa. Kinalukopanna iti balitok dagiti akin-ngato a siled. **10** Nangaramid isuna iti dua a sinan-kerubim a para iti kasasantoan a disso; kinalukopan dagitoy dagiti kumukorte iti balitok. **11** Duapulo a kubit ti kaatiddog dagiti amin a payak dagiti kerubim; lima a kubit ti kaatiddog ti payak ti maysa a kerubim, a dumanon iti diding ti siled; kasta met a lima a kubit ti maysa pay a payak, a dumanon ti payak iti maysa pay a kerubim. **12** Lima a kubit met ti payak ti maysa pay a kerubim, a dumanon iti diding ti siled; lima a kubit met ti maysa pay a payak daytoy, a sumagsagsagid iti payak ti umuna a kerubim. **13** Nakaukrad dagiti payak dagiti kerubim nga agdagup a duapulo a kubit. Nakatakder dagiti kerubim a nakasango dagiti rupada iti kadakkelan a siled. **14** Inaramidna dagiti kurtina nga asul, maris uben ken nalabaga a de lana ken kasayaatan a lino, ken imburdiana dagiti sinan-kerubim iti daytoy. **15** Nangaramid pay ni Solomon iti dua nga adigi, tallopolo ket lima a kubit ti kangato dagitoy, para iti sangoanan ti balay; lima a kubit ti kangato ti paratok nga adda kadagiti tuktuk dagitoy. **16** Nangaramid isuna kadagiti kawar a para kadagiti adigi ket inkabilna dagitoy kadagiti tuktuk dagiti adigi; nangaramid pay isuna iti sangagasut a sinan-granada ket inkapetna dagitoy kadagiti kawar. **17** Impatakderna dagiti adigi iti sangoanan ti templo, maysa iti makannawan nga ima, ken ti sabali iti makannigid; pinanagananna iti Jakin ti adigi iti makannawan, ken Boas ti adigi iti makannigid.

4 Malaksid iti daytoy, nangaramid isuna iti maysa nga altar a bronsen; duapulo a kubit ti kaatiddogna, ken duapulo a kubit ti kaakabana. Sangapulo a kubit ti kangatona. **2** Inaramidna pay ti nagbukel a dakkel unay a tangke a landok, sangapulo a kubit ti ngarabna. Lima a kubit ti kangatona, ken tallopolo a kubit ti aglawlawna. **3** Iti sirok ti ngarab iti aglawlaw ti nagbukel a tangke ket adda naipalikmot a sinan-toro, sangapulo ti tunggal kubit, naipampaminsan a nasukog daytoy idi sinukogda ti mismo a tangke. **4** Naiparabaw ti tangke kadagiti sangapulo ket dua a sinan-toro a baka. Tallo ti nakasango iti amianan, tallo ti nakasango iti laud, tallo ti nakasango iti abagatan, ken tallo ti nakasango iti daya. Naiparabaw ti tangke iti bukot dagitoy, ken agturonsing iti uneg dagiti amin nga ubetda. **5** Maysa a dakulap ti kapuskol ti tangke, ken nagukrad ti ngarabna a kasla ngarab ti kopa, kas iti sabong ti lirio. Talloribus a bat a danum ti malaonna. **6** Nangaramid pay isuna iti sangapulo a planggana a pagbuggoan kadagiti banbanag, inkabilna ti lima iti makannawan, ken inkabilna ti lima iti makannigid; pangibuggoan dagitoy kadagiti banbanag a mausar iti panagpuor ti daton. Ngem ti tangke ti pagbuggoan dagiti papadi. **7** Inaramidna dagiti sangapulo a kandelero a balitok, a maiyannurot iti desenio dagitoy; inkabilna dagitoy iti templo, lima iti makannawan ken lima iti makannigid. **8** Nangaramid isuna iti sangapulo a lamisaan ken

inkabilna dagitoy iti templo, lima iti makannawan a paset ken lima iti makannigid. Nangaramid isuna iti sangagasut a palanggana a balitok. **9** Inaramidna pay ti paraangan dagiti padi ken ti dakkel a paraangan, ken dagiti ridaw ti paraangan; kinalukopanna iti bronse dagiti ridaw dagitoy. **10** Inkabilna ti tangke iti kannawan a paset ti balay, iti daya, a nakasango iti abagatan. **11** Inaramid ni Huram dagiti banga, dagiti pala, dagiti pangwarsi a malukong. Lineppas ngarud ni Hiram ti trabahona iti balay ti Dios nga inaramidna para kenni Ari Solomon: **12** dagiti dua nga adigi, ken dagiti sinan malukong nga adda iti tuktuk dagiti dua nga adigi, ken dagiti dua a paris nga arkos a mangkalub iti dua a sinan-malukong nga adda iti tuktuk dagiti adigi. **13** Inaramidna dagiti uppatt a gasut a sinan-granada para kadagiti dua a paris nga arkos: dua nga intar iti sinan-granada iti tunggal paris ti arkos a mangkalub iti dua a sinan-malukong nga adda iti tuktuk dagiti adigi. **14** Inaramidna pay dagiti pagbatayan ken dagiti palanggana nga agturonsing iti pagbatayan; **15** maysa a sinan-baybay ken sangapulo ket dua a sinan-baka iti sirok daytoy, **16** kasta met dagiti banga, pala, tenedor ti karne, ken dagiti dadduma a naipaaramid—inaramid ni Huramabi dagitoy nga agpaay kenni Solomon, para iti balay ni Yahweh, iti napasileng a bronse. **17** Pinanday dagitoy ti ari idiy tanap ti Jordan, iti daga a pila iti nagbaeten ti Succot ken Zaretan. **18** Inaramid ngarud ni Solomon amin dagitoy nga alikamen a nawadwad unay; ti kinapudnona, saanen a naammoan ti kadagsen ti bronse. **19** Inaramid ni Solomon dagiti amin nga alikamen iti balay ti Dios, kasta met ti altar a balitok, ken dagiti lamisaan a pakaidasaran a kanayon ti tinapay a maidatag; **20** dagiti kandelero agraman dagiti pagsilawan dagitoy, a nairanta a sindian sakbay iti akin-uneg a siled—naaramid dagitoy iti puro a balitok; **21** ken dagiti sabong, dagiti pagsilawan, ken dagiti salungkay, iti balitok, puro a balitok. **22** Kasta met dagiti pagrangan, dagiti palanggana, dagiti kutsara, ken dagiti pagpuoran iti insenso kei puro a balitok amin. Maipapan iti pagserkan nga agturonsing iti balay, kadagiti akin-uneg a ridaw nga agturonsing iti kasasantoan a disso ken dagiti ridaw ti balay, ti templo, ket naaramid iti balitok.

5 Isu a nälpas dagiti amin a trabaho nga inaramid ni Solomon para iti balay ni Yahweh. Impan ni Solomon dagiti amin a banbanag nga indaton ni David, nga amana, karaman dagiti pirak, dagiti balitok ken dagiti amin nga alikamen, kadagiti pagiduldulinan iti balay ti Dios. **2** Kalpasanna, inummong ni Solomon dagiti panglakayen ti Israel, amin a papangulo dagiti tribu, ken dagiti mangidadaulo kadagiti pamilia dagiti tattao ti Israel idiy Jerusalem, tapno alaenda ti lakasa ti tulag ni Yahweh manipud iti siudad ni David, a maawagaran a Sion. **3** Naguummong dagiti amin a lallaki ti Israel iti sangoanan ti ari kabayatan iti piesta, iti maikapita a bulan. **4** Immay dagiti amin a panglakayen ti Israel, ket binagkat dagiti Levita ti lakasa ti tulag. **5** Inawitda ti lakasa, ti tolda a pakiumanan, ken dagiti amin a nasantoan nga alikamen nga adda iti uneg ti tolda. Dagiti papadi iti tribu ni Levi ti nangawit kadagityo a banbanag. **6** Naguummong da Ari Solomon ken ti sibubukel a taripnong ti Israel iti sangoanan ti lakasa, nangidatonda iti adu a karnero ken toro a saan a mabilang. **7** Inyung dagiti papadi ti lakasa ti tulag ni Yahweh iti disso a pakaikabilanna, iti akin-uneg a siled ti balay, iti kasasantoan a disso, iti sirok dagiti payak ti kerubim. **8** Ta nakaukrad dagiti payak ti kerubim iti ngatoen ti lakasa ti tulag, ket linlinongan dagitoy ti lakasa ken dagiti assiwna a pangawitan iti daytoy. **9** Atiddog unay dagiti assiwi ti lakasa isu a makita ti murdong dagitoy iti nasantoan a disso iti sangoanan ti akin-uneg a siled, ngem saan a makita dagitoy iti ruar. Adda dagitoy sadiy aqgingga iti daytoy nga aldaw. **10** Awan ti sabali a linaon ti lakasa malaksid iti dua a tapi ti bato nga inkabil ni Moises idi addada iti Horeb, idi nakitulag ni Yahweh kadagiti tattao ti

Israel, idi rimmuarda iti Egjpto. **11** Dimteng ti tiempo a rimmuar dagiti papadi iti nasantoan a disso. Amin dagiti papadi nga adda sadiay ket inkonsagrarda dagiti bagbagida nga agpaay kenni Yahweh; nabunggoy bunggoya babaen iti pannakabingayda. **12** Kasta met dagiti Levita a kumakanta, aminda, karaman ni Asaf, Heman, Jedutun ken dagiti putotda a lallaki ken dagiti kakabsatda a lallaki, a nakakawes iti kasayaatan a lino, ken agtuktukar iti piangpiang, arpa, ken lira, nagtakderda iti akindaya a murdong ti altar. Kaduada ti 120 a papadi nga agpuypuyot kadagiti trumpeta. **13** Kalpasanna, nagkanta dagiti kumakanta a dinanggayan dagiti tumutukar kadagiti trumpeta, nagsangsangkamaysada iti panagdaydayaw ken panagyamanda kenni Yahweh. Impigasada dagiti bossesda a dinanggayan dagiti trumpeta ken dagiti piangpiang ken dadduma nga alikamen a pangtukar, ket nagdaydayawda kenni Yahweh. Inkantada, "Gapu ta naimbag isuna, gapu ta agnanayon ti kinapudnona iti tulagna." Kalpasanna, napo iti ulep ti balay, ti balay ni Yahweh. **14** Saan a makatrabaho dagiti papadi tapno agserbi gapu iti ulep, ta pinunno ti dayag ni Yahweh ti balaya.

6 Kalpasanna, kinuna ni Solomon, "Kinuna ni Yahweh nga agnaed isuna iti napuskol a kasiptgetan, **2** ngem impatakderanka iti maysa a nadaeg a pagtaengam, maysa a disso a pagnaeadam iti agnanayon." **3** Kalpasanna, timallikid ti ari ket binendisionanna amin a taripnong ti Israel, bayat nga agtaktaekder amin a taripnong ti Israel. **4** Kinunana, "Madaydayaw koma ni Yahweh a Dios ti Israel, a nagsao kenni David nga amak, ken nangtungpal iti daytoy babaen kadagiti bokodna nga ima, a kinunana, **5** 'Sipud pay iti aldaw nga inruarko dagiti tattaok iti daga ti Egjpto, awan ti pinilik a siudad manipud kadagiti amin a tribu ti Israel a pangipatakderan iti maysa a balay, tapno adda sadiay ti naganko. Awan met ti siasinoman a pinilik nga agbalin a prinsipe dagiti tattaok nga Israel. **6** Nupay kasta, pinilik ti Jerusalem tapno adda sadiay ti naganko, ken pinilik ni David a mangitray kadagiti tattaok nga Israel.' **7** Ita adda iti puso ni David nga amak, ti mangipatakder iti maysa a balay para iti nagan ni Yahweh a Dios ti Israel. **8** Ngem kuna ni Yahweh kenni David nga amak, 'Iti dayta naga adda iti pusom a mangipatakder iti maysa a balay para iti naganko, nasayaat ti inaramidmo nga adda iti pusom. **9** Nupay kasta, saanmo a rumbeng nga ipataker ti balay; ngem ketdi, ti putotmo a lalaki, nga agtaudto kadagita lumom, ti mangipatakdero iti balay para iti naganko.' **10** Tinungpal ni Yahweh ti sao a kinunana, ta timmakderak a kasukat ni David nga amak, ket nagtugawak iti trono ti Israel, a kas inkari ni Yahweh. Impatakderko ti balay para iti nagan ni Yahweh a Dios ti Israel. **11** Inkabilko ti lakasa ti tulag sadiay, nga ayan ti katulagan ni Yahweh, nga inaramidna kadagiti tattaom ti Israel." **12** Timmakder ni Solomon iti sangoanan ti altar ni Yahweh iti imatang ti amin a taripnong ti Israel, ket intag-ayna dagiti imana. **13** Ta nangaramid isuna iti plataporma a brонse, lima a kubit ti kaatiddogna, lima a kubit ti kalawa ken tallo a kubit ti kangatona. Ingkabilna daytoy iti tengniga ti paraangan. Nagtakder iti rabaw daytoy ken naparintumeng iti sangoanan ti amin a taripnong ti Israel ket intag-ayna dagiti imana. **14** Kinunana, "O Yahweh a Dios ti Israel, awan ti Dios a kas kenka kadagiti langit weno ditoy rabaw ti daga, a mangsalsalimetmet kadagiti tulag ken kinapudno iti tulag kadagiti adipenmo nga agtultulnog iti amin a pusoda; **15** sika a nangtungpal iti inkarim iti adipenmo a ni David, nga amak. Wen, nagsaoka kadagiti ngiwatmo ket tinungpalmo daytoy babaen iti imam, a kas iti daytoy nga aldaw. **16** Ket ita O Yahweh, a Dios ti Israel, tungpalem ti inkarim iti adipenmo a ni David nga amak, idi kinunana, 'Agtultuloy nga adda maysa a tao iti imatangko ti agtugaw iti trono ti Israel, no laketdi ta agtulnog a sipaspasnek dagiti kaputotam kadagiti lintegko, a kas iti panagtulnogmo iti sangoanak.' **17** Ita ngarud, O Dios ti Israel, ikararagko a matungpal

koma ti inkarim iti adipenmo a ni David. **18** Ngem pudno kadi a makipagnaedto ti Dios kadagiti tattao ditoy daga? Kitaem, ti entero a sangalubongan ken ti langit a mismo ket saandaka a malaon—ad-adda a basbassit daytoy a templo nga impatakderko! **19** Ngem pangaasim ta patgam koma daytoy a kararag ken dawat ti adipenmo, O Yahweh a Diosko; denggem ti asug ken kararag nga ikarkararag dagiti adipenmo iti sangoanam. **20** Silulukat koma dagiti matam iti daytoy a templo iti aldaw ken rabii, iti lugar a kinunam nga adda koma sadiay ti naganmo tapno denggem dagiti kararag ti adipenmo nga agkararagto iti daytoy a disso. **21** Isu a denggem koma dagiti kiddaw ti adipenmo ken dagiti tattaom nga Israel inton agkararagkami a nakasango iti daytoy a disso. Wen, denggem manipud iti disso a pagnanaedam, manipud kadagiti langit; ket inton denggem, mamakawanka. **22** No makabosil ti maysa a tao a maibusor iti kaarubana ket masapul nga agsapata, ket no umay isuna ken agsapata iti sangoanan ti altarimo iti daytoy a balay, **23** denggem ngarud manipud kadagiti langit ket agtignay ken ukomem dagiti adipenmo, supapakam ti nadangkes, tapno agballatek kenkuana ti aramidna. Ket ipakaammom a nalinteg ti awan basolina, tapno maikkan isuna iti gunggona gapu iti kinalintegna. **24** No dagiti tattaom nga Israel ket pinarmek ti kabusor gapu ta nagbasolda kenka, no agsUBLIDA kenka, raemenda ti naganmo, agkararag ken agkiddawda iti pammakawan iti sangoanam iti daytoy a templo— **25** ket denggem koma manipud kadagiti langit ken pakawanem ti basol dagiti tattaom nga Israel; isublim ida iti daga nga intedmo kadakuada ken kadagiti kapanunda. **26** No agrikep dagiti tangatang ket awan ti tudo gapu ta nagbasol dagiti tattaom kenka—no agkararagda a nakasango iti daytoy a disso, raemenda ti naganmo, ket isardengda dagiti basolda inton parigatem ida— **27** ket denggem koma dita langit ken pakawanem ti basol dagiti adipenmo ken dagiti tattaom nga Israel, inton idalanmo ida iti nasayaat a dalan a rumbeng a pagnaanda. Pagtudoem iti dagam, nga intedmo kadagiti tattaom, a kas tawidda. **28** No kas pangarigan adda bisin iti dayta a daga, weno kas pangarigan ta adda sakit, kebbet weno buot, dagiti dudon weno igges; weno kas pangarigan ta rauten dagiti kabusor dagiti ruangan iti dagada, weno adda didigra weno sakit— **29** ket kas pangarigan ta agkarakarag ken dumawdawat ti maysa a tao weno dagiti amin a tattaom nga Israel—a bigbigen ti tunggal maysa ti didigra ken ladingit iti bokodna a puso bayat iti panangitay-a kadagiti imana a nakasango iti templo. **30** Ket denggem koma manipud langit, ti lugar a pagnanaedam; pakawanem ken gunggonaam ti tunggal tao segun kadagiti amin a wagasa; ammom ti pusona, gapu ta Sika ken Sika laeng ti makaammo kadagiti tattaom nga Israel: no aggapu isuna iti adayo a pagilian gapu iti naindaklan a naganmo, ti nabileg nga imam, ken ti nakangato a takkiagmo; inton umayda ket agkararagda a nakasango iti daytoy a balay— **33** denggem koma ngarud manipud kadagiti langit, a lugar a pagnanaedam, ket aramidna ti aniaman a kidkiddawen kenka ti ganggannaet, tapno maammoan dagiti amin a bunggoy dagiti tattao iti rabaw ti daga ti naganmo, tapno agbutengda kenka, a kas kadagiti tattaom nga Israel, ken tapno maammoanda daytoy a balay— **34** No kas pangarigan ta mapan makigubat dagiti tattaom kadagiti kabusorda, babaen iti aniaman a wagasa a panangibaonmo kadakuada, ket kas pangarigan ta agkararagda kenka a nakasango iti daytoy a siudad a pinilim, ken nakasango iti balay a binangonko para iti naganmo. **35** Ket denggem koma manipud kadagiti langit dagiti

kararagda, dagiti kiddawda, ket pagballigiem ida kadagit dawatda. **36** No kas pangarigan ta agbasolda kenka—agsipud ta awan ti tao a saan nga agbasol—ken no kas pangarigan ta makaungetka kadakuada ket iyawatmo ida kadagit kabusorda, tapno iyadayo ida dagiti kabusorda ken italawda ida a kas balud iti dagada, iti adayo man weno iti asideg. **37** Ket no kas pangarigan ta maamirisda nga addada iti daga a nakaitalawanda, ket kas pangarigan ta agbabawida ken dumawatda iti pabor manipud kenka iti daga a nakaibaludanda. No kas pangarigan ta ibagada, 'Nagaramidkami kadagit dinadakes ken nagbasolkami. Dakes ti inar-aramidim.' **38** No kas pangarigan ta agsublida kenka iti amin a pusoda ken iti amin a kararuada iti daga a nakaibaludanda, a nangipannda kadakuada a kas balud, ken no kas pangarigan ta agkararagda a nakasango iti dagada nga intedmo kadagit kapuonanda, ken sumangoda iti dayta a siudad a pinilim, ken sumangoda iti balug nga impatakerko para iti nagamno. **39** Ket denggem koma manipud kadagit langit, a lugar a pagnanaedam, dagiti kararag ken dagiti kiddawda, ken pagballigiem ida. Pakawanem dagiti tattao, a nagbasol kenka. **40** Ita, O Diosko, ipapkakaasik kenka, imulagatmo koma dagiti matam, ket denggem koma dagiti lapayagmo dagiti maikararag iti daytoy a disso. **41** Tumakderka ngarud ita, O Yahweh a Dios, iti paginاناam a disso, sika ken ti lakasa ti pannakabalinmo. O Yahweh a Dios, makawesan koma iti pannakaisalakan dagiti papadim, ken agrag-o koma dagiti sasantom iti kinaimbagmo. **42** O Yahweh a Dios, saanmo kadi a laksiden dagiti pinulotam. Laglagipem ti kinapudnom iti tulagmo kenni David nga adipenmo."

7 Ita, idi naplas ti panagkararag ni Solomon, adda apuy a bimmaba manipud langit ket inkisap daytoy dagiti daton a maipuor ken dagiti sakripisio, ket pinunno ti dayag ni Yahweh ti balay. **2** Saan a makastrek dagiti padi iti balay ni Yahweh, gapu ta napno iti dayagna ti balayna. **3** Kimmitta dagiti amin a tattao ti Israel idi bimmaba ti apuy ken idi adda iti ngatoen ti balay ti dayag ni Yahweh. Nagpaklebda iti pagpayatan a bato, ket nagdaydayaw ken nagyamanda kenni Yahweh. Kinunada, "Ta naimbag isuna, ta agnayanon ti kinapudnona iti tulagna." **4** Nangidaton ngarud ni Solomon ken dagiti amin a tattao. **5** Nangidaton ni Solomon iti duapulo ket dua a ribu a toro ken 120, 000 a karnero ken kalding. Indatton ngarud ti ari ken dagiti amin a tattao ti balay ti Dios. **6** Nagtakder dagiti padi, nakatakder ti tunggal maysa iti naituding a pagyananna; kasta met dagiti Levita nga addaan kadagit alikamen a pangtukar kenni Yahweh, nga inaramid ni David nga ari tapno mausar iti panagyaman kenni Yahweh babaen iti kanta a, "Ta agnanayon ti kinapudnona iti tulagna." Pinuyutan dagiti amin a padi dagiti trumpeta iti sangoananda; ket nagtakder dagiti amin nga Israelita. **7** Inkonsagr ni Solomon ti akintengnga ti paraangan iti sangoanam ti balay ni Yahweh. Indattona sadiy ti daton a maipuor ken ti taba a daton para iti pannakikadua, gapu ta saan a malaon ti inaramidna a brонse nga altar dagiti sagut a maipuor, dagiti daton a bukbukel, ken ti taba. **8** Pito ngarud nga aldaw a rinambakan ni Solomon ken dagiti amin nga Israelita a kadauna a dakkel unay a taripnong ti piesta iti dayta a tiempo, manipud iti Lebo Hamat aqgingga iti waig ti Egjipto. **9** Iti maika-walo nga aldaw ket naggimongda, ta pito nga aldaw a nagrarambakda iti pannakiksagrati ti altar, ket pito nga aldawda met a nagrarambak iti piesta. **10** Iti maika-duapulo ket tallo nga aldaw iti maika-pito a bulan, pinagawid ni Solomon dagiti tattao kadagit babbalayda a naragsak ken napnoan rag-o dagiti pusoda gapu iti kinaimbag nga impakita ni Yahweh kenni David, kenni Solomon, ken iti Israel a tattaona. **11** Kastoy a naplas ni Solomon ti balay ni Yahweh ken ti bukodna a balay. Amin a banag a tarigagay ni Solomon a maaramid iti balay ni Yahweh ken iti bukodna a balay, sibaballigi a naipatungpalna. **12** Nagparang ni Yahweh kenni Solomon iti rabii

ket kinunana kenkuana, "Nangneggko dagiti kararagmo, ket pinilik daytoy a lugar para kaniak a kas balay a pagidatonan. **13** No kas pangarigan ta irikepko dagiti langit tapno awan tudo, weno no bilinek dagiti dudon a mangibus kadagit apit ken mula, weno mangiyegak iti sakit kadagit tattao, **14** ket no dagiti tattao, a naayaban babaen ti naganko, ket agpakkumbabanto, agkararag, ken sapulendak, ket tallikudanda dagiti dakes a wagasda, dumnggakto manipud langit, pakawanek dagiti basolda, ket parang-ayak manen ti dagada. **15** Ita, silulukat dagiti matak ken sidaaan dagiti lapayagko a dumnggak kadagit kararagda iti daytoy a disso. **16** Gapu ta pinilik ken kinonsagrarko daytoy a balay, tapno adda ditoy ti naganko iti agnayanon; ken adda a kanayon dagiti matak ken pusok ditoy iti amin a tiempo. **17** Maipapan kenka, no agtulnogka kaniak a kas iti panagtulhog ni David nga amam, no pagtulnogam ti amin nga imbilinko kenka ken no tungpalem dagiti alagaden ken paglintegak, **18** ngarud, isaadkonto ti tronom iti pagariam a kas iti imbagak iti tulagko kenni David nga amam, idi imbagak, 'Addanto latta kaputotam noga agturay iti Israel.' **19** Ngem no tumallikodkayo, ket saanyo a tungpalen dagiti alagadek ken dagiti bilinko nga imbagak kadakayo, ket no agdayawkayo kadagit didiosen ken agrubbakayo kadagitoy. **20** parutenkayto ngarud iti dagak nga intedko kadakayo; ken laksidekto daytoy a balay a kinonsagrarko para iti naganko—, ken pagbalinekto daytoy a pagaangawan ken pagkakatawaan dagiti amin a tattao. **21** Ket uray no nadaeq ita daytoy a templo, makigot ken agsakuntipo dagiti amin a lumabas iti daytoy. Damagendantu, 'Apay nga inaramid ni Yahweh ti kastoy iti daytoy a daga ken iti daytoy a balay?' **22** Isungbatto ti dadduma, 'Gapu ta tinallikudanda ni Yahweh a Diosda, a nangiruar kadagit kapuonanda iti daga ti Egjipto, ket simmuordta kadagit didiosen ket nagrukob ken nagdaydayawda kadagitoy. Dayta ti makagapu nga indissuor ni Yahweh amin dagitoy a didriga kadakuada.'"

8 Ket napasamak a kalpasan iti duapulo a tawen a panangibangon ni Solomon iti balay ni Yahweh ken iti bukodna a balay, **2** tinirimaan ni Solomon dagiti ili ita inted ni Hiram kenkuana, ket pinagnaedna dagiti tattao ti Israel sadiy. **3** Rinaut ni Solomon ti Hamatsoba ket naparmekna daytoy. **4** Binangonna ti Tadmor idiy let-ang ken dagiti amin a siudad a pagiduldulinan kadagit abasto, a binangonna idiy Hamat. **5** Binangonna pay ti Akin-ngato ken Akinbaba a Bet-horon, a siudad a nasarakdedkan kadagit pader, ruangan ken kadagit balunet. **6** Binangonna ti Baalat ken dagiti amin a siudad a pagiduldulinan kadagit abasto a kukuana, ken dagiti amin a siudad a para kadagit karuahena, ken dagiti siudad para kadagit kumakabaliona, ken aniaman a tarigagayanna a bangonen para iti pakaragsakanna idiy Jerusalem, idiy Lebanon, ken kadagit amin a daga nga adda iti babaen ti turayna. **7** No maipapan kadagit amin a tattao a nabati kadagit Heteo, Amorreo, Perezeo, Heveo ken Jebuseo a saan a karaman iti Israel, **8** dagiti kaputotanda a nabati iti daga kalpasan iti ipapatayda, a saan a pinapatay dagiti tattao ti Israel— pinagbalin ida ni Solomon iti tagabu, ket tagabu pay laeng aqingga iti daytoy nga aldaw. **9** Nupay kasta, awan ti pinagbalin ni Solomon a tagabu kadagit tattao ti Israel. Ngem ketdi, nagbalinda a soldadona, panguloenna, ofisialna ken panguloen dagiti agsakay kadagit karuahena ken kadagit kumakabaliona. **10** Dagitoy pay dagiti panguloen nga ofisial a mangidadaulo kadagit mangimamatmon a kukua ni Ari Solomon, 250 kadakuada ti mangimamatmon kadagit tattao nga agtrabtrabaho. **11** Innala ni Solomon ti putot ni Faraon a babai iti siudad ni David sana impant iti balay nga impatakderna para kenkuana; ta kinunana, "Rumbeng a saan nga agnaed ti asawak iti balay ni David nga ari ti Israel, gapu ta nasantoan ti sadinoman nga

ayan ti lakasa ni Yahweh." 12 Kalpasanna, nangidaton ni Solomon kadagiti daton a maipuor nga agpaay kenni Yahweh iti rabaw ti altarna a binangonna iti sango ti balkonahe. 13 Nangidaton isuna kadagiti sagut a naikeddeng a maaramid iti inaldaw, indatonna dagitoy, a kas panangsurot kadagiti annuroten a masarakan iti bilin ni Moises, iti Aldaw a Panaginana, dagiti baro a bulan, ken kadagiti naikeddeng a fiesta, mamilto a daras iti tunggal tawen: ti Fiesta ti Tinapay nga Awan Lebadurana, Fiesta dagiti Lawas, ken ti Fiesta dagiti Abong-abong. 14 Kas panangsurot kadagiti alagaden ni David nga amana, dinutokan ni Solomon dagiti bunggoy dagiti padi kas mayannurot kadagiti trabahoda, ken dagiti Levita kadagiti akemda, tapno dayawen ti Dios ken tapno agserbi iti sangoaan dagiti padi, a kas inaldaw a naituding a trabaho. Dinutokanna pay dagiti agbanbantay kadagiti ruangan segun iti pannakabunggoy-bunggoyda iti tunggal ruangan, ta imbilin met laeng daytoy ni David a tao ti Dios. 15 Saan a simmiasi dagitoy a tattao kadagiti bilin ti ari kadagiti padi ken kadagiti Levita maipapan iti aniaman a banag, weno maipapan kadagiti kamalig. 16 Ita, nalpasen dagiti amin a trabaho ni Solomon, manipud iti aldaw a pannakaipasdek ti balay ni Yahweh, agingga iti pannakalpas daytoy. Iti kastoy a wagas a nalpas ken nausar ti balay ni Yahweh. 17 Kalpasanna, napan ni Solomon idiy Eziongeber ken Elat, iti igid ti baybay iti daga ti Edom. 18 Nangipatulod ni Hiram kenkuana kadagiti barko babaen iti panangidaulo dagiti ofisial a makaammo iti baybay; napanda idiy Ofir a kaduada dagiti adipen ni Solomon. Manipud saday, nangiyawidda iti 450 a talento ti balitok para kenni Ari Solomon.

9 Idi nadamag ti reyna iti Seba ti kinalatak ni Solomon, napan isuna idiy Jerusalem tapno suotenna isuna babaen kadagiti naririgat a saludsod. Napan isuna a nangikuyog iti adu nga adipen, agraman kadagiti kamelio a nakargaan kadagiti rekrekado, adu a balitok, ken adu a napapateg a bato. Idi dimteng isuna iti ayan ni Solomon, imbagana kenkuana dagiti amin nga adda iti pusona. 2 Sinungbatan ni Solomon dagiti amin a saludsodna; awan ti narigat unay kenni Solomon; awan ti saludsod a saanna a nasungbatan. 3 Idi nakita ti reyna ti Seba ti kinasirib ni Solomon ken ti palasio a binangonna, 4 ti makan iti lamisaanna, ti pagnanaedan dagiti adipenna, ti trabaho dagiti adipenna ken ti pagan-anayda, kasta met dagiti para-idasarna iti arak ken dagiti pagan-anayda, ken ti wagas iti panangidtonna iti daton a maipuor iti balay ni Yahweh, nasdaaw iti kasta unay isuna. 5 Kinunana iti ari, "Pudno, ti nadamagko iti bukodko a daga maipapan kadagiti sasaom ken iti kinasiribmo. 6 Saanko a pinati dagiti nadamagko agingga a dimtengkang ditoy, ket ita, nakitak daytoy. Awan pay kagudua ti naibaga kaniak maipapan iti kinasirib ken kinabaknangmo! Nalatatakka nga adayu ngem iti mangmangnggeko. 7 Anian a nagasat dagiti tattaom, ken anian a nagasat dagiti adipenno a kankanyon a nakatakder iti sangoanam, gapu ta mangmangnggeda iti kinasiribmo. 8 Madaydayaw koma ni Yahweh a Diosmo, a naay-ayo kenka, a nangisaad kenka iti tronona, tapno aqbalin nga ari para kenni Yahweh a Diosmo. Gapu ta ayayaten ti Diosmo ti Israel, tapno mataginyonda, pinagbalinnaka nga arida, tapno ipatungpalmo ti hustisia ken kinalinteg!" 9 Inikkanna ti ari iti 120 a talento a balitok ken kadagiti nakaad-adu a rekrekado ken kadagiti napapateg a bato. Awan ti naited kenni Ari Solomon a kas iti kaadu dagitoy a rekrekado nga inted ti reyna ti Seba kenkuana. 10 Nangiyeg pay dagiti adipen ni Hiram ken dagiti adipen ni Solomon a nangiyeg iti balitok manipud iti Ofir kadagiti algum a kayo ken kadagiti napapateg a bato. 11 Babaen kadagiti algum a kayo, nangaramid ti ari kadagiti agdan ti balay ni Yahweh ken ti balayna, kasta met kadagiti arpa ken lira nga agpaay kadagiti tumutukar. Awan pay ti kastoy a kayo a nakita iti daga ti Juda. 12 Inted ni Ari Solomon iti reyna ti Seba ti amin a kinayatna, aniaman a

kiniddawna, a kas nayon ti maisukat iti inyegna iti ari. Nagawid ngarud isuna iti bukodna a daga, isuna ken dagiti adipenna. 13 Ita, 666 a talento ti kadagsen ti balitok a dimteng kenni Solomon iti maysa a tawen, 14 malaksid kadagiti balitok nga inyeg dagiti agtagtagilako ken dagiti komersiante. Nangiyeg pay dagiti amin nga ari ti Arabia ken dagiti gobernador iti pagilinan kenni Solomon iti balitok ken pirak. 15 Nagaramid ni Solomon iti dua gasut a dadakkel a kalasag manipud iti napitpit a balitok. Innem a gasut a siklo a balitok ti naikabil iti tunggal maysa. 16 Nagaramid pay isuna iti tallo gasut a kalasag manipud iti napitpit a balitok. Tallo a minas iti balitok ti naikabil iti tunggal kalasag; inkabil ti ari dagitoy iti uneq ti Palasio iti Kabakiran ti Lebanon. 17 Kalpasanna, nangaramid ti ari iti dakkel a trono a marfil sana kinalupkopan daytoy iti puro a balitok. 18 Adda innem a pangal a mapan iti trono, ken nagbukel ti tuktok ti trono. Adda dagiti pagsadagan ti ima iti tunggal sikigan ti tugaw, ken dua a sinan-leon a nakatakder iti abay dagiti pagsadagan ti ima. 19 Sangapulo ket dua a sinan-leon ti nakatakder iti innem a pangal, maysa iti tunggal sikigan ti innem a pangal. Awan ti trono a kasla iti daytoy iti uray sadinoman a pagarian. 20 Balitok amin a kopa ni Ari Solomon, ken puro a balitok dagiti amin a kopa iti Balay iti Kabakiran ti Lebanon. Awan ti naaramid manipud iti pirak gapu ta saan a maibilang a napateg ti pirak kadagiti aldaw ni Solomon. 21 Addaan ti ari kadagiti bunggoy dagiti barko nga aglaylayag iti taaw, a makikuyug iti bunggoy ti barko ni Hiram. Tunggal tallo a tawen, agisangpet dagiti bunggoy dagiti barko iti balitok, pirak, ken marfil, kasta met kadagiti bakes ken burangen. 22 Isu nga inartapan ni Ari Solomon dagiti amin nga ari iti lubong iti kinabaknang ken kinasirib. 23 Sapsapulen dagiti amin nga ari iti daga ti presensia ni Solomon tapno dumngegda iti kinasiriba, nga inkabil Diis iti pusona. 24 Tinawen nga adda ited a sagut dagiti mangsarungkar kenkuana, dagiti pagkargaan a naaramid manipud iti pirak ken balitok, dagiti pagan-anay, armas, ken dagiti rekrekado, kasta met dagiti kaballo ken mulo. 25 Addaan ni Ari Solomon iti uppata ribu a siled para kadagiti kaballo ken karuhae, ken sangapulo ket dua a ribu a lallaki nga agkabkaballo, nga impuestona kadagiti siudad ti karuhae ken agraman iti ayanna idiy Jerusalem. 26 Inturayanna amin nga ari manipud iti Karayan Eufrates agingga iti daga dagiti Filisteo, ken agingga iti beddeng ti Egjipto. 27 Addaan ti ari iti pirak idiy Jerusalem, a kas iti kaadu dagiti bato iti daga. Pinagbalinna dagiti kayo a sedro a kas kawadwad dagiti kayo a sikamoro nga adda kadagiti kapatanan. 28 Nangiyegda kadagiti kaballo kenni Solomon manipud iti Egjipto ken kadagiti amin a daga. 29 No maipapan met kadagiti dadduma a banbanag maipanggep kenni Solomon, manipud panangrugina agingga iti kamaudiananna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Pakasritaan ni Profeta Natan, iti Padto ni Ahija a taga-Silo, ken kadagiti Sirmata ni Iddo a Profeta maipanggep kenni Jeroboam a putot a lalaki ni Nebat? 30 Nagturay ni Solomon idiy Jerusalem iti entero nga Israel iti uppata a pula a tawen. 31 Pimmusay isuna ket intabon dagiti tattao iti siudad ni David nga amana; ni Rehoboam a putotna a lalaki ti summukat kenkuana nga ari.

10 Napan ni Rehoboam idiy Sikem, gapu ta napan dagiti adu a tattao ti Israel idiy Sikem tapno isaadda isuna nga ari. 2 Ket napasamat a nadamag daytoy ni Jeroboam nga anak ni Nebat (ta adda isuna idiy Egjipto, a nagtarayanna manipud kenni Ari Solomon; ngem nagsubli ni Jeroboam manipud iti Egjipto). 3 Isu a nangibaonda iti mapan mangayab kenkuana, ket immay ni Jeroboam ken dagiti amin a tattao ti Israel; kinasaritada ni Rehoboam ket kinunada, 4 "Pinadagsem ti amam ti sangolmi. Ita ngarud, palakaem ti narigat nga impatrabaho ti amam, ken palag-anem ti nadagsen a sangol nga impabaklayna kadakami,

ket agserekaminto kenka." **5** Kinuna ni Rehoboam kadakuada, "Umaykayo manen kaniak kalpasan iti tallo nga aldaw." Isu a pimmanaw dagiti tattao. **6** Nakuman ni Ari Rehoboam kadagit lallakay a nagserbi ida a kas mammagbaga ken ni Solomon nga amana idi sibibig pay laeng isuna; kinunana, "Ania ti maibalakadyo kaniak nga isungbatko kadagitoy a tattao?" **7** Kinasaoda isuna ket kinunada, "No naimbagka kadagitoy a tattao ken ay-ayoem ida, ken agsaoka kadagit nasasayaat kadakuada, ket adipenmonto ida a kanayon." **8** Ngem saan nga inkaskaso ni Rehoboam ti pammagbaga dagiti lallakay kenkuana, ket nakuman isuna kadagit agtutubo a lallaki a kasadaranna a dimmakkel, a mammagbaga itan kenkuana. **9** Kinunana kadakuada, "Ania ti maibalakadyo kaniak, tapno masungbatantyo dagiti tattao a nangibaga kaniak a kinunada, 'Palag-anem ti sangol nga impabaklay ti amam kadakami?'" **10** Nakisarita kenni Rehoboam dagiti agtutubo a lallaki a kasadaranna a dimmakkel a kunada, "Kasaritam dagiti tattao a nangibaga kenka a pinadagsen ni Solomon nga amam dagiti sangolda ket masapul a palag-anem dagitoy. Rumbeng nga ibagam kadakuada, 'Napuspuskul ti kikitko ngem iti siket ti amak.' **11** Isu nga ita, uray no pinabaklaynayako ti amak iti nadagsen a sangol, padagsenekto pay ti sangolyo. Dinusanakayo ti amak babaen kadagit baut, ngem dusaenkayo babaen kadagit kasla kadagit manggagama." **12** Napan ngarud ni Jeroboam ken dagiti adu a tattao kenni Rehoboam iti maikatlo nga aldaw, a kas imbilin ti ari idi kinunana, "Agsublikayo kaniak inton maikatlo nga aldaw." **13** Nagubsang ti panangsungbat ti ari kadakuada; saan nga inkaskaso ni Ari Rehoboam ti balakad dagiti lallakay. **14** Nagsaao isuna kadakuada a kas iti balakad dagiti agtutubo a lallaki; kinunana, "Padagsenekto pay dagiti sangolyo; nayonako pay dagitoy. Dinusanakayo ti amak babaen kadagit baut, ngem dusaenkayonto babaen kadagit kasla kadagit manggagama." **15** Saan ngarud nga impangag ti ari dagiti tattao; ta pagayatan ti Dios a kastoy ti mapasamak, tapno maipatungpal ni Yahweh ti saona nga insaona babaen kenni Ahija a Silonita kenni Jeroboam a putot ni Nebat. **16** Idi nabigbig dagiti tattao ti Israel a saan ida nga impangag ti ari, simmungbat dagiti tattao kenkuana ket kinunada, "Ania ti bingaymi kenni David? Awan tawidmi iti anak ni Jesse! Rumbeng nga agsUBLI ti tunggal maysa kadakayo iti toldana, Israel. Ita, kitaem ti bukodmo a balay, David." Nagsubli ngarud dagiti tattao ti Israel kadagit toldada. **17** Ngem no maipapan kadagit tattao ti Israel nga agnanaed kadagit siudad ti Juda, inturayan ida ni Rehoboam. **18** Kalpasanna, imbaon ni Ari Rehoboam ni Adoniram, a mangidadaulo kadagit inkapilitan nga agrabaho, ngem binato isuna dagiti tattao ti Israel agingga a natay. Dagus a naglibas ni Ari Rehoboam babaen iti karuahena ket napan idiy Jerusalem. **19** Isu a nagrebelde dagiti tattao ti Israel a maibusor iti balay ni David agingga iti daytoy nga aldaw.

11 Idi nakasangpet ni Rehoboam idiy Jerusalem, inummongna ti balay ni Juda ken Benjamin, 180, 000 a napili a lallaki a soldado, a makigubat iti Israel, tapno maisubli manen ti pagarian kenni Rehoboam. **2** Ngem immay ti sao ni Yahweh kenni Semaias, a tao ti Dios, a kunana, **3** "Agsaoka kenni Rehoboam, a putot a lalaki ni Solomon, nga ari ti Juda, ken kadagit amin a tattao ti Israel idiy Juda ken Benjamin; a kunam, **4** 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Rumbeng a saanyo a rauten wenco gubaten dagiti kakabsatyo. Rumbeng nga agsUBLI ti tunggal lalaki iti balayna, ta pagayatak ti napasamak.'" Impangagda ngarud dagiti sasao ni Yahweh ket imbabawida ti panangrautda kenni Jeroboam. **5** Nagnaed ni Rehoboam idiy Jerusalem ket nangibangan kadagit siudad idiy Juda a pangsalaknib. **6** Binangonna ti Betlehem, Etam, Tekoa, 7 Bet-zur, Soco, Adullam, **8** Gat, Maresa, Zif, **9** Adoraim, Lakis,

Azeka, **10** Zora, Ajalon ken Hebron. Dagitoy dagiti nasarikedkedna a siudad idiy Juda ken Benjamin. **11** Pinalagdanan dagiti sarikedked ket nangisaad isuna kadagit mangidauko kadagitoy, nga addaon kadagit abasto a taraon, lana, ken arak. **12** Nangkabil isuna kadagit kalasag ken gayang iti tunggal siudad ken pinatibkerna dagiti siudad. Kukuana ti Juda ken Benjamin. **13** Napan kenkuana dagiti padi ken Levita nga adda iti entero nga Israel manipud kadagit beddengda. **14** Ta pinanawan dagiti Levita dagiti pagpastoranda ken sanikuada tapno mapanda idiy Juda ken Jerusalem; ta pinagtalaw ida ni Jeroboam ken dagiti putotna a lallaki, tapno saandan a maaramid dagiti pagrebenganda a kas padi ni Yahweh. **15** Ngandutok ni Jeroboam kadagit bukodna a padi nga agserbi kadagit disso a pagdaydayawan ken kadagit diodiesan a sinan-urban a baka ken sinan-kalding nga inaramidna. **16** Simmurot kadakuada dagiti tattao a nagtaud iti amin a tribu ti Israel, dagiti nangipapuso a mangapsul kenni Yahweh a Dios ti Israel; napanda idiy Jerusalem tapno mangidatagda kenni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda. **17** Isu a pinatibkerda ti pagarian ti Juda, ken pinabilegda ni Rehoboam a putot ni Solomon, bayat iti tallo a tawen—ta nagbiagda iti wagas da David ken Solomon iti tallo a tawen. **18** Inasawa ni Rehoboam ni Mahalat nga anak a babai da Abigail ken Jerimot a putot a lalaki ni David, ni Abigail ti putot a babai ni Eliab, a putot a lalaki ni Jesse. **19** Nangipasngay ni Mahalat iti annak a lallaki: Da Jeus, Semarias ken Zaham. **20** Kalpasan ni Mahalat, inasawa ni Rehoboam ni Maaca a putot a babai ni Absalom; impasngayna da Abias, Attai, Ziza ken Selomit. **21** Ad-adda nga inayat ni Rehoboam ni Maaca a putot a babai ni Absalom ngem kadagit dadduma nga assawana ken kadagit kamalalanla (hangasawa isuna iti sangapulo ket walo ken innem a pulo ti kamalalanla, ken duapulo ket walo ti putotna a lallaki ken innem a pulo a babbai). **22** Dinutokan ni Rehoboam ni Abias nga anak ni Maaca a kas panguloen, a mangidauko kadagit kakabsatna; gandatna nga isuna ti isaadna nga ari. **23** Nagturay a sisirib ni Rehoboam; inwarasnna dagiti amin a putotna a lallaki iti entero a daga ti Juda ken Benjamin iti tunggal nasarikedkedna a siudad. Inikkanna pay ida iti nabuslon a taraon ken imbirokanna ida iti adu nga assawa.

12 Ket napasamak nga idi natalgeden ti panagturay ni Rehoboam ken nabiligen isuna, tinallikudanna agraman dagiti amin nga Israelita a keduana ti linteg ni Yahweh. **2** Ket napasamak nga iti maikalima a tawen ni Ari Rehoboam, rinaut ni Sisak nga ari ti Egjpto ti Jerusalem, gapu ta saan a napudno dagiti tattao kenni Yahweh. **3** Inkuyogna ti sangeribu ket dua a gasut a karuahen ken innem a pulo a ribu a kumakabalio. Saan a mabilang dagiti kakuyogna a soldado manipud iti Egjpto: Dagiti taga-Libia, taga-Suk ken taga-Etiopia. **4** Sinakupna dagiti nasarikedkedna a siudad a sakup ti Juda ket napan isuna idiy Jerusalem. **5** Ita, napan ni profeta Semaias kenni Rehoboam ken kadagit panguloen ti Juda a naguummong idiy Jerusalem gapu kenni Sisak. Kinuna ni Semaias kadakuada, "Kastoy ti kuna ni Yahweh: 'Tinallikudandak, isu nga inyawatkayo met kenni Sisak.'" **6** Ket napakumbabada dagiti prinsipe ti Israel ken ti ari ket kinunada, "Nalinteg ni Yahweh." **7** Idi nakita ni Yahweh a napakumbabada, immay ti sao ni Yahweh kenni Semaias; kinunana, "Napakumbabada. Saanko ida a dadaelen; ispilekto ida manipud iti naan-anay a pannakadadael, ken saanto a maibukbok ti pungtotko iti Jerusalem babaen iti ima ni Sisak. **8** Nupay kasta, agbalindanto nga adipenna, tapno maawatanda ti ngadumaan ti panagserbi kaniak ken ti panagserbi kadagit mangiturturay kadagit dadduma a pagilian." **9** Rinaut ngarud ni Sisak nga ari ti Egjpto ti Jerusalem ket innalana dagiti gameng iti balay ni Yahweh ken dagiti gameng iti balay ti ari. Innalana amin; innalana pay dagiti kalasag a balitok nga inaramid ni Solomon. **10**

Nangaramid ni Ari Rehoboam kadagiti kalasag a bronse a kasukat dagitoy ket intalekna dagitoy kadagiti ima dagiti panguloen dagiti guardia, a mangbanbantay kadagiti ruangan ti balay ti ari. **11** Ket napasamak a tunggal sumrek ti ari ti balay ni Yahweh, awiten dagiti guardia dagitoy a kalasag; ket isublidanto met laeng dagitoy iti siled dagiti guardia. **12** Idi nagpakumbaba ni Rehoboam, bimmaawti pungtot ni Yahweh kenkuana, isu a saanna isuna a namimpinsan a dinadael; maysa pay, adda pay laeng masarakan a kinaimbag idiy Juda. **13** Pinabileg ngarud ni Ari Rehoboam ti kinaarina idiy Jerusalem, ket nagturay isuna. Agtawen iti uppat a pulo ket maysa ni Rehoboam idi nangrugi isuna nga agturay, ket nagturay isuna iti sangapulo ket pito a tawen idiy Jerusalem, a siudad a pinili ni Yahweh manipud kadagiti amin a tribu ti Israel tapno kanayon a maidaywan isuna sadiay. Naama ti nagan ti inana, a taga-Ammon. **14** Dakes ti inaramidna, gapu ta saanna nga impapuso a sapulen ni Yahweh. **15** No maipanggep kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Rehoboam, manipud iti rugi agingga iti maudi, saan kadi a naisurat dagitoy kadagiti surat ni profeta Semaias ken ni Iddo a Mammadto, nga addaan met iti listaan iti kapututan ni Rehoboam ken iti kankanyon a panagginnubat da ken ni Jeroboam? **16** Pimmusay ni Rehoboam ket naitabon iti siudad ni David; ni Abias a putotna a lalaki ti simmukat kenkuana nga ari.

13 Iti maikasangapulo ket walo a tawen a panagturay ni Ari Jeroboam, nangrugi a nagturay ni Abias iti entero a Juda. **2**

Nagturay isuna iti tallo a tawen idiy Jerusalem; Maaca ti nagan ti inana a putot ni Uriel a taga-Gabaa. Rimsua ti panaggubat da Abias ken Jeroboam. **3** Napan nakigubat ni Abias a keduana dagiti napipigsa ken natutured a soldado, 400, 000 a napili a lalaki. Nagsagana ni Jeroboam a makigubat kenkuana a keduana ti 800, 000 a napili a lalaki, a napipigsa ken natutured a soldado. **4** Nagtakder ni Abias iti tapaw ti Bantay Zemaraim, nga adda iti katururodan a pagililan ti Efraim, ket kinunana, "Dumngegkayo kaniak, Jeroboam ken amin a tattao ti Israel! **5** Saanya kadi nga ammo nga inted ni Yahweh a Dios ti Israel kenni David ken kadagiti putotna a lalaki ti panagtiray iti Israel iti agnanayon babaen iti katulagan? **6** Ngem ni Jeroboam a putot a lalaki ni Nebat, nga adipen ni Solomon a putot ni David ket bimmusor iti amona. **7** Nakitipon kenkuana dagiti awan serserbina ken agkakadakes a lalaki. Bimmusorda kenni Rehoboam a putot ni Solomon, idi agtutubo pay laeng ni Rehoboam ken awan pay kapadasanna ken saanna a masuppiat ida. **8** Ita, kunam a kabaelam a suppiaten ti bileg ti panagtiray ni Yahweh iti ima dagiti kapututan ni David. Dakkelkayo nga armada ken adda kadakayo dagiti sinan-baka a balitok nga inaramid ni Jeroboam nga agpaay a diosyo. **9** Saan kadi a pinagtalawyo dagiti padi ni Yahweh, a kapututan ni Aaron, ken dagiti Levita? Saan kadi a ngundutokkayo kadagiti bukodyo a padi a kas iti ar-aramiden dagiti tattao kadagiti sabali a daga? Siasinoman ti umay a mangikonsagr iti bagina babaen iti maysa nga urbon a baka ken pito a kalakian a karnero ket mabalinnan nga agbalin a padi dagiti didiosen. **10** Ngem maipapan kadakami, ni Yahweh ti Diosmi, ket saanmi isuna a tinallikudan. Addaankami kadagiti padi nga agserserbi kenni Yahweh, dagiti kapututan ni Aaron ken dagiti Levita nga adda kadagiti trabahoda. **11** Binigat ken rinabii nga agpuorda kadagiti daton a maipuor ken nabanglo nga insenso nga agpaay kenni Yahweh. Idatagda pay dagiti tinapay a datonda iti nadalus a lamisaan; ay-aywananda pay dagiti kandelero a balitok agraman dagiti pagsilawan dagitoy, ta pasgedanda dagitoy iti tunggal rabii. Tungtungpalenmi dagiti bilin ni Yahweh a Diosmi, ngem tinallikudanyo isuna. **12** Kitaeonyo, adda ti Dios kadakami a kas pangulomi, ken adda dagiti padina a nakaigem kadagiti trumpeta a paunienda a kas mangipakaammo iti pananggubatni

kadakayo. Tattao ti Israel, saanyo a gubatan ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanyo, ta saankayo nga agballigi." **13** Ngem nangisagana ni Jeroboam iti mangraut iti armada ti Juda iti likudanda, adda ti armadana iti sangoanan ti Juda, ket adda iti likudanda dagiti agsaneb. **14** Idi timmalliaw dagiti soldado ti Juda, addan dagiti kabusorda iti sangoanan ken likudanda. Immawagda kenni Yahweh, ket pinaguni dagiti padi dagiti trumpeta. **15** Kalpasanna, nagpukkaw dagiti lalaki ti Juda, kabayatan iti panagpukkawda, dinangran ti Dios ni Jeroboam ken ti sibubukel nga armada ti Israel iti imatang ni Abias ken ti Juda. **16** Intarayan dagiti tattao ti Israel ti Juda, ket inyawat ida ti Dios iti ima ti Juda. **17** Pinapatay ida ni Abias ken ti armadana ket adu ti napapatayda; 500, 000 a napili a lalaki ti Israel ti natay. **18** Iti kastoy a wagas, naparmek dagiti tattao ti Israel iti dayta a tiempo; nangabak dagiti tattao ti Juda gapu ta nagtalekda kenni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda. **19** Kinamat ni Abias ni Jeroboam; sinakupna dagiti siudad ni Jeroboam: ti Betel agraman dagiti barrio daytoy, ti Jesana agraman dagiti barrio daytoy, ken ti Efron agraman dagiti barrio daytoy. **20** Saanen a napasubli ni Jeroboam ti bilegna kabayatan dagiti aldaw ni Abias; dinangran isuna ni Yahweh ket natay. **21** Ngem bimmileg ni Abias; nangasawa isuna iti sangapulo ket uppat ken naaddaan iti putot a duapulo ket dua a lalaki ken sangapulo ket innem a babbai. **22** Naisurat dagiti dadduma nga aramid ni Abias, ti kagaladna, ken dagiti sasaona iti pakasaritaan ni profeta Iddo.

14 Pimmusay ni Abias ket intabonda isuna iti siudad ni David.

1 Ni Asa a putotna ti simmukat kenkuana nga ari. Kadagiti aldawna, adda talna iti daga iti las-ud ti sangapulo a tawen. **2** Inaramid ni Asa ti nasayaat ken nalinteg iti imatang ni Yahweh a Diosna, **3** ta inikkatna dagiti altar dagiti didiosen ken dagiti pagdaydayawan; rinebbana dagiti nasagradoan nga adigi a bato ken tinumbana dagiti tekken ni Asera. **4** Binilinna ti Juda a sapulenda ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda, ken tungpalenda ti linteg ken dagiti bilinna. **5** Inikkatna pay dagiti pagdaydayawan ken dagiti altar a pagpupuoran iti insenso kadagiti amin a siudad ti Juda. Natalna ti pagarian ti Juda iti babaen ti turayna. **6** Nangibongan isuna kadagiti nasarikedkan a siudad idiy Juda, ta adda talna iti daga, ken awan ti gubat kadagidiy nga aldaw, gapu ta inikkan isuna ni Yahweh iti talna. **7** Ta kinuna ni Asa iti Juda, "Bangonentayo dagitoy a siudad ken paderantayo ti aglawlaw dagitoy, agaramidtayo kadagiti torre, kadagiti ruangan ken kadagiti balunet; kukuatayo pay laeng ti daga gapu ta sinapultayo ni Yahweh a Diostayo. Sinapultayo isuna, ket inikkannatayo iti talna iti aglawlaw." Isu a nangbangonda ket nagballigida. **8** Addaan ni Asa iti armada a nakaawit kadagiti kalasag ken gayang; addaan isuna iti 300, 000 a lalaki manipud iti Juda ken 280, 000 a lalaki manipud iti Benjamin a nakaawit kadagiti kalasag ken kadagiti pana. Amin dagitoy ket mamaingel ken natutured a lalaki. **9** Rinaut ida ni Zera a taga-Etiopia a keduana ti armadana a buklen ti maysa a milyon a soldado ken tallo gasut a karuah; dimteng isuna idiy Maresa. **10** Ket napan sinabat ni Asa isuna, sada ngapuestro iti tanap ti Zefata idiy Maresa. **11** Immawag ni Asa kenni Yahweh a Diosna, a kunana, "O Yahweh, awanen sabali no di sika laeng ti makatalong iti awan pigsana inton adu ti sarangetenna. Tulongannakami O Yahweh a Diosmi, ta agtalekkami kenka, ket iti naganmo, sarangetenmi daytoy nga adu unay a soldado. O Yahweh, sika ti Diosmi; saanmo nga ipalubos a parmekennaka ti tao." **12** Isu a dinangran ni Yahweh dagiti taga-Etiopia iti sangoanan ni Asa ken ti Juda; naglibas dagiti taga-Etiopia. **13** Kinamat ida ni Asa ken dagiti soldado a keduana agingga idiy Gerar. Isu nga adu unay a taga-Etiopia ti napasag ket saandan a makabangon, ta naan-anay a nadadaelda iti sangoanan ni Yahweh ken iti armadana. Nakaad-adu unay ti sinamsam ti armada ni

Asa. 14 Dinadael ti armada dagiti amin a barrio iti aglawlaw ti Gerar, ta immay kadagit agnanaed sadiay ti panagbuteng kenni Yahweh. Sinamsaman ti armada dagiti amin a barrio, ket adu unay ti masamsam kadagitoy. 15 Dinadael met ti armada dagiti tolda a pagnanaedan dagiti agipaspastor; innalada dagiti adu a karnero, kasta met dagiti kamelio, sada nagsubli idiy Jerusalem.

15 Immay ti espiritu ti Dios kenni Azarias a putot ni Obed. 2 Napanna sinabat ni Asa ket kinunana kenkuana, "Dumnggeka kaniak Asa, ken dagiti amin a tattao ti Juda ken Benjamin: Adda kadakayo ni Yahweh, kabayatan iti kaaddayo kenkuana. No sapulenyo isuna, masarakanyonto isuna; ngem no tallikudanyo isuna, baybay-annakayonto. 3 Ita, nabayag a tiempo nga awan iti Israel ti pudno a Dios, ken awan padi a mangisuro, ken awan linteg. 4 Ngem iti tiempo ti pannakaparigatda, nagsublida kenni Yahweh a Dios ti Israel, sinapulda isuna, ket nasarakanda. 5 Kadagidaya a tiempo, awan talna iti tao nga agdaliasat iti sadinoman; ngem ketdi, adda nakaro a pannakaribuk kadagit amin nga agnanaed kadagit daga. 6 Narumekrumekda, nasion maibusor iti nasion, ken siudad maibusor iti siudad, ta riniribuk ida ti Dios babaen kadagit amin a kita ti panagsagaba. 7 Ngem bumilegkayo koma, ket saanyo nga ipalubos a kumapsut dagiti imayo, ta magunggonato ti trabahoy." 8 Idi nangngeg ni Asa dagitoy a sasao, a padto ni profeta Obed, timmured isuna ket inikkatna dagiti makarimon a banganag iti amin a daga ti Juda ken Benjamin ken kadagit siudad a sinakupuna iti katurturodan a pagilian ti Efraim; ken tinirimaanna ti altar ni Yahweh nga adda iti sangoanan ti balkon ti balay ni Yahweh. 9 Inummongna dagiti amin a tattao iti Juda ken Benjamin, ken dagiti makipagnanaed kadakuada-dagiti tattao a nagtaud iti Efraim, Manases ken Simeon. Ta aduda a naggapu iti Israel a napan kenkuana, idi nakitada nga adda kenkuana ni Yahweh a Diosna. 10 Isu a naguummongda idiy Jerusalem iti maikatlo a bulan, iti maika-sangapulo ket lima a tawen a panagturay ni Asa. 11 Iti dayta nga aldaw, indatondra kenni Yahweh ti dadduma a sinamsamda nga awitda, pito gasut a bulog a baka ken pito ribu a karnero ken kalding. 12 Nagaramidda iti katulagan a sapulenda ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda, iti amin a pusoda ken iti amin a kararuada. 13 Immanamongda a siasinoman a saan a mangsapul kenni Yahweh a Dios ti Israel ket rumbeng a mapapatay, ubing man wenco nataengan, lalaki man wenco babai. 14 Nagsapata da kenni Yahweh iti napigsa a timek, babaen iti panagpukpukkawda, ken babaen kadagit trumpeteta ken tangguyob. 15 Nagrag-o dagiti amin a tattao ti Juda gapu iti sapata, ta nagsapata iti amin a pusoda, ken sinapulda ni Yahweh iti amin a tarigagayda; ket nasarakanda isuna. Inikkan ida ni Yahweh iti talna iti aglawlawda. 16 Inikkatna pay ni Maaca, nga apongna a babai manipud iti kinareynana, gapu ta nagaramid isuna iti makarimon nga imahen ni Asera. Tinumba ni Asa ti makarimon nga imahen, binurakna sana pinuoruan daytoy idiy waig ti Kidron. 17 Ngem saan a naikkat dagiti pagdaydayawan idiy Israel. Nupay kasta, naan-anay a napudno ti puso ni Asa kadagit amin nga aldawna. 18 Impanna iti balay ti Dios dagiti alikamen ti amana ken dagiti bukodna nga alikamen a kukua ni Yahweh: dagiti pirak ken balitok. 19 Awanen ti gubat agingga iti maika-35 a tawen a panagturay ni Asa.

16 Iti maika-36 a tawen a panagturay ni Asa, rinuit ni Baasa nga ari ti Israel ti Juda, ket rinugianna a sinarikedkedan ti Rama tapo saanna a palubosan ti siasinoman a pumanaw wenco sumrek iti daga ni Asa, nga ari ti Juda. 2 Ket inruar ni Asa dagiti pirak ken balitok manipud kadagit pagiduldulinan iti balay ni Yahweh ken iti balay ti ari, ket impatulodna dagitoy kenni Ben Hadad nga ari ti Aram, nga agnanaed idiy Damasco. Kinunana, 3 "Adda koma

katulagan iti nagbaetanta, a kas iti katulagan iti nagbaetan ti amak ken ti amam. Kitaem, nangipatulodak kenka iti pirak ken balitok. Waswasem ti nagtulaganyo kenni Baasa, nga ari ti Israel, tapo saanakon a rauten." 4 Dimngeg ni Ben Hadad kenni Ari Asa ket imbaonna dagiti armadana a mangraut kadagit siudad ti Israel. Rinautda ti Ijon, Dan, Abelmaim, ken dagiti amin a pagiduldulinan iti siudad ti Neftali. 5 Ket napasamak nga idi nangngeg ni Baasa daytoy, insardengna ti panangsarikedkedna iti Rama ket saannan nga intuloy ti trabaho. 6 Ket intugot ni Asa nga ari ti entero a Juda. Binunagda dagiti bato ken tarikayo idiy Rama nga us-usaren ni Baasa iti pannakasarikedked ti siudad. Ket inusar ni Ari Asa dagitoy a pinangsarikedked iti Geba ken Mizpa. 7 Iti dayta a tiempo napan ni Hanani a profeta kenni Asa, nga ari ti Juda, ket kinunana kenkuana, "Gapu ta nagtalekka iti ari ti Aram, ket saanka a nagtalek kenni Yahweh a Diosmo, nakalibas ti armada ti ari ti Aram kadagit imam. 8 Saan kadi a dakkel nga armada dagiti taga-Etiopia ken dagiti taga-Libya, ken addaanda iti nakaad-adu a kanwahe ken nakakababio a mannakigubat? Ngem, gapu ta nagtalekka kenni Yahweh, pinagballiginaka kadakuada. 9 Ta sikkita dagiti mata ni Yahweh iti sadinoman, iti entero a daga, tapno maipakitana a napigsa isuna para kadagit sipupuso a sumursurot kenkuana. Ngem nagtignayka a simamaag maipapan iti daytoy a banag. Manipud ita, kanayonti ti pannakigubatmo." 10 Ket nakapungtot ni Asa iti profeta; impaibaludna, ta nakapungtot isuna kenkuana maipanggep iti daytoy a banag. Iti dayta met laeng a tiempo, pinarigat ni Asa dagiti dadduma a tattao. 11 Adtoy, dagiti aramid ni Asa, manipud iti umuna agingga iti maudi, naisurat dagitoy iti Libro dagiti Ar-ari ti Juda ken Israel. 12 Iti maika-39 a tawen ti panagturayna, adda sakit a kimpet iti sakana; nakaru unay ti sakitna; Uray no kasta, saan latta isuna a dimmawat iti tulong kenni Yahweh no di ket kadagit mangngagas laeng. 13 Pimmusay ni Asa; natay isuna idi maika-41 a tawen ti panagturayna. 14 Intabonda isuna iti bukodna a tanem, a kinalina para kenkuana iti siudad ni David. Impaiddada isuna iti pagiddaan dagiti natay a napno kadagit pabanglo ken nadumaduma a rekado nga insagana dagiti nalalaing nga agar-aramid iti pabanglo. Ket napgasgedda iti dakkel nga apuy a kas panangipakitada iti panangraemda kenkuana.

17 Ni Jehosafat a putotna ti naisaad nga ari a kasukatna ket pinapigsana ti armadana a sumaranget iti Israel. 2 Nangipuesto isuna kadagit soldado kadagit amin a nasarikedkedan a siudad ti Juda, ken nangipasdeksa kadagit kampo ti soldado iti daga ti Juda ken kadagit siudad ti Efraim, a sinakup ni Asa nga amana. 3 Adda ni Yahweh kenni Jehosafat gapu ta nagbiag isuna a sililinteg a kas iti inaramid ni David nga amana kadagit umuna a tawen ti panagturayna, ken saan isuna a nagdaydayaw kadagit Baal. 4 Ngem ketdi, nagtalek isuna iti Dios ti amana, ken tinungpalna dagiti bilbilinna, saanna a sinurot dagiti wagas dagiti tattao ti Israel. 5 Isu a pinatalged ni Yahweh ti panangituran ni Jehosafat iti pagarian ti Juda; nangiyeg dagiti amin a taga-Juda iti sagudat kenni Jehosafat. Addaan isuna iti aglaplapusan a kinabaknang ken dayaw. 6 Naipamaysa ti pusona kadagit wagas ni Yahweh. Inikkatna met dagiti pagdawdayawan ken dagiti tekken ni Asera iti Juda. 7 Iti maika-3 a tawen iti panangituran, imbaonna dagiti opisialna a da Benhail, Obadias, Zacarias, Netanel, ken Micaias, a mangisuroda kadagit siudad ti Juda. 8 Kadduad a dagiti Levita; a da Semaias, Netanias, Zebadias, Asael, Semiramot, Jehonatan, Adoniha, Tobijas ken Tobadonijas; ket kaduadu dagiti papadi a da Elesama ken Jehoram. 9 Nangisuroda idiy Juda, intugotda ti Libro ti Linteg ni Yahweh. Napanda kadagit amin a siudad ti Juda ket nangisuroda kadagit tattao. 10 Ti panagbuteng kenni Yahweh ket nagdissuor kadagit amin a pagarian kadagit daga iti aglawlaw

ti Juda, isu a saanda a ginubgubat ni Jehosafat. **11** Nangiyeg dagiti sumagmamano a Filisteo kadagit sagutda kenni Jehosafat, ken pirak a kas buisda. Nangiyeg met kenkuana dagiti taga-Arab kadagit arban, 7, 700 a kalakian a karnero, ken 7, 700 a kalding. **12** Bimmileg iti kasta unay ni Jehosafat. Nangipatakder isuna kadagit sarikedked ken kadagit siudad a pangidulinan iti abasto idiy Juda. **13** Addaan isuna kadagit nakaad-adu nga abasto kadagit siudad ti Juda, ken kadagit soldado-mamaingel, natutured a lallaki-idiay Jerusalem. **14** Daytoy ti listaanda, agsasaruno babaen iti nagan dagiti balay ti ammada: Manipud iti Juda, dagiti mangidaualo kadagit sangerib; ni Adna a mangidaualo, ket keduana dagiti 300, 000 a mannakigubat a lallaki, **15** ti sumaruno kenkuana ket ni Jehohanan a mangidaualo, keduana dagiti 280, 000 a lallaki; **16** ti sumaruno kenkuana ket ni Amasias a putot a lalaki ni Zikri, a nagdisinudo nya ng agserbi kenni Yahweh; keduana dagiti 200, 000 a mannakigubat a lallaki. **17** Manipud iti Benjamin: ni Eliada a maysa a maingel ken natured a lalaki, ket keduana dagiti 200, 000 a nakaarmas kadagit bai ken kalasag; **18** ti sumaruno kenkuana ket ni Jehozabad, ket keduana dagiti 180, 000 a nakasagana makigubat. **19** Dagitoy dagiti agserserbi iti ari, malaksid kadagit impuesto ti ari kadagit nasarikedkedan a siudad iti entero a Juda.

18 Ita, bimmaknang ken mararaem iti kasta unay ni Jehosafat; nakigayyem isuna kenni Ahab babaen iti panangipaasawana iti maysa kadagit pamiliiana iti putot a babai ni Ahab. **2** Kalpasan iti sumagmamano a tawen, simmalog isuna iti ayan ni Ahab idiy Samaria. Nangparti ni Ahab iti adu a karnero ken baka para kenkuana ken kadagit tattoa a keduana. Inallukoy met isuna ni Ahab a makikadua kenkuana a mangraut iti Ramot Galaad. **3** Kinuna ni Ahab nga ari ti Israel kenni Jehosafat nga ari ti Juda, "Sumurotka kadi kaniak idiy Ramot Galaad?" Insungbat ni Jehosafat iti ari ti Israel, "Kaslaak kenka, ken dagiti tattoak ket kasia kadagit tattoom; keduandakayonto a makigubat." **4** Kinuna ni Jehosafat iti ari ti Israel, "Pangaasim ta ammoem pay nga umuna ti ibaga ni Yahweh para iti sunbatob." **5** Ket inummong ti ari ti Israel dagiti profetan, 400 a lallaki, ket kinunana keduakuada, "Mapanmi kadi rauten ti Ramot Galaad weno saan? Kinunada, "Rautenyu, ta pagbaligintento ti Dios ti ari." **6** Ngem kinuna ni Jehosafat, "Awan kadin ditoy ti sabali pay a profeta ni Yahweh a mabalintayo a pagkiddawan iti balakad?" **7** Kinuna ti ari ti Israel kenni Jehosafat, "Adda pay maysa a tao a mabalintayo a pagdawatan iti balakad manipud kenni Yahweh, ni Micaias a putot ni Imla, ngem kagurgurak isuna ta saan a pulos a mangipadto iti aniaman a nasayaat a banag maipanggep kaniak, ngem ketdi pasig a kinarigat laeng." Ngem kinuna ni Jehosafat, "Saan koma nga ibaga ti ari dayta." **8** Ket nangayab ti ari ti Israel iti opisial ket binilinna, "Iyegyo itan ni Micaias a putot ni Imla." **9** Ita, nakatugaw ni Ahab nga ari ti Israel ken ni Jehosafat nga ari ti Juda kadagit tronoda, nakakawesda kadagit pagan-anayda a kas ari, iti nawaya a lugar iti pagserkan ti ruanan ti Samaria, ket agipadpadto dagiti amin a profeta, iti sangoananda. **10** Nangaramid ni Zedekias a putot ni Kenaana iti sinan-sara a landok ket kinunana, "Kastoy ti imbag ari ti Yahweh: 'Babaen kadagitoy maparmekyonto dagiti taga-Aram aqgingga a maibusda.' **11** Ket kasta met laeng ti impadto dagiti amin a profeta, a kunada, "Rautenyu ti Ramot Galaad ket agballigikayo, ta inyawat daytoy ni Yahweh iti ima ti ari." **12** Nakisao kenni Micaias ti mensahero a napan nangayab kenkuana, a kunana, "Ita dumngegka, pasig a nasayaat a banbanag dagiti sasao nga imbag ari ti profeta. Panggaasim ta ibagam koma ti kas iti imbag ari ti maysa keduakuada ket nasayaat a banbanag ti ibagam." **13** Insungbat ni Micaias, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnayanay, no ania ti ibaga ni Yahweh kaniak ti sawek." **14** Idi napan isuna iti ayan ti ari, kinuna ti ari kenkuana, "Micaias, mapanmi kadi rauten

ti Ramot Galaad, weno saan?" Insungbat ni Micaias, "Rautem ket agballigika! Ta dakkelto daytoy a balligi." **15** Ket kinuna ti ari kenkuana, "Namin-anu a dasar nga imbagak kenka nga isapatan a ti laeng kinapudno ti ibagam kaniak iti nagan ni Yahweh?" **16** Isu a kinuna ni Micaias, "Nakitak ti entero nga Israel a nawarawara kadagit barnbantay, kasda la karnero nga awan mangipaspastor, ket kinuna ni Yahweh, 'Awan mangipaspastor kadagitoy. Agsibli koma ti tunggal maysa iti balayna nga addaan kappia.' **17** Isu a kinuna ti ari ti Israel kenni Jehosafat, "Saan kadi nga imbagak kenka a saan isuna nga agipadto iti nasayaat maipanggep kaniak, ngem pasig a didigra laeng?" **18** Ket kinuna ni Micaias, "Masapul ngarud a denggenyo amin ti sao ni Yahweh: Nakitak ni Yahweh a nakatugaw iti tronona, ken amin dagiti buybuyot ti langit ket agtaktakder iti makannawanna ken iti makannigidna. **19** Kinuna ni Yahweh, 'Siasino ti mangallilaw kenni Ahab, nga ari ti Israel tapno sumang-at idiy Ramot Galaad ket maparmek sady?' Ket nagduduma ti insungbat ti tunggal maysa. **20** Ket adda maysa nga espiritu a nagpasango, nagtakder iti sangoan ni Yahweh, ket kinunana, 'Siak ti mangallilaw kenkuana.' Kinuna ni Yahweh kenkuana, 'Kasano?' **21** Insungbat ti espiritu, 'Mapanak ket pag-ulbodek dagiti amin a profetana.' Insungbat ni Yahweh, 'Allilawem isuna, ket agballigkanto. Mapanka ket aramiden ti imbagam.' **22** 'Ita kitaem, pagul-ulboden ni Yahweh dagiti amin a profetam, ket inkeddeng ni Yahweh ti pannakadidigram.' **23** Kalpasanna, immasideg ni Zedekias a putot ni Kenaana, tinungpana ni Micaias, ket kinunana, "Kasano koma a rimmuar kaniak ti Espiritu ni Yahweh tapno makitungtong kenka?" **24** Kinuna ni Micaias, "Kitaem, maammoamtio dayta iti aldaw nga agtarayka a mapan aglemmeng iti akin uneg a siled." **25** Kinuna ti ari ti Israel kadagit dadduma nga adipenna, "Dakayo a tatto tiliwenyo ni Micaias ket ipanyo kenni Amon, a gobernador ti siudad, ken ni Joas, nga anakko. **26** Ibagayo kenkuana, 'Kuna ti ari, Ibaludyo daytoy a tao ket bassit laeng a tinapay ti ipakanyo ken bassit laeng a danum, aqgingga a makasangpetak a sikakaradkad.'" **27** Ket kinuna ni Micaias, "No makasublika a sikakaradkad, saan ngarud a nagsao ni Yahweh kaniak." Ket kinunana pay, "Denggenyo daytoy, dakayo amin a tatto." **28** Simmang-at ngarud da Ahab nga ari ti Israel, ken ni Jehosafat nga ari ti Juda idiy Ramot Galaad. **29** Kinuna ti ari ti Israel kenni Jehosafat, "Manglimlimoak ket mapanak iti paggugubatan, ngem ikawesmo dagiti pagan-anaymo a kas ari." Nanglimlimo ngarud ti ari ti Israel ket napan iti paggugubatan. **30** Ita, binilin ti ari ti Aram dagiti kapitan ti karwahena, a kunana, "Saanya a darupen ti siasinoman kadagit soldado. Ngem ketdi, ti laeng ari ti Israel ti darupenyu." **31** Ket napasamak nga idi nakita dagiti kapitan ni Jehosafat kinunada, "Dayta ti ari ti Israel." Nagbaw-ingda a mangdarup kenkuana, ngem nagriaw ni Jehosafat, ket tinulongan isuna ni Yahweh. Pinagsardeng ida ti Dios iti panangdarupa kenkuana. **32** Ket napasamak nga idi nakita dagiti mangidaualo kadagit karwahena a saan nga isu ti ari ti Israel, insardenga ti panangkamatda kenkuana. **33** Ngem adda maysa a lalaki a ngangibat iti panana a saanna a kitkitaan ti mapanana ket natamaan ti ari ti Israel iti nagsaipan ti kabalna. Ket kinuna ni Ahab iti mangiturturing iti karwahena, "Agsubli ket ipanawnak ditoy paggugubatan, ta nasugatanak iti nakar." **34** Kimmarkaro ti gubat iti dayta nga aldaw, ket sisasadag ti ari ti Israel iti karwahena a nakasango kadagit taga-Aram aqgingga iti rumabii. Idi dandanin a lumnek ti init, natay isuna.

19 Nakasubli a sikakaradkad ni Jehosafat nga ari ti Juda iti balayna idiy Jerusalem. **2** Kalpasanna, rimmuar a mangsabat kenkuana ni Jehu a propeta a putot ni Hanani ket kinunana kenni Ari Jehosafat, "Rumbeng kadi a tulongan dagiti nadangkes? Rumbeng kadi nga ayatem dagiti manggurgura kenni Yahweh? Gapu iti daytoy

nga inaramidmo, kapungtotnaka ni Yahweh. 3 Nupay kasta, adda naimbag nga inaramidmo. Inikatmo dagiti tekken ni Asera iti daga, ken impamaysam ti pusom iti Dios." 4 Nagnaed ni Jehosafat idiy Jerusalem; ket nagdaliasat manen isuna a napan kadagiti tattao, manipud Beerseba akingga iti katurturodan ti Efraim ket pinagsublina ida kenni Yahweh, a Dios dagiti ammada. 5 Nangisaad isuna kadagiti ukom iti amin a nasarikedkedan a siudad ti Juda, iti tunggal siudad ti Juda. 6 Kinunana kadagiti ukom, "Panunotenyo ti rumbeng nga aramidenyo, gapu ta saankayo a manguk-ukom para iti tao, ngem para kenni Yahweh; adda isuna kadakayo iti pananguk-ukomyo. 7 Ket ita, umay koma kadakayo ti panagbuteng kenni Yahweh. Agannadkayo no mangukomkayo, ta awan basol kenni Yahweh a Diostayo, weno awan ti aniaman a panangidumdua weno pasuksok kenkuana." 8 Maysa pay, ngandutok met ni Jehosafat kadagiti sumagmamano a Levita ken papadi idiy Jerusalem ken kadagiti sumagmamano a panguloen kadagiti pamilia dagiti Israelita, a mangukom para kenni Yahweh, ken mangrisut kadagiti pagriran. Agnanaedda idiy Jerusalem. 9 Binilinna ida, a kunana, "Aramidenyo dagiti pagrebbenganyo a sibubuteng kenni Yahweh, supupudno, ken iti isu-aminyo, kastoy ti aramidenyonto: 10 No adda idatagda kadakayo a riri manipud kadagiti kakabsatyo nga agnanaed kadagiti siudadda, pammapatay man weno maipapan kadagiti linteg, bilbilin, alagaden ken paglintegan, nasken a ballaaganyo ida tapno saanda nga agbasol kenni Yahweh, ken tapno saan nga agdissuor ti pungitona kadakayo ken kadagiti kakabsaty. No agtinaykayo iti kastoy a wagas, saankayo nga agbasol. 11 Adtoy, ni Amarias, a panguloen a padi, ket isu ti mangimaton kadakayo maipanggep iti amin a banbanag maipapan kenni Yahweh. Ni Zebadias a putot ni Ismael, a mangidadaulo iti balay ti Juda, ket isu ti mangimaton kadagiti amin a pakaseknan ti ari. Kasta met, a dagiti Levita dagiti opisial nga agserbi kadakayo. Agtignaykayo a situtured, ket sapay koma ta adda ni Yahweh kadagiti naimbag."

20 Kalpasan daytoy, immay a makigubat kenni Jehosafat dagiti tattao ti Moab ken Ammon agraman dagiti kakaduada a Meunita. 2 Ket adda sumagmamano a nangipadmag kenni Jehosafat, a kunada, "Adda dakkel a bunggoy nga um-umay manipud iti ballasis ti Natay a Baybay, manipud Aram tapno umydakuda rauten. Adtoy, addadan idiy Hazantamar" (dayta ket, Engedi). 3 Nagbuteng ni Jehosafat ket sipapasnek a binirokna ni Yahweh. Imbilinna ti panagayunur iti entero a Juda. 4 Nagummong ti Juda tapno dawatenda ti pammagbaga ni Yahweh; immayda manipud kadagiti amin a siudad ti Juda tapno dawatenda ti pammagbaga ni Yahweh. 5 Timmakder ni Jehosafat iti taripnong ti Juda ken Jerusalem, iti balay ni Yahweh, iti sangoanan ti baro a paraangan. 6 Kinunana, "O Yahweh a Dios dagiti kapanonmi, saan kadi a sika ti Dios ti langit? Ken saan kadi a sika ti mangiturturay kadagiti amin a pagarian kadagiti naison? Adda kadagita imam ti bileg ken pannakabalin, isu nga awan ti siasinoman a makabael a bumusor kenka. 7 O Diosmi, saan kadi a pinapanawmo dagiti agnanaed iti daytoy a daga iti sangoanan dagiti tattao nga Israel, ket intedmo daytoy kadagiti kapututan ni Abraham iti agnanayon? 8 Nagnaedda iti daytoy ket nangipatakderda iti nasantonan a lugar para iti naganmo, a kunada, 9 'No adda didigra nga umay kadakami ti gubat, weno sakit, weno bisin-tumakderkami iti sangoanan daytoy a balay, ken iti sangoanam (ta ti naganmo ket adda iti daytoy a balay), ket umasogkami kenka iti panagrigatmi, ket denggennakami ket isalakkannakami.' 10 Kitaem ita, adda ditoy dagiti tattao ti Ammon, Moab, ken Bantay Seir, a saanmo nga impalubos a sakupen ti Israel, idi rimmuarda iti daga ti Egipito; ngem ketdi, naglikaw ti Israel ket saanda ida a dinadael. 11 Kitaem no kasano ti panangsupapakda kadakami; um-umayda

a mangpanpanaw kadakami iti dagam nga intedmo kadakami a tawidenmi. 12 O Diosmi, saanmo kadi nga ukomen ida? Ta awan bilegmi a mangsarangit iti daytoy a nakadakkel nga armada nga um-umay a mangraut kadakami." Saanmi nga ammo ti aramidenmi, ngem dumawdawatkami iti tulongmo." 13 Nagtagker ti amin a Juda iti sangoanan ni Yahweh, a kadduuda dagiti ubbingda, assawada, ken annakda. 14 Ket iti tengnga ti taripnong, immay ti Espiritu ni Yahweh kenni Jahziel a putot a lalaki ni Zacarias a putot a lalaki ni Benaias a putot a lalaki ni Jeiel a putot a lalaki ni Matanaias a Levita, maysa kadagiti putot a lalaki ni Asap. 15 Kinuna ni Jahziel, "Dumngeskayo, amin a Juda ken dakayo nga agnanaedti Jerusalem, ken Ari a Jehosafat: "Kastoy ti kuna ni Yahweh kadakayo: 'Saankayo nga agbuteng; saankayo a maupay gapu iti daytoy a dakkel nga armada. Ta ti gubat ket saan a para kadakayo, ngem iti Dios. 16 Sumalogkayo a mangsarangit kadakuada inton bigat. Kitaenyo, sumangsang-atda idiy bessang ti Ziz. Masarakanyo ida iti pungto ti tanap, sakbay iti let-ang ti Jeruel. 17 Saanen a masapul a makirangetkayo iti daytoy a gubat. Agtalinaedkayo iti puestoyo, aguraykayo, ket kitaenyo ti panangispal ni Yahweh kadakayo, Juda ken Jerusalem. Saankayo nga agbuteng weno maupay. Inkay makigubat kadakuada inton bigat, ta adda ni Yahweh kadakayo." 18 Nagrukob ni Jehosafat iti daga. Nagrukob iti sangoanan ni Yahweh ti amin a Juda ken dagiti agnanaed iti Jerusalem, ket nagdaydayawa kenkuana. 19 Timmakder dagiti Levita a kapututan dagiti Koaitas ken Koreitas ket nagdaydayawa kenni Yahweh a Dios ti Israel iti nakapigpigsa a timek. 20 Bimmangonda a nasapa iti kabigatanna ket napanda iti let-ang ti Tekoa. Bayat a rumrummuarda, timmakder ni Jehosafat ket kinunana, "Dumngeskayo kaniak, Juda, ken dakayo nga agnanaed iti Jerusalem! Agtalekkayo kadagiti profetana, ket agballigikayonto." 21 Idi nakiuman isuna kadagiti tattao, dinutokkanna dagiti agkanta kadagiti panangidaydayaw kenni Yahweh gapu iti nasantoan a dayagna, bayat a magmagnada iti sangoanan ti armada, kankantaenda, "Agyamankami kenni Yahweh; ta agnanayon ti kinapudhona iti tulagna." 22 Idi rugianda ti agkanta ken agdayaw, pinagrinnanget ni Yahweh dagiti tattao ti Ammon, Moab ken Bantay Seir, nga um-umay a mangraut iti Juda. Naparmekda. 23 Ta dagiti tattao ti Ammon ken Moab ket nakirangit kadagiti agnanaed iti Bantay Seir, tapno naan-anay a mapapatay ken madadaelda ida. Idi naparmekda dagiti tattao ti Bantay Seir, isudan ti nagraranget. 24 Idi nakadanon ti Juda iti lugar a matannawaganda ti let-ang, nakitada dagiti armada. Adtoy, nataydan, napasagda iti daga; awan iti nakalasat. 25 Idi napan ni Jehosafat ken dagiti tattao tapno agsamsamda, nakasarakda kadagiti nakaad-adu a kinabknang ken napapateg nga alahas, a sinamsamda para kadagiti bagbagida, ad-adu dagitoy ngem iti kabaelanda nga awiten. Tallo nga aldaw a binunagda dagiti samsam, nakaad-adu unay dagitoy. 26 Iti maika-uppat nga aldaw, naguummongda iti tanap ti Beraca. Indaydayawa sadiy ni Yahweh, isu a ti nagan dayta a lugar ket ti "tanap ti Beraca" akingga kadagityo ngalawd. 27 Kalpasanna ket indauloan ida ni Jehosafat nga agsulbi idiy Jerusalem nga addaan rag-o; ta pinagrag-o ida ni Yahweh kadagiti kabusorda. 28 Simmangpetda idiy Jerusalem ket napanda iti balay ni Yahweh a nabuyogan iti uni dagiti lira, arpa ken trumpeta. 29 Nagbuteng iti Dios dagiti amin a pagarian kadagiti naison idi nadamagda a nakirangit ni Yahweh kadagiti kabusorda ti Israel. 30 Natalna ngarud ti pagarian ni Jehosafat, ta inikkan ti Diosna isuna iti kappia iti aglawlawnna. 31 Nagturay ni Jehosafat iti entero a Juda: agtawen isuna iti 35 idi nangruji nga agturay, ket nagturay isuna idiy Jerusalem iti 25 a tawen. Azuba ti nagan ti inana, a putot a babai ni Silhi. 32 Sinurotna dagiti wagas ni Asa

nga amana; saanna a tinallikudan dagitoy; inaramidna ti ummo iti imatang ni Yahweh. **33** Nupay kasta, saan pay a naikkat dagiti lugar a pagdaydayawan, saan pay met a pimmasnek dagiti tattoo iti panagdaydayawda iti Dios dagiti kapanuonanda. **34** Dagiti dadduma a banbanag maipanggep kenni Jehosafat, manipud iti rugi agingga iti maudi, ket naisurat iti pakasaritaan ni Jehu a putot a lalaki ni Hanani, a nailanad iti Libro dagiti Ar-ari ti Israel. **35** Kalpasan daytoy, nakitulag ni Jehosafat nga ari ti Juda kenni Ahazias nga ari ti Israel, nga adu a kinadakes ti inaramidna. **36** Nakitulag isuna kenkuana nga agaramidda kadagiti barko nga aglayag iti taaw. Inaramidda dagiti barko idiy Eziongeber. **37** Ket nangipadto ni Eliezer a putot a lalaki ni Dodavahu a taga-Maresias, iti maibusor kenni Jehosafat; kinunana, "Gapu ta nakitulagka kenni Ahazias, dinadael ni Yahweh dagiti inaramido." Nadadael dagiti barko tapno saanda a makapaglayag.

21 Pimmusay ni Jehosafat ket naitabon isuna iti siudad ni David; ni Jehoram a putotna a lalaki ti naisaad nga ari a kasukatna.

2 Adda lallaki a kakabsat ni Jehoram a putot a lalaki ni Jehosafat: da Azarias, Jehiel, Zacarias, Azarias, Michael, ken ni Sefatias. Amin dagitoy ket putot a lallaki ni Jehosafat nga ari ti Israel. **3** Inikkan ida ti amada iti adu a sagsagut a pirak, balitok, ken dadduma pay a napapateg a banbanag, ken kasta met kadagiti nasarikeddedan a siudad idiy Juda; nupay kasta, intedna ti trono kenni Jehoram, gapu ta isuna ti inauna a putotna a lalaki. **4** Ita, idi naan-anayen ti panagturay ni Jehoram iti pagarian ti amana ken natalgeden ti pannakaisaadna nga ari, pinapatayna dagiti amin a kakabsatna a lallaki babaen iti kampilan, ken kasta met dagiti dadduma a mangidadaulo iti Israel. **5** Tallo-pulo ket dua ti tawen ni Jehoram idi nangrugi isuna a nagturay, ket nagturay isuna iti walo a tawen idiy Jerusalem. **6** Sinurotna dagiti wagas dagiti ari ti Israel, a kasla iti inar-aramid ti balay ni Ahab; ta inasawana tu putot a babai ni Ahab; ket inaramidna dagiti dakes iti imatang ni Yahweh. **7** Nupay kasta, saan a kinayat ni Yahweh a dadaelen ti balay ni David, gapu iti tulagda kenni David; inkarina a dagiti kaputotan ni David ti kanayon nga agturya iti Juda. **8** Kadagit aldaw ni Jehoram, immalsa ti Edom a maibusor iti panagturay ti Juda, ket nangisaadda iti ari a mangituray kadakuada. **9** Ket bimmallasiwi ni Jehoram iti beddeng ket napan idiy Edom a kadduana dagiti mangidadaulo ken amin a karwahena. Nagriing isuna iti rabii ket rinautna dagiti taga-Edom, a nanglawlaw kenkuana ken kadagiti mangidadaulo kadagiti karwaha. **10** Immalsa ngarud ti Edom a maibusor iti panagturay ti Juda agingga kadagityo nga aldaw. Immalsa met ti Libna iti dayta met laeng a tiempo a maibusor iti panagturayna, gapu ta tinallikudan ni Jehoram ni Yahweh, a Dios dagiti kapanuonna. **11** Malaksid kadagityo, nangipatakder pay ni Jehoram kadagiti pagdaydayawan kadagiti bantay ti Juda; insungsongna dagiti agnanaed iti Jerusalem a tallikudana ni Yahweh ket agserberda kadagiti didiosen, a kas iti panagserbi dagiti balangkantis kadagiti lallaki a saanda nga asawa. Iti kastoy a wagas, insungsongna ti Juda a saanen a sumurot kenni Yahweh. **12** Maysa a surat manipud kenni profeta Elias ti nakadanon kenni Jehoram. Kastoy ti kunana, "Kastoy ti kuna ni Yahweh, a Dios ni David, a kapanuonam: Gapu ta saanmo a sinurot dagiti wagas ni Jehosafat nga aman, wenco dagiti wagas ni Asa nga ari ti Juda, **13** ngem ketdi dagiti wagas dagiti ari ti Israel ti sinurotmo, ken insungsongmo ti Juda ken dagiti agnanaed iti Jerusalem a tallikudana ni Yahweh ket agserberda kadagiti didiosen, a kas iti panagserbi dagiti balangkantis kadagiti lallaki a saanda nga asawa, a kas iti inaramid ti balay ni Ahab-ken gapu ta pinapataymo met dagiti kakabsatmo a lallaki iti pamilia ti aman babaen iti kampilan, lallaki a nasaysayaat ngem sika- **14** kitaem, saplitento ni Yahweh iti nakaro a didigra dagiti tattaom, annakmo, assawam, ken dagiti

amin a kinabaknangmo. **15** Sika a mismo ket agsakito iti nakaro gapu ta kaptento iti sakit dagiti bagismo, agingga a rummuar dagiti bagismo gapu iti sakit, iti inaldaw." **16** Pinagpungtot iti kasta unay ni Yahweh a maibusor kenni Jehoram dagiti Filisteo ken dagiti taga-Arab nga asideg kadagiti taga-Etiopia. **17** Rinautda ti Juda, sinakupda daytoy, ket simasamda dagiti amin a kinabaknang a nasarakanda iti balay ti ari. Impanawda pay dagiti annakna a lallaki ken dagiti assawana. Awan nabati kenkuana a putotna a lalaki malaksid kenni Jehoiahas, a buridek a putotna a lalaki. **18** Kalpasan amin dagitoy, pinagsakit ni Yahweh dagiti bagisna iti sakit a saan a maagasan. **19** Napasamak daytoy iti umno a tiempo, kalpasan iti dua a tawen, rimmuar dagiti bagisna gapu iti sakitna, ket natay isuna gapu iti nakaro a sakit. Saan a nangpasged iti apuy dagiti tattaona a kas panangipakita iti panagraemda kenkuana a kas iti inaramidda kadagiti kapanuananana. **20** Nangrugi isuna a nagturay idi **32** ti tawenna; nagturay isuna idiy Jerusalem iti **8** a tawen, ket natay a saan a nadung-awan. Intabonda isuna iti siudad ni David, ngem saan nga iti tanem dagiti ari.

22 Insaad dagiti agnanaed iti Jerusalem ni Ahazias a kaubingan a putot a lalaki ni Jehoram nga ari a kas kasukatna; ta dagiti lallaki nga immay a rimaauta iti kampo agraman dagiti taga-Arab a kakaduada ket pinapatayda dagiti amin nga inauna a putotna a lallaki. Isu a ni Ahazias a putot ni Jehoram nga ari ti Juda ti naisaad a kas ari. **2** Uppat a pulo ket dua ti tawen ni Ahazias idi nangrugi isuna nga agturya; nagturay isuna idiy Jerusalem iti maysa a tawen. Atalia ti nagan ti inana a putot a babai ni Omri. **3** Sinurotna met dagiti wagas ti balay ni Ahab ta ti inana ti mammagbaga kenkuana nga agaramid kadagiti dakes a banbanag. **4** Inaramid ni Ahazias ti dakes iti imatang ni Yahweh, a kas iti ar-aramiden ti balay ni Ahab, ta kalpasan ti ipapatayti amania ket isuda dagiti mammagbaga kenkuana nga isu ti nakaigapuan ti pannakadadaelna. **5** Sinurotna met dagiti balakkada; nakikadua kenni Joram a putot a lalaki ni Ahab nga ari ti Israel tapno makiranget kenni Hazael nga ari ti Aram idiy Ramot Galaad. Sinugatan dagiti taga-Aram ni Joram. **6** Nagsubli ni Joram idiy Jezebel tapno apgaibmag kadagiti sugatna, idi nakiranget isuna kenni Hazael nga ari ti Aram idiy Rama. Isu a simmalog ni Ahazias a putot a lalaki ni Jehoram, nga ari ti Juda idiy Jezebel tapno sarungkaranna ni Joram a putot a lalaki ni Ahab, gapu ta nasugatan ni Joram. **7** Ita, ti pannakadadael ni Ahazias ket inyeg ti Dios babaen iti panangsarungkar ni Ahazias kenni Joram. Idi nakasangpet isuna, nakikadua kenni Joram a mangdarup kenni Jehu a putot a lalaki ni Nimsi a pinili ni Yahweh a mangdadael iti balay ni Ahab. **8** Napasamak nga, idi ipatpatungpal ni Jehu ti panangpapatayna kadagiti amin a kapututan ni Ahab a kas iti imbilin ti Dios, nasarakanna dagiti mangidadaulo iti Juda ken dagiti putot a lallaki ti kabsat a lalaki ni Ahazias nga agserserbi kenni Ahazias. Pinapatay ida ni Jehu. **9** Binirok ni Jehu ni Ahazias, natiliwa isuna nga aglelemmeng idiy Samaria, impanda isuna kenni Jehu, ket pinapatayda isuna. Ket intabonda isuna, ta kunada, "Putot isuna a lalaki ni Jehosafat, a nangipamaya iti pusona kenni Yahweh." Isu nga awanen iti pannakabalin ti balay ni Ahazias a mangituray ti pagarian. **10** Ita, idi nakita ni Atalia nga ina ni Ahazias a natayan ti anakna, timmakder isuna ket pinatayna dagiti amin nga annak ti ari iti balay ti Juda. **11** Ngem innala ni Jehosafa, a putot a babai ti ari, ni Joas, a putot a lalaki ni Ahazias, ket inyadayona isuna kadagiti annak ti ari a dandani mapapatay. Inkabilna isuna iti maysa a siled agraman ti mangay-aywan kenkuana. Isu nga inlemmeng isuna ni Jehoseba a putot a babai ni Ari Jehoram, nga asawa ni Jehoyada a padi (ta kabsat isuna a babai ni Ahazias) tapno saan a papatayen ni Atalia. **12** Kaduada isuna nga aglelemmeng iti balay ti Dios iti innem a tawen, bayat iti panagturay ni Atalia iti daga.

23 Iti maika-pito a tawen, nagtignay a sibibileg ni Jehoyada.

Nakitulag isuna kadagit mangidadaulo iti ginasut a soldado, ni Azarias a putot a lalaki ni Jeroham, ni Ishmael a putot a lalaki ni Jehohanah, ni Azarias a putot a lalaki ni Obed, ni Maaseias a putot a lalaki ni Adaias, ken ni Elisafat a putot a lalaki ni Zikri—nokitulag isuna kadakuada. **2** Napanda iti entero a Juda ket inummongda dagiti Levita kadagit amin a siudad ti Juda, kasta met dagiti papanguloen dagiti balay ti Israel, ket napanda iti Jerusalem. **3** Nakitinnulag iti ari dagiti amin a naguummung iday balay ti Dios. Kinuna ni Jehoyada kadakuada, “Kitaenyen, agturayto ti anak ti ari, a kas iti kinuna ni Yahweh maipanggep kadagit kaputon ni David. **4** Kastoy ti rumbeng nga aramidenyo: ti apagkatlo kadakayo a papadi ken Levita nga um-umay nga agserbi iti Aldaw a Panaginana, ket agbantayto kadagit ruangan. **5** Ti maysa pay nga apagkatlo ket agbantayto iti balay ti ari; ken ti maysa pay nga apagkatlo ket agbantayto iti Ruangan ti Fondasion. Maummongto dagiti amin a tattao iti paraangan ti balay ni Yahweh. **6** Saanyo a palubosan ti siasinoman a sumrek iti balay ni Yahweh, malaksid kadagit papadi ken Levita nga agserserbi; rumbeng nga umunegda ta nakonsagrarda para iti dayta a trabaho. Nasken a tungpalenda dagiti amin a bilin ni Yahweh. **7** Nasken a palawlawan dagiti Levita ti ari. Siaasutto ti tunggal maysa kadakuada kadagit igamda. Siasinoman a sumrek iti balay, mapapatay isuna. Saanyo a sinsinaan ti ari inton umuneg ken rumuar.” **8** Isu a tinungpal dagiti Levita ken ti entero a Juda dagiti amin nga imbilin ni Jehoyada a padi. Indauloan ti tunggal mangidadaulo dagiti tattaoa, dagiti malpas ti panagserbida iti Aldaw a Panaginana ken dagiti sumukat kadakuada nga agserbi iti dayta nga aldaw; ta saan ida a pinalubosan ni Jehoyada a padi nga agawid kalpasan iti trabahoda iti dayta nga aldaw. **9** Kalpasanna, inyegan ni Jehoyada a padi dagiti mangidadaulo kadagit pana, bassit ken dakkel a kalasag nga adda iti balay ti Dios a kukua ni Ari a David. **10** Impuesto ni Jehoyada manipud iti makannawan a paset ti templo agingga iti makannigid a paset ti templo, iti abay ti altar ken iti abay ti templo, iti aglawlaw ti ari, dagiti amin a soldado. Iggem ti tunggal maysa kadakuada ti igamda. **11** Kalpasanna, inruarda ni Joas a putot a lalaki ti ari, inkabida ti korona iti ulona, ket inikkanda iti nalukot a pagbasaan a nakaisuratan dagit linteg maipapan iti panagari. Ket insaadda isuna nga ari, ket pinulutan isuna ni Jehoyada ken dagiti annakna a lallaki. Ket kinunada, “Agbiag iti napaut ti ari.” **12** Ildi nangngeg ni Atalia ti ariwawa dagiti tattao nga agtataray ken mangidaydayaw iti ari, napan isuna iti balay ni Yahweh nga ayan dagiti tattao. **13** Ket kimmitta, ket, naktitana ti ari a sitatakder iti abay ti adigi iti pagserkan, ket adda iti abay ti ari dagiti mangidadaulo ken dagiti tumatangguyob. Siraragsak dagiti amin a tattao iti daga ken agpuypuyotda kadagit trumpet; ken tuktokaren dagiti kumakanta dagiti instrumento a pang-musiko ket indauloanda ti panagkanta iti pagdaydayaw. Ket rinay-ab ni Atalia ti kawesna ket impukkawa, “Panangliput daytoy! Panangliput daytoy!” **14** Ket pinaruari ni Jehoyada a padi dagiti mangidadaulo kadagit ginasut a pangulo iti armada ket kinunana kadakuada, “Iruaryo isuna nga ilasat iti nagbaetan dagiti soldado; ket papatayenyo babaen iti kampilan ti siasinoman a sumurot kenkuana.” Ta kinuna ti padi, “Saanyo a papatayen isuna iti balay ni Yahweh.” **15** Pinadasna ti aglibas ngem natiliwda isuna iti Ruangan ti Kabalio iti balay ti ari, ket sadiy ti nangpapatayanda kenkuana. **16** Ket nagaramid ni Jehoyada iti katulagan a nangisapataanna, dagiti amin a tattao, ken ti ari, nga agbalinda a tattao ni Yahweh. **17** Isu a napan dagiti amin a tattao iti balay ni Baal ket rinebbada daytoy. Binurakda dagiti altar ni Baal ken rinumekda dagiti imahenna, ken pinapatayda ni Matan a padi ni Baal, iti sangoanan dagidiay nga altar. **18** Nangdutok ni Jehoyada kadagit opisial para iti balay ni Yahweh

iti babaen iti panangimaton dagiti papadi a Levita a dinutokan ni David a mangaywan iti balay ni Yahweh, tapno mangidaton kadagit mapuoran a daton a maipaay kenni Yahweh a kas naisurat iti linteg ni Moises, kasta met ti siraragsak a panagkankanta a kas iti imbilin ni David. **19** Nangipuesto ni Jehoyada kadagit guardia kadagit ruangan iti balay ni Yahweh, tapno awan ti siasinoman a narugit a makaserrek. **20** Inkuyog ni Jehoyada dagiti mangidadaulo kadagit ginasut, dagiti mabigbigbig nga umili, dagiti gobernador dagiti tattao, ken dagiti amin a tattao iti daga. Insaloga iti palasio ti ari manipud iti balay ni Yahweh; simrek dagiti tattao iti Akin-ngato a Ruangan nga agturong iti balay ti ari ket nagtugaw ti ari iti trono ti pagarian. **21** Isu a siraragsak dagiti amin a tattao iti daga, ket natalha ti siudad. Maipapan kenni Atalia, pinapatayda isuna babaen iti kampilan.

24 Agtawen ni Joas iti pito idi nangrugi isuna a nagturay; nagturay isuna iti 40 a tawen idiy Jerusalem. Ti nagan ti inana ket Zibia a taga-Beerseba. **2** Inaramid ni Joas ti umno iti imatang ni Yahweh iti amin nga al-alawd ni Jehoyada a padi. **3** Nangpili ni Jehoyada iti dua nga assawa a para kenni Joas, ket naaddaan ni Joas kadagit annak a lallaki ken babbai. **4** Napasamak a kalpasan daytoy, nga inkeddeng ni Joas a patarimaan ti balay ni Yahweh. **5** Inummongda dagiti papadi ken dagiti Levita ket kinunana kadakuada, “Tinawen a mapankayo kadagit siudad ti Juda ket urnongenyi ti kuarta manipud iti entero nga Israel ti tinawen nga ibayad dagiti tattao tapno mapatarimaan ti balay ti Diosyo. Siguradoeno nga irugyo a dagus.” Ngem saan nga inaramid a dagus dagiti Levita. **6** Isu a pinaayaban ti ari ni Jehoyada, a kangatoan a padi ket kinunana kenkuana, “Apay a saanmo a binagaan dagiti Levita nga iyegda manipud iti Juda ken iti Jerusalem ti buis nga imbilin ni Moises nga adipen ni Yahweh, ken ti agtaud iti gimong ti Israel nga agpaay iti tolda ti Dios?” **7** Ta dinadael dagiti annak a lallaki ni Atalia a nadangkes a babai ti balay ti Dios ket impanda kadagit Baal dagiti amin a nasantoan a banbanag iti balay ni Yahweh. **8** Isu a nagbilin ti ari, ket nangaramidda iti kahon sada inkabil daytoy iti ruar iti pagserkan ti balay ni Yahweh. **9** Ket pinaiwaragawagda iti Juda ken Jerusalem nga iyeg dagiti tattao kenni Yahweh ti buis nga imbilin ni Moises nga adipen ti Dios iti Israel idiy let-ang. **10** Naragsakan dagiti amin a mangidadaulo ken amin a tattao ket nangiyedga iti kuarta sada inkabil daytoy iti kahon, agingga a napunnoda daytoy. **11** Napasamak a tunggal ipan dagiti Levita ti kahon kadagit opisial ti ari, ken tunggal makitada nga adun ti kuarta a naikabil iti daytoy, ket umay dagiti eskriba ti ari ken ti opisial ti kangatoan a padi, ibukbokda ti linaon ti kahon sada alaen daytoy ket isublida manen iti sigud nga ayanna. Inaldaw a kastoy ti araramidenda ket nakaurnongda iti dakkel a gatad ti kuarta. **12** Ited ti ari ken Jehoyada ti kuarta kadagit mangimaton iti pannakatarimaan iti balay ni Yahweh. Nangtangdan dagitoy a lallaki kadagit kumakabite, karpintero ken mammanday a mangtarimaan iti balay ni Yahweh. **13** Impasnek ngarud dagiti trabahador ti nagtrabaho, ken nagtululoy ti panangtarimaanda; binangonda manen ti balay ti Dios kas iti sigud a langana ken pinalagdada daytoy. **14** Ildi nalpasdan, impanda ti nabati a kuarta iti ari ken kenni Jehoyada. Nausa daytoy a kuarta iti panagaramid kadagit alikamen para iti balay ni Yahweh, a maus-usar iti panagserbi ken panangidaton-dagiti kutsara ken al-alkamen a balitok ken pirak. Nagtululoy ti panangidatonda kadagit daton a mapuoran iti balay ni Yahweh iti amin nga aldaw ni Jehoyada. **15** Limmakay unay ni Jehoyada, ket natay; 130 ti tawenna idti natay isuna. **16** Intanemda isuna iti siudad ni David a pakaitantaneman dagiti ar-ari, gapu ta naimbag ti inaramidna iti Israel, iti imatang ti Dios ken iti balay ti Dios. **17** Ita, kalpasan iti ipapatay ni Jehoyada, immay dagiti mangidadaulo ti Juda ket sinugsuganda ti ari. Ket impangag ti ari ida. **18** Binaybay-anda ti balay ni Yahweh a Dios

dagiti kapanunda, ket nagdaydayawda kadagitio diosa nga Asera ken kadagitio didiosen. Nakapungtot ti Dios iti Juda ken Jerusalem gapu iti daytoy a dakes nga inaramidda. **19** Ngem nangibaon latta isuna kadagitio profeta a mangisubli kadakuada kenkuana, ni Yahweh; binallaagan dagiti profeta dagiti tattao ngem saanda nga impangan ida. **20** Immay ti Espiritu ti Dios kenni Zacarias a putot a lalaki ni Jehoyada, a padi; nagtakder ni Zacarias iti nangato a disso iti sangoanan dagiti tattao ket kinuna kadakuada, "Kastoy ti kuna ti Dios; 'Apay a salsalungasingenyo dagiti bilbilin ni Yahweh, nga isu a saankayo a dumur-as? Agsipud ta tinallikudanyo ni Yahweh, tinallikudannakayo met." **21** Ngem napanggpeda iti maibusor kenkuana ket iti bilin ti ari, inuborda isuna idiy paraangan ti balay ni Yahweh. **22** Iti kastoy a wagas ket saan a linajip ni Joas nga ari ti kinaimbag nga inaramid kenkuana ni Jehoyada nga ama ni Zacarias. Ngem ketdi, pinapatayna ti putot a lalaki ni Jehoyada. Idi matmatayen ni Zacarias, kinunana, "Makita koma ni Yahweh daytoy ket balsennaka." **23** Ket napasamak nga iti pagleppasan ti tawen, rinaut ti armada ti Aram ni Joas. Napanda iti Juda ken Jerusalem; pinapatayda dagiti amin a mangidadaulo kadagitio tattao ket impatulodda iti ari ti Damasco dagiti amin a sinamsamda kadakuada. **24** Immay ti Aram a bassitda laeng nga armada, ngem pinagbaligi ida ni Yahweh a maibusor iti nakadakkel nga armada gapu ta tinallikudan ti Juda ni Yahweh a Dios dagiti kapanunda. Iti kastoy a wagas, inyeg dagiti taga-Aram ti pannakadusa ni Joas. **25** Iti tiempo a nakapanawen dagiti taga-Aram, nasugatan iti nakaro ni Joas. Naggandat dagiti adipenna iti maibusor kenkuana gapu iti pannakatdagiti annak ni Jehoyada a padi. Pinapatayda isuna iti pagiddaanna ket natay; intanemda isuna iti siudad ni David ngem saan a kadagitio pakaitantaneman dagiti ar-ari. **26** Dagityo dagiti tattao a naggandat iti maibusor kenkuana: ni Zabud ngang anak a lalaki ni Simat nga Ammonita; ken ni Josabud ngang anak a lalaki ni Smirt a Moabita. **27** Ita, ti pakasaritaan maipapan kadagitio annakna, dagiti napapateg a padto maipanggep kenkuana, ken ti pannakatarimaan ti balay ti Dios, adtoy, naisurat dagityo iti Komentario iti Libro dagiti Ar-ari. Ket ni Amazias nga anakna ti simmukat kenkuana a kas ari.

25 Agtawen ni Amazias iti **25** idi nagrugni isuna nga agturay a kas ari; nagturray isuna iti **29** a tawen idiy Jerusalem, Joadan ti nagan ti inana a taga-Jerusalem. **2** Inaramidna ti umno iti imatang ni Yahweh ngem saan nga iti napasnek a puso. **3** Ket napasamak nga apaman a napabileg ti panagturayna, pinapatayna dagiti adipen a nangpapatay iti amana nga ari. **4** Ngem saanna a pinapatay dagiti annak dagiti nangpapatay iti amana, ngem tinungpalna ti nailanad iti linteg, iti libro ni Moises a kas imbilin ni Yahweh, "Saan a mapapatay dagiti amma gapu kadagitio annak, wenco saan a mapapatay dagiti annak gapu kadagitio amma. Ngem ketdi, mapapatay ti maysa a tao gapu iti bukodna a basol." **5** Maysa pay, inummong ni Amazias ti Juda ket inrehistriona ida segun kadagitio balay dagiti kapanund. Nangdutok kadagitio mangipangulo iti rinibu ken kadagitio mangipangulo iti ginasut—iti entero a Juda ken Benjamin. Binilangna ida manipud iti agtawen iti duapulo ken agpangato, ket agdagupda iti 300, 000 a napili a lallaki a makabael a makigubat, lallaki a makaammo nga agiggem iti gayang ken kalasag. **6** Nangtangdan pay isuna iti 100, 000 a mannakigubat a lallaki manipud iti Israel iti sangagasut a talento a pirak. **7** Ngem adda maysa a tao ti Dios a napan kenkuana ket kinunana, "Apo Ari, saanno a palubosan ti armada ti Israel a sumurot kenka, ta awan ni Yahweh iti Israel-awan kadagitio tattao ti Efraim. **8** Ngem uray no mapanka a situtered ken sipipigsa iti gubat, parmekennakanto ti Dios iti sangoanan dagiti kabusor; ta adda pannakabalin ti Dios a tumulong wenco mangparmeck." **9** Kinuna ni Amazias iti tao ti Dios, "Ngem ania ti aramidenmi iti sangagasut a talento nga intedko iti

armada ti Israel?" Insungbat ti tao ti Dios, "Ad-adu pay ti maited ni Yahweh kenka ngem iti dayta." **10** Isu nga insina ni Amazias ti armada nga immay kenkuana a naggapu iti Efraim; pinagwidna manen ida. Isu a nakaungetda iti kasta unay iti Juda ket nagawidda a napalalo ti tungtoda. **11** Timmured ni Amazias ket impanguloanna dagiti tattaoa a mapan iti tanap ti Asin; sadiy, pinarmekna ti sangapulo a ribu a lallaki ti Seir. **12** Tiniliw met ti armada ti Juda ti dadduma pay a sangapulo a ribu a sibibag. Impanda ida iti tapaw ti derraas sada intappuak ida sadiy, isu a narumekda amin. **13** Ngem ti armada a pinagawid ni Amazias tapno saanda a makikadua kenkuana a mapan iti gubat ket nagsubli, rinautda dagiti siudad ti Juda manipud iti Samaria aqgingga iti Bet-horon. Pinapatayda ti 3, 000 kadagitio tattao ket adu ti sinamsamda. **14** Ita, idi nagsubli ni Amazias kalpasan iti panangpapatayda kadagitio Edomita, inyawidna dagiti didiosen dagiti tattao iti Seir, ket insaadna dagityo a kas didiosenna. Nagdaydayaw isuna kadagitoy ken nangpuor isuna iti insenso a maipaay kadagitoy. **15** Isu a nakapungtot ni Yahweh kenni Amazias. Nangibaon ni Yahweh iti profeta kenkuana ket sinaludsodna, "Apay nga agdaydayawka kadagitio didiosen dagiti tattao a saan man laeng a makaisalakan kadagitio bukodda a tattao manipud iti imam?" **16** Ket napasamak a kabayatan nga agsasao ti profeta kenkuana, kinuna ti ari kenkuana, "Inaramiddaka kadi a mammagbagaa iti ari? Agsardengkan. No agsaoka pay, bilinik dagiti soldadok a papatayendaka!" Ket nagsardeng ti profeta ket kinunana, "Ammokon nga inkeddingti Dios a dadaelendaka, gapu ta inaramidmo dagityo ket saanom nga impangan ti balakadko." **17** Kalpasanna, nakiuman ni Amazias nga ari ti Juda kadagitio mammagbagaa ket nangipatulod kadagitio mensahero kenni Joas nga ari ti Israel a putot a lalaki ni Jeocaz a putot a lalaki ni Jehu, a kunana, "Umayka ket agginubatta a rupanrupa." **18** Ngem pinagsubli ni Joas nga ari ti Israel dagiti mensahero kenni Amazias nga ari ti Juda a kunana, "Adda maysa a siitan a kayo nga adda iti Libano ket nangipatulod iti mensaha iti maysa a sedro idiy Libano a kunana, 'Itedmo ti anakmo a babai iti anakk a lalaki a kas asawana,' ngem adda narungsot nga ayup a limmabas idiy Libano ket binaddebaddekanna ti siitan a kayo. **19** Kinunam, "Kitaem, pinarmekko ti Edom," ket limmastogka. Ipannakelmo ti panagballigim ngem agtalinaedka iti pagtaengam, ta apay a dadaelek ken itinagmo ti bagim, sika agraman ti Juda a kadau?" **20** Ngem saan a dimngeg ni Amazias gapu ta pagayatan ti Dios a mapasamak daytoy iti kasta ket maipaimana dagiti tattao iti Juda iti ima dagiti kabusorda, gapu ta dimmawatda iti pammagbagaa kadagitio didiosen ti Edom. **21** Isu a rimmaut ni Joas nga ari ti Israel; isuna ken ni Amazias nga ari ti Juda ket nagsinnangoda idiy Bet-semes a masakupan ti Juda. **22** Naparmek ti Juda iti sangoanan ti Israel ket naglibas a nagawid ti tunggal mannakigubat. **23** Tiniliw ni Joas nga ari ti Israel ni Amazias nga ari ti Juda a putot a lalaki ni Joas, a putot a lalaki ni Ahazias, idiy Bet-semes. Impanna isuna idiy Jerusalem ket rinebbana ti pader ti Jerusalem manipud iti Ruangan ti Efraim aqgingga iti Ruangan ti Suli, agrukod daytoy iti uppata gatas a kubiko. **24** Innalana dagiti amin a balitok ken pirak, dagiti amin a banag iti balay ti Dios a banbanayan dagiti kapututan ni Obed Edom, ken dagiti napapateg a banbanan iti balay ti ari, nangala pay kadagitio tattao a kas balud sada nagsubli idiy Samaria. **25** Nagbiag ni Amazias nga ari ti Juda a putot a lalaki ni Joas iti **15** a tawen kalpasan iti ipapatay ni Joas nga ari ti Israel a putot a lalaki ni Joacaz. **26** Dagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Amazias, manipud rugi aqgingga iti pagleppasan ket saan aya a naisurat dagityo iti Libro dagiti Ari ti Juda ken Israel? **27** Ita, manipud iti tiempo a nagsukir ni Amazias kenni Yahweh, inrugida ti bimmusor kenkuana idiy Jerusalem. Nagkamang isuna iti Lakis ngem nangibaonda kadagitio lallaki a mangsurot kenkuana idiy

Lakis ket pinapatayda isuna sadiay. **28** Insakayda ti bangkayna iti kababio sada insubli idiy Jerusalem ket intanemda isuna iti nakaitaneman dagiti kapanonna iti Siudad ti Juda.

26 Innala dagiti tattao ti Juda ni Uzzias nga agtawen iti 16 ket insaadda isuna nga ari a kas kasukat ti amana a ni Amazias. **2** Isuna ti nangibangon manen iti Elat ket insublina daytoy iti Juda. Kalpasan dayta, pimmusay ti ari. **3** Agtawen ni Uzzias iti 16 idi nangrugi nga agturay. Nagturay isuna iti 52 a tawen idiy Jerusalem. Jecoliat ti nagan ti inana a taga-Jerusalem. **4** Inaramidna ti umno iti imatang ni Yahweh, sinurotna dagiti pagulidán ti amana a ni Amazias, iti amin nga inaramidna. **5** Napasnek isuna nga agtulnog iti Dios Kadagidi aldaw ni Zacarias a mambalakad kenkuana maipapan iti panagtulnog iti Dios. Kabayatan iti tiempo a nagtulnog isuna kenni Yahweh, pinarang-ay isuna ti Dios. **6** Napan ginubat ni Uzzias dagiti Filisteo. Rinebbana dagiti pader iti siudad ti Gat, Jamnia ken Asdod; nangbangon isuna kadagiti siudad iti pagilian ti Asdod ken Kadagiti dadduma a lugar idiy Filistia. **7** Tinulongan ti Dios iti pannakigubatna Kadagiti Filisteo, Kadagiti Arabo nga agnanaed iti Gurbaal ken Kadagiti Meunita. **8** Nagbuis dagiti Ammonita kenni Uzzias, ket nagdinnamag ti kinalatakna Kadagiti dadduma a daga, uray pay iti pagserkan ti Egipto ta bimmileg isuna iti kasta unay. **9** Malaksid iti daytoy, nangipatakder ni Uzzias Kadagiti torre idiy Jerusalem iti Ruangan ti Suli, iti Ruangan ti Tanap, ken iti pagsikkoan ti bakud, ket pinatibkerna dagitoy. **10** Nangipatakder pay isuna kadagiti torre a pagwanawan iti let-ang ken nagkali iti adu a bubon ta adu ti ayupna kadagiti tanap ken Kadagiti kapatadan. Addaan isuna kadagiti mammalon ken agay-aywan Kadagiti ubas iti katuruoran a pagilian ken Kadagiti nadam-eg a taltalon, ta pagay-ayatna ti panagtalon. **11** Malaksid iti daytoy, addaan ni Uzzias iti armada a mannakigubat a sisasagana a makigubat, a nabingbingay babaen Kadagiti bilangda a binilang da Jeiel nga eskriba, ken Maaseyas nga opisial iti babaen ti turay ni Hananias a maysa Kadagiti mangidauko iti armada ti ari. **12** Agdagup iti 2, 600 dagiti panguloen dagiti kapanonna, a mannakigubat a lallaki. **13** Adda 307, 500 a lallaki iti babaen ti panangidauloda a nalaing a makigubat, tapno tumulong iti ari a makirangan iti kabusor. **14** Ni Uzzias ti nangted Kadagiti masapsapul ti armada- kalaasag, gayang, helmet, kabal, bai ken pana, ken Kadagiti bato a pagpallatibong. **15** Idiy Jerusalem, ket nangaramid isuna Kadagiti makina, nga inembento dagiti nalalaing a lallaki tapno maikabil Kadagiti torre ken Kadagiti igid ti pader, nga isu ti pangitamaanda Kadagiti bai ken dadakkel a batbato. Nagdinnamag ti kinalatakna agingga Kadagiti adayo a dagdaga gapu ta tinulongan ti Dios iti kasta unay agingga a bimmileg isuna iti kasta unay. **16** Ngem idi nagbalin a nabileg ni Uzzias, timmangsit isuna isu a nagtignay a sidadangkes; binusorna ni Yahweh a Diosna, ta simrek isuna iti balay ni Yahweh tapno agpuor iti insenso iti altar ti insenso. **17** Sinaruno isuna ni Azarias a padi a kaduana ti walopulo a natutered a papadi ni Yahweh. **18** Nilappedanda ni Uzzias nga ari ket kinunada kenkuana, "Saanno a biang, ari Uzzias ti agpuor iti insenso kenni Yahweh ngem dagiti laeng papadi a putot a lallaki ni Aaron ti naikonsagrado kenni Yahweh tapno agpuor iti insenso ti makinbiang iti daytoy. Rummuarka iti nasantoan a disso ta nagsalungasingka. Saannakanto a padawayan ni Yahweh a Dios gapu iti daytoy." **19** Ket nakaunget ni Uzzias. Siiigem iti insensario tapno agpuor iti insenso. Nakapungtot isuna Kadagiti papadi, ket dagus nga adda nagbettak a ketong iti mugingna iti sangoanan dagiti papadi iti uneg ti balay ni Yahweh, iti abay ti altar ti insenso. **20** Kimmita kenkuana ni Azarias a kangatoan a padi ken dagiti amin a papadi ket naimatanganda ti ketong iti mugingna. Dagdagus nga impanawda isuna sadiay. Kinapudnona, nagdardaras a rimmuar isuna gapu ta dinusa ni Yahweh. **21** Agketong ni

Uzzias nga ari agingga iti aldaw ti ipapatayna, ken nagnaed iti naisina a balay, agsipud ta agketong isuna; gapu ta saan isuna a mapalubosan a mapan iti templo ni Yahweh. Ni Jotam a putotna a lalaki ti nangimaton iti palasio ken nangituiray Kadagiti tattao iti daga. **22** Maipapan Kadagiti dadduma a banbanag maipanggep kenni Uzzias, manipud rugi agingga iti maudi, ket nailanad iti insurat ni profeta Isaias a putot a lalaki ni Amos. **23** Pimmusay ngarud ni Uzzias; intanemda isuna iti nakaitaneman dagiti kapanonna iti pakaitaneman a kukua dagiti Ar-ari, ta kinunada, "Maysa isuna nga agketong." Ni Jotam a putotna a lalaki ti naisaad nga ari a kasukatna.

27 Agtawen iti duapulo ket lima ni Jotam idi nangrugi isuna nga agturay; nagturay isuna iti sangapulo ket innem a tawen idiy Jerusalem. Jerusa ti nagan ti inana; a putot ni Zadok. **2** Inaramid ni Jotam ti nalinteg iti imatang ni Yahweh, a kas iti amin a banag nga inaramid ti amana a ni Uzzias. Saanna met a pinilit ti simrek iti templo ni Yahweh. Ngem intultuloy latta dagiti tattao dagiti dakes nga aramidda. **3** Impatakderna ti akin-ngato a ruangan ti balay ni Yahweh, ken adu ti tinarimaanna iti bakud iti turod ti Ofel. **4** Kasta met a nangibagon pay isuna Kadagiti siudad idiy katuruoran a pagilian ti Juda, ken nangipatakder isuna Kadagiti sarikedked ken Kadagiti torre a pagwanawan iti kabakiran. **5** Nakigubat pay isuna iti ari dagiti tattao ti Ammon ket pinamekna ita. Iti dayta met laeng a tawen, nangted kenkuana dagiti tattao ti Ammon iti sangagasan a talento a pirak, sangapulo a ribu a rukod a trigo, sangapulo a ribu a rukod a sebada. Kasta met laeng ti inted kenkuana dagiti tattao ti Ammon iti maikadua ken maikatlo a tawen. **6** Nagbalin ngarud a nabileg ni Jotam gapu ta nagtulnog isuna a sipupudno kenni Yahweh a Diosna. **7** Dagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Jotam, dagiti pannakigubatna, ken dagiti aramidna, kitaenyo, naisurat dagitoy iti Ti Libro dagiti Ari ti Israel ken Juda. **8** Duapulo ket lima ti tawenna idi nangrugi a nagturay; nagturay isuna iti sangapulo ket innem a tawen idiy Jerusalem. **9** Pimmusay ni Jotam, ket intabonda isuna idiy siudad ni David. Ni Ahaz a putotna a lalaki, ti simmukat a kenkuana nga ari.

28 Agtawen ni Ahaz iti duapulo idi nangrugi isuna nga agturay a kas ari, ket nagturay isuna iti 16 a tawen idiy Jerusalem. Saanna nga inaramid ti nalinteg iti imatang ni Yahweh a kas koma iti inaramid ti kapanonna a ni David. **2** Ngem ketdi, nagbiag isuna Kadagiti wagas dagiti ari ti Israel; nangsukog pay isuna Kadagiti imahen ni Baal. **3** Malaksid iti daytoy, nangpuor isuna iti insenso idiy tanap ti Ben Hinnom ket pinuoranna dagiti annakna a kas daton a maipuor, sinurotna dagiti makarimon nga ugali dagiti bunggoy dagiti tattao a pinapanaw ni Yahweh iti imatang dagiti tattao ti Israel. **4** Nangidaton ken nangpuor isuna iti insenso Kadagiti pagdaydayawan, iti tapaw dagiti tuturud ken iti sirok ti tingga nalangto a kayo. **5** Ngarud, impaima isuna ni Yahweh a Dios ni Ahaz iti ari ti Aram. Pinamek isuna dagiti Arameo ket innalada ti adu Kadagiti tattaona a kas balud, impanda ida idiy Damasco. Naiyawat pay ni Ahaz iti ima ti ari ti Israel a nangparmek kenkuana iti napalalo a pannakapapatay dagiti tattao. **6** Ta pinapatay ni Peka a putot a lalaki ni Remalias ti 120, 000 a soldado idiy Juda iti maysa laeng nga aldaw, amin dagitoy ket natutered a lallaki, gapu ta tinallikudanda ni Yahweh a Dios dagiti kapanonna. **7** Pinapatay ni Zikri a maysa a nabileg a lalaki manipud iti Efraim da Maaseyas a putot a lalaki ti ari, ni Azrikam nga opisial a mangimmaton iti palasio ken ni Elkana a sumaruno iti saad ti ari. **8** Innala ti armada ti Israel a kas balud ti 200, 000 nga assawa a babbai, annak a lallaki ken annak a babbai a kakabagianda. Nakaad-adu pay ti sinamsamda, nga inyawidda idiy Samaria. **9** Ngem adda profeta

ni Yahweh ti adda sadiay nga agnagan iti Oded. Rimmuar isuna tapno sabatenna ti armada nga umum-uneg iti Samaria. Kinunana kadakuada, "Gapu ta nakapungtot iti Juda ni Yahweh a Dios dagiti kapanonyo, impaimana ida kadakayo. Ngem pinapatayyo ida nga addaan iti pungtöt a dumanon sadi langit. **10** Ket ita, panganggepenyo a tagaboen dagiti lallaki ken babbai ti Juda ken Jerusalem. Ngem saan kadi a nagbiddutkayo gapu kadagiti bukodyo a basbasol kenni Yahweh a Diosyo? **11** Ita ngarud, dumngegkayo kaniak; pagawideno dagiti balud, dagiti innalayo manipud kadagiti bukodyo a kakabsat, ta napalalo ti pungtöt ni Yahweh kadakayo." **12** Ket summagmamano kadagiti mangidadaulo kadagiti tattao ti Efraim - da Azarias a putot a lalaki ni Johanan, Berekiyas a putot a lalaki ni Sallum, ken ni Amasa a putot a lalaki ni Hadlai ti nangsuringkadagit nagsubli manipud iti gubat, **13** kinunada kadakuada, "Saanyo nga ipan ditoy dagiti balud ta pinanggepyo ti maysa a banag a mangyeg iti basol kadatayo a maibusor kenni Yahweh, a mainayon kadagiti basbasol ken panagsalungasingtayo; gapu ta dakkel unayen dagiti panagsalungasingtayo ken adda iti napalalo a pungtöt iti Israel." **14** Isu nga imbiat dagiti soldado dagiti balud ken dagiti nasamsam iti sangoanan dagiti mangidadaulo ken iti entero a taripnong. **15** Timmakder dagiti lallaki a nadutokan a nainaganan ket innalada dagiti balud, ket nangalada kadagiti kawes kadagiti samsam ket kinawesanda dagiti amin a lamo-lamo. Kinawesanda ida ken inikkanda ida kadagiti sandalias. Inikkanda ida iti makan ken mainom. Inagasanda dagiti sugatda ken insakaya dagiti nakapuy kadagiti asno. Insublida ida kadagiti pampamiliada iday Jerico, (a maaw-agawan a Siudad dagiti Palma). Kalpasanna, nagsublida iday Samaria. **16** Iti dayta a tiempo, nangibaon ni Ari Ahaz kadagiti mensahero kadagiti ari ti Asiria tapno dawatenna kadakuada a tulonganda isuna. **17** Ta iti maminsan manen ket immay rinaut dagiti Edomita ti Juda, ket nangalada kadagiti balud. **18** Sinakup pay dagiti Filisteo dagiti siudad kadagiti arisadsad ken iti Negev ti Juda. Sinakupda ti Betsemes, Aijalon, Gederot, Soco agraman dagiti barriona, Timna agraman dagiti barriona, ken uray pay ti Gimzo agraman dagiti barriona. Napanda nagnaed kadagidiay a luglugar. **19** Ta impababa ni Yahweh ti Juda gapu kenni Ahaz nga ari ti Israel; ta nagtignay isuna a sidadangkes iday Juda ket nadagsen unay ti basolna kenni Yahweh. **20** Immay ni Tilgat Pileser nga ari ti Asiria ket riniribokna isuna imbes a papigsaenna koma. **21** Ta sinamsaman ni Ahaz ti balay ni Yahweh, dagiti balay ti ari ken dagiti mangidadaulo, tapno itedna dagiti napapateg a banbanag kadagiti ari ti Asiria-ngeom saan a nakatulong daytoy kenkuana. **22** Iti tiempo ti panagsagabana, daytoy nga Ari Ahaz ket inyad-addana pay ti nagbasol kenni Yahweh. **23** Ta nagidaton isuna kadagiti didiosen ti Damasco, dagiti didiosen a nangparmek kenkuana. Kinunana, "Gapu ta tinulongan ida dagiti didiosen dagiti ari ti Siria, agidatonak ngarud kadakuada tapno tulongandak." Ngem dagitoy ti nakaigapuan ti pannakadadelna ken iti amin nga Israel. **24** Inummong ni Ahaz dagiti alikamen iti balay ti Dios ket binurak-burakna dagitoy. Inserrana dagiti ridaw ti balay ni Yahweh ket nangaramid isuna kadagiti altarna iti amin a suli ti Jerusalem. **25** Iti amin a siudad ti Juda, nangaramid isuna kadagiti lugar a padaydayawan a pangjuoran kadagiti daton kadagiti didiosen, ket iti kastoy a wagas, pinaungetna ni Yahweh a Dios dagiti kapanonyo. **26** Ita, dagiti amin nga inaramidna, manipud iti rugi agingga iti maudi, ket, nakasuratda iti Libro dagiti Ari ti Juda ken Israel. **27** Pimmusay ni Ahaz ket intabonda isuna iti siudad, iday Jerusalem; ngem saanda nga intanem isuna iti pakaitantaneman dagiti ari ti Israel. Ni Hezekias a putotna a lalaki ti naisaad nga ari a kasukatuna.

29 Nangrugi nga agturay ni Hezekias a kas ari idi agtawen isuna iti 25; nagturay isuna iti 29 a tawen iday Jerusalem. Abiha ti

nagan ti inana; a putot a babai ni Zacarias. **2** Inaramidna ti nalinteg iti imatang ni Yahweh ket sinurotna dagiti pagulidanon nga inaramid ni David a kapanonna, iti amin a banag. **3** Iti umuna a tawen ti panagturayna, iti umuna a bulan, linukanan ni Hezekias dagiti ridaw ti balay ni Yahweh ket tinarimaanna dagitoy. **4** Pinastrekna dagiti papadi ken dagiti Levita ket inummongna ida iday paraangan iti akindaya a paset. **5** Kinunana kadakuada, "Dumngegkayo kaniak, dakayo a Levita! Ikonsagraro dagiti bagyo kenni Yahweh ket ikonsagraro ti balay ni Yahweh a Dios dagiti kapanonyo, ket ikkatenyo dagiti banbanag a mangtulaw iti nasantoan a disso. **6** Ta nagsalungasing dagiti kapanantayo ket inaramidda ti dakes iti imatang ni Yahweh a Diostayo; linaksidda isuna, binaybay-anda ti lugar a pagnanaedan ni Yahweh ket tinallikudanda daytoy. **7** Inserrada pay dagiti ridaw ti balkon ken ineddepda dagiti pagisilawan; saanda a nagpuor iti insensio wenko kadagiti daton a naan-anay a maipuor iday nasontoan a disso ti Dios ti Israel. **8** Ngarud, nagdissuor ti pungtöt ni Yahweh iti Juda ken Jerusalem, ket inaramidna ida a maysa a banag nga um-umsien, pagbututngan, ken pakababainan, kas makitayo kadagiti bukodyo a mata. **9** Daytoy ti gapuna a natay dagiti ammatayo iti paggugubatan, ket naipanaw a kas balud dagiti annaktayo, ken dagiti assawatayo gapu iti daytoy. **10** Ita, adda iti pusok a makitulag kenni Yahweh a Dios ti Israel tapno bumaaw ti napalalo a pungtötna kadatayo. **11** Annakko, saankayo ita nga agtakta ta pinilinakayo ni Yahweh a tumakder iti sangoannana, nga agdaywan kenkuana ken agbalin nga ad-adipenna ken agpuor iti insenso." **12** Rinugian dagiti Levita ti trabahoda; manipud kadagiti Kohatita ket da Mahat a putot a lalaki ni Amasai, ken Joel a putot a lalaki ni Azarias, ken manipud kadagiti tattao ti Merari ket da Kis a putot a lalaki ni Abdi ken ni Azarias a putot a lalaki ni Jehalele; ken manipud kadagiti Gersonita ket da Joa a putot a lalaki ni Zimma ken Eden a putot a lalaki ni Jea; **13** manipud kadagiti putot a lalaki ni Elizafan ket da Simri ken Jeuel; ken manipud kadagiti putot a lalaki ni Asaf ket da Zacarias ken Mattanias; **14** manipud kadagiti putot a lalaki ni Heman ket da Jehuel ken Sime; ken manipud kadagiti putot a lalaki ni Jedutun ket da Semaias ken Uzziel. **15** Inummongda dagiti kakabsatda, inkonsagrarda dagiti bagida kenni Yahweh sada simrek a kas imbilin ti ari ken kas panangtungpalda kadagiti sasao ni Yahweh a panangdalu ti balay ni Yahweh. **16** Immuneg dagiti papadi iti kaunegan a paset ti balay ni Yahweh tapno dalusanda daytoy; inruarda amin a makarurod a nasarakanda iti uneg ti templo ni Yahweh iti paraangan ti balay. Inruar dagiti Levita daytoy ket impanda iday waiga ti Kidron. **17** Ita, inrugida ti pannakaikonsagrati ti balay ni Yahweh iti umuna nga aldaw iti umuna a bulan ket iti maikawalo nga aldaw ti bulan nadanonda ti balkon ni Yahweh. Inkonsagrarda ti balay ni Yahweh iti walo nga aldaw. Iti maika-16 nga aldaw iti umuna a bulan ket nalpasda. **18** Kalpasanna, napanda kenni Hezekias nga ari, iti uneg ti palasio ket kinunada, "Nadalusannin ti entero a balay ni Yahweh, ti altar para iti daton a naan-anay a maipuor agraman ti amin nga alikamen daytoy, ken ti lamisaan a pakaikabilan ti nasagradoan a tinapay agraman ti amin nga alikamen daytoy. **19** Malaksid iti daytoy, insaganami ken indatagmi kenni Yahweh dagiti amin nga alikamen nga imbelleng ni Ari Ahaz idi nangsalungasing isuna bayat ti panagturayna. Adtoy, addada iti sangoanan ti altar ni Yahweh." **20** Ket iti kinabigatanna, bimmangon a nasapa ni Hezekias nga ari ket inummongna dagiti mangidadaulo iti siudad; simmang-at isuna iti balay ni Yahweh. **21** Nangiyegda iti pito a toro a baka, pito a karnero, pito nga urbon a karnero ken pito a kalakian a kalding a kas daton para iti pakakawanan ti basol ti pagarian, ti Juda, ken iti santuario. Binilinna dagiti papadi a putot a lallaki ni Aaron nga idatonda dagitoy iti rabaw ti altar ni Yahweh.

22 Isu a pinartida dagiti toro a baka, ket inwarsi dagiti papadi ti dara dagitoy iti altar. Pinartida dagiti karnero ket inwarsida ti dara dagitoy iti altar; pinartida pay dagiti urbon a karnero ket inwarsida ti dara dagitoy iti altar. **23** Impanda dagiti kalakian a kalding iti sangoanan ti ari ken iti gimong ket impatayda dagiti imada kadagitoy a kas daton a gapu iti basol. **24** Pinarti dagiti papadi dagitoy ket imbuksokda dagiti dara iti altar a kas daton a pangikkat kadagitit amin a basol dagiti tattao ti Israel; ta imbilin ti ari a maidaton ti daton a maipuor ken dagiti daton gapu iti basol a maipaay iti entero nga Israel. **25** Impuesto ni Hezekias dagiti Levita iti balay ni Yahweh nga agtokar kadagitit piangpiang, kadagitit arpa ken kadagitit lira, impuestona ida segun iti bilin da David, Gad a mammadto ti ari, ken Natan a profeta; ta ti bilin ket nagtaud kenni Yahweh babaen kadagitit profetana. **26** Timmakder dagiti Levita nga iggemma dagiti instrumento ni David, ken dagiti papadi a siigem kadagitit trumpeta. **27** Binilin ida ni Hezekias nga idatonda ti daton a maipuor iti rabaw ti altar. Idi mangrugi ti panagidaton iti daton a maipuor, nagkanta metten dagiti tattao iti pagdaydayaw kenni Yahweh a nadanggayan kadagitit trumpeta agraman kadagitit instrumento ni David nga ari ti Israel. **28** Nagdaydayaw ti amin a taripnong, ket nagtuloy ti panagkanta dagiti kumakanta, ken panagtukar dagiti trumutrumpta; nagtultuloy amin dagitoy agingga a nälpas ti pannakaidaton ti daton a maipuor. **29** Idi nälpas ti panagidatonda, nagparintumeng ket nagdaydayawti ari ken amin nga adda sadiy. **30** Maysa pay, imbagia ni Hezekias nga ari ken dagiti mangidadaulo nga agkanta dagiti Levita iti pagdaydayaw kenni Yahweh nga insurat ni David ken ni Asaf a mammadto. Sirag-o a nagkanta kadagitit pagdaydayaw, ket nagparintumeng ken nagdaydayawa iti Dios. **31** Ket kinuna ni Hezekias, "Ita naikonsagratoryon dagiti bagyo kenni Yahweh. Umaykayo ditoy ket mangitungotkayo kadagitit daton ken kadagitit sagutyo a pagyaman kenni Yahweh." Nangiyeg ti taripnong kadagitit datdaton ken sagsagut a pagyaman; amin a nagboluntario ket nangiyegda kadagitit daton a maipuor. **32** Ti bilang dagiti daton a maipuor nga inyeg ti taripnong ket 70 a toro a baka, 100 a karnero ken 200 nga urbon a karnero. Amin dagitoy ket maipuor a daton kenni Yahweh. **33** Dagiti ayup a naidatag kenni Yahweh ket 600 a baka ken 3,000 a karnero. **34** Ngem sumagmamano laeng dagiti papadi a manglalat kadagitit amin daton a maipuor, isu a tinulongan ida dagiti kakabsatda a Levita agingga a nälpas ti trabaho, ken agingga a naikonsagratoryon dagiti papadi ti bagida kenni Yahweh; ta ad-adda ti panangkilikagum dagiti Levita iti pannakonsagratoryon ngem kadagitit papadi. **35** Malaksid iti nakaad-adu unay a daton a maipuor, naidatong dagitoy a napakuyogan iti taba dagiti sagut a pakikappia, ken adda sagut nga arak iti tunggal daton a maipuor. Isu a ti panagdaydayaw iti balay ni Yahweh ket nairugi manen. **36** Naragsakan ni Hezekias, ken dagiti amin a tattao gapu iti insagana ti Dios para kadagitit tattao; ta apagbiit a nälpas ti trabaho.

30 Nangibaon ni Hezekias kadagitit mensahero iti entero nga Israel ken Juda, ken nagsurat pay isuna kadagitit Efraim ken Manases a rumbeng a mapanda iti balay ni Yahweh iday Jerusalem, tapno rambakanda ti Fiesta ti Ilalabas a pammadayaw kenni Yahweh, a Dios ti Israel. **2** Ta nagummong ti ari, dagiti mangidadaulona ken ti entero a taripnong iday Jerusalem ket nagnunumoanda a rambakanda ti Fiesta ti Ilalabas iti maikadua a bulan. **3** Saanda a mabalain a rambakan a dagus daytoy gapu ta bassit ti bilang dagiti papadi a nangikonsagratoryon kadagitit bagida kenni Yahweh, ken bassit ti bilang dagiti tattao a nagtitipon iday Jerusalem. **4** Nasayaat daytoy a panggep iti imatang ti ari ken iti entero a taripnong. **5** Isu a nangipaulogda iti bilin nga ipakaammoda iti entero nga Israel, manipud Beerseba agingga iti Dan, a rumbeng nga umay dagiti tattao tapno rambakanda iday Jerusalem ti Fiesta ti Ilalabas

a pammadayaw kenni Yahweh, a Dios ti Israel. Kinapudnona, saanda a rinambakan daytoy iti adu a bilang a kas iti naibilin iti kasuratan. **6** Isu a dagiti para-itulod kadagitit surat ti ari ken dagiti mangidadaulona ket inyapanda dagitoy iti entero nga Israel ken Juda, babaen iti panangibilin ti ari. Kinunada, "Dakayo a tattao ti Israel, agsublikayo kenni Yahweh a Dios da Abraham, Isaac, ken Israel, tapno salaknibanna manen dagiti nabatbati kadakayo a nakalibas iti ima dagiti ari ti Asiria. **7** Saankayo nga agbalin a kasla kadagitit kapuonanyo wenna kadagitit kakabsatyo a naglabsing kenni Yahweh, a Dios dagiti kapuonanda, isu a dinadaelna ida a kas iti makitayo. **8** Ita, saankayo nga agsukukir a kas iti inaramid dagiti kapuonanyo; ngem ketdi, itedyo dagiti bagyo kenni Yahweh ken umaykayo iti nasantoan a dissona, a pinsantona iti agnanayon ket agdayawkayo kenni Yahweh a Diosyo, tapno bumaaw ti nakaro a pungotna kadakayo. **9** Ta no agsublikayo kenni Yahweh, dagiti kakabsatyo ken dagiti annakyoy ket makasapul iti asi kadagitit nangipanaw kadakuada a kas balud, ket agsublidanto iti daytoy a daga. Ta ni Yahweh a Diosyo ket naparabur ken naasi, ken saannakayo a tallikudan, no agsublikayo kenkuana." **10** Isu a napan dagiti para-itulod iti surat iti tunggal siudad iti entero a rehion ti Efraim ken Manases agingga iday Zabulon; ngem kinatawaan ken inumsi ida dagiti tattao. **11** Nupay kasta, sumagmamano kadagitit lallaki iti tribu ni Aser, Manases ken Zabulon ti nagpakumbaba, ket napanda iday Jerusalem. **12** Indalan ti Dios tagiti tattao ti Juda tapno ikkanna ida iti maymaysa a puso a mangtungpal iti bilin ti ari ken dagiti mangidadaulao babaen iti sao ni Yahweh. **13** Nagummong iday Jerusalem dagiti adu a tattao, maysa a dakkel a taripnong tapno rambakanda ti Fiesta ti Tinapay nga Awan Lebadurana iti maikadua a bulan. **14** Rinugienda ti nagtrabaho ket inikaktda dagiti altar nga adda iday Jerusalem, ken dagiti amin nga altar a pagpupooran ti insenso; imbellengda dagitoy iti waig ti Kidron. **15** Kalpasanna, pinartida dagiti urbon a karnero a daton nga agpaay iti Fiesta ti Ilalabas iti maika-14 nga aldaw iti maikadua a bulan. Nagbain dagiti papadi ken dagiti Levita ket inkonsagrarda ti bagida kenni Yahweh, ken nangiyegda iti daton a maipuor iday balay ni Yahweh. **16** Timmakderda kadagitit nairanta a pagsaadanda, a kas panangtungpalda kadagitit annuroten a naited iti linteg ni Moses, a tao ti Dios. Inwarsi dagiti papadi ti dara nga inted dagiti Levita kadakuada. **17** Gapu ta adu kadagitit tattao iti taripnong ti saan a nangikonsagratoryon kadagitit bagida kenni Yahweh, isu a dagiti Levita ti akin-rebbeng iti panangparti kadagitit urbon a karnero a daton nga agpaay iti Fiesta ti Ilalabas para iti tunggal maysa a saan a nadalus, tapno idatong dagiti urbon a karnero kenni Yahweh. **18** Gapu iti kinaadu unay dagiti tattao, adu kadakuada manipud iti Efraim ken Manases, Isacar ken Zabulon ti saan a nangaramid iti seremonia ti pannakadulus, ngem nanganda latta iti taraon ti Fiesta ti Ilalabas, a maibusor iti naisurat nga annuroten. Ngem inkararagan ida ni Hezekias a kunana, "Pakawanen koma ti naimbag a ni Yahweh ti tunggal maysa. **19** nga agdaydayaw iti Dios iti amin a pusona, o Yahweh, a Dios dagiti kapuonanna, nupay saan isuna a nadalus a kas iti nairanta a panangdalus ti nasantoan a disso." **20** Impangag ngarud ni Yahweh ni Hezekias ket pinakawanna dagiti tattao. **21** Siraragsak a rinambakan dagiti tattao ti Israel nga adda iday Jerusalem ti Fiesta ti Tinapay nga Awan Lebadurana iti las-ud ti pito nga aldaw. Inaldaw a dinaydayaw dagiti Levita ken dagiti papadi ni Yahweh, nagkakantada iti panagdaydayaw kenni Yahweh a nabuyogan iti tukar dagiti napipigsa nga instrumento. **22** Nagsao iti pammabileg ni Hezekias kadagitit amin a Levita gapu iti laingda a nangannong iti panagdaydayaw kenni Yahweh. Isu a nanganda kabayan iti panagrambakda iti Fiesta iti las-ud ti pito nga aldaw, nangidatonda kadagitit daton a pannakilangen-langgen ken

impudnoda dagiti basolda kenni Yahweh, a Dios dagiti kapanonanda. **23** Kalpasanna, inkeddeng ti sibubukel a taripnong nga agrambakda iti pito pay nga aldaw ket inaramidda ngarud daytoy a siraragsak. **24** Ta ngantted iti taripnong ni Hezekias nga ari ti Juda iti sangeribu a toro a baka ken 7, 000 a karnero a kas daton; ken ngantted iti taripnong dagiti mangidadaulo iti sangeribu a toro a baka ken 10, 000 a karnero ken kalding. Adu met a papadi ti nangikonsagrado dagiti bagida kenni Yahweh. **25** Amin a taripnong ti Juda agraman dagiti papadi ken dagiti Levita, ken dagiti amin a tattao a naggapu idiy Israel, kasta met dagiti ganggannaet nga immay manipud iti daga ti Israel ken dagiti agnanaed idiy Juda—naragsakda amin. **26** Isu nga adda iti napalalo a rag-o idiy Jerusalem; ta awan pay ti kastoy a naaramid idiy Jerusalem sipud idi panawen ni Solomon a putot a lalaki ni David, nga ari ti Israel. **27** Kalpasanna, timmakder dagiti papadi, dagiti Levita ket binendisionanda dagiti tattao. Impangga ti Dios dagiti timekda, ket dimmanon ti kararagda iti langit, a nasantoan a lugar a taeng ti Dios.

31 Ita, idi nalpas amin dagitoy, napan amin dagiti tattao ti Israel kadagiti siudad ti Juda ket binurakburakda dagiti adigi a bato, tinumbada dagiti estatua ni Asera, ken tinumbada dagiti pagdaydayawan ken dagiti altar iti entero a Juda ken Benjamin. Inaramidda met dagitoy idiy Efraim ken Manases, agingga a nadadael amin dagitoy. Kalpasanna, nagsubli dagiti amin a tattao ti Israel, tunggal maysa iti bukodna a daga ken bukodna a siudad. **2** Binunggo-bunggoy ni Hezekias dagiti papadi ken insaadna dagiti Levita segun iti pannakabunggo-bunggoyda, naisaad ti tunggal tao iti bukodna a trabaho, dagiti papadi ken dagiti Levita. Dinutokanna ida a mangidatag kadagiti daton a maipuor ken daton a pakikappia, tapno agserbi, agyaman, ken agdaydayaw idiy ruangan ti templo ni Yahweh. **3** Indutokna pay ti daton a maipuor a naggapu iti ari manipud kadagiti bukodna a sanikua, a para iti daton a maipuor iti agsapa ken rabii, ken dagiti daton a maipuor iti Aldaw a Panaginana, kadagiti baro a bulan, ken kadagiti dadduma a fiesta, a kas naisurat iti linteg ni Yahweh. **4** Maysa pay, binilinna dagiti tattao nga agnanaed iti Jerusalem nga itedda ti pannakabingay dagiti papadi ken dagiti Levita, tapno maipasneka ti agtulhog iti linteg ni Yahweh. **5** Apaman a naibiliina dagiti pagliltegan, nabuslon nga inted dagiti tattao ti Israel dagiti umuna a bunga dagiti trigoda, baro nga arak, lana, diro, ken dagiti amin nga apagkapullo ti naapitda iti taltalon; ken uray ti apagkapullo dagiti amin a banbanag ket inyegda idiy a sibubuslon. **6** Inyeg met dagiti tattao ti Israel ken Juda nga agnanaed kadagiti siudad ti Juda ti apagkapullo dagiti baka ken karnero, ken ti apagkapullo dagiti banag a naisagut kenni Yahweh a Diosda, ket inggabsuonda dagitoy. **7** Rinugiananda nga agigabsuon manipud iti maikatlo a bulan ket lineppasa dagitoy iti maikapito a bulan. **8** Idi dimteng da Hezekias ken dagiti papangulo ket nakitada dagiti nakagabsuon, dinaydayawda ni Yahweh ken binendisionanda dagiti tattao ti Israel. **9** Kalpasanna, sinaludsod ni Hezekias dagiti papadi ken dagiti Levita maipanggep kadagiti gabsuon. **10** Ni Azarias, a panguloen a padi iti balay ni Zadok, simmungbat kenkuana ket kinunana. “Manipud idi rinugian nga iyeg dagiti tattao dagiti sagut iti balay ni Yahweh, nangankami kadagityo ket adda pay umanay, ken adu pay dagiti natda, ta binendisionan ni Yahweh dagiti tattaona. Ti nabati ket daytoy a dakkel a gabsuon nga adda ditoy.” **11** Kalpasanna, imbilin ni Hezekias a maisagana dagiti pagiduldulinan a siled iti balay ni Yahweh, ket insaganada dagitoy. **12** Kalpasanna, sipupudno nga inyunegda dagiti sagut, dagiti apagkapulo ken dagiti banag a kukua ni Yahweh. Ni Conalias, a Levita ti nadutokan a mangimaton kadagityo, ken ti kabsatna a ni Simei ti katulonganna. **13** Da Jehiel, Azarias, Nahat, Asahel, Jerimot, Jozabad, Eliel, Ismakias, Mahat ken Benaias ket adda iti

babaen ni Conalias ken Simei a kabsatna, babaen iti panangdutok ni Hezekias, nga ari, ken Azarias a panguloen a padi iti balay ti Dios. **14** Ni Kore a putot ni Imma a Levita, a guardia iti akindaya a ruangan ti mangimatomon kadagiti naimpusoan a sagut para iti Dios, mangimatomon iti pannakaibunong dagiti sagut kenni Yahweh ken dagiti sagut a maidaton kenni Yahweh. **15** Ti adda iti babaenna ket da Eden, Miniamin, Jesua, Semaias, Amarias ken Secanias, kadagiti siudad dagiti papadi. Dagiti mapagtalkan dagiti dinutokanda, tapno maibunongda dagitoy a sagut kadagiti kakabsatda segun iti pannakabunggo-bunggoyda, agpada a kadagiti napateg ken saan a napateg. **16** Inikkanda met dagiti lallaki nga agtawen iti tallo nga agpangato, a maibilang iti listaan dagiti pulidagiti amin a nakaueg iti balay ni Yahweh, a naitud babaen iti inaldaw a batang, tapno trabahoenda dagiti nadutok kadakuada segun iti pannakabunggo-bunggoyda. **17** Inikkanda dagiti maibilang iti listaan ti puli ti pamilya, ken dagiti Levita nga agtawen iti 20 nga agpangato, segun iti saad ti pannakabunggo-bunggoyda. **18** Inikkanda dagiti-maibilang iti listaan dagiti pulida-ken dagiti amin nga ubbing nga annakda, dagiti assawada a babbai, dagiti lallaki nga annakda, ken dagiti babbai nga annakda, dagiti amin a tattao-gapu ta indatonda kenni Yahweh dagiti bagbagida iti nasayaat a kababalin para iti naitalek a saadda. **19** Para kadagiti papadi a kapututan ni Aaron, nga adda kadagiti away a sakup dagiti siuadada, wenco iti tunggal siudad, adda dagiti nadutokan a lallaki segun iti nagan a mangited kadagiti bingay kadagiti amin a lallaki a papadi, ken kadagiti amin a maibilang iti listaan ti puli dagiti Levita. **20** Inaramid daytoy ni Hezekias iti entero a Juda. Inaramidna ti nasayaat, umno, ken napudno iti sangoaan ni Yahweh a Diosna. **21** Iti amin a trabaho a rinugiananna iti panagserbina iti balay ti Dios, iti linteg, ken kadagiti bilbilin, iti panagtulnogna iti Diosna, inaramidna daytoy iti amin a pusona, ket nagballigi isuna.

32 Kalpasan dagitoy a banbanag ken dagitoy a napudno nga aramid, immay ni Senakerib nga ari ti Asiria iti Juda; nagkampo isuna tapno rautenna dagiti nasarikedkedan a siudad, a ginandatna a sakupen tapno tagikuanna. **2** Idi nakita ni Hezekias nga immay ni Senakerib ket gandatna a rauten ti Jerusalem, **3** inyumannana kadagiti opisialna ken kadagiti nabibileg a lallaki a seraanda dagiti pagayusan ti danum a rummuar iti siudad; tinulonganda isuna a nangaramid iti dayta. **4** Adu ngarud a tattao ti nagummong ket sineraranda dagiti amin a pagayusan ti danum ken dagiti waig nga agayus iti tengnga ti daga. Kinunada, “Ta apay koma nga umay dagiti ari ti Asiria ket agbirokda iti nabuslon a danum?” **5** Timmured ni Hezekias ket tinarimaanna dagiti amin a narba a pader; nangipatakder isuna kadagiti pagwanawan, ken kasta met kadagiti sabali pay a pader iti ruar. Pinalagdana met ti Milo iti siudad ni David, ken naramidi isuna kadagiti adu nga igam ken kalasag. **6** Nangdutok isuna kadagiti pangulo ti armada a mangidauko kadagiti tattao. Inummongna amin ida iti plasa iti ruangan ti siudad ket nagsao iti pammabileg kadakuada. Kinunana, **7** “bumileg ken tumuredkayo. Saarkayo nga agbuteng wenco maupay gapu iti ari ti Asiria ken kadagiti amin a kakaduana nga armada, ta adda kaduatayo a napigpigsa ngem kadagiti kakaduana. **8** Ti laeng kaduana ket takiag a lasag, ngem ti kaduatayo ket ni Yahweh, a Diostayo, a mangtulong kadatayo, ken makirangan iti gubattayo.” Ket napatured dagiti tattao babaen kadagiti sasao ni Hezekias, nga ari ti Juda. **9** Kalpasan daytoy, imbaon ni Senakerib nga ari ti Asiria idiy Jerusalem dagiti adipenna (ita, adda isuna iti sango ti Lakis, ken kaduana dagiti amin nga armadana), a mapanda kenni Hezekias, nga ari ti Juda, ken kadagiti amin a tattao ti Judá nga adda idiy Jerusalem. Kinunana, **10** “Kastoy ti kuna ni Senakerib

nga ari ti Asiria: "Ania aya ti pagtaltalkanyo tapno maibturanyo ti pannakalakub ti Jerusalem? **11** Saan kadi nga al-allilawennakayo laeng ni Hezekias, tapno iyawatnakayo iti pannakatay babaen iti panagbisin ken uwaw, tunggal ibagana, "Ispalennatayo ni Yahweh manipud iti ima ti ari ti Asiria"? **12** Saan kadi a daytoy met laeng a Hezekias ti nangikkat kadagit pagdaydayawan ken kadagiti altarna, ken binilinna ti Juda ken Jerusalem, "Maysa laeng nga altar ti pagdaydayawanyo, ken ditoy ti pangpuoranyo kadagiti datonyo?" **13** Saanyo kadi nga ammo ti inaramidko ken dagiti kapuonak kadagiti amin a bunggoy dagiti tattao kadagiti dadduma a daga? Naispal aya dagiti didiosen dagiti tattao kadagiti daga dagiti dagada manipud iti pannakabalinko? **14** Kadagiti amin a didiosen dagidilay nasion a naan-anay a dinadael dagiti kapuonak, adda kadi didiosen a nakaispal kadagiti tattaona manipud kadagiti imak? Kasano koma a maispalnakayo ti Diosyo manipud iti pannakabalinko? **15** Ita, saanyo nga itulok nga allilawennakayo ni Hezekias wenco allukoyennakayo iti kastoy a wagas. Saanyo a patpatien isuna, ta awan pay didiosen iti uray ania a nasion wenco pagarian ti nakaispal kadagiti tattaona manipud kadagiti imak, wenco manipud kadagiti ima dagiti kapuonak. Kasano pay ngarud a maispalnakayo ti Diosyo manipud kadagiti imak?" **16** Nagsao pay dagiti adipen ni Senakerib iti maibusor kenni Yahweh a Dios ken maibusor iti adipenna a ni Hezekias. **17** Nagsurat pay ni Senakerib tapno laisenna ni Yahweh, a Dios ti Israel, ken tapno agsao iti maibusor kenkuana. Kinunana, "Kas iti saan a panangsipal dagiti didiosen dagiti nasion iti daga kadagiti tattaoda manipud kadagiti imak, kasta met ngarud a saan a maispal ti Dios ni Hezekias dagiti tattaona manipud kadagiti imak." **18** Impukkawda iti pagasao a Judio kadagiti tattao iti Jerusalem nga adda iti rabaw ti pader, tapno pagdanagen ken riribukenda ida, iti kasta ket masakupda ti siudad. **19** Nagsaoda iti Dios ti Jerusalem a kas iti panagsaoda kadagiti didiosen dagiti dadduma a tattao iti daga, nga aramid laeng dagiti ima dagiti tattao. **20** Nagkaragrag da Hezekias nga ari, ken ni profeta Isaia a putot a lalaki ni Amoz, gapu iti daytoy a banag ken immasugda iti langit. **21** Nangibaon ni Yahweh iti anghel a nangpapatay kadagiti mannakiranganet a lallaki, kadagiti papangulo ti armada, ken kadagiti opisiales ti ari iti kampo. Isu a nagawid ni Senakerib iti bukodna a daga a kasta unay ti bainna. Idi napan isuna iti balay ti didiosenna, pinatay isuna idiy dagiti sumagmamano kadagiti putotna babaen iti kampilan. **22** Iti kastoy a wagas, insalakan ni Yahweh ni Hezekias ken dagiti agnanaed iti Jerusalem manipud iti ima ni Senakerib, nga ari ti Asiria, ken manipud iti ima dagiti dadduma, ken indalanna ida iti amin a wagas. **23** Adu ti nangiyeg kadagiti sagut kenni Yahweh idiy Jerusalem ken kadagiti napapateg a banag kenni Hezekias, nga ari ti Juda, isu a mararaem isuna iti imatang dagiti amin a nasion manipud iti dayta a tiempo aginggana iti masakbayan. **24** Kadagidi a tiempo, nagsakit ni Hezekias nga urayla dandanin a matay. Nagkararag isuna kenni Yahweh, a nagsao kenkuana ken nangted iti pagilasinan nga umimbag isuna. **25** Ngem saan a sinubadan ni Hezekias ti panangtulong kenkuana ni Yahweh, gapu ta timmangsit isuna. Immay ngarud ti pungtot kenkuana, iti Juda ken Jerusalem. **26** Nupay kasta, iti saan a nagbayag ket impakumbaba ni Hezekias ti natangsit a pusona, isuna ken dagiti agnanaed iti Jerusalem, isu a saan nga immay ti pungtot ni Yahweh kadakuada iti tiempo ni Hezekias. **27** Addaan ni Hezekias iti adu a kinabknang ken mararaem iti kasta unay. Nagpaaramid isuna kadagiti pagidulinan kadagiti pirak, balitok, agkakapateg a bato, bangbanglo, kasta met kadagiti kalasag ken kadagiti amin a kita dagiti napapateg nga alikamen. **28** Addaan pay isuna kadagiti siled a pagidulinan kadagiti naapit a trigo, baro nga arak, ken lana; ken kadagiti korral a para iti amin a kita ti ayup; addaan met isuna iti arban ti ayup

kadagiti kulonganda. **29** Malaksid kadagitoy, nangipasdek isuna kadagiti siudad a para kadagiti adu unay nga arban ti karnero ken adu unay a dingwen, gapu ta pinabakhang unay isuna ti Dios. **30** Ni Hezekias met laeng ti nangserra iti ubborg ti Gihon ken nangitrong kadagitoy iti daya a paset ti siudad ni David. Nagballigi ni Hezikias iti amin a proyektona. **31** Nupay kasta, iti biang dagiti mangibbagi kadagiti prinsepe iti Babilonia, nga imbaonda a mapan kenkuana tapno agsaludsod kadagiti makaammo maipanggep kadagiti nakaskasdaaw a pagilasinan a mapaspasamak iti dayta a daga, pinalubosan ti Dios nga aramiden ni Hezekias ti kaykayatna, tapno suotenna isuna, ken tapno amoenna amin a linea ti pusona. **32** Kadagiti met dadduma a banag maipanggep kenni Hezekias, karaman ti panagtignaya iti napudno a katulagan, makitayo a naisurat dagitoy idiy Sirmata ni Profeta Isaia a putot a lalaki ni Amos, ken iti Libro dagiti Ar-ari ti Juda ken Israel. **33** Pimmusay ni Hezekias ket intanemda isuna iti turod a pakaitantaneman dagiti kapututan ni David. Iti pannakatanya, pinadayawan isuna ti entero a Juda ken dagiti agnanaed iti Jerusalem. Ni Manases a putotna a lalaki ti simmukat kenkuana nga ari.

33 Sangapulo ket dua ti tawen ni Manases idi nangrugi nga agtray; nagturay isuna iti 55 a tawen idiy Jerusalem. **2** Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh, a kas kadagiti makarimon a banbanag nga inar-aramid dagiti nasion a pinapanaw ni Yahweh sakby dagiti tattao iti Israel. **3** Ta binangonna manen dagiti pagdaydayawan a tinumba ni Hezekias nga amana, ken nangaramid isuna kadagiti altar a para kenni Baal, nangaramid isuna kadagiti rebulto ni Asera, ken nagrukob isuna kadagiti amin a bituen iti tangatang ken nagdaydayaw kadagitoy. **4** Nangaramid ni Manases kadagiti altar para kadagiti didiosen iti balay ni Yahweh, uray no imbilin ni Yahweh a, "Ditoy Jerusalem ti pagtalaideaan ti naganko iti agnanayon." **5** Nangaramid isuna kadagiti altar a pagdaydayawan kadagiti amin a bituen iti tangatang iti dua a paraaangan ti balay ni Yahweh. **6** Indatonna dagiti annakna a kas daton a maipuor idiy tanap ti Ben Hinnom; nakiuman isuna kadagiti mammades ken mangan-anito, kadagiti mammuyon, ken kadagiti makium-uman kadagiti natay, ken kadagiti makium-uman kadagiti espiritu. Adu ti inaramidna a kinadakes iti imatang ni Yahweh, ket pinapungtota ti Dios. **7** Inkabilna ti nakitikitana a ladawan ni Asera nga inaramidna iti balay ti Dios. Daytoy a balay ti imbagta ti Dios kenni David ken Solomon a putotna; kinunana: "Iti daytoy a balay, ken iti Jerusalem, a pinilik manipud kadagiti amin a tribu ti Israel, ti pangikabilak iti naganko iti agnanayon." **8** Saankon a pulos a papanawen dagiti tattao ti Israel iti daga nga intedko kadagiti kapuonanda, no laeng ta tungpalenda a nasayaat dagiti amin nga imbilinko kadakuada, tungpalenda dagiti amin a linteg, alagaden, ken bilbilin nga intedko kadakuada babaen kenni Moises." **9** Insungsong ni Manases ti Juda ken dagiti agnanaed iti Jerusalem nga agaramid iti nadakdakes pay ngem iti inaramid dagiti nasion a dinadela ni Yahweh sakby a dimteng dagiti tattao iti Israel sadiy. **10** Nagsao ni Yahweh kenni Manases, ken kadagiti tattaona; ngem saanda a nangikaskaso. **11** Isu nga inyeg ni Yahweh kadakuada dagiti papangulo ti armada ti ari ti Asiria, a nangala kenni Manases a nakakawar, kinawaranda dagiti sakana, ket inyapanda isuna idiy Babilonia. **12** Idi agsagsaga ni Manases, immasug isuna kenni Yahweh, a Diosna, ket nagpakumbaba iti kasta unay iti sangoanan ti Dios dagiti kapuonanna. **13** Nagkararag isuna kenkuana; ket nagpakapakaasi isuna iti Dios, ket impangang ti Dios ti panagpakaasina ket insublina isuna idiy Jerusalem, iti kinaarina. Kalpasanna, nabigbig ni Manases a ni Yahweh ket Dios. **14** Kalpasan daytoy, nangipasdek ni Manases iti akinruar a pader iti siudad ni David, iti laud a paset ti Gihon, idiy tanap, akingga iti Ruangan ti Ikan.

Pinalikmutanna ti turod ti Opel iti bakud ket pinatayagna ti bakud iti kasta unay. Nangikabil isuna kadagiti natutured a papangulo kadagiti amin a nasarikedkedan a siudad ti Juda. **15** Inikkatna iti balay ni Yahweh dagiti ganggannaet a didiosen, ken dagiti amin nga altar nga inaramidna iti tapaw iti bantay a nakaisaadann ti balay ni Yahweh ken idiy Jerusalem, ken imbellengna dagitoy iti ruar ti siudad. **16** Tinarimaanna ti altar ni Yahweh ket nangidatag iti rabaw daytoy kadagiti daton a pakikappia ken daton a pagyaman; binilinna ti Juda nga agserbida kenni Yahweh, a Dios ti Israel. **17** Uray no nangidaton latta dagiti tattao kadagiti pagdaydayawan, ngem ni laeng Yahweh a Diosda ti nangipaayanda. **18** Maipapan kadagiti dadduma a pasamak maipanggep kenni Manases, ti kararagna iti Diosna, ken dagiti mensahe dagiti mammadto a nagsao kenkuana iti nagan ni Yahweh, a Dios ti Israel, adtoy, naisurat dagitoy kadagiti aramid dagiti ar-ari ti Israel. **19** Karaman dagiti kararagna, ken no kasano a nagaapakaasi isuna iti Dios, dagiti amin a basolna ken dagiti panagsalungasingna, ken dagiti lugar a nangibangonanna kadagiti pagdaydayawan ken nangisaadanna kadagiti rebulto ni Asera ken kadagiti nakikitikan nga imahen, a nagdaydayawanna-naisurat dagitoy iti Libro ti Cronicas dagiti profeta. **20** Pimmusay ni Manases ket naitanem isuna iti nakaitaneman dagiti kauponanna, ket intanemda isuna iti bukodna a balay. Ni Amon a putotna a lalaki ti simmukat kenkuana nga ari. **21** Sangapulo ket dua ti tawen ni Amon idi nagrugi isuna nga agturay; nagturay isuna iti dua a tawen idiy Jerusalem. **22** Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh, a kas iti inaramid ni Manases nga amana. Nagidaton ni Amon kadagiti amin a nakikitikan a ladawan nga inaramid ni Manases nga amana, ken nagdaydayaw isuna kadagitoy. **23** Saan isuna a nagsakumbaba iti sangoaan ni Yahweh, a kas komai iti inaramid ni Manases nga amana. Ngem ketdi, ad-ada pay ti panagsukir ni Amon. **24** Insikat isuna dagiti adipenna ket pinapataya isuna iti bukodna a balay. **25** Ngem pinapatay dagiti tattao iti daga dagiti amin a nangisikat kenni Ari Amon, ket insaadda ni Josias, a putotna a lalaki nga ari a kasukatna.

34 Walo ti tawen ni Josias idi nangrugi isuna nga agturay; nagturay isuna iti **31** a tawen idiy Jerusalem. **2** Inaramidna ti nalinteg iti imatang ni Yahweh, ken nagbiag isuna a kas iti panagbiag ni David a kauponanna, ken tinungpalna amin a bilin ti Dios. **3** Ta iti maikawalo a tawen iti panagturayna, idi agtutubo pay laeng isuna, rinugianannan ti agdaydayaw iti Dios ni David a kauponanna. Iti maika-**12** a tawen, rinugianna a dalusan ti Juda ken Jerusalem babaen iti pananggadaelna kadagiti disso a pagdaydayawan kadagiti didiosen, dagiti imahen ni Asera, dagiti nakikitikan a ladawan, ken dagiti nasukog a ladawan. **4** Rinebba dagiti tattao dagiti altar ni Baal iti imatang ni Josias; tinumbana dagiti altar a pagpuoran kadagiti insenso nga adda iti ngatore dagitoy. Binurakburakna dagiti imahen ni Asera ken dagiti nakikitikan a ladawan, ken dagiti nasukog a landok a ladawan agingga a nagbalin a tapok dagitoy. Inwarisna ti tapok kadagiti tanem dagiti nangidatadatag kadagiti daton kadakuada. **5** Pinuoranna dagiti tul tulang dagiti papadida kadagiti altar a nagdaydayawanda. Iti kastoy a wagas, dinalusanna ti Juda ken Jerusalem. **6** Kasta met laeng ti inaramidna kadagiti siudad iti Manases, Efraim, ken Simeon, agingga iti Neftali, ken kadagiti nadadel a paset iti aglawlaw dagitoy. **7** Rinebbana dagiti altar, binurakburakna dagiti imahen ni Asera ken dagiti nakikitikan a ladawan, ken binurakna dagiti altar a pagpuoran kadagiti insenso iti entero a daga ti Israel; kalpasanna ket nagsubli isuna idiy Jerusalem. **8** Ita, iti maika-**18** a tawen iti panagturayna, kalpasan a nadaluson ni Josias ti daga ken ti templo, imbaonna da Safan a putot a lalaki ni Asalias, ni Maasias, a gobernador iti siudad, ken ni Joas a putot a lalaki ni Joacaz a sekritario, a tarimaanenda ti

balay ni Yahweh a Diosna. **9** Napanda kenni Hilkias, a nangato a padi, ket intalekda kenkuana ti kuarta a naiyeg iti balay ti Dios, a naur-or dagiti Levita, a guardia dagiti ruangan manipud iti Manases ken Efraim, manipud kadagiti amin a nababati iti Israel, manipud iti entero a Juda ken Benjamim, ken kadagiti agnanaed iti Jerusalem. **10** Intalekda ti kuarta kadagiti lallaki a mangimamatmaton iti trabaho idiy templo ni Yahweh. Tinangdanan dagitoy a lallaki dagiti trabahador a nangtarimaan ken nangipasdeks manen iti templo. **11** Intangdanda dagitoy kadagiti carpentero ken kadagiti agipaspasdeks, ken pinanggatangda kadagiti napurmaan a bato, ken kadagiti tabla a pangpatibker, ken maaramid nga adigi para kadagiti paset a binaybay-an a marba dagiti sigud nga ari ti Juda. **12** Sipupudno nga inaramid dagiti lalaki ti trabahoda. Dagiti mangimamatmaton kadakuada ket da Jahat ken Obadias, a Levita, a putot a lallaki ni Merari; ken ni Zacarias ken Mesullam, manipud kadagiti putot a lallaki dagiti Koatis. Dagidiay dadduma a Levita a nalalaing iti musiko ket immatona dagiti agtrabrabaho. **13** Dagitoy a Levita ket isuda ti mangimamatmaton kadagiti agbunbunga kadagiti mausar iti pasdeks ken kadagiti dadduma a lallaki nga agtrabrabaho. Adda met dagiti Levita a sekritario, mangimamatmaton, ken guardia dagiti ruangan. **14** Idi inruarda dagiti kuarta a naiyeg iti balay ni Yahweh, nasarakan ni Hilkias a padi Ti Libro ti Linteg ni Yahweh a naited babaen kenni Moises. **15** Kinuna ni Hilkias kenni Safan nga eskriba, "Nasarakan Ti Libro ti Linteg iti balay ni Yahweh." Impan ni Hilkias ti Libro kenni Safan. **16** Impan ni Safan ti Libro iti ari, ken kinunana pay kenkuana, "Ar-aramiden dagiti adipenmo dagiti amin a naitalek kadakuada. **17** Innalada amin dagiti kuarta a nakitada iti balay ni Yahweh, ket intalekda daytoy kadagiti mangimamatmaton ken kadagiti trabahador." **18** Kinuna ni Safan nga eskriba iti ari, "Adda libro nga inted kaniak ni Hilkias a padi." Kalpasanna, imbasra ni Safan ti libro iti ari. **19** Idi mangngeg ti ari dagiti linteg, rinay-abna dagiti pagan-anayna. **20** Binilin ti ari da Hilkias, ni Ahikam a putot a lalaki ni Safan, ni Abdon a putot a lalaki ni Mika, ni Safan nga eskriba, ken ni Asalias, nga adipenna, a kunana, **21** "Mapanyo saludsoden ti pagayatan ni Yahweh kaniak, ken kadagiti nabati iti Israel ken iti Juda, gapu kadagiti sasao iti libro a nasarakan. Ta nakaro ti puntot ni Yahweh a naiddissuorakadatayo. Nakaro unay, gapu ta saan nga impangag dagiti kauponantayo dagiti sasao iti daytoy a libro a kas panangtungpal koma kadagiti amin a naisurat iti daytoy a libro." **22** Isu a ni Hilkias, ken dagiti binilin ti ari, ket napanda kenni Hulda a babai a profeta, nga awasa ni Sallum a putot a lalaki ni Tokat, a putot a lalaki ni Hara, a mangay-aywan kadagiti kawes (agnanaed isuna iti kastoy a wagas: **23** Kinunana kadakuada, "Kastoy ti kuna ni Yahweh, a Dios ti Israel: 'Ibagayo iti tao a nangibaon kadakayo nga umaykayo kaniak, **24** 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: 'Dumnggeka, mangidissuorako iti didigra iti daytoy a lugar ken kadagiti agnanaed iti daytoy, dagiti amin a lunod a naisurat iti libro nga imbasada iti sangoaanan ti ari ti Juda. **25** Gapu ta linaksiddak ken nangpuorda kadagiti insenso kadagiti didiosen, tapno pagpungtotendak babaen kadagityo nga inar-aramidda-ngarud, maidissuorto ti puntotko iti daytoy a lugar, ket saanto nga agbaaw daytoy.'" **26** Ngem maipapan iti ari ti Juda, a nangibaon kadakayo tapno saludsoden ti pagayatan ni Yahweh, kastoy ti ibagayo kenkuana: "Kastoy ti kuna ni Yahweh, a Dios ti Israel: Maipanggep kadagiti sasao a nangngegmo: **27** 'gapu ta nagbabawika, ken nagsakumbabaka iti sangoaanan ti Dios idi nangngegmo dagiti sasaona a maibusor iti daytoy a lugar ken kadagiti agnanaed iti daytoy, ken gapu ta nagsakumbabaka iti sangoanak ken rinay-abmo dagiti pagan-anaymo ken immasugka iti sangoanak, impangagka met'-kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **28** 'Kitaem, itiponkanto kadagiti kaupon;

natalnanto ti pannakaitanemmo, ken saanto a maimatangan dagiti matam ti uray ania kadagitididigra nga idissuorko iti daytoy a lugar ken kadagitagnanaed iti daytoy.""²⁹ Impakaammo ngarud dagiti lallaki daytoy a mensahe iti ari. **30** Kalpasanna, nangibaon ti ari kadagitimensahero ken inummongna dagiti amin a panglakayen iti Juda ken Jerusalem. **31** Kalpasanna, napan ti ari iti balay ni Yahweh, ken dagiti amin a lallaki ti Juda ken dagiti agnanaed iti Jerusalem, ken dagiti papadi, Levita, ken amin dagiti tattao, dagiti mararaem ken nanumo. Bayat nga aggdengdengngegeda, imbasati ari dagiti amin a lineaon ti Libro ti Tulag a nasarakan idiyay balay ni Yahweh. **32** Nagtakder ti ari iti lugarna ket nakitulag iti sangoanan ni Yahweh, nga agtulnog ken ni Yahweh, ken tungpalenna dagiti bilbilinna, dagiti pammaneknekna iti katulagananna, ken dagiti alagadenna, iti amin a puso ken kararuana, nga agtulnog kadagitisasao iti katulagan a naisurat iti daytoy a libro. **33** Pinagkarina dagiti amin nga agnanaed iti Jerusalem ben Benjamin a tungpalenda ti katulagan. Nagtulnog dagiti agnanaed iti Jerusalem iti tulag ti Dios, a Dios dagiti kapanuonda. **34** Inikkat ni Josias dagiti amin a makarimon a banbanag kadagitidaga aukukdagiti tattao ti Israel. Pinagdayawna kenni Yahweh a Diosa ti tunggal maysa iti Israel. Kadagitiaminnga al-daldawna, saanda a sinalungasing ti panagtulnogda kenni Yahweh a Dios dagiti kapanuonda.

35 Rinambakan ni Josias ti Fiesta ti Ilalabas a para kenni Yahweh idiy Jerusalem; ket pinartida dagiti urbon a karnero a naituding a para iti Fiesta ti Ilalabas iti maika-14 nga aldaw iti umuna a bulan. **2** Insaadna dagiti papadi iti akemda sana pinakired ida iti panagtrabahoda iti balay ni Yahweh. **3** Kinunana kadagitilevita a nangisuro iti entero nga Israel, a napudno kenni Yahweh, "Iyapanyo ti nasantoan a Lakasa ti Tulag iti balay nga impasdek ni Solomon a puton a lalaki ni David, nga ari ti Israel. Saanyo a pulos nga ibabaklay daytoy. Ita, dayawenyo ni Yahweh, a Diosyo, ken pagserbiyanoy dagiti tattaoa nga Israel. **4** Ibunggoyo dagiti bagbagyo babaen iti nagan dagiti kapanunyo ken ti puliyo, surotencyo dagiti naisurat a bilbilin ni David, nga ari iti Israel, ken dagiti bilin ni Solomon a puton ni David a lalaki. **5** Agtakderkeryo iti nasantoan a lugar, mapankayo kadagitnakaisaadanyo a bunggoy a nakaibilangan dagiti kapulian dagiti kakabsaty, dagiti kapututan dagiti tattao, ken mapankayo kadagitnakaisaadanyo a kapulian dagiti Levita. **6** Partienyo dagiti naituding nga urbon a karnero a para iti Fiesta ti Ilalabas ken isagutyo met dagiti bagbagyo nga agpaay kenni Yahweh. Isaganayo dagiti karnero para kadagitikakabsaty nga Israelita; aramidenyo daytoy a kas panagtulnog kadagitisaon ni Yahweh, a naited babaen kenni Moises." **7** Nangted ni Josias kadagitiaminnga a tattao iti 30,000 nga urbon a karnero ken urbon a kalding manipud kadagitidabar, a para iti daton a maipaay iti Fiesta ti Ilalabas, kadagitiaminnga a adda sadiay. Nangted pay isuna iti 3,000 a bulog a baka; naggapu dagitomanipud kadagitisanukua iti ari. **8** Nangted met dagiti opisialna iti sagut a nagtaud kadagitipusoda kadagitidattao, papadi, ken Levita. Da Hilkiyas, Zecarias, ken Jehiel, dagiti opisial a nadutokan iti balay ti Dios, ket nangted 2,600 a babassit a dingwenken 300 a baka a sagut a para iti Fiesta ti Ilalabas. **9** Nangted met da Conanias, Semias ken Natanel a kabsatna, da Hasabias, Jeiel ken Jozabad a papangulo dagiti Levita iti 5,000 a babassit a dingwenken 500 a baka. **10** Naisagana ngarud dagiti masapsapul a para iti Fiesta ti Ilalabas, ket nagtakder dagiti papadi iti ayanda, agraman dagiti Levita babaen iti pannakabunggobunggoyda kas panagtulnogda iti bilin iti ari. **11** Pinartida dagiti urbon a karnero a nairanta para iti Fiesta ti Ilalabas, ket inwarsi dagiti papadi ti dara a naawatda manipud kadagitilevita ken nilalatan met dagiti Levita dagiti karnero. **12** Inikkatda dagiti daton a maipuor, tapno ibunongda dagitoy kadagitibunggoy dagiti

tattao segun iti kapulianda, tapno idatonda kenni Yahweh, a kas naisurat iti Libro ni Moises. Kasta met ti inaramidda kadagitibulog a baka. **13** Intonoda dagiti urbon a karnero a naituding a para iti Fiesta ti Ilalabas segun kadagitisumaganad a bilin. Kadagitinasagradoa daton, inangerda dagitoy kadagitibanga, kaldero a dakkel, ken silliasi, ken pinartakanda nga inyapan dagitoy kadagitiaminnga a tattao. **14** Kalpasanna, insaganada dagiti sagutda para iti bagbagida ken para kadagitipapadi, gapu ta dagiti papadi, a kapututan ni Aaron, ket nakumikomda kadagitidaton a maipuor ken dagiti taba aqgingga a sumipnet, insagana ngarud dagiti Levita dagiti sagut a para kadakuada ken para kadagitipapadi, a kapututan ni Aaron. **15** Dagiti kumakanta, a kapututan ni Asaf, ket addada iti naituding nga ayanda, a kas imbilin ni David kenni Asaf, Heman, ken Jedutun a profeta iti ari. Adda dagiti guardia iti tunggal ruangan; saanen a kasapulan a panawanda ti puestoda, gapu ta insaganadagiti kakabsatda a Levita dagiti sagut a para kadakuada. **16** Isu nga iti dayta a tiempo, naipatungpal amin dagiti masapul a para iti pannakarambak ti Fiesta ti Ilalabas ni Yahweh ken ti pannakaidaton ti daton a maipuor iti rabaw ti altar ni Yahweh, kas imbilin ni Ari Josias. **17** Rinambakan dagiti Israelita ti Fiesta ti Ilalabas iti dayta a tiempo, ken ti Fiesta ti Tinapay nga Awan Lebadurana iti pito nga aldaw. **18** Ti kasta a pannakarambak ti Fiesta ti Ilalabas ket saan pay a napasamak iti" Israel manipud kadagititiempo ni profeta a Sammuel; weno awan pay kadagitidadduma nga ari ti Israel ti nangrambak ti Fiesta ti Ilalabas a kas iti panangrambak ni Josias a ken dagiti papadi, Levita, ken dagiti amin a tattao iti Juda ken Israel nga adda, ken dagiti agnanaed iti Jerusalem. **19** Narambakan daytoy a Fiesta ti Ilalabas aqgingga iti maika-18 a tawen a panagturay ni Josias. **20** Kalpasan amin dagitoy, kalpasan a naiyurnos ni Josias dagiti rumbeng a maurnos iti templo, napan nakiranganet ni Neco, nga ari ti Egipto iti Carkemis idiy Karayan Eufrates, ket napan nakiranganet ni Josias kenkuana. **21** Ngem nangibaon ni Neco kadagitimangibagi kenkuana, a kunana, "Ania koma ti aramidek kenka, ari ti Juda? Saanak nga umay a maibusor kenka ita nga aldaw, ngem ketdi maibusor iti balay a gubatek. Imbilin ti Dios a darasek, isu a saanmo a lapdan ti Dios, nga adda kaniak, ta amangan no dadelennaka." **22** Nupay kasta, saan nga inkaskaso ni Josias isuna. Nanglimlimoisuna tapno makiranganet kenkuana. Saanna nga inkaskaso dagiti sasao ni Neco a naggapu iti ngiwat ti Dios; isu a napan isuna a nakiranganet idiy tanap ti Megiddo. **23** Dagiti pumapanata ket pinanada ni Ari Josias, ket kinuna ti ari kadagitidapipenna, "Iyaduyodak, gapu ta nakaro ti sugatko." **24** Indissaag ngarud isuna ti adipen manipud iti karuahen, ket inyakarna isuna iti sabali pay a karuahena. Inyapanda isuna idiy Jerusalem, a nakatayanna. Naitanem isuna idiy nakaitaneman dagiti kapanuonna. Dinungawan dagiti amin a tattao iti Juda ken Jerusalem ni Josias. **25** Dinungawan ni Jeremias ni Josias; agdungdung-aw dagiti amin a lallaki ken babbai a kumakanta maipanggep iti napasamak kenni Josias aqgingga ita nga aldaw. Dagitoy a kankanta ket nagbalin a kaugalian idiy Israel; kitaenyo, naisurat dagitoy kadagitikankanta a dung-dung-aw. **26** Maipanggep kadagitidadduma a banbanag maipanggep kenni Josias, ken dagiti naimbang nga inaramidna a kas panagtulnog iti naisurat iti linteg ni Yahweh- **27** ken dagiti araramidna, manipud rugi ken leppas, ket naisurat iti Libro dagiti Ar-ari ti Juda ken Israel.

36 Kalpasanna, dagiti tattao iti daga ket innalada ni Joahaz aputot a lalaki ni Josias, ket insaadna isuna nga ari a kasukat ni amana idiy Jerusalem. **2** Agtawen ni Joahaz iti 23 idi mangruji isuna nga agar, ket nagari isuna iti tallo a bulan idiy Jerusalem. **3** Inikkatda isuna iti ari ti Egipto idiy Jerusalem, ket pinagbayadna ti daga iti 4,000 a kilo ti pirak ken uppata kilo ti balitok. **4** Insaad ti ari ti Egipto ni Eliakim, a kabsat ni Joahaz a kas ari ti Juda ken Jerusalem,

ken sinukatanna ti naganna iti Jehoiakim. Kalpasanna inyapanna ti kabsat ni Eliakim a ni Joahaz idiy Egipto. 5 Agtawen ni Jehoyakim iti 25 idi nangrugi nga agari, ket nagari isuna iti 11 a tawen idiy Jerusalem. Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh a Diosna.

6 Kalpasanna, rinaut isuna ni Nebucadnesar nga ari iti Babilonia ket inkawarda isuna ket inyapanda idiy Babilonia. 7 Nangala pay ni Nebucadnesar kadagiti sumagmamano a banbanag iti balay ni Yahweh ket inyapanna idiy Babilonia ket inkabilna dagitoy iti palasiona idiy Babilonia. 8 Maipanggep kadagiti dadduma a pakasaritaan maipanggep kenni Jehoyakim, dagiti makarimon a banbanag nga inaramidna, ken dagiti naduktalan a maibusor kenkuana, kitaenyo, naisurat dagitoy iti Libro dagiti Ar-ari iti Juda ken Israel. Kalpasanna, ti putot a lalaki ni Jehoyakim ti simmukat kenkuana nga ari. 9 Walo ti tawen ni Jehoyakim idi nangrugi isuna nga agari; nagari isuna iti tallo a bulan ket sangapulo nga aldaw idiy Jerusalem. Dakes iti imatang ni Yahweh ti inaramidna. 10 Iti panapragui ti tawen, nangibaon ni ari Nebucadnesar kadagiti lallaki a napan nangala kenkuana ket inyapanda iti Babilonia, agraman dagiti napapateg a banbanag manipud iti balay ni Yahweh, ket insaadna ni Zedekias a kabagian ni Jehoyakim a kas ari ti Juda ken Jerusalem.

11 Agtawen ni Zedekias iti 21 idi nangrugi a nagari isuna; nagari isuna iti 11 a tawen idiy Jerusalem. 12 Dakes iti imatang ni Yahweh a Diosna ti naramidna. Saan isuna a nagsakumbaba iti sangoanan ni Jeremias a profeta a nangisao iti naugtaud iti ngiwat ni Yahweh. 13 Nagrebelde met ni Zedekias kenni Ari Nebucadesar a nangpasapata kenkuana nga agbalin isuna a napudno kenkuana babaen iti Dios. Ngem pinatangken ni Zedekias ti ulona ken pinatangkenna ti pusona a maibusor kenni Yahweh, a Dios ti Israel. 14 Maysa pay, nagsukir iti kasta unay dagiti amin a papanguloen dagiti papadi ken dagiti tattao, tinuladda dagiti makarimon a banbanag nga ar-aramiden dagiti sabali a tattao. Tinulawanda ti balay ni Yahweh nga impaayna a para kenkuana idiy Jerusalem. 15 Namin adu a nangipatulod ti mensahe kadakuada ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda babaen kadagiti mensaherona ti Dios, gapu ta maasian isuna kadagiti tattaona ken iti lugar a pagnanaedanna. 16 Ngem inuy-uyawda dagiti mensaherona, linalaisda dagiti sasaona, ken kinatkatawaanda dagiti profetan agingga a simged manen ti pungtot ni Yahweh kadagiti tattaona, agingga nga awan iti makalapped iti daytoy. 17 Inyeg ngarud ti Dios kadakuada ti ari iti Caldeo a nangpapatay kadagiti agtutubo a lallaki babaen iti kampilan idiy santuario, ken saanna a kinaasian dagiti agtutubo a lallaki wenco berhen a babbalasang, dagiti lallakay wenco ubanan. Inyawat amin ida ti Dios iti imana. 18 Dagiti amin nga alikamen iti balay ti Dios, dadakkil man wenco babassit, dagiti gameng iti balay ni Yahweh, ken dagiti gameng ti ari ken dagiti opisialna-inyapanna amin dagitoy idiy Babilonia. 19 Pinuoranda ti balay ti Dios, rinebbada ti pader ti Jerusalem, pinuoranda dagiti amin a palasio iti daytoy, ken dinadaelda dagiti amin a napijintas a banbanag iti daytoy. 20 Inyapan ti ari idiy Babilonia dagiti nakalisi iti kampilan. Nagbalinda nga adipenna ken adipen dagit putotna a lallaki agingga iti panagturay ti pagarian iti Persia. 21 Napasamat daytoy tapno matungpal ti sao ni Yahweh babaen kenni Jeremias, agingga a rumbeng nga aginana ti daga iti tunggal Aldaw a Panaginana. Nangilin ti Aldaw a Panaginana kabayan a napanawan daytoy agingga iti 70 a tawen. 22 Ita, iti umuna a tawen ni Ciro nga ari iti Persia, tapno mapasamat ti sao ni Yahweh babaen kenni Jeremias, tinignay ni Yahweh ti espirito ni Ciro nga ari ti Persia isu a nangaramid iti maysa a pangngeddeng iti entero a pagarianna, ket insuratna pay daytoy. Kinunana, 23 "Kastoy ti kuna ni Ciro nga ari ti Persia: Ni Yahweh a Dios sadilangit, ket inyawatna amin kaniak dagiti amin a pagarian iti daga. Binilinnak a mangipasdekkat iti balay a para kenkuana idiy Jerusalem, nga adda

idiay Juda. Sasinoman kadakayo a maibilang kadagiti tattaona, ni koma Yahweh a Diosyo ti adda kadakayo. Mapalibusan isuna a sumang-at iti daga."

Ezra

1 Iti umuna a tawen a panagturay ni Cyrus a kas ari iti Persia, tinungpal ni Yahweh ti saona a nagtaud iti ngiwit ni Jeremias, ken tinignayna ti espiritu ni Cyrus. Naiwaragawag ti sao ni Cyrus iti entero a pagarianna. Kastoy ti naisurat ken naisao: **2** "Kinuna ni Cyrus nga ari ti Persia: Ni Yahweh a Dios ti Langit ti ngantid kaniak kadagit amin a pagarian iti daga ket dinutokkannak a mangibangon iti balayna a maipaay kenkuana idiy Jerusalem iti Judea. **3** Siasinomak kadakayo ti nagtaud kadagit tattaona, ti Diosna koma ti makikadua kenkuana tapno makaapan isuna idiy Jerusalem a mangbangon iti balay ni Yahweh a Dios ti Israel, nga isu ti Dios ti Jerusalem. **4** Dagiti tattao iti sadinoman a paset iti pagarian a pagnanaedan dagiti nakalasat iti dayta a daga ket masapul a mangipaayda kadakuada iti pirak ken balitok, sanikuwa ken ay-ayup, ken maysa a sagut a maidatag iti balay ti Dios idiy Jerusalem."Kasapulan a mangipaay **5** Kalpasanna, nagrubaat dagiti pangulo kadagit puli dagiti kapanuan ti Juda ken Benjamin, dagiti papadi ken dagiti Levita, ken dagiti amin a tinguay ti Dios ti espiritu a mapan mangbangon iti balayna. **6** Timmulong kadagit trabahoda dagiti tattao iti aglawlawda babaen kadagit pirak ken balitok a banbanag, sanikuwa, ay-ayup, ken napateg a banbanag ken naimpusoan a sagut. **7** Insibli pay ni Ari Cyrus dagiti banbanag nya innala idi ni Nebucadnesar a maus-user iti balay ni Yahweh idiy Jerusalem ken inkabilna iti balay dagiti diodosia. **8** Inyawat dagitoy ni Cyrus kenni Mitredat a tesorero a nangbilang kadagitoy para kenni Sesbasar a pangulo ti Judea. **9** Daytoy ti bilang dagitoy: Tallopulo a balitok a palanggana, sangeribo a pirak a palanggana, duapulo ket siam a sabali pay a palanggana, **10** tallopulo a balitok a mallukong, **410** a babassit a mallukong a pirak ken sangeribo a dadduma pay a banbanag. **11** Agdagup amin iti **5**, **400** a balitok ken pirak nga alikamen. Intugot amin dagitoy ni Sesbasar idi nagsubli idiy Jerusalem dagiti naipanaw a kas balud manipud Babilonia.

2 Dagitoy dagiti tattao iti probinsia a nakaruk-at iti pannakaibalud kadakuada ni Ari Nebucadnesar a nangjipan kadakuada a kas balud idiy Babilonia, dagiti tattao a nagsubli kadagit tunggal siudadda iti Jerusalem ken iti Judea. **2** Kaduada a nagsubli da Zerubbabel, Jesua, Nehemias, Seraias, Reelaias, Mardoeko, Bilsan, Mispar, Bigvai, Rehum ken Baana. Daytoy ti listaan dagiti lallaki manipud kadagit tattao ti Israel. **3** Dagiti kapututan ni Paros: **2**, **172**. **4** Dagiti kapututan ni Safatias: **372**. **5** Dagiti kapututan ni Aras: **775**. **6** Dagiti kapututan ni Pahat Moab, babaen kenni Jesua ken Joab: **2**, **812**. **7** Dagiti kapututan ni Elam: **1**, **254**. **8** Dagiti kapututan ni Zattu: **945**. **9** Dagiti kapututan ni Zaccai: **760**. **10** Dagiti kapututan ni Bani: **642**. **11** Dagiti kapututan ni Bebai: **623**. **12** Dagiti kapututan ni Azgad: **1**, **222**. **13** Dagiti kapututan ni Adonikam: **666**. **14** Dagiti kapututan ni Bigvai: **2**, **056**. **15** Dagiti kapututan ni Adin: **454**. **16** Dagiti tattao ni Ater babaen kenni Hezekias: siam a pulo ket walo. **17** Dagiti kapututan ni Beza: **323**. **18** Dagiti kapututan ni Jora: **112**. **19** Dagiti tattao ni Hasum: **223**. **20** Dagiti tattao ni Gibbar: siam a pulo ket lima. **21** Dagiti tattao ti Betlehem: **123**. **22** Dagiti tattao ti Netofa: lima pulo ket innem. **23** Dagiti tattao ti Anatot: **128**. **24** Dagiti tattao ti Asmavet: uppat a pulo ket dua. **25** Dagiti tattao ti Kiriat Jearim, Kefira ken Beerot: **743**. **26** Dagiti tattao ti Rama ken Geba: **621**. **27** Dagiti tattao ti Micmas: **122**. **28** Dagiti tattao ti Betel ken Ai: **223**. **29** Dagiti tattao ti Nebo: lima pulo ket dua. **30** Dagiti tattao ti Magbis: **156**. **31** Dagiti tattao ti sabali nga Elam: **1**, **254**. **32** Dagiti tattao ti Harim: **320**. **33** Dagiti tattao ti Lod, Hadid, ken Ono: **725**. **34** Dagiti tattao ti Jerico: **345**. **35** Dagiti tattao ti Senaa: **3**, **630**. **36** Dagiti papadi: Dagiti kapututan ni Jedaias iti balay ni Jesua: **973**.

37 Dagiti kapututan ni Immer: **1**, **052**. **38** Dagiti kapututan ni Pasur: **1**, **247**. **39** Dagiti kapututan ni Harim: **1**, **017**. **40** Dagiti Levita: Dagiti kapututan da Jesua ken Kadmiel, a kapututan ni Hodavias: pitulop ket uppat. **41** Dagiti kumakanta iti templo: Dagiti kapututan ni Asaf: **128**. **42** Dagiti kapututan dagiti agbanbantay iti ruangan: Dagiti kapututan da Salum, Ater, Talmon, Akkub, Hatita, ken Sobai: **139** amin. **43** Dagidiy naisaad nga agserbi iti templo: Dagiti kapututan da Siha, Hasufa, Tabaot, **44** Keros, Siaha, Padon, **45** Lebana, Hagaba, Akkub, **46** Hagab, Samlai ken Hanan; **47** dagiti kapututan da Giddel, Gahar, Reayas, **48** Resin, Necoda, Gazzam, **49** Uzza, Pasea, Besai, **50** Asna, Meumin ken Neftisim; **51** dagiti kapututan da Bakbuk, Hakufa, Harhur, **52** Baslut, Mehida, Harsa, **53** Barkos, Sisera, Tema, **54** Nesias ken Hatifa. **55** Dagiti kapututan dagiti adipen ni Solomon: Dagiti kapututan da Sotai, Hasoferet, Peruda, **56** Jaala, Darkon, Giddel, **57** Sefatias, Hattil, Pokeret Hazzebam, ken Ami. **58** Agdagup iti **392** amin a kapututan dagiti naisaad nga agserbi iti templo ken dagiti kapututan dagiti adipen ni Solomon. **59** Dagidiy pimmanaw manipud Tel Mela, Tel Harsa, Kerub, Addan ken Immer—ngem saanda a mapanekekan a nagtaud iti Israel ti kapanonanda—agraman **60** dagiti **652** a kapututan da Delaias, Tobias ken Necoda. **61** Ket kadagit kapututan dagiti papadi: Dagiti kapututan da Habaias, Hakkoz, ken Barzellai (a nakiasawa kadagit babbai a kapututan ni Barzellai a Galaadita ket naawagan babaen kadagit naganda) **62** Pinadasda a birukan ti listaan ti nagtaudanda a kapanuan, ngem saanda a nabirukan gapu ta rimugitanda ti kinapadida. **63** Isu a kinuna ti gobernador kadakuada a saanda a mangan kadagit aniaman a nasantoan a daton aqgingga a palubosan ida ti maysa a padi nga addaan iti Urim ken Tummim. **64** Agdagup iti **42**, **360** ti bilang ti entero a bunggoy, **65** saan a karaman dagiti adipenda ken dagiti adipenda a babbai (agdagup dagitoy iti **7**, **337**) ken dagiti lallaki ken babbai a kumakanta iti templo (dua gasut). **66** Dagiti kabalioda: **736**. Dagiti muloda: **245**. **67** Dagiti kamelioda: **435**. Dagiti ashnoda: **6**, **720**. **68** Idi napanda iti balay ni Yahweh idiy Jerusalem, nangted a mapanguloen ti pamilia iti nagtaud iti kaungan a sagsagut tapno mausar iti pannakaibangon iti balay. **69** Nangtedda segun iti kabaelanda nga ited a mausar iti trabaho: **61**, **000** a daric ti balitok, lima ribo a minas ti pirak, ken sangagasut a pagan-anay para kadagit padi. **70** Isu a dagiti papadi ken dagiti Levita, dagiti tattao, dagiti kumakanta iti templo ken dagiti mangbanbantay kadagit ruangan, ken dagiti nadutokan nga agserbi iti templo ket nagnaedda kadagit siudadda. Dagiti amin a tattao iti Israel ket adda kadagit siudadda.

3 Daytoy ti maikapito a bulan kalpasan ti panagsubli dagiti tattao ti Israel kadagit siudadda, idi nagumumongda a kas maysa a tao idiy Jerusalem. **2** Nagsagana ni Jesua a putot a lalaki ni Josadac ken dagiti kakabsatna a papadi, ni Zerubbabel a putot a lalaki ni Salatiel ken dagiti kakabsatna a lalaki ket binangonda ti altar ti Dios ti Israel tapno maidatagda dagiti daton a mapuoran kas naibnilin iti linteg ni Moises a tao ti Dios. **3** Kalpasanna, impasdekdka ti altar iti rabaw ti pakaisaadanna, nga adda panagbuteng kadakuada gapu kadagit tattao iti dayta a lugar. Nangidatonda kenni Yahweh kadagit daton a mapuoran iti parbangon ken iti rabii. **4** Rinambakanda pay ti Fiesta dagiti Abong-abong a kas iti naisurat, ken nangidatonda iti daton a mapuoran iti inaldaw-alda a maiyannurot iti naipaulog a bilin, ti naituding a pagrebbengan iti tunggal alda. **5** Kasta met nga adda dagiti daton a mapuoran a maidaton iti inaldaw ken binulan, ken dagiti sagsagut para kadagit amin a naituding a fiesta ni Yahweh, agraman dagiti amin a sagut a nagtaud iti bukod a nakem. **6** Nangrugida a nqidaton kenni Yahweh kadagit daton a mapuoran iti umuna nga alda a maikapito a bulan, uray no saanpay a naibangon ti templo. **7** Isu a nangtedda iti pirak kadagit

kantero ken kadagiti karpintero; taraon, mainom, ken lana kadagiti tattao ti Sidon ken Tiro tapno mangipatulodda kadagiti kayo ti sedro manipud Lebanon a maipan iti Joppe babaen iti baybay, kas iti impalubos kadakuada ni Cyrus nga ari ti Persia. **8** Ket iti maikadua a bulan ti maikadua a tawen kalpasan ti isasangpetda iti balay ti Dios idiy Jerusalem, da Zerubbabel, Jesua nga anak ni Josadac, dagiti dadduma a papadi, dagiti Levita, ken dagiti nagsubli idiy Jerusalem manipud iti pannakaibalud ti nangirugi ti trabaho. Dinutokanda dagiti Levita nga agtawen iti duapulo nga agpangato a mangimaton iti panagtrabaho iti balay ni Yahweh. **9** Insaad ni Jesua dagiti annak ken kakabsatna a lallaki, ni Kadmiel ken dagiti annakna a lallaki, ken dagiti kaputoan ni Juda tapno mangimaton kadagiti tattao a mangar-aramid ti trabaho iti balay ti Dios. Kaduada dagiti kaputoan ni Henadad, kasta met dagiti padada a Levita. **10** Insaad dagiti mangibangbangon ti pundiason para iti templo ni Yahweh. Daytoy ti gapuna a nagtakder dagiti papadi a sikakwas kadagiti paganayda nga addaan kadagiti trumpeta, ken dagiti Levita, nga annak a lallaki ni Asaf, tapno idaydayawda ni Yahweh babaen kadagiti piangpiang a kas iti imbilin ti ima ni David nga ari ti Israel. **11** Nagkantada nga addaan iti panangdayaw ken panagyaman kenni Yahweh, "Naibag isuna! Agnanayon ti kinapudnona iti tulagna iti Israel." Nagriaw amin dagiti tattao nga uray da la impukkaw ti panagrag-oda iti panagdaydayaw kenni Yahweh gapu ta naisaaden ti pundiason ti templo. **12** Ngem adu kadagiti papadi, kadagiti Levita, kadagiti pangulon dagiti pamilia ken kadagiti lallakay a nakakita idi iti immuna a balay, ti nagsangit iti napigsa idi nakitada a naisaaden ti pundiason daytoy a balay. Ngem adu dagiti napukkaw gapu iti rag-o ken ragsak ken dir-i. **13** Kas nagbanagananna, saan a mailasin dagiti tattao ti riaw ti rag-o ken ragsak manipud iti panagsasangit dagiti tattao, gapu ta agsangsangit dagiti tattao iti kasta unay a kinarag-o, ken mangnegrugti riawda manipud iti adayo.

4 Ita, nangnegrugti dadduma a kabusor ti Juda ken Benjamin a dagiti tattao a naitalaw idi ket agdama a mangibangbangon iti templo para kenni Yahweh a Dios ti Israel. **2** Isu a kinatungtongda ni Zerubbabel ken dagiti pangulo dagiti puli dagiti kapanuanda. Kinunada kadakuada, "Kaduaandakayo a mangibangon, gapu ta kas kadakayo, agdaydayaw kami met iti Diosyo ken nagidatdaton kami kenuana manipud pay kadagiti al-aldaw nga impannakami ditoy a lugar ni Esarhadon nga ari ti Asiria." **3** Ngem kinuna da Zerubbabel, Jesua, ken dagiti pangulo dagiti puli dagiti kapanuanda, "Saan a dakayo, no di ket dakami ti kasapulan a mangibangon iti balay ti Diosmi, ta dakami ti mangibangon para kenni Yahweh a Dios ti Israel, kas iti imbilin ni Cyrus nga Ari ti Persia." **4** Isu a pinakapoy dagiti tattao iti dayta a lugar dagiti im-ima dagiti taga-Juda; pinagbutengda dagiti taga-Juda a mangibangon. **5** Pinasukusukanda pay dagiti mammagbaga tapno saan a matungpal dagiti panggepda. Inaramidda daytoy kabayanay dagiti amian nga al-aldaw ni Cyrus ken iti panagari ni Dario nga ari ti Persia. **6** Ket iti rugrugti ti panagturay ni ari Ahasuero, nagisuratda kadagiti pammadpadakes a maibusor kadagiti agnanaeda iti Juda ken Jerusalem. **7** Kabayanay dagiti al-aldaw ni Ahasuero, nagsurat kenuana da Bislam, Mitredat, Tabeel ken dagiti kakaduada. Arameo ti pannakaisuratha ken naipatarus. **8** Kastoy a wagas ti panagsurat ni Rehum a mangidadaulo ken ni Simsai nga eskriba kenni Artaxerxes maipapan iti Jerusalem. **9** Kalpasanna, nagsurat da Rehum, Simsai ken dagiti kakaduada nga ukom ken dadduma pay nga opisial iti gobierno a naggapu idiy Erec, Babilonia ken Susa idiy Elam. **10** ket kinaduaan pay ida dagiti tattao a pinilit ti natan-ok ken natakneng a ni Asurbanipal a pagnaeden idiy Samaria, agraman dagiti nabati nga adda idiy Probinsia iti Ballasiw ti Karayan. **11** Daytoy ti kopia ti surat nga

impatulodda kenni Artaxerxes, "Dagiti adipenmo, a lallaki nga adda iti ballasiw ti karayan ti makinsurat iti daytoy: **12** Maipakaammo iti ari a dagiti Judio a pimmanaw manipud kenka ket immaya a maibusor kadakami ditoy Jerusalem tapno mangibangon iti nasukir a siudad. Nalpasdan dagiti pader ken natarimaandang dagiti pundiason. **13** Ita, maipakaammo iti Ari a no naipatekderen daytoy a siudad ken nalpasen ti pader, saandanton a mangted kadagiti pagyaman ken buwis, ket dangrandanto dagiti ari. **14** Pudno a gapu ta nangankami iti asin ti palasyo, saan ngarud a rumbeng a makitami a saan a mapadpadawayan ti ari. Daytoy ti makagapu nga ipakpakaammomi iti Ari **15** a sukimatem koma dagiti listaan ti amam tapno maamoam a daytoy ket nasukir a siudad a mangdangran kadagiti ari ken kadagiti probinsia. Ngantong daytoy iti adu a parikut kadagiti ari ken probinsia. Nagbalin daytoy a sentro iti panagsukir manipud pay idi. Daytoy ti makagapu a nadadael ti siudad. **16** Ipakpakaammomi iti ari a no maibangon manen daytoy a siudad ken ti paderna, awanen ti mabati a para kenka iti ballasiw ti dakkel a karayan, ti Eufrates." **17** Nangipatulod ngarud iti sungbat ti Ari kada Rehum ken Simsai ken kadagiti kakaduada idiy Samaria ken kadagiti nabatbat pay nga adda iti ballasiw ti Karayan: "Kapya koma ti umadda kadakayo. **18** Naipatarus ken naibasa kaniak ti surat nga imparulody. **19** Isu nga imbilinko ti pannakasukimat ket natakuatan a kadagiti naglabas nga al-aldaw, nagsukirda ken bimmusorda kadagiti ari. **20** Nagturay dagiti nabibileg nga ar-ari iti Jerusalem ken inturayanda dagiti amin nga adda iti ballasiw ti Karayan. Immawatda kadagiti bayad a pagyaman ken buwis. **21** Ita, mangaramidka iti bilin tapno agsardengken saananda a bangonen daytoy a siudad agingga a mangaramidak iti maysa a bilin. **22** Kitaenyo ta amangan no maliwayano daytoy. Apay ketdin a mitulok ti pannakadadael a mangdangran kadagiti ar-ari?" **23** Apaman a naibasa ti bilin ni Artaxerxes iti sangoanan da Rehum, Simsai, ken dagiti kakaduada, napanda a dagus idiy Jerusalem ket piniltda dagiti Judio a sumardeng nga agibangbangon. **24** Isu a naisardeng ti panagtrabaho iti balay ti Dios idiy Jerusalem agingga iti maikadua a tawen ti panagturay ni Dario nga ari iti Persia.

5 Kalpasanna, nagipadto babaen iti nagan ti Dios ti Israel da Haggeo a profeta ken Zacarias a putot a lalaki ni Iddo a profeta kadagiti Judio idiy Juda ken Jerusalem. **2** Nagsagana ni Zerubbabel a putot a lalaki ni Salatiel ken ni Jesua a putot a lalaki ni Josadac ket rinugianda a bangonen ti balay ti Dios idiy Jerusalem, a kaduada dagiti profeta a nangpabileg kadakada. **3** Kalpasanna, immay ni Tatnai a gobernador ti Probinsia iti Ballasiw ti Karayan, ni Setar Bozenai ken dagiti kakaduada, ket kinunada kadakuada, "Siasino ti nangibilin kadakayo a bangonen daytoy a balay ken leppasan dagitoy a pader?" **4** Kinunada pay, "Ania ti nagnagan dagiti lallaki a mangibangbangon iti daytoy a balay?" **5** Ngem ti mata ti Dios ket adda kadagiti panglakayen a Judio, ket saan ida a napasardeng dagiti kabusorda. Ur-urayenda ti maipatulod a surat iti ari ken tapno maipasubli iti maysa a bilin maipapan iti daytoy. **6** Daytoy ti surat da Tatnai, Setar Bozenai, ken dagiti kakaduada nga opisiales para kenni Dario nga ari. **7** Nangipatulodda iti pakaammo, kastoy ti insuratda para kenni Ari Dario. "Kapia koma ti adda kenka. **8** Maipakaammo iti ari a napan kami idiy Juda, iti balay ti naindaklan a Dios. Madama a maibangbangon daytoy babaen kadagiti dadakkel a batbato ken nakabilan iti kaykayo dagiti pader. Naan-anay ti pannakaaramid daytoy ket adu ti malmalpas dagiti imada. **9** Dinamagmi kadagiti panglakayenda, "Siasino ti nangibilin kadakayo a bangonen daytoy a balay ken dagitoy a pader?" **10** Dinamagmi pay dagiti nagnaganda tapno maamoam no ania ti nagan ti tunggal maysa a nangidaula kadakuada. **11** Simmungbatda ket kinunada, 'Adipennakami ti Dios ti langit ken daga, ket bangbangonemni manen daytoy a balay

a siguden a naibangon, adun a tawen ti naglabas idi imbangon ken inleppas daytoy ti natan-ok nga ari ti Israel. **12** Ngem idi pinagpungtut dagiti kapuonanmi ti Dios ti langit, inyawat ida ti Dios iti ima ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia a nangdadael iti daytoy a balay ken nangitalaw kadagit tattoo a kas balud nga impanna idiy Babilonia. **13** Nupay kasta, iti umuna a tawen a panagturay ni Cyrus a kas ari ti Babilonia, nangipaulog ni Cyrus iti maysa a bilin tapno maibangon manen ti balay ti Dios. **14** Insubli pay ni Ari Cyrus dagiti balitok ken pirak nga alikamen iti balay ti Dios nga innala ni Ari Nebucadnesar manipud idiy templo ti Jerusalem nga impanna iti templo idiy Babilonia. Insublina dagitoy kenni Sesbasar a pinagbalinna a gobernador. **15** Kinunana kenkuana, "Alaem dagitoy nga alikamen. Ikabilmo dagitoy iti templo idiy Jerusalem. Bay-am a maibangon manen ti balay ti Dios sadiy. **16** Kalpasanna, immay daytoy a Sesbasar ket insaadna ti punction para iti balay ti Dios idiy Jerusalem; ket madama a maipatpatakder daytoy ngem saanpay a naileppas." **17** Ita, no nasayaat para iti ari, masukimat koma daytoy iti balay a nakaidulinan dagiti libro idiy Babilonia no adda sadiy ti bilin a nagtaud kenni Ari Cyrus a maibangon manen daytoy a balay ti Dios idiy Jerusalem. Kalpasanna, mabalin nga ipatulod ti ari ti panggeddengna kadakami.

6 Imbilin ngarud ni Ari Dario ti pannakasukimat ti balay a nakaidulinan dagiti napapateg a listaan idiy Babilonia. **2** Iti nasarikedkedan a siudad ti Ecbatana idiy Media, nasarakan ti maysa a nalukot a pagbasaan; daytoy ti nailaanad: **3** "Iti umuna a tawen a panagturay ni Ari Cyrus, nangipaulog ni Cyrus iti bilin maipanggep iti balay ti Dios idiy Jerusalem: 'Maipalubos ti pannakaibangon ti balay a pagidatonan. Ti kangato dagiti paderna ket innem a pulo a kubiko ken ti kaakabana ket innem a pulo a kubiko, **4** nga addaan iti tallo a katoon ti dadakkel a bato ken maysa a katoon ti barbaro a kayo. Ket ti amin a magastos ket agtaud iti balay ti ari. **5** Kasta met a maisubli dagiti balitok ken pirak nga alikamen a kukua ti balay ti Dios nga innala ni Nebucadnesar manipud iti templo idiy Jerusalem nga impanna iti templo idiy Babilonia. Maipatulod dagitoy iti templo idiy Jerusalem ken maidulin dagitoy iti balay ti Dios.' **6** Ita, Tatnai, Setar Bozenai, ken dagiti kadduayo nga opisial nga agnanaed iti ballasiw ti karayan, saankayo a makibiang. **7** Saanyo a pakibangan ti pannakaaramid daytoy a balay ti Dios. Dagiti gobernador ken dagiti panglakayen a Judio ti mangibangonto daytoy a balay ti Dios iti dayta a lugar. **8** Ibilbilinko a masapul nga aramidenyo daytoy para kadagitoy a panglakayen dagiti Judio a mangbangon iti daytoy a balay ti Dios: Dagiti pondo nga agtaud iti buis ti ari iti ballasiw ti Karayan ti mausarto a pangbayad kadagitoy a lallaki tapno saanda nga isardeng ti trabahoda. **9** Aniaman a kasapulan—dagiti urban a baka, dagiti kalakian a karnero, wenneo dagiti urban a karnero para iti daton a mapuoran para iti Dios ti Langit, agraman ti trigo, asin, arak, wenneo lana, segun iti bilin dagiti padi iti Jerusalem—itedyo kadakuada dagitoy a banbanag iti inaldaw nga awan langanna. **10** Aramidenyo daytoy tapno mакайдатагда iti daton iti Dios ti Langit ket ikararagandak, nga ari, ken dagiti putotko a lallaki. **11** Ibilbilinko a no siasinoman ti mangsalungasing iti daytoy naipaulog a bilin, masapul a maiguyod ti maysa a soleras ti balayna ket masapul a maiduyok isuna iti daytoy. Ket agbalin ngarud a gabsuon ti rugit ti balayna gapu iti daytoy. **12** Dadaelen koma ti Dios nga agnanaed sadiy ti siasinoman nga ari ken dagiti tattoo a mangsalungasing iti daytoy a balay ti Dios idiy Jerusalem. Siak ni Dario a mangibilbilin iti daytoy. Aramidenyo daytoy a naan-anay!" **13** Kalpasanna, inaramid da Tatnai, Setar Boznai, ken dagiti kakaduada dagiti amin nga imbilin ni Ari Dario. **14** Isu a nangipatakder dagiti panglakayen a Judio iti wagas nga insuro da Haggioe ken Zacarias babaen iti panangipadro. Imbangonda daytoy segun iti bilin ti Dios

ti Israel, ken babaen iti bilin da Cyrus, Dario ken Artaxerxes, a dagiti ari ti Persia. **15** Nalpas ti balay iti maikatlo nga aldaw iti bulan ti Adar, ken iti maikainnem a tawen a panagturay ni Ari Dario. **16** Dagiti Israelita, dagiti padi, dagiti Levita ken dagiti nabati kadagitoy naibalid idi ti nangidaton daytoy a balay ti Dios nga addaan iti rag-o. **17** Nangidatonda iti sangagasut a baka, sangagasut a kalakian a karnero ken uppat a gasut nga urbon ti karnero para iti pannakaidaton iti balay ti Dios. Naidaton met ti sangapulo ket dua a kalakian a kälding a kas daton gapu iti basol para iti entero nga Israel, maysa para iti tunggal tribu ti Israel. **18** Dinutokanda pay dagiti padi ken dagiti Levita iti pannakabingay a trabaho para iti panagserbita iti Dios idiy Jerusalem, a kas iti naïsurat iti Libro ni Moises. **19** Isu a rinambakan dagiti naipanaw idi a kas balud ti Fiesta ti llalabas iti maikasangapulo ket uppat nga aldaw ti umuna a bulan. **20** Dinalusan amin dagiti Levita ken dagiti padi ti bagida ken pinartida dagiti sagut para iti Fiesta ti llalabas para kadagitoy amin a naipanaw idi a kas balud, agraman dagiti bagida. **21** Dagiti Israelita a nangan kadagitoy sumagmamano a karne a naisaganan iti Fiesta ti llalabas ket dagiti nagsubli manipud iti pannakaipanaw idi a kas balud ken dagiti nangilasin kadagitoy bagida manipud iti kinarugit dagiti tattoo iti daga ken nangbirok kenni Yahweh, a Dios ti Israel. **22** Rinambakanda a sirarag-o ti Fiesta ti Tinapay nga Awan Lebadurana iti las-ud ti pito nga aldaw, ta innikkian ida ni Yahweh iti rag-o ken tinignaya ti puso ti ari ti Asiria a mangpabileg kadagitoy imada iti panagtrabaho iti balayna, ti balay ti Dios ti Israel.

7 Kalpasan dagitoy a banbanag, kabayatan ti panagturay ni Ari Artaxerxes, dagiti kapuonan ni Ezra ket da Seraias, Azarias, Hilkias, **2** Sallum, Zadok, Ahitub, **3** Amarias, Azarias, Merayot, **4** Zerahias, Uzzi, Bukki, **5** Abisua, Finees, Eleazar, kalpasanna ni Aaron a Kangatoan a padi— **6** Pimmanaw ni Ezra manipud Babilonia. Nalaing isuna nga eskriba iti linteg ni Moises nga inted ni Yahweh a Dios ti Israel. Inted ti ari kenkuana ti aniaman a dinawatna agsipud ta adda kenkuana ti ima ni Yahweh. **7** Iti maikapito a tawen a panagturay ni Ari Artaxerxes, simmang-at met idiy Jerusalem dagiti sumagmamano a kapututan ni Israel ken dagiti padi, dagiti Levita, dagiti kumakanta iti templo, dagiti mangbanbantay iti ruangan, ken dagiti nadutokan nga agserbi iti templo. **8** Nakadanon isuna idiy Jerusalem iti maikalima a bulan iti isu met laeng a tawen. **9** Pimmanaw isuna idiy Babilonia iti umuna nga aldaw iti umuna a bulan. Simmangpet isuna idiy Jerusalem idi umuna nga aldaw iti maikalima a bulan, agsipud ta adda kenkuana ti naimbag nga ima ti Dios. **10** Impapuso ni Ezra a nang-adal, nangaramid, ken nangisuro dagiti annuroten ken dagiti naipaulog a linteg ni Yahweh. **11** Daytoy ti naipaulog a linteg nga inted ni Ari Artaxerxes kenni Ezra a padi ken eskriba dagiti bilin ken alagaden ni Yahweh para iti Israel: **12** "Manipud iti Ari dagiti ari a ni Artaxerxes, nga agpaay kenni Ezra a padi, nga eskriba ti linteg ti Dios ti langit: **13** Ibilbilinko a siasinoman iti pagariak ti naggapu idiy Israel, agraman dagiti papadida ken dagiti Levita naga agtararigagay a mapan idiy Jerusalem, ket mabalin a sumurot kenka. **14** Siak, nga ari, ken dagiti pito a mammagbagak, ibaonkayo amin a mangsukimat ti maipapan iti Juda ken Jerusalem, a maiyannurot iti linteg ti Dios a naawatanyo, **15** ket tapno maiyegyo ti pirak ken balitok nga indatonda iti Dios ti Israel idiy Jerusalem, ti pagtaenganna. **16** Itedyo amin a pirak ken balitok nga inted dagiti amin a taga-Babilonia agraman ti inted dagiti tattoo ken dagiti padi para iti balay ti Dios idiy Jerusalem. **17** Isu a gumatangka kadagitoy baka, kalakian ken urban a karnero, trigo ken daton a mainom. Idatonyo dagitoy iti rawab ti altar iti balay ti Diosyo idiy Jerusalem. **18** Aramidenyo ken dagiti kakabsatmo a lallaki ti ammom a nasayaat para iti natidda a pirak ken balitok, tapno maay-ayo ti Diosyo. **19** Idatagmo dagiti alikamen a siawaywa

a naited kenka iti sangoananna para iti panagserbi iti balay ti Diosyo idiy Jerusalem. **20** Aniaman a masapul para iti balay ti Diosyo a kasapulam, alaem ti bayadna manipud iti pagiduldulinan ti gamengko. **21** Siak ni Artaxerxes nga Ari, nangaramidak iti bilin kadagit amin a tesoro iti ballasiw ti Karayan, nga aniaman a dawaten ni Ezra kadakayo ket nasken nga itedyo a naan-anay **22** agingga iti sangagasut a talento a pirak, sangagasut a kasukat a trigo, sangagasut a bat nga arak, ken sangagasut a bat ti lana kasta met ti aglaplapusan ngas in. **23** Aniaman a bilin manipud ti Dios iti Langit, aramidenyo daytoy a naan-anay para iti balayna. Ta apay koma nga umay ti pungtonta iti pagariak ken kadagit annakko a lallaki? **24** Ipakpakaammomi kadakuada a saankayo a mangsing singir iti aniaman a buwis iti sasinoman kadagit padi, kadagit Levita, kadagit kumakanta, kadagit mangbanbantay iti ruangan, wenco kadagit tattao a nadutokan nga agserbi iti templo ken kadagit adipen iti daytoy balay ti Dios. **25** Sika Ezra, babaen iti sirib nga inted kenka ti Dios, masapul a mangdutokka kadagit ukom ken nasirib a tattao nga agserbi kadagit amin a tattao iti ballasiw ti Karayan, ken agserbi iti sasinoman a makaammo ti linteg ti Diosmo. Masapul met a suoam dagiti saan a makaammo iti linteg. **26** Dusaem ti sasinoman a saan a naan-anay nga agtultulnog iti linteg ti Dios wenco iti linteg ti ari, uray babaen iti pannakapapatay, iti pannaka belleng, iti pannakasamsam dagiti sanikuada, wenco pannaka balud." **27** Kinuna ni Ezra "Madaydayaw ni Yahweh a Dios dagiti kapuonantayo, a nangtignay iti puso ti ari tapno mangdayaw iti balay ni Yahweh idiy Jerusalem **28** ken ti nangipaay ti kinapudnona iti tulagna kaniak iti sangoanan ti ari, dagiti mammagbagana, ken dagiti amin a mannakabalin nga opisialna. Napabilegak babaen iti ima ni Yahweh a Diosko, ket inummongko dagiti mangidadaulo manipud iti Israel tapno kumuyog kaniak."

8 Dagityo dagiti mangidadaulo kadagit pamilia dagiti kapuonanda a kauku a pimmanaw idiy Babilonia kabayatan iti panagturay ni Ari Artaxerxes. **2** Kadagit kapututan ni Finees: ni Gersom. Kadagit kapututan ni Itamar: ni Daniel. Kadagit kapututan ni David: ni Hattus. **3** Kadagit kapututan ni Sekanias, a dagiti kapututan ni Paros: ni Zerahias. Keduana dagiti sangagasut ket limapulo a lallaki a nailista. **4** Kadagit kapututan ni Pahat Moab: ni Elieoenai a putot a lalaki ni Serahias. Duagusat a lallaki ti nailista a keduana. **5** Kadagit kapututan ni Sekanias: ni Jahziel. Tallogasut a lallaki ti nailista a keduana. **6** Kadagit kapututan ni Adin: ni Ebed a putot a lalaki ni Jonatan. Limapulo a lallaki ti nailista a keduana. **7** Kadagit kapututan ni Elam: ni Jesalias a putot a lalaki ni Atalias. Pitopulo a lallaki ti nailista a keduana. **8** Kadagit kapututan ni Sefatias, ni Zebadias a putot a lalaki ni Micael. Walupulo a lallaki ti nailista a keduana. **9** Kadagit kapututan ni Joab: ni Obadis a putot a lalaki ni Jehiel. Duagusat ken sangapulo ket walo a lallaki ti nailista a keduana. **10** Kadagit kapututan ni Selomit a putot a lalaki ni Jesofias. Sangagasut ket innem a pulo a lallaki ti nailista a keduana. **11** Kadagit Kapututan ni Bebai: ni Zacarias a putot a lalaki ni Bebai. Duapulo ket walo a lallaki ti nailista a keduana. **12** Kadagit kapututan ni Azgad: ni Johanan a putot a lalaki ni Jakkatan. Sangagasut ket sangapulo a lallaki ti nailista a keduana. **13** Naud-udi nga immay dagiti kapututan ni Adonikan. Dagityo dagiti naganda: Elifelet, Jeuel ken Semaias. Innem a pulo a lallaki ti immay a keduana. **14** Kadagit kapututan ni Bigvai: ni Utai ken Zakkur. Pitopulo a lallaki ti nailista a keduana. **15** Kinuna ni Ezra, "Inummongko dagiti agdaldalaisat iti karayan nga agturon idiy Ahava, ken nagkampo kami sadiay iti tallo nga aldaw. Sinukmatiko dagiti tattao ken dagiti padi, ngem saanak a nakasarak idiy iti uray maysa a kapututan ni Levi. **16** Isu a pinaayabak da Elezer, Ariel, Semaias, Elnatan, Jarib, Elnatan ken Natan, Zacarias ken Mesullam—a dagiti mangidadaulo —ken da

Joirib ken Elnatan—a mannursuro. **17** Kalpasanna, imbaonko ida kenni Iddo a mangidadaulo idiy Casifia. Imbagak kadakuada ti ibagada kenni Iddo ken kadagit kakabagianna, dagiti agnana idiy Casifia nga agserberi iti templo, dayta ket, tapno mangibaonda kadakami kadagit adipen para iti balay ti Dios. **18** Isu a babaen iti kinaimbag ti ima ti Dios, imbaonda kadakami ti lalaki nga agnagan ti Serebias, maysa a nasirib a tao. Kapututan isuna ni Mali a putot a lalaki ni Levi a putot ni Israel. Keduana nga immay dagiti sangapulo ket walo a putotna a lallaki ken kakabsatna a lallaki. **19** Keduada nga immay ni Hasabias. Immay pay da Jesaias, maysa kadagit putot a lallaki ni Merari, agraman dagiti kakabsatna a lallaki ken dagiti putotda a lallaki, duapuloda amin a lallaki. **20** Kadagitiday a nadutokan nga agserbi idiy templo, a dinutokan ni David ken dagiti opisialna nga agserbi kadagit Levita: duagusat ket duapulo, tunggal maysa kadakuada ket nadutokan babaen iti naganda. **21** Kalpasanna, inwaragawako ti panagayun iti igid ti Karayan Ahava tapno agpakumbabakami iti sangoanan ti Dios, tapno sapulen kenkuana ti nalinteg a dalan para kadakami, kadagit ubbingmi, ken kadagit amin a sanikuami. **22** Nagbainak a dumawat iti ari iti maysa nga armada wenco dagiti agkabkabali a mangsalaknib kadakami kadagit kabusor iti dalammi, agsipud ta kinuna mi iti ari, 'Ti ima ti Diosmi ket adda kadagit amin a kumamang kenkuana, ngem ti pannakabalin ken pungtonta ket adda kadagit amin a manglipat kenkuana.' **23** Isu a nagayunarkami ken binirokmi ti Dios maipanggep iti daytoy, ket immasogkami kenkuana. **24** Kalpasanna, nanggilak iti sangapulo ket dua a lallaki manipud kadagit panguloen dagiti padi: da Serabias, Hasabias, ken sangapulo kadagit kakabsatda a lallaki. **25** Nangtimbangk para kadakuada iti pirak, balitok, ken dagiti alikamen ken datdaton para iti balay ti Dios, a siwayawa nga insagut ti ari, dagiti mammagbagana ken dagiti opisialesna, ken ti entero nga Israel. **26** Nangtimbangk ngarud iti impaimak kadakuada nga innem a gasut ket limapulo a talento ti pirak, sangagasut a talento ti pirak nga alikamen, sangagasut a talento ti balitok, **27** duapulo a malukong a balitok a nagatadan iti sangaribu a daric, ken dua a gambang a napasileng iti kasta unay a kas kapateg ti balitok. **28** Kalpasanna, kinunak kadakuada, 'Nasagradoankayo kenni Yahweh, kasta met dagityo nga alikamen. Ket daytoy a pirak ken balitok ket naimpusoan a daton para kenni Yahweh, a Dios dagiti kapuonanyo. **29** Aywanan ken idulinyo dagityo agingga a maitimbangyo iti sangoanan dagiti opisial dagiti ari, dagiti Levita ken dagiti panguloen dagiti puli ti kapanuan ti Israel idiy Jerusalem, kadagit siled ti balay ti Dios.' **30** Inawat dagiti padi ken dagiti Levita dagiti naitimbang a pirak, balitok ken dagiti alikamen tapno ipanda dagityo idiy Jerusalem, iti balay ti Diostayo. **31** Pimmanawkami idiy Karayan ti Ahava iti maikasangapulo ket dua nga aldaw ti umuna a bulan tapno mapankami idiy Jerusalem. Adda kadakami ti ima ti Diosmi; sinalaknibannakami manipud iti ima ti kabusor ken kadagit nangtarigagay a mangdarup kadakami iti dalan. **32** Isu a nakastrekki idiy Jerusalem ket nagtalinaedkami sadiay iti tallo nga aldaw. **33** Ket iti maikauppat nga aldaw, natimbang dagiti pirak, balitok ken dagiti alikamen iti balay ti Diosmi, ket naipaima kenni Meremot a padi nga anak ni Urias. Keduana ni Eleasar a putot a lalaki ni Finees, ni Josabod a putot a lalaki ni Jesua, ken ni Noadias a putot a lalaki ni Binnui a Levita. **34** Naammoan ti bilang ken timbang dagiti amin nga alikamen; dagiti amin a timbang ket nailista iti dayta a tiempo. **35** Dagiti nagsubli manipud iti pannakaibalud, a dagiti tattao a naipanaw a kas balud ket nangidatag iti daton a mapuoran para iti Dios ti Israel: sangapulo ket dua a baka para kadagit amin nga Israelita, siam a pulo ket innem a kalakian a karnero, pitopulo ket pito nga urbon a karnero ken sangapulo ket dua a kalakian a kalingding a kas daton gapu iti basol. Amin dagityo

ket daton a mapuoran para kenni Yahweh. **36** Kalpasanna, intedda ti bilin nga impaulog ti ari iti kangatoan nga opisial ti ari ken kadagiti gobernador iti ballasiw ti Karayan, ket tinulonganda dagiti tattoo ken ti balay ti Dios.

9 “Idi nälpas dagitoy a banbanag, immasideg kaniak dagiti opisial ket kinunada, ‘Dagiti tattoo ti Israel, dagiti padi, ken dagiti Levita ket saanda nga inlasin dagiti bagida manipud kadagiti kinarimon dagiti tattoo iti sabali a daga a: Canaanita, Heteo, Perezeo, Jebuseo, ken Ammonitas, Moabitas, Egipciós, ken dagiti Amoreos. **2** Gapu ta innaladu dagiti dadduma nga annakda a babbai ken lallaki, ket inlaokda dagiti nasantoan a tattoo kadagiti tattoo iti sabali a daga. Ket dagiti pay opisial ken mangidadaulo ti nangiyun-na iti daytoy a kinaawan ti pammati.’ **3** Idi nangngekko daytoy, rinay-abko ti pagan-anay ken ti kagayko ken pinarutko dagiti buok iti ulok ken ti barbasko. Ket nagtugawak a mababain. **4** Amin dagidiay a nagtigerger iti sasao ti Dios ti Israel maipanggep iti daytoy a kinaawan pammati ket naguummong iti ayanko kabayatan nga agtugtugawak a mababain agingga iti rabii a panagidatag iti daton. **5** Ngem iti panagidaton iti rabii, nagtakderak manipud iti pwesto a nakaababainak a naray-ab ti pagan-anay ken kagayko, nagparintumengak ket inyunntukdagiti imak kenni Yahweh a Diosko. **6** Kinunak: ‘Diosko, mababainak unay a mangitangad iti rupakkenka, ta nangatngaton dagiti nadagsen a basolmi ngem ti ulomi, kent dimanomenon kadagiti langit ti biddutmi. **7** Manipud kadagiti al-daldaw dagiti kapuonamni agingga iti ket adun ti nagbasolanmi. Gapu kadagiti nadagsen a basolmi, dakami, dagiti arimi, ken dagiti padimi ket naipaimakami kadagiti ari iti daytoy a lubong, iti kampilan, iti pannaka-ibalud, ken iti pannakasamsam ken iti pannakaibabain, kas iti kasasaadmi ita. **8** Ngem ita, iti apagbiit a tiempo, immay ti asi manipud kenni Yahweh a Diosmi a nangibati kadakami kadagiti dadduma a nakalasat ken mangted kadakami iti namnama iti nasantoan a lugarna. Ti Dios ti nanglawag kadagiti matami ken nangted iti bassit nga inana manipud iti pannakatagapubumi. **9** Ta tagabukami, ngem saannakami a nalipatan ti Diosmi ngem pinagtalinaedna ti kinapudnona iti tulagna kadakami. Inaramidna daytoy iti imatang ti ari ti Persia tapo pabilgennakami, tapo maibangonmi manen ti balay iti Diosmi ken maitarimaan dagiti dadaelna. Inaramidna daytoy tapo maikankamni iti pader iti pannakasalaknib iday Juda ken Jerusalem. **10** Ngem ita, O Diosmi, ania ti makunami kalpasan daytoy? Nalipatanmi dagiti bilinmo, **11** dagiti bilin nga intedmo kadagiti adipenmo a dagiti profeta, idi imbagam, “Daytoy a daga a serserkanyo tapo tagikuuen ket narugit a daga. Rinugitan daytoy dagiti tattoo iti daga babaen kadagiti makarimon nga aramidda. Agsinumbangir a pinunnoda daytoy babaen kadagiti kinarugitda. **12** Isu nga ita, saanno nga ipaasawa dagiti annakmo a babbai kadagiti annakda a lallaki; saanno nga ipaasawa kadagiti annakmo a lallaki kadagiti annakda a babbai, ken saanyo a sapulen ti madama a kinatalna ken ti kinarangayda, tapo pumigsakayo ken kanenyo ti nasayaat iti daga, tapno tawiddento daytoy dagiti annakyoi iti agnanayon.” **13** Ngem kalpasan ti amin a dimteng kadakami gapu kadagiti dakes nga aramidmi ken kadagiti nakaro a basolmi—agsipud ta sika, a Diosmi, binabawim ti maikari a dusa kadagiti nadagsen a nagbasolanmi ket intulokmo a makalasatkami— **14** salungasingenmi kadi manen dagiti bilbilinmo ket makiasawa kadagitoy a makarimon a tattoo? Saankanto kadi a makaunget ket ikisapnakami tapno awan ti uray maysa a mabati ket awan ti uray maysa a makalibas? **15** Yahweh a Dios ti Israel, nalinigekta, ta nagtalinaedkami a bassit a nakalasat iti daytoy nga aldaw. Adtoy! Adda kami iti sangoanam kadagiti biddutmi, ta awan ti uray maysa a makatakder iti sangoanam gapu iti daytoy.”

10 Kabayatan ti panagkararag ken panagkumpisar ni Ezra, nagsangsangit isuna ket nagpakleb iti sangoanan ti balay ti Dios. Adu a tarippong ti lallaki, babbai, ken ub-ubbing nga Israelita ti immaribungbung kenkuana ken kasta unay ti panagsangsangit dagiti tattoo. **2** Kinuna kenkuana ni Secanias a putot a lalaki ni Jehiel iti kapututan ni Elam, “Dakami a mismo ket nakaaramid iti maikaniwas iti Diostayo ken nakipagnaedkami kadagiti ganggannaet a babbai manipud kadagiti tattoo kadagiti sabali a daga. Ngem ita, adda namnama para iti Israel maipapan iti daytoy. **3** Isu nga ita, agkaritayo iti Diostayo a papanawentayo dagiti amin a babbai ken dagiti annakda segun kadagiti pagannurotan ti Apo ken segun iti pagannurotan dagiti agbuteng kadagiti bilbilin ti Diostayo, ket maaramid koma daytoy segun iti linteg. **4** Tumakderka, ta daytoy a banag ket pagrebbengam nga aramiden, ket kadaaandaka. Patibkerem ti nakemmet ket aramidem daytoy.” **5** Isu a timmakder ni Ezra, pinakarina dagiti opisial a papadi, dagiti Levita ken dagiti amin nga Israelita nga agtignayda iti kastoy a wagas. Nagkarida. **6** Kalpasanna, pimmanaw ni Ezra iti sangoanan ti balay ti Dios ket napan iti siled ni Jehonahan a putot a lalaki ni Eliasib. Saan isuna a nangan iti aniaman a tinapay wenco imminum iti danum, gapu ta agladladingit isuna maipapan iti kinaawan pammati dagiti naggapu iti pannaka-ibalud. **7** Nangipatulodda iti mensaie iday Juda ken iday Jerusalem kadagiti amin a tattoo a nagsubli manipud iti pannakaipanaw a kas balud nga agummongda iday Jerusalem. **8** Siasinoman a saan a makaumay iti las-ud ti tallo nga aldaw segun iti pagannurotan dagiti opisial ken dagiti panglakayen ket masamsam amin dagiti sanikuena, ken saanen a maibilang iti dakkela gimpang dagiti tattoo a nagsubli manipud iti pannakaipanaw. **9** Nagummong ngarud dagiti amin a tattoo iti Juda ken Bejamin iday Jerusalem iti tallo nga aldaw. Daytoy ti maikaduapulo nga aldaw iti maikasiam a bulan. Nagtakder dagiti amin a tattoo iti plasa ti sangoanan ti balay ti Dios ket nagtigergerda gapu iti sao ken iti tudo. **10** Timmakder ni Ezra a padi ket kinunaka, “Nagbasolkayo. Nakidennakayo kadagiti ganggannaet a babbai a nangpaadu ti basol ti Israel. **11** Ngem ita dayawenyo ni Yahweh, ti Dios ti kapuonanya, ken aramidenyo ti pagayatanna. Suminakayo kadagiti tattoo iti daga ken kadagiti ganggannaet a babbai.” **12** Simmungbat babaen iti napigsa a timek dagiti amin a gimpang, “Aramidenmi kas imbagam. **13** Nupay kasta, adu dagiti tattoo, ket panagtutudo pay. Awan pigsami a tumakder iti ruar, ket saan laeng a maysa wenco dua nga aldaw ti panagaramid iti daytoy, gapu ta dakkela unay ti nagbasolanmi iti daytoy a banag. **14** Isu a bay-am a dagiti opisialesmi ti mangibagi iti amin a gimpang. Dagiti nangipalubos kadagiti ganggannaet a babbai nga agnaed iti siuadadtayo ket bay-am nga umay iti tiempo nga ituding dagiti panglakayen ken ukom ti siuad agingga a maikkat ti nakaro a pungtot ti Diostayo kadatayo.” **15** Sinuppiat daytoy ni Jonatan a putot a lalaki ni Asael ken ni Jazeyas a putot a lalaki ni Tikva, ket immanamong kadakuada da Mesullam ken Sabbetai a Levita. **16** Isu a daytoy ti inaramid dagiti tattoo a nagsubli manipud iti pannakaitalaw. Nangpili ni Ezra a padi kadagiti lallaki, dagiti mangidadaul kadagiti puli ti kapuonanda ken babbaldaya—aminda babaen iti nagan, rinugianda a sinukimat ti maipanggep iti banag iti umuna nga aldaw iti maikasangapulo a bulan. **17** Iti umuna nga aldaw ti umuna a bulan, naileppasda ti panangsukimat no siasino kadagiti lallaki ti nakipagnaed kadagiti ganggannaet a babbai. **18** Kadagiti kapututan dagiti padi ket adda dagiti nakipagnaed kadagiti ganggannaet a babbai. Kadagiti kapututan ni Josue a putot a lalaki ni Josadac ken kadagiti lallaki a kakabsatna, ket da Maasias, Eliezer, Jarib, ken Gedalias. **19** Ket disididoda a mangpananaw kadagiti assawada a babbai. Agsipud ta nagbasolda, nanggidatona iti kalakian a karnero manipud iti arban para kadagiti

basolda. **20** Kadagiti kaputotan ni Immer: da Hanani ken Zebadias.
21 Kadagiti kaputotan ni Harim: da Maasias, Elias, Semamaias,
Jehiel, ken Uzzias. **22** Kadagiti kaputotan ni Pasur: da Eloenai,
Maasias, Ismael, Netanel, Johabad, ken Elasa. **23** Kadagiti Levita:
da Josabad, Simei, Kelaias, —isu ni Kelita, Petahias, Juda, ken
Eliezer. **24** Kadagiti kumakanta: ni Eliasib. Kadagiti parabantay
iti ruangan: da Sallum, Telem ken Uri. **25** Kadagiti dadduma nga
Israelita—a dagiti kaputotan ni Paros: da Ramias, Izzias, Malkija,
Mijamin, Eleazar, Malkija ken Benaias. **26** Kadagiti kaputotan ni
Elam: da Mattanias, Zacarias, Jehiel, Abdi, Jeremot ken Elias.
27 Kadagiti kaputotan ni Zattu: da Eloenai, Eliasib, Mattanias,
Jeremot, Zabad ken Aziza. **28** Kadagiti kaputotan ni Bebai: da
Jehohanan, Hananias, Zabbai ken Atlai. **29** Kadagiti kaputotan ni
Bani: da Mesullam, Malluk, Adaias, Jasub, Seal ken Jeremot. **30**
Kadagiti kaputotan ni Pahat Moab: da Adna, Kelal, Benaias, Maasis,
Mattenias, Bezalel, Binnui ken Manases. **31** Kadagiti kaputotan ni
Harim: da Eliezer, Issijas, Malkija, Semaias, Simeon, **32** Benjamin,
Malluk ken Semarias. **33** Kadagiti kaputotan ni Hasum: da Mattenai,
Mattenatta, Zabad, Elifelet, Jeremai, Manases ken Simei. **34** Kadagiti
kaputotan ni Bani: da Maadai, Amram, Uel, **35** Benaias, Bedeias,
Keluhi, **36** Vanias, Meremot, Eliasib, **37** Mattanias, Mattenai ken
Jaasu, **38** Bani, Binnui, ken Simei, **39** Selamias, Natan, Adaias,
40 Maknadebai, Sasai, Sarai, **41** Azarel, Selemias, Semarias, **42**
Sallum, Amarias, ken Jose. **43** Kadagiti kaputotan ni Nebo: da Jeiel,
Mattitias, Zabad, Zebina, Iddo, Joel ken Benaias. **44** Nakiasawa
amin dagitoy kadagiti ganggannaet ken addaan ti annak dagiti
dadduma kadakuada.

Nehemias

1 Dagiti sasao ni Nehemias a putot ni Hacalias: Ita, napasamak nga iti bulan ti Kislev, iti maika-duapulo a tawen, bayat nga addaak iti nasarekedkedan a siudad ti Susa, 2 ket immay ti maysa kadagiti kabsatko a lallaki a ni Hanani, a keduana dagiti sumagmamano a tattao ti Juda, ket sinaludsodko kadakuada ti maipanggep kadagiti Judio a nakanibas, dagiti nabatbat a Judio nga adda sadiy, ken maipanggep iti Jerusalem. 3 Kinunada kaniak, "Dagiti adda iti probinsia a nakalasat iti pannakaibalud ket kasta unay ti panagsagaba ker pannakaibaabinda gapu ta narba ti pader ti Jerusalem, ken napuoran dagiti ruangan daytoy." 4 Ket apaman a nangngelko dagitoy a sasao, nagtugawak ket nagsangitak, adu nga aldaw a nagladladgingitak, nagay-ayunar ken nagkarkararakag iti sangoaan ti Dios ti langit. 5 Kinunak, "O Yahweh, sika ti Dios ti langit, ti Dios a naindaklan ken nakakaskasdaaw, a napudno iti katulaganna ken kinamanangngaasina kadagiti mangipatpateg kenkuana ken mangtungtungpal kadagiti bilinna. 6 Denggem ti kararako ken lukatam dagiti matam tapno mangneggmo ti kararag ti adipenmo nga ikararako ita iti sangoanam iti aldaw ken rabii para kadagiti tattao ti Israel nga adipenmo. Ak-aklonek dagiti basol dagiti tattao ti Israel, a nagbasolanmi kenka. Nagbasolak ken ti balay ti amak. 7 Nagtignaykami a sidadangkes kenka, ken saanmi a tinungpal dagiti bilin, dagiti alagaden ken dagiti paglintegan nga imbilinmo kenni Moises nga adipenmo. 8 Lagipem ti sao nga imbilinmo kenni Moises nga adipenmo, 'No agbalinkayo a saan a napudno, iwaraskayonto kadagiti nasiom, 9 ngem no agsublikayo kaniak ken surotencyo dagiti bilbilinko ken aramidenyo dagitoy, uray no naiwaras dagiti tattayo agingga iti kaadaywan a lugar, ummongketo ida manipud sadiy ket ipankonto ida iti dayta a lugar a pinilik a pagtalaideaan ti naganko.' 10 Ita, isuda dagiti adipenmo ken tattaom nga insalakanmo babaen iti naindaklan a pannakabalinmo ken iti bleg ti imam. 11 O Yahweh, agpapkakaasiak kenka, denggem ita ti kararag ti adipenmo, ken iti kararag dagiti adipenmo a naragsak nga agdayaw iti nagammo. Pagballigiemti adipenmo ita nga aldaw ken ipaayam isuna ti asi iti imatang daytoy a tau." Agserserbiak idi a kas mangimamatton ti pannakaidasar iti arak ti ari.

2 Iti bulan ti Nisan, iti maika-duapulo a tawen a panagturay ni Artaxerxes nga ari, nangpili isuna iti arak, innalak ti arak ket intedko daytoy iti ari. Ita, saanak pay a pulos a nagliday iti imatang ti ari. 2 Ngem kinuna ti ari kaniak, "Apay a nagliday ta rupam? Kasla saanka met a masakit. Mabalin a kinaliday ti puso daytoy." Ket kasta unay ti panagbutengko. 3 Kinunak iti ari, "Agbiag koma ti ari iti agnanayon! Apay koma a saan nga agliday ti rupak? Ti siudad, a nakaitaneman dagiti ammak, ket nadadael ken napuoran dagiti ruangan daytoy." 4 Ket kinuna ti ari kaniak, "Ania ti kayatmo nga aramidek?" Isu a nagkararakag iti Dios ti langit. 5 Ket insungbatko iti ari, "No kasla nasayaat daytoy iti ari, ken no makaay-ayo ti inaramid ti adipenmo iti imatangmo, ibaonnak koma a mapan idiy Juda, iti siudad a nakaitaneman dagiti ammak, tapno bangonek manen daytoy." 6 Insungbat ti ari kaniak (nakatugaw met idi ti reyna iti abayna), "Kasano kabayag ti kaawanmo ken kaanoka nga agsulbi?" Naragsakan ti ari a nangibaon kaniak idi imbagak kenkuana dagiti peta. 7 Ket kinunak iti ari, "No pakaragsakan ti ari, ikkannak koma kadagiti surat para kadagiti gobernador iti ballasiw ti Karayan tapno palubosandak a lumabas kadagiti masakupanda iti panagturongko iduy Juda. 8 Adda koma pay surat a para kenni Asaf nga agay-aywan iti kabakiran ti ari, tapno ikkannak iti tarikayo a maaramid nga awanan kadagiti ruangan ti sarikedked iti abay ti templo, para iti pader ti siudad, ken para iti balay a pagnaedak." Ket

gapu ta adda kaniak ti ima ti Dios, pinatgan ti ari dagiti kiddawko. 9 Dimtgengkadagiti gobernador iti ballasiw ti Karayan, ket intedko kadakuada dagiti surat ti ari. Ita, pinakuyogannak ti ari kadagiti opisial ti armada ken lallaki a nakakababio. 10 Ildi nangngelko daytoy da Sanballat a Horonita ken Tobias nga adipen nga Ammonita, saanda a naragsakan nga adda immay nga agtarigagay a tumulong kadagiti tattao ti Israel. 11 Isu a napanak idiyay Jerusalem ken addaak idiy iti tallo nga aldaw. 12 Bimmangonak iti rabii, siak ken dagiti sumagmamano a lallaki a keduau. Awan ti nangibaagaak iti inkabil ti Diosko iti pusok nga aramidek para iti Jerusalem. Awan ti intugotko nga ayup, ti laeng ayup a pagsaksakayak. 13 Iti rabii, rimmuak iti Ruangan ti Tanap, nga agturtong iti Bubon ti Atap nga aso keni Ruangan a Pagiruaran ti Rugit ket sinukimatkodagiti pader ti Jerusalem a narba ken dagiti kayo a ruangan a napuoran. 14 Kalpasanna, napanak iti Ruangan ti Burayok ken iti tangke ti ari. Nailet unay ti disso a paglasatan ti ayup a pagsaksakayak. 15 Isu a napankami iti dayta a rabii iti tanap ket sinukimati pader, nagsubliak ket simrekak iti Ruangan ti Tanap ket naksubliak ngarud. 16 Saan nga ammo dagiti mangiturturay ti napanak weno ti inaramidko ken saanko pay nga impakaammo kadagiti Judio, weno kadagiti padi, weno kadagiti opisial, weno kadagiti mangiturturay, weno kadagiti dadduma a nangaramid iti trabaho. 17 Kinunak kadakuada, "Makitayo ti parikut a sangsangoentayo, no kasano a nadadael ti Jerusalem ken napuoran dagiti ruangan daytoy. Umaykayo, ket bangonentyo manen ti pader ti Jerusalem tapno saantayon a maibabain." 18 Imbagak kadakuada nga adda kaniak iti ima ti Dios ken kasta met dagiti sao ti ari nga imbagana kaniak. Kinunada, "Tumakdertayo ket bangonentyo." Isu a pinapigsada dagiti imada para iti nasayaat a trabaho. 19 Ngem ididi nadamag da Sanballat a Horonita, Tobias, ti adipen nga Ammonita ken Gesem nga Arabo ti maipapan iti daytoy, linalais ken kinatkatawaandakami, ket kinunada, "Ania ti ar-aramidenyo? Busbusorenko kadi ti ari?" 20 Ket insungbatko kadakuada, "Ti Dios ti langit ti mangted kadakami iti balligi. Adipennakami ket rugiananmi ti agpatakder. Ngem awan ti bingayyo, awan ti karbenganyo ken awan ti pasetyo iti pakasaritaan ti Jerusalem."

3 Ket timmakder ni Eliasib a kangatoan a padi agraman dagiti kakabsatna a padi ket binangonda ti Ruangan ti Karnero. Kinonsagrarda daytoy ket inkabilda dagiti ruanganna. Kinonsagrarda daytoy agingga iti Torre dagiti Sangagasut ken agingga iti Torre ni Hananel. 2 Simmaruno kenkuana a nagtrabaho dagiti lallaki ti Jerico ken simmaruno kadakuada a nagtrabaho ni Zaccar a putot ni Imri. 3 Imbangon dagiti putot ni Hassenaat ti Ruangan ti Lames. Inkabilda dagiti awanan iti pakaikabilanda, inkabilda dagiti ruanganna, dagiti pagbalunetanna ken dagiti balunetna. 4 Tinariamaan ni Meremot ti summaruno a paset. Isuna ket putot ni Urias a putot ni Hakkoz. Ket simmaruno kadakuada a nagtarimaan ni Mesullam. Isuna ket putot ni Barakias a putot ni Mesezabel. Simmaruno kadakuada a nagtarimaan ni Zadok. Isuna ket putot ni Baana. 5 Simmaruno kadakuada a nagtarimaan dagiti taga-Tekoa, ngem nagkakded dagiti panguloenda a mangaramid iti imbilin dagiti mangimamatton kadakuada. 6 Tinariamaan da Joyada a putot ni Pasea ken Mesullam a putot ni Besodias ti Daan a Ruangan. Inkabilda dagiti awanan, dagiti ridawna, dagiti pagbalunetanna ken dagiti balunetna. 7 Simmaruno kadakuada a nagtarimaan ni Melatias a taga-Gabaon, keduana ni Jadon a taga-Meronot. Indadualoanda dagiti lallaki ti Gabaon ken Mizpa. Ti Mizpa ket nagnaedan ti gobernador iti probinsia iti ballasiw ti Karayan. 8 Simmaruno kenkuana a nagtarimaan ni Uzziel, a putot ni Harhaias, a maysa kadagiti mammanday iti balitok, ken simmaruno kenkuana ni Hananias nga agar-aramid iti bangbanglo. Imbangonda manen ti Jerusalem

agingga iti Akaba a Pader. **9** Simmaruno kadakuada a nagtarimaan ni Refaias a putot ni Hur. Isuna ti mangiturturay iti kagudua a distrito ti Jerusalem. **10** Simmaruno kadakuada, tinarimaan ni Jediaas a putot ni Harumaf ti abay ti balayna. Simmaruno kenkuana a nagtarimaan ni Hattus a putot ni Hasabneyas. **11** Tinarimaan da Malkija a putot ni Harim ken Hassub a putot ni Pahat Moab ti maysa pay a paset ken ti Torre dagiti Urno. **12** Simmaruno kadakuada a nagtarimaan ni Sallum, a putot ni Hallohes, a mangiturturay iti kagudua a distrito ti Jerusalem, agraman dagiti annakna a babbai. **13** Tinarimaan ni Hanun ken dagiti agnanaed iti Zanoa ti Ruangan ti Tanap. Imbangonda daytoy ken inkabilda dagiti ruanganna, dagiti pagibalunetanna ken dagiti balunetna. Tinarimaanda ti pader a sangaribu a kubiko ti kaatiddogna agingga iti Ruangan a Pagiruaran iti Rigit. **14** Tinarimaan ni Malkija, a putot ni Rekab, a mangiturturay iti distrito ti Bet Hakkerem ti Ruangan a Pagiruaran iti Rigit. Imbangonna daytoy ket inkabilna dagiti ridawna, dagiti pagbalunetanna ken dagiti balunetna. **15** Imbangon manen ni Sallum, a putot ni Colhoze, a mangiturturay iti distrito ti Mizpa ti Ruangan ti Burayok. Imbangonna daytoy, inatepanna ken inkabilna dagiti ruanganna, dagiti pagibalunetanna ken dagiti balunetna. Imbangonna pay ti pader iti Tangke ti Siloam iti abay ti hardin ti ari, agingga iti agdan nga agpababa manipud iti siudad ni David. **16** Tinarimaan ni Nehemias, a putot ni Azbuk, a mangiturturay iti kagudua a distrito ti Bet-zur, ti paset a batog dagiti tanem ni David, agingga iti naaramid a tangke ken agingga iti balay dagiti mamaingel a lallaki. **17** Simmaruno kenkuana a nagtarimaan dagiti Levita, pakairamanan ni Rehum a putot ni Bani ken simmaruno kenkuana a nagtarimaan iti masakupanna ni Hasabias a mangiturturay iti kagudua a distrito ti Keila. **18** Simmaruno kenkuana a nagtarimaan dagiti kailianda, pakairamanan ni Bavvai, a putot ni Henadad, a mangiturturay iti kagudua a distrito ti Keila. **19** Simmaruno kenkuana a nagtarimaan ni Ezer, a putot ni Jesua, a mangiturturay iti Mizpa. Tinarimaanna ti sabali a paset iti batog ti sang-atan nga agturstung iti pagidulidulinan iti armas, iti pagsikkoan. **20** Simmaruno kenkuana, sirereget a tinarimaan ni Baruc a putot ni Zabbai ti sabali pay a paset, manipud iti pagsikkoan agingga iti ruangan iti balay ni Eliasib a kangatoan a padi. **21** Simmaruno kenkuana, tinarimaan ni Meremot a putot ni Urias a putot ni Hakkoz ti sabali pay a paset, manipud iti ruangan iti balay ni Eliasib agingga iti pungto ti balay ni Eliasib. **22** Simmaruno kenkuana a nagtarimaan dagiti padi, isuda dagiti lallaki a naggapu iti aglawlaw ti Jerusalem. **23** Simmaruno kadakuada, tinarimaan da Benjamin ken Hassub ti batog ti balayda. Simmaruno kadakuada, tinarimaan ni Azarias a putot ni Maasias a putot ni Ananias ti abay ti balayna. **24** Simmaruno kenkuana, tinarimaan ni Binnui a putot ni Henadad ti sabali pay a paset, manipud iti balay ni Azarias agingga iti pagsikkoan. **25** Tinarimaan ni Palal a putot ni Uzai ti sangoanan ti pagsikkoan ken ti torre nga agpangato manipud iti akin-ngato a balay ti ari idiy paraangan ti guardia. Simmaruno kenkuana a nagtarimaan ni Pedaias a putot ni Paros. **26** Ita, tinarimaan dagiti adipen iti templo nga agnanaed idiy Ofel ti paset iti batog ti Ruangan ti Danum iti daya ti torre a pagguardian iti templo. **27** Simmaruno kenkuana, tinarimaan dagiti taga-Tekoa ti sabali pay a paset, iti batog ti nakangatngato a torre, agingga iti pader ti Ofel. **28** Nagtarimaan dagiti padi iti ngatoen ti Ruangan ti Kabalio, iti tunggal batog ti balayda. **29** Simmaruno kadakuada, tinarimaan ni Zadok a putot ni Immer ti paset iti batog ti balayna. Ket simmaruno kenkuana a nagtarimaan ni Semaias, a putot ni Secanias, a mangay-aywan iti akindaya a ruangan. **30** Simmaruno kenkuana, tinarimaan da Hananias a putot ni Selemias ken Hanun a maikainnem a putot ni Zalaf ti sabali pay a paset. Simmaruno kenkuana, tinarimaan ni Mesullam a putot ni Barakias ti

batog ti pagnanaedan. **31** Simmaruno kenkuana, tinarimaan ni Malkija a maysa kadagit mammday iti balitok, ti paset agingga iti balay dagiti agserseri iti templo ken dagiti agtagtagilako iti batog ti Ruangan nga Agturstung iti Templo ken ti akin-ngato a pagnanaedan a kuarto iti suli. **32** Tinarimaan dagiti mammday iti balitok ken dagiti agtagtagilako ti nagbaetan ti akin-ngato a kuarto iti suli ken ti Ruangan ti Karnero.

4 Ita, idi nadamag ni Sanballat a bangbangonemmi ti pader, nangpaluksaw daytoy iti kaungganna, kasta unay ti pungtotna ket linaisna dagiti Judio. **2** Iti imatang dagiti kakabsatna ken iti armada ti Samaria, kinunana, "Ania ti ar-aramiden dagitoy nga aglulupoy a Judio? Ipagarupda ngata a bangonenda manen ti siudad; a mangidatagdanto kadagit daton; a malpasda ti trabaho iti maysa nga aldaw; a maisublida iti sigud dagiti naburak a bato kalpasan a nauram dagitoy?" **3** Kuduana idi ni Tobias nga Ammonita, ket kinunana, "Uray atap laeng nga aso ti mapan iti rabaw ti bangbangonenda, rebbenna ti paderda a batol!" **4** Denggem, O Diosmi, ta maum-umsikami. Isulim kadagit uloda dagiti panangumsida ket ipalubosmo a matakawanda ken maipanda iti daga a pakaibaludanda. **5** Saanmo koma nga abbongan ti kinarugitda ken saanmo a punesen ti basolda iti sangoanam, ta pinagpungtotda dagiti mangibangbangon iti pader. **6** Isu nga imbangonni ti pader ket napagkakamangmi amin ti pader agingga iti kagudua ti katayagna gapu ta addaan dagiti tattao ti tarigay nga agtrabaho. **7** Ngem idi nadamag da Saballat, Tobias, dagiti taga-Arabia, dagiti Ammonita, ken dagiti Asdodita nga agtultuloy ti trabaho a pannakatarimaan dagiti pader ti Jerusalem, ken naserraanen dagiti narba a paset ti pader, kasta unay ti pungtotda. **8** Nagtutulagda amin ket immaya a mangraut iti Jerusalem ken riribukan daytoy. **9** Ngem nagkararagkami iti Diosmi ket nangisaadkami iti guardia a kas pannakasalaknibmi kadakuada iti aldaw ken rabii gapu iti pangtada. **10** Ket kinuna dagiti tattao ti Juda, "Kumakapsuten dagiti agaw-awit kadagit dadagsem. Adu unay dagiti naburak a bato, ket saammi a kabaelan a tarimaenan ti pader." **11** Ket kinuna dagiti kabusormi, "Saandanto a maammoan weno makita agingga a mapantayo kadakuada ket patayentayo ida, ken pasardengtentyo ti trabaho." **12** Iti dayta a gundaiway, immay dagiti Judio nga agnanaed iti amin a disso iti asidegda ket nakisaritada kadakami iti naminsangapulo a dasar, balbalaagandakami maipanggep iti gandatda maibusor kadakami. **13** Isu a nangikabilak kadagit tattao iti kababaan a paset ti pader, kadagit nalyang a disso. Nangtedak iti batang iti tunggal pamilia. Addaanda kadagit kampilan, gayang ken pana. **14** Ket kimmaitaak, timmakderak, ket kinunak kadagit panguloen, kadagit mangiturturay, ken kadagit tattao, "Saankayo nga agbuteng kadakuada. Laglagipenyo ti Apo, a naindakan ken nakaskasdaaw. Makirangetkayo para kadagit pamiliayo, para kadagit annaky, para kadagit assawayo ken para kadagit babbalayyo. **15** Ket napasamak nga idi nadamag dagiti kabusormi a naammoanmi dagiti panggepda ken saan a pinagballigti ti Dios dagiti panggepda, nagsublikami amin iti pader, tunggal maysa iti trabahona. **16** Isu a manipud iti dayta a tiempo, kagudua laeng kadagit adipenki ti nagtarimaan iti pader, ken nakaiggem ti kagudua kadakuada iti gayang, kalasag, pana, ken sikakabala kabayatan a nakatakder dagiti pangulo iti likudan dagiti tattao ti Juda. **17** Ket dagiti trabahador nga agipatpatakder iti pader ken agaw-awit kadagit karga ket isu met laeng ti mangbanbantay kadagit ayanda. Nagtrabaho ti tunggal maysa babaen iti maysa nga ima, ken iggemna ti armasa iti maysa nga imana. **18** Imbarikes ti tunggal trabahador ti kampilanna ket kasdiay ti panagtrabahona. Adda iti abayko ti tao a mangpapauni iti trumpeta. **19** Kinunak kadagit panguloen, kadagit opisial ken kadagit dadduma pay a tattao, "Dakkil ken atiddog ti trabaho, ken naiwaraswarastayo iti

pader, agiinnadayanay. 20 Masapul nga apuraenyo ti agturonsit pakangenganyo iti uni ti trumpeta ket aguummongkayo sadiy. Ti Diostayo ti makirant para kadayo." 21 Isu a nagtrabahokami. Kagudua kadakuada ti nakaiggem kadagitay gayang manipud iti panagbannawag iti agsapa akingga iti iruruar dagiti bitbituen. 22 Kinunak pay kadagitay tattao iti dayta a tiempo, "Agpatpatnag koma ti tunggal lalaki ken ti adipenna iti tengngayti Jersalem, tapno agguardiada kadayo bayat ti rabii ken trabahadorda iti aldaw." 23 Isu nga uray siak, wenne dagiti kakabsatko, wenne dagiti adipenko, wenne dagiti lallaki a guardia a simmurot kaniak, awan kadakami ti nagsukat iti badona ken iggem ti tunggal maysa kadakami ti armasna, uray pay no mapan isuna agsakdo.

5 Ket inyikkis dagiti lallaki ken dagiti assawada ti reklamoda kadagitay padada a Judio. 2 Ta adda sumagmamano kadakuada a nangibaga. "Adukami agraman dagiti annakmi a lallaki ken babbai. Isu a makaalakami koma iti trigo a kanenmi ket agbiagkami." 3 Adda pay dadduma kadakuada a nangibaga, "Insaldami dagiti talonmi, dagiti kaubasanmi ken dagiti balaymi tapno maaalakami iti trigo kabayatan ti panagbisin." 4 Kinuna pay dagiti dadduma, "Bimmulodkami iti kuarta nga ibayadmi iti ari a para iti buis dagiti talonken dagiti kaubasanmi. 5 Ngem ita, ti lasag ken darami ket kas met laeng kadagitay kakabsatmi, ken dagiti annakmi ket kas met laeng kadagitay annakda. Mapilitankami a mangilako kadagitay annakmi nga agbalin a tagabu. Natagabun dagiti dadduma nga annakmi a babbai. Ngem awan ti kabaeanmi a tumulong kadakuada gapu ta sabalin a tattao ti akinkukua kadagitay talonken kadagitay kaubasanmi." 6 Kasta unay ti ungetho idti nangngekko ti ikksida ken dagitoy a sasao. 7 Pinanpanunotko ngarud daytoy, ket napanko binabalaw dagiti natakneng a tattao ken dagiti opisial. Kinunak kadakuada, "Agsingsingir ti tunggal maysa kadakayo iti interes iti bukodna a kabsat." Nangangayak iti dakket a taripnong a maibusor kadakuada 8 ket kinunak kadakuada, "Datayo, akingga iti kabaeanlantay ket sinubbottoya manipud iti pannakatagabu dagiti kakabsattayo a Judio a nailakao kadagitay nasion, ngem inlakoyo dagiti kakabsatyo kadagitay padayo a Judio tapno ilakodanto met laeng ita kadayo!" Nagulimekda ket awan a pulos ti nasaoda. 9 Kinunak pay, "Saan a nasayaat ti ar-aramidenyo. Saan aya a rumbeng nga agbiagkayo nga addaan panagbuteng iti Dios tapno maliklikan ti panangumsi kadayayo dagiti kabusortayo a nasion?" 10 Siak, dagiti kakabsatko ken dagiti adipenko, ket papautanganmi ida iti kuarta ken trigo. Ngem masapul nga isardengmin ti panagsingir iti interes kadagitoy nga utang. 11 Iti daytoy met la nga aldaw, isubliyon kadakuada dagiti talonda, dagiti kaubasanda, dagiti kaolioanda, dagiti babbalayda ken ti porsiento ti kuartada, ti trigoada, ti baro nga arakda, ken ti lana a sinigiryu kadakuada." 12 Ket kinunakada, "Isublimin dagiti innalami kadakuada, ken saammi idan a singeren. Aramidenmi kas iti imbagan." Inayabak ngarud dagiti papadi ket pinagsapatak ida a tungpalandagiti inkarida. 13 Winagwagko ti kupin ti kagayko ket kinunak kadakuada, "Wagwagw koma ti Dios ti balay ken dagiti sanikuana ti tunggal tao a saan a mangtungpal iti karina. Mawagwag koma isuna ken awan mabati kenkuana. Kinuna dagiti amin nga adda iti taripnong, "Sapay koma ta kasta," ket dinaydayawda ni Yahweh. Ket inaramid dagiti tattao kas iti inkarida. 14 Isu a manipud iti tiempo a nadutokanak a gobernadora iti daga ti Juda, manipud iti maika-duapulo a tawen akingga iti maika-32 a tawen ni Artaxerxes nga ari, sangapulo ket dua a tawen a saanak a nangan wenne dagiti kakabsatko kadagitay taraon nga agpaay iti gobernador. 15 Ngem pinadagsenari dagiti sigud a gobernador nga immun-una ngem siak dagiti tattao, inalaanda ida iti upat a pulo a siklo a pirak nga agpaay iti inaldaw a taraon ken arakda. Uray dagiti adipenda ket pinarigatda dagiti tattao. Ngem saanko nga inaramid ti kasta gapu iti

panagbutengko iti Dios. 16 Intuloyko pay ti nagtrabaho iti pader, ket awan ti ginatangmi a daga. Ket nagummong sadiy dagiti amin nga adipenko tapno agrabaho. 17 Kalanglangko a mangan iti lamisaak dagiti 150 a lallaki a Judio ken opisial, malaksid kadagitay immay kadakami manipud kadagitay nasion iti aglawlawmi. 18 Ita, inaldaw a maisagana ti maysa a kalakian a baka, innem a napili a karnero, ken kasta met dagiti bilit, ken kada sangapulo nga aldaw, nawadwad ti amin a kita ti arak. Ket nupay kasta, saanko nga innala ti abasto a taraon nga agpaay iti gobernador, gapu ta nadagsen unay kadagitay tattao ti masingsingir a buis. 19 Lagipennak, O Diosko, iti kinaimbag, gapu kadagitay amin nga inaramidko para kadagitoy a tattao.

6 Ita, idti nadamag da Sanballat, Tobias ken Gesem a taga-Arabia ken dagiti dadduma a kabusormi a naibangonkon ti pader ken awanen dagiti paset a nabati nga adda giwangna, nupay saankopay a naikabil dagiti ridaw kadagitay ruangan, 2 nangipatulod kaniak iti mensahe da Sanballat ken Gesem a kunada, "Umayka, agsasaraktay iti kapatadan ti Ono." Ngem ginandatdak a dangran. 3 Nangibaonak kadagitay mensahero a mapan kadakuada, a kunada, "Adu ti ar-aramidek ket saanak sumalog. Apay koma a maisardeng ti trabaho inton ibatik daytoy ket sumalogak a mapan kadakayo?" 4 Namin-uppat a nangipatulodda kaniak iti isu met laeng a mensahe, ket isu met laeng ti insungbatatko kadakuada tunggal mangipatulodda iti mensahe. 5 Imbaon ni Sanballat ti adipenna kaniak iti isu met laeng a wagas iti maikalima a dasas, nga adda nakalukat a surat iti imana. 6 Naisurat iti daytoy, "Naipadamag daytoy kadagitay nasion, ket imbagay pay ni Gesem daytoy, a sika ken dagiti Judio ket appangpanggep nga agrebelde, dayta ti gapuna a bangbangoneryo manen ti pader. Iti ibagbaga dagitoy a damag, nganganikan nga agbalin nga arida. 7 Ket nangdutokka pay kadagitay profeta a mangiwaragawag iti maipapan kenka idiy Jerusalem, a mangibagbaga, 'Adda ti ari idiy Juda!' Masiguradom a madamago daytoy ti ari. Umayka ngarud ta agtutungtongta koma." 8 Ket nangipatulodak iti mensahe kenkuana a kunak, "Awani ti kasta a banbanag a napasamak a kas iti ibagbagam, pinarbom dagitoy iti pusom." 9 Gapu ta kayatda amin nga agbutengtayo, ipagpagarupda nga, "Isardengdant nga agrabaho, ket saanto a malpas daytoy." Ngem ita, O Dios, pangngaasim ta papigsaem dagiti imak. 10 Napanak iti balay ni Semaias, a putot ni Delaias, a putot ni Mehetabel, ta saanna a mapanawan ti balayna. Kinunaka, "Agsarakta koma iti balay ti Dios, iti uneg ti templo, ket irekpta dagiti ridaw ti templo, gapu ta umaydaka patayen. Umayda iti rabii a mangpatay kenkuana." 11 Insungbatko, "Tumaray aya met ti lalaki a kas kaniak? Mapan aya met iti templo ti lalaki a kas kaniak tapno agbiagkaylaeng? Saanak a mapan." 12 Naamirisko a saan a ti Dios ti nangibaon kenkuana, ngem ketdi nangipadot isuna iti maibusor kaniak. Tinangdanana isuna da Sanballat ken Tobias. 13 Tinangdanana isuna a mangbutbuteng kaniak, tapno aramidek ti ibagbagana ket agbasolak, iti kasta ket mapadakesda ti naganiko ken maibabaindak. 14 Laglagipem O Diosko, da Tobias ken Sanballat, ken amin nga inaramidda. Laglagipem met ti mammadot a babai a ni Nodias ken dagiti dadduma a mammadot a mangbutbuteng kaniak. 15 Isu a nalpas ti pader iti maikaduapulo ket lima nga aldaw iti bulan ti Elul, kalpasan iti limapulo ket dua nga aldaw. 16 Idti nadamag dagiti amin a kabusortayo daytoy, dagiti amin a nasion iti aglawlawtayo, nagbutengda ken naibabaina. Ta ammoda a nalpas ti trabaho babaen iti tulong ti Diostayo. 17 Iti daytoy a tiempo, adu a sursurat ti impatalod dagiti natakneng a tattao ti Juda kenni Tobias, ken nakadanon dagiti surat ni Tobias kadakuada. 18 Ta adu kadagitay taga-Juda ti nagsapata kenkuana, gapu ta isuna ket manugang ni Secanias a putot ni Ara. Inasawa ti putotna a ni Jehohanjan ti babai a putot ni Mesullam a putot ni Berekias. 19 Imbagada met

kaniak ti maipapan kadagiti nasasyaat nga aramidna ken dagiti sasaok kenkuana. Nangipatulod ni Tobias kadagiti surat kaniak tapo butbutngennak.

7 Idi nalpasen ti pader ken naikabilkon dagiti ridaw, ken nadutokanen dagiti guardia iti ruangan, dagiti kumakanta ken dagiti Levita, **2** insaadko ni Hanani a kabsatko a mangimaton iti entero a Jerusalem, keduana ni Hananias a mangkita iti sarikedked, ta mapagtalkan isuna a tao ken addaan iti naan-anay a panagbuteng iti Dios ngem iti kaaduan. **3** Ket imbagak kadakuada, "Saanyo a lukatan dagiti ruangan ti Jerusalem akinggaj a makatangkayag ti init. Bayat a nakabantay dagiti guardia iti ruagan, mabalinyo nga irikep dagiti ruangan ken ibalunet dagitoy. Mangdutokkayo kadagiti guardia manipud kadagiti agnanaea iti Jerusalem, maisaad dagiti dadduma iti kampo a pagbanlayanda, ken maisaad dagiti dadduma iti sango dagiti pagtaenganda." **4** Ita nalawa ken dakkel ti siudad, ngem manmamo a tattao ti adda iti daytoy, ken awan pay ti naibangon a babbalay. **5** Inkabil ti Dios iti pusok nga ummongek dagiti natakneng a tattao, ken dagiti opisial, ken dagiti tattao tapno mailistada sigun kadagiti pamiliada. Nasarakak Ti Listaan dagiti Kapuonan dagiti immuna a nagsubli ket nasarakak a naisurit iti daytoy dagiti sumaganadad. **6** Dagityo dagiti tattao iti probinsia a nagsubli manipud kadagiti naitalaw a balud nga intalaw ni Nebucadhesar nga ari ti Babilonia. Nagsubli ti tunggal maysa iti siudadna idiyai Jerusalem ket idiyai Juda. **7** Dintengda a kaduada da Zerubbabel, Jesua, Nehemias, Azarias, Raamias, Nahamani, Mardokeo, Bilsan, Misperet, Bigvai, Nehum, ken Baana. Nairaman iti bilang dagiti lallaki kadagiti tattao ti Israel dagiti sumaganad. **8** Dagiti kapututan ni Paros ket **2**, 172. **9** Dagiti kapututan ni Sefatias ket **372**. **10** Dagiti kapututan ni Ara ket **652**. **11** Dagiti kapututan ni Pahat Moab, babaen kadagiti kapututan da Jesua ken Joab ket **2**, 818. **12** Dagiti kapututan ni Elam ket **1**, 254. **13** Dagiti kapututan ni Zattu ket **845**. **14** Dagiti kapututan ni Zakkai ket **760**. **15** Dagiti kapututan ni Binnui ket **648**. **16** Dagiti kapututan ni Bebai ket **628**. **17** Dagiti kapututan ni Azgad ket **2**, 322. **18** Dagiti kapututan ni Adonikam ket **667**. **19** Dagiti kapututan ni Bigvai ket **2**, 067. **20** Dagiti kapututan ni Adin ket **655**. **21** Dagiti kapututan ni Ater, a kapututan ni Hezekias ket **98**. **22** Dagiti kapututan ni Hasum ket **328**. **23** Dagiti kapututan ni Bezai ket **324**. **24** Dagiti kapututan ni Harif ket **112**. **25** Dagiti kapututan ni Gabaon ket **95**. **26** Dagiti tattao manipud iti Betlehem ken Netofa ket **188**. **27** Dagiti tattao manipud iti Anatot ket **128**. **28** Dagiti tattao iti Bet Azmavet ket **42**. **29** Dagiti tattao iti Kiriat Jearim, Kefira, ken Beerot ket **743**. **30** Dagiti tattao iti Rama ken Geba ket **621**. **31** Dagiti tattao iti Mikmas ket **122**. **32** Dagiti tattao iti Betel ken Ai ket **123**. **33** Dagiti tattao iti sabali a Nebo ket **52**. **34** Dagiti tattao iti sabali nga Elam ket **1**, 254. **35** Dagiti tattao iti Harim ket **320**. **36** Dagiti tattao iti Jerico ket **345**. **37** Dagiti tattao iti Lod, Hadid, ken Ono ket **721**. **38** Dagiti tattao iti Senaa ket **3**, 930. **39** Dagiti papadi: Dagiti kapututan ni Jediaas (iti balay ni Jesua) ket **973**. **40** Dagiti kapututan ni Immer ket **1**, 052. **41** Dagiti kapututan ni Pashur ket **1**, 247. **42** Dagiti kapututan ni Harim ket **1**, 017. **43** Dagiti Levita: Dagiti kapututan ni Jesua ken Kadmiel, dagiti kapututan ni Hodavias ket **74**. **44** Dagiti kumakanta: Dagiti kapututan ni Asaf ket **148**. **45** Dagiti guardia ti ruangan dagiti kapututan ni Sallum, dagiti kapututan ni Ater, dagiti kapututan ni Talmon, dagiti kapututan ni Akkub, dagiti kapututan ni Hatita ken dagiti kapututan ni Sobai ket **138**. **46** Dagiti agserserbi iti templo: dagiti kapututan ni Siha, dagiti kapututan ni Hasufa, **47** dagiti kapututan ni Tabbaot, dagiti kapututan ni Keros, dagiti kapututan ni Sia, dagiti kapututan ni Padon, **48** dagiti kapututan ni Lebana, dagiti kapututan ni Hagaba, dagiti kapututan ni Salmai, **49** dagiti kapututan ni Hanan, dagiti kapututan ni Gahar. **50** Dagiti

kapututan ni Reayas, dagiti kapututan ni Resin, dagiti kapututan ni Nekoda, **51** dagiti kapututan ni Gazzam, dagiti kapututan ni Uzza, dagiti kapututan ni Pasea, **52** dagiti kapututan ni Besai, dagiti kapututan ni Meunim, dagiti kapututan ni Nefusesim. **53** Dagiti kapututan ni Bakbuk, dagiti kapututan ni Hakufa, dagiti kapututan ni Harhur, **54** dagiti kapututan ni Bazlit, dagiti kapututan ni Mehida, dagiti kapututan ni Harsa, **55** dagiti kapututan ni Barkos, dagiti kapututan ni Sisera, **56** dagiti kapututan ni Tema, dagiti kapututan ni Nesias ken dagiti kapututan ni Hatifa. **57** Dagiti kapututan dagiti adipen ni Solomon: dagiti kapututan ni Sotai, dagiti kapututan ni Soferet, dagiti kapututan ni Perida, **58** dagiti kapututan ni Jaala, dagiti kapututan ni Darkon, dagiti kapututan ni Giddel, **59** dagiti kapututan ni Sefatias, dagiti kapututan ni Hattil, dagiti kapututan ni Pokeret Hazzebaim, dagiti kapututan ni Amon. **60** Amin dagiti agserserbi iti templo, ken dagiti kapututan dagiti adipen ni Solomon ket **392**. **61** Ket dagitoy dagiti nagsubli manipud Tel Mela, Tel Harsa, Kerub, Addan, ken Immer; ngem saanda a mapanekekan no isuda wenco dagiti kapuonan dagiti pamiliada ket kapututan ni Israel. **62** Dagiti kapututan ni Delias, dagiti kapututan ni Tobias, ken dagiti kapututan ni Nekoda ket **642**. **63** Ken kadagiti papadi: dagiti kapututan ni Habaias, dagiti kapututan ni Hakkoz, dagiti kapututan ni Barzillai a nangasawa iti maysa kadagiti babbai a putot ni Barzillai a Galaadita ket naawagan a maiyanurot kadagiti naganda. **64** Sinapul dagitoy ti nakailistanda iti listaan dagiti kapuonan, ngem saanda a nasarkan, isu a naikkatda iti kinapadi a kas narugit. **65** Ket kinuna ti gobernador kadakuada a saanda a mapalubosan a mangan iti taraoa a bingay ti padi manipud kadagiti naidaton akinggaj nga anamungan ti padi nga adaan Urim ken Tummim. **66** Ti sibubukel a taripnong ket **42**, 360, **67** malaksid kadagiti lallaki ken babbai nga adipenda ket **7**, 337. Addaanda iti **245** a kumakanta a lallaki ken babbai. **68** Dagiti kabalioda ket **736**, **69** dagiti moloda ket **245**, dagiti kamelioda ket **435**, ken dagiti asnoda ket **6**, 720. **70** Nangted dagiti sumagmamano a panguloen dagiti pamilia kadagiti sagut a mausar iti trabaho. Inkabil ti gobernador ti sangeribu a daric a balitok, **50** a palanggana, ken ti **530** a pagan-anay ti padi iti pagiduldulinan iti gameng. **71** Inkabil dagiti sumagmamano a panguloen dagiti pamilia ti **20,000** a daric a balitok ken **2**, **200** a minas a pirak iti pagiduldulinan iti gameng, a mausar iti trabaho. **72** Nangted dagiti dadduma a tattao iti **20,000** a daric a balitok, ken **2,000** a minas a pirak, ken **67** a kagay nga agpaaya kadagiti papadi. **73** Isu a dagiti papadi, dagiti Levita, dagiti guardia, dagiti kumakanta, dagiti dadduma a tattao, dagiti agserserbi iti templo, ken amin nga Israel ket nagnaed kadagiti siudadda. Iti maikapito a bulan, nagnaed dagiti tattao ti Israel kadagiti siudadda."

8 Naguummong dagiti amin a tattao idiyai nalawa a disso iti sango ti Ruangan ti Danum para iti maysa a panggep. Kiniddawda kenni Ezra nga eskriba nga iyegna ti Libro ti Linteg ni Moises nga imbilin ni Yahweh iti Israel. **2** Iti umuna nga aldad iti maikapito a bulan, inyeg ni Ezra a padi ti linteg iti sangoanan ti gimong, babbai man wenco lallaki, ken kadagiti amin a makangngeg ken makaawat. **3** Sinangona ti nalawa a disso iti sango ti Ruangan ti Danum, ket binasana daytoy manipud iti agsapa akinggaj iti agmatuon, iti sangoanan dagiti lallaki ken babbai, ken iti siasinoman a makaawat. Ket dimngeg a nasayaat dagiti tattao iti Libro ti Linteg. **4** Ket nagtakder ni Ezra nga eskriba iti nangato a kayo a plataforma nga inaramid dagiti tattao para iti daytoy a panggep. Nakatakder iti makannawanna da Mattitias, Sema, Anaias, Urias, Hilkias ken Maaseias; ken nakatakder iti makannigidna da Pedias, Misael, Malkija, Hasum, Hasbaddana, Zacarias ken Mesullam. **5** Linuktan ni Ezra ti libro iti imatang dagiti amin a tattao gapu ta nakatakder isuna iti ngatoenda, ket nagtakder dagiti amin a tattao

apaman a naluktanna daytoy. **6** Nagyaman ni Ezra kenni Yahweh, ti naindaklan a Dios ken inngato dagiti amin a tattao dagiti imada ket insunbatda, "Sapay koma ta kasta! Sapay koma ta kasta!" Kalpasanna, nagspaklebdha ket nagdaydayawda kenni Yahweh. **7** Tinulongan da Jesua, Bani, Serebias, Jamin, Akkub, Sabbetai, Hodias, Maaseias, Kelita, Azarias, Josabad, Hanan, Pelaias ken dagiti Levita dagiti tattao tapno maawatanda ti linteg kabayatan nga adda latta kadagiti puestoda dagiti tattao. **8** Ken binasada iti libro, ti linteg ti Dios, ket inlawlawagda daytoy babaen iti panangipatarus ken panangitedda iti kaipapanan daytoy tapno maawatan dagiti tattao ti naibasa. **9** Ni Nehemias a gobernador, ni Ezra a padi ken eskriba, ken dagiti Levita a mangipalpalawag kadagiti tattao ket kinunada kadagiti amin a tattao, "Nasantoan daytoy nga aldaw kenni Yahweh a Diosyo. Saankayo nga agladingit weno agsangit." Ta nagsasanjat dagiti amin a tattao idi nangngegdo dagiti sasao manipud iti linteg. **10** Ket kinunana ni Nehemias kadakuada, "Agawidkayon, mangankayo iti naimas a taraon ken uminumkayo iti nasam-it, ket mangtedkayo kadagiti awan ti naisaganana gapu ta nasantoan daytoy nga aldaw iti Apotayo. Saankayo nga agladingit, ta ti rag-o ni Yahweh ti pigsayo." **11** Isu a pinagulimek dagiti Levita dagiti tattao a kunada, "Agtalnakayo! ta nasantoan daytoy nga aldaw. Saankayo nga agladingit." **12** Ket nagawid dagiti tattao tapno mangan, uminum, mangibingay iti makan, ken agrambakda nga addaan iti kasta unay a rag-o gapu ta naawatanda dagiti sasao a naipakaammo kadakuada. **13** Iti maikadua nga aldaw, dagiti panguloen dagiti kapanuan ti familia manipud kadagiti amin a tattao, dagiti padi ken dagiti Levita ket sangsangkamaysada a napan kenni Ezra nga eskriba tapno adalenda dagiti sasao ti linteg. **14** Ket nakitada a nakaailanad iti linteg no kasano nga imbilin ni Yahweh babaen kenni Moises a rumbeng nga agnaed kadagiti tolda dagiti tattao ti Israel kabayatan ti fiesta iti maikapito a bulan. **15** Rumbeng nga iwaragawagda iti amin a siudadda ken iti Jerusalem, a kunada, "Mapankayo idiy katurturodan, ken mangalakayo kadagiti sanga ti kayo nga olibo ken balang nga olibo, sangsanga ti miro, sangsanga ti palma ken sangsanga dagiti narukbos a kayo tapno agaramidkayo kadagiti abong-abong," a kas naisurat. **16** Isu a napan nangala dagiti tattao kadagiti sanga ket nagaramidda kadagiti abong-abong iti tuktok dagiti babbalayda, kadagiti paraanganda, kadagiti paraangan ti balay ti Dios, iti nalawa a disso iti abay ti Ruangan ti Danum ken iti plasa iti abay ti Ruangan ni Efraim. **17** Ket nagaramid dagiti amin a gimbong dagiti naksabli manipud iti pannakaitalawda a kas balud kadagiti abong-abong sada nagyan kadagitoy. Agsipud ta saan a rinambakan dagiti tattao ti Israel daytoy a fiesta manipud iti aldaw ni Josue a putot ni Nun agingga iti dayta nga aldaw. Ket kasta unay ti rag-oda. **18** Manipud iti umuna nga aldaw agingga iti maudi, inaldaw nga agbasa ni Ezra manipud iti Libro iti Linteg ti Dios. Rinambakanda ti fiesta iti pito nga aldaw ken iti maikawalo nga aldaw ket nangangaya iti napasnek a panagguummong a kas panagtulhog iti paglintegan.

9 Ita, iti maikaduapulo ket uppata ngalaw iti dayta met la a bulan, naugummong dagiti tattao ti Israel ket nagayunarda, nagisutoda iti nakersang a lupot, ken nangikabilda iti dapu kadagiti uloda. **2** Inlasin dagiti kapututan ni Israel dagiti bagida manipud kadagiti amin a ganggannaet. Timmakderda sada impudno dagiti basolda ken dagiti dakes nga inar-aramid dagiti kapanunda. **3** Nagtakderda iti ayanda ket tallo nga orasda a nagbasa manipud iti Libro ti Linteg ni Yahweh a Diosda. Tallo nga orasda met a nagipudupudno kadagiti basolda ket nagrurukbabda kenni Yahweh a Diosda. **4** Dagiti Levita a da Jesua, Bani, Kadmiel, Sebanias, Bunni, Serebias, Bani ken Kenani ket nagtakderda kadagiti agdan sada nagkararag iti napigsa kenni Yahweh a Diosda. **5** Ket kinuna dagiti Levita a da

Jesua, Kadmiel, Bani, Hasabneyas, Serebias, Hodias, Sebanias ken Petahias, "Tumakderkayo ket idaydayawyo ni Yahweh a Diosyo iti agnayanong nga awan inggana." Idayawda koma ti nadayag a naganmo, ken maitan-ok koma daytoy a nangatngato ngem iti tunggal bendision ken dayaw. **6** Sika ni Yahweh. Siksika laeng. Inaramidmo ti langit, dagiti kangangatoan a langit agraman ti amin a buyotda, ti daga ken amin a linaonna, dagiti baybay ken amin a linaonda. Sika ti ngantid iti biag kadakuada amin, ket agdaydayawkena dagiti amin nga armada ti anghel. **7** Sika ni Yahweh, ti Dios a nangpili kenni Abram ken nangiruar kenkuana idiy Ur dagiti Caldeo ken nangpanagan kenkuana iti Abraham. **8** Nasarakam ti pusona a napudno iti sangoanam ket nakitulagka nga itedmo kadagiti kaputotanna ti daga dagiti Cananeo, dagiti Heteo, dagiti Amorre, dagiti Perezeo, dagiti Jebuseo ken dagiti Gergeseo. Tinungpalmo ti karim gapu ta nalintegka. **9** Nakitam ti pannakaparigat dagiti ammami idiy Egijto ket nangngeomgo ti asugda iddi addada idiy baybay dagiti Runo. **10** Nangtedka kadagiti pagilasinan ken kadagiti datdatlag a maibusor kenni Faraon, kadagiti amin nga adipenna ken kadagiti amin a tattao iti dagana, ta ammom a nagtignay dagiti Egipcio a sipapalangguad kadagiti Israelita. Ngem nangipasdeka iti nagan nga agpaay kenka nga agtaltalinaed agingga iti daytoy nga aldaw. **11** Ket ginuduam ti baybay iti sangoananda tapno nakapagdalasatda iti tengnga ti baybay iti namaga a daga; ken impurruakmo dagiti mangkamkamat kadakuada iti kaaddaleman, a kasla bato a naipurruak iti adalem a danum. **12** Indalanmo ida babaen iti kasla adigi nga ulep iti aldaw ken kasla adigi nga apuy iti rabii a manglawag iti dalanda tapno makapagdalasatda babaen iti lawag daytoy. **13** Iti rabaw ti Bantay Sinai, bimmabaka manipud langit ket nakisoka kadakuada ket intedmo kadakuada dagiti nalinteg a paglintegan ken dagiti pudno a linteg, dagiti naimbag nga alagaden ken dagiti bilin. **14** Impakaammom kadakuada ti intudingmo a nasantoan nga Aldaw a Panaginana, ken intedmo kadakuada dagiti bilin, alagaden ken linteg babaen kenni Moises nga adipenmo. **15** Intedmo kadakuada ti tinapay manipud langit para iti panagbisinda, ken danum manipud iti bato para iti pannakawawa, ket imbagam kadakuada a sumrekda ket tagikuenda ti daga nga inkarim nga ited kadakuada. **16** Ngem isuda ken dagiti kapanontayo ket awan panagraemda, nagsukirda ket saanda nga impangag dagiti bilinmo. **17** Saanda a dimmeng ke saanda a pinanpanunot ti maiapan kadagiti datdatlag nga inaramidmo kadakuada, ngem nagsukirda ketdi ket iti panagsukirda, nangdutokda iti mangidaulo kadakuada nga agsabli iti pannakatagabuda. Ngem sika ti Dios a mammakawan, managparabur ken manangngaasi, saan a nalaka nga apungton ken saan nga apatingga ti panagayatmo. Saanmo ida binaybay-an. **18** Saanmo ida a binaybay-an uray idti nangsukogda iti sinanurban a baka a landok ket kinunada, 'Daytoy ti diosyo a nangiruar kadakayo iti Egijto,' kabayatan iti nakaro a panagtatabbaawda. **19** O Dios, iti kinamanangngaasim, saanmo ida a binaybay-an idiy let-ang. Saan ida a pinanawan ti kasla adigi nga ulep iti rabii a manglawag kadakuada iti dalam a pagnaanda. **20** Intedmo kadakuada ti naibag ng Espiritu a mangisuro kadakuada, saanmo nga impaidam ti manam kadagiti ngiwtada ken inikkam ida ti danum para iti pannakawawa. **21** Iti uppata a pulo a tawen, impaaymo ti masapulda idiy let-ang, ket saanda a nagkurgan iti aniaman. Saan a dimmaan dagiti pagan-anayda ken saan a limteg dagiti saksakada. **22** Inikkam ida kadagiti pagarian ken kadagiti tattao, ket insaadmo ida iti daga iti tunggal adayo a beddeng. Isu a tinagikuada ti daga ni Sihon nga ari ti Hesbon ken ti daga ni Og nga ari ti Basan. **23** Pinaadum dagiti annakda a kas kaadu dagiti bituen iti langit, ket impanmo ida iti daga. Imbagam kadagiti

kapuonanda a sumrekda ket tagikuenda daytoy. **24** Isu a simrek dagiti tattao ket tinagikuada ti daga, linakubmo iti sangoananda dagiti Cananeo nga agnanaed iti dayta a daga. Impaimam dagiti Cananeo kadagit Israelita, agraman dagiti arida ken dagiti tattao iti dayta a daga, tapno mabalin nga aramiden ti Israel ti kayatda nga aramiden kadakuada. **25** Sinakupda dagiti nasarikedkedan a siudad ken ti nadam-eg a daga, ket sinakupda dagiti babbalay a napnoan kadagiti amin nga agkakaimbag a banbanag, dagiti bubon a nakalin, dagiti kaubasan, dagiti kaoliboan ken dagiti kayo nga agbunga iti nawadwad. Isu a nanganda, nabsogda, napnekda ken nagrag-oda iti dakkel a kinaimbagmo. **26** Kalpasanna, nagsukir ken nagrebeldeda kenka. Impalladawda ti lintegmo kadagiti likudda. Pinapatayda dagiti propetam a nganballaag kadakuada nga agsublida kenka, ken napalalo ti panagtabbaawda. **27** Isu nga impaimam ida kadagiti kabusorda, a nangparigat kadakuada. Ket iti tempo ti panagsagabada, immasugda kenka ket impangagmo ida manipud langit ken namin-adum ida nga inispal iti ima dagiti kabusorda gapu iti dakkel a kaasim. **28** Ngem kalpasan a maka-inanada, nagaramidda manen iti dakes iti sagoanam ket binaybay-am ida iti ima dagiti kabusorda, isu nga inturayan ida dagiti kabusorda. Ngem idi nagsublida ket immasugda kenka, dinengngegmo ida manipud langit ket adu a dasar nga inispalmo ida gapu iti kinamanangngaasim. **29** Binallaagam ida tapno agsublida manen iti lintegmo. Ngem nagbalinda a napalangguad ken saanda nga impangag dagiti bilinmo. Nagbasolda kadagiti paglinetgam a mangted iti biag iti siasinoman nga agtultulnog kadagitoy. Saanda a nagtulnog kadagitoy ngem ketdi saanda nga impangag dagitoy, ket nagkedekkeda uray laeng koma dumnggek kadagitoy. **30** Iti adu a tawtawen, inanusam ken binallaagam ida babaen iti Espiritum babaen kadagiti propetam. Ngem saanda latta a dimnegg. Isu nga impaimam ida kadagiti tattao iti aglawlawda. **31** Ngem iti naindaklan a kaasim, saanmo ida a ginibus wenco linaksid, ta manaparabuken manangngaasika a Dios. **32** Ita ngarud O Diosmi, ti natan-ok, ti mannakabalin, ken ti nakaskaskaaw a Dios, a mangsalsalimetmet iti tulag ken iti awan patinggana nga ayatna, saanmo koma a pagparangen a bassit laeng daytoy a pakarigatan nga immay kadakami, kadagiti arimi, kadagiti pangulomi, kadagiti padimi, kadagiti propetami, kadagiti kapuonanmi ken kadagiti amin a tattao manipud pay iti tempo dagiti ari ti Asiria aqgingga ita. **33** Nalintegka iti amin a banbanag nga immay kadakami, ta napudno ket nagtignaykami a sidadangkes. **34** Saan a sinalimetmet dagiti arimi, dagiti panguloenmi, dagiti padi, ken dagiti kapuonanmi ti lintegmo, saanda pay nga impangag dagiti bilinmo wenco ti napudno a tulagmo nga isu ti nangballaagam kadakuada. **35** Uray iti bukodda a pagarian, kabayatan a ragragsakenda ti naindaklan a kinaimbagmo, iti nalawa ken nadam-eg a daga nga intedmo kadakuada, saanda a nagserbi kenka wenco saanda latta a tinallikudan dagiti dakes a wagasda. **36** Ita, tagabukmin iti daga nga intedmo a ragragsaken dagiti kapuonanmi, dagiti bunga ken dagiti naiimbag a sagsagut daytoy, ket adtoy, tagabukmi! **37** Maited ti nawadwad nga apit iti dagami kadagiti ari nga insaadmo kadakami gapu kadagiti basolmi. Iturturayandakan ken dagiti tarakenmi a kas iti pagragsakanda. Napalalo ti pannakaparigatmi. **38** Gapu amin kadagitoy, mangaramidkami iti natibiker a katulagan nga isuratmi. Nakasurat iti naselioan a kasuratan dagiti nagan dagiti prinsipe, dagiti Levita ken dagiti papadimi."

10 Dagiti nagsisurat kadagiti naganda iti kasuratan a naselioan
ket: da Nehemias a putot ni Hacalias, a gobernador ken dagiti
padi a nagsirma ket da Zedekias, **2** Seraias, Azarias, Jeremias, **3**
Pashur, Amarias, Malikja, **4** Hattus, Sebanias, Malluk, **5** Harim,
Meremot, Obadias, **6** Daniel, Ginneton, Baruc, **7** Messulam, Abias,
Mijamin, **8** Maasias, Bilgai ken Semaias. Dagitoy dagiti papadisi. **9**

Dagiti Levita ket: da Jesua a putot ni Azanias, Binnui iti pamilia ni Henadad, Kadmiel **10** ken dagiti kakabsatda a Levita, da Sebanias, Hodias, Kelita, Pelaias, Hanan, **11** Mica, Rehob, Hasabias, **12** Zakkur, Serebias, Sebanias, **13** Hodias, Bani ken Beninu. **14** Dagiti pangulo dagiti tattao ket: da Paros, Pahat Moab, Elam, Zattu, Bani, **15** Bunni, Azgad, Bebai, **16** Adoniha, Bigvai, Adin, **17** Ater, Hezekias, Azzur, **18** Hodias, Hasum, Bezai, **19** Harif, Anatot, Nebai, **20** Magpias, Mesullam, Hezir, **21** Mesezabel, Zadok, Jaddua, **22** Peletias, Hanan, Anaias, **23** Oseas, Hananias, Hassub, **24** Hallohes, Pilha, Sobek, **25** Rehum, Hasabna, Maaseias, **26** Ahias, Hanan, Anan, **27** Malluk, Harim ken Baana. **28** Ket dagiti dadduma kadagiti tattao, dagiti padi, dagiti Levita, dagiti guardia iti ruangan, dagiti kumakanta, dagiti agserserbi iti templo, dagiti amin a simmina manipud kadagiti kabangibang a dagdaga ken nagsapata iti linteg ti Dios, agraman kadagiti assawada, annakda a lallaki ken babbai, amin nga addaan iti pannakaammo ken pannakaawat **29** ket nakipagmaymaysa kadagiti kakabsatda ken kadagiti natatakngeng, sada naktinnulag babaen iti maysa a lunod ken sapata nga agtulnogda iti linteg ti Dios a naited babaen kenni Moises, nga adipen ti Dios ken tapno ngilinenda ken pagtulnoganda amin a bilbilin ni Yahweh nga Apotayo, ken dagiti pagannuotanna ken dagiti alagadenna. **30** Inkarimi a saanmi nga ited dagiti annakmi a babbai kadagiti tattao ti daga wenco alaan dagiti annakda a babbai para kadagiti annakmi a lallaki. **31** Inkarimi pay a no dagiti tattao iti daga ket mangiyeg iti banbanag wenco aniaman a trigo tapno ilako iti Aldaw a Panaginana, saankami a gumatang kadakuada iti Aldaw a Panaginana wenco iti nasantoan nga aldaw. Tunggal maikapito a tawen, paginanaenmi dagiti talonmi ken waswasenmi dagiti utang dagiti dadduma a Judio. **32** Inawatmi dagiti bilin a tinawenkami a mangted iti apagkatlo iti maysa a siklo para iti panagserbi iti balay ti Diostayo, **33** tapno maipaayti tinapay a daton iti Dios, ken ti inaldaw a daton a bukbukel, ti daton a mapuoran iti Aldaw a Panaginana, kadagiti fiesta ti baro a bulan ken kadagiti naituding a fiesta, para kadagiti nasantoan a sagut, para kadagiti daton tapno mapakawan dagiti basol ti Israel, ken para iti amin a trabaho iti balay ti Diostayo. **34** Ket naggiginnasat dagiti papadi, dagiti Levita, ken dagiti tattao para iti kayo a pangpuor iti daton. Ti panaggiginnasat ti mangnikeddegong no siasino kadagiti pamiliatayo ti mangiyeg iti kayo iti balay ti Diostayo iti tinawen iti naituding a tempo. Mapuoran ti kayo iti rabaw ti altar ni Yahweh a Diostayo, a kas naisurat iti linteg. **35** Inkarimi a tinawenmi ngi ipan iti balay ni Yahweh dagiti umuna a bunga manipud iti dagami, ken dagiti umuna a bunga iti tunggal kayo. **36** Ket kas naisurat iti linteg, inkarimi nga ipanmi iti balay ti Dios ken kadagiti papadi nga agserserbi sadiy dagiti inauna nga annakmi a lallaki, dagiti taraken ken arbanmi. **37** Ipanmi ti umuna a bellaaymi, dagiti daton a bukbukel, ti bunga iti tunggal kayo, ti baro nga arak ken ti lanami kadagiti padi kadagiti pagiduldulinan iti balay ti Diostayo. Ipanmi kadagiti Levita dagiti apagkapullo ti dagami gapu ta ur-urnongan dagiti Levita dagiti apagkapullo iti amin nga ili a paggub-ubraanmi. **38** Maysa a padi a kapututan ni Aaron ti masapul a kadua dagiti Levita no awatenda dagiti apagkapullo. Masapul nga ipan dagiti Levita ti apagkapullo dagiti apagkapullo iti balay ti Diostayo iti pagiduldulinan iti templo. **39** Ta ipan dagiti tattao ti Israel ken dagiti kapututan ni Levi dagiti maited a trigo, baro nga arak, ken lana kadagiti pagiduldulinan kadagiti alikamen iti santuario ken iti paggyiganan dagiti padi a madama nga agserserbi, dagiti guardia iti ruangan ken dagiti kumakanta. Saanminto a baybay-an iti balay ti Diostayo.

11 Nagnaed idiyay Jerusalem dagiti pangulo dagiti tattao, ket nagbibinnunot dagiti nabati a tattao tapno pilienda ti maysa a pamilia iti tunggal sangapulo a pamilia nga agnaed idiyay Jerusalem,

ti nasantoan a siudad, ket nagtalinaed dagiti siam kadagiti dadduma nga ili. **2** Ket binendisionan dagiti tattao dagiti amin a nagdisnudo nga nagnaed idiy Jerusalem. **3** Dagitoy dagiti opisial ti probinsia a nagnaed idiy Jerusalem. Nupay kasta, nagnaed dagiti tattao iti bukodda a daga idiy Juda, agraman dagiti dadduma nga Israelite, dagiti papadi, dagiti Levita, dagiti agserserbi iti templo, ken dagiti kapututan dagiti adipen ni Solomon. **4** Nagnaed idiy Jerusalem dagiti dadduma a kapututan ni Juda ken dadduma a kapututan ni Bejamin. Dagiti tattao manipud iti Juda agraman da: Ataias a putot ni Uzzias a putot ni Zacarias a putot ni Amarias a putot ni Sefatias a putot ni Mahalalel, a kapututan ni Perez. **5** Ken adda idiy ni Maaseias a putot ni Baruc a putot ni Colhoze a putot ni Hazaias a putot ni Adaias a putot ni Joyarib a putot ni Zacarias, a putot ni Silonita. **6** Amin nga annak ni Perez a nagnaed idiy Jerusalem ket 468. Nalalatakd a lallaki. **7** Dagitoy ket nagtaud iti kapututan ni Benjamin: Ni Sallu a putot ni Mesullam a putot ni Joel a putot ni Pediaias a putot ni Koliaas a putot ni Maaseias a putot ni Itiel a putot ni Jesaias. **8** Ken simmaruno kenkuana, da Gabbai ken Sallai, aminda ket 928 a lallaki. **9** Ni Joel a putot ni Zikri ti panguloda kadakuada, ken ni Juda a putot ni Hassenua ti maikadua a mangidadaulo iti entero a siudad. **10** Manipud kadagiti padi: Ni Jedaias nga anak ni Joyarib, Jakin, **11** ni Seraias a putot ni Hilkias a putot ni Mesullam a putot ni Zadok a putot ni Merayot a putot ni Ahitub, a mangiturturay iti balay ti Dios. **12** ken dagiti katulonganda a mangar-aramid iti trabaho dagiti tribu, 822 a lallaki karaman ni Adaias a putot ni Jeroham a putot ni Pelalias a putot ni Amzi a putot ni Zecarias a putot Pashur a putot ni Malkija. **13** Ken adda katulonganna a 242 a lallaki a mangidadaulo kadagiti pamilia, ken ni Amasai a putot ni Azarel a putot ni Azai a putot Mesillemot a putot ni Immer, **14** ken dagiti kakabsatda a natutured a makiranggronet, 128 ti bilangda; ti mangidadaulo kadakuada ket ni Zabdiel a putot ni Hageddolim. **15** Ken dagiti naggapu kadagiti Levita: Ni Semaias a putot ni Hassub a putot ni Azrikam a putot ni Hasabias a putot ni Bunni, **16** ken da Sabbetai ken Josabad, a nagtaud kadagiti pangulo dagiti Levita a nadutokan nga agrabaho iti ruar ti balay ti Dios. **17** Ni Mattanias a putot ni Mica a putot ni Zabdi, a kapututan ni Asaf, ti mangidadaulo iti panagyaman babaen iti kararag, ken ni Bakbukias, ti maikadua kadagiti katulonganna, ken ni Abda a putot ni Sammuia a putot ni Galal a putot ni Jedutun. **18** Amin a Levita nga adda iti nasantoan a siudad ket 284. **19** Dagiti guardia ti ruangan: da Akkub, Talmon, ken dagiti katulonganda a mangbanbantay kadagiti ruangan, 172 a lallaki. **20** Ken dagiti nabati nga Israelite, dagiti padi ken dagiti Levita ket adda kadagiti amin nga il-il ti Juda. Nagnaed ti tunggal maysa iti bukodna a tawid a daga. **21** Nagnaed idiy Ofel dagiti trabahador ti templo, ket da Siha ken Gispa ti mangidadaulo kadakuada. **22** Ti kapitan dagiti Levita nga agserserbi idiy Jerusalem ket ni Uzzi a putot ni Bani a putot ni Hasabaias a putot ni Mattanias a putot ni Mica, a nagtaud kadagiti kapututan ni Asaf a kumakanta a mangidadaulo iti trabaho iti balay ti Dios. **23** Binilin ida ti ari ket mait-iti ti nainget a bilin kadagiti kumakanta iti inaldaw. **24** Ken ni Petahias a putot ni Mesezabel, a kapututan ni Zera a putot ni Juda, ket adda a kanayon iti abay ti ari iti amin a banag maipapan kadagiti tattao. **25** No maipapan kadagiti barrio ken kadagiti talonda, nagnaed dagiti dadduma a tattao ti Juda idiy Kiriat Arba ken kadagiti barrio daytoy, idiy Dibon ken kadagiti barrio daytoy, ken idiy Jekabseel ken kadagiti barrio daytoy. **26** Nagnaedda pay idiy Jesua, Molada, Bet Pelet, **27** Hazarsual, ken Beerseba ken kadagiti barrio daytoy. **28** Ket nagnaedda idiy Siklag, Mecona ken kadagiti barrio daytoy, **29** Enrimmon, Zora, Jarmut, **30** Zanoa, Adullam ken kadagiti barioda, idiy Lakis kadagiti talonna ken idiy Azeka ken kadagiti bariona. Nagnaedda ngarud manipud

Beerseba agingga iti tanap ti Hinnom. **31** Nagnaed met dagiti tattao a nataud iti Benjamin idiy Geba, Mikmas, Ajja, ken idiy Betel ken kadagiti bariona. **32** Nagnaedda pay idiy Anatot, Nob, Ananias, **33** Hasor, Rama, Gittaim, **34** Hadad, Zeboim, Nebballat, **35** Lod, ken Ono, ti tanap dagiti apgarpartuat. **36** Dagiti dadduma a Levita a nagnaed idiy Juda ket naibaon a makipagnaed kadagiti tattao ti Benjamin.

12 Dagitoy dagiti padi ken dagiti Levita a sammangpet a kadua ni Zerubbabel a putot ni Salatiel, ken ni Josue: Da Seraias, Jeremias, Ezra, **2** Amarias, Malluk, Hattus, **3** Secanias, Rehum, ken Meremot. **4** Da Iddo, Ginnetoi, Abias, **5** Mijamin, Maadias, Bilga, **6** Semaias, Joyarib, Jedaias, **7** Sallu, Amok, Hilkias ken Jedaias. Dagitoy dagiti mangidadaulo kadagiti papadi ken dagiti katulonganda idi tiempo ni Josue. **8** Dagiti Levita ket da Jesua, Binnui, Kadmiel, Serebias, Juda ken Mattanias a mangimmatmaton kadagiti kankanta a pagyaman, agraman dagiti katulonganda. **9** Da Bakbukias ken Unno, dagiti katulonganda, a nakatakder iti sangoananda kabayatan ti panagdayawda. **10** Ni Josue ti ama ni Joyakim, ni Joyakim ti ama ni Eliasib, ni Eliasib ti ama ni Joyada, **11** ni Joyada ti ama ni Jonatan, ken ni Jonatan ti ama ni Jaddua. **12** Idi tiempo ni Joyakim, dagitoy dagiti papadi, dagiti mangidadaulo kadagiti amma dagiti pampamilia: Ni Maraias ti pangulo iti pamilia ni Seraias, ni Hananias ti pangulo iti pamilia ni Jeremias, **13** ni Mesullam ti pangulo iti pamilia ni Ezra, ni Jehohanan ti pangulo iti pamilia ni Amarias, **14** ni Jonatan ti pangulo iti pamilia ni Malluki, ni Jose ti pangulo iti pamilia ni Sebanias. **15** Iti panangituloy, ni Adna ti pangulo iti pamilia ni Harim, ni Helkai ti pangulo iti pamilia ni Merayot, **16** ni Zacarias ti pangulo iti pamilia ni Iddo, ni Mesullam ti pangulo iti pamilia ni Ginneton, **17** ni Zikri ti pangulo iti pamilia ni Abias. Adda met ti pangulo iti pamilia ni Miniamin. Ni Piltai ti pangulo iti pamilia ni Moadias, **18** ni Sammuia ti pangulo iti pamilia ni Bilga, ni Jehonatan ti pangulo iti pamilia ni Seraias, **19** ni Mattenai ti pangulo iti pamilia ni Joyarib, ni Uzzi ti pangulo iti pamilia ni Jedaias, **20** ni Kallai ti pangulo iti pamilia ni Sallai, ni Eber ti pangulo iti pamilia ni Amok, **21** ni Hasabias ti pangulo iti pamilia ni Hilkias, ken ni Netelan ti pangulo iti pamilia ni Jedaias. **22** Idi tiempo ni Eliasib, naisurat dagiti Levita a da Eliasib, Joyada, Johanan, ken Jaddua a kas panguloen dagiti pamilia, ken naisurat dagiti papadi kabayatan iti panagturay ni Dario a Taga-Persia. **23** Naisurat dagiti kapututan ni Levi ken dagiti mangidadaulo kadagiti pampamilia idiy Libro ti Annals agingga iti tiempo ni Johanan a putot ni Eliasib. **24** Ken ti mangidadaulo kadagiti Levita ket da Hazabias, Serebias, ken Jesua a putot ni Kadmiel, agraman dagiti katulonganda a naktakder iti sangoananda nga agdayaw ken agyaman, agsinnungbat ti tunggal bunggoy, a kas panagtulhogda iti bilin ni David, a tao ti Dios. **25** Da Mattanias, Bakbukias, Obadias, Mesullam, Talmon ken Akkub ti guardia nga agtakder iti ruangan dagiti siled a pagidulidulinan. **26** Nagserbia idi tiempo ni Joyakim a putot ni Josue a putot ni Josadac, ken idi tiempo ni Nehemias a gobernador ken ni Ezra a padi ken eskriba. **27** Idi maidaton ti pader ti Jerusalem, sinapul dagiti tattao dagiti Levita iti sadinoman a nagnaedanda, tapno ikkuyogda ida idiy Jerusalem ket siraragsakda a rambakan ti panagidaton iti pader, a mabuyogan iti panagyaman ken kankanta a mabuyogan kadagiti aweng ti piangpiang, arpa ken mabuyogan iti lira. **28** Naggommong dagiti kumakanta manipud kadagiti distrito iti aglawlaw ti Jerusalem ken manipud kadagiti barrio iti Netofa. **29** Naggapuda pay idiy Bet Gilgal ken iti daga ti Geba ken Asmabet, ta nagaramid dagiti kumakanta kadagiti barrio a nagnaedanda iti aglawlaw ti Jerusalem. **30** Inaramid dagiti padi ken dagiti Levita ti seremonia ti pannakaluson kadagiti bagbagida, kadagiti tattao, kadagiti ruangan, ken iti pader. **31** Ket pinaulik dagiti panguloen ti Juda iti rabaw ti pader, ket

nangdutokat iti dua a dakkel a bunggoy dagiti kumakanta a nangted iti panagyaman. Nagpakkannawan ti maysa a bunggoy iti rabaw ti pader nga agturong iti Ruangan a Pagibelbellengan iti Rigit. **32** Simmaruno kadakuada ni Hosaias ken ti kagudua dagiti panguloen ti Juda, **33** ket simmaruno kadakuada da Azarias, Ezra, Mesullam, **34** Juda, Benjamin, Semaias, Jeremias, **35** ken dagiti dadduma nga annak dagiti padi nga addaan kadagiti trumpeteta, ken ni Zacarias a putot ni Jonatan a putot ni Semaias a putot ni Mattanias a putot ni Micaias a putot ni Zaccar a maysa kadagiti kapututan ni Asaf. **36** Adda met idiy dagiti kabagian ni Zacarias, da Semaias, Azarel, Milalai, Gilalai, Maai, Netanel, Juda, ken Hanani, addaanda kadagiti pagtokaran a kapada ti inaramat ni David a tao ti Dios. Adda iti sangoda ni Ezra nga eskriba. **37** Iti abay ti Ruangan ti Ubbog, immulida iti agdan iti siudad ni David iti pagsang-atan iti pader, iti labes ti palasio ni David, nga agturong iti Ruangan ti Danum idiy daya. **38** Ket nagsakkinnigid ti maysa a bunggoy dagiti kumakanta a mangmangted iti panagyaman. Sinurotko ida iti rabaw ti pader a kauku ti kagudua dagiti tattao, iti labes ti Tore ti Oven, nga agturong iti Akaba a Pader, **39** iti labes ti Ruangan ti Efraim, iti abay ti Daan a Ruangan, iti abay ti Ruangan ti Lames, iti Torre ti Hananel ken iti Torre dagiti Sangagasut, nga agturong iti Ruangan dagiti Karnero, ket nagsardengda iti Ruangan dagiti Guardia. **40** Agpada ngarud a nakadanon dagiti dua a bunggoy dagiti kumakanta iti disso a pagtaktanderanda iti balay ti Dios, ket nakadanonak met iti disso a pagtaktanderaka a kauku ti kagudua kadagiti opisial. **41** Ken nakadanon met dagiti papadi iti disso a pagtakderanda: da Eliakim, Maaseias, Miniamin, Micaias, Elionai, Zacarias, ken Hananias, a nakatrumpeta, **42** Maaseias, Semaias, Elazar, Uzzi, Jehohanan, Malkija, Elam ken Ezer. Nagkanta dagiti kumakanta nga indalan ni Jezrahias. **43** Ket nagidatonda iti adu a sakripisio iti dayta nga aldaw, ken nagrag-oda, ta pinarag-o ida ti Dios iti kasta unay. Nagrag-o met dagiti babbai ken ubbing. Isu a nangngeg iti adayo ti kinaragsak ti Jerusalem. **44** Iti dayta nga aldaw, adda dagiti lallaki a nadutokan a mangaywan kadagiti siled a pagiduldulinan kadagiti kontribusion, kadagiti umuna a bunga, ken kadagiti apagkapullo, tapno urongenda dagiti pannakabingay dagiti padi ken dagiti Levita a maiyannurot iti linteg. Nadutokan ti tunggal maysa nga agrabaho kadagiti talon nga asideg kadagiti il-il. Ta naragsakan ti Juda kadagiti padi ken Levita a nakatakder iti sangoananda. **45** Inaramidda iti panagserbi iti Diosda, ken ti seremonia ti pannakapadalus, a kas panangtungpal kadagiti bilin ni David ken ni Solomon a putotna, ket kasta met ti inaramid dagiti kumakanta ken dagiti guardia iti ruangan. **46** Ta kadagiti napalabas a tiempo, kadagiti aldaw da David ken Asaf, adda dagiti mangidaldalan kadagiti kumakanta, ken adda dagiti kankanta a pagdayaw ken pagyaman iti Dios. **47** Idi tiempo ni Zerubbabel ken idi tiempo ni Nehemias, inted ti entero nga Israel ti inaldaw a bingay dagiti kumakanta ken dagiti mangbanbantay iti ruangan. Ilaslasinda ti bingay dagiti Levita, ket ilaslasin dagiti Levita ti bingay dagiti kapututan ni Aaron.

13 Iti dayta nga aldaw, imbasisa dagiti padi ti Libro ni Moises a mangmanggeg dagiti tattao. Naduktalandia a nakasurat iti daytoy a nasken a saan a makitipon dagiti Ammonita weno Moabitia iti taripnong ti Dios, iti agnayanon. **2** Gapu ta saanda a nangted iti tinapay ken danum kadagiti tattao ti Israel, ngem ketdi tinangdananda ni Balaam a mangilunod iti Israel. Nupay kasta, pinagbalin ti Diostayo ti lunod a bendision. **3** Apaman a nangngegda ti linteg, inlasinda dagiti amin a gangannaet manipud iti Israel. **4** Ita, sakbay a nadutokan ni Eliasib a padi a mangaywan kadagiti siled a pagiduldulinan iti balay ti Diostayo. Gayyempan ni Tobias. **5** Insagana ni Eliasib ti dakkel a siled a pagiduldulinan para kenni Tobias, a sigud a pagikabkabilanda kadagiti daton a bukbuluk,

kadagiti insenso, kadagiti alikamen, ken kadagiti apagkapullo ti trigo, baro nga arak, ken ti lana, a nairanta para kadagiti Levita, kadagiti kumakanta, kadagiti guardia ti ruangan, ken kadagiti kontribusion para kadagiti papadi. **6** Ngem iti tiempo a mapaspasamak amin dagitoy, awanak idiy Jerusalem. Gapu ta iti maikatallopuo ket du a tawen a panagari ni Artaxerxes iti Babilonia, napanak iti ayan ti ari. Saan a nagbayag, nagkiddawak iti ari iti pammalubos a pumanaw, **7** ket nagsubliak idiy Jerusalem. Natakuatak ti dakes nga inaramid ni Eliasib a panangipaaramatna kenni Tobias iti siled a pagiduldulinan iti paraangan iti balay ti Dios. **8** Kasta unay ti ungetko ket impurruakko dagiti alikamen ni Tobias iti ruar ti siled a pagiduldulinan. **9** Imbilinko nga aramidenda ti seremonia ti pannakadalus kadagiti siled a pagiduldulinan, ket insublik kadagityo dagiti alikamen iti balay ti Dios, dagiti daton a trigo, ken ti insenso. **10** Ken natakuatak a saan a naibunong kadagiti Levita dagiti bingay a nairanta a maited kadakuada, isu a dagus a pinanawanda ti templo, ket nagturong ti tunggal maysa iti talonna, kasta met ti inaramid dagiti kumakanta nga agserseri. **11** Isu nga inungtak dagiti opisial ket kinunak kadakuada, "Apayen a nababay-an ti balay ti Dios?" Inummongko ida ken pinaggianko ida kadagiti kampoda. **12** Ket inyeg dagiti amin a taga-Juda ti apagkapullo ti trigo, baro nga arak, ken ti lana kadagiti siled a pagiduldulinan. **13** Insaadko a kas tresurero kadagiti siled a pagiduldulinan da Selemias a padi, Zadok nga eskriba, ken Pedaias a nagtaud iti Levita. Sumaruno kadakuada ni Hanan a putot ni Zaccar a putot ni Matanias, gapu ta ammok a mapagtakalka ida. Ti trabahoda ket agibunong kadagiti abasto kadagiti padada nga agrabrabaho. **14** Laglagipem, O Diosko ti maipapan iti daytoy, ken saanoma koma a punasen dagiti nasasayaat nga inaramidko para iti balay ti Diosko ken dagiti trabaho iti daytoy. **15** Kadiday nga aldaw, nakakitaak kadagiti tattao idiy Juda nga agpespespes iti ubas iti Aldaw a Panaginana ken agaw-awitda kadagiti trigo ket ilugluganda dagitoy kadagiti asnoda, ken kasta met ti arak, ubas, igos, ken amin a kita dagiti nadagsen a karga sada inyeg idiy Jerusalem iti Aldaw a Panaginana. Nagririaak ta aglaklakoda kadagiti taraon iti dayta nga aldaw. **16** Nagisangpet dagiti lallaki a taga-Tiro nga agnanaed idiy Jerusalem iti lames ken amin a kita ti magatang, ket inlakoda dagitoy kadagiti tattao ti Juda ken iti entero a siudad iti Aldaw a Panaginana! **17** Binabalawko ngarud dagiti pangulo ti Juda, "Ania daytoy a dakes nga ar-aramidenyo, saanyo a raraemen ti Aldaw a Panaginana? **18** Saan kadi nga inaramid dagiti ammayo daytoy? Ken saan kadi nga inyeg ti Diostayo amin dagitoy a dakes kadtatayo ken iti daytoy a siudad? Ita, ad-adda pay a pagpungpungtotenyu ti Dios iti Israel gapu iti saanya a panagraem iti Aldaw a Panaginana." **19** Apaman a sumipnet iti ruangan ti Jerusalem sakbay a mangrugi ti Aldaw a Panaginana, imbilinko a marikpan dagiti ridaw ken nasken a saan a maluktan dagitoy agingga a malpas ti Aldaw a Panaginana. Pinagbantayko dagiti sumagmamano kadagiti adipenko iti ruangan tapno awan ti karga a maiyuneq iti Aldaw a Panaginana. **20** Naminsan weno namindua a nagkampo dagiti komersiante ken dagiti aglaklako iti amin a kita ti tagilako iti ruar ti Jerusalem. **21** Ngem biniallaagak ida, "Apay ngay nga agkamkampokayo iti ruar ti pader? No aramidenyonto pay daytoy, pagtalawenkayo!" Manipud iti dayta a tiempo saandan nga immay iti Aldaw a Panaginana. **22** Ken binilinko dagiti Levita nga aramidenda ti seremonia ti pannakadalusda, sada mapan guardiana dagiti ruangan, tapno mangilin ti Aldaw a Panaginana. Laglagipem met daytoy, O Diosko, ken kaassiannak gapu iti kinapudnon iti tulagmo kaniak. **23** Kadagidayi nga aldaw, naktak pay dagiti Judio a nakiasawa kadagiti babbai a taga-Asdod, Ammon ken Moab. **24** Kagudua ti bilang dagiti annakda ti agsasao iti pagsasao ti Asdod, ngem saanda a makapagsao iti pagsasao ti Juda, ti laeng pagsasao

dagiti tattao a pagnanaedanda. **25** Ket inungtak ida, inlunodko ida, kinabilko ti dadduma kadakuada ken pinarutko dagiti bubuokda. Pinagsapatak ida iti sangoanan ti Dios, kinunak, "Saanyo ipaasawa dagiti annakyo a babbai kadagiti annakda a lallaki, wenco ipaasawa dagiti annakda a babbai kadagiti annakyo a lallaki, wenco saanyo nga asawaen dagiti annakda a babbai. **26** Saan kadi a dagitoy a babbai ti nakaigapuan ti panagbasol ni Solomon nga ari ti Israel? Kadagiti adu a nasion awan ti ari a kas kenkuana, ken inayat isuna ti Diosna. Ken pinagturay ti Dios isuna nga ari iti entero nga Israel. Uray no kasta, dagiti ganggannaet nga assawana ti makagapu a nagbasol isuna. **27** Dumngegkami kadi kadakayo ket aramidenmi amin daytoy a kinadakes ken agsukirkami iti Dios babaen iti panangasawami kadagiti ganggannaet a babbai?" **28** Maysa kadagiti annak ni Joyada a putot ni Eliasib a nangato a padi ket manugang ni Sanballat a Horonita. Pinapanawko ngarud isuna idiy Jerusalem. **29** Laglagipem ida O, Diosko, gapu iti panangtulawda iti akem a kinapadi, ken iti katulagan ti kinapadi ken dagiti Levita. **30** Ket inaramidko ti seremonia ti pannakadalusda kadagiti amin a ganggannaet, ken imbagak dagiti pagrebbengan dagiti padi ken dagiti Levita, ti tunggal maysa iti trabahona. **31** Impaayko dagiti kayo a pangpuor iti daton iti umno a tiempo ken dagiti umuna a bunga. Laglagipennak, O Diosko, para iti pagsayaatak.

Ester

1 Kadagidi aldaw a panagturay ni Ahasuero (daytoy ni Ahasuero a nagturay manipud India agingga iti Etiopia, kadagiti 127 a probinsia), **2** kadagidiy nga al-aldaw, nakatugaw ni Ari Ahasuero iti naarian a tronona iti palasiona idiy Susa. **3** Iti maikatlo a tawen a panagturaya, nangipaay isuna iti padaya para kadagiti amin nga opisial ken adipenna. Kaduana ti armada ti Persia ken Media, dagiti natatakngeng a tattao, ken dagiti gobernador dagiti probinsia. **4** Impakitan ti kinabaknang ti pagarianna ken ti dayaw iti dayag ti kinatan-okna iti adu nga al-aldaw, iti 180 nga aldaw. **5** Idi nalpasen dagitoy nga al-aldaw, nangipaay ti ari iti padaya a nagbayag iti pito nga aldaw. Daytoy ket para kadagiti amin a tattao nga adda iti palasio ti Susa, manipud iti katatan-okan agingga iti kanununoamoan. Naangay daytoy iti paraangan ti minuyungan iti palasio ti ari. **6** Ti paraangan ti minuyungan ket naarkusan kadagiti kurtina a naaramid iti puraw a lopot ken lila nga addaan iti tali a lino ken lila, a nakabitin kadagiti singsing a pirak manipud iti adigi a marmol. Adda dagiti pagtugawan a balitok ken pirak iti pagbaddekan a nabaldusaan iti nangisit a bato, marmol, balay ti perlas, ken adda marisna a batbato. **7** Naidasar dagiti mainum kadagiti balitok a kopa. Tunggal kopa ket naidumduma, ket adda naiyeg nga adu nga arak ti ari gapu iti kinamanangited iti ari. **8** Ti panagiunom ket nagtultuloy kas panangsurot iti bilin, "Nasken nga awan ti pinnilitan." Imbilin ti ari kadagiti amin a trabahador ti palasiona nga aramidena ti aniaman a tarigagayan ti tunggal sangaili. **9** Nangangay met iti padaya ni Reyna Vasti para kadagiti babbai iti palasio ni Ari Ahasuero. **10** Iti maikapito nga aldaw, idi agragragaks ti puso ti ari gapu iti arak, imbagana kada Mehumian, Bizta, Harbona, Bigta, Abagta, Zetar, ken Carcas (dagiti pito nga opisial nga agserserbi kenkuana), **11** nga iyegda ni Reyna Vasti kenkuana a nakakorona. Kayatna nga ipakita kadagiti tattao ken kadagiti opisial ti kinapintasna, ta makapasiddaaw ti langana. **12** Ngem nagkedked ni Reyna Vasti a sumurot iti sao ti ari nga inyeg kenkuana dagiti opisial. Ket nakaunget unay ti ari; simged iti pungtot iti kaungganna. **13** Nakuman ngarud ti ari kadagiti lallaki a mabigbigbig a masirib, a makaawat kadagiti panawen (ta daytoy iti pamuspusan iti ari no maipapan kadagiti isu amin a nalalaing iti linteg ken panangukom). **14** Ita dagiti nasinged kenkuana ket da Carsena, Setar, Admata, Tarsis, Meres, Marsena, ken Memucan, dagiti pito a prinsipe iti Persia ken Media. Mabalinda iti umasideg iti ari, ken iggemda dagiti kangangatoan a akem iti pagarian. **15** "Kas panagtungpal iti linteg, ania ti maaramid kenni Reyna Vasti gapu ta saan isuna a nagtulhog iti bilin ni Ari Ahasuero, nga inyeg kenkuana dagiti opisial?" **16** Kinuna ni Memucan iti sangnoongan ti ari ken kadagiti opisial, "Saan laeng a maibusor iti ari ti biddlu a naaramid ni reyna Vasti, ngem maibusor met kadagiti amin nga opisial ken amin a tattao nga adda kadagiti probinsia ni Ari Ahasuero. **17** Ta maamoanto dagiti amin a babbai ti inaramid ti reyna. Daytoyti ti pakaigapoan a tratoenda ti assawada nga addaan iti gura. Kunadanto, 'Imbilin iti ari nga iyegda ni reyna Vasti iti sangoananna, ngem nagkedked isuna.' **18** Sakbay nga agleppas daytoy nga aldaw dagiti natatakngeng a babbai iti Persia ken Media a nakangngeg iti daytoy a banag maipangep iti reyna ket ibagadanto met kadagiti amin nga opisial iti ari. Addanto nakaro a gura ken pungtot. **19** No makaay-ayo daytoy iti ari, mangipaulog isuna iti bilin nga aggapo kenkuana, ket mapalubusan a maisurat daytoy kadagiti linteg iti Persia ken Medes, a saanto a mabaliwan, a saanton a maaasideg ni Vasti kenkuana. Ited koma ti ari ti saadna a kas reyna iti sabali a nasaysayaat ngem isuna. **20** Inton naipablaak ti bilin iti ari iti entero a nalawa a pagarianna, raemento amin dagiti babbai dagiti assawada, manipud iti katatan-okan agingga iti kanunumoan." **21**

Naay-ayo ti ari ken dagiti natatakngeng a lallaki iti daytoy a balakad, ket inaramid ti ari kas insingasing ni Memucan. **22** Nangipatulod ti ari iti surat kadagiti amin a probinsia a masakupan iti pagarianna, iti tunggal probinsia iti bukoda a pannur, ken iti tunggal tattao iti bukoda a pagsasao. Imbilinnga amin a lallaki ket masapul nga isu iti amo iti bukodna a pagtaengan. Naited daytoy a bilin iti pagsasao iti tunggal tattao nga adda iti emperio.

2 Kalpasan dagitoy a banbanag, idi bimmaawen ti pungtot ni Ari Ahasuero, nalagipna ni Vasti ken ti inaramidna. Nalagipna met ti maipapan iti bilin nga inaramidna a maibusor kenkuana. **2** Ket kinuna dagiti agtutubo a lallaki nga agserserbi kenkuana, "Iti biang iti ari, adda koma maaramid a panagbirok kadagiti napipintas a birhen a babbalasang. **3** Mangdutok koma ti ari kadagiti opisial kadagiti amin a probinsia iti pagarianna, a mangummong kadagiti amin a napipintas a birhen a babbalasang idiy harem iti palasio iti Susa. Maipaaywanda koma kenni Hegai, nga opisial ti ari, nga isu iti agayaywan kadagiti babbai, ket bay-am isuna a mangted kadakuada kadagiti pagpapintas. **4** Ti balasang a makaay-ayo iti ari ti agbalin a reyna a kasukat ni Vasti." Daytoy a balakad ket nagustoan iti ari, ket inaramidna ngarud daytoy. **5** Adda maysa a Judio ti siudad ti Susa nga agnagan iti Mardokeo a putot a lalaki ni Jair a puto a lalaki ni Simei a puto a lalaki ni Kis, a Benjamita. **6** Naiyadayo isuna iti Jerusalem ta naíraman isuna kadagiti naitalaw a kas balud a kaduada Jehoiakim nga ari ti Juda, nga intalaw ni Nebucadnesar nga ari ti Babylon. **7** Inay-aywananna ni Hadassa, dayta ket ni Ester, a puto a babai ti ulitegna, gapu ta awan ti ama wenne inana. Napintas ti pammagi ti balasang ken makaay-ayo ti langana. Inbilang isuna ni Mardokeo a kas bukodna a putot a babai. **8** Idi a naipakaammo ti bilin ken linteg ti ari, adu a babbalasang ti naiyeg iti palasio ti Susa. Naipaaywanda kenni Hegai. Naipan met ni Ester iti palasio ti ari ken naipaaywan kenni Hegai, ti mangay-aywan kadagiti babbai. **9** Naay-ayo ti balasang ni Hegai, ket nagun-odna ti paborna. Dagus nga impaayanna kadagiti pagpapintas ken iti bingayna a taraon. Nangidutok isuna kenkuana kadagiti pito nga adipen a babbai a naggapo iti palasio ti ari, ket inkabilna isuna ken dagiti adipen a babbai iti kasasayaatan a paset iti balay dagiti babbai. **10** Awan ti siasinoman a nangibagaan ni Ester no siasino dagiti tattao wenne kakabagianna, ta imbilin kenkuana ni Mardokeo a saanna nga ibagbaga. **11** Inaldaw nga agsibli subli ni Mardokeo iti paraangan ti balay dagiti babbai, tapno maamoanna no ania ti mapaspasamak kenni Ester, ken no ania iti mabalin a maaramid kenkuana. **12** Idi dimteng ti batang ti tunggal babai a mapan kenni Ari Ahasuero—kas panagtulhog kadagiti annurutem para kadagiti babbai, lippasen ti tunggal babai ti sangapulo ket dua a bulan a panagpapintas, innem a bulan nga agusarda iti lana ti mira, ken innem a bulan nga agusarda ti pangbablo ken pagpapintas— **13** inton mapan ti balasang iti ayan ti ari, maipaay kenkuana aniaman a tarigagayanna manipud iti balay dagiti babbai, nga itugotu iti palasio. **14** Sumrek isuna iti rabii, ket iti kabigatanna agsibli isuna iti maikadua a balay dagiti babbai, ken iti panangaywan ni Saasgas, ti opisial iti ari, a mangay-aywan kadagiti assawa iti ari. Saan isuna nga agsibli iti ari malaksid no naliwiwa kenkuana ti ari ket paayabanna manen isuna. **15** Ita dimteng ti tiempo ni Ester (putot a babai ni Abihail, ti uliteg ni Mardokeo, a nangala kenkuana a kas bukodna a putot a babai) a mapan iti ayan ti ari, awan iti aniaman a kiniddawna no di, ti insingasing ni Hegai nga opisial ti ari a mangay-aywan kadagiti babbai. Ita nagun-od ni Ester ti pabor dagiti amin a nakakita kenkuana. **16** Naiyeg ni Ester iti pagtaengan ni Ari Ahasuero iti maikasangapulo a bulan, a bulan ti Tebeth, iti maikapito a tawen iti panagturaya. **17** Inayat ti ari ni Ester a nalablbes ngem kadagiti amin a babbai, ket nagun-od ni Ester ti pabor ken panagayat iti

sangoanan ti ari, a nalablabes ngem kadagiti amin a birhen, isu nga inkabil ti ari ti korona ti reyna iti ulo ni Ester ket insaad ti ari ni Ester a reyna a kasukat ni Vasti. **18** Nangangay ti ari ti dakkel a padaya para kadagiti amin nga opisial ken kadagiti adipenna, "Padaya ni Ester," ket impaayna ti tulong kadagiti probinsia manipud kadagiti naibayad a buis. Nangited pay isuna kadagiti sagut a nabuyugan iti kinaimbag. **19** Ita, idi sangsangkamaysa a naummong manen dagiti birhen iti maikadua a tiempo, nakatugaw ni Mardoeko iti ruangan ti palasio ti ari. **20** Saan pay nga imbag a ni Ester iti siasinoman iti maipanggep kadagiti kakabagianna wenco tattaona, a kas imbilin ni Mardoeko kenkuana. Intuloyna a tinungpal ti balakad ni Mardoeko, a kas inaramidna idi inaywananna isuna. **21** Kadagidiay nga alaldaw, kabayan nga agtugtugaw ni Mardoeko iti ruangan ti palasio ti ari, dua kadagiti opisyal ti ari ti nakaunget, da Bigtana keni Teres, a mangbanbantay iti ruangan iti ari, ket pinanggepda a dangran ni Ari Ahasuero. **22** Idi naiparangarang dayta a banag kenni Mardoeko, imbagana keni Reyna Ester, ket nakisarita ni Ester iti ari babaen iti nagan ni Mardoeko. **23** Nasukimat ken napaneknekan ti damag, ket nabitay nga agpada dagiti dua a lallaki. Naisurat ti pasamak Iti Libro Iti Pakasaraan iti imatang iti ari.

3 Kalpasan dagitoy a banbanag, impangato ni Ari Ahasuero ti saad ni Haman a putot ni Hamedata nga Agagita, ket naisaad ti turaya a nangatngato ngem kadagiti amin nga opisial a kadauna. **2** Dagiti amin nga adipen iti ari nga adda iti ruangan ti palasio ti ari ket kankanyon nga agparintumeng ken agpakleb iti sangoanan ni Haman, kas iti imbilin ti ari nga aramidenda. Ngem saan a nagparitumeng wenco nagsakleb ni Mardoeko. **3** Ket kinuna dagiti adipen ti ari nga adda iti ruangan ti palasio ti ari keni Mardoeko, "Apay a salsalungasingem ti bilin iti ari?" **4** Inaldaw-alldaw a katkatungtungenda isuna, ngem nagkedked isuna nga agtulhog iti kalikagunda. Isu a naktungtongda keni Haman tapno makita no agtalinaed latta ti banag maipanggep keni Mardoeko, ta imbagana kadakuada nga isuna ket maysa a Judio. **5** Idi nakita ni Haman a saan a nagparintumeng ken nagtamied ni Mardoeko kenkuana, nagaungnit ni Haman. **6** Kinagurana ti kapanunutan a ni Mardoeko laeng ti mapapatay, ta imbag a dagiti adipen ti ari no siason dagiti tattao ni Mardoeko. Kayat ni Haman a mapukaw dagiti amin a Judio, dagiti tattao ni Mardoeko, nga adda iti entero a pagarian ni Ahasuero. **7** Iti umuna a bulan (a bulan ti Nisan), iti maikasangapulo ket dua a tawen ni Ari Ahasuero, adda iti nangipuruak iti Pur—dayta ket nagbibinnunota—iti sangoanan ni Haman—binnunotan para iti tunggal aldaw ken bulan, tapno makapilida ti aldaw ken bulan—agingga a napilida ti maikasangapulo ket dua a bulan (ti bulan iti Adar). **8** Ket kinuna ni Haman keni Ari Ahasuero, "Adda iti bunggoy dagiti tattao a naiwaras ken naibunong kadagiti amin a probinsia iti pagariam. Dagiti lintegda ket naidumdua kadagiti sabal a tattao, ket saanda a salsaluandan dagiti linteg ti ari, isu a saan a maiparbeng a palubosan ida iti ari nga agtalinaed. **9** No makaay-ayo daytoy iti ari, mangitedka iti bilin a papatayen isuda, ket mangtimbangak iti sangapulo a ribo a talento ti pirak a maipaima kadagidiay mangay-aywan kadagiti sanikua ti ari, tapno ikabilda daytoy iti pangiduldulinan ti kinabknang ti ari." **10** Ket inuksot ti ari iti pagtatak a singsing manipud iti imana ket intedna daytoy keni Haman a putot ni Hamedata nga Agagita, a kabusor dagiti Judio. **11** Kinuna ti ari keni Haman, "Kitaekto a maisubli kenka ken kadagiti tattao ti kuarto. Aramidemto ti animaan a kalikagummo iti daytoy." **12** Ket napaayaban dagiti eskriba ti ari iti maikasangapulo ket tallo nga alldaw ti umuna a bulan, ket ti linteg a naglaon kadagiti amin nga imbilin ni Haman ket naisurat para kadagiti gobernador dagiti probinsia ti ari, dagidiay nga adda iti amin a probinsia, kadagiti gobernador iti nadumaduma a tattao, ken kadagiti opisial dagiti

amin a tattao, iti tumunggal probinsia iti bukodda a pannurat, ken iti tumunggal tattao iti bukodda a pagsasao. Naisurat daytoy iti nagan ni Ari Ahasuero ken napasingkedan babaen iti singsingna. **13** Dagiti kasuratan ket naipatulod ken naiyawat kadagiti amin a probinsia iti ari, tapno pukawen, papatayen, ken dadaelen amin dagiti Judio, manipud iti kaubungan agingga iti kalakayan, ubbing ken babbal, iti maysa nga alldaw—iti maikasangapulo ket tallo nga alldaw iti maikasangapulo ket dua a bulan (a bulan ti Adar)—ken tapno samsamenda dagiti sanikuada. **14** Ti kopya ti surat ket naaramid a linteg iti tunggal probinsia. Naipakaamo kadagiti amin a tattao iti tunggal probinsia a nasken nga agsaganada para iti daytoy nga alldaw. **15** Rimuar ken nagap-apura dagiti mensahero a nangiwaras iti bilin iti ari. Naiwaras met ti bilin iti palasio ti Susa. Nagtugaw nga agin-inum ti ari ken ni Haman, ngem mariribukan ti siudad ti Susa.

4 **1** Idi naammoan amin ni Mardoeko ti naaramid, rinay-abna ti pagan-anayna ket nagkawes iti nakisang a lupot ken nagikabil kadagiti dapo. Napan isuna iti tengnga ti siudad, ket naganugog isuna iti napigsa ken nasaem. **2** Nagpatingga laeng isuna iti ruangan ti palasio ti ari, gapu ta awan ti mapalubusan nga sumrek a nakakawes iti nakirsang a lupot. **3** Kadagiti amin a probinsia a nakadunanun ti bilin ken linteg ti ari, adda iti kasta unay a panagladingit kadagiti Judio, a nabuyogan iti panagayun, panagsangit, ken panagladingit. Adu kadakuada iti nagidda iti nakirsang a lupot ken kadagiti dapo. **4** Idi napan dagiti babbalasitang ken dagiti adipen ni Ester nga imbag a kenkuana, nagledaang ti reyna. Nangipatulod isuna iti lupot a pagkawes ni Mardoeko (tapno ussobenna ti nakirsang a lupot), ngem saanna nga inawat dagitoy. **5** Ket pinaayaban ni Ester ni Hatak, maysa kadagiti opisial ti ari, a nadutokan nga agserbi kenkuana. Biniliina isuna a mapan keni Mardoeko tapno amoenna ti napasamak ken no ania ti kayatna a sawen iti ar-aramidenna. **6** Napan ngarud ni Hatak iti ayan ni Mardoeko iti plasa iti siudad iti sangoanan iti ruangan ti palasio ti ari. **7** Impadamat ni Mardoeko kenkuana amin a napasamak kenkuana, ken no mano ti bilang ti pirak nga ingkari ni Haman a maikilo ken maikabil iti pagiduldulinan iti kinabknang ti ari tapno maibilin a mapapatay dagiti Judio. **8** Nangted pay ni Mardoeko keni Hatak iti kopya ti bilin a naiteit iti Susa para iti pannakadadel dagiti Judio. Inaramidna daytoy tapno ipakita ni Hatak daytoy keni Ester, ken tapno maitedna keni Ester ti pagrebbengan a mapan iti ari tapno agkiddaw iti paborna, ken makipagpapkakaasi kenkuana para kadagiti tattaona. **9** Napan ngarud ni Hatak ken imbagana keni Ester ti imbag ni Mardoeko. **10** Kalpasanna nakisarita ni Ester keni Hatak ket imbagana nga agsibli isuna keni Mardoeko. **11** Kinuna ni Ester, "Amin dagiti adipen ken dagiti tattao kadagiti probinsia ti ari ket ammada a siasinoman a laifikasi wenco babai iti mapan iti akin ureg a paraangan ti ari a saan a napaayaban, adda iti maymaya laeng a linteg: a masapul a mapapatay isunamalaksid iti siasinoman a pangiturungan ti ari ti baltok a setro tapno agbiag dayta a tao. Saanak a napaayaban a mapan iti ayan ti ari kadagity tallo-pulo nga alldaw." **12** Isu nga impadamat ni Hatak keni Mardoeko dagiti imbag a ni Ester. **13** Sinungbatan ni Mardoeko daytoy a mensahe: "Saanmo a panunoten nga iti palasio ti ari, ket makalibaskanto ngem kadagiti dadduma a Judio. **14** No agtalinaedka a naulimek kadagity a tiempo, aggatu iti sabali a lugar ti tulong ken panangispal kadagiti Judio, ngem sika ken ti balay ni amam ket mapukawto. Siasino ti makanamo a nalabat a naitan-okka a reyna para iti kastoy a gundaway?" **15** Kalpasanna, impatulod ni Ester daytoy a mensahe keni Mardoeko, **16** "Mapanka, ummongan dagiti amin a Judio nga agnanaed iti Susa, ket agayunarkayo para kaniak. Saankayo a mangan wenco uminum iti tallo nga alldaw, ti rabii wenco alldaw. Dagiti babbalasitangko ken siak ket agayunlar

iti isu met laeng a wagas. Ket mapanakto iti ayan ti ari, uray no maibusor daytoy iti linteg. Ket no mapukawak, mapukawak." 17 Napan ni Mardoeko ket inaramidna amin nga imbag a Ester nga aramidenna.

5 Kalpasan iti tallo nga aldaw, inkawes ni Ester ti pagan-anayna kas reyna ken napan nagtakder iti akin uneg a paraangan ti palasio ti ari, iti sangoaan iti balay ti ari. Nakatugaw ti ari iti tronona iti balayna, a nakasango iti pagserkan iti balay. 2 Idi nakita ti ari a nakataker ni reyna Ester iti paraangan, naay-ayo ti ari kenkuana. Impaturongna kenni Ester ti balitok a setro nga adda iti imana. Immasideg ngarud ni Ester ket sinagidna ti murdung ti setro. 3 Ket kinuna ti ari kenkuana, "Ania ti kayatmo, Reyna Ester? Ania nitikiddawem? Aingga iti kagudua ti pagariak, ket maipaayto kenka." 4 Kinuna ni Ester, "No makaay-ayo daytoy iti ari, umay koma ita nga aldaw ti ari ken ni Haman iti padaya nga insaganak para iti ari." 5 Ket kinuna ti ari, "Iyegyo a dagus ni Haman, tapno maaramid ti imbag a Ester." Napan ngarud ti ari ken ni Haman iti padaya nga insaganan ni Ester. 6 Idi naidsaresan ti arak iti padaya, kinuna ti ari kenni Ester, "Ania ti dawatem? Maipaay daytoy kenka. Ania nitikiddawem? Aingga iti kaguddua ti pagariak, maipaayto kenka." 7 Simmungbat ni Ester, "Ti dawat ken kiddawko ket daytoy, 8 no makasararak iti pabor iti imatang iti ari, ken no maay-ayo ti ari a mangipaya iti dawatek ken padayawanna ti kiddawek. Umay koma ti ari ken ni Haman iti padaya nga insaganako para kadakayo inton bigat, ket sungbatakti ti saludsod ti ari." 9 Rimmuar ni Haman iti dayta nga aldaw a naragsak ken agragrag-o iti pusona. Ngem idi nakita ni Haman ni Mardoeko iti ruangan ti palasio ti ari a saan man laeng a timmakder wenco nagkentayeg iti sangoananna nga addaan iti panagbuteng, napnoan isuna iti gura a maibusor kenni Mardoeko. 10 Nupay kasta, nagteppel ni Haman ket nagawid iti balayna. Inayabanna dagiti gagayyemna ket naguummongan, a kaduada ni Zeres nga asawana. 11 Imbinsa-binsa ni Haman kadakuada ti kinadayag dagiti kinabknangna ken ti bilang dagiti adu a putotna a lallaki, no kasano a nangat-ngato isuna kadagiti amin nga opisial ken kadagiti adipen ti ari. 12 Kinuna ni Haman, "Uray ni Reyna Ester ket awan ti sabali nga inawisna no di laeng siak a kadua ti ari a napan timbabuno iti padaya nga insaganana. Ken uray inton bigat inawisnak manen a kadua ti ari. 13 Ngem amin dagitoy a mapadpadasaki ket awan serserbina kaniak, agingga a makitkitak ti Judio a ni Mardoeko a nakatugaw iti ruangan ti palasio ti ari." 14 Ket kinuna ni Zeres nga asawana kenni Haman ken kadagiti amin a gagayyemna, "Mangpaaramidkayo kadakuada iti pagbitayan a limapulo a kubit ti kangatona. Inton bigat katungtongenyti ari a bitayenda ni Mardoeko iti daytoy. Ket mapanka a sirarsak a kadua ti ari iti padaya." Naay-ayo ni Haman iti daytoy, ket impaaramidna ngarud ti pagbitayan.

6 Iti dayta a rabii, saan a makaturop ti ari. Impaiyegna kadagiti adipenna dagiti nakaisuratan dagiti pasamak iti panagturaya, ket naibasa dagitoy iti napigsa iti ari. 2 Nasarakan a nakalanad ditoy nga imbag a Mardoeko ti maipanggep kada Bigtana ken Teres, dua kadagiti opisial ti ari a nangbantay iti pagserrekan, a nangpadas a mangdangran kenni Ari Ahasuero. 3 Sinaludsod ti ari, "Ania ti naaramid a kas pammadayaw wenco panangbigbig kenni Mardoeko para iti panangaramid iti daytoy?" Ket kinuna dagiti adipen ti ari nga agtutubo a lallaki, "Awan ti naaramid para kenkuana." 4 Kinuna ti ari, "Siasino ti adda iti paraangan?" Ita, nakastreken ni Haman ti akinruar a paraangan iti balay ti ari tapno makisarita kenkuana maipanggep iti panangibitin kenni Mardoeko iti pagbitayan nga insaganana para kenkuana. 5 Kinuna dagiti adipen ti ari kenkuana, "Agtaktakder ni Haman iti paraangan."

Kinuna ti ari, "Pastrekenyo isuna." 6 Idi nakastreken ni Haman, kinuna ti ari kenkuana, "Ania ti rumbeng a maaramid para iti tao a pakaragsakan ti ari a padayawan?" Ita, kinuna ni Haman iti pusona, "Siasino ngay ti pakaragsakan ti ari a padayawan nga ad-adda ngem siak?" 7 Kinuna ni Haman iti ari, "Para iti tao a pakaragsakan iti ari a padayawan, 8 maiyeg koma ti kagay ti ari, kawes nga insuot ti ari, ken maysa a kaballo a naglukanan ti ari ken parabawan ti ulona iti guarnasion. 9 Ket maipaima dagiti kagay ken ti kaballo iti maysa kadagiti katataknaneng nga opisial ti ari. Palubosan a kawesanda ti tao a pakaragsakan ti ari a padayawan, ken maiparada isuna a nakalugan iti kaballo kadagiti dalam ti siudad. Pawiwaragawagmo kadakuada iti sangoananna, "Daytoy ti maaramid iti siasinoman a pakaragsakan ti ari a padayawan!" 10 Ket kinuna ti ari kenni Haman, "Darasem, alaem dagiti kagay ken ti kaballo, a kas kinunam, ket aramidem daytoy kenni Mardoeko a Judio nga agtutugaw iti ruangan ti ari. Saanka nga agkurgan iti uray maysa kadagiti aniaman nga imbagam." 11 Innala ngarud ni Haman ti kagay ken ti kaballo. Kinawesanna ni Mardoeko ken imparadana isuna a nakalugan iti kaballo kadagiti dalam ti siudad. Inwaragawagna iti sangoananna ni Mardoeko, "Daytoy ti maaramid iti tao a pakaragsakan ti ari a padayawan!" 12 Nagsubli ni Mardoeko iti ruangan ti balay ti ari. Ngem nagdardaras ni Haman a napan iti balayna, agladladingit, a naabbongan ti ulona. 13 Imbag a Haman kenni Zeres nga asawana ken kadagiti amin a gagayyemna ti amin a napasamak kenkuana. Ket kinuna dagiti lallaki a mabigbigig gapu iti kinasiribda ken ni Zeres nga asawana kenkuana, "No ni Mardoeko a nakarugiam a matnag ket Judio, saanmo isuna nga abaken, ngem awan duadua a matnagkanto iti sangoananna. 14 Kabayatan ti pannakitngtongda kenkuana, simmangpet dagiti opisial ti ari. Nagdardarasda a nangitugot kenni Haman iti padaya nga insaganan ni Ester.

7 Napan ngarud ti ari ken ni Haman iti padaya ni Ester. 2 Iti daytoy a maikaduwa nga aldaw, kabayatan nga idasdasarda ti arak, kinuna ti ari kenni Ester, "Ania ti dawatmo, Reyna Ester? Maipaayto daytoy kenka. Ania ti kiddawmo? Aingga iti kagudua ti pagarian, maipaayto daytoy." 3 Ket simmungbat ni Reyna Ester, "No nakasarak iti pabor kadagiti matam, ari, ken no makaay-ayo daytoy kenka, ipalubosmo a maited kaniak ti biagko—daytoy ti dawatko, ken kiddawek met daytoy para kadagiti tattoak. 4 Ta nailakokami, siak ken dagiti tattoak, tapno madadael, mapapatay, ken mapukaw. No nailakokami laeng iti pannakatagabu, a kas tagabu a lallaki ken babbai, agulimekak latta koman ta saan nga umno a rengrengen ti ari gapu laeng iti kastoy a riribuk." 5 Ket kinuna ni Ari Ahasuero kenni Ester a reyna, "Siasino isuna? Sadino ti ayan dayta a tao a natured a nangpanunot tapno aramidenna ti kasta a banag?" 6 Kinuna ni Ester, "Ti naunget a lalaki, dayta a kabusor, ket daytoy managdakakes a ni Haman!" Ket kasta unay ti buteng ni Haman iti sangoanann ti ari ken ti reyna. 7 Sipupungtot a timmakder ti ari gapu iti panaginomma iti arak iti dayta a pannangan ket napan iti minuyongan ti palasio, ngem ngatgalinaid ni Haman tapno agpakaasi kenni Reyna Ester para iti biagna. Nadlawna nga ikedkeddengen ti ari ti didigra a maibusor kenkuana. 8 Kalpasanna, nagsubli ti ari iti siled manipud iti minuyongan ti palasio a nakaidasaran ti arak. Nakapakleb ni Haman iti sofa nga isu ti ayan ni Ester. Kinuna ti ari, "Ramesenna kadi ti reyna iti imatangko, iti bukodko a balay?" Apaman a naisao ti ari daytoy, inabungutan dagiti adipen ti rupa ni Haman. 9 Ket kinuna ni Harbona, a maysa kadagiti opisial nga agserserbi ti ari, "Maysa a pagbitayan a lima a cubico ti kangatona ti nakataker iti abay ti balay ni Haman. Inaramidna daytoy para kenni Mardoeko, daydiay a nagsarita tapno masalakniban ti ari."

Kinuna ti ari, "Bitayeno isuna sadiy." **10** Isu nga imbitinda ni Haman iti pagbitayan nga insaganana para kenni Mardoeko. Ket bimmaaw ti pungtot ti ari.

8 Iti dayta nga aldaw, inted ni Ari Ahasuero kenni Reyna Ester ti sanikua ni Haman, a kabusor dagiti Judio. Ken nangrugi a nagserbi ni Mardoeko iti ari, ta imbagan ni Ester no ania ti pakainaigan ni Mardoeko kenkuana. **2** Inukso tti ari ti singsingna nga adda pagseliona, a binabawina manipud kenni Haman, ket intedna daytoy kenni Mardoeko. Dinutokan ni Ester ni Mardoeko a mangimaton iti sanikua ni Haman. **3** Kalpasanna, nakisarita manen ni Ester iti ari. Nagpakleb isuna iti daga ken nagsangit kabayatan ti panangpkakaasina kenkuana tapno gibusenna ti dakes a panggep ni Haman a kapututan ni Agag, ti gandat nga insaganana a maibusor kadagiti Judio. **4** Ket inturong ti ari ti balitok a setro kenni Ester; bimmangon isuna ken nagtakder iti sangoanan ti ari. **5** Kinunana, "No makaayo daytoy iti ari, ken no nakasarakan iti pabor iti panagkitam, no ti banag ket agparang a nalinteg iti sangoanan ti ari, ken no makaay-ayoak kadagiti matam, palubosam a maysa a bilin ti maipaulog iti nagan ti ari a mangwaswas kadagiti surat nga insurat ni Haman nga anak a lalaki ni Hamedata nga Agagita, dagiti surat nga insuratan tapno dadaelenna dagiti Judio nga adda kadagiti amin a probinsia ti ari. **6** Ta kasano a maituredko a kitaen ti didigra a mapasamak kadagiti tattao? Kasano a maibturak a buyaen ti pannakadadel dagiti kakabagjak?" **7** Kinuna ni Ari Ahasuero kenni Reyna Ester ken kenni Mardoeko a Judio, "Kitaenyo, intedkon kenni Ester ti balay ni Haman, ken imbitinda isuna iti pagbitayan, gapu ta rautenna koma dagiti Judio. **8** Mangisuratkayo iti sabali a bilin a maipaulog iti nagan ti ari para kadagiti Judio, ken deppelanyo daytoy iti selio babaen iti singsing ti ari. Ta ti bilin a naipaulog iti nagan ti ari a naisuraten ken nadeppelean iti selio babaen iti singsing ti ari ket saanen a mabalin a mawaswas." **9** Kalpasanna, naayaban dagiti eskriba ti ari iti dayta a kanito, iti maikatallo a bulan, nga isu ti bulan ti Sivan, iti maika-23 nga aldaw ti bulan. Maysa a bilin ti naipaulog iti nagan ti ari ti naisurat a naglaon iti amin nga imbilbilin ni Mardoeko maipapan kadagiti Judio. Naisurat daytoy para kadagiti gobernador dagiti probinsia, kadagiti gobernador ken kadagiti opisial dagiti probinsia a masarakan manipud idiy India agingga idiy Etiopia, kadagiti 127 a probinsia, iti tunggal probinsia a naisurat iti bukodda a panagsurat, ken kadagiti tribu dagiti tattao iti pagsasaoda, ken kadagiti Judio kadagiti bukodda a panagsurat ken pagsasao. **10** Nangisurat ni Mardoeko iti nagan ni Ari Ahasuero ken dineppelanna daytoy iti singsing ti ari a pagselio. Impatulodna dagiti surat babaen kadagiti para itulod kadagiti surat nga aglulgugan kadagiti napapartak a kabilio a nausar para iti panagserbi iti ari, a naiyanak manipud iti kuadra ti ari. **11** Inted ti ari kadagiti Judio nga adda iti tunggal siudad ti pammalubos nga aguummong ken agkaykaysa a mangsalakib kadagiti biagda; a mangkisap, mangpapatay, ken mangdadel iti aniaman nga armada manipud kadagiti aniaman a tattao wenco probinsia a mabalin a mangraut kadakuada, kadagiti annakda, agraman kadagiti babbai, wenco kadagiti mangtakaw kadagiti sanikuada. **12** Maipatungpal daytoy kadagiti amin a probinsia ni Ari Ahasuero, iti maika-13 nga aldaw ti maika-12 a bulan, nga isu ti bulan ti Adar. **13** Ti kopia ti bilin a naipaulog iti nagan ti ari ket maited a kas linteg ken maipablaak kadagiti amin a tattao. Masapul a sisasagana dagiti Judio nga agibales kadagiti kabusorda iti dayta nga aldaw. **14** Isu a naglugar dagiti para itulod kadagiti surat kadagiti kabilio ti ari a maus-user iti panagserbi iti ari. Napanda nga awan taktakna. Ti bilin a naipaulog iti nagan ti ari ket naited met manipud iti palasio idiy Susa. **15** Kalpasanna, pimmanaw ni Mardoeko iti imatang ti ari a nakakawes iti naarian a pagan-anay nga asul ken puraw, nga

addaan iti nadayag a korona a balitok ken maris-ube a kagay a naaramid iti kasasayaatan a lino. Ket nagpukkaw ken nagragsak ti siudad ti Susa. **16** Naaddaan dagiti Judio iti lawag ken kinaragsak, rag-o ken dayaw. **17** Kadagiti amin a probinsia ken kadagiti amin a siudad, sadinoman a nakadanongan ti bilin a naipaulog iti nagan ti ari, adda iti kinaragsak ken rag-o kadagiti Judio, padaya ken piesta. Adu kadagiti nadumaduma a tattao iti daga ti nagbalin a Judio, gapu ta ti panagbuteng dagiti Judio ket nagdisuor kadakuada.

9 Ita, iti maika-12 a bulan, nga isu ti bulan ti Adar, iti maika-13 nga aldaw, idi umadani ti pannakaipatungpal ti linteg ken bilin a naipaulog iti nagan ti ari, iti aldaw a ninanmannu dagiti kabusor dagiti Judio a manggun-odda iti pannakabalin kadakuada, nabalistad daytoy. Nagun-od dagiti Judio iti pannakabalin kadagiti kabusorda. **2** Nagguummong dagiti Judio kadagiti siuadada iti amin a probinsia ni Ari Ahasuero, tapno ipatayda dagiti imada kadagiti nangpadas a nangiyeg iti didigra kadakuada. Awan ti makalapped kadakuada, ta ti panagbuteng kadagiti Judio ket nagdisuor kadagiti amin a tattao. **3** Tinulongan dagiti amin nga opisial kadagiti probinsia, dagiti gobernador iti probinsia, dagiti gobernador, ken dagiti administrador ti ari dagiti Judio gapu ta ngadisur kadakuada ti panagbuteng kenni Mardoeko. **4** Ta mabigbigbig unayen ni Mardoeko iti balay ti ari, ken nagsaknap ti kinalatakna iti amin a probinsia, ta ti lalaki a ni Mardoeko ket bumilibileg. **5** Rinaut dagiti Judio dagiti kabusorda babaen iti kampilan, pinapatay ken dinaddaeda ida, ken inaramidda ti pakaay-aywanda kadagiti kabusorda. **6** Iti mismo a sarikedked ti Susa, pinapatay ken dinadel dagiti Judio ti limagasut a lallaki. **7** Pinapatayda da Parsandata, Dalfon, Asfata, **8** Porata, Adalia, Aridata, **9** Parmasta, Arisai, Aridai, Vaizata, **10** ken dagiti sangapulo a putot a lallaki ni Haman a putot a lalaki ni Hamadata, a kabusor dagiti Judio. Ngem saanda a nangsamsam. **11** Iti dayta nga aldaw, naipadamat iti ari ti bilang dagiti napapatay idiy Susa, ti nasarikedkedan a siudad. **12** Kinuna ti ari kenni Reyna Ester, "Pinapatay dagiti Judio ti limagasut a lallaki idiy siudad ti Susa, agraman dagiti sangapulo a putot a lallaki ni Haman. Ania ngarud ti inaramidda kadagiti dadduma a probinsia ti ari? Ita, ania ti dawatmo? Maipaayto daytoy kenka. Ania ti kiddawmo? Maipaayto daytoy kenka." **13** Kinuna ni Ester, "No makaay-ayo daytoy iti ari, mapalubosan koma dagiti Judio nga adda idiy Susa nga aramidenda daytoy a bilin a naipaulog iti nagan ti ari iti daytoy nga aldaw uray pay inton bigat, ken palubosam koma a maibitin iti pagbitayan dagiti bagi dagiti sangapulo a putot a lallaki ni Haman." **14** Isu nga imbilin ti ari a maaramid ti kasta. Nangipaulog ti ari ti maysa a bilin idiy Susa, ket imbitinda ti sangapulo a putot a lallaki ni Haman. **15** Nagguummong dagiti Judio nga adda idiy Susa idi maika-14 nga aldaw iti bulan ti Adar, ken pinapatayda iti talogasut pay a lallaki idiy Susa, ngem saanda a nangsamsam. **16** Nagguummong dagiti nababatati a Judio nga adda kadagiti probinsia ti ari tapno salaknibanda dagiti biagda, ken nakainanada manipud kadagiti kabusorda ket pinapatayda dagiti 75, 000 kadagidiy kabusorda, ngem saanda a nangsamsam kadagiti gameng dagiti napapatayda. **17** Iti maika-13 nga aldaw ti bulan ti Adar, iti maika-14 nga aldaw, nagingana ken inaramidda dayta nga aldaw a padaya ken panagraragsak. **18** Ngem nagguummong dagiti Judio idiy Susa idi maika-13 ken maika-14 nga aldaw. Iti maika-15 nga aldaw, nagingana ket inaramidda daytoy nga aldaw a padaya ken panagraragsak. **19** Dayta ti gapuna no apay a ngingilin dagiti Judio kadagiti barbarrio, dagiti nangaramid kadagiti babbalayda kadagiti ili ti maika-14 nga aldaw ti bulan ti Adar a kas aldaw a panagraragsak ken padaya, ken kas aldaw nga agipinnatulodda kadagiti sagut a makan iti maysa ken maysa. **20** Insurat ni Mardoeko dagitoy a banbanag ken impatulodna ti

surat kadagiti amin a Judio iti probinsia ni ari Ahasuero, asideg man ken adayo, **21** a mangibilbilin a ngilinenda ti maika-14 ken maika-15 nga aldaw ti Adar a tinawen. **22** Dagityo dagiti aldaw idi nakainana dagiti Judio manipud kadagiti kabusorda, ken ti tiempo nga ti ladingitda ket nagbalin a rag-o, ken manipud iti panagleddaang a nagbalin nga aldaw a naisangsangayan. Masapul nga aramidenda daytoy nga aldaw ti padaya ken panagrarragsak, ken ti panagpipinnatulodda kadagiti sagut a makan iti maysa ken maysa, ken sagsagut kadagiti marigrigat. **23** Isu nga intultuloy dagiti Judio ti narugienda a panagrambak, ar-aramidenda no ania ti insurat ni Mardoeko kadakuada. **24** Iti dayta a tiempo, ni Haman a putot a lalaki ni Hammedata a nagtaud iti kapututan ni Agag, ti kabusor dagiti amin nga Judio, ket naggandat iti maibusor kadagiti Judio tapno dadaelenna ida, ken ipurruakna ti Pur (dayta ket, binnunotan), tapno parmeken kene daaelen dagiti Judio. **25** Ngem idi dimmanon daytoy a banag iti ari, nangibilin isuna babaen kadagiti surat a ti nadangkes a plano ni Haman maibusor kadagiti Judio ket maisubli iti bukodha nga ulo, ket rumbeng a maibitin isuna ken dagiti putotna a lallaki iti pagbitayan. **26** Isu nga inawaganda dagityo nga aldaw iti Purim, a naggapu iti nagan a Pur. Gapu ta amin a nailanad iti daytoy a surat, ken amin a nikitada ken napasamak kadakuada, **27** ket inawat dagiti Judio ti baro a kaugalian ken pagrebbengan. Daytoy a kaugalian ket para kadakuada, kadagiti kaputotanda, ken ti tunggal maysa a nikitipon kadakuada. Rumbeng a rambakanda dagityo a dua nga aldaw iti tinawen. Rambakanda dagityo iti umno a wagas ken iti isu met laeng a tiempo iti tinawen. **28** Masapul a rambakan ken ngilinenda dagityo nga aldaw iti tunggal kapututan, amin a pamilia, amin a probinsia, ken amin a siudad. Masapul a saan pulos nga agsarday dagityo a Judio ken dagiti kaputotanda a mangngilin a sipupudno dagityo nga aldaw ti Purim, tapno saanda a pulos a malipatan daytoy. **29** Nagsurat a nabuyogan iti amin a turay ni Reyna Ester nga anak a babai ni Abihail ken ni Mardoeko a Judio ken napasingkedan daytoy a maikadua a surat a maipanggep iti Purim. **30** Naipatulod dagiti surat kadagiti amin a Judio iti 127 a probinsia iti pagarian ni Ahasuero, a mangidawdawat iti kinatalged ken kinapudno dagiti Judio. **31** Pinasingkedan dagityo a sursurat ti aldaw ti Purim iti naituding a tiempo, a kas imbilin da Mardoeko a Judio ken Reyna Ester kadagiti Judio. Inawat dagiti Judio daytoy a pagrebbengan para kadakuada ken kadagiti kaputotanda, kas ti panangawatda iti tiempo ti panagayunar ken panagun-unnoy. **32** Pinasingkedan ti bilin ni Ester dagityo nga annuroten maipapan iti Purim, ket naisurat daytoy iti libro.

10 Kalpasanna, nangituyang ni Ari Ahasuero iti panagbuis kadagiti daga ken kadagiti daga iti igid ti baybay. **2** Amin dagiti nagun-od ti pannakabalinna ken kinamaingelna, agraman ti pakasaritaan ti kinatan-ok ni Mardoeko, isu a nangitan-okan kenkuana ti ari, naisurat dagityo Iti Libro dagiti Cronicas dagiti Ari ti Media ken Persia. **3** Ni Mardoeko a Judio ti maikadua iti saad ni Ari Ahasuero. Natan-ok isuna kadagiti Judio ken nalatak kadagiti adu a kakabsatna a Judio, gapu ta kinalikagumanna ti pagsayaatan dagiti tattaona, ken nagsao para iti kinatalna dagiti amin a tattaona.

Job

1 Adda maysa a lalaki iti daga ti Huz nga agnagan iti Job; ket awan ti pakababalawan ni Job ken nalinteg isuna, maysa a tao nga addaan iti panagbuteng iti Dios ken tinallikudanna ti kinadakes. **2** Addaan isuna iti pito a putot a lallaki ken tallo a putot a babbai, **3** Addaan isuna iti pito a ribu a karnero, tallo a ribu a kamelyo, lima gasut a pares ti baka, ken lima gasut nga asno ken nakaad-adu nga adipen. Daytoy a lalaki ti kababaknangan iti amin a tattao iti Daya. **4** Iti tunggal naituding nga aldaw dagiti tunggal putotna a lallaki, agpadaya isuna iti balayna ket mangibaonda ken paayabanda dagiti tallo a kakabsatda a babbai tapno kaduada a mangan ken uminom. **5** No malpas dagiti aldaw ti padaya, paayaban ni Job ida ket idatonna ida iti maminsan pay iti Dios. Bumangon isuna a nasapa iti bigat ket mangidatag iti daton a mapuoran amin nga agpaay iti tunggal maysa kadagitit putotna, ta kunana, "Nalabit a nagbasol dagiti putotko ket inlunodda ti Dios kadagitit pusoda." Kankanyon nga ar-aramiden ni Job daytoy. **6** Ket dimteng ti aldaw nga iparang dagiti annak a lallaki ti Dios dagiti bagbagida iti sangoanan ni Yahweh, ket kadduada met ni Satanas a napan. **7** Kinuna ni Yahweh kenni Satanas, "Sadino ti naggapuan?" Ket simmungbat ni Satanas kenni Yahweh, ket kinunana, "Manipud iti panagsursurso iti rabaw ti daga, ken manipud iti panagpagpagna nga agsibli-subli iti rabawna daytoy." **8** Kinuna ni Yahweh kenni Satanas, "Nakitam kadi ni Job nga adipenko? Ta awan iti kas kenkuana idiy daga, awan pakababalawanna ken nalinteg a tao, addaan iti panagbuteng iti Dios ken taltallikudanna ti dakes." **9** Ket simmungbat ni Satanas kenni Yahweh ket kinunana, "Agbuteng kadi ni Job iti Dios nga awan iti gapgapuna?" **10** Saan aya nga inaladam ti aglawlawa, ti aglawlaw ti bayyna, ken ti aglawlaw iti amin nga adda kenkuana iti amin a sikigan? Binendisionam ti aramid dagiti imana, ken immadu dagiti sanikuana iti daga. **11** Ngem iyunnatmo ta imam ita ket rautem dagiti amin a sanikuana, ket taltallikudannakanto iti rupam." **12** Kinuna ni Yahweh kenni Satanas, "Kitaem, amin nga adda kenkuana ket adda iti pannakabalbin ta imam; saanmo nga ipatay ti imam kenkuana." Pimmanaw ngarud ni Satanas manipud iti presensiya ni Yahweh. **13** Napasamak nga iti maysa nga aldaw a dagiti putotna a lallaki ken babbai ket mangmangan ken umin-inom ti arak iti balay ti ina-uma a kabsatda a lalaki, **14** napun ti maysa a mensahero kenni Job ket kinunana, "Agar-arado dagiti baka ken mangmangan dagiti asno iti abadya; **15** dinarup ida dagiti Sabeo ket innalada dagitoy. Pudno, pinatayda dagiti adipen babaen iti tadem ti kampilan; siak laeng ti nakalibas a mangibaga kenka." **16** Kabayatan nga agsasao pay laeng isuna, simmangpet pay ti maysa ket kinunana, "Nagtinng ti apuy ti Dios manipud kadagitit langit ket pinuoranna dagiti karnero ken dagiti adipen; siak laeng ti nakalibas a mangibaga kenka." **17** Kabayatan nga agsasao pay laeng isuna, simmangpet pay ti sabali ket kinunana, "Nagkatlo a bunggoy dagiti Caldeo, dinarupda dagiti kamelio, ket innalada dagitoy. Wen, ken pinatayda dagiti adipen babaen iti tadem ti kampilan, ket siak laeng ti nakalibas a mangibaga kenka." **18** Kabayatan nga agsasao pay laeng isuna, simmangpet pay ti sabali ket kinunana, "Mangmangan ken umin-inom ti arak dagiti putotmo a lallaki ken babbai idiy balay ti inauna a kabsatda a lalaki. **19** Dimenteng ti napigsa nga angin manipud iti let-ang ket dinuparna ti uppat a suli ti balay, ket narba daytoy kadagitit agtutubo a lallaki, ket natayda, ket siak laeng ti nakalibas a mangibaga kenka." **20** Kalpasanna, timmakder ni Job, rinay-abna ti kagayna, kinuskusanna ti ulona, nagsakleb iti daga, ket nagdayaw iti Dios. **21** Kinunana, "Rimmuarak a lamulamo manipud iti aanakan ti inak, ket agsibliak sadiy a lamulamo. Inted ni Yahweh, ket innala met laeng ni Yahweh; madaydayaw koma ti

nagan ni Yahweh." **22** Iti amin dagitoy a banbanag, saan a nagbasol ni Job, wenco saanna a simamamaag a pinabasol ti Dios.

2 Ket napasamak manen iti aldaw idi napan dagiti annak a lallaki ti Dios tapno iparangda dagiti bagbagida iti sangoanan ni Yahweh, simmurot met ni Satanas kadakuada tapno iparangda ti bagina iti sangoanan ni Yahweh. **2** Kinuna ni Yahweh kenni Satanas, "Sadino ti naggapuan?" Simmungbat ni Satanas kenni Yahweh ket kinunana, "Manipud iti panagsursurso iti rabaw ti daga, ken manipud iti panagpagpagna nga agsibli-subli iti rabaw daytoy." **3** Kinuna ni Yahweh kenni Satanas, "Nakitam kadi ni Job nga adipenko? Ta awan iti kas kenkuana idiy daga, awan pakababalawanna ken nalinteg a tao, addaan iti panagbuteng iti Dios ken taltallikudanna ti kinadakes. Salsalimetmetanna pay laeng ti kinapudnona, uray no ginuyugoyarn ngagtagignay a maibusor kenkuana, tapno dadelek isuna nga awan gapgapuna." **4** Simmungbat ni Satanas kenni Yahweh ket kinunana, "Kudil iti kudil, pudno; itedto ti tao iti amin nga adda kenkuana para iti biagna, **5** Ngem iyunnatmo ta imam ita ket sagidem dagiti tulangna ken ti bagina, ket iparupananto kenka ti panangilunodna kenka." **6** Kinuna ni Yahweh kenni Satanas, "Kitaem, adda isuna kadagitit imam; saanmo laeng nga al-alaen ti biagna." **7** Pimmanaw ngarud ni Satanas manipud iti sangoanan ni Yahweh ket pinarigatna ni Job babaen kadagitit nakaro a litteg manipud iti dapanna aqgingga iti rabaw ti ulona. **8** Nangala ni Job iti buong ti banga nga inkarusa iti bagina, ken nagtugaw isuna kadigitit dapo. **9** Ket kinuna ti asawana kenkuana, "Salimmettam pay kadi ti kinapudnon? Ilunodmo ti Dios ket mataykan." **10** Ngem kinunana kenkuana, "Agsasaoka a kas iti maag a babai. Pudno kadi a panpanunotem a nasken nga umawattayo iti nasayaat iti ima ti Dios ket saan iti dakes?" Iti amin daytoy a banag, saan a nagbasol Job babaen kadagitit bibigna. **11** Ita, idi nangngeg dagiti tallo a gagayyem ni Job ti amin a dakes a dimteng kenkuana, naggapu ti tunggal maysa kadakuada iti bukodda a lugar: Ni Elifaz a Temanita, ni Bildad a Shuhita, ken ni Zofar a Naamatita. Nangitudingda iti tiempo a mapan makipagladingit kenkuana ken tapno liwliwaenda isuna. **12** Idi intannawagda dagiti matada iti adayo pay bassit, dandani saanda a mabigbig isuna; nagsukkawda ken nagsanggitda; rinay-ab ti tunggal maysa ti kagayna ken nagijurukada iti tapok iti angin ken iti uloda. **13** Nakitugawda ngarud kenkuana iti daga iti pito nga aldaw ken pito a rabii, ken awan ti nakisaso kenkuana, gapu ta nakitada a nakaro unay ti panagladingitna.

3 Kalpasan daytoy, nagsao ni Job ket inlunodna ti aldaw a pannakaiyanakna. **2** Kinunana: **3** "Mapukaw koma ti aldaw a pannakaiyanakk, ti rabii a nagkuna, 'Adda ubing a lalaki a naisikog.' **4** Agbalin koma a kinasipnget dayta nga aldaw; saan koma a malagip ti Dios manipud iti ngato daytoy, wenco saan koman a lawagan ti init daytoy. **5** Tagikuaen koma daytoy iti kinasipnget ken ti anniniwan ti patay; agnaed koma ti ulep iti daytoy; butbutngen koma nga agpasyo daytoy dagiti amin a banag a mangpaspasipngit iti aldaw. **6** Maipapan iti dayta a rabii, tiliven koma daytoy iti nakaro a kinasipnget: saan koma nga agrag-o dayta kadagitit aldaw ti tawen; saan koma nga umay daytoy iti bilang dagiti bulan. **7** Adtoy, aglupes koma dayta a rabii; awan koma ti naragsak a timek a dumteng iti daytoy. **8** Ilunodda koma dayta nga aldaw, dagiti makaamko no kasano ti mangrieng iti Levitan. **9** Sumipnget koma dagiti bituen ti sardam iti dayta nga aldaw. Agsapul koma dayta nga aldaw iti lawag, ngem awan ti masarakanna; wenco saanna koma makita dagiti kalub ti mata ti parbangon, **10** gapu ta saanna nga inrikep ti aanakan ti inak, wenco saanna nga inlemmeng ti riribuk manipud kadagitit matak. **11** Apay a saanak a natay idi rimuarak manipud iti aanakan? Apay a saanko nga inyawat ti espirituk idi impasngaynak

ti inak? **12** Apay nga inawatnak dagiti tumengna? Wenco apay a pinasangbaynak dagiti susona tapno agsusoak kadagitoy? **13** Ta nakaiddaak koma itan a siuilimek; nakaturogak koman ken agin-inana **14** a kadua dagiti ari ken dagiti mammagbaga iti daga, a nangipatakder kadagit pagitaneman a para kadagit bagida a madaddaelen ita. **15** Wenco nakaiddaak koman a kaduak dagiti prinsipe nga addaan idi iti balitok, a nangpunno kadagit balbalayda iti pirak. **16** Wenco mabalin a natayak koman iti tiyan ti inak, kasla kadagit maladaga a saan pulos a nakakita iti lawag. **17** Sadiay, agsardeng dagiti nadangkes manipud iti panangribuk; agin-inana sadiay dagiti nabannog. **18** Natalna a sangsangkamaysa sadiay dagiti balud; saanda a mangmangngeg ti timek ti agmanmando. **19** Adda sadiay dagiti nanumo ken natan-ok a tattao; nawaya sadiay ti adipen manipud iti amona. **20** Apay a naited ti lawag kenkuana nga agrigrigat; apay a naited ti biag iti maysa a tao a nanopno ti pait ti kararruanu; **21** iti maysa a tao nga agkalkalikagum iti patay, ngem saan a dumteng; iti maysa a tao nga ad-adda nga agsapsapul iti patay ngem kadagit agsapsapul iti nakalemmeng a gameng? **22** Apay a naited ti lawag iti maysa a tao nga agragrang-o iti kasta unay ket maragsakan inton masarakanna ti tanem? **23** Apay a naited ti lawag iti maysa a tao a ti dalanna ket nakalemmeng, iti maysa a tao nga inaladan ti Dios? **24** Ta napasamak ti panagsenna-ayko imbes a ti pannangan; ti panagasogko ket naibukbok a kasla danum. **25** Ta ti banag a pagbutbungak ket immay kaniak; ti pagbutbungak ket immay kaniak. **26** Saanak a makatalna, saanak a makuilimek, awan ti inanak; immay ketdi ti riribuk."

4 Ket simmungbat ni Elifaz a Temanita ket kinunana, **2** No padasen ti siasinoman a makisarita kenka, agladingitka kadi? Ngem siasino ti makalapped kenkuana nga agsao? **3** Kitaem, adu ti sinursurwam; pinapigsam dagiti nakapsut nga ima. **4** Sinaranay dagiti sasaom isuna a matmatnag, pinatibkermo dagiti nalupoy a tumeng. **5** Ngem ita dimteng kenka ti riribuk, ket maupayka; sagsagidenaka, ket mairirribukanka. **6** Saan aya a ti panagbutengmo ti Dios ti mangted koma kenka iti kinatalged? Saan aya a ti kinapudno dagiti wagasmos ti mangted koma kenka ti namnama? **7** Panunoten daytoy, ipakpakaasik kenka: siasino iti napukaw nga awan basolna? Wenco kaano a naputed ti nailinteg a tao? **8** Segun iti napaliwko, dagiti agarado iti basol ken agmula iti riribuk, isu met laeng ti apitenna. **9** Mapukawda babaen iti anges ti Dios; maibusda babaen iti gil-ayab ti pungtotna. **10** Ti panagngengerger ti leon, ti timek iti narungson a leon, dagiti ngipen dagiti urbon a leon—natuppoldan. **11** Mapukaw ti nataengan a leon gapu iti kinaawan dagiti natiliw: naiwarawara dagiti urbon ti kabaian a leon iti sadinoman. **12** Ita, silimed a naiyeg kaniak ti maysa a banag; nakangngeg ti lapayagko ti arasaas maipanggep iti daytoy. **13** Kadagit panpanunot manipud kadagit sirmata iti rabii, idi sumamay ti narnekan a pannaturog kadagit tattao. **14** Immay kaniak ti panagbutengken panagpigerger, ket pinagkintayegna dagiti amin a tulangko. **15** Kalpasanna, limmabas ti maysa nga espiritu iti sangoanan; simgar dagiti buok ti lasagko. **16** Nagtakder ti espiritu a saan nga agkutkuti, ngem saanko a mailasin ti langana. Adda maysa a ladawan iti sangoanan dagiti matak; adda iti panagulimek, ket nakangngeg iti timek a nagkuna, **17** "Mabalin kadi a nalininteg ti maysa a tao ngem ti Dios? Mabalin kadi a nasinsin-aw ti tao ngem ti Nangaramid kenkuana? **18** Kitaem, no saan nga agtalek ti Dios kadagit adipenna; no pabasolenna dagiti anghel iti kinamaag, **19** kasano nga ad-adda a pudno daytoy kadagit agnanaea kadagit pitak a balay, a ti pundasyonda ket adda iti tapuk, a nabibit a marumek ngem iti akot-akot? **20** Madadaelda iti nagbaetan ti agsapa ken ti rabii; mapukawda iti agnanayon nga awan ti siasinoman a

makadlaw kadakuada. **21** Saan kadi a nauyos dagiti galut ti toldada iti nagtetengngaanda? Matayda; matayda nga awanan ti kinasirib.

5 Umawgka ita; adda kadi ti sumungbat kenka? Siasino kadagit nasantoan ti pagkamanggam? **2** Ta papatayen ti unget ti nakaneng a tao; patayen ti panagimon ti maag. **3** Nakakitaak iti nakaneng a tao nga agramramot. Ngem kella-at nga inlunodko ti pagtaenganna. **4** Adayo iti kinatalged dagiti annakna; narumekda idiy ruangan ti siudad. Awan iti mangispal kadakuada— **5** dagiti apitda ket kinnan dagiti dadduma a mabisbisin, tattao a mangala iti daytoy uray manipud kadagit siit; dagiti tattao a ti kinabknangda ket inibus dagiti tattao a mawaw iti daytoy. **6** Ta saan nga agtaud iti daga dagiti panagrigat; uray pay ti riribuk ket saan nga agrusing manipud iti daga; **7** ngem ar-aramiden ti tao ti bukodna a pakariribukan, a kasla dagiti gilap a tumayab nga agpangato. **8** Ngem no maipapan kaniak, mapanak iti Dios a mismo; italekko kenkuana ti kasasaaoko— **9** isuna nga agar-aramid ti naindaklan ken saan a matukod a banbanag, dagiti nakakaskasdaaw a banbanag a saan a mabilang. **10** Mangmangted isuna iti tudo iti rabaw ti daga, ken mangibulos iti danum kadagit taltalon. **11** Ar-aramidenna daytoy tapno ingatona dagiti nababa; tapno ibangonna iti kinatalged dagiti agladladingit kadagit dapo. **12** Upayenna ti panggep dagiti nasikap a tattao, tapno saan a maipatungpal dagiti imada dagiti panggepda. **13** Siolanna dagiti nasirib a tattao babaen iti bukodda a kinasikap; dagiti panggep dagiti nasirib a tattao ket agpatirigan iti mabiit. **14** Makisinnarakda iti kinasipnget iti alaud, ken agar-arikapda iti katenggaan ti alaud a kasla rabii daytoy. **15** Ngem isalakanna dagiti nakurapay a tattao manipud iti kampilan nga adda kadagit ngiwatda ken ti agkasapulan a tao manipud iti ima dagiti nabileg a tattao. **16** Isu nga adda ti namnama ti nakurapay a tao, ken iserra ti kinaawan ti linteg ti ngiwatna. **17** Kitaem, naragsak ti tao a tubtubgaren ti Dios; ngarud, saanmo a guraen ti pannusa ti Mannakabalin amin. **18** Ta mangsugat ket kalpasanna baredbedanna; mangsugat isuna ket kalpasanna agasan dagiti imana. **19** Ispalennakanto manipud kadagit innem a pakariribukan; pudno, kadagit pito a pakariribukan, awanto ti dakes a mangsagid kenka. **20** Iti nakaro a panagbisin, ispalennakanto manipud iti patay; iti gubat manipud iti pannakabalin ti kampilan. **21** Mailemmengkanto manipud iti pannakasapit iti dila; ket saankant a mabuteng iti pannakadadel inton umay daytoy. **22** Kataawaamto ti pannakadadel ken panagbisin, ket saankant a mabuteng kadagit narungson nga ayup. **23** Ta makitulagkanto kadagit bato ti taltalonmo; natalgedkanto kadagit narungson nga ayup. **24** Ammomto a ti toldam ket adda iti kinatalged; sarungkaramto dagiti arbanmo ket awan ti makitam a napukaw. **25** Ammomto pay a ti panagrang-aymo ket kasta unay, a dagiti kaputotam ket kaslanto iti ruot iti daga. **26** Maitanemkanto inton lakaya unayen, a kasla iti dawa ti bukel a maibagkat a maipan iti pagirikan. **27** Kitaem, inadalmi daytoy a banag; kastoy daytoy; denggem daytoy, ket ammoem daytoy iti bagim."

6 Ket simmungbat ni Job ket kinunana, **2** "O, no maitimbang laeng ti ladingitko; no maiparabaw laeng iti timbangon dagiti didigrak! **3** Ta ita, mabalin a nadagdagten daytoy ngem kadagit darat kadagit baybay. Dayta ti makagapo a nagubsang dagiti sasaok. **4** Ta adda kaniak dagiti pana ti Mannakabalin amin, uminom ti espiritu iti sabidong; inyurnos dagiti didigra ti Dios dagiti bagbagida nga agsasarnuo a maibusor kaniak. **5** Aguga kadi ti atap nga asno no adda ruotna? Wenco agemmak kadi iti bisinna ti baka no adda taraonna? **6** Mabalin kadi a kanen ti natamnay nga awan asinna? Wenco adda kadi ti aniaman a ramanna ti puraw iti ilog? **7** Agkedkedak a mangsagid kadagitoy; kasla makarimon a taraon dagitoy kaniak. **8** O, a maadda koma kaniak ti kiddawk; o, patgan

koma ti Dios ti banag a tartarigagayak: **9** a makaay-ayo koma iti Dios a rumekennak a mammaminsan, a palukayanna koma dagiti imana ket putdennakon manipud iti daytoy a biag! **10** Daytoy latta koman ti mangliwliwa kaniak- uray no agrag-oak iti ut-to a saan a makiskissayan: a saanko nga inilbak dagiti sasao ti Nasantoan. **11** Ania ti pigsak, a nasken a padasek iti aguray? Ania ti paggibusak, a nasken a paatiddugek ti biagko? **12** Ti kadi pigsak ket piagsa dagiti bato? Wennno naaramid kadi iti bronse ti lasagko? **13** Pudno kadi a saanko a matulungan ti bagik, ken naikkaten kaniak ti kinasirib? **14** Iti tao a dandanin matalimudaw, rumbeng nga ipakita dagiti gayyemna ti kinapudno; uray kenkuana a nanglaksid iti panagbuteng iti Mannakabalin amin. **15** Ngem nagbalin a napudno kaniak dagiti kakabsatko a kas iti nagayusan ti waig iti disiro, kasla dalam ti danum a mamagaan, **16** a limmibeg gapu iti panangkalob ti yelo kadagitoy, ken gapu kadagitoy niebe nga aglemlemmeng kadagitoy. **17** Inton marunawda, mapukawda; inton pumudot, marunawda iti ayanda. **18** Sumiasi dagiti bunggoy dagiti agdaldaliasat iti dalanda nga agbirok iti danum; agalla-allada iti langalang a daga ket kalpasanna mapukawda. **19** Nagbirok sadiay dagiti bunggoy dagiti agdaldaliasat a naggappu idiy Tema, kabayatan a nangnamnama kadakuada dagiti bunggoy ti Saba. **20** Naupaya gapu ta mamatida a makabirokda iti danum; Napanda sadiay, ngem naallillawda. **21** Ta ita dakayo a gagayyemko ket awan serserbiyo kaniak; nakitayo ti nakaam-amak a kasasaadko ket nagbutengkayo. **22** Imbagal kadi kadakayo, 'Ikkandak iti maysa a banag? Wennno, 'Mangidiayakayo iti sagut kaniak manipud kadagitoy kinabaknangyo? **23** Wennno, 'Isalakandak manipud iti ima dagiti kabusorko? Wennno, 'Sakaendak manipud kadagitoy ima dagiti mangiddadandes kaniak?' **24** Isuordak, ket agulimekak, ipakawayo kaniak dagiti nagbiddutak. **25** Anian a nagsakit dagiti napudno a sasaol Ngem dagiti panagrarsasonryo, kasano a mababalawdk? **26** Panggepyo kadi a saan nga ikankano dagiti sasaok, tratratoenyu kadi dagiti sasao ti maup-upay a tao a kasla angin? **27** Pudno, pagginnasatanyo ti ulila nga ubing, ken makitinnawarkayo kadagitoy gagayyemyo a kasla tagilako. **28** Ita ngarud, pangngaasiyo ta kitaendak, ta awan duadau a saanak nga agulbod iti rupayo. **29** Agtalnakayo, agpakpakaasiak kadakayo; awan koma iti kinakillo kadakayo; Pudno, agtalnakayo, ta nalintegak. **30** Adda kadi kinadakes iti dilak? Saan kadi a madlaw ti ngiwaitko dagiti mapagduadua-an a bananag?

7 Adda kadi ti saan a narigat a trabaho para iti tunggal tao iti daga? Saan kadi a dagiti al-aldawna ket kas ti al-aldaw ti natangdanan a tao? **2** Kas ti tagabu a sigagagar nga agtarigay iti anniniwan ti rabii, kas iti natangdanan a tao a mangur-uray iti tangdanna- **3** isu a naaramidak a mangibtur kadagitoy bulbulan ti kinakaasi; naikkanak kadagitoy rabii a napnoan iti riribuk. **4** No agiddaak, kunak iti bagik, 'Kaanoak a bumangon ken kaano nga agleppas ti rabii?' Alimbasanngak akingga iti pumarbangon. **5** Nakawesan ti lasagko kadagitoy igges ken napuskol a kabbak; timmangken dagiti sugat iti kudliko, ken kalpasanna bumtak, ket agnana. **6** Naparpartak dagiti al-aldawko ngem ti barkilia iti umabel; aglabas dagitoy nga awanan iti namnama. **7** Panunotem O Dios a ti biagko ket anges laeng; awanan ti nasayaat a makita ti matak. **8** Ti mata ti Dios, a kumitkita kaniak, saannakton a makita; kitaennakto dagiti mata ti Dios, ngem awanakto. **9** Kas iti ulep a marunaw ken agpukaw, kasta met a ti bumaba iti sheol ket saanton a maka-subli pay. (**Sheol h7585**) **10** Saanton a makasubli isuna iti balayna; uray ti lugarna ket saandanton nga am-ammo isuna. **11** Ngarud, saanko a lapdan ti ngiwaitko; agsaap iti ladingit ti espirituk; agreklamoak iti kinasaem ti kararuak. **12** Siak kadi ti baybay wennno ti pagbutbutngan iti baybay a nangisaadka iti mangbantay kaniak? **13** Inton kunak, 'Liwiawennak ti pagiddaak,

ken pabang-aran ti papagko ti un-unoyko,' **14** ket butbutngennak babaen iti tagtagainep ken butbutngennak babaen kadagitit sirmata, **15** tapno piliek iti mabekkel ken matay ngem ti mangaway kadagitit tululgko. **16** Kagurak ti biagko; saanko a tarigagayan ti kanayna iti agbiag; bay-annak nga agmaysa iti awan serserbi dagiti al-aldawko. **17** Ania aya ti tao a nasken nga ipangagmo isuna, a panpanuntem isuna, **18** a sipsiputam isuna iti tunggal agsapa, ken susuotem iti tunggal kanito? **19** Kasano pay kabayag sakbay nga iyadayom ti panagkitam kaniak, sakbay a palubosannak nga agmaysa iti apag biit a mangtilmon iti bukodko a katay? **20** Uray no nagbasolak, ania koma ti maaramidanna kenka dayta, sika a mangbuybuya kadagitoy tattao? Apay a siak ti punteriam, tapno agbalinak a dadagsen kenka? **21** Apay a saanmo a pakawanen ti naglabsingak ken ikkaten ti kinadakesko? Ta ita agiddaakon iti tapok; birukennakto iti kasta unay, ngem awanakton."

8 Kalpasanna, simmungbat ni Bildad a Suhita ket kinunana, **2** "Kasano pay kabayag nga ibagam dagitoy a banbanag? Kasano pay kabayag a dagiti sasao ti ngiwaitmo ket agbalin a napigsa nga angin? **3** Ballikugen kadi ti Dios ti hustisia? Ballikugen kadi ti Mannakabalin amin ti kinalinteg? **4** Nagbasol dagiti annakmo kenkuana, ammomni daytoy, ta impaimana ida kadagitoy basbasolda. **5** Ngem kas pangarigan a sipayasnekka a nangbirok iti Dios ken indatagmo dagiti kiddawmo iti Mannakabalin amin. **6** Kas pangarigan nasis-aw ken nalintegka; ket awan duadau nga agtignay isuna para kenka ken gun-gonaannaka iti pagtaengan a pudno a kukuam. **7** Uray no bassit ti nagrugiam, nasaysayaatto latta ti maudi a kasasaadmo. **8** Ta agpakpakaasiak kenka, nga agpalutpotka, maipanggep iti napalabas a panawen; usarem ti bagim a mangadal kadagitoy naduktalan dagiti kauonantayo. **9** (Naiyanaktayo laeng idi kalman ken awan iti ammotayo gapu ta anniniwan dagiti aldawtayo iti daga). **10** Saandaka kadi nga isuro wennno ibaga kenka? Saanda kadi nga agsao manipud kadagitoy pusoda? **11** Dumakkel kadi ti badobadok no awan ti lubnak? Dumakkel kadi ti runo no awan ti danum? **12** Kabayatan a nalangtoda pay ken saanda pay a napukan, malaylayda sakbay kadagitoy sabali a mula. **13** Kasta met laeng dagiti dalam dagiti amin a manglipat iti Dios, mapukawto ti namnama dagiti tattao nga awan ti diosna- **14** dagiti addaan iti kinatalged a madadael, ken dagidiay kas karasi ti saput ti lawalawa ti talekna. **15** Agsadag ti kasta a tao iti balayna, ngem saan a tumakder daytoy; kumpet isuna iti daytoy, ngem saan daytoy nga agpaut. **16** Berde isuna iti sirok ti init, ket agtubo dagiti saringitna iti entero a minuyonganna. **17** Balkuten dagiti ramutna dagiti gabsuon ti bato; agbirok dagitoy iti nasayaat a lugar kadagitoy kabatbatoan. **18** Ngem no madadael daytoy a tao iti lugarna, ket ilibako dayta a lugar isuna ket kunana. 'Saanka a pulos a nakita.' **19** Kitaem, daytoy ti "tag-o" ti kababalin iti kasta a tao; agtubo dagiti sabali a mula iti isu met laeng a daga iti lugarna. **20** Kitaem, saanto a papanawen ti Dios ti awan basolina a tao; wennno saanna nga alaen iti ima dagiti managdakdakes. **21** Ngem punnoennanto ti ngiwaitko iti katkatawa, dagiti bibigmo iti pukpukkaw. **22** Makawesanto iti pannakaibabain dagiti manggurgura kenka; awanton ti tolda dagiti nadangkes."

9 Ket simmungbat ni Job ket kinunana, **2** "Pudno nga ammok a kasta. Ngem kasano nga agbalin ti tao nga husto iti Dios? **3** No kaytna ti makisinnupiat iti Dios, saanna a masungbatan isuna iti maminisan iti sangaribu a dasar. **4** Nasirib ti puso ti Dios ken nabileg ti pisgana; siasino ti mangpatangken iti bagina a maibusor kenkuana ket nagballigi? - **5** isuna a mangikkat kadagitoy bantay a saanna a ballaagan ti siasinoman inton baliktadenna dagitoy iti pungtotna- **6** isuna a manggun-gon ti daga iti ayanna ken mangpatigerger kadagitoy pundasionna daytoy. **7** Isu met laeng

daytoy ti Dios a mangibagbaga iti init a saan nga agsingising, ket saan nga agsingising daytoy, ken ti mangak-akkob kadagiti bituen, **8** isuna a mangbinbinnat kadagiti langit ken isuna a mangibadbaddekk ken mangpaspasardeng kadagiti dalluyon iti baybay, **9** isuna a mangar-aramid iti Oso, Orion, ti Pleiades, ken dagiti pannakaiyurnos dagiti bituen ti abagatan. **10** Isu met laeng daytoy ti Dios a mangar-aramid kadagiti naindaklan a banbanag, saan a maawatan a banbanag pudno, dagiti nakakaskaskaaw a banbanag a saan a mabilang. **11** Kitaem, magna isuna iti abayko, ket saanko isuna a makita; lumabas pay isuna, ngem saanko a mabigbig isuna. **12** No mangtiliw isuna iti biktima, siasino ti makalapped kenkuana? Siasino ti makaibaaga kenkuana, 'Ania ti ar-aramidem?' **13** Saan nga ibabawi ti Dios ti puntotna; nagrukob dagiti katulungan ni Rahib iti babaenna. **14** Kasano a masungbatak isuna, makapiliak kadi kadagiti sasao a pagrason kenkuana? **15** Uray no nalintegak, saanko a masungbatan isuna; mabalinko laeng ti dumawat iti asi iti ukomko. **16** Uray no immawagak ket sinungbatannak, saanak a mamati a dumdumgeg isuna iti timekko. **17** Ta dinadaelhak babaen iti bagio ken pinaaduna dagiti sugatko nga awan ti gapgapuna. **18** Saannak pay a palubosan nga aganges; ngem ketdi, pinunnonak iti kinasaem. **19** No pagsasritaantayo ti pigsa, apay, nabileg isuna! Ket no pagsasritaantayo ti hustiya? 'Siasino,' kunana, 'ti mangidaram kaniak? **20** Uray no nalintegak, ukomennek ti bukodko a ngiwat; uray no awan iti pakababalawak, paneknekan latta daytoy a nagbasolak. **21** Awan pakababalawak, ngem awanen ti bibiangko iti bagik; kagurak ti bukodko a biag. **22** Awan ti nagdumaanna daytoy, isu nga ibagbagak a dadeleenna a sangsangkamaya dagiti awan pakababalawanna kenn nadangkes a tattao. **23** No dagus a mangpapatay ti didigra, agkatawa isuna iti pannakaparparigat dagiti awan basolna a tattao. **24** Naited ti daga kadagiti ima dagiti nadangkes a tattao; kalkaluben ti Dios dagiti rupa dagiti uk-ukomna. No saan nga isuna ti mangar-aramid iti daytoy, ket siasino ngarud? **25** Napartapk dagiti al-aldaawko ngem ti agtartaray a mensahero; tumaytayab dagiti al-aldaawko; awan ti makitada a nasayaat iti sadinoman. **26** Napartakda a kas kadagiti bangka a naaramid iti badobadok a runo, ken kas kapartak ti agila a mangsippayut iti biktiman. **27** No ibagak a lipatekon ti maipanggep kadagiti irirrik, nga ikkatek ti naliiday a rupak ket agragsakak, **28** mabutengakto kadagiti amin a ladingtiko gapu ta ammok a saannakto nga ibilang nga awan basolna. **29** Maukomako; apay, koma ngarud a padasek daytoy nga awan serserba? **30** No bugoak ti bagik iti danun ti niebe ken aramidek a nakaadalalus unay dagiti imak, **31** ipurwaknak ti Dios iti kanal, ket karugitdako dagiti bukodko a kawes. **32** Ta saan a tao ti Dios, a kas kaniak, a mabalinko isuna a sungbatan, a mabalinmi ti mapan iti pangukoman. **33** Awan ti ukom iti nagbaetanmi a mabalin a mangipatay iti imana kadakami. **34** Awanen ti sabali nga ukom a makaikkat iti pang-or ti Dios kaniak, a makalapped iti panangbutbutengna kaniak. Ket agsaoakto ken saanak nga agbuteng kenkuana. **35** Ngem kas kadagiti banbanag ita, saanko a maaramid dayta.

10 Naumaakon iti biagko; iyebasko ti ririk; agsaoakti kinasaem ti kararuak. **2** Ibagak ti Dios, 'Saannak laeng nga ukomen; ipakitam kaniak no apay nga ak-akusarannak. **3** Nasayaat kadi kenka a rumbeng nga idadanesnak, nga umsiem ti aramid dagiti imam kabayatan nga umis-isemka kadagiti panggep dagiti nadangkes? **4** Addaanka kadi kadagiti mata ti lasag? Makakitaka kadi a kas iti panagkiti ti tao? **5** Dagiti aldaawmo kadi ket kas iti al-aldaaw dagiti sangkataoan wenno dagiti tawtawenmo kadi ket kas iti tawtawen dagiti tattao, **6** nga agsaludsodka maipapan kadagiti kinadakesko ken sukimatek ti basolko, **7** uray no ammom ngaw awan basolko ken awan ti sasinoman a makaispal kaniak manipud

iti imam? **8** Siaannadnak a binukel ken sinukog dagiti imam, ngem daddadaelennak. **9** Lagipem, agpakaasiak kenka, a binukelnak a kasla pitak, isublinak kadi manen iti tapok? **10** Saan kadi nga imbukbuknak a kasla gatas ken binokelnak a kasla keso? **11** Kinawesannak iti kudil ken lasag ket pinagkakamangnak babaen kadagiti tulang ken piskel. **12** Inlikkannak iti biag ken napudnoka iti tulagmo; binantayan ti tulongmo ti espiritu. **13** Ngem inlemmengmo dagitoy a banbanag iti pusom—ammok a daytoy ti panpanunotem: **14** a no nagbasolak, maammoam daytoy; saannak a pakawanen iti kinadakesko. **15** No nadangkesak, asiak pay; uray no nalintegak, saanko a maitangad ti ulok, agsipud ta napoak iti pannakaibabain ken kumikitaa iti bukodko a panagsagaba. **16** No itangad ti ulok ti bukodna, anupennak a kasla leon; mammals pay ipakitan kaniak a mannakabalinka unay. **17** Mangiy-iyegka kadagiti baro a saksi a maibusor kaniak ket nayunam ti puntotmo a maibusor kaniak; darupennak babaen kadagiti baro nga armada. **18** Apay ngarud nga inruarnak manipud iti aanaikan? Intedko la koman ti espiritu ket awan pulos ti mata a nakakita kaniak. **19** Agbalinak koman a kasla saan nga imadda; naawitak la koman manipud iti tiyan agingga iti tanem. **20** Saan kadi a bassit laeng dagiti aldaawko? Isardengmo ngaruden, bay-annak nga agmaysa, tapno makainanaak bassit **21** sakbay a mapanak iti lugar a saanakton nga agsibli, iti daga ti kinasipget ken iti aniniwan ni patay, **22** ti daga a nasipnget a kas iti kinasipget ti tengga ti rabii, ti daga ti aniniwan ni patay, nga awan ti aniaman a urnosna, a ti lawag ket kasla tengga ti rabii.'"

11 Ket simmungbat ni Zofar a Naamita ket kinunana, **2** "Saan kadi a rumbeng a masungbatan ti kastoy nga adu a sasao? Rumbeng kadi a patien daytoy a tao nga adu ti ibagbagana? **3** Pagulimeken kadi ti panagpaspasindayawmo dagiti dadduma? No laiseem ti panursuomi, awan kadi ti mangpabain kenka? **4** Ta ibagbagam ti Dios, 'Nasin-aw ti pammatik, awan ti pakababalawak kadagiti matam.' **5** Ngem o, agsao koma ti Dios ket ilukatna dagiti bibigna a maibusor kenka; **6** nga ipakitana kenka dagiti palimed ti kinasirib! Ta naindaklan isuna iti pannakaawat. Ammoem ngarud a basbassit ti dawdawaten ti Dios kenka ngem iti rumbeng kadagiti kinadakesmo. **7** Maawatam kadi ti Dios babaen iti panangsapsapulmo kenkuana? Maawatam kadi a naan-anay ti Mannakabalin amin? **8** Ti panangammo iti Dios a naan-anay ket nangato a kas kangato ti langit; ania ti maaramidam? Naunueg ngem sheol; ania ti maammoam? (Sheol h7585) **9** Atatidug ti rukodna daytoy ngem ti daga, ken nalawlawa ngem ti baybay. **10** No lumabas isuna ken ikulongna ti sasinoman, no ayabanna ti sasinoman iti pangukoman, siasino ngarud ti makalapped kenkuana? **11** Ta am-ammona dagiti palso a tattao, no makakita isuna iti kinadakes, saanna kadi a madlaw daytoy? **12** Ngem awan pannakaawat dagiti maag a tattao; maawatanda daytoy no mangipasngay ti atap nga asno iti maysa a tao. **13** Ngem kaspangarigan inaramidmo ti pusom a nalinteg ken intagaymo dagita imam iti Dios; **14** kaspangarigan ta adda dita imam ti kinadakes, ngem inyadayom daytoy kenka, ket saanno nga impalubos nga agnaed ti kinasaan a nalinteg kadagiti toldam. **15** Ket awan duadua nga itangadmonta ti rupam nga awan ti pagilasinan iti bain; wen, napigsakanto ken saan a mabuteng. **16** Malipatamtoto ti kinakakaasim; malagipmonto laeng daytoy a kasla danum a nagayos. **17** Nalawlawagto ti biagmo ngem iti katengangaan ti aldaaw; uray no adda ti kinasipnget, agbalinto daytoy a kasla ti agsapa. **18** Natalgedkanto gapu ta adda ti namama; wen, natalgedkanto ken aginannakan a natalged. **19** Agiddakanto met a natalged, ket awanto ti pagbutngam, pudno, adunto ti mangbiruk iti pabormo. **20** Ngem mapayaeto dagiti mata dagiti nadangkes; awanto

ti pagtarayanda; ti laeng namnamada ket ti maudi nga anges ti biag."

12 Ket simmungbat ni Job ket kinunana, **2** "Awan duadua a dakyao dagiti tattao; matayto ti kinasirib a kaduayo. **3** Ngem addaanak iti pannakaawat a kas kadakayo; saanak a nababbaba ngem kadakayo. Wen, siasino ti saan a makaammo kadagit banbanag a kas kadagitoy? **4** Maysaak a pagkakataawaan dagiti kaarrubak—siak, nga immawag iti Dios ken sinungbatanna! Siak, a nalinteg ken awan ti pakababalawanna a tao—maysaak itan a pagkakataawaan. **5** Iti panunot ti tao a nanam—ket adda iti panangumi para iti kinadaksanggasat; agpanpanunot isuna iti wagas a mangyeg pay iti ad-adu a kinadaksanggasat kadagit maikagkaglis ti sakana. **6** Rumang—ay dagiti tolda dagiti agtatakaw, ket natalaged dagiti mangpapaunget iti Dios; dagiti bukodda nga ima dagiti diosda. **7** Ngem ita damagem dagiti narungsot nga ayup, ket suoandaka; damagem dagiti billit kadagit tangatang, ket ibagada kenka. **8** Wenko agsaoka iti daga, ket suoannaka daytoy; ibaganto kenka dagiti lames ti baybay. **9** Ania kadagitoy amin nga ayup ti saan a makaammo nga inaramid dagiti ima ti Dios daytoy—inikkanna ida iti biag— **10** O Yahweh, siasino ti makindigem iti biag dagiti tunggal agbibibaing a banag ken ti anges ti amin a sangkataoan? **11** Saan kadi a suboken ti lapayag dagiti sasaao a kas iti panangraman ti dawat-dawat iti kanenna? **12** Ti adda iti nataenaga a tao ket kinasirib; iti kinaatiiddog dagiti aldaw ket pannakaawat. **13** Adda iti Dios ti kinasirib ken bileg; addaan isuna iti nasayaat a kanapunotan ken pannakaawat. **14** Kitaenyu, mangrebba isuna, ket saaen a maibongan manen; no ibaludna ti maysa a tao, awanen ti pannakawayaway. **15** Kitaenyu, no pasardengenna dagiti danum, maattianan dagitoy; ket no burwanganna dagitoy, dadaelenda ti daga. **16** Adda kenkuana ti pigsa ken kinasirib; agpada nga adda iti pannakabalinna dagiti tattao a naallilaw ken dagiti manangallilaw. **17** Idalanna a sakasaka iti liday dagiti mammagbaga; pagbalinenna a maag dagiti ukom. **18** Ikkatenna dagiti kawar ti turay manipud kadagit ari; barikesenna ida iti lopot. **19** Lyadayona dagiti papadi a sakasaka iti liday ken parmekenna dagiti nabileg a tattao. **20** Ikkatenna dagiti sasao dagiti tattao a mapagtalkan ken ikkatenna dagiti pannakaawat dagiti panglakayan. **21** Ibukbulukbuna ti pananglais kadagit prinsipe ken ikkatenna dagiti barikes dagiti napipigsa a tattao. **22** Ipakpitana dagiti nuuuneg a banbanag manipud iti kasipngetan ken iruarna iti lawag dagiti aniniwan nga ayan dagiti natay a tattao. **23** Pappapigsaenna dagiti nasion, ket daddaelenna met dagitoy; palawaenna dagiti nasion, ket idalanna met ida a kas balud. **24** Ik—ikkatenna ti pannakaawat manipud kadagit panguloen dagiti tattao iti daga; pagalla-allaaenna ida iday let-ang nga awan ti dalan. **25** Agarikapda iti kasipngetan nga awan ti lawag; pagdiwer-diwerenna ida a kasla nabartek a tao.

13 Kitaenyu, nakita aminen ti matak daytoy; Nangngeg ken naawatan ti lapayagko daytoy. **2** Ti ammoyo, ammok met; saanak a nababbaba ngem kadakayo. **3** Nupay kasta, makisaritaak laengen iti Mannakabalin amin; kayatko ti makilinnawagak iti Dios. **4** Ngem kinalubango ti kinapudno kadagit inuulbod; mangngagaskayu amin nga awan mapaimbagna. **5** O, nga agulimekkayo koma amin! Daytanto ti kinasiribyo. **6** Denggenyo ita ti rasonko; dumnggekgayo iti panagpkakaasi dagiti bibigko. **7** Agsaokayo kadi a saan a sillinteg para iti Dios, ken agsaokayo kadi a siaallilaw para kenkuana? **8** Pudno kadi a mangipakitakayo iti kinaimbag kenkuana? Pudno kadi a makisuppiatkayo iti pangukoman a kas abogado para iti Dios? **9** Nasayaat kadi kadakayo no isuna a kas ukom ket sumango kadakayo ket sukimatennakayo ketdi? Wenko kas iti panangallilaw ti maysa a tao iti sabali a tao, pudno kadi nga ibagiyo isuna iti saan

nga umno iti pangukoman? **10** Awan duadua a tubngarennakayo no siliimedkayo a nangipakita iti panangjidumdua kenkuana. **11** Saannakayo kadi a butngengko iti dayagna? Saan kadi nga agdisuor kadakayo ti panangbutbutengna? **12** Dagiti saan a malipatan a sasaoyko ket proberbio a naaramid iti dapo; dagiti salaknibyo ket salaknibyo a naaramid iti pitak. **13** Agulimekkayo, bay-andak nga agmaysayasa, tapno makasaoak, bay-anyo koma ti umay kaniak. **14** Alaek ti bukodko a lasag iti ngipenko; alaek ti biagko kadagit imak. **15** Kitaenyu, no patayennak, awanen ti nabati a namnamak; nupay kasta, ikalintegak dagiti wagasko iti sangoananna. **16** Daytoyo ti rason para iti pannakapakawan ti basolko, a saanak a mapan iti sangoananna a kasla iti maysa a tao nga awan diosna. **17** O Dios, dumnggegka a nasayaat iti ibagak, mangngeg koma ti lapayagmo dagiti ipalawagko. **18** Kitaem ita, insaganak a naurnos ti salaknibyo; ammok nga awan basolko. **19** Siasino ti mangsuppiat kaniak iti pangukoman? Nu immayka a mangaramid iti kasta, ket no napaneknekan a nagbasolak, ket agulimekakto ken itulokko a matayak. **20** O Dios, agaramidka laeng iti dua a banag para kaniak, ket saanko nga ilemmeng ti bagik manipud iti rupam: **21** ibabawim ti manangdadael nga imam manipud kaniak, ket saanmo nga itulok a butbutngendak dagiti pangbutbutengmo. **22** Ket awagannak, ket sumungbatak; Wenko palubosam nga agsaoak kenka, ket sungbatannak. **23** Mano dagiti kinadangkeso ken basolko? Ibagam kaniak ti naglabsingak ken ti nagbasolak. **24** Apay nga ilemmengmo ti rupam kaniak ket tratoennak a kasta maysa a kabusormo? **25** Dadeelem kadi ti naipalladaw a bulong? Kamatem kadi ti namagaan a garami? **26** Ta ilislistam dagiti nasasaem a banbanag a maibusor kaniak; ipatawidmo kaniak dagiti kinadakes ti kinaagtutubok. **27** Iklabilmo pay dagiti sakak kadagit kawar; palpaliiwem a naimbag dagiti amin a dalando; suksukimatem ti daga a nagnaan dagiti dapan ti sakak **28** uray no kastaka a nabuyok a banag nga agrunot, kasla pagan-anay a kinnan ti buot.

14 Ti tao a maiyanak iti babai, agbiag laeng iti sumagmamano nga al-aldaw ken napnoan ti riribuk. **2** Agrusing isuna manipud iti daga a kasla maysa a sabong ket makeltay; agpukaw isuna a kasla aniniwan ken saan nga agpaut. **3** Kumitikata kadi iti aniaman kadagitoy? Ikyognak kadi iti pangukoman? **4** Siasino ti makaiyeg ti maysa a banag a nadalus manipud ti maysa a banag a narugit? Awan. **5** Naikeddengen dagiti al-aldaw ti tao; Adda kenka dagiti bilang dagiti bulbulanna; dinutokam ti pagpatinggaanna a saanna a mabalin a labsan. **6** Lyadayom iti panagkitam kenkuana tapno makainana isuna, tapno maragragsakna ti aldauna a kas maysa a natangandan a tao no maaramidna ti kasta. **7** Adda ti namnama iti kasto; no mapukan daytoy, mabalin nga agrusing manen, a saanto nga agsardeng ti naganus a sangana. **8** Uray no matangkenan ti ramutna iti daga, ken matay ti puonna iti daga, **9** ngem uray makaangot laeng daytoy iti danum, agsaringgit daytoy ken agsanga a kas iti mula. **10** Ngem matay ti tao; kumapsot isuna; pudno nga agsardeng nga aganges ti tao, ket sadino ti ayanna? **11** Kas ti panagawan ti danum iti dan-aw ken kas iti panagpukaw ken panagmaga ti danum iti karayan, **12** kasta met ti panagidda dagiti tattao ken saanen a bumangon manen. Atingga nga awanen dagiti langit, saandanto nga agriing wenko mariing iti pannaturopoda. **13** O, nga ilemmengnak koma iday sheol nga adayu manipud kadagit riribuk, ken idulinnak iti nalimed agingga a malpas ti puntotomo, a tudingannak iti maysa a nadutokan a tiempo nga agtalinaed sadiy ket lagipennak! (*Sheol h7585*) **14** No matay ti tao, agbiagto aya manen? No kasta, tarigagayak nga urayen amin a pakabannogak sadiy agingga nga umay ti pannakawayawayak. **15** Umawagkanto, ket sungbatanka. Agtarigagaykanto kadagit trabaho dagiti imam. **16** Bilangen ken imdengamtio dagiti addangko;

saanmonto a kankanayon a siputan ti basolko. **17** Maidulinto dagiti basbasolko iti maysa a supot; kallubamto dagiti kinadakesko. **18** Ngem uray dagiti banbantay ket agriigaay ken agbalin nga awan mamaayna; uray dagiti batbato ket maiyakar kadagit ayanda; **19** runoten dagiti danum dagiti batbato; iyanod ti panaglayusda ti tapuk ti daga. Kas iti daytoy, dadealem dagiti namnama ti tao. **20** Kankanayonmo a parmekan isuna, ket aglabas isuna; baliwam ti rupana ken papanawem tapno matay isuna. **21** Maidaydayaw dagiti annakna a lallaki, ngem saanna nga ammo daytoy; mabalin a maipababada, ngem saanna a makita a mapasamak daytoy. **22** Mariknana laeng ti ut-ot ti bukodna a bagi, ken agladingit isuna para iti bagina.

15 Ket simmungbat ni Elifaz a Temanita ket kinunana, **2** "Sumungbat aya ti masirib a tao babaen iti awan serserbina a pannakaammo ken punoenna ti bagina iti angin ti daya? **3** Agkalintegan aya isuna babaen iti awan serserbina a sasao wenco kadagit panagsasao nga awan ti nasayaat a maibungana? **4** Pudno, kiskissayam ti panagraem iti Dios; laplapdam ti panangutob kenkuana, **5** ta isursuro ti kinadangkesmo ti ngiwatmo; pilpilim ti maaddaan iti dila ti tao a nasiskap. **6** Uk-ukomennaka ti bukodmo a ngiwat, saan a siak; wen, agsaksi dagiti bukodmo a bibig a maibusor kenka. **7** Sika kadi ti umuna a tao a naiyanak? Napaaddaka kadi sakbay dagiti tuturod? **8** Nangngemgo kadi ti nalimed a pannakaammo ti Dios? Sika laeng kadi ti tao a masirib? **9** Ania ti ammom a saanmi nga ammo? Ania ti maaawatam nga awan met kadakami? **10** Kuduami dagiti ubanan ken dagiti nataengan unayen a tattao a laklakay ngem ti amam. **11** Bassit kadi unay dagiti pangliwiwa ti Dios para kenka, dagiti sasao a naalumamay a para kenka? **12** Apay nga ipanawnaka ti pusom? Apay nga agkusilap dagiti matam, **13** tapno iturongmo ti espiritum a maibusor iti Dios ken iruarmo dagiti kasta a sasao manipud iti ngiwatmo? **14** Ania ti tao a nadalus koma isuna? Ania isuna a naiyanak iti babai a nalinteg koma isuna? **15** Adtoy, saan nga agtaltalek ti Dios uray kadagit sasantona; wen, saan a nadalus dagiti langit iti imatangna; **16** adda pay a narugit ti maysa a makarimon ken nailiko, ti maysa a tao nga umin-inom iti kinadangkes a kasla danum! **17** Ipakitkena; dumngegka kaniak; Ibagkto kenka dagiti banbanag a nakitak, **18** dagiti banbanag nga imbagta met dagiti mamasirib a lallaki manipud kadagit ammada, dagiti banbanag a saan nga inlemmeng dagiti kauponanda. **19** Dagitoy dagiti kauponanda, nga isu laeng ti nakaitekan ti daga, ken awan a pulos ti ganggaeta a limmabas kadakuada. **20** Agtitirit ti ut-ot ti nadangkes a tao kadagit amin nga al-aldawna, ti bilang dagiti tawtawen a naisagana a maipaay iti panagsagaba ti mangparparigat. **21** Adda kadagit lapayagna ti uni dagiti pamutbuteng; bayat iti kinarang-ayna, umayto kenkuana ti managdadel. **22** Saanna a parpanruneten nga agsulinto isuna manipud iti kinasipnget; agur-uray ti kampilan kenkuana. **23** Mapan isuna iti nadumaduma a disso para iti tinapay, a kunkunana, "Sadino ti ayanna daytoy?" Ammona a dandanin umay ti aldaw ti kinasipnget. **24** Butbutgen isuna ti rigat ken ut-ot; agballigi dagitoy a maibusor kenkuana, a kas ti ari a nakasagana a makigubat. **25** Gapu ta inyunnatna ti imana a maibusor iti Dios ken sitatangsit a maibusor iti Mannakabalin amin, **26** daytoy a nadangkes a tao ket agtaray a mapan iti Dios a sisisisikel ti tengnedna, nga addaan ti napuskol a kalasag. **27** Pudno daytoy, uray no kinallubanna ti rupana babaen ti kinalukmegna ken nagurnong ti taba kadagit lomlomona, **28** ken nagnaed kadagit nabaybay-an a siudad; kadagit balbalay nga awan ti agnanaed ita ken nakasagana nga agbalin a gabsuon. **29** Saanto a bumaknang isuna; saanto nga agpaut ti kinabknangna; saanto pay nga agpaut uray ti aniniwanna iti daga. **30** Saanto isuna a makapanaw iti kinasipnget; pagangngento ti apuy dagiti

sangsangana; pumanawto isuna gapu iti anges ti ngiwayti ti Dios. **31** Saan koma nga agtalek isuna kadagit awan serserbina a banbanag, nga al-allilawenna ti bagina; ta ti kinaawan-mammaayna ket isunto ti gungonana. **32** Mapasamakto daytoy sakbay nga umay ti tiempo ti ipapatayna; saanto a lumangto ti sangana. **33** Iregregnanto dagiti naganus nga ubasna a kas iti lanut ti ubas; itinnagnanto dagiti sabsabongna a kas iti kayo ti olibo. **34** Ta malupesto dagiti bunggoy dagiti awan diosna a tattao; uramento ti apuy dagiti toldada ti pannakapusok. **35** Agsikugda ti kinaranggas ken ipasngaya ti kinadangkes; agsikug ti aanakanda iti panangallilaw."

16 Ket simmungbat ni Job ket kinunana, **2** "Nakanggegakon kadagit adu a kakasta a banbanag; nakaay-ay-aykayo amin a mangliwiwa. **3** Addanto kadi paggibusan dagiti awan serserbina a sasao? Ania ti parikutmo ta sumungbatka a kas iti daytoy? **4** Mabalinko met ti agsao a kas kadakayo, no addakayo iti saadko; Mabalinko nga urnongan ken pagtitiponen dagiti sasao a maibusor kadakayo ken agwingiwingak kadakayo iti pananglais. **5** O, kasano a pabilgenkayo babaen ti ngiwayto! Kasano a pabang-aren ti panangliwiwa dagiti bibigko ti ladingityo! **6** No agsaoak, saan a mabang-aran ti ladingitko; no isardengko ti agsasao, kasano a matulonganak? **7** Ngem ita O Dios, binannognak; binaybayam amin a pamilia. **8** Pinagkuretretnak, a maysa a saksi a maibusor kaniak; tumakder ti kinakuttong ti bagik a maibusor kaniak, ken agsaksi daytoy a maibusor iti rupak. **9** Pinirsa-pirsayang ti Dios iti pungtotna ken indadanesnak; Pinagngarietannak babaen ti ngipenna; pinatadem ti kabusorko dagiti matana kabayatan pirpirsayennak. **10** Cinuyabandak dagiti tattao; tinungpadak a siuumsi; naguummongda a maibusor kaniak. **11** Inyawatnak ti Dios kadagit saan a nadiosan a tattao ken impurrnakadagit ima dagiti nadangkes a tattao. **12** Natalhaak idi, ket binuraknak. Wen, binekkelnak ken indumodomnak a napirsa-pirsay; insaadnak pay a kas pagpuntaan. **13** Palpalawlawandak dagiti pumapanana; tudtuoden ti Dios dagiti bekkelko, ken dinak kinaassian; imbuukbokna ti aprok iti rawab ti daga. **14** Burburakenna ti didingko ti paulit-ulit; tumaray isuna nga umay kaniak a kasla maysa a mannakigubat. **15** Nangidaitak iti nakirsang a lutop iti rawab ti kudliko; Intudokko ti sarak iti rawab iti daga. **16** Nalabaga ti rupak iti panagsangsangit; adda kadagit kalub ti matak ti aniniwan ni patay **17** uray no awan ti kinaranggas kadagit imak, ken nadalus ti kararagko. **18** O daga, saanmo nga abbongan ti darak; awan koma ti disso a paginanaan ti asugko. **19** Uray ita, adtoy, ti saksik ket adda iti langit; ti mangalintegan kaniak ket adda iti ngato. **20** Uy-uyawendak dagiti gagayyemko, ngem agar-arubos ti lulua dagiti matak iti Dios. **21** Dawatek iti dayta a saksi iti langit nga ikalinteganna daytoy a tao iti Dios a kas ti ar-aramiden ti maysa a tao iti kaarubana! **22** Ta no lumabas dagiti sumagmamano a tawtawen, mapanakto iti disso a saanakton a makasubli.

17 Naibus ti espirituk, ken aggibusen dagiti al-aldawko; nakasaganan ti tanem a para kaniak. **2** Pudno nga adda dagiti mananglais a kuduak; masapul a kankanayon a makitkit a matak iti pananggargarida. **3** Mangtedka ita ti maysa a sapata, agbalinka koma a pammatalged a maipaay kaniak; siasino pay iti adda a tumulong kaniak. **4** Ta linapad O Dios dagiti pusoda manipud ti pannakaawat; saanmoto ngarud itan-ok ida kaniak. **5** Ti mangakusar kadagit gagayyemna a maipaay iti gunggona, kumapoyto dagiti mata dagiti annakna. **6** Ngem inarnidnak a maysa a balikas a kanayon nga us-usaren dagiti tattao, tuputupraanda ti rupak. **7** Nakudrep met ti matak gapu iti ladingit; nakuttong dagiti amin a paset ti bagik a kas ti kinakuttong ti aniniwan. **8** Agsiddaaawto dagiti nalinteg a lallaki gapu iti daytoy; makaungetto

ti awan basolna a tao maibusor kadagiti nadangkes a lallaki. **9** Agtalinaedo ti nalinteg a tao iti dalanna; ad-addanto pay a pumiga dagiti addaan iti nadalus nga im-im. **10** Ngem maipapan kadakayo amin, umaykayo ita; saanako a makasarak iti masirib a tao kadakayo. **11** Naglabasen dagiti al-alawko, naggibusen dagiti panggepko, uray dagiti tartari gagayan ti puskos. **12** Baliwan dagitoy a tattao, dagitoy a mananglalais, ti rabii iti aldaw; ti lawag, kunada nga asideg iti kinaspngeet. **13** Agsipud ta kitikaeta ti sheol a kas balayko; agsipud ta inyukradko ti iddak iti kasipteget, (**Sheol h7585**) **14** agsipud ta imbagak iti abut, 'Sika ti Amak,' ken iti igges, 'Sika ti inak ken kabsatko a babai.' **15** sadino ngaruden ti ayan ti namnamak? Maipapan ti namnamak, siasino ti makakita ti aniaman? **16** Bumabanto kadi ti namnama a kaduak kadagiti ruangan ti sheol inton bumabatayo iti tapuk?" (**Sheol h7585**)

18 Ket simmungbat ni Bildad a Suhita ket kinunana, **2** "Kaano nga isardengmo ti panagsaom? Utobem, ket kalpasanna, agsaokaminto. **3** Apay a naibilangkami a kas narungstot nga ayayup; apay a nagbalinkami a maag iti imatangmo? **4** Sika a mangdangdangran iti bagim iti pungtotmo, rumbeng kadi a malipatan ti daga gapu kenka wenco rumbeng kadi a maikat dagiti bato kadagiti lug-lugarda? **5** Pudno, maiddepto ti silaw ti nadangkes a tao; saanto nga agraniag ti ressak ti apuyna. **6** Sumipngetto ti silaw iti toldana; maiddepto ti pagsilawanna iti ngatoenna. **7** Umababanto dagiti addang ti pigsana; ipababantu isuna dagiti bukodna a panggep. **8** Ta maipuruakto isuna iti iket babaen kadagiti bukodna a saka; magnanto isuna iti nauneg nga abut. **9** Mapalaboganto isuna babaen iti mukodna; tenglento isuna iti silo. **10** Adda nakalemmeng a silo para kenkuana iti daga; ken palab-og a para kenkuana iti dalan. **11** Butbutngento isuna dagiti nakabutbuteng iti aglawlawa; kamatendanto isuna kadagiti mukodna. **12** Agbalinto a bisin ti kinabaknangna, ken nakasaganantu ti didigra iti sibanya. **13** Maalun-onto dagiti paset ti bagina; wen, alun-onento ti umuna nga anak ti patay dagiti paseta. **14** Marangkayto isuna iti ruar ti toldana, ti pagtaenganna a pagtalakeanna ita; maipanto isuna iti patay, ti ari dagiti nakabutbuteng. **15** Agnaedto dagiti saanna a bukod a tattao iti toldana kalpasan a makitada a naiwaras ti asupre iti uneg ti pagtaenganna. **16** Magangonto dagiti ramutna iti baba; maputedto ti sangana iti ngato. **17** Mapukawto ti pakalaglagipanna manipud iti daga; awanto ti naganna iti kalsada. **18** Maipanto isuna iti sipinget manipud iti lawag ken mapatalawto iti daytoy a lubong. **19** Awanto ti anakna wenco anak ti anak kadagiti tattaona, wenco aniaman a nabatbat a kabagyan iti lugar a nagnaedanna. **20** Agbutengto iti maysa nga aldaw dagiti agnanaed iti laud iti mapasamak kenkuana; agbutengto dagiti agnanaed iti daya babaen iti daytoy. **21** Awan duadau a kasto dagiti pagtaengan dagiti saan a nalinteg a tattao, dagiti lugar dagiti saan a makaam-ammo iti Dios."

19 Ket simmungbat ni Job ket kinunana, **2** "Kasano kabayag ti panangpasagaba ken panangrumekyo kaniak babaen kadagiti sasao? **3** Kadagitoy a sangapulo a dasar ket inumsidak; saankayo a nagbain a trinatodak iti saan a nasayaat. **4** No pudno daytoy nagbiddutak, agtalinaed ti biddutko a bukodko a pakaseknan. **5** No pudno nga agparammagkayo maibusor kaniak ken allukoyenyo ti tunggal maysa a napabainanak, **6** ket ammoyo koma a nakaaramid ti Dios iti saan a nasayaat kaniak ket tiniliwnak iti iketna. **7** Adtoy, immawagak tapno ibagak a saan a nasayaat ti naaramid kaniak, ngem saannak nga impangag; agpatpatulongak, ngem awan ti hustisia. **8** Inladanna ti pagnaaq tapno saanak a makasarak, ken pinaspngeeta ti dalanco. **9** Inussobna ti dayagko, ken innalana ti balangat manipud iti ulok. **10** Binuraknak iti tunggal sikigan, ket napukawak; pinag-otna dagiti namnamak a kasla maysa a kayo. **11**

Pinasgedanna pay ti pungtotna a maibusor kaniak; imbilangnak a kas maysa kadagiti kabusorna. **12** Immay a sangsangkamaya dagiti buyotna; nagaramidda kadagiti buntoon iti aglawlaw a maibusor kaniak ken nagkampoda iti aglawlaw ti toldak. **13** Inyadayona kaniak dagiti kakabsatko; dagiti am-ammok ket immadayo ti riknada kaniak. **14** Pinanawandakon dagiti kakabagiak; nalipatandakon dagiti nasinged a gagayyemko. **15** Imbilangdak a kas ganggannaet dagiti naminsan a ngtalinaed a kas sangaili iti pagtaengak ken imbilangdak a kas ganggannaet dagiti babbai nga adipenko; ganggannaet iti imatangda. **16** Immawagak iti adipenko, ngem saannak a sinungbatan uray no inayabak isuna babaen iti njiwatko. **17** Makaruod ti sang-awko iti asawak; kagura dagiti kakabsatko a lallaki ken babbat ti pakaasik. **18** Uray dagiti ub-ubbing ket lalaisdak; no tumakderak nga agsao, agsoda a maibusor kaniak. **19** Kaguradak dagiti amin a nasinged a gagayyemko; timmalkod a maibusor kaniak dagiti ay-ayatke. **20** Dinketen dagiti tulangko iti kudliko ken iti lasagko; makalasatak laeng babaen kadagiti kudlik ti ngipenko. **21** Maasikayo kaniak, maasikayo kaniak, gagayyemko, gapu ta sinagidnak ti ima ti Dios. **22** Apay nga idaddadanedsak a kasla dakayo ti Dios? Apay a saankayo a mapnek a mangib-ibus iti lasagko? **23** O, a maisurat koman iti dagiti sasaok! O, a mailanad koma dagitoy iti maysa a libro! **24** O, a babaen iti landok a paet ken iti buli ket maikitikit dagitoy iti bato iti agnanayon! **25** Ngem maipapan kaniak, ammok a sibibiag ti Mannubbotko, ket agtakderto isuna iti daga iti kamaudiananna; **26** kalpasan a ti kudlik, dayta ket, daytoy a bagi, ket madadael, ket iti lasagko ket makitakti ti Dios. **27** Makitakti isuna, siak a mismo ket makitakti isuna iti abayko; makitakti dagiti matak isuna, ken saan a kas maysa a ganggannaet. Napnoanak iti karirikna kas panpanunotek dayta a tiempo. **28** No ibagayo, 'Kasanotayo a parigaten isuna! Adda kenkuana ti ramut dagiti pakariribukanna,' **29** ket agbutengkayo koma iti kampilan, gapu ta iyeg ti pungtot ti dusa ti kampilan, tapno maammoanyo nga adda iti pannakaukom."

20 Ket simmungbat ni Zofar a Naamatita ket kinunana, **2** "Pasungbatennak a dagus dagiti kapanunotak gapu iti pakadanan nga adda kaniak. **3** Nakangnggek kenka iti panagtubgara a nangibabai kaniak, ngem sinungbatannak ti espiritu a nangatngato ngem iti pannakaawatko. **4** Saanmo kadi nga ammo daytoy a kinapudno manipud idi un-unana a panawen, idi inkabil ti Dios ti tao iti daga: **5** ti panagballigi ti nadangkes a tao ket ababa, ken ti rag-o ti awan diosna a tao ket apagbiit laeng? **6** Uray no dumanon ti kinatayagna kadagiti langlangit, ken tumukno ti ulona kadagiti ulep, **7** ngem mapukawto ti kasta a tao iti agnanayon a kas iti bukodna a takki; ibaganto dagiti nakakita kenkuana, 'Sadino ti ayanna?' **8** Tumayabto isuna a kasla tagtagaineep ket saanto a masaranan; kinapudhona, mapukawto isuna a kasla iti sirmata iti rabii. **9** Ti mata a nakakita kenkuana ket saannanton a makita pay isuna; saanton a makita pay isuna ti lugarna. **10** Agkiddawto iti pammakawan dagiti annakka kadagiti nakurapay a tattao; isublinto dagiti imana ti kinabaknangna. **11** Napno iti pisga ti kinaagtutubo dagiti tululganga, ngem kaduananto daytoy nga agidda iti tapok. **12** Uray no nasam-it ti kinadangkes iti njiwatna, uray no ilemmenga dagitoy iti sirok ti dilana, **13** uray no tenglenna dagitoy sadiay ken saanna a palubosan ngem idulinna latta iti njiwatna— **14** agbalin a napait ti taraon nga adda kadagiti bagisna; agbalin daytoy a sabidong dagiti uleg iti unegna. **15** Alun-onenna dagiti kinabaknang, ngem isarananto manen dagitoy; ikkatento ti Dios dagitoy iti tianna. **16** Susupennanto ti sabidong dagiti uleg; patayento isuna ti dila ti uleg. **17** Saanto isuna nga agbiaq tapno ragsakenna a kitaen dagiti karayon ken dagiti waig nga agay-ayus iti diro ken mantikilia. **18** Aniaman a nagbannoganna, masapul nga isublinanto dagitoy; saannanto a

tilmonen daytoy; saanto nga agrag-o isuna iti kinabknang a nagunodna. **19** Ta indadanes ken inlaksidna dagiti nakurapay a tattao; siraranggas nga innalana dagiti babbalay a saanna nga impatakder. **20** Gapu ta saanna nga ammo ti pannakapnek iti bagina, saanto a makanidulin isuna iti aniaman a banag a pakaragsakanna. **21** Awan pulos iti nabati a saanna nga inalun-on; ngarud, saanto nga agnanayon ti kinarang-ayna. **22** Iti kinaaglaplapusanan ti kinabknangna, matnago isuna iti pakariribukan; umayto kenkuana ti ima ti tunggal maysa a napanglaw. **23** No dandaninan punoan ti tianna, ipalladawto ti Dios ti narungsol a pungtotoa kenkuana; patudoento ti Dios daytoy kenkuana kabayatan a mangmangan isuna. **24** Uray no maitarayanto dayta a tao ti igam a landok, ti bai a bronsie ti mangpana kenkuana. **25** Tudokento ti pana ti likodanna ket rummuarto; kinapudnona, sumalpotto ti nasiileng a murdong iti dalemma; umayto kenkuana dagiti kabutbuteng. **26** Naan-anay a kinasipnet ti nakasagana para kadagit gamgamennga; ti apuy a saan a napuyton ti manguramto kenkuana; ibusento ti apuy dagiti nabati iti toldana. **27** Iparangto dagiti langit ti kinadakesna, ken tumakderto ti daga a kas saksi a maibusor kenkuana. **28** Mapukawto ti kinabknang iti balayna; maiyanudo dagiti sanikuana iti aldaw ti pungtot ti Dios. **29** Daytoy ti bingay ti nadangkes a tao manipud iti Dios, ti tawid nga insaganan ti Dios a para kenkuana."

21 Ket simmungbat ni Job ket kinunana, **2** "Dinggenyo a nasayaat ti sasaok, ket agbalin koma daytoy a liwliwayo. **3** Palubosandak, ket agsaoak met; kalpasan ti panagsaoak, ituloyyo ti pananglaisyo kaniak. **4** Maipapan kaniak, agrirririak kadi iti tao? Apay koma nga awan ti kalintegak a saan a makaanus? **5** Kitaendak ket agsiddaawkayo, ken iyapputo dayta imayo iti ngiwatyo. **6** No panpanunotek dagiti panagsagsagabak, mariribukanak, ket agbutut dagiti lasagko. **7** Apay nga agtultuloy nga agbibiaq dagiti nadangkes a tattao, a lumakay, ken bumiliq begi pannakabalbin? **8** Agtalinaed dagiti kaputotanda kadakuada kadagit imatangda, ken agtalinaed dagiti kaputotanda kadagit matmatada. **9** Nataleg dagiti babbalayda manipud iti buteng; awan ti baot ti Dios kadakuada. **10** Agputot dagiti bulog a bakada; saan nga agkurang a mangaramid iti daytoy; mangipasngay dagiti bakada ket saanda a maalisan. **11** Paruarenta dagiti annakda a kas iti arban, ket agsala dagiti annakda. **12** Agkantada a mabuyugan iti pandereta ken arpa ken agragsakda babaen iti aweng ti plauta. **13** Busbusenda dagiti al-aldaawa iti kinarang-ay, ket siuulimekda a bumaba iti sheol. (*Sheol h7585*) **14** Ibagada iti Dios, 'Panawandakami ta saanmi a tarigagayan iti aniaman a pannakaammo kadagit wagwagasco. **15** Ania aya iti Mannakabalin amin, a rumbeng a dayawenmi isuna? Ania iti pagimbagan a maalami no agkararagkami kenkuana?' **16** Kitaenyo, saan kadi ng adda kadagit bukodda nga ima ti kinarang-ay? Awan ti pakainagiak iti pammagbaga dagiti nadangkes a tattao. **17** Kasano kadaras ti pannakaiddep ti pagsilawan dagiti nadangkes a tattao, wenne ti pannakadidigrada? Mamin-anu aya a mapasamak nga iwaras ti Dios dagiti ladingit kadakuada iti pungtotoa? **18** Mamin-anu ti panagbalinda a kas iti garami iti sangoanan ti angin wenne kas iti taep nga itay-tayab ti bagio? **19** Kunayo, 'Ikabkabil ti Dios ti biddut ti maysa a tao kadagit annakna tapno isuda ti mangbayad.' Bay-am a supapakanna daytoy ti bukodna, tapno maammoanna ti nagbasolanna. **20** Bay-am a makita dagiti matana ti bukodna a pakadadael, ken bay-am nga inumenna ti pungtot ti Mannakabalin amin. **21** Ta ania ti bibiangna iti pamiliiana kalsasan kenkuana inton naputeden dagiti bilang dagiti bulbulanna? **22** Adda kadi ti makaisuro iti pannakaammo ti Dios agsipud ta ukumenna uray dagiti nangangato? **23** Matay ti maysa a tao iti pigsana, a siuulimek ken sinanam-ay. **24** Napno ti bagina iti gatas, ken ti pata dagiti tulutulangna ket nabasa ken nasalun-at.

25 Matay ti sabali pay a tao iti kinasaem ti kararua, ti saan a pulos a nakapadas iti aniaman a kinaimbag. **26** Agpadada nga agidda iti tapok; agpadada nga iggesen. **27** Kitaenyo, ammok dagiti panpanunotenyo, ken dagiti wagas a tartarigagayano tapo padaksendak. **28** Ta imbagayo, 'Sadino ita ti balay ti prinsipe? Sadino ti tolda a naminsan a naggianan ti nadangkes?' **29** Saanyo pay kadi a pulos a sinaludsod dagiti aggdaldaliasat a tattao? Saanyo kadi nga ammo ti pammaneknek nga ibagbagada, **30** a ti nadangkes a tao ket maiyadayo iti aldaw ti didigra, ken maipanaw isuna iti aldaw ti pungtot? **31** Siasino ti mangukomto iti dalan ti nadangkes a tao iti rupan? Siasino ti mangsupapak kenkuana gapu iti inaramidna? **32** Nupay kasta maipanto isuna iti tanem; kankanayonto a bantayan dagiti tattao ti tanemna. **33** Nasam-itto kenkuana dagiti bingbingkol ti tanap; sumurotto dagiti amin a tattao kenkuana, adda ti saan a mabilang a tattao iti sangoananna. **34** Kasano ngarud a liwliwaendak babaen iti awan kaes-eskanna, agsipud ta awan serseri dagiti sungbatyo no diket kinapalso?"

22 Ket simmungbat ni Elipas a Temanita ket kinunana, **2** "Adda kadi serseri ti tao iti Dios? Adda kadi serseri ti nasarib a tao kenkuana? **3** Pakaragsakan kadi ti Mannakabalin-amin no nalindegka? Adda kadi ti magun-odna no aramidem dagiti wagasco nga awan pakababalawanna? **4** Gapu kadi iti panagraemmo kenkuana a tubtubgarennaa ken uk-ukomennaka? **5** Saan kadi a nakaro ti kinadangkesmo? Awan kadi ti pagpatinggaan dagiti kinadakesmo? **6** Ta pinilitmo nga innala ti pammatalged manipud iti kabsatmo nga awan gapgapuna; linaabusam ti maysa a lamo-lamo a tao kadagit pagan-anayna. **7** Saanka a nangted iti danum nga inumen dagiti nabannog a tattao; inyimutmo ti tinapay kadagit mabisin a tattao. **8** uray no sika, a nabileg a tao, tinagikuam ti daga, uray no sika, mararaem a tao, nagnaedka iti daytoy. **9** Pinapanawmo dagiti balo nga awanan; natukkol dagiti takkiag dagiti ulila. **10** Ngarud, adda dagiti silo iti amin nga aglawlawmo, ken rirribukennaka ti kellaat a panagbuteng. **11** Adda ti kinasipnet, tapno saanka a makakita; liplipusennaka ti aglaplapusanan a danum. **12** Saan kadi nga adda ti Dios kadagit kinangto ti langit? Kitaen ti kinangato dagiti bituen, anian a nagnatoda! **13** Ibagbagam, 'Ania ti ammo ti Dios? Makaukom kadi isuna iti nakaro a kinasipnet?' **14** Dagiti napuskol nga ulep ket maysa a manglinglinged kenkuana, isu a saannatayo a makikitita; magnagna isuna iti dakkel a silid ti langit.' **15** Agtultuloyka kadi iti daan a dalan a nagnaan dagiti nadangkes a tattao - **16** dagiti narabsut sakbay pay ti tiempoda, dagiti naiyanud dagiti pundasionda a kas iti maysa a karayan, **17** dagiti nangibaga iti Dios, 'Adaywannakam'; dagiti nangibaga, 'Ania ti maaramidan ti Mannakabalin-amin kadakami?' **18** Nupay kasta, pinunnona dagiti babbalayda kadagit naimbag a banbanag; adayo kaniak dagiti panggep dagiti nadangkes a tattao. **19** Makita dagiti nalindeg a tattao ti gasatda ket maragsakanda; katkataawan ida dagiti awan basolna a tattao a mangum-umsi. **20** Kunada, "Awan dua-dua a maputed dagiti tumakder a maibusor kadatayo; inuram ti apuy dagiti sanikuada." **21** Ita, makianamonga iti Dios ken makikapiaka kenkuana; iti kasta a wagas, umayto kenka ti kinaimbag. **22** Agpapkakaasiak kenka, awatem ti pagannurotan manipud iti ngiwatna; salimmetmetam dagiti sasaona dita pusom. **23** No agsiblika iti Mannakabalin-amin, mapapigsaka, no iyadayom ti kinakillo kadagit toldam. **24** Ikabilmo dagiti gamengmo iti tapok, ti balitok ti Ophir kadagit batbato dagiti waig, **25** ket ti Mannakabalin-amin ti agbalinto a gamengmo, ti napateg a pirak kenka. **26** Ta kalpasanna agragsakanto iti Mannakabalin-amin; itangadmonto ti rupan iti Dios. **27** Agkararagkanto kenkuana, ket denggennakanto; aramidemto dagiti sapatam kenkuana. **28** Mangikeddengkanto met iti aniaman a banag, ket mapasingkedanto kenka; agraniagto ti

silaw kadagiti dalanmo. **29** Ipbabba ti Dios ti napalangguad a tao, ken isalakanna dagiti nakadumog. **30** Ispalenna ti tao nga awan basolna; maispalkanto babaen iti kinadalus dagiti imam."

23 Kalpasanna simmungbat ni Job ket kinunana, **2** "Uray ita nga aldaw nasaem ti dayengdengko; nadagdagsen ti panagsagsagabak ngem ti panagas-asugko. **3** O, nga ammok koma ti pakasararakk kenkuana! O, a mapanak koma iti ayanna! **4** Idatagkonto a siurnos ti kasasaadko iti sangoananna ken punnoekto ti ngiwatko kadagiti pannakisinnuppiat. **5** Adaleko dagiti sasao nga isungbatna kaniak ken awatekto no ania ti ibagana kaniak. **6** Makisinnuppiatto kadi isuna kaniak iti kinaindaklan ti pannakabalina? Saan, ipangagnakto. **7** Mabalin a makisinnuppiat kenkuana sadiay ti nalinteg a tao. Iti kastoy a wagas, mapakawanakto iti agnanayon babaen ti ukomko. **8** Kitaenyu, apgadayaak, ngem awan isuna sadiay, ken apgalaudak, ngem saanko a madlaw isuna. **9** Iti amianan, a pagub-ubraanna, ngem saanko isuna a makita, ken iti abagatan, a paglemmengganna tapno saanko isuna a makita. **10** Ngem ammona ti dalan a papanak; inton nasuotnakun, rummuarakto a kasla balitok. **11** Sumursurot a naan-anay ti sakak kadagiti addangna; sinalimetmetak ti dalanna ken saanak a simmiasi. **12** Saanak a nagsukir kadagiti bilin dagiti bibigna; indulinko dagiti sasao ti ngiwatna ditoy pusok. **13** Ngem naidumduha isuna, siasino ti makapabawing kenkuana? No ania dagiti tartigagayanna, aramidenna. **14** Ta ipatpatungpalna ti bilinna a maibusor kaniak; adu ti kasla kadagitoy. **15** Ngarud, mabutengak iti presensiana; no panpanunotek isuna, mabututengak kenkuana. **16** Ta pinakapuy ti Dios ti pusok; pinagbutengnak ti Mannakabalini-amin. **17** Saan a ti sipnget ti nakadadaelak, weno ti nakaro a kinasipnget ti nangabbong iti rupak.

24 Apay a saan nga ikeddeng ti Mannakabalini-amin dagiti tiempo para iti panangkom Kadagiti nadangkes a tattao? Apay a saan a makita dagiti napudno iti Dios ti iyuumay dagiti aldaw a panangkomna? **2** Adda dagiti nadangkes a tattao nga agiyakar kadagiti pagilasinan ti beddeng; adda dagiti nadangkes a tattao nga agagaw kadagiti arban ket ikabilda kadagiti bukodda a pagpaaraban. **3** Ipanawda ti asno dagiti awanan ti amma; Alaenda ti kalakian a baka ti balo a kas pammatalged. **4** Piliteda a paglisien dagiti agkasapulan a tattao kadagiti pagnaanda; ilemmengan ida amin dagiti napanglaw a tattao iti daga. **5** Kitaenyu, rummuar dagitoy a napanglaw a tattao a mapan iti trabahoda a kasla kadagiti atap nga asno iti let-ang, nga agbirbiruk a naibmag iti makan; nalabit nga ipaayan ida ti Araba iti tarao para kadagiti annakda. **6** Agapit dagiti napanglaw a tattao iti rabii kadagiti taltalon dagiti sabali a tattao; agtudtudda kadagiti ubas manipud iti napagitan dagiti nadangkes a tattao. **7** Agiddada a lamo-lamo iti agpatpatnag nga awanan ti pagan-anay; awan ti pagabbongda iti lammii. **8** Mababasada kadagiti arbis dagiti bantay; agiddada iti abyag dagiti dadakkel a bato gapu ta awan ti paglinonganda. **9** Adda dagiti nadangkes a tattao nga agagaw kadagiti ulila manipud iti barukong dagiti innada, ken nadangkes a tattao nga agala kadagiti annak a kas pammatalged manipud kadagiti napanglaw a tattao. **10** Ngem rummuar a lamo-lamo dagiti napanglaw a tattao nga awanan ti pagan-anay; uray no mapanda a mabisbisin, awitenda dagiti rineppet a dawa dagiti dadduma a tattao. **11** Agar-aramid dagiti napanglaw a tattao ti lana kadagiti uneg dagiti pader dagiti nadangkes a tattao; baddebadekanda dagiti pagpespesan ti arak dagiti nadangkes a tattao, ngem isuda a mismo ket mawaw. **12** Iti siudad, umas-asug dagiti tattao; agpukukkaw dagiti nasugutan a tattao, ngem saan nga ipangpangag ti Dios dagiti karkararagda. **13** Ti sumagmamano kadagiti nadangkes a tattao ket bumusor iti lawag; saanda nga ammo dagiti dalanna,

weno saanda nga agtalinaed kadagiti pagnaanna. **14** Agtakder ti mammapatay iti lawag; papatayenna ti napanglaw ken dagiti agkasapulan a tattao; iti rabii, kasla maysa isuna nga agtatakaw. **15** Maysa pay, ur-urayen ti mata ti mannakikamalala ti sardam; kunkunana, 'Awan iti mata a makakita kaniak.' Manglimimo ti rupana. **16** Iti kasipngetan, agkali dagiti nadangkes a tattao kadagiti babbalay; ngem ilemmenga dagiti bagbagida iti aldaw; awan pakibibbianganda iti lawag. **17** Ta kadakuada amin, ti agsapa ket kasla iti nakaro a kinasipnget; nanam-ayda kadagiti pagbututngan iti nakaro a sипнget. **18** Nupay kasta, matayda iti apagbit, a kasla iti labutab iti rawab dagiti dandanum; nailumod dagiti paseta iti daga; awan ti siasinoman a mapan agrabaho kadagiti kaubasanda. **19** Runrunawen ti tikag ken pudot dagiti niebe a danum; kasta met a runrunawen ti sheol dagiti nagbasol. (**Sheol h7585**) **20** Lipatento isuna ti aanakan a nangipasngay kenkuana; sisasam-itto a mangan ti igges kenkuana; saanton a malajip isuna; iti kastoy a wagas, madadaelto ti kinadangkes a kasla iti maysa a kayo. **21** Al-alunnen ti nadangkes a tao dagiti luples a babbai a saan a naganak; awan ti nasayaat nga ar-aramidenna kadagiti balo. **22** Ngem guyoden nga iyadayo ti Dios dagiti nabibileg a tattao babaen iti pannakabalina; tumakder isuna ket saanna ida a papigsaen iti biag. **23** Ipalubos ti Dios a panunotenda a natalgedda, ket naragsakda iti maipanggep iti dayta, ngem adda dagiti matana kadagiti dalanda. **24** Naitan-ok dagitoy a tattao; nupay kasta, iti apagbiit laeng, mapukawdanto; pudno, maipababado; maurnongdanto a kasla kadagiti amin a dadduma a tattao; maputeddanto a kasla kadagiti murdong dagiti dawa ti trigo. **25** No saan ngarud a kasta, siasino ti makapanekne ngal ublodak; siasino ti makaibaga nga awan pategna dagiti sasaok?"

25 Ket simmungbat ni Bildad a Suhita ket kinunana, **2** "Ti panagturay ken panagbuteng ket adda kenkuana; mangbilbilin isuna kadagiti nangato a lugarna iti langit. **3** Adda kadi pagpatinggaan iti bilang dagiti armadana? Siasino kadi ti saan a maranigan iti lawagna? **4** Kasano ngarud a ti tao ket agbalin a nalinteg iti Dios? Kasano a ti tao a naipasngay iti babai ket nadalus, a makaayayo kenkuana? **5** Adtoy, uray ti bulan ket awan ti kinaranniagna kenkuana; saan a nasin-aw dagiti bituen iti imatangna. **6** Anian a nakarkaro a basbassit ti tao, nga igges - nga anak ti tao, nga igges!"

26 Kalpasanna simmungbat ni Job ket kinunana, **2** "Anian a panangtulongmo iti tao nga awan pannakabalina! Anian a panangsialakanmo iti takkiag nga awanan pisga! **3** Anian a panangbalakadomo iti tao a nakuneng ket imbagam kenkuana ti nagsayaat a pannakaamo! **4** Siasino ti akintulong nga imbagam dagitoy a sasao? Siasino ti akin-espiritu daytoy a rimuar kenka? **5** Simmungbat ni Bildad, "Agpigeger dagiti pimmusayen, dagiti linong, dagiti agnanaed iti uneg dagiti dandanum. **6** Lamo-lamo ti sheol iti sangoanan ti Dios; ti pannakadadel ket awan pangabbongna a maibusor kenkuana. (**Sheol h7585**) **7** Binbinatenna ti amianan iti rawab ti awan nagyanna a law-ang ken ibitbitinna ti lubong iti awan. **8** Bungbungnenna dagiti danum kadagiti napuskol nga ulepna, ngem saan a mapisang dagiti ulep iti babaen dagitoy. **9** Ab-abbonganna ti rupa ti bulan ken iwarwaraasn dagiti ulepna iti daytoy. **10** Nangikitikit isuna ti nagbukel a bedden ti rawab dagiti dandanum kas linya iti nagbaeten ti lawag ken ti sипнget. **11** Agkintayeg dagiti adigi ti langit ken agsiddawaadwa iti panangtubngarna. **12** Pinatalinaayna ti baybay babaen iti pannakabalina; dinadaelna ni Rahab babaen iti pannakaawatna. **13** Babaen iti angesna, winaknitanna dagiti langit kadagiti bagyo; nawaknitinan dagiti langit manipud kadagiti bagyo; sinalput dagiti imana ti aglibilbas nga uleg. **14** Adtoy, babassit laeng dagitoy a paset dagiti wagasna; anian a nagkapsut nga arasaas

ti mangmangegtayo kenkuana! Siasino ti makaawat iti gurruod ti pannakabalinna?"

27 Intuloy ni Job ti nagsao ket kinunana, 2 "Kas agbibiaq ti Dios a nangikkat iti kalintegak, ti Mannakabalin-amin a nangpasaem iti biagko, 3 agingga a sibibiagak ken adda anges iti agongko a naggapu iti Dios, 4 sigurado a saanto nga agsao ti bibigko iti kinakillo wenco agibilikas ti dilak iti panangallilaw. 5 Saan koma a mapasamak kaniak nga aklonek a hustokayo; agingga a matayak, saankonto pulos nga ilibak ti kinadalusko. 6 Salimmetmekti ti kinalintegko ken saanko nga ibbatani daytoy; saannako nga umsien ti panunotko agingga a sibibiagak. 7 Agbalin koma ti kabusorko a kas iti nadangkes a tao; agbalin koma a kas iti saan a nalinteg a tao ti tumakder a maibusor kaniak. 8 Ta ania ti namnama ti awan diosna a tao no isina isuna iti Dios, no alaen iti Dios ti biagna? 9 Denggen kadi ti Dios ti panagasugna no dumteng kenkuana ti riribuk? 10 Agragsak kadi isuna iti Mannakabalin-amin ken umawag kadi isuna iti Dios iti amin a gundaway? 11 Suroankayo iti maipapan iti ima iti Dios; saanko nga ilimed dagiti kapanunotan ti Mannakabalin-amin. 12 Kitaenyo, nakitayo amin a mismo daytoy; apay ngarud nga imbagayo amin dagitoy nga awan kaes-eskanna? 13 Daytoy ti pagtngpalan ti nadangkes a tao iti Dios, ti tawid a maawat ti mangidaddadanes manipud iti Mannakabalin-amin: 14 No umado dagiti annakna, maipaay daytoy iti kampilan; saanto pulos a maaddaan iti umdas a taraon dagiti annakna. 15 Dagiti makalasat kenkuana ket maitanemto babaen iti didigra, ken saanto ida a paglaidgitan dagiti baloda. 16 Uray no agbuntuon ti pirak ti nadangkes a tao a kas iti tapok, ken aggabsuon ti pagan-anayna a kas iti pitak, 17 mabalin nga aggabsuon isuna iti pagan-anay ngem dagitinto nalinteg a tattao ti mangikawes kadagitoy, ken pagbibingayanto dagiti awan basolna a tattao ti pirak. 18 Ipatpatakder ti nadangkes a tao ti balayna a kas iti lawwa-lawwa, kasla iti kallapaw nga ar-aramiden ti agbanbantay. 19 Agidda isuna iti katre a nabaknang, ngem saan nga agnanayon a maar-aramidna daytoy; imulagatna ti matana ket napukaw aminen. 20 Kamkamakamen isuna dagiti nakabutbuteng a kas iti danum; ipanaw isuna ti maysa a bagio iti rabbi. 21 Binagkat nga inyadayo isuna ti angin a naggapu iti daya, ket pimmanaw isuna; inyadayona isuna manipud iti lugar nga ayanna. 22 Agdissuor ti angin kenkuana ket saan nga agsardeng; padpadasenna iti aglibas manipud iti imana daytoy. 23 Itiptipat ti angin ti imana kenkuana a manglalais; puypuyutan isuna ti angin manipud iti ayanna.

28 Pudno nga adda pagminasan iti pirak, lugar a pagguguranda iti balitok. 2 Ti landok ket nakali manipud iti daga; ti gambang ket narunaw manipud iti bato. 3 Nangisaad ti tao iti pagibusan ti kinasipnet ken nagsuksumat agingga iti kaadwayan a pagpatinggaan, dagiti bato nga adda iti sipnet ken nakaro a kinasipnet. 4 Nangkali isuna iti nauneg nga abot nga adayo iti lugar a pagnanaedan dagiti tattao, luglugar a nalipatan iti saka ti siasinoman. Agbitbitin isuna iti lugar nga adayo kadagit tattao; agpilpillayog isuna nga agsubli-subli. 5 Maipapan iti daga, agtaud ti tinapay manipud iti daytoy, iti uneogra ket kasta agap-apuy. 6 Dagiti batona ti pakasarakan kadagit safiro, ken naglaon iti balitok ti tapokna. 7 Awan ti tumutokma a billit ti makaammo iti dalan nga agturing iti daytoy, uray ti buitre ket saanna pay a nakita daytoy. 8 Saan pay a nagnaan dagiti atap nga ayup ti kasta a dalan, uray ti narungson a leon ket saan pay a limmabas sadiy. 9 Ipatay ti maysa a tao ti imana iti natangken a bato; balbaliktadenna dagiti bantay babaen kadagit ramutda. 10 Agar-aramid isuna kadagit pagayusan iti danum iti nagbabetaan dagiti dadakkel a bato; makitkitana sadiy ti tunggal banag a napateg. 11 Tamtabakkanna

dagiti pagayusan tapo saan nga agayus dagitoy; iruarna iti lawag ti aniaman a nakalemmeng sadiay. 12 Sadino ti pakasarakan iti kinasirib? Sadino ti ayan iti pannakaawat? 13 Saan nga ammo ti tao ti gatadna daytoy; wenco saan a masarakan daytoy iti daga dagiti sibibiag. 14 Kuna dagiti nagaadalem a danum iti uneg ti daga, 'Awan kaniak'; kuna ti baybay, 'Awan kaniak daytoy.' 15 Saan a magun-od ti kinasirib babaen iti balitok; wenco saan a maikilo ti pirak kas gatadna daytoy. 16 Saan a magatadan daytoy iti balitok ti Ofir, agraman dagiti napapateg ng oxys wenco safiro. 17 Saan a maipada ti gatadna iti balitok ken kristal; wenco saan a maisukat daytoy kadagit alahas a naaramid iti kasayaatan a balitok. 18 Awan pakaiyaspingga daytoy iti koral wenco jasper; pudno, adayo a nagatgatad ti kinasirib ngem kadagit rubi. 19 Saan a maipada daytoy iti topasio ti Etiopia; wenco saan a magatadan daytoy iti puro a balitok. 20 Sadino ngarud ti paggappuan ti kinasirib? Sadino ti ayan iti pannakaawat? 21 Nailemmeng ti kinasirib manipud kadagit mata dagiti amin nga agbibiaq ken agnanayon a nailemmeng kadagit billit ti tangatang. 22 Kuna ti Pannakadadael ken Patay, 'Nangngeganmi laeng ti sayanggusing maipapan iti daytoy.' 23 Maaw-awatan ti Dios ti dalan nga agturing iti daytoy; ammona ti ayanna daytoy. 24 Ta kumitkita isuna agingga iti pagpatinggaan ti daga ken makitkitana amin nga adda iti babaen ti tangatang. 25 Iti napalabas, innikkanna ti pigsa ti angin ken biningayna ti danum signu iti kalawana. 26 Nangaramid isuna iti pagannurutan para iti tudo ken iti dalan para iti kimat. 27 Kalpasanna, nakitana ti sirib ket impablaakna daytoy; impasdeknna daytoy, pudno, inadala daytoy. 28 Kinunana kadagit tattao, 'Kitaenyo, ti panagbuteng iti Apo- dayta ti kinasirib; ti umadayo iti dakes ket pannakaawat."

29 Intuloy ni Job ti nagsao ket kinunana, 2 "O, a kaslaak la koma kadagit nglabas a bulbulan idi inaywanannak ti Dios, 3 idi nagraniaq ti silawna iti ulok, ken idi nagnaak iti kasiqgetan babaen iti lawagna. 4 O, a kasla ak koma idi kabanbanwag ngalid-alawd idi adda pay laeng iti uneg ti toldak ti pannakigayem ti Dios, 5 idi adda pay laeng iti sidongko ti Mannakabalin-amin, ken adda pay iti dennak dagiti annakko, 6 idi agtaptapaw ti gatas iti dalanko, ken idi bukbukannak iti agay-ayus a lana ti dakkil a bato! 7 Idi rimmuarak a mapan iti ruangan ti siudad, idi nagtugawak iti lugarko idia paguuumongan iti siudad, 8 nakitadak dagiti agtutubo ket immadyoda bassit kaniak ken timmakder dagiti nataengan a tattao kas panagraemda kaniak. 9 Sumardeng nga agsasao idi dagiti prinsipe no dumtengak; appotenda dagiti ngiwatda babaen kadagit imada. 10 Napaulimek dagiti natakneng a tattao, ket dimket dagiti dilada iti ngangaw dagiti ngiwatda. 11 Ta kalpasan mangngegandak ket bendisionandak; idi nakitadak, nagbalindan a saksik ken inanamongandak 12 gapu ta isispalek idi ti napanglaw a tao ngumaasug, ken kasta met dagiti awanan ti ama, ngawanan iti siasinoman a tumulong kenkuana. 13 Ti bendision ti tao a dandanin matay ket naited kaniak; pinagkantak a sirarag-o ti puso ti balo. 14 Insuotko ti kinalinteg, ket kinawesannak daytoy; kasla kagay ken turban ti kalintegak. 15 Nagbalinak a mata kadagit bulsek a tattao; nagbalinak a saka kadagit lugpi a tattao. 16 Nagbalinak nga ama kadagit agkasapulan a tattao; adalek ti kaso uray iti maysa a tao a saanko nga am-ammo. 17 Tinukkolko ti panga ti saan a nalinteg a tao; rinabsutko ti nakimmeg manipud iti nagbaetan dagiti ngipenna. 18 Kalpasanna kinunak, 'Matayako iti umokko; paaddeko dagiti aldawko a kasta kadagit darat. 19 Nagwaras dagiti ramutko kadagit danum, ken agtalinao ti linnaaw kadagit sangak iti agpatpatnag. 20 Ti dayawko ket kanayon a nalapsat, ken ti pana ti pigsak ket kanayon a barbaro iti imak. 21 Dinengegdek dagiti tattao; inuraydak; nagulimekda a dumngeg iti balakadko. 22 Kalpasan ti panagsaok, saandan a nagsao; nagiinnang a kasla

danum dagiti sasaok kadakuada. 23 Kanayondak nga ur-urayen a kas iti panaguraya iti tudo; inungapda ti ngiwatda iti nalawa tapo uminomda kadagit sasaok, a kas iti ar-aramidenda iti maudi a tudo. 24 Inisemak ida idi saanda a namnamaen daytoy; saanda a linaksid ti raniag ti rupak. 25 Pinilik ti wagasda ket nagbalinak a kas panguloda; nagbiagak a kas iti maysa nga ari kadagit armadana, kas maysa a mangliwiwa kadagit agdung-dung-aw iti natayan.

30 Ita, dagiti ub-ubing ngem siak ket awan ti ar-aramidenda no di ti manglais kaniak- dagitoy nga agtutubo a dagiti ammada ket pinagkedekdak koma nga agrabaho a kadua dagiti asok iti arbango. 2 Pudno, ti kinapigsa dagiti ima ti amada, kasano koma a natulongandak - dagiti lallaki a ti kinapigsa ti kinalakaya ket napukawen? 3 Narapisda gapu iti kinapanglaw ken bisin; nagkibkibda iti namaga a daga idiyas kasiptngetan ti let-ang ken iti disso nga awan matagtagitaona. 4 Nagpag-utda kadagit naraboy a mulmula; dagiti ramut ti buyboy ti nagbalin a taraonda. 5 Napapanawda manipud kadagit tattao a nangpukkaw kadakuada, a kasla iti panangpukkaw iti maysa a tao iti agtatakaw. 6 Isu a nagnaedda kadagit tanap nga asideg iti karayan, kadagit rubik ken kadagit dadakkel a bato. 7 Aggaraiuga a kasla kadagit asno iti nagbabaaetan dagiti naraboy a mulmula; naguummongda iti sirok dagiti narabuy a mulmula. 8 Kapututan ita dagiti maag, wen, dagiti awan serserbina a tattao; napapanawda iti daga babaen kadagit saplit. 9 Ngem ita, pinagbalindak dagiti annakda a lallaki a pakasaritaan para iti kanta ti panglais; pudno, maysaak itan a paga-angawan kadakuada. 10 Karuroddak ken ad-adaywandak; kanayonda a tuptupraan ti rupak. 11 Ta pinugsat ti Dios ti tali ti panak ket pinarigatnak, ken isu a napukaw amin ti panagteppel dagitoy a tattao iti sangoanak. 12 Iti makannawan nga imak ken tumakder dagiti naranggas a tattao; pappapanawenda ken igabsunda kaniak dagiti wagas ti panangdadael. 13 Daddadaelenda ti dalongo; iyas-asidegda ti didigra kaniak, lallaki nga awan ti uray maysa a manganwan kadakuada. 14 Umaydak darupen a kasla maysa nga armada manipud iti nalawa nga abot iti pader ti siudad; itulidda dagiti bagbagida kaniak iti katingngaan ti pannakadadael. 15 Ti buteng ti nanglapunos kaniak; naipanaw ti dayawko a kasla intayab ti angin; napukaw ti kinarang-ayko a kasia ulep. 16 Ita, maibukbukbok ti biagko manipud iti kaunggak; dagiti aldaw ti panagsagsagaba ti nangtengngel kaniak. 17 Iti rabii, agut-ot dagiti tulangko; saan a sumardeng ti ut-ot a kasla mangkibkibkib kaniak. 18 Ginammatan ti kinapigsa ti Dios ti pagan-anayko; naiputipot daytoy kaniak a kasla iti kwelyo ti nagayad a pagan-anayko. 19 Impalladawnak iti kapitakan; nagbalinak a kasla tapok ken dudu. 20 Immasugak kenka, O Dios, ngem dinak sungsungan; timmakderak, ket kimmitta laeng kaniak. 21 Nagbaliwukan ket nagbalinka a naulpit kaniak; babaen iti biley ti imam, pinarigatnak. 22 Impangatonak iti angin ket impallatoknak daytoy; dinadaelnak iti bagio. 23 Ta ammok nga ipannakto iti patay, ti balay a nakaitudingan ti amin a sibibiag. 24 Nupay kasta, awan kadi ti tao a mangiyunnat iti imana a dumawat iti tulong no matinnag isuna? Awan kadi ti mariribukan a tao a dumawat iti tulong? 25 Saanak kadi a nagsangit para kenkuana a mariribukan? Saanak kadi a nagladingsit para iti agkasapulan a tao? 26 Idi nagbirukak ti naimbag, ket dakes ti dimteng; idi nagurayak iti lawag, kinasipngit ketdi ti dimteng. 27 Mariribukan ti pusok ken saan nga agtalna; dimteng kaniak dagiti aldaw ti pannakaparigat. 28 Ngimmisiten ti kudliko ngem saan a gapu iti init; negotakerak iti taripnon ket dimmawatak iti tulong. 29 Kakabsatdk dagiti atap nga aso a kadua dagiti kullaaw. 30 Nangisit ti kudliko ken aggregreda manipud iti bagik; kasla napuoran dagiti tulangko gapu iti pudot. 31 Ngarud, ti arpak ket nakatono kadagit kanta a pangladingit, ti plautak a para iti panagkanta dagiti agdungdung-aw.

31 Nakitunglagak kadagit matak; kasano ngarud ti rumbeng a panangmatmatko nga addaan tarigagay iti maysa a birhen? 2 Ta ania ti paset manipud iti Dios idiy ngato, ti tawid manipud iti Mannakabalin amin nga adda idiy ngato? 3 Ipagarupko idi a ti kalamidad ket para kadagit saan a nalinteg a tattao, ken ti didigra ket para kadagit agar-aramid iti kinadangkes. 4 Saan kadi a makitkita ti Dios dagiti wagasko ken saanna kadi a mabilang dagiti amin nga addangko? 5 No nagnaak iti kinalubod, no nagdardaras ti sakak a mangallilaw, 6 (maitimbangak koma iti husto tapno maammoan ti Dios ti kinapudnok) 7 no ti addangko ket simmiasi manipud iti nalinteg a dalan, no sinurot ti pusok dagiti matak, no adda kimmaret a mansa iti kinarugit kadagit imak, 8 ngarud, agmulaak koma ket maipakan koma iti sabali; pudno, maparut koma dagiti apit iti talonko. 9 No naguyugoy ti pusok iti sabali a babai, no naglemmengak a naguray iti likod ti ridaw ti kaarubak para iti asawana, 10 aggiling koma ngarud ti asawak iti trigo para iti sabali a lalaki ken makikaidda koma ti sabali a lalaki kenkuana. 11 Ta nakaam-amak dayta nga aramid; pudno, aramid dayta a madusa babaen kadagit ukom. 12 Ta dayta ket apuy a mangikisap iti amin a banag para iti sheol ken manguram kadagit amin nga apitko. 13 No saanko nga inkaskaso ti asug iti hustisia dagiti adipenko a lallaki wenco babbai idi nakisinnupiatda kaniak, 14 ania ngarud ti aramidek inton tumakder ti Dios a mangpabasol kaniak? Inton umay isuna a mangukom kaniak, kasanoako a sumungbat kenkuana? 15 Saan kadi a ti nangaramid kaniak iti aanakan ti inak ket isu met ti nangaramid kadakuada? Saan kadi nga isuna met laeng iti nangsukog kadayatko amin iti aanakan ti inatayo? 16 No nilappedak dagiti nakurapay a tattao manipud iti tarigagaya wenco no pinaglidemko ti mata ti balo iti panagsangsanginta 17 wenco no kinnanko a sisikti taraonko ken saanko a pinalibusan a mangan met dagiti ulila— 18 (ngem, manipud iti kinaubingko kaduak a dimmakkela ti ulila a kas addaan iti ama ken tinarabayko ti inana, maysa a balo manipud iti aanakan ti bukodko nga ina)— 19 no nakakitaak ti maysa a napukaw ta awan pagan-anayna, wenco no nakakitaak iti tao nga agkasapulan nga awan pagan-anayna; 20 no saannak a binendisionan ti pusona gapu ta saan isuna a napudotan iti lupot a nagtaud iti buok ti karnerok, 21 no ingngatok dagiti imak a maibusor kadagit ulila gapu ta nakitak ti tulongko iti ruangan ti siudad— 22 ket malip-ak koma ti abagak manipud iti nagsuoppana ken matukkol koma ti takkiagko manipud iti nagsaepanna. 23 Ta nakabutbuteng kaniak ti didigra a naguppo iti Dios; gapu iti kinatan-okna, awan ti maaramidko kadagitoy a banbanag, 24 No pinagbalinko a namnamaen ti balitok ken no kinunak iti nasayaat a balitok, “Sika ti pagtaltalkak”; 25 no nagrag-oak gapu ta adu ti kinabaknangko, gapu ta adu ti natagjuka ti imak a sanikua. 26 no nakitak ti init idi nagraniag, wenco ti bulan a magna iti lawagna, 27 ken no sililimed a naguyugoy ti pusok, tapno agkak dagiti imak nga agrukbab kadakuada— 28 aramido met daytoy a maikkak ti pannusa babaen kadagit ukom, ta inlibakko ti Dios nga adda idiy ngato. 29 No nagrag-oak iti pannakadadael ti siasinoman a nanggura kaniak wenco kinabblaawak ti bagik no didigra ti nangkamakan kenkuana— 30 (pudno, saanko nga impalubos nga agbasol ti ngiwaytko babaen ti panangdawatko iti biagna a mailunod) 31 no saan a pulos a kinuna dagiti lallaki iti toldak, “Siasino ti makasarak iti tao a saan a napnek iti taraon ni Job?” 32 (saan a pulos a kasapulan nga agnaed ti ganggannaet iti kalsada ti siudad; ngem ketdi, kanayonko nga ilukat dagiti ruanganko para kadagit agdaldaliasat) 33 no, kas kadagit tattao, inlempengko dagiti basolko babaen iti panangilemmeng iti basolko iti uneg ti tunikak— 34 gapu ta nagbutengak kadagit adu a tattao, gapu ta ti panangtagibassit dagiti pamilya ti nangbuteng kaniak isu a

nagulimekak ken saanak a rimmuar iti bayuko. 35 O, no adda laeng koma dumngeg kaniak! Adtoy, daytoy ti pirmak; sungbatannak koma ti Mannakabalin amin! No adda laeng koma kaniak ti darum nga insurat dagiti kabusorko! 36 Awan duadua a silulukat nga ibaklayko daytoy iti abagak; ikabliko iti ulok a kasla maysa a korona. 37 Ipakaammok kenkuana ti bilang dagiti addangko; kas natalek a prinsipe, mapanak kenkuana. 38 No umkis ti dagak maibusor kaniak, ken agsangit dagiti guritna, 39 no kinnranko dagiti apitna a saanko a binayadan daytoy wenco pinukawko ti biag dagiti akinkukua, 40 ket agtubo koma ngarud dagiti siit imbes a trigosken ruruot imbes a sebada." Nalpasen dagiti sasao ni Job.

32 Nagsardeng ngarud dagiti tallo a lallaki a mangsungsungbat kenni Job gapu ta nalinteg isuna iti bukodna mata. 2 Ket naruburban ti pungtot ni Elihu nga anak ni Barakel ti Bucita, a naqtaud iti pamilya ni Ram; naruburban daytoy maibusor kenni Job gapu ta inkalinteganna ti bagina imbes a ti Dios. 3 Naruburban pay ti pungtot ni Elihu maibusor kadagiti tallo a gagayyemna gapu ta awan masarakanda a maisungbat kenni Job, ngem pinabasolda latta ni Job. 4 Ita naguray ni Elihu a makisaod kenni Job gapu ta natataengan dagiti dadduma a lallaki ngem isuna. 5 Nupay kasta, idi nakita ni Elihu nga awan maisungbat dagiti a tallo a lallaki, naruburban ti ungetra. 6 Ket nagsao ni Elihu nga anak ni Barakel, ti Bucita ket kinunana, "Ubingak pay ket lallakaykayon. Dayta ti makagapu a nagteppelak ket saaiko a ginandat nga ibaga ti bukodko a kapanunotan. 7 Kinunak, "Ti kaatidoggdagiti aldaw ti rumbeng nga agsao; ti kaadu dagiti tawen ti rumbeng a mangisuro ti kinasirib. 8 Ngem adda espiritu iti maysa a tao: ti anges ti Mannakabalin amin ti mangmangted kenkuana iti pannakaawat. 9 Saan laeng a dagiti natan-ok a tattao ti masisirib, wenco dagiti laeng natataengan a tattao ti makaawat iti hustisia. 10 Ibagak ngarud kadakayo, 'Dumngekayo kaniak; ibagak met kadakayo ti pannakaammok.' 11 Kitaenyo, inurayko dagiti saoyo; dimnggak kadagiti panagsusuppiyatoy bayat a panpanunotenyti ibagayo. 12 Pudno, dimnggak kadakayo, ngem, kitaenyo, awan uray maysa kadakayo ti makaallukoy kenni Job wenco makasungbat kadagiti sasaona. 13 Aggannadkayo a saanyo nga ibaga, 'Nasarakanmin ti kinasirib!' Masapul a ti Dios ti mangpamek kenni Job; saan a maaramid ti tao daytoy. 14 Ta saan nga inturong ni Job dagiti sasaona maibusor kaniak, isu a saanko a sungbatan isuna kadagiti sasaoyo. 15 Awaneri ti naibaga dagiti tallo a lallaki; saandan a masungbatan ni Job; awanen ti sao a maibagada. 16 Rumbeng kadi nga agurayak gapu ta saandan nga agsasao, gapu ta nakatakderda idiyai a siuulimek ket awanen ti maisungbatda? 17 Saan, sumungbatak met; ibagak met kadakuada ti kapanunotak. 18 Ta napnoaanak kadagiti sasao; pilpiltennak ti espiritu nga adda kaniak. 19 Kitaenyo, ti barukongko ket kasla mapapaingel nga arak nga awan ti pagsingawanna; kasla baro a supot ti arak, nakasaganan a bumtak. 20 Agsaoak tapno mabangarannak; iyungapko dagiti bibigko ket sumungbatak. 21 Saanak a mangipakita iti panangidumdua; wenco saanak a mangted iti pammadayaw iti siasinoman a tao. 22 Ta saanko nga ambo ti mangted iti kasta a pammadayaw; no inaramidko daytoy, iti mabit, alaennakton ti Namarsua kaniak.

33 Isu nga ita, Job, agpakaasiak kenka, denggempit i balikasko; dumnggak kadagiti amin a sasaok. 2 Kitaem ita, inyungapkon dagiti ngiwaitko; nagsaon ti dilak iti ngiwaitko. 3 Iyebkas dagiti sasaok ti kinalinteg ti pusok; ti ambo ti bibigko, ibagada a sipupuduo. 4 Inaramidnak ti Espiritu ti Dios; ti anges ti Mannakabalin amin ket inikkannak iti biag. 5 No kabaelam, sungbatannak; isaganan dagiti sasaom iti sangoanak ket tumakderka. 6 Kitaem, agpadata iti imatang ti Dios; nasukogak met manipud iti dadamiliun a daga.

7 Kitaem, ti pangbutengko ket saannaka a pagbutnjen; wenco ti panangtalmegeko ket saan a mangpadagsen kenka. 8 Pudno a nagsaoka iti panagdengngegko; nangngegko ti timek dagiti sasaom a mangibagbaga, 9 'Nadalusak ken awan ti naglabsingak; awan dakes nga aramidko ken awan ti basolko. 10 Kitaem, agsapsapul ti Dios iti gundaiway a mangdarup kaniak; ibilbilangnak a kas kabusorna. 11 Kawkawaranna dagiti sakak; sipsiputanna ti amin a dalanko. 12 Kitaem, sungbatankanto: biddutti panangibagam iti daytoy, ta natantan-ok ti Dios ngem iti tao. 13 Apay a makisuppiyatka kenkuana? Saan a masapul nga ipalawagna iti aniaman kadagiti araramidenna. 14 Ta agsasao ti Dios iti maminsan— wen, mamindua uray no saan a madlaw ti tao daytoy. 15 Iti tagtagainep, iti sirmata iti rabii, no narnekanen ti turug dagiti tattao, iti pannakairedep iti pagiddaan— 16 ket lulkukatan ti Dios dagiti lapayag dagiti tattao, ken butbutngenna ida babaen kadagiti pangta, 17 tapno guyudenna ti tao manipud iti panagbasbasolna, ken iyadayona ti kinatangsit kenkuana. 18 Lyad-adayo ti Dios ti biag ti tao manipud iti abot, ti biagna manipud iti ibaballasiw iti patay. 19 Nadusa pay ti tao iti ut-ot iti pagiddaanna, nga addaan iti agtultuloy nga ut-ot kadagiti tulangna, 20 tapno kagura ti biagna ti taraon, ken kagura ti karuuanan dagiti naisangsangayan a taraon. 21 Umres ti lasagna tapno saaen a makita; dagiti tulangna, a saan idi a makita, ita agparangdan. 22 Agpayo, umas-asidegen ti karuuanan iti abot, ti biagna kadagidiy nga agtarigagay a mangdadel iti daytoy. 23 Ngem no adda anghel nga agbalin a mangibabaet para kenkuana, maysa manipud kadagiti rinibribu nga anghel tapno ikpitana kenkuana ti umno nga aramidenna, 24 ket no naasi ti anghel kenkuana ket ibagana iti Dios, 'Isalakanmo daytoy a tao iti pannakatnagna iti abot; nakasarakak iti pangsubbot kenkuana.' 25 ket agbalinto a nalaslasbang ti lasagna ngem iti lasag ti ubing; agsubli isuna kadagiti aldaw ti kabannanuaganna. 26 Agkararag isuna iti Dios ket maasinto ti Dios kenkuana, tapno makitkitana ti rupa ti Dios nga addaan iti rag-o. Itedto ti Dios ti balligi iti tao. 27 Ket agkantanto dayta a tao iti sangoanan dagiti dadduma a tattao ket ibagana, 'Nagbasolak ken sinalungasingko ti pudno, ngem saan a nadusa ti basolko. 28 Inispal ti Dios ti karuuak iti pannakatnagna iti abot; agtultuloy a makakita ti biagko iti lawag.' 29 Kitaem, araramiden ti Dios amin dagitoy a banbanag iti tao, mamindua, wen, mamitilo pay a dasar, 30 tapno maisubli ti karuuanan manipud iti abot, tapno malawlagawan isuna babaen iti silaw ti biag. 31 Ipongamo Job, ken denggennak; agulimekka a agsaoak. 32 No adda ibagam, sungbatannak; agsaoaka, ta kayatko a paneknegan ngaddaka iti umno. 33 No saan, denggennak ngarud; agulimekka latta, ket isurok kenka ti kinasirib."

34 Intuloy pay ni Elihu ti nagsao: 2 "Dumngekayo iti sasaok, dakayo a masisirib a lallaki; dumnggakayo kaniak dakayo nga addaan pannakaamo. 3 Ta mangnggek ti lapayag ti sasaao a kas iti dila a ramananna ti taraon. 4 Plientayo ti nalinteg para iti bagitayo: sukimatentayo ti pagsayaatan ti bagbagitayo. 5 Ta kinuna ti Job, 'Nalintegak, ngem inikkat ti Dios ti kalintegak. 6 Malaksid kadagiti kalintegak, naibilangak nga ulbod. Saan a maagasan ti sugatko, uray awan basolko.' 7 Ania a kita ti tao ti kasla kenni Job a nangjinom iti pannakalais a kasla danum, 8 a makikadkadia kadagiti agararamid iti dakes, ken makikuyuyog kadagiti nadangkes a tattao? 9 Ta kinunana, 'Awan ti seribina iti maysa a tao iti panagararamid iti pagayatan ti Dios.' 10 Isu a dumnggakayo kaniak, dakayo a tattao a makaawat: adayo nga agaramid ti Dios ti kinadangkes; adayo nga agaramid ti Mannakabalin amin iti basol. 11 Ta baybayadanna ti trabaho ti maysa a tao; gungunnaan iti tunggal tao a kas maiyannurot kadagiti bukodna a wagas. 12 Pudno, awan ti araramiden ti Dios a kinadangkes, wenco saan a balballikugen ti

Mannakabalin amin ti hustisia. **13** Siasino ti nangisaad kenkuana nga agturay iti daga? Siasino ti nangikabil iti lubong iti turanya? **14** No ti amin a parpanunotenna ket para laeng kenkuana, ken no ibabawina ti espirituna ken angesna, **15** ket mapukaw amin a lasag; agsubli manen ti sangkataoan iti tapok. **16** No ita ket addaanaka ti pannakaawat, denggem daytoy; alingageti dagiti sasaok. **17** Makaituray kadi ti maysa a tao a gumugura iti hustisia? Pabasulem kadi ti Dios a nalinteg ken nabileg? **18** Ti Dios a nangibaga iti maysa nga ari, 'Managbasolk,' wenne mangibaga kadagit natakneng, 'Nadangkeskayo'? **19** Ti Dios a saan a mangidumduma kadagit papangulo ken saanna a bigbigen a nangatngato dagiti nababaknang a tattao ngem kadagit nakurapay, ta inaramid ida amin ti imana. **20** Mataydanto iti apagdarikmat; masinganto dagiti tattao iti tengga iti rabii ket mataydanto; maikkatto dagiti nabibileg a tattao, ngem saan a babaen kadagit ima iti tao. **21** Ta dagiti mata ti Dios ket adda kadagit wagas ti maysa a tao; makititana amin nga addangna. **22** Awan ti kinasipnget, awan ti nasisipnget a mabalin a paglemmengan dagiti agar-aramid iti dakes. **23** Ta saanen a kasapulan a sukimaten pay ti Dios ti tao; saanen a kasapulan a a mapan ti siasinoman a tao iti sangoananna para iti pannakaukom. **24** Pirsapisyenna dagiti mabigbigbig a tattao gapu kadagit aramidda a saanen a kasapulan pay iti nainget a panangsukimat; isublina dagiti dadduma kadagit bukodda a lugar. **25** Iti daytoy a wagas, ammonan dagiti naaramidda; ibellengna dagitoy a tattao iti rabii, nadadaeldean. **26** Iti imatang dagiti dadduma a tattao, papatayenna ida gapu kadagit nadangkes nga aramidda a kasla kadagit kriminal **27** gapu ta simminada manipud kenkuana ken saanda a binigbig ti uray maysa kadagit wagasna. **28** Iti daytoy a wagas, naipangngegeda kenkuana dagiti asug dagiti napanglaw a tattao, nangngegeda dagiti asug dagiti marigrigatan a tattao. **29** No agul-ulimek isuna, siasino ti makababalaw kenkuana? No ilingedna ti rupana, siasino ti makadlaw kenkuana? Iturturayanna ti entero a nasion ken dagiti tattao, **30** tapno saan a makapagturay ti tao nga awan diosna, tapno awan iti makadangran kadagit tattao. **31** Kaspangarigan adda ti agibaga iti Dios, 'Pudno a nagbasolak, ngem saanakon a pulos nga agaramid iti basol; **32** isurom kaniak dagiti saanko a makitita; nagbasolak, ngem saakonton a pulos nga aramiden daytoy.' **33** Ti panagkunam kadi ket dusaen ti Dios ti basol dayta a tao, agsipud ta saanno a kayat ti ar-aramiden ti Dios? Masapul a sika ti agpili, saan a siak. Ibagam ngarud ti ammom. **34** Ibaganto kaniak dagiti tattao a mannakaawat—pudno, ibaganto ti tunggal masirib a makangkanggeg kaniak. **35** 'Agsasao ni Job iti awan kaes-eskanna; dagiti sasaona ket minamaag. **36** No laeng koma ta maisaklang ni Job iti pangukoman ket maibaga amin dagiti kababassitan a banag iti kasasaadna gapu iti panagsasaona a kasla nadangkes a tattao. **37** Ta naynayunanna ti basolna iti panagsukir; ipalpalakpakna dagiti imana a manglalais iti nagtetengngaantoy; agipenpenen isuna kadagit sasao a maibusor iti Dios.'

35 Nagtultuloy pay ni Elihu, kinuna, **2** "Panagkunam kadi ket awan basolyo? Panagkunam kadi, 'Nalinintegak ngem ti Dios?' **3** Ta ibagbagam, 'Ania koma ti pagsayaatanna kaniak no nalintegak? Ania ti pagsayaatanna kaniak daytoy ita, ngem no nagbasolak?' **4** Sungbatankayo, sika ken dagiti gagayyemmo. **5** Tumangadkayo iti tangatang, ket kitaenyo daytoy; kitaenyo ti tangatang, a nangatngato ngem kadakayo. **6** No nakabasolk, ania ti maaramidmo a saan a nasayaat iti Dios? No umado dagiti naglabsingam, ania ti ar-aramidem kenkuana? **7** No nalintegka, ania iti maitedmo kenkuana? Ania iti maawatna manipud kadagit imam? **8** Ti kinadangkesmo ket mabalin a makadangran iti tao, ta kas taoka, ken ti kinalintegmo ket mabalin a makedait iti pagsayaatan iti sabali a lalaki nga anak ti tao. **9** Gapu iti adu nga aramid iti panagparparigat,

umasug dagiti tattao; umawgda iti tulong iti takiag dagiti maiingel a tattao. **10** Ngem awan iti mangibagbaga, 'Sadino ti ayan ti Dios a Namarsua kaniak, a mangmangted kadagit kankanta iti rabii, **11** a mangisursuro kadatayo iti nasaysayaat pay ngem iti panangsiruna kadagit narungsoit ngay ayup iti daga, ken mangpaspasirib kadatayo ngem kadagit billit iti tangatang?' **12** Sadiay nga umas-asugda, ngem saan a sumungsungbat ti Dios gapu iti kinatangtsit dagiti dakes a tattao. **13** Awan duadua a saan nga ipangang ti Dios ti asug dagiti maag; saan nga ikaskaso daytoy ti Mannakabalin amin. **14** Kasano pay a sumungbat isuna no ibagbagayo a saanyo isuna a makitita, a ti kasasaadmo ket adda iti sangoananna, ken ur-urayem isuna! **15** Kasano pay a sungbatannakayo no ibagbagayo a saanna a pulos a dusduusaen ti siasinoman iti ungetna, ken saan unay isuna a maseknan iti kinatangsit dagiti tattao. **16** Isu nga agsasao laeng ti Job kadagit kinamaag; adu dagiti ibagbagana nga awan kaes-eskanna."

36 Nagtultuloy ni Elihu ket kinunana, **2** "Palubosannak pay nga agsao iti ababa, ket ipakitak kenka ti maysa a banag gapu ta adda pay bassit nga ibagak a mangikanawa iti Dios. **3** Ibingayko ti pannakaammok manipud iti adayo a lugar; bigbigege a ti kinalinteg ket naggapu iti Namarsua kaniak. **4** Ta pudno, saan a purnalo dagiti sasaok; kaduan ti maysa a nataengen iti pannakaammo. **5** Kitaem, mannakabalin ti Dios, ken awan ti umumsienna; maawatanna amin a banbanag. **6** Saanna nga annadan ti biag dagiti nadangkes a tattao ngem ketdi ar-aramidenna iti umno para kadagit agsagsagaba. **7** Saanna nga ik-ikaten ti panagkitana manipud kadagit nalinteg a tattao ngem ketdi isaadna ida kadagit trono a kasla kadagit ari iti agnanayon, ket maitagayda. **8** No, kas pangarigan, mabaludda, no mapalab-uganda iti tali ti panagsagaba, **9** ket ipakpaktana kadakuada ti inaramidda—dagiti naglabsinganda ken ti panagtignayda a sitatangtsit. **10** Luklukatanna pay dagiti lapayagda kadagit bilbilinna, ken bilbilininen ita a tumallikod manipud iti panagaramid iti basol. **11** No dumngedga kenkuana ken dayawenda isuna, gugurendanto dagiti aldawda iti kinarang-ay, dagiti tawtawenda iti pannakapnek. **12** Nupay kasta, no saanda a dumngeg, mapapatayda babaen iti kampilan; mataydanto gapu ta awan ti pannakaammoda. **13** Dagiti awan iti dios ti pusoda ket mapenpen dagiti puntogtoda; saanda a dumawat iti tulong uray no itali ida ti Dios. **14** Mataydanto iti kinaagtutuboda; agpatingga dagiti bibiagda kadagit balangkantis. **15** Is-ipalen ti Dios dagiti tattao nga agrigrigat babaen iti pannakaparparigatda; luklukatanna dagiti lapayagda babaen iti pannakaidadanessa. **16** Pudno, kayatnaka nga ilung-aw iti rigat nga agturong iti nalawa a lugar nga awan iti rigat ken iti lugar a mapno ti lamisaanno iti taraon na napnoan iti taba. **17** Ngem napnoanka iti pammabasol kadagit nadangkes a tattao; tinenggelhaka ti pannakaukom ken hustisia. **18** Saanno nga ipalubos nga allilawennaka ti kinabaknang; saanno nga ipalubos a ti dakkel a gatad ti pasokos ti mangibawing kenka manipud iti hustisia. **19** Adda kadi ti pagsayaatan a maitedda kenka ti kinabaknangmo, tapno saanka nga agrigat, wenne matulongannaka kadi ti amin a pigsam? **20** Saanno a tarigagayan ti rabii nga agaramid iti basol kadagit dadduma, no napapanaw dagiti tattao iti lugarda. **21** Aganadka a saanka nga agsubli iti pannagbasol gapu ta masusuo babaen iti panagsagaba tapno maiyadayoka manipud iti panagbasol. **22** Kitaem, naitag-ay ti Dios iti pannakabalinna; siasino ti manursuro a kas kenkuana? **23** Siasino iti nangisuro kenkuana maipanggep iti wagasna? Siasino ti makaibaga kenkuana, 'Saan a nalinteg ti inaramidmo?' **24** Laglagipem a dayawen dagiti aramidna, nga inkanta dagiti tattao. **25** Nakita amin a tattao dagidiay nga aramid, ngem makitida laeng dagidiay nga

aramid manipud iti adayo. **26** Kitaem, naindaklan ti Dios, ngem saantayo unay a maawatan isuna; saan a mabilang ti tawtawenna. **27** Ta ipangpangatona dagiti tedted ti danum nga agbalin a tudo manipud iti alingasawna. **28** nga aglaplapusanan nga ibukbukbok ken itintinnag dagiti ulep iti sangkataao. **29** Pudno, maawatan kadi ti siasinoman ti kinalawa dagiti ul-ulep ken dagiti gurruod manipud kadagit toldana? **30** Kitaem, ipalpalikmotna ti kimatna iti bagina; kalkalubanna ti taaw iti kinasipnet. **31** Iti daytoy a wagas pakpakanenna dagiti tattao ken mangmangted iti aglaplapusanan a taraon. **32** Kalkalubanna kadagiti imana dagiti kimat aginggana nga ibaonna dagitoy a tiroenda dagiti puntada. **33** Dagiti daranudorda ti mangibagbaga kadagiti tattao nga adda iti paumay a bagyo; ammomet iti ayup ti panagsangpetna.

37 Pudno, agkibkibbayo ti pusok iti daytoy; ken aggargaraw iti ayanna. **2** O, denggem ti daranudor ti timekna, ti aweng a rumrumuar manipud iti ngiwtatna. **3** Ibabonna daytoy iti sirok ti entero a tangatang, ken ibabaonna dagiti kimatna kadagiti beddeng ti daga. **4** Adda timek nga agdaranudor kalpasan daytoy; paggurruodenna babaen iti timek ti kinatan-okna; saanna a laplappedan dagiti kimat no mangnggeq ti timekna. **5** Paggurruoden ti Dios iti nakakaskasdaw a wagas babaen iti timekna; agar-aramid isuna kadagiti naindaklan a banbanag a saantayo a maawatan. **6** Ta ibagbagana kadagiti niebe, 'Agtinnagka iti rabaw ti daga'; kasta met kadagiti arbis, 'Agbalinka a napigsa a tudo.' **7** Pagsarsardengenna ti ima ti tunggal tao manipud iti panagtrabaho, tapno makita dagiti amin a tattao nga inaramidna dagiti aramidna. **8** Ket aglemeng dagiti narungsof nga ayup ken agtalinaedda kadagiti rukibda. **9** Aggapgapu ti bagyo iti siledna iti abagatan ken aggappgapu ti lamiis manipud iti agwarwaras nga angin iti amianan. **10** Babaen iti anges ti Dios, tumaud ti yelo; ken tumanken a kasla landok ti nalawa a danum. **11** Pudno, padagsenenna ti napuskol nga ulep babaen iti linnaaw; iwar-warsna ti kimatna kadagiti ulep. **12** Pagrikus-rikusenna dagiti ulep babaen iti pananggiturongna, tapno maaramidda ti aniaman nga ibilibilinna kadakuada iti ngatoen ti entero a lubong. **13** Araramidne amin dagitoy; no dadduma mapaspasamak daytoy para iti pannakailinteg, no dadduma para kadagiti dagana, ken no dadduma ket kas panangtungpal iti napudno a tulagna. **14** Denggem daytoy, Job; agsardengka ken panunotem dagiti nakakaskasdaw nga aramid ti Dios. **15** Ammom kadi no kasano ti panangbilin ti Dios kadagiti ulep ken panagpakimatra kadagitoy? **16** Maawatam kadi ti panagtawap dagiti ulep, dagiti nakakaskasdaw nga aramid ti Dios, nga addaan iti naan-anay a pannakaammo? **17** Maawatam kadi no kasano a bumara dagiti kawesmo no agtalna ti daga gapu iti angin manipud iti abagatan? **18** Maiwarasmo kadi ti tangatang a kas iti kabaellanna—ti tangatang, a kas kabileg ti sarming a landok? **19** Isuronakami iti rumbeng nga ibagami kenkuana, ta saanmi a mapagsasaruno dagiti ibagami gapu iti kinasipnet dagiti panunotmi. **20** Rumbeng kadi a mabagaan isuna a kayatko ti makitungitkenkuana? Tarigagayan kadi ti maysa a tao ti matilmon? **21** Ita, saan a maperreng dagiti tattao ti init no agranraniaq daytoy iti tangatang kalpasan a makalabas ti angin ken winaknitan dagiti ulep. **22** Aggapu iti amianan ti nabalitukan a kinarangrang—iti Dios ti nakakaskasdaw a dayag. **23** Maipanggep iti Mannakabalin-amin, saantayo a mabirukan isuna; naindaklan ti pannakabalin ken ti kinalintega. Saanna nga idaddadanes dagiti tattao. **24** Ngarud, kabuteng dagiti tattao isuna. Saanna nga ipangpangdagiti mangipagpagarup a nasiriba."

38 Kalpasanna, inawagan ni Yahweh ni Job manipud iti nadawel a bagio ket kinunana, **2** "Siasino daytoy a mangiiyeg iti kinasipnet kadagiti panggepko babaen kadagiti sasao nga awanan

ti pannakaamo? **3** Ita, agbarikeska a kas maysa a lalaki ta agsaludsodak kenka, ket masapul a sungbatannak. **4** Sadino ti ayanmo idi inkabilko ti pundasion ti daga? Ibagam kaniak, no addaaka iti adu a pannakaawat. **5** Siasino ti nangikkeddeng iti rukodna? Ibagam kaniak, no ammom. Siasino ti nangiyunnat iti pangrukod iti rabawna? **6** Ania ti nakaakabilan dagiti pundasionna? Siasino ti nangikabil iti bato a pasulina. **7** idi nagkanta dagiti bituen iti agsapa ken idi nagpukkaw gapu iti rag-o dagiti amin nga annak ti Dios? **8** Siasino ti nangiserra kadagiti ruangan ti baybay idi nagpussuk daytoy, a kasla rimmuar daytoy iti aanakan— **9** idi pinagbalinko dagiti ulep a kawesna, ken ti nakaro a sipnet a lampinna? **10** Dayta ket idi sinennialak ti pagpatinggaak iti baybay, ken idi inkabilko dagiti balunet ken dagiti ridawna, **11** ken idi imbagak iti daytoy, 'Aginggaka laeng ditoy ngem saankan a lumabes pay; ditoy ti pangikabilak iti pagpatinggaan dagiti napalangguad a dalluyonmo.' **12** Manipud nangrugi dagiti bukodmo nga aldad, napadasmoo kadin a binilin ti agsapa tapno mangrugin, ken ti bannawag ti agsapa tapno maammoorna ti lugar a pakaibanganna kadagiti banbanag, **13** tapno maiggamanna dagiti igid ti daga tapno mawagwag dagiti nadangkes a tattao a rummuar iti daytoy? **14** Nagbalwi ti langa ti daga a kasla iti panagbalwi ti pitak iti sirok ti selio; amin a banbanag nga adda iti daytoy ket agbalin a nalawag a kasla kadagiti kupin ti maysa a pagan-anay. **15** Manipud kadagiti nadangkes a tattao ket naikkat ti lawagda, natukkol ti nakangato nga imada. **16** Napanka kadin kadagiti pagtataudan ti danum iti baybay? Nagnaka kadin iti kaadaleman a paset ti baybay? **17** Naipakita kadin kenka dagiti ruangan ti patay? Nakitam kadin dagiti ruangan ti anniniwan ti patay? **18** Naawatam kadin ti kinalawa ti daga? Ibagam kaniak no ammom amin dagitoy. **19** Sadino ti dalan nga agturonsit ti paginanaan ti lawag—maipapan iti kinasipnet, sadino ti lugarna? **20** Maidalanmo kadi ti lawag ken ti sipnet kadagiti lugar a pagtrabahoanda? Mabirkum kadi ti dalan nga agsubli kadagiti balbalayda para kadaakuada? **21** Awan dua-dua nga ammom, gapu ta naiyanakka idin; adu unayen ti bilang dagiti aldadmo! **22** Nastrekmo kadin dagiti pagidulinan ti niebe wenco nakitam kadin dagiti pagidulinan ti uraro, **23** dagitoy a banbanag nga indulduinko para iti tiempo ti riribuk, para kadagiti aldad ti ranget ken gubat? **24** Ania ti dalan a pakawarasan ti kimat wenco sadino ti nakaipul-oyan ti angin a manipud iti daya iti rabaw ti daga? **25** Siasino ti nangaramid kadagiti pagayusan dagiti layus ti tudo wenco siasino ti nangaramid kadagiti pagnauna ti kanabruong ti gurruod, **26** a mangpatudo kadagiti daga nga awan matagtagitaona, ken iti let-ang, nga awan ti uray maysa nga agbibig. **27** tapno masabet dagiti kasapulan ti natikag ken nababay-an a paset ti daga, ken tapno maparusing dagiti naganus a ruot? **28** Adda kadi ama ti tudo? Siasino ti nangpataud kadagiti tedted ti linnaaw? **29** Siasino ti akin aanakan ti nagtaudan ti yelo? Asino ti nangipasngay iti niebe manipud iti tangatang? **30** Aglemeng ti danum ket agbalin a kasla bato; timmangkan ti rabaw ti adalem a danum. **31** Mareppetmo kadi kadagiti kawar dagiti "Pleiades," wenco mawarwarmo kadi dagiti galut iti "Orion"? **32** Maiturongmo kadi dagiti banbanag iti tangatang nga apparang iti umno a panawenda? Maidalanmo kadi dagiti oso ken dagiti annakna? **33** Ammom kadi dagiti alagadan ti tangatang? Maisaadmo kadi ti linteg ti tangatang iti rabaw ti daga? **34** Mapapigsaam kadi ti timekmo aggingga kadagiti ulep, tapno malapunosnaka ti bumayakabak a tudo? **35** Maparuarmo kadi dagiti kimat, nga ibagada kenka, 'Adtoy kami'? **36** Siasino ti nangikabil iti kinasiria kadagiti ulep wenco nangted iti pannakaawat iti angep? **37** Siasino ti makabilang kadagiti ulep babaen iti laingna? Siasino ti makaibuyat iti lalat a pagkargaan ti danum iti tangatang **38** inton agtutukel dagiti tapok ken agdidikket dagiti bingkol? **39** Makaanupka kadi iti ayup a para iti kabaian a leon

wenco mabussogmo kadi dagiti urbonna **40** inton kumkumlebda kadagiti rukibda ken aglemlemmengda iti kasamekan nga aguray? **41** Siasino ti mangipapaay kadagiti ayup para kadagiti uwak no umasug dagiti annakda iti Dios ken agdiwerdiwerda gapu iti kinaawan ti taraonda?

39 Ammom kadi ti tiempo a panangipasngay dagiti atap a kalding kadagiti annakda kadagiti kabatbatoan? Makitam kadi ti panangipasngay dagiti ugsa kadagiti urbonda? **2** Mabilangmo kadi ti bulan a panagsikogda? Ammom kadi ti tiempo ti panangispasngayda kadagiti urbonda? **3** Agrukobda ket ipasngayda ti urbonda, ken kalpasanna, malpasen ti rigat ti panaganakada. **4** Pumigsa ken dumakkela dagiti urbonda kadagiti tay-ak; pumanawda ket saandan nga agsibli pay. **5** Siasino ti nangibulos iti atap nga asno? Siasino ti nangwarwar kadagiti tali ti atap nga asno, **6** a ti pagtaenganna ket inaramidko idiy Arabah, ti balayna idiy naapgad a daga? **7** Katkatawanna a lalaisen dagiti arimbangaw iti siudad; saanna a mangmangngeg ti pukkaw dagiti mangiturturong. **8** Agsursurson isuna kadagiti banbantay a kas pagarabanna; agbirbirok isuna sadiy kadagiti nalangto a ruot nga arabenda. **9** Maragsakanto kadi ti atap a baka nga agserbi kenka? Umannugotto kadi daytoy nga agtalinaed iti kulluongmo? **10** Babaen iti maysa a tali, maiturongmo kadi ti atap a baka a mangardao kadagiti aradoen? Aradoenna kadi dagiti tanap para kenka? **11** Pagtalkam kadi isuna gapu ta kasta unay ti pigsana? Ibatim kadi ti trabahom kenkuana nga aramidenna? **12** Agtalekka kadi kenkuana a mangipan iti trigom iti pangtaengam, a mangummong kadagiti trigo iti paggirkikam? **13** Sitatangsit nga agpayakpak dagiti payyak dagiti abestrus, ngem isuda kadi dagiti dadakkel a dudtot ken babassit a dudtot ti ayat? **14** Ta ibatbatina dagiti itloyna iti daga, ken baybay-anna ida a mapudupdotan iti tapok; **15** malipatanna nga amangan no mapayatan dagitoy ket marumekda wenco amangan no mabaddekkan dagitoy dagiti narungst ngayay. **16** Naranggas isuna kadagiti piyyekka a kasla saanna ida a piyyek; saan a mabuteng isuna nga amangan no maawanan ti serbi ti nagbannoganna. **17** Gapu ta inikkat ti Dios kenkuana ti sirib ken saanna nga inikkan isuna iti pannakaawat. **18** No tumaryn isuna a sipapartak, katkatawanna a lalaisen ti kabalyo ken ti nakasakay iti daytoy. **19** Intedmo kadi iti kabalio ti pigsana? Binaduam kadi ti tengnedna iti buok nga agallo-allon? **20** Napalagtom kadi isunan a kasla dudon? Nakabutbuteng ti kinapigsa ti panagbang-esna. **21** Sipipigsa a mangkurob ken agragrag-o isuna iti pigsanna; agdardaras isuna a mangsabat kadagiti igam. **22** Um-umsienna ti buteng ken saan isuna a maupay; saanna a taltallikudan ti kampilan. **23** Kumalangiking ti kaluban a maitungatupa iti sikiganna, agraman dagiti sumilapsilap a gayang ken pika. **24** Tiltilmonenra ti daga babaen iti kinarungst ken pungtot; saan isuna a makatalha iti panaguni ti trumpet. **25** Tunggal aguni dagiti trumpet, kunkunaenna, 'Aha! Maang-angnotna ti gubat iti adayo—dagiti umarimbangaw a pukkaw dagiti opisial ken dagiti ikkis. **26** Babaen kadi iti siribmo nga agampayag ti kali, nga iyunnatna dagiti payyakna para iti abagatan? **27** Gapu kadi kadagiti bilinmo isu a turmayab ken agumok ti agila kadagiti nangato a lugar? **28** Agnanaed isuna kadagiti rangkis ken ar-aramidenna ti pagtaengana kadagiti tuktuk dagiti rangkis, a maysa a sarikedked? **29** Manipud sadiy agbirbirok isuna iti sippaytenna; makitana dagitoy manipud iti adayo. **30** Uminum met dagiti piyyekna iti dara; no sadino ti ayan dagiti napapatay a tattao, adda isuna sadiy.

40 Intuloy ni Yahweh ti nakisarita kenni Job; kinunana; **2** "Rumbeng kadi a ti sasinoman nga agtarigagay a mangbabalaw ket padasenna nga aturen ti Mannakabalin-amin? Ti makinsinsinnupiat iti Dios, bay-am isuna a sumungbat." **3** Ket

simmungbat ni Job kenni Yahweh ket kinunana, **4** "Kitaem, awan ti pategko; kasanoka a masungbatan? lyappotko ti imak iti ngiawatko. **5** Nagsaoak iti naminsan, ket saanakon a sumungbat; kinapudnona, namindua, ngem saankon nga ituloy pay." **6** Kalpasanna, simmungbat ni Yahweh kenni Job manipud iti nadawel a bagio, kinunana, **7** "Ita barikesam dagiti lumom a kas maysa a lalaki, ta agsaludsodak kenka, ket masapul a sungbatannak. **8** Pudno kadi nga ibagam a saanak a nalinteg? Pabasolennak kadi tapno maibagam a hustoka? **9** Addaanka kadi iti takiag a kas iti Dios? Mapaggurruodmo kadi babaen iti timek a kas kekuana? **10** Ita, agkaweska iti kinadayaq ken kinatakng; arkosam ta bagim iti dayaw ken kinatan-ok. **11** Iwarasmo ti nalabes a pungtotto; kitaem ti tunggal maysa a napalangguad ket ipababam isuna. **12** Kitaem ti tunggal maysa a napalangguad ket ipababam isuna; ipayatmo dagiti nadangkes a tattao iti pagtaktakderanda. **13** Ikalim ida a sangsangkamaya iti daga; ibaludmo dagiti rupada iti nalimed a disso. **14** Ket, bigbigeto met a kabaelannaka nga isalakan ti bukodmo a makannawan nga ima. **15** Kitaem ita ti behemot, a pinarsuak a kas ti panangparsuak kenka; mangmangan daytoy iti ruot a kas iti baka. **16** Ita kitaem, ti pigsana ket adda kadagiti lumona; ti bilegna ket adda iti piskel ti tianna. **17** Iktutina ti ipusna a kas iti maysa a sedro, nagsisilpo dagiti piskel ti luppona. **18** Dagiti tulangna ket kasla kadagiti tubo a bronsen; dagiti gurongna ket kasla kadagiti bareta a landok. **19** Isuna ti pangulo dagiti pinarsua ti Dios. Ti Dios laeng, a nagsarsua kenkuana, ti makaparmek kenkuana. **20** Ta ipapaayan isuna dagiti turod iti tarao; agay-ayam iti asideg dagiti narungst ngayay. **21** Agid-idda isuna iti sirok dagiti mula a lotus iti salinong dagiti runo, kadagiti ban-aw. **22** Linlinungan isuna dagiti mula a lotus; adda iti aglawlawa dagiti kayo a karawawe kadagiti waig. **23** Kitaem, no layusen dagiti ti karayan ti pantarna, saan isuna nga agbuteng; natalek isuna, uray no dumakkela ti danum ti karayan Jordan aggingga iti sungona. **24** Adda kadi makatiliw kenkuana babaen iti kawit, wenco mangtaldeng iti agongna babaen iti silo?

41 Kabaelam kadi a banniitan ti levian? Wenco galutan ti sungona? **2** Kabaelam kadi a talian ti agongna, wenco duyoken ti pangalna babaen iti banniit? **3** Agpakaasi kadi kenka daytoy? Makisao kadi kenka daytoy iti naalumamay? **4** Makitulag kadi daytoy kenka, nga alaem isuna nga agbalin nga adipenmo iti agnanayon? **5** Makiaay-ayamka kadi kenkuana a kas iti billit? Galutam kadi isuna para kadagiti adipenmo a babbai? **6** Makitinnawar kadi dagiti bunggoy ti mangngalap para kenkuana? Tadtadenda kadi isuna nga isukatda kadagiti aglaklako? **7** Kabaelam kadi a punnoen ti kudilna iti gayang wenco ti ulona iti pangkalap a pika? **8** Sagidem isuna iti uray mamsinsan laeng, ket malaglagipmoto ti panakirangeta keta saamonton nga uliten daytoy. **9** Kitaem, ti namnama ti sasinoman a mangar-aramid iti dayta ket ubbew; saan kadi a matuang iti daga ti sasinoman uray no makitada laeng daytoy? **10** Awan ti narungst a makaiture a mangriribuk iti levian; siasino ngarud ti makaiture a tumakder iti sangoanak? **11** Siasino ti immun-una a nakaitit iti aniaman a banag kaniap tapno agsubadak koma kenkuana? Aniaman nga adda iti sirok ti bibukob a tangatang ket kukuak. **12** Saanak nga agulimek maipanggep kadagiti saka ti levian, wenco maipapan iti pigsana, wenco ti makaay-ayo a langana. **13** Siasino ti makaikkat iti akinruar nga akkub ti bagina? Siasino ti makasalpot iti doble a kabalna? **14** Siasino ti makalukat iti ruangan ti rupana - a napalikmutan kadagiti ngipenna, a nakabutbuteng? **15** Naaramid ti bukotna iti naintar a salaknib, nagdedekketda a kas iti nagdidiinnekket a pangsera. **16** Naidekket unay ti maysa iti sabali pay nga awan pulos ti angin a makastrek iti nagbabaaetan dagitoy. **17** Nagdidiinnekketda iti tunggal maysa; nagkikinapetda, tapno saanda a mapagsisina. **18** Adda

silnag a rummuar iti panagbang-esna; maiyariq dagiti matana iti panagsingsing ti init iti parbangon. **19** Iti ngiwatna, rumuar ti kasla umap-apuy a pagsilawan, aglagato a rummuar dagiti rissik ti apuy. **20** Kadagit abut ti agongna, rumuar ti asuk a kas iti agburburek a danum iti banga a nakasaang iti apuy a kasta unay ti pudnotna. **21** Pasgedan ti angesna dagiti uging; apuy ti rumuar manipud iti ngiwatna. **22** Iti tengngedna ket kinapigsa, ket nakabutbuteng ti lumablabaas iti sangoananna. **23** Nagdidinnekket dagiti paspaset ti lasagna; nakalaglagdada; saanda a makuti. **24** Ti pusona ket kas katangken ti bato - pudno, katangtangken ti akinbabaa bato ti paggilingan. **25** No tumakder isuna, uray dagiti didiosen ket abguteng; gapu iti buteng, agsanudda. **26** No maiduyok ti kampilan kenkuana, awan mamaayna - ken uray ti gayang ken pana wenco uray ania a natirad nga armas. **27** Kasla laeng garami, ti landok kenkuana, ken ti bronse ket kasla laeng narukop a kayo. **28** Saan isuna a mapagtayar ti pana; para kenkuana, ti maipalsii a bato ket kasla laeng taep. **29** Dagiti pang-or ket ibilbilangna a kas garami; katkatawaanna dagiti agtatayab a gayang nga agturong kenkuana. **30** Dagiti akinbabaa a pasetna ket maiyariq kadagit natatadem a paset ti nabuong a banga; mangibati isuna iti tugot iti kapitakan a kasla maysa isuna a dakkel nga arado. **31** Pagburekenna ti nauneg a baybay a kas iti maysa a banga nga adda agburburek a danumna; pagbalinenna ti baybay a kasla banga ti sapsapo. **32** Pagraniagenna ti pagnaanna; pagarupen ti makakita a nagbalin a puraw ti nauneg a baybay. **33** Iti rabaw ti daga, awan ti umasping kenkuana, a nagbiag nga awan pagbutnganna. **34** Makitkitana amin a napalangguad; isuna ti ari kadagit amin nga annak ti kinapalangguad."

42 Kalpasanna, simmungbat ni Job kenni Yahweh ket kinunana, **2** "Ammok a maaramidmo amin a banbanag, nga awan ti panggepmo a mabalin a malapdan. **3** Sinaludsodmo kaniak, 'Siasino daytoy nga awanan pannakaammo a nangyeg iti kinasipnget kadagit panggepko?' Ngarud, nakaibagaak kadagit banbanag a saanko a miaawatan, banbanag a narigatko unay a miaawatan, a saanko nga ammo ti kaiapananna. **4** Kinunam kaniak, 'Ita, dumnggeka, ket agsaoak; adda banbanag a damagek kenka, ket ibagam kaniak dagitoy.' **5** Nangngegak ti maipapan kenka babaen kadagit lapayagko, ngem ita makitkitanakan dagiti matak. **6** Isu a kagurak ti bagik; agbabawiak babaen kadagit tapok ken dapdapo." **7** Ket napasamak a kalpasan nga imbagana dagitoy a sasao kenni Job, kinuna ni Yahweh kenni Elifaz a taga-Teman, "Napasedan ti pungtotko kenka ken iti dua a gagayyemmo ta saanyo nga imbag a umno a banag maipanggep kaniak, a kas iti inarapid ni Job nga adipenko. **8** Ita ngarud, mangalakayo iti pito a kalakian a baka ken pito a kalakian a karnero, mapankayo kenni Job nga adipenko ket mangidatagkayo para iti bagiyo iti daton a mapuoran. Ikararagannakayonto ni Job nga adipenko ket denggekto ti kararagna, tapno saankayo a dusaen iti kinamaagyo. Saanyo nga imbag a umno a maipanggep kaniak, a kas iti inarapid ni Job nga adipenko." **9** Isu a napan da Elifaz a taga-Teman, ni Bildad a taga-Shuhit, ken ni Zofar a taga-Naamat ket inaramidda ti imbilin ni Yahweh kadakuada, ket inawat ni Yahweh ni Job. **10** Idi nagkararag ni Job para kadagit gagayyemna, insubli ni Yahweh dagiti kinabaknangna. Inikkan ni Yahweh isuna iti mamindua a dasa a kaadu dagiti sanikua nga adda kenkuana idi. **11** Ket amin dagiti kakabsat ni Job a lallaki, ken amin a kakabsatna a babbai, ken amin a gagayyemna idi — napanda kenkuana ket nakipanganda iti balayna. Nakipagladingita kenkuana ken liniwiwada isuna maipanggep kadagit amin a didigra nga impalakan ni Yahweh kenkuana. Amin a tattao ket ngantted kenni Job iti maysa a pidaso ti pirak ken maysa a balitok a singsing. **12** Adadda pay a binendisionan ni Yahweh ti maudi a paset ti biag ni Job

ngem ti immuna; addaan isuna iti sangapulo ket uppat a ribu a karnero, innem a ribu a kamelio, sangaribu a pares a baka, ken sangaribu a kabaian nga asno. **13** Naaddaan met isuna iti pito nga annak a lallaki ken tallo a babbai. **14** Pinaganananna ti inauna nga anakna a babai iti Jemimah, Keziah ti maikadua, ken Kerenhapuch ti maikatlo. **15** Iti entero a daga, awanen ti masarakan a babbai a napinpintas ngem kadagit annak ni Job a babbai. Inikkan ida ti amada iti tawid kasta met kadagit annakna a lallaki. **16** Kalpasan daytoy, nagbiag pay ni Job iti sangagasut ket uppat a pulo a tawen; nakadennana pay dagiti annakna a lallaki ken dagiti appokona agingga iti maikapat a henerasion. **17** Kalpasanna, natay ni Job gapu iti kinalakayna unay a ginanasna ti nagbiag.

Dagiti Salmo

1 Nagasat ti a saan a magna iti pammagbaga dagiti nadangkes, wammo agtakder iti dalan dagiti managbasol, wammo agtugaw iti taripnong dagiti manglalais. **2** Ngem ti ragsakna ket adda iti linteg ni Yahweh, ken ut-utobenna ti linteg ni Yahweh iti aldaw ken rabii. **3** Maiyaring isuna iti maysa a kayo a naimula iti igid dagiti waig nga agbunga iti tiempona, a saan a malayay dagiti bulongna; agballigi ti aniaman nga aramidenha. **4** Saan a kasta dagiti nadangkes, ngem kasla ketdi iti taep nga itayab ti angin. **5** Isu a saanto a makatakder dagiti nadangkes iti panangukom, wammo dagiti managbasol iti taripnong dagiti nalinteg. **6** Ta anamungan ni Yahweh ti dalan dagiti nalinteg, ngem mapukawto ti dalan dagiti nadangkes.

2 Apay nga agrebelde dagiti nasion, ken agtutulag dagiti tattao iti awan serserbina? **2** Agkaykaysa nga agsagana dagiti ari iti daga ken agkaykaysa dagiti mangiturturay nga agtutulag a maibusor kenni Yahweh ken iti Mesiasna, a kunada, **3** "Pugsatentayo dagiti posas nga inkabilda kadatayo ken ibellengtayo dagiti kawarda." **4** Isuna a nakatugaw kadagiti langit, uyawennanta ida; lalaisen ti Apo ida. **5** Ket agsao isuna kadakuada iti ungetna ken butbutngenna ida iti pungtotna, a kunana, **6** Siak a mismo ti nangpulot iti arik idiy Sion, ti nasantoan a bantayko." **7** Ipakaammokto ti bilin ni Yahweh. Kinununa kaniak, "Sika ti anakko! Ita nga aldaw, nagbalinak nga amam. **8** Agkiddawka kaniak, ket itedko kenka dagiti nasion a tawidmo ken dagiti kaadaywan a rehion iti daga a sanikuam. **9** Burakemto ida babaen iti setro a landok; rumekemto ida a kasla banga ti agdamdamili." **10** Isu nga ita, dakayo nga ari, maballaagankayo; masuroankayo, dakayo a mangiturturay iti daga. **11** Dayawenyo ni Yahweh nga addaan panagbuteng ken agragokayo nga addaan panagpigerger. **12** Agkanyo ti anak amangan no makaungeeto isuna kadakayo, ket mataykayo iti dalan inton dagus a sumged ti ungetna. Anian a nagasat dagiti amin nga agkamangkenkuana.

3 O Yahweh, anian a nagadu dagiti kabusorko! Adu ti timmallikud ken nangraut kaniak. **2** Adu dagiti mangibagbaga maipanggep kaniak, "Awan ti tulong a maipaay kenkuana manipud iti Dios." (Selah) **3** Ngem sika, O Yahweh, ket kalasag iti aglawlawko, dayagko, ken mangparegta kaniak. **4** Umawagak kenni Yahweh, ket sungbatannak manipud iti nasantoan a turodna. (Selah) **5** Nagiddak ket nakaturogak; nagriingak, ta silanaknibannak ni Yahweh. **6** Saanak nga agbuteng kadagiti rineprep a tattao iti aglawlawko a bumusor kaniak. **7** Bumangonka, O Yahweh! Isalakkannak, Diosko! Ta kabileti dagiti amin a kabusorko kadagiti pangada; pusiem dagiti ngijpen dagiti nadangkes. **8** Aggapu kenni Yahweh ti pannakaisalakan. Adda koma kadagiti tattaom ti bendisionmo. (Selah)

4 Sungbatannak no umawagak, O Dios ti kinalintegko; ispallenak no agpaggadak. Kaasiannak ken denggem ti kararago. **2** Dakayo a tattao, aginggana kaano a pagbalalinencyo a pakababainan ti dayawko? Aginggana kaano ti panagayato iti awan serserbina ken panangsapulyo kadagiti kinabulod? (Selah) **3** Ngem ammoeyo nga ilaslasin ni Yahweh dagiti nadiosan para kenkuana. Dengaannakti ni Yahweh no umawagak kenkuana. **4** Agpigergerkayo iti buteng, ngem saankayo nga agbasol! Utobenyo iti pusoy iti pagiddaanyo ket agulimekkayo. (Selah) **5** Idatonyo dagiti daton iti kinalinteg ken agtalekkayo kenni Yahweh. **6** Adu ti agkuna, "Siasino ti mangipakita kadakami iti aniaman a nasayaat?" O Yahweh, paraniagem ti lawag ti rupam kadakami. **7** Inikkam ti pusok iti adda a kinaragsak ngem iti adda kadagiti dadduma idi immadu ti trigo ken baro nga

arakda. **8** Gapu iti kinatalna nga agjidda ken maturogak, ta sika laeng, O Yahweh, pagbalbalinennak a naan-anay a natalged.

5 Denggem ti awagko kenka, O Yahweh; panunotem dagiti asasugko. **2** Denggem ti timek ti awagko, O Arik ken Diosko, ta sika ti pagkarkararagak. **3** O Yahweh, mangmangngegmo ti ararawko iti agsapa; iti agsapa, iyegko dagiti kiddawko kenka ken agurayak a sinanama. **4** Pudno a saanka a Dios nga uman-anamong iti dakes; saanto a dagiti dakes a tattao ti sangailim. **5** Saanto nga agtakder iti imatangmo dagiti napalangguad a tattao; kagurguram dagiti amin nga agtitignay a sidadangkes. **6** Dadaelemtu dagiti ulbod; um-umsin ni Yahweh dagiti naranggas ken manangallilaw a tattao. **7** Ngem para kaniak, gapu iti naindaklan a kinapudnom iti tulagmo, sumrekak iti balaymo; siraraem nga agrukbabak iti nasantoan a templom. **8** O Apo, idalannak iti kinalintegmo gapu kadagiti kabusorko; palintegem ti dalanmo iti sangoanak. **9** Ta awan ti kinapudno iti ngiwatda; nadangkes ti kaungganda; ti karabukobda ket nakalukat a tanem; agpaspasablogda babaen iti dilada. **10** Ibilangmo a nagbiddutda, O Dios; dagiti panggepda koma ti pakatinnaganda! Papanawem ida gapu kadagiti adu a basbasolda, gapu ta nagsukirda kenka. **11** Ngem agrag-o koma dagiti amin nga agkamang kenka; ipalubosmo koma a kanayon nga appukkawda a sirag-o agsipud ta ikankanawm ida; ipalubosmo koma nga agragoda kenka, dagidiay mangay-ayat iti naganmo. **12** Ta bendisionanto dagiti nalinteg, O Yahweh; palikmutamo ida iti ayatmo a kas iti maysa a kaslagas.

6 O Yahweh, saannak a tubtubgaren iti ungetmo wammo dusdusaen iti pungtotmo. **2** Kaasiannak, O Yahweh, ta nakapuyak; agasannak, O Yahweh, ta agkutkutukot dagiti tulangko. **3** Mariribukan pay unay ti kararuak. Ngem sika, O Yahweh - aginggana kaano nga agtultuloy daytoy? **4** Agsublika, O Yahweh! Ispalennak. Isalakkannak gapu iti kinapudnom iti tulagmo! **5** Ta iti patay, awan pakalaglagipan kenka. Ildiy sheol, siasino ti agyamanto kenka? (Sheol h7585) **6** Agkakapsutak iti panagasugko. Agpatpatnag a maslep ti pagiddaak kadagiti luluk; basbasaek ti pungkoko kadagiti luluk. **7** Limmidem dagiti matak gapu iti ladingit; agkapuydan gapu kadagiti amin a kabusorko. **8** Adaywandak, dakayo amin nga agar-aramid iti kinadakes; ta nangnegg ni Yahweh ti timek ti panagsangitko. **9** Nangnegg ni Yahweh ti panagkiddawko iti kaasi; inawat ni Yahweh ti kararagko. **10** Mabainanto dagiti amin a kabusorko ken mariribukandanto iti kasta unay. Agsanuddanto ket dagusda a mapabayinan.

7 O Yahweh a Diosko, agkamangak kenka! Isalakkannak kadagiti amin a mangkamkamat kaniak, ken ispallenak. **2** Ta no saan, lasanglasangendak a kasla leon, pirsapisayendak nga awan ti makabael a mangsalaknib kaniak. **3** O Yahweh a Diosko, saanko a pulos nga inaramid ti ibagbaga dagiti kabusorko nga inaramidko; awan ti kinakillo kadagiti imak. **4** Saanak a pulos a nangaramid iti biddut ti siasinoman nga addaan pannakikappia kaniak, wammo saanko a napuutan a dinangrak ti siasinoman a bumusor kaniak. **5** No saanko nga ibagbaga ti kinapudno, ipalubosmo ngardu a kamaten ti kabusorko ti biagko ket tiliwenda daytoy; ipalubosmo nga ipayatpayatna iti daga ti sibbiag a bagik ken panawannak a naibabain a nakadasay iti katapukan. (Selah) **6** Bumangonka iti ungetmo, O Yahweh; tumakderka a maibusor iti pungtot dagiti kabusorko; agriingka gapu kaniak ket ipatungpalmo dagiti nalinteg a pangnedengdeng nga imbilinmo kadakuada. **7** Naguummung dagiti pagilinan iti aglawlawmo; ket maminsan pay, agturayka kadakuada. **8** O Yahweh, ukomem dagiti nasion; ipakitam nga awan nagbasolak, O Yahweh a Kangangatoan, gapu ta nalintegken awan basolko.

9 Aggibus koma dagiti dakes nga aramid dagiti nadangkes, ngem patalgedem dagiti nalinteg a tattao, nalinteg a Dios, sika a mangsuksumat kadagiti puso ken parunot. **10** Aggapu iti Dios ti kalasagko, ti mangisalsakan iti nalinteg ti panagpuspuson. **11** Ti Dios ket nalinteg nga ukom, Dios a makaunaget kadagiti nadangkes iti inaldaw. **12** No saan nga agbabawti maysa a tao, asaan ti Dios ti kampilanna ken isaganana ti baina para iti gubat. **13** Isagsagana ti Dios nga usaren dagiti armas a maibusor kenkuana; pagbalalinenna nga umap-apuy ti tirad dagiti panana. **14** Panunoten ti maysa a tao a masikog iti kinadangkes, nga agin-inaw kadagiti makadadael a panggep, a mangipasngay kadagiti makadadael nga inulubod. **15** Agkali isuna iti abut ken paunegenna daytoy ket matnag isuna iti abut nga inaramidna. **16** Agsubli iti bukodna nga ulo ti makadadael a panggepna, ta agtinngag iti bukodna nga ulo ti kinaranggasna. **17** Agyamanak kenni Yahweh gapu iti kinaintegna; agkantaak iti panagdayaw kenni Yahweh a Kangangatoan.

8 O Yahweh nga Apomi, anian a nagtan-ok ti naganmo iti entero a daga, imparangarangmo ti dayagmo kadagiti langit. **2** Manipud iti ngiwat dagiti ubbing ken maladaga pinataudmo ti pammadayaw gapu kadagiti kabusormo, tapno iti kasta paulimekem ti kabusor ken ti mangibalbales. **3** No tumangadak kadagiti langlangitm, nga inaramid dagiti ramaymo, ti bulan ken dagiti bituen, nga insimpam, **4** iti ania a kinapatek ti sankato-an ta panpanunoten ida, wenne tattao ti ipangpangagmo ida? **5** Nupay kasta, pinagbalinmo ida a nababbaba laeng bassit ngem kadagiti pinarsua iday langit ket binalangatam ida iti dayag ken dayaw. **6** Pagturturayem isuna kadagiti aramid dagiti imam; inkabilmo amin a banbanag iti sakaananna: **7** amin a karnero ken baka, ken uray dagiti ayup iti away, **8** dagiti billit kadagiti tangatang, ken dagiti lames iti baybay, amin nga aglanglanguy kadagiti baybay. **9** O Yahweh nga Apomi, anian a nagtan-ok ti naganmo iti entero a daga!

9 Ayamanak kenni Yahweh iti amin a pusok; ibagak dagiti amin a nakakaskasdaw nga aramidmo. **2** Agragsak ken agrag-oak kenka; agkantaak iti panagdayaw iti naganmo, O Kangangatoan! **3** No agsanud dagiti kabusorko, mapasag ken matayda iti sangoanam. **4** Ta inkanawam ti umno a kalintegak; agtugtugawka iti tronom, nalinteg nga ukom! **5** Binutbutengmo dagiti nasiun iti pukkawmo a pakigubat; dinadaelmo dagiti nadangkes; pinunasmo dagiti pakalaglagipanda iti agnanayon. **6** Narebba ti kabusor a kasla kadagiti nadadel idi pinarmekmo dagiti siudadda. Napukaw amin a pakalaglagipanda. **7** Ngem agtalinaed ni Yahweh iti agnanayon; isagsaganaana ti tronoma a mangukom. **8** Uk-ukomena ti lubong nga awan panangidumdumana. Nalinteg dagiti pangngeddennga para kadagiti nasiun. **9** Ni Yahweh pay ti natalgedto a sarikedked dagiti maidaddadan, natalged a sarikedked kadagiti tiempo ti riribuk. **10** Agtalalek kenka dagiti makaammo iti naganmo, ta sika O Yahweh, saanmo a baybay-an dagiti mangapsapul kenka. **11** Agkantakayo kadagiti pagdayaw kenni Yahweh, nga agturturay iday Sion; ibagayo dagiti naaramidanna kadagiti nasiun. **12** Ta ti Dios a mangibalbales iti panagsayasyay ti dara ket mananglaglagip; saanma a malipatan ti sangi dagiti maidaddadan. **13** Kaasiannak, O Yahweh; kitaem no kasano nga idaddadanedsak dagiti gumurgura kaniak, sika a makaisalakan kaniak manipud iti pannakatay. **14** O, tapno maipakaammok amin a pakaidaydayawam. Kadagiti ruangan iti anak a babai ti Sion, agrag-oak iti panangsakalamanno! **15** Natnag dagiti nasiun iti palab-og nga inaramidda; nasiloan dagiti sakada iti iket nga impakatda. **16** Inyam-ammo ni Yahweh ti kiniasasinona; impatungpalna ti pannakaukom; nasiloan ti nadangkes babaen kadagiti bukodna nga aramid. (Selah) **17** Timmallikud dagiti

nadangkes ket naipanda idiy sheol, ti pagtungpalan dagiti amin a nasiun a mangiliplipat iti Dios. (**Sheol h755**) **18** Ta saan a kanayon a malipatan dagiti agkasapulan, wenne saan a kanayon a madadael dagiti namnama dagiti maidaddadan. **19** Bumangonka, O Yahweh; saanmo nga ipalubos a parmekennakami ti tao; maukom koma dagiti nasiun iti imatangmo. **20** Butbutengmo ida, O Yahweh; maammoan koma dagiti nasiun a tattaoda laeng. (Selah)

10 O Yahweh, apay nga umad-adayoka? Apay nga aglemlemmengka iti tiempo ti riribuk? **2** Gapu iti kinapalangguadda, kamaten dagiti nadangkes a tattao dagiti maidaddadan; ngem pangngaasim ti ipalbosmo a mapalabogan dagiti nadangkes babaen kadagiti bukodda a panggep nga insaganada. **3** Ta ipaspasindayag ti nadangkes a tao ti nalaus a tarigagayna; padpadayawanna dagiti naagum ken lalaisenna ni Yahweh. **4** Ti nadangkes a tao ket natangsit, saanna a sapsapulen ti Dios. Pulos a saanna a panpanunoten ti Dios gapu ta saanna a pagan-anu ti maipapan kenkuana. **5** Natalged isuna iti amin a tiempo, ngem nangato unay kenkuana dagiti nalinteg a bilbilinmo; tagtagibassitenna dagiti amin a kabusorna. **6** Kunaenna iti pusona, "Saanako pulos a maaipay; saanako a makapadas iti riribuk iti amin a henerasion." **7** Napnoan ti ngiwtuna iti panangilunod, panangallilaw, ken makapasakit a sasao; mangdangran ken mangdadael ti dilana. **8** Agab-abang isuna nga agsaneb iti asideg dagiti purpurok; patpatayenna dagiti awan basolina kadagiti nalimed a lugar; agsisii dagiti matana kadagiti biktimenna nga awan gawayna. **9** Aglemlemmeng isuna a kasla leon iti kasamekan; agpadpadaan isuna a mangtiliw kadagiti maidaddadan. Tilitiliwenna dagiti maidaddadan no guyodenna ti silona. **10** Marumek ken madangran dagiti biktimana; matnagda kadagiti nalagda a silona. **11** Kunaenna iti pusona, "Nanglipat ti Dios; lenglengdanna ti rupana; saannan a kayat ti kumita." **12** Bumangonka, O Yahweh; ingatom ti imam iti panangukom, O Dios. Saanmo a lipaten dagiti maidaddadan. **13** Apay a laklakiden ti nadangkes a tao ti Dios ken kunaenna iti pusona, "Awanto ti sungsungbatak kenka"? **14** Nakitam, ta kanayon a makitkitam ti mangpaspasagrap iti riribuk ken liday. Italtalek dagiti awan gawayna ti bagida kenka; is-ispailem dagiti ulila. **15** Tukkolem ti takiag ti nadangkes ken managdakdakes a tao; dusaei isuna gapu kadagiti dakes nga aramidna, nga impagarupna a saanmo a matakuan. **16** Ni Yahweh ti Ari iti agnanayon ken awan patinggana; mapapanaw dagiti nasiun iti dagana. **17** O Yahweh, nangnegmo dagiti kasapulan dagiti maidaddadan; pappapigsaem ti pusoda, dendenggem ti kararagda; **18** ikankanawam dagiti ulila ken dagiti maidaddadan tapno awan ti tao ditoy rabaw ti daga ti mangbutbuteng manen.

11 Agkamangak kenni Yahweh; apay a kunaem kaniak, "Tumayabka a kasla billit nga agturtong iti bantay"? **2** Ta kitaem! Insagana dagiti nadangkes dagiti panada. Iti kasisprgetan, isaganada nga ibiat dagiti panada a mangipuntiria kadagiti nalinteg ti pusona. **3** Ta no nadadel dagiti fundasian, anianto ti maaramidan dagiti nalinteg? **4** Adda ni Yahweh iti nasantonan a templona; kumitkita dagiti matana, suksukimaten dagiti matana dagiti annak dagiti tattao. **5** Agpada a suksukimaten ni Yahweh dagiti nalinteg ken dagiti nadangkes, ngem kagurgurana dagiti mangay-ayat nga agaramid iti kinaranggas. **6** Pagtudoenna iti dumardarang a beggag ken asufre kadagiti nadangkes; maysanto a makasinit nga angin ti pasetda iti kopana! **7** Ta nalinteg ni Yahweh, ken ay-ayatenna ti kinainteg; makitanto dagiti nalinteg ti rupana.

12 Tumulongka, O Yahweh, ta nagpukaw dagiti nadiosan; awanen dagiti napudno. **2** Agibagbaga ti tunggal maysa iti parbo a sasao iti kaarrubana; agsasao ti tunggal maysa nga

addaan iti managsasablog a dila ken manangallilaw a puso. **3** O Yahweh, putdem dagiti amin a managsasablog a bibig, tunggal dila a mangipabpablaak iti nalabes a banbanag. **4** Dagityo dagiti nagkuna, "Agballigkami babaen kadagitit dilami. No agsaokami, siasino ti makabael a mangituray kadakami?" **5** Gapu iti kinaranggas a maibusor kadagitit napanglaw, gapu iti as-asug dagiti agkasapulan, bumangonakto," kuna ni Yahweh. "Ipaaykonto ti kinatalged a kalkalikagumanda." **6** Nasin-aw dagiti sasao ni Yahweh, kasla pirak a napadalus iti naminpito iti maysa nga orno iti rabaw ti daga. **7** Sika ni Yahweh! Salsalaknibam ida. Ay-aywanan dagiti nadiosan a tattao manipud iti daytoy nadangkes a kaputotan ken iti agnanayon. **8** Magna dagiti nadangkes iti tunggal suli no maitan-ok ti kinadakes kadagiti annak dagiti tattao.

13 Kasano kabayag, O Yahweh, a liplipatem ti maipapan kaniak? Kasano kabayag nga ilemmengmo ti rupam kaniak? **2** Kasano kabayag nga agdanag ken agladingitak iti pusok iti agmalmalem? Kasano kabayag a pagballigjandak dagiti kabusorko? **3** Kumitaka kaniak ket sungbatannak, O Yahweh a Diosko! Lawlawagan dagiti matak, ta no saan ket matayak. **4** Saanmo nga ipalubos a kunaen dagiti kabusorko, "Pinarmekko isuna," tapo saan nga ibaga iti kabusorko "Nagballigkati kabusorko"; ta no saan, agrag-o dagiti kabusorko no maipababaak. **5** Ngem nagtalekak iti kinapudno ti tulagmo; agragrag-o ti pusok iti panangisakanmo. **6** Agkantaak kenni Yahweh gapu ta nangaramid isuna kaniak kadagiti nasayaat a banbanag.

14 Kuna ti maag a tao iti pusona, "Awan ti Dios." Dakesda ken naakaramidda iti makarimon a basol; awan ti uray maysa nga agar-aramid iti nasayaat. **2** Tumantarnawag ni Yahweh manipud langit kadagiti annak ti sangkatao-an tapno kitaenna no adda iti siasinoman a maaawat, a mangbiruk kenkuana. **3** Simminna ti tunggal maysa; nagbalinda amin a narugit; awan ti uray maysa nga agar-aramid iti naimbag, awan, uray maysa. **4** Awan kadi ti aniaman a banag nga ammoda, dagiti agar-aramid iti kinadakes, dagiti mangmangan kadagiti tattaok a kas iti pannanganda iti tinapay, ken dagiti saan nga umaw-awag kenni Yahweh? **5** Apigigergerda iti buteng, ta adda ti Dios kadagiti nalinteg a taripnong! **6** Kayatyo nga ibabain ti napanglaw a tao uray no ni Yahweh ti kamangna. **7** O, tapo umay koma ti pannakaisalakan ti Israel manipud iti Sion! Inton isubli ni Yahweh dagiti tattaona manipud iti pannakaibalud, ket agrag-onto ni Jacob ken agragsakto ti Israel.

15 O Yahweh, siasinonto ti mabalin nga agtaeng iti tabernakulom? Siasinonto ti mabalin nga agnaed iti nasantoan a turomdo? **2** Isuna a magmagna nga awan pakapilawanna ken ar-aramidenna ti umno, ken agsasao iti pudno manipud iti pusona. **3** Saan isuna a mamadpadakes babaen iti dilana, wenco mangdangdangran kadagiti sabali, wenco manglalais iti kaarrubana. **4** Kagura dagiti matana dagiti awan serserbina a tattao, ngem paydayawanna dagiti agbuteng kenni Yahweh. Agsapsapula isuna iti bukodna a pakaisagmakan ken saanna nya ibabawi dagiti karkarina. **5** Saanna a paan-anakan no agipabulod iti kuarto. Saan isuna nga umaw-awat iti pasukos tapno agsaksi a maibusor iti awan basolna. Saanto pulos a magunggon ti siasinoman nga agaramid kadagitoy a banbanag.

16 Salaknibannak, O Dios, ta agkamkamangak kenka. **2** Kunak kenni Yahweh, "Sika ti Apok; awan serserbina ti kinaimbagko no maisinakkenka. **3** No maipapan kadagiti nasantoan a tattao nga adda iti rabaw ti daga, natakneng a tattao, adda kadaukuda ti amin a pakaragsakak. **4** Umadunto dagiti pakariribukanda, dagiti agbirbiruk kadagiti sabali a dios. Saanakto a mangibukbok kadagiti mainom a daton a dara kadagiti diosda wenco itag-ay dagiti nganda

babaen kadagiti bibigko. **5** O Yahweh, sika ti piniluk a pasetko ken ti kopak. Iggemmo ti masakbayak. **6** Naisagana para kaniak dagiti uged a pagrukod kadagiti makaay-ayo a lugar; awan duadua a kukuak ti makaay-ayo a tawid. **7** Idaydayawko ni Yahweh, a mangbalbalakad kaniak; isururonak ti panunotko uray iti rabii. **8** Isaadko ni Yahweh iti sangoanak iti amin a tiempo, tapno saanak a magunggon manipud iti makannawan nga imana! **9** Ngarud, maragsakan ti pusok; itantan-ok isuna iti napadayawan a pusok; awan duadua nga agbiagak a sitatalged. **10** Ta saanmo a baybay-an ti kararuak idiy sheol. Saanmo nga ipalubos a makita ti napudno kenka ti abut. (**Sheol h7585**) **11** Isururon kaniak ti dalam ti biag; aglaplapusan a rag-o ti agnanaed iti presensiam; iti agnanayon, adda ragsak iti makannawan nga imam.

17 Denggem ti pakaasik para iti hustisia, O Yahweh; ipangagmo ti iyaawagko iti tulong! Dengngem ti kararagko babaen kadagiti bibig nga awan panangallilaw. **2** Aggapu koma iti presensiam ti pannakaukomko; makita koma dagiti matam ti nalinteg! **3** No subokem ti pusok, no umayka kaniak iti rabii, dalusannak ket awanto ti aniaman a masarakam a dakes a pangpanggep; saanto nga agbasol ti ngiwatko. **4** No maipapan kadagiti ar-aramid ti sangkatao-an, babaen kadagiti balikas iti bibigmo nga inayadok ti bagik manipud kadagiti wagas dagiti awanan linteg. **5** Sititibker a nagtalaidea dagiti addangko kadagiti dalamo; saan a naikaglis dagiti sakak. **6** Umawagak kenka, ta sungbatannak, O Dios; Isangom ti lapayagmo kaniak ket dumngegka no agsaoak. **7** Ipakitam ti kinapudno iti tulagmo iti nakaskasdaw a wagas, sika a mangisalsalakan babaen iti makannawan nga imam kadagiti agkamang kenka manipud kadagiti kabusorda! **8** Salaknibannak a kas napateg iti imatangmo; ilemmengnak iti anniniwan dagiti payyakmo, **9** manipud iti presensia dagiti nadangkes a tattao a mangdarup kaniak, dagiti kabusorko a manglawlawlaw kaniak, **10** Awan asida iti siasinoman; napalangguad nga agsasao dagiti ngiwatda. **11** Pinalawlawanda dagiti addangko. Inkitada dagiti matada a mangitumba kaniak iti daga. **12** Kaslada maysa a leon a magagaran iti biktimaenna, kasla urbon a leon a nakakukot kadagiti nailemmeng a lugar. **13** Bumangonka, O Yahweh! Rautem ida! Imamegmo ida! Ispalem ti biagko manipud kadagiti nadangkes babaen iti kampilammo! **14** Ispalenak manipud kadagiti tattao babaen iti imam, O Yahweh, manipud kadagiti tattao iti daytoy a lubong a ti kinarang-ayda ket iti daytoy laeng a biag! Bussogemto iti kinabaknang dagiti tian dagiti tattao nga ipatpategmo; maaddaandanto iti adu nga annak ket ibatidanto dagiti kinabaknangda kadagiti annakda. **15** No maipapan kaniak, makitako ti rupam iti kinalinteg; mapnekakto, inton makariingak, iti imatangmo.

18 Ay-ayatenka, O Yahweh, a pagtaudan iti pigsak. **2** Ni Yahweh ti dakkel a batok, ti sarikedkedko, ti mangiyeg kaniak iti pannakasalaknib; isuna ti Diosko, ti dakkel a batok; Agkamangak kenkuana. Isuna ti kalasagko, ti sara ti pannakaisalakanko, ken ti natibker a pagkamangak. **3** Umawagak kenni Yahweh a maikari a mapadayawan, ket maisalakanako manipud kadagiti kabusorko. **4** Pinulipulannak dagiti tali ni patay, ket linipusnak ti naapres a danum ti pannakadadel. **5** Naipulipul kaniak dagiti tali ti sheol; napalab-organak iti silo ni patay. (**Sheol h7585**) **6** Iti pannakariribukko, immawagak kenni Yahweh; napatulongkak iti Diosko. Nangnegrina ti timekko manipud iti templona; nakadanon iti presensiana ti panagpatulongko; dimmanon daytoy kadagiti lapayagna. **7** Kalpasanna, nagun-gon ken nadayeg ti daga; nadayeg pay ken nagungan dagiti pundasion dagiti banbantay gapu ta nakaunget ti Dios. **8** Rimmuar ti asuk manipud iti agongna, ken gumilgil-ayab nga apuy ti rimuar iti ngiwatna. Dimmarang dagiti

beggang gapu iti daytoy. **9** Linukatanna dagiti langit ket bimmaba, ken adda napuskol a sipnget iti saakaannna. **10** Nakasakay isuna iti maysa a kerubim ket timmayab; naiggangato isuna kadagiti payyak ti angin. **11** Pinagbalinna ti sipnget nga abbongna, napuskol uga ulep a napno iti danum iti tangatang. **12** Manipud iti kimat iti sangoananna, nagtinnag dagiti uraro ken beggang. **13** Naggurruod ni Yahweh kadagiti langlangit! Nagpukkawi ti Kangangatoan ket nangibaon kadagiti uraro ken kimat. Imbiatna dagiti panana ket nawara dagiti kabusorna; **14** adu a kimat ti nangwarawara kadakuada. **15** Kalpasanna, nagparang dagiti pagayusan ti danum; nawaknitan dagiti pundiason ti lubong iti pukkawmo a makigubat, Yahweh—iti napigsa nga anges dagiti agongmo. **16** Inggaw-atna manipud ngato; iniggamannak! Ginuyodnak manipud iti naapres a danum. **17** Inispalnak manipud iti napigsa a kabusorko, manipud kadagiti gumurgura kaniak, ta napigsada unay para kaniak. **18** Immayda a maibusor kaniak iti aldaw ti pannakaribukko ngem ni Yahweh ti saranayko! **19** Winawayayaannak iti nalawa a newaya a lugar; insalakkannak gapu ta naay-ayo isuna kaniak. **20** Girun-gonaannak ni Yahweh gapu iti kinalintegko; pinabaronak gapu ta nadalus dagiti imak. **21** Ta sinalimmetmak dagiti dalam ni Yahweh ken saanak a sidadangkes a timmallikud iti Diosko. **22** Ta adda idin iti sangoanak dagiti nalinteg a bilinna; kasta met dagiti alagadenna, saanak a timmallikod kadagitoy. **23** Saanak met a nagkurang iti sangoananna, ken inyadayok ti bagik iti basol. **24** Ngarud, insublinak ni Yahweh gapu iti kinalintegko, gapu ta nadalus dagiti imak iti imatangna. **25** Iti siasinoman a napudno, iparangmo ti bagim a napudno; iti maysa a tao nga awan pakapilawanna, iparangmo ti bagim nga awan pakapilawanna. **26** Iti siasinoman a nasin-aw, iparangmo ti bagim a nasin-aw; ngem nasikapka iti siasinoman a naililo. **27** Ta isalakanmo dagiti maparparigat a tattao, ngem ipababam dagiti addaan napannakkel a matmata! **28** Ta gangtam ti pagsilawak; Lawagan ni Yahweh a Diosko ti kasipngetak. **29** Ta kabaelak a lasaten ti maysa a bangen babaen kenka; babaen iti Diosko kabaelak a lagtoen ti maysa a pader. **30** Maipapan iti Dios: naananay ti wagasna. Nasin-aw ti sao ni Yahweh! Isuna ti kalasag iti amin a kumamang kenuana. **31** Ta siasino ti Dios no di laeng ni Yahweh? Siasino ti maysa a dakkel a bato no di laeng ti Diostayo? **32** Isu ti Dios a mangmantedti piagsak a kasla maysa a barikes, a mangikabkabil kadagiti awan pakapilawanna a tattao iti dalanna. **33** Partakenna dagiti sakak a kasla maysa nga ugsa ken ikabilnak kadagiti banbantay! **34** Sansanayenna dagiti imak para ti gubat ken dagiti takiaigko a mangbiat iti pana a bronsé. **35** Intedmo kaniak ti kalasag ti panangisalanakmo. Tinulongannak ti makannawan nga imam, ken pinatan-oknak ti pabormo. **36** Nangaramidka iti nalawa a lugar a pagbaddekkat tapno saan a maikaglis dagiti sakak. **37** Kinamatko dagiti kabusorko ken tiniliwko ida; Saanak a nagsanud aqingga a nadadaelda. **38** Rinumekko ida tapno saandan a makabongan; natuangda iti sakaanak. **39** Ta inikkannak ti piagsak a kasla barikes a pakigubat; inkabilmo iti babaek dagiti tumakder a maibusor kaniak. **40** Intedmo kaniak dagiti teltel dagiti kabusorko; Pinarmekko dagiti gumurgura kaniak. **41** Nagpaarayata, ngem awan ti uray maysa a nangisalakan kadakuada; immawagda kenni Yahweh, ngem saanna ida a sinungbatan. **42** Rinumekko ida iti napino a kasla tapuk iti angin; Inbellengko ida a kasla pitak kadagiti pagnaan. **43** Inispalnak manipud iti panagriri dagiti tattao. Pinagbalinnaa nguloh kadaigiti nasi. Nagserbi kaniak dagiti tattao a saanko nga am-ammo. **44** Apaman a mangngegdek, agtulhogda kaniak; napilitan dagiti ganggannaet nga agruknuy kaniak. **45** Apigpigreger dagiti ganggannaet a rimmuar kadagiti pagkamamanganda. **46** Sibibiag ni Yahweh; mapadayawan koma ti dakkel a batok. Maitan-ok koma ti Dios ti pannakaisalakano.

47 Daytoy ti Dios nga agibales para kaniak, a mangparparmek kadagiti nasiion nga iturturayak. **48** Nawawayayaannak manipud kadagiti kabusorko! Pudno, intag-aynak iti ngatoen dagiti tattao a bumusor kaniak! Inispalnak kadagiti naranggas a tattao. **49** Ngarud, agyamanak kenka, Yahweh, kadagiti nasiion; agkantaaka a mangidayaw iti naganmo! **50** It-tedti di Dios ti naindaklan a balligi iti arina, ken ipakpakitana ti kinapudno iti tulagna iti pinulotanna, kenni David ken kadagiti kaputotanna iti agnanayon.

19 Ipakaammo dagiti langlangit ti dayag ti Dios, ken impakaammo dagiti tangatang dagiti aramid ti imana! **2** Maibuybuyat iti inaldaw ti panagsao; maiparangarang iti rinabii ti pannakaammo. **3** Awan iti panagsao weno sasao a naibalikas; saan a nangngeg ti timekda. **4** Nupay kasta, agsaknap dagiti saoda iti entero a daga, ken dumanun ti panagsaoda aginnga iti pungto ti lubong. Nangikabil isuna iti tolda a maipaay iti init. **5** Ti init ket kasla iti nobio a rumuar manipud iti siledna ken kasla iti napigsa a tao nga agragrag-o no agtaray isuna iti pannakilumbana. **6** Lungak ti init manipud iti pagbannawagan ket bumallasiw aqingga iti sabali a bangir ti tangatang; awan iti makalibas iti pudoton. **7** Ti linteg ni Yahweh ket awan pagkuranganna, pabpabaroena ti kararua; ti pammanekni ni Yahweh ket mapagtalkan, pagsiribenna ti nakapuy. **8** Dagiti pannursuro ni Yahweh ket nalinteg, pagrag-oenna ti puso; ti bilin ni Yahweh ket nasin-aw, mangmantedti iti lawag kadagiti mata. **9** Ti panagbuteng kenni Yahweh ket nasin-aw, agtalaied nga agnanayon; dagiti nalinteg a bilin ni Yahweh ket pudno ken nalinteg amin a padapada! **10** Nanginngina ngem iti balitok, nanginngina pay ngem iti kasasayaatan a balitok; nasamsam-itda ngem iti diro ken iti agtedded a diro manipud iti alidina. **11** Wen, babaen kadagitoy ket naballaagan daytoy adipenmo; iti panagtulog kadagitoy adda dakkel a gun-guna. **12** Siasino iti makailas in kadagiti bukodna a biddut! Dalusannak manipud kadagiti nailemmeng a basbasol. **13** Ilyaduyum met daytoy adipenmo manipud iti nakuspag a basbasol; saamno nga ipalubos nga iturayandak. Ket agbalinak a naan-anay, ken agbalinako nga inosente manipud kadagiti adu a pagbasolan. **14** Sapay koma ta dagiti sasao ti ngiwatko ken dagiti panpanunot daytoy pusok ket makaay-ayoda iti imatangmo, Yahweh, a batok ken mannubbottok.

20 Tulungannaka koma ni Yahweh iti aldaw ti riribuk; salaknibannaka koma ti nagan ti Dios ni Jacob **2** ken mangibaon koma iti tulong manipud iti nasantoan a lugar a mangsaranay kenka nga aggappu iti Sion. **3** Malagipna koma dagiti amin a datonmo ken awatenna ti datonmo a napuran. (Sela) **4** Patganna koma ti tarigagay ta pusom ken tungpalenna koma dagiti amin a panggepmo. **5** Ket agrag-okaminto iti panagballigim, ken, iti nagan ti Diostayo, itag-ayminto dagiti bandera. Patgan koma ni Yahweh dagiti amin a dawdawatmo. **6** Ita, ammokon nga ispalento ni Yahweh ti pinulutanna; sungbatannanto isuna manipud iti nasantoan a langitna babaen iti piagsa ti makannawan nga imana a mangisalan kenkuana. **7** Agtalek dagiti dadduma kadagiti karwahe ken dagiti dadduma kadagiti kababio, ngem umawagtayo kenni Yahweh a Diostayo. **8** Mapaibabadanto ken mapasagda, ngem bumangontayonto ken agtakder a sililinteg! **9** O Yahweh, ispalent ti ari; tulungannakami no umawagkami.

21 Agragrag-o ti ari iti piagsam, O Yahweh! Anian iti panagragrag-on a unay iti impaaymo a panangisalanak! **2** Intedmo kenkuana ti tarigagay ti pusona ken saamno nga impaidam ti kiddaw dagiti bibigna. (Sela) **3** Ta iyegmo kenkuana ti adu a bendision; kinoronaam ti ulona iti kapupuroan a balitok. **4** Dinawatna kenka ti biag; intedmo daytoy kenkuana; inikam isuna iti atiddog nga al-dawd iti agnanayon nga awan patinggana. **5** Naindaklan ti

dayagna gapu iti balligim, intedmo kenkuana ti kinadayag ken kinatan-ok. 6 Ta impaayam isuna kadagit agnanayon a bendision; pinaragsakmo isuna babaen iti rag-o iti presensiay. 7 Ta agtaltalek ti ari kenni Yahweh; babaen iti kinapudno ti tulag ti Kangangatoan ket saanto isuna a magaraw. 8 Dayta imam ket tilivennanto dagiti amin a kabusormo; dayta kannawan nga imam tilivennanto dagiti manggurgura kenka. 9 Iti tiempo ti pungtotmo, uramenmo ida a kas iti gumilgil-ayab nga orno. Ibusento ida ni Yahweh babaen iti pungtotna, ken alun-unento ida ti apoy. 10 Dadaelemto dagiti annakda manipud iti daga ken dagiti kaputotanda manipud kadagit sangkataaoan. 11 Ta pinanggeda ti dakes a maibusor kenka; naugpanunota iti maysa a plano a saanda a pagballaigian! 12 Ta pagsanodemo ida, iturongmoto ti bai ti panam iti sangaonanda. 13 Maitantanokka, O Yahweh, iti kinapigsam; agkantakamito ken idaydayawmi ti pannakabalinmo.

22 Diosko, Diosko apay a binabay-annak? Apay nga adayuka unay manipud iti panangisalakanmo kaniak ken adayuka manipud kadagit sasao ti panagasugko? 2 O Diosko, umawagak iti tengah iti aldaw, ngem saanka a sumgubat, ken iti rabii ket saanak nga agulimek! 3 Ngem nasantoanka latta, agtuwakwa a kas ari nga addaan panangidaydayaw ti Israel. 4 Nagtalek kenka dagiti kapanonanmi; nagtalekda kenka, ken inispalmo ida. 5 Immasugda kenka ket naispalda. Nagtalekda kenka ket saanda a naupay. 6 Ngem maysaak nga igges ket saan a tao, nakababainak iti sangkataaoan ken inum-umsidak dagiti tattao. 7 Uy-uyawendak amin dagiti makakita kaniak; laialisendak; iwingiwingda dagiti uloda kaniak. 8 Kunkunada, "Agtaltalek isuna kenni Yahweh; bay-anyo nga ispalen ni Yahweh isuna. Bay-anyo nga ispalenna isuna, ta maragsakan isuna kenkuana." 9 Ta sika ti nangiyon kaniak iti aanakan; pinagtaleknak kenka idi addaak kadagit barukong ni inak. 10 Naipurruakkena manipud iti aanakan; sika ti Diosko idi pay addaak iti aanakan ti inak! 11 Saanka koma nga adaya kaniak, ta asideg ti rirubuk; awan iti siasinoman a tumulong. 12 Adu a toro iti manglawlawlaw kaniak; dagiti napipigsa a toro ti Bashan lawlawendak. 13 Ingangada iti kasta unay dagiti ngiwatda a maibusor kaniak a kasla ngumergerger a leon a mangpirpirsay iti biktima. 14 Naibukbukak a kas iti danum ken nagkalagsi amin dagiti tultulangko. Ti pusok ket kasla iti allid, marunrunaw daytoy kadagit kaun-gak. 15 Namagaan ti pigsak a kasla iti maysa a damili; dimket ti dilak iti ngangawko. Impaiddanak iti tapuk ni patay. 16 Ta linawlawdak dagiti aso, linikmutdak iti bunggoy dagiti manadakdakdes; tinudokda dagiti im-imak ken saksakak. 17 Mabilangko amin a tulangko. Kumititada ken matmatmatandak. 18 Pagbibingayanda dagiti pagan-anayko, pagbibinnunotanda dagiti kawesko. 19 Saanka koma nga umadayo, O Yahweh; panggaasim ta partakam ti mangtulong kaniak, ti pigsak! 20 Ispalem toy kararukmanipud iti kampilan, toy kakaisuna a biagko manipud kadagit kuko dagiti narungsof nga aso. Isalakkannak manipud iti ngiwat ti leon; 21 Ispalennak manipud kadagit sara dagiti narungsof a baka. 22 Iwaragawagkonto ti nagamno kadagit kakabsatko; iti tengnga ti gimong idaydayawkanto. 23 Dakayo nga agbuteng kenni Yahweh, idaydayawyo isuna! Dakayo amin a kaputotan ni Jacob, dayawenyo isuna! Agtakderkayo a siamaak kenkuana, dakayo amin a kaputotan ti Israel! 24 Ta saanna nga inumsi wenco kinagura ti panagsagaba ti naparigat; saan nga inlemmeng ni Yahweh ti rupana manipud kenkuana; dinengngegna idi immawag kenkuana ti naparigatan. 25 Gapu kenka ti panagdayawko iday dakkil a gimong; tungpaleko dagiti karkarik iti sangoanan dagiti agbuteng kenkuana. 26 Dagiti naidadaness ket mangan ken mapneko; dagiti mangsapul kenni Yahweh ket idaydayawdanto isuna. Agbiag koma dagiti pusoyo iti agnanayon. 27 Malagipto amin dagiti tattao iti daga

ket agsublidanto kenni Yahweh, agruknoyti iti sangoanam dagiti amin a pamilia dagiti nasion. 28 Ta kukua ni Yahweh ti pagarian; isuna ti mangituray kadagit nasion. 29 Amin dagiti narang-ay a tattao iti daga ket agpadaya ken agdaydayawdanto; amin dagiti agpababa iti tapuk ket agruknoydanto kenkuana, dagiti saan a makabalin a mangpataginayon kadagit bukodda a biag. 30 Agserbinto kenkuana ti kaputotan nga umay; ibagadanto iti summaruno a kaputotan ti Apo. 31 Umaydanto ken ibagada ti kinalintegna; ibagadanto kadagit tattao a saan pay a naiyanak dagiti naaramidanna!

23 Ni Yahweh ti pastorko; awanto ti pagkurangak. 2 Ipaiddanak kadagit nalangto a pagaraban; idalannak iti sibay ti natalinaay a dandanum. 3 Insublina ti biagko; iturongnak kadagit nalinteg a daldalan gapu iti naganna. 4 Uray no magnaak iti tanap ti kasiptunganet nga anniniwan, saanako nga agbuteng a madangran agsipud ta addaka kaniak; ti bastonmo ken sarukodmo liwiwaendak. 5 Mangisaganaka ti lamisaan iti sangoanak iti imatang dagiti kabusorko; pinulotam ti ulok iti lana; ket agliplippias ti kopak. 6 Awan iti duadua a kinaimbag ken kinapudno ti tulag ti agtultuloy iti amin nga aldaw iti biagko; ken agtaengako iti balay ni Yahweh iti mababay unay a tiempo!

24 Kukua ni Yahweh ti daga, ken ti pannakapnona, ti daga ken dagiti amin nga agnaed iti daytoy. 2 Ta imbangonna daytoy iti rabaw dagiti baybay ken impasdekna dagitykadagit karkarayan. 3 Siasino ti umulinto iti bantay ni Yahweh? Siasino ti agtakderto iti nasantoan a dissona? 4 Isuna nga addaan iti nadalus nga im-ima ken nasin-aw a puso; isuna a saan a nangitay-ay iti kinalbod, ken saan a nagsapata tapno mangallilaw. 5 Awatennanto ti bendision nga aggapu kenni Yahweh ken ti kinalinteg nga aggapu iti Dios ti pannakaisalakanna. 6 Ti kasta ket ti kaputotan dagiti agsapsapul kenkuana, dagiti agsapsapul iti rupa ti Dios ni Jacob. (Selah) 7 Ingatoyo dagiti uloy, dakayo a ruruangan; maipanggato kayo koma, dakayo nga agnanayon a ridaw, tapno sumrek ti Ari iti dayag! 8 Siasino daytoy nga Ari ti gloria? Ni Yahweh, napigsa ken mannakabalin; Ni Yahweh, a mannakabalin iti gubat. 9 Ingatoyo dagiti uloy, dakayo a ruruangan, maipanggato kayo koma, dakayo agnanayon a ridaw, tapno ti Ari iti dayag umuneg koma! 10 Siasino daytoy nga Ari ti dayag? Ni Yahweh a Mannakabalin amin, isuna iti Ari ti kinadaya, (Selah)

25 Kenka, O Yahweh itag-ayko ti biagko! 2 O Diosko, agtalekak kenka. Saanmo nga ipalubos a maibabainak; saanmo nga ipalubos nga agrag-o kaniak a sibaballigdagiti kabusorko. 3 Awan koma iti maibabain a mangnamnama kenka, maibabain koma dagiti agaramid iti panangliput nga awan gapuna. 4 Ipkaaammom kaniak dagiti daldalanmo, O Yahweh; isuron kaniak dagiti pagnaan. 5 Iturongnak iti kinapudno keni isuronak, ta sika iti Dios ti pannakaisalakanko; ta mangnamnamaak kenka iti agmalmalem. 6 Lagipem, O Yahweh, dagiti aramid ti kinamanangngaasim ken kinapudno ti tulagmo; ta agnanayon nga addada idin. 7 Saanmo a panunoten dagiti basol iti kinaagtutubok wenco dagiti kinasukirko; Lagipennak iti kinapudno ti tulagmo gapu iti kinaimbagmo, O Yahweh! 8 Ni Yahweh ket naibmag ken nalinteg; gapu iti dayta isuronra ti dalam kadagit managbasol. 9 Iturongna ti napakumbaba iti kinalinteg, ken isuronra ti napakumbaba iti dalanna. 10 Amin dagiti dalam ni Yahweh ket naaramid manipud iti kinapudno ti tulag ken kinamatatek kadagit mangsalsalimetmet iti katulaganna ken dagiti napasnek a bilbilinna. 11 Gapu iti nagannmo, O Yahweh, pakawanem dagiti basolko, ta dakkil unay daytoy. 12 Siasino a tao ti agbuteng kenni Yahweh? Isuro ti Apo kenkuana ti dalam a rumbengna a pilien. 13 Agtultuloyti biagna iti kinanam-ay;

ken tawidente dagiti kaputotanna ti daga. **14** Ti pannakigayem ni Yahweh ket para kadagiti agdayaw kenkuana, ken ipakaammona ti tulagna kadakuada. **15** Kankanayon a nakaturong dagiti matak kenni Yahweh, ta wayawayaan nantu dagiti sakak manipud iti iket. **16** Talliawen ken kaasiannak; ta agmaysaak ken naparigatak. **17** Dagiti pakaribukan ti pusok ket dimmakkelda; alawennak manipud iti pakadanagak! **18** Kitaem ti pakarigatak ken banbannogko; pakawanem dagiti amin basolko. **19** Kitaem dagiti kabusorko, ta aduda; gurguraendak iti naulpit a panangggura. **20** Salaknibam ti biagko ket ispalennak; saanakto a maibabain, ta agkamangak kenka! **21** Taginayonennak koma ti kinapudno ken ti kinalinteg aywanannak koma, ta mangnamnamaak kenka. **22** Ispalem ti Israel, O Dios, manipud iti amin a pakariribukanna!

26 Ukomennak, O Yahweh, ta nagnaak iti kinapudno; nagtalekak kenni Yahweh nga awan iti panagkedked. **2** Usigennak, O Yahweh, ken padasennak; padasem ti kinasin-aw ti kaunggak ken ti pusok! **3** Ta ti kinapudno iti tulagmo ket adda iti sangoanan dagiti matak, ken magnaak iti kinapudnom. **4** Saaanak a makikaddua kadagiti manangallilaw a tattao, weno makitipon kadagiti tattao a saan a napudno. **5** Kagurak ti gimong dagiti managdakdakes, ken saanak a makipagnaed kadagiti nadangkes. **6** Buggoak dagiti im-imak iti kina-inosente, ken lawlawekto ti altarmo, O Yahweh, **7** nga agkanta iti napigsa a kanta ti pagdaydayaw ket ipadamagko amin dagiti nakakaskasdaaw nga aramidmo. **8** O Yahweh, kaykayato ti balay a pagnaedad, ti lugar a pagnaedad ti dayagmo! **9** Saanak nga ikkaten a kaddua dagiti managbasol, weno ti biagko a kadua dagiti tattao a mawaw iti dara, **10** a kadagiti im-imada adda iti nalimed a panggep ken ti kannawan nga imada ket napno iti pasuksuk. **11** Ngem no para kaniak, magnaako iti kinapudno; subbotennak ken maasika kaniak. **12** Dagiti sakak agtakderda iti nasimpa a daga; kadagiti gimong idaydayawkonto ni Yahweh!

27 Ni Yahweh ti silaw ken salakanko; siasino ti pagbutngak? **1** Ni Yahweh ti kamang ti biagko; siasino ti pagamakak? **2** Idi immasideg kaniak dagiti managdakdakes a mangalun-on iti lasagko, naitibkol ken napasag dagiti mangsupupiat kaniak ken dagiti kabusorko. **3** Uray no agkampo ti armada a maibusor kaniak, saanto nga agbuteng ti pusok; uray no rumsua ti gubat a maibusor kaniak, uray no kasta agtalinaedak a natalged. **4** Maysa a banag a dinawatko kenni Yahweh, ket sapulekto dayta: nga agnaedak koma iti balay ni Yahweh iti amin nga alawdi iti panagbiagko, tapo makitak ti kinainmas ni Yahweh ken tapno utobek ti maipanggep kenkuana iti templona. **5** Ta iti alawd ti riribuk linonganak iti kalapawna; iti abbong ti toldana ilemmengnak. Ipangatonako iti rabaw ti bato! **6** Ket maipangatonko ti ulok iti ngatoen dagiti kabusorko nga adda iti aglawlawko, ket mangidatonako iti daton ti panagragrag-o iti toldana! Agkantaak ken mangaramidak kadagiti kankanta para kenni Yahweh! **7** Denggem, O Yahweh, ti timeko no umawagak! Maasika kaniak ket sungbatannak! **8** Kuna ti pusok maipapan kenka, "Sapulem ti rupana!" Sapulek ti rupam, O Yahweh! **9** Saanmo nga ilemmeng ti rupam kaniak; saanmo a dangran daytoy adipenmo iti unget! Sika idi ti katulongak; saannak a baybay-an weno panawan, Dios ti salakanko! **10** Uray no ti amak ken inat ket baybay-andak, ni Yahweh awatennak. **11** Isurom kaniak ti dalanmo, O Yahweh! Ituronnak iti nasimpa a dalan gapu kadagiti kabusorko. **12** Saanak nga iyawat kadagiti tarigay dagiti kabusorko, ta timmakder dagiti palso a saksi a maibusor kaniak, ket yesngawda ti kinaranggas! **13** Anianto ngatan ti mapasamat kaniak no saanco a pinata a makitak ti kinaimbag ni Yahweh iti daga dagiti sibibag! **14** Agtalekka kenni Yahweh; pumigsaka, pakiredem ti pusom! Agtalekka kenni Yahweh!

28 Kenka, O Yahweh, umawagak; sika a Batok, ipangagnak. **1** No saannak nga ipangag, maitponakto kadagiti maitanem. **2** Denggem ti uni ti pakaasik no dumawatak iti tulong manipud kenka, inton ingatok dagiti imak nga agturong iti kasasantaon a lugarmo! **3** Saanak nga iguyod a kadua dagiti nadangkes, dagiti agar-aramid kadagiti dakes, dagiti makikapkapia kadagiti kaarrubada ngem adda kinadakes kadagiti pusoda. **4** Itedmo kadakuada ti maikari kadagiti aramidda ken dusaem ida iti maiparbeng iti kinadangkesda; dusaem ida gapu kadagiti aramid dagiti imada; ipaaymo ti rumbeng kadakuada. **5** Gapu ta saanda a maawatan dagiti wagas ni Yahweh weno dagiti aramid dagiti imana, rebbaennanto ida ket pulos a saanann ida a bangonen. **6** Madaydayaw ni Yahweh agsipud ta nangnggega ti uni ti panagpapkakaasik! **7** Ni Yahweh ti pigsa ken kalasagko; agtalek ti pusok kenkuana, ket natulonganak. Ngarud ti pusok agragrag-o iti kasta unay, ket daydayawek isuna babaen iti panagkanka. **8** Ni Yahweh ti pigsa dagiti tattaona, ken isuna ti mangisalakan a pagkamangan iti pinulutanna. **9** Isalakanmo dagiti tattaon ken bendisionam ti tawidmo. Agbalinka a pastorda ket awitem ida iti agnanayon.

29 Bigbigenyo a ni Yahweh - dakayo nga annak ti nabileg - bigbigenyo nga addaan ni Yahweh iti dayag ken pannakabalbin! **2** Itedyo kenni Yahweh ti dayaw a maikari iti naganna; idaydayawo ni Yahweh iti kawes a mayannatup iti kinasantona. **3** Mangngeg ti timek ni Yahweh iti rawab dagiti dandanum; agguruud ti dayag ti Dios, agguruud ni Yahweh iti rawab dagiti adu a danum. **4** Mannakabalbin ti timek ni Yahweh; naindaklan ti timek ni Yahweh. **5** Tukkolen ti timek ni Yahweh dagiti sedro; Tukku-tukkolen ni Yahweh dagiti sedro ti Libano. **6** Paglagtoenna ti Libano a kasla urbon a baka ken ti Hermon a kasla urbon a toro. **7** Dumarup ti timek ni Yahweh a mapakuyogan iti gumilgil-ayab nga apuy. **8** Gun-gunen ti timek ni Yahweh ti let-ang; gun-gunen ni Yahweh ti let-ang ti Kades. **9** Pagsikalen ti timek ni Yahweh ti kabaiyan nga ugsa; labusanna dagiti kakaykaywan; ngem iti templona kuna ti tunggal maysa, "Nadayag ti Dios!" **10** Agturon ni Yahweh a kas ari iti layus; agturay ni Yahweh a kas ari iti agnanayon. **11** Mangmangted ni Yahweh iti pigsa kadagiti tattaona; benbendisionan ni Yahweh dagiti tattaona iti kapia.

30 Itan-okka O Yahweh, ta intag-aynak ken saanmo nga impalubos nga agrasak dagiti kabusorko gapu kaniak. **2** O Yahweh a Diosko, immawagak kenka iti tulong, ket inagasanak. **3** O Yahweh, inyaonmo ti kararuak manipud sheol; pinagtalinaednak a sibibag manipud iti pannakaiyulogko iti tanem. (*Sheol h7585*) **4** Agkantakayo kadagiti pagdaydayaw kenni Yahweh, dakayo a napudno a tattaona! Agyamankayo no malagipyto ti kinasantona. **5** Ta ti tungtonta ket apagbiti laeng; ngem ti kinaimbagna ket akingga iti tungpal biag. Umay ti panagsangit iti rabii, ngem umay ti rag-o iti bigat. **6** Iti kinatalged kinunak, "Saanakto a pulos a magun-gon." **7** O Yahweh, babaen iti kinaimbagmo impasdeknak a kas maysa a natibker a bantay; ngem idi inlemmengmo ti rupam, nariribukanak. **8** Immawagak kenka O Yahweh, ket nasarakak ti kinaimbag manipud iti Apok! **9** Ania ngata ti pagimbagan ti ipapatayko, no maiyulogak iti tanem? Idaydayawnaka ngata ti tapuk? Iwaragawagna kadi ti kinamatatekmo? **10** Denggem O Yahweh, ket maasika kaniak! O Yahweh, agbalinka a katulongak. **11** Pinagbalinmo a panagsalsala ti panagladladingitko; inikkatmo ti nakirsang a lopotko ket binadoannak iti kinarasgak. **12** Ita ngarud, ti napadayawan a pusok ket ikantana ti panagdayaw kenka ket saanak nga agulimek; O Yahweh a Diosko, pagyamananaka iti agnanayon!

31 Kenka O Yahweh, kumamangak; saanmo koma a pulos nga ipalubos a maibabainak. Ispalennak babaen iti kinalintegmo.

2 Denggennak; darasem ti mangispal kaniak; agbalinka koma a bato a pagkamangak, maysa a sarikedked a mangisalakan kaniak. **3** Ta sika ti batok ken sarikedkedko; ngarud gapu iti naganmo, idalan ken iturongnak. **4** Ikkatennak manipud iti silo nga impakatda kaniak, gapu ta sika ti kamangko. **5** Kadagit imam italekko ti espiritu; subbotenakto, O Yahweh, Dios ti kinamatalek. **6** Kagurak dagiti agserserbi kadagiti awan serserbina a didiosen, ngem agtalekak kenni Yahweh. **7** Agragsakto ken agrag-oak iti kinapudno ti tulagmo, ta naktit ti pannakaparparigatko; ammom ti pakariribukan ti kararuak. **8** Saannak nga inyawat iti kabusorko. Insaadmo dagiti sakak iti nalawa ken nawaya a lugar. **9** Maasika kaniak, O Yahweh, ta mariribukanak; agkakapsut dagiti matak iti panagsangsangitko agraman ti kararuak ken bagik. **10** Ta umababan ti biagko gapu iti panagladingit ken dagiti tawenko gapu iti panagas-asugko. Mapukpukaw ti pigsak gapu iti basolko, ken marunrunot dagiti tulangko. **11** Gapu kadagit amin a kabusorko, tlaklaksiddak dagiti tattao; karimon dagiti kaarrubak ti kasasaadko, ken mabutbuteng dagiti makaam-ammo kaniak. Dagidjay makakita kaniak kadagiti daldalan ket itartarayandak. **12** Nalipatanakon a kas maysa a natay a tao nga awan mangpanpanunot. Kaslaak la maysa a banga a nabuong. **13** Ta nangneggko ti panagar-arasaas dagiti adu, kadagiti nakabutbuteng a damdamag manipud iti amin a suli kabayatan a sangsangkamaysada a mangpanggep iti maibusor kaniak. Panggependa a pukawen ti biagko. **14** Ngem agtalekak kenka, O Yahweh; kunak, "Sika ti Diosko." **15** Ti pagtungpalak ket adda iti imam. Ispalennak manipud kadagit ima dagiti kabusorko ken manipud kadagiti mangkamkamat kaniak. **16** Pagraniagem ti rupam iti adipenmo; isalakkannak babaen iti kinapudnon iti tulagmo. **17** Saammo koma nga ipalubos a maibabainak, O Yahweh, ta umawagak kenka! Maibabain koma dagiti nadangkes! Mapaulimekda koma idiy sheol. (*Sheol h7585*) **18** Mapaulimek koma dagiti agululbod a bibig nga agsasao a maibusor kadagiti nalinteg iti wagas a nakarit nga addaan kinatangsit ken gura. **19** Anian a naindaklan ti kinaimbagmo nga indulinmo para kadagiti agraraem kenka, nga ipakpitit kadagiti kumamang kenka iti sangoanan ti amin a sangkatao-an! **20** Iti salinong ti presensiam, ilemmengmo ida manipud kadagiti panggep dagiti tattao. Ilemmengmo ida iti salinong manipud iti kinaranggas dagiti dila. **21** Madaydayaw ni Yahweh, ta impakitan kaniak ti nakakaskasdawa a kinapudno ti tulagna idi addaak idiy nalakub a siuid. **22** Numan pay dagdagusko nga imbag, "Naikkatakon manipud kadagiti matam," ngem nangneggko ti pakaakis para iti tulong idi immawagak kenka. **23** O, ayatenyo ni Yahweh, dakayo amin a napudno a sumursurot. Salsalakniban ni Yahweh dagiti napudno, ngem dusaenna iti naan-anay dagiti natangsit. **24** Pumigsa ken tumuredkayo, dakayo amin nga agtaltalek kenni Yahweh a tumulog.

32 Nagasat ti tao a napakawan dagiti naglabsinganna, isuna a nakaluban ti basolna. **2** Nagasat ti tao nga awan ti ipabolas ni Yahweh kenkuana ken awan panangallilaw iti espiritu. **3** Ildi naglalinaedak a naulimek, marunrunot dagiti tulangko iti panagasugko iti agmalmalem. **4** Ta nadagsen ti imam kaniak iti aldaw ken iti rabii. Nagango ti pigsak a kas panagmaga iti panawen ti tikag. (*Sela*) **5** Ket impudnok ti basolko kenka, ket saankon nga indulin dagiti nagbasolak. Kinunak, "Ipudnok dagiti naglabsingak kenni Yahweh," ket pinakawanmo ti basolko. (*Sela*) **6** Gapu iti daytoy, masapul nga agarararag kenka dagiti amin a nadiosan iti tiempo ti adu a pakariribukan. Ket inton aglayus ti napigsa a danum, saandanto a madanon dagiti tattao. **7** Sika ti paglemengkak; bantayannakto manipud iti riribuk. Palawlawannakto kadagiti kankanta ti balligi. (*Sela*) **8** Bilinen ken isurokanto iti dalan a

masapul a pagnaam. Bilinenkanto a sikikitaak kenka. **9** Saanka nga agbalin a kasla iti kabalyo weno mulo nga awan pannakaawatna; babaen laeng iti pasungo ken rienda a mangtengngel kadakuada a maituronnga iti kayatmo a papananda. **10** Adu ti pagladigitan dagiti nadangkes, ngem palawlawanto iti kinapudno ti tulag ni Yahweh ti agtalek kekuana. **11** Agragsakkayo kenni Yahweh, ken agrag-okayo, dakayo a nalinteg; agpukkawkayo iti rag-o, dakayo amin a nalinteg ti pusona.

33 Agrag-okayo kenni Yahweh, dakayo a nalinteg; umno ti pammadayaw kadagiti nalinteg. **2** Pagyamananyo ni Yahweh babaen iti arpaa; agkantakayo kadagiti panagdaydayaw kenkuana babaen iti arpaa a sangapulo ti kuerdasna. **3** Agkantakayo kenkuana iti baro a kanta; lalaingenyo ti agtukar ken agkantakayo nga addaan rag-o. **4** Ta nalinteg ti sao ni Yahweh, ken maiparbeng dagiti amin nga ar-aramidenna. **5** Pagay-ayatna ti kinalinteg ken hustisia. Napno ti daga iti kinapudno ti tulag ni Yahweh. **6** Babaen iti sao ni Yahweh naaramid dagiti langlangit, ken naaramid dagiti bituen babaen iti sang-aw ti ngiawatna. **7** Sangsangkamaysaenna nga urnongan dagiti danum ti baybay a kasla maysa a gabsuon; ikabkabilna dagiti taaw kadagiti pagidulinan. **8** Agbuteng koma ti entero a daga kenni Yahweh; agtakder koma nga addaan panagbuteng kenkuana dagiti amin nga agnanaed iti lubong. **9** Ta nagsao isuna, ket naaramid daytoy; imbilinna, ket timmakder daytoy iti lugarna. **10** Papaayen ni Yahweh dagiti panagkakadua dagiti nasion; artapanna dagiti panggep dagiti tattao. **11** Agtakder iti agnanayon dagiti panggep ni Yahweh, dagiti panggep ti pusona para kadagiti amin a kapututan. **12** Nagasat ti nasion a ti Diosna ket ni Yahweh, dagiti tattao a pinilina a kas bukodna a tawid. **13** Kumikitna ni Yahweh manipud langit; makitkitana dagiti amin a tattao. **14** Manipud iti lugar a pagnanaedanna, tantanawaganna dagiti amin nga agnanaed iti daga. **15** Isuna a mangbukbukel kadagiti puspusoda amin, palpaliiwenna dagiti amin nga aramidda. **16** Awan ti ari a naaisalakan ti nakaad-adu unay a suldo; saan a maiasalakan ti maysa a mannakigubat babaen iti nabileg a pigsana. **17** Saan a pakananmamaan iti baligli ti maysa kabalo; uray pay no nabileg ti pigsana, saan daytoy a makanispal. **18** Makitayo, ti mata ni Yahweh ket adda kadagiti agbuteng kenkuana, kadagiti agtalalek iti kinapudno ti tulagna. **19** A mangilapsut kadagiti biagda manipud patay ken mangpatalinaed kadakuada a sibibiag iti tiempo ti panagbisin. **20** Aguraytayo kenni Yahweh; isuna ti tulong ken kalasagtayo. **21** Agrag-o dagiti pusotayo kenkuana, ta agtalektayo iti nasantoan a naganna. **22** Ti kinapudno ti tulagmo O Yahweh, makikadua koma kadaamki kas mangnamnamakami kenka.

34 Idaydayawko ni Yahweh iti amin a tiempo; ti panangidayaw kenkuana ket kankanayon nga adda iti ngiawatko. **2** Idaydayawko ni Yahweh; denggen koma dagiti maidaddadanet ket agragsakda. **3** Kadduaandak a mangidaydayaw kenni Yahweh; agmaymaysatayo a mangitay-ay iti naganna. **4** Immaawagak kenni Yahweh, ket sinungbatannak, ken pinagballiginak kadagiti amin a pagbutbutngak. **5** Naragsak dagiti kumita kenkuana, ken saan a mabain dagiti rupada. **6** Immasug daytoy naidadanet a tao, ket nangnegg ni Yahweh isuna ken insalakanna isuna kadagiti amin a pakariribunkanna. **7** Agkamkampo ti anghel ni Yahweh iti aglawlaw dagiti agbuteng kenkuana, ket is-ispalenida. **8** Ramanan ken kitaenyoa ni Yahweh ket naimbag; nagasat ti tao a kumamang kenkuana. **9** Agbutengkayo kenni Yahweh, dakayo a nasantoan a tattaona; awan pagkurangan para kadagiti agbuteng kenkuana. **10** No dadduma ket agkurang ti tarao dagiti urban a leon ket agsagabada iti panagbisin; ngem dagiti mangbirok kenni Yahweh ket saan nga agkurang iti aniaman a banag a nasayaat.

11 Umaykayo, annak, dumngegkayo kaniak; isurok kadakayo ti panagbuteng kenni Yahweh. **12** Siasino ti agtarigagay iti biag ken agtarigagay nga agbiag iti adu nga aldad ken maaddaan iti nasayaat a biag? **13** Adaywam ngarud ti agsao iti dakes, ken lappedam dagita bibigmo nga agsao kadagit inulbod. **14** Adaywam ti kinadakes ket agaramidka iti kinambag; birukem ti kappia ket surotem daytoy. **15** Dagiti mata ni Yahweh ket adda kadagit nalinteg, ken nakaturong dagiti lapayagna kadagit asugda. **16** Busoren ti Dios dagiti managdakdakes, tapno mapunas dagiti pakalaglagipanda manipud iti daga. **17** Umasug dagiti nalinteg, ket denggen ken ispalen ni Yahweh ida manipud kadagit amin a pakarirubanda. **18** Asideg ni Yahweh kadagit napasaktan ti pusona, ken isalakanna dagiti narumek ti espirituna. **19** Adu dagiti pakarirubikan ti nalinteg, ngem pagballigien ni Yahweh isuna kadagitoy. **20** Salsalaknibanna amin a tulangna; awan ti uray maysa a matukkol kadagitoy. **21** Papatayen dagiti dakes dagiti nadangkes; madusanto dagiti manggurgura kadagit nalinteg. **22** Subboten ni Yahweh dagiti kararua dagiti adipenna; awanto ti madusa kadagit agkamang kenkuana.

35 O Yahweh, agtignayka a maibusor kadagit agtigtignay a maibusor kaniak; gubatem dagiti manggubat kaniak. **2** Alaem ti bassit ken dakkel a kalasagmo; tumakderka ket tulongannak. **3** Usarem ti gayang ken panggubat a wasaymo a maibusor kadagit mangkamat kaniak; ibagam iti kararuk, "Siak ti salakanmo." **4** Maibabain ken madadael koma dagiti mangbirok iti biagko. Mapasanud ken matikaw koma dagiti agpanggep a mangdangan kaniak. **5** Agbalinda koma a kas taep a maiyangin, bayat iti panangpapanaw ti anghel ni Yahweh kadakuada. **6** Sumipnget ken gumalis koma ti dalanda, bayat iti panangkamat ti anghel ni Yahweh kadakuada. **7** Awan gapgapuna nga inwayatda ti iketda kaniak; awan gapgapuna a nagkalida iti abut para iti biagko. **8** Ununaan koma ida ti pannakadadael a saanda a mapakpakaadaan. Tiliwen koma ida ti iket nga inwayatda. Matnagda koma iti daytoy, iti pakadadaelandia. **9** Ngem agrag-oak kenni Yahweh ken iti panangisalakanna. **10** Iti amin a pigsak, ibagak, "O Yahweh, siasino ti kas kenka, a mangis-ispal kadagit maidaddananes manipud kadagit napisa unay para kadakuada ken kadagit nukurapay ken agkasapulan manipud kadagit mangpadas nga agtakaw kadakuada?" **11** Tumakder dagiti saan a nalinteg a saksi; pabalolendak a siuulbod. **12** Sinubandak iti dakes para iti naimbag. Agladladingitak unay. **13** Ngem, idi masakitda, nagkawesak iti nakersang a lupot; nagayunarak para kadakuada a nakadumog ti ulok a dimmanon iti barukongko. **14** Nagladladingitak a kasla gapu iti kabsatko; nakadumogka nga agdungdung-aw a kasla gapu iti inak. **15** Ngem idi naibitkolak, nafrag-oda ken naguummongan; naguummongan da maibusor kaniak, ket nakaataktak kadakuada. Saandak a sinardeng a kinabkabil. **16** Linalaisdak nga awanan panagraem; pinangngaretngetda dagiti ngipenda kaniak. **17** O Apo, kasano pay kabayag a buybuyba? Ispalem ti kararuk manipud kadagit makadadael a panangdarupa, ti biagko manipud kadagit leon. **18** Ket iti dakkel a tarippong, agyamanakto kenka; iti nagbabaaetan dagiti adu a tattao, agdayawako kenka. **19** Saanmo nga ipalubos nga agrag-o kaniak dagiti manangallilaw a kabusorko; saanmo nga ipalubos nga ipatungpalda dagiti nadangkes a panggedpa. **20** Ta saanda nga agsao iti kappia, ngem agpanunotda kadagit makaallilaw a sasao a maibusor kadagit adda iti dagami nga agbiabig iti kappia. **21** Ungapenda dagiti ngiwiwatda a maibusor kaniak; kinunada, "Ha, ha, nakita dagiti matami." **22** Nakitam daytoy, O Yahweh, saanka koma nga agulimek; O Apo, saanka koma nga umadayo kaniak. **23** Agriingka ket ikaluyanak; O Diosko ken Apok, ikanawam ti ikalkalintegak. **24** O Yahweh a Diosko, gapu iti

kinalintegmo, Ikanawanak; saanmo nga ipalubos nga agrag-oda iti pannakaparmekko. **25** Saanmo nga ipalubos nga ibagada iti pusoda, "Aha, adda kadakami ti kayatmi." Saanmo nga ipalubos nga ibagada, "Inalun-onmin isuna." **26** Ibabain ken tikawem dagiti mayat a mangdangan kaniak. Makaluban koma iti pannakababain ken pannakadadael iti dayaw dagiti manguy-uyaw kaniak. **27** Agpukkaw koma iti rag-o ken agragsak dagiti umanamong iti ikalkalintegak; agtultuloy koma a kunada, "Madaydayaw koma ni Yahweh, isuna a maragsakan iti pagsayaatan ti adipenna." **28** Ket ibagak ti hustisiam ken agmalmalem nga idaydayawka.

36 Agsasao ti basol a kasla mammades iti puso ti nadangkes a tao; awan ti panagbuteng iti Dios kadagit matana. **2** Ta liwilwaenna ti bagina, panpanunotenna a saan a masukalan ken magura ti basolna. **3** Managbasol ken manangallilaw dagiti sasaona; saanna a kayat a sumirib ken agaramid iti naimbag. **4** Kabayatan nga agid-idda isuna iti pagiddaan, agpangpanggep isuna kadagit wagas tapno agbasol; magnagna isuna iti dakes a dalan; saanna a lakkaksiden ti dakes. **5** Dumanon kadagit langit, O Yahweh, ti kinapudnom iti tulagmo; dumanon kadagit ulep ti kinapudnom. **6** Ti hustisiam ket kasla kadagit kangangatoan a bantay; ti hustisiam ket kasla kadagit kauunegan a baybay. O Yahweh, ay-aywanan dagiti tattao ken dagiti ayup. **7** O Dios, anian a napateg ti kinapudnom iti tulagmo! Agkamang dagiti tattao iti salinong dagiti payakmo. **8** Sibubuslon a mapnekadanto kadagit kinabaknang ti taraon iti balaymo; palubosan ida nga uminom manipud iti karayan dagiti napateg a bendisionmo. **9** Agsipud ta adda kenka ti ubborg ti biag; iti silawmo, makitami ti lawag. **10** Pagpautem a naan-anay ti kinapudnom iti tulagmo kadagit makaam-ammo kenka, ti panangikanawam kadagit nalinteg ti panagpuspusoda. **11** Saanmo nga ipalubos nga umasideg kaniak ti saka ti natangsit a tao. Saanmo nga ipalubos a papanawennak ti ima ti nadangkes. **12** Sadiay, natuang dagiti managdakdakes; napasagda ket saanda a kabaelan ti bumangon.

37 Saanka a masikoran gapu kadagit managdakdakes; saanmo nga apalan dagiti saan a nalinteg nga agtigtignay. **2** Ta magangudanto iti mabiit a kas iti ruot ken malaylay a kas kadagit nalangto a mulmula. **3** Agtalekka kenni Yahweh ket aramidem ti ummo; agnaedka iti daga ket pagbiagam ti kinapudno. **4** Ket agragsakka kenni Yahweh, ket itednanto dagiti tarigagay ti pusom. **5** Itedmo kenni Yahweh dagiti wagasmot; agtalekka kenkuana, ket agtignayto isuna iti biangmo. **6** Iparangnon ti pannakaukommo a kasla iti aldaw ken ti kinaawan basolmo a kasla iti tengnga ti aldaw. **7** Agtalnaka iti sangoanan ni Yahweh ket urayem isuna a siaanus. Saanka nga agdanag no mapagballigi ti maysa a tao dagiti dakes a wagasn, no agaramid ti dakes a tao kadagit dakes a panggep. **8** Saanka a makaunget ken maupay. Saanka nga agdanag; mangaramid laeng daytoy iti riribuk. **9** Maisinanto dagiti managdakdakes, ngem tawidente dagiti aguray kenni Yahweh ti daga. **10** Iti apagbiit, mapukawto ti dakes a tao; kitaemto ti ayanna, ngem awanto isuna. **11** Ngem tawidente dagiti naemma ti daga ken agragsakda iti naindaklan a panagrang-ay. **12** Agpanggep ti nadangkes a tao a maibusor iti nalinteg a tao ken pagngaretnetenna ti ngipenna a maibusor kenkuana. **13** Katawaan ti Apo isuna, ta makitana nga umasidegen ti aldawna. **14** Inasut dagiti nadangkes dagiti kampilanda ken imbiatda dagiti bai ti panada tapno dadelan dagiti maidaddananes ken agkasapulan, tapno papatayen dagiti nalinteg. **15** Duyokento dagiti kampilanda ti bukodda a puso, ken matukkolto dagiti baida. **16** Nasaysayaat ti bassit nga adda kadagit nalinteg ngem iti kinawadwad dagiti adu a nadangkes a tattao. **17** Ta matukkolto dagiti ima dagiti nadangkes a tattao, ngem saranayen

ni Yahweh dagiti nalinteg a tattao. **18** Banbantayan ni Yahweh iti inaldaw-aldaw dagiti awan pakapilawanna, ken agnanayonti tawidda. **19** Saandardo a mabain inton dakes dagiti tiempo. Maaddaan do iti umanay a makan, inton umay ti panagbisin. **20** Ngem mapukawto dagiti nadangkes a tattao. Dagiti kabusorko ni Yahweh ket kasla iti dayag dagiti pagaraban; mauramdanto ken apukawda iti asuk. **21** Bumulod ti nadangkes a tao ngem saanna a bayadan, ngem naparabur a mangmangted ti nalinteg a tao. **22** Tawidento dagiti binendisionon ti Dios ti daga; maisinanto dagiti inlunodna. **23** Babaen kenni Yahweh a napatalged dagiti addang ti tao, ti tao a ti wagasna ket mapadayawan iti imatang ti Dios. **24** Uray no maitibkol isuna, saanto isuna a matuang, ta ig-igaman ni Yahweh ti imana. **25** Ubingak idi ket ita lakayakon; saanko a pulos a nakita ti nalinteg a tao a nababay-an wenna dagiti annakna nga agpalpalama iti tinapay. **26** Iti agmalmalem manaparabur ken manapgbulod isuna, ken agbalin a bendision dagiti annakna. **27** Adaywam ti dakes ket aramidem ti husto; ket natalgedkanto iti agnanayon. **28** Ta ayaten ni Yahweh ti hustisia ken saanna a baybay-an dagiti napudno a sumursurot kenkuana. Maaywananda iti agnanayon, ngem maisinante dagiti kapututan dagiti nadangkes. **29** Tawidento dagiti nalinteg ti daga ket agnaedda sadiy iti agnanayon. **30** Agsasao ti ngiwat ti nalinteg a tao iti kinasirib ken pabpabilgenna ti hustisia. **31** Adda iti pusona ti linteg ti Diosna; saan a maikaglis dagiti sakana. **32** Buybuyaen ti nadangkes a tao ti nalinteg a tao ken pangpanggepenna a papatayen isuna. **33** Saan a baybay-an ni Yahweh isuna iti ima ti dakes a tao wenna dusaeen isuna inton maukom. **34** Agpannurayka kenni Yahweh ken agtalinaedka iti dalanna, ket itag-aynakanto a mangtagikua iti daga. Makitamto inton maisina dagiti nadangkes. **35** Nakitak ti nadangkes ken nakabutbuteng a tao a naiwaras a kasla kadagiti nalangto a kayo iti nadam-eg a dagana. **36** Ngem idi limmabasak manen, awan isuna sadiay. Binirukko isuna, ngem saan isuna a mabirukan. **37** Paliivem ti napudno a tao, ken matmatam ti nalinteg; adda ti nasayaat a masakbayan para iti tao ti kappia. **38** Naan-anay a madadaelto dagiti managbasol; maisina ti masakbayan ti nadangkes a tao. **39** Aggapu kenni Yahweh ti pannakaisalakan dagiti nalinteg; salsalaknibanna ida kadagiti tiempo ti riribuk. **40** Tulongan ken ispalen ida ni Yahweh. Ispalenna ida manipud kadagiti dakes a tattao ken isalakanna ida gapu ta nagkamangda kenkuana.

38 O Yahweh, saannak a tubngaren iti ungetmo; saannak a dusaeen iti puntotomo. **2** Ta sinugatnak dagiti panam; ken italtalmegnak dagiti imam. **3** Masakit ti entero a bagik gapu iti ungetmo, saan a nasalun-at dagiti tulangko gapu iti basolko. **4** Ta linapunosnak dagiti kinadakesko; nadagsenda unay nga awitko. **5** Agnunog ken bumangsit dagiti sugatko gapu kadagiti minamaag a basbasolko. **6** Nagdumog ken naibabainak iti inaldaw; agdungdungawak nga agmalmalem. **7** Ta inabaknak ti bain, ket agsaksakit ti entero a bagik. **8** Agpipikel ken agkakapsutak; agasugak gapu iti ut-ot ti pusok. **9** O Apo, maawatam dagiti tarigayag ti kaungan ti pusok, ket saan a mailemmeng kenka dagiti as-asukgo. **10** Agkebbakebba ti pusok, agkakapsutak, ken aglidem ti panagkitak. **11** Inadaywannak dagiti gagayeyem ken kakaduak gapu iti kasasaadko; saandak nga asitgan dagiti kaarrubak. **12** Ajipakat kadagiti silo para kaniak dagiti agpanggep iti biagko. Agmalmalem nga agsasao kadagiti makadadael ken makaallilaw a sasao dagiti agtarigagay a mangdangran kaniak. **13** Ngem siak, kaslaak maysa a tuleng a tao nga awan pulos mangnegnea; kaslaak maysa nga umel a tao nga awan pulos maibagana. **14** Kaslaak maysa a tao a saan a makangngeg ken awan maisungbatna. **15** Awan duadua, nga urayenka, O Yahweh; sumungbatka, Apo a Diosko. **16** Ibagak daytoy tapno saandak a pagkakatawaan dagiti kabusorko. No maikaglis ti

sakak, agaramidda kadagiti nakaam-amak a banbanag kaniak. **17** Ta dandaniakon maitublak, ket kanayon nga agsagsagaabak. **18** Ipudnok ti basolko; maseknananak iti nagbasolak. **19** Ngem adu dagiti kabusorko, adu dagiti gumurgura kaniak nga awan gappapuna. **20** Sinubandana iti kinadakes ti kinaimbagko; pabpabsolendak uray no ikalikagumko ti nasayaat. **21** Saannak a panawan, O Yahweh; a Diosko, saanka nga umadayo kaniak. **22** Darasem ti umay a tumulong kaniak, O Apo, a salakanko.

39 Inkeddengko, "Annadak ti ibagak tapno saanak nga agbasol baabeen iti dilak. Busalak ti ngiwatko kabayatan nga addaak iti imatang ti dakes a tao." **2** Nagtalinaedak a naulimek; linapdak dagiti sasaok uray pay iti panangibagak kadagiti aniaman a nasayaat a banbanag, ket kimmarkaro ti sakitko. **3** Bimmara ti pusok; idi napanunotko dagitoy a banbanag, simged daytoy a kasla apuy. Ket kamaudiananna, nagsaoak. **4** O Yahweh, ipakaammom kaniak no kaano ti pagpatinggaan ti biagko ken pagleppasan dagiti aldawko. Ipakitam kaniak no kasano kaababa ti panagtalinaedko. **5** Kitaem, inaramidmo a kasia laeng kaakaba dagiti imak dagiti aldawko, ket kasla awan aniaman iti sangoanam ti kapaut ti panagbiagko. Pudno, tunggal tao ket maymaya laeng nga anges. (Selah) **6** Pudno a tunggal tao magmagna a kasla anniniwan. Awan duadua a tunggal maysa aggardaras nga agurnong iti kinabaknang uray no dida ammo no siasino ti mangawat kadakuada. **7** Ita, O Apo, ta ania ti ururayek? Sika ti kakaisuna a namnamak. **8** Pagballigiennak kadagiti amin a basbasolko: saannak nga aramiden a paga-angawan dagiti maag. **9** Naulimek ken saanmo a lukatan ti ngiwatko gapu iti inaramidmo. **10** Isardengmo ti mangsugsugat kaniak; nalapunosa iti danog dagiti imam. **11** No disciplinaam dagiti tattao para iti basol, in-inut nga ibusem dagiti pigsada a kasla iti bu-ot. Pudno nga amin dagiti tattao ket alingsaw laeng. (Selah) **12** Ipangagmo ti kararagko, O Yahweh, ken denggennak; denggemi ti sangsangkitko! Saanka nga agbalin a tuleng kaniak, ta kaslaak gan-gannaet kenka, a kasla maysa a tao a naglibas a kas kadagiti amin a kapuonak. **13** Ibaw-ingmo ti natadem a panagkitam kaniak tapno makaisemak manen sakbay a matayak.

40 Siaanusak a naguray kenni Yahweh, dimngeg isuna kaniak ken dinengngegna ti sangitko. **2** Inyaonnak pay manipud iti napeggad nga abut, manipud iti kapitakan, ket insaadna dagiti sakak iti bato ken pinatalgedna ti ipapando. **3** Pinagkantana iti baro a kanta ti ngiwatko, madaydayaw ti Diostayo. Adunto ti makakita iti daytoy ket agrukbab ken agtulhogda kenni Yahweh. **4** Nagasat ti tao nga agtalek kenni Yahweh ken saanna nga idayaw dagiti napasindayang wenna dagidiy mangtallikod kenkuana nga agulbod. **5** O Yahweh a Dios, adu dagiti nakaskasdaaw nga inaramidmo, ken saan a mabilang dagiti panunotmo a maipapan kadakami; no inpablaako ken insaok dagitoy, ad-aduda ngem iti mabalin a bilangan. **6** Saanka nga maragsakan iti sakripisio wenna iti daton, ngem linukatam dagiti lapayagko; saanka a nagsapul kadagiti daton a maipuor amin wenna dagiti daton gapu iti basol. **7** Ket kinunak, "Kitaem, immayak; naisurat ti maipapan kaniak iti nalukot a kasuratan. **8** Diosko, pagragsakak nga aramiden ti pagayatam; adda ditoy pusok dagiti lintegmo." **9** Inwaragawagko dagiti naimbag a damag ti kinalintegmo iti dakkel a taripnong; O Yahweh, ammom a saanko a linapdan ti bibigo iti panangibaga iti daytoy. **10** Saanko nga inlemmeng ti kinalintegmo iti pusok; impablaako ti kinapudnom ken ti panangisalakanmo; saanko nga inlemmeng ti kinapudno ti tulagmo wenna ti kinamatialekmo iti dakkel a taripnong. **11** Saanmo nga itallikkod dagiti naasi a tignaymo kaniak, O Yahweh; palubosam a kankanayon nga aywanannak ti tulag ti kinapudnom ken ti kinamatialekmo. **12** Linikmutnak dagiti saan a mabilang a

riribuk; tiniliwnak dagiti kinadakesko tapno saankon a kabaelan a makita ti aniaman a banag; ad-aduka ngem kadagit buok iti ulok, ken pinaaynak ti pusok. **13** Maay-ayoka, O Yahweh, a mangispal kaniak; darasem a mangtulong kaniak, O Yahweh. **14** Maibabain koma ken maupay a naan-anay dagiti agpangpanggep a mangala iti biagko. Mapasanudda koma ken maibabainda, dagiti agrasak a mangpaspasakit kaniak. **15** Makigtotda koma gapu iti bainda, dagiti mangibaga kaniak “Aha, aha!” **16** Ngem agrag-o koma dagidaiy mangbirok kenka, ken agragsakda kenka; amin nga agay-ayat iti panangisalakanmo, agtultuloy koma nga ibagada, “Maidaydayaw koma ni Yahweh.” **17** Nakurapay ken agkasapulanak; ngem ti Apo panpanunotennak. Sika ti tulongko ket immayka a mangispal kaniak; O Diosko, saanka nga agtakta.

41 Nagasat isuna a maseknan kadagit nakapuy; iti aldaw ti riribuk, ispalen ni Yahweh isuna. **2** Aywanan ni Yahweh isuna ken pagtalinaedenna a sibibiag, ken mabendisionanto isuna iti daga; Saanto nga iyawat ni Yahweh isuna iti pagayatan dagiti kabusorna. **3** Saranayento ni Yahweh isuna iti pagiddaan ti panagsagaba; pagbalinemo ti pagiddaan ti panagsaksakinta a pagiddaan ti pannakaagasa. **4** Kinunak, “O Yahweh, maasika kaniak! Agasannak, ta nagbasolak kenka.” **5** Agsad iti dakes a maibusor kaniak dagiti kabusorko, kunkunada, ‘Kaanton’ a matay isuna ken mapukaw ti naganna?” **6** No umaydak kitaen dagiti kabusorko, agibaga isuna kadagit awan serserbina a banbanag; ur-urnongan ti pusona ti pannakadiigrak; inton umadayo isuna kaniak, ibagbagana kadagit sabali ti maipapan iti daytoy. **7** Pagi-innaraasaasdak dagiti manggurgura kaniak; maibusor kaniak mangnamnamada iti maibusor kaniak a pakadangrak. **8** Kunada “Dakes a sakit ti kimpet kenkuana; ita ta agid-iddan isuna, saanton a makabangon pay.” **9** Kinapudnona, uray ti kadekcketan a gayemko, a nagtaltalkak, a nangan iti tinapayko, in-ngatona ti mukodna maibusor kaniak. **10** Ngem sika, O Yahweh, maasika kaniak, ken itag-aynak tapno makabalesak kadakuada. **11** Babaen iti daytoy maammoak a maragsakana kaniak, ta saan nga agballigi kaniak ti kabusorko. **12** Kaniaki, saranayennak iti kinapudnon ken salimmetannak iti sangoanam iti agnanayon. **13** Maidayaw koma ni Yahweh, ti Dios ti Israel, iti agnanayon nga awan Ingana. Amen ken Amen. Maikadua a libro

42 Kas iti panagal-al ti ugsa iti pannakawawna iti danum ti waig, kasta ti pannakawawko kenka, O Dios. **2** Mawawak para iti Dios, para iti sibibiag a Dios; kaanonto nga umayak ket sumangoak iti sangoanam ti Dios? **3** Dagiti luak ti nagbalin a taraonko iti aldaw ken rabii, kabayatan a kankanyon nga ibagbagana dagiti kabusorko kaniak, “Sadino ti ayan ti Diosmo?” **4** Malagipko dagitoy a banbanag kas ibuyatko ti kararuak: no kasano a napikanpan kadagit adu a tattoo ken indauloak ida iti balay ti Dios nga addaan timek ti rag-o ken dayaw, dagitoy adu a mangramrambak iti fiesta. **5** Apay a nakadumogka, O kararuak, ken apay a madanaganka iti kaunggak? Mangnamnamaka iti Dios, ta agdayawak pay kenkuana para iti tulong ti presensiana. **6** O Diosko, nakadumog ti kararuak iti kaunggak, ngarud malagipka manipud iti daga idiy Jordan, manipud kadagit tallo a tapaw ti Bantay Hermon, ken manipud iti turod ti Mizar. **7** Ti kaadalman ayabanna ti sabali a kaadalman iti karasakas ti panagdissoor dagiti danummo; naglasat dagiti dalluyon ken palongko kaniak. **8** Nupay kasta, bilinento ni Yahweh ti kinapudnona ti tulagna iti aldaw; addanto kaniak ti kantana iti rabii, maysa a kararag iti Dios ti biagko. **9** Ibagako iti Dios, a batok, Apay a nalipatannak? Apay nga agtultuloy nga agladladingitak gapu iti panangidadaneshdagiti kabusorko?” **10** A kas kampilan kadagit tulangko, a tubtubngarendak dagiti kabusorko, kabayatan a kanayon

nga ibagbagada kaniak, “Sadino ti ayan ti Diosmo?” **11** Apay a nakadumogka, kararuak? Apay a maringgoranka iti kaunggak? Mangnamnamaka iti Dios, ta agdayawak pay kenkuana, nga isu ti tulong iti rupak ken Diosko.

43 Ukomennak, O Dios, ken ipakaasim ti kalintegak kadagit saan a nadiosan a nasion; **2** Ta sika ti Dios ti pisgak; apay nga imbellengnak? Apay nga agdung-awak iti panangparigat dagiti kabusor? **3** O, ibaonmo ti silawmo ken ti kinapudnom; idalandak koma; ipandak koma iti nasanton a tuordmo ken iti tabernakulom. **4** Ket mapanakto iti altar ti Dios, iti Dios nga aglaplusunan a rag-ok; ken iti arpa idaydayawkanto, O Dios, a Diosko. **5** Apay a nakadumogka, kararuak? Apay a maringgoranka iti kaunggak? Mangnamnamaka iti Dios; ta agdayawak pay kenkuana, nga isu ti tulong ken Diosko.

44 Nangngemgi babaen kadagit lapayagmi, O Dios, imbag a dagiti ammami kadakami dagiti trabaho nga inaramidmo kadagidi aldawda, idi un-unana nga aldaw. **2** Pinapanawmo dagiti nasion babaen kadagit imam ngem inmulam dagiti tattaomi, pinarigatmo dagiti tatto, ngem inwarasmo dagiti tattoomi iti daga. **3** Ta saanda a naala ti daga a kas sanikuada babaen iti bukodda a kampilan, wenco insalakan man ida ti bukodda a takkiag; ngem ti makkannawan nga imam, ti takkiagmo, ken ti raniag ti rupam, gapu ta immanamongka kadakuada. **4** O Dios, Sika ti Arik; iyegmo ti balligi kenni Jacob. **5** Babaen kenka ipababami dagiti kabusormi; babaen iti naganmo, ibaddekminto ida, dagiti tumakder a bumusor kadakami. **6** Ta saanakto nga agtalek iti panak, wenco isalakkannak man ti kampilando. **7** Ngem insalakkannakami manipud kadagit kabusormi, ken imbabainmo dagiti manggurgura kadakami. **8** Iti Dios naugpannakkelkami nga agmalmalem, ken agyamankami iti naganom iti agnanayon. (Selah) **9** Ngem ita, imbellengken iti imbabainnakami, ken saanakta a kumuykuyog kadagit mannakigubatmi. **10** Inaramidmo nga agsanudkami manipud iti kabusor; ken samsamandakami dagiti manggurgura kadakami. **11** Pinagbalinnakami a kasla karnero a naisagana a taraon, ket inwarasnakami kadagit nasion. **12** Ilakom dagiti tattoom para iti awan; saanmo a nanayonan ti kinabknangmo babaen ti panangaramid iti dayta. **13** Pinagbalinnakami a tubngar kadagit kaarrubami, angawen ken laisendakami dagiti adda iti aglawlawmi. **14** Inaramidnakami a pagkakatawaan dagiti nasion, a pagwingiwingan ti ulo dagiti tatto. **15** Agmalmalem nga adda iti sangoanak ti pannakababainko, inabbongannak ti bain iti rupak **16** gapu iti timekna a mangtutubngar ken manglalais, gapu iti gumurgura ken ti kabusor. **17** Immay amin daytoy kadakami; nupay kasta, saandaka a nalipatan wenco sinalungasing ti tulagmo. **18** Saan a timmallikod ti pusomi; saan nga immadayo iti dalanno dagiti addangmi. **19** Ngem nakaro ti panangburakmo kadakami iti ayan dagiti narungst ngayup ken inabbongannakami iti anniniwan ti patay. **20** No nalipatanmi ti nagan ti Diosmi wenco ingatomi dagiti imami iti sabali a dios, **21** saanto kadi a sukimaten ti Dios daytoy? Ta amonna dagiti palimed ti puso. **22** Kinapudnona, agmalmalem a mapappapataykami gapu iti naganmo; Naibilangkami a kasla karnero a maparti. **23** Agriengka, apay a matmaturegka, O Apo? Bumangonka, saannakami nga ilakid iti agnanayon. **24** Apay nga ilingedmo ti rupam ket lipatem ti pannakaparigat ken pannakaidadaneshmi? **25** Ta narunawkami ti katapukan; naiyasideg ti bagimi iti daga. **26** Bumangonka ta tulongannakami ket subbotennakami maigapu iti kinapudnom iti tulagmo.

45 Toy pusok ket agluluplias iti naimbag a banag; ibasak iti napigsa dagiti sasao nga insuratko maipapan iti ari; toy

dilak ti pangsurat iti naalibtak a mannurat. 2 Natartarakika ngem dagiti annak ti tattao; naibukbok ti parabur iti bibigmo; isu nga ammoni a binendisionannaka ti Dios iti agnanayon. 3 Isuotmo ti kampilam iti luppom, maysa a nabileg, iti dayag ken kinatan-okmo. 4 Iti kinatan-okmo agsaskaya a sibaballigi gapu iti kinamatalek, kinaemma, ken kinalinteg; isuronaka ti makannawan ngem imam kadagiti nakabutbuteng a banbanag. 5 Natadem dagiti panam, agpakleb dagiti tattao kenka; salputen dagiti panam ti puso dagiti kabusor ti ari. 6 Ti tronom, O Dios, ket agnanayon ken awan patinggana; ti setro iti hustisia ti setro iti pagariam. 7 Inayatmo ti kinalinteg ken ginuram ti kinadakes; ngarud, ti Dios a Diosmo, ket pinulotannaka iti lana ti kinaragsak a nalablbes ngem kadagiti kakaduan. 8 Amin a pagan-anaymo ket agayamuom iti mirra, aloe, ken kasia; iti uneg ti marfil a palasio liwliwaennaka dagiti dekuerdas a pagtokaran. 9 Dagiti babbai ngem annak dagiti ari ket kadua dagiti agkakadayaw a nobiam; agtaktaakter iti makannawan ngem imam ti reyna a nakawesan iti adda balitokna manipud iti Ofir. 10 Dumngegka, anak a babai, ipangagmo ken yallingagmo ti lapayagmo; lipatem dagiti tattaoem ken ti balay ti amam. 11 Iti kasta a wagas, tarigagayanto ti ari ti kinapintasmo; amom isuna; raemem isuna. 12 Addanto sadiay ti anak a babbai ti Tiro nga adda sagutna; dagiti nababaknang kadagiti tattao ket dumawatdanto iti pabor kenka. 13 Ti anak ti ari a babai ngem adda iti palasio ket nakapinpintas unay; ti pagan-anayna ket naaramid ngem adda balitokna. 14 Maitulodto isuna a nakakawes iti naburdaan a bado iti ayan ti ari; dagiti birhen, ti kakaduan a sumarsaruno kenkuana, ket maiyego kenka. 15 Sumrekduto iti palasio ti ari; maituloddanto iti kinaragsak ken kinarag-o. 16 Iti lugar dagiti ammayo sumukatto dagiti annakmo, a pagbalinemto ida a prinsipe iti entero a daga. 17 Pagbalineko ti naganmo a nalatak iti amin a kapututan; iti kasta, pagyamanandakanto dagiti amin tattao iti agnanayon ken awan patinggana.

46 Ti Dios iti kamang ken pigsatayo, sisasagana a tumulong iti nariribuk a tiempo. 2 Saantayo ngarud ngem agbuteng, uray no agbaliw ti daga, uray no aggun-gon dagiti bantay ken margay iti kaunggan a paset ti baybay, 3 uray no agdaranudor ken nadawel ti danumna, ken uray aqpgigerger dagiti bantay gapu iti dadakkel a dalluyonna. (Selah) 4 Adda maysa a karayan, ti agay-ayus a mangparparagsak iti siudad ti Dios, ti nasontoan a disso dagiti tabernakulo ti Kangangatoan. 5 Adda iti tengngana ti Dios; saanto a magaraw isuna; tulunganto isuna ti Dios, ket aramidenna daytoy iti parbangon. 6 Nagpungtot dagiti nasion ken dagiti pagarian ket nagun-gon; pinigsaanna ti timekna ket narunaw ti daga. 7 Kaduatayo ni Yahweh a mannakabalin amin; ti Dios ni Jacob ti kamangtayo. (Selah) 8 Umaykayo, kitaenyu dagiti aramid ni Yahweh, ti panangdadaelna iti daga. 9 Pagsardengenna dagiti gubat iti entero a daga; tutuktolenna ti bai ti pana ken dagiti gayang; pupuoranna dagiti kalasag. 10 Agulemekkayo ket bigbigenyu a siak ti Dios; maitan-okakto kadagiti nasion; maitan-okakto iti rawab ti daga. 11 Kaduatayo ni Yahweh a mannakabalin amin; ti Dios ni Jacob ti kamangtayo. (Selah)

47 Dakayo amin a tattao, ipalakpakyu dagiti imayo; ipukkawayo iti Dios ti timek ti balligi. 2 Ta ni Yahweh a Kangangatoan ket nakaam-mak; naindaklan isuna ngem Ari iti entero a daga. 3 Parukmaenna dagiti tattao iti babaentayo ken dagiti nasion iti sirok ti sakatayo. 4 Pinilina ti twidentayo, ti dayaw ni Jacob ngem inayatna. (Selah) 5 Nagpangato ti Dios a nabuyogan iti pukkaw, nagpangato ni Yahweh a napakuyogan iti uni ti trumpeta. 6 Agkantatayo kadagiti pammadayaw para iti Dios, kantaentayo dagiti pammadayaw, kantaentayo dagiti pammadayaw para iti Aritayo. Kantaentayo dagiti

pammadayaw. 7 Ta ti Dios ti Ari iti entero a daga; kantaentayo dagiti pammadayaw nga addaan pannakaawat. 8 Agari ti Dios kadagiti nasion; agtugugaw iti nasontoan a tronona. 9 Dagiti prinsipe iti amin a tattao ket naummongda a kadua dagiti tattao ti Dios ni Abraham; ta ti salaknib ti lubong ket kukua ti Dios; maitan-ok isuna iti kasta unay.

48 Naindaklan ni Yahweh ket maikari unay a mapadayawan, idiyu siudad ti Diostayo iti nasontoan a bantayna. 2 Napintas ti kinangaton, ti ragsak ti entero a daga, ket ti bantay Sion, ti akin-amian a paset, ti siudad ti naindaklan ngem Ari. 3 Impakaammo ti Dios ti bagina kadagiti palasiona kas maysa a pagkamangan. 4 Ta kitaenyu, dagiti ari ket inummongda dagiti bagbagida; naggigiddanda a limmabas. 5 Nakitada daytoy, ket nsadasawa; naupayda, ket nagdardarasda a pimmanaw. 6 Panagbuteng ti nanglapped kadakuada sadiay, sakit a kas iti marikna iti agpaspasikal a babai. 7 Babaen iti angin a naggapu ti daya, dinadaelmo dagiti bangka a naaramid manipud Tarsis. 8 Kas nangngeganmi, isu ti nakitami iti siudad ni Yahweh a mannakabalin amin, iti siudad ti Diostayo; salimetmetanna daytoy iti agnanayon. (Selah) 9 Pinanunotmi ti kinapudhom iti tulagmo, O Dios, iti tengnga ti templom. 10 Kas iti naganmo, O Dios, kastanto meti ti pannakaidayawmo aqgingga kadagiti nagpatinggaan ti daga; ti makannawan ngem imam ket napnoon kinalinteg. 11 Agragsak koma ti Bantay Sion, ken agrago koma dagiti annak a babbai ti Juda gapu kadagiti nalinteg a panggeddengmo. 12 Likawenyu ti Bantay Sion, likmutenuy isuna; bilangenyu dagiti torrena; 13 kitaenyu a naimbag dagiti bakudna, ken kitaenyu dagiti palasiona tapno maibagayonto daytoy iti sumaruno a kapututan. 14 Ta daytoy a Dios ket isu ti Diostayo iti agnanayon ken awan patinggana; isuna ti mangidalanto kadaatayo aqgingga iti patay.

49 Denggenyo daytoy, dakayo amin a tattao; yallingagyo ti lapayagyo, dakayo amin ngem agnanaed iti lubong, 2 nanumo ken natan-ok, nabaknang ken napanglaw. 3 Isaonto ti ngiawitko ti kinasirib, ken ti panangutob toy pusok ket mangituron iti pannakawat. 4 Yallingagko ti lapayagko iti maysa a panggarig; Irugik ti panggarigko bayat iti panagtukarko ti arpa. 5 Apay koma ngem agbutengak kadagiti aldaw ti dakes, no palawlawan ti kinadakes dagiti mukodko? 6 Dagiti agtalek iti sanikuada ken mangipannakel iti kinaadu ti kinabaknangda- 7 Sigurado ngem awan ti siasinoman a makabael a mangsubot iti kabsatna a lalaki weno agited ti bayad iti Dios para kenkuana, 8 Gapu ta iti pannakasubbot ti biag ti maysa a tao ket nangina, ken awan ti siasinoman a makabael a mangbayad iti inutangtayo. 9 Awan ti siasinoman a mabalin ngem agbiag iti agnanayon tapno saan ngem agrupsa ti bagina. 10 Ta makitananto ti panagrupsa. Dagiti masirib a tattao ket matay; ti maag ken ti nengneng agpada a mapukaw ken panawanda dagiti sanikuada iti dadduma. 11 Iti kapanunotanda ket agnanayon dagiti pamiliada, ken dagiti lugar a pagnanaedanda aqgingga iti amin a kaputotanda; pinanagananda dagiti dagada sigun iti nganda. 12 Ngem ti tao ngem addaan kinabaknang ket saan ngem agtalinaed a sibbiag; kasla isuna kadagiti nauyong ngem ayup a mapukaw. 13 Daytoy a wagas iti panagbiagda, ket kinamaagda; ngem kalpasan a matayda, annamonganto dagiti tattao dagiti ibagbada. (Selah) 14 Nadutokanda a kas iti maysa ngem arban ngem agturon idiyu Seol, ti patayto ti pastorda, ti nalinteg ti adda pannakabalinna a mangituran kadakuada iti bigbigat; alun-unento ti Seol dagiti bagida ket awanto ti lugar sadiay a mabalinda a pagnaedian. (Sheol h7585) 15 Ngem subbotento ti Dios ti biagko manipud iti pannakabalin ti Seol; awatennakto. (Selah) (Sheol h7585) 16 Saanka ngem agbuteng no ti maysa a tao ket bumaknang, no dumakkela pannakablin iti balayna; 17 ta inton matay isuna awanto iti maitugotna, ti pannakabalinna ket

saananto a kadua a bumaba. **18** Indayawna ti kararuana bayat iti panagbiagna- ken raraemenda dagiti tattao no agbibigka a para iti bagim- **19** mapanto isuna kadagit kapututan dagiti kapuonanna ket saandanton pulos a makita pay ti lawag. **20** Ti tao nga adda kinabaknangna ngem awan pannakaawatna ket kasla la kadagit nauyong nga ayup, nga agpukaw.

50 Nagsao ni Yahweh a Dios, ti Maysa a Nabileg ken inawaganna ti daga manipud panagsingising ti init agingga iti panaglinnekna. **2** Nagraniag ti Dios manipud iti Sion, a naan-anay iti kinapitsnasna. **3** Immay ti Diostayo ken saan isuna a nagulimek; adda gumilgil-ayab nga apuy iti sangoananna, ken kasta unay a bagio iti aglawlawna. **4** Immawag isuna iti langit ken iti daga tapno ukomenna dagiti tattaona: **5** "Ummongeno dagiti napudno a tattaok kaniak, dagiti nagtulnog iti katulagak babaen iti sakrifcio." **6** Ipablaak ti langit iti kinalintegna, ta ti Dios a mismo ti ukom. (Selah) **7** "Dakayo a tattaok, dumngeskayo ta agsaoak; Siak ti Dios a Diosyo. **8** Saankayo a tubngaren kadagit datonyo; dagiti datonyo a maipuor ket kanayon nga adda iti sangoanak. **9** Saanko nga alaen ti kalakian a baka manipud iti balayyo, wenco dagiti kalakian a kalding manipud kadagit arbanmo. **10** Ta kukuak tunggal nauyong nga ayup iti kabakiran, kasta met dagiti ayup nga adda iti rinibribu a katurturan. **11** Ammok amin a billit kadagit bantay, ken kukuak dagiti nauyong nga ayup iti kataltalunan. **12** No mabisinak, saanko nga ibaga kadakayo; ta kukuak ti lubong, ken amin nga adda iti daytoy. **13** Kanek kadi ti lasag dagiti baka wenco inumek kadi ti dara dagiti kalding? **14** Isagutyo iti Dios ti daton iti panagyaman, ken bayadanyo dagiti kariyo iti Kangangatoan. **15** Awagandak iti aldaw ti riribuk; isalakankayonto, ken itan-okdako." **16** Ngem iti nadangkes kinuna ti Dios, "Ania iti araramidem a mangipablaak kadagit bilinko, nga innalam ti tulagko kadagit ngiyatmo, **17** idinto ta kaguram ti bilin ken imbellengmo dagiti sasaok iti adayo? **18** No makitam ti maysa nga agtatakaw, umanamongka kenkuana; makidangdanggayka kadagit mannakikamkalala. **19** Intedmo ti ngiyatmo iti demonyo, ken ibalbalikas ti dilam iti makaallilaw. **20** Itugtugawam ken agsasaoka maibusor iti kabsatmo a lalaki; pinerdim ti dayaw ti bukod nga anak a lalaki ni nanangmo. **21** Inaramidmo dagitoy a banbanag, ngem nagulimek, ket impagarupmo a maysaak a kas kenka. Ngem, babalawenza ken iparauko iti imatangmo amin nga inaramidmo. **22** Ita, lagipenyo daytoy dakayo a hanglipat iti Dios; ta no saan pisangpisangenkayo iti pidapidaso, ken awanto ti siasinoman nga umay tumulong kadakayo: **23** Siasinoman iti mangisagut ti daton ti panagyaman, mangted dayaw kaniak, ken siasinoman a sumurot iti dalanna a nalinteg, ipakitako ti panangisalanak ti Dios"

51 Kaasianak, O Dios, gapu iti kinapudhom; gapu iti kinawadwad ti kaasim, punasem dagiti nagbasolak. **2** Ugasannak a naan-anay manipud iti kinadakesko ken dalusannak iti nagbasolak. **3** Ta ammok dagiti nagbasolak, ken adda a kanayon iti sangoanak ti basolko. **4** Nagbasolak kenka, sika laeng ti nagbasolak ken nagaramidak ti dakes iti imatangmo; hustoka tunggal agsaoaka; nalinteg ti panangukommo. **5** Kitaem, naiyanakak iti kinadakes; supid pay inyinawnak ti inak, nagbasolakon. **6** Kitaem, tarigagayam ti kinapud iti pusok; iti pusok impakaammom kaniak ti kinisirib. **7** Pasin-awennak babaen iti hisopo, ket dumalusakto; ugasannak, ket napudupudawaktu ngem iti niebe. **8** Ipangngemgo kaniak ti rag-o ken ragsak tapno agrag-oda dagiti tulang a tinukkolmo. **9** Ilemmengmo ti rupam manipud kadagit basolko ken punasem amin dagiti kinadakesko. **10** Parsuaem kaniak, O Dios, ti nadalus a puso ken ikkannak iti baro ken napudno nga espiritu. **11** Saannak a papanawen iti imatangmo, ken dimo ipanaw kaniak ti Espiritu Santom. **12** Isulim kaniak ti ragsak iti panangisalanamo, ken ikkannak iti natulnog

nga espiritu. **13** Ket isurokto dagiti bilinmo kadagit managbasol, ken agsublidanto kenka. **14** Pakawanennak gapu iti nagayus a dara, O Dios iti pannakaisalakano, ken ipukkawkonto ti rag-o ti kinalintegmo. **15** O Apo, luktam ti bibigko, ken ibalikas ti ngiyatko iti pannakaidayawmo. **16** Dimo kayat dagiti daton a sacrificio, ta no kayatmo koma, isuda ti idatongo; dika met maay-yayo iti daton a maipuor. **17** Dagiti daton iti Dios ket dagiti napakumbaba nga espiritu. Sika, O Dios, ti saanto a mangumi iti napakumbaba ken nagbabawi a puso. **18** Kaasiom ti Sion ket tulongam; bangonem manen dagiti bakud ti Jerusalem. **19** Ket maragsakankanto kadagit daton iti kinalinteg, kadagit daton a maipuor ken kadagit daton a maipuor amin; kalpasanna, mangidatonto dagiti tattaomi kadagit kalakian a baka iti rabaw ti altarmo.

52 Apay a pagpanakkembo ti agar-aramid iti riribuk, sika a maingel a tao? Inaldaw nga umay ti kinapudno ti Dios iti tulagna. **2** Pannakadadel ti panggep ti dilam a kasla iti maysa a natadem a labahas, a mangal-allilaw. **3** Ad-adda nga ay-ayatem ti dakes ngem iti naimbag ken agul-ulbodka imbes ketdi nga agsao iti kinapudno. (Selah) **4** Paga-ayatmo dagiti sao a mangalun-on kadagit sabali, sika a manangallilaw a dilia. **5** Dadaelennakanto ti Dios iti agnanayon; alaennakanto ken rabsutennaka manipud iti toldam ken parutennaka iti daga dagiti sibbiag. (Selah) **6** Makitanto met daytoy dagiti nalinteg ken agbutengda; katawaandanto isuna ken kunaenda, **7** "Kitaenyo, daytoy ti tao a saan a ti Dios ti kamangna ngem ngtalek iti kinawadwad dagiti kinabaknangna ken pinatalgedanna ti bagina iti kinadangkesna." **8** Ngem no maipapan kaniak, kaslaak la iti maysa a nalangto a kayo ti olibo iti balay ti Dios; agtalekak iti kinapudno ti tulag ti Dios iti agnanayon nga awan patingga. **9** O Dios agyamanak kenka iti agnanayon, gapu kadagit banbanag nga inaramidmo. Mangnamnamaak iti naganmo, ta naimbag daytoy, iti sangoanan dagiti napudno kenka.

53 Kuna ti maysa a maag iti pusona, "Awan Dios." Rinukerda ken dakes unay dagiti aramida; awan ti uray maysa nga agar-aramid iti naimbag. **2** Tannawagan ti Dios manipud langit dagiti annak ti tattao ta kitaenna no adda masirib a mangbirok kenkuana. **3** Timallikkuda amin; nagbalinda amin a narugit; awan ti uray maysa nga agar-aramid iti naimbag, awan, uray maysa. **4** Awan kadi ti ammoda, dagidiay nga agar-aramid iti kinadakes, dagidiay a mangalun-on kadagit tattaok a kas pannanganda iti timapay ngem saanda nga umawag iti Dios? **5** Mabutengda unay, uray awan ti gapu nga agbutengda; ta iwarawaran ti Dios dagiti tulang ti sianoman a dumarupto a maibusor kenka; maibabaito dagiti kasta a tattao gapu ta linaksid ida ti Dios. **6** Aggapu koma iti Sion ti pannakaisalakan ti Israel! Ket agrag-onto ni Jacob ken agragsakti to Israel, inton isubli ti Dios dagiti tattaona manipud pannakabaludda!

54 Isalakannak, O Dios, babaen iti naganmo ket usigennak iti pannakabalimo, **2** Denggem ti kararako, O Dios; denggem dagiti sao ti ngiyatko. **3** Ta darupendak dagiti natangsit a tattao, ken sinapul dagiti awanon asi a tattao ti biagko; saanda nga impangag ti Dios iti sangoananda. (Selah) **4** Kitaem, ti Dios ti katulongak, ti Apo ti mangsaranay kaniak. **5** Supapakannanto ti dakes dagiti kabusorko; babaen iti kinapudnom, dadelem ida! **6** Siraragsakakto a mangipaay iti datonko kenka; agyamanakto iti naganmo, O Yahweh, ta naimbagka. **7** Ta inispalnak kadagit amin a parikutko; nikitak ti balligi kadagit kabusorko.

55 Ipangagmo ti kararako, O Dios, ken saanmo kadi nga ilemmengen ti ararawko. **2** Ipangagnak ket sungbatannak; awan ti inanak kadagit pakariribukak **3** gapu kadagit timek dagiti kabusorko, gapu iti panangparigat dagiti nadangkes; ta riribuk ti

iyegda kaniak ket kapungtotdak. 4 Nasaktan unay ti pusok, ken nagtupak kaniak ti alliaw ni patay. 5 Panagbuteng ken panagpigeren ti immay kaniak, ket linapunosnak ti buteng. 6 Kinunak, "O, no addaanak koma kadagit payak a kasla iti kalapati! Ket makatayabak koma nga umadayo ken makanina. 7 Kitaem, ket innak iti adayo a disso; agtalingaedak idiy let-ang. (Selah) 8 Agdardarasak a mapan iti panglinongan manipud iti napigsa nga angin ken bagio." 9 Dadealem ida, O Apo, ket dimo pagkikinnaawaten ida, ta makitak ti kinaranggas ken riribuk iti siudad. 10 Aldaw ken rabii, lawlawawenda dagiti paderna; kinadakes ken riribuk ti adda iti tengnanga. 11 Adda ti kinadangkes iti tengnanga; saan a pumanaw kadagit kalsadana dagiti panangidanesken panangallilaw. 12 No koma kabusor ti manglalais kaniak, maibturak; uray isuna a gimmura kaniak a nagnappakkal kaniak, mailemmengak. 13 Ngem sika, ti tao a kapadpadak, ti kadauken nasinged a gayyemko. 14 Naaddaanta ti nasam-it a panaglinlinnangan; nagnata iti balay ti Dios agraman ti adu a tattao. 15 Kellaat koma nga umay ni patay kadakuada; maipababada koma a sibbiag iti sheol, ta kinadangkes ti pagnanaeanda, iti mismo nga ayanda. (Sheol h7585) 16 No maipapan kaniak, umawagakto iti Dios, ket isalakkantko ni Yahweh. 17 Agdayengdeng ken umasugak iti rabii, bigat ken agmatuon; ipangagna ti timekko. 18 Sitatalged nga ispalenna ti biagko manipud iti gubat a maibusor kaniak, ta adu dagiti bimmusor kaniak. (Selah) 19 O Dios, a nagturay manipud iti un-unana, denggennakto ken parmekennento ida. Saan nga agbalbaliw dagiday a lallaki; saanda nga agbuteng iti Dios. 20 Inlayat ti gayyemko dagiti imana kadagit nakapikapia kenkuana; saanna a rinaem ti katulaganda. 21 Nalamuyot ti ngiwtina a kas iti mantikilia ngem adda gura ti pusona; nalukluknen ngem iti lana dagiti balikasna, ngem kinapudnona, immasutda kadagit kampilan. 22 Ikamangyo dagiti dadagsenyo kenni Yahweh, ket saranenayakayonto; saanna pulos nga ipalubos a magaraw ti nalinteg a tao. 23 Ngem sika, O Dios, ipisokmonto dagiti nadangkes iti abut ti pannakadadael; dagiti mawaw iti dara ken manangallilaw a lallaki ket saanto nga agbiag iti uray kaguddua iti kaatiddog ti panagbiag dagiti dadduma, ngem no siak, agtalekak kenka.

56 Maasika kaniak, O Dios, ta kayatnak nga alun-onen ti maysa a tao; agmalmalem a dardarupen ken idaddadanesnak. 2 Agmalmalem a kayatdak nga alun-onen dagiti kabusorko; ta adu dagiti natangsit a dumarup kaniak. 3 No mabutengak, agtalekak kenka. 4 Iti Dios, a daydayawek ti saona—agtalekak iti Dios; saanako nga agbuteng; ania ti mabalin nga aramiden ti tao kaniak? 5 Agmalmalem a baliktadenda dagiti sasaok; amin a panagpanpanunota ket maibusor kaniak para iti pakadaksan. 6 Agu-ummongda, aglemmenga, ket sipsiputado amin nga addangko, a kas iti pananguraya iti biagko. 7 Saamno nga ipalubos a makalibasda nga agar-aramid iti kinadakes. Ipababam dagiti tattao iti ungetmo, O Dios. 8 Bilangem dagiti pannakaiyaw-awawo ken ikabilmo dagiti lulukit iti boteliam; saanda aya a nailista iti bukodmo a libro? 9 Ket agsanudto dagiti kabusorko iti aldaw nga umawagak kenka; daytoy ti ammok, adda ti Dios kaniak. 10 Iti Dios, a daydayawek ti saona—kenni Yahweh, a daydayawek ti saona— 11 Agtalekak iti Dios; saanako nga agbuteng, ania ti mabalin nga aramidek ti tao kaniak? 12 Adda kaniak ti pagrebbengan a mangtungpal kadagit karik kenka, O Dios; agidatonako iti pagyamanko kenka. 13 Ta inispaldo ti biagko manipud iti patay; inlisim dagiti sakak manipud iti pannakatinng, tapno makapagnaak iti sangoanan ti Dios iti lawag ti sibbiag.

57 Kaasiannak, O Dios, kaasiannak, ta agkamangak kenka agingga a malpas dagiti pakariribukak. Agtalingaedak iti sirok

dagiti payakmo nga agpaay a salaknib agingga a malpas daytoy a pannakadadael. 2 Umasugakto kenka O Dios a Kangatoan, iti Dios, a mangted iti amin a kasapulak. 3 Manipud langit, sungbatannak ket isalakkannak, inton babalawennak ti tao nga agtarigagay a mangalun-on kaniak; (Selah) ipaayto ti Dios kaniak ti kinapudno iti tulagna ken ti kinamatalekna. 4 Kadau dagiti leon; addaak kadagitdian nakasaganan a mangalun-on kaniak. Addaak kadagit tattao a kasla gayang ken pana dagiti ngipenda; ken natadem a kampilan dagiti dilada. 5 Maitan-okka, O Dios, iti tangatang; maitag-ay koma ti dayagmo iti entero a daga. 6 Nangjipatda iti iket nga agpaay kadagit sakak; Nagtuokak. Nangkalida ti abut iti sangoanak. Natnagda a mismo iti tengnga daytoy! (Selah) 7 Natalged ti pusok, O Dios, natalged ti pusok; agkantaak, wen, agkantaak ti pagdaydayaw, 8 Agriringka, O kararuak, agriringka, saltero ken arpa; riingek ti bannawag. 9 Agyamanak kenka, O Apo, kadagit tattoo; agkantaak kadagit pagdaydayaw kenka kadagit nasion. 10 Ta ti kinapudnom iti tulagmo ket naindaklan aggingga kadagit langit, ken dumanon kadagit tangatang ti kinamatalekmo. 11 Maintan-okka, O Dios, iti tangatang; maitan-ok koma ti dayagmo iti entero a daga.

58 Dakayo nga agtuturay, nalinteg met la iti panagsasaoyo?
Dakayo a tattao, nalinteg met la ti panangukomyo? 2 Saan, agar-aramidkayo iti kinadangkes iti pusoy; agar-aramidkayo ti kinaranggas iti entero a daga babaen kadagit im-imayo. 3 Naisinan dagiti nadangkes manipud pay iti aanakan; maiyaw-awandan apaman a maipasngayda, agsasaodan kadagit inu-ulbod. 4 Ti gitada ket kasla git a uleg; kasla da la tuleng a kobra a napullatan dagiti lapayagda, 5 a saan a mangipangpangag iti timek dagiti mangkaykayaw, uray no kasano ti kinalaingda. 6 Pusiem dagiti ngipen kadagit ngiwtada; O Dios; pusiem dagiti saong dagiti urbon a leon, O Yahweh. 7 Mapukawda koma a kas iti danum nga ages-es; inton ibiatda dagiti panada, agbalinda koma a kasla awan tiradna. 8 Agbalinda koma a kasla bisulok a marunaw ken agpukaw, kas iti natay a maladaga a naipasngay iti saanna pay a tiempo ket saanna man la a nakita ti lawag ti init. 9 Sakbay a marikna dagiti bangam ti pudot ti mapupuron a sisii, iyadayonanto dagitoy babaen iti alipupog, dagiti nalangto kasta met dagiti mapupuron a sisii. 10 Agrag-onto dagiti nalinteg inton makitana ti panagibales ti Dios; bugoannanto dagiti sakana iti dara dagiti nadangkes, 11 tapno ibaganto dagiti lallaki, "Pudno, nga adda gunggona ti nalinteg a tao; pudno nga adda ti Dios a mangukom iti lubong."

59 Diosko, ispalennak kadagit kabusorko, ikabilnak iti nangato nga adayo kadagit bumusor kaniak. 2 Salaknibannak kadagit managdakdakes, ken isalakkannak kadagit lallaki a mawaw ti dara. 3 Ta kitaem, agur-urayda a mangsaneb tapno kettelenda ti biagko. Aguummong dagiti nabibileg a managdakdakes a maibusor kaniak, ngem saan a gapu iti panaglabsingko weno basolko, O Yahweh. 4 Agsagsaganada a mangkamat kaniak uray no awan ti biddutko; agriringka, tulongannak ket kitaem. 5 Sika, O Yahweh a Dios a Mannakabalin, ti Dios ti Israel, bumangonka ket dusama amin dagiti nasion, saanmo a kaasian dagiti nadangkes a managbasol. (Selah) 6 Agsoblida iti rabii, agtaguobda a kasla aso ken likmutada iti siudad. 7 Kitaem, agtabbaawda; adda kampilan kadagit bibigda, ta kunkunaenda "Siasino ti makangngeg kadatayo?" 8 Ngem katawaam ida O Yahweh, tenglem dagiti amin a nasion iti pannakaumsi. 9 O Dios, a pigsak, ipangagkanto; sika ti nangato a torrek. 10 Isalakkantko ti Diosko babaen iti kinapudnona iti tulagna; ipakitanto ti Dios kaniak ti tartarigagayak kadagit kabusorko. 11 Saanmo ida a papatayen, ta amangan no manglipat dagiti tattaok. Warawaraem ida babaen iti pannakabalinmo ken dadealem ida, O

Apo a salaknibmi. **12** Gapu kadagiti basol dagiti ngiwatda ken dagiti ibalikas dagiti bibigda, bay-am a matilwida gapu iti kinapannakelda, ken kadagiti lunod ken inu-ulbod nga iyeb-ekkasda. **13** Dadaelem ida iti pungtotmo, dadaelem ida tapno mapukawda; Ipakaammom kadakuada nga agturturya ti Dios kenni Jacob ken iti amin a daga. (Selah) **14** Iti rabii pagsubliem ida, pagtaguobem ida a kasla aso a mangliklikmут iti siudad. **15** Agsursordanto nga agbiruk ti makan ken agpatpatnag nga agurayda no saanda a napnek. **16** Ngem agkantaako iti maipapan iti bilegmo; ta sika ti nangato a torrek ken pagkamangak iti aldaw ti panagkapsutko. **17** Sika ti pigsak, agkantaak kadagiti pagdaydayaw; ta ti Dios ti nangato a torrek, ti Dios a napudno iti tulag.

60 O Dios, impalladawnakami; binuraknakami; nakaungetka; isublinakami manen. **2** Pinagkintayegmo ti daga; pinagbirrim daytoy; agasam dagiti ringngatna, ta aggingined daytoy. **3** Impakitam kadagiti tattaom dagiti nakaro a banbanag; impainummo kadakami ti arak a mangpadiwerdiwer. **4** Nangtedka iti bandera kadagidiay a mangdaydayaw kenka tapno maiparang daytoy gapu iti kinapudno. (Selah) **5** Tapno maispal dagidiay nga ay-ayatem, ispalennakami babaen iti makannawan nga imam ken sungbatannak. **6** Nagsao ti Dios iti kinasantona, “Agrao-akto; Bingayekto ti Sikem ken ibunongkonto ti tanap ti Succot. **7** Kukuan ti Galaad ken kukuak ti Manases; helmetko met ti Efraim; ken setrok ti Juda. **8** Ti Moab ti palanggana a pagbuggoak; ipurruakkonto ti sandaliasko iti Edom; ipukkawkonto ti balligi gapu iti Filisteo. **9** Siasinonto ti mangipan kaniak iti natibker a siudad? Siasino ti mangidalan kaniak idiy Edom?” **10** Ngem sika, O Dios, saannakami kadi a linaksid? Saanka a kumuykuyog iti dangadang ti armadami. **11** Tulongannakami kadagiti kabusormi, ta awan serserbi ti tulong ti tao. **12** Agballigikami babaen iti tulong ti Dios; ibaddeknanto dagiti kabusormi.

61 O Dios, denggem ti asugko ken ipangamgo ti kararagko. **2** Umawagak kenka manipud iti pagpatingaan ti daga no madagdagseyan ti pusok; iturongnak iti bato a nangatngato ngem siak. **3** Ta sika ti salaknibko, natibker a torre manipud kadagiti kabusor. **4** Agnanayonto nga agtalinaedak iti tabernakulom; agkamangak iti salukob dagiti payyakmo. (Selah) **5** Ta nangngemgo O Dios dagiti sapatak; intedmo kaniak iti tawid nga ipaaymo koma kadagidiay a mangpadayaw iti naganmo. **6** Paatiddogem ti biag ti ari, agbalinto a kas kapaut dagiti henerasion ti tawenna. **7** Agnanayonto nga agtalinaed isuna iti sangoanan ti Dios. **8** Agnanayonto nga agkantaak iti pagdayaw iti naganmo tapno inaldaw a maaramidko dagiti sapatak.

62 Anusak nga urayen ti Dios, aggapu kenkuana ti pannakaisalakanko. **2** Isuna laeng ti batok ken pannakaisalakanko; isuna ti nangato a torrek; saanakt a magaraw a pulos. **3** Kasano kabayag ti panangdarupyot iti maysa a tao, tapno maitumbayo isuna a kasla nakaireg a diding wenco marmarba nga alad? **4** Agdamagda kenkuana tapno laeng ibabada isuna manipud iti maraarem a saadna; pagay-ayatda iti agsao kadagiti inuulbod; bendisionanda isuna babaen kadagiti ngiwatda, ngem kadagiti pusoda, ilunlunodda isuna. (Selah) **5** Anusak nga urayen ti Dios; ta isu ti paggapuan ti namnamak. **6** Isuna laeng ti batok ken pannakaisalakanko; isuna ti nangato a torea; saanakt a magaraw. **7** Adda iti Dios ti pannakaisalakan ken dayawko; ti Dios iti bato ti pigsak ken ti kamangko. **8** Agtalekkayo kenkuana iti amin a tiempo, dakayo a tattao; ibagayo kenkuana ti amin a parikutyo; ti Dios ket pagkamangantayo. (Selah) **9** Pudno nga awan pategna dagiti nababa a tao, ken nauulbod dagiti nangato a tattao; nalagan ti timbangda kadagiti timbangon; pagtitiponen a timbangon ket

nalaglag-anda. **10** Saankayo nga agtalek iti panangparigat wenco panagtakaw; ken saankayo a mangnamnama iti awan serserbina a kinabaknang, ta saanda nga agbunga; saankayo nga agtalek kadagitoy. **11** Saan lang a naminsan a nangnggeko a sinao ti Dios daytoy: adda kenkuana ti pannakabalin. **12** Kasta met a napudnoka, O Apo, iti tulagmo, ta subsabadam ti tunggal tao segun iti inaramidna.

63 O Dios, sika iti Diosko! Sipapasnekak a mangsapsapul kenka, kawawnaka ti kararuak, ken tarigagayannaka ti lasagko, iti namaga ken iti natikag a daga nga awan ti danumna. **2** Isu a kinitaka iti santuariom tapno kitaek ti pannakabalin ken dayagmo. **3** Gapu ta iti kinapudnom iti tulagmo ket nasaysayaat ngem iti biag, idaydayawnaka dagiti bibigko. **4** Agyamanakto kenka bayat nga agbibigak; itag-aykonto dagiti imak iti panagkararagko. **5** Kaslaak la nangan iti pata ken taba; idaydayawnaka iti ngiwatko nga addaan ragsak dagiti bibigko. **6** No panpanunotenka iti iddak ken ut-utobenka iti agpatpatnag. **7** Ta nagbalinka a katulongkak, ken agkantaak a siraragsak iti salinong dagiti payyakmo. **8** Kumpetak kenka; sarsarapaennak ti makannawan nga imam. **9** Ngem maipababantu iti kababaan a paset ti daga dagiti agpanggep a mangdadael iti biagko. **10** Maipaimadanto iti pannakabalin ti kampilan, ken agbalindanto a taraon dagiti narungst ngem ari. **11** Ngem agrag-o ti ari gapu iti inaramid ti Dios; ipannakkeltlo isuna dagiti amin nga agkarkari kenkuana, ngem mapasardeng dagiti ngiwat dagiti agulbulod.

64 O Dios, denggem ti timekko, denggem daytoy ararawko; annadam daytoy biagko iti panagbutengko kadagiti kabusorko. **2** Ilimmengnak iti nalimed a panagplano dagiti managdakdakes, manipud iti ringgor dagiti managbasol. **3** Pinatadema dagiti dilada a kasla kampilan; dagiti napapait a sasaoda, kasla pana nga imbiatda **4** tapno mapanada ti awan basboslna manipud iti nalimed a lugar; kellaat a panaenda isuna ket awan pagbutenganda. **5** Allukoyenda dagiti babbagida iti dakes a panggep; agtutulagda iti nalimed tapno mangisagana kadagiti palab-og; kunada, “Siasino ngay ti makakita kadatayo?” **6** Agaramidda kadagiti dakes a panggep; “Nalpastayon,” kunada, “ti naannad a plano.” Nauneg ti kaungan a panunot ken puso ti tao. **7** Ngem panaen ida ti Dios; ket kellaat a masugatanda babaen kadagiti panana. **8** Matibkoldanto, agsipud ta maibusor kadakuada dagiti dilada; agwingiwingto amin dagiti makakita kadakuada. **9** Agbutengto dagiti amin a tattao ket ipadamagdantdagiti inaramid ti Dios. Sisisiribdanto a mangpanunot iti inaramidna. **10** Agragsakto dagiti nalinteg gapu iti inaramid ni Yahweh ken agkamangdanto kenkuana; amin dagiti naimbag, ipannakkeldanto isuna.

65 Kenka, O Dios iti Sion, agur-uray dagiti pammadayawmi kenka; ituloymi nga aramiden dagiti sapatami kenka. **2** Sika a dumdumngeg iti kararag, umayto kenka amin a lasag. **3** A kasla ab-abakennakami dagiti basbasolni; maipanggep met kadagiti panaglabisingmi; pakawanemto dagitoy. **4** Nagasat ti tao a pinilim nga iyasideg kenka tapno agtalinaed iti santuariom. Mapnekkanimo iti kinaimbag ti balaymo, ti nasantoan a templom. **5** Sililinteg a sungbatannakami babaen iti panagaramidmo kadagiti nakaskasdaaw, Dios iti pannakaisalakanmi; sika a pagtalkan ti amin a suli ti daga ken dagiti adda iti ballasiw ti taaw. **6** Ta sika iti nangpatibker kadagiti banbantay, sika a nabarikesan iti kinapigsa. **7** Sika ti mangpapaulimek ti daranudor ti taaw, ti daranudor dagiti dalluyon, ken dagiti panagringsgor dagiti tattao. **8** Dagiti agnanaed kadagiti nasulinek a paset ti daga ket mabuteng iti pammaneknek dagiti aramidmo; pagragsakem ti laud ken

ti daya. **9** Umaymo tultulongan ti lubong; sibsigugam daytoy; kasta unay ti panangpabaknangmo iti daytoy; napno iti danum iti karayan ti Dios; ipapaaymo iti apit idi insaganan ti lubong. **10** Sibsigugam a sibibuslon dagiti talon a naarado; isubsublim dagiti nagungap a ringringngat; palpaluknengem dagitoy babaen iti arbis; benbendisionam dagiti katubtubo a mula dagitoy. **11** Kinoronaam ti tawen iti kinaimbagmo; iti sadinoman a papanan, adu iti napipintas nga apit. **12** Nagtinnag daytoy iti pagpaspastoran iti let-ang, ken nabarekesan dagiti turturod iti rag-sak. **13** Nakaweson dagiti pagpaspastoran kadagitit arban; namulaan met dagiti tanap kadagitit trigo; agpukpukkawda gapu iti ragsak, ken agkankantada.

66 Ipukkawyo iti panagdaydayawyo iti Dios, iti entero a daga; **2** Icantayo iti dayag ti naganna; pagbalinenyo a nadayag ti pammadawayaw kenkuana. **3** Ibagayo iti Dios, "Anian a nakakaskasdaaw dagiti aramidmo! Babaen iti nabileg a pannakabalimno, agtulhog kenka dagiti kabusormo. **4** Idaydayaw ken kantaandaka ti entero a daga; agkantada iti pagdaydayaw iti naganmo." (Selah) **5** Umayyo kitaen dagiti aramid ti Dios; nakakaskasdaaw iti inaramidna kadagitit annak ti tao. **6** Pinagbalinna a namaga a daga iti baybay; pinagnada a binallasiw ti karayan; nagraq-otayo sadiy kenkuana. **7** Agturturay isuna iti agnayanon babaen iti pannakabalimna; mat-matmatanna dagiti nasion; saan a palubosan nga itag-ay dagiti kabusor dagiti bagbagida. (Selah) **8** Dayawenyo ti Dios, dakayo a tatto, ipanggegyo kadagitit tatto ti panagdaydayawyo kenkuana. **9** Inaywananatayo tapno agtalinaedtayo a sibbiag, ken saanna nga itulok a maikaglis dagiti sakatayo. **10** Ta sika, O Dios, sinuotnakami; sinuotnakami a kas iti pirak. **11** Impalubosmo a masiloankami; inikkam iti nakaro a dadagsen dagiti siketmi. **12** Impalubosmo nga ibadde-baddekkamini dagiti tattao; limmasatkami kadagitit apuy ken danum, ngem impannakami iti nalawa a lugar. **13** Umayak iti balaymo nga addaan iti daton a maipuor; bayadak dagiti sapatak kenka. **14** Nga inkari dagiti bibigko ken inbalikas ti ngiwiwatko idi tiempo ti pannakaribukko. **15** Idatagko kenka dagiti maipuor a daton a nalulukmeg ngay ayup ken kadagitit nabanglo nga ayamuom dagiti kalakian a karnero; Agidatonak kadagitit bulog a baka ken kalding. (Selah) **16** Umayyo denggen, dakayo amin a managbututeng iti Dios, ken ipablakko ti inaramidna iti kararuwa. **17** Nagsangitak kenkuana, ken indaydayaw iti dilak isuna. **18** No saanko nga inkankano dagiti basolko, saannak koma a dinengngeg ti Apo. **19** Ngem pudno a nangngeg ti Dios, ken impangagna ti timek ti kararakgo. **20** Idaydayawko ti Dios, a saan a timmaliikod iti kararakgo wenco iti kinapudhona iti tulagna kaniak.

67 Kaassian ken bendissionannatayo koma iti Dios ken pagraniagenna ti rupana kadalayo (Selah) **2** tapno maipakaammo koma dagiti wagasmu iti rabaw ti daga, ti panangisalakanmo kadagitit amin a nasion. **3** Idaydayawdaka koma, O Dios; idaydayawdaka koma dagiti amin a tatto. **4** O, agragsak ken agkanta koma sirarag-o dagiti nasion, ta ukomento dagiti tatto iti patas ken iturayam dagiti nasion iti rabaw ti daga. (Selah) **5** Idaydayawdaka koma, O Dios; idaydayawdaka koma dagiti amin a tatto. **6** Pinataud ti daga iti apitna ken binendisionannatayo iti Dios. **7** Benendisionannatayo ti Dios, ken idaydayaw isuna ti amin a suli ti daga.

68 Tumakder koma iti Dios; mawarawara koma dagiti kabusorna; agtalaw koma iti sangoananna dagiti gumurgura kenkuana. **2** Kas maipanaw nga asok, isu a papanawem ngarud ida; kas pannakalunag ti allid iti asideg ti apuy, mapukaw koma dagiti nadangkes iti imatang ti Dios. **3** Ngem agragsak koma dagiti nalinteg; agragsakda koma iti sangoan ti Dios; agrag-o ken agragsakda

koma. **4** Kantaanyo ti Dios, ikantayo dagiti panagdayaw iti naganna; mangaramidkayo iti dalan kadagitit tanap ti Karayan Jordan a pagaanna; Yahweh ti naganna; agrag-okayo iti sangoananna. **5** Ti ama dagiti awan amana, ukom dagiti balo, ket ti Dios idiy nasantoan a lugar a pagannaedanna. **6** Ikkkan ti Dios iti familia dagiti tatto nga agmamaymaya; wayawayaan dagiti balud a mabuyogan iti panagkankanta; ngem agnaed dagiti nasukir iti natikag a daga. **7** O Dios, idi nagnaka iti sangoananna dagiti tattaom, idi nagnaka idiy let-ang, (Selah) **8** Nadayeg ti daga; nangitennag met dagiti langit iti tudo iti panagparang ti Dios, iti panagparang ti Dios idi immay isuna idiy Sinai, iti panagparang ti Dios, ti Dios ti Israel. **9** Sika, O Dios, pinagtudom iti kasta unay; pinapigsam dagiti tawidmo idi agkapsut daytoy. **10** Nagnaed dagiti tattaom ditoy; Sika, O Dios, intedmo kadagitit nakurapay ti agtaud iti kinaimbagmo. **11** Nangted ti Apo kadagitit annuroten, ken dagiti nangipablaak kadagitoy ket adu nga armada. **13** Nagtalaw dagiti ari dagiti armada, ken biningaydagitit babbiang ita agtagibalaay dagiti nasamsam: dagiti sinan kalapati a nakalukopan iti pirak nga addaan kadagitit payyak a duyay a balitok. Idi nagtalinaed ti sumagmamano kadakayo kadagitit pagianan dagiti karnero, apay nga inaramidyo daytoy? **14** Winarawara ti Mannakabalin amin dagiti ari sadiay, daytoy ket kasla idi nagtudo iti niebe idiy Bantay Salmon. **15** Ti dakkel a bantay ket ti turod a pagilian ti Basan; **16** Apay a kumikititaka a kasla umap-apalka, sika a nangato a turod a pagilian, idiy bantay a tartarigagayan ti Dios a pagnaedanna? Pudno a pagnaedanta dayta ti Dios iti agnayanon. **17** Dua pulo a ribo dagiti karwaha ti Dios, rinibu ribo; adda kadakuada ti Apo idiy nasantoan a disso, a kas idiy Sinai. **18** Nagpangatoka; indauloam a makapanaw dagiti balud; nakaawatka kadagitit sagut kadagitit tatto, uray pay dagiti bimmusor kenka, tapno sika, O Yahweh a Dios, mabalimno ti agnaed idiy. **19** Madaydayawti Dios, nga inaldaw a mangaw-awit kadagitit dadagsentayo, ti Dios nga isu ti mangisalakantayo. (Selah) **20** Ti Diostayo ket Dios a mangisalsakan; ni Yahweh nga Apo ti makaispal kadalayo manipud iti patay. **21** Ngem kabilen ti Dios dagiti ulo dagiti kabusorna, kadagitit nabuok nga ulo dagiti magna magna a maibusor kenkuana. **22** Kinuna ti Apo, "Isublikto dagiti kabusorko manipud Basan; isublikto ida manipud iti kaadalman a paset ti baybay **23** tapno marumekmo dagiti kabusormo, a maisawsaw dagiti sakam iti dara, ket tapno mabingayan dagiti dila dagiti asom manipud kadagitit kabusormo." **24** Naktitada dagiti parada ti balligim, O Dios, dagiti parada ti balligi ti Dirosko, ti Arik, idiy nasantoan a lugar. **25** Immuna dagiti kumakanta, simmaruno dagiti agtuktukar, iti tengnaga ket dagiti babbalasang ngaguktukar kadagitit pandereta. **26** Idaydayawyo ti Dios iti panaguummongyo; idaydayawyo ni Yahweh, dakayo a pudno a kapututan ti Israel. **27** Sadiy ti umuna ket ni Benjamin, ti kabassitan a tribu, sumaruno dagiti mangidadaulo iti Zebulun ken dagiti rineprep a tattaoda, ken dagiti mangidadaulo iti Naphtali. **28** Ti Dirosko, O Israel, ti mangikedeng iti pigsam; ipakitam kadakami ti pannakabalimno, O Dios, kas iti panangipakaammom kadagitit napalabas a tiempo. **29** Ipaakammom ti pannakabalimno kadakami manipud iti templom idiy Jerusalem, a pangiyegan dagiti ari kenka kadagitit sagut. **30** Agpukkawyo iti paggugubatan a maibusor kadagitit narungson nga ayup kadagitit karunoan, a maibusor kadagitit tatto, dagita rineprep a toro ken dagiti urbon a baka. Pabainam da ken ibagam nga ikkandaka kadagitit sagut; warawaraem dagiti tatto a naayat a makigubat. **31** Rumuar dagiti prinsipe manipud iti Egjipto; agdardarasto ti Etiopia a mangiyawat kadagitit imana iti Dios. **32** Agkantakayo iti Dios, dakayo a pagarian ti daga; (Selah) Agkantakayo kadagitit panagdayaw kenni Yahweh. **33** Kenkuana nga agdaldaliasat iti tangatang babaeng iti karwahena, nga addan manipud idu umuna a tiempo; kitaenyo,

pigpigsaan na timekna nga addaan iti pannakabalin. 34 Itaklinyo ti pigsayo iti Dios; ti kinadayagna ket adda iti entero nga Israel, ken ti pigsana ket adda kadagiti tangatang. 35 O Dios, nakabutbutengka iti nasantoan dissom; ti Dios ti Israel—mangmangted isuna iti pigsan kpannakabalin kadagiti tattaona. Madawdayaw ti Dios.

69 Isalakkannak, O Dios; ta dandaniakon a malmes. 2 Lumnedak iti nauneg a gayung-gayong, nga awan ti natangken a pagbatayak; dimtengak iti nauneg a danum, ket linipusnak iti layus. 3 Nakapsutakan gapu iti panagsangsangitko; namagaanen ti karabukobko; naapgesen dagiti matak bayat ti panurang-urayko iti Diosko. 4 Dagiti manggurgura kaniak nga awan gapuna ket adda pay ngem dagiti buok iti ulok; nagbibileg dagiti kabusorko a mangpapatay kaniak; ti diak tinakaw, masapul nga isublik. 5 O Dios, ammom ti kinamaagko, ken saan a mailenged kenka dagiti basbasolko. 6 Saan koma a siak ti gapuna a maibabain dagiti aguray kenka, O Apo a Yahweh a Mannakabalin-amin; saan koma a siak ti gapuna a malalais dagiti mangsapsapul kenka, O Dios ti Israel. 7 Inan-anusak ti pannakaum-umsik para iti pagimbagam; nakalluban ti rupak iti pannakaibabain. 8 Nagbalinak a sangaili kadagiti kakabsatko, gangannaet kadagiti annak ti inak. 9 Ta inalun-onnak ti kinaregget iti balaymo, ken nadissiuor kaniak dagiti panangum-umsi dagiti mangum-umsi kenka. 10 Idi nagsangitak ken saanak a nangan, inumsidak. 11 Idi nagkawesak iti nakirsang a lupot, kinatkatawaandak. 12 Pagsasaritaandak dagiti agtugtugaw iti ruangan ti siudad; maysaak a kanta dagiti mammarte. 13 Ngem no maipapan kaniak, maiapay kenka ti kararagko, O Yahweh, iti tiempo nga awatem, sungbatannak iti kinapudno ti panangisalakanmo. 14 Iyaonnak manipud iti gayung-gayong ken saanmo nga itulok a lumnedak; maipanawak koma kadagiti manggurgura kaniak ken maispalak manipud iti nauneg a danum. 15 Saanmo koma nga itulok a ringbwannak ti layus ti danum, weno itulok nga alun-onennak ti taaw. Saanmo koma nga itulok a kanennak iti yuyeng. 16 Sungbatannak, O Yahweh, ta naimbag ti kinapudnon ti tulagmo; gapu ta nawadwad ti asim kaniak, taliawennak. 17 Saanmo nga ilemmeng ti rupam manipud iti adipenmo, ta matutukanak; dagus a sungbatannak. 18 Umasidegka kaniak ket subbotennak. Gapu kadagiti kabusorko, sakaennak. 19 Ammom ti pannakaum-umsik, ti pannakaibabainko, ken ti pannakalalaisko, adda amin iti sangoanam dagiti kabusorko. 20 Gapu iti panangum-umsi, naburak toy pusok; napnoanak iti kinadgens; nangsapulak iti siasinoman a mangngaasi, ngem awan nasapulak; nangsapulak kadagiti mangliwiwa, ngem awan nasapulak. 21 Inikkandak iti sabidong a para iti taraonko; iti pannakawawko, inikkandak iti suka nga inumek. 22 Agbalin koma a silo ti lamisaan iti sangoananda; inton ipagarupa a natalgedda, agbalin koma daytoy a palab-og. 23 Mapasipnget koma dagiti matada, tapno saanda a makakita; ken kanayon a pagpigeremer dagiti lulumoda. 24 Idissuormo ti pungtotmo kadakuada, ken kamakamen koma ida ti kinaranggas ti ungetmo. 25 Mabayban koma ti lugarda; awan koma ti agnaed kadagiti toldada. 26 Ta pinirigatda ti tao a dinunormo; sinarsaritada kadagiti dadduma ti maipanggep iti ut-ot dagiti sinugatam. 27 Akusaram ida kadagiti adu a basbasolda; saanmo nga itulok nga umadya iti nalinteg a balligim. 28 Mapunasda koma iti libro ti biag ken saanda a maisurat a kadua dagiti nalilinteg. 29 Ngem nakurapay ken matutuok; O Dios, itagaynak koma ti pannangisalakanmo. 30 Idaydayawko ti nagan ti Dios babaen iti kanta ken itag-ayko isuna babaen iti panagyaman. 31 Ad-adda pay a mangay-ayo kenni Yahweh ngem iti maysa a baka weno toro nga addaan kadagiti sara ken napisi a kuko. 32 Nakita daytoy dagiti naemma ket naragsakanda; dakayo a mangsapsapul iti Dios, itulokyo nga agbiag dagiti pusoyo. 33 Ta dengdenggen ni Yahweh dagiti agkaspulan ken saanna a tallikudan dagiti baludna.

34 Idaydayaw koma isuna ti langit ken daga, dagiti baybay ken amin nga aggargaraw kadakuada. 35 Ta isalakkantti Dios ti Sion ken bangonennanto dagiti siudad ti Juda; agnaedto sadiay dagiti tattao ken tagikuaendanto daytoy a kas sanikuada. 36 Tawidento daytoy dagiti kapututan dagiti adipenna; ken agnaedto sadiay dagiti mangay-ayat iti naganna.

70 Isalakkannak, O Dios! Umaya a dagus O Yahweh ket tulongannak. 2 Mapabainan ken maikuspil koma dagiti mangpadpadsa a mangpatay kaniak; maupay ken maibabain koma dagiti agragragsak iti panagtukko. 3 Maupayda koma gapu iti bainda, dagiti mangibagbaga iti “Aha, aha.” 4 Agrag-o ken maragsakan koma dagiti mangsapsapul kenka; kanayon koma nga ibaga dagiti mangay-ayat iti panangisalakanmo a, “Maidaydayaw koma ti Dios.” 5 Ngem nakurapay ken agkasapulanak; darasem ti umay kaniak, O Dios; sika ti katulongak ken is-ispalennak. O Yahweh, saanmo nga itantam.

71 Kenka O Yahweh, agkamangak; saanmo koma nga ipalubos a mapababainanak. 2 Ispalennak ken pagbalinennak a natalged iti kinalintegmo; iyalingagmo ta lapayagmo kaniak ken isalakkannak. 3 Agbalinka kadi a kasla maysa a dakkel a bato nga agpaay a kamangko a kankayanon a mabalin papanak; nagitedka iti bilin a mangisalakan kaniak, ta sika ti kamang ken salinongko. 4 Ispalennak, O Diosko, manipud iti ima dagiti nadangkes, manipud iti ima dagiti saan a nalinteg ken dagiti naranggas a tao. 5 Ta sika ti namnamak, O Apo Yahweh. Nagtalalekak kenka sipud pay ti kinaubingko. 6 Babaen kenka, nasarsaranayak manipud iti tian ti inak; sika ti nangiruar kaniak manipud iti tian ti inak; ti panangidayawko ket kanayonto a maipanggep kenka. 7 Maysaak a pagtuladan kadagiti adu a tattao; sika ti natibker a kamangko. 8 Maponto ti ngiawitko iti panangidayawkena ken iti panangitan-ko kenka iti agmalmalem. 9 Saannak niga ibelleng iti parawen ti kinalakayko; saannak a baybay-an inton agkapuyakon. 10 Ta pagsasaritaandak dagiti kabusorko; sangsangkamaysa nga agplanplano dagiti mangsisiim iti biagko. 11 Kunkunada, “Binaybayan isunan ti Dios; darupen ken alaentayo isuna, ta awan ti mangisalakan kenkuana.” 12 O Dios, saanka koma nga umadayo kaniak; O Diosko, darasem ti mangtulong kaniak. 13 Maibabain ken maibuska koma, dagiti agpapanggep iti biagko; magaburanda koma iti pannakababalaw ken pannakaibabain, dagiti mangsapsapul iti pakasaktak. 14 Ngem kanayonak latta a mangnammama kenka ken ad-addanto a dayawenka. 15 Agmalmalem nga ibaganto ti ngiawitko ti maipanggep iti kinalintegmo ken ti panangisalakanmo, uray pay saanko a maawatan daytoy. 16 Mapanak kadakuada naga addaan kadagiti nabibileg nga aramid ni Yahweh nga Apo; saritaekto ti kinalintegmo, ti laeng kinalintegmo. 17 O Dios, insuronak manipud kinaagutubok; uray ita, iwarwaragawagko dagiti nakakaskasdaaw nga aramidmo. 18 Kinapudnona, uray inton lakayak ken purawton ti buokko, O Dios, saannak a baybay-an, bayat iti panangiwararagawagko iti kinabilegmo iti summaruno a henerasion, ti pannakabalinmo iti amin nga umay. 19 Ti pay kinalintegmo O Dios, ket nangato unay; sika a nagaramid kadagiti nairndaklan a banbanag, O Dios, siasino ti kas kenka? 20 Sika a nangipakpakta kadakami iti adu a nakaro a pakariribukan ti mangpigsiga manen kadakami ken mangyaon manen kadakami manipud iti kaungan a paset ti daga. 21 Ad-adda pay a kinatan-ok ti ipaaymo kaniak; tumaliawka manen ket liwliwaennak. 22 Babaen iti arpa, pagyamanak ti kinamatatekmo, O Diosko; kantaanka iti kankanta a pagdaydayaw a mabuyogan iti arpa, O Santo ti Israel. 23 Agpukkaw toy bibigko gapu iti rag-o inton agkantaak iti kankanta a pagdaydayaw kenka—uray siak a sinubotmo. 24 Agmalmalem met

nga isao daytoy dilak ti maipanggep iti kinalintegmo; ta naibabain ken natikawda, dagiti nangsapul iti pannakapasakitko.

72 Itedmo iti ari dagiti nalinteg a bilbilinmo, O Dios, ti kinalintegmo iti lalaki nga anak ti ari. **2** Ukomenna koma dagiti tattaom babaen iti kinalinteg ken dagiti nakurapay a tattaom babaen iti hustisia. **3** Mangipaay koma dagiti banbantay iti kapia kadagiti tattao; mangipaay koma iti kinalinteg dagiti turturod. **4** Ukomennen koma ti nakurapay kadagiti tattao; isalakanna koma dagiti annak dagiti agkasapulan ken rumekenna dagiti mangidaddananes. **5** Itan-okdaka koma bayat a sumingsingis ti init, ken inggana nga adda ti bulan iti amin a henerasion. **6** Bumaba koma isuna a kasla tudo iti naparaspas a ruot, kas iti arbis a mangsibog iti daga. **7** Pumaut koma dagiti nalinteg kadagiti al-dawdna, ken maadda koma ti aglaplusunan a talna agingga nga awanen ti bulan. **8** Maadaan koma isuna iti turay kadagiti baybay, ken manipud iti Karayan agingga kadagiti nappatinggaan ti daga. **9** Agrukbab koma iti sangoananna dagiti agnanaed kadagiti let-ang; dilpatan koma dagiti kabusorna ti tapok. **10** Agbayad koma iti buis dagiti ari iti Tarsis ken dagiti adda kadagiti isla; mangidaton koma kadagiti sagsagut dagiti ar-ari iti Sheba ken Seba. **11** Kinpudmona, agparintumeng koma iti sangoananna dagiti amin nga ari; agserbi koma kenkuana dagiti amin a nasion. **12** Ta tutulonganna ti agkasapulan a tao nga umas-asug kenkuana ken ti nakurapay a tao nga awanen iti katulongan. **13** Naasi isuna kadagiti nakurapay ken agkasapulan, ken isalsalakanna ti biag dagiti agkasapulan a tattao. **14** Subsubtenna dagiti biagda manipud iti pannakaidadananes ken kinaranggas, ken napateg ti darada iti imatangna. **15** Agbiag koma ti ari! Maited koma kenkuana ti balitok iti Sheba. Kankanyon koma nga ikarkararagan dagiti tattao isuna; bendissionan koma isuna ti Dios iti agmalmalem. **16** Adda koma ti aglaplusunan nga apit iti daga kadagiti kabanbantayan; agpallayug koma iti angin dagiti mulada a kas kadagiti kaykayo iday Lebanon, ken umado koma dagiti tattao kadagiti siudad kas kadagiti ruot iti daga. **17** Agnanayon koma ti nagan ti ari; agtuluyog koma ti naganna a kas iti init; mabendisionan koma kenkuana dagiti tattao; awagan koma isuna dagiti nasion a madaydayaw. **18** Maidaydayaw koma ni Yahweh a Dios, ti Dios ti Israel, nga isu laeng ti agar-aramid kadagiti nakakaskasdawa a banbanag. **19** Maidaydayaw koma ti naindakan a naganna iti agnanayon, ken mapno koma ti entero a lubong iti dayagna. Amen ken Amen. **20** Nalpasen dagiti kararag ni David nga anak ni Jesse. Maikatlo a Libro

73 Pudno unay a naimbag ti Dios iti Israel, kadagiti addaan iti nasin-aw a puso. **2** Ngem no maipapan kaniak, nganganin naikaglis ti sakak; ngan-nganiak a naitibok **3** gapu ta naapalak kadagiti napalangguad idi nikitak ti kinarang-ay dagiti nadangkes. **4** Ta awan ti sinagabada nga ut-ot agingga iti ipapatayda, ngem napigsa ken napakanda iti uso. **5** Nawayada kadagiti dadagsen dagiti dadduma a tao; saanda a naburburiboran a kas kadagiti dadduma a tattao. **6** Ar-arkusan ida ti kinapalangguad a kas iti kuintas nga adda iti tenggedda; kawkawesan ida ti kinaranggas a kas kagay. **7** Manipud iti kasta a kinabulsek, rummuar ti basol; sumalpot ti dakes a kapanunutan kadagiti pusoda. **8** Pagang-angawanda ti mangibagbaga iti agkakadakes a banbanag; sipapalangguad nga agpangpangtada ti kinaranggas. **9** Agsasaoda iti maibusor kadagiti langit, ken agdakdakwas dagiti dilada iti entero a daga. **10** Mapan ngarud kadakuada dagiti tattao ti Dios ket dumngegda kadagiti sasaoda. **11** Kunada, "Kasanano koma nga ammo ti Dios? Ammo kadi ti Dios ti mapaspasamak?" **12** Kitaem: nadangkes dagitoy a tattao; kanayon nga awan pakaburburiburanda, ken pabaknangda a pabaknang. **13** Pudno a sinalsalluadak ti pusok iti awan kaes-eskanna ken binugugoak dagiti imak iti

kinaawan-ammo. **14** Ta iti agmalem, nagsagsagabaaken ken iti binigat, mapalpalintegak. **15** No naibagak nga, "Ibagak dagitoy a banbanag," ket mabalin a ginilibak daytoy a henerasion dagiti annakmo. **16** Nupay pinadaskon nga awaten dagitoy a banbanag, nagbalin a narigat unay daytoy para kaniak. **17** Ket simrekak ngarud iti santuario ti Dios, sakonto naawatan ti ngaganaganda. **18** Sigurado nga ikabilmo ida kadagiti nagalis a disso; ipanmo ida iti pannakadadael. **19** Anian ti panagbalinda a let-ang iti apagdarikmat! Dumtengda iti kanibusanan ken naggibusda iti kasta unay a buteng. **20** Kasda la tagtagainep kalpasan nga agriing ti maysa a tao; O Apo, inton bumangonka, awanto koma ti malajipmo kadagidiay a tagtagainep. **21** Ta nagladingit ti pusok, ken nasugatanak iti kasta unay. **22** Awan am-ammok ken kurangak iti pannakaammo; klaslaak ayup nga awan ti riknana iti sangoanam. **23** Nupay kasta, kankanyon a kadauka; iggemmo ti makannawan nga imak. **24** Tarabayennak babaen kadagiti balakadro ket kalpasanna, awatennek iti gloriam. **25** Adda aya masarakak sadis langit a kas kenka? Awan siasinoman ditoy daga a tarigagayko no di ket sika. **26** Kumapsot ti lasag ken pusok, ngem ti Dios ti pigsa ti pusok iti agnanayon. **27** Mapukawto dagidiay adayo kenka; dadelemtu amin dagiti saan a napudno kenka. **28** Ngem no maipapan kaniak, ti laeng masapul nga aramidek ket ti umasideg iti Dios. Pinagbalinko a kamangko ni Yahweh nga Apo. Iwaragawagko dagiti amin nga aramidmo.

74 Apay nga agnanayon nga inlaksidnakami, O Dios? Apay a gumil-ayab ti pungtotmo maibusor iti karnero iti pagpaspasturam? **2** Lagipem dagiti tattaom, a pinilim idu un-unana a tiempo, a sinubbotmo nga agbalin a tawidmo, ken ti Bantay Sion a pagnanaedam. **3** Umaymo kitaen dagiti naan-anay a nadadael, amin a panangpirdi nga inaramid dagiti kabusor iti nasantaan a disso. **4** Nagriyaw dagiti kabusormi iti tengnga ti pinilim a lugar, inkabilda dagiti banderera a pakigubat. **5** Arigidla dagiti agpukpukan iti kayo iti kabakiran. **6** Minaso ken binurakda dagiti amin naktikitan; binurakda dagitoy babaen kadagiti wasay ken maso. **7** Pinuoranda ti templom, tinulawanda ti pagnanaedam, renebbada daytoy. **8** Kinunada iti puspusoda, "Dadaelentayo amin dagitoy." Pinuoranda amin a kukuan a disso a paguummongan iti dayta a lugar. **9** Awanen ti makitami a nakaskasdawa a pagilasinan manipud iti Dios; awanen iti profeta, ken awanen ti makaammo kadakami no kaano nga agpatingga daytoy. **10** Kasano kapaut, O Dios, ti pananglalais ti kabusor kenka? Agnanayonto kadi a tabtabbaawan dagiti kabusor ti naganmo? **11** Apay a gawgawidam ti imam, ti makannawan nga imam? Iruarmo ti makannawan nga imam manipud iti paganaymo ket dadelem ida. **12** Nupay kasta, ti Dios isun ti arik sipo pay idu un-unana, a mangiyeg ti pannakaisalaan iti daga. **13** Babaen iti bilegmo, ginuduan ti baybay, binurakmo dagiti ulo dagiti nakabutbuteng nga ayup ti baybay, nga adda iti uneg ti danum. **14** Rinumekmo dagiti ulo ti levitan; impakanmo isuna kadagiti agnanaed iti let-ang. **15** Linukatam dagiti ubbog ken dagiti waig; pinagmagam dagiti agay-ayus a karayan. **16** Kukuam ti aldaw, ken kukuam pay ti rabii; inkabilmo ti init ken bulan iti umiso a pagiananda. **17** Inkabilmo dagiti beddeng ti daga; inaramidmo ti tiempo ti pudot ken lam-ek. **18** Lagipem no kasano iti panangisawang ti kabusor iti makapasakit a sasao kenka, O Yahweh, ken tinabbaawan dagiti maag a tao iti naganmo. **19** Saanmo nga iyawat ti biag ti kalapatim iti atap nga ayup. Ti biag dagiti tattaom a naidadananes, saanmo a liplipatan iti agnanayon. **20** Lagipem ti tulagmo, ta dagiti nasipnet a rehion iti daga ket napnoan kadagiti lugar ti kinaranggas. **21** Saanmo nga ipalubos a maibabain dagiti naidadananes; idaydayaw koma dagiti nakurapay ken naidadananes ti naganmo. **22** Tumakderka, O Dios; ikalintegam ti dayawmo; lagipem ti agmalmalem a pananglalais dagiti maag kenka. **23** Saanmo a liplipatan ti timek dagiti kabusormo

wenko ti panagririyaw dagiti saan nga agsarsardeng a mangkarkarit kenka.

75 Agyamankami kenka, O Dios; agyamankami; ta iparparangarangmo ti presensiam; ibagbaga dagiti tattao dagiti nakakaskasdaaw nga ar-aramidmo. **2** "Iti naituding a tiempo, mangukomakto a siliinteg. **3** Nupay agtigerger iti buteng iti daga ken amin dagiti agnanaed iti daytoy, tengleko dagiti adigi ti daga." (Selah) **4** Kinunak kadagiti napalangguad, "Saankayo nga agpalpalangguad," ken kadagiti nadangkes, "Saankayo unay nga agtalek iti panagballigli. **5** Saankayo unay nga agsigurado iti panagballigli; saankayo nga agsao a sitatangsit." **6** Saan nga agtaud ti panagballigli manipud iti daya, iti laud wenko iti let-ang. **7** Ngem ti Dios ti ukom; ibabana ti maysa ken itag-ayna ti sabali. **8** Ta adda ti kopa nga iggem ni Yahweh nga adda kargana a kasla aglablabutab nga arak, a nalaokan kadagiti rekado, ket ibukbokna daytoy. Sigurado nga inumen daytoy dagiti amin a nadangkes iti daga agingga iti maudi a tedtedna. **9** Ngem itultuloyko nga ibaga dagiti naaramidam; Agkantaak kadagiti pagdaydayaw a maipaay iti Dios ni Jacob. **10** Kinunana, "Putdektu amin dagiti sara dagiti nadangkes, ngem maitag-ayto ti sara dagiti nalinteg."

76 Inyam-ammo ti Dios ti bagina idiy Juda; naindaklan ti naganna idiy Israel. **2** Ti toldana ket adda idiy Salem; ti pagnanaedanna ket adda idiy Sion. **3** Sadiy, pinirdina dagiti pana ti bai, ti kalasag, ti kampilan, ken dagiti dadduma nga armas a pakigubat. (Selah) **4** Kasta unay ti panagranraniagmo ken ipakpkitam ti dayagmo, iti isasalogmo iti kabanbantayan a nangpatayam kadagiti biktimam. **5** Nasamsam dagiti banag nga adda kadagiti natured; nagurnosen dagiti sakada. Awenan ti gawayda dagiti amin a mannakigubat. **6** Iti panagungetmo, O Dios ni Jacob, appadan a nagurnos dagiti saka ti kumakabalo ken ti kabalio. **7** Sika, wen sika, ket rumbeng a pagbutungan; siasino ti makabael nga agtakder iti sangoanam no makaungetka? **8** Naggapu iti langit ti panangukommo; nagbuteng ken nagulimek ti daga. **9** Timmakderka O Dios a mangikeddeng ken mangisalakan kadagiti amin a naidadanes iti daga. (Selah) **10** Awan dua-dua nga idaydayawdaka dagitidai a tattao gapu iti nakaro a panangukommo. Naan-anay nga ipakpkitam ti pungtotmo. **11** Agkarikayo kenni Yahweh a Diosyo ken tungpalenyo dagitoy. Mangiyeg koma kadagiti sagut dagiti amin a nanglawlaw kenkuana, kenkuana a rumbeng a pagbutungan. **12** Pagpakumbabaennanto ti espiritu dagiti prinsipe; pagbutungan isuna dagiti ari iti daga.

77 Ilyikkiso ti umawag iti Dios, umawagakto iti Dios babaen iti timekko ket denggennakto ti Diosko. **2** Binirokko ti Apo iti aldaw ti pannakiribukko; inngatok dagiti imak iti rabii, ket saanda a mabannog. Saanko a kayat a maliwliwa. **3** Pinanpanunotko ti Dios iti panagusugko; pinanpanunotko ti maipapan kenkuana iti panagkapsutko. (Selah) **4** Pinagtalinaedmo a nakamulagat dagiti matak; saanak a makasao gapu iti pannakiribukko. **5** Pinanpanunotko dagiti aldaw a naglabas, maipanggep kadagiti panawen iti napalabas. **6** Iti rabii, linajipko ti kanta a kinantak iti naminsan. Inam-amirisko a nalaing ken pinadasko nga awaten iti napasamat. **7** Agnanayonto kadi a laksidennak ti Apo? Saannaktu kadi a pulos manen a kaasian? **8** Agnanayonto kadi a mapukaw ti kinapudhona iti tulagna? Agnanayonto kadi a saan a matungpal ti karina? **9** Nalipatan kadin ti Dios ti mangparabur. Pinagsardeng kadi ti pungtotna ti kinamananggaasina? (Selah) **10** Kinunak, "Daytoy ti pagladingtitak: awenan kadatayo ti makanawan nga ima ti Mannakabalin-amin. **11** Ngem laglagipekto dagiti ar-aramidmo, O Yahweh; Saanto nga iwaksi iti panunotko dagiti nakaskasdaaw nga

inaramidmo id. **12** Amirisekto a nalaing amin dagiti inaramidmo ken utobekto dagidiay. **13** Nasantoan ti wagasco O Dios; ania a dios ti pakaiyaspingan ti naindaklan a Diosmi? **14** Sika ti Dios nga agar-aramid kadagiti nakakaskasdaaw; imparangarangmo ti pigsam kadagiti tattao. **15** Pinagballigim dagiti tattao babaen iti naindaklan a pannakabalinmo — dagiti kapututan da Jacob ken ni Jose. (Selah) **16** Nakitadaka dagiti danum, O Dios; nakitadaka dagiti danum, ket nagbutengda; nagtigerger ti kaadalman a paset ti baybay. **17** Nangibuyat dagiti ulep iti danum; naggurruod ti tangatang, naggilap dagiti panam. **18** Ti kasla gurruod a timekmo ket nangngegan iti angin, ti kimat ket sinilnaganna ti lubong; ti daga ket nagkintayeg ken naggungon. **19** Ti danam ket limmabas iti baybay ken ti dalammo kadagiti dadakkel a danum, ngem saan a makita dagiti tugotmo. **20** Indauloam a kasla arban dagiti tattao, babaen kada Moises ken Aaron.

78 Dumngekayo iti panurusurok, dakayo a tattaok, denggenyo dagiti sasao nga agtaud iti ngiwiwatko. Agsaak kadagiti pangngarig; **2** Kantaek dagiti naillimed a banbanag maipanggep iti napalabas. **3** Dagitoy dagiti banbanag a nangngegan ken nasursurotayo, dagiti banbanag nga imbag a kadatayo dagiti kauponantay. **4** Saantayo nga ilimed dagitoy kadagiti kaputotanda. Ibagatayo kadagiti sumaruno a henerasion ti maipanggep kadagiti nadayaw nga ar-aramid ni Yahweh, ti kinabilegna ken dagiti nakakaskasdaaw nga inaramidna. **5** Ta nangipaulog isuna ti panangpaneknekna iti tulagna kenni Jacob ken nangituyang ti linteg iti Israel. Imbilinna kadagiti kauponantayo nga isuropa dagitoy kadagiti annakda. **6** Imbilinna daytoy tapno maamoan dagiti sumaruno a henerasion dagiti bilinna, dagiti ubbing a saan pay a naipasngay, a mangibaganto met kadagiti annakda. **7** Ket mangnamnamadanto iti Dios ken saanda a malipatan dagiti aramidna ngem salimetmetanda ketdi dagiti bilinna. **8** Ket saandardo a kasla kadagiti kauponanda, a nasukir ken managrebeldae a henerasion, henerasion a saan a nalinteg dagiti pusoda, ken saan a napudno dagiti espiritu iti Dios. **9** Nagtagipana dagiti Efraimita, ngem nagsanudda iti kaaldawan ti gubat. **10** Saanda a tinungpal ti katulagan ti Dios, ken nagkedkedda a mangtungpal ti lintegna. **11** Nalipatanda dagiti aramidna, dagiti nakakaskasdaaw a banag nga impakitana kadakuada. **12** Dagiti nakakaskasdaaw a banag nga inaramidna iti imatang dagiti kauponanda iti daga ti Egipito, iti daga ti Soan. **13** Ginuduuna ti taaw ken indalanna ida a lumasat iti daytoy; pinagtakderna ti danum a kasla pader. **14** Iti aldaw, indalanna ida babaen ti ulep ken iti agpatpatnag babaen ti raniag ti apuy. **15** Pinagrenggatna ti dakkela bato iti let-ang, ket inikkanna ida iti aglaplapusan a danum, nga umdas a mangpunno iti kaunggan iti baybay. **16** Pinagubbogn ti danum manipud iti dakkela a bato ken pinagaynsa a kasla kadagiti karayan. **17** Ngem itultuloyda latta ti agbasbasol kenkuana, agsukurkida iti Kangatoan idiy let-ang. **18** Kinaritda ti Dios iti pusoda babaen iti panagdawatda iti taraon a mangpennek iti tarigagayda. **19** Nagsaoda iti maibusor iti Dios; kinunada, "Maikkanatayo ngata iti Dios iti panganantayo idiy let-ang? **20** Kitaenyo, idi binaotna ti dakkela a bato, nagpussuak ti danum ket nagluppias dagiti waig. Ngem makaited met kadi iti tinapay? Mangipaay kadi isuna iti karne kadagiti tattao?" **21** Idi nangngeg ni Yahweh daytoy, nakaunget isuna; isu a simgiab ti apuya a maibusor kenni Jacob, ket nagdissuor ti pungtotna ti Israel. **22** Gapu ta saanda a namati iti Dios ken saanda a nagtalek iti panangsalakanna. **23** Nupay kasta, binilinna ti tangatang ken linuktanna dagiti ruangan ti tangatang. **24** Pinagtudona ti mana ngapaa y a kanenda, ken inteda kadakuada ti trigo manipud iti langit. **25** Kinnan dagiti tattao ti tinapay dagiti anghel. Inyegna kadakuada iti aglaplapusan a taraon. **26** Pinagpol-oyna ti angin

nga aggapu iti daya a mangpuyot iti tangatang, ken inturongna ti angin ti abagatan babaen iti pannakabalonna. **27** Pinagtudona iti karne kadakuada a kasla tapok, dagiti tumatayab a kas kaadu dagiti darat iti baybay. **28** Nagtinnagda iti tengga ti kampoda, iti aglikmot dagiti toldada. **29** Isu a nangan ken nabsogd. Intedna kadakuada ti tartarigagayanda. **30** Ngem saanda pay latta a nabsog; adda pay laeng kadagit ngiwiwatda ti taraonda. **31** Ket dinarup ida ti pungtot ti Dios ket pinatayna ti kapiigsaan kadakuada. Pinasagna dagiti agtutubo a lallaki iti Israel. **32** Iti laksid daytoy, agbasbasolda latta ken saanda a namati kadagit nakakaskasdaw nga aramidna. **33** Ngardu pinaababa ti Dios dagiti al-aldaawa, napnoan ti buteng dagiti tawtawenda. **34** Tunggal parigaten ida ti Dios, rugienda a biroken isuna, ket agsublida ken sipapasnekda a mangsapul kenkuana. **35** Lagipenda a ti Dios ti dakkel a batoda ken ti Kangangoato a Dios ti mangis-ispal kadakuada. **36** Ngem pasablugang isuna ken agulbodda kenkuana kadagit sasaoda. **37** Ta dagiti pusoda ket saaan a nagtalaeda a sipupudno kenkuana ken saanda a napudno iti tulagna. **38** Ngem iti kinamanangngaasina, pinakawanna dagiti nagbasolda ket saanna a dinadael ida. Wen, adu a dasa a linapdanna ti ungetra ken tineppelanna amin ti pungtotna. **39** Nalajipna a naaramidda iti lasag, kasla angin a lumabas ken saanen nga agsubli. **40** Namin-anu a dasa a nagsukirda kenkuana idiy let-ang ken pinagladingitda isuna kadagit langlang a rehion. **41** Masansan a kinaridta ti Dios ken pinabainanda ti Nasantoan ti Israel. **42** Saanda a pinanunot maipapan iti pannakabalonna, no kasano ti panangispalna kadakuada manipud iti kabusor **43** idi inaramidna dagiti nakabutbuteng a pagilasanin idiy Egipito ken dagiti nakakaskasdaw nga inaramidna iti rehion ti Soan. **44** Pinagbalinna a dara dagiti karayan dagiti Egipcio tapo saanda a makainom kadagit waiga. **45** Nangiibaon isuna kadagit pangendagiti ngilaw a nangalan-on kadakuada ken dagiti tukak a nagwaras iti dagada. **46** Intedna kadagit arabas dagiti mulada ken dagiti nagbannhoganda kadagit dudon. **47** Dinadaelna dagiti ubasda babaen iti uraro ken dagiti kayoda a sikamoro babaen iti addu pay a uraro. **48** Pinagtudona iti uraro kadagit bakada ken kinimatna dagiti dingwenda. **49** Bimtak ti kinarungson ti ungetra kadakuada. Nangiyeg iti pungtot, rungsot ken riribuk a kasla dagiti bunggoy a mangiyeg iti didigra. **50** Nangisimpa isuna iti dalam ti pungtotna; saanna nga inkaluya ida iti pakatayanda ngem inyawatna ida iti didigra. **51** Pinapatayna amin dagiti inauna nga anak iti Egipito, ti inauna nga anak ti pigsada kadagit tolda ni Ham. **52** Indauloanna a rimmuar dagiti tattaoma a kasla karnero ken kasla arban nga indalanna ida a limmasat iti let-ang. **53** Indauloanna ida a sitatalged ken awan nagbutnganda, ngem linapunos ti baybay dagiti kabusorda. **54** Ket impanna ida iti nagbeddengan iti nasantoan a dagana, iti daytoy a bantay a nagun-od ti makannawan nga imana. **55** Pinapanawna dagiti nasion manipud iti sangoananda ken intedna kadakuada dagiti tawidda; pinagnaedna dagiti tribu ti Israel kadagit toldada. **56** Nupay kasta, kinaridta ken sinukirda ti Kangangoato a Dios ken saanda a sinalimetmetan dagiti bilinna. **57** Saanda a napudno ken manangallawda a kasla kadagit ammada; saanda a mapagnamnamaa a kas iti bai nga adda perdin. **58** Ta pinagpungtoda isuna gapu kadagit pagano nga altarda ken pinagimonda isuna gapu kadagit didiosenda. **59** Ildi nangngeg ti Dios daytoy, nakaunget isuna ket infaksidna a naminpinsan ti Israel. **60** Binaybay-anna ti tabernakulo iti Silo, ti tolda a nagnaedanna iti sidong dagiti tattao. **61** Impalubosna a masamsam ti pigsana ken intedna ti dayagna kadagit ima ti kabusorna. **62** Inyawatna dagiti tattaona iti kampilan ken nakaunget kadagit tawidna. **63** Inalun-on ti apuy dagiti agtutubo a lallaki ken dagiti agtutubo a babbaida ket awan ti kantada iti panagbuda. **64** Natay dagiti padida

babaen ti kampilan ket saan a makadung-aw dagiti baloda. **65** Ket nakarii ti Apo a kasla nakaturog, a kasla mannakigubat nga agpukpukkaw gapu ti arak. **66** Pinagsanudna dagiti kabusorna, ket inkabilna ida iti agnanayon a pannakaibabain. **67** Linaksidna ti tolda ni Jose, ken saanna a pinili ti tribu ni Efraim. **68** Pinilina ti tribu ni Juda ken ti bantay Sion nga inay-ayatna. **69** Pinatakderna ti sanctuariona a kasla kadagit langlangit, a kasla iti daga nga impasdekna iti agnanayon. **70** Pinilina ni David, nga adipenna, ket innalana isuna manipud iti pagap-apunan dagiti karnero. **71** Innalana isuna manipud iti panangsursurotna kadagit kabaian a karnero nga addaan ti urban ken inyegna isuna tapno agbalin a pastor ni Jacob, dagiti tattaona ken iti Israel a tawidna. **72** Impastoran ida ni David nga addaan kinapudno iti pusona ken indalanna ida babaen iti kinalaing dagiti imana.

79 O Dios, immay dagiti gangannaet a nasion iti tawidem; tinulawanda ti nasantoan a templom; pinagbalinda ti Jerusalem a pagigabsuonan kadagit nadael. **2** Intedda dagiti bangkay dagiti adipenmo a kas tarao dagiti tumatayab iti tangatang, dagiti bangkay dagiti napudno a tattaom kadagit narungson nga ayup iti daga. **3** Kasla danum a nagayus dagiti darada iti aglawlaw ti Jerusalem, ket awan ti mangitanem kadakuada. **4** Nagbalinkami a paga-angwan dagiti kaarrubami, um-umsien ken katkataawaan dagiti adda iti aglawlawmi. **5** O Yahweh, kasano kabayag? Agnanayon kadi a makaungetka? Kasano kabayag a sumged a kasla apuy ti naimon a pungtotmo? **6** Ibukbokmo ti pungtotmo kadagit nasion a saan a makaam-ammo kenka ken kadagit pagarian a saan nga umaw-agaw iti naganmo. **7** Tirauntda ni Jacob ken dinanadelta dagiti bariona. **8** Saanmo nga ipabaklay a maibusor kadakami ti basol dagiti kapuonanmi; umay koma kadakami ti kinamanangngaasim, ta maipababakami unay. **9** Tulongannakami, O Dios ti pannakaisalakanmi, a para iti pagsayaatan iti daytg ti naganmo; isalakkannakami ken pakawanem dagiti basolmi para iti pakaidaydayawan ti naganmo. **10** Apay a nasken nga ibaga dagiti nasion, "Sadino iti ayan ti Diosda?" Maibales koma kadagit nasion ti dara dagiti adipenmo a nagayus iti imatangmi. **11** Dumanon koma iti sangoanam dagiti asug dagiti balud; iti kinaindaklan ti pannakabalino ket mapagtalined nga agbiag dagiti annak ti patay. **12** O Apo, isublim kadagit saklot dagiti kaarruba a pagilian iti maminpito a dasa a kas kaadu dagiti lais a pananglaisda kenka. **13** Isu a dakami a tattaom ken karnerom iti pagaraban ket agyamanto kenka iti agnanayon. Ibagaminto dagiti pakaidaydayawam kadagit amin a kapututan.

80 Ipangagnakami, O Pastor iti Israel, sika a mangidadaulo kenni Jose a kasla maysa nga arban; sika nga agtugtugaw iti rabaw ti kerubim, agranniagka kadakami! **2** Iti imatang ni Efraim, Benjamin ken Manases, pagtignayem ti pannakabalino; umayka ket isalakkannakami. **3** O Dios, pabaroennakami; pagranniagem ti rupam kadakami, ket maisalakkankami. **4** Yahweh a Dios a Mannakabalin amin, kasano kabayag a makaungetka kadagit tattaom no agkararagda? **5** Pinakammo ida iti tinapay ti lulua ken inikkam ida iti adu a lulua nga inumenda. **6** Inaramidnakami a pagususipati dagiti kaarrubami ket pagkatawaaandakami dagiti kabusormi. **7** O Dios a Mannakabalin amin, pabaroennakami, Pagranniagem ti rupam kadakami ket maisalakkankami. **8** Nangiruarka ti lanut manipud idiy Egipito; pinapanawmo dagiti nasion ken immulam daytoy. **9** Winaknitam ti daga a maipaay iti daytoy; rimmamat ken pinunnona iti daga. **10** Naabbungan dagiti bantay iti linongna, dagiti Kangangoato a sedro ti Dios kadagit sangana. **11** Dimmanon dagiti sangana agingga iti taaw ken nagsaringit agingga iti Karayan Euphrates. **12** Apay a rinebbam dagiti paderna tapno

dagiti amin a lumabas ket agpuros iti bungana. **13** Dadaelen daytoy dagiti alingo iti kabakiran ken kanen daytoy dagiti narungsot nga ayup iti taltalon. **14** Tumalliaawka, O Dios a Mannakabalin amin; tumannawgka manipud langit ket kitaennakami ken aywanan daytoy a lanut. **15** Daytoy ti ramut nga immula ti makannawan nga imam, ti saringit a pinatuborn. **16** Napuoran ken napukuan daytoy; mapukaw koma dagiti kabusormo gapu iti panangbabalawmo. **17** Adda koma ti imam iti tao nga adda iti makannawan nga imam, iti anak ti tao a pinapigsam para kenka. **18** Ket saankaminto a tumallikod kenka; papigsaennakami ket awaganminto iti naganmo. **19** Pabaroenakkami, O Yahweh, Dios a Mannakabalin amin, agraniagka kadakami ket maisalakanakami.

81 Kantaanyo iti napigs ti Dios a pigsatyo; idir-iyo ti ragsakyo a maipaay iti Dios ni Jacob. **2** Agkantakayo ken tukarenyo ti pandereta, ti makaay-ayo ti unina a lira a mabuyogan iti arpa. **3** Puyotanyo ti tangguyob iti aldaw iti baro a bulan, iti aldaw ti kabus, inton mangrugi ti piestatayo. **4** Ta daytoy ket linteg para iti Israel, maysa a bilin nga inted ti Dios ni Jacob. **5** Impaulogna daytoy a kas pagalagadan kenne Jose idi binusorna ti daga ti Egipto, a nakanggegak iti pagssasao a saarko nga ammo. **6** "Inikkatko ti dadagsem iti abagana; nawaya-wayaan dagiti imana manipud iti panangig-iggemna iti basket. **7** Iti panagtutuokyo, immawgakyo, ket tinulongankayo; sinungbatankayo manipud iti nasipnget nga ulep ti gurruod. Sinuotkayo kadagit danum idiy Meriba. (Selah) **8** Dumngegkayo dakayo a tattaok, ta ballaagankayo, O Israel, no laeng koma ta dumngegkayo kaniak! **9** Masapul nga awan ti ganganaet a dios kadakayo; masapul a saanyo a dayawen ti aniaman a ganganaet a dios. **10** Siak ni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egipto. Ingangam ta ngiwatmo, ket punnoek dayta. **11** Ngem saan a dimngueg dagiti tattaok kadagit sasaok; saannak nga impangag ti Israel. **12** Isu nga inyawatko ida iti kinuskirda tapno maaramidda ti ipagarupuda nga ummo. **13** No koma ta dumngueg kaniak dagiti tattaok; no koma ta magna dagiti tattaok kadagit dilanko. **14** Ket dagus a parmeket dagiti kabusorda ken ibaw-ingko ti imak maibusor kadagit mangidaddanades kadakuada. **15** Agtigerger koma iti butengda dagiti manggurgura kenne Yahweh iti sangoananna! Maibabainda koma iti agnanayon. **16** Taraonakto ti Israel iti kasasayaatan a trigo; pennekenkayonto iti diro a naggupu kadagit dadakkel a bato."

82 Sítatakder ti Dios iti nasantoan a taripnong; iti tengnga dagiti dios, ipaayna ti panangukom. **2** Kunana, "Kasanay pay kapaut ti nakillo a panangukomyo ken ti panangipakityo iti panangpaboryo kadagit nadangkes? (Selah) **3** Ikalinteganyo dagiti napanglaw ken dagiti awanan iti amma; pagtalinaedenyo ti karbengan dagiti nagsagsagaba ken dagiti napanglaw unay. **4** Tulonganyo dagiti nakurapay ken dagiti agkasapulan; ikkatenyo ida manipud iti ima dagiti nadangkes. **5** Saanda nga ammo weno maawatan; agallallada iti kasiptngan; marmarba dagiti amin a pansion ti daga. **6** Kinunak, "Dakayo ket dios, ken an-annaknakayo amin ti Kangatoan. **7** Nupay kasta, mataykayonto a kas kadagit lallaki ken mapasag a kas iti maysa kadagit prinsipe." **8** Tumakderka, O Dios, ukomem ti daga, ta tawidem amin dagiti a nasion.

83 O Dios, saanka nga agulimek! Saannakami a baybay-an a saanka man laeng nga agtignay. **2** Kitaem, agar-aramid iti riribuk dagiti kabusormo, ken napangas dagiti manggurgura kenka. **3** Nagtutulugda maibusor kadagit tattaom ken sangsangkamaysada a nagpanggep iti maibusor kadagit salsalaknibam. **4** Kinunada, "Umaykayo, ket dadaelentayo ida a kas maysa a nasion. Ket saanton a malapig ti nagan ti Israel ni kaanoman. **5** Sangsangkamaysa

a nagplanoda iti maymaysa nga estratehiya; nagkaykaysada a bumusor kenka. **6** Pakairamanan dagitoy dagiti tolda ti Edom, dagiti Ismaelite, dagiti tattao iti Moab ken dagiti Agareno, a nagplano iti dakes a kadau dagiti **7** Gebal, dagiti Amonita, ken dagiti Amalekit; karamanna met daytoy dagiti taga-Filistia ken dagiti agnanaeda iti Tiro. **8** Nakikadua met kadakuada ti Asiria; tulutlonganda dagiti kapututan ni Lot. (Selah) **9** Aramidem kadakuada ti kas iti inaramidmo kadagit Midianita, a kas iti inaramidmo kenne Sisera ken ni Jabin idiy Karayan Kison. **10** Nagpukaw ti bagida idiy Endor ken nagbalinda a kasla rugit nga agpaay iti daga. **11** Pagbalinem dagiti panguloda a kas kada Oreb ken Zeeb, ken pagbalinem a kas kada Zeba ken Zalmunna dagiti amin a prinsipeda. **12** Kinunada, "Tagikuantayo dagiti pagpaspastor ti Dios." **13** Diosko, pagbalinem ida a kas iti maiyal-alipugpug a tapok, a kasla taep a maiyangin, **14** kas iti apuy a mangpuor iti kabakiran, ken has iti gil-ayab a mangpasged iti kabanbantay. **15** Kamatem ida babaen iti napisa ng a anginmo, ken butbutngem ida babaen iti alipugpogmo. **16** Punoem ida iti bain tapno birukenda ti naganmo, O Yahweh. **17** Mapabainanda koma ken mapabutnganda koma iti agnanayon; maibabainda koma agingga a mapukawda. **18** Ket maammoandanto a siksika laeng, O Yahweh, ti Kangangatoan iti entero a daga.

84 Anian a makaay-ayo iti lugar a pagnanaedam, O Yahweh dagiti buybuyot! **2** Mailiwak kadagit paraangan ni Yahweh, napakapsutanak iti panangtarigagayko iti daytoy. Iti pusok ken ti aminko ket umaw-agaw iti sibbiag a Dios. **3** Uray pay ti kulaaw ket nakasarak iti pagbalayanna ken nakabiruk met ti sallapingaw iti umokna a mabalinna a pagpissaan kadagit sibongna iti asideg dagiti altarmo, O Yahweh dagiti buybuyot, ti Arik, ken ti Diosko. **4** Nagasat dagidaiy nga agnanaed iti balaymo; awan sarday iti panagdayawda kenka. (Selah) **5** Nagasat ti tao nga agtaud kenka ti pigsana, a ti adda ti pusona ket dagiti dalldalan nga agturon iti Sion. **6** Kabayatan iti panagdaldaliasatda iti tanap ti Baca, makasarakda kadagit ubbog ti danum a paginumanda. Ti nasapa a tudtud ket punoenna daytoy dagiti dan-aw iti danum. **7** Pumigsada a pumigsa; aparang ti tumunggal maysa kadakuada iti sangoanan ti Dios idiy Sion. **8** O Yahweh a Dios dagiti buybuyot, dengjem ti kararagko, O Dios ni Jacob, ipangagmo iti ibagbagak! (Selah) **9** O Dios, salaknibam ti kalasagi, ipakitam ti pananglikakam iti pinulotam. **10** Gapu ta ti maysa nga aldaw kadagit paraangam ket nasasyaat nga amang ngem ti sangaribu a tawen iti sadinoman. Kaykayatko pay iti agbanbantay iti ruangan ti balay ti Diosko, ngem iti agnaed kadagit tolda iti nadangkes. **11** Ta ni Yahweh ti init ken salaknibtayo; parburan ken padayawannatayonto ni Yahweh, saanna nga ipaidam ti aniaman a nasayaat a banag kadagit magmagna iti kinapudno. **12** Nagasat ti tao nga agtalek kenka, O Yahweh dagiti buybuyot.

85 O Yahweh, pinaraburam ti dagam; pinasublim ti nasayaat a kasasaad iti panagbiag ni Jacob. **2** Pinakawanmo ti basol dagiti tattaom; inabbongam amin a basbasolda. (Selah) **3** Imbabawim ti pungtotmo; tinnalikudam ti ungetmo. **4** Isulinakami, O Dios iti pannakaisalakanmi, ken ibabawim ti saanmo a pannakaay-ayo kadakami. **5** Kaungetnakami kadi iti agnanayon? Pagtalinaedento kadi iti ungetmo kadagit sumarsaruno a henerasion? **6** Saanmo kadi nga isubli ti sigud a kasasaadmi? Ket agrag-onto dagiti tattaom kenka. **7** Ipakitam kadakami ti kinapudnom iti tulagmo O Yahweh, ket ipaaymo kadakami ti pannakaisalan. **8** Dengekteko ti ibaga ni Yahweh a Dios, gapu ta makikapia isuna kadagit matalek a sumursurot kenkuana. Ngem saanda koma manen nga agsibili kadagit minamaag a panagbiagda. **9** Pudno unay nga asideg ti panangsalakanna kadagit agbuteng kenkuana; ket

agtalinaed iti dayagna iti dagatayo. **10** Nagsinnarak ti kinapudno ti tulag ken kinamatalek; naginnagek ti kinalinteg ken kapia. **11** Agrusingto ti kinamatalek ditoy daga, ken tumannawagto ti baligii manipud tangtang. **12** Wen, itedto ni Yahweh dagiti naimbag a pammendisionna, ket adunto ti apit iti dagatayo. **13** Magnanto ti kinalinteg iti sangoananna ket pagbalinennanto a dana dagiti tugotuna.

86 Dumngegka, O Yahweh, ket sungbatannak, ta napanglaw
ken maidaddadanesk. **2** Salaknibannak, ta napudnoak; O
Diosko, isalakanmo ti adipenmo nga agtaltalek kenka. **3** Kassiannak
O Apo, ta agalmalem nga umaw-awagak kenka. **4** Paragsakem
daytoy adipenmo, ta agkararagak kenka, O Apo. **5** Nagimbagka O
Apo ken nakasagana a mamakawan, ken ipakitam ti naindaklan
a kaasim kadagit amin nga umaw-awag kenka. **6** Ipangagmo O
Yahweh ti kararagko; denggem ti uni dagiti pakaasik. **7** Umawagak
kenka iti aldaw ti pannakarirubukko, ta sungbatannako. **8** O Apo,
awan ti uray maysa a maipadis kenka kadagit didiosem. Awan
dagiti aramid a kasla kadagit aramidmo. **9** Umayo amin dagiti
nasion nga inaramidmo ket agrukbabbanto iti sangoanam, O
Apo. Idaydayawdanto ti naganmo. **10** Ta naindaklanka ken agar-
aramidka kadagit nakasaskaaw a banbanag; sika laeng ti Dios.
11 O Yahweh, isurom kaniak dagiti wagasmo. Ket magnaakito
ti kinapudnom. Pagkaykaesyem ti pusok nga agraen kenka. **12**
O Apo a Diosko, idaydayawka iti amin a pusok; idaydayawko ti
naganmo iti agnanayon. **13** Ta naindaklanka ti kinapudno ti tulagmo
kaniak; inispalmo ti biagko manipud iti kaungan ti sheol. (**Sheol**
h7585) **14** O Dios, timmakder maibusor kaniak ti natangsit. Maysa a
bunggoy dagiti naranggas a tattao ti aapangpanggep iti biagko.
Saandaka a pulos nga ikaskaso. **15** Ngem mananggaasi O Apo ken
managparabur a Dios, saan a nalaka a makaunget, ken nawadwad
ti kinapudno ti tulagmo ken kinamatalekm. **16** Taliawennak ket
kaasiannak; itedmo ti pigsam iti adipenmo; isalakanmo ti anak a
lalaki ti babai nga adipenmo. **17** Ipakitam kaniak ti pagilasinan ti
kinaimbagmo. Ket makitanto daytoy dagiti manggurgura kaniak ken
maibabaindanto gapu ta sika, Yahweh, tinulongan ken liniwilwanak.

87 Nabangon ti siudad ti Apo iti rabaw dagiti nasantoan a
banbantay. **2** Ad-adda nga ay-ayaten ni Yahweh dagiti
ruangan ti Sion ngem dagiti amin a tolda ni Jacob. **3** Nadayag
a banbanag dagiti naibaga a maipapan kenka, a siudad ti Dios.
(Selah) **4** Dakamatek ti Rahab ken Babilonia kadagit pasurotko.
Kitaenyo, adda ti Filistia, ken Tiro, a kadauda ti Etiopia. Naipasngay
daytoy sadiy. **5** Maibaganto iti Sion, "Naipasngay ti tunggal maysa
kadagitoy kenkuana; ken ti mismo a Kangangatoan ti mangipasdek
kenkuana." **6** Isurat ni Yahweh kabayatan ti panagliislistana kadagit
tattao, "Naipasngay daytoy sadiy." (Selah) **7** Isu nga ibaga met
dagiti kumakanta ken sumasala nga, "Adda kenka dagiti amin nga
ubbogko."

88 O Yahweh, Dios a manangsalakanko, umasugak kenka iti
aldaw ken rabii. **2** Dumngegka iti kararagko; ipangagmo ti
ararawko. **3** Ta napnoanak kadagit riribuk, ken dimmanonen ti
biagko iti sheol. (**Sheol** h7585) **4** Tratraendak dagiti tattao a kas
kadagit bumaba iti abut; maysaak a tao nga awanan iti pigs. **5**
Napanawanak iti denna dagiti natay, kaslaak la natay a nakaidda iti
tanem, a saanmon a pakibibiangan gapu ta naisinadan manipud
iti pannakabalinmo. **6** Inkabilnak iti kaungan a paset ti abut,
iti nasipnet ken nauneg a luglugar. **7** Nadagsen a nakatupak
kaniak ti pungtotmo, ken laplapunosendak dagiti amin a dalluyonmo.
(Selah) **8** Gapu kenka, likliklikandak dagiti makaam-ammo kaniak.
Pinagbalinnak a makapakigtot iti panagkitada. Napalawlawanak ket
saanak a makalibas. **9** Nabannogen dagiti matak manipud iti riribuk;

Agmalmalem nga umaw-awagak kenka, O Yahweh; inyunnatko
dagiti imak kenka. **10** Mangaramidka kadi kadagit nakakaskasdaaw
para kadagit natay? Bumangon ken agdayaw kadi dagiti natay
kenka? (Selah) **11** Maiwaragawag kadi ti kinapudnom iti tulagmo
idiay tanem, ti kinapudnom iti lugar dagiti natay? **12** Maipakaammo
kadi dagiti nakakaskasdaaw nga aramidmo iti kasiptngetan, wenno
ti kinalintegmo iti lugar iti pannakalipat? **13** Ngem umawagak
kenka, O Yahweh; dumanon ti kararagko kenka iti bigbigat. **14** O
Yahweh, apay a laklaksidennak? Apay nga ilengedmo ti rupam
kaniak? **15** Kankanayon ti pannakaparigat ken kaaddak iti ngarab ni
patay sipud pay iti kinaagtutubok. Nagsagabaak manipud kadagit
pungtotmo; awan iti maaramidak. **16** Sinagabak dagiti naunget a
tigtignaymo, ken dinadaeldak dagiti nakabutbuteng nga aramidmo.
17 Liklikmutendak a kasla danum iti agalmalem, pinalawlawandak
amin. **18** Inhyadom kaniak dagiti amin a gagayyemko ken dagiti
am-ammok. Kinasisipnet laeng ti kakaisuna a kuduak.

89 Agnanayon a kantaek dagiti aramid ni Yahweh iti kinapudnona
iti tulagna. Iwaragawagko ti kinapudnom kadagit sumarsaruno
a henerasion. **2** Ta kinunak, "Naipasdek iti agnanayon ti tulag ti
kinapudno; dagiti kinapudno nga impasdekm kadaagit langlangit." **3**
"Nakitulagak iti pinilik, nagsapataak kenni David nga adipenko. **4**
Ipasdekkonto dagiti kaputotam iti agnanayon, ken ipasdekkonto
ti tronom kadagit amin a henerasion." (Selah) **5** Idaydayaw
dagiti langlangit dagiti nakasaskaaw nga aramidmo, O Yahweh;
maidaydayaw ti kinapudnom iti taripnong dagiti nasantoan. **6** Ta
siasino kadagit adda idiyat tangatangit ti mabalin a maipad kenni
Yahweh? Siasino kadagit annak dagiti dios ti kasla kenni Yahweh? **7**
Isuna ti Dios a madaydayaw unay iti ummong dagiti nasantoan ken ti
nakasaskaaw kadagit amin a manglawlaw kenkuana. **8** O Yahweh,
Dios dagiti buybuyot, siasino ti napigsa a kas kenka, O Yahweh?
Lawlawwennaka ti kinapudnom. **9** Iturayam ti nadawel a baybay;
no dumawel dagiti dalluyon, pagkalmaem dagitoy. **10** Rinumekmo ni
Rahab a kas maysa a napapatay. Inwarawaram dagiti kabusormo
babaen iti napigsa nga imam. **11** Kukuam dagiti langit, kasta met ti
daga. Inaramidmo ti lubong ken dagiti amin a linaonna. **12** Pinarsuan
ti agabatan ken ti amianan. Agrag-o ti Tabor ken Hermon gapu iti
naganmo. **13** Addaanka iti nabileg a takkiag ken iti napigsa nga ima,
ken nangato ti makannawan nga imam. **14** Ti kinalinteg ken hustisia
iti pundasion ti tronom. Umay iti sangoanam ti tulag ti kinapudno ken
kinamatalek. **15** Nagasat dagiti tattao nga agdaydayaw kenka! O
Yahweh, magnada iti lawag ti rupam. **16** Agrag-oda iti naganmo
iti agmalem, ken gapu iti kinalintegmo, itan-okdaka. **17** Sika ti
naindaklan a pigsada, ken babaen iti pabormo, naballigkami. **18** Ta
kukua ni Yahweh ti kalasagi; ti Nasantoan a Dios ti Israel ti arimi.
19 Ilti maysa a parmata idi un-unana a panawen, nagsaoka kadagit
napudno kenka; kinunam, "Insaadko ti balangat iti maysa a nabileg;
intag-ayko ti maysa a napili manipud kadagit tattao. **20** Pinilik
ni David nga adipenko; babaen iti nasantoan a lanak, pinulotak
isuna. **21** Saranayento ti imak isuna; papigsaento ti takkiagko
isuna. **22** Awanto ti kabusor a mangallilaw kenkuana; awanto ti
anak ti kinadangkes a mangidadananes kenkuana. **23** Rumekektu
dagiti kabusornia iti sangoananna; Papatayekto dagiti manggurgura
kenkuana. **24** Addanto kenkuana ti kinapudnok ken kinapudno
ti tulagko; agballiginto isuna babaen ti nagango. **25** Ikabilkonto
ti imana kadagit baybay ken ti makanawan nga imana kadagit
karayan. **26** Umawagto isuna kaniak, 'Sika ti Amak, a Diosko, ken ti
dakkil a bato ti pannakaisalakanko.' **27** Isaadkonto pay isuna a
kas inauna nga anakko, ti kangatoan unay kadagit ari iti daga.
28 Taginayonekto ti kinapudno ti tulagko kenkuana iti agnanayon;
ken mapatalgedanto ti tulagko kenkuana. **29** Pagtaginayonekto

dagiti kaputotanna iti agnanayon ken mataginayon ti tronona a kas kadagit tangatang. **30** No baybay-an dagiti annakna ti lintegko ken saanda nga agtulnog kadagit bilbilinko, **31** no labsingenda dagiti paglintegak ken saanda a salimetmetan dagiti bilbilinko, **32** ket dusaekto dagiti panagsukirda babaen ti pang-or ken ti kinadakesda babaen kadagit saplit. **33** Ngem saankonto nga ikkaten ti kinapudno ti tulagko kenkuana wenco saanko a guliban ti karik. **34** Saankonto a labsingen ti tulagko wenco baliwan dagiti sasao dagiti bibigko. **35** Iti naminsan ket nagsapataak babaen ti kinasantok—saancko nga agulbod kenni David: **36** agtultuloyto dagiti kaputotanna iti agnanayon ken ti tronona agingga nga adda ti init iti sangoanak. **37** Maipasdektu daytoy iti agnanayon a kasla iti bulan, ti napudno a saksi iti tangatang.” (Selah) **38** Ngem pinagkedekdam ken linaksidmo; nakaungetka iti pinulotnam nga arim. **39** Imbabawim ti tulag iti adipenmo. Rinugitam ti balangatna iti daga. **40** Rinebbam amin dagiti paderna. Dinaadelmo dagiti sarikedekdina. **41** Amin nga aglabas ket takawanda isuna. Nagbalin isuna a pakarurdon kadagit kaarrubana. **42** Inngatam ti makannawan nga ima dagiti kabusorna; pinagrag-om dagiti amin a kabusorna. **43** Tinukkolmo ti tadem ti kampilanna ken saanmo isuna a pinatakder tunggal adda isuna iti gubat. **44** Pinaggibusmo ti kinadayagna; imbabam ti tronona iti daga. **45** Pinaababam dagiti aldwaw ti kinaagtutubona. Binalkutmo isuna iti pannakaibabain. (Selah) **46** Kasano kapaut, O Yahweh? Aglimmengka kadi iti agnanayon? Kasanonto kapaut a sumsumgedti ungetmo a kasla iti apuy? **47** O, panunotem ti kinaababa ti tiempok, ken ti kinaawan serserbina ti panangpersuam iti amin nga annak dagiti tattao! **48** Siasino ti agbiag ket saan a matay, wenco mangispal iti bukodna a biag manipud iti pannakabalini ti sheol? (Selah) (Sheol h7585) **49** O Apo, ayanna ti sigud a kinapudnom iti tulagmo nga insapatum kenni David babaen iti kinapudnom? **50** Lagipem, O Apo, ti pannakalalaus dagiti adipenmo ken ti panagibturko ditoy pusok kadagit nakaad-adu a pananguuyaw dagiti nasion. **51** Batbatoendaka dagiti kabusomo kadagit panangum-umsi, O Yahweh; lalaisenda dagiti tugot ti pinulotnam. **52** Madaydayaw ni Yahweh iti agnanayon. Amen ken Amen.

90 O Apo, sika ti kamangmi kadagit amin a henerasion. **2** Sakhay a naparsua dagiti bantabtay, wenco pinarsuam ti daga ken ti lubong, ti agnanayon nga awan inggana, sika ti Dios. **3** Isublim ti tao iti tapok, ket kunaem, “Agsublikayo, dakayo a kaputotan ti sangkataaoan” **4** Ta iti rinibu a tawen iti panagkitam ket kasla laeng idi kalman no lumabas, ken kasla iti panagbantay iti rabii. **5** Iyanudmo ida a kas iti panangiyano iti layus ket maturogda; iti agsapa, kasla da la ruot nga agtubo. **6** Iti agsapa, lumangto ken dumakkel daytoy; iti rabii, malaylay ken magango daytoy. **7** Pudno a maibuskami iti ungetmo, ken mabutengkami iti puntotmo. **8** Ingkabilmo iti sangoanam dagiti nagkuranggami, iti lawag ti imatangmo dagiti nakalempong a basbasolmi. **9** Mapukaw ti biagmi babaen ti puntotmo; sipapardsa nga aglabas dagiti tawenmi a kasla iti sennaay. **10** Pitopulo a tawen iti panagbiagmi, wenco walo pulo pay no nasalun-atkami; ngem uray pay dagiti kasasayaatan a tawtawenmi ket namarkaan iti riribuk ken ladingit. Wen, lumabasda a sipapardsa, ket mapukawkami. **11** Siasino ti makaammo ti kabara ti ungetmo; maipada ti puntotmo iti buteng a pabpabilgenna? **12** Isu nga isuronakami a mangbilang ti biagmi tapno makapagbiagkami a sisisisrib. **13** Tumaliawka, O Yahweh! Kasano pay ti kabayagna daytoy? Kaassiam dagiti adipenmo. **14** Pennekennakami iti kinapudnom iti tulagmo iti agsapa, tapno mabalinni ti agrag-o ken agrasagsak kadagit amin nga al-aldaawi. **15** Paragsakennakami iti mamin-adu a kas iti kaadu dagiti al-aldaaw a pinagsagabanakami ken kadagit tawtawen a nagsdalankami iti riribuk. **16** Bay-am a makita dagiti adipenmo ti aramidmo, ken bay-

am a makita dagiti annakni ti kinatan-okmo. **17** Maawattayo koma ti parabur ti Apo a Diostayo; parang-ayenna ti aramid dagiti imatayo; pudno unay, parang-ayenna ti aramid dagiti imatayo.

91 Siasinoman nga agnaed iti salinong ti Kangangatoan ket agtalinaed iti aniniwan ti Mannakabalin-amin. **2** Ibagkto kenni Yahweh, “Isuna ti salinong ken pagkamangak, Diosko a pagtakak.” **3** Ta ispalennakanto manipud iti silo ti manganganup ken manipud iti makapatay a didigra. **4** Sallukobannakanto kadagit payakna ken makasarakkanto ti pagkamangang kadagit salinong ti payakna. Ti kinamalekna ket kalasag ken salaknib. **5** Saankanto a mabuteng iti mangbutbung iti rabii, wenco iti sumiag a pana iti aldwaw, **6** wenco iti didigra nga agraraira iti kasipnetan, wenco ti sakit a dumteng iti tengga ti aldwaw. **7** Sangaribu ti mabalin a matuung iti sikigam ken sangapulo a ribu iti makannawan nga imam, ngem saandakanto a maan-anu. **8** Mapaliwmonto laeng ken makitamtou ti pannusa dagiti nadangkes. **9** Ta ni Yahweh ti salinongko. Pagbalinem met a salinongmo ti Kangangatoan. **10** Awanto ti dakes a makauna kenka; awanto ti panagsagaba a makaasideg iti pagtaengam. **11** Ta iturongnanto dagiti anghesna a mangsalaknib kenka, a mangaywan kenka iti sadinoman a papanan. **12** Itag-aydakanto kadagit imada tapno saanka a maikaglis ket matnag iti bato. **13** Iridismoto dagti leon ken dagiti nagita nga uleg; ibaddekmonto dagiti urban a leon ken dagiti uleg. **14** Gapu ta ipangpangrunanak, tulongkto iti salaknib. Isalaknibko isuna gapu ta napudno isuna kaniak. **15** Inton umawag kaniak, sungbatako isuna. Addaako kenkuana iti pannakariribuna; itedkonto kenkuana ti balligi ken padayawakto isuna. **16** Pennekektu isuna iti atiddog a panagbiag ken ipakitako kenkuana ti panangisalakanko.

92 Nasayaat iti agyaman kenni Yahweh ken iti agkanta iti pammadayaw iti naganmo, O Kangangatoan, **2** ti mangiwaragawag iti kinapudnom ti tulagmo iti agsapa ken iti kinapudnom iti rinabii, **3** a mabuyogan iti arpa nga addaan iti sangapulo a kwerdas ken ti makaay-ayo nga uni ti lira. **4** Ta sika O Yahweh, pinaragsaknak babaen kadagit aramidmo. Agkantaak a sirarag-o gapu kadagit aramid dagiti imam. **5** Anian a naindaklan dagiti aramidmo, O Yahweh! Nauneg unay dagiti kapanunotam. **6** Saan nga ammo ti naranggas a tao, wenco saan a maawatan ti maag daytoy: **7** No agtubo ti nadangkes a kasla iti ruot, ken uray rumang-ay amin nga agar-aramid iti kinadakes, naikeddenga latta iti agnanayon a pannakadadael. **8** Ngem agnanayon nga agturyaka O Yahweh. **9** Pudno, kitaem dagiti kabusormo, O Yahweh; naiwarawara amin dagiti agar-aramid iti kinadakes. **10** Impangatom ti sarak a kas kadagit sara iti toro a baka; napulotanak iti barbaro a lana. **11** Nakitak ti pannakatnag dagiti kabusorko; nangngegko ti pannakadusa dagiti managdakdakes a kabusorko. **12** Lumangto dagiti nalinteg a kas kadagit kayo ti palma; dumakkeda a kas iti sedro ti Libano. **13** Naimulada iti balay ni Yahweh; lumangtoda kadagit paraangan ti Diostayo. **14** Agbungada uray nataengandan; agtalinaedda a nalangto ken maris bulong, **15** tapno maiwaragawag a nalinteg ni Yahweh. Kasla dakkel a bato a pakatalgedak, ken awan ti kinakillo kenkuana.

93 Agar-ari ni Yahweh, nakakagay isuna ti kinadaeg; nakawesan ni Yahweh iti kinabileg; kasla barikes a nakasuo kenkuana iti kinabileg. Sititibker a naipasdekti lubong; saan a magungon. **2** Naipasdekti ti tronom manipud pay idi un-unana a tiempo; agnanayon nga addaka. **3** Agpangato dagiti baybay, O Yahweh, inngatoda dagiti timekda; maburak dagiti dalluyon ket agdaranudorda. **4** Iti rawab dagiti aggidinnungpar a dalluyon, dagiti nabileg a mangdaddadael iti taaw, nabileg ni Yahweh nga adda iti langit. **5** Mapagtalkan

unay dagiti pammaneknekmo; naiyarkus ti kinasanto iti balaymo, O Yahweh, ti agnayanon.

94 O Yahweh, Dios a mangibales, Dios a mangibales, raniagannakami. 2 Tumakderka, ukom ti daga, itedmo kadagit natangsit dagiti maiparbeng kadakuada. 3 O Yahweh, kasano pay kabayag dagiti nadangkes, kasano pay kabayag iti panagragsak dagiti nadangkes? 4 Agisawsawangda kadagit natangsit ken nakarit a panagsasao, ken naparammagda amin. 5 Ibaddebaddekkda dagiti tattaom, O Yahweh; idadesna ti nasionmo. 6 Pappapatayenda ti balo a babbai ken ti gangannaet, ken papatayenda dagiti ulila kadagit ammada. 7 Kunada, "Saanto a makita ni Yaweh, saan a pagan-anu daytoy ti Dios ni Jacob." 8 Awatonyo, dakayo a nakaneng a tattao, dakayo a maag, kaano kayo pay a makasursuro? Isuna a nangaramid ti lapayag, saanna kadi a mangngeg? 9 Isuna a nangaramid ti mata, saanna kadi a makita? 10 Isuna a mangisursuro kadagit nasion, saan kadi isuna a mangilinteg? Isuna ti mangmanted iti pannakaammo ti tao. 11 Ammo ni Yahweh a narugit dagiti kapanunotan dagiti tattao. 12 Nagasat ti tao a suoam, O Yahweh, ti sursuroam kadagit lintegmo. 13 Ikkam isuna ti inana iti tiempo ti riribuk inggana a makali ti abut a maipaay iti nadangkes. 14 Ta saan a baybay-an ni Yahweh dagiti tattaona wenco panawan dagiti tawidna. 15 Ta rumingbawto ti hustisia; ket suroento amin daytoy dagiti nalinteg. 16 Siasinonto ti tumakder a mangirupir kaniak a maibusor kadagit managdakdakes? Siasinonto ti mangitakder kaniak a maibusor kadagit nadangkes? 17 No saan a ni Yahweh ti nagbalin a katulongak, nabitiak koman a nakaidda iti lugar ti kinaulimek. 18 Ildi imbagak, "Maikagkaglis ti sakak," ti kinapudnon ti tulagmo O Yahweh, iti nangingato kaniak. 19 No butbutngennak ket ringbawannak dagiti pakariribukak, paragsakennak ti panagliwliwam. 20 Mabalin kadi a makikadua kenka dagiti dakes nga agtuturay, dagiti agar-aramid iti nakillo a paglinterang? 21 Agmaymaysada nga agpanggep a mangpatayat kadagit nalinteg, ken dusaenda dagiti awan ti basolna iti ipapatay. 22 Ngem ni Yahweh ti nagbalin a nangato a torek salaknikbo, ken ti Diosko ti nagbalin a dakkel a bato a pagkamangak. 23 Iyegna kadakuada dagiti nagkuranganda, ket ikisapna ida gapu iti kinadakesda. Iksap ida ni Yahweh a Diostayo.

95 Umaykayo ket kantaantayo ni Yahweh; kantaantayo a sirag-o ti bato ti pannakaisalakantayo. 2 Sumrektago iti ayanna nga addaan iti panagyaman; kantaantayo isuna kadagit salmo a pagdayaw. 3 Ta naindaklan ni Yahweh a Dios ken naindaklan nga Ari a kangatoan kadagit amin a dios. 4 Adda iti imana dagiti uneg ti daga, kukuana ti ngato dagiti banbantay. 5 Kukuana ti taaw, ta inaramidna daytoy, ken sinukog dagiti imana ti namaga a daga. 6 Umaykayo, agrukbabtayo ken agkurnotayo; agparintumengtayo iti sangoanan ni Yahweh a namarsuatayo: 7 Ta isuna ti Diostayo, ken datayo dagiti tattao iti pagarabanna ken dagiti karnero nga ayyawananna. Ita, sapay koma ta mangngegyo ti timekna! 8 Saanyo a patangkenen dagiti pusoyo, a kas idiy Meriba, wenco kas iti aldaw ti Masa idiy let-ang, 9 a nangkaritan dagiti kapuonanyo ti turayko ken pinadasda ti anusko, uray no naktida dagiti aramidko. 10 Iti uppata pulo a tawen, nakapungtotak iti dayta a henerasion ket kinunak, 'Daytoy ket tattao nga agalla-allia ti panagpuspusoda, saanda a binigbig dagiti wagasko.' 11 Ngarud, nagkariak gapu iti ungetko a saandanto a pulos a makastrek iti lugar a paginanaak."

96 Oh, kantaanyo ni Yahweh iti baro a kanta ta nagaramid isuna kadagit nakakaskasdaaw a banbanag; pinagballiginatayo ti makanawan nga imana ken ti nasantoan a takiagna. 2 Impakaammo ni Yahweh ti panangisalakanna; silulukatna nga impakita ti hustisia kadagit amin a nasion. 3 Laglagipenna ti kinapudnona iti katulagan ken ti kinapudnona iti balay ti Israel; makita iti amin a pungto ti dagiti panagballigi ti Diostayo. 4 Agpukkawkayo iti rag-o kenni Yahweh, entero a daga; agdir-ikayo ti kanta ken agkantakayo iti panagrag-o, agkantakayo kadagit pammadayaw. 5 Kankantaanyo ni Yahweh iti pammadayaw a nabuyogan iti arpa, buyogano iti arpa ken makaay-ayo a kankanta. 6 Agraman dagiti trumpeta ken ti uni ti tangguyob, agpukpukawkayo a sirag-o iti sangoanan ti Ari a ni Yahweh. 7 agpukkawkoma koma iti baybay ken amin a nilaonna, ti lubong ken dagiti agnanaed iti daytoy! 8 Agpalakpak koma dagiti karayan, ken agpukkawkoma iti rag-o dagiti banbantay. 9 Um-umay ni Yahweh a mang-ukom iti daga; ukomenna ti lubong babaen iti kinalinteg ken dagiti nasion babaen iti awan panangidumduman.

dagiti nakakaskasdaaw nga aramidna kadagit amin a nasion. 4 Ta naindaklan ni Yahweh ket maikari iti naindaklan a panangidayaw. Ad-adda a pagbutngan ngem kadagit amin a dios. 5 Ta didios amin dagiti dios ti nasion, ngem ni Yahweh ti namarsua kadagit langlangit. 6 Adda iti presensiana ti dayag ken kinatan-ok. Adda ti bileg ken kinapintas iti santuariona. 7 Idaydayawyo ni Yahweh, dakayo a puli ti tattao, idaydayawyo ni Yahweh gapu ti dayag ken bilegna. 8 Idaydayawyo ti kinadayag ni Yahweh babaen iti naganna. Mangalakayo iti daton ket mapankayo iti templona. 9 Agrukbabkayo kenni Yahweh iti nasantoan a dayagna. Agpigergerkayo iti sangoananna, dakayo amin ditoy daga. 10 Ibagayo kadagit nasion, "Agari ni Yahweh." Naipasdek met ti lubong; saanto a magungon. Nalintegti ti panangukomna kadagit tattao. 11 Agragsak koma dagiti langlangit, ken agrag-o koma ti daga; agdaranudor koma ti taaw ken agpukkawkoma gapu ti rag-o amin nga adda iti daytoy. 12 Agragsak koma dagiti taltalon ken dagiti amin nga adda kadagitoy. Ket agpukkawkoma gapu ti ragsak dagiti amin a kaykayo iti kabakiran. 13 iti sangoanan ni Yahweh, ti umayen isuna. Umayen isuna a mangukom ti daga. Ukomennanto ti lubong iti kinalinteg ken dagiti tattaoa iti kinapudnona.

97 Agari ni Yahweh; agrag-o koma ti daga; agragsak koma dagiti adu nga isla. 2 Palpalikmutan isuna dagiti ulep ken kinasisipnet. Ti kinalinteg ken hustisia ti pundasion ti tronona. 3 Mapan ti apuy iti sangoananna ket uramenna dagiti kabusorna iti amin a sikigan. 4 Silsilawan ti kimatna ti lubong; makitkita ti daga ken appigpigger. 5 Marunaw dagiti banbantay a kasla allid iti sangoanan ni Yahweh, ti Apo ti entero a daga. 6 Ipakpakdaar ti tangatang ti hustisia, ken makitkita ti amin a nasion ti dayagna. 7 Maibabaito dagiti amin nga agdaydayaw kadagit nikitikan nga imahan, dagiti mangipanpannakel kadagit awan serserbina a didiosen—agrukbabkayo kenkuana, dakayo amin a didiosen! 8 Nangngeg ti Sion ket naragsakan, ken nagrag-o dagiti iti Juda gapu kadagit nalinteg a panggeddengmo, O Yahweh. 9 Ta sika, O Yahweh, ti kangangatoan iti entero a daga. Sika ti maitag-ay kadagit amin a dios. 10 Dakayo a mangay-ayat kenni Yahweh, guraenyi ti dakes! Salsalaknibanna dagiti biag dagiti sasontana, ken ispalenna ida manipud iti ima dagiti nadangkes. 11 Naimula ti silaw a para kadagit nalinteg ken kinaragsak para kadagit addaan iti napudno a puso. 12 Agragsakkayo gapu iti naaramidan ni Yahweh, dakayo a nalinteg; ken agyamankayo iti nasantoan a naganna.

98 O, kantaanyo ni Yahweh iti baro a kanta ta nagaramid isuna kadagit nakakaskasdaaw a banbanag; pinagballiginatayo ti makanawan nga imana ken ti nasantoan a takiagna. 2 Impakaammo ni Yahweh ti panangisalakanna; silulukatna nga impakita ti hustisia kadagit amin a nasion. 3 Laglagipenna ti kinapudnona iti katulagan ken ti kinapudnona iti balay ti Israel; makita iti amin a pungto ti dagiti panagballigi ti Diostayo. 4 Agpukkawkayo iti rag-o kenni Yahweh, entero a daga; agdir-ikayo ti kanta ken agkantakayo iti panagrag-o, agkantakayo kadagit pammadayaw. 5 Kankantaanyo ni Yahweh iti pammadayaw a nabuyogan iti arpa, buyogano iti arpa ken makaay-ayo a kankanta. 6 Agraman dagiti trumpeta ken ti uni ti tangguyob, agpukpukawkayo a sirag-o iti sangoanan ti Ari a ni Yahweh. 7 agpukkawkoma koma iti baybay ken amin a nilaonna, ti lubong ken dagiti agnanaed iti daytoy! 8 Agpalakpak koma dagiti karayan, ken agpukkawkoma iti rag-o dagiti banbantay. 9 Um-umay ni Yahweh a mang-ukom iti daga; ukomenna ti lubong babaen iti kinalinteg ken dagiti nasion babaen iti awan panangidumduman.

99 Agar-ari ni Yahweh, agpigerger koma dagiti nasion. Agtugtugaw isuna iti tronona iti ngatoen ti kerubim; ken

agginggined ti daga. 2 Naindaklan ni Yahweh idiy Sion; maitagtagay isuna kadagit amin a nasion. 3 Idaydayawda koma ti naindaklan kent natan-ok a nagganmo; nasantoan isuna. 4 Nabileg ti ari, ken ayayatena ti hustisia. Inrugim ti awan panangidumdua; nangaramidka iti nalinteg a pagliltegan kenni Jacob. 5 Idaydayawyo ni Yahweh a Diostayo ken agrukbabkayo iti sakaananna. Nasantoan isuna. 6 Da Moises ken Aaron ket maysada kadagit papadina, ken ni Samuel ket maysa kadagit nagkararag kenkuana. Nagkararagda kenni Yahweh ket sinungbatanna ida. 7 Kinasaritana ida manipud iti adigi ti ulep. Sinalimetmetanda dagiti pammaneknekna ken alagaden nga intedna kadakuada. 8 Sinungbatan ida, O Yahweh a Diosmi. Sika ti Dios a nangpakanwan kadakuada, uray no dinusam dagiti basbasolda. 9 Idaydayawyo ni Yahweh a Diostayo, ken agrukbabkayo idiy nasantoan a turodna, ta nasantoan ni Yahweh a Diostayo.

100 Agpukkawkayo a sirarag-o kenni Yahweh, amin a daga. 2 Agsberikayo nga addaan iti ragsak kenni Yahweh; umaykayo iti presensiana nga agkankanta a siraragsak. 3 Ammoyo a ni Yahweh ket Dios; pinarsuanatayo ken kukanatayo. Datayo dagiti tattona ken dagiti karnero iti pagpaarabanna. 4 Sumrekkyao iti ruanganna nga addaan iti panaygaman ken iti santuariona nga addaan iti pammadayaw. Agyamankayo kenkuana ken idayawyo ti naganna. 5 Ta naimbag ni Yahweh; agtalinaed nga agnanayon ti kinapudnona iti tulagna ken kinapudnona kadagit amin a henerasion.

101 Ikantak ti kinapudno ti tulag ken hustisia; kenka, O Yahweh; agkantaak iti pammadayaw. 2 Surotek ti dalan ti nadalus a panagbiag. O, kaano kadi ti yaaymo kaniak? Agbiagak nga addaan iti kinatarnaw iti uneg ti balayko. 3 Saanak a kumita kadagit dakes nga aramid; kagururak ti awan kaes-eskanna a kinadakes; saanto pulos daytoy a kumapet kaniak. 4 Pannawandak dagiti dakes a tattao; saanak a napudno iti dakes. 5 Dadalekto ti siasinoman a sililmed a mangpadpadakes iti kaarrubanna. Saanko a palabsen ti siasinoman nga addaan iti natangsit a gunggungunyan ken napasindayag a kagagalad. 6 Palubosak dagiti napudno iti daga nga agtugaw iti abayko. Mabalinto nga agserbi kaniak dagiti agbiagiit iti kinatarnaw. 7 Saanto nga agtalinaed iti balayko dagiti manangallilaw a tattao; saanto nga agtalinaed dagiti ulbod iti imatangko. 8 Binigatto a dadalek dagiti amin a nadangkes manipud iti daga; ikkatekto dagiti amin a managdakdakkes manipud iti siudad ni Yahweh.

102 Deggem ti kararako, O Yahweh, deggem ti sangkitko kenka. 2 Saanmo nga ilemmeng ti rupam kaniak iti tiempo ti panakariribuko. Deggennak. Inton umawagak kenka, sungbattannak a dagus. 3 Ta kasla asuk nga agpukaw dagiti aldawko, ken mapupuoran a kasla apuy dagiti tulangko. 4 Narumek ti pusok, ken kaslaak la ruot a nalaylay. Nalipatak ti mangan iti aniaman a taraon. 5 Iti agtultuloy a panagas-asugko, kimmuttongak iti kasta unay. 6 Kaslaak iti kalaw iti let-ang; nagbalinnak a kasla kullaaw iti langalang. 7 Nakaiddaak a siririing a kasla agmaysaya a billit, agmaysaya iti tuktuk ti balay. 8 Agmalmalem ngay uyawendak dagiti kabusorko; us-usaren dagiti manguy-uyaw kaniak ti nagango iti panangilunon. 9 Kankanek dagiti dapo a kasla tinapay ken nalaokan ti in-inumek iti luluak. 10 Gapu iti nakaro a puntotmo, binagkatnak tapno ipurruaknak. 11 Dagiti aldawko ket kasla aniniwan nga agpukukaw, ken malaylayak a kasla ruot. 12 Ngem sika, O Yahweh, agtalinaedka iti agnanayon, ken ti kinalatakmo ket agpaay kadagit amin a henerasion. 13 Bumangonka ket kaasiom ti Sion. Ita ti tiempo a kaasiom isuna; dimtengen ti naituding a tiempo. 14 Ta iggem dagiti adipenmo dagiti napapateg a bato ti Sion ket ipatpategda ti tapok ti pannakadadaelna. 15 Raemento dagiti nasion ti naganmo, O Yahweh, ken itan-ok dagiti amin nga ari iti daga ti dayagmo. 16 Bangonento manen ni Yahweh ti Sion ket agparangto

iti dayagna. 17 Iti dayta a tiempo, sungbattannato dagiti kararag dagiti napanglaw; saannanto nga ilaksid dagiti karagragda. 18 Maisuratto daytoy para iti sumaruno a henerasion, ket dagiti tattao a saan pay a naipasngay ket dayawendanto ni Yahweh. 19 Ta kimmita isuna manipud kadagit ngato a nasantoan; nakita ni Yahweh ti daga manipud idiy langit. 20 tapno denggenna ti panagasug dagiti balud, tapno wayawayaan dagiti naikeddeng a matay. 21 Kalpasanna, ipaakaamonto dagiti tattao ti nagan ni Yahweh idiy Sion ken ti dayawna idiy Jerusalem 22 inton agmaysaya nga agtitipon dagiti tattao ken dagiti pagarian tapno agserbida kenni Yahweh. 23 Inikkatna ti pigsak iti katenggaan ti biag. Pinaababana dagiti aldawko. 24 Kinunak, "Diosko, saannak pay nga alaan iti katenggaan iti biag; addaka ditoy iti amin a henerasion. 25 Idi ununana a tiempo, insaadmo ti daga; dagiti langit ket aramid dagiti imam. 26 Agpukawda ngem agnanayonto nga addaka; dumaanda a kas iti pagan-anay; kas iti kawes, ikkatekto ida ket agpukawdanto. 27 Ngem saanka nga agbalbaliw, ken saan nga agpattingga dagiti tawenmo. 28 Agtultuloy nga agbiagiit dagiti annak dagiti adipenmo, ken agbiagi iti presensiam dagiti kaputotanda."

103 Idaydayawko ni Yahweh iti amin a biagko, ken iti amin nga adda kaniak, idaydayawko ti nasantoan a naganna. 2 Idaydayawko ni Yahweh iti amin a biagko, ken laglagipek dagiti amin a naimbag nga aramidna. 3 Pakpakanwenna dagiti amin a basbasolmo; agasanna dagiti amin a saksakimo. 4 Subsubtenota ti biagmo manipud iti pannakadadel; balbalangatannaka iti kinapudno ti tulag ken kinamananggaasi. 5 Penpennekenna ti biagmo kadagit nasasayaat a banbanag tapno mapabarao ti kinaagtutubom a kas iti agila. 6 Ar-aramiden ni Yahweh no ania ti rumbeng ken araramidenna ti nainkalintegan kadagit amin a maidaddadanes. 7 Impakaammona kenni Moises dagiti wagasna, dagiti aramidna kadagit kaputotan ti Israel. 8 Mananggaasi ken managparabur ni Yahweh; naanus isuna; addaan isuna iti naindaklan a kinapudno iti kutulagan. 9 Saan isuna a kanayon a mangdisdisiplina; saan isuna a kanayon nga agunget. 10 Saannatayo a dusaaen a kas maiparbeng kadagit basoltayo wenno saannatayo a pagbayaden iti supapak kadagit basoltayo. 11 Kas iti kangato dagiti tangatang manipud iti daga, kasta ti kinaindaklan ti kinapudnona iti tulagna kadagit mangraraem kenkuana. 12 Kas iti kaadayo ti daya manipud iti laud, kastoy ti kaadayo ti panangikatna iti bayad dagiti basbasoltayo manipud kadatayo. 13 Kas iti panagayat ti maysa nga ama kadagit annakna, kasta met ti panagayat ni Yahweh kadagit mangidaydayaw kenkuana. 14 Ta amonna no kasanotayo a nabukel; amonna a tapoktayo. 15 No iti tao, kasla ruot dagiti aldawna; lumangto isuna a kas iti sabong iti taltalon. 16 Pui-uyan ti angin daytoy, ket mapukaw, ken awan ti uray maysa a makaibaiga no sadino ti nagtuboanna. 17 Ngem ti kinapudno ni Yahweh iti tulagna ket agnanayon nga awan ingganada kadagitay a mangraraem kenkuana. Agtultuloy ti kinalintegan kadagit kaputotanda. 18 Tungtungpalenda ti tulagna ken laglagipenda nga agtulnog kadagit bilbilinna. 19 Imbangon ni Yahweh ti tronona idiy langit, ken agturturay ti pagarianna iti amin. 20 Idaydayawyo ni Yahweh, dakayo nga anghel nga addaan iti naindaklan a kinapigsa ken tungpalenyu ti saona, kas natulnog kadagit bilbilinna. 21 Idaydayawyo ni Yahweh, dakayo amin nga armada ti anghelna, dakayo dagiti adipenna a mangipatpatungpal iti pagayatanna. 22 Idaydayawyo ni Yahweh, dakayo amin a parsuana, iti amin a lugar a pagturturayanna. Idaydayawko ni Yahweh iti amin a biagko.

104 Idaydayawko ni Yahweh iti amin a biagko, Yahweh a Diosko, naindaklanka unay; nakawesanka iti dayaw ken daeg. 2 Nabungonka iti lawag a kas iti pagan-anay; uk-ukradem

dagiti langit a kas iti kurtina ti tolda. **3** Ipaspasdekmo dagiti arwanan dagiti siledmo iti rabaw dagiti ulep; ar-aramidem a karwahem dagiti ul-ulep; magnagnaka kadagiti payak ti angin. **4** Pagbalbalinenna dagiti angin menmensaherona, dagiti gil-ayab ti apuy nga adipenna. **5** Impasdekna ti pundiension ti daga, ket saanto a pulos daytoy a magunggon. **6** Inabbongam ti daga iti danum a kas iti kawes; inabbongan ti danum dagiti banbantay. **7** Ti panangbabalawmo ti nangpaes-es kadagiti danum; dagus a pimmanawda gapu iti dumanaranudor a timekmo. **8** Bimmangon dagiti banbantay, ken nagwaras dagiti tanap kadagiti disso nga indutokmo para kadakuada. **9** Nangikabilka iti beddeng para kadakuada a didanto ballasiwen; ket saandanto manen nga abbongan ti lubong. **10** Pinagayusna dagiti ubborg kadagiti tanap; nagayus dagiti waig kadagiti nagbabaetan dagiti bantay. **11** Dagityot ti paggaputan ti inumen dagiti amin nga ayup iti taltalon, ep-ependa ti pannakawaw dagiti atap nga asno. **12** Kadagiti igid iti karay, agaramid dagiti billit kadagiti umokda; agkakantada kadagiti sangsanga. **13** Sibsbuganna dagiti bantay manipud kadagiti siled ti danuma idiy tangatang. Napnoan ti lubong kadagiti bunga ti nagbannoganna. **14** Pagtubtuboenna dagiti ruot para kadagiti dingwen ken mula a taripatoen dagiti tattao tapno makapataudda iti taraon manipud iti daga. **15** Ar-aramidenna ti arak tapno rumagsak ti tao, iti lana tapno rumaniaq ti rupana, ken taraon tapno umatiddog ti biag daytoy. **16** Masibsbogaan a nasayaat dagiti kayo ni Yahweh; inmulana dagiti sedro ti Lebanon. **17** Sadiay ti pagumokan dagiti billit. Pagbalbalinen ti kannaway a pagbalbayanna ti kayo ti saleng. **18** Agnanaed dagiti atap a kalding kadagiti nangangato a bantay; agserserbi a kamang dagiti koneho ti tuktok ti bantay. **19** Dinutokanna ti bulan a mangmarka iti panagbalwi dagiti panawen; ammo ti init ti tiempo ti ieleenekna. **20** Ar-aramidem ti sipnget iti rabii a tiempo a rumrummar dagiti amin a narurungsot nga ayup. **21** Agngerngernger dagiti urbon a leon iti panangbirukda kadagiti tukmaanda ken birbirukenda ti taraonda iti agtaud iti Dios. **22** Tunggal sumingsing ti init, agsublica a maturog kadagiti rukibda. **23** Kabayatanna, mapan agrabaho dagiti tattao ket agrabahoda agingga iti rabii. **24** Anian a nagadu ken nadumaduma ti aramidmo, O Yahweh! Inaramidmo amin dagityot babaen iti kinasirib; agluplupias ti daga kadagiti aramidmo. **25** Sadiay ti ayan ti nauneg ken nalawa a baybay, a napno kadagiti saan a mabilang a parsua, babassit man ken dadakkel. **26** Agdaldaliasat sadiay dagiti barko, ken adda met sadiay ti Leviatan nga inaramidmo nga agay-ayam idiy baybay. **27** Agpannuray amin dagityot kenka tapno taraonan ida iti naitudang a tiempo. **28** No kasta nga ikkam ida, ummonganida; no kasta nga ilukatmo ti dakulapmo, mapnekda. **29** No kasta nga ilingedmo ta rupam, mariribukanda, no bawym ti angesda, matayda ken agsublica iti tapok. **30** No ibaonmo ti Espiritum, maparsuada ken pinabarum ti away. **31** Agpaut koma iti agnanayon ti dayag ni Yahweh; ragragsaken koma ni Yahweh ti parsuana. **32** Tantanawaganna ti daga ket agkintayeg daytoy, sagsagidenna dagiti bantay ket agasukda. **33** Kantaak ni Yahweh iti amin a biagko; Agkantaak ti panagdaydayaw iti Diosko agingga a sibibiagak. **34** Agbalin koma a nasam-it kenkuana ti kapanunotak; Agragragsakak kenni Yahweh. **35** Mapukaw koma dagiti managsabol iti daga, ken maawan koma dagiti nadangkes. Idaydayawko ni Yahweh iti amin a biagko. Idaydayawyo ni Yahweh.

105 Agyamankayo kenni Yahweh, umawagkayo iti naganna; ipakaammoyo dagiti aramidna kadagiti nasion. **2** Kantaanyo isuna, agkantakayo iti panagdaydayaw kenkuana; iyebkasyo dagiti nakaskasdaaw nga aramidna. **3** Agpannakkelyo iti nasantoan a naganna; agrag-o koma dagiti puso dagiti mangsapsapul kenni Yahweh. **4** Sapulenyo ni Yahweh ken ti pigsana; agtultuloy a sapulenyo ti presensiana. **5** Lagipeno dagiti nakaskasdaaw a

banbanag nga inaramidna, dagiti milagrona ken dagiti panggeddeng manipud iti ngiwatna, **6** dakayo a kapututan ni Abraham nga adipenna, dakayo a tattao ni Jacob a pinilina. **7** Isuna ni Yahweh a Diostayo. Adda iti entero a daga dagiti pangeddenga. **8** Laglagipenna iti agnanayon ti tulagna, ti sao nga imbilinna para iti rinribribu a kapututan. **9** Laglagipenna ti tulagna kenni Abraham ken ti sapatana kenni Isaac. **10** Daytoy ti pinasingkedanna kenni Jacob a kas alagaden ken iti Israel a kas agnanayon a tulagna. **11** Kinununa, "Itedkonto kenka ti daga ti Canaan a pannakatawidmo." **12** Imbagana daytoy idi bassit pay ti bilangda, bassitda unay, ken gangannaetaa iti daga. **13** Nagakar-akarda kadagiti nadumaduma a nasion ken kadagiti nadumaduma a pagarian. **14** Saanna nga impalubos a parigaten ida ti siasinoman; binabalawna dagiti ari gapu kadakuada. **15** Kinununa, "Saanya a sagiden dagiti pinulotak ken saanya a drangon dagiti propetak." **16** Nangiyeq isuna iti panagbisin iti daga; pinasardengna ti entero a pagtaudan ti tinapay. **17** Nangibaon isuna iti tao nga ummuna kadakuada; nailako ni Jose a kas maysa nga adipen. **18** Naposasan dagiti sakana; nakawaran isuna. **19** agingga iti tiempo a pimmudno ti impadtona. Pinanekeknaan ti sao ni Yahweh a nalinteg isuna. **20** Nangibaon ti ari kadagiti adipen a mangwaya-waya kenkuana; winayawayaan isuna ti mangiturturay kadagiti tattao. **21** Pinagbalinna isuna a mangimaton iti balayna kas mangiturturay kadagiti sanikuana. **22** Tapno mangisuro kadagiti prinsipena segun iti pagayatanna ken tapno mangisuro iti kinasirib kadagiti panglakayenna. **23** Ket dimteng ni Israel iti Egipcio, ket nagnaed ni Jacob iti apagbiit a tiempo iti daga ni Ham. **24** Pinaadu ti Dios dagiti tattaaon iti kasta unay ken pinaaduna ti bilangda ngem kadagiti kabusorda. **25** Pinataudna ti gura dagiti kabusorda kadagiti tattaaon, tapno pagaramindanda ti saan a nasayaat dagiti adipenna. **26** Imbaonna ti adipenna a ni Moises ken ni Aaron a pinilina. **27** Impakitada dagiti pagilasinanna kadagiti Egipcio, dagiti nakakaskasdaaw nga aramidna idiy daga ni Ham. **28** Nangiyeq isuna iti kinasipnget ket pinasipngetna dayta a daga, ngem saan a nagtulhog dagiti tattao iti dayta a daga kadagiti bilinna. **29** Pinagbalinna a dara dagiti danumda ket natay dagiti lamesda. **30** Napno iti nakaad-adu a tukak ti dagada, uray kadagiti siled dagiti mangiturturayda. **31** Nagsao isuna, ket nagsaknap ti pangen ti ngilaw ken timel iti entero a pagilianda. **32** Nangiyeq isuna iti uraro ken tudo, a napakuyogan iti gurruod ken kimat iti dagada. **33** Dinadaelna dagiti ubas ken igosda; tinuangna dagiti kaykayo ti pagilianda. **34** Nagsao isuna ket immay dagiti nakaad-adu a dudon. **35** Kinnanda dagiti amin a mula iti dagada; Kinnanda amin a maapit iti daga. **36** Pinapatayna amin nga inauna nga anak a lalaki iti dagada, dagiti ummuna a bunga ti pigsada. **37** Inruarna dagiti Israelita nga addaan iti pirak ken balitok; awan kadagiti tribuna iti napasag iti dalan. **38** Naragsakan ti Egipcio idi pimmanawda ta nagbuteng dagiti Egipcio kadakuada. **39** Nangiwaras isuna iti ulep a linong ken nanggangat iti apuy a manglawag iti rabii. **40** Nagdawat dagiti Israelita iti taraon, ket nangiyeq isuna iti pugo ket pinennekna ida iti tinapay manipud langit. **41** Pinagrengngatna ti bato ket pimsuak ti danum manipud iti daytoy, nagayus dagityot idiy let-ang a kasla karayan. **42** Ta linagipna dagiti nasantoan a karina nga inkarina iti adipenna a ni Abraham. **43** Inruarna dagiti tattaaon nga addaan iti rag-o, ti pinilina nga addaan iti panagpukkaw gapu iti balligi. **44** Intedna kadakuda dagiti daga dagiti nasion; tinagikuada ti kinabaknang dagiti tattao. **45** Tapno salimetmetanda dagiti alagadenna ken tungpalenda dagiti lintegna. Idaydayawyo ni Yahweh.

106 Idaydayawyo ni Yahweh. Agyamankayo kenni Yahweh ta naimbag isuna, ta agtalinaed iti agnanayon ti kinapudnona iti tulagna. **2** Siasino ti makabael a mangbilang kadagiti mannakabalin

nga aramid ni Yahweh weno mangipakaammo a naan-anay kadagiti amin nga aramidna a rumbeng a bigbigen? 3 Nagasat dagiti agaramid iti maiparbeng, ken dagiti kanayon a nalinteg dagiti aramidda. 4 Lagipennak O Yahweh, inton ipakitam ti kinainbagmo kadagiti tattaom; tulungannak inton isakanmo ida. 5 Ket makitako ti panagdud-as dagiti pinilim, agrag-oak gapu iti kinaragsak ti nasionmo, ken apgasindayagak a kadua dagiti tawidmo. 6 Nagbasolkami a kas kadagiti kapanunam; nagbiddutkami ken nakaaramidkami iti dakes. 7 Saan a naragsakan dagiti ammami kadagiti nakaskasdaaw nga aramidmo idiy Egipito; saanda nga inkaskaso dagiti adu nga aramidmo kas panangipakitam iti kinapudnon iti tulagmo; nagsukirda iti kaaddada idiy baybay, ti baybay dagiti Runo. 8 Nupay kasta, insalakanna ida gapu iti naganna tapno maiparangarangga ti pannakabalinna. 9 Tinubungnara ti baybay dagiti Runo, ket namagaan daytoy. Ket indalanna ida iti kaadalman, a kas iti let-ang. 10 Insalakanna ida manipud iti ima dagiti nanggura kadakuada, ken inispalna ida manipud iti pannakabalin ti kabusor. 11 Ngem linemmes dagiti dandanum dagiti kabusorda; awan ti uray maysa kadakuada iti nakalasat. 12 Ket namatida kadagiti sasaona, ken nagkantada iti pagdaydayaw kenkuana. 13 Ngem nalipatanda a dagus dagiti inaramidna; saanda nga inuray dagiti pagannurotanna. 14 Naaddaanda iti saan a makapnek a panagtariagay iti makan idiy let-ang, ket sinuotda ti Dios idiy diserto. 15 Intedna kadakuada dagiti kiddawda, ngem nangibaon isuna iti sakit a nangparigat kadagiti bagida. 16 Idiay kampo, nagimonda ken Moises kenni Aaron a nasantoan a padi ni Yahweh. 17 Nagringngat ti daga ket inallun-onna ni Daton ken ginaburanna dagiti pasurot ni Abiram. 18 Rimsua ti apuy kadakuada; ket inuram ti apuy dagiti nadangkes. 19 Nagaramidda iti baka idiy Horeb ket nagrubbada iti nahluma a landok nga imaha. 20 Insukatda ti dayag ti Dios iti imahé dagiti baka a magmangan iti ruot. 21 Nilipatanda ti Dios a Mangisalakanda, a nangaramid kadagiti nakaskasdaaw nga aramid idiy Egipito. 22 Nangaramid isuna kadagiti nakaskasdaaw a banbanag idiy daga ni Ham ken naindaklan nga aramid idiy baybay dagiti Runo. 23 Ikeddengna koman ti pannakadadaelda, no saan a bimmallaet ni Moises a pinilina kenkuana idiy naggidiataan tapno pukawen ti ungetna a mangdadael kadakuada. 24 Ket inlaksidda ti nadameg a daga; saanda a pinati ti karina, 25 ngem naganabutobda kadagiti toldada, ket saanda a nagtulnog kenni Yahweh. 26 Isunga inggatona ti imana ken insapatanon kadakuada nga itulokna a matayda idiy diserto, 27 iwarasna dagiti kaputotanda kadagiti naison, ken iwarasna ida kadagiti gangannaet a dagdag. 28 Nagrubbada iti Baal ti Peor ket kinnanda dagiti naidaton kadagiti natay. 29 Pinaungetda isuna gapu kadagiti tignayda, ket rimsua ti maysa a didigra kadakuada. 30 Ket timmakder ni Finees tapno mangibalaet, ket nagsardeng ti didigra. 31 Naibilang kenkuana daytoy a kas nalinteg nga aramid kadagiti amin a henerasiyon iti agnanayon. 32 Pinaungetda pay ni Yahweh idiy danum ti Meriba, ket nagsagaba ni Moises gapu kadakuada. 33 Pinagsakitda ti nakem ni Moises, ket nagsao isuna a siraranggas. 34 Saanda a dinadael dagiti naison a kas imbilin ni Yahweh kadakuada, 35 ngem nakilanganlangenda kadagiti naison ket nasursoroda dagiti wagas dagitoy 36 ken nagrubbada kadagiti didiosen dagitoy a naison, nga isu ti nagbalin a palab-og kadakuada. 37 Indatonda dagiti annakda kadagiti demonio. 38 Nangpasayasyada iti dara iti awan basolina, ti dara dagiti annakda a lallaki ken babbai, nga indatonda kadagiti didiosen ti Canaan, tinulawanda ti daga babaen iti dara. 39 Natulawanda babaen kadagiti aramidda; kasda la kadagiti balangkantis kadagiti tignayda. 40 Isu a nakaunget ni Yahweh kadagiti tattaona, ket linaksidna dagiti bukodna a tattao. 41 Inyawatha ida kadagiti naison, ket inturayan ida dagiti nanggura kadakuada.

42 Indadanes ida dagiti kabusorda, ken naikabilda iti panangituryagdagitoy. 43 Adu a dasar nga immay isuna tapno tulonganna ida, ngem nagsukirda latta ket naipababada gapu iti bukodda a basol. 44 Nupay kasta, impangagna dagiti pakarirubukanda idi immasugda kenkuana. 45 Linajipna ti tulagna kadakuada ket naasian isuna gapu iti kinapudnona iti tulagna. 46 Nagtignay isuna kadagiti nangparmek kadakuada tapno maasida kadakuada. 47 Isalakkamkami O Yahweh a Diosmi. Ummongennakami manipud kadagiti naison tapno makapagyamankami iti nasantoan a naganmo ken ipannakkelmi ti dayawmo. 48 Maidaydayaw koma ni Yahweh, ti Dios ti Israel iti agnanayon nga awan inggana. Kinuna amin dagiti tattaon, "Amen." Idaydayawyo ni Yahweh. Maikalima a Libro

107 Agyamkayo kenni Yahweh, ta naimbag isuna, ken ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon. 2 Agsao koma dagiti sinubbot ni Yahweh, dagidit inispalna manipud iti pannakabalin ti kabusor. 3 Inruarna ida kadagiti ganggannaet a daga, manipud iti laud ken manipud iti daya, manipud iti amianan ken manipud iti abagatan. 4 Nagalla-allada idiy let-ang iti awan mataona a dalan ket awan ti nasarakanda a siudad a pagnaedanda. 5 Gapu ta nabisinan ken nawawa, natirimudawda gapu ta napakapsutanda. 6 Ket immawagda kenni Yahweh iti pakarirubukanda ket inispalna ida manipud iti pakarigatanda. 7 Indalanna ida iti nalinteg a dalan tapno makapanda iti siudad a pagnaedanda. 8 O idaydayaw koma dagita a tattao ni Yahweh gapu iti kinapudnona iti tulagna ken gapu kadagiti nakaskasdaaw a banbanag nga inaramidna iti sangkataao! 9 Ta penpenekenna dagiti tarigagay dagiti mawaw ken pinunnona dagiti tarigagay dagiti mabisin kadagiti nasayaat a banbanag. 10 Nagtugaw dagiti dadduma iti kasipngetan ken nalidem, a balbalud iti panagsagaba ken kadagiti kawar. 11 Daytoy ket gapu iti panagsukirda iti sao ti Dios ken linaksidda ti pagannurutan ti Kangangatoan. 12 Pinagpakumbabana dagiti pusoda babaen iti panagrigat; naitublakda ket awan iti tumulong a mangibangon kadakuada. 13 Ket immawagda ngarud kenni Yahweh iti panagrigatda ket inyaonna ida iti pakarikutanda. 14 Inikkatna ida manipud iti sipinget ken lidem ken pinugsatna dagiti kawarda. 15 O idaydayaw koma dagita a tattao ni Yahweh gapu iti kinapudnona iti tulagna ken gapu kadagiti nakaskasdaaw a banbanag nga inaramidna iti sangkataao! 16 Ta dinadaelna dagiti bronee a ruangan ken pinutedna dagiti landok a balunek. 17 Maagda kadagiti panagsukirda ken nagrigatda gapu kadagiti basbasolda. 18 Napukawda ti ganasda a mangan iti aniaman a taraon, ket immasidegda kadagiti ruangan ti patay. 19 Ket immawagda kenni Yahweh iti panagrigatda, ket inispalna ida manipud iti pakarikutanda. 20 Imbaonna dagiti saona ket pinaimbagna ida, ken inispalna ida manipud iti pannakadadaelda. 21 O dayawen koma dagita a tattao ni Yahweh gapu iti kinapudnona iti tulagna ken gapu kadagiti nakaskasdaaw a banbanag nga inaramidna iti sangkataao! 22 Agidatonda koma kadagiti daton ti panayamanon keniwaragawda dagiti aramidna babaen iti panagkankanta. 23 Dagiti dadduma ket nagdaliasat iti baybay babaen iti barko ken nagnegosyoda iti ballasisi ti taaw. 24 Nakita dagitoy dagiti aramid ni Yahweh ken dagiti datdatlag nga inaramidna kadagiti taaw. 25 Ta binilinna ken pinarnuayna ti napigsa nga angin a nangpadalluyon kadagiti taaw. 26 Nagpangatoda aginggana iti tangatang; limnedda iti kaadalman. Narunaw dagiti biagda gapu iti pakarigatan. 27 Nagdiwerdiwer ken naiparusisida a kasla kadagiti mammartek ket nagpatinggan ti laingda. 28 Ket immawagda ngarud kenni Yahweh iti pakarirubukanda, ket inyaonna ida manipud iti pakarigatanda. 29 Pinagkalmana ti bagyo ket nagtalna dagiti dalluyon. 30 Ket nagrag-oda gapu ti kimmelma ti baybay, ken inyapanna ida iti tinarigagayanda a pagsangladan. 31 O dayawen koma dagita a tattao ni Yahweh

gapu iti kinapudnona iti tulagna ken gapu kadagit nakanakaskasdaaw a banbanag nga inaramidna iti sangkataaoan! **32** Itag-ayda koma isuna iti gimongan dagiti tattao ken idaydayawda koma isuna iti tarippong dagiti panglakayen. **33** Pagbalbalinenna a let-ang dagiti karayan, dagiti ubbog ti danum a namaga a daga, **34** ken pagbalbalinenna a langalang ti nabunga a daga gapu iti kinadangkes dagiti tattaona. **35** Pagbalbalinenna a dan-aw dagiti let-ang ken ti namaga a daga nga ubbog dagiti danum. **36** Pagnanaedenna ti mabisin sadiay, ket mangbangonda iti siudad a pagnaedanda. **37** Mangbangonda iti siudad a pagtalonanda, a pagmulaanda iti ubas, ken mangpataud iti nawadwad nga apit. **38** Benbendisionanna ida isu nga immadoda. Saanna nga ipalubos a maksayan ti bilang dagiti tarakenda. **39** Bimmassit ken naibabanda gapu iti nasaem a riribuk ken panagsagaba. **40** Imbuyatna ti pungtotna kadagit mangidadaulo a nakaigapuan iti panagalla-allada idiy let-ang, ngan awanan iti dal-dalan. **41** Ngem salsalaknibanna ti agkasapulan manipud iti panagrigat ken ay-aywananna dagiti pamiliiana a kasla iti arban. **42** Makita daytoy dagiti nalinteg ket agrag-oda, ket nagulimek dagiti amin a kinadangkes. **43** Ti siasinoman a nasirib ket rumbeng a panunotenda dagitoy a banbanag ken utubenna dagiti aramid ni Yahweh iti kinapudnona ti tulagna.

108 Natalged ti pusok, O Dios, agkantaak, wen, agkantaak met kadagit pagdaydayaw iti napadayawan a pusok. **2** Agridingkayo, salterio ken arpaa; riingeek ti parbangon. **3** Agyamanak kenka, O Yahweh, iti imatang dagiti tattao; agkantaak iti pagdaydayaw iti imatang dagiti nasion. **4** Ta naindaklan ti kinapudnom iti tulagmo iti ngatoen dagiti langit; ken dumanon iti tangatang ti kinamatialekmo. **5** Maitan-okka, O Dios, iti ngatoen dagiti langit, ket maitan-ok koma iti dayagmo iti entero a daga. **6** Tapno maispal koma dagiti ayyatem, ispalennakami babaen iti makannawan nga imam ken sungbatannak. **7** Nagsao ti Dios iti kinasantona, "Arag-oak; gudduaek ti Sikem ken bingbangayek iti tanap ti Succot." **8** Kukuak ti Galaad, ken kukuak ti Manase; ken saripda met ti ulok ti Efraim, ken ti Juda ti setrok. **9** Ti Moab ti pagbuggoak a palanggana; ipurruakko ti sapatosko idiy Edom; agpukkawakto ti panagballigi gapu iti Filistia. **10** Siasinonto ti mangiyek kaniak iti nabileg a siudad? Siasinonto ti mangidalan kaniak idiy Edom? **11** O Dios, laki-laksidennakami kadi? Saanka a kumuykuyog kadagit armadami a makigubat. **12** Tulongannakami a maibusor kadagit kabusor, ta awan serserbi ti tulong ti tao. **13** Agballigikaminto babaen iti tulong ti Dios; ibaddeknanto dagiti kabusormi.

109 O Dios a daydayawek, saanka nga agulimek, **2** Ta darupendak dagiti nagdadangkes ken manangallilaw; agibagada kadagit inuibod a maibusor kaniak. **3** Liklikmutendak ken agsasaoda kadagit makapapungtot a banbanag, ken awan ti gapgapuna a dardarupendak. **4** Kas supapak iti ayatko kadakuada ket daddaelandak, ngem ikarkararagak ida. **5** Dakes ti insupapakda iti kinaimbagko, ken kagurada ti ayatko. **6** Mangdutokka iti maysa a nadangkes a tao a mangusig iti kabusor a kas kadagitoy a tattao; mangdutokka ti agpabasol nga agtakder iti makannawan nga imana. **7** Inton maukom isuna, maduktalan koma a nagbasol isuna; maibilang koma a basol ti kararagna. **8** Umabbaba koma dagiti aldawna; adda koma sabali a mangala iti saadna. **9** Maawanon koma ti ama dagiti annakna, ken mabalo koma ti asawana a babai. **10** Agalla-allaa ken agpalama koma dagiti annakna, a dumawdawat iti aniaman a maipaima kabayatan ti ipapanawada iti nadadel a pagtaenganda. **11** Alaan koma ti agpapautang dagiti amin a kukuana; takawen koma dagiti ganggannaet dagiti naurnongna. **12** Awan koma uray maysa a mangidiya iti kinaimbag kenkuana; awan koma ti manggaasi kadagit annakna nga nauiliana. **13** Matay koma dagiti

annakna; mapukaw koma dagiti naganda iti sumaruno a kapututan. **14** Madakamat koma dagiti basol dagiti kauonanna kenni Yahweh; ken saan koma a malipatan ti basol ti inanna. **15** Kankanyon koma nga adda iti sangoanan ni Yahweh dagiti basolda; pukawen koma ni Yahweh manipud iti daga ti pakalaglagipan kadakuada. **16** Aramiden koma ni Yahweh daytoy gapu ta saan pulos a pinadas daytoy a tao iti mangipakita ti aniaman a kinapudnona iti tulag, ngem ketdi, riniriribokna dagiti maidaddadan, dagiti agkasapulan, ken dagiti awanan iti namnama agingga a matayda. **17** Paggayatna ti panagilunlunod, agsubli koma daytoy kenkuana. Kinagurana iti bendision; awan koma iti maiyeg a bendision kenkuana. **18** Binadoanna ti bagina iti panagilunlunod a kasla kawesna, ken kasla danum a simrek iti kaungan ti kinataona ti panagilunlunod, a kas iti lana a sumagepsep kadagit tulangna. **19** Agsubli koma kenkuana dagiti panagilunlunodna a kasla kadagit kawesna a pangabbongna iti bagina, a kasla iti barikes a kankanyon a pagbarbarikesna. **20** Daytoy koma ti gunggona dagiti mangpabpabasol kaniak manipud kenni Yahweh, kadagit agibagbaga kadagit dakes a banbanag maipapan kaniak. **21** O Yahweh nga Apok, tratoennak a siaasi gapu iti naganmo. Isalakkannak, gapu ta naimbag ti kinapudnombi iti tulagmo. **22** Ta marigrigatan ken agkasapulanak, ken nasugatan ti pusok iti kaun-gak. **23** Agpukpukawakon a kasla ti aniniwan iti rabii; naipalpalaisak a kasla dudon. **24** Nakapuy dagiti tumengko gapu iti panagayunar; agbalbalinakon a kudil ken tulang. **25** Tinatagibassitdak dagiti mangpabpabasol kaniak; agwingiwinda no makitadak. **26** Tulongannak, O Yahweh a Diosko; isalakkannak gapu iti kinapudnombi iti tulagmo. **27** Maammoanda koma nga aramidmo daytoy, a sika O Yahweh, ti nangaramid iti daytoy. **28** Urayno ilunlunoddak, pangngaasim ti bendisionannak; inton dumarupda, maibabainda koma, ngem agrag-o koma ti adipeno. **29** Makawesan koma iti bain dagiti kabusorko; iyarwatda koma a kas kagaya ti panagbainda. **30** Iyebkasko babaen iti ngiawatko ti naindaklan a panagyamanko kenni Yahweh; idaydayawko isuna iti nagtetenggaan dagiti adu a tattao. **31** Ta agtakder isuna iti makannawan nga ima iti agkasapulan, tapno isalakanna isuna manipud kadagit manguk-ukom kenkuana.

110 Kinuna ni Yahweh iti apok, "Agtugawka iti makannawanko aagingga a pagbalinek a pagbatayam dagiti kabusormo." **2** Iyawatto ni Yahweh ti setro iti pigsam manipud idiy Sion; ituray dagiti kabusormo. **3** Iti aldaw ti pannakabalinmo, siaannugotto a sumurot kenka dagiti tattaom a nakaarwat kadagit nasantoan a kawes; ti kinaagtutubon ket kaslanto iti linnaaw manipud iti aanakan ti parbangon. **4** Nagsapata ni Yahweh, ket saanto nga agbaliw: "Padika nga agnanayon, a kas iti kinapadi ni Melkisedek." **5** Adda ti Apo iti makannawanmo. Papatayennanto dagiti ari iti aldaw ti pungtoha. **6** Ukomennanto dagiti nasion; punnoennanto ti paggugubatan kadagit bangkay ti tattao; papatayennanto dagiti mangidadaulo kadagit adu a pagilian. **7** Uminomto isuna iti waig iti igid ti dahan, ket kalpasanna, ingatonannto ti bagina kalpasan iti panagballigi.

111 Idaydayawyo ni Yahweh. Agyamanak kenni Yahweh iti amin a pusok iti gimong dagiti nalinteg, iti panagtiponda. **2** Naindaklan dagiti aramid ni Yahweh, a sigagagar nga ur-urayen dagiti amin nga agtaratigayag kadagitoy. **3** Naindaklan ken natan-ok ti aramidna, ken agtalinaed iti agnanayon ti kinaintegna. **4** Agar-aramid isuna kadagit nakakaskasdaaw a banbanag a saan a malipatan; naparabur ken manangnga-asi ni Yahweh. **5** Ik-ikanna ti taraon dagiti napudno a sumursurot kenkuana. Kankanyonna a laglagipen ti tulagna. **6** Impakitana dagiti pannakabalinna babaen kadagit aramidna kadagit tattaona iti panangitedna kadakuada iti

tawid dagiti nasion. 7 Napudno ken nalinteg dagiti aramid dagiti imana; mapangnamnamaan dagiti amin a bilinna. 8 Naaramid dagitoy nga agtalinaed iti agnanayon, a masapul a suroten a supupudno ken sisasayaat. 9 Intedna ti balligi kadagiti tattaona; insaadna ti katulaganan iti agnanayon; nasantoan ken makapasiddaan wagti naganna. 10 Ti panangraem kenni Yahweh ket isu ti rugrugi ti kinasirib; dagiti mangar-aramid kadagiti bilinna ket addaan iti nasayaat a pannakaawat. Ti dayawna ket agtalinaed iti agnanayon.

112 Idaydayawyo ni Yahweh. Nagasat ti tao nga agtultulnog kenni Yahweh, nga agragragsak unay kadagiti bilibiliuna. 2 Agbalinto a nabileg dagiti kaputotanna iti rabaw ti daga; mabendisionanto dagiti kapututan ti nadiosan a tao. 3 Saniku kaen kinabaknang ket adda iti balayna; ti kinalintegna agtalinaed iti agnanayon. 4 Adda iti agraniag a lawag iti kasipngetan iti nadiosan a tao; naparabur, manangngaasi, ken nalinteg isuna. 5 Nasayaat ti mapasamak iti tao a naparabur ken agpabulod iti kuarta, a napudno kadagiti panagtrabahona. 6 Ta saento pulos isuna a magaraw; agnanayonto a malaglagip ti nalinteg a tao. 7 Saanna a kabuteng dagiti dakes a damag; natalged isuna nga agtalalek kenni Yahweh. 8 Natalha ti pusona, a saan nga agbuteng, akingga a makitana ti balligi manipud kadagiti kabusorna. 9 Naparabur isuna a mangmangted kadagiti marigrigat; ti kinalintegna ket agtalinaed iti agnanayon; mapadayawanto isuna. 10 Makapungtot no makita daytoy ti managdakdakes a tao; agngarengteng ti ngipenna ket pumanaw isuna; mapukawto ti tarigagay dagiti managdakdakes a tattao.

113 Idaydayawyo ni Yahweh. Idaydayawyo isuna, dakayo nga adipen ni Yahweh; idaydayawyo ti nagan ni Yahweh. 2 Madaydayaw koma ti nagan ni Yahweh, ita ken iti agnanayon. 3 Manipud iti pagsingsingisan ti init akingga iti paglennekkanna; rumbeng a mайдайдайв ти nagan ni Yahweh. 4 Katatan-okan ni Yahweh kadagiti amin a pagilinan ket ringbawan ti dayagna dagiti tangatang. 5 Siasino ti kas kenni Yahweh a Diostayo, a nakatugaw idiy ngato, 6 a mangtantan-aw iti tangatang ken iti daga? 7 Lyaonna ti marigrigat manipud iti rugit ken ipangatona dagiti agkasapulan manipud iti bunton ti dapo. 8 Tapno patugawenna isuna kadagiti prinsipe, kadagiti prinsipe dagiti tattaona. 9 Ik-ikkanna iti pagtaengen ti luperas a babai a kasla narag-o nga ina dagiti ubbing. Idaydayawyo ni Yahweh.

114 Idi pimmanaw ti Israel idiy Egipito, ti sangkabalayan ni Jacob manipud kadagita a gangannaet a tattao, 2 nagbalin ti Juda a nasantoan a lugarna, ti Israel a pagarianna. 3 Kimmisa ti baybay ket nagtaray; nagsubli ti Jordan. 4 Limmagto a kasla kalakian a kalding dagiti bantay, limmagto a kasla karnero dagiti turturod. 5 Baybay, apay a timmarayka? Jordan, apay a nagsublika? 6 Dakayo a bantay, apay a limmagtokayo a kasla kadagiti kalakian a kalding? Dakayo a babassit a turturod, apay a limmagtokayo a kasla kadagiti karnero? 7 Agpigergerka lubong, iti sangaanon ti Apo, iti imatang ti Dios ni Jacob. 8 Pinagbalinna ti bato a dan-aw ti danum ken ti natangken a bato nga ubbug ti danum.

115 Saan a kadakami, O Yahweh, saan a kadakami, ngem iti naganmo ti pangtedam iti pammadawayaw, gapu iti kinapudnona iti tulagmo ken iti kinamatalekmo. 2 Apay koma nga ibaga dagiti nasion, "Sadino ti ayan ti Diosda?" 3 Ti Diosmi ket adda sadi langit; araramidenna ti aniaman a pagayatanna. 4 Pirak ken balitok dagiti didiosen dagiti pagilinan nga aramid dagiti ima dagiti tattao. 5 Addaan iti ngiwayat dagitoy a didiosen, ngem saanda nga agsao; addaanda iti mata, ngem saanda a makakita; 6 addaanda iti lapayag, ngem saanda a makangngeg;

addaanda ti agung ngem saanda a makaanggot; 7 addaanda iti ima, ngem saanda a makarikna; addaanda iti saka, ngem saanda a makapagna, weno agsao kadagiti ngiwayatda. 8 Dagiti nangaramid kadaukuda ket kasla kadakuada, kasta met kadagiti amin ga agtalalek kadakuada. 9 Israel, agtalek kenni Yahweh; isuna ti tulong ken klasagmo 10 Dakayo a sangkabalayan ni Aaron, agtalekkyao kenni Yahweh; isuna ti tulong ken klasagyo. 11 Dakayo nga mangidaydayaw kenni Yahweh, agtalekkyao kenkuana; isuna ti tulong ken klasagyo. 12 Laglagipennatayo ni Yahweh ket bendisionannatayo; bendisionanna ti pamilia ti Israel; bendisionanna ti pamilia ni Aaron. 13 Bendisionanna dagiti mangraraem kenkuana, dagiti ubbing ken nataengen. 14 Paadduennakayo koma ni Yahweh iti kasta unay, dakayo ken dagiti kaputotanyo. 15 Bendisionannakayo koma ni Yahweh, a nangaramid iti langit ken daga. 16 Kuuka ni Yahweh ti langit; ngem intedna ti lubong iti sangkataoan. 17 Saan a dayawen dagiti natay ni Yahweh, weno ti siasinoman a napanen iti kinalimek. 18 Ngem idaydayawtayo ni Yahwen ita ken iti agnanayon. Idaydayawyo ni Yahweh.

116 Ay-ayatek ni Yahweh gapu ta dengdenggenna ti timekko ken dagiti panagpapkakaasik. 2 Gapu ti ipangpangagnak, umawagak kenkuana iti unos ti panagbiagi. 3 Pinalikmutandak dagiti tali ti patay, ken tinubngarnak ti palab-og ti sheol; nakariknaak iti sanaang ken ladingit. (**Sheol h7585**) 4 Ket immawagak iti nagan ni Yahweh: "Pangngaasim O Yahweh, ispalen ti biagiok." 5 Naasi ken awan panangidumdua ni Yahweh; manangngaasi ti Diostayo. 6 Salakniban ni Yahweh dagiti awan gayawna; naipababaak ket insalaknanna. 7 Mabalinen nga agsUBLI ti kararruak iti paginanaanna, ta nagimbag ni Yahweh kaniak. 8 Ta inispalmo ti biagko manipud iti patay, dagiti matak manipud kadagiti lulua, ken dagiti sakak manipud iti pannakaitublik. 9 Agsberbiak kenni Yahweh iti daga dagiti sibibiag. 10 Namatiak kenkuana, uray idu imbagak "Kasta unay ti panagsagabak." 11 Dagusko nga imbag, "Ulbad dagiti amin a tattao." 12 Kasano a masubidak ni Yahweh kadagiti amin a kinaimbagna kaniak? 13 Itag-aykonto ti kopa ti pannakaisalakan, ken umawagak iti nagan ni Yahweh. 14 Tungpalekto dagiti sapatak kenni Yahweh iti imatang dagiti amin a tattaona. 15 Napateg iti imatang ni Yahweh ti ipapatay dagiti santona. 16 Pudno, O Yahweh, adipennak; adipennak, ti anak a lalaki ti adipenmo a babai; winarwamo dagiti kawarko. 17 Idatonkonto kenka ti daton ti panagyaman ken umawagakto iti nagan ni Yahweh. 18 Tungpalekto dagiti sapatak kenni Yahweh iti imatang dagiti amin a tattaona, 19 kadagiti paraangan ti balay ni Yahweh, iti tengngam, Jerusalem. Idaydayawyo ni Yahweh.

117 Idaydayawyo ni Yahweh, dakayo amin a nasion; itan-okoysa isuna dakayo amin a tattao. 2 Gapu ta naindaklan ti kinapudnona iti tulagna kadatayo, ken ti kinamatalek ni Yahweh ket agtalinaed iti agnanayon. Idaydayawyo ni Yahweh.

118 Agyamantayo kenni Yahweh, ta naimbag isuna, ta agtalinaed iti agnanayon ti kinapudnona iti tulagna. 2 Ibagu koma ti Israel, "Agtalinaed iti agnanayon ti kinapudnona iti tulagna." 3 Ibagu koma ti balay ni Aaron, "Agtalinaed iti agnanayon ti kinapudnona iti tulagna." 4 Ibagu koma dagiti agbuteng kenni Yahweh, "Agtalinaed iti agnanayon ti kinapudnona iti tulagna." 5 Immawagak kenni Yahweh idi marigrigatanak; sinungbatannak ni Yahweh ken winayawaayannak. 6 Adda kaniak ni Yahweh; saanako nga agbuteng; ania ti maaramidan ti tao kaniak? 7 Adda ni Yahweh iti sibayko a mangtulong kaniak; kumitaak nga addaan iti panagballigi kadagiti manggurgura kaniak. 8 Nasaysayaat ti agkamang kenni Yahweh ngem ti agtalek iti tao. 9 Nasaysayaat ti agkamang kenni

Yahweh ngem ti agtalek kadagiti prinsipe. **10** Pinalawlawandak dagiti amin a nasion; babaen iti nagan ni Yahweh ket pinarmekko ida. **11** Pinalawlawandak; wen, pinalawlawandak; babaen iti nagan ni Yahweh ket pinarmekko ida. **12** Pinalawlawandak a kasla alimbubuyog; napukawda a dagus a kasla ti apuy kadagiti sisit; iti nagan ni Yahweh pinarmekko ida. **13** Dinarupdak tapno matumbaak, ngem tinulongannak ni Yahweh. **14** Ni Yahweh ti pigsa ken rag-ok ken isuna ti mangisalsalakan kaniak. **15** Mangngeg ti narag-o a pukkaw ti panagballigi kadagiti tolda dagiti nalinteg; mangparparmek ti kannawan nga ima ni Yahweh. **16** Naitan-ok ti kannawan nga ima ni Yahweh; mangparparmek ti kannawan nga ima ni Yahweh. **17** Saanako a matay, ngem ketdi agbiagak tapno iwaragawagko dagiti aramid ni Yahweh. **18** Dinususan iti nakaro ni Yahweh; ngem saannak nga impaima iti patay. **19** Iluktoy man kaniak dagiti ruangan ti kinalinteg; sumrekak kadagitoy ket agyamanan kenni Yahweh. **20** Daytoy ti ruangan ni Yahweh; pagserkan daytoy dagiti nalinteg. **21** Agyamanan kenka, ta sinungbatannak ken sika ti nangisalakan kaniak. **22** Ti bato nga imbelleng dagiti ajipatpatakder ket nagbalin a kangrunaan a pasuli a bato. **23** Aramid daytoy ni Yahweh; nakaskasdaaw daytoy iti imatangtayo. **24** Daytoy ti aldaw a nagtignay ni Yahweh; agragsak ken agrambaktayo iti daytoy. **25** Pangngaasim, O Yahweh, pagballigienakami! Pangngaasim, O Yahweh, ikkannakami iti kinadur-as! **26** Nagasat ti tao nga umay babaen iti nagan ni Yahweh, bendisionandakayo manipud iti balay ni Yahweh. **27** Dios ni Yahweh, ken inikkannatayo iti lawag; igalutyo dagiti daton kadagiti sara ti altar. **28** Sika ti Diioso, ken agyamanan kenka; sika ti Diioso; itan-okka. **29** O, agyamantayo kenni Yahweh; ta naimbaw isuna; ta agtalinaedti agnayanon ti kinapudnona iti tulaga.

119 Nagasat dagiti awan pakababalawan dagiti wagasna, isuda nga agtultulhog iti linteg ni Yahweh. **2** Nagasat dagiti mangsalsalimetmet kadagiti napudno a bilinna, isuda a mangsapsapul kerkuwa iti amin a pusoda. **3** Saanda nga agararamid ti saan a nasaya-at; magnagna kadagiti wagasna. **4** Binilinnakami a mangsalsalimetmet kadagiti pagannurotam tapno surottemni a naimbag dagitoy. **5** O, tapno maibangonakto a sititbker iti panangaramid kadagiti alagadem! **6** Ket saanako a maibabain no panunotek ti maipapan kadagiti amin a bilbilinmo. **7** Agyamanakto kenka nga addaan iti napudno a puso inton masursurok dagiti nalinteg a bilinmo. **8** Tungpaleko dagiti alagadem; saannak a panawan nga agmaysmaya. BETH **9** Kasano a pagtalinaeden ti maysa nga agtutubo a nadalus ti dalanna? Babaen iti panagtulnog iti saom. **10** Iti amin a pusok ket sapsapulenka; Saanmo nga itulok a maiyaw-awanwan manipud kadagiti bilbilinmo. **11** Indulinko ti saom ditoy pusok tapno saanak nya agbasol kenka, **12** Madaydayawka, O Yahweh; isurom kaniak dagiti alagadem. **13** Babaen iti njiwatko inwaragawagko amin dagiti nalinteg a panggedeng nga inka impakaammo. **14** Ad-adda nga agrag-oak iti wagas dagiti bilbilinmo iti tulagmo ngem iti amin a kinabaknang. **15** Utobek dagiti pagannurotam ken ipangagko dagiti wagasmo. **16** Agragsak kadagiti alagadem; Saankonto a malipatan ti saom. GIMEL **17** Paraburam kadi ti adipenmo tapno agbiagak ken matungpalko ti saom. **18** Lukatam dagiti matak tapno makitak dagiti nakakaskasdaaw a banbanag iti lintegmo. **19** Maysaak a gangganaet iti daga; saanmo nga illemmeng dagiti bilbilinmo manipud kaniak. **20** Naburakda dagiti tarigayoko iti panangkalikalikagom a mangammo kadagiti nalinteg a panggedengmo iti amin a tiempo. **21** Babalawem dagiti natangsit, isuda a nailunod, isuda a simmiasi manipud kadagiti bilinmo. **22** Isalakannak manipud iti pannakaibabin ken pannakaumsi, gapu ta nagtulnogak kadagiti bilbilinmo iti tulagmo. **23** Uray pay no pagpanggepandak iti dakes ken padaksendak dagiti mangiturturya,

ut-utuben daytoy adipenmo dagiti alagadem. **24** Pakaragsakak dagiti bilbilinmo iti tulagmo, ket isuda dagiti mamagbaga kaniak. DALETH **25** Ti biagko ket nakakapet iti tapok! Ikkannak iti biag babaen iti saom. **26** Imbagak kenka dagiti dalanko, ket sinungbatannak; isurom kaniak dagiti alagadem. **27** Ipakaawatmo kaniak dagiti wagas dagiti pagannurotam, tapno mabalinko nga utuben dagiti nakakaskasdaaw a sursusrom. **28** Nalapunosak iti panagladingit! Papigsaennak babaen iti saom. **29** Iyadayom kaniak ti dalam ti kinamanangallilaw; sipaparabur nga isurom kaniak ti lintegmo. **30** Pinilik ti dalam ti kinapudno; kankanayonko a tinungtungpal ti nalinteg a bilinmo. **31** Kumpetak kadagiti bilbilinmo iti tulagmo; O Yahweh, saanmo koma nga itulok a maibabainak. **32** Agtarayak iti dalam dagiti bilbilinmo, ta padpadakelem ti pusok a mangaramid iti dayta. HE **33** Isurom kaniak, O Yahweh, ti wagas dagiti alagadem, ket tungpalek dagitoy agingga iti panungpalan. **34** Ikkannak iti pannakaawat, ket tungpalek ti lintegmo; aramidek daytoy iti amin a pusok. **35** Iwanwannak iti dalam dagiti bilbilinmo, ta pagragsakak ti magna iti daytoy. **36** Iturongmo ti pusok kadagiti bilbilinmo iti tulagmo ken iyadayum manipud iti kinaagum. **37** Ilisim dagiti matak iti panangmingming kadagiti awan serserbina a banbanag; parectaennak kadagiti wagasmo. **38** Ipatungpalmo iti adipenmo ti inkarim nga inaramiden kadagiti agdaydayaw kenka. **39** Ikkatem ti pagbutbutngak a pakaibabainan, ta nasayaat dagiti nalinteg a panggedengdengmo. **40** Adtoy, kalkalikagumak dagiti pagannurotam; pagtalinaednak a sibibiaq babaen iti nalinteg a panangwayawayam. VAV. **41** O Yahweh, ipaaymo kaniak ti saan nga agbalbali nga ayatmo—ti panangsalakanmo, sigun iti karim, **42** Ket addanto isungbatko iti manglalais kaniak, ta agtalekak iti saom. **43** Saanmo nga ikkaten ti sao ti kinapudno iti njiwatko, gapu ta inurayko dagiti nalinteg a bilbilinmo. **44** Agtultuloyto a tungpalek ti lintegmo, ti agnayanon nga awan patinggana. **45** Magnaak a sitatalged, ta sinapulko dagiti pamagbagam. **46** Saritaek dagiti napudno a bilinmo iti sangoanan dagiti ar-ari ket saanak a mabain. **47** Pakaragsakak dagiti bilbilinmo, nga ay-ayatek unay. **48** Itag-ayko dagiti imak kadagiti bilbilinmo, nga ay-ayatek; Utubek dagiti alagadem. ZAYIN. **49** Laglagipem ti karim iti adipenmo gapu ta inikkannak iti namnama. **50** Daytoy ti liwilwak iti pannakaparigatko: a pinagtalinaednak a sibibiaq ti karim. **51** Inuyawdak dagiti natangsit, ngem saanak a timmallikod iti lintegmo. **52** Napanunotto ti maipanggep kadagiti nalinteg a panggedengdengmo manipud idli un-unana a tiempo, O Yahweh, ket maliwliwaak. **53** Simged ti pungtoko gapu kadagiti nadangkes a manglaklaksid iti lintegmo. **54** Dagiti alagadem ti nagbalin a kankantak iti balay a pagannaedak a saan nga agpaut. **55** Panpanunotek ti maipanggep iti naganmo bayat iti rabii, O Yahweh, ken tungtungpalek ti lintegmo. **56** Daytoy ti kanayon nga inar-aramidko gapu ta tinungpalko dagiti pagannurotam. HETH. **57** Ni Yahweh iti bingayko; inkeddengko nga aramidek dagiti sasaom. **58** Sipapasnekkko a dawdawaten ti paraburmo iti amin a pusok; maasisa kaniak, kas inkarim iti saom. **59** Inutobek dagiti wagasko ket inturongko dagiti sakak kadagiti bilbilinmo iti tulagmo. **60** Agdardaraasak ket saenko nga itantan a tungpalek dagiti bilbilinmo. **61** Siniluandak dagiti tali dagiti nadangkes; saanko a nalipatan ti lintegmo. **62** Iti tengnga ti rabii bumangonak nga agyaman kenka gapu kadagiti nalinteg a panggedengdengmo. **63** Kaduadak dagiti amin a mangdaydayaw kenka, kadagiti amin nga agtungtungpal kadagiti pagannurotam. **64** Ti daga, O Yahweh, ket napnoan iti kinapudnom iti katulagam; isurom kaniak dagiti alagadem. TETH. **65** Nangaramidka kadagiti nasayaat iti adipenmo, O Yahweh, babaen iti saom. **66** Isurom kaniak ti umno a pannakaammo ken pannakaawat, gapu ta namatiak kadagiti bilbilinmo. **67** Naiyaw-awanak idi sakbay a naparigatak, ngem ita tungtungpalek ti saom. **68** Nagimbagka, ket

sika ti mangar-aramid iti naimbag; isurom kaniak dagiti alagadem. **69** Pinulagidandak dagiti napalangguad kadagit ihuulbod, ngem tungtungpalek dagiti pagannurotam iti amin a pusok. **70** Timmangkan dagiti pusoda, ngem pagragsakat iti lintegmo. **71** Pagsayaataak a nagsagabaak tapno masursurok dagiti alagadem. **72** Napatpatge kaniak ti pamagbaga nga agtaud iti ngiwatmo ngem kadagit rinibribu a pidaso iti balitok ken pirak. YOD. **73** Inaramid ken binukelnak dagiti imam; ikkannak iti pannakaawat tapno masursurok dagiti bilbilinmo. **74** Maragsakanto dagiti mangdaydayaw kenka inton makitadak gapu ta nakasarakan ti namnama iti saom. **75** Ammok, O Yahweh, a dagiti bilbilinmo ket nalinteg, ken pinarigatannak gapu iti kinapudno. **76** Liwiwiwaennak koma ti kinapudnom iti tulagmo, kas inkarim iti adipenmo. **77** Kaasiannak tapno agbiagak, ta pakaragsakat ti lintegmo. **78** Maibabain koma dagiti natangsit, gapu ta pinadpadakesdak; ngem utubek dagiti pagannurotam. **79** Agsabli koma kaniak dagiti agdaydayaw kenka, dagiti makaammo kadagit bilbilinmo iti tulagmo. **80** Agbalin koma ti pusok nga awan mulitna no maipapan kadagit alagadem tapno saanak a maibabain. KAPH. **81** Aglusdoyak gapu ti panangkalkalikagumko nga ispalennak! Addaanak iti namnama iti saom. **82** Matektekan unay dagiti matak a makita ti karim; kaanonak a liwiwaen? **83** Ta nagbalinak a kasla supot ti arak a maas-asukan; saanko a malipatan dagiti alagadem. **84** Kasano kabayag nga ibturun ti adipenmo daytoy; kaanton nga ukomem dagiti a mangparparigat kaniak? **85** Nagkali dagiti natangsit kadagit abut a para kaniak, salsalungasingenda ti lintegmo. **86** Mapagtalkan dagiti amin a bilbilinmo; sibibudit nga idaddadanedsak dagiti tattao; tulongannak. **87** Dandanida kinittel ti biagko ditoy rabaw iti daga, ngem saanako nga ilakkasid dagiti pagannurotam. **88** Pagtalinaedennak a sibibiag, kas inkari iti kinapudnom iti katulagam, tapno matungpalko dagiti bilbilinmo iti tulagmo nga inka sinarita. LAMEDH. **89** O Yahweh, mataginayon nga awan patinggana ti saom; ti saom ket sititibker a naisaad sadi langit. **90** Ti kinapudnom ket mataginayon kadagit amin a henerasion; inaramidmo ti daga, ket nagtalinaed daytoy. **91** Agtultuloy amin a banbanag ajingga kadagitoy nga aldaw, kas imbagam kadagit nalinteg a panggeddengmo, ta adipenmo dagiti amin a banbanag. **92** No saan a ti lintegmo ti paggappaon ti ragsakko, mabalin a napukawak koman iti pannakaparparigatko. **93** Saankonto a pulos a lipaten dagiti pagannurotam, ta babaen kadagitoy ket pinagtalinaednak a sibibiag. **94** Kukuanak; isalakkannak, ta birbiruke dagiti pagannurotam. **95** Agsagsagana dagiti nadangkes a mangdael kaniak, ngem ikagumaak nga awaten dagiti bilbilinmo iti tulagmo. **96** Nakitak nga adda pagpatinggaanna dagiti amin a banbanag, ngem nalawa dagiti bilbilinmo, awan patinggana. MEM **97** O anian nga ay-ayatek ti lintegmo! Agmalmalem nga ut-utubek daytoy. **98** Pagbalbalinennak a nasirsirib dagiti bilbilinmo ngem dagiti kabusorko, ta kanayon nga adda kaniak dagiti bilbilinmo. **99** Ad-adda ti panakaawatko ngem dagiti amin a manursurok, ta ut-utubek dagiti bilbilinmo iti tulagmo. **100** Ad-adda a maawatak ngem kadagit natatarenaeng ngem siak; gapu ta tinungpalko dagiti pagannurotam. **101** Irlislik dagiti sakak iti tunggal dakes a dalan tapno maaramidko ti saom. **102** Saanak nga immadayo kadagit nalinteg a panggeddengmo, ta binilbilinak. **103** Anian a nagsamit dagiti sasaom iti panagramanko, wen, nasamsam-it ngem diro iti ngiwatko! **104** Babaen kadagit pagannurotam, nakagun-odak iti pannakaammo; ngarud, kagurak amin a palso a wagas. NUN. **105** Ti saom ket silaw dagiti sakak ken lawag ti dalanko. **106** Insapatak, ken pinasingkedak daytoy, a tungpalek dagiti bilbilinmo. **107** Maparparigatak unay; pagtalinaedennak a sibibiag, O Yahweh, kas inkarim iti saom. **108** O Yahweh, pangngaasim ta awatem ti situtulok a daton ti ngiwatko, ket isurom kaniak dagiti nalinteg a

panggeddengmo. **109** Kankayon nga adda iti peggad ti biagko, ngem saanko a malipatan ti lintegmo. **110** Nangisagana dagiti nadangkes iti palab-og para kaniak, ngem saanak nga immadayo manipud kadagit pagannurotam. **111** Tagikuak dagiti bilbilinmo iti tulagmo kas tawidko iti agnanayon, ta dagity dagiti pakaragsakan ti pusok. **112** Nakasagana ti pusok nga agtulhog kadagit alagadem iti agnanayon inggana iti panungpalan. SAMEKH. **113** Kagurak dagiti agduadua, ngem ay-ayatek ti lintegmo. **114** Sika ti paglempengak ken kalascko; Mangnamnamaak iti saom. **115** Umadyokayo kaniak, dakayo nga agar-aramid iti kinadakes, tapno matungpalko dagiti bilbilin ti Diosko. **116** Papigsaennak babaen kadagit sasaom tapno agbiagak ken saan a mapabainan ti namnamak. **117** Saranayennak, ket natalgedakto; kanayonto nga utubek dagiti alagadem. **118** Ilaksidmo amin dagiti immadayo manipud kadagit alagadem, ta manangallilaw ken saan a mapagtalkan dagidiay a tattao. **119** Ikkatim amin dagiti nadangkes iti daga a kasla ragas; ayatek ngarud dagiti pagannurotam. **120** Apgigerger ti bagik iti panagbuteng kenka, ket agbutengak kadagit nalinteg a panggeddengmo. AYIN. **121** Aramidek no ania ti nalinteg ken umno; saannak a panawan kadagit mangidandes kaniak. **122** Patalgedam ti pagimbagan ti adipenmo; saanmo nga itulok nga idadanesdak dagiti natangsit. **123** Mabanbanogen dagiti matak nga agur-uray iti panagisalakanmo ken iti nalinteg a saom. **124** Ipakitam iti adipenmo ti kinapudnom iti tulagmo, ken isurom kaniak dagiti alagadem. **125** Siak ket adipenmo; ikkannak iti pannakaawat tapno maammoa dagiti bilbilinmo iti tulagmo. **126** Panawenen nga atgignay ni Yahweh, ta linabsing dagiti tattao ti lintegmo. **127** Pudno nga ay-ayatek dagiti bilbilinmo a nalablabes ngem balitok, nalablabes ngem puro a balitok. **128** Ngarud, tungpalek a nasayaat dagiti amin a pagannurotam, ket guraek ti tunggal dalam ti kinapsalo. PE. **129** Nakakaskasdaaw dagiti paglntegam, isu't gapuna a tungtungpalek ida. **130** Ti panangsukimat kadagit sasaom ket mangmangted iti lawag; mangmangted daytoy iti pannakaawat kadagit saan a nakasursuro. **131** Agnganga ken agal-al-alak, ta mailiwak kadagit bilbilinmo. **132** Talliawennak ken maasika kaniak, a kas kanayon nge ar-aramidem kadagit mangay-ayat iti nganamo. **133** Iturongmo dagiti addangko babaen iti saom; saanmo nga itulok nga iturayannak iti aniamaan a basol. **134** Subbotennak manipud iti panangidandes dagiti tattao tapno matungpalko dagiti pagannurotam. **135** Agraniag koma ti rupam iti adipenmo, ken isurom kaniak dagiti alagadem. **136** Agarubos dagiti luluak a kasla karayan manipud kadagit matak gapu ta saan a tungtungpalen dagiti tattao ti lintegmo. TSADHE. **137** Nalintegka, O Yahweh, ket awan idumduma dagiti bilbilinmo. **138** Intedmo dagiti bilbilinmo iti tulagmo a sillinteg ken supupudno. **139** Dinadaelnak ti pungtot gapu ta nalipatan dagiti kabusorko dagiti sasaom. **140** Pudno unay dagiti sasaom, ket ay-ayaten daytoy ti adipenmo. **141** Saanak a napateg ken maum-umsiak, ngem saanako latta a malipatan dagiti pagannurotam. **142** Agnanayon nga umno ti panangukommo, ken mapagtalkan ti lintegmo. **143** Uray no masarakannak ti rigat ken tuok, pakaragsakat latta dagiti bilbilinmo. **144** Agnanayon a nalinteg dagiti bilbilinmo iti tulagmo; ikkannak iti pannakaawat tapno agbiagak. QOPH. **145** Immawagak iti amin a pusok, "Sungbatannak, O Yahweh, salimetmetak dagiti alagadem. **146** Umawagak kenka; isalakkannak, ket tungpalek dagiti bilbilinmo iti tulagmo. **147** Bumangon sakbay nga aglawag iti agsapa ket dumawatak iti tulong. Mangnamnamaak kadagit sasaom. **148** Silulukat dagiti matak iti agpatpatnag tapno mabalinko nga utuben ti saom. **149** Denggem ti timekko gapu iti kinapudnom iti tulagmo, pagtalinaedennak a sibibiag, O Yahweh, a kas inkarim kadagit nalinteg a panggeddengmo. **150** Umas-asideg dagiti mangparparigat kaniak, ngem adayoda kadagit lintegmo. **151**

Asidegka, O Yahweh, ket mapagtalkan dagiti amin a bilbilinmo. **152** Idi un-unana, naadalko kadagit bilbilinmo iti tulagmo nga insaadmo dagitoy iti agnanayon. RESH. **153** Kitaem ti pannakaparigatko ket tulongannak, ta saanko a malipatan ti lintegmo. **154** Ikanawanak ken subbotennak; saluadannak, kas inkarim iti saom. **155** Adayo ti pannakaisalakan kadagit nadangkes, ta saanda nga ay-ayaten dagiti alagadem. **156** Naindaklan ti kinamanangngaasim, O Yahweh; pagtalinaedennak a sibbiag, kas kankanayon nga ar-aramidem. **157** Adu dagiti mangidadanek ken kabusorko, ngem saanko latta a tinallikudan dagiti bilbilinmo iti tulagmo. **158** Kitkaitek dagiti manangallilaw nga addaan rurod gapu ta saanda a tungtungpalen ti saom. **159** Kitaem no kasano ti panagayatko kadagit pagannurotam; pagtalinaedennak a sibbiag, O Yahweh, kas inkarim iti kinapudnom iti tulagmo. **160** Naan-anay ti kinapudno ti saom; tunggal bilinmo ket agpa-ut iti agnanayon. SHIN **161** Parparigatendak dagiti prinsipe nga awan gappapuna; agkebba-kebba ti pusok, mabuteng a manglabosing iti saom. **162** Agrag-oak iti saom a kasla maysa a tao a nakasarak iti nawadwad a kinabaknang. **163** Kagurak ken umsiekti kinapalso, ngem ay-ayatek ti lintegmo. **164** Maminpito iti maysa nga aldad a daydayawenka gapu kadagit nalinteg a pangngeddengmo. **165** Naindaklan a kapia ti adda kadakuada; dagiti mangay-ayat iti lintegmo; awan iti makaitibkol kadakuada. **166** Ur-urayek ti panangisalakanmo, O Yahweh, ket agtulnogak kadagit bilbilinmo. **167** Tungtungpalek dagiti napudno a bilbilinmo, ket ay-ayatek unay dagitoy. **168** Tungtungpalek dagiti pagannurotam ken dagiti npudno a bilbilinmo, ta ammom amin dagiti ar-aramidek. TAV. **169** Denggem ti un-unnoyko a dumawdawat iti tulong, O Yahweh, ikkannak iti pannakaawat iti saom. **170** Dumanon koma ti pakaasiik iti sangoanam; tulongannak, a kas inkarim iti saom. **171** Mangibuyat koma iti panagdayaw dagiti bibigko, ta insurom kaniak dagiti alagadem. **172** Agkanta koma ti dilak maipanggep iti saom, ta umno amin dagiti bilbilinmo. **173** Tulongannak koma dagiti imam, ta pinilik dagiti pagannurotam. **174** Kalkalikagumak ti panangispalmo, O Yahweh, ket pakaragsakak ti lintegmo. **175** Mataginayonak koma nga agbiag ken agdayaw kenka, ket tulongannak koma dagiti nalinteg a pangngeddengmo. **176** Naiyaw-awanak a kasla napukaw a karnero; birukem ti adipemmo, ta saanko a nalipatan dagiti bilbilinmo.

120 Iti pakarigatak immawagak kenni Yahweh, ket sinungbatannak. **2** Ispalem ti biagko, O Yahweh, kadagit agul-ulbod kadagit bibigda ken mangal-allilaw kadagit dilada. **3** Anianto ti panangdusana kadakayo, ken anianto pay ngata ti aramidenna kadakayo, dakayo nga addaan iti naulbod a dila? **4** Panaenakayonti ti natirad a pana ti mannakigubat, a napanday manipud iti dumardarang a beggong iti enebro. **5** Asiak pay gapu ta nagnaedak iti apagbit idiy Meselek; nagnaedak idi kadagit tolda ti Kedar. **6** Ta nabayag a nakipagnaedak kadagit manggur-gura iti kapia. **7** Kayatko ti kapia, ngem no agsaoak, gubat ti kayatda.

121 Ikitak dagiti matak kadagit ban-bantay. Sadino ti paggapuan ti tulongko? **2** Ti tulongko ket aggatu kenni Yahweh, a nangaramid iti langit ken daga. **3** Saanna nga itulok a maipaglis ta sakam; saan nga agtugtuglep ti mangsalsalaknib kenka. **4** Kitaem, saan a pulos nga agtugtuglep weno matmaturog ti mangay-ayawan iti Israel. **5** Ni Yahweh ti mangay-ayawan kenka; ni Yahweh ti salinong iti makannawanmo. **6** Saannakanto a dangan ti init iti aldad weno ti bulan iti rabii. **7** Salaknibannakanto ni Yahweh iti amin a pakadangram, ken salaknibanna ti biagmo. **8** Salaknibannakanto ni Yahweh iti amin nga aramidem ita ken iti awan patingggana.

122 Naragsakanak idi kinunada kaniak, "Mapantayo iti balay ni Yahweh." **2** Agtaktaekder dagiti sakami iti uneg dagiti ruanganmo, O Jerusalem. **3** Naibangon ti Jerusalem a kas iti siudad a sangsangkamaya a nag-iinasideg. **4** Simmang-at dagiti tribu sadiay, dagiti tribu ni Yahweh, a kas linteg iti Israel nga agyaman iti nagan ni Yahweh. **5** Nakatugaw kadagit trono sadiay dagiti mangidadaulo, tapno mangngeddeng iti sangkabalayan ni David. **6** Ikararago ti kappia ti Jerusalem! Rumang-ay dagiti agyat kenka. **7** Adda koma iti kappia iti uneg dagiti padermo ken kinarang-ay iti uneg dagiti torem. **8** Gapu kadagit kakabsat ken kakaduak, ibagak ita, "Adda koma iti kappia iti kaunggam." **9** Gapu iti balay ni Yahweh a Diostayo, ikararago ti pagimbagam.

123 Ikitak dagiti matak kenka, sika nga agturturay kadagit langit. **2** Kitaem, kas kadagit mata dagiti adipen a kumitkita iti ima dagiti apoda, kas kadagit mata iti babai a babaonen a kumitkita iti ima ti apona a babai, kasta met nga ikitatayo dagiti matatayo kenni Yahweh a Diostayo agingga a maasian isuna kadayatayo. **3** Kaasiannakami, O Yahweh, kaasiannakami, ta napnoankami iti pakababainan. **4** Napnapnoankami iti pananguy-uyaw dagiti awan panagraemna ken pananglais ti natangsit.

124 "No saan a ni Yahweh ti kaduatay," ibaga koma ti Israel ita, **2** "a no saan a ni Yahweh ti kaduatay idi dimmarup dagiti tattao kadayatayo, **3** malabit nga inalun-ondatayo koman a sibbiag idi nakapungtopta kadayatayo. **4** Inyanudnatayo koman ti danum; linipusnatayo koman iti napigsa nga ayus. **5** Ket linimmesnatayo koman ti nadawel a danum." **6** Madaydayau ni Yahweh, a saan a nangitulok a marangrangkaytayo babaen kadagit ngipenda. **7** Nakalibastayo a kas iti bilil manipoud iti silo dagiti manganganup; nadadael iti silo, ket nakalibastayo. **8** Aggapu kenni Yahweh ti tulongtayo, isu a nangaramid iti langit ken daga.

125 Dagiti agtalalek kenni Yahweh ket kasda la iti Bantay Sion, saan a magunggon, agtalinaed iti agnanayon. **2** Kas kadagit bantay a naipalawlaw iti Jerusalem, kasta met a linawlaw ni Yahweh dagiti tattaoa ita ken iti agnanayon. **3** Saan a rumbeng nga agturya ti setro ti kinadangkes iti daga dagiti nalinteg. Amangan no aramiden ti nalinteg iti dakes. **4** O Yahweh, agaramidka iti naimbag kadagit naimbag ken kadagit nalinteg ti pusoda. **5** Ngem no kadagit agbaw-inga nga agturturay kadagit nakillo a dalanda, iyadayunto ida ni Yahweh a kaduada dagiti managdakdakes. Adda koma iti kappia iti Israel.

126 Idi insubli manen ni Yahweh iti kinarang-ay ti Sion, kaslakami kadagit agtagtagainep. **2** Ket napno dagiti ngiwtawmi iti panagkatkatawa ken ti dilami iti panagkankanta. Ket imbagada kadagit pagilinan, "Nangaramid ni Yahweh iti nakaskasdaaw a banbanag kadakuada." **3** Nangaramid ni Yahweh iti naindaklan a banbanag kadayatayo; anian ti kinarangsaktayo! **4** Isublim ti sigud a kinarang-aymi, O Yahweh, a kas kadagit karayan idiy Negev. **5** Dagiti nagmula kadagit sangsangit, agapitdanto nga addaan iti napalalo a rag-o. **6** Ti siasinoman a rumirummuar nga agsangsangit a nakaawit iti bukel nga imulana, agsublinto manen nga addaan iti napalalo a rag-o, a tugot-tugotna dagiti rineppet nga inapitna.

127 Malaksid no ni Yahweh ti mangipatakder iti balay, awan serserbi ti panagtrabaho dagiti agipatpatakder. Malaksid no bantayan ni Yahweh ti siudad, awan serserbi ti agbanbantay. **2** Awan serserbina kenka ti bumangon a masapa, ti naladaw a panagawid, weno ti pannangan iti tinapay a nagbannogan, gapu ta it-ited ni Yahweh ti pannaturog kadagit ay-ayatenna. **3** Kitaem, dagiti ubbing ket tawid a naggapu kenni Yahweh, ken ti bunga

ti aanagan ket gunggona manipud kenkuana. 4 Dagiti annak ti agkabanuaq a lalaki ket kasla kadagit pana iti ima iti mannakigubat. 5 Anian a naggasati ti tao a napno ti pagkargaan ti panana. Saan a maibabain isuna inton sangoenna dagiti kabusorna iti ruangan.

128 Nagasati ti tunggal maysa a mangdaydayaw kenni Yahweh, nga agbibiaq kadagit wagasna. 2 Aniaman nga ipaay dagiti imam, pagragsakkamtto; mabendisionan ken rumang-aykanto. 3 Maiyarigo ti asawam iti nabunga nga ubas iti pagtaengam; maiyarigo dagiti annakmo iti olibo bayat nga agtugtugawda iti aglawlaw ti lamisaanom. 4 Wen, pudno unay, a nagasati ti tao a mangdaydayaw kenni Yahweh. 5 Bendisionannaka koma ni Yahweh manipud Sion; makitam koma ti panagrang-ay ti Jerusalem iti amin nga alawd iti biagmo. 6 Agbiagka pay koma tapno makitam dagiti annak dagiti annakmo. Adda koma iti kappia iti Israel.

129 "Masansan a rautendak sipud pay kinaagtutubok," ibaga koma ti Israel. 2 "Masansan a rautendak sipud pay kinaagtutubok, ngem saandak latta a naparmek. 3 Nagarado iti likodak dagiti agar-arado; pinaatiddogda dagiti gulgulisa. 4 Nalinteg ni Yahweh; pinutedna dagiti tali dagiti nadangkes." 5 Maibabaina koma amin ken tumallikkoda, dagiti manggurgura iti Sion. 6 Agbalinda koma a kasla iti ruot kadagit tuktok ti balay a magango sakbay a dumakkkel, 7 a saanna a mapunno iti ima iti aggapgapas wenneo ti barukong ti agreprepetti iti apit. 8 Saan koma nga ibaga dagiti lumabas, "Maadda koma kadakayo ti bendision ni Yahweh; bendisionandakayo iti nagan ni Yahweh."

130 Manipud iti kaungan ti panagtukko, umawagak kenka, O Yahweh. 2 O Apo, denggem ti timekko; sidedengngeg koma dagiti lapayagmo iti panagdawatko ti kaasim. 3 No sika, O Yahweh, ti mangmarka kadagit kinadangkesmi, O Apo, siasino ngay ti saan a madusa? 4 Ngem adda iti pannakapakawan kenka, a pakadayawam. 5 Agur-uray kenni Yahweh, agur-uray ti kararuak, ket mangnamnamaa iti saona. 6 Ad-adda nga agur-uray ti kararuak iti Apo ngem ti panagur-uray iti agbanbantay iti bigat. 7 O Israel, mangnamnamaka kenni Yahweh. Manangngasi ni Yahweh, ken situtulok unay isuna a mamakawan. 8 Isunanto ti mangsubbot iti Israel iti amin a basbasolna.

131 O Yahweh, saan a napalangguad ti pusok wenneo natangsit dagiti matak. Awanannak kadagit dakkel a namnama para iti bagik wenneo saan a maseknan ti bagik kadagit banbanag a saanko a matukod. 2 Pudno a pinatalnak ken pinaulimekko ti kararuak; a kasla naipusot nga ubing iti inana, maiyariq ti kararuak iti naipusot nga ubing. 3 O Israel, mangnamnamaka kenni Yahweh ita ken iti agnanayon.

132 O Yahweh, lagipem para kenni David dagiti amin a pakarigatanna. 2 Lagipem no kasano a nagsapata isuna kenni Yahweh, ti panagkarina iti Mannakabalin a Dios ni Jacob. 3 Kinunana, "Saanakto a sumrek iti balayko wenneo mapan iti pagiddaa, 4 saanakto a maturog wenneo aginana. 5 aginggana makabirukat iti lugar nga agpaay kenni Yahweh, a tabernakulo para iti Mannakabalin a Dios ni Jacob." 6 Adtoy, nangngegrini iti maipanggep iti daytoy idiy Efrata; nasarananmi daytoy kadagit kataltalonan ti Jaar. 7 Umunegkamiento iti tabernakulo ti Dios; agdayawkaminto iti sakaananna. 8 Tumakderka, O Yahweh; umayka iti pagin-inanaam a lugar. 9 Makawesana koma iti kinatarnaw dagiti papadim; agpukkaw koma iti rag-o dagiti napudno a taom. 10 Para iti adipempon a ni David, saanno a talkidon iti pinulotan nga ari. 11 Nagsapata ni Yahweh nga agbalin a matalek kenni David; saanano a baliwan iti sapatana: "Isaadkonto ti maysa kadagit kaputotam

iti tronom. 12 No salimetmetan dagiti annakmo ti tulag ken dagiti lintegko nga isuroko kadakuada, agtugawto met dagiti annakda iti tronom iti agnanayon nga awan patinggana." 13 Pudno a pinili ni Yahweh ti Sion; tinarigagayanna isuna a pagnaedanna. 14 Daytoy ti lugar a paginanaak iti agnanayon, agnaedako ditoy, ta tarigagayak isuna. 15 Aglaplapusananto a bendisionak isuna iti pakasapulanna; pennekeko iti tinapay dagiti nakurapayna. 16 Kawesakto dagiti papadina iti pannakaisalakan; agpuukawto dagiti napudno a tattaona iti napigsa gapu iti rag-o. 17 Sadiay, patuboekto ti sara ni David; nangikabilak sadiay iti pagsilawan para iti pinulotak. 18 Kawesakto dagiti kabusorna iti bain, ngem agraniagto ti balangatna.

133 Kitaenyo, anian a nagimbag ken makaay-ayo kadagit agkakabsat nga agtalinaed nga agkakadua iti panagkaykaysa! 2 Kasla iti napateg a lana daytoy iti rabaw ti ulo a nagaruyot iti barbas, iti barbas ni Aaron a nagaruyot kadagit paganayna. 3 Kasla iti linnaaw daytoy iti Hermon, a bumabbababa manipud kadagit banbantay ti Sion. Ta inkari ni Yahweh sadiay ti bendision, ti biag nga agnanayon.

134 Umaykayo, idaydayawyo ni Yahweh, dakayo amin nga adipen ni Yahweh, dakayo nga agserserbi iti balay ni Yahweh bayat iti rabii. 2 Ingatoy dagiti imayo iti nasantoan a disso ket idaydayawyo ni Yahweh. 3 Bendisionannakayo koma ni Yahweh manipud iti Sion, isuna a nangaramid iti langit ken daga.

135 Idaydayawyo ni Yahweh. Idaydayawyo ti nagan ni Yawheh. Idaydayawyo isuna, dakayo nga addipen ni Yahweh, 2 dakayo nga agtaktaekder iti balay ni Yahweh, iti paraangan ti balay ti Diostayo. 3 Idaydayawyo ni Yahweh, ta naimbag isuna; agkantakayo kadagit pagdayaw iti naganna, ta makaay-ayo nga arameni kasta. 4 Ta pinili ni Yahweh ni Jacob a para kenkuana, ni Israel a kas sanikuana. 5 Ammok a ni Yahweh ket naindaklan, a ti Apotayo ket kangatoan kadagit amin a dios. 6 Aniaman a tarigagayan ni Yahweh, ar-aramidenña sadi-langit, iti rabaw ti daga, kadagit taaw ken kadagit kaadalman a paset ti baybay. 7 Iyeylegna dagiti ulep manipud iti adayu, mangparparnuay iti kimat a maikuyog iti tudo ken iruruarna ti angin manipud iti pangidululinanna. 8 Pinapatayna dagiti inauna nga annak ti Egipto, iti tao ken kasta met kadagit ayup. 9 Nangibaon isuna kadagit pagilasinan ken nakaskasdawa iti tengngam, O Egipto, a maibusor kenni Faraon ken kadagit amin nga adipenna. 10 Rinautna dagiti adu a nasion ken pinapatayna dagiti nabibileg nga ar-ari, 11 ni Sihon nga ari dagiti Amorreo ken ni Og nga ari ti Basan, ken dagiti amin a pagarian ti Canaan. 12 Intedna ti dagada a pannakatawidda, maysa a pannakatawid ti Israel a tattaona. 13 Ti naganmo, O Yahweh ket agtalinaed iti agnanayon; ti laglagip kenka, O Yahweh, ket agtalinaed kadagit amin a kapututan. 14 Ta ikankanawa ni Yahweh dagiti tattaona ken kakaasianna dagiti addipenna. 15 Dagiti didiosen dagiti nasion ket pirak ken balitok, ar-aramid dagiti im-imai dagiti tattao. 16 Dagitoy a didiosen ket addaan kadagit ngiwut, ngem saanda a makasao; addaanda kadagit mata, ngem saanda a makangnggeg, wenneo awan ti anges kadagit ngiwutda. 18 Dagiti nangaramid kadakuada ket kasla met laeng kadakuada, kasta met iti tunggal agtaltalek kadakuada. 19 O kapututan ni Israel, idaydayawyo ni Yahweh; O kapututan ni Aaron, idaydayawyo ni Yahweh. 20 O kapututan ni Levi, idaydayawyo ni Yahweh; dakayo a mangitantan-ok kenni Yahweh, idaydayawyo ni Yahweh. 21 Madaydayaw ni Yahweh idiy Sion, isuna nga agnanaed iti Jerusalem. Idaydayawyo ni Yahweh.

136 O, agyamankayo kenni Yahweh; ta naimbag isuna, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon. 2

O, agyamankayo iti Dios dagiti dios, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon. **3** O, agyamankayo iti Apo dagiti appo, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon. **4** Kenkuana nga agar-aramid laeng kadagit nakaskasdawunay, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **5** kenkuana a nangaramid kadagit langit babaen iti kinasirib, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **6** kenkuana a nangiwaras iti daga iti rabaw dagiti dandanum, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **7** kenkuana a nangaramid kadagit dadakkel a lawag, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **8** ti init a mangituray iti aldaw, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **9** ti bulan ken dagiti bituen a mangituray iti rabii, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **10** kenkuana a nangpatay kadagit inauna nga annak ti Egipto, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **11** ken nangiruar iti Israel manipud kadakuada, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **12** babaen iti napigsa nga ima ken nakangato a takiag, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **13** kenkuana a nangbingay iti baybay dagiti Runo, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **14** ken nangpalasat iti Israel iti tengnga daytoy, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **15** ngem pinasagna ni Faraon ken ti armadana iti baybay dagiti Runo, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **16** kenkuana a nangidalan kadagit tattaona iti let-ang, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **17** kenkuana a nangpatay kadagit nibileg nga ar-ari, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **18** ken nangpatay kadagit mabigbig ngar-ari, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **19** ni Sihon nga ari dagiti Amorreo, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **20** ken ni Og nga ari ti Basan, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **21** ken nangited iti dagada a kas maysa a tawid, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **22** maysa a pannakatawid iti Israel nga adipenna, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **23** kenkuana a nanglagip ken nangtulong kadatayo iti pannakaibabatayo, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **24** ken nangted kadatayo iti balligi kadagit kabusortayo, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon - **25** a mangipapaay iti taraon kadagit amin a sibibiag a persua, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon. **26** O, agyamankayo iti Dios ti langit, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalainea iti agnanayon.

137 Iti igid dagiti karayan ti Babilonia, nagtugaw ken nagsangsangitkami idi napanunotmi ti maipanggep iti Sion. **2** Kadagit kayo ti karawawe, insab-itmi sadiy dagiti arpami. **3** Dagiti nangtiwi kadakami sadiy kayatda nga agkantakami, ken dagiti nanglalais kadakami kayatda nga agragsakkami, a kunada, "Kantaandakami iti maysa kadagit kanta ti Sion." **4** Kasakanomi a makakanta iti saniweng maipapan kenni Yahweh iti gangganaet a daga? **5** No iyaleng-alengko ti pakalaglagipan kenka, O Jerusalem, malipatan koma ti makannawan nga imak ti laingna. **6** Dumket koma ti dilak iti ngaresko no saankan a panunoten ni kaanoman, no saanen a ti Jerusalem ti imbilangko a naindaklan a pakaragsakak. **7** Lagipem, O Yahweh ti inaramid dagiti Edomita iti aldaw a narba ti Jerusalem. Kinunada, "Rebbayeno, rebbaeno aginggana kadagit adigina." **8** Anak a babai ti Babilonia, nga asidegen a madadael - mabendisionan koma ti tao, ti siasinoman a mangibales kenka iti inaramidmo kadakami. **9** Mabendisionan koma ti tao, ti siasinoman a mangala ken mangibaoit kadagit ubbingmo iti dakkel a bato.

138 Agyamanak kenka iti amin a pusok; iti sangoanan dagiti dios agkantaak kadagit pagdaydayaw kenka. **2** Agrukbabak iti nasantoa a templom ken pagyamanak ti naganmo gapu iti kinapudnom iti tulagmo ken iti kinamatatekmo. Intan-okmo ti saom ken ti naganmo iti isuamin. **3** Iti aldaw nga immawagak kenka, sinungbatannak; pinaregtam ken pinapigsam ti kararrauk. **4** Agyamanto kenka dagiti amin nga ar-ari iti daga, O Yahweh, ta mangegda dagiti sasaod manipud iti ngiwatmo. **5** Pudno, ikantadanto ti maipapan kadagit aramid ni Yahweh, ta naindaklan ti dayag ni Yahweh. **6** Ta uray no nangato ni Yahweh, kailalaanna latta dagiti nababa, ngem am-ammona dagiti napannakel uray no adayoda. **7** Uray no magnaak iti tengnga ti peggad, saluadamtio ti biagko; igaw-atmonto ti imam iti unget dagiti kabusorko, ken ispalennakto ti makannawan nga imam. **8** Kaduak ni Yahweh anggingga iti panungpalan; ti kinapudnom iti tulagmo, O Yahweh, ket agnanayon; saanmo a baybay-an dagiti inaramid dagiti imam.

139 O Yahweh, sinukimatnak, ken am-ammonak. **2** Ammom no agtugaw ken no agtakderak; maawatam dagiti pampanunotko uray adayoka kaniak. **3** Ammom ti dalanko ken inton agiddaak; pagaaammom unay dagiti amin a dalanko. **4** Ta awan ti sao nga innak isao a saanmo nga ammo a naan-anay, O Yahweh. **5** Lawlawlawennak iti likudan ken iti sangoanan ken ipatpataymo ti imam kaniak. **6** Ti kasta a pannakaammo ket nalabes unay kaniak; nangato unay, ken saarko daytoy a maawatan. **7** Sadino ti papanak tapno makalibasak iti Espiritum? Sadino ti mabalinko a pagkamangan manipud iti presensiam? **8** No afgangatoa kadagit langit, addaka sadiay; no aramidek ti pagiddaak idiay sheol, adtoy, addaka sadiay. (**Sheol h7585**) **9** No tumayabak kadagit payvak ti agsapa ket apanak agnaed kadagit ungto a paset iti ballasiw ti taaw, **10** uray sadiay idalannakto ti imam, ken tenglennakto ti makannawan nga imam. **11** No kunaek, "Awan duadua a ti sipnet ilemmengnak ken ti rabii ket isunto ti lawagko;" **12** uray ti sipnet ket saan a makalemmeng kenka. Ti rabii ket agraniag a kasla aldaw, ta ti sipnet ken ti lawag ket aggapadpa laeng kenka. **13** Binukelmo ti akin-uneg a kinataok; binukelnak iti aanakan ti inak. **14** Agyamannak kenka, ta makapasiddaaw ken kakaskasdaaw dagiti aramidmo. Ammom la unay ti biagko. **15** Saan a nailemmeng ti bagik kenka idi naaramid iti nalimed, idil siaannad a naaramidak kadagit kaungan ti daga. **16** Nakitanak iti uneg ti aanakan; dagiti amin nga aldaw a naitiding para kaniak ket nailaanaden iti librom sakbay pay a mapasamat ti umuna. **17** Anian a naggateg dagiti pampanunotko kaniak, O Dios! Anian a nagadu ti pakadagupanda! **18** No innak ida bilangen, ad-adu pay ti bilangda ngem iti darat. Inton agriingak, addaak latta dita dennam. **19** No papatayem la koman ti nadangkes, O Dios; umadayokayo kaniak, dakayo a naranggas a tattao. **20** Suksukirendaka ken agtigtignaya a siaallilaw; aguil-ulbos dagiti kabusormo. **21** Di met kagurgurak, O Yahweh, dagiday a manggurga kenka? Di met laklaksidek dagiti tumakder a bumusor kenka? **22** Kagurgurak ita iti kasta unay; nagbalinda a kabusorko. **23** Sukimatenak, O Dios, ken ammoem ti pusok; padasennak ken ammoem dagiti pampanunotko. **24** Kitaem no adda ti uray ania a nadangkes a wagas kaniak, ket idalannak iti dalam nga awan patinggana.

140 Ispalennak, O Yahweh, kadagit nadangkes; salaknibannak kadagit naranggas a tattao. **2** Mangpangpanggepda iti dakes kadagit pusoda; inaldaw a mangirugrugida iti riri. **3** Makasugat dagiti dilada a kas kadagit uleg; adda kadagit bibigda ti gita ti karasaen. (**Selah**) **4** Salaknibannak, O Yahweh, kadagit ima dagiti nadangkes; saluadannak kadagit naranggas a tattao a mangpangpanggep a mangdangran kaniak. **5** Nangiwayat

dagat natangsit a tattao iti pakaipalab-ogak; nangiwarasda iti iket; nangiwayatda iti pakasiloak. (Selah) **6** Kinunak kenni Yahweh, "Sika ti Diosko; dumngegka kadagiti panagdawdawatko iti asi." **7** O Yahweh nga Apok, napigsaka a mangispal; salsalaknibam ti ulok iti aldaw ti gubat. **8** O Yahweh, saanmo a patgan dagiti tarigagay dagiti nadangkes; saanmo nga itulok nga agballigi dagiti panggepda. (Selah) **9** Natangsit dagiti nakapalawlaw kaniak; bayam a ti kinadakes dagiti bibigda ti mangdadel kadakuada. **10** Bayam a matnag dagiti beggang kadakuada; ipurwakmo ida iti apuy, kadagiti mangliwengliweng nga abut, a saanda pulos a makarukat. **11** Saan koma a mapatalged ditoy lubong ti siasinoman a mangibagbag a kadagiti dakes a banbanag kadagiti sabali; anupen koma iti kinadakes ti naranggas a tao tapno dadeelenna isuna. **12** Ammok nga ikaluya ni Yahweh dagiti mairurrurumen, ken ikalinteggana dagiti agkasulapan. **13** Awan duadua a pagyamanan dagiti nalinteg a tattao ti naganmo; agnaed dagiti nalinteg a tattao iti presensiam.

141 O Yahweh, umas-asugak kenka; paspasam nga umay kaniak. Deggennak no umawagak kenka. **2** Ti kararagko ket kasla koma insenso iti sangoanam; dagiti nakangato nga imak ket kasla koma iti pangrabii a daton. **3** O Yahweh, pabantayam ti ngiwtik; bantayam ti ruangan dagiti bibigko. **4** Saanmo nga itulok nga agtarigagay ti pusok iti aniaman a dakes a banag wenno makidanggay kadagiti kinadakes nga aramid a kaduak dagiti tattao nga agtigtignay a sidadangkes. Saanak koma a mangan iti aniaman kadagiti agkakaimas a taraonda. **5** Kabilennak koma ti nalinteg a tao; kinainbag daytoy kaniak. Bay-am a tubgarennak; kasla lana daytoy iti ulok; saan koma nga agkedked ti ulok a mangawat iti daytoy. Ngem ti kararagko ket kankanyon a maibusor kadagiti aramid dagiti nadangkes a tattao. **6** Maitappuak dagiti panguloenda manipud iti tapaw dagiti bakras; mangngedga a makaay-ayo dagiti saok. **7** Ibagadanto, "Inton adda iti manganaro ken mangkali iti daga, kasta met a maiwara dagiti tulangmi iti ngiwat ti Sheol." (Sheol h7585) **8** Awan duadua a natukutung dagiti matak kenka, O Yahweh, nga Apo; kenka a kumamangk; saanmo a panawan ti kararuak nga awan gawanya. **9** Salaknibannak kadagiti impakatda a pakaipalab-ogak, kadagiti silo dagiti managdakdakes. **10** Matnag koma dagiti nadangkes kadagiti bukodda nga iket kabayatan nga agliblibasak.

142 Iyasugko ti timekko kenni Yahweh; iti napigsa a timek agpakaasiak kenni Yahweh. **2** Agdung-awak iti sangoananna; ibagak kenkuana dagiti pakarinibukak. **3** No agkapoy ti espiritu iti kaunggak, ammom ti dalandko. Iti dalan a pagnaak, nangilemmenga iti pakaipalab-ogak. **4** Kumitaak iti makannawanko ket nakitak nga awan ti mangikankano kaniak. Awan ti mangsalaknib kaniak; awan ti mangikankano iti biagko. **5** Immawagak kenka, O Yahweh; Kinunak, "Sika ti kamangko, ti kasapulak iti daga dagiti sibbiag. **6** Dumngegka iti asugko, ta naibabaak unayen; ispalennak kadagiti mangparparigat kaniak, gapu ta napigpigsada ngem siak. **7** Irruarmo ti kararuak manipud iti pagbaludan tapno makapagyamanak ti naganmo. Maummong iti aglawlawko dagiti nalinteg gapu ta nagsayaatka kaniak."

143 Deggem ti kararagko, O Yahweh; dumngegka kadagiti panagpakaasiak. Gapu iti kinapudnom ken kinalintegmo, sungbatannak! **2** Saanka a sumrek iti pangukoman a kaduam ti adipenmo, ta awan ti uray maysa a nalinteg iti imatangmo. **3** Kinamattdak dagiti kabusor; indumudomnak iti daga; pinagnaednak iti kasiptgetan a kasla kadagiti nabayagen a natay. **4** Nabannog unayen ti espiritu iti kaunggak; awanen ti namnama ti pusok. **5** Nalajipko dagiti naglabas nga aldaw; ut-utobek dagiti amin nga ar-

aramidmo, ut-utobek dagiti naaramidam. **6** Inyunnatko dagiti imak nga agkararag kenka; mawaw ti kararuak kenka iti natikag a daga. (Selah) **7** Sungbatannak kadi a dagus, O Yahweh, ta kumapakupun ti espiritu. Dinak ilemmengan, amangan no maituladak kadagiti mapan iti abut. **8** Ipangegmo kadi kaniak ti kinapudnom iti tulagmo iti agsapa, ta agtalalekak kenka. Ipakitam kaniak ti dalan a rumbeng a pagnaak, ta intag-ayko ti kararuak kenka. **9** Ispalennak kadi, O Yahweh, kadagiti kabusorko; agkamangak kenka nga aglemmeng. **10** Isuronak a mangaramid kadagiti pagayatam, ta sika ti Diosko. Idalannak koma ti naimbag nga Espiritum iti daga ti kinalinteg. **11** Ipalubosmo nga agbiagak pay, O Yahweh, gapu iti naganmo; iti kinalintegmo, iruarmo ti kararuak iti pannakaniribuk. **12** Iti kinapudnom iti tulagmo, putdem ken dadeelam dagiti amin a kabusor ti biagko, ta adipennak.

144 Madaydayaw ni Yahweh, a dakkel a batok, a mangisursuro kadagiti imak a makiranget ken kadagiti ramayko a makigubat. **2** Ipkapkitam kaniak ti kinapudnom iti tulagmo ken sika ti sarikedkedko, ti nangato a torek ken ti mangis-ispal kaniak, ti kalasagko ken ti pagkamkamangak, ti ngangkibil kadagiti nasion iti panagturayko. **3** O Yahweh, ania koma ti tao tapno ikanikanom weno ti anak ti tao tapno panpanunotem ti maipapan kenkuana? **4** Ti tao ket maiyariq iti angles; kasla lumablabas nga aniniwan dagiti aldawna. **5** Luktam ti tangatang, O Yahweh, ket bumabaka; sagidem dagiti bantay ken paasukem dagitoy. **6** Mangibaonka kadagiti kimatken warawaraem dagiti kabusorko; ibiatmo dagiti panam ken abugem ida iti pannakatikaw. **7** Igaw-atmo ti imam manipud ngato; ispalennak kadagiti adu a danum manipud kadagiti ima dagitoy a ganggannaet. **8** Agsasao dagiti ngiwatda kadagiti inuulbod, ken ti makannawan nga imada ket kinapalso. **9** Kantaanka iti baro a kanta, O Dios; iti arpaa sangapulo ti kwerdasna, agkantaak kadagiti pammadaway kenka. **10** Mangmantedka iti pannakaisalakan kadagiti ar-ari; inispalmo ni David nga adipenmo iti dakes a kampilan. **11** Ispalennak ken wayawayaanak kadagiti ima dagitoy a ganggannaet. Agsasao dagiti ngiwatda iti inuulbod, ken ti makannawan nga imada ket kinapalso. **12** Dagiti annakmi koma a lakkal ket kasla kadagiti mula a dumakkel unay iti kinaagtutuboda ken dagiti annakmi a babbaik ket kasla kadagiti nakitikitam nga adigi iti suli, nasukog a kasla kadagiti adda iti palasio. **13** Mapno koma dagiti kamaligmi kadagiti agduduma a kita ti apit, ken aganak koma dagiti karneromi iti rinibu ken sangapulo a ribu kadagiti talonmi. **14** Ket aganakto iti adu dagiti bakami. Awanto ti mangrebbra kadagiti didingmi; awanto iti pannakapapanaw ken sangsangit kadagiti dalamni. **15** Nagasat dagiti tattao nga addaan kadagiti kasta a bendission; naragsak dagiti tattao a ti Diosda ket ni Yahweh.

145 Idaydayawka, O Diosko ken Arik; Idaydayawko ti naganmo iti agnanayon ken awan patinggana. **2** Inaldaw nga idaydayawka; Idaydayawko ti naganmo iti agnanayon ken awan patinggana. **3** Naindaklan ni Yahweh, ken naindaklan unay a mapadayawan; saan a matukod ti kinaindaklanna. **4** Idaydayawdanto ti tunggal generasian dagiti aramidmo ken iwaragawagdanto dagiti nabibileg a tignaymo. **5** Utobek ti kinadaeg ti dayagmo ken dagiti nakakaskasdaaw nga aramidmo. **6** Saritaento ti pannakabalbin dagiti nakaam-amak ken nabileg a tignaymo; ipakaammok ti kinadakkelmo. **7** Ipakaammodanto ti aglaplapusan a kinainbagmo ket ikantadanto ti kinalintegmo. **8** Managparabur ken manangngaasi ni Yahweh, saan a nalaka nga agpungtot ken aglaplapusan ti kinapudnona iti tulagna. **9** Naimbag ni Yahweh iti amin; ti kinamanangngaasina ket adda kadagiti amin nga aramidna. **10** Agyamanto kenka, O Yahweh, dagiti amin nga inaramidmo; idaydayawdaka dagiti napudno kenka. **11** Saritaento dagiti napudno kenka ti dayag

ti pagariam, ken ibagadanto ti maipanggep iti pannakabalinmo. **12** Ipkakaammodanto iti sangkataoan dagiti nabileg nga aramid ti Dios ken ti kinadayag iti pagarianna. **13** Ti pagariam ket agnanayon a pagarian ken mataginayon ti pagataturaymo iti amin a henerasion. **14** Sarsaranayen ni Yahweh dagiti amin a matmatangken bangbangonenna dagiti amin a naidasay. **15** Agur-uray kenka dagiti mata ti amin; ik-ikkom ida iti taraonda iti umno a tiempo. **16** Iluklukatmo ta imam ken penpennekem ti tarigagay ti tunggal sibibiag a persua. **17** Nalinteg ni Yahweh iti amin a wagasna ken naparabur isuna iti amin nga ar-aramidenna. **18** Asideg ni Yahweh kadagit amin nga umawag kenkuana, kadagit amin a matak nguma umawag kenkuana. **19** Patpatganna ti tarigagay dagiti agraem kenkuana; dengdenggenna ti asugda ket isalsalakanna ida. **20** Salsalakniban ni Yahweh dagiti amin nga agayat kenkuana, ngem dadelerna dagiti amin a nadangkes. **21** Lyebkasko ti pammadayaw kenni Yahweh; idaydayaw koma ti amin a tattao ti nasantoan a naganna iti agnanayon ken awan patinggana.

146 Idaydayawyo ni Yahweh. O kararuak, idaydayawmo ni Yahweh. **2** Idaydayawko ni Yahweh akingga a sibibiagak; Agkantaak kadagit pammadayaw iti Diosko akingga nga addaak. **3** Dika agtalek kadagit prinsipe weno kadagit tattao, a kadakuada ket awan iti pannakaisalakan. **4** Inton agsardeng ti ainges biag ti maysa a tao, augsuli isuna iti daga; iti dayta nga aldaw, aggibusen dagiti panggepna. **5** Nagasat ti tao nga adda kenkuana ti Dios ni Jacob a mangtultulong kenkuana, nga adda kenni Yahweh a Diosna ti namnamana. **6** Inaramid ni Yahweh ti langit ken daga, ti baybay, ken amin nga adda kadagityo; salsalimetmetanna ti kinamatalekna iti agnanayon. **7** Ipatpatungpalna ti hustisia kadagit maidaddadaness ken mangmangted iti taraon kadagit mabisin. Wayawayaan ni Yahweh dagiti balud; **8** Lukluktan ni Yahweh ti mata dagiti bulsek; Ittagtag-ay ni Yahweh dagiti maup-upay; Ay-ayaten ni Yahweh dagiti nalinteg a tattao. **9** Salsalakniban ni Yahweh dagiti ganggannaet iti daga; ittagtag-ayna dagiti ulla ken balo, ngem laplapdanna dagiti nadangkes. **10** Agturay ni Yahweh iti agnanayon, ti Diosmo, O Sion, kadagit amin a henerasion. Idaydayawyo ni Yahweh.

147 Idaydayawyo ni Yahweh, ta nasayaat nga agkanta kadagit pammadayaw iti Diostayo, makaay-ayo ken rumbeng laeng ti panagdayaw. **2** Bangbangonen ni Yahweh ti Jerusalem, umummongenna dagiti naiwara a tattao ti Israel. **3** Ag-agasanna dagiti naburak ti pusona ken bedbedbedanna dagiti sugatda. **4** Bilbilangenna dagiti bituen, ket pampanganananna amin ida. **5** Naindaklan ti Apotayo, ken nakakaskasdaaw ti pannakabalinna, saan a matukod ti pannakaawatna. **6** Ittagtag-ay ni Yahweh dagiti maidaddadaness, tumumbaenna dagiti nadangkes iti daga. **7** Kantaanyo ni Yahweh nga addaan ti panagyanna, agkantakayo kadagit pammadayaw iti Diostayo babaen iti arpa. **8** Ab-abponganna ti langit kadagit ulep ken mangisagsagana ti tudo nga agpaay iti daga, a mangpatubo iti ruot kadagit banbantay. **9** Mangmangted isuna iti taraon kadagit ayup ken kadagit sibong ti wak inton umariakda. **10** Saan a maragsakan isuna iti pigsa ti kaballo, saan a may-ayo isuna iti pigsa kadagit saka ti maysa a tao. **11** Maay-ayo ni Yahweh kadagit agraem kenkuana, dagiti mangnamnama iti kinapudhona iti tulagna. **12** Idaydayawmo ni Yahweh, O Jerusalem, idaydayawmo ti Diosmo, O Sion. **13** Ta palpalagdaenna dagiti ruanganmo, ken benbendisionanna dagiti annakmo. **14** Mangmangyeq isuna iti panagrang-ay iti uneg dagiti beddengmo, penpennekennaka iti kasasayaatan a trigo. **15** It-itedna ti bilinna iti daga, napartak nga agtaray dagiti bilinna. **16** Ar-aramidenna ti niebe a kas iti ules a naaramid iti buok ti karnero, iwarwarasna ti yelo a kas kadagit dapo. **17** Iwarwarasna ti uraro a kasla kadagit mareggmeg,

siasino ti makabitur ti lam-ek nga iyegna? **18** It-itedna ti bilinna matunawda, pagpulpul-oynenna ti angin ken pagay-ayusenna ti danum. **19** Impakaammona ti saona kenni Jacob, dagiti alagaden, ken dagiti nalinteg a panggeddengna iti Israel. **20** Saanna nga inaramid daytoy iti sabali a nasion, ken no maipapan kadaligit panggeddengna, saanda nga ammo. Idaydayawyo ni Yahweh.

148 Idaydayawyo ni Yahweh. Idaydayawyo ni Yahweh, dakayo nga adda kadagit langit; idaydayawyo isuna, dakayo amin nganga anghelna; idaydayawyo isuna, dakayo amin nganga armada ti angelna. **3** Idaydayawyo isuna, ini ken bulan; idaydayawyo isuna, dakayo amin nganga agranraniaq a bituen. **4** Idaydayawyo isuna, dakayo a kangangatoan a langit ken dakayo a dandanum nga adda iti ngatoen ti tangatang. **5** Idaydayawda koma ti nagan ni Yahweh, ta nagbilin isuna, ket naparsuada. **6** Impasdekna pay ida iti agnanayon ken awan patinggana; nangted isuna iti panggeddeng a saanto a pulos nga agbaliw. **7** Kadagit adda iti rabaw ti daga, idaydayawyo ni Yahweh, dakayo a persua iti baybay ken amin a mangliwengliweng a taaw. **8** Apuy ken uraro, niebe ken ulep, napigsa nga angin nga agtungtungpal iti saona. **9** Bambantay ken amin a turud, kaykayo nga agbunga ken amin a cedar, **10** naaatap ken naaamo nga ayup, agkarkarayam a persua ken tumatayab. **11** ar-ar iiti daga, ken amin a nasion, dagiti prinsipe ken amin aqagturturay iti daga, **12** agtutubu a lallaki ken agtutubu a babbal, dagiti nataengan ken ubbing. **13** Idaydayawda amin ti nagan ni Yahweh, ta ti laeng naganna ti natan-ok ken ringbawan ti dayagna ti daga ken dagiti langit. **14** Intag-ayna ti sara dagiti tattaona tapno idaydayaw isuna amin dagiti napudno kenkuana, dagiti Israelita, dagiti tattao a naasideg kenkuana. Idaydayawyo ni Yahweh.

149 Idaydayawyo ni Yahweh. Kantaanyo ni Yahweh iti baro a kanta; ikantayo ti pammadayaw kenkuana iti taripnong dagiti napudno. **2** Agrag-o koma ti Israel kenkuana a nangaramid kadakuada a maysa a nasion; agrag-o koma dagiti tattao ti Sion iti arida. **3** Idaydayawda koma ti naganna babaen iti salsala; agkantada koma kadagit pammadayaw kenkuana babaen ti pandereta ken arpa. **4** Ta maragragsakan ni Yahweh kadagit tattaona; itagtag-ayna ti napakumbaba babaen iti panangisalakanna kadakuada. **5** Agdaydayaw koma dagiti nadiosan iti balligi; agkantakada koma nga addaan rag-o kadagit pagiddanda. **6** Adda koma kadagit ngiwaitda dagiti pammadayaw iti Dios ken kampilan nga agsinnumbangir ti tademna kadagit imada tapno **7** agibales kadagit nasion ken agtingnay ti panangdusa kadagit tattao. **8** Rimpongenda kadagit kadena dagiti ar-arida ken kadagit kawar a landok dagiti opisial. **9** Ipatungpalda ti panangukom a naisurat. Agbalinto a pammadayaw daytoy kadagit amin a napudno kenkuana. Idaydayawyo ni Yahweh.

150 Idaydayawyo ni Yahweh. Idaydayawyo ti Dios iti nasantoan a dissona; idaydayawyo isuna kadagit langit iti pannakabalinna. **2** Idaydayawyo isuna gapu kadagit nabibileg nga ar-aramidna; idaydayawyo isuna gapu iti saan a matukod a kinaindaklanna. **3** Idaydayawyo isuna iti unti ti trumpeta; idaydayawyo isuna iti lira ken arpa. **4** Idaydayawyo isuna kadagit pandereta ken salsala; idaydayawyo isuna kadagit Nakuerdasan nga instrumento ken flauta. **5** Idaydayawyo isuna kadagit napipigsa a piangpiang; idaydayawyo isuna iti napipigsa nga aweng dagiti piangpiang. **6** Ami nga adda aingesna ket idaydayawda ni Yahweh. Idaydayawyo ni Yahweh.

Dagiti Proverbio

1 Dagiti proverbio ni Solomon nga anak ni David, ti ari ti Israel. **2** Mangisuro dagitoy a proverbio iti kinasirib ken sursuro, mangisuro kadagit sasao iti pudno a pannakaawat, **3** tapno maawatyo koma ti pannakailinteg tapno agbiagkayo babaen iti panangaramid iti umno, nalinteg, ken maiparbeng. **4** Mangted met dagitoy a proverbio iti kinasirib kadagit saan a nasuroan, ken mangted iti pannakaammo ken kinatimbeng kadagit agtutubo. **5** Dumngeg koma dagiti kinasirib a tattao ket manayunian ti pannakasursuroda, ken makagun-od koma dagiti mannakaawat a tattao iti pannakatarabay. **6** tapno maawatanda dagiti proverbio, pagsasao, ken dagiti sasao dagiti kinasirib a tattao ken dagiti burburiada. **7** Ti panagbuteng kenni Yahweh ket isu ti pangrugjian iti pannakaammo— laisen dagiti maag ti kinasirib ken disiplina. **8** Anacco, denggeni dagiti sursuro ti amam, ken saammo a baybay-an dagiti annuroten ti inam; **9** agbalindanto a makaay-ayo a balangat ti ulom ken kuwintas iti tengngedmo. **10** Anacco, no awisendaka dagiti managbasol iti basolda, agkedkedka a sumurot kadakuada. **11** No kunaenda, “Kumuyogka kadakami, mangpadaantayo iti patayentayo, aglemmengtayo ket mangdaruptayo lattan kadagit inosente a tattao. **12** Alun-onentayo ida a sibbiag, kas iti panangala ti sheol kadagit nasalun-at, ket pagbalinentayo ida a kas kadagit matmatnag iti abut. (*Sheol h7585*) **13** Makasaraktay kadagit amin a kita dagiti napapate a banbanag; punnoentayo dagiti balbalaytayo kadagit tinakawtayo kadagit dadduma. **14** Makikappengka kadakami; pagbalinentayo a maymaysa ti supottayo.” **15** Anacco, saanka a makipagna kadakuada iti dayta a dalan; saanno nga idisido ta sakam iti pagpagnaanda; **16** tumartaray dagiti sakada iti kinadakes ken agdardarasda a mangpasayasya iti dara. **17** Ta awan serserbina nga ajipakatka iti iket a mangtiliw iti billit kabayatan a kumitkita ti billit. **18** Agpadpadaan dagitoy a tattao a mangpapatayto met laeng kadagit mismo a bagbagida— mangipakpakata iti palabog para kadagit mismo a bagbagida. **19** Kasta dagiti wagas ti amin a tao a manggungun-od kadagit kinabaknang babaen iti kinakillo; dagiti banag a nagun-od babaen iti saan a maiparbeng a wagas ti mangpukawto kadagit biag dagiti kumpet iti daytoy. **20** Agpukpukkaw ti kinasirib iti kalsada, ipigpigsana ti timekna kadagit nagtengngaan ti ili; **21** aglaawlaaw isuna iti nagsasabatan dagiti kalsada, iti pagserkan dagiti ruangan ti siudad ket kunkunana, **22** “Dakayo nga awanan iti kinasirib, kasano pay kapaut aya ti panangay-ayatyi iti saanyo a maaw-awatan? Dakayo a mananglais, kasano pay kabayag aya ti panangragsaksyo iti pananglalaisyo, ken dakayo a maag, kasano pay kabayag aya a gurguraenyo ti kinalaing? **23** Denggenyo ti panangbabalawko; ibukbukkonto dagiti kapanuonatak kadakayo; ipakaammokto dagiti sasaok kadakayo. **24** Immawagak ket saankayo a dimngey; Inyunnatko ti imak, ngem awan ti nangikaskaso. **25** Ngem saanyo nga inkankano dagiti amin a sursurok ken saanyo nga impangga ti panangtubtubngarko. **26** Katawako ti pannakadidigray, laisenkayonto inton dumteng ti panagbuteng— **27** inton dumteng a kasla bagyo ti kasta unay a butengyo ket iyanginnakayo ti didigra a kas iti alipugpog, inton dumteng ti panagrigat ken panagtuoq kadakayo. **28** Iti kasta ket awagandakto, ngem saanakto a sumungbat; kastanto unay ti panangawgda kaniak, ngem saandakto a masarakan. **29** Gapu ta kagurada ti pannakaammo ken saanda a pinili ti agbuteng kenni Yahweh, **30** saanda a sinurot ti sursurok, ken linaisa amin a panangilintegko. **31** Kanendanto ti bunga dagiti aramidda, ket mapnekduto babaen iti bunga dagiti panggepda. **32** Mapapatayto dagiti saan a nasuroan inton tumallikkuda, ket ti di panangikaskaso dagiti maag ti mangdadaelto kadakuada. **33** Ngem ti siasinoman

a dumngeg kaniak ket agbiagto a sitatalged ken aginananto a sitatalged nga awanan iti panagbuteng iti didigra.”

2 Anacco, no awatem dagiti sasaok ken ipategmo dagiti bilbilinko kenka, **2** dumngegka iti kinasirib ken ipapusom ti mangawat. **3** No umawgka a dumawat iti pannakaawat ken ipigsam ti timekmo para iti daytoy, **4** no birokem daytoy a kas iti panagbirokmo iti pirak ken sapulem ti pannakaawat a kas iti panagbirokmo kadagit nakalemmeng a gameng, **5** ket maawatamtio ti panagbuteng kenni Yahweh ken mabirokamtio ti pannakaammo iti Dios. **6** Ta mangmangted ni Yahweh iti kinasirib, agtaud iti ngiwinata ti pannakaammo ken pannakaawat. **7** Iduldulinna ti pudno a kinasirib para kadagit mangay-ayo kenkuana, isuna ket kalasag kadagit agbiag iti rumbeng a wagas iti panagbiag, **8** banbantayanna ti dalam dagiti nalinteg ken taginayunenna ti dalam dagiti napudno kenkuana. **9** Ket maawatamtio ti kinalinteg, hustisia, maiparbeng, ken amin a nasayaat a wagas. **10** Ta maadda ti kinasirib dita pusom, ket agbalin ti pannakaammo a ragsak iti kararuam. **11** Saluadannaka ti kinatimbeng, bantayannaka ti pannakaawat. **12** Ispalendaka manipud iti wagas ti kinadakes, manipud kadagit agsasao kadagit agkakadakes, **13** kadagit mangtaltallikud kadagit nalinteg a wagas ken agbibiaq iti wagas ti kinasipnget. **14** Agragragsoda tunggal agaramidda iti dakes ken agragragsakda kadagit kinaballikog ti kinadakes. **15** Sursurotenda dagiti nakillo a pagnaan, ken babaen iti panangliwilaw, gabgaburada dagiti tugotda. **16** Isalakannaka ti kinasirib ken kinatimbeng manipud iti dakes a babai, manipud iti babai nga agbirirok iti kapadasan ken manipud kadagit mangpasablog a sasaona. **17** Baybay-anna ti gayyemna idi kaububinganna ken linipatna ti karina iti Diosna. **18** Ta agrukruknoy ti balayna iti patay ken dagiti tugotna ket iturongnaka iti ayan dagiti adda iti tanem. **19** Amin a mapmapan kenkuana ket saanen nga agsubli ken saanda a mabirokean dagiti pagnaan nga agturon iti biag. **20** Isu nga agbiagka babaen iti wagas dagiti naimbag a tattao ken surotem dagiti wagas dagiti agar-aramid iti nalinteg. **21** Ta dagiti agar-aramid iti nalinteg ket agaramido iti pagtaengen iti daga, ken dagiti addaan iti kinapudno ket agtalinaedto iti daytoy. **22** Ngem dagiti nadangkes ket mapaksiatto manipud iti daga, ken mapaksiatto manipud iti daytoy dagiti saan a mangtungtungpal kadagit karida.

3 Anacco, saammo a lipilipatan dagiti bilbilinko, ken tungpalem dagiti sursurok dita pusom, **2** ta inayonda kenka ti atiddog nga al-dawd, ken tawtawen ti panagbiag, ken talna. **3** Saammo nga ipalubos a panawannaka ti kinapudno ti tulag ken kinamatalek, maiyarig dagitoy iti kuwintas nga igalutmo iti tengngedmo, isuratmo dagityo dita pusom. **4** Iti kasta makasarakkanto iti pabor ken nasayaat a pakasaritaan iti imatang iti Dios ken tao. **5** Agtalekka kenni Yahweh iti amin a pusom ken saanka nga agtalek iti bukodmo a pannakaawat; **6** iti amin a dalanmo, bigbigem isuna ket palintegennanto dagiti pagnaan. **7** Saammo nga ipagarup a masiribka; agbutengka kenni Yahweh ket tallikudam ti kinadakes. **8** Agbalinto daytoy a pannakapapibag ti lasagmo ken pannakapapigsa ti bagim. **9** Dayawem ni Yahweh iti kinabaknangmo ken kadagit umuna a bunga dagiti amin nga apitmo, **10** ket mapnonto dagiti kamaligmo ken aglupluppiasto dagiti burnaymo, a napno iti baro nga arak. **11** Anacco, saammo a laisen ti panangdisiplina ni Yahweh ken saammo a guraen ti panangtubngarna, **12** ta disoldisiplinaen ni Yahweh dagiti ay-ayatenna, a kas iti panangdisiplina ti maysa nga ama iti anakna a makaay-ayo kenkuana. **13** Naragsak ti makasarakti kinasirib, makagun-od met isuna iti pannakaawat. **14** Nasaysayaat ti magun-odmo iti kinasirib ngem iti magun-odmo iti pirak ken nasaysayaat ti magungguna iti kinasirib ngem iti balitok. **15** Napatpateg ti kinasirib ngem kadagit alahas ken awan kadagit tartarigagayam ti maiyasping kenkuana. **16**

Adda iti makannawan nga imana dagiti al-aldaw; adda iti makannigid nga imana dagiti kinabknang ken pammadayaw. **17** Dagiti wagasna ket wagwagas ti kinaimbag ken amin dagiti wagasna ket talna. **18** Isuna ket maiyariq a kayo ti biag kadagit kumpet kenkuana, naragsak dagiti agtalinnaed iti daytoy. **19** Babaen iti kinasir ket inaramid ni Yahweh ti daga, babaen iti kinalaingna ket inkabilna dagiti adda iti langit. **20** Babaen iti pannakaammona ket naglukat dagiti yuyeng ken intinnaq dagiti ulep ti linnaawda. **21** Anakko, salimetmetam ti naimbag a panangukom ken pannakaammo, ken saanmo nga isinsina ti panagkitam kadagitoy. **22** Agbalindanto a biag ti kararuam ken a kuwintas ti bendision nga isuotmo iti tengngedmo. **23** Ket magnakanto iti dalanmo a sitatalged ken saanto a maitibkol ti sakam; **24** inton agiddaka, saankanto nga agbuteng; inton agiddaka, mayatto ti pannaturogmo. **25** Saanka nga agbuteng iti inton adda kellaat a dumteng ti pagbutungan weno panangdadel dagiti nadangkes, **26** ta addanto ni Yahweh iti abaymo ket saluadannanto ta sakam manipud iti pannakalabogna. **27** Saanmo nga iyomti ti kinaimbag kadagit maikari iti daytoy, no adda kabaelam a mangaramid iti daytoy. **28** Saanmo a kunaen iti kaarrubam, "Agsublikanto no bigat ket itedkonto kenka," idinto nga addan kenka ti kuarta. **29** Saanka nga agpanggep a mangdangran iti kaarrubam—ti agnanaed iti asidegmo ken agtaltalek kenka. **30** Saanka a makirinikiar nga awan gapgapuna iti maysa a tao, idinto nga awan inaramidna kenka a dakes. **31** Saanka nga umapal iti naranggas a tao weno mangpili iti aniaman kadagit wagasna. **32** Ta ti ulbos a tao ket makarimon kenni Yahweh, ngem iyasidegna kenkuana dagiti nalinteg a tattao. **33** Ti lunod ni Yahweh ket adda iti balay dagiti nadangkes a tattao, ngem benbendisionanna ti pagtaengen dagiti nalinteg a tattao. **34** Lalaisenna dagiti mananglais, ngem kakaasianna dagiti napakumbaba a tattao. **35** Tawiden dagiti nasirib a tattao ti pammadayaw, ngem maibabainto dagiti maag.

4 Annakko, denggenyo ti annuroten ti maysa nga ama, ken ipangagyo tapno maammoanyo ti kayat a sawen ti pannakaawat. **2** Ik-ikkankayo iti nasasyaat a sursuro; saanya a laksiden ti pannursurok. **3** Idi maysaak nga ubing ti amak, ti nalupoy ken kakaisuna nga anak ti inak, **4** sinurwannak ket kinunana kaniak, "Ipusom koma dagiti sasaok: tungpalen dagiti bilinko ket agbiagka. **5** Gun-odem ti kinasirib ken pannakaawat; saanmo a lipaten ken saanmo a laksiden dagiti sasaok; **6** saanmo a panpanawan ti kinasirib ket bantayannakanto; ayatem isuna ket saluadannakanto. **7** Ti kinasirib ti kapapatgan a banag, isu a gun-odem ti kinasirib ket busbusem dagiti amin a kukuam tapno maalam ti pannakaawat. **8** Ipategmo ti kinasirib ket itag-aynaka; padayawannaka inton arakupem isuna. **9** Mangikabil isuna iti balangat ti pammadayaw dita ulom; ikkannaka iti napintas a korona." **10** Dumngegka anakko, ken ipangagmo dagiti sasaok, ket maaddaankanto iti adu a tawen iti panagbiagmo. **11** Iturturongka iti dalam ti kinasirib; idaldalanka kadagit nalinteg a pagnaan. **12** Inton magnaka, awanto ti agserra iti dalanmo ket no agtarayka, saankanto a maitublak. **13** Petpetam ti disiplina, saanmo nga ib-ibbatban; bantayam, ta isu ti biagmo. **14** Saanmo a suroten ti wagas dagiti nadangkes ken saanmo nga araramiden ti wagas dagiti agar-aramid iti dakes. **15** Liklikam daytoy, saanka a mapmapan iti daytoy; liklikam daytoy ket magnaka iti sabali a dalan. **16** Ta saanda a makaturog agingga a makaaramidda iti dakes ken saanda a makaturog agingga nga adda maipatublakda. **17** Ta kakanenda ti tinapay ti kinadangkes ken in-inumenda ti arak ti kinaranggas. **18** Ngem ti dalam ti agar-aramid iti umno ket kas iti panagbannawag a lumawlawag; rumanraniaq agingga nga umay ti naan-anay a kinaraniaq ti aldaw. **19** Ti dalam dagiti nadangkes ket kasla sipnet - saanda nga ammo no ania iti pakaitibkulanda.

20 Anakko, ipangagmo dagiti sasaok; denggem dagiti ibagbagak. **21** Saanmo nga ik-ikkaten kadagitoy ti panagkitam; salimetmetam dagitoy dita pusom. **22** Ta dagiti sasaok ket biag kadagit mangsapul kadagitoy ken salun-at iti entero a bagida. **23** Pagtalinaedem a natalged ti pusom ken ikagumaam daytoy a bantayan, ta manipud iti daytoy ket agyayus ti ubborg ti biag. **24** Ikkaten ti pangul-ulbodmo ken ibellengmo dagiti dakes a panagsarsaritam. **25** Arigna nga ikitam a deresito dagiti matam ken iti sangoanam laeng ti kitkitam. **26** Agaramidka iti nasimpa a pagnaan dagiti sakam; ket natalgedto dagiti amin a dalanmo. **27** Saanka a sumiasi a mapan iti kannawan weno kannigid; iyadayom ti sakam iti dakes.

5 Anakko, ipangagmo ti siribko, denggem a nasayaat no ania ti pannakaawatko, **2** tapno masursurom ti maipanggep iti kinatimbeng, ket masalakniban dagiti bibigmo ti pannakaammo. **3** Ta agtedtedti diro manipud kadagit bibig ti mannakikamalala, ken ti ngiwatna ket nalamplammuyot ngem iti lana, **4** ngem iti udina ket napait isuna a kas iti ajinco, a makasugat a kas iti natadem a kampilan. **5** Dagiti sakana ket mapmapan iti ipapatay; dagiti addangna ket agturon idiy sheol. (*Sheol h7585*) **6** Saanna a panpanunoten ti dalam ti biag. Agalla-allia isuna; saanna nga ammo no sadino ti pappapananna. **7** Ket ita annakko, dumngegkayo kaniak; kanayonyo a denggen dagiti ibagak. **8** Iyadayoyo kenkuana ti dalonyo, ken saankayo nga umas-asideg iti ruangan ti balayna. **9** Iti kasta a wagas, saanyaonto nge ited ti dayawyo kadagit dadduma weno dagiti tawen ti biagyo iti naulpit a tao; **10** saanto nga agrambak dagiti ganggannaet kadagit kinabknangyo; ti natrabahoanyo ket saanto a mapan kadagit babbalay dagiti ganggannaet. **11** Umasugkayonto inton kanibusananen ti biagyo, inton marunrunoten ti lasag ken bagiyo. **12** Kunaenyonto, "Anian a pananggurak idti iti pannakadisiplina ken pananglalais ti pusok iti panangilinteg! **13** Saanko a pinagtulnongan dagiti manursurok weno dinengngeng dagiti nangibilbilin kaniak. **14** Dandaniakon nadadael iti kasta unay iti nagtetengnga ti taripnong, kadagit panaguummong dagiti tattao." **15** Uminomka iti danum manipud iti bukodmo a pagurnongan iti danum, ken uminomka iti agay-ayus a danum manipud iti bukodmo a bubon. **16** Rumbeng kadi a paglupiasem dagiti ubbogmo iti sadinoman, ken pagayusem dagiti waigo kadagit plasa? **17** Kukuam laeng koma dagitoy, ket saan a kadagit ganggannaet a kaduam. **18** Mabendisionan koma ti burayokmo, ken agragsakkra koma iti asawam iti kina-agtutubom. **19** Ta maiyariq isuna iti nakaayayat a kabaian nga ugsa ken iti makaay-ayo a kabaian nga ugsa. Punoennaka koma ti barukongna iti ragsak iti amin a tiempo; a kankanayon a maguyuguyugoy gapu iti ayatna. **20** Ta apay koma nga agpatiliwa anakko, iti maysa a mannakikamalala; apay koma nga arakupem ti barukong ti babai a saanmo met nga ammmo? **21** Makitika ni Yahweh ti amin nga araramiden ti maysa a tao ken buybuyaenna iti amin a dalan a pagpagnaan. **22** Matiliwti ti maysa a nadangkes a tao babaen kadagit bukodna a basol; tengloti isuna iti nairut dagiti tali ti basolina. **23** Matayto isuna gapu ti kurang isuna iti disiplina; maiyaw-awan isuna gapu iti nakaro a kinamaagna.

6 Anakko, no nangilasinka iti kuartam kas pammatalged iti utang ti kaarrubam, no nagkarika para iti utang ti maysa a tao a saanmo nga am-ammo, **2** nangipakatka ngarud iti palab-og ti bagim babaen iti karim, ket natiliwkia babaen kadagit sasaom. **3** Iti kasta ngarud, anakko, araramid daytoy ket isalakanmo ti bagim, ta addaka iti babaen ti asi ti kaarrubam. Mapanmo ipakumbaba ti bagim ket ipaakasimti kaarrubam a wayawayaanaka. **4** Saanmo nga iridridep dagiti matam ken saanmo pagkidemen dagiti kalub ti matam. **5** Isalakanmo ti bagim a kas iti ugsa manipud iti ima ti

mangnganup, kas iti billit manipud iti ima ti sumisilo. **6** Kitaem ti kuton, sika a sadut a tao, utobem dagiti wagasna ket agmasiribka. **7** Awan ti mangidadaulo iti daytoy, opisial wenne turay, **8** ngem mangisagsagana daytoy iti taraon iti kalgaw, ken kabayatan ti panagapit ket mangiduldulin daytoy iti kanennanto. **9** Kasano pay aya a kabayag ti pannaturogmo, sika sadut a tao? Kaanokanto pay a mariing manipud iti pannaturogmo? **10** "Iturogko pay bassit, iridepko laeng iti mabit, idalikepkepko pay biit"- **11** ket umayto ti kinakurapaymo a kas iti agtatakaw ket dagiti kasapulam a kasla nakaarmas a sulddado. **12** Ti awan pategna a tao - ti nadangkes a tao - ket agbibag babaen iti kinaulbodna, **13** a kumanidday, sumanenyas babaen kadagiti sakana, ken agitudo-tudo babaen kadagiti ramayna. **14** Iti pusona ket appangpanggep isuna iti dakes babaen iti panangallilaw; kanayon isuna a mangparnuway iti riri. **15** Ngarud, apagdarikmatto a kamaten isuna ti pannakadidigrana; apagkanitonito a madadel isuna ket saaen nga umimbag. **16** Adda innem a banag a kagurgura ni Yahweh, adda pito a makarimon kenkuana: **17** Dagiti mata ti napalangguad a tao, dila nga agululbod, im-im a mangpaspasayasya iti dara dagiti inosente a tattao, **18** puso a mangparpartuat kadagiti dakes a panggep, saksaka a napartak a tumaray a mapan agaramid iti dakes, **19** saksi a mangibagbaga kadagiti inuulbod, ken ti agparparnuay iti riri kadagiti agkakabsat. **20** Anakko, tungpalem ti bilin ti amam, ken saanmo a baybay-an ti sursuro ti inam. **21** Arigna nga igalutimo a kanayon dagitoy iti pusom; arigna nga igalutimo dagitoy iti tengngedmo. **22** Tunggal magnaka, idalandaka; tunggal maturogka, bantayandaka; ken tunggal agriingka, isuropaka. **23** Ta dagiti bilbilin ket arigna ti maysa a pagsilawan, ken ti panangsiru ket arigna ti maysa a silaw; dagiti panangilinteg ti pannakadisiplina ket isu ti dalan ti panagbiag. **24** Lyadayonaka daytoy manipud iti narugit a babai, manipud iti nalamuyot a sasao ti mannakimalala. **25** Saanmo a paggarteman iti pusom ti pintasna, ken saanmo nga itulok a tengngelennaka babaen kadagiti kurimatmatna. **26** Mabalin nga aggatait iti maysa a tinapay ti bayad ti pannakakidda iti maysa a balangkantis, ngem ti asawa ti dadduma ket mabalin a ti kakaisuna a biagmo ti gatadna. **27** Mabalin aya met a sakruyen ti maysa a tao ti apuy a saan a mapuoran dagiti pagan-ananya? **28** Mabalin aya met a magna ti maysa a tao iti rabaw dagiti beggang a saan a masinit dagiti sakana? **29** Kasta ngarud ti lalaki a makikakidda iti asawa ti kaarrubana; sigurado a madusa ti makikakidda kenkuana. **30** Saan nga umsiens dagiti tattao ti agtatakaw no nagtakaw isuna tapo mapnek ti pagkasapulanna gapu iti bisinna. **31** Ngem no matiliw isuna, bayadannanto iti mamripito ti tinakawna; masapul nga itedna amin nga adda gatadna a banag iti uneg ti balayna. **32** Awan pannakaawat ti tao a makikamkamalala; ti tao a mangaramid iti daytoy ket daddadelenna ti bagina. **33** Sugsugat ken pannakaibain ti maikari kenkuana, ken saanto a mapunas ti pannakaibainna. **34** Ta ti imon ket pagbalinenna a nauyong ti maysa a lalaki; saan isuna a mangipakita iti asi inton agibales isuna. **35** Saanto isuna nga umawat iti bayad, ken saan isuna a mapasusukan, uray no ikkam isuna iti adu a sagut.

7 Anakko, salimetmetam dagiti sasaok ken idulinmo dagiti bilbilinko iti kaunggam. **2** Salimetmetam dagiti bilbilinko ket agbiagka ken salimetmetam ti pagannurotak a kas iti panagaywanmo iti bukelbukel dagiti matam. **3** Igalutimo dagitoy kadagiti ramaymo; isuratmo dagitoy dita pusom. **4** Kunaem iti kinasirib, "Sika ti kabsatko a babai," ken awagam a kabagiam ti pannakaawat, **5** tapo maiyadayodaka iti manggargari a babai, manipud iti babai a makikamkamalala babaen iti nalamuyot a sasaona. **6** Timman-awak manipud iti tawa ti balayko, **7** ket nakitak ti adu nga agtutubo a lallaki a saan pay a nasuroan. Nakitak manipud kadagiti agtutubo ti

maysa nga agtutubo a lallaki nga awan ammona. **8** Magmagna dayta nga agtutubo iti kalsada nga asideg iti balay ti babai nga adda iti nagsabatan ti kalsada, ket nagtutrong isuna iti balay ti babai- **9** sumipnget idi, sardam, iti karabianna ken nasiipnget. **10** Ket adda babai a nangsabat kenkuana saday, nakakawes a kas iti maysa a balangkantis, ken ammo ti babai no apay nga adda isuna saday. **11** Naariiwawa ken nasukir isuna, saam nga agtaltalinaed dagiti sakana iti pagtaengan- **12** ita ket adda kadagiti kalsada, damdama ket adda iti pagtagilakuan, agpadpadaan isuna iti amin a suli. **13** Ginamatanna ngarud ti agtutubo sana inungngohan, ket napuskol ti rupana a kinununa kenkuana, **14** "Nangidatagak iti daton a pakikappia ita nga aldaw, binayadakon dagiti karik, **15** isu a rimmuarak a makisinnarak kenka, a sigagagar a mangsapul kenka, ket nasarakankan. **16** Inap-apak ti pagiddaak, kadagiti de kolor a lino manipud Egipo. **17** Binangbangloak ti pagiddaak iti mirra, aloe ken kanelia. **18** Umayka, agpennetta iti ragsak inggana no bigat; agragsakta iti kasta unay iti nadumaduma a kita ti panagkaidda. **19** Awan ti asawak idiy balay; ngadaliasat isuna iti adayo. **20** Nangitugot isuna iti sangasupot a kuarta; agsulblito isuna iti aldad ti kabus." **21** Inallukoyna ti agtutubo gapu iti makagargari a panagsasaona, ken naallukoyna isuna babaen iti nalamuyot a panagsasaona. **22** Simmurot ti lalaki iti babai a kas iti maysa a kalakian a baka a maipan iti pagpartian, wenne kas iti maysa nga ugsa a napalab-ogan, **23** agingga nga adda pana a simmalput iti dalemma- wenne kas iti billit nga agdardaras nga agtutrong iti silo, saanna nga ammo a kasukat daytoy ti biagna. **24** Ket ita, annakko, denggendak; ipangagyo ti ibagbagak. **25** Saan koma a maibawing ti pusoy kadagiti aramidha; saankayo a paiyaw-awan kadagiti dalanna. **26** Adun ti dinadaelna a biktima; saandan a mabilang. **27** Ti balayna ket adda iti dalan nga agtutrong iti sheol; agpababa daytoy kadagiti siled ti patay. (Sheol h7585)

8 Saan aya met nga umaw-awag ti Kinasirib? Saan kadi nga ipigpigtsa ti Pannakaawat ti temekna? **2** Kadagiti tapaw dagiti turod iti igid ti kalsada, iti nagsasabatan dagiti kalsada, agtaktaekder ti Kinasirib. **3** Iti abay ti pagserkan ti siudad, iti asideg dagiti ruangan ti siudad, umaw-awag isuna. **4** "Tattao, umaw-awagak kadakayo ken pukpukkawak dagiti annak dagiti tattao. **5** Dakayo a saan tapo a nasuroan, masapul a maawatanyo ti kinasirib ken dakyao a manggurgura iti pannakaammo, masapul a maaddaankayo iti mannakawat a puso. **6** Dumngegkayo ket mangisaok kadagiti nasasayaat a banbanag ken inton aglukat ti bibigko, ibagak ti umno- **7** ta mapagtalkan ti ibagbag a ti ngiwiwatko, ken kagura dagiti bibigko ti kinadangkes. **8** Nalinteg dagiti amin a sasao ti ngiwiwatko; awan kadagityo ti makapaallilaw wenne makaiyaw-awan. **9** Dagiti amin a sasaok ket nalawag para iti makaawat; ti sasaok ket umno para kadagiti mangsapsul iti pannakaammo. **10** Pilienti ti sursuro saan ket a ti pirak. Pilienti pannakaammo saan ket a ti puro a balitok. **11** Ta siak a Kinasirib, ket nasaysayaat ngem kadagiti alahas; awan kadagiti trarigaymo ti mabalin a mayiasping kaniak. **12** Siak a Kinasirib, ket kuduak nga agbibig a Kinamanakem, ken addaanak iti pannakaammo ken kinatimbeng. **13** Ti panagbuteng kenni Yahweh ket pananggura iti dakes- kagurgurak ti napannakkelen natangsit, ti dakes a wagas, ken makaallilaw a panagsasa- kagurgurak dagitoy. **14** Adda nasayaat a balakadko ken nasayaat a kinasirib; adda pannakaawatko, ken kukuak ti kinapigsa. **15** Babaen kaniak nga agtutray dagiti ari - kasta met dagiti natakneng a tattao, ken amin nga agtutray a nalinteg. **16** Babaen kaniak nga agtutray a nalinteg dagiti prinsipe ken natakneng ken dagiti amin a turay. **17** Ay-ayatek dagiti mangay-ayat kaniak, ken masarakandak dagiti nagaed a mangsapul kaniak. **18** Adda kaniak ti kinabaknang ken dayaw, awan

patinggana a kinabknang ken kinalinteg. **19** Nasaysayaat ti bungak ngem iti balitok, nasaysayaat uray pay ngem iti napino a balitok; nasaysayaat ti maipaayko ngem iti puro a pirak. **20** Magmagnaak iti nalinteg a dalan, kadagit dalam nga agturonsing iti umno, **21** tapno makatedak iti tawid kadagiti mangay-ayat kaniak ken tapno punoek dagiti pagiduldulinanda iti gameng. **22** Pinarsuanak ni Yahweh manipud idi punganay - ti immuna kadagiti inaramidna idi un-unana a panawen. **23** Manipud idi nabayagen a panawen ket addaakon - manipud iti immuna, manipud iti panangruji ti daga. **24** Sakbay pay a naadda dagiti taaw, naipasngayakon- sakbay pay a naadda dagiti ubbog nga aglaplapusan iti danum, **25** sakbay pay a naisaad dagiti bantay, ken sakbay pay a naadda dagiti turod, naiyanakakon. **26** Naiyanakakon sakbay pay nga inaramid ni Yahweh ti daga weno dagiti tay-ak, weno uray ti immuna a tapok ti lubong. **27** Addaakon idi inaramidna dagiti langit, idi inugedanna ti beddeng iti rabaw ti taaw. **28** Addaakon idi inaramid ni Yahweh dagiti tangatang ken idi inaramidna dagiti burayok ti taaw. **29** Addaak idi inaramidna dagiti pagpatinggaan ti baybay, tapno saan nga agwaras dagiti danum iti labes ti imbilinna a pagtalinaedan dagitoy, ken idi imbilinna ti rumbeng a pakaikabilan dagiti pundsion ti daga. **30** Addaak idi iti abayna, a kasla maysa a mangidaulo iti trabaho, ket siak idi ti ragsakna iti inaldaw, a kanayon a naragsak iti sangoananna. **31** Nakaragragsakak iti entero a lubongna, ken nakaragragsakak kadagiti tattao. **32** Ket ita, annakko, denggendas, agragsakto dagiti mangar-aramid kadagiti wagasko. **33** Denggenyo ti surukoken agmasiribkayo; saanyo a iyaleng-aleng daytoy. **34** Agragsakto ti dumdumngeg kaniak - nga agbanbantay nga inaldaw kadagiti ruangkano, a mangur-uray kaniak iti abay dagiti ridaw ti pagtaengak. **35** Ta ti siasinoman a mangbirok kaniak, masarakanna ti biag, ken masarakanna ti pabor ni Yahweh. **36** Ngem ti saan a mangbirok kaniak, dangdangranna ti bagina; dagiti amin a manggurgura kaniak ket ay-ayatenda ti patay."

9 Impatakder ti Kinasirib ti bukodna a balay; nangaramid isuna iti pito nga adigi manipud kadagiti batbato. **2** Nangisagana isuna kadagiti ayup a kukuana a maidasar a pangrabii; tinimplana ti arakna; ken insaganana ti lamisaanna. **3** Nangibaon isuna kadagiti babaonenna a mapan mangawis ket umaw-awag isuna manipud iti kangangatoa a disso iti siudad: **4** "Paumayenyo koma ditoy dagiti saan a nasursuroan!" kunana kadagiti awan ammona. **5** "Umaykayo, kanenyo ti taraonko, ken inumenyo ti tinemplak nga arak. **6** Ibatiyo ti kinaignoranteyo, ket agbiagkayo; magnakayo iti dalan ti pannakaawat. **7** Siasinoman a mangbabawiti mananglais ket mangaw-awis iti mismo a pannakairumenna, ken siasinoman a mangtubngar iti nadangkes a tao ket madangran. **8** Saanmo a tubtubngaren ti mananglais, di la ket ta guraennka; tubgarem ti nasirib a tao, ket ayatenenna. **9** Isuroam ti nasirib a tao, ket ad-adda a sumirsirib pay isuna; isuroam ti nalinteg a tao, ket manayunanto pay ti ammona. **10** Ti panagbuteng kenni Yahweh ket isu ti pangrugian ti kinasirib, ken ti pannakaammo iti maipapan iti Nasantonan ket pannakaawat. **11** Ta babaa kaniak ket mapaaadunto dagiti al-aldawmo, ken manayunanan ti tawtawen ti panagbiagmo. **12** No nasiribka, nasiribka a maipaay met laeng kenka, ngem no manglaiska, baklayemo nga agmaymaysa." **13** Naariwawa ti maag a babai- awan surusrona ken awan ammona. **14** Agtugtugaw isuna iti ruangan ti balayna, iti tugaw nga adda iti kangangatoa a disso iti ili. **15** Aw-awaganna dagiti lumablitas, dagiti tattao nga agbiabiag a sililinteg. **16** "Paumayenyo koma ditoy dagiti saan a nasursuroan!" kinunana kadagiti awan ammona. **17** "Nasam-it dagiti tinakaw a danum, ken naimas ti tinakaw a tinapay." **18** Ngem saanna nga ammo nga adda sadiy dagiti natay, a dagiti sangaili ti babai ket adda kadagiti yuyeng ti sheol." (**Sheol h758**)

10 Dagiti proverbio ni Solomon. Paragsaken ti maysa a nasirib nga anak ti amana ngem ti maag nga anak ket mangted iti ladingit iti inana. **2** Awan pateg dagiti gameng a naurnong babaen iti kinadangkes, ngem ti panagaramid iti nalinteg ket iyadayonaka iti patay. **3** Saan nga ipalubos ni Yahweh a mabisinan dagiti agar-aramid iti nalinteg, ngem paayenna dagiti kalikagun dagiti nadangkes. **4** Ti nasadut nga ima ti mangpapanglaw iti maysa a tao, ngem ti ima ti nagaget a tao ket makagun-od kadagiti kinabknang. **5** Ti nasirib nga anak ket agur-urnong iti apit iti kalgaw, ngem nakababain para kenkuana ti maturog kabayatan ti panagapit. **6** Dagiti sagut manipud iti Dios ket maited kadagiti agar-aramid iti nalinteg, ngem ti ngiwat ti nadangkes ket kalkalubanna ti kinaranggas. **7** Parparagsakennatayo ti tao nga agar-aramid iti nalinteg tunggal malagiptayo isuna, ngem madadael ti nagan ti nadangkes. **8** Awaten dagiti nanakem dagiti bilbilin, ngem madadael ti naariwawa a maag. **9** Ti agbibiaig iti kinapudno ket agbibiaig iti kinatalged, ngem ti tao a pagbalbalinenna a killo dagiti wagasna ket masukalanto. **10** Mangpataud iti ladingit ti tao nga kumanidday, ngem madadael ti naariwawa a maag. **11** Ti ngiwat ti agar-aramid iti nalinteg ket burayok ti biag, ngem ti ngiwat ti nadangkes ket ilemmengna ti kinaranggas. **12** Ti gura ket mangpataud kadagiti riri, ngem abbongan ti ayat ti amin a nagkurangan ti dadduma. **13** Ti kinasirib ket masarakan kadagiti bibig ti mannakaawat a tao, ngem ti pagbaut ket para iti tao nga awanan pannakaawat. **14** Dagiti nasirib a tattao ket agiduldulin iti pannakaammo, ngem ti ngiwat ti maag ket mangiyas-asideg iti pannakadadael. **15** Ti kinabknangti nabaknang a tao ket isu ti maiyarig a siudadna a nasarikedkedan; ti kinapanglaw dagiti nakurapay ti mismo a pakadadaelandia. **16** Ti tangdan dagiti agar-aramid iti nalinteg ket agturonsing iti biag; ti magun-od dagiti nadangkes ti mangiturong kadakuada iti pagbasolan. **17** Adda dalam nga agturonsing iti biag para iti mangsursurot iti panangdisiplina, ngem maiyaw-awan ti manglaksid iti panangtubngar. **18** Ti siasinoman a mangilimed iti gurana ket addaan iti ulbod a bibig, ken ti siasinoman a mangiwarwasas iti pammadakes ket maag. **19** No adda adu a sasao, saan a maawan ti panagsalungasing, ngem masirib ti siasinoman a naannad kadagiti ibagbagana. **20** Ti agar-aramid iti nalinteg ket maiyarig iti puro a pirak ti dilana; bassit laeng ti pategna iti puso ti nadangkes. **21** Dagiti bibig ti agar-aramid iti nalinteg ket adu ti mataronanna, ngem dagiti maag ket matay gapu iti kinakurang ti ammoda. **22** Dagiti nasayaat a sagut ni Yahweh ket mangmanted iti kinabknang ken saanna dagitoy a nayunan iti rigat. **23** Ti kinadangkes ket ay-ayam nga ay-ayamen dagiti maag, ngem ti kinasirib ket pakaragsakan ti tao a mannakaawat. **24** Ti pagbutbutngan ti nadangkes ket dumtentgo kenkuana, ngem ti tarigagay ti nalinteg ket maitedto kenkuana. **25** Dagiti nadangkes ket maiyarig iti lumablitas a bagio, ket agpukawen, ngem dagiti agar-aramid iti nalinteg ket pundsion nga agpaut iti agnanayon. **26** Kas iti suka kadagiti ngijpen ken asuk kadagiti mata, kasta ti sadut kadagiti mangibabaon kenkuana. **27** Ti panagbuteng kenni Yahweh ket mangpaatiddog iti biag, ngem umababa dagiti nadangkes. **28** Ti namnama dagiti agar-aramid iti nalinteg ket isu ti rag-oda, ngem umababa dagiti tawtawen dagiti nadangkes. **29** Salsalakniban ti wagas ni Yahweh dagiti napudno, ngem pakadadaelan daytoy para kadagiti nadangkes. **30** Saan a pulos a mapukaw dagiti agar-aramid iti nalinteg, ngem dagiti nadangkes ket saan nga agtalinaedti daga. **31** Ti bunga ti kinasirib ket agtaud iti ngiwat dagiti agar-aramid iti nalinteg, ngem maputedto ti ballikog a dila. **32** Ammo dagiti bibig dagiti agar-aramid iti nalinteg no ania ti makaay-ayo, ngem ti ngiwat dagiti nadangkes, ammoda no ania ti ballikog.

11 Kagurgura ni Yahweh ti nakaur a timbangsan, ngem pakaragsakanna ti apag-isu a dagsen. **2** No rumsua ti panaagpannakkkel, umay met ti pannakaibabain, ngem ti kinapakumbaba umay ti kinasirib. **3** Ti kinamatatek dagiti nalinteg ti mangidandal kadaakuada, ngem dagiti nakillo a wagwagas dagiti mangliliput ti mangdadael mismo kadakuada. **4** Awan serserbinia ti kinabaknang iti aldaw ti pungtot, ngem ti panagaramid iti nalinteg iyadayonaka iti patay. **5** Ti nalinteg nga aramid ti tao nga awan pakapilawanna ti mangpalinteg iti dalanna, ngem madadaelto dagiti nadangkes gapu iti bukodda a kinadangkes. **6** Ti umno nga ugali dagiti mangay-ayo iti Dios ti mangpatalinaed kadakuada a natalged, ngem mapalab-ogan dagiti mangliliput babaen kadagit kalikagunda. **7** No adda matay a tao a nadangkes, agpukaw ti namnamana, ket awanto ti pagturoongan ti namnama nga adda iti bilegna. **8** Ti agar-aramid iti nalinteg ket mayidayo iti riribuk, ketdi, dumteng daytoy kadagit nadangkes. **9** Babaen iti ngiwatna, dadaelen ti tao nga awanan iti dios ti kaarrubana, ngem babaen iti pannakaammo ket agtalinaed a natalged dagiti agar-aramid iti nalinteg. **10** No rumang-ay dagiti agar-aramid iti nalinteg, agrag-o ti siudad; no mapukaw dagiti nadangkes, adda panagdirid-i. **11** Babaen kadagit nasasayaat a sagut dagiti mangay-ayo iti Dios, maidayaw ti siudad; gapu iti ngiwatna dagiti nadangkes, marba ti siudad. **12** Awan ammo ti tao a manglais iti gayemna, ngem naulimek ti tao nga addaan pannakaawat. **13** Ti siasinoman a mapmapan mangperperdi ket agipalpaligak kadagit palimed, ngem ti napudno a tao ket saluadanna ti palimed. **14** No awant ti nasirib a panangidalan, madadael ti nasiun, ngem umay ti panagballig babaen iti panangiyuman kadagit adu a mammagbaga. **15** Siasinoman a mangpatalged iti utang ti ganggaanet ket sigurado nga agsagabanto, ngem natalged ti tao a kagurgurana ti agkari babaen iti kasta. **16** Ti naparabur a babai, magun-odna ti pammadayaw, ngem dagiti naulpit a tattao, petpetpetanda ti kinabaknang. **17** Ti naasi a tao gunggunaanna ti bagina, ngem ti naulpit a tao saksaktanna ti bagina. **18** Agulbod ti nadangkes a tao tapno magun-odna ti gunggunana, ngem ti tao nga agmula iti umno ket apitenna ti supapak ti kinapudno. **19** Ti napudno a tao nga agar-aramid iti umno ket agbiag, ngem ti tao a mangkamkamat iti kinadakes ket matay. **20** Kagurgura ni Yahweh dagiti dakes ti pusoda, ngem pakaragsakanna dagiti tattao nga awan pakababalawan dagiti wagwagasda. **21** Sigurado daytoy—madusanto dagiti nadangkes a tattao, ngem natalgedto dagiti kapututan dagiti agar-aramid iti umno. **22** Kasla aritus a baliton iti subsob ti babyo ti napintas a babai nga awanan pannakaawat. **23** Dagiti tarigagay dagiti agar-aramid iti umno ket agbanag a nasayaat, ngem pungtot laeng ti manamnama dagiti nadangkes a tattao. **24** Adda maysa a tao a managmula iti bukel—ad-addunto pay ti maapitna; adda met sabali saan a managmula, pumanglaw isuna. **25** Ti naparabur a tao ket rumang-ay, ken ti tao a manangted iti danum iti sabali ket maaddanto iti danum a para iti bagina. **26** Ilunodo dagiti tattao ti tao nga agkedked ngaglako iti bukel, ngem mabalanganan iti nasasayaat a sagsagut ti ulo ti tao nga agilaklako iti daytoy. **27** Ti tao a napasnek nga agbiruk iti kinaimbag ket makasarak pay iti parabur, ngem ti tao a mangsapsapul iti dakes ket masarakannanto ti dakes. **28** Madadael dagiti agtalek kadagit kinabaknanga, ngem kas iti bulong ket lumangto dagiti agar-aramid iti umno. **29** Ti tao a mangmangyeg iti riribuk iti balayna ket agtawiddanto iti angin, ken ti maag ket agbalinto nga adipen ti tao a nasirib. **30** Dagiti agar-aramid iti umno ket kaslanto iti kayo ti biag, ngem ti kinaranggas ket ik-ikkatenna ti biag. **31** No dagiti agar-aramid iti umno ket aw-awatenda ti maiparbeng kadakuada, kasta met ngarud ti nadangkes ken ti managbasol!

12 Ti siasinoman a mangay-ayat iti panangdisiplina ket ay-ayatenna met ti pannakaammo, ngem ti tao a kagurgurana ti pannakatubngar ket nengneng. **2** Pababoran ni Yahweh ti tao a naimbag, ngem dusduaenna ti tao nga agpangpanggep iti dakes. **3** Saan a mapatibker ti maysa a tao babaen iti kinadangkes, ngem dagiti agar-aramid iti umno ket saan a maparut. **4** Ti awasa a babaen a naimbag ket maiyarig a balangat ti asawana, ngem ti babaen a mangipapaayti pakaibabainan ket kasla sakit a mangrunot kadagit tultulangna. **5** Dagiti panggep dagiti agar-aramid iti umno ket nalinteg, ngem ti pammagbaga dagiti nadangkes ket makaallilaw. **6** Ti sasao dagiti nadangkes a tattao ket maiyarig iti maysa a panangsaneb a mangur-uray iti gundaway a pumatay, ngem ti sasao dagiti nalinteg ket pagtalaidea ida a natalged. **7** Dagiti nadangkes a tattao ket naparmeken ket awandan, ngem ti balay dagiti agar-aramid iti umno ket nakatakder latta. **8** Maidayaw ti maysa a tao babaen iti kaadu ti kinasirib nga adda kenkuuna, ngem mayu-uyaw ti tao a ballikug ti pililienna. **9** Nasasyaati ti maaddaan iti saan unay a napateg a saad—ti laeng panagbalin nga adipen—ngem iti agpalastogka maipapan iti kinapategmo ngem awan met taraonmo. **10** Ti tao nga agar-aramid iti umno ket kailalaanna ti kasapulan ti ayupna, ngem uray pay ti asi ti nadangkes ket agbalin a nadawel. **11** Ti tao a mangtrabtrabaho iti dagana ket maaddaan iti nawadwad a taraon, ngem ti mangkamkamat iti awan serserbin a panggep ket awan nakemna. **12** Tartarigagayan dagiti nadangkes a tattao ti tinakaw dagiti dakes a tattao manipud kadagit sabali, ngem ti bunga dagiti agar-aramid iti umno ket aggupu met laeng kadagit bagbagida. **13** Ti dakes a tao ket napalab-ogan babaen iti nadangkes a panagsasaona, ngem dagiti agar-aramid iti umno ket makalisida iti riribuk. **14** Mapunno iti nasasayaat a banbanag ti maysa a tao manipud iti bunga dagiti sasaona, a kas iti panangungona kenkuuna dagiti ar-aramiden dagiti imana. **15** Ti wagas ti maag nalinteg kadagit bukodna a mata, ngem ti masirib a tao dumdumngeg iti pammagbaga. **16** Maminpinsan nga ipakpakita ti maag ti ungetna, ngem nasirib ti di mangikankano iti panangpabainda kenkuuna. **17** Ti agsasao iti kinapudno ibagbagana ti umno, ngem ti palso a saksi agibagbaga iti inuulbod. **18** Dagiti sasao ti dasarudos nga agsasao ket kasla pannakaiduyok ti kampilan, ngem ti dila ti masirib mangipapaay iti pannakapaimbag. **19** Dagiti napudno a bibig ket agpaut iti agnanayon, ngem ti agul-ulbod a dila ket apagdarikmat laeng. **20** Adda panangallilaw kadagit puso dagiti agpangpanggep nga agar-aramid iti dakes, ngem dumteng ti rag-o kadagit mangibalbalakd iti talna. **21** Awan sakit a dumteng kadagit agar-aramid iti umno, ngem napnoan iti rigat dagiti nadangkes a tattao. **22** Kagurgura ni Yahweh dagiti ulbod a bibig, ngem pakaragsakanna dagiti agbiag a supupudno. **23** Ilelemmeng ti manakem a tao ti kinalaingna, ngem agpukpukkaw iti minamaag ti puso dagiti maag. **24** Agturay dagiti nagaget a tattao, ngem mapilitan nga agtrabaho dagiti nasadut a tattao. **25** Ti panagdandanaq ti puso ti maysa a tao ti mangpababa kenkuuna, ngem ti nasayaat a sao ti mangparagsak kenkuuna. **26** Ti tao a mangar-aramid iti umno ket maysa a tarabay iti gayemna, ngem ti wagas dagiti nadangkes iti mangiyaw-awan kadakuada. **27** Saan a maituntuno dagiti nasadut a tattao dagiti naanupanda, ngem makagun-odto iti napapateg a kinabaknang ti nagaget a tao. **28** Makasarak iti biag dagiti magna iti umno a dalan, ken awan ti ipapatay iti pagnaanna.

13 Denggen ti masirib nga anak ti panangisuro ti amana, ngem ti mananglalais saanto a dumngeg iti panangtubngar. **2** Ragragsaken ti maysa a tao dagiti naimbag a banbanag manipud iti bunga ti ngiwatna, ngem ti paggugusto ti mangliliput ket kinaranggas.

3 Ti mangsalsaluad iti ngiwatna salsalaknibanna ti biagna, ngem

ti sumanao daddadaelenna ti bagina. 4 Awan kadagit tarigagay dagiti nasadut a tattao ti magun-dda, ngem magun-odto amin umno ngagat a tattao dagiti tarigagaya. 5 Ti agar-aramid iti umno ket kagurgurana ti kinaulbod, ngem pagbalinen ti nadangkes a tao ti bagina a makarimon, ken ar-aramideniya ti nakababain. 6 Salsalakniban ti kinalinteg dagiti saan a biddut ti wagasda, ngem iyadayo ti kinadangkes dagiti agbasbasol. 7 Adda maysa a tao a mangpabpabaknang iti bagina ngem awanan met a pulos, ken adda ti maysa a tao a mangmangted kadagit amin a kukuana, ngem, pudupudno a baknang isuna. 8 Mabalin a subboten ti nabaknang a tao ti biagna babaen kadagit sanikuana, ngem saanto a pulos a makaawat ti napanglaw a tao iti kasta a kita ti pangta. 9 Agragrag-o ti silaw ti agar-aramid iti umno, ngem maiddep ti pagsilawan ti nadangkes. 10 Ti kinatangsit ket mangpurnuay laeng iti riri, ngem adda kinasirib kadagit dumdumnggeit i naimbag a pammagbagga. 11 Maibus ti kinabaknang no kasta unay ti kinaparammag, ngem ti agur-urnong iti kuarta babaen iti panagtrabaho ti imana mapadauna ti kuartana. 12 No naitantan ti namnama, burakenna ti puso, ngem ti kalikagum a natungpal ket maiyari a kayo ti biag. 13 Ti tao a mangum-umsi iti sursuro ket sagrapennanto met laeng daytoy, ngem magunggonaanto ti tao a mangraem iti bilin. 14 Ti sursuro ti masirib a tao ket maiyari a burayok ti biag, iyadayunaka manipud kadagit silo ni patay. 15 Makagun-od iti pabor ti nasayaat a pannakaawat, ngem awan patinggana ti dalan ti mangliliput. 16 Manggeddedd dagiti manakerni a tattao segun iti pannakaammoda, ngem ibutbutaktak ti maag ti kinamaagna. 17 Matnag iti riribuk ti mensahero a nadangkes, ngem mangiyeg iti kapia ti mensahero a napudno. 18 Pumanglaw ken maibabainto ti saan a mangikankano iti panangdisiplina, ngem mайдайdaywo ti makasursuro manipud iti pannakailintegna. 19 Ti natungpal a kalikagum ket nasam-it iti paggugusto, ngem kagurgura dagiti maag a tallikudan ti kinadakes. 20 Makipagiagka kadagit masirib a tattao ket agbalinka a masirib, ngem dagiti kakaddua dagiti maag ket agsagaba iti kinaranggas. 21 Kamkamaten ti didigra dagiti managbasol, ngem magunggona iti nasayaat dagiti mangar-aramid iti umno. 22 Ti nasayaat a tao mangibati iti tawiden dagiti appokona, ngem ti kinabaknang ti managbasol ket maidulin para kadagit agar-aramid iti umno. 23 Ti saan a naaroad a tatalon aukua ti napanglaw ket mabalin a mangpaada iti adu a taraon, ngem pukawen daytoy ti kinakillo. 24 Ti tao a saan a mangdisdisiplina iti anakna, kagurgurana ti anakna, ngem ti tao a mangay-ayat iti anakna ket disidisiplinaena daytoy. 25 Ti tao nga agar-aramid iti umno ket mangan agingga a mapennek, ngem ti tiyan ti nadangkes ket kanayon a mabisin.

14 Ti masirib a babai ur-urnosenna ti balayna, ngem ti maag a babai ket daddadaelenna daytoy babaen kadagit mismo wagasna. 2 Ti agbibiaq a nalinteg ket addaan iti panagbuteng kenni Yahweh, ngem ti saan a napudno iti wagasna ket um-umsienna ni Yahweh. 3 Manipud iti ngiwat ti maag tumaud ti kinatangsitna, ngem dagiti bibig dagiti masirib ti mangsalaknib kadakuada. 4 No awan ti baka, nadalus ti kulloong, ngem mabalin a maadda ti nawadwad nga apit babaen iti pigsa ti baka. 5 Ti napudno a saksi saan nga agul-ulbod, ngem ti palso a saksi agisawsawng iti inuulbod. 6 Ti tao a mangipaggarap a nalalaing isuna ngem iti dadduma ket kasla mangbirbiruk iti kinasirib ket awan mabirukkan, ngem nalaka nga umay ti pannakaammo iti tao a masirib. 7 Adaywam ti maag a tao, ta awan ti maadmalukenuna. 8 Ti kinasirib ti nanakem a tao ket ti panangawatna iti bukodna a biag, ngem ti kinamaag dagiti maag ket panangallilaw. 9 Mangalais dagiti maag no maidaton ti daton a para iti basol, ngem pagbibigayang dagiti nalinteg ti pabor. 10 Ammo ti puso ti bukodna a kinasaem, ket awan ganggannaet a makabingay ti rag-onsa. 11 Madadael ti balay dagiti nadangkes a tattao, ngem

rumangpaya ti tolda dagiti nalinteg a tattao. 12 Adda dalan a kasla nalinteg iti panagkita ti maysa a tao, ngem ti pagtungpalanna ket iti laeng patay. 13 Mabalin nga agkatawa ti maysa a puso ngem makarikna latta ti ut-ot, ken mabalin a ti rag-o ket agtungpal laeng iti panagladingit. 14 Gun-odento ti tao a saan a napudno ti maiparbang iti wagasna, ngem gun-odento ti nasayaat a tao ti rumbeng kenkuana. 15 Ti tao a saan a nasursuroan ket mamati iti amin a banbanag, ngem ti nanakem a tao ket ad-adalenna dagiti addangna. 16 Ti masirib a tao ket addaan iti panagbuteng ken adayawanna ti dakes, ngem sitatalek ti maag a mangikkat iti ballaag. 17 Ti tao a nalaka nga agunget ket agar-aramid kadagit minamaag a banbanag, ken ti tao nga agar-aramid kadagit dakes a panggep ket magurgura. 18 Tawiden dagiti saan a nasursuroan a tattao ti kinanengneng ngem napalikmutan iti pannakaammo dagiti nanakem a tattao. 19 Dagiti dakes ket agruknoyo iti sangoan dagiti naimbag, ken dagiti nadangkes agruknoyo kadagit ruangan dagiti nalinteg. 20 Ti tao a napanglaw ket magurgura uray pay kadagit kakaduana, ngem ti tao a nabaknang ket adu ti gagayemna. 21 Agbasbasol ti tao a mangipakpakita iti gurana iti kaarrubana, ngem naragsak ti tao a mangipakpakita iti nasayaat kadagit napanglaw. 22 Saan aya a dagiti agpangpanggep iti kinadakes ket maiyawawan? Ngem dagiti agpangpanggep iti nasayaat ket umawat iti kinapudno iti tulug ken kinamatalek. 23 Tumaud ti gunggona manipud kadagit amin a nagbannogan, ngem no ti adda laeng ket sao, mangituron daytoy iti kinapanglaw. 24 Ti balangat dagiti masirib a tattao ket ti kinabaknangda, ngem ti kinamaag dagiti maag ket mangmangiyeg kadakuada iti ad-adda pay a kinamaag. 25 Ti napudno a saksi ket is-ipalenna ti biag, ngem ti palso a saksi ket agisawsawng iti inuulbod. 26 No ti maysa a tao ket agbuteng kenni Yahweh, addaan met isuna iti panagtalek kenni Yahweh; dagitoy a banbanag ket kaslanto natibker a lugar a salaknib para kadagit annak dagiti tattao. 27 Ti panagbuteng kenni Yahweh ket maiyari a burayok ti biag, tapno maadaywan ti tao dagiti silo ti patay. 28 Ti dayag ti ari ket masarakan kadagit adu a tattaona, ngem no awan ti tattao ket madadael ti prinsipe. 29 Ti tao a naanus ket addaan dakkel a pannakaawat, ngem ti tao a nalaka nga agpungtot ket mangitan-an ok iti kinamaag. 30 Ti nasayaat a panagpanpanunot ket biag ti bagi, ngem runrunoten ti apal dagiti tululg. 31 Ti mangidaddadanies kadagit napanglaw ket ilunlunodna ti Nangparsua kenkuana, ngem ti mangipakpakita iti nasayaat kadagit agkasapulan ket mangpadpadyaw kenni Yahweh. 32 Ti nadangkes a tao ket ipabpababa dagiti dakes naga aramidna, ngem ti nalinteg a tao ket addaan iti pagkamangan uray iti patay. 33 Agtaltalinaed ti sirib iti puso ti addaan pannakaawat, ngem uray kadagit maag ket ipakpakaammona ti bagina. 34 Ti panagaramid iti umno ti mangitan-an ok iti nasion, ngem ti basol ket pakaibabainan ti siasinoman a tao. 35 Ti pabor ti ari ket adda iti adipen a nanakem, ngem ti ungetna ket maipaay iti agar-aramid iti pakaibabainan.

15 Ti naalumanay a sungbat pabaawenna ti puntot, ngem ti naugbsang a sao rubrubanna ti unget. 2 Ti dila dagiti masirib a tattao, padpadayawanna ti pannakaammo, ngem ti ngiwat dagiti maag ket agibuybuyat iti kinamaag. 3 Kumiitkita ni Yahweh iti sadinoman, sipsiputanna ti dakes ken naimbag. 4 Ti makaagas a dila ket maiyari a kayo ti biag, ngem ti manangallilaw a dila ket rumrumekenna ti espiritu. 5 Kagurgura ti maag ti panangdisiplina ti amana, ngem nasirib ti makasursuro iti pannakailinteg. 6 Adda adu a gameng iti balay dagiti agar-aramid iti nasayaat, ngem dagiti urnong dagiti nadangkes a tattao ti mangit-ited kadakuada iti riribuk. 7 Iwarwaras dagiti bibig dagiti nasirib a tattao ti maipapan iti pannakaammo, ngem saan a kasta dagiti puso dagiti maag.

8 Kagurgura ni Yahweh dagiti daton dagiti nadangkes a tattao, ngem pakaragsakanna ti kararag dagiti nalinteg a tattao. 9 Kagurgura ni Yahweh ti wagas dagiti nadangkes a tattao, ngem ay-ayatenna ti tao a mangar-aramid iti nalinteg. 10 Nakaro a disiplina ti agur-uray iti siasinoman a mangpanaw iti wagasna, ken matay ti manggurgura iti pannakailinteg. 11 Nakalukat ti sheol ken pannakadadael iti sangoanan ni Yahweh; kasano pay ngata dagiti puso dagiti kapututan ti sangkataoan? (**Sheol h7585**) 12 Kagurgura ti mananglais ti panangilinteg; saan isuna a mapmapan kadagiti masirib. 13 Ti naragsak a puso paragsakenna ti rupa, ngem ti nasakitan a puso rumekenna ti espiritu. 14 Ti puso ti masirib birukenna ti pannakaammo, ngem dagiti maag ket agtartarigay iti kinamaag. 15 Naliday ti amin nga aldaw dagiti maparparigat a tattao, ngem ti naragsak a puso ket kasla addaan iti awan patinggana a panagramrambak. 16 Nasaysayaat ti addaan iti bassit a panagbuteng kenni Yahweh ngem iti addaan iti adu a gameng ngem matiktikaw. 17 Nasaysayaat ti mangan iti nateng nga addaan ayat ngem iti mangan iti karne ti napalukmeg a baka a naidasar nga addaan iti gura. 18 Ti naunget a tao rubrubanna ti riri, ngem ti tao a saan a nalaka a makaunget pasardengenna ti apa. 19 Ti dalan dagiti nasadut ket kasla maysa a dalan a nagtuboan dagiti sisii, ngem ti dalan dagiti nalinteg ket kasla nasimpa a pagnaan. 20 Ti nasirib nga anak mangipapaay iti rag-o iti amana, ngem ti maag a tao lalaisenna ti inana. 21 Parparagsaken ti kinamaag ti tao a saan a nasirib, ngemti tao ngga addaan iti pannakaawat ket arigna a magmagna iti dalan a nalinteg. 22 Saan nga agballigi dagiti panggep no awan pammagbaga, ngem agballigida no adda adu a mammagbaga. 23 Makabirok ti maysa a tao iti rag-o no mangtisuna iti nasayaat a sungbat; anian a nagsayaat a denggen ti umno a sao iti umno a tiempo! 24 Ti dalan para kadagiti nasirib a tattao ket agturon iti biag, tapno maliklikanna ti agturon iti sheol. (**Sheol h7585**) 25 Dadaelen ni Yahweh ti balay dagiti napalangguad, ngem salsalaknibanna ti saniku ti balo. 26 Kagurgura ni Yahweh ti panunot dagiti nadangkes a tattao, ngem dagiti sasao a naimbag ket nadalus. 27 Mangipapaay ti mannakanaw iti riribuk iti pamiliiana, ngem agbiag ti tao a kagurgurana ti pasukos. 28 Ti tao nga agararamid iti nalinteg ket agpanunot pay sakbay a sumungbat, ngem ti ngiwat dagiti nadangkes a tattao ket ibagana amin a kinadakesna. 29 Adayo ni Yahweh kadagiti nadangkes a tattao, ngem ipangpangagna ti kararag dagiti agar-aramid iti nalinteg. 30 Ti naragsak a mata mangipapaay iti rag-o iti puso, ken dagiti naimbag a damdamag ket salun-at iti bagi. 31 No ipangpangagmo ti panangilinteg ti maysa a tao iti panagbiagmo, agtalinaedka kadagiti nasirib a tattao. 32 Ti tao a manglaklaksid iti panangdisiplina, laklaksidenna ti bagina, ngem ti dumngeg iti panangtubngar magun-odna ti pannakaawat. 33 Ti panagbuteng kenni Yahweh mangisuro iti kinasirib, ken umun-una ti kinapakumbaba sakbay iti pammadaway.

16 Dagiti panggep ti puso ket kukua ti makinpuso, ngem ti sungbat ni Yahweh ket agtaud iti mismo a dilana. 2 Amin a wagas ti maysa a tao ket nadalus iti panagkitana, ngem timtimbangen ni Yahweh dagiti pangpanggeppenna. 3 Iksamgmo kenni Yahweh dagiti aramidmo, ket agbaligito dagiti panggepmo. 4 Inaramid ni Yahweh dagiti amin a banag para iti rumbeng a pakaaramatanda, uray dagiti nadangkes para iti aldaw ti riribuk. 5 Kagurgura ni Yahweh ti amin nga addaan iti natangsit a puso, uray puotenyo, madusadanto. 6 Babaen iti kinapudno ti tulag ken kinamatialek ket naakkoban ti kinamanagbasol, ken babaen iti panagbuteng kenni Yahweh ket matallikudan dagiti tattao ti panagar-aramidda iti dakes. 7 No dagiti wagas ti maysa a tao ket makaay-ayo kenni Yahweh, uray dagiti kabusor dayta a tao ket pagbalinen ni Yahweh a gayemna. 8 Nasaysayaat ti addaan iti bassit nga addaan iti

kinalinteg, ngem ti addaan iti dakkel a sapul babaen iti kinadakes. 9 Agplanplano ti maysa a tao iti kaunggan ti pusona, ngem iturturong ni Yahweh dagiti addangna. 10 Adda nadiosan a panggeddeddeng kadagiti bibig ti ari, saan nga agisawang ti ngiwtina iti makaallilaw a panggeddeng. 11 Aggapu kenni Yahweh dagiti napudno a pagtimbangan; isuna ti mangikedkeddeng iti dagens dagiti adda iti supot. 12 Tunggal agaramid dagiti ari iti nadangkes a banbanag, dayta ket maysa a rumbeng a malais, ta naipasdek ti trono babaen iti panagaramid iti nalinteg. 13 Maragragsakan ti maysa nga ari kadagiti bibig a mangibagbaga iti umno ken ay-ayatenna ti tao nga agsasao iti pudno. 14 Ti puntot ti maysa nga ari ket maiyaring a mensahero ti patay ngem padasen ti nasirib a tao a pagkalmuin isuna. 15 Ti kinaraniaq ti rupa ti ari ket biag, ken ti paraburna ket kasla ulep a mangiyeg iti tudo. 16 Arian a nasaysayaat ti maaddaan iti kinasirib ngemti maaddaan iti balitok. Rumbeng nga ad-adda a mapili ti maaddaan iti pannakaawat ngemti maaddaan iti pirak. 17 Arigna a ti dalan dagiti nalinteg a tattao ket adayo iti kinadakes; ti tao a mangsalsalaknib iti biagna ket arigna a banbantayanna ti dalanna. 18 Umuna ti kinatangsit sakbay ti pannakadadael, ken umuna ti napalangguad nga espiritu sakbay ti pannakatinng. 19 Nasaysayaat ti agbalin a napakumbaba a kadua dagiti napanglaw a tattao ngem ti makibingay kadagiti napalangguad a tattao kadagiti sinamsamda. 20 Makabirok iti nasayaat ti siasinoman a mangutob kadagiti naisuro kadakuada, ken agragsak dagiti agtalek kenni Yahweh. 21 Ti tao a nasirib iti kaungganna ket makuna a nanakem, ken ti kinasam-it ti balikas pasayaatenna ti kabaelan a mangisuro. 22 Ti pannakaawat ket maiyaring a burayok ti biag tao nga addaan iti daytoy, ngem ti dusa dagiti maag ket ti kinamaagda. 23 Ti puso ti nasirib a tao ket mangmangted iti saririt iti ngiwtina ken mangnayayon iti panangallukoy dagiti bibigna. 24 Ti makaay-ayo a sasao ket maiyaring a balay ti ayukan—nasam-it iti kararua ken pannakapaimbag kadagiti tulang. 25 Adda dalan a kasla nalinteg iti maysa a tao, ngem ti murdongna ket dalan nga agturon iti patay. 26 Ti ganas iti pannangan ti maysa a mangmangged ket mangparegta kenkuana nga agrabaho; guyuguyoguen isuna ti bisinna nga agtultuloy nga agrabaho. 27 Agkalkali iti dakes ti awan serserbina a tao, ken ti sasaona ket kasla makasiniti nga apuy. 28 Ti balikug a tao ket rubrubanna ti riri, kasta met a pagsisinaen ti tsismis dagiti nasinged nga aggagayem. 29 Ul-ulboden ti naranggas a tao ti kaarruban ken iturturongna daytoy a pababa iti dalan a saan a nasayaat. 30 Ti tao nga agkidda-kiddyyet ket agpangpanggep iti dakes; dagiti mangikakaem iti bibigda ket agar-aramid iti dakes. 31 Ti uban ket korona ti kinadayag; magun-od daytoy babaen iti panagbiag iti nalinteg a wagas. 32 Nasaysayaat ti saan a nalaka a makaunget ngemti agbalin a maingel, ken ti tao nga iturturayanna ti espirituna ket napigpigsa ngemti tao a makababael a mangsakup iti maysa a siudad. 33 Maipuruk iti saklot dagiti bato a mangikeddeng iti gasat, ngemti panggeddeddeng ket aggapu kenni Yahweh.

17 Nasaysayaat ti maaddaan iti kinatalna a nabuyugan iti namaga a sangkasakmol a tinapay ngemti balay a napnoan iti panagrambak a nabuyogan iti panagaapa. 2 Iturayan ti nasirib nga adipen ti anak nga agar-aramid iti nakababain ken makibingayto isuna iti tawid a kasla maysa isuna kadagiti agkakabsat. 3 Ti pagguguran ket para iti pirak ken ti horno ket para iti balitok, ngem daldalusan ni Yahweh dagiti puso. 4 Ti tao nga agar-aramid iti dakes ket dumdumngeg kadagiti agsasao iti nadangkes a wagas; ipangpangag ti ulbod a tao dagiti agsasao iti dakes. 5 Siasinoman a mangum-umsi kadagiti napanglaw ket lalaisenna ti Nangparsua kenkuana, ken madusa ti tao nga agragrag-o gapu iti kinaawan gasat dagiti dadduma. 6 Dagiti appo ti korona dagiti natataenganen, ken dagiti nagannak ti mangmangiyeg iti dayaw kadagiti annakda.

7 Ti nasayaat a sao ket saan a maitutop para iti maag; ad-adda a saan a maitutop dagiti ulbod a bibig iti pamilia ti ari. 8 Ti pasukosok ket kasla bato a maar-aramat iti panagsalamangka ti tao a mangit-itid iti daytoy; uray sadinoman ti turongenna, agballigi isuna. 9 Ti siasinoman a mangalabas iti maysa a nagkurganganda kenkuana ket makabirok iti ayat, ngem ti tao a mangul-ulit iti maysa a banag ket paad-adaywenna dagiti nasinged a gagayemna. 10 Ti panangtubngar ket umuneg iti kaunggan ti tao nga addaan pannakaawat, abakna ti sangagasut a saplit iti maag. 11 Birbiruken laeng ti dakes a tao ti panagsukirna, isu nga addanto naranggas a mensahero a maibaon a maibusor kenkuana. 12 Nasaysayaat ti makasabat iti oso a natakawan kadagit annakna, ngem ti makasabat iti maag iti kinamaagna. 13 No adda maysa a tao a mangisupapak iti dakes iti naimbag, saanto a pulos a panawan ti kinadakes ti balayna. 14 Ti pagruijan ti riri ket kas iti tao a nangibulos iti danum nga agayus iti sadinoman, isu nga adyawam ti riri sakbay a mairugi daytoy. 15 Siasinoman a mangwayawaya kadagit nadangkes a tattao wenco mangdusa kadagit agar-aramid iti nalinteg—dagito a tattao ket agpapada a makarimon kenni Yahweh. 16 Apay pay laeng nga agbayad ti maag tapno makasursuro iti kinasirib no saanna met a kabaelan ti makasursuro? 17 Ti maysa a gayyem ket managayat iti amin a tiempo, ken tumpuar ti maysa a kabsat iti tiempo ti pannakaribuk. 18 Ti tao nga awan nakemna ket mangpatalged kadagit karkari ken agbalin nga akinrebbeng kadagit utang ti kaarrubana. 19 Ti siasinoman a makinkayat iti riri, kaykayatna met ti basol; ti tao nga agar-aramid iti nangato unay a balandra iti ruanganna, itululokna met nga adda tultulang a matukkol. 20 Ti maysa a tao nga addaan iti saan a nasayaat a puso, saan a pulos a makasarak iti nasayaat; matnag iti pannakadidira ti tao nga addaan iti ulbod a dila. 21 Ti siasinoman a maaddaan iti putot a maag ket mangmangiyeg iti ladingit iti bagina; saan nga agrago ti siasinoman nga ama iti maag nga anak. 22 Ti naragsak a puso ket nasayaat nga agas, ngem ti naburak nga espiritu ket mangpamaga kadagit tultulang. 23 Aw-awaten ti nadangkes a tao ti pasukosok tapno ballikugenna dagiti wagas ti kinalinteg. 24 Ti tao nga addaan pannakaawat, iturturongna ti bagina iti kinasirib, ngem dagiti mata dagiti maag ket naiturong iti ngapatinggaan ti daga. 25 Ti maag nga anak ket ladingit iti amana ken saem iti babai a nangipasngay kenkuana. 26 Kasta met a saan a pulos a nasayaat ti panangdusa iti tao nga agar-aramid iti nalinteg; wenco saan a nasayaat a sapliten dagiti natakneng a tattao. 27 Ti tao nga addaan pannakaammo agus-usar iti bassit a sasao, ken managteppel ti tao nga addaan pannakaawat. 28 Uray ti maag ket maipagarup a masirib no naulimek isuna; no ikaemna ti ngiwigatna, maibilang a nalaing isuna.

18 Ti tao a mangiyad-adayo iti bagina ket mangbiriruk iti bukodna a tarigagay, ken kabusorna ti nasayaat a panangikeddeng. 2 Saan a makasarak ti maysa a maag iti ragsak iti pannakaawat, ngem iti laeng panangipakaammona iti adda iti pusona. 3 No dumteng ti nadangkes a tao, kakuyogna a dumteng ti pananguyaw-kakuyogna ti panangpabain ken panangumsi. 4 Dagiti isawsawang ti ngiwigat ti tao ket maiyarig iti naguineg a danum; ti burayok ti kinasirib ket maiyarig iti agay-ayus a waig. 5 Saan a nasayaat nga ayunan dagiti nadangkes, wenco ipaidam ti hustisia kadagit agar-aramid iti nalinteg. 6 Dagiti bibig ti maysa a maag ti mangipapaay kenkuana iti panagririri, ken agaw-awis ti ngiwigatna iti pannakabao. 7 Ti ngiwigat ti maysa a maag ti mismo a pakadadaelanna, ken siloanna ti bagina babaen kadagit mismo a bibigna. 8 Dagiti sasao ti maysa a managtismis ket kasla taraon a naimas, ket dumanonda kadagit kaunggan a paset ti bagi. 9 Kasta met, a ti naliway iti trabahona ket kabsat ti tao nga adu ti madaddadaelna.

10 Ti nagan ni Yahweh ket kasla natibker a torre; natalged ti tao nga agar-aramid iti nalinteg nga agkamang iti daytoy. 11 Ti kinabaknang ti nabaknang ket arigma nga isu ti nasarikeddedna a siudadna, ken ti panangipagarupna ket nangato a pader daytoy. 12 Sakbay ti pannakadadaelna, napalangguad ti puso ti maysa a tao, ngem umun-una ti panagpakumbaba sakbay ti pannakaitanok. 13 Ti tao a sumungbat sakbay a dumngeg-isu ti kinamaag ken pakaibabainanna. 14 Ti espiritu ti maysa a tao ket makalasat iti panagsakit, ngem siasino koma ti makaibtur iti naburak nga espiritu? 15 Ti puso ti nalaing ket makagun-od iti pannakaammo, ken ti masirib a tao ket birbirukenna daytoy. 16 Ti sagut ti maysa a tao ket mabalin a manglukat iti dalan ken mangipan kenkuana iti sangoanan ti maysa a napateg a tao. 17 Kasla pudno ti umuna a mangikalintegan iti kasona aqingga a dumteng ti kabusorna a mangpalutpot kenkuana. 18 Ti panagbibinnunot ket urnosenna dagiti riri ken pagsisinaenna dagiti agkabusor. 19 Ti panagballigim a mangay-ayo iti napasakitan a kabsat ket narigrigat ngem iti panagballigim a mangparmek iti natibker a siudad, ken ti panagapa ket maiyarig kadagit balunet iti maysa a palasio. 20 Mapno ti tian ti tao gapu iti bunga ti bibigna; mapnek isuna babaen iti maapit dagiti bibigna. 21 Ti patay ken biag ket adda iti pannakabalin ti dila, ken dagiti mangayat iti daytoy ket kanendanto ti bungana. 22 Ti siasinoman a makabirok iti asawa a babai ket makabirok iti nasayaat a banag ken makaawat iti pabor manipud kenni Yahweh. 23 Agpakaasi ti marigrigat a tao, ngem nagubsang ti panangsungbat ti nabaknang a tao. 24 Ti mangibagbaga nga adu ti gagayemna ket maipan iti pannakadadael babaen kadagitoy, ngem adda gayyem a nasingsinged ngem iti maysa a kabsat.

19 Nasaysayaat ti nakurapay a tao nga agbibiaig iti kinalinteg ngem iti maysa a maag a dakes ti panagsasaona. 2 Kasta met, a saan a nasayaat ti agtarigagay nga awanan iti pannakaammo, ken ti tumaray a nakaparparket ket maiyaw-awanit dalam. 3 Ti kinamaag ti maysa a tao ti mangdadel iti biagna, ken busbusorenna ni Yahweh. 4 Umido ti gagayem gapu iti kinabaknang, ngem maisina ti nakurapay a tao kadagit gagayemna. 5 Saan a mabalin a saan a madusa ti maysa a palso a saksi, ken saan a makalibas ti agisawsawang iti inuulbod. 6 Adunto dagiti dumawat iti pabor manipud iti manangted iti sagut. 7 Amin a kakabsat ti nakurapay a tao ket kagurada isuna; ad-adda pay ngarud nga ad-adaywan isuna dagiti gagayemna! Aw-awaganna ida, ngem awandan. 8 Ti mangnayayon iti kinasiribna ket ipatpategna ti bukodna a biag; ti mangsalsalimetrot iti pannakaawat ket makabirok iti naimbag. 9 Saan a mabalin a saan a madusa ti maysa a palso a saksi, ngem mapukaw ti agisawsawang iti inuulbod. 10 Saan a rumbeng nga agbiag iti narang-ay ti maysa a maag - ad-adda a saan a rumbeng nga iturayan ti maysa a tagabu dagiti prinsipe. 11 Ti pannakaammo ti mangmangted iti kabaelan iti maysa a tao tapno saan a nalaka a makanget, ken pakaidayawanna ti panangpalabasna iti nagbasolanda kenkuana. 12 Ti puntot ti ari ket kasla panagngernger ti urbon a leon, ngem ti asina ket kasla linnaaw kadagit karoutan. 13 Ti maag nga anak ket pakaibabainan ti amana, ken ti dumanayudom nga asawa a babai ket kas iti danum nga agtedted a kanayon. 14 Ti balay ken kinabaknang ket matawtawid manipud kadagit nagannak, ngem ti nanakem nga asawa a babai ket aggapu kenni Yahweh. 15 Ti kinasadut ket paturogenna ti tao, ngem agbisin ti tao a saanna a kayat ti agtrabaho. 16 Ti tao a mangtungtungpal iti bilin ket salusuadanna ti biagna, ngem matay ti tao a saan a mangutob iti maipanggep kadagit wagasna. 17 Ti siasinoman a naasi kadagit nakurapay ket kasla padpadawatanna ni Yahweh, ket bayadanto ni Yahweh

isuna kadagiti inaramidna. **18** Disiplinaam ti anakmo kabayatan nga adda pay namnama, ken saanmo koma nga itulok a mapukaw ti biagna. **19** Masapul a bayadan ti tao a manapungtut ti pannusa; no ispalem isuna, masapul nga aramidem daytoy iti mamindua. **20** Denggem ti balakad ken awatem ti pannursuro, tapo sumiribka agingga iti pagpatinggaan ti biagmo. **21** Adu dagiti plano iti puso ti maysa a tao, ngem ti plano ni Yahweh ti matungpal. **22** Ti kinapudno ti tartarigagayan ti maysa a tao, ken nasaysayaat ti nakurapay a tao ngem ti ulbod. **23** Ti panangidaydayaw kenni Yahweh ti mangiturturong kadagiti tattao iti biag; mapnek ti siasinoman nga addaan kadagitoy ken saan a madangran. **24** Idiso ti sadut ti imana iti pinggan; a saanna payen a maingato daytoy nga isubo iti njiwatna. **25** No dangram ti mananglais, agbalin a nanakem ti nengneng; ilintegmo ti adda pannakaawatna ket magunodhanto ti pannakaammo. **26** Ti tao a taktakawanna ti amana ken pagtaltalawenna ti inana ket anak a mangipapaya iti pakababainan ken pakaum-umsian. **27** No isardengmo ti dumnges iti pannursuro, anakko, malipatam dagiti sasao iti pannakaammo. **28** Lalaisen ti dakes a saksi ti hustisia, ken tiltilmunen ti njiwat dagiti nadangkes ti basol. **29** Nakasaganan ti panangukom para kadagiti mananglais, ken ti saplit para kadagiti bukot dagiti maag.

20 Ti arak ket kasla mananglais ken ti naingel a mainom ket kasla makaringgor; saan a nasirib ti siasinoman nga iyawanaw ti arak. **2** Ti panagbuteng iti ari ket kasla panagbuteng iti agngerngernge ngan urbon a leon; ti mangpaunget kenkuana ket mapukawna ti biagna. **3** Pakaidawayan ti siasinoman ti mangliklik iti riri, ngem makibiang ti maag iti panagsinnuppiat. **4** Saan nga agarado ti maysa a sadut a tao iti tiempo a masapulen nga agmula; agbirokto isuna iti maapit iti tiempo ti panagaapit ngem awanto ti maapitna. **5** Dagiti panggep nga adda iti puso ti maysa a tao ket kasla adalem a danum, ngem addanto mannakaawat a tao a mangparuar kadagitoy. **6** Adu a tao ti mangibagba a napudnoda, ngem adda aya met masarakam a tao a napudno? **7** Ti tao nga agar-aramid ti nalinteg ket agbiabiag iti kinapudhona, ken naragsak dagiti annakna a sumarsaruno kenkuana. **8** Ti ari nga agtugtugaw iti tronona a mangar-aramid kadagiti pagrebengan ti maysa nga ukom ket arigna a tataepanna babaen kadagiti matana dagiti amin a dakes nga adda iti sangoananna. **9** Siasino ti makaibaga a, "Pinagtalinaedko a nadalus ti pusok; nawayawayaanak manipud iti basol"? **10** Kagurgura ni Yahweh ti panangbaliw iti umno a timbang kasta met ti nakaor a rukod. **11** Uray ti agtutubo ket mabalin a maamoonan ti kababalonna babaen kadagiti tignayna, mabalin a maamoonan no nadalus weno nalinteg ti aramidna. **12** Dagiti lapayag a makangngeg ken dagiti mata a makakita-agpada nga inaramid ni Yahweh dagitoy. **13** Saanmo nga ayaten ti pannatrog di la ket ta agbalinka a nakurapay; lukatam dagiti matam ket maaddaanka iti nawadwad a makan. **14** "Nagngina metten!" kuna ti gumatang, ngem inton makapanawen isuna ket agpaspasindayagen. **15** Adda balitok ken adu ti agkakangina a batbato, ngem maiyariq a napateg nga alahas dagiti nasirib a sasao. **16** Alaem ti pagan-anay no ti makinkukua iti pagan-anay ket pinatalgedanna ti kuarta nga inutang ti maysa a saanna nga am-ammo, ken pagbalinem nga isuna ti agbalin a pammatalged no pataledanna dagiti mannikikamala. **17** Nasam-it ti raman ti tinapay a naala babaen iti panangallilaw, ngem kalpasan dayta, mapnonto iti darat ti njiwati ti nangan. **18** Dagiti plano ket maararamid babaen iti balakad, ken sakanto laeng makigubat no adda nasirib a naibalakad kenka. **19** Ti managtsismis ket agibutaktak kadagiti palimed, ket isu a saanka a rumbeng a makikadua kadagiti tattao a nasao unay. **20** No ilunlunod ti maysa a tao ti ama weno ti inana, maiddepto ti pagsilawanna iti tengga ti kasipngetan. **21** Ti

tawid a nalaka a makagun-od iti damo ket bassitto laeng ti nasayaat maaramidanna iti udina. **22** Saanmo nga ibaga a, "Balsenkanto iti daytoy a nagbiddutam kaniak!" Urayem a ni Yahweh ti mangispal kenka. **23** Kagurgura ni Yahweh dagiti nakaor a panangtimbang, ken saan a nasayaat dagiti nakusit a pagtimbang. **24** Iturturong ni Yahweh dagiti addang ti maysa a tao; kasanona koma ngay ngarud a maawatan dagiti pasamak iti biagna? **25** Maiyariq a maysa a silo para iti maysa a tao ti panaggaganatna a mangibaga a, "Nasantoan daytoy a banag," sana rugian a panunoten ti maipapan iti kayat a sawen dayta a banag kalpasan laeng iti panagsapatana. **26** Itataep ti masirib nga ari dagiti nadangkes, sana padalanai dagitoy iti pagiririk. **27** Ti espiritu ti maysa a tao ket maiyariq a pagsilawan nga inted ni Yahweh, a mangsukimat kadagiti amin a paset iti kaungganna. **28** Ti kinapudno iti tulog ken kinamatalek ti mangsaluad iti ari; ayat ti mangpatalinaedti tronona. **29** Ti pakaidawayan dagiti agtutubo a lallaki ket ti pigsada, ken ti dayag dagiti natataengan a tattao ket ti ubanda. **30** Dagiti dunor ti mangdaluus iti kinadakes, ken dagiti saplit ti mangdaluus iti kauggan ti maysa a tao.

21 Ti puso ti ari ket kasla maysa a waig iti ima ni Yahweh; iturturongna ti danum iti sadinoman a kayatna. **2** Amin nga aramid ti maysa a tao ket kasla nalinteg iti bukodna a panagkit, ngem ni Yahweh ti mangitimbang iti puso. **3** Ti panagaramid iti umno ken nalinteg ket ad-adda a pakaay-ayoan ni Yahweh ngem iti daton. **4** Ti kinatangsits ken kinapalangguad-nga arigna a silaw ti nadangkes-ket basol. **5** Dagiti panggep ti nagaget ket agturon laeng iti kinarang-ay, ngem tunggal maysa nga agdarasudos ket agturon laeng iti kinakurapay. **6** Ti pananggun-od kadagiti kinabaknang babaen iti ulbod a dila ket kasla angep nga agpukaw a dagus ken silo a makapatay. **7** Ti kinaranggas dagiti nadangkes ti kasla mangyanudo kadakuada, ta agkedkeda nga agaramid iti nalinteg. **8** Nakilo ti dalan ti nakabasol a tao, ngem agar-aramid iti nalinteg ti nadalus a tao. **9** Nasaysayaat ti agnaed iti maysa a suli iti tutok ti balay ngem iti uneg ti balay a kadenna ti mannakiaipa nga asawa a babai. **10** Agtarigagay iti dakes ti nadangkes; awan makita ti kaarrubana a kinaimbag kadagiti matana. **11** Inton madusa ti mananglais, agbalin a masirib ti nengneng, ken inton masuroan ti masirib a tao, umad-adu pay ti pannakaammona. **12** Kitkitaen ti tao nga agar-aramid iti nalinteg ti balay ti nadangkes, dadaelenna ti nadangkes. **13** Ti tao a saan a mangipangag iti asug dagiti nakurapay a tattao, inton agasug met isuna, saanto met isuna a mai pangag. **14** Ti maysa a sagut ket pabaawenna ti unget, ken ti maysa a sagut ket ikkatenna ti nakaro a pungtot. **15** No naipatungpal ti hustisia, mangiyeg daytoy iti rag-o iti tao a nagaramid iti nalinteg, ngem mangiyeg daytoy iti panagbuteng kadagiti agar-aramid iti kinadakes. **16** Ti tao a naiyaw-awan manipud iti pannakaawat, aginanton isuna iti taripong dagiti natay. **17** Agbalinto a nakurapay ti siasinoman a mangay-ayat iti ragragsak; saanto a bumaknang ti tao mangay-ayat iti arak ken lana. **18** Ti nadangkes a tao ket agbalinto a subbot ti agar-aramid iti nalinteg, ken ti mangliput ket agbalinto a subbot ti nalinteg. **19** Nasaysayaat ti agnaed iti let-ang ngem ti makikadua iti babai a mangparparnuu iti riri ken nareklamo unay. **20** Ti napateg a gameng ken lana ket adda iti balay ti nasirib, ngem pasaysayangen dagitoy ti maag a tao. **21** Ti tao nga agar-aramid iti nalinteg ken naimbag-ket makasarak iti biag, kinalinteg, ken dayaw. **22** Rauten ti nasirib a tao ti siudad dagiti nabileg, ket rebbena ti sariked a nangsalaknib iti daytoy. **23** Ti siasinoman nga agannad kadagiti ibagbagana ket ilislisina ti bagina iti riribuk. **24** Ti napalangguad ken natangsit a tao—"mananglais" ti naganna-agtigtignay nga addaan iti nakaro kinapannakkel. **25** Ti tarigagay ti sadut ti mangpatay kenkuana, ta agkedked dagiti imana nga agrabaho. **26** Agmalmalem nga

agalkalikagum isuna, ngem ti tao nga agar-aramid iti nalinteg ket mangmangted ken saanna nga ibabawi. **27** Makarimon ti daton ti nadangkes a tao; ad-adda pay a makarimon no iyegna daytoy a buyoganna kadagit dakes a panggep. **28** Mapukaw ti ulbod a saksi, ngem ti tao a mangipangpangag ket agsao iti amin a tiempo. **29** Agpampamarang a napigsa ti nadangkes a tao, ngem ti tao a nalinteg ket naannad maipapan kadagit tignaya. **30** Awan kinasirib, pannakaawat, weno balakad a maikontra kenni Yahweh. **31** Maisagsaganan ti kaballo para iti aldaw ti gubat, ngem ni Yahweh ti makinkukua iti balligi.

22 Rumbeng a ti nasayaat a nagan ti pilien saan ket a tay adu a kinabknang, ken nasaysayaat ti pabor ngem ti pirak ken balitok. **2** Addaan kadagitoy dagiti nabaknang ken nakurapay a tattao - ni Yahweh ti ngangaramid amin kadakuada. **3** Ti masirib a tao ket makitana ti riribuk ket iliklikna ti bagina, ngem sarakusukan daytoy dagiti tattao nga awan kapadasanna ket agsagabada gapu iti daytoy. **4** Ti gunggona iti panagpkumbaba ken panagbuteng ken ni Yahweh ket kinabknang, dayaw, ken biag. **5** Adda sisuit ken silsilo iti dalan dagiti dakes; ti siasinoman a mangsaluad iti biagna ket maiyadayo kadagitoy. **6** Isurom ti ubing iti wagas a rumbeng a panagbiagna, ket inton dumakkell isuna, saanto isuna a sumiasi iti dayta a panursuro. **7** Iturayan dagiti nabaknang a tattao dagiti napanglaw, ken ti nakautang ket tagabu ti nagpautang. **8** Ti agimula ti kinadangkes ket agapito iti riribuk, ket awantun ti serserbi ti baot ti pungtonta. **9** Mabendisionanto ti managparabur a tao, gapu ta ibingbingayanna iti tinapayna dagiti napanglaw. **10** Papanawem ti mananglais, ket mapukaw ti panagririri; sumardeng dagiti panagsusuppiat ken panangin-insulto. **11** Ti mangayat iti nasin-aw a puso ken nasayaat ti panagsasaona, ket agbalinto a gayemna ti ari. **12** Kanayon a sipsiputan dagiti mata ni Yahweh ti pannakaammo, ngem daddadaelenna dagiti sasao dagiti mangliliput. **13** Kuna ti sadut a tao, "Adda leon iti kalsada! Matayak la ketdi no rummuarak." **14** Ti ngiwat ti mannakikamala a babai ket kasla nauneg nga abut; mapasgedan ti pungtot ni Yahweh iti siasinoman a matnag iti daytoy. **15** Siguden nga adda kinamaag iti puso ti maysa nga ubing, ngem ikkaten daytoy ti baut ti panangsuro. **16** Ti mangiddaddanbes kadagit nakurapay a tattao tapno umadu ti kinabknangna, weno ti mangmangted kadagit nabaknang a tattao, ket pumanglawto. **17** Ipangagmo ken denggem dagiti sasao dagiti masirib, ket imulam dita pusom ti pannakaammo nga isursurok, **18** ta nasayaat para kenka no salimetmetam dagitoy iti kaunggam, no nakasagana amin dagitoy kadagit bibigmo. **19** Tapno ti panagtalekmo ket adda kenni Yahweh, isurok dagitoy ita kenkaruray pay kenka. **20** Saan kadi a nangisuratak para kenka iti talopulo a bilbilin ken pannakaammo, **21** a mangisuro kenka iti kinapudno nga adda kadagitoy a sasao, tapno makaitedka kadagit nasayaat a sungbat kadagit nangibaon kenka? **22** Saanmo a takawan ti napanglaw a tao, gapu ta napanglaw isuna, weno ibaddebaddek dagiti marigrigat nga adda iti ruangan, **23** ta ninto Yahweh ti mangikalintegan iti kasoda, ket pukawennianto ti biag dagiti nagtagkaw kadakuada. **24** Saanka a makigayem iti tao nga iti turuturan ti unget, ken saanka a makikuykuyog iti tao a managpungpungtot, **25** amangan no masursuromton dagiti wagasna, ket saankaton a makalapsut iti silo. **26** Saanka nga agkari no maipapan iti kuarta, ken saanka a mangted iti pammaneknek iti utang ti sabali. **27** No saankanto a makabayad, ania koma ngay ti makalapped iti tao a nagkariam inton alaenna ti katre a pagid-iddaan? **28** Saanmo nga ikkaten ti nagkakauna a mohon nga impasdekg dagiti ammayo. **29** Makakitaka ngata iti tao a nalaing iti trabahona? Iti sangoanan ngarud dagiti ar-ari ti pagtakderanna; saan nga iti sangoanan dagiti kadawayan a tattao.

23 No makisangoka a mangan iti maysa a turay, paliwem a nasayaat ti adda iti sangoanan, **2** ket mangikabilika iti kampit iti karabukobmo no sika tay tao a pagaatayna ti mangan iti adu a taraon. **3** Saanmo a tarigagayan dagiti naimas a taraon, ta taraon daytoy ti kinaulbod. **4** Saanka nga agrabahati iti kasta unay tapno bumaknangka; ammom koma no kaanoka nga aginana. **5** No dagita matam ket masisirap iti kuarta, agpukaw daytoy, ket kasla giddato ngi iyunnatna dagiti payakna sa tumayab iti tangatang a kasla agila. **6** Saanmo a kankanan ti taraon ti dakes a tao- isu ti tao a nabayagen a kumitkiti iti taraonmo- ken saanmo a tarigagayan dagiti naimas a taraonna, **7** ta isuna tay kita iti tao a mangbilbilang ti gatad ti taraon. Kunana kenka, "Manganka ken uminomka!" ngem saan a dayta ti adda iti pusona. **8** Kayatmo pay ketdin nga isarua ti sangabassit a nakanmo, ket sayang laeng ti panagyamanmo kenkuana. **9** Saanmo a kasarsarita ti maag, ta umsiennant dagiti nasirib a sasaomo. **10** Saanmo nga iyakar ti nagkakauna a mohon weno agumen dagiti talon dagiti ulila, **11** ta napigsa ti Mannubbota, ket isunanto ti mangirupit iti kalinteganda a maibusor kenka. **12** Iipusom dagiti suruso, ken denggem dagiti sasao iti kinasirib. **13** Saanka a bumdeng a mangisuro iti ubing, ta no bautem isuna, saan isuna a matay. **14** No bautem isuna, maisalakanmo ti kararuana manipud iti sheol. (**Sheol h7585**) **15** Anakko, no nasirib ta pusom, naragsak met ngarud toy pusok; **16** agrag-o toy kaunggak no agisawsawang dagita bibigmo iti nasayaat. **17** Saanmo nga ipalubos nga apalan ta pusom dagiti managbasol, ngem itultuloymo ketdi ti agbuteng kenni Yahweh iti inaldaw. **18** Awan duadua nga adda masakbayan ket saanto a mapukaw ti namnamam. **19** Dumngegka, anakko, ket agbalinka a masirib ken agbiagka iti umno a wagas. **20** Saanka a makikadu kadagit mammartek, weno kadagit narawet a mangan iti karne, **21** ta pumanglawto dagiti mammartek ken narawet, ket agkawesdanto iti rutay rutay. **22** Denggem ti amam a nangiputon kenka ken saanmo a laisen ti inam inton bumaket isuna. **23** Arigna a gatangem ti kinapudno, ngem saanmo nga ilaklako; arigna a gatangem ti kinasirib, panangisuro ken pannakaawat. **24** Agrag-o iti kasta unay ti ama ti tao nga agar-aramid iti nalinteg, ken agragsak met ti makin-anak iti maysa a masirib nga anak. **25** Maragsakan koma da amam ken inam ken agrag-o koma ti nangisikog kenka. **26** Anakko, itedmo kanik ta pusom, ket paliwem koma dagita matam dagiti wagasko. **27** Ta ti maysa a balangkantis ket maiyariag iti nauneg nga abut, ken maiyariag met iti akikid nga abut ti awasa ti sabali pay a lalaki. **28** Aglemlemeng isuna nga agur-uray a kas iti agtatakaw, ken papaaoddeonna ti bilang dagiti nagulib iti sangkataoon. **29** Siasino aya ti kakaasi? Siasino aya ti agladladingsit? Siasino aya ti makiranganter? Siasino aya ti agrekreklamo? Siasino aya ti nasugatan nga awan gapgapuna? Siasino aya ti limmablabbaga ti matana? **30** Dagidiay naigamer iti arak, dagidiay agin-inom iti naglalaok nga arak. **31** Saanmo a kitikitaen ti arak no nalabaga daytoy, no rumimat-rimat ti uneg ti kopa ken mayat ti panagaruyotna. **32** Iti udina, kumagat a kasla karasaen ken kumagat a kasla nagita nga uleg. **33** Makakitanto dagiti matam kadagit karkarna a banbanag, ket agisawangto ta pusom kadagit saan nga um-umno a banbanag. **34** Agbalinkanto a maysa kadagit matmaturog kadagit nangangato a taaw weno agid-idda kadagit tali ken kawar ti barko. **35** "Kinabildak!" kunamoto, "ngem saanak a nasaktan. Pinang-ordak, ngem diak narikna. Kaanoakto a makaring? Mangbiruk pay iti sabali a mainum."

24 Saanmo nga ap-apalan dagiti dakes, weno saanmo a tarigagayan ti makikadu kadakuada, **2** gapu ta agpangpanggep dagiti pusoda kadagit rinaranggas, ken ajibagbagga dagiti bibigda iti maipanggep iti riribuk. **3** Babaen iti kinasirib, adda maipatakder a balay, ken babaen iti pannakaawat, naipasdekg

daytoy. 4 Babaen iti pannakaammo, napunno dagiti siled kadagiti agkakapateg ken agkakapintas a kinabknang. 5 Paneknekan ti masirib a tao a napisga isuna, ken nasaysayaat ti tao nga adda iti pannakaammo ngem iti tao a napisga, 6 ta babaen kadagiti nainsirban a wagas ket mapagballigiam ti pannakigubatmo, ken adda balligi babaen kadagiti adu a mammagbaga. 7 Ti kinasirib ket nangato unay para iti maag, saanna nga ilukat ti njiwatna kadagiti ruangan. 8 Adda maysa a tao nga agpangpanggep nga agaramid iti dakes-nalaing nga agaramid iti linuloko ti iyaw-awag kenkuana dagiti tattao. 9 Ti minamaag a panggep ket basol, ken um-umsien dagiti tattao ti mananglais. 10 No ipakpitam ti kinatakrtmo iti aldaw ti riribuk, nakapuyka ngarud. 11 Ispalem dagiti maipanpanaw maiyapan iti ipapatay, ken tenglem dagiti agibar-ibar nga agturonsg iti pannakatayda. 12 No ibagam, "Awan ammomi maipanggep iti daytoy." Saan kadi nga ammo ti Mangtimitimbang iti puso ti ibagbagam? Ken saan kadi nga ammo daytoy ti Mangalsalaknib iti biagmo? Ken saan kadi nga itedto ti Dios no ania ti maikari iti tunggal maysa? 13 Anakko, manganka iti diro gapu ta nasayaat daytoy, gapu ta ti tedted ti diro ket nasam-it iti panagramanmo. 14 Kasta met ti kinasirib para iti kararuam- no birukem daytoy, addanto masakbayan ken saanto a mapukaw ti namnamam. 15 Saanka nga aglemmeng nga aguray a kas kadagiti nadangkes a tattao a mangdarup iti balay dagiti agar-aramid iti nalinteg. Saanmo a dadaelen ti pagtaenganna! 16 Ta no matuang a maminpito ti tao nga agar-aramid ti nalinteg, bumangonto manen isuna, ngem dagiti nadangkes ket parmekken ti didigra. 17 Saanka nga agrambak no marigrigatan ti kabusormo, ken saan koma nga aragsak ta pusom no maitublik isuna, 18 ta no saan ket makita ni Yahweh ken amangan no saannaka a kanunongan gapu iti dayta ket saannan a kapungot dayta a tao. 19 Saanka nga agdanag gapu kadagiti agar-aramid kadagiti dakes a banbanag, ken saanmo nga apalan dagiti nadangkes a tattao, 20 ta awan masakbayan ti dakes a tao, ken arigna a maiddepto ti lampara ti nadangkes. 21 Agbutengka kenni Yahweh, ken agbutengka iti ari, anakko; saanka a makikadua kadagiti mangsukusir kadakuada, 22 ta giddatonto a dumteng ti didigrada ket siasino ti makaammo iti kadakkkel ti pannakadadael a dumteng manipud kadakuada? 23 Dagitoy ket sasao met laeng dagiti masirib. No maipapan iti linteg, saan a nasayaat no adda panangidumdua iti panangukom. 24 Siasinoman a mangibaga iti nagbasol, "Sika ti husto," ket ilunodto dagiti tattao ken guraento dagiti nasion. 25 Ngem maaddaanto iti kasta unay a ragsak dagiti mangtubngar kadagiti nadangkes, ken addanto dumteng kadakuada a sagsagut a nasayaat. 26 Ti mangmangted iti pudno a sungbat ket arigna a mangmangted iti agek iti bibig. 27 Aramidem ti trabahom iti ruar, samo isagana ti talon; kalpasan dayta, ipatakdermon ti balaymo. 28 Saanka nga agaksi iti maibusor iti kaarubam nga awan ti gapgapuna, ken saanka a mangallilaw babaen kadagiti bibigmo. 29 Saanmo nga ibaga, "Aramidekto kenkuana ti inaramidna kaniak; pagbayadekto isuna iti inaramidna." 30 Nagnaak iti talon ti tao a sadut, limmabasak iti kaubasan ti tao nga awan ammonia. 31 Nagtubtuboanen dagiti sisit ti talonna, naabonganen ti daga kadagiti siitan a mula, ken narban ti bato nga aladna. 32 Kalpasanna, nikitak ket pinanunotko; kimmataik ket nakasursuroak. 33 Maturity pay bassit, iridep pay bassit, idalikepkep pay biit tapno makainana- 34 ket dumteng kenka ti kinapanglaw a kas iti agtatakaw, ken dumteng kenka dagiti panagkasapulam a kasla dagitoy ket nakaarmas a soldado.

25 Dagitoy dagiti dadduma pay a nainsirban a sasao ni Solomon nga insurat dagiti tattao ni Ezekias nga ari ti Juda. 2 Pakaitan-okan ti Dios ti panangili medna iti maysa a banag, ngem pakaidayawan dagiti ari ti mangsukimat iti daytoy. 3 Kas kangato dagiti langit a nangato ken kauneg ti daga, kasta ti kaiyarigan ti

panangsukimat iti puso dagiti ari. 4 Ikkatem ti lati iti pirak, tapno mabalin nga arameten ti mammanday ti pirak. 5 Kasta met nga ikkatem dagiti nadangkes a tattao iti imatang ti ari ket mapatibko ti tronona babaen iti panangaramidna iti umno. 6 Saanmo nga itanok ti bagim iti imatang ti ari ken saanka nga agtakder iti disso a para laeng kadagiti natatakneng a tattao. 7 Nasaysayaat nga ibagana kenka nga, "Umaykadtoy," ngem iti maibabainka iti sangoanan ti natakneng a tao. Ti nasaksiam, 8 ket saanmo a dagus nga ipausig. Ta anianto ngay ti maaramidam no sikanto ti ibabain ti kaarrubam iti dayta a nasaksiam? 9 Pagii nnadalanyo ti saanyo a pagkinnaawatan iti kaarrubam a dakdakayo laeng ket saanmo nga ipakaammo dayta a palimed iti sabali, 10 ta no saan ket amangan no ibabainnako ti makanggeg ket mangiwarasto iti saan a nasayaat a maipanggep kenka ket saanto dayta a mapasardeng. 11 Ti panangibaga iti nasayaat a sao ket kas iti balitok a naikabil iti pirak. 12 Ti nasirib a panangtubngar iti maysa a dumdumngeg ket kasla balitok a singsing wenco alahas a naaramid manipud iti kapipintasan a balitok. 13 Ti napudno a mensahero ket mangipapaay iti nasayaat a rikna iti nangibaon kenkuana a kas iti lammiis ti niebe iti tiempo ti panagaapit. 14 Kas kadagiti uple ken angin nga awan tudona ti kaiyarigan ti tao a mangipaspasindayag iti sagut a saanna met kadi nga ited. 15 Babaen iti kinaanus, mabalinka a makaallukoy iti turay, ken ti nalukneng a dila ket arigna a mabalin a makatukkol iti tulang. 16 No makasaraka iti diro, manganka laeng iti apagisu-ta no mapalalluan, isarwamto met laeng. 17 Saanmo a kanayon nga ibaddeksa sakam iti balay ti kaarrubam ta amangan no mauma kenka ket guraennaka. 18 Ti tao a mangibagbaga iti palso a pammaneknek maibusor iti kaarruban ket kasla igam a mausar iti gubat, wenco maysa a kampilan, wenco maysa a natirad a pana. 19 Ti saan a napudno a tao a pagtaltalkam iti tiempo pannakarribuk ket arigna ti nadadael a ngipen wenco saka a maikagkaglis. 20 Ti tao nga ikankantaanna ti maysa a tao a nadagsen ti riknana ket kasla tay tao a mangus-ussob iti kawesna iti tiempo ti lammin, wenco kasla suka a naibukbok iti sugat. 21 No mabisbisin ti kabusormo, ikkam isuna iti taraon a kanenna, ken no mawaw isuna, ikkam iti danum nga inumenna, 22 ta arigna a mangpalaka kadagiti beggang nga ikabilmo ti ulona, ket gunggunaannakanokti ni Yahweh. 23 Ti kaiyarigan ti tao a mangpaunget kadagiti tattao ket kas iti angin manipud iti amianan a sigurado a mangiyeg iti tudo. 24 Nasayaat ti agnaed iti suli ti tuktok ti balay ngem ti makikabbalay iti babai a mannakiapa. 25 Ti pakaiyarigan ti nasayaat a damag manipud iti adayo a pagilinan ket kas iti nalammis a danum iti tao a mawaw. 26 Ti naimbag a tao nga agdiwerdiwer iti sangoanan dagiti nadangkes a tattao ket kas iti saan a mapagnumaran nga ubbg wenno nadadael a burayok. 27 Saan a nasayaat ti mangan iti adu unay a diro; dayta ket kasla panangbirirok iti adu a pakaitan-okan. 28 Ti tao nga awanan panagteppel ket maiyariq iti siudad a nadadael ken awan paderna.

26 Niebe iti panawen ti tikag wenco tudo iti panawen iti panagapit ti pakaiyarigan ti maag a saan a maikari a mapadayawan. 2 Ti panagakar-akar ti bilit tuleng ken ti napartak a panagtagayab ti sallapingaw ti pakaiyarigan ti lunod a saan a maikari nga agdissuor. 3 Ti baut ket para iti kaballo, ti busal ket para iti asno ken ti kayo a pagbaut ket para kadagiti maag. 4 Saanmo a sungsungbatan ken danggayam iti maag iti kinamaagna, ta no aramidem dayta ket agbalinka a kas kenkuana. 5 Sungbatam iti minamaag iti tao a maag ken danggayam iti kinamaagna tapno saan isuna nga agbalin a nasirib iti bukodna a panagkit. 6 Ti siasinoman a mangipatulod iti mensahe iti maysa a maag ket arigna a putputdenna ti sakana ken in-inumenna ti pakadangranna. 7 Dagiti agbitbitin a saka ti maysa a paralitiko ket maiyariq iti maysa a proverbio iti ngiwait

dagiti maag. 8 Ti panangigalut iti bato iti maysa a palsiit ket kapada ti panangpadayaw iti maysa a maag. 9 Ti sisit nga igi-iggem ti maysa a nabarket ket kasla proverbio iti ngiwat dagiti maag. 10 Ti pumapania a mangsugsugat iti uray siasinoman ket kasla tay tao a mangtangtangdan iti maag wenco uray siasinoman a lumabas. 11 Aso a mangdildilpat iti sarwana ti pakaiyariagan ti maysa a maag a manglit-ulit iti minamaag nga aramidna. 12 Adda kadi makitkitam a nasirib iti bukodna a panagkitka? Adda ad-adu a namnama para iti maysa a maag ngem iti kas kenkuana. 13 Ibagbaga ti sadut a tao nga, "Adda leon iti dalan! Adda leon kadagitit plasa!" 14 Ti panagpusipos ti ridaw iti bisagrana ti pakaiyariagan ti panagbalibalikid ti nasadut a tao iti pagid-iddaanna. 15 Ti sadut a tao ket ikabilna ti imana iti pinggan, ngem saanna man laeng a maingato daytoy nga isubo iti ngiwatna. 16 Iti panagkitka ti maysa a sadut a tao ket nasirsirib isuna ngem iti pito a lallaki nya adda iti kinatimbeng. 17 Ti tao a lumabas a makuangket iti panagsisinnupiat a saanna met a pakasekan ket kasla tay tao a mangtengngel kadagitit lapayag ti maysa nga aso. 18 Agmauyong a tao a mangibibitit iti umap-apuy a pana. 19 ti kaiyariagan ti tao a mangal-allilaw iti karrubana sana kuna, "Agang-angawak laeng!" 20 Ta no awan ti kayo, maiddep ti apuy, ken no awan ti manangperdi iti padana a tao, agsardeng ti panagaapa. 21 Uging a bumegbeggang ken kayo nga agapuy ti kaiyariagan ti mannakipa a tao a mangpakaro iti panagririri. 22 Dagiti sasao a pammadpadakes ket maiyaring iti sangkasakmol a naimas a makan; umunegda iti kaunggan a paset ti bagi. 23 Ti pirak a naikalupkop iti bangka ket kasla umap-apuy a bibig ken dakes a panagpuspuso. 24 Ti siasinoman a gumurgura iti dadduma ket kalkalubanna ti riknana babaen kadagitit ibagbagana, ken ur-urnongenna ti kinaulbodna iti kaungganna. 25 Agsao isuna iti nasayaat, ngem saanno a patpatien isuna, ta adda pito a makarimon iti pusona. 26 Uray no ti gurana ket nakaluban iti panangallilaw, maammoanto ti sangkagimongan ti kinadangkesna. 27 Ti siasinoman a mangkali iti abut ket matnag iti daytoy, ken agtulid nga agsibili ti bato iti siasinoman a nangiduron iti daytoy. 28 Kagurgura ti ulbod a dila dagiti tattao nga irurrumenna, ken mangipapaayti pannakadadael ti manangpatiray-ok a ngiwat.

27 Saanmo nga ipaspasindayag ti maipapan inton bigat, ta saanmo nga ammo ti mabalin a maiyeg ti maysa nga aldad. 2 Bay-am a sabali ti mangidayaw kenka ket saan a ta bukodmo a ngiwat; maysa a ganggannaet ket saan a dagiti bukodmo a bibig. 3 Panunotem ti kinadagsen ti maysa a bato ken ti dagsen ti darat, ket nadagdagsen ngem kadagitoy a dua ti parikut nga ipaay ti maysa a maag. 4 Adda kinaranggas iti puntot ken layus iti unget, ngem siasino ti makatakder iti sangoanan ti imon? 5 Nasaysayaat ti nabatad a panangtubngar ngem iti nalimed a panagayat. 6 Napudno dagiti sugat nga impaayti maysa a gayyem, ngem mabalin nga agkannaka iti kasta unay ti maysa a kabusor. 7 Ti tao a napnek a nangan ket saannna a pagan-anu uray ti diro, ngem iti mabisin a tao, agbalin a nasam-it dagiti amin a napait. 8 Ti bilit nga umadayo manipid uti umukuna ket maiyaring iti tao a maiyaw-awan manipid iti pagnanaedanna. 9 Ti bangbanglo ken insenso ket pagrag-oenda ti puso, ngem nasay-sayaat ti kinadungngko ti gayyem ngem iti balakadna. 10 Saanmo a baybay-an ti gayyemmo ken ti ama ti gayyemmo, ken saanka a mapmapan iti balay ti kabsatmo iti aldaw ti panagrigatmo. Nasaysayaat ti kaarruba nga adda iti asidegmo ngem iti kabsatmo nga adda iti adayo. 11 Agbalinka koma a masirib, anakk, ket pagrag-oem ti pusok; ket sungbataktok ti tao a manglalais kaniak. 12 Ti naannad a tao ket makitana ti riribuk ket aglemmeng isuna, ngem agtuloy dagiti awanan kapadasan a tattao ken agsagabada gapu iti daytoy. 13 Mangalaka iti kawes no ti makinkukua iti daytoy ket mangpatalged iti kuarta nga utang ti maysa a ganggannaet; ken alaem isuna no patalgedanna ti babai

a mannakikamalala. 14 No adda mangbendision iti kaarrubana babaen iti napigsa a timekna iti bigbigat, maibilangto a lunod dayta a pamendision! 15 Ti mannakipa nga asawa a babai ket maiyaring iti saan nga agressat a panagtedpit ti tido iti matutudo nga aldad; 16 ti panangan-anawa kenkuana ket kasla panangigawgid iti angin, wenco panangpadpadas a mangtaya iti lana babaen iti kannawan ngalima. 17 Ti landok, patademenna ti landok, kasta met a sursurroan iti maysa a tao ti gayyemna. 18 Kanento ti tao ti bunga ti aywananna a kayo ti igos, ken maidaway ti tao a mangsalsalaknib iti amona. 19 Mabalin a makitam iti danum ti rupa ti maysa a tao, kasta met mabalin a makita kadagitit aramid ti maysa a tao no ania ti adda iti pusona. 20 Saan a pulos a mapnek ti lubong ti sheol ken ni Abodon, kasta met a saan pulos a mapnek dagiti mata ti tao. (**Sheol h7585**) 21 Ti pagguguran ket para iti pirak, ti hurno ket para iti baliton, ken mapadpadsa ti tao no maidaway isuna. 22 Urayo tumekek iti maysa a maag babaen iti al-o — karaman dagiti bukbulok-saan latta isuna a panawan ti kinamaagnna. 23 Siguradoen ngalima ammom ti kasasaad dagiti arbanmo ken kailalaam ti maipapan kadagitit tarakenmo, 24 ta saan nga agnanayon ti kinabaknang. Adda aya met korona nga agpaut iti amin a henerasion? 25 Awanen dagiti ruot ken agparparang dagiti baro a nagtubo ken naurnong kadagitit banbantay dagiti kanen dagiti taraken. 26 Ipaayto dagiti karnero ti kawesmo, ken ipaayto dagiti kalding ti bayad ti talon. 27 Addanto gatas dagiti kalding nga agpaay a taraonmo—taraon para iti bumalaymo—ken taraon para kadagitit adipenmo a babbai.

28 Agtaray dagiti managdakdakes uray no awan ti mangkamkamat kadakuada, ngem dagiti agar-aramid iti umno ket natured a kas iti urbon a leon. 2 Gapu iti basol ti daga, addaan daytoy kadagitit mangiturturay, ngem babaen iti tao nga addaan iti pannakaawat ken pannakaammo, agpauuto daytoy iti atidug a tiempo. 3 Ti maysa a napanglaw a tao a mangidaddadanek kadagitit padana a napanglaw ket kas iti bumayakabak a tudo nga awan ibatina a taraon. 4 Dagiti mangtallikod iti linteg ket dayawenda dagiti nadangkes a tattao, ngem guraen ida dagiti agtultulog iti linteg. 5 Saan a maawatan dagiti dakes a tattao ti hustisia, ngem maawatan dagiti mangsapsapul kenni Yahweh dagiti amin a banag. 6 Nasaysayaat ti napanglaw a tao nga agbibiaq iti kinatarnawna, ngem iti nabaknang a tao a dakes dagiti aramidna. 7 Ti agtungtungpal iti linteg ket maysa nga anak nga addaan iti pannakaawat, ngem ti tao a kadua dagiti narawet ket ibabainna ti amana. 8 Ti agururnong iti kinabaknangna babaen iti nangato a panangporsiyentona iti ipapautangka ket ur-urnongenna ti kinabaknangna a maipaayto iti tao a naasi kadagitit napanglaw a tattao. 9 No adda saan a dumdumngit iti linteg, uray pay ti kararagna ket makarimon. 10 Ti siasinoman a mangituronq iti nalinteg iti dakes a wagas ket matnag ti bukodna nga abut, ngem maaddaan iti nasayaat a tawid ti awan basolna. 11 Ti baknang a tao ket mabalin a masirib iti bukodna a panagkitka, ngem matakutanto isuna ti napanglaw a tao nga addaan iti pannakaawat. 12 Inton adda balligi para kadagitoy agar-aramid iti umno, addanto naindaklan a dayag, ngem inton bumangon dagiti nadangkes, aglemmeng dagiti tattao. 13 Ti mangilemmeng kadagitit basolna ket saan a rumang-ay, ngem ti agbabawi ken tumallikod kadagitoy ket makaassianto. 14 Naragsak ti maysa a tao a kanayon nga agbibiaq nga addaan iti panagraem, ngem ti siasinoman a mangpatangken iti pusona ket marirubukanto. 15 Kas iti agngerngernger a leon wenco agdakdakiwas ngalima oso ti kaiyariagan ti nadangkes a mangiturturay kadagitit napanglaw a tattao. 16 Maysa a naranggas a mangidaddadanek ti kaiyariagan ti mangiturturay ngalima awanan iti pannakaawat, ngem ti manggurgura iti kinaulbod ket pumauto dagiti aldadna. 17 No nagbiddut ti maysa a tao gapu ta adda pinagsayasayna ti darana, aglemmengto

isuna agingga a matay, ket awanto ti tumulong kenkuana. **18** Natalgedto ti siasinoman nga agbiag nga addaan iti kinatarnaw, ngem dagus a matraag ti agbibiag iti nakillo a wagas. **19** Ti tao a mangrabtrabaho iti dagana ket maaddaanto iti adu a taraon, ngem maaddaanto iti adu a rigat ti siasinoman a mangsurot iti awan serserbinha nga aramid. **20** Ti napudno a tao ket maaddaanto iti adu a bendision, ngem madusanto ti tao a bumaknang iti apagbiit. **21** Saan a nasayaat a mangipakita iti panangidumduwa, ngem agbasol ti tao para iti sangapidaso a tinapay. **22** Kamkamaten ti naimot a tao ti kinabknang, ngem saanna ammo nga umayto kenkuana ti kinarigat. **23** Ti siasinoman a mangtubngar iti maysa a tao ket makasarakti iti ad-adu a pabor manipud kenkuana ngem ti maysa a tao a mangpatpatiray-ok kenkuana babaen iti dilana. **24** Siasinoman a mangtakaw iti sanikua ti ama wenno inana nga ibagana a, "Saan a basol dayta," kadua isuna ti manangdadel. **25** Mangpurnuay iti apa ti naugam a tao, ngem rumang-ay ti agtaltalek kenni Yahweh. **26** Maag ti agtaltalek iti bukodna a bagi, ngem ti siasinoman nga agbibiag iti kinasirib ket maiyadayo manipud iti peggad. **27** Awan pagkurangan ti mangtultulung kadagiti napanglaw, ngem siasinoman a saan a mangikaskaso kadakuada ket aglak-amto iti adu a lunod. **28** No bumileg dagiti nadangkes, aglemmeng dagiti tattao, ngem no mapukaw dagiti nadangkes, umadu dagiti agar-aramid iti umno.

29 tao a namin-adu a natubngar ngem pasikkilenna ti tengnedna, madadael a dagus ket saanto nga umimbay. **2** Inton umadu dagiti agar-aramid iti umno, agrag-o dagiti tattao, ngem no ti nadangkes a tao ti mangturturay, agsennaay dagiti tattao. **3** Siasinoman a mangayat iti kinasirib ket pagrag-oena ti amana, ngem ti makikadkadia kadagiti balangkantis ket daddaelenna ti kinabknangna. **4** Patakderen ti ari ti daga babaen iti hustisia, ngem daadelein daytoy ti tao a dumawdawat iti pasuksok. **5** Ti tao a mangpatpatiray-ok iti kaarrubana ket agiwaywayat iti iket para iti sakana. **6** Matililiw iti palabog ti siasinoman a dakes a tao babaen iti bukodna a basol, ngem agkanta ken agrag-o ti tao nga agar-aramid iti umno. **7** Irupir ti agar-aramid iti nasayaat dagiti napanglaw; saan a maawatan ti nadangkes ti kasta a pannakaammo. **8** Puoran dagiti maag ti siudad, ngem ikkaten dagiti nasirib ti gura. **9** No makisinuppiat ti masirib kadagiti maag a tao, aupngutot ken agkatawa isuna, ken awanto ti inana. **10** Kagura dagiti mawaw ti dara ti awan basolna ket sapulenda ti biag dagiti nalinteg. **11** Ipakita ti tao a maag ti amin nga ungetna, ngem ti masirib a tao ket igawidna ti ungetna ken pakalmaenna ti bagina. **12** No dengdenggen ti mangturturay ti kinaulbos, agbalinto a nadangkes dagiti amin nga opisyalesna. **13** Agpada ti napanglaw ken ti mangiddaddananes a tao, ta agpada nga innikan ni Yahweh iti lawag dagiti matada. **14** No ukomen ti ari dagiti napanglaw babaen iti kinapudno, mapasingkedato ti agnanayon ti tronona. **15** Mangted ti sirib ti baot ken panbabalaew, ngem ti ubing a saan a madidisiplinaan ket ibabainna ti inana. **16** Inton dagiti nadangkes a tao ti agturya, umadu ti basol, ngem makita dagiti agar-aramid iti umno ti pannakaabak dagiti nadangkes a tattao. **17** Disiplinaam ti anakmo ket paginanaennakanto, mangiyegto isuna iti ragsak iti biagmo. **18** No awan ti naipadto a sirmata saan a matengngel dagiti tattao, ngem nagasat ti tao a mangsalsalimetmet iti linteg. **19** Saanto a mabagbagaan iti maysa a tagabu, ta uray no maawatanna, awanto ti sungbatna. **20** Kitaen ti tao a dasarudos iti saona? Ad-addu ti namnammara para ti maag ngem isuna. **21** Ti mangpanuynoy iti tagabuna sipud pay iti kinaagtutubona, addanto ti parrikut iti kamaudiananna. **22** Ti naunget a tao ket mangpataud iti ringgor ken makaaramid iti adu a basol ti amo a naunget. **23** Ti kinatangsiit ti maysa a tao ket isu ti mangipababa kenkuana, ngem ti addaan iti napakumbaba nga espiritu ket mapadayawanto. **24** Ti tao a makibingay kadagiti agtatakaw ket kagurgurana ti bukodna a

biag; mangmangegea ti lunod ket agulimek. **25** Ti buteng ti tao ket isu't pakaisiloanna, ngem maisalakan ti agtaltalek kenni Yahweh. **26** Adu ti mangsapul iti rupa ti mangituray, ngem agtaud kenni Yahweh ti hustisia para kenkuana. **27** Ti tao a saan a nalinteg ket pakarurudan dagiti agar-aramid iti umno, ngem ti nalinteg ti dalanna ket makarimon kadagiti nadangkes a tattao.

30 Dagiti pagsaao ni Agur nga anak a lalaki ni Jakeh- ti mensahe manipud iti Dios: Imbutak tak daytoy a lalaki kenni Ithiel, kada Ithiel ken Ucal: **2** Pudno nga ad-adda a kaslaak iti ayup ngem iti siasinoman a tao, ken awan ti pannakaawatko a kas iti tao. **3** Saanko a naadal ti kinasirib, wenno addaanak iti pannakaamo maipapan iti Nasantoan. **4** Siasino ti napangpang iti langit ket bimmaba? Siasino ti nangurnong iti angin babaen kadagiti imana? Siasino ti nangurnong kadagiti danum babaen iti pagan-anayna? Siasino ti nangipatakder kadagiti amin a pungto ti daga? Ania ti naganna, ken ania ti nagan ti anakna? Sigurado nga ammoy! **5** Napadasesn ti amin a sasao ti Dios, kalasag isuna kadagiti agkamkamang kenkuana. **6** Saanmo a nayonan dagiti sasaona, di la ket tubngarennaka, ket mapanekneknante nga ulbod. **7** Dua a banag ti dawatek kenka, saanmo ida nga ipaidam kaniak sakbay a matayak: **8** Lyadayom kaniak ti kinaubbaw ken kinaulbos. Saanmo nga ited kaniak ti kinapanglaw wenno kinabknang, itedmo laeng iti taraon a kasapulok. **9** Ta no addaanak ti adu unay, ilibakkanto ken ibagak a, "Siasino ni Yahweh?" Wenno no pumanglawak, agtakawako ket ibabainkonto ti nagan ti Diosko. **10** Saanmo a dadaelen ti dayaw ti tagabu iti sangoanan ti amona, di la ket ilunodhaka ket agbiddutka. **11** Ti maysa a henerasion a mangilunod iti amada ken saanda a bendisionan ti inada, **12** dayta ti henerasion a nadalus kadagiti bukodda a mata, ngem saanda a nadalusman manipud kadagiti rugitda. **13** Dayta ti henerasion—anian a nagtangsit dagiti matada ken nakangato dagiti kalub ti matada! —**14** isuda ti henerasion a kaslal kampilan dagiti ngipenda, ken kampit dagiti pangalda, tapno sikbabenda dagiti napanglaw iti daga ken dagiti agkasapulan manipud iti sangkataaoan. **15** Adda dua nga annak a babai ti alinta? "Ikkannak ken ikkannak," ti sangitda. Adda tallo a banag a saan pulos a mapmapnek, uppata saan pulos a mangibaga iti "Uston": **16** Lubong dagiti natay, ti aanaikan a saan a makaipaayti iti anak, ti daga a mawaw iti danum ken ti apuy a saan pulos a mangibaga iti "Uston." (*Sheol h7585*) **17** Ti mata a manguyaw iti ama, ken ti mang-uyaw iti panagtulhog iti ina, sippetento nga iruar dagiti uwak iti tanap dagiti matana, ket kanento isuna dagiti buitre. **18** Adda tallo a nakaskasdaaw unay para kaniak, uppata saanko a maawatan: **19** ti dalan ti agila iti langit, ti dalan ti uleg iti bato; ti dalan ti bangka iti tengga ti baybay; ken ti wagas ti lalaki iti balasang. **20** Daytoy ti wagas ti makikamkammala—mangan isuna sana punasan ti ngiwaita ken ibagana nga "Awan ti nagbasolak". **21** Kadagiti tallo a banag agkintayeg ti daga, ti maikauppat ti saanna a maibutan: **22** ti tagabu nga agbalin nga ari; no mabsog iti taraon ti maag; **23** no makiassawa ti babai a mabusbusor, ken no sublatten ti babaonen ti saad ti amona a babai. **24** Uppata a banbanag iti daga ket babassit ngem nasisiribda unay: **25** dagiti kuton ket persua a saan a nabileg, ngem agisagsaganada kadagiti taraonda iti kalgaw; **26** dagiti koneho ket saan a napigsa a parsua, ngem ar-aramidenda dagiti pagtaenganda kadagiti batbato. **27** Dagiti duodon ket awan ti arida, ngem nakalinyada amin nga agmartia. **28** Kadagiti aluiti, maiggamam daytoy kadagiti imam, ngem masarakan ida kadagiti palasio dagiti ari. **29** Adda tallo a nalimbong iti addangda, uppata a nalimbong iti pannagnada: **30** ti leon, ti kapigsaan kadagiti amin nga atap nga ayup-saan a tumallikud daytoy iti anieman; **31** maysa a nataera a kawitan; maysa a kalding, ken maysa nga ari nga adda iti abayna dagiti soldadona. **32** No nagbalinka a maag, a

mangidaydayaw iti bagim, wenco no agpangpanggepka iti dakes-iyaputmo ti imam iti ngiwatmo. **33** Kas iti panangbatil iti gatas a mangpatpataud iti mantikilya, ken kas iti panagdara ti agong ti maysa a tao no matirir daytoy, kastoy met laeng ti mapasamak iti unget a mangpataud ti apa.

31 Dagiti sasao ni Ari Lemuel— mensahe manipud iti Dios nga insuro kenkuana ti inana. **2** Ania, anakko? Ken ania, anak ti aanakak? Ken ania, anak dagiti sapatak? — **3** Saanmo nga ited ti pigsam kadagit babbai, wenco dagiti wagasmo kadagit mangdaddaabel kadagit ari. **4** Saan a para kadagit ari, Lemuel, saan a para kadagit ari ti uminom iti arak, wenco kadagit mangiturturay ti mangdamag nga, “Ayanna ti naingel a mainom?” **5** Gapu ta no uminomda malipatanda dagiti naipaulog a linteg, ket saanda a bigbigen dagiti kalintegan dagiti amin a marigrigatan. **6** Ikkam iti naingel a mainom dagiti tattao a mapukpukaw, ken arak dagiti agsagsagaba. **7** Uminom isuna ket malipatanna ti kinapanglawna, ket saanna a malagip ti pakariribukanna. **8** Agsaoka para kadagit saan a makasao, para kadagit amin a mapukpukaw. **9** Agsaoka ket mangukomka babaen iti pannakarukod iti nalinteg ken ikalintegam ti karbung dagiti napanglaw ken agkasapulan a tattao. **10** Siasino ti makasarrik iti asawa a babai nga adda kabaelanna? Napatpateg isuna nga adayo ngem kadagit alahas. **11** Agtaltalek kenkuana ti puso ti asawana, ken saanto pulos a pumanglaw ti asawana. **12** Agar-aramid isuna iti nasayaat a banbanag para iti asawana ken saan a kinadakes iti entero a panagbiagna. **13** Mangpilpili isuna iti lupot a naaramid iti buok iti karnero ken de lana a lupot, ket agrabaho isuna a sirarasak kadagit imana. **14** Maiyariq isuna iti agtagtagilako iti barko; mangisangsangpet isuna kadagit taraon manipud iti adayo a lugar. **15** Bumangon isuna iti rabii ket ikkanna iti taraon dagiti sangkabalayanna, ket iwarasna ti trabaho para kadagit adipenna a babbai. **16** Agbirok isuna iti talon ket gatangenna daytoy babaen iti bunga dagiti imana, agmula isuna iti ubas. **17** Kawkawesanna ti bagina iti pigsa ken pappapiagsaenna dagiti imana. **18** Ammona no anianto ti mangted kenkuana iti nasayaat a gungona, agpatpatnag a saan a maiddep ti silawna. **19** Iyiggemna dagiti imana iti rueda, ken igemanna ti takbian. **20** Iyuntna dagiti imana kadagit napanglaw a tattao; iyuntna dagiti imana kadagit agkasapulan a tattao. **21** Saan isuna a mabuteng iti niebe para iti sangakabalayanna, ta nakawesan iti natingra a nalabaga ti sangakabalayanna. **22** Agar-aramid isuna kadagit abbong ti pagidaanna, ket agkawkawes isuna iti lino a pagan-anay a purpura ti marisna. **23** Mabigbigbig ti asawana kadagit ruangan, tunggal makitunggaw ti asawana kadagit panglakayen iti daga. **24** Agar-aramid isuna kadagit lino a pagan-anay ket ilaklakona dagitoy, ken mangipapaay isuna iti barikes kadagit agtagtakilako. **25** Nakawesan isuna iti pigsa ken dayaw, ket katkatawaanna ti umay a tiempo. **26** Lyungapna ti ngiwatna a nabuyugan iti kinasirib, ken adda ti linteg ti kinamanangaasi iti dilana. **27** Banbantayanna dagiti wagas ti sangakabalayanna ket saanna a kanen ti tinapay ti kinasadut. **28** Tumakder dagiti annakna ket awaganda isuna a nagasat; idaydayaw isuna ti asawana a kunkunana, **29** “Adu a babbai ti nakaaramid iti nasayaat, ngem inabakmo ida amin.” **30** Makaallilaw ti kinapintas, awan serserbi ti kinapintas, ngem maidaydayawto ti babai nga agbuteng kenni Yahweh. **31** Itedyo kenkuana ti bunga ti aramidna ket bay-anyo nga idaydayaw koma isuna dagiti aramidna kadagit ruangan.

Eclesiastes

1 Dagitoy dagiti sasao ti Manursuro, ti kapututan ni David ken ari iti Jerusalem. **2** Ibagbaga ti Manursuro daytoy. "Kas iti alingasaw ti angep, kas iti pul-oy ti angin, mapukaw dagiti amin a banbanag, nga agibati iti adu a saludsod. **3** Ania ti gungguna a magun-od ti sangkataaoan manipud kadagiti amin a trabaho a pagbanbanoganda iti baba ti init? **4** Lumabas ti maysa a henerasion, ket umay ti sabali a henerasion, ngem agtalaena ti daga iti agnanayon. **5** Agsingisng ti init ken lumnek daytoy ket dagus nga agsubli manen iti lugar a pagsingsingisnganna. **6** Agpul-oy ti angin a paabagatan ken agrikus nga agpaamianan, agrikrikus a kakanayon iti dalanna ket agsubsubli manen. **7** Agay-ayus amin dagiti karayan iti baybay, ngem saan pulsos a mapunno ti baybay. Iti lugar a pagturturungan dagiti karayan, saday manen ti papananda. **8** Makabannog amin a banbanag, ket awan ti siasinoman a makailawlawag iti daytoy. Saan a mapnek ti mata kadagiti makitkitana wenco mapno ti lapayag kadagiti mangmangngegna. **9** Aniaman dagiti napalabas ket isunto ti mapasamak ken aniaman dagiti naaramiden ket isunto ti maaramid. Awan iti barbaro iti baba ti init. **10** Adda kadi iti aniaman a mabalin a maibaga, "Kitaem, barbaro daytoy?" Aniaman nga adda ket addan iti nabayagen a panawen, kabayatan dagiti tawtawen a nabayagen a napalabas sakbay kadatayo. **11** Kasla awan ti makalagip kadagiti banbanag a napasamak idu un-unana a tiempo. Ken dagiti banbanag a naud-udi a napasamak ken dagiti mapasamakto iti masakbayan ket saanto met laeng siguro a malagip." **12** Siak ti Manursuro, ket nagturayak a kas ari iti Israel idiy Jerusalem. **13** Inusarko ti panunotko a mangadal ken mangsukimat babaen iti kinasirib dagiti amin a banbanag a maar-aramid iti baba ti langit. Dayta a panagsukimat ket makabannog a trabaho nga inted ti Dios kadagiti annak dagiti tattao a pakakumikomanda. **14** Nakitak amin dagiti aramid a maar-aramid iti baba ti init ket kitaenyo, maiyariqda amin iti alingasaw ken panangpadas a mangpastor iti angin. **15** Saan a mailinteg ti killo! Saan a mabilang dagiti mapukupukaw! **16** Nagsaoak iti pulsok, a kunak, "Kitaem, nakagun-odak iti adda u kinasirib ngem kadagiti amin nga immun-una ngem siak ditoy Jerusalem. Nakitak ti panunotko iti adu a kinasirib ken pannakaammo." **17** Isu nga inusarko ti pulsok tapno maammoak ti kinasirib ken kasta met ti kinamauyong ken kinamaag. Naawatak a daytoy ket panangpadas met laeng a mangpastor iti angin. **18** Ta iti kinawadwad iti kinasirib, ad-adda iti pannakaupay, ken ti tao a manaynayunan ti pannakaammona, ad-adda ti panagladingit.

2 Kinunak iti pulsok, "Umayka itan, suutenga iti kinaragsak. Isu a ragsakem ti pakaragsakan. Ngem kitaem, daytoy ket apagbihet met laeng a pul-oy. **2** Kinunak maipapan iti panagkatawa, "Kinamaag daytoy!" ken maipapan iti ragsak, "Ania ti serserbina daytoy?" **3** Sinukimat ko iti pulsok no kanason a penneken dagiti tarigagayko babaen iti arak. Impalubosko nga ituronagnak ti panunotko iti kinasirib uray no adda pay laeng kaniak ti kinamaag. Kayatko a maammoan ti nasayaat nga aramiden dagiti tattao iti baba ti langit kabayatan dagiti aldaw dagiti bibiagda. **4** Naindaklan a banbanag dagiti naaramidak. Nangjipatakderak kadagiti balbalay para iti bagik ken nagmaulaak kadagiti kaubasan. **5** Nangaramidak kadagiti minuyongan ken parke para iti bagik; minulaak dagitoy iti amin a kita dagiti agbunga a kaykayo. **6** Nangkaliak kadagiti pagurnongan iti danum a mangsibog iti kabakiran a nagtuboan dagiti kaykayo. **7** Gimmatangak kadagiti lallaki ken babbai a tagabu; addaanak kadagiti tagabu a naiyanak iti palasiok. Addaanak pay kadagiti dadakkel nga arban ken pangen iti dingwen, nga ad-adu ngem ti siasinoman nga ari ngem immun-una a nagturay iti Jerusalem sakbay kaniak. **8** Nakaurongak iti pirak ken

balitok, kadagiti gameng dagiti ar-ari ken probprobinsia. Addaanak kadagiti lallaki ken babbai a kumakanta nga agpaay kaniak; babaen kadagiti adu nga as-assawa ken kakabkabbalay, inaramidko dagiti banbanag a makaparagsak iti siasinoman a lalaki iti rabaw ti daga. **9** Isu a nagbalinak a nain-indaklan ken nabakbknang ngem kadagiti amin ngem immun-una ngem siak iti Jerusalem, ken nagtalinaed kaniak ti kinasiribko. **10** Aniaman a tinarigagayan dagiti matak, saanko nga impaidam kadagitoy. Saanko nga impaidam iti pulsok ti aniaman a pakaragsakan, gapu ta agrag-o ti pulsok iti amin a nagbannogak ket ragragsak ti gunggonak kadagiti amin a trabahok. **11** Ket kinitak dagiti amin ngem inaramid ti imak ken iti trabaho nga inaramidko, ngem kaskasdi met laeng ngem alingasaw dagiti amin a banag ken panangpadas a mangpastor iti angin. Awan ti magunggona iti baba ti init. **12** Ket timmalikudak a mangutob iti kinasirib, ken kasta met ti kinamauyong ken kinamaag. Ta ania ti maaramiden ti sumaruno nga ari a sumukat kalpasin ti ari, a saan pay a naaramid? **13** Ket nangruji a naawatak nga adda pangatiwan ti kinasirib iti kinamaag, kas ti lawag a nasaysayaat ngem iti sipnet. **14** Us-usaren ti nasirib a tao ti matana a mangkita iti papananna, ngem magmagna ti maag iti kasipngetan, numan pay ammok nga agpada a gasat ti nakasagana para iti tunggal maysa. **15** Ket kinunak iti pulsok, "Aniaman a mapaspasamak iti maag ket mapasamakto met kaniak. Isu nga ania ti pagdumaanna no kasta unay ti kinasiribko?" Inkeddengko iti pulsok, "Daytoy ket alingasaw met laeng." **16** Ta ti nasirib a tao, kas iti maag, ket saan a malaglagip iti atiddug a panawen. Kadagiti dumteng nga alaldaw, amin dagita a banbanag ket nabayagen a nalipatan. Matay ti nasirib a tao a kas met iti maag a matay. **17** Isu a ginurak ti biag gapu ta dakes para kaniak dagiti amin a trabaho a maar-aramid iti baba ti init. Daytoy ket gapu ta alingasaw amin a banbanag ken panangpadas a mangpastor iti angin. **18** Kinagurak amin a naaramidko a nagbannogak iti baba ti init gapu ta masapul nga ibatik dagitoy iti tao a sumaruno kaniak. **19** Ket siasino ti makaammo no nasiribto isuna wenco maag? Ngem isunanto ti amo kadagiti amin a banag iti baba ti init a naaramiden iti bannog ken kinasiribko. Alingasaw met laeng daytoy. **20** Ngarud, nangruji a maupay ti pulsok kadagiti amin a trabaho nga inaramidko iti baba ti init. **21** Ta mabalin nga adda ti agtrabaho nga addaan iti kinasirib, pannakaammo ken kinalaing, ngem ibatinanto dagiti amin a banbanag nga adda kenkuana iti maysa a tao a saan pulsos a nagtrabaho iti aniaman kadagitoy. Daytoy ket alingasaw met laeng ken nakabutubeng unay a pasamak. **22** Ta ania ti magunggona ti tao nga agtrababaho iti kasta unay ken mangpadpadas iti amin a puso a mangleppas kadagiti aramidna iti baba ti init? **23** Inaldaw a nasakit ken nariqat ti trabahona, isu a saan a makainana ti kararuana iti rabbi. Daytoy ket alingasaw met laeng. **24** Awan ti nasaysayaat para iti siasinoman ngem ti laeng mangan, uminom ken mapnek iti aniaman a nasayaat iti trabahona. Nakitak a naggapu iti ima ti Dios daytoy a kinapudno. **25** Ta siasino ti makapangan wenco maaddaan iti aniaman a kita ti ragsak nga awan iti Dios? **26** Ta iti siasinoman a makaayayo kenkuana, ited ti Dios ti kinasirib, pannakaammo ken rag-o. Nupay kasta, itedna iti managbasol ti trabaho iti panagurnong ken panagidulin tapno itedna iti maysa a tao a makaay-ayo iti Dios. Daytoy ket alingasaw met laeng ken panangpadas a mangpastor iti angin.

3 Ta adda naituding a tiempo para iti amin a banag, ken panawen para iti tunggal panggep iti baba ti langit. **2** Adda tiempo iti pannakaianyan ken adda tiempo iti pannakatay, adda tiempo iti panagmula ken tiempo iti panangparut kadagiti mula, **3** adda tiempo iti panangpapatay ken adda tiempo iti pannakapaimbag, adda tiempo iti panangdadael ken adda tiempo iti panangbangon, **4** adda tiempo

iti panagsangsit ken adda tiempo iti panagkatawa, adda tiempo iti panagladgingit ken adda tiempo iti panagsasala, **5** adda tiempo iti panangipourwak kadagit batbato, ken adda tiempo iti panagurnong kadagit batbato, adda tiempo iti panangarakup kadagit dadduma a tattao ken adda tiempo iti panaglikliek manipud iti pannakaarakup, **6** adda tiempo ti panagbiruk kadagit banbanag ken adda tiempo ti panagsardeng ti panagbiruk, adda tiempo ti panagidulin kadagit banbanag ken adda tiempo ti panagibelleng kadagit banbanag, **7** adda tiempo ti panapigis kadagit kawkawes ken adda tiempo ti panagisimpa kadagit kawkawes, adda tiempo ti panagulimek ken adda tiempo ti panagsao, **8** adda tiempo ti panagayat ken adda tiempo ti panaggura, adda tiempo para iti gubat ken adda tiempo para iti kappia. **9** Arian ti magunggona ti trabahador kadagit pagbanbanoganna? **10** Nakitakon ti trabaho ngyo inted ti Dios kadagit tattao a leppasenda. **11** Inaramid ti Dios dagiti amin a banbanag a maitutop iti umno a tiempo. Inkabilna pay ti kinaagnayan kadagit pususoda. Ngem saan a maawatan ti sangkatoan dagiti inaramid ti Dios, manipud kadagit rugrugida aingga kadagit panagleppasda. **12** Ammok nga awan ti nasaysayaat para iti siasinoman ngem ti agrag-o ken agaramid iti nasayaat kas agbibieg isuna— **13** ken mangan ken uminom koma ti tunggal maysa ken maawatanda koma no kasano a ragsakenda dagiti nasaysayaat nga aggapu kadagit amin a trabahoda. Sagut daytoy manipud iti Dios. **14** Ammok nga awan ti nasaysayaat para iti siasinoman ngem ti nataengen ken maag nga ari a saannan nga ammo ti dumngeng kadagit ballaag. **15** Pudno daytoy uray no ti maysa a baro ket agbalin nga ari manipud iti pagbaludan, wenna uray no naiyanak isuna a marigrigat iti pagarianna. **16** Nupay kasta, nakitak ti tunggal maysa a sibibieg ken magmagna iti aglawlaw iti baba ti init a papaiturayanda dagiti bagbagida iti sabali pay a baro a timmakder a kas ari. **16** Awan ti pagpatinggaan dagiti amin a tattao a mangayat ngy agtulnog iti baro nga ari, ngem saan nga agbayag ket adu kadakuada ti saanen a mangdayaw kenkuana. Pudno, daytoy a kasasaad ket alingasaw, ken panangpadas a mangipastor iti angin.

4 Maminsan manen pinanunotko ti maipapan kadagit amin a panangidanes a maar-aramid iti baba ti init. Kitaem dagiti lila dagiti naidadanes a tattao. Awan ti mangliwiwa kadakuada. Ti kinabileg ket adda iti ima dagiti mangidaddanes kadakuada, ngem awan ti mangliwiwa kadagit naidadanes a tattao. **2** Isu a kabkablaawak dagiti natayen a tattao, dagidiay natayen, saan a dagiti agbibieg, dagidiay sibibieg pay laeng. **3** Nupay kasta, nagasgasat pay ngem kadakuada ti saan pay a nagbiag, ti saan pay a nakakita iti aniaman a kinadakes a maar-aramid iti baba ti init. **4** Ket nakitak nga amin a kinagaed ken amin a batido a trabaho ket nakaigapuan ti panangpal ti kaaruba ti maysa a tao. Alingasaw met laeng daytoy ken panangpadas a mangipastor iti angin. **5** Agdalikepkep ti maag ken saan nga agtrabtrabaho, isu a ti bukodna a lasag ti taraonna. **6** Ngem nasaysayaat ti sangarakem a

gunggona iti naulimek a trabaho ngem ti dua a rakem a gunggona iti trabaho a panangpadas a mangipastor iti angin. **7** Ket napanunotko pay ti maipapan iti nakarkaro nga awan serserbina, ti apagbiit nga agpuuk ngal alingasaw iti baba ti init. **8** Adda ti kita ti tao nga agbibieg ngal agmamysa. Awan a pulos ti kuduana, awan anakna a lalaki wenna kabsatna a lalaki. Awan pulos ti pagpatinggaan dagiti amin a trabahona, ken saan a mapmapnek dagiti matana iti panaggungun-od iti kinabaknang. Agsidsiddaa isuna, "Siasino ti agnumar iti pagbanbannogak ken pangpawpawilak iti bagik iti ragsak?" Alingasaw met laeng daytoy, saan a napintas a pagteng. **9** Nasaysayaat ti dua a tao nga agtrabaho ngem ti agmamysa; makaurnongda a dua iti nasayaat a bayad ti nagbanbanoganda. **10** Ta no matumba ti maysa, mabalin a banguner ti maysa pay ti gayyemna. Nupay kasta, panagladgingit ti sumursurot iti agmamysa no matumba isuna no awan ti siasinoman a mangbangon kenkuana. **11** Ken no agabay nga agidita iti dua, mabalin a bumarada, ngem kasano a pumudot ti agmamysa? **12** Ti tao nga agmamysa ket maparukma, ngem kabaelan a sarangten ti dua a tao ti panangraut, ken saan a nalaka a mapugsat ti tali nga adda tallo a linabagna. **13** Nasaysayaat ti agbalin a nakurapay ngem masirib a baro ngem ti nataengen ken maag nga ari a saannan nga ammo ti dumngeng kadagit ballaag. **14** Pudno daytoy uray no ti maysa a baro ket agbalin nga ari manipud iti pagbaludan, wenna uray no naiyanak isuna a marigrigat iti pagarianna. **15** Nupay kasta, nakitak ti tunggal maysa a sibibieg ken magmagna iti aglawlaw iti baba ti init a papaiturayanda dagiti bagbagida iti sabali pay a baro a timmakder a kas ari. **16** Awan ti pagpatinggaan dagiti amin a tattao a mangayat ngy agtulnog iti baro nga ari, ngem saan nga agbayag ket adu kadakuada ti saanen a mangdayaw kenkuana. Pudno, daytoy a kasasaad ket alingasaw, ken panangpadas a mangipastor iti angin.

5 Bantayam dagiti tigtignaymo no mapanka iti balay ti Dios. Mapanka idiy a dumngeng. Nasaysayaat iti panagdengngeng ngem kadagit maag nga agidatdaton kabayatan a saanda nga ammo a kinadangkes ti araramidenda iti biag. **2** Saanka nga agdarasudos unay nga agsao, ken saanno a palubosan ti pusom nga agdarasudos unay a mangiyeg iti aniaman a banag iti sangoanan ti Dios. Adda ti Dios idiy langit, ngem addaka iti rabaw ti daga, isu a bassitem laeng koma dagiti sasaom. **3** No adda ti adu unay a banag nga aramidem ken pakadanagam, mabalin nga agtagtagainepekta iti dakes. Ken no ad-adu dagiti sasasoem, ad-adu ti maibagam a minamaag. **4** No agsapataka iti Dios, saanno nga itantan nga aramidem daytoy, ta saan a maragsakan ti Dios kadagit maag. Aramidem ti insapatan nga aramiden. **5** Nasaysayaat ti saan nga agsapata ngem ti agsapata a saanno a tungpalen. **6** Saanno a palubosan ti ngiwaymo a pakaigapuan ti panagbasol ti lasagmo. Saanno nga ibaga iti mensahero ti padi, "Biddut dayta a sapata. "Apay a papungtotem ti Dios babaen iti panagsapatan a siulbod, a mangparparudti Dios tapno dadaelenna dagiti aramid dagiti imam? **7** Ta iti adu a tagtagainepe, kas iti adu a sasao, ket adda ti awan kaipapananna nga alingasaw. Isu nga agbutengka iti Dios. **8** No makitam dagiti marigrigat a maidaddanes ken mataktaawan iti nalinteg ken umno a panangtrato iti probinsiam, saanka a masdaaw a kasla awan ti makanammo, gapu ta adda dagiti tattao nga addaan iti pannakabalin a mangkitita kadagit adda iti babaenda, ken adda pay dagiti nangatngato ngem kadakuada. **9** Kanayonna pay, dagiti bunga iti daga ket para iti amin ken ti ari a mismo ket mangal-ala kadagit bunga manipud kadagit talon. **10** Siasinoman a mangay-ayat iti pirak ket saan a mapnek iti pirak ken siasinoman a mangay-ayat iti kinabaknang ket kankanyon nga agtarigagay iti ad-adu pay. Daytoy ket alingasaw met laeng. **11** Kas umad-adu ti kinabaknang, kasta met nga umad-adu dagiti

tattao a mangibus iti daytoy. Ania ti pagsayaatan ti kinabaknang iti akinkukua malaksid iti panangbuybuyana iti daytoy? **12** Nasimbeng ti panagturog ti agrabrabaho a tao, mangan man isuna iti basset wenco adu, ngem ti tao a nabaknang ket saan nga palubosan isuna ti kinabaknangna a makaturog iti nasayaat. **13** Adda ti nakaro a kinadakes a nakitak iti baba ti init: kinabaknang nga iduldulin ti akinkukua, a pagbanbanagan ti bukodna a panagrigat. **14** No mapukaw ti nabaknang a tao ti kinabaknangna babaen iti dakes a gasat, ket awan pulos ti mabati kadagitima iti bukodna nga anak a lalaki, nga isu ti nagbalinanna nga ama. **15** Kas naiyanak ti tao a lamolamo manipud iti aanakan ti inana, kasta met nga ibatinanto daytoy a biag a lamolamo. Awan ti maalana kadagitima imana manipud iti trabahona. **16** Maysa pay a dakes unay ket kas iti wagas nga immay ti tao, ket kasta met laeng a masapul a pumanaw isuna. Isu nga ania ti magunggona ti siasinoman ti panagrabtrabahona para iti angin? **17** Kabayatan dagiti al-aldaowna, mangmangan isuna iti kasiptngetan ken kasta unay ti panagrigatna gapu iti sakit ken puntog. **18** Kitaeem, ti nakitak a nasayaat ken maitutop ket ti mangan, uminom ken ti agragsak kadagit gunggona manipud kadagit amin a trabahotayo, kas agbannogtayo iti baba ti init kabayatan dagiti aldaw iti daytoy a biag nga inted kadaayti ti Dios. Ta daytoy ti naited nga aramiden ti tao. **19** Siasinoman a nangitedan ti Dios ti kinabaknang ken sanikua ken ti kabaelan a mangawat iti bingay ken rag-o iti trabahona—sagut daytoy manipud iti Dios. **20** Ta saanna a masansan a laglagipen dagiti aldaw ti biagna, gapu ta pagtalinaeden ti Dios isuna a makumikoman kadagit banbanag a ragsakkena nga ar-aramiden.

6 Adda ti kinadakes a nakitak iti baba ti init, ket nakaro daytoy para kadagit tattao. **2** Mabalin nga ipaay ti Dios ti kinabaknang, sanikua ken dayaw iti maysa a tao tapno awan ti pagkurangan iti tartarigayanna para iti bagina, ngem saan isuna nga ipaayan ti Dios iti kabaelan a mangragsak iti daytoy. Ngem ketdi, usaren ti sabali dagiti banag a kukuana. Kasla alingasav daytoy, maysa a dakes a panagsagaba. **3** No ti maysa a tao ket ama ti sangagasut nga annak ken agbiag iti adu a tawen, tapno umado dagiti aldaw dagiti tawenna, ngem no saan a mapnek ti pusona iti kinasayaat ken saan isuna a maitanem nga addaan iti dayaw, ket ibagak ngarud a nasayaat ti maysa a maladaga a naiyanak a natay ngem isuna. **4** Uray pay naiyanak ti maladaga nga awan mamaayna ken natay iti kasiptngetan, ken agtalinaed a nakadulin ti naganna. **5** Uray pay saan a makita daytoy nga ubing ti init wenco awan ti amonna, addaan daytoy ti inana idinto a dayta a tao ket awan. **6** Uray no agbiag ti tao iti dua ribu a tawen ngem saanna a masursuro ti agragsal kadagit nasayaat a banbanag, mapan isuna iti isu met laeng a disso a kas iti dadduma. **7** Uray no amin a panagrabaho ti tao ket tapno punneonna ti ngiwiwtha, ngem saan a mapnek ti ganasna. **8** Pudno unay, ania ti pangatiwan ti masirib a tao iti maag? Ania ti pagsayaatan ti tao a nakurapay uray no amonna ti agtignay iti sangoanang dagiti dadduma a tattao? **9** Nasayaat iti mapnek iti makitkiti ti mata ngem ti agtarigagay iti kalkalikaguman ti mayiawaw-awan a ganas, nga alingasav met laeng ken panangpadas a mangipastor iti angin. **10** Aniaman nga immadden ket naikkanen iti nagan, ken aniaman ti kaiyariang ti sangkataoan ket nabayagen a naammoan. Isu a nagbalin nga awan ti serserbina ti makisinnuppiat iti mannakabalin nga ukom ti amin. **11** No ad-adu ti sao a maibalikas, ad-adu met ti maibalikas nga awan ti mamaayna, isu nga ania ngay ti pagsayaatanna dayta iti tao? **12** Ta siasino ti makaammo no ania ti nasayaat para iti biag ti tao kabayatan ti kinaawan ti mamaayna, dagiti nabilang nga aldaowna a paglalabasanna a kasla aniniwan? Siasino ti makaibaga iti tao no ania ti dumteng iti baba ti init kalpasan ti ipapatayna?

7 Nasayaat ti napintas a nagan ngem ti nangina a pabanglo, ken ti aldaw ti pannakatay ket nasayaat ngem ti aldaw ti pannakaiyanak. **2** Nasayaat iti mapan iti balay iti ladladtingit ngem iti balay iti ramrambak, ta umay ti panagladangit kadagit amin a tattao iti pagpatinggaan ti biag, isu a masapul nga ipapuso dagiti sibibag a tattao daytoy. **3** Nasayaat ti ladingit ngem ti katawa, ta kalpasan ti kinaliday ti rupa ket dumteng ti kinaragsak ti puso. **4** Ti puso ti masirib ket adda iti balay iti ladladtingit, ngem adda ti puso dagiti maag iti balay iti ramrambak. **5** Nasayaat ti dumnggeg iti panangtubngar iti masirib ngem ti dumnggeg iti kanta dagiti maag. **6** Ta kasla iti panagrissat dagiti mapupuanan a sisiti sirok ti banga, kasta met ti katawa dagiti maag. Maiyariq met laeng daytoy iti alingasaw. **7** Awan duuadu a ti panagkusit ket pagbalinenna a maag ti maysa a masirib a tao, ken dadaelen ti pasusok ti pusona. **8** Nasayaat ti panagleppas ti maysa a banag ngem ti rugrug; ken nasayaat dagiti tattao a naanus ti espiritu ngem dagiti natangsit ti espiritu. **9** Saankayo a dagus a makapungtot ti espiritu, ta agnanaed ti tungtong kadagit puso dagiti maag. **10** Saanyo a kunaen, “Apay a nasayaat dagiti naglabas nga aldaw ngem kadagitoy? Ta saan a gapu iti kinasirib a dinamago daytoy. **11** Ti kinasirib ket nasayaat a kas kadagit napapateg a banbanag a tinawidtayo manipud kadagit kapuonantayo. Mangipapaay daytoy iti pagimbagan para kadagit makakita iti init. **12** Ta mangipapaay iti salaknib ti kinasirib kas iti kuarta a makaipaay iti salaknib, ngem ti pagimbagan iti pannakaammo ket mangmangtedti kinasirib iti biag iti siasinoman nga addaan iti daytoy. **13** Utobem dagiti aramid ti Dios: Siasino ti makalinteg ti aniaman a banag nga inaramidna a killo? **14** No nasayaat dagiti tiempo, agbiagka a siragsak iti dayta a kinasayaat, ngem no saan a nasayaat dagiti tiempo, utobem daytoy: impalubos ti Dios nga umadda iti agpada a tiempo. Iti daytoy a rason, awanto ti makaammo ti aniaman a banag a dumteng kalpasanna. **15** Nakitak dagiti adu a banbanag kabayatan dagiti awan kaipapananna nga al-aldaownko. Adda dagiti mapukaw a nalinteg a tattao iti laksid dagiti kinalintega ken adda dagiti nadangkes a tattao nga agbibiaig iti atiddug iti laksid kadagit kinadakesda. **16** Saanka nga aginsisingpet, a masirib iti bukodmo a panagkita. Apay koma a dadaelem ti bagim? **17** Saanka unay nga agbalin a nadangkes wenco maag. Apay koma a matayka sakbay ti naititung a tiempom? **18** Nasayaat a salimetmetam koma daytoy a kinasirib, ken saanmo koma nga ikkaten dagiti imam manipud iti kinalinteg. Ta ti tao nga agbutbuteng iti Dios ket maaramdnito dagiti amin a pagrebengganna. **19** Nabilileg ti kinasirib iti masirib a tao, ngem ti sangapulo a mangiturturya iti siudad. **20** Awan ti nalinteg a tao ditoy rabaw ti daga nga agar-aramid iti nasayaat ken saanen pulos nga agbasbasol. **21** Saanka a dumnggeg kadagit amin a sasao a maibalikas, gapu ta amangan no mangneggmo ti adipenmo a mangilunod kenka. **22** Kasta met, ammom iti bagim nga iti bukodmo a puso ket masansan nga inlunodmo dagiti dadduma. **23** Napanekek amin dagitoy babaen iti kinasirib. Kinunak, “Agbalinak a masirib,” ngem nakarkaro daytoy ngem ti kabaelak. **24** Adayo ti kinasirib ken kasta unay ti kinauneagna. Siasino ti makasarak iti daytoy? **25** Intalyawko ti pusok nga agadai ken agsukimat ken agbiruk iti kinasirib ken kadagit pannakaipalawag ti kinapudno ken tapno maawatan a ti dakes ket kinakuneng ken ti kinamaag ket kinamauyong. **26** Naduktalak a ti napapait ngem iti patay ket ti siasinoman a babai a ti pusona ket napno kadagit silo ken iket, ken dagiti imana ket kawar. Makalibas kenkuana ti siasinoman a makaay-ayo iti Dios, ngem maalananto dagiti managbasol. **27** “Panunotenyu ti naduktalak,” kinuna ti Manursuro. Naynayunak ti mangdukduktal iti sabali pay tapno makabirukak iti pannakaipalawag iti kinapudno. **28** Daytoy ti birbirukek pay laeng, ngem saanko a init kalpasan ti ipapatayna?

nasarakan daytoy. Nakasakarak iti maysa a nalinteg a lalaki kadagiti rinibo, ngem awan ti nabiruk Kadakuada a babai. **29** Naduktalak laeng daytoy: a pinarsua ti Dios a nalinteg ti sangkataoan, ngem pimmanawda nga agbirbiruk kadagiti adu a kinarigat.

8 Ania ti nasirib a tao? Maysa a tao daytoy a makaammo ti kaipapanan dagiti paspasamak iti biag. Parparaniagen ti kinasirib ti tao ti rupuna ken mabaliwan ti kinaunget ti rupuna. **2** Ballaaganka nga agtungpal kadagiti bilin ti ari gapu iti sapata ti Dios a salaknibanna isuna. **3** Saanka nga agdardaras a pumanaw iti presensian, ken saanka a tumakder a dumanggay iti maysa a banag a dakes, ta araramiden ti ari ti aniaman a tartarigagayanna. **4** Agturturit ti sao ti ari, isu a siasino ti mangibaga kenkuana, "Ania ti araramiden? **5** Siasinoman a mangsalsalimetmet kadagiti bilbilin ti ari ket liklikanna iti pannakadangran. Mabigbig ti puso ni nasirib a tao ti umiso a pagturongan ken tiempo ti panangaramid. **6** Ta adda ti umno a sungbat iti tunggal pasamak ken adda umno a tiempo ti panagsungbat, gapu ta adu ti pakariribukan ti tao. **7** Awan ti makaammo no ania ti sumaruno a dumteng. Siasino ti makaibaga no ania ti dumteng? **8** Awan siasinoman nga addaan ti turay iti anges ti biag a mangpasardeng iti panagang-anges, ken awan iti makaituray iti aldaw ti pannakatayna. Awan ti maikkat manipud iti armada kabayatan ti pannakirangan, ken saan nga ispalen ti kinadangkes dagiti tagabuna. **9** Naamirisko amin dagitoy; inusarko ti pusok iti amin a kita ti trabaho a maararamid iti baba ti init. Adda iti tiempo a ti tao ket addaan iti pannakabalin nga agaramid iti kinadakes kadagiti dadduma. **10** Isu a nikitak ti nadangkes a silalatak a naitanem. Naiyapanda iti nasantoan a disso ken naitabon ken indaydayaw ida dagiti tattao iti siudad a nangaramidanda kadagiti kinadakes. Awan met laeng serserbina daytoy. **11** No saan a maaramid a dagus ti dusa maibusor iti dakes a krimen, aw-awisenna dagiti puso dagiti tattao nga agaramid iti kinadakes. **12** Uray no agaramid iti dakes ti managbasol iti maminggasut a dasar ket agbiag latta isuna iti atidug a tiempo, ngem ammok a nasayaatto ti mapasamak kadagiti mangraraem iti Dios, dagiti mangidaydayaw iti presensiana Kadakuada. **13** Ngem saanto a nasayaat ti mapasamak iti nadangkes a tao; saanto a mapaatidung ti biagna. Kasla aglablitas nga aniniwan dagiti aldawna gapu ta saanna nga idaydayaw ti Dios. **14** Adda pay ti kasla awan serserbina nga alingasaw—maysa pay a banag a maararamid iti rabaw ti daga. Mapaspasamak dagiti banbanag kadagiti nalinteg a tattao a kas mapaspasamak kadagiti nadangkes a tattao ken mapaspasamak dagiti banbanag kadagiti nadangkes a tattao a kas mapaspasamak dagitoy kadagiti nalinteg a tattao. Ibagak a daytoy ket awan met laeng serserbina nga alingasaw. **15** Isu nga isingasingko ti kinaragsak, gapu ta awan ti nasayaat a banag para iti tao iti baba ti init ngem ti mangan ken uminom ken agragsak. Ti kinaragsak ti mangkuyog kenkuana iti trabahona iti amin nga al-aldaw ti biagna nga inted ti Dios kenkuana iti baba ti init. **16** Idi inusarko ti pusok a mangammo iti kinasirib ken tapno maawatak dagiti trabaho a maararamid iti rabaw ti daga, masansan a maararamid ti trabaho nga awan ti turog iti rabii ken iti aldaw, **17** kalpasanna pinanunotko dagiti amin nga aramid ti Dios, ken saan a maawatan dayta a tao ti trabaho a maararamid iti baba ti init. Uray no kasano ti panagbannog ti tao a mangbiruk kadagiti sungbat, saanna a masarakan dagitoy. Uray no patien ti masirib a tao a nalabit nga ammona, saanna a pudno nga ammo.

9 Ta pinanunotko amin ti maipapan iti daytoy tapno maawatak ti maipapan kadagiti nalilinteg ken nasisirib a tattao ken dagiti aramidda. Addada amin kadagiti ima ti Dios. Awan ti makaammo no ayat wenco gura ti umay iti maysa a tao. **2** Adda ti agpapada

a gasat iti tunggal maysa. Agpada a gasat ti agur-uray kadagiti nalinteg a tattao ken nadangkes, kadagiti nasayaat a tattao ken dakes, kadagiti nadalus ken ti narugit, ken iti agidatdaton ken iti saan nga agidatdaton. Kas matayo dagiti nasayaat a tattao, kastan to met ti managbasol. Kas matayo ti agsapsapata, kasta met ti tao a mabutong nga agsapsapata. **3** Adda ti dakes a gasat para iti amin a banag a maararamid iti baba ti init, maysa a panungpalan para iti tunggal maysa. Napno iti kinadakes dagiti puso dagiti tattao, ken adda ti kinamauyong kadagiti pusoda kabayatan nga agbibagda. Isu a kalpasan dayta mapanda iti ayan dagiti natay. **4** Ta adda pay laeng ti namnama para iti maysa a tao a sibibia, kas iti sibibia nga aso a nasaysayaat ngem ti natay a leon. **5** Ta ammo dagiti nabiaq a tattao a mataydanto, ngem awan ti ammo ti natay. Awanen ti aniaman a magungonada gapu ta nalipatanen dagiti pakalaglagipan kadakuada. **6** Nagpukawan iti nabayag dagiti ayat, gura ken apalda. Awanton a pulos iti lugarda manen kadagiti aniaman a maararamid iti baba ti init. **7** Inka iti dalanmo, kanem ti tinapaymo nga addaan iti rag-o, ken inumen ti arakmo nga addaan iti naragsak a puso, ta ipalpalubos ti Dios a marambakan dagiti nasayaat nga aramid. **8** Kanayon koma a puraw dagiti kawesmo ken napuloton ti ulom iti lana. **9** Makipagnaedka a siraragsak iti asawam a babai nga ay-ayatem kadagiti amin nga aldaw iti biagmo nga awan serserbina, dagiti aldaw nga inted ti Dios kenka iti baba ti init kabayatan dagiti aldaw ti kinaawan ti serbit. Dayta ti gunggonan iti biag para iti trabahom iti baba ti init. **10** Aniaman a masarakan ti imam nga aramiden, aramidem daytoy babaen iti pigsam, gapu ta awan iti trabaho wenco pannakalawag wenco pannakaammo wenco kinasirib idiyat tanem, ti lugar a papanam. (*Sheol h7585*) **11** Nakakitaak kadagiti sumagmamano a makaayo a banbanag iti baba ti init. Saan a kukua dagiti napapardas a tattao ti lumba. Saan a kukua dagiti nappigisa a tattao ti gubat. Saan a kukua dagiti nasisirib a tattao ti tinapay. Saan a kukua dagiti tattao nga addaan iti pannakaawat dagiti kinabaknang. Saan a kukua dagiti tattao nga addaan iti pannakaamo ti pabor. Ngem ketdi, apektaran amin ida ti tiempo ken gasat. **12** Ta awan ti makaammo ti tiempo ti pannakatayna, kas iti lames a naibalod iti iket ti patay, wenco kas kadagiti billit a nasiolan. Kas kadagiti ayup, nakabalod dagiti tattao kadagiti dakes a tiempo a kellaat a nagdissuor Kadakuada. **13** Nakitak pay ti kinasirib iti baba ti init iti wagas a kasla naindaklan kaniak. **14** Adda maysa a bassit a siudad nga addaan laeng ti sumagmamano a tattao, ket immay maibusor iti siudad ti maysa a nabileg nga ari ket rinautda daytoy ken nangipatakerda kadagiti dadakkel a sarikedked. **15** Ita, adda nasarakan iti dayta a siudad a maysa a marigrigat, a nasisirib a tao, a babaen iti kinasiribna ket naisalakan ti siudad. Ngem ti saan a nagbayag, awanen ti makalagip iti dayta met laeng a marigrigat a tao. **16** Isu a kinunak, "Nasaysayaat ti kinasirib ngem ti kinapigsa, ngem naumsi ti kinasirib ti marigrigat a tao ken saan a nangngeg dagiti sasaona." **17** Dagiti sasaon ti nasisirib a tao a naibaga a siuulimek ket ad-adda a mangngeg ngem ti pukkaw ti maysa a mangiturturay kadagiti maag. **18** Nasaysayaat ti kinasirib ngem kadagiti igam ti gubat, ngem mabalin a dadaelen ti maysa a managbasol ti adu a kinaimbag.

10 Kas ti panangpabangsit dagiti natay a tumatayab iti pabanglo, kasta met a ringbawan ti bassit a kinamaaq ti kinatan-ok ken kinasirib. **2** Adda iti makannawan ti puso ti nasisirib a tao, ngem adda ti makannigid ti puso ti maag. **3** No magnagna ti maag iti dalam, kurang ti panagpanpanuotna, panpaneknekanna iti tunggal maysa a maag isuna. **4** No makaunget kenka ti mangiturturay, saanmo a panawan ti trabahom. Mapagulimek ti kinatalna ti kasta unay a pungtot. **5** Adda kinadakes a nikitak iti baba ti init, maysa a biddut nga agtataud iti mangiturturay: **6** Maik-ikkan iti panangidaulo a saad

dagiti maag, kabayatan a maikkan iti nababa a saad dagiti naballigi a lallaki. 7 Nakakitaak kadagiti tagabu nga aglulgulan kadagiti kabalyo, ken magmagna iti daga a kasla tagabu dagiti naballigi a lallaki. 8 Siasinoman nga agkali iti abut ket mabalin a matnag iti daytoy, ken no adda mangrebbra iti pader, mabalin a kagaten isuna ti uleg. 9 Siasinoman nga agtikap kadagiti bato ket mabalin a madangran babaen kadagitoy, ken ti tao nga agbalsig ti kayo ket agpeggad iti daytoy. 10 No namudel ti landok a patadem, ken saan nga asaen ti tao daytoy, masapul ngarud nga ad-adu a pigsa ti usarennna, ngem mangipapaay ti kinasirib iti pagimbagan para iti panagballigi. 11 No kimmagat ti uleg sakbay a napaamo, ket awanen ngarud ti pagimbagan para iti mangpapaamo. 12 Naparabur dagiti sasao ti nasirib a tao, ngem alun-unen dagiti bibig ti maag ti bagina. 13 Kas mangrugi a rummuar dagiti sasao iti ngiwati ti maag, rummuar ti kinamaag, ken iti pagleppasan ti panagsasaona ket rummuar ti nadangkes a kinamauyong. 14 Papaaduen ti maag dagiti sasao, ngem awan ti makaammo no ania ti dumteng. Siasino ti makaammo no ania ti dumteng kalpasanna? 15 Ti kinagaed nga agrabahao dagiti maag ti mangbannog kadakuada, a saanda payen nga ammo ti dalam nga agturonig iti ili. 16 Adda ti riribuk iti daga no ubing ti ariyo, ken mangrugi nga agrambak dagiti mangidadauloyo iti agsapa! 17 Ngem naragsak ti daga no ti ariyo ket anak dagiti natataknheng, ken mangan dagiti mangidadauloyo no tiempon ti pannangan ken aramidenda dayta para iti pigsa ken saan a para iti kinamammarte! 18 Gapu iti kinasadut, agbayukyok ti atep, ken agteded ti balay gapu kadagiti sadut nga ima. 19 Agisagana dagiti tattao iti tarao para ti katkatawu, mangiyeg ti arak iti ragsak iti biag, ken sungbatan ti kuarta ti pagkasapulan para kadagiti amin a banbanag. 20 Saanmo nga ilunod ti ari, saan uray ti panunotmo, ken saanmo nga ilunod dagiti nababaknang a tattao iti kuartom. Ta mabalin nga awiten ti bilit iti tangatang dagiti sasaom; mabalin nga iwaras ti aniaman nga adda payyakna ti maysa a banag.

11 Ipuuakmo ti tinapaymo iti danum, ta masarakamto manen daytoy kalpasan ti adu nga aldaw. 2 Ibingaymo daytoy iti pito, uray iti walo a tattao, ta saanmo nga ammo ti didigra a dumteng iti rabaw ti daga. 3 No napno dagiti ulep iti tudo, ibukbokda dagiti bagbagida iti rabaw ti daga, ket no matuang ti kayo nga agpaabagatan wenco agpaamianan, sadinoman a pakatuangan ti kayo ket idaiyen nga agtalinaed daytoy. 4 Siasinoman a mangpalpaliwi iti angin ket mabalin a saan nga agmula, ken siasinoman a mangpalpaliwi iti ulep ket mabalin a saan nga agapit. 5 Kas dimo ammo ti paggapuan ti angin, wenco no kasano a dumakkel dagiti tulang ti maladaga iti uneg ti aanakan ti inana, kasta met a saanmo a maawatan dagiti aramid ti Dios, a nangiparsua kadagiti amin a banbanag. 6 Imulam dagiti bukelmo iti agsapa; agingga iti rabii, agrabahoka kadagiti imam kas kasapulan, ta saanmo nga ammo no anianto ti rumang-ay, no ti bigat wenco ti rabii, wenco daytoy wenco dayta, wenco agpadadanto a nasayaat. 7 Pudho a nasam-it ti lawag, ket makaay-ayo a banag para iti mata a makakita iti init. 8 No agbiag ti maysa a tao iti adu a tawen, bay-am nga agragsak isuna iti amin kadagitoy, ngem panunotenna koma ti maipapan kadagiti dumteng nga aldaw ti kinasipnget, ta adudanto dagitoy. Amin a dumteng ket kasla agpukpukaw nga alingasaw. 9 Agrag-oka, O agtutubo a lalaki, iti kinaagtutubom, ken agrag-o koma ta pusom kadagiti aldaw ti kinaagtutubom. Gun-odem dagiti nasasyaat a tarigagay ti pusom, ken aniaman a makitkita dagiti matam. Nupay kasta, ammom nga iyegnakanto ti Dios iti pannakaukom para kadagitoy amin a banbanag. 10 Papanawem ti pungtot iti pusom, ken saanmo nga ikaskaso ti aniaman a sakit iti bagim, gapu ta ti kinaagtutubo ken ti kinapigsana ket alingasaw.

12 Laglagipem met ti Namarsua kenka kadagiti aldaw ti kinaagtutubom, sakbay a dumteng dagiti aldaw ti rigrigat, ken sakbay a dumteng dagiti tawen inton ibagam, "Awanen ti pakaragsakak kadakuada," 2 sakbay a sumipnet ti lawag ti init, ti bulan ken dagiti bituen, ken agsubli dagiti nangangisit nga ulip kalpasan ti tudo. 3 Daytanto ti tiempo inton agtigerger dagiti guardia ti palasio, ken malugpi dagiti napiwigisa a lallaki ken agsardeng dagiti babbai nga aggilgiling gapu ta bassitda, ken saanen a makakita a silalawag dagiti tumantan-aw kadagiti tawa. 4 Daytanto ti tiempo inton maiserra dagiti ruangan kadagiti dalam, ken agsardeng ti uni ti panaggilgiling, inton makigot dagiti lallaki iti uni ti bilit, ken agpukaw ti timek ti panagkankanta dagiti ubbing a babbai. 5 Daytanto ti tiempo inton agbuteng dagiti lallaki kadagiti nangangato a lugar ken kadagiti peggad iti dalam ken inton agsabong ti kayo ti almendro, ken inton guyoden dagiti dudon dagiti bagbagida, ken inton awanen ti kadawayan a tarigagay. Kalpasanna, mapanen ti tao iti agnanayon a pagtaenganna ket sumalog iti kalsada dagiti agladladingit. 6 Lapipem ti Namarsua kenka sakbay a mapugsat ti pirak a tali, wenco marumek ti balitok a mallukong, wenco maburak ti kapitera idiy ubbog wenco madadael ti kalo a maus-user a pangala iti danum idiy bubon, 7 sakbay nga agsubli ti tapuk iti daga a naggapuanna, ken agsubli ti espiritu iti Dios a nangted iti daytoy. 8 "Maysa nga angep ti alingasaw" kuna ti Manursuro, "amin a banag ket kasla agpukpukaw nga alingasaw." 9 Nasirib ti Manursuro, ken sinurwanna ti pannakaammo dagiti tattao. Inadal ken pinanunot ken inurnosu dagiti adu a proberbio. 10 Sinukimat ti Manursuro nga isurat babaen kadagiti nalawag, nalinteg a sasao ti kinapudno. 11 Kasla sarukod a natirad dagiti sasao ti nasirib a tao. Kasla kadagiti lansa a naipalok a nauneg dagiti sasao dagiti nalalaing kadagiti naurnong a proverbiada, nga insuro ti maysa a pastor. 12 Annakko ammoe pay ti maysa a banag; ti panagararamid kadagiti libro, ngem awan pagpatinggaanna. Makabannog iti bagi ti adu a panagad-adal. 13 Ti pagleppasanna, kalpasan a manggegan amin a banbanag, ket masapul nga agbutengka iti Dios ken salimetmetam dagiti bilinna, ta daytoy ti sibubukel a pagrebengen ti sangkataoan. 14 Ta iyegto ti Dios ti amin nga aramid iti pannakaukom, a kadua dagiti tunggal nakalemmeng a banag, nasayaat man daytoy wenco dakes.

Kanta ni Solomon

1 Ti Kanta dagiti Kankanta, nga inaramid ni Solomon. Kasarsarita ti balasang ti mangay-ayat kenkuana **2** O agkannak koma babaen kadagit agek ti ngiwatmo, ta nasaysayaat ti ayatmo ngem ti arak. **3** Addaan dagiti pangapsapo a lanam iti makaparagsak nga ayamuom; maiyang iti agay-ayus a bangbanglo ti naganmo, isu nga ayatendaka dagiti babbalasang. **4** Isurotnak ket agtarayta. Kasarsarita ti babai ti bagina; Impannak ti ari kadagit siledna. Kasarsarita ti babai ti mangay-ayat kenkuana Maragsakanak; Agragsao-ak gapu kenka; palubosannak a mangrambak iti ayatmo; nasaysayaat daytoy ngem ti arak. Gagangay laeng a magustoandaka dagiti dadduma a babbai. **5** Kasarsarita ti babai dagiti dadduma a babbai, nangisitak ngem napintasak, dakayo nga annak a babbai dagiti tatto ti Jerusalem—nangisit a kasla kadagit tolda ti Kedar, napintas a kasla kadagit kurtina ni Solomon. **6** Saannak a matmataan gapu ta nangisitak, gapu ta pinangisitnak ti init. Kaguradak dagiti kakabsatko a lallaki; pinagaywandak kadagit kaubasan, ngem saanko a naaywanan ti bukodko a kaubasan. Kasarsarita ti babai ti mangay-ayat kenkuana; **7** Ibagam kaniak, sika nga ay-ayatek, sadino ti pangipastoram ti arbanmo? Sadino ti pangipalinongam ti arbanmo iti tengnga ti aldaw? Apay a masapul a kaslaak iti maysa a tao nga agaga-allta iti asideg ti arban dagiti kakaduam? Sumungsungbat kenkuana ti mangay-ayat kenkuana **8** No saanno nga ammo, kapipintasan kadagit babbai, surotmen dagiti tugot ti arbanko, ken ipastormo dagiti urbon a kaldingmo iti asideg dagiti tolda dagiti agpaspastor. **9** Iyarigka, ay-ayatek, iti kabaian a kabaliu manipud kadagit kabaliu ti karwahe ni Faraon. **10** Nagpintas dagiti pingpingmo nga addaan kadagit arkos, ti tingngedmo nga addaan kadagit alahas. **11** Iyaramidankanto kadagit balitok nga arkos nga addaan ti butonesna a pirak. Kasarsarita ti babai ti bagina **12** Kabayatan nga agid-idda ti ari iti sofana, agayamuom ti bangbanglok a nardo. **13** Para kaniak, maiyang ti ay-ayatek iti maysa a pagkargaan ti mira nga agpatnag nga agid-idda iti nagbaetan dagiti susok. **14** Para kaniak, maiyang ti ay-ayatek iti sangaraay dagiti sabsabong a kandaroma idiy kaubasan ti Engedi. Kasarsarita isuna iti laraki a mangay-ayat kenkuana. **15** Kitaem, nagpintaska ay-ayatek; kitaem, nagpintaska; kasla kadagit kalapati dagiti matam. Kasarsarita ti babai ti mangay-ayat kenkuana. **16** Kitaem, nagtaerka, ay-ayatek, anian a nagtaraerka. Dagiti nalangto a mulmula ti agserbi a pagiddanta. **17** Dagiti busoran ti balayta ket sangsanga dagiti kayo a sedro, ken dagiti bobedata ket dagiti sangsanga ti aruo.

2 Kaslaak laeng iti sabong iti patad, kas iti lirio iti tanap. Karsarita ti laraki isuna. **2** Kas iti lirio kadagit sisit, kastaka met ay-ayatek, kadagit annak a babbai dagiti kailiak. Kasarsarita ti babai ti bagina **3** Kas iti kayo ti apricot kadagit kaykayo iti kabakiran, kasta met ti ay-ayatek kadagit babbaro. Agtugawak iti sirok ti aniniwanna a maragragsakan, ket nagsam-it iti panagramanko ti bungana. **4** Inserrenknak iti pagdadaayaan, ken imbayogna ti wagayway ni ayat kaniak. Kasarsarita ti babai ti mangay-ayat kenkuana. **5** Biagennak babaen kadagit bibingga a pasas ken pabaroennak babaen kadagit aprikot, gapu ta nakapuyak no maipapan iti ayat. Kasarsarita ti babai iti bagina. **6** Ti kannigid nga imana ket adda iti babaen ti ulok, ken nakaarakup kaniak ti kannawan nga imana. Kasarsarita ti babai dagiti dadduma a babbai. **7** Kayatko nga agkarikayo kaniak, annak a babbai ti Jerusalem, babaen kadagit korso ken kadagit ugsa iti aw-away, a saanyonto a singsingaen agingga a malpas ti panagkakaiddami. Kasarsarita ti babai ti bagina. **8** Daydiyen ti temek ti ay-ayatek! O sumungsungan isuna, laylayawenna dagiti

kabanbantayan, laglagtoenna dagiti katurturodan. **9** Arigna ti ay-ayatek iti korso wenco iti urbon nga ugza; adtoy, agtaktaekder isuna iti likudan ti bakudmi, agtantannawag iti tawa, sumirsirip iti rehas ti tawa. **10** Nakisarita kaniak ti ay-ayatek ket kinunana, "Tumakderkan, ay-ayatek; Imnasko, agtaraytan. **11** Kitaeam, naglabasen ti lammis; awanen ken napukawen ti tudo. **12** Nagparangen dagiti sabsabong iti daga; dimtengen ti tiempo ti panagsasalingsing ken ti panagkankanta dagiti billit, ket mangngegenan ti uni dagiti kalapati iti dagatayo. **13** Luluumen ti kayo nga igos dagiti naganus a bungana, ken agsabungen dagiti ubas; itdenda dagiti ayamuomda. Tumakderka ay-ayatek, imnasko, ket umadayotan. **14** Ti kalapatik, nga adda iti rengngat iti dakkel a bato, idiy nalimed a rengngat iti nangato a bantay, ipakitom koma ti rupam kaniak. Ipangngegmo koma ti temekmo kaniak ta daytoy ket makaay-aayo, ken ti rupam ket nalibnos." Kasarsarita ti babai ti bagina **15** Tiliwem dagiti naatap nga aso para kadaat, dagiti naatap nga uken a mangdaddadak kadagit kaubasan, ta agsabsabongen dagiti kaubasanta. **16** Kukuak laeng ti ay-ayatek, ket kukanak; siraragsak isuna nga agar-arab kadagit lirio. Kasarsarita ti babai ti mangay-ayat kenkuana. **17** Pumanawkan, ay-ayatek, sakbay nga agpul-oy ti nalamiis nga angin iti parbangon ken agpukaw dagiti aniniwan. Pumanawkan; agbalinka a kas iti korso wenco maysa a bumaro nga ugza kadagit kababatoa a banbantay.

3 Iti rabii idiy pagiddaak, kail-iilwko ti lalaki nga ay-ayatek; binirokko isuna ngem saanko a masarakan. **2** Kinunak iti bagik, "Bumangonak ken sursurek ti siudad, dagiti daldalan ken dagiti pagpasyaran; birukek ti ay-ayatek." Binirokko isuna ngem saanko a masarakan. **3** Nasarankandak dagiti agbanbantay a lallaki bayat ti panagpatpatrolliada iti siudad. Sinaludsodko kadakuada, "Nakitayo kadi ti ay-ayatek?" **4** Apaman a nakalabasak kadakuada idi nakitak ti ay-ayaten ti karuaruk. Inarakupko isuna ket saanko nga inibbatan agingga a naiyunegko isuna iti balay ni inak, iti uneg ti kuarto ti babai a nangisukog kaniak. Kasarsarita ti babai dagiti dadduma a babbai **5** Kayatko nga agkarikayo, annak a babbai dagiti tatto ti Jerusalem, babaen kadagit korso ken kadagit kabaian nga ugza iti aw-away, a saanyonto a singsingaen agingga a malpas ti panagkakaiddami. Kasarsarita ti balasang ti bagina. **6** Ania daytoy a sumangsang-at nga aggapu idiy let-ang a kasla simbuyok ti asuk, agat-mira ken insenso, nga addaan kadagit amin a polbos nga ilaklako dagiti agtagtagilako? **7** Kitaem, ti trono nga awit dagiti adipen ni Solomon; innem a pulo a mannakigubat ti nanglawlaw iti daytoy, innem a pulo a soldado ti Israel. **8** Nalalaingda no maipapan iti kampilan ken beteranoda iti pannakigubat. Addaan ti tunggal laraki iti kampilan iti sikiganna, naarmasanda maibusor kadagit mangrribuk iti rabii. **9** Nagpaaramid ni Ari Solomon iti sedan a tugawna a naaramid iti kayo a naggapu idiy Libano. **10** Naaramid dagiti postena ti pirak; naaramid ti balitok iti likodna, ken lila a lupot ti tugawna. Iti akinuneg a paseten ket naarkusan nga addaan iti ayat babaen kadagit annak a babbai dagiti tatto ti Jerusalem. **11** Rummuarkayo, annak a babbai dagiti tatto ti Sion, ket matmatanyo ni Ari Solomon, suotna ti korona nga inkorona ni inana kenkuana idi aldaw ti panagasawana, iti naragsak nga aldaw iti biagna.

4 O nagpintaska, ay-ayatek; nagpintaska. Dagiti matam ket kasla kadagit kalapati iti likodon ti belom. Kayarigan ti buokmo dagiti arban dagiti kalding a sumalsalog manipud iti Bantay Galaad. **2** Dagiti ngipenmo ket kasla iti arban dagiti kapukpusik a kabaian a karnero, a sumangsang-at manipud iti pagdidigusan. Tunggal maysa kadakuada ket addaan iti singinna, ken awan kadakuada iti natay. **3** Dagiti bibigmo ket kasla iti nalabaga a lupot; makaay-aayo ti ngiwatmo. Dagiti pingpingmo ket kasla kadagit pisi ti granada

iti likodan ti belom. 4 Ti tengngedmo ket kasla iti torre ni David a naipatakder iti hilera dagiti batbato, nga addaan iti rinribribu a kalasag nga agbitbitin iti daytoy, kalasag amin dagiti soldado. 5 Dagiti dua a susom ket kasla kadagititua nga urbon a karnero, singin iti korso naga agar-arab iti tengnga dagiti lirio. 6 Agingga a dumteng ti parbangon ken agpukaw dagiti aniniwan, sumang-atakto idiy bantay ti mira ken idiy turod ti insenso. 7 Ay-ayatek, nagpintaska iti aniaman nga anggulo, ken awan ti pakapilawan kenka. 8 Kumuyogka kaniak manipud Libano, o nobia. Kumuyogka kaniak manipud Libano; umayka manipud iti tuktok ti Amana, manipud iti tuktok ti Senir ken Hermon, manipud iti rukib dagiti leon, manipud iti bantay a rukib dagiti leopardo. 9 Tinakawmo toy pusok, kabsatko a babai, o nobia; tinakawmo toy pusok, iti laeng maysa a kitam kaniak, babaen iti maysa a napateg a bato iti kuentasmo. 10 Anian a nagimnas ti ayatmo, kabsatko a babai, o nobia! Anian a nasaysayaat ti ayatmo ngem ti arak, ken ti ayamuom ti bangbanglom ngem ti aniaman a rekado. 11 Dagiti bibigmo, o nobia, ket kasla agtedted a diro; adda iti diro ken gatas iti sirok ti dilam; ti ayamuom ti pagan-anayma ket kasla iti ayamuom ti Libano. 12 Ti kabsatko a babai, ti nobia ket kasla hardin a nakakandado, maysa a hardin a nakakandado, maysa nga ubborg nga adda seliona. 13 Dagiti sangsangam ket kabakiran dagiti kaykayo a granada nga addaan kadagititua nasaysayaat a bunga, ken iti alkamfor ken nardo a mula, 14 nardo, asafran, calamus ken cinnamon nga addaan kadagititua amin a kita dagiti rekado, mira ken aloses nga addaan kadagititua a kasaysayaatan a rekrekado. 15 Maysaka nga ubborg iti hardin, maysa a bubon iti nadalus a danum, agay-ayus a karayan manipud idiy Libano. Kasarsarita ti balasang ti mangay-ayat kenkuana 16 Agriinka, o angin ti amianan; umayka, o angin ti abagatan; agpul-oyka iti hardinko tapno dagiti rekadona ket mangpurnuay iti nabanglo nga ayamuom. Umay koma ti ay-ayatek iti hardinna ket mangan kadagititua sumaggmamano iti kasaysayaatan a bungana.

5 Napanak iti hardinko, kabsatko a babai, o nobia; Inummongko ti mirak agraman iti rekadok. Kinnankon ti balay ti dirok agraman ti dirok; Ininomkon ti arakko ken ti gatasko. Manganka gayyem. Manganka gayyem; uminomka a siwayawaya, ay-ayatek. Kasarsarita ti babai ti bagina 2 Nakaturogak ngem nakariing ti pusok iti maysa a tagtagainep. Adda ti timek iti ay-ayatek nga agtuktuktok a kunkunana, "Ilukatannak, kabsatko a babai, ay-ayatek, o kalapatik, o awan pagkuranganna nga ay-ayatek, ta nabasa ti ulok gapu iti linnaaw, nabasa ti buokko gapu iti lammii ti rabbi." 3 "Inussobko ti kagayko; masapul kadi nga isuotko manen? Binuggoakon dagiti sakak; masapul kadi a rugitak manen dagitoy?" 4 Iniggaman ti ay-ayatek iti paglukatan ti ridaw, ket nariing ti pusok kenkuana. 5 Bimmangonak tapno lukatak ti ridaw para iti ay-ayatek; agtedtedti mira kadagititua imak, nabasa dagiti ramayko kadagititua alingasaw ti mira, iti pagiggaman ti ridaw. 6 Inlukatko ti ridaw para iti ay-ayatek, ngem timmalikod ti ay-ayatek ket nakapanawen. Nalmes ti pusok; naawananan iti namnana. Binirokko isuna ngem saanko isuna a masarakan; inaybak isuna, ngem saanak a sinubungan. 7 Nakitadak dagiti lallaki nga agwanwanawan iti siudad; dinanog ken sinugatdk; dagiti agbanbantay iti ngatoen dagiti pader ket innalada ti kagayko. Kasarsarita ti balasang dagiti babbai iti siudad 8 Kayatko nga agkarikayo, annak a babbai ti Jerusalem, a no masarakanyo ti ay-ayatek, ibagayo kenkuana nga agsakitak gapu iti ayatko kenkuana. Kasarsarita dagiti babbai ti siudad ti balasang 9 Kasano a nasaysayaat ti ay-ayatem ngem iti sabali pay a lalaki nga ayaten, sika a kapipintasan kadagititua babbai? Apay a nasaysayaat ti ay-ayatem ngem iti sabali pay a lalaki nga ayaten, a kiddawem kadakami nga agkarikami a kas iti daytoy? Kasarsarita ti balasang dagiti babbalasang iti siudad 10 Ti ay-ayatek ket napudaw ken

lumabbaga, kangrunaan kadagititua sangapulo a ribu. 11 Kasudian a balitok ti ulona; kulot ken nangisit a kasla uwak ti buokna. 12 Dagiti matana ket kasla kadagititua kalapatit iti igid dagiti waig, nadigos iti gatas, naiyurnos a kasla kadagititua alahas. 13 Dagiti pingpingna ket kasla pagmulaan dagiti rekado, nga agpatpataud iti nabanglo nga ayamuom. Dagiti bibigna ket kasla kadagititua lirio, nga agar-aruyot iti mira. 14 Nagsippukel dagiti takkiagna nga addaan iti balitok a naarkusan kadagititua napapateg a bato; ti tianna ket kasla marfil a nakalukkopan kadagititua safiro. 15 Dagiti luppona ket kasla kadagititua adigi a mammol, a naisaad kadagititua batay a puro a balitok; ti langana ket kasla iti Libano, a napili a kas kadagititua sedro. 16 Ti ngiwatna ti kasasam-itam; naimnas isuna. Daytoy ti ay-ayatek, ken ti gayemko, annak a babbai dagiti tattao ti Jerusalem.

6 Sadino ti nagturongan ti ay-ayatem, sika a kapipintasan kadagititua babbai? Sadino ti nagturongan ti ay-ayatem, tapno kaduaandaka a mangbirok kenkuana? Kasarsarita ti balasitang ti bagina 2 Simmalog ti ay-ayatek iti minuyonganna, iti pagmulaan dagiti rekado, tapno agarab idiy minuyonganna ken mangala kadagititua lirio. 3 Kukuanak ti ay-ayatek, ken kukuak ti mangay-ayat kaniak; agar-arayit isuna a sirarsagsak iti tengnga dagiti lirio. Makisarsarita iti babai ti mangay-ayat kenkuana 4 Nagpintaska a kasla iti Tirsa, ay-ayatek, naimnas a kasla ti Jerusalem, naaskasdaaw a kas iti armada a nakaiggem iti wagayway. 5 Iyadayom ti kitam kaniak, ta mangguyogoy daytoy kaniak. Maiyariq ti buokmo iti pangen dagiti kalding a sumalsalog nga aggappu iti bakrang ti Bantay Galaad. 6 Dagiti ngipenmo ket kasla iti arban dagiti kabaian a karnero a tumaktakdang a naggapu iti pagdidigusan. Addaan ti singin ti tunggal maysa, ken awan ti natay kadakuada. 7 Umasping dagiti pingpingmo iti sangapisi a bunga ti granada iti likod ti belom. Kasarsarita ti mangay-ayat iti babai ti bagina 8 Adda ti innem a pulo a reyna, walopulo nga inkabbalay ti ari, ken babbalasang a di mabilang. 9 Ti kalapatik, ti saan a narugitan nga ay-ayatek, ket ti kakaisuna; isuna ti naisangsangyan ngak anak a babai ti inana; isuna ti dungdungoan ti babai a nangisikog kenkuana. Nakita isuna dagiti annak a babai dagiti kailliak ket inawaganda isuna a nagasat; nakita pay isuna dagiti reyna ken dagiti inkabbalay ti ari, ket dinayawda isuna; Kinuna dagiti reyna ken dagiti inkabbalay ti ari 10 "Siasino daytoy nga aglanglanga a kasla iti parbangon, napintas a kas iti bulan, nalawag a kas ti init, naaskasdaaw a kas iti armada a nakaiggem iti wagayway?" Kasarsarita ti mangay-ayat iti babai ti bagina 11 Simmalog iti minuyongan dagiti nuekes a mangkita iti karusrusing idiy tanap, a mangkita no nagrusingen dagiti puon ti ubas, ken no nagsabongen dagiti granada. 12 Nakaro ti ragsakko ta kaslaak la agluglugan iti karwahae ti prinsipe. Makisarsarita iti babai ti mangay-ayat kenkuana 13 Agsublika, agsublika, sika ngaw anaw pagkuranganna a babai; agsublika, agsublika tapno mamamatanka. Kasarsarita ti balasang ti mangay-ayat kenkuana Apay a matmatannak, ti babai ngaw anaw pagkuranganna, a kaslaak la agsalsala iti nagbaetan dagiti dua a linia dagiti sumasala?

7 Anian a naggintas ti buya dagiti sakam kadagititua sandaliasmo, o anak a babai ti prinsipe! Maiyaspings dagiti sukog ti patongmo kadagititua alahas, ti aramid dagiti ima iti nalaing a dumidisieno. 2 Maiyaspings ti pusegmo iti nagbukel a malukong; sapay koma ta saan daytoy a maibusan iti nagampor nga arak. Maiyaspings ti buksitmo iti napenpen a trigo a napalikawkanan kadagititua lirio. 3 Kasla iti dua nga urbon a karnero a singin iti korso dagiti dua a susom. 4 Maiyaspings ti tengngedmo iti torre ti marfil; Dagiti matam ket kasla kadagititua dan-aw idiy Hesbon iti igid ti ruangan ti Bat-Rabbim. Maiyaspings ti agongmo iti torre idiy Libano a tumantannawag idiy Damasco. 5 Kasla iti Carmelo ti ulom; ti buok iti ulom ket nalidem

a lila. Nakawayan ti ari kadagiti sallapidna. **6** Anian a ngapintas ken nagimnaska, ay-ayatek, kadagiti pagragsakam! **7** Ti tayagmo ket kasla iti kayo ti palma, ken dagiti susom ket kasla kadagiti raay ti bunga ti kayo. **8** Imbagak, "Kyatko nga ulien dayta a kayo ti palma; agkapetak kadagiti sangsangana." Agbalin koma dagiti susom a kas kadagiti raay ti ubas, ken ti anges ti agongmo ket agbalin koma a kas kadagiti aprikot. **9** Agbalin koma ti ngiwatmo a kas iti kaiimasan nga arak, nga in-inayad nga agay-ayus iti ay-ayatek, agay-ayus kadagiti bibig ken kadagiti ngipenta. Kasarsarita ti balasitang ti mangay-ayat kenkuana **10** Kukuanak ti ay-ayatek, ken tartarigagayannak. **11** Umayka, ay-ayatek, mapanta idiy away; umianta nga agpatpatnag kadagiti barbario. **12** Agringta a masapa tapno mapanta idiy kaubasan; kitaenta no nagrusingen dagiti puon ti ubas, no nagukraden dagiti sabongda, ken no agsabungen dagiti granada. Sadiay nge itedkonto ti ayatko kenka. **13** Agayamuom ti angot dagiti mandragoras; iti ridaw a paggijiananta ket adda dagiti amin a kita dagiti kasayaatan a bungbunga ti kayo, baro ken baak, nga indulinko para kenka, ay-ayatek.

8 Tarigagayak a kaslaka la koma iti kabsatko a lalaki, a nagsuso kenni inangko. Ket no masabatka iti ruar, mabalinka nga agkan, ket awan ti siasinoman ti manguyaw kaniak. **2** Idalanka ket iyegka iti balay ni inangko, ket suoannak. Ikkanka iti natimplan nga arak ken sangkabassit a tubbog ti bunga ti granadak. Kasarsarita ti balasang ti bagina. **3** Ig-iggaman ti makannigid nga imana ti ulok; ararakupennak ti makannawan nga imana. Kasarsarita ti babai dagiti dadduma a babbai **4** Kayatko nga agkarikayo, annak a babbai dagiti tattao ti Jerusalem, a saanyo a singssingaen ti panagkakaiddami agingga a malpas daytoy. Agsarsarita dagiti babbai ti Jerusalem **5** Siasino daytoy a sumangsang-at a naggapu idiy let-ang, nga agsadsadag iti ay-ayatenna? Kasarsarita ti balasang ti ay-ayatenna Riniingka iti sirok ti kayo nga aprikot; insikognaka sadiay ni inangmo; sadiay ti nangipasngayanna kenka, inyanaknaka. **6** Isaadnak a kas tanda iti pusom, a kas tanda iti takkiagmo, ta iti ayat ket napigsa a kas iti patay. Ti imon ket naranggas a kas iti sheol; agkayamkam ti apuyna; maysa daytoy a gumiilgil-ayab nga apuy, apuy a napudpudot ngem ti dadduma pay nga apuy. (*Sheol h7585*) **7** Saan a kabaelan a sebseban ti agsabua-sabuag a dalluyon ti ayat, saan a kabaelan uray ti layus nga iyanud daytoy. No ited ti maysa a lalaki ti amin a sanikuwa nga adda iti balayna para iti ayat, maumsinto a naan-anay ti sagutna. Agsasarita dagiti kabsat a lalaki ti babai **8** Adda kabsatmi nga ubing a babai, ken saan pay a nagpammukel. Ania ti aramidenmi para iti kabsatmi a babai iti aldaw a maikarinte isuna a maiyawsawa? **9** No isuna ket maysa a pader, agpatakderkami iti maysa a torre a pirak para kenkuana. No isuna ket maysa a ridaw, pakalukopanminto isuna kadagiti tabla a sedro. Kasarsarita ti balasang ti bagina **10** Maysaak a pader, ngem dagityo susok ket kasla torre a pagkamangan; isu a naan-anayakon a nataengan iti imatangna. Kasarsarita ti balasang ti bagina **11** Adda kaubasan ni Solomon idiy Baal-hamon; impaabangna ti kaubasan kadagiti mangtaripato iti daytoy. Mangted ti tunggal maysa iti sangeribu a siklo ti pirak para kadagiti bungana. **12** Kukuak ti kaubasak; kukuam ti sangeribo a siklo, o dungdungoek a Solomon, ken ti duagasut a siklo ket para kadagiti mangtartaripato iti ditoy para iti bungana. Makisarsarita iti babai ti mangay-ayat kenkuana **13** Sika nga agnanaed kadagiti minuyongan, dumdumneg iti timekmo dagiti kakaduak; Ipangngeom met koma kaniak daytoy. Kasarsarita ti balasang ti mangay-ayat kenkuana **14** Apuraem, ay-ayatek, ket agbalinka a kas iti korso weno urban a kalakian nga ugsa kadagiti banbantay dagiti rekado a pangpabanglo.

Isaias

1 Ti Sirmata ni Isaias a putot ni Amos, a naktitana maipapan iti Juda ken Jerusalem, kadagidi al-alawd da Uzzias, Jotam, Acaz ken Ezekias a nagbalin nga ar-ari ti Juda. **2** Dumnggokayo a langlangit, ken denggem, daga; ta nagsao ni Yahweh: "Nangaywan ken nangpadakkela kada gitii ubbing, ngem nagsukirka kaniak. **3** Ammo ti baka ti akin-kukua kenkuana, ken ammo ti asno iti pagpakanan ti amona, ngem saan nga ammo ti Israel, awan pannakaawat ti Israel." **4** Asika pay a nasiom, managbasol, tattao a nailumlo m iti kinadangkes, anak dagiti managdaklakes, annak ngagigtignay a sidadakes! Tinallikundanda ni Yahweh, linaida ti Nasantoan a Dios ti Israel, pinagbalinda a ganggaanet dagiti bagbagida manipud kenkuana. **5** Apay ketdin a ti pakabautanyo ti birbirukeryo? Apay ta tulutulyo ti panagsukiyo? Ti sibubukel nga ulo ket masakit, ti sibubukel a puso ket nakapuy. **6** Manipud iti dapan agingga iti ulo, awan ti paset a saan a nadangran: pasig a sugsugat, litlitem, ken silulukat a sugsugat; saanda pay a nagserra, nadaluson, nabedbedan, wenco saan pay a naagasan iti lana. **7** Nadadael ti pagiliany; napuoran dagiti siudadyo, dagiti taltalonyo-iti presensiayo-daddadaelen dagito dagiti ganggannaet-nadadael ken napanawan, pinarme kagiti ganggannaet. **8** Napanawan ti anak ti Sion a kasla kalapaw iti maysa a kaubasan, kasla paglinungan iti nakaimulaan dagiti pipino, kasla nalakub a siudad. **9** No saan a nagibati ni Yahweh a Mannakabalin-amin iti bassit kadatayo, nagbalintayo koman a kasla iti Sodoma, mabalin a nagbalintayo koman a kasla iti Gomora; **10** Denggenyo ti sao ni Yahweh, dakayo a mangiturturay iti Sodoma; dumnggokayo iti linteg ti Diostayo, dakayo a tattao iti Gomora: **11** "Ania ngay koma ti serbi kaniak dagiti adu a sagsagutyo?" kinuna ni Yahweh. "Naumaakon kadagiti daton a mapuoran a kalakian a karnero, ken iti taba dagiti napulukmeg nga ay-ayup; ken saanko a pagragsakan ti dara dagiti bulog a baka, karnero, wenco kalding. **12** No kasta nga umaykayo dumataq iti sangoanak, siasino ti nangkiddaw kadakayo iti daytoy, a baddekano dagiti paraangak? **13** Saankayon a mangiyeg kadagiti awan serserbina a sagsagut; makarmon kaniak ti insenso; ti panangrbakyo iti baro a bulan ken panagitipironyo iti Aldaw ti Panaginana-saanko a maanusan no kasta nga agtitipokayo gapu kadagiti dakes nga ar-aramidenyo. **14** Kagurak ti panangrbakyo iti baro a bulan ken dagiti naikeddeng a fiestayo; dadagsen dagito kaniak; nabannogakon a mangib-ibtut kadagitoy. **15** Isu a tunggal ingatoy dagiti imayo nga agkararag, ilingedko dagiti matak kadakayo; uray no mangipaaykayo iti adu a karkararag, saanako a dumngge; napno iti dara dagiti imayo. **16** Agbuggokayo, dalusanyo dagiti bagbagiyo; ikkatenyo dagiti dakes nga aramido manipud iti imatangko; isardengyo ti kinadakesyo; **17** sursuroenyi ti agaramid iti naimbag; ipakatyti hustisia, tulunganyo dagiti maidaddadan, ikalinteganyo dagiti ulila iti ama, salaknibanya dagiti balo." **18** "Umaykayo ita, ta agilinnaawagtayo," kuna ni Yahweh; "uray no dagiti basolyo ket kasla naraniag a nalabaga, pumurawdanto a kasla niebe; uray no nalabagada a kasla karmesi, kasladanto kapuraw iti dutdot. **19** No natulok ken natulnogkayo, kanenyon ti naimbag nga apit iti daga. **20** ngem no agkedked ken agsukirkayo, alun-onennakayonto ti kampilan," ta ti ngiwat ni Yahweh ti nangisao iti daytoy. **21** Nagkas-angen ta nagbalinen a balangkantis ti napudno a siudad! Napnoan isuna iti hustisia- napnoan isuna iti kinalinteg, ngem ita napnoan isunan kadagiti mammapatay. **22** Ti pirakmo ket nagbalin a narugit, tiarakmo ket nalaokan iti danum. **23** Dagitii prinsipem ket nasukirken kakadua dagiti mannanakaw; pagaaatit amin ti pasuksok ken gunguna. Saanda nga ikalkalintegan dagiti ulila iti ama, ken dagiti darum dagiti balo ket saan a makagten

kadakuada. **24** Isu a daytoy ti pakaammo ti Apo, ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Mannakabalin a Dios ti Israel: Asida pay! Agibalesako kadagiti kabusorko, ket balsek dagiti kabusorko; **25** iturongkoto ti imak a maibusor kadakayo, dalusak dagiti rugityo, ken ikkatek amin ti kinarugityo. **26** Isulbliko dagiti ukomyo a kas idi un-unana, ken dagiti mammagbagayo a kas idi punganay; kalpasan dayta, maawagankanto a siudad ti kinalinteg, maysa a napudno nga ili." **27** Masubotto ti Sion babaen iti hustisia, ken dagiti tattaona nga agbabawi babaen iti kinalinteg. **28** Madadaelto a sangsangkamaya dagiti nasukirken managbasol, ken mapapatayto dagiti tumallikud kenni Yahweh. **29** "Ta mabainkayonto gapu kadagiti nasagradoan a lugo a kaykayo a tinarigagayano, ket mabainankayto gapu kadagiti minuyongan a piniliyo. **30** Ta kaiyarihangyonto ti kayo alugo a magang dagiti bulongna, ken kastla minuyongan nga awan iti danumna. **31** Ti napigisa a tao ket kaslanto nganggo a kayo ken ti aramidna ket kas iti risak; mapuoranda nga agpada, ket awanto ti mang-iddepe kadakuada."

2 Dagiti banbanag a nakita ni Isaias a putot ni Amos iti sirmata maipapan iti Juda ken iti Jerusalem. **2** Kadagiti maudi nga al-alawd, maibangonto ti bantay ti balay ni Yahweh a kas kangatoan kadagiti banbantay, ken maitan-okto kadagiti ngatoen dagiti turod; ket mapanto iti daytoy dagiti amin a nasiom. **3** Adunto a tattao ti umay ket kunaenda, "Umaykayo, sumang-attayo idiy bantay ni Yahweh, iti balay ti Dios ni Jacob, tapno isuronatayo kadagiti wagasna, ken magnatayo kadagiti dalanna." Ta mangngegan ti linteg manipud iti Sion ken dagiti sasao ni Yahweh manipud iti Jerusalem. **4** Mangukomto isuna iti nagbabetaan dagiti nasiom ken iyegna dagiti panggeddengna para kadagiti adu a tattao; pitpitdanto dagiti kampilanda ket pagbalinenda nga arado, ken dagiti pikada ket pagbalinenda a kumpay; saanto rauten ti maysa a nasiom ti sabali a nasiom, wenco agsanay pay para iti gubat. **5** Balay ni Jacob, umaykayo ket magnatayo iti lawag ni Yahweh. **6** Ta binaybay-am dagiti tattao, a balay ni Jacob, gapu ta napnoanda kadagiti kaugalian manipud iti daya ken agbuybuyon a kas kadagiti Filisteo, ken makial-alamanoda kadagiti annak dagiti ganggannaet. **7** Napnoan iti pirak ken balitok ti dagada ket awan pagpatingaan ti kinabangna; napnoan pay ti dagada kadagiti kabalio, kasta met a saan a mabilang dagiti karwaheda. **8** Napnoan pay ti dagada kadagiti didiosen; daydayawenda dagiti aramid dagiti bukodda nga im-im, dagiti banbanag nga inaramid dagiti bukodda a ramramay. **9** Maipababanto dagiti tattao ket matngato ti tunggal maysa, saanmo ngarud ida nga awaten. **10** Mapankayo kadagiti kabatbatoan a luglugar ket aglemmengkayo iti uneg ti daga tapno maliklikanyo ti nakaro a buteng kenni Yahweh ken ti dayag ti kinatan-okna. **11** Maipababanto ti kinatangsit ken kinapasindayaw ti tao, ket ni Yahweh laeng ti maitan-ok iti dayta nga aldaw. **12** Ta addanto iti aldaw ni Yahweh a Mannakabalin-amin a maibusor iti tunggal maysa a napalangguad ken napasindayag, ken maibusor iti amin a napannakkel, ket maipababanto isuna- **13** ken dadaelmanno dagiti amin a natayag ken nangato a sedro iti Lebanon, ken dagiti amin a lugo iti Basan, **14** ken palanasennanto dagiti amin a nangato a banbantay, dagiti amin a nangato a turod, **15** rebbenaento ti tunggal nangato a pagwanawanan, ken tunggal nalagda a pader, **16** ken dadaelmanno amin dagiti barko iti Tarsis, ken dagiti amin a napipintas a paglayag a barko. **17** Maipababanto ti kinapalangguad ti tao ken mapukawto ti kinakuspag dagiti tattao; ni Yahweh laeng ti maitan-ok iti dayta nga aldaw. **18** Mapukawto a naan-anay dagiti didiosen. **19** Mapanto dagiti tattao kadagiti rukib a batbato ken kadagiti abut iti daga, tapno maliklikanda ti nakaro a pungtot ni Yahweh ken ti dayag ti kinatan-okna, inton umay a mangbututeng iti daga. **20** Iti dayta nga aldaw, ibellengto dagiti tattao dagiti didiosenda

a naaramid iti pirak ken balitok nga inaramidda a pagrukbandabandabellengdanto dagitoy kadagiti marabutit ken kurarapit. **21** Mapanto dagiti tattao kadagiti rukib a batbato ken kadagiti birri ti dadakkel a batbato tapno malikikan ti nakaro a buteng kenni Yahweh ken ti dayag ti kinatan-okna, inton bumangon isuna a mangbutbutbing iti daga. **22** Isardengyo ti agtalek iti tao, ta ti biagna ket adda laeng kadagiti abut iti agongna, ta ania ngay koma ti kabaelanna?

3 Wen, ti Apo a ni Yahweh a Mannakabalin-amin, ket dandaninan nga ipanaw ti tulong ken sarukod manipud iti Jerusalem ken Juda: ti sibubukel nga abasto ti tinapay, ken ti sibubukel nga abasto ti danum; **2** dagiti nabileg a lallaki, dagiti mannakigubat, dagiti ukom, dagiti profeta, dagiti mammuyon, ti panglakayen; **3** dagiti kapitan iti limapulo a soldado, dagiti mararaem nga umili, dagiti mammagbaga, dagiti nalaing nga agar-aramid kadagiti banbanag, ken dagiti nalaing a salamangkero. **4** "Mangikabilakto kadagiti agtutubo laeng a kas panguloda, ket iturayan ida dagiti ubbing. **5** Agpipinnarigatto dagiti tattao, ken kasta met dagiti agkakaarruba; sitatangsitto a suppiatento dagiti ubbing dagiti nataengan, ken karidente dagiti naibabain dagiti mararaem. **6** Tenglento pay ti lalaki ti kabsatna a lalaki iti balay ni amana ket kunana, 'Adda kagaymo; sika koma ti mangitray kadakami ket makaammoka koma iti daytoy a nadadael.' **7** Iti dayta nga aldaw agpukkwato isuna a kunana, 'Saanakto nga agbalin a mangngagas; awan iti tinapay wenco kawesko. Saanda a pagbalinen a mangitray kadagiti tattao.'" **8** Ta nadadaelen ti Jerusalem, ken narpuogen ti Juda, gapu ta maibusor kenni Yahweh dagiti sao ken tignayda, karkaritenda ti turayna. **9** Makita kadagiti rupada ti kinasukilda; ket ibagbagada ti basolda a kas iti Sodoma; saanda nga ilemmeng daytoy. Asida pay! Ta nangiyegda iti dakkela a pakaisagmakan kadagiti bagbagida. **10** Ibagayo iti nalinteg a tao a nasayaatto ti masakbayanna; ta lak-amennantu ti bunga dagiti aramidna. **11** Asi pay dagiti nadangkes! Dakesto ti mapasamak kadakuada, ta no ania ti inaramid dagiti imana isunto ti maawatna. Dagiti tattao- ubbing dagiti mangparparigat kadakuada, ken babbai dagiti mangiturturay kadakuada. **12** Dakayo a tattao, iyaw-awandakayo dagiti panguloye ket saaonya nga ammo iti turturongeny. **13** Timmakder ni Yahweh tapno manggeddeng iti pangukoman; timmakder isuna tapno ukomena dagiti tattaoa. **14** Ibaganto ni Yahweh ti panggeddengna maipanggep kadagiti panglakayen ken kadagiti opisial dagiti tattaoa: "Inibusoyyo ti kaubasan; ti nasamsam manipud kadagiti marigrigat ket adda kadagiti balbalayyo. **15** Apay a tumekeno dagiti tattao ken gilingenyo ti rupa dagiti marigrigat?" Daytoy ti pakaammo ti Apo, ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **16** Imbagia ni Yahweh a napannakkela dagiti annak a babbai ti Sion, ken natanggida a magmagna, ken manggargari dagiti matada, agkinninkinna bayat iti pannagnada, ken pagkalingkingenda dagiti saksakada. **17** Isu a paggadilien ti Apo dagiti ulo dagiti annak a babbai ti Sion, ken pagkalboen ida ni Yahweh. **18** Iti dayta nga aldaw, ikkatento ti Apo dagiti napintas nga alahas kadagiti lipay-lipayda, dagiti bandana, dagiti simmagaysay nga arkos, **19** dagiti aritos, dagiti pulseras, ken dagiti belo; **20** dagiti punggos, dagiti kalingking kadagiti lipaylipay, dagiti barikes, ken dagiti kahon ti bangbanglo, ken dagiti an-anib. **21** Ikkatennta dagiti singsing ken alahas a pang-agong, **22** dagiti kawes a pakirambak, dagiti kagay, dagiti belo, ken dagiti supot; **23** dagiti ig-giggaman a sarming, ti kasasayaatan a lino, dagiti abungot, ken dagiti naarkusan a kagay. **24** Imbes a pabanglo, nabangsitto ti adda; ken imbes a barikes, maysa a tali; imbes a naurnos a buok, panagalbo; ken imbes a maysa a kagay, maysa a pangkalob a nakirsang a lupot; ken birbirito imbes a kinapintas. **25** Mapasagto dagiti tattaoom babaen iti kampilan, ket mapasagto dagiti maingel a

tattaoom iti gubat. **26** Agdung-aw ken agladingitto dagiti ruangan ti Jerusalem; ket agmaysanto isuna ken agtugaw iti daga.

4 Iti dayta nga aldaw, tenglento iti pito a babbai ti maysa a lalaki ket kunada, "Kanenminto ti bukodmi a taraon, ikawesminti ti bukodmi a pagan-anay ngem palubosam koma nga usarenmi ti naganmo tapno maikkat ti pannakaibabainmi." **2** Iti dayta nga aldaw, napintas ken nadayagto ti sanga ni Yahweh, ken naimasto ti bunga ti daga ken makaparagsak para kadagiti makalasat iti Israel. **3** Ket isuna a nabati iti Sion, ken isuna a nagtalinaed iti Jerusalem ket maawaganto a nasaontoan, tunggal maysa a naisurat nga agbibagti iti Jerusalem, **4** inton buggoan ti Apo ti rugit dagiti annak a babbai ti Sion, ken dalusanna dagiti mantsa ti dara manipud iti tengga ti Jerusalem, babaen iti espiritu ti hustisia, ken babaen iti espiritu iti sumsumged ngapuy. **5** Ket mangikabilto ni Yahweh iti ulep ken asuk iti aldaw, ken iti raniag iti gumilgil-ayab nga apuy iti rabii; maysa nga abbong iti ngato ti amin a dayag; iti ngatoen ti sibubukel a nagsaadon ti Bantay Sion ken iti ngato ti lugarna a pagtitiponan, **6** Maysanto daytoy a paglinungan manipud iti pudot ti aldaw, ken maysa a pagkamangan ken abbong manipud iti bagyo ken tudo.

5 Agkantaak man a maipaay iti ay-ayatek, maysa a kanta ti ay-ayatek a maipapan iti kaubasanna. Adda kaubasan ti ay-ayatek iti ngaddam-eg unay a turad. **2** Kinalina daytoy ken inikatna dagiti batbato, ken minulaanna daytoy kadagiti kasasayaatan nga ubas. Nangipatakder isuna iti torre iti tengga daytoy ken nangipatakder pay iti paggespesan ti ubas. Namnamaenna nga agbunga koma daytoy kadagiti nasayaat nga ubas ngem nagbunga daytoy iti balang nga ubas. **3** Isu nga ita, dakayo nga agnanaed iti Jerusalem ken tattao ti Juda; dakayo ti mangikeddeng kaniak ken iti kaubasak. **4** Ania pay koma ti rumbeng a naaramid iti kaubasak a saanko nga inaramid? Idi nangnammamaak nga agbunga daytoy iti nasayaat nga ubas, apay a nagbunga daytoy iti balang nga ubas? **5** Ita, ipakaammok kadakayo no ania ti aramidek iti kaubasak; ikkatekto dagiti mula a pannakaaladna; pagbalinek daytoy a pagpastoran; rebbaecko dagiti paderna, ket mabaddebaddekanto daytoy. **6** Baybay-akto nga agbalin daytoy nga awan serserbina, ken saanto a maputdan wenco maruk-itam daytoy. Ngem agtubonto dagiti ruruet ken sisit, bilinek pay dagiti ulep a saanda a tudioan daytoy. **7** Ta ti kaubasan ni Yahweh a Mannakabalin-amin ket ti balay ti Israel, ken dagiti tattao ti Juda ti maiyang iti nasayaat a mulana; inurayna iti hustisia ngem ketdi panangpapatay ti adda; inurayna iti kinalinteg ngem ketdi, pukkaw a panagpaaratay ti adda. **8** Asi pay dagiti agururnong kadagiti balbalay, dagiti agururnong kadagiti katalalonan, inggana nga awanen ti mabati a siled, ket dakayo laeng ti mabati iti daga! **9** Kinununa kaniak ni Yahweh a Mannakabalin-amin, adunto a balbalay ti awan ti nagianna, uray dagiti dadakkel ken dagiti napintas a balbalay, awanto ti agnaed. **10** Gapu ta sanggalonto laeng nga arak ti mapataud manipud iti uppata ngakertia ti kaubasan ken maysanto laeng nga epa ti mapataud iti maysa homer a bin-i a bukel. **11** Asi pay dagiti nasapa nga agriiring iti bigat tapno agbiruk iti naingel a mainom; nga agtalinaed a siriring agingga iti tengga ti rabii, agingga a parugsuen ida ti arak! **12** Agdadayada nga addaan kadagiti arpa, panderata, tamburin, plauta ken arak, ngem saanda a bigbigen ti aramid ni Yahweh, wenco mapanunot dagiti aramid dagiti imana. **13** Ngarud, naipanaw a kas balud dagiti tattaoa gapu iti kinakurang ti pannakaawat; agbisin dagiti mangidadaul kadakuada, ken awan ti mainom dagiti adu a tattao. **14** Isu a naganasan iti patay ket inggangana iti nalawaunay ti njiwitna; dagiti mabigbigbig kadakuada, dagiti tattao, dagiti papanguloda, dagiti napalalo nga agragragsak ken dagiti nararagsak kadakuada, umulogdanto idiy Sheol. (Sheol h7585) **15** Naibaba ti tao ken naipababa ti natan-

ok a tao, ken nagdumog dagiti napalangguad. **16** Ni Yahweh a Mannakabalin-amin ket naitan-ok gapu iti kinalintegna, ken ipakpakita ti Nasantoan a Dios ti kinasanton a babaen iti kinalintegna. **17** Ket agarabto dagiti karnero a kas iti bukodda a pagaraben ken kadagiti nadadael a kinabaknang dagiti tattao ket agarabto dagiti urbon a karnero. **18** Asi pay dagiti mangguyugyud iti kinadakes babaen kadagiti tali ti kina-ubbaw ken dagiti mangguyugyud iti basol babaen iti maysa a tali ti kariton; **19** dagiti mangibagbaga, "Darasan koma ngarud ni Yahweh, darasenna koma ti agtignay, tapno makitatayo a mapasamak daytoy, ken matungpal koman ti panggep ti Nasantoan a Dios ti Israel, tapno maammoantayo dagitoy!" **20** Asi pay dagiti mangibagbaga a ti dakes ket nasayaat ken ti nasayaat ket dakes; a mangibagbag nga iti sipnet ket lawag ken ti lawag ket sipnet; a mangibagbaga nga iti napait ket nasam-it ken iti nasam-it ket napait! **21** Asi pay dagiti nasirib kadagiti bukodda a panagkiti ken dagiti nasirib kadagiti bukodda a pannakaawat! **22** Asi pay dagiti nalatak iti panaginom iti arak ken dagiti nalalaing nga agtimpla kadagiti naingel a mainom; **23** a mangwayawaya kadagiti nadangkes no mapasukusukonda, ken ipaidamda kadagiti awanan-basol ti kalinteganda! **24** Ngarud, kas iti pananguram ti apoy kadagiti punget ti mula, ken kas iti pannakauram iti nagango a ruot, kasta met a malungtot dagiti ramotda, ken maiyangin dagiti sabongda a kasla tapok, gapu ta linaksidda ti linteg ni Yahweh a Mannakabalin-amin, ken inuyawda ti sao ti Nasantoan a Dios ti Israel. **25** Ngarud, napasgedan ti pungot ni Yahweh kadagiti tattaona, ken inyunnahta ti imana a maibusor kadakuada ken dinusana ida; napigigerger dagiti bantay, ken dagiti bangkayda ket kasla basura a nagkaiwara kadagiti kalsada. Iti laksid amin dagitoy, saan a bimmaaw ti pungot ni Yahweh, ngem nakalayat pay laeng ti imana a mangdusa manen. **26** Ingatonanto ti bandera a pagilasinan ti maysa a nasion manipud iti adayo ken paswitanna ida manipud iti pungto ti daga. Kitaenyo, umayda a dagus ken sipapardas. **27** Awan kadakuada ti mabannog wenco maitibkol; awan ti makaridep wenco makaturog; wenco malukayan dagiti barikesda, wenco mapugsat ti galut dagiti sandaliasda, **28** natirad dagiti panada ken naibiat amin dagiti baida, kasla landok dagiti kuko dagiti kabalioda, ken kasla bagyo dagiti pilid ti karwaheda. **29** Kaslanto ngenger iti leon ti ngerngerda, agngerngerdanto a kas kadagiti ubbing a leon. Agngerngerdanto sada tiliven ti anupenda, ket iguyoddanto daytoy nga iyadayo, nga awan ti mangispal. **30** Iti dayta nga aldag, ngernergerdanto ti anupenda a kas iti daranudor iti baybay. No adda mangtannawag iti daga, kinasipnet ken panagsagaba ti makitada, ket langibanto ti nangisit nga ulep ti lawag.

6 Iti tawen a natay ni ari Uzzias, nikitak ti Apo a nakatugaw iti maysa a trono, naipangato isuna ken sinaknapan ti gayadan ti kagayna ti templo. **2** Iti ngatoenna ket dagiti serafim; addaan iti innem a payyak ti tunggal maysa; kinaluban ti dua a payyak ti rupana, kinaluban ti dua a payyak ti sakana, ket pagtabayabna ti dua a payyakna. **3** Ipukpukkawda iti tunggal maysa a kunada, "Nasantoan, Nasantoan, Nasantoan, ni Yahweh a Mannakabalin-amin! Napunno ti entero a lubong iti dayagna." **4** Nagunggon dagiti ruangan ken dagiti pundasion iti ariwawa dagiti apukpukkaw, ken napno iti asok ti balay. **5** Ket kinunak, "Asiak pay! Gapu ta nakednganak gapu ta maysaak a tao a narugit dagiti bibigna, ken agbibiaigak iti ayan ti tattao a narugit ti bibigda, gapu ta nakita a mismo dagiti matak ti Ari, ni Yahweh, ni Yahweh a Mannakabalin-amin!" **6** Kalpasanna, timmayab nga immay kaniak ti maysa kadagiti serafim; adda iggemga a beggong nga sinipitna manipud iti altar. **7** Insagidna daytoy iti ngiwatko ket kinunana, "Kitaem, naisagid daytoy iti bibigmo; nadalusenan ti nagbiddutam, ken napakawanen ti basolmo." **8** Nangngegko ti timek ti Apo a kunana, "Siasino ti

ibaonko; siasino ti mapan nga ibaontayo?" Ket kinunak, "Adtoyak; ibaonnak." **9** Kinunana, "Mapanka ket ibagam daytoy kadagiti tattao, dumngegkayo ngem saankayo a makaawat; makakitakayo ngem saanyo a maawatan. **10** Patangkenem ti puso dagitoy a tattao, ken pagtulengem dagiti lapayagda, ken pagbulsekem dagiti matada, tapno saan a makakita dagiti matada wenco makangngeg dagiti lapayagda, ken saan a makaawat dagiti pusoda, di la ket ta agsulida manen kaniak ket umimbagda. **11** Ket kinunak, "Agingga kaano Apo?" Insungbatna, "Agingga a marsuod dagiti siudad ken awanen dagiti agnanaed, ken awan tattao kadagiti balbalay, ken agbalin a langalang ti daga, **12** ken agingga a papanawen ni Yahweh dagiti tattao, ken naan-anay a langang ti daga. **13** Uray no agtalinaed ti apagkapulo dagiti tattao ditoy, madadaelo manen daytoy; a kas iti kayo wenco lugo a mapukan, a ti laeng puonna ti mabati, ti nasantoan a bin-i ket adda iti pungdolna.

7 Kadagidi aldaw ni Ahaz a putot ni Jotam a putot ni Uzzias, nga ari ti Juda, simmang-at da Rezin nga ari ti Aram ken ni Peka a putot ni Remalias nga ari ti Israel idiy Jerusalem a mangubat iti daytoy, ngem saanda a maparmek daytoy. **2** Naipakaammo iti balay ni David a hakikada ti Aram iti Efraim. Kasta unay ti butengna, ken uray dagiti tattaona ket uray la apigigerger gapu iti buteng, kasla da la kaykayo iti kabakiran a ginunggon ti angin. **3** Ket kinuna ni Yahweh kenni Isaias, "Rummurarka a kadaum ti putotomo lalaki a ni Sear Jasub ket inkayo sabten ni Ahaz iti murdong ti kanal iti akinngato a pagurnongan ti danum, iti dalan a mapan iti tay-ak ti Aglabla iti lupot. **4** Ibagam kenkuana, 'Agannadka, saanka nga agdanag, dika agbuteng kadagityo dua a kayo nga umas-asok, iti nalaus a pungot ni Rezin, ni Aram, ken ni Peka a putot ni Remalias. **5** Nagpanggep iti kinadakes a maibusor kenka da Aram, Efraim, ken Rezin a putot ni Remalias; kinunada, **6** "Rautentayo ti Juda ken butbutngentayo daytoy, serkentayo daytyoy ket isaadtayo sadiay ti putot ni Tabeel kas aritayo." **7** Kinuna ni Apo a Yahweh, "Saan a mapasamak daytoy; saan a mararamid daytoy, **8** gapu ta ti ulo ti Aram ket ti Damasco, ken ti ulo ti Damasco ket ni Rezin. Iti las-ud iti 65 a tawen, mapamekto ti Efraim ket saandanton a maibilang a maysa a nasion. **9** Ti ulo ti Efraim ket ti Samaria, ken ti ulo ti Samaria ket ti putot ni Remalias. No saan nga agtalinaed a natibker ti pammatiyo, sigurado a saankayonto nga agtalinaed a natalged." **10** Nagsao manen ti Apo kenni Ahaz, **11** "Dumawatka iti pagilasinan kenni Yahweh a Diosmo; dawatem kenkuana daytoy iti kaungan wenco iti kangatoan." **12** Ngem kinuna ni Ahaz, "Saanak a dumawat ken saanko a padasen ni Yahweh." **13** Isu a simmungbat ni Isaias, "Dumngegka, O balay ni David. Saan kadi nga umanay kenka ti panangpadasco iti kinaanus iti tattao? Masapul kadi pay a padasem ti kinaanus iti Diosko?" **14** Ngarud, mismo a ti Apo ti mangted kenka iti pagilasinan: kitaem, agsikogto ti maysa a babai, agpasngayto iti maysa a lalaki, ket mapanaganano iti Immanuel. **15** Manganto isuna iti gatas ken diro inton ammonan nga agkedked ngagaramid iti dakes ken pilienna ti kinaimbag. **16** Ta sakbay a maammoan ti ubing ti agkedked ngagaramid iti dakes ken pilienna ti kinaimbag, agbalinto a langalang ti daga dagiti dua nga ari a pagbutbutngam. **17** Iyegto ni Yahweh kenka ken kadagiti tattaom ken iti balay ti amam dagiti aldaw nga awan kapadana supud pay idi simmina ti Efraim iti Juda—iyegnant a maibusor kenka ti Ari ti Asiria. **18** Iti dayta a tempo, paswitanto ni Yahweh ti maysa a ngilaw manipud kadagiti adayo a Karayon ti Egipto, ken maysa nga alimbubuyog manipud iti daga ti Asiria. **19** Umaydanto amin agnaed kadagiti amin a tanap, kadagiti rangkis a batbatob, kadagiti siit-siitan a mulmula, ken kadagiti amin a pagpaaraban. **20** Iti dayta a tempo, kuskusanto ti Apo babaen iti labahas nga inabanganna iti ballasiw ti Karayon Eufrates—ti Ari ti Asiria—kuskosannanto ti

ulom, dagiti buok kadagiti luppom; kuskosennanto pay ti barbasmo. **21** Iti dayta nga aldaw, mangibatinto ti maysa a tao iti maysa a sibbiag nga urbon a baka ken dua a karnero, **22** ket gapu iti aglaplapusanan a gatas nga itedda, manganto isuna iti gatas, gapu ta manganto iti gatas ken diro dagiti amin a nabati iti daga. **23** Iti dayta a tiempo, tunggal disso nga adda iti sanganibo a kaubasan nga aggatad iti sanganibo a pirak a sekul, ket awanto ti mabati no di laeng sisiitan a mula ken kalkalunay. **24** Mapanto dagiti tattao sadiy nga aganup babaen kadagiti panada, gapu ta agbalinto a sisiitan ken kakalkalunayan dayta a daga. **25** Umadayodanton kadagiti turturod a nasukay iti gabyon, gapu iti panagbuteng kadagiti siit ken kalkalunay; ngem agbalinto daytoy a pagaraban dagiti baka ken karnero.

8 Kinuna ni Yahweh kaniak, "Mangalaka iti dakkel a tapi ti bato ket isuratmo ditoy ti 'Maher Shalal Hash Baz.' **2** Mangayabakto kadagiti napudno a tattao a mangpaneknek kaniak, ni Urias a padi, ken ni Zacarias a putut ni Jeberekias." **3** Napanak iti ayan ti babai a profeta ket nagsikog isuna ken nagpasngay iti maysa a lalaki. Ket kinuna ni Yahweh kaniak, "Panaganam isuna ti 'Maher Shalal Hash Baz.' **4** Gapu ta sakbay pay a makabalikas ti ubing iti 'Amak' wenco 'Inak,' dagiti amin a kinabaknang ti Damasco ken ti nasamsam iti Samaria ket ipanawto ti ari ti Asiria." **5** Nagsao manen ni Yahweh kaniak, **6** "Gapu ta pinagkedasedit dagitoy a tattao dagiti naainnayad a danum ti Siloe, ken maragsakanda kenni Rezin ken iti lalaki a putut ni Remalias, **7** ngarud, dandanin nga iyeg ti Apo kadakuada dagiti danum iti Karayan, naranggas ken adu, ti ari ti Asiria ken ti amin a dayagna. Umadalemtu amin a pagayusanna ken lapunosenna dagiti teppangna, **8** ket agayusto nga agturonng iti Juda, manglayusto ken agayusto agingga a madanonna ti tengnedmo. Sakupento ti nakaukrad a payyakna ti entero a dagam, Immanuel." **9** Maburak-burakkayonto, dakayo a tattao. Dumngegkayo, dakayo amin nga adayo a pagililan: Agsaganakayo a makigubat ngem maburak-burakkayonto; agarmaskayo ngem maburak-burakkayonto. **10** Agpanggepkayo ngem saanto a maipatungpal daytoy; mangipaulogkayo iti bilin ngem saanto a maipatungpal, ta adda kadakami ti Dios. **11** Nagsao kaniak ni Yahweh, ket kasla la iniggamannak ti napigsa nga imana, ken binallaagannak a saanak a magna iti wagas dagitoy a tattao. **12** Saanmo nga ibaga a dakes a panggep dagiti aniaman nga ibagbaga dagitoy a tattao a dakes a panggep, saanmo a pagbutngan dagiti pagbututnganda, ket saanka nga agbutbuteng. **13** Ni Yahweh a Mannakabalin-amin, dayawem isuna a kas nasantoan, agbutengka kenkuana, isuna ti rumbeng a pagbutngam. **14** Agbalinto isuna a santuario; ngem agbalinto isuna a bato a maitama kadakuada, ken dakkel a bato a pakaitibkolanda—kadagiti dua a balay ti Israel. Ken agbalinto isuna a silo ken palab-og kadagiti tattao ti Jerusalem. **15** Adunto iti maitibkol iti daytoy ket matumbada, marumekekra, ken masiliandonto ket matiliwda. **16** Galutam ti pammaneknekko, selyoam ti kasuratan, ket itedmo kadagiti adalak. **17** Ureyek ni Yahweh a nangilinged iti rupana manipud iti balay ni Jacob; ureyek isuna. **18** Kitaem, siak ken dagiti annak nga inted kaniak ni Yahweh ket maipaay a pagilasinan ken nakaskasdaaw iti Israel manipud kenni Yahweh a Mannakabalin-amin nga agnanaed iti Bantay Sion. **19** Ibagadanto kadakayo, "Makiumankayo kadagiti makiumuman kadagiti espiritu ken salamangkero," dagiti agar-arasaas ken agtalaltamitim. Ngem saan aya a rumbeng koma a makiuman dagiti tattao iti Diosda? Rumbeng kadi a makiumanda kadagiti natay nga agpaay kadagiti sibbiag? **20** Isu a masapul nga ipangayyo ti linteg ken ti pammaneknek! No saanda nga ibaga dagitti kasta a banbanag, daytoy ket gapu ta awan iti lawag kadakuada. **21** Lumasadtanto iti daga a napnoan iti riribuk ken panagbisin. Inton

agbisinda, makaungetdanto ken ilunoddanto ti ari ken ti Diosda kabayatan iti panagtangadda. **22** Kumitadanto iti daga ket makitada dagiti pannakariribuk, kinasipnget, ken ti saem ti pannakaidadan. Maiturongdanto iti daga ti kinasipnget.

9 Maikkatto ti saem nga adda kenkuana nga agsagsagaba. Iti naglabas a tiempo, pinabainanna ti daga ti Zabulun ken ti daga ti Naftali, ngem iti masangoanan a tiempo, pagbalinennanto daytoy a nadayag, ti dalan a mapan iti baybay, iti ballasiw ti Karayan Jordan, Galilea dagiti nasion. **2** Dagiti tattao nga agbibiaq iti kinasipnget ket nakakita iti naindaklan a lawag; dagiti nagnanaed ida iti daga ti aniniwan ni patay, rinanniagan ida ti lawag. **3** Pinaadumon ti nasion, ad-adda pay a pinarag-om ida; agragragsak iti sangoanam a kas karagsak iti tiempo ti panagapit, a kas iti panagrag-o dagiti tattao no bingayenda dagiti sinamsamda. **4** Ta ti sangol ti dadagsenna, ti biga ngang adda iti abagana, ti sarukod ti mangidaddadanen kenkuana, tinukkolmo a kas iti aldaw dagiti taga-Midia. **5** Ta tunggal botas a mangbadbaddek iti pagrarangetan ken dagiti kawes a nadaraan ket mapuoranto, maisungrodo iti apuy. **6** Ta naipasngay katadato iti maysa ngang ubing, naited katadato iti maysa ngang anak a lalaki; ket maipabaklayo kenkuana ti panagturay; ken mapanagananto isuna iti Nakaskasdaaw a Mannmagbaga, Mannakabalin a Dios, Agnayanon nga Ama, Prinsipe ti Kappia. **7** Awanto iti panagpatingga iti panagdur-as ti panagturayna ken iti kappia, iti panagturayna iti trono ni David ken iti pagarianna, tapno ibangonna daytoy ken pagtalinadenne daytoy babaen iti hustisia ken kinalinteg manipud iti daytoy a tiempo ken iti agnanayon. Aramidento daytoy ti kinaregta ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **8** Nangipatulod ni Apo iti sao a maibusor kenni Jacob, ket natnag daytoy iti Israel. **9** Maammoanto dagiti amin a tattao, uray ti Efraim ken dagiti agnanaed iti Samaria, ngang agkunkuna a sipapalangguad ken addaan napasindayaw a puso, **10** "Nadadaelen dagiti ladrilyo ngem ibangonminto manen babaen iti natikapan a bato; napukanen dagiti sikamoro ngem sukataminto dagitoy kadagiti sedro." **11** Ngarud, tumakdero ni Yahweh a maibusor kenkuana, ni Rezin a kabusorna, ket tignayennanto dagiti kabusorna, **12** dagiti Arameo iti daya ken dagiti Filisteo iti laud. Nakangangadanto a mangal-un-on iti Israel. Ta gapu ti pungtotna, saanto nga agsardeng ni Yahweh ngem nakalayatto latta ti imana tapno mangdusa. **13** Ngem saanto latta nga agsubli dagiti tattao kenkuana a nangkabil kadakuada wenco saanda a biruken ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **14** Putdento ngarud ni Yahweh ti ulo ken ti ipus ti Israel, sanga ti palma ken runo, iti maysa ngang aldaw. **15** Ti pangulo ken ti natakneng a lalaki ket isuda dagiti ulo; ken ti profeta nga agisursuro iti inuulbod ket ti ipus. **16** Dagiti mangidadaulo kadagiti tattao ket iyaw-awanda ida ken naalun-on dagiti indaulando a tattao. **17** Saanto ngarud a maragsakan ti Apo kadagiti agtutuboda, kasta met a saanna a kaasian dagiti ulila iti ama ken dagiti balo, agsipud ta awan dios ti tunggal maysa ngang agar-aramidda iti dakes, ken agsasao kadagiti minamaaq ti tunggal bibig. Ngem gapu amin kadagityo, saan ngang maawan ti pungtot ni Yahweh ket nakalayatto latta ti imana a mangdusa. **18** Mangur-uram ti kinadangkes a kas iti apuy; uramenna dagiti siit ken sisiitan a ruot; uramenna pay ti napuskol a kabakiran ngang uray la umasimbuyok a napuskol ngang asok. **19** Gapu iti nakaro a pungtot ni Yahweh a Mannakabalin-amin, mauram ti daga, ket kasla sungrod iti apuy dagiti tattao. Awan iti tao a mangispal iti kabsatna. **20** Mangiwadanto iti karne kadagiti kannawan ngang imada ngem mabisindanto latta; kanendanto ti karne ti kannigid ngang imada ngem saandardo a mapnek. Kanento pay ti tunggal maysa ti lasag ti takyagna. **21** Alun-onento ti Manases ti Efraim, ket alun-onento met ti Efraim ti Manases; ket agkuduadanto a mangraut iti Juda.

Laksido amin kadagitoy, saanto nga agbaaw ti pungtot ni Yahweh, ngem nakalayatto latta ti imana tapno mangdusa.

10 Asi pay dagiti mangipatpatungpal kadagiti nakillo a linteg ken mangar-aramid kadagiti saan a nainkalintegan a paglilintegan.
2 Papaidamanda dagiti agkasapulan iti hustisia, taktakawenda dagiti karbengan dagiti nakurapay a tattaok, samsamsamanda dagiti balo, ken pagbalbalinenda a taraonda dagiti awanan iti ama! 3 Ania ti aramidenyo inton aldaw ti panangukom, inton dumteng ti pannakadadael manipud iti adayo? Siasinnonti ngayti pagpatulonganyo, ken sadinonto ngayti pangibatianyo iti kinabaknangyo? 4 Awan ti mabati, ken agruknoyakonto a kaduayo dagiti balud wenco mapasagkayonto a kaduayo dagiti napapatay. Iti laksid amin dagitoy, ti unget ni Yahweh ket saan a bumaaw, ngem silalayat latta ti imana tapno mangdusa. 5 Asi pay dagiti taga-Asiria, ti pang-or ti ungetko, ti pangbaot a mangipakita iti pungtotko! 6 Imbaonko isuna maibusor iti natangsit a nasion ken maibusor kadagiti tattao a manglaklak-am iti aglaplapusanan a pungtotko. Binilinko ti Assiria nga alaenna ti nasamsam, ti naanupan ken baddebaddekanna dagitoy a kasla pitak kadagiti kalsada. 7 Ngem saan a daytoy ti pangpanggepenna wenco panpanunotenna. Adda iti pusona ti mangdadael ken mangupuk iti adu a nasion. 8 Ta kinunana, "Saan kadi nga ari dagiti amin a prinsipek? 9 Saan kadi a ti Calno ket kas iti Carkemis? Saan kadi a ti Hamat ket kas iti Arpad? Saan kadi a ti Samaria ket kas iti Damasco? 10 No kasano a pinaksiat ti imak dagiti pagarian nga agdaydayaw iti didiosen, a dagiti kinitikititan nga imaha nga adda kadagitoy ket addu ngem kadagidiay adda iti Jerusalem ken Samaria, 11 kas iti inaramidko iti Samaria ken kadagiti awan serserbin a didiosen daytoy, saanko kadi met nga aramiden daytoy iti Jerusalem ken kadagiti didiosenna?" 12 Inton maileppas ti Apo ti ar-aramidenna iti Bantay Sion ken iti Jerusalem, ibagananto: "Dusaekto ti ari ti Asiria gapu iti natangsit a panagsasaona ken iti kinapalangguadna." 13 Ta kunana, "Nagtignayak babaen iti pigsak ken iti kinasiribko. Adda pannakaawatko, ken inikkatko dagiti nagbebeddengan dagiti tattao. Tinakawko dagiti kinabaknangda, ken kas iti maingel a lalaki, impababak dagiti nakatugaw kadagiti trono. 14 Innala ti imak ti kinabaknang dagiti nasion a kasla manipud iti umok, ken kas iti panangurnong ti maysa a tao kadagiti nababay-an nga itlog, inurnongko ti entero a lubong. Awan ti nangiyunnat kadagiti payyakda wenco nangungap iti ngiwatda wenco naguni." 15 Mabalin kadi nga ipagpannakkel ti wasay ti bagina iti nangpanday kenkuana? Mabalin kadi nga ibaga ti maysa a ragadi nga ad-adda a nadaydayaw isuna ngem iti mangar-aramat kenkuana? Kasla la maingato iti pang-or dagiti mangusar iti daytoy, ken kasla la makabagkat ti kayo a pang-or iti tao. 16 Ngarud, pakapsuten ni Yahweh nga Apo a Mannakabalin-amin dagiti mabigbigbig a mannakigubatna; ken iti babaen ti dayagna, addanto iti nasindian a kasta apuy. 17 Agbalinto nga apuy ti silaw ti Israel ken ti Nasantonan ti Israel ket agbalin a gilayab; iti uneg iti maysa nga aldaw, uramen ken alun-onento ti apuy dagiti sisit ken sisitian a mula ti Asiria. 18 Pukawan ni Yahweh ti dayag ti kabakiran ti Asiria ken ti nabunga a dagana daytoy, ti kararua ken ti bagi; maiyarigto daytoy iti pannakapukaw ti biag ti maysa a tao a masakit. 19 Ti nabatbati kadagiti kaykayo iti kabakiran daytoy ket sumagmamanonto laengen, nga uray ti ubing ket kabaelanna a bilangen dagitoy. 20 Iti dayta nga aldaw, ti nabatbati iti Israel, ti pamilia ni Jacob a nakalibas, ket saanton nga agtalek iti nangparmek kadakuada, ngem ketdi, agtalekdanto kenni Yahweh, a Nasantonan ti Israel. 21 Addanto iti nabatbati iti kapututan ni Jacob nga agsusbi iti mannakabalin a Dios. 22 Ta uray kasla darat iti igid ti baybay dagiti tattaom nga Israel, addanto laeng iti mabati kadakuada nga agsusbi. Ti pannakadadael ket naikeddeng, a kas iti kidkiddawen

ti aglaplapusanan a kinalinteg. 23 Ta ni Yahweh nga Apo a Mannakabalin-amin, ket dandaninan nga ipatungpal ti pannakadadael a naikeddeng iti entero a daga. 24 Isu a kinuna niYahweh nga Apo a Mannakabalin-amin, "Dakayo a tattaok nga agnanaed idiy Sion, dikay agbuteng kadagiti taga-Asiria. Kabilennakayonto iti pangbaot ken ingatona ti sarukodna maibusor kadakayo, a kas iti inaramid dagiti Egipcio. 25 Saankayo nga agbuteng kenkuana, ta iti mabit a tiempo, agpatingganton ti pungtotko kadakayo, ket ti pungtotko ket agbanagto iti pannakadadaelna." 26 Kalpasanna, ni Yahweh a Mannakabalin-amin ket mangusarto iti saplit maibusor kadakuada, a kas iti panangparmekna iti Midian idiy batu Oreb. Ingatonanto ti sarukodna iti baybay ken ingatona daytoy a kas iti inaramidna idiy Egipto. 27 Iti dayta nga aldaw, ti panangparigat ti Asiria ket maikkatto manipud iti abagayo, ken ti sangolna ket maikkatto manipud iti tengngedyo, ket mapirdinto ti sangol, gapu ta nalukmegto unay ti tengngedyo para iti daytoy. 28 Dimenteng dagiti kabusor iti Aiyat ken limmasatda idiy Migron; ket indulinda dagiti gargaretda idiy Mikmas. 29 Binallasiwa ti bessang ket nagienda iti apagbiit idiy Geba. Nagbuteng ti Rama ken timmaray ti Gabaa ni Saul. 30 Agpukkawka iti nakapigpigsa, sika nga anak a babai ti Galim! Ipangagmo, O Laisa! Dakayo a nakakaasi nga Anatot! 31 Agliblibas ti Madmena, ken tumaray dagiti agnanaed iti Gebim tapno ikaluyada dagiti bagbagi'da. 32 Iti daytoy met laeng nga aldaw, agsardeng isuna idiy Nob ken ilayatna ti gemgemna iti bantay ti babai a anak ti Sion, turdo ti Jerusalem. 33 Dumngegkayo, pukanento ti Apo a ni Yahweh a Mannakabalin-amin dagiti sanga ket agkarasakasto iti nakabutbuteng a karasakas; mapukanto dagiti katatayagan a kaykayo, ken maibabato ti nangato. 34 Pukanennanto dagiti napupuskol a kayo iti kabakiran babaen iti wasay, kas iti panangpukanna kadagiti natayag a kaykayo ti Lebanon.

11 Addanto iti rusing a rumuar manipud iti ramut ni Jesse, ken agbunganto iti maysa a sanga manipud iti ramutna. 2 Agtaengto kenkuana ti Espiritu ni Yahweh, ti espiritu ti kinasirib ken pannakaawat, ti espiritu ti paglilintegan ken kinabileg, ti espiritu ti pannakaammo ken panagbuteng kenni Yahweh. 3 Ti ragsaknanto ket ti panagbuteng iti Apo; saanto isuna a mangukom babaen iti makitkitana wenco mangikeddeng babaen iti mangmangnegna. 4 Ngem ketdi, ukomennanto iti nalinteg a wagas dagiti nakurapay ken manggeddengto iti patas para kadagiti napakumbaba iti daga. Dusaennanto ti daga babaen iti pang-or ti ngiwatna, ken babaen iti anges ti bibigna, papatayennanto dagiti nadangkes. 5 Kinalintego ti barikes ti siketna, ken ti kinapudnonto ti barikes ti patongna. 6 Makipagnaedto ti lobo iti karnero, ken agabayto nga agidda ti leopardo ken ti urbon a kalding, ti urbon a baka, ti urbon a leon ken ti napalukmeg a baka. Idauloanto ida ti maysa a bassit nga ubing. 7 Agkادuanto nga agarab ti baka ken oso, ken agaabayo nga agidda dagiti urbonda. Manganto ti leon iti garami a kas iti baka. 8 Agay-ayamto ti maladaga iti abut ti uleg, ken ikabilito ti napusot nga ubing ti imana iti balay ti karasaen. 9 Saantonan a mangdangran wenco mangdadael kadagiti amin a nasantonan a bantayko; ta mapunnonto ti lubong iti pannakaammo kenni Yahweh, a kas iti panagsaknap ti danum iti baybay. 10 Iti dayta nga aldaw, tumakderto ti ramut ni Jesse a kas maysa a wagayway para kadagiti tattao. Birukento isuna dagiti nasion, ket napintasto ti disso a paginanaanna. 11 Iti dayta nga aldaw, iyunnatto manen ti Apo ti imana tapno sublienna ti natda kadagiti tattaona a nagtalinan iti Asiria, Egipto, Patros, Cush, Elam, Shinar, Hamat, ken dagiti isla iti baybay. 12 Mangipasdektu isuna iti wagayway para kadagiti nasion ket ummongennanto dagiti napagtalaw iti Israel

ken dagiti naiwara-wara a taga-Juda manipud kadagit uppatt a suli ti daga. **13** Pasardengennanto ti apal ti Efraim, ken mailaksidto dagidiay bumusbusor iti Juda. Saanto nga umapal ti Efraim iti Juda, ken saanton a bumusor ti Juda iti Efraim. **14** Ngem ketdi, rautendant dagiti turutord ti Filistia iti laud, ken agmeymaysadanto a mangsamsam kadagiti sanikua dagiti tattao iti daya. Rautendantti Edom ken Moab, ket agtulnogto kadakuada dagiti tattao ti Ammon. **15** Dadaelento a naan-anay ni Yahweh ti gulpo iti baybay ti Egipto. Babaen iti makasinit nga angin, ipayapaynanto ti imana iti Karayn Eufrates ket guduennanto daytoy iti pito a karayan tapno mabalin a ballasiwen daytoy a nakansandalias. **16** Addanto kalsada para kadagiti nabati kadagiti tattaoa nga agsibili manipud iti Asiria, kas iti kaadda ti dalan a naipaay iti Israel idi agsubsublida manipud iti daga ti Egipto.

12 Iti dayta nga aldaw ket ibagayonto, "Agyamanak kenka O Yahweh. Ta uray no kaungetnak, bimmaaw ti pungtotmo, ket liniwiwanak. **2** Kitaenyi, ti Dios ti manangsalakko, agtalekak ken saanako nga agbuteng, ta ni Yahweh, wen, ni Yahweh ti pigsak ken kantak. Isuna ti nangisalakan kaniak." **3** Siraragsakkayonto nga agsakdu iti danum manipud kadagiti bubon ti pannakaisalan. **4** Iti dayta nga aldaw kunaenyontu, "Agyamantayo kenni Yahweh ken awagantayo ti naganna; ibagayo kadagiti tattao dagiti aramidna, ipakaammoyo a ti nagana ket natan-ok. **5** Kantaanyo ni Yahweh, gapu kadagiti nadayag a banbanag nga inaramidna; maipakaammo koma daytoy iti entero a daga. **6** Agdir-i iti napigsa ken agpuukkawayo gapu iti rag-o, dakayo nga agnanaed iti Sion, ta naindaklan ti Nasantuan ti Israel nga adda iti nagtetengganyaano."

13 Maya a pakaammo maipapan iti Babilonia, a naawat ni Isaia a lalaki a putot ni Amos: **2** Iti tapaw ti awan mulmulana a bantay ket mangikabilkayo iti bandera a pagilasinan, pukkawanyo ida, ipayapayyo ti imayo kadakuada tapno mapanda kadagiti ruangan dagiti natatakneng. **3** Binilinko dagiti katalekk, wen, inayabak dagiti maingel a tattaok a mangipalak-am iti pungtotko, kasta met dagiti tattaok a mangipannakkkel kadagiti inaramidko. **4** Adda arimbangaw iti adu a tattao iti kabantayan, arimbangaw ti adu unay a tattao! Ti ariawa dagiti pagarian a kasla adu a nasion a naguummong! Um-ummungen ni Yahweh, a Mannakabalin-amin ti armada para iti gubat. **5** Naggapuda iti adayo a pagilian, manipud iti nakaad-adayo a kasulsulinekan a pungto ti daga. Ni Yahweh ken dagiti aramatenna iti panangukom, a mangdadeal iti entero a daga. **6** Agdung-awkayo, ta asidegen ti aldaw ni Yahweh; dumteng a nabuyugan iti pannakadadel manipud iti Mannakabalin-amin. **7** Ngarud, malpayto amin nga ima ken kumapoy ti tunggal puso; **8** Agbutengdanta iti kasta unay; agsagabandato iti ut-ot ken ladingit, a kas iti babai nga agpaspasikal. Agkikinnitadanto gapu iti siddawa; lumabbaganto dagiti rupada gapu iti bain. **9** Kitaenyi, dumteng ti aldaw ni Yahweh ket awan asi iti panangdusana ken nalaus ti ungetna, ket pagbalinenna a langalang ti daga ken dadaellenna dagiti managbasol manipud iti daytoy. **10** Dagiti bituen ti langit ket saanto nga agraniq. Agsipnetto ti init uray iti parbangon, ken saanto nga agraniq ti bulan. **11** Dusaekti ti lubong gapu iti kinadakesna ken dagiti nadangkes gapu iti kinadakesda. Gibusakto ti kinapalangguad dagiti natangsit ken ipababako ti kinapalangguad dagiti naulpit. **12** Papassitek ti bilang dagiti lallaki ngem iti bilang iti puro a balitok ken pagbalinek a naririggit a biruken ti tao ngem iti puro a balitok ti Ophir. **13** Ngarid, pagkintayegko ti langit, ket maiyalisto ti daga iti nakasaadanna, babaen iti pungtot ni Yahweh a Mannakabalin-amin, ken iti aldaw ti nakabututeng a pungtotna. **14** Kas iti naanupan nga ugsa weno kas iti maysa a karnero nga awan ti pastorna, tunggal tao ket agsublinto kadagiti kailianna ken

iti bukodna a daga. **15** Siasinoman a masarakan ket mapapatayto, ken siasinoman a matiliw ket matayto babaen iti kampilan. **16** Iti imatangda, maibaut-baotto dagiti maladagada agingga nga agsisina dagiti bagida. Matagikuanto dagiti balbalayda ken maagaw ken maramesto dagiti assawada. **17** Kitaenyi, dandanikon sugosgan dagiti taga-Media a mangraut kadakuada, a saanto a mangikankano iti pirak, weno saan a maay-ayo iti balitok. **18** Duyukento dagiti panada dagiti agtutubo a lallaki. Awanto iti asida kadagiti maladaga ken saandanto a bay-an nga agbiag dagiti ubbing. **19** Kasta met ti Babilonia, ti kangrunaan a madaydayaw kadagiti pagarian, ti nadaeg a pagpanpanakkkel dagiti Caldeo, ket parmekento ti Dios a kas iti Sodoma ken Gomora. **20** Saanton a mapagtaengen weno mapagnaedad pay dagiti henerasion. Saanto nga ipataker ti Arab iti toldana sadiy, ken saanto a paginnanaa dagiti agpaspastor dagiti arbanda sadiy. **21** Ngem agjiddondi sadiy dagiti atap nga ayup iti let-ang. Mapunnonto dagiti balbalayda kadagiti kullaew; ken aglagtugtonto dagiti abestrus ken atap a kalding sadiy. **22** Agtaguobtu dagiti hyena kadagiti pagsammakedanda, ken agtaulito dagiti atap nga aso kadagiti napipintas a palasio. Asidegen ti tiempona, ken saanen a maitantan dagiti aldawna.

14 Maasinto ni Yahweh kenni Jacob; pilien ken isublinanto manen ti Israel iti bukodda a daga. Makitiponto kadakuada dagiti gangganaet ken makikaduadanto iti kapututan ni Jacob. **2** Isublinto ida dagiti nasion iti bukodda a lugar. Ket ipanto ida ti kapututan ti Israel iday daga ni Yahweh, kas adipen a lallaki ken babbai. Tiliwendanto dagiti nangtiliw kadakuada, ken iturayandanto dagiti nangparparigat kadakuada. **3** Iti aldaw nga ikkannaka ni Yahweh iti inana manipud iti panagsagsagabam ken panagladladingitmo, ken iti nadagsen a trabaho a masapul nga aramidem, **4** kantaemto daytoy a pananglais a kanta maibusor iti ari ti Babilonia, "Anian a panagpattingga ti mangparparigat, ti naulpit ket naggibusen! **5** Tinukkol ni Yahweh ti sarukod dagiti nadangkes, ti setro dagiday mangiturturay, **6** a nangkabil kadagiti tattao iti pungtot a saan nga agsardeng a panangkabil, a sipupungto t a nangitay kadagiti nasion, iti awan patingga a panangraut. **7** Adda kappia ken talna iti entero a daga; rinuinga ti panagramrabbang babaen iti panagkankanta. **8** Uray dagiti parwa a kayo ket makipagragsaksak kadakayo kasta met dagiti sedro iti Lebanon; kunada, 'Agsipudta napasagkan, awanen iti agpukpuhan nga umay mangpuhan kadakami.' **9** Ti Sheol nga adda iti baba ket magagaran a mangsabat kenka inton mapanka sadiy. Riniuninga dagiti natay para kenka, a dagiti amin nga ari ti daga, pinatakderna kadagiti tronoda, amin dagiti ari dagiti nasion. (**Sheol h7585**) **10** Agsaadanto amin ket ibagada kenka, 'Kimmupukan a kas kadakami. Nagbalinkan a kas kadakami. **11** Ti kinapasindayage ket naipababa iti sheol agraman ti uni dagiti naukerdasan nga instrumenton. Sur-it ti naiwaras iti pagiddaan ken igges ti naiyules kaniam.' (**Sheol h7585**) **12** Anian ta natngka manipud langit, baggak, nga anak ti bigat! Sika a nangskup kadagiti nasion, anian a pannakatnagmo iti daga. **13** Kinunam iti pusom, 'Umuliakto iday langit, ipasdekkonto ti tronok iti ngatoen dagiti bituen ti Dios, ken agtugawak iti tapaw ti bantay ti pagummongan, agingga iti amianan. **14** Umuliakto iti ngatoen dagiti ulep; pagbalinektu ti bagik a kas iti Kangatoan a Dios.' **15** Ngem naipababakan iti sheol, iti kaungan ti abut. (**Sheol h7585**) **16** Matmatandakanto dagiti makakita kenka; ken mingmingmingandakanto. Kunaendanto, 'Daytoy kadi ti tao a nangpakinayeg iti daga, a nanggungon kadagiti pagarian, **17** a namagbalin iti lubong a let-ang, a nangdadeal kadagiti siudad daytoy ken ti tao a saanna nga impalubos nga agawid dagiti baludna?' **18** Dagiti amin nga ari dagiti nasion, aminda ket pimmusayda nga addaana iti kinadayag, tunggal maysa iti bukodda a tanem. **19** Ngem naipurwakka manipud iti tanemmo,

a kas iti sanga a naibelleng, kasla lupot a naiyules kenka dagiti natay, dagiti dinuyok ti kampilan—dagiti bumaba kadagiti batbato iti abut. 20 Kas iti bangkay a naibaddebaddek, iti kaanuman ket dinko maitipon kadakuada iti tanem gapu ta dinaduelmo ti dagam. Sika a pangpatayat kadagiti tattao ket anak dagiti mangar-aramid iti kinadakes ken pulos a saankanto a madakamat manen.” 21 Isaganayo ti pangpatayyo kadagiti annakda, gapu iti kinamanagbasol dagiti kapanunda, tapino saandanto a bumangon a mangtagikua iti daga ken mangpunno iti entero a lubong kadagiti siudad. 22 Daytoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin—“Tumakderakto a maibusor kadakuada.” Pukawekto iti Babilonia ti nagan, kapututan ken ti sumaruno pay a kapututan”—daytoy ti pakaammo ni Yahweh. 23 “Pagbalinekto pay isuna a sanikua dagiti kullaaw ken kadandanuan, ken sagadako daytoy babaen iti sagad ti pannakadadael”—daytoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin. 24 Insapata ni Yahweh a Mannakabalin-amin, “Pudno, a no ania ti pinanggepko, isunto ti mapasamak; ken no ania ti ginandatko, isunto ti maaramid. 25 Parmekektu ti taga-Asiria iti dagak, ket payatpayatak isuna kadagiti rabaw ti bantayko. Ket maikkatto ti sangolna manipud kadakuada ken maikkatto ti impabaklayna manipud iti abagada.” 26 Daytoy ti plano a maipatungpal iti entero a daga, ken daytoy ti ima a naingato iti amin a nasion. 27 Ta ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti nangpanggep iti daytoy; siasino koma ti makabael a manglapped kenkuana? Nakasagana ti imana a mangipatungpal kadagiti pinanggepna, ket siasino ngay ti makabael a manglapped kadagitoy? 28 Iti tawen nga ipapatay ni ari Ahaz, dimteng daytoy a pakaammo: 29 “Saanka nga agrag-o, Filistia, gapu ta natukkolen ti sarukod a nangdangran kadakayo. Ta manipud iti maysa nga uleg ket rumuar met ti maysa nga uleg, ken ti anakanuto ket agbalin a nauyong a karasaen a tumaytayab. 30 Ti inauna nga anak dagiti nakurapay ket manganto, ken natalgedto nga agidda dagiti agkasapulan. Patayekto dagiti kapanunyao babaen iti nakaro a panagbisin a mangpatayto kadagiti amin a nakalasat kadakayo. 31 Agdung-awka, sika a ruangan; agsangitka, sika a siudad; marunawkayonto amin, Filistia. Ta manipud iti amianan ket umay ti maysa nga asok, ket awanto ti magna a nabuntog iti likudan dagiti dadduma.” 32 Kasanonto ngarud a sumungbat ti maysa a tao kadagiti mensahero iti dayta a nasion? Nga impasdek ni Yahweh ti Sion, ket kenkuana ti pakasarakan dagiti agsagsagaba a tattaona iti pagkamangan.

15 Ti pakaammo maipanggep iti Moab. Pudno, iti maysa a rabii ket mabaybay-an ken madadael ti Ar iti Moab; pudno, iti maysa a rabii ket mabaybay-an ken madadael ti Kir iti Moab. 2 Simmang-atda iti templo, ket simmang-at dagiti tattao ti Dibon kadagiti nangato a lugar tapno agsangitda; dungdung-awan ti Moab ti Nebo ken ti Medeba. Nakuskusan amin dagiti uloda ken naahitan amin dagiti barbasda. 3 Kadagiti kalsadada ket nakakawesda iti nakersang a lupot; kadagiti tuktok ti babbalayda ken kadagiti plasada, aggdungdung-aw amin dagiti tattao, agar-arubos dagiti luluada. 4 Nagpaarayat ti Hesbon ken Eleale; mangngeg agingga iti Jaaz ti timekda. Kasta met a nagpaarayat dagiti soldado ti Moab; agtigtigergerda. 5 Sangsanganit iti pusok ti Moab; nagkamang idiy Zoar ken idiy Eglat Selisia dagiti tattaona a naglibas. Sumangsang-atda nga agsangsangit iti sang-atan ti Luhit; iti dalam nga agturong idiy Horonaim ket aggdungdung-awda iti napigsa gapu iti pannakadadaela. 6 Nagmagan ti danum iti Nimrim; nailaylay ti ruot ken matay ti katubtubo a ruot; awanen ti nalangto. 7 Ti kinawadwad a nagun-od ken naurnongda ket ipandanto iti ballasiwi ti waig dagiti karawawe. 8 Nagwaras ti panagsangit iti aglawlaw ti teritorio ti Moab; ti dungdung-aw ket dimmanon agingga iti Eglaim ken Beerelim. 9 Ta nalaokan iti dara ti danum ti Dimon; ngem

mangiyeck pay iti nakarkaro a didigra iti Dimon. Darupento ti leon dagiti aglibas manipud iti Moab ken kasta met dagiti nabatbatiti daga.

16 Mangipatulodkayo kadagiti kalakian a karnero iti mangiturturay iti daga manipud Sela idiy let-ang, iti bantay ti anak a babai ti Sion. 2 Kas kadagiti billit nga agalla-allia, kas iti umok a nawara-wara, kastanto dagiti babbai iti Moab iti pagballasiwan ti karayan Arnon. 3 Mangtedkayo iti bilin, ipatungpalyo ti hustisia; mangipaaykayo kadagiti linong a kasla rabii iti tengnga ti aldaw; ilemmengyo dagiti aglelemmeng; saanya a liputan dagiti adda ilemmengnanna. 4 Ipalubosyo a makipagnaed kadakayo dagiti kimmamang manipud iti Moab; agbalinkayo a lugar a paglemmengan para kadakuada manipud iti manangdadael.” Ta agsardengto ti panangidadanes ken agpattingganto ti pannakadadael, dagiti mangipayatpayat ket mapukawto manipud iti daga. 5 Maibangonto ti maysa a trono iti kinapudno ti tulag; ket maysa a tao manipud iti tolda ni David ti sipupudno nga agtugawto sadiay. Mangukomto isuna kas panangipatungpalna iti hustisia ken panangaramnidna iti kinalinteg. 6 Nangngégammi ti kinatangsit ti Moab, ti kinakuspagna, ti kinapalangguadna ken ti puntotna. Ngem ti kinapalangguadna ket ubbwaa sasao. 7 Isu nga agdung-aw ti Moab gapu iti Moab, agdung-aw ti amin a tattao. Agladingsitkayo gapu kadagiti tinapay a pasas ti Kir Heres a naan-anay a nadadael. 8 Natikag dagiti talton ti Hesbon kasta met a nagango dagiti lanut ti ubas ti Sibma. Impayatpayat dagiti mangiturturay kadagiti nasion dagiti nalangto a lanut a dimmanon idiy Jazer ken nagsaknap iti diserto. Nagsaknap dagiti saringitna iti sabali a pagilian; dimmanon dagitoy iti ballasiw ti taaw. 9 Pudno, makipagsangitketo iti Jazer gapu iti kaubasan ti Sibma. Sibugankayonto kadagiti luluak, Hesbon ken Eleale. Ta pinaggatinggakon dagiti pukkaw gapu iti rag-o kadagiti taltalon iti tiempo ti panagapit kadagiti bungbunga iti panawen ti kalgaw. 10 Mapukawto ti kinaragsak ken rag-o manipud iti kakaykawan dagiti kayo nga agbunga; ken awanto ti kankanta weno diridi-i gapu iti rag-o kadagiti kaubasanyo. Awanto ti aggespes iti arak kadagiti paggespes; pinasardengkon ti dir-i gapu iti ragragsak. 11 Isu nga agsensennaoy toy pusok a kasla arpa gapu iti Moab ken ti kaunggak gapu iti Kir Heres. 12 No agbannog ti Moab a mapan iti nangato a disso ken sumrek iti templona tapno agkararang, awanto iti paginaayan dagiti kararagna. 13 Kastoy ti sao nga imbagia ni Yahweh maipanggep iti Moab iti naglabas. 14 Agsasao manen ni Yahweh, “Iti las-ud iti tallo a tawen, mapukawto ti dayag ti Moab; iti laksid dagiti adu a tattaona, manmanonto laeng dagiti mabati ken awanto ti gawayda.

17 Ti pakaammo maipanggep iti Damasco. Awanen, saanton a mabilang a maysa a siudad ti Damasco; agbalinto daytoy a gabsuon dagiti dadael. 2 Mapanawanto dagiti siudad ti Aroer. Agbalindanto a paginanana dagiti arban ket awanto iti pakaiguapan ti panagbutengda. 3 Mapukawto dagiti natalged a siudad manipud iti Efraim, ti pagarian manipud iti Damasco ken dagiti nabatbatiti Aram- agbalindanto a kas iti dayag dagiti tattao ti Israel- daytoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin. 4 Mapasamakto iti dayta nga aldwad a kumapuy ti dayag ni Jacob ken ti kinalukmeg ti lasagna ket kumutongto. 5 Maiyarigto daytoy iti talon no kasta nga apiten ti agan-ani ti sitataker a trigo ken apiten ti takigna dagiti dawa ti trigo. Maiyarigto daytoy iti talon no kasta nga agtudtud ti maysa a tao kadagiti dawa ti trigo iti tanap ti Refaim. 6 Mabatinto dagiti natudotted, uray kaskasano, a kas iti mapasamak no magungan ti kayo ti olibo: dua weno tallo nga olibo iti ringgawis ti kangatoan a sanga, uppat weno lima ti mabati iti kangatoan a sanga iti nabunga a kayo- daytoy ti pakaammo ni Yahweh, a Dios ti Israel. 7 Iti

dayta nga aldaw, kumitanto dagiti tattao iti Namarsua kadakuada, ket kumitadanto iti Nasantoan ti Israel. **8** Saandanto a kumita kadagiti altar, nga inaramid dagiti imada, kasta met a saandanto a kumita iti inaramid dagiti ramayda, dagiti poste nga imahen ni Asera wenco dagiti imahen ti init. **9** Iti dayta nga aldaw, dagiti nabibileg a siudadda ket kaslanto iti nababaybay-an nga agdan a kayo iti tapaw ti turod, a napanawan gapu kadagiti tattao ti Israel ket agbalinto daytoy a nababaybay-an. **10** Ta linipatyo ti Dios a manangisalakanyo, ken saanyo nga inkaskaso ti maiyariq iti bato a pigsayo. Isu a nagmulakayo kadagiti napipintas a mulmula ken nagmulakayo kadagiti karkarna a bin-i. **11** Iti aldaw a nagmulakayo ket inaladan ken rinuk-itanyo. Agtubonto iti mabiit ti bukelyo, ngem ti maapito ket aldaw ti ladingit ken nakaro a liday. **12** Asi pay! Ti arimbangaw dagiti adu a tattao, dayta nga arimbangaw ket kasla panagdaranudor dagiti baybay ken panagkaribuso dagiti nasion, dayta a karibuso ket kasla danarudor ti napigsa a danum! **13** Agarimbangawto dagiti nasion a kasla panagdaranudor ti adu a danum ngem pasardengento ida ti Dios. Agtataraydanto iti adayo ket kamatadento ida a kasla kadagiti maitayab a nagango a ruot kadagiti banbantay ken kasla kadagiti maiyalipugpog a ruruot. **14** Iti rabii, kitaenyo, nakabutbuteng! Ket sakbay a bumigat awandanton; dayta ti maganab dagiti mangsamsam kadayo, ti maganab dagiti agtakaw kadayo.

18 Asi pay ti daga dagiti banerber dagiti payyak nga adda iti labes dagiti karayan ti Etiopia; **2** a mangibaon kadagiti mensahero iti igid ti baybay, kadagiti bilog a naaramid iti karawee nga adda kadagiti rawab ti danum. Mapankayo, dakayo a naalibtak a mensahero iti nasion a natatayag ken nakikinis ti kudilda, kadagiti tattao a pagbutbutngan dagiti adda iti adayo ken iti asideg, napigsa ken nabileg a nasion, a ti dagana ket biningay dagiti karayan! **3** Dakayo amin nga agnanaed iti lubong ken dakoaya nga agnanaed iti daga, no ti bandera ket naitag-ay iti tapaw dagiti bantay, kumitakayo; ken no napuytan ti trumpet, dumgeegkayo. **4** Daytoy ti imbaga ni Yahweh kaniak, “Agpaliiwak a siuulimek manipud iti pagtaengak, a kasla iti dumardarang a pudot ti init, a kasla ulep ti linnaaw iti nadagaang a panagapit.” **5** Sakbay iti panagapit, inton nalpasen ti panagsasabong ken ti sabong ket agbalalinem nga ubas, kumpayenato dagiti sanga, putdenna ket ikkatenna dagiti narampaya a sangsanga. **6** Mabaybay-andanto nga agpaay kadagiti billit iti banbantay ken kadagiti ayup iti daga. Kanento dagiti billit dagityo iti tiempo ti kalgaw ken kanento dagiti amin nga ayup iti daga dagityo iti tiempo ti lammis. **7** Iti dayta a tiempo, maiyegto kenni Yahweh, a Mannakabalin-amin dagiti sagut manipud kadagiti tattao a natatayag ken nakikinis ti kudilda, manipud kadagiti tattao a pagbutbutngan dagiti adda iti adayo ken iti asideg, maysa a napigsa ken nabileg a nasion, nga akin-daga ti biningay ti karayan, iti lugar ti nagan ni Yahweh a Mannakabalin -amin, iti Bantay ti Sion.

19 Maya a pakaammo maipanggep iti Egipcio. Kitaenyo, agsakay ni Yahweh iti napardas nga ulep ket agturonig idiy Egipcio; agkintayeg iti sangoananna dagiti didiosen iti Egipcio, ket marunaw dagiti puso dagiti Egipcio. **2** Kiburekto dagiti Egipcio a maibusor kadagiti Egipcio. Agbibinnusoro dagiti agkakabsat ken kasta met dagiti agkakarruba; aggiginubatto dagiti siudad kasta met dagiti pagarian. **3** Kumapuyo ti espiritu ti Egipcio. Dadaelektu ti balakadda kenkuana uray pay nakiumenta kadagiti didiosen, kadagiti espiritu dagiti natay a tattao, kadagiti mangan-anito ken kadagiti mammuyon. **4** Iyawatkontu dagiti Egipcio iti ima ti maysa a nakuspag nga amo, ket iturayanto ida ti maysa a nabileg nga ari—daytoy ti pakaammo ti Apo, ni Yahweh a Mannakabalin-amin.” **5** Agmaganto dagiti danum iti baybay ken agmaganto ti karayan ket maawan dagiti

linaonna. **6** Bumangsitto dagiti karayan; bumassit ken agmaganto dagiti waig ti Egipto; magangonto dagiti runruno ken tanubong. **7** Dagiti runruno iti igid ti Karayan Nilo, iti wangawangan iti Nilo, ken dagiti amin a namulaan a taltalon iti Nilo ket agmaganto, agbalinto a tapok ket maiyanginto. **8** Agdung-aw ken agladingitto dagiti mangngalap, ken agladingitto dagiti amin nga agbannit iti Karayan Nilo a kas iti panagladingit dagiti mangiyawat iti iket kadagiti danum. **9** Pumusyawto dagiti trabahador iti pagabelan ken dagiti agab-abel iti puraw a lupot. **10** Agladingitto dagiti agab-abel iti lupot idiy Egipcio; ken agladingitto dagiti amin a matangtangdanan nga agrabaho. **11** Naan-anay a maag dagiti prinsipe ti Zoan. Nagbalin nga awan mamaayna dagiti balakad dagiti kasisiriban a mammagbaga ti Faraon. Nangal-alaam iti turedmo a mangibaga iti Faraon, “Siak ti putot a lalaki dagiti masirib a lallaki, putot a lalaki dagiti nagkakauna nga ar-ari?” **12** Sadino ngarud ti ayan dagiti masirib a tattaoyo? Ibagada koma ngarud kadakayo ken ipakaammodo dagiti plano ni Yahweh a Mannakabalin-amin maipapan iti Egipcio. **13** Nagbalin a maag dagiti pangulo ti Zoan, naallilaw dagiti prinsipe ti Memfis; inyaw-awanda ti Egipcio, isuda a pasuli a bato dagiti tribuna. **14** Nangikabil ni Yahweh iti espiritu ti panangallilaw iti nagtetengaanna ket inyaw-awanda ti Egipcio iti amin nga ar-aramidenna, kaiyariqanna ti maysa a nabartek nga agibar-ibar iti sarwana. **15** Awan ti maaramidan ti siasinoman maipaay iti Egipcio, ulo man wenco ipus, sanga ti palma wenco runo. **16** Iti dayta nga aldaw, agbalinto dagiti Egipcio a kasla kadagiti babbai. Agtigerger ken agbutwendanto gapu iti nakalayat nga ima ni Yahweh a Mannakabalin-amin nga intagayna kadakuada. **17** Agbalinto a pagbutbutngan ti Egipcio ti daga ti Juda. Tunggal ipalagip kadakuada ti siasinoman ti maipanggep iti Juda, agbutwendanto, gapu iti plano ni Yahweh a panganggepenna maibusor kadakuada. **18** Iti dayta nga aldaw, addanto iti lima a siudad iti daga ti Egipcio nga aqsa iti pagsasao ti Canaan ken agsapatadanto a ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti pagserbianda. Maawaganto ti maysa kadagityo a siudad iti Siudad ti Init. **19** Iti dayta nga aldaw, addanto altar a maipaay kenni Yahweh iti tengnga ti daga iti Egipcio, ken maysa a dakkel nga adigi a bato iti beddeng ni Yahweh. **20** Agbalinto daytoy a pagilasinan ken pammanknek kenni Yahweh a Mannakabalin-amin iti daga ti Egipcio. No umasugda kenni Yahweh gapu kadagiti mangidaddananes, mangibaonto isuna kadakuada iti mangisalatan ken mangispal ket ispalennanto ida. **21** Mabigbigto ni Yahweh idiy Egipcio, ket maam-ammono dagiti Egipcio ni Yahweh iti dayta nga aldaw. Agdaydawanto nga addano kadagiti daton ken sagsagut, ken agkaridanto kenni Yahweh ket tungpalendanto dagityo. **22** Dusaento ni Yahweh ti Egipcio, dusaen ken paimbagenna ida. Agsublidanto kenni Yahweh; denggennanto ti kararagda ket paimbagennanto ida. **23** Iti dayta nga aldaw, addanto iti kalsada manipud iti Egipcio agingga idiy Asiria ket makapanto dagiti taga-Asiria idiy Egipcio, ken makapanto dagiti Egipcio idiy Asiria; ket makipagdaydayawto dagiti Egipcio kadagiti taga-Asiria. **24** Iti dayta nga aldaw, ti Israel ket agbalinto a maikatallo iti Egipcio ken Asiria, maysa a bendision iti entero a daga; **25** bendisionanto ida ni Yahweh a Mannakabalin-amin ket kunaenanto, “Mabendisionan ti Egipcio, a tattaok; ti Asiria nga aramid dagiti imak; ken ti Israel, a tawidko.”

20 Iti tawen nga immay ni Tartan idiy Asdod, idi imbaon isuna ni Sargon nga ari ti Asiria, nakiranget isuna iti Asdod ket sinakupna daytoy. **2** Iti dayta a tiempo, nagsao ni Yahweh babaen kenni Isaias a putot ni Amos a kinunana, “Mapanka ket ikkatem ti nakersang a lupot iti siketmo ken ikkatem dagita sandaliasmo.” Kasta ngarud ti inaramidna, nagnagna a lamolamo ken sakasakan. **3** Kinuna ni Yahweh, “Kas iti adipenko a ni Isaias a nagna a lamolamo ken sakasaka iti las-ud ti tallo a tawen, pagilasinan

ken ballaag daytoy maipapan iti Egjito ken maipapan ti Etiopia-4 iti kastoy a wagas nga ipanawto ti ari ti Asiria dagiti natiliw a kas balud a taga-Egipto ken dagiti naipanaw a kas balud a taga-Etiopia, ubing ken nataengan, lamolamo ken sakasaka ken saan a naabbongan dagiti patongda, a pakaibabainan ti Egjito. 5 Maupay ken maibabaindanto, gapu ta ti Etiopia ti namnamada ken ti Egjito ti dayagda. 6 Dagiti agnanaed kadagitoy nga igid ti baybay ket ibagadanto iti dayta nga aldaw, 'Pudno, daytoy ti nagtaudan ti namnamatayo, a nagkamangantayo tapno maispaltayo manipud iti Ari ti Asiria, ket ita, kasanotayo ngay a makalibas?"

21 Ti pakaammo maipanggep iti disierto nga adda iti igid ti baybay. Kas iti napigsa nga angin a dumalapus iti Negev, lumasatto daytoy manipud iti let-ang, manipud iti nakabutbuteng a daga. 2 Maysa a makapaupay a sirmata ti naited kaniak: ti manglipit a tao ket agtigtignay a sililipit, ken ti manangdadael ket mangdaddadael. Sumang-at ket rumautkayo, Elam; manglakubkayo, Media; Pasardengketo amin ti panagas-asugna. 3 Gapu iti daytoy, nakanikaak iti ut-ot kadagit lumok; ti ut-ot a kas iti ut-ot ti agpasikal a babai ti nangtengngel kaniak; napadumog iti nangngegak; naburiburak iti nikitak. 4 Agkibikkbayo ti barukongko; agtigtigergerak iti buteng; ti rabii a segseggaak ket nagbalin a nakabutbuteng kaniak. 5 Insaganada ti lamisaan, inyaplagda dagiti alfombra ket agkakaan ken aggiynomda; tumakderkayo, dakayo a prinsipe, sapsapoanyo iti lana dagiti kalasagyo. 6 Ta daytoy ti kinuna ni Yahweh kaniak, "Mapanka, mangdutokka iti guardia; masapul nga ipakaammona ti makitana. 7 No makakita isuna iti karwahe, iti sagdudua a lallaki a nakakaballo, kadagit nakasakay iti asno, kadagit nakasakay iti kameleo ket ngarud masapul nga agsiput ken agalibtak unay." 8 Nagpukkaw ti guardia, "Apo, iti pagwanawanahan, agtaktakderak nga agmalmalem, inaldaw ken iti disso a pagwanawanahan ket agtaktakderak nga agpatpatnag." 9 Adtoyen ti maysa a nakakarwahe ket adda keduana a bunggoy ti lallaki, sagdudua a lallaki a nakakaballo. Ipukpukkawna, "Naparmeken, naparmeken ti Babilonia ket dagiti amin a nakitikitan nga imahen dagiti diosda ket naburaken iti daga." 10 Nairik ken naitaep a tattaok, annak ti pagirik! Impakaammok kadakayo ti nangngegko manipud kenni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Dios ti Israel. 11 Ti pakaammo maipanggep iti Duma. Adda umaw-awag kaniak manipud iti Seir. "Guardia, kasano pay kabayag ti rabii? Guardia, kasano pay kabayag ti rabii?" 12 Kinuna ti guardia, "Duntengen ti agsapa ken kasta met ti rabii: No agsaludsodka, agsaludsodka ket kalpasanna, agsublikanto manen." 13 Ti pakaammo maipanggep iti Arabia. Agpatpatnagkayo iti letang ti Arabia, dakayo a bunggoy a taga-Dedan. 14 Mangiyegkayo iti danum para kadagit mawaw; dakayo nga agnanaed iti daga ti Tema, mangipankayo iti tinipay kadagit tattoo a naglibas. 15 Ta intarayanda ti kampilan, manipud iti nauyos a kampilan, manipud iti napilko a pana ken manipud iti dagsen ti gubat. 16 Ta daytoy ti imbaga ti Apo kaniak, "Iti las-ud ti makatawen, agpattingganto amin ti dayag ti Kedar, a kas iti mapasamak iti panagtrabaho ti matangtangdanon nga agrabaho iti makatawen. 17 Manmanonto laeng ti mabati kadagit pumapanha, dagiti mannakigubat ti Kedar" ta ni Yahweh, a Dios ti Israel, ti nagsao.

22 Ti pakaammo maipapan iti tanap ti sirmata. Ania ti makagapu nga immulikayo amin kadagit tuktuk dagiti balbalay? 2 Maysa a siudad a natagarai, maysa nga ilia a napnono ti ramrambak; saan a napapatay dagiti minatayyo babaen iti kampilan, ken saanda a natay iti gubat. 3 Naglibas a sangsangkamaya dagiti amin a mangiturturaymo, ngem natiliwda nga awanan iti pana, natiliw ken naipanawda amin a sangsangkamaya; naglibasda manipud iti adayo. 4 Isu a kinunak, "Saandak a kitaen, agsangitako iti nasaem;

saandak a padasen a liwliwaen maipapan iti pannakadadael iti anak a babai dagiti tattoak." 5 Ta adda aldaw ti pannakaribuk, pannakadadael, ken pannakaburibor manipud iti Apo, a ni Yahweh a Mannakabalin-amin, iti tanap ti sirmata, pannakarebba dagiti pader, ken panagsangsangit dagiti tatto kadagit banbantay. 6 Alaen ti Elam ti taguban, keduana dagiti lallaki a naglugar kadagit karwahe ken nakakaballo, ken isagana ti Kir ti kalasag. 7 Mapasamakto a dagiti kasasayaatan a tantanapmo ket mapunno kadagit karwahe ken agpwestonto dagiti kumakaballo iti ruangan. 8 Inikkatna ti salaknib ti Juda; ket iti dayta nga aldaw minatmatam dagiti armas iti uneg ti Palasio ti Kabakiran. 9 Nakitam a nagadu dagiti birri ti siudad ni David, ken inurnongmo ti danum iti akin-baba a pagurnongan iti danum. 10 Binilangmo dagiti balbalay ti Jerusalem, ket rinebbam dagiti balbalay tapno patikberem ti pader. 11 Nangaramidka iti pagurnongan iti danum iti nagbaeten dagiti dua a pader para iti danum iti daan a pagurnongan ti danum. Ngem saamno a pinanunot ti nangaramid iti siudad, a nangplano iti daytoy iti nabayagen a panawen. 12 Agabay ti Apo, a ni Yahweh a Mannakabalin-amin iti dayta nga aldaw para iti panagsangsangit, para iti panagladladingit, para iti pannakakuskos dagiti ulo ken iti panangikawes kadagit nakersang a lopot. 13 Ngem kitaem, nagramrabbakkayo ketdi ken nagragragsakkayo, nagparpartikayo kadagit baka ken karnero, nangnangankayo iti karne ken naqin-inumkayo iti arak; mangan ken uminumtayo, ta inton bigat, matayayonton. 14 Impakaammo daytoy ni Yahweh a Mannakabalin-amin kadagit lapayagko: "Pudno a saankayto a mapakawan iti daytoy a nagbasolanyo, uray inton mataykayo," kuna ti Apo a ni Yahweh a Mannakabalin-amin. 15 Kinuna daytoy ti Apo a ni Yahweh a Mannakabalin-amin, "Mapanka iti daytoy a mangimamatmon, kenni Sebna a mangimamatmon iti balay ket ibagam, 16 'Ania ti adda kenka ditoy ken siasinota ta nangkalika iti maysa a tanem? Nangkalkalika iti tanem iti nangato a disso, nangkitikitikta iti disso a paginanaam iti dakkel a bato'" 17 Kitaem, ipuruuaknanto ni Yahweh, nasiglat a tao, ipuruuaknanto; gammattannakanto iti nairot. 18 Sigurado nga iwallwallagesnakanto, ken ipuruuaknanto a kasla maysa a bola iti nalawa a pagilian. Mataykanto sadiy ken maiparto sadiy dagiti agkakapitas a karwahem; sikanto ti pakaibabainan ti balay ti apom! 19 "Ikatenkanto manipud iti saadmo ken iti nakaisaadam. Maipababakanto. 20 Mapasamakto iti dayta nga aldaw nga ayabak ti adipenko a ni Eliakim a putot ni Hilkias. 21 Ikaweskonto kenkuana ti kagaymo ken ibarikeskonto kenkuana ti barikesmo, ken iyarkonto iti imana ti turaymo. Agbalinto isuna nga ama kadagit agnanaed iti Jerusalem ken iti balay ti Juda. 22 Ikbilkonto iti abagana ti tulbek ti balay ni David; luktannanto ket awanto ti makaiserra; ilukatnanto ket awanto iti makaiserra. 23 Kas iti maysa a lansa, ipalokkonto isuna iti natalged a lugar, ket agbalinto isuna a trono ti dayaw iti balay ti amana. 24 Ibitindanto kenkuana dagiti amin a pammadayaw iti balay ti amana, dagiti annakna ken dagiti kaputotanna, tunggal bassit a pagkargaan manipud kadagit sartin agingga kadagit a burnay. 25 Iti dayta nga aldaw — daytoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin — lumukayto ti pasok a naipalok iti natibker a lugar, matukkol ket matnag, ket ti dagsen nga adda iti daytoy ket mapukawto — ta isu ti kinuna ni Yahweh.

23 Ti pakaammo maipapan iti Tiro: Agridawkayo, dakayo a barko ti Tarsis; ta awanen iti pagtaengen weno pantalan; manipud iti daga ti Kittim naipakaammon kadakuada. 2 Agsiddaawkayo, dakayo nga agnanaed iti igid ti baybay, dakayo nga agtagtagilako ti Sidon, nga agdaldaliasat iti rawab ti taaw a makin-ahente kadagit mangipapaaya kadakayo kadagit tagilako. 3 Ket iti rawab dagiti dadakkel a danum, ket naipan dagiti trigo ti rehiyon ti Sihor, nga apit ti Nilo, idiyay Tiro; lugar a pagtagilakoan idi dagiti nasion. 4

Agbainka koma Sidon, ta nagsao ti taaw, ti nabileg iti taaw. Kinunana, "Saanak a nagpasikal wenco naganak, wenco nagpadakkel kadagiti babbaro wenco babbalasang." 5 Inton dumteng ti pakaammo idiy Egipito, agladingitdanto maipapan ti Tiro. 6 Agballasiwkayo idiy Tarsis; aganug-ogkayo dakayo nga agnanaed iti igid ti baybay. 7 Napasamak kadi daytoy kadakayo, ti naragsak a siudad, a ti naggappoanna ket manipud iti punganay, nga inyadayo dagiti sakana tapno agnaed kadagiti ganggannaet a lugar? 8 Siasino ti nangplano iti daytoy maibusor iti Tiro, ti mangmangted kadagiti korona, a dagiti agtagtagilakona ket prinsipe ken dagiti agtagtagilakona ket mararaem iti daga? 9 Pinanggep daytoy ni Yahweh a Mannakabalin-amin tapno maibabain ti pagpanpannakkeli ti Tiro ken ti amin a dayawna, tapno pabaiananna dagiti amin a mararaemna iti daga. 10 Aradoem ti daga, anak a babai ti Tarsis, kas iti panangarado ti maysa a tao iti Nilo. Wanen ti pagtagilakoon idiy Tiro. 11 Inyunntu ni Yahweh ti imana iti rabaw ti taaw, ket ginungonna dagiti pagarian; nangted isuna ti bilin maipanggep iti Fenecia, a madaela dagiti sarikedkedna. 12 Kinunana, "Saankanton nga agragsak manen, naidadanes a birhen nga anak ti Sidon; tumakderka, mapanka idiy Cyprus; ngem uray sadiay, saankanto a makainana." 13 Kitaem ti daga dagiti Caldeo. Dagitoy a tattao ket maibilang a saanen a nasion; inaramid dagiti taga-Asiria daytoy a let-ang a maipaay kadagiti atap nga ayup. Nangaramidda kadagiti nangangato a pagkalay-atanda; rinebbada dagiti palasiona daytoy; inaramidda daytoy a gabsuon dagiti nadadel. 14 Agriawkayo, dakayo a barko ti Tarsis; ta nadadelan ti pagkamanganyo. 15 Iti dayta nga aldaw, malippato ti Tiro iti pito pulo a tawen, a kas iti al-aldaw ti maysa nga ari. Kalpasan iti pito pulo a tawen, addanto ti mapasamak iti Tiro a kas iti nailandal iti kanta ti balangkantis. 16 Mangalaka ti arpa, mapanka iti siudad, sika a nalipatanen a balangkantis; sayaatem a kurengrengen daytoy, agkantaka iti adu a kankanta, tapno malaglagipdaka. 17 Mapasamakto a kalpasan iti pito pulo a tawen, tulonganto ni Yahweh ti Tiro, ket agsublinto manen ti Tiro iti sigud a panggedanna. Ilakonanto ti bagina kadagiti amin a pagarian iti rabaw ti daga. 18 Maidatonto kenni Yahweh dagiti amin a ganansia keni urnongna. Saanto a maidulin wenco maurnong dagitoy. Ti mateggedna ket para iti taraoen ken nalagda a kawes dagiti agnanaed iti presensia ni Yahweh.

24 Kitaem, pukawento ni Yahweh ti linaon ti daga, dadaelennantoy, gusogusoennanto ti rabaw daytoy, ken warawaraenna dagiti agnanaed iti daytoy. 2 Mapasamakto a no ania ti mapasamak iti tattao, ket kasta met iti padi; no kasano iti adipen, ket kasta met iti amongna; no kasano iti tagabo a babai ket kasta met iti amongna a babai; no kasano iti gumatgatang, kasta met iti aglaklako; no kasano iti appapautang, kasta met iti umut-utang; no kasano iti umaw-awat iti porsiento ti kuarta, ket kasta met iti mangmangted iti porsiento ti kuarta. 3 Madadaelto a naan-anay ti daga ket mapukawto a maminpinsan dagiti amin a banag nga adda iti daytoy; ta imbagu ni Yahweh daytoy a sao. 4 Agmaga ti daga ken agtikag, agangrag ken mapukaw ti lubong, agkapuyto dagiti mabigbigbig a tattao ti daga. 5 Ti daga ket rinugitan dagiti agbibiaq iti daytoy gapu ta sinukirda dagiti linteg, sinalungasingda dagiti bilbilin, ken linabsingda ti agnanayon a katulagan. 6 Ngarud, mailunod ti ti daga, ken naduktalan a nagbasol dagiti agnanaed iti daytoy. Mauram dagiti agnanaed iti daga, ket manmano a tattao ti nabati. 7 Agmaga ti baro nga arak, magango ti lanut ti ubas, agasogto dagiti amin nga addaan ragsak iti puso. 8 Sumardeng ti naragsak nga uni dagiti pandereta, ken dagiti ariwaa dagiti agragragsak; sumardeng ti rag-o ti lira. 9 Saandanton nga uminom iti arak ken saandanton nga agkanta, ket napaiton ti arak kadagiti uminom iti daytoy. 10 Nadadaelen ti siudad a napnoan iti riribuk; naiserra ken awanen ti nagian ti

tunggal balay. 11 Adda panagsangsangit kadagiti kalsada gapu iti arak; simlipnet amin a rag-o, napukaw ti kinaragsak ti daga. 12 Iti siudad ket pasig a pannakadadael ti adda, ken ti ruangan ket narakrak. 13 Ta kastoyti ti mapasamak kadagiti nasion iti entero a daga, kaslanto iti mapasamak no kasta a magunggon ti kayo nga olibo, kas iti mapasamak no kasta a malpasen ti panagaapit iti ubas. 14 Ipihsadantdagiti timekda ket ipukkawda ti kinatan-ok ni Yahweh, ken sirarag-oda nga agpukkaw manipud iti taaw. 15 Ngarud, iti daya, idayawo ni Yahweh, ken kadagiti isla ti taaw, idayawo ti nagan ni Yahweh a Dios ti Israel. 16 Manipud iti kaadayaon a paset ti daga, nakanggegkami kadagiti kankanta, "Dayaw ti maipaay iti nalinteg!" Ngem kinunak, "Kimmupayakon, kimmupayakon, asiak pay! Kasta unay ti panangliput dagiti mangliput; wen, kasta unay ti panangliput dagiti mangliput." 17 Dumtengkadakayo nga agnanaed ditoy daga ti panagbuteng, ti abut ken ti palab-og. 18 Siasinoman a tumaray manipud iti uni ti nakabutengket matnag iti abut, ket siasinoman a rummuar manipud iti tengnga ti abut ket matilivito iti palab-og. Aglukatto dagiti tawa ti langit, ken aggungonto dagiti pondasian ti daga. 19 Maminpinsanto a madaela ti daga, agguddua ti daga; aggungonto ti kasta unay ti daga. 20 Agdiwerdiwerto ti daga a kasla iti nabartek ken agpallapallayogto a kasla indayon. Ti nagbasolanna ket nadagsento iti daytoy, ket matumbanto ket saanton a makabangon pay. 21 Mapasamakto iti dayta nga aldaw a dusaeen ni Yahweh dagiti dakes nga espiritu, ken dagiti ar-ari iti rabaw ti daga. 22 Maummongdanto, maipupokdanto iti abut, ken maipupokdanto iti pagbaludan; ket kalpasan iti adu nga al-aldaw madusadantu. 23 Ket mabainto ti bulan, ken maawananto iti dayaw ti init, ta agarinto ni Yahweh a Mannakabalin-amin idiy Bantay Sion, idiy Jerusalem ken iti sangoanan dagiti panglakayenna.

25 O Yahweh, sika ti Diosko; itan-okka, idayawko ti naganmo; ta nagaramidka kadagiti nakaskasdaaw a banbanag, banbanag a naplano iti nabayagen a tiempo, a matungpal nga awan pagkurganana. 2 Ta pinagbalimo a gabsuon ti siudad, siudad a nasarikeddedan, nadadael ken pinagbalimo nga awan serserbina ti pagkamangan a siudad dagiti kabusor. 3 Ngarud, idayawdakanto ti nabibileg a tattao; agbutengto kenka ti siudad dagiti naranggas a nasion. 4 Ta sika ket salaknib kadagiti napanglaw, mangay-aywan iti marigrigat iti tiempo ti panagrigat, pagkamangan manipud iti bagyo, paglinongan manipud iti darang ti init, iti tiempo a dumarup dagiti naranggas a tattao a kasla bagyo a mangdungpar iti pader. 5 Kas iti pudot iti tiempo ti kalgaw, pagsardengento ti ariwawa dagiti ganggannaet; kas iti pudot iti linong ti ulep, mapasardengento ti kanta dagiti naranggas. 6 Iti daytoy a bantay, mangipaayto ni Yahweh a Mannakabalin-amin iti maysa a padaya a para kadagiti amin a tattao a pakaidasaranato dagiti agkakaimas a taraoen, agkakaimas nga arak, dagiti agkakalukneng a karne, ti kababaakan ken kaimasan nga arak. 7 Dadaelennantu iti daytoy a bantay ti nangabbong kadagiti amin a tattao, ti kasla nalaga a saput a nangabbong kadagiti amin a nasion. 8 Alun-onenna ti patay iti agnanayon, ken punasento ni Apo a Yahweh dagiti lulua dagiti tattao; ikkatennto ti pakaibabainan dagiti tattaona iti entero a daga, ta kinuna daytoy ni Yahweh. 9 Maibaganto iti dayta nga aldaw, "Kitaenyo, daytoy ti Diostayo; inur-uraytayo isuna, ket isalakannatayo. Daytoy ni Yahweh; inur-uraytayo isuna, agragsak ken agrag-otayo iti panangisalakanna. 10 Ta iti daytoy a bantay, iyunntato ni Yahweh ti imana; ket maipayatpayatto ti Moab, a kas iti pannakajipayatpayat ti garami iti abut a napunno iti takki. 11 Iyunntadanto dagiti imada iti tenga ti abut, kas iti panangiyunnat ti lumalangoy kadagiti imana tapno aglangoy; ngem imamegti ni Yahweh ti pagpanpannakkelda iti likudan ti panangikagumaan dagiti imada. 12 Rebbaennanto dagiti nangato a sarikedked a paderyo ket pagbalinenna a tapok.

26 Iti dayta nga aldaw, maikantanto daytoy a kanta iti daga ti Juda: Addaankami iti natibker a siudad; inaramid ti Dioso a pakaisalakanan dagiti pader ken dagiti sarikedked daytoy. **2** Lukatanyo dagiti ruangan, tapno makastrek ti nalinteg a nasiion a mangsalsalimetmet iti pammati. **3** Ti panunot a sitatalinaed kenka, ket pagtalinainedemo ti naan-anay a kinatalnana, ta agtalalek daytoy kenka. **4** Agtalekka kenni Yahweh iti agnanayon; ta kenni Yah, ni Yahweh ket agnanayon a dakkel a bato. **5** Ta ipababananto dagiti agbibiaq a sipapalangguad, ipababananto ti nasarikedkedan a siudad, rebbaennanto daytoy a naan-anay iti daga; ipatadnanto daytoy iti tapuk. **6** Ipyayatpayatto dagiti napanglaw ken ibaddebaddektu dagiti marigrigat. **7** Patad ti dalam dagiti nalinteg, O Apo a Natinteg; palpalintegti di dalam dagiti nalinteg. **8** Wen iti wagas ti panangkummo, O Yahweh, urayendaka; ti nagan ken kinasinawmo ti tarigagaymi. **9** Iti rabii, sapsapulenka; wen, sigagagar a birbirukennaka toy espiritu. Ta inton dumteng dagiti panangkummo ditoy daga, sursuroento dagiti agnanaed iti daga ti maipapan iti kinalinteg. **10** Uray mapakitaan iti asi ti nadangkes, saannanto a masursuro ti kinalinteg. Iti daga ti kinalinteg, dakes ti ar-aramidenna ket saanna a makita ti kinatan-ok ni Yahweh. **11** Yahweh, nakatag-ay ta imam, ngem saanda a makita. Ngem makitadanto ti kinagagarmo a mangbendision kadagiti tattao ket maibabaindanto, gapu ta alun-onento ida ti apuy dagiti kabusormo. **12** O Yahweh, talna koma ti iyegmo kadakami; ta pudno a linepeppasco met para kadakami dagiti amin a trabahomi. **13** O Yahweh a Diosmi, inturayandakami dagiti dadduma nga apo malaksid kenka; ngem ti naganmo laeng ti idaydayawmi. **14** Natayda, saandanto nga agbiag; natayda, saandanto a bumangon. Pudno unay, dimtengka a mangukom ken dinadaelmo ida, ket pinukawmo ti tunggal pakalaglagipan kadakuada. **15** Pinadakkelmo ti nasiion, O Yahweh, pinadakkelmo ti nasiion; naidayawka; pinalaquamti amin a masakupan ti daga. **16** Yahweh, iti tiempo ti riribuk, kimmited kenka; nagiyebkasda pay kadagiti orasion a maibusor iti dakes idi dinisiplinaam ida. **17** Kas iti masikog nga umadanin nga agpasngay, agpasikal isuna ket agriaw iti panagsikalna; kasta met ti napasaranni iti sangoanam, Apo. **18** Nagsikogkami, ngapsikalkami, ngem kasla la naganakkami laeng iti angin. Saankami a nangyeg iti pannakaisalakan ditoy daga, ket saan a natnag dagiti agbibliaq iti lubong. **19** Agbiagto dagiti minatayyo, bumangonto dagiti minataaymi. Agriingkayo ket agkantakayo gapu iti rag-o, dakayo nga adda iti tapuk; gapu ta ti linnaawyo ket ti linnaw dagiti ruot, ket agungarto manen dagiti natay manipud iti daga. **20** Mapankayo, tattaok, sumrekkyo kadagiti siledyo ket iserrayo dagiti ridaw iti likudanyo; aglemmengkayo pay laeng, akingga nga agbaaw ti pungtot ni Yahweh. **21** Ta, kitaenyo, umadanin a rummuan ni Yahweh iti ayanna a mangdusa kadagiti agbibiaq iti daga gapu kadagiti basolda; ikkatento ti daga ti naiyabbong iti nagsayasya a dara iti daga, ket saanton a mailemmeng ti daga dagiti napapatay nga adda iti daytoy.

27 Iti dayta nga aldaw, dusaento ni Yahweh, babaen iti nalagda, dakkel ken natadem a kampilanna ti Levitan nga aguy-uyas nga uleg, ti Levitan nga agkunkunikon nga uleg ken papatayennanto ti nakaam-amak nga ayup nga adda iti taaw. **2** Iti dayta nga aldaw: Ikanta ti kaubasan a paggappgapan iti arak ti maipapan iti daytoy. **3** "Siak a ni Yahweh, ti mangsalsalluad iti daytoy, sibsibugak daytoy iti amin a kanito; tapno awan ti mangdangran iti daytoy, banbantayak daytoy iti rabii ken iti aldaw. **4** Saanak a makapungtot, no komaa ta adda dagiti sisitian a ruot ken sisiti! Iti gubat, baddebaddekkdagitoy; puorak ida amin, **5** malaksid no awatenda ti panangsalaknibko ken makikapiada kaniak; makikapiada ngarud koma kaniak. **6** Iti umay nga aldaw, agramutto ni Jacob; agsabong ken agbuselto ti Israel; ket punoendanto iti bunga ti rabaw ti daga." **7** Rinaut kadi ni

Yahweh da Jacob ken Israel a kas iti panangrautna kadagiti nasiion a nangraut kadakuada? Napapatay kadi da Jacob ken Israel a kas iti pannakapapatay dagiti nasiion a pinapatayda? **8** Iti umiso a pangrukod a napaknekam a nangpanawan kada Jacob ken Israel; pinapanawna ida babaen iti napigisa nga angjinna, iti aldaw ti angin nga agtaud iti daya. **9** Isu nga iti daytoy a wagas, mabayadanto ti basol ni Jacob, ta daytoyo ti naan-anay a bunga ti panangtallikudna iti basolna: Pagbalinennanto dagiti amin nga altar a bato a kasla tisa ken napulbos, ket awanto ti agtalaed a nakatakder nga adigi ni Asera wenco dagiti altar a pagidatdatonan iti insenso. **10** Ta nadadael ti nasarikedkedan a siudad, ti pagnanaedan ket napanawan ken nababaybay-an a kas iti let-ang. Ket sadiy adda agarab a baka, ken sadiy nga aginana ken mangan kadagiti sanga daytoy. **11** Inton magango dagiti sanga, matukkoldanto. Mapanto urongnen dagiti babbai ket pagsungroddadtu dagitoy, gapu ta saan ida a tattao ti pannakaawat. Isu a saanto a maasi kadakuada ti Nangpursua kadakuada, ket saanto a maasian ti namarsua kadakuada. **12** Ket inton aldaw nga agirikto ni Yahweh manipud iti agay-ayus a Karayan Eufrates aqingga iti waig ti Egipto, ket maurmongkayonto a saggaysa, tattao ti Israel. **13** Iti dayta nga aldaw addanto mapuyutan a dakkel a trumpet; ket umayto dagiti mapukukaw iday daga ti Asiria ken dagiti napagtalaw iday daga ti Egipto, idaydayawdanto ni Yahweh iti nasantoan a bantay iday Jerusalem.

28 Asi pay ti napalangguad a korona dagiti mammartek ti Efraim, ken ti agkupkupas a sabong ti napintas a dayagna, nga adda iti tengnga ti nabaknang a tanap dagiti nabartek iti arak! **2** Kitaeny, addaan ti Apo iti nasiglat ken nabileg; kas iti uraro, manangdadael a bagyo, kas iti nadawel ken napeggies a danum. Dusaennanto ti daga babaen iti imana. **3** Maibaddebaddektu ti napalanguad a korona dagiti mammartek ti Efraim. **4** Ti agkupkupas a sabong ti napintas a dayagna, nga adda iti tengnga ti nabaknang a tanap, ket mayaripto iti umuna a naluum a bunga ti igos sakbay iti panawen ti tikag, a no adda makakita iti daytoy, kabayatan nga adda pay laeng iti imana, kanennen daytoy. **5** Iti dayta nga aldaw, ni Yahweh a Mannakabalin-amin ket kaslano napintas a korona ken maysa a korona a sabong ti kinapintas para kadagiti nabatbat a tattaona, **6** espiritu ti kinalinteg kenkuana nga agtugtugaw iti pangukoman, ken pigsa para kadagidaya mangpasanud kadagiti kabusorda kadagiti ruanganda. **7** Ngem uray dagitoy ket maulaw met gapu iti arak, ken agdiweriwerda gapu iti naingel a mainum. Maulaw dagiti papadi ken profeta gapu iti naingel a mainum, ken mabartekda gapu iti arak. Agdiweriwerda gapu iti naingel a mainum, nariribuk ti sirmatada ken saanda a makaikeddeng iti umno. **8** Pudno, amin a lamisaan ket nalapunos iti sarua, isu nga awan iti nadalus a disso. **9** Siasino ngay ti masapul a pangisuroanna iti pannakaammo, ken siasino ngay ti rumbung a pangilawlawaganna iti mensahe? Kadagidaya kadi napusot iti panaggatasda wenco dagiti kapuspusot iti panagsusoda?

10 Ta kanayor a bilin ti ibagbagana; agibaga iti maysa a bilin ket agibaga manen iti maysa pay; agibaga iti maysa a linteg ket kalpasanna, agibaga manen iti sabali pay a linteg; bassit ditoy, bassit iday. **11** Kinapudnona, babaen kadagiti mananguyaw a bibig ken babaen iti pagsasaa a ganggannaet, kasaonanto dagitoy a tattao. **12** Iti napalabas, kinunana kadakuada, "Daytoy ti inana, paginanaenyo dagiti nabannog; ken daytoy ti makapabang-ar," ngem saanda met a dumngge. **13** Isu a ti sao ni Yahweh ket maitedto kadakuada, ta kanayor a bilin ti ibagbagana; agibaga iti maysa a bilin ket agibaga manen iti maysa pay; agibaga iti maysa a linteg ket kalpasanna, agibaga manen iti sabali pay a linteg; bassit ditoy, bassit iday; iti kasta ket mapanda ket matuangda, mapasagda, mapalab-oganda ken matiliwda. **14** Isu a dumnggekayo iti sao ni Yahweh, dakayo a

manguy-uyaw, a mangiturturay kadagitoy a tattao iti Jerusalem. **15** Kinunayo, "Nakitulagkami iti patay; nakitulagkami iti sheol. Isu nga inton lumabas ti nainget a panangukom, saankami a maan-an, gapu ta pinagbalinmi a sarikedki ti inuulbod, ket iti kinalubod ti naglemmengnan." (**Sheol h7585**) **16** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh, "Kitaeny: Mangipatakerakto idiy Sion iti bato a pundiasion, maysa a napadasen a bato, maysa a napateg a pasuli a bato, maysa a natalged a pundiasion. Siasinoman a mamati ket saanto a mabain. **17** Pagbalineko a pangrukod ti hustisia, ken ti kinalinteg ti aramidek a tinnag. Iyanudo ti uraro dagiti sarikedked nga inuulbod, ket lipusento ti layus ti disso a paglemmengen. **18** Mawaswasto ti katulaganyo iti patay, ket saanto nga agbayag ti pannakitulagyo iti sheol. Inton sumangbay ti napigsa a layus, lipusennakayto. (**Sheol h7585**) **19** Tunggal lumabas daytoy, lipusennakayonto daytoy, binigatto daytoy a lumabas ket aldaw ken rabii nga umayto daytoy. Naawatan ti mensahe, mangipaya daytoy iti nakara a panagbuteng. **20** Ta ababa unay ti pagiddaan a pagunnatan ti maysa a tao, ken ababa unay ti ules a mangbalkot iti bagina." **21** Tumakderto ni Yahweh a kas iti inaramidna idiy Bantay Perazim, tumakderto isuna a kas iti inaramidna idiy tanap ti Gabaon tapno aramidenna ti trabahona, ti naidumdua a trabahona, ken tapno aramidenna ti naidumdua nga aramidna. **22** Isu nga ita saankayo nga aguyaw, ta no saan mapairutanto dagiti kawaryo. Adda nangnggeko a bilin maipanggep iti pannakadidigra ti daga manipud iti Apo, a ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **23** Ipangagyo ken dumngiegkayo iti timekko; ipangagyo ken dumngiegkayo a naimbag kadagit sasaok. **24** Agar-arado kadi lattan ti ub-ubraen ti mannalon nga agar-arado iti agmalem tapno agmula koma? Kanayonna kadi lattan nga araradoen ken suysuyuden ti talon? **25** No naisagananan ti daga, saan kadi nga agiwaras isuna iti bukel ti neguillas, ibunubonna ti kumino, imulana nga agbabatog dagiti trigo, ken ti sebada iti umno a pakaimulaanna ken ti espelta kadagit pungto ti talon? **26** Bilbilinen isuna ti Diosna; sursurroanna isuna a nasayaat. **27** Maysa pay, saan a maruros ti kumino babaen iti pasagad wenco iti karison a maipatulid iti rabaw ti kumino; ngem ketdi maruros ti neguillas babaen iti ruting, ken maruros ti kumino babaen iti sarukod. **28** Magiling ti bukel a maaramid a tinapay ngem saan unay a napino ken uray no iwaras daytoy dagiti dalig ti karisonna ken dagiti kabalionaa, saan a marumek daytoy dagiti kabalionaa. **29** Daytoy ket naggapu met kenni Yahweh a Mannakabalin-amin, a naisangsanganay ti bilinna ken naindaklan ti kinasiribna.

29 Asi pay ti Ariel, Ariel, ti siudad a nagkampoan ni David! Kada tawen; agrambakkayo kadagit fiesta. **2** Ngem lakkubekto ti Ariel, ket agladingit ken agdung-awto daytoy; ket agbalinto daytoy kaniak a kas iti Ariel. **3** Agkampoakte iti aglawlawyo ket lakubenkayonto babaen kadagit nangangato nga alaad a naaramid iti natiradan a kayo, ken pangatoekto dagiti aramatek a panglakubko kadakayo. **4** Maipababakayonto ken agsaokayonto manipud iti daga; agtaudto iti tapok ti sayo. Kaslanto timek ti al-allia manipud iti ueg ti daga ti timekyo, ket nakapsutto unay ti sayo manipud iti tapok. **5** Ti bunggoy dagiti mangraraout kadakayo ket kaslanto napino a tapok, ken kaslanto taep a maiyangin dagiti adu a naulpit a tattao. Mapasamakto daytoy a saan a mapakpkadaan, iti apagdarikmat. **6** Dusaennakayonto ni Yahweh a Mannakabalin-amin babaen iti gurruod, ginggined, napigsa a tagari, napigsa nga angin ken naranggas a bagyo, ken gil-ayab ti makauram nga apuy. **7** Maiyarigo daytoy iti maysa a tagtagainep, maysa a sirmata iti rabii: Ti bunggoy dagiti amin a nasion ket makirangetto iti Ariel ken iti sarikedked daytoy. Rautendantoy daytoy ken dagiti pagsamsammakedan daytoy tapno maimameg daytoy. **8** Maiyarigo daytoy iti maysa a mabisin a tao nga agtagtagainep a mangmangan, ngem no makariing ket

awan karga ti buksitna. Maiyarigo daytoy iti maysa a mawaw a tao nga agtagtagainep nga umin-inum, ngem no makariing ket matalimudaw isuna ken saan a maep-ep ti pannakawawna. Wen, ket kastanto ti kaiyaranan ti bunggoy dagiti nasion a mangraut iti Bantay Sion. **9** Pagsiddaawenyo dagiti bagbagiyo ket agsiddaawkayo; pagbulsekeryo dagiti bagbagiyo ket agbulsekkyo! Agbartekkayo, ngem saan a babaen iti arak; agdiwerdiwerkayo ngem saan a gapu iti arak. **10** Ta imbuukbok ni Yahweh kadakayo ti espiritu ti pannakarnek iti turog. Pinagkidemna dagiti matayo, dako a profeta, ken inabbunganna dagiti uloyo, dako a makakitita iti masakbayan. **11** Dagiti amin a paltiing ket nagbalin kadakayo a kas kadagit sasao iti libro a naselioan, a mabalin nga ited ti maysa a tao iti nakaadal, a kunana, "Basaen daytoy." Kunana met, "Saanko a mabasa ta naselioan daytoy." **12** No maited ti libro iti tao a saan a makabasa, kunana, "Basaen daytoy," ibagana, "Saanak a makabasa." **13** Kinuna ti Apo, "Umas-asideg kaniak dagito a tattao babaen kadagit ngiwatda ken daydayawendak babaen kadagit bibida, ngem adayo kaniak dagiti pusoda. Ti panangdaydayawda kaniak ket bilin nga insuro dagiti tattao. **14** Ngarud, kitaeny, ituloykonto ti mangaramid iti nakaskaskaaw a banag kadagitoy a tattao, agsasaruno a nakakaskaskaaw. Agpukawto ti kinasirib dagiti masirib a tattaoda, ken mapukawto ti pannakaawat dagiti nanakman a tattaoda." **15** Asi pay dagiti nainget a mangilemmeng kadagit panggepda kenni Yahweh, ken dagiti adda iti kinasipnget ti aramidda. Kunada, "Siasino koma ngay ti makakitita kadatayo, ken makaam-ammo kadatayo? **16** Binallikogyo dagiti banbanag! Mabalin kadi a maibilang a pitak ti agdamdamil, tapno ti banag a naaramid ket maibagana maipapan iti nangaramid kenkuana a, "Saannak nga inaramid," wenco ti banag a nasukog ket ibagana maipapan iti nangdukog kenkuana a, "Saan isuna a makaawat?" **17** Iti mabiit laeng a panawen, agbalinto a talon ti Lebanon, ken agbalinto a kabakiran ti talon. **18** Iti dayta nga aldaw mangngegto ti tuleng dagiti sasao ti maysa a libro, ken makakitanto dagiti mata ti bulsek manipud iti nakaro a sipnget. **19** Agrag-onto manen kenni Yahweh dagiti naidadanes, ken agrag-onto iti Nasantoan ti Israel dagiti nakurapay a tattao. **20** Ta agsardengto dagiti naulpit, ken agpukawto ti managuyaw. Dagiti amin a mangay-ayat nga agaramid iti dakes ket mapukawto, **21** dagiti tattao a ti saoda ket pagbalinenna a nakabasol ti maysa a tao. Mangipakatda iti silo para kadagit mangbirbirok iti hustisia iti ruangan ken imamegda dagiti nalinteg babaen iti panagulbodda. **22** Ngarud, daytoy ti kuna ni Yahweh maipapan iti balay ni Jacob— ni Yahweh, a nangsubbot kenni Abraham, "Saanton nga agbain ni Jacob, wenco agpusyaw ti rupana. **23** Ngem inton makitana dagiti annakna, ti aramid dagiti imak, pagbalinendanto a nasantoan ti naganko. Pagbalinendanto a nasantoan ti nagan ti Nasantoan ni Jacob ken agbutengdanto iti Dios ti Israel. **24** Dagiti agbiddut iti naespirtuan ket magun-oddanto ti pannakaawat, ken makasursuronto dagiti managriri."

30 "Asi pay dagiti nasukir nga annak," daytoy ti pakaammo ni Yahweh. "Agplanoda, ngem saan nga aggapu kaniak; tumiponda kadagit dadduma a nasiyon, ngem saan ida nga indalan ti Espirituk, isu a nayunanda ti basolda. **2** Ikeddengda a sumalog idiy Egipto, ngem saanda a dinawat ti panangidalancho. Dawatenda ti panangsalaknib ti Faraon ken agkamangda iti salinong ti Egipto. **3** Ngarud, ti panangsalaknib ti Faraon ti pakaibabainanyonto, ken ti panangkamangyo iti salinong ti Egipto ti pannakaibabainyo, **4** nupay adda idiy Zoan dagiti prinsipeda ken napan idiy Hanes dagiti mensaheroda. **5** Mabaindanto amin gapu kadagit tattao a saan a makatulong kadakuada, kadagit saan a makatulong wenco pakairanudan, no di ket pakaibabainan ken pakaibabaan." **6** Pakaammo maipapan iti narungsont nga ayup ti Negeb: Lumasatda iti

daga ti riribok ken peggad, iti kabaian ken kalakian a leon, ti karasaen, ken ti nakabutbuteng a dragon, awitda dagiti kinabaknangda kadagit i bukot dagiti asnoda, ken dagiti gamengda iti bukot dagiti kamelioda, kadagit tattao a saan a makatulong kadakuada. **7** Ta awan serserbi ti tulong ti Egjipto, isu a pinanagananak daytoy iti Rahab nga agtugtugaw lattan. **8** Mapanka itan, isuratmo iti sangoananda, iti maysa a tapis ti bato, ken isuratmo iti nalukot a pagbasaan, tapno mapagtalinaed daytoy para iti masakbayan kas maysa a pammaneknek. **9** Ta nasukir dagitoy a tattao, ulbod nga annak, annak a saan a dumngeg iti bilin ni Yahweh. **10** Kunada kadagit makakitika iti masakbayan, "Saanka a kumita;" ken kadagit profeta, "Saankayo a mangipadto iti pudno kadakami; ibagayo kadakami dagiti nasayaat a banbanag; mangipadtokayo kadagit panangallilaw; **11** aglisikayo iti pagnaan; aglisikayo iti dalam; iyadayo iti sangoanamni ti Nasantoan ti Israel." **12** Ngarud, kuna ti Nasantoan ti Israel, "Gapu ta linaksidio daytoy a sao ken nagtalekkayo iti pannakaidadanies ken panangallilaw ken mangnamnamakayo iti daytoy, **13** daytoy ngarud a basol para kadakayo ket kas iti nabururak a paset a dandarin matnag, kas iti maysa a paset ti nangato a pader a ti pannakatnagna ket saan a mapapkadaan, iti apagdarikmat." **14** Burakenna daytoy kas iti naburak a banga ti maysa nga agdamdami; saanna a kailalaan daytoy, ket awanton a pulos ti masarakan kadagit pidaso daytoy a naburak a mabalin a pagadaw iti apuy iti langlang ti urno, wenne pagtako iti danum manipud iti bubon. **15** Ta daytoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, a Nasantoan ti Israel, "Iti panagsubli ken panaginana ket maisalakankayonto; iti kinaulimek ken iti panagtalek ket isunto ti pigsayo. Ngem saankayo nga umannugot. **16** Kunayo, 'Saan, ta aglibaskami babaen kadagit kabaliyo,' isu nga aglibaskayo; ken, 'Agsakaykami kadagit napapartak a kabaliyo,' isu a napartakto dagiti mangkamat kadakayo. **17** Aglibasto ti sangaribo kadakayo babaen iti panangbutbuteng iti maysa; babaen iti panangbutbuteng iti lima aglibaskayonto aijingga a dagiti mabati kadakayo ket kas iti maysa a poste ti bandera iti tapaw ti bantay, wenne kas iti maysa a bandera iti tapaw ti turod." **18** Ngem agur-uray ni Yahweh a tapno kaasiannakayo. Ngarud, maitan-okto isuna, ken sisasagana a mangaasi kadakayo. Ta ni Yahweh ket Dios ti hustisia; nagasat dagiti amin a manguray kenkuana. **19** Ta agnaedto dagiti tattao iti Sion, idiaj Jerusalem, ket saarkayontong nga agsangit pay. Sigurado a kaassiannakayo iti panagsangityo. No mangnegrina daytoy, sungbatannakayonto. **20** Uray no ipapaay kadakayo ni Yahweh ti tinapay ti kiniragat ken ti danum ti panagsagaba, saanton a pulos nga aglemmeng ti mannursuroyo, ngem makityonto a mismo ti mannursuroyo babaen kadagit bukodyo a mata. **21** Makangngegto dagiti lapayagmo iti sao iti likudam nga agkunkuna, "Daytoy ti dalan, magnaka iti daytoy" no agbw-ingka iti kannawan wenne iti kannigid. **22** Dadaelenyonto dagiti adda kadakayo a nikitikitan nga imaha a nakalupkopan iti pirak ken dagiti balitok a nasukog nga imaha. Ibellengyonto ida a kas iti narugit a pagpigadan. Ibagayonto kadagitoy, "Pumanawkayo ditoy." **23** Ipaaynanto ti tudo para kadagit bukulo inton mulaanyo ti daga, ken addanto nawadwad a tinapay manipud iti daga. Ket adunto dagiti mulmula. Iti dayta nga aldaw, agarabto dagiti bayako kadagit nalawa a pagpasturan. **24** Manganto dagiti baka ken asno a pagar-aradoyo iti naimas a naitaep babaen iti pala ken tinidor. **25** Iti tunggal nangato a bantay ken turod, adunto ti agayus a waig ken karayan, iti aldaw ti nakaro a panangpapatay inton marba dagiti tore. **26** Ti raniag ti bulan ket kaslanto iti raniag ti init, ken rumaniagto pay iti mamimpito a dasas ti raniag ti init, kas iti raniag ti init iti pito nga aldaw. Bedbedanto ni Yahweh ti sugat dagiti tattaona ken agasannanto dagiti dunor ti panangsugatna kadakuada. **27** Kitaem, ti nagan ni Yahweh ket umay manipud iti adayo a lugar, umap-apuy iti pungtonta ken addaan iti napuskol

nga asok. Napno dagiti bibigna iti pungtot, ken ti dilana ket kas iti mangikisap nga apuy. **28** Ti angesna ket kas iti aglippliñas a layus a dumanon aijingga iti tengned, tapno sagaten dagiti naison babaen iti sagat ti pannakadadael. Ti angesna ket kasla busal kadagit sangi dagiti tattao a mangaalla-allá kadakuada. **29** Maaddaankayonto iti kanta a kas iti kanta iti rabii no kasta a rambakan ti nasantoan a fiesta, ken kinaragsak ti puso, ken no kasta nga agpatpatukar iti plauta ti tao nga agturonog iti bantay ni Yahweh, iti Bato ti Israel. **30** Ipangngegto ni Yahweh ti kinadayag ti timekna, ipakitananto ti garaw ti takkiagna babaen iti kasla bagyo a pungtot ken iti gil-ayab ti apuy, iti napigsa nga angin, napigsa a tudo ken uraro. **31** Ta babaen iti timek ni Yahweh, madadelto ti Asiria; bautennanto ida babaen iti sarukod. **32** Ket iti tunggal pannakailayat ti naituding a sarukod nga ilayat ni Yahweh kadakuada ket danggayanto iti musika ti tamborin ken arpa kabayatan a gubgubaten ken karangrangetna ida. **33** Ta adda naisaganan a lugar a pagpuuron idi pay laeng. Kinapudnona, naisagana daytoy para iti ari, ken inaramid ti Dios daytoy a nauneg ken lawa. Nakasaganan ti gabsuon ti addu a kaykayo a pagaron. Ti anges ni Yahweh, a kasla karayan nga asufre, ket pasgedannanto daytoy.

31 Asi pay dagiti sumalog idiaj Egjipto tapno agpatulong ken dagiti agtalek kadagit kabaliyo, ken dagiti agtalek kadagit karwahe (gapu ta adu dagitoy) ken kadagit agkabkabaliyo (gapu ta saan a mabilang dagitoy). Ngem saanda a pakaseknan ti maiapan iti Nasantoan ti Israel, wenne saanda a sapulen ni Yahweh! **2** Ngem nasirih isuna, ket idissuornanto ti didigra ken saannanto a baliwan dagiti saona. Ket busurennanto ti balay ti dakes ken dagiti mangtultulong kadagit agar-aramid iti basol. **3** Ti Egjipto ket tao saan ket a Dios, lasag laeng dagiti kabalioda saan ket nga espiritu. Inton igaw-at ni Yahweh ti imana, dagiti mangtultulong ket maitublakto, ken dagiti matultulongan ket matumbanto; agpadada a mapukaw. **4** Kastoy ti kinuna ni Yahweh kaniak, "Kas iti leon, uray ti urbon a leon ket ngerngeranna ti kinemmegna a kanenra, no pukkawan daytoy ti maysa a bunggoy dagiti agpaspastor, saan daytoy nga agbuteng kadagit timekna, wenne agtaray gapu iti pukkawda; kastanto met ni Yahweh a Mannakabalin-amin inton umulog a makiranget idiaj tapaw ti Bantay Sion, iti dayta a turod. **5** Kas kadagit bilit a tumayatab, salaknibanto ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti Jerusalem; salaknibar ken ispalennanto inton lumabas isuna iti daytoy, ken ikanawana daytoy. **6** Agsublickayo kenkuana, dakayo a tattao ti Israel a timmallikod kenkuana. **7** Ta iti dayta nga aldaw, tunggal maysa ket ibellengnanto dagiti didiosenna a pirak ken balitok a sibabasol nga inaramid dagiti imayo. **8** Mapasagto ti Asiria babaen iti kampilan; maysa a kampilan a saan nga inaramid ti tao ti mangdadel iti daytoy. Aglibasto daytoy manipud iti kampilan, ket mapilitto dagiti agtutubo daytoy nga agrabaho iti nadagens. **9** Mapukawdanto ti amin a talekda gapu iti buteng, ket agbutengto dagiti prisipena iti imatang ti bandera ni Yahweh." — Daytoy ti pakaammo ni Yahweh, a ti apuyna ket adda idiaj Sion ken ti urnona ket adda idiaj Jerusalem.

32 Denggenyo, agturayto a sililinteg ti maysa nga ari, ken agturayto dagiti prinsipe nga addaan hustisia. **2** Maiyarigto ti tunggal maysa iti maysa a salaknib manipud iti angin ken maysa a pagkamangan manipud iti bagyo, kas kadagit karayan iti namaga a disso, kas iti linong ti maysa a dakkel a bato iti natikag a daga. **3** Ket saanto nga agkudrep dagiti mata dagiti makakita, ken dumngegto a nalaing dagiti lapayag dagiti makangngeg. **4** Ti darasudos ket agpanunotto a nalaing nga addaan iti pannakaawat, ken ti atel ket nalaka ken nalawagto nga agsao. **5** Ti maag ket saanen a maawagan a madaydayaw, ken saanen a maawagan

a natakneng ti manangallilaw. **6** Ta ti maag ket agsasao iti minamaag, ken agpangpangeep ti pusona iti dakes ken saan a nadiosan nga ar-aramid, ken agsasao isuna iti biddut maibusor kenni Yahweh. Saanna nga ik-ikkan dagiti mabisin, saanna nga ik-ikkan iti danum dagiti mawaw. **7** Dakes dagiti wagas ti manangallilaw. Mangpanpanunot isuna kadagit nadangkes a panggep tapno dadaelenna dagiti marigrigat babaen iti inuulbod, uray ni ibagbaga dagiti marigrigat ti pudno. **8** Ngem ti tao a mararaem ket nasayaat dagiti panggepna; ket gapu kadagit nasayaat nga aramidna, agtalinaedto ti kinaprogresona. **9** Bumangonkayo, dakayo a babbai a nanam-ay, ken denggenyo ti timekko; dakayo nga awan ti pakadanaganna nga annak a babbai, dumngegkayo kaniak. **10** Ta kalpasan iti makatawen, mariribukkanyontay, dakayo a babbai nga awan ti pakadanaganna; ta awanto iti maapityo nga ubas, saanto a dumteng ti panagaapit. **11** Agtigergerkayo, dakayo a babbai nga awan iti pakadanaganna; mariribukkanyontay, dakayo nga awan ti pakadanaganna; ussobenyu dagiti napipintas a pagananayyo ket aglabuskayo; agbidangkayo iti nakersang a lupiter. **12** Agdung-awkayonto gapu kadagit napipintas a taltalon, gapu kadagit nabunga a puon ti ubas. **13** Agtubonto dagiti siit ken dagiti mulmula a nasiit iti daga dagiti tattao, uray dagiti amin a balbalay a sigud a naragsak iti siudad ti ragsragsak. **14** Ta mabaybay-antti ti palasio, mapanawantu ti ili nga adu ti taona; ti turod ken ti pagwanawanawen ket agbalinto a rukib iti agnanayon, pagragsakan dagiti atap nga asno, pagaraban dagiti arban; **15** akingga a maibukbok kadatayo ti Espiritu nga aggapu iti ngato, ken agbalin a nabunga a talon ti let-ang, ken maibilang a kabakiran ti nabunga a talon. **16** Kalpasanna, agnaedto ti hustisia iti let-ang; ken agtaengti ti kinalinteg iti nabunga a talon. **17** Ti aramido ti kinalinteg ket talna; ken ti pagbanagan ti kinalinteg, agnanayon a kinaulimek ken kinatalged. **18** Agnaedto dagiti tattaok iti natalna a pagianan, kadagit natalged a balbalay, ken kadagit naulimek a paginanaan. **19** Ngem uray no agtudo iti yelo ket madadael ti kabakiran, ken madadael a naan-anay ti siudad, **20** mabendisionankayonto nga agmulmula iti igid dagiti amin a waig, dakayo a mangibulbulos kadagit baka ken asnoyo tapno agarab.

33 Asika pay, manangdadael a saan pay a nadadael! Asi pay ti manangliliput a saanda a liniputan! Inton agsardengka a mangdaddadael, madadaelkanto. Inton agsardengka a mangliliput, liputandakanto. **2** O Yahweh, kaasiannakami; agur-uraykami kenka; sika koma ti agbalin a takkiagmi iti binigat, ti pannakaisalakanmi iti tiempo ti riribuk. **3** Iti napigsa nga uni, agtatalaw dagiti tattao; iti panagtakdermo, nawarawara dagiti nasion. **4** Naurnong dagiti samsammo kas iti panagurnong dagiti dudon; kas ti panaglagto dagiti dudon, aglagto dagiti tattao kadagitoy. **5** Naitan-ok ni Yahweh. Agnanaed isuna iti nangato a disso. Punoennante ti Zion iti hustisia ken kinalinteg. **6** Isunanto ti telgedmo iti tiempom, kinawaduwad ti pannakaisalakan, kinasirib, ken pannakaammo; ti panagbuteng kenni Yahweh ket isu ti gamengna. **7** Kitaem, agsasangit kadagit kalsada dagiti imbaonda; agsasangit iti nasaem dagiti naibaon a mangnammama iti kappia. **8** Nabaybay-an dagiti kalsada; awanen dagiti agdaldaliasat. Saan a natungpal dagiti tulagan a panagtitinnulong, malalais dagiti saksi, ken saan a mararaem dagiti siudad. **9** Agladladingit ti daga ken malaylaylay; nabainan ti Lebanon ken malaylaylay; ti Saron ket kasla maysa a patag a let-ang; ken maregregreg dagiti bulong ti Basan ken Carmel. **10** "Ita, tumakderak," kuna ni Yahweh; "ita, maitag-ayak; ita, maipangato-ak. **11** Kaslakayo la agsiksikog iti taep, ken ajipaspasngay iti garami; ti angesyo ket apuy a manguramute kadakayo. **12** Mapuoraton dagiti tattao akingga a dumapo, kas kadagit nasiit a mula a mapukan ken mapuoran. **13** Dakayo nga adda iti adayo, denggenyo ti inaramidko; ken, dakayo nga asideg, bigbigenyo ti pannakabalinko." **14** Dagiti

managbasol iti Sion ket mabutbuteng; agtigtigerger dagiti awan diosna. Siasino kadatayo ti makabael a makipagnaed iti gumilgilayab nga apuy? Siasino kadatayo ti makabael a makipagnaed iti agnanayon a gumilgilayab nga apuy? **15** Ti tao nga agbiabiag a sililinteg ken agsasao a sipupudno; ti tao a mangum-umsi iti magungun-od manipud iti panangidadananes, pagkedkedanna nga awaten iti pasuksok, ti saan nga agpangpanggep iti naranggas a krimen, ken saan a kumitkita iti kinadakes. **16** Ipatakdernto ti balayna iti nangato a disso; ti salaknibnanto ket dagiti sariked a bato; saanto isuna a maawanhan iti taraon ken danum. **17** Makitamtio ti ari iti kinadayagna; maimatangamto ti nalawa a daga. **18** Malajipto ti pusom ti panagbuteng; sadino ti ayan ti eskriba, sadino ti ayan ti nangtimbang iti kuarta? Sadino ti ayan ti nangbilang kadagit torre? **19** Saanmonton a makita dagiti natangsit a tattao, dagiti tattao a sabali ti pagsasaoda, a saamno a maawatan. **20** Kitaem ti Sion, ti siudad a pagramrambahkayonto; makitamtio ti Jerusalem a kas maysa a naulimek a pagianan, maysa a tolda a saanto a maikkat, dagiti pasokna ket saanto a maparut uray kaanoman ken saanto a mapugsat ti animan a talina. **21** Ngem ketdi, ni Yahweh a mannakabalin ket addanto kadatayo iti disso nga ayan dagiti nalawa a karayan ken wawaig. Awanto ti barko a pakigubat nga agdalasat sadiay, ken awanto ti dadakkel a barko a lumabas sadiay. **22** Ta ni Yahweh ti ukomtayo, ni Yahweh ti mangmangted iti lintegtayo, ni Yahweh ti aritayo; isalakkannatayonto. **23** Nalukay dagiti talim; saan a matenggel dagitoy ti tulos; saan a maukrad dagitoy ti layag; inton mabingay ti nakaad-adu a nasamsam, uray ti pilay ket mangiyudto iti nasamsam. **24** Saanto nga ibaga dagiti agnanaed, "Agsaksakitak;" dagiti tattao nga agnanaed sadiay ket mapakawanto kadagit nagbasbasolanda.

34 Umasidegkayo, dakayo a nasion, ket dumngegkayo; ipangago, dakayo a tattao! Masapul a dumngeg ti daga ken dagiti amin a linaon daytoy, ti lubong, ken dagiti amin a nagtaud iti daytoy. **2** Ta makaunget ni Yahweh kadagit amin a nasion, ken makapungtot kadagit amin nga armadada; dinadaelna ida a naan-anay, inyawatna ida iti pannakapatapat. **3** Saanto a maitabon dagiti natay kadakuada; ti buyok dagiti bangkayda ket umalingasawto, ken marunawto dagiti bantay babaen iti darada. **4** Agpukawto dagiti amin a bituen iti tangatang, ket malukotto ti tangatang kas iti maysa a maluklukot a pagbasaan; ken agpukawto dagiti amin a bituen, kas iti panaggregreg ti bulong manipud iti ubas, ken kas iti panaggregreg ti naluom unay nga igos manipud iti kayo ti igos. **5** Ta inton malpas a dadaelen ti kampilanco dagiti adda iti langit; kitaenyu, bumabantu daytoy iti Edom, kadagit tattao nga insinak para iti pannakadadael. **6** Agtedtedit iti dara ti kampilan ni Yahweh ken nakalukpokan iti taba, agtedtedit iti dara dagiti karnero ken kalding, ken nakalukpokan iti taba dagiti bekkel dagiti kalakian a karnero. Ta adda daton ni Yahweh idiy Bosra ken dakkel a panagpapatay iti daga ti Edom. **7** Kaduadanto a maparti dagiti atap a baka, ken dagiti urban a kalakian a baka agraman dagiti natataengan a baka. Mabarteko iti dara ti dagada, ken sagepsependo ti tapuk dagiti taba. **8** Ta daytoyo ket aldad ti panangibales ni Yahweh ken tawen a panangsupakna kadakuada kadagit inaramidda iti Sion. **9** Agbalinto nga alkiran dagiti karayan ti Edom, ti tapuk daytoy agbalinto nga asupre, ken agbalinto a sumsumged nga alkiran ti daga ti Edom. **10** Sumgedto daytoy iti rabii ken aldad; agas-asukto daytoy iti agnanayon; agbalinto daytoy a langalang iti amin a henerasion; awanto ti lumabas iti dayta iti agnanayon nga awan patinggana. **11** Ngem agnaedto sadiay dagiti atap a tumatabay ken ayup; agumkoto sadiay ti kullaaw ken uwak. Ibinnatto ni Yahweh iti daytoy ti paltik ti pannakarebba ken ti tinnag ti pannakadadael. **12** Dagiti natakneng iti Edom ket awanto mabati nga awaganda

a pagarian, ken mapukawto dagiti amin a prinsipe iti daytoy. **13** Agtubonto dagiti siit kadagiti palasio, dagiti kamiring ken nasiitan a mula kadagiti sarikedked ti Edom. Pagiananto daytoy dagiti atap nga aso, maysa a lugar para kadagiti kullaaw. **14** Agsasarakto sadiy dagiti atap nga ayup ken dagiti lobo, aggiinnawgato dagiti atap a kalding. Agtaengto sadiy dagiti ayup iti rabii ket sadiy makabirokdante iti disso a paginannaanda. **15** Dagiti kullaaw ket agumok, agitlog, ken ukopandanto dagiti itlogda ken aywanandanto dagiti annakda. Wen, aguummongto sadiy dagiti kali, tunggal maysa agraman ti awasana. **16** Birokeño iti lulukoten a pagbasaan ni Yahweh; awanto ti uray maysa kadagitoy a mapukaw. Awanto ti awan awasana; ta imbilin daytoy ti ngiway ni Yahweh, ken inummong ida ti espirituna. **17** Inkeddengna ti pagiananda, ket rinukod ti imana ti daga para kadakuada babaen iti maysa a tali. Tagikuadento daytoy iti agnanayon; iti amin a henerasion agnaeddanto sadiy.

35 Agragsako ti let-ang ken ti Araba; ken agrag-onto ti disierito ken agsabongto a kas iti rosas. **2** Agsabongto daytoy iti nawadwen ken agrag-o nga addaan ragsak ken panagkankanta; maitedto iti daytoy ti dayag ti Lebanon, ti kinadayag ti Carmel ken Saron; makitadanto ti dayag ni Yahweh, ti kinadayag ti Diostayo. **3** Papigsenyo dagiti nakapuy nga im-ima, ken patibkerenyu dagiti tumeng nga agtkutukutukot. **4** Ibagayo kadagiti addaan iti managbuteng a puso, "Bumilegkayo, saankayo nga agbuteng! Kitaenyo, umayto ti Diosyo nga addaan panagibales, nga addaan iti panangsupapak ti Dios. Umayto isuna ket isalakkannakayo. **5** Ket makakitanto dagiti mata dagiti bulsek, ken makangngego dagiti lapayag dagiti tuleng. **6** Ket aglagtonto ti pilay a kas iti maysa nga ugsa, ken agkantanto ti umel, ta agubbog ti danum manipud iti Araba, ken agayusto iti let-ang. **7** Agbalinto a dan-aw ti dumardarang a darat, ken ub-ubborg ti danum ti mawaw a daga; iti pagnanaedan dagiti atap nga aso, a nagidanda, agtubonto ti ruot kasta met dagiti runo ken tanubong. **8** Addanto sadiy ti maysa a kalsada a maawagan iti Ti Nasantoan a Dalan. Saanto nga agdaliasat sadiy dagiti saan a nadalus. Ngem daytoy ket para kenkuana nga agbibiaq a nasantoan. Awanto ti maag a magna sadiy. **9** Awanto ti leon sadiy, awanto ti narungst nga ayup a magna sadiy; saanto a masarakan dagitoy sadiy, ngem ti nasubbot ti magnanto sadiy. **10** Dagiti sinubbot ni Yahweh ket agsulbinto ken umayto nga agkankanta iti Sion, ken addanto kadakuada ti agnanayon a ragsak; kamakamento ida ti ragsak ken rag-o; agtalawto ti panagladingit ken panagsennaaya.

36 Iti maikasangapulo ket uppat a tawen ni Ari Ezekias, rinaut ni Sennakerib nga ari ti Asiria ti am-amin a nasarikedkedan a siudad ti Juda ket sinakupna dagitoy. **2** Kalpasanna, imbaon ti ari ti Asiria ti panguloen a mangidadaulo manipud iti Lakis a mapan kenni Ari Ezekias iti Jerusalem a keduana ti adu nga armada. Inasitganna ti pagay-ayusan ti akinngato a pagur-urnongan iti danum, iti kalsada nga agturonng iti tanap dagiti aglablab, ket nagtakder iti abay daytoy. **3** Dagiti opisial nga Israelta a rimmuar iti siudad tapno makisarita kadakuada ket ni Eliakim nga anak a lalaki ni Hilkias a mangay-aywan iti palasio, ni Sebna a sekretario ti ari, ken ni Joa a putot a lalaki ni Asaf ken mangisursurat kadagiti pangngeggeld ti governo. **4** Kinuna kadakuada ti panguloen a mangidadaulo, "Ibagayo kenni Ezekias a kastoy ti kuna ti natan-ok nga ari, ti ari ti Asiria, "Ania ti pagtataudan ti pagtalekmo? **5** Ti ibagbagam ket sasao laeng nga awan serserbina, ibagbagam nga adda ti balakad ken pisga a makigubat. Ita, siasino ti pagtaltalkam? Siasino ti nangted kenka iti tured a bumusor kaniak? **6** Kitaem, agtaltalekka iti Egjipto, iti dayta a naparpar a runo nga us-usarem a kas sarukod, ngem no pagsammakedan daytoy ti maysa a tao, maitudok daytoy iti imana

ket salputen daytoy ti imana. Kasta ti kaiyaran ni Faraon nga ari ti Egjipto iti siasinoman nga agtaltalek kenkuana. **7** Ngem no kuna kaniak, "Agtaltalekka kenni Yahweh a Dioms," saan kadi nga isuna ti akinkukua kadagiti disso a pagdaydayawan ken kadagiti altar nga inikkat ni Ezebias, ken ti ngangibaga iti Juda ken Jerusalem, "Masapul nga agdayawkayo iti sangoanan daytoy nga altar iti Jerusalem"? **8** Ita ngarud, adda isingasingko kenka manipud iti apok nga ari ti Asiria. Ikkanka iti dua a ribu a kaballo no makabirokka kadagiti agsakay kadagitoy. **9** Kasanom a sarangten ti uray maysa a kapitan dagiti kababassitan kadagiti adipen ti apok? Nagtalekka iti Egjipto nga ikkannaka kadagiti karwahe ken kadagiti kumakabalio! **10** Ita ngarud, simmang-atak kadi ditoy a saanko a kadia ni Yahweh a manggubat iti daytoy a daga ken mangdadael iti daytoy? Kinuna ni Yahweh kaniak, "Rautern daytoy a daga ket dadelem." **11** Kalpasanna, kinuna ni Eliakim a putot a lalaki ni Hilkias, de Sebna ken Joa iti panguloen a mangidadaulo, "Pangngaasim ta agsaoaka kadakami nga adipenmo iti pagsasao ti Arameo nga Aramaic, ta maawatanmi daytoy. Saanka a makisarita kadakami iti pagsasao ti Juda a mangmangnged dagiti tattoa nga adda iti rabaw ti pader." **12** Ngem kinuna ti panguloen a mangidadaulo, "Imbaonnak kadi ti apok iti apoyo ken kadakayo tapno ibaga dagitoy a sasao? Saan kadi nga imbaonnak kadagiti tattoa nga agtugtugaw iti rabaw ti pader, a kadduyonto a mangan kadagiti takkida ken uminom kadagiti isboda? **13** Ket nagtakder ti panguloen a mangidadaulo ket impukkawa iti pagsasao dagiti Judio a kunana, "Denggenyo dagiti sasao ti natan-ok nga ari, ti ari ti Asiria. **14** Kuna ti ari, 'Saanyo nga ipalubos nga allilawennakayo ni Ezebias, ta saannakayonto a maispal. **15** Saanyo nga ipalubos a pagtakennakayo kenni Yahweh, a kunana, "Awan duuadua nga ispalennatayonto ni Yahweh; saan a maiyawat daytoy a siudad iti ari ti Asiria." **16** Saanyo a denggen ni Ezebias, ta kastoy ti kuna ti ari ti Asiria: 'Makikappiakayo kaniak ket rummuarkayo a mapan kaniak. Ket ti tunggal maysa kadakayo ket mangan iti bukodna nga ubas ken iti bukodna nga igos ken uminum iti danum manipud iti bukodna a bubon. **17** Aramidenyo daytoy agingga nga umayak ket ipankayo iti maysa a daga a kas iti bukodyo a daga, daga iti bukbukel ken baro nga arak, daga iti tinapay ken kaubasan.' **18** Saanyo nga ipalubos nga iyaw-anwannakayo ni Ezebias, a kunana, 'Ispalennatayonto ni Yahweh.' Adda kadi ti uray siasino kadagiti dos dagiti tattoa ti nangispal kadakuada manipud iti pannakabalin ti ari ti Asiria? **19** Sadino ti ayan dagiti dios ti Hamat ken Arpad? Sadino ti ayan dagiti dios ti Sefarvaim? Naispalda kadi ti Samaria manipud iti pannakabalin? **20** Kadagiti amin a dios dagitoy a daga, adda kadi ti uray siasino a dios a nakaipalit iti dagana manipud iti pannakabalin, a kasla maisalakan met ni Yahweh ti Jerusalem manipud iti bilegko?" **21** Ngem nagtalainea a naulimek dagiti tattoa ket saanda a simmungbat, ta ti bilin ti ari ket, "Saanyo a sungsungbatan isuna." **22** Kalpasanna, ni Eliakim a putot ni Hilkias, a mangimamatlon iti palasio, ni Sebna nga eskriba, ken ni Joa a putot ni Asaf, nga agisursurat, napanda kenni Ezebias a naray-ab dagiti kawesda ket imbagada kenkuana dagiti sasao ti panguloen a mangidadaulo.

37 Ket napasamak nga idi nangngeg ni Ari Ezekias ti impadamagda, rinay-abna dagiti kawesna, nagkawes isuna iti nakersang a lutop, ket simrek iti balay ni Yahweh. **2** Imbaonna ni Eliakim a mangimamatlon iti palasio, ni Sebna nga eskriba, ken dagiti panglakayen dagiti padil a mapan kenni Isaias a profeta a lalaki a putot ni Amos, nakakawesda amin iti nakersang a lutop. **3** Kinunada kenkuana, "Kuna ni Ezebias, 'Daytoy nga aldaw ket aldag ti panagsagaba, pannakatubngar, ken pannakababain, kas iti tiempo a dandanin a maipasngay ti maysa a maladaga, ngem awan ti pisga ti ina a mangipasngay iti anakna. **4** Nalabit a denggen ni Yahweh a

Diosmo dagiti sasao ti panguloen a mangidadaulo, nga imbaon ti ari ti Asiria nga apona a mangkarit iti sibibiag a Dios, ket tubngarennagagitit sasao a nangngeg ni Yahweh a Diosmo. Ita, ikararagam dagiti nabatbat nga adda pay laeng ditoy." 5 Napan ngardut kenni Isaia dagiti adipen ni Ari Ezekias, 6 ket kinuna ni Isaia kadakuada, "Ibagayo iti apoyo: 'Kuna ni Yahweh, "Saanka nga agbuteng kadagiti sasao a nangneggmo, a pananglais kaniak dagiti adipen ti ari ti Asiria. 7 Denggem, mangikabilak iti maysa nga espiritu kenkuana, ket makangngegto isuna iti damag ket agsubli isuna iti dagana. Ippasagkonto isuna babaen iti kampilan iti bukodna a daga." 8 Kalpasanna, nagsubli ti panguloen a mangidadaulo ket nasarakanna ti ari ti Asiria a makigubugbat iti Libna, ta nangneggna a pimmanaw ti ari ti Lakis. 9 Ket nangnegg ni Senakerib a nagsagana a manggubugbat kenkuana ni Tirhaka nga ari ti Etiopia ken Egjipto, isu a nangibaon manen isuna kadagiti mensahero kenni Ezekias, kastoy ti kuna ti mensahe: 10 "Ibagayo kenni Ezekias nga ari ti Juda, "Saanmo nga ipalubos nga allilawennaka ti Diosmo a pagtaltalkam, a kunana, "Saan a maiyawat ti Jerusalem iti ima ti ari ti Asiria." 11 Kitaem, nangneggmo no ania ti inaramid dagiti ari ti Asiria kadagiti amin a dagdaga babaen iti naan-anay a panangdadaelda kadakuada. Isu a maispalkanto kadi? 12 Inispal kadi ida dagiti dios dagiti nasion, dagiti nasion a dinadael dagiti ammak: ti Gozan, Haran, Resef, ken dagiti tattao ti Eden idiy Telasar? 13 Sadino ti ayan ti ari ti Hamat, ti ari ti Arpad, ti ari dagiti siudad ti Sefarvaim, ti Hena, ken Iva?" 14 Inawat ni Ezekias daytoy a surat manipud kadagiti mensahero ket binasanaa daytoy. Ket simmang-at isuna a napan iti balay ni Yahweh ket inukradna daytoy iti sangoanan ni Yahweh. 15 Nagkararag ni Ezekias kenni Yahweh: 16 "O Yahweh a Mannakabalin-amin, a Dios ti Israel, sika a natukagway iti ngatoen dagiti kerubim, sika laeng ti Dios a mangiturturay iti amin a pagarian iti lubong. Pinarsuam ti langit ken ti daga. 17 Ibaw-ingmo ti lapayagmo, O Yahweh, ket denggem. Luktam dagiti matam, O Yahweh, ket kitaem, ken denggem dagiti sasao ni Senakerib, nga impatulodna tapno laisenna ti sibibiag a Dios. 18 Pudno, O Yahweh, a dinadael dagiti ari ti Asiria dagiti amin a nasion ken dagiti dagada. 19 Pinuoranda dagiti dios dagiday a nasion, ta saanda a dios no di ket aramid dagiti ima dagiti tattao, kayo ken bato laeng. Isu a dinadael ida dagiti taga-Asiria. 20 Isu nga ita, O Yahweh a Diosmi, isalakkannaki manipud iti pannakabalinna, tapno maammoan koma dagiti amin a pagarian iti lubong a sika laeng ti agmaymaysa a Yahweh. 21 Ket nangipatulod iti mensahe ni Isaia nga anak ni Amos kenni Ezekias, a kunana, "Kuna ni Yahweh a Dios ti Israel, "Gapu ta nagkararagka kaniak maipapan kenni Senakerib nga ari ti Asiria, 22 daytoy ti sao nga imbagia ni Yahweh maipapan kenkuana: "Um-umsiennaka ti birhen nga anak ti Sion ken katkatawaannaka tapno laisennaka; iringwingiwing iti anak ti Jerusalem ti ulona kenka. 23 Siasino kadi ti kinarit ken linalismo? Ken siasino kadi ti pinukkawam ken nangitangadam kadagiti matam a sitatangsit? Iti Nasantoan ti Israel. 24 Babaen kadagiti adipenmo, kinaritmo ti Apo ket kinunam, 'Simmang-atak kadagiti nangangato a tapaw dagiti bantay a kaduau dagiti adu a karwahek, iti kangatoan a disso ti Lebanon. Pukanekto dagiti natayag a sedro daytoy ken dagiti kasasayaatan a kayo ti saleng sadiy, ken sumrekato iti kaadwayan a nangato a disso, ti nabung a bakir daytoy. 25 Nangkaliak kadagiti bubon ken immunum iti danum dagiti gangganaet; pinatianak dagiti amin a karayan ti Egjipto iti dapan dagiti sakak." 26 Saanmo kadi a nangnegg no kasano nga inkeddengko daytoy idu un-una a panawen ken no kasano nga inaramidko daytoy idu un-una a tiempo? Ita, ipatpatungpalko daytoy. Addaka ditoy tapno pagbalinen a gabsuon dagiti narba dagiti siudad a narigat a maraut. 27 Dagiti agnanaed kadagitoy, a nakapsut ket mariribukan ken mapababainan. Kaslada kadagiti mulmula iti tay-

ak, nalangto a ruot, ti ruot iti atep wenneo iti tay-ak, a magango no puk-oyan ti napudot nga angin manipud iti daya. 28 Ngem ammok ti panagtugawmo, ti panagruarmo, ti panagserrekmo, ken ti panagpungtotmo kaniak. 29 Gapu iti panagpungtotmo kaniak, ken gapu ta dimmanun kadagiti lapayagko ti kinatangsitmo, ikabilkonto ti kaw-itko iti agongmo, ken busalankanto; isublikanta iti isu met laeng a dalan nga immayam." 30 Daytoyo ti pagilasinam: Iti daytoy a tawen, mangankayonto kadagiti balang, ken iti maikadua a tawen ket ti agsaringit manipud iti dayta. Ngem iti maikatlo a tawen, masapul nga agmula ken agapitkayo, agmulakayo kadagiti ubas ket kanenyu dagiti bungada. 31 Ti nabati a nakalasat iti balay ti Juda ket agramutto manen ken agbunga. 32 Ta rummuarto dagiti nabati manipud iti Jerusalem; rummuarto dagiti nakalasat manipud iti Bantay Sion.' Aramidente daytoy iti regta ni Yahweh a Mannakabalin-amin." 33 Ngarud, kastoy ti kuna ni Yahweh maipapan iti ari ti Asiria: "Saanto isuna a sumrek iti daytoy a siudad, wenneo mangibiat iti pana ditoy. Ken saanto isuna nga umay iti sangoanan daytoy nga addaan iti kalasag wenneo mangaramid iti pagbatayanna a manglakub iti daytoy. 34 Ti dalan a nagnaanna nga immay ket isunto met laeng ti dalan a pagnaanna a pumanaw; saan isuna a sumrek iti daytoy a siudad. Daytoy ti pakaammo ni Yahweh. 35 Ta salaknibakto ken ispalekte daytoy a siudad, gapu kaniak ken gapu kenni David nga adipenko." 36 Kalpasanna, rimmuar ti anghel ni Yahweh ket rinautna ti kampo dagiti taga-Asiria, pinatayna ti 185,000 a mannakigubat. Idi bimmangon dagiti tattao iti parbangon, agkakaiwara dagiti bangkay. 37 Isu a pimmanaw ni Senakerib nga ari ti Asiria iti Israel ket nagawid ken nagtalinaed iti Nineve. 38 Saan a nagbayag, kabayangan nga agdayawday isuna iti balay ni Nisroc a diosos, pinatay isuna dagiti annakna a ni Adramalec ken ni Sarazer babaen iti kampilan. Ket naglibasda a napan iti daga ti Ararat. Ket ni Esarhadon nga anakna ti nagturay a kas ari a simmukat kenkuana.

38 Kadagidi nga aldaw, nagsakit ni Hezekias ken ngannganin matay. Isu a napan kenkuana ni Isaia a putot a lalaki ni Amos a profeta ket kinunana kenkuana, "Kuna ni Yahweh, 'Iyurnosmon ti balaymo ta mataykan, saankan nga agbiag.'" 2 Kalpasanna simmango ni Hezekias iti pader ket nagkararag kenni Yahweh. 3 Kinunana, "Pangngaasim O Yahweh ta lagipem no kasanoak a nagbiag a napudno iti sangoanan iti amin a pusok, ken no kasano ngka naramid dagiti nasayaat iti imatangmo." Ket nagsangit iti nasaem ni Hezekias. 4 Kalpasanna, dimteng ti sao ni Yahweh kenni Isaia a kunana, 5 "Mapanmo ibaga kenni Hezekias a pangulo dagiti tattao, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Dios ni David a kapuonam: Nangneggko ti kararagmo ken nakitak dagiti luluam. Kitaem, nayunak iti sangapulo ket lima a tawen ti biagmo. 6 Ket ispalenka ken daytoy a siudad manipud iti pannakabalin ti ari ti Asiria, ket salaknibak daytoy a siudad. 7 Daytoyo ti pagilasinam manipud kaniak a ni Yahweh, nga aramidekto no ania ti imbagak: 8 Kitaem, pagsubliketo iti sangapulo nga addang ti aniniwan iti agdan ni Ahaz." Isu a nagsubli iti sangapulo nga addang iti agdan nga isu ti bimmabaanna. 9 Daytoy ti naisurat a kararag ni Hezekias nga ari ti Juda, idu nagsakit isuna ket naimbagan: 10 "Imbagak nga iti kabanbanuagak innakon kadagiti ruangan ti sheol; maibaonak sadiy iti nabatbat a tawtawenko. (Sheol h7585) 11 Imbagak a saankon a makita ni Yahweh, ni Yahweh iti daga dagiti sibibiag; saankon a mammatmatan dagiti tattao wenneo dagiti agnanaed iti lubong. 12 Naikkaten ti biagko ket naipanawen kaniak a kasla iti tolda ti maysa nga agaspastor; Nalukotkon ti biagko a kasla iti maysa nga umaabel; putputedem ti biagko manipud iti pagabbelan; gibgibusem ti biagko iti nagbaetan ti aldaw ken rabii. 13 Nagdung-awak aqgingga iti agsapa; kasla iti maysa a leon,

rangkarangkayenna dagiti tulangko; Iti nagbaetan ti aldaw ken rabii, gibgibusem ti biagko. **14** Agit-itak a kasla maysa a salapingaw ken maysa a kalapati; nabannog dagiti matakon a tumantngad. O Apo, maidaddadanesk; tulongnakk. **15** Ania ti mabalinko nga ibaga? Nagsaon isuna kaniak, ket inaramidnan daytoy; magnaakta a nainayad iti amin a tawenko gapu ta kasta unay ti panagladingitko. **16** O Apo, ti panagsagaba nga intedmo ket naimbag para kaniak; sapay koma ta maisubli kaniak ti biagko; insublim ti biagko ken ti salun-atko. **17** Agpaay iti pagimbagak a napadasak ti kasta a panagladingit. Inispalhak manipud iti abut ti pannakadadael; ta imbellengmo dagiti amin a basbasolko iti likodam. **18** Ta saan a makapagyaman kenka ti sheol; saannaka a maidaydayaw ti patay; dagiti agpababa iti abut ket saan a mangnamnama iti kinamatalekmo. (**Sheol h7585**) **19** Ti sibibiag a tao, ti sibibiag a tao, isuna ti makapagyaman kenka, a kas iti ar-aramidek iti daytoy nga aldaw; ipakaammo ti maysa nga ama kadagit annakna ti kinamatalekmo. **20** Isalakkann ni Yahweh, ken rambakanminto babaen iti samiweng iti amin nga aldaw iti biagtayo iday balay ni Yahweh. **21** Ita, kinuna ni Isaia, "Pagalaem ida iti sangkatipkel nga igos ken ikabilmo daytoy iti lettegna ket umiimbago isuna." **22** Kinuna pay ni Hezekias, "Anianto ti pagilasinan a sumang-ataktok manen iti balay ni Yahweh?"

39 Iti dayta a tiempo, nangipatulod ni Merodak Baladan nga anak ni Baladan, nga ari ti Babilonia, iti sursurat ken sagut kenni Hezekias; ta nadamagna a nagsakit ni Hezekias ket immibagen. **2** Naay-ayo ni Hezekias kadagitoy a banbanag; impakitana kadagit mensahero iti bodegana a nakaidulinan dagiti napapateg a banbanag-ti pirak, ti balitok, dagiti bangbanglo ken dagiti napapateg a lana, ti pagiduldulinan kadagit armsna, ken amin a masarakan iti dayta a bodegana. Awan ti aniaman iti balayna, wenco iti amin a pagarianna ti saan nga impakita ni Hezekias kadakuada. **3** Kalpasan daytoy, napan ni profeta Isaia kenni Ari Hezekias ket sinaludsodna kenkuana, "Ania ti imbag ka dagitoy a lallaki? Sadino ti nagappuanda?" Kinuna ni Hezekias, "Immayda kaniak manipud iti adayo a pagilinan ti Babilonia." **4** Sinaludsod ni Isaia, "Ania ti nakitada iti uneq ti balaymo?" Insungbat ni Hezekias, "Nakitada amin nga adda iti uneq ti balayko. Awan ti aniaman kadagit napapateg a banbanag iti balayko a saanko nga impakita kadakuada." **5** Ket kinuna ni Isaia kenni Hezekias, "Denggem ti sao ni Yahweh a Manakabalin-amin: **6** "Kitaem, dumtengto dagiti aldaw nga amin a banag iti palasiom, dagiti banbanag nga indulin dagiti kapuonam aqingga iti daytoy nga aldaw, ket maipanto iday Babilonia. Awanto ti mabati, kuna ni Yahweh. **7** Ket dagiti annak a lalaki a naiyanak manipud kenka, nga isu ti nagbalinam nga amipanawdanto ida, ket agbalindanto nga eunuko iti palasio ti ari iti Babilonia." **8** Kalpasanna, kinuna ni Hezekias kenni Isaia, "Ti sao ni Yahweh nga imbagam ket naimbag." Ta pinanunotna, "Addaanto ti kappia ken kinatalged kadagitoy aldawko."

40 "Iliwiwaenyo, liwiwaenyo dagiti tattaok," kuna ti Diosyo. **2** Agsaokayo a naalumanay iti Jerusalem; ken ipakaammoy kenkuana a naglippasen ti pannakigubatna, a napakawanen dagiti nagbasolanna, ta inawatnan manipud iti ima ni Yahweh iti namindua a dasar ti supakap iti amin a basbasolna. **3** Maya a timek ti agpukpukaw, "Iti let-ang, isaganayo ti dahan ni Yahweh; iti Araba, palintegenyo ti dahan nga agpaay iti Diostayo." **4** Tunggal tanap ket ngumatonto, ken tunggal bantay ken turad ket mapatad; ken dagiti likka-likkaong ken lasonglasong a daga ket mapatadto **5** ken ti dayag ni Yahweh ket maiparangarangto, ken sangsangkamaysanto a makita daytoy dagiti amin a tattao; ta insao daytoy ti ngiwat ni Yahweh. **6** Kuna ti maysa a timek, "Agsangitka." Simmungbat ti

maysa, "Ania ngay ti isangitak?" "Amin a lasag ket kasla ruot, ken ti kinapudhoda iti tulag ket kasla sabong iti tay-ak. **7** Magango dagiti ruot ken malaylay ti sabong no agpuyopoy ti anges ni Yahweh iti daytoy; pudno unay a ti sangkataoan ket kasla ruot. **8** Magango ti ruot, malaylay ti sabong ngem ti sao ti Dios ket mataginayon." **9** Sumang-atka iti tapaw ti nangato a bantay, O Sion a taga-iwaragawag iti naimbag a damag, ket ipukkawmo ti timekmo a buyogam ti pigsa; iwaragawagmo ti naimbag a damag iti Jerusalem. Ipukkawmo; saanka nga agbuteng. Ibagam kadagit siudad ti Juda, "Adtoy ti Diosyo!" **10** Kitaem, um-ummay ti Apo a ni Yahweh a kas maysa a naballigi a mannakigubat, ken ti nabileg nga imana ti mangiturturay para kenkuana. Kitaem, adda kenkuana iti gungunana, ket umununa kenkuana ti pagsupapakna. **11** Taraonanna ti arbanna a kas iti maysa nga agpapastor, ummongenna iti takkiagna dagiti urbon a karnero, ken awitenna ida iti asideg ti pusona, ken naannadnato nga idauloan dagiti kabaina a karnero nga apaspasuso kadagit urbonda. **12** Siasino ti nangskuat iti danum iti duklup ti imana, nangrukod iti kinalawa ti tangatang, nangummong iti tapuk ti lubong iti maysa a basket, nangtimbang kadagit banbantay wenco tuturod iti pagtimbang? **13** Siasino ti makaammo iti panunot ni Yahweh, wenco nangisuro kenkuana a kas mammagbagana? **14** Adda kadin ti nangbalakad kenkuana? Siasino ti nangisuro kenkuana iti husto a wagas a mangaramid kadagit banbanag, ken nangisuro kenkuana iti pannakaammo, wenco nangipakita kenkuana iti dalan ti pannakaawat? **15** Kitaenyo, dagiti nasion ket maiyang iti maysa a tedted iti timba, ken naibilang a kasla tapok iti pagtimbang; kitaenyo, timtimbangenna dagiti puro a kasla mulit. **16** Saan nga umdas a pagsungrod ti Lebanon, wenco dagiti atap nga ayup dagitoy ket saan nga umdas para iti daton a mapuoran. **17** Amin a nasion ket saan nga umdas iti sangoananna; imbilangna ida nga awan serserbita. **18** Siasino ngarud ti pangipadisanyo iti Dios? Iti ania a didiosen ti pangipadaanyo kenkuana? **19** Iti maysa a didiosen! Sukogen daytoy ti maysa a dumidiseno; pakalukkopan daytoy ti mammanday iti balitok ken imontaranna iti pirak a kawar. **20** Tapno mangidaton, mangpili isuna iti kayo a saan a baktaken; agbirok isuna iti kumikitkit nga agarramid iti didiosen a saan a matuang. **21** Saanyo kadi a naammoan? Saanyo kadi a nangngeg? Saan kadi a naibaga kadakayo manipud idi punganay? Saanyo kadi a naawatan manipud iti pannaka-ipundasion iti lubong? **22** Isuna ti agtugtugaw iti ngatoen ti daga; ken dagiti agtataeng ket kasla kadagit dudon iti sangoananna. Iyuk-ukradna dagiti langit a kasla kurtina ken iwarwarasma dagitoy a kas tolda a pagyanan. **23** Pabassitenna dagiti mangiturturay ken ar-aramidenna ida nga awan pategda ditoy daga. **24** Kitaenyo, saanda unay a naimula; kitaenyo, saanda unay a naiwaris; kitaenyo, saanda unay a rimmatot iti daga, sakbay pay a puyotanna ida, ket aglaylaydan, ken itayab ida ti pul-oy ti angin a kasla arutang. **25** "Siasino ngarud ti pangipadisanyo kaniak, siasino ti kalanglangak?" kuna ti Nasantoan a Dios. **26** Tumangadkayo iti tangatang! Siasino ti nangparsua amin kadagitoy a bitbituen? Tinudinganna dagitoy kadagit puestoda ken aw-agwaganna amin ida iti nganda. Babaen iti kinatan-ok ti bilega ken babaen iti pigsa ti pannakabalinna, awan ti uray maysa a mapukpukaw. **27** Jacob, apay a kunaem, ken Israel, apay nga ipaduyakyakmo, "Nailinged kenni Yahweh ti dalanko, ken awan ti pakaseknan ti Diosko maipapan iti panangkalintegak?" **28** Saanyo kadi a naammoan? Saanyo kadi a nangngeg? Ti agnayanon a Dios a ni Yahweh, a Namarsua iti pagpatinggaan ti daga ket saan a mabannog wenco agkapsut; awan ti pagpatinggaan ti pannakaawatna. **29** Pappapigsaenna dagiti nabannog; ken pabpabaroenna ti regget dagiti nakapuy. **30** Uray dagiti agtutubo ket mabannog ken agkapuy, ken dagiti ubbing ket maitibkol ken maitublik; **31** ngem dagiti agur-uray kenni Yahweh ket

pabaroenda ti pigsada; agtayabda nga addaan iti payyak a kasla kadagit agila; agarayadanto ket saanda a mabannog; magnadanto ket saanda a matalimudaw.

41 Dumgngegkayo kaniak a siuulimek, dakayo a dagdaga iti adayo; pabaroen koma dagiti nasion ti pigsada; umasidegda koma ket agsaoda; agiinnasidegtayo tapno aglilinawagtayo. **2** Siasino ti nangsugsog iti maysa a taga-daya? Siasino ti nangayab kenkuana tapno agserbi kenkuana? Impaimana dagiti nasion kenkuana ken nangted kenkuana iti pannakabel a mangparemk kadagit ar-ari; ar-aramidenna ida a kasla tapuk babaen iti kampillanna, a kasla naitayah a punget iti baina. **3** Kamkamatenna ida ken lumablitas a saan a maan-an, iti napartak a pagnaan a saan pay a nasagid dagiti sakana. **4** Siasino ti nangaramid ken nangtungpal kadagitoy nga ar-aramid? Siasino ti nangayab kadagit kapututan manipud idi punganay? Siak a ni Yahweh ti umuna ken ti maudi, siak dayday. **5** Nakita dagiti purpuro ket nagbutengda; napigeger dagiti pagpatinggaan ti daga; umasidegda ken umayda. **6** Tultulongan ti tunggal maysa ti kaarubana, ken ibagada iti tunggal maysa, 'Bumilegik.' **7** Isu a parparegtaen ti karpintero ti mammanday, ken parparegtaen ti agmarmartilyo ti agtaltaltal ti pasnaan, a kunana iti aglinlinang, 'Nagsayaat ti pannakalinangna.' Inlansada daytoy tapno saanto daytoy a matnag. **8** Ngem sika Israel nga adipenko, Jacob a pinilik, nga anak ni Abraham a gayyemko, **9** sika nga isubsublik manipud kadagit murdong ti daga, sika nga inawagak manipud kadagit adayo a lugluglar, ken ti nangibagaak, 'Sika ti adipenko;' Pinilika ken saanka a linaksid. **10** Saanka nga agbuteng ta addaak kenka. Saanka a madanagan ta siak ti Diosmo. Papigsaenka, tulongkaka ken ipangatoka babaen iti kannawan nga ima ti naikari a balligik. **11** Kitaeny, amin a gumurgura kadakayo ket maipababa ken maibabainto; dagiti sumupsuppiat kadakayo ket kasdanto la awan ken mapukawdanto. **12** Sapulemo ket saanmo a masapulan dagiti nakisuppiat kenka; dagiti nakigubugbat kenka ket agbalinto a kasla awan, awan kapaypay-anda. **13** Ta siak, ni Yahweh a Diosmo ti mangkibin iti makannawan nga imam, ibagak kenka, 'Saanka nga agbuteng; tulongkaka.' **14** Saanka nga agbuteng, Jacob, sika nga igges, ken dakayo a lallaki ti Israel; tulongkayonto' - daytoy ti pakaamno ni Yahweh, a Mannubbomto ken Nasantoan a Dios ti Israel. **15** 'Kitaen, pagbalinenka a kasla natadem a pagtaltag; baro ken dua ti tademna; taltalgemto dagiti banbantay ken rumekem ida; aramidemo a kasla taep dagiti turturod. **16** Itaepmonto ida, ket itayabto ida ti angin; warawaraento ida ti angin. Agrag-okanto kenni Yahweh, agrakanto iti Nasantoan a Dios ti Israel. **17** Agbirok iti danum ti maparparigat ken agkasapulan ngem awan a pulos, ken agmaga dagiti dila gapu iti pannakawaw; Siak a ni Yahweh ket sumungbatto kadagit kararagda; Siak a Dios ti Israel ket saankonto ida a baybay-an. **18** Pagayusekto dagiti waig kadagit turturod, ken dagiti ubbog iti tengnga dagiti tanap; Pagbalinekto a dan-aw ti danum ti disierto ken ti natikag a daga nga ubbog ti danum. **19** Iti let-ang, agtubonto ti sedro, ti akasia, ti arayan ken ti kayo ti olibo; pagtuboekto ti disierto ti saleng, ti aruo ken ti parwa. **20** Aramidekto daytoy tapno makita, mabigbig, ken maawatan dagiti tattao nga inaramid daytoy ti ima ni Yahweh, a pinarsua daytoy ti Nasantoan a Dios ti Israel. **21** Ibagayo ti darumyo," kuna ni Yahweh; 'iparangyo ti kasayaatan a pamanneknekyo nga agpaay kadagit didiosenyo,' kuna ti Ari ni Jacob. **22** Yegda koma kadakami dagiti bukodda a pamanneknekyo; paumayeno ida iti sangoanan ken ipakaammota kadakami no ania ti mapasamak, tapno maammoanmi a nalaing dagitoy a banbanag. Ibagada koma kadakami dagiti immuna nga impadtoda a pakaamno tapno utobenmi dagitoy ken ammoenmi ti pannakapatungpal dagitoy. **23** Ibagayo dagiti banbanag maipapan iti masakbayan

tapno maammoanmi no dioskayo; agaramidkayo iti naimbag wenco dakes tapno agbuteng ken masdaawkami. **24** Kitaeny, awan serserbi dagiti didiosenyo ken dagiti aramido; ti mangpili kadakayo ket makarimon. **25** Nangpataudak iti maysa a tao manipud iti ammianan ket umay isuna; manipud iti isisingising ti init, inayabak isuna nga umaw-awag iti naganko, ket ibaddeknanto a kasla pitak dagiti mangiturturay, kas iti dumadamil a mangibaddebaddek iti pila. **26** Siasino ti nangiwaragawag iti daytoy manipud idi punganay, tapno maammoantayo? Ken sakbay a nangrugi ti tiempo tapno maibagatayo, "Husto isuna?" Ngem kinapudnona, awan ti nangipblaak iti daytoy, wen, awan ti nakangngeg nga adda ti aniaman nga imbagayo. **27** Immuna a kinunak iti Sion, "Kitaeny, adtoydan;" Nangibaonak iti maysa a mangipadamat iti Jerusalem. **28** Idi kimmittaak, awan a pulos, awan ti uray maysa kadakuada a makedait iti nasayaat a pammagbagi, ti makasungbat iti saludsodko. **29** Kitaeny, awan serserbiada amin ken dagiti ar-aramidda ket awan serserbina; dagiti sinukogda nga imahe ket angin ken kinaubbaw.

42 Adtoy, ti adipenko, ti pabpablegek; ti pinilik, isuna a pakaragsakak. Inkabilko ti Espirituk kenkuana; iyegnanto ti kinalinteg kadagit nasion. **2** Saanto isuna nga agikkis wenco agpukkaw, wenco ipangngeg ti timekna kadagit kalkalsada. **3** Saanna a tukkolen ti naparpar a runo, ken ti nakudrep a pabilo ket saannontu nga iddepen; sipupudhonto nga ipatungpalna ti kinalinteg. **4** Saanto isuna a kumapsut wenco maupay ajiingga a naipsadeknan ti kinalinteg iti rabaw ti daga; ket aguray iti lintegna dagiti daga iti igid ti baybay. **5** Daytoy ti ibagbaga ti Dios a ni Yahweh, isuna a namarsua kadagit langit ken nangukrad kadagitoy; isuna a nangukrad iti lubong ken mangmangted iti biag iti daytoy; isuna a mangmangted iti anges kadagit tattao iti daytoy, ken biag kadagit agnanaed iti daytoy; **6** "Siak a ni Yahweh, inayabanka iti kinalinteg ket kibinenkanto. Aywanankanto ken isaadkanto a kas katulagan kadagit tattao, a kas lawag kadagit Hentil, **7** tapno luktam dagiti mata dagiti bulag, tapno wayawayaan dagiti balud manipud iti nasipteng a pagbaludan, ken dagiti agtugtugaw iti nasipteng iti balay a pagbaludan. **8** Siak ni Yahweh, dayta ti naganko; ket saanko nga ibingay ti dayagko iti dadduma wenco ti dayawko kadagit kinitikitinan a diidiso. **9** Kitaenyio, napasamaken dagiti immuna a banbanag, ita, ipakaammokon dagiti baro a mapasamak. Sakbay a mangrugi a mapasamaken dagitoy, ibagakon kadakayo ti maipapan kadagitoy." **10** Kantaanyo ni Yahweh iti baro a kanta, ken pagdayawna kenkuana manipud iti pungto ti daga; dakayo a sumalsalog iti baybay, ken amin nga adda iti daytoy, dagiti daga iti igid ti baybay ken dagiti agnanaed kadagitoy. **11** Agikkis koma ti disierto ken dagiti siudad, agpukkaw koma gapu iti rag-o dagiti rehion iti Kedar! Agkanta koma dagiti agnanaed iti Sela; agpukkawda koma manipud kadagit tapaw ti bantay. **12** Idaydayawda koma ni Yahweh ken ipakaammota ti dayawna kadagit daga iti igid ti baybay. **13** Rummuarto ni Yahweh a kas maysa a mannakigubat; mapanton isuna a kas maysa a mannakigubat. Ipakitanon ti pungtontlo. Agpukkawto isuna, wen, agpukkawto isuna iti pukkaw ti gubat; ipakitanon kadagit kabusorna ti pannakabalinna. **14** Nabayag a panawan a nagulimekak; nagtatalnaak ken ginawidak ti bagik; ita, agikkisak a kas iti babai nga agpaspasikal; agangsabak ken agal-alak. **15** Rebbaekto dagiti banbantay ken dagiti turturod ket pagangoekto dagiti mulmulada; pagbalinekto nga isla dagiti karayan ken pagmagaekto dagiti dan-aw. **16** Iyegkonto dagiti bulsek babaen iti dalam a saanda nga ammo; idalankonto ida kadagit dalam a saanda nga ammo. Pagbalinekto a lawag ti kinasipnget iti sangoananda, ken pagbalinekto a nalinteg dagiti nakillo a disso. Dagitoy dagiti banbanag nga aramidekto ket saankonto ida a panawan. **17** Mailaksiddanto, maibabaindanto

a naan-anay, isuda nga agtaltalek kadagiti kinitikitan nga imahe, a mangibagbaga kadagiti nikitikitan nga imahe, "Dakayo dagiti diosmi." 18 Denggenyo, dakayo a tuleng; ken kitaenyo dakayo a bulag tapno makitayo. 19 Siasino ti bulag, no saan a ti adipenko? Wenko tuleng a kas iti mensahero nga imbaonko? Adda kadi bulag a kas iti nakitulagak, wenko bulag a kas iti adipen ni Yahweh? 20 Adu dagiti banbanag a makitkitayo ngem saanyo a maawatan; nakalukat dagiti lapayag ngem awan ti dumdumgeg. 21 Makaayayo kenni Yahweh a dayawen ti kinalintegna ken itan-ok ti lintegna. 22 Ngem dagitoy a tattao ket natakawan ken nasamsaman; naipalabogda amin kadagiti ab-abut, naipupokda kadagiti pagbaludan; nasamsamda nga awan ti siasinoman a mangispal kadakuada, ken awan ti siasinoman a nagkuna, "Isubliyo ida!" 23 Siasino kadakayo ti mangipangago iti daytoy? Siasinonto ti mangipangag ken mangdenggeg iti masakbayan? 24 Siasino ti nangiyawat kenni Jacob kadagiti mannanakaw, ken ti Israel kadagiti tulisan? Saan aya a ni Yahweh, a nagbasolantayo, nga akin-wagas iti nagkedkedanda nga aramiden, ken akin-linteg iti nagkedkedanda a pagtulnongan? 25 Isu nga imparukpokna ti nakaro a pungtutna maibusor kadakuada, nga addaan iti pannakadadael babaen iti gubat. Simged daytoy iti aglawlawda ngem saanda a naamiris daytoy; inuramna ida ngem saanda a pinagan-an.

43 Ngem ita, kastoy ti kuna ni Yahweh, a namarsua kenka Jacob, ken nangskog kenka Israel: "Saanka nga agbuteng, gapu ta sinubotka; Inawaganka babaen iti naganmo, kukuaka. 2 No lumasatka iti danum addaako kenka; ken iti panagballasiwmo kadagiti karayan, saankanto a malipus. Inton magna iti apuy saankanto a mauram, wenko madangran iti apuy. 3 Ta siak ni Yahweh a Diosmo, a Nasantoan a Dios ti Israel, a Mangisalakanmo. Intedko ti Egjipto kas pannakasubbotmo, ti Etiopia ken Seba kas kasukatmo. 4 Yantangay ta napateg ken naisangsangayanka iti imatangko, ay-ayatenka; isu nga iyawatko dagiti tattao a kas kasukatmo, ken dagiti dadduma a tattao a kas kasukat ti biagmo. 5 Saanka nga agbuteng, ta addaak kenka; ummongecko dagiti kaputotam manipud iti daya, ken ummongenkayonto manipud itilaud. 6 Ibagkoto iti amianan, 'Palubosam ida,' ken iti abagatan, 'Saammo ida nga igawid;' Iyegmo dagiti annakko a lallaki manipud iti adayo, ken dagiti annakko a babbai manipud kadagiti nasulinex a rehion ti daga, 7 tunggal maysa a naawagan iti naganko, a pinarsuak a maipaay iti dayagko, a sinukogko, wen, nga inaramidko. 8 Iruarmo dagiti bulsek a tattao, nga addaan kadagiti mata, ken dagiti tuleng, uray pay addaanda kadagiti lapayag. 9 Agguummong amin dagiti naison, ken agtataripnong dagiti tattao. Adda kadi kadakuada ti nakabael a nangipakaammo iti daytoy ken nakaiwaragawag kadatayo kadagiti mapasamakto iti masakbayan? Bay-anyo nga iyegda dagiti saksida a mangpaneknek a hustoda, bay-anyo a dumngedga ken paneknekanda, 'Pudno daytoy.' 10 Dakayo dagiti saksik," kuna ni Yahweh, "ken dagiti adipenko a pinilik, tapno iti kasta, maammoandak koma ken patiendak, ken maaawatanyo a siak isuna. Sakbay kaniak awan ti dios a naaramid, ken awanto ti sumaruno kaniak. 11 Siak, Siak ni Yahweh, ket awan ti sabali pay a mangisalakan no di siak. 12 Impakpakaunak, nangisalakanak, ken impakammok, ket awan ti sabali pay a dios kadakayo. Dakayo dagiti saksik," kuna ni Yahweh, "Siak ti Dios. 13 Manipud ita siak isuna, ket awan ti makanalakan iti siasinoman manipud kadagiti imak. Agtigtignayak, ket adda kadi iti makanisubli iti daytoy?" 14 Kastoy ti kuna ni Yahweh, ti Mannubotyo, a Nasantoan a Dios ti Israel: "Para kadakayo nangibaonak iti mangdarup iti Babilonia a mamagbalin kadakuada amin nga aglemmelemmeng, a mamagbalin kadagiti rag-o ti Babilonia a kankanta a pangdung-aw. 15 Siak ni Yahweh, a Nasantoanyo, a Nangparsua iti Israel, ti Ariyo." 16 Kastoy ti kuna

ni Yahweh (a nangilukat iti dalan iti baybay ken pagnaan kadagiti nadawel a danum, 17 a nangituron iti karwahe ken kabailio, iti armada ken iti nabileg unay. Limnedda a sangsangkamaya; ket saandanto a pulos lummung-aw; napaksiatda, naiddep a kasla apuy ti pabilo.) 18 Saanyo nga amirisen dagiti napasamak iti naglabas, wenco panunoten dagiti banbanag a napasamak iti nabayagen a panawen. 19 Dumngegkayo, mangaramidak iti baro a banag; ita, mapasamaken; saanyo kadi a madmadlaw daytoy? Mangaramidak iti dalan idia diserto ken pagayusek iti let-ang dagiti danum. 20 Dayawendakto dagiti atap nga ayup nga adda kadagiti away, dagiti atap nga aso ken dagiti abestrus, gapu ta mangmangtedak iti danum iti let-ang, ken kadagiti karayan iti diserto, nga inumen dagiti tattao a pinilik, 21 dagitoy a tattao nga inaramidko a para kaniak, tapno ipakaamoda koma dagiti pakaidaydayawak. 22 Ngem saanka nga immawag kaniak, Jacob; naumaka kaniak Israel. 23 Saanka a nangidatag kaniak iti uray ania kadagiti keramer o kasa daton a maipuor; wenco pinadayawannak koma babaen kadagiti sakripisiom. Saanka a pinadagsenan gapu kadagiti sagut a trigo, wenco binannog gapu kadagiti sagut nga insenso. 24 Saannak nga inggatangan iti nabanglo a runo, wenco indaton kaniak ti taba manipud kadagiti ayup a datonmo; ngem ketdi pinadagsenannak kadagiti basbasolmo, binannognak gapu kadagiti dakes nga aramidmo. 25 Siak, wen Siak ti mangik-ikkat kadagiti basbasolmo para met laeng kaniak; ken saankon a pulos a lagipen pay dagiti basbasolmo. 26 Ipalajigimo kaniak no ania dagiti napasamak. Agrikarta; ibagam dagiti rasonmo, a mangpaneknek nga awan basolmo. 27 Nagbasol ti immuna nga amam, ken sinukirdak dagiti mangidadaulom. 28 Ngarud, tulawakto dagiti nasantoan nga opisial; iyawatkonti ti Jacob iti naan-anay a pannakadadael, ken ti Israel iti nakaro a pannakaibabain."

44 Ita dumngegka, Jacob nga adipenko, ken Israel, a pinilik: 2 Kastoy ti kuna ni Yahweh, a nangaramid kenka ken nangbukel kenka iti aanaan ken ti mangtulongto kenka: "Saanka nga agdanag, Jacob nga adipenko; ken sika, Jeshurun, a pinilik. 3 Ta ibukbukkonto ti danum iti rabaw ti mawaw a daga, ken pagayusekto dagiti waig iti natikag a daga; ibukbukkonto ti Espirituk kadagiti kaputotam, ken ti bendisionko kadagiti annakmo. 4 Agrusingdanto iti karuoton, a kas kadagiti lidda nga adda kadagiti igid ti waig. 5 Addanto mangibaga, 'Kukanak ni Yahweh;' ken ti sabali ket mapananagananto iti nagan ni Jacob; ken suratanto ti sabali ti imana iti 'Maibilang kenni Yahweh' ket maawagan iti nagan ti Israel." 6 Kastoy ti kuna ni Yahweh—ti Ari ti Israel ken ti Mannubotna, ni Yahweh a Mannakabalin-amin: "Siak ti immuna, ken ti maudi; ket awanen iti sabali pay a Dios no di Siak laeng. 7 Siasino ti kas kaniak? Ibagana ngarud daytoy ken ipalawagna kaniak dagiti napaspasamak manipud pay idi pinarsuak dagiti immuna a tattao, ken ibagada koma ngarud dagiti mapasamak iti masakbayan. 8 Saanka nga agdanag wenco agbuteng. Saan kadi nga imbagakon kenka idi, ken impakammok daytoy? Sika ti saksik: Adda kadi pay Dios malaksid kaniak? Awanen ti sabali pay a Bato; awan ti ammok a sabali pay." 9 Amin nga agararamid kadagiti didiosen ket awan serserbina; dagiti banbanag a pagragragsakanda ket awan serserbina; saan a makakita dagiti saksida ken awan ti maammoanda, ken maibabaindanto. 10 Siasino ti makaaramid iti maysa a didiosen wenco mangsukog iti didiosen nga awan serserbina? 11 Kitaem, dagiti amin a katulonganna ket maibabainto; dagiti agkitikitit ket tattao laeng. Umadya koma a sangsangkamaya; agbuteng ken maibabaindanto. 12 Agtrabrabaho ti mammaday babaen kadagiti rimientana, suksukogenna daytoy babaen iti martiliona ken ar-aramidenna daytoy babaen iti napisga a takiagna. Mabisin ken mabannog isuna; saan nga uminom iti danum ket matalimudaw. 13 Rukoden ti carpentero ti kaya babaen iti maysa

a linia, sana markaan daytoy babaen iti maysa a tisa. Kitikitanna daytoy babaen kadagit rimientana sana markaan daytoy babaen iti kompas. Kitikitanna daytoy a maiyasping iti imahé ti maysa a tao, a kasla makaay-ayo a tao, tapno maikabil daytoy iti maysa a disso a pagdaydayawan. **14** Mangpuwan isuna kadagit kayo a sedro, wenco mangpili isuna iti maysa a kayo ti lugo wenco maysa a parwa a kayo. Mangalala isuna iti kayo idiy kabakiran. Agmulmula isuna iti maysa a kayo a laurel ket ti tudo ti mangpatubo iti daytoy. **15** Kalpasanna, aramaten daytoy ti maysa a tao a pagsungrod ken paginudoanna. Wen, mangpasged isuna iti apuy sana paglutoan iti tinapay. Kalpasanna, mangaramid isuna manipud iti daytoy iti maysa a didiosen sa agrukbab iti daytoy; mangaramid isuna iti maysa a didiosen sa agrukbab daytoy. **16** Isungrodnna ti sabali a paset ti kayo, itunona iti daytoy ti karnena. Mangan isuna ket mapnep. Aginudo ket kunaenna, "A, nabaraanak, nakitak ti apuy." **17** Iti nabatbat a paset ti kayo agaramid isuna iti didiosen, ti nakitikitan nga imahena; agrukbab isuna iti daytoy sana raemen, ken pagkararaganna daytoy a kunana, "Isalakkannak, ta sika ti diosko." **18** Saanda nga ammo, wenco maawatan, gapu ta bulsekda ken saanda a makakita, ken saan a makarikna dagiti pusoda. **19** Awan ti mangpanpanut, wenco mangam-amiris a kunaenna, "Pinuorak dagiti dadduma a paset ti kayo; wen, nagilutoak pay iti tinapay kadagit beggangna. Nagitunoak iti karne kadagit beggangna ket nanganak. Ita, rumbeng kadi nga aramidek dagiti dadduma a paset ti kayo iti maysa a banag a saan nga umno a pagdayawan? Rumbeng kadi nga agrukbabak iti maysa a kayo?" **20** Arigna a mangmangan isuna iti dapo; iyaw-awani isuna ti naallilaw a pusona. Saanna a maisalakan ti baginna, wenco maibagana la koma, "Daytoy a banag nga adda iti makannawan nga imak ket palsu a dios." **21** Panunotenyoy dagitoy a banbanag, Jacob ken Israel, gapu ta dakayo ket adipenko: Inaramidkayo; dakayo ket adipenko: Israel, saanka a malipatan. **22** Inikkatto, a kasla maysa a napuskol nga ulep dagiti panagrebreldeyo, ken kasla maysa nga ulep, dagiti basbasolyo; agsublikayo kaniak, gapu ta sinubotkayo. **23** Agkantakayo, dakayo a langlangit, gapu ta nagtignay ni Yahweh; agpukkawka, sika nga uneg ti daga; Ipigsayo ti agkanta, dakayo a banbantay, ken dakayo a kabakiran agraman ti tunggal kayo; gapu ta sinubbot ni Yahweh ni Jacob, ken ipakitananto ti dayagna idiy Israel. **24** Kastoy ti kuna ni Yahweh, a Mannubbotyo, a nangbukel kadakayo manipud iti aanakan: "Siak ni Yahweh, a nangaramid iti amin a banag, ti maymaya a nangiyukrad iti langit, ti maymaya a nangaramid iti daga. **25** Siak a mangdadael kadagit pagilaslasinan dagiti ulbod ken mangibabain kadagit mammuyon; Siak a mangpakpakuneng iti masirib ken mangar-aramid a minamaag dagiti balakadda. **26** Siak, a ni Yahweh! —a mangtungtungpal kadagit imbagi ti adipenna ken mangipatpatungpal kadagit balakad dagiti mensaheron, a mangibagbaga iti Jerusalem, 'Isunanto ti pagnaedanda;' ken kadagit siudad ti Juda, 'Maipasdekdanto manen, ken tarimaanekto dagiti nadadel a dissona'— **27** a mangibagbaga iti uneg ti baybay, 'Mamagaanka, ken pagmagaekto dagiti dalluyonmo'— **28** A mangibagbaga maipanggep kenni Ciro, 'Isuna ti pastorko, aramidennanto dagiti amin a dawatek'—mangipaulogto iti ibilin a maipanggep iti Jerusalem, 'Maibangon manen daytoy,' ken maipanggep iti templo, 'Maipasdek manen dagiti pundasionna.'"

45 Kastoy ti kuna ni Yahweh iti pinulotanna, kenni Ciro, a kinibinko ti makannawan nga imana, tapno maiturayanna dagiti nasion iti sangoananna, tapno maikkatan iti igam dagiti arari, ken tapno malukutan dagiti ruangan iti sangoananna, tapno silulukat latta dagiti ruangan: **2** "Umun-unaakto kenka ket patagek dagiti banbantay; burakburakektu dagiti ruangan a brone ken tutukkolektu dagiti landok a balunetda, **3** ken itedkonto kenka

dagiti gameng ti kinasipnet ken dagiti kinabaknang a naidulin, tapno maammoa a siak a ni Yahweh, ti mangaw-awag kenka babaen iti naganmo, Siak a Dios ti Israel. **4** Para iti pagsayataan ti adipenko a ni Jacob, ken ti Israel a pinilin, inawaganka babaen iti naganmo: inikkanka iti pakaidayawam, numan pay saannak nga am-ammo. **5** Siak ni Yahweh, ket awanen ti sabali pay; awanen ti Dios no di siak laeng. Ikkanka iti igam para iti gubat, numan pay saannak nga am-ammo; **6** tapno maammoan dagiti tattao manipud iti pagsingsisingan ti init, ken manipud iti laud, nga awan ti dios no di siak laeng: Siak ni Yahweh, ket awanen ti sabali pay. **7** Inaramidko ti lawag ken pinarsuak ti kinasipnet; inyecko ti talna ken mangar-aramidak kadagit didigra; Siak ni Yahweh, a mangar-aramid kadagitoy amin a banbanag. **8** Dakayo a langit, agtudokayo! Bay-an nga agtudo ti tangatang iti kinalinteg a pannakaisalakan. Sagepsepen koma daytoy ti daga, tapno agrusing koma ti pannakaisalakan, ken agtubo met ti kinalinteg. Siak, a ni Yahweh, ket pinarsuak dagitoy a dua. **9** Asi pay ti siasinoman a makisinnupiat iti nangaramid kenkuana! Maysa a banga kadagit amin a banga iti daga! Nasken kadi nga ibaga ti pila iti agdamdamili, 'Ania ti ar-aramidem?' wenco, 'Ania ti inar-aramidmo—awan kadi imam idi inaramidmo daytoy?' **10** Asi pay ti agkuna iti maysa nga ama, 'Ania ngay daytoy nga iputotmo?' wenco iti maysa nga ina, 'Ania ngay daytoy nga ipasngaymo?' **11** Kastoy ti kuna ni Yahweh, a Nasantoan ti Israel, a Namarsua kenkuana: 'Maipapan kadagit banbanag a mapasamakto, tubngarennak kadi maipanggep kadagit annakko? Ibagam kadi kaniak no ania ti aramidek maipapan kadagit aramid dagiti imak?' **12** Inaramidko ti daga ken pinarsuak ti tao iti rabaw daytoy. Dagiti imak ti nangiyukrad kadagit langit, ken imbilinko kadagit amin a bitbituen nga agparanda. **13** Tinignayko ni Ciro iti kinalinteg, ken papintasektu dagiti amin a pagnaanna. Bangonennanto ti suiddako; paawidennanto dagiti tattaok a naitalaw a kas balud, ket saan a gapu iti bayad wenco pasuksok," kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **14** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Dagiti urnong ti Egjpto ken dagiti tagilako ti Etiopia agraman dagiti Sabeos a natatayag a tattao, ket maiyegto kenka. Kukuamtio amin dagitoy. Surutendakanto, nakakawardanto nga umay. Agruknoidtano kenka ken makipakpakaasidanto kenka a kunada, 'Awan duada nga adda kenka ti Dios, ken awanen ti sabali no di laeng isuna.'" **15** Pudno a sika ti Dios a saan a makitita, Dios ti Israel, a Mannangisalakan. **16** Maibabaindanto amin ken sangsangkamaysadanto a maipababa; dagiti agkitikitkadagit didiosen ket agbiagto iti pannakaibabain. **17** Ngem isalakanto ni Yahweh ti Israel iti agnanayon a pannakaisalakan; saankanto a pulos a maibabain manen. **18** Kastoy ti kuna ni Yahweh, a namarsua kadagit langit, ti pudno a Dios a namarsua iti daga ken nangaramid iti daytoy, ti nangipasdek iti daytoy. Inaramidna daytoy, saan a kas maysa a langalang, ngem inaramidna daytoy a pagnaeden: "Siak ni Yahweh, ket awanen sabali pay. **19** Saan a nalimed ti pannakisaritak, kadagit nalimed a lugar; saanko nga imbagi kadagit kapututan ni Jacob, 'Sapulendak!' ket awan gayam serbi iti panangsapulida kaniak. Siak ni Yahweh, a sипупудно nga agsasao; ibagbagak dagiti nalinteg a banbanag. **20** Aguummongkayo amin, dakayo a napagtalaw manipud kadagit nasiom! Maagda, dagiti mangav-awit kadagit imahan ken dagiti agkarkararak kadagit didiosen a saan a makaisalakan. **21** Umasidekgayo ket ibagayo kaniak, iparangyo dagiti pammanknek! Agkaykaysada koma nga agpanggep. Siasino ti nangipakita iti daytoy idu un-unana? Siasino ti nangiwaraagawag iti daytoy? Saan kadi a Siak, a ni Yahweh? Ken awanen ti Dios malaksid kaniak, maysa a nalinteg a Dios ken Mangisalakan; awan iti sabali no di laeng siak. **22** Agsublikayo kaniak ket maisalakankayo, amin

a pungto ti daga; ta siak ti Dios, ket awanen ti sabali a dios. **23** 'Agsapataak, ibagak ti nalinteg a pagannurotak, ken saanto a maibabawi daytoy: Aparintumengto kaniak ti tunggal tumeng, agkarinto kaniak ti tunggal dila. **24** Ibagbagana, "Kenni Yahweh laeng ti pannakaisalakan ken pigs."^{***} Amin dagiti makaunget kenkuana ket agbainto iti msanggoananna. **25** Kenni Yahweh, amin dagiti kaputotan ti Israel ket maibilangto a nalinteg; agpanakkeldanto gapu iti naaramidanna.

46 Agrukrubbab ni Bel, agdumdumog ni Nebo; aw-awiten dagiti ayup dagiti didiosenda. Dagito a didiosen nga aw-awitenda ket padagsen kadagit nabannog nga ayup. **2** Agrukob ken aparyintumengda a sungsangkamaya; saanda a maispal dagiti imahan, ken uray isuda a mismo ket maitalaw. **3** Dumnggka kaniak, balay ti Jacob, ken dakayo amin, a nabatbatit iti balay ni Jacob, nga inay-aywanak sakbay pay a naipasngaykayo, naisikug iti aanakan: **4** Uray inton lumakaykayo, siak latta, ken uray no aguban dagiti bubuokyo aywanankayto. Pinarsuakayo, ken ipaayko dagiti kasapulanyo, itundakayo iti pakatalgedanyo. **5** Siasino ti pangidiliganyo kaniak? Ken siasino ti kaas-aspingko, tapno mapagdinniliigdakami? **6** Iburburais dagiti tattao ti baliton manipud iti pagkargaan ken mangtimbangda iti pirak. Mangtangdangda iti mammmanday, ket aramidenña daytoy a didiosen; agruknoya ken agdayawda iti daytoy. **7** Ibaklayda daytoy; ikabilda iti lugar a pakisaadanna, ket nakatakder latta daytoy iti disso a nakaikabilanna ken saan nga umakar daytoy manipud iti ayanna. Agasugda iti daytoy, ngem saan a makasungbat wenco makaisalakan iti siasinoman a mariribukan. **8** Amirisenyu dagitoy a banbanag; saanyo nga iyaleng-aleng dagitoy, dakayo a managsukir! **9** Amirisenyu dagiti immuna a banbanag, dagiti napalabas, ta siak ti Dios, ket awan sabali pay. Siak ti Dios, ket awan ti kas kaniak. **10** Impakpakaammok ti panungpalan manipud idi pungayan, ken imbagbagak ti saan pay a napasamak; kunak, "Mapasamakto dagiti panggepko, ken aramidek ti tarigagayko." **11** Awagak ti tumatabay a tilitiwien dagiti ayup manipud iti daya, ti tao a naplik manipud iti adayo a daga; wen, nasaokon; ipatungpalko met daytoy; adda panggepko, aramidek met daytoy. **12** Dumnggkayo kaniak, dakayo a nasukir a tattao, dakayo a saan a mangar-aramid iti nalinteg. **13** Lyasidegko ti kinialintegko; saan nga adayo daytoy, ken saan nga aguray ti panangisalakano; ket ipaayko ti pannakaisalakan iti Sion ken ti kinapintasko iti Israel.

47 Bumabaka ket agtugawka iti tapok, sika a birhen nga anak ti Babilonia; agtugawka iti daga nga awanan iti trono, sika nga anak a babai dagiti Caldeo. Saankan a maawagan a nalibonsen ken nalapsat. **2** Alaem ti gilingan a bato ket aggilingka iti arina; ikkatem ta dalungdongmo, ussobem ti nagayad a kawesmo, lislisam dagita luppom, ballasiwem dagiti karayan. **3** Maiparangto ti kinalamolamom, wen, makitanti ti pannakaibabainmo: Agibalesak ket awan iti labsak a tao. **4** Ti Mannubbottayo ket Yahweh a Mannakabalin-amin ti naganna, ti Nasantoan a Dios ti Israel. **5** Agtugawka a siuulimek ket mapanka iti kinasipnet, anak a babai dagiti Caldeo; ta saankan a maawagan a Reyna dagiti pagarian. **6** Nakaungetak kadagit tattaok; rinugitak ti tawidko ken inyawatko ida kenka, ngem saanmo ida a kinaasian; sinangolani iti nadagsen unay dagiti lallakay. **7** Kinunam, "Agturayak iti agnayon a kas naturay a reyna." Saanmo nga impapuso dagitoy a banbanag, wenco pinanunot no ania ti pagbanagan dagitoy. **8** Ita ngarud denggem daytoy, sika a mangayayat iti ragragsak ken sika nga agtugaw a sitatalged, sika a mangibagbagba iti pusom, "Agbibiaagak, ket awanen ti sabali pay a kas kaniak; saanako a pulos nga agtugaw a kas balo, wenco saankonto a pulos a mapadasan ti mapukawan kadagit annak." **9** Ngem iti apagkanito iti maysa la nga aldad, mapasamakto

kenka dagitoy dua a banag: ti pannakapukaw kadagit annak ken ti pannakabalo: awanto iti makalapped iti iyuumay dagitoy kenka, uray no ipakatmo iti panagsalamangkam, ken adu a kita iti panaganito ken an-anib. **10** Nagtalekka iti kinadangkesmo; kinunam, "Awan iti makakikita kaniak;" lyaw-awannaka ti kinasiribmo ken pannakaammom, ngem kinunam iti pusom, "Agbibiaagak, ket awanen ti sabali pay a kas kaniak." **11** Agdiisuoerto kenka ti didigra; saanmoto a mapasardeng daytoy babaen iti panaganiton. Agdiisuoerto kenka ti pannakadadael; saanmoto a maliklikan daytoy. Kellaatto nga umay kenka ti didigra a saanmo daytoy a mapakpakadaan. **12** Ipakatmo ti panangsalamangkam ken panaganitom nga inar-aramidmo a sipupudno sipud pay kinaubingmo; bareng no agballigika, bareng no mapapanawmo ti didigra. **13** Nabannogka iti adu a panakiyumanmo; tumakder koma dagidiay a tattao ket isalakandaka—dagiti mangad-adal kadagit langit ken kadagit bitbituen, dagiday mangiparparangrang iti baro a bulan—isalakandaka koma iti mabalin a mapasamak kenka. **14** Kitaem, agbalidanto a kasla garani. Uramento ida ti apuy. Saandardo a maisalakan dagiti bagbagida manipud iti apuy. Awanto beggang a mangpapudot kadakuada ken apuy a paginudoanda! **15** Awanto ti maganabmo kadagidiay a nagbanbannogam, kadagidiay nagtagtagilokoam manipud kinaagtutubom; magsipanawda, tunggal maysa iti dalanna; awanto ti siasinoman a mangisalakan kenka.

48 Denggenyo daytoy, balay ni Jacob, a naawagan iti nagan nga Israel, ken nagtaud iti kaputotan ti Juda; dakayo nga agsapsapata iti nagan ni Yahweh ken umaw-awag iti Dios ti Israel, ngem saan nga iti kinapudno wenco iti nalinteg a wagas. **2** Ta awaganda dagiti bagida a tattao iti nasantoan a siudad ken agtaltalek iti Dios ti Israel; Yahweh a Mannakabalin-amin ti naganna. **3** "Naipakaammokon dagiti banbanag manipud idi; nagtaud dagitoy iti ngiwatko, ken naipakaammok dagitoy; kalpasanna, inaramidko a dagus dagitoy, ket napasamak dagitoy. **4** Gapu ta ammok a natangken ti uloy, kas tangken ti landok ti piskel ti tenggedyo ken kasla brонse ti mungingyo, **5** isu nga impakaammokon dagitoy a banbanag kadakayo idi; sakby a napasamak dagitoy, impakaammokon kadakayo tapno saanyo nga ibaga nga, 'Ti didiosek iti nangaramid kadagitoy,' wenco 'ti imahan a kayo wenco ti imahan a landok ti nangaramid kadagitoy a banbanag.' **6** Nangngegyo ti maipanggep kadagitoy a banbanag, kitaenyo amin daytoy a pammaneknek; ket dakayo, saanyo kadi nga aklunen a pudno dagitoy nga imbagak? Manipud ita, mangipakitaak kadakayo iti baro a banbanag a nailemmeng a saanyo pay a naammoan. **7** Rimsuuda ita a saan ket nga idi, ken saanyo pay a nangngeg ti maipapan kadagitoy sakby daytoy nga aldaw, isu a saanyo a maibaga, 'Wen, ammok ti maipapan kadagitoy.' **8** Saanya o pulos a nangngeg; saanya nga ammo; saan idi a nailawlawag dagitoy a bamanbag kadagit lapayagyo. Ta ammok a manangallilawkayo unay, ken nasukirkayon sipud pay pannakaiyanakyo. **9** Para iti naganko, lapdakto ti ungetko, ken gapu iti dayawko ket saanko nga ituloy ti panangdadaelko kadakayo. **10** Kitaenyo, ginugorankayo, ngem saan a kas iti pirak; pinasin-awkayo iti hurno ti panagsagaba. **11** Para iti bukodko a pagimbagan, gapu iti bukodko a pagimbagan nga agtignayakto; ta kasano nga ipalubosko a maibabain ti naganko? Saankonto nga ited ti dayagko iti sabali. **12** Dumnggkayo kaniak, Jacob ken Israel nga inayabak: Siak isuna; siak ti umuna ken siak met laeng ti maudi. **13** Wen, ti imak ti nangisaad iti pundasion ti daga, ken ti makannawa nga imak ti nangiyaplag kadagit langit; no awagak ida, sangsangkamaysada a tumakder. **14** Aguummongkayo, dakayo amin, ket dumnggkayo; Siasino kadakayo ti nangiwaragawag kadagitoy a babanag? Aramidento ti katulongan ni Yahweh ti gandatna iti Babilonia. Aramidennto ti pagayatan ni Yahweh

maibusor kadagiti Caldeo. **15** Siak, nasaokon, wen, pinaayabakon isuna, inyekgon isuna, ket agballiginto. **16** Umasidegkayo kaniaki, dumgegkayo iti daytoy; manipud idi punganay saanak a nagsao iti nalimed; no mapasamak daytoy, addaak sadiay; ket ita imbaonnak ni Apo a Yahweh, ken ti Espirituna." **17** Kastoy ti kuna ni Yahweh, a Mannubbotyo, a Nasantoan a Dios ti Israel, "Siak ni Yahweh a Diosyo, a mangisursuro kadakayo no kasano ti agballigi, a mangidaldaan kadakayo iti rumbeng a dalan a papananyo. **18** No tinungpaloy laeng koma dagiti bilbilinko! Ket nagayus koma a kasla karayan ti kapia ken panagrang-ayyo, ken ti pannakaisalakanyo ket kasla kadagiti dalluyon ti baybay. **19** Nagbalin koma a kas kaadu ti darat dagiti kaputotanyo, ken dagiti annak kadagiti aanakanyo ket kas kaadu dagiti binukel ti darat; saan koma a napukaw ti nganda iti sangoanak. **20** Rummuarkayo iti Babilonia! Panawayo dagiti Caldeo! Ipukkawyo nga iwaragawag daytoy! Ipakaammoy daytoy, padanuneyo daytoy aingginga kadagiti pungto ti daga! Ibagoy, 'Inispal ni Yahweh ni Jacob nga adipenna.' **21** Saanda a nawaw idi inturongna ida kadagiti disierto; pinagayusna ti danum manipud iti bato para kadakuada; binittakna ti bato ket pimsuak ti danum. **22** Awan iti talna para kadagiti nadangkes—kuna ni Yahweh."

49 Dumngegkayo kaniak, dakayo nga isla! Ket ipangagyo, dakayo a tattao nga adda iti adayo. Inawagannak ni Yahweh sipud pannakaiyanakkko babaen iti naganko, idi impasngaynak ti inak ditoy lubong. **2** Inaramidna a kasla natadem a kampilan ti ngiwatko; inlemmengnak iti anniniwan ti imana; inaramidnak a maysa a napasileng a pana; inlemmengnak iti tagubanna. **3** Kinunana kaniak, "Sika ti adipenko, Israel, a pangipakitaak iti dayagko." **4** Uray no impagarupko nga awan serbi ti inaramidko, a nagbannogak iti awan kaes-eskanna, Uray no kasta, ti hustisiak ket adda kenni Yahweh, ken ti gunggonak ket adda iti Diosko. **5** Ket ita nagsaon ni Yahweh, isuna a nangsukog kaniak sipud pannakaiyanakkko nga agbalin nga adipenna, tapno maisubli manen kenkuana ni Jacob, ken tapno maisubli ti Israel kenkuana. Napadayawanak iti imatang ni Yahweh, ket ti Diosko ti nagbalin a pigsak. **6** Kunana a, "Bassit unay a banag para kenka ti agbalin nga adipenko a mangipasdeks manen kadagiti tribu ni Jacob, ken mangisubli kadagiti nakalasat iti Israel. Pagbalinenkanto a silaw kadagiti Hentil, tapno agbalinika a mangisalakanko aingginga kadagiti pungto ti daga." **7** Kastoy ti kuna ni Yahweh, a Mannubbot ti Israel, a Nasantoan, iti daydiay naumsi ti biagna a kinagura dagiti nasion, ken adipen dagiti agtuturay, "Makitadakanto dagiti ari ket tumakderda, ken makitadakanto dagiti prinsipe ket agtameddanto gapu kenni Yahweh a napudno, ken Nasantoan ti Israel, a nangpili kenka." **8** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Inton dumteng ti kanito nga ingkeddengko a pangipakitaak iti kinasayaatko kenka, sungbatankayto, ken iti aldaw ti pannakaisalakan, tulongkanto; salaknibankanto, ken itedkanto a kas tulug kadagiti tattao, a mangbangon manen iti daga, tapno ited manen ti langalang a tawid. **9** Ibagamoto kadagiti balud, 'Rummuarkayo!' kadagiti adda iti nasiognet a pagbaludan, 'Agparangkayo.' Agarabdanto iti igid dagiti dalan, ken kadagiti amin a tapaw ti langalang a turud ti pakaipasturandanto. **10** Saandanto a mabisin weno mawaw; weno mapudotan iti init, ta idalanto ida ti mangngaasi kadakuada; iturongnanto ida kadagiti ubbug ti danum. **11** Ket pagbalinekto a kalsada dagiti amin a bantayko, ken pagbalinekto a patad dagiti kalsadak." **12** Kitaem, aggapunto dagitoy iti adayo, adda naggapu iti amianan ken iti laud; ken naggapu dagiti dadduma iti daga ti Sinim. **13** Agkantakayo, O langlangit, ken agragoka, O daga, agkantakayo, dakayo a banbantay! Ta liwliwaen ni Yahweh dagiti tattaona, ket kaasiannanto dagiti agsagsagaba. **14** Ngem kinuna ti Sion, "Binaybay-annak ni Yahweh, ken linipatnak ti Apo." **15** "Malipatan kadi ti babai ti maladagana, a paspasusoenna

iti barukongna, isu a saanna a kaasian ti impasngayna nga anakna? Wen, mabalin a malipatanda, ngem saankayonto a malipatan. **16** Kitaem, inkitikitko ti naganyo kadagiti dakulapko; adda a kanayon iti sangoanak dagiti padermo. **17** Agdardaras nga agsubli dagiti annakmo, kabayaten nga umad-adayo dagiti nangdadel kenka. **18** Kumitaka iti aglawlawmo ket makitam, aguummongda amin nga umumay kenka. Iti isapatak—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—nga usaremo dagitoy a kasla alahas; isuotmonto dagitoy, a kas iti maysa a nobia. **19** Uray no naglangalang ken nababaybay-anka, maysa a nadadael a daga, ita agbalinka a bassit unay para kadagiti agnanaed, ket maidayonto dagiti nangdadel kenka. **20** Kunaento kenka dagiti ubbing a maiyanak iti tiempo ti pannakaulilak 'Nailet unay daytoy a lugar para kadakami, iyaramidannakami iti siled tapo makapagnaedkami ditoy.' **21** Ket damagemto iti bagim, "Siasino ti nangipasngay kadagityo nga ubbing para kaniak! Naulilaik iti annak ken saanakon a makaakan, naipanwan kas balud ken naisina. Siasino ti nangpadakkel kadagityo nga ubbing? Kitaem, nabatiak nga agmaymaysa; sadino ti naggapuan dagitoy?" **22** Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo, "Kitaem, Ingatokto ti imak kadagiti naison; ingatokto ti banderak a pagilasinan dagiti tattao. Ubbaendanto nga iyeg dagiti annakmo a lallaki ken sallabayendanto dagiti annakmo a babbai. **23** Dagintito ari ti pannakaamam, ken dagintito reynanda ti mangaywan kenka; agkurnodanto kenka a nakadekket ti rupuda iti daga ket dilpatandanto ti tapoi kadagiti sakam; ket maammoanto a siak ni Yahweh; dagiti a makaauray kaniak ket saanto a maibabain." **24** Maala kadi dagiti nasamsam manipud kadagiti mannakigubat, weno maispal kadi dagiti balud manipud iti nauyong nga agturya? **25** Ngem kastoy ti kuna ni Yahweh, "Wen, maitalawto dagiti balud manipud kadagiti mannakigubat ken maisublinto dagiti sinamsam gapu ta karangangetkonto ti kabusormo ken isalakanko dagiti annakmo. **26** Ket ipakankonto kadagiti mangparparigat kenka ti bukodda a lasag; ken mabartekdanto iti bukodda a dara, a kasla la daytoy ket arak; ket maammoanto ti amin a sangkataaoan a siak, a ni Yahweh, ti Mangisalakanmo ken ti Mannubbotmo, ti Mannakabalin a Dios ni Jacob."

50 Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Sadino ti ayan ti kasuratan ti panagsina a mangipakita nga insinak ti inayo? Ken siasino kadagiti nakautangak ti nangilaoak kadakayo? Kitaenyo, nailakokayo gapu kadagiti basbasolyo, ken gapu iti kinasukiryo, napatalaw ti inayo. **2** Apay nga awan tao idi immayak dita? Apay nga awan simmungbat idi immawagak? Ababa kadi unay ti imak a mangsubbot kenka? Awan kadi iti pannakabalinko a mangipal kadakayo? Kitaenyo, babaen iti panagsaok, matianan ti baybay; pagbalinek a disierto dagiti karayan; matay ken mabuyok dagiti lames kadagityo gapu iti kinaawan ti danum. **3** Kawesak iti kinasisipnet ti tangatang; kalubuk daytoy iti nakersang a lupiter." **4** Inikkannak ni Yahweh nga Apo iti dila a kas maysa kadagiti nasuroan, tapno agsaok iti makedait pigsa kadagiti nabannog; ririingennak iti binigat; ririingenna dagiti lapayagko a dumgeg a kas kadagiti nasurroan. **5** Ti Apo a Yahweh ti nanglukat kadagiti lapayagko, ken saanak a nagsukir, saanak ngarud a naibabain, pinagbalinko a kasla bato ti rupak, ta ammok a saanako a maibabain. **6** Intayak ti bukotko kadagiti mangsapsaplit kaniak, ken dagiti pingpingko kadagiti mangparut kadagiti barbasko; saanko nga inlinged ti rupak manipud iti pannakababain ken pannakatuptupra. **7** Ta tulongannakto ni Yahweh nga Apo; saanak ngarud a naibabain, pinagbalinko a kasla bato ti rupak, ta ammok a saanako a maibabain. **8** Adda iti asideg ti mangipaduyakyak nga awan basolk. Siasino ti sumupiat kaniak? Tumakdertayo ket agsasangotayo. Siasino ti mangkusar kaniak? Umasideg koma ngarud kaniak. **9** Kitaenyo, tulongannakto ni Yahweh nga Apo. Siasino ti mangibaga a nagbasolak? Kitaenyo, rumukopdanto amin a kasla lupiter; kanento ida ti buot. **10** Siasino

kadakayo ti agbutbuteng kenni Yahweh? Siasino ti agtultulnog iti timek ti adipenna? Siasino ti magnagna iti kasipngetan nga awan ti silawna? Rumbeng nga agtalek isuna iti nagan ni Yahweh ken agtalek iti Diosna. **11** Kitaenyo, dakayo amin a agpasged iti apuy, a kanayon nga adda awitna a pagsilawan: magnakayo iti lawag dagiti apuyo ken kadagit gil-ayab ti pinasgedanyo. Daytoy ti naawatyo kaniak; agiddakayonto iti disso iti ut-ot.

51 Dumngekayo kaniak, dakayo a mangituloy iti kinalinteg, dakayo a mangbirbirok kenni Yahweh: Kitaenyo ti dakkel a bato a nangtippinganda kadakayo ken ti abut a nangkalianda kadakayo. **2** Kitaenyo ni Abraham nga amayo, ken ni Sara a nangipasngay kadakayo; ta agmaysaya isuna idi inayabak. Binendisionak ken pinaaduk isuna. **3** Wen, liwlwaento ni Yahweh ti Sion, liwlwaennanto dagiti amin a langalang a lugar iti daytoy; inaramidna a kasla Eden ti let-ang daytoy ken kasla minuyongan ni Yahweh dagiti patad a disertona iti igid ti tanap ti Karayan Jordan; rag-o ken ragsak ti masarakanto iti daytoy, panagyaman ken timek ti kankanta. **4** Ipanggadak koma, tattaok; ken dumngeskayo kaniak, tattaok! Ta mangipaulogako iti bilin, ket pagbalineko a silaw ti hustisiak kadagit nasion. **5** Asideg ti kinalintegko; rummuarto ti panangisalakanko, ken ukomento ti takkiagko dagiti nasion; agurayto kaniak dagiti isla; ta sigagagdanto nga aguray iti takkiagko. **6** Tumangadkayo iti tangatang, ken kitaenyo ti daga ditoy baba, ta agpukawto a kasla asuk dagiti langit, marunotto a kasla lupot ti daga, ken matayto a kasla kadagit ngilaw dagiti agnanaed iti daytoy. Ngem agtultuloyti ti panangisalakanko iti agnanayon, ken saanto a pulos a sumardeng ti panagtrabaho ti kinalintegko. **7** Dumngeskayo kaniak, dakayo a makaammo iti nalinteg, dakayo a tattaog nga adda iti pusona ti lintegko: Saanyo a pagbutngan ti panangumi dagiti tattaao, wenco maupay ti pusoyo gapu kadagit panangirurumenda. **8** Ta maiyariigdanto iti lupot a kamen ti buot; ken maiyariigdanto iti lalat a kanen ti igges; ngem iti amin a henerasyon, agnanayonto ti kinalintegko ken ti panangisalakanko. **9** Agriringka, agriringka, takkiag ni Yahweh, ikawesmo ti kinabileg. Agriringka a kas idi un-unana nga al-aldaan, dagiti nagkauna a henerasyon. Saan kadi a sika ti nangrumek iti narungson nga ayup ti baybay, sika a nangduyok iti dragon? **10** Saan kadi a pinaattianam ti baybay, ti dandanum iti kaadaleman, ket inaramidmo a dalan dagiti kaadaleman ti baybay tapno lumasat dagiti nasubbot? **11** Dagiti sinubbot ni Yahweh ket agsulinto ken umay iti Sion nga agsasangit a sirarag-o ken addaan iti agnanayon a ragsak kadagit uloda; ringbawonto ida ti kinaragsak ken rag-o, pumanavto ti liday ken ladingit. **12** Siak, Siak, ti mangliwiwa kadakayo. Apay a kabutengyo dagiti tattaao, a matayto, dagiti annak ti tao, a naaraamid a kas iti ruot? **13** Apay a liniponyo ni Yahweh a Namarsua kadakayo, a nagiuyukrad kadagit langlangit, ken nangisaad kadagit pondasion ti daga? Agtultuloyti inaldaw a panagbutengyo gapu iti kinarungson ti mangparparigat no kasta nga ikeddengna ti mangdadael. Sadino ti ayan ti kinarungson ti mangparparigat? **14** Dardarasento ni Yahweh a wayawayaan ti napagkubbo; saanto isuna a matay ken mapan iti abut ken saanto nga agkurang ti tinapayna. **15** Ta siak ni Yahweh a Diosyo, a mangkibikur iti baybay, tapno agdaranudor dagiti dalluyonna—ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti naganna. **16** Inkabilko dagiti sasaok iti ngiwatmo, ket linengdanka iti anniniwan ti imak, tapno maimulak dagiti langlangit, maisaadko dagiti pondasion ti daga ken kunaek iti Sion, “Dakayo dagiti tattaok.” **17** Agriringka, agriringka, tumakderka, Jerusalem, sika nga immunim iti malukong ti pungtot ni Yahweh manipud iti imana; ininummo ti malukong, ti malukong ti makapadiwerdiwer, ket inibusmo daytoy. **18** Awan ti uray maysa kadagit amin nga annakna nga impasngyna ti mangtarabay kenkuana; awan ti uray maysa kadagit amin nga

annak a pinadakkelnna ti mangkibin kenkuana. **19** Napasamak kenka dagitoy a dua a riribuk—siasinonto ti makipagladgingit kenka? —panagbalin a langalang ken pannakadadael, nakaro a panagbisin ken ti kampilan. Siasinonto ti mangliwiwa kenka. **20** Nalitimudaw dagiti annakmo; napasagda iti tunggal suli ti dalan a kasla ugsha a nasiolan; napnoanda iti pungtot ni Yahweh, iti panangtubngar ti Diosmo. **21** Ngem ita denggem daytoy, sika a naparigat ken nabartek, ngem saan a nabartek iti arak. **22** Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apom, a Diosmo, a mangikankanawa kadakagiti tattaona, “Kitaem, innalakon ti kopa a makapadiwerdiwer manipud iti imam—ti kopa ti pungtotko—tapno saamonto manen nga inumen daytoy. **23** Ikkablikonto kadagit ima dagiti mangparigat kenka, dagiti nangibaga kenka, ‘Agiddaka, tapno makapagnakami ti rabawmo’; pinagbalinmo a kasla daga ken kalsada a pagaanda ti bukotmo.”

52 Agriringka, agriringka, pumigsaka, Sion, ikawesmo dagiti napipintas a pagan-anaymo, Jerusalem, nasantonan a siudad; ta saanton a pulos a makastrek kenka dagiti saan a nakugit wenco narugit. **2** Paggagem ti tapok iti bagim, tumakder ken agtugawka, Jerusalem; ikkablikento kawar iti tengnedmo, naibalud a babbai nga annak ti Sion. **3** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, “Nailakokayo nga awan bayadna, ket masubbotkayonto nga awan iti mausar a kuarto.” **4** Ta kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, “Idi un-unana, simmalog dagiti tattaok iti Egjipto tapno agnaed sadiay iti apagbit; iti saan a nagbayag ket pinarigat ida ti Assiria. **5** Ita, ania ti adda kaniak ditoy—kastoy ti pakaaammo ni Yahweh—kitkaitek dagiti tattaok a naiyadayo para iti awan? Aganug-ogto dagiti mangituryay kadakuada—kastoy ti pakaaammo ni Yahweh—ket agmalmalem nga awan sarday a malalais ti naganko. **6** Ngarud maamoanto dagiti tattaok ti naganko; maamoandanto iti dayta nga aldaw a siak ti nangibaga iti daytoy. Wen, siak!” **7** Anian a napipintas iti tapaw dagiti banbantay dagiti saka ti mensahero a mangidandanon kadagit naimbag a damag, a mangiwarawaragawag iti kappia, a mangiyeg kadagit naimbag a damdamag, a mangiwarawagawag iti pannakaisalakan, a mangibaga iti Sion, “Agturturay ti Diosyo!” **8** Dumngeskayo, ipukpukkaw dagiti agbanbantay kadakayo ti timekola, sangksangkamaysada nga agpukpukkaw gapu iti rag-o, ta makitadanto, kadagit tunggal matada, ti panagsubli ni Yahweh idiy Sion. **9** Agrag-okayo, agkanta a sangsangkamaysa, dakayo a nadadel iti Jerusalem; ta liniwiwi ni Yahweh dagiti tattaona; sinubbotna ti Jerusalem. **10** Insagana ni Yahweh ti nasantonan a takkiagna iti imatang dagiti amin a naison; makitanto ti entero a daga ti panangisalakan ti Diostayo. **11** Pumanawkayo, pumanawkayo, rummuarkayo manipud sadiy; saanyo a sagiden ti narugit; pumanawkayo iti tengnga daytoy; dalusanyo dagiti bagbagiyo, dakayo a mangaw-awit kadagit alikenan ni Yahweh. **12** Ta saaikayonto nga agap-apura a rummuar wenco pumanaw nga agdandanag; ta umun-unanto ni Yahweh ngem kadakayo; ken Dios ti Israel ti mangbantayto iti malikudanyo. **13** Kitaenyo, agtignayto a sisisirib ti adipenko ket agballiginto; maingatonto ken maital-o isuna; maitan-okto unay isuna. **14** Kas iti panagagamak ti adu kadakayo— nadadel iti kasta unay ti langana nga uray la kasla saanen a tao, isu a ti langana ket saan a mailasin a tao— **15** isu a kellaatennanto dagiti adu a naison; agulimekto dagiti ari gapu kenkuana. Ti saan a naibaga kadakuada, makitadanto, ken ti saanda a nangnegr, maawatandanto.

53 Siasino ti mamati iti nanggeganmi? Ken siasino ti nakaiparangan ti takiaq ni Yahweh? **2** Ta dimmakkela isuna iti sangoanan ni Yahweh a kas iti maysa a naganus a kayo, ken kas iti mula a rimmusing manipud iti natikag a daga; awan ti nasayaat a buya wenco raniagnia; idi nakitami isuna, awan ti pintasna a mangawis kadakami. **3** Inuyaw ken linaksid isuna dagiti tattaao;

maysa a tao iti ladladtingit, ken makaammo iti panagsagaba. Kas iti maysa a tao a saan a kayat a kitaen dagiti tattao, nauyaw isuna; ken imbilangtayo nga awan iti serserbina. **4** Ngem pudno a binaklayna dagiti an-annayentayo ken inawitna dagiti ladingittayo; nupay kasta impagaruptayo a dusdaen isuna ti Dios, sapsaplitan ti Dios, ken naparigat. **5** Ngem nasugat isuna gapu kadagit kinasukin nga aramidtayo; naparigarit gapu kadagit basbasoltayo. Sinagabana ti pannusa tapno maaddaanayo iti kapia, ken babaen kadagit sugatna napaimbagtayo. **6** Maiyarigtayo amin iti karnero a naiyawawan; nagturongtayo kadagit bukodtayo a dalan, ken impabaklay ni Yahweh kenkuana ti pannusa a maipatay koma kadatayo. **7** Naidaddanes isuna; ngem iti panagpakumbabana ket saanna nga inlukat ti ngiwatna; a kas iti urbon a karnero a naiturong iti pakapartianna, ken kas iti karnero a naulimek iti sangoanan ti mangpukpusik kenkuana, isu a saanna nga inlukat ti ngiwatna. **8** Babaen iti pannakatiliw ken pannakaukom naikeddeng isuna a madusa; siasinomita iti dayta a henerasiun ti makaamiris iti maipapan kenkuana? Ngem naisina isuna manipud iti daga dagiti sibibiag; gapu kadagit basbasol dagiti tattaok ket naipabaklay kenkuana ti pannusa. **9** Pinanggepda nga itanem isuna iti denna ti tanem dagiti dakes a tao, ken iti abay ti tanem ti baknang a tao, idinto nga awan ti nagbasolanna wenco aniaman nga inuulbod iti ngiwatna. **10** Nupay kasta, inkeddeng ni Yahweh ti pannakaparigat ken panagsagabana; ken no idatonna ti biagna a kas daton para iti basol, makitanan dagiti kaputotanna, taginayonenna dagiti alaldawna, ken matungpalto ti panggep ni Yahweh babaen kenkuana. **11** Kalpasun iti panagsagabana, makitananto ken mapnekto isuna iti pannakaammo mapaipanggep iti inaramidna. Palintegento ti nalinteg nga adipenko ti adu a tattoo; baklayennato dagiti basbasolda. **12** Ngarud, itedkonto kenkuana ti bingayna iti sangkataoan, ken ibonongna iti kaaduan ti nasamsam, gapu ta indatonna ti biagna, ken naibilang kadagit managlabsing. Binaklayna ti basol dagiti tattao ken nangibaaet para kadagit managsukir.

54 Agkantaka, sika a luples a babai; sika a saan a nagsngay; agkantaka a sirarag-o ken agsangitka iti napigsa, sika a saan pay pulos a nagsasikal. Ta dagiti annak ti nababay-an a babai ket ad-adunto ngem kadagit annak ti naasawaan a babai," kuna ni Yahweh. **2** Palawaen ti toldam ken iyukradmo dagiti kurtina ti toldam; paatidogem dagiti talim ken palagdaem dagiti pasokmo. **3** Ta mayukradkanto iti makanawan ken iti makanigid, ken parmekento dagiti kaputotam dagiti nasion ken agnaeddanto manen kadagit langalang a siudad. **4** Saanka nga agbuteng ta saankanton a mabainan, wenco maupay ta saankanto a maibabain; malipatamtoto ti pannakaababain ti kinaagtutubom ken ti pannakaababain ti pannakabaybay-am. **5** Ta ti Nangparsua kenka ket isu ti asawam; ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti naganna. Ti Nasantoan ti Israel ket isu ti Mannubotmo; maawagan isuna a Dios ti sanganubongan. **6** Ta inayabannaka manen ni Yahweh kas asawa a nababay-an ken agladladtingit iti espiritu, kas iti babai nga ubing a nakiawana ken nailaksid, kuna ti Diosmo. **7** "Binabay-anka iti apagbit a tiempo, ngem babaen iti dakkel nga asi alaenkanto. **8** Iti nakaro a pungtotko inlingedko ti rupak kenka iti apagkanito; ngem babaen iti agnanayon a kinapudnon iti tulagko kaasiankanto-kuna ni Yahweh, a mangisalakan mo. **9** Ta daytoy ket kas kadagit dandanum ni Noe kaniak: kas iti panangsapatak a saanen a layusen ti dandanum ni Noe ti daga, kasta met ti panangsapatak a saankanton nga ungtan wenco tubngaren. **10** Ta uray no matuwan dagiti bantay ken magungan dagiti turod, ngem saanto a maiinsa kenka ti kinapudno ti tulagko, wenco saanto a magungan ti tulagko a pannakikappia- kuna ni Yahweh, a naasi kenka. **11** Sika a nagsagaba, a kasla pinarparigat iti bagyo ken

saan a naliwiwa, kitaem, bangonekto manen ti siudadmo babaen kadagit agkakapateg a batbato, ken ikabikonto dagiti pundasionmo babaen iti bato a sapiro. **12** Aramidekto dagiti torrem babaen iti bato a rubi ken rumimrimat a batbato dagiti ruangam, ken napipintas a batbato dagiti akinruar a padermo. **13** Ket suruanto ni Yahweh dagiti amin nga annakmo; ket dakkelto ti talna dagiti annakmo. **14** Bangonenkanto manen iti kinalinteg. Saanmonto a pulos a mapadas ti pannakaidaddanes, ta saankanton a mabuteng, ken awanto iti nakabutbuteng nga umasideg kenka. **15** Kitaem, no adda ti mangpataud iti riribuk, saanto daytoy a nagtaud kaniak; siasinoman a mangpataud iti riribuk kenka ket maparmekto. **16** Kitaem, pinarsuak ti mammanday, a mangpasged kadagit beggang ket agpanday kadagit armas a kas trabahona, ken pinarsuak ti manangdadael tapo mangdadael. **17** Awan ti naaramid nga armas nga agballigi a maibusor kenka; ket kedungamto iti pannakadusa ti siasinoman a mangkusur kenka. Daytoy ti tawid dagiti adipen ni Yahweh, ken iti pannangikalindeg kadaikuada —kastoy ti pakaammo ni Yahweh."

55 "Umaykayo, dakayo amin a mawaw, umaykayo iti danum! Ken, dakayo nga awan kuartana umaykayo, gumatangkayo ken mangankayo! Umaykayo, gumatangkayo iti arak ken gatas uray awan kuarta ken awan iti pagbayadyo. **2** Apay a mangtimbankayo iti pirak para iti saan a tinapay? Ken agrabahokayo para iti saan a makapnek? Dumngegkayo a nasayaat kaniak ket mapnekayo, a kasla mangkayo iti kaimasan a taraon. **3** Dumngegkayo ket umaykayo kaniak! Dumngegkayo, tapo agbiagkayo! Pudno a makitulagak kadakayo iti agnanayon a tulag, iti napudno a tulag a naited kenni David. **4** Kitaenyo, insaadko isuna a kas saksi kadagit nasion, a kas pangulo ken mangidauulo kadagit tattao. **5** Kitaenyo, umawagkayonto iti nasion a saanyo nga am-ammo; ken agtarayto nga agturon kadakayo ti nasion a saan a makaam-ammo kadakayo gapu kenni Yahweh a Diosyo, a Nasantoan ti Israel, a nangpadaway kadakayo." **6** Birokenyo ni Yahweh kabayatan a mabirukan pay laeng isuna; umawagkayo kenkuana bayat nga asideg isuna. **7** Panawan koma ti nadangkes ti dalanna, ken ti managbasol a tao ti panunotha. Agsibli koma isuna kenni Yahweh, ket kaasiannan isuna, ken iti Diostayo, a mangpakkawanto kenkuana. **8** "Ta ti panunotko ket saan a kas iti panunotmo, kasta met a dagiti wagasco ket saanko a wagas—kastoy ti pakaammo ni Yahweh— **9** Ta no kasano a nangatngato dagiti langit ngem ti daga, kasta met a nangatngato dagiti wagasko ngem dagiti wagasco, ken dagiti kapanunotak ngem dagiti kapanunotam. **10** Ta no kasano nga agtinnag ti tudo ken niebe manipud langit ket saan nga agsibli sadiay no di ket sibuganda ti daga ket pagtuboenda ti bukel a lumangto ket mangipaay iti bukel kadagit agmulmula ken tinapay kadagit mangmangan, **11** kastanto met ti sao a rummuar iti ngiwatko: saan daytoy nga agsibli kaniak nga awan serserbina, ngem tungpalen daytoy ti tarigagayko, ken agbaliginto daytoy iti nangibaonak. **12** Ta rummuarkayonto nga addaan rag-o ken maiturongkayonto a sitatalna; agpukkwato a sirarag-o dagiti bantay ken dagiti turod iti sangoanayo, ken agpalakpako dagiti ima dagiti amin a kayo iti tay-ak. **13** Imbes a dagiti sisitan, agtubonto dagiti kayo; ken imbes a dagiti kalkulanuy, agtubonto dagiti kayo nga arrayan, ket maipaayto daytoy kenni Yahweh, para iti naganna, a kas agnanayon a pagilasinan a saanto a mapukaw."

56 Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Ammoenyo ti nasayaat, aramidenyo ti nalinteg; ta asidegen ti panangsialakanko, ken maipakaamonto ti kinalintegko. **2** Nagasat ti tao a mangararamid iti daytoy, ken ti siasinoman a mangsalsalimmet iti daytoy. Ngilglinenna ti Aldaw a Panaginana, saanna daytoy a tulawan, ken likliklikanna nga agaramid iti kinadakes." **3** Saan koma nga

ibaga ti gangannaet a nagbalin nga adipen ni Yahweh nga, "Ilaksidnako ni Yahweh manipud kadagiti tattaona." Masapul a saan nga ibaga ti eunoko a, "Kitaenyo, maysaak a nagango a kayo." 4 Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, "Kadagiti eunoko nga agngilngilin iti Aldaw ti Panaginana ken mangpilpili iti makaay-ayo kaniak, ken mangsalimetmet iti tulagko— 5 Para kadakuada, ikabilkonto iti uneg ti balayko ken iti uneg dagiti paderko ti maysa a pakalaglagipan a nasaysayaat ngem iti addaan kadagiti annak a lallaki ken babbai; ikkaktu ida iti agnanayon a pakalaglagipan a saanto a mapukaw." 6 Kasta met dagiti gangannaet a makipagmymaysa kenni Yahweh, tapno agserbi kenkuana, ken dagiti mangipatpateg iti nagan ni Yahweh, a mangidayaw kenkuana, amin nga agngilngilin iti Aldaw ti Panagina ken dagiti mangliklik a mangtulawi iti daytoy, ken dagiti mangsalimetmet iti tulagko, 7 "Ipankonto ida iti nasantoan a bantayko ken pagrag-okeko ida iti balayko a pagkararagan; maawatto dagiti datonda a maijorun ken dagiti sakripisioda iti altar. Ta maawaganto ti balayko iti balay ti kararag nga agpaay kadagiti amin a nasion, 8 kastoy ti pakaammo ni Yahweh ngy Apo, a mangum-ummong kadagiti napapanaw iti Israel—Ummongekto pay dagiti dadduma a mainayon kadakuada." 9 Dakayo amin a narungset nga ayup iti tay-ak, umaykayo a mangalun-on, dakayo amin a narungset nga ayup iti kabakiran! 10 Bulsek amin a taga-bantayda; saanda a maaawat; kaska la aso nga awan am-ammona; saanda a makataul: agtagtagaineep, agid-idda, pagaatynta ti maturog. 11 Narawet dagiti aso; saanda pulos a mapnek; kaska la agpasastor nga awanan pannakaawat; nagturonnga amin iti bukodda a dalan, ag-aguman ti tunggal maysa dagiti awan serserbina. 12 "Umayka" kunada, "Aginumtayo iti arak ken naingel a mainum; kastoyto manen inton bigat, maysa nga aldaw nga awan pakaiyaspingga."

57 Mapukaw ti nalinteg, ngem awan ti mangikasko iti daytoy, ken naipanaw met dagiti tattao ti tulug iti kinapudno, ngem awan ti maaawat a naipanaw dagiti nalinteg manipud iti dakes. 2 Sumrek isuna iti talna; aginanada kadagiti pagidanda, dagiti magna iti kinalintegda. 3 Ngem umasidegkayo, dakayo nga annak dagiti manggagamud, annak dagiti mannakikalala ken ti babai a balangkantis. 4 Siasino ti laisensiyo a siraragsak? Siasino ti pangingangangaanyo iti ngiwat ken guyguyabanyo? Saan kadi nga annakdakayo ti panaglabsing, annak ti panangallilaw? 5 Pappapudtenyo dagiti bagyo iti pannakikakaidda iti sirok dagiti lugo, iti sirok ti tunggal nalangto a kayo, dakayo a mangpappapatay kadagiti annakyoo iti namaga a karayan, iti sirok dagiti rengngat ti bato. 6 Kadagiti nalamuyot a banbanag iti igid ti karayan ket dagiti banbanag a naiteadakado. Dagitoy dagiti banbanag a daydayaweno. Manggibukbukbokkayo iti daton a mainum kadagitoy ken mangitagtay-aykayo iti datonyo a bukel. Kadagitoy a banbanag kadi ti pakaragsakak? 7 Insaganam ti pagiddaam iti tapaw ti nangato a bantay; simmang-atka pay sadiay tapno mangiditon kadagiti sagut. 8 Iti likudan ti ruangan ken ad-adigi nangikabilka kadagiti pagilasinan; tinallikudannak, naglabuska ket kimmelatka; pinalawam ti pagiddaam. Nakitulagka kadakuada; impategmo dagiti pagidanda; nakitam dagiti mabagbagida. 9 Napanka iti ari nga addaan iti lana; pinaadom dagiti bangbanglo. Imbaonmo dagiti babaonem iti adayo; bimmabaka iti lubong dagiti natay. (*Sheol h785*) 10 Nabannogka iti adayo a panagdaliasatmo, ngem pulos a saanmo a kinuna, "Awan namniamana." Nakasarakka iti biag kadagiti imam; ngarud saanka a kimmkopay. 11 "Siasino ti pagdandanagam? Siasino ti pagbutbutngam iti kasta unay a namatignay kenka iti inaallilaw, iti kasta unay ket saannakon a malagip wenco mapanunot? Gapu ta naulimekak iti nabayag, saankin nga agbutbuteng kaniak. 12 Ipakaammok dagiti amin a nalinteg nga aramidmo ken ibagak dagiti amin nga inaramidmo, ngem saandakanto a matulungan. 13

Inton umasugka, ispalennaka koma ngarud dagiti inurnongmo a didiosen. Ngem ketdi ipanaw ida amin ti angin, ipanaw ida amin ti maysa nga anges. Ngem ti agkamang kaniak ket tawidennanto ti daga ken tagikuenaento ti nasantoan a bantayko. 14 Ibagananto, 'Mangaramid, mangaramid! Dalusanyo ti dalam! Ikkatenyu dagiti amin a pakaitibkuluan dagiti tattaok!' 15 Ta kastoy ti kuna ti nangato ken Natan-ok, a sibibiag iti agnanayon, a nasantoan ti naganna, "Agnanaedak iti nangato ken nasantoan a lugar, kasta met kenkuana a napakumbaba ken mangak-aklon nga adda basolna, tapno isublik ti espiritu dagiti napakumbaba, ken tapno papigsaeq ti puso dagiti agbababawi. 16 Ta saanakto a mang-usig iti agnanayon, wenco agunget iti agnanayon, ta kumapoy ti espiritu ti tao iti sangoanak, dagiti biag a pinarsuak. 17 Gapu iti basol iti kinaranggasna, nagungetak, ket dinusak isuna; inlingedko ti rupak ken nagungetak, ngem nagsubi isuna iti dalam ti pusona. 18 Nakitak dagiti wagasa, ngem paimbagekto isuna. Idalando isuna, liwiwaek ken patibkerek dagiti agladladting gapu kenkuana, 19 ken pursuaeck ti bunga dagiti bibig. Kappia, kappia kadagiti adda iti adayo ken kadagiti asideg—kuna ni Yahweh—Paimbagekto ida. 20 Ngem maiyariq dagiti nadangkes iti nadawel a baybay, a saan a mabalin nga aginana, ken mangipurpurruak dagiti danumna iti pitak. 21 Awan talna para kadagiti nadangkes—kuna ti Dios."

58 "Agpukkawka iti napigsa, saanka nga agsarsardeng, agpukkawka iti napigsa kas iti trumpeteta, tubngarem dagiti tattaok iti panagsukirda, ken ti balay ni Jacob kadagiti basolda. 2 Nu pay kasta, inaldaw a birbirokendak ken naragsakda iti pannakaammo kadagiti wagasko, a kas iti maysa a nasion a nagaramid iti kinalinteg ket saanda a binaybay-an ti linteg ti Diosda. Agkiddawda kaniak iti nalinteg a panangukom; agrag-oda iti iyaasideg ti Dios. 3 'Ania ti serbi iti panagayunarmi,' kunada, 'no saanmo met a makita? Ania ti serbi ti panagpakumbabami, no saanmo met nga ikaskaso?' Kitaenyo, iti aldaw ti panagayunaryo birbirokentyo ti bukodyo a pakaraqskan ken idaddanesyo dagiti amin a trabahadoryo. 4 Kitaenyo, agayunarkayo tapno agaapa ken agkikinabilkayo, ken tapno kumabil babaen iti gemgem ti kinadangkes; saankayo nga agay-ayunara ita tapno maipangag ti timekyo idiy langit. 5 Kastoy kadi a kita ti panagayunar ti kayatko: Aldaw para iti siasinoman a mangipakumbaba iti bagina, tapno idumogna ti ulona a kas runo, ken tapno mangiyaplag iti nakersang a lopot ken mangiwarakiwak iti dapu iti pagidaanna? Kastoy kadi ti aw-awaganyo a panagayunar, aldaw a makaay-ayo kenni Yahweh? 6 Saan aya a kastoy ti pilinik a panagayunar: Ti panangikkatyo kadagiti kawar ti panangidadan, ti panangwarwaryo kadagiti tali ti sangol, ti panangwayawayayo kadagiti maparparig, ken ti panangpusgaty iti tunggal sangol? 7 Saan aya ti panangiwarasyo ti tinapayo iti mabisin ken ti panangpasangbayyo kadagiti marigrat ken awan balayna?" No adda makitayo a tao a lamo-lamo, rumbeng a kawesanyo, ken masapul a saanyo nga illemmengen dagiti kabagianyo. 8 Iti kasta, agraniagto ti lawagyo a kasla init iti agsapa, ken mabitto ti panagimbagyo; umunanto kadaakayo ti kinalintegyo, ken ti dayag ni Yahweh ti agbalinto a salaknibyo iti malikudanyo. 9 Kalpasanna, umawagkayto, ket sumungbat ni Yahweh; agasugkayto nga agkiddaw iti tulong, ket kunaenna, "Adtoyak." No ikkatenyu ti sangol, ti manangitudo a ramay, ken ti panagsao iti dakes, 10 no mangisabetkayo para kadagiti mabisin ken pennekenyo ti kasapulan dagiti nakakaasi; agraniagto ti lawagyo iti kasisipnetan, ken agbalinto a kasla aldaw ti kinasipnetyo. 11 Ket itulutulyo ni Yahweh ti panangidalanna kadaakayo ken pennekennakayo kadagiti lugar nga awan iti danum, ken papigsaeena dagiti tulangyo. Maiyariqkayonto iti nasibogan a minuyongan, ken kas iti ubbog, a saan a matianan. 12 Bangonento dagiti dadduma kadaakayo dagiti

kadaanan a nadadael; ipatakderyonto dagiti nadadael iti adu a henerasion; maawagankayonto iti "Ti managtarimaan iti pader," "Ti nangbangon manen kadagit dalam a pagnaedan." **13** No koma ta gawidanyo ti sakayo iti panagdaliasat iti Aldaw a Panaginana, ken isardengyo ti panangaramid iti bukodyo a pakaragsakan iti nasantoan nga aldawko. No koma ta ibilangyo a panagrag-o ti Aldaw a Panaginana, ken ibilangyo a nasantoan ken natan-ok dagiti banbanag ni Yahweh. No koma ta raraemenyo ti Aldaw a panaginana babaen iti panangibatiyo iti negosyoyo, ken babaen iti saanyo a panangbiruk iti bukodyo a pakaragsakan ken babaen iti saanyo a panangibaga kadagit bukodyo a sasao. **14** "Masarakanyonto ti rag-o kenni Yahweh; ket pasakayennakayto kadagit nangato a disso iti daga; pakanennakayto manipud iti tawid ni Jacob nga amayo—ta ti ngiwat ni Yahweh ti nangisao."

59 Kitaeny! Dakayo nga Israelita, saan a naababa ti ima ni Yahweh tapno saan a makaisalakan; wenco saan a tuleng ti lapaygna tapno saan a makangnggeg. **2** Nupay kasta, ti kinamanagbasolyo nga Israelita ket isu ti nangisina kadakayo manipud iti Diosyo, ken gapu kadagit basolyo ket tinallikudannakayto ken saannakayo a dinengnggeg. **3** Ta dagiti imayo ket namantsaan iti dara kasta met dagiti ramayyo ket namantsaan iti basol. Agsasao dagiti bibigyo iti inulbulod ken agkakadakes ti ibalbalikis ti dilayo. **4** Awan iti agar-aramid iti nalinteg, ken awan iti mangikalkalintegan iti kasasaadna iti kinapudno. Agtalaledka iti ubbaw a sasao, ken inulbulod ti ibagbagada; isikogda ti riribuk ket impasngayda ti basol. **5** Pagpissaenda dagiti itlog ti nagita nga uleg ken lagaenda ti sapot ti lawwalawwa. Siasinoman a mangan kadagit itlogda ket matay, ken no adda mabittak nga itlog, rummuar ti nagita nga uleg. **6** Saan a mabalin nga aramiden a lupto dagiti sapotda, ken saanda a mabalin a lengdan dagiti bagbagida kadagit trabahoda. Dagiti trabahoda ket trabaho ti kinadakes, ken aramid ti kinaranggas ti adda kadagit imada. **7** Tartarayenda ti kinadakes, ket agtarayda tapno mangpasayasyada iti dara iti awan basolna. Dagiti kapanunotanda ket dakes a kapanunotan; kinaranggas ken pannakadael ti pagpagnaanda a kalsada. **8** Saanda nga ammo ti dalan ti kappia, ken awan iti hustisia kadagit daaland. Nagaramidda kadagit killo a dalan; siasinoman nga agdaliasat kadagitoy a dalan ket saanna nga ammo ti kappia. **9** Isu nga adayo kadakami ti hustisia, uray ti kinalinteg ket saan a dimmanon kadakami. Agur-uraykami iti lawag, ngem kinasipneti ti makitami; sapsapulenmi ti kinaraniag, ngem magmagnakami iti kasiptnetan. **10** Ar-arikapenmi ti pader a kas iti bulsek, kas kadagit saan a makakita. Maitubtulakkami iti tengna ti aldwang a arignat sumipngeten; kadagit napipigsa, kasla kami la natay a tattao. **11** Agngerngergernkami a kas kadagit oso ken umas-asugkami a kas kadagit kalapati; agur-uraykami para iti hustisia, ngem awan; agur-uraykami iti mangispal, ngem adayo daytoy kadakami. **12** Ta dagiti adu a nagbasolanmi ket adda iti sangoanam, ken mangpaneknek dagiti basolmi maibusor kadakami; ta nagbasolkami, ket bigbigenmi dagiti basbasolmi. **13** Nagsukirkami, iniliblibakmi ni Yahweh ken immadayokami iti panangsurot iti Diosmi. Nangidadaneskami iti panagsaomi ket pasig nga ulbulod ti adda iti pusomi ket inulbulod dagiti sasaomi. **14** Nabaliktad ti hustisia, ket adayo ti ayan iti kinalinteg; ta naitublak ti kinapudno iti pagummongan a disso, ket saan a makagteng ti husto. **15** Napukawan ti kinamatatek, ken ti tao a nagsardengen nga agar-aramid iti dakes ket pinagbalinna a biktima ti bagina. Nakita ni Yahweh daytoy ket saan isuna a naragsakan nga awan iti hustisia. **16** Nakita ni Yahweh nga awan ti uray maysa a tao a timmulong ket nasdaaw isuna. Ngarud, isuna a mismo ti nangisalakan kenkuana, ket pinagballigi isuna iti kinalintegna. **17** Insuotna ti kinalinteg a kas kabal ken inkabilna iti ulona ti helmet

ti pannakaisalakan. Kinawesanna ti bagina kadagit pagan-anay iti panangibales ken insuotna ti tatak a kas iti maysa a nagayad a lupot. **18** Sinupapakanna ida segun iti inaramida, naunget a panangikeddeng kadagit kabusorna, panangibales kadagit kabusorna, ti pannakadusa kadagit isla a kas gunggonada. **19** Isu nga agbutengdanto iti nagan ni Yahweh manipud iti laud, ken iti dayagna manipud iti paggsingsingisan ti init; ta umayto isuna a kasia iti napegges a waig, nga iturturong ti anges ni Yahweh. **20** "Umayto ti mannubbot idiy Sion ken umayto isuna para kadagit kapututan ni Jacob a nangtallikud kadagit kinasukirda — kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **21** Ket para kaniak, daytoy ti katulagak kadakuada — kuna ni Yahweh — ti espiritu nga adda kadakayo, ken dagiti sasaok nga inkabilko kadagit ngiwayto, ket saanto a maikkat kadagit ngiwayto wenco rummuar manipud kadagit ngiway dagiti annakyo, wenco rummuar manipud kadagit ngiway ti appokoyo manipud ita ken iti agnanayon, kuna ni Yahweh."

60 Dakayo a tattao ti Jerusalem, tumakderkayo, agraniagkayo; ta dimtengen ti silawyo, ken ti dayag ni Yahweh ket nagraniagen kadakayo. **2** Uray no balkotentu ti kinasipnet ti daga, ken balkoten ti kasta unay a kinasipnet dagiti nasion; ngem agraniagto ni Yahweh kadakayo, ken makitanto kadakayo ti dayagna. **3** Umasidegto dagiti nasion iti silawyo kasta met nga umasidegto dagiti ari iti nalawag a silawyo nga agranrianiq. **4** Kunitakayo iti aglawlawyo ket kitaeny. Aguummongda ket umayda kadakayo. Umayto dagiti annakyo a lallaki manipud iti adayo, ket ubba-ubbadantong kadagit takiagda dagiti annakyo a babbai. **5** Ket kunitakayonto ket agranniagkayo, ket aglupliapiasto ti rag-on iti pusoyo, gapu ta ti kinabaknang ti baybay ket maibukbokto kadakayo, maiyegto kadakayo ti kinabaknang dagiti nasion. **6** Agsasurunoto a kameliu ti maigabur kadakayo, dagiti urbon a kameliu iti Midian ken Efa; aggupadunto amin idiy Seba; mangiyegdanto iti balitok ken insenso, ken kantaendanto dagiti kankanta a pangdayaw kenni Yahweh. **7** Maurnongto kadakayo dagiti arban ti Kedar, ipaayto dagiti karnero ti Nebayot dagiti kasapulanyo; maka-ayayonto dagitoy a daton iti altarko; ket padyawakto ti nglorian a balayko. **8** Siasino dagitoy nga agtaytabay a kasla ulep, ken kasla kadagit kalapati nga agturon kadagit pagap-aponanda? **9** Birbirokendak dagiti isla, ket dagiti barko ti Tarsis ti mangiturturong, a mangiyeg kadagit annakyo a lallaki manipud iti adayo, awitda dagiti pirak ken balitokda, para iti nagam ni Yahweh a Diosyo, ken para iti Nasantoan ti Israel, gapu ta pinadayawannakayo. **10** Bangonento manen dagiti annak a lallaki dagiti ganggannaet dagiti bakudy, ken agserbinto kadakayo dagiti arida; nu man pay dinusakayo gapu iti pungtotko, ngem gapu iti paraburko, maasiak kadakayo. **11** Agtalained a silulukat dagiti ruanganyo; saanto a mairikep dagitoy iti aldwang ken rabii, iti kasta maiyeg ti kinabaknang dagiti nasion, nga idauloan dagiti arida. **12** Pudno, amin dagiti nasion ken pagarian a saan nga agserbi kadakayo ket mapukawto; madadelto a naan-anay dagidiay a nasion. **13** Maiyegto kadakayo ti ngayed ti Lebanon, ti kayo nga aruo, parwa, ken saleng, a maaramat a mangapipatis iti santuariok; ket pagbalinekto a nadayag ti lugar a pagbadbaddekan dagiti sakak. **14** Umaydanto kadakayo tapno agkurno, dagiti annak ti nangipababa kadakayo; agkurnodanto kadagit sakaanayon; panaganandakayonto a, Ti Siudad ni Yahweh, Sion ti Nasantoan ti Israel. **15** Imbes nga agtalainedkayo a nababay-an ken nagura, nga awan iti uray maysa a tao a magna iti dagayo, pagbalinenkayonto a maipaagpanakkil iti agnanayon, rag-o kadagit henerasion. **16** Inumenyonto met ti gatas dagiti nasion, ken agsusokayonto iti barukong dagiti ari; maammoanyonto a Siak, a ni Yahweh, ti Manangisalakan ken Mannubbotyo, ti Mannakabalin a Dios ni Jacob. **17** Imbes a bronse,

mangiyegakto iti balitok, imbes a landok mangiyegakto iti pirak; imbes a kayo, bronse, ken imbes a batbato, mangiyegakto iti landok. Dutoakto ti kappia kas gobernadoryo, ken ti hustisia a mangituray kadakayo. **18** Saanton a mangngegan ti kinaranggas iti dagayo, wenco pannakadadel, wenco pannakapapanawu kadagit beddengo; ngem awaganyonto dagiti bakudyo iti Pannakaisalakan, ken dagiti ruanganyo iti Panagdayaw. **19** Saanen nga ti init ti manglawag kadakayo iti aldaw, wenco ti lawag ti bulan ti mangraniag kadakayo; no di ket ni Yahweh ti agbalinto a silawyti agnanayon, ken ti Diosyo ti dayagyo. **20** Saanton a lumnek ti inityo, uray ti bulanyo ket saanton a lumnek ken agpukaw; ta ni Yahweh ti agbalinto a silawyti agnanayon, ken aggibuston dagiti al-aldaw a panagladingityo. **21** Nalintegto amin dagiti tattayo; tagikuandonton iti agnanayon ti daga, ti sanga ti panagmulmulak, ti aramid dagiti imak, tapno maidayawak. **22** Ti bassit ket agbalinto a ribu, ken ti bassit ket agbalin a natibker a nasion; Siak a ni Yahweh, ket sipapardasto nga ipatungpalko dagitoy a banbanag inton umay ti umno a tiempo.

61 Ti Espiritu ti Apo a ni Yahweh ket adda kaniak, gapu ta pinulotannak ni Yahweh a mangiwaragawag iti naimbags a damdamag kadagit napakumbaba. Imbaonnak a mangpaaimbag kadagit napasakitan, a mangiwaragawag iti pannakawayawa kadagit balud, ken ti pannakalukat ti pagbaludan para kadagit naipupok. **2** Imbaonnak a mangiwaragawag iti tawen ti parabur ni Yahweh, ti aldaw iti panigibales ti Diostayo, ken mangliwiwa kadagit amin nga agladladingit — **3** a mangisagana iti lugar para kadagit agladladingit idiy Sion — a mangted kadakuada iti maysa a turban a kasukat dagiti dapo, iti lana ti kinarag-o imbes a panagladingit, iti nagayad a kawes a pangdayaw a kasukat iti espiritu ti kinaliday, tapno mapanganananda iti lugo ti kinalinteg, dagiti mulmula ni Yahweh tapno maidaydayaw isuna. **4** Ibangondanto manen dagiti nadadael idi un-unana a panawen; tarimaanenda dagiti siyuden a nadadael. Ibangondanto manen dagiti nadadael a siudad, dagiti nadadael manipud kadagit immuna a henerasion. **5** Tumakderto dagiti ganggannaet ket pakanenda dagiti arbano, ken agrabahonto kadagit katalalunan ken kaubasanyo dagiti lallaki nga annak dagiti ganggannaet. **6** Maawagankayonto a papadi ni Yahweh; awagandakayonto iti adipen ti Diostayo. Kanenyonto ti kinabaknang dagiti nasion, ket agpanakkelyonto gapu iti kinabaknangda. **7** Imbes a ti pannakaibabinyo, maaddaankayonto iti mamindua a bingay; ken imbes a pannakalais, agrag-odanto gapu kadagit bingaya. Maaddaandanto ngarud iti mamindua a bingay iti dagada; kukuadanto ti agnanayon a rag-o. **8** Ta siak a ni Yahweh, napateg kaniak ti hustisia, ket kagurak ti panagtakaw ken kinaranggas. Supapakako dagiti tattao, ket tungpalekti a agnanayon a katulagak kadakuada. **9** Nalatakto dagiti kaputotanda kadagit nasion, kasta met dagiti an-annakda kadagit tattao. Bigbigento ida dagiti amin a makakita kadakuada, nga isuda dagiti tattao a binendisionan ni Yahweh. **10** Agrag-oako iti kasta unay kenni Yahweh; agragsakakto iti kasta unay iti Diosko. Ta kinawesannak kadagit pagan-anay ti pannakaisalakan; kinawesannak iti nagayad a kagay ti kinalinteg, kas iti maysa a nobio a nakaturban, ken kas iti nobia a nakaalahas. **11** Ta kas iti panangparusing ti daga kadagit mula, ken kas iti panangpadakkel ti minuyongan kadagit naimula iti daytoy, pataudento met ni Yahweh nga Apo ti kinalinteg ken panagdayaw iti sangoanan dagiti amin a nasion.

62 Para iti pagsayaatan ti Sion, saancko nga agulimek, ken para iti pagsayaatan ti Jerusalem, saancko nga agtalna, agingga a ti kinalintegna ket agraniag, ken ti pannakaisalakan ka ket kas iti umap-apuy a pagsilawan. **2** Makitanto dagiti nasion

ti kinalintegmo, kasta met a makitanto dagiti amin nga ari ti dayagmo. Mapanaganankanto iti baro a nagan a pilien ni Yahweh. **3** Agbalinkanto pay a napintas a korona iti ima ni Yahweh, ken maysa a turban ti kinaari iti ima ti Diosmo. **4** Saankanton maawagan a, "Nabaybay-an"; ken saanton a maawagan ti dagam a, "Langlang." Kinapudnona, kastoto ti maiyawag kenka "Isuna ti pakaragsakak," ken ti dagam ket, "Naiyasawa," ta maay-ayo kenka ni Yahweh, ken kasla maiyasawante ti dagam. **5** Kas iti panangasawa ti baro iti maysa a balasang, kastanto ti panangasawa kenka dagiti annakmo a lallaki. Kas iti kinaragsak ti nobio gapu iti nobiana, kastanto met a maragsakan ti Diosmo kenka. **6** Nangisaadak kadagit agwanawan kadagit bakudmo, Jerusalem; saanda nga agul-ulimek iti aldaw wenco rabii. Dakayo a kanayon a mangpalpaligp kenni Yahweh, saankayo nga agsardeng. **7** Saanyo nga ipalubos nga aginana ni Yahweh agingga nga ibangonna manen ti Jerusalem ken pagbalinenna daytoy a nadaway iti rabaw ti daga. **8** Nagsapata ni Yahweh babaen iti makannawan nga imana ken babaen iti pannakabalinna, "Saankonton a pulos nga ited ti trigoyo a kas taraoon kadagit kabusoryo. Saanto nga inumen dagiti ganggannaet ti baro nga arakyo a nagbannoganya. **9** Ta dagiti agapit kadagit trigo ket kanendanto daytoy ken dayawenda ni Yahweh, ken dagiti agburas kadagit ubas ket inumendanto ti arak iti paraangan ti nasantao a santuariok." **10** Rummuarkayo, rummuarkayo kadagit ruangan! Isaganayo ti dalam para kadagit tattao! Patadenyo daytoy, Patadenyo ti kangrunaan a dalam! Ikkatenyo dagiti batbato! Ingatoyti bandera a pagilasinan para kadagit nasion! **11** Kitaenyo, impakaammo ni Yahweh agingga kadagit nagpatinggaan iti daga, "Ibagay iti anak a babai ti Sion: Kitaem, umayen ti Mannubotmo! Kitaem, awitna ti panggunggonana, ken adda iti sangoananna ti pangsupapakna."

12 Awagandakayonto iti, "Dagiti nasantao a tattao; ti sinubbot ni Yahweh," ken maawagankayonto iti, "Dagiti nabirukan; ti siudad a saan a nababay-an."

63 Siasino daytoy nga um-umay manipud Edom, nakakawes iti nalabbaga manipud Bosra? Siasino isuna a nakakawes iti pagan-anay ti ari, magmagna a situtred gapu iti naindaklan a pigsana? Siak daytoy, nga agsasao iti kinalinteg ken mannakabalin a mangisalakan. **2** Apay a nalabbaga ti kawesmo, ken apay a kasla la naggapu iti pagpespespasan a nangibaddebaddekad kadagit ubas? **3** Binaddebaddekkak dagiti ubas idiy pagpespespasan a maymaysak, ken awan ti uray maysa manipud kadagit nasion ti nangkadua kaniak. Imbaddebaddekkak ida gapu iti ungetko ken pinayatpayatak ida gapu iti pungtotko. Nagparsiak ti darada iti pagan-anayko ket namantsaan ti entero a pagan-anayko. **4** Ta padpadaanak ti tiempo iti panigibales, ket diimtengen ti tawen iti panangsubbotko. **5** Kimmataak, ket awan ti uray maysa a tumulong. Nasdaawak ta awan ti uray maysa a tumulong, ngem ti mismo a takiagko ti nangiyeg iti balligi kaniak, ken ti napalalo a pungtotko ti nangpakired kaniak. **6** Pinayatpayatak dagiti tattao gapu iti ungetko ket binarteko ida iti pannusak, ken imbaytukyo ti darada iti rabaw ti daga. **7** Sariteak ti panangipakita ni Yahweh iti kinapudnona iti tulagna, dagiti agkakadayaw nga aramid ni Yahweh. Ibagak dagiti amin nga inaramid ni Yahweh para kadatayo, ken ti naindaklan a kinaimbagna iti balay ti Israel. Daytoy nga asina nga impakitana kadatayo ket gapu iti kinamananggaasina, ken babaen iti adu nga inaramidna a mangipakita iti kinapudnona iti tulagna. **8** Ta kinunana, "Pudno a tattao ida, annak a napudno." Isuna ti nagbalin a Manangisalakanda. **9** Iti amin a panagsagabada, nagsagabada met isuna, ket ti anghel manipud iti ayanna ti nangisalakan kadakuada. Gapu iti ayat ken asina, insalakanna ida, ket intag-ayna ida ken pinatasatna ida iti un-unana a tiempo. **10** Ngem nagsukirda ket pinagladingitda ti Nasantaoan nga Espirituna. Isu a nagbalin isuna

a kabusorda ket kinarangetna ida. **11** Nalajip dagiti tattaona ti maipapan iti tiempo ni Moises idi un-unana. Kinunada, "Ayan ti Dios, a nangilasat kadakuada iti baybay agraman dagiti agpaspastor iti arbanna? Ayan ti Dios, a nangibaon iti Nasantoan nga Espirituana kadakuada? **12** Ayan ti Dios, a nangted iti naindaklan a pannakabalin iti makannawarn nga ima ni Moises, ken nangbingay iti danum iti sangoanan dagiti Israelita, tapno mapadayawan iti agnanayon ti naganna? **13** Ayan ti Dios, a nangidalan kadakuada iti naadalem a baybay? Kas iti kabalio nga agtartaray iti patad a daga, saanda a naitublak. **14** Kas kadagiti baka a sumalog nga agturonsing iti tanap, pinaginana ida ti Espiritu ni Yahweh. Indalanmo ngarud dagiti tattaom, tapno mapadayawan ti naganmo. **15** Agtannawagka manipul langit ket agpaliiwka manipul dita nasantoan ken nadaeg a pagnanaedam. Sadino ti ayan ti kinaregtam ken dagiti nabileg nga aramidmo? Naisina kadakami ti kaasim ken ti panagisakimo. **16** Ta sika ti amami, uray no saannakami nga am-ammo ni Abraham, ken saannakami a mabigbig ni Israel, sika, o Yahweh, ti amami. 'Ti Manubbotmi' ti naganmo manipul pay idi un-una a panawen. **17** O Yahweh, apay a pinaadayanakami manipul kadagiti wagasmo ken pinatangkenmo ti pusomi, isu't gapuna a saankami nga agtultulnog kenka? Agsublica para iti kadagiti adipenmo, dagiti tribu a tawidmo. **18** Tinagkua dagiti tattaom ti nasantoan a lugarmo iti apagbiit a tiempo, ngem kalpasanna pinayatpayatan daytoy dagiti kabusormi. **19** Nagbalinkami a kas kadagiday saanmo a pulos nga inturayan, kasla kadagiti saan a pulos nga immawag iti naganmo."

64 "O, no koma ta ginudwam ti langit ket bimmabaka! Nagkintayeg koma dagiti bantay iti presensiam, **2** a kas iti mapasamak no pasgedan ti apuy ti nagango a kayo, wenco pagbureken ti apuy ti danum. Tapno maammoan dagiti kabusormo ti naganmo, ken agpigerger dagiti nasion iti presensiam! **3** Iti napalabas, idi nagaramidka kadagiti nakaskasdaaw a saanmi a ninamnama, bimmabaka, ket nagpigerger dagiti bantay iti presensiam. **4** Sipud pay idi un-una a tiempo, awan ti nakangngeg wenco nakaammo, kasta met nga awan ti mata a nakakita iti aniaman a Dios no di laeng sika, nga agar-aramid kadagiti banbanag a maipaay kenkuana nga agtalalek kenka. **5** Umaymo tulutungan dagiti agragrag-o iti panagar-aramidda iti umno, dagiti manglaglagip kadagiti wagasmo ken agtultulnog kadagitoy. Nakaungetka idi nagbasolkami. Kadagiti wagasmo, kanoyon a mais-ispankami. **6** Ta nagbalinkami amin a kasla iti narugit, ken dagiti amin a nalinteg nga aramidmi ket kasla iti pasador. Aminkami ket nelaylay a kasla bulbulong; dagiti nagbasolanmi ket kasla iti angin a mangitayab kadakami. **7** Awan iti umaw-awag iti naganmo, a mangikagumaan a kumpet kenka; ta inlemmengmo ti rupam kadakami ken inyawatnakami kadagiti basbasolmi. **8** Nupay kasta, O Yahweh, sika ti amami; dakami ti pitak. Sika agdamedmili kadakami; dakami amin ket aramid ti imam. **9** Saanka kadi unay a makaunget, O Yahweh, saanme kadi a lagipen a kanoyon dagiti basbasolmi. Pangngaasim ti kitaennakami amin, a tattao. **10** Nagbalin a let-ang dagiti nasantoan a siudadmo; nagbalin a let-ang ti Sion, nagbalin a langalang ti Jerusalem. **11** Ti nasantoan ken napintas a templomi, a nagdaydayawan kenka dagiti ammami, ket dinadael ti apuy, ken amin a napateg kadakami ket nadadael. **12** Kasano a mabaelam pay laeng ti agkedked, O Yahweh? Kasano a mabaelam ti agtalinad a siuulimek ken itultuloynakami nga ibabain?"

65 "Nakasaganaak koma a mabirukand dagiti saan a nangkiddaw; nakasaganaak koma a masapulan dagiti saan a nagbiruk. Kinunak, 'Adtoyak! Adtoyak!' iti nasion a saan nga immawag iti naganmo. **2** Agmalmalem a nakaukrad dagiti imak kadagiti natangkan ti ulona a tattao, nga agbibiaig iti wagas a saan a nasayaat, a nagbiag

segun kadagiti bukoda a kapanunutan ken panggep! **3** Tattaoda a kanoyon a mamagpungtot kaniak, agidatdatagda kadagiti daton kadagiti minuyongan, ken mangpupuuor iti insenso iti rabaw dagiti ladrillo. **4** Agtugtugawda iti ayan dagiti tanem ket agpatpatnagda nga agbanbantay, ken mangmanganda iti karne ti babuy nga adda keduana a digu ti makarimon a karne kadagiti taraonda. **5** Kunada, 'Umadayoka, saanka nga umas-asideg kaniak, ta nasansanto-ak ngem sika.' Dagitoy a banbanag ket asuk iti agungko, maysa nga apuy a sumsumged iti agmalem. **6** Kitaenyo, naisurat iti sangoanak: Saanak nga agulimek, ta supapakaktido ida, supapakaktido ida kadagiti saklotda, **7** gapu kadagiti basolda ken basol dagiti ammada," kuna ni Yahweh. "Supapakaktido ida gapu iti panangpupoorda iti insenso iti rabaw dagiti bantay ken gapu iti pananglalaisda kaniak iti rabaw dagiti tuturod. Dusaekto ngarud ida a kas mayannatup kadagiti napalabas nga inar-aramidda." **8** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "No kasano a masarakan ti tubbog manipul kadagiti raay ti ubas, no adda agkuna, 'Saanmo a dadaelen, ta adda nasayaat iti dayta,' kastoyti aramidek para iti pagimbagan iti adipenko. Saanko ida a dadaelen amin. **9** Mangiyegakto kadagiti kaputotan manipul kenni Jacob, ken manipul iti Juda a mangtagikua kadagiti banbantayko. Tagikuento dagiti tattaom a pinilik ti daga, ken agnaedto sadiay dagiti adipenko. **10** Agbalinto ti Saron a pagpastoran kadagiti arban, ken ti tanap ti Akor ket agbalin a paginanaan kadagiti dingwen, a maipaay kadagiti tattaok a mangsapul kaniak. **11** Ngem dakayo a mangtaltalikud kenni Yahweh, a manglipilipat iti nasantoan a bantayko, a mangisagsagana iti lamisaan a maipaay iti dios ti Gasat, ken mangpunpuno kadagiti baso iti aglalaok nga arak a maipaay iti dios a maawagan iti Pagbanagan - **12** aramidekto a kampilan ti pagtungpalanyo, ket agruknoyakto amin iti pannakapapatay, gapu ta idi immawagak, saankayo a summibat; idi nagsao-ak, saankayo a dimngeg; ngem ketdi, inaramidyod ti dakes iti imatangko, ken piniliyo nga aramiden ti saan a makaay-ayo kaniak." **13** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Dios, "Kitaenyo, manganto dagiti adipenko, ngem mabisinankayto; kitaenyo, uminomto dagiti adipenko, ngem mawawkayto; kitaenyo, agrag-onto dagiti adipenko, ngem maibabainkayto. **14** Kitaenyo, agpukkawto a sirarag-o dagiti adipenko gapu iti kinaragsak ti puso, ngem agsangitkayto gapu iti saem ti puso, ken agasugkayto gapu iti panagladting iti espiritu. **15** Ibatiyonto dagiti naganyo a kas maysa a lunod nga isao dagiti pinilik; Siak, a ni Yahweh nga Apo, papatenyakayto; awagakto dagiti adipenko babaen iti sabali a nagan. **16** Siasinoman a mangibalikas iti bendision ket bendisionakto, siak a Dios ti kinapudno. Siasinoman nga agsapata iti rabaw ti daga ket agsapata babaen kaniak, a Dios ti kinapudno, gapu ta dagiti naglabas a pannakarirubuk ket malipatanto, ta mailemmengdanto manipul kadagiti matak. **17** Ta kitaenyo, dandanikon a parsuaen ti baro a langit ken ti baro a daga; ket dagiti naglabas a banbanag ket saanton a malagip wenco mapanunot. **18** Ngem agragsak ken agrag-okayonto iti agnanayon iti dandanik a parsuaen. Kitaenyo, dandanikon a parsuaen ti Jerusalem a kas maysa a pagrag-oan, ken dagiti tattaom ti Jerusalem a kas maysa a pagragsakan. **19** Agrag-oako iti Jerusalem ken agragsakakto kadagiti tattaok; saanton a pulos a mangngeg iti Jerusalem ti sangsangit ken as-asug gapu iti rirubuk. **20** Pulos a saanton a mapasamak nga adda iti maladlage sadiay nga agbiag laeng iti sumagmamano nga al-alddaw; wenco adda lakay a matay sakbay iti tiempona. Ti matay a sangagasut ti tawenna ket maibilang nga agtutubo. Ti managbasol a matay a sangagasut ti tawenna ket maibilang a nailunod. **21** Agipatakderdanto kadagiti babbalay ket agnaeddanto kadagiti, ken agmuladanto kadagiti ubas ket kanendanto dagiti bungana. **22** Saanto a pulos a mapasamak nga agipatakderda iti balay ket sabali ti agnaed iti daytoy; saanto a

mapasamak nga agmula, ket sabali iti mangan; gapu ta no kasano dagiti al-aldaw dagiti kaykayo, kastanto met dagiti al-aldaw dagiti tattaok. Dagiti pinilik ket abiagto a nababaybayag ngem kadagit aramid dagiti imada. **23** Saandanto nga agtrabaho nga awan kapaypay-anna, wenco agipasngay ket maupayda. Ta isuda dagiti annak dagiti binendisionan ni Yahweh, ken dagiti kaputotanda nga adda kadakuada. **24** Sakbay nga umawagda, sumungbatako; ken kabayatan nga agsasaoda, dumngegakto. **25** Agkaduanto nga agarab ti lobo ken ti karnero, ken manganto iti garami ti leon a kas iti baka; ngem tapukto ti taraon ti uleg. Pulos a saandanto a mangdangran wenco mangdadael iti nasantoan a bantayko," kuna ni Yahweh.

66 Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Ti langit ti tronok, ken ti daga ti pagbatayan dagiti sakak. Sadino ngarud ti balay nga ipatakdero a maipaay kaniak? Sadino ti lugar a mabalinko a paginanaan? **2** Ti imak ti nangaramid kadagitoy amin a banbanag; kasta ti wagas a napaadda dagitoy a banbanag - daytoy ket pakaammo ni Yahweh. Daytoy ti tao nga anamungak, ti napakumbaba ken mangbabawi iti espirituña, ken apigeger iti saok. **3** Isuna a mangpatpatay iti baka, mangpatpatay met iti tao; isuna a mangidatdaton iti karnero ket mangtuktukkol met iti tengged ti aso; isuna a mangidatdaton iti bukbukel a daton ket mangidatdaton met iti dara ti babuy; isuna a mangidatdaton iti insenso ket ananamunganna met iti kinadangkes. Pinilida dagiti bukodda a wagas, ken agrasakda kadagit makarimon nga aramidda. **4** Iti kasta met laeng a wagas a piliekti ti pannusada, iyegkonto kadakuada ti pagbutbutnganda, gapu ta idi immawagak, awan iti simmungbat; idi nagsaoak, awan iti dimnegg. Inaramidda ti dakes iti panagkitak, ken pinilida nga aramiden dagiti banbanag a saan a makaay-ayo kaniak. **5** Denggenyo ti sao ni Yahweh, dakayo nga apigpiggerger iti saona, "Kinuna dagiti kakabsatyo a manggurgura ken mangilaklaksid kadakayo, 'Maidaydayaw koma ni Yahweh, ket makitaminto ti rago-o,' ngem maibabaindanto. **6** Ti uni ti riribuk gapu iti gubat ket agtaud iti siudad, maysa nga uni manipud iti templo, ti uni manipud kenni Yahweh a mangbalbales kadagit kabusorna. **7** Sakbay nga agpasikal ti Sion, agpasngay isuna; sakbay nga umay kenkuana ti ut-ot, agipasngay isuna iti anak a lalaki. **8** Siasino ti nakangnegg iti kasta a banag? Siasino ti nakakita kadagit kasta a banbanag? Maipasngay kadi iti maysa nga aldaw ti maysa a daga? Maibangon kadi ti maysa a nasion iti apagkanito? Ngem apaman nga agpasikal ti Sion, ipasngaya dagiti annakna. **9** Iyegko aya ti maysa a maladaga iti aanakan ket saanko a palubosan a maipasngay? - salsaludsoden ni Yahweh. Wenco iyegko aya ti ubing iti kanito a maipasngay ket lappedak? - salsaludsoden ti Diosyo." **10** Makipagrag-okayo iti Jerusalem ken agrasakkayo gapu kenkuana, dakayo amin a mangay-ayat kenkuana; makipagrag-okayo kenkuana, dakayo amin a nagladgingit gapu kenkuana! **11** Ta agsusokayonto ket mapnekkyo; maliwiwakayonto babaen kadagit barukongna; ta inumenyonto dagitoy agingga a mapnekkyo ket agrasakkayo iti kinawadwad ti dayagna. **12** Daytoy ti kuna ni Yahweh, "Dandanikom nga ipalakan am ti kinarang-ay iti Sion a kas iti maysa a karayan, ken dagiti kinabaknang dagiti nasion a kas iti maysa a waig nga agluplupias ti panagayusna. Agsusokayonto iti sibayna, ubbaennakayonto, ken rayray-awennakayonto iti rabaw dagiti tumengna. **13** No kasano iti panangliwliwa ti maysa nga ina iti anakna, kastanto met ti panangliwliwal kadakayo, ket maliwiwakayonto idiy Jerusalem." **14** Makitayonto daytoy, ket agrag-onto ti pusoyo, ket pumigsanto dagiti tulangyo a kas iti naganus a ruot nga agrusing. Maiparangarangto ti ima ni Yahweh kadagit adipenna, ngem makaungetto isuna kadagit kabusorna. **15** Ta kitaenyo, umayto ni Yahweh nga addaan iti apuy, ken umayto dagiti karwahena a kas iti alawig, tapno iyegna ti bara

ti ungetra ken ti panangtubngarna babaen iti darang ti apuy. **16** Ta ipatungpal ni Yahweh ti pannakaukom kadagit tattao babaen iti apuy ken babaen iti kampilanna. Adunto dagiti mapapatay ni Yahweh. **17** Llaslasinda dagiti bagida nga agpaay kenni Yahweh ken daldalusanda dagiti bagbagida, tapno makaserrekda kadagit minuyongan, sursurotenda dagiti mangmangan kadagit lasag ti babuy ken kadagit makarimon a banbanag a kas kadagit utot." Agpattinggadanto - kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **18** Ta ammok dagiti aramid ken kapanunotanda. Umayen ti tiempo inton ummongek dagiti amin a nasion ken pagsasao. Umaydanto ket makitada ti dayagko. **19** Mangikabilakto iti dakkel a pagilasinan kadakuada. Ket mangibaonakto kadagit makalasat kadakuada a mapan kadagit nasion: idiy Tarsis, Put, ken Lud, kadagit pumapan a mangbiat kadagit baida, idiy Tubal, Jaban, ken kadagit adayo nga isla a saanda pay a nangnegg ti maipanggep kaniak wenco saan pay a nakakita iti dayagko. Iwaragawagdanto ti dayagko kadagit nasnasian. **20** Isublidanto dagiti kakabsatyo manipud kadagit amin a nasion, a kas maysa a daton kenni Yahweh. Umaydanto a nakasakay kadagit kabalio, ken kadagit karwahe, kadagit karison, kadagit mulo, ken kadagit kamelio, ket agturongda iti nasantoan a bantayko a Jerusalem - kuna ni Yahweh. Ta mangiyegto dagiti tattao ti Israel iti bukbukel a daton a naikarga iti nadalus a pagkargaan iti balay ni Yahweh. **21** Piliekti pay nga agbalin a padi ken Levita ti dadduma kadagitoy - kuna ni Yahweh. **22** Ta no kasano nga agtalinaedto iti sangoanak ti baro a langit ken baro a daga nga aramidek - daytoy ket pakaammo ni Yahweh - kasta metnga agtalinaedto dagiti kaputotanyo, ken agtalinaedto ti naganyo. **23** Manipud iti maysa a bulan agingga iti sumaruno, ken manipud iti maysa nga Aldaw a Panaginana agingga iti sumaruno, umayto amin dagiti tattao tapno agparintumeng kaniak - kuna ni Yahweh. **24** Rumuardanto ket makitada dagiti bangkay dagiti tattao a nagrebelde kaniak, ta saanto a matay dagiti igges a mangan kadagitoy, ken saanto a maiddep ti apuy a manguram kadagitoy; ket agbalinto daytoy a makarimon kadagit amin a lasag.

Jeremias

1 Dagito dagiti sao ni Jeremias a putot ni Hilkias; maysa isuna kadagiti papadi idiy Anatot iti daga ti Benjamin. **2** Immay ti sao ni Yahweh kenkuana kadagiti aldaw ti ari ti Juda a ni Josias a putot ni Amon, iti maikasangapulo ket tallo a tawen a panagturayna. **3** Immay met daytoy kadagiti aldaw a ni Jehoyakim a putot ni Josias ti ari idiy Juda, aqgingga iti maikalima a bulan iti maikasangapulo ket maysa a tawen a panagturay kas ari ni Zedekias a putot ni Josias idiy Juda, idai naitalaw a kas balud dagiti tattao ti Jerusalem. **4** Immay ti sao ni Yahweh kaniak a kunana. **5** "Sakbay a binukelka iti aanakan, pinilikan; sakbay a naipasngayka, inlasinka; pinagbalinka a profeta kadagiti nasion." **6** "O Apo a Yahweh!" Kinunak, "Saanko nga ammo ti agsao, ta ubingak unay." **7** Ngem kinuna ni Yahweh kaniak, "Saanmo a kuna, 'Ubingak unay'. Masapul a mapanka iti sadinoman a pangibaonak kenka, ken masapul nga ibagam ti aniaman nga ibilinko kenka! **8** Saanka a mabuteng kadakuada, ta addaak kenka a mangispal kenka—kastoy ti pakaammo ni Yahweh." **9** Ket inyunnat ni Yahweh ti imana, sinagidna ti ngiwatko ket kinunana kaniak, "Ita, inkabilko ti saok iti ngiwatmo. **10** Dutokkana ita nga aldaw kadagiti nasion ken kadagiti pagarian, a mangparut ken mangrebbra, a mangdadael ken mangpamek, a mangbangon ken mangimula." **11** Immay ti sao ni Yahweh kaniak a kunana, "Ania ti makitam Jeremias? Kinunak, "Makitak ti maysa a sanga ti almendras." **12** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Husto ti nakitam, ta sipsiputak ti saok tapno maipatungpal daytoy." **13** Immay kaniak ti sao ni Yahweh iti maikadua a dasar, a kunana, "Ania ti makitam?" Kinunak, "Makitak ti maysa a kaldero nga agburburek ti linaonna, nakatinggeg manipud iti amianan." **14** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Addanto tumaud a didigra manipud amianan a sagrapen dagiti amin nga agnanaa iti daytoy a daga. **15** Ta ay-ayabak dagiti amin a tribu kadagiti akin-amianan a pagarian, impakaammo ni Yahweh. Umaydanto, ket isaadto ti tunggal maysa ti tronona iti pagserkan kadagiti ruangan ti Jerusalem, kadagiti amin a pader a nakapalawlaw iti daytoy, ken kadagiti amin a siudad ti Juda. **16** Kedngakto ida gapu iti amin a kinadakesda iti panangtallikkudda kaniak, ti panangpuorda iti insenso a maipaay kadagiti didiosen, ken iti panangdayawda iti inaramid dagiti bukodda nga ima. **17** Agsaganaka! Tumakderka ket ibagam kadakuada ti aniaman nga ibilinko kenka. Saanka nga agbuteng iti sangoananda, ta no saan, ad-adda pay a pagbutngenga iti sangoananda! **18** Denggem! Ita nga aldaw, pinagbalinka a nasarikedkedan a siudad, adigi a landok, ken bakud a bronse a maibusor iti entero a daga—maibusor kadagiti ari ti Juda, kadagiti opisiales daytoy, kadagiti padi daytoy, ken kadagiti tattao iti daga. **19** Bumusordanto kenka, ngem saandakanto a mapamek, ta addaako kenka a mangispal kenka—kastoy ti pakaammo ni Yahweh."

2 Immay ti sao ni Yahweh kaniak a kinunana, **2** "Mapanmo iwaragawag kadagiti lapayag ti Jerusalem. Kunaem, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Linagipko para iti agpsayaatam ti kinapudnom iti katulaganta idi agtutuboka, ti ayatmo idi tiempo a nagtulagta nga agasawada, idi siinurotnak idiy let-ang, a daga a saan a namulaan. **3** Naidaton kenni Yahweh ti Israel, ti immuna a bunga ti apit! Amin a nangan manipud kadagiti immuna a bunga ket nakabasol! Dakesto ti mapagtingda—kastoy ti pakaammo ni Yahweh.'" **4** Denggenyo ti sao ni Yahweh, O balay ni Jacob ken tunggal pamilia iti balay ti Israel. **5** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Ania aya ti biddut a nasarkan dagiti ammaya kaniak, ta immadaya iti panangsurotda kaniak? Ta siinurotda dagiti awan serserbina a didiosen ket ngabalinda met nga awan serserbina? **6** Saanda man laeng a sinaludsod, 'Sadino ti ayan

ni Yahweh, a nangiruar kadatayo iti daga ti Egjipto? Sadino ti ayan ni Yahweh, a nangidalan kadatayo idiy let-ang, iti daga ti Araba, iti abut iti daga a namaga ken kasta unay ti kinasipngnetra, daga nga awan iti lumablaba ken awan iti agnanaa?' **7** Ngem impankayo iti daga ti Carmel, tapno kaneyo ti bunga daytoy ken dagiti dadduma a nasayaat a banbanag! Ngem idi immaykayo, tinulawayo ti dagak, pinagbalinya a makarimon ti tawidko! **8** Saan a sinaludsod ti padi, 'Sadino ti ayan ni Yahweh?' ken saan nga inkankano dagiti nalalaing iti linteg! Nagbasol kaniak dagiti agpaspastor. Nagipadto dagiti profeta para kenni Baal ken nagdaydayawda kadagiti awan mamaayna a banbanag. **9** Isu nga akusarankayo latta—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ken akusarak dagiti annak dagiti annaky. **10** Ta bumallasiwkayo kadagiti igid ti baybay ti Kitim ket kitaenyo. Mangibaonkayo kadagiti mensahero a mapan idiy Kedar ket ammeno ken kitaenyo no adda iti kas iti daytoy a napasamak id. **11** Adda ya nasion a nangisukat kadagiti diosna, nupay saan a pudno a dios dagitoy? Ngem insukat dagiti tattaox ti dayagda iti awan maitulongna kadakuada. **12** Agkintayegkayo, dakayo a langlangit gapu iti daytoy! Makigtot ken agbutengkayo—kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **13** Ta nakaaramid kaniak dagiti tattaox iti dua a kita iti kinadakes: Pinanawanda dagiti ubbog iti sibbiag a danum gapu iti panagkalida kadagiti bubon para kadakuada, nadadael a bubon a saan a makargaan iti danum! **14** Tagabu kadi ni Israel? Saan kadi a naipasngay isuna iti pagtaengan? Apay ngarud a nagbalin isuna a samsam? **15** Nagngernerger dagiti urbon a leon kenkuana. Nagariyawada iti kasta unay ket pinagbalinda a nakabutbuteng ti dagana! Nadadael dagiti siudadna ket awan ti agnanaa. **16** Kasta met a kinalboandaka dagiti tattaox ti Memfis ken Tafanes ken pinagbalindaka a tagabu! **17** Saan kadi a sika met laeng ti nangaramid iti daytoy iti bagim idi immadaya kenni Yahweh a Diosmo, kabayatan nga idaldalannaka? **18** Ita ngarud, apay a magnaka iti dalan nga agturonng idiy Egjipto ken uminomka iti danum ti Sihor? Apay a magnaka iti dalan nga agturonng idiy Asiria ken uminomka iti danum ti Karayan Eufrates? **19** Matutubngarka gapu iti kinadangkesmo, ken madusdusaka gapu iti panangtallikudmo kaniak. Isu a panunotem ti maipapan iti daytoy ket amirisem a nadangkes ken nasaem ti ipaay kenka ti panangtallikudmo kaniak, Siak, a ni Yahweh a Diosmo, ken ti saanmon a panagbuteng kaniak—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo a Mannakabalin amin. **20** Ta dinadaelko ti sangol nga adda kenka idi un-unana nga al-aldaw; pinugsatko dagiti kawarmo. Ngem kinunam latta, 'Saan ngagserbil!' agsipud ta nagrukbabka iti tunggal nangato a turod ken iti sirok ti tunggal nalangto a kayo, sika a mannakikamalala. **21** Ngem siak a mismo ti nangimula kenka a kas iti napili nga ubas, maysa a napintas a bukel. Ngem anian ta nagbalibaliwa kaniak, nagbalinka a kasla nalungtot nga ubas nga awan serserbina! **22** Ta uray no dalusam ti bagim iti karayan wenco agusarka iti napiagsa a sabon, ti basolmo ket mansa latta iti sangoanak—daytoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **23** Kasano a maibagam, 'Saanak a natulawan! Saanak a nagdayaw kadagiti Baal?' Kitaeem ti kababalimo kadagiti tanap! Amirisem ti inaramidmo, sika a napartak a kamelio a taray a taray! **24** Naatapka nga asno, a naruam iti let-ang, agtartarigagay iti biag ken agal-al-al iti awan serserbina nga angin! Siasino ti makapasardeng iti daytoy inton agmaya? Siasinoman nga agsapul iti daytoy ket saan a mabannog. Mapanda iti daytoy iti kabulanan ti panagmayana. **25** Masapul a lappedam dagiti sakam nga agsakasaka ken ti karubukobmo iti pannakawaw! Ngem kinunam, 'Awan namnama! Saan, pagaayatko dagiti ganggannaet ket surotek ida!' **26** Kas iti pannakaibabain iti agtatakaw no kasta a matakuatan isuna, kastanto met ti pannakaibabain ti balay ti Israel—isuda, dagiti arida, dagiti prinsipeda, ken dagiti papadi ken profetad!

27 Isuda dagiti nangibaga iti kayo, 'Sika ti amak,' ken iti bato, 'Impasngaynak.' Gapu ta ti likudda ti nakasango kaniak a saan ket a dagiti rupada. Nupay kasta, ibagbagada iti tiempo ti riribuk, 'Tumakderka ket isalakkannakami!' 28 Ngem sadino iti ayan dagiti didiosen nga inaramidmo para kenka? Tumakderda koma ngarud a no tarigagaya nga isalakandaka kadagitit tiempo a mariribunkana, ta agpada ti bilang dagiti didiosem kadagitit siudadmo, sika Juda! 29 Isu nga apay nga akusarandak a nakaaramidat iti biddut? Aminkayo ket nagbasol kaniak—kastoy ti pakaammo ni Yahweh. 30 Awan serserbinia ti panangdusak kadagitit tattaoyo. Saanda nga awaten ti panangiwanwako. Inalun-on ti kampilano dagiti profetayo a kas iti naranggas a leon! 31 Dakayo a maibilang iti daytoy a henerasian! Ipangagyo ti saok, a sao ni Yahweh! Nagbalinak kadi a let-ang iti Israel? Wenno daga a kasta unay iti kinisipngeten? Apay nga ibaga dagiti tattoo, 'Mapankami iti sadinoman a kaykayatmi, saankamin nga umay kenka'? 32 Malipatan kadi ti birhen ti alahsna, ti nobia dagiti belona? Ngem nalipatannak dagiti tattoo iti saan a mabilang nga aldaw! 33 Anian a panangaramidmo iti amin a kabaelani nga agbirok iti ayat. Insurom pay dagiti wagasco kadaigitit nadangkes a babbai. 34 Ti dara nga isu ti biag dagiti awan nakabasolanna, a napanglaw a tattoo ket nasarakan kadagitit kawesmo. Dagityo a tattoo ket saan a nasarakan nga agar-aramid iti panagtakaw. 35 Ngem ketdi, iti laksid amin dagityo a banbanag, ibagbagam latta, 'Awan basolko. Awan duadua a bimmaawen ti pungtöt ni Yahweh kaniak.' Ngem kitaem! Maukomkanto agsipud ta kuman, 'Saanak a nagbasol.' 36 Apay a nalag-an laeng ti panangibilangmo iti daytoy a panagbaliw kadagitit wagasco? Paayennakanto meti Egjipto, a kas iti pannakapaaymo iti Asiria. 37 Rummurkanto meti sadiay a naliday, a napakarabaw dagiti imam iti ulom, ta linakind ni Yahweh dagiti pagtaltalkam, isu a saandaka a matulongan dagityo."

3 "Kunada, 'Adda maysa a lalaki a mangpatpatalaw iti asawana, isu a pimmanaw ti babai ket nagbalin nga asawa ti sabali a lalaki. Rumbeng kadi a sublien ti lalaki ti babai? Saan kadi a naanayan a narugit ti babai? Dayta a babai ket daytoy a daga! Nagtignayka a kas iti balangkantis nga addaan iti adu a kaayan-ayat, ket ita kayatmo ti agsubli kaniak? —kastoy ti pakaammo ni Yahweh. 2 Tumangadka ket kumitaka kadagitit tapaw dagiti turod! Sadino ti saanmo a nakikaidaan? Nagtugawka kadagitit igid dagiti daldalan a mangur-uray kadagitit kaayan-ayatmo, a kasla ka la tulisan nga agpadpadaan idiy let-ang. Tinulawam ti daga iti kinabalangkantis ken kinadangkesmo. 3 Isu a nalapdan dagiti arbis ken saan a nagtinng a maudi a tudo. Ngem natangsit ta rupam a kas iti rupa ti balangkantis a babai. Saanmo ng ammo ti agbain. 4 Manipud ita a tiempo, saankanta aya nga umawag kaniak a kuman, 'Amak! Sika ti kasingedan a gayemko manipud pay kinaagtutubok. 5 Agnanayon kadi ti ungetmo? Pagtalinaedem kadi a kanayon ti ungetmo? Dumngegka! Impakaammom ngagaramidka iti dakes, ket inaramidmo dayta. Itultuloymo ngarud nga aramiden dayta!' 6 Ket kinuna ni Yahweh kaniak kadagidi aldaw ni Josias nga ari, 'Makitam kadi ti panangliput ti Israel kaniak? Mapan isuna iti tunggal nangato a bantay ken iti sirok ti tunggal nalangto a kayo, ket sadiay agtignay a kasla balangkantis a babai. 7 Kinunak, 'Kalpasan a maaramidna amin dagityo a banbanag, agsublito isuna kaniak,' ngem saan nagsubli. Ket nakita ti nagulib a kabsatna a ni Juda ti inaramidna. 8 Isu a nakitak a gapu kadagitoy amin a nakikamalala isuna. Managsukir nga Israel! Pinagtalawko isuna ket inikkak iti kasuratin ti panagsina. Ngem saan a nagbuteng ti nagulib a kabsatna a ni Juda, ket rimmuar ken nagtigtignay met a kas iti balangkantis a babai! 9 Awan aniamanna kenkuana a tinulawanna ti daga, isu a nagaramidda kadagitit bato ken kayo a didiosen. 10 Ket kalpasan amin dagityo, uray ti nagulib a kabsatna a ni Juda ket

saan a nagsubli kaniak iti amin a pusona, no di ket naginsusubli! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh." 11 Ket kinuna ni Yahweh kaniak, "Nalininteg ti mangliliput nga Israel ngem iti nagulib a Juda! 12 Mapanmo iwaragawag daytoy iti amianan. Kunaem, "Agsublika, sika a mangliliput nga Israel! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh—saanak a kanayon a makaunget kenka. Agsipud ta napudnoak—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—saanak nga agnanayon a makaunget." 13 Bigbigem ti basolmo, ta nagbasolka kenni Yahweh a Diosmo; nakinagka kadagitit ganggannaet iti sirok dagiti nalalangto a kayo! Ta saanmo nga impangag ti timekko! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh. 14 Agsublikayo, dakayo a saan a napudno a tattaoy! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ta inasawakayo! Mangalaak kadakayo iti maysa manipud iti tunggal siudad, dua manipud iti tunggal puli, ket ipankayo idiy Sion! 15 Ikkankayto kadagitit agaspastor nga iti pagayatanna ket ti pagayatak, ken idalandakayonto nga addaan iti pannakamoong ken kinisib. 16 Ket mapasamakto, nga umadu ken maaddaanakayonto iti adu a kapututan iti daytoy a daga kadagidiy nga al-aldaw—kastoy ti pakaammo ni Yahweh. Saandanton nga ibaga, "Ti lakasa ti tulag ni Yahweh!" Saandanton a malajip daytoy, ta saandanto a panunoten ti maipanggep iti daytoy wenno ikaskaso daytoy. Daytoy a sao ket saanton a maibaga pay." 17 Iti dayta a tiempo, iwaragawagdanto maipanggep iti Jerusalem, 'Daytoy ti trono ni Yahweh,' ket aguummongto dagiti amin a nasion idiy Jerusalem iti nagan ni Yahweh. Saandanton nga aramiden dagiti dakes a tartarigagayanda. 18 Kadagidiy nga aldaw, makipagkaykaysanto ti balay ti Juda iti balay ti Israel. Agkuyogdanto nga umay manipud iti daga iti amianan ket mapanda iti daga nga intedko a kas tawid kadagitit kapanonyo. 19 No kaniak, kinunak, 'Kayatka a padayawan a kas anakko a lalaki ken ikkanka iti nasasyaat a daga, maysa a tawid a napinpintas ngem iti adda iti sadinoman a nasion!' Imbagak koma nga, 'Awagandak ngag "amak"! Imbagak koma a saankanto a sumina iti panangsurotmo kaniak. 20 Ngem kas iti babai a saan a napudno iti asawana, liniputannak, sika a balay ti Israel—kastoy ti pakaammo ni Yahweh." 21 "Adda ariwawa a mangneggkadagitit patad, ti panagsangit ken panagsakaasi dagiti tattoo ti Israel! Ta binaliwanda dagiti wagasco; nalipatandak, Sia! a ni Yahweh a Diosda. 22 Agsublikayo, dakayo a tattoo a nangtallikud iti Apo! Paimbagenkayo iti kinamanangallilawyo!" Adtoy! Umaykami kenka, ta sika ni Yahweh a Diosmi! 23 Ulbod laeng ti agtaud kadagitit turod, manipud kadagitit adu a bantay. Pudno a ti pannakaisalan iti Israel ket adda laeng kenni Yahweh a Diostayo. 24 Ngem dagiti nakababain a didiosen ket inalun-onda dagiti nagbannogan dagiti kapanontayo—dagiti arban iti karnero ken bakada, dagiti annakda a lallaki ken babbai! 25 Agiddatayo a sibabain. Abbongannatayo koma ti pannakababaintayo, ta nagbasoltayo kenni Yahweh a Diostayo! Datayo a mismo ken dagiti kapanontayo, manipud idi tiempo ti kinaagtutubotayo agingga kadagitoy nga agdama nga aldaw, saantayo a dimngeg iti timek ni Yahweh a Diostayo!"

4 No agsublikayo, Israel—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—siak ti rumbeng a pagsubliyano. No ikkatenyo dagiti makarimon a banbanago iti imatangko, ken saandak manen a tallikudan, 2 ken no isapatayo, 'adda kenni Yahweh ti kinapudno, hustisia, ken kinalinteg,' kiddawento dagiti nasion ti bendisionko, ken idaywdakto. 3 Ta kastoy ti kuna ni Yahweh iti tunggal maysa a tattoo iti Juda ken Jerusalem. 'Aradwenyo ti bukodyo a daga, ken saankayo nga agmula kadagitit kasisiitan. 4 Magukitkayo koma kenni Yahweh ken ikkatenyo dagiti akin-rabawi a kudil dagiti pusoyo, lallaki ti Juda ken dakayo nga agnanaa iti Jerusalem, ta no saan, gumilayabto a kasla apuy ti rungsotko ken manguram nga awan ti uray siasino a makaiddep iti daytoy. Mapasamakto daytoy gapu iti kinadakes dagiti aramido. 5 Ipakaammoyyo idiy Juda ken

ipangngegyo iti Jerusalem. Kunaenyo, "Pagunienyo ti tangguyob iti daga." Iwaragawago, "Aguummongkayo." Mapantayo kadagitri nasarikedkan a siudad." **6** Itag-ayyo ti bandera a pagilasinan ket iturongyo idiy Sion, ken tumaraykayo tapno natalgedkayo! Saankayo nga agtalinhaed, ta mangiyegak iti didigra manipud amianan ken dakkel a pannakarebba. **7** Rummuarto iti maysa a leon manipud kasamekan, ken agsagsaganan ti maysa a mangdadelto kadagitri nasion. Pumanaw isuna iti lugar nga ayanna tapno mangiyeg ti nakaal-alinggaget a pasamak iti dagayo, dadaelenna dagiti siudadyo, ket awanto ti agnaed. **8** Gapu iti daytoy, balkotenyo ti bagbagijo iti nakersang a lupot, agdung-aw ken aganug-ogkayo. Ta saan a timmalikud kadatayo ti rungsot ti pungtöt ni Yahweh. **9** Ket mapasamakto iti dayta nga aldad, —kastoy ti pakaammo ni Yahweh— a matayto ti puso dagiti ari ken dagiti opisialna. Makigotto dagiti padi, ken mapabutnganto dagiti profeta. **10** Isu a kinunak, "O! Yahweh nga Apo. Pudno nga inallilawo a naminpinsan dagitoy a tattao ken ti Jerusalem babaen iti panangibagam, 'Maaddaankayonto iti kappia.' Idinto a silalayat ti kampilan a maibusor iti biagda. **11** Iti dayta a tiempo maibaganto ti kastoy kadagitoy a tattao ken iti Jerusalem "Ti nabara nga angin manipud kadagitri patad ti let-ang ket agturongto kadagitri anik a babbai dagiti tattaok. Saannanto ida a taepan wenco dalusan. **12** Addanto iti angin a napigpigsa nga adayo ngem iti dayta nga angin nga umay babaen ti bilinko, ket iyulogkon ti panangukomko kadakuada. **13** Kitaenyo, ruma-ut isuna a kasla ulep, ken kasla bagyo dagiti karwahena. Naparpartak dagiti kabalionga ngem kadagitri agila. Asitayo pay, ta madadaeltayonto! **14** O Jerusalem, dalusanyo dagitu pusoyo manipud iti kinadangkes, tapno maijalakankayo. Kaanonto pay ti panagsardengyo iti panangpanpanunoto no kasano ti agbasol? **15** Ta addanto timek a mangiyeg iti damag manipud Dan, ken mangneggit ti um-umay a didigra manipud kadagitri kabanbantayan ti Efraim. **16** Bay-am a panunoten dagiti nasion ti maipanggep iti daytoy: Denggem, ibagam iti Jerusalem nga um-umayen dagiti manglakub manipud iti adayu a daga a mangipukkaw iti gubat a maibusor kadagitri siudad ti Juda. **17** Maiyaridganto kadagitri agwanwanawan iti naaradon a talon a nangpalawlaw iti daytoy, agsipud ta nagsukir daytoy kaniak—kastoy ti pakaammo ni Yahweh— **18** ken ti kababalin ken ar-aramidmo ti makagapu a mapasamak dagitoy kenka. Kastoyti ti dusam. Anian a nakaam-amakto daytoy! Dangrannanto ti mismo a pusom. **19** O pusok! O pusok! Agsansanaang daytoy pusok. Mariribukan daytoy pusok. Saanak a makatalna ta mangmangngegyo ti uni ti tangguyob, ti pakdaar ti gubat. **20** Pannakarebba ken pannakarebba ti maiwarwaragawag, ta kellaat a nadadael ti entero a daga. Naminpinsan a dinadaela ti tabernakulok ken ti toldak. **21** Kasano pay ngata kabayag a kititaek ti bandera? Mangngegkonto kadi pay ti uni ti tangguyob? **22** Ta iti kinamaag dagiti tattaok—saandak nga am-ammo. Nakenengda a tattao ken awan pannakaawatda. Nalaingda no maipapan iti kinadakes, ngem awan ammoda nga agaramid iti kina-imbag. **23** Nakitak ti daga, ket anian! Awan langlangana ken unga-ong daytoy. Ta awan silaw dagiti langit. **24** Kimmataak kadagitri kabanbantayan. Nakitak nga agkinkintayeg ken aggungungan dagiti turod. **25** Kimmataak. Adtoy, awan uray maysa a tao, ken timmaybat amin a bilit ti langit. **26** Kimmataak. Nakitak a nagbalin a let-ang ti minuyongan ken narba amin dagiti siudad iti sangoanan ni Yahweh, gapu iti rungsot ti pungtötta." **27** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Madadaelto ti daga, ngem saankonto a dadaelen a naan-anay daytoy. **28** Gapu iti daytoy, agladingitto ti daga, ken agsipngetto ti tangatang. Ta impakaammokon ti panggepkö; ipatungpalko; Saanako nga agsanud a mangipatungpal kadagitoy. **29** Itarayanto ti tunggal siudad ti arimpadek dagiti kumakabaliok ken

dagiti pumapan; tumaraydanto kadagitri kabakiran. Kumalay-atto ti tunggal siudad kadagitri kabatbattoan a luglugar. Mabaybay-anto dagiti siudad, ta awanto ti uray maysa nga agtaeng kadagitoy. **30** Ita ta nadadaelkan, ania ti aramidem? Ta uray agkaweska iti nalabbaga a kawes, arkusam ti bagim iti alahas a balitok, ken padakkelem ti matam babaen iti pinta, saandakan a kayat ita dagiti lallaki a nagderrep kenka. Ngem ketdi, kayatda a pukawen ti biagmo. **31** Isu a mangngegyo ti uni ti asug, tuok a kas iti agpasngay iti inauna nga anak, ti timek ti babai nga anak ti Sion. Agang-angsab isuna. Ilyukradna dagiti imana, 'Asi-ak pay! Matallimudawak gapu kadagitoy a mammapatay."

5 "Darasenyo a mapan kadagitri kalsada ti Jerusalem, kasta met nga agsukimatkayo kadagitri plasana. Ket kitaenyo ken panunotenyo daytoy: No makasarakkayo iti tao wenco siasinoman nga agtigtignay a siliinteg kek ikagkagumaanna nga agtignay a supupudno, pakawanekto ti Jerusalem. **2** Uray no kunada, 'Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon,' inuulbod ti panagsapatada." **3** O Yahweh, saan kadi a kinapudno ti sapsapulen dagiti matam? Dinangram dagiti tattao, ngem saanda a makarikna iti ut-ot. Pinarmekmo ida a naan-anay, ngem agkedkedda latta nga umawat iti panangiwanwan. Pagbalbalinenda a natangtangken pay ngem bato dagiti rupada, ta saanda a kayat nga agbabawi. **4** Isu a kinunak, "Awan duuada a napanglaw laeng dagitoy a tattao. Maagda, ta saanda nya amgo dagiti wagas ni Yahweh, uray pay dagiti paglintegan ti Diosda. **5** Mapanakto kadagitri mabigbigbig a tattao ket ipakaamok kadakuada dagiti mensahe ti Dios, ta uray kaskasano, ammoda ti wagas ni Yahweh, dagiti paglintegan ti Diosda. Ngem aminda, tinukkolda a sangsangkamaysa ti sangolda; pinugsatda amin dagiti kawar a nangisinggalut kadakuada iti Dios. **6** Isu a rautento ida ti leon nga aggapu iti kasamekan. Dadaelento ida iti atap nga aso nga aggapu idiy Araba. Umayto ti leopardo a maibusor kadagitri siudadda. Marangrangkayto ti siasinoman a rummuar iti siudadna. Ta kumarkarkaro ti panagsalungasingda. Awan panagpatingga ti panangtallikudda iti Dios. **7** Apay koma a pakawanek dagitoy a tattao? Tinallikudandak dagiti annakyo a lallaki ken nagsapatada iti nagan dagiti saan a dios. Binussogko ida, ngem nakikamalalada ket napanda iti balay dagiti balangkantis. **8** Kaslada la kadagitri kaballo a makatakatakba. Aggarraigida gapu iti tarigagayda a tumakba. Tarigagayan ti tunggal lalaki ti awasa iti kaarrubana. **9** Isu a saan kadi a rumbeng laeng a dusaek ida-kastoy ti pakaammo ni Yahweh- saan kadi a rumbeng laeng nga agibalesak iti nasion a kas iti daytoy? **10** Sumang-atkayo kadagitri natukad-tukad a kaubasanna ket dadaelenyo dagitoy. Ngem saanyo a dadaelen a maminpinsan dagitoy. Putdenyo dagiti sangada, agsipud ta dagitoy a sanga ket saan a nagtaud kenni Yahweh. **11** Ta liniputandak a naminpinsan dagiti balay ti Israel ken Juda- kastoy ti pakaammo ni Yahweh- **12** ken inlaksiddak. Kunada, 'Saan a pudno isuna. Awanto ti dakes a mapagtengtayo, ken saantayonto a makakita iti kampilan wenco agsagaba iti panagbisin. **13** Ta awanen iti serseri dagiti profeta, maiyarigdan iti angin, ken awan a pulos ti mangipakpakaammo kadatayo iti mensahe ni Yahweh. Sagabaenda ngarud dagiti pangtada." **14** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh a Manakabalin-amin, "Gapu ta imbagam daytoy, denggem, ngannganikon nga ikabil ti saok dita ngiwatmo. Kaslanto apuy daytoy, ket kaslanto kayo dagitoy a tattao! Ta uramennento ida. **15** Kitaem, umadanin ti panangngegyo iti maysa a nasion a maibusor kadakayo manipud iti adayo, balay ti Israel- kastoy ti pakaammo ni Yahweh-nabileg daytoy a nasion, nasion nga addan idu un-unana! Daytoy ket nasion a saanyo nga amgo ti pagsasaoda, wenco maawatan dagiti ibagada. **16** Kasla silulukat a tanem ti pana daytoy. Soldadoda amin. **17** Isu a maibusto dagiti apityo, kasta met dagiti annakyo a

lallaki ken babbai, ken taraonyo. Kanendanto dagiti arban iti karnero ken bakbakayo; kanendanto dagiti bunga ti ubasyo ken dagiti kayo ti igos. Rebbaeandanto babaen iti kampilan dagiti nasarikedkedan a siudadyo nga isu a pagtaltalkanyo. **18** Ngem uray kadagidiy ngal al-aldaw- kastoy ti pakaammo ni Yahweh- saanko a panggep a dadaelenkayo a naan-anay. **19** inton dakayo, Israel ken Juda, ket kunayo, 'Apay nga inaramid kadatayo ni Yahweh a Diostayo amin dagitoy a banbanag? Ket sika, Jeremias, kunaemto kadakuada, 'Kas iti panangtallikudyo kenni Yahweh ken nagrubbakbayo kadagiti gangannaet a dios iti dagayo, agserbikayonto met ngarud kadagiti gangannaet iti daga a saanyo a kukua.' **20** Ipadamagmo daytoy iti balay ni Jacob ken ipangngemgo iti Juda. Kunaem, **21** 'Dengngeno daytoy, dakayo a maag a tattao nga awan pannakaawatna; addaan kadagiti mata, ngem saan a makakita. Addaanaa kadagiti lapayag, ngem saan a makangngeg. **22** Saankayo kadi nga agbuteng kaniak-kastoy ti pakaammo ni Yahweh-wenko apgisperger iti sangoanak? Nangikabilak iti darat a kas pannakabeddeng ti baybay, maysa nga agnanayon a paglntegan a saanna a malabsing- uray pay agpangato ken agpababa ti baybay, kaskasdi a saanna a labsingen daytoy. Uray pay agdaranudor dagiti dalluyon daytoy, saanda a lumabes iti daytoy. **23** Ngem addaan iti natangkan a panagspuso dagitoy a tattao. Nagsukir ken pimmanawda. **24** Ta saanda a kunaen kadagiti puspusoda, "Agbutengtayo kenni Yahweh a Diostayo, nga isu ti mangmangyeg iti tudo- ti umuna ken maudi a tudo- iti apag-isu a tiempoda, a mangipasigurado iti naituding a lawlawas a panagaapittayo." Ti kinadakesyo ti nanglapped iti pannakapasamak dagitoy a banbanag. **25** Dagiti basbasolyo ti nanglapped iti iyuumay ti naibmag kadakayo. **26** Ta adda nadangkes a lallaki a nailaok kadagiti tattao. Agbanbantayda a kas iti maysa nga agar-arudok nga agtilive kadagiti bilil; mangipakatda iti palab-og ken tiliwenda dagiti tattao. **27** Kas iti tangkal a napunno iti bilbillit, napnoan iti panangallilaw dagiti babbalayda. Isu a dimmakkil ken bimmakhangda. **28** Limmukmegda; uray la simmileng dagiti kudilda iti kinapintas ti panagbiagda. Limmabesda kadagiti amin a beddeng ti kinadakes. Saanda nga ipakaasi ti kalintegan dagiti tattao, wenco ikanan dagiti ulila. Rumangrang-ayda uray no saanda nga inikkan iti kalintegan dagiti agkasapulan. **29** Saan kadi a nasken a dusaeik ida gapu kadagityo a banbanag- kastoy ti pakaammo ni Yahweh-ken saan kadi a rumbeng laeng a balsek ti nasion a kas iti daytoy? **30** Nakabutbuteng ken nakaal-alinggaget ti napasamak iti daga. **31** Nagipadto dagiti profeta iti inaillilaw, ken agturturay dagiti papadi iti bukodda a bileg. Kaykayat dagiti tattao ti kastoy a wagas, ngem anianto ti mapasamak iti kamaudianan?

6 Birukenyo ti pagtalgedanyo, tattao ti Benjamin, babaen iti panangpanawyo iti Jerusalem. Mangpaunikayo iti tangguyob idiy Tekoa. Mangipangatokyo iti pagilasinan idiy Bet-Hakerem, agsipud ta agparparang ti kinadangkes manipud amianan; sumungsungan ti dakkel a pannakadadel. **2** Ti anak a babai ti Sion, ti napintas ken makaay-ayo a balasang, ket madadaelto. **3** Mapanto kadakuada dagiti agpaspastor agraman dagiti arbanda; agpatakderdanto kadagiti tolda iti aglawlaw daytoy; agpastorto ti tunggal tao baben iti bukodna nga ima. **4** Kunanta dagiti ari, "Idatonyo dagiti bagbagiyo kadagiti dios para iti gubat. Tumakderkayo, rumauktayo iti tengnga ti aldaw. Saan a nasayaat a lumneken ti init ket sumipngeten. **5** Ngem rumauktayo iti rabii ket dadaelentayo dagiti sarikedkedna." **6** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: Pukanenyo dagiti kayo ti Jerusalem, ken pagtutuoneno a panglakubti ti Jerusalem. Daytoy ti umisu a siudad a rautentayo, gapu ti napnoan daytoy iti pananggidadan. **7** Kas iti bubon nga agtultuloy a mangmangted iti danum, kasta met ti panangparparnuay daytoy a siudad iti kinadakes. Kinaranggas ken riribuk ket mangmangngeg

kenkuana. Agtultuloy ti panagsagaba ken didigra iti sangoanak. **8** Awatem ti panangwanwan, Jerusalem, ta no saan, tallikudanka ket dadaelenka, pagbalinenka a maysa a langalang a daga." **9** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Manakabalin-amin, "Awan duadua nga umayda tudoden a kas iti kaubasan dagiti nabatbatiti Israel. Igaw-ayto manen ti mayo a mangpuros iti bunga ti ubas manipud kadagiti sanga ti ubas. **10** Siasino ti rumbeng a pangipakaammoak ken pangiballaagak tapno dumngedga? Kitaem! Saan a nakugit dagiti lapayagda; saanda a kabaelan ti mangipangang! Kitaem! Immay ti sao ni Yahweh kadakuada a mangiwanwan kadakuada, ngem saanda a kayat daytoy." **11** Ngem napnoanak iti pungtot ni Yahweh, Nabannogakon a mangib-ibtur iti daytoy. Kinunana kaniak, "Ibuyatmo daytoy kadagiti ubbing kadagiti kalsada ken kadagiti bunggoy dagiti agtutubo a lallaki. Ta maipanwan ti tunggal lalaki a kadduana ti asawana; ken tunggal nataengen a tao kasta met dagiti adun iti tawenna. **12** Maitedto iti sabali dagiti bayladya, agraman dagiti taltalonda ken dagiti assawada. Ta rautekto dagiti agnanaed iti daga babaen iti imak-daytoy ket pakaammo ni Yahweh- **13** ta manipud iti kanunumoan kadakuada agingga kadagiti katatan-okan – agar-aramid ti tunggal maysa kadakuada iti saan a nalinteg a pamusmusan tapno makakuarta. Manipud iti profeta agingga iti padimanangallilaw ti tunggal maysa kadakuada. **14** Ngem agasanda dagiti sugsgat dagiti tattao iti parparawpaw laeng, no kasta a kunaenda, 'Kappia! Kappia!' idinto nga awan iti kappia. **15** Nagbainda kadi idi nagaramidda, kadagiti makarimon? Saanda a pulos a nagbain; saanda a napadasan ti napgakumbaba. Isu a matnagdanto a kadua dagiti matnag iti tiempo a dusaeik ida. Maabakdanto," kuna ni Yahweh. **16** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Agtakderkayo iti nagsangaan ti dalan ket kitaenyo; damagenyo dagiti nagkauna a pagnaan. Sadino ditoy ti nasayaat a dalan?" Ket mapankayo iti daytoy ket mangsapulkayo iti lugar a paginanaanyo. Ngem kuna dagiti tattao, Saankami a mapan." **17** Nangdutokkadakayo kadagiti agbantay a mangdengngeg iti tangguyob. Ngem kinunada, 'Saankaminto nga agdengngeg. **18** Ngarud, dumngegkayo, dakayo a nasion! Kitaenyo, dakayo a saksi, no anianto ti mapasamak kadakuada. **19** Denggem, daga! Kitaem, dandanikon iyeq ti didigra kadagityo a tattao- ti bunga dagiti panpanunotda. Saanda nga impangag ti saok wenco ti paglntegak, ngem ketdi, linaksidda daytoy." **20** Ania ti serbina kaniak daytoy nga insenso a mapupuoran manipud idiy Seba? Wenco dagitoy a nasam-it nga ayamuon manipud iti adayo a daga? Saan a makaay-ayo kaniak dagiti datonyo a maijuor, uray pay dagiti sagutyo. **21** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Kitaem, dandanikaron a mangikabil iti maysa a pakaitibkolan a bato kadagityo a tattao. Maitibkoldanto iti daytoy-dagiti amma ken dagiti annak a lallaki. Mapukawto met dagiti agnanaed ken dagiti kaarrubuda. **22** Kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Kitaem, adda tattao nga aggapu iti akin-amianan a daga nga umay. Ta nakasaganan nga umay ti dakkel a nasion manipud iti adayo a daga. **23** Pidotendanto dagiti pana ken gayangda. Naulpit ken awan asida. Kaska daranudor ti baybay ti ariawuada, ken nakasakayda kadagiti kabilio a nakasagana a kas kadagiti makiranganet a lallaki, dakoay nga annak a babai ti Sion." **24** Nangngemgi dagiti damag maipanggep kadakuada. Kimmapsut dagiti imami gapu iti tuok. Nakariknakami ti ut-ot a kas iti ut-ot ti agpaspasikal a babai. **25** Saankayo a rummuar kadagiti katalalunan, ken saankayo a magna kadagiti kalsada, ta kampilan ti kabusor ken nakabutbuteng ti adda iti aglawlaw. **26** Anak a babai dagiti tattao, agkaweskta iti nakersang a lupot ket agtulidka iti katapukan gapu iti pannakaitabon iti bugbugtong nga anak. Agunnoyka iti nasaem a panagunnoy, ta kellaatto nga umay kadatayo ti mangdadael. **27** "Pinagbalinka, Jeremias, a mangsubok kadagiti tattao a kas maysa a manggugor

iti landok, isu a sukimaten ken subokemto dagiti wagasda. **28** Isuda amin ket kasukiran kadagiti tattao, a mangparpardaya kadagiti dadduma. Isuda amin ket gambang ken landok, nga agtigtnignay a sidadangkes. **29** Napigsa ti yuboyuhan tapno maparuburban ti apuy a mangguggugor kadakuada; mapupuoran ti buli iti darang. Agtultuloy ti pananggugor kadagityo, ngem awan serserbina, gapu ta saan a naikkti kinadakes. **30** Maawagandanto a naibelleng a pirak, ta imbelleng ida ni Yahweh.

7 Daytoy ti sao nga immay kenni Jeremias manipud kenni Yahweh,
2 "Agtakderka iti ruangan ti balay ni Yahweh ket iwaragawagmo daytoy a sao! Kunaem, 'Denggenyo ti sao ni Yahweh, dakayo amin iti Juda, dakayo a sumsumrek kadagityo a ruangan tapno agdayaw kenni Yahweh. 3 Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin a Dios ti Israel: Aramidenyo a nasayaat dagiti wagas ken aramidyo, ket ipalubosko nga agtultuloykayo nga agnaed iti daytoy a lugar. 4 Saanyo nga italek ti bagiyo kadagiti makaallilaw a sasao a kunayo, "Templo ni Yahweh! Templo ni Yahweh! Templo ni Yahweh!" 5 Ta no naan-anay nga aramidenyo a nasayaat dagiti wagas ken aramidyo; no naan-anay nga ipatungpalyo ti hustisia iti nagbaeten ti maysa a tao ken iti kaarrubana— 6 no saanyo nga irurumen ti agnanaedti iti daga, ti ulila, wenco ti balo, ken saankayo a mangpasayasyay iti awan basolna a dara iti daytoy a disso, ken saankayo nga agdayaw kadagiti didiosen a pakaigappuan iti bukodyo a pakadangran— 7 ipaluboskonto nga agtalinaedkayo iti daytoy a lugar, iti daga nga intedko kadagiti kapanonanyo manipud pay idi un-unana ken iti agnanayon. 8 Kitaenyo! Agtaltalekkayo kadagiti makaallilaw a sasao a saan a makatulong kadakayo. 9 Saan kadi nga agtaktaekawkayo, mangpapatay ken makikamalala? Ken saan kadi a sapsapataonyo ti inuibod ken agjiddattonkayo iti insenso kenni Baal ken agdaydawaykayo kadagiti didiosen a saanyo nga am-ammo? 10 Ket umaykayo agtakder iti sangoanak iti daytoy a balay a nakaiwaragawagan ti naganko ket unano, "Awan iti pakaanoantay," iti kasta ket maaramidyo amin dagityo a makarimon? 11 Daytoy kadi a balay a nakanagan iti naganko ket maysa a rukib dagiti agtatakaw kadagiti matayo? Ngem dumngegkayo, nakitak daytoy— kastoy ti pakaammo ni Yahweh." 12 Isu a mapankayo iti lugarko nga adda idiy Silo, nga impalubosko a pagtalinaedan iti naganko sipud pay idi un-unana, ket kitaenyo ti inaramidko iti daytoy gapu iti kinadangkes dagiti tattao ng Israel. 13 Isu nga ita, gapu ta inar-aramidyo amin dagityo nga aramid— kastoy ti pakaammo ni Yahweh— nagsaoak kadakayo iti namin-adu, ngem saankayo a dimngeg. Inawagankayo, ngem saankayo a simmungbat. 14 Isu a no ania ti inaramidko idiy Silo, aramidekto met iti daytoy a balay a naawagan iti naganko, ti balay a nagtalkanyo, daytoy a disso nga intedko kadakayo ken kadagiti kapanonanyo. 15 Ta papanawenkentyo iti sangoanak, a kas iti panangpapanukboka kadagiti amin a kakabsaty, a dagiti amin a kapututan ni Efraim." 16 Ket sika, Jeremias, saanmo nga ikararagan dagityo a tattao, ken saanka a agdung-aw wenco agkararag para kadakuada, ken saanmo ida nga ibabaet, ta saanakto a dumngeg kenka. 17 Saanmo kadi a makita ti ar-aramidenda kadagiti siudad ti Juda ken kadagiti kalsada iti Jerusalem? 18 Agur-urnong dagiti annak iti kayo ken paspasgedan dagiti amma ti apuy! Agmasmasa dagiti babbai iti arina tapno agaramid iti tinapay para iti reyna dagiti langit ken agibukbukbokda kadagiti daton a mainom para kadagiti didiosen tapno rurodendak. 19 Pudno kadi a rurrurorendak? — kastoy ti pakaammo ni Yahweh— saan kadi a dagiti bagbagida ti rurrurodena, isu nga isuda metlaeng ti manglaklak-am iti pannakaibabain? 20 Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh nya Ago, 'Kitaenyo, pumsuko ti unget ken pungtotko iti daytoy a lugar, iti tao ken kadagiti ayup, iti kayo kadagiti tay-ak ken ti bunga iti daga. Mapuoranto daytoy ket saanto a pulos a

maiddep.' **21** Kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin a Dios ti Israel, 'Inayonyo dagiti datonyo a maipuor amin kadagiti sagutyo ken ti karne manipud kadagityo. **22** Ta idi inruarko dagiti kapanonanyo manipud iti daga ti Egipto, saanak a nagsapul iti aniaman a banag manipud kadakuada. Awan imbilinko maipanggep iti daton a maipuor amin ken kadagiti sakripisio. **23** Kastoy laeng ti imbilinko kadakuada, "Dumngegkayo iti timekko ket Siakto iti Diosyo ken dakayonto dagiti tattao. Isu a magnakayo iti amin a wagas nga ibilibilinko kadakayo, tapno nasayaat ti pagbanaganyo." **24** Ngem saanda a dimngeg wenco nangipangag. Nagbiagda a segun kadagiti bukod a panggep dagiti nadangkes a pusoda, isu a nagsanudda, saanda a nagtuloy. **25** Manipud iti aldaw a rimmuar dagiti kapanonanyo iti daga ti Egipto agingga iti daytoy nga aldaw, imbaonko ti tunggal maysa kadagiti adipenko, dagiti profetak, kadakayo. Saanak a nagsardeng a nangiibaon kadakuada. **26** Ngem saanda a dimngeg kaniak. Saanda a nangipangag. Ngem ketdi, pinatangkenda dagiti uloda. Nadangdangkesda ngem dagiti kapanonanda.' **27** Isu nga iwaragawagmo amin dagityo a sasao kadakuada, ngem saandanto a dumngeg kenka. Iwaragawagma dagityo a banbanag kadakuada, ngem saandakanto a sungbatan. **28** Ibagam kadakuada, 'Daytoy ket maysa a naison a saan a dumngeg iti timek ni Yahweh a Diosna ken saanna a kayat iti agpawaiwan. Nadadael ti kinapudno ken naikkti manipud kadagiti ngiwatda. **29** Pukisam ti buokmo ken kuskusam ti bagim, ket ibellengmo ti buokmo. Agkantaka iti pangdung-aw a kanta kadagiti nawaya a lugar. Ta linaksid ken tinallikudanen ni Yahweh daytoy a henerasion gapu iti pungtotna. **30** Ta nakaaramid iti dakes dagiti annak ti Juda iti imatangko— daytoy ket pakaammo ni Yahweh-nangikabilda kadagiti makarimon a banbanag iti balay a nakaiwaragawagan iti naganko, tapno matulawan daytoy. **31** Ket binangonda ti altar ti Tofet nga adda iti tanap ti Ben Hinnom. Inaramidda daytoy a pangpuoranda kadagiti annakda a lallaki ken babbai— maysa a banag a saanko nga imbilin. Saanko a pulos a pinanunot daytoy. **32** Isu a kitaenyo, umadanin dagiti aldaw— kastoy ti pakaammo ni Yahweh— inton saanen a maawagan daytoy iti Tofet wenco tanap ti Ben Hinnom. Agbalinto daytoy a tanap ti Pannakapapatay; agitabondanto kadagiti bangkay idiy Tofet agingga nga awan iti mabati a pagitabonan. **33** Dagiti bangkay dagityo a tattao ket agbalinto a taraon dagiti bilit kadagit tangatang ken dagiti ayup iti daga ket awanto a pulos iti mangabug kadagityo. **34** Pasardengketo kadagiti siudad ti Juda ken kadagiti kalsada ti Jerusalem, dagiti uni ti panagrag-o ken panagragsak, dagiti uni ti nobio ken ti nobia; agsipud ta agbalinto a langalang ti daga."

8 Iti dayta a tiempo— kastoy ti pakaammo ni Yahweh— iruardanto manipud kadagiti tanem dagiti tulang dagiti ari ti Juda ken dagiti ofisialna, dagiti tulang dagiti papadi ken dagiti profeta, ken dagiti tulang dagiti agnanaed iti Jerusalem. **2** Ket iwaradantu dagityo iti lawag ti init ken bulan ken kadagiti amin a bituen iti tangatang; dagityo a banbanag iti tangatang a sinurot ken nagsensianda, a kinamkamatda ken binirokda, ken dinaydayawda. Saanto a maurnong wenco maitabon manen dagiti tulang. Kasladanto rugit iti rawab ti daga. **3** Iti tunggal nabatbat a lugar a nangipanak kadakuada, piliendanto ti patay imbes a biag para kadagiti bagbagida, amin a nabati pay laeng manipud iti daytoy a dakes a naison— kastoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin amin. **4** Isu nga ibagam kadakuada, "Kastoy ti kuna ni Yahweh: Adda kadi siasinoman a matumba a saan a bumongan? Adda kadi siasinoman a maiyawawan a saan a mangikagumaan nga agsulbi? **5** Apay ta dagityo a tattao iti Jerusalem, timmalikkoda ket naglayayunen ti panagbalinda a saan a napudno kaniak? Agtultuloyda iti panangallilaw ken saanda kayat nga agbabawi. **6** Sipapasnekak a dimngeg, ngem saanda a nagsao iti umno; awan ti uray maysa nga agbabawi iti

kinadangkesna, awan iti agkuna, "Ania iti naaramidko?" Mapanda amin iti kayatda a papanan, a kasla maysa a kakalian a kabalio nga aggardaras a mapan iti gubatan. **7** Uray ti kannaway idiy langit ket ammona ti umno a tiempo; ken dagiti kalapati, sallangaw ken tipor. Umakarda met iti umno a tiempo, ngem dagiti tattaok, saanda nga ammo dagiti bilin ni Yahweh. **8** Apay a kunayo, "Nasirikami! Ken adda kadakami ti linteg ni Yahweh"? Pudno, kitaenyo! Ti manangallilaw a pagsurat dagiti eskriba ket nangparnuay iti panangallilaw. **9** Mabainanto dagiti masirib a lallaki. Nabainan ken napalab-oganda. Kitaenyo! Iklaksidenda ti sao ni Yahweh, isu nga ania ti serbi ti kinasiriba? **10** Isu nga itedkonto dagiti assawada iti sabali, ken dagiti talonda kadagiti mangtagikua kadagitoy, ta manipud iti kanunumoan akingga iti kapapatgan, aminda ket nakaro ti kinaugmda! Manipud iti profeta akingga iti padi, manangallilawda amin. **11** Ta inagasanda ti sugat ti anak a babai dagiti tattaok a kasla awan aniamanna a banag. Kinunada, "Kappia, Kappia," ngem awan ti kappia. **12** Nagbainda kadi idi nagaramidda kadagiti makarimon? Saanda a nagbain. Awan iti kinapakumbabada. Isu a matnagdanta iti tiempo ti pannakadusada, a kadua dagiti natnagen. Kanibusanandanto, kuna ni Yahweh. **13** Ikkatekto ida a naan-anay— kastoy ti pakaammo ni Yahweh— awanto iti bunga ti ubas, awanto met iti bunga dagiti kayo nga igos. Ta malaylayto ti bulong, ken mapukawto ti intedko kadakuada. **14** Apay pay laeng nga agtutugtugawtayo ditoy? Agkukuyogtayo, mapantayo kadagiti nasarikeddedan a siudad, ket agulimektyantoy sadiay ta mataytayo. Ta pagulimekennatayonto ni Yahweh a Diostayo. Painomennatayonto iti sabidong, agsipud ta nagbasoltayo kenkuana. **15** Mangnammatayoto iti kappia, ngem awanto a pulos iti nasayaat. Mangnammatayoto iti tiempo ti pannakapaimbang, ngem kitaeanya, addanto panagbuteng. **16** Ti banang-es dagiti kalakian a kabalionta ket nangngeg iti Dan. Aggungunton ti entero a daga iti panaggarai dagiti nabileg a kabalionta. Ta umayda ket dadaelenda ti daga ken ti kinabaknang daytoy, ti siudad ken dagiti agnanaed iti daytoy. **17** Ta kitaenyo, mangibaonak kadagiti uleg kadakayo, kadagiti karasaen a saanyo a mapaamo. Kagatendakayonto— kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **18** Awan iti patinggana ti ladingkito, ken masaksaktan ti pusok. **19** Denggenyo, ti um-umkis a timek dagiti annak a babai dagiti tattaok manipud iti adayo a daga! Saan kadi nga adda ni Yahweh idiy Zion? Wenko saan kadi nga adda iti Zion ti arina? Apay ngarud a pinagpungtotdak gapu kadagiti imahen ken kadagiti awan serserbin a gangannea a didiosen? **20** Naglabasen ti panagapit, nalpasen ti panawan iti kalgaw. Ngem saantayo a naisalakan. **21** Masakitanak gapu iti pannakapasakit ti anak a babai dagiti tattaok. Maladingitanak kadagiti nakaam-amak a banbanag a napasamak kenkuana; Maupayak. **22** Awan kadi iti agas idiy Galaad? Awan kadi iti mangngagas sadiay? Apay a saan a mapaimbag ti anak a babai dagiti tattaok?

9 No makapaadda laeng koma ti ulok iti danum, ken agbalin dagiti matak a burayok dagiti lulua! Ta kayatko koma nga agsangit iti aldaw ken rabii gapu kadagiti adda iti anak a babai dagiti tattaok, a napapatay. **2** No adda laeng koma iti mangted kaniak iti lugar a pagjianan dagiti agdaldaliasat idiy let-ang, a mabalinko a papanan tapno panawak dagiti tattaok. No mabalinko laeng koma ida a panawan, agsipud ta mannakimalalada amin, bunggoy dagiti mangliliput! **3** Imbaga ni Yahweh, "Agibagbagada kadagiti palso a banbanag babaen kadagiti dilada, nga isu dagiti manangallilaw a baida, ngem saanda a nabileg iti kinapudno iti rabaw ti daga. Agtultuloy ti panagtignaya iti dinadangkes. Saandak nga am-ammo." **4** Tunggal maysa kadakayo, agannadkayo iti kaarrubayo ken saankayo nga agtalek iti siasinoman a kabsat. Ta tunggal kabsat ket maysa a manangallilaw ken tunggal kaarruba ket

mamarpardaya. **5** Laisen ti tunggal lalaki ti kaarrubana ken saan nga agsao iti pudno. Mangisuro dagiti dilada kadagiti makaallilaw a banbanag. Nabannogda manipud iti panagaramid iti nakaro a basol. **6** Agbibia tagiti tengga iti panangallilaw; iti panangallilawda ket agkedkedda a mangbigbig kaniak— kastoy ti pakaammo ni Yahweh." **7** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "Kitaem, dandanikon ida a suboken. Sukimatek ida. Kasano pay ti rumbeng a panagtignayko para kadagiti annak a babai dagiti tattaok? **8** Dagiti dilada ket kasla natiradan a pana; saan a pudno dagiti ibagbagada. Kadagiti ngiwatda ket iwaragawagda ti kappia kadagiti kaarrubada, ngem kadagiti pusoda ket padpadaananda ida. **9** Saan kadi a rumbeng a dusae ida gapu kadagityo a banbanag— kastoy ti pakaammo ni Yahweh— ken saan kadi a rumbeng a balsek ti nasion a kas iti daytoy? **10** Agkanta iti kanta a panagladting ken pangdung-aw para kadagiti banbantay, ken maikantanto ti kanta a pangdung-aw para kadagiti pagaraban. Ta napuoran dagito isu nga awan iti mabalin a lumusat kadagityo. Saandanto a mangngeg ti emmak ti aniaman a baka. Pimmanaw amin dagiti billit iti tangatang ken dagiti ayup. **11** Isu a pagbalineko ti Jerusalem a gabsuon iti pannakadadael, a pagnaedian dagiti atap nga aso. Pagbalinek dagiti siudad ti Juda a nadadael a lugar nga awan iti agnanaed. **12** Siasino ti masirib a tao a makaawat iti daytoy? Ania ti iwaragawag kenkuana ti ngiwat ni Yahweh tapno mabalinna nga ipadamag daytoy? Apay a nadadael ti daga? Nadadael daytoy a kas iti let-ang, nga awan iti siasinoman a mabalin a lumusat iti daytoy. **13** Kuna ni Yahweh, "Daytoy ket gapu ta tinallikudanda dagiti lintegko nga intedko a tungpalenda, gapu ta saanda a dumnged iti timekko wenko agbiag babaen iti daytoy. **14** Daytoy ket gapu ta nagbiagda a sinurota dagiti nasukir a pusoda ken nagdayawda kadagiti Baal a kas insuro kadakuada dagiti ammada nga aramidenda. **15** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin a Dios ti Israel, 'Kitaem, dandanikon pakanan dagitoy a tatta iti ajenjo ken painumen iti nasabidongan a danum. **16** Kalpasanna, iwaraskonto ida kadagiti nasion a saanda nga ammo, saanda nga ammo ken saan met nga ammo dagiti kapanunda. Mangibaonakto iti kampilan a mangkamat kadakuada akingga a madadelko ida a naan-anay." **17** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "Panunotenyi ti maipapan iti daytoy: Mangayabkayo kadagiti kumakanta iti pangdung-aw; paumayenyi ida. Mangibaonkayo iti mapan mangayab kadagiti babbai a nalaing nga agdung-aw; paumayenyi ida. **18** Apuraenyo ida ket agkantida iti naladingit a kanta kadatayo, tapno agteded dagiti lua kadagiti matatayo ken agayus ti danum kadagiti kalub iti matatayo. **19** Ta ti ikkis ti panagdung-aw ket mangngeg idiy Zion, 'No kasano a nadadaeltayo. Naibabaintayo iti napalalo, ta pinanawantayo ti daga agsipud ta rinebbada dagiti babbalaytayo.' **20** Isu a dakayo a babbai, denggenyo ti sao ni Yahweh; ipangagyo dagiti mensahe nga aggapu iti ngiwatna. Kalpasanna, suoanyo dagiti annaky a babbai iti naladingit a kanta, ken pangdung-aw a kanta iti tunggal kaarruba a babbai. **21** Ta simrek ti patay kadagiti watayato; umunge daytoy kadagiti palasiotayo. Dadaelenna daytoy dagiti ubbing iti ruar, ken dagiti agtutubo kadagiti kalkalsada ti siudad. **22** Ipakaammom daytoy, 'Kastoy ti pakaammo ni Yahweh— dagiti bangkay dagiti lallaki ket maiwara a kasla rugit kadagiti tay-ak, ken kasla garami a nabati kalpasan dagiti agan-ani, ket awanto ti siasinoman a mangurnong kadakuada.' **23** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Saan koma ipannakkel ti nasirib a tao ti kinasiriba, wenko ti mannakigubat ti bilegna. Saan koma ipannakkel ti nabaknang a tao iti kinabknangna. **24** Ta no ipannakkel ti maysa a tao iti aniaman a banag, daytoy koma ti ipannakkelna, ti pannakaaddana iti kinasirir ken pannakammo kaniak. Ta siak ni Yahweh, nga agtigtignay nga addaan iti kinapudno iti tulag, hustisia ken kinalinteg

iti daga. Ta daytoy dagiti pakaragsakak— kastoy ti pakaammo ni Yahweh.” 25 “Kitaem, umadanin dagiti aldaw— kastoy ti pakaammo ni Yahweh— inton duesa amin dagiti nakugit nga iti laeng bagida. 26 Dusaekto ti Egipto ken ti Juda, ti Edom, dagiti tattao ti Ammon, ti Moab, ken dagiti amin a tattao a mangpukpusik kadagiti buokuda, nga agnanaed idiy disierto. Ta amin dagitoy a nasion ket saan a nakugit, ken amin dagiti balay ti Israel ket addaan iti saan a nakugit a puso.”

10 Ipangagyo ti sao nga ibagbaga ni Yahweh kadakayo, balay ti Israel. 2 Kastoy ti kuna ni Yahweh, ‘Saanyo nga sursuroen dagiti wagas dagiti nasion, ken saankayo a maupay gapu kadagiti pagilasihan kadagiti langit, ta naupay dagiti nasion gapu kadagityo. 3 Ta awan serserbina dagiti kaugalian dagiti tattao. Ta adda mangputed iti kayo idiy kabakiran; aramiden daytoy dagiti ima ti kumikitikit babaen iti wasay. 4 Kalpasanna, arkosanda daytoy iti pirak ken balitok. Palagdaenda daytoy babaen iti martilio ken kadagiti lansa tapno saan a matumba. 5 Dagityo a didiosen ket kasla kadagiti bambanti iti taltalon a namulaan iti pipino, ta awan iti maibaga dagitoy. Masapul a maawit dagitoy, ta saanda a pulos a makaaddang. Saankayo nga agbuten kadagityo, ta saanda a makaiyeg iti dakes, wenco makaaramid iti aniaman a nasayaat.” 6 Awan iti kas kenka, O Yahweh. Naindaklanka, ken ti nagamno ket mabigbigbig gapu iti pannakabalalinmo. 7 Siasino koma ti saan nga agbuteng kenka, ari dagiti nasion? Ta daytoy ti maikari kenka, ta awan iti kas kenka kadagiti amin a nasirib a lallaki kadagiti nasion wenco kadagiti amin a pagarianda. 8 Agpapadada amin, nakaneng ken maagda, adalan ida dagiti didiosen a kayo laeng. 9 Mangiyegda iti napitpit a pirak manipud Tarsis, ken balitok manipud Ufas nga inaramid dagiti kumikitikit, kadagiti ima dagiti platero. Asul ken lila dagiti kawes dagitoy. Inaramid dagiti nalalaing a lallakida dagitoy amin a banbanag. 10 Ngem ni Yahweh ti pudno a Dios. Isuna ti sibibiag a Dios ken agnanayon nga ari. Aggingined ti daga gapu iti ungetna, ket saan a maibutan dagiti nasion ti ungetna. 11 Agsaokanto kadakuada a kastoy, “Dagiti dios a saan a nangaramid kadagiti langit ken daga ket mapukawto manipud iti daga ken manipud iti sirok dagitoy a langit.” 12 Ti nangaramid ti daga babaen iti pannakabalinnna ket imbangonna ti namaga a daga babaen iti kinasiribna ken inyukradna dagiti langit babaen iti pannakaawatna. 13 Ti timekna ket pagdaranudorennna dagiti danum kadagiti langit, ken pangatoenna ti angep manipud iti pungto ti daga. Araramidenna ti kimat para iti tudo ken parparuarennna ti angin iti pangiduldulinanna. 14 Nagbalinen a nakaneng ti tunggal lalaki, awan pannakaammona. Tunggal agkitikitket ket maibabain gapu kadagiti didiosenna. Ta saan a pudno ti sinukogna a ladawan; awan iti biag kadagitoy. 15 Awan serserbida, inaramid dagitoy dagiti mananglais; mapukawdanto iti tiempo ti pannakadusada. 16 Ngem ti Dios, a pagdaydayawan ni Jacob ket saan a kastoy, ta isuna ti nangsukog kadagiti amin a banbanag. Ti Israel ket ti tribu a tawidna; Yahweh a Mannakabalin amin ti naganna. 17 Urnongenyo dagiti sanikuayo ket panawanyo ti daga, dakayo a tattao nga agnanaed iti siudad a pinalawlawan dagiti kabusor. 18 Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, “Kitaenyo, dandanikon papanawen dagiti agnanaed iti daga iti daytoy a tiempo. Pagritekteko ida ket makariknadanto daytoy.” 19 Asiak pay! Gapu kadagiti natukkol a tulangko, nagnunog ti sugatko. Isu a kinunak, “Sigurado a panagtuk daytoy, ngem masapul nga ibturak. 20 Nadadael ti toldak, ken amin dagiti tali ti toldak ket napugsat. Inyadayoda kaniak dagiti annakko, isu nga awandan. Awanen iti mangiyukrad iti toldak wenco manggingad kadagiti kurtina ti toldak. 21 Ta nagbalinen a maag dagiti agpaspastor. Saanda a sapsapulen ni Yahweh, isu a saanda nga agballigi; nawarawara amin dagiti arbanda. 22 Dimtengen

dagiti damag, “Kitaenyo! Umayan! Adda napigsa a gingined nga umay manipud iti daga iti amianan a mangdadel kadagiti siudad ti Juda, ket agbalin a pagnaedian dagiti atap nga aso.” 23 Ammok O Yahweh, a ti dalan ti maysa a tao ket saan nga agtaud iti bagina. Awan ti tao a magmagna ti mangiturturong kadagiti bukodna nga addang. 24 Iwanwannah, O Yahweh, a nabuyugan iti hustisia, ngem saan a gapu iti ungetmo, ta amangan no dadaelennak. 25 Ibukbokmo ti pungtotmo kadagiti nasion a saan a makaam-ammo kenka ken kadagiti pamilia a saan nga umawag iti naganmo. Ta inalun-onda ni Jacob ken inibusda isuna tapno madadael isuna a naan-anay ken marebbada ti pagnanaedanna.

11 Kastoy ti sao nga immay kenni Jeremias manipud kenni Yahweh, kinunana, 2 “Dumngegkayo kadagiti sasao iti daytoy a tulag, ket ibagam dagitoy iti tunggal tao iti Juda ken kadagiti agnanaed iti Jerusalem. 3 Ibagam kadakuada, ‘Kastoy ti kuna ni Yahweh a Dios ti Israel: Mailunod ti siasinoman a saan a dumngeg kadagiti sasao iti daytoy a tulag. 4 Daytoy ti tulag nga imbilinko kadagiti kapanonayo a tungpalenda iti aldaw nga inruarko ida iti daga ti Egipto, manipud iti urno a paglunagan iti landok. Kinunak, ‘Dumngegkayo iti timekko ket aramidenyo amin dagitoy a banbanag a kas imbilinko kadakayo, ta agbalinkayonto a tattaok ket Siakto ti Diosyo.’” 5 Agtulnogkayo kaniak tapno patalgedak ti sapata nga inkarik kadagiti kapanonayo, ti sapata nga itedko kadakuada ti daga nga agay-ayus iti gatas ken diro, a pagnanaedanyo ita.” Ket siak a ni Jeremias, simmungbatak a kinunak, “Wen, Yahweh!” 6 Kinuna ni Yahweh kaniak, “Iwaragawagmo amin dagitoy a banbanag kadagiti siudad ti Juda ken kadagiti kalsada ti Jerusalem. Ibagam, ‘Dumngegkayo kadagiti sasao iti daytoy a tulag ken tungpaleno dagitoy. 7 Ta napasnekak a nangted kadagiti bilin kadagiti kapanonayo manipud iti aldaw a panangiruarko kadakuada iti daga ti Egipto akingga iti daytoy nga agdama a tiempo, sipipingetak a nangballaag kadakuada a kunak, ‘Dumngegkayo iti timekko.’” 8 Ngem saanda a dimngeg wenco nangipangag. Magmagna ti tunggal tao iti kinasukir iti nadangkes a pusona. Isu nga inyegko a maibusor kadakuada dagiti amin a lunod iti daytoy a tulag nga imbilinko nga umay kadakuada. Ngem saan latta a nagtulhog dagitoy a langit.” 9 Simmaruno a kinuna ni Yahweh kaniak, “Maysa a panggep nga agaramid iti dakes ti natakuatan kadagiti lallaki ti Juda ken kadagiti agnanaed iti Jerusalem. 10 Sinublianda dagiti kinadakes dagiti kauunaan a kapanonda, a nagkedked a dumngeg iti saok, ngem ketdi kinamatda dagiti didiosen tapno agdayawda kadagityo. Sinalungasing ti balay ti Israel ken ti balay ti Juda ti tulagko a nakitulagak kadagiti kapanonanda. 11 Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh, “Adtoy, ngannganikon nga iyeg ti didigra kadakuada, didigra a saandanta a kabaelan a libasan. Ket umawagdanto kaniak, ngem saankonto ida a denggen. 12 Mapan umawag dagiti siudad ti Juda ken dagiti agnanaed iti Jerusalem kadagiti didiosen a pagdatdatonanda, ngem sigurado a saanto ida nga isalakan dagitoy iti tiempo iti didigrada. 13 Ta maipada ti bilang dagiti didiosenyo iti bilang dagiti siudadyo, Juda. Ket nangaramidkayo kadagiti nakababain nga altar idiy Jerusalem, altar a pagpupuoran iti insenso para kenni Baal, a maipada iti bilang dagiti kalsada iti daytoy. 14 Isu a sika a mismo Jeremias, masapul a saanmo nga ikararagan dagitoy a tattao. Masapul a saanka nga agdung-aw wenco agkararag a maipaay kadakuada. Ta saankonto ida a denggen inton umawagda kaniak iti tiempo a madidigrada. 15 Apay nga adda pay laeng iti balayko dagiti ipatpategko a tattao, nga addaan kadagiti nadangkes a panggep? Ta saan a makatulong kadakayo ti karne a nailasin para kadagiti datonyo gapu ta nakaaramidkayo iti dakes ket nagragsakkayo pay iti daytoy. 16 Idi, inawagannakayo ni Yahweh a kas naraboy a kayo nga olibo,

napintas nga addaan makaay-ayo a bunga. Ngem sinilmutanna ti rabaw daytoy nga aguni a kasla daranudor ti maysa a bagyo; maspaktu dagiti sanga daytoy. **17** Ta ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a nangimula kadakayo, ket ngangibaon iti didigra kadakayo gapu kadagitit dakes nga aramid nga inaramid ti balay ti Israel ken ti balay ti Juda- pinaungetdak gapu iti panagdatdatonda kenni Baal.” **18** Impakaammo ni Yahweh kaniak dagitoy a banbanag, isu a naammoak dagitoy. Sika, O Yahweh, impakitam kaniak dagiti aramidda. **19** Kaiyariyg iti maysa nga urbon a karnero a maiturturong iti pagpartian. Saanko nga ammo a nagpanggepda iti maibusor kaniak a kunada, “Dadelentayo ti kayo agraman ti bunga daytoy! Pukanentayo isuna manipud iti daga dagiti nabbiag tapno saanton a malajip ti naganna.” **20** Ngem ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti nalinteg nga ukom a mangsuksukimat iti puso ken panunot. Maimatangkoto ti panangbalesmo kadakuada, ta inyasugko kenka daytoy a banag maipapan kaniak. **21** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh maipapan kadagitit tattao ti Anatot nga agpangpanggep a mangpukaw iti biagmo, “Kunada, ‘Masapul a saanka nga agipadto babaen iti nagan ni Yahweh, ta no saan, matayka babaen kadagitit imami.’ **22** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, ‘Kitaem, dusaekto ida. Matayto dagiti nasisiglat ken napipigsa nga agtutuboda a lallaki babaen iti kampilan. Matayto dagiti annakda a lallaki ken babbai gapu iti bisin. **23** Awanto ti mabati kadakuada, gapu ta mangiyegak iti didigra kadagitit tattao ti Anatot, maysa a tawen ti pannakadusada.”

12 Nalintegka, O Yahweh, tunggal adda iyegko kenka a saan a pagkikinnaawatan. Pudno a rumbeng nga ibagak kenka ti rasonko nga agriri: Apay nga agballigi dagiti wagas dagiti nadangkes? Naballigi dagiti amin a tattao a saan a napudno. **2** Inmulam ida ket nagramutda. Agtultuloy ti panagbungbungada. Asidegka kadakuada kadagitit ngiwaytda, ngem adayoka kadagitit pusoda. **3** Ngem Sika a mismo O Yahweh, am-ammonak. Nakitanakon ken nasukimatmon ti pusok. Iguyodmo ida a kasla karnero a mapan iti pagpartian. Ilasimno ida para iti aldaw ti pannakapatay. **4** Kasano pay kabayag ti panagladladingti ti daga, ken ti panaglaylag dagiti mula iti tunggal talon gapu iti kinadangkes dagiti agnanaed iti daytoy? Naibusen dagiti narungst ngay ayup ken dagiti bilit. Kinapudnona, kuna dagiti tattao, “Saan nga ammo ti Dios ti mapasamako kadayo.” **5** Kinuna ni Yahweh, “Ta no sika, Jeremias, ket nagtarayka a nakikuyog kadagitit magmagna a sulldado, ket binannogdaka, kasano ka ngarud a makilumba kadagitit kaballo? No maitublakka iti nawaya ken natalged nga away, kasanonto ngarud no addaka iti kasamekan iti igid ti Jordan? **6** Ta uray dagiti kabsatmo ken ti pamilia ti amam ket liniputandaka ket uray dala inwaragawag ti panangilaksidda kenka. Saanka nga agtalek kadakuada, uray no nasayaat dagiti ibagbagada kenka. **7** Pinanawakon ti balayko; binaybay-akon ti tawidko. Intedkon dagiti patpatgek a tattao kadagitit ima dagiti kabusorna. **8** Nagbalin ti tawidko a kasla leon iti kasamekan kaniak; bumusbusor isuna kaniak babaen iti bukodna a timek, isu a kagurak isuna. **9** Kasla atap nga aso ti napateg a sanikuak, ken agtayatabay dagiti bililit a mangmangan iti padada nga ayup iti ngatwen ti ulona. Mapankayo, ummongenyu dagiti amin a sibbiag a parsua kadagitit tay-ak, ket iyegyo ditoy tapno kanenda ida. **10** Dinadael ti adu nga agipaspastor ti kaubasak. Binaddebaddekanda ti entero a bingayko a daga, pinagbalinda a let-ang ti napintas a bingayko, maysa a langalang. Pinagbalinda isuna a langalang. Nagladitingit gapu kenkuana; langalang isuna. **11** Nagbalinen a langalang ti entero a daga, ta awan ti tao a mangaywan iti daytoy. **12** Dimenteng dagiti manangdadael a maibusor kadagitit amin nga ungaong a lugar iday let-ang, ta agdakdiwas ti kampilan ni Yahweh manipud iti maysa a pungto ti daga aqgingga iti sabali a pungto ti daga. Awan iti kinatalged

iti daga iti aniaman a sibbiag a parsua. **13** Nagmulada iti trigo ngem nagapitda kadagitit nasiit a mula. Nabannogda iti panagtrabaho ngem awan iti nagunggonada. Isu nga agbainkayo iti nagungunyu gapu iti pungtot ni Yahweh.” **14** Kastoy ti kuna ni Yahweh maibusor kadagitit amin a kaarrubak, dagiti nadangkes a nangdadael iti sanukua nga impatawidko kadagitit tattao nga Israelita, “Kitaem, Siakto ti mangparut kadakuada manipud iti bukodda a daga, ken parutekto ti balay ti Juda iti nagtetengngaanda. **15** Ket kaipasan ti panangparutko kadagitoy a nasion, mapasamakta a kaasiakto ida ken isublik ida; isublikto ida- tunggal tao iti tawidna ken iti dagana. **16** Mapasamakta a no adalen a naimbag dagidiay a nasion dagiti wagas dagiti tattao, nga agsapatada iti naganko a kunaenda, ‘Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnayanon!’ a kas iti insuroda kadagitit tattao a panagsapatada kenni Baal, ket makipagnaeddanto kadagitit tattao. **17** Ngem no adda iti saan a dumngeg, parutekto ngarud dayta a nasion. Siguradonto a maparut ken madadael daytoy daytoy ket pakaammo ni Yahweh.”

13 Kastoy ti kinuna ni Yahweh kaniak, “Mapanka gumatang iti akin-uneg a pagan-anay a lino ket ibidangmo daytoy, ngem saanmo pay laeng a basaen daytoy.” **2** Isu a gimmataangkan iti akin-uneg a pagan-anay a kas imbilin ni Yahweh, ket imbidangko daytoy. **3** Kalpasanna, immay ti sao ni Yahweh kaniak iti maikadua a dasar a kinunana, **4** “Alaem ti akin-uneg a pagan-anay a ginatangmo a nakabarikes iti siketro, tumakderka ket maparka iday Eufrates. Ilemmengmo daytoy sadiy iti maysa a rengngat iti bato.” **5** Isu a napanak ket inlemmengko daytoy iday Eufrates a kas imbilin ni Yahweh kaniak. **6** Kalpasan iti adu nga aldad, kinuna ni Yahweh kaniak, “Tumakderka ket agsublica iday Eufrates. Alaem manipud sadiy ti akin-uneg a pagan-anay nga imbagak kenka nga ilemmengmo.” **7** Isu a nagsubliak iday Eufrates ket kinalik ti akin-uneg a pagan-anay iti nangilemmengak iti daytoy. Ngem idi kinitak, nadadael ti akin-uneg a pagan-anay; awanen iti serserbi daytoy. **8** Kalpasanna, immay manen ti sao ni Yahweh kaniak a kinunana, **9** “Kastoy ti kuna ni Yahweh: Iti kasta met laeng a wagas, dadelektu ti napalalo a kinatangsit ti Juda ken ti Jerusalem. **10** Dagitoy a nadangkes a tattao a ngakedked a dumngeg ti sao, nga agbibag iti kinatangken ti pusoda, a simmurot kadagitit didiosen tapno agdayaw ken agrukbabda kadagitoy- kasladanto iti daytoy nga akin-uneg a pagan-anay nga awan serserbina. **11** Ta kas iti irut ti pannakaisuot ti akin-uneg a pagan-anay iti siket ti maysa a tao, kasta ti panangpakapetko kaniak kadagitit amin a balay ti Israel ken kadagitit amin a balay ti Juda- kastoy ti pakaammo ni Yahweh- nga agbalin a tattao, a mangiyeg kaniak iti panangbigbig, panangdayaw ken panagraem. Ngem saanda a dumngeg kaniak. **12** Isu a masapul nga ibagam daytoy a sao kadakuada, ‘Kastoy ti kuna ni Yahweh a Dios ti Israel: Tunggal karamba ket mapunnonto iti arak.’ Kunaendento kenka, “Saanmi aya nga ammo a pudno a mapunnonto iti arak ti tunggal karamba?” **13** Isu nga ibagam kadakuada, ‘Kastoy ti kuna ni Yahweh: Kitaem, nganganikan bartekken ti tunggal agnanaed iti daytoy a daga, dagiti ari a nakatugaw iti trono ni David, dagiti padi, dagiti profet ken dagiti amin nga agnanaed iti Jerusalem. **14** Ket pagbibinnusurekto dagiti tattao, dagiti amma ken dagiti annak- kastoy ti pakaammo ni Yahweh- saankonto ida a kaasian wenne makarikna iti panangisakit, ken saankonto ida nga ispalen iti pannakadadael.” **15** Dumngegkayo ken ipangagyo. Saankayo nga agtangtangsit, ta ni Yahweh ti nagsao. **16** Dayawenyo ni Yahweh a Diosyo sakbay nga iyegna ti kinasisipnet, ken sakbay a pagtitkulennakayo kadagitit bantay iti sumipnet. Ta mangnamnamakayo iti lawag, ngem pagsipngetenntanto iti kasta unay ti lugar, pagbalinenna a nasipnet nga ulep. **17** Isu a no saankayo a dumngeg, agsangitak nga agmaysaya gupu iti

kinatangnsityo. Siguradonto nga agsangitak ken agayus dagiti luuk, ta naipanaw a kas balud ti arban ni Yahweh. **18** Ibagam iti ari ken iti ina reyna, "Agpakkumbabakayo ket agtugawkayo, ta naikkaten dagiti korona iti uloyo, ti kinatan-okyo ken ti dayago." **19** Mairekepto dagiti siudad idiy Negeb, ket awan ti manglukat kadagitoy. Ti Juda ket maipanawto a kas balud, maipanawto a kas balud dagiti amin nga adda iti daytoy. **20** Tumangadka ket kitaem dagiti um-umay manipud iti amianan. Ayan ti arban nga intedna kenka, ti arban a napintas unay kenka? **21** Anianto ngata ti ibagam inton ikabil ni Yahweh iti ngatoem dagiti sinuroam tapno agbalin a gagayyemmo? Saan aya a dagitoy ti pangrugian dagiti ut-ot a mangparigatto kenka a kas iti maysa a babai nga agpaspasikal? **22** Ket mabalin a kunaem iti pusom, 'Apay a mapaspasamak kaniak dagitoy a banbanag?' Dagiti nakaad-adu unay a basolmo iti makagapu a nailukais dagiti paldam ken ngundunawayanka. **23** Kabaelan aya a sukatan dagiti tattao ti Kuz dagiti maris ti kudilda, weno kabaelan aya a sukatan ti maysa a leopardo ti labang daytoy? No kabaelanda, sika a mismo, uray naruumka iti kinadangkes, mabaelam koma met ngarud ti agaramid iti nasayaat. **24** Isu nga iwarawarakto ida a kas iti taep nga agpukaw iti angin ti let-ang. **25** Daytoy ti intedko kenka, ti bingay nga intudingko para kenka- kastoy ti pakaammo ni Yahweh- gapu ta linipatnak ken nagtalekka iti inaillilaw. **26** Isu a Siak a mismo, ikkakteko dagiti paldam, ket makitanto dagiti paset ti bagim nga illemlemmengmo. **27** Ti pannakikammalam ken panaggartemmo, ti nakababain a dinederrep a kababalinmo iti rabaw dagiti turod ken kadagiti tay-ak! Ipakitako dagitoy, dagitoy a makarimon a banbanag! Asika pay Jerusalem! Saankan a nadalus. Kasano pay kabayag ti panagtultuloy daytoy?"

14 Kastoy ti sao ni Yahweh nga immay kenni Jeremias maipapan iti tikag. **2** "Agladlingit koma ti Juda; Madadael koma dagiti ruanganna. Agan-anug-ogda gapu iti daga; Agpangpangato dagiti ararawda para iti Jerusalem. **3** Ibaon dagiti nababaknang dagiti adipenda nga agsakdo. No kasta a mapanda kadagiti pagsakdoan; awan ti masarakanda a danum. Agsublida amin a saan a naballigi; abbonganda dagiti uloda gapu iti pannakaibabain. **4** Gapu iti daytoy, nagrengngat ti daga, ta awan ti tudo iti daga. Maibabain dagiti umaarado a lallaki ket abbonganda dagiti uloda. **5** Ta uray ti kabaian nga ugsa ket ibatina dagiti annakna kadagiti tay-ak ket baybay-annan dagitoy, ta awanen iti ruot. **6** Agtakder dagiti atap nga asno kadagiti kapatadan nga awan pulos mulana ket agal-al dagitoy a kas kadagiti atap nga aso. Kumudrep dagiti matada, ta awan pulos iti mula." **7** O Yahweh, uray no agaksi dagiti basolmi maibusor kadakami, agtignayka para iti pagsayaatan ti naganmo. Ta umad-adu dagiti awan serserbina nga aramidmi, nagbasolkami kenka. **8** Namnamta ti Israel, a mangisalsalakan kenkuana iti tiempo ti panagrigrat, apay a kaslaka ganggannaet iti daga, kasla maysa a ganggannaet nga agdaldaliasat nga agunnat ken aginana laeng iti maysa a rabii? **9** Apay noga agbalinka a kasla maysa a marirubukan a tao, a kas iti mannakigubat nga awan naispalna? Ta addaka iti tengngami, O Yahweh! Naipakaammon ti naganmo kadakami. Saannakami a panawan. **10** Kastoy ti kuna ni Yahweh kadagito a tattao, "Agsipud ta kayatda ti umadayo, saanda a magawidan dagiti sakada iti panangramid iti daytoy." Saan a maay-ayo ni Yahweh kadakuada. Ita, linagipna dagiti basolda ket dinusana dagiti basolda. **11** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Saamno nga ikararagan dagitoy a tattao para iti pagimbaganda. **12** Ta no agayunarda, saankonto a denggen dagiti anug-ogda ket no mangidatagda kadagiti daton a maipuor ken kadagiti daton a makan, saankto a maay-ayo kadakuada. Ta gibusako ida babaen iti kampilan, panagbisin, ken didigra." **13** Ket kinunak, "O Yahweh nga Apo! Kitaem! Ibagbag a dagiti profeta kadagiti tattao, 'Saankayonto a makakita iti kampilan;

awanto ti panagbisin a sagabaenyo, ta ikkankayonto iti pudno a talged iti daytoy a lugar." **14** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Agipadpadto dagiti profeta iti inuulbod iti naganko. Saanko ida nga imbaon, weno binilin, weno nakisarita kadakuada. Ngem dagiti inuulbod a sirmataken awan serserbina ken inuulbod a panagpadpades a nagtaud kadagiti bukodda a puso- dagitoy dagiti ipadpadtoda kadakayo." **15** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh, "Maipapan kadagiti profeta a mangipadpadto babaen iti naganko ngem saanko nga imbaon-dagiti mangibagbaga nga awanto iti kampilan weno panagbisin iti daytoy a daga: Mapukawto dagitoy a profeta babaen iti kampilan ken panagbisin. **16** Ket maiwalangto dagiti tattao a nangipadtoanda kadagiti kalsada ti Jerusalem gapu iti bisin ken kampilan, ta awanto ti mangitabon kadakuada- isuda, dagiti assawada, dagiti annakda a lallaki ken babbai- ta ibukbokkonto kadakuada ti kinadangkesda. **17** Ibagam daytoy a sao a kadaukuada: "Agayus koma dagiti lulua kadagiti matak, iti rabii ken aldaw. Saan koma nga agsardeng dagitoy, ta addanto iti nakaro a pannakadadael ti birhen nga anak dagiti tattao- nakaro ken saan a maagasan a sugat. **18** No mapanak kadagiti kataltaloran ket makitak! Adda sadiy dagiti napapatay babaen iti kampilan. Ket no mapanak iti siudad, ket, kumitaak! Adda sadiy dagiti natay gapu iti bisin. Uray dagiti profeta ken dagiti padi ket saanda nga ammo ti ar-aramidenda." **19** Naan-anay kadin ti panangilksidmo iti Juda? Kaguram kadi ti Sion? Apay a dunorenakami no saankami gayam a mapaimbag? Ninamnamami nga adda kappia, ngem awan iti nasayaat- ken iti tiempo ti pannakapaimbag, ngem kitaem, panagbuteng laeng ti adda. **20** O Yahweh, aklunenmi dagiti biddutmi, ti basol dagiti kauponanmi, ta nagbasolkami kenka. **21** Saannakami a laksiden! Ipagapum koma iti naganmo, saamno koma a pagbalinan a nakababain ti nadayag a tronom. Laglagipem koma ken saamno a dadaelen ti katulagam kadakami. **22** Adda kadi kadagiti didiosen dagiti nasion ti siasinoman a makaiyeg iti tudo iti tiempona? Saan kadi a Sika, Yahweh a Diosmi, ti mangar-aramid iti daytoy? Mangnamnamakami kenka, gapu ta inaramidmo amin dagitoy a banbanag.

15 Ket kinuna ni Yahweh kaniak, "Uray no nakatakder ni Moises weno ni Samuel iti sangoanak, saankonto latta a paboran dagitoy a tattao. Papanaweno ida iti sangoanak tapno umadayoda. **2** Mapasamako a kunaendanto kenka, 'Sadino ngay koma ti papananmi?' Ket masapul nga ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Dagiti naituding a matay ket rumbeng a matay; dagiti naituding a matay iti kampilan ket matay iti kampilan. Dagiti naituding a matay iti bisin ket matay iti bisin; ken dagiti naituding a maitalaw a kas balud ket maitalaw a kas balud.' **3** Ta bingayekto ida iti uppat a bunggoy—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ti kampilan a mangapatay kadagiti dadduma, dagiti aso a mangpirsay kadagiti dadduma, dagiti bilit kadagiti tangatang ken dagiti narungson nga ayup iti daga a mangan ken mangdadael kadagiti dadduma. **4** Pagbalinekto ida a nakabutbuteng a banag kadagiti amin a pagarin iti daga, maigapu kenni Manases a putot ni Ezekias nga ari ti Juda, gapu iti inaramidna idiy Jerusalem. **5** Ta siasino komati mangngaasinto kenka, Jerusalem? Siasinonto ti agladingit para kenka? Siasinonto ti sumardeng a mangsaludsod iti kasasaadmo? **6** Linaksidnak—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—tinallikudannak. Isu a dangrankanto babaen iti imak ken dadaelenkanto. Naumaakon a mangngaasi kenka. **7** Isu nga itaepkonto ida kadagiti ruangan ti daga babaen iti sarukay. Patayekto dagiti annakda. Dadaelektu dagiti tattao agsipud ta saanda a tallikudan dagiti wagasa. **8** Paaduekto ti bilang dagiti baloda nga ad-adu pay ngem iti darat iti igid ti baybay. Ibaonkonto ti manangdadei iti tengnga ti aldaw a maibusor kadagiti inna dagiti agtutubo a lallaki. Kellaatkonto nga itinnag kadakuada ti kigtot ken buteng. **9** Matalimudawto ti ina a nangipasngay

iti pito nga annak. Agbugotto. Lumneko ti initna kabayatan nga aldaw pay laeng. Maibabain ken maupayto, ta iyawatkontu dagiti nabati iti kampilan iti imatang dagiti kabusorda—daytoy ket pakaammo ni Yahweh.” **10** Asi-ak pay, inak! Ta impasngaynak a maysa a lalaki a mannakisusipiti iti entero a daga. Saanak a nagaautang, wenco awan ti nagaautang kaniak ngem inlunoddak amin. **11** Kinuna ni Yahweh: “Saanka kadi nga ispalen a maipaay iti kinaimbag? Siguradoekto nga agpakaasi iti tulong dagiti kabusormo iti tiempo ti kalamidad ken rigat. **12** Adda kadi maysa a makatukkol iti landok? Nangnangruna iti landok a naggapu iti amianan a nalaokan iti gambang? **13** Itedkonto kadagitit kabusormo ti kinabakhang ken dagiti gamengmo a kas samsam nga awan bayadna. Aramidekto daytoy gapu kadagiti amin a basol nga inaramidmo kadagiti amin a beddengmo. **14** Ket ipaluboskonto nipaandaka dagiti kabusormo iti daga a saanom nga ammo, ta addanto apuy a sumged, napasgedan gapu iti pungtoto kenka.” **15** Sika a mismo iti makaammo, O Yahweh! Lagipen ken tulongannak. Ibalsannah kadagiti mangkamikamat kaniak. Saannak nga iyadayo iti kinaanusmo. Bigbigem a nagsagabaak iti pannakababain gapu kenka. **16** Nasarakan dagiti sasaom, ket kinnako dagitoy. Dagiti sasaom ket rag-o kaniak, rag-o iti pusok, ta naiwaragawag ti nagammo kaniak, O Yahweh a Mannakabalin-amin. **17** Saanak a nagtugaw iti ummong dagiti nagrambah wenco nagrago. Nagtugawak nga agmaysayna gapu iti mannakabalin nga imam, ta pinunonak iti pungtit. **18** Apay nga agtulutoy ti ut-otko ken saan a maagasan ti sugatko, saan nga umim-imbag? Agbalinka kadi a kasla kadagiti manangallilaw a danum kaniak, danum a matieran? **19** Ngarud, kastoy ti kuna ni Yahweh, “No agbabawika, Jeremias, awatenka, ket agtakderkanto iti sangoanak ken pagserbiannak. Ta no isinam dagiti minamaag a banbanag kadagiti napateg a banbanag, agbalinkanto a kasla pannakangiawatto. Agsublinto kenka dagiti tattao, ngem sika a mismo, masapul a saanka nga agsubli kadakuada. **20** Pagbalinenka a kasla maysa a pader a gambang a saan a masalput dagitoy a tattao, ket gubatendakanto, ngem saandakanto a maparmek, ta addaako a mangisalakan ken mangispal kenka—kastoy ti pakaammo ni Yahweh— **21** ta ispalenkanto iti ima dagiti nadangkes ken subbotenka iti ima dagiti naranggas a tattao.”

16 *Kalpasanna immay kaniak ti sao ni Yahweh, kunana, 2*
“Saanka a mangasawa ken saanka a pumutot iti daytoy a lugar. **3** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh kadagiti annak a lallaki ken babbai a naiyanak iti daytoy a lugar, kadagiti inna a nangjipasngay ken kadagiti amma a nangjiputot kadakuada iti daytoy a daga, 4 ‘Mataydanto gapu kadagiti nakaro a sakit. Saandanto a madung-awan wenco maipunpon. Maiayrigdanto iti takki iti daga. Ta aggibusdanto babaen iti kampilan ken panagbisin, ket dagiti bangkayda, agbalinto a tarao dagiti bilit iti tangatang ken dagiti narungsot nga ayup iti daga. **5** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, ‘Saanka a sumrek iti aniaman a balay nga adda panagladingit. Saanka a makipagladingit ken makipagrikna para kadagitoy a tattao. Ta inikkatkon ti kapiak, ti kinapudnok iti tulag, ken ti kinamanangngaasik kadagitoy a tattao! -kastoy ti kuna ni Yahweh- **6** isu a matayto dagiti nangato ken nababa iti daytoy a daga. Saandanto a maitabon wenco awanto ti agladingit gapu kadakuada. Awanto ti mangsugat iti bagbagida wenco mangkusok kadagiti uloda gapu kadakuada. **7** Masapul nga awan ti mangibingay iti aniaman a makan kadagiti aglaladingit tapno maliwiwada gapu kadagiti natay ken masapul nga awan ti mangted iti ama wenco iti inana iti kopa a makaliwiwa tapno maliwiwada. **8** Masapul a saanka a mapan iti balay a pagrambakan a makitungkaw kadakuada tapno mangan ken uminom.’ **9** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, ‘Kitaenyo, iti imatangyo, kadagiti

al-aldawyo ken iti daytoy a lugar, umadanin ti panangpasardengko iti ariawa gapu iti panagragragsak ken panagrabmab, iti timek dagiti nobio ken nobia. **10** Ket mapasamakto nga ipakaammot amin dagitoy a sasaod kadagitoy a tattao, ket ibagadantu kenka, ‘Apay nga inkeddeng ni Yahweh amin daytoy a nakaro a didigra maibusor kadakami? Ania ti nakaro a kinadakes ken nakabasolanmi kenni Yahweh a Diostayo?’ **11** Ibagam ngarud kadakuada, ‘Gapu ta tinallikudandak dagiti kapuonanyo-kastoy ti pakaammo ni Yahweh-ken dagiti didiosen ti sinurotda ket nagdaydayaw ken nagrubbabda kadagitoy. Tinallikudandak ken saanda a tinungpal ti lintegko. **12** Ngem dakayo a mismo ket nakarkaro pay a kinadangkes ti inaramido ngem kadagitit kapuonanyo, ta kitaenyo, tunggal tao ket agbibiaq babaen iti kinasukir ti nadangkes a pusona; awan a pulos ti uray maysa a dumdumngeg kaniak. **13** Isu a manipud iti daytoy a daga, ipankayonto iti daga a saanyo pay a napanan a kasla ibellengkayo sadiy, uray dakayo ken dagiti kapuonanyo, ket agdaydayawkayonto sadiy kadagiti didiosen, iti aldaw ken rabii, ta saenkayonto a kaasian.’ **14** Isu a kitaenyo! Umadanin dagiti al-daldaw-kastoy ti pakaammo ni Yahweh-inton saanen a maibaga nga, ‘Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon a nangiruar kadagiti tattao ti Israel manipud iti daga ti Egipto.’ **15** Ta iti nagan ko, Siak a ni Yahweh nga adda iti agnanayon, a nangummong kadagiti tattao ti Israel manipud iti daga ti amianan ken manipud kadagiti daga a nangiwarasanna kadakuada, isubliko ida iti daga nga intedko kadagiti kapuonanda. **16** Kitaenyo, mangibaonako iti adu a mangngalp-kastoy ti pakaammo ni Yahweh-tapno kalapenda dagiti tattao. Kalpasan daytoy, mangayabakto iti adu a mangnganop tapno anopenda ida kadagiti amin a kabananayan ken katurtodon, ken kadagiti rengngat dagiti dakkela bat. **17** Ta sikikita dagiti matak kadagiti amin nga ar-aramidenda; saanda a mailemmeng dagitoy iti imatangko. Saan a mailemmeng ti nagkurganda iti imatangko. **18** Supapak ngumuna iti mamindua a dasar ti nagkurgan ken basolda gapu iti panangtulawda iti dagak gapu kadagiti makarimon nga imahen dagiti didiosenda ken iti panangpunnoda iti impatawidko babaen kadagiti makarimon a didiosen. **19** O Yahweh, sika ti sarikedkedko ken pagkamangak, natalged a lugar a pagsamakedak iti aldaw ti panagrigatko. Umayo kenka dagiti nasion manipud kadagiti pungto iti daga ket ibagada, ‘Awan duada a tinawid dagiti kapuonantayo ti kinaulbod. Ubbawda; awan iti magungona kadakuada. **20** Iyaramidan kadi dagiti tattao dagiti bagbagida kadagiti dios? Ngem saanda met a pudno a dios. **21** Isu a makitayonto! Ipakaammotko kadakuada iti daytoy a tiempo, ipakaammotko kadakuada ti ima ken pannakabalin, tapno maamoandanto a Yahweh ti naganko.

17 *Naisurat ti basol ti Juda babaen iti pagsurat a landok nga addaan iti diamante iti murdonga. Naikitikit daytoy iti tapi dagiti pusoda ken kadagiti sara dagiti altaryo. 2* Malagip dagiti annakda dagiti altar ken tekken ti Aserada iti ayan dagiti narukbos a kayo iti tuktuk dagiti nangato a turud. **3** Malagipda dagiti altaarda iti tuktuk dagiti bantay iti away. Ipasamsamkonto dagiti sanikuayo ken dagiti amin a gamengyo kadagiti dadduma. Ta naiwaras ti basolyo iti sadinoman a disso iti uneg dagiti amin a beddengyo. **4** Mapukawyonto ti tawid nga intedko kadakayo. Ipatagabukayonto kadagiti kabusoryo iti daga a saanyo pay a napanan, ta pinasgedanyo ti pungtoto, a sumgedto iti agnanayon. **5** Kuna ni Yahweh, ‘Ti tao nga agtalalek iti padana a tao ket nailunod; pagbalinenka a pigsana ti lasag ngem iyadonya ti pusona kenni Yahweh. **6** Ta kayariganna ti bassit a mula iti Araba ket saannanto a makita iti aniaman a naimbag a umay. Agtalinaedto isuna iti kabatbatoan a luglugar iti let-ang, awan agtubo a mula ken awan agnanaed. **7** Ngem ti tao nga agtalalek kenni Yahweh

ket mabendisionan, ta ni Yahweh ti gapuanan ti talgedna. 8 Ta kayariganna ti maysa a mula nga asideg iti danum ti waig; agwarasto dagiti ramutra. Saannanto a marikna ti pudot a dumteng, ta narukbos dagiti bulongna. Ket iti panawen ti tikag, saanto a madanagan daytoy weno agsardeng ti panangbungana. 9 Ti puso ket ad-adda a manangallilaw ngem iti aniaman a banag. Daytoy ket masakit; Siasino ti makaawat iti daytoy? 10 Siak ni Yahweh, ti mangsuksukimat iti panunot, ti mangsubuk iti puso. Itedko iti tunggal tao ti maiparbeng kenkuana, ti panangdusa kenkuana gapu iti bunga dagiti inaramidna. 11 Pissaan ti billit ti maysa nga itlog a saanna nga iniyilog. Bumaknang ti maysa a tao iti kinikillo a wagas. Ngem iti kapatgan nga aldaw ti panagiagna, panawonto isuna dagidiay a kinabknang ken agbalinto isuna a maag iti kamauddiananna." 12 Ti lugar ti templotayo ket nadayag a trono, a naisaad siped pay idi punyan. 13 Ni Yahweh ti namnama ti Israel. Maibabaito amin nga agsukir kenka. Mapapatayo dagiti timmallikud kenka nga adda iti daga. Ta taltallikudanna ni Yahweh, ti burayok ti sibbiag a danum. 14 Paimbagennak, O Yahweh, ket maimbaganak! Ispalennak, ket maispalak. Ta sika ti idaydayawko iti kantak. 15 Kitaem, ibagbagada kaniak, 'Ayanna ngay ti sao ni Yahweh? Umay koma ngarud!' 16 No maipapan kaniak, saanko nga intarayan ti panagbalinko nga agpaspastor a sumursurot kenka. Saanko a tinarigagayan ti aldaw ti didigra. Ammom dagiti maiwarawaragawag a nagtaud iti bibigko. Naaramidda iti imatangmo. 17 Saanka koma nga agbalin a nakabutbuteng kaniak. Sika ti kamangko iti aldaw ti didigra. 18 Maibabain koma dagiti mangkamkamat kaniak, ngem saanno koma nga ipalubos a maibainak. Maupadya koma, ngem saanno koma nga ipalubos a maupayak. Ibaonmo a maibusor kadakuada ti aldaw ti didigra ken burakem ida babaa iti doble a pannakadadael." 19 Kastoy ti kuna ni Yahweh kaniak, "Mapanka agtakder iti ruangan dagiti tatto iti pagserkan ken pagruaran dagiti ari ti Juda, kalpasanna, kadagit amin a dadduma pay a ruangan ti Jerusalem. 20 Ibagam kadakuada, 'Denggenyo ti sao ni Yahweh, dakayo nga ari ti Juda ken dakayo amin a tattao iti Juda, ken tunggal agnanaedti Jerusalem a magnagna kadagitoy a ruangan. 21 Kastoy ti kuna ni Yahweh: "Agannadkayo maigapu kadagitibbiaygo ken saankayo nga agawit iti aniaman iti Aldaw ti Panaginana nga iyegyo daytoy kadagit ruangan ti Jerusalem. 22 Ken saankayo a mangiruar iti aniaman manipud iti balayyo iti Aldaw ti Panaginana. Saankayo nga agaramid iti aniaman a trabaho, ngem idatonyo keni Yahweh iti Aldaw ti Panaginana, a kas iti imbilinko nga aramiden kadagit kapuonanyo." 23 Saanda a dimngge weno nangipanggag, ngem pinatangkenda dagiti pusoda tapno saandak a denggen weno awaten ti panangwanwanko. 24 Mapasamakto a no ipapatiyo ti dumngge kaniak-daytoy ti pakaammo ni Yahweh-ken no saankayo a mangiyeg iti aniaman nga awit kadagit ruangan iti daytoy a siudad iti Aldaw ti Panaginana ngem ketdi idatonyo iti Aldaw ti Panaginana keni Yahweh ken saankayo nga agaramid iti aniaman a trabaho iti daytoy- 25 ket umayto dagiti ari, dagiti prinsipe ken dagiti agtugaw iti trono ni David kadagit ruangan daytoy a siudad a nakakawaheken nakakabalio, isuda ken dagiti panguloda, dagiti lallaki iti Juda ken dagiti agnanan iti Jerusalem. Ket agtalinaedto daytoy a siudad iti agnanayon. 26 Aggapudanto kadagit siudad iti Juda ken iti aglawlaw ti Jerusalem, ken manipud iti daga ti Benjamin ken kadagit kapatadan, manipud iti kababantayan ken manipud iti Negev, a mangiyeg kadagit daton a maipuor, sakripisio, dagiti taraon a maidaton ken insenso. Ket iyegdanto iti balayko dagiti daton a panagyaman. 27 Ngem no saankayo a dumngge kaniak, nga ilasinyo ti Aldaw ti Panaginana para keni Yahweh-no mangawitkayo iti aniaman a banag nga iyegyo kadagit ruangan ti Jerusalem iti Aldaw ti Panaginana, ket mangpasgedak iti apuy

kadagit ruangan daytoy, apuy a mangibusto kadagit sarikedked ti Jerusalem, ket saanto a maiddep dayta."

18 Daytoy ti sao ni Yahweh nga immay keni Jeremias a kunana, 2 "Tumakderka ket mapanka iti balay ti agdamdamili, ta ipakaammok kenka sadiay ti mensahek" 3 Isu a napanak iti balay ti agdamdamili, ket nikitak! Madama nga agtrabrabaho ti agdamdamili iti pagdamilian. 4 Ngem ti banga a suksukogenna ket nadadel iti imana, isu a binaliwanna daytoy ket nangaramid iti sabali a banag a napintas iti panagkitana. 5 Kalpasanna, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, 6 "Saanya aya a kabaelan nga aramiden kadakayo balay ti Israel ti kas iti inaramid ti agdamdamili? -kastoy ti pakaammo ni Yahweh. Kitaenyo! kas iti pilia nga adda iti ima ti agdamdamili- kasta ti kaaddayo iti imak, balay ti Israel. 7 Iti aniaman a kanito, mabalinko nga ipakaammo ti maysa a banag maipapan iti maysa a nasion weno pagarian a parutek daytoy, burakek weno dadelek daytoy. 8 Ngem no ti nasion a nangiballaagak ket tumallikud iti kinadakesna, saanko ngarud nga ituloy ti didigra a pangpanggepek nga iyeg iti daytoy. 9 Iti aniaman a kanito, mabalinko nga ibagak ti maysa a banag maipapan iti maysa a nasion weno pagarian, a bangonek daytoy weno ipatakderko daytoy. 10 Ngem no mangaramid daytoy iti dakes iti imatangko, a saanna denggen ti timekko, isardengkonto ngarud ti nasayaat nga imbagak nga aramidek para kadakuada. 11 Isu nga ita, agsaoka kadagit lallaki iti Juda ken kadagit agnanaedti Jerusalem a kunam, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Kitaenyo, Umadanin ti panangparuayko iti didigra kadakayo. Umadanin ti panangaramidko iti maysa a panggep a maibusor kadakayo. Tunggal tao ket agbabawti iti dinadangkes nga ar-aramidenna, tapno dagiti wagasyo ken dagiti aramidyo ket mangiyeg iti nasayaat kadakayo, 12 Ngem ibagadanto, 'Awan serserbina daytoy. Agtignaykami segun kadagit bukodmi a panggep. Aramidento ti tunggal maysa kadakami ti kinadakesna, dagiti tarigagay ti nasukir a pusona.' 13 Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Saludsodem kadagit nasi, siasino ti nakannggeg iti kasta a banag a kas iti daytoy? Nakaaramid ti birhen nga Israel iti nakaalinggaget a tignay. 14 Maawanah kadi iti niebe dagiti kabatbatoan a turud kadagit away iti Lebanon? Matianan kadi dagiti waig iti tantay angayus manipulated iti dayo? 15 Ngem linipatdak dagiti tataok. Nagidatonda kadagit awan serserbina a diidios ken naitibkulda kadagit dalanda; pinanawanda dagiti nagkauna a dalan tapno magnada kadagit basbassis a dalan. 16 Agbalinto a nakabutbuteng ti dagada, maysa a banag nga agnanayon a pagsakuntipan. Amin a lumabas iti dagada ket agkintayeg ken awingwiwing. 17 Waraekto ida iti sangoanan dagiti kabusorda a kasla tapok nga intayab ti angin a naggupu iti daya. Tallukdakto ida ken saanak a sumango iti aldaw ti didigrada." 18 Isu a kinuna dagiti tatto, "Umaykayo, planwentayo ti dakes nga aramidentayo keni Jeremias, agsipud ta saan a pulos a mapukaw ti linteg kadagit padi, weno balakad manipud kadagit mamasirib a lallaki, weno sasao manipud kadagit profeta. Umaykayo, rautentayo isuna babaaen kadagit sasaotayo ket saantayon nga ipanggi ti aniaman nga ibagbagana. 19 Ipangagnak, O Yahweh! Ket denggem ti ariwawa dagiti kabusorko. 20 Didigra kadi ti gunungak iti kinainbagko kadakuada? Ta nangkalida iti abut a para kaniak. Lagipem ti panagtakderko iti sangoanam tapno agsaoak para iti pagsayaatanda, tapno bumaaw ti pungtotmo kadakuada. 21 Iyawatmo ngarud dagiti annakda iti panagbisin, ken itedmo ida iti pannakabalinti kampilan. Ipalubosmo koma a maulila ken mabalo dagiti assawada a babbai, ken mapapatay dagiti lallaki nga adda kadakuada, ken mapapatay dagiti agtutboda a lallaki babaen iti kampilan iti gubat. 22 Manggeg koma ti panagasug iti panagtuok manipud kadagit babbalayda, bayat ti kellaat a panangiyegmo kadagit mangraut kadakuada. Ta nagkalida

iti maysa nga abut tapno tiliwendak ken nangipakatda kadagiti silo para kadagiti sakak. **23** Ngem Sika, O Yahweh, ammom amin dagiti panggepa a mangpapatay kaniak. Saanmo a pakawanen ti nakaro a kinadakesda ken dagiti basolda. Saanmo a punasen dagiti basolda kenka. Ngem ketdi, bay-am ida a maparmek iti sangoanan. Agtignayka a maibusor kadakuada iti tiempo ti pungtotmo.

19 Kastoy ti kinuna ni Yahweh, "Mapanka gumatang iti karamba bayat a kakuyogmo dagiti panglakayen dagiti tattao ken dagiti papadi. **2** Kalpasanna, rummuarka iti tanap ti Ben Hinnom a pagserken ti Ruangan dagiti Naburak a banga, ket sadiay, ipakaammom dagiti sasao nga ibagkoto kenka. **3** Ibagam, "Denggenyo ti sao ni Yahweh, dakyao nga ari ti Juda ken dagiti agnanaed iti Jerusalem! Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, "Dumnggekayo, umadain ti panangiyegko iti didigra iti daytoy a lugar, ket ti lapayag ti tunggal makangngeg iti daytoy ket agkintayegto. **4** Aramidek daytoy gapu ta tinallikudandak ken tinulawanda daytoy a lugar. Iti daytoy a lugar ti ngindataganda kadagiti datonda kadagiti didiosen a saanda nga am-ammo. Isuda ken dagiti kapuonanda ken dagiti ari ti Juda ket pinunno pay daytoy a lugar iti dara ti awan basolna. **5** Nangjipatakderda kadagiti altar nga agpaay kenni Baal a pagdaydayawan tapno pangipuoranda kadagiti annakda a lallaki a kas daton a maipuor amin para kenkuana-maysa a banag a saanko nga imbilin. Saanko nga imbag a ngara midenda daytoy, wenco pulos a saan a simmagid iti panunotko daytoy. **6** Isu a dumnggekayo, umadain dagiti aldad-kastoy ti pakaammo ni Yahweh-inton saanen a maawagan a Tofet daytoy a disso, ti tanap ti Ben Hinnom, ta agbalinto daytoy a tanap ti Pagpatayan. **7** Iti daytoy a lugar, pagbalineko nga awan serserbina dagiti panggep ti Juda ken Jerusalem. Ipaluboskonto a mapasagda babaen iti kampilan dagiti kabusorda ken babaen iti ima dagiti mangpapatay kadakuada. Kalpasanna, ipakanko dagiti bangkaya kadagiti billit iti tangatang ken kadagiti narungsot nga ayup iti daga. **8** Ket pagbalineko daytoy a siudad a nadadel unay ken pagsakuntipan, ta siasinoman a lumabas iti daytoy ket aggigerger ken agsakuntip gapu kadagiti amin a pannakadidigrana. **9** Ipalubosko a kenenda dagiti lasag dagiti annakda a lallaki ken babbai; tunggal tao ket ibusenanto ti lasag ti kaarrubana gapu iti pannakalakub ken leddaang nga inyeg kadakuada dagiti kabusorda ken dagiti tattao a mangpapatay kadakuada. **10** Kalpasanna, burakem ti karamba iti sangoanan dagiti lallaki a kakuyogmo a napan. **11** Ibagamto kadakuada, "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: Kastoy met laeng a banag ti aramidek kadagitoy a tattao ken iti daytoy a siudad—kastoy ti pakaammo ni Yahweh-kas iti panangburak ni Jeremias iti karamba tapno saanen a matarimaan manen. Ipuerponto dagiti tattao dagiti natay idiy Tofet akingga nga awanton ti nabatbat a lugar para kadagiti natay. **12** Kastoyti aramidek iti daytoy a lugar ken kadagiti agnanaed iti daytoy inton aramidek a kas iti Tofet daytoy a siudad-kastoy ti pakaammo ni Yahweh- **13** isu a dagiti babbalay ti Jerusalem ken dagiti ari ti Juda ket agbalinto a kas iti Tofet-amin dagiti babbalay a nausar dagiti tuktok ti atepda a nagdaydayawan dagiti managbasol a tattao kadagiti amin a bituen iti langit ken nangibukbokanda kadagiti daton a mainum para kadagiti didiosen." **14** Kalpasanna, pimmanaw ni Jeremias idiy Tofet a nangibaanon kenkuana ni Yahweh tapno mangipadto. Nagtakder isuna iti paraangan ti balay ni Yahweh ket kinununa kadagiti amin a tattao, **15** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, "Dumnggekayo, umadain ti panangiyegko iti daytoy a siudad ken kadagiti amin nga ilina iti amin a didigra nga impakaammok maibusor iti daytoy, agsipud ta nagsukirda ken saanda a dimnggeg kadagiti sasaok."

20 Ni Pasur a putot ni Immer a padi-isuna ket kangatoan nga opisial-nangngegna nga ipadpadto ni Jeremias dagitoy a sasao iti sangoanan ti balay ni Yahweh. **2** Isu a kinabil ni Pasur ni Jeremias a profeta ket kalpasanna, inkabilna isuna kadagiti tul-onng a adda iti akinngato a Ruangan ti Benjamin iti balay ni Yahweh. **3** Ket napasamak nga iti sumaruno nga aldad, rinuk-atan ni Pasur ni Jeremias manipud iti tul-onng. Ket kinuna ni Jeremias kenkuana, "Saan a Pasur ti pangawag ni Yahweh iti naganmo, no di ket sika ni Magor Missabib. **4** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Makitamtto, pagbalinenkanto a nakaala-alailinggaget-sika ken dagiti amin nga ipatpategmo-ta mapasagdanto babaen kadagiti kampilan dagiti kabusorda ket maimatangamtto daytoy. Iyawatkonti ti entero a Juda iti ima ti ari Babilonia. Pagbalinenkanto ida a balud idiy Babilonia wenco rautenna ida babaen iti kampilan. **5** Itedkonto kenkuana amin a sanikua daytoy a siudad, amin a kinabangkang daytoy, amin a napatep a banbanag nga adda iti daytoy, ken dagiti amin a gameng dagiti ari ti Juda. Ipaimako amin dagitoy a banbanag kadagiti kabusoryo, ket samsamendanto dagitoy. Alaendanto dagitoy nga ipan idiy Babilonia. **6** Ngem sika, Pasur, ken dagiti amin nga agnanaed iti balaymo ket maitalawto a kas balud. Maipankanto idiy Babilonia ket sadiayti pakatayam. Sika ken amin dagiti ipatpategmo a nangjipatdoam kadagiti inuulbuld a banbanag ket maitanemto sadiay." **7** "Inallukoynak, O Yahweh. Pudno a naallukoyak. Sinakup ken pinarmeknak. Nagbalinak a pagkakatawaan. Inaldaw a linalaisdak dagiti tattao. **8** Ta tunggal agsaoak, ipukkawko nga iwaragawag, 'Kinaranggas ken pannakadadael.' Ket dagiti sasao ni Yahweh ket nagbalin a pannakaibabain ken pannakalalaisko iti inaldaw. **9** No ibagak a, 'Saankon a panpanunoten ti maipanggep kenni Yahweh. Saanko nga iwaragawag ti naganma.' Ket kasla maysa nga apuy daytoy iti pusok, naipupok iti uneg dagiti tulutlangko. Isu nga inkarigatak nga iniburtan daytoy ngem saanko a kabaelan. **10** Nangngegko dagiti dakes a panggepda kaniak manipud kadagiti amin a tattao iti aglawlaw. Ipuulongtayo! Masapul nga ipuulongtayo daytoy!" Dagiti nasinged kaniak, sipsiputanda ti panagbiddutko. Bareng no maallilaw isuna. Ta no kasta maparmektayo isuna ket makaibalestayo kenkuana." **11** Ngem adda kaniak ni Yahweh a kasla maysa a nasiglat a mannakigubat, isu a maitibkolto dagiti mangkamkamat kaniak. Saandak a maparmek. Kastanto unay ti pannakaibabainda, gapu ta saanda nga agballigi. Saanto nga agpattinga ti pannakaibabainda, saanto a pulos a malipatan daytoy. **12** Ngem Sika, O Yahweh a Mannakabalin-amin, sika a mangsukukimat iti nalinteg ken mangkitita iti panunot ken iti puso. Ipkitam koma kaniak ti panagibalesmo kadakuada agsipud ta imparangko kenka ti kasasaadko. **13** Agkantakayo para kenni Yahweh! Idaydayawo ni Yahweh! Ta inispalna dagiti biag dagiti naparparigat manipud iti ima dagiti managdakdakes. **14** Mailunod koma ti aldad a pannakaiyanakk. Saanmo koma nga impalubos a mabendisionan ti aldad a panangipasngay ti inak kaniak. **15** Mailunod koma ti tao a nangjipakaammo iti amak, ti nagkuna a, 'Maysa a lalaki ti putotmo, 'a makagapu iti nalaus a panagrag-o. **16** Agbalin koma dayta a lalaki a kas kadagiti siudad a dinadael ni Yahweh, idi saanna dagitoy a kinaasian. Mangngegna koma ti asug iti parbangon ken mangngegna koma ti ariwawa ti gubat iti tengnga ti aldad. **17** Mapasamak koma daytoy, agsipud ta saannak a pinapatay ni Yahweh iti aanaikan wenco pinagbalin a tanemko ti tian ti inak, aanaikan a masikog iti agnayanay. **18** Apay pay laeng a naiyanakak isu a naimatangak dagiti riribuk ken ladingit, isu a napnoan dagiti aldawko iti pannakaibabain?"

21 Kastoy ti sao nga immay kenni Jeremias manipud kenni Yahweh idi imbaon ni ari Zedekias da Pasur a putot ni Malakias ken Sofonias a putot ni Maasias a padi. Kinunada

kenkuana, **2** "Apgabalakadka kenni Yahweh para kadakami, gapu ta gubatennatayo ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia. Nalabit a mangaramid ni Yahweh iti milagro para kadakami, kas iti naglabas a tiempo, ket pagsanudenna ni Nebucadnezar kadakami." **3** Isu a kinuna ni Jeremias kadakuada, "Kastoy ti masapul ibagayog kenni Sedekias, **4** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Dios ti Israel: Dumngeskayo, umadanin ti panangisublik kadagit armsa nga adda kadagit imayo a panggubugbatyo iti ari ti Babilonia ken kadagit Caldeo a manglaklakub kadakayo iti ruar dagiti pader! Ta ummongekto ida iti tengnga daytoy a siudad. **5** Ket siak a mismo ti makiranget kadakayo babaen iti pannakabalin ken kinapigsak ken babaen iti nakaro unay a pungtotko. **6** Ta rautekto dagiti agnanaed iti daytoy a siudad, tao man wenco ayup. Mataydanto babaen iti nakaru a pannakadidigra. **7** Kalpasan daytoy-kastoy ti pakaammo ni Yahweh- ni Sedekias nga ari ti Juda, dagiti adipenna, dagiti tattao, ken siasinoman a nabati iti daytoy a siudad kalpasan ti didigra babaen iti kampilan ken panagbisin-lyawatkonto amin dagitoy iti ima ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia, kadagit kabusorda, ken kadagit mangpapatay kadakuada. Ket papatayennanto ida babaen iti kampilan. Saannanto ida a kaasian wenco kailalaan. **8** Ket kastoy ti masapul nga ibagam kadagitoy a tattao, "Kastoy ti kuna ni Yahweh: Adtoy, umadanin nga ikabilko iti sangoananyo ti dalan ti biag ken ti dalan ti patay. **9** Siasinoman nga agtalalinaed iti daytoy a siudad ket matayto babaen iti kampilan, bisin ken didigra; ngem siasinoman a rumuar ken apparintumeng iti sangoaan dagiti Caldeo a nanglakub kadakayo ket agbiag. Maisalbarnanto ti biagna. **10** Ta inkeddengkon ti mangiyeg iti didigra iti daytoy a siudad, a saan ket a mangiyeg itsi pagsayaatan-kastoy ti pakaammo ni Yahweh. Naiyawaten daytoy iti ima ti ari ti Babilonia, ket puorannanto daytoy.' **11** No maipapan iti balay ti ari ti Juda, denggenyo ti sao ni Yahweh. **12** O balay ni David, kuna ni Yahweh, "Ipatungpaloy ti hustisia iti agsapa. Ispaleno ti tao a natakawan babaen iti ima ti manangidadanes, ta no saan gumil-ayabto a kasla apuy ti pungtotko ket pumuor. Ta awan ti makaiddep iti daytoy gapu iti kinadakes dagiti ar-aramidenyo. **13** Kitaenyo, dakayo nga agnanaed iti tanapi Kabusorkayo, dakkel a bato iti patad-kastoy ti pakaammo ni Yahweh-Kabusorko ti siasinoman a mangibagbaga, "Siasino ngay koma ti sumalog a mangraut kadatayo?" wenco "Siasino ngay koma ti sumrek kadagit babbalaytayo?" **14** Naikeddengkon a sagrapenyi ti bunga dagiti ar-aramidyo- kastoy ti pakaammo ni Yahweh-mangpasgedako kadagit kasanekan, ket puorannanto ti amin nga adda iti aglawlawna.

22 Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Sumalogka iti balay ti ari iti Juda ket iwaragawagmo daytoy a sao sadiy. **2** Kunaem, 'Ari ti Juda, sika a nakatugaw iti trono ni David, dumngeskayo iti sao ni Yahweh. Ket dakayo nga ad-adipenna, ken dakayo a tattaona a sumsumrek kadagitoy a ruangan dumngeskayo. **3** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Agaramidkayo iti maiparbeng ken kinalinteg, ket siasinoman a natakawan - ispaleno isuna manipud iti ima ti manangidadanes. Saanyo a pagaramidan iti dakes ti siasinoman a ganggannaet iti dagayo, wenco siasinoman nga ulila, wenco balo. Saankayo nga agaramid iti kinaranggas wenco mangpasayasyay iti dara ti awan basolna iti daytoy a lugar. **4** Ta no pudno nga aramidenyo dagitoy a banbanag, dagiti ar-ari a nakatugaw iti trono ni David ket sumrekto kadagit ruangan daytoy a balay a nakasakay iti karuwahe ken kadagit kaballo. Isuna, dagiti adipenna, ken dagiti tattaona! **5** Ngem no saankayo a dumngeskadagitoy a sasao a naggapu kaniak nga inwaragawagko - daytoy ket pakaammo ni Yahweh - madaelto ngarud daytoy a palasio. **6** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh maipanggep iti palasio ti ari iti Juda, "Maiyaringka kaniak iti Galaad, wenco iti tuktuk ti Lebanon. Nupay kasta, pagbalinenkanto a let-ang, kadagit

siudad nga awan iti agnanaed. **7** Ta nangdutokkadagit umay mangdadael kenka! Pukawento dagiti lallaki a nagtagiigam dagiti kasasayaatan a sedrom ket bay-andanto dagitoy a matumba iti apuy. **8** Ket adu a nasion ti lumabasto iti daytoy a siudad. Kunaento ti tunggal tao iti kaabaya, "Apay nga inaramid ni Yahweh ti kastoy iti daytoy a naindaklan a siudad?" **9** Ket sumungbatto ti met ti maysa, "Gapu ta tinallikudanda ti tulag ni Yahweh a Diosda ket nagrukbabda kadagit dadduma a dios ken nagdaydayawda kadakuada." **10** Saanyo a sangitan ti natay. Saanyo a dung-awan isuna. Ngem rumbeng a sangitanyo ti siasinoman a maipanaw a kas balud, ta saanton nga agsubli ket saannanton a makita pay ti daga a nakaiyanakanna.' **11** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh maipapan kenni Jehoahaz a lalaki a putot ni Josias nga ari iti Juda, a nagserbi a kas ari a simmukat kenni ni Josias nga amana, 'Pimmanawen iti daytoy a disso ket saanen nga agsubli pay. **12** Matayto isuna iti daydiay a lugar a nangipananda kenkuana a kas balud ket saannanton a pulos a makita pay daytoy a daga.' **13** Asi pay ti siasinoman a mangipatakder iti balayna iti kinakillo ken kadagit akinngato a siledna iti saan a maiparbeng nga aramid; kenkuana a nagtrabahoan dagiti dadduma, ngem saanna ida a tangdanan. **14** Asi pay ti siaqsinoman nga agkuna, 'Mangipatakder iti nangato a balay a maipaay kaniak ken nalawa nga akinngato a silsiled, ken mangaramid pay kadagit nalawa a tawtawa a maipaay kenkuana, ken mabobedaan iti sedro ken pintaanna amin iti nalabaga.' **15** Daytoy kadi iti mamagbalin kenka a nasayaat nga ari, ta kayatmo ti maaddaan iti sedro a pagnaedan? Saan kadi a nangan ken imminum met ti amam, nupay kasta, inaramidna ti maiparbeng ken kinalinteg? Ket nasayaat dagiti banbanag a napasamak kenkuana. **16** Insakinta dagiti napanglaw ken dagiti agkasapulan. Nasayaat ti pasamak idi. Saan kadi a kastoy ti kayatna a sawen iti pannakaamam kaniak? — daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **17** Ngem awanen sabali pay nga adda kadagit matam ken pusom no di laeng ti panagagummo ken ti panangpasayasyamo iti dara dagiti awan basolna, iti panangirurumen ken panangranggas iti dadduma a tattao. **18** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh maipapan kenni Jehoiakim a putot a lalaki ni Josias nga ari iti Juda: Saandanto nga agdung-aw gapu kenkuana a kunaada 'Asika pay, kabsatko a lalaki!' wenco 'Asika pay, kabsatko a babai!' Saandanto a dung-awan isuna iti 'Asika pay, naga apo!' wenco 'Asika pay, a madaydayaw!' **19** Maitanemto isuna a kas iti pannakaitanem ti maysa nga asno, maiparangguyod ken maiwalang iti ruar dagiti ruangan ti Jerusalem. **20** Sumangatka kadagit banbanay iti Lebanon ket apgukkawka. Iriawmo ti timekmo idiai Basan. Apgukkawka manipud kadagit banbantay ti Abarim, ta madadaelto dagiti amin a gagayyemmo. **21** Nakisaok kenka idi natalgedka, ngem kinunam, 'Saanaktu a dumngesk.' Ta daytoy ti kababalinmo manipud kinaubingmo, ta saanka a dimngesk iti timekko. **22** Itayabto ti angin dagiti amin a mangipastormo, ken maipanawto a kas balud dagiti gagayyemmmo. Ket pudno unay a mabainankanto ken maibabakanto gapu kadagit amin a dakes nga inar-aramidmo. **23** Sika nga ari, sika nga agnanaed iti Balay iti Kabakiran ti Lebanon, sika nga agum-umok kadagit sedro, anian a nakakaasikanto inton dumteng kenka ti kasta unay a panagrigat a kas iti ut-ot ti panagpasikal.' **24** "Isapatak—daytoy ket kuna ni Yahweh—uray no sika, Jehoiachin a putot a lalaki ni Jehoiakim, nga ari ti Juda, ti singsing a pangselio nga adda iti makanawana ngag imak, lapsutenka iti imak. **25** Ta naiyawatka iti ima dagiti aggangandat iti biagmo ken kadagit pagbutbutngam, iti ima ni Nebucadnesar nga ari iti Babilonia ken kadagit Caldeo. **26** Ibellengkanto ken ti inam a nangiyakan kenka, iti daga a saanyo a nakaiyanakan. Sadiyato ti pakatayanyo. **27** Ket no maipapan iti daytoy a daga a kayatdanto a pagsublian, saandanton a makasubli

ditoy. 28 Daytoy kadi ket nauy-uyaw ken naburak a pagkargaan? Daytoy kadi a lalaki a ni Jehoiachin ket maysa a banga nga awan iti maay-ayona? Apay nga imbellengda isuna ken dagiti kaputotanna, ken impurruakda ida iti daga a saanda nga ammo? 29 Daga, Daga! Daga! Dunggem ti sao ni Yahweh! 30 Kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Isurato ti maipapan iti daytoy a lalaki a ni Jehoiachin: Awanto iti putotna. Saanto a rumang-ay kadagiti al-aldauna, ta awanto ti siasinoman kadagiti kaputotanna ti makagun-od iti panagballigi wenco agtugaw manen iti trono ni David ken agturay iti Juda."

23 "Asi pay dagiti appaspastor a mangdadael ken mangiwarawara kadagiti karnero ti pagpaarabak—kastoy ti pakaammo ni Yahweh." 2 Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh, a Dios ti Israel maipapan kadagiti appaspastor a mangay-aywan kadagiti tattaona, "Warwarena dagiti arbano ken pagtaltalawenyo ida. Awan a pulos iti panangisakiyo kadakuada. Ammoenyo daytoy! Supapankayonto gapu kadagiti dakes nga ar-aramido—daytoy ket pakaammo ni Yahweh. 3 Siak a mismo ti mangurnong kadagiti nabatbati nga arbano manipud kadagiti amin a dagdaga a nangipaturongak kadakuada, ket isublikto ida iti lugar a pagaraban, a sadiay ket agbalindanto a nabunga ken umaduda. 4 Ket mangpataudako kadagiti appaspastor a mangaywan kadakuada a mangaywan ket saandonton nga agbuteng wenco agamak. Awanto kadakuada iti mapukaw—kastoy ti pakaammo ni Yahweh. 5 Kitaenyo, dumteng dagiti al-alda—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—Inton mangisaadak iti nalinteg a sanga maipaay kenni David. Agturayto isuna a kas ari; mangiyegto isuna iti kinarang-ay ken ipatungpalna ti hustisia ken kinalinteg iti daga. 6 Kadagiti al-aldauna ket maispalto ti Juda, ken agbiagto a sitatalged ti Israel. Ket kastoy ti nagan a maiyawagto kenkuana; Ni Yahweh ti Kinaintegtayo. 7 Ngarud kitaenyo, dumtengto dagiti al-alda—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—inton saandonton pulos nga ibaga, 'Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, a nangiruar kadagiti tattao ti Israel manipud iti daga ti Egjpto.' 8 Ngem ketdi kunadant, 'Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, a nangiruar ken nangisibili kadagiti kaputotan iti balay ti Israel manipud iti akin-amianan a daga ken kadagiti amin a dagdaga a naipananda.' Ket agnaeddanto iti bukkoda a daga." 9 Maipapan kadagiti profeta, nadagsem ti barukongko iti kaunggak, ken agpigerger amin a tulutlangko. Kayariagk ti lalaki a nabartek, lalaki nga inturayan ti arak, gapu kenni Yahweh ken iti nasantoan a sasaona. 10 Ta napunno ti daga kadagiti mannakikalala. Gapu iti daytoy ket agdung-aw ti daga. Magango dagiti ruot iti pagaraban idiy let-ang. Nadangkes ti daldalan dagitoy a profeta; saan a nausar iti umno a wagas ti kinabilegda. 11 Ta agpadpada a narugitan dagiti profeta ken dagiti papadi. Nasarakak pay ti kinadangkesda iti uneg ti balayko! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh— 12 isu a dagiti daldalandia ket kaslanto iti maysa a nagalis a lugar iti kasiptngetan. Maitublakdanto. Matuangdanto iti daytoy. Ta mangiyegkoto kadakuada ti didigra iti tawen a pannakadusada—kastoy ti pakaammo ni Yahweh— 13 ta adda nakitak a kinadakes kadagiti profeta iti Samaria. Nagipadtoda iti nagan ni Baal ket inturongda dagiti tattao ng a Israel iti nakillo a pagnaan. 14 Ket kadagiti profeta iti Jerusalem, nakakitaak kadagiti nakarimiron a banbanag: Makikamkalalada ken agbibiaqda iti kinamangallilaw. Papigsaenda dagiti im-ima dagiti managdakdakes; awan ti mangtallikod iti kinadakesna. Nagbalinda amin kaniak a kas iti Sodoma ken dagiti agnanaed iti daytoy ket kas iti Gomora!" 15 Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh maipapan kadagiti profeta, "Kitaenyo, ngannganin ti panangpakkano kadakuada iti napait a makan ken painumek ida iti danum a makasabidong, ta manipud kadagiti profeta ti Jerusalem rimmuar ti kinarugit iti amin a daga." 16 Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, "Saankayo a

dumnggeg kadagiti sasao dagiti profeta nga agipadpadto kadakayo. Ta iyaw-awandakayo! Ta agiwaragawagda kadagiti sirmata manipud kadagiti bukodda a panunot, saan a nagtaud iti ngiwat ni Yahweh. 17 Kankanayonda nga ibagbaga kadagiti saan nga agraem kaniak, 'Ipakpakaammo ni Yahweh nga addanto talna kadakayo.' Ken kuna ti tunggal maysa nga agbibiaq segun iti bukodda a pagayatan, 'Awanto ti dumteng a didigra kadakayo.' 18 Ngem siasino kadi ti nakitaripnong iti konseho ni Yahweh? Siasino kadi ti mangsuksukimat ken mangdengngeg iti saona? Siasino kadi ti dumdumnggeg ken mangipangpangag iti saona? 19 Kitaenyo, adda bagio nga aggatu kenni Yahweh! Ti rungsot ti pungtotna ket rummuar, ken adda kasla alipugpog nga agliklikaw. Agliklikaw daytoy kadagiti ulo dagiti nadangkes. 20 Ti pungtot ni Yahweh ket saanto nga agsardeng agingga a maaramnidna daytoy ken maipatungpalna dagiti pinanggep ti pusona. Kadagiti maud-udi nga al-alda, maawatanyonto daytoy. 21 Saanko nga imbaon dagitoy a profeta. Nagparangda lattan. Awan iti impakaammok kadakuada, ngem nagipadtoda latta. 22 Ta no nakitaripnongda koma iti panaguumong ti konseho, ti soak koma ti imbagada kadagiti tattaok; ket pinagtallikkuda koma dagitoy manipud iti kinadangkesda ken kadagiti dakes nga ar-aramidda. 23 Maysaak kadi laeng a Dios nga adda iti asideg—kastoy ti kuna ni Yahweh - ken saan aya a siak ket Dios nga adda met laeng iti adayo? 24 Mabalin kadi nga aglemmeng ti maysa a tao iti nailemmeng a lugar tapno saanko a makita? —kastoy ti pakaammo ni Yahweh— ken saan aya a pinunok ti daga ken ti langit? —kastoy ti pakaammo ni Yahweh. 25 Nangngekgo dagiti imbag a dagiti profeta, dagidjay agipadpadto iti naganko iti inaillilaw. Kinunada, 'Adda tagtagainepek! Adda tagtagainepek!' 26 Kasanonto pay kabayag ti panagtultuloy daytoy, dagiti profeta nga agipadpadto iti inuibod manipud kadagiti panunotda, ken agipadpadto manipud iti panangallilaw kadagiti puspusoda? 27 Ti pananglipat dagiti tattaok iti naganko ti panggepda babaen kadagiti tagtagainep nga ipadpadamagda, tunggal maysa iti karrubana, kas iti pananglipat dagiti kapuonanda iti naganko maigapu iti nagan ni Baal. 28 Ti profeta nga addaan iti tagtagainep, ipadamagna koma ti tagtagainepna. Ngem ti tao a nangipakaammoak iti maysa a banag, sipupudno koma nga ipakaammona iti sao. Ania koma ti pakainaigan ti garami iti bukel? - kastoy ti pakaammo ni Yahweh — 29 ken saan aya a kasla apuy ti saok? - kastoy ti pakaammo ni Yahweh - ken kasla martilio a mangburak iti bato? 30 Isu a kitaenyo, kabusorko dagiti profeta —kastoy ti pakaammo ni Yahweh - siasinoman nga agtakaw iti sasao manipud iti sabali a tao ken ibagana a nagtaud kaniak. 31 Kitaenyo, kabusorko dagiti profeta - kastoy ti pakaammo ni Yahweh – a mangus-usar kadagiti dilada a mangipadto kadagiti pakaammo. 32 Kitaenyo, kabusorko dagiti profeta a mangibagbaga nga adda tagtagainepda—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ket kalpasanna iwaragawagda dagitoy ket iti kastoy a wagas maiyaw-awan dagiti tattaok gapu iti panangallilaw ken panagpanakkelda. Kabusorko ida, ta saanko ida nga imbaon wenco inikkan kadagiti bilbil. Isu a sigurado a saanda a makatulong kadagityo a tattao - kastoy ti pakaammo ni Yahweh. 33 Inton agsalusudsud kerka dagitoy a tattao, wenco maysa a profeta, wenco maysa a padi a kunada, 'Ania ti pakaammo ni Yahweh? ket masapul a kunaena kadakuada, 'Ania a pakaammo?' Gapu ta binabay-ankayo'—kastoy ti pakaammo ni Yahweh. 34 No maipapan met kadagiti profeta, papadi, ken tattao a mangibagbaga, 'Kastoy ti pakaammo ni Yahweh.' Dusaekto dayta a tao ken ti balayna. 35 Itululoyyo nga ibagbaga, tunggal maysa iti karrubana ken tunggal maysa iti kabsatna, 'Ania ti sungbat ni Yahweh?' ken 'Ania ti pakaammo ni Yahweh?' 36 Ngem masapul a saanyon a sawen ti maipapan iti pakaammo ni Yahweh, agsipud ta ti tunggal ibaga ti tunggal tao ket

agbalin a bukodna a mensahe, ket kinillyo dagiti sasao ti sibbiag a Dios, ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Diostayo. **37** Kastoy ti rumbeng a saludsoden iti profeta, 'Ania ti sungbat ni Yahweh kenza? Ania ti imbag a ni Yahweh?' **38** Ket ipadamagyo ti pakaammo manipud kenni Yahweh, ngem kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Kunayo, "Kastoy ti kuna ni Yahweh," uray no nangipatulodak iti bilin kadakayo a kunak, "Saanyo nga ibaga: Kastoy ti pakaammo manipud kenni Yahweh." **39** Ngarud, kitaenyo, pidutenkayo ken ipurruakkayo a maiyadayo kaniak, kasta met dagaiti siudad nga intedko kadakayo ken kadagit kapuonanyo. **40** Kalpasanna ipalak-amkonto kadakayo ti agnanayon a pannakababain ken pannakauuyaw a saanto a malipatan."

24 Nangipakita ni Yahweh iti maysa a banag kaniak. Nakitak iti dua a basket ti igos a naikabil iti sangoanan ti templo ni Yahweh. (Napasamak daytoy a sirmata kalpasan nga impanaw ni Nebucadhesar, nga ari iti Babilonia, ni Jeconias a putot ni Jehoyakim nga ari ti Juda, dagiti opisial ti Juda, dagiti kumikitikit, dagiti appanpanday manipud Jerusalem ket impanna ida kas balud idiy Babilonia.) **2** Maya a basket nga igos ti nasayaat, kasla umuna a naluum nga igos dagitoy, ngem ti sabali a basket ti igos ket nalungset ken saan a mabalin a kanen dagitoy. **3** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Ania ti makitam Jeremias?" Kinunak, "Igos. Igos a nasayaat unay ken igos a nalungset a saanen a mabalin a kanen." **4** Ket immay kaniak ti sao ni Yahweh a kinunana, **5** "Kastoy ti kuna ni Yahweh, a Dios ti Israel: Taliawekto dagiti naitalaw a kas balud manipud iti Juda para iti pagsayaatanda, kas kadagitoy nasayaat nga igos, dagiti naipanaw a kas balud manipud iti daytoy a lugar nga impaipanko iti daga dagiti Caldeo. **6** Ikitakto dagiti matak kadakuada a maipaay iti pagsayaatanda ket isublikto ida iti daytoy a daga. Iptakaderkonto ida a saan ket a rebban. Imulakto ida, a saan ket a paruten. **7** Ket ikkakto ida iti puso a mangam-ammo kaniak, ta siak ni Yahweh. Agbalindanto a tattaok ken Siakto ti Diosda, Iti kasta agsublidanto kaniak iti amin a pusoda. **8** Ngem kas iti nadadel ngaliga a saanen a mabalin a kanen—kastoy ti kuna ni Yahweh—Agtignayakto iti kastoy a wagas kenni Zedekias nga ari ti Juda, agraman dagiti opisialna, ken kadagitoy dadduma pay iti Jerusalem a nagtalinaed iti daytoy a daga weno mapanda agnaed iti daga ti Egipto. **9** Pagbalinekto ida a nakabutbuteng, maysa a didigra, iti imatang dagiti amin a pagarian iti daga, maysa a nakababain, ken linaonto dagiti proverbio, pananguyw, ken lunod iti tungga lugar a pangipanaktu kadakuada. **10** Mangiyegakto kadakuada iti kampilan, bisin, ken didigra, aggibusdanto manipud iti daga nga intedko kadakuada ken kadagitoy kapuonanda."

25 Daytoy ti sao nga immay kenni Jeremias maipapan kadagit amin a tattao iti Juda. Napasamak daytoy ti maikapat a tawen ni Jehoyakim a putot ni Josias, nga ari iti Juda. Dayta ti umuna a tawen ni Nebucadnezar nga ari iti Babilonia. **2** Inwaragawag ni profeta Jeremias kadagit amin a tattao iti Juda ken kadagit amin nga agnanaed iti Jerusalem. **3** Kinunana, "Iti duapulo ket tallo a tawen, manipud iti maikasangapulo ket tallo a tawen ni Josias a putot ni Amon, nga ari ti Juda agingga iti daytoy nga aldad, um-umayen kaniak dagiti sasao ni Yahweh. Inwararagawagkon dagitoy kadakayo. Sigagagarak a nangiraragawag kadakayo, ngem saankayo a dimnges. **4** Imbaon kadakayo ni Yahweh dagiti amin nga adipenna a profeta. Sigagagarda a napan, ngem saankayo a dimnges weno nangipangag. **5** Kinuna dagitoy a profeta, "Pagtallikudan koma ti tunggal tao dagiti nadangkes a wagasna ken ti kinadakes dagiti aramidna ket agsublikayo iti daga nga inted ni Yahweh kadagit kapuonanyo ken kadakayo idi pay un-unana a tiempo, a kas agnanayon a sagut. **6** Isu a saanyo a kamaten dagiti

didiens tapno agdayawkayo weno agruknoykayo kadakuada, ken saanyo a pagpungtoten isuna gapu kadagit ariamid dagiti imayo a pakaigappuanto a dangrannakayo." **7** Ngem saankayo a dimnges kaniak—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ngarud pinagpungtotdak gapu iti aramid dagiti imayo tapno dangrankayo. **8** Isu a, kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, 'Gapu ta saankayo a dimnges kadagit sasaok, **9** kitaenyo, dandaniakom mangipatulod iti maysa a bilin tapno maurnong dagiti amin a tattao iti amianan—kastoy ti pakaammo ni Yahweh— kenni Nebucadhesar nga adipenko, nga ari ti Babilonia, ket iyegko ida a maibusor iti daytoy a daga ken kadagit amin nga agnanaed iti daytoy, ken maibusor kadagit amin a nasion iti aglawlawyo. Ta ilasinkonto ida para iti panmakadadael. Pagbalinekto ida a pakaigappuanto iti panagbuteng, maysa a banag a saksakuntipan, ken awan patinggana a langalang. **10** Dagiti uni iti rag-o ken panangrambak—dagiti timek ti nobyo ken nobya, ti uni dagiti bato a paggilingan ken ti lawag dagiti pagsilawan—pukawekto amin dagitoy a banbanag manipud kadagitoy a nasion. **11** Ket agbalinto amin dagitoy a daga a langalang ken nakabutbuteng, ket agserbinto dagitoy a nasion iti ari ti Babilonia iti pitopulo a tawen. **12** Ket mapasamakto inton malpas ti pitopulo a tawen, a dusaekto ti ari ti Babilonia ken dayta a nasion, ti daga dagiti Caldeo—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—gapu iti kinadakesda ket pagbalinekto daytoy nga awan patinggana a langalang. **13** Ket ipatungpalkonto a maibusor iti dayta a daga dagiti amin a sasao nga imbagak, ken amin a banbanag a naisurat iti daytoy a libro nga impadto ni Jeremias a maibusor iti amin a nasion. **14** Ta adu pay a dadduma a nasion ken nabibileg nga ari ti mangtagabunto kadagitoy a nasion. Supapakako ida segun kadagit ar-aramidda ken kadagitoy gappuanan dagiti imada." **15** Ta kastoy ti kinuna kaniak ni Yahweh, a Dios ti Israel, "Alaem daytoy a kopa ti arak ti pungtot manipud iti imak ket ipainummo daytoy kadagit amin a nasion a pangibaonak kenka. **16** Ta uminundanto ket kalpasanna maitublakda ket umkisda a simamauyong iti sangoanan ti kampilan nga ibabaonko kadakuada," **17** Innalak ngarud ti kopa manipud iti ima ni Yahweh, ket pinainumko iti daytoy dagiti amin a nasion a nangibaonan kaniak ni Yahweh—**18** Ti Jerusalem, ti siudad ti Juda ken dagiti ari ken opisialna—tapno madadael dagitoy ken agbalin a maysa a banag a nakabutbuteng, ken maysa a banag a saksakuntipan ken maaramat iti panangilunod, a kas iti daytoy agdama nga aldad. **19** Masapul nga inumem met daytoy dagiti dadduma a nasion. Ni Faraoq nga ari iti Egipto ken dagiti adipenna, dagiti opisialna ken dagiti amin a tattona; **20** dagiti amin a ganggannaet a tattao ken amin dagiti -ari iti daga ti Uz, dagiti amin nga ari iti daga ti Filistia—Askelon, Gaza, Ekron, ken dagiti nababati pay a tattao iti Asdod; **21** Edom ken Moab ken dagiti tattao ti Ammon; **22** dagiti ar-ari ti Tyre ken Sidon; dagiti ari kadagit dagdaga iti ballasiw ti baybay; **23** Iti Dedan, Tema, ken Buz ken dagiti amin a nangpusik iti buokda kadagit sikigan ti uloda. **24** Masapul nga uminom met iti daytoy dagitoy a tattao; dagiti amin nga ar-ari ti Arabia ken dagiti amin nga ar-ari dagiti ganggannaet a tattao nga agnanaed idiy let-ang; **25** dagiti amin nga ari ti Zimri, dagiti amin nga ari ti Elam, ken dagiti amin nga ari dagiti Medes; **26** dagiti amin nga ari iti amianan, dagiti adayo ken dagiti asideg, tunggal maysa a kadduana ti kabsatna ken dagiti amin a pagarian iti lubong nga adda iti rabaw ti daga. Kamaudiananna, uminomto ti ari ti Babilonia kalpasan nga uminom amin dagitoy. **27** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Iti masapul nga ibagam kadakuada, 'Ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Dios ti Israel, kastoy ti kunana: Uminomkayo ket agbartekkayo, ket agsawakayo, matumbakayo, ket saankayo a bumangon iti sangoanan ti kampilan nga imbaonko kadakayo.' **28** Ket mapasamakto a no agkedkedda a mangala iti kopa manipud iti imam tapno uminomda, ibagamto kadakuada, 'Kastoy ti kuna

ni Yahweh a Mannakabalin-amin; masapul nga uminomkayo iti daytoy. **29** Ta kitaenyo, dandaniakon mangiyeg iti didigra iti siudad a naawagan babaen iti naganko, ken rumbeng kadi a dakayo a mismo ket saan a madusa? Saankayonto a nawaya, ta mangay-ayabak iti kampilan a maibusor iti amin nga agnanaed iti dag! —kastoy iti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin” **30** Isu a sika a mismo, Jeremias, masapul nga ipadtom kadakuada amin dagitoy a sasao. Masapul a kunaem kadakuada, “Agnerngernger ni Yahweh manipud iti nangato ken ipigpigsana ti timekna manipud iti lugar a nailasin a pagnanaedanna. Agungor isuna a maibusor iti lugarna a pagtaenganna; agpukpukkaw isuna a maibusor kadagiti amin nga agnanaed iti daga, kas iti panagkanta dagiti tattao na aggespesda kadagiti ubas. **31** Adda ariwawa a dumteng kadagiti pungto ti daga, ta ti maysa a susik manipud kenni Yahweh ket mangiyeg iti maysa a darum a maibusor kadagiti nasion. Ipatungpalnanto ti hustisia kadagiti amin a lasaq. Iyatwantero ti nadangkes iti kampilan—kastoy ti pakaammo ni Yahweh.” **32** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, “Kitaenyo, sumangbayto ti didigra kadagiti nasion, ket mangrugi ti napigsa a bagio manipud iti adayu a paset ti daga. **33** Ket dagiti pinapatay ni Yahweh iti dayta nga aldaw ket mangrugi iti pungto ti daga agingga iti sabali a pungto ti daga, saandanto a madungawan, maurnong, weno maipunpon. Kasladanto takki ti ayup iti daga. **34** Agdung-awkayo, dakayo nga agpaspastor, ken agpukkawkayo a dumawat iti tulong! Agtulidkayo iti daga, dakayo a natan-ok a tattao iti arban. Ta dimtengen ti aldaw a pannakapapatay ken pannakaiwarawarayo. Matnagkayonto a kas iti napili a kalakian a karnero. **35** Awanen dagiti pagkamangan dagiti agpaspastor. Saan a makalisi dagiti natan-ok a tattao iti arban. **36** Adda dagiti nasaem a panagsangit dagiti agpaspastor ken panagdung-aw dagiti natan-ok a tattao iti arban, ta daddadaelen ni Yahweh dagiti pagpaarabanda. **37** Isu a madadaelo dagiti natalna a pagpaaraban gapu iti nakaru a pungtot ni Yahweh. **38** Kasla iti maysa nga urbon a leon, a panawanna ti rukibna, ta agbalinto a nakabutbuteng ti dagada gapu iti naulpit nga ungetha, gapu iti nakaru a pungtotna.”

26 Iti rugrugti ti panagturay ni Jehoiakim a putot a lalaki ni Josias nga ari ti Juda, immay kaniak daytoy a sao manipud kenni Yahweh a kunana, **2** “Kastoy ti kuna ni Yahweh: Agtakderka iti paraangan ti balayko ket ibagam ti maipanggep kadagiti amin a siudad ti Juda nga umay agdaydayaw iti balayko. Iwaragawagmo dagiti amin a sasao nga imbilinko kenka nga ibagam kadakuada. Saanmo a kissayan ti uray ania a sao! **3** Mabalin a no dumnggeda, ket agbabawi ti tunggal maysa manipud kadagiti dakes nga aramidda, isu a saanko nga ituloy ti maipanggep iti didigra a pangpanggepek nga iyeg kadakuada gapu iti kinadangkes dagiti araramidda. **4** Isu a masapul nga ibagam kadakuada, “Kastoy ti kuna ni Yahweh: No saankayo a dumnggeg kaniak ken kasta met a saankayo nga agtungpal iti lintegko nga intedko kadakayo— **5** no saankayo a dumnggeg kadagiti sasao dagiti adipenko a profeta a sippingtong ngi ibaabonko kadakayo—ngem saankayo met a dimngeg! — **6** ngarud, pagbalinekto daytoy a balay a kas iti Silo; pagbalinekto a lunod daytoy a siudad iti imatang dagiti amin a nasion iti daga.” **7** Nangnegg dagiti papadi, dagiti profeta, ken dagiti amin a tattao ni Jeremias nga agiwarwaragawag kadagitoy a sasao iti balay ni Yahweh. **8** Isu a napasamak nga idi nalphesen nga imbag a ni Jeremias ti amin nga imbilin ni Yahweh kenkuuna nga ibagana kadagiti amin a tattao, tiniliw isuna dagiti papadi, dagiti profeta ken dagiti amin a tattao ket kinunada. “Awan duauda a matayka! **9** Apay a nangipadtoka iti nagan ni Yahweh ket kinunada a daytoy a balay ket agbalinto a kas iti Silo ken agbalinto a langalang nga awan iti agnanaed?” Ket inaribungbungan dagiti amin a tattao ni Jeremias iti

balay ni Yahweh. **10** Kalpasanna, nangnegg dagiti opisial iti Juda dagitoy a sasao, ket manipud iti balay ti ari, simmang-atda a napan iti balay ni Yahweh. Nagtugawda iti pagserkan iti Baro a Ruangan ti balay ni Yahweh. **11** Nakisarita dagiti papadi ken dagiti profeta kadagiti opisial ken kadagiti amin a tattao. Kinunada, “Rumbeng laeng a matay daytoy a tao, ta nangipadto isuna iti maibusor iti daytoy a siudad, kas iti nangnegg a mismo dagiti lapayagyo!” **12** Isu a kinasarita ni Jeremias dagiti amin nga opisial ken dagiti amin a tattao ket kinunada, “Imbaonnak ni Yahweh nga ajipadto maibusor iti daytoy a balay ken iti daytoy a siudad, tapno ibagak ti amin a sasao a nangnegganyo. **13** Ita ngarud, balbaliwano ti panagbiagiyo ken dagiti araramidy, ket denggenyo ti timek ni Yahweh a Diosyo tapno saanna nga ituloy ti maipapan iti didigra nga imbagana maibusor kadakayo. **14** Siak a mismo—kitaendak! — addaak iti imayo. Aramidenyo kaniak no ania ti nasayaat ken maiparbeng iti imatango. **15** Ngem masiguradok nga ammoyon a no patayendak, dakayo a mismo ken daytoy a siudad ken amin nga agnanaed iti daytoy ket makabasol iti panangpatayyo iti tao nga awan basolna, ta pudno a ni Yahweh ti nangibaon kaniak a mangibaga kadagitoy a sasao kadakayo.” **16** Kalpasanna, kinuna dagiti opisial ken dagiti amin a tattao kadagiti papadi ken kadagiti profeta, “Saan a maiparbeng a matay daytoy a tao, ta imbagana kadatayo dagiti banbanag iti nagan ni Yahweh a Diostayo.” **17** Ket adda lallaki manipud kadagiti panglakayen sadiay a timmakder ket nagsao iti entero a taripnong dagiti tattao. **18** Kinunada, “Nagipadto ni Mica a taga-Moreset idi tiempo ni Hezekias nga ari ti Juda. Nagsao kadagiti amin a tattao iti Juda a kunana, ‘Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: Ti Sion ket maaraadonto a kasla talton, ti Jerusalem ket agbalinto a gabsuon dagiti naburak a batbato, ket ti bantay a nakaipatakderan ti templo ket agbalinto a nasamek a turod.’ **19** Impapatay kadi isuna ni Hezekias nga ari ti Juda ken dagiti amin a tattao iti Juda? Saan kadi a nagbuteng isuna kenni Yahweh ket nagsapkakaasi iti sangoananna tapno saanna nga ituloy ti maipanggep iti didigra nga imbagana kadakuada? Ngarud, agaramidtayo pay la kadi iti nadakdakes maibusor iti biagtayo a mismo?” **20** Kabayatanna, adda pay sabali a profeta a nagipadto iti nagan ni Yahweh— ni Urias nga anak ni Shemaias manipud iti Kiriat Jearim—nagipadto met isuna maibusor iti daytoy a siudad ket iti daytoy a daga, ummanatop met laeng kadagiti amin a sasao ni Jeremias dagiti impadtona. **21** Ngem idi nangnegg ni Ari Jehoiakim ken dagiti amin a soldadona ken dagiti opisinala ti saona, kayat ti ari nga ipapatay isuna, ngem nangnegg ni Urias ket nagbuteng, isu a naglibas ket napan idiy Egipto. **22** Ngem nangibaon ni Ari Jehoiakim kadagiti lallaki a mapan idiy Egipto— ni Elnatan a putot ni Acbor ken adda lallaki a keduana a napan idiy Egipto. **23** Inruarda ni Urias manipud Egipto ket inyegda isuna kenni Ari Jehoiakim. Ket pinatay ni Jehoiakim isuna babaen iti kampilan ket impaitabonna ti bangkay daytoy iti tanem dagiti nanumo a tattao. **24** Ngem tinulongan ni Ahikam a putot ni Safan ni Jeremias, isu a saan isuna a naiyawat kadagiti ima dagiti tattao a mangpatay koma kenkuuna.

27 Iti rugrugti ti panagturay ni Jehoiakim a putot ni Josiah, nga ari iti Juda, immay kenni Jeremias daytoy a sao manipud kenni Yahweh. **2** Kastoy ti kinuna ni Yahweh kaniak, “Iyaramidtami bagim iti lalat ken sangol. Ikabilmo dagitoy iti tengnedmo. **3** Ket ipatulodmo dagitoy iti ari ti Edom, iti ari ti Moab, iti ari dagiti tattao ti Ammon, iti ari ti Tiro, ken iti ari ti Sidon. Ipatulodmo dagitoy babaen kadagiti mangibagbagi iti ari nga immay iti Jerusalem iti ayan ni Zedekias nga ari ti Juda. **4** Bilinem ida iti ibagada kadagiti apoda a kunam, ‘Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel: Kastoy ti masapul nga ibagayo kadagiti appoyo, **5** ‘Siak a

mismo ti nangparsua iti daga babaen iti naindaklan a pigsak ken pannakabalinko. Pinarsuak pay dagiti tattao ken dagiti ay-up ng adda iti rabaw ti daga, ket itedko daytoy iti siasinoman a nalinteg iti imatangko. **6** Isu nga ita, siak a mismo, iyawatko amin dagitoy a daga iti ima ti adipenko a ni Nebucadnezar nga ari ti Babilonia. Kasta met nga itedko kenkuana dagiti parsua nga adda biagna iti tay-ak tapno agserbi dagitoy kenkuana. **7** Ta amin dagiti nasion ket agserbinto kenkuana, kadagiti lallaki a putotna, ken kadagiti appokona agingga a dumteng ti tiempo a pannakaparmek ti dagana. Ket adunto a nasion ken nabibileg nga ar-ari ti mangparmek kenkuana. **8** Isu a ti nasion ken ti pagarian a saan nga agserbi kenni Nebucadnezar nga ari iti Babilonia, ken saan nga agpaituray iti ari ti Babilonia—dusaekto dayta a nasion babaen iti kampilan, nakaro a panagbisin ken didigra—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—agingga a madadaelko ida babaen iti imana. **9** Ket dakayo! Isardengyon ti panamatatiyo kadagiti profetayo, kadagiti mammoyonyo, kadagiti mammadpatyo, kadagiti mammadesyo, ken kadagiti salamangkeroyu nga agsasao kadakayo a kunada, 'Saanya o pagserbian ti ari ti Babilonia. **10** Ta agipadpadtoda kadakayo iti inaallilaw tapno maiyadayokayo kadagiti dagayo, ta papanawenkayto, ket mataykayto. **11** Ngem ti nasion nga agpaituray iti ari ti Babilonia ken agserbi kenkuana, ipalubosko a makapagtalinaed dagitoy iti dagada—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ken sukayendanto daytoy ken agtalinaedanto nga agnaed iti daytoy.' **12** Kinasaritak ngarud ni Zedekias nga ari ti Juda ket imbagak kenkuana daytoy a mensahe, "Agpaiturayka iti ari ti Babilonia ket pagserbiam isuna ken dagiti tattaoa, ket agbiagkanto. **13** Apay koma a matayka—sika ken dagiti tattaoa—babaen iti kampilan, nakaro a panagbisin ken didigra a kas iti imbagakon maipanggep iti nasion a saan nga agserbi iti ari ti Babilonia? **14** Saanka a dumngeg kadagiti sasao dagiti profeta nga agkuna, 'Saanno o pagserbian ti ari ti Babilonia,' ta inulbod ti ipadpadtoda kenka. **15** 'Ta saanko ida nga imbaon—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ta agipadpadtoda iti inaallilaw babaen iti naganko iti kasta ket papanawenka ket matayka, sika ken dagiti profeta a nagipadpadto kenka.' **16** Inwaragawagko daytoy kadagiti papadi ken kadagiti tattao, a kinunak, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: "Saankayo a dumngeg kadagiti sasao dagiti profetayo a mangipadpadto kadakayo a kunada, 'Kitaeny! Maisubsubli itan manipud Babilonia dagiti banbanag a kukua ti balay ni Yahweh!' Agipadpadtoda kadakayo iti inulbod.' **17** Saankayo a dumngeg kadakuada. Masapul nga agserbikayo iti ari ti Babilonia ket agbiagkayto. Apay koma a nasken a madadel daytoy a siudad? **18** No isuda ket profeta, ken no pudno nga immay kadakuada ti sao ni Yahweh, ipakaasida koma ngarud kenni Yahweh a Mannakabalin-amin a saanna nga ipalubos a maipan idiy Babilonia dagiti banbanag a nabati iti balayna, ti balay ti ari iti Juda ken iti Jerusalem. **19** Ta ipapkakaammon ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti maipanggep kadagiti adigi, iti brонse a palanggana ken iti nakaiparabawan daytoy, ken ti dadduma pay a banbanag a nabati iti daytoy a siudad— **20** dagiti banbanag a saan nga innala ni Nebucadnezar nga ari ti Babilonia idi impanawna a kas balud ni Jehoiachin nga ari ti Juda a putot ni Jehoyakim manipud Jerusalem ket impanna idiy Babilonia, kuduana dagiti nangangato nga opisial ti Juda ken Jerusalem. **21** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel maipanggep kadagiti banbanag a nabati iti balay ni Yahweh, ti balay ti ari ti Juda ken Jerusalem. **22** 'Maipandanto idiy Babilonia, ket agtalinaeddanto saday agingga iti aldaw nga intudingko a dumteng kadakuada—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ket isang-atkonto ida ket isublik ida iti daytoy a lugar.'

28 Ket napasamak iti dayta a tawen, iti maikalima a bulan ti maika-uppat a tawen a rugrugi ti panagturay ni Zedekias nga ari ti Juda, a ni Hananias a profeta a putot ni Azur a nagtaud iti

Gibeon ket nakisao kaniak iti balay ni Yahweh iti sangoanan dagiti papadi ken dagiti amin a tattao. Kinunana, **2** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel: Dinadaelkon ti sangol nga impabaklay ti ari ti Babilonia. **3** Iti uneg ti dua a tawen, isublikto iti daytoy a disso dagiti amin a banbanag a kukua ti balay ni Yahweh nga innala ni Nebucadnezar nga ari ti Babilonia manipud iti daytoy a disso ket impanna idiy Babilonia. **4** Ket isublikto iti daytoy a lugat ti ari ti Juda a ni Jehoiachin a putot ni Jehoiakim, ken amin dagiti naipanwan iti Juda a kas balud a naipan idiy Babilonia—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ta dadaelektu ti sangol ti ari ti Babilonia." **5** Nakisarita ngarud ni Jeremias a profeta kenni Hananias a profeta iti sangoanan dagiti papadi ken dagiti amin a tattao a nakatakader iti sangoanan ti balay ni Yahweh. **6** Kinuna ni Jeremias a profeta, "Aramiden koma ni Yahweh daytoy! Patalgeden koma ni Yahweh dagiti sasao nga impadtom ken isublina iti daytoy a lugar dagiti banbanag a kukua ti balay ni Yahweh, ken amin dagiti naipan a kas balud idiy Babilonia. **7** Nupay kasta, dumngegka iti sao nga ibagak kenka ken kadagiti amin a tattao. **8** Dagiti profeta nga immun-una a nagbiag sakbay kadata, nagipadtoda met maipanggep kadagiti adu a nasion ken maibusor kadagiti nabibileg a pagarian, maipanggep iti gubat, nakaro a panagbisin ken didigra. **9** Isu a ti profeta nga agipadpadto nga addanto iti kappia—no pumudno ti saona, ket maammoanto a pudno nga isuna ket profeta nga imbaon ni Yahweh." **10** Ngem inikkat ni Hananias a profeta ti sangol nga adda iti tengned ni Jeremias ket dinadaelna daytoy. **11** Ket nagsao ni Hananias iti sangoanan dagiti amin a tattao a kinunana, "Kastoy ti kuna ni Yahweh: Iti uneg ti dua a tawen, kastoyto met laeng ti panangdadelko iti sangol nga impabaklay ni Nebucadnezar nga ari ti Babilonia iti tunggal nasion." Kalpasanna, pimmanaw ni Jeremias. **12** Kalpasan a dinanadel ni Hananias a profeta ti sangol nga inikkatna iti tengned ni Jeremias, immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias a kunana, **13** "Mapanmo kasarita ni Hananias ket ibagam, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Dinadaelmo ti sangol a kayo, ngem mangaramidak iti sangol a landok.' **14** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel: Nangikabilak iti sangol a landok iti tengned dagitoy amin a nasion nga agserbi kenni Nebucadnezar nga ari ti Babilonia, ket pagserbianda isuna. Iyawatko met kenkuana dagiti narurungsof nga ayup kadagiti tay-ak tapno itaryanna." **15** Kalpasanna, kinuna pay ni Jeremias a profeta kenni Hananias a profeta, "Dumngegka Hananias! Saannaka nga imbaon ni Yahweh, ngem pinamatim dagiti tattao kadagiti inulbod. **16** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh: Kitaem, umadanin ti panangpukawko kenka iti daga. Matayka iti daytoy a tawen, agsipud ta inwaragawagmo ti panagsukir kenni Yahweh." **17** Ket natay ni Hananias iti maikapito a bulan iti dayta a tawen.

29 Dagitoy dagiti sasao a nailanad iti nalukot a pagbasaan nga impatulod ni Jeremias manipud Jerusalem kadagiti nabatbat ni panglakayen kadagiti natiliw, kadagiti papadi, kadagiti profeta, ken kadagiti amin a tattao nga impanaw ni Nebucadnezar a kas balud manipud Jerusalem nga impanna idiy Babilonia. **2** Daytoy ket kalpasan a naipanaw manipud Jerusalem ni Jehoiachin nga ari, ti reyna, dagiti nangangato nga opisial, dagiti mangidadaulo iti Juda ken Jerusalem, ken dagiti nalaing a pumapanday. **3** Impatulodna daytoy a nalukot a pagbasaan babaen kenni Elasa a putot ni Sapan, kenni Gemaria a putot ni Hilkiya nga imbaon ni Zedekias nga ari ti Juda a mapan kenni Nebucadnezar nga ari ti Babilonia. **4** Kastoy ti nailanad iti nalukot a pagbasaan, "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel kadagiti amin a natiliw ken impaipanawko manipud Jerusalem a naipan a kas balud idiy Babilonia, **5** 'Mangipatakderkayo kadagiti balbalay ket pagnaedanyo dagitoy. Mulaanyo dagiti pagmulaan ket kanenyo ti ibunga dagitoy.'

6 Mangasawakayo ket aganakkayo iti lallaki ken babbai. Ket pangasawaenyo dagiti annaky o a lallaki, ken panagsawaenyo dagiti annaky o a babbai. Bay-anyo nga aganakda iti lallaki ken babbai ken umadokayo sadiay a saan ket a bumassit ti bilangyo. 7 Ti pagsayaatan ti siudad a nangipanak kadakayo a kas balud ti aramidenyo, ken agkararagkayo kaniak para iti daytoy agsipud ta addanto kappia kadakayo no natalna daytoy.¹ 8 Ta kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel. 'Saanyo nga itulok nga allilawendakayo dagiti profeta nga adda kadakayo ken dagiti mamoyonyo ken saankayo a mamatii kadagitii matatgagaineypyo. 9 Ta inaallilaw ti ipadpadtoda kadakayo iti naganko. Saanko ida nga imbaon—kastoy ti pakaammo ni Yahweh.² 10 Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Inton inturayannakayon ti Babilonia iti pitopulo a tawen, tulongkayo ken ipatungpalko ti nasayaat nga imbagak nga isublikayo iti daytoy a lugar. 11 Ta ammok a mismo dagiti planok para kadakayo—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—dagiti plano para iti kappia a saan ket a didirga, nga ikkankayo iti nasayaat a masakbayan ken namnama. 12 Ket umawgakayonto kaniak, ken agkararagkayto kaniak ket denggenkayto. 13 Ta birokendakto ket masarakandakto, agsipud ta binirodkak iti amin a pusoyo. 14 Ket masarakandakto—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ket isublik ti sigud a nasayaat a kasasaadyo; ummogenkayto manipud kadagitii amin a nasion ken luglugar a nangiwarawaraak kadakayo—ta isublikayto iti lugar a naggapuanyo manipud iti lugar nga intulokko a pakaipanayo a kas balud.³ 15 Agsipud ta kinunayo a nangisaad ni Yahweh kadagitii profeta para kadakami iday Babilonia, 16 kastoy ti kuna ni Yahweh iti ari a nakatugaw iti trono ni David ken kadagitii amin a tattao nga agigian pay laeng iti dayta a siudad, dagiti kakabsatyo a saan a naíraman kadakayo a naipanaw a kas balud— 17 kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, 'Kitaenyo, umadanin ti panangiyegko kadakuada iti kampilan, nakaro a panagbisin ken saksakit. Ta pagbalineko ida a kasla nalungsoet nga igos a saan a mabalin a kanen. 18 Ket kamatekto ida babaen iti kampilan, nakaro a panagbisin ken angol ket pagbalinek ida a makapakintayeg iti panagkita dagiti amin a nasion iti rawab ti daga— maysa a nakabutbuteng, usarendanto ti nagan dagitoy no adda ilunodda, ken maysa a nakababain a banag kadagitii nasion a nangiwarawaraak kadakuada. 19 Daytoy ket gapu ta saanda a dimngeg iti saok—kastoy ti pakaammo ni Yahweh— nga impakaammok kadakuada babaen kadagitii adipenko a profeta. Namin-adu nga imbaonko ida, ngem saankayo a dimngeg—kastoy ti pakaamo ni Yahweh.⁴ 20 Isu a dakoay a mismo, dumngegkayto iti sao ni Yahweh, aminkayo a naipanaw a kas balud manipud Jerusalem a naipan iday Babilonia, 21 'Kastoy ti ibagak, siak a ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel maipanggep kenni Ahab a putot ni Koliaah ken ni Zedekias a putot ni Maaseias, a siulbod a nagipadto kadakayo babaen iti naganko: Kitaenyu, umadanin ti panangiyawatko kadakuada iti ima ni Nebucadnezar nga ari ti Babilonia. Patayennanto ida iti sangoananyo. 22 Ket addanto lunod nga ibaga dagiti amin a naipanaw iti Juda a kas balud iday Babilonia maipanggep kadagitoy a tattao. Kastoyto ti lunod nga ibagada: Aramidente koma ni Yahweh kadakayo ti kas iti napasamak kenni Zedekias ken Ahab, a pinuoran ti ari ti Babilonia. 23 Mapasamakto daytoy gapu kadagitii nakababain a banag nga inaramidda iti Israel idi nakikamalalada kadagitii assawa dagiti kaarrubada ken nangipakaammoda kadagitii saan a pudno a mensahe babaen iti naganko, banbanag a saanko a pulos nga imbilin kadakuada nga ibagada. Ta siak ti makaammo; siak ti saksi—kastoy ti pakaammo ni Yahweh.⁵ 24 'Maipanggep kenni Semaias a taga-Nehelam, kastoy ti naibaga: 25 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: "Gapu ta nangipatulodka kadagitii surat kadagitii

amin a tattao iti Jerusalem iti bukodmo a nagan, kenni Zefanias a putot ni Maaseias a padi, ken kadagitii amin a papadi, a kinunam,⁶ 26 'Pinagbalinnaka ni Yahweh a padi imbes a ni Jehoiada a padi, tapo sika ti makaammo iti pagsayaatan ti balay ni Yahweh. Sika ti makaammo kadagitii amin a tattao nga aginlalaing ken mamagbalin kadagitii bagbagida a profeta. Rumbeng nga ibalud ken kawaram ida. 27 Isu nga ita, apay a saanmo a binabalaw ni Jeremias iti Anatot, a pinagbalinna a profeta ti bagina a maibusor kenka?⁷ 28 Ta nangipatulod isuna iti mensahe kadakami iday Babilonia a kunana, 'Nabayagto daytoy a tiempo. Mangipatakderkayo kadagitii balbalay ket pagnaedanyo dagitoy, ken agmulakayo ket kanenyo dagiti ibunga dagitoy."⁸ 29 Binasa ni Zephaniah a padi daytoy a surat kenni Jeremias a profeta. 30 Isu nga immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias a kunana, 31 "Mangipatulodka iti mensahe kadagitii naipanaw a kas balud, ibagam, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh maipapan kenni Shemaias a taga-Nehelam: Gapu ta nangipatulod ni Shemaias kadakayo nga uray saanko nga imbaon isuna; gapu ta inallukoynakayo a mamatii iti inuulbod, 32 kastoy ngarud ti kuna ni Yahweh: Dumngegkayto, umadanin ti panangdusak kenni Shemaias a taga-Nehelam ken kadagitii kaputotanna. Awanto ti agtalinaed a kaputotanna. Saannanto a makita ti nasayaat nga aramidekto kadagitii tattaok— kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ta inwaragawagna ti panagsukir maibusor kaniak, siak a ni Yahweh."⁹

30 Kastoy ti sao ni Yahweh nga immay kenni Jeremias, kinunana,¹⁰ 2 "Kastoy ti pakaammo ni Yahweh a Dios ti Israel, 'Isuratmo iti maysa a nalukot a pagsuratan ti amin a sao nga imbagak kenka. 3 Ta denggem, umadanin dagiti al-aldaw—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—inton isublikto ti sigud a nasayaat a kasasaad dagiti tattaok nga Israel ken Juda. Siak a ni Yahweh, ti ngangibaga iti daytoy. Ta isublikto ida iti daga nga intedko kadagitii kapuonanda, ket tagikuaendanto daytoy."¹¹ 4 Dagitoy dagiti sasao nga impakaammo ni Yahweh maipapan iti Israel ken Juda, 5 "Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, "Adda nangngemgi a timek nga aapigpigger gapu iti buteng saan ket a timek gapu iti talna. 6 Agsaludsoddakyo ken ammoeyo no makapagpasangy ngata ti maysa a lalaki. Apay ngarud a makitkitak ti tunggal agtutubo a lallaki nga ap-aprusanna ti pus-onnga? Kasla da la babai nga agpaspasikal, apay a pimmusyapusyaw amin dagiti rupada? 7 Asida pay! Ta daytanto nga aldaw ket agbalinto a naidumdua, nga awan ti kaaspelinga. Daytoy ket tiemponto ti pannakariribuk ni Jacob, ngem maispalto isuna manipud iti daytoy. 8 Ta iti daytanto nga aldaw—kastoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin—a tukkulekto dagiti sangol iti tenggedyo, ken pugsateko dagiti kawayo, isu a saandakayto a tagabuen pay dagiti gangannaet. 9 Ngem dayawendantu ni Yahweh a Diosda ken pagserbianda ni David nga arida, a pagbalineko nga ari a mangituirat kadakuada. 10 Isu a sika, Jacob nga adipenko, saanka nga agbuteng—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ken saanka a maupay, Israel. Ta kitaem, umadanin ti panangisublik kenka manipud iti adayo, ken dagiti kaputotam manipud iti daga a nakaipananda a kas balud. Agsublinto ni Jacob ket addaanto isuna iti kapia; natalgedto isuna ket awanto a pulos ti pakaigapuan iti panagbuteng. 11 Ta addaak kadakayo—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—tapo isalakankayo. Ket iyegkonto ti naan-anay a panagpatingga kadagitii amin a nasion a nangiwarawaraak kadakayo. Ngem siguradeok a saankayo a gibusan, uray no aturenkayo iti nainkalintegken saanko nga itulok a saankayo a madusa.¹² 12 Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, "Saan a maagasan ti dunoryo; nagimpeksyon dagiti sugatyo. 13 Awan ti siasinoman a mangipakaasi iti kasasaadyo, awan iti pamuspusan tapno agjimbag dagiti sugatyo. 14 Amin dagiti kaayan-ayatyo ket nalipatan dakayo. Saandakayto a pagan-an, ta sinugatkayo iti kas iti sugat ti maysa a kabusor ken kas iti panangatur

ti maysa a naranggas nga apo gapu kadagit adu a nakaro a kinadakesyo ken saan a mabilang a basbasolyo. **15** Apay pay laeng a dumawatkayo iti tulong para iti dunyoro? Saan a maibagan ti utot a laklak-amenyo. Gapu kadagit adu a nakaro a kinadakesyo ken kadagit saan a mabilang a basbasolyo, inaramidko kadaikayo dagitoy a banbanag. **16** Isu nga amin a mangdadael kadaikayo ket madadaelto met, ken amin dagiti kabusoryo ket maipanawto a kas balud. Ta dagiti nagtakaw kadaikayo ket matakawanto met, ken amin dagiti nangsamsam kenka ket masamsamto. **17** Ta iyegkonto kadaikayo ti pannakapaimbagyo; paimbagektu dagiti sugatyo—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—aramidekto daytoy ta inawagan dakayo a: Napagtalaw. Awan ti siasinoman a mangisakit iti daytoy a Sion.” **18** Kastoy ti kuna ni Yahweh, “Dumngegkayo, umadanin ti panangisublik kadagit sigud a nasayaat a kasasaad dagiti tolda ni Jacob ken kaasiakto dagiti pagtaenganna. Ket maibangonto ti maysa a siudad kadagit gabsuso dagiti nadadel, ken maibangonto manen ti sarikedkedda iti sigud a nakaissaadanna. **19** Ket addanto iti kanta ti panagdaydayaw ken panagragrag-o nga agtaud kadaikuada; ta paaduektu ida a saan ket a kissayan; padayawakto ida isu a saandanto a maibaba. **20** Ket agbalinto a kas iti sigud dagiti tattaoda, ken mabukelto ti taripnongda iti imatangko inton dusae amin dagiti mangidaddadanies ita kadaikuada. **21** Agtaudto kadaikuada ti panguloda. Agapunto isuna iti nagtetengngaanda inton ayabak isuna ket umasideg kaniak. No saanko nga aramiden daytoy, adda kadi met ngarud iti makaitured nga umasideg kaniak?—kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **22** Ket agbalinkayonto a tattaok, ken siakto ti Diosyo. **23** Kitaenyu, ti pungtot ni Yahweh a maiyang iti nadawel a bagio ket biitmaken. Saan nga agsardeng daytoy a nadawel a bagio. Agtayyekto daytoy iti ulo dagiti nadadangkes a tattao. **24** Saanto nga agsardeng ti pungtot ni Yahweh agingga a maaramidna ken maipatungpalna dagiti panggep ti pusona. Kadagit maudi nga alaldaw, maawatanyonto dagitoy.”

31 “Iti dayta a tiempo—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—Siakto ti Dios dagiti amin a puli ti Israel ken isudanto ti agbalin a tattaok”
2 Kastoy ti kuna ni Yahweh, “Dagiti tattaao a nakalasat iti kampilan, nga immay mangpatay iti Israel, ket nakasarak iti pabot iti let-ang.”
3 Nagparang kaniak idi ni Yahweh ket kinuruna, “Inayatka, Israel, iti agnayanon a panagayat. Isu nga inyasidegka kaniak babaen iti kinapudhonk iti tulag.” **4** Bangonenkanto manen ket maibangonka, birhen nga Israel. Alaemto manen dagiti panderetan ket rumuarka a siraragsak nga agsalsala. **5** Agmulakanto manen iti ubas kadagit banbantay ti Samaria; agmulanto dagiti mammalon ket ganasendanto ti bunga dagiti ubasda. **6** Ta dumtengto ti aldaw inton iwaragawagto dagiti agbanbantay kadagit banbantay ti Efraim, ‘Agrubwatkayo, sumang-attayo iday Sion, iti ayan ni Yahweh a Diostayo.’ **7** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, “Ipukkawyo ti ragsakyu gapu kenni Jacob! Ipukkawyo ti ragsakyu para iti panguloen a tattao dagiti nasiom! Panagdaydayaw koma ti mangngeg. Ibagayo, ‘Inispal ni Yahweh dagiti tattaona, dagiti nabatbat ni Israel.’ **8** Kitaenyu, umadanin ti panangisublik kadaikuada manipud kadagit daga iti amianan. Ummungekto ida manipud kadagit kaaadaywan a paset ti daga. Karamanto kadaikuada dagiti bulsek ken dagiti pilay; Kaduadanto dagiti masikog ken dagiti dandanin nga aganak. Addanto dakkel a taripnong nga agsubli ditoy. **9** Umaydanto nga agsangsangit; Idalankonto ida bayat nga agkidkiddawda. Iturongkonto ida iti agayayus a danum iti nalinteg a dalan. Saandanto a maibangonka iti daytoy, ta agbalinkoto nga ama iti Israel, ket ti Efraim ti agbalinto nga inauna nga anakko.” **10** “Denggenyo ti sao ni Yahweh, dakayo a nasiom. Ipadamago kadagit ig-igid ti baybay iti adayo a lugar. Dakayo a nasiom, masapul nga ibagayo “Ti nangiwarawara iti Israel ket urnungennato met laeng daytoy ken aywanannato daytoy a kas

iti panangaywan ti maysa nga agpaspastor iti karnerona.” **11** Ta sinubbot ni Yahweh ni Jacob ken inispalna daytoy iti ima ti adayo a napigpisga ngem isuna. **12** Kalpasanna, umaydanto ket agragodanto iti tapaw ti Sion. Agrag-odanto gapu iti kinaimbag ni Yahweh, gapu iti mais ken iti baro nga arak, gapu iti lana ken gapu kadagit annak dagiti karnero ken dagiti baka. Ta agbalinto a kasla nasibugan a minuyungan dagiti biagda, ket iti kaanoman, saandanton a makarikna pay iti panagladalingit. **13** Ket agsasalanto dagiti birhen gapu iti rag-o, ken agkakadwanto dagiti agtutubo ken dagiti lallakay. Ta sukatako ti panagladalingitda iti panagrambak. Liwiwaekto ida ken pagbalinek ida a naragsak saan ket a naladingit. **14** Ket pennekektu iti aglaplapusan ti panagbiag dagiti papadi. Mapnektu dagiti tattaok iti kinaimbagko—kastoy ti pakaammo ni Yahweh.” **15** Kastoy ti kuna ni Yahweh: “Adda timek a mangmangngegan iti Ramah, dungdung-aw ken nasaem a sangsangit. Ni Raquel daytoy a mangdungdung-aw kadagit annakna. Saanna a kayat ti paliwiwa gapu kadaikuada, ta saandan nga agbibigay pay.” **16** Kastoy ti kuna ni Yahweh, “Lapdam ti timekmo iti panagsangit ken dagiti matam iti panaglu; gapu ta adda gunggona iti panagsagsagabam—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—agsublimto dagiti annakmo manipud iti daga dagiti kabusor. **17** Adda namnama iti masakbayam—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—agsublimto dagiti kaputotam iti uneg dagiti beddengda.” **18** “Pudno a nangngegko ti Efraim nga agladalingit, ‘Dinusanak, ket nadusaak. Isublinak a kasla urbon a baka a saan a nasuroan, ket maisublikto, ta sika ni Yahweh a Diosko. **19** Ta kalpasan a tinallikudanka, nagbabawiak; kalpasan a nakasursuroak, dinandanogko ti barukongko iti ladingit. Naibabain ken nalalaisak, ta sinagabak ti basol ti kinaagtutubok. **20** Saan aya nga ay-ayatek unay nga anak ni Efraim? Saan aya nga isu ti patpatgek ken pakaay-ayawak unay nga anak? Ta tunggal agsaoak ti maibusor kenkuana, pudno a malaglagip ko latta isuna gapu ta ipatpatekgo isuna. Iti kastoy a wagas, kanayon a sapsapulen isuna daytoy pusok. Awan duadua a kaasiakto isuna—kastoy ti pakaammo ni Yahweh.” **21** Mangikabilka kadagit pagilasinam iti kalsada. Mangikabilka kadagit poste a pagilasinam. Ipamaysam ti panunotmo iti umno a dalan, ti dalan a rumbeng a turungem. Agsublika, birhen nga Israel! Agsublik kaadagitoy a siudadmo. **22** Kasano pay ti kabayag ti panagsarimadengmo, saan a napudno nga anak a babai? Ta nangparnuay ni Yahweh iti maysa a banag a baro ditoy daga: palpalikmutan dagiti babbai dagiti napigpisga a lallaki tapno salaknibanda dagitoy. **23** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Dios ti Israel, “Inton isublik dagiti tattaao kadagit dagada, kastoyti ti kunaenda iti daga ti Juda ken iti amin a siudadna, ‘Bendisionannaka koma ni Yahweh, sika a nalinteg a disso a pagnanaedanna, sika a nasantoan a bantay.’ **24** Ta ti Juda ken iti amin a siudadna ket sangsangkamaysanto nga agnaed kenkuana. Addanto sadiay dagiti mammalon ken agpaspastor a kadaudu dagiti arbanda. **25** Ta ikkako iti danum nga inumenda dagiti nabannog ken pennekektu amin a mawaw manipud iti pannakawawda.” **26** Kalpasan daytoy nakariingak, ket naamirisko a ti pannaturogko ket makapabang-ar. **27** “Kitaenyu, umadanin dagiti alaldaw—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—inton mulaak dagiti balbalay ti Israel ken Juda kadagit kaputotan ti tao ken ayup. **28** Ildi napalabas, binantayak ida tapno parutan ken rebbaen ida, tapno parmekken dadeelen ida ken iyeq kadakuada ti pannakadangran. Ngem kadagit masungad nga al-alaldaw, bantayakto ida tapno bangonen ken imulak ida—kastoy ti pakaammo ni Yahweh.” **29** Kadagitanto nga al-alaldaw awanton iti mangibaga, ‘Nangan dagiti amma kadagit naalsem nga ubas, ngem ti ngipen dagiti annak ti naalino.’ **30** Ta matayto ti tunggal tao gapu iti bukodna a basol; siasinoman a mangan iti naalsem nga ubas, maalinonto ti ngipenna. **31** Kitaenyu,

umadanin dagiti aldaw—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—inton mangaramidak iti baro a tulag iti balay ti Israel ken iti balay ti Juda. **32** Daytoy ket saanto a kas iti tulag a nikitulagak kadagiti ammada kadagiti aldaw nga iniggamak dagiti imada idi inruarko ida iti daga ti Egipto. Dagidiay dagiti aldaw a tinallikudanda ti tulagko, nipay asawa ti kaiyariagak kadakuada—kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **33** Ngem daytoy ti tulag nga aramidek iti balay ti Israel kalpasan dagitoy nga al-aldaw—kastoy ti pakaammo ni Yahweh. Ikabilkonto ti lintegko iti kaungganda ken isuratkonto daytoy iti pusoda, ta Siakto ti Diosda, ket agbalindanto a tattaok. **34** Ket saanton a kasapulan a suoan ti tunggal tao ti kaarrubana, weno suoan ti maysa a tao ti kabsatna a kunaenna, ‘Amoenyo ni Yahweh! Ta amindanto, manipud kanunumoan kadakuada agingga iti katatan-okan, am-ammodako—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ta pakawanekto dagiti nadagsen a nagkuranganda ken saankonton a lagipen dagiti basolda.’ **35** Kastoy ti kuna ni Yahweh—ni Yahweh a mangpaspasingising iti init iti aldaw, ken nangiyurnos iti bulan ken bitbituen tapno agraniag iti rabil. Isuna ti mangpagpagaraw iti baybay tapno agdaranudor dagiti dalluyon. Ni Yahweh a Mannakabalin amin ti naganna. Kastoy ti kunana, **36** ‘Agingga a saan a mapukaw dagitoy a permanente a banbanag iti imatangko—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—saanto met a sumardeng dagiti kapututan ti Israel iti agnanayon a panagbalinna a nasion iti imatangko.’ **37** Kastoy ti kuna ni Yahweh, ‘No mabalin koma a rukuden ti kangoatoa a langit, ken no mabalin koma a kitaen ti pudsonsion ti daga iti baba, mabalinko met koma a laksiden amin dagiti kapututan ti Israel gapu kadagiti amin nga inaramidda—kastoy ti pakaammo ni Yahweh.’ **38** Kitaenyo, umadanin dagiti aldaw—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—inton maibangon manen ti siudad para kaniak, manipud iti torre ti Hananel agingga iti Ruangan iti Suli. **39** Ket maituloyto pay ti panangrukukod, agingga iti turod ti Gareb ken agsikko iti Goa. **40** Mailasinto para kaniak a ni Yahweh ti entero a tanap ti tanem ken dapdapo, ken ti amin a katalalunan iti Tanap ti Kidron ken inggana iti Ruangan ti Kabilio iti daya. Saanto manen daytoy a maparut weno maparmek iti kaanoman.’

32 Kastoy ti sao ni Yahweh nga immay kenni Jeremias idi nadanun ti maikasangapulo a tawen a panagturay ni Zedekias kas ari ti Juda, nga isu met ti maikasangapulo ket walo a tawen a panagturay ni ari Nebucadnezar. **2** Iti dayta a tiempo, laklakuben ti armada ti ari ti Babilonia ti Jerusalem, ken sibabalud met ni Jeremias a profeta iti paraangan a pagbanbantayan dagiti guardia iti balay ti ari ti Juda. **3** Pinaibalud isuna ni Zedekias nga ari ti Juda, ken kinunana, ‘Apay met ta agipadpadtoka a kunam, ‘Kastoy ti kuna ni Yahweh: Kitaenyo! Umadanin ti panangiyawatko iti daytoy a siudad iti ima ti ari ti Babilonia, ket sakupennanto daytoy. **4** Saanto a makalibas ni Zedekias nga ari ti Juda manipud iti ima dagiti Caldeo, ta pudna a naiyawaten isuna iti ima ti ari ti Babilonia. Makatungtongnato ken makitananto a mismo ti ari. **5** Ta mapanto ni Zedekias idiy Babilonia ket agtalinaedto isuna sadiy agingga nga adda aramidek kenkuana—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—agsipud ta kinarangetyo dagiti Caldeo. Saankayonto nga agballigi.’’ **6** Kinuna ni Jeremias, ‘‘Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kinunana, **7** ‘Makitamto, umayto kenka ni Hanamel a putot ni Sallum nga ultegmo ket kunaenna, ‘Gatangem ti talonko nga adda idiy Anatot, ta sika ti addaan karbengan a manggatang iti daytoy.’’ **8** Ket kas iti impakaammo ni Yahweh, immay kaniak ni Hanamel a putot ti ultegko, idiy paraangan a pagbanbantayan dagiti guardia, ket kinunana kaniak, ‘Gatangem ti talonko nga adda idiy Anatot, iti daga ti Benjamin, ta adda karbengan a manggatang iti daytoy, ken sika ti addaan karbengan a manggatang iti daytoy. Gatangem daytoy.’ Ket ammok a daytoy ket sao ni Yahweh. **9**

Ginatangko ngarud kenni Hanamel a putot ti ultegko, ti talon nga adda idiy Anatot, ket nangtimbangak iti pirak, nga agdagup iti sangapulo ket pito a siklo, ket intedko kenkuana. **10** Kalpasanna, nangisuratak iti maysa a lukuten a pagsuratken sinelyoak daytoy ken adda pay tatto a nangsaksi iti daytoy. Ket kalpasanna, nangtimbangak iti pirak. **11** Kalpasanna, innalak ti naselyoan a kasuratan ti pananggatangko, a nakailanadan ti bilin ken linteg, kasta met ti saan a naselyoan a kasuratan. **12** Intedko ti naselyoan a kasuratan kenni Baruk a putot ni Nerias a putot ni Maaseias iti sangoanan ni Hanamel, a putot ti ultegko, ken iti sangoanan dagiti saksi a nagpirma iti kasuratan, ken iti sangoanan dagiti amin a taga-Juda a nakatugaw iti paraangan ti pagbanbantayan dagiti guardia. **13** Binilinko ngarud ni Baruk iti sangoananda. Kinunak, **14** ‘Kastoy ti kuna ni Yahweh a Manakkabalin-amin, a Dios ti Israel: Alaelem dagitoy a kasuratan kasta met ti naselyoan a resibo ti pannanggatangko ken daytoy a kasuratan a saan a naselyoan. Ikabilmo dagitoy iti kababarao a banga tapno pumaut dagitoy. **15** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakkabalin-amin, a Dios ti Israel: Magatangto manen dagiti balbalay, katalalunan ken kaubasan iti daytoy a daga.’ **16** Kalpasan a naitedko ti resibo ti pananggatangko kenni Baruk a putot a lalaki ni Nerias, nagkararagak kenni Yahweh a kinunak, **17** ‘O, Apo a Yahweh! Sika laeng ti nangparsua kadagiti langlangit ken daga babaen iti naindakan a kinapigsa ken pannakabalinmo. Awan ti ibagam a saanmo a kabaelan nga aramiden. **18** Impakitam ti kinapudnom iti tulagmo kadagiti rinribu a tatto ken ipalpalak-ammo ti pannusa dagiti tatto kadagiti annakda a sumarsaruno kadakuada. Sika ti naindakan ken nabileg a Dios; Yahweh a Mannakkabalin-amin ti naganmo. **19** Naindakan ti kinasiribmo ken nabileg dagiti aramidmo, ta makititam amin a wagas dagiti tatto, tapno supapakan ti tunggal tao segun iti tignay ken aramidna. **20** Nangaramidka kadagiti pagilasinan ken nakaskasdaaw iti daga ti Egipto. Agingga kadagitoy a tiempo ditoy Israel ken kadagiti amin a sangkataaoan, pinagbalinmo a nalatak ti naganmo. **21** Ta inruarmo manipud Egipto dagiti tattaom nga Israel babaen kadagiti pagilasinan ken nakaskasdaaw nga aramidmo, babaen iti kinapigsam, ken pannakabalinmo a namagbuteng kadagiti kabusormi. **22** Kalpasanna, intedmo kadakuada daytoy a daga—nga inkarim kadagiti kapuonanda nga itedmo kadakuada—daga a pagayayusun iti gatas ken diro. **23** Simrekda ngarud ken tinagikuda daytoy. Ngem saanda a nagtulngoh iti timekmo weno nagtungpal iti lintegmo. Awan ti tinungpalda kadagiti imbilinmo kadakuada nga aramidenda, isu nga impalak-ammo amin dagitoy a didigra kadakuada. **24** Kitaenyo! Dimmanunen dagiti pagbatayan iti ngato ti pader tapno makastrekda iti siudad ket sakupenda daytoy. Ta gapu iti kampilan, nakaro a panagbisin, ken angol, naiyawaten ti siudad iti ima dagiti Caldeo a mangraraout iti daytoy. Ta ti imbagam a mapasamak ket mapaspasamaken, ket maim-imatangamon ita daytoy. **25** Ket kinunam a mismo kaniak, ‘Gumatangka iti talon babaen iti pirak ken mangayabka kadagiti saksi a mangpaneknek a ginatangmo daytoy, uray pay no maiway-awaten daytoy a siudad iti ima dagiti Caldeo.’’ **26** Kastoy ti sao ni Yahweh nga immay kenni Jeremias, a kinunana, **27** ‘Kitaem! Siak ni Yahweh, a Dios ti sangkataaoan. Adda aya met banag a saanko a kabaelan nga aramiden?’ **28** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh, ‘Dumgegka, umadanin ti panangiyawatko iti daytoy a siudad iti ima dagiti Caldeo ken kenni Nebucadnezar, nga ari ti Babilonia. Sakupennanto daytoy. **29** Umayto dagiti Caldeo a mangraraout iti daytoy a siudad ket puoranda daytoy, agraman dagiti balbalay nga iti rabaw dagiti bubong dagitoy ket agdaydayaw dagiti tatto tattao kenni Baal ken nangibukbokda kadagiti arak a datonda kadagiti didiosen tapno pagpungtotendak. **30** Ta dagiti tatto ti Israel ken Juda ket pudno a

nangar-aramid iti dakes iti imatangko sipud pay iti kinaagtutuboda. Pudno a pinagpungtotdak dagiti tattao ti Israel gapu kadagit ariamid dagiti imada—kastoy ti pakaammo ni Yahweh— **31** ta pinagunget ken pinagpungtotdak daytoy a siudad sipud pay iti aldaw nga imbangonda daytoy. Nagtultuloy daytoy agginga iti agdama nga aldaw. Isu nga pukawekto daytoy iti imatangko **32** gapu kadagit amin a kinadangkes dagiti tattao ti Israel ken Juda, dagiti banbanag nga inaramidda tapno pagpungtotendak—isuda, dagiti arida, dagiti prinsipe, papadi, dagiti profeta, ken tunggal tao iti Juda ken tunggal agnanaed idiaj Jerusalem. **33** Tinallikudandak ket saanda a kayat ti agsubli kaniak, nipay saanak a nagsardeng iti panangisurok kadakuada. Pinadasko ida a sinuroan, ngem awan ti uray maysa kadakuada a dimngeg tapno agpailinteg. **34** Kalpasanna, inkabilda dagiti makarimon a banbanag iti balay tapno tulawanda daytoy, ti balay a pakaawagan ti nagango. **35** Kalpasanna, nangipatakerda kadagit altar a pagdaydayawan para kenni Baal iti Tanap ti Ben Hinnom tapno idatonda dagiti annakda a lallaki ken babbai kenni Molec, maysa daytoy a banag a saanko nga imbilin kadakuada nga aramidenda, maysa a banag nga iti kaanoman ket saanko pulos a napanunot—daytoy a makarurod a banag nga inaramidda tapno isungsongda nga agbasol ti Juda.’ **36** Isu nga ita, Siak a ni Yahweh a Dios ti Israel, ibagak daytoy maipapan iti daytoy a siudad, ti siudad nga ibagbagayo, ‘Naipaiman daytoy iti ari ti Babilonia babaen iti kampilan, nakaro a panagbisin, ken angol.’ **37** Makitayonto, urnongekto ida manipud iti tunggal daga a nangijpanak kadakuada gapu iti pungtot ken nakaro nga ungetko. Isubliko ida iti daytoy a lugar ken agbiaggadto ditoy a sitatalged. **38** Ket isudanto dagiti tattaok, ken Siakto ti Diosda. **39** Ikkako ida iti maymaysa a puso ken maymaysa a wagas a panangdayaw kanjak iti inaldaw, tapno nasayaatto ti pagbanaganda kasta met dagiti kaputanda a sumarsaruno kadakuada. **40** Ket agaramidakto iti agnanayon a tulag kadakuada isu a saankonto ida a tallikudan. Aramidek daytoy tapno ipaayko kadakuada ti pagimbaganda ken ikabilkonto iti pusoda ti panagraem kaniak. Iti kasta saandanton nga agsardeng nga agtungpal kaniak. **41** Ket naragsakako a mangimula kadakuada iti daytoy a daga iti amin a pusok ken iti amin a kinasiasinok. **42** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, ‘Kas iti panangiyegko kadagitoy amin a nakaro a didigra kadagitoy a tattao, kasta met nga iyegkonto kadakuada dagiti amin a nasasayaat a banbanag nga imbagak nga aramidek kadakuada. **43** Ket magatangto dagiti taltalon iti daytoy a daga, nga ibagbagayo, ‘Daytoy a daga ket nadadael, awanto ti uray tao wenne ayup iti daytoy. Naipaiman daytoy kadagit Caldeo.’ **44** Gumatangdanto kadagit taltalon babaen iti pirak ket agisuradtanto kadagit naselyoan a kasuratan. Ummongendantu dagiti saksi iti daga ti Benjamin, iti entero a Jerusalem ken kadagit siudad ti Juda, kadagit siudad iti katuruodan a pagilian ken kadagit kapatadan ken kadagit siudad iti Negev. Ta isubliko kadakuada ti sigud a napintas a kasasaadda—kastoy ti pakaammo ni Yahweh.”

33 Ket dimteng ti sao ni Yahweh kenni Jeremias iti maikadua a gundaway, bayat a nakapupok pay laeng isuna idiaj paraangan a pagbanbantayan dagiti guardia ket kinunana, **2** ‘Kastoy ti kuna ni Yahweh a Namarsua, - ni Yahweh a mangbukbukel tapno mangisaad - Yahweh ti naganna, **3** ‘Umagwaga kaniak ket sungbatanka. Ipakitak kenka dagiti naindaklan a banbanag, dagiti palimed a saanmo a maawatan.’ **4** Ta ni Yahweh, a Dios ti Israel, kastoy ti kuna maipapan kadagit pagtaengan iti daytoy a siudad ken kadagit pagtaengan dagiti ar-ari ti Juda a narebba gapu kadagit pagbatayan ken kampilan. **5** ‘Umay dagiti Caldeo a makiranget ken tapno punoenda dagiti babbalay kadagit bangkay dagiti tattao a papatayekto gapu iti pungtot ken nakaro nga ungetko, inton

ilemmengko ti rupak manipud iti daytoy a siudad gapu kadagit amin a kinadangkesda. **6** Ngem kitaem, mangiyegak iti pannakapaimbag ken pannakaagas, ta paimbageko ida ken iyeckonto kadakuada ti kinawadwad, kapia ken kinapudno. **7** Ta isubliko ti kinarang-ay iti Juda ken iti Israel; ibangonkonto ida a kas idam. **8** Kalpasanna, dalusakto ida manipud iti amin a kinadakes a nagbasolanda kaniak. Pakawanecko dagiti amin a kinadakes a nakabasolanda kaniak, ken dagiti amin a wagas a panagsukirda kaniak. **9** Ta daytoy a siudad ket agbalinto kaniak a maysa a gubbuayan ti rag-o, kanta a pangdaydayaw ken dayag kadagit amin a nasion iti daga a makangngeg iti amin a banbanag nga aramidekto iti daytoy. Ket apigigergerdanto gapu kadagit amin a naimbag a banbanag ken iti kapia nga itedkonte iti daytoy.’ **10** Kastoy ti ibagbaga ni Yahweh, ‘Iti daytoy a lugar maipanggep iti ibagbagayo ita, “Daytoy ket langalang. Awan ti uray maysa a tao wenne aniaman nga ayup kadagit siudad ti Juda, ken awan ti uray maysa a tao wenne aniaman nga ayup nga agnanaed kadagit kalsada ti Jerusalem.” **11** - Addanto manen iti mangngeg ditoy nga ar-ariawa ti panagrarsak ken panagrarambak, ar-ariawa dagiti nobio ken nobia, ar-ariawa dagiti tattao a mangibagbaga, ‘Pagyamananyo ni Yahweh a Mannakabalin-amin, ta naimbag isuna, ken saan nga agsarday ti kinapudhona iti tulagna.’ Mangiyegkayo iti daton a panagyaman iti balayko, ta isubliko ti kinarang-ay iti daga a kas idam,’ kuna ni Yahweh. **12** Daytoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, ‘Iti daytoy a langalang a lugar, nga awan ti uray maysa a tao wenne aniaman nga ayup, kadagit amin a siudad daytoy, addanto manen iti pagpaaraban dagiti agpaspator a mangipaspator kadagit arbanda. **13** Kadagit siudad iti katuruodan a pagilian, kadagit nababa a lugar, ken iti abagatan - iti daga ti Benjamin ken iti aglawlaw ti Jerusalem, ken kadagit siudad ti Juda - bilangento manen dagiti agpaspator dagiti arban babaen kadagit imada,’ kuna ni Yahweh. **14** Kitaeny! Um-umayen dagiti aldaw - daytoy ti ibagbaga ni Yahweh - inton aramidek ti inkarik iti balay ni Israel ken iti balay ni Juda. **15** Kadagidiy nga alaldaw ken iti dayta a tiempo, mangpataudako iti maysa a nalinteg a sanga kenni David, ket ipatungpalna ti hustisia ken kinalinteg iti daga. **16** Kadagidiy nga aldaw, maisalakanto ti Juda, ken agbiag a sitatalged ti Jerusalem, ta kastoy ti maiyawag kenkuana, ‘Ni Yahweh ti kinalintegtayo.’ **17** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh: ‘Saanto a pulos nga agkurang ti kapututan ni David iti lalaki nga agtugaw iti trono iti balay ni Israel, **18** wenne saanto nga agkurang dagiti papadi a Levita iti tao iti sangoanak nga agidaton kadagit daton a maipuor, a mangpuor kadagit daton a makan, ken mangidatag kadagit daton a bukbukel iti amin a tiempo.’ **19** Immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias a kunana, **20** ‘Kastoy ti kuna ni Yahweh: ‘No mabaliwanyo ti intudingko iti aldaw ken iti rabii, iti kasta ket saan a masurot ti tiempo ti aldaw wenne rabii, **21** mabalinyo met ngarud a dadaelen ti tulagko kenni David nga adipenko, iti kasta ket saanen a pulos isuna a maaddaan iti putot nga agtugaw iti tronona, ken ti tulagko kadagit papadi a Levita nga ad-adipenko. **22** Ta kas iti kinapudhona a saan a mabilang dagiti bituen iti langit, ken saan a mabilang dagiti darat kadagit igid ti baybay, kasta met a paadukto dagiti kapututan ni David nga adipenko ken dagiti Levita nga agserserbi kaniak.’ **23** Immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias a kunana, **24** ‘Saanno kadi nga inutob ti ibagbaga dagitoy a tattao idi kinunada, ‘Dagiti dua a puli a pinili ni Yahweh, ita ket linaksidna ida.’ Iti kastoy a banag nga um-umsienda dagiti tattaok, a kunkunada a saanen daytoy a nasion iti imatangda. **25** Siak a ni Yahweh, kastoy ti kunak, ‘No saanen a masurot ti intudingko maipanggep iti aldaw ken iti rabii, wenne saanko a pagtalinaeden ti urnos ti langit ken ti daga, wenne saanko pagtalinaeden ti urnos ti langit ken ti daga, **26** laksidekto met dagiti kapututan ni Jacob ken ni David nga adipenko, ken saanak

a mangpataud kadakuada ti maysa a tao a mangituray kadagiti kapututan ni Abraham, Isaac, ken Jacob. Ta isublikto ti kinarang-ayda ken maasiakto kadakuada."

34 Daytoy ti sao nga immay kenni Jeremias a naggapu kenni Yahweh. Immay daytoy a sao idi madama a gubgubaten ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia ken amin dagiti armadana, a kadduana dagiti amin a pagarian iti daga, dagiti pagarian nga iturturayanna, ken amin dagiti tattada, ti Jerusalem ken amin a siudad daytoy. Kastoy ti ibagbagana, **2** 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Dios ti Israel: Mapanmo ibaga kenni Zedekias nga ari ti Juda ket kunam kerkuana, "Kastoy ti ibagbagna ni Yahweh: Kitaein, dandanikon iyawat daytoy a siudad iti ima ti ari ti Babilonia. Puoranon daytoy. Saankanto a makalibas manipud iti imana, ta matilwika ken mayawatkanto iti imana. **3** Makitanto dagiti matam dagiti mata ti ari ti Babilonia; makisaonto a mismo kenka inton mapanka idiy Babilonia.' **4** Dumngegka iti sao ni Yahweh, Zedekias nga ari ti Judal Kastoy ti kuna ni Yahweh maipanggep kenka, 'Saankanto a matay babaen iti kampilan. **5** Mataykanto a sikakappia. Kas iti panangpuorda iti insenso iti punpon dagiti kapanuan, dagiti immun-una nga ar-ari ngem sika, puorandanto ti bangkaymo. Kunadanto, "Asika pay apo!" Dung-awandakanto. Imbagakon - daytoy ti pakaammo ni Yahweh.' **6** Impakaamo ngarud ni Jeremias a profeta kenni Zedekias nga ari ti Juda amin dagitoy a sasao idiy Jerusalem. **7** Ginubat ti armada ti ari ti Babilonia ti Jerusalem ken dagiti amin a siudad ti Juda: ti Lacos ken Azeka. Dagitoy a siudad ti Juda ket nagtalaeda a nasarikedkedan a siudad. **8** Daytoy ti sao nga immay kenni Jeremias manipud kenni Yahweh kalpasan a nakitulag ni Ari Zedekias kadagiti amin a tattao idiy Jerusalem nga iwaragawagna ti pannakawayawaya: **9** Masapul a wayawayaan ti tunggal maysa ti adipenna nga Israelita, lalaki ken babai. Masapul nga awanen ti siasinoman a mangtagabu iti padana nga Israelita iti Juda. **10** Nagtungpal ngarud amin dagiti mangidauko ken tattao a nakipagmaymaysa iti tulag. Tunggal maysa ket wayawayaanna ti lalaki ken babai nga addipenna ket saanda idan a tagabuen pay. Impangadga ket pinalubosanda dagitoy a pumanan. **11** Ngem kalpasan daytoy, nagbalwi ti panunotda. Pinilitda ida nga agbalin manen a tagabu. **12** Immay ngarud ti sao ni Yahweh kenni Jeremias a kunana, **13** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Dios ti Israel, 'Siak a mismo ket nakitulag kadagiti kapananyo iti aldaw nga inruarko ida manipud iti daga ti Egipto, manipud iti lugar ti pannakatagabu. Dayta ket idi imbagak, **14** 'Iti panagleppas ti tunggal pito a tawen, tunggal maysa ket masapul a palubosanna ti kabsatna, a padana a Hebreo a hangilako iti bagina kadakayo ken nagserbi kadakayo iti las-ud ti innem a tawen. Wayawaanya isuna.' Ngem saandak nga impangag wenco inkaskaso dagiti kapananyo. **15** Ita, nagbabawikayo, ket inrugyu nga aramiden no ania ti makay-ayo iti imatangko. Nangwayawayakayo, tunggal maysa iti karrubana. Ket nangpasingkedkayo iti maysa a tulag iti sangoanak, iti balay a pakaaw-agawan ti naganok. **16** Ngem kalpasanna, timmalikudkayo ken minilitanyo ti naganok; pinasublyo iti tunggal maysa ti adipenna a babai ken lalaki, isuda dagitoy dagiti pinalubosanyo a mapan iti sadinoman a katyada. Pinilitya ida nga agbalin a tagabuyo manen. **17** Gapu iti daytoy, kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Dakayo a mismo ket saandak nga impangag. Rumbeng koma nga impatungpalyo ti panangwayaway, tunggal maysa kadakayo, kadagiti kakabsatylo ken kadagiti padayo nga Israelita. Dumngegkay! Ipatungpalko kadakayo ti pannakawayaway a maipaay iti pannakadusa babaen iti kampilan, iti didigra, iti panagbisin, ta pagbalinenkayo a nakabutbuteng a banag iti imatang ti tunggal pagarian iti rabaw ti daga. **18** Ket iyawatkonto dagiti tattao a nangsulungasing iti tulagko, a saan a

nangtungpal kadagiti sao ti tulag a pinasingkedanda iti sangaonak idi nangguduada iti baka ken nagnada iti nagbaetan dagiti paset dagitoy, **19** ket kalpasanna, dagiti mangidauko iti Juda ken Jerusalem, dagiti eunoko ken dagiti papadi, ken amin dagiti tattao iti daga ket nagna iti nagbaetan dagiti paset ti baka. **20** Iyawatkonta ida iti ima dagiti kabusorda, ken kadagiti mangayat a mangkettel iti biagda. Dagiti bagida ket agbalinto a tarao dagiti billit iti tangatang ken dagiti ayup iti rabaw ti daga. **21** Iyawatkonta met ni Zedekias nga ari ti Juda ken dagiti mangidauko iti ima dagiti kabusorda ken kadagiti mangayat a mangkettel iti biagda, ken iti ima ti armada ti ari ti Babilonia nga umay, a maibusor kadakayo. **22** Kitaenyu, ngannganiakon nga mangted iti bilin - daytoy ket pakaammo ni Yahweh - ket isublikto ida iti daytoy a siudad tapno gubaten, sakupen, ken puoranda daytoy. Ta pagbalineko dagiti siudad ti Juda a langalang a lugar ket awanto ti agnaed."

35 Daytoy ti sao nga immay kenni Jeremias a naggapu kenni Yahweh, idi ni Jehoiakim a putot ni Josiah ti ari ti Juda, kunana. **2** "Mapanka iti puli dagiti Recabita ket kasaom ida. Kalpasanna, ipanmo ida iti balayko, iti maysa kadagiti siled sadiay ket ikkam ida iti arak nga inumenda." **3** Innalak ngarud da Jaazanias a putot ni Jeremias a putot ni Habasinas ken dagiti kakabsatna a lallaki, amin dagiti putotha a lallaki ken amin dagiti kameng iti puli dagiti Recabita. **4** Impanko ida iti balay ni Yahweh, kadagiti siled dagiti putot ti tao ti Dios a ni Hanan a putot ni Igdalias. Dagitoy a siled ket kaabay ti siled dagiti mangidauko ita adda iti ngatoen ti siled ti para aywan iti pagserkan a ni Maaseias a putot ni Salum. **5** Ket nangidasarak kadagiti mallukong ken kopa a napno iti arak iti sangoanan dagiti Recabita ket kinunak kadakua, "Uminomkayo iti arak." **6** Ngem kinunada, "Saankami nga uminom iti arak, gapu ta imbilin kadakami ti kapananni a ni Jonadab a putot ni Recab a kunana, 'Saankayo nga umin-inom iti arak, dakayo ken uray dagiti kaputotanyo, iti kaanoman. **7** Kasta met a saankayo nga agipatakder iti balay, agimula iti aniaman a bukel, wenco agmula kadagiti kaubasan; saan a para kadakayo daytoy. Ta masapul nga agnaedkayo kadagiti tolda iti amin nga al-dawyo, tapno agbiagkayo iti napaut a tiemo iti daga a paggiananyo a kas gangganaetaan.' **8** Nagtungpalkami iti timek ni Jonadab a putot ni Recab, a kapananni, iti amin nga imbilinna kadakami, a saankami a pulos nga uminom iti arak iti amin nga al-dawmi, dakami, dagiti assawami, dagiti annakmi a lallaki ken babbai. **9** Ket saankami a pulos nga agpatakder kadagiti balay a pagnaedanmi, ken awan iti kaubasan, taltalon, wenco bukbukel iti kukuami. **10** Nagnaedkami kadagiti tolda ket impangag ken sinuortmi amin dagiti imbilin kadakami ni Jonadab a kapananni. **11** Ngem idi immay rinaut ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia ti daga, kinunam, 'Umaykayo, ket mapantayo idiy Jerusalem tapno milabasantyo dagiti armada dagiti Caldeo ken Arameo.' Isu nga agnanaedkami ditoy Jerusalem." **12** Ket immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias a kunana, **13** "Ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, kastoy ti kunana, 'Mapanmo ibaga kadagiti tattao iti Juda ken kadagiti agnanaed iti Jerusalem, "Saanyo kadi nga awaten ti panangiwanwanko ken ipangag dagiti saok? —daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **14** Dagiti sao ni Jonadab a putot ni Recab nga imbilinna kadagiti putotna a lallaki, a saanda nga uminom iti arak ket matungtungpal aqingga ita ita nga aldaw. Tinungpala ti bilin ti kapananda. Ngem siak, saanak a nagsarsardeng a mangipakpakaammo kadakayo, ngem saandak nya ipangpangag. **15** Imbaonko kadakayo amin dagiti adipenko a profeta. Saanak a nagsarsardeng a nangibabaon kadakua tapno ibagada, 'Panawan koma ti tunggal maysa ti dakes nga aramidna, ket agaramid kadagiti naimbag; awan koman iti sumurot kadagiti didiosen tapno agdayaw kadagityo. Ngem ketdi, agsublikayo iti daga

nga intedko kadakayo ken kadagiti kapanuonyo.' Ngem kaskasdi a saandak a dengdenggen wenco ipangpangag. **16** Ta tinungpal dagiti kapututan ni Jonadab a putot ni Recab dagiti imbilin ti kapanuanda kadakuada, ngem dagitoy a tattao ket saandak nga ipangpangag." **17** Isu a kuna ni Yahweh a Dios a Mannakabalin-amin ken Dios ti Israel, 'Dumnggeka, amin dagiti didigra nga imbagak a maibusor kadakuada - dandanikon idissuor dagitoy a didigra iti Juda ken kadagiti amin nga agnanaed iti Jerusalem, gapu ta imbagakon kadakuada, ngem saandak nga impangag. Immawagak kadakuada, ngem saanda a simmungbat." **18** Kinuna ni Jeremias iti pamilia dagiti Recabita, "Ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, kastoy ti kunana: Impangagyo dagiti bili ni Jonadab a kapanuonyo ken tinungpalyo amin dagitoy - tinungpalyo amin dagiti imbilinna nga aramidenyo - **19** isu a ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, kastoy ti kunana, 'Addanto latta a kankayanon iti kapututan nga agtaud kenni Jonadab a putot ni Recab nga agserbi kaniak."

36 Ket napasamak nga iti maikapat a tawen iti panagari ni Jehoiakim a putot ni Josias idiy Juda, ket immay daytoy a sao kenni Jeremias manipud kenni Yahweh, a kunana, **2** "Mangalaka iti lulukoten a pagsuratan ket isuratmo iti daytoy amin dagiti sao nga imbagak maipapan iti Israel ken Juda, ken tunggal nasion. Aramidem daytoy iti amin nga imbagak manipud iti aldaw ni Josias aqingga ita nga aldaw. **3** Bareng no denggen dagiti tattao ti Juda dagiti amin a didigra a pinanggecko nga idissuor kadakuada. Bareng no talikkudan ti tunggal maysa ti dakes nga aramidna, tapno mapakawanko ti kinadakes ken basolda." **4** Ket inayaban ni Jeremias ni Baruc a putot ni Nerias, ket insurat ni Baruc iti maysa a lulukoten a pagsuratan bayat iti panangibbagba ni Jeremias, amin dagiti sasao ni Yahweh a naibaga kenkuana. **5** Kalpasanna, binilin ni Jeremias ni Baruk. Kunana, "Addaak iti pagbaludan ket saanak a makapan idiy balay ni Yahweh. **6** Isu a masapul a mapanka ket ibasam manipud iti lulukoten a pagbasaan ti insuratmo bayat iti panangibbagbak. Iti aldaw ti panagayunar, masapul nga ibasam dagiti sao ni Yahweh tapno mangnegg dagiti tattao iti balayna, ken kasta met a mangnegg dagiti amin a taga-Juda nga immay manipud kadagiti siudadda. Iwaragawagmo dagitoy a sasao kadakuada. Bareng no dumanun iti sangoanan ni Yahweh ti panagpakkasaida. Bareng no talikkudan ti tunggal maysa dagiti dakes nga aramidna, agsipud ta nakaro unay ti unget ken pungtut nga imbag a ni Yahweh a maibusor kadagity a tattao." **8** Inaramid ngarud ni Baruk a putot ni Nerias amin dagiti imbilin ni Jeremias a profeta nga aramidenna. Imbasana iti napisga dagiti sasao ni Yahweh iti balay ni Yahweh. **9** Ket napasamak iti maikasiama bulan iti maikaliama a tawen a panagari ni Jehoiakim a putot ni Josias iti Juda, nga amin dagiti tattao iti Jerusalem ken dagiti tattao nga immay iti Jerusalem a naggapu kadagiti siudad ti Juda ket nagayunar kas panangdayawa kenni Yahweh. **10** Imbasni Baruk iti napisga dagiti imbag a ni Jeremias iti balay ni Yahweh, manipud iti siled ni Gemarias a putot ni Safan nga eskriba, iti akinngato a paraangan, iti ruangan ti pagserkan iti balay ni Yahweh. Inaramidna daytoy tapno mangnegg dagiti amin a tattao. **11** Ita, mangnegg ni Micaias a putot ni Gemarias a putot ni Safan amin dagiti sao ni Yahweh a nakasurat iti lulukoten a pagbasaan. **12** Bimmaba isuna a napan iti balay ti ari, iti siled ti sekretario. Adtoy, adda a nakatugaw sadiy amin dagiti ofisiales: ni Elisama a sekretario, ni Delaias a putot ni Semaias, ni Elhatan a putot ni Akbor, ni Gemarias a putot ni Safan, ken ni Zedekias a putot ni Hananias, ken dagiti amin nga ofisiales. **13** Ket impadamat ni Micaias kadakuada dagiti amin a sasao a nangngeganna nga imbasni Baruk iti napisga tapno mangnegg dagiti tattao. **14** Imbaon ngarud dagiti ofisiales ni Jehudi a putot ni Netanias a putot ni Selemias a putot ni Cusi kenni Baruk.

Kinuna ni Jehudi kenni Baruk, "Alaem ti lulukoten a pagbasaan, ngem ibasbasam kadagiti tattao tapno mangneggda ket umaya." Innala ngarud ni Baruk a putot ni Nerias ti lulukoten a pagbasaan ket napan iti ayan dagiti ofisiales. **15** Ket kinunada kenkuana, "Agtugawka ket ibasam daytoy kadakami." Imbasni ngarud ni Baruk ti lulukoten a pagbasaan. **16** Napasamak nga idi nangneggda amin dagitoy a sasao, agpapadada a nagbuteng ket kinunada kenni Baruk, "Nasken nga ipadamagtayo iti ari amin dagitoy a sasao." **17** Ket sinaludsodda kenni Baruk, "Ibagam kadakami, kasanon nga insurat amin dagitoy a sasao nga imbag a ni Jeremias?" **18** Kinuna ni Baruk kadakuada, "Indiktarna amin kaniak dagitoy a sasao, ket insuratko dagitoy iti tinta iti daytoy a lulukoten a pagsuratan." **19** Ket kinuna dagiti ofisiales kenni Baruk, "Inka aglemmeng, ken kasta met ni Jeremias. Saanyo nga itulok a maammoanda no sadino iti ayano." **20** Ket napanda iti ayan ti paraangan ti palasio ti ari ket impadamatda dagitoy a sasao kenkuana. Ngem inkabila nga umuna ti nalukot a pagbasaan iti siled ni Elisama a sekretario. **21** Ket imbaon ti ari ni Jehudi a mapanha alaen ti lulukoten a pagbasaan. Innala ni Jehudi daytoy manipud iti siled ni Elisama a sekretario. Ket imbasana daytoy iti napisga iti ari ken kadagiti amin nga ofisiales a nakatakder iti abayna. **22** Ti ari ket adda idi nga agiggian iti balay a pagnanaedanna no tiempo ti lam-ek iti maikasiama bulan, ket adda iti sangoananna ti paginuduan nga adda sumsumged nga apuy. **23** Ket napasamak a tunggal maibasa ni Jehudi ti tallo wenco uppata binnatug, putdan ti ari daytoy babaen iti kutsilio sana ipuruoy daytoy iti apuy iti paginuduan aqingga a napuoran ti entero a lulukoten a pagbasaan. **24** Ngem saan man la a nagbuteng ti ari wenno ti uray maysa kadagiti adipenna a nakangngeg kadagity amin a sasao, wenno nailidanay, ket impakitada koma daytoy babaen iti panangray-abda kadagiti pagan-anayda. **25** Uray no nagpakklesia da Elnatan, Delaias ken Gemarias iti ari a saanna nga ipuor ti lulukoten a pagbasaan, ngem saanna ida nga impangag. **26** Kalpasanna, imbilin ti ari kada Jerameel, kenni Selema a putot ni Abdeel a tiliwenda ni Baruk nga eskriba ken ni Jeremias a profeta, ngem inlemmeng ida ni Yahweh. **27** Ket immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias kalpasan nga impuor ti ari ti lulukoten a pagbasaan a nakailanadan dagiti sao nga insurat ni Baruk bayat nga ibagbag a ni Jeremias, a kunana. **28** "Agsublika, mangalaka iti sabali a lulukoten a pagsuratan, ket isuratmo iti daytoy dagiti amin a sasao a naisurat iti immuna a lulukoten a pagsuratan nga impuor ni Jehoiakim nga ari ti Juda. **29** Kalpasanna, masapul nga ibagam daytoy kenni Jehoiakim nga ari ti Juda: "Impuormo dayluy a lulukoten a pagbasaan! Ket kinunam: Apay nga insuratmo iti daytoy, "Umayto ti ari ti Babilonia ket dadaelenna daytoy a daga, ta agpada a dadaelennanto ti tao ken ti ayup iti daytoy."?" **30** Ngarud, kastoy ti kuna ni Yahweh maipapan kenka, Jehoiakim nga ari ti Juda: "Awanto a pulos iti kaputotam nga agtugaw iti trono ni David. Maipapan kenka, maipurwakto ti bangkaymo iti ruar ket mainitan iti aldaw ken malinnawan iti rabii. **31** Ta dusenkanto, dagiti kaputotan, ken dagiti adipemno gapu iti kinadakesyo amin. Iyegkonto kadakayo, kadagiti amin nga agnanaed iti Jerusalem, ken iti tunggal maysa iti Juda dagiti amin a didigra nga imballaagko a maibusor kadakayo, ngem saanyo nga impangag." **32** Nangala ngarud ni Jeremias iti maysa pay a lulukoten a pagsuratan ket intedna daytoy iti eskriba a ni Baruk a putot ni Nerias. Insurat ni Baruk iti daytoy bayat nga ibagbag a ni Jeremias dagiti amin a sasao nga adda iti imun-una a lulukoten a pagsuratan nga impuor ni Jehoiakim nga ari ti Juda. Ket kasta pay, adu dagiti dadduma a kapadpad a sasao ti nainayon iti daytoy a lulukoten a pagsuratan.

37 Ita, nagturay a kas ari ni Zedekias a putot ni Josias a saan ket a ni Jeconias a putot ni Jehoiakim. Insaad ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia ni Zedekias a kas ari iti entero a daga ti Juda.

2 Ngem saan a dimngeg ni Zedekias, dagiti adipenna ken dagiti tattao iti daga, kadagiti sasao ni Yahweh nga impakaammona babaen kadagiti ima ni Jeremias a profeta. 3 Nangipatulod ngarud da ari Zedekias, Jehucal a putot ni Selemias, ken Sofonias a putot ni Maaseias a padi iti mensahe kenni Jeremias a profeta. Kinunada, "Ikaraрагандаками kenni Yahweh a Diostayo." 4 Ita, nawaya pay laeng a makilangen-langeng ni Jeremias kadagiti tattao, ta saan pay isuna a naibalud. 5 Rimmuar ti armada ni Faraon iti Egipto, ket nadamag dagiti Caldeo a manglaklakub iti Jerusalem ti maipanggep kadakuada ket pinanawanda ti Jerusalem. 6 Ket immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias a profeta a kinunana, 7 "Ni Yahweh a Dios ti Israel, kastoy ti kunana: Daytoy ti ibagamto iti ari ti Juda, gapu ti imbaonnaka a dumawat iti balakad manipud kaniak, "Kitaem, ti armada ni Faraon nga immay a tumulong kadakayo, ket pasublin idiy Egipto, a bukodda a daga. 8 Agsulinto dagiti Caldeo. Gubatenduan daytoy a siudad, sakupen, ken puorandato daytoy. 9 Kastoy ti kuna ni Yahweh: Saanya nga allilawen dagiti bagbagiyo babaen iti panangibagbagayo, 'Awan duadua a panawandatayo dagiti Caldeo,' ta saandardo a pumanaw. 10 Uray no maparmekyo ti entero nga armada dagiti Caldeo a makiranganet kadakayo tapno dagitinto laeng nasugatan a lallaki ti mabati kadagiti toldada, bumangondanto ket puoranda daytoy a siudad." 11 Isu nga idi pimmanawen ti armada dagiti Caldeo iti Jerusalem bayat nga umumay ti armada ni Faraon, 12 ket rimmuar ni Jeremias iti Jerusalem tapno mapan idiy daga ti Benjamin. Kayatna ti mangtagkua iti paset ti daga sadiy, nga isu iti ayan dagiti tattaoa. 13 Bayat iti kaaddana iti Ruangan ti Benjamin, maysa a panguloen dagiti agbanbantay ti adda sadiy. Ti naganna ket Jerias, ket putot isuna ni Selemias a putot ni Hananias. Ginammattanna ni Jeremias a profeta ket kinunana, "Mapank tumipon kadagiti Caldeo, ania!" 14 Ngem kinuna ni Jeremias, "Saan a pudno dayta. Saanak a mapan tumipon kadagiti Caldeo." Ngem saan a dimngeg ni Jerias kenkuana. Ingguyodna ni Jeremias ket impanna kadagiti opisial. 15 Nakaunget dagiti opisial kenni Jeremias. Sinapsaplida ken imbaludda isuna iti balay ni Jonatan nga eskriba, ta pinagbalinda daytoy a pagbaludan. 16 Naibalud ngarud ni Jeremias iti pagbaludan nga adda iti uneg ti daga, a nagtalinaedanna iti adu nga al-alldaw. 17 Ket nangibaon ni Ari Zedekias iti maysa a tao a mangiyeg kenkuana iti palasio. Iti balayna, nalimed a sinaludsod kenkuana ti ari, "Adda kadi sao manipud kenni Yahweh?" Simmungbat ni Jeremias, "Adda iti sao: "Maiyawatkanto iti ima ti ari ti Babilonia." 18 Ket kinuna ni Jeremias kenni Ari Zedekias, "Ania ti nakabasolak kenka, kadagiti adipenmo wenco kadagityo a tattao tapno ibaluddik? 19 Sadino ti ayan dagiti profetam, dagidiay nagipadto para kenka ken nagkuna a saan nga umay ti ari ti Babilonia a maibusor kenka wenco maibusor iti daytoy a daga? 20 Ngem ita dumngegka, apok nga ari! Patgam koma dagiti kiddawko iti sangoanam. Saannak koma nga isubli iti balay ni Jonatan nga eskriba, ta no isublinak sadiy, matayak." 21 Nangted ngarud ni Zedekias iti bilin. Inkabil dagiti adipenna ni Jeremias iti paraangan nga ayan dagiti agbanbantay. Inaldaw a maik-ikkan isuna iti tinapay manipud iti kalsada dagiti panadero, agingga a naibus dagiti tinapay iti siudad. Nagtalinaedanna iti imada. 22 Kitaem! Amin dagiti babai a nabati iti balaymo, ari ti Juda, ket maipanto kadagiti opisial ti ari ti Babilonia. Ibaganto dagitoy a babbai kenka, 'Inallilawdaka dagiti gagayemmo; ket dinadaeldeka. Nailumlumen ita dagiti sakam iti pitak ket panawandakanto dagiti gagayemmo.' 23 Ta amin nga assawam ken putotmo ket maipanto iti ayan dagiti Caldeo, ket sika a mismo ket saankindo a makalibas kadagiti imada. Matiliwnakanto ti ima ti ari ti Babilonia, ket mauramto daytoy a siudad." 24 Ket kinuna ni Zedekias kenni Jeremias, "Saanmo nga ibagbaga iti sasinoman

ti Babilonia, ket parmekennanto daytoy." 4 Isu a kinuna dagiti opisial iti ari, "Ipalubosmo koma a mapapatay daytoy a tao, ta iti daytoy a wagas ket pakpakapsutenna ti nakem dagiti makiranganet a lallaki iti daytoy a siudad, ken ti nakem dagiti amin a tattao iti siudad. Ibagbagana dagitoy a sasao, ta daytoy a tao ket saan ng agararamid iti pagsayaatan dagitoy a tattao, no di ket didigra." 5 Isu a kinuna ni Ari Zedekias, "Kitaem, adda isuna kadagita imayo agsipud ta awan ti ari a makabael a mangtubngar kadakayo." 6 Ket innalada ni Jeremias ket impurukda iti bubon ni Malkias, a putot ti ari. Ti bubon ket adda iti paraangan a pagbanbantayan. Imbabada ni Jeremias babaen kadagiti tali. Awan danum ti bubon, ngem napitak daytoy, ket nailumlom isuna kadagiti pitak. 7 Ita, ni Ebed Melec a taga-Cus ket maysa kadagiti eunuko iti balay ti ari. Nangngengega nga ingkabilda ni Jeremias iti bubon. Ita, agtugtugaw ti ari iti Ruangan ti Benjamin. 8 Isu a napan ni Ebed Melec manipud iti balay ti ari ket nakisao iti ari. Kinunana, 9 "Apok nga ari, dakes ti inaramid dagitoy a tattao iti panangratoda kenni Jeremias a profeta. Impurukda isuna iti bubon tapno matay sadiy iti bisin, agsipud ta awanen ti taraon iti siudad." 10 Ket binilin ti ari ni Ebed Melec a taga-Cus. Kinunana, "Idaaloam ti talopolo a lallaki ditoy ket iyaonyo ni Jeremias a profeta iti bubon sakbay a matay isuna." 11 Isu a nangidaulo ni Ebed Melec kadagiti lallaki ket napanda iti balay ti ari, iti bodega a nakaikabilan dagiti kawkawes iti sirok ti balay. Manipud sadiy, nangala isuna kadagiti ragas ken rutrot a kawkawes ket impauyaoda iti bubon kenni Jeremias babaen iti tali. 12 Kinuna ni Ebed Melec a taga-Cus kenni Jeremias, "Ikabilmo dagiti ragas ken dagiti rutrot a kawes iti kilikilim ket iputiputmo iti tali." Inaramid ngarud ni Jeremias dayta. 13 Ket ginuyodda ni Jeremias babaen kadagiti tali. Iti kastoy a wagas naiyawonda isuna iti bubon. Isu a nagtalinaed ni Jeremias iti paraangan a pagbanbantayan. 14 Ket nangipatulod ni Zedekias iti mensahe ket inyegda kenkuana ni Jeremias a profeta, iti maikatlo a pagserekian iti balay ni Yahweh. Kinuna ti ari kenni Jeremias, "Adda kayatko a saludsoden kenka. Saanmo nga ipaidam kaniak ti sungbat." 15 Kinuna ni Jeremias kenni Zedekias, "No sungbatanka, saan kadi a papatayennakto met laeng? Ken no balakadanka, saanak a denggen." 16 Ngem nalimed a nagsapata ni Zedekias kenni Jeremias a kinunana, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnayanon, a namarsua kadata, saanka a papatayen wenco ipaima kadagiti apgangpanggep a mangkettel iti bagmo." 17 Isu a kinuna ni Jeremias kenni Zedekias, "Ni Yahweh, a Dios a Mannakabalin amin, a Dios ti Israel, kastoy ti kunana: No rummuarka a mapan kadagiti opisial ti ari ti Babilonia, agbiagka, ket saanto a mapuoran daytoy a siudad. Abiagkanto ken ti pamiliam. 18 Ngem no saanka a mapan kadagiti opisial ti ari ti Babilonia, maipaimanto daytoy a siudad kadagiti Caldeo. Puoranda daytoy ket saankindo a makalibas iti imada." 19 Kinuna ni Ari Zedekias kenni Jeremias, "Ngem mabutengak kadagiti tattao ti Juda a timmiyon kadagiti Caldeo, gapu ta amangan no maipaimaa kadakuada tapno parigatendak." 20 Kinuna ni Jeremias, "Saandarda nga ipaima kadakuada. Agtulogka iti mensahe ni Yahweh nga ibagbagak kenka, tapno nasayat dagiti mapasamak kenka, ken tapno agbiagka. 21 Ngem no agkedekda a rummuar, daytoy ti impakita ni Yahweh kaniak: 22 Kitaem! Amin dagiti babai a nabati iti balaymo, ari ti Juda, ket maipanto kadagiti opisial ti ari ti Babilonia. Ibaganto dagitoy a babbai kenka, 'Inallilawdaka dagiti gagayemmo; ket dinadaeldeka. Nailumlumen ita dagiti sakam iti pitak ket panawandakanto dagiti gagayemmo.' 23 Ta amin nga assawam ken putotmo ket maipanto iti ayan dagiti Caldeo, ket sika a mismo ket saankindo a makalibas kadagiti imada. Matiliwnakanto ti ima ti ari ti Babilonia, ket mauramto daytoy a siudad." 24 Ket kinuna ni Zedekias kenni Jeremias, "Saanmo nga ibagbaga iti sasinoman

38 Nangngeg da Sefatias a putot ni Matan, Gedalias a putot ni Pasur, Jehucal a putot ni Selemias, ken Pasur a putot ni Malkias dagiti sasao nga imbagbaga ni Jeremias kadagiti amin a tattao. Ibagbagana, 2 "Kastoy ti ibagbaga ni Yahweh: "Mapapatayto ti sasinoman nga agnayada iti daytoy a siudad, babaen iti kampilan, panagbisin, ken didigra. Ngem makalasatto ti sasinoman a rummuar a mapan kadagiti Caldeo. Maispalna ti biagna, ket agbiag. 3 Kastoy ti ibagbaga ni Yahweh: Maipaimanto daytoy a siudad iti armada ti ari

ti maipanggep kadagitoy a sasao, tapno saanka a matay. **25** No madamag dagiti opisial a nakisoaoak kenka-no umayda ket ibagada kenka, "Ibagam kadakami ti nagsaritaanyo iti ari. Saanmo nga ilimed kadakami, ta no saan patayendaka. Ken ibagam kadakami ti imbag kaenka ti ari"- **26** ket nasken nga ibagam kadakuada, "Nagpakpakaasiak iti ari a saannak nga isubli iti balay ni Jonatan a matay sadiay." **27** Ket napan kenni Jeremias dagiti amin nga opisial ket nagsaludsoda kenkuana, isu nga insungbatna kadakuada ti imbilin ti ari kenkuana. Insardengda ngarud ti nakisoao kenkuana, gapu ta saanda a nangngeg ti nagsaritaan ni Jeremias ken ti ari. **28** Nagtalinaed ngarud ni Jeremias iti paraangan a pagbanbantayan agingga iti aldaw a nasakupen ti Jerusalem.

39 Iti maikasangapulo a bulan iti maikasiham a tawen a panagturay ni Zedekias a kas ari ti Juda, immay ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia a keduana dagiti amin nga armadana a maibusor iti Jerusalem ket linakubda daytoy. **2** Iti maika-uppat a bulan iti maikasangapulo ket maysa a tawen a panagturay ni Zedekias, iti maikasiyam nga aldaw dayta a bulan, naserrek ti siudad. **3** Ket immay amin dagiti opisial ti ari ti Babilonia ket naftugawda iti akintengnga a ruangan: da Nergal-salezer, Samgar Nebo, ken Sarsekim, a maysa a napapategt ngia opisial. Ni Nergal-salezer ket maysa a nangato nga opisial, ken dagiti dadduma ket opisial ti ari ti Babilonia. **4** Ket napasamak nga idi nakita ida ni Zedekias, nga ari ti Juda ken dagiti amin a mannakigubatna, naglibasda. Rimmuarda iti rabii manipud iti siudad iti dalan nga adda iti minuyungan ti ari, iti ruangan iti nagbaetan dagiti dua a pader. Rimmuar ti ari a nagturong idiy Araba. **5** Ngem kinamat ida ti armada dagiti Caldeo ket nakamatanda ni Zedekias iti patad ti Karayan Jordan a tanap nga asideg ti Jerico. Ket tiniliwda isuna ket impanda kenni Nebucadnesar, nga ari ti Babilonia, idiy Ribla iti daga ti Hamath, no sadinno ket impataw ni Nebucadnesar ti pannusana. **6** Pinatay ti ari ti Babilonia dagiti lallaki a putotni Zedekias iti imatngna idiy Ribla. Pinatayna pay amin dagiti opisiales ti Juda. **7** Ket sinukilna ti mata ni Zedekias ken kinawarraan iti brons tapno ipanda isuna idiy Babilonia. **8** Ket pinuorun dagiti Caldeo ti balay ti ari ken dagiti balbalay dagiti tattao. Rinebbada pay dagiti pader ti Jerusalem. **9** Ni Nebuzaradan, a kapitan dagiti agbanbantay iti ari, intalawna a kas balud dagiti nabatbat a tattao iti siudad. Karaman ditoy dagiti tattao a kimmapon kadagit Caldeo ken dagiti nabatbat a tattao iti siudad. **10** Ngem pinalubosan ni Nebuzaradan a kapitan dagiti agbanbantay iti ari dagiti kakukurapayan a tattao nga awan sanikuana nga agtalinaed iti daga ti Juda. Inikkanna ida kadagit kaubasan ken taltalon iti dayta met laeng nga aldaw. **11** Binilin ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia ni Nebuzaradan a kapitan dagiti agbanbantay iti ari maipanggep kenni Jeremias. Kinunana, **12** "Kuyogmo isuna ken aywanan isuna. Saamo isuna a drangran. Aramiden ti aniaman nga ibagana kenka." **13** Isu a ni Nebuzaradan a kapitan dagiti agbanbantay iti ari, ni Nebusasan a nangato a eunuko, ni Nergal-salezer a nangato nga opisial, ken amin a kapapatgan nga opisial ti ari ti Babilonia ket nangibaonda kadagit tattaoa. **14** Innala dagiti tattaoa ni Jeremias manipud iti paraangan dagiti agbanbantay ket impaaywanda kenni Gedalias a putot ni Ahikam a putot ni Safan, a mangiyawid kenkuana iti pagtaenganna, isu a nakignaed ni Jeremias kadagit tattao sadiay. **15** Ita, immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias kabayatan a nakabalud isuna iti paraangan dagiti agbanbantay, ket kinunana, **16** "Makitungtongka kenni Ebed Melec a taga-Cus ket ibagam, 'Ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Dios ti Israel, kastoy ti kunana: Dumngegka, dandaninkon nga ipatungpal dagiti saok a maibusor iti daytoy a siudad para iti didigra a saan ket a pagsayaatan. Ta matungpalto amin dagitoy iti sangoanam iti dayta nga aldaw. **17** Ngem ispalenkanto iti dayta nga aldaw-kastoy ti

pakaammo ni Yahweh-ket saankanto a maiapima kadagit tattao a pagbututngam. **18** Ta ispalenkanto. Saankanto a mapasag babaen iti kampilan. Makalasatkanto, agsipud ta agtaltalekka kaniak-kastoy ti impakaammo ni Yahweh."

40 Daytoy ti sao nga immay kenni Jeremias manipud kenni Yahweh kalpasan a pinalubosan isuna ni Nebuzaradan, a kapitan dagiti agbanbantay iti ari a mapan idiy Rama. Dayta ti lugar a nakaiyapanan ni Jeremias, ken ti lugar a nangrimpongunda kenkuana babaen kadigit kawar. Keduana dagiti amin a natiliw idiy Jerusalem ken Juda a maipan kas balud idiy Babilonia. **2** Innala ti pangulo dagiti agbanbantay ni Jeremias ket kinunana kenkuana, "Inkedden ni Yahweh a Diosmo daytoy a didigra a maibusor iti daytoy a lugar. **3** Isu nga inyeg ni Yahweh daytoy. Inaramidna no ania iti inkeddenga, agsipud ta nagbasolkayo a tattao kenkuana ken saankayo a tagtulnog iti timekna. Dayta ti makagapu a napasamak daytoy a banag kadakayo a tattao. **4** Ngem ita kitaem! Winawayawaanka itan manipud kadagit kawar nga adda kadagit imam. No iti panagkitam ket nasayaat a kumuyogka kaniak idiy Babilonia, saanmo ngarud nga aramiden. Kumitaka iti entero a daga iti sangoanam. Mapanka iti sadinoman a kayatmo a papanan." **5** Idi saan a simmungbat ni Jeremias, kinuna ni Nebuzaradan, "Mapanka kenni Gedalias a putot ni Ahikam a putot ni Safan, a dinutokan ti ari ti Babilonia a mangimaton kadagit siudad ti Juda. Makipagnaedka kenkuana a keduana dagiti tattao wenno mapanka iti sadinoman a kayatmo a papanan." Inikkana isuna ti pangulo dagiti agbanbantay iti ari iti taraon ken sagut, ket pinalubosanna isuna a pumanaw. **6** Napan ngarud ni Jeremias kenni Gedalias a putot ni Ahikam, idiy Mizpa. Nakipagnaed isuna kenkuana a keduana dagiti tattao a nabati iti daga. **7** Ita, dagiti dadduma a mangidadaul kadagit suldoado a Judio nga adda pay laeng idiy away-isuda ken dagiti tattaoa - ket nadamagda a dinutokan ti ari ti Babilonia ni Gedalias a putot ni Ahikam, nga agbalin a gobernador iti entero a daga. Nadamagda pay a dinutokan ni Nebucadnesar ni Gedalias a mangimaton kadagit lallaki, babbai, ken ubbing, a kakukurapayan a tattao iti daga, dagidiay saan a naipan a kas balud idiy Babilonia. **8** Napanda ngarud kenni Gedalias idiy Mizpa. Dagitoy a lallaki ket ni Ismael a putot ni Netanias; ni Johanan ken ni Jonatan, a putot ni Karea; ni Seraias a putot ni Tanhumet; dagiti lallaki a putot ni Efai a taga-Netofa; ken ni Jezanias a taga-Maachen dagiti soldadada. **9** Nagsapata ni Gedalias a putot ni Ahikam a putot ni Safan kadakuada ken kadagit tattaoa, ket kinunana kadakuada. "Saankayo nga agbutengt ngia agserbi kadagit opisial a Caldeo. Agnaedkayo iti daga ket agserbikayo iti ari ti Babilonia ket awanto ti pakaan-anoanya. **10** Ket kitaenyo, agnaedkayo idiy Mizpa tapno makisinnarak kadagit Caldeo nga immay kadatayo. Isu nga agurnongkayo iti arak, bungbunga a maapit iti tiempo ti kalgaw, ken lana ket idulinyo kadagit pagkargaanyo. Agnaedkayo kadagit siudad a sinakupyo." **11** Ket nadamag dagiti amin a Judio idiy Moab, Ammon, ken Edom, ken iti tunggal daga a pinalubosan iti ari ti Babilonia nga agtalinaed dagiti nabatbat a tattao iti Juda, ket dinutokanna ni Gedalias a putot ni Ahikam a putot ni Safan a mangitray kadakuada. **12** Isu a nagsubli dagiti Judio manipud kadagit lugar a nakaiwarawaraanda. Nagsubli iti daga ti Juda, kenni Gedalias idiy Mizpa. Nangurnongda iti nakaad-adu nga arak ken bungbunga iti tiempo ti kalgaw. **13** Ni Johanan a putot ni Karea ken dagiti amin a mangidadaul kadagit armada idiy away ket napan kenni Gedalias idiy Mizpa. **14** Kinunada kenkuana, "Ammom kadi nga imbaon ni Baalis nga ari dagiti tattao ti Ammon ni Ismael a putot ni Nethanias tapno papatayennaka?" Ngem saan a namati ni

Gedalias a putot ni Ahikim kadakuada. **15** Isu a ni Johanan a putot ni Karea, kinatungtongna iti nalimed ni Gedalias idiy Mizpa ket kinunana, "Palubosannaak a mapan mangpapataway kenni Ismael a putot ni Netanias. Awanto ti mangpanunot a siak ti mangpapataway kenkuana. Apay koma a papatayenka? Apay a palubosam a mawarawara ti entero a Juda a nagummongkenka ken mapukaw dagiti nabatbat a tattao ti Juda?" **16** Ngem kinuna ni Gedalias a putot ni Ahikam kenni Johanan a putot ni Karea, "Saamo nga aramiden daytoy a banag, ta agul-ulbodka maipapan kenni Ismael."

41 Ngem napasamak nga iti maika-pito a bulan, ni Ismael a putot ni Netanias a putot ni Elisama, a nagaraud iti pamilia dagiti ari, ken sumagmamano nga opisial ti ari-kaduana iti sangapulo a lallaki-ket napanda kenni Gedalias a putot ni Ahikam, idiy Mizpa. Nagsasangoda a nangan idiy Mizpa. **2** Ngem timmakder ni Ismael a putot ni Netanias, ken dagiti sangapulo a lallaki a kaduana ket dinarupda ni Gedalias a putot ni Ahikam a putot ni Safan, babaen iti kampilan. Pinatay ni Ismael ni Gedalias, a dinutokan ti ari ti Babilonia a mangimatton iti daga. **3** Ket pinapatay ni Ismael dagiti amin a Judio a kadua ni Gedalias idiy Mizpa ken dagiti mannakigubat a Caldeo a nasarakanda sadiy. **4** Ket daytoy ti maikadua nga aldaw kalapanan ti panangpapatayda kenni Gedalias, ngem awan ti siasinoman a nakaammo. **5** Adda lallaki nga immay manipud Sikem, Silo, ken Samaria-walopulu a lallaki a nangahit kadagiti barbasda, nangrayab-d a kadagiti kawesda, ken nangsugat kadagiti bagbagida-adda iggenda a taraon a maisagut ken insenso nga ipanda iti balay ni Yahweh. **6** Isu a rimmuar ni Ismael a putot ni Netanias manipud Mizpa tapno sabtentna ida bayat ti ipapanda, a magnagna ken agsangsangitda. Ket napasamak nga idi masabatna ida, kinunana kadakuada, "Umaykayo kenni Gedalias a putot ni Ahikam!" **7** Ket napasamak nga idi simrekda iti siudad, pinapatay ida ni Ismael a putot ni Netanias ken intappuakna ida iti abot, isuna ken dagiti lallaki a kakaduana. **8** Ngem adda sangapulo a lallaki a kadakuada a nagkuna kenni Ismael, "Saannakami a papatayen, ta adda taraonmi kadagiti talatalonmi: trigo ken sebada, lana ken diro." Isu a saanna ida a pinapatay agraman dagiti dadduma a kakaduada. **9** Ti abot a nangibellengan ni Ismael kadagiti bangkay dagiti lallaki a pinapatayda agraman ni Gedalias-daytoy a dakkel nga abot ket kinali ni Ari Asa idi rinaut ida ni Ari Baasa nga ari ti Israel. Pinunno daytoy ni Ismael a putot ni Netanias kadagiti pinapatayna. **10** Ti simmaruno ket tiniliw amin ni Ismael dagiti tattao nga adda idiy Mizpa, dagiti babbai a putot ti ari ken amin dagiti tattao a nabatbat idiy Mizpa nga impaaywan ni Nebuzaradan, a pangulo dagiti agbanbantay, kenni Gedalias a putot ni Ahikam. Tiniliw ngarud ida ni Ismael a putot ni Netanias ket kalpasanna, pimmanaw tapno bumallasiw iti ayan dagiti tattao ti Ammon. **11** Ngem nadamag ni Johanan a putot ni Karea ken dagiti amin a mangidadaulo a kaduana dagiti amin a dakes nga inaramid ni Ismael a putot ni Netanias. **12** Isu nga inummongda amin dagiti tattaoda ket napanda nakiranganet kenni Ismael a putot ni Netanias. Nasarakanda isuna iti nalawa a pagdigusan idiy Gabaon. **13** Ket napasamak nga idi nakita dagiti amin a tattao a kadua ni Ismael ni Johanan a putot ni Karea ken dagiti amin a mangidadaulo ti armada a kakaduana, naragsakanda unay. **14** Isu nga amin dagiti tattao a tiniliw ni Ismael idiy Mizpa ket nagsubli ket napanda kenni Johanan a putot ni Karea. **15** Ngem naglibas ni Ismael a putot ni Netanias a kaduana dagiti walo a lallaki manipud kenni Johanan. Napan isuna kadagiti tattao ti Ammon. **16** Inkuyog ni Johanan, a putot ni Karea ken dagiti amin a mangidadaulo kadagiti armada, dagiti amin a tattao manipud Mizpa a naispal manipud kenni Ismael a putot ni Netanias. Daytoy ket kalpasan iti panangpapatay ni Ismael kenni Gedalias a putot ni Ahikam. Innala ni Johanan ken dagiti kakaduana dagiti napiipigsa

a lallaki, dagiti mannakigubat a lallaki, dagiti babbai ken ubbing, ken dagiti eunoko a naispal idiy Gabaon. **17** Ket napanda naggian iti apagbiit idiy Gerut Kimham, nga asideg iti Betlehem. Mapanda koma idiy Egjpto **18** gapu kadagit Caldeo. Mabutengda kadakuada agsipud ta pinapatay ni Ismael a putot ni Netanias ni Gedalias a putot ni Ahikam, a dinutokan ti ari ti Babilonia a mangiturya iti daga.

42 Kalpasanna, amin dagiti mangidadaulo iti armada, ni Johanan a putot ni Karea, ni Azarias a putot ni Hosias, ken amin dagiti tattao manipud iti kanunummoan aqgingga iti katatan-okan ket immasidega kenni Jeremias a profeta. **2** Kinunada kenkuana, "Palubosannakami koma nga ibagami kenka dagiti kiddawmi. Ikararagannakami kenni Yahweh a Diosmo para kadagitoy a tattao a nabatbat gapu ta sumagmamanokami laengen, kas makitam met. **3** Kiddawem kenni Yahweh a Diosmo nga ibagana kadakami ti dalam a rumbeng a turongenmi ken ti rumbeng nga aramidenmi." **4** Isu a kinuna kadakuada ni Jeremias a profeta, "Nangneggko ti kiddawyo. Dumneggkayo, agkararagak kenni Yahweh a Diosyo a kas iti kiniddawyo. Aniaman ti sungbat ni Yahweh, ibagako kadakayo. Awan ti ilimedko kadakayo." **5** Kinunada kenni Jeremias, "Ni Yahweh koma ti agbalin a pudno ken mapagtalkan a saksi maibusor kadakami no saanmi nga aramiden ti amin nga ibaga kadakami ni Yahweh a Diosmo nga aramidenmi. **6** Nasayaat man wenco dakes daytoy, tungpalenminto ti timek ni Yahweh a Diostayo a pangibabaonanmi kenka, tapno awanto ti pakaan-anoanmi no tungpalenmi ti timek ni Yahweh a Diostayo." **7** Ket napasamak a kalapanan ti sangapulo nga aldaw, immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias. **8** Isu a pinaayaban ni Jeremias ni Johanan a putot a lalaki ni Karea ken dagiti amin a pangulo ti armada a kaduana, ken dagiti amin a tattao manipud iti kanunumoan aqgingga iti katatan-okan. **9** Ket kinunana kadakuada, "Ni Yahweh a Dio ti Israel, a nangibaonanyo kaniak tapno maidatagko iti sangoananna ti kiddawyo. Kastoy ti kuna ni Yahweh, **10** No agsulikayo ket agnaedkayo iti daytoy a daga, ibangonkayo ket saankayonto a dadelan; imulakayonto ket saankayonto a parutan, ta saankon nga ipatungpal ti didigra nga inyegko kadakayo. **11** Saankayo nga agbuteng kenkuana—daytony ket pakaammo ni Yahweh—agsipud ta addaak kadakayo tapno isalakankayo ken ispalenkayo manipud iti imana. **12** Ta ipalak-amkonto kadakayo ti asi. Kaasiannakayto ken isublinakayto iti dagayo. **13** Ngem kas pangarigan ta ibagayo, "Saankami nga agnaed iti daytoy a daga"—no saankayo a dumngeg iti timekko, ti timek ni Yahweh a Diosyo. **14** Kas pangarigan ta ibagayo, "Saan! Mapankami iti daga ti Egjpto a saanmi a pakakitaan iti gubat, a saanmi a pakangngegan iti uni ti tangguyob, ken lugar a saankaminto a mabisinan. Agnaedkami sadiy." **15** Ita, dumneggkayo iti daytoy a sao ni Yahweh, dakyato a nabatbat iti Juda. Ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dio ti Israel, kastoy ti kunana, "No ipilityo a mapan idiy Egjpto, tapno mapankayo agnaed sadiy, **16** ngarud, ti kampilan a pagbutbutnganyo ket un-unaaannakayto pay iti daga ti Egjpto. Ket ti panagbisin a pagbutbutnganyo, kamatenakayonto idiy Egjpto. Ket mataykayonto sadiy. **17** Isu a mapasamak nga amin a tattao a mangipilit a mapan idiy Egjpto tapno agnaed sadiy ket matayto babaen iti kampilan, panagbisin, wenco didigra. Awanto ti makalasat kadakuada, awanto ti makalibas iti didigra nga inyegko kadakuada. **18** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dio ti Israel: Kas iti pannakaidissuor ti unget ken puntotko kadagiti agnaed idiy Jerusalem, maidissuor met ti puntotko kadakayo no mapankayo idiy Egjpto. Agbalinkayto a pakakitaan iti maysa a nailundon ken mabutengto dagiti tattao inton maktida ti napasamak kadakayo; mausarto ti nagan ti iliyo no adda ti agilundon ken agangaw. Ket saanyonto a makita manen daytoy a lugar." **19** Ket kinuna

ni Jeremias, "Nagsao ni Yahweh maipapan kadakayo—dakayo a nabatbatit iti Juda. Saankayo a mapan idiy Egjito! Ammoyon nga ita nga aldaw, nagbalinak a saksi ti maibusor kadakayo. **20** Ta biagyo a mismo ti pagbayadyo iti panangibaonyo kaniak kenni Yahweh a Diostayo. Amin nga ibaga ni Yahweh a Diostayo, ibagam kadakami ket aramidemni dagitoy." **21** Ta imbagak met kadakayo ita nga aldaw, ngem saankayo a dimngeg iti timek ni Yahweh a Diostayo wenco iti aniaman a banag maipapan iti nangibaonanna kaniak kadakayo. **22** Ita ngarud, masapul a maammoanyo a mataykayo bababen iti kampilan, panagbisin, ken didigra iti lugar a tinarigagayano a mapan pagnaedan."

43 Ket napasamak a naiwaragawag ni Jeremias kadagit amin a tattao dagiti amin a sasao ni Yahweh a Diotsa nga imbaa kenkuana ni Yahweh a Diotsa nga ibagan. **2** Ni Azarias a putot ni Hosaias, ni Johanan a putot ni Karea, ken amin dagiti natangsit a lallaki, kinunada kenni Jeremias, "Agul-ulbodka. Saannaka nga imbaon ni Yahweh a Diostayo tapno ibagam, "Saankayo a mapan agnaed idiy Egjito." **3** Ta durdurogannaka ni Baruc nga anak ni Nerias maibusor kadakami tapno ipaimanakami kadagit Caldeo, tapno papatayennakami ken pagbalinennakami a balud idiy Babilonia." **4** Isu a ni Johanan a putot ni Karea, dagiti amin a prinsipe ti armada, ken dagiti amin a tattao, saanda a dimngeg iti timek ni Yahweh nga agnaedda iti daga ti Juda. **5** Innala amin ni Johanan a putot ni Karea ken dagiti amin a mangidaualo ti armada dagiti amin a nabatbatit iti Juda a nagsubli manipud kadagit amin a nasion a nakaiwarawaraanda tapno agnaedda iti daga ti Juda. **6** Innalada dagiti lallaki ken babbai, dagiti ubbing ken dagiti putot a babbai ti ari, ken tunggal tao a pinaaywanan ni Nebuzaradan a kapitan dagiti guardia ti ari kenni Gedalias a putot ni Ahikam a putot ni Safan. Innalada met ni Jeremias a profeta ken ni Baruc a putot ni Nerias. **7** Napanda iti daga ti Egjito' idiy Tapanes, gapu ta saanda a dimngeg iti timek ni Yahweh. **8** Immay ngarud kenni Jeremias ti sao ni Yahweh idiy Tapanes a kunana, **9** "Mangalaka iti sumagmamanu a dadakkel a batbato, kalpasanna, iti imatang dagiti tattao ti Juda, ikalim dagitoy iti nasemento a paset iti pagserken ti balay ni Faraon idiy Tapanes." **10** Ket ibagam kadakuada, "Ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, kastoy ti kunana, 'Dumngeskayo, dandanin ti tiempo a mangibaonak kadagit mensahero a mangala kenni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia kas adipenko. Isaadkonto ti tronona iti rabaw dagitoy a batbato nga inkalim, Jeremias. Ipasdeko ni Nebucadnesar ti dakkel a toldana iti rabaw dagitoy. **11** Ta umayto isuna ket rautenna ti daga ti Egjito. Siasinoman a naituding a matay ket maiyawatto iti patay. Siasinoman a naituding a maipanaw a kas balud ket maipanawto a kas balud. Ken siasinoman a naituding iti kampilan ket maiyawatto iti kampilan. **12** Ket mangpasgedako iti apuy kadagit templo dagiti didiosen ti Egjito. Puoran wenco samsamento dagitoy ni Nebucadnezar. Dalusannantu a naan-anay ti daga ti Egjito a kas iti panangdalus dagiti agpaspastor kadagit tuma iti kawesda. Rummuarto isuna iti dayta a lugar a sibaballigi. **13** Rebbaennanto dagiti adigi a batbato idiy Heliopolis iti daga ti Egjito. Puorannanto dagiti templo dagiti didiosen ti Egjito."

44 Daytoy ti sao nga immay kenni Jeremias maipapan kadagit amin a taga-Juda a nagnaed iti daga ti Egjito, dagiti agnanaed idiy Migdol, Tapanes, Memfis ken iti daga ti Patros. **2** "Ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, kastoy ti kunana: Nakitayo a mismo dagiti amin a didigra nga iyegeko iti Jerusalem ken kadagit amin a siudad ti Juda. Kitaenyo, langalang dagitoy ita. Awan ti agnanaed kadagitoy. **3** Daytoy ket gapu kadagit dinadangkes a

banbanag nga inaramidda a nakaigapoano ti panagungetko gapu iti panagpupoorda iti insenso ken panagdaydayawda kadagit didiosen. Dagitoy ket didiosen a saanda nga am-ammo, uray dakayo, ken uray pay dagiti kapanonanyo. **4** Isu a namin-anok nga imbaon kadakuada dagiti amin nga adipenko a profeta. Imbaonko ida a mangibaga iti, 'Isardengyo ti pananggar-aramidyo kadagitoy a makarimon a banbanag a kagurak.' **5** Ngem saanda a dimngeg. Nagkedkedda a dumngeg wenco tumalikud iti kinadangkesda nga isu iti panangpuorda kadagit insenso kas panagdayawda kadagit didiosen. **6** Isu a ti unget ken pungtotko ket naidissuor ken nangpasged iti apoy kadagit siudad ti Juda ken kadagit kalsada ti Jerusalem. Isu a nagbalin dagitoy a langalang ken nadadael dagitoy, a kas iti daytoy agdama a tiempo." **7** Isu nga ita, ni Yahweh a Dios a Mannakabalin-amin ken Dios ti Israel, kastoy ti kunana, "Apay ketdi ngagaramidkayo iti kinadangkes maibusor kadagit bagbagiyo? Apay nga isinsinayo dagiti bagbagiyo manipud iti Juda—lallaki ken babbai, ubbing ken maladaga? Awanto kadakayo iti mabati. **8** Gapu iti kinadangkesyo, pinagpungtotdak gapu kadagit aramid dagiti imayo, iti panangpuoryo iti insenso maipaay kadagit didiosen iti daga ti Egjito, a napanyo nagnaedan. Napankayo sadiay iti kasta ket madadaelkayo, iti kasta ket agbalinkayo a lunod ken pagangangawan kadagit amin a nasion iti daga. **9** Nalipatanyo kadin ti kinadangkes nga inaramid dagiti kapanonanyo, ken ti kinadangkes nga inaramid dagiti ari ti Juda ken dagiti assawada? Nalipatanyo kadin ti kinadakes nga inaramido ken dagiti assawayo iti daga ti Juda ken kadagit kalsada ti Jerusalem? **10** Agingga kadagitoy a tiempo, saanda pay laeng a nagpakumbaba. Saanda a bigbigbigen wenco tungtungpalen dagiti paglinteak wenco alagadek nga intedko kadakuada ken kadagit kapanonanda." **11** Isu a ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, kastoy ti kuna, "Dumngeskayo, ingkeddengkon nga agtignayak a maibusor kadakayo, nga iyegeko kadakayo ti didigra ken ti panangdadaelko iti entero a Juda. **12** Ta alaekto dagiti nabatbatit iti Juda nga agpilit a mapan agnaed idiy Egjito. Aramidek daytoy tapno mapukawdanto amin iti daga ti Egjito. Mapasagdanto babaen iti kampilan ken panagbisin. Manipud iti kababaan akingga iti kangoatoa a tattao, mapukawdanto babaen iti kampilan ken panagbisin. Mataydanto ket mausarto ti nagan ti nasionda no adda agsapat, agilunod, agibabain, ken nakakaasinto ti kasasaadha. **13** Ta dusaecko dagiti tattao nga agnanaed iti daga ti Egjito a kas iti panangdusak iti Jerusalem babaen iti kampilan, panagbisin, ken didigra. **14** Awan kadagit nabatbatit iti Juda a mapan agnaed idiy Egjito ti agsubli tapno agnaedda saday. Awanto kadakuada ti makasubli malaksid iti sumagmamanu a makalibas." **15** Kalpasanna, simmungbat kenni Jeremias dagiti amin a lallaki a makin-ammo nga agpuopu dagiti assawada iti insenso kadagit didiosen, ken amin a babbai nga adda iti dakkel a gimong ken amin dagiti tattao nga agnanaed iti daga ti Egjito idiy Patros. **16** Kinunada, "Maipanggep iti sao nga imbagam kadakami iti nagan ni Yahweh: Saankami a dumngeskeng kenka. **17** Ta pudno nga aramidemni dagiti amin a banbanag nga imbagami nga aramidemni: mangpuorkami iti insenso para iti Reyna ti Langit ken mangibukbokkami kadagit daton a mainum kenkuana a kas iti inaramidmi, dagiti kapanonami, dagiti arimi, ken dagiti mangidauolomi kadagit siudad ti Juda ken kadagit kalsada ti Jerusalem. Ket aglaplapusanon ti taraonmi, ken rumang-aykami, a saanmi a mapasaran ti aniaman a didigra. **18** Ildi insardengmi ti panangaramid kadagitoy a banbanag, a saankamin a nangpuor iti insenso maipaay iti Reyna ti Langit ken saankamin a nangibukbok iti daton a mainum maipaay kenkuana, nagsagabakami met amin ken adda pay natnatay kadakami babaen iti kampilan ken panagbisin." **19** Kinuna dagiti babbai, "Idi agipupuorkami iti insenso

kas daton iti Reyna ti Langit ken agibukbukbokkami iti mainum a kas daton kenkuuna, inaramidmi kadi dagitoy a banbanag a saan nga ammo dagiti assawami?" 20 Ket kinuna ni Jeremias kadagit amin a tattao—kadagit lallaki ken babbai, ken kadagit amin a tattao a simmungbat kenkuuna—nagsao a kunana, 21 "Saan kadi a malagip ni Yahweh dagiti insenso a pinuoranyo kadagit siudad ti Juda ken kadagit kalsada ti Jerusalem—dakayo ken dagiti kapuonanyo, dagiti ar-ariyo ken mangidadauloy, ken dagiti tattao iti daga? Malaglagip ni Yahweh daytoy; saanna a malipatan daytoy. 22 Ket saannan a maanus pay daytoy gapu kadagit dinadangkes nga ar-aramidy, gapu kadagit makarimon nga inaramidy. Ket nagbalin a langalang ti dagayo, nakabutbuteng, ken lunod isu nga awanen ti agnanaed iti daytoy a kas iti agdama. 23 Gapu ta nangpuorkayo iti insenso ket nagbasolkayo kenni Yahweh, ken gapu ta saanyo nga ipangpangag ti timekna, ti lintegna, dagiti alagadenna, wenco ti pamannekneksna iti tulagna, napasamak kadakayo daytoy a didigra a kas iti agdama." 24 Ket kinuna ni Jeremias kadagit amin a tattao ken kadagit amin a babbai, "Denggenyo ti sao ni Yahweh, dakayo amin a taga-Juda nga agnanaed iti daga ti Egipito, 'Dumngegkayo, inkarik iti natan-ok a ngancko—kuna ni Yahweh. Saanton nga umawag iti naganko dagiti ngiwat ti sasinoman a tattao ti Juda iti entero a daga ti Egipito, dakayo nga agkunkuna ita, 'Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon.'" 25 Ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, kastoy ti kunana, 'Apgada nga imbagayo, dakayo ken dagiti assawayo a babbai ken impatungpalyo babaen kadagit imayo ti kinunayo a, "Pudno nga ipatungpalmi dagiti insapatami a dayawenmi ti Reyna ti Langit, a mangibukbokkami iti mainum a daton a maipaay kenkuuna." Ita, aramidenyo dagiti insapatayo; ipatungpalyo dagitoy.'

26 Isu nga ita, denggenyo ti sao ni Yahweh, dakayo amin a taga-Juda nga agnanaed iti daga ti Egipito, 'Dumngegkayo, inkarik iti natan-ok a ngancko—kuna ni Yahweh. Saanton nga umawag iti naganko dagiti ngiwat ti sasinoman a tattao ti Juda iti entero a daga ti Egipito, dakayo nga agkunkuna ita, 'Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon.' 27 Dumngegkayo, buybuyaek ida para iti pannakadidigra a saan ket a para iti pagsayaatan. Mapukawto ti tunggal tao ti Juda nga adda iti daga ti Egipito babaen iti kampilan ken panagbisin agingga a mapukawda amin. 28 Ket agsulinto dagiti nakalasat iti kampilan iti daga ti Juda manipud iti daga ti Egipito, bassitdanto laeng. Isu a maammoanto dagiti amin a nabatbatit iti Juda a napan nagnae iti daga ti Egipito no siasino ti akin-sao iti pumudno: ti imbagak wenno ti imbagada. 29 Daytoyo ti pagilasimanyo—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—a dusaeenkayo iti daytoy a lugar, tapno maammoanyo a pudno a rautendakayonto dagiti sasaok babaen kadagit didigra.' 30 Kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Dumngegkayo, dandanit ti panangiyawatko kenni Faraon Hofra nga ari ti Egipito kadagit kabusorna ken kadagit manggangandat a mangketel iti biagna. Daytoy ket kaslanto iti panangiyawatko kenni Zedekias nga ari ti Juda kenni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia a kabusorna a manggandat iti biagna."

45 Daytoy ti sao nga imbagia ni Jeremias a profeta kenni Baruc a putot ni Nerias. Napasamak daytoy idi insurat ni Baruc dagitoy a sasao iti maysa a nalukot a pagsuratyan bayat nga idikdikta ni Jeremias—daytoy ket idi maika-uppat a tawen a panagturay ni Jehoiakim a putot ni Josias kas ari ti Juda, a kunana, 2 "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Dios ti Israel kenka, Baruc: 3 Kinunam, 'Asiak pay, ta ninayunan ni Yahweh ti panagrigrigatko. Nabannogakon gapu iti panagas-asugko; awan iti inanak.' 4 Kastoy ti rumbeng nga ibagam kenkuuna: 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Kitaem, rebrebbaeak itan ti imbangonko. Parparutek itan ti inmulak. Mapasamak daytoy iti entero a daga. 5 Ngem mangnammamaka kadi iti nasasayaat a banbanag para iti bagim? Saanno a namnamaen dayta. Ta dumngegka, um-umayen ti didigra iti amin a sangkataao—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—ngem itedko kenka ti biagmo a kas banag a sinamsammo iti sasinoman a papanam."

46 Daytoy ti sao ni Yahweh nga immay kenni Jeremias a profeta maipanggep kadagit nasiom. 2 Maipapan iti Egipito: "Maipanggep daytoy iti armada ni Faraon Neco nga ari ti Egipito nga adda idiyay Carkemis iti asideg ti Karayan Eufrates. Daytoy ti armada a pinarmek ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia iti maika-uppat a tawen a panagturay ni Jehoiakim a putot ni Josias, a kas ari ti Juda: 3 Isaganayo dagiti babassit ken dagiti dadakkil a kalasag, ket mapankayo makigubat. 4 Isaganayo dagiti kabalio ket agsakaykayo kadagitoy, dakayo a kumakabalio. Aguestokayo, ken aghelmetkayo. Asaenyo dagiti gayang ken agkabalkayo. 5 Ania ti makitak ditoy? Mabutbutengda unay ken agtatarayda, ta naparmeken dagiti soldadoda. Agtatarayda nga aglemeng ket saanda a tumalliau. Adda panagbuteng iti sasinoman—kastoy ti pakaammo ni Yahweh— 6 saan a makaadayo dagiti napartak a tumaray, ket saan a makalibas dagiti soldado. Maitibkolda iti amianan ket matumbada iti igid ti Karayan Eufrates. 7 Siasino daytoy a dumakkil a kas iti Karayan Nilo, a dagiti danumna ket agallo-allon a kas kadagit karayan? 8 Dumakkil ti Egipito a kas iti Karayan Nilo, ket agallo-allon dagiti danumna a kas iti karayan. Kuna daytoy, 'Dumakkel; lapunusek ti daga. Dadelek dagiti siudad ken dagiti agnanaed kadagitoy. 9 Sumang-atkayo, dakayo a kabalio. Agungetkayo, dakayo a karuahen. Paruarenyo dagiti soldado, Cus ken Put, lallaki a maingel ken addaan kadagit kalasag, ken Ludim, lallaki a nalaing a pumapanan.' 10 Daytanto ti aldaw a panagibales ti Apo a ni Yahweh a Mannakabalin-amin, ket balsennanto dagiti kabusorna. Mangalun-onto ti kampilan ket mapnektu daytoy. Inumento daytoy dagiti darada. Ta addanto daton para iti Apo a ni Yahweh a Mannakabalin-amin iti akin-amianan a daga iti igid ti Karayan Eufrates. 11 Sumang-atka idiyay Gallaad ket mangalaka iti agas, sika a birhen nga anak a babbai ti Egipito. Awan serserbi ti panangkabilmo iti adu nga agas iti bagim. Awan ti makapaimbag kaena. 12 Nangnegg dagiti nasiom ti pannakaibabainmo. Napunno ti daga kadagit panagdungdung-awmo, ta agdidinunpar dagiti soldado; ket mapasagda a padapada." 13 Kastoy ti sao nga imbagia ni Yahweh kenni Jeremias a profeta idy immay ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia ket rinautna ti daga ti Egipito: 14 "Ipadamagmo iti Egipito ket ipangnegromo iti Migdol ken Memfis. Kinunada iti Tapanes, Aguestokayo ken agsaganakayo, a mangikaluya kadagit bagbagiyo, ta alun-unento ti kampilan dagiti amin nga adda iti aglawlawyo. 15 Apay ngarud a timmaray ti didiosenyu a ni Apis? Apay a saan a makatakdeler iti didiosenyu a kalaikan a baka. Tinulid isuna ni Yahweh. 16 Naynayunanna ti bilang dagiti maitibkold. Matumtumba dagiti soldado ket uray da la agpippinwandag. Ibagbagada, "Tumakdertayo. Agawidtayon. Agsubitayo kadagit tattaotayo, iti daga a nakaiyanakantayo. Panawantayon daytoy a kampilan a mangparparmek kadatayo." 17 Imbagada sadiay, "Ni Faraon nga ari ti Egipito ket maysa laeng nga ariwawa, maysa a tao a nangitulok a mapukawti gundawayna." 18 "Siak a Dios nga adda iti agnanayon—kastoy ti pakaammo ti ari—ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti nagano, addanto umay a kas iti Bantay Tabor ken Bantay Carmel iti igid ti baybay. 19 Isaganayo dagiti gargaretyo para iti pannakaipanawyo a kas balud, dakayo nga annak a babbai nga agnanaed idiyay Egipito. Ta ti Memfis ket agbalinto a makapabuteng ken langalang, isu nga awanto iti agnanaed sadiay. 20 Ti Egipito ket maysa a napintas nga urban a baka, ngem umayto ti insektu nga agkagat a naggapu iti amianan. Umayto daytoy. 21 Dagiti natangdanan a soldadona ket kasla napalukmeg a baka, ngem agsanudda ken agtarayda. Saanda a sangsangkamaysa a makiranganet, ta umayto ti aldaw ti pannakadidigrada, ti tiempo ti pannakadusada. 22 Agkarasakas ti Egipito a kas iti uleg ken aguyas nga umadayo, ta um-umayen dagiti

kabusoma. Agturongda kenkuana a kas kadagiti lallaki a pumupukan iti kayo a nagtagiwasay. **23** Putdendantu dagiti kaykayo kadagiti kabakiran—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—uray no kabakbakiran daytoy. Ta ad-adunto dagiti kabusor ngem kadagiti dudon, a saan a mabilang. **24** Mapabainantu tti anak a babai ti Egipito. Maiyawatto isuna kadagiti tatto a naggapu iti amianan.” **25** Kuna ni Yahweh a Mannakablin-amin a Dios ti Israel, “Dumngegkayo, dandanin ti panangusak kenni Amon a didiosen ti Tebes, ni Faraon, iti Egipito ken kadagiti didiosenna, dagiti ari daytoy a Faraon, ken dagiti agtaltalek kadakuada. **26** Iyawatkonto ida kadagiti mangayat a mangkettel iti biagda, iti ima ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia ken kadagiti adipenna. Ket kalpasan daytoy, addanto manen agnaed iti Egipito a kas idu un-unana nga al-alawd—kastoy ti pakaammo ni Yahweh.” **27** Ngem sika, Jacob nga adipenko, saanka nga agbuteng. Saanka a maupay, Israel, ta dumngegkayo, umadanin ti panangisublik kenka manipud iti adayo, ken dagiti kaputotam manipud iti daga a naakaipananda a kas balud. Ket agsulinto ni Jacob, makasarak iti kappia ken natalgedto, ket awantu ti siasinoman a mamagbuteng kenkuana. **28** Sika Jacob nga adipenko, saanka nga agbuteng—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ta addaak kenka, iyegkonto ngarud ti naan-anay a pannakadadael maibusor kadagiti amin a nasion a nangiwarawaraak kenka. Ngem saanka a dadaelen a naan-anay. Ngem sililinteg nga aturenka ken dusaenkanto a dusena.”

47 Kastoy ti kuna ni Yahweh nga immay kenni Jeremias a profeta maipapan kadagiti Filisteo. Immay daytoy a sao kenkuana sakbay a rinaut ni Faraon ti Gaza. **2** “Kastoy ti kuna ni Yahweh: Kitaem, dumakdakkel ti danum idiy amianan. Kiyarigandanto iti agluplupias a karayan! Ket lapunusendanto ti daga ken ti amin a banag nga adda iti daytoy, dagiti siudad ken dagiti agnanaed iti daytoy! Isu nga agpukkawto ti tunggal maysa tapno agpatulong, ken agdung-awto dagiti amin nga agnanaed iti daga. **3** Gapu iti dalagudog iti panagbaddek dagiti kuko ti napipigsa a kabalioda, gapu iti karadakad dagiti karuaheda ken iti anit-it dagiti pilidda, saanto a matulongan dagiti amma dagiti annakda gapu iti kinakapsutda. **4** Ta dumtenteng ti aldad a pannakadadael dagiti amin a Filisteo, a maikkat manipud iti Tiro ken Sidon ti tunggal nakalasat a mangayat a mangtulong kadakuada. Ta dadaeleton ni Yahweh dagiti Filisteo, dagiti nagtalinaed iti isla ti Kaptor. **5** Dumtenteng ti pannakaliboo iti Gaza. No maipapan met iti Askelon, dagiti tatto a nabati iti tanapda ket mapaulimekto. Kasano kapaut ti panangsugatmo iti bagim iti panagladladingitmo? **6** Asika pay, kampilan ni Yahweh! Kasano pay kabayag aginngga nga agulimekka! Agsublica iti kalubam! Agsardeng ken agulimekka. **7** Kasano nga agulimekka, idinto ta binilinnaka ni Yahweh. Imbaonnaka a mangraut iti Askelon ken dagiti adda iti igid ti baybay.”

48 Iti Moab, kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakablin-amin a Dios ti Israel, “Asi pay ti Nebo, ta nadadaelen daytoy. Naparmeken ken naibabain ti Kiriataim. Narban ti sarikedkedna ken naibabain. **2** Awanen ti dayaw ti Moab. Dagiti kabusorda iti Hesbon ket nagpanggep iti dakes a maibusor iti kenkuana. Kinunuda, ‘Umaykayo ta dadelentayo ti saadna a kas nasion. Mapukawto met ti Madmen-kamatennakanto ti kampilan.’ **3** Denggem! Adda ikkis nga aggapu iti Horonaim, a nagbalinen a langalang ken dakkel a pannakadadael. **4** Nadadaelen ti Moab. Impangngeg dagiti annakna dagiti sangitda. **5** Sumang-atda nga agsangsangit ti turod ti Luhit, ta iti dala n sumalog a mapan iti Horonaim, mangngeg dagiti ikkis gapu iti pannakadadael. **6** Agtaraykayo! Ispalenyu dagiti biagyo ket agbalinkayo a kasla kadagiti kayo a juniper idiy letang. **7** Ta gapu iti panagtalekyo kadagiti araramidenyo ken iti

kinabaknangyo, matiliwkayonto met. Ket maipapanawto a kas balud ni Kemos, agraman dagiti papadi ken dagiti mangidadaulona. **8** Ta umayto iti tunggal siudad ti manangdadael; awanto ti siudad a makalibas. Isu a mapukawto ti tanap ken madadaelto ti patad, a kas kinuna ni Yahweh. **9** Ikkanyo ti Moab kadagiti payak, ta masapul a tumayab isuna nga umadayo. Agbalinto a langalang dagiti siudadna, ket awan iti siasinoman nga agnaed kadagitoy. **10** Mailunod koma ti siasinoman a masadut a mangaramid iti trabaho ni Yahweh! Mailunod koma ti siasinoman a saan a mangasut iti kampilanna tapno mangpasayasya iti dara! **11** Nakarikna iti kinatalged ti Moab manipud kinaubingna. Maiyarig isuna iti arakna a saan pay a pulos a naiyakar iti sabali a banga. Saan pay isuna a naipanaw a kas balud. Isu a naimas ti ramanna a kas iti sigud; saan a nagbaliw ti ramanna. **12** Isu a kitaema, dumtenteng dagiti aldad—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—inton ibaonko kenkuana dagiti mangibukbok kenkuana ken mangipakbo kadagiti amin a bangana ken mangburuk kadagiti karambana. **13** Ket maibabainto ti Moab gapu kenni Kemos a kas iti pannakapabain ti balay ti Israel gapu kenni Betel, a pagtaltalkanda. **14** Kasanoyo pay a maibaiga, ‘Soldadokami, mamaingel a mannakigubat a lallaki?’ **15** Madadaelto ti Moab ken marauto dagiti siudad daytoy. Ta naipanen dagiti kalaingan nga agtutubona a lallaki iti disso a pakatayanda. Kastoy ti pakaammo ti ari! Yahweh a Mannakablin amin ti naganna. **16** Asidegen a mapasamak ti pannakadidira ti Moab; agap-apura ti calamidad. **17** Agdung-awkayo amin nga adda iti aglawlaw ti Moab. Ket amirkayo a makaammo iti kinalatakna, ipukkawyo daytoy, ‘Asi pay ti natibker a sarukod, a madaydayaw a sarukod, ta natukkolen.’ **18** Dakayo nga annak a babbai nga agnanaed dita Dibon, bumabakayo manipud iti madaydayaw a disso ket agtugawkayo iti namaga a daga. Ta ti mangdadelelo iti Moab ket dardarupennakayo, ti mangdadelelo kadagiti sarikedkedyo. **19** Dakayo a tattoa nga agnanaed dita Aroer, agtakderkayo iti dalan ket agbuyakayo. Saludsudenyo kadagiti agtataray ken agliblibas. Kunaenyo, ‘Ania ti napasamak?’ **20** Naibabainen ti Moab, ta nadadaelen daytoy. Aglaaw ken agdung-awkayo; agpaarayatkayo. Ibagayo kadagiti tattoa nga adda iti igid ti Karayan Arnon a nadadaelen ti Moab. **21** Ita, dimtenteng ti pannusa kadagiti katururodan a pagilian, iti Holon, Jaza ken Mefat, **22** iti Dibon, Nebo ken Bet Diblataim, **23** iti Kiriataim, Bet Gamul ken Bet Meon, **24** iti Keriot ken Bosra, ken kadagiti amin a siudad iti daga ti Moab—kadagiti kaadwayan ken kaaasitgan a siudad. **25** Naputeden ti sara ti Moab; natukkolen ti takkiag daytoy—daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **26** Bartekem isuna, ta nakatangtangsit isuna kaniak, a ni Yahweh. Ita pagtipaten ti Moab dagiti imana gapu iti pannakaalumiimna iti bukodna a sarua, isu a nagbalin met isuna a pagkakatawaan. **27** Ta saan aya a nagbalin a pagkakatawaan kenka ti Israel? Masarakan aya isuna kadagiti agtatakaw, ta iwingwingiwingmo ti ulom kenkuana bayat iti masansan a panangisasaom iti maipapan kenkuana? **28** Kadagiti agnanaed iti Moab, panawanyo dagiti siudad ket agkampokayo kadagiti rangkis. Agbalinkayo a kasla kalapati nga agumok iti wangawangan ti abot dagiti kabatbatoan. **29** Nangngegmi ti kinatangsit ti Moab—ti kinalastogna, ti kinapannakkelnna, ti kinakuspagna, ti kinapalangguadna ken ti kinatangsit ti pusona. **30** Daytoy ket pakaammo ni Yahweh—Ammok ti nakarit a panagsaona, nga awan serserbina, a kas met laeng kadagiti aramidenra. **31** Isu a dung-awkto ti Moab, ken agpukkawako a silaladingit gapu iti entero a Moab. Agladingitako gapu kadagiti tatto a Kir Heres. **32** Lanut ti Sibma, ad-addanto ti panagsangitko gapu kenka ngem iti inaramidko iti Jaser! Bimmallaswi dagiti sangam iti Natay a Baybay ket dimmanonda agingga iti Jaser. Dinarup dagiti manangdadael ti bungam iti kalgaw ken ti arakmo. **33** Napukaw ngarud ti

panagribak ken panagrag-o manipud kadagit agbungbunga a kayo ken iti daga ti Moab. Pinagpatenggak ti arak kadagit pagpespesanda. Saandardon nga agibaddekk a sididir-i. Aniamna a panagpukkaw ket saanto a pukkaw gapu iti rag-o. **34** Manipud iti panagpukkaw idiy Hesbon agingga idiy Eleale, mangngegi te timekda idiy Jaaz, manipud Zoar agingga Horonaim ken Eglat Shelisiya, agsipud ta uray dagiti danumti Nimrim ket natianan. **35** Ta pagsardengketo ti siasinoman idiy Moab nga agidatdaton kadagit disso a pagdaydayawan ken ti siasinoman nga appupuor iti insenso a maipaay kadagit didiosenna—daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **36** Isu a kasla pluta nga agdungdung-awti pusok para iti Moab. Agdungdung-awti pusok a kasla kadagit pluta para kadagit tattao ti Kir Heres. Napukawan dagiti kinabaknang a nagun-odda. **37** Ta nakalboan ti tunggal ulo ken nakusukan tunggal barbas. Tunggal ima ket adda sugathna, ken napalikmutan ti nakersang a lopot dagiti siketed. **38** Adda pagladingit kadagit amin a disso, ti tunggal patag a tuktok ti balay iti Moab ken kadagit disso a paguummongan iti Moab. Ta dinadaelko ti Moab a kasla la maysa kadagit banga nga awan iti mangkayat—daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **39** Anian ta naburak daytoy! Anian ti panaganug-ogda iti panagdung-awda! Timmallikud ti Moab gapu iti bain daytoy! Agbalin ngarud ti Moab a pagkakatawanan ken nakabutbuteng kadagit amin nga adda iti aglawlawna.” **40** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, “Kitaem, umayto dagiti kabusor a kasla agtaytayab nga agila, nakaukrad dagiti payakna iti ngatoen ti Moab. **41** Nasakupen ti Keriot, ken narban dagiti sarikedkedna. Ta iti dayta nga aldaw, agbalinto dagiti puso dagiti soldado ti Moab a kasla kadagit puso dagiti babbai nga agpaspasikal. **42** Madadaelko ngarud dagiti tattao ti Moab, yantayang ta ngabalinda a natangsit a maibusor kaniak, a ni Yahweh. **43** Panagbuteng, abut ken silo ti dumtengto kadakayo nga agnanaed iti Moab-daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **44** Siasinoman nga agtaray gapu iti buteng ket matnagto iti abut, ken siasinoman a kumalay-at a rummuar iti abut ket masiloanto, ta iyegkoto daytoy kadakuada iti tawen ti panagibalesko kadakuada—daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **45** Dagiti makalibas ket agkakapsutto nga agtakder iti aniniwan ti Hesbon, ta rummuarto ti apuy manipud iti Hesbon, gilayab manipud iti tengga ti Sihon. Uramento daytoy ti musing ti Moab ken ti tuktuk dagiti ulo dagiti napalangguad a tattao. **46** Asika pay Moab! Nadadaelen dagiti tattao ni Kemos. Ta naipanawan dagiti annakmo a lallaki ken babbai a kas balud. **47** Ngem isublikto ti kinabaknangti Moab kadagit maud-udi nga al-aldaw—daytoy ket pakaammo ni Yahweh.” Ti pannakaukom ti Moab ket agpattingga ditoy.

49 Maipanggep kadagit tattao ti Ammon, kastoy ti kuna ni Yahweh, “Awanan kadi iti annak ti Israel? Awan kadi iti mangtawid iti aniaman a banag idiy Israel? Apay ngarud a naggianan ni Molek ti Gad, ken agnanaed dagiti tattaona kadagit siudad daytoy? **2** Isu a kitaenyo, umayto dagiti aldaw—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—inton paguniekti ti paglasinginan nga adda gubat a maibusor iti Rabba kadagit tattao ti Ammon, agbalinto ngarud daytoy a langalang a gabsuon ket mangpasgedto iti apuy dagiti annakna a babbai. Ta tagikuaento ti Israel dagidiay nangtagikua kenkuana,” kuna ni Yahweh. **3** Aganug-ogka iti panagladingitmo, Hesbon, ta madadaelko ti Ai! Agpukkawayo, annak a babbai ti Rabba! Agkaweskayo iti nakersang a lopot. Agladingit ken agtaraykayo nga awan mamaayna, ta maitalawto a kas balud ni Molek, a kadauanan dagiti padina ken dagiti mangidadaulona. **4** Apay a pagtangsiyto ta pisgaso? Kumapsutkanto, managsukir nga anak a babbai, sika nga agtalalek iti kinabaknangmo. Kunam, ‘Siasino ngay koma ti umay a maibusor kaniak?’ **5** Kitaenyo, iyegkon ti pagbutnganyo—daytoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo

a Mannakabalin amin—umayto daytoy a nakabutbuteng manipud kadagit amin nga adda iti aglawlawmo. Maiwarawaranton ti tunggal maysa kadakayo iti sangoanan daytoy. Awanto ti mangurnong kadagit tattao ti Ammon—daytoy ket pakaammo ni Yahweh.” **7** Maipanggep iti Edom, ni Yahweh a Mannakabalin-amin, kastoy ti kunana, “Awan kadin kinasirib a masarakan idiy Teman? Nagpukaw kadin ti nasayaat a pammagbaga manipud kadagit addaan iti pannakaawat? Nakullaapan kadin ti kinasiribda? **8** Tumaraykayo! Agsiblikayo! Agtalinaedkayo kadagit abut, dakayo nga agnanaed iti Dedan. Ta iyegko ti didigra ni Esau kenkuana iti tiempo a dusaek isuna. **9** No umay kadakayo dagiti agbururas iti ubas, saan kadi a mangibatida iti sumagmamano? No umay dagiti agtatakaw iti rabii, saan kadi a takawenda laeng ti kayatda? **10** Ngem linabusak ni Esau. Linukaisak dagiti paglemmengganna a disso. Isu a saanto isuna a makalempong. Nadadael dagiti annakna, dagiti kabaksatna ken dagiti kaarrubana ket awanen isuna. **11** Ibativo dagiti utilayo. Aywanakto dagiti biagda, ken mabalindak a pagtalaikan kaniak dagiti balo a babbai nga adda kadakayo.” **12** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, “Kitaenyo, dagiti saan a maikari iti daytoy ket masapul nga uminom iti kopa. Ipagarupyoo kadi a saankayonto a madusa? Saan, ta pudno nga inumenyonto. **13** Ta insapatak—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—nga agbalinto ti Bosra a nakabutbuteng, nakaibabain, nadadaelan ken pangilunod. Agbalinto dagiti amin a siudad daytoy a nadadael iti agnanayon. **14** Nakangngegak kadagit damag a naggapu kenni Yahweh, ket adda mensahero a naibaon kadagit nasiom, ‘Agguummongkayo ket darupenyio isuna. Agsaganakayo a makigubat.’ **15** Ta kitaenyo, pinagbalinkayo a basbassit ngem kadagit sabali a nasiom, kaguradakayo dagiti tattao. **16** Maipanggep iti kina-nakabutbutengmo, inallilawaka ti natangsit a pusom, dakayo nga agnanaed kadagit disso iti rangkis, dakayo nga agnanaed kadagit kangatoan a turod tapno iti kasta ket makapagumokka iti nangato a kas iti agila. Ibabamoto manipud saday—daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **17** Agbalinto a pagbutbutngan ti Edom iti siasinoman a lumabas iti daytoy. Agpigergero ti siasinoman ken agsakontip gapu kadagit amin a didigra iti daytoy. **18** Kas iti pannakadadael ti Sodoma ken Gomorra ken dagiti kaarrubada, kuna ni Yahweh, “awanto ti agnaed saday; awanto ti tao nga aggian saday. **19** Kitaenyo, sumang-atto isuna a kasla leon a naggapu kadagit kabakiran ti Jordan a mapan kadagit nalangto a pagaraban. Ta kellaatto ti panangpatalawko iti Edom manipud iti daytoy, ket mangisaadakto iti tao a napili a mangimatton iti daytoy. Ta siasino kadi iti umaspeng kaniak, ken siasino kadi ti makapaayab kaniak? Adda kadi met iti agpaspastor a makabael a mangtubngar kaniak? **20** Isu a dumngegkayo kadagit panggep ni Yahweh nga inkeddengna a maibusor iti Edom, dagiti plinanona a maibusor kadagit agnanaed iti Teman. Maipanawdanto, uray ti kabassitan nga arban. Agbalinto a nadadael a disso dagiti pagpaarabanda. **21** Aggingined ti daga iti daranudor ti pannakatnagda. Mangngeg ti ikkis gapu iti pannakaparigat idiy baybay ti Rundo. **22** Kitaenyo, addanto dumarup a kasla agila, ket sumippayut ken iyukradna dagiti payakna iti Bosra. Ket iti dayta nga aldaw, maiyangito dagiti puso dagiti soldado ti Edom iti puso ti agpaspasilak a babai.” **23** Maipapan iti Damasco: “Mabainanto ti Hamat ken Arpad, ta nangngengganda dagiti damag maipanggep iti didigra. Marunawda! Marirubukanda a kas iti baybay, a saan nga agtalna. **24** Nagbalinen a nakapuy unay ti Damasco. Timmallikud tapno tumaray; kamaten daytoy iti buteng. Kamaten daytoy iti rigat ken ut-ot, a kas iti sakit ti agpaspasilak a babai. **25** Kuna dagiti tattao daytoy, ‘Kasanon ti nalatak a siudad, ti siudad a nagrag-oak, saan kadi pay a napanawan?’ **26** Ngarud mapasagto dagiti agtutubo daytoy a lallaki kadagit plasa, ken

mapasagto dagiti amin a lallaki a mannakigubat iti dayta nga aldaw—daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin.” 27 “Ta mangpasgedako iti apoy iti pader ti Damasco, ket uramnennan dagiti sarkedked ni Ben Hadad.” 28 Maipapan iti Kedar ken kadagit pagarian ti Hasor, kastoy ti kuna ni Yahweh kenni Nebucadnesar (ita mapan darupen ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia dagitoy a lugar): “Tumakderka ket rautem ti Kedar ken dadaelem dagidaiy a tattao iti daya. 29 Alaento ti armadana dagiti toldada ken dagiti arbanda, dagiti kurtinada, ken dagiti amin nga alikamenda. Alaendanto dagiti kamelioda manipud kadagit tattao ti Kedar ket ipukkawdanto kadakuada, ‘Nakabutbuteng iti amin nga aglawlaw!’” 30 Tumaraykayo! Inkayo aglemmeng iti adayo! Agtalaedkayo kadagit abut iti daga, dakayo nga agnanaed iti Hasor—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—ta agpangpanggep ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia iti maibusor kadakayo. Tumaraykayo! Agsablikayo! 31 Tumakderkayo! Rautenyi ti sitatalha a nasiom, nga agnanaed a sitatalged,” kuna ni Yahweh. “Awananda kadagit ruungan wenco balunet, ken agnanaed nga is-isuda dagiti tattao daytoy. 32 Ta agbalinto a samsam dagiti kamelioda, ken agbalinto a samsam iti gubat ti nawadwad a sanikuada. Ket iwarakto iti sadinnoman dagiti nangpukis kadagit murdong ti buokda, ken mangyegakto iti didigra kadakuada iti amin a suli—kastoy ti imbag a ni Yahweh. 33 Agbalinto ti Hasor a pagnaedian dagiti atap nga aso, nga agnanayon a langalang. Awanto ti agnaed sadiay; awanto iti tao nga aggian sadiay.” 34 Daytoy ti sao ni Yahweh nga immay kenni Jeremias a profeta maipapan iti Elam. Napasamak daytoy iti rugi ti panagturay ni Zedekia nga ari ti Juda, ket kinunana, 35 “Ni Yahweh a Mannakabalin-amin, kastoy ti kuna: Kitaenyo, asidegen ti tiempo a tukkolek dagiti pumapanha a lallaki ti Elam, nga isu ti kangrunaan a paset iti biledga. 36 Ta iyegkonto dagiti uppat nga angin manipud kadagit uppata suli dagiti langit, ket waraecko dagiti tattao ti Elam kadagitoy amin nga angin. Awanto ti nasiom a saan a papanan dagiti naiwara manipud Elam. 37 Isu a pagbutngketo ti Elam iti imatang dagiti kabusorda ken iti imatang dagiti mangayat a mangkettel kadagit biagda, ta mangyegakto iti didigra a maibusor kadakuada, ti rungngot a pungtotko—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—ket mangibaonako iti kampilan a mangkamat kadakuada agingga a maibusko ida. 38 Ket isaadkonto ti tronok idiy Elam ken dadaelekti ti ari daytoy ken dagiti mangidaualo sadiay—daytoy ket pakaammo ni Yahweh— 39 ket mapasamakto kadagit maud-udi nga al-aldaw nga isubliko dagiti kinabknang ti Elam—daytoy ket pakaammo ni Yahweh.”

50 Daytoy ti sao nga impakaammo ni Yahweh maipapan iti Babilonia, a daga dagiti Caldeo, babaen iti ima ni profeta Jeremias, 2 “Ipakaammom kadagit nasiom ken pagdengngegem ida. Manginatoka iti pagilasinan ket pagdengngegem ida. Saamno nga ilemmeng daytoy. Kunam, ‘Naparmeken ti Babilonia. Naibabainen ni Bel. Naupayen ni Merodak. Naibabainen dagiti didiosen daytoy; naupayen dagiti imahen daytoy.’ 3 Bumangonto ti maysa a nasiom manipud iti amianan a bumusor iti daytoy, tapno pagbalinenna a langalang ti daga. Awanto a pulos ti agnaed iti daytoy tao man wenco ayup. Tumaraydanto. 4 Kadagidaiy nga al-aldaw ken iti dayta a tiempo—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—aguummongto nga agsangit dagiti tattao ti Israel ken dagiti tattao ti Juda ken sapulenda ni Yahweh a Diosda. 5 Saludsodendantio ti dalan nga agturon iti Sion ket agsaganada nga agturon sadiay. Mapandanto makipagmaymaysa kenni Yahweh iti agnanayon a katulagan a saanto a malipat. 6 Naiyaw-awan nga arban dagiti tattao. Inyaw-awan ida dagiti pastorda kadagit kabanbantayan; pinaglikawlikawa ida kadagit turturod. Pimmanawda, nalipatanda ti lugar a nagnanaedanda. 7 a napan kadakuada ket inalun-onda ida. Kinuna

dagiti kabusorda, ‘Saantayo a nakabasol, gapu ta nagbasolda kenni Yahweh, a pudpudno a pagtaenganda— ni Yahweh, a namnama dagiti kapuonanda.’ 8 Pumanawkayo iti tengnga ti Babilonia; rummuarkayo manipud iti daga dagiti Caldeo; agbalinkayo koma a kasla kadagit kalakian a kalding nga umun-un a pumanaw sakbay a rummuar dagiti dadduma iti arban. 9 Ta kitaenyo, ngannganikon pagtignayen ken bangonen ti maysa a bunggoy dagiti nabileg a nasiom manipud iti amianan a maibusor iti Babilonia. Agsaganada a bumusor iti daytoy. Maparmecko ti Babilonia manipud sadiay. Dagiti panada ket kasla maysa a nalaing a mannakigubat a saan nga agsablii nga ima-ima. 10 Agbalinto a samsam ti Caldeo. Mapnecko amin a mangsamsam iti daytoy—daytoy ket pakaammo ni Yahweh. 11 Agragrag-okayo, ramrambakanyo ti pannakasamsam ti tawidko; aglaglagtokayo a kasla maysa nga urbon a baka nga aglanglang-ay iti pagarabanna; aggargaraigikayo a kasla maysa a napigsa a kabaliog. 12 Ngem maibabainto unay ti inayo; maibabainto ti nangipasngay kadakayo. Kitaenyo, agbalinto isuna a kanunomoan kadagit nasiom, maysa a let-ang, maysa a natikag a daga ken maysa a diserto. 13 Gapu iti pungtot ni Yahweh, Saanto a mapagnaedian ti Babilonia, ngem agbalinto a naan-anay a nadadael. Agpigergero amin a lumabas gapu iti Babilonia ken agsakunti gapu kadagit amin a sugat daytoy. 14 Agsaganakayo a manglawlaw iti Babilonia. Amin a mangibiat iti panana ket masapul a panaenna daytoy. Saankayo a mangibiat kadagit panayo, ta nagbasol daytoy a maibusor kenni Yahweh. 15 Apukkawkayo a sibaballigi a maibusor iti Babilonia iti amin nga aglawlawna. Inrukmanan ti kinabilegna; narpugen dagiti torrena. Narban dagiti paderna, ta kastoy ti panangibales ni Yahweh. Agibaleskayo iti daytoy! Aramidenyo iti daytoy ti kas iti inaramnidna kadagit dadduma a nasiom! 16 Dadaelenyo nga agpada dagiti agmulmula ken dagiti agus-user iti kumpay iti tiempo ti panagaapit idiy Babilonia. Agsubli koma ti tunggal tao iti bukodna a tattao manipud iti kampilan ti mangidadan; agsabliida koma iti bukodda a daga. 17 Ti Israel ket naiwarawara a karnero ken binugaw dagiti leon. Ti ari ti Asiria ti immuna a nangalun-on iti daytoy; ket kalpasan daytoy, tinukkol ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia dagiti tulangna. 18 Ngarud, ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Dios ti Israel, kastoy ti kuna: Kitaem, ngannganin ti tiempo a panangdusak iti ari ti Babilonia ken ti dagana, a kas iti panangdusak iti ari ti Asiria. 19 Isubliko ti Israel iti dagana; Agarabto isuna idiy Carmel ken Basan. Ket mapnecko isuna idiy turod a pagilan ti Efraim ken Galaad. 20 Kadagidaiy nga al-aldaw ken iti dayta a tiempo, kuna ni Yahweh, agbirordkanto iti nakaro a basol ti Israel, ngem awanto iti masarakan. Agsaludsodakto maipapan kadagit basol ti Juda, ngem awanto iti masarakan, ta pakawanekto dagiti natda nga imbatik.” 21 “Tumakderka a maibusor iti daga ti Merataim, maibusor iti daytoy ken kadagit agnanaed iti Pekod. Papatayem ida babaen iti kampilan ken ilasimno ida para iti pannakadadael— daytoy ket pakaammo ni Yahweh—aramidem amin a banbanag nga ibibilinko kenka. 22 Ti daranudor ti gubat ken ti nakaro a pannakadadael ket adda iti daga. 23 Anian a pannakadadael ti martilio dagiti amin a daga. Anian ta nagbalin ti Babilonia a pagbutbutang dagiti nasiom. 24 Nangisaganaak iti silo para kena. Natiliwka Babilonia, ket saamno nga ammo daytoy! Nasarakanka ket tiniliwka, agsipud ta kinarinak, siak a ni Yahweh. 25 Linukatan ni Yahweh ti pagiduldulinan ti armsana ket inruuana dagiti igamma gapu iti pungtotna. Adda trabaho ni Yahweh nga Apo a Mannakabalin-amin idiy daga dagiti Caldeo. 26 Rautem ti Babilonia manipud iti adayo. Lukatam dagiti garongna ken ummungem daytoy a kasla gabsuon iti bukbukel. Ilasimno isuna para iti pannakadadael. Awan iti ibatim kenkuana. 27 Patayem amin dagiti bulogna. Ibaonmo ida iti lugar a pagpatpatayan. Asida

pay, ta dimtengen ti aldawda—ti tiempo a pannakadusada. **28** Adda iti dalagudog dagiti agtataray, dagiti nakalasat, manipud iti daga ti Babilonia. Ipadamag dagitoy ti panagibales ni Yahweh a Diostayo para iti Sion, ken panagibales para iti templona.” **29** Paayabam dagiti pumapanan a maibusor iti Babilonia—dagiti amin a mangibibiat iti panada. Agkampokayo a maibusor iti Babilonia, ket saanyo nga ipalubos nga adda makalibas. Pagbayadenyo isuna iti inaramidna. Aramidenyo kenkuana ti kas iti inaramidna. Ta tinulawanna ni Yahweh, a Nasantoan ti Israel. **30** Isu a maidasayto dagiti agtutubona a lallaki kadagiti paguummongan a disso iti siudad, ken madadaelo amin dagiti mannakigubatna a lallaki iti dayta nga aldaw—daytoy ket pakaammo ni Yahweh.” **31** Kitaem, maibusorak kenka, sika a natangsit—daytoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo a Mannakabalin-amin—ta dimtengen ti aldawmo, sika a natangsit, ti tiempo a dusaenka. **32** Isu a maitibkol ken matumbantoo dagiti natangsit. Awanto ti mangibangon kadakuada. Mangpasgedako iti apuy kadagiti siudadda; Alun-unento daytoy dagiti amin a banag iti aglawlawa. **33** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin: Maparparigat dagiti tattao ti Israel, a keduada dagiti tattao ti Juda. Amin a nangtiliw kadakuada ket tengtenglenda pay laeng ida; agkedkedda a mangwayawaya kadakuada. **34** Nabileg ti mangispal kadakuada. Yahweh a Mannakabalin-amin ti naganna. Pudno nga ikanawananto ida, tapno iyegna ti inana iti daga, ken iyegna ti riribuk kadagiti agnanaed iti Babilonia. **35** Adda kampilan a maibusor kadagiti Caldeo —kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ken maibusor kadagiti agnanaed iti Babilonia, kadagiti mangidadaulona, ken dagiti mamasisiriba a lallaki. **36** Adda kampilan nga umay a maibusor kadagiti agipadpadles, tapno ipakitada a mismo a maagda. Adda kampilan nga umay a maibusor kadagiti soldadona, isu a mabutengdanto la unay. **37** Adda kampilan nga umay a maibusor kadagiti kabalioda, kadagiti karuheda ken kadagiti amin a tattao nga adda iti tengnga ti Babilonia, isu nga agbalindanto a kasla babbai. Adda kampilan nga umay a maibusor kadagiti kamaligna, ket masamsamandanto. **38** Adda kampilan nga umay a maibusor kadagiti danumna, isu a matianandanto. Ta ti Babilonia ket maysa a daga dagiti awan serserbina a didiosen, ken agtigtignaya a kas kadagiti tattao a pinagbagit dagiti nakabutbuteng nga imahenda. **39** Agnaedto ngarud sadiy dagiti ayup ti deserto a kadua dagiti atap nga aso, ken agnaedto iti daytoy dagiti piyek dagiti ostrich. Ta iti amin a tiempo, saanton a mapagnaeden daytoy. Iti amin a henerasion, awanto iti agnaed iti daytoy. **40** Kas iti panangdadel ti Dios iti Sodoma ken Gomorra ken kadagiti kaarrubada—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—awanto iti agnaed sadiy; awanto ti tao nga aggian iti daytoy.” **41** Kitaem, adda tattao nga umay manipud idiy amianan, ta agsagsagana ti maysa a nabileg a nasion ken dagiti adu nga ari manipud iti adayo a daga. **42** Nakaggemdanto kadagiti pana ken gaygayang. Nauyongda ken awan iti asida. Ti daranudora ket kasla ungor ti baybay, ken nakasakayda kadagiti kabalio a nakasagana a kas kadagiti mannakigubat a lallaki, a maibusor kenka, annak a babbai ti Babilonia. **43** Nangngeg ti ari ti Babilonia ti impadamagda ket kimmapsut dagiti imana gapu iti ladingit. Napalalo nga ut-ot ti marikrnikana a kas iti agpaspasikal a babai. **44** Adtoy! Sumangsang-at isuna a kasla leon manipud kadagiti kabanbantayan ti Jordan nga agturonsi iti nalanggo a pagaraban, ta pagtarayekto ida a dagus manipud iti daytoy, ket mangisaadako iti maysa a tao a mangimaton iti daytoy. Ta adda kadi iti kas kaniak, ken adda kadi iti makapaayab kaniak? Adda kadi agpaspastor a makabael nga agkedked kaniak? **45** Isu a denggenyo dagiti panggep nga inkeddeng ni Yahweh a maibusor iti Babilonia, dagiti plano a pinanggepna a maibusor iti daga dagiti Caldeo. Maitalawdanto, uray dagiti kababassitan nga arban. Agbalinto a

langalang dagiti pagpaarabanda. **46** Iti daranudor ti pannakaparmek ti Babilonia aggingined ti daga, ken ti riyaw ti pannakaparigatda ket mangnggeg kadagiti nasion.”

51 Kastoy ti kinuna ni Yahweh, “Kitaem, mangparuayakon iti angin a mangdadael iti Babilonia ken kadagiti agnanaed idiy Leb Kamai. **2** Mangibaonakto kadagiti gangannaet idiy Babilonia. Waraen ken dadaelendanto ti daga ti Babilonia, ta darupendanto ti amin nga aglawlaw daytoy iti aldaw ti panangdaael. **3** Saanyo nga ipalubos nga ibiat dagiti pumapanan dagiti panada; saanyo nga ipalubos nga isuotda dagiti kalasagda. Patayenyo dagiti agtutubo a lallaki ti Babilonia; dadaelenyo ti sibubkel nga armada daytoy. **4** Ta mapasagto dagiti nasugatan a tattao iti daga dagiti Caldeo; maidasayto dagiti natay kadagiti kalsadana. **5** Ta ti Israel ken Juda ket saan a binabay-an ti Diosda, ni Yahweh a Mannakabalin-amin, nu man pay napnoan ti dagada kadagiti basol a naaramid maibusor iti Nasantoan ti Israel. **6** Aglibaskayo manipud iti Babilonia; isalakan koma ti tunggal maysa ti bagina. Saankayo koma a mapukaw gapu iti basolna. Ta daytoy ti aldaw a panangibales ni Yahweh. Aramidenna iti Babilonia ti rumbeng kenkuana. **7** Ti Babilonia ket kasla maysa a balitok a kopa iti ima ni Yahweh a nangbartek iti entero a daga; ininom dagiti nasion ti arakna ket nagmauyongda. **8** Kellaatto a mapasag ti Babilonia ket madadaelo. Dung-awanyo isuna! Ikkanyo isuna iti agas para iti sakitna; bareng no mapaimbag isuna. **9** Tiniragagayanni a paimbagen ti Babilonia, ngem saan a napaimbag daytoy. Panawantayo amin daytoy ket agsulbitayo iti dagatayo. Ta dimmanon ti basolna sadi langit; nagtuturon agginga kadagiti ulep.’ **10** ‘Imbagia ni Yahweh nga awan basoltayo. Umaykayo, ibagatayo idiy Sion dagiti aramid ni Yahweh a Diostayo.’ **11** Asaenyio dagiti pana ken isuotyo dagiti kalasagyo. Tigtignayen ni Yahweh ti espiritu ti ari ti Media iti panggepna a mangdadael iti Babilonia. Ta daytoy ket para iti panangibales ni Yahweh, panangibales gapu iti pannakadadel ti templona. **12** Mangingatokayo iti wagayway kadagiti pader ti Babilonia; mangikabilikayo kadagiti guardia. Mangipuestokayo kadagiti agbanbantay; paglemmengenyo dagiti soldado tapno matiliwda ti siasinoman nga agtaray manipud iti siudad, ta aramidento ni Yahweh ti pinanggepna. Aramidennanto ti inwaragawagna a maibusor kadagiti agnanaed iti Babilonia. **13** Dakayo a tattao nga agnanaed kadagiti igid ti waig, dakayo a tattao a baknang kadagiti gameng, dimtengen ti kalibusanayo. Napugsaten ti linas ti biagyo. **14** Nagsapata ni Yahweh a Mannakabalin-amin a kunana, ‘Punoenkanto kadagiti kabusormo, a kasla kadagiti peste ti dudon; ket ippukkawdanto ti pukkaw no adda gubat maibusor kadakayo.’ **15** Pinarsuana ti daga babaen iti pannakabalinna; impasdeknna ti lubong babaen iti siribna. Inyukradna dagiti langit babaen iti pannakaammona. **16** No paggurruodenna, adda iti daranudor ti danum kadagiti langit, ta iyegna ti angep kadagiti ungti ti daga. Pagkimatenna no kasta nga agtudo ken ibabaonna ti angin manipud kadagiti pangidulidulinanna. **17** Agbalin a kasla ayup nga awan ammona ti tunggal too nga awan ammona, tunggal mammanday iti landol ket maibabain gapu kadagiti imahenna. Ta dagiti nasukogna nga imahen ket palso; awan ti biag dagitoy. **18** Awan serserbida, aramid dagitoy dagiti manglalais; mapukawdanto iti tiempo iti pannakadusada. **19** Ngem ti Dios, a pagdaydayawan ni Jacob, ket saan a kas kadagityo, ta isuna ti tagasukog kadagiti amin a banbanag. Ti Israel ti tribu a tawidna; Yahweh a Mannakabalin-amin ti naganna. **20** Sika ti martiliok a panggubat, ti igamko a panggubat. Babaen kenka, burakekto dagiti nasion ken dadelek dagiti pagarian. **21** Babaen kenka, burakekto dagiti kabalio ken dagiti mangsaksay kadagityo; babaen kenka burakekto dagiti karwahe ken dagiti mangiturturong kadagityo. **22** Babaen kenka papatayekto ti tunggal lalaki ken babai; babaen kenka papatayekto

dagiti lallakay ken ub-ubbing. Babaen kenka papatayekto dagiti bumarito ken dagiti birhen a babbai. **23** Babaen kenka papatayekto dagiti agpaspastor ken dagiti arbanda; babaen kenka papatayekto dagiti agar-arado ken dagiti bunggoya. Babaen kenka papatayekto dagiti gobernador ken dagiti opisial. **24** Ta iti imatangmo, balsekto ti Babilonia ken dagiti amin nga agnanaed iti Caldea gapu kadagit amin a dakes nga inaramidda idiy Sion—daytoy ket pakaammo ni Yahweh.” **25** “Kitaem, maibusorak kenka, sika a bantay, a mangdadael kadagiti dadduma a tattao—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—a mangdadael iti entero a daga. Kabilenka babaen iti imak ket itinnagka kadagiti derraas. Ket pagbalinenkanto a bantay a naan-anay a napuoran. **26** Saandardo ngarud a makaala iti aniaman a bato a pangaramidda iti sulu wenno adigi ti pasdek; gapu ta agnanayonkanto a nadadael—daytoy ket pakaammo ni Yahweh.” **27** Mangingatokayo iti wagayway iti lubong. Puyotanyi ti trumpeta kadagiti nasion. Isaganay dagiti nasion a mangraut kenkuana. Ipadamago ti maipapan kenkuana kadagiti pagarian ti Ararat, Minni, ken Askenaz; mangdutokkayo iti mangidadaul a mangraut iti dayton; mangiyeckayo kadagiti kaballo a kasla kadagiti pangen dagiti dudon. **28** Isaadyo dagiti nasion a mangraut iti daytoy: dagiti ari ti Medes ken dagiti gobernadorna, dagiti amin nga opisialna ken dagiti amin a daga nga iturturayanna. **29** Ta magunggonto ken agsanaang ti daga, agsipud ta agtuloy ti panggep ni Yahweh a maibusor iti Babilonia, a pagbalinenna a langalang ti Babilonia nga awan iti agnanaed. **30** Nagsardengen a makigubat digiti soldado ti Babilonia, nagtalinaedda kadagiti sarikedkedda. Naibusen dagiti pigsada; nagbalindan a kasla babbai—Mapuppuoran dagiti babbalayna, nadadael dagiti landok a ruanganna. **31** Agtaray ti maysa a mensahero tapno ipadamagna iti sabali pay a mensahero, ken ibaga ti maysa a tumataray iti sabali pay a tumataray nga ipadamagna iti ari ti Babilonia a nasakupen ti entero a siudadna. **32** Isu a nasakupen ti ababaw a paset ti karayan; pupuoran ti kabusor dagiti runruno, ken mariribukan dagiti mannakigubat a lallaki ti Babilonia.” **33** “Ta kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel: Ti anak a babai ti Babilonia ket kasla pagirikan. Tiempon iti panangibaddebadke kenkuana. Iti mabiit, dumteng ti tiempo iti panangapit iti daytoy. **34** Kuna ti Jerusalem, ‘Inalun-onnak ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia. Pinamagaannak ken inaramnidnak nga awan naggianna a banga. Inalun-onnak a kasla dragon. Pinunnona ti tianna babaen iti naimas a taraonko. Imbellengna dagiti saanna a kayat manipud kaniak.’ Kunaento dagiti agnanaed iti Sion, **35** ‘Agsibli koma iti Babilonia ti kinaranggas nga inaramidna kaniak ken iti pamiliak.’ Kunaento ti Jerusalem, ‘Agsibli koma kadagiti agnanaed idiy Caldea ti basol a gapu iti panagsayasan ti darak.’” **36** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh: Kitaenyi, makitungtongakto iti maipanggep iti basolyo ken ibalsankayonto. Ta pagmagaekto dagiti danum ti Babilonia ken dagiti ubbogna. **37** Agbalinto ti Babilonia a gabgabsuon iti naburak a bato, a pagnanaedan dagiti atap nga aso, maysa a banag a nakabutbuteng, maysa a banag a pagsakuntipan, nga awan ti agnanaed. **38** Agngerngero dagiti taga-Babilonia a kasla kadagiti urbon a leon. Agngerngerda a kasla kadagiti uken a leon. **39** Inton pumudotita iti kinaagumda, agpadayaakto para kadakuada; barteketo ida tapno agragsakda, kalpasanna ket makaturogda iti awan patinggana a pannaturog ket saandanton a makariing pay—daytoy ket pakaammo ni Yahweh— **40** Ibaonkonto ida a bumaba a kasla kadagiti karnero iti pagpartian, a kasla kadagiti kalakian a karnero a kaddua dagiti kalakian a kalding.” **41** “Anian ti pannakasukup ti Babilonia! Nagsardeng ngarud ti panagdaydayow ti entero a daga. Anian ti panagbalin ti Babilonia a nadadael a lugar kadagiti nasion. **42** Linapunos iti baybay ti Babilonia! Nalapunos daytoy kadagiti dumaranudor a dalluyon. **43** Nagbalin a langalang

dagiti siudad daytoy, maysa a namaga a daga ken let-ang, maysa a daga nga awan agnanaed, ken awan ti tao a lumablitas. **44** Dusaekto ngarud ni Bel idiy Babilonia; iruarkonto iti ngiwatina ti inalun-onna, ket saanton a mapan kenkuana dagiti nasion nga adda imeda a datdaton. Marbanto dagiti pader ti Babilonia.” **45** Rummuarkayo manipud kenkuana, dakayo a tattaok. Isalakan koma ti tunggal maysa kadakayo ti biagna manipud iti kinarungsot ti pungtotko. **46** Saan koma a maupay wenno agbuteng dagiti pusoyo kadagiti damag a mangngegyo iti daga, ta umayto dagiti damag iti makatawen. Kalpasan daytoy, iti summaruno a tawen addanto dagiti damag, ket addanto kinaranggas iti daga. Agbibinnusorto dagiti mangiturturay. **47** Ngarud, kitaenyi, umayto dagiti aidaw inton dusaek dagiti nakitikan a didiosen ti Babilonia. Maibabainto ti entero a daga daytoy, ken maidasayto iti tengnana dagiti amin a napapatay. **48** Ket agrag-onto ti langit ken ti daga, ken dagiti amin nga adda kadagityo gapu ti Babilonia. Ta umayto dagiti mangdadael iti Babilonia manipud iti amianan—daytoy ti pakaammo ni Yahweh. **49** “Kas iti panangpasag ti Babilonia kadagiti napapatay iti Israel, mapasagto met idiy Babilonia dagiti amin a mapapatay kadagiti amin a daga daytoy.” **50** Dakayo a nakalasat iti kampilan, agtignaykayo! Saankayo nga agtalinaed. Lagipenyi ni Yahweh manipud iti adayo; lagipenyi koma ti Jerusalem. **51** Naibabainkami, ta nakangngegkami kadagiti pananglalais; Inabbungan ti pannakaibabain dagiti rupami, ta nakastrek dagiti ganggannaet kadagiti nasantoan a lugar iti balay ni Yahweh.” **52** Ngarud, kitaenyi, dumtengen dagiti aidaw—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—inton dusaek dagiti nakitikan a didiosen daytoy, ken agasugto dagiti nasugatan a tattao nga adda iti amin a dagana. **53** Ta uray no appangato ti Babilonia kadagiti langit wenno patibkerenna dagiti kangangatoan a sarikedkedna, aggapunto kaniak dagiti mangdadael iti daytoy—daytoy ket pakaammo ni Yahweh.” **54** Adda pukkaw gapu iti panagrigat a naggappu iti Babilonia, maysa a nakaro a pannakadadael iti daga dagiti Caldeo. **55** Ta daddadaelen ni Yahweh ti Babilonia. Pukpukawenna ti napigsa a timek daytoy. Umarimbangaw dagiti kabusorda a kasla dalluyon iti adu a danum; pummigsa unay dagiti ringgorda. **56** Ta dimtengen dagiti mangdadael a maibusor iti daytoy—maibusor iti Babilonia!—ken natiliwen dagiti mannakigubat daytoy. Natukkolen dagiti panada, ta ni Yahweh ti Dios ti panagibales; sigurado nga ipatungpalhan daytoy a panangsupapak. **57** “Ta barteketo dagiti prinsipe, dagiti masirib, dagiti opisial, ken dagiti soldado daytoy, ket maturogduto iti awan patinggana ken saandan a pulos a makaring—kastoy ti pakaammo ti Ari: Yahweh a Mannakabalin-amin ti naganna.” **58** kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: Naan-anayto a marba dagiti napuskol a pader ti Babilonia, ken mapuoranto dagiti nangangato a ruangan daytoy. Ket awanto serserbi dagiti trabaho dagiti tattao nga umay tumulong iti daytoy; mapuoranto ti tunggal banag a padasen ti nasion nga aramiden para iti daytoy.” **59** Daytoy ti sao nga imbilin ni profeta Jeremias kenni Seraias a putot a lalaki ni Nerias a putot a lalaki ni Maasaias idi kimmuyog isuna kenni Zedekias nga ari ti Juda a napan idiy Babilonia iti maikapat a tawen ti panagturayna. Ita ni Seraias ti panguloen nga opisial. **60** Ta insurat ni Jeremias iti nalukot a pagbasaan ti maipanggep kadagiti amin a didigra nga umayto iti Babilonia—amin dagitoy a sasao a naisurat ket maipanggep iti Babilonia. **61** Kinuna ni Jeremias kenni Seraias, “Inton mapanka idiy Babilonia, siguradoem a basaem amin dagitoy a sasao. **62** Ket ibagamto, ‘Yahweh, sika! —sika a mismo ti nangibaga a dadaelem daytoy a lugar. Awanto ti agnaed iti daytoy, dagiti tattao man wenno dagiti ayup. Agnanayonto daytoy nga agbalin a langalang.’ **63** Ket inton malpasmo a basaen daytoy a nalukot a pagbasaan, mangigalutka iti bato iti daytoy ket ipuruakmo iti tenggna ti Eufrates. **64** Ibagam, ‘Lumnedto ti Babilonia a kasla iti

daytoy. Saanto a lumung-aw daytoy gapu iti didigra nga ibaonko a maibusor iti daytoy, ket mapasagdanto.¹⁹ Ditoy ti naggibusan dagiti sasao ni Jeremias.

52 Agtawen iti duapulo ket maysa ni Zedekias idi nangrugi isuna a nagturay; nagturay isuna iti sangapulo ket maysa a tawen idiy Jerusalem. Ti nagan ti inana ket Hamutal; isuna ket putot ni Jeremias a taga-Libna. **2** Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh—inaramidna amin a banag nga inaramid ni Jehoiakim. **3** Gapu iti pungtot ni Yahweh, napasamak amin dagitoy idiy Jerusalem ken Juda, agingga a pinagtalawna ida iti sangoananna. Kalpasanna, immalsia ni Zedekias maibusor iti ari ti Babilonia. **4** Napasamak nga iti maikasangapulo nga aldaw iti maikasangapulo a bulan ti maikasiaw a tawen a panagturay ni Ari Zedekias, immay ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia a kadauna ti entero nga armadana maibusor iti Jerusalem. Nagkampoda iti ballasiw daytoy, ken binangenanda ti aglawlawa. **5** Nalakub ngarud ti siudad agingga iti maika-sangapulo ket maysa a tawen a panagturay ni Ari Zedekias. **6** Iti maikasiaw nga aldaw, iti maikapat a bulan dayta a tawen, nakaro unay ti panagbisin iti siudad ket awanen iti taraon dagiti tattao iti daga. **7** Kalpasanna, naserrek ti siudad ket iti rabii, naglibas dagiti amin a mannakigubat a lallaki babaen iti ruangan iti nagbaeten ti dua a pader iti abay ti hardin ti ari, uray no adda dagiti Caldeo iti aglawlaw ti siudad. Nagturongda ngarud idiy Araba. **8** Ngem kinamat ti armada dagiti Caldeo ti ari ket nakamatanda ni Zedekias iti tanap ti Karayon Jordan nga asideg idiy Jerico. Nawarawara a naisina kenkuana dagiti amin nga armadana. **9** Tiniliwdwa ti ari ket impanda isuna iti ari ti Babilonia idiy Ribla iti daga ti Hamat, a nangsintensiaanna kenkuana. **10** Pinatay ti Ari ti Babilonia dagiti putot ni Zedekias iti imatangna, ken pinatayna pay dagiti amin a pangulo ti Juda idiy Ribla. **11** Kalpasanna, sinuatha ti mata ni Zedekias, kinawaranna isuna iti brone a kawar, sada impan isuna idiy Babilonia. Inkabil ti ari ti Babilonia isuna iti pagbaludan agingga iti aldaw ti pannakatayna. **12** Ita, iti maikasangapulo nga aldaw, iti maikalima a bulan ti maikasangapulo ket siam a panagturay ni Ari Nebucadnesar nga ari ti Babilonia, napan ni Nebuzaradan idiy Jerusalem. Isuna ti pangulo dagiti guardia ti ari ken adipen ti ari ti Babilonia. **13** Pinuoranna ti balay ni Yahweh, ti palasio ti ari, ken dagiti amin a babbalay idiy Jerusalem; kasta met a pinuoranna dagiti napapateg a pasdek iti siudad. **14** No maipapan met kadagiti pader a nakapalikmut iti Jerusalem, dinadael daytoy dagiti amin nga armada dagiti taga-Babilonia a kadua ti mangidadaulo kadagiti guardia. **15** Maipanggep met kadagiti kakukurapayan a tattao, dagiti nabati a tattao iti siudad a simmuko iti ari ti Babilonia, ken dagiti dadduma a tattao a nalaing nga agaramid kadagiti banbanag babaen kadagiti imada—impanaw ni Nebuzaradan a pangulo dagiti guardia ti dadduma kadakuada kas balud. **16** Ngem imbat ni Nebuzaradan a pangulo dagiti guardia dagiti dadduma kadagiti kakukurapayan iti daga tapno agrabaho kadagiti kaubasan ken kataltalanan. **17** No maipapan kadagiti brone nga adigi nga adda iti balay ni Yahweh, ken dagiti pagbatayan ken dagiti brone a tangke nga adda iti balay ni Yahweh, binurakburak dagiti Caldeo dagitoy sada intugot dagiti amin a brone idiy Babilonia. **18** Dagiti banga, pala, a mausar a pangdalus iti pagsilawan, mallukong, ken amin nga alikamen a brone nga ar-aramaten dagiti papadi nga agserbi iti templo—innala amin dagitoy dagiti Caldeo. **19** Innala met ti kapitan dagiti guardia ti ari dagiti palanggana ken pagpuoran iti insenso, mallukong, banga, pagiparabawan ti silaw, kaserola, ken dagiti palanggana a naaramid iti balitok, ken dagiti amin a naaramid iti pirak. **20** Dagiti dua nga adigi, ti tangke, ken dagiti sangapulo ket dua a sinan-toro a baka nga adda iti siruk ti pagbatayan, dagiti banbanag nga inaramid ni Solomon iti balay ni Yahweh, a naaramid

iti brone a saan a mabaelan a timbangen. **21** Sangapulo ket walo a cubit ti katayag dagiti adigi, ken sangapulo ket dua a cubit ti rukod ti nanglikmut iti tunggal maysa. Uppat a ramayan ti kapuskol ti tunggal maysa ken nalungog. **22** Ti paratok a brone ket lima a cubit ti kangatona, a nakitikitinan ti aglawlawti disenio a kasla iket ken sinan-pomegranate. Naaramid amin dagitoy iti brone. Ti maysa pay nga adigi ken sinan-pomegranate ket kas met laeng iti immuna. **23** Isu nga adda iti siam a pulo ket innem a sinan-pomegranate iti bakrang ti paratok, ken sangagasan a sinan-pomegranate iti ngatoen ti naikitikit a kasla iket. **24** Innala ti pangulo dagiti guardia kas balud ni Seraias a kangaotan a padi, kasta met ni Zefanias a maikadua a padi, ken dagiti tallo nga agbanbantay iti ruangan. **25** Manipud iti siudad, innalana kas balud ti maysa nga opisial a mangidadaulo kadagiti soldado, ken pito a lallaki a mammagbagta iti ari nga adda pay laeng iti siudad. Innalana pay kas balud ti opisial ti armada ti ari nga akin-rebbeng kadagiti papeles iti armada, agraman dagiti innem a pulo a napateg a lallaki iti daga nga adda iti siudad. **26** Kalpasanna, impan ida ni Nebuzaradan a pangulo dagiti guardia iti ari ti Babilonia idiy Ribla. **27** Pinapatay ida ti ari ti Babilonia idiy Ribla iti daga ni Hamat. Iti kastoy a wagas, naipanaw ti Juda manipud iti dagana ket nagbalin a balud iti sabali a daga. **28** Dagitoy dagiti tattao nga impanaw ni Nebucadnesar kas balud: iti maikapito a tawen, 3, 023 kadagiti taga-Juda. **29** Iti maikasangapulo ket walo a tawen ni Nebucadnesar nangala iti 832 a tattao manipud Jerusalem. **30** Iti maikaduapulo ket tallo a tawen a panagturay ni Nebucadnesar, nangipanaw ni Nabuzaradan a pangulo ti guardia ti ari iti 745 a taga-Juda. Ti dagup dagiti amin a tattao a naipanaw kas balud ket 4, 600. **31** Napasamak nga iti maikaduapulo ket lima nga aldaw iti maikasangapulo ket dua a bulan ti maikatallopolo ket pito a tawen a pannakaipanaw kas balud ni Jehoiakin nga ari ti Juda, winawayaan ni Evilmerodac nga ari ti Babilonia ni Jehoiakin nga ari ti Juda manipud iti pagbaludan. Napasamak daytoy iti tawen a nangrugi a nagturay ni Evilmerodac. **32** Nasayaat ti pannakisaritana kenkuana ken inikkanna isuna iti nangatngato a saad ngem kadagiti dadduma nga ari a kadduana idiy Babilonia. **33** Inikkat ni Evilmerodac ti pagan-anay ni Jehoiakin a kas balud, ket inaldaw a makipangan ni Jehoiakin iti lamisaan ti ari iti unos ti panagbiagna. **34** Ken inaldaw a maipapaayan isuna iti taraon iti unos ti panagbiagna agingga iti ipapatayna.

Un-unnoy

1 Ti siudad a napnoan idi kadagiti tattao ket agtugtugaw itan a nakalidliday! Nagbalin isuna a kasla maysa a balo, nupay maysa idi isuna a nabileg a nasion! Maysa idi isuna a prinsesa kadagiti nasion, ngem nagbalin itan a tagabu! **2** Agsangsangit ken agan-anug-og isuna iti rabii, ket agarubos dagiti luana kadagiti pingpingna. Awan kadagiti kaayan-ayatha ti mangliwiwa kenkuana. Liniputan isuna dagiti amin a gagayeymma. Nagbalinda a kabusorna. **3** Kalpasan iti kinakurapay ken pannakaparigat, nagbalin a balud ti Juda. Makipagnaaned isuna kadagiti nasion ken saan a makasarak iti inanana. Nakamatan isuna dagiti mangkamkamat kenkuana iti pannakaupayna. **4** Agladladingit dagiti kalsada ti Sion gapu ta awan ti umay kadagiti naituding a fiesta. Nababaybay-an dagiti amin a ruangan. Agas-asug dagiti papadina. Kasta unay ti ladingit dagiti birhenna ken isuna a mismo ket matutuokan unay. **5** Nagbalin nga amona dagiti kasupiatna; rumangrang-ay dagiti kabusorna. Pinarigat isuna ni Yahweh gapu kadagiti adu a basolna. Nagbalin a balud dagiti ubbing nga annakna kadagiti kasupiatna. **6** Ken pimmanaw ti kinapintas iti anak a babai ti Sion. Nagbalin a kasla ugsa a saan a makasarak iti pagaraban dagiti prinsipena, ket awan iti pigsada a tumaray manipud kadagiti mangkamkamat kadakuada. **7** Kadagiti al-alawd ti pannakaparigat ken kinaawan pagtaengganna, malapig ti Jerusalem dagiti amin a napateg a gameng nga adda kenkuana kadagiti immun-una nga al-alawd. Idi natnag dagiti tattaona iti ima ti kasupiatna, awan iti timmulong kenkuana. Nakita isuna dagiti kabusorna ket kinatktawaanda ti pannakadadelna. **8** Nagbasol iti kasta unay ti Jerusalem isu a linalaisda isuna a kas maysa a banag a makarimon. Um-umsien isuna itan dagiti amin a nangraraem kenkuana gapu ta nakitada ti kinalamo-lamona. Agasug isuna ket padasenna ti tumallikod. **9** Nagbalin isuna a narugit a kasla iti maysa a babai nga agpadpadara. Saanna a pinanunot ti maipanggep iti masakbayanna. Nakaro ti pannakathagna. Awan ti mangliwiwa kenkuana. Impukkawna, "Kitaem ti pannakaparigatko O Yahweh, ta nagbalin a nabileg unay ti kabusor!" **10** Innalna ti kabusor dagiti amin a napateg a gamengna. Nakitana dagiti nasion a sumsumrek iti santuariona, uray no imbilinno a masapul a saanda a sumsumrek iti paggigmungam. **11** Agasug dagiti amin a tattaona bayat nga agsapsapulda iti tinapay. Insukatda dagiti napateg a gamengda iti taraon tapno agbiagda. Kitaennak O Yahweh, ket panunotennak, ta nagbalinak nga awan serserbinha. **12** Awan kadi iti aniamanna kadakayo, dakayo amin a lumabas? Kitaenyo no adda siasinoman nga addaan iti ladingit a kas iti ladingit a sagsagrapek, gapu ta dinusanak ni Yahweh iti aldaw ti nakaro a pungtotna. **13** Manipud iti ngato nga impatulodna ti apuy iti uneg dagiti tulangko, ket pinagballiglianna dagitoy. Nangiyaplag isuna iti iket para kadagiti sakak ket pinagsublinak. Intultuloynak nga aramiden nga agwalangwalang ken nakapuy. **14** Ti sangol dagiti salungasingko ket mareppet babaen iti imana. Naigalut dagitoy ket naikabil iti tengnedko. Pinukkawna ti pagsak. Impaimanak ti Apo kadakuada, ket awan iti gawayko. **15** Impalladow ti Apo dagiti amin a maingel a lallaki a nangikanawa kaniak. Nangayab isuna iti maysa a gimong a maibusor kaniak tapno maparmek dagiti mamaingel a tattaok. Imbaddek ti Apo ti birhen nga anak a babai ti Juda a kas kadagiti ubas iti maysa a pagpespesan. **16** Agsangitak gapu kadagitoy a banbanag. Dagiti matak, agarubos ti lua manipud kadagiti matak gapu ta adayo kaniak ti mangliwiwa a mangpabaro koma iti biagko. Nagwalangwalang dagiti annakko gapu ta nagballigli ti kabusor. **17** Inyunnat ti Sion dagiti imana; awan ti mangliwiwa kenkuana. Imbilin ni Yahweh a masapul nga agbalin a kasupiatna dagiti adda iti aglawlaw ni Jacob. Ti Jerusalem ket maysa a banag a

narugit kadakuada. **18** Nalinteg ni Yahweh, ta nagsukirak iti bilinna. Dumngegkayo, dakayo amin a tattao, ket kitaenyo ti ladingitko. Naibalud dagiti birhen ken dagiti mamaingel a tattao. **19** Inawagak dagiti kaayan-ayatko, ngem linipliputandak. Nagpukaw dagiti padi ken panglakayen iti siudad, kabayatan nga agsapsapulda iti taraon tapno agbiagda. **20** Kumitaka O Yahweh, ta matutuokak; agkibut ti tianko. Naburak ti pusok iti kaunggak gapu ta nakaro ti panagsukirko. Matay dagiti annakni kadagiti kalsada babaen iti kampilan; iti pagtaengan ket kasla lubong dagiti natay. **21** Dengennak nga umas-asug. Awan ti mangliwiwa kaniak. Nangngeg dagiti amin a kabusorko ti panagrigrigatko. Agragragasda ta inaramidmo daytoy. Iyegmo ti alidaw nga impakaammom; agbalinda koma a kas kaniak. **22** Umay koma dagiti amin a kinadangkesda iti sangoanam. Dusaem ida kas iti panangdusam kaniak gapu kadagiti amin a nagbasolak; ta adun ti panagas-asugko, ken nakapuyen ti pusok.

2 Naan-anay nga inabbongan ti Apo iti napuskol nga ulep ti anak a babai ti Sion gapu iti ungetna! Manipud langit agingga iti daga, intinnagna ti kinapintas ti Israel; saanna nga inkankano ti pagbatayan ti sakana iti aldaw ti ungetna. **2** Inalun-on ti Apo ken saan isuna a naasian kadagiti amin nga ili ni Jacob. Rinebbana dagiti nasarikedkan a siudad ti anak a babai ti Juda gapu iti pungtotna; impababana ida iti daga ken imbabainna ti pagarian ken dagiti prinsipena. **3** Pinutedna amin a biley ti Israel babaen iti nakaro a pungtotna. Inawidna ti makannawan ngima manipud iti sangoanan dagiti kabusor. Inuramna ni Jacob a kasla maysa a gumilgil-ayab nga apuy a mangikiskisap iti amin a banag nga adda iti aglawlawna. **4** Imbiatna ti baina kadakami a kasla maysa a kabusorna. Timmakder isuna a makigubat a kas maysa a kasupiat a nakasagana a mangdangran kadakami. Pinatayna dagiti amin a kapapatgan unay a tattao iti panagkitana. Iti uneg ti tolda ti anak a babai ti Sion, imbuksokna ti pungtotna a kasla apuy. **5** Nagbalin ti Apo a kasla maysa a kabusor. Inalun-onna ti Israel. Inalun-onna dagiti amin a palasiona; dinadaelna dagiti sarikedko ti Israel. Pinakarona ti panagdungdung-aw ken panagun-unnoy iti anak a babai ti Juda. **6** Rinautna ti tabernakulona a kasla maysa nga abung-abung ti minyonggan. Dinadaelna ti lugar a napasnek a paggigimongan. Inaramid ni Yahweh a malipatan ti napasnek a panaggigimong ken aldaw a Panaginana iday Sion, ta linalaisna ti ari ken ti padi gapu iti ungetna. **7** Linaksid ti Apo ti altarna; ginurana ti santuariona. Inyawatna iti ima ti kabusor dagiti pader ti palasiona. Nagariyawada a sibabaligi iti balay ni Yahweh, a kas iti aldaw ti napasnek a panaggigimong. **8** Sitatanang nga inkeddeng ni Yahweh a dadaelenna ti pader ti siudad ti anak a babai Sion. Imbinnatna ti pangrukod ket saanna nga imbabawi ti imana a mangdaddael iti pader. Ken pinagdung-awna dagiti bakud ken pinarukpona dagiti pader. **9** Limded iti daga dagiti ruanganna; tinukkolna dagiti balunet ti ruanganna. Ti ari ken dagiti prinsipena ket agtaud kadagiti Hentil, nga awanan iti linteg ni Moises. Uray dagiti profetana ket awan masarakanda a sirmata manipud kenni Yahweh. **10** Agtugtugaw iti daga ken siuulimek nga agladladingit dagiti panglakayen iti anak a babai ti Sion. Nangiwarakiwakda iti tapuk kadagiti uloda; nagkawesda iti nakirsang a lupot. Indumog dagiti birhen ti Jerusalem dagiti uloda iti daga. **11** Naibusen ti luak; nalabagan dagiti matak; maririribukan ti pusok. Agladladingit ti entero a kaunggak gapu iti pannakarumek iti anak a babai dagiti tattaok, gapu ta agkakapsut dagiti ubbing a babassit ken dagiti agsussuso a maladaga kadagiti kalsada dagiti bario. **12** Kunaenda kadagiti innada, "Sadino ti ayan ti bukbukel ken arak?" mattalitimudaw a kasla nadangran a tattao kadagiti kalsada ti siudad, nga in-inutda a matay iti sidong dagiti innada. **13** Ania ti makunak kenka anak a babai ti Jerusalem? Ania ti pangiyaspangak kenka tapno maliwiwaka, birhen nga anak a

babai ti Sion? Ti pannakatalimudawmo ket nakabutbuteng a kas iti kadakkel ti baybay. Siasino ti makapaimbag kenka? **14** Nakakita dagiti profetam kadagit makaallilaw ken minamaaq a sirmata a para kenka. Saanda nga impakaammo ti basolmo tapno maisubli ti gasatmo, ngem nakakitadit kadagit makaallilaw a mammades ken sulisog a para kenka. **15** Palakpkandaka dagiti amin a lumabas kadagit daldalan. Agsakuntip ken iwingiwingda dagiti uloda iti anak a babai ti Jerusalem ket kunaenda, "Daytoy kadi ti siudad nga aw-awaganda iti 'Kinapintas nga Awan Pagkuranganna,' 'Ti Rago ti Amin a Daga?'" **16** Inganga dagiti amin a kabusormo dagiti ngiwatda ket laisendaka. Agsagawisiw ken pagngarengtenda dagiti ngipenda; kunaenda, "Inalun-onni isuna! Awan duadua a daytoy ti aldaw nga inur-uraymi! Nasarakanmin! Nakanitami!" **17** Inaramid ni Yahweh ti inkeddenga. Tinungpalna ti saona nga impakaammo iti nabayagen a tiempo. Rinebbana; saan isuna a naasian, ta intulokna nga agrag-o ti kabusor gapu kenka; pinapigsana dagiti kabusoro. **18** Ipukukkaw dagiti pusoda iti Apo, "Padpader iti anak a babai ti Sion, pagayusenyu dagiti lua a kasla karayan iti aldaw ken rabii. Saanka nga aqin-inana. Saanmo nga isardeng ti panagayusna kadagit matam. **19** Agtakder ken agpukkawka iti rabii; manipud iti rugi ti panagbabantay, ibukbokmo ti pusom a kasla danum iti sangoanan ti Apo. Itag-aymo kenkuana dagiti imam nga agpaay iti biag dagiti annakmo nga agkakapuy a nakaidda a mabisbisinan iti nagsasabatan ti tunggal kalsada." **20** Kunitaka, O Yahweh, ket panunotem koma dagidaiy nangaramidam iti kastoy. Rumbeng kadi a kanen dagiti babbai ti bukodda a bunga, dagiti annak nga ayaywananda? Rumbeng kadi a mapapatay dagiti padit ken profeta iti santuario ti Apo? **21** Naiwalang iti daga kadagit kalsada dagiti ubbing ken lallakay. Napasag dagiti birhenko ken dagiti tattaok a mamaingel babaen iti kampilan. Pinapataymo ida iti aldaw ti pungtotmo; naulpit ti panangpapataymo ken saanka a naasian kadakuada. **22** Inayabam dagiti pagbutbutngak manipud iti amin nga aglawlaw a kas iti aldaw ti napasnek a panaggigimong; awan ti nakalibas, ken awan ti nakalasat iti aldaw ti pungtot ni Yahweh. Dagiti inay-aywanak ken pinadakkelko, pinapatay ti kabusorko.

3 Siak ti tao a napakadas iti rigat babaen ti baut ti pungtot ni Yahweh. **2** Pinapanawnak ken pinapagnanak iti kasiptngetan a saan ket nga iti nalawag. **3** Awan duadua a tinalikkudannak; inaldaw a dusdusaennak. **4** Pinirpirsayna ti lasag ken kudliko; tinuktukkolna dagiti tululgangko. **5** Nangaramid isuna kadagit kasla bunton ti pitak iti aglawlawko, ken pinalawlawannak iti saem ken rigat. **6** Pinagnaednak kadagit nasisipnget a lugar, kas kadagit nabayagen a natay. **7** Nangbangon isuna iti pader iti aglawlawko, ket saanak a makalibas. Inaramidna a nadagsen dagiti kawarko. **8** Uray no ipukkaw ken iyikkiso ti panagdawatko iti tulong, saanna latta nga ikaskaso dagiti kararagko. **9** Sinerrarraa ti dalanko iti pader a bato; amin a dalan a pagnaak ket awan pagturiongan. **10** Arigna ti maysa nga oso a nakasagana a mangkemmeg kaniak, kasla leon nga agpadpadaan. **11** Pinagkillona ti dalanko. Pinirpirsaynak ken pinagbalinnak nga awan serserbina. **12** Imbiatna ti baina ket siak ti nangiturongamma iti pana. **13** Impuntana iti pusok dagiti pana a nagian ti pagikabkabilanna iti pana. **14** Pagkakatawaandak dagiti amin a tattaok, ti madakdakamat iti kantada a panglais iti inaldaw. **15** Pinunnonak iti pait ken pinainumnak iti apro. **16** Pinusina dagiti ngipenko babaen iti batbato; indumudomnak iti katapukan. **17** Inikkatmo ti talna iti biagko; awanen malagipko a kinaragsak. **18** Isu a kinunak, "Napukawen ti kinaandurko, ken awanen ti namnamak kenni Yahweh." **19** Malagipko ti pannakaparigatko ken ti panagkatang-katangko a maiyangit iti napait nga apro. **20** Pudno a malaglagipko, ket aglusdoyak iti kinaawan namnamak. **21** Ngem panpanunotek daytoy, ket daytoy ti gapuna nga adda namnamak: **22**

Babaen iti kinapudno ni Yahweh iti tulaga a saantayo a napapatay, ta saan nga agpattingga ti kinamanangaasina. **23** Binigat a bumaro ti kinamanangaasina; naindaklan ti kinapudnom! **24** "Ni Yahweh ti tawidko," kinunak iti bagik, isu a mangnammamaak kenkuana. **25** Nasayaat ni Yahweh kadagit mangur-uray kenkuana, kadagit biag a mangsapsapul kenkuana. **26** Nasayaat ti siuulimek nga aguray iti panangisalakan ni Yahweh. **27** Nasaysayaat a baklayen ti maysa a tao ti sangolna iti kinaagtutubona. **28** Agtugaw koma isuna nga agmaysa ken siuulimek, gapu ta isu ti impaay ni Yahweh kenkuana. **29** Maipasubsub koma isuna iti katapukan, ket nalabit nga addanton ti namnama. **30** Itayana koma ti pingpingna iti nangtungpa kenkuana. Mapnoan koma isuna iti pannakalalais, **31** ta saan nga agnanayon a laksiden isuna ti Apo! **32** Ta uray no mangiyeg isuna iti ladingit, ipakpaktana met ti asina gapu iti kinaindaklan ti kinapudnona iti tulaga. **33** Ta saanna a pagaayat ti mangparparigat, weno saanna a pagaayat a mangparparigat kadagit annak dagiti tattao. **34** Saanna a pagaayat ti pannakabaddabdekk dagiti amin a balud ditoy daga, **35** saanna a pagaayat ti pannakaballikog ti kalintegan dagiti tattao iti imatang ti Kangatoan, **36** saanna a pagaayat ti saan a panangipaay dagiti pagukoman iti hustisia iti maysa a tao - makitkita ti Apo dagita. **37** Siasino koma ti makabael nga agsao ket mapasamak ti imbagana nga uray saan nga imbilin ti Apo? **38** Saan kadi a santo laeng umadda ti didigra ken balligi babaen iti ngiwiat ti Kangangatoan? **39** Kasano koma a makareklamo ti maysa a sibbiag a tao? Kasano koma a makareklamo ti maysa a tao maipanggep iti pannakadusana gapu kadagit basbasolna? **40** Sukimatentayo a nalaing dagiti wagastayo, ken agsulbitayo manen kenni Yahweh. **41** Itag-aytagyo koma dagiti puspuso ken im-imatayo iti Dios nga adda sadit langit ket ikararagtagyo: **42** "Linabsing ken sinukirdaka, ket saannakami a pinakawan. **43** Arigna a binungonmo ti bagim iti pungtot ket kinamkamatnakami. Ken awanan asi a pinapataynakami. **44** Arigna a binungonmo ti bagim iti ulep, tapno awan makalusot a kararag. **45** Arigna a pinagbalinnakami a basura ken awan serserbina kadagit tattao. **46** Inlukat dagiti amin a kabusormi dagiti ngiwatda tapno laisendakami. **47** Immay kadakami ti panagbuteng iti abut, pannakadadael ken pannakarumek." **48** Agarubos ti danum iti matak gapu iti pannakarumek ti babbai nga anak dagiti tattaok. **49** Agarubos ti luak kadagit matak, ket saan nga agsardeng, ta awan pagpatinggaanna daytoy **50** aingga a tumman-aw ni Yahweh manipud iti langit. **51** Mangipapaay ti matak iti saem iti biagko gapu kadagit amin a babbai nga annak ti siudadko. **52** Kasta unay ti pananganup kaniak dagiti kabusorko nga uray awan gapgapuna. **53** Dinadaeda ti biagko babaen iti bubon ken ginaburandak iti bato. **54** Linipuses ti danum ti ulok; kinunak, "Kanibusanakon!" **55** Immawagak iti nagammo, O Yahweh, manipud iti kaunegan nga abut. **56** Nangegmo ti timekko idi kinunak a, "Saanmo nga apputen ta lapaygmo iti panangawagko kenka tapno mabangaranak, iti panagasugko nga agpapaarayat." **57** Immasidegka idi aldaw nga inawaganika ket kunam kaniak, "Dika agbuteng!" **58** Apo, inkalintegannak idi addaak iti pangukoman; insalakanmo ti biagko! **59** O Yahweh, nakanitam ti panangidaddadenesa kaniak. Ukomennak a sililiinteg. **60** Nakanitam dagiti amin a panangbalbalesda, dagiti amin a planoda maibusor kaniak. **61** Nangegmo dagiti panaglalaisda, O Yahweh, ken dagiti amin a planoda maipapan kaniak. **62** Nangegmo dagiti bibig dagidai a bimmusor kaniak; nangngegmo dagiti agmalmalem a panpanunotenda a maibusor kaniak. **63** Kabayatan iti panagtugtugawda man weno kabayatan iti panagtaktakderda, kitaem, O Yahweh! Siak ti madakdakamat iti kantada a panglais. **64** Balsem ida, O Yahweh, a kas iti kinakaro ti inaramid dagiti imada. **65** Ikkam iti panagbuteng dagiti puspusoda;

idissuormo ti lunodmo kadakuada. **66** Sunsonem ida iti ungetmo ken dadeelem ida iti sadinoman nga ayanda iti baba ti langit, O Yahweh!

4 Saanen a narimat ti balitok; nagbaliven ti kapupuroan a balitok. Naibukboken dagiti nasagradoan a batbato iti nagsasabatan dagiti kalsada. **2** Napateg unay idi dagiti annak ti Sion, napatpateg ngem iti puro a balitok. Ngem itan ket kaiyarganda laengen ti burnay nga inaramid ti agdamdamili. **3** Uray dagiti atap nga aso ket iparangda dagiti susoda tapno pasusoenda dagiti ukenda, ngem ti babai nga anak dagiti tattaok ket naranggas a maiyang iti abestrus iti disierto. **4** Dumket ti dila ti agsuso nga ubing iti ngangawna gapu iti pannakawawna, dumawat dagiti ubbing iti tinapay, ngem awan ti maited para kadakuada. **5** Dagiti tattao a sigud a mangmangan iti agkakangina a taraon ket nababay-anen a mabisbisinan kadagiti kalsada; dagiti sigud nga agkawkawes iti nalabbaga a pagan-anay ket addan ita iti tuktok dagiti gabsuon dagiti basura. **6** Ti nagbasolan ti babai nga anak dagiti tattaok ket dakdakkel ngem iti basol ti Sodoma, a naibelleng iti apagdarikmat uray no awan nangtiliw iti daytoy. **7** Dagiti mangidadaulo kenkuana ket sigud a kasla nasi leng a niebe ken kas kapudaw iti gatas. Nalablabbaga ti bagbagida ngem iti napintas a rubi iti baybay; kasla safiro ti sukogda. **8** Ita ket pinangsiten ti kasiptungan dagiti langada, ket narigatdan a mabigbig kadagiti kalkalsada, ta dimketen dagiti kudilda kadagiti tululganda. Nagongan daytoy a kas iti kayo! **9** Dagiti napapatay babaen iti kampilan ket am-amang a nasaysayaata ngem dagiti natay gapu iti bisin; nasaysayaatda nga amang ngem kadagiti nakapsut; nga arigna a naduyok gapu iti bisin iti kinaawan ti apit kadagiti talon. **10** Inluto dagiti ima dagiti naasi a babbai dagiti mismo nganakda; dagitoy nga ubbing ket nagbalin a taraonda kabayatan ti pannakarumek ti babai nga anak dagiti tattaok. **11** Pinennek ni Yahweh ti pungtotna. Imbukbokna ti umap-apuy nga ungetna; kasla nangpasged isuna idiy Sion ket inkisap daytoy dagiti pundi sionna. **12** Uray dagiti ari ditoy daga wenco ti siasinoman nga agnanaed iti daytoy a lubong ket saan a mamati nga adda makastrek a kasupiat ken kabusor kadagiti ruangan ti Jerusalem. **13** Ngem inaramidda, gapu kadagiti basbasol dagiti profetana, ken kadagiti nagkurangan dagiti papadina a nangpasayasyat iti dara dagiti nalilinteg. **14** Agallalla itan dagidiay a profeta ken papadi a kas kadagiti bulsek kadagiti kalkalsada. Natulawandan babaen iti dayta a dara isu nga awan ti makabael nga uray mangsagid kadagiti kawesda. **15** "Panaw! Dakayo a narugit," kastoy ti ipukpukkaw dagitoy a propeta ken papadi. "Pumanawkayo! Saandakami a sagsagiden!" Isu a nagallallada kadagiti nadumaduma a daga, ngem uray dagiti Hentil ket kunkunada, "Saandan a makapagnaed ditoy a kas ganggannaet." **16** Inwaras ida ni Yahweh manipud iti imatngna, saanna idan a kakaasian. Awanen ti mangpasangbay nga addaan iti panagraem kadagiti papadi, ken ipakpaktida a saandan a kailalaan dagiti panglakayen. **17** Kanayon a mapaay dagiti matami a makasarik iti awan kaaspwingna a tulong, numan pay sigagagarda a nangkita iti nasiom a saan met a mangisalakan kadakami. **18** Inan-anupda dagiti tugotmi kadagiti kalsada. Asidegen ti kanibusanmi ken mabilbilangen dagiti al-aldaumi, ta dimtengen ti panungpalanmi. **19** Naparpartak dagiti mangkamkamat kadakami ngem dagiti agila iti tangatang. Inanupdakami agingga kadagiti banbantay sadakami pinadaanan iti let-ang. **20** Ti anges iti agongmi, ti dinutokan ni Yahweh - ti arimi, ket napalab-organ babaen kadagiti abut; ti arimi a nangibagaanmi nga, "Agbiagkami kadagiti nasiom iti babaen ti panangsalaknibna." **21** Agrag-o ken agragsakka, babai nga anak ti Edom nga agnanaed iti daga ti Us, ta maipasanto kenka ti kopa. Mabartekkanto ken silalamo-lamo. **22** Naggibusen ti dusam, babai nga anak ti Sion. Saannakan a paipanaw. Ngem dusaennaka iti

nagbasolam, babai nga anak ti Edom. Lukaisannanto pay dagiti basbasolmo.

5 Lagipem koma, O Yahweh, ti napasamak kadakami. Kitaem ti pannakababainmi. **2** Naiteden kadagiti ganggannaet dagiti tawidmi; naiteden kadagiti sangsangaili dagiti balbalaymi. **3** Nagbalinkamin a bastardo, ta awanen dagiti ammami, ken kasla nabalon dagiti innami. **4** Pirak ti katukad dagiti danum nga inumenmi, ken mailakon kadakami dagiti kayomi. **5** Kamkamatendakami dagiti kabusormi; asideged ket uraymi la marikna ti angesda kadagiti teltelmi. Nabannogkamin; awan inanami. **6** Ingaw-atmi dagiti imami kadagiti taga-Egipto ken kadagiti taga-Asiria tapno ikkandakami iti taraonmi. **7** Nagbasol dagiti ammami, ngem awandan, ket dakami ti aglaklak-am kadagiti basolda. **8** Iturturayandakami dagiti tagabu, ket awan mangispal kadakami manipud kadagiti imada. **9** Ipuspustami ti biagmi tapno maalami ti tinapaymi iti sangoanan ti kampilan ti let-ang. **10** Ti kudilmi ket maiyang iti maysa a pogon, a nakabarbara gapu iti bisin. **11** Indaddadanessa dagiti babbai iti Sion, dagiti birhen kadagiti siudad ti Juda. **12** Imbitinda dagiti prinsipe babaen kadagiti mismo nga imada, ken saanda a rinaraem dagiti panglakayen. **13** Impanda dagiti babbaro iti balay a paggilingan, ken dagiti agtutubo a lallaki ket maririgatan nga agbakbaklay kadagiti trosi. **14** Pinapanawda dagiti panglakayen iti ruangan ti siudad, ken pinapanawda dagiti babbaro manipud iti musikada. **15** Naggibusen ti rag-o iti pusomi; nagbalin a dung-aw ti panagsalsalami. **16** Natinnagen ti korona manipud iti ulomi! Asikami pay! Nagbasolkami gamin! **17** Kimmapsuten dagiti puspusomi, ken nagkudrepen dagiti matami, **18** gapu ta agdakdakwiwas dagiti atap nga aso idiy Bantay Sion, a nababay-an. **19** Ngem sika ni Yahweh; agturayka iti agnanayon, ken adda iti amin a henerasion ti tronom. **20** Apay a lipatenakami iti agnanayon? Agpaut kadi pay ti pananglipatmo kadakami? **21** Pagsubliennakami kenka, O Yahweh, ket agbabawikami. Isublim dagiti al-aldaumi a kas iti kallabes, **22** malaksid a no talaga a binabay-annakamin ken kasta unay ti pungtotmo kadakami!

Ezekiel

1 Iti maikalima nga aldaw, ti maikapat a bulan, iti maikatallopulo a tawen, addaak idti igid ti Karayan Kebar a makipagnanaed kadagiti naitalaw kas balud. Naglukat ti langit, ket nakakitaak iti sirmata manipud iti Dio! **2** Iti maikalima nga aldaw iti dayta a bulan—isu ti maikalima a tawen a pannakaitalaw ni ari Jehoyakin a kas balud, **3** dimteng ti sao ni Yahweh nga addaan pannakabalin kenni Ezekiel a padi, a putot a lalaki ni Busi, iti daga dagiti Caldeo iti igid ti Karayan Kebar; immay kenkuuna sadiy ti pannakabalin ni Yahweh. **4** Kalpasanna, kimmittaak ket adda alipupog a naggapu iti amianan—maysa a napuskol nga upleb nga adda aggilgilap nga apuy iti tengnya daytoy ket kinaraniang ti mangliklikmut iti daytoy kasta met ti tengnya daytoy, ket ti apuy iti tengnya ti ulep ket kasla maris ti brонse. **5** Iti tengnya ti alipupog ket adda kaas-asping iti uppat a sibibiag a parsua. Kastoy ti langada; kasla tao ti langada, **6** ngem tunggal maysa kadakuada ket addaan iti uppat a rupa, ken tunggal maysa kadagiti parsua ket addaan iti uppat a payak. **7** Nalinteg dagiti sakada, ngem dagiti dapanda ket kasla kuko ti baka a sumilapsilap a kas iti napasileng a brонse. **8** Ket addaanda pay iti kasla ima ti tao iti sirok dagiti payakda nga adda kadagiti uppat a sikiganda. Kadagitoy nga uppat, kastoy ti langa dagiti rupa ken payakda: **9** agsisisnagid ti murdong dagiti payakda, ket saanda nga agpusipos no kasta nga aggunrayda; ngem ketdi, mapanda lattan iti kayatda a pagturonagan. **10** Ti langa dagiti rupada ket kasla rupa ti tao, sumaruno iti makannawan ket rupa ti leon, sumaruno iti makannigid ket rupa ti baka, ken ti naudi ket rupa ti agila. **11** Kasta ti langa dagiti rupada, ken naiyukrad dagiti payakda iti ngato isu a tunggal agparis a payak dagiti parsua ket simmagid iti payak ti maysa pay a parsua, ken adda pay agparis a payak a nangakkob kadagiti bagida. **12** Aggapada ti turutongan dagiti uppat a parsua, isu a sadinoman ti pangiturongan ti Espiritu kadakuada, mapanda a saan a masapul nga agpusiposda. **13** Kasla sumsumged a beggong wenco aluten dagiti sibibiag a parsua; adda pay gumilgil-ayab nga apuy nga agalis-alis kadagiti parsua, ken agkanabsiit ti kimat. **14** Nakaparpardas ti panagsubli-subli dagiti sibibiag a parsua a kaslada la kimat! **15** Ket minatnatak dagiti sibibiag a parsua; adda maysa a pilid iti daga iti sikigan ti tunggal sibibiag a parsua. **16** Kastoy ti langa ken pannakaaramid dagiti pilid: tunggal pilid ket kasla napatep a bato, ken agpapada dagitoy nga uppat; kasla agkikinnamang dagiti pilid. **17** No kasta nga umakar dagiti pilid, agturong dagitoy iti aniaman a direksion a saanda nga agpusipos. **18** Maipapan kadagiti rueda, nangangato ken nakabutbuteng dagitoy, ta pasig a mata ti naipalawlaw kadagiti rueda! **19** No kasta nga umakar dagiti sibibiag a parsua, umakar met dagiti pilid nga adda iti sikiganda. No agpangato dagiti sibibiag a parsua manipud iti daga, agpangato met dagiti pilid. **20** Sadinoman a pagturonagan ti Espiritu, idiy met ti turongan dagiti sibibiag a parsua; agpangato dagiti pilid nga adda iti sikigan ti tunggal parsua, ta ti espiritu dagiti sibibiag a parsua ket adda kadagiti pilid. **21** No kasta nga umakar dagiti parsua, umakar met dagiti pilid; ket no agsardeng dagiti parsua, agsardeng met dagiti pilid; no agpangato dagiti parsua manipud iti daga, agpangato met dagiti pilid nga adda kadagiti sikiganda, agsipud ta ti espiritu dagiti sibibiag a parsua ket adda kadagiti pilid. **22** Iti ngatoen ti ulo dagiti sibibiag a parsua ket adda nalawa a kasla atep; kasla rumimatrimat a kristal daytoy a naiyukrad iti ngatoen dagiti uloda. **23** Iti sirok ti pimmag-onng ari atep, naukrad ti tunggal payak dagiti parsua ken naisagid ti murdong ti maysa pay a paris a payak ti parsua. Tunggal maysa kadagiti sibibiag a parsua ket addaan met iti agparis a payak a mangabbong kadagiti bagida—tunggal parsua ket adda agparis a payak a mangabbong iti bagina. **24** Ket nangngeko

ti uni dagiti payakda! Kasla uni ti dumaranudor a danum. Kasla timek ti Mannakabalin-amin. No kasta nga umakarda ket kasla adda napisga a tudo. Kasla arimpadek daytoy ti armada. No kasta nga agsardengda, ibabada dagiti payakda. **25** Ket adda timek a nagtaud iti ngatoen ti kasla atep iti ngatoen dagiti uloda no kasta nga agsardengda ken ibabada dagiti payakda. **26** Iti ngatoen ti kasla atep nga adda iti ngatoen ti ulo dagiti sibibiag a parsua ket adda trono a kasla safiro, ket iti trono, adda maysa nga aglanglanga a tao. **27** Nakitak ti maysa a banag a kasla agbegbeggang a landok nga adda apuy iti unegna manipud iti ngatoen ti siketna; manipud iti baba ti siketna ket adda iti kasla apuy ken kinaraniang ti adda iti aglawlaw daytoy. **28** Kasla bullalayaw daytoy nga agparparang iti upleb iti tiempo ti panagtutudo—ken kasla naraniaq a silaw ti mangliklikmut iti daytoy. Daytoy a nagparang ket kasla iti dayag ni Yahweh. Idi nakitak daytoy, nagpaklebak, ket adda timek a nangngeko.

2 Kinuna ti timek kaniak, "Anak ti tao, tumakderka; ket kasaritaka." **2** Ket imbangonnan ti Espiritu ket pinatakernak, ket nangngeko a makisarsarita isuna kaniak. **3** Kinunana kaniak, "Anak ti tao, ibaonka kadagiti tattoa ti Israel, kadagiti nasukir a nasiun a nagsukir kaniak—isuda ken dagiti kapuonanda ket nagbasol kaniak ajiingga kadagitoy nga aldaw! **4** Makita ti kinatangsit kadagiti rupa dagiti kaputanda ken natangken ti uloda. Ibaonka kadakuada. Ket ibagamto kadakuada, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh.' **5** Dumnggeda man wenco saan. Nasukirda a balay, ngem uray no kasta ket maammoandanto nga adda profeta nga immay kadakuada. **6** Ket sika, anak ti tao, saanka nga agbuteng kadakuada wenco kadagiti sasaoda. Saanka nga agbuteng, uray no kasla addaka kadagiti kasisitan ken uray no kasla makipagnanaedka kadagiti manggagama. Saanka nga agbuteng kadagiti sasaoda wenco maupay iti rupada, agsipud ta nasukirda a balay. **7** Ngem ibagamto kadakuada dagiti sasaok, dumnggeda man wenco saan, gapu ta isuda dagiti kasusukiran. **8** Ngem sika, anak ti tao, dumnggeda iti ibagbagak kenka. Saanka nga agbalin a nasukir a kas iti dayta a balay. Agngangaka ket kanem ti itedko kenka!" **9** Ket kimmittaak, ket maysa nga ima ti naiyunnat kaniak; adda iggem daytoy a nalukot a pagbasaan. **10** Inukradna daytoy iti sangoanak; nasuratan ti agsumbangirna, ket pasig a dungdung-aw, ladladtingit, ken as-asug ti naisurati iti daytoy.

3 Kinunana kaniak, "Anak ti tao, kanem ti nakitam! Kanem daytoy nalukot a pagbasaan, ket mapanka agsao iti balay ti Israel." **2** Nagngangaak ngarud, ket impakanna kaniak ti nalukot a pagbasaan. **3** Kinunana kaniak, "Anak ti tao, manganka ken bussogem ta tianmo iti daytoy nalukot a pagbasaan nga intedko kenka!" Kinnanko ngarud daytoy, ket kas kasam-it iti diro ti ramanna iti ngiwatko. **4** Ket kinunana kaniak, "Anak ti tao, mapanka iti balay ti Israel ket ibagam kadakuada dagiti sasaok. **5** Ta saanka a naibaon kadagiti tattoa a ganggannaet ti pagsasaoda wenco narigat nga awaten ti pagsasaoda, ngem naibaonka iti balay ti Israel—**6** saan nga iti nabileg a nasiun a ganggannaet ti pagsasaoda wenco narigat a pagsasaoda a sammo a maawatan! No ibaonka kadakuada, dumnggedangkena kenka! **7** Ngem ti balay ti Israel ket saandanto a kayat ti dumngeg kenka, ta saanda a kayat ti dumnged kaniak. Ta natangken ti uloda ken natangken ti panagpuspusoda. **8** Dumnggeka! pinagbalinka a natangken ken natured a kas kadakuada. **9** Pinagbalinka a kasla diamante a natangtangken ngem iti bato! Saanka nga agbuteng kadakuada wenco madismaya kadagiti rupada, agsipud ta isuda ket nasukir a balay." **10** Kalpasanna, kinunana kaniak, "Anak ti tao, amin dagiti sasaao nga imbagak kenka—ipapusom ken ipangagmo dagitoy! **11** Ket mapanka kadagiti natiliw a balud, kadagiti tattoom, ket agsaoka kadakuada. Ibagam

kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo,' Dumngedga man wenco saan." 12 Kalpasanna, impangatonak ti Espiritu, ket adda timek iti likudak a kasla napigsa a ginggined, a kunana, "Madaydayaw ti dayag ni Yahweh iti nasantoan a lugarna!" 13 Nangegeko ngarud ti banesbes dagiti payak sibibieg a parsua iti panagsinnagid dagitoy, ken ti karadakad dagiti pilid nga adda iti tunggal sikiganda, ken ti ungor ti napigsa a ginggined! 14 Impangatonak ti Espiritu ket impanawnak; ket napanak nga addaan sakit ti nakem iti pungtot ti espirituk, ta sibibileg ti ima ni Yahweh a mangidurduron kaniak! 15 Nakagtengak ngarud idiy Tel Abib kadagiti natiliw a balud nga agnanaed iti igid ti Karayan Kebar, ket nagtalinaed sadiy iti pito nga aldaw, a masmasdaawak unay. 16 Ket napasamak daytoy kalpasan iti pito nga aldaw a dimteng ti sao ni Yahweh kaniak ket kinunana, 17 "Anak ti tao, insaadka nga agwanawan iti balay ti Israel, isu a dumngegko iti ibagak kenek, ket ipakaammom kadakuada tu ballaagko!" 18 No kunaek iti nadangkes a tao, 'Awan duadua a mataykonto' ket saanmo isuna a binallaagan wenco saanmo a binallaagan ti nadangkes a tao kadagiti dakes nga aramidna, tapno agbiag isuna—matay ti nadangkes a tao gapu iti basolna, ngem singirekto ti darana manipud iti imam. 19 Ngem no ballaagam ti nadangkes, ket saanna a tallikudan ti kinadakesna wenco dagiti dakes nga aramidna, matayto ngarud isuna gapu iti basolna, ngem sika, inispalmo ti biagmo. 20 Kasta met a no ti nalinteg a tao ket tallikudanna ti kinalintegna ken agarapid kadagiti saan a nairkalintegan, ikkak ngarud isuna iti pakaitublakanna, ket matayto isuna, agsipud ta saanmo isuna a binallaagan. Matayto isuna gapu iti basolna, ket saankonto a lagipen dagiti nalinteg nga inaramidna, ngem singirekto ti darana manipud iti imam. 21 Ngem no ballaagam ti nadangkes a tao nga agsardengen nga agbasbasol tapno saan isunang nga agbasol, awan duadua nga agbiagto isuna agsipud ta naballaagan; ket sika, inispalmo ti biagmo." 22 Adda ngarud kaniak ti pannakabalin ni Yahweh sadiy, ket kinunana kaniak, "Tumakderka! Mapanka iti patad, ket kasaritaka sadiy!" 23 Timmakderak ket napanak iti patad, ket sadiy, nagtalinaed ti dayag ni Yahweh, kas iti dayag a nakitak iti igid ti Karayan Kebar; isu a nagpaklebak. 24 Immay kaniak ti Espiritu ket pinatakernak; ken kinasaritanak, ket kinunana kaniak, "Agawidka ket agkulongka iti uneg ti balaymo," 25 ta ita, anak ti tao, repetendakanto babaen kadagiti tali tapno saanka a makaruar a makipulapul kadakuada. 26 Idekketkonto ta dilam iti ngangawmo, tapno agbalinka nga umel; ken saanmonto ida a matubngar, agsipud ta isuda ket nasukir a balay. 27 Ngem inton kasaritakanto, ungapeko ta ngiwatmo tapno maibagamio kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo.' Ti tao a makangngeg ket dumngeg; ti tao a saan a dumngeg ket saan a makangngeg, ta isuda ket nasukir a balay!"

4 "Ngem sika, anak ti tao, mangalaka iti ladrilo ket ikabilmo daytoy iti sangoanam. Ket iti rabaw daytoy, iku-ritmo ti siudad ti Jerusalem. 2 Ket mangikabilika iti manglakub iti daytoy, ken mangipatakderka kadagiti sarikedked a maibusor iti daytoy. Mangikabilika iti pagkalayan dagiti kabusor ken mangaramidka kadagiti kampo iti aglikmut daytoy. Mangikabilika iti sinan-maso a pagrakrak iti aglawlaw daytoy. 3 Ket mangalaka iti landok a pariok, ket aramatem daytoy a kas landok a bakud iti nagbaeten ti bagim ken ti siudad. Sumangoka a makaung-unget iti siudad, ta malakubo daytoy. Isu a mangikabilika iti manglakub iti daytoy! Agpaayto daytoy a pagilasinan iti balay ti Israel. 4 Kalpasanna, agiddaga nga agsikig iti kannigidmo ket lakamem ti basol ti balay ti Israel; baklayemo ti basolda segun iti bilang dagiti aldaw a nakaiddaka maibusor iti balay ti Israel. 5 Tinudinganka iti maysa aldaw a katukad iti tunggal tawen a pannakadusada: 390 nga aldaw! Iti kastoy a wagas, baklayemo ti basol ti balay ti Israel. 6 Inton maileppasmo dagitoy nga aldaw, iti maikadua a gundaiway

ket agiddaka a nakasikig iti makannawanno, ta baklayemo ti basol ti balay ti Juda iti las-ud ti uppata pulo nga aldaw. Tinudinganka iti maysa nga aldaw iti tunggal tawen. 7 Ket saanmo nga isina ti panagkitam iti pannakalakub ti Jerusalem, a nakalisisl ti manggas ti badom ket agipadtokento iti maibusor iti siudad. 8 Ta kitaem! parparautanka tapno saanka a makaballikid agingga a maileppasmo dagiti aldaw a pananglakubmo. 9 Mangalaka iti trigo, sebada, bubukel, patani, miho ken espelta; paglalaokem dagitoy iti maysa a pagkargaan ket manglutoka iti tinapay a kanemto segun iti bilang dagiti aldaw nga agiddaka a nakasikig. Ta kanemto daytoy iti las-ud ti 390 nga aldaw! 10 Daytoyto ti kanem a taraonmo: duapulo a siklo kada aldaw. Mangankanto iti maituding a pannanganmo. 11 Ken uminomkanto iti dua a baso. Inumereto daytoy iti maituding a pannanganmo. 12 Kanemto daytoy a kas kadagiti bibingka a naaramid iti sebada, ngem lutoemto daytoy iti imatangda babaen iti namaga a rugit ti tao!" 13 Ta kuna ni Yahweh, "Ti kayat a sawen daytoy a narugitto ti tinapay a kanen dagiti tatto ti Israel, kadagiti nasion a pangiwawarawaakto kadakuada." 14 Ngem kinunak, "Saan, Yahweh nga Apo! Saanak a pulos a nagbalin a narugit! Saanak pay a pulos a nangan iti aniaman a natay wenco aniaman a pinatay dagiti ayup, manipud kinaagtutubok nga agingga ita, ken awan pay ti immune a narugit a karne iti ngiwatko!" 15 Isu a kinunana kaniak, "Kitaem! inikanka kadagiti takki ti baka imbes a rugit ti tao tapno mailutom ti tinapaymo iti rabaw ti takki ti baka." 16 Kinunana pay kaniak, "Anak ti tao, kitaem! Isardengkon ti panangtedko iti taraon iti Jerusalem, ket madandanagandanto a mangan iti tinapay bayat a maibunbungon daytoy ken agpigergerda nga umin-inom iti danum bayat a maibunbungon daytoy. 17 Gapu ta agkurangdanto iti taraon ken danum, maupaydanto iti kabsatda ket kasla marunawda gapu iti kinadakesda."

5 "Ket sika, anak ti tao, mangalaka iti natadem a kampilan a kas iti labaha ti barbero para iti bagim. Ipadalanmo ti labaha iti ulom ken iti barboso, ket mangalaka iti timbangsan a pangtimbangsan ken bingaybingay ti buokmo. 2 Puoram ti kakatlo daytoy iti tengnga ti siudad inton malpas dagiti aldaw ti pannakalakub. Ket alaem ti maysa a kakatlo ti buok ket putdem daytoy babaen iti kampilan iti aglawlaw ti siudad. Ket iwarawaram iti angin ti maysa pay a kakatlo daytoy, ket asutekto ti kampilan a mangkamat kadagiti tatto. 3 Ngem mangalaka iti sangkabassit a buok manipud kadagityo ket igalutmo kadagiti manggas ti kawesmo. 4 Kalpasanna, mangalaka pay iti buok ket ipurruakmo iti tengnga ti apuy; puoram daytoy; manipud sadiy ket agkayamkanto ti apuy iti entero a balay ti Israel." 5 Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo, "Daytoy ti Jerusalem, iti tengnga dagiti nasion a nangisaadak iti daytoy ken pinatalawlawak daytoy kadagiti dadduma a pagilinan. 6 Ngem linaksidna dagiti bilinko gapu iti kinadangkes a nalablabes pay ngem kadagiti nasion, kasta met a linaksidna dagiti paglaintegak a nalablabes pay ngem kadagiti paglian iti aglawlawna. Ket linaksidna dagiti pangneddengko ken saanda a tinungpal dagiti paglaintegak!" 7 Kastoy ngarud ti kuna ni Yahweh nga Apo, "Gapu ta napalalo ti kinamanagbasolmo ngem kadagiti nasion iti aglawlawmo ken saanka a nagtungpal kadagiti paglaintegak kasta met saanka a nagtignay segun kadagiti bilinko, ken saanka a nagtignay segun kadagiti bilin dagiti nasion iti aglawlawmo." 8 Kastoy ngarud ti kuna ni Yahweh nga Apo, "Dumngegka!" Siak a mismo ti mangdusa kenka! Dusaenkanto tapno makita dagiti nasion. 9 Gapu kadagiti makarimon nga aramidmo, aramidekto kenka ti saanco pay nga inaramid ken saankonto manen nga aramiden. 10 Ngarud kanento dagiti amma dagiti annakda iti nagtetengngaanyo ken kanen met dagiti annak a lallaki dagiti ammada, agsipud ta dusenkyantoto, ket maiwarawarakayo kadagiti amin a suli ti daga, dakayo amin a nabati! 11 Kastoy ti pakaammo

ni Yahweh nga Apo. Ngarud, isapatak a mapasamakto daytoy gapu ta tinulawam ti santuariok gapu kadagiti amin a didiosem a makaparurod ken dagiti makarimon nga aramidmo, ta siak a mismo ti mangkissay iti bilang dagiti tattaom; saanako a maasian kenka, ket saankanto nga ispalen. **12** Matayto ti kakatlo kadakayo babaen iti didigra, ken maibusdanto gapu iti nakaro a panagbisin. Matayto ti kakatlo kadakayo babaen iti kampilan a nangpalikawkaw kadakayo. Ket iwarawarakto ti kakatlo kadakayo kadagiti amin a suli ti daga, ken asutekto ti kampilan a mangkamat kadakuada. **13** Ket maan-anayton ti pungtotko, ken paginanaekton ti pungtotko kadakuada. Mapnekakto, ket maammoandanto a Siak a ni Yahweh ket nagsaoak gapu iti pungtotko idi naan-anaykon ti pungtotko kadakuada. **14** Pagbalinenkanto a langalang ken laisendakanto dagiti nasion iti aglawlawmo, iti imatang ti amin a lumabas. **15** Isu nga umsien ken laisent dagiti dadduma a tattao ti Jerusalem, agbalinto a ballaag ken pagbutungan dagiti nasion iti aglawlawmo. Ipatungapalkonto ti panangukom maibusor kenka gapu iti kasta unay a pungtotko, a buyogan iti nalabes a panangtubngar—Siak a ni Yahweh, ti nangipakaammo iti daytoy! **16** Ipaturongkonto kenka dagiti natatadem a pana iti nakaro a panagbisin nga isunto ti pakatayam. Ta pakaroeko ti panagbisin ken tukkolekti sarukod ti tinapaymo. **17** Iyegkonto kenka ti panagbisin ken dagiti didigra tapno saankanto nga aganak. Didigra ken pannakatay ti lumabasto kenka, ket iyegkonto ti kampilan maibusor kenka—Siak a ni Yahweh, ti nangipakaammo iti daytoy!"

6 Dimteng kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, isangom ti rupam kadagiti bantay ti Israel ket agipadtoka kadagitoy. **3** Kunaem, 'Bambantay ti Israel, denggentyo ti sao ni Yahweh nga Apo! Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo kadagiti bantay ken kadagiti turod, kadagiti igid ti waig, ken kadagiti tanap: Denggenyo! Iyegko ti kampilan maibusor kadakayo, ket dadaelekti dagiti nangangato a lugaryo. **4** Ket mabaybay-anto dagiti altaryo ken madadaelto dagiti adigyo, ket ibellengkonto dagiti natay a tattaoyti sangoanan dagiti didiosenda. **5** Iwalangkonto dagiti bangkay dagiti tattao ti Israel iti sangoanan dagiti didiosenda, ken maiwarawaranton dagiti tulangyo iti aglawlaw dagiti altaryo. **6** Sadinoman a pagnaedanyo, dagiti siudad ket madadaelto ken dagiti nangangato a lugar ket mabaybay-anto, isu a dagiti altaryo ket madadael ken mabaybay-anto. Ket madadael ken mapukawto dagitoy, maputedto dagiti adigyo ken mapunasto dagiti nagbannoganyo. **7** Adunto dagiti natay iti nagtetengngaanyo, ket maammoanyonto a Siak ni Yahweh! **8** Ngem mangibatiako iti dadduma kadakayo, ken addanto sumagmamano a makalisi iti kampilan kadagiti nasion, inton naiwarawarakayo iti entero a pagilian. **9** Ket dagidiay makalibas, malajipdakto kadagiti nasion a nakaipananda kas balud, a ngladalingit gapu iti saan a napudio a pusoda a nangtalikuid kaniak ken gapu ta dagiti didiosenda ti pinilida a nagdaydayawan. Ket makitanto kadagiti rupuda ti pannakadurmenda kadagiti bagbagida gapu iti kinadakesda ken gapu kadagiti amin a makarimon a naaramidda. **10** Iti kasta, maammoandanto a Siak ni Yahweh. Daytoy ti makagapu a kinunk ngay iygko kadakuada daytoy a pagdaksanda. **11** Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Itipatyo dagiti imayo ken agtabbugakayo! Kunaenyo, "Asikami pay!" gapu kadagiti makarimon nga aramid iti balay ti Israel! Ta mataydanto babaen iti kampilan, nakaru a panagbisin ken didigra. **12** Ti adda iti adayo ket matayto babaen iti didigra, ken ti adda iti asideg ket matayto babaen iti kampilan. Dagidiay mabati ken makalasat ket mataydanto iti nakaro a panagbisin; iti kastoy a wagas a maipalak-amko ti kasta unay a pungtotko kadakuada. **13** Ket maammoanyonto a Siak ni Yahweh, inton maiwalang dagiti natay kadakuada iti ayan dagiti didiosenda, iti aglawlaw dagiti altarda, iti tunggal nangangato a turod—kadagiti

amin a tuktok ti bantay, ken iti tunggal sirok ti nolangto a kayo ken iti dakkel a puon ti kayo a lugo—dagiti lugar a pagpupuoranda kadagiti insenso nga agpaay kadagiti amin a didiosenda. **14** Ipakitako ti pannakabalinko ket pagbalinekto a langalang ti daga ket awan serserina, manipud iti let-ang agingga idiyay Dibla, iti amin a lugar a pagnanaedanda. Ket maammoandanto a Siak ni Yahweh."

7 Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Sika, anak ti tao—Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo iti daga ti Israel,' Adtoyen ti panungpalan! Dimtengti ti panungpalan kadagiti uppatt beddig ti daga! **3** Ita, adtoyen ti panungpalam, ta ipalak-amko kenka ti nakaro a pungtotko, ket ukomenka segun kadagiti wagasco; ket ipalak-amko kenka dagiti bunga ti makarimon nga aramidmo. **4** Ta saanto a kumita kenka a siaasi dagiti matak, ket saanka nga ispalen; no di ket ipalak-amko kenka ti bunga dagiti dakes nga aramidmo, ken addanto iti tengngam dagiti makarimon nga aramidmo, tapno maammoam a siak ni Yahweh! **5** Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Didigra! Agsasaruno a didigra! Kitae, adtoyen! **6** Pudno nga umayen ti panungpalan; nariing ti panungpalan maibusor kenka! Denggem, adtoyen! **7** Umayen ti pannakadusam, sika nga agnanaed iti daga. Dimtengti ti tiempo; asidegen ti tiempo ti pannakadadael, ket saanton a narag-o dagiti bantay. **8** Iti saan nga agbayag, idissuorko kenka ti pungtotko ken ipalak-amko ti kasta unay nga ungetko inton ukomenka segun kadagiti aramidmo ken ipalak-amko kenka ti supapak dagiti amin a makarimon nga aramidmo. **9** Ta saanto a kumita a siaasi ti matak, ken saankanto nga ispalen. Aramidek kenka ti kas iti inaramidmo; ket addanto iti tengngam dagiti amin a makarimon nga aramidmo iti kasta maammoam a siak ni Yahweh, a mangdusdusa kenka. **10** Denggem! Umadanin ti tiempo. Rimmuaren ti pannusa. Ti sarukod ket kasla nagsabongen iti kinatangsit. **11** Dimmakket ti kinaranggas iti sarukod ti kinadangkes—awanto ti agpaut kadakuada, ken kadagiti tattaoda, kadagiti kinabaknangda, ken ti kinapategd! **12** Asidegen ti tiempo; umadain ti aldaw. Saanen nga agragsak ti aggatang, weno agladingit ti agtagilako, agsipud ta agdissuor ti pungtotko kadagiti amin a tattao! **13** Ta saanto pulos a maipasubli ti agtagilako ti nailakon iti unos ti panagbiagda, agsipud ta sirmata ket maibusor kadagiti amin a tattao; saandanto nga agsubli, ta awan iti tao nga agbibiaq iti basolina a mapapigs! **14** Pinaunida ti trumpeteta ket insaganada amin, ngem awan ti uray maysa a nagmartsa a napan iti paggugubatan; agsipud ta nagdissuor ti pungtotko kadagiti amin a tattao! **15** Adda iti ruar ti kampilan, ket adda iti uneq ti pasdekti didigra ken ti nakaro a panagbisin. Dagidiay adda iti away ket mataydanto babaen iti kampilan, idinto a dagiti adda iti uneq ti siudad ket ibusento ti nakaro a bisin ket didigra. **16** Ngem addanto iti sumagmamano kadakuada a makalasat nga aglibasto, ket agturoneda iti kabanbantayan. Kas kadagiti kalapati kadagiti tanap, agladingitdanto amin —tunggal tao gapu iti kinamanagbasolda. **17** Agkapsutto ti tunggal ima ken agkutkotto ti tunggal tumeng, **18** ken agkawesdanto iti nakersang a lupiter, ket ti panagbutungan ti maiyabbongto kadakuada; ket panagbain ti makitanto iti tunggal rupuda ken kalbonto amin nga uloda. **19** Ibellengdanto dagiti pirakka kadagiti kalsada ken dagiti balitokda a kasla awan serserbi dagitoy. Saanto ida a kabaelan nga ispalen dagiti pirakken balitokda iti aldaw ti nakaro a pungtot ni Yahweh. Saanto a maisalakan dagiti biagda, ket awanto ti pannakapnek ti bisinda, gapu ta nagbalin a pakaitublakanda ti kinamanagbasolda. **20** Innalada dagiti agkakapintas nga alahasda a pagpanpanakkeldia ket nagaramidda kadagiti didiosen a mangipakita kadagiti makarimon nga aramidda—ti makarurod a panagdaydayawda kadagityo, ngarud, pagbalinekto dagitoy a banbanag a narugit kadakuada. **21** Ket iyawatkonti dagidiay a banbanag iti ima dagiti ganggannaeta ken kadagiti nadangkes iti daga a kas samsam, ket tulawandanto dagitoy.

22 Ket tallikudakto ida inton tulawanda ti impategko a lugar; sumrekt Dagiti tulisan iti templo ket tulawandanto daytoy! **23** Mangaramidka iti kawar, gapu ta napno ti daga iti panangukom ti dara, ken napno ti siudad iti kinaranggas. **24** Iyegkonto ngarud dagiti kadadaksan kadagit nasiun, ket tagikuendanto dagiti babbalayda, ket iyegkonto ti patingga ti kinatangsit ti nabileg, ta matulawanto dagiti nasantoan a lugarda! **25** Dumtengto ti panagbuteng! Kalikagumandanto ti kappia, ngem awanto iti kappia! **26** Dumbengto ti adu a didigra, ket rumsuanto iti adu a sayangguseng! Ket sapulendanto ti sirmata manipud iti profeta, ngem agpukawto ti linteg kadagit padi ken ti balakad manipud kadagit panglakayen. **27** Agladingitto ti ari ket ikawesto ti prinsipe ti pannakaupay, bayat nga apgigergero iti buteng ti ima dagiti tattao iti daga. Aramidekto dagitoy kadakuada segun kadagit aramidda! Ket ukomekto ida segun kadagit bukodda a pagalagadan aqgingga a maammoanda a siak ni Yahweh!"

8 Ket napasamak iti maikalima nga aldaw ti maikanem a bulan iti maika-innem a tawen, bayat nga agtugtugawak iti uneg ti balayko, ken natukugaw iti sangoanak dagiti panglakayen ti Juda, nga immay kaniak sadiy ti pannakabalin ni Yahweh nga Apo. **2** Ket kimmataak, ket adtoy, adda maysa a langa a kaing-ingas ti tao, a kasla adda apuy manipud iti patongna nga agpababa! Ken manipud iti patongna nga agpangato ket adda agrantriang a kasla agbegbeggang a landok! **3** Ket adda kasla ima nga inggaw-athna ket ginammattanna ti buokko; impangatonak ti Espiritu iti nagbaeten ti langit ken daga, ket kadagit sirmata manipud iti Dios, impannak idiy Jerusalem nga agturonsog iti pagserkan ti akin-uneg a ruangan iti amianan, a pagtaktaakderan ti didiosen a mangparparnuay iti nakaro nga imun. **4** Ket adda sadiy ti dayag ti Dios ti Israel, a kalanglangka ti kas iti nakitak idi iday patad. **5** Ket kinunana kaniak, "Anak ti tao, tumaliawka iti amianan." Timmaliawak ngarud iti amianan, ket iti agpaamianan a ruangan nga agturonsog iti altar, sadiy pagserken adda sadiy didiosen ti imun. **6** Isu a kinunana kaniak, "Anak ti tao, makitam kadi ti ar-aramidenda? Dagitoy dagiti makarimon unay nga ar-aramiden ditoy ti balay ti Israel tapno adyawak ti bukodko a santuario! Ngem tumaliawka ket makitam dagiti nakarkaro pay a makarimon nga aramid!" **7** Kalpasanna, impannak iti pagserken a ruangan ti paraangan, ket kimmataak, ket adda maysa nga abut iti pader. **8** Kinunana kaniak, "Anak ti tao, palawaem ti abut daytoy a pader." Pinalawak ngarud ti abut iti pader, ket adda nakitak a ruangan! **9** Ket kinunana kaniak, "Umungka ket kitaem dagiti agkakadakes a makarimon nga ar-aramidenda ditoy." **10** Simrek ngarud ket nakitak, ket adtoy! Adda agduduma a kita dagiti agkarkarayam ken makarimon a narungsof nga ay-ayup! Naikitikit iti aglawlaw ti pader tu tunggal didiosen ti balay ti Israel. **11** Pitopulo a panglakayen iti balay ti Israel ti adda sadiy, ket agtaktaakder iti tenggenda ni Jaaanzias a putot a lalaki ni Safan. Agtaktaakder iti sangoanan dagiti imahen, ken nakaiggem iti insensario ti tunggal tao isu a ti ayamuom ti asuk ti insenso ket nagpangato. **12** Ket kinunana kaniak, "Anak ti tao, makitam kadi ti ar-aramiden dagiti panglakayen iti balay ti Israel iti nasipngnet? Ar-aramiden daytoy ti tunggal tao kadagit nailemmeng a siled a nakauidulinan dagiti didiosenna, ta ibagbagada, 'Saannatayo a makita ni Yahweh! Binaybay-anen ni Yahweh ti daga!'" **13** Ket kinunana kaniak, "Tumaliawka manen ket kitaem dagiti dadduma nga ad-adda pay a makarimon nga ar-aramidenda." **14** Kalpasanna, impannak iti pagserken ti ruangan iti balay ni Yahweh nga adda iti amianan a paset, ket adtoy! Agtugtugaw sadiy dagiti babbai nga agladladingit gapu kenni Tammuz. **15** Isu a kinunana kaniak, "Makitam kadi daytoy, anak ti tao? Tumaliawka manen ket makitam dagiti nakarkaro pay a makarimon nga aramid ngem kadagitoy." **16** Ket impannak iti akin-uneg a paraangan ti balay ni Yahweh, ket

adtoy! Iti pagserken ti templo ni Yahweh, iti nagbaeten ti portiko ken ti altar, adda agarup dua pulo ket lima a lallaki a nakatallikud iti templo ni Yahweh ken simmangoda iti daya, ket agdaydayawda kenni Semes. **17** Kinunana kaniak, "Anak ti tao, makitam kadi daytoy? Bassit kadi laeng a banag para iti balay ti Juda ti panangaramidda kadagitoy a makarimon nga ar-aramidenda ditoy? Ta pinunnoda iti daga iti kinaranggas, ket timallikkuda manen tapno pagungetendak, inkibilda dagiti sangsanga kadagit agongda. **18** Isu a dusaepto met ida; saanakto a maasi kadakuada, ket saankonto ida nga ispalen. Uray ipangnggeda kaniak ti napigsa a panagsangitda, saankonto ida a denggen!"

9 Kalpasanna, nangngegko nga impukkawna a kunana, "Umay koma iti siudad dagiti guardia, nga imetta ti igam a pangdadel." **2** Ket pagammoan! Adda innem a lallaki a dimteng iti dalan iti akihngato a ruangan a nakasango iti amianan, tunggal maysa ket addaan iti igam a pagpatay. Ket adda lalaki iti nagtetengngaanda a nakakawes iti lino a nakasalikad iti alikamen a pagsurat ti eskriba. Simrekda ngarud ket nagtakderda iti abay ti bronse nga altar. **3** Ket nagpangato ti dayag ti Dios ti Israel manipud iti ayan ti kerubim a sigud nga yanna ket immakar iti ruangan ti balay. Ket pinukkawanna ti lalaki a nakakawes iti lino a nakasalikad iti alikamen a pagsurat ti eskriba. **4** Kinuna ni Yahweh kenkuana, "Likawem ti entero a siudad—ti entero a Jerusalem—ket markaam ti musing dagiti lallaki nga agas-asug ken agsensennaya gapu kadagit amin a nakarimrimon a mapaspasamak iti entero a siudad." **5** Ket nangngegko a nakasirata isuna kadagit dadduma, kinunana, "Sarunnoeyo isuna a manglikmut iti siudad ket mangpapataykayo! Saanyo a kaasian dagiti tattao a makitayo, ket awan ti ispalenyo 6 lallakay man, agtutubo, birhen, ub-ubbing weno babbai man. Patayenyo ida amin! Ngem saanyo a sagsagiden ti siasinoman a namarkaan ti musingna. Irugyo iti santuariok!" Rinugianda ngarud kadagit lallakay nga adda iti sangoanan ti balay. **7** Kinunana kadakuada, "Tulawayo ti balay, ket punnoenyu ti paraanganna kadagit natay. Inkayon!" Isu a napanda rinaut ti siudad. **8** Ket bayat a rarauteunda daytoy, nadlawko a maymaysak a nabati, ket nagpaklebak ken nagpukkawak a kinunak, "O Apo a Yahweh! Dadealem kadi amin a nababati iti Israel inton idissuormo iti pungtotmo iti Jerusalem?" **9** Kinunana kaniak, "Nakaro unayen ti basol ti balay ti Israel ken Juda. Napno ti daga iti dara ken napno iti kinakillo ti siudad, agsipud ta kunada, 'Nalipatanen ni Yahweh ti daga' ken 'Saan a makita ni Yahweh!'" **10** No kasta ngarud, saanakto a maasi kadakuada, ket saankonto ida nga ispalen. Ngem ketdi, iyegkonto amin dagitoy kadakuada. **11** Kalpasanna, nagsubli ti lalaki a nakakawes iti lino a nakasalikad iti alikamen a pagsurat ti eskriba. Impadamagna a kunana, "Naaramidko aminen nga imbilinmo."

10 Kalpasanna, kimmataak iti ayan ti naglukong nga atep nga adda iti ngatoen dagiti ulo dagiti kerubim; adda banag a nagparang iti ngatoen dagitoy a kasla safiro a kaar-arngi ti maysa a trono. **2** Ket kinasirata ni Yahweh ti lalaki a nakakawes iti lino a kunana, "Mapanka iti nagbaeten dagiti pilid, iti sirok dagiti kerubim, ket mangakopka iti beggang manipud iti nagbaeten dagiti kerubim ket iwarawaram dagitoy ti entero a siudad." Ket bayat a buybuyaek, nakitak a simrek ti lalaki. **3** Nakatakder dagiti kerubim iti akihngawan a paset ti balay idi simrek ti lalaki, ket adda ulep a nangpunno iti akihngato a paraangan. **4** Nagpangato ti dayag ni Yahweh manipud kadagit kerubim ket nagtalinaed iti ayan ti ruangan ti balay; pinunnona ti balay iti ulep, ket napno ti paraangan iti kinaraniag ti dayag ni Yahweh. **5** Kalpasanna, iti akihngawan a paraangan, nangngegko ti uni dagiti payak dagiti kerubim a kas iti timek ti Dios a Mannakabalin-amin no kasta nga agsao isuna.

6 Ket napasamak nga idi binilin ti Dios ti lalaki a nakakawes iti lino, a kunana, "Mangalaka iti beggang iti nagbaetan dagiti pilid nga adda iti nagbaetan dagiti kerubim," ket ti lalaki, simrek ken nagaatker iti abay ti maysa a pilid. 7 Inggap-at ti maysa a kerub ti imana iti ayan ti apuy nga adda iti nagbaetan dagiti kerubim ket nangala iti beggang, ket inkabilna dagitoy kadagiti ima daydiay a lalaki a nakakawes iti lino. Innala daytoy ti lalaki ket pimmanaw. 8 Nakanik iti sirok dagiti payak dagiti kerubim ti kasla ima ti tao. 9 Isu a kimmataak, ket nakanik nga adda uppat a pilid iti abay dagiti kerubim— maysa a pilid iti abay ti tunggal kerub— ket ti langa dagiti pilid ket kasla bato a beryl. 10 Aggapada ti langa dagitoy nga uppat a pilid, kas iti maysa a pilid a ngakkuros, kasta met ti sabali pay a pilid. 11 No kasta nga aggaraw dagitoy, mapanda iti uray sadinoman a direksyon; saan nga agpusipos dagitoy no kasta nga aggarawad augsipud ta maisurotda iti pagsangoan ti ulo ti kerub. Saanda nga agpusipos no kasta nga aggarawda. 12 Amin a paset ti bagida—agraman dagiti bukot, dagiti ima, ken dagiti payakda—ket pasig a mata, kasta met dagiti aglikmut dagiti uppat a pilid. 13 Bayat a dumdumgegak, naawagan dagiti pilid iti, "Agtagtayayek." 14 Tunggal maysa ket adda uppat a rupana; ti umuna a rupa ket rupa ti kerub, ti maikadua ket rupa ti tao, ti maikatlo ket rupa ti leon, ken ti maikapat ket rupa ti agila. 15 Kalpasanna, nagtayab a nagpangangato dagiti kerubim— dagitoy dagiti sibibiag a parsua a nakanik iti igid ti karayan Kebar. 16 Tunggal aggaraw dagiti kerubim, sumurot met dagiti pilid iti abayda; ket tunggal iukrad dagiti kerubim dagiti payakda tapno agtayabda nga aggapanato manipud iti daga, saan nga agpusipos dagiti pilid. Agtalaenda latta iti abay dagiti kerubim. 17 No kasta nga agsardeng dagiti kerubim, agsardeng met dagiti pilid, ket no kasta nga agtayab dagitoy, tumayab met dagiti pilid, ta ti espiritu dagiti sibibiag a parsua ket adda kadagiti pilid. 18 Kalpasanna, pimmanaw ti dayag ni Yahweh manipud iti ruangan ti balay, ket nagtalinaed iti ngatoen dagiti kerubim. 19 Inukrad dagiti kerubim dagiti payakda ket timmayabda nga immadayo iti daga, ket nakanik iti rimmuarda, ket kasta met laeng ti inaramid dagiti pilid nga adda iti abayda. Nagsardengda iti akin-daya a pagserkan iti balay ni Yahweh, ket ti dayag ti Dios ti Israel immay kadakuada manipud iti ngatoenda. 20 Dagitoy dagiti sibibiag a parsua a nakanik iti ayan ti sirok ti mangipakita iti kaadda ti Dios ti Israel iti igid ti karayan Kebar, isu nga ammok a dagitoy ket kerubim! 21 Tunggal maysa kadagiti ket addaan iti uppat a rupa ken uppat a payak, ken adda kasla ima ti tao iti sirok dagiti payakda; 22 ket ti kalanglangna dagiti rupada ket kas kadagiti rupa a nakanik iti sirmata idiy karayan Kebar, ket no sadino ti sinango ti tunggal maysa kadagitoy, sadiay ti pagturonoganda.

11 Kalpasanna, impangatonak ti Espiritu ket impannak iti akin-daya a ruangan ti balay ni Yahweh, ti nakanango iti daya; ket sadiay, adda duapulo ket lima a lallaki iti asideg ti ruangan. Nakanik a karaman kadakuada ni Jaazanias a putot ni Azur, ken ni Pelatias a putot ni Benaias, a mangidadaulo kadagiti tattao. 2 Kinuna ti Dios kaniak, "Anak ti tao, dagitoy dagiti lallaki nga agpanpanunot iti dakes, ken isuda dagiti agikedkedeng kadagiti nadangkes a panggep iti daytoy a siudad. 3 Ibagbagada, 'Ti tiempo a panangipataker kadagiti balbalay ket saan pay nga ita; daytoy a siudad ket maiyariq iti kaldero ket datayo dagiti karne.' 4 Isu nga agipadtoka iti maibusor kadakuada. Agipadtoka, anak ti tao!" 5 Ket immay ti Espiritu ni Yahweh kaniak ket kinunana, "Ibagam: Kastoy ti kuna ni Yahweh: kas iti ibagbagayo, Balay ti Israel; ta ammok dagiti panpanunotenyo. 6 Adu dagiti tattao a pinapatayyo iti daytoy a siudad ken pinunnoyo dagiti kalsada daytoy kadagiti bangkaya. 7 Isu a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dagiti tattao a pinapatayyo, nga akin-bangkay kadagiti inwalangyo iti tengniga ti

Jerusalem, ket isuda dagiti maiyariq a karne, ket daytoy a siudad ti maiyariq a kaldero. Ngem mairuarkayonto manipud iti tengnga daytoy a siudad. 8 Kinabutengyo ti kampilan, isu nga iyegkonto ti kampilan kadakayo—Kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo. 9 Iruarkayonto manipud iti tengnga ti siudad ket iyawatkayonto kadagiti ima dagiti gangganaet, ta mangiyegakto iti pannakaukom maibusor kadakayo. 10 Mapasagkayonto babaen iti kampilan. Ukomenkayonto kadagiti beddeng ti Israel iti kasta ket maammoanyo a siak ni Yahweh! 11 Daytoy a siudad ket saanto nga isu ti maiyariq a kaldero a paglutoanyo, weno saan a dakayo dagiti maiyariq a karne a linaonna. Ukomenkayonto kadagiti nagbeddengan ti Israel. 12 Ket maammoanyonto a siak ni Yahweh, ti akin-alagaden a sinalungasingyo ken ti akin-linteg iti saanyo nga impatungpal. Ngem ketdi, impatungpaloy dagiti linteg dagiti nasion nga adda iti aglawlawyo." 13 Ket napasamak a bayat nga agipadpadtoak, natay ni Pelatias a putot ni Benaias. Isu a nagpaklebak ket impukkawo, "O Yahweh nga Apo! Dadaelem kadi a naan-anay dagiti nabatbati iti Israel?" 14 Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, 15 "Anak ti tao, dagiti kakabsatmo! Dagiti kakabsatmo! Dagiti lallaki iti pulim ken dagiti amin a balay ti Israel! Isuda amin ti sarsaritaen dagiti agnanaedti Jerusalem, kunada, 'Adayoda kenni Yahweh! Naiteden kadatayo daytoy a daga a kas sanikuatay!' 16 Isu nga ibagam, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Uray inyadayok ida manipud kadagiti nasion, ken uray inwarawarak ida kadagiti daga, ngem siak latta ti agpaay a santuarioda kadagiti daga a nakaipananda iti apagbiit.' 17 Isu nga ibagam, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Ummongenkayonto manipud kadagiti tattao, ket paguungmogenkayonto manipud kadagiti daga a nakaiparaanyo, ket itedkonto kadakayo ti daga ti Israel!' 18 Kalpasanna, mapanda sadiay ket ikkantenda amin a narugit a banag ken amin a kinarimon iti dayta a lugar. 19 Ket ikkakto ida iti maymaysa a puso, ken ikabilkonto kadakuada ti baro nga espiritu inton umasidegda kaniak; ikkakteko ti bimmato a pusoda ket ikkakto ida iti natulhog a puso, 20 tapno tungpalendanto dagiti alagadek, aramiden ken tungpalenda dagiti lintegko. Ket isudanto dagiti tattao, ket siakto ti Diosda. 21 Ngem kadagiti pagaayatda ti agbibiaq kadagiti nakarugrugit ken kadagiti makarimon nga aramidda, ipalak-amkonto met laeng kadakuada dagiti aramidda. Kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo." 22 Kalpasanna, timmayab dagiti kerubim ken dagiti pilid nga adda iti abayda, ket ti dayag ti Dios ti Israel, adda iti ngatoenda. 23 Ket ti dayag ni Yahweh, pimmanaw iti tengniga ti siudad ket immakar iti bantay nga adda iti daya ti siudad. 24 Ket iti sirmata nga impakita ti Espiritu ti Dios, impangatonak ti Espiritu ket impannak idiy Caldea, iti ayan dagiti naipanaw a kas balud. Ket ti sirmata a nakanik, in-not a nagpukaw. 25 Kalpasanna, imbagak kadagiti naipanaw a kas balud dagiti amin a banag nga impakita ni Yahweh kaniak.

12 Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, 2 "Anak ti tao, makipagnanaedka iti nagtetengnagaan dagiti nasukir a tattao, addaanda iti mata ngem saanda a makakita; addaanda iti lapayag ngem saanda a makangngeg, gapu ta nasukirda a tattao. 3 Isu a no maipapan kenka, anak ti tao, isaganan dagiti gargetmo para iti ipapanawmo, ket iti aldaw, agrubbuatka bayat a siiimatangda, ta papanawenkanto bayat a siiimatangda ket ipanka iti sabali a lugar. Nalabit a mangrugida a makakita, uray nasukirda a tattao. 4 Ket iti aldaw bayat a kitkitaendaka, irubbuatmo dagiti gargetmo para iti ipapanawmo; iti rabii bayat a kitkitaenda, agrubbuatka a kas iti wagas nga araramiden ti siasinoman a matiliw a maipan iti sabali a pagilian. 5 Abutam ti diding bayat a kitkitaenda, ket idiy ti pagnaam a rummuar. 6 Iti imatangda, ibaklaymo dagiti gargetmo, ket irruamo dagitoy iti kasipngeten. Abbongam ti rupam, ta masapul

a saanmo a makita ti daga, agsipud ta insaadka a kas pagilasinan iti balay ti Israel." 7 Inaramidko ngarud daytoy, a kas naibilin kaniak. Iti aldaw, inrubbuatko dagiti gargetok nga itugotko iti ipapanawko, ket iti rabii, inabutak ti diding. Idi nasipngeten, inruarko dagiti gargetokto ket imbaklayko dagitoy iti imatangda. 8 Kalpasanna, iti parbangon, immay ti sao ni Yahweh kaniak a kunana, 9 "Anak ti tao, saan kadi a nagdamdamag ti balay ti Israel, dagita a managsukir a tattao, a kunada, 'Ania ti ar-aramidem?' 10 Ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Daytoy a pado nga ipapkakitak kadakayo ket maipapan iti prinsipe ti Jerusalem, ken iti amin a balay ti Israel nga adda iti nagbabaetanda.' 11 Ibagam, 'Siak ti pagilasinanyo. Kas iti inaramidko, kastanto met ti maaramid kadakuada; matliiw ken maipanawdanto ket maipanda iti sabali a pagilinan. 12 Ti prinsipe nga adda kadakuada, ibaklaymento dagiti gargetra iti kasipngeten, magnanto iti naabutan a pader. Abutandanto ti pader ket irruardanto dagiti gargeteda sadiay. Abborgannanto ti rupana, tapno saanna a makita ti daga.' 13 Isarwagkonto ti iketko kenkuana ket matilivito isuna iti palab-ogko; ket ipankonto isuna idiy Babilonia, ti daga dagiti Caldeo, ngem saannanto a makita daytoy. Matayto isuna sadiay. 14 Iwarawarakto met iti amin a paset, dagiti amin nga adda iti aglaglawna a mangtultulong kenkuana ken dagiti amin a soldadona, ket mangibaonakto iti kampilan a mangkamat kadakuada. 15 Ket maammoandanto a siak ni Yahweh, inton iwarawarak ida kadagitit nasion ken iwarasko ida iti entero a daga. 16 Ngem ispalekto ti sumagmamano a lallaki kadakuada manipud iti kampilan, iti nakaro a panagbisin, ken iti angol, tapno misuratta amin dagiti nakarimiron nga aramidda iti daga a pangipanak kadakuada, isu a maammoandanto a siak ni Yahweh!" 17 Immay ti sao ni Yahweh kaniak a kunana, 18 "Anak ti tao, agtigergerka a mangan iti tinapaymo ken agpigergerken agdanagka nga uminum iti danummo. 19 Kalpasanna, ibagam kadagitit tattao iti daga, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo maipapan kadagitit agnanaed iti Jerusalem ken iti daga ti Israel: Agtigtigergerdanto a mangan iti taraonda ken agpighigergerdanto bayat nga in-inumenda ti danuma, agsipud ta masamsamtio dagiti adu unay nga adda iti daga gapu iti kinaranggas dagiti amin nga agnanaed sadiay. 20 Isu a dagiti siudad nga adda agnanaed, agbalinto a langalang, agbalinto a let-ang ti daga; isu a maammoanyonto a siak ni Yahweh!" 21 Immay manen kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, 22 "Anak ti tao, ania daytoy a pagsasao nga ibagbagada iti dagti ti Israel, a kunana, 'Naglabas dagiti aldaw, ngem saan met a napasamak ti sirmata?' 23 Isu nga ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Pagpatinggaek daytoy nga ibagbagada tapno saanen nga ibaga dagiti tattao daytoy.' Kalpasanna, ipakaammom kadakuada, 'Umadanin dagiti aldaw, ket tunggal sirmata, pumaysonto!' 24 Ta awanton dagiti saan a pudno a sirmata ken dagiti makaallilaw a panagipadto iti uneg ti balay ti Israel. 25 Ta siak ni Yahweh! Agsaoak ken tungpalek dagiti sasao nga ibagak. Saanton a maitantan daytoy a banag. Ta ibagbagak daytoy a sao bayat a sibibiagkayo, dakayo a nasusukir a tattao, ket ipatungpalko daytoy! —Kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo." 26 Immay manen kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, 27 "Anak ti tao, denggen! Kinuna ti balay ti Israel, 'Ti sirmata a makititana ket mapasamako iti adu nga al-aldaw manipud ita, ket agipadpadto isuna iti mabayag pay a mapasamak.' 28 Isu nga ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Saanen a maitantan dagiti sasaok, ngem ti sao a naibagakon ket maaramidto—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo!"

13 Immay manen kaniak ti sao ni Yahweh, kunana, 2 "Anak ti tao, agipadtoka maibusor kadagitit profeta nga agipadpadto iti Israel, ket ibagam kadagitit agipadpadto kadagitit bukodda a panunot, 'Denggenyo ti sao ni Yahweh! 3 Kastoy ti kuna ni Yahweh nga

Apo: Asi pay dagiti maag a profeta a mangsursurot iti bukodda ngeg espiritu, ngem awan met ti makitkitad! 4 O Israel, dagiti profetayo ket kas kadagitit atap nga aso kadagitit langalang a daga. 5 Saankayo a napan iti nadadael a pader iti aglikmut ti balay ti Israel tapo tarimaanenyo daytoy, iti kasta masalaknibankayo iti gubat iti aldaw ni Yahweh. 6 Saan a pudno dagiti sirmata dagiti tattao ken agipadpadtoda iti saan a pudno, dagiti agkunkuna, "Kastoy, ken kastoy ti pakaammo ni Yahweh." Saan nga imbaon ida ni Yahweh, ngem pinangnamnamada ketdi dagiti tattao a dagiti mensaheda ket pumudnonto. 7 Saan aya a saan a pudno dagiti sirmatayo ken nagipadtokayo kadagitit padto a saan a pudno, dakayo a mangibagbag, "Kastoy, ken kastoy ti pakaammo ni Yahweh" idinti ta saanko nga imbag?" 8 Isu a kastoy ni Yahweh nga Apo, 'Gapu ta saan a pudno dagiti sirmatayo ken inuulbod ti imbagbagayo—kastoy ngarud ti pakaammo ni Yahweh maibusor kadakayo: 9 Bumusot ti imak kadagitit profeta nga inuulbod dagiti sirmatada ken dagiti agipadpadto iti saan a pudno. Awandanto iti panaguummong dagiti tattao, weno saandanto a mairaman iti listaan ti balay ti Israel; saandanto a makaapan iti daga ti Israel. Ta maammoanyonto a siak ni Yahweh nga Apo! 10 Gapu iti daytoy, ken gapu ta inyawawanda dagiti tattao a kunada, "Adda kappia iti ayantayo!" idinti ta awan met ti kappia, agar-aramidda iti pader a pintorandanto iti puraw." 11 Ibagam kadagitit mangpinpintor iti pader iti puraw a pintor, 'Marbanto daytoy; addanto napigsa a tudo, ket mangitinnagakto kadagitit uraro, ken addanto napigsa a bagyo a mangrebla iti daytoy. 12 Makitayonto, marbanto ti pader. Saan kadi nga imbag dagiti dadduma kadakayo, "Sadino ti ayan ti impintoryo a puraw?" 13 Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo, 'Mangiyegakto iti napigsa a bagyo gapu iti nakaro a pungtokto, ken addanto napigsa a tudo gapu iti nakaro a pungtokto! Gapu iti nakaro a pungtokto, naan-anay a dadaelento daytoy dagiti uraro! 14 Ta rebbaecko ti pader a pinintoranyo iti puraw, rebbaecko daytoy agingga nga agpaparang dagiti pansionna. Isu a marbanto daytoy, ket mapukkawayonti iti tengnga daytoy. Kalpasanna, maammoanyonto a siak ni Yahweh! 15 Ta dadelekti ti pader gapu iti nakaro a pungtokto, ken dagidiay a nangpapuraw iti daytoy. Ibagakto kadakayo, "Awanan ti pader, ken dagiti tattao a nangpapuraw iti daytoy— 16 dagiti profeta iti Israel a nagipadto maipapan iti Jerusalem ken dagiti nakasirmata nga addanto kappia para kenkuana. Ngem awan met ti kappia—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo." 17 Isu a sika, anak ti tao, sangoen dagiti babbai nga annak dagiti tattoma ngagipadpadto iti bukodda a panunot, ket agipadtoka iti maibusor kadakua. 18 Ibagam, 'Kastoy ti kuna ni Yahwehnga Apo: Asi pay dagiti babbai nga agdadait kadagitit banbanag a pagsalamangka a maikabkabil iti imada ken agar-aramid kadagitit belo nga agduduma ti kadakknela nga isuotda iti uloda, nga us-usarenda a pangallilaw kadagitit tattao. Allilawenyo kadi dagiti tattao ngem maisalakanyo met dagiti bukodyo a biag? 19 Saandak a rinaem iti sangoanan dagiti tattao gapu laeng iti sangarakem a sebada ken maregmeg a tinapay, tapno mapapatay dagiti tattao a saan a rumbeng a matay, ken tapno maikanawayo ti biag dagiti tattao a kaslada kadagitit billit. Pudno, pugsatekto dagitoy kadagitit takkiago; ket dagiti tattao a siniloanya a kasta kadagitit billit—Wayawayaaako ida. 21 Pisangekto dagiti beloyo ket ispalek dagiti tattao manipud iti imayo, tapno saandanton a mapalab-ogan kadagitit imayo. Ket maammoanyonto a siak ni Yahweh! 22 Gapu ta inupayyo ti puso ti nalinteg a tao babaen kadagitit inuulbod, uray pay saanko a tinarigagayan ti pannakaupayna, ken gapu ta ad-

adda ketdi nga inallukoyyo dagiti aramid ti nadangkes a tao tapno saan isuna nga agbalwi ket maisalakanna ti biagna— 23 ngarud, awanton dagiti saan a pudno a sirmatam wenco maisardengton dagiti saan a pudno a padtom, ta ispaleko dagiti tattaok manipud iti imayo. Ket maammoanyonto a siak ni Yahweh!"

14 Adda sumagmamano kadagiti panglakayen ti Israel nga immay kaniak ket nagtugawda iti sangoanak. 2 Kalpasanna, immay ti sao ni Yahweh kaniak, a kunana, 3 "Anak ti tao, impapuso dagitoy a lallaki ti panagdayawda kadagiti didiosenda ken nangikabilda iti sangoananda iti pakaitibkulanda a makagupu iti panagbasolda. Rumbeng kadi pay la a pagdamagandak? 4 Isu nga ipakaammom ken ibagam daytoy kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Tunggal tao iti balay ti Israel a mangipapuso nga agdayaw kadagiti didiosenna wenco dagiti nangikabil iti sangoananda iti pakaitibkulanda a pakaigapanu ti panagbasolda, ket kalpasanna, umasideg iti maysa a profeta—Siak a ni Yahweh, sungbataktu isuna sigun iti bilang dagiti didiosenna. 5 Aramidekto daytoy tapno masublik manen ti puso ti balay ti Israel a naiyadayo kaniak gapu kadagiti didiosenda!' 6 Isu nga ibagam iti balay ti Israel, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Agbabawikayo ken tallikudanyon dagiti didiosenyof! Tallikudanyon dagiti amin a makarimon nga aramidyof! 7 Ta tunggal maysa iti balay ti Israel ken tunggal maysa kadagiti ganggannaet nga agnanaedti iti Israel a mangtulaw iti naganko, a mangipapuso nga agdaydayaw, kadagiti didiosenna, ken dagiti mangikabil iti sangoananda iti pakaitibkulanna, ket kalpasanna, umasideg iti maysa a profeta tapno birokendak—Siak a ni Yahweh, ti mangsungbatto a mismo kenkuana! 8 Sangoekto dayta a tao ken pagbalineko iti isuna a pakabellaagan ken maysa a proberbio, ta ikatekto iti isuna iti nagtetengngaan dagiti tattaok; ket maammoanyonto a siak ni Yahweh! 9 No naallilaw ti maysa a profeta ket agibaga iti mensahe, ngarud, siak a ni Yahweh, allilawekto dayta a profeta; iyunnatkonto ti imak maibusor kenkuana ket dadealekto iti isuna manipud kadagiti tattaok nga Israelita. 10 Ket lak-amendanto ti bunga ti basolda; ti basol ti profeta ket maipada iti basol ti tao a nakiuman kenkuana. 11 Gapu iti daytoy, saanton nga maiyaw-awan ti balay ti Israel iti panangsurotda kaniak, saandanto payen a tulawan dagiti bagbagida gapu kadagiti amin a panagsalungasingda. Isudanto dagiti tattaok, ket siakto ti Diosda—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo!" 12 Kalpasanna, immay ti sao ni Yahweh kaniak, a kunana, 13 "Anak ti tao, inton agbasol kaniak ti daga babaen iti panagbasolda, nga isu a pangdusaak kadakuada ken panangisardengko a panangipaay kadagiti taraonda, ken ti panangiyegko iti nakaro a panagbisin ken panangpukawko iti tao ken kadagiti narungstog nga ayup iti daga; 14 ngarud, uray no dagitoy a tallo a lallaki—a Noah, Daniel ken Job—ket adda iti dayta a daga, isuda laeng ti makaispal iti bukodda a biag gapu iti kinalintegda—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo. 15 No mangibaonak kadagiti narungstog nga ayup iti entero a daga ken pagbalinek nga awan serserbi daytoy tapno agbalin a langalang nga awanton ti tao a makalabas iti daytoy gapu kadagiti narungstog nga ay-ayup, 16 ngarud, uray no dagitoy met laeng a lallaki ket adda iti daytoy—iti naganko, kuna ti Apo a ni Yahweh—saandanto a maispal uray dagiti bukodda nga annak a lallaki wenco babbai; ti bukodda laeng a biag ti maispaldanto, ngem agbalinto a langalang ti daga! 17 Wenko, no mangibaonak iti kampilan iti dayta a daga a kunak, 'Kampilan, likmutem ti daga ket agpada a patayem ti tao ken ayup'— 18 ngarud, uray no adda dagitoy a tallo a lallaki iti dayta a daga—iti naganko, kuna ni Yahweh nga Apo—saandanto a kabaelan nga ispalen uray dagiti mismo nga annakda a lallaki wenco babbai; ti laeng bukodda a biag ti maispalto. 19 Wenko, no mangibaonak iti angol iti daytoy a daga a kasla ibukbokko ti nakaro a pungtotko maibusor iti daytoy babaen

iti panagsayasya iti dara, tapno agpada a matay dagiti tattao ken ayup, 20 ngarud, uray no ni Noah, ni Daniel, ken ni Job ket adda iti dayta a daga—iti naganko, kuna ti Apo a ni Yahweh—saandanto a kabaelan nga ispalen dagiti mismo nga annakda a lallaki wenco babbai, ti laeng bukodda a biag ti maispal gapu iti kinalintegda. 21 Ta kastoy ni Yahweh nga Apo: Awan duadua a pagbalinek a dakdakes pay dagiti banbanag babaen iti panangiyegko iti uppata pannusa—nakaro a panagbisin, kampilan, dagiti narungstog nga ayup, ken angol—maibusor iti Jerusalem tapno agpada a matay ti tao ken ayup nga adda kenkuana. 22 Ngem uray no kasta, addanto mabati kenkuana, rummuarto dagiti nakalasat a kaduada dagiti annakda a lallaki ken babbai. Rummuardanto a mapan kenka, ket makitamtto dagiti wagas ti panagbiagda ken araramidda, ket maliwiwakanto maipapan iti pannusa nga impalak-amko iti Jerusalem, ken maipapan iti amin a banag nga impalak-amko iti daga. 23 Liwiwaendako dagiti nakalasat inton makitam dagiti wagas ti panagbiagda ken araramidda, isu a maammoamto amin dagitoy a banbanag nga inaramidko maibusor kenkuana, a saanko nga inaramid dagitoy nga awan mamaayna! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo."

15 Kalpasanna, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, 2 "Anak ti tao, kasano koma a nasaysayaat ti puon ti ubas ngem iti uray ania a kayo nga addaan kadagiti sang-sanga nga adda iti kakaykayoan iti kabakiran? 3 Makaala kadi dagiti tattao iti kayo manipud iti puon ti ubas tapno usarennra? Wenko, makaaramidda kadi iti pasok manipud iti daytoy tapno pagibitinanda daytoy iti uray ania? 4 Saan! Nu maipuor daytoy iti apuy a kas pangparubrob, ken no rinunoten ti apuy dagiti pungto daytoy kasta met ti tengngana, adda kadi pay la pakausranna? 5 Kitaem! Idi saan pay a napuoran daytoy, awan a pulos ti pakausranna; isu nga awan duadua nga inton rinunoten ti apuy, awan latta ngarud ti pakausraran daytoy! 6 Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Saan a kas kadagiti kaykayo iti kabakiran, impaayko a kas pangparubrob iti apuy dagiti puon ti ubas; kastoyto met laeng ti aramidek kadagiti agnanaedti iti Jerusalem. 7 Ta sangoekto ida. Uray makarruarda manipud iti apuy, uramento latta ida iti apuy; isu a maammoanyonto a siak ni Yahweh inton sangeek ida. 8 Kalpasanna, pagbalineko a langalang ti daga, gapu ta nagbasolda— kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo!"

16 Ket nagsao ni Yahweh kaniak a kunana, 2 "Anak ti tao, ipakaammom iti Jerusalem dagiti kinarimonna, 3 ket ipakaammom, 'Kastoy ti kuna ti ni Yahweh nga Apo iti Jerusalem: Ti naggapuan ken ti nakaipasngayam ket iti daga ti Canaan; ti amam ket maysa nga Amoreo, ken ti inam ket maysa a Heteo. 4 Idi aldaw a naipasngayka, saan a pinuted ti inam ti pusegmo, saannaka a binuggoa iti danum wenco lininisan babaa iti asin, wenco binungon. 5 Awan pulos mata a naasi kenka a mangaramid iti aniaman kadagito a banbanag kenka, tapno maasi kenka! Iti aldaw a naipasngayka, ket naumsi ti biagmo, naibellengka iti tay-ak. 6 Ngem limmabasak iti ayanmo, ket nakitaka nga agkusaykusay iti bukodmo a dara; isu a kinunak kenka a daradara, "Mabiagka pay!" 7 Pinadakkela a kas iti mula iti tay-ak. Immaduka ken dimmakkela, ken nagbalinka nga alahas a pang-arcos. Napasayaat dagiti susom ken immatiddog dagiti buokmo, nupay lamolamoka ken awan abbongmo. 8 Limmabasak manen iti ayanmo ket minatratanka. Ket nakitak a dimtengen ti tiempo ti panagayatmo, isu nga inuykradko ti kagayko kenka ket inabbongti ti kinalamolamom. Ket nagsapataak kenka ken nakitulagak kenka—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo—ket nagbalinka a kukuak. 9 Isu a dininguska iti danum ken binugoak ti daram, ket sinapsapoanka iti lana. 10 Kinawesanka iti nabordaan a pagan-anay ken sinandaliasanka iti latat; binungonka

iti napintas a lino ken inabbonganka iti seda. **11** Kalpasanna ket inarkusanka kadagiti alahas, ken kinabilak kadagiti pulseras dagiti imam, ken kuwertas ti tengngedmo. **12** Kinabilak iti singsing ti agongmo ken kadagiti aritos dagiti lapayagmo, ken iti napintas a korona ti ulom. **13** Kastoy ti pannakaarkusmo iti balitok ken pirak, ken nakawesanka iti nasayaat a lino, seda, ken nabordaan a pagan-anay; nangnanganka iti nasayaat nga arina, diro, ken lana, ken pimmintaska iti kasta unay, ket nagbalinka a reyna. **14** Nagdinamag ti kinalatakmo kadagiti nasion gapu iti kinapintasmo, ta awan pagkurangan ti pintasmo iti kinadaeg nga intedko kenka—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo. **15** Ngem nagtalekka iti bukodmo a pintas ken nagtigtignayka a kas iti balangkantis gapu iti kinalatakmo; imbukbokmo ti panagbalbalangkantismo kadagiti amin a lumabas. Nagbalinka a sanikua dagidai a lallaki! **16** Ket innalam dagiti badom ken nagaramidka manipud kadagitoy kadagiti disso a pagdaydayawan a naarkosan iti agduluma a maris, ken nagtigtignayka a kasla balangkantis kadakuada. Daytoy ket saanton a dumteng! Saanton a mapasamak ti kastoy! **17** Innalam dagiti napintas nga alahas a balitok ken pirak nga intedko kenka ket sinukogmo nga imahen dagiti lallaki a maipaay kenka, ket inaramidmo kadagitoy ti kas iti ar-aramiden ti balangkantis. **18** Innalam dagiti nabordaan a pagan-anaymo ket inkawesmo kadagitoy, ken indatagmo dagiti lanak ken bangbanglok iti sangoananda. **19** Ken ti timapayko a naaramid manipud iti nasayaat nga arina, lana, ken diro nga intedko kenka—a pinangtaraoonko kenka!—indasarmo dagitoy kadakuada tapno mangipaay iti nabanglo nga ayamuom. Pudno a napasamak daytoy! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo. **20** Ket innalam dagiti annakmo a lallaki ken babbai nga impasngaymo a maipaay kaniak, ket indatonmo ida kadagiti imahen tapno alun-unenda a kas taraon. Bassit kadi laeng a banag ti panagbalbalangkantismo? **21** Pinataymo dagiti annakko ket pinuoram ida nga indaton kadagiti imahen a kas sakripisio. **22** Kadagiti amin a kinarimomo ken kadagiti panagtigtignaymo a kas balangkantis, saanmo a pinanunot ti maipanggep kadagiti aldaw ti kinaagtutubom, idi a lamolamoka ken awan abbongmo nga agkusaykusay iti daram. **23** Asi pay! Asi pay! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo—ngarud, kas kanayunan kadagitoy amin a kinadangkesmo, **24** nangbangonka pay iti disso a pangannonggam iti seremonia, ken iti disso a pagdaydayawan kadagiti didiosen iti tunggal pangpubliko a lugar. **25** Nangbangonka kadagiti disso a pagdaydayawan kadagiti didiosen iti pangrugian ti tunggal dalan ket inaramidmo a nakarimomo ti kinapintasmo, ta inkayangmo dagiti sakam iti tunggal lumabas ken Nagararamidka kadagiti ad-adu pay a panagbalbalangkantis. **26** Nagtigtignayka a kas balangkantis kadagiti taga-Egipto, a kaarubam nga addaan kadagiti napalalo a dinederrep a tartarigagay, ken Nagararamidka kadagiti ad-adu pay nga ar-aramid iti panagbalbalangkantis isu a napaungetnak. **27** Isu a kitaem! Kabilenka babaen iti imak ken saankan nga ipaayan iti taraon. Iyawatko ti biagmo kadagiti kabusormo nga annak dagiti Filisteo tapno maibabainka gapu iti dinederrep a kababalimo. **28** Nagtigtignayka a kas iti balangkantis kadagiti taga-Asiria gapu ta saanka a mapnek. Nagtigtignayka a kas iti balangkantis ngem saanka latta a mapnek. **29** Ken Nagararamidka kadagiti ad-adu pay nga ar-aramid ti panagbalbalangkantis iti daga dagiti agtagtagilako iti Caldea, ket uray ti panagaramidmo iti daytoy ket saannaka a napennek. **30** Apay a nakapsut unay ta pusom? — kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo— ta inaramidmo amin dagitoy a banbanag nga aramid ti balangkantis ken awan babainna a babbai? **31** Idi nangbangonka kadagiti disso a pangannonggam iti seremonia iti pangrugian ti tunggal dalan ken nangaramidka kadagiti altar a pagdaydayawan kadagiti didiosen iti

tunggal pangpubliko a lugar, nalablabeska ngem iti balangkantis, agsipud ta nagkedkedka nga umawat iti bayad dagiti aramidmo! **32** Sika a mannakikamalala a baba, dagiti ganggannaet ti awawatim imbes a ti asawam! **33** Dagiti tattao ti mangbaybayad kadagiti balangkantis, ngem sika ti mangbaybayad kadagiti kaayan-ayatmo ken pasusukam ida tapno umayda makikaidda kenka dagiti adda iti aglawlawmo gapu iti kinablangkantismo. **34** Isu nga adda ti naidumaam kadagidiay a babbai, agsipud ta awan ti umay kenka tapno dawatenda a makikaiddaka kadakuada. Ngem ketdi, sika ti mangbaybayad kadakuada! Awan ti mangbaybayad kenka. **35** Ngarud, sika a balangkantis, dumngegka iti sao ni Yahweh! **36** Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Gapu ta imparukpokmo ti kinaderrepmo ken impakitam dagiti nalimed a paset ti bagim babaen iti panagbalbalangkantismo kadagiti amin a kaayan-ayatmo ken kadagiti amin a makarimon a didiosen, ken gapu iti dara dagiti annakmo nga intedmo kadagiti didiosen; **37** ngarud, adtoy! Ummongekto dagiti amin a kaayan-ayatmo a naam-ammon, amin dagidai a inay-ayatmo ken amin dagidai a kinaguram, ummongekto amin ida iti aglawlawmo a maibusor kenka. Ipakitako dagiti nalimed a paset ti bagim kadakuada tapno makitada amin a kinalamolamom! **38** Ta dusaeenkanto gapu iti pannakikamalalam ken panangipasayasyo iti dara, ket iyegkoto kenka ti panangipasayasyo iti dara gapu iti pungtot ken ungetko! **39** Iyawatkanto kadagiti imada tapno rebbaenda dagiti disso a pangan-annonggam iti seremonia ken dagiti altar a pagdaydayawan kadagiti didiosen, ken labusandakanto ken alaenda dagiti amin nga alahasmo; panawandakanto a lamolamo ken awan abbongna. **40** Ket mangiyegdanto iti adu a tattao a bumusor kenka ket uborendakanto ken rangrangkayendakanto babaen kadagiti kampilanda. **41** Ken puorandanto dagiti babbalaymo ken pagaramidandakanto kadagiti adu a kita ti pannusa iti imatang dagiti adu a babbai, ta pasardengenkanto iti panagbalbalangkantismo, ken saanmonton a bayadan ti siasinoman kadakuada! **42** Ket pagbaawekto ti pungtotko kenka; panawandakanto ti ungetko, ta mapnekakto, ken saanakton nga agunget. **43** Gapu ta saanmo a linajip dagiti aldaw iti kinaagtutubom idi a pinakintayegnak gapu iti ungetko kadagiti amin a banbanag—adtoy!, siak a mismo ti mangiyeg iti pannusa iti bukodmo nga ulo gapu kadagiti inaramidmo —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo—iti kasta, saankonto ngagaramid iti dakes iti amin a makarimon a wagasmol! **44** Adtoy! Ibaganto dagiti amin nga agsasao kadagiti proberbio maipapan kenka, “No ania ti ina, kasta met ti anakna a babbai.” **45** Sika ti anak a babbai ti inam a nanggulib iti asawana ken kadagiti annakna; ken sika ti kabsat a babbai dagiti kakabsatmo a babbai a nanggulib kadagiti assawada ken kadagiti annakda. Maysa a Heteo ti inam ken maysa nga Amoreo ti amam! **46** Ti inauna a kabsatmo a babbai ket ti Samaria ken dagiti annakna a babbai ket dagiti agnanaed iti amianan, idinto a ti inaudi a kabsatmo a babbai ket dagiti agnanaed iti abagatnga, ngisa isu ti Sodoma ken dagiti annakna a babbai. **47** Ita, saanka a magna kadagiti dalanda weno kadagiti makarimon nga aramidda, a kasla dagitoy ket babassit unay a banbanag. Pudno, kadagiti amin a wagasmol ngabalinika a nalablabeska ngem iti ngabalinanda. **48** Iti naganko a sibbiag a Dios—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo— ti Sodoma a kabsatmo a babbai ken dagiti annakna a babbai, ket saan a nakaaramid kadagiti kas iti kadares dagiti inaramidmo ken dagiti annakmo a babbai! **49** Adtoy! Daytoy ti basol ti kabsatmo a babbai a ti Sodoma: natangsit isuna iti kinawayana, saan a naannad ken awan bibiangna kadagiti banbanag. Saanna a pinapigsa dagiti ima dagiti nakurapay ken agkasapulan a tattao. **50** Natangsit isuna ken Nagararamid kadagiti makarimon iti sangoanak, isu nga inikkatko ida a

kas iti nakitam. **51** Uray ti Samaria ket saan a nakaaramid iti uray man laeng koma kagudua dagiti basbasol nga inaramidmo; ngem ketdi, nangaramidka kadagit ad-adu a makarimon a banbanag ngem kadagit inaramidda, ket impakitam a nasaysayaat dagiti kakabsatmo a babbai ngem sika gapu kadagit amin a makarimon a banbanag nga inaramidmo! **52** Nangnangruna kenka, ipakitam ti bukodmo a pannakaibabain; iti kastoy a wagas, impakitam a nasaysayaat dagiti kakabsatmo a babbai ngem sika. Kasla nasaysayaat itan dagiti kakabsatmo a babbai ngem sika. Nangnangruna kenka, ipakitam ti bukodmo a pannakaibabain, ta iti kastoy a wagas, impakitam a nasaysayaat dagiti kakabsatmo a babbai ngem sika. **53** Ta isublikto dagiti kinabaknangda—dagiti kinabaknang ti Sodoma ken dagiti annakna a babbai, ken dagiti kinabaknangti Samaria ken dagiti annakna a babbai; ngem dagiti kinabaknangmo ket addantu kadakuada. **54** Kadagitoy a banbanag ket ipakitamo ti pannakaibabainmo; maibabainkanto gapu kadagit banbanag nga inaramidmo, ken iti kastoy a wagas ket agbalinkanto a liwliwa kadakuada. **55** Isu a maisublinto dagiti kakabsatmo a babbai a Sodoma ken dagiti annakna a babbai kadagit sigud a kasasaadda, ken uray ti Samaria ken dagiti annakna a babbai ket maisublinto met iti sigud a kasasaadda. Ket sika ken dagiti annakmo a babbai ket maisublinto met iti sigud a kasasaadyo. **56** Uray ti kabsatmo a Sodoma ket saan a dinakamat ti ngiwatmo kadagidi aldaw a naparammagka, **57** sakbay a naibutaktak ti kinadangkesmo. Ngem ita ket maysaka a banag a pagang-angawan dagiti annak a babbai ti Edom ken dagiti amin nga annak a babbai dagiti Filisteo nga adda iti aglawlawa. Umsiendakanto dagiti tattao iti aglawlawmo. **58** Ipkitamto ti pannakaibabainmo ken dagiti makarimon nga aramidmo! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh! **59** Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Tratoenka a kas iti panangtratok iti siasinoman a mangumisi itsapatan tapno madadelna ti katulagan. **60** Ngem siak a mismo ket lagipekto ti nagtulaganta kadagidi aldaw ti kinaagtutubom, ket mangipasdekakto iti agnanayon a katulagak kenka. **61** Ket malajipmonto dagiti wagasco ket mababainkanto inton awatentu dagiti inauna a kakabsatmo a babbai ken dagiti inaudi a kakabsatmo a babbai. Itedkonto ida kenka a kas annakmo a babbai, ngem saan a gapu iti nakitulagam kaniak. **62** Siak a mismo ket ipasdekkonto ti tulagko kenka, ket maammoamtio a Siak ni Yahweh! **63** Gapu kadagitoy a banbanag, malajipmonto amin a banbanag ket agbainkanto, isu a saamonto nga iyungap ta ngiwatmo tapno agsao gapu iti bainmo, inton pakawaneka gapu kadagit amin nga inaramidmo—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo.”

17 Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** “Anak ti tao, mangtedka iti maysa burbutia ket ibagam daytoy a pangngarig iti balay ti Israel. **3** Ibagam, ‘Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Adda maysa a dakkel nga agila a dadakkel dagiti payakna ken atitiddog dagiti pawisna, napuskol dagiti dutdona, ken agduduma ti marisna ti napan idiy Lebanon ket nagdisso iti murdong ti kayo a sedro. **4** Nangtukkol daytoy kadagit murdong dagiti sanga ket impanna dagitoy idiy daga ti Canaan; inmulana dagitoy iti siudad dagiti agtagtagilako. **5** Nangala met daytoy iti sumagmamano a bukel iti daga ket inmulana iti daga a nakasaganan a mamulaan. Inmulana daytoy iti abay ti nalawa a pagayusan ti danum a kas iti pakaimulaan ti kimmawayan a kayo. **6** Kalpasanna, nagtubo daytoy ket nagbalin nga ubas a naggadalapdag iti daga. Nagturong iti ayan ti agila dagiti sangana, ket immuneq dagiti ramutna iti daga. Isu a nagbalin daytoy nga ubas, ket nangpataudi iti adu sangsanga ken adu a saringit. **7** Ngem adda sabali pay a dakkel na agila nga addaan kadagit dadakkel a payak ken napupuskol a

dutdot. Ket pagammoan! Inturong daytoy nga ubas dagiti ramutna iti ayan ti agila, ket manipud iti nakaimulaan ti ubas, inyunnatna dagiti sangana iti ayan ti agila tapno masibugan daytoy. **8** Naimula daytoy iti nadam-eg a daga iti abay ti nalawa a pagayusan ti danum tapno makapagsanga ken makapagbungga daytoy, tapno agbalin a napintas unay nga ubas! **9** Ibagam kadagit tattao, ‘Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Agbiag kadi daytoy? Saannanto kadi a paruten daytoy ken saanna kadi a rurosen dagiti bungana iti kasta magango dagiti nalangto a bulongna? Saan a kasapulan ti napigsa a takkiag weno adu a tattao tapno maparut daytoy. **10** Isu a kitaem! Dumakketo kadi daytoy kalpasan a naimula? Saanto kadi a magango daytoy inton pul-oyan ti angin nga agtaud iti daya? Naan-anay a magangonto daytoy iti nakaimulaanna.” **11** Kalpasanna, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **12** “Kasaritam dagiti nasukir a tattao, ‘Saanyo kadi nga ammo ti kaipapanan dagitoy a banbanag? Denggenyo! Immay iti Jerusalem ti ari ti Babilonia ket innalana ti ari ken dagiti prinsipena ket inkuyogna ita nga impan iti Babilonia. **13** Kalpasanna, nangala iti maysa kadagit kapututan ti ari, nakitulag isuna kenkuana ket pinagsapatana isuna. Ket impanawna dagiti nabibileg a tattao iti daga, **14** tapno pumanglaw ti pagarian ket saan daytoy a tumangsit. Babaen iti panangtungpalna iti tulagna, makalasatto ti daga. **15** Ngem bimmusor kenkuana ti ari ti Jerusalem babaen iti panangibaonna kadagit opisialna idiy Egipto, tapno mapanda agkiddaw kadagit kaballo ken armada. Agballigi kadi isuna? Makalibas kadi ti mangar-aramid kadagitoy a banbanag? No saanna a tungpalen ti tulag, makalibas kadi isuna? **16** Iti naganko! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh Apo— awan duadia a matayto isuna iti daga ti ari a nangisaad kenkuana a kas ari, ti ari nga akin-sapata iti inumsina, ken ti akin-tulag iti saanna a tinungpal. Matayto isuna iti tengnga ti Babilonia! **17** Ket ti Faraon ken dagiti agkakapigsa nga armadana ken ti naummo-ummong nga adu a lallaki a mannakigubat, saandanto a salakniban isuna iti gubatan, inton agigabsuon ken agipatakder dagiti taga-Babilonia kadagit banag ket maulida iti pader a mangdadael iti adu a biag. **18** Ta inumsi ti ari ti sapatana babaen iti saanna a panangtungpal iti tulag. Pudno nga intayagna ti imana tapno agkari, ngem naaramidna amin dagitoy a banag. Saanto isuna a makalibas. **19** Ngarud— kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo — iti naganko, saan kadi a ti sapatak ti inumsina, ken ti tulagko ti saanna a tinungpal? Isu nga iyegkonto kenkuana ti pannusa! **20** Isarwagkonto kenkuana ti iketeket ket matiliwto isuna babaen iti iketeket. Ket ipankonto isuna idiy Babilonia ket ukomekto isuna sadiy gapu iti kinatraidor nga inaramidna idi liniputannak! **21** Ket amin dagiti nakalasat iti armadana, mapasagto babaen iti kampilan, ket dagiti mabati, maiwarawaradanto iti amin a paset. Kalpasanna, maammoanyonto a siak ni Yahweh; Impakaammok daytoy a mapasamakto! **22** Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo, ‘Isu a siakto a mismo ti mangputed iti murdong ti kayo a sedro, ket imulakto daytoy iti adayo manipud iti naganus a saringitna. Tukkolektu daytoy, ket siakto a mismo ti mangimula iti daytoy iti nangato a bantay! **23** Imulakto daytoy kadagit bantay ti Israel tapno agsana ken agbunga, ket agbalinto a narukbos a sedro, iti kasta, amin a billit ket agnaeddanto iti daytoy. Agumokdanto kadagit sangana. **24** Kalpasanna, amin dagiti kaykayo iti tay-ak, maammoanda a siak ni Yahweh; Pukanekto dagiti natatayag a kaykayo; Padakkelektu dagiti nababa a kaykayo! Pagangoecko dagiti masibugan a kayo; Palangtoekto dagiti nagango a kayo! Siak ni Yahweh; Ipakaammok a mapasamakto daytoy, ket inaramidkon daytoy!”

18 Nagsao manen ni Yahweh kaniak a kunana, **2** “Ania ti kayatyo a sawen, dakayo a mangus-user iti daytoy a proberbio

maipanggep iti daga ti Israel a kunkunayo, 'Nangan dagiti nagannak kadagit naalsem nga ubas, ket dagiti ngipen dagiti annak ti naalino!' **3** Ili naganko a sibbiag a Dios—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo—saanyonton nga aramatenan daytoy a proberbio iti Israel. **4** Adtoy! Kukuak ti tunggal biag! Ken kasta meti ti biag dagiti nagannak, ken ti biag dagiti annak: kukuak ida! Ti tao nga agbasbasol isu ti matay! **5** Ngem no ti maysa a tao ket nalinteg ken ipatpatungpalna ti hustisia ken kinalinteg— **6** no saan isuna a nangan kadagidaiy a bantay a pagdaydayawan kadagit didiosen, ken saanna nga inkita dagiti matana kadagit didiosen ti balay ti Israel—no saanna a tinulawan ti asawa ti kaarrubana, wenna inasitgan ti maysa a babai a madama iti binulan a panagreglana— **7** no saanna nga idadanes ti siasinoman ngem ketdi insublina ti insalda ti naktawang—no saanna nga innala ti natakaw, ngem ketdi itedanna kadagit taraonna dagiti mabisin ken kawesanna dagiti lamolamo; **8** no saanna a paanakan dagiti ipautangna, wenna umawat iti nalabes a ganansya—no ipatungpalna ti hustisia ken ipasdeknna ti kinapudno iti nagbabetaan dagiti tattao— **9** no pagtulnoganna dagiti alagadek ken tungpalenna dagiti paglaintegak tapno agtignay a sipupudno—daytoy a tao ket nalinteg; agbiagto isuna! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo. **10** Ngem no addaan isuna iti naranggas nga anak a lalaki a mammapatay ken mangar-aramid iti aniaman kadagitoy a banbanag— **11** uray no ti amana ket saanna nga ar-aramiden ti aniaman kadagitoy a banbanag—ngem no ti anakna a lalaki ket mangan kadagidaiy a bantay a pagdaydayawan kadagit didiosen ken tulawanna ti asawa ti kaarrubana— **12** no idadanesna dagiti nakurapay ken agkasapulan, no agsamsam isuna ken agtakaw ken saanna nga isubli ti naisalda kenkuana, no ikitana dagiti matana kadagit didiosen wenna agramid kadagit makarimon; **13** no paanakanna dagiti ipautangna wenna umawat kadagit sinasaur a ganansya, rumbeng kadi nga agbiag isuna? Saan isuna nga agbiag! Inaramidna amin dagitoy a makarimon a banbanag. Awan duadua a matay isuna; ti darana ket addanto kenkuana. **14** Ngem adtoy! No maaddaan isuna iti anak a makakitkitna kadagit amin a basbasol nga inaramid ti amana, ken no isuna a mismo ket managbuteng iti Dios ken saanna nga ar-aramiden dagiti kakasta a banbanag— **15** no saan isuna a mangan kadagidaiy a bantay a pagdaydayawan kadagit didiosen, wenna ikita dagiti matana kadagit didiosen ti balay ti Israel—no saanna a tulawan ti asawa ti kaarrubana; **16** no saanna nga idadanes ti siasinoman, no saan nga agsamsam iti salda, wenna saanna nga alaen dagiti natakaw, ngem ketdi ikkanna kadagit taraonna dagiti mabisin ken kawesanna dagiti lamolamo— **17** no saanna nga inukom dagiti nakurapay ken saanna a paanakan ti ipautangna wenna umawat iti sinasaur a ganansya; no ipatungpalna dagiti bilinko ken agtulnog kadagit alagadek, saanto ngarud a matay isuna gapu iti basol ti amana. Awan duadua nga agbiagto isuna! **18** Agsipud ta indadanes ti amana dagiti dadduma babaen iti panangsaur ken tinakawanna ti kabsatha, ken inaramidna ti saan a nasayaat kadagit tattaona—ngarud, matyato isuna gapu iti basolna. **19** Ngem kunayo, 'Apay a saan a baklayen ti anak ti basol ti amana?' Gapu ta ipatpatungpal ti anak ti hustisia ken kinalinteg ken tungpalenna dagiti amin nga alagadek; ar-aramidenna dagitoy. Awan duadua nga agbiagto isuna! **20** Ti agbasbasol ket isu ti matay. Saan a baklayen ti anak ti basol ti amana, ken saan a baklayen ti ama ti basol ti anakna. Ti kinalinteg ti tao nga agtigtignay a sililinteg ket addanto kenkuana, ken ti kinadangkes ti dakes a tao ket addanto kenkuana. **21** Ngem no tallikudan ti nadangkes dagiti amin a basol nga inaramidna, ket tungpalenna dagiti amin nga alagadek ken ipatungpalna ti hustisia ken kinalinteg, awan ngarud duadua nga agbiagto isuna ket saan a matay. **22** Amin dagiti basol nga inaramidna ket saanton a malagip a maibusor kenkuana. Agbiagto

isuna babaen iti kinalinteg nga ar-aramidenna. **23** Agragsakak aya unay iti pannakatay ti nadangkes ket saan nga iti panangtalikudan iti dalanna tapno agbiag isuna? —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo— **24** Ngem no ti nalinteg a tao ket tallikudan ti kinalinteg ket agaramid iti dakes ken agaramid kadagit makarimon a kas kadagit makarimon nga ar-aramiden dagiti nadangkes a tattao, apay agbiagto aya isuna? Amin dagiti nalinteg nga inaramidna ket saanton a malagip inton panawannak gapu iti panagsalungasingna. Matyato ngarud isuna gapu kadagit basol nga inar-aramidna. **25** Ngem kunayo, 'Saan a sililinteg nga agtigtignay ti Apo!' Dumngegka, balay ti Israel! Saanak aya a sililinteg nga agtigtignay? Saan aya a dakayo ti saan a sililinteg nga agtigtignay? **26** Inton tallikudan ti nalinteg a tao ti kinalinteg ket agbasol, ket matay gapu kadagitoy, matyato ngarud isuna gapu iti basol nga inaramidna. **27** Ngem no tallikudan ti nadangkes a tao dagiti nadangkes nga aramidna ket ipatungpalna ti hustisia ken kinalinteg, mataginayonnanto ngarud ti biagna! **28** Ta nakita ken tinallikudan dagiti panagsalungasing nga inaramidna. Agbiagto isuna; Saanto isuna a matay! **29** Ngem kuna ti balay ti Israel, 'Saan a sililinteg nga agtigtignay ti Apo!' Kasano a saanak nga agtigtignay a sililinteg, O balay ti Israel? Ken kasano nga agtigtignaykayo a sililinteg? **30** Ngarud, ukomekto ti tunggal maysa kadakayo segun kadagit aramidna, O balay ti Israel! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo. Agbabawikayo ket tallikudanoy dagiti amin a panagsalungasingyo tapno saan nga agbalin dagitoy a basol a pakaitibokolanyo. **31** Iwaksiyo dagiti amin a panagsalungasing nga inaramido; pabaroeyno ti puso ken espirituyo. Ta apay a rumbeng a mataykayo, O balay ti Israel? **32** Ta saanak nga agragsak iti pannakatay dagiti matay—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo—isu nga agbabawikayo ket agbiagkayo!"

19 "Isu a sika! Ikantam daytoy a panagunnoy a maibusor kadagit mangdadula iti Israel **2** ket kunaem, 'Siasino ti inam? Maysa a kabaian a leon a nagnaed kadagit kalaikan nga urbon ti maysa a leon; iti nagtetenggaan dagiti bumaro a leon, tinaraonanna dagiti urbonna. **3** Ket pinadakkelnna ti maysa kadagit urbonna agingga a nagbalin a bumaro a leon a nakasursuro a mangrangkay kadagit biktimana. Naglamut isuna kadagit tattao. **4** Ket nangnegg dagiti nasiyon ti maipanggep kenkuana. Natiliw isuna iti palab-ogda, ket impanda iti daga ti Egipto babaen kadagit kallawit. **5** Ket nakitana nga uray no nagur-uray isuna iti panagsublina, napukawen ti namnamana, isu a nangala isuna iti maysa pay kadagit urbonna ket pinadakkelnna agingga a nagbalin a bumaro a leon. **6** Nakipagdakiwas daytoy a bumaro a leon kadagit padana a leon. Bumaro isuna a leon ket nasursurona ti mangrangkay kadagit biktimana; naglamut isuna kadagit tattao. **7** Ket rinamesna dagiti balo dagiti napapatayana ken dinadaelna dagiti siuadada. Ket nababay-an ti daga ken amin a linaonna gapu iti uni ti panagnerngerna! **8** Ngem immay dagiti nasiyon a maibusor kenkuana manipud kadagit kabangibang a probinsia; inwayatda dagiti iketda kenkuana. Natiliw isuna iti palab-ogda. **9** Inkabilda isuna iti tangkal babaen iti kallawit ket impanda iti ari ti Babilonia. Impanda isuna kadagit sarikedked dagiti bantay tapno saanen a mangnegg ti timekna kadagit bantay ti Israel. **10** Maiyarig ti inam iti ubas a naimula iti daram iti abay ti danum. Nabunga isuna ken adu ti sangana gapu iti kinawadwad ti danum. **11** Addaan isuna kadagit natitibker a sanga nga appaay a setro ti pangulo, ken maidaydayaw ti kinatayagna kadagit sanga dagiti kaykayo nga adda iti aglawlawa. **12** Ngem naparut ti ubas gapu iti pungtot ket naibelleng iti daga, ket pinagago ti angin manipud daya ti bungana. Nasip-ak dagiti natibker a sangana ket nalaylay; inuram ti apuy dagitoy. **13** Isu nga ita naimula isuna iti let-ang, iti daga a natikag ken namaga. **14** Ta adda apuy a rimmuar manipud kadagit

dadakkel a sangana ket pinuoran daytoy dagiti bungana. Awanen ti natibker a sangana, awanen ti setro nga agturay.' Daytoy ket ununoy a maikantanto a kas panagunnoy."

20 Napasamak nga iti maikapito a tawen, iti maikasangapulo nga aldaw iti maikalima a bulan, immay dagiti panglakayen ti Israel tapno makiumanda kenni Yahweh ket nagtugawda iti sangoanak. 2 Ket nagsao ni Yahweh kaniak a kunana, 3 "Anak ti tao, ipakaammom kadagit panglakayen ti Israel a kunam, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Immaykayo kadi tapno agsaludsod kaniak? Iti naganko a sibibiag a Dios, saandak a mapagsaludsodan! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo.' 4 Ukomem kadi ida? Mangukomka kadi anak ti tao? Ipakaammom kadakuada dagiti kinadakes dagiti ammada! 5 Ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Iti aldaw a pinilik ti Israel ket intayagko ti imak tapno agsapataak kadagit kapututan ti balay ni Jacob, ken impakaammok ti bagik kadakuada iti daga ti Egipito. Idi intayagko ti imak tapno agsapataak kadakuada, kinunak, "Siak ni Yahweh a Diosyo"— 6 iti dayta nga aldaw ket intayagko ti imak tapno isapatak kadakuada nga iruarko ida iti daga ti Egipito ket ipanko ida iti daga a pinilik a nasayaat para kadakuada. Daga daytoy nga agay-ayus iti gatas ken diro; isu ti kapipintasan a daga kadagit amin a daga! 7 Kinunak kadakuada, "Tunggal maysa ket ibellengna dagiti makarimon a banbanag a daydayawenna ken dagiti didiosen ti Egipito. Saanya a rugitan dagiti bagbagiyo; Siak ni Yahweh a Diosyo." 8 Ngem nagrebeldeda kaniak ket saanda kayat ti dumngeg kaniak. Saan nga imbelleng ti tunggal maysa dagiti makarimon a banbanag a daydayawenna wенно binaybay-an dagiti didiosen ti Egipito, isu nga inkeddengko nga ibuyatko ti pungtotko kadakuada tapno mapnek ti ungetko kadakuada iti daga ti Egipito. 9 Nagtignayak gapu iti naganko tapno saan a matulawan daytoy iti imatang dagiti nasion a pagnaeaenda. Impakaammok ti bagik kadakuada, iti imatanga, babaen iti panangiruko kadakuada iti daga ti Egipito. 10 Isu nga inruarko ida iti daga ti Egipito ket impanko ida iti let-ang. 11 Kalpasanna, intedko kadakuada dagiti alagadek ken impakaammok kadakuada dagiti lintegko, a pagbiagan ti maysa a tao no agtulhog kadagitoy. 12 Intedko met kadakuada ti Aldaw a Panaginana a kas pagilasinan iti nagbaetanni, tapno maammoanda a Siak ni Yahweh a nangidaton kadakuada kaniak. 13 Ngem nagrebeldede kaniak ti balay ti Israel idi addada iti let-ang. Saanda a nagtulhog kadagit alagadek; ngem ketdi, linaksidda dagiti lintegko, a pagbiagan ti maysa a tao no agtulhog kadagitoy. Tinulawanda iti kasta unay ti Aldaw a Panaginana, isu a kinunak nga ibuyatko ti pungtotko kadakuada iti let-ang tapno mapapatayda. 14 Ngem nagtignayak gapu iti naganko tapno saan a matulawan daytoy iti imatang dagiti nasion a nakaimatang iti panangiruko kadakuada iti Egipito. 15 Isu nga intag-ayko manen ti imak tapno isapatak kadakuada idiy let-ang a saanko ida nga ipan iti daga nga itedko kadakuada, daga nga agay-ayus iti gatas ken diro, nga isu ti kapipintasan a daga kadagit amin a daga. 16 Insapatak daytoy gapu ti linaksidda dagiti lintegko ken saanda a nagtulhog kadagit alagadek, ken tinulawanda ti Aldaw a Panaginana, agsipud ta sinurot dagiti pusoda dagiti didiosenda. 17 Ngem naasi dagiti matak kadakuada gapu iti pannakadadaelda, isu a saanko ida a pinukaw idiy let-ang. 18 Kinunak kadagit annakda a lallaki ken babbai idiy let-ang, "Saankayo nga agtulhog kadagit alagaden dagiti nagannakyoo; saanya a tungpalen dagiti lintegda wенно tulawan dagiti bagbagiyo babaen kadagit didiosen. 19 Siak ni Yahweh a Diosyo! Agtulhogkayo kadagit alagadek; tungpalenyo dagiti bilinko ken agtulhogkayo kadagitoy! 20 Ngilinenyi ti Aldaw a Panaginana tapno agbalinto daytoy a pagilasinan iti nagbaetantayo, tapno maammoanyo a Siak ni Yahweh a Diosyo." 21 Ngem nagrebeldede kaniak dagiti annakda a

lallaki ken babbai. Saanda a nagtulhog kadagit alagadek wenco tinungpal dagiti bilinko, a pagbiagan ti maysa a tao no agtulhog kadagitoy. Tinulawanda ti Aldaw a Panaginana, isu nga inkeddengko nga ibuyatko ti pungtotko kadakuada idiy let-ang. 22 Ngem inggawidko ti imak ket nagtignayak gapu iti naganko, tapno saan a matulawan iti imatang dagiti nasion a nakaimatang iti panangiruko kadagit Israelita idiy Egipito. 23 Intag-ayko manen ti imak idiy let-ang, tapno isapatak kadakuada nga iwarasko ida kadagit nasion ken iwarawarak ida kadagit daga. 24 Inkeddengko nga aramidek daytoy agsipud ta saanda a nagtulhog kadagit lintegko, ken agsipud ta linaksidda dagiti alagadek ken tinulawanda ti Aldaw a Panaginana. Tartarigagayan dagiti matada dagiti didiosen dagiti nagannakyoo. 25 Kalpasanna, inikkak pay ida kadagit saan a nasayaat nga alagaden, ken kadagit linteg a saan a makaited iti biag. 26 Pinagbalinko ida a narugit babaen kadagit sagutda, idi piuoranda ti tunggal inauna nga anak dagiti babbai. Inaramido daytoy tapno pagbutngek ida tapno maammoanda a Siak ni Yahweh! 27 Ngardu, anak ti tao, ipakaammom daytoy iti balay ti Israel; ibagam kadakuada, 'Kastoy ni Yahweh nga Apo: Tinabbaawandak dagiti nagannakyoo babaen iti panangpanawda kaniak. Inaramidda daytoy iti kastoy a wagas: 28 idi impanko ida iti daga nga insapatak nga itedko kadakuada, idi naktitada dagiti amin a nangangato a turod ken dagiti narukbos a kayo, ket sadiay ti nangidatonanda kadagit sakripisioda ket pinapgungtoldak babaen iti panangidatonanda sadiay. Sadiay met ti nangpuoranda kadagit nabanglo nga insenso ken nangibukobanda kadagit datonda a mainum. 29 Ket sinaludsodko kadakuada, "Ania aya daytoy a nangato a lugar a pangiumayano kadagit datonyo?" Isu a napanaganan iti Bamah ti bantay agingga ita nga aldaw." 30 Ibagam ngardu iti balay ti Israel, 'Kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo: Apay aya a rugitanyo dagiti bagbagiyo babaen iti panangtuladyo kadagit aramid dagiti nagannakyoo? Ken apay aya nga agtigtnayakayo a kasla balangkantis, nga agbirbirok kadagit makarimon a banbanag? 31 Ta idi indatonyo dagiti sagutyo ken piuoranyo dagiti annakyoo a lallaki, rinugitanyo dagiti bagbagiyo gapu kadagit amin a didiosenyo agingga iti daytoy agdama nga aldaw. Isu a rumbung kadi a mapagsaludsodan, O balay ti Israel? Iti naganko a sibibiag a Dios—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh—saandak a mapagsaludsodan! 32 Pumudnonto dagiti panpanunoteny. Kunayo, "Agbalintayo a kasla kadagit dadduma a nasion, a kasla kadagit puli kadagit dadduma a daga nga agdaydayaw iti kayo ken bat!" 33 Iti naganko a sibibiag a Dios—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo—awan duada nga ituraykayonto babaen iti nabileg nga imak ken nakaunnat a takkiagko, ken iti pungtotko a maibuyatto kadakayo! 34 Iruarkayonto manipud kadagit dadduma a tattao ken ummongenkayonto manipud kadagit pagilian a nakaiwarawaraanyo. Aramidekto daytoy babaen iti nabileg nga imak ken iti pungtotko a maibuyat. 35 Kalpasanna, ipankayonto iti let-ang dagiti tattao, ket sadiayti ti pangukomak kadakayo iti rupanrupa. 36 Kas iti panangukomko kadagit ammayo idiy let-ang iti daga ti Egipito, kastanto met ti panangukomko kadakayo! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo. 37 Paglasatenkayonto iti baba ti sarukodko, ken isinggalutkayonto iti tulag; 38 Ikkatekto kadakayo dagiti nasukir ken dagiti mangsalsalungasing kaniak. Iruarkonto ida iti daga a pagnaeaenda a kas ganggannaet, ngem saandanto a sumrek iti daga ti Israel. Iti kasta, maammoanyo a Siak ni Yahweh! 39 Isu a kenka, balay ti Israel, kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Tunggal maysa kadakayo ket mapan kadagit bukodna a didiosen. Agdayawkayo kadagitoy no saanyo kayat a dumngeg kaniak, ngem nasken a saanyon a tulawan ti nasantoan a naganko babaen kadagit sagutyo ken kadagit didiosenyo. 40 Ta iti nasantoan

a bantayko, iti tapaw ti bantay ti Israel—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo—dayawendakto sadiy ti amin a balay ti Israel nga adda iti daga. Maragsakanako a mangkiddaw kadagiti datonyo sadiy, ken kasta met kadagiti umuna a bunga ti sagutu agraman dagiti amin a nasantoan a kukuayo. **41** Awatenkayonto a kas iti nabanglo nga insenso inton iruarkayo manipud kadagiti tattao ken ummongenkayo manipud kadagiti pagilinan a nakaivarawaraanyo. Ipkitakto a nasantoanak kadakayo tapno makita dagiti nasion. **42** Kalpasanna, inton ipankayo iti daga ti Israel, iti daga nga insapatak nga ited kadagiti nagannakyu, maammoanyonto a siak ni Yahweh. **43** Ket malagipyonto dagiti dakes a wagasyo ken ti amin nga aramido a namagbalin kadakayo a narugit, ket kagurayonto dagiti bagbagiyo iti bukodyo met laeng a panagkitu gapu kadagiti amin a dakes nga inaramido. **44** Maammoanyonto ngarud a siak ni Yahweh inton aramidek daytoy kadakayo gapu iti naganko, saan a gapu kadagiti dakes a wagasyo wenco kadagiti narugit nga aramido, O balay ti Israel! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo.” **45** Ket nagsao ni Yahweh kaniak a kunana, **46** “Anak ti tao, sumangoka kadagiti akin-abagatan a daga, ket agsaoka maibusor iti abagatan; agipadtoka maibusor iti kabakiran ti Negeb. **47** Ibagam iti kabakiran ti Negeb, ‘Denggem ti pakaammo ni Yahweh! Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Kitaem, mangpasgedako iti apuy kenka. Uramento daytoy ti amin a nalangto a kayo ken ti amin a nagango a kayo nga adda kadakayo. Saanto a maiddep ti sumsumged nga apuy; mapuoranto ti tunggal rupa manipud iti abagatan agingga iti amianan. **48** Ket makitanto ti amin a lasag a siak ni Yahweh inton pasgedak ti apuy, ken saanto a maiddep daytoy.” **49** Ket kinunak, “O Apo a Yahweh, kunkunada kaniak, ‘Saan aya a mannanao laeng isuna kadagiti pangngariq’”

21 **Kalpasanna**, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** “Anak ti tao, sumangoka iti Jerusalem, ken agsaoka a maibusor kadagiti lugar a pagdaydayawanda; agipadtoka iti maibusor iti daga ti Israel. **3** Ibagam iti daga ti Israel, ‘Kastoy ti kuna ni Yahweh: Adtoy! Bumusorak ken! Asuteko ti kampilanco manipud iti kaluban daytoy ket isinak manipud kenka ti nalinteg ken nadangkes a tao! **4** Iti kasta, maisinak manipud kenka ti nalinteg ken nadangkes a tao, rummuarto ti kampilanco manipud iti kaluban daytoy a maibusor iti amin a lasag manipud iti abagatan agingga iti amianan. **5** Ket maammoonto ti amin a lasag a Siak a ni Yahweh, ket inasukto ti kampilanco manipud iti kaluban daytoy. Ket saanton a maikalaban daytoy!” **6** Ket sika, anak ti tao, agasugka a kasla bumtak ti barukongmo! Agasugka iti nasaem iti imatangda! **7** **Kalpasanna**, mapasamako nga agsaludsodda kenka, ‘Ania aya ti makagapu nga agas-asugka? Ket kunaemto, ‘Gapu kadagiti damag nga um-umay, ta tunggal puso ket mapukawantu iti namnama, ken tunggal ima ket agleppayto! Tunggal espiritu ket agkapuyto, ken tunggal tumeng ket agkutukotto a kasla danum nga agayos. Adtoy! Um-umayen ken awan duadua a matungpalto daytoy! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo.” **8** **Kalpasanna**, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **9** “Anak ti tao, agipadtoka ken ibagam, ‘Kastoy ti kuna ti Apo: Ibagam: Maysa a kampilan! Maysa a kampilan! Mapatademto ken mapasilengto daytoy! **10** Mapatademto daytoy tapno makapapatay iti adu! Mapasilengto daytoy iti kasta aggilap a kasla kimat! Rumbeng aya nga agrag-otayo iti setro ti anakkto? Ti um-umay a kampilan ket kagurguranu unay ti tunggal kasta a baston! **11** Isu a maiapaimanto ti kampilan tapno mapasileng, ket kalpasanna, tapno petpetan ti ima! Napatadem ti kampilan! Ket napasileng daytoy tapno maited iti ima ti maysa a mammapatay!” **12** Agkiddawka iti tulong ken agdugawka, anak ti tao! Ta immay dayta a kampilan kadagiti tattaok! Karaman dagiti amin a mangidadaulo ti Israel a papatayen daytoy a kampilan! Isuda dagiti tattaok, isu a danugem ti barukongmo

gapu iti ladingit! **13** Ta addanto ti pannubok, ngem kasano no saan nga agnanayon dayta a setro? —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo. **14** Ita, sika nga anak ti tao, agipadtoka ken agtipatka, ta rumauto ti kampilan uray iti mamintallo a dasar! Maysa a kampilan para kadagiti mapapatay! Maysa a kampilan para kadagiti adu a mapapatay, a mangrangrangkay kadakuada iti sadinoman a disso! **15** Tapno agkebba ti pusoda ken tapno umadu dagiti pakaitibkulanda, inkabilko ti mammapatay a kampilan kadagiti ruanganda! Asida pay! Naaramid daytoy a kasla kimat, naisagana a pangapatay! **16** Sika a kampilan! Tumagbatka iti kannawan! Tumagbatka iti kannigid! Mapanka iti sadinoman a kayat a papanan dagiti tademmo. **17** Ta agtipataktok, ket kalpasanna, pabaaweko ti nakaro a pungtotko! Siak a ni Yahweh, ti nangipakaammo iti daytoy!” **18** Immay manen kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **19** “Ita, sika nga anak ti tao, mangaramidka iti dua a kalsada para iti umay a kampilan ti ari ti Babilonia. Ti dua a kalsada ket mangrugi iti maymaysa a daga, ken ti maysa a poste ket maysa a pagilasinan kadagiti kalsada a mangitungda a mapan iti maysa a siudad. **20** Mangikabilka iti pagilasinan iti maysa a kalsada para iti armada ti Babilonia a mapan iti Rabba, a siudad dagiti Ammonita. Mangikabilka iti pagilasinan iti maysa pay a kalsada a mangitungong iti armada a mapan iti Juda ken iti siudad ti Jerusalem, a nasarikedkedan. **21** Ta agsardengto ti ari ti Babilonia iti nagsangaan ti kalsada, tapno agbuyon iti nagsangaan ti kalsada. Gunggonennanto dagiti sumagmamano a pana ket agkiddaw iti tulong manipud kadagiti didiosenna no sadino a dalan ti turongenda. Sukimatenntano ti dalem! **22** Iti makannawan nga imana ket ti sirmata a maipanggep iti Jerusalem, tapno isaganana ti troso a pangrebbada iti daytoy! Tapno iyungapna ti bibigna ket ibilinna nga irugidan ti mangapatay! Tapno ipukkawna ti gubat! Tapno isaganana dagiti troso a pangrebbada kadagiti ruangan! Tapno mangibunton isuna kadagiti daga ken makaaramid kadagiti pagbatayanda nga umuli kadagiti pader! **23** Arigna nga awan serserbina daytoy iti imatang dagiti adda iti Jerusalem, dagidiay a nangikari iti maysa a sapata kadagiti taga-Babilonia! Ngem pabasolento ida ti ari a linabsingda ti katulaganda tapno laeng lakubenda ida! **24** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Gapu ta impalagipyo kaniak dagiti basbasolyo, maibutaktako dagiti panaglabinay! Makitaton dagiti basolyo iti amin a tignayyo! Ta gapu iti daytoy, ipalagipyonto iti amin a masakupkayto babaen iti ima ti kabusoryo! **25** Ket sika, a makarimon ken nadangkes a mangiturturya iti Israel, sika a dimteng ti aldaw ti pannakadusana, sika a nagpattingga ti panangar-aramidna kadagiti nakaro a basbasol. **26** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Ikkatem ti turbante ken ikkatem ti korona! Saanen a kas idi dagiti banbanag! Maipangato dagiti nababa ket maipababa dagiti nangato! **27** Dadaeleko ti amin a banag! Maysa a nadadael! Maysa a nadadael! Mapukawto ti korona, ngem saanto a mapasamak daytoy agingga nga umay ti addaan karbengan iti daytoy. Ket itedkonto daytoy kenkuana. **28** Isu a sika nga anak ti tao, agipadtoka ken ibagam, ‘Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh kadagiti tattao ti Ammon maipanggep iti umadanin a pannakaibabaina: Maysa a kampilan, naasutti maysa a kampilan! Napatadem daytoy a pangapatay tapno mangikisap, isu nga agbalinto daytoy a kasla kimat! **29** Bayat a dagiti profeta ket awan masirimatada maipanggep kenka, bayat nga ar-aramidna dagiti seremonia tapno agpurnuay iti inuulbot maipanggep kenka, agdissonto daytoy a kampilan kadagiti tengned dagiti nadangkes nga umadanin a mapapatay, dagiti tattao a dimtengen ti aldaw ti pannakadusada ken umadanin ti panagpattingga ti nakaro a panagbasbasolda. **30** Isulblim ti kampilan iti kaluban daytoy. Iti lugar ti nakapsusaam, iti daga a naggapuam, okumenkant! **31** Idissuorkonto ti pungtotko kenka! Rubrobak ti pungtotko a maibusor

kenka ken iyawatkanto iti ima dagiti naranggas a lallaki, kadagiti lallaki a nalaing iti panagdadael! 32 Agbalinkanto a pangparubrof iti apuy! Agsayasayto ti daram iti katenggaan ti daga. Saandakanton a malagip, ta Siak a ni Yahweh, ti nangipakaammo iti daytoy!"

22 Kalpasanna, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, 2 "Ita, sika nga anak ti tao, mangikeddengkanto kadi? Kedngamto kadi ti siudad ti dara? Ipakaammon kenuua dagiti amin a makarimon nga inar-aramidna. 3 Masapul nga ibagam, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Daytoy a siudad ket nangpasayasyay iti dara iti tenggana isu a dimtengen ti tiempona; maysa a siudad a nangaramid kadagiti didiosen tapno tulawanna ti bagina!' 4 Nakabasolka gapu iti dara a pinasayasyamo, ken nagbalinka a narugit babaen kadagiti didiosen nga inaramidmo! Ta pinaasidegmon dagiti aldawmo ket dimtengen dagiti maudi a tawenmo. Isu a pagbalinenkanto a pagkakataawaan dagiti dadduma a nasion ken malalais iti imatang ti tunggal daga. 5 Agpadanto a laisendaka dagiti adda iti asidegmo ken dagiti adda iti adayom, sika a natulawan a siudad, nga agdindinamag iti sadinnoman gapu ta napnoan iti riruk! 6 Kitaem, immay kenka dagiti mangiturturay iti Israel, tunggal maysa babaen iti bukodna a bilig tapno agpasayasyay iti dara! 7 Saanda a rinaem dagiti amma ken inna nga adda kenka, ken indadanesda dagiti ganggannaet nga adda kenka. Ginundawayanda dagiti ulila ken dagiti balo ngga adda kenka. 8 Inuyawmo dagiti nasontoan a banbanag a kukuak ken saanno a njinilin ti Aldaw a Panaginanal! 9 Immay kenka dagiti lallaki a managpardaya tapno agpasayasyay iti dara, ket nanganda iti ayan dagiti barbantay. Nangaramidda kadagiti kinadangkes iti katenggaam! 10 Makitika kenka ti kinalamo-lamo ti maysa nga ama. Ginundawayanda ti natulawan a babai nga adda kenka kabayatan iti panagbulunalla. 11 Lallaki a makikamalala kadagiti assawa ti kaarrubana, ken lallaki a mangtulaw kadagiti bukodda a manugang a babbai; lallaki a manggungundaway kadagiti bukodda a kabsat a babbai, babbai a putot a mismo dagiti bukodda nga ama—amin dagitoy ket adda kenka. 12 Nangpasuksok dagitoy a lallaki kadayo tapno agpasayasyay iti dara. Pinaanakam iti dakkel ti pautangmo, dinadaelmo dagiti kaarrubam babaen iti panagidadanemosu kadakuada, ken limpatnak—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. 13 Isu a kitaem! Babaen iti imak, tippyayek dagiti nagun-odmo babaen iti panagul-ulbodmo, ken ti panangpasayasyay iti dara nga adda iti tengngam. 14 Nakiredto pay kadi ti pusom, napigsanto pay kadi dagiti imam kadagiti aldw inton Siak a mismo ti mangdusanto kenka? Siak a ni Yahweh, ipapkakaammok daytoy, ket aramidekto daytoy. 15 Isu nga iwarawarakanto kadagiti nasion ken iwaraskanto iti entero a daga. Iti kastoy a wagas ti panangdaluskonto iti kinarugitmo. 16 Isu nga agbalinkanto a narugit iti imatang dagiti nasion. Ket maammoamta a Siak ni Yahweh!" 17 Adda pay sao ni Yahweh nga immay kaniak a kunana, 18 "Anak ti tao, ti bayat ti Israel ket nagbalinen a kasla rugit iti imatangko. Aminda ket kasla da la natda a bronze, lata, landok ken buli iti tengngam. Agbalindanto a kasla rugit ti pirak iti urnom. 19 Isu a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, 'Gapu ta aminkayo ket nagbalinen a kasla rugit, ngarud dumgeegkayo! Ummongenkayonto iti tengnga ti Jerusalem. 20 Runawenkayonto a kasla naurnong a pirak, bronze, landok, buli ken lata iti tengnga ti urno a rumbeng a puyotan iti apuy. Isu nga ummungenkayonto gapu iti nakaro a pungtot ken ungetko. Ikabilkayonto sadiy ket puyotak ti apuy daytoy tapno marunawkayo; isu nga ummungenkayonto gapu iti unget ken iti pungtotko, ket ikabilkayonto sadiy ket ibukbokkayo. 21 Isu nga ummogenkayonto ket ipuyotko kadakayo ti apuy ti pungtotko tapno marunawkayo iti tengngana. 22 Kas iti pannakarunaw ti pirak iti tengnga ti maysa nga urno, marunawkanto met iti tengngana, ket maammoamta a Siak a ni Yahweh, ket indissuorko ti nakaro a

pungtotko kenka!" 23 Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, 24 "Anak ti tao, ibagam kenuua, "Sika ket daga a saan a nadalus. Awanto ti tudo iti aldaw ti nakaro a pungtot! 25 Nalimed a nagtutulag dagiti profetana iti tengngana, a kaslada agngerngerger a leon a mangrangrangkay iti biktimaana; patpatayenda dagiti tattao ken alaenda dagiti agkakapateg a kinabaknangda! Adu ti pinagbalinda a balo iti tengngana! 26 Linabsing dagiti papadina ti lintegko, ken tinulawanda dagiti nasontoan a banbanag a kukuak. Saanda a mailasin ti nagdumaan dagiti nasontoan a banbanag kadagiti makarimon a banbanag, ken saanda nga isuro ti nagdumaan ti saan a nadalus ken ti nadalus. Saanda a ngilinen ti Aldaw iti Panaginana isu a natulawanak iti nagtengngaanda! 27 Dagiti prinsipena ket kaslada lobo a mangrangrangkay kadagiti biktimaada. Agpasayasya iti dara ken agdaddadaelka iti biag, tapno agpabaknangda babaen iti panagulbodda. 28 Ket arigna a pinturintan ida dagiti profetana iti raw; inuulbod dagiti makitada a sirmata ken agipadtoda iti inuulbod kadakuada. Ibagada "Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh" idinto ta saan a sinao ni Yahweh! 29 Nangidadan esdagiti tattao iti daga babaen iti panagkil ken nagsamsamda babaen iti panagtakaw, ken ginundawayanda dagiti nakurapay ken agkasapulan, ken indadanesda nga awanan iti hustisia dagiti ganggannaet. 30 Isu a nangbiruk iti maysa a tao manipud kadakuada a mabalin a mangbangon iti pader ken mangipatakder iti nadaela a paset ti pader iti sangoanak a mangisakit iti daga tapno saanko a dadelen daytoy, ngem awan nabirukak nga uray maysa. 31 Isu nga idissuorko kadakuada ti nakaro a pungtotko! Gibusak ida babaen iti apuy ti pungtotko ket isublik kadagiti mismo nga uloda dagiti dakes a wagasda—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh."

23 Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, 2 "Anak ti tao, adda dua a babbai, nga annak ti maysa nga ina. 3 Nagbalin dagitoy a balangkantis iti Egjpto idi tiempon ti kinabalasitangda. Nagbalinda a balangkantis sadiy. Naramas dagiti susoda ken nerumansa sadiy dagiti mungay ti susoda a saan pay a nakutuki. 4 Ti naganda ket Ohola—ti inauna—ken Oholiba—ti inaudi a kabsatna. Kalpasanna, nagbalinda a kukuak ken nangipasngayda kadagiti annak a lallaki ten babbai. Kastoy ti kaipapanan dagiti naganda: Ti kaipapanan ti Ohola ket Samaria, ken ti kaipapanan ti Oholiba ket Jerusalem. 5 Ngem intultuloy ni Oholah ti kinabalangkantisna uray idi kukuakon isuna; naderrep isuna kadagiti kaayan-ayatna, kadagiti taga-Asiria a natuturay, 6 ti gobernador a nakakawes iti maris ube, ken kadagiti opisialna a napipisga ken natataer, amin dagitoy a lallaki ket kumakabali! 7 Isu nga intedna kadakuada ti bagina a kas balangkantis, kadagiti amin a lallaki iti Asiria a nangangato nga opisial! Ket tinulawanna ti bagina kadagiti amin a pinaggartemannna ken kadagiti amin a didiosenda a pinaggartemannna. 8 Ta saanna nga insardit ti kinabalangkantisna idi adda isuna iday Egjpto, idi nakikakaidada kenkuua idi balasitang pay laeng isuna, idi damo a rinamasda dagiti saan pay a nakututi a ssonsa, idi damo nga impapasda kenkuua ti kinagartemda. 9 Isu nga inyawatko isuna iti ima dagiti kaayan-ayatna, iti ima dagiti taga-Asiria a pinaggartemannna! 10 Linabusanda isuna. Innalada dagiti annakna, ken pinatayda isuna babaen iti kampilan, ket kasta unay ti pannakaibabainna kadagiti dadduma a babbai, isu a kinednganda isuna. 11 Nakita daytoy ti kabsatna a ni Oholiba, ngem nakarkaro pay ti kinaderrepna ken nakarkaro pay ti kinabalangkantisna ngem iti kabsatna! 12 Pinaggartemannna dagiti taga-Asiria, dagiti gobernador ken dagiti mannakigubat nga opisial a nakakawes iti nakangayngayed, dagitoy a lallaki ket kumakabali! Amin dagitoy ket napipisga ken natataer a lallaki! 13 Nakitak ti panangtulawna iti bagina. Agpadpada dagitoy nga agkabsat. 14 Ket inflallalona pay ti kinabalangkantisna! Nakakita isuna kadagiti lallaki a naikikitit

kadagiti pader, ladawan dagiti Caldeo a napintaan iti nalabbaga, **15** a nakabrikes, ken addaan kadagiti napipintas a turbante kadagiti uloda! Amin dagitoy ket aglanglanga nga opisial dagiti bunggoy dagiti kumakaruaha, lallaki a nagtaud iti Babilonia. **16** Apaman a nakitana dagitoy, pinaggartemannia ida, isu a nangibaon isuna kadagiti mensahero a mapan kadakuada idiy Caldea. **17** Ket immay kenkuana dagiti taga-Babilonia ken iti kama ti kinagartemna, ket tinulawanda isuna gapu iti kinagartemna. Gapu iti aramidna nagbalin isuna a narugit, isu a tinallikudanna ida gapu ta kinadurmenna ida. **18** Impakitanita iti kaaduan ti kinabalgantinsa ken impakitanita ti kinalamolamona, isu a timmallikud ti kararuak manipud kenkuana kas iti panangtallikud ti kararuak iti kabsatna! **19** Ket kimmrankaro pay ti kinabalgantinsa, bayat iti pananglaglagipna ken panangtuladna kadagiti aldaw ti kinabalasitangna, idi nagbalin isuna a balangkantis iti daga ti Egipto! **20** Isu a pinaggartemannia dagiti kaayan-ayatna, a dagiti mabagbagida ket klasa mabagbagi dagiti asno, ken ti panagparuar ti mabagbagida ket klasa kadagiti kabalio. **21** Ket inaramidna manen ti nakababain unay a kababalinna idi balasitang isuna, idi rinamramas dagiti taga-Egipto dagiti susona gapu ta dagiti susona ket saan pay a nakutkuti! **22** Isu nga Oholiba, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, 'Dumngegka, pagsubliko dagiti kaayan-ayatmo a maibusor kenka! Dagiti tinallikudam, iyegko ida maibusor kenka iti sadinoman a disso! **23** Dagiti taga-Babilonia, ken dagiti amin a Caldeo! Pekod, Shoa, ken Koal! Ken amin dagiti taga-Asiria a kakaduua! Napipigsa ken natataerda a lallaki! Dagiti gobernador ken dagiti opisial, aminda ket opisial ken lallaki a mabigbigbig! Amin dagitoy ket kumakabalo! **24** Umaydanto a maibusor kenka nga addaan kadagiti igam, ken addaan kadagiti karaueha ken kariton a pangikargaanda kadagiti gargetareda, ken kaduuda dagiti nakadadda a tattao! Agarammatdanto kadagiti dadakkel ken babassit a kalasag, ken kadagiti helmet iti entero nga aglawlawmo! Itedkonto kadakuada ti gundaiway a mangdusa kenka, ket dusaendakanto a maiyannatup kadagiti tignayda! **25** Ta idissuorkonto kenka ti pungtotko, ket tratoendakanto iti naranggas gapu iti nakaro a pungtotda! Isinadanto ti agong ken dagiti layapagmo, ken dagiti nabatbatni kenka ket mapasagto babaen iti kampilan! Alaendanto dagiti annakmo a lallaki ken babbai, tapno dagiti kaputotam ket mauraamt iti apuy! **26** Pigisendantio ti pagan-anaymo ket alaendanto amin nga alahasmo! **27** Isu nga ikkatekto kenka ti nakababain unay a kababalinmo ken ti kinabalgantismo manipud iti daga ti Egipto. Saanmonta nga ikita dagiti matam kadakuada nga addaan iti panagkalikagum, ken saanmonta a malagip ti Egipto iti kaanuman! **28** Ta kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, 'Dumngegka! Iyawatkanto iti ima dagidiay a kagurguram, iti ima dagidiay a tinallikudam! **29** Tratoendakanto nga addaan iti gura; alaendanto amin dagiti sanikuam ken panawandakanto a lamolamo ken awanan iti abbong. Ti nakababain a kinalamolamo ti kinabalgantismo ket maibutaktako, ti nakababain a kababalin ken ti kinaderrepromo! **30** Mapasamkanto kenka dagitoy a banbanag gapu iti araramidem a kas iti aramid ti maysa a balangkantis, pinaggartemna dagiti agsasabali a nasion nga isu ti makagapu a nagbalinika a narugit gapu kadagiti didiosenda. **31** Nagbiagka iti wagas ti kabsatmo, isu nga ikabilkonto iti imam ti kopa ti pannakadusana! **32** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, "Uminomkanto iti kopa ti kabsatmo, a nauneg ti lansadna ken dakkel; agbalinkanto a pagkakatawaan ken maum-umsi—daytoy a kopa ket adu ti linaonna! **33** Mapnoankanto iti panagbarbarek ken panagladladingit, ti kopa ti nakabutbuteng ken pannakadadeel! Daytoy ti kopa ti kabsatmo a Samaria! **34** Uminomkanto iti daytoy agingga a maibos ti naggian daytoy; kalpasanna, buongemto daytoy ket sugatento ti barukongmo babaen kadagiti ribakna. Gapu ta Siak ti nangipakaammo iti daytoy! —kastoy ti pakaammo ti Apo a

ni Yahweh! **35** Ngarud, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, 'Gapu ta linipatnak ken tinallikudannak, isu a sagabaemto met dagiti supapak ti nakababain a kababalinmo ken ti kinaderrepromo!' **36** Kinun ni Yahweh kaniak, "Anak ti tao, ukomemto kadi ni Ohola ken ni Oholiba? Isu nga ipakitam kadakuada dagiti makarimon nga inar-aramidda, **37** agsipud ta nakikamalalada, ken agsipud ta adda dara kadagiti imada! Nakikamalalada kadagiti didiosenda ken pinuoranda dagiti annakda nga impasngayda nga agpaay kaniak! **38** Ket intultuloyda nga inaramid ti kastoy kaniak: Tinulawanda ti santuariok ken iti dayta met laeng nga aldaw, tinulawanda ti Aldaw a Panaginana! **39** Ta idi, pinapatayda dagiti annakda para kadagiti didiosenda, kalpasanna, immaya iti santuariok iti dayta met faeng nga aldaw tapno tulawanda daytoy! Isu a kitaem! Kastoy ti inaramidda iti tengga ti bayalayko! **40** Ngapaayabkayo kadagiti lallaki nga immay a naggapu iti adayo, a nakaibaonan dagiti mensahero—itä, dumngegka! Pudno nga immaya, gapu kadakuada ket nagdigoska, pinintaam dagiti matam, ken nagaarwata iti napipintas nga alahas. **41** Ken nagtugawkayo iti napintas a kama ken iti lamisaan a naiyurnos iti sangoanan daytoy. Kalpasanna, inkabilyo iti rabaw daytoy ti insensok ken ti lanak! **42** Isu nga adda kenka ti ariwawa dagiti adu a tattao a madandanagan, ken naiyeg dagiti mammartek a naggapu iti let-ang a kakadua dagiti dadduma pay lallaki nga awan serserbina. Kinabilanda kadagiti pulseras dagiti imayo ken binalangatanda dagiti uloyu kadagiti korona. **43** Ket kinun iti bagik maipapan kadagidiay a nairuam iti pannakikamkamala, 'Ita, paggartemandanto isuna, ken paggartemannato met ida.' **44** Kalpasanna, napanda kinaidda isuna a kas pannakikaidda iti siasinoman a balangkantis; kastoy met laeng ti wagas ti pannakikaidda kada Ohola ken Oholiba, a babbai nga agbasbasol gapu iti kinabalgantinsa! **45** Ngem kednganto ida dagiti nalinteg a lallaki a madusada gapu iti pannakikamkamalalada ken tapno dusaenda ida gapu iti panangpasayasyada iti dara, agsipud ta nakikamalalada ken adda dara kadagiti imada. **46** Isu a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Mangbuangayakto iti maysa a bunggoy a maibusor kadakuada ken iyawatko ida tapno mabutbuteng ken masamsamda. **47** Ket dayta a bunggoy, uborendanto ida ken patayenda ida babaen kadagiti kampilanda. Papatayendantio dagiti annakda ken puorandante dagiti babbalaydal! **48** Ta ikkatekto dagiti nakababain a kababalin manipud iti daga ken disciplinaakto amin dagiti babbai tapno saandan nga agbalin a balangkantis. **49** Isu a dusaendakayonto gapu kadagiti nakababain a kababalinyo. Baklayenyonto ti supapak dagiti basolyo gapu kadagiti didiosenyot, ket iti kastoy a wagas, maammoanyonto a Siak ti Apo a ni Yahweh!

24 Iti maikasiam a tawen, iti maikasangapulo nga aldaw iti maikasangapulo a bulan, immay manen kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, isuratmo ti petsa ita nga aldaw, daytoy a mismo nga aldaw; ta iti daytoy a mismo nga aldaw, linakuben ti ari ti Babilonia ti Jerusalem. **3** Ket ibagam daytoy a proberbio maibusor iti daytoy a nasukir a balay, maysa a pangngarig, ket ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Isaangmo ti kaldero a paglutoan! Isaangmo daytoy! Ken kasta met a kargaam daytoy iti danum! **4** Ipusukmo ditoy dagiti karne, amin dagiti kasayaatan—ti luppo ken abaga; punoem daytoy kadagiti kasayaatan a tulang! **5** Alaeem ti kasayaatan iti arban ken ikabilmo dagiti dadduma a tulang iti siruk ti kaldero; pagburekem a nalaing, ken angerem met a nalaing dagiti tulang. **6** Isu a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Asi pay ti siudad ti dara, kasla ka kaldero a paglutoan a naglati ken saanto a maikkat dayta a lati iti daytoy! Saggaysaem nga adawen dagiti naikabil ditoy, ngem saammo a pilien dagiti adawem manipud iti ditoy. **7** Ta ti darana ket adda iti katenggaanna! Inkabilna daytoy iti nalammuyot

a bato; saanna nga imbuyat daytoy iti daga tapno magaburan daytoy iti tapuk, **8** isu a mangyeg daytoy iti nakaro a pungtöt a pakaiapuan ti panangibales! Inkabilko ti darana iti nalammuyot a bato tapno saan daytoy a magaburan! **9** Isu a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Asi pay ti siudad ti dara! Ilawlawakto pay ti gabsuon ti kayo! **10** Sungrodak pay iti adu a kayo! Sindiak ti apuy! Angerek a nalaing ti karne kenrikadoak ti sabaw! Ket bay-ak a makset a nalaing dagiti tulang! **11** Kalpasanna, isaangmo ti kaldero a paglutoan nga awan nagianna, tapno pumudot ken agbeggang ti bronseña, tapno ti rugitna ket marunawto, ken mapuoran ti lati daytoy! **12** Kasta unay ti bannogna gapu iti nadagsen unay a trabaho, ngem saan latta a naikkat kenkuana ti latina babaen iti apuy. **13** Ti nakababain a kababalinmo ket adda iti kinarugitmo, gapu ta pinadaska a dinalusán, ngem saanka latta a nadalusan. Saanto latta a maikkat ti kinarugitmo agingga nga agbaaw ti nakaro a pungtotko kenka. **14** Siak a ni Yahweh, impakaamrok a mapasamakto daytoy, ket ipatungpalkonto daytoy! Saanakto a mangaasi wenco agbabawi a mangaramid iti daytoy. Aniaman dagiti wagasyo ken dagiti aramidyó, makedngankayonto babaen kadagitoy! —kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh.” **15** Kalpasanna, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **16** “Anak ti tao, dumngegka! Kellaatek nga alaan ti tarigagay dagiti matam babaen iti angol, ngem masapul a saanka nga agliday wenco agsangit, ken masapul a saan nga agarubos dagiti luam. **17** Masapul nga agasugka a siulimek. Saammo nga ipakita nga agladladgingika para iti natay. Igalutmo dayta turbantem ken isuotmo ti sandaliasmo, ngem saammo nga abbongan ti rupam wenco saammo a kanen ti tinapay dagiti lallaki nga agladladdingit gapu ta napukawa dagiti assawada.” **18** Isu a kabigatanna, kinasaritak dagiti tattao, ket iti karabianna natay ti asawak. Ket kabigatanna, inaramidko ti naibilin kaniak. **19** Sinaludsod kaniak dagiti tattao, “Saammo kadi nga ibaga kadakami no ania ti kaipapanan dagitoy a banbanag, dagiti banbanag nga araramidem?” **20** Isu a kinunak kadakuada, “Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **21** ‘Ibagam iti balay ti Israel a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dumngegkayo! Ti panangipannakkelyo iti kinapigsayo, ti tarigagay dagiti matayo, ken ti kinagartemyo ket tultulawanna ti santuariok! Isu a dagiti annakyo a lallaki ken babbai nga imbatyo ket mapasagto babaen iti kampilan. **22** Isu nga aramidenyonto met nga apag-isu ti kas iti inaramidko: saanyonto nga abbongan dagiti rupayo, wenco saanyonto a kanen ti tinapay dagiti agladladdingit a lallaki! **23** Ngem ketdi, ikabilyonto dagiti turbante kadagit uloyo, ken nakasandaliaskayonto; saankayonto nga agladlingit wenco agsangit, ta mapukawakayonto gapu kadagit nakaro a kinadakesyo, ket agasugto ti tunggal tao gapu iti kabsatna. **24** Isu a ni Ezekiel ti agserbinto a ballaag kadakayo, aramidenyonto met ti kas iti amin nga inaramidna inton dumteng daytoy. Ket maammoanyonto a Siak ti Apo a ni Yahweh!” **25** Ngem sika anak ti tao, iti aldaw nga ikkatek ti temploda, nga isu a ragsakda, nga itangtangtsida, nga kitkitienda ken tartarigagayenda—ket inton ipanawko dagiti annakda a lallaki ken babbai— **26** iti dayta nga aldaw, addanto makalibas nga umay kenka tapno ibagana kenka ti damag! **27** Iti dayta nga aldaw, maungapto ti ngiawitmo iti dayta a nakalibas ket agsaokanto—saankanton a naulimek. Agserbikanto a ballaag kadakuada, isu a maammoandanto a Siak ni Yahweh!”

25 Kalpasanna, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** “Anak ti tao, isangom ti rupam kadagit tattao ti Ammon ket agipadtoka maibusor kadakuada. **3** Ibagam kadagit tattao ti Ammon, ‘Denggenyo ti sao ti Apo a ni Yahweh. Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Kinunayo, “Ahal!” maibusor iti santuariok idi natulawan daytoy, ken maibusor iti daga ti Israel idi nagbalin a langalang daytoy, ken maibusor iti balay ti Juda idi naipanawda a

kas balud. **4** Ngarud, dumngegkayo! Iyawatkayon kadagit tattao iti daya a kas sanikuada; mangiyaramiddanto iti kampoda a maibusor kadakayo ken iyaramidda dagiti tollda iti ayando. Kanendanto dagiti bunga ti mulayo, ken inumendantu dagiti gatasyo! **5** Ket pagbalinekto ti Rabba a maysa a pagpaaraban kadagit kamelio ken pagpaaraban kadagit arban ti talon dagiti tattao nga Ammon, isu a maammoanyonto a Siak ni Yahweh! **6** Ta kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Intipatiyo dagiti imayo ken intabbugayo dagiti sakayo, ken nagragrag-okayo kadagit amin a pananglalaisyo iti daga ti Israel. **7** Isu a dumngegkayo! Isipatkonto kadakayo ti imak ken itedkayo a kas samsam kadagit nasion. Isinakayto kadagit tattao ken pukawenkayto kadagit pagilinan! Dadaelenkayto, ket maammoanyonto a Siak ni Yahweh! **8** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, ‘Gapu ta ibagbaga ti Moab ken Seir, “Kitaenyi! Ti balay ti Juda ket kasla kadagit dadduma a nasion!” **9** Isu a dumngegkayo! Lukatako dagiti beddeng ti Moab, manipud kadagit siudadna nga ayan ti beddeng—ti kinangayed ti Bet Jesimot, Baal Meon ken Kariatim— **10** kadagit tattao iti daya a siguden a bumusbusor kadagit tattao ti Ammon. Iyawatkonto ida a kasla maysa a sanikua tapno dagiti tattao ti Ammon ket saanton a malagip pay kadagit nasion. **11** Isu a kedngakto dagiti taga-Moab, ket maammoandanto a Siak ni Yahweh! **12** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, ‘Binales dagiti taga-Edom ti balay ti Juda ket nagbiddutda iti panangaramidda iti kasta. **13** Isu a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Isipatkonto ti imak iti Edom ken dadaelek ti amin a tao ken apuy sadiay. Pagbalinekto ida a nadadael, nababay-an a lugar, manipud Teman agingga iti Dedan. Mapasagdanto babaen iti kampilan! **14** Iti kastoy a wagas, makaibalesako iti Edom babaen iti ima dagiti tattao nga Israelita, ket ipalak-AMDANTO iti Edom ti nalaus nga unget ken pungtotko! Isu a maammoandanto ti panagibalesko! —kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh! **15** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, ‘Nagibales dagiti Filisteo gapu iti nalaos a gurada ken inulit-ulitda a pinadpadas a dadaelen ti Juda. **16** Isu a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dumngegkayo! Iyunnatkonto ti imak kadagit Filisteo, ken isinakto dagiti Kereteo ken dadaelek dagiti nabatbatu nga adda kadagit igid ti baybay! **17** Ta balsektu ida iti nakaro babaen iti nakaro a panangdusak kadakuada, isu a maammoandanto a Siak ni Yahweh, inton balsek ida!”

26 Iti maika-sangapulo ket maysa a tawen, iti umuna nga aldaw ti bulan, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** “Anak ti tao, gapu ta imbagu ti Tiro a maibusor iti Jerusalem, ‘Nadadaelen dagiti pagserkan dagiti tattao! Naglukaten kaniak dagiti ruanganna; mapnoakto bayat a nadadael isuna!’ **3** Ngarud, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, ‘Ita ngarud! Bumusurkena Tiro, ken mangbangonak iti adu a nasion a maibusor kenka a kasla iti panangpadakkel ti baybay iti dalluyonna! **4** Dadaelkanto dagiti pader ti Tiro ken rebbienda dagiti torrena. Ikkatekto dagiti tapokna ket aramidek isuna a kas iti bilag a bato. **5** Agbalinto isuna a lugar a pagpamagaan kadagit iket iti tengnga ti baybay, agsipud ta imbagak daytoy—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh—ket agbalinto isuna a banag a samsamen dagiti nasion! **6** Mapapatayto dagiti annakna a babbai nga adda kadagit nadumaduma a lugar babaen iti kampilan ket maammoandanto a siak ni Yahweh! **7** Ta kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dumngegkayo! Manipud iti daya, iyegko ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia a maibusor iti Tiro, ti ari dagiti ari nga addaam kadagit kabailio, karuahe, ken gumugubat nga agsaksakay kadagit kabailio! Dakkel a bunggoy dagiti tattao! **8** Papatayennanto dagiti annakmo a babbai kadagit nadumaduma a lugar babaen iti kampilan ken mangaramido pay iti trensera a pangdadaelda iti pader. Mangaramido isuna iti torre ken napuskol a bakud a pangraut kenka ken ingatoda dagiti kalasag a

maibusor kenka! **9** Ipuestionanto ti ar-aramatenda a pangrebba kadagiti padermo, ken rarakento dagiti remientana dagiti torrem! **10** Gaburannakanto iti tapok a maparnuay dagiti adu a kabalo! Aggunggonto dagiti padermo iti dalagudog dagiti kabalo ken dagiti pilid dagiti karuahe inton sumrek isuna kadagiti ruangam bayat a madaddael dagitoy! **11** Iipayatpayatnanto dagiti kalsadam babaen kadagiti saka dagiti kabalo; papatayennanto dagiti tattaom babaen iti kampilan, ket marbanto dagiti natitibker nga adigim a batbato. **12** Iti kastoy a wagas, samsamendanto ti pigsam ken dagiti tagilakom! Rebbaendanto dagiti padermo ken dagiti agkakapintas a balaymo agingga a dagiti batbatom, tarikayom ken tapokmo ket tumpaw iti tengnga ti danum. **13** Ta pasardengketo ti ringgor dagiti kantam, ket saanton a mangngeg ti uni dagiti liram! **14** Ta aramidenkanto a kasla bilag a bato; agbalinkanto a lugar a pagpamagaan kadagiti iket. Saankanton a pulos a maibangon manen, ta siak a ni Yahweh ti nangibaga iti daytoy! —kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh! **15** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh iti Tiro, 'Saan kadi nga aggunggon dagiti isla gapu iti uni ti pannakaregaaymo, ken gapu iti panagasanusug dagiti nasugatan inton adda iti nagtengngaan ti nakabutbuteng a panangpapatay? **16** Ta bumabanto dagiti amin a pangulo ti baybay manipud kadagiti tronoda ket ipaigidda dagiti kagayda ket ussobenda dagiti agkakapintas a kawesda! Agkawesdanto iti buteng! Agtugawda iti daga ket agtultuloy nga angkintayegda ken agbutengda maipapan iti napasamak kenka! **17** Dung-awandakanto ken kunaenda kenka, anian ti pannakadadaelmo, sika a nagnanaed dagiti aglayayagi! Ti nalatak a siudad a nakabilbileg idi—awanen manipud iti baybay! Ket dagiti agnanaed kenkuana ket naminsan a pinagbutengda dagiti amin nga agnanaeda iti asidegda. **18** Ita, agkintayegen dagiti igid ti baybay iti aldaw ti pannakaparmecko! Mabututeng dagiti isla iti baybay, gapu ta nataykan. **19** Ta kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Inton pagbalinenka a langalang a siudad, a kas kadagiti dadduma a siudad nga awan ti agnanaed kadakuada, inton pangatoek dagiti baybay maibusor kenka, ken inton lapunusennaka ti dakkel a danum, **20** ket ipababaka kadagiti tattao a nagkauna, a kas kadagiti dadduma a napan kadagiti abut; ta pagnaedenka iti kababaan a paset ti daga a kas kadagiti nadadael iti nabayagen a tiempo. Gapu iti daytoy ket saankanto nga agsUBLI iti daga a pagnanaed dagiti tattao. **21** Ipalak-amko kenka ti didigra, ket mapukawkanto. Ket birukendakanto ngem saandakanto a pulos a mabirukan pay—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh!"

27 Immay manen kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Ita, sika nga anak ti tao, irugim ti agdung-aw maiapan iti Tiro, **3** ken ibagam iti Tiro, 'Sika nga agnanaed kadagiti pagserkan ti baybay, agtagtagilako iti ayan dagiti tattao kadagiti adu nga isla, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Tiro! Imbagam, "Nakapimpintasak unay!" **4** Dagiti beddengmo ket adda iti tengnga iti baybay; pinapintasdaka iti kasta unay dagiti nangaramid kenka. **5** Ti inaramatda a tarikayom ket saleng a naggapu iti Bantay Hermon; nangalada iti kayo a sedro manipud Libano tapno aramidenda a palom. **6** Ti inaramidda a gaudmo ket lugu a naggapu idiy Basan; ti inaramidda a kamarotem ket alamo a naggapu idiy Cyprus, ken kinalukkopanda daytoy iti marfil. **7** Dagiti layagmo ket nabordaan iti linen a naggapu idiy Egipto nga agserbi met laeng a banderam! **8** Dagiti agnanaed iti Sidon ken Arvad dagiti para-gaudmo, adda kenka dagiti agkakalaing a tattao ti Tiro; isuda ti marinero. **9** Nasanay a lallaki a kumikitikit manipud Biblos ti ngantarimaan kadagiti birrim; dagiti tagilakom ket aw-awiten dagiti amin a barko iti baybay ken dagiti lumalayagda para iti pannakisinnukat! **10** Ti Persia, Lydia, ken Libya ket adda iti armadam, dagiti tattaom a mannakigubat! Nangibitindita kenka kadagiti kalasag ken helmet; impakitada ti dayagmo! **11** Dagiti lallaki a taga- Arvad ken Helek a kameng ti armadam ket adda kadagiti

paderno a nakkapalikmut kenka, ken dagiti tattao ti Gamad ket adda kadagiti torrem! Imbitinda dagiti kalasagda kadagiti bakud iti aglawlawmo! Isuda ti nangan-anay iti pintasmo! **12** Ti Tarsus ti kinatinagilok gapu iti kinaadu ti amin a kita ti kinabaknang; pirak, landok, lata ken buli. Gatangenda ken ilakoda dagiti tagilakom! **13** Ti Javan, Tubal ken Mesec—isusukatda dagiti tagabu ken alikamen a naaramid iti brонse. Makisinsinnukatda kadagiti tagilakom. **14** Ti Bet Togarma ket mangipapaay kadagiti kabalo a pagtrabaho ken kabalo a pakigubat ken mulo a kas sukat dagiti tagilakom. **15** Dagiti tattao iti Rodes ket makinegnegosio kenka kadagiti adu nga igid ti baybay. Adu ti tagilakom; mangyedga iti sara, marfil, ken ballatinaw a kas sukat dagiti tagilakom! **16** Ti Aram ket nakinegnegosio kenka kadagiti adu a tagilakom; mangisabsabeta iti esmeralda, purpura, adda marisna a lopot, perlas, ken kadagiti rubi a kas sukat dagiti tagilakom. **17** Nakinegnegosio kenka ti Juda ken ti daga ti Israel. Nangisabsabeta iti trigo manipud iti Minith, bungbunga ti igos, diro, lana ken bangbanglo a kas sukat dagiti tagilakom. **18** Ti Damasco ket nakisinsinnukat kenka kadagiti amin a tagilakom; kadagiti amin a kinabaknangmo, ken iti arak ti Helbon ken iti puraw nga inabel a dutdot ti karnero a naggapu iti Sahar. **19** Ti Dan ken Javan ket mangisabsabet kenka kadagiti tagilako a napanday a landok, cinnamon, ken calamus a naggapu iti Uzal. Dagitoj ti insukatda kadagiti tagilakom. **20** Ti Dedan ket mangmangyeg kenka kadagiti lopot a pagap-ap iti pagsakayan. **21** Nakinegnosio kenka ti Arabia ken dagiti amin a pangulo ti Kedar; mangmangyedga kenka kadagiti urbon a karnero, kalakian a karnero ken kalding. **22** Dagiti agtagtagilako manipud iti Seba ken Raama ket immay tapno agilakoda kenka kadagiti kasasayaatan a kita ti amin a bangbanglo ken iti amin a kita ti napapateg a batbato; balitok ti isusukatda kadagiti tagilakom. **23** Makinegnegosio kenka ti Haran, Canne, ken Eden, agraman ti Seba, Assur ken Kilmad. **24** Dagitoj dagiti agilaklako kadagiti pagtagtagilakoam kadagiti agkakangina a kagay a maris ube ken naburdaan kadagiti kolor, ken kadagiti ules nga adu kolorma, naburdaan, ken nasayaat ti pannakaabelna a lopot. **25** Dagiti borko ti Tarshish ti mangkarkarga kadagiti tagilakom! Isu a napnoka, napnoka kadagiti tagilako iti tengnga dagiti baybay! **26** Impandaka dagiti para-gaudmo kadagiti nalawa a baybay; dinadaelnaka ti angin-daya iti tengnga dagitoj. **27** Ti kinabaknangmo, dagiti tagilakom, ken dagiti banbanag a negosiom; dagiti marinero, dagiti para—layagmo, ken dagiti para-aramid kadagiti borko; dagiti agtagtagilakom ken amin dagiti lallaki a mannakigubatmo nga adda kenka, ken amin a kakaduam—matnagdanto iti kaadalman ti baybay iti aldaw ti pannakadadaelmo. **28** Agpiggerer dagiti siudad iti baybay iti uni dagiti sangsangit dagiti pilotom; **29** Bumabanto amin dagiti para-gaudmo manipud kadagiti barkoda; agtakdero iti daga dagiti marinero, ken tunggal aglayayag iti baybay. **30** Ket ipangneggedanto kenka ti timekda ken agdung-awda iti nasaem; mangipuruakda iti tapok kadagiti uloda. Agtulidtilida kadagiti dapo. **31** Kuskosanda dagiti uloda ken agkawesda iti nakersang a lopot, ken sangitandakanto iti nasaem, ken umasugda. **32** Dung-awandaka ken ikantaandaka kadagiti pangnatay a kanta, a kas iti Tiro, a napaulimek ita iti tengnga ti baybay? **33** Idi napan dagiti tagilakom kadagiti igid ti baybay, pinennek daytoy dagiti adu a tattao; pinabaknangmo dagiti ar-ari ti daga babaen iti kasta unay a kinabaknangmo ken tagtagilakom! **34** Ngem idi dinadelnaka dagiti baybay, babaen kadagiti nauuneg a danum, limned dagiti amin a tagilakom ken amin dagiti aglayayagmo! **35** Naupay kenka dagiti amin nga agnanaed kadagiti igid ti baybay, ken nagbuteng dagiti arida gapu iti napasamak kenka! **36** Nagpigergera! Nagsakuntip dagiti agtagtagilako gapu kenka; nagbalinka a pagbututungan, ken mapukawkan iti agnanayon."

28 Ket immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, ibagam iti mangiturturay iti Tiro, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Napalangguad ti pusom! Kinunam, "Maysaak a dios! Agtugawak iti tugaw dagiti dios iti tengnga ti baybay!" Uray no maysaka a tao ken saan a Dios, pagbalalinem ti pusom a kas iti puso ti dios; **3** ipagpagarupmo a nasiriribka ngem ni Daniel, ken ipagpagarupmo nga awan palimed a mangpasiddaaw kenka! **4** Pinabknangmo ti bagim babaen iti kinasirib ken kinasaririt, ken nagidulinka iti balitok ken pirak kadagiti pagiduldulinam! **5** Babaen iti kasta unay a kinasirib ken babaen iti pannakinemosi, pinaadum ti kinabknangmo, isu a napalangguad ti pusom gapu iti kinabknangmo! **6** Ngarud, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Gapu ta pinagbalinom ti pusom a kas iti puso ti maysa a dios, **7** mangiyegako ngarud kadagiti ganggannaet a bumusor kenka, nakabutbuteng a lallaki manipud kadagiti dadduma a nasion! Ket iyegda dagiti kampilanda a maibusor iti kinalatak ti kinasiribmo, ket rugitandanto ti dayagmo! **8** Ipandakanto iti abut, ket mataykanto a kas iti ipapatay dagiti natay iti tengnga dagiti baybay! **9** Maibagamta kadi iti sangoanan ti mangpapatay kenka a, "Maysaak a dios"? Maysaka a tao saan ket a Dios, ket maipaimakanto iti mangrangrangkay kenka! **10** Babaen iti ima dagiti ganggannaet, mataykanto a kas iti ipapatay dagiti saan a nakugit ta imbagak daytoy—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh!" **11** Immay manen kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **12** "Anak ti tao, dung-awam ti ari ti Tiro ken ibagam kenkuana, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Sika ti pagulidanan ti awan kurangna, napnoan iti kinasirib ken awan pagkurangan ti kinapintasmu!' **13** Addaka idi idiy Eden, ti minuyongan ti Dios! Nagarwata iti amin a kita ti napateg a bato: karnelia, chrysolute, ken onix! Topasio, malachite, ken jaspel! Zafiro, esmeralda, ken berilio! Balitok dagiti nakaikargaan dagitoy a batbato! Naisagana dagitoy iti aldaw ti pannakapsuam tapno isuotmo dagitoy! **14** Insaadka iti nasantonan a bantay ti Dios kas iti kerubin a pinulotak a mangbantay iti sangkataoan! Addaka idi iti nagtetengngaan dagiti rumimatimat a batbato a nagnaam. **15** Napudnoka kadagiti wagasco manipud iti aldaw a naparsuaka agingga a rinugiam ti nagbasol. **16** Iti kaadu ti ingeosiom napnoka iti kinaranggas, isu a nagbasolk! Ibellengka a kas narugitan manipud iti bantay ti Dios ken dinadaelka, sika, kerubin a guardia, manipud kadagiti rumimatimat a batbato. **17** Napalangguad ti pusom gapu iti kinapintasmu; dinadaelmo ti kinasiribmo gapu iti dayagmo! Impababaka iti daga! Insaadka iti sangoanan dagiti ari tapno makitadaka! **18** Gapu kadagiti adu a basolmo ken ti panangluklukom iti pannakinemosi, rinugitam dagiti nasantonan a lugarmo! Isu a nangparuarak iti apuy manipud kenka; uramennakanto daytoy. Pagbalinenkanto a dапу iti daga iti imatang dagiti amin a kumitkita kenka. **19** Amin dagiti tattao a makaam-ammo kenka ket apigirgero gapu iti butengda kenka; agbutengdanto, ket saankanton nga agbiag pay!" **20** Ket immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **21** "Anak ti tao, sumangoka iti Sidon ken agipadtoka a maibusor kenkuana! **22** Ibagam, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Adtoy! Bumusorkena, O Sidon!' Ta mapadayawanakti iti tengngam ket maammoanto dagiti tattao a siak ni Yahweh inton ukomena. Maipakitanto a nasantaonak babaen kenka! **23** Mangiyegako kenka iti didriga ken dara kadagiti kalsadam, ken mapasagto iti tengngam dagiti nasugatan. Inton umay ti kampilan a maibusor kenka manipud iti sadinoman, ket maammoamtio a siak ni Yahweh! **24** Ket awanton ti makatudok ken nasakit a siit iti balay ti Israel manipud kadagiti amin nga adda iti aglawlawna a mangum-umsi kadagiti tattaona, ket maammoandanto a siak ti Apo a ni Yahweh! **25** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, "Inton ummongek ti balay ti Israel manipud kadagiti nadumaduma a puli dagiti tattao a nakaizarawaraanda, ken inton makita dagiti nasion a

nasantoanak. Kalpasanna, agtaengdanto kadagiti daga nga intedko iti adipenko a ni Jacob! **26** Ket agnaeddanto kenkuana a sitatalged ket mangibangonda kadagiti balbalay, agmulada kadagiti ubas ken agnaedda a sitatalged inton ukomek dagiti amin a mangum-umsi kadakuada manipud iti sadinoman a lugar; ket maammoanda a siak ni Yahweh a Diosda!"

29 Iti maika-sangapulo a tawen, iti maika-sangapulo a bulan iti maika-sangapulo ket dua nga aldaw ti bulan, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, sumangoka kenni Faraon nga ari ti Egipto; agipadtoka maibusor kenkuana ken maibusor iti entero nga Egipto! **3** Iwaragawagmo ket ibagam, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dumngegka! Bumusorkena, Faraon nga ari ti Egipto! Sika a dakkela parsua iti baybay nga adda iti tengnga ti karayan, a mangibagbaga kaniak, "Pinagbalinko a kukuak ti karayan!" **4** Ta mangikabilakto iti sima iti pangalmo ket kumpetto kadagiti siksikmo ti lames ti Karayano a Nilo; ingatokanto manipud iti tengnga ti karayano a kaduam dagiti amin a lames iti karayan a kimpet kadagiti siksikmo. **5** Ibellengkanto iti let-ang, sika ken dagiti amin a lames manipud iti karayano. Agdisokkanto iti daga; saankanto a maurnong weno maingato. Itedkanto a kas taraoan kadagiti agbiabiag a parsua iti daga ken kadagiti billit kadagiti langit! **6** Ket maammoanto dagiti amin nga agnanaed iti Egipto a siak ni Yahweh, gapu ta maysada nga unkay ti runo iti balay ti Israel! **7** Idi iniggammandaka, natukkolka ket tinudokmo dagiti abagada; idi nagsadagda kenka, dinangram dagiti luppoda ken pinapgigergermo dagiti patongda. **8** Ngarud, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dumngegka! Mangyegak iti kampilan a maibusor kenka; isinak ti tunggal tao ken ayup manipud kenka. **9** Isu a ti daga ti Egipto ket agbalinto a langalang ken nadadael; ket maammoandanto a siak ni Yahweh, gapu ta imbag a nakaam-amak nga ayup nga adda iti baybay, "Kukuak ti karayan, ta inaramidko daytoy!" **10** Ngarud adtoy! Maibusorkena ken iti karayano, pagbalinek ngarud ti daga iti Egipto a langalang ken awan serserbina, ket agbalinkanto a langalang a daga manipud Migdol agingga iti Siene ken kadagiti beddeng ti Cus. **11** Awanto ti tao a lumabas iti daytoy! Awanto ti ayup a lumabas iti daytoy! Ken awanto ti agnaed iti daytoy iti lasud ti uppat a pulo a tawen! **12** Ta pagbalinekto ti daga iti Egipto a langalang iti nagtetengngaan dagiti daga nga awan ti agnanaed, ken dagiti siudad daytoy iti nagtetengngaan dagiti nadadael a siudad ket agbalinto a langalang iti las-ud ti uppat a pulo a tawen; ket iwarawarakto ti Egipto kadagiti nasion, ket iwaraskonto ida kadagiti daga. **13** Ta kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Iti ileleppas ti uppat a pulo a tawen ummongekti ti Egipto manipud kadagiti nadumaduma a puli dagiti tattao a nakaizarawaraanda. **14** Isublikto dagiti sanukia ti Egipto ken isubliko ida iti rehion ti Patros, iti daga a nakaianakanda. Ken agbalindanto a nababa a pagarian sadiay. **15** Isunto ti kababakan kadagiti pagarian, ken saanton a pulos a maingado kadagiti nasion. Pukawek ida tapno saandan nga agturya kadagiti nasion. **16** Saanton a pagtalkan ti balay ti Israel dagiti Egipcio. Ngem ketdi, agbalindanto a palagip iti basol nga inaramid ti Israel idi napanda iti Egipto tapno agpatulong. Ket maammoandanto a siak ti Apo a ni Yahweh!" **17** Ket napasamak nga iti maika-27 a tawen iti umuna nga aldaw iti umuna a bulan, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **18** "Anak ti tao, impuesto ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia ti armadana tapno agrabahoda iti narigat a maibusor iti Tiro. Nakuskusan ti tunggal ulo ken nagasgasan ti tunggal abaga, ngem awan a pulos ti tangdanna ken ti armadana manipud iti Tiro, para iti panagtrabahona iti narigat a maibusor iti Tiro. **19** Ngarud kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, 'Adtoy! Itedko ti daga ti Egipto kenni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia, ket ipanawnanto ti kinabknang daytoy, samsamenna dagiti sanukia

daytoy, ken alaenna amin a masarakanna sadiy; daytanto ti tangdan ti armadana! **20** Intedko kenkuana ti daga ti Egjito a kas tangdanda iti panagtrabahoda para kaniak—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **21** Iti dayta nga aldaw, mangaramidat iti sara nga agtubo para iti balay ti Israel, ket pagsaoenka kadagitgati nagtetengngaanda, tapo maammoanda a siak ni Yahweh!"

30 Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, agipadtoka ket ibagam, 'kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Idung-awmo, 'Asi pay ti dumteng nga aldaw!' **3** Asidegen ti aldaw! Asidegen ti aldaw para kenni Yahweh! Aldawto daytoy dagiti ulep, tiempo a mapasamakto dagiti nakabutbuteng a banbanag kadagitgati nasion! **4** Kalpasanna, umayto ti kampilan a maibusor iti Egjito, ket addanto panagladingit iday Cus inton maidaay iday Egjito dagiti napapatay a tattao—inton alaenda ti kinabknangna, ken inton madadael dagiti pundsionna! **5** Ti Cus, Libya, ken Lydia ken dagiti amin a ganggannaet, agraman dagiti tattao a maibilang iti katulagan—mapasagdanto amin babaen iti kampilan! **6** Kastoy ti kuna ni Yahweh: Mapasagto ngarud dagiti mangtultulong iti Egjito, ken mapukawto ti kinatangsit ti pigsana. Mapasagto dagiti soldadoda manipud Migdol agingga iti Siene babaen iti kampilan! —Kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh! **7** Maupaydanto iti nagtetengngaanda dagiti nabaybay-an a daga, ken maibilangit dagiti siudadda kadagitgati nadadael a siudad! **8** Ket maammoandanto a Siak ni Yahweh, inton mangpasedek iti apuy iti Egjito, ken inton madadael dagiti amin a mangtultulong kenkuana! **9** Iti dayta nga aldaw, manipud iti sangoanak, rummuarto dagiti mensahero a nakabarko tapno butbutngenda ti natalged a Cus, ket addanto panagladingit kadakuada iti aldaw a mapasamak iti Egjito dagiti nakabutbuteng a banbanag. Ta adtoy! Umadanin daytoy! **10** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Gibusakto dagiti adu a tattao ti Egjito babaen iti ima ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia. **11** Isuna ken dagiti armadana, dagiti mangtultulong kadagitgati nasion ket maiyegto a mangdadeel iti daga; asutendanto dagiti kampilanda maibusor iti Egjito ken punnoenda ti daga kadagitgati natay a tattao! **12** Pagbalineko a namaga a daga dagiti karayan, ket ilakoko ti daga kadagitgati nadangkes a tattao. Pagbalineko a langalang ti daga ken ti amin nga adda iti daytoy babaen iti ima dagiti ganggannaet! Siak a ni Yahweh, ti nangipakaammo iti daytoy! **13** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dadaelektu dagiti didiosen, ken gibusakto dagiti awan serserbinia a didiosen ti Memfis. Awanto iti prinsipe iti daga ti Egjito, ket butbutngeko ti daga ti Egjito! **14** Ket pagbalineko a langalang ti Patros ken mangpasedek iti apuy iday Zolan, ken ukomekto ti Tebes. **15** Ta ibukbukkonto ti puntokto iti Pelusium, ti sarkedked ti Egjito, ken gibusakto dagiti adu a tattao ti Tebes. **16** Kalpasanna, mangpasedekto iti apuy iday Egjito. Agladingit iti nakaro ti Pelusium, ken madadael ti Tebes. Ialdawto nga adda kabusor ti Memfis. **17** Mapasagto dagiti agtutubo a lallaki ti Heliopolis ken Bubastis babaen iti kampilan, ken masakupto dagiti siudadda. **18** Iday Tafnes, iyimutto ti aldaw ti lawagna inton dadaelek sadiy ti sangol ti Egjito, ken agpatingganto ti kinatangsit ti pigsana. Addanto ulep a manglinged kenkuana, ken matilwito a kas balud dagiti annakna a babbai. **19** Ipatungkalkonto ti panangukomko iday Egjito tapno maammoanda a siak ni Yahweh." **20** Ket napasamak nga iti maika-sangapulo ket maysa a tawen iti maika-pito nga aldaw iti umuna a bulan, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **21** "Anak ti tao, tinukkolko ti takkiag ni Faraon nga ari ti Egjito. Kitaem! Saan daytoy a nabedbedan ken saan a makaawat iti agas; awan ti makabael a mangbedbed iti daytoy, isu a saan a napigsa a mangigem iti kampilan. **22** Ngarud, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, 'Kitaem, ni Faraon nga ari ti Egjito! Ta tukkolekto ti takkiagna, ti napigsa ken ti natukkol, ken tinnagekto ti kampilan

manipud iti imana. **23** Ket iwarawarakto ti Egjito kadagitgati nasion ken iwaraskonto ida kadagitgati daga. **24** Papigsaekto dagiti takkiag ti ari ti Babilonia ken ipaiggemko ti kampilankto iti imana tapo madangrak ti takkiag ni Faraon. Agasugto isuna iti sangoanen ti ari ti Babilonia a kas iti panagusugti matimatay a tao. **25** Ta papigsaekto dagiti takkiag ti ari ti Babilonia, bayat a kumapkapuy dagiti ima ni Faraon. Ket maammoandanto a siak ni Yahweh, inton ipaiggemko ti kampilankto iti ima ti ari ti Babilonia; ta rautennanto ti daga ti Egjito babaen iti daytoy. **26** Isu nga iwarawarakto ti Egjito kadagitgati nasion ken iwarasko ida kadagitgati daga. Ket maammoandanto a siak ni Yahweh!"

31 Ket napasamak nga iti maikasangapulo ket maysa a tawen, iti umuna nga aldaw iti maikatlo a bulan, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, ibagam kenni Faraon nga ari ti Egjito, ken kadagitgati adipenna iti aglikmutna, 'Iti kinabilegmo, siasino ti kaiyaspingle? **3** Kitaenyol! Ti Asiria ket kasla maysa a sedro iti Lebanon nga addaan kadagitgati narangpaya a sanga, maysa a narukbos iti kakaykayoan, ken kasta unay ti katayagna! Ket ti tuktokna ket adda iti ngatoen dagiti sangana. **4** Adu a danum ti nangpatayag iti daytoy; ti danum iti ubbog ti nangpadakkel iti daytoy. Nagayus dagiti karayan iti paset ti aglawlaw daytoy, ta ti panagayus dagitoy ket dimmanon kadagitgati amin a kaykayo iti tay-ak. **5** Ti kinangato daytoy ket nangatngato pay ngem iti aniaman kadagitgati kayo iti tay-ak, ken dagiti sanga daytoy ket nagadun unay; rimmangpaya pay dagiti sangana gapu iti nabuslon a danum bayat a dumakdakkel dagitoy. **6** Tunggal billit iti tangatang ket nagumok kadagitgati sanga daytoy, bayat a tunggal parsua nga agnanaed iti tay-ak ket naganak iti siruk dagiti narukbos a sanga daytoy. Amin dagiti adu a nasion ket nagnaed iti siruk daytoy. **7** Ta napintas unay daytoy gapu iti kinangayed ken iti kinarangpaya dagiti sanga daytoy, ta dagiti ramut ket adda iti ayan ti nabuslon a danum! **8** Dagiti sedro iti minuyongan ti Dios ket saan a maiyaspingle iti daytoy! Awan kadagitgati kayo nga igos ti maipada kadagitgati sanga daytoy, ken awan kadawayan a kayo a makaaspingle kadagitgati santakna. Awan kayo iti minuyongan ti Dios ti maipada iti kinapintas daytoy! **9** Pinapintasko daytoy babaen kadagitgati adu a sanga daytoy; ket amin dagiti kayo iti Eden nga adda iti minuyongan ti Dios ket inapalanda daytoy! **10** Isu a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Gapu ta natayag unay daytoy, ken gapu ta ingatona ti tuktok ti kayona iti ngatoen dagiti sanga ken ti pusona ket naingato iti kasta unay a kangoato—**11** Isu nga inyawatko isuna iti ima ti kabibilegan a mangiturturay kadagitgati nasion! Nagtignay daytoy a mangiturturay iti maibusor kenkuana ket pinapanawna isuna gapu iti kinadangkesna! **12** Dagiti naranggas a ganggannaet iti amin a nasion ket pinukunda ken binabay-anda daytoy. Natinnag dagiti sangana kadagitgati bantay ken kadagitgati tanap, ken dagiti babassit a sangana ket natukkol ket naregreg iti amin a waig iti daga. Ket amin dagiti nasion iti daga ket rimuar manipud iti linongna ket pinanawanda isuna. **13** Amin dagiti billit iti tangatang ket nagbatay iti puon daytoy a kayo, ken amin dagiti atap nga ayup iti tay-ak ket nagtugaw kadagitgati sanga daytoy. **14** Napasamak daytoy tapno awanton ti dadduma a masibsibugan a kayo ti dumakketo iti kasta a katayag, tapno saanda nga ingato ti tuktok ti kayoda iti ngatoen dagiti sanga, ta awanton ti sabali pay a kayo a masibsibugan a dumakketo manen iti kasta a katayag. Ta naipaimada amin iti patay iti kababaan a paset ti daga, iti nagtetengngaanda dagiti tattao iti sangkataan a bimmaban iti abut. **15** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Iti aldaw a naipababa isuna iti Seol, inyegko ti panagladingit iti lubong. Ginaburak ti adalem a danum iti rabawna, ken inatianak dagiti danum iti taaw. Pinasardengko ti napigsa a panagayus dagiti danum, ken inyegko ti panagladingit iti Lebanon para kenkuana! Isu nga amin dagiti kayo

iti tay-ak ket nagladingit para kenkuana. (**Sheol h7585**) 16 Inyegko ti panagkintayeg kadagit nasiun iti kanarpaak ti pannakuatangna, idi imbellengko isuna iti Seol a kaduana dagiti bimmaba iti abut! Ket liniwiwak dagiti amin a kayo iti Eden iti kababaan a paset ti lubong! Dagitoy ti kangrunaan a mapilpili ken kasasayaatan a kayo iti Lebanon, dagiti kayo a masibsibugan iti adu a danum! (**Sheol h7585**) 17 Ta bimmabada met laeng a kaduua isuna iti seol, kadagidiay a napapatay babaen iti kampilan! Dagitoy dagiti napiwigsa a takiagna, dagidaiy a nasiun a nagnaed iti linongna. (**Sheol h7585**) 18 Ania kadagit kayo iti Eden ti kapadam iti dayag ken kinaindakan? Ta maipababako a kaduua dagiti kayo iti Eden iti kababaan a paset ti lubong, a kaduua dagiti saan a nakugit; makipagnaedkanto kadagit napapatay babaen iti kampilan! Daytoy ket ni Faraon ken dagiti amin nga adipenna! —kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh!"

32 Ket napasamak nga iti maika-sangapulo ket dua a bulan iti maika-sangapulo ket dua a tawen, iti umuna nga aldaw ti bulan, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, 2 "Anak ti tao, dung-awam ni Faraon, nga ari ti Egipto; ibagam kenkuana, 'Arimo ti urbon a leon kadagit nasiun, kaskala nakabutbuteng nga ayup iti baybay; kibkiburem ti danum, libigem dagiti danum babaen kadagit sakam ken rugrugitan dagiti danuma! 3 Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, "Isarwagko ngarud kenka ti iketko iti taripnong dagiti adu a puli dagiti tattao, ket ingatodkanto iti iketko! 4 Baybay-ankanto iti daga! Ibellengkanto iti away ket pagbatayekto kenka dagiti bilit iti tangatang; mapnekto dagiti amin a mabisin nga ayup iti daga babaen kenka. 5 Ta ikabilkonto ti lasagmo kadagit bantay, ken punnoekto dagiti tanap iti agruprupsa a bangkaymo! 6 Kalpasanna, iparukpokkonto ti daram kadagit bantay, ket mapnonto dagiti waig iti daram! 7 Ket inton iddepeki ti silawmo, lengdakto dagiti langit ken pagsipngetek dagiti bituen daytoy; lengdakto ti init babaen kadagit ulep, ket saanto nga agraniq ti bulan! 8 Pagsipngetekto dagiti amin nga agraniq a silaw kadagit langit iti ngatoeme, ket pagsipngetekto ti dagam! —kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. 9 Ket butbutngeko ti puso dagiti adu a puli dagiti tattao kadagit daga a saanmo nga ammo, inton ipadamagko kadagit nasiun ti pannakarebbam. 10 Kellaatekto dagiti adu a puli dagiti tattao iti maipapan kenka; appigergerto iti buteng dagiti arida maipapan kenka inton iwasiwasko ti kampilano iti sangoananda. Iti tunggal kanito, appigergerto ti tunggal maysa gapu kenka, iti aldaw ti pannakarebbam. 11 Ta kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Umayo a maibusor kenka ti kampilan ti ari ti Babilonia! 12 Ipaluboskonto a mapasag dagiti adipenna babaen kadagit kampilan dagiti mannakigubat—pagbutngento ti tunggal mannakigubat dagiti nasiun! Dadaelento dagitoy a mannakigubat ti dayag ti Egipto ken papatayendant amin dagiti adu a tattao nga agnanaed iti daytoy! 13 Ta papatayekto dagiti amin a taraken manipud iti igid dagiti adu a danum; saanen a kiburen dagiti saka ti tao dagiti danum, wenko kiburen ti saka ti baka dagitoy! 14 Ket pagtalaekto dagiti danumda ken pagayusekto dagiti karayanda a kas iti panagayus ti lana—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh! 15 Inton ti daga ti Egipto—daga a napunpunno—ket pagbalinek a nadadael a lugar, nababay-an a lugar; inton darupek dagiti amin nga agnanaed kenkuana, ket maammoandanto a siak ni Yahweh! 16 Addanto panagdung-aw! Ta dung-awanto isuna dagiti annak a babbai dagiti nasiun; dung-awandanto ti Egipto. Dung-awandanto dagiti amin nga adipenna! —kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh!" 17 Ket napasamak nga iti maika-sangapulo ket dua a tawen, iti maika-sangapulo ket lima nga aldaw ti bulan, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, 18 "Anak ti tao, sangitam dagiti adipen ti Egipto ket ibellengmo ida—isuna ken dagiti annak a babbai dagiti nabileg

a nasiun—iti kababaan a paset ti daga a kadua dagiti napan iti abut! 19 Saludsudem kadakuada, 'Napinpintaskayo kadi ngem iti siasinoman? Bumabakayo ket agiddakayo a kaduuo dagiti saan a nakugit!' 20 Mapasagda ket maitiponda kadagit napapatay babaen iti kampilan! Naited ti Egipto iti kampilan; tiluwun isuna dagiti kabusorna ken dagiti adipenna! 21 Iwaragawagto dagiti kapipigsaan kadagit mannakigubat iti sheol ti maipapan iti Egipto ken dagiti kakaduana, 'Bimmabandan ditoy! Agiddada a kaduua dagiti saan a nakugit a napapatay babaen iti kampilan!' (**Sheol h7585**) 22 Adda sadiy ti Asiria agraman ti amin a taripnongna! Pinalikmutan isuna dagiti tanemna; aminda ket napapatay babaen iti kampilan. 23 Adda sadiy dagiti makin tanem iti adda iti kaungan a paset ti abut, agraman ti taripnongna. Pinalikmutan dagiti tanemna dagiti amin a napapatay, a napasag babaen iti kampilan, dagiti nangyeg iti pammutbuteng iti daga dagiti sibbiag! 24 Adda sadiy ti Elam agraman dagiti adipenna! Pinalikmutan isuna dagiti tanemna; napapatayda amin! Dagidaiy napasag babaen iti kampilan, a saan a nakugit a bimmaba kadagit kaadalman a paset ti daga, a nangiyeg kadagit pammutbutbutengda iti daga dagiti sibbiag ken kaduua a mangaw-awit ita iti bainda, bumabbabandan iti abut! 25 Nangisaganada iti pagiddaan para iti Elam ken para kadagit amin nga adipenna iti nagtetengngaan dagiti napapatay; pinalikmutan isuna dagiti tanemna! Aminda ket saan a nakugit, dagidaiy napapatay babaen iti kampilan, dagidaiy nangiyeg iti pammutbutengda iti daga dagiti sibbiag! Isu nga awit-awitda ti bukkodda a bain, agraman dagiti bumabbaba iti abut a karaman kadagit napapatay, dagidaiy bumabbaba iti abut. Karaman ti Elam kadagit napapatay. 26 Adda sadiy ti Mesack, Tubal ken dagiti amin nga adipenda! Pinalikmutan ida dagiti tanemna! Aminda ket saan a nakugit, napapatay babaen iti kampilan, gapu ta inyegda dagiti pammutbutbutengda iti daga dagiti sibbiag! 27 Saan kadi a nagiddada a kaduua dagiti napasag a mannakigubat dagiti saan a nakugit a bimmaba iti lubong dagiti natay (**Sheol**) agraman dagiti amin nga igamda a pakigubat, ken agraman dagiti kampilanda nga impunganda? Naiparabaw dagiti kalasagda kadagit tulangda. Ta isuda dagiti mangbutbuteng a mannakigubat iti daga dagiti sibbiag! (**Sheol h7585**) 28 Isu a sika nga Egipto, ket madadaelo iti nagtetengngaan dagiti saan a nakugit! Ken agiddakanto a kaduua dagiti napapatay babaen iti kampilan! 29 Adda sadiy ti Edom agraman dagiti arina ken dagiti amin a pangulona. Nabilegda idi, ngem itan ket nakaiddada a kaduua dagiti napapatay babaen iti kampilan, kaduua dagiti saan a nakugit ken dagiti bimmaba iti abut. 30 Adda sadiy dagiti prinsipe iti amianan—aminda ken amin a taga-Sidon a bimmaba a kadua dagiti natay! Nabilegda ken pinagbutengda dagiti dadduma, ngem itan ket nakaiddada sadiy a mababain, saan a nakugit a kaduua dagiti napapatay babaen iti kampilan. Awit-awitda ti bukkodda a bain, kaduua dagiti dadduma a bumabbaba iti abut. 31 Kumitanto ni Faraon ken maliviwanto maipapan kadagit amin nga adipenna a napapatay babaen iti kampilan—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. 32 Intulokko a mangbutbuteng isuna iti daga dagiti sibbiag, ngem agiddanto isuna iti nagtetengngaan dagiti saan a nakugit, a kaduua dagiti napapatay babaen iti kampilan—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh!"

33 Kalpasanna, dimteng kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, 2 "Anak ti tao, ipakaammom daytoy kadagit tattao; ibagam kadakuada, 'Inton mangiyegak iti kampilan a maibusor iti aniaman a daga, ket mangdutok dagiti tattao iti dayta a daga iti maysa a tao manipud kadakuada nga agbalin a para-wanawanda. 3 Siputanna ti kampilan nga um-umay iti daga ket puyotanna ti tangguyobna tapno ballaaganna dagiti tattao! 4 No mangngeg dagiti tattao ti uni ti

tangguyob ket saanda nga ipangag, ken no umay ti kampilan ket patayenna ida, ti dara ti tunggal maysa ket adda iti bukodda nga ulo. **5** Ket no adda makangngeg iti uni ti tangguyob ket saanna nga ipangag, ti darana ket adda kenkuana; ngem no ipangagna, maisalakannanto ti bukodna a biag. **6** Nupay kasta, no makita ti para-wanawan ti kampilan nga um-umay, ngem no saanna a pinuyutan ti tangguyob, a ti nagbanaganna ket saan a naballaagan dagiti tattao, ket no umay ti kampilan ket patayenna ti siasinoman, napapatay dayta a tao iti bukodna a basol ngem sapulekto ti darana iti para-wanawan.' **7** Ita, sika a mismo, anak ti tao! Pinagbalinka a para-wanawan para iti balay ti Israel; mangngemgmontu dagiti sasaok manipud iti ngiwatko ket ballaagamto ida para kaniak. **8** No ibagak iti maysa a nadangkes a tao, 'Nadangkes a tao, sigurado a matayka!' ngem no saanmo nga iwaragawag daytoy tapno maballaagan ti nadangkes maipapan iti aramidna, ket matayto dayta a nadangkes iti basolna, ngem sapulekto kadagit iman ti darana! **9** Ngem sika, no ballaagam ti nadangkes maipapan iti aramidna, tapno matallikodanna daytoy, ket no saan isuna a timmallikod manipud iti aramidna, matayto isuna iti basolna, ngem sika a mismo ket maisalakanmonto ti bukodmo a biag. **10** Isu a sika, anak ti tao, ibagam iti balay ti Israel, 'Kastoy ti ibagbagayo: Adda kadakami dagiti panagsalungasingmi ken basolmi, ket madaddadaelkamin kadagitoy! Kasano nga agbiagkami?' **11** Ibagam kadakuada, 'Iti nagango nga adda iti agnanayon—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh—saanko a pakaragsakan ti ipapatay ti nadangkes a tao, ngem no agbabawi ti nadangkes a tao manipud iti aramidna, agbiagto ngarud isuna! Agbabawikayo! Agbabawikayo manipud kadagit angadangkes a aramido! Ta apay koma a mataykayo, balay ti Israel?' **12** Ket sika, anak ti tao, ibagam kadagit tattaom, 'Ti kinalinteg ti maysa a nalinteg a tao ket saanto a makaisalakan kenkuana no agbasol! Ken ti kinadangkes ti maysa a nadangkes a tao ket saanto a daytoy ti gapu a mapukaw isuna no agbabawi manipud iti basolna. Ta saanto nga agbiag ti nalinteg a tao gapu iti kinalintegna no agbasol isuna. **13** No ibagak iti maysa a nalinteg, "Sigurado nga agbiagto isuna!" ket no agtalek isuna iti bukodna a kinalinteg ket kalpasanna, agaramid iti saan a nainkalintegan, saankonta a lagipen ti aniaman a kinalintegna; matayto isuna iti kinadangkes nga inaramidna. **14** Ket no ibagak iti nadangkes, "Sigurado a matayka!" ngem no agbabawi isuna kadagit basolna ket aramidenna ti nainkalintegan ken umno— **15** No isublina ti naisalda kenkuana a kiniddawna a sidangdangkes, wenco isublina ti tinakawna, ket no surotenna dagiti bilbilin a mangipaay iti biag ket saanen nga agramid iti basol— sigurado nga agbiagto ngarud isuna; saanto isuna a matay. **16** Awanto a pulos ti malagip kadagit basol nga inaramidna, nagtignay isuna a sililinteg; sigurado nga agbiagto isuna! **17** Ngem kinuna dagiti tattaom, "Saan a nalinteg ti wagas ti Apo!" ngem dagiti wagasyo ti saan a nalinteg! **18** No tallikodan ti maysa a nalinteg a tao ti kinalintegna ket agaramid iti basol, daytoyo ngarud ti pakatayanna! **19** Ket no tallikodan ti maysa a nadangkes a tao ti kinadangkesna ket aramidenna ti nainkalintegan ken rumbeng, agbiagto isuna gapu kadagitay a banbanag! **20** Ngem kinunayo dakoay a tattao, "Saan a nalinteg ti wagas ti Apo!" Ukomeko ti tunggal maysa kadakayo segun iti wagasna, balay ti Israel!" **21** Napasamat daytoy iti maikasangapulo ket dua a tawen, iti maikalima nga aldwad ti maikasangapulo a bulan ti pannakaibaludtayo, nga adda immay kaniak a maysa a nakalibas manipud Jerusalem ket kinunana. **22** "Nasakupen ti siudad!" Adda kaniak ti ima ni Yahweh iti rabii sakbay a dimteng ti nakalibas, ket naglukat ti ngiwatko idi dimteng isuna iti parbangon. Isu a nalukatan ti ngiwatko; saanakon nga umel! **23** Ket dimteng kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **24** "Anak ti tao, ibagbagaa dagiti

agnanaed kadagitay a nadadael iti daga ti Israel, 'Maymaysa laeng a tao ni Abraham ket tinawidna ti daga, ngem adutayo! Naited kadatayo ti daga a kas sanikua.' **25** Ngarud ibagam kadakuada, 'Kastoy ti ibagbagaa ti Apo a Yahweh: Mangmangankayo iti dara ken tumangtangadkayo kadagit diodosenyu, ket iparparukpokyti daga dagiti tattao. Rumbeng kadi a tagikuaenyo ti daga?' **26** Nagtalekkayo kadagit kampilanyo ken nangaramidkayo kadagit makarimon a banbanag; daddadaelen ti tunggal lalaki ti dayaw ti asawa ti kaarrubana. Rumbeng kadi a tagikuaenyo ti daga?' **27** Kastoyti ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ti Apo a Yahweh: Iti nagango nga adda iti agnanayon, sigurado a mapasagto dagiti adda kadagit nadadael babaen iti kampilan, ket itedkonto dagiti adda kadagit taltalon kadagit sibibiag a parsua a kas taraonda, ket matayto babaen kadagit didigra dagiti adda kadagit nasarikedkedan ken kueba. **28** Ket pagbalineko a langalang ken nakabutbuteng ti daga gapu kadagit amin a makarimon a banbanag nga inaramidda. **29** Ket sika, anak ti tao— adda ibagbagaa dagiti tattaom maipapan kenka iti abay dagiti pader ken kadagit ruangan dagiti balbalay, ket ibagbagaa ti tunggal maysa kadagit dadduma— tunggal maysa iti kabsatna a lalaki, 'Mapantayo dumngeg iti sao ti profeta a nagtaud kenni Yahweh!' **30** Isu a mapamoto kenka dagiti tattaok, kas iti masansan nga ar-aramidenda, ket agtugawdanto iti sangoanam ket dumngegda kadagit sasaom, ngem saandanto a tungpalen dagitoy. Adda kadagit ngiwatda dagiti umno a sasao, ngem dagiti pusoda ket adda kadagit saan a nainkalintegan a pakagunggonaanda. **31** Ta kaslaka makay-ayo a kanta kadakuada, maysa a napintas a samiweng a natukaran a nasayaat iti adda kuerdasna nga instrumento, isu a dumngegdanto kadagit sasaom ngem awanto a pulos kadakuada ti agtulnog kadagitoy. **32** Isu nga inton mapasamat amin dagitoy— kitaem! mapasamatko daytoy! — ket maammoandanto a kaduada idi ti profeta."

34 Kalpasanna, dimteng kaniak ti sao ni Yahweh ket kinunana, **2** "Anak ti tao, agipadtoka a maibusor kadagit agpaspastor iti Israel! Agipadtoka ket ibagam kadakuada, 'Kastoy ti ibagbagaa ti Apo a ni Yahweh kadagit agpaspastor: Asi pay dagiti agpaspastor iti Israel a mangipaspastor kadagit bagbagida! Saan kadi a rumbeng a bantayan dagiti agpaspastor ti arban? **3** Kankanenyo dagiti nalulukmeg a paset ken agkawkaweskayo iti lupot a naaramid iti buok ti karnero! Parpartiencyo dagiti nalulukmeg iti arban! Saankayo a pulos a nagpastor. **4** Saanyo a pinapigsa dagiti addaan kadagit sagubanit, wenco saanyo nga inagasan dagiti masakit. Saanyo a bedbedbedan dagiti nablo, ken saanyo a pinasubli dagiti napapanaw wenco sinapul dagiti napukaw. Ngem ketdi, inturayano ida babaen iti biley ken kinaranggas. **5** Ket nawarawarada nga awan ti mangipastor kadakuada, ket nagbalinda a taraon para kadagit amin a nabiaq a narungsot nga ayup kadagit away, kalpasan a nawarawarada. **6** Naiyaw-awan ti arbango kadagit amin a banbanay ken iti tunggal nangangato a turad, ket naiwarawarada iti entero a rabaw ti daga. Ket awan a pulos ti mangbirbirok kadakuada. **7** Isu a dakayo nga agpaspastor, denggenyo ti pakaammo ni Yahweh: **8** Iti nagango nga adda iti agnanayon—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh—gapu ta nagbalin a samsam ti arbango ken nagbalin a taraon para kadagit amin a narungsot nga ayup kadagit away (gapu ta awan ti pastor ken awan kadagit pastorko ti mangbiruk iti arbango, ngem binantayan dagiti agpaspastor dagiti bagbagida ket saanda nga impastoran ti arbango)— **9** Ngarud, dakayo nga agpaspastor, denggenyo ti pakaammo ni Yahweh: **10** Kastoy ti kuna iti Apo a ni Yahweh: Kitaem! Maibusorak kadagit agpaspastor, ket

sapulekto manipud kadagiti imada ti arbango. Ket pasardengekto ida a mangipastor iti arban; wenneo saanton nga ipastoran dagiti pastor dagiti bagbagida ta alaekto ti arbango manipud kadagiti ngiwatda, tapno saanton nga agbalin a taraon ti arbango para kadakuada. **11** Ta kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Kitaem! Siakto a mismo ti mangsapul iti arbango ket aywanakto dagityo, **12** kas iti panangsapul ti agpaspastor iti arbanna iti aldaw nga adda isuna iti tengnga ti nawarawara nga arbanna. Kastanto ti panangbirokko iti arbango, ken isparekto ida manipud kadagiti amin a lugar a nakaiwaraanda iti aldaw a naulep ken nasipnget. **13** Ket irruarkonto ida manipud kadagiti tatto; urnongekto ida manipud kadagiti daga ket iyegkonto ida iti dagayo. Ikabikonto ida kadagiti pagpasturan kadagiti sikigan dagiti bantay ti Israel, iti abay dagiti karayan, ken iti tunggal pagnaedan iti daga. **14** Ikabikonto ida iti nasayaat a pagpasturan; dagititon nangangato a bantay ti Israel dagiti lugar a pagarabanda. Agiddadton kadagiti nasayaat a lugar a pagaraban, iti nawadaw a pagpasturan, ken agarabdanto kadagiti bantay ti Israel. **15** Siakto a mismo ti mangipastor iti arbango, ken siakto a mismo ti mangpaidda kadakuada—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh— **16** birukekto ti napukaw ken isublikto ti napagtalaw; bedbedakto ti nablo a karnero ken agasakto ti masakit a karnero. Ket pukawekto dagiti napalukmeg ken napigsa! Agpastorako a nainkalintegan! **17** Ket sika nga arbango—kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh— kitaem! Siakto ti agbalin nga ukom kadagiti karnero, kadagiti kalakian a karnero ken kadagiti kalding! **18** Bassit kadi a banag a maipastorkyo iti nasayaat a pagpasturan, isu a tarigagayano a baddekan ti natda iti pagpasturan? Wenneo bassit kadi a banag nga immunumkayo kadagiti nalitnaw a danum, a rumbeng a libegenyo dagiti karayan babaen kadagiti sakayo? **19** Ngem ti karnerok ket maipaspastoren iti binaddebaddekan dagiti sakayo; in-inumendan dagiti danum a linibegyo babaen kadagiti sakayo! **20** Kastoy ngarud ti kuna ti Apo a ni Yahweh kadakuada: Kitaem! Siakto a mismo ti mangukom kadagiti nalukmeg ken kadagiti nakuttong a karnero, **21** ta induronyo ida babaen kadagiti bakrang ken abagayo, ken sinangduyo dagiti amin nga agkakapuy agingga nga inwarayo ida iti adayu manipud iti daga! **22** Isu nga isalakankonto ti arbango; saandanton a pulos nga agbalin a samsam. Ket ukomekto dagiti karnero! **23** Mangisaadako iti maysa nga agpastor kadakuada, ket ipastornanto ida—ti adipenko a ni David! Ipastornanto ida; agbalinto a Diosda, ket ti adipenko a ni David ti agbalinto a Diosda, ket ti adipenko a ni David ti agbalinto a panguloda—siak, a ni Yahweh ti nangipakaammo iti daytoy! **25** Ket mangaramidakto iti katulagan a pakikapia kadakuada ken ikkatekto dagiti dakes nga atap nga ayup manipud iti daga, isu nga agbiagto a sitatalged dagiti karnerok iti let-ang ken maturogkdanto kadagiti kabakiran. **26** Bendisionakto pay ida ken dagiti naglikmut a turodko, ta mangiyegakto iti arbis iti naikeddeng a tiempo. Dagityoto ket arbis iti bendision! **27** Ket agbunganto dagiti kayo iti talon, ken mangipaayto ti daga iti bunga. Natalgedto dagiti karnerok iti dagada; ket maammoandanto a siak ni Yahweh, inton tukkolek dagiti balunet ti sangolda, ken inton isparek ida manipud iti ima dagiti nangtagabu kadakuada. **28** Saandanton a pulos nga agbalin a samsam kadagiti nasion, ket saanto ida a pulos a kanen dagiti atap nga ayup! Ta agbiagdanto a sitatalged ket saandanto nga agbuteng. **29** Ta mangaramidakto iti natalha a lugar a pagmulaan para kadakuada tapno saandanton a pulos a matay iti bisin iti daga, ket saanto ida a laisen dagiti nasion. **30** Ket maammoandanto a siak, a ni Yahweh a Diosda ket addaak kadakuada. Isuda dagiti tattaok, ti balay ti Israel— kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **31** Ta dakayo dagiti karnerok, ti arban iti pagpasturak, ken dagiti tattaok! Siakto ti Diosyo— kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh.”

35 Kalpasanna, dimteng kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** “Anak ti tao, sangoem ti Bantay Seir ket agipadtoka maibusor iti daytoy. **3** Ibagam iti daytoy, ‘Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dumngegka! Maibusorak kenka Bantay Seir, ket dusakenkanto babaen iti imak ken pagbalinenkanto a langalang ken nakabutbuteng. **4** Dadaelekto dagiti siudadmo, ken sika a mismo ket agbalinto a langalang; ket maammoamto a siak ni Yahweh. **5** Gapu ta kanayonka a bumusor kadagiti tattao ti Israel ken gapu ta impaimam ida iti kampilan iti tiempo ti pannakarirubka, iti tiempo a nakaro unay ti pannakadusada— **6** ngarud, iti naganko nga adda iti agnanayon—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh— isaganakanto para iti panagsayasyay ti dara, ken kamatennakanto ti panagsayasyay ti dara! Gapu ta saanmo a ginura ti panagsayasyay ti dara, kamatennakanto ti panagsayasyay ti dara. **7** Pagbalinekto a langalang ti Bantay Seir—maysa a langalang inton pukawekto manipud iti daytoy ti siasinoman a lumabas ken agsUBL manen. **8** Ket punnoekto dagiti bantay daytoy iti natay. Dagiti nangangato a turodko, dagiti tanap ken dagiti amin a waigo—matnagto kadagitoy dagiti amin a napapatay babaen iti kampilan. **9** Pagbalinenkanto a langalang iti agnanayon. Saanton a mapagnaedan dagiti siudadmo, ngem maammoanyonto a siak ni Yahweh. **10** Kinunam, “Dagitoy a dua a nasion ken dagitoy a dua a daga ket agbalinto a kukuak, ken tagikuentyontoy dagitoy,” inton adda ni Yahweh kadakuada. **11** Ngarud, iti naganko nga adda iti agnanayon—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh— Isu nga aramidekto segun iti pungtotmo ken segun iti apalmo nga adda iti guram iti Israel, ket agpakitaakto kadakuada inton ukomenka. **12** Isu a maammoamto a siak ni Yahweh! Nangngelko dagiti amin a pananglaismo idi nagsaoka maibusor kadagiti bantay ti Israel a kinunam, “Nalangalangda! Naited dagitoy kadatayo tapno dadaelentayo.” **13** Nangngelko idi naqpasindayawka babaen iti ngiwatmo maibusor kaniak; adu a banbanag ti imbagan maibusor kaniak. Nangngelko dagitoy. **14** Kastoy ti kinuna ti Apo a ni Yahweh: Pagbalinenkanto a langalang, kabayatan nga agragragksak ti entero a daga. **15** Kas iti panagragsakmo iti tawid dagiti tattao ti Israel gapu iti pannakalangalang daytoy, kastanto met ti aramidek kenka. Agbalinkanto a langalang, Bantay Seir, ken iti entero nga Edom—amin nga adda iti daytoy! Ket maammoandanto a siak ni Yahweh!”

36 “Ita, sika nga anak ti tao, agipadtoka kadagiti bantay ti Israel ket ibagam, ‘Bambantay ti Israel, dumngegkayo iti sao ni Yahweh! **2** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Kinuna kadakayo dagiti kabusoryo, ‘Aha!’ ken ‘Nagbalin a kukuatayo dagiti nagkauna a nangangato a lugar.’” **3** Ngarud, agipadtoka ket ibagam: ‘Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Gapu iti pannakalangalangyo ken gapu iti pannakarautyo manipud iti amin a suli, nagbalin a kukuakayo dagiti dadduma a nasion; nagbalinkayo a pagtutongtongan dagiti bibig ken dila a manangperdi iti dayaw, ken istoria dagiti tattao. **4** Ngarud, bambantay ti Israel, dumngegkayo iti sao ti Apo a ni Yahweh: Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh kadagiti bantay ken kadagiti nangangato a turod, kadagiti karayan ken kadagiti tanap, kadagiti langalang a saan a mapagnaedan ken kadagiti nababay-an a siudad a nagbalin a banag a masamsam ken lalaisen dagiti dadduma a nasion iti aglawlawda— **5** ngarud, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Pudho a nagsaok iti apuy ti pungtotko maibusor kadagiti dadduma a nasion, maibusor iti Edom ken kadagiti amin a nangala iti dagak a kas sanikuada, maibusor kadagiti amin nga addaan rag-o iti pusoda ken panangtagibassit iti espirituda, bayat a saksakupenda ti dagak tapno tagikuaenda dagiti pagpasturan.’ **6** Ngarud, agipadtoka iti daga ti Israel ket ibagam kadagiti bantay ken kadagiti nangangato a turod, kadagiti karayan ken kadagiti tanap, ‘kastoy ti kuna ti

Apo a ni Yahweh: Kitaem! Iti nakaro a pungtot ken ungetko, ipakpakaammok daytoy gapu ta binaklayyo dagiti pananglais dagiti nasion. 7 Ngarud, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Ingatoko a mismo ti imak tapno isapatak a dagiti nasion iti aglawlawyo ket awitendanto ti bukodda a pakaibabainan. 8 Ngem dakayo, banbantay ti Israel, dumakketo dagiti sangayo ket agbunganto nga agpaay kadagiti tattao iti Israel, gapu ta iti saan ngi agbayag, agsublicanto kadakayo. 9 Ta kitaenyo, siak ket para kadakayo, paburankayonto, maaradokayonto ken mamulaan iti bukel. 10 Isu a paaduekto kadakayo a bantay dagiti tattao iti amin a balay ti Israel. Amin! Ket mapagnaedanto dagiti siudad ken maibangonto manen dagiti langalang. 11 Paaduekto ti tao ken ayup kadakayo a bantay tapno umadoda ken agbungadanto. Ket ipaluboskonto a mapagnaedankayo a kas iti napalabas, ad-addanto pay a parang-ayenkayo ngem iti napalabas, ta maammoanyonto a siak ni Yahweh. 12 Mangiyegakto kadagiti tattao, dagiti tattao nga Israelite, a magna kadakayo. Tagikuaendakayonto, ket agbalinkayonto a tawidda, ket saanyonton nga ipalubos a matay dagiti annakda. 13 Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Gapu ta ibagbagada kadakayo, "Patpatayenyo dagiti tattao, ket natay dagiti annak ti nasionyo," 14 ngarud, saanyonton a papatayen pay dagiti tattao ket saanyonton a pagladgingen ti nasionyo gapu kadagiti natay. Kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. 15 Wenko saankonton nga ipalubos a manggegyo dagiti pananglais dagiti nasion; saanyonton a baklayen ti panangibabain dagiti tattao wenno saankonton nga ipalubos a mapasag ti nasionyo—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh." 16 Kalpasanna, dimteng kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, 17 "Anak ti tao, idi nagnaedian ti balay ti Israel ti dagada, tinulawanda daytoy babaen kadagiti wagas ken aramidda. Maiyang dagiti wagasda iti narugit a panagregla ti maysa a babai iti sangoanak. 18 Isu nga imparukpokko ti pungtotko maibusor kadakuada gapu iti dara a pinagsayasyada iti daga ken para iti panangrugitda iti daytoy babaen kadagiti didiosenda. 19 Inwarasko ida kadagiti nasion; naiwarada kadagiti daga. Inukomko ida segun kadagiti wagas ken aramidda. 20 Ket napanda kadagiti nasion, ket sadinoman a napananda, tinulawanda ti nasantoan a naganko idi imbag a dagiti tattao kadakuada, 'Pudno kadi a dagitoy ket tattao ni Yahweh? Ta napapanawda iti dagana.' 21 Ngem adda aski para iti nasantoan a naganko a tinulawan ti balay ti Israel kadagiti nasion, idi napanda saday. 22 Ngarud, ibagam iti balay ti Israel, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Saanko nga ar-aramiden daytoy para kadakayo, balay ti Israel, ngem para iti nasantoan a naganko, a tinulawanyo kadagiti nasion a napnapananyo. 23 Ta iparangarangkonto ti kinasanto ti naindaklan a naganko, a tinulawanyo kadagiti nasion—iti nagtetengngaan dagiti nasion, tinulawanyo daytoy. Ket maammoanto dagiti nasion a siak ni Yahweh—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh—inton makitayo a nasantoanak. 24 Alaenkayonto manipud kadagiti nasion ken urnongenkyonto manipud iti tunggal daga, ket ipankayonto iti dagayo. 25 Ket mangiwarsiakto iti nadalus a danum kadakayo ket malusankayonto manipud kadagiti amin a kinarugityo. Ket dalusankayonto manipud kadagiti amin a didiosenyen. 26 Ikkankayonto iti baro a puso ken baro nga espiritu kadagiti kaungganyo, ket ikkatekto ti bimmato a pusoyo manipud iti lasagyo. Ta ikkankayonto iti puso a lasag. 27 Itedkonto kadakayo ti Espirituk ket tulongkayento a mangsurot kadagiti alagadek ken salimetmetan dagiti paglintegak, ket aramidenyonto dagitoy. 28 Ket pagnaedanyonto ti daga nga intedko kadagiti kauponanyo; dakayonto dagiti tattao, ket siakto ti Diosyo. 29 Ta isalakankayonto kadagiti amin a kinarugityo. Pagtubuekto ti bukel ken paadduekto daytoy. Saankonton a pulos nga iyeg kadakayo ti panagbisin. 30 Paaduekto ti bunga ti kayo ken ti ipaay ti talonyo, tapno saanyonton

a pulos a baklayen ti bain ti panagbisin kadagiti nasion. 31 Ket panunotenyyonto ti kinadangkes dagiti wagas ken dagiti saan a nasayaat ngi aramido, ket guraenyonto dagiti bagiyo gapu kadagiti bukodyo a basol ken kadagiti makarimon ngi aramido. 32 Saanko ngi ar-aramiden daytoy para kadakayo—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh—maipakaammo koma daytoy kadakayo. Isu ngi agbain ken madadael koma ti dayawyo gapu kadagiti wagasyo, balay ti Israel. 33 Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Iti aldaw a dalusankayonto manipud kadagiti amin a basolyo, pagnadenkayonto kadagiti siudad ken ibangonyonto manen dagiti nadadael a lugar. 34 Ta aradoenyonto ti nadadael a daga agingga a saanen daytoy a nadadael iti imatang dagiti amin a lumabas. 35 Ket ibagadanto, "Langalang idi daytoy a daga, ngem nagbalin daytoy a kasla iti minuyongan ti Eden: pagnanaedan itan dagiti langalang a siudad ken dagiti nadadael a saan a mapagnaedan a saan a madandanun." 36 Ket maammoanto dagiti dadduma a nasion iti aglawlawyo a siak ni Yahweh, a siak ti ngangibangon kadagiti nadadael ken nangmula manen kadagiti nababay-an a lugar. Siak ni Yahweh. Impakaammok daytoy ket aramidekto daytoy. 37 Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dawatento manen kaniak ti balay ti Israel ngi aramidek daytoy para kadakuada, a paaduek ida a kas iti arban dagiti tattao. 38 Kasla kadagiti arban a naidaton kenni Yahweh, kasla kadagiti arban iti Jerusalem kadagiti naituding a fiestana, mapunnonto kadagiti arban ti tattao dagiti langalang a siudad, ket maammondanto a siak ni Yahweh."

37 Adda kaniak ti ima ni Yahweh, imbaonnak babaen iti Espiritu ni Yahweh, ket imbabanan iti tengna ti maysa a tanap. Napno daytoy kadagiti tulang. 2 Ket impalubosna a labas-labasak dagitoy. Kitaem! Adu kadagitoy ti adda iti tanap. Ket kitaem! Namagada unay. 3 Kinunana kaniak, "Anak ti tao, agbiag kadi manen dagitoy a tulang?" Isu a kinunak, "Apo a Yahweh, sika laeng ti makaammo!" 4 Ket kinunana kaniak, "Agipadtoka kadagitoy a tulang ket ibagam kadagitoy, 'Namaga a tulutulang! Dumgegkayo iti sao ni Yahweh. 5 Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh kadagitoy a tulang: Kitaem! Mangiyegak iti espiritu kadakayo ket agbiagkayonto. 6 Mangikabilak kadagiti pennet ken ikkankayoto iti lasag. Balkotenkayo iti kudil ken ikkankayoto iti anges ket agbiagkayo. Ket maammoanyonto a siak ni Yahweh." 7 Isu a nagipadtoak a kas naibilin kaniak; kabayatan nya agipadpadtoak, adtoy, adda dimteng a daranudor ket naggingined. Ket nagrususop dagiti tulang—tulang iti tulangna. 8 Kimmataak ket adtoy, adda pennet kadagitoy. Adda lasag ken nabalkot dagitoy iti kudil! Ngem awan pay biag kadagitoy. 9 Ket kinuna ni Yahweh kaniak, "Agipadtoka iti angin! Agipadtoka anak ti tao, ket ibagam iti angin, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Umayka manipud iti uppata ngi angin, Espiritu! Ket angsam dagitoy a napapatay tapno agbiagda manen.'" 10 Isu a nagipadtoak a kas naibilin kaniak; immay ti Espiritu kadakuada ket nagbiagda! Ket timmakderda, maysa a dakkel unay ngi armada! 11 Ket kinuna ti Dios kaniak, "Anak ti tao, dagitoy a tulang ket isu ti entero a balay ti Israel. Kitaem! Ibagagada, 'Namaga dagiti tulutulang, ken napukawen ti namnamatayo. Naisinatayo para iti pannakadadael!' 12 Ngarud, agipadtoka ket ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Kitaem! Lukataktu dagiti tanemyo ket irruarkayonto manipud kadagitoy, tattao! Ket isublikayonto iti daga ti Israel! 13 Ket maammoanyonto a siak ni Yahweh, inton lukatak dagiti tanemyo ken irruarkayento manipud kadagitoy, tattao. 14 Itedkonto kadakayo ti Espirituk tapno agbiagkayo, ket paginanaenkyonto iti dagayo inton maammoanyo a siak ni Yahweh. Ipaakammok ket aramidekto daytoy—kastoy ti pakaammo ni Yahweh." 15 Kalpasanna, dimteng kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, 16 "Ita, anak ti tao mangalaka iti maysa a ruting ket isuratmo iti daytoy, 'Para iti Juda ken kadagiti

tattao ti Israel a kakaduana.' Ket mangalaka iti maysa pay a ruting ket isuratmo iti daytoy, 'Para kenni Jose, a sanga ti Efraim, ken para kadagit amin a tattao ti Israel a kakaduada. **17** Alaem dagitoy ket pagbalinam a maymaysa a ruting tapno maymaysa dagitoy iti imam. **18** No makisarita kenka dagiti tattaom a kunaad, 'Saanno kadi nga ibaga kadakami ti kayat a sawen dagitoy a banbanag?' **19** ket ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, Kitaem! Alaek ti sanga ni Jose nga adda iti ima ni Efraim ken dagiti tribu ti Israel a kakaduana, ket itiponko daytoy iti sanga ti Juda, tapno agbalindanto a maymaysa a sanga, ket maymaysadanto iti imak!' **20** Ket iggamam dagiti sanga a sinuratam iti sangoananda. **21** Ket ipakaammom kadakuada, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, Kitaem! Ngannganikon alaen dagiti tattaao ti Israel manipud kadagiti nasion a napananda. Ummungekto ida manipud kadagiti daga iti aglawlaw. Ta ipankonto ida iti dagada. **22** Aramidekto ida a maysa a nasion iti daga, kadagiti bantay ti Israel; ket addanto maysa nga ari a mangiturayto kadakuada amin, ket saandanton a dua a nasion; saandanton a mabingay iti dua a pagarian. **23** Ket saandanton a pulos a tulawan dagiti bagida babaen kadagiti didiosenda, kadagiti makarimon a banbanag ken kadagiti aniaman a dadduma a basolda. Ta isalakankonto ida manipud kadagiti awan serserbina nga aramidda a nakabasolanda, ket dalusakto ida, tapno agbalindanto a tattaok ket siakto ti Diosda. **24** Ni David nga adipenko ti agbalinto nga arida. Isu nga addanto maysa nga agipastor kadakuada amin, ket agbiagdanto segun kadagiti paglaintegak ket salimetmetandanto dagiti alagadek ken tungpalendanto dagitoy. **25** Agnaeddanto iti daga nga intedokti adipenko a ni Jacob, iti lugar a nagnaedad dagiti ammayo. Agnaeddanto iti daytoy iti agnanayon—isuda, dagiti annakda, ken dagiti appokoda, ta ni David nga adipenko ti agbalinto a panguloda iti agnanayon. **26** Mangaramidakto iti katulagan a pakikappia kadakuada. Agbalinto daytoy a katulagan nga agnanayon kadakuada. Alaen ken paaduekto ida ket isaadkonto ti nasantoan a lugarko iti tengngada iti agnanayon. **27** Addanto kadakuada ti lugar a pagnanaedak; siakto ti Diosda ket isudanto dagiti tattaok! **28** Ket maammoanto dagiti nasion a siak ni Yahweh, a nangidatag iti Israel iti bagik, inton addanto iti tengngada ti nasantoan a lugarko iti agnanayon!"

38 Dimteng kaniak ti sao ni Yahweh ket kunana, **2** "Anak ti tao, iturongmo ti rupam kenni Gog, iti daga ti Magog, ti pangulo iti Mesec ken Tubal; ken agipadtoka iti maibusor kenkuana! **3** Ibagam, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Kitaem! maibusorak kenka, Gog, a pangulo iti Mesec ken Tubal. **4** Isu a pagbaw-ingenkanto ket kaw-itako ti sangim; papanawenkanto a kaduam dagiti amin nga armadam, dagiti kabaliom, ken dagiti kumakabalio, aminda a nakakalasag, maysa a dakkel a bunggoy nga addaan kadagiti dadakkel ken babassit a kalasag, aminda a nakaiggem kadagiti kampilan! **5** Kadduada ti Persia, Cus, ken Put, aminda a nakakalasag ken nakanahelmet! **6** Ti Gomer ken dagiti amin a bunggoyna, ken ti Bet Togarma, manipud kadagiti adayo a paset iti amianan, ken dagiti amin a bunggoyna! Kaduam dagiti adu a puli dagiti tattaao! **7** Agsaganak! Wen, isaganam ta bagim ken dagiti bunggomyo a kadduam, ket agbalinka a panguloda. **8** Maayabkanto kalpasan iti adu nga al-aldaw, ken kalpasan iti sumagmamano a tawen ket mapankanto iti daga a nakalasat manipud iti kampilan ken naummong manipud iti adu a puli dagiti tattaao, naummong kadagiti bantay ti Israel a nagtultuloy a nadadael. Ngem mairruarto dagiti tattaao ti daga kadagiti adu a puli dagiti tattaao, ket agbiagdanto a natalged, aminda! **9** Isu a sumang-atkanto a kas iti bagyo; agbalinkanto a kasla ulep a mangkalkalob iti daga, sika ken dagiti amin a bunggomyo, dagiti amin a soldado a kaduam. **10** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: mapasamakto daytoy iti

dayta nga aldaw a mabukelto dita pusom dagiti panggep, ket agpanggepkanto kadagiti nadangkes a banbanag.' **11** Ket ibagamto, 'Sumang-atkanto iti nawaya a daga; mapanakto iti ayan dagiti tattaao nga agnanaed a sitatalged, aminda nga agnanaed kadagiti awan pader wenno landokna, ken kadagiti suuid nga awan ruanganna. **12** Agsamsam ken agtakawakto, tapno iyegko ti imak maibusor kadagiti nadadael a kababarao a pagnanaedan, ken maibusor kadagiti tattaao a naummong manipud kadagiti nasion, dagiti tattaao nga addaan kadagiti ayup ken sanikua, ken dagiti agnanaed iti tengnga ti daga.' **13** Ti Seba ken Dedan, ken dagiti agtagtagiloko iti Tarsis a kaduada dagiti agtutubo a mannakigubatda—ibagadanto amin kenka, 'Inmayka kadi tapno agsamsam? Inummongmo kadi ti armadam tapno agtakaw, tapno mangitalaw iti pirak ken balitok, tapno agala iti baka ken sanikua, tapno agala kadagiti adu a mabalin a masamsam?' **14** Agipadtoka ngarud, anak ti tao, ket ibagam kenni Gog, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Iti dayta nga aldaw, inton agnaedto a sitatalged dagiti tattaak nga Israelita, saanmon kadi a maammoan ti maipapan kadakuada? **15** Umaykanto manipud iti lugarmo iti adayo a paset iti amianan a kaduam ti dakkel nga armada, aminda a nakasakay kadagiti kabaliom, maysa a dakkel a bunggoy, maysa a dakkel nga armada? **16** Ket raumento dagiti tattaak nga Israelita a kas iti ulep a mangkalub iti daga. Mapasamakto daytoy kadagiti masungad nga al-aldaw, pagbalinenkanto a kabusor ti dagak, tapno maam-ammodak dagiti nasion inton makita ni Gog ti kinasantok. **17** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Saan kadi a sika ti sinarsaritak kadagiti napalabas nga aldaw babaen iti ima dagiti adipenko a profeta ti Israel, a nangipadto iti bukodda a tiempo kadagiti tawen nga iyegkanto a maibusor kadakuada? **18** Isu a mapasamakto iti dayta nga aldaw, inton rauten ni Gog ti daga ti Israel—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh—kasla rummuarto iti agongko ti nalaus a puntotko! **19** Ta impakaammok daytoy iti kinabara ti ungetko ken umap-apuy a puntotko: awan duadua nga addanto nakaro a ginggened iti dayta nga aldaw iti daga ti Israel. **20** Agkintayegto dagitoy iti sangoanak—dagiti ikan iti baybay ken dagiti billit kadagiti tangatang, dagiti narungsoit nga ayup kadagiti tay-ak, ken dagiti amin a sibibiag nga agkarakarayam iti daga, ken amin a tao nga adda iti rawab ti daga. Margaayto dagiti bantay ken dagiti rankis, akingga a marba ti tunggal pader iti daga. **21** Ta mangayabakto iti maysa a kampilan a maibusor kenkuana kadagiti amin a bantayko—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh—ti kampilan ti maysa a tao ket maibusoro iti kabsatna. **22** Ket ukomekto ida babaen iti didigra, dara, bumayakabak a tudo, ken uraro nga apuy. Iyegkonto kenkuana ken kadagiti bunggoyna ken kadagiti adu a tattaao a kaduana ti tudo nga asufre. **23** Ta ipakitako ti kinatan-okko, ti kinasantok ken ipakaammokto ti bagik kadagiti mata dagiti adu a nasion, ket maammoandanto a Siak ni Yahweh!"

39 "Ita, sika nga anak ti tao, agipadtoka maibusor kenni Gog ket ibagam, 'Kastoy ti kuna ti Apo a Yahweh: Denggem! Bumusorak kenka, Gog, a panguloen ti Mesec ken Tubal. **2** Ibawingkanto ken idalankanto: isang-atkanto manipud iti adayo nga amianan ket ipankanto kadagiti banbantay ti Israel. **3** Kalpasanna, tipayyekto ti baim iti makannigid nga imam ken pagtinnagekto dagiti panam iti makannawan nga imam. **4** Mataykanto kadagiti bantay ti Israel—sika ken dagiti amin nga armadam ken dagiti soldado a kakaduam. Itedkanto a kas tarao kadagiti manganganup a billit ken kadagiti atap nga ayup kadagiti tay-ak. **5** Mataykanto iti tay-ak, ta Siak a mismo ti nangipakaammo iti daytoy—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **6** Kalpasanna, mangibaonakto iti apuy iti Magog ken kadagiti agnanaed a sitatalged kadagiti igid ti baybay, ket maammoandanto a Siak ni Yahweh. **7** Ta ipakaammokto

ti nasantoan a naganko iti tengnga dagiti tattao nga Israelita, ken saankon nga ipalubos a matulawan ti nasantoan a naganko; maammoanto dagiti nasion a siak ni Yahweh, a Nasantoan a Dios iti Israel. **8** Kitaem! Umadanin ti aldaw nga imbagak, ket mapasamakto daytoy—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **9** Rummuarto dagiti agnanaed kadagiti siudad ti Israel ket puorandanto dagiti igam, dagiti babassit ken dadakkel a kalasag, dagiti bai, dagiti pana, dagiti pang-or ken dagiti gayang; puorandanto dagitoy iti las-ud ti pito a tawen. **10** Saandanto nga agkayo kadagiti tay-ak wenco agpukan kadagiti bakir, agspidup ta puorandanto dagiti igam; agawandanto dagiti nagagaw kadakuada; samsamandanto dagiti nagsamsam kadakuada—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **11** Ket mapasamakto nga iti dayta nga aldaw, mangaramidako iti maysa a disso para kenni Gog—maysa a pakaitanemanna iti Israel, maysa a tanap nga agpaay kadagiti agdaliasat iti dayta ti baybay. Serraonto daytoy dagiti agtarigagay a bumallasiw. Sadiay, itabondanto ni Gog agraman ti amin nga armadana. Awagandanto daytoy iti tanap ti Hamon Gog. **12** Iti las-ud ti pito a bulan, itabonto ida ti balay ti Israel tapno madalusuan ti daga. **13** Ta itabonto ida dagiti amin a tattao ti daga; saandanto a malipatan daytoy nga aldaw inton mapadayawanak—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **14** Ket mangdutokdant kadagiti sumagmamano a lallaki nga agsuror iti daga tapno mangitabon kadagiti natda iti rabaw ti daga, tapno madalusuan daytoy. Irugdianto daytoy a trabaho kalpasan iti maikapito a bulan. **15** Bayat nga agsurursor dagitoy a lallaki iti daga, inton makakitada iti aniaman a tulang ti tao, mangikabilida iti pagilasinan iti abay daytoy, aingga nguma dagiti agitabtabon ket itabonda daytoy iti tanap ti Hamon Gog. **16** Addanto sadiy ti maysa a siudad a maawagan iti nagan a Hamonah. Dalusandanto ti daga iti kastoy a wagas.¹ **17** Ita, kenka nga anak ti tao, kastoy ti kuna kenka ti Apo a ni Yahweh: Ibagam kadagiti amin a billit ken kadagiti amin nga atap nga ayup kadagiti tay-ak, ‘Aguummungkayo ket umaykayo! Aguummungkayo manipud iti aglawlaw, iti daton a siak a mismo ti mangisagsagana a maipaay kadakayo, maysa a dakkel a daton iti tapaw dagiti bantay ti Israel, tapno mangankayo iti lasag ken uminomkayo iti dara. **18** Kanenyonto ti lasag dagiti mannakigubat ken inumenyonto ti dara dagiti prinsipe ti lubong; maiyariqdanto kadagiti kalakian a karnero, urbon a karnero, kalding, ken kalakian a baka, napalukmegda amin idia Basan. **19** Ket mangankayonto iti taba aingga a mapnekkyo; uminomkayonto iti dara aingga a mabartekkyo; daytoto ti daton a papatyekto a maipaay kadakayo. **20** Mapnekayonto iti lamisaanko kadagiti kaballo, karwahe, mannakigubat, ken iti tunggal lalaki ti gubat—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **21** Ket isaadkonto ti dayagko kadagiti naison, ket makitanto dagiti amin a naison ti panangukom nga inaramidko ken ti imak a mangdusa kadakuada. **22** Maammoanto ti balay ti Israel a Siak ni Yahweh a Diosda manipud iti dayta nga aldaw ken iti masakbayan. **23** Ket maammoanto dagiti naison a naipanaw ti balay ti Israel a kas balud gapu ta tinallikudandak babaen iti basolda, isu nga inlingedko ti rupak manipud kadakuada ket inkabliko ida iti ima dagiti kabusorda tapno mapasagda amin babaen iti kampilan. **24** Inaramidko kadakuada ti maiyannatup iti kinarugitda ken kadagiti basolda, idi inlingedko ti rupak manipud kadakuada. **25** Ngarud, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Ita, isublik dagiti kinabaknang ni Jacob, ken kaasiako dagiti amin a balay ti Israel, inton salaknibak ti nasantoan a naganko! **26** Ket malipatandanto ti pannakaibabaina ken dagiti amin a panaglabsingda a panangtallikkuda kaniak. Malipatandanto amin dagitoy inton agtalinaeedda a sitatalged iti dagada, nga awanto ti siasinoman a mangbututeng kadakuada. **27** Inton isublik ida manipud kadagiti tattao ken ummongek ida manipud kadagiti daga

dagiti kabusorda, ipakitakto a nasantoanak iti imatang dagiti adu a nasiom. **28** Ket maammoandanto a Siak ni Yahweh a Diosda, ta impapanawko ida a kas balud kadagiti naison, ngem immumongko met laeng ida ket insublik ida iti dagada. Awan ti imbatik kadakuada kadagiti naison. **29** Saankon nga ilinged ti rupak kadakuada inton ibuyatko ti Espirituk iti balay ti Israel—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh.”

40 Iti maikaduapulo ket lima a tawen iti pannakaitalawmi a kas balud, iti rugrugti ti tawen, iti maikasangapulo nga aldaw ti bulan, iti maikasangapulo ket uppata a tawen kalpasan a nasakup ti siudad—iti dayta met laeng nga aldaw, ti ima ni Yahweh ket adda kaniak, ket impannak sadiay. **2** Kadagiti sirmata manipud iti Dios, impannak iti daga ti Israel. Indissonak iti rabaw ti nangato unay a bantay; iti abagatan ket adda dagiti kasla pasdek ti maysa a siudad. **3** Kalpasanna, impannak sadiay. Pagammoan, nagparang ti maysa a lalaki a kasla bronsen ti langana. Adda iggemna a lubid a lino ken maysa a kaya a pagrukod, ket nagtakder isuna iti ruangan ti siudad. **4** Kinuna ti lalaki kaniak, “Anaki ti tao, kumitaka ken dumngegka, ken panunotem a nalaing dagiti amin nga ipakpaketik kenka, ta naiyegka ditoy tapno maipakitak kenka dagitoy. Ipadamagmo ti amin a makitam iti balay ti Israel.” **5** Adda pader a naipalikmut iti ayan ti templo, ken adda iggem ti lalaki a maysa a kaya a pagrukod, innem a kubit ti kaatiddog daytoy—ti tunggal “atiddog” a kubit ket maysa a kubit ken sangadakulap ti kaatiddogna. Rinukod ti lalaki ti kapuskol ti pader—maysa a kaya—ken ti kangato daytoy—maysa a kaya. **6** Kalpasanna, napan isuna iti ruangan ti templo a nakasango iti daya ket immuli iti agdan ti ruangan. Rinukodna ti pagserkan—maysa a kaya ti kauneg daytoy. **7** Dagiti siled dagiti guardia ket maysa a kaya ti kaatiddogna ken maysa a kaya ti kaakabana; adda lima a kubit iti nagaetaan ti tunggal dua a siled, ken ti pagserkan iti ruangan ti templo nga asideg iti portiko ti templo ket maysa a kaya ti kaunegdaytoy. **8** Rinukodna ti portiko ti ruangan; maysa a kaya ti kaatiddog daytoy. **9** Rinukodna ti portiko ti ruangan; maysa a kaya ti kauneg daytoy. Ken dua a kubit ti kaakaba dagiti adigi ti ruangan. Daytoy ti portiko ti ruangan a nakasango iti templo. **10** Tallo ti siled dagiti guardia iti agsinnumbangir a paset ti ruangan, ket agpapada amin ti rukod dagitoy, ken agpapada met laeng ti rukod ti diding a nangbingay-bingay amin kadagity. **11** Ket rinukod ti lalaki ti kaakaba ti pagserkan—sangapulo a kubit; ken rinukodna ti kaatiddog ti pagserkan—sangapulo ket tallo a kubit. **12** Rinukodna ti diding nga adda iti sangoanan dagiti siled—maysa a kubit ti kangato daytoy. Ken dagiti siled—in nem a kubit ti tunggal sikigan. **13** Ket rinukodna ti pagserkan manipud iti atep ti maysa a siled aingga iti atep ti sumaruno a siled—duapulo ket lima a kubit, manipud iti pagserkan ti umuna a siled aingga iti pagserkan ti maikadu a siled. **14** Ket rinukodna ti diding a nagaetaan dagiti siled dagiti guardia—in nem a pulo a kubit ti kaatiddogna; rinukodna aingga iti portiko ti ruangan. **15** Ti pagserkan manipud iti sangoanan ti ruangan aingga iti murdong ti portiko ti ruangan ket limapulo a kubit. **16** Adda babassit a tawa kadagiti siled, ken kadagiti diding a nagaetaan dagiti siled; kasta met laeng iti portiko, ken dagiti amin a tawa ket adda iti akin-uneg a paset. Adda dagiti naikikitik a kaykayo a palma kadagiti diding. **17** Kalpasanna, impannak ti lalaki iti akin-ruar a paraangan ti templo. Kitaem, adda dagiti siled, ken adda dalam iti paraangan, adda tallopullo a siled iti abay ti dalam. **18** Dimmanun ti dalam iti igid dagiti ruangan, ken ti kaakaba daytoy ket kas iti kaatiddog dagiti ruangan. Daytoy ti akin-baba a dalam. **19** Kalpasanna, rinukod ti lalaki manipud iti sangoanan ti akin-baba a ruangan aingga iti sangoanan ti akin-uneg a ruangan; sangasut a kubit iti daya a paset, ken kasta met iti amianan a paset. **20** Kalpasanna, rinukodna ti kaatiddog ken kaakaba ti

ruangan nga adda iti amianan ti akin-ruar a paraangan. **21** Adda tallo a siled iti agsinnumbangir a sikigan ti dayta a ruangan, ti rukod ti ruangan ken ti portiko daytoy ket kas iti rukod ti kangrunaan a ruangan—limapulo a kubit ti kaatiddogna ken limapulo ket lima a kubit ti kaakabana. **22** Dagiti tawa, portiko, siled, ken dagiti kayo a palma daytoy ket maipada iti ruangan a nakasango iti daya. Adda agdan a pito ti tukadna nga umuli iti daytoy ken iti portiko daytoy. **23** Adda maysa a ruangan nga agturong iti akin-uneg a paraangan iti sangoanan ti ruangan a nakasango iti amianan, kasta met nga adda ruangan iti daya; rinukod ti lalaki manipud iti maysa a ruangan aqgingga iti sabali a ruangan—sangagasut a kubit ti nagbaetan dagitoy. **24** Kalpasanna, impannak ti lalaki iti ruangan ti akin-abagatan a pagserkan, ti rukod dagiti diding ken ti portiko ti ruangan ket kas iti rukod dagiti dadduma nga akin-ruar a ruangan. **25** Adda dagiti babassit a tawa iti ruangan ken iti portiko daytoy a kas iti adda iti dayta a ruangan. Agrukod iti limapulo a kubit ti kaatiddog ken duapulo ket lima a kubit ti kaakaba ti akin-abagatan a ruangan ken ti portiko daytoy. **26** Adda pito a tukad nga umuli iti ruangan ken iti portiko daytoy, ken adda dagiti naikitikit a kaykayo a palma iti agsinnumbangir a diding. **27** Adda maysa a ruangan iti akin-abagatan a paset nga agturong iti akin-uneg a paraangan, ket rinukod ti lalaki manipud iti dayta a ruangan aqgingga iti ruangan ti abagatan a pagserkan—sangagasut a kubit ti rukod daytoy. **28** Ket impannak ti lalaki iti akin-uneg a paraangan babaen iti akin-abagatan a ruangan nga addaan iti rukod a kas kadaigiti dadduma a ruangan. **29** Ti rukod dagiti siled, diding, ken dagiti portiko ti ruangan ket kas iti rukod dagiti dadduma a ruangan; adda tawtawa iti aglikmut ti portiko. Agrukod iti limapulo a kubit ti kaatiddog ken duapulo ket lima a kubit ti kaakaba ti akin-uneg a ruangan ken ti portiko daytoy. **30** Adda met laeng dagiti portiko iti aglikmut ti akin-uneg a diding; duapulo ket lima a kubit ti kaatiddog ken lima a kubit ti kaakaba dagitoy. **31** Daytoy a portiko ket nakasango iti akin-ruar a paraangan nga addaan kadagiti naikitikit a kaykayo a palma kadagiti diding daytoy ken adda walo a tukad nga umuli iti daytoy. **32** Ket impannak ti lalaki iti akin-uneg a paraangan babaen iti akin-daya a dalan ket rinukodna ti ruangan, a ti rukodna ket kas iti rukod dagiti dadduma a ruangan. **33** Ti rukod dagiti siled, diding, ken ti portiko daytoy ket kas iti rukod dagiti dadduma a ruangan, ken adda dagiti tawa iti aglikmut. Agrukod iti limapulo a kubit ti kaatiddog ken duapulo ket lima a kubit ti kaakaba ti akin-uneg a ruangan ken ti portiko daytoy. **34** Ti portiko daytoy ket nakasango iti akin-ruar a paraangan; adda kaykayo a palma iti agsinnumbangir a sikigan daytoy ken adda walo a tukad nga umuli iti daytoy. **35** Kalpasanna, impannak ti lalaki iti akin-amianan a ruangan ket rinukodna daytoy; ti rukod daytoy ket kas iti rukod dagiti dadduma a ruangan. **36** Ti rukod dagiti siled, diding, ken ti portiko daytoy ket kas iti rukod dagiti dadduma a ruangan, ken adda tawtawa iti aglikmut. Agrukod iti limapulo a kubit ti kaatiddog ken duapulo ket lima a kubit ti kaakaba ti pagserkan ken ti portiko daytoy. **37** Ti portiko ti ruangan ket nakasango iti akin-ruar a paraangan; ti portiko ket addaan kadagiti kaykayo a palma iti agsinnumbangir a sikigan ken adda walo a tukad nga umuli iti daytoy. **38** Adda maysa a siled nga adda ruanganna iti abay ti tunggal akin-uneg a ruangan. Ditoy ti pangugasanda kadagiti daton a mapuoran. **39** Adda dua a lamisaan iti agsinnumbangir a paset ti tunggal portiko, a pakapartian dagiti daton a mapuoran, ken kasta met ti daton gapu iti basol ken ti daton gapu iti salungasing. **40** Iti abay ti diding ti paraangan, iti ruangan nga adda iti amianan, adda dua a lamisaan. Kasta met iti bangir, adda dua a lamisaan iti portiko ti ruangan. **41** Adda uppat a lamisaan iti agsinnumbangir a sikigan ti ruangan; pagpartianda kadagiti ayup dagiti walo a lamisaan. **42** Adda uppat a lamisaan a natapias a bato para kadagiti daton a

mapuoran, maysa ket kagudua a kubit ti kaatiddugna, maysa ket kagudua a kubit ti kaakabana, ken maysa a kubit ti katayagna. Iti rabaw dagitoy, indissoda dagiti rimienta a pagparpartida kadagiti daton a mapuoran para kadagiti sakripisio. **43** Naikapet iti aglikmut ti portiko dagiti kaw-it a sangadakulap ti kaatiddugna ken adda dua a tiradna, ken maikabil kadagiti lamisaan ti lasag dagiti daton. **44** Iti asideg ti akin-uneg a ruangan, iti akin-uneg a paraangan, ket adda dagiti siled dagiti kumakanta. Ti maysa kadagitoy a siled ket adda iti amianan a paset, ken ti maysa ket adda iti abagatan. **45** Ket kinuna ti lalaki kaniak, “Daytoy a siled a nakasango iti abagatan ket para kadagiti padi nga agserserbi iti templo. **46** Ken ti siled a nakasango iti amianan ket maipaay kadagiti padi nga agserserbi iti altar. Dagitoy dagiti putot a lallaki ni Zadok nga umas-asideg kenni Yahweh tapno agserbi kenkuana; isuda dagiti putot a lallaki ni Levi.” **47** Kalpasanna, rinukodna ti paraangan—sangagasut a kubit ti kaatiddogna ken sangagasut a kubit ti kaakabana a kuadrado, ken ti altar ket adda iti sangoanan ti balay. **48** Kalpasanna, impannak ti lalaki iti portiko ti balay ket rinukodna dagiti adigi ti ruangan daytoy—lima a kubit ti kapuskol ti agsinnumbangir nga adigi. Ti mismo a pagserkan ket sangapulo ket uppata kubit ti kaakabana, ken ti agsinnumbangir a diding ket tallo a kubit ti kaakabana. **49** Duapulo a kubit ti kaatiddog ti portiko ti santuario, ken sangapulo ket maysa a kubit ti kauneg daytoy. Adda agdan nga umuli iti daytoy ken adda dagiti adigi iti agsinnumbangir a sikigan daytoy.

41 Kalpasanna, impannak ti lalaki iti nasantoan a disso ti templo ket rinukodna dagiti adigi ti ruangan—in nem a kubit ti kaakaba ti agsinnumbangir. **2** Sangapulo a kubit ti kaakaba ti pagserkan; lima a kubit ti kaatiddog ti diding nga adda iti agsinnumbangir. Ket rinukod ti lalaki ti nasantoan a disso—uppata pulo ti kaatiddogna ken duapulo ti kaakabana. **3** Kalpasanna, simrek ti lalaki iti kasasantoan a disso ket rinukodna dagiti adigi ti pagserkan—dua a kubit, ken innem a kubit ti kaakaba ti pagserkan. Dagiti diding ti agsinnumbangir ket pito a kubit ti kaakabana. **4** Kalpasanna, rinukodna ti kaatiddog ti siled—duapulo a kubit. Ken ti kaakaba daytoy—duapulo a kubit a kas iti sangoanan ti templo. Ket kinunana kaniak, “Daytoy ti kasasantoan a disso.” **5** Ket rinukod ti lalaki ti diding ti balay—innem a kubit ti kapuskol daytoy. Ti kaakaba dagiti siled nga adda iti sikigan iti aglikmut ti balay ket uppata a kubit. **6** Tallo a kadsaaran dagiti siled, ta adda dagiti siled iti ngato dagiti siled, talopulo iti tunggal kadsaaran. Ken adda dagiti paladpad ti diding ti aglikmut ti balay para kadagiti siled iti aglikmut, tapno pagsadagan dagiti siled iti ngato, ta awan ti mangpatibker a naikabil iti diding ti balay. **7** Isu a lumawlawwa dagiti siled ken naipalikmut aqgingga iti ngato, ta agpangpangato ti balay; lumawlawwa dagiti siled bayat nga agpangpangato ti balay. Ken adda agdan nga umuli iti kangatoan a kadsaaran, a lumasat iti akin-tengga a kadsaaran. **8** Kalpasanna, adda nakitak a nangato a paset iti aglikmut ti balay, ti pundasyon para kadagiti siled; maysa a kayo ti kangato daytoy—in nem a kubit. **9** Iti ruar, ti kapuskol ti diding dagiti siled ket lima a kubit. Adda nawaya a disso iti ruar dagitoy a siled iti santuario. **10** Iti bangir a paset daytoy a nawaya a disso ket dagiti akin-ruar a siled dagiti padi; daytoy a nawaya a disso iti aglikmut ti santuario ket duapulo a kubit ti kaakabana. **11** Adda dagiti ruangan nga agturong kadagiti siled manipud iti sabali pay a nawaya a disso—adda maysa a ruangan iti amianan a paset, ken adda maysa iti abagatan a paset. Ti kaakaba daytoy a nawaya a disso iti aglikmut ket lima a kubit. **12** Ti pasdekti akin-laud a paset a nakasango iti paraangan ket pitopulo a kubit ti kaakabana. Ti kapuskol ti diding daytoy iti aglikmut ket lima a kubit, ken siyam a pulo a kubit ti kaatiddogna. **13** Ket rinukod ti lalaki ti santuario—sangagasut a kubit ti kaatiddogna. Ti naisina a pasdekti, ti diding daytoy, ken ti paraangan ket sangagasut

a kubit met laeng ti kaatiddogna. **14** Ti kaakaba ti sangoanan ti paraangan nga adda iti sangoanan ti santuario ket sangagasan a kubit met laeng. **15** Kalpasanna, rinukod ti lalaki ti kaatiddog ti pasdek nga adda iti likud ti santuario, iti akin-laund daytoy, ken dagiti agsinnumbangir a balkon—sangagasan a kubit. Natapkalan iti kayo ti nasantoan a disso, ti portiko, **16** dagiti akin-uneg a diding ken dagiti tawa, agraman dagiti babassit a tawa, ken dagiti amin a balcon iti aglikmut nga adda iti tallo a kadsaaran. **17** Iti ngato ti pagserkan nga agturong iti akin-uneg a santuario ken kadagiti diding ket adda dagiti naikitikit a ladawan. **18** Naarkosan daytoy iti kerubin ken kaykayo a palma; adda naikitikit a kayo a palma iti nagbaeten ti tunggal kerubin. Ken ti tunggal kerubin ket adda dua a rupana: **19** ti rupa ti maysa a lalaki ket sumango iti kayo a palma iti maysa a paset, ken ti rupa ti maysa nga urban a leon ket sumango iti kayo a palma iti bangir a paset. Kastoy ti naiyarkos iti aglikmut ti balay, **20** manipud iti datar agingga iti ngato ti pagserkan ket adda dagiti naiyarkos a kerubin ken kaykayo a palma iti diding ti templo. **21** Kuadrado dagiti adigi ti ruangan ti nasantoan a disso, ken aggapada ti langa dagitoy. **22** Ti kayo nga altar iti sangoanan ti nasantoan a disso ket tallo a kubit ti kangatona ken dua a kubit ti kaatiddog ti agsinnumbangir a sikigan. Naaramid manipud iti kayo dagiti poste iti suli, ti pagbatayan, ken ti diding daytoy. Kalpasanna, kinuna ti lalaki kaniak, "Daytoy ti lamisaan nga adda iti sangoanan ni Yahweh." **23** Adda dua a ridaw para iti nasantoan a disso ken iti kasantoan a disso. **24** Dagitoy a ridaw ket addaan iti dua a rikep nga adda bisagrana, dua a rikep para iti maysa a ridaw ken dua a rikep para iti sabali a ridaw. **25** Naikitikit kadagitoy—kadagiti ridaw ti nasantoan a disso—dagiti kerubin ken kaykayo a palma a kas iti naiyarkos kadagiti diding, ken adda atep a kayo iti portiko iti sangoanan. **26** Adda dagiti babassit a tawa ken kaykayo a palma iti agsinnumbangir a paset ti portiko. Dagitoy dagiti siled nga adda iti sikigan ti balay, ken addaan met laeng dagitoy kadagiti atep a nagdawadaw.

42 Kalpasanna, inruarnak ti lalaki iti akin-ruar a paraangan nga adda iti amianan a paset, ket impannak kadagiti siled nga adda iti sangoanan ti akin-ruar a paraangan ken ti akin-ruar a pader nga adda iti amianan a paset. **2** Dagidjay a siled ket sangagasan a kubit ti kaatiddogna ken limapulo a kubit ti kaakabana. **3** Ti dadduma kadagidjay a siled ket nakasango iti akin-uneg a paraangan ken duapulo a kubit ti kaadayo dagitoy ti santuario. Tallo a kadsaaran dagiti siled nga addaan iti pagnaan, matan-awan dagiti siled iti baba manipud kadagiti siled nga adda iti ngato ken silulukat dagitoy kadagiti akin-baba a siled. Ken ti dadduma kadagiti siled ket nakasango iti akin-ruar a paraangan. **4** Iti sangoanan dagiti siled ket adda pagnaan a sangapulo a kubit ti kaakabana ken sangagasan a kubit ti kaatiddogna. Dagiti ruangan dagiti siled ket nakasango iti amianan. **5** Ngem basbassit dagiti akin-ngato a siled, ta nalawlawa pay dagiti pagnaan iti ngato ngem iti akin-baba ken iti akin-tengnga a kadsaaran ti pasdek. **6** Ta adda iti tallo a kadsaaran dagitoy, ken awanan dagitoy kadagiti adigi, saan a kas kadagiti paraangan, nga addaan kadagiti adigi. Isu a naillet dagiti akin-ngato a kadsaaran ngem dagiti akin-baba ken akin-tengnga a kadsaaran. **7** Ken ti akin-ruar a pader ket adda iti abay dagiti siled a nakasango iti akin-ruar a paraangan, ti paraangan nga adda iti sangoanan dagiti siled. Dayta a pader ket limapulo ket lima a kubit ti kaatiddogna. **8** Ti kaatiddog dagiti siled ti akin-ruar a paraangan ket limapulo a kubit, ken ti kaatiddog dagiti siled a nakasango iti santuario ket sangagasan a kubit. **9** Adda pagserkan nga agturong kadagiti akin-baba unay a siled manipud iti daya a paset, no aggupu iti akin-ruar a paraangan. **10** Iti abay ti pader ti akin-ruar a paraangan iti akin-daya a paset ti akin-ruar a paraangan, adda met dagiti siled iti sangoanan ti akin-uneg a paraangan ti santuario. **11** Ti pagnaan

nga adda iti sangoanan dagitoy ket maipada ti kaatiddogna ken kaakabana kadagiti siled nga adda iti akin-amianan a paset. Agpada met laeng ti bilang dagiti pagserkan dagitoy. **12** Iti abagatan a paset ket adda dagiti ruangan nga agturong kadagiti siled a kas kadagiti adda iti amianan a paset. Ti dalan iti uneg ket addaan iti ruangan iti murdong daytoy, ken aglukat ti pagnaan kadagiti nadumaduma a siled. Iti daya a paset, adda maysa a ruangan iti maysa a pungto nga agturong iti pagnaan. **13** Kalpasanna, kinuna kaniak ti lalaki, "Dagiti akin-amianan a siled ken dagiti akin-abagatan a siled nga adda iti sangoanan ti akin-ruar a paraangan ket nasantoan a siled a panganan dagiti padi nga agserserbi a kaaasidegan kenni Yahweh kadagiti kasantoan a taraon. Ikabildanto sadiy dagiti kasantoan a banbanag—ti daton a makan, ti daton gapu iti basol, ken ti daton gapu iti salungasing—ta daytoy ket nasantoan a disso. **14** Inton sumrek dagiti papadi sadiy, masapul a saanda a rummuar iti nasantoan a disso a mapan iti akin-ruar a paraangan, no saanda nga inussob dagiti pagan-anay nga inusarda iti panagserbida, asipud ta dagitoy ket nasantoan. Isu a masapul nga agkawesda iti sabali sakbay nga umasidegda kadagiti tattao. **15** Nalpas a rinukod ti lalaki ti akin-uneg a balay ket inruarnak iti ruangan a nakasango iti daya ket rinukodna ti entero nga aglawlaw sadiy. **16** Rinukodna ti daya a paset babaen iti kayo a pagrukod—limagusat a kubit babaen iti kayo a pagrukod. **17** Rinukodna ti amianan a paset—limagusat a kubit babaen iti kayo a pagrukod. **18** Rinukodna met ti abagatan a paset—limagusat babaen iti kayo a pagrukod. **19** Nagbaw-ing isuna ket rinukodna met ti laud a paset—limagusat a kubit babaen iti kayo a pagrukod. **20** Rinukodna ti uppat a sikigan daytoy, ti pader a naipalikum iti daytoy ket limagusat a kubit ti kaatiddogna ken limagusat a kubit ti kaakabana tapno pagsinaen ti nasantoan ken ti saan a nasantoan.

43 Kalpasanna, impannak ti lalaki iti ruangan a sumango iti daya. **2** Kitaem! Ti dayag ti Dios ti Israel ket immay manipud iti daya; ti timekna ket kas iti daranudor ti adu a danum, ken ti daga ket nagraniag babaen iti dayagna! **3** Ken daytoy ket kas met laeng iti sirmata a nakitak idiy immay isuna a manggadael iti siudad, ken kas iti sirmata a nakitak idiy Karayan Kebar—ket ngapaklebak! **4** Ket immay ti dayag ni Yahweh iti balay babaen iti ruangan a sumango iti daya. **5** Kalpasanna, impangatonak ti Espiritu ket impannak iti akin-uneg a paraangan. Kitaem! Ti dayag ni Yahweh ket punpunnoena ti balay! **6** Nakatakder ti lalaki iti abayko, ket adda nangegeko nga agsasao kaniak manipud iti balay. **7** Kinunana kaniak, "Anak ti tao, daytoy ti disso ti tronok ken ti disso para kadagiti dapan dagiti sakak, a pagnaedako iti tengnga ti tattao ti Israel iti agnanayon. Saanton a tulawan ti balay ti Israel ti nasantoan a naganko—isuda weno babaen kadagiti 'bangkay' dagiti arida kadagiti disso a pagdaydayawanda kadagiti didiosen. **8** Saandanton a tulawan ti nasantoan a naganko babaen iti panangkibilda kadagiti ruangan dagiti pagdaydayawanda kadagiti didiosen iti abay ti bukodko a ruangan, ken dagiti adigi ti ruangan dagiti pagdaydayawanda iti abay ti adigi dagiti ruangango, a diding laeng ti nagbaetenmi. Tinulawanda ti nasantoan a naganko gapu kadagiti makarimon nga aramidda, isu nga inibusko ida babaen iti ungetko. **9** Ita, ikkantenda ti kinaawan ti pammatida ken dagiti 'bangkay' dagiti arida iti sangoanak, ket agnedaeko iti tengnada iti agnanayon! **10** Anak ti tao, masapul ngā ibagan iti balay ti Israel ti maiapan iti daytoy a balay tapno agbainda kadagiti kinadakesda. Masapul a panunotenda ti maiapan iti daytoy a panangiladawan. **11** Ta no agbainda kadagiti amin nga inaramidda, ipakaammom ngardud kadakuada ti disenyo ti balay, ti pannakaurnos daytoy, dagiti pagruuan daytoy, dagiti pagserkan daytoy, ken amin dagiti pannakaurnos daytoy, dagiti amin nga alagaden ken linteg daytoy.

Ket isuratmo datoy iti imatangda tapno tungpalenda dagiti amin a disenyo ken dagiti amin a linteg daytoy, tapno tungpalenda dagitoy. **12** Kastoy ti alagaden para iti balay: Manipud iti tuktok ti turod agingga kadagiti amin a beddeng iti aglikmut daytoy, isunto ti kasasantaan. Kitaem! Daytoy ti alagaden para iti balay. **13** Dagitoy ti rukodto ti altar iti atiddog a kubit—ti tunggal atiddog a kubit ket maysan a kubit ken sangadakulap. Isu a ti pagayusan iti aglikmut ti altar ket maysanto a kubit ti kaadalemna, ken maysanto a kubit met laeng ti kaakabana. Ken ti ngarab a naipalikmut iti igidna ket sangadangan. Daytoyo ti saakaan ti altar. **14** Manipud iti pagayusan nga adda iti daga agingga iti akin-baba a paladpad ti altar ket dua a kubit, ken dayta a paladpad ket maysa a kubit ti kaakabana. Ket manipud iti bassit a paladpad agingga iti dakkela paladpad ti altar ket uppata kubit, ken ti dakkela a paladpad ket maysa a kubit ti kaakabana. **15** Ti pagpuoran iti rabaw ti altar para iti daton a mapuoran ket uppata kubit ti kangatona, ken adda uppata a sara iti pagpuoran a nakatudo iti ngato. **16** Ti pagpuoran ket kuadrado ken sangapulo ket dua a kubit ti kaatiddogna ken sangapulo ket dua ti kaakabana. **17** Ti ngarabna ket sangapulo ket uppata kubit ti kaatiddogna ken sangapulo ket uppata ti kaakabana iti tunggal uppata a sikigan daytoy, ken ti ikingna ket maysa ket kagudua a kubit ti kaakabana. Ti pag-ayusan ket maysa a kubit ti kaakabana iti aglikmut ken addaan daytoy kadagiti agdan a nakasango iti daya.” **18** Kalpasanna, kinunana kaniak, “Anah ti tao, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dagitoy dagiti alagaden maipapan iti altar iti aldaw nga aramidena daytoy, maipapan iti panagidatag iti daton a mapuoran iti rabaw daytoy, ken maipapan iti panangiwersi iti dara iti rabaw daytoy. **19** Mangtedkanto iti bumaro a baka manipud kadagiti baka a kas daton gapu iti basol nga idatag dagiti padi a Levita a kaputotan ni Zadok, dagiti umas-asideg tapno agserbi kaniak—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **20** Kalpasanna, mangalakanto iti dara daytoy ket ikabilmo iti uppata sara ti altar ken iti uppata a suli daytoy ken iti naipalikmut nga iking; dalusamo daytoy ken ikonsagrimento daytoy. **21** Kalpasanna, alaem ti bumaro a baka para iti daton gapu iti basol ket puoram daytoy iti naikeddeng a disso ti templo iti ruar ti santuario. **22** Kalpasanna, iti maikadua nga aldaw ket mangidatonkanto iti kalakian a kalding nga awan pakapilawanna manipud kadagiti kalding, kas daton gapu iti basol; dalusamo dagiti padi ti altar kas iti panangdalusa iti daytoy babaen iti bumaro a baka. **23** Inton malpasmo ti panangdalus iti daytoy, mangidatonka iti awan pakapilawanna a bumaro a baka manipud kadagiti baka ken maysa a kalakian a karnero manipud iti arban. **24** Idatonmo dagitoy iti sangaanon ni Yahweh; mangiwarakiwakto dagiti padi iti asin kadagitoy ken idatagganto dagitoy a kas daton a mapuoran kenni Yahweh. **25** Iti las-ud ti pito nga aldaw, inaldaw a masapul a mangisaganaka iti kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol, ken masapul met laeng a mangisagana dagiti papadi iti awan pakapilawanna a bumaro a baka manipud kadagiti baka ken awan pakapilawanna a kalakian a karnero manipud iti arban. **26** Masapul nga ikonsagrarda ti altar iti las-ud ti pito nga aldaw ken datulanda daytoy, ket masapul nga ikonsagrarda daytoy iti kastoy a wagas. **27** Masapul a palpasenda dagitoy nga aldaw, ket iti maikawalo nga aldaw ken kadagitoy sumaruno nga aldaw, mapasamakto nga isagana dagiti papadi iti rabaw ti altar dagitoy a mapuoran ken dagiti datonyo a pakikappia, ket awatenkayonto—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh.”

44 Kalpasanna, insulinak ti lalaki iti akinruar a ruangan ti santuario a nakasango iti daya; nairut ti pannakaiserrana daytoy. **2** Kinuna ni Yahweh kaniak, “Naserraan daytoy a ruangan, pulos a saanto a malukatan daytoy. Awanto ti sasinoman a tao ti makauneg iti daytoy gapu ta immuneg ditoy ni Yahweh a Dios ti

Israel, isu a nairut ti pannakaiserrana daytoy. **3** Agtugawto ditoy ti mangiturturay iti Israel tapno mangan iti sangoanan ni Yahweh. Umunegto isuna a baabaa iti portiko ti ruangan, ket isunto met laeng ti pagruaranna.” **4** Kalpasanna, inturongnak ket nagnakami iti akin-amianan a ruangan ti balay. Isu a kimmitaak, ket nakitak a napo ti balay ni Yahweh iti dayagna, ket nagpaklebak! **5** Ket kinuna ni Yahweh kaniak, “Anah ti tao, isaganan ta pusom ken ikitam ti matam ket denggem dagiti amin nga ibagbagak kenka, dagiti amin nga alagaden iti balay ni Yahweh ken dagiti amin a pagannuotanna. Tandaanam ti maipapan kadagiti pagserkan ken pagruaran iti balay. **6** Ket ibagam kadagiti managsukir, ti balay ti Israel, “Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Isardengyo koman dagiti makarimon nga aramido, balay ti Israel—**7** ti panangiyegyo ken panangpastrekyo iti santuariok kadagiti ganggannaet a saan a mamati kaniak ken saan a nakugit a nangrugit iti daytoy—bayat iti panangiyegyo iti tinapayo, taba ken dara—linabsingyo ti tulagko gapu kadagiti makarimon nga aramido. **8** Saanyo nga inaramid a supudno dagiti pagrebbeganyo a mangbantay iti nasantoan a lugarko. **9** Kastoy ti kuna ni Apo a Yahweh: Awan ti ganggannaet manipud iti sasinoman nga adda iti nagtetengngaan dagiti tattao ti Israel a saan a mamati dagiti pusoda kaniak ken saan a nakugit, ti makastrek iti santuariok. **10** Ngem dagiti Levita nga immadayo kaniak idi naiyawawan dagiti Israelita, dagiti naiyawawan nga immadayo kaniak ken simmuot kadagiti didiosenda—it, agbayadda kadagiti nagbasolanda. **11** Isuda dagiti agserbi ti santuariok, agbanbantayda kadagiti ruangan ti balay ken agserserbida iti uneg ti balayko. Isuda dagiti mangapatay kadagiti daton a mapuoran ken kadagiti daton dagiti tattao; agtakderda iti sangoananda tapno agserbi kadakuada. **12** Ngem gapu ta indatonda dagiti datunda iti sangoanan dagiti didiosenda, nagbalinda a pakaibikolan a nagbasolan ti balay ti Israel. Ingatok ngarud ti imak nga agsapata iti kari a maibusor kadakuada—daytoy ti pakaammo ni Apo a Yahweh—a bayadanda dagiti nagbasolanda! **13** Saandanto nga umasideg kaniak nga agbalin a kas papadik, wenco umasideg kadagiti nasantoan a banbanag a kukuak, kadagiti kasasantaan a banbanag! Ngem ketdi, lak-amendanto ti pannakakibabin ken dagiti supapak dagiti makarimon a banbanag nga inaramidda. **14** Ngem isaadkonto ida a mangaywan kadagiti trabaho iti balayko, kadagiti amin a pagreb beggenken maar-aramid iti daytoy. **15** Ket dagiti padi a Levita, dagiti putot ni Zadok a nangaramid kadagiti trabaho iti santuariok idi immadayo dagiti Israelita iti panangsursurotda kaniak—umasidegdanto nga agdayaw kaniak ken agtakderdanto iti sangoanak a mangiyeg iti taba ken dara—daytoy ti pakaammo ni Apo a Yahweh. **16** Umaydanto iti santuariok; umasidegda iti lamisaanko tapno agrukbabda kaniak ken tungpalenda dagiti pagrebenganda kaniak. **17** Isu nga inton umayda iti ruangan ti akin-uneg a paraangan ti templo, masapul a nakakawesda iti lino, ta saan a mabalin a nakakawesda iti de lana nga umuneg iti akin-uneg a paraangan ti templo ken iti balay. **18** Masapul a nakasuotda iti turban a lino kadagiti uloda ken akin-uneg a pagan-anay a lino kadagiti patongda. Masapul a saanda a rumbeng nga agisut kadagiti kawes a pakaigapan ti panagling-eta. **19** Inton rummuarda a mapan iti akinruar a paraangan tapno mapanda kadagiti tattao, masapul nga ikkaterna dagiti kawes nga us-usarenda no kasta nga agserbida; masapul nga ikkaterna dagitoy ken idulinda iti maysa a nasantoan a siled, tapno saanda mapagbalin a nasantoan dagiti dadduma a tattao gapu iti pannakasagidda kadagiti naisangsangayan a kawesda. **20** Kasta met, saanda a rumbeng a kuskasan dagiti uloda wenco baybay-an nga umatiddog dagiti buokda, ngem masapul a pukisanda dagiti buokda. **21** Awan ti uray maysa a padi nga uminom

iti arak no kasta nga umay isuna iti akin-uneg a paraangan ti templo, 22 weno awan ti mangasawa iti balo weno babai nga insina ti asawana, ngem maysa a birhen laeng a naggapu iti linia ti balay ti Israel, weno balo a sigud nga asawa ti maysa a padi. 23 Ta isurodanto kadagit tattoo ti nagdumaan ti nasantoan ken narugit; ipakaammodanto kadakuada ti saan a nadalus manipud iti nadalus. 24 Iti panagsusuppiatan, tumakderdanto a mangukom babaen kadagit lintegko; masapul a nalintegda. Ket masapul a tungpalenda dagiti linteg ken alagadek iti tunggal padaya; rambakandanto dagiti nasantoan nga Aldaw a Panaginana. 25 Masapul a saanda a mapan iti ayan dagiti tao a natay tapno saanda nga agbalin a narugit, malaksid no daytoy ket amada weno inada, anakda a lalaki weno babai, kabsatda a lalaki weno babai a saanpay a nakikaidda iti maysa a lalaki, ta no aramidendadayta, agbalinda a narugit. 26 Kalpasan a nagbalin a narugit ti maysa a padi, masapul nga agbilangto dagiti tattoo iti pito nga aldaw nga agpaya kenkuana. 27 Sakbay nga umay isuna iti nasantoan a lugar, iti akin-uneg a paraangan ti templo tapno agserbi iti nasantoan a lugar, masapul a mangiyeg isuna iti daton a para iti bagina—daytoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. 28 Ket daytoy ti tawidda: Siakto ti tawidda! Isu a rumbeng a saanyo ida nga ikkan iti sanikuia idiy Israel; Siak ti sanikuada! 29 Kanendanto dagiti naidaton a taraon, dagiti naidaton para iti basol, dagiti daton dagiti nakabasol; dagiti amin a banbanag a naited iti Dios idiy Israel ket kukuadanto. 30 Dagiti kasasayaatan kadagit amin nga immuna a bunga ken dagiti amin nga intedda tulong, amin a banag manipud iti intulongda ket kukuanto dagiti papadi, ket masapul nga itedyo kadagit papadi dagiti kasasayaatan a daton a makan tapno sumangbay ti bindeson iti balayoy. 31 Saanto a mangan dagiti padit iti natay nga ayup weno rinangrangkay ti sabali nga ayup, billit man weno narungot nga ayup.

45 Inton mangusarkayo iti maysa a banag a pagbibinnunotan tapno mabingay ti daga a kas tawid, masapul a mangidatonkayo kenni Yahweh; daytoy a daton ket nasantoanto a paset ti daga, 25, 000 a kubit ti kaatiddogna ken 10, 000 a kubit ti kalawana. Agbalin a Nasantoanto daytoy, amin a masakupanna. 2 Manipud ditoy, addanto 500 a kubit ti kaatiddogna ken 500 a kubit ti kalawa iti aglawlaw ti nasantoan a lugar, a ti kalawa iti aglawlawna ket limapulo a kubit. 3 Manipud iti daytoy a disso, mangrukodkanto manipud iti pasetna iti 25, 000 a kubit ti kaatiddogna ken 10, 000 a kubit ti kalawana; agbalinto daytoy a nasantoan a lugar para kadakayo; maysa a kasasantoan unay a lugar. 4 Agbalinto a nasantoan a lugar daytoy iti daga para kadagit papadi nga agserserbi kenni Yahweh, dagiti umasideg kenni Yahweh nga agserbi kenkuana. Agbalinto daytoy a lugar para kadagit balbaydaya ken nasantoan a paset iti nasantoan a lugar. 5 Isu a 25, 000 a kubit ti kaatiddogna ken 10, 000 a kubit ti kalawana, ket daytoyo ti agbalin nga ili dagiti Levita nga agserserbi kenni Yahweh. 6 Mangisaadkayonto iti disso para iti siudad, 5, 000 a kubit ti kalawana ken 25, 000 a kubit ti kaatiddogna, kaabayo dayta iti lugar a nailasin para iti nasantoan a lugar; daytoy a siudad ket kukuanto dagiti amin a balay ti Israel. 7 Dagiti daga ti prinsipe ket adda kadagit agsinnumbangir a paset ti lugar a nailasin para iti nasantoan a lugar ken ti siudad. Daytoy ket iti akin-laud ken akin-daya a pasetna. Ti kaatiddogna ket maipada iti rukod ti kaatiddog ti tunggal pasetna, manipud iti laud inggana iti daya. 8 Daytoy a daga ket kukuanto ti prinsipe ti Israel. Saanen nga idadanes dagiti prinsipek dagiti tattoo; ngem ketdi, iteddanto ti daga iti balay ti Israel, iteddanto kadagit tribuda. 9 Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Husto koman daytoy para kadakayo a prinsipe ti Israel! Ikkatenyon dagiti kinaranggas ken

pananggidaddadesyo; agaramidkayo iti nalinteg ken maiparbeng! Isardengyon ti panangpappapanaw kadagit tattoo! —kastoy ti pakaammo ni Apo a Yahweh. 10 Masapul nga addaankayo iti husto a pagtimbang, husto nga efa, ken husto a bat! 11 Agpada ti kaadu iti efa ken bat, ket ti maysa a bat ket apagkapullo ti maysa nga omer; ti maysa nga efa ket apagkapullo ti maysa nga omer. 12 Ti maysa a siklo ket 20 a gera; 60 a siklo ti maaramid ti maysa a mina para kenka. 13 Daytoy ti sagut a masapul nga itedmo: apagkanem nga efa iti tunggal omer ti trigo, ken mangtedka pay ti apagkanem nga efa iti tunggal omer ti sebada. 14 Ti pagannurotan iti daton a lana ket apagkapullo ti tunggal bat iti tunggal kor (a sangapulo a bat), weno iti tunggal omer, ta ti omer ket sangapulo a bat met laeng. 15 Maysa a karnero weno kalding manipud iti arban ti tunggal 200 nga ayup manipud kadagit pagaraban iti rehion ti Israel ti mausar para iti aniaman a daton a mapuoran weno daton a pakikappia a maaramid iti pannakasubbot dagiti tattoo—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. 16 Amin dagiti tattoo iti daga ket itedda dagitoy a sagut a maipaay iti prinsipe ti Israel. 17 Pagrebengan ti prinsipe ti mangted kadagit ayup a kas daton a mapuoran, daton a bukbukel, ken dagiti daton a mainum iti fiesta ken kadagit panagrambak iti fiesta dagiti baro a bulan, ken iti Aldaw a Panaginana—amin a naikeddeng a fiesta ti balay ti Israel. Mangted isuna iti daton a para iti pakapakawan ti basol, daton a bukbukel, dagiti daton a mapuoran, ken ti daton a panakikappia a para iti pannakasubbot para iti balay ti Israel. 18 Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Iti umuna a bulan, iti umuna nga aldaw a bulan, mangalaka iti kalakian a baka nga awan pakapilawanna manipud iti arban ket mangidatonka iti daton gapu iti basol a para iti santuario. 19 Mangalanto ti padi iti bassit a dara manipud iti daton gapu iti basol ket ikabilna kadagit poste ti ruangan ti balay ken kadagit uppata suli iti beddeng ti altar, ken kadagit poste ti ruangan a mapan iti akin-uneg a pangukoman. 20 Aramidemto daytoy iti maikapito nga aldaw ti bulan para iti basol ti tunggal tao a saanna nga inggagara weno saanna nga ammo; babaen iti daytoy, makaidatonkanto para iti templo. 21 Iti umuna a bulan, iti maika-14 nga aldaw ti bulan, addanto fiesta para kadakayo, pito nga aldaw a fiesta. Mangankayonto iti tinipay nga awan lebadurana. 22 Iti dayta nga aldaw, mangisagananto ti prinsipe iti maysa a kalakian a baka para kenkuana ken kadagit amin a tattoo a kas daton a gapu iti basol. 23 Iti las-ud ti pito nga aldaw ti fiesta, mangisagananto ti prinsipe iti daton a mapuoran para kenni Yahweh: iti inaldaw, pito a kalakian a baka ken pito a kabaian a baka nga awan pakapilawanna, ken maysa a kalakian a kalding iti inaldaw a kas daton gapu iti basol. 24 Ket mangidatag pay ti prinsipe iti daton a taraon, ket maysa nga efa iti tunggal kalakian a baka ken maysa nga efa iti tunggal kabaian a baka ken maysa a galon ti lana iti tunggal efa. 25 Iti maikapito a bulan, iti maika-15 nga aldaw iti bulan, iti dayta a fiesta, mangidaton ti prinsipe kadagitoy iti pito nga aldaw: daton a gapu iti basol, daton a mapuoran, daton a taraon, ken daton a lana.

46 Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Ti ruangan ti akin-uneg a paraangan ti pangukoman a nakasango iti daya ket maierra iti innem nga aldaw ti panagtrabaho, ngem malukatanto iti Aldaw a Panaginana ken inton aldaw ti baro a bulan. 2 Umunegto ti prinsipe iti akinruar a paraangan ti pangukoman babaen iti ruangan ken iti portiko manipud iti ruar, ket tumakderto isuna iti sangoanan ti hamba ti ridaw iti akin-uneg a ruangan bayat iti panagidaton dagiti padi iti datonna a mapuoran ken ti daton a pannakikappia. Ket agdayawto isuna iti ayan ti ruangan ti akin-uneg a ruangan ket rummuarto, ngem saanto a maiserra ti ruangan inggana iti rabii. 3 Agdayawto met iti sangoanan ni Yahweh dagiti tattoo iti daga iti pagserken iti ruangan iti Aldaw a Panaginana ken baro a bulan. 4 Ti

daton a mapuoran nga idaton ti prinsipe kenni Yahweh iti Aldaw a Panaginan ket innem a kalakian a karnero ken maysa a kabaian a karnero nga awan pakapilawanna. **5** Ti daton a bukbukel a kakuyog ti kabaian a karnero ket maysa nga efa, ti daton a bukbukel, ken ti daton a bukbukel a kakuyog ti kalakian a karnero ket no mano ti inkedengna nga ited ti bukodna a nakem, ken maysa a hin ti lana iti tunggal efa ti bukbukel. **6** Iti aldaw ti baro a bulan, masapul a mangidatonka iti maysa a kalakian a baka nga awan pakapilawanna manipud iti arban, innem nga urbon a karnero ken maysa a kabaian a baka nga awan pakapilawanna. **7** Masapul a mangidaton isuna iti maysa nga efa ti bukbukel para iti kalakian a baka ken maysa nga efa para iti kabaian a baka, ken no ania ti kayatna nga ited para kadagiti urbon a karnero, ken maysa hin a lana para iti tunggal efa ti bukbukel. **8** Inton umuneg ti prinsipe a nagna babaen iti ruangan ken iti portiko, masapul nga idaiyto met laeng ti pagruaranna. **9** Ngem no dagiti tatto i daga ket umay iti sangoanan ni Yahweh kadagiti naituding a fiesta, siasinoman a sumrek a magna babaen iti akin-amianan a ruangan tapno agdayaw ket masapul a rummuar iti akin-abagatan a ruangan; ket siasinoman a sumrek a magna babaen iti akin-abagatan a ruangan ket masapul a rummuar iti akin-amianan a ruangan. Awan ti mabalin nga agsubli iti ruangan a nagserkanna, ta masapul nga agtultuloy isuna a magna. **10** Ket masapul nga adda kadakuada ti prinsipe; inton umunegda, umuneg met isuna, ket inton rummuarda, masapul a rummuar met isuna. **11** Ket kadagiti fiesta, ti daton a bukbukel ket masapul a maysa nga efa ti bukbukel para iti kalakian a baka ken maysa met laeng nga efa ti bukbukel para iti kabaian a baka, ken aniaman a kayatna nga ited para kadagiti urbon a karnero, ken maysa hin a lana para iti tunggal efa. **12** No kasta a mangted ti prinsipe kadagiti daton manipud iti bukodna a nakem, daton a mapuoran man wenco daton a pakikappia kenni Yahweh, masapul a lukatanna ti ruangan a nakasango iti daya para iti daytoy, ket idatagna ti daton a mapuoran ken ti daton a pakikappia a kas iti ar-aramidenna iti Aldaw a Panaginan; kalpasanna, rummuarto isuna ket iserrana ti ruangan inton nakaruaren isuna. **13** Kasta met a masapul nga inaldaw a mangtedka iti maysa nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa nga awan pakapilawanna, a kas daton a mapuoran para kenni Yahweh; aramidemo daytoy a binigat. **14** Ket masapul a binigat a mangtedka iti daton a bukbukel a nayon daytoy, apagkanem ti maysa nga efa ken apagkatle ti maysa a hin ti lana a mangbabasa iti arina iti daton a bukbukel a maidatag kenni Yahweh, signu iti agnanayon nga alagaden. **15** Binigat nga isaganada ti urbon a karnero, ti daton a bukbukel, ken ti lana, maysa nga agnanayon a daton a mapuoran a naan-anay. **16** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: No mangted ti prinsipe iti sagut iti siasinoman kadagiti annakna, tawidhan daytoy. Kukuanto daytoy dagiti annakna, daytoy ket maysa a tawid. **17** Ngem no mangted isuna iti sagut manipud iti tawidna iti maysa kadagiti adipenna, agtalinaed dayta iti adipenna agingga iti tawen a pannakawayawayana, ket maisublinto dayta iti prinsipe. Dagiti tawidna ket sigurado a maipaayto kadagiti annakna. **18** Saanto nga alaen ti prinsipe ti tawid manipud iti sanikua dagiti tatto; masapul a manipud iti bukodna a sanikua ti itedna kadagiti annakna tapno saan a mawara-wara dagiti tatto, tunggal maysa manipud iti sanikuana.” **19** Kalpasanna, impannak ti lalaki iti pagserkan iti ruangan a mapan kadagiti nasantao a siled dagiti papadi, nakasango daytoy iti amianan, ket nakitak nga adda pay iti maysa a disso nga agturtong iti laud. **20** Kinunana kaniak, “Ditoy a disso ti masapul a paglutoan dagiti papadi kadagiti daton a pangsupapak kadagiti basol ken ti daton para iti basol, ken ditoy met laeng ti pangiluttoanda kadagiti daton a bukbukel. Masapul a saanda nga irruar dagitoy iti akin-ruar a paraangan ti pangukoman tapno idatag dagiti tatto kenni Yahweh.” **21** Ket impannak iti akin-

ruar a paraangan ti pangukoman, ket linabsanmi ti uppatt a suli ti paraangan iti dayta a pangukoman, ket nakitak nga iti tunggal suli ti paraangan ti pangukoman, adda pay sabali a pangukoman. **22** Iti uppatt a suli ti akin-ruar a paraangan ti pangukoman, adda pay uppatt a suli ti akin-ruar a paraangan, 40 a kubit ti kaatiddogna ken 30 a kubit ti kalawana. Agpapada ti rukod ti tunggal suli dagiti uppatt a suli ti paraangan ti pangukoman. **23** Adda naaramid nga intar ti batu a nakapalawlaw kadagitoy nga uppatt, ken adda paglutoan iti sirok dagitoy nga intar ti batbato. **24** Kinuna kaniak ti lalaki, “Kadagitoy a lugar ti paglutoan dagiti agserserbi iti templo kadagitoy daton dagiti tattao.”

47 Kalpasanna, insublinak ti lalaki iti ruangan ti templo, ket pagamoan, adda danum nga agay-ayus manipud iti sirok ti pagserkan ti templo, iti balay nga agturtong iti daya—ta nakasango ti templo iti daya—ket agay-ayus ti danum iti akin-abagatan a paset ti templo, iti makannawan ti altar. **2** Isu nga inruarnak babaen iti akin-amianan a ruangan ket inturongnak a manglikaw iti ruangan a nakasango iti daya. Ket adtoy, agay-ayus ti danum manipud iti daytoy a ruangan iti abagatan a pasetna. **3** Kabayatan nga agpadpadaya ti lalaki, adda iggemna pagrukod; nangrukod isuna iti 1, 000 a kubit ket impannak iti danum a pagatlipay-lipay ti kaadalemma. **4** Kalpasanna, nangrukod manen isuna iti 1, 000 a kubit ket impannak iti danum a pagattumeng ti kaadalemma; ket nangrukod manen isuna iti 1, 000 a kubit ket impannak iti danum a pagatsiket ti kaadalemma. **5** Kalpasanna, nangrukod manen isuna iti 1, 000 a kubit ti kaadayona, daytoy ket maysa a karayan a saanko a maballasiv, adalem unay daytoy. Kasapulan a languyen ti tao daytoy. **6** Kinuna kaniak ti lalaki, “Anak ti tao, makitkitam kadi daytoy?” Ket inruarnak ket impagnanak nga insubli iti asideg ti igid ti karayan. **7** Bayat nga agsubsubliak, nakitak a nagadu ti kayo iti daytoy a paset ti igid ti karayan kasta met iti ballasiwna. **8** Kinuna ti lalaki kaniak, “Agayus daytoy a danum iti akin-daya a beddengna ket agturas iti Arabah; agayus daytoy a danum iti Natay a Baybay ket ipasublina ti nasayaat a ramanna. **9** Dagiti amin a naduma-duma a sibbiag a parsua ket agbiag iti pagayusan ti danum; adunto dagiti lames kadagiti pagayusan dagitoy a danum. Pagbalinennanto a nasayaat ti raman ti naaggad a danum. Agbiag ti aniaman a banag iti pagayusan daytoy a danum. **10** Ket mapasamako a dagiti mangngalap ti En Gedii, agtakderdanto iti igid ti danum, ket addanto disso a pagpamagaan kadagiti iket idaiy igid ti En Eglaim. Adunto dagiti naduma-duma a kita ti lames iti Natay a Baybay, a kas iti kaadu dagiti lames iti Dakkel a Baybay. **11** Ngem dagiti lubnak ken lukkaong ti Natay a Baybay ket saan nga agbaliw ti ramanna, tapno adda paggupuan ti asin. **12** Iti igid daytoy a pagurnongan ti danum, iti agsinnumbangir a pasetna, agtubonto dagiti kayo nga agbunga kadagiti makmakan. Saanto a malaylay dagiti bulongda ket saanto nga agsardeng ti panagbungada. Binulan nga agbunga dagiti kaykayo, agsipud ta naggapu iti Santuario ti danumda. Mabalinto a kanen dagiti bungada, ket makaagasto dagiti bulongda. **13** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Kastoyto ti wagas ti panangbingayyo iti daga kadagiti sangapulo ket dua a tribu ti Israel: Dua a paset ti bingay ni Jose. **14** Ket sika ken ti tunggal maysa ken dagiti kabsatmo a lallaki a kakaduayo ti mangtawidto iti daytoy. Kas iti panangingatko iti imak nga agsapata nga itedko daytoy kadagiti kapuonanyo, iti isu met laeng a wagas, agbalinen a tawidyoy dayta a daga. **15** Daytoyo ti beddeng ti daga iti paset ti amianan manipud iti Dakkel a Baybay nga agturtong iti Hetlon a mapan iti Lebo Hamat ken mapan iti Zedad. **16** Ket ti beddengna ket mangrugi iti Berota nga agturtong iti Sibraim—nga isu ti nagbaetaan ti Damasco ken Hamat a mapan iti Hazer—nga abay ti beddeng ti Hauran. **17** Isu ti beddengna ket mangrugi iti baybay nga agturtong iti Hazar Enon

a mapan iti beddeng ti Damasco, ken ti Hamat nga agturonsing iti amianan. Daytoy ti amianan a pasetna. **18** Iti daya a pasetna, iti nagbaeten ti Hauran ken Damasco, ken iti nagbaeten ti Galaad ken ti daga ti Israel ket isu ti Karayan Jordan. Daytoy a beddeng ket agturonsing akingga iti Tamar. **19** Ket ti akin-abagatan a pasetna: iti abagatan ti Tamar nga agturonsing kadagit ti dandanum ti Meriba Kades, ti waig ti Egipto nga agturonsing iti Dakkel a Baybay, ken iti akin-abagatan a pasetna a mapan iti abagatan. **20** Ket ti akin-laud a beddengna ket ti Dakkel a Baybay nga agturonsing iti kabatogna ti Hamat. Daytoy ti akin-laud a pasetna. **21** Iti daytoy a wagas, bingaybingayemo ti daga a para kadakayo, para ti tribu ti Israel. **22** Ket pagbibinnunotanyonto ti maipapan kadagit tawidyo ken dagiti tawid dagiti ganggannaet iti nagtetengngaanyo, dagiti naganak iti nagtetengngaanyo a kakaduayo, a kas kadagit niyanak a mismo iti Israel. Pagbibinnunotanyonto ti maipapan kadagit tawid dagiti Israelita. **23** Ket mapasamakoto daytoy a maibilang ti maysa a ganggannaet a kas paset ti pagnanaedanna a tribu. Masapul nga itedyonto kenkuana ti tawidna—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh.”

48 Dagitoy dagiti nagnagan dagiti tribu. Makaawatto ti tribu ti Dan iti maysa a paset ti daga a bingay; mangrugi ti beddengna iti asideg iti akin-amianan a beddeng ti Israel nga agturonsing iti Hetlon ken Lebo Hamat. Ti beddengna ket agturonsing iti Hazar Enan ken iti asideg ti beddeng ti Damasco nga agturonsing iti amianan a mapan iti Hamat. Ti beddeng ti Dan ket mangrugi iti daya nga agturonsing iti Dakkel a Baybay. **2** Iti akin-abagatan a beddeng ti tribu ti Dan ket ti agbalinto a daga ti Aser—maysa a paset ti daga a bingay, manipud iti daya nga agturonsing iti laud. **3** Iti akin-abagatan a beddeng ti Aser ket ti daga paset ti bingay ti Naftali, nayonna iti daya inggana laud. **4** Iti akin-abagatan a beddeng ti Naftali ket maysa a paset ti daga a bingay ti Manases, nayonna ti akin-daya a pasetna ken iti akin-laud a pasetna. **5** Iti akin-abagatan ti beddeng ti Manases, manipud iti akin-daya a pasetna inggana iti akin-laud a pasetna ket kukuanto ti Efraim—maysa a paset ti bingay. **6** Iti abagatan ti beddeng ti Efraim, manipud iti akin-daya a pasetna inggana iti akin-laud a pasetna ket kukuanto ti Ruben—maysa a paset ti bingay. **7** Iti abay ti beddeng ti Ruben manipud iti akin-daya a pasetna inggana iti akin-laud a pasetna ket kukuanto ti Juda—maysa a paset ti bingay. **8** Ti daton a daga nga idatagyong keni Yahweh ket 25, 000 a kubit ti kaatiddogna ken 10, 000 a kubit ti kaakabana. **10** Daytoyto dagiti pakaipaayan daytoy a nasantoan a paset ti daga: addanto daga a maipaaya a kukua dagiti papadi, agrukod iti 25, 000 a kubit ti kaakabana iti amianan a paset; 10, 000 a kubit ti kaakabana iti laud a paset; 10, 000 a kubit ti kaakabana iti daya a paset; ken 25, 000 kubit ti kaatiddogna iti abagatan a paset, nga adda iti tengniga ti nasantoan a lugur ni Yahweh. **11** Daytoy ti maipaayto kadagit napudno keni Yahweh; dagiti papadi iti kapututan ni Zadok a pudno a nagserbi kaniak, dagiti saan a nayaw-awan idi nayaw-awan dagiti Israelita, a kas iti inaramid dagiti Levita. **12** Ti daton a para kadakuada ket maysanto a paset daytoy a kasasantoan a daga, dumanon akingga iti beddeng dagiti Levita. **13** Ti daga a maitedito kadagit Levita a kaabay iti beddeng iti lugar dagiti papadi ket 25, 000 a kubit ti kaatiddogna ken 10, 000 a kubit ti kalawana. Ti kadakkil ti dua a disso ti daga ket agdagup iti 25, 000 a kubit ti kaatiddogna ken 20, 000 a kubit ti kalawana. **14** Saanda a rumbeng nga ilako wenco isukat daytoy; dagiti umuna a bunga ti daga ti Israel ket masapul nga awan ti mailasin manipud

kadagitoy a paset ti daga, gapu ta nasantoan amin daytoy keni Yahweh. **15** Ti nabatbat a daga a 5, 000 a kubit ti kaakabana ken 25, 000 a kubit ti kaatiddogna, ket mausar a para iti sapasap a pakausaran ti siudad, dagiti balay ken dagiti pagpaaraban; addanto ti siudad iti tengniga. **16** Dagitoyto dagiti rukod ti sudad; iti akin-amianan a paset ket 4, 500 a kubit ti kaatiddogna, iti akin-abagatan a paset ket 4, 500 a kubit ti kaatiddogna, iti akin-daya a paset ket 4, 500 a kubit ti kaatiddogna, iti akin-laud a pasetna ket 4, 500 a kubit ti kaatiddogna. **17** Iti agpa-amianan a paset, addanto pagpaaraban nga agpaayti siudad, 250 a kubit ti kaunegna; iti agpa-abagatan, 250 a kubit ti kaunegna; iti agpa-daya, 250 a kubit ti kaunegna; iti agpa-laud, 250 a kubit ti kaunegna. **18** Ti nabatbat a paset ti nasantoan a daton ket lumawa pay iti 10, 000 a kubit nga agpadaya ken 10, 000 a kubit nga agpalaud. Lumawa pay daytoy akingga iti asideg ti beddeng ti nasantoan a daton, ket dagiti bunganya ket para kadagit agtrabrabaho iti siudad. **19** Dagiti tattao nga agtrabrabaho iti siudad, dagiti tattao a naibilang kadagit amin a tribu ti Israel, ket talonendanto dayta a daga. **20** Amin dagiti daga a maidaton ket agrukodto iti 25, 000 a kubit ti kaatiddogna ken 25, 000 a kubit ti kaakabana. Iti kastoy a wagas, maaramidyot ti nasantoan a panangidaton iti daga, kasta met ti daga a para iti siudad. **21** Ti nabatbat a daga a paset man ti nasantoan a daton wenco ti paset ti siudad ket para iti prinsipe. Ti masakupan ti daga ti prinsipe nga agturonsing iti daya ket dumanon iti 25, 000 a kubit manipud iti beddeng ti nasantoan a daton nga agturonsing iti akin-daya a beddeng—ken ti masakupanna nga agturonsing iti laud ket dumanon iti 25, 000 a kubit nga agturonsing iti akin-laud a beddengna. Iti tengniga ket isunto ti nasantoan a daton, ket ti nasantoan a lugar ti templo ket adda iti tengniga daytoy. **22** Ti daga a dimmanon manipud iti sanikua dagiti Levita ken iti akin-tengniga a paset ti siudad ket agpaayto iti prinsipe; daytoy ket addanto iti nagbaeten ti beddeng ti Juda ken ti beddeng ti Benjamin—agpaayti iti prinsipe daytoy a daga. **23** Maipapan met kadagit nabatbat a tribu, dagiti paset ti daga a bingayda ket manipud met laeng iti akin-daya a paset nga agturonsing iti akin-laud a paset. Umawatto ti Benjamin iti maysa a paset ti daga a bingay. Iti **24** agturonsing iti akin-abagatan a beddeng ti Benjamin, manipud iti akin-daya a paset nga akingga iti akin-laud a pasetna, kukuanto ti Simon—maysa a paset. **25** Iti agpa-abagatan a beddeng ti Simon, manipud iti daya a paset, akingga iti akin-laud a paset, ket isunto ti daga ti Issacar—maysa a paset. **26** Iti agpa-abagatan a beddeng ti Issacar, manipud iti akin-daya a paset nga akingga iti akin-laud a pasetna, ket isunto ti daga ti Zabulon—maysa a paset. **27** Iti agpa-abagatan a beddeng ti Zabulon, manipud iti akin-daya a paset inggana iti akin-laud a paset ket isunto ti daga ti Gad—maysa a paset. **28** Ti akin-abagatan a beddeng ti Gad ket dumanon manipud iti Tamar akingga iti waig ti Meriba Kades, ken lumabes iti waig ti Egipto, ken agturonsing iti Dakkel a Baybay. **29** Daytoyto a daga ti pakausaran iti binunutan; daytoyto ti tawid dagiti tribu ti Israel. Dagitoyto dagiti paset ti bingayda. Kastoy ti ipapkakaammo ti Apo a ni Yahweh. **30** Dagitoyto dagiti pagruaran manipud iti siudad: iti amianan a paset, nga agrukodto iti 4, 500 a kubit ti kaatiddogna, **31** tallonto ti ruanganna a napanaganan kadagit tribu ti Israel: maysa a ruangan para iti Ruben, maysa a ruangan para iti Juda, ken maysa a ruangan para iti Levi. **32** Iti akin-daya a paset nga agrukodto iti 4, 500 a kubit iti kaatiddogna ket tallonto ti ruanganna: maysa a ruangan para iti Jose, maysa a ruangan a para iti Benjamin, ken maysa a ruangan para iti Dan. **33** Iti akin-daya a pasetna, nga agrukodto iti 4, 500 a kubit ti kaatiddogna, ket tallonto ti ruanganna, maysa a ruangan para iti Simon, maysa a ruangan para iti Issacar, ken maysa a ruangan para iti Zabulon. **34** Iti akin-laud a paset, nga agrukodto iti 4, 500

a kubit, ket tallonto ti ruanganna; maysa a ruangan para iti Gad,
maysa a ruangan para iti Aser, maysa a ruangan para iti Neftali. **35**
Ti rukod ti aglawlaw ti siudad ket 18, 000 a kubit; manipud iti dayta
nga aldaw, ti naganto ti siudad ket “Adda ni Yahweh Sadiay.”

Daniel

1 Iti maikatlo a tawen ti panagturay ni Jehoyakim nga ari ti Juda, immay ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia iti Jeruselem ket linakubna ti siudad tapno pasardengen dagiti abasto iti daytoy. **2** Pinagballigi ti Dios ni Nebucadnesar maibusor kenni Jehoyakim nga ari ti Juda, ket intedna kenkuana dagiti dadduma a nasagradoan a banbanag manipud iti balay ti Dios. Impanna dagitoy iti daga ti Babilonia, iti balay ti diosna, ket inkabilna dagiti nasagradoan a banbanag iti pagikabkabilan iti gameng ti diosna. **3** Binilin ti ari ni Aspenez a kangoatoan nga opisialna nga iyunegna dagiti sumagmamano a tattao ti Israel, ti pamilia ti ari ken dagiti mararaem—**4** dagiti agtutubo a lallaki nga awan pakapilawanna, nataraki ti langana, napnoan iti kinasirib, napnoan iti pannakaammo ken pannakaawat, ken mabalin nga agserbi iti palasio ti ari. Isurona kadakuada dagiti sursuro ken pagsasao dagiti tagga-Babilonia. **5** Inraman ida ti ari iti inaldaw a paset ti taraonna ken ti arak nga in-inumenna. Tallo a tawen a masanay dagitoy nga agtutubo a lallaki, kalpasan dayta, agserbida iti ari. **6** Karaman kadagitoy ket da Daniel, Hananias, Misael kenni Azarias ken dagiti dadduma a tattao ti Juda. **7** Pinanaganan ida ti kangoatoan nga opisial: Pinanaganan nni Daniel iti Beltesazar, ni Hananias iti Sedrac, ni Misael iti Mesac, ken ni Azarias iti Abednego. **8** Ngem inkeddeng ni Daniel a saanna a tulawan ti bagina babaen iti taraon ti ari weno babaen iti arak nga in-inumenna. Isu a dimmwat isuna iti pammalubos iti kangoatoan nga opisial a saanna a tulawan ti bagina. **9** Ita, naasian ken pinaboran ti Dios ni Daniel babaen iti pangrauem kenkuana ti kangoatoan nga opisial. **10** Kinuna ti kangoatoan nga opisial kenni Daniel, “Mabutengk iti apok nga ari. Imbilinna no ania a taraon ken mainom ti maited kenka. Kasano ngay no makitana a saan a nasayaat ti langam ngem kadagitit dadduma nga agtutubo a lallaki a kapatadam? Amangan no patayennak ti ari gapu kenka.” **11** Ket nakiso ni Daniel iti dinutokan ti kangoatoan nga opisial a mangaywan kada Daniel, Hananias, Misael ken Azarias. **12** Kinunana, “Pangaasim ta subokkenakami nga adipenmo iti sangapulo ngea aldaw. Ikkannakami laeng kadagitit nateng a kanenmi ken danum nga inumennen. **13** Kalpasanna, idiligo ti langami iti langa dagiti agtutubo a lallaki a mangan iti taraon ti ari, ket tratoennakami nga adipenmo a maibasar iti makitam.” **14** Isu nga immannugot ti mangay-aywan nga aramiden daytoy, ket pinalihiwna ida iti sangapulo ngea aldaw. **15** Kalpasan ti sangapulo ngea aldaw, nasalsalun-at ti langada, ken naluklukmegda ngem dagiti dadduma a lallaki a nangan kadagitit taraon ti ari. **16** Isu nga inikkat ti mangay-aywan dagiti taraon ken arakda ket inikkanna laeng ida kadagitit nateng. **17** Inikkan ti Dios dagitoy uppata ngagutubu a lallaki iti pannakaammo ken saririt iti amin a sursuro ken kinasirib, ken maawatan ni Daniel dagiti amin a kita dagiti sirmata ken dagiti tagtagainep. **18** Kalpasan ti tiempo nga intuding ti ari a pannakaipaanda, impan ida ti kangoatoan nga opisial iti sangoanan ni Nebucadnesar. **19** Nakisarita ti ari kadakuada, ken iti entero a bunggoy, awan a pulos ti maidiliq kada Daniel, Hananias, Misael, ken Azarias. Nagtakderda iti sangoanan ti ari, a nakanagana nga agserbi kenkuana. **20** Iti tunggal saludsod ti kinasirib ken pannakaawat a saludsoden ti ari kadakuada, natakuatanna a maminsangapulo a dasar a nalalaingda ngem dagiti amin a salamangkero ken dagiti mangibagbaga a makasaritada dagiti natay, nga adda iti entero a pagarianna. **21** Adda sadiay ni Daniel agingga iti umuna a tawen ti panagturay ni Ari Cyrus.

2 Iti maikadua a tawen ti panagturay ni Nebucadnesar, nagtagtagainep isuna. Nariribukan isuna, ket saanen a makaturog. **2** Ket pinaayaban ti ari dagiti salamangkero ken

dagitit mangibagbaga a kabaelanda ti makisarita kadagitit natay. Pinaayabanna pay dagiti managanito ken dagiti nasirib a lallaki. Kayatna nga ibagada kenkuana ti maipapan kadagitit tagtagainepna. Isu a simrekda ket nagtakderda iti sangoanan ti ari. **3** Kinuna ti ari kadakuada, “Nagtagtagainepak, ket magagararanak a mangammo iti kayat a sawen ti tagtagainep.” **4** Ket nakisarita dagiti nasirib a lallaki iti ari babaen iti pagsasao nga Arameo, “O Ari, agbiagka iti agnayan! Ibagan ti tagtagainep kadakami nga adipenmo, ket ibagami ti kaipapananna.” **5** Insungbat ti ari kadagitit nasirib a lallaki, “Naikeddengen daytoy a banag. No saanyo a maibaga ti tagtagainep kaniak ken ti kaipapanan daytoy, marangrangkayto dagiti bagijo ken agbalin a gabsuon dagiti rugit dagiti balayyo. **6** Ngem no maibagayo kaniak ti tagtagainep ken ti kaipapanan daytoy, makaawatkayo kadagitit sagut manipud kaniak, maysa a gunggona ken dakkela pammadayaw. Isu nga ibagayo kaniak ti tagtagainep ken ti kaipapanan daytoy.” **7** Insungbatda manen ket kinunada, “Ibaga koma ti ari kadakami nga adipenna, ti tagtagainep ket ibagami kenka ti kaipapanan daytoy.” **8** Simmungbat ti ari, “Ammok a kayatyo ti at-atiddog pay a tiempo gapu ta makitayo ti natibker a pangngeddengko maipapan iti daytoy. **9** Ngem no saanyo a maibaga kaniak ti tagtagainep, maysa laeng ti sentensia para kadakayo. Inkeddengyo ti mangisagana iti palso ken manangallilaw a sasao a nagnunoanyo nga ibaga kaniak agingga nga agbaliw ti panunotko. Isu nga ibagayo kaniak ti tagtagainep, ket maammoak a kabaelanyo nga ibaga ti kaipapanan daytoy para kaniak.” **10** Insungbat dagiti nasirib a lallaki iti ari, “Awan ti uray maysa a tao iti daga a makabael a mangibaga iti kalikagum iti ari. Awan ti nabileg ken mannakabalin nga ari ti agklikagum iti kasta manipud iti siasinoman a salamangkero, weno manipud iti siasinoman a mangibagbaga a kabaelanda ti makisarita kadagitit natay weno manipud iti maysa a nasirib a tao. **11** Narigat ti kalkalkaguaman ti ari, ket awan ti siasinoman a makaibaga iti daytoy iti ari malaksid kadagitit didios, ket saanda a makipagnanaed kadagitit tattao.” **12** Daytoy ti nangpaunget ken nangpapungot unay iti ari, ket imbilinna a mapapatay dagiti amin nga adda iti Babilonia a nalatak gapu iti kinasiribda. **13** Isu a naiwaragawag ti bilin. Mapapatay dagiti amin a nalatak gapu iti kinasiribda; binirokda ni Daniel ken dagiti gagayemna tapno mapapatayda met. **14** Ket simmungbat ni Daniel nga addaan iti kinaannad ken kinatimbeng kenni Arioc a pangulo dagiti guardia ti ari, nga immay a mangpapatay kadagitit amin a nalatak idiy Babilonia gapu iti kinasiribda. **15** Sinaludsod ni Daniel iti panguloen dagiti guardia ti ari, “Apay a naganat unay ti bilin ti ari?” Imbag a ngarud ni Arioc kenni Daniel ti napasamat. **16** Kalpasanna, simrek ni Daniel ket kiniddawna a mangikeddeng ti ari iti tiempo tapno maibagana ti kaipapanan ti tagtagainep iti ari. **17** Kalpasanna, nagawid ni Daniel ket inlawlawagna kada Hananias, Misael, ken Azarias ti napasamat. **18** Ginuyugoya ida nga agpakaasida iti Dios ti langit maipapan iti daytoy a misterio tapno saanda a mapapatay a kaduado dagiti dadduma a lallaki ti Babilonia a nalatak gapu iti kinasiribda. **19** Iti dayta a rabii, naiparang kenni Daniel ti palimed babaen iti maysa a sirmata. Ket dinaydayaw ni Daniel ti Dios ti langit **20** ket kinunana, “Madaydayaw ti nagan ti Dios iti agnayanon nga awan patinggana; ta kukuana ti kinasirib ken pannakabalin. **21** Balbaliwanna dagiti tiempo ken dagiti panawen; Ik-ikkatenna dagiti ari ket isasaadna dagiti ari kadagitit tronoda. Ik-ikkatenna iti kinasirib dagiti nasirib ken ik-ikkatenna iti pannakaammo dagiti addaan pannakaawat. **22** Iparparangna dagiti nauneg ken nailemmeng a banbanag gapu ta ammona no ania ti adda iti kasiptngetan, ken agnanaed kenkuana ti lawag. **23** O Dios dagiti kapuonak, agyaman ken agdaydayawak kenka gapu iti kinasirib ken pannakabalin nga intedmo kaniak. Ita, impakaammom

kaniak ti inkararagmi kenka; impakaammom kadakami ti banag a pakaseknan ti ari." 24 Gapu amin kadagitoy, napan ni Daniel kensi Ariok, ti dinutokan ti ari a mangpapataw kadagitoy amin a nasirib iti Babilonia. Napan ket kinunana kenkuana, "Saamno a papatayen dagiti nasirib a lallaki iti Babilonia. Kadduaannak a mapan iti sangoanan ti ari ket ibagak ti kaipapanan ti tagtagainep iti ari." 25 Ket dagus nga impan ni Arioc ni Daniel iti sangoanan ti ari ket kinunana, "Nakasapulak iti maysa a lalaki manipud kadagitoy napagtalaaw a kas balud ti Juda a makaibaga iti kaipapanan ti tagtagainep iti ari." 26 Kinuna ti ari kensi Daniel (a naawagan iti Beltesazar), "Kabaelam kadi nga ibaga kaniak ti natagtagainepko ken ti kaipapanan daytoy?" 27 Simmungbat ni Daniel iti ari ket kinunana, "Ti misterio a kinalikaguman ti ari ket a saan a maibaga dagiti addaan iti kinasirib, weno dagiti mangiparangbagba a kabaelanda ti makisarita kadagitoy natay, weno dagiti salamangker, ken saan a maibaga dagiti astrologo. 28 Nupay kasta, adda Dios nga agnanaed kadagitoy langit, a mangiparangbarang kadagitoy palimed, ket impakaammona kenka, O Ari Nebucadnezar, dagiti mapasamakto kadagitoy sumaruno nga al-aldaw. Ti tagtagainepmo ken dagiti sirmata iti panunotmo bayat nga agid-iddaka iti pagiddaan ket dagitoy: 29 No maipapan kenka, O ari, dagiti panpanunotem iti pagiddaan ket maipapan kadagitoy banbanag a mapasamakto iti masakbayan, ket impakaammo kenka ti mangiparangkadagitoy palimed ti mapasamakto. 30 No maipapan kaniak, saan a naiparang kaniak daytoy a palimed gapu ta nasiriribak ngem iti siasinoman a sibbiag a tao. Naiparang kaniak daytoy a palimed tapno sika, O ari, maawatam koma ti kaipapananna, ken tapno maammo koma dagiti kapanunotan iti kaunggam. 31 O ari, timmangadka ket nakakitaka iti maysa a dakkil nga estatua. Nakatakder iti sangoanan daytoy nga estatua a nabileg ken naraniag unay. Nakabutbuteng ti kinaraniagna. 32 Ti ulo ti estatua ket naaramid iti puro a balitok. Ti barukong ken dagiti takkiagna ket naaramid iti pirak. Ti tian ken dagiti luppona ket naaramid iti bronse, ken dagiti gurongna ket naaramid iti landok. 33 Dagiti sakana ket naaramid iti naglaok a landok ken damili. 34 Timmangadka ket maysa a bato ti nargaay, uray no kasta, saan a babaen kadagitoy ima ti tao, ket naitupak daytoy kadagitoy saka ti estatua a naaramid iti naglaok a landok ken damili, ket warawarawa dagitoy. 35 Kalpasanna, naggigiddan a naburak ti landok, damili, bronse, pirak ken balitok ket nagbalin a kasla taep ti pagirikan iti kalgaw. Naiyangin dagitoy ket awanen ti nabati a pakakitaan kadagitoy. Ngem ti bato a naitupak iti estatua ket nagbalin a dakkil a bantay ket pinunnona ti entero a daga. 36 Daytoy ti tagtagainepmo. Ita, ibagami iti ari ti kaipapanan ti tagtagainepna. 37 Sika, O ari, ket ari dagiti ar-ari a nangitedan ti Dios ti langit iti pagarian, ti pannakabalin, bileg ken dayaw. 38 Inyawatna iti imam ti disso a pagnanaedan dagiti tattao. Inyawatna iti imam dagiti ayup iti katalalonan ken dagiti bilit iti tangatang, ken pinaiturayanna amin ida kenka. Sika ti balitok nga ulo ti estatua. 39 Kalpasan ti panagtuyamo, tumaudto ti maysa pay a pagarian a saan a nabilbileg ngem sika, ngem agturyato iti entero a daga ti maikatlo a pagarian ti bronze. 40 Addanto maikatlo a pagarian a kas katibker ti landok, gapu ta buraken ti landok dagiti dadduma a banbanag ken warawarawa daytoy dagiti amin a banag. Warawarawa ken rumekento daytoy dagiti amin a banbanag. 41 Kas iti nakitam, naglaok a damili ken landok dagiti saka ken ramay daytoy, isu a magudduanto daytoy a pagarian; addanto iti daytoy ti dadduma a tibker ti landok kas iti nakitam a nailaok ti landok iti damili. 42 Gapu ta naaramid dagiti saka ken ramay iti naglaok a landok ken damili, kastanto met ti pagarian, napigsanto ti dadduma a paset ket narasinto ti dadduma a paset. 43 Kas iti nakitam, nailaok ti landok iti damili, isu nga aglalaokto dagiti tattao; saandanto a nadekket

iti tunggal maysa, kas iti saan a pannakailaoak ti landok iti damili. 44 Kadagitoy al-aldaw dagitoy nga ar-ari, mangipasdektu ti Dios ti langit iti maysa a pagarian a saanto a pulos a madadael weno maparmek dagiti sabali a tattao. Burakento daytoy dagiti dadduma a pagarian ken gibusannanto amin dagitoy, ket agtalainea daytoy iti agnanayon. 45 Kas iti nakitam, maysa a bato ti naregaay manipud iti bantay, ngem saan a babaen kadagitoy ima ti tao. Binurakburak daytoy ti landok, bronse, damili, pirak ken balitok. Impakaammo kenka ti naindaklan a Dios, O ari, no ania ti mapasamakto kalpasan daytoy. Pudno ti tagtagainep ken mapagtalkan ti kaipapanan daytoy." 46 Nagpakleb ni Ari Nebucadnesar iti sangoanan ni Daniel ket pinadayawanna isuna; imbilinna nga agjatondota ken mangpuorda iti insenso tapno padayawan isuna. 47 Kinuna ti ari kensi Daniel, "Pudno a ti Diosmo ket Dios dagiti dios, ti Apo dagiti ari, ken ti mangiparangkadagitoy palimed, ta nabaelam nga imparang daytoy a misterio." 48 Ket pinadayawan ti ari ni Daniel iti kasta unay, ken inikkanna isuna iti adu a sagut. Pinagbalinna isuna a mangituray iti entero a probinsia ti Babilonia. Nagbalin ni Daniel a kangatoan a gobernador kadagitoy kasisirib a lallaki ti Babilonia. 49 Nagkiddaw ni Daniel iti ari, ket dinutokan ti ari da Sedrac, Mesac, ken Abednego nga agbalin nga administrador iti entero a probinsia ti Babilonia. Ngem nagtalinaed ni Daniel iti palasio ti ari.

3 Nangaramid ni Ari Nebucadnesar iti balitok nga estatua nga innem a pulo a cubico ti katayagna ken innem a cubico ti kaakabana. Impatakderna daytoy iti Tanap ti Dura idiy probinsia ti Babilonia. 2 Kalpasanna, nangibaon ni Nebucadnesar kadagitoy mensahero a mangumong kadagitoy gobernador ti probinsia, gobernador ti rehion ken dagiti gobernador ti ili a kaduada dagiti mammagbaga, tesorero, ukom, mahistrado ken dagiti amin a nangangato nga ofisial dagiti probinsia tapno dumar-ay iti pannakaidaton ti estatua nga impatakderna. 3 Ket nagumumong dagiti gobernador ti probinsia, gobernador ti rehion, gobernador ti ili a kaduada dagiti mammagbaga, tesorero, ukom, mahistrado, ken dagiti amin a nangangato nga ofisial ti probinsia ti panakaidaton ti estatua nga impatakder ni Nebucadnesar. Nagtakderda iti sangoanan daytoy. 4 Ket sipipigsa nga impulkaw ti agipakpakdaa, "Bibilinenkayo, dakayo a tattao, dagiti nasion, ken pagsasao, 5 nga iti kanito a manggegyo ti uni dagiti tangguyob, plauta, sacabuche, lira, arpa, ken sinfonia, ken amin a kita ti musiko, masapul nga agkurno ken agpaklebkayo iti sangoanan ti balitok nga estatua nga impatakder ni Nebucadnesar. Nagtakderda iti sangoanan daytoy. 7 Isu nga idi nangngeg dagiti amin a tattao ti uni dagiti tangguyob, plauta, sacabuche, lira, arpa ken sinfonia, ken dagiti amin a kita ti musiko, agkurno ken nagpakleb dagiti amin a tattao, dagiti nasion, ken pagsasao iti sangoanan ti balitok nga estatua nga impatakder ni Nebucadnesar nga ari. 8 Ita iti daytoy a tiempo, adda sumagmaman a Caldeo nga immay ket pinabasolda dagiti Judio. 9 Kinunada kensi Nebucadnesar nga ari, "O Ari, agbiagka iti agnanayon!" 10 Sika O ari, ket nangaramid iti bilin a tunggal tao a makangngeg iti uni dagiti tangguyob, plauta, sacabuche, lira, arpa ken sinfonia, ken dagiti amin a kita ti musiko, masapul nga agkurno ken agpakleb iti sangoanan ti balitok nga estatua. 11 Siasinoman a saan nga agkurno ken agdayaw ket masapul a maitappuak iti gumilgil-ayab nga urno. 12 Ita, adda sumagmaman a Judio a dinutokan a mangimaton kadagitoy aramid iti probinsia ti Babilonia; dagiti naganda ket Sedrac, Mesac, ken Abednego. O ari, saandaka nga impangdagitoy a lallaki. Saanda nga agdayaw, agserbi kadagitoy diosmo, weno agpakleb iti balitok nga estatua nga impatakdermo." 13 Ket kasta unay ti unget ken pungtot ni Nebucadnesar, imbilinna a maiyeg kenkuana da Sedrac, Mesac,

ken Abednego. Impanda ngarud dagitoy a lallaki iti ari. **14** Kinuna ni Nebucadnesar kadakuada, "Nakapanggeddengkayo kadin, Sedrac, Mesac, ken Abednego, a saankayo nga agdayaw kadagiti diosko wenco agpakleb iti sangoanan ti balitok nga estatua nga impatakdero? **15** Ita, no nakasaganakanayon—inton mangngegyo ti uni ti tangguyob, plauta, sacabucbe, lira, arpa, ken sinfonia, ken dagiti amin a kita ti musiko—agkurno ken agpaklebkayo iti sangoanan ti estatua nga inaramidko ket nasayaatto ti pagbanaganyo. Ngem no saankayo nga agdayaw, maitappaukkayonto a dagus iti gumilgilayab nga urno. Siasino ti dios a makaispal kadakayo manipud kadagiti imak?" **16** Simmungbat iti ari da Sedrac, Mesac, ken Abednego, "O Nebucadnesar, saanen a kasapulan a sungbatandaka maipapan iti daytoy a banag. **17** No addan man maisungbatni, ti Dios a pagserserbianmi ket pagtalinaedennakami a natalged iti gumilgilayab nga urno, ket ispalennakami manipud kadagiti imam, O ari. **18** Ngem no saannakami nga ispalen, maammoam koma, O ari, a saankamtio nga agdayaw kadagiti diosmo ken saankami nga agpakleb iti sangoanan ti balitok nga estatua nga impatakdero." **19** Ket kasta unay ti pungtot ni Nebucadnesar; ngabaliw ti langa ti rupana a maibusor kada Sedrac, Mesac ken Abednego. Imbilinna a rumbeng a mapapudot ti urno iti maminpito a dasas a napududot ngem iti sigud a kapudot daytoy. **20** Kalpasanna, binilinna dagiti sumagmamano a napipigsa a lallaki iti armadana a reppetenda da Sedrac, Mesac, ken Abednego ket itappuakda ida iti gumilgilayab nga urno. **21** Rineppetda ida a sikakawes, sikakagay, nakaturban ken amin nga adda iti bagida ket naitappuakda iti umap-apuy nga horno. **22** Gapu ta nainget a naipatungpal ti bilin ti ari ken napudot unay ti horno, nauram dagiti lallaki a nangitappuak kada Sedrac, Mesac, ken Abednego ket natayda. **23** Nareppet a naitappuak dagitoy tallo a lallaki a ni Sedrac, Mesac, ken Abednego iti gumilgilayab nga urno. **24** Kalpasanna, nasdaaw ket timmakder gumilgilayab nga urno ket nagpukkaw, "Sedrac, Mesac ken Abednego nga adipen ti Kangangatoan a Dios, rumuarkayo! Umaykayo ditoy! Ket rimmuar manipud iti apuy da Sedrac, Mesac ken Abednego. **27** Nakita dagiti naguumong a gobernador ti probinsia, gobernador ti rehion ken dagiti dadduma a gobernador, ken dagiti mammagbagaa ti ari dagitoy a lallaki. Saan a dinangran ti apuy dagiti bagida; saan a nasiraman dagiti buokda; saan a nadadael dagiti pagan-anayda; ken saanda nga agat-asuk. **28** Kinuna ni Nebucadnesar, "Dayawentayo ti Dios da Sedrac, Mesac ken Abednego, a nangibaon iti mensaheronia ken intedna ti mensahena kadagiti adipenna. Nagtalekda kenkuana idi saanda a tinungpal ti bilinko, ken inyawatda dagiti bagida ngem ti agdayaw wenco agpakleb iti siasinoman a dios malaksid iti Diosda. **29** Ngarud, ibilinko a siasinoman a tao, nasiun wenco pagsasao nga agsarita ti maibusor iti Dios da Sedrac, Mesac ken Abednego ket masapul a marangrangkay ken agbalin a gabsuon dagiti rugit dagiti baydaya gapu ta awan iti sabali a dios a makabael a mangisalakan a kas iti daytoy." **30** Kalpasanna, impangton ti ari ti saad da Sedrac, Mesac, ken Abednego iti probinsia ti Babilonia.

4 Inwaragawag ni Ari Nebucadnesar daytoy a bilin kadagiti amin a tattao, nasiun, ken kadagiti pagsasao nga agnananedi iti rawab ti daga: "Adda koma kappia kadakayo. **2** Kasla nasayaat kaniak nga ibaga kadakayo ti maipapan kadagiti pagilasinan ken kadagiti nakaskasdaaw nga inaramid ti Kangangatoan kaniak. **3** Anian a naindaklan dagiti pagilasinanna, ket anian a nagbileg

dagiti nakaskasdaaw nga inaramidna! Ti pagarianna ket agnanayon a pagarin, ken agpaut ti panagturayna manipud iti maysa a henerasion agingga iti sumarsaruno a henerasion." **4** Siak, a ni Nebucadnesar ket agnanaedak a siraragsak iti balayko ket ragragsakek ti kinarang-ay iti palasiok. **5** Ngem pinagbutengnak ti maysa a tagtagaineepko. Bayat a nakaiddaak sadiy, riniribuknak dagiti ladawan a nakitak ken dagiti sirmata iti panunotko. **6** Isu nga imbilinko nga iyegda iti sangoanak dagiti amin a lallaki ti Babilonia nga addaan iti kinasirib tapno mailawlagda kaniak ti kaipapanan ti tagtagaineep. **7** Ket immay dagiti salamangkero, dagiti mangibagbaga a kabaelanda iti makisarita kadagiti natay, dagiti nasirib a lallaki ken dagiti astrologo. Imbagak kadakuada ti tagtagaineep, ngem saanda a maipalawag kaniak ti kaipapanan daytoy. **8** Ngem kamaudiananna, simrek ni Daniel—ti napanaganan iti Beltesazar a kanagnagan ti diosko, ken adda kenkuana ti espiritu dagiti nasantoan a didios. Imbagak kenkuana ti tagtagaineep. **9** "Beltesazar a kangatoan kadagiti salamangkero, ammomk nga adda kenka ti espiritu dagiti nasantoan a didios ket awan iti nakaskasdaaw a narigat unay kenka. Ibagam kaniak ti nakitak iti tagtagaineepko ken ti kayat a sawen daytoy. **10** Dagitoy dagiti nakitak iti panunotko bayat nga agid-iddaak; "Kimmittaak ket adda maysa a kayo iti tengnga ti daga, ket kasta unay iti kangatona. **11** Dimmakkela ti kayo ket nagbalin a natibker. Dimmanon ti tuktokna kadagiti langit, ken makita daytoy kadagiti pungto ti entero a daga. **12** Nalangto dagiti bulongna, adu dagiti bungana, ket taraon daytoy para iti amin. Naglinong dagiti atap nga ayup iti sirokna. ken agnanaed kadagiti sangana dagiti billit iti tangatang. Nangan manipud iti bungana dagiti amin a sibibag a parsua. **13** Nakitak iti panunotko bayat nga agid-iddaak, ket maysa a nasantoan a mensahero ti bimmaba manipud kadagiti langit. **14** Impukkawna ket kinunana, Pukanenyoi ti kayo ket salingsinganyo dagiti sangana, ikkatenyo dagiti bulongna ket iwarayo dagiti bungana. Bay-anyo a pumanaw dagiti ayup iti sirokna ken tumayab nga umadayo dagiti billit manipud kadagiti sangana. **15** Ibativo iti daga ti pungdol a nagkapetan dagiti ramutna, pulipolanyo iti landok ken bronse, iti tengnga dagiti naganus a ruot iti katalalonan. Bay-anyo a mabasa daytoy iti linnaaw manipud kadagiti langit. Bay-anyo a makipagnaed kadagiti ayup ken kadagiti mula iti daga. **16** Bay-anyo nga agbaliv ti panunotko manipud iti panunot ti tao, ket agbalin koma a kasla panunot ti ayup ti panunotna agingga nga aglabas iti pito a tawen. **17** Daytoy a panggeddeng ket babaen iti bilin nga impadamat ti mensahero. Maysa daytoy a panggeddeng nga inaramid dagiti nasantoan tapno maammoan dagiti sibibag nga agturturay ti Kangangatoan kadagiti pagarian dagiti tattao ket iyawatna ida iti siasinoman a tarigagayanna a mangitray kadakuada, uray kadagiti kanunumoan a tattao." **18** Siak, a ni Ari Nebucadnesar, daytoy ti natatagtagaineepko. Ita sika, Beltesazar, ibagam kaniak ti kaipapananna, gapu ta awan kadagiti nasirib a lallaki iti pagariak ti makaibaga kaniak iti kaipapanan daytoy. Ngem kabaelam nga aramid dayta, gapu ta adda kenka ti espiritu dagiti nasantoan a didios." **19** Ket napaulimek iti apagbiit ni Daniel a napanaganan met iti Beltesazar, ken nagdanag isuna. Kinuna ti ari, "Beltesazar, saannaka koma a pagdananen ti tagtagaineep wenco ti kaipapanan daytoy." Insungbat ni Beltesazar, "O apok, para koma kadagiti manggurgura kenka ti tagtagaineep; para koma kadagiti kabusormo ti kaipapanan daytoy. **20** Ti kayo a nakitam—a dimmakkela ken nagbalin a natibker, ken ti tuktokna ket nakadanon kadagiti langit, ken makita agingga kadagiti pungto ti daga—**21** a nalangto dagiti bulongna, ken adu dagiti bungana, tapno kadagityo adda taraon para iti amin, ken aglinong iti sirokna dagiti ayup iti katalalonan, ken agnanaed iti daytoy dagiti billit iti tangatang—**22** daytoy a kayo ket sika, O ari, dimmakkela a natibker. Ad-

adda a bimmilegka ket dumanon ti kinabilegmo kadagit langit, ken dumanon ti turaymo agingga kadagit pungto ti daga. **23** Nakakitaka O ari, iti maysa a nasantao a mensahero a bumabbaba manipud langit, a kunana, "Pukanenyo ti kayo ket dadaelenyo daytoy ngem ibatiyo ti pungdol a nagkaketan dagiti ramutna iti daga, pulipolanyo daytoy iti landok ken brонse, iti tengnga ti naganus a ruot iti kataltalanan. Bay-anyo a mabasa iti linnaaw manipud kadagit langit. Bay-anyo a makipagnaed isuna kadagit atap nga ayup kadagit kataltalanan agingga nga aglabas ti pito a tawen." **24** Kastoy ti kaipapananna O ari. Maysa a bilin daytoy ti Kangangatoan a dimmanon kenka, O apok nga ari. **25** Mapapanawkanto iti ayan dagiti tattao, ket agnaedkanto a kaduam dagiti ayup kadagit kataltalanan. Mangankanto kadagit ruot a kasla iti maysa a baka, ket mabasakanto iti linnaaw manipud kadagit langit, ket aglabasto ti pito a tawen agingga a mabigbigmo nga agturturay ti Kangangatoan kadagit pagarian dagiti tattao ken iyaw-awatna ida iti siasinoman a tarigagayanna. **26** Kas iti naibilin a mabati ti pungdol ti ramut ti kayo, iti kastoy a wagas, maisublinto kenka ti pagariam inton tiempo a maammoam nga agturturay ti langit. **27** Ngarud, O ari, makaay-ayo koma kenka ti balakadko. Isardengmon ti agbasbasol ket aramidem no ania ti umno. Agbabawika kadagit basbasolmo babaen iti panangipakitam iti asi kadagit maparparigat, ket mabalin a mapabayag ti kinarang-aymo." **29** Napasamat amin dagitoy kenni Ari Nebucadnesar kalpasan ti sangapulo ket dua a bulan. Magna isuna iti palasio ti ari iday Babilonia. **30** Kuna ti ari, "Saan kadi a daytoy ti nabileg a Babilonia, nga imbangonko para iti naarian a pagtaengak, para iti dayag ti kinatan-okko?" **31** Kabayatan nga ibagbaga pay laeng ti ari daytoy, maysa a timek ti ngataud iti langit: "Ari Nebucadnesar, naipakaammon kenka a daytoy a pagarian ket saanmon a kukua. **32** Mapapanawkanto manipud iti ayan dagiti tattao, ket makipagtaengkanto kadagit atap nga ayup kadagit kataltalanan. Mangankanto kadagit ruot a kasla iti maysa a baka. Pito a tawen ti aglabas agingga a mabigbigmo a ti Kangangatoan ti agturturay kadagit pagarian dagiti tattao ken iyaw-awatna ida iti siasinoman a tarigagayanna." **33** Naipatungpal a dagus daytoy a bilin a maibusor kenni Nebucadnesar. Napapanaw isuna iti ayan dagiti tattao. Nangan isuna iti ruot a kasla iti maysa baka, ket nabasa ti bagina iti linnaaw manipud kadagit langit. Immatiddog ti buokna a kas kadagit dutdot ti agila, ken nagbalin a kasla kuko dagiti billit dagiti ukuna. **34** Ket iti pagpatinggaan dagiti al-alawd, Siak, a ni Nebucadnesar, intangadro dagiti matak iti langit ket nagsubli kaniak ti kinalimbong ti panunotko. "Dinaydayawko ti Kangangatoan, ket rinaem ken dinayawko ti agbibiaig iti agnanayon. Ta ti panagturayna ket awan patinggana a panagturay, ken agpaut ti pagarianna kadagit amin a henerasion. **35** Imbilangna nga awan serserbi dagiti agnanaed iti daga; ar-aramidenna kadagit armada ti langit ken kadagit agnanaed iti daga aniaman a maikari iti pagayatanna. Awan iti siasinoman a makapasardeng kenkuana wenco mangkarai kenkuana. Awan iti siasinoman a makaibaga kenkuana, 'Apay nga inaramidmo daytoy?'" **36** Iti isu met laeng a tiempo a nagsubli kaniak ti kinalimbong ti panunotko, naisubli kaniak ti kinatan-ok ken kinadayagko para iti dayag ti pagariak. Binirok dagiti mammagbagak ken dagiti ofisialko ti paborko. Naisublik iti tronok, ket ad-adda a bimmilegak. **37** Ita, siak, a ni Nebucadnesar, dayawek, itan-okko, ken raemek ti Ari ti langit, ta nalinteg dagiti amin nga aramidna, ken nalinteg dagiti wagasna. Kabaellanna nga ipababa dagiti magna iti bukodda a kinatangsi.

5 Nangbuangay ni Belsazar nga ari iti dakkel a padaya para iti sangaribu a natakneng a tattaona, ket imminentom isuna iti arak iti sangoananda amin a sangaribu. **2** Kabayatan a ramramanan ni Belsazar ti arak, pinalalana dagiti tasa a naaramid iti baliton

wenco pirak nga innala ni Nebucadnesar nga amana iti templo iday Jerusalem, a paginumanna, dagiti natakneng a tattaona, ken dagiti assawana ken dagiti inkabbalayna. **3** Impan dagiti adipen dagiti baliton a tasa nga innala ni Nebucadnesar iti templo, a balay ti Dios iday Jerusalem. Imminom manipud kadagitoy ti ari, dagiti natakneng a tattaona, ken dagiti assawana ken inkabbalayna. **4** Ininomda ti arak ken dinayawda dagiti didiosenda a naaramid iti baliton ken pirak, bronse, landok, kayo ken bato. **5** Iti dayta a tiempo nagparang dagiti ramay ti ima ti maysa a tao iti sango iti pagsilawan ket nagsurat iti napalitadaan a diding iti palasio ti ari. Makitita ti ari ti paset ti ima bayat nga agsursurat daytoy. **6** Ket nagbaliw ti rupa ti ari ket nagbuteng isuna; saan isuna a matengngel dagiti sakana, ken agkutukotok dagiti tumengna. **7** Impukkaw nga imbilin ti ari a pastrekenda dagiti mangibagbaga a makasaritada dagiti natay, dagiti nasirib a lallaki, ken dagiti astrologo. Kinuna ti ari kadagit nalatak gapu iti kinasiribda iday Babilonia, "Ti siasinoman a makaipalawag iti daytoy a surat ken ti kaipapananna ket makawesanto iti lila ken makuwentasanto iti baliton. Maaddaanto isuna iti turay a kas maikatlo a kangangatoan a mangituray iti pagarian." **8** Ket simrek dagiti amin a tattao ti ari a nalatak gapu iti kinasiribda, ngem saanda a mabasa ti surat wenco mailawlagw iti ari ti kaipapanan daytoy. **9** Ket nagdanag ti kasta unay ni Ari Belsazar ket nagbaliw ti langti rupana. Nariribukan dagiti nalatak a tattaona. **10** Ita, simrek ti reyna nga ina ni Belsazar iti balay a pagrarambakan gapu iti kinuna ti ari ken dagiti natakneng a tattao. Kinuna ti reyna nga ina ni Belsazar, "O Ari, agbiagka iti agnanayon! Saanka koma a mariribukan. Saanno koma nga ipalubos nga agbaliw ti langam. **11** Adda maysa a tao iti pagariam nge addaan iti espiritu dagiti nasantao a didios. Kadagit aldwad ni amam, masarakan kenkuana ti lawag, pannakaawat ken kinasirib a kasla iti sirib dagiti didios. Pinagbalin isuna ni Ari Nebucadnesar, ti amam nga ari, a panguloen dagiti salamangkero, kasta met a panguloen dagiti mangibagbaga a makasaritada dagiti natay, dagiti nasirib a lallaki, ken dagiti astrologo. **12** Adda naisangsangayan a kabaellanna, pannakaammo, pannakaawat, mangipalawag iti kaipapanan dagiti tagtaginep, mangipalawag kadagit burburia ken mangrisut kadagit parikut—masarakan dagitoy a kababalin kenni Daniel, a pinanaganan ti ari iti Beltesazar. Ita paayabam ni Daniel ket ibaganankena ti kayat a sawen ti naisurat." **13** Ket naipan ni Daniel iti sangoanen ti ari. Kinuna ti ari kenkuana, "Sika dayta a Daniel, a maysa kadagit tattao a naipanaw a kas balud ti Juda, nge inruar ti amak nga ari manipud iti Juda. **14** Nangngegko ti maiapapan kenka, nge adda kenka ti espiritu dagiti didios, ken masarakan kenka ti lawag, pannakaawat ken naisangsangayan a kinasirib. **15** Ket ita, naiyeg iti sangoanak dagiti lallaki a nalatak gapu iti kinasiribda ken dagiti mangibagbaga a makasaritada dagiti natay tapno basaenda daytoy a naisurat ken tapno maipakaammo kaniak iti kaipapananna daytoy, ngem saanda a maibaga ti kaipapanan. **16** Nadamagko a kabaellam nga ibaga ti kaipapanan ken risuten dagiti parikut. Ita no kabaellam a basaena ti naksurat ken maibagam kaniak ti kayatna a sawen, makawesanka iti lila ken makuwentasanto iti baliton, ket maaddaankanto iti turay a kas maikatlo a kangangatoan a mangituray iti pagarian." **17** Ket simmungbat ni Daniel ti ari, "O ari, kukuwan lattan dagiti sagutmo, ket itedmo dagiti panggungonan iti sabali a tao. Nupay kasta, basaek ti naksurat para kenka, O ari, ken ibagak kenka ti kayatna a sawen. **18** No maiapapan kenka, O ari, inted ti Kangangatoan a Dios kenni Nebucadnesar nga amam ti pagarian, kinatan-ok, dayaw, ken dayag. **19** Gapu iti kinatan-ok nga inted kenkuana ti Dios, nagpigerger ken nagbuteng kenkuana dagiti amin a tattao, nasiyon ken pagsasao. Pinatayna dagiti kayatna a matay, ket pagtalinadenne a sibibiag dagiti kayatna nga agbiag. Intag-

ayna dagiti kayatna, ken impababana dagiti tinarigagayanna nga ipababa. 20 Ngem idi pimmalangguad ti pusona ken timmangken ti espiritu, nagtignay isuna a sitatangsit, naipababa isuna manipud iti naarian a tronona, ket napukawna ti kinadayagna. 21 Napatalaw isuna manipud iti ayan dagiti tattao, nagsanunot isuna a kasla maysa nga ayup, ken nakipagnaed isuna kadagiti atap nga asno. Nangan isuna iti ruot a kasla iti maysa a baka. Nabasa ti bagina kadagiti linna-aw manipud kadagiti langit agingga a nabibigna nga itururayan ti Kangangatoan a Dios dagiti pagarian dagiti tattao ket isasaadna kadakuada ti siasinoman a kayatna. 22 Sika Belsazar a putotna, saanmo nga impakumbaba ti pusom, nupay ammom amin dagitoy. 23 Nagpasindayagka a maibusor iti Apo ti langit. Manipud iti balayna inyegda kenka dagiti alikamen a nagingnam iti arak, dagiti natakneng a tattaoan, dagiti assawam ken dagiti inkabbalaymo, ket dinaydayawyo dagiti didiosen a naaramid iti pirak ken balitok, bronse, landok, kayo ken bato—dagiti didiosen a saan a makakita, makangngeg, wenco makanamo iti aniaman a banag. Saanno a dinyaw ti Dios a mangtengtenggel iti angesmo babaen iti imana ken makanamo iti amin a wagasco. 24 Ket nangibaon ti Dios iti maysa nga ima manipud iti sangoananna ket naisurat daytoy. 25 Daytoy ti naisurat: MENE, MENE, TEKEL, UPHARSIN. 26 Daytoy ti kayatna a sawen: MENE, ‘habilangen’ ti Dios ti panagpaut ti pagariam ket umadanin nga agpatingga. 27 TEKEL, ‘natimbangkan’ ket nasarakan a nagkurable. 28 PERES, ‘nabingayen’ ti pagariam ket naitead kadagiti taga-Medo ken taga-Persia.” 29 Ket imbilin ni Belsazar, ket kinawesanda ni Daniel iti lila a lupiter. Nakuentasan isuna iti balitok, ket inwaragawig ti ari iti maipanggep kenkuana nga isuna iti maikatlo a kangangatoan a mangitray iti pagarian. 30 Iti dayta a rabii napapatay ni Belsazar nga ari ti Babilonia, 31 ket inawat ni Dario a taga-Medes ti pagarian idi agtawen isuna iti innem a pulo ket dua.

6 Naay-ayo ni Dario a mangdutok iti 120 a gobernador a mangitray iti entero a pagarian. 2 Iti ngatoenda ket adda iti tallo a kangatoan nga administrador, ket ni Daniel ti maysa kadakuada. Nadutokan dagitoy a kangatoan nga administrador tapno mangiwawan kadagiti gobernador ti probinsia, tapno saan a mapukawan ti ari. 3 Adda a mabibigbig ni Daniel ngem kadagiti dadduma a kangatoan nga administrador ken dagiti gobernador ti probinsia gapu ta addaan isuna iti naisangsangayan nga espiritu. Pangpanggepen ti ari nga isaad isuna a mangimaton iti entero a pagarian. 4 Ket nangsapul dagiti dadduma a kangatoan nga administrador ken dagiti gobernador ti probinsia iti biddut iti trabaho nga inaramid ni Daniel para iti pagarian, ngem awan iti masarakanda a kinakillo wenco pagkurangan iti trabahona gapu ta napudno isuna. Awan iti biddut wenco panangbaybay-an a masarakan kenkuana. 5 Ket kinuna dagitoy a lallaki, “Awan ti masapulantayo a rason tapno idarum daytoy a Daniel malaksid no makasaraktayo iti maysa a banag a maibusor kenkuana maipapan iti linteg ti Diosna.” 6 Ket nangiyeg dagitoy nga administrador ken dagiti gobernador iti maysa a panggep iti sangoanano ari. Kinunada kenkuana, “O Ari Dario, agbiagka koma iti agnanayon! 7 Amin dagiti kangatoan nga administrador ti pagarian, dagiti gobernador ti rehion, dagiti gobernador ti probinsia, dagiti mammagbaga, ken dagiti gobernador ket sangsangkamaysada a nagtutungtong ken nangikeddeng a sika nga ari, ket masapul a mangipaulogka iti maysa a linteg ken masapul a maipatungpal daytoy, tapno ti siasinoman nga agdawat iti siasinoman a didiosen wenco tao iti las-ud iti talopulo nga aldaw, malaksid kenka, O ari, masapul a maipurua dayta a tao iti rukib dagiti leon. 8 Ita, O ari, mangipaulogka iti maysa a linteg ket pirmaam ti kasuratan tapno saan a mabaliwan daytoy, kas

mayannurot kadagiti paglintegan dagiti taga-Medo ken taga-Persia, tapno saanen a maibabawi daytoy.” 9 Pinirmaan ngarud ni ari Dario ti kasuratan tapno agbalin a maysa a linteg. 10 Idi naammoon ni Daniel a napirmaan ti kasuratan tapno agbalin a linteg, nagawid isuna (ita, dagiti tawana ket nakalukat iti akinggato a siledna a nakturong iti Jerusalem) ket nagparintumeng isuna, kas iti araramidenna iti mamilto a dasas iti tunggal aldaw, ket nagkararag ken nagyaman iti sangoanen ti Diosna, kas iti sigud nga araramidenna. 11 Ket dagitoy a lallaki a sungsangkamaya a nagganggep iti dakes ket nakitada ni Daniel nga agdawdawat ken agpakakaasi iti tulong manipud iti Dios. 12 Ket napanda iti ari ket nakisaritada kenkuana maipapan iti lintegna: “Saan kadi a nangaramidka iti linteg a ti siasinoman nga agdawat iti siasinoman a dios wenco tao bayat kadagiti sumaruno a tallopulo nga aldaw, malaksid kenka, O ari, ket masapul a maipurua iti rukib dagiti leon?” Simmungbat ti ari, “Naikeddengen dayta a banag kas mayannurot iti paglintegan dagiti taga-Medo ken taga-Pesia; saanen a maibabawi daytoy.” 13 Ket insungbatda iti ari, “Dayta a tao a ni Daniel, maysa kadagiti tattao a naitalaw a kas balud manipud iti Juda, ket saannaka nga ipangpangag, O ari, wenco ti linteg a pinirmaam. Agkarkararag isuna iti Diosna iti mamilto a dasas iti tunggal aldaw.” 14 Idi nangngeg ti ari daytoy, nariribukan unay isuna, ket pinanggepna nga isalakan ni Daniel manipud iti daytoy a linteg. Nagtrabaho isuna agingga iti ililnek iti init tapno padasenna nga isalakan ni Daniel. 15 Ket naguummong dagitoy a lallaki a nagganggep iti dakes a kadauda ti ari ket kinunada kenkuana, “Ammoem, O ari, a daytoy ket paglintegan dagiti taga-Medo ken taga-Persia, nga awan iti linteg wenco annurot nga impaulog ti ari ti mabalin a baliwan.” 16 Ket nanggibilin ti ari, ket inyungedna ni Daniel, ket impurruakda isuna iti rukib dagiti leon. Kinuna ti ari kenni Daniel, “Ispalennaka koma ti Diosmo, nga agtultuloy a pagserserbiam.” 17 Naipan ti maysa a bato iti pagserrekhan ti rukib, ket sinelyoan ti ari daytoy iti bukodna a pangseko a singsing ken iti pangseko a singsing dagiti ofisialesna tapno iti kasta ket awan ti mabaliwan maipapan kenni Daniel. 18 Ket nagawid ti ari iti palasiona ket naggpatpatnag a nagayunar. Awan iti pangiliwila a tokar a naipan iti sangoananna, ket saan a makaturog isuna. 19 Ket iti parbangon bimmangon a dagus ti ari ket napari iti rukib dagiti leon. 20 Bayat nga umas-asideg isuna iti rukib, inawaganna ni Daniel babaen iti timek a napnoan saem. Kinunada kenni Daniel, “Daniel, nga adipen ti sibbiag a Dios, Insalakannka kadi manipud kadagiti leon ti Diosmo nga agtultuloy a pagserserbiam?” 21 Ket kinuna ni Daniel iti ari, “O ari, agbiagka iti agnanayon! 22 Imbaon ti Diosko ti mensaherona ket inserrana dagiti ngiwat dagiti leon, ket saandak a dinangran. Ta nasarakandak nga awan mulitna iti sangoananna ken kasta met iti sangoanam, O ari, ket awan iti inaramidka a pakadangram.” 23 Ket kasta unay ti ragsak ti ari. Imbilinna a rumbeng nga iruarda ni Daniel iti rukib. Isu a naayaon ni Daniel iti rukib. Saan isuna a nadangran, gapu ta nagtalek isuna iti Diosna. 24 Imbilin ti ari, ket inyegda dagiti lallaki a nangpabasol kenni Daniel ket impurruakda ida iti rukib dagiti leon—isuda, dagiti annakda ken dagiti assawada. Sakbay nga agdirossada ti lansad iti rukib, sinikbab ita dagiti leon ket tinuktukkolda dagiti amin a tulutlangda. 25 Ket nagsurat ni ari Dario kadagiti amin a tattao, kadagiti nasion, ken kadagiti pagsasao nga agnaneed iti entero a daga: “Maadda koma ti talna kadakayo. 26 Ibliblinko kadagiti amin a maiturayan ti pagariak nga agpigerger ken agbuteng dagiti tattao iti sangoanen ti Dios ni Daniel, ta sibbiag isuna a Dios ken agbiag iti agnanayon, ket saanto a madadael ti pagarianna; ti pagturayanna ket agingga iti panungpalan. 27 Ikanawana ken ispalennatayo, ket mangar-aramid isuna kadagiti pagilasinan ken pagsidsidaawan iti langit ken iti daga; pinagbalinna a natalged ni

daniel manipud iti pannakabalin dagiti leon." 28 Isu a rimmang-ay ni Daniel kabayatan ti panagturay ni Dario ken kabayatan ti panagturay ni Ciro a taga-Persia.

7 Iti umuna a tawen ni Belsazar nga ari ti Babilonia, nagtagtagainep ni Daniel ken nakakita iti maysa a sirmata kabayatan a nakaidda isuna. Ket insuratna ti nakitana iti tagtagainepna. Insuratna dagiti kangrunaan a pasamak: 2 Impalawag ni Daniel, "Iti sirmatak iti rabii, nakitak dagiti uppat nga angin ti langit ket kibkiburenda ti nalawa a baybay. 3 Rimmerau manipud iti baybay dagiti uppat a dadakkel nga ayup, agduduma ti langa ti tunggal maysa. 4 Kasla leon ti umuna ngem addaan kadagiti payak ti agila. Kabayatan a kitkitaek, naparut dagiti payakna ken naipangato iti rawab ti daga ket nagtakder a kasla tao. Naikkan iti panunot a kasla iti tao. 5 Kalpasanna adda iti maikadua nga ayup, kasla oso, ket nakadumog daytoy; addaan iti tallo a parapag iti naqbaetan dagiti ngipen ken iti ngiwatna. Naibaga iti daytoy, 'Tumakderka ket mangalun-onka iti adu a tattao.' 6 Kalpassan daytoy, kimmittaak manen. Adda iti sabali pay nga ayup, kasla leopardo ti langana. Addaan kadagiti uppat a payak iti bukotna a kasla kadagiti payak ti bilit, ken addaan iti uppat nga ulo. Naikkan iti bileg a mangitray. 7 Kalpasan daytoy nakitak iti tagtagainepko iti rabii ti maikapat nga ayup, nakabutbuteng, nakaam-amak, ken nakapigpigsa unay. Addaan iti dakkel a landok a ngipen; nangalan-on daytoy, nangrumek, ken impayat-payatna dagiti nabati. Naidumduma daytoy manipud kadagiti dadduma nga ayup, ken addaan kadagiti sangapulo a sara. 8 Kabayatan a buyuyaek dagiti sara, kimmittaak ket nakitak ti sabali pay a sara nga agtubtubo iti naqbaetanda, maysa a bassit a sara. Naparut ti tallo kadagiti immun-una a sara. Nakitak iti daytoy a sara dagiti mata a kasla kadagiti mata ti tao ken ngiwat nga agpalpalangguad maipanggep kadagiti naidaklan a banbanag. 9 Bayat a kitkitaek, naisimpa dagiti trono, ket nagtugaw ti Sibibiag iti Agnanayon. Napudaw a kasla niebe ti kawesna, ket kasla puro a de lana ti buokna. Gumgilayab nga apuy ti tronona, ken dagiti pilid daytoy ket dumardarang nga apuy. 10 Agay-ayus nga apuy ti agtaud iti sangoananna; milyon dagiti agserseri kenkuana, ken sangagasut a milyon ti nakatakder iti sangoananna. Nangrugi ti panangukom, ket nalukatan dagiti libro. 11 Intultuloyko ti kimmitta gapu kadagiti napalangguad nga insao ti sara. Agbuyuyaak kabayatan a napapatay ti ayup, ket nadadael ti bagi daytoy, ket naiyawat daytoy tapno mapuoran. 12 Ket dagiti dadduma kadagiti uppat nga ayup, naikkat ti panagturayda, ngem napalubosanda nga agbiag iti ababa a tiempo. 13 Kadagiti sirmatak iti dayta a rabii, nakitak ti maysa nga um-umay a kaduana dagiti ulep ti langit a kasla iti anak ti tao; napan isuna iti Sibibiag iti Agnanayon ket naiddatag iti sangoananna. 14 Naited kenkuana ti bileg a mangitray ken dayag ken naarian a pannakabalin tapno dagiti amin a tattao, dagiti nasion, ken pagsasao ket rumbung nga agserseri kenkuana. Ti bilegna a mangitray ket agnanayon a kinabileg a saan a mapukaw, ket saanto a madadael ti pagarianna. 15 No maipapan kaniak a ni Daniel, agladiting ti espiritu iti kaunggak, ket riniribuknak dagiti sirmata a nakitak iti panunotko. 16 Immasidegak iti maysa kadakuada a nakatakder sadiy ket dinawatko kenkuana nga ipakitana kaniak ti kaipapanan dagitoy a banbanag. 17 Dagitoy a dadakkel nga ayup nga uppat iti bilangda, ket dagiti uppat nga ari a agturyato iti daga. 18 Ngem awatento dagiti nasantoan a tattao ti Kangangatoan iti pagarian, ket tagikuadento iti agnanayon nga awan patinggana." 19 Ket kayatko a maammoan ti ad-adu pay maipapan iti maikapat nga ayup—nайдумдума daytoy manipud kadagiti dadduma ken nakabutbuteng unay gapu iti ngipenna a landok ken dagiti brone a kuko daytoy; nangalan-on, nangrumek, ken impayatna ti nabati. 20 Kayatko a maammoan ti maipapan kadagiti sangapulo a sara nga adda iti ulo daytoy, ken maipapan

kadagiti sabali a sara a nagtubo sakbay a natinnag dagiti tallo a sara. Kayatko a maammoan ti maipapan iti sara nga addaan kadagiti mata ken iti ngiwat a nagpalpalangguad kadagiti naidaklan a banbanag ken kasla nabilbileg ngem kadagiti kadakuada. 21 Bayat a kitkitaek, ginubat daytoy a sara dagiti nasantoan a tattao ket pinarmekna ida. 22 Aingga ngag immay ti Sibibiag iti Agnanayon, ket naited ti hustisia kadagiti nasantoan a tattao ti Kangangatoan. Ket dimtengen ti tiempo a panangawat dagiti nasantoan a tattao iti pagarian. 23 Kastoy ti kinuna dayta a tao, 'No maipapan iti maikapat nga ayup, daytoyo ti maikapat a pagarian iti daga a naidumduma manipud kadagiti dadduma a pagarian. Dadaelenmanto ti entero a daga, ket ipayat ken rumekennto daytoy. 24 Maipapan kadagiti sangapulo a sara, manipud iti daytoy a pagarian ket tumaudti ti sangapulo nga ari, ket addanto pay iti tumaud a sumaruno kadakuada. Naidumduma isuna manipud iti immun-una, parmekkennto dagiti tallo nga ari. 25 Agsaonto isuna iti maibusor iti Kangangatoan ken idadesnanto dagiti nasantoan a tattao ti Kangangatoan a Dios. Padasennanto a sukatan dagiti panagrambak ken ti linteg. Maiyawatto dagitoy a banbanag iti imana iti makatawen, dua a tawen ken kagudua a tawen. 26 Ngem mapasamakto ti panangukom, ket ikkatendanto ti naarian a pannakabalinna tapno mapukaw ken madadael iti kamaudianan. 27 Ti pagarian ken ti nasakupan, ken ti kinabileg dagiti pagarian nga adda iti babaen ti entero a langit, ket maitdedo kadagiti tattao a kukua dagiti nasantoan a tattao ti Kangangatoan. Ti pagarianna ket agnanayon a pagarian, ket agserseri ken agtulhog kenkuana dagiti amin a pagarian.' 28 Ditoy ti naqpattinggan ti banag. No maipapan kaniak a ni Daniel, riniribuknak unay dagiti kapanunot ket nagbaliw ti langa ti rupak. Ngem awan nangjibagbagaa kadagityo a banbanag."

8 Iti maikatlo a tawen a panagturay ni Ari Belsazar, Siak a ni Daniel, ket adda naqparang kaniak a sirmata (kalpasan iti immuna a sirmata a nagparang kaniak). 2 Bayat ti panangkitkitak, nakitak iti sirmata, naga addaak iti nasarikdedkan a siudad ti Susa idiy probinsia ti Elam. Nakitak iti sirmata nga addaak iti abay ti Karayan Urai. 3 Timmagandak ket nakitak iti sangoanak ti maysa a kalakian a karnero nga addaan kadagiti dua a sara, naga agtaktaakder iti abay ti karayan. At-atiddog ti maysa a sara ngem ti sabali a sara, ngem nabunbuntog nga agtubo ti at-atiddog a sara ngem ti ab-ababa ket linumbaanna a dimmakkela daytoy. 4 Nakitak nga agwangwang-it ti kalakian a karnero nga agturonq iti laud, kalpasanna iti amianan, ken kalpasanna iti abagatan; awan ti sabali nga ayup a makaparme kenkuana. Awan kadakuada ti makabael a mangispal iti siasinoman manipud iti pannakabalinna. Inaramidna ti aniaman a kayatna, ket nagbalin isuna a nabileg. 5 Kabayatan a panpanunotek daytoy, nakakitaak iti maysa a bulog a kalding nga um-umay manipud iti laud, iti ngagto ti entero a daga, kasta unay ti pardas ti tarayna, kasla saan nga agdisso dagiti sakana iti daga. Addaan iti dakkel a sara ti kalding iti naqbaetan dagiti matana. 6 Nagturong isuna iti ayan ti kalakian a karnero nga addaan kadagiti dua a sara—nakitak ti karnero nga agtaktaakder iti igid ti karayan—ket nakarungrungset a nagtaray ti kalding nga agturonq iti ayan ti karnero. 7 Nakitak nga umas-asideg ti kalding iti karnero. Makapungtot unay isuna iti karnero, ket sinangdonna ti karnero ket natukkol dagiti dua a sara daytoy. Awan ti kabaelan ti karnero a makiranget kenkuana. Tinumba isuna iti kalding iti daga ket impayatpayatna daytoy. Awan ti siasinoman a makaispal iti karnero manipud iti pannakabalinna. 8 Ket dimmakkela unay ti kalding. Ngem idi pimmigsa isuna, natukkol ti dakkel a sarana, ket iti nakaikkatan ti sarana, nagtubo dagiti uppat a dadakkel a sara a nakaturong kadagiti uppat nga angin dagiti langit. 9 Adda nagtubo a sabali a sara manipud iti maysa kadagityo, bassit idi un-unana, ngem dimmakkela unay iti abagatan, iti daga,

ken idiaj nadayag a daga ti Israel. **10** Dimmakkel unay daytoy a kasla makigubat payen iti armada ti langit. Sumagmamano iti dayta nga armada ken sumagmamano kadagit bituen ket naitappauk iti daga, ket impayatpayatna dagitoy. **11** Bimmileg unay daytoy, kabilbileg pay iti armada ti nadiosan a mangidadaulo. Ti kadawayan a daton a mapuoran ket innalada kenkuana, ken natulawan ti santuarion. **12** Gapu iti panagrebeldel, maitedte ti armada iti sara ti kalding, ket maisardengto ti daton a mapuoran. Itinnagto ti sara ti kinapudno iti daga, ket agballiginto daytoy iti aniaman nga araramidenna. **13** Kalpasanna, nangneggko ti maysa a nasantoan nga agsasao ket sungsungbatan isuna ti sabali a nasantoan. "Kasano kapaut dagitoy a banbanag, daytoy a sirmata maipapan iti daton a mapuoran, ti basol a mangyeg iti pannakadadael, ti pannakaiyawat ti santuario, ken ti panakaipayatpayat ti armada ti langit?" **14** Kinunana kaniak, "Agpaut daytoy iti 2, 300 a rabii ken agsapa. Kalpasan dayta sumayaatto ti santuario." **15** Idi nakitak ti sirmata, siak a ni Daniel ket pinadasko nga awaten daytoy. Ket adda nagtakder iti sangoanak nga aglanglangka a kasla maysa a tao. **16** Nakangneggak iti timek ti tao nga agpukpukkaw iti nagbaetan dagiti teppang ti Karayan Ulai. Kinunana, "Gabriel, tulongam a maawatan daytoy a tao ti sirmata." **17** Isu nga immasideg isuna iti pagtaktaekderak. Idi dimteng isuna, nagbutengak ket nagpaklebak iti daga. Kinunana kaniak, "Anak ti tao, awatem a ti sirmata ket para iti tiempo ti panungpalan." **18** Idi makisasao isuna kaniak, nakaturogak ti narnekan a sipapakleb iti daga. Ket sinagidnak ken pinatakdernak. **19** Kinunana, "Kitaem, ipikitak kenka ti mapasamako iti maud-udi a tiempo ti puntot, gapu ta maseknan ti sirmata iti naikeddeng a tiempo iti panungpalan. **20** Ket maipapan iti nakitam a kalakian a karnero, ti addaan kadagit dua a sara—isuda dagiti ari ti Medes ken Persia. **21** Ti bulog a kalding ket ti ari ti Grecia. Ti dakkel a sara iti nagbaetan dagiti matana ket ti umuna nga ari. **22** Ket maipapan iti sara a natukkol, iti disso a nagtuboan ti sabali nga upp—tumaudto dagiti upp at pagarian manipud iti nasiionna, ngem saan a kabilbileg ti pannakabalinna. **23** Iti maud-udi a tiempo dagitoy a pagarian, inton agpatingga ti kinadakesda, tumaudto ti maysa a nakabutbuteng ti rupana nga ari a nalaing unay. **24** Nabilego ti pannakabalinna—ngem saan a babaen iti bukodna a pannakabalin. Nalawanto ti dadelenna, ket agballiginto isuna iti aniaman nga araramidenna. Dadelennanto dagiti nabileg a tattao, tattao a nasiontoan. **25** Babaen iti kinasikapna rumang-ayto iti panangallilaw iti imana. Tumakderto pay isuna a bumusor iti Ari dagiti ari, ken mapamekto isuna—ngem saan a babaen iti pannakabalin ti tao. **26** Ti sirmata a naibaga maipapan kadagit rabii ken kadagit agsapa ket pudno. Ngem selioam ti sirmata, ta dakdakamatenna daytoy dagiti adu nga aldaw iti masakbayan." **27** Ket siak a ni Daniel, kimmapsut ken nagsakitak iti sumagmamano nga aldaw. Kalpasanna, bimmanganak ket intuloyko ti pakaseknan ti ari. Ngem maikulkulengak gapu iti sirmata, ket awan ti siasinoman a makaawat iti daytoy.

9 Ni Dario ket anak a lalaki ni Ahasuero, a kapututan ti taga-Media. Ni Ahasuero ti ngabalin nga ari iti entero a masakupan dagiti taga-Babilonia. **2** Ita, iti umuna a tawen a panagturay ni Dario, siak a ni Daniel, ket agad-adal kadagit libro a naglaon iti sao ni Yahweh, ti sao nga immay kenni Jeremias a profeta. Naammoak nga adda pito pulo a tawen ajiingga nga agleppas ti pannakalangalang ti Jerusalem. **3** Ket insangok ti rupak iti Apo a Dios, tapno sapulek isuna babaen iti kararag ken kadagit panagdawat, nga addaan iti panagayunar, a nakakawes iti nakersang a lupiter ken naktugaw iti kadapdapuan. **4** Nagkararagak kenni Yahweh a Diosko, ket dimmawatakit iti pammakawan kadagit basbasolmi. Kinunak, "Agpapkakaasiak kenka, O Apo, sika ti naindaklan ken nakaskasdaw a Dios a mangsalsalimetmet iti katulagan ken kinapudno kadagit mangay-

ayat kenka ken mangtungtungpal kadagit bilbilimo. **5** Nagbasolkami kin inaramidmi iti saan a nasayaat. Nagtignaykami a sidadangkes ken nagrebeldekom, simmiasikami manipud kadagit bilin ken lintegmo. **6** Saanmi nga impangang dagiti adipomeno nga isu dagiti profeta a nagsao kadagit arimi babaen iti nagammo, kadagit mangidadaulo kadakami, kadagit kapanuanmi ken kadagit amin a tattao iti daga. **7** Kenka, O Apo, kukuam ti kinalinteg. Nupay kasta, kadakami ita nga aldaw, napnoan iti bain ti rupami—kadagit tattao ti Juda ken kadagit agnanaed idiaj Jerusalem, ken iti entero nga Israel. Karaman dagiti adda iti asideg ken dagiti adda iti adayu kadagit amin a daga a nangiwarasam kadakuada. Daytoy ket gapu iti nakaro a panangliputmi kenka. **8** Kadakami, O Yahweh, napnoan iti bain ti rupami—gapu kadagit arimi, dagiti mangidadaulo kadakami ken dagiti kapanuanmi—gapu ta nagbasolkami kenka. **9** Kukua ti Apo a Diosmi ti kinamanangngasi ken pammakawan, ta nagsukirkami kenkuana. **10** Saankami a nagtulnog iti timek ni Yahweh a Diosmi babaen iti pannagna kadagit lintegna nga intedna kadakami babaen kadagit profeta nga adipenna. **11** Amin nga Israel ket nagsalungasing iti lintegmo ken simmiasida, nagkedkedda nga agtulhog iti timekmo. Ti lunod ken sapata a naisurat iti linteg ni Moises, nga adipen ti Dios, ket naibukbok kadakami ta nagbasolkami kenkuana. **12** Tinungpal ni Yahweh dagiti sao a sinaritana a maibusor kadakami ken maibusor kadagit mangiturturay kadakami, babaen iti panangiyeg kadakami iti nakaro a didigra. Ta iti baba ti entero a langit ket awan ti naaramid nga aniaman a banag a mabalin nga iyaspeng iti naaramid iti Jerusalem. **13** Kas naisurat iti linteg ni Moises, amin dagitoy a didigra ket dimteng kadakami, ngem saankami a nagpapkakaasi kenni Yahweh a Diosmi babaen iti panangtalikidmu kadagit basol ken panangipangge iti kinapudnom. **14** Ngarud, insagana ni Yahweh dagiti didigra ket inyenga daytoy kadakami, ta nalinteg ni Yahweh a Diosmi iti amin nga inaramidna, ngem saankami a nagtulnog iti timekna. **15** Ita, O Apo a Diosmi, inruarmo dagiti tattaom manipud iti daga ti Egjipto babaen iti nabileg nga ima, ket inaramidmo a nalatak ti naganmo, uray kadagitoy nga agdama nga aldaw. Ngem nagbasolkami latta; nakaaramidkami kadagit nadangkes a banbanag. **16** O Apo, gapu iti amin a nalinteg nga araramidmo, mapukaw koma ti unget ken ti puntotmo iti siudadmo a Jerusalem, ti nasiontoan a bantaymo. Gapu kadagit basolmi, ken gapu kadagit basol dagiti kapanuanmi, nagbalin ti Jerusalem ken dagiti tattaom a pagkakatawanan dagiti amin nga adda iti aglawlawmi. **17** Ita, O Diosmi, ipangagmo ti kararag ti adipenmo ken ti panagpapkakaasin; gapu iti naganmo, O Apo, pagraniagem ti rupam iti santuariom a langalang. **18** O Diosko, lukatam dagiti lapayagmo ket denggem; imulagatmo dagiti matam ket kitaem. Nadadaelkami; kitaem ti siudad nga umawawag iti naganmo. Saankami nga agpapkakaasi iti tulongmo gapu iti kinalintegmi, ngem gapu iti naindaklan nga asim. **19** O Apo, denggem! O Apo, mamakawanka! O Apo ipangagmo ket agtignayka! Gapu iti naganmo, saamno nga itantan, O Diosko, ta umawawag iti naganmo ti siudadmo ken dagiti tattaom." **20** Kabayatan nga agsasaoak—agkarkararag ken ipudpudnon ti basolko ken ti basol dagiti tattao nga Israel, ken idatdatag dagiti kiddawko iti sangoanan ni Yahweh a Diosko maigapu iti nasiontoan a bantay ti Dios—**21** kabayatan nga agkarkararagak, ti tao a ni Gabriel a nakitak iti umuna a sirmatak ket timmayab a sipepegges nga umasideg kaniak, iti tiempo ti panagidaton iti rabii. **22** Inlikkannak iti pannakaawat ket kinunana kaniak, "Daniel, immayak ita tapno ikkanka iti saririt ken pannakaawat. **23** Idi mangrugika nga agkiddidaw iti kaasi, naiteden ti bilin ket immayak tapno ibagak kenka ti sungbat, ta maay-ayatka unay. Ngarud, ibilangmo daytoy a sao ken awatem ti palti-ing. **24** Pito pulo ket pito a tawen ti naikeddeng kadagit tattaom ken iti

nasantoan a siudadmo tapno agpatingga ti panagsalungasing ken tapno agpatinggan ti basol, tapno mapakawan ti kinadangkes, tapno maiyeg ti agnanayon a kinalinteg, tapno ipatungpal ti sirmata ken ti padto, ken tapno maikonsagr ti kasasantoan a disso. **25** Ammoen ken awatem a manipud iti pannakaited ti bilin tapno maisubli ken matarimaan ti Jerusalem iti iyu-umay ti napulotan (nga agbalinto a mangidadaulo), addanto iti pito a pito ken innem a pulo ket dua a pito. Matarimaanto ti Jerusalem nga addaan kadagiti kalsada ken kanal, uray pay kadagiti tiempo ti pannakariribuk. **26** Kalpasan ti innem a pulo ket dua a pito a tawen, madadaelto ti napulotan ket awanto ti mabati kenkuana. Ti armada ti umay a mangituryet ket dadelenna ti siudad ken ti nasantoan a disso. Umayo ti paggibusanna babaen iti layus, ket addanto ti gubat agingga iti panungpalan. Naikeddengen ti pannakalangalang. **27** Mangaramidot isuna ti maysa a katulagan iti adu iti maysa a pito. Iti katenggaan iti pito isardengen ti agidaton ken agisagut. Ket manipud iti payak ti kinarimon ket umayo ti maysa a mamagbalin a langalang. Naikeddengen ti naan-anay a panungpalan ken pannakadadael a maibukbok iti nangaramid iti pannakalangalang.”

10 Iti maikatlo a tawen a panagturay ni Ciro nga ari ti Persia, maysa a mensahe ti naipalting kenni Daniel, (a maawagan pay iti Beltesazar) ket pudno daytoy a mensahe. Maipanggep daytoy iti dakkel a gubat. Naawatan ni Daniel ti mensahe idi naaddaan isuna iti pannakaawat iti sirmata. **2** Kadagidiy nga al-aldaw, siak a ni Daniel ket nagladladingit iti las-ud iti tallo a lawas. **3** Saanak a nangnangan iti naiimas a taraon, iti karne, saanak nga immin-inom iti arak, ken saanak a nagsapsapo iti lana agingga a maturpos ti tallo a lawas. **4** Iti maikaduapulo ket uppatt nga aldaw iti umuna a bulan, bayat ti kaaddak iti igid ti dakkel a karayan (nga isu ti Tigris), **5** timmangadak ket nakakitaak iti maysa a tao a nakakawes iti lino, nakabarikes isuna iti barikes a puro a balitok a nagtaud iti Ufaz. **6** Naraniag ti bagina a kasla iti topaz, naraniaq ti rupana a kasla iti kimat, kasla umap-apuy a pagsilawan dagiti matana, kasla napasileng a gambah dagiti takkiag ken sakana, ket kasla ariwawa ti nakaad-adu a tattao ti timekna. **7** Siak laeng a ni Daniel ti nakakita iti sirmata, ta saan a nakita dagiti lallaki a kadduak ti sirmata. Nupay kasta, nagbutengda iti kasta unay, ket nagtarayda a naglemmeng. **8** Isu a siak laeng ti nabati ken nakakita iti daytoy a naisangsangayan a sirmata. Napakapsutannak unay; nakabututeng ti panagbalwi iti naraniag a langak; ket napakapsutannak unay. **9** Ket nangngegko dagiti saona - ket bayat a mangmangegko nga agsasaoda, naawananan iti puot ket natuangak a papakleb iti daga. **10** Maya nga ima ti nangsigid kaniak, ket pinagkutukotna dagiti tumengko ken pinagpigergera dagiti imak. **11** Kinuna ti anghel kaniak, “Daniel, sika a tao a dungdungoen unay ti Dios, awatem dagiti sasao nga ibagbagak kenka, ket tumakderka, ta naibaonak nga umay kenka.” Idi naibagana daytoy a sao kaniak, agpypigergera a timmakder. **12** Ket kinunana kaniak, “Saanka nga agbuteng Daniel. Manipud idi umuna nga aldaw nga inkeddengmo a mang-awat iti sirmata ken agpukumbabaka iti sangoanan ti Diosmo, naipangag dagiti saom, ket immayak gapu kadagiti saom. **13** Linapdannak ti prinsipe iti pagarian ti Persia, ket nagtalinaedak sadiy kadagiti ar-ari ti Persia iti las-ud ti duapulo ket maysa nga aldaw. Ngem immaynak tinulongan ni Miguel, maysa kadagiti kangatoan a prinsipe. **14** Ita, immayak tapno tulonganka a mangawat no ania ti mapasamak kadagiti tattaom iti maudi nga al-aldaw. Ta ti sirmata ket para kadagiti masungad pay laeng nga al-aldaw.” **15** Idi insaona kaniak dagitoy, nagdumogak ken saanak a makasao. **16** Maya a kaas-asping ti tao ti nangsigid kadagiti bibigko, ket inungapko ti ngiwatko ket nagsaoak kenkuana a nakatakder iti sangoanak, “Apok, pinagbutengnak ti sirmata, ket napakapsutanak

unay. **17** Siak ket adipenmo. Kasanoak a makisao iti apok? Ta napakapsutanak unayen ket saanak a makaanges.” **18** Sinagid ken pinapigsanak ti kaas-asping ti tao. **19** Kinunana, “Tao nga ay-ayaten ti Dios, saanka nga agbuteng, Kappia koma ti adda kenka. Bumilegka ita; bumilegka!” Idi nagsao isuna kaniak, pimmigaak ket kinunak, “Agsao koma ti apok, ta pinapigsanak.” **20** Kinunana, “Ammom kadi no apay nga immayak kenka? Agsubiak ita tapno makirangetak a maibusor iti prinsipe ti Persia. Inton rummuarak, umayto ti prinsipe ti Grecia. **21** Ngem ibagak kenka ti nakasurat iti Libro ti Kinapudno - awan ti siasinoman a mangipakpakta a nabilegda malaksid kaniak, malaksid kenni Miguel a prinsipeyo.”

11 “Iti umuna a tawen ti panagturay ni Darius a taga-Media, immayak a mismo tapno tulongak ken salaknibak ni Miguel. **2** Ket ita, adda iti ipaltingko a kinapudno kenka. Addanto ti tallo nga ari a tumaud iti Persia, ket nababkbnangto nga amang ti maikapat ngem kadakuada amin. Inton bimmileg isuna babaen kadagiti kinabkbnangna, allukoyennanto ti amin a bumusor iti pagarian ti Grecia. **3** Tumaudto ti maysa a nabileg nga ari a mangituryet iti dakkel unay a pagarian, ket aramidennto ti amin a kayatha. **4** Inton bumileg isuna, marpuog ken mabingayto ti pagarianna kadagiti uppatt nga angin ti langit. Nupay kasta, saanto a maited daytoy kadagiti bukodna a kapututan, ken saanto a kas iti daytoy ti kabilegna idi iturtureyanna daytoy. Ta maparutto ti pagarianna ket maited kadagiti sabali a saanna a bukod a kapututan. **5** Agbalinto a nabileg ti ari ti Abagatan, ngem agbalinto a nabilbileg ngem isuna ti maysa kadagiti pangulo ti armadana ket iturayannanto ti dakdakkel a pagarian. **6** Kalpasan ti sumagmamano a tawen, inton dumteng ti umno a tiempo, agtulagdanto nga agkaddua. Mapanto ti babai a putot ti ari ti Abagatan iti ari ti Amianan tapno mapasingkedan ti nagtutulaganda. Ngem mapukawnanto ti pannakabalinna, ket mabaybay-anto isuna - isuna ken dagiti nangijpan kenkuana sadiy, ti amana, ken ti nangtulong kenkuana kadagidiy a tiempo. **7** Ngem addanto iti maysa a sanga a tumaud manipud kadagiti ramutna a sumukat kenkuana. Rautennanto ti armada ket serrekenna ti sarikedden ti ari ti Amianan. Makirgetto isuna kadakuada, ket maparmeknanto ida. **8** Ipanawnto dagiti didiosenda agraman dagiti kinitikitinan a ladawan dagiti didiosen ken dagiti alikamenta a naaramid manipud iti pirak ken iti balitok ket ipanna iday Egjpto, ket isardengnanto pay laeng ti panangraraunta iti ari ti Amianan iti sumagmamano a tawen. **9** Rautento ti ari ti Amianan ti pagarian ti ari ti Abagatan, ngem agsanudto isuna iti mismo a dagana. **10** Agsagananto a makigubat dagiti putotna a lallaki ken mangbuangayda iti dakkel nga armada, nga agtultuloyto nga umay ken agluppiasto a kasla layus, lumabas, ken agsubi manen a rumaut nga agturonng iti sarikeddena. **11** Sipupungtotta a rumaut ti ari ti Abagatan ket makirangetto a maibusor iti ari ti Amianan. Mangbuangayto ti ari ti Amianan iti dakkel nga armada, ngem maiyawatto daytoy iti ima ti ari ti Abagatan. **12** Inton makayawan ti armada, agbalinto a napalangguad unay ti ari ti Abagatan, ket mapapatayto dagiti rinibribu kadagiti kabusorna. Ngem saanto nga agbaligii isuna. **13** Mangbuangayto ti ari ti Amianan iti sabali nga armada, a dakdakkel ngem ti immuno. Kalpasan iti sumagmamano a tawen, awan duadua a rumauatto manen ti ari ti Amianan agraman ti dakkel nga armada nga addaan kadagiti adu nga armas. **14** Kadagidiy a tiempo, adunto ti tumaud a bumusor iti ari ti Abagatan. Bumusorto dagiti kararanggasan kadagiti tattaom tapno matungpal ti sirmata, ngem maparmek ken mapapataydanto. **15** Umayo ti ari ti Amianan ket mangigabsuonto iti daga ket sakupenda ti nasarikedden a siudad. Saanto a kabaelan dagiti puersa ti Abagatan ti makiranget, uray dagiti kalalaigan a soldadoda ket awanto ti pigsada a makiranget. **16** Ngem aramidento ti ari ti Amianan ti aniaman a kayatna a

maibusor iti ari ti Abagatan, ket awanto ti makalapped kenkuana; isaadnanto ti mismo a bagina iti napintas a daga nga addaan iti naan-anay a panangdadael iti imana. **17** Mangeddengto ti ari ti Amianan a mapan a kakuyogna ti puersa ti entero a pagarianna, ket makitulagto a makikaddua iti ari ti Abagatan. Itednanto iti ari ti Abagatan ti putotna a babai a kas asawa tapno dadelenna ti pagarian ti Abagatan. Ngem saanto nga agballigi ti panggepna wenco makatulong kenkuana. **18** Kalpasan daytoy, rautento ti ari ti Amianan dagiti adda kadagiti igid ti baybay ken adunto ti tiliwenna kadakuada. Ngem maysa a pangulo ti armada ti manggibusto ti kinatangsita ket ipalak-annnto iti ari ti bukodna a kinatangsit. **19** Kalpasanna, agsublinto isuna kadagiti sarikedekti mísimo a dagana, ngem maparnek ken mapapatayto isuna; saanto a masarakan isuna. **20** Ket addanto iti maysa a tumaud a kasukatna a mangipilitto nga agsingir iti buis tapno maipaay para iti kinadayag ti pagarian. Ngem iti sumagmamano laeng nga aldw, madadaelto isuna, ngem saan a gapu iti unget wenco iti gubatan. **21** Addanto iti sumukat kenkuana a maysa a kagurgura ti tao ken saan a mararea a kas ari; maisaadto isuna nga awan iti makaamo ket iturayannanto ti pagarian babaen iti kinasikap. **22** Dakkel nga armada ti kasla iyanudto ti layus iti sangoananna. Agpadanto a madadael dayta nga armada ken ti mangidadaulo a napasingkedan babaen iti tulag. **23** Manipud iti tiempo a pannakitulag a makikadua kenkuana, agtignayto isuna a siaallilaw; agbalinto isuna a nabileg babaen laeng iti bassit a bilang dagiti tattao. **24** Rautennanto ti kababaknangan a paset iti probinsia a saan a mapapakadaan, ket aramidennto ti saan nga inaramid ti amana wenco dagiti kapuonanna - a pagbibingayanda kadagiti pasurotna ti samsam, ti tinakaw, ken ti kinabaknang. Panggeppnanto ti panangrebra kadagiti sarikedek, ngem iti mabit laeng a tiempo. **25** Tignayennanto ti pannakabalinnna ken ti kinaturendna nga addaan iti dakkel nga armada a bumusor iti ari ti Abagatan. Makigubatto ti ari ti Abagatan nga addaan iti nabileg nga armada, ngem saanto nga agballigi isuna gapu kadagiti amin a dakes a panangsikap a maibusor kenkuana. **26** Uray dagiti makisangsango iti panganan ti ari ket kayatdanto a dadelena isuna. Kasla iyanudto iti layus ti armadana, ket adunto ti mapapatay kadakuada. **27** Agpada dagitoy nga ar-ari, nga addaan iti dakes a gandat kadagiti pusoda a maibusor iti tumunggal maysa, agsangondanto iti maymaysa a lamisaan ket aginnullbodda, ngem saanda a magun-od ti tarigagayda. Ta umay pay laeng ti panungpalan iti naituding a tiempo. **28** Ket agsublinto ti ari ti Amianan iti dagana, nga addaan iti adu a kinabaknang, ngem bumusor ti pusona iti nasantoan a tulag. Aramidennto ti kaykayatna, ket agsublinto isuna iti bukodna a daga. **29** Iti naituding a tiempo, agsublinto isuna a mangsakop manen iti Abagatan. Ngem iti dayta a gundaway, saanto a kasla idam. **30** Ta sumabatto dagiti barko ti Kittim a maibusor kenkuana, ket maupayto isuna ken agsanudto. Makaungetto unay isuna a maibusor iti nasantoan a tulag, ket paborannanto dagiti mangtalikud iti nasantoan a tulag. **31** Umayo ti armadana ket tulawanda ti santuario ken ti sarikedek; ikkatendanto ti kadawayan a daton a mapuoran, ket isaadantto ti makarimon a pakaiapuan iti naan-anay a pannakadadela. **32** Allukoyennanto a sumurot kenkuana dagiti naglabsing iti tulag babaen iti pananglilaw kadakuada, ngem dagiti tattao a makaam-ammo iti Diosda ket ntibiker ken sumupiatdanto kadakuada. **33** Dagiti masisirib kadagiti tattao ket suoandanto dagiti adu a tattao. Ngem iti sumagmamano ngladaw, mapasagdanto babaen iti kampilan ken iti apuy, maibaludda ken matakawto dagiti sanikuada. **34** Inton maparparigatda, makaawatdanto iti bassit a tulong, ket adunto ti makitipon kadakuada ngem saanda nga ar-aramiden ti ibagbagada. **35** Maparigatto dagiti dadduma a masirib tapno maladusan, maguguran ken mapasin-awda agingga

iti panungpalan. Ta umay pay laeng ti naituding a tiempo. **36** Aramidento ti ari ti aniaman a kayatna. Ingato ken itantan-oknanto ti bagina kadagiti amin a diidios, ket agsaonto isuna iti nakaskasdaaw a banbanag a maibusor iti Dios dagiti dios. Agballiginto isuna agingga a ti pungtot ket naan-anay. Ta no ania ti naikdedden ket isu ti maaramid. **37** Saannanto a bigbigen dagiti dios dagiti kapuonanna, ti dios a tinarigagayan dagiti babbai, wenco uray aniaman a dios. Agpannakel ken ibagananto a natantan-ok isuna ngem kadakuada amin. **38** Imbes koma a dagitoy, padayawannanto ketdi ti dios dagiti sarikedek. Padayawannanto ti dios a saan nga am-ammo dagiti kapuonanna babaen iti balitok ken pirak, babaen kadagiti agkakapateg a batbato ken agkakangina a sagsagut. **39** Rautennanto dagiti katitibkeran a sarikedek babaen iti tulong dagiti tattao nglagdayaw iti gangganna a dios. Padayawannanto dagiti siasinoman a mangbigbig kenkuana. Pagbalinennanto ida a mangitiray kadagiti adu a tattao ket bingayennanto ti daga a kas pannakagungonada. **40** Iti tiempo iti panungpalan, rumautto ti ari ti Abagatan. Ti ari ti Amianan ket agdaradarasto a rumaut kenkuana a kasla bagyo nglagdaya a addaan kadagiti karuha ken kumakabali, ken babaen kadagiti adu a barko. Sakupennanto dagiti adu a pagilinan ken lumabasto kadakuada a kasla layus. **41** Rautennanto ti nadayag a daga, ket mapasagto ken mapapatayto dagiti rinribribu ngl Israelita, ngem aduento ti makalibas a taga-Edom ken taga-Moab, ken dagiti nabatbat a tattao iti Ammon manipud iti imana. **42** Dumanuto ti pannakabalinnna kadagiti adu a pagilinan; uray ti daga ti Egjito ket saanto a makalisi. **43** Maaddaanto isuna iti karbengan kadagiti nailemmeng a gameng a balitok ken pirak, ken kadagiti amin a kinabaknang ti Egjito; agserbinto kenkuana dagiti taga-Libya ken dagiti taga-Etiopia. **44** Ngem riribukento isuna dagiti damdamag nglagdaya a addaan iti amianan, ket kastanto unay ti pungtotna a rumaut a kadwana ti armadana tapno dadelena ken mangpatay iti adu a tattao. **45** Bangonennanto dagiti toldana a kas ari ti nagbaeten dagiti baybay, iti napintas a nasantoan a bantay. Ngem matayto isuna, ket awanto ti uray maysa a tumulong kenkuana.”

12 “Iti dayta a tiempo, tumakderto ni Miguel a naindaklan a prinsipe a mangbanbantay kadagiti tattao. Addanto ti tiempo iti riribuk a saan pay a pulos a napasamat manipud idu nangrugi ti aniaman a nasion agingga iti dayta a tiempo. Iti dayta a tiempo, maisalakanto dagiti tattao, tunggal maysa a masarakan ti naganna a naisurat iti libro. **2** Aduento iti agungar kadagiti pimmusay a dimmag, dagiti dadduma ket para iti biag nglagdaya a agnanayon ken dagiti dadduma ket para iti pannakaibabain ken agnanayon a pannakailaksid. **3** Agraniagto dagiti masirib a kasla iti raniag ti tangatang, ket kaslanto kadagiti bituen iti agnanayon nglagdaya a patinggana dagiti mangisuro iti adu iti kinalinteg. **4** Ngem sika, Daniel, serraam dagitoy a sasao; pagtalaideaem a neselio-an ti libro agingga iti panungpalan. Aduento ti agtaray nglagdaya a mapan sadiay, ket manayonanto ti pannakaammo.” **5** Ket siak a ni Daniel, kimmitaak, ket adda pay iti dua a nakatakder. Nagtakder ti maysa iti daytoy nglagdaya a igid ti karayan, ket nagtakder met ti maysa iti bangir nglagdaya a igid ti karayan. **6** Kinuna ti maysa kadakuada iti lalaki a nakakawes iti lino, nglagdaya a adda iti sursurong nglagdaya a igid ti karayan, “Kasano ti kabayag agingga iti panungpalan dagitoy a nakaskasdaaw a pasamat? **7** Nangngegko ti lalaki a nakakawes iti lino nglagdaya a adda iti sursurong nglagdaya a igid ti karayan - ingngatona sadi langit ti makannawan ken makannigid nglagdaya a imana ket nagsapata babaen iti sibibi a tattao iti agnanayon nglagdaya a adda iti sursurong nglagdaya a igid ti karayan, “Kasano ti kabayag agingga iti panungpalan dagitoy a nakaskasdaaw a pasamat? **8** Nangngegko, ngem saanko

a naawatan. Isu a sinaludsodko, "Apok, anianto ti pagbanagan amin dagitoy a banbanag?" **9** Kinunana, "Daniel, mapangkan, ta naserraan ken naselio-an dagiti sasao agingga iti panungpalan. **10** Adunto ti mapasin-aw, madalusan ken maguguran, ngem agtignayto a sidadangkes dagiti nadangkes. Awanto kadagiti nadangkes ti makaawat, ngem maawatanto dagiti masirib. **11** Iti tiempo a maikkat ti inaldaw a daton a mapuoran ken ti pannakaisaad ti makarimon a pakaigapuan iti naan-anay a pannakadadael, addanto 1, 290 nga aldaw. **12** Nagasat ti tao nga aguray agingga iti panagleppas ti 1, 335 nga aldaw. **13** Masapul nga agtalinaedka iti dalanmo agingga iti panungpalan, ket aginanakanto. Agungarkanto iti lugar a naidutok kenka, iti pagpatinggaan dagiti aldaw."

Oseas

1 Daytoy ti sao ni Yahweh a immay kennis Oseas a putot a lalaki ni Beeri iti panawen da Uzzias, Jotam, Ahaz, ken Hezekias nga ar-ari ti Juda, ken ti panawen ni Jeroboam a putot a lalaki ni Joas nga ari ti Israel. **2** Idi damo a nagsao ni Yahweh babaen kennis Oseas, kinunana kenkuana, "Mapanka ket mangasawaka iti maysa a balangkantis. Maaddaanto isuna kadagit annak a bunga iti panagbalangkantisna. Ta agar-aramid ti daga iti kasta unay a panagbalangkantis kabayatan iti panangtallikudda kaniak." **3** Napan ngarud ni Oseas ket inkallaysana ni Gomer a putot a babai ni Diblaim, nagsikog isuna ket impasnganya ti maysa a lalaki. **4** Kinuna ni Yahweh kennis Oseas, "Panaganam isuna iti Jezreel. Ta iti mabit, dusaekto ti balay ni Jehu gapu iti pannakaiparukpok ti dara idiy Jezreel, ket gibusakto ti pagarian iti balay ti Israel. **5** Mapasamakto daytoy iti dayta nga aldaw a dadaelektu ti bai ti Israel iti tanap ti Jezreel." **6** Nagsikog manen ni Gomer ket nangipasngay iti maysa a babai. Ket kinuna ni Yahweh kennis Oseas, "Panaganam isuna iti Lo-ruhama, ta saanakton pulos a maasi iti balay ti Israel, gapu ta saankon ida a pakawanen. **7** Ngem, kaasiakto ti balay ti Juda, ket siakto mismo ti mangisalakan kadakuada, Siak ni Yahweh a Diosda. Saankonto ida nga isalakan babaen iti bai, kampilan, gubat, kabalio, wenco kumakabali." **8** Ket kalpasan a pinusot ni Gomer ni Lo-ruhama, nagsikog isuna ket nangipasngay iti maysa pay a lalaki. **9** Ket kinuna ni Yahweh, "Panaganam isuna iti Lo-ammi, gapu ta saan a dakayo dagiti tattao, ket saan a siak ti Diosyo. **10** Ngem maiyaripto ti bilang dagiti tattao ti Israel kadagit darat iti igid ti baybay, a saan a mabalin a marukod wenco mabilang. Mapasamakto daytoy iti lugar a nakaibagaan daytoy kadakuada, 'Saan a dakayo dagiti tattao,' maibaganto daytoy kadakuada, 'Tattaonakayo ti sibbiag a Dios.' **11** Agtitiponto a sangsangkamaya dagiti tattao ti Juda ken dagiti tattao ti Israel. Mangdutokdanto iti maysa a panguloda, ket sumang-attando manipud iti daga, ta naindaklanto ti aldaw ti Jezreel.

2 Ibagayo kadagit kakabsatyo a lallaki, 'Dagiti tattao!' ken kadagit kakabsatyo a babbai, "Naipakitan kadakayo ti asi." **2** Idarumyo ti inayo, idarumyo, gapu ta saan nga isuna ti asawak, ken saan met a siak ti asawana. Iwaksina koma ti kinabalangkantisna, ken ti pannakikamalalana iti nagbaeten dagiti susona. **3** Ta no saan, labusakto isuna ket ipakitak ti kinalamolamona kas iti aldaw a pannakaipasngayna. Pagbalinekto isuna a kas iti let-ang, kas iti namaga a daga, ket papatakeyko isuna gapu iti pannakawaw. **4** Diakto kaasian dagiti annakna, gapu ta annak ida ti kinabalangkantis. **5** Ta maysa a balangkantis ti inada, ken nagtignay a nakababain ti nangisikog kadakuada. Kinunana, "Sirotekto dagiti kaayan-ayatko, ta ik-ikkandak iti tinapay ken danumuk, dagiti pagan-anayko a de lana ken linen, ti lanak ken inumek." **6** Ngarud, agaladakto kadagitit siit a mangserra iti dalanna. Mangipatakderakto iti pader tapno saanna a masarakan ti dalanna. **7** Surotennanto dagiti kaayan-ayatna, ngem saannanto ida a makamatian. Sapulenna ida ngem saannanto ida a mabirokan. Ket ibagananto, "Agsubliak iti immuna nga asawak, ta nasaysayaan kaniak idi ngem ita." **8** Ta saanna nga ambo a siak ti nangted kenkuana iti bukel, ti baro nga arak ken ti lana, ken nangted kenkuana iti aglapupusan a pirak ken balitok, nga inusarda a maipay kenni Baal. **9** Isu nga alaekto me laeng dagiti bukelna iti tiempo ti panagaapit, ken ti baro nga arakko iti panawenna. Alaekto met laeng dagiti pagan-anayko a de lana ken linen a nausar a mangabonggi iti kinalamolamona. **10** Kalpasanna, labusakto isuna iti sangoanan dagiti kaayan-ayatna, ket awanto ti mangispal kenkuana manipud iti imak. **11** Pagsardengketo pay dagiti

amin a panagrabakna— dagiti padayana, dagiti panagrabakna iti baro a bulan, dagiti Aldaw a Panaginanana, ken amin a naituding a fiesta. **12** "Dadaelektu dagiti kaubasanna ken dagiti kayona nga igos, ti nangibagaanna a, "Dagito dagiti tangdanko nga inted kaniaki dagiti kaayan-ayatko." Pagbalinekto ida a kabakiran, ken kanento dagito ayup iti tay-ak. **13** Dusaekto isuna gapu kadagit aldaw a fiesta dagiti Baal, ida nangpuor isuna iti insenso para kadakuada, ida inarkosanna ti bagina kadagit singsing ken alahasna, ket simmuor isuna kadagit kaayan-ayatna ket linipatnak." Daytoy ti pakaammo ni Yahweh. **14** Isu a magun-odkonto manen isuna. Ipankonto isuna iti let-ang ket agsaoakto a siaalumanay kenkuana. **15** Isublikto kenkuana dagiti kaubasanna, ken ti tanap ti Akor a kas ruangan ti namnama. Sungbatannakto sadiy a kas iti inaramidna ida panawen ti kinaagtutubona, kas kadagit aldaw a rimmuar isuna iti daga ti Egjipto. **16** "Iti daytanto nga aldaw"— daytoy ti pakaammo ni Yahweh—"nga awagannako a, 'Ti asawak,' ket saanakton a pulos nga awagan a, 'Ti Baalko.' **17** Ta ikkatektu dagiti nagan dagiti Baal iti ngiawatna; saanton a pulos a malagip dagiti naganda." **18** "Iti dayta nga aldaw, makitulagakto kadakuada ken kadagit narungset nga ayup iti tay-ak, kasta met kadagit billit iti tangatang, ken kadagit amin nga agkarkarayam iti daga. Ikkatektu ti bai, ti kampilan, ken ti gubat iti daga, ket paiddaenkanto iti kinatalged. **19** Ikarik nga agbalinnakto nga asawam iti agnanayon. Ikarik nga agbalinakto nga asawam iti kinalinteg, iti hustisia, iti kinapudno iti tulag, ken iti asi. **20** Ikarik nga agbalinakto nga asawam iti kinapudno. Ket maam-ammonakto, siak a ni Yahweh. **21** Ket iti dayta nga aldaw, sumungbatakto"—daytoy ti pakaammo ni Yahweh. "Sungbatakto dagiti langit, ket sungbatandanto ti daga. **22** Sungbatanto ti daga ti bukel, ti baro nga arak ken ti lana, ket sungbatandanto ti Jezreel. **23** Imulakto isuna iti daga nga agpaay kaniak, ket kaasiakto ti Lo-ruhama. Ibagakto iti Lo-ammi, 'Dakayo dagiti Ammi-atta,' ket ibagadanto kaniak, 'Sika ti Diosko.'"

3 Kinuna ni Yahweh kaniak, "Mapanka manen, ayatem ti maysa a babai, nga inayat ti asawana, ngem maysa a mannikikammala. Ayatem isuna kas iti panagayatko, siak a ni Yahweh, kadagit tattao ti Israel, uray no nagkamangda kadagit dadduma a dios ken pagayatda dagiti kankenan a naaramid iti pasas." **2** Isu a ginatangko isuna a maipay kaniak iti sangapulo ket lima a pidaso a pirak ken maysa ket kagudua nga omer ti sebada. **3** Kinunk kekuana, "Masapul a makipagbiagka kaniak iti adu nga aldaw. Saankonto a balangkantis wenco kukua ti siasinoman a lalaki. Kastaakto met, addaakto kenka." **4** Ta agbiagto dagiti tattao ti Israel iti adu nga aldaw nga awanan iti ari, prinsipe, sakrifisio, adigi a bato, efod wenco didiosen dagiti bumalay. **5** Kalpasanna, agsublimto dagiti tattao ti Israel ket birokendanto ni Yahweh a Diosda ken ni David nga arida. Ket kadagit kamaudianan nga al-aldaw, umaydanto a sibuteng iti sangoanan ni Yahweh ken iti kinaimbagna.

4 Deggennyo ti sao ni Yahweh, dakayo a tattao ti Israel. Addaan ti pammabasol ni Yahweh kadagit agnanaed iti daga, gapu ta awanen ti napudno kadakayo, ken awanen ti napudno iti tulag, awanen ti pannakaammoyti Dios iti daga. **2** Adda ti panangilunod, panagulbod, pammapatay, panagtakwan, ken pannakikamalala. Sinalungasit dagiti tattao dagiti amin a linteg, ket agsasaruno ti pannakaiparukpok ti dara. **3** Isu nga agmagma iti daga, ket kumakapuy dagiti amin nga agnanaed iti daytoy: dagiti narungset nga ayup iti tay-ak ken dagiti billit iti tangatang; uray pay dagiti ikan iti baybay ket napukawdan. **4** Ngem saanno a palubosan ti siasinoman a mangyeg iti darum; saanno a palubosan a pabasolen ti maysa a tao ti siasinoman. Gapu ta dakayo a papadi ti pabpabasolek. **5** Maitibkolkontu a papadi iti aldaw; Maitibkolkontu met dagiti profeta a

kaduayo iti rabii, ket dadelektu ti inayo. **6** Madaddaetu dagiti tattaok gapu iti kinakurang iti pannakaammo. Gapu ta linaksidyo a papadi ti pannakaammo, laksidendakayontu met a kas papadi kaniak. Gapu ta linipatyo ti lintegko, uray no siak ti Diosyo, lipatektu met dagiti annakyo. **7** No kasano ti panagadu dagiti papadi, adda met ti panagbasolda kaniak. Pagbalinektu a pakaibabainan dagiti dayawda. **8** Agtaraonda iti basol dagiti tattaok; naagumda kadagiti kinadangkesda. **9** Kastanto met laeng kadagiti tattaok a kas kadagiti papadi: dusaepto ida amin gapu kadagiti aramidda; pagsagabaektu ida gapu kadagiti aramidda. **10** Mangandanto ngem saanda a mapnek; agbalangkantsdanto ngem saanda nga umado, gapu ta tinallikkudan ken pinanawandak, siak a ni Yahweh. **11** Ti kinaderrep, arak ken ti baro nga arak ti nangpukaw ti pannakaawatda. **12** Makium-uman dagiti tattaok kadagiti didiosenda a kayo, ket agipadpadto kadakuada dagiti sarukodda. Ta inyawayan ida ti espiritu ti kinaderrep, ket pinanawandak a Diosda. **13** Agidatdatonda kadagiti tapaw dagiti bantay ken agpuoruwa iti insenso iti tapaw dagiti turod, iti sirok dagiti kayo a lugo, alamo, ken terebinto gapu ta nasayaat ti linongda. Isu a nagbalangkantis dagiti annakyo a babbai, ken nakikamalala dagiti manugangyo a babbai. **14** Saankonto a dusaeu dagiti annakyo a babbai inton pilienda ti pannakikamalala, wenco dagiti manugangyo a babbai inton makikamalala. Gapu ta ipaay met dagiti lallaki dagiti bagida kadagiti balangkantis, ken agidatagda met kadagiti daton tapno makaaramidda kadagiti dakes nga aramid a kadua dagiti kulto a balangkantis. Isu a madadaelto dagitoy a tattaok a saan a maaawat. **15** Uray no nakikammalala, O Israel, saan koma nga agbasol ti Juda. Saankayo a mapan idiy Gilgal, dakyao a tattaok; saankayo a sumang-at idiy Bethaven. Ket saankayo nga agikari, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnayanoy." **16** Gapu ta nagtignay a sisusukir ti Israel, kas iti maysa a nasukir a bumalasang a baka. Kasano ngarud ida a maiturong ni Yahweh iti pagaraban a kas kadagiti urban a karnero iti tay-ak? **17** Nakipagmaymaysa ti Efraim kadagiti didiosen; baybay-am isuna. **18** Uray no naibusen dagiti naingel a mainumda, itultuloyda latta ti makikamalala; ayayaten met dagiti pangulona dagiti pakaibabainanda. **19** Balikutento isuna ti angin kadagiti payyakna; ket mababaindanto gapu kadagiti datdatonda.

5 "Denggenyo daytoy a papadi! Ipangagyo a nalaing, balay ti Israel! Dumngegkayo, balay ti ari! Gapu ta um-umayen ti panangukom a maibusor kadakayo amin. Nagbalinkayo a palab-og idiy Mizpa ken iket a naiwayat iti rabawi ti Tabor. **2** Nakulumlo dagiti rebelde iti panagpapatay, ngem tubngarektu ida amin. **3** Ammok ti Efraim, ken saan a nailemmeng kaniak ti Israel. Efraim, nagbalinka itan a kasla maysa a balangkantis; natulawanen ti Israel. **4** Saanto nga ipalubos dagiti aramidda ngem agsulbiida kaniak a Diosda, gapu ta adda kadakuada ti espiritu ti pannakikamalala, ken saandak nga am-ammo, a ni Yahweh. **5** Ti kinatangsit ti Israel ket agsaksi maibusor kenkuana; isu a maitibkolto ti Israel ken Efraim kadagiti biddutda; ken maitibkolto met kadakuada ti Juda. **6** Mapanda agraman dagiti arban ken tarakenda a mangbirok kenni Yahweh, ngem saandanto isuna a masarakan, gapu ta inyadayona ti bagina kadakuada. **7** Saanda a napudno kenni Yahweh gapu ta naaddaanda kadagiti annak a saan a mayannatup ti linteg ti panagkasar. Ita, ikisapo ida dagiti panagrabak ti baro a bulan agraman dagiti talonda. **8** Puyotanyo ti tangguyob idiy Gabaa, ken ti trumpetu idiy Rama. Paguninyo ti ikkis ti gubat idiy Bethaven: 'Surrotendakanto, Benjamin!' **9** Agbalinto a langalang ti Efraim iti aldaw iti pannakadusa. Impakaammok kadagiti tribu ti Israel no ania ti pudno a mapasamak. **10** Dagiti pangulo ti Juda ket maiyarig kadagiti mangiyak-akar iti mohon. Ibuyatkonto ti

pungtotko kadakuada a kas iti danum. **11** Naidadanu ti Efraim; naidadanu isuna iti pannaukom, gapu ta disidido isuna nga agdaydayaw kadagiti didiosen. **12** Isu a maiyarigako iti bassit a tumatayab iti Efraim, ken kas iti buot iti balay ti Juda. **13** Idi nakita ti Efraim ti sakitna, ken nakita ti Juda ti sugatna, ket napan ngarud ti Efraim idiy Asiria, ket nangibaon ti Juda iti mensahero iti naindaklan nga ari. Ngem saannakayo a naagasan a tattao wenco napaimbag ti sugatyo. **14** Isu nga agbalinako a kas iti leon iti Efraim, ken kasla iti urban a leon iti balay ti Juda. Siak, uray siak, rangrangkayektu ket pumanawak; iyadayoko ida, ket awanto ti uray maysa a mangispal kadakuada. **15** Mapanakto ket agsuliaka iti lugarko, agingga a mabigbigda ti biddutda ken sapulenda ti rupak, agingga a sipapasneka a mangbirok kaniak iti panagrigatda."

6 "Umaykayo, agsulbitayo kenni Yahweh. Ta rinangrangkaynatayo, ngem paimbagenyatayo; sinugatannatayo, ngem bedbedannantu dagiti sugattayo. **2** Kalpasan ti dua nga aldaw ket papigsennatayontu; pagungarenatayontu iti maikatlo nga aldaw, ket agbiagtyontu iti sangoananna. **3** Am-ammoentayo ni Yahweh; ikagumaantayo nga am-ammoen ni Yahweh. Ti iyuumayna ket sigurado a kas iti idatadeng ti parbangon; umayto isuna kadatayo a karsa arbis, kas iti tudo iti tiempo ti panagrurusing a mangsibog ti daga." **4** Efraim, ania ti aramidek kadakayo? Juda, ania ti aramidek kadakayo? Maiyarig ti kinapudnoyo iti angep iti agsapa, a kas iti linnaaw a nasapa a mapukaw. **5** Isu a tinupekko ida babaen kadagiti profeta, pinatayko ida babaen kadagiti sasaok. Maiyarig dagiti bilbilinmo iti silaw nga agranrannia. **6** Ta tarigagayak ti kinapudno, saan ket a daton, ken ti ad-adda a pannaka-ammoyo kaniak, a Dios ngem kadagiti daton a mapuoran. **7** Kas kenni Adan, sinalungasingda ti katulagan; saanda a napudno kaniak. **8** Ti Galaad ket siudad dagiti managdakdakes, napnoan kadagiti tugot iti dara. **9** Kas iti panaguray ti bunggoy dagiti agtatakaw iti maysa a tao, kasta met ti bunggoy dagiti papadi ngem agpatayat iti dalan nga agturong idiy Sikem; nagaramidda kadagiti nakababain a krimen. **10** Iti balay ti Israel ket nakakitaak iti makarimon a banag; impaay ti Efraim dagiti bagbagida iti panagdayaw kadagiti didiosen, ket narugitan ti Israel. **11** Kasta met kenka Juda, naitudingan ti panagapit, inton isublik dagiti kinabaknang dagiti tattaok.

7 Tunggal kayatko nga agasan ti Israel, maiparangarang ti basol ti Efraim, kasta met dagiti dakes nga aramid ti Samaria, gapu ta mangal-allilawda; Sumrek ti agtatakaw, ken agsaneb dagiti tulisan iti kalsada. **2** Saanda a maamiris kadagiti pusoda a malaglagipko dagiti amin a dakes nga aramidda. Ita, linikmut ida dagiti aramidda; addada iti sangoanak. **3** Babaen iti kinadakesda, parparagsakenda ti ari, ken babaen ti kinaulbodda, parparagsakenda dagiti opisial. **4** Mannakikamalala amin, maiyarigda iti pugon a pinapudot ti panadero, a nagsardeng a mangparubrub iti apuy manipud ti pannakamasa ti arina agingga nga umalsa daytoy. **5** Iti aldaw iti aritayo, nabartek dagiti opisial babaen iti pudot ti arak. Nakitipon isuna kadagiti manglalais. **6** Ta ti puso a kasla pugon, partuatenda ti panggepda a panangallilaw. Nagpatpathag a bumegbeggang ti pungtotda; mapupuoran a kasla gumilgil-ayab nga apuy iti agsapa. **7** Napudotda amin a kas iti pugon, ket papatayenda dagiti mangiturturay kadakuada. Natay amin dagiti arida; awan kadakuada ti agpatulong kaniak. **8** Nakipulapol ti Efraim kadagiti tattaok, maiyarig ti Efraim iti naingpis a bibingka a saan a naibaliktd. **9** Inibus dagiti ganggannaet ti kinapigsana, ngem saanna nga ammo daytoy. Nagtubo dagiti uban kenkuana, ngem saanna nga ammo daytoy. **10** Agsaksinto a maibusor kenkuana ti kinatangsit ti Israel; nupay kasta, saanda a nagsubli kenni Yahweh a Diosda, wenco saanda a sinapul isuna iti laksid amin dagitoy. **11** Maiyarig ti Efraim iti maysa a kalapati,

nanengneng ken awan pannakaawatna, umaw-agaw iti Egipito, kalpasanna, agtayab nga agturong idiy Asiria. **12** Inton mapanda, isarwagkonto ti iketko kadakuada, itinnagkonto ida a kas kadagit billit iti tangatang. Dusaekto ida iti panagummongda. **13** Asida pay! Gapu ta immadayoda kaniak. Umayen ti pannakadadel kadakuada! Nagsukirda kaniak! Isdalek koma ida, ngem nagsaoda kadagit inuulbos maibusor kaniak. **14** Saanda nga immasug kaniak iti amin a pusoda, ngem agas-asugda kadagit pagiddaanda. Sugatenda dagiti bagida tapno makagun-odda iti trigo ken baro nga arak, ken timmalikodda kaniak. **15** Uray no sinurua ida ken pinapigsak dagiti takkiaga, agpangpanggepda ita iti dakes maibusor kaniak. **16** Nagsubilda, ngem saanda a nagsubli kaniak a Kangangatoan. Maiyarigda iti saan a narukop a bai ti pana. Mapapatayto babaen iti kampilan dagiti opisialda gapu iti kinakuspag dagiti dilada. Agbalinto daytoy a pakalaisanda iti daga ti Egipito.

8 "Puyotanyo ti trumpet a babaen kadagit bibigyo. Umayen ti maysa nga agila iti balyuko, a ni Yahweh. Mapaspasamak daytoy gapu ta sinalungasing dagiti tattao ti katulagak ken nagsukirda iti lintegko. **2** Immasugda kaniak, 'O Diosko, dakami a taga-Israel ket amammokda.' **3** Ngem linaksid ti Israel ti naimbag, ket kamantento isuna dagiti kabusor. **4** Nangisaadda kadagit ari, ngem saan a babaen kaniak. Nangisaadda kadagit prinsipe, ngem saanko nga ammo. Nagaramidda kadagit didiosen para kadakuada babaen kadagit pirak ken balitokda, ngem daytoy laeng ket pakadadelanda." **5** Kuna dagiti profeta, "Imbellengna ti sinan-bakayo, Samaria." Kuna ni Yahweh, "Umap-apuy ti pungtotko kadagitoy a tattao. Kasano pay kabayag nga agtalinaedda a narujit?" **6** Ta naggapu iti Israel daytoy a didiosen; inaramid daytoy ti agkitikitik; saan a Dios daytoy! Maburakto ti sinan-baka ti Samaria. **7** Gapu ta angin ti immula dagiti tattao ket alipupugpug ti apitidea. Awan iti dawa ti sitatakder a trigo; saanto nga agipaay daytoy iti arina. No agbagasdanto man, kenento daytoy dagiti ganggannaet. **8** Naalun-on ti Israel; ita addada kadagit nasiun a kasla maysa a banag nga awan iti serserbina. **9** Ta simmang-atda iti Asiria a kasla atap nga asno nga agmaymaysa. Nangtangdan ti Efraim kadagit agayat para kenkuana. **10** Uray no nangtangdanda kadagit agayat kadakuada kadagit nasiun, ummungek idan ita. Mangrugidanto a madadael gapu iti panangidadanes ti ari dagiti prinsipe. **11** Ta pinaadu ti Efraim dagiti altar a pagidatonan gapu iti basol, ngem nagbalinda ketdi nga altar a pagaramidan kadagit basbasol. **12** Maisuratko ti lintegko para kadakuada iti mamsangapulo a ribu a dasas, ngem ibilangda daytoy a kas iti maysa a banag a karkarna kadakuada. **13** No maipapan kadagit pannakaidataq dagiti datonko, agidatonda iti karne ken kanenda daytoy, ngem Siak, a ni Yahweh saanko nga awaten dagitoy. Ita, lagipekto dagiti kinadakesda ket suaekto dagiti basbasolda. Agsublido idiy Egipito. **14** Nalipatannukan ti Israel, ti Nangpursua kenkuana ken nangipatakder kadagit palasio. Sinarikedkedan ti Juda dagiti adu a siudad, ngem mangiyegakto iti apuy kadagit siudadna; dadelento daytoy dagiti sarikedkedna.

9 Saankayo nga agrag-o, Israel, a kas iti rag-o dagiti dadduma a tattao. Ta nagbalinkayo a saan a napudno, binabay-anyo ti Diosyo. Pagay-ayatyo a bayadan ti tangdan a kasapulan ti balangkantis kadagit pagirikan. **2** Ngem saan ida a mapakan ti pagirikan ken ti pagpespesan ti arak; upayento isuna ti baro nga arak. **3** Saandanto nga agtultuloy nga agnaed iti daga ni Yahweh; ngem ketdi, agsublinto ti Efraim idiy Egipito, ket maysa nga aldaw, mangandanto iti maiparin a taraon idiy Asiria. **4** Awanton ti maibukbokda a daton nga arak kenni Yahweh, ket saandan a makaay-ayo kenkuana. Maiyarigto dagiti datonda iti taraon dagiti agladladingit a nagminatay: matulawanto dagiti amin a mangan iti

daytoy. Ta para laeng kadakuada dagiti taraonda; saanto a maipan iti balay ni Yahweh. **5** Anianto ti aramidenyo iti aldaw ti maysa a naituding a fiesta, iti aldaw ti fiesta para kenni Yahweh? **6** Ta kitaenyo, no itarayanda ti pannakadadel, ummongento ida ti Egipito ket itanemto ida ti Memfis. Dagiti gamengda a pirak—makumotamento dagitoy kadagit sisitian ken mapnonto iti sisit dagiti toldada. **7** Umadanin dagiti aldaw ti pannakadusa; umadanin dagiti aldaw ti panagsagaba. Maamoon koma amin iti Israel dagitoy a banbanag. Ti profeta ket maysa a maag, ken ti napabileg a tao ket agmauyong, gapu iti nadagsen a basolyo ken dakkel a gurayo. **8** Ti profeta a kadau iti Diosko ket isu ti agbanbantay iti Efraim, ngem ti pangsiilo iti billit ket adda iti amin a dalanna, ken ti pananggurada kenkuana ket adda iti balay ti Diosna. **9** Rinugitanda unay dagiti bagbagida a kas kadagit aldaw ti Gabaa. Lagipento ti Dios dagiti kinadakesda ket dusaennanto dagiti basbasolda. **10** Kuna ni Yahweh, "Idi nasarakak ti Israel, kasla agbirbirok kadagit ubas iti let-ang. Kas iti umuna a bunga iti tiempo ti kayo nga igos, nasarakak dagiti ammoya. Ngem napanda idiy Baal Peor, ket impaayda dagiti bagbagida iti dayta a nakababain a didiosen. Nagbalinda a makarimon a kas iti didiosen nga inayatda. **11** No maipapan iti Efraim, tumayabto ti dayagda a kas iti billit. Awanton ti panagspasngay, awanton ti panagsikog ken awanton ti panagnginaw. **12** Uray no napgadakkeda kadagit annak, alaekto ida tapno awan ti mabati kadakuada. Asida pay inton umadayoak kadakuada! **13** Nakitak ti Efraim, a kas iti Tiro, naimula iti tanap ngem ipantu ti Efraim dagiti annakna iti maysa a tao a mangpapatay kadakuada." **14** Itedmo kadakuada, O Yahweh—ania ti itedmo kadakuada? Ikkam ida iti maal-alisan nga aanakan ken kadagit suso nga awan tubbogna. **15** "Gapu kadagit amin a kinadangkesda idiy Gilgal, sadiay a rinugiaak a ginura ida. Gapu kadagit nakadakdakes nga aramidda, papanaweko ida iti balyuko. Saankonton ida nga ayaten; rebelde dagiti amin nga opisialda. **16** Natungro ti Efraim; nagango dagiti ramutda; saanda nga agbunga. Uray no addaanda kadagit annak, papatayekto dagiti ipatpategda nga annak." **17** Laksidente ida ti Diosko gapu ta saanda a nagtulnog kenkuana. Agalla-alladanto kadagit nasiun.

10 Maiyarig ti Israel iti maysa a narukbos a pinuong ti ubas nga agbungbunga. Kas umad-adu ti bungana, ad-adu dagiti altar nga impatakderna. Kas umad-adu ti maapit iti dagana, pinapintasna dagiti nasagradoan nga adigina. **2** Manangallilaw dagiti pusoda; ita masapul a baklayenda dagiti bassol. Rebbaento ni Yahweh dagiti altarda; dadaelennant dagiti nasagradoan nga adigida. **3** Ta ita kunadanto, "Awan iti arimi, ta saankami nga agbuteng kenni Yahweh. Ket ti maysa nga ari—ania ti mabalinna nga aramiden para kadakami?" **4** Agsaoda kadagit ubbwaw a sasao ken makitulagda babaena iti ulbos a panagsapsapata. Isu nga agrusingto ti hustisia a kas iti makasabidong a ruit kadagit naarado a talon. **5** Mabutengto dagiti agnanaed iti Samaria gapu kadagit urbon a sinan-baka ti Bet-Aven. Agladtingito dagiti tattaona kadagitoy, a kas iti inaramid dagiti papadi nga agdaydayaw kadagit didiosen a napikaprag-o kadakuada ken iti dayagda, ngem awandan sadiay. **6** Maipandanto idiy Asiria a kas sagut iti nabileg nga ari. Maibabainto ti Efraim ken mababainto ti Israel gapu iti panangsurotna iti balakad dagiti didiosen. **7** Madadaelto ti ari ti Samaria, a kas iti bassit a pidaso ti kayo a tumtumpaw iti danum. **8** Dagiti altar ti kinadangkes—ti basol ti Israel—ket madadaelto. Agtubonto dagiti nasiit a mula kadagit altarda. Ibaganto dagiti tattao kadagit bantay, "Lingedandakam!" ken kadagit turod, "Gaburandakam!" **9** "Israel, nagbasolka sipud pay kadagit aldaw ti Gabaa; sadiay a nagtalinaedam. Saan kadi a dinanon ti gubat dagiti managdakdakes idiy Gabaa? **10** Inton tarigagayak daytoy, disiplinaakto ida. Agguummongto dagiti nasiun a maibusor kadakuada ket galutanda ida gapu iti adu a basbasolda.

11 Maiyariq ti Efraim iti nasusuroan a bumalasang a baka a pagayayatna iti agirik iti trigo, isu nga ikkakti iti sangol ti napintas a teltelna. Ikkakti iti sangol ti Efraim; agaradonto ti Juda; Guyudento a mismo ti Jacob ti suyod. **12** Agmulakayo iti kinalinteg para kadagit bagbagiyo ket apitenyo dagiti bunga ti kinapudno ti tulagna. Aradoenyo ti saan a naarado a dagayo, ta daytoyen ti tiempo a birokemyo ni Yahweh, agingga nga umay isuna ket pagtuddoenna iti kinalinteg kadakayo. **13** Inyaradoyo ti kinadangkes; nagapitkayo iti saan a nalinteg. Kinnanyo ti bunga ti panangallilaw gapu ta nagtalekkayo kadagit panggepyo ken kadagit adu a soldadoyo. **14** Isu a rumsuanto ti maysa a riribuk ti gubat kadagit tattao, ket madadaelto amin dagiti nasarikedkan a siudadyo. Kaslanto daytoy ti panangdadael ni Salmana iti Bet-Arbel iti aldaw ti gubat, idi narumrumek dagiti inna agraman dagiti annakda. **15** Isu a mapasamakto daytoy kadakayo, Betel, gapu iti nakaro a kinadangkesyo. Apaman a lumawag, matayto ti ari ti Israel."

11 "Idi agtutubo pay laeng ti Israel, inayatko isuna ket inawagak ti anakk manipud iti Egipyo. **2** No ad-adda a maay-ayabanda, ad-adda met nga umad-adayoda. Nagidatonda kadagit Baal ken nagsuorda iti insenso kadagit didiosen. **3** Nupay kasta, siak ti nangisuro iti Efraim a magna. Siak ti nangay-aywan kadakuada, ngem saanda nga ammo nga inay-aywanak ida. **4** Indalanko ida babaen iti asi ken panagayat. Nagbalinak ida a kas iti maysa a tao a nangpalukay iti bosal kadagit sangida ket nagrukobak a nangpankan kadakuada. **5** Saandanto kadi nga agsubli iti daga ti Egipyo? Saandanto kadi nga iturayan ti Asiria gapu ta agkedkeda nga agsubli kaniak? **6** Agtinnago ti kampilan kadagit siuaddda ket dadeelen daytoy ti balunet dagiti ruanganda; dadeelen daytoy ida gapu kadagit bukodda a panggep. **7** Ingkeddeng dagiti tattao a tumallikod kaniak. Uray no umawgda kaniak, siak nga adda idiy ngato, awanto ti mangtulong kadakuada. **8** Kasano a baybay-anika, Efraim? Kasano nga iyawatka, Israel? Kasano a pagbalinenka a kas iti Adma? Kasano a pagbalinenka a kas iti Zeboim? Nagbaliw ti pusok iti kaunggak; simken ti amin nga asik. **9** Saankon nga ipatungpal ti rungsot ti pungtotko; saankon a dadeelen manen ti Efraim. Ta siak ket Dios a saan ket a tao; siak ti Nasantoan kadakayo, ket saanak nga umay a supitungtot. **10** Magnadanto a sumurot kaniak, a ni Yahweh. Agngengerakto a kas iti leon. Pudno nga agngengerakto, ket umayto nga agtigtigerger dagiti tattao manipud iti laud. **11** Umaydanto nga agtigtigerger a kas iti billit manipud idiy Egipyo, kas iti kalapati manipud iti daga ti Asiria. Pagnaedecko ida kadagit pagtaenganda." Daytoy ti pakaammo ni Yahweh. **12** "Linikmutnak ti Efraim iti kinalubod ken ti balay ti Israel iti panangallilaw. Ngem agtaltalinaedto latta ti Juda kaniak, a Dios, ket napudnoda kaniak, a Nasantoan."

12 Mapakpakan ti Efraim iti angin ken sumursurot iti angin ti daya. Agtultuloy a papaauduenna ti kinalubod ken kinaranggas. Makitulagda iti Asiria ken mangipanda kadagit lana iti olibo idiy Egipyo. **2** Adda pay pammabasol ni Yahweh a maibusor iti Juda ken dusaennanto ni Jacob gapu iti inaramidna; singirennanto isuna gapu kadagit aramidna. **3** Iti aanakan, iniggaman ni Jacob ti mukod ti kabsatna, ken iti kinaagtutubona ket nakigubal isuna iti Dios. **4** Nakigubal isuna iti anghel ket nagballigi isuna. Nagsangit ken naggapaasi iti paraburna. Nasarakanna ti Dios idiy Betel; ket sadiay, nakisao ti Dios kenkuana. **5** Daytoy ni Yahweh, ti Dios a Mannakabal-inamin; "Yahweh" ti maiyawag a naganna. **6** Isu nga agsublikayo iti Diosyo. Tungpalenyo ti kinapudno ti tulagna ken ti hustisia, ken agtultuloykayo nga aguray iti Diosyo. **7** Adda dagiti aglaklako iti nakusit a timbangtan kadagit imada; pagayayatda ti agkusit. **8** Kinuna ti Efraim, "Awan duadua a nagbalinakon

a nakabakbaknang; nakasarakak ti kinabaknang. Kadagit amin a trabahok awan ti masarakanda nga aniaman a basol kaniak, aniaman a banag a basol." **9** "Siak ni Yahweh a Diosyo, nga adda kadakayo manipud pay idiy daga ti Egipyo. Pagnaedenkayonto manen kadagit tolda, a kas kadagit aldad ti naituding a fiesta. **10** Nagsaoak met kadagit profeta ket inikkak ida iti adu a sirmata para kadakayo. Inikkankayo kadagit pangngarig babaen kadagit profeta." **11** No adda ti kinadangkes idiy Galaad, sigurado nga awan serserbi dagiti tattao. Idiy Gilgal, agidatonda kadagit bulog a baka; maiyariqo dagiti altarda kadagit gabsuon ti bato iti tengnga dagiti talon. **12** Nagkamang ni Jacob iti daga ti Aram; nagtrabaho ni Israel tapno maaddaan iti asawa; ken nagpastor isuna kadagit arban dagiti karnero tapno maaddaan iti asawa. **13** Inruar ni Yahweh ti Israel manipud idiy Egipyo babaen iti maysa a profeta, ket babaen iti maysa a profeta, inaywananna ida. **14** Sisasaem a pinagpungtut ti Efraim ni Yahweh. Isu nga ibatinto ti Apona kenkuana ti basol ti darana ket pagbayadennanto isuna kadagit nakababain nga aramidna.

13 Idi nagsao ti Efraim, adda iti panagtigerger. Intak-okna ti bagina idiy Israel, ngem nagbasol ti Efraim gapu iti panagdaydayda keni Baal ket natay isuna. **2** Ita, ad-adda pay ti panagbasolda. Nagaramidda kadagit landok nga imahan manipud kadagit pirakda, dagiti didiosen a napintas iti pannakaramidna, amin dagitoy ket aramid dagiti agkitikit. Kuna dagiti tattao kadakuada, 'Dagitoy a lallaki nga agidatdaton ket umag-apegeda kadagit sinan-urban a baka.' **3** Isu a maiyariqdanto kadagit ulep iti agsapa, a kas iti linnaaw a nasapa a mapukaw, kas iti taep a maiyangin manipud iti pagirikan, ken kas iti asuk a rumuar iti simborio. **4** Ngem siak ni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egipyo. Masapul nga awan ti sabali a bigbigenyu a Dios no di siak laeng; masapul a bigbigenyu a malaksid kaniak, awanen ti sabali a mangisalakan. **5** Naam-ammokayo idiy letang, iti daga a kasta unay ti kinamagan. **6** Idi naaddaankayo ti pagpaaraban, ket nabsogkayo; ket idi nabsogkayo, timmangsit ti pusoyo; gapu iti dayta a rason ket nalipatandak. **7** Nagbalinak a kas iti maysa a leon kadakuada; a kas iti maysa a leopardo ket agurayakto iti igid ti dalan. **8** Darupektu ida a kas iti panangdarup ti maysa nga oso a natakawan kadagit annakna. Wakwaketu dagiti barukongda, ket sadiy alun-onekto ida a kas iti maysa a leon—kasla narungsot nga ayup a mangrangrangkay kadakuada. **9** Daytoy ti umadanin a pannakadadaelmo, Israel, gapu ta bimmusorka kaniak, a katulongam. **10** Sadino itan ti ayan ti arim, tapno maisalakannaka kadagit amin a siudadmo? Sadino ti ayan dagiti mangidadaulom, nga imbagam kaniak, 'Ikkannak ti ari ken kadagit prinsipe?' **11** Iti ungetko inikkanka iti maysa nga ari, ngem iti pungtotko, impanawko isuna. **12** Naidulin dagiti kinadakes ti Efraim; naidulin dagiti basbasolna. **13** Dumtentgo kenkuana dagiti ut-ot ti panagpasngay, ngem isuna ket saan a nasirib nga anak, ta inton tiempo a maipasngay, saan isuna a rummuar iti aanakan. **14** Ispilekto kadi ida manipud iti bileg ti lubong dagiti natay? Ispilekto kadi ida manipud iti ipapatay? Patay, sadino ti ayan dagiti didigram? Iyegmo ida ditoy. Lubong dagiti natay, sadino ti ayan ti pagdadelmo? Iyegmo ditoy. Ti kinamanangangaasi ket nailinged manipud kadagit matak." (*Sheol h7585*) **15** Uray no narangrang-ay ti Efraim ngem kadagit kakabsatna, umayti to angin iti daya; agpuyupoyto ti angin ni Yahweh manipud iti letang. Agmaganto ti ubborg ti Efraim, ken matiananto ti bubonna. Samsamento dagiti kabusorna ti pagiduldulinanna kadagit amin a napapateg a banag. **16** Madusanto ti Samaria, ta nagsukir iti Diosna. Matnagdanto babaen iti kampilan; marumrumekto dagiti ubbingda ken maburayrayanto dagiti masikog a babbai.

14 Israel, agsublika kenni Yahweh a Diosmo, ta natnagka gapu kadagiti basbasolmo. 2 Lyebkasyo ti panagbabawiyu kadagiti basbasolyo ket agsublikayo kenni Yahweh. Ibagayu kenkuana, "Pakawanennakami kadagiti amin a basbasolmi ken awatennakami nga addaan ti pabor, tapo maidatomni kenka ti pammadayawmi, dagiti sasao ken dagiti kantami a pagdayaw. 3 Saannakaminto nga isalakan ti Asiria; saankaminto nga agsakay kadagiti kabalio tapno makigubat. Saanminton nga ibaga ti aramid dagiti imami, 'Dakayo dagiti diosmi,' ta sika ti pakasarakan dagiti ulila iti asi." 4 "Paimbagekto ida no agsublika kaniak kalpasan a tinallikodandak; ayatekto ida a siwayawayaya, ta bimmaawen ti pungtotko iti Israel. 5 Maiyariagkto iti linnaaw iti Israel; agsabongto a kas iti lirio ken agramutto a kas iti kayo a sedro iti Libano. 6 Rumangpayanto dagiti sangana; ti kinapintasna ket kaslanto kadagiti kayo ti olibo, ken ti banglona ket kas kadagiti sedro iti Libano. 7 Agsublinto dagiti tattao nga agnaed iti salinongna; lumangtodanto a kas iti trigo ken agsabongda a kas kadagiti pinuong ti ubas. Maiyarigto ti kinalatakna iti arak ti Libano. 8 Ibaganto ti Efraim, 'Ania pay la ti aramidek kadagiti didiosen? Sungbatak ken awyanakto isuna. Maiyariagak iti saleng a kanayon a nalangto dagiti bulbulongna; siak ti pagtataudan dagiti bungayo.' 9 Siasino ti masirib a makaawat kadagitoy a banbanag? Siasino ti makaawat kadagitoy tapno maammoanna dagitoy? Ta nalinteg dagiti wagas ni Yahweh, dagitoy ket suroten dagiti nalinteg, ngem maitibkolto kadagitoy dagiti nasukir.

Joel

1 Daytoy ti sao ni Yahweh nga immay kenni Joel a putot ni Petuel. **2** Denggenyo daytoy, dakayo a panglakayen, ken dumngegkayo, dakayo amin nga agnanaed iti daga. Adda kadin kastoy a napasamak iti panawenyo weno iti panawen dagiti kauponanyo? **3** Ibagayo kadagiti annakyti maipapan iti daytoy, ken ibaganto met dagiti annakyti kadagiti annakda, ken ibaganto met dagiti annakda kadagiti sumaruno a henerasion. **4** Nagsasaruno a pangen ti dudon ti immay nangan kadagiti mula, ti natda ti umuna a pangen dagiti dudon, kinnaan dagiti simmaruno a pangen dagiti dudon. **5** Agriingkayo, dakayo a mammartek, ket agsangitkayo! Aganug-ogkayo, dakayo amin a managinum iti arak, gapu ta naibuskayon kadagiti nasamit nga arak. **6** Ta adda nasion a nangraut iti dagak, nabileg ken saan a mabilang. Dagiti ngipenna ket kas kadagiti ngipen ti leon, ken addaan isuna iti ngipen ti babai a leon. **7** Pinagbalinna ti kaubasak a nakabutbuteng a lugar ken inukkisanna dagiti kayok nga igos. Inukkisanna sana imbelleng dagitoy; pimmuraw dagiti sangada. **8** Agladitingkayo a kas iti maysa a birhen a nagkawes iti nakersang a lupot gapu iti ipapatay ti pakayasawaanna. **9** Naibusen ti daton a bukel ken daton a mainum iti balay ni Yahweh. Nagladingit dagiti papadi nga adipen ni Yahweh. **10** Nadadaelen dagiti taltalon, ket agladladingit ti daga. Ta nadadaelen dagiti bukbukel, natianan ti baro nga arak, ken nabangles ti lana. **11** Agbairinkayo, agayunara a mannalon, ken aganug-ogkayo, dakayo a mangay-aywan iti kaubasan, gapu iti trigo ken sebada. Ta nadadael ti apit kadagiti taltalon. **12** Nalaylay dagiti lanut ken nagango dagiti kayo nga igos, dagiti kayo a granada, kasta met dagiti kayo a palma, ken dagiti kayo a mansanas- nalaylay amin a kayo iti talon. Ta napukawan ti rag-o dagiti kapututan ti sangkataaoan. **13** Agkaweskayo iti nakersang a lupot ket agladitingkayo, dakayo a papadi! Aganug-ogkayo, dakayo nga agserserbi iti altar. Umaykayo, agiddakayo nga agpatpatnag a sikakawes iti nakersang a lupot, dakayo nga adipen ti Diosko. Ta naibusen dagiti daton a bukbukel ken dagiti daton a mainum iti balay ti Diosyo. **14** Mangangaykayo iti nasantoan a panagayuniar, ket mangangaykayo iti nasantoan a gimong. Ummongenyu dagiti panglakayen ken dagiti amin nga agnanaed iti daga iti balay ni Yahweh a Diosyo ket umasugkayo kenni Yahweh. **15** Anian a nakabutbuteng nga aldaw! Ta umadanin ti aldaw ni Yahweh. Iti daytoy nga aldaw, iyepto ti Mannakabalin-amin ti pannakadadael. **16** Saan kadi a napukawan dagiti taraon iti imatangtayo, ken naawanan ti rag-o ken ragsak iti balay ti Diostayo? **17** Nalungtot dagiti bukel kadagiti nakaimulaanda, naibusen ti naggian dagiti sarusa ken narban dagiti kamalig, ta nalaylay dagiti mula. **18** Anian ti panagasug dagiti ayup! Agsagsagaba dagiti arban ti baka gapu ta awan ti pagarabanda. Agsagsagaba met dagiti arban dagiti karnero. **19** O, Yahweh, umas-asugak kenka. Ta inkisap ti apuy dagiti pagpaaraban idiy let-ang, ken inuram ti gil-ayab dagiti amin a kayo kadagiti tayak. **20** Uray pay dagiti ayup iti tay-ak ket agpapkakaasi kenka, ta natianan dagiti waig ken inkisap ti apuy dagiti pagpaaraban idiy let-ang.

2 Pagunienyo ti trumpeta idiy Sion, ken pagunienyo ti tangguyob iti nasantoan a bantayko! Agpigerger koma iti buteng dagiti amin nga agnanaed iti daga, ta umadanin ti aldaw ni Yahweh; pudno nga asidegen daytoy. **2** Daytoy ket aldaw iti kinasipnget ken kinalidem, aldaw a naulep ken naluelem. Kas iti parbangon nga agsaknap kadagiti bantay, sumungsunganen ti dakkel ken nabileg nga armada. Awan pay ti armada a kas iti daytoy, ken awanton ti kastoy, uray kalpasan iti adu a henerasion. **3** Iksikisap ti apuy ti amin a banag iti sangoananna, ken adda gil-ayab iti likudan.

Ti daga ket kas iti minoyungan ti Eden iti sangoananna, ngem iti likudanna ket adda iti nadadael a let-ang. Pudno, awanto ti makalibas iti daytoy. **4** Kasla kabalo ti langa ti armada, ken kasla kumakabalo ti panagtarayda. **5** Kumaradakad ti panaglagtoda a kasla kadagiti karuahe iti tutok dagiti bantay, kasla iti uni ti gumilgiliyay ngapu a mangikiskisap iti garami, kasla iti nabileg nga armada a nakasagana a makigubat. **6** Iti isusungadda, agbuteng dagiti tattao ken pummusyaw dagiti rupuda. **7** Ti panagtarayda ket kasla iti nabileg a mannakigubat; kumalay-atda kadagiti pader a kasla kadagiti soldado; agmarmartsada, aggigiddan ti addangda, ken naurnos dagiti linyada. **8** Awan ti agdidinnuron; agmarmartsa ti tunggal maysa iti dalanna; lumasatda kadagiti sarkikedked ket saan a madadael iti linyada. **9** Sipapardasda a mangraut iti siudad, tumarayda kadagiti pader, kumalay-atda kadagiti babbabal, ket sumrekda kadagiti tawa a kasla kadagiti agtatakaw. **10** Agkintayeg ti daga iti sangoananda, agpigerger dagiti langit, simmpnetpi ti init ken bulan, ken saanen nga agraniag dagiti bituen. **11** Binilin ni Yahweh ti armadana, ta nagadu unay dagiti mannakigubatna ken nabilegda, dagiti agtungtungpal kadagiti bilbilinna. Ta kasta unay a nakabutbuteng ti aldaw ni Yahweh. Siasino ngay koma ti makalasat iti daytoy? **12** Kuna ni Yahweh, "Ngem uray pay ita, agsublikayo kaniak iti amin a pusoyo. Agayunar, agsangit, ken agladitingkayo." **13** Ipakitayo ti sipupuso a panagbabawiyu ken saan laeng nga iti panangray-abyo kadagiti kaweso, ket agsublikayo kenni Yahweh a Diosyo. Ta naasi ken managparabur isuna, saan a nalaka nga agunget ngem ketdi napnoan iti ayat, ken saannatayo koma a kayat a dusena. **14** Siasino ngay koma ti makaammo? No ngay agbaliw ti panggeddenga ket maasian isuna, ken mangted isuna kadagiti bendision, daton a bukbukel ken daton a mainum nga agpaay kenni Yahweh a Diosyo? **15** Pagunienyo ti trumpeta idiy Sion, ken agayunarkayo, ket mangangaykayo iti nasantoan a gimong. **16** Ummongenyu dagiti tattao, mang-angaykayo iti nasantoan a gimong. Ummongenyu dagiti panglakayen, ummongenyu dagiti ubbing, ken dagiti maladaga. Paruarenyo dagiti nobio kadagiti sileda ken paruarenyo dagiti nobia kadagiti siled a pagur-urayanda iti seremonia ti kasar. **17** Agsangit koma dagiti papadi nga agserserbi kenni Yahweh iti nagbaetan ti pagserkam ken ti altar. Kunaenda koma, "O Yahweh, kaasiang dagiti tattao ket saanmo nga ipalubos a maibabang dagiti tattao a maiyang a tawidmo, ket iturayan ita dagiti nasion. Apay nga ibaga dagiti nasion, ayanna ngayen ti Diosda?" **18** Kalpasanna, impakita ni Yahweh ti panangipategna iti dagana ket kinaasianna dagiti tattaoa. **19** Insungbat ni Yahweh kadagiti tattaoa: "Adtoy, ikkankayo kadagiti bukel, baro nga arak, ken lana. Mapnekayonto kadagityo, ken saankonton nga itulok a maibabainkayo kadagiti nasion. **20** Ipanawkonto kadakayo dagiti mangdarup a naggapu iti amianan, ket iturongko ida iti namaga ken langalang a daga. Agturons dagiti akin-sango nga armadada iti baybay iti daya, ken ti akinlikud nga armada iti baybay iti laud. Umalingasawdanto ken sunmgawto dagiti bangsida. Agaramidako kadagiti nakakaskasdaaw a banbanag. **21** Saanka nga agbuteng, daga, agragsak ken agrag-oka, ta nagaramid ni Yahweh kadagiti nakakaskasdaaw a banbanag. **22** Saankayo nga agbuteng, dakayo nga atap nga ay-ayup iti tay-ak, ta agtubonto dagiti ruruot iti pagaraban kadagiti let-ang, agbunganto dagiti kaykayo, ket umadunto ti apit kadagiti igos ken ubas. **23** Agragsakayo, tattao ti Sion, ken agrag-ogkayo kenni Yahweh a Diosyo. Ta pagtuduenntano iti umno a tiempo ket agbayakabak ti tudo para kadakayo, ti tudo iti tiempo ti panagrurusing ken tiempo ti panaggregreg iti bulong a kas idi damo. **24** Mapnonto iti trigo dagiti pagirikan, ken aglipiasto dagiti pagkargaan iti baro nga arak ken lana. **25** "Isublikto kadakayo dagiti mula nga inay-aywanano iti adu a tawen a kinnan dagiti

nagsasaruno a pangen dagiti dudon, ti nabileg nga armadak nga imbaonko kadakayo. **26** Mangankayonto iti adu ket mabsogkayo, ken dayawenyo ti nagan ni Yahweh a Diosyo a nagaramid kadagiti nakaskaskaaw kadakayo. Saankonton nga ibabain dagiti tattaok. **27** Maammoanyonta nga addaak iti Israel, ket Siak ni Yahweh a Diosyo, ken awanen ti sabali. Saankonton nga ibabain dagiti tattaok. **28** Iti mabiit, ibukbukkonto ti Espirituk kadagiti amin a lasag, ket agipadtonto dagiti annakyo a lallaki ken babbai. Agtagtagainepo dagiti panglakayeno, makakitanto iti sirmata dagiti agtutuboyo a lallaki. **29** Kadagidiy nga aldaw, ibukbukkonto met ti Espirituk kadagiti adipen a lallaki ken babbai. **30** Mangipakitaako kadagiti nakaskaskaaw iti langit ken iti daga, dara, apuy ken dagiti adigi nga asuk. **31** Sumipngetto ti init ken lumabbaganto ti bulan a kasla iti dara, sakbay a dumteng ti nakabutbuteng unay nga aldaw ni Yahweh. **32** Iti dayta a tiempo, maisalakanto dagiti amin nga umawag iti nagan ni Yahweh. Ta addanto dagiti makalasat idiy Bantay Sion ken idiy Jerusalem, a kas imbagia ni Yahweh, ket makalasatto dagiti pinili ni Yahweh.

3 Pagammoan, iti dayta met laeng a tiempo, inton isublik idiy Juda ken Jerusalem dagiti naitalaw a tattaao, **2** ummongekto dagiti amin a nasion, ket paapanek ida iti tanap ni Jehosafat. Ukomekto ida sadiy gapu kadagiti tattaok ken iti tawidko nga Israel nga inwarawarasda kadagiti nasion, ken gapu ta biningay-bingayda ti dagak. **3** Pinagbibinnunotanda dagiti tattaok, insukatda dagiti lallaki kadagiti balangkantis, ken naglakoda iti babai a kasukat ti arak tapno makanumda. **4** Ita, apay a kaungtadak, Tiro, Sidon, ken amin a rehion ti Filistia? Balsendak kadi? Urayno balsendak, ipalak-amkonto a dagus kadakayo ti panangibalesyo. **5** Ta innalayo ti pirak ken balitokko, ket impanyo dagiti napapateg a gamengko kadagiti temployo. **6** Inlakoyo dagiti tattaao ti Juda ken Jerusalem kadagiti Griego, tapno maipanawda kadagiti dagada. **7** Ngem kitaenyo, dandanik idan ipanaw kadagiti lugar a nangilakoanyo kadakuada, ket supapakankayonto iti maiparbeng kadakayo. **8** Ilakoko dagiti annakyo a lallaki ken babbai kadagiti ima dagiti tattaao ti Juda. Ilakodanto ida kadagiti taga-Saba, iti adayo a nasion. Ta ni Yahweh ti nagsao iti daytoy. **9** Iwaragawagyo daytoy kadagiti nasion: 'Agsaganakayo a makigubat, ummongeyo dagiti nabileg a lallaki, paasitgenyo ida, pagpuestenyo dagiti amin a mannakigubat. **10** Pitpitenyu dagiti aradoyo tapno agbalin a kamilan ken dagiti kumpayyo tapno agbalin a gayang. Kunaen koma dagiti nakapuy, "Napigsaa." **11** Darasenyo ti umay, dakayo amin a kabangibang a nasion, aguummongkayo.' O Yahweh, paapanem sadiy dagiti nabileg a mannakigubatmo. **12** Agriing koma dagiti naison ket mapanda idiy tanap ni Jehosafat. Ta agtugawako sadiy a mangukom kadagiti amin a kabangibang a naison. **13** Alaenyo dagiti kumpay, ta naluomen ti apit. Umaykayo, pespesenyu dagiti ubas, ta napnon ti pagpespesan ti ubas, agluplupias dagiti pagkargaan, ta kasta unay ti kinadangkesda." **14** Adda iti ariawa, ariawa idiy tanap ti Panangukom. Ta asidegen ti aldaw ni Yahweh iti tanap ti Panangukom. **15** Sumipnget ti init ken bulan, saanen nga agraniag dagiti bituen. **16** Agpukkwato ni Yahweh manipud Sion, ken ipigisananto ti timekna idiy Jerusalem. Agkintayegto ti langit ken daga, ngem agbalinto ni Yahweh a kamang dagiti tattaona, ken sarikedked dagiti tattaao ti Israel. **17** "Ket maammoanyonto a siak ni Yahweh a Diosyo, nga agnanaed idiy Sion, ti nasantoan a bantayko. Kalpasanna, agbalinto a nasantoan ti Jerusalem, ken awanto ti armada a mangparmek manen kenkuana. **18** Iti dayta nga aldaw, agtedtedti ti nasam-it nga arak kadagiti kabanbantayan, agayusto iti gatas kadagiti turturod, agayusto iti danum kadagiti amin a waig ti Juda, ken agtaudto ti burayok iti balay ni Yahweh ket padanumannanto ti tanap ti Acacia. **19** Agbalinto a langalang

ti Egipto, ken agbalinto a disierto ti Edom, gapu iti kinaranggas nga inaramidda kadagiti tattao ti Juda, gapu ta pinapatayda dagiti inosente a tattoo idiy daga dagiti tattoo ti Juda. **20** Ngem agbiagto ti Juda iti agnanayon, ken agbiagto ti Jerusalem iti tunggal henerasiyon. **21** Ibaleskonto ti pannakatayda a saanko pay a naibales," ta agnanaed ni Yahweh idiy Sion.

Amos

1 Dagito dagiti banbanag maipapan iti Israel a naawat ni Amos a maysa kadagiti agpaspastor idiy Tekoa babaen iti paitting. Naawatna dagito a banbanag kadagiti aldaw a ni Uzzias ti ari ti Juda ken kadagiti aldaw a ti ari ti Israel ket ni Jereboam a putot a lalaki ni Joas, dua a tawen sakbay ti ginggined. **2** Kinunana, "Agungor ni Yahweh idiy Sion; ipigsana ti timekna idiy Jerusalem. Agladining dagiti pagpapaaraban dagiti agpaspastor, aglaylay ti tuktok ti Carmel." **3** Kastoy ti kuna ni Yahweh: "Gapu iti tallo a basol ti Damasco, wenne gapu iti uppat, saanko nga ibabawi ti pannusa gapu ta inirikda ti Galaad babaen kadagiti landok a maaramat a pag-irik. **4** Mangidissuorakto iti apuy iti balay ni Hazael ket mapuoranto dagiti sarikedked ti Ben Hadad. **5** Tukkolekto dagiti balunet ti ruangan ti Damasco ken parmeketo ti tao nga agnanaed idiy Biqat Aven kasta met ti tao a mangig-iggem iti setro a nagtaud idiy Beteden; dagiti tattao ti Aram ket maitalawdanto kas balud idiy Kir," kuna ni Yahweh. **6** Kastoy ti kuna ni Yahweh: "Gapu iti tallo a basol ti Gaza, wenne gapu iti uppat, saanko nga ibabawi ti pannusa gapu ta intalawda a kas balud ti maysa a bunggoy ti tattao tapno iyawatda ida iti Edom. **7** Mangidissuorakto iti apuy kadagiti pader ti Gaza ket mapuoranto dagiti sarikedkedna. **8** Dadaelektu ti tao nga agnanaed idiy Asdod ken ti tao a mangig-iggem iti setro a nagtaud idiy Askelon. Ibaw-ingkonto ti imak a maibusor iti Ekrone, ket matayto dagiti nabati a Filisteo," kuna ni Yahweh nga Apo. **9** Kastoy ti kuna ni Yahweh: "Gapu iti tallo a basol ti Tiro, wenne gapu iti uppat, saanko nga ibabawi ti pannusa gapu ta inyawatda ti maysa a bunggoy ti tattao iti Edom ken sinalungasingda ti tulagan ti panagkakabsatda. **10** Mangidissuorakto iti apuy kadagiti pader ti Tiro ket daytoyo ti mangkisap kadagiti sarikedkedna. **11** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Gapu iti tallo a basol ti Edom, wenne gapu iti uppat, saanko nga ibabawi ti pannusa gapu ta kinamatna ti kabsatna babaen iti kampilan ken saan pulos a naasi. Saan a nagsardeng ti ungetra ken awan patingga ti puntotna. **12** Mangidissuorakto iti apuy idiy Teman ket daytoyo ti mangkisap kadagiti palasio ti Bozra." **13** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Gapu iti tallo a basol dagiti tattao ti Amon, wenne gapu iti uppat, saanko nga ibabawi ti pannusa gapu ta binutiakanda dagiti masikog a babbai iti Galaad tapno mapalawada dagiti beddengga. **14** Pasgedakto dagiti pader ti Raba ket mapuoranto dagiti palasio, nga addaan panagpukkaw iti aldaw ti gubat, nga addaan iti bagyo iti aldaw ti alipugpog. **15** Maitalawto a kas balud ti arida ken dagiti opisialesna," kuna ni Yahweh.

2 Kastoy ti kuna ni Yahweh: "Gapu iti tallo a basol ti Moab, wenne gapu iti uppat, saanko nga ibabawi ti pannusa gapu ta pinuoranna dagiti tulang ti ari ti Edom agingga a nagbalin nga apug. **2** Mangidissuorakto iti apuy idiy Moab ket daytoyo ti mangkisap kadagiti sarikedked ti Keriot. Matayto ti Moab iti maysa nga arimbangaw nga adda panagpukkaw ken panaguni iti trumpet. **3** Dadaelektu ti ukom nga adda kenkuana ket patayekto amin dagiti prinsipe a keduana," kuna ni Yahweh. **4** Kastoy ti kuna ni Yahweh: "Gapu iti tallo a basol ti Juda, wenne gapu iti uppat, saanko nga ibabawi ti pannusa gapu ta linaksidda ti linteg ni Yahweh ken saanda a tinungpal dagiti bilinna. Dagiti kinaulbodda ti nangiyaw-awan kadakuada a kas iti dalan a napanan dagiti ammad. **5** Mangidissuorakto iti apuy idiy Juda ket mapuoranto a mamimpinsan dagiti sarikedked ti Jerusalem." **6** Kastoy ti kuna ni Yahweh: "Gapu iti tallo a basol ti Israel, wenne gapu iti uppat, saanko nga ibabawi ti pannusa gapu ta inlakoda ti awan basolna gapu iti pirak ken dagiti agkasapulan gapu iti sangapares a sandalias. **7** Badbaddekanda ti ulo dagiti marigrigat a kas iti pangibaddekk dagiti

tattao iti tapok ti daga; iwalwalinda ti maidaddadan. Kakaiddaen ti ama ken ti putotna a lalaki ti maymaysa a babai ket rugrugitanda ti nasantoan a naganko. **8** Iti abay ti tunggal altar, agid-idada iti rabaw dagiti kawes nga inalada a kas salda, ken iti balay ti Diosas, in-inumenda ti arak dagiti nagmulta. **9** Nupay kasta, dinadaelko ti Amoreo iti sangoananda, a ti tayagna ket kas iti tayag dagiti sedro; napigsas a kas kadagiti lugo. Nupay kasta, dinadaelko ti bungana iti ngato ken dagiti ramutna iti baba. **10** Inruarkayo pay idiy daga ti Egipto ken indaldalankayo idiy let-ang iti uppata pulo a tawen tapno tagikuaenyo ti daga dagiti Amoreo. **11** Nangpataudak kadagiti profeta manipud kadagiti annakyao a lallaki ken kadagiti Nazireo manipud kadagiti agtutuboyo a lallaki. Saan kadi, tattao ti Israel? —daytoy ti pakaammo ni Yahweh." **12** "Ngem inallukoyyo dagiti Nazireo nge uminum iti arak ken binilinyo dagiti profeta a saanda nga agipadid. **13** Kitaenyo, rumekenayonto a kas iti panagrumeuk ti maysa a kariton a napno iti bukbukel iti maysa a tao. **14** Saanto a makalibas ti tao a napardas; ti tao a nabileg, saannanto a manayonan ti kinapigsana; ti tao a nasiglat, saananto a maisalakan ti bagina. **15** Saanto a makatakder ti pumapanan; saanto a makalibas ti tao a napardas nga agtaray; ti tao a nakakabalio ket saananto a maisalakan ti bagina. **16** Uray dagiti katuredan a mannakigubat ket agtarayto a lamolamo iti dayta nga aldaw—daytoy ti pakaammo ni Yahweh."

3 Dakayo a tattao ti Israel, denggenyo daytoy a sao nga imbalikas ni Yahweh maibusor kadakayo, maibusor iti sibubukel a pamilia nga inruarko iti daga ti Egipto, **2** dakayo laeng ti pinilik manipud kadagiti amin a pamilia iti daga. Isu a dusaenayonto gapu iti amin a nagbasolanyo. **3** Agkuyog kadi a magna ti dua a tao no saanda a nagtulag? **4** Agngernger kadi ti leon idiy kabakiran no awan biktimana? Agngernger kadi ti urban a leon idiy rukibna no awan nakemmenga? **5** Matiliw kadi ti billit iti palab-og nga adda iti daga no awan iti appan a naikbal para iti daytoy? Agpangato kadi ti silo manipud iti daga no awan nasiolanna? **6** No aguni ti trumpeta iti maysa a siudad, saan kadi nga agtigerger dagiti tattao? Umay kadi ti didriga iti maysa a siudad no saan nga inyeg ni Yahweh daytoy? **7** Awan duadua a saan nga agtignay ni Yahweh nga Apo no saanna pay nga impakaammo ti panggepna kadagiti adipenna a profeta. **8** Nagngernger ti leon; siasino ti saan nga agbuteng? Nagsao ni Yahweh nga Apo; siasino ti saan a mangipadto? **9** Iwaragawagyo daytoy kadagiti sarikedked idiy Asdod, ken kadagiti sarikedked idiy daga ti Egipto; ibagayo: "Aguummongkayo kadagiti banbantay ti Samaria ket kitaenyo ti dakkela riribok nga adda kenkuana ken ti pannakaidadanans nga adda kenkuana. **10** Gapu ta saanda nga ammo ti agaramid iti nalinteg"—daytoy ti imbaga ni Yahweh—"Agur-urnongda iti kinaranggas ken pannakadadael kadagiti sarikedkedda." **11** Isu a kastoy ti ibagbaga ni Yahweh nga Apo: "Palawlawanto ti kabusor ti daga. Rebbaenanto dagiti sarikedkedmo ken samsamannanto dagiti sarikedkedmo." **12** Kastoy ti kuna ni Yahweh: "Kas iti panangispal ti agpaspastor iti dua laeng a saka wenne maysa a lapayag manipud iti ngiwati iti leon kastanto met iti pannakaispal dagiti Israelita nga agnanaed iti Samaria, ket ti suli laeng iti sofa wenne maysa laeng a pidaso ti ap-ap ti kama ti maisalbarda." **13** Duminggkayo ken agsaksikayo maibusor iti balay ni Jacob —kastoy ti impakaammo ti Apo a Yahweh, ti Dios a mannakabalin amin. **14** "Ta iti aldaw a dusaek ti basbasol ti Israel, dusaekto met dagiti altar ti Betel. Maputedto dagiti sara ti altar ket matngato dagitoy iti daga. **15** Dadaelektu ti balay a pagtataenganda iti panawen iti lam-ek ken ti balayda iti kalgaw. Madadaelko dagiti balay a marfil, ken mapukawto dagiti dadakkel a babbalay," —daytoy ti imbaga ni Yahweh.

4 Denggenyo daytoy a sao, dakayo a baka iti Basan, dakayo nga adda iti bantay ti Samaria, dakayo a mangidaddadaness kadagiti marigrigat, dakayo a mangparparigat kadagiti agkasapulan, dakayo a mangibagbaga kadagiti assawayo a lalaki, "Iyegandakami ti mainum." **2** Nagsapata ni Yahweh nga Apo babaen iti kinasantonan: "Kitaenyo, dumtengto kadakayo dagiti aldaw nga alaendakayto babaen kadagiti kaw-it ken dagiti nabati kadakayo babaen kadagiti banniit. **3** Rumuarkayonto babaen kadagiti rengngat iti pader ti siudad, tunggal maysa kadakayo ket rumuarto kadagitoy ket maitappukkayonto iti Harmon —daytoy ti imbag a ni Yahweh." **4** "Mapankayo idiy Betel ket ipapasyo ti agbasol, mapankayo idiy Gilgal ket paadoenyo dagiti basbasolyo. Iyegyo dagiti datunyo iti tunggal agsapa, dagiti apagkapulloyo iti tunggal maikatlo nga aldaw. **5** Mangidatagkayo iti tinapay a kas sagut a panaygaman; iparammagyo dagiti daton a nagtaud iti nakemyo; ipablaakyoy dagitoy, gapu ta daytoy ti pagragsakanyo, dakayo a tattao ti Israel—daytoy ti imbag a ni Yahweh nga Apo. **6** "Inyegko kadakayo ti panagbisin iti amin a siudadyo ken kinakurang ti tinapay iti amin a lugaryo. Ngem saankayo a nagsubli kaniak —daytoy ti imbag a ni Yahweh." **7** "Saanko pay a pinagtudo idi panawen nga adda pay iti tallo a bulan sakbay iti panagaapit. Pinagtudok iti maysa a siudad, ngem saanko a pinagtudo ti dadduma siudad. Maysa a paset iti daga ti natudoan, ngem ti paset ti daga a saan a natudoan ket nagtikag. **8** Nagakar akar ti dua wenco tallo a siudad iti sabali a siudad tapno uminum, ngem saanda a napnek. Ngem saankayo a nagsubli kaniak —daytoy ti imbag a ni Yahweh." **9** "Pinarigatkayo gapu iti panaglaylay ken buot. Inibus dagiti duodon ti amin a minuyonganyo, dagiti kaubasanyo, dagiti kayoyo nga igos ken dagiti kayoyo nga olibo. Ngem saankayo a nagsubli kaniak —daytoy ti imbag a ni Yahweh." **10** Nangiyejak iti didigra kadakayo a kas iti inaramidko idiy Egipto. Pinatayko dagiti agtitubuyo a lalaki babaen iti kampilan, intalawko dagiti kabaliyo, impaalingsasawko ti buyok iti kampoyo ket dimanun kadagiti agungyo. Ngem saankayo a nagsubli kaniak —daytoy ti imbag a ni Yahweh." **11** "Pinarmekko dagiti siudadyo a kas idi pinarmek ti Dios ti Sodoma ken Gomora. Kayariganyo ti sumsumged a bislak a naikkat iti apoy. Ngem saankayo a nagsubli kaniak —daytoy ti imbag a ni Yahweh." **12** Ngarud, nakabutbuteng ti aramidekto kadakayo, tattao ti Israel; ken gapu ta nakabutbuteng ti aramidekto kadakayo, agsaganakayo a sumango iti Diioso, tattao ti Israel! **13** Kitaenyo, ti nangaramid kadagiti bantay isuna met lang ti nangparsua ti angin, ipapkakaammonna ti kapanunotanna kadagiti tattao, pagbalbalinenna a sipnetoy ti aldaw ken agbadbadek kadagiti nangangato a disso iti daga." Yahweh, Dios a mannakabalin amin ti naganna.

5 Denggenyo daytoy a sao nga idungdung-awko kadakayo, balay ti Israel. **2** Natuangan ti birhen nga Israel; saanto isuna a bumangon; nababay-an isuna iti mismo a dagana; awan iti mangbangon kenkuana. **3** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: "Ti siudad a rimmuan nga addaan iti sangaribo ket sangagasutto laeng ti mabati ken ti rimmuan nga addaan iti sangagasut ket sangapulonto laeng ti mabati iti balay ti Israel." **4** Gapu ta kastoy ti kuna ni Yahweh iti balay ti Israel: "Sapulendak ket agbiagkayo! **5** Saanyo a sapulen ti Betel; wenco sumrek iti Gilgal; saankayo a mapan iti Beerseba. Gapu ta awan duadua a maitalawto a kas balud ti Gilgal, ket agladingitoy ti Betel. **6** Sapulenyoy ni Yahweh ket agbiagkayo, Amangan no sumgiab isuna a kas apuy iti balay ni Jose. Mangibusto daytoy, ket awanto iti mangiddep iti daytoy iti Betel. **7** Pagbalbalinen dagidiay a tattao a nasaem a banag ti hustisia ket ibellbellengda iti daga ti kinalinteg!" **8** Inaramid ti Dios ti Pleyades ken Orion; pagbalbalinennga nga agsapa ti sipnetoy; pagbalbalinenna a rabii ti aldaw ken ay-ayabanna ti danum iti

baybay ket ibuybuyatna iti rabaw ti daga. Yahweh ti naganna! **9** liyegna ti apagdarikmat a pannakadadael kadagiti nabileg tapno dumteng ti pannakadadael kadagiti sarakded. **10** Kabusbusorda ti siasinoman a mangilinleinteg kadakuada sadiy ruangan ti siudad, ken gurguraenda ti siasinoman nga agibagbaga iti pudno. **11** Gapu ta ibaddebaddekyo dagiti marigrigat ken al-alaenyo dagiti trigoda, uray man no naggatakderkayo kadagiti balay a naaramid iti bato, saankayonto nga agnaed sadiy. Nagpipintas ti kaubasanyo ngem saanyonto a mainum ti arak a naggapu kadagitoy. **12** Gapu ta ammok ti kaadu dagiti panagsalungasingyo ken ti kadakkel dagiti basbasolyo—dakayo a mangparparigat ti nalinteg, umawawat iti pasuksok ken mangiwalwalin kadagiti agkasapulan sadiy ruangan ti siudad. **13** Isu nga agulimek ti siasinoman a nanakman iti kasta a tiempo, ta dayta ket tiempo ti kinadakes. **14** Sapulenyoy ti naimbag, saan a ti dakes tapno agbiagkayo. Ket ni Yahweh, ti Dios a mannakabalin amin ket addanto kadakayo a kas kunkunay. **15** Guraenyo ti dakes, ayateno ti naimbag, ipasdekyo ti hustisia idiy ruangan iti siudad. Nalabit a maasianto ni Yahweh, ti Dios a mannakabalin amin, kadagiti nabati a kapututan ni Jose. **16** Ngarud, kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo, ti Dios a mannakabalin amin: "Addanto panagdung-aw iti amin a plasa, ket ibagadanto iti amin a kalsada, 'Asi pay! Asi pay! Ayabandanto dagiti mammalon nga agdung-aw ken dagiti dumudung-aw tapno agdung-aw. **17** Addanto iti panagdung-aw iti amin a kaubasan ta lumabasakto iti tengnayo," kuna ni Yahweh. **18** Kakaasilayo a mangtaritangagay ti aldaw ni Yahweh! Apay a tartaritangagayano ti aldaw ni Yahweh? Sipnetto dayta nga aldaw, saan a lawag. **19** Kas iti tao nga itartarayana ti leon ket adda ti oso a masabatna, wenco simrek iti balay, insadagna ti imana iti diding ket kinagat isuna iti uleg. **20** Saankadi a sipnetto ti aldaw ni Yahweh, saan a lawag? Nalidem ken nasipnetoy? **21** Kagururak ken karurodko dagiti piestayo, saanak a maragragsakan kadagiti napasnek a panaguummmongo. **22** Uray man no idatonyo kaniak dagiti daton a maipuer ken dagiti sagut a bubkukkel, saankonto nga awaten dagitoy, wenco talaiwen dagiti pinalukmegyo nga ayup nga idatagyo kas daton a pannakilangen. **23** Isardengyo ti ariawa dagiti kantayo; saanko a denggen ti uni dagiti arpayo. **24** Palubosanyo ketdi nga agayus ti hustisia a kas iti danum, ken ti kinalinteg a kas iti kankayanon nga agay-ayus a karayan. **25** Inyegandak kadi kadagiti sakripisio ken daton iti let-ang bayat iti uppat a pulo a tawen, balay ti Israel? **26** Itagayonto ni Sakkut a kas ariyo ken ni Kawai an bituen a dioso—dagiti didiosen nga inaramidyo para kadagiti bagbagiyo. **27** Ngarud, italawayonto a kas balud iti labes ti Damasco," kuna ni Yahweh, Dios a mannakabalin amin ti naganna.

6 Asi pay dagiti nanam-ay idiy Sion ken dagiti natalged iti katururodan a pagilinan ti Samaria, dagiti mabigbigbig a lallaki iti kangrunaan kadagiti nasion, a pagpatpatulongan ti balay ti Israel! **2** Ibagbaga dagiti mangidadauloo kadakayo, "Mapankayo idiy Calne ket kitaenyo; manipud sadiy, mapankayo idiy Hamath, ti dakkela siudad; kalpasanna, sumalogkayo idiy Gat a lugar dagiti Filisteo. Nasaysayaat kadi dagidiay ngem ti dua a pagarianyo? Nalawlawwa kadi ti beddengda ngem ti beddengyo? **3** Asi pay dagiti mangitantan iti aldaw ti didigra ken mangpapaasideg iti trono ti kinaranggas. **4** Agid-iddada kadagiti kama a naaramid babaen iti marfil ken agul-uidagda kadagiti sofada. Sidsidaenda ti karne dagiti urban a karnero manipud iti arban ken ti karne dagiti baka a nagappu iti kulungan. **5** Agkankantada iti minamaag a kanta iti tokar ti arpa; agim-imbentoda kadagiti instrumento a kas iti inaramid ni David. **6** Agin-inomda iti arak kadagiti mallukong ken sapsapoanda dagiti bagbagida kadagiti kanginaan a lana, ngem saanda nga agladingitoy ti pannakadadael ni Jose. **7** Isu a maitalawdan a kas

balud a kadua dagiti umuna a maitalaw, ket sumardengton dagiti parambah dagiti agul-uldag. **8** Siak, nga Apo a ni Yahweh, ti nangisapata iti daytoy—daytoy ti imbag a ni Yahweh nga Apo, ti Dios a mannakabalin amin: "Kagurgurak ti kinapalangguad ni Jacob; kagurgurak dagiti sarkedkedna. Ngarud, iyawatkontio ti siudad ken amin nga adda iti daytoy." **9** Ket mapasamakto a no adda iti nabati a sangapulo a tao iti maysa a balay, mataydanto amin. **10** No umay ti kabagian ti maysa tao a mangala kadagiti bangkayda—ti tao a mangpuor kadagiti bangkay kalpasan nga irruarna dagitoy manipud iti balay—no ibagana iti tao nga adda iti uneg ti balay, "Adda kadi kaduam?" Ket no ibaga dayta a tao, "Awan", ket ibagananto, "Aguilimekka, ta masapul a saanta nga ibalikas ti nagan ni Yahweh." **11** Ta kitaenyo, mangtedto ni Yahweh iti bilin, ket marumekto ti dakkel a balay kasta met ti bassit a balay. **12** Makataray kadi dagiti kabalio kadagiti kabatbatoan a deraas? Pagaradoen kadi iti maysa a tao ti baka sadiy? Ngem pinagbalinyo a sabidong ti hustisia ken pinagbalinyo a napait ti bunga ti kinalinteg. **13** Dakayo nga agragragsak gapu ta sinakopyo ti Lodebar, nga ibagbagayo, "Saankadi a pinarmekmi ti Karna'im babaen iti bukodmi a pigs?" **14** "Ngem kitaenyo, mangibangonakto iti maysa a nasion maibusor kadaikayo, balay iti Israel"—daytoy ti imbag a ni Yahweh nga Apo, a Dios a mannakabalin-amin. "Parigatendakayonto manipud iti Lebo Hamat agingga iti waig ti Araba."

7 Kastoy ti impakita ni Yahweh kaniak. Pagammoan, nangpataud isuna iti pinangen a dudon idi mangrugi nga agrusing dagiti mula, ket pagammoan, daytoy ti nabatbat a mula kalpasan a naapiten ti bingay ti ari. **2** Kalpasan nga inibus dagiti dudon dagiti mula iti daga, kinunak, "Apo a Yahweh, pangaasim ta mamakawanka; kasano a makalasat ni Jacob? Ket nagbassit unay isuna." **3** Imbabawi ni Yahweh ti maipapanititi daytoy. "Saanto a mapasamak daytoy," kinunana. **4** Kastoy ti impakita ni Yahweh nga Apo kaniak: Pagammoan, nangyabti Apo a ni Yahweh iti apuy tapno mangukom. Minagaan daytoy ti nalawa ken naueg a danum nga adda iti uneg ti daga ken manguram pay koma iti daga. **5** Ngem kinunak, "Apo a Yahweh, pangaasim ta saanmo nga aramiden dayta; kasano a makalasat ni Jacob? Ket nagbassit unay isuna." **6** Imbabawi ni Yahweh ti maipanggep iti daytoy, "Uray daytoy ket saanto a mapasamak," kinuna ni Yahweh nga Apo. **7** Kastoy ti impakitana kaniak: Pagammoan, nagtakder ti Apo iti abay ti pader, nga adda iggemna a tinnag. **8** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Amos, ania ti makikitam?" Kinunak, "Maysa a tinnag." Ket kinuna ti Apo, "Agikabilako iti tinnag kadagiti tattaok nga Israel. Saankontio ida nga ispalenen. **9** Madadaelto dagiti nangangato a disso ni Isaac, madadaelto dagiti nasontoan a disso ti Israel, ket tumakderako nga addaan iti kampilan maibusor iti balay ni Jeroboam. **10** Kalpasana, nangipatulod ni Amasias a padi ti Betel iti maysa a mensahe kenni Jeroboam nga ari ti Israel: "Nagpanggep ni Amos maibusor kenka iti tengna ti balay ti Israel. Saan a maiburtan ti daga ti amin a saona. **11** Ta kastoy ti imbag a ni Amos: "Matayto ni Jeroboam babaen iti kampilan ken awan duadua a maitalawto a kas balud ti Israel iti lugar nga adayo iti dagana." **12** Kinuna ni Amasias kenni Amos, "Profeta, pumanawka, agsublica idiy daga ti Juda, ket manganka sadiy iti tinapay ken agipadtoka sadiy. **13** Ngem saankna nga agipadto ditoy Betel gapu ta daytoy ket santuario ti ari ken balayna." **14** Ket kinuna ni Amos kenni Amasias, "Saanak a profeta wenne putot iti maysa a profeta. Agpaspastorak iti arban ken agay-aywanak kadagiti kayo a sikamoro. **15** Ngem innalanang ni Yahweh iti panagpaspastorak iti arban ket kinunana kaniak, 'Mapanka agipadto kadagiti tattaok nga Israelita.' **16** Iti denggem ti sao ni Yahweh. Ibagbagam, 'Saanka nga agipadto maibusor iti Israel, ken saanka nga agsao maibusor iti balay ni Isaac.' **17**

Ngarud, kastoy ti kuna ni Yahweh: 'Agbalinto a balangkantis iti siudad ti asawam; matayto dagiti putotmo a babbai ken lallaki babaen iti kampilan; marukod ken mabingay-bingayto ti dagam; mataykanto iti narugit a daga, ken awan duadua a maitalawto a kas balud ti Israel manipud iti dagana.'

8 Daytoy ti impakita ni Yahweh nga Apo kaniak. Pagammoan, adda sangabasket a naluom a prutas! **2** Kinunana, "Ania ti makikitam Amos?" Kinunak, "Sangabasket a naluom a prutas." Ket kinuna ni Yahweh kaniak, "Dimtengen ti panungpalan para kadagiti tattaok nga Israel; saanko ida nga ispalen. **3** Agbalinto a dung-aw dagiti kanta iti templo. Iti dayta nga aldaw"—daytoy ti imbag a ni Yahweh nga Apo—"Adunto dagiti bangkay, ipuruakdanto ida iti tunggal disso a siuulimek!" **4** Denggenyo daytoy, dakayo a mangibadbaddek kadagiti agkasapulan ken mangpappapanaw kadagiti napanglaw iti daga. **5** Kunada, "Kaano a malpas ti luttuad tapno makalakokami manen iti bukukel? Ken kaano a malpas ti Aldaw ti Panaginana tapno makalakokami iti trigo? Kissayanmi ti timbangna ket ilakomi iti nangina, a kas iti panangsaormi babaen kadagiti nakusit a pagtimbangan, **6** tapno mailakomi ti awan serserbin a trigo ket magatangmi ti marigrigat babaen iti pirak, ken magatangmi ti agkasapulan babaen iti sangapares a sandalias." **7** Nagsapata ni Yahweh babaen iti kinamanagpannakkil ni Jacob, "Awan duadua a saankonto a malipatan iti aniaman kadagiti aramidda." **8** Saan kadi nga aggginginedto ti daga gapu iti daytoy, ken agladgingito ti amin nga agnanaed iti daytoy? Ngumatonto amin daytoy a kas iti Karayan ti Nilo, agkintayeg ket lummedto manen a kas iti karayan ti Egipto. **9** "Mapasamakto daytoy iti dayta nga aldaw"—daytoy ti imbag a ni Yahweh nga Apo—"a palinneketo ti init iti tengna ti aldad ken pagbalineko a nasipnet ti daga iti aldaw. **10** Pagbalineko a panagdudung-aw dagiti piestayo ken sangsangti ti amin a kantayo. Pagkawesenkayonto amin iti nakersang a lupot ken makalbonto amin ti tunggal ulo. Pagbalineko dayta nga aldaw a kas iti panangdung-aw para iti kaisainsa nga anak a lalaki ken maysa a nasaem nga aldaw agingga iti kamaudianan. **11** Kitaem, umadanit dagiti aldaw"—daytoy ti imbag a ni Yahweh nga Apo—"inton iyegko ti panagbisin iti daga, saan a panagbisin iti tinapay, wenne pannakawaw iti danum, ngem pannakawaw iti panagdengngeg kadagiti sasao ni Yahweh. **12** Agalla-alladanto manipud iti maysa a baybay a mapan iti sabali a baybay; agtaraydanto manipud iti amianan agingga iti daya a mangsapul ti sao ni Yahweh, ngem saandanto a masarakan daytoy. **13** Iti dayta nga aldaw, matalimudawto dagiti napipintas a birhen ken dagiti babbaro gapu iti pannakawaw. **14** Dagiti agsapsapata iti basol ti Samaria a kunada, 'Iti nagan ti dios ti Dan' ken, 'Iti nagan ti dios ti Beerseba'—matuandanto ket pulos a saandanto a makabangonen."

9 Naktak ti Apo nga agtaktaekder iti abay ti altar, ket kinunana, "Pang-orem ti tuktok dagiti adigi tapno magunggon dagiti pondasion. Burakem dagitoy iti rabaw dagiti uloda ket patayekto dagiti natda kadakuada babaen iti kampilan. Awanto ti makapanaw kadakuada, awanto ti makalibas kadakuada. **2** Uray no agkalida nga umuneg iti sheol, alaento ida ti imak sadiy. Uray no umulida iti langit, ibabakto ida. (**Sheol h7585**) **3** Uray no aglemmengda iti tuktok ti Carmel, birukekto ida ket alaek ida. Uray no aglemmengda iti imatangko iti lansad ti baybay, bilinekto ti uleg sadiy ket kagatennant ida. **4** Uray no maitalawdanto a kas balud, nga adda dagiti kabusorda iti sangoananda, bilinekto ti kampilan sadiy ket patayennant ida. Imatmatkonto dagiti matak kadakuada para iti pagdaksan saan a pagsayaatan." **5** Ti Apo a Yahweh a mannakabalin amin, sagidenna ti daga ket marunaw daytoy; agladgingit ti amin nga agnanaed iti daytoy; ngumatonto ti amin a kas iti Karayan ken

lumnedto manen a kas ti Karayan ti Egipto. **6** Isuna ti nangaramid kadagiti siledna idaiy langit, ti nangipasdek ti tangatangna iti ngatoen ti daga. Aw-awaganna ti danum iti baybay, ket ibuybuyatna dagitoy iti rabaw ti daga, Yahweh ti naganna. **7** "Saankayo kadi a kas kadagiti tattao ti Etiopia kaniak, tattao ti Israel?"—daytoy ti imbaga ni Yahweh. Saan kadi nga inruarko ti Israel manipud iti daga ti Egipto, dagiti Filisteo manipud iti Creta, ken dagiti taga-Arani manipud iti Kir? **8** Kitaenyo, kitkitaen ti Apo a Yahweh ti managbasol a pagarian, ket dadaelektu daytoy iti rabaw ti daga, ngem saankonto a dadaelen amin ti balay ni Jacob —daytoy ti imbaga ni Yahweh." **9** "Kitaem, mangtedakto iti bilin, ket yakayakekto ti balay ti Israel kadagiti amin a pagilian a kas iti panangyakayak ti maysa a tao kadigiti bukbukel, tapno saan a matinnag iti daga ti kabassitan a bato. **10** Amin dagiti managbasol kadagiti tattaok ket matayto babaen iti kampilan, dagiti mangibagbaga, 'Saannatayonto a kamakamen weno sabaten ti didiga.'" **11** "Iti dayta nga aldaw, bangonekto ti tolda ni David a natuang ket serraakto dagiti siwangna. Bangonekto dagiti nadadael a pasetaen ken ipatakderkonto manen daytoy a kas idi nagkauna nga al-aldaw. **12** Iti kasta ket tagikuaenda ti nabati ti Edom ken amin a nasion a naawagan iti naganko —daytoy ti imbaga ni Yahweh a mangar-aramid iti daytoy." **13** "Kitaenyo, dumtengto dagiti aldaw" —Daytoy ti imbaga ni Yahweh— "Inton unaan ti agar-arado ti gumagapas, ken unaan ti para pespes ti ubas ti agmulmula ti bukel. Agtedtedto dagiti bantay iti nasam-it nga arak ken agayusto dagitoy iti amin a turod. **14** Isublikto dagiti tattaok nga Israel manipud iti pannakaibaludda. Bangonendanto dagiti nadadael a siudad ket agnaedda kadagitoy, agmuladanto kadagiti kaubasan ket inumendantu ti arak manipud kadagitoy, ken agmuladanto kadagiti minuyongan ket kanendantu ti putas manipud kadagitoy. **15** Imulakto ida iti dagada, ket saandanton a maparut iti uray kaanoman manipud iti daga nga intedko kadakuada," kuna ni Yahweh a Diosyo.

Obidias

1 Ti Sirmata ni Obadias. Kastoy ti ibagbaga ni Yahweh nga Apo maipanggep iti Edom: Nakangngegkami iti maysa a damag a naggapu kenni Yahweh, ket adda ti maysa a mangibabaet a naibaon kadagiti nasion a kunana, "Agtignay kayo, intayo gubaten isuna". **2** Dumngegka, pagbalinenka a kabassitan kadagiti nasion, ket kastanto unay iti pannakalaismo. **3** Inallilawnaka ti kinapannakkkel ti pusom, sika nga agnanaed iti nagbabetaan ti bato, iti nakangatngato a pagtaengam, sika a mangibagbaga dita pusom, "Siasinonto ngay ti mangipababa kaniak iti daga?" **4** Numar pay nangato ti panagtagayabmo a kas iti agila, ken numan pay naiyaramid ti umokmo iti ayan dagiti bituen, ipababakanto manipud sadiy, kuna ni Yahweh. **5** No immay dagiti agtatakawkenka, no immay dagiti agtatakaw iti rabii, (anian a pannakadadaelmo koma!), saan kadi a ti laeng takawenda ket ti kapkapnekanda? Ket no immay kenka dagiti agburburas iti ubas, saan kadi nga agjibatida iti sumagmamano? **6** Anian a pannakasamsams dagiti sanikua ni Esau, ken pannakaduktal kadagiti ilemmengna a kinabknang! **7** Amin dagiti lallaki a nakikadua kenka, ituloddakanto iti ayan ti beddeng. Inallilawdaka dagiti lallaki a nakikapia idi kenka, ket piñarmekdaka. Nangaramid iti palab-og iti babaem dagiti tattao a nangan iti tinapaymo. Awan iti pannakaawat kenkuana. **8** Kuna ni Yahweh, apay ti kunam, saankonto a dadaelen dagiti masirib a lallaki a naggapu iti Edom, ken saanko a pukawen ti pannakaawat manipud iti bantay ni Esau?". **9** "Ket mapukawanto iti namnama dagiti nasisiglat a lallaki nga adda kenka Teman, iti kasta ket maisina ti tunggal lalaki manipud iti bantay ni Esau babaen iti namimpinsan a pannakapapatay. **10** Gapu iti kinaranggas a napasamak iti kabsatmo a ni Jacob, maibabainkanto iti kasta unay, ket mapukawkanto iti agnanayon. **11** Iti aldaw nga agtaktakderka a nakayakay, iti aldaw nga intalaw dagiti gangannaet ti kinabknangna, ken simrek dagiti gangannaet kadagiti ruanganna, ken nagbibinnunotanda ti Jerusalem, kasla ka a maysa kadakuada. **12** Ngem saanka koma a nagragsak iti aldaw ti kabsatmo, iti aldaw iti kinadaksanggasatna, ken saanka koma a nagrag-o iti aldaw a pannakadadael dagiti tattao ti Juda; saanka koma a nagparammag iti aldaw a nagsagsagabada. **13** Saanka koma a simrek iti ruangan dagiti tattao iti aldaw a pannakadidigrada; saanka koma a naragsakan iti panagliidayda iti aldaw iti panagrigrigatda, saammo koma a tinakaw dagiti kinabknangda iti aldaw a pannakadadaelda. **14** Ken saanka koma a nagtakder iti nagsasangalan dagiti kalsada tapno tiliven dagiti nakalibas a tattaona; ken saammo koma nga impaima dagiti nakalasat a tattaona kadagiti kabusorda iti aldaw iti panagsagsagabada. **15** Ta asidegen ti aldaw ni Yahweh kadagiti amin a nasion. No ania ti inaramidmo, maaramido met kenka. Dagiti aramidmo ket agsublinto metlaengkenka. **16** Gapu ta kas iti panagbartekmo iti nasantoan a bantayko, kasta met nga aminto dagiti nasion ket saanto nga agsardeng iti panaginomda. Aginom ken agtilmondanto, a kasla la saanda pulos a nagbiag. **17** Ngem idiy Bantay Sion, addanto dagiti makalibas, ket agbalinto a nasantoan daytoy; ket tagikuuento manen ti balay ni Jacob dagiti bukodda a sanikua. **18** Agbalinto nga apuy ti balay ni Jacob, ket agbalinto a gil-ayab ti balay ni Jose, ken agbalinto a garami ti balay ni Esau, ket puorandanto ida, ket mauramdanto. Awanto ti makalasat kadagiti adda iti balay ni Esau, ta daytoy ti imbag a Yahweh. **19** Ket tagikuuento dagiti naggapu idiy Negeb ti bantay ni Esau, ken dagiti naggapu iti Shepelah ket tagikuendanto ti daga dagiti Filisteo; ken tagikuendanto ti daga ti Efraim, ken ti daga ti Samaria; ket tagikuuento met ti Benjamin ti Gilead. **20** Dagiti naipanaw a balud manipud kadagiti tattao ti Israel ket tagikuendanto ti daga ti Canaan agingga idiy Sarepat. Ket dagiti naipanaw a nagbalin a

balud manipud Jerusalem nga adda idiy Sepharad, tagikuendanto dagiti siyudad iti Negeb. **21** Sumang-atto idiy bantay Sion dagiti mangispal tapno ukomenda ti bantay ni Esau, ket agbalinto a kukua ni Yahweh ti pagarian.

Jonas

1 Ita, ti sao ni Yahweh ket immay kenni Jonas nga anak a lalaki ni Amitai, kinunana. **2** "Agrubbuatka ket mapanka idiy Nineve, ti dakkel a siudad ket agsaoka ti maibusor iti daytoy, gapu ta dimmanon kaniak ti kinadakesda." **3** Ngem nagrubbuat ni Jonas a mapan idiy Tarsis tapno itarayanna ti imatang ni Yahweh. Simmalog isuna idiy Joppe ket nakasarok iti barko nga agturonsg idiy Tarsis. Binayadanna ngarud ti pletona ket naglugaran iti barko tapno kumuyog kadakuada nga agturonsg idiy Tarsis, adayo iti imatang ni Yahweh. **4** Ngem imbulos ni Yahweh ti napigsa nga angin iti taaw ket naghbalin daytoy a napigsa a bagyo. Nganngani marba ti barko. **5** Nagbuteng unay dagiti tripulante ket immawag ti tunggal lalaki iti bukodna a dios. Impurruakda dagiti karga ti barko iti taaw tapno lumag-an daytoy. Ngem adda ni Jonas iti kaunegan a kadsaaran ti barko ken agid-idda sadia a narnekan ti turogna. **6** Isu nga immay ti kapitan kenkuana ket kinunana, Ania ti ar-aramidem, matmaturog? Bumangonka! Awagam ti diosmo! Bareng no makitanatayo ti diosmo ket saantayo a matay." **7** Kinunada iti tunggal maysa, "Umaykayo, agbibinnunottayo, tapno maammoantayo no siasino ti nakaigapuan daytoy dakes a mapaspasamak kadatayo." Isu a nagbibinnunotda ket nabunot ti nagan ni Jonas. **8** Ket kinunada kenni Jonas, "Pangaasim ta ibagam kadakami no siasino ti nakaigapuan daytoy dakes a mapaspasamak kadatayo. Ania ti trabahom ken sadino ti naggapuan? Ania ti pagiljam ken ania a puli ti nagaitud?" **9** Kinuna ni Jonas kadakuada, "Maysaak a Hebreo; ket agbuteng kenni Yahweh, ti Dios ti langit, a nangaramid iti taaw ken ti daga." **10** Ad-adda ngarud a nagbuteng dagiti lallaki ket kinunada kenni Jonas, "Ania daytoy nga inaramidmo?" Ta ammol dagiti lallaki nga itartaryanna ti imatang ni Yahweh, gapu ta imbagana kadakuada. **11** Ket kinunada kenni Jonas, "Ania ti rumbeng nga aramidenmi kenka tapno agtalna ti taaw kadatayo?" Ta ad-adda a dimmawel ti taaw. **12** Kinuna ni Jonas kadakuada, "Bagkatenda ket ipurruakda iti taaw. Ket agkalmanto ti taaw kadakayo, ta ammol a gapu kaniak a mapaspasamak daytoy napigsa a bagyo." **13** Nupay kasta, naggaud ti kasta unay dagiti lallaki tapno makasublika iti daga, ngem saanda a maaramid daytoy gapu ta ad-adda a dumawdawel ti taaw a maibusor kadakuada. **14** Ngarud, immawagda kenni Yahweh ket kinunada, "Agpakkakaasiakmi kenka Yahweh, agpakkakaasiakmi kenka, saanmo nga ipalubos a mataykami maigapu iti biag daytoy a lalaki, ken saanmo nga ipabulos kadakami ti ipapatayna, gapu ta sika, Yahweh, inaramidmo laeng ti makaay-ayo kenka." **15** Binagkatda ngarud ni Jonas ket impurruakda iti taaw, ket nagsardeng ti kinadawel ti taaw. Ket kasta unay ti buteng dagiti lallaki kenni Yahweh. **16** Nangidatagda iti daton kenni Yahweh ken nagsapataoda. **17** Ita, nangisagana ni Yahweh iti dakkel nga ikan a mangalun-on kenni Jonas ket adda ni Jonas iti tian ti ikan iti tallo nga aldaw ken tallo a rabii.

2 Kalpasanna, nagkararag ni Jonas kenni Yahweh a Diosna iti kaaddana iti tian ti lames. **2** Kinunana, "Immawagkena O Yahweh maipanggep iti pakariribukak ket sinungbatannak; manipud iti tian ti sheol, napgatulongak! Nanggegmo ti timekko. (**Sheol h7585**) **3** Intapuaknak iti kaadalman, iti lansad ti taaw, ket nalawlawak iti danum; sinabbuagandak dagiti dalluyonmo. **4** Ket kinunak, 'Napagtawak manipud iti imatangmo; kasano a makitak manen ti nasantoan a templom?' **5** Linapunosnak ti danum a mangala ti biagko; linawlawnak ti kaadalman; naibalkot iti ulok ti ruot ti taaw. **6** Bimmabaak kadagiti puon dagiti bantay, naibalunet ti daga kaniak iti agnanayon. Ngem inyaonmo ti biagko manipud iti abot, O Yahweh, a Diosko! **7** Idi kimmupay ti kararuak, nalagipka O Yahweh; ket

dimmanon ti karagko kenka, iti nasantoan a templom. **8** Dagiti dumdumngeg kadagiti awan serserbina a dios ket inlaksidda ti kinapudnong kadakuada. **9** Ngem para kaniak, agidatonak kenka nga addaan panangiyebkas ti panagyaman; Tungpalekto no ania ti insapatak. Aggapu kenni Yahweh ti pannakaisalakan!" **10** Ket nagsao ni Yahweh iti lames ket insarruana ni Jonas iti namaga a daga.

3 Nanggeg ni Jonas ti sao ni Yahweh iti maikadua a gundaiway, kinunana, **2** "Agrubbuatka, mapanka idiy Nineve, ti dakkel a siudad ket iwaragawagmo sadiy ti mensahe nga imbilinko kenka." **3** Nagrubbuat ngarud ni Jonas ket napan idiy Nineve kas panagtulhog iti sao ni Yahweh. Ita, ti Nineve ket nalawa unay a siudad, maysa a lugar a daliasaten iti tallo nga aldaw. **4** Rinugian ni Jonas a serreken ti siudad ket kalpasan ti maysa nga aldaw a pannagnana, nagpukkaw ket kinunana, "Uppat a pulo nga aldaw manipud ita, madadaelto ti Nineve." **5** Namati iti Dios dagiti tattao ti Nineve ket inwaragawagda ti panagyunar. Nagkawesda amin iti nakersang a lupot, manipud iti katatan-okan agingga iti kanunumoan kadakuada. **6** Nakadanon a dagus ti damag iti ari ti Nineve. Timmakder isuna iti tronora, inussobna ti pagan-anayna, nagkawes iti nakersang a lupot ket nagtugaw iti dapo. **7** Nangiwaragawag isuna iti pakaammo a nagkuna, "Babaen iti turay ti ari ken dagiti opisialita ni Nineve, awan kadagiti tattao wenco ayup, wenco kadagiti taraken ti mangraman iti aniaman a banag ditoy Nineve. Saanya ida a palubosan a mangan wenco uminom ti danum. **8** Ngem masapul nga agabbong iti nakersang a lupot dagiti tao ken ayup ket masapul nga ipukkawda ti umawag iti Dios. Masapul a tallikudan ti tunggal maysa ti dakes a kababalina ken ti kinaranggas dagiti imana. **9** Siasino ti makaammo? Mabalin a maasi ti Dios ket baliwanna ti pangeddenga ket saanen nga apungutot tapno saantayo a matay." **10** Nakita ti Dios ti inaramidda, a tinallikodanda dagiti dakes a kababalinda. Isu a binaliwan ti Dios ti panggeddenga maipanggep iti panangdusa nga imbagana nga aramidenna kadakuada ket saannan nga inaramid daytoy.

4 Ngem kasla saan nga umno daytoy kenni Jonas, ket kasta unay ti ungetha. **2** Isu a nagkararag kenni Yahweh ket kinunana, "Ah, Yahweh, saan kadi a daytoy ti kas imbagak kenka idi addaak iti bukodko a pagilian? Isu't gapuna a nactignayak nga immuna ket pinadasko ti immadayo a napan idiy Tarsis—gapu ta ammol a naparaburka a Dios, mananggaasi, saan a nalaka a makaunget, napnoan ti kinapudno ket baliwam ti panggeddengo a mangibaon iti didigra. **3** Ita ngarud, Yahweh, agpakkakaasiak kenka, alaemon ti biagko, ta nasaysayaat a matayak ngem ti agbiag." **4** Kinuna ni Yahweh, "Nasaysayaat kadi a makaungetka?" **5** Ket rimmuar ni Jonas iti siudad ken nagtugaw iti akindaya a paset daytoy. Nangaramid isuna iti paglinongan sadiy ket nagtugaw iti sirok daytoy tapno makitana ti mabalin a mapaspasamak iti siudad. **6** Nangisagana ni Yahweh a Dios iti mula ket pinadakkela daytoy a dimmanon iti ngatoen ni Jonas tapno malinongan ti ulona ket mabang-aran. Naragsakan unay ni Jonas gapu iti mula. **7** Ngem nangisagana ti Dios iti igges idi sumingising ti init iti kabigatanna. Kinibkibanna ti mula ket nalaylay. **8** Ket napasamak, idi simmingising ti init iti kabigatanna, nangisagana ti Dios iti napudot nga angin manipud iti daya. Kasta met a nainitan ti ulo ni Jonas ket kimmupay. Ket tinarigagayan ni Jonas a matay isunan. Kinunana iti bagina, "Nasaysayaat a matayak ngem ti agbiag." **9** Ket kinuna ti Dios kenni Jonas, "Nasaysayaat kadi a makaungetka maipanggep iti mula?" Ket kinuna ni Jonas, "Nasaysayaat a makaungetak, uray pakatayak." **10** Kinuna ni Yahweh, "Maasianka iti mula, a saanmo a nagbannogan wenco pinadakkela. Nagtubo daytoy iti rabii ken natay iti sumaruno a rabii. **11** Isu a para kaniak,

saan kadi a rumbeng a kaasiak ti Nineve, ti dakkel a siudad, nga addaan iti nasurok a sangagasut ket duapulo a ribu a tattao a saan a makaammo iti nagdumaan ti kannawan ken kannigid nga imada, ken kasta met dagiti adu a tarakenda?"

Mikias

1 Daytoy ti sao ni Yahweh nga immay kenni Mikias a taga-Moreset kadagit al-aldaw da Jotam, Ahaz ken Hezekias, nga ar-ari ti Juda, ti sao a naimatanganna maipapan iti Samaria ken Jerusalem. **2** Dumngegkayo, dakayo amin a tattao. Dumngegka, O daga, ken ti isu-amin nga adda kenka. Agsaksi koma ti Apo a ni Yahweh a maibusor kenka, ti Apo manipud iti nasantoan a templona. **3** Kitaenyo, rummuar ni Yahweh iti ayanha; bumaba isuna ket rumekenna dagiti pagdaydayawan dagiti pagano iti rawab ti daga. **4** Malunag dagiti bantay iti babaenna; marunaw dagiti turod a kasla allid iti sangoano ti apuy, kasla danum a naibuyat iti derraas. **5** Gapu amin dagitoy iti panagsukir ni Jacob, ken gapu kadagit basol ti balay ti Israel. Ania ti makagapu iti panagsukir ni Jacob? Saan kadi a ti Samaria? Ania ti makagapu nga adda dagiti lugar a pagdaydayawan idiy Judia? Saan kadi a ti Jerusalem? **6** “Pagbalineko ti Samaria a gabsuon dagiti nadadael iti tay-ak, a kas iti lugar a pagmulaan laeng iti ubas. Paitulidkonto dagiti bato ti pasdekna idiy tanap; pagparangketo dagiti pundasionna. **7** Maburakto dagiti amin a kinitikitian a lada wana, ken mapuoranto dagiti amin a sagsagut kenkuana. Dadelektu dagiti amin a diodisenna. Agsipud ta inurnongna dagitoy a sagut iti panagbalangkantis, ket maisublidanto a kas tangan ti maysa a balangkantis.” **8** Daytoyo ti makagapu iti panagdung-aw ken panagladingkitko; magnaak a sakasaka ken lamolamo. Agtaguobak a kas iti atap ng aiso ken agdung-awak a kas iti kullaaw. **9** Ngamin, saanen a maagasan dagiti sugatna, ta nakagtengdan idiy Juda. Nakadanondan iti ruangan dagiti tattao, iti Jerusalem. **10** Saanyo nga ibagbaga idiy Gat ti maipapan iti daytoy; saankayo nga agsangit. Agtulidtilidak iti katapukan idiy Bet-Afra. **11** Lumabaskayo, agnanaed iti Sapi, a silalamolamo ken nakababain. Saan a rummuar dagiti agnanaed iti Zaanan. Agdungdung-aw ti Bet-Ezel ta awanen ti salakniba. **12** Ta agur-uray a sigaggar dagiti agnanaed iti Marot iti naimbag a damag, gapu ta indissuori ni Yahweh ti didigra kadagit ruangan ti Jerusalem. **13** Dakayo nga agnanaed iti Lakis, ipakoyo dagiti karuhae iti bunggoy dagiti kabaliyo. O Lakis, sika ti nangruggian iti basol ti anak a babai ti Sion, ta nasarakan kenka dagiti panagsalungasing ti Israel. **14** Isu a mangtedkanto iti sagut a pammakada iti Moreset-Gat; upayento ti ili ti Akzib dagiti ari ti Israel. **15** Dakayo nga agnanaed iti Maresa, iyegkonto kadakayo ti mangtagikua kadakayo. Mapanto aglemmeng dagiti mangidadaulo ti Israel iti kueba ti Adullam. **16** Juda, kuskosan ta ulom ken pukisan ta buokmo para kadagit annakmo a pakaay-ayoam. Agpakalboka a kas iti agila, ta maipanawto a kas balud dagiti annakmo.

2 Asi pay dagiti agpanggep iti kinadakes, dagiti adda iti pagiddaanda nga agpangpanggep nga agaramid iti dakes. Aramidenda dagitoy iti agsapa gapu ta addaanda iti pannakabael. **2** Tarigagayanda dagiti talon ket agawenda dagitoy; tarigagayanda dagiti balay ket alaenda dagitoy. Irurumenda ti tao ken ti balayna, ti tao ken ti tawidna. **3** Ngarud, kastoy ti kuna ni Yahweh: “Kitaem, mangiyegak iti didigra iti daytoy a puli, ket saankayonto a makalisi. Saankayonton a magna a sipapalangguad, ta dakeseto dayta a tiempo. **4** Iti dayta nga aldaw, agkantanto dagiti kabusoryo iti maipapan kadakayo, ket agdung-awkayonto nga addaan panagasug. Kantaendanto, ‘Dakami nga Israelita, nadadaelkamin a naminpinsan; binaliwanen ni Yahweh ti territory dagiti tattao. Alaenna kadi met daytoy kaniaki? Imbuononga dagiti talonmi kadagit mangiliiput!” **5** Ngarud, dakayo a nababaknang, awanto ti kaputotanyo nga umawat iti daga a kas bingayna iti pannakaibunong ti daga iti gimong ni Yahweh. **6**

“Saanka nga agipadto,” kunada. “Masapul a saanda nga ipadtoda dagitoy a banbanag; saan nga umay ti pannakaibabain.” **7** Rumbeng kadi a kastoy ti kunayo, O balay ni Jacob, “Makaunget kadi ti espiritu ni Yahweh? Pudno kadi a dagitoy ti aramidna?” Saan kadi a nasayaat dagiti sasaok iti siasinoman nga agar-aramid iti nalinteg? **8** Iti nabiit pay, bimmusor dagiti tattao a kasla maysa a kabusor. Ussobenyo ti kagay, ti kawes dagiti aglabas a mangpanpanuton a natalgeddan, a kas dagiti soldado a naggapu iti gubat nga iti pagarupda ket natalgeddan. **9** Pinapanawyo dagiti babbai a tattao a kagadagit napintas a balayda; innalayo ti bendisionko kagadigit annakda iti agnanayon. **10** Tumakderkayo ket pumanawkayo, ta saan a daytoy ti lugar a mabalinyo a pagyanan, gapu iti kinarugitna; naan-anay a nadadael daytoy. **11** No adda umay kadakayo nga addaan iti espiritu iti kinamanaginkukuna ken kinaulbos ket kuna, “Agipadtoak kadakayo maipapan iti arak ken naingel a mainum,” ket isuna ti kayatyo nga agbalin a profetayo. **12** Siguradoek nga ummongenkayonto amin, O Jacob. Siguradoek nga ummongekto dagiti nababatit iti Israel. Pagtitiponeko ida a kasla karnero iti koral, a kas iti arban iti tengnga ti pagarabanda. Addanto ti napigsa nga ariawa gapu iti adu a tattao. **13** Addanto ti mangilukat iti dalanda nga isu iti umuna kadakuada. Luktanda ti ruangan ket rimmuarda; lumabasto ti arida iti sangoananda. Ni Yahweh ti mangidaulonto kadakuada.

3 Kinunak, “Ita, dumngegkayo, dakayo a mangidadaulo iti Jacob ken agturturay iti balay ni Israel: Saan kadi a rumbeng a maawatanyo ti hustisia? **2** Dakayo a manggurgura iti naimbag ken mangay-ayat iti dakes, dakayo a manglaplapit iti kudilda, iti lasagda manipud kadagit tulangda- **3** dakayo met a mangkakaan iti lasag dagiti tattao, ken manglaplapgis iti kudilda, mangtuktukkol kadagit tulangda ken mangtadtad Kadakuada, a kasla karne nga iluto iti banga, a kasla karne iti kaldero. **4** Ket dakayo a mangiturturay, umawagkayonto kenni Yahweh, ngem saanakayonto a sungbatan. Iti dayta a tiempo, saannakayonto a denggen, gapu ta naka-aramidkayo iti dakes.” **5** Kastoy ti kuna ni Yahweh maipapan kadagit profeta a mangiyaw-awan kadagit tattao: ‘Ipablaakda kadagit mangpakkapan Kadakuada, ‘Addanto iti kinarang-ay.’ Ngem para kadagit awan ti maipakkanna Kadakuada, mangirugida iti gubat a maibusor kenkuana. **6** Ngarud, agbalinto daytoy a rabii kadakayo ket awanton ti masirmatayo; sumipnetto daytoy tapno awanto ti maipadtoyo. Lumnekton ti init kadagit profeta, ket sumipnetto ti aldaw Kadakuada. **7** Maibabainto dagiti mammades, ken mariribukanto dagiti mammadto. Apputendantu amin dagiti bibigda, ta saankonto ida a sungbatan.” **8** Ngem no maipapan kaniak, napnoanak iti pannakabalin babaen iti Espiritu ni Yahweh, ken napnoanak iti hustisia ken bileg, a mangibutakat iti panagsalungasing ni Jacob ken iti basol ni Israel. **9** Ita, denggenyo daytoy, dakayo a mangidadaulo iti balay ni Jacob, ken agturturay iti balay ni Israel, dakayo a manggurgura iti hustisia, ken mangkilillo iti amin a nalinteg. **10** Ipatakderyo ti Sion babaen iti panagsasayay iti dara ken ti Jerusalem babaen iti kinadakes. **11** Mangukom dagiti mangidadauloy gapu iti pasuksok, mangisuro dagiti padiyo gapu iti gunggona, ken agipadto dagiti profetayo gapu iti kuarta. Ngem agsadagkayo latta kenni Yahweh ket kunayo, “Saan kadi nga adda kadatayo ni Yahweh? Awanto ti dakes nga umay kadatayo.” **12** Ngarud, gapu kadakayo, maaradonto ti Sion a kas iti maysa a talon, agbalinto ti Jerusalem a gabsuon iti nagrebbaan, ken agbalinto ti turod iti templo a kasla kabakiran a turod.

4 Ngem iti maudi nga al aldaw, mapasamako a ti bantay ti balay ni Yahweh ket maipasdeko iti rawab dagiti kabambayan. Maitan-okto daytoy iti ngatoen dagiti turod, ket agdarisonto dagiti

tattao ditoy. 2 Adu a nasion ti mapan ket kunaenda, "Umaykayo, sunang-attayo idiy bantay ni Yahweh, iti balay ti Dios ni Jacob. Isurona kadatayo dagiti dalanna, ket magnatayo kadagiti dananna. Manipud Sion ket rummuar ti linteg, ken aggappu ti Jerusalem ti sao ni Yahweh. 3 Mangukomtu isuna kadagiti adu a tattao ket mangikeddeng ti maipanggep kadagiti adu a nasion iti adayo. Pitpitendanto dagiti kampilanda tapno agbalin nga arado, ken tapno agbalin met a kumpay dagiti gayangda. Saanton nga ilayat ti nasion ti kampilanna a maibusor iti nasion, wenco adalen no kasano ti makigubat. 4 Ngem ketdi, agtugawto ti tunggal maysa a tao iti sirok ti kaubasanna, ken iti sirok ti kayona nga igos. Awanto ti mangapabuteng kadakuada, ta ti ngiway ni Yahweh a Mannakabalalin amin iti nagsao. 5 Ta magna amin a tattao, tunggal maysa, iti nagan iti diosda. Ngem magnatayonte iti nagan ni Yahweh a Diostayo iti agnanayon nga awan pattinggana. 6 "Iti dayta nga aldaw", kuna ni Yahweh, "Ummongekto dagiti pilay ket urnongetko dagiti napagtalaw, a pinagsagabak. 7 Ket pagbalinekto dagiti pilay a tidda, ken dagiti naitalaw iti nabileg a nasion, ket Siak ni Yahweh ti agturayto kadakuada idiy bantay Sion, ita ken iti agnanayon. 8 Ket sika a pagwanawanon iti arban, turod ti babai nga anak iti Sion, umayto kenka— umayto ti sigud a turay, ti pagarian iti anak a babai ti Jerusalem. 9 Ita, apay nga agsangitka iti nakapigpigsa? Awan kadi ti ari, napukaw kadin ti mammagbagam, dagita nga ut-ot a mangtengtengngel kenka a kasla iti babai nga agpasikal? 10 Agtuok ket agpasngayka, anak a babai ti Sion, a kas iti babai nga agpasikal. Ta manipud iti ket rummuarka iti siudad, agnaedka iti langalang, ken mapanka idiy Babilonia. Maispalkanto sadiy. Isalakanakanto sadiy ni Yahweh manipud kadagiti ima ti kabusormo. 11 Adu a nasion ti naguornong ita a maibusor kenka; ket kunada, "Matulawan koma isuna; makitatayo koma ti pannakadadelo ti Sion." 12 Kuna dagiti profeta, Saanda nga ammo dagiti pampanunoten ni Yahweh, ken saanda a maawatan dagiti panggepna, ta inurnongna ida a kasla rineppet iti pagir-irikan. 13 Kuna ni Yahweh, "Bumangonka ket agirikka, O anak a babai ti Sion, ta aramidekto a landok ti saram, ken aramidekto a gambang ti kukom. Adunto ti maparmekmo a tattao. Siak ni Yahweh ket subliekto dagiti binallikogda a kinabknang, dagiti sanikuada, subliekto, Siak ti Apo ti sanganlubongan."

5 Ita, agsaganakayo a makigubat, dakayo a tattao ti Jerusalem. Adda pader a naipalawlaw iti siudadyo, ngem pang-urendanto ti sarukod ti pingping ti mangidadaulo ti Israel. 2 Ngem sika, Betlehem Efrata, uray no sika ti kababassitan kadagiti puli ti Juda, maysanto kadakayo ti umay kaniak a mangiturya iti Israel, a nagtaud ti kaputonanna ket idu ugma manipud iti agnanayon nga awan pattinggana. 3 Ngarud, iyawatto isuda ti Dios, agingga iti tiempo nga agpasngay ti agpaspasikal, ket agsulbi dagiti dadduma a kakabsatna kadagiti tattao ti Israel. 4 Agtakdero isuna ken ipastorna iti arbanna iti bileg ni Yahweh, iti natan-ok a nagan ni Yahweh a Diosna. Agtalinnaedanto, ta agbalinto isuna a natan-ok agingga iti pungto ti daga. 5 Isumento ti kappiatayo. Inton umay dagiti Assiriano iti dagatayo, inton lumasantha kadagiti sarikedkedyo, isabattayo kadakuada dagiti pito nga agpaspastor ken walo a mangidadaulo kadagiti lallaki. 6 Agturayto dagitoy a lallaki ti daga iti Asiria babaen iti kampilan, ken ti daga ni Nimrod babaen iti kampilan kadagiti imada. Isalakanatayonte manipud kadagiti Assiriano, inton umayda iti dagatayo, inton agmartsada nga umuneg kadagiti beddengtayo. 7 Maitiponto dagiti tidda ni Jacob kadagiti adu a bunggoy ti tattao, a kasla linnaaw nga aggappu ken Yahweh, a kasla arbis iti kuarutan, a saanda nga aguray ti tao, saan a kadagiti tattao. 8 Maitiponto kadagiti nasion dagiti tidda ni Jacob, maitipondanto kadagiti adu a tattao, a kas iti leon a naitipon kadagiti ayup iti kabakiran, a kasla iti ubing a leon a naitipon kadagiti arban ti karnero. Ket inton maitiponda

kadakuada, badde-baddeknanto ida ken rangrangkayennanto ida, ket awanto ti siasinoman a mangispal kadakuada. 9 Maitagayto ti imam a mangsuppiat kadagiti kabusormo, ket daytanto ti mangdadel kadakuada. 10 "Ket mapasamakto iti dayta nga aldaw," kuna ni Yahweh, "a parmeketo dagiti kabaliom ken rakrakekto dagiti karwahem. 11 Parmeketo dagiti siudad iti dagam ken rebbaecko dagiti amin a sarikedkedmo. 12 Dadaelekto ti panangkulukulam iti imam, ket awanton a pulos iti aniaman a mammades. 13 Dadaelekto dagiti kinitikitinan a ladawam ken dagiti adigim a bato. Saanmonton a dayawen dagiti aramid dagiti imam. 14 Parutekto dagiti imaha ni Asera iti tengngayo, ken dadaelekto dagiti siudadyo. 15 Iti nakaro nga unget ken pungtotko, balsekto dagiti nasion a saan a dimngeg."

6 Ita, denggem no ania ti kuna ni Yahweh. Kinuna ni Mikias kenkuana, "Bumangonka ket idatagmo ti kasom iti kababantayan; bay- am a mangngeg dagiti turod ti timekmo. 2 Denggenyo ti darum ni Yahweh, dakayo a kababantayan, ken dakayo a naandor a pamuon iti daga. Ta adda darum ni Yahweh kadagiti tattaona, ket ilabanna iti pangukoman a maibusor iti Israel." 3 Tattaok, ania ti inaramidko kadakayo? Kasano koma a binannogkayo? Agsaksikayo a maibusor kaniak! 4 Ta inruarkayo iti daga ti Egjipto ket insalakankayo iti balay ti pannakaadipen. Imbaonko kadakayo ni Moises, ni Aaron, kenni Miriam. 5 Tattaok, lagipenyo ti pinanggep ni Balak nga ari ti Moab, ken ania ti insungbat kenkuana ni Balaam nga anak ni Beor, bayat a mapmapanayko manipud Sittim agingga iti Gilgal, tapno maammoanyo ti nalinteg nga inaramidko, Siak a ni Yahweh." 6 Ania ti rumbeng nga idatagko kenni Yahweh, kas agrukbabak iti kangatoan a Dios? Nasken kadi nga umayak kenkuana nga addaan ti daton a mapuoran, iti urban a baka a natawenan? 7 Maay-ayo ngata ni Yahweh kadagiti rinibu a karnero a kalakian, wenco dagiti sangapulo-ribu a karayan iti lana? Itedko kadi ti inauna nga anakko a para iti salungasingko, ti bunga ti bagik a para iti basolko? 8 Imbagana kenka, O tao, no ania ti naimbag, ken ania ti sapsapulen ni Yahweh kenka: Aramidem ti nalinteg, ayatem ti kina-imbag, ken magnaka a sipapakumbaba iti Diosmo. 9 Ti timek ni Yahweh ket agiwarawaragawag iti siudad— uray ti kinasirib ket bigbigenna iti naganmo: "Ipangamo ti sarukod, ken ti nangisaad daytoy iti ayanna. 10 Adda kinabknang kadagiti babbalay dagiti managdakdakes ken nauibod, dagiti ulbod a timbangan a makarimon. 11 Ibilangko kadi nga awan basol ti maysa a tao no mangaramat isuna iti nakusit a pagtimbang, nga addaan ti supot dagiti manangallilaw a pagtimbang? 12 Dagiti nabaknang a tattao a napnoan ti kinaranggas, dagiti agnanaed sadiy ket agsoda iti inuulbod, ken ti dila kadagiti ngiwayda ket manangallilaw. 13 Ngarud, sugatenka iti nakaro, pinagbalinka a pakadadealan gapu kadagiti basolmo. 14 Manganka ngem saanka a mapnek; addanto latta kenka ti kinaunga-ong. Agidulinika ngem saanka a maka-urnong, ket ti maurnongmo ket iyawatkonto iti kampilan. 15 Agmulaka ngem saankontu nga agapit; agbaddeka iti olibo ngem saanno a masapsapuan ta bagim iti lana; agpespesa iti ubas ngem awan ti mainummo nga arak. 16 Sinalimmetam dagiti allagaden nga inaramid ni Omri, ken dagiti amin nga ar-aramid iti balay ni Ahab. Nagnaka babaen kadagiti balakadda. Isu a sika a siudad, pagbalinenka a dadael, ken dakayo nga agnanaed ket pagbalinekto a malalais, ket awitenyonto ti pannakaibabain a kas kadagiti tattaok."

7 Asi-ak pay! Para kaniak ket kasla nalpasen iti panagaapit iti bunga a maapit iti kalgaw, kasta met ti matudtod a nabati nga ubas kadagiti kaubasan: Awanen ti masarakan a rinaay a putas, ngem tarigagayak pay laeng dagiti umuna a naluom a bunga ti igos. 2 Napukawen ti nadiosan a tao iti daga; awanen ti nabati a

nalinteg kadagiti tattao. Agsanebeda amin a mangpatay iti sabali a tattao; anupen ti tunggal maysa ti kabsatna. **3** Nalaingda nga agaramid iti kinaranggas: agdawat ti kuarta ti agturay, agdawat iti pasuksok ti ukom, ken ibagbaga ti nabileg a tao kadagiti dadduma a tattao dagiti kayatna a gun-oden. Ket agpanggepda iti dakes a sangsangkamaysa. **4** Maiyarig iti siitan a mula dagiti kalaingan ken mayaring iti naiyalad a siitan a mula ti kalilintegan kadakuada. Daytoy ti aldaw nga imballaag dagiti pagbanbantayenyo, ti aldaw iti pannakadusayo. Dimtengen ita ti pannakaburiborda. **5** Saanka nga agtalek iti uray siasino a kaarubam, saanmo nga ited ti talekmo iti uray siasinoman a gayyem. Agannadka kadagiti isawsawangmo uray iti babai nga aggid-idda iti takiagmo. **6** Ta saamen a dayawen ti anak a lalaki ti amana, tumakder ti anak a babai a maibusor iti inana, ken busoren ti manugang a babai ti katuganganna a babai. Dagiti kabusor ti tao ket dagiti tattao iti bukodna a balay. **7** Ngem no maipapan kaniak, kumitaak kenni Yahweh. Urayek ti Dios ti pannakaisalakanko; denggennakto ti Diosko. **8** Saandak a katawaan, dakkayo a kabusorko. Kalpasan ti pannakatnagko, bumangonakto. Inton agtugawak iti kasipngetan, agbalinto ni Yahweh a silawko. **9** Gapu ta nagbasolak kenni Yahweh, lak-amek ti pungtotra agingga nga ikaluyanan, ken ukomennak. Ipannakti iti lawag, ket makitako ti panangispalna kaniak iti kinalintegna. **10** Ket makitanto dayta dagita kabusorko, ket mabainanto dagidiay nagkuna kaniak, "Sadino ti ayan ni Yahweh a Diosmo?" Kitaekto isuna; mabaddebaddeko kanta isuna a kasla pitak kadagiti kalsada.

11 Dumtengto ti aldaw a panangpatakdermo kadagiti padermo; iti dayta nga aldaw, maipalawonto la unay dagiti beddengmo. **12** Iti dayta nga aldaw, umayto kenka dagiti tattaom, nga aggapu iti Asiria ken kadagiti siudad ti Egjipto, manipud Egjipto agingga iti dakkela karayan, ti Euprates, manipud iti baybay agingga iti sabali a baybay, manipud iti bantay agingga iti dadduma bantay. **13** Ket aglangalangto dagidiay a daga gapu kadagiti tattao nga agnanaed ita sadiy, gapu iti bunga dagiti aramidda. **14** Ipastormo dagiti tattaom babaen iti sarukodmo, ti arban a kas tawidmo. Uray no agnanaedda nga agwaywayas iti kabakiran ti Bantay Carmel, palubosam ida a mangan idiy Basan ken Galaad a kas idi punganay. **15** Kas kadagiti al-alidaw idi rimmuarkayo iti daga ti Egjipto, ipakitakto kadakuada dagiti milagro. **16** Makitanto dagiti nasion ti aramiden ni Yahweh ket mabainandanto gapu ta awan ti biledga. Iyapputtanto dagiti imada kadagiti ngiwatda; agbalindanto a tuleng. **17** Dildilandanto ti tapok a kas iti uleg, kas kadagiti parsua nga agkarkaradap iti rabaw ti daga. Rummuardanto kadagiti rukibda a mabutbuteng; umasidegdanto a mabutbuteng kenka, O Yahweh a Diosmi, ket agbutengdanto gapu kenka. **18** Siasino ti Dios a kas kenka, sika a mangikkat iti basol, sika a saan a mangikankano iti salungasing dagiti nabatbat a tattao a tawidmo? Saan nga agnanayon ti ungetmo gapu ta pagaayatmo nga ipakita kadakami ti kinapudnom iti tulagmo. **19** Maasiakanto manen kadakami; ibaddebaddekonto dagiti basolmi. Ibellemgmonto iti lansad ti baybay dagiti amin a basbasolmi. **20** Impaaymonto ti kinapudno kenni Jacob ken ti kinapudnom iti tulagmo kenni Abraham, a kas inkarim kadagiti kapuonanmi idi un-unana nga al-alidaw.

Nahum

1 Ti pakaammo maipanggep iti Nineve. Ti Libro ti Sirmata ni Nahum, nga Elkoshita. **2** Ni Yahweh ket managimon a Dios ken managibales; managibales ni Yahweh ken napnoan ti pungtot; managibales ni Yahweh kadagit kabusorna ken sipupngot latta kadagit kabusorna. **3** Saan a nalaka nga apgungtot ni Yahweh ken naindaklan ti pannakabalinna, saanna a pulos nga ipakaammo nga awan basol dagiti kabusorna. Ipakpakita ni Yahweh ti wagasna babaen iti alipugpug ken iti bagyo, ket dagiti ulep ti tapok dagiti sakana. **4** Tubngarennia ti baybay ken pagmagaenna daytoy, paatiangan dagiti amin a karayan. Nakapuy ti Basan ken kasta met ti Carmel; dagiti sabong ti Libano ket aglayay. **5** Agkintayeg dagiti bantay iti presensiana, ken marunaw dagiti tuturod; margaya ti daga iti presensiana, pudno, ti lubong ken dagiti amin tattoo noga agnanae iti daytoy. **6** Siasino ti makalappet iti kinarungset ti ungetna? Siasino ti makalapped iti kinarungset ti ungetna? Naibukbok ti pungtota a maiyariq iti apuy ken naburak dagiti bato gapu kenkuana. **7** Naimbag ni Yahweh, maysa a sarikedked iti aldaw ti riribuk; ken napudno isuna kadagit agkamang kenkuana. **8** Ngem gibusannanto a naannay dagiti kabusorna babaen iti napigsa a layus; kamatennantido iti kasipnetan. **9** Dakayo a tattao, ania ti pangpanggepenyo a maibusor kenni Yahweh? Gibusannanto a naan-anay daytoy; saanto a rumsua ti riribuk iti maikaduwa a dasar. **10** Ta appipinntutopdato a kas kadagit sisit; mabaktekdanto kadagit inumenda; makisapdanto a naan-anay babaen iti apuy a kas iti namaga a garami. **11** Maysa a tao ti bimmangankenka, O Nineve, a nagpanggep iti dakes maibusor kenni Yahweh, maysa a nangiyam-ammo iti kinadakes. **12** Kastoy ti kuna ni Yahweh: "Uray no addaanda iti naan-anay a pigsa ken bilang, maputeddanto met laeng; awanton dagiti tattaoda. Ngem sika, O Juda: Uray no pinagsagabaka, saankanton a pagsagabaaen. **13** Ita, tukkolek dayta a sangol dagiti tattao manipud kenka; pugsatek dagiti kawarmo." **14** Ket nangted ni Yahweh iti bilin maipanggep kenka, O Nineve: "Awanton ti kapututan a mangawit iti naganmo. Ikkatektu dagiti nakitikitana a ladawan ken ti ladawan a nasukog iti landok manipud kadagit balay dagiti diosmo. Kaliektu dagiti tanemmo, gapu ta nadangkeska." **15** Kunitaka, kadagit tapaw dagiti bantay, adda dagiti saka ti maysa a tao a mangmangye iti naimbag a damag, a mangiwarwaragawag iti kappia! Rambakam dagiti fiestam, O Juda, ken tungpalem dagiti sapatam, gapu ta saannakanton a rauten ti nadangkes; naikisap isuna a naan-anay.

2 Umayen ti tao a mangrebbek kenka. Bantayam dagiti pader ti siudad, guardiaam dagiti dalam, papigsaem ta bagim, ummongem dagiti armadam. **2** Ta isubsubli ni Yahweh ti kinatnan-ok ni Jacob, kas iti kinatnan-ok ti Israel, uray dinadael ita dagiti mangsamsamsam ken dinadaelda dagiti sanga ti ubasda. **3** Natabbaga dagiti kalasag dagiti maingel a tattaoana, ken nakakawes iti nalabbaga dagiti naturred a lallaki; agraniag dagiti landok ti karwaha iti aldaw a panagsaganada, ken naiwaradiwad iti tangatang dagiti sipres a gayang. **4** Napeggies ti panagtaryar dagiti karwaha kadagit kalsada; agdardarasda nga agsubli-subli kadagit nalawa a kalkalsada. Kasdala dagiti pagsilawan ken agtatarayda a kasla kimat. **5** Ayyaban ti tao a mangrebbek kenka dagiti opisyalna; maitublakda iti tunggal maysa iti pannagnada; agdardarasda a mangrout iti pader ti siudad. Naisaganan ti dakkela a kalasag a mangsalaknib kadagitoy a mangraraute. **6** Napilit a nailukat dagiti ruangan kadagit karayan, ket nadadael ti palasio. **7** Naussoban ti pagan-anay ti reyna ken naitalaw; agas-asug dagiti adipenna a babbai a kasla dagiti kalapati, dandanugenda dagiti barukongda. **8** Ti Nineve ket kasla naisawang a danum, a kasla napeggies a danum nga agliblibas dagiti tattaona.

Ipukpukkaw dagiti dadduma, "Agsardengkayo, agsardengkayo," ngem awan ti tumalyaw. **9** Alaenyo ti nasamsam a pirak, alaenyo ti nasamsam a balitok, gapu ta awan patingga daytoy, ti dayag dagiti amin a napipintas a banbanag ti Nineve. **10** Langalang ken nadadael ti Nineve. Marunaw ti puso iti tunggal maysa, agtitim-og dagiti tumtumeng ti tunggal maysa, ken adda ladingit iti tunggal maysa; pimmsuyaw amin dagiti rupada. **11** Sadino ngay itan ti rukib ti leon, ti lugar a pangpanganan dagiti urban a leon, ti lugar a pagpagnaan ti leon ken ti kabaian a leon, agraman dagiti urban a leon, no sadino ket awan ti pagbutbutnganda? **12** Rinangrangkay ti leon ti natiliwna para kadagit annakna; Binekkelta dagiti natiliwna a maipaay iti kabaian a leon, ken pinunnonna ti rukibna kadagit natiliwna, ken ti rukibna kadagit narangrangkay a natay a bagi ti ayup. **13** "Kitaem, bimmusorak kenka"—kastoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin. "Uramektu dagiti karwahem iti asuk, ken alun-onento ti kampilan dagiti urban a leonmo. Pukawekto ti sinamsammo manipud iti dagam, ken saanton a mangngegan pay dagiti timek dagiti mensaherom."

3 Asi pay ti siudad a napnoan iti dara! Napnoan daytoy iti kinaulbod ken natakaw a saniku; adda a kanayon ti dangdangranna. **2** Ngem ita, adda dagiti kanabsiit dagiti baut, ken ti daranudor ti karadakad dagiti pilid, ti dalagudog dagiti kabalo ken darison dagiti karwaha. **3** Adda dagiti mangdardarup nga agkabkabalo a lallaki, sumilengsileng a kampilan, gumilapgilap a gayang, gabusuon dagiti bangkay, adu a bunton dagiti natay. Awan patingga dagiti natay; dagiti mangdardarup kadakuada ket maitubtublak kadagit rabawda. **4** Mapaspasamak daytoy gapu kadagit naderrep nga aramid ti napintas a balangkantis, ti eksperto iti panaggamud, a mangilaklako kadagit nasion babaen ti kinabalangkantisna, ken kadagit tattao babaen iti pananggamgamudna. **5** "Kitaenyo, bumusorak kadakayo"—kastoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin. "Ilukaiskonto ti kainmo agingga iti rupam ket ipakitala kadagit nasion dagiti nakalemmeng a paset ti bagim, a pakababainan kadagit pagarian. **6** Ipurwakkonto kenka ti makarimon a rugit ket pagbalinenka a naalas; pagbalinenka a kas maysa a banag a kitaena dagiti amin a tattao. **7** Ket mapasamakto, nga amin dagiti kumita kenka ket itarayandakta ket ibagana, 'Nadadaelen ti Nineve; siasino ti mangdung-aw kenkuana?' Sadino ti pakasararak iti siasinoman a mangliwiwa kenka?" **8** O Nineve, nasaysayaatka aya ngem ti Tebes, a naipatakdei iti tengnga ti Karayan Nilo, nga adda danum iti aglawlawna, a ti sarikedkedna ket ti baybay, a ti paderna ket ti baybay mismo? **9** Ti Etiopia ken Egjpto ti pigsana, ket awan ti patingga daytoy; Kabadangna ti Put ken Libia. **10** Nupay kasta, ti Tebes ket naipanaw; naibalud daytoy; narumek dagiti annakda kadagit nagsulian dagiti kalsada; nagbibinnunot dagiti kabusorna nga agpaay kadagit mararea a tattaoa, ket amin dagiti natan-ok a lallakina ket nakawaran. **11** Mabartekkanto met; padasemto ti aglemmeng, ken agbirukkanto iti pagkamangam manipud iti kabusormo. **12** Amin dagiti pagkamangam ket kaslanto iti kayo ti igos a naluom dagiti immuna a bungana: no maigungon dagityo, matrag dagityo iti ngiwat dagiti mangmangan. **13** Kitaem, dagiti tattao iti ayango ket babbai; nailukat dagiti ruangan ti dagam kadagit kabusormo; inalun-on ti apuy dagiti balunetda. **14** Mapanka sumakdo iti danum a maipaay iti pannakalakub; papigsaem dagiti sarikeddedo; inka iti ayan ti pila ket payatam ti mortar; isaganam dagiti pagsukogan kadagit nadrilio. **15** Iksapnakanto ti apuy sadiay, ket dadaelennakanto ti kampilam. Alun-onennakanto a kas iti pangalan-on dagiti babassit a dudon iti amin a banbanag. Paadduem ti bagim a kas iti kaadu dagiti babassit a dudon, kas kaadu dagiti dadakkelen a dudon. **16** Pinaadum dagiti pagtagtagilakoeem ket adda pay ngem kadagit bituen iti langit; ngem kasda la babassit

a dudon: samsamenda ti daga kalpasanna ket tumayabda. **17** Dagiti prinsipem ket kas kaadu dagiti dadakkelen a dudon, dagiti panguloen dagiti soldadom ket kasda la pangen ti dudon a kumpet kadagiti pader no kasta nalam-ek ti aldaw. Ngem no kasta a sumingisingen ti init, tumayabda nga awan makaamo no sadino ti pagturonganda. **18** Ari ti Asiria, matmaturog dagiti pastormo; agin-innana dagiti mangiturturaymo. Naiwara-wara dagiti tattaomi kadagiti bantay, ket awan ti mangurnong kadakuada. **19** Awan ti mabalin a makaagas kadagiti sugatmo. Nakaro unay ti sugatmo. Agpalakpak iti ragsak dagiti amin a makangngeg iti damag maipapan kenka. Siasino aya ti nakalasat iti saan nga agbalbaliw a kinadangkesmo?

Habakkuk

1 Ti waragawag a naawat ni Habakkuk a profeta: **2** "O Yahweh, kasano kabayag ti panagas-asugko, ket saanmo a denggen? Nagkiddawak kenka nga addaan panagbuteng, 'Kinaranggas! ngem saannak nga isalakan! **3** Apay nga ipapakkitam kaniak ti kinadakes ken saan nga umno nga aramid? Ti pannakadadael ken kinaranggas ket adda iti sangoanak; adda panagraranget ken rumsua ti panagaapa! **4** Ngarud, nakapsuten ti linteg, ket saaen nga agbayag ti hustisia iti aniaman a tiempo. Ta pinalawlawan dagiti nadangkes dagiti nalinteg; isu a rimsua ti saan a pudno a hustisia." Simmungbat ni Yahweh kenni Habakkuk. **5** Kitaem! dagiti nasion ket sukimatan ida; maklaat ken masdaawka! Gapu ta sigurado nga umadanin nga aramidek kadagit aldawmo a saanmoto a patien inton maipadamaq kenka daytoy. **6** Ta kitaem! umadanin a patakder dagiti Caldeo—dayta naulpit ken naranggas a nasion—agmarmartsada iti entero a daga tapno agtagikua kadagit balay a saanda a kukua. **7** Nakaam-amak ken nakabutbutengda; ti panangukom ken ti kinatan-okda ket agtaud kadakuada! **8** Naparpardas dagiti kabalioda ngem dagiti leopardo, naparparktak ngem kadagit lobo iti rabii! Isu a bumaddek dagiti kabalioda, ken aggapu iti nakaad-adayo dagiti kumakabalioda a lallaki—tumayabda a kasla maysa nga agila a magagaram a mangan! **9** Umayda amin para iti kinaranggas, ti kinaaduda nga umay ket kasla angin iti diserto, ket urnongenda dagiti balud a kasla darat! **10** Isu a lalaizensa dagiti ari, ket rabrabak laeng kadakuada dagiti mangiturturay! Katkatawaanda ti tunggal sarikedked, ta paggabsuonenda ti daga ket alaenda dagitoy! **11** Ket lumabas a dagus ti angin; lumabas daytoy—managbasol a lallaki, a ti diosda ket ti kinamaingelda!" Nagdamag ni Habakkuk kenni Yahweh iti maysa pay a saludsod. **12** "Saanka kadi a naggapu iti un-unana a tiempo, O Yahweh a Diosko, a kasasantoan? Saankaminto a matay. Sika O Yahweh ti nangdutok kadakuada para iti panangukom ken sika, a dakkel unay a Bato, ti nangisaad kadakuada para iti panangpalinteg! **13** Nadalus unay dagiti matam tapno kumita iti dakes, ken saanmo a kabaelan ti kumita iti dakes nga aramid nga addaan pabor; apay ngarud a pabpubur dagiti mangiliiput? Apay a naulimekka kabayatan nga al-alun-onen dagiti nadangkes dagiti nalinteg ngem kadakuada? **14** Pinagbalimo a kasla ikan iti baybay dagiti tattao, kas kadagit agkarkarayam a banbanag nga awan ti mangiturturay kadakuada. **15** Iyaonda amin ida babaen iti banniit; iguyodda dagiti tattao kadagit iket ket urnongenda ida iti iket a pagururnonganda. Daytoy ti makagapu no apay nga agragragsakda ken agpukpukkawda a sirarag-o! **16** Isu nga agidatonda iti iket a pagkalkalapda ken agpuorda pay ti insenso iti iket a pagururnonganda, ta dagiti napalukmeg a narungsot nga ayup ti bingayda ken ti nalukmeg a karne ti taraonda! **17** Ikkatenda kadi ti nagian ti iketda ket ituloyda a papatayen nga awanan asi dagiti nasion?"

2 Agtakderako iti pagbanbantayak ket agpuestoak iti torre a pagwanawan, ket agbantayko a nasayaat tapno maamooak no ania ti ibagana kaniak ken no ania ti rumbeng nga isungbatko maipapan iti asugko. **2** Simmungbat ni Yahweh kaniak a kinunana, "Isuratmo daytoy a sirmata, ket isuratmo a nabatad kadagit tapi ti bato tapno makataray ti mangbasa kadagitoy! **3** Ta ti sirmata ket para iti masakbayan a tiempo ket agsaonto iti kamaudianan, ket saan a mapaay. Uray no matakta, urayem daytoy! Ta sigurado nga umayto daytoy ket saanto nga agbayag! **4** Kitaem! Ti tao nga agtaltalek iti kaungganda ket awan pagbanaganna. Ngem ti nalinteg ket agbiagto babaen iti pammata! **5** Ta ti arak ket mangiliiput iti natangsit nga agtutubo a lalaki tapno saan isuna nga agtulnog,

ngem, padpadakkelenna ti kalikagumna a kas iti tanem ken kas iti patay a saan a pulos a mapnek. Ummongenna dagiti amin a nasion a para iti bagina ken ummongenna dagiti amin a tattao para iti bagina. (**Sheol h7585**) **6** Amin dagitoy a tattao, saandang ngata a mangusar iti maysa a pangangirg maibusor kenkuana ken pananglais a panangibaga maipapan kenkuana a kunana, 'Asi pay daydiay a mangpaadu iti saanna a kukua! Ta kasano kabayag ti panangpadagsenyo kadagit naisalda nga innalayo?' **7** Saanto kadi a tumakder a dagus dagiti agngarnaryet kenka, ken saanto kadi a makariiing dagiti mangbutbuteng kenka? Agbalinkanto a biktima! **8** Gapu ta sinamsammo ti adu a nasion, samsamandakanto dagiti amin a nababtati a tattao, gapu iti dara ti lalaki ken ti kinaranggas a naaramid iti daga, ti bario ken dagiti agnanaeda iti daytoy. **9** 'Asi pay ti agur-urnong kadagit dakes a gunggona para iti balayna, tapno maisadna ti umokna iti ngato tapno natalged isuna manipud iti ima ti dakes!' **10** Nangpartuatka iti pannakaibabain para iti balayno babaeen iti panangdadaelmo iti adu a tattao, ken nagbasolka maibusor iti bagim. **11** Ta umasugto dagiti bato manipud iti pader, ket sumungbatto kadagitoy dagiti pasanggir a kayo. **12** 'Asi pay ti mangibangon iti siudad babaen ti dara, ken ti mangibangon ti ili ti kinadangkes!' **13** Saan kadi a nagtaud kenni Yahweh a Mannakabalin-a ti nagbannugan dagiti tatao ket agpaaay iti apuy ken banbannogen dagiti nasion dagiti bagbagida para iti awan? **14** Ngem, mapnunto ti daga iti pannakaammo ti dayag ni Yahweh kas iti panangabbong dagiti dandanum iti baybay. **15** 'Asi pay ti mangmangted iti arak iti kaarrubana, ken sika a mangnaynayun iti sabidong agingga a mabartecko ida tapno makitam ti kinalamulamoda!' **16** Mapnoankanto iti bain saan ket a dayag! Uminom ka met iti daytoy, ket ipakitam ti kinalamulamom! Ti kopa ni Yahweh nga adda iti makannawan nga imana ket dumtengto kenka, ket abbonganto ti pannakaibabain ti dayawmo. **17** Ti kinaranggas a naaramid iti Lebanon ket abbungannakanto, ken ti pannakadadael dagiti narungsot nga ayup ket butbutngennakanto gapu iti dara dagiti lallaki ken gapu iti kinaranggas a naaramid iti daga, kadagit siudad ken kadagit amin nga agnanaed sadiay. **18** Ania aya ti magun-odyo iti nakikitikan a ladawan? Ta ti nangikitik iti daytoy, weno ti nangaramid iti ladawan manipud iti narunaw a landok ket maysa a mangisursuro iti inuiblod; ta agtaltalek isuna iti mismo nga aramid ti imana idi inaramidna dagitoy nga umel a didios. **19** 'Asi pay ti mangibagba iti kayo, Bumangonka! Weno iti naulim a bato, Tumakderka!' Makaisuro kadi dagitoy a banbanag? Kitaenyo, nakalukkopan daytoy iti balitok ken pirak ngem saan a pulos aganges ti kaungganna. **20** Ngem ni Yahweh ket adda iti nasantoan a templona! Agulimekka iti sangoananna, O amin a daga!"

3 Ti kararag ni Habakkuk a profeta: iti si-gionoth. **2** O Yahweh, nanggegko ti padamagmo ket mabutengak! O Yahweh, aramid koma manen dagiti aramidmo kadagitoy a tiempo; kadagitoy a tiempo, ipakaammom koma daytoy; lagipem a maasi iti pungtotmo! **3** Naggapu ti Dios iti Teman, ken ti Nasantoan manipud iti Bantay Paran! (Sela) Inabbongan ti dayagna dagiti langit, ket napno ti daga iti dayawna. **4** Dagiti rayus ti imana ket agranraniaq a kas iti lawag, ket sadiay ti pagtaltalinaedan ti pannakabalinna. **5** Napan ti peste iti sangoananna, ken didigra kalpasan dagiti sakana. **6** Timmakder isuna ket rinukodna ti daga; kimmitta isuna ket ginungonna dagiti nasion! Uray dagiti agnanayon a bantay ket nargaay, ken nagkurno dagiti saan nga agpattinga a tuturdol! Saan nga agpattinga ti dalanna! **7** Nakitak dagiti tolda ti Cusan iti panagsagaba, ket agkirkintayeg ti lupot dagiti tolda iti daga ti Midian. **8** Kaunget kadi ni Yahweh dagiti karayan, weno maibusor kadi ti nakaro a pungtotmo iti baybay idi nagsakayka kadagit kabaliom, ti karuahem

a pannakaisalakan? **9** Inruarmo ti baim nga awan ti abbongna; kinabilam kadagit pana ti baim! (Sela) Ginuduam ti daga babaen kadagit karayan. **10** Nakitadaka dagiti bantay ket nagtirirtida gapu iti ut-ot! Naglabas kadakuada dagiti bayakabak ti danum; nagpukkaw ti nauneg a baybay! Impangatona dagiti dalluyonna! **11** Nagtalinaed ti init ken bulan kadagit narimbaw a lugarda, ket pimmanaw gapu iti lawag dagiti panam ken ti sumilsileng a lawag ti gayangmo! **12** Nagpagnapagnaka iti entero a daga iti luksawmo. Rinidismo dagiti nasion gapu iti pungtotmo. **13** Rimmuarka para iti pannakaisalakan dagiti tattaom, para iti pannakaisalakan ti pinulotam! Binurakburakmo ti ulo ti balay ti nadangkes tapno maiparang ti puon ti tengnged! (Sela) **14** Dinuyokmo ti ulo dagiti mannakigubatna babaen iti bukodna a pana agsipud ta immayda a kasla bagio a mangiwarawara kadakami, ti panagpasindayawda ket maiyariq iti maysa a mangal-alun-on iti nakurapay iti lugar a paglemmengan. **15** Nagdaliasatka iti baybay agraman dagiti kabaliom, ket ginabsuonmo dagiti napegges a dandanum. **16** Nanggegko, ket nagtigerger ti kaunggak! Nagpigerger dagiti bibigko iti uni! Um-umay ti panagrupsa kadagit tulangko, ken agtigtigergerak bayat iti naulimek a panagur-urayko iti aldaw ti tuok a dumteng kadagit tattao a nangraut kadakami. **17** Uray no saan nga agrusing ti kayo nga igos ken saan nga agbunga dagiti ubas; uray no agkurangto ti bunga ti kayo nga olibo, ken awan ti taraoon nga ipaay dagiti taltalon; uray no maisina ti arban iti kulongan, ken awan ti baka kadagit pagtaraknan— **18** Agrag-oak latta kenni Yahweh! Agragsakto gapu iti Dios ti pannakaisalakanko! **19** Ti Apo a ni Yahweh ti pigsak, ket aramidenna ti sakak a kas saka ti ugsa ket iturongnak kadagit nangangato a lugarko! — Para iti direktor ti musika, kadagit adda kuerdasna nga instrumentok.

Sofonias

1 Kastoy ti sao ni Yahweh a dimteng kenni Sofonias, a putot a lalaki ni Cusi, a putot ni Gedalias, a putot ni Amanias, a putot ni Hesekias, kadagiti aldaw a ni Josias nga anak ni Amon ti ari ti Juda. **2** Kastoy ti pakaammo ni Yahweh—"Dadaelektu dagiti amin a banbanag iti rabaw ti daga! **3** Dadaelektu ti tao ken dagiti narungst ngayup; dadaelektu dagiti billit iti tangatang ken dagiti lames iti baybay, dagiti dadael a karaman dagiti nadangkes! Ta pukawekto ti tao iti rabaw ti daga!"—kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **4** Iyunntakonto ti imak iti Juda ken dagiti amin nga agnanaed iti Jerusalem. Pukawekto ti tunggal nabatbatu nga agdaydayaw kenni Baal iti daytoy a lugar ken dagiti nagnagan dagiti agdaydayaw kadagiti didiosen kadagiti papadi, **5** dagiti tattao nga adda iti tuktok dagiti balbalay nga agdaydayaw iti init, bulan ken bituen, ken dagiti tattao nga agdaydayaw ken agsapata kenni Yahweh ngem agsapatada met kenni Milcom. **6** Pukawekto met dagiti saanen a simmuot kenni Yahweh, uray dagiti saan a mangbirok kenni Yahweh wenco agkiddaw iti panangidalanna." **7** Agulimekkayo iti presensia ti Apo a Yahweh, ta asidegen ti aldaw ni Yahweh; gapu ta insaganan ni Yahweh ti sakripisio ken indatnonan dagiti sanggilina. **8** "Mapasamakto iti aldaw ti panangidaton ni Yahweh, a dusaektu dagiti prinsipe ken dagiti annak dagiti ari, ken dagiti amin a nakakawes iti ganggannaeta a pagan-anay. **9** Iti dayta nga aldaw dusaektu dagiti amin a sumrek iti ruangan, dagiti mangpunno iti kinaranggas ken panangallilaw iti balay iti amoda! **10** Isu a mapasamakto iti dayta nga aldaw"—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—"nga aggaputo iti Ruangan ti Lames ti sangit ti kinarigat, ti dung-awu manipud iti Maikaddua a Distrito, ken ti napigsa unay a daranudor manipud kadagiti turod. **11** Agdung-awkayo, dakayo ngayup agnanaed iti Distrito ti Pagtagilakoan, ta madadael amin dagiti aglaklako; mapapatayto amin dagiti agtitimbang kadagiti pirak. **12** Dumtengto iti dayta a tiempo a sukimakteko ti Jerusalem babaen kadagiti pagsilawan ken dusaek dagiti tattao a mangipagarup a natalgedda ket kunaenda iti pusoda, 'Awanto ti aniaman ngayup aramiden ni Yahweh, naimbag man wenco dakes!' **13** Masamsamtu dagiti kinabknangda ken mababay-anto a madadael dagiti balbalayda. Agpatakderdanto kadagiti babaen ngem saanda ngayup agnaed kadagitoy, ken agmulada kadagiti kaubasan ngem saanda ngayup uminom iti arakda! **14** Asidegen ti naindaklan ngayup aldaw ni Yahweh, asidegen ken napardas unay! Agbalinto a nasaem a panagsangsangti maysa a mannakigubat ti uni iti aldaw ni Yahweh! **15** Dayta ngayup aldaw ket aldaw ti pungtot, maysa ngayup aldaw ti riribuk ken leddaang, aldaw ti bagyo ken pannakadadael, maysa ngayup aldaw ti sipnet ken lulem, maysa ngayup aldaw dagiti ulip ken kasta unay a kinasipnet! **16** Aldawto daytoy dagiti trumpeta ken pakdaa a maibusor kadagiti nasarikedkedan a siudad ken kadagiti nangato a pagwanawan! **17** Ta iyegkonto ti kinarigat iti sangkataoan, tapno magnadanto a kasla bulsek a tattao agsipud ta nagbasolda kenni Yahweh! Maibukbukto ti darada a kasla tapuk, ken maibukbukti ti nagurengda a kasla rugit! **18** Awanto ti makaisalakan kadakuada, uray pay ti pirak wenco ti balitokda iti aldaw ti pungtot ni Yahweh! Ti apuy ti pungtot ni Yahweh ti mangibusto iti entero a daga, ta nakabutbutengto ti kanibusanan ngayup agnanaed iti daga!"

2 Agkaykaysakayo ngayup agtititon ket aguummongkayo, O nasiun ngayup awan babainna— **2** sakbay a maipatungpal ti bilin, sakbay iti panaglabas ti aldaw a maiyari iti taep, sakbay a dumteng ti nakaro a pungtot ni Yahweh kadakayo! Sakbay a dumteng ti aldaw ti pungtot ni Yahweh kadakayo! **3** Birukenyo ni Yahweh, dakayo amin a napakumbaba a tattao iti rabaw ti daga ngayup

agtultulnog kadagiti bilinna! Birukenyo ti kinalinteg! Birukenyo ti kinapakumbaba, ket nalabit a masalaknibankayonto iti aldaw ti pungtot ni Yahweh! **4** Ta mababay-anto ti Gaza, ken madadaelto ti Askelon! Papanwendanto ti Asdod iti katenggaan ti aldaw, ken parwendanto ti Ekron! **5** Asi pay dagiti agnanaed iti igid ti baybay, ti nasiun dagiti taga-Keretim! Nagsao ni Yahweh a maibusor kadakayo, O Canaan, daga dagiti Filisteo! Dadaelenkanto aqgingga ngayup awan matda ngayup agnanaed! **6** Agbalinto ngarud a pagaraban iti igid ti baybay para kadagiti agpaspastor ken pangiyapunan ti karnero. **7** Kukuanan dagiti nakalasat iti kapututan ti Juda ti rehion iti igid ti baybay, a mangipastorto kadagiti arbanda sadiay. Agiddanto dagiti tattaoda iti rabii kadagiti balbalay ti Askelon, ta aywananto ida ni Yahweh a Diosas ken isublinna dagiti kinarang-ayda. **8** Nanggegko dagiti panangum-umsi ti Moab ken ti pananglalais dagiti tattao ti Ammon idu inumsidu dagiti tattaok ken linabsingda dagiti beddungko. **9** Ngarud, iti Nagango nga adda iti agnanayon"—kastoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Dios ti Israel, "Agbalinto ti Moab a kas iti Sodoma, ken dagiti tattao ti Ammon ket kas iti Gomorra; karuwartan a lugar ken pagaramidan ti asin, a langalangto iti agnanayon! Ngem samsamanto ida dagiti matda kadagiti tattaok, ket agtawidto dagiti nabatbatu iti nasiunko manipud kadagityo! **10** Mapasamakto daytoy iti Moab ken Ammon gapu iti kinatangansita, agsipud ta inumsi ken inuyawda dagiti tattao ni Yahweh a Mannakabalin-amin! **11** Ket agbutengdanto kenni Yahweh, gapu ta umsiennanto dagiti amin a diidios iti daga. Agdayawdanto amin kenkuana, tunggal maysa iti bukodna a lugar, kadagiti amin ngayup iti baybay! **12** Dakayo a Cusita, maduyokkayonto met babaen iti kampilan, ken **13** rautento ti ima ti Dios iti amianan ken dadaelenna ti Asiria, tapno agbalinto a langalang ti Nineve, kas kamaga iti let-ang. **14** Ket agdianto dagiti arban iti tengena ti Asiria, amin a narungst ngayup kadagiti nasiun, ken agumokto dagiti billit ken kullaaw kadagiti tuktok dagiti adigina. Addanto ti agpukkaw kadagiti tawa ken agunintu dagiti uwak kadagiti agdanda, gapu ta imparangna dagiti sorelas a sedro. **15** Daytoy ti nakaragragsak a siudad ngayup agbibiag ngayup awan butengna, a kunana iti pusona, "Siak, ken awanen iti kapadak!" Anian a nakaam-amak ti nagbalinananna, nagbalin a maysa a lugar a pagiddaan dagiti narungst ngayup! Tunggal maysa a lumabas iti daytoy ket agsakuntipto ken isiniwasna iti imana!

3 Asi pay ti managsukir a siudad! Natulawanen ti narunggas a siudad! **2** Saan daytoy a dimngeg iti timek ti Dios, wenco saan ngayup immawat iti pannursuro manipud kenni Yahweh! Saan isuna ngayup agtalek kenni Yahweh ken saan ngayup umasideg iti Diosna. **3** Dagiti prinsipena ket kasla ngumergernger a leon iti nagtenggaanna! Dagiti ukomna ket kasla kadagiti lobo iti rabii a saan a mangitedda iti kanenda iti agsapa! **4** Dagiti profetana ket nadursok ken manangliput a lallak! Rinugitan dagiti padina iti nasantao ken nagaramid iti panaglabsip iti linteg! **5** Nalinteg ti Yahweh iti nagtenggaanna! Dinto agarramid iti biddut! Iti tunggal bigat, ipaanya ti husticia! Saanto ngayup mailemmeng iti lawag, ngem ti managdakdaktes ket dina ammo ti agbain! **6** "Dinadaelko dagiti nasiun; nadadael dagiti sarikedkeda. Dinadaelko dagiti kalsadada tapno awan a pulos iti makalabas kadagityo. Nadadael dagiti siudadda ket awan iti tao a makapagnaed kadagityo. **7** Kinunak, 'Sigurado ngayup agbutengkanto kaniak! Umatwaka iti pannakaisuro ket saanka a mapapanaw kadagiti pagtaengam iti amin a pinanggepko ngayup aramiden kenka!' Ngem aggarda a mangirugi iti tunggal agsapa babaen iti panangpadakesda kadagiti amin ngayup aramidda. **8** Ngarud, urayendak"—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—"agingga iti aldaw a tumakderak ngayup agsamsam! Ta ti panggedengko ket umongek dagiti nasiun, ummongek dagiti

pagarian, ken tapno idissuorko kadakuada ti ungetko, ti narungson a pungtotko, tapno maikisap amin ti daga babaen iti apuy ti ungetko. **9** Ngem urayno kasta, ikkakto iti nadalus a pagsasao dagiti tattao, tapno umawagda amin iti nagan ni Yahweh, tapno agserbida kaniak nga addaan iti panagkaykaysa. **10** Manipud iti labes ti karayan ti Etiopia a mangidaydayaw kaniak—dagiti naiwara-wara a tattaok—mangyegto kadagiti daton a para kaniak. **11** Iti dayta nga aldaw, saankayonto a maibabain gapu kadagiti amin nga aramidyo a maibusor kaniak, agsipud ta iti dayta a tiempo, ikkatekto kadakayo dagiti nangramrambak iti kinatangsityo, ken gapu ta saankayontno nga agtignay a sipapalangguad iti tapaw ti nasantoan a bantayko. **12** Ngem ibatikayo a kas nanumo ken napanglaw a tattao, ket agkamangkayonte iti nagan ni Yahweh. **13** Saanton nga aglabsing wenco agulbod dagiti nabatbati iti Israel, ken awan ti manangallilaw a dila iti masarakanto kadagiti ngiwatda; isu nga agarab ken agiddada, ken awanto iti pagbutbutnganda.” **14** Agkantaka, O anak a babbai ti Sion! Agdir-ika, O Israel! Agrag-o ken agragsakka iti amin a pusom, O anak a babbai ti Jerusalem! **15** Inikkaten ni Yahweh ti dusam; pinapanawnan dagiti kabusormo! Ni Yahweh ti ari ti Israel nga adda kadagiti nagtengngaanyo. Saanmto manen a kabuteng ti dakes! **16** Iti dayta nga aldaw, kunaendanto iti Jerusalem, “Saanka nga agbuteng, O Sion. Saanmo nga itulok a kumapuy dagiti imam. **17** Ni Yahweh a Diosyo ket adda kadakayo, ti mannakabalin a mangisalakan kadakayo. Agrambako isuna gapu kadakayo ken paginanaennakayonto iti ayatha nga addaan rag-o; Maragsakanto isuna kadakayo ket agpukkawto isuna iti rag-o. **18** Dagiti nagladingit gapu iti naituding a fiesta—inummongko ida manipud kadakayo, nagbalinda a dadagsen ken nakaigapuan ti pannakaibainyo. **19** Adtoy, iti dayta a tiempo, dusaekto dagiti amin a nangparparigat kadakayo. Ispalekto dagiti pilay ken ummongekto dagiti napatalaw. Ikkatekto ti nakaibabainanda ket pagbalinekto ida a nadyaw ken natan-ok iti entero a daga. **20** Iti dayta a tiempo, idauloan ken pagmaymaysaenkayonto. Raemen ken idayawdakayonto dagiti amin a nasion iti daga, inton makitayo nga insublik ti kinarang-ayyo,” kuna ni Yahweh.

Haggeo

1 Iti maikadua a tawen a panagturay ni Dario a kas ari, iti umuna nga aldaw ti maika-innem a bulan, immay ti sao ni Yahweh babaen iti ima ni Haggeo a profeta, ti sao ket para iti gobernador ti Juda a ni Zerubbabel a putot a lalaki ni Salatiel ken para kenni Josue a kangatoan a padi a putot a lalaki ni Josadak ket kinunana: **2** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a mannakabalin-amin: 'Kinuna dagitoy a tattao, "saan pay a dimteng ti tiempo nga ipatakdertayo ti balay ni Yahweh." **3** Isu nga immay ti sao ni Yahweh babaen iti ima ni Haggeo a profeta ket kinunana, **4** "Tiempo kadin nga agnaedkayo kadagitil nälpasen a balayyo idinto a nadadael daytoy a balay?" **5** Isu nga ita, kastoy ti ibagbaga ni Yahweh a mannakabalin-amin: 'Panunentyo dagiti ar-aramidenyo! **6** Nagmulakayo iti adu a bukel ngem bassit ti apityo; mangankayo ngem saankayo a mabsog; uminomkayo iti arak ngem saankayo a mabartek. Agkaweskayo ngem saan a maimengen dagiti bagbagiyo, ken agur-urnong iti kuarta ti mangmangged tapno ipisokna laeng iti supot a napnoan ti abot" **7** Kastoy ti ibagbaga ni Yahweh a Mannakabalin-amin: "Panunentyo dagiti ar-aramidenyo! **8** Sumang-atkayo iti bantay, mangalakayo iti kayo, ket bangonenyi ti balayko; maragsakanako iti daytoy ket maidawayakto!". **9** "Nagsapulkayo iti adu ngem kitaenyoi! Bassit ti naiyawidyto, ta pinatabay ko daytoy! Apay?"—daytoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin! 'Gapu ta nadadael ti balayko, idinto a maragragsakan ti amin a tao iti bukodna a balay.' **10** Gapu ti daytoy, ipaidam dagiti langit ti linna-aw kadakayo, ket ipaidam ti daga ti bungana. **11** Pinagkitagko dagiti daga ken dagiti bantay, dagiti bukel ken ti baro nga arak, ti lana ken ti apit ti daga, dagiti tattao ken narurungst ngay ayup, ken amin ngay aramid dagiti imayo!" **12** Ket ni Zerubbabel a putot a lalaki ni Salatiel ken ni Josue a kangatoan a padi a putot a lalaki ni Josadak, ken amin a nabatbati kadagitil tattao ket nagtulnogda iti timek ni Yahweh a Diosda, ken kadagitil sasao ni Haggeo a profeta, gapu ta ni Yahweh a Diosda ti nangibaon kenkuana. Ket nagbuteng dagiti tattao iti rupa ni Yahweh. **13** Ket ni Haggeo, a mensahero, insaona ti mensahe ni Yahweh kadagitil tattao a kinunana, "'Addaak kadakayo!'—daytoy ti pakaammo ni Yahweh!" **14** Tinigray ngarud ni Yahweh ti espiritu ti gobernador ti Juda a ni Zerubbabel a putot a lalaki ni Salatiel, ken ti espiritu ti kangatoan a padi a ni Josue a putot a lalaki ni Josadak, ken ti espiritu dagiti amin a nabatbati kadagitil tattao, isu a napanda ket nagtrahaboda iti balay ni Yahweh a Diosda. **15** Iti maika-duapulo ket uppata ngay aldaw iti maika-innem a bulan, iti maikadua a tawen a panagturay ni Dario a kas ari.

2 Iti maikadua-pulo ket maysa ngay aldaw iti maikapito a bulan, immay ti sao ni Yahweh babaen iti ima ni Haggeo a profeta, ket kinunana: **2** "Makisaoka iti gobernador ti Juda, a ni Zerubbabel a putot a lalaki ni Salatiel, ken iti kangatoan a padi, a ni Josue a putot a lalaki ni Josadak, ken dagiti nabatbati kadagitil tattao. Kunam, **3** "Siasino kadakayo a nabatbati ti nakakita iti sigud a kinadayag daytoy a balay? Ket ania ti panagkitayo iti daytoy ita? Saan kadi a kasla awanen serserbina daytoy kadagitil matayo?" **4** Ita, bumilegka Zerubbabel!"—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—"bumilegka, Josue, kangatoan a padi, a putot a lalaki ni Josadak; ken bumilegkayo, dakayo amin a tattao iti daga!"—Daytoy ket pakaammo ni Yahweh—"ket agrabahokayo, ta addaak kadakayo"—daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **5** Babaen kadagitil kari a nailanad iti tulag ngay inaramidok kadakayo idi rimmuarkayo manipud idiy Egjpto ken nakipagtakder ti Espirituk kadakayo, saankayo ngay agbuteng!" **6** Ta daytoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Iti mabiit, gunggonekto manen dagiti langit

ken ti daga, ti baybay ken ti namaga a daga! **7** Ket gunggonekto ti tunggal nasion, ket iyegto kaniak ti tunggal nasion dagiti napapatek a banbanag kadakuada, ket punuekto iti dayag daytoy a balay! 'kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **8** 'Kukuak ti pirak ken balitok!"—daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **9** Ad-addanto pay ti kinadayag daytoy a balay iti masakbayan ngem idam' kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, 'ket Itedkonto ti kappia iti daytoy a lugar!'—daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin amin." **10** Iti maika-duapulo ket uppata ngay aldaw iti maika-siam a bulan, iti maikadua a tawen a panagturay ni Dario a kas ari, immay ti sao ni Yahweh kenni Haggeo a profeta ket kinunana, **11** "Kastoy ti kinuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Damagem kadagitil padi ti maipapan iti linteg, ket kunaem: **12** No sab-oken ti maysa a tao ti karne a naidaton kenni Yahweh iti gayadon ti kagayna, ket no maisagid ti gayadonna iti tinipay weno nilambong, arak weno lana, weno dadduma pay a taraon, agbalin kadi a nasantoan dayta a taraon?" Simmmungbat dagiti padi ket kinunada, "Saan". **13** Ket kinuna ni Haggeo, "No ti maysa a tao ket narugit gapu iti panangsagidna iti natay ket sagidenna ti aniaman kadagitoy a banbanag, agbalin kadi met a narugit dagitoy? Simmmungbat dagiti papadi a kinunada. "Wen, agbalinda a narugit." **14** Ket simmmungbat ni Haggeo a kinunada, "Kastoy met ngarud kadagitoy a tattao ken iti daytoy a nasion iti sangoanak!"—Daytoy ket pakaammo ni Yahweh—Ket kasta met ngarud kadagitil amin a banbanag a naaramidan dagiti imada: ti idatonda kaniak ket narugit." **15** Ita ngarud, lagipenyu manipud ita ngay aldaw, sakbay a naiparabaw ti aniaman a batu iti sabali pay a bato iti templo ni Yahweh, **16** tunggal iyaay ti siasinoman iti kamalig para iti duapulo a kasukat ti trigo, sangapulo laeng ti adda, ket tunggal iyaay ti maysa a tao iti ayan ti pagkargaan ti arak tapno agkauad iti limapulo a kasukat ti arak, duapulo laeng ti adda. **17** Pinarigatkayo ken dagiti amin a trabaho ngay inaramid dagiti imayo babaen iti panaglaylay ken buot, ngem saan kayo latta a nagsubli kaniak"—daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **18** 'Laglagipenyu manipud ita ngay aldaw, iti maika-duapulo ket uppata ngay aldaw iti maikasiyam a bulan, manipud iti aldaw a naipasdeki ti pundiension ti templo ni Yahweh. laglagipenyu daytoy!" **19** Adda kadi pay nabati a bukel iti kamalig? Saan a nagbunga ti ubas, ti kayo ti igos, ti granada, ken ti kayo ngay olib! Ngem manipud iti daytoy ngay aldaw, bendisionankayo!" **20** Ket immay iti maikadua a gundaiway ti sao ni Yahweh kenni Haggeo iti maika-duapulo ket uppata ngay aldaw iti dayta bulan a kinunada, **21** "Agsaoka kenni Zerubbabel a gobernador ti Juda ket ibagam, 'Gunggonekto dagiti langit ken ti daga. **22** Ta parmeketo ti trono dagiti pagarian ken dadaelek ti biled dagiti pagarian kadagitil nasion! Parmekekteto dagiti karuhae ken dagiti agluglugan; mapasagto dagiti kabailio ken dagiti nakasakay, mapasagto ti tunggal maysa gapu iti kampilan ti kabsatna. **23** Iti dayta ngay aldaw,"—Daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin, —'Awatenka, Zerubbabel a putot a lalaki ni Salatiel, a kas adipenko,'— daytoy ket pakaammo ni Yahweh. 'Isaadka a kas iti selio iti singsingko, ta sika ti pinilik!'—daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin!"

Zacarias

1 Iti maikawalo a bulan iti maikadua a tawen a panagturay ni Dario, immay ti sao ni Yahweh kenni profeta Zacarias a putot ni Barakias a putot ni Iddo a kunana, **2** "Nakapungtot unay ni Yahweh kadagit ammaya! **3** Ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: "Agsublikayo kaniak!"—daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin!"—"ket agsubliak kadakayo!" kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **4** Saanya koma a tuladen dagiti ammaya nga imun-una a binagaano dagiti profeta, a kunada, "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: isardengyon dagiti dakes a wagasyo ken dagiti nadangkes nga aramidyo!" Ngem saanda a dimnges ken saandak nga impangag." Daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **5** "Saan kadi nga awanen dagiti ammaya? Ken agtalinaed kadi dagiti profeta iti agnanayon? **6** Ngem saan kadi a sinagaba dagiti ammaya ti subad iti panagsukirda kadagit sasaok ken paglintegak nga imbilinko kadagit adipenko a profeta? Nagbabawida ngarud ket kinunada, 'Kas iti pinanggep ni Yahweh a Mannakabalin-amin nga aramiden kadatayo gapu kadagit wagas ken tigtnaytayo, isu ti inaramidna kadatayo.'" **7** Iti maikadua a tawen a panagturay ni Dario, iti maika-dua pulo ket uppata ngalawd iti maikasangapulo ket maysa a bulan, a bulan ti Sebat, immay ti sao ni Yahweh kenni profeta Zacarias a putot ni Barakias a putot ni Iddo a kunana **8** "Iti rabii, adtoy, nakitak ti maysa a lalaki a nakasakay iti nalabaga a kaballo, ket adda isuna kadagit babassit a kayo nga addaan kadagit napipintas a sabsabong nga adda iti tanap; ket adda iti likudanna dagiti nalabaga, alazan ken puraw a kaballo." **9** Kinunak "Apo, ania dagitoy a banbanag?" Ket kinuna ti anghel a nakisarita kaniak, "Ipakitako kenka no ania dagitoy a banbanag." **10** Ket simmungbat ti lalaki a nakatakder iti ayan dagiti babassit a kayo nga addaan kadagit napipintas a sabsabong a kunana, "Dagitoy dagiti imbaon ni Yahweh nga agsuror iti entero a daga." **11** Simmungbatda iti anghel ni Yahweh a nakatakder iti ayan dagiti babassit a kayo nga addaan kadagit napipintas a sabsabong; kinunada kenkuana, "Sursursorenmin ti entero a daga; kitaem, agal-aliwaksay dagiti amin a daga." **12** Ket simmungbat ti anghel ni Yahweh a kunana, "O Yahweh a Mannakabalin-amin, kasano kadi pay kabayag ti panangipakitam iti saanno a panangngaasi iti Jerusalem ken kadagit siudad ti Juda a nagsagaba iti pungtotmo iti pitopulo a tawen?" **13** Simmungbat ni Yahweh iti anghel a nakisarita kaniak babaen kadagit nasasayaat a sasao, dagiti sasao a pangliwiwa. **14** Ket kinuna kaniak ti anghel a nakisarita kaniak, "Ipakaammom daytoy, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: "Kasta unay ti pakaseknak iti Jerusalem ken iti Sion! **15** Ket napalalo ti pungtotko kadagit nasion a nanam-ay; ta saanak unay a nakaunget iti Juda, ngem kinarkaro dagitoy a nasion ti panagsagaba ti Juda." **16** Ngarud, kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: "Nagsubliak iti Jerusalem nga addaan iti asi. Maipatakderito ti balayko iti daytoy" daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin—"ket maibinnatto ti tali a pagrukod iti entero a Jerusalem!" **17** Ipakaammom pay daytoy, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Rumang-ayto manen dagiti siudadko, ket liwliwaento manen ni Yahweh ti Sion, ken pilienanto manen ti Jerusalem.' **18** Kalpasanna, timmangadak ket nakakitaak iti uppata a sara! **19** Kinasaritak ti anghel a nakisarita kaniak, "Ania dagitoy?" Insungbatna kaniak, "Dagitoy dagiti sara a nangiwarawara iti Juda, Israel, ken Jerusalem." **20** Ket nangipakita kaniak ni Yahweh iti uppata a mammanday. **21** Kinunak, "Ania ti umay aramiden dagitoy a tattao?" Insungbatna, "Dagitoy dagiti sara a nangiwarawara iti Juda, isu a nagsagabada iti nakaro. Ngem immay dagitoy a tattao

tapno pagtalawen dagiti nasion, tapno parmekenda dagiti armada dagiti nasion a nangraut iti daga ti Juda tapno iwarawarada daytoy."

2 Kalpasanna, timmangadak ket nakakitaak iti maysa a lalaki a nakaiggem iti tali a pagrukod. Kinunak, **2** "Sadino ti papanam?" Kinunana ngarud kaniak, "Rukodek ti Jerusalem tapno maammoak ti kalawa ken kaatiddogna." **3** Kalpasanna, pimmanaw ti anghel a nakisarita kaniak, ket adda rimmuar a maysa pay nga anghel kenkuana, "Agtarayka ket kasaritan dayta a bumarito; ibagam, 'Saanto a mapaderan ti Jerusalem gapu kadagit naakaad-adu a tattao ken ayup iti daytoy. **5** 'Daytoy ket pakaammo ni Yahweh—agbalinako nga apuy a pader iti aglawlawa, ket siakti ti dayag iti tengngana. **6** Agtaraykayo! Aglibaskayo manipud iti daga iti amianan'—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—gapu ta inwarawarakayo a kas iti uppata ngangin kadagit tangatang!" Daytoy ket pakaammo ni Yahweh—**7** 'Agtaraykayo! Agkamangkayo iti Sion, dakayo a makipagtateng iti anak a babai ti Babilonia!' **8** Gapu ta kalpasannak a padawayan ni Yahweh a Mannakabalin-amin ket imbaonnak a maibusor kadagit nasion a nagsamsam kadakayo—ta siasinoman a mangsagid kadakayo, sagidenna ti kapapatgan iti imatang ti Dios! —kalpasan nga inaramid ni Yahweh daytoy, kinunana, **9** "Siak a mismo ti mangraut kadakuada, ket samsamanto ida dagiti tagabuda." Ket maammoanyonto a ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti nangibaon kaniak. **10** 'Akgantakayo gapu iti rag-o, dakayo a tattao ti Sion, ta umayakon ket makipagnedaek kadakayo! —daytoy ket pakaammo ni Yahweh." **11** Ket iti dayta ngalawd, makitiponto kenni Yahweh dagiti nabibileg a nasion. Kunana, "Ket agbalinkownta a tattao; ta makipagnedaekto kadakayo." Ket maammoanyonto a ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti nangibaon kaniak kadakayo. **12** Ta tawidento ni Yahweh ti Juda a kas sanikuana idiyas nasantoan a daga ket pilienanto manen ti Jerusalem a para kenkuana. **13** Agulimekkayo, dakayo amin a tattao, iti sangoanan ni Yahweh, gapu ta umayen isuna manipud iti nasantoan a lugarna!

3 Kalpasanna, impakita kaniak ni Yahweh ni Josue a nangato a padi a nakatakder iti sangoanan ti anghel ni Yahweh, ken nakatakder ni Satanas iti makannawanna tapnu pabasoleenna isuna. **2** Kinuna ti anghel ni Yahweh kenni Satanas, "Tubngarennaka koma ni Yahweh, Satanas; tubngarennaka koma ni Yahweh a nangpili iti Jerusalem! Saan kadi a maiyariq daytoy a tao iti maysa a sungrod a narabsut iti apuy?" **3** Nakakawes ni Josue iti nakarugrugit a pagan-anay bayat ti panagtaktaakderna iti sangoanan ti anghel. **4** Isu a nagsao ti anghel ket kinuna kadagit dadduma nga anghel a nakatakder iti sangoananna, "Ussobenyo kenkuana dagiti nakarugrugit a pagan-anay." Ket kinunana kenni Josue, "Kitaem! Inlikkaton dagiti basolmo, ket kawesanka iti kasasayaatan a pagan-anay." **5** Kinuna ni Zacarias, "Bay-anyo a baredbedanda iti nadalus a lupto ti ulona!" Binaredbedanda ngarud iti nadalus a lupto ti ulo ni Josue ken kinawesanda isuna iti nadalus a pagan-anay bayat a nakatakder sadiay ti anghel ni Yahweh. **6** Kalpasanna, nainget a binilin ti anghel ni Yahweh ni Josue a kunana, **7** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin; 'No agbiagka kadagit wagasko, ken no tungpalem dagiti bilinko, sikanto ti mangimaton iti balayko ken mangaywan kadagit paraangak, ta palubosankanto nga umay iti sangoanak a kas iti araramiden dagitoy nakatakder ditoy. **8** Dumngegka, Josue a nangato a padi, sika ken dagiti kakaduan a makipagnanaed kenka! Ta dagitoy a lallaki ti pagilasinan, ta iparangkonton ti adipenko 'Ti Sanga.' **9** Ita, kitaenyo ti bato nga inkabilko iti sangoanan ni Josue. Addaan iti pito a sikigan daytoy a bato, ket ikitikitikonto ti maysa a balikas"—daytoy ket pakaammo ni

Yahweh a Mannakabalin-amin"—ket iti maysa nga aldaw, ikkatektó ti basol daytoy a daga. **10** Iti dayta nga aldaw"—daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin—"awisento ti tunggal lalaki ti kaarrubana nga aginana iti sirok ti ubas ken iti puon ti igos a mulana."

4 Kalpasanna, nagsubli ti anghel a nakisarsarita kaniak ket rininingnak a kas iti maysa a tao a nagriileti pannaturroga. **2** Kinunana kaniak, "Ania ti makitkitam? Kinunak, "Makitkitak ti maysa a kandelero a pasig a balitok, nga adda malukong iti rabawna. Addaan daytoy iti pito a pagsilawan ken addaan iti pito a pabelo iti rabaw ti tunggal pagsilawan. **3** Addaa dua a kayo nga olibo iti abay daytoy, maysa iti makanawanan ti malukong ken maysa iti makanngigid." **4** Isu a kinasaritak manen ti anghel a nakisarsarita kaniak. Kinunak, "Apok ania ti kaipapanan dagitoy a banbanag?" **5** Simmungbat ti anghel a nakisarsarita kaniak a kunana, "Apay saanmo pay nga ammo ti kaipapanan dagitoy a banbanag?" Kinunak, "Saan apok." **6** Isu a kinunana kaniak, "Daytoy ti sao ni Yahweh a para kenni Zerubbabel: 'Saan a babaen iti pigsa wenco pannakabalin, ngem babaen iti Espirituk,' kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **7** Aniaka koma, däkkel a bantay? Iti sangoanan ni Zerubbabel, agbalinkanto a patad, ket iruarna ti kangrunaan a bato a mangipukkaw, "Parabur! Parabur!" **8** Immay kaniak ti sao ni Yahweh: **9** "Impasdek ni Zerubabel ti pudsonas daytoy a balay ket leppasennanto daytoy. Ket maammoanyonto nga imbaonnak ni Yahweh a Mannakabalin-amin kadakayo. **10** Siasino ti nangumsi kadagiti aldaw dagiti babassit a banbanag a nagappuanan? Agragonto dagitoy a tattao ket makitadanto ti bato a pangrukod iti kalinteg ti pasdeki iti ima ni Zerubbabel. (Ibagbagi dagitoy pito a pagsilawan dagiti mata ni Yahweh a mangwanwanawan iti entero a daga.)" **11** Ket sinaludsodko ti anghel, "Ania dagitoy dua a kayo nga olibo a nakatakder iti makanngigid ken makanawanan a sikigan ti kandelero?" **12** Sinaludsodko pay kenkuana iti maminsan, "Ania dagitoy a dua a sanga ti olibo iti abay dagiti dua a balitok a tubo a pagay-ayusan ti maris balitok a lana? **13** "Apay saanmo pay nga ammo no ania dagitoy?" Ket kinunak, "Saan, apok." **14** Isu a kinunana, "Ibagbagi dagitoy dua a kayo nga olibo ti dua a lallaki nga agserseri iti Apo iti entero a daga."

5 Kalpasanna, timmaliawak ken timmangadak ket adtoy, nakitak ti maysa nga agtaytayab a nalukot a pagbasaan! **2** Kinuna ti anghel kaniak, "Ania ti makitkitam?" Insungbatko, "Makitkitak ti maysa a nalukot a pagbasaan a duapulo a kadapan ti kaatidoggna ken sangapulo a kadapan ti kaakabana." **3** Ket kinunana kaniak, "Daytoy ti lunod nga agsaknap iti entero a daga ti Juda, ta manipud ita, mapapanawto ti tunggal agtatakaw segun iti nailanad iti maysa a paset ti pagbasaan, idinto a mapapanaw amin dagiti agsapsata iti ulbod, segun iti nailanad iti sabali a paset ti pagbasaan, maitutop kadagiti sasaoda. **4** "Iyegkonto daytoy a lunod" —daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin, 'sumrektó ngarud daytoy iti balay ti agtatakaw ken iti balay ti tao nga agsapsata iti ulbod babaen iti naganko. Agtalingaen daytoy iti balayna ket ibusen daytoy dagiti kayo ken batbato iti balay." **5** Kalpasanna, nagparang ti anghel a nakisarsarita kaniak ket kinunana kaniak, "Tumangadka ket kitaem ti sumungsungad!" **6** Kinunak, "Ania daytoy?" Kinunana, "Maysa daytoy a basket a sumungsungad a naglaon iti maysa nga efa. Daytoy dagiti nadagsen a basolda iti entero a daga." **7** Ket naingato ti buli a kalub ti basket, ket adda maysa a babai a nakatugaw iti uneg daytoy! **8** Kinuna ti anghel, "Ibagbagi daytoy a babai ti Kinadangkes!" Ket intalmegna ti babai iti uneg ti basket sana inkabil ti buli a kalub ti basket. **9** Timmangadak ket nakitak ti dua a babbai nga umas-asideg kaniak, ken adda angin kadagiti

payakada—ta addaanda kadagiti payak a kasla kadagiti payak ti kannaway. Intayabda ti basket iti nagbaetan ti daga ken langit. **10** Isu a kinunak iti anghel a nakisarsarita kaniak, "Sadino ti pangipananda iti basket?" **11** Kinunana kaniak, "Ipanda ti basket idiy daga ti Siniar tapno mangipatakderda iti templo para iti daytoy, tapno inton nakasaganan ti templo, maikabilto ti basket sadlay, iti naisagana a pagbatayanna."

6 Kalpasanna, timmaliawak ken timmangadak, ket nakitak ti uppát a karuahé a rumrummuar manipud iti nagbaetan dagiti dua a brонse a bantay. **2** Guyguyoden dagiti nalabaga a kabalió ti umuna a karuahé, guyguyoden dagiti nangisit a kabalió ti maikadua a karuahé, **3** guyguyoden dagiti puraw a kabalió ti maikatlo a karuahé, ken guyguyoden dagiti labang a maris dapo a kabalió ti maikapat a karuahé. **4** Isu a kinunak iti anghel a nakisarsarita kaniak, "Apok, ania dagitoy?" **5** Simmungbat ti anghel ket kinunana kaniak, "Ibagbagi dagitoy a karuahé ken dagiti mangguyguyod a kabalió dagiti uppát nga angin a rumrummuar manipud iti langit iti sangoanan ti Apo a mangtengtenggel iti entero a daga. **6** Agturon iti amianan a pagilinan ti karuahé a guyguyoden dagiti nangisit a kabalió; agturon iti laud a pagilinan dagiti puraw a kabalió; ken agturon iti abagatan a pagilinan dagiti labang a maris dapo a kabalió." **7** Rimmuar dagitoy a napipigsa a kabalió ket maganatanda a mapan mangwanawan iti entero a daga, isu a kinuna ti anghel, "Inkayo ket wanawananyo ti entero a daga!" ket napanda iti entero a daga. **8** Kalpasanna, pinukkawannak sana kinuna kaniak, "Kitaem dagiti kabalió nga agturon iti amianan a pagilinan; pabaawendanto ti unget ti espiritu maipapan iti amianan a pagilinan." **9** Immay ngarud kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **10** "Mangalaka iti daton manipud kadagiti napagtalaaw a kas balud idiy Babilonia—kada Heldai, Tobijas, ken Jedaías—ket ita met laeng nga aldaw, ipanmo daytoy iti balay ni Josias a putot ni Sofonias. **11** Ket alaem ti pirak ken balitok, mangaramidka iti maysa a korona, ket ikabilmo daytoy iti ulo ni Josue a nangato a padi a putot ni Josadac. **12** Makisaritada kenkuana ket ibagam, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: "Ti nagan daytoy a tao ket ti Sanga! Ket dumakketo isuna iti ayanna ken ipatakdernto ti templo ni Yahweh!" **13** Isunanto ti mangipatakder iti templo ni Yahweh ken mangitag-ay ti dayag daytoy; ket agtugaw ken agturyato isuna iti tronona. Agbalinto isuna a maysa a padi iti tronona, ket addanto ti kappia iti nagbaetan ti dua nga akem. **14** Addanto maikabil a korona iti templo ni Yahweh tapno padawayan da Heldai, Tobijas, ken Jedaías ken agpaayto a pakalaglagipan iti kinaparabur ti putot ni Sofonias. **15** Kalpasanna, umayto dagiti adda iti adayo ket ipatakderda iti templo ni Yahweh, tapno maammoanyo a ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti nangibaon kaniak kadakayo; ta mapasamako daytoy no pudno a dumngekkayo iti timek ni Yahweh a Diósyo!"

7 Iti maikapat a tawen a panagturay ni Ari Dario, iti maikapat nga aldaw ti Kislev (nga isu ti maikasiam a bulan), immay ti sao ni Yahweh kenni Zacarias. **2** Imbaon dagiti tattao ti Betel da Sarezer ken Regemmelek agraman dagiti tattaoada a mapan agkiddaw iti pabor keni Yahweh. **3** Nakisaritada kadagiti papadi nga adda iti balay ni Yahweh a Mannakabalin-amin ken kadagiti profeta; kinunada, "Rumbeng kadi nga agladtingit iti maikalima a bulan babaen iti paragayunlar, kas iti inar-aramidko kadagiti adu a tawtawen?" **4** Isu nga immay kaniak ti sao ni Yahweh a Mannakabalin-amin a kununa, **5** "Kasaritam dagiti amin a tattao iti daga ken dagiti papadi ket ibagam. 'Idi nagayunar ken nagladingkitayo iti maikalima ken iti maikapito a bulan kadagityo a pitopulo a tawen, pudno kadi a nagayayunarkayo a para kaniak?" **6** Ken idi nangan ken imminumkayo, saan kadi a nangan ken imminumkayo para kadagiti bagbagiyo

laeng? 7 Saan kadi a dagitoy met laeng a sasao ti impakaammo ni Yahweh babaen kadagit immun-una a profeta, idi agnanaedkayo pay laeng a narang-ay idiy Jerusalem ken kadagit kabangibang a siudad ken nagtaeng idiy Negev, ken kadagit arisadsad ti turod iti laud?" 8 Immay ti sao ni Yahweh kenni Zacarias a kunana, 9 "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Nalinteg koma ti panangukomyo, napudnokayo iti tulag ken agbalinkayo a naasi. Aramiden koma daytoy ti tunggal tao para iti kabsatna. 10 No maipapan iti balo ken ulila, ti ganggannaet, ken ti nakurapay a tao—saanyo ida a parigaten. Ken tapno saankayo a makaaramid iti aniaman a dakes iti tunggal maysa—masapul a saankayo nga agpanggep iti pusoyo nga agaramid iti dakes.' 11 Ngem saanda nga impangag ken saanda a kayat nga agtulnog; inapputanda dagiti lapayagda tapno saanda a mangnegg. 12 Inkeddengda a saanda a dumnges iti linteg wenne kadagit sasao ni Yahweh a Mannakabalin-amin. Impatulodna dagitoy a mensahe kadagit tattao babaen iti Espirituun idu un-unana a tiempo, babaen kadagit sasao dagiti profeta. Ngem saan a dimnges dagiti tattao, isu a nakapungtot unay kadakuada ni Yahweh a Mannakabalin-amin. 13 Ket napasamak nga idi immawag isuna, saanda a dimnges. 'Iti isu met laeng a wagas, kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, 'umawagdanto kaniak, ngem saanakto a dumnges. 14 Gapu ta iwarawarakto ida babaen iti alipugpog kadagit amin a nasion a saanda pay a nikitikita, ket kalpasanda a maiwarawa, agbalinto a langalang ti daga. Ta awanto ti tao nga agdaliasat iti daga wenne agsubli iti daytoy agsipud ta pinagbalin dagiti tattao ti makaay-ayo a dagada iti maysa a langalang a daga."

8 Immay kaniak ti sao ni Yahweh a Mannakabalin-amin a kunana, 2 "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Ipatpategko ti Sion iti nasged nga ayat, ipatpategko unay daytoy ken nakapungtotak unay kadagit kabusorn!' 3 Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Agsubliakto iti Sion ket agnadeakti iti tengnga ti Jerusalem, ta maawaganto ti Jerusalem a Ti Siudad ti Kinapudno ken maawaganto ti bantay ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Nasantao a Bantay!' 4 Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Addanto manen dagiti lallakay ken babbaket kadagit kalsada ti Jerusalem, ket agkasapulante ti tunggal tao iti sarukod gapu iti kinalakayna wenne kinabaketna. 5 Ken mapnonto dagiti kalsada ti siudad kadagit ubbing a lallaki ken babbai nga agayayam kadagitoy.' 6 "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Kadagidiay nga al-aldaw, no adda iti kasla saan a nakapappapatit iti imatang dagiti nakalasat a tattao ti Juda, kasla saan met kadi a nakapappapatit daytoy iti imatangko?'—daytoy ket pakaammo ni Yahweh. 7 "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Adtoy, umadanin ti panangispalko kadagit tattao iti daga a pagsingisingan ken paglennekan ti init! 8 Gapu ta isublikto ida, ket agnadeakti iti tengnga ti Jerusalem, isu nga agbalindanto manen a tattaok, ket siakto ti Diosa iti kinapudno ken iti kinalinteg!'" 9 "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: Dakayo nga agtulnog a makangkangnegg ita kadagit isu met laeng a sasao manipud kadagit profeta idi naisaad ti pundasion ti baylyko—daytoy a baylyko, a ni Yahweh a Mannakabalin-amin: Pakirdenyo ti pakinakemyo tapno maipatakder ti templo. 10 Ta sakbay kadagidiay nga al-aldaw, awan ti mula a maapit ti siasinoman; awanto ti magunggona ti tao wenne ayup. Ken awan ti kappia iti siasinoman a rummuar ken umuneg gapu kadagit kabusor. Pinagbibinnusorko dagiti amin a tattaoo. 11 Ngem ita, saanen a kas kadagit napalabas nga al-aldaw; makikaaddaakto kadagit tattao a nakasubli manipud iti pannakaitalaw a kas balud!" Daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin. 12 "Ta natalgedto dagiti tattao nga agmula kadagit bukel. Agbunganto dagiti agkalatkat nga ubas ket adunto ti

maapit kadagit talon. Ipaayto dagiti tangatang dagiti linnaawda, ta ipatawidkonto amin dagitoy a banbanag kadagit tattao a nakasubli manipud iti pannakaitalaw a kas balud. 13 Dakayo ti pangipadaan dagiti daddum a nasion iti pannakailunod, balay ti Juda ken balay ti Israel. Ngem ispalenlayonto ket bendisionankayonto. Saankayo nga agbuteng; agbalinkayo koma a napigska ken natured!" 14 "Ta kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Kas iti panangpanggepko a mangdusa kadaokay idi pinagpungtotdak dagiti kapuonanyo,' ket saan a bimmaaw, kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, 15 isu a panggepko kadagitoy nga al-aldaw a mangaramid manen iti naimbag iti Jerusalem ken iti balay ti Juda! Saankayo nga agbuteng! 16 Dagitoy ti masapul nga aramidenyo: Agsaokayo iti pudno, tunggal tao iti kaarrubana. Mangukomkayo a sipupudno, sililinteg, ken sitatalna kadagit pangukomanyo. 17 Ket awan koma ti agpanggep iti dakes kadagit kaarrubayo, wenne anamungan dagiti palso a sapata; ta kagurak amin dagitoy a banbarang!" Daytoy ket pakaammo ni Yahweh. 18 Ket immay kaniak ti mensahe ni Yahweh a Mannakabalin-amin a kunana, 19 "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Dagiti panagayunar iti maikapat, iti maikalima, iti maikapito ken iti maikasangapulo a bulan ket agbalinto a tiempo iti panagrag-o, kinaragsak, ken naragsak a fiesta dagiti tattao ti Juda! Ngarud, ayatenyo ti kinapudno ken kappia!' 20 "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Mapanto manen dagiti tattao idiy Jerusalem, uray dagiti agnadeak kadagit adu a nadumaduma a siudad. 21 Mapanto iti sabali a siudad dagiti agnadeak iti maysa a siudad ket kunada, "Pardasantayo ti mapan agkiddaw iti bendision kenni Yahweh ken agdayaw kenni Yahweh a Mannakabalin-amin! Mapankami met." 22 Adunto a tattao ken nabibileg a nasion ti mapan idiy Jerusalem tapno agdayaw kenni Yahweh a Mannakabalin-amin ken agkiddaw iti bendision kenni Yahweh!" 23 "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Kadagidiay nga al-aldaw, sangapulo a lallaki manipud iti amin a pagsasao ken nasion ti kumpet iti gayadan ti kagaymo ket kunada, "Ipalubosmo a makikuyogkami kenka, gapu ta nangneganmi nga adda kenka ti Dios!"'

9 Daytoy ket pakaammo ni Yahweh maipapan iti daga ti Hadrac ken Damasco. Ta sikkita ni Yahweh kadagit amin a tattao, ken kadagit amin a tribu ti Israel. 2 Daytoy a pakaammo ket maipapan pay iti Hamat, a nagpatingga iti Damasco, ken maipapan daytoy iti Tiro ken Sidon, uray no ipagarupda a nasiribda unay. 3 Nangbangon ti Tiro iti sarikedked ken nagurnong iti pirak a kasla tapok ken nangpapiro iti balitok a kasla pitak kadagit kalsada. 4 Ngem alaento ti Apo dagiti amin a sanikuana ken dadaelennanto ti pakirangnetna nga adda iti baybay, isu a mauramoto daytoy iti apuy. 5 Makitanton daytoy ti Askelon ket agbuteng! Agtinggero met iti kasta unay ti Gaza! Maupayto ti Ekron! Mapukawto ti ari ti Gaza, ket saanton a mapagnaedan ti Askelon! 6 Kuna ni Yahweh, "Agaramido dagiti ganggannaet kadagit pagtaenganda idiy Asdod, ket ikkatektu ti kinatangsit dagiti Filisteo. 7 Ta saankton idan a pagsidaen iti karne nga adda pay laeng darana ken paritak ida a mangan iti tarao ngi indatonda kadagit didiosen." Kalpasanna, dagiti matda ket mailasindanto a para iti Diostayo a kasla maysa a puli idiy Juda, ken agbalinto ti Ekron a kas kadagit Jebuseo. 8 Kuna ni Yahweh, "Salaknibako ti dagak iti armada dagiti kabusor tapno awan ti makalasat wenne makasubli, ta awanton a pulos ti mangparigat iti daytoy. Ta iti dayta a tiempo, wanawanako a mismo ti dagak! 9 Agpukkawka a sirarag-o, anak a babai ti Sion! Agpukkawka a siraragsak, anak a babai ti Jerusalem! Adtoy! Umayen kenka ti arim a halinteg ket ispalennaka. Napukumbaba isuna ken nakasakay iti asno, iti urbon nga asno. 10 Kalpasanna, ikkatektu ti karuahe iti Efraim ken ti kabalio iti Jerusalem, ken

madadaelto ti bai a maus-usar a pakigubat; ta pagkakkappiaennanto dagiti nasion, ken iturayannanto manipud iti baybay agingga iti sabali a baybay, ken manipud iti Karayan agingga iti pungto ti dagal 11 Ket dakayo a tattao ti Israel—gapu iti dara a nangpasingked iti tulagko kadakayo—winawayawayaa dagiti baludyo manipud iti abut nga awan iti danumna. 12 Agsiblikayo kadagiti sarakded, dakayo a balud nga addaan namnama! Uray ita nga aldaw, ipakpakaammok nga isiblikto kadakayo iti mamindua a kaadu ti bendision ti amin a sinagabayo, 13 gapu ta inaramidko ti Juda a kas baik. Inaramidko ti Efraim a kas panak. Ipalubosko a gubaten dagiti annakmo a lallaki, O Sion, dagiti annakmo a lallaki, Grecia, ken pinagbalinka, Sion, a kasla kampilan ti mannakigubat! 14 Agparangto ni Yahweh kadagiti tattaona, ket maibiatto dagiti panana a kasla iti kimat! Ta paguniton ni Yahweh nga Apok ti trumpeta ket magnanto a kakyoy dagiti bagio manipud iti Teman. 15 Salaknibanto ida ni Yahweh a Mannakabalin-amin, ket naan-anayo a parmekan dagiti tattao ti Juda dagiti kabusorda babaen kadagiti bato dagiti pallatibong. Ket aginum ken apukkawdanto a kas iti lalaki a nabartek, ket mapnodanto iti arak a kasla kadagiti malukong iti altar, kasla kadagiti suli ti altar. 16 Isu nga iti dayta nga aldaw, ispalento ida ni Yahweh a Diosda; maiyariygduto iti arban dagiti tattaona, ta kasladantong kadagiti alahas iti korona, nga agraniq iti dagana. 17 Anian a kinasayaat ken anian a kinapintasdanto! Pumigsanto dagiti agtutubo a lallaki iti pannanganda iti bukel ken dagiti birhen iti panajiumda iti nasam-it nga arak!

10 Agdawatkayo iti tudo kenni Yahweh iti panawen iti panagrurusing—ni Yahweh a mangar-aramid kadagiti bagio! —ket mangipaayto isuna iti tudo kadakuada, ken kadagiti mula kadagiti talon nga agpaay iti sangkataoan. 2 Ta saan a pudno ti ibagbaga dagiti didiosen; agipadpadto iti ulbod dagiti mammadto; agipatpatarusda kadagiti manangallilaw a tagtagainep ken ubbaw ti panangliwida, isu a maiyaw-awanda a kas iti karnero ken agsagabada gapu ta awan ti agpaspastor. 3 Ti pungtotko kadagiti agpaspastor ket kaska apuy a sumsumged; daytoy dagiti kalakian a kalding—dagiti mangingidaulo—a dusaepto; aywanantu ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti arbanna, dagiti tattao ti Juda, ket pagbalinennanto ida a kasla nabileg a kabalio iti gubatan! 4 Tumaudto kadakuada ti pasuli a bato; tumaudto kadakuada ti pasok ti tolda; tumaudto kadakuada ti bai a pakigubat; tumaudto kadakuada dagiti amin a mangingidaulo. 5 Kasladantong kadagiti mannakigubat a mangibaddebaddek kadagiti kabusorda iti pitak dagiti kalsada iti gubatan; makigubatdanto, gapu ta adda kadakuada ni Yahweh, ket parmekendanto dagiti nakasakay kadagiti kabalio a pakigubat. 6 Papigsaekto ti balay ti Juda ken isalakkonto ti balay ni Jose; ta isublik manen ida ken kaasiak ida. Kaslanto saanko ida i laksid, ta Siak ni Yahweh a Diosda, ket sumungbatakto kadakuada. 7 Ket maiyariygto ti Efraim iti mannakigubat, ket agragonto dagiti pusoda a kasla nakainumda iti arak; makitanto dagiti annakda ket agrag-oda. Agrag-onto dagiti pusoda gapu kaniak! 8 Paswitaiko ida ket ummongek ida, gapu ta ispaleko ida, ket paaduekto ida a kas iti sigud a kaaduda! 9 Inwarasko ida kadagiti tattao ngem malagipdako kadagiti adayo a pagililan, isu nga agbiag ken agsiblidanto agraman dagiti annakda. 10 Gapu ta alaekto ida iti daga ti Egipito ket ummongek ida manipud iti Asiria. Ipankonto ida iti daga ti Galaad ken Libano agingga nga awanen ti pagnaedanda sadiy. 11 Kuyogekto ida iti baybay ti rigrigatda; ablatakto dagiti dalluyon iti dayta a baybay ket pagmagaekto ti lansad ti Karayan Nilo. Maipababanto ti kinadayag ti Asiria, ket mapukawto ti setro ti Egipito manipud kadagiti Egipcio. 12 Papigsaekto ida, ket agbiagdanto babaen iti naganko.” Daytoy ket pakaammo ni Yahweh.

11 Lukatam dagiti ruanganmo, O Libano, tapno ikisap ti apuy dagiti kayom a sedro! 2 Agdung-awkayo a kayo a saleng ta natuungen dagiti kayo a sedro! Nadadaelen dagiti nadayag a kayo! Agdung-awkayo, dakayo a lugo ti Basan, ta napukanen ti nasamek a kabakiran. 3 Aganug-og dagiti parapastor, ta nadadaelen ti nalangto a pagpaarabanda! Agngernger ti urbon a leon, ta nadadaelen ti bakir ti Karayan Jordan! 4 Kastoy ti kuna ni Yahweh a Diosko: “Kas iti maysa a parapastor, bantayam dagiti karnero a nairanta a maparti! 5 (Partien ida dagiti manggatang kadakuada ket saanda a madusa, ket kuna dagiti mangilako kadakuada, ‘Madaydayaw ni Yahweh! Bimmaknangak!’ gapu ta awan asi kadagiti karnero dagiti parapastor dagiti akinkukua kadagiti arban.) 6 Ta saankon a kaasian dagiti agnanaed iti dagal”— daytoy ket pakaammo ni Yahweh. “Kitaem! Siak a mismo ti mangiyawat iti tunggal tao iti pannakabalin ti kaarrubana ken arina. Ibadebaddekdanto ti daga. Saankonto nga ispalen ti Juda iti pannakabalinda.” 7 Isu a nagbalinak a parapastor iti arban a nairanta a maparti, para kadagiti gimmatang ken naglako kadagiti karnero. Nangalaak iti dua a sarukod; pinanaganan ti maysa iti “Parabur” ken ti sabali iti “Panagkaykaysa.” Iti kastoy a wagas ti panangipastorko iti arban. 8 Iti las-ud ti maysa a bulan, pinapanawko dagiti tallo a parapastor. Ket napukawen ti anusko kadagiti akinkukua kadagiti karnero, gapu ta kinaguradak met. 9 Ket kinunak kadagiti akinkukua, “Saanakon nga agrabaho a kas parapastoryo. Dagiti karnero a matmatay - bay-ak ida a matay; dagiti mapukukaw a karnero— bay-ak a mapukaw. Bay-ak a kanen dagiti natda a karnero ti lasag ti padada a karnero.” 10 Isu nga innalak ti sarukodko a “Parabur” ket tinukkolko daytoy a mangwaswas iti katulagan nga inaramidko kadagiti amin a tribuk. 11 Iti dayta nga aldaw, nawaswas ti tulag, ket ammo dagiti aggitatang ken aglaklako iti karnero ken dagiti mangkitkita kaniak a nagsao ni Yahweh. 12 Kinunak kadakuada, “No mayatkayo, itedyo ti tangdanko. Ngem no saan, saanyo nga aramiden daytoy.” Isu a binilangda ti tangdanko—tallopulo a pidaso a pirak. 13 Ket kinuna kaniak ni Yahweh, “Ikabilmo ti pirak iti siled a pagiduldulinan, ti dakkil a gataad nga impagarupa a kapategmo!” Isu nga innalak ti tallopulo a pidaso a pirak ket indulinko iti siled a pagiduldulinan iti balay ni Yahweh. 14 Kalpasanna, tinukkolko ti maikadua a sarukodko a “Panagkaykaysa,” a mangdadael iti panagkaykaysa iti nagbaeten ti Juda ken Israel. 15 Kinuna ni Yahweh kaniak, “Alaem manen dagiti alikanen ti maag a parapastor, 16 ta adtoy, mangdutokon iti maysa a parapastor iti daga. Saannanto nga aywanan dagiti maparparigat a karnero. Saannanto a birokken dagiti napukaw a karnero, wenco agasan dagiti napilay a karnero. Saannanto a pakanen dagiti nasalun-at a karnero, ngem ketdi, kanenna ti lasag ti napalukmeg a karnero ken uksotennanto dagiti kukoda. 17 Asi pay ti awan serserbina a parapastor a nangbaybay-a iti arban! Umay koma ti kabusorna a mangdangran iti takkiagna ken mangsulek iti makannawan a matana! Mapukaw koma ti pigsa iti takkiagna, ken agbulsektu koma ti makannawan a matana!”

12 Daytoy ket pakaammo ni Yahweh maipapan iti Israel—maysa a pakaammo ni Yahweh, a nangiyukrad iti tangatang ken nangisaad iti pondasion ti daga, ti nangted iti espiritu dagiti tattao: 2 “Kitaenyo, pagbalinekton ti Jerusalem a kasla maysa a kopa ti arak a mangpadewerdewer kadagiti amin a tattao iti aglawlawa; kastanto met ti mapasamak iti Juda bayat iti panglakub dagiti kabusor iti Jerusalem. 3 Mapasamakto iti dayta nga aldaw a pagbalinek ti Jerusalem a kasla nadagsen a bato para kadagiti amin a tattao. Siasinoman a mangbagkat iti dayta a bato ket masugatanna ti bagina iti nakaro, ket agmaysanto amin a nasion iti daga a mangraut iti dayta a siudad. 4 Iti dayta nga aldaw”—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—“Kigtotekto ti tunggal kabalio ken

pagmawuyongekto ti tunggal kubamakabali. Salaknibako ti balay ti Juda ket pagbulsekeko ti tunggal kabali dagiti armada ti kabusor. 5 Ket ibaganto dagiti pangulo ti Juda iti pusoda, 'Dagiti agnanaed iti Jerusalem ti pigsami gapu kenni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Diosda.' 6 Iti dayta nga aldaw, pagbalinekto dagiti pangulo ti Juda a kasla kadagiti banga ti apuy iti tengnya ti napenpen a pagsungrod ken kas iti gumiilgil-ayah a pagsilawan iti tengnya dagiti nagangon a dawa, gapu ta uramendanto dagiti amin a tattao iti aglawlawda iti makannawan ken iti makannigidda. Agnaedto manen ti Jerusalem iti bukkodna a lugar." 7 Isalakanto nga umuna ni Yahweh dagiti tolda ti Juda, tapno saan a maartapan ti dayaw ti balay ni David ken ti dayaw dagiti agnanaed iti Jerusalem dagiti dadduma iti Juda. 8 Iti dayta nga aldaw, agbalinto ni Yahweh a salaknib dagiti agnanaed iti Jerusalem, ken iti dayta nga aldaw, pumigsanto dagiti nakapsut kadakuada a kas kenni David, kabayatan a ti balay ni David ket kasla iti Dios, kas iti anghel ni Yahweh iti sangoananda. 9 "Mapasamakto iti dayta nga aldaw a rugiak a dadaelen dagiti amin a nasion a nangraut iti Jerusalem." 10 "Ngem ibukbokkonto kadagiti kaputotan ni David ken kadagiti agnanaed iti Jerusalem ti espiritu iti kinamanangaasi ken panagpkakaasi kaniak tapno kaasiak ida, isu a kumitadanto kaniak, ti dinuyokda. Agladngitdanto gapu kaniak, kas iti panagladingit ti maysa a tao gapu iti bugbugtong nga anakna a lalaki; agdung-awdanto iti nasaem gapu kenkuana a kas kadagiti agdungdung-aw gapu iti ipapatay ti inauna nga anak a lalaki. 11 Iti dayta nga aldaw, ti panagdung-aw idiy Adadrimon idiy tanap ti Megiddo. 12 Agladngitit ti daga ti Juda, agsinanton ti tunggal puli manipud iti dadduma a puli. Maisinanto ti puli iti balay ni David, ken maisinanto dagiti assawada a babbai kadagiti lallaki. Maisinanto ti puli iti balay ni Natan, ken maisinanto dagiti assawada a babbai kadagiti lallaki. 13 Maisinanto ti puli ti balay ni Levi, ken maisinanto dagiti assawada a babbai kadagiti lallaki. Maisinanto ti puli ni Simei, ken maisinanto dagiti assawada a babbai kadagiti lallaki. 14 Tunggal puli kadagiti nabatbat a puli—maisinanto ti tunggal puli, ken maisinanto dagiti assawa a babbai kadagiti lallaki."

13 "Iti dayta nga aldaw, addanto ti ubbog a malukatan nga agpaay iti balay ni David ken kadagiti agnanaed iti Jerusalem, para iti basol ken kinarugitda. 2 Ket mapasamakto iti dayta nga aldaw,"—daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin—"a pukawekto dagiti nagan dagiti didiosem iti daga tapno saanton a malagip dagiti tattao dagitoy. Papanawekto met iti daga dagiti palso a profeta ken dagiti narugit nga espiritu. 3 No itultuloy ti siasinoman nga agipadto, ibaganto kenkuana ti ama ken inana a nangipasngay kenkuana, 'Saanka nga agbiag, ta agsasaoka iti inulbod iti nagan ni Yahweh!' Ket no agipadto isuna, duyoktona iti ama ken inana a nangipasngay kenkuana. 4 Ket mapasamakto iti dayta nga aldaw a mabain a mangipakaammo ti tunggal palso a profeta iti sirmatana inton agipadto isuna. Saanton nga agkawes dagitoy a profeta iti kagay a dutdotan, tapno mangallilaw kadagiti tattao. 5 Ta ibaganto ti tunggal maysa, 'Saanak a profeta! Mannalonak, ta nagtalalonak manipud pay idi kinaagtutubok!' 6 Ngem ibaganto ti maysa a tao kenkuana, 'Ania dagitoy a sugat iti nagbaetan dagiti takkiagmo?' agulbodto ket isungbatna, 'Nasugatak iti balay ti gayyemko.'" 7 "Kampilan! Inka rauten ti parapastorko, ti tao a nasinged a kadiauk" — daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin. "Papatayem ti parapastor, ket maiwarawaranto ti arban! Ta idissuorko ti imak kadagiti nakapuy. 8 Ket mapasamakto iti entero a daga"—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—"ta matayto ti dua a kakatlo a paset daytoy! Matayto dagidaiy a tattao; ti kakatlo laeng a paset ti mabati sadiay. 9 Paglasatekto iti apuy dayta a kakatlo a paset ket gugorakto ida a kas iti pannakagugor ti pirak;

gugorakto ida kas iti pannakagugor ti balitok. Umawagdanto iti naganko, ket sungbataktok ida a kunak, "Dagitoy dagiti tattao!" ket kunadanto, 'Ni Yahweh ti Diosko!"

14 Adtoy! Dumtengen ti aldaw ni Yahweh, iti dayta a tiempo, alaento dagiti kabusormo dagiti amin a sanikuam ket bingaybingayenda daytoy iti imatangmo! 2 Ta ummongekto dagiti amin a nasion a mangraut iti Jerusalem, ket masakupto ti siudad! Masamsamtto dagiti babbalay ket magundawayanto dagiti babbal! Maitalawto a kas balud ti kagudua dagiti tattao ti siudad, ngem saanto a maipanaw iti siudad dagiti nabati a tattao. 3 Ngem rummuarto ni Yahweh ket makigubatto kadagidiy a nasion a kas iti pannakigubatna idi napalabas nga aldaw ti gubat. 4 Iti dayta nga aldaw, agtakderto isuna iti tapaw ti Bantay Olibo iti abay ti Jerusalem iti daya. Maguduanto ti Bantay Olibo iti dua a paset manipud iti daya nga agpalaud ket addanto nalawa a tanap iti baetna, ket umalisto ti kagudua ti bantay nga agpaamianan ken ti kagudua nga agpaabagatan. 5 Ket aglibaskayonto a sumalog iti tanap iti nagbaetan dagiti bantay ni Yahweh, ta ti tanap iti nagbaetan dagidaiy a bantay ket dumanon idiy Hasal. Agtataraykayonto a kas iti panagtatarayyo manipud iti ginggined kadagiti aldaw ni Uzias nga ari ti Juda. Ket, umayto ni Yahweh a Diosko, ket kakuyognanto dagiti amin a nasontoan. 6 Mapasamakto iti dayta nga aldaw nga awanto ti lawag manipud iti init, ngem awanto ti lam-ek wenco panagbalay ti danum. 7 Iti dayta nga aldaw, aldaw a ni Yahweh laeng ti makaammo, awanton ti aldaw wenco rabii, ta ti rabii ket tiempondo iti lawag. 8 Ken mapasamakto met iti dayta nga aldaw nga agayus ti danum manipud iti Jerusalem. Agturonngti ti kagudua ti danum iti makindaya a baybay, ken agayusto met ti kagudua nga agturonngti iti makinlaud a baybay, tiempo man ti kalgaw wenco lam-ek. 9 Agarinto ni Yahweh iti entero a daga. Maammoanto dagiti tattao a ni Yahweh laeng ti pudno a Dios. 10 Maiyaripto iti Araba dagiti amin a daga idiy Juda, manipud Gabaa agingga iti Rimon iti abagatan ti Jerusalem. Ket agtalaedto a nangato ti Jerusalem; agnaedto daytoy ti bukodna a lugar, manipud iti Ruangan ti Benjamin agingga iti lugar nga ayan ti umuna a ruangan—ngay isu iti Ruangan ti Suli, ken manipud iti Torre iti Hananel agingga iti paggespesan ti ubas iti ari. 11 Agnaedto dagiti tattao idiy Jerusalem, ket saanto idan a naan-anay a dadaelen ti Dios; agbiagto ti Jerusalem a natalged. 12 Dagityoto dagiti didigra nga idissuorko ni Yahweh kadagiti amin a tattao a nanggubat iti Jerusalem: marunotto dagiti lasagda uray sibibiagda pay. Malungsotto dagiti matada kadagiti abutda, ken malungsotto dagiti dilada kadagiti ngiwatda. 13 Mapasamakto iti dayta nga aldaw a pagbutngem ida ni Yahweh iti kasta unay. Gammatanto ti tunggal tao ti ima ti kaarrubana; ket agkikinnabildanto. 14 Makigubatto met dagiti tattao ti Juda kadagiti tattao ti Jerusalem. Alaendanto ti sanikuam dagiti amin a nasion iti aglawlaw—balitok, pirak, ken adu uany a napintas a pagan-anay. 15 Addanto met ti didigra kadagiti kabalo ken kadagiti mulo, kadagiti kamelo ken kadagiti asno, ken agsagababot met iti isu met laeng a didigra dagiti amin nga ayup nga adda kadagidiy a kampo. 16 Ket mapasamakto nga amin a makalasat kadagidiy a nasion a nangraut iti Jerusalem ket sumang-at a tinawen tapno agdayaw iti ari, a ni Yahweh a Mannakabalin-amin, ken tapno rambakan ti Fiesta dagiti Abong-abong. 17 Ket mapasamakto a no adda tattao kadagiti amin a nasion ti daga a saan a sumang-at idiy Jerusalem tapno agdayaw iti ari, a ni Yahweh a Mannakabalin-amin, saanto a mangted ni Yahweh iti tudo kadakuada. 18 Ket no saan a sumang-at ti nasion ti Egjipto, saandanto ngarud a maikkan iti tudo. Idissuorko ni Yahweh ti didigra kadagiti nasion a saan a sumang-at a mangrambak iti Fiesta dagiti Abong-abong. 19 Daytoyto ti dusa a maipatay iti Egjipto ken ti pannusana iti tunggal nasion a saan a summang-at a

mangrambak iti Fiesta dagiti Abong-abong. 20 Ngem iti dayta nga aldaw, maisuratto kadagiti kampana a naikuentas kadagiti kaballo ti, "Naidaton kenni Yahweh," ket maiyarigto dagiti palanggana iti balay ni Yahweh a kas kadagiti malukong iti sangoanan ti altar. 21 Ta maidatonto ti tunggal banga iti Jerusalem ken Juda kenni Yahweh a Mannakabalin-amin, ket usarento dagiti umay agidaton dagiti banga a panganan ken pagpaburekan. Iti dayta nga aldaw, awanto dagiti agtagtagilako iti balay ni Yahweh a Mannakabalin-amin.

Malakias

1 Ti pannakaipablaak ti sao ni Yahweh para iti Israel babaen kenni Malakias. **2** "Inayatkayo," kuna ni Yahweh. Ngem kunayo, "Kasanonakami nga inayat?" "Saan kadi a kabsat ni Jacob ni Esau?" kuna ni Yahweh. **3** "Ngem inayatko ni Jacob, idinto a ginurak ni Esau. Pinagbalinko a langalang dagiti bantayna, ket pinagbalinko ti tawidna a lugar dagiti atap nga aso ti let-ang." **4** No kuna ti Edom, "Naabaktayo, ngem agsublitayo ket bangonentayo dagiti nadadael;" Kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "Ibangondanto, ngem dupraketko; ket panagananto ida dagiti lallaki a 'Ti pagilian iti kinadangkes; ken 'Dagit tattao a kaunget ni Yahweh iti agnanayon.'" **5** Maimatanggo daytoy dagiti mismo a matayo, ket kunaenyo, "Naindakan ni Yahweh iti labes dagiti beddeng ti Israel." **6** Raemen ti anak ti amana, ken raemen ti adjipen ti amona. Ngarud, no maysaak nga ama, ayanna ti dayawko? Ken no maysaak nga amo, ayanna ti panagraem nga agpaay kaniak. Kasasaonakayo ni Yahweh a Mannakabalin amin, dakayo a papadi, a nangumumsi iti naganko. Ngem kunaenyo, 'Kasanomi koma nga inumsi ti naganmo?' **7** Babaen iti panangidatonyo iti narugit a tinapay iti rabaw ti altarko. Ket kunaenyo, 'Kasano koma a rinugitandaka?' Iti panangibagayo iti dayta naalabit a naumsi ti lamisaan ni Yahweh. **8** No mangisagutkayo kadagiti bulsek ngayayup a maidaton, saan kadi a dakes dayta? Ken no mangidatokayo iti pilay ken masakit, saan kadi a dakes dayta? Isagutyo dayta iti gobernatoryo; awatennakayo ngata wenco pakitaannakayo ngata iti pabor?" kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. **9** Ket ita, agkiddawkayo iti pabor ti Dios, tapno paraburannatayokoma. "Babaen iti bukbukodyo a daton, awatenna ngata a siaayat ti siasinoman kadakayo?" kuna ni Yahweh a mannakabalin amin. **10** "O, no adda la koma maysa kadakayo a mabalin a mangrikep kadagiti ruangan ti templo, tapno saan koma a masayang ti panangarunyo iti rabaw ti altarko! Saanak a maay-ayo kadakayo," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "ken saankonto nga awaten ti aniaman a daton manipud kadakayo. **11** Ta manipud iti panagsingising ti init agingga a lumnek daytoy, maitan-okto ti naganko kadagiti nasion; iti tunggal disso, maidanton dagiti insenso iti naganko, kasta met ti nadalus a daton. Ta agbalinto a naindaklan ti naganko kadagiti nasion," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. **12** Ngem saanyo a raraenem daytoy no ibagayo a narugitan ti lamisaan ti Apo, dagiti bunga ken tarao daytoy ket maumsi. **13** Ibagbagayo pay, 'Makabannog unay daytoyen,' ken siuumsiyo nga ibang-es daytoy," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. "Inyegyo ti nakimmeg dagiti atap nga ayup wenco pilay wenco masakit; ket inyegyo daytoy a kas datonyo! Rumbeng kadi nga awatek daytoy manipud kadakayo?" kuna ni Yahweh. **14** "Mailundok koma dagiti manangallilaw nga addaan iti kalakian nga ayup iti arbanna ken agsapsapata nga itedna daytoy kaniak, ngem ngajidaton kaniak, nga Apo, iti adda pakapilawanna; ta Siak ti naindaklan nga Ari," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "ken pagbutbutungan ti naganko kadagiti nasion."

2 Ket ita, dakayo a papadi, daytoy a bilin ket para kadakayo. **2** "No saanyo a denggen, ken no saanyo nga ipapuso ti mangitanok iti naganko," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "Iyegko ngarud ti didigra kadakayo, ken ilunodko dagiti bendesionyo. Kinapudnona, inlunodko dagitoyen, gapu ta saanyo nga impapusu ti bilinko. **3** Adtoy, tubngarek dagiti kaputotam, ket pulagidako iti rugit dagiti rupayo, ti rugit kadagiti datonyo, ket maiyadayokayonto a kadua ti rugit. **4** Ket maammoanyonto nga impakaammok daytoy a bilin kadakayo, nga agtalaidea koma ti katulagak kenni Levi," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. **5** "Agpaay a biag ken

talna ti katulagak kenkuana, ken impaayko dagitoy a banbanag kenkuana tapno idayawnak. Dinayawnak ken timmakder nga addaan panagbuteng iti naganko. **6** Adda iti ngiwatna ti pudno a panursuro, ken awan iti saan a nasayaat a rimmuar iti bibigna. Nakipagbiag isuna kaniak nga addaan kappia ken kinalinteg, ken inallukoya dagiti tattao tapno agsardengdan ngagbasbasol. **7** Ta dagiti bibig koma ti papadi ti rumbeng a mangsalimetmet iti pannakaammo, ken iti ngiwatna koma ti pakasarakan dagiti tattao iti panursuro, ta isuna iti mensaherok, kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. **8** Ngem simmiasikayo iti pudno a dalan. Intibkolyo ti kaaduan nga agraraem iti lindeg. Dinadaelyo ti katulagan ni Levi," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. **9** "Iti kasukatna, pagbalimenkayo met a dakes ken karuod iti imatang dagiti amin a tattao, gapu ta saanyo a sinalimetmetan dagiti wagasko, ngem ketdi impakityo ti panangidumayo iti panangisuroyo." **10** Saan kadi nga addaantayo amin iti maymaya nga ama? Saan kadi a maymaya ti Dios a namarsua kadatayo? Apay nga agilininpottayo, tunggal maysa maibusor iti kabsatna, tutulawantayo ti katulagan ti amatayo? **11** Mananglipot ti Juda, ken nakaal-alliaw a banag ti naaramid idiy Israel ken idiy Jerusalem. Ta tinulawan ti Juda ti nasantoan a lugar ni Yahweh nga impatpategna, ken inasawana ti babai nga anak ti ganggannaet nga agdaydayaw kadagiti didiosen. **12** Pukawen koma ni Yahweh ti siasinoman a kaputotan ti tao nga agar-aramid iti daytoy manipud kadagiti tolda ni Jacob, uray maysa a mangiyiyyeg iti daton kenni Yahweh a Mannakabalin amin. **13** Ken araramidenyo pay daytoy. Laplapunuseno ti altar ni Yahweh kadagiti lulua, agsangsangit ken agsinsinnaay, agsipud ta saannan a pulos a taliawan ti daton ken saannan nga awaten daytoy nga addaan iti pabor manipud kadagiti mayo. **14** Ngem ibagbagayo, "Apay a saanna a taliawan?" Gapu ta ni Yahweh ti nakaimatang kenka ken ti asawa ti kinaagtutubom, ket saanka a nagbalin a napudno kenkuana, uray no kataktakunaynaymo isuna ken asawam sigun iti katulagan. **15** Saan kadi a pinagmaymaysanakayo babaen iti espirituna? Ken apay a pinagmaymaysanakayo? Gapu ta namnamaenna iti maaddaan ti nadiosan nga annak. Isu a bantayano ti bagbagiyo iti espiritu, ken awan koma ti siasinoman a manglipot iti asawana iti kinaagtutubona. **16** "Ta kagurak ti panagsina ti agassawa," kuna ni Yahweh a Dios ti Israel, "ken ti tao a taktakupanna ti kawesna iti kinaranggas," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. "Isu a bantayano ti bagbagiyo iti espiritu, ken agbalinkayo a napudno." **17** Binannogyo ni Yahweh kadagiti sasaoyo. Ngem ibagbagayo, "Kasano koma binanngomi isuna?" Babaen iti panangibbagbagayo iti, "Nasayaat iti imatang ni Yahweh ti siasinoman nga agar-aramid iti dakes, ken maay-ayo isuna kadakuada;" wenco "Sadino ti ayan ti Dios iti hustisia?"

3 "Kitaem! dandanikon nga ibao ti mensaherok, ket isaganananto ti dalanco sakbay kaniak. Ken ti Apo a birbirokenyo ket kellaatto nga umay iti templona; ken ti mensahero ti katulagan, a pakaay-aywanyo, kitaenyo, umay isuna," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. **2** Ngem siasinonto ti makaibtor iti aldaw ti iyaayna? Ken siasinonto ti makaanus inton apparang isuna? Ta maiyariq isuna iti apuy ti agguggugor, ken kasla sabon a panglaba. **3** Agtugawto isuna nga agturya a kasla iti mangguggugor ken mangdaldalus iti pirak, ket dalusanna dagiti annak ni Levi. Dalusannanto ida a kasla balitok ken pirak, ken mangiyegdanto kadagiti daton ti kinalinteg kenni Yahweh. **4** Ket makaay-ayonto kenni Yahweh dagiti daton ti Juda ken Jerusalem, kas idi nagkauna nga al-aldaw, ken kas idi nagkauna a panawen. **5** Kalpasanna, umayakto kadakayo tapno mangukom. Siakto ti naalibtak a saksi maibusor kadagiti manggagamod, kadagiti manakkimalala, kadagiti ulbod a saksi, kadagiti manggamgamgam iti tangdan dagiti mangmangged, kadagiti mananggundaiway kadagiti

balo, kadagiti awan amana, kadagiti mangal-allilaw iti ganggannaet manipud iti karbenganna, ken kadagiti saan nga agraem kaniak," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. 6 "Ta Siak ni Yahweh a saan nga agbalbaliw; isu a dakayo a tattao ni Jacob ket saankayo a naibus. 7 Sipud pay kadagiti panawen dagiti ammayo, simminakayon manipud kadagiti paglintegak ken saanyo a tinungpal dagitoy. Agsublikayo kaniak, ket agsubliak kadakayo," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "Ngem kunayo, 'Kasanokami nga agsubli?' 8 Mabalin kadi a takawan ti tao ti Dios? Idinto a taktakawandak. Ngem kunayo, 'Kasano koma a tinakawandaka?' Kadagiti apagkapullo ken kadagiti daton. 9 Nailunodkayo, daytoy entero a nasionyo, ta tinakawandak. 10 Iyegyo ti buo nga apagkapullo iti uneg ti balay a pagiduldulinan, tapno adda taraon iti balayko. Ket padasendak ita iti daytoy," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "Nu saanko nga ilukat dagiti tawa ti langit ket ibukbokko kadakayo ti bendision, nga awan iti umdas a siled a pagidulinan iti daytoy. 11 Lappedakto ti mangib-ibus para kadakayo, tapno saan a dadaael daytoy ti apit iti dagayo; saan a madadael dagiti bunga iti mulayo nga ubas kadagiti kaubasan sakbay iti umno a tiempo," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. 12 "Panaganandakayonto dagiti amin a nasiun iti nabendisionan; ta agbalinkayonto a naragsak a daga," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. 13 "Nadagsen dagiti sasaoyo maibusor kaniak," kuna ni Yahweh. "Ngem kunayo, 'Ania ti naibagami maibusor kenka?' 14 Kinunayo, 'Awan mamaayna ti panagserti iti Dios. Ania ti gungguna daytoy kadatayo a nagtungpal kadagiti pagalagadanna wenco nagbiag a silaladingit iti imatang ni Yahweh a Mannakabalin amin? 15 Ket ita, aw-awagantayo a nagsat dagiti mapagpannakkel. Saan laeng a rumangrang-ay dagiti managdakdakes, ngem susuotenda pay ti Dios ket malusotanda.'"

16 Kalpasanna, nagsasrita dagiti nagbuteng kenni Yahweh; pinaliwuken dimnggeq ni Yahweh, ket iti imatangna, naisurat ti pakalaglagipan a libro para kadagiti nagbuteng kenni Yahweh ken nangraem iti naganna. 17 "Kukuakto ida," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "ti napateg a sanikuak, iti aldaw nga agtignayak; ispalekto ida, kas iti panangispal iti maysa a tao iti anakna nga agserseri kenkuana. 18 Ket maminsan pay, mailasinyonto ti nalinteg ken nadangkes, dagiti agdaydayaw ken saan nga agdaydayaw iti Dios.

4 Ta kitaenyo, umadanan ti aldaw, gumilgil-ayab a kasla hurno, inton amin dagiti natangsit ken amin a nadangkes ket agbalinto a kasla garami. Ti dumteng nga aldaw ti manguram kadakuada," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "ket daytoy ti mangkisap kadakuada agingga nga awan iti matda uray ramut wenco sanga. 2 Ngem dakayo nga agbuteng iti naganko, agsingisingto ti init iti kinalinteg nga adda pannakaagas kadagiti payyakna. Aglagagtokayto a rummar a kasla kadagiti baka manipud iti kulungan. 3 Ket ibadebaddekyonto dagiti nadangkes, ta agbalindanto a dapu kadagiti dapanyo iti tempo nga agtignayak," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. 4 "Laglagipeno ti agtulhog iti linteg ni Moises nga adipenko, dagiti pagalagadan ken dagiti paglintegan nga imbilinko kenkuana idiy Horeb para iti entero nga Israel. 5 Adtoy, ibaonko ni Elias a propeta sakbay a dumteng ti nakaro ken nakaam-amak nga aldaw ni Yahweh. 6 Pagkaykaysaennanto ti puso dagiti ama kadagiti annak, ken ti puso dagiti annak kadagiti amada; tapno saanak nga umay ken dumarup iti daga a mangiwayat iti naan-anay a pannakadadael."

NEW TESTAMENT

Kinuna ni Hesus, "Ama, pakawanem ida, ta saanda nga ammu iti araramidenda."

Ken nagbibinnunotda, nagbibingayanda ti pagan-anayna.

Lucas 23:34

Mateo

1 Daytoy ti libro a nakailistaan ti kapuonan ni Jesu-Cristo nga anak ni David nga anak ni Abraham. **2** Ni Abraham ti ama ni Isaac, ken ni Isaac ti ama ni Jacob, ken ni Jacob ti ama ni Judah ken dagiti kakabsatna a lallaki. **3** Ni Judah ti ama ni Perez ken Zerah a putotna kenni Tamar, ni Perez ti ama ni Hezron, ket ni Hezron ti ama ni Ram. **4** Ni Ram ti ama ni Amminadab, ni Amminadab ti ama ni Nahshon, ket ni Nahshon ti ama ni Salmon. **5** Anakda Salmon ken Rahab ni Boaz, ket ni Boaz ken ni Ruth, anakda ni Obed, ni Obed ti ama ni Jesse, **6** ni Jesse ti ama ni David nga ari. Ni David putotna ni Solomon iti awasa ni Uriah. **7** Ni Solomon ti ama ni Rehoboam, ni Rehoboam ti ama ni Abijah, ni Abijah ti ama ni. **8** Ni Asa ti ama ni Jehoshaphat, ni Jehoshaphat ti ama ni Joram, ken ni Joram ti ama ni Uzziah. **9** Ni Uzziah ti ama ni Jotham, ni Jotham ti ama ni Ahaz, ni Ahaz ti ama ni Hezekiah. **10** Ni Hezekiah ti ama ni Manasseh, ni Manasseh ti ama ni Ammon, ken ni Ammon ti ama ni Josiah. **11** Ni Josiah ti ama ni Jechoniah ken dagiti kakabsatna a lallaki idti tiempo ti pannakaipanda idiy Babilonia. **12** Ket kalpasan ti pannakaipanda idiy Babilonia, ni Jechoniah ti ama ni Shealtiel, ni Shealtiel ti kapuonan ni Zerubbabel. **13** Ni Zerubbabel ti ama ni Abiud, ni Abiud ti ama ni Eliakim, ken ni Eliakim ti ama ni Azor. **14** Ni Azor ti ama ni Zadok, ni Zadok ti ama ni Achim, ken ni Achim ti ama ni Eliud. **15** Ni Eliud ti ama ni Eleazar, ni Eleazar ti ama ni Matthan, ken ni Matthan ti ama ni Jacob. **16** Ni Jacob ti ama ni Jose nga asawa ni Maria a nangiyakan kenni Jesus, a naawagan iti Cristo. **17** Amin dagiti henerasion manipud kenni Abraham iagingga kenni David ket sangapulo ket uppat a henerasion, manipud kenni David inggana iti pannakaipanda idiy Babilonia ket sangapulo ket uppat a henerasion, ken manipud iti pannakaipanda idiy Babilonia iagingga kenni Cristo ket sangapulo ket uppat a henerasion. **18** Ti pannakaiyanak ni Jesus ket napasamat kadagiti sumaganad a wagas. Ti inana a ni Maria ket naikeddenga a makikallaysa kenni Jose, ngem sakbay iti panagmaysada, naamoaanda a masikog isuna babaen ti Espiritu Santo. **19** Ti asawana, ni Jose ket nalinteg a tao, ngem saanna a kayat nga ibabain isuna iti publiko. Isunga ingkeddengna a putden a siliimed ti naikeddenga a panagkallaysada. **20** Kabayatan ti panangpanpanunota kadagitoy a banbanag, nagparang ti maysa nga anghel ti Apo kenkuana iti tagtagainep, kunana, "Jose, nga anak ni David, saanka nga agbuteng a mangasawa kenni Maria, gapu ta ti sikogna ket babaen iti Espiritu Santo. **21** Agipasngayo iti lalaki, ket panaganamto iti Jesus, ta isalakkanto dagiti tattaona manipud kadagiti basbasolda." **22** Napasamat amin dagitoy tapno matungpal no ania iti imbagta ti Apo babaen iti profeta, kunana, **23** "Kitaeny, agsikogto ti maysa a birhen ket aganan iti maysa a lalaki ket awagandanto iti Immanuel, - ti kayatna a sawen kast, "Ti Dios ket adda kadatayo." **24** Nagriing ni Jose manipud iti pannaturogna ket inaramidna kas imbilin ti anghel ti Apo kenkuana ket inasawana ni Maria. **25** Nupay kasta, saanna a kinainda iagingga iti panangipasngaya iti ubing a lalaki. Ket pinanagananna iti Jesus.

2 Kalpasan a naiyanak ni Jesus idiy Betlehem a sakop ti Judea, kadagiti aldaw ni ari Herodes, adda dagiti nakaadal a lallaki a naggapu iti daya a dimteng idiy Jerusalem a kunada, **2** "Sadino ti ayan ti naiyanak nga Ari dagiti Judio? Nakitami ti bituenna iti daya ket immaykami nga agrukbab kenkuana." **3** Idi nangngeg daytoy ni Herodes nga ari, nariribukan isuna, kasta met ti entero a Jerusalem. **4** Pinaayaban amin ni Herodes dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba dagiti tattaao, ket sinaludsodna kadakuada, "Sadino ti pakaiyanakan ti Cristo?" **5** Imbagada kenkuana, "Idiay Betlehem ti

Judea, ta daytoy ti insurat ti profeta, **6** "Ket sika, Betlehem, iti daga ti Juda, ket saan a sika ti kanunomoan kadagiti mangidadaul iti Juda, ta addanto mangiturturay nga agtauto kenka a mangipastor kadagiti tattaao nga Israel." **7** Ket sililimed nga inayaban ni Herodes dagiti nakaadal a lallaki tapno saludsodenna kadakuada no ania ti apag-isu nga oras a nagparang ti bituen. **8** Imbaonna ida idiy Betlehem, a kunana, "Mapankayo ket birokenyo a nalaing ti ubing. No mabirokanyo isuna, ipakaammoyo kaniak, tapno umayak met ket agrukbabak kenkuana." **9** Kalpasan a nangngedga ti ari, intuloyda ti nagdaliasat, ket ti bituen a nakitada iti daya indalanna ida agingga a nagsardeng iti batog ti ayan ti ubing. **10** Idi nakitada ti bituen, nagragsakda nga addaan iti kasta unay a naindaklan a rag-o. **11** Simrekda iti balay ket nakitada ti ubing a kaduana ni Maria nga inana. Nagparintumgeda ken nagrulkabda kenkuana. Linukatanda dagiti ayan ti agkakapateg a banag a kukuada ket indatonda kenkuana dagiti sagsagut a balitok, insenso ken mirra. **12** Binallaagan ida ti Dios iti tagtagainep a saandan nga agsibli kenni Herodes, isu a pimmanawda nga agturonsgkadagi bukodda a pagilian babaen iti sabali a dalan. **13** Kalpasan a pimmanawda, adda anghel ti Apo a nagparang kenni Jose iti tagtagainep a kinunana, "Bumangonka, alaem ti ubing ken ti inana, ket tumaraykayo idiy Egipro. Agtalinaedkayo idiy agingga nga ibagak kenka, ta birukento ni Herodes ti ubing tapno dadaelenna isuna." **14** Iti dayta a rabii, bimmangon ni Jose ket innalana ti ubing ken ti inana ket napanda idiy Egipro. **15** Nagtalinaed isuna sadiay agingga iti ipapatay ni Herodes. Daytoy ti natukungpalan ti imbagta ti Apo babaen iti profeta, "Manipud iti Egipro, inawagak ti anakko." **16** Ket ni Herodes, idi nadlawna nga inallilaw isuna dagiti nakaadal a lallaki, nakaunget iti kasta unay. Nangibaon isuna ket impatayna amin nga ubbing a lallaki nga adda idiy Betlehem, ken iti amin nga adda iti dayta a rehion nga agtawen iti dua nga agpababa, signu iti apag-isu a tiempo a naammoanna manipud kadagiti nakaadal a lallaki. **17** Ket natungpal no ania iti naisao babaen kenni Jeremias a profeta, **18** "Adda timek a nangngeg idiy Rama, sangsangit ken nakaro a dungdung-aw, agsangsangit ni Raquel para kadagiti annakna, ket agkeded isuna a maliwliwa, gapu ta awandan. **19** Idi natayen ni Herodes, pagamoan, ket adda nagparang nga anghel ti Apo kenni Jose idiy Egipro iti maysa a tagtagainep ket kinunana, **20** "Bumangonka ket alaem ti ubing ken ti inana ket mapankayo idiy daga ti Israel, ta dagiti nangpanggep iti dakes iti biag ti ubing ket nataydon." **21** Bimmangon ni Jose, ket innalana ti ubing ken ti inana, ket immay iti daga ti Israel. **22** Ngem idi nangngeganna a ni Arkelao ti mangiturturay iti Judea a kas kasukat ti amana a ni Herodes, nagbuteng isuna a mapan sadiay. Kalpasan a binallaagan ti Dios isuna iti tagtagainep, pimmanaw iti rehion ti Galilea. **23** ket napan ken nagnaed iti siudad a maawagan iti Nazaret. Daytoy ti natukungpalan ti naibaga babaen kadagiti profeta, a maawaganto isuna iti Nazareno.

3 Kadagidiy nga al-daldaw napan nangaskasaba ni Juan a Mammuniag idiy let-ang ti Judea nga ibagbagana, **2** "Agbabawikayo, ta asidegen ti pagarian ti langit." **3** Ta isuna ti dakdakamaten ni profeta nga Isaías, a kunana, "Ti timek nga agpukpukkaw idiy let-ang, 'Isaganayo ti dalan ti Apo, pagbalinenyo a nalinteg dagiti dalanna." **4** Ita, nakakawes ni Juan iti pagan-anay a naaramid iti buok ti kamelio ken nakabarikes iti latat. Ti taraonna ket dudon ken diro. **5** Ket ti Jerusalem, amin a Judea, ken amin a rehion nga adda iti aglawlaw ti Karayan Jordan ket rimmuar a napan kenkuana. **6** Ket ti panangipudnoda kadagiti basbasolda, nabautisaranda babaen kenkuana idiy Karayan Jordan. **7** Ngem idi nakitana ti adu kadagiti Pariseo ken Saduseo nga um-umay kenkuana tapno agpabautisar, kinunana kadakuada, "Dakayo nga

annak dagiti nagita nga uleg, siasino ti nangballaag kadakayo nga itarayano ti pungtot nga umay? **8** Agbungakayo a maikari iti panagbabawi. **9** Ket saaŋyo a panunoten nga ibaga kadagit bagbagi nga, 'Adda ni Abraham nga amami.' Ta ibagak kadakayo a kabaelan ti Dios ti mangpataud iti annak para kenni Abraham uray pay manipud kadagitoy a batbat. **10** Naikabilen ti wasay a maibusor kadagit ramut dagiti kayo. Isu a tunggal kayo a saan nga agbunga iti nasayaat ket mapukan ken maibelleng iti apuy. **11** Bautisaran kayo iti danum para iti panagbabawi. Ngem ti umay a sumaruno kaniak ket nabilbileg ngem siak, ken saanak a maikari uray mangbitbit kadagit sandaliasna. Bautisaran nakkayonto babaen iti Espiritu Santo ken babaen iti apuy. **12** Ta ti salungkayna ket adda kadagit imana tapno dalusanna a naan-anay ti pagrurosanna ken tapno urningenna ti trigona iti kamalig. Ngem puorannato ti taep babaen iti apuy a saanto pulos a maiddep." **13** Kalpasanna, simmangpet ni Jesus idiy Karayan Jordan manipud Galilea tapno agpabutuan kenni Juan. **14** Ngem pinadas ni Juan lapdan isuna, a kunana, "Masapul a mabautisaranak babaen kenka, ket umayaka kaniak?" **15** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kenkuana, "Ipalubosma ita, ta rebbenga laeng tungpalen ta ti amin a kinalinteg." Ket pinalubosan ni Juan isuna. **16** Kalpasan a nabautisaran isuna, simmang-at a dagus ni Jesus manipud iti danum, ket adtoy, dagiti langit ket naglukat kenkuana. Nakitana ti Espiritu ti Dios a bumabbaba a kasla kalapati ken nagdisso kenkuana. **17** Adtoy, adda timek manipud langit a mangibagbaga, "Daytoy ti patpatgek nga Anak. Maay-ayoak unay kenkuana."

4 Kalpasanna, inturong ti Espiritu ti Dios ni Jesus idiy let-ang ket pinadas ti diablo a sulisogen isuna. **2** Idi nalpasen ti uppata pulo nga aldwak en uppata pulo a rabii panagayunarna, nabisinan isuna. **3** Immay ti mannlisog ket kinunana kenkuana, "No sika ti Anak ti Dios, bilineng dagitoy a batbat a agbalin a tinapay." **4** Ngem simmungbat ni Jesus ket kinunana kenkuana, "Naisurat, 'Saan nga agbiag ti tao iti tinapay laeng, ngem babaen iti tunggal sao a rummuar iti ngiwat ti Dios.'" **5** Kalpasanna, impan isuna ti diablo idiy nasantoan a siudad ken impanna iti tuktok ti kanggatoan a paset ti pasdek ti templo, **6** ket kinunana kenkuana, "No sika ti Anak ti Dios, tumappuuakka man, ta naisurat, 'Bilinennto dagiti anghelna a mangaywan kenka,' ket, 'Tapayaendakanto kadagit imada, tapno saan a madunor ti sakam iti bato.'" **7** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Naisurat met laeng, 'Nasken a saanmo a suoten ti Apo a Diosmo.'" **8** Inyuli manen ti diablo isuna iti nangato a lugar ket impakitana kenkuana amin dagiti pagarian iti lubong ken ti amin a kinapintasda. **9** Kinunana kenkuana, "Itedkonto amin kenka dagitoy a banbanag, no apgarintumeng ken agrukbabka kaniak." **10** Ket kinuna ni Jesus kenkuana, "Pumanawka ditoy, Satanas! Ta naisurat, 'Nasken nga agrukbabka iti Apo a Diosmo, ken isuna laeng ti rumbeng a pagserbiam.'" **11** Ket pinanawan ti diablo isuna, ket pagammoan, immay dagiti anghel ket nagserbida kenkuana. **12** Ita, idi nangngeg ni Jesus a natiliw ni Juan, nagsulbi isuna idiy Galilea. **13** Pimmanaw isuna idiy Nazaret ket napanken nagnaed idiy Capernaum, nga adda iti igid ti baybay ti Galilea, iti masakupan ti Zabulon ken Neftali. **14** Napasamat daytoy tapno matungpal ti kinuna ni Isaia a profeta, **15** "Ti daga ti Zabulon ken ti daga ti Neftali, agturong iti baybay, iti ballasiw ti Karayan Jordan, Galilea dagiti Hentil! **16** Dagiti tattao a nakatugaw iti kasipngeten ket nakakita iti lawag a naindaklan, ket kadagit nakatugaw iti rehion ken anniniwan ni patay, adda lawag a nangsilnag kadakuada." **17** Manipud iti dayta a tiempo nangrugni Jesus a nangasaba ket kunana, "Agbabawikayo, ta immasidegen ti pagarian ti langit." **18** Kabayatan a magmagna isuna iti igid ti baybay ti Galilea, nakakita isuna iti agkabsat, ni Simon a maawagan a Pedro, ken

ti kabsatna a ni Andres, a mangiwaywayat iti iketda iti baybay, ta mangngalapda. **19** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Umaykayo, surotendak, ket pagbalinenkayo a mangngalap iti tatto." **20** Dagus a pinanawanda dagiti iketda ken simmurotda kenkuana. **21** Iti panagtultuloy ni Jesus manipud saday nakitana ti sabali pay ngagkabsat, ni Santiago nga anak ni Zebedeo, ken Juan a kabsatna. Addada iti bangkada a mangtartarimaan kadagit iketda a kaduada ni Zebedeo nga amada. Inayabanna ida, **22** ket dagus a pinanawanda ti bangka ken ti amada ket simmurotda kenkuana. **23** Sinursor ni Jesus ti amin a paset ti Galilea, a nangisursoro kadagit sinagogada, inkaskasabana ti ebanghelio ti pagarian, ken nangag-agas iti tunggal kita ti sakit ken an-annayen dagiti tatto. **24** Nagwaras ti damag maipanggep kenkuana iti amin a paset ti Siria, ket impan dagiti tatto kenkuana amin dagiti masakit, agsagsagaba iti nadumaduma saksakit ken ut-ot, dagiti linuganan dagiti demonio, ken dagiti agkissiwi ken dagiti paralitiko. Pinaimbag ida ni Jesus. **25** Nakaadu a tatto ti simmurot kenkuana manipud iti Galilea, Decapolis, Jerusalem, ken Judea, ken manipud iti ballasiw ti Jordan.

5 Idi nakita ni Jesus dagiti adu a tatto, simmang-at isuna iti bantay. **1** Idi nagtugaw isuna, immay dagiti adalanna kenkuana. **2** Nagsao ket sinuroanna ida, a kunana, **3** "Nabendisionan dagiti napanglawi iti espiritu, ta kukuada ti pagarian ti langit. **4** Nabendisionan dagiti agladladting, ta maliwiwadanto. **5** Nabendisionan dagiti naemma, ta tawidendantu ti daga. **6** Nabendisionan dagiti mabisin ken mawaw iti kinalinteg, ta mapunnodanto. **7** Nabendisionan dagiti mananggaasi, ta magun-oddanto ti asi. **8** Nabendisionan dagiti nasis-in at pisuna, ta makitadanto ti Dios. **9** Nabendisionan dagiti mamagkappia, ta maawagandanto nga annak ti Dios. **10** Nabendisionan dagiti maparparigat gapu iti kinalinteg, ta kukuadanto ti pagarian ti langit. **11** Nabendisionankayo no laisendakayo ken parigatendakayo dagiti tatto, wenne isawangda amin a kita ti dakes a banbanag maibusor kadakayo gapu kaniak. **12** Agrag-o ken agragsakkayo la unay, ta naindaklan ti gunggonayo sadi langit. Ta iti kastoy a wagas a pinarigat dagiti tatto dagiti profeta a nagbiag sakbay kadakayo. **13** Dakayo ti asin ti daga. Ngem no napukawen ti raman ti asin, kasano a pagbalinen manen a naapgad? Saanen a pulos a nasayaat para iti aniaman a banag, malaksid nga ibelleng iti ruar ket mapayatpaytan dagiti tatto. **14** Dakayo ti silaw ti lubong. Ti siudad a nabangon iti rabaw ti turod ket saan a malemmeng. **15** Kasta met nga awan ti tao a mangsindi iti pagsilawan sana ikabil iti sirok ti maysa a basket, ngem ikabilna ketdi iti nairanta a pagsilawan, ket aglawag para iti tumunggal maysa nga adda iti balay. **16** Pagraniagenyo dagiti silawyo iti imatang dagiti tatto iti wagas a makitada dagiti nasayaat nga aramido ket dayawenda ti Dios Ama nga adda sad i langit. **17** Saanya a panunoten nga immayak a mangdadael iti linteg wenne dagiti profeta. Saanak nga immay tapno dadaelen ida, ngem tapno tungpalen dagitoy. **18** Ta pudno, ibagak kadakayo nga achingga a mapukaw ti langit ken daga, awan ti uray maysa a kur-it wenne tolhek a mapukaw manipud iti linteg, achingga a matungpal amin a banbanag. **19** Ngarud, siasinoman a mangsalungasing iti kababaaan kadagitoy a bilbilin ken mangisuro kadagitoy iti dadduma tapno aramidenda met ket maawaganto a kababaaan idiy pagarian ti langit. Ngem siasinoman a mangtungpal kadagitoy ken mangisuro kadagitoy ket maawaganto a natan-ok idiy pagarian ti langit. **20** Ta ibagak kadakayo a makastrekkyo iti pagarian ti langit no maartapan ti kinalintegyo ti kinalinteg dagiti eskriba ken dagiti Pariseo. **21** Nangngeganyo a naibaga kadakuada idu un-unana a tiempo, 'Saanka a pumatay,' ken, 'Siasinoman a pumatay ket agpeggadto iti pannakaukom.' **22** Ngem ibagak kadakayo a tunggal maysa a makaunget iti kabsatna ket agpeggadto iti pannakaukom. Ken siasinoman a mangibaga iti kabsatna, 'Awan serserbit a tao!'

ket agpeggadto iti konseho. Ket siasinoman a mangibaga iti, 'Sika a maag!' ket agpeggadto iti apuy ti impiero. (**Geenna g1067**) 23 Ngarud no mangidatagka iti sagutmo idiy altar ket idiy nalagipmo a ti kabsatmo ket addaan iti sakit ti nakem kenka, 24 ibatin ti sagutmo iti sango ti altar, ket mapanka iti dalanmo. Makikappiaka pay nga umuna iti kabsatmo, ket kalpasanna mapanka ket idatagnmo ti sagutmo. 25 Makikinnaawatanka a dagus iti nangidaram kenka kabayatan a kaduan isuna iti dalan a mapan iti pangukoman, wenco saan ti nangidaram kenka ket ipaimanaka iti ukom, ket ti ukom ipaimanaka iti opisial, ket mabalin a maibaludka iti pagbaludan. 26 Pudno, ibagak kadakayo, saankanto a makaruar manipud saday agingga a mabayadam amin a binulodmo. 27 Nangngegyo a naibaga, 'Saanka a makikamalala.' 28 Ngem ibagak kadakayo a siasinoman a kumita iti babai nga addaan panaggartem kenkuana ket nakikamalalan kenkuana iti pusona. 29 Ni ti makannawan a matam ti makagapu a maitublakka, suatem ken ibellengmo iti adayo manipud kenka. Ta nasaysayaat para kenka a mapukaw ti maysa a paset ti bagim ngem maitapuak ta sibubukel a bagim iti impiero. (**Geenna g1067**) 30 Ket no ti makannawan nga imam ti makagapu a maitublakka, putdem ken ibellengmo iti adayo manipud kenka. Ta nasaysayaat para kenka a mapukaw ti maysa a paset ti bagim ngem ti itapuaknaka ti Dios ti entero a bagim iti impiero. (**Geenna g1067**) 31 Naibaga pay, 'Siasinoman a mangpapanaw iti asawana a babai, ikkanna koma iti kasuratan ti panagsins.' 32 Ngem ibagak kadakayo a siasinoman a mangisina iti asawana a babai, malaksid no gapu iti kinaderrep, pagbalinenna isuna a mannakikamalala. Ken ti siasinoman a mangasawa kenkuana kalpasan a naisina ket makikamalala. 33 Nangngeganyo manen a naibaga kadagit adda idi un-unana a tiempo, 'Dyo sapataan iti inuulbod ti kariyo, ngem tungpalenyo ti inkariyo iti Apo.' 34 Ngem ibagak kadakayo, saankayo nga agsapata uray pay babaen iti langit, ta isu ti trono ti Dios; 35 wenco babaen iti daga, ta isu ti pagbatayan dagiti sakana; wenco babaen iti Jerusalem, ta isu ti siudad ti naindaklan nga Ari. 36 Saanyo nga iraman ti uloyti panagkariyo, ta saankayo a makaaramid iti maysa a buok a puraw wenco nangisit. 37 Ngem kastoy koma ti kunayo, 'Wen, no wen,' wenco 'Saan, no saan.' Ta aniaman a banag a nalablabes ngem iti daytoy ket nagaraud iti daydya a managdakdakes. 38 Nangngegyo a naibaga, 'Mata para iti mata, ken ngipen para iti ngipen.' 39 Ngem ibagak kadakayo, saanyo a kalabanen ti managdakdakes. Ngem ketdi, siasinoman a mangtungpa iti makannawan a pingpingmo, itayam pay ti bangir a pingpingmo. 40 Ket no adda agtarigagay a mangidaram kenka idiy pangukoman ken alaenna ti kawesmo, palubosam dayta a tao nga alaenna pay ti kagaymo. 41 Ket siasinoman a mangpilit kenka a mangdaliasat iti maysa a milia, kumuyogka kenkuana iti dua. 42 Mangtedka iti siasinoman nga agdawat kenka, ken saanmo a tallikudan ti siasinoman nga agtarigagay nga agbulod kenka. 43 Nangngegyo a naibaga, 'Ayatemti ti kaarrubam ken guraem ti kabusormo.' 44 Ngem ibagak kadakayo, ayatenyo dagiti kabusoryo ken ikararagano dagiti mangparparigat kadakayo, 45 tapno agbalinkayo nga annak ti Amayo nga adda sadilangit. Ta inaramidna ti initna nga agraniag kadagit dakes ken naimbag, ken mangmangted iti tudo kadagit nalinteg ken saan a nalinteg. 46 Ta no ay-aytenyo dagiti mangay-ayat kadakayo, ania ti magunggonayo? Saan kadi nga uray dagiti agsingsingir iti buis ket aramidenda ti kasta met laeng a banag? 47 Ket no dagiti laeng kakabsatyo ti kablawaanyo, ania ti ar-aramidenyo a nasaysayaat ngem kadagit dadduma? Saan kadi nga uray dagiti Hentil ket aramidenda ti kasta met laeng a banag? 48 Ngarud, masapul nga awan ti pagkuranganyo, kas iti Amayo nga adda sadilangit nga awan pagkuranganna.

6 Kitaenyo a saan nga iti sangoanan dagiti tattao ti pangaramidanyo kadagit nalinteg nga aramido tapno makitada, ta no saan, awanto ti gunggonayo manipud iti Amayo nga adda sadilangit. 2 Isu a no mangtedkayo iti limos, saanyo a pagunien ti trumpeta iti sangoananyo kas iti ar-aramiden dagiti managinsisingpet kadagit sinagoga ken kadagit kalksada, tapno padawayan ida dagiti tattao. Pudno, ibagak kadakayo, inawatdan ti gunggonada. 3 Ngem no mangtedkayo iti limos, saanyo nga ipakaammo iti makannigid nga imayo no ania ti ar-aramiden ti makannawan nga imayo, 4 tapno ti sagutyo ket mated a nalimed. Ket ti Amayo a makakita iti nalimed ket gunggonaannakayo. 5 Ket no agkararagkayo, saankayo koma a maipada kadagit managinsisingpet, ta isuda pagay-ayatda ti agtakder ken agkararag idiy sinagoga ken kadagit suli ti kalsada, tapno makita isuda dagiti tattao. Pudno, ibagak kadakayo, naawatdan ti gunggonada. 6 Ngem dakayo, no agkararagkayo, sumrekkyo iti siledyo. Irkepyo ti ruangan, ket agkararagkayo iti Amayo nga adda iti nalimed. Ket ti Amayo a makakita iti nalimed ket gunggonaannakayo. 7 Ket no agkararagkayo, saankayo nga agkakararag a paulitulit nga awan serserbina a kas iti ar-aramiden dagiti Hentil, ta panpanunotenda a mabalinto a mangngegan ida gapu iti adu a sarsaritaenda. 8 Ngarud, saankayo a maipada kadakuada, ta ammo ti Amayo no ania dagiti banbanag a kasapulanyo sakbay a dawatenyo kenkuana. 9 Ngarud, agkakaragkayo a kas iti daytoy: 'Amami nga adda sadilangit, madaydayaw koma ti naganmo. 10 Umay koma ti pagariam, matungpal koma ti pagayatam, ditoy daga a kas met iti langit. 11 Itedmo kadakami ita ti tinapaymi iti inaldaw. 12 Pakawanennakami kadagit utangmi, a kas met iti panangpakanwanmi kadagit nakautang kadakami. 13 Ket saannakami nga ipan iti sulisng, ngem isalakkannakami manipud iti managdakdakes.' 14 Ta no pakawanenyo dagiti tattao iti naglabsinganda, ti Amayo nga adda sadilangit ket pakawanennakayto met. 15 Ngem no saanyo a pakawanen dagiti naglabsinganda, saanto met pakawanen ti Amayo dagiti naglabsinganyo. 16 Kanayonanna pay, no kasta nga agayunarkayo, saan koma a naladingit ti rupayo a kas iti ar-aramiden dagiti managinsisingpet, ta agruppangetda tapno kasila agay-ayunarda iti panagkitia dagiti tattao. Pudno, ibagak kadakayo, naawatdan ti gunggonada. 17 Ngem dakayo, no kasta nga agayunarkayo, sapsapuanu ti uloyti ken agdiram-uskayo. 18 Tapno saankayo a kasila agay-ayunar iti panagkitia dagiti tattao, ket ti Amayo a makakita iti nalimed ket gunggonaannakayo. 19 Saanyo nga iyurnongan dagiti bagbagiyo kadagit kinabaknang ditoy daga, no sadino ket dadeelan ti insekti ken lati, ken no sadino ket serken ken takawen dagiti agtatakaw. 20 Ngem ketdi, agurnongkayo iti kinabaknang idiy langit, sadiay ket saan a makadadel ti insekti ken lati, ken sadiay ket saan a makaserrek ken agtakaw dagiti agtatakaw. 21 Ta no sadino ti ayan ti kinabaknangyo, adda met sadiay ti pusoyo. 22 Ti mata ket isu ti silaw ti bagi. Ngarud, no nasayaat ti matayo, ti sibubukel a bagi ket napnoan iti lawag. 23 Ngem no saan a nasayaat ti matayo, ti sibubukel a bagiyo ket napnoan iti kinasipngit. Ngarud, no ti lawag nga adda kadakayo ket kinasipngit gayam, anian a nagkaro dayta a kinasipngit! 24 Awan ti makapagserbi iti dua nga amo, ta no kasta, mabalin a guraenna ti maysa ket ayatenna ti maysa, ta no saan, napudson iti maysa ket umsienna ti maysa. Saankayo a makapagserbi iti Dios ken iti kinabaknang. 25 Ngarud ibagak kadakayo, saanyo a pakadanagan ti maipanggep iti biagyo, no anianto ti kanenyo wenco no anianto ti inumenyo — wenco ti maipanggep iti biagyo, no anianto ti ikawesyo. Ta saan aya a napatpateg ti biag ngem ti taraon, ken napatpateg ti bagi ngem dagiti kawes? 26 Kitaenyo dagiti bilit iti tangatang. Saanda nga agmula wenco agapit wenco agipenpen kadagit kamalig, ngem tartaraonan ida ti Amayo nga

adda sadi langit. Saan kadi a napatategkayo ngem kadakuada? **27** Ket siasino kadakayo ti makapaatiddog iti biagna iti maysa a kasiko babaen iti parangdandanagna? **28** Apay a pakadanaganyo ti maipapan iti pagkawesyo? Panunotenyen dagiti lirio kadagit tay-ak, no kasanova a dumakkel. Saanda nga agtrabaho, ken saanda nga agabel iti lupot. **29** Ngem ibagak kadakayo, uray ni Solomon iti amin a dayagna, ket saan a nakawesan a kas iti maysa kadagitoy. **30** No kawkawesan ti Dios dagiti ruot kadagit katalalonan, a tumaud ita ken inton bigat ket maipuruak iti urno, saan aya nga ad-adda pay a kawesannakayo, dakayo a bassit ti pammartin? **31** Ngarud, saankayo nga agdanag ket kunaen, 'Anianto ti kanenmi?' wenco, 'Anianto ti inumemmi?' wenco, 'Anianto ti lupot a pagkawesmi?' **32** Ta dagiti Hentil ket sapsapulenda dagitoy a banbanag, ket ti Amayo nga adda sadi langit ket amonna a kasapulanyo dagitoy. **33** Ngem birukenyo nga umuna ti pagarian ti Dios ken ti kinalintegna ket amin dagitoy a banbanag ket maitedto kadakayo. **34** Ngarud, saanya a pakadanagan ti usarenyo iti sumaruno nga aldad, ta ti sumaruno nga aldad pakadanagannto ti bagbagina. Iti tumunggal aldad ket addaan iti umdas a pakariribukanna.

7 Saankayo a mangukom, tapno saankayonto a maukom. **2** Ta no kasano ti panangkomyo, kastanto met ti pannakaukomyo. Ken ti rukod a pangrukodyo, isunto met ti mairukod kadakayo. **3** Ken apay a kitaenyo ti bassit a puted ti garami iti mata ti kabsatyo, ngem saanya a madlaw ti troso nga adda iti bokudy a mata? **4** Kasanoyo nga ibaga iti kabsatyo, 'Bay-am nga ikkatek ti bassit a puted ti garami nga adda iti matam,' idinto ta adda dakkel a troso iti matam? **5** Dakayo managinsisingpet! Ikkatenyo pay nga umuna ti troso iti matayo, ket kalpasanna, makitayonto a silalawag ti ikkatenyo a bassit a puted ti garami nga adda iti mata ti kabsatyo. **6** Saanya nga ited ti nasantonan kadagit aso, ken saanya nga ipurruak dagiti perlayso iti sangoanan dagiti baboy. Di laketta ibaddebaddekda dagitoy, ket tumallikodda ken rangrangkayen dakayo. **7** Dumawatkayo, ket maitedto daytoy kadakayo. Agsapulkayo, ket masarakanyonto. Agtuktokkayo, ket mailulakatto daytoy kadakayo. **8** Ta tunggal maysa nya ngagdawat, ket umawat; ken ti tunggal maysa nga agsapul, makasarak; ken ti tao nga agtuktok, ket mailukatantu. **9** Wenco siasino kadakayo a no dumawat ti anakna a lalaki iti tinapay, ket ikkanna iti bato? **10** Wenco, no dumawat iti lames, ikkanna kadi iti uleg? **11** Ngarud, no dakayo a managdakdakes ammoyti mangted iti nasayaat a sagut kadagit annaky, saan kadi a nangnangruna a ni Amayo manipud langit ket mangted kadagit nasayaat a banbanag kadagit dumawat kenkuana? **12** Ngarud, aniaman a banag a kayatyo nga aramiden dagiti tao kadakayo, aramidenyo met ngarud daytoy kadakuada, ta daytoy ti linteg ken insurat dagiti profeta. **13** Sumrekkyo iti naillet a ruangan. Ta nalawa ti ruangan ken nalawa ti dalam ngaguturon iti pannakadadel, ket adu dagiti tattao ngaguturon iti daytoy. **14** Ngem ti ruangan ngaguturon iti biag ket naillet, ket bassit ti makasarak iti daytoy. **15** Agannad kadagit palso a profeta, ngumayakadakayo a nakakawes a kas iti karnero ngem iti kinapudhona narungsotda a lobo. **16** Maam-amoyo isuda babaen kadagit bungada. Agurnong kadi dagiti tao iti ubas manipud kadagit bassit a narabuy ken nasiit a mula wenco igos manipud kadagit sisii? **17** Iti kasta met laeng a wagas, amin a nasayaat a kayo ket mangpataud iti nasayaat a bunga, ngem ti dakes a kayo ket mangpataud iti dakes a bunga. **18** Ti maysa a nasayat a kayo ket saan a makapataud iti saan a nasayaat a bunga, ken kasta met a ti dakes a kayo ket saan a makapataud iti nasayaat a bunga. **19** Tunggal kayo a saan nga agbunga iti nasayaat ket maputed ken maipuruak iti apuy. **20** No kasta ngarud, mailasinyonto ida babaen kadagit bungada. **21** Saan nga amin a mangibaga kaniak, 'Apo, Apo,' ket makastrektu iti pagarian ti langit, ngem dagiti laeng

nangaramid iti pagayatan ni Amak nga adda sadi langit. **22** Adunto a tattao ti agkuna kaniak iti dayta nga aldad, 'Apo, Apo, saan kadi a nagipadtokami babaen iti naganmo, iti naganmo pinaksiamti dagiti demonio, ken iti naganmo nagaramidkami kadagit agkakabileg nga aramid?' **23** Ket ibagakto kadakuada, 'Saankayo nga am-ammo! Umadayokayo kaniak, dakayo a managdakdakes!' **24** Ngarud, tunggal maysa a makanggeg kadagit sasaok ken mangtungpal kadagitoy ket kaslanto iti maysa a nasirib a tao a nangipatakder iti balayna iti rabaw ti bato. **25** Immay ti tudo, immay ti layus, nagangin iti napigsa iti dayta a balay, ngem saan a narba, gapu ta naipatakder iti rabaw ti bato. **26** Ngem tunggal maysa a makangngeg kadagit sasaok ket saanna a tungpalen dagitoy, kaslanto iti maag a tao a nangipatakder iti balayna iti kadaratan. **27** Immay ti tudo, immay ti layus, ken nagangin iti napigsa iti dayta a balay. Ket narba daytoy, ken naminpinsan ti pannakadadelna." **28** Ket idi nalpas a naibaha ni Jesus dagitoy a sasao, nsadaaw dagiti tattao gapu iti panangisurona, **29** ta insurona ida a kas maysa nga addaan iti turay, ken saan a kas kadagit eskriba.

8 Idi simmalog ni Jesus manipud iti turod, simmuot kenkuana dagiti adu a tattao. **2** Pagammoan, adda agketong nga immasideg ken nagparintumeng iti sangoananna, a kunana, "Apo, no pagayatam, mabalinnak pagbalinen a nadalus." **3** Inyunnat ni Jesus ti imana ket sinagidna isuna, a kunana, "Pagayatak. Madalusanka." Dagus a nadalusan isuna iti ketongna. **4** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Kitaem ta awan ti siasinoman a pangibagaam. Mapangkan iti dalamon, ken ipakitam ta bagim iti padi, ket idatonomo ti sagut nya imbilin ni Moises, kas pammaneknek kadakuada. **5** Idi simrek ni Jesus idiy Capernaum, immasideg kenkuana ti maysa a senturion ket nagdawat iti tulong kenkuana, **6** a kunana, "Apo, ti adipenko ket nakaidda iti balayko, saan a makakuti ken agsagsagaba iti nakaro nya ut-ot." **7** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Umayak ket paimbagek isuna." **8** Simmungbat ti senturion ket kinunana, "Apo, saanak a maikari tapno sumrekka iti sirok ti bubongak, ibagam laeng ti sao ket umimbagen ti adipenko. **9** Ta uray siak ket maysa a tao a naisaad iti babaen ti turay, ket addaanak met iti soldado. Ibagak iti maysa, 'Mapanka', ket mapan isuna, ken iti maysa pay, 'Umayka', ket umay isuna, ken iti adipenko, 'Aramide daytoy,' ket aramidenna." **10** Idi nanggeg ni Jesus daytoy, nsadaaw ket kinunana kadagit sumursurot kenkuana, "Pudno, ibagak kadakayo, awan pay ti nasarakak nga addaan iti kastoy a pammati ditoy Israel. **11** Ibagak kadakayo, adunto ti umay manipud iti daya ken iti laud, ket agsanggirdanto iti lamisaan a kaduada ni Abraham, ni Isaac, kenni Jacob, idiy pagarian ti langit. **12** Ngem dagiti annak ti pagarian ket maipuruakto idiy akinruar a kasipngetan, a no sadino ket addanto iti sangsangti ken panagngaretget dagiti njipen." **13** Imbaga ni Jesus iti senturion, "Mapankal Kas iti pinatim, isu ngarud ti maaramid para kenka." Ket immimbang ti adipen iti dayta met laeng nga oras. **14** Idi napan ni Jesus idiy balay ni Pedro, nakita ni Jesus ti babai a katugangan ni Pedro a nakaidda nga agsakit ken addaan iti gurigor. **15** Sinagid ni Jesus ti imana, ket pinanawan isuna ti gurigorna. Kalpasanna ket bimmangon isuna ket inrugina ti nagserbi kenkuana. **16** Idi dimtengen ti rabii, inyeg dagiti tattao kenni Jesus dagiti adu a linuganan dagiti demonio. Pinaksiatna dagiti espiritu babaen iti maysa a sao ken pinaimbagna dagiti amin a masakit. **17** Iti kastoy a wagas, natungpal ti insao ni Isaia a profeta, a kunana, "Isuna a mismo innalana dagiti an-annayentayo ken sinagabana dagiti saksakittayo." **18** Ita, idi nakita ni Jesus dagiti adu a tattao iti aglawlawa, imbilinna a pumanawda a mapan iti ballasiw ti Baybay ti Galilea. **19** Ket adda eskriba a napan kenkuana ket kinunana, "Manursuro, sumurotak kenka iti sadinoman a papanan." **20** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Addaan iti

abut dagiti musang, ken addaan iti umok dagiti billit iti tangatang, ngem ti Anak ti Tao ket awanan iti pangiyiddaanna iti ulona." 21 Adda met maysa kadagiti adalanna ti nagkuna kenkuana, "Apo, ipalubosmo nga umuna a mapanak ken ipunponko ti amak." 22 Ngem kinuna ni Jesus kenkuana, "Surottennak, ket ibatim ti natay a mangipunpon iti bukodda a minatay." 23 Idi limmugan ni Jesus iti maysa a bangka, limmugan met dagiti adalanna iti daytoy. 24 Pagammoan, adda rimsua a dakkel a bagyo iti baybay, isu a nalengdan ti bangka kadagiti dalluyon. Ngem nakaturog ni Jesus. 25 Napan kenkuana dagiti adalan ket riniingda isuna, a kunada, "Isalakkannami, Apo; mataytayon!" 26 Kinuna ni Jesus kadakuada, "Apay a mabutengkayo, dakayo a bassit ti pammatain?" Kalpasanna, bimmangon isuna ket tinubngarna dagiti angin ken ti baybay. Ket adda ti naisangsanggaya a panagtalna. 27 Nasdaaw dagiti lallaki ket kinunada, "Ania a kita ti tao daytoy, nga uray pay dagiti angin ken ti baybay ket agtulhog kenkuana?" 28 Idi dimteng ni Jesus iti ballasiw ken iti pagilinan dagiti Gadareno, sinabat isuna dagiti dua a lallaki a linuganan dagiti demonio. Rimmuarda kadagiti tanem ket kasta unay ti rungsotda, isu nga awan ti aggdaldaliasat a makalabas iti dayta a dalan. 29 Pagammoan, nagikkisda ket kinunada, "Ania aya iti pakainaiganmi kenka, Anak ti Dios? Immayka kadi ditoy a mangparigat kadakami sakbay iti naituding a tiempo?" 30 Ita, adda sadiay iti arban dagiti adu a baboy a mangmangan, iti saan unay nga adayo manipud kadakuada. 31 a nagsardeng dagiti dakes nga espiritu a naggakaasi kenni Jesus a kunada, "No papanawennakami, ibaonnakami iti dayta nga arban dagiti baboy." 32 Kinuna ni Jesus kadakuada, "Mapankayo!" Rimmuar dagiti demonio ket napanda kadagiti baboy. Ket pagammoan, naggardarasa ti sibubukel nga arban a bimmaba iti rangki ti turod ket nagturong iti baybay ket natayda iti danum. 33 Ket dagiti lallaki nga agtartaraken kadagiti baboy ket nagtatarayda nga immadayo. Ket idi napanda iti siudad, impadamagda amin, nangnangruna ti napasamak kadagiti lallaki a linuganan idi dagiti demonio. 34 Ket rimmuar ti entero a siudad a napan iti ayan ni Jesus. Idi nakitada isuna, naggapkakaasida a pumanaw isuna iti rehionda.

9 Limmugan ni Jesus iti maysa a bangka, bimmallasiw, ket napan iti bukodna a siudad. 2 Ket sadiay adda inyegda kenkuana a paralitiko a lalaki a nakaidda iti ikamen. Iti pannakakita ni Jesus iti pammataida, kinunana iti paralitiko a lalaki, "Anak, agraksakka. Ta napakawanen dagiti basbasolmo." 3 Sadiay adda sumagmamano nga eskriba a kunkunada iti bagbagida, "Daytoy a lalaki ket mangtabbaaw." 4 Ammo ni Jesus dagiti panpanunotenda ket kinunada, "Apay nga agpanpanunotkayo iti dakes kadagiti pusoyo?" 5 Ta ania ti nalaklakta nga ibaga, "Napakawanen dagiti bassolmo,'wenno ti ibaga a, 'Tumakderka ket magnaka?' 6 Ngem tapno maammoanyo a ti Anak ti Tao ket addaan iti kinaturay ditoy lubong a mangpakawan kadagiti basbasol, "kinunana iti paralitiko, "Tumaderka, pidutem ta ikamenmo, ket mapanka iti balaymo." 7 Ket timmakder ti lalaki ket napan iti balayna. 8 Idi nakita dagiti adu a tattao daytoy, nasdaawda ken dinaydayawda ti Dios, nga isu ti nangted iti kasta a kinaturay iti tattao. 9 Bayat ti ilalabas ni Jesus manipud sadiay, nakitana ti maysa a lalaki nga agnagan iti Mateo, nga agtugtugaw iti tolda a pagsingsingiran iti buis. Kinunana kenkuana, "Sumurotka kaniak." Timmakder isuna ket simmurot kenkuana. 10 Idi nagtugaw ni Jesus iti maysa a balay tapno mangan, immay met ti adu nga agsingsingir iti buis ken managbasol a tattao ket nakipangan kenni Jesus ken kadagiti adalanna. 11 Idi nakita dagiti Pariseo daytoy, kinunada kadagiti adalanna, "Apay a makipangpangan ti manursuroyo kadagiti agsingsingir iti buis ken managbasol a tattao?" 12 Idi nangngeg ni Jesus daytoy, kinunana, "Dagiti tattao a napigsa ti bagina ket saanda nga agkasapulan iti mangngagas, dagiti laeng masaksakit.

13 Nasken a mapanyo ammoen ti kaipapanan daytoy, "Tarigagayak ti asi saan ket a daton.' Ta immayak, saan a tapno mangayab kadagiti nalindeg nga agbabawi, ngem kadagiti managbasol." 14 Kalpasanna, immay kenkuana dagiti adalan ni Juan ket kinunada, "Apay a dakami ken dagiti Pariseo ket masansan nga agayunar, ngem dagiti adalam ket saanda nga agayunar?" 15 Kinuna ni Jesus kadakuada, "Mabalin kadi nga agladingit dagiti makiboda no adda pay laeng kadakuada ti nobio? Ngem dumtengti ti aldaw a ti nobio ket maipanaw manipud kadakuada, ket kalpasanna agayunardanto. 16 Awan ti tao a mangitakop iti baro a lupot iti daan a pagan-anay, ta ti takop ket mapisangto manipud iti lupot, ket ad-addanto a mapigis. 17 Kasta met a saan nga ikabil dagiti tattoo ti baro nga arak iti daan a latat a pagikkan iti arak. No aramidenda dayta, bumtak ti latat, maibellengto ti arak, ket mapirdi dagiti latat a pagikkan iti arak. Ngem ketdi, ikabilda ti baro nga arak iti baro a latat a pagikkan, ket saandanta a mapirdi. 18 Bayat nga ibagbaga ni Jesus dagitoy a banbanag kadakuada, pagammoan adda maysa nga opisial nga immay ken nagparintumeng kenkuana. Kinunana, "Ti anakk a babai ket kapatpatayna, ngem umayka ket ipataymo ta imam kenkuana, ket agbiagto isuna." 19 Ket timmakder ni Jesus ken simmurot kenkuana, ken kasta met ti inaramid dagiti adalanna. 20 Pagammoan, adda met babai nga agpadpadara iti sangapulo ket dua a tawen, ket napan iti likudan ni Jesus ket sinagidna ti gayadan ti pagan-anay ni Jesus. 21 Ta kinunana iti bagina, "No masagidko laeng ti pagan-anayna, umimbagak." 22 Ngem timmalliw ni Jesus ket nakitana isuna, ket kinunada, "Anakko a babai, pakiridem ta pakinakemmo. Pinaimbagnaka ti pammimat." Ket dagus nga immibag. 23 Idi simmangpet ni Jesus iday balay ti opisial, nakitana dagiti agtuktokar iti plauta ken dagiti agaariwawa a tattoo. 24 Kinunana, "Pumanawkayo, ta saan a natay ti ubing, ngem isuna ket nakaturog." Ngem kinatkatawaanda isuna nga inumumsi. 25 Idi naparuaren dagiti adu a tattoo, simrek ni Jesus iti siled ket iniggemannna ti imana, ket bimmangon ti ubing. 26 Ti damag maipanggep iti daytoy ket nagwaras iti amin iti dayta a rehion. 27 Iti ilalabas ni Jesus manipud sadiay, simmurot kenkuana ti dua a bulsek a lallaki. Saanda a nagsarsardeng a naggupukpukkaw a kunada, "Maasika kadakami, Anak ni David!" 28 Idi nakastrek ni Jesus iti balay, napan kenkuana dagiti bulsek a lallaki. Kinuna ni Jesus kadakuada, "Mamatikayo kadi a kabaelak nga aramiden daytoy?" Kinunada kenkuana, "Wen, Apo." 29 Ket sinagid ni Jesus dagiti matada ket kinunada, "Maaramid ngarud kadakayo signi iti pammatiyo." 30 Ket nalukatan dagiti matada. Kalpasanna, nainget a binilin ida ni Jesus a kunada, "Kitaenyo ta awan koma ti makaammo ti maipanggep iti daytoy." 31 Ngem rimmuar dagiti dua a lallaki ket inwaragawagda ti maipanggep iti daytoy a damag iti entero a rehion. 32 Idi pumanawen dagiti dua a lallaki, adda met maysa nga umel a lalaki a linuganan ti demonio nga inyegda kenni Jesus. 33 Idi napaksiaten ti demonio, nagsao ti umel a lalaki. Nasdaaw dagiti adu a tattoo ket kinunada, "Awan pay ti nakita a kastoy ditoy Israel!" 34 Ngem kunkuna dagiti Pariseo, "Babaen iti pangulo dagiti demonio, pakpaksiatenra dagiti demonio." 35 Napan ni Jesus kadagiti amin a siudad ken aw-away. Intultuloyna ti nangisursuro kadagiti sinagogada, inkaskasabana ti ebanghelio ti pagarian, ken pinaimbagna amin a kita ti sakit ken amin a kita ti an-annayan. 36 Idi makitana dagiti adu a tattoo, naasian isuna kadakuada, gapu ta mariribukanda ken maup-upayda. Kasla da la karnero nga awan ti mangipastor kadakuada. 37 Kinunana kadagiti adalanna, "Nawadwad ti maapit, ngem sumagmamano dagiti agtrabtrabaho. 38 Agkararagkayo ngarud iti Apo ti panagapit, tapno mangibaon isuna kadagiti agtrabaho iti apitenna."

10 Inayaban ni Jesus dagiti sangapulo ket dua nga adalanna ket inikkanna ida iti turay kadagiti narugit nga espiritu, a mangpaksiat kadakuada, ken mangpaimbag iti amin a kita ti saksakit ken amin a kita ti an-anayan. **2** Ita, ti nagan dagiti sangapulo ket dua nga apostol ket dagitoy: Ti umuna, ni Simon (nga aw-awaganna met iti Pedro), ken ni Andres a kabsatna; ni Santiago nga anak a lalaki ni Zebedeo, ken ni Juan a kabsatna; **3** ni Felipe, ken ni Bartolome; ni Tomas, ken ni Mateo nga agsing singir iti buis; ni Santiago nga anak ni Alfeo, ken ni Tadeo; **4** ni Simon a Patriota, ken ni Judas Iscariote, a mangliputto kenkuana. **5** Dagitoy a sangapulo ket dua ti imbaon ni Jesus. Binilinina ida, a kinunana, "Saankayo a mapmapan iti uray sadino a lugar a paggigianan dagiti Hentil, ken saankayo a sumrek iti uray sadino nga ili dagiti Samaritano. **6** Mapankayo ketdi kadagiti mapukukaw a karnero iti balay ti Israel. **7** Iti ipapanyo, ikasaba ken ibagayo, 'Ti pagarian ti langit ket immasidegen.' **8** Paimbagenyu dagiti agsakit, pagungarenyu dagiti natay, dalusanyu dagiti agketong, ken paksiatenyo dagiti demonio. Inawayto nga awan bayadna, ket itedyo nga awan bayadna. **9** Saankayo a mangitungot iti uray ania a balitok, pirak, wenco gambang kadagiti pitakayo. **10** Saankayo a mangitungot iti bay-on iti panagdaliasaty, wenco sobra a pagan-anay, wenco sandalias, wenco sarukod, ta ti agrabrabaho maikari iti taraonna. **11** a siudad wenco away a papananyo, ammoeyo no sinno ti maikari iti daytoy, ket agtalinaedkayo sadiay agingga a pumanawkayo. **12** No sumrekkyo iti balay, kablaawanyo daytoy. **13** No maikari ti balay, umay koma ti kappia nga adda kadakayo iti daytoy. Ngem no saan a maikari, agsulbi koma ti kappia kadakayo. **14** Maiapan kadagiti saan a mangawat kadakayo wenco dumngeg kadagiti sasaoyo, no pumanawkayo iti dayta a balay wenco siudad, pagpagenyu dagiti tapok manipud kadagiti sakayo. **15** Pudno, ibagak kadakayo, nalaglag-antra para iti Sodoma ken Gomorra iti aldaw ti panangukom ngem iti dayta a siudad. **16** Kitaenyo, ibaonkayo a rummuar a kasla karnero iti nagtitinggaan dagiti lobo, isu nga agbalinkayo a kas kasirib dagiti uleg ken naamo a kas kadagiti kalapati. **17** Agannadkayo kadagiti tattao! Ipandakayonto kadagiti konseho, ket saplitandakayonto kadagiti sinagogada. **18** Ket ipandakayonto iti sangoanan dagiti gobernador ken kadagiti ar-ari gapu kaniak, kas pamaneknek kadakuada ken kadagiti Hentil. **19** Inton ipandakayo, saankayo a madanagan iti maipanggep no kasano wenco ania ti ingkayonto saritaen, ta no ania ti inkayonto saritaen ket maited kadakayo iti dayta nga oras. **20** Ta saan a dakoay ti agsaritanto, ngem ti Espiritu ti Amayo nga agsao kadakayo. **21** Iyawatto ti kabsat ti kabsatna iti patay, ken ti ama ti anakna. Dagiti annak busorendanto dagiti nagannakda ket isudanto ti pakaigapuan ti pannakatay dagiti nagannakda. **22** Guraennakayonto ti amin gapu iti naganko. Ngem siasinoman a makaibut ari ainga iti panungpalan, maisalakanto dayta a tao. **23** No parigatendakayo iti daytoy a siudad, mapankayo iti sumaruno, ta pudno ibagak kadakayo, saanyo pay laeng a nasuror amin siudad ti Israel ket addan ti Anak ti Tao. **24** Ti maysa nga adalan ket saan a natantan-ok ngem iti mannursurona, kasta met iti tagabu a kas iti amona. No Beelzebub ti inyawagda iti amo ti balay, ad-adda pay ketdi a dakdakes ti nagan nga iyawagda kadagiti kameng ti balayna! **26** Ngarud, saankayo nga agbuteng kadakuada, ta awan ti nailemmeng a saanto a maibutaktak, ken awan ti nailimed a saanto a maammoan. **27** Ti ibagak kadakayo iti kasiptngetan, ibagayo iti lawag, ket ti mangngegyo a naiyaraasaas iti lapayago, iwaragawagyo iti tuktok dagiti babbalay. **28** Saankayo nga agbuteng kadagiti mangpapatay iti bagi ngem saanda a kabaelan a papatayen ti karua. Ngem ketdi, agbutengkayo kenkuana a makabael a mangdadael iti bagi

ken karuaru idiy impiero. (Geenna g1067) **29** Saan kadi a mailako ti dua a bilit tuleng iti maysa a bassit a barya? Nupay kasta, awan ti uray maysa kadakuada ti matmatnag iti daga a saan nga ammo ti Amayo. **30** Ngem uray dagiti buok iti uloy ket nabilang amin. **31** Dikay agbuteng. Napatpatekgayo nga adayo ngem kadagiti adu a bilit tuleng. **32** Ngarud, tumunggal maysa a mangbigbig kaniaki iti sangoanan dagiti tattao, bigbigekto met iti sangoanan ni Amak nga adda sadi langit. **33** Ngem ti siasinoman a mangilibak kaniaki iti sangoanan dagiti tattao, ilbakkonto met iti sangoanan ni Amak nga adda sadi langit. **34** Saanyo a panunoten nga immayak a mangiyeg iti kappia ditoy daga. Saanak nga immay a mangiyeg iti kappia, no diket kampilan. **35** Ta immayak a mangpataud iti panangbusor ti maysa a lalaki iti amana, ken ti anak a babai a maibusor iti inana, ken ti manugang a babai a maibusor iti katuganganna a babai. **36** Ti kabusor ti tao ket dagitinto bukodna a kabbalay. **37** Siasinoman a mangay-ayat iti amana wenco ti inana iti nalablabes ngem siak ket saan a maikari kaniak. Ket siasinoman a mangay-ayat iti anakna a lalaki wenco anakna a babai iti nalablabes ngem siak ket saan a maikari kaniak. **38** Siasinoman a saan a mangbaklay iti krusna ken saan a sumurot kaniak ket saan a maikari kaniak. **39** Siasinoman a mangsapul iti biagna, mapukawnanto daytoy. Ngem siasinoman ti makapukaw iti biagna gapu kaniak masapulannanto daytoy. **40** Siasinoman a mangpasangbay kadakayo pasangbayennak met, ket siasinoman a mangpasangbay kaniaki pasangbayenna met ti nangibaon kaniak. **41** A mangpasangbay iti profeta gapu ta isuna ket profeta makaawatto iti gunggona a para iti profeta. Ket siasinoman a mangpasangbay iti nalinteg a tao gapu ta isuna ket nalinteg a tao maaawatto iti gunggona a para iti nalinteg a tao. **42** Siasinoman a mangted iti maysa kadagityo a kanunumoan, iti uray sangabaso a nalamis a danum a mainum, gapu ta isuna ket maysa nga adalan, pudno, ibagak kadakayo, saannanto a mapukaw ti gunggonana."

11 Ket napasamak a kalpasan a binilin ni Jesus dagiti sangapulo ket dua nga adalanna, pimmanaw isuna manipud sadiay tapo mangisuro ken mangasaba kadagiti siudadda. **2** Ita, idi nangngeg ni Juan idiy pagbaludan ti maipangepe kadagiti inaramid ti Cristo, nangipatulod iti mensahe baeban kadagiti adalanna **3** ket kinunana kenkuana, "Sika kadi daydiay umay, wenco agbirokki pay kadi iti sabali?" **4** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Mapankayo ket ipadamatyo kenni Juan no ania ti nakita ken nangngeganyo. **5** Makakitan dagiti bulsek a tattao, magmagnan dagiti pilay a tao, madaldalusenan dagiti agketong, makangngegen dagiti tuleng a tattao, mapaggagungaren dagiti natay, ken maipadpadamag ti naimbag a damag kadagiti agkasapulan a tattao. **6** Ket nabendisionan ti siasinoman nga awan pulos ti tiempo nga agduadua kaniak." **7** Ket idi pimmawen dagitoy a lallaki, inrugti ni Jesus nga ibaga ti maipanggep kenni Juan kadagiti adu a tattao, "Ania ti napanyo kinita idiy let-ang—maysa a runo a gungngungonen ti angin?" **8** Ngem ania ti napanyo kinita—maysa a tao a nakakawes iti nalammuyot a pagan-anay ket agnanaed kadagiti balay dagiti ari. **9** Ngem ania ti napanyo kinita—maysa a profeta? Wen, kunak kadakayo, nangnangruna pay ngem maysa a profeta. **10** Isuna ti dakdakamen ti naisurat idi, 'Kitaem, ibaonko ti mensaherok iti sangoananam a mangsaganante iti dalanmo sakbay a mapanka.' **11** Sipupudno nga ibagak kadakayo, kadagiti impasngay dagiti babbai ket awan ti siasinoman a natantan-ok ngem ni Juan a Mammuniag. Ngem ti tao a kanunumoan iti pagarian ti langit ket natantan-ok ngem isuna. **12** Manipud kadagiti al-dawd ni Juan a Mammuniag agingga ita, ti pagarian ti langit ket agsagsagaba iti kinaranggas, ket dagiti narraranggas a tattao

pilitinda nga alaen daytoy. **13** Ta amin dagiti profeta ken ti linteg ket nangipadpadtoda agingga kenni Juan. **14** Ket no sipapaluboskayo nga awaten daytoy, daytoy ni Elias, ti naipadto nga umay. **15** Siasinoman nga addaan iti lapayag a dumngeg, dumngeg koma isuna. **16** ania ti pangiyaspingan iti daytoy a kapututan? Kasla da la ubbing nga agay-ayam iti pagtagilakuan, nga agtugtugaw ket ibaga iti maysa ken maysa **17** a kunada, 'Nagtukarkami iti plauta para kenka, ket saanka a nagsala. Nagladingitkami, ket saanka a nagsangti.' **18** Ta immay ni Juan a saan a mangmangan iti tinapay weno uminom iti arak, ket kinunada, 'addaan isuna iti demonio.' **19** Immay Ti Anak ti Tao a nangan ken imminom ket kinunada, 'Kitaenyo, isuna ket maysa a narawet ken mammartek a tao, gayeyem dagiti agsing singir iti buis ken dagiti managbasol!' Ngem napanekekan ti kinasirib babaen kadagit aramidna." **20** Kalpasan ket inrugni ni Jesus a binabalaan dagiti siudad a kaaduan a nangaramidanna kadagit naindakan nga aramidna, gapu ta saanda a nagbabawi. **21** "Asika pay, Corazin! Asika pay, Betsaida! No dagiti naidakan nga aramid a naaramid kadakayo ket naaramid idiy Tiro ken Sidon, nabayagkoman a nagbabawida babaen iti nakersang a lopot ken dapdapo. **22** Ngem maibturanto ti pannakaukom ti Tiro ken Sidon iti dayta nga aldaw ngem kadakayo. **23** Sika, Capernaum, panpanunotem kadi a maitan-okka idiy langit? Saan, maipababakanto idiy hades. Ta no idiy Sodoma ti nakaaramidanna dagiti naindakan nga aramid a naaramid kadakayo, adda koma pay laeng agingga ita. (**Hades g86**) **24** Ngem ibagak kadakayo a nalaklakante para iti daga ti Sodoma inton aldaw ti pannakaukom ngem kadakayo." **25** Iti dayta a tiempo kinuna ni Jesus, "Dayawenka, Ama, Apo ti langit ken ti daga, gapu ta inlimedno dagitoy a banbanag manipud kadagit nasirib ken nasaririt, ket impakaammo Kadagit saan a nasuroan, a kas kadagit babassit nga ubbing. **26** Wen, Ama, ta makaay-ayo unay daytoy iti imatangmo. **27** Amin a banbanag ket naitalek kaniak manipud iti Amak. Ket awan ti makaam-ammo iti Anak malaksid iti Ama, ket awan ti makaam-ammo iti Ama malaksid iti Anak, ken siasinoman a tarigagayan ti Anak a pangipaamooan kenkuana. **28** Umaykayo kaniak, aminkayo nga agrabrabaho ken madagdagsenan, ket ikkankayo iti panaginana. **29** Alaenyo ti sangolko ket agsursurokayo kaniak, ta naemmak ken napakumbaba ti pusok, ket makasapulkayo iti inana para kadagit kararuayo. **30** Ta nalag-an ti sangolko ken nalag-an ti ipabaklayko kadakayo."

12 Iti dayta a tiempo, napan ni Jesus kadagit katalalonan iti Aldaw a Panaginana. Mabisin dagiti adalanna ket rinugianda ti nangruos kadagit dawa ti trigo ket kinnanda dagitoy. **2** Ngem idi nakita dagiti Pariseo dayta, kinunada kenni Jesus, "Kitaem, inaramid dagiti adalam ti saan a nainkalintegan nga aramiden iti Aldaw a Panaginana." **3** Ngem kinuna ni Jesus kadakuada, "Saanyo kadi a pulos a nabasa ti inaramid ni David, idi mabisin isuna, ken dagiti lallaki a kakaduan? **4** No kasano a simrek isuna iti balay ti Dios ket nangan iti tinapay a naidaton, a saan a nainkalintegan a kanenna, ken saan a nainkalintegan para kadagit kakaduan, ngem nainkalintegan laeng para kadagit papadi? **5** Ken saanyo kadi a nabasa ti linteg, nga iti Aldaw a Panaginana, dagiti papadi idiy templo ket tinulawanda ti Aldaw a Panaginana ngem saanda a nakabasolan daytoy? **6** Ngem ibagak kadakayo nga adda ditoy ti nangnangruna ngem ti templo. **7** No naammoanyon ti kayat a sawen daytoy, 'Asi ti tarigagayak a saan ket a daton,' saanyo koman nga inukom ti awan basolna. **8** Ta ti Anak ti Tao isu ti Apo ti Aldaw a Panaginana." **9** Kalpasanna, pimmanaw ni Jesus manipud idiy ket simrek iti sinagogada. **10** Pagammoan, adda lalaki a kimbet ti maysa nga imana. Nagsaludsod dagiti Pariseo kenni Jesus, a kunada, "Nainkalintegan kadi a mangpaimbag iti

Aldaw a Panaginana?" tapno mabalinda nga ibaga nga isuna ket nakabasol. **11** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Adda kadi kadakayo ti a no addaan iti maymaya a karnero, ket mairana a matrag iti nauneg nga abut iti Aldaw a Panaginana, saanna kadi a gammatan daytoy ket aonenna? **12** Adayo ngarud a napatpateg ti tao ngem iti karnero! Isu a nainkalintegan ti panangaramid iti naimbag iti Aldaw a Panaginana." **13** Kalpasanna, kinuna ni Jesus iti lalaki, "Iyunnatmo ti imam." Inyunnatna ti imana, ket napaimbag daytoy, kas kasalun-at ti maysa nga imana. **14** Ngem pimmanaw dagiti Pariseo ket nagpanggepa iti maibusor kenkuana. Nangbirokda iti wagas no kasano a maipapatayda isuna. **15** Idi naammoan ni Jesus daytoy, immadayo isuna manipud sadiy. Adu a tattao ti nangsurut kenkuana ket pinainimbagna ida amin. **16** Binilinna ida nga awan pangibagbagaanda maipapan kenkuana, **17** tapno matungpal ti naibaga idi babaen kenni profeta Isaia, a kunana, **18** "Adtoy ti pinilik nga adipenko; ti ay-aytek, a pakaay-awan unay ti karuarak. Paumayekto ti Espirituk kenkuana, ket ipakaammonanto ti pannakaukom kadagit Hentil. **19** Saanto isuna a makisinnupiat weno apukkaw; weno adda makangngeg iti timekna kadagit kalsada. **20** Sannanto a dadaelen ti aniaman a naparpar a runo; saannanto nga iddepen ti aniaman nga umas-asuk a pabilo, agingga a mapagballigina ti panangukom." **21** Ket maaddaanto dagiti Hentil iti kinatalged iti naganna." **22** Ket adda nangyegda kenni Jesus iti maysa a tao a bulsek, umel ken linungan ti demonio. Pinainimbagna isuna, ket nakapagsaon ken nakakitan ti umel a lalaki. **23** Nasdaaw amin dagiti tattao ket kinunada, "Mabalin ngata a daytoy a lalaki ti anak ni David?" **24** Ngem idi nangngeg dagiti Pariseo daytoy a nakakaskasdaaw, kinunada, "Saan a mangpaksiat daytoy a tao kadagit demonio malaksid no babaen kenni Beelzebub, ti prinsipe dagiti demonio." **25** Ngem ammo ni Jesus dagiti panpanunotenda ket kinunada kadakuada, "Tunggal pagarian nga agbibinnusor dagiti umilina ket agbalin nga awan serserbina, ken tunggal siudad weno balay nga awan panagkaykaysana ket saanto a makatakder. **26** No ni Satanas ket paksiatenna ni Satanas, busorennna ti bagbagina. Kasano pay a makapagtuloy ti pagarianna? **27** Ket no mangpakaksiat kadagit demonio babaen kenni Beelzebub, siasino ngarud ngay ti mangmanted kadagit annakyti pannakabalin a mangpaksiat kadakuada? Gapu iti daytoy, isudant dagiti agbalin nga ukomyo. **28** Ngem no mangpakaksiat kadagit demonio babaen iti Espiritu ti Dios, ngarud ti pagarian ti Dios ket immay kadakayo. **29** Ken kasano a sumrek ti siasinoman iti balay ti napisga a tao ken agtakaw kadagit sanikuana no saanna nga igalut nga umana ti napisga a tao? Sananto takawen dagiti sanikuana manipud iti balayna. **30** Ti saanko a kadua ket maibusor kaniak, ken ti saan a makipagurnong kaniak ket agiwara. **31** ibagak kadakayo, mapakawanto ti tunggal basol ken panangtabbaaw kadagit tao, ngem saanto a mapakawan ti panangtabbaaw iti Espiritu. **32** Ken ti siasinoman nga agsao iti aniaman a maibusor iti Anak ti Tao, mapakawanto dayta kenkuana. Ngem ti siasinoman nga agsao a maibusor iti Espiritu Santo, saanto a mapakawan dayta kenkuana, iti daytoy man a lubong, weno iti masakbayan. (**aiōn g165**) **33** Ibilangyo a napintas ti maysa a kayo no napintas ti bungana, ken ibilangyo a saan a napintas ti kayo no saan a napintas ti bungana, ta mailasinmo ti kayo babaen iti bungana. **34** Dakayo nga annak dagiti uleg, agsipud ta dakeskayo, kasano a makapagsaokayo kadagit nasayaat a banbanag? Ta no ania ti adda iti puso ti tao isu met ti isawang ti ngijiwatna. **35** Ti nasayaat a tao ket agaramid iti nasayaat gapu iti kinasayaat nga adda iti pusona, ken ti dakes a tao ket agaramid iti dakes gapu iti kinadakes nga adda iti pusona. **36** Ket ibagak kadakayo nga inton aldaw ti pannakaukom, sungbatanto dagiti tattao ti tunggal awan serserbina

a sao a naisawangda. **37** Ta babaen kadagiti saom, maibilangka a nalinteg, ken makedngankanto babaen kadagiti saom.” **38** Ket simmungbat dagiti sumagmamano nga eskriba ken Pariseo kenni Jesus ket kinunada, “Manursuro, kayatmi ti makakita iti pagilasinan manipudkena.” **39** Ngem simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, “Agbirirok iti pagilasinan ti dakes ken mannakikamalala a kaputotan. Ngem awan ti maita a pagilasinan malaksid laeng iti pagilasinan ni Jonas a profeta. **40** Ta kas kenni Jonas a tallo nga aldaw ken tallo a rabiina iti tian ti dakkel a lames, kastanto met a ti Anak ti Tao ket tallo nga aldaw ken tallo a rabiinanto iti puso ti daga. **41** Iti pannakaukom, tumakderto dagiti lallaki iti Nineve iti sangoaan dagitoy a henerasion ket ukomenda daytoy. Ta nagbabawida iti panagkasaba ni Jonas, ket kitaenyu, adda ditoy ti natantan-ok ngem ni Jonas. **42** Iti pannakaukom, tumakderto ti Reyna ti Abagatan a keduana dagiti lallaki iti daytoy a henerasion ket ukomenanna daytoy. Naggapu isuna iti pungto ti daga tapno agdengngeg iti kinasirib ni Solomon, ket kitaenyu, adda ditoy ti natantan-ok ngem ni Solomon. **43** No pimmanaw ti narugit nga espiritu iti maysa a lalaki, lumabas kadagiti namaga a lugar ket mangsapul iti paginanaan, ngem awan ti masapulanna. **44** Ket kunaenna, ‘Agsubliak iti balayko a naggapuak.’ Iti panagsublina, masarakanna a nawalisan ken naiurnos daytoy a balay. **45** Iti kasta, pumanaw ket mapan mangikuyog iti pito nga espiritu a nadakdakes pay ngem isuna, ket umayda amin agnaed sadiay. Ket agbalin a dakdakes ngem iti immuna ti pagtungpalani ti kasasaad dayta a lalaki. Kastanto met ti pagbanagan daytoy a dakes a henerasion.” **46** Bayat nga agsasao pay laeng ni Jesus kadagiti adu a tattao, adda met a nakatakder iti ruar ti ina ken dagiti kakabsatna a lallaki, ket kayatda a katungtongan isuna. **47** Adda nangibaga kenkuana, “Kitaem, agtaktaakter ti inam ken dagiti kakabsatmo a lallaki iti ruar, ket kayatda a katungtongan.” **48** Ngem simmungbat ni Jesus ket kinunana iti nangibaga kenkuana, “Siasino aya ti inak? Ken siasino aya dagiti kakabsatko a lallaki?” **49** Ket inturongna ti imana kadagiti adalanna sana kinuna, “Kitaenyu, adtoy ti inak ken dagiti kakabsatko a lallaki! **50** Ta ti siasinoman a mangaramid iti pagayatan ni Amak nga adda sadilangit, dayta a tao ti kabsatko a lalaki, ken ti kabsatko a babai, ken ti inak.”

13 Iti dayta nga aldaw, rimmuar ni Jesus iti balay ket napan nagtugaw iti igid ti baybay. **2** Naguummong dagiti nakaad-adu unay a tattao iti aglawlawna, isu a naglugar isuna iti bangka ket nagtugaw iti daytoy. Nagtakder dagiti amin a tattao iti igid ti baybay. **3** Ket insuro ida ni Jesus iti adu a banbanag babaen kadagiti pangngarig. Kinunana, “Dumnggekayo, adda maysa a lalaki a napan nagmaula. **4** Iti panagmulana, nagdisso dagiti dadduma a bukel iti igid ti dalan, ket immay dagiti billit ket tinuktokda dagitoy. **5** Nagdisso dagiti dadduma a bukbukel iti kabatbatoan, ket awan unay ti dagana. Nagtuboda a dagus, gapu ta saan unay a nauneg ti daga. **6** Ngem idi makatangkayagen ti init, nelaylayda gapu ta awan ti ramutda, ket nagangoda. **7** Nagdisso dagiti dadduma a bukbukel kadagiti kasisiitan a mula. Dimmakkel dagiti siit a mula ket lineppesda ida. **8** Nagdisso dagiti dadduma a bukbukel iti nasayaat a daga ket nagdawada, adda nagdawa iti sangagasut, adda met ti nagdawa iti innem a pulo ken tallopulo. **9** Siasinoman nga addaan iti lapayag, dumnggek koma.” **10** Immay dagiti adalan ket kinunada kenni Jesus, “Apay a makisaritaka kadagiti tattao babaen kadagiti pangngarig?” **11** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, “Naikkankayon iti pannakaawat kadagiti palimed iti pagarian ti langit, ngem saan a naited daytoy kadakuada. **12** Gapu ta ti siasinoman nga addaan, ket maikkanto pay iti ad-adu. Ngem ti siasinoman nga awanan, maikkatto pay uray dagiti adda kenkuana. **13** Isu a makisarsaritaak kadakuada kadagiti pangngarig, gapu

ta uray no makakitada, saan a pudno a makakitada. Ken uray no mangmangngegda, saan a pudno a makangngegda, wenco makaawatda. **14** Natungpal kadakuada ti padto ni Isaia, a kunana, ‘Iti panagdengdengngegda, mangngegyo, ngem saanyonto a pulos a maawanat; iti panangkitayo, makakitatayonto, ngem saanyonto a pulos a makita. **15** Ta natangken ti puso dagitoy a tattao, ken narigatda a makangngeg, ken inkidermda dagiti matada, isu a saanda a makakita, wenco makangngeg, wenco makaawat kadagiti pusoda, isu nga agsublidanto manen ket paimbagekto ida.’ **16** Ngem nagasat dagiti matayo, ta makakitada; ken dagiti lapayagyo, ta makangngegda. **17** Pudno, ibagak kadakayo nga adu a profeta ken nalinteg a tattao ti nagtarigagay a makakita kadagiti banbanag a makitkitayo, ngem saanda a nakita dagitoy. Tinariagagayanda a mangngeg dagiti banbanag a mangmangngegda, ngem saanda a mangngeg dagitoy. **18** Denggenyo ngarudti ti pangngarig maipanggep iti mannalon a nangimula iti bukelna. **19** No adda makangngeg iti sao maipanggep iti pagarian ngem saanna met a maawanat daytoy, umay ti managdakdakes ket takawennna ti naimula iti pusona. Daytoy ti naimula a bukel iti igid ti dalan. **20** Ti naimula iti kabatbatoan ket ti tao a nakangngeg iti sao ken dagus a nangawat iti daytoy nga addaan iti rag-o, **21** ngem saan isuna a rimmamat ket apagbiit laeng a nagtalinaid. Idi adda ti nakaro a panagrigat wenco pannakaidadan gapu iti sao, dagus a maupay. **22** Ti naimula kadagiti nasiit a mula ket ti tao a nakangngeg iti sao, ngem ti sao lineppes dagiti pakaringgoran iti lubong ken ti panangallilaw dagiti kinabaknang, ket saan isuna a makapagbunga. (*aiōn g165*) **23** Ti naimula iti nadam-eg a daga, ket ti tao a dumnggeg iti sao ken maawatanna daytoy. Agbungbunga isuna ken makapagpataud iti mula, makapagpataud iti sangagasut a dasas iti naimula, dadduma ket innem a pulo, ken ti dadduma ket tallopulo a dasas ti kaadu ti naimula.” **24** Nangibaga pay ni Jesus kadakuada iti sabali pay a pangngarig. Kinunana, “Ti pagarian ti langit ket maiyariq iti maysa a tao a napan nagmaula iti nasayaat a bukel iti talonna. **25** Ngem bayat a matmaturog dagiti tattao, immay ti kabusorna ket nagmaula met kadagiti ruot iti nagbabaetan dagiti trigo sa pimmanaw. **26** Idi nagrusing dagiti bulongna ken agbungadan, ket nagparang met dagiti ruot. **27** Immay dagiti adipen ti makinkukua iti daga ket kinunada kenkuana, ‘Amo, saan kadi a nasayaat a bukel ti immulam iti talonmo?’ Kasano nga adda nagtubo a ruotna? **28** Kinunana kadakuada, ‘Maysa a kabusor ti nangaramid iti daytoy.’ Kinuna dagiti adipen kenkuana, ‘Kayatmo kadi a mapankami ket parutenuni dagitoy?’ **29** Kinuna ti makinkukua iti daga, ‘Saan. Gapu ta bay a parparuteno dagiti ruot, amangan no mairaman a maparutyo dagiti trigo. **30** Bay-anyo a dumakkeda nga agpada agingga iti panagapit. Iti tiempo ti panagapit, ibagako kadagiti agapit, ‘Umuna a parutenyo dagiti ruot ket reppeten dagitoy tapno mapuoranda, ngem urnongenyo dagiti trigo idiy kamaligko.’” **31** Ket nangibaga ni Jesus iti sabali pay a pangngarig kadakuada. Kinunana, “Ti pagarian ti langit ket maiyariq bukel ti mustasa nga innala ti maysa a tao ket napannaa immula iti talonna. **32** Daytoy a bukel ket pudno a kababassitan kadagiti amin a bulkbul. Ngem no dumakkel daytoy, dakdakkel daytoy ngem kadagiti mula iti minuyongan. Agbalin daytoy a kayo, isu nga umay agumok dagiti bilbil iti tangatang kadagiti sangana.” **33** Ket nangibaga ni Jesus kadakuada iti sabali pay a pangngarig. “Ti pagarian ti langit ket kasla lebadura nga innala ti maysa a babai sana inlaok kadagiti tallo a rukod a namasa nga arina agingga nga immalsa ti namasa nga arina.” **34** Imbagia ni Jesus amin dagitoy a banbanag kadagiti adu a tattao babaen kadagiti pangngarig. Saan nga agsao isuna kadakuada a saan nga agaramat iti pangngarig. **35** Daytoy ket tapno pumudno ti naisao idi babaen iti profeta, idi kinunana, “Kadagiti pangngarig iyungapkonto

ti ngiwatko. Ibagkto dagiti banbanag a nailemmeng manipud idi naparsua ti lubong.” **36** Kalpasanna, pinanawan ni Jesus dagiti adu a tattao ket simrek iti balay. Immay kenkuana dagiti adalanna ket kinunada, “Ilawlawagmo kadakami ti pangngarig dagiti ruot iti talon.” **37** Simmungbat ni Jesus ket kinunada, “Ti agmulmula iti nasayaat a bukel ket ti Anak ti Tao. **38** Ti talon ket ti lubong; ket ti nasayaat a bukel, dagitoy dagiti annak ti pagarian. Dagiti ruot ket dagiti annak ti managdakdakes, **39** ket ti kabusor a nangimula kadakuada ket ti diablo. Ti panagapit ket isu ti kanibusanan ti lubong, ken dagiti agapit, isuda dagiti anghel. (**aioñ g165**) **40** Ngarud, kas iti pannakaurnong ken pannakapuor dagiti ruot, kastanto met inton kanibusanan ti lubong. (**aioñ g165**) **41** Ibaonto ti Anak ti Tao dagiti anghelina, ket urnongdanto ken ikkatenda iti pagarianna amin a banbanag a pakaigapuan ti panagbasol, ken dagidiay agar-arapid iti kinadakes. **42** Itapuakdanto ida idiy urno ti apuy, ket sadiay addanto ti panagsasangit ken pananggaretnget dagiti ngipen. **43** Ket agraniagto dagiti nalinteg a tattao a kas iti init iti pagarian ti Amada. Siasinoman nga addaan kadagiti lapayag, dumngeng koma. **44** Ti pagarian ti langit ket maiyarig iti maysa a gameng a nailemmeng iti talon. Nasarakan daytoy ti maysa a tao ket inlemmenga daytoy. Iti ragsakna napanna inlako amin a sanikuana, ket ginatangna dayta a talon. **45** Kasta met laeng a ti pagarian ti langit ket maiyarig iti agtagtagilako nga agsapsapul kadagiti napapateg a perlas. **46** Idi nakasarak isuna iti maysa a perlas a nabalar unay, napanna inlako amin a sanikuana ket ginatangna daytoy. **47** Kasta met laeng a ti pagarian ti langit ket maiyarig iti maysa nga iket a naiwayat iti baybay, ket makaurnong dayta iti tunggal kita dagiti pursua. **48** Idi napunno daytoy, ingguoy dagiti mangngalap daytoy iti igid ti baybay. Ket nagtugawda ken inurnongda dagiti nasayaat a banbanag iti pangikargaan, ngem imbellengda dagiti awan serserbina a banbanag. **49** Kastanto met ti mapasamak inton kanibusanan ti lubong. Umayo dagiti anghel ket isinada dagiti dakes manipud kadagiti nalinteg. (**aioñ g165**) **50** Itapuakdanto dagiti managdakdakes iti urno ti apuy, ket sadiay addanto ti panagsasangit ken pananggaretnget dagiti ngipen. **51** Naawatanyo kadi amin dagitoy a banbanag?” Kinuna dagiti adalan kenkuana, “Wen.” **52** Ket kinuna ni Jesus kadakuada, “Ngarud tunggal eskriba a nagbalin nga adalan iti pagarian ti langit ket maiyarig iti lalaki a makinkukua iti maysa a bayay, a mangiruar kadagiti daan ken baro a banbanag manipud iti nangidulinanna kadagiti gamengna.” **53** Idi nalpasen a naisao ni Jesus dagitoy a pangngarig, pimmanaw isuna manipud iti dayta a lugar. **54** Ket napun ni Jesus iti bukodna a rehion ket nangisuro kadagiti tattao kadagiti sinagogada. Ti nagbanaganna, nagsiddaaawa ket kinunada, “Sadino ti nangalaan daytoy a tao iti kinasiribna ken ti naggapuan dagitoy a nakakaskasdawa? **55** Saan kadi a daytoy a lalaki ti anak ti karpintero? Saan kadi a ni Maria ti inana? Ken da Santiago, Jose, Simon ken Judas dagiti kakabsatna a babbai? **56** Ken saan kadi a kakadduatayo dagiti kakabsatna a babbai? Isu a sadino ti nangalaanna kadagito amin a banag?” **57** Narurudda kenkuana. Ngem kinuna ni Jesus kadakuada, “Mapadawayan ti maysa a profeta malaksid iti bukodna a pagilian ken iti bukodna a pamilia.” **58** Ket saan isuna a nangaramid iti adu a nakakaskasdawa idiy gapu iti saanda a panamati.

14 Iti dayta a tiempo, nangngeng ni Herodes, a tetrarka, ti damag maipanggep kenni Jesus. **2** Kinunana kadagiti adipenna, “Ni Juan a Mammuniag ngarud dayta; nagungar isuna manipud kadagiti natay. Isu nga addaan isuna iti kasta a pannakabalin.” **3** Ta tiniliw ni Herodes ni Juan, ginalutanna, ken imbaludna gapu kenni Herodias, nga asawa ni Felipe a kabsatna. **4** Ta kinuna ni Juan kenkuana, “Saan a nainkalintegan nga alaem isuna kas asawam.” **5**

Pinapatay koman ni Herodes isuna, ngem nagbuteng isuna kadagit tattao, gapu ta imbilangda isuna a kas maysa a profeta. **6** Ngem idi dimteng ti panagkasangay ni Herodes, nagsala ti babai nga anak ni Herodias iti tengnga ket naay-ayo ni Herodes. **7** Kas supapakna, nagsapata isuna ket inkarina nga itedna kenkuana ti aniaman a kiddawenna. **8** Kalpasan a binilin isuna ti inana, kinunana, “Itedmo kaniak ditoy, ti ulo ni Juan a Mammuniag a nakaparabaw iti bandehado,” **9** Nagliddaang unay ti ari gapu iti kiddawna, ngem gapu iti sapatana, ken gapu kadagiti amin nga adda a kaduana iti pannangan, imbilinna a masapul a maaramid dayta. **10** Nangibaon isuna iti napan nangpugot kenni Juan idiy pagbaludan. **11** Ket inyegda ti ulona a nakaparabaw iti maysa a bandehado ket intedda iti babai ket impanna daytoy iti inana. **12** Ket immay dagiti adalanna ket innalada ti bangkay, ket impunponda daytoy. Kalpasanna, napanda imbagia kenni Jesus. **13** Ita, idi nangngeng ni Jesus daytoy, pimmanaw isuna sadiy babaen iti bangka ket nagturong iti maysa a lugar nga awan matagtagitao. Idi nangngeng dagiti tattao daytoy, nagnada a simmurot kenkuana manipud kadagiti siudad. **14** Ket simmangpet ni Jesus sakbay kadakuada ket nakitana dagiti nakaad-adu a tattao. Naasian isuna kadakuada ket pinaimbagna dagiti saktida. **15** Idi rumabiin, napan dagiti adalan kenkuana ket kinunada, “Let-ang daytoy a lugar, ket sumipngeten. Pagawidemon dagiti adu a tattao, tapno makapanda kadagiti barrio ket gumatangda iti taraon a kanenda.” **16** Ngem kinuna ni Jesus kadakuada, “Saanen a masapul a pumanawda. Ikkanyo ida iti kanenda.” **17** Kinunada kenkuana, “Addaantayo laeng iti lima a tinapay ken dua a lames ditoy.” **18** Kinuna ni Jesus, “Iyegyo dagita kaniak.” **19** Ket binilin ni Jesus dagiti tattao nga agtugawda iti karuotan. Innalana dagiti lima a tinapay ken dua a lames. Kimmita idiy langit, benindesiananna ken pinispisina dagiti tinapay sana inted kadagiti adalan. Inted dagiti adalan daytoy kadagiti adu a tattao. **20** Nanganda amin ket nabsogda. Ket inurnongda dagiti nabati kadagiti napisipisi a taraon-ken napunno ti sangapulo ket dua a labba. **21** Dagidiay nangan ket agarup lima a ribu a lallaki, malaksid kadagiti babbai ken ubbing. **22** Dagus a pinagluganna dagiti adalan iti bangka ket pinaunana ida idiy ballasiw, kabayatan a pagaw-awidenna dagiti tattao. **23** Kalpasan a napagawidna dagiti adu a tattao, simmag-at isuna nga agmaymaysa iti bantay tapno agkararag. Idi rabin, adda isuna sadiy nga agmaymaysa. **24** Ngem nakaadayon ti bangka manipud iti igid ket mayallo-allon gapu tu pasabat ti angin kadakuada. **25** Iti parbangon, immasideg ni Jesus kadakuada a magna magna iti rabaw ti baybay. **26** Idi nakita dagiti adalan a magna magna isuna iti rabaw ti baybay, nagbutengda ket kinunada, “Al-alia,” ket nagikkisda gapu iti buteng. **27** Ngem dagus a nagsao ni Jesus kadakuada ket kinunada, “Papigsaeño ti pakinakemy! Siak daytoy! Saankayo nga agbuteng.” **28** Simmungbat ni Pedro kenkuana ket kinunada, “Apo, no sika dayta, bilinennak nga umay kenka dita rabaw ti danum.” **29** Kinuna ni Jesus, “Umayka.” Isu nga immulog ni Pedro manipud iti bangka ket nagna iti rabaw ti danum a mapan kenni Jesus. **30** Ngem idi nakita ni Pedro ti angin, nagbuteng isuna. Idi mangruji isuna a lumned, naglikkis ket kinunada, “Apo, isalakkannak!” **31** Dagus nga inyunnat ni Jesus ti imana, iniggamanna ni Pedro, ket kinunada kenkuana, “Sika a nagbassit ti pammata, apay a nagduaduwa?” **32** Ket idi limmuganen da Jesus ken Pedro iti bangka, simmardeng ti panagpalayupoy ti angin. **33** Ket nagdayaw kenni Jesus dagiti adalan nga adda iti bangka ket kinunada, “Pudno a sika ti Anak ti Dios.” **34** Idi nakaballasiwdan, simmangladda iti daga ti Genesaret. **35** Idi nabigbig dagiti tattao iti dayta a lugar ni Jesus, impadamagda kadagiti amin a lugar iti aglawlawda, ket inyegda kenkuana dagiti amin a masaksakit. **36** Nagpakpakaasida kenkuana nga uray sagidenda laeng koma ti gayadan ti badona, no

kasano ti kaadu ti nangsagid iti daytoy kasta met ti kaadu dagiti napaimbag.

15 Kalpasanna, adda sumagmamano a Pariseo ken eskriba a naggapu idiy Jerusalemi nga immay kenni Jesus. Kinunada, 2 Apay a salungasingen dagiti adalam dagiti kaugalian dagiti panglakayen? Ta saanda a buggoan dagiti imada no manganda” 3 Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, “Ket dakayo - apay a salungasingenyi ti bilin ti Dios maigapu laeng kadagiti kaugalianyo? 4 Ta kinuna ti Dios, ‘Raemem da amam ken inam, ken ‘Awan duadua a matayo ti agsao ti dakes iti ama ken inana. 5 Ngem kinunayo, ‘Siasinoman a mangibaga iti ama wenco inana, ‘Aniaman a tulong a maawatyo manipud kaniak ket sagut a maiteden iti Dios,’” 6 dayta a tao ket saanen a masapul a raemenna ti amana. Iti daytoy a wagas, inaramidyong nga awan bileg ti sao ti Dios gapu laeng kadagiti kaugalianyo. 7 Dakayo nga managinsisingpet, pudno ti impadto ni Isaias maipanggep kadakayo idi imbagana, 8 ‘Dayawendak dagitoy a tattao babaen kadagiti bibigda ngem adayo ti pusoda kaniak. 9 Awan serserbi ti panagdaydayawda kaniak, gapu ta isursuroda a dagiti bilbilin nga inaramid ti tao ket sursono rumbeng a matungpal.’” 10 Kalpasanna, inayabanna dagiti adu a tao ket kinunana kadakuada, “Denggen ken panunotenyo a naimbags - 11 Awan ti umuneq iti ngiwat a makatulaw iti tao. Ngem ketdi, no ania ti rummuat iti ngiwat, daytoy ti mangatulaw iti tao.” 12 Ket immasideg dagiti adalan ket kinunada kenni Jesus, “Ammom kadi a narurod dagiti Pariseo idi nangngeganda daytoy nga insaom?” 13 Simmungbat ni Jesus ket kinunana, “Tunggal mula a saan nga inmula ti Amak nga adda sadie langit ket maparutto. 14 Bay-anyo ida, bulsekda a mangidaldalan. No idalan ti maysa a bulsek a tao ti sabali pay a bulsek a tao, agpadadanto a matnag iti abut.” 15 Simmungbat ni Pedro ket kinunana kenni Jesus, “Ilawlagmo daytoy a pangngarig kadakami.” 16 Kinuna ni Jesus, “Awan kadi pay laeng met ti pannakaawaty? 17 Saanyo kadi a makita nga aniaman a sumrek iti ngiwat ket magna iti tian ket kalpasanna rummuar a mapan iti kasilias? 18 Ngem dagiti banbanag a rummuar iti ngiwat ket nagtaud manipud iti puso. Dagitoy dagiti banbanag a mangatulaw iti tao. 19 Ta agtaud iti puso dagiti dakes a kapanunutan, pampapatay, pannakikamalala, kinaderrep, panagtakaw, saan a pudno a panangpaneknek, ken panangpadakes. 20 Dagitoy dagiti banbanag a mangatulaw iti tao. Ngem ti saan a panagbuggo sakbay a mangan ket saan a pakatulawan ti tao.” 21 Kalpasanna, pimmanaw ni Jesus sadiay, ket immadayo a nagturong kadagiti rehion dagiti siudad ti Tiro ken Sidon. 22 Ket pagammoan, adda maysa a babai a Canaanita manipud iti dayta a rehion nga immay. Nagpukkaw ket kinunana, “Maasika kaniak, Apo a putot ni David; kasta unay ti panangparigat ti demonio iti anakko.” 23 Ngem awan a pulos ti insungbat ni Jesus kenkuana. immasideg dagiti adalan ket naggapakpakaasida kenkuana, kinunada, “Paadaywem isuna ta agpukpukkaw isuna a sumursurot kadatayo.” 24 Ngem simmungbat ni Jesus ket kinunana, “Saanak a naibaon iti siasinoman malaksid iti napukaw a karnero iti balay ti Israel.” 25 Ngem immasideg isuna ket nagparintumeng iti sangoananna, kinunana, “Apo, tulongannak.” 26 Simmungbat isuna ket kinunana, “Saan a nainkalintegan nga alaen ti tinapay dagiti ubbing sa ipurruak kadagiti uken.” 27 Kinuna ti babai, “Wen Apo, ngem uray dagiti uken ket kanenda dagiti murkat a maregreg manipud iti lamisaan ti amoda.” 28 Simmungbat ni Jesus ket kinunana kenkuana, “Babai, nagdakkel ti pammatis. Maaramid kenka a kas iti kiddawmo.” Ket immibag ti anakna a babai iti dayta met la nga oras. 29 Pimmanaw ni Jesus iti dayta a lugar ket napan iti asideg ti Baybay ti Galilea. Ket simmang-at iti maysa a turod ket nagtugaw sadiay. 30 Adu a tattao ti napan kenkuana. Nangiyeqda kadagiti pilay, bulsek, umel, lugpi a tattao, ken adu pay a masakit.

Inyegda ida iti sakaanan ni Jesus, ket pinaimbagna ida. 31 Isu a nagsiddaaw dagiti adu a tattao idi makasaon dagiti umel, immibag dagiti lugpi, makapagnan dagiti pilay ken makakitan dagiti bulsek. Indaydayawda ti Dios ti Israel. 32 Inayaban ni Jesus dagiti adalanna ket kinunana, “Maasianak kadagiti adu a tattao gapu ta tallon nga aldaw a nakikaduada kaniak ket awan ti kanenda. Saanko a kayat a papanawen ida a saan a nangan, ta no saan mabalin a matalimudaw iti dan.” 33 Kinuna dagiti adalan kenkuana, “Sadino ti pangalaanmi iti tinapay nga umanay a mangpennek kadagiti nakaad-adu a tattao iti kastoy a let-ang?” 34 Kinuna ni Jesus kadakuada, “Mano a tinapay ti adda kadakayo?” Kinunada, “Pito, ken sumagmamano a babassit a lames.” 35 Kalpasanna, binilin ni Jesus dagiti adu a tattao nga agtugaw iti daga. 36 Innalana ti pito a tinapay ken ti lames, ket kalpasan a nagyanya, pinisipisina dagiti tinapay ket intedna dagitoy kadagiti adalan. Inted dagiti adalan dagitoy kadagiti adu a tattao. 37 Nangan ken napnek amin dagiti tattao. Ket inurnongda dagiti tarao a natedda manipud kadagiti napisipisi, ket adda napuno a pito a labba. 38 Dagiidiay a nangan ket uppata ribu a lallaki, malaksid kadagiti babbai ken ubbing. 39 Kalpasanna, pinagawid ni Jesus dagiti adu a tattao ken limmugan iti bangka ket napan iti rehion ti Magadan.

16 Immay ken sinuot dagiti Pariseo ken dagiti Saduceo isuna babaen iti panangkiddawda a mangipakita isuna kadakuada iti pagilasinan manipud iti tangatang. 2 Ngem simmungbat isuna ket kinunana kadakuada, “No iti rabii ibagayo, ‘Nasayaatto ti panawen ta nalabbaga ti tangatang.’” 3 Ken iti agsapa ibagayo, ‘Saan a nasayaat ti panawen itatta ta nalabbaga ken nalidem ti tangatang.’ Ammoyo nga ibaga ti kaipapanan iti langa ti tangatang ngem saanyo a maibaga ti kaipapanan dagiti pagilasinan kadagiti tiempo. 4 Agsapul iti pagilasinan ti dakes ken mannakikamalala a kapututan ngem awanto ti maited a pagilasinan malaksid iti pagilasinan ni Jonas.” Ket imbatid ida ni Jesus sa immadayo. 5 Ilii nadakanon dagiti adalan iti ballasiis, nalipatanda gayam ti naitugot iti tinapay. 6 Kinuna ni Jesus kadakuada, “Dumngegkayo ket agannadkayo iti lebadura dagiti Pariseo ken dagiti Saduceo.” 7 Nagsisinaludsod dagiti adalan ket kinunada, “Awan gamin ti naitugottayo a tinapay.” 8 Ammon ni Jesus daytoy ket kinunana, “Dakayo a bassit ti pammatina, apay nga agsisinaludsodkayo ket ibagayo a gapu ta awan ti naitugotyo a tinapay? 9 Saanyo kadi pay la a maawatan wenco malajip dagiti lima a tinapay a naipaay kadagiti lima a ribu, ken no mano a labba ti naurnongyo? 10 Wenco dagiti pito a tinapay a naipaay kadagiti uppata a ribu, ken no mano a labba ti naalayo? 11 Kasano a saanyo a maawatan a saanak nga agsasao kadakayo maipanggep iti tinapay? Dumngegkayo a nasayaat ken agannadkayo iti lebadura dagiti Pariseo ken dagiti Saduceo.” 12 Ket naawatandaran a saan a maipanggep iti lebadura ti tinapay ti makagupu nga ibagbagana nga agannadka, no diket agannadka iti suruso dagiti Pariseo ken dagiti Saduceo. 13 Ita, idi dimteng ni Jesus kadagiti rehion nga asideg iti Cesarea Filipos, sinaludsodna dagiti adalanna, kinunana, “Ania ti ibagbagaa dagiti tattao a kinasiasino ti Anak ti Tao?” 14 Kinunada, “Ibagbagaa dagiti dadduma a ni Juan a Mammuniag; ti dadduma ket ni Elias, ken dagiti sabali ket ni Jeremias, wenco maysa kadagiti profeta.” 15 Kinunana kadakuada, “Ngem siasinoak iti panagkunayo?” 16 Simmungbat ni Simon Pedro, kinunana, “Sika ti Cristo, ti Anak ti sibibiag a Dios.” 17 Simmungbat ni Jesus a kinunana kenkuana, “Nabendisionanka, Simon Bar-Jonas, ta saan a ti lasag ken dara ti nangipakaammo iti daytoy kenka ngem ti Amak nga adda sadie langit. 18 Ibagak pay kenka a sika ni Pedro, ket iti rabaw daytoy a bato, ipatakderkonto ti iglesiai. Saanto a pagballigian dagiti ruangan ti hades daytoy.” (Hadēs g86) 19 Itedkonto kenka dagiti tulbek iti pagarian ti langit. Aniaman a galutam ditoy

daga ket magalutanto met idiy langit, ken aniaman a warwaram ditoy daga ket mawarwaranto met idiy langit.” **20** Ket binilin ni Jesus dagiti adalanna nga awan ti pangibagaanda nga isuna ti Cristo. **21** Manipud iti dayta a tiempo, inrugni Jesus nga ibaga kadagiti adalanna a masapul a mapan isuna idiy Jerusalem, agsagabita adu a banbanag iti ima dagiti panglakayen, kadagiti panguloen a papadi, ken kadagiti eskriba, mapapatay, ken mapagungarto iti maikatlo nga aldaw. **22** Ket inyado bassit ni Pedro isuna ket tinubngarna, a kunana, “Apo, maiyadayo koma kenka daytoy; saanto koma a pulos a mapasamak daytoy kenka.” **23** Ngem timmalliaw ni Jesus ket kinunana kenni Pedro, “Adaywannak Satanas! Maysaka a manglaplapped kaniak, ta saanka a maseknan kadagiti banbanag a pakaseknan ti Dios, no diket kadagiti banbanag a pakaseknan dagiti tattao.” **24** Kalpasanna, kinuna ni Jesus kadagiti adalanna, “No adda man ti kayatna a sumurot kaniak, masapul nga ilibakna ti bagina, baklayenna ti krusna, ket sumurot kaniak. **25** Ta ti siasinoman a kayatna nga isalakan ti biagna ket mapukawnanto, ken siasinoman a makapukawti iti biagna gapu kaniak ket masarakannanto. **26** Ta ania ti magunggona ti maysa a tao no magun-odna ti sibubukel a lubong ngem mapukawna met ti biagna? Ania ti mabalin nga ited ti maysa a tao a kasukat iti biagna? **27** Ta umayto ti Anak ti Tao nga addaan iti dayag ti Amana a keduana dagiti anghelna. Ket gunggonan nantu ti tunggal tao signu iti inaramidna. **28** Pudno, ibagak kadakayo, adda kadakayo a nakataktakder ditoy ti saanto a makaraman iti ipapatay aqgingga a maktidata nga um-umay ti Anak ti Tao iti pagarianna.”

17 Napalabas ti innem nga aldaw, inkuyog ni Jesus ni Pedro, ni Santiago, ken ti kabsatna a ni Juan, ket impanna ida iti nangato a bantay nga is-isuda. **2** Nagbaliw ti langana iti sangoananda. Nagraniag ti rupana a kasla init, ket sumilapsilap dagiti pagan-anaya a kas iti lawag. **3** Pagammoan, nagparang kadakuada sadiau da Moises ken Elias a makitungtungtong kenkuana. **4** Simmungbat ni Pedro ket kinunana kenni Jesus, “Apo, nagsayaat ti kaaddatayo ditoy. No tarigagayam, agarramidak iti tallo a paglinongan ditoy-maysa para kenka, ken maysa para kenni Moises, ken maysa para kenni Elias.” **5** Kabayatan nga agsasao pay laeng isuna, pagammoan, maysa a naraniag nga ulep ti nanglinong kadakuada, kellaat nga adda timek a nagtaud iti ulep, a kunana, “Daytoy ti ay-ayatek nga Anakko, a pakaay-ayoak unay. Dumngegkayo kenkuana.” **6** Idi nangngeg dagiti adalan daytoy, nagsaklebdha ket kasta unay ti butengda. **7** Ket immay ni Jesus ken sinagidna ida ket kinunana, “Tumakderkayo ken saenkayo nga agbuteng.” **8** Kalpasanna, timmangadda ngem awan ti nikitida no di laeng ni Jesus. **9** Bayat a sumalsalogda iti bantay, binilin ida ni Jesus, a kunana, “Awan pangipadamaganyo iti daytoy a sirmata aqgingga a mapagungar ti Anak ti Tao manipud kadagiti natay.” **10** Nagsaludsod dagiti adalanna kenkuana, a kunada, “Apay ngarud nga ibagbagya dagiti eskriba a masapul nga umay nga umuna ni Elias?” **11** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, “Pudno nga umay ni Elias ket pasublienna iti siugd a kasasaad ti amin a banag. **12** Ngem ibagak kadakayo, immayen ni Elias, ngem saanda a nabigbig isuna. Ngem ketdi, inaramidda kenkuana ti aniaman a kinayatda nga aramiden. Iti isu met laeng a wagas, agsagabanto met ti Anak ti Tao kadagiti imada.” **13** Ket naawatan dagiti adalan a ni Juan a Mammuniag ti ibagbagana kadakuada. **14** Idi dimtengda iti ayan ti adu ti tattao, immasideg kenkuana ti maysa a lalaki, nagsarintumeng iti sangoananna ket kinunana, **15** “Apo, maasika iti anakko a lalaki, ta agkissiw ket nakaro ti panagsagabana. Ta kanayon isuna a matumba iti apuy weno iti danum. **16** Imparko isuna kadagiti adalan ngem saanda a mapaimbag isuna.” **17** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, “Awanan pammati ken managdakdakes a kapututan,

kasano kabayag ti pannakikaaddak kadakayo? Kasano kabayag ti panaganusko kadakayo? Iyegyo isuna kaniak ditoy.” **18** Tinubngar ni Jesus ti demonio, ket rimmuar daytoy iti ubing a lalaki ket naimbagan ti ubing a lalaki manipud iti dayta nga oras. **19** Kalpasanna, immay dagiti adalan kenni Jesus idi agmaysan isuna ket kinunana, “Apay ta saanmi a nabaelan a napapanaw daytoy?” **20** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Gapu ta bassit a pammatiyo. Ta ibagak ti pudno kadakayo, no adda pammatiyo uray no kas kabassit iti bukel ti mustasa, mabalinyo nga ibaga iti daytoy a bantay, ‘Manipud ditoy umakarka idiy,’ ket umakarto daytoy ken awanto ti saanya a kabaelan nga aramiden. **22** Kabayatan ti panagtalinaedda idiy Galilee, kinuna ni Jesus kadagiti adalanna, “Ti Anak ti Tao ket maiyawatto kadagiti ima dagiti tattao. **23** Ken papatayendanto isuna, ket mapagungarto isuna iti maikatlo nga aldaw.” Nagliday iti kasta unay dagiti adalan. **24** Idi dimtengda idiy Capernaum, immay kenni Pedro dagiti lallaki nga agsingsingir iti kagudua a siklo a buis ket kinunada, “Di kad agbaybayad ti maestroyo iti kagudua a siklo a buis?” **25** Kinunana, “Wen.” Ngem idi immuneg ni Pedro iti balay, immun-una a nagsao ni Jesus kenkuana ket kinunana, “Ania ti kapanunotam, Simon? Kadagiti ari iti lubong, asino ti pagtaudan ti awatenda a buis weno bayad? Manipud kadagiti iturturayanda weno manipud kadagiti gangannaet?” **26** Idi imbaga ni Pedro, “Manipud kadagiti gangannaet,” kinuna ni Jesus kenkuana, “Saan ngarud a masapul nga agbaybayad dagiti iturturayanda. **27** Ngem tapno saan a datayo ti gapuanan tapno agbasol dagiti agsingsingir iti buis, mapanka iti baybay, ipuruakmo ti banniit, ket alaem ti umuna a lames a mabanniitam. Inton ungapem ti ngiwatna, makasarakanito iti maysa a siklo. Alaem dayta ket itedmo iti agsingsingir iti buis a kas bayadta.”

18 Iti dayta met la a kanito, immasideg dagiti adalan kenni Jesus ket kinunada, “Asino ti kangrunaan iti pagarian ti langit?” **2** Nangayab ni Jesus iti bassit nga ubing, inkabilna iti nagtetengaanda. **3** ket kinunana, “Pudno, ibagak kadakayo, malaksid no agbabawikayo ken agbalinkayo a kas kadagiti babassit nga ubbing, saankayonto a pulos a makastrek iti pagarian ti langit. **4** Isu ti siasinoman a mangipakumbaba iti bagina a kas iti daytoy a bassit nga ubing, isu ti katan-okan iti pagarian ti langit. **5** Ken siasinoman a mangawat iti maysa a bassit nga ubing gapu iti naganko ket aw-awatennak. **6** Ngem siasinoman a pakaigapuan nga agbasol dagitoy a babassit nga ubbing a namati kaniak, nasaysayaat pay a magalutan ti tenggedna iti dakkel a bato a paggilingan, ken mailemmes isuna iti kaunegan a paset ti baybay. **7** Asi pay ti lubong gapu kadagiti tiempo ti pannakaitibkol! Ta kasapulan nga umay dagidiay a tiempo, ngem asi pay ti tao a pakatungpalan dagidiay a tiempo nga umay! **8** No ti imam ken sakam ti pakaigapuan tapno maitibkolka, putdem ket ibellengmo. Nasaysayaat pay a pawad ken pukolka a sumrekka iti biag, ngem ti addaanka iti dua nga ima ken dua a saka a maitapuakka iti agnanayon nga apuy. (*aīōnios g166*) **9** No ti matam ti pakaigapuan ti pannakaitibkolmo, suatem ket ibellengmo. Nasaysayaat a sumrekka iti biag a maymaysa ti matam, ngem ti dua ti matam a maitapuakka iti agnanayon nga apuy. (*Geenna g1067*) **10** Kitaenyu ta saanyo a tagibassiten uray asino kadagityo a babassit nga ubbing. Ta ibagak kadakayo nga idiy langit ket kankayanon a kitiktean dagiti anghelda ti rupa ti Amak nga adda sadi langit. **12** Ania ti kapanunotanyo? No bilang ta adda tao nga addaan iti sangagasut a karnero, ket naiyaw-awan ti maysa kadakuada, saan kadi a panawanna ti siampulok ket siam iti igid ti turud ket mapanna biruken ti maysa a naiyaw-awan? **13** Ket no mabirkanna daytoy, pudno, ibagak kadakayo, nakarkaro ti ragsakna iti daytoy ngem kadagiti saan a napukaw a siampulok ket siam. **14** Kasta met a saan a pagayatan ti Amayo sadi langit a mapukaw ti

maysa kadagitoy a babassit nga ubbing. **15** No makabasol kenka ti kabsatmo, mapanmo ibaga kenkuana ti biddutna a dakdakayo laeng. No dumngeg isuna kenka, mapasublimton ti kabsatmo. **16** Ngem no saan isuna a dumngeg kenka, mangikuyogka iti maysa wenco duu pay a kakabsat, tapno mapasingkeden ti tunggal sao babaen kadagitoy ngiwat ti dua wenco tallo a mangaksi. **17** Ngem no agkedked isuna a dumngeg kadakuada, ibagam daytoy a banag iti iglesia. No agkedked latta isuna a dumngeg iti iglesia, ibilangmon isuna a kas maysa a Hentil ken agsing singit iti buis. **18** Pudno, ibagak kadakayo, aniaman dagiti banag a galutanyo ditoy daga ket magalutant met idiy langit. Ken aniaman dagiti banag a warwaranyo ditoy daga ket mawarwaranto met idiy langit. **19** Ibagak manen kadakayo, no pagnummoan ti dua kadakayo ditoy daga ti aniaman a banag a dawatenda, aramidento daytoy kadakuada ti Amak nga adda sadi langit. **20** Ta no sadino ti nakaumongan ti dua wenco tallo gapu iti naganko, addaak iti nagtetengngaanda. **21** Kalpasanna, immay ni Pedro ket kinunana kenni Jesus, "Apo, mamin-anu a dasas a pakawanek ti kabsatko a nakabasol kaniak? Maminpito kadi a dasas?" **22** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Saanko nga ibaga kenka a maminpito a dasas, ngem ketdi pitupulo a maminpito. **23** Ngarud, maipada ti pagarian ti langit iti maysa nga ari a katynta ti makikueta kadagitoy adipenna. **24** Idi rinugianna ti makikueta, naidatag kenkuana ti maysa nga adipen a nakautang kenkuana iti sangapulo a ribu a talento. **25** Ngem agsipud ta awan pangalaanna iti pagbayadna, imbilin ti amona a mailako isuna, a keduana ti asawa ken dagiti annakna ken amin a banag nga adda kenkuana, tapno makabayad. **26** Isu a nagparintumeng ti adipen, nagkurno iti sangaananna, ket kinunana, 'Amo, anusannak kadi ket bayadakto kenka ti nautangko.' **27** Isu a ti amo dayta nga adipen, natignay isuna ken naasian, ket winawayawayaanra isuna ken pinakawanna iti utangna. **28** Ngem rimmuar dayta nga adipen ket nasarakanna ti maysa kadagitoy padana nga adipen, a nakautang kenkuana iti sangagasut a denario. Ginamatanna sana binekkel, ket kinunana, 'Bayadam ti utangmo.' **29** Ngem nagparintumeng ti padana nga adipen ket nagpapkakaasi kenkuana, a kinunana, 'Anusannak kadi ket bayadankanto.' **30** Ngem agkedked ti immuna nga adipen. Ngem ketdi, napanna impabalud agingga a mabayadanna ti nautangna. **31** Idi nakita dagiti padana nga adipen ti napasamak, kasta unay ti panagliidayda. Napanda imbagaa iti amoda ti amin a napasamak. **32** Ket inayaban ti amo dayta nga adipen, ket kinunana kenkuana, 'Sika a nadangkes nga adipen, pinakawanka iti amin nga utangmo gapu ta nagpapkakaasi kaniak. **33** Saan kadi a rumbeng met a kaasiom ti padam nga adipen, a kas iti pananggaasik kenka?' **34** Nakaunget ti amona ket inyawatna isuna kadagitoy mangparparigat agingga a mabayadanna amin nga utangna. **35** Kastanto met ti aramiden kadakayo ti Amak nga adda sadi langit, no tunggal maysa kadakayo ket saanna a pakawanen a naimpusoan ti kabsatna."

19 Ket napasamak nga idi naibaga ni Jesus dagitoy a sasao, pimmanaw isuna idiy Galilea, ket dimteng kadagitoy rehion ti Judea nga adda iti ballasiw ti Karayan Jordan. **2** Adu a tattao ti simmuot kenkuana, ket pinainbagna iti sadiay. **3** Immay kenkuana dagiti Pariseo, ket sinuotda isuna, a kunada kenkuana, "Nainkalintegan kadi nga isina ti maysa a lalaki ti asawana iti uray ania a makagapu?" **4** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, "Saanya kadi a nabasa, nga isuna a nangaramid kadakuada manipud idi punganay ket inaramidna ita a lalaki ken babai? **5** Ken imbagana pay, 'Ta gapu iti daytoy panawanto ti lalaki ti ama ken inana ket makitipon iti asawana, ket agbalinda a maymaysa a lasag?' **6** Isu a saandan a dua, no di ket maysa a lasag. Ngarud no ania ti pinagtiton ti Dios, awan koma ti mamagsina." **7** Kinunada kenkuana, "Apay ngarud a binilinnatayo ni Moises a mangted iti kasuratan

iti panagsina ket kalpasanna papanawen ti babai?" **8** Kinunada kadakuada, "Impalubos ni Moises nga isinayo dagiti assawayo a babbai gapu iti kinatangken ti pusoyo, manipud pay idi punganay awan ti kasta. **9** Ibagak kadakayo, siasinoman a mangisina iti asawana a babai, malaksid no daytoy ket nakaaramid iti kinaderrep, ken mangasawa iti sabali, ket makabasol iti pannakikamalala. Ken ti lalaki a mangasawa iti babai a naisina ket makabasol met iti pannakikamalala." **10** Kinuna dagiti adalan kenni Jesus, "No dayta ti kasasaad ti maysa a lalaki iti asawana, saan a nasayaat ti makiasawa." **11** Ngem kinuna ni Jesus kadakuada, "Saan nga amin ket awatenda daytoy a sursuro, ngem dagiti laeng mapalubosan nga umawat iti daytoy. **12** Ta adda dagiti siguden a eunoko sipud pay pannakaipasngayda manipud iti aanakan ti inada. Ken adda dagiti eunoko a pinagbalin a eunoko dagiti tattao. Ken adda met dagiti eunoko a pinagbalinda dagiti bagbagida a eunoko nga agpaay iti pagarian ti langit. Siasinoman a makabael a mangawat iti daytoy a sursuro, awatenna koma daytoy." **13** Kalpasanna, adda sumagmamano nga ubbing a naiyeg kenkuana tapno ipatayna ti imana kadakuada ken agkararag, ngem tinubngar ida dagiti adalan. **14** Ngem kinuna ni Jesus, 'Palubosanyo dagiti babassit nga ubbing, ken saanyo ida a paritan nga umay kaniak, ta ti pagarian ti langit ket agpaay kadakuada.' **15** Ket imparabawna dagiti imana kadakuada, ket kalpasanna pimmanaw isuna manipud sadiay. **16** Pagammoan, maysa a lalaki ti immasideg kenni Jesus ket kinunana, "Maestro, ania ti naimbag a banag ti masapul nga aramidek tapno maaddaanak iti biag nga agnanayon?" (*aiōnios g166*) **17** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Apay a salsaludsodem kaniak no ania ti naimbag?" Maysa laeng ti naimbag, ngem no kayatmo ti sumrek iti biag, salimetmetam dagiti bilibili." **18** Kinuna ti lalaki kenkuana, "Ania kadagitoy bilin?" Kinuna ni Jesus, "Saanka a pumatay, saanka a makikamalala, saanka nga agtakaw, saanka a mangaksi iti inuulbod, **19** raemem ti amam ken ti inam, ken ayatem ti kaarrubam a kas iti bagim." **20** Kinuna ti agtutubo a lalaki kenkuana, "Amin dagitoy a banbanag ket tinungpalco. Ania pay ti masapul nga aramidek?" **21** Kinuna ni Jesus kenkuana, "No tarigagayam ti agbalin a naan-anay, mapanka, ilakom no ania ti adda kenka, ken itedmo kadagitoy marigrigat, ket maaddaankanto iti gameng idiy langit. Ket umayka, sumurotka kaniak." **22** Ngem idi nangnegg ti agtutubo a lalaki ti imbagaa ni Jesus, pimmanaw isuna a naliday, ta addaan iti adu a sanikua. **23** Kinuna ni Jesus kadagitoy adalanna, "Pudno, ibagak kadakayo, narigat para iti nabaknang tao a sumrek iti pagarian ti langit. **24** Ibagak manen kadakayo, nalaklaka para iti kamelio a sumrek iti abut ti dagum, ngem ti baknang a tao a sumrek iti pagarian ti Dios." **25** Idi nangnegg dagiti adalan daytoy, kasta unay a siddawaad ket kinunada, "Siasino ngarud dagiti maisalakan?" **26** Kimmitta ni Jesus kadakuada ket kinunada, "Saan a kabaelan dagiti tattao daytoy, ngem kabaelan nga aramiden ti Dios dagiti amin a banbanag." **27** Ket simmungbat ni Pedro ket kinunada kenkuana, "Kitaem, pinanawanni amin a banag ken sinurotdaka. Anianto ngarud ti adda kadakami?" **28** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Pudno, ibagak kadakayo, itinto baro a tiempo, inton agtugaw ti Anak ti Tao iti nadayag a tronona, dakayo a simmuot kaniak, agtugawkayonto met kadagitoy sangapulo ket dua a trono, a mangukom kadagitoy sangapulo ket dua a tribu ti Israel. **29** Tunggal maysa a nangpanaw kadagitoy balbalay, kakabsat a lallaki, kakabsat a babbai, amma, inna, annak, wenco daga gapu iti naganko, ket mamin-gasutto a dasas ti maawatda ken tawidenda ti biag nga agnanayon. (*aiōnios g166*) **30** Ngem adu kadagitoy immuna ti maudit, ken dagiti maudi, umunanto.

20 Ta ti pagarian ti langit ket maiyariq iti maysa a makinkukua iti daga, a nasapa a rimmuar iti bigbigat a mapan manangdan

kadagitri trabahador para iti kaubasanna. **2** Kalpasan a nikitulag isuna kadagitri trabahador iti maysa a denario tunggal aldad, imbaonna ida iti kaubasanna. **3** Rimmuar manen isuna idi dandarin maikatallo nga oras ket addda nakitana a dadduma pay a trabahador nga agtaktaukder laeng iti pagtagtagilakao. **4** Kinunana kadakuada, 'Uray dakayo, mapankayo idiy kaubasan, ket no ania ti rumbeng itedko kadakayo.' Napanda ngarud nagtrabaho. **5** Rimmuar manen isuna idi agarup maikainnem nga oras ken idi maikasiem nga oras, ket isu met laeng iti inaramidna. **6** Maminsan pay iti agarup maikasangapulo ket maysa nga oras, rimmuar isuna ket adda pay dadduma a nakitana nga agtaktaukder nga awan araramidenna. Kinunana kadakuada, 'Apay nga agtaktaukderkayo laeng ditoy iti agmalmalem nga awan iti araramidenyo?' **7** Kinunada kenkuana, 'Gapu ta awan ti manangdanan kadakami.' Kinunana kadakuada, 'Mapankayo met iti kaubasan.' **8** Idu rumabiin, kinuna ti makinkukua iti kaubasan iti kataleka, 'Ayabam dagiti trabahador ket itedmo ti tangdanda, manipud kadagitri naudi akinggajga iti immun-una.' **9** Idu immasideg dagiti trabahador a natangdanan nga immay idi maikasangapulo ket maysa nga oras, nakaawat iti tunggal maysa kadakuada iti maysa a denario. **10** Idu immasideg dagiti immuna a trabahador, namnamaenda a makaawatda iti dakdakkel, ngem isu met laeng a maysa a denario ti naawat ti tunggal maysa kadakuada. **11** Idu naawatdan dagiti tangdanda, nagririda iti makinkukua. **12** Kinunada, 'Dagitoy naudi a trabahador ket maysa nga oras laeng ti panagtrabahoda, ngem impadam isuda kadakami, dakami a nagtrabaho iti agmalem ken nangsrapit iti makasinit a pudot.' **13** Ngem simmungbat ti makinkukua ket kinunana iti maysa kadakuada, 'Gayyem, awan ti naaramidko a biddut kadakayo. Saan kadi nga immanamongkayo a matangdanan iti maysa a denario?' **14** Awateno ti para kadakayo ket mapankayon. Pakaragsakak ti mangted kadagitoy naudi a natangdanan a trabahador kas iti intedko kadakayo. **15** Awananak kadi iti karbengan a mangaramid iti aniaman a kayatko kadagitri kukuak? **16** Wennno umapalka ta managitedak? Ngarud umunanto dagiti maudi ket dagiti umuna, maudi." **17** Idu sumangsang-at ni Jesus idiy Jerusalem, inyadayona bassit dagiti Sangapulo ket dua, ket iti dalam kinunana kadakuada, **18** "Kitaenyu, sumang-attayo iti Jerusalem, ket maiyawatto ti Anak ti Tao kadagitri panguloen a papadi ken kadagitri eskriba. Kedngardanto isuna iti ipapatay **19** sada iyawat kadagitri Hentil tapno laisenda, saplitanda, ken ilansada isuna iti krus. Ngem mapagungarto iti maikatlo nga aldad." **20** Ket immasideg kenni Jesus ti ina dagiti annak a lalaki ni Zebedeo a kaduana dagiti annakna a lallaki. Nagdumog isuna iti sangoananna ket nagkiddaw iti maysa a banag manipud kenkuana. **21** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Ania ti kiddawmo?" Kinuna ti babai kenkuana, "Ibilinmo a dagitoy dua nga annakko a lalaki ket agtugaw koma, maysa iti makannawan nga imam, ken maysa iti makannigid nga imam, idiy pagariam." **22** Ngem simmungbat ni Jesus ket kinunana, "Saanyo nga ammo ti kidkiddaweyo. Kabaelanyo kadi nga inumen ti kopra nga inumekeko iti mabiit?" Kinunada kenkuana, "Wen kabaelamni." **23** Kinunana kadakuada "Pudno nga inumenyonto ti kopak. Ngem ti agtugaw iti makannawan nga imak ken iti makannigidko ket saan a siak ti mangited, ngem maipaay daytoy kadagitri nangisaganana ni Amak." **24** Idu nanggeg dagiti sangapulo nga adalan daytoy, nakaungetda iti dua nga agkabsat. **25** Ngem inayaban ida ni Jesus ket kinunana, "Ammoyo kadi a dagiti mangidadaulo kadagitri Hentil ket tengtenglenda ida, ken dagiti napapateg a tattaoda ket araramatenda ti turay nga adda kadakuada. **26** Ngem saan a rumbeng a kastoy ti mapasamak kadakayo. Ngem ketdi, siasinoman nga agtarigagay nga agbalin a natan-ok kadakayo, ket masapul nga agbalin nga adipenyo. **27** Ken siasinoman nga agtarigagay nga

umuna kadakayo masapul nga agbalin nga adipenyo, **28** kas met iti Anak ti Tao, saan nga immay ditoy tapno pagserbian no diket tapno agsberi, ken tapno itedna ti biagna kas subbot iti kaaduan." **29** Idu pimmanawda sadiay Jerico, simmurot ti adu a tattao kenkuana. **30** Ket adda dua a bulsek ngagtagtugaw iti igid ti dalam. Idu mangneggada a lumablabas ni Jesus, impukkawda, "Apo, Anak ni David, maasika kadakami." **31** Ngem tinubngar ida dagiti adu a tattao, ken binagaanda ida nga agulimekda. Ngem inyad-addada ketdi nga impukkaw, "Apo, Anak ni David, maasika kadakami." **32** Ket nagsardeng ni Jesus iti pannagnana ket nagsao kadakuada, "Ania ti kalklikagumano nga aramidek kadakayo?" **33** Kinunada kenkuana, "Apo, malukatan koma dagiti matami." **34** Ket gapu ta nakarikna ni Jesus iti asi, sinagidna dagiti matada. Insigida a naawatda ti pannakakitada ket simmurotda kenkuana.

21 Idu asidegen ni Jesus ken dagiti adalanna iti Jerusalem, ket dimtengda iti Betfage, iti Bantay Olibo, ket imbaon ni Jesus dagiti dua nga adalan, **2** kinunana kadakuada, "Mapankayo idiy sumaruno a barrio, ket sadiay addanto a dagus makitayo a naganalot nga asno, a kaduana ti urbania. Warwaranya ida ket iyegyo kania. **3** No adda ti mangibaga kadakayo iti uray ania a banag maipapan iti dayta, ibagayonto, "Masapul dagitoy ti Apo," ket dayta a tau dagdagusto nga ipaukodna dagitoy kadakayo." **4** Ita napasamak daytoy tapno maipatunggal ti naibaga babaen iti profeta. Kinunana, **5** "Ibagam iti anak a babai ti Sion, 'Kitaem, umay kenka ti Arim, Napakumbaba ken nakasakay iti maysa nga asno, iti urban ti asno.'" **6** Napan ngarud dagiti adalan ket inaramidda no ania ti imbilin ni Jesus kadakuada. **7** Insangpetda ti asno ken ti urbania, ket inyap-apda dagiti kagayda iti rabaw dagitoy, ket nagtugaw ni Jesus iti rabaw dagiti kagay. Kaaduan kadagitri adu a tattao ti nangiyaplag kadagitri kagayda iti kalsada, **8** ken nangpukan dagiti dadduma iti sangsanga manipud kadagitri kayakakayo sada inyaplag dagitoy iti kalsada. **9** Ket impukkaw dagiti adu a tattao nga immun-una ngem ni Jesus ken dagiti mangsarsaruno kenkuana, "Hosana iti anak ni David! Nabendesisionti umay iti nagan iti Apo. Hosana iti kangatoan!" **10** Idu addan ni Jesus iti Jerusalem, nariribukan ti amin a siudad ket kinunada, "Siasino daytoy?" **11** Simmungbat dagiti adu a tattao, "Daytoy ni Jesus a profeta, manipud Nazaret iti Galilea." **12** Kalpasanna, simrek ni Jesus iti templo. Pinapanawna amin dagiti agtagtagilako ken aggatgatang iti templo, ken binalintuagna pay dagiti lamisaan dagiti agsukukat iti kuarta ken dagiti tugaw dagiti aglaklako kadagitri kalapati. **13** Kinunana kadakuada, "Naisurat, 'Maawaganto ti balayko a balay a pagkararagan,' ngem inaramidoy daytoy a rukib dagiti agtaktauk." **14** Kalpasanna, immay kenkuana dagiti bulsek ken lugpi idiy templo ket pinaimbagna ida. **15** Ngem idi nakita dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba dagiti nakakaskasdaaw a banbanag nga inaramidna, ken idi mangneggada dagiti ubbing nga agpukkaw idiy templo a kunkunada, "Hosana iti anak ni David!" nakaungetda. **16** Kinunada kenkuana, "Mangneggmo kadi ti ibagbaga dagitoy a tattao?" Kinuna ni Jesus kadakuada, "Wen! Ngem saanyo kadi a pulos a nabasa, 'Manipud iti ngiwat dagiti ub-ubbing ken dagiti agsususo a maladaga, pinagbalinmo nga awan kurangna ti panagdayaw!'" **17** Kalpasanna, pinanawan ida ni Jesus ket rimmuar iti siudad a nagturon idiy Betania ket naturog sadiay. **18** Ita iti kabigatanna, iti panagsublina iti siudad, nabisinan isuna. **19** Nakakita isuna iti kayo nga igos iti igid ti kalsada. Inasitganna daytoy ngem awan ti nakitana malaksid kadagitri bulbulong. Kinunana iti daytoy, "Saankanto nga agbunga iti uray kaanoman." Ket nagango a dagdagus ti kayo nga igos. (*aiōn g165*) **20** Idu nakita dagiti adalan, nasdaawda ket kinunada, "Kasano a nagango a dagus ti kayo nga igos?" **21** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Pudno, ibagak kadakayo, no addaankayo iti

pammati ket saankayo nga agduadua, saanyo laeng a maaramid no ania ti napasamak iti kayo nga igos, ngem mabalinyonto nga ibaga uray iti daytoy a bantay, 'Maibagkatka ket maitapuakka iti baybay,' ket mapasamako daytoy. 22 Amin a banag a dawatено iti kararago nga addaan ti panamat, maawatyon. 23 Idi napan ni Jesus iti templo, immasideg kenkuana dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen dagiti tattao kabayatan a mangisursuro isuna, ket kinunada, "Iti ania a turay nga ar-aramidek dagitoy a banbanag? Ken siasino ti nangted kenka iti daytoy a turay?" 24 Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Agdamagak met kadakayo iti maysa a saludsod. No ibagayo kaniak, ibagak met kadakayo no ania a turay nga ar-aramidek dagitoy a banbanag. 25 Ti panangbuniag ni Juan—sadino ti naggapuanna, manipud kadi sad i langit weno kadagit tattao?" Nagsasaritaanda daytoy nga is-isuda, a kunada, "No ibagatayo a naggapu sadi langit, ibagananto kadayato, 'Apay ngarud a saankayo a namati kenkuana?' 26 Ngem no ibagatayo, 'Naggapu kadagit tattao,' mabutengtayo kadagit adu a tattao gapu ta ibilbilangda a ni Juan ket profeta." 27 Kalpasanna, simmungbatda kenni Jesus a kunada, "Saanmi nga ammo." Kinunana met kadakuada, "Saanko met ngarud nga ibaga kadakayo no ania a turay no apay nga ar-aramidek dagitoy a banbanag. 28 Ngem ania ti makunayo? Adda maysa a lalaki nga addaan iti dua nga annak a lalaki. Napan isuna iti inauna ket kinunana, 'Anakko, mapanka agrabahoa ita nga aldaw iti kaubasan,' 29 Simmungbat ti anakna ket kinunana, 'Saanak a mapan,' ngem saan a nagbayag nagbaliw ti panutoneta ket napan. 30 Ket napan ti lalaki iti maikadua a putotna ket imbagana ti isu met laeng a banag. Simmungbat daytoy nga anak ket kinunana, 'Mapanak apo,' ngem saan isuna a napan. 31 Siasino kadagit annak a lallaki ti nagaramid iti pagayatan ti amada?" Kinunada, "Ti inauna." Kinuna ni Jesus kadakuada, "Pudno, ibagak kadakayo, umunanto a sumrek dagiti agsingsingir iti buis ken dagiti balangkantis iti pagarian ti Dios sakbay kadakayo. 32 Ta immay ni Juan kadakayo iti dalan ti kinapudno, ngem saankayo a namati kenkuana, idinto a namati kenkuana dagiti agsingsingir iti buis ken dagiti balangkantis. Ken dakayo, idi nakitayo ti napasamak, awan man laeng ti nagbabawi kadakayo iti kamaudiananna tapno mamati kenkuana. 33 Denganyo ti maysa pay a pangngar. Adda maysa a tao nga addaan iti daga. Nagmula isuna iti adu nga ubas, inaladanna ti aglawlaw, ken nangkali iti pagpespesan iti daytoy, nangipatakder iti torre a pagwanawan, sana impaabang daytoy kadagit agay-aywan iti ubas. Kalpasanna, napan isuna iti sabali a pagiliyan. 34 Idi umadanin ti panagaapit, nangibaon isuna kadagit adipenna a mapan kadagit agay-aywan iti ubas tapno alaen ti bunga ti ubasna. 35 Ngem innala dagiti agay-aywan iti kaubasan dagiti adipenna, kinabilida ti maysa, pinatayda ti maysa, ken inuborda pay ti maysa. 36 Nangibaon manen ti makinkukua iti sabali pay nga adipenna, ad-adu ngem kadagit immun-una, ngem isu met laeng ti inaramid dagiti mangay-aywan iti ubas. 37 Kalpasan dayta, imbaon ti makinkukua ti bukodna a putot kadakuada, a kunada, 'Raemdento ti anakko.' 38 Ngem idi nakita dagiti mangay-aywan iti ubas ti putotna a lalaki, kinunada kadagit bagbagida, 'Daytoy ti agtawid! Umaykayo, papatayentayo ken tagikuarentayo ti tawidna.' 39 Isu nga innalada isuna, inruarda iti kaubasan, sada pinatay. 40 Ita, inton umay ti makinkukua iti kaubasan, anianto ti aramidenña kadagidiay a mangay-aywan iti ubas?" 41 Kinunada kenkuana, "Dadaelennato dagitoy a naranggas a lallaki iti nakaro a wagas ket ipaabangnanto ti kaubasan kadagit sabali nga agay-aywan iti ubas, lallaki a mangtedto iti bingayna inton dumteng ti panagaapit." 42 Kinuna ni Jesus kadakuada, "Saanyo kadi a pulos a nabasa iti Nasantoan a Sursurat, 'Ti bato a linaksid dagiti agipatpatakder ti nagbalin a pasuli a bato. Naggapu daytoy iti

Apo, ket nakakaskasdaaw daytoy iti matatay?" 43 Ngarud ibagak kadakayo, maikkatto kadakayo ti pagarian ti Dios ket maitedto iti pagilian a mangpataud kadagit bungana. 44 Siasinoman a matng iti daytoy a bato ket maburakto. Ngem iti siasinoman a pakatinnaganna, marumecko." 45 Idi nangngeg dagiti panguloen a papadi ken dagiti Pariseo dagiti pangngarigna, naawatanda nga isuda ti sarsaritaenna. 46 Kayatda a kimmegen isuna ngem mabutengda kadagit adu a tattao, gapu ta bigbigen dagiti tattao nga isuna ket profeta.

22 Nangibaga pay ni Jesus kadakuada kadagit pangngarig a kunana, 2 "Ti pagarian ti langit ket maiyangit iti maysa nga ari a nangrambak iti panangkasir ti anakna a lalaki. 3 Imbaonna dagiti adipenna a mangayab kadagit naawis nga umay iti boda, ngem saanda nga immay. 4 Nangibaon manen ti ari kadagit sabali nga adipen, a kunana, 'Ibagayo kadagit naawis, "Kitaenyo, naisaganakan dagiti makan. Napartin dagiti baka ken dagiti napalukmeg nga urban, ket nakasaganan ti amin. Umaykayon iti boda." 5 Ngem saanda nga inkaskaso ket pimmanawda, maysa ken maysa, napan iti talonna, ken dadduma met ket kadagit pagbirukanda. 6 Kinemmeg ti dadduma dagiti adipen ti ari, ket pinabainanda ida, sada pinatay. 7 Nakapungtot ti ari ket nangibaon kadagit soldadona ket pinatayda dagiti mammapatay, sada pinuorun ti siudadda. 8 Ket kinunana kadagit adipenna, 'Nakasaganan ti padaya, ngem saan a maikari dagiti naawis. 9 Ngarud mapankayo kadagit kangrunaan a dalan a nagsasabatan dagiti kalkalsada ket awisenyo amin a tattao a masalawyo nga umay makiboda.' 10 Napan dagiti adipen kadagit kalkalsada ket inummongong amin a tattao a nasarakanda, dakes ken naimbang. Isu a napunno ti salunan kadagit bisita. 11 idi simrek ti ari a mangkita kadagit sangaili, adda nakitana a maysa a lalaki a saan a nakakawes iti pangkasir. 12 Kinuna ti ari kenkuana, 'Gayyem, kasanoka a nakastrek ditoy a saanka a nakakawes iti pangkasir?' Ket saan a nakatagarit ti lalaki. 13 Ket kinuna ti ari kadagit adipenna, 'Galutanyo ti ima ken saka daytoy a lalaki, ket ibellengyo idiy ruar a kasipngetan, a sadiay ket addanto ti panagsangsangit ken panagngaretnget dagiti ngipen.' 14 Ta adu dagiti tattao a naayaban, ngem sumagmamano ti napili. 15 Kalpasanna, pimmanaw dagiti Pariseo ket pinagtutngonganda no kasanada a mapalab-ogan ni Jesus kadagit saona. 16 Ket imbaonda kenkuana dagiti adalanda, agraman dagiti Herodian. Kinunada kenni Jesus, "Maestro, ammomii a napudnoka, ken isurusom ti kinapudno maijanggep iti wagas ti Dios. Saammo ngi ikaskaso ti kapanunotan ti siasinoman, ken awan ti idumendumak kadagit tattao. 17 Isu nga ibagam kadakami, ania ti kapanunotam? Nainkalintegan kadi ti panagbayad iti buis kenni Cesar weno saan?" 18 Ngem naawatan ni Jesus ti kinadakesda ket kinunana, "Apay a susutendak, dakayo a managinsisingpet? 19 Ipakitaryo kaniak ti barya a maibayad iti buis." Ket nangyegda kenkuana iti denario. 20 Kinuna ni Jesus kadakuada, "Siasino ti makinaladawan ken makinnagan kadagitoy?" 21 Kinunada kenkuana, "ni Cesar." Ket kinuna ni Jesus kadakuada, "Iteyo ngarud kenni Cesar dagiti banag a para kenni Cesar, ken iti Dios dagiti banag a para iti Dios." 22 Idi nangngedda dayta, nasdaawda. Ket imbatida isuna ket pimmanawda. 23 Iti dayta met la nga aldaw, adda sumagmamano a Saduceo nga immasideg kenkuana, isuda dagiti mangibagbaga nga awan ti panagunlar. Nagsaludsodda kenkuana, 24 a kinunada, "Maestro, kinuna ni Moises, 'No matay ti maysa a lalaki, nga awanan iti annak, masapul nga asawaen ti kabsatna a lalaki ti asawana ket maaddaan isuna iti anak babaen iti kabsatna a lalaki.' 25 Adda pito nga agkakabsat a lallaki. Nangasawa ti inauna ket kalpasanna natay. Agsipud ta awan putotna, imbatina ti asawana iti kabsatna a lalaki. 26 Ket isu met laeng ti inaramid ti maikadua a kabsatna a lalaki,

kasta met iti maikatlo, agingga iti maikapito a kabsatna a lalaki. **27** Kalpasanda amin, natay ti babai. **28** Ita iti panagunggar, siasino kadagit pito nga agkakabsat a lallaki ti makin-asawa iti babai? Ta aminda ket nagbalin nga asawana." **29** Ngem simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Nagbiddutkayo, gapu ta saanyo nga ammo ti Nasantoan a Sursurat wenco ti pannakabalin ti Dios. **30** Ta inton panagunggar ket saandan a mangasawa, wenco agbalin nga asawa. Ngem ketdi, kasladanto kadagit anghel idiy langit. **31** Ngem no maipanggep iti panagunggar dagiti natay, saanyo kadi a nabasa ti naisao kadakayo ti Dios, a kunana, **32** 'Siak ti Dios ni Abraham, ti Dios ni Isaac, ken ti Dios ni Jacob?' Ti Dios ket saan a Dios dagiti natay, ngem kadagit sibbiag." **33** Idi nangngegan daytoy dagiti adu a tattao, nasdaawda iti panursurona. **34** Ngem idi nangngeng dagiti Pariseo a napaulimek ni Jesus dagiti Saduceo, naguummongda. **35** Maysa kadakuada, a maysa nga abogado ti nagsaludsod kenkuana, kas panangsuotha kenkuana— **36** "Maestro, ania ti kangrunaan a bilin iti linteg?" **37** Kinuna ni Jesus kenkuana, "'Ayatem ti Apo a Diosmo iti amin a pisom, iti amin a kararuum, ken iti amin a panunotom.' **38** Daytoy ti kangrunaan ken umuna a bilin. **39** Ket ti maikadua a bilin ket kas met la iti daytoy—'Ayatem ti kaarrubam kas iti bagim. **40** Kadagitoy dua a bilbilin, isu ti pagbatayan iti sibubukel a linteg ken dagiti profeta." **41** Ita, kabayatan a naummong pay laeng dagiti Pariseo, ngadmagam ni Jesus iti maysa a saludsod kadakuada. **42** Kinunana, "Ania iti kapanumutanyo maipapan iti Cristo? Siasino ti makin-anak kenkuana?" Kinunada kenkuana, "Anak a lalaki ni David." **43** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Apay ngarud nga inawagan isuna ni David iti Apo babaen iti Espiritu, a kunana, **44** 'Kinuna ti Apo iti Apok, "Agtugawka iti makannawan nga imak, agingga a pagbalinek a pagbatayan dagiti sakam dagiti kabusormo.'"? **45** No inawagan ni David ni Cristo iti Apo', kasano a nagbalin isuna a putot ni David?" **46** Awan ti uray maysa a nakasungbat kenkuana, ken awanen ti uray maysa a tao a nakaitureted a nagdamag iti adu pay a saludsod kenkuana manipud iti dayta nga aldaw.

23 Kalpasanna, nagsao ni Jesus kadagit adu a tattao ken kadagit adalanna. **2** Kinunana, "Agtugtugaw dagiti eskriba ken Pariseo iti tugaw ni Moses'. **3** Ngarud aniaman nga ibilindu kadakayo nga aramiden, aramideno ke tungpalenyu dagitoy a banbanag. Ngem saanyo a tuladen dagiti aramidda, ta mangibagada kadagit banbanag ngem saanda nga aramiden dagitoy. **4** Wen, mangreppetda kadagit dadagsen a narigat nga awiten, ket ipabaklayda kadagit tattao. Ngem mismo nga isuda ket saandonto nga ikuti iti ramayda tapno awitenda. **5** Amin dagiti aramidda, aramidenda tapno makita dagiti tattao. Ta aramidenda nga akaba dagiti filacterienda ken pagayadenda dagiti baruyboy dagiti pagan-anaya. **6** Pagay-ayatda dagiti kangrunaan a lugar iti pagrarambakan ken dagiti kangrunaan a pagtugawan kadagit sinagoga, **7** ken dagiti naisangsanangan a kablawaan kadagit pagtagilakoan, ken ti panawag kdakuada dagiti tattao iti 'Rabbi.' **8** Ngem masapul a saankayo a maawagan iti 'Rabbi', ta addaankayo laeng iti maysa a maestro, ken agkakabsatkayo amin. **9** Ken awan ti awaganyo iti 'amak' ditoy daga, ta addaankayo iti maysa laeng nga Ama, ket adda isuna idiy Langit. **10** Wenco saan a masapul a maawagankayo iti 'maestro', ta addaankayo laeng iti maysa a maestro, ti Cristo. **11** Ngem ti siasinoman a katan-okan kadakayo isunanto ti adipenyo. **12** Maipababanto ti siasinoman a mangipangato iti bagina. Ken maitan-okto ti siasinoman a mangipakumbaba iti bagina. **13** Ngem asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo a managinsisingpet! Iserserryo ti pagarian ti langit kadagit tattao. Ta dakayo a mismo saankayo sumsumrek iti daytoy, ken saanyo nga ipalubos a sumrek dagiti sumrek koma. Dagiti kaunaan a kasayaatan a kopia ket naikkat ti bersikulo **15** Asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo,

a managinsisingpet! Ta mapankayo iti ballasiwi ti taaw ken daga tapno adda maallukoyyo a mamatit iti isurusuroyo. Ket inton agbalinen a kas kadakayo, pagbalinenyo isuna nga adda pay nga anak ti impierno ngem kadakayo. (**Geenna g1067**) **16** Asikayo pay, dakayo a bulsek a mangidaldalan, dakayo a nangibaga, 'Siasinoman nga agsapata babaen iti templo, ket awan serserbi ti sapatana. Ngem siasinoman nga agsapata babaen iti balitok iti templo, naigalut isuna iti dayta a sapatana. **17** Dakayo a bulsek a maag, ania ti natantan-ok, ti balitok, wenco ti templo a mamagbalin a nasantoan ti balitok? **18** Ken, 'Siasinoman nga agsapata iti altar ket awan mamaayti sapatana. Ngem siasinoman nga agsapata babaen iti sagut nga adda iti dayta ket maigalut isuna iti dayta a karina, **19** Dakayo a bulsek a tattao, ania aya ti napatpateg, ti sagut, wenco ti altar a mamagbalin a nasantoan ti sagut? **20** Ngarud, siasinoman nga agsapata babaen iti altar ket agsapata babaen iti daytoy ken babaen kadagit amin a banbanag a nakaparabaw iti daytoy. **21** Ken siasinoman nga agsapata babaen iti templo, agsapata babaen iti daytoy ken babaen kenkuana nga agnanaed iti daytoy. **22** Ken siasinoman nga agsapata babaen iti langit ket agsapata babaen iti trono ti Dios ken babaen kenkuana nga agtugtugaw iti daytoy. **23** Asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo, managinsisingpetkayo! Ta mangtedkayo iti apagkapullo ti inmulayo a yerbabuena, anis, ken kumino, ngem binaybay-anyo a saan a nalpas dagiti nadagdagsen a banbanag a maipapan iti linteg-hustria, asi, ken pammati. Ngem dagitoy ket rebbbing koma naaramidy, ken saaryo koma a pinanawan a saan a nalpas ti sabali. **24** Dakayo a bulsek a mangidaldalan, dakayo a mangsagat iti ngilaw ngem alun-unenyo ti kameli! **25** Asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo, managinsisingpetkayo! Ta dalusanyo ti ruar ti baso ken ti pinggan ngem iti uneg napunno dagitoy iti kinaagum ken kinalabes. **26** Dakayo a bulsek a Pariseo, dalusanyo nga umuna ti uneg ti baso ken pinggan, tapno agbalin met a nadalus iti ruar. **27** Asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo, managinsisingpetkayo! Ta maiyariygkayo kadagit tanem a napintoran iti puraw, a napintas iti ruarna ngem iti umegna ket napno iti tulang ti natay a tattao ken amin a banag a narugit. **28** Kasta met kadakayo, kashla kayla nalinteg iti panagkitia dagiti tattao, ngem iti kaungganyo ket napno iti panaginsisingpet ken basol. **29** Asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo, managinsisingpetkayo! Ta yaramidanyo iti tanem dagiti profeta ken ar-arkusanyo dagiti tanem dagiti nalinteg. **30** Kunayo, 'No addakami koma idin a sibibiag kadagit aldaw dagiti am-ammami, saankami koma a nakiraman kadakuada iti pannakaiparukpoli iti dara dagiti profeta.' **31** Ngarud, dakayo ti mangpaneknek a dakayo ket annak dagidiy nangpapatay kadagit profeta. **32** Punnoenyu pay ti rukod dagiti amaenyo. **33** Dakayo nga uleg, dakayo a kapututan dagiti karasaen, kasano a malibasanyo ti panangukom ti impierno? (**Geenna g1067**) **34** Ngarud, kitaenyo, nangibaonak kadakayo kadagit profeta, mamasirib a lallaki, ken kadagit eskriba. Dadduma kadakuada ket papatayenuyo ken ilansayo iti krus. Ken saplitenyonto dagiti dadduma kadakuada kadagit sinagogyo ken kamatenyonto ida iti inilin-ili. **35** Ti pagbanaganna ket maipabaklay kadakayo amin a pannakaiparukpoli ti dara iti daga, manipud iti dara ni Abel a nalinteg agingga iti dara ni Zacarias a putot a lalaki ni Barakias, a pinatayyo iti nagbaeten ti santuario ken altar. **36** Pudno, ibagak kadakayo, mapasamakto amin dagitoy a banbanag iti daytoy a henerasion. **37** Jerusalem, Jerusalem, sika a nangpapatay kadagit profeta ken nangbato kadagidiy naibaon kenka! Namin-anon a dasas a kayatko nga ummongen dagiti annakmo, kas iti panangsalikekpep iti maysa nga upa kadagit piyyekna, ngem saanyo a kayat! **38** Makitayo, naibati kadakayo ti balayyo nga awan ti aggigion. **39** Ta ibagak kadakayo, saandakto a

Makita agingga nga ibagayo, 'Nabendisionan isuna nga umay iti nagan ti Apo.'"

24 Rimmuar ni Jesus manipud iti templo ket pumanawen idimmay kenkuana dagiti adalanna tapno ipakitada dagiti pasdekti templo. 2 Ngem simmungbat isuna ket kinunana kadakuada, "Diyo aya Makita amin dagitoy a banbanag? Pudno, ibagak kadakayo, awanto ti mabati nga uray maysa kadagitoy a bato a nagtutuon a saan a marba." 3 Bayat nga agtugtugaw isuna iday Bantay Olibo, immay kenkuana dagiti adalan nga is-isuda laeng ket kinunada, "Ibagam kadakami, no kaano a mapasamak dagitoy a banbanag? Ania dagit pagilasanin iti iyuumaymo ken ti panungpalan iit lubong?" (aiōn g165) 4 Simmungbat ni Jesus ket kinuna kadakuada, "Agannadkayo tapno awan ti mangiyaw-awan kadakayo, 5 Ta adu dagiti umayto iti naganko. Kunaendanto, 'Siak ti Cristo,' ket adunto dagii maiyaw-awan. 6 Makangngegkayo kadagit gubugbat ken damdamag iti gubat, kitaenyu ta saankayo a mariribukan, ta masapul a mapasamak dagitoy a banbanag, ngem saan pay nga isu ti panungpalan. 7 Ta busorento ti maysa a nasion ti sabali a nasion, busorento ti maysa a pagarian ti sabali pay a pagarian. Addanto nakaro a panagbisin ken gingined iti nadumaduma a luglugar. 8 Ngem amin dagitoy a banbanag ket rugrugi laeng ti panagsagaba iti panagpasngay. 9 Kalpasanna, iyawatdakayonto iti rigat ket papatayendakayonto. Guraendakayonto dagiti amin a nasion gapu iti naganko. 10 Adunto ti maibokol ket aggiliinjutto ken aggigimuranto ti tunggal maysa. 11 Tumaudto ti adu a palso a profeta ket adunto ti iyaw-awanda. 12 Agsipudta umadunto ti nadagsen a basol, ti ayat dagiti kaadduan ket lumamiisto. 13 Ngem ti makaibtur agingga iti panungpalan ket maisalakanto. 14 Maikasabanto daytoy nga ebangeliu ti pagarian iti entero a lubong kas pammaneknek iti amin a nasion. Ket kalpasanna, umayton ti panungpalan. 15 Ngarud, inton makitayo ti makarimon a mangdadael, nga insao ni Daniel a profeta, nga agtaktaekder iti nasantoan a lugar, (maawatan koma ti agbasbasa), 16 kumamang koma dagiti adda iti Judea kadagit banbantay, 17 saan koman nga umulog dagiti adda iti tuktuk ti balay a mapan mangala iti banag nga adda iti uneg ti balayna, 18 ken saan koman nga agsulbi dagiti adda iti kataltalonan a mapan mangala iti kagayda. 19 Ngem asi pay dagiti aggasdagens ken dagiti agpaspuso iti maladaga kadagiday nga al-aldaw! 20 Agkararagkayo ta ti ipapanawyo ket saan koma a mapasamak iti lam-ek, weno iti aldaw a panaginana. 21 Ta addanto ti nakaro a rigat, a saan pay a napasamak manipud iti pannakapsarsa ti lubong agingga ita, awan, weno iti kaanoman saanton a mapasamak manen. 22 Malaksid no mapaababa dagiday nga al-aldaw, awanto ti lasag a maisalakan. Ngem gapu iti pagimbagan dagiti napili, mapaaababato dagiday nga al-aldaw. 23 Ket no adda siasinoman a mangibaga kadakayo, "Kitaenyu, adtoy ti Cristo!" weno, 'Daydiy ti Cristo' saanyo a patien dayta. 24 Ta umayto dagiti saan a pudno a Cristo ken dagiti palso a profeta ken mangipakitada kadagit dadakkel a pagilasanin ken kadagit nakaskasdaaw tapno mangiyaw-awan, no mabalin uray dagiti napili. 25 Kitaenyu, impakpakaunakon nga imbag a kadakayo. 26 Ngarud, no ibagada kadakayo, 'Kitaenyu, adda isuna diay let-ang,' saankayo a mapan iday let-ang. Weno, 'Kitaenyu, adda isuna kadagit kaunegan a silsiled,' saan kayo a mamati iti dayta. 27 Ta kas iti panaggilip ti kimat manipud iti daya agingga iti laud, kastanto met ti iyaay ti Anak ti Tao, 28 No sadino iti ayan ti bangkay ti natay nga ayup, iday nga aguurnong dagiti buitre. 29 Ngem apaman a malpas ti rigat kadagiday nga al-aldaw agsipnetto ti init, ken saanto a mangtedti bulan iti lawagna, agtinnagto dagiti bitbituen manipud iti tangatang ket magun-gonto amin a bileg nga adda iti langit. 30 Kalpasanna, agparangto ti pagilasanin ti Anak ti Tao iti tangatang, ken agladingitto amin dagiti

tribu iti daga. Makitadanto ti Anak ti Tao nga um-umay nga adda iti ulep iday tangatang nga addaan iti pannakabalin ken naindaklan a dayag. 31 Ibaonnanto dagiti anghelna a buyogan ti napigsa nga uni ti trumpeta, ket maummongto amin dagiti pinilina manipud kadagit uppata ngangin, manipud iti maysa a pungto iti tangatang agingga iti sabali. 32 Adalenyo ti sursuro a maadaw iti kayo nga igos. Apaman nga aguggot ken agrusing dagiti bulongna, ammoyon nga asidegen ti kalgaw. 33 Kasta met a no makitayo amin dagitoy a banbanag, masapul nga ammoyo nga isuna ket asidegen kadagit ruangan. 34 Pudno, ibagak kadakayo, saanto a mapukaw daytoy a kapututan, agingga a mapasamak amin dagitoy a banbanag. 35 Mapukawto ti langit ken ti daga ngem dagiti saok saandanto pulos a mapukaw. 36 Ngem no maipapan iti dayta nga aldaw ken oras, awan ti makaammo, uray dagiti anggel iti langit, weno uray ti Anak, ngem ti laeng Ama. 37 Kas kadagit aldaw ni Noe, kastanto met ti iyuumay ti Anak ti Tao. 38 Ta kas kadagiday nga al-aldaw sakbyti ti layus, nangnanganda ken nagin-inumda, nangasawada ken nakiasawada agingga iti aldaw a simrek ni Noe iti daong, 39 ket awan ti ammoda agingga a dimteng ti layus ket innalana amin ida – kastanto met ti iyuumay ti Anak ti Tao. 40 Ket addanto dua a lallaki iti talon— maalanto ti maysa ket mabatinto ti maysa. 41 Addanto dua a babbai nga aggilgiling iti paggilingan— maalanto ti maysa ket mabatinto ti maysa. 42 Ngarud agsaganakayo, ta saanyo nga ammo no ania nga aldaw nga umayto ti Apoyo. 43 Ngem ammoenyu daytoy, a no ti apo iti balay ket ammona no ania nga oras nga umay ti agtatakaw, nagridam koma isuna ken saanna nga impalubos a naserrek ti balayna. 44 Ngarud, masapul a nakasaganakayo met, ta umayto ti Anak ti Tao iti oras a saanyo a namnamaen. 45 Isu a siasinsa ti napudno ken nasirib nga adipen, a nangitalkan ti amona iti amin a sangkababayanna, tapno itedna ti taraonda iti umiso nga oras? 46 Nabendisionan dayta nga adipen, a masangpetanto ti amona nga agar-aramidenna dayta inton dumteng isuna. 47 Pudno, ibagak kadakayo nga isaadto isuna ti amo a mangimaton kadagit amin a banbanag a kukuana. 48 Ngem no kunaen ti dakes nga adipen iti pusona, 'Nagbayag ti amok,' 49 ket irugina a dangran dagiti padana nga adipen, ket makipangan ken makin-inom kadagit mammartek, 50 ti amo dayta nga adipen ket umayto iti aldaw a saan a namnamaen ti adipen ken iti oras a saanna nga ammo. 51 Tadtadento isuna ti amona ket ipalak-ammanto kenkuana ti kas iti maiparbeng kadagit managinsisingpet, no sadino ket addanto ti panagsasangit ken pananggaretnget dagititi ngipen.

25 Ket maiyarigto ti pagarian ti langit iti sangapulo a birhen a nangala kadagit pagsilawanda ken napan nangsabat iti nobio. 2 Lima kadakuada ti maag ken lima met ti masirib. 3 Ta idi innala dagiti maag a birhen dagiti pagsilawanda, saanda a nangitugot iti lana. 4 Ngem nangitugot dagiti masirib iti paglikkan nga adda lanana ken dagiti pagsilawanda. 5 Ita, kabayatan nga awan pay ti nobio, nagtuglepd amin ket nakaturogda. 6 Ngem adda nagpukkaw iti katengngaan ti rabii, 'Adtoyen ti nobio! Rummuarkayo ket sabatenyo iti isuna.' 7 Ket bimmangon amin dagiti birhen ket tinarimaanda dagiti pagsilawanda. 8 Kinuna dagiti maag kadagit masirib, 'Ikkanakamani iti bassit a lanayo gapu ta maiddepen dagiti pagsilawanni.' 9 Ngem simmungbat dagiti masirib a kunada, 'Agsipudta saan nga umanay daytoy para kadatayo, mapankayo ketdi kadagit aglaklako ket gumatangkayo iti usarenyo.' 10 Idi pimmanawda tapno gumatang, immay ti nobio, ket kimmuyog dagiday nakasagangan kenkuana iti padaya ti kasaran, ket naiserran ti ridaw. 11 Kalpasanna, immay met dagiti sabali a birhen ket kinunada, 'Apo, apo ilukatandakami.' 12 Ngem simmungbat isuna ket kinunada, 'Pudno, ibagak kadakayo, saankayo nga am-ammo.' 13 Agridamkayo ngarud, ta saanyo nga ammo ti aldaw weno iti oras. 14 Ta maiyarig daytoy iti pasamak no

dandanin a mapan ti maysa a tao iti sabali a pagilian. Ayabanna dagiti adipenna ket italekna kadakuada ti kinabknangna. **15** Ikkanna ti maysa kadakuada iti lima a talento, ikkanna met iti dua ti maysa, ken ikkanna met iti maysa a talento ti sabali pay. Nakaawat ngarud ti tunggal maysa iti gataf sigun iti bukodda a kabaelan, ket pimmanaw dayta a tao ket nagdaliasat. **16** Napan a dagus impuanan daydiay nakaawat iti lima a talento ti naawatna, ket nakaganansia iti lima a talento. **17** Kasta met a ti nakaawat iti dua a talento ket nakapataud iti dua pay a talento. **18** Ngem ti adipen a nakaawat iti maysa a talento pimmanaw ket napan nangkali iti abut iti daga, ket inlemmengna ti kuarto ti amona. **19** Ita kalpasan ti naunday a panawen, nagsubli ti amo dagidaiy nga adipen ket nakikinnuenta kadakuada. **20** Immay ti adipen a nakaawat iti lima a talento ket nangiyeg iti lima pay a talento, kinunana, 'Apo, inikkannak iti lima a talento. Kitaem, nakapataudak iti lima pay a talento.' **21** Kinuna ti amona kenkuana, 'Nasayaat ti inaramidmo, naimbag ken mapagtalkan nga adipen! Mapagtalkanka iti bassit a banag. Isaadkanto a mangimaton iti adu a banbanag. Sumrekka a makipagrag-o iti amom.' **22** Immay ti adipen a nakaawat iti dua a talento. Kitaem, nakapataudak iti dua pay a talento.' **23** Kinuna kenkuana ti amona, 'Nasayaat ti inaramidmo, naimbag ken mapagtalkan nga adipen! Mapagtalkanka iti amin a bassit a banag. Isaadkanto a mangimaton iti adu a banbanag. Sumrekka a makipagrag-o iti amom.' **24** Ket immay ti adipen a nakaawat iti maysa a talento ket kinunana, 'Apo, ammok a nakaroka a tao. Agapitka iti saanmo a nagmaulaan, aganika iti saanmo a nagiisabuagan. **25** Nagbutengak, isu a napanko inkali ti talentom iti daga. Kitaem, adda ditoy dagiti kukuam.' **26** Ngem simmungbat ti amona a kunana kenkuana, 'Sika a managdakdakes ken sadut nga adipen, ammom nga agapitka iti saanko a nagmaulaan ken aganiak iti saanko a nagiisabuagan. **27** Ngarud, intedmo koma ti kuartak kadagit agtrabrabaho iti bangko ket iti iyuumayko maawatko ti kukuak nga adda pay nainayon. **28** Isu nga alaenyo ti talento manipud kenkuana ket itedyo daytoy iti adipen nga addaan iti sangapulo a talento. **29** ti tunggal maysa nga addaan, adunto ti maited: a nawadwadwad pay. Ngemti siasinon nga awan ti uray ania a banag a kukuana, uray ti adda kenkuana ket maalanto pay. **30** Ibellingyo ti awan serserbina nga adipen iti ruar a kasipngetan nga addanto ti panagsasangit ken panagngaretnget dagiti ngipen,' **31** Inton umay ti Anak ti Tao a nadayag ken keduana amin dagiti anghel, ket agtugawto isuna iti naglorian a tronona. **32** Maummongto amin dagiti nasion iti sangoananna, ket paglinnasinennanto dagiti tattao iti maysa ken maysa, kas iti panangilasin ti maysa nga agpaspastor kadagit karnero manipud kadagit kalding. **33** Ikabilnato dagiti karnero iti makannawan nga imana, ngem dagiti kalding ket iti makannigidna. **34** Ket ibaganto ti Ari kadagitday adda iti makannawan nga imana, 'Umaykayo, dakayo a nabendisionar babaen iti Amak, tawidenyo ti pagarian a naisagana para kadakayo manipud iti pannakaparsua ti lubong. **35** Ta nabisinanak ket inikkandak iti makan; nawawak ket inikkandak iti mainom; gangnetaek ket pinastrekdkad; **36** Lamolamoak, ket binadoandak; nagsakitak ket inayawandak; naibaludak ket immaykayo kaniak.' **37** Ket sumungbatto dagiti nalinteg ket kunaenda, 'Apo, kaano a nakitadaka a nabisinan, ket pinakandaka? Wenne nawaaw ket innikandaka iti mainom?' **38** Ken kaano a nakitadaka a kas ganggannaet, ket pinastrekdkad? Wenne lamolamo ket binadoandaka? **39** Ken kaano a nakitadaka a masakit, wenne iti pagbaludan, ket immaykami kenka?' **40** Ket sumungbatto ti Ari ket kunaen kadakuada, 'Pudno, ibagak kadakayo, aniaman nga aramidenyo para iti maysa kadagit kakabsatko a nanumo ditoy, inaramidy para kaniak.' **41** Ket ibagananto kadagit adda iti

makannigid nga imana, 'Umadayokayo kaniak, dakayo a nailunod, mapankayo iti agnanayon nga apuy a naisagana para iti diablo ken kadagit anghelna. (**aiōnios g166**) **42** gapu ta nabisinanak ngem saandak nga inikkan iti makan; Nawawak ngem saandak nga inikkan iti mainum; **43** Maysaak a ganggannaet ngem saandak a pinastrek; lamolamoak ngem saandak a binadoan; nagsakitak ken naibaludak, ngem saandak nga inkaskaso.' **44** Ket sumungbatdanto a kunada, 'Apo, kaano a nakitadaka a nabisinan, wenne nawaw, wenne maysa a ganggannaet, wenne lamolamo, wenne masakit, wenne naibaludak, ket saandaka a pinagserbian?' **45** Ket sumungbatto kadakuada a kunada, 'Pudno, ibagak kadakayo, aniaman a saanyo nga inaramid iti uray maysa kadagitoy a nanumo, saanyo nga inaramid para kaniak.' **46** Mapanto dagitoy iti agnanayon a pannakadusa ngem dagiti nalinteg, mapandanto iti agnanayon a biag." (**aiōnios g166**)

26 Napasamat nga idi naibaga ni Jesus amin dagitoy a sasao, kinunana kadagit adalanna, **2** "Ammoyo kalpasan ti dua nga aldaw, isun ti llalabas, ket maiyawatto ti Anak ti Tao tapno mailansa iti krus." **3** Kalpasanna, naguuumong dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen dagiti tattao idiyat palasio ti kangoatoan a padi, nga agnagan iti Caifas. **4** Nagtutulaganda a tiliwenda ni Jesus a sililimet ket papatayenda isuna. **5** Ta kunada, "Saan a bayat ti piesta tapno saan a tumaud ti riribuk kadagit tattao." **6** Ita, kabayatan ti kaadda ni Jesus idiyat Betania iti balay ni Simon nga addaan iti sakit a ketong. **7** bayat a nakasadag isuna iti lamisaan, immay kenkuana ti maysa a babat nga adda awitna nga alabastro a pagikkan iti nangina unay a pangapsapo ket imbukbokna daytoy iti ulo ni Jesus. **8** Ngem idi nakita dagiti adalanna daytoy, nakanungeeta ket kinunada, "Apay met a sinayangna daydiay?" **9** Mabalin daytoy nga ilako iti nangina ket maited kadagit nakurapay." **10** Ngem ammo daytoy ni Jesus, kinunana kadakuada, "Apay a ririribukeny daytoy a babai? Ta nasayaat ti inaramidna kaniak. **11** Kanayon nga adda iti dennayo dagiti nakurapay ngem saan a kanayon nga addaok kadakayo. **12** Ta idi imbukbokna daytoy a pangapsapo iti bagik, inaramidna daytoy para iti pannakaitanemko. **13** Pudno, ibagak kadakayo, sadinoman a pakaikasabaan daytoy nga ebanghelio iti entero a lubong, ti inaramid daytoy a babai ket maibaganto a pakalaglagipan kenkuana." **14** Ket maysa kadagit sangapulo ket dua, a managan iti Judas Iscariote, ti napan kadagit panguloen a papadi **15** ket kinunana, "Ania ti mabalinyo nga ited kaniak no iyawatko isuna kadakayo?" Nangtiimbangda iti tallo-pulo a pidaso iti pirak para kenkuana. **16** Manipud iti dayta a kanito ket nangbirok isuna iti gundaway tapno iyawatna isuna kadakuada. **17** Ita, iti umuna nga aldaw ti tinapay nga awan ti lebadurana, dimteng dagiti adalan ni Jesus ket kinunada, "Sadino ti kayatmo a pangisaganaanmi a panganan iti taraon ti llalabas?" **18** Kinunana, "Mapankayo iti siudad, iti maysa a tao ket ibagayo kenkuana, 'Imbagta mi Maestro, "Umadanin ti tiempok. Rambak ti llalabas iti balaymo a kadauk dagiti adalak.'" **19** Inaramid dagiti adalan ti imbilin ni Jesus kadakuada, ket insaganada ti taraon iti llalabas. **20** Idi dimteng ti rabii, nagtugaw isuna tapno mangan a keduana dagiti sangapulo ket dua nga adalan. **21** Bayat a mangmanganda, kinunana, "Pudno, ibagak kadakayo, a maysa kadakayo ti mangliputo kaniak." **22** Kasta unay ti panagladingitda, ket nangrugi a nagsdamag ti tunggal maysa kenkuana, "Apo siak kadi ti ibagbagam?" **23** Simmungbat isuna, "Ti kadauk a nagsawsawi iti daytoy a mallukong ket isunto ti mangliput kaniak. **24** Mapanto ti Anak ti Tao, a kas naisurat maipapan kenkuana. Ngem asi pay dayta a tao a mangliput iti Anak ti Tao! Nasaysayaat pay a saanen a naiyanak dayta a tao. **25** Kinuna ni Judas, a mangliput kenkuana, "Siak kadi daytoy, Rabbi?" Kinunana kenkuana, "Kinunamon." **26** Bayat a mangmanganda, innala ni Jesus ti tinapay, binendisionan

daytoy, ket pinisipisina. Intedna daytoy kadagiti adalan ket kinunana, "Mangalakayo, mangankayo. Daytoy ti bagik." 27 Nangala iti kopa ket nagyaman, sana inted kadakuada ket kinunana, "Uminomkay amin iti daytoy. 28 Ta daytoy ti darak iti tulag a maiparukpok para iti adu para iti pannakapakawan dagiti basbasol. 29 Ngem ibagak kadakayo, saanakton nga uminom manen iti bunga daytoy a puon ti ubas, agingga iti dayta nga aldaw nga uminomak iti baro, a kaduakayo, iti pagarian ni Amak." 30 Idi nakapagkantada iti himno, rimmuarda a napan idiy Bantay Olibo. 31 Ket kinuna ni Jesus kadakuada, "Umadayokayonto amin iti daytoy a rabiik gapu kaniak, ta naisurat, "Dangrakto ti agpasastor ket agkaiwaranto dagiti karnero ti arban. 32 Ngem kalpasan a mapagungarak, umun-unaakto kadakayo idiy Galilea." 33 Ngem kinuna ni Pedro kenkuana, "Uray no umadayanodot amin gapu kenka, saanako a pulos nga umadayo kenka." 34 Kinuna ni Jesus kenkuana, "Pudno, ibagak kenka, iti daytoy met laeng a rabii sakbay nga agtaraok ti kawitan ilibaknako iti mamilto a dasar." 35 Kinuna ni Pedro kenkuana, "Uray no masapul a matayak a kaduam, dikanto ilibak." Ket isu met laeng ti imbag amin dagiti dadduma nga adalan. 36 Kalpasanna, kimmuyog ni Jesus kadakuada a napan iti disso a maawagan iti Getsemani ket kinunana kadagiti adalanna, "Agtugawkayo ditoy ket makipagbantaykayo kaniak." 39 Immadayo bassit isuna, naqpakleb isuna ket nagkararag. Kinunana, "Amak, no mabalin la koma, palubosan a lumabas daytoy a kopa kaniak. Nupay kasta, saan nga iti pagayatak ngem ti pagayatan. 40 Napan isuna kadagiti adalanna ket nasarakanna ida a matmaturog, ket kinunana kenni Pedro, "Apay, saankayo kadi a makapagbantay a kaduak iti maysa nga oras? 41 "Agtugawkayo ken ikararago a saankayo a sumrek iti sulisog. Kinapudhona ti espiritu ket sipapalubos ngem nakapuy ti lasag." 42 Immadayo isuna iti maikadua a dasar ket nagkararag, kinunana, "Amak, no saan daytoy a makalabas malaksid nga inumek, ti pagayatam ti matungpal. 43 Napan manen ket nasarakanna ida a matmaturog, ta nadagsenen dagiti matmatada. 44 Ket iti pananggibatna manen kadakuada, immadayo ket napan nagkararag iti maikatlo a dasar. Ket isu met laeng dagiti imbagana. 45 Napan manen iti Jesus kadagiti adalanna ket kinunana kadakuada, "Matmaturogkayo pay laeng kadi ken agin-inana? Kitaenyo, umadanan ti oras, ket maliputan ti Anak ti Tao kadagiti ima dagiti managbasol. 46 Bumagonkayo, intayon. Kitaenyo, asidegen ti mangliput kaniak." 47 Bayat nga agsasao pay laeng isuna, dimteng ni Judas, ti maysa kadagiti Sangapulo ket dua. Adu a tattao ti dimteng a kaduana, manipud kadagiti panguloen a papadi ken panglakayen dagiti tattao. Immaya a sikakampilan ken nakaiggem iti pang-or. 48 Ita, ti lalaki a mangliput kenni Jesus ket nantaged kadakuada iti pagilasinan, a kunana, "No siasino ti agkak, isuna daydiay. Tiliwenyo isuna." 49 Dagdagus a napan isuna kenni Jesus ket kinunana, "Kablaaw, Rabbil!" Ket inagkanna isuna. 50 Kinuna ni Jesus kenkuana, "Gayyem, aramidem no ania ti immayam nga aramiden." Ket immaya, tinengngelna li Jesus, ket tiniliwda isuna. 51 Pagammoan, maysa kadagiti kaduua ni Jesus ti nangiyunnat iti imana, inasutna ti kampilanna ket sinigpatna ti adipen ti kangoatoan a padi ket naisina ti lapayagna. 52 Ket kinuna ni Jesus kenkuana, "Isulim iti ayanna ti kampilano, ta amin dagiti agaramat iti kampilan ket mapukawto met laeng babaen iti kampilan. 53 Ipagarupyo kadi a saanak a makaawag iti Amak, ket ibaonna iti nasursurok pay ngem iti sangapulo ket dua nga armada dagiti anghel? 54 Ngem kasano ngarud a matungpal dagiti Nasantoan a Sursurat, a masapul a mapasamak daytoy?" 55 Iti

dayta a tiempo kinuna ni Jesus kadagiti adu a tattao, "Immaykayo kadi ditoy a sikakampilan ken addaan iti pang-or a mangtiliw kaniak a kaslaak la agtatakaw? Inaldawak nga agtugtugaw idiy templo a nangisursuro, ket saandak a tiniliw. 56 Ngem mapasamak amin daytoy tapno matungpal dagiti insurat dagiti profeta." Ket amin dagiti adalan, imbatida isuna ken nagtatarayda. 57 Dagiti nangtiliw kenni Jesus impanda isuna iti balay ni Caifas a kangoatoan a padi, a naguumongan dagiti eskriba ken dagiti panglakayen. 58 Ngem sinurot ni Pedro ni Jesus iti saan unay nga adayo manipud iti paraangan ti pangukoman ti kangoatoan a padi. Napan isuna iti uneg ket nakitugaw kadagiti guardia tapno kitaenna ti mapasamak. 59 Ita, mangbirbirok dagiti panguloen a papadi ken ti sibubukel a Konseho iti palso a pammanknek maibusor kenni Jesus, tapno iti kasta ket mapapatay isuna. 60 Saanda a nakasarak iti ania, uray no adu a palso a saksi ti immay nagsaksi. Ngem saan a nagbagay, adda dua a naqspango 61 a nagkuna, "Kinuna daytoy a tao, 'Kabaelak a dadaelen ti templo ti Dios ket bangonek manen daytoy iti maikatlo nga aldaw.'" 62 Nagtakder ti kangoatoan a padi ket kinunana kenkuana, "Awan kadi ti maisungbatmo? Ania daytoy a panpaneknekanda maibusor kenka?" 63 Ngem naulimek ni Jesus. Kinuna ti kangoatoan a padi kenkuana, "Bilinenka babaen iti sibibiag a Dios, ibagam kadakami no sika ti Cristo, nga Anak ti Dios." 64 Simmungbat ni Jesus kenkuana, "Nakunamon. Ngem ibagak kadakayo, manipud ita makityonto ti Anak ti Tao nga agtugtugaw iti makannawang nga ima ti Pannakabalin, ken umay iti rabaw dagiti ulep iti langit." 65 Kalpasanna, rinay-ab ti kangoatoan a padi dagiti badona ket kinunana. "Nagsao isuna iti panagtabbaaw! Kasapulantayo pay kadi dagiti saksi? Kitaenyo, nangngegyo iti ti panagtabbaawna. 66 Ania ti makunayo?" Simmungbatda ket kinunada, "Maikai isuna a mapapatay." 67 Ket tinupraanda ti rupama ken dinangranda isuna, ken sinipatda isuna, 68 ket kinunada, "Pugtoam man kadakami, sika a Cristo. Siasino ti nangsipat kenka?" 69 Ita, agtugtugaw ni Pedro iti ruar ti paraangan ti pangukoman, ket immasideg kenkuana ti maysa nga adipen a babai ket kinunana, "Kaduanaka met ni Jesus a taga-Galilea." 70 Ngem inlibakna iti sangoananda amin, kinunana, "Saanko nga ammo ti ibagbagam." 71 Idi rimmuar isuna iti ruangan, maysa pay nga adipen a babai ti nakakita kenkuana ket imbagana kadagiti adda sadiay, "Daytoy a lalaki ket kadua met ni Jesus a taga-Nazaret." 72 Ket inlibakna manen a sinapataanna pay, "Saanko nga am-ammo dayta a tao." 73 Kalpasan iti apagbiit a kanito, immay dagiti agtaktakder iti asideg ket kinunada kenni Pedro, "Awan duadua a maysaka met kadakuada, ta mailasin iti panagsaom. 74 Ket nangrugi isuna nga agilunod ken aqgapata, "Saanko nga am-ammo dayta a tao," ket dagdagus a nagtaraok ti kawitan. 75 Nalagip ni Pedro dagiti sasao ni Jesus nga imbagana, "Sakbay nga agtaraok ti kawitan, ilibaknako iti mamilto a dasar." Ket rimmuar isuna ket nagsangsangit iti napait.

27 Ita, nasapa iti kabigatanna, nagtutulag amin dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen dagiti tattao, a papatayenda ni Jesus. 2 Pinungoda isuna, impanawda, ken inyawatda isuna kenni Pilato a gobernador. 3 Ket idi nakita ni Judas a mangliput kenni Jesus, a naikeddeng a madusa isuna, nagbabawi isuna ket insublina ti tallopolo a pidaso iti pirak kadagiti panguloen a papadi ken kadagiti panglakayen, 4 ket kinuna, "Nagbasolak gapu iti panangliputo iti awan basolna a dara." Ngem kinunada, "Ania koma dayta kadakami? Makaammoka iti bagim," 5 Ket impurruakna ti pirak iti templo, ket rimmuar a napan nagbekkel. 6 Innala dagiti panguloen a papadi ti pirak ket kinunada, "Saan a nainkalintegan nga ikabil daytoy iti kaha, gapu ta daytoy ket gatad ti dara," 7 Nagtutungtonganda dayta a banag ket ginatangda ti Taltalon ti Agdamdamili babaen iti dayta a kuarta, tapno pagipunponanda

kadagiti ganggannaet. **8** Gapu iti daytoy naawagan dayta a talon iti, "Talon ti Dara" agingga kadagitoy nga aldad. **9** Ket natungpal ti imbagia ni profeta Jeremias, a kunana, "Innalada ti tallopulo a pidaso ti pirak, ti gatad ti biagna nga inkeddeg dagiti tattao ti Israel. **10** ket intedda daytoy para iti talon ti agdammadili, a kas imbilin kaniak ti Dios." **11** Ita, nakatakder ni Jesus iti sangoanan ti gobernador, ket nagsaludsod ti gobernador kenkuana, "Sika kadi ti Ari dagiti Judio?" Simmungbat ni Jesus kenkuana, "Imbagamom." **12** Ngem idi imbagia dagiti papanguloen a papadi ken dagiti panglakayen ti ibagbaga a basolna, saan a simmungbat. **13** Ket kinuna ni Pilato kenkuana, "Saanmo aya a nangngeg amin dagiti pammabasolda kenka?" **14** Ngem saan a simmungbat isuna iti uray maysa a sao, isu a kasta unay ti siddaaaw ti gobernador. **15** Ita, iti fiesta, nakaugalianen ti gobernador a mangwayawaya iti maysa kadagit balud a pilien dagiti adu a tattao. **16** Iti dayta a tiempo adda agdindinamag a balud nga agnagan iti Barabas. **17** Isu nga idi naguummongda, kinuna ni Pilato kadakuada, "Siasino ti kayatyo a wayawayaaak para kadakayo? Ni Barabas wenno ni Jesus a maawawaan iti Cristo?" **18** Gapu ta ammono nga inyawatda kenkuana ni Jesus gapu iti apal. **19** Bayat nga agtugtugaw isuna iti tugaw ti pangukoman, nangibaon ti asawana iti mangibaga kenkuana kadagitoy a sasao a kunana, "Saanka a makibiang iti maipanggep iti dayta awan basolna a tao. Ta nagsagabaak iti nakaro ita nga aldar gapu iti natagtagainepko maipapan kenkuana." **20** Ita, inallukoy dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen dagiti adu a tattao, a kiddawenda ni Barabas, ken ipapatayda ni Jesus. **21** Dinamag ti gobernador kadakuada, "Siasino kadagit dua ti kayatyo a wayawayaaak kadakayo?" Kinunada, "Ni Barabas." **22** Kinuna ni Pilato kadakuada, ania ngarud ti aramidek kenni Jesus a maawagan iti Cristo?" Insungbatda amin, "Ilansa isuna iti krus." **23** Ket kinunada "Apay, ania ti basol a naaramidna?" Ngem inyad-adda pay nga impukkawda, "Ilansa isuna iti krus." **24** Isu nga idi nakita ni Pilato nga awanen ti maaramidanna, ngem mangrurugri pay kedin ti riribuk, nangala isuna iti danum, binugoanna dagiti imana iti sangoanan dagiti adu a tattao, ket kinunada, "Awan ti basolko iti dara daytoy awan basolna a tao. "Dakayon ti makaammo." **25** Kinuna amin dagiti tattao, "Uray mamantsaan iti darana dagiti imami ken uray pay dagiti imai dagiti annakni." **26** Ket winayawayaanra ni Barabas kadakuada, ngem pinasaplition ni Jesus ket inyawatna kadakuada tapno mailansa iti krus. **27** Ket impan dagiti soldado ti gobernador ni Jesus iti Praetorio ket inumnongda ti sibubukel a bunggoy dagiti soldado. **28** Inussubanda isuna ket kinagayanda iti nalabbaga a kagay. **29** Nangaramidda iti balangat a sisit, ket inkabilda iti ulona, pinaiggamanda ti makannawan nga imana iti sarrukod. Nagparintumengda iti sangoananna ket pinagang-angawanda isuna, kinunkunada, "Agbiag, ti Ari dagiti Judio!" **30** Ket tinupraanda isuna, innalada ti sarrukod ket pinang-orda ti ulona. **31** Idi nalspasdan a nagang-angawan isuna, inikktada ti kagayna ket impaibaadoda dagiti pagan-anayna, ket impanawda isuna tapno ilansada iti krus. **32** Iti iruruarda, nakasalawda iti maysa a lalaki a naggapu idiy Cirene a managan Simon, a pinilita a sumurot kadakuada tapno awitenna ti krus ni Jesus. **33** Nadanonda ti lugar a naawagan iti Golgota, a kayatna a sawen, "Lugar iti Banga-banga." **34** Inikkanda isuna iti arak a mainum a nalaokan iti apro. Ngem idi naramananna daytoy, saanna a kayat nga uminom. **35** Idi nailansadan isuna iti krus, nagbibingayanda dagiti pagan-anayna babaen iti panagsusugalda. **36** Ket binanbantayanda isuna. **37** Iti ngatoen ti ulona, inkabilda ti naipabasol kenkuana, a kunana, "Daytoy ni Jesus, ti ari dagiti Judio." **38** Dua nga agtatakaw ti padana a nailansa iti krus, maysa iti makannawanna ken maysa iti makannigidna. **39** Linalais isuna dagiti lumablitas nga urayda la awgingiwing, **40** ken kunkunada,

"Sika a mangdadel iti templo ken mangbangon manen iti daytoy iti uneg ti tallo nga aldad, isalakanmo ta bagim! No sika ti Anak ti Dios, bumabaka manipud iti krus!" **41** Iti kasta met laeng a wagas, linalais isuna panguloen a papadi ken kasta met dagiti eskriba ken dagiti panglakayen, ket kinunada, **42** "Insalakkanna dagiti dadduma, ngem saanna a maiyalakan ti bagina. Isuna ti Ari ti Israel. Bumaba man ngarud isuna iti krus, ket iti kasta, mamatitayonto kenkuana. **43** Agtaltalek isuna iti Dios. Ispalen koma ngarud isuna ti Dios ita no kayatna, gapu ta kinunada, "Siak ti Anak ti Dios." **44** Ken dagiti agtatakaw a padana a nailansa isu met laeng ti insaoda a pananglais kenkuana. **45** Ita manipud iti maika-innem nga oras, immay ti signet iti daga inggana iti maikasiäm nga oras. **46** Idi maikasiäm nga oras, nagpukkaw ni Jesus iti napigsa ket kinunada, "Eli, Eli, lama sabachthani?" a kayatna a sawen, "Diosko! Diosko! Apay a binaybay-annak?" **47** Idi nangngeg daytoy dagiti dadduma nga agtaktaader sadiay, kinunada, "Ay-ayabanna ni Elias." **48** Nagtaray a dagus ti maysa kadakuada ket nangala iti espongha, pinasagepsepanna iti naalsem nga arak, inkabilna iti murdon di runo ket intedna kenkuana nga inumenna. **49** Dadduma kadakuada ti nagkuna, "Bay-anyo isuna. Kitaentayo man no umay ispalen isuna ni Elias." **50** Kalpasanna, nagpukkaw manen ni Jesus iti napigsa ket inyawatnan ti espirituna. **51** Pagammoan, napigis ti kurtina iti templo a naguddua manipud ngato aqnggiga iti baba. Naggingjin, ket naggudua dagiti batbato. **52** Nalukutan dagiti tanem, ket nagungar dagiti bagi dagiti adu a nasantoan a tattao a pimmusayen. **53** Rimmuarda kadagitit tanem kalpasan ti panagungarna, napan iti nasantoan a siudad, ken nagparang iti adu. **54** Ita, idi nakita ti senturion ken dagiti mangkitita kenni Jesus ti gin-gined ken dagiti banbanag a napasamak, nagbutengda iti kasta unay ket kinunada, "Pudno a daytoy ti Anak ti Dios." **55** Adu a babbai a naggapu iti Galilea a simmursurot kenni Jesus tapno aywanda isuna iti adda sadiay ti kumitkitia manipud iti adayo. **56** Maysa kadakuada ni Maria Magdalena, ni Maria nga ina ni Santiago ken ni Jose, ken ti ina dagiti annak a lallaki ni Zebedeo. **57** Idi rumabiin, adda immay a baknang a tao a naggapu idiy Arimatea nga agnagan Jose a maysa met nga adalan met laeng ni Jesus. **58** Napan kenni Pilato ket dinawatna ti bagi ni Jesus. Ket imbilin ni Pilato a maited daytoy kenkuana. **59** Innala ni Jose ti bagi, binalkotna daytoy iti nadalus a lupot a lino, **60** ket inpaiddana iti baro a tanem iti kinungkonganna a bato. Ket nangitulid isuna iti dakkel a bato iti ruangan ti tanem sa pimmanaw. **61** Adda sadiay da Maria Magdalena ken dadduma a Maria nga agtugtugaw iti batog ti tanem. **62** Iti simmaruno nga aldad, ngem isu ti aldad kalpasan ti Panagsagana, naguummong dagiti panguloen a papadi ken dagiti Pariseo a kaduada ni Pilato. **63** Kinunada, "Apo, malagipmi nga idi sibibiag pay dayta a manangallilaw ket kinunada, 'Agungarakto kalpasan iti tallo nga aldad.' **64** Ibilinmo ngarud a mabantayan a nalaing ti tanem agimnga iti maikatlo nga aldad. Ta no saan amangan no mapan takawen isuna dagiti adalanna ket ibagadanto kadagit tattao, 'Nagungar isuna manipud kadagit patay.' Ket dakdakesto ti maudi a panangallilaw ngem iti immunity." **65** Kinuna ni Pilato kadakuada, "Mangikuyogkayo iti agbantay. Mapankayo ket bantayano a nalaing." **66** Isu a napanda binantayan a nalaing ti tanem, sinerraanda a nalaing ti tanem ket pinabantayanda.

28 Ita, malmalpasen idi ti Aldaw a Panaginana, iti parbangon ti umuna nga aldad ti lawas, napan kinita da Maria Magdalena ken ti sabali pay a Maria ti tanem. **2** Pagammoan, adda napigsa a gin-gined, ta adda anghel ti Apo a bimmaba manipud langit nga immay nangitulid iti bato sa nagtugaw iti daytoy. **3** Kasla kimat ti langana, ken ti kawesna ket kas kapuraw iti niebe. **4** Nagpigerer iti buteng dagiti guardia ket nagbalinda a kasla natay a lallaki. **5** Nagsao

ti anghel kadagiti babbai a kinunana kadakuada, "Saankayo nga agbuteng, ta ammok a sapsapuleno ni Jesus, a nailansa iti krus. **6** Awan isuna ditoy ngem nagungaren, a kas iti kinunana. Umayyo kitaen ti disso a nakaipaiddaan ti Apo. **7** Mapankayo a dagus ket ibagayo kadagiti adalanna, 'Nagungar isuna manipud kadagiti natay. Kitaenyo, mapan isuna nga umuna kadakayo idiy Galilea. Sadiay makitayonto isuna.' Kitaenyo, imbagakon kadakayo." **8** Dagus a pimmanaw dagiti babbai iti tanem a mabutbuteng ken agragrag-o ket nagtarayda a mapan mangibaga kadagiti adalan. **9** Pagammoan, nasabatda ni Jesus ket kinunana, "Kablaawankayo." Immasideg dagiti babbai, inarakopda dagiti sakana, ket nagdaydayawda kenkuana. **10** Ket kinuna ni Jesus kadakuada, "Saankayo nga agbuteng. Mapanyo ibaga kadagiti kakabsatko a mapanda idiy Galilea. Makitadako sadiay." **11** Ita, kabayatan ti ipapan dagiti babbai, napan met iti siudad dagiti sumagmamano a soldado nagbantay ket imbagada kadagiti panguloen a papadi dagiti amin a banag a napasamak. **12** Idi nakisinnarak dagiti papadi ken dagiti panglakayen ken nagtutungtonganda dayta a banag a kaduada dagiti nagbantay, nangtedda iti dakkel a gatad ti kUARTA kadagiti soldado **13** ket imbagada kadakuada, "Ibagayo kadagiti dadduma, 'Immay dagiti adalan ni Jesus iti rabii ket tinakawda ti bagina bayat a matmaturogkami.' **14** No makadanon daytoy a damag iti gobernador, allukoyemni isuna ket awan ti pakadanaganyo." **15** Innala ngarud dagiti soldado ti kUARTA ket inaramidda iti naibilin kadakuada. Nagwaras daytoy a padamag dagiti amin a Judio ket agtultuloy agingga ita. **16** Ngem napan dagiti sangapulo ket maysa nga adalan idiy Galilea, iti bantay nga imbilin ni Jesus kadakuada. **17** Idi nakitada isuna, nagdayawda kenkuana ngem nagduadua dagiti dadduma. **18** Napan nakisarita ni Jesus kadakuada ket kinunana, "Naiteeden amin a turay kaniak iti langit ken iti daga. **19** Mapankayo ngarud ket mangpataudkayo kadagiti adalak iti amin a nasion. Bautisaranyo ida iti nagan ti Ama, ti Anak, ken ti Espiritu Santo. **20** Isuroyo ida nga agtulnog kadagiti amin a banbanag nga imbilinko kadakayo. Ket makitayo, addaakto kadakayo a kankanayon inggana iti panungpalan iti lubong." (aiōn g165)

Marcos

1 Daytoy ti nangrugian iti ebanghelio maipanggep kenni Jesu Cristo, nga Anak ti Dios. **2** Kas naisurat idiy libro ni propeta Isaias a kunana, "Kitaem, ibaonko ti mensaherok nga umun-una ngem sika, a mangisagana iti dalanmo. **3** Ti makintimek iti daydiy umaw-awag nga adda idiy let-ang, 'Isaganayo ti dalan ti Apo, pagbalinenyen a nalinteg dagiti pagnaanna.'" **4** Immay ni Juan a nangbautisar idiy let-ang ken nangikasaba iti pannakabautisar iti panagbabawi para iti pannakapakanwan dagiti basbasol. **5** Ti entero a pagilian iti Judea ken amin a tattao idiy Jerusalem ket rimmuarda a napan kenkuana. Binautisaranra amin ida idiy Karayan Jordan, ket impudnoda dagiti basbasola. **6** Nakakawis ni Juan iti kagay a naaramid manipud iti buok ti kamelyo, nakabarikes iti lalat, ken nangnangan isuna iti dudun ken diro. **7** Isuna ket kinunana, "Adda iti sumaruno kaniak a nabilbileg ngem siak, ket saanak a maikari nga agrukob a mangwarwar iti tali dagiti sandaliasna. **8** Bautisarkan kayo babaen iti danum, ngem bautisaranakayo babaen ti Espiritu Santo." **9** Napasamak kadagidiy nga al-aldaaw a simmangpet ni Jesus manipud Nazaret iti Galilea, ket binautisaran isuna ni Juan idiy Karayan Jordan. **10** Apaman a rimmuar ni Jesus manipud iti danum, nakitana a nalukutan ti langit ken ti Espiritu ket bumababba kenkuana a kasla kalapati. **11** Ket adda timek a nagsao sadi langit, "Sika ti Anakk a dungdungwek. Maay-ayoak unay kenka." **12** Ket dagus nga inturong isuna ti Espiritu a rumuar a mapan idiy let-ang. **13** Adda isuna idiy let-ang iti uppata pulo nga aldaaw, ket sinulsulog isuna ni Satanas. Adda isuna iti ayan dagiti atap nga ayup, ket pinagserbian isuna dagiti anghel. **14** Ita, kalpasan a natiliw ni Juan, dimteng ni Jesus idiy Galilea ket inwarwaragawagna ti ebanghelio ti Dios, **15** a kinunkunana, "Ti tiempo ket natungpalen, ken ti pagarian ti Dios ket asidegen. Agbabawikayo ken mamatikayo iti ebanghelio." **16** Ili ilalabasna iti igid ti baybay ti Galilea, nakitana da Simon ken ni Andres a kabsat a lalaki ni Simon a mangiwaywayat iti iket idiy baybay, ta mangngalapda. **17** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Surotendak, ket pagbalinenkayo a mangngalap iti tattao." **18** Ket dagus nga imbatida dagiti iketed ket simmurotda kenkuana. **19** Apaman a nakaadayo bassit ni Jesus, nakitana ni Santiago nga anak ni Zebedeo ken ni Juan a kabsatna a lalaki; addada iti bangka nga agtaratarimaan kadagiti iket. **20** Dagus nga inayabanna isuda ket pinanawanda ti amada a ni Zebedeo nga adda iti bangka a keduana dagiti babayadan nga adipen, ket sinurotda isuna. **21** Ket dimtengda idiy Capernaum, ket iti Aldaw a Panaginana, napan a dagus ni Jesus iti sinagoga ket nagisuro. **22** Nasdaawda iti panagisurona, ta nagisuro isuna kadakuada a kas maysa nga addaan iti turay a saan ket a kas kadagiti eskriba. **23** Nairana nga adda idiy sinagogada ti maysa a lalaki nga addaan iti narugit nga espiritu ket impukkawna, **24** "Ania iti pakibiangamni kenka, Jesus ti Nazaret? Immayka kadi a mangdadael kadakami? Ammok no siasinoka. Sika ti Nasantoan ti Dios!" **25** Tinubngar ni Jesus ti demonio a kinunana, "Agulimekka ket rummuarka kenkuana!" **26** Ket intumba ti dakes nga espiritu ti lalaki ken agik-ikkis a rimmuar manipud kenkuana. **27** Ket nasdaaw amin dagiti tattao, isu a sinaludsodda iti tumunggal maysa, "Ania daytoy? Maysa a baro a sursuro nga addaan turay! Bilinenna pay uray dagiti narugit nga espiritu, ket agtulnogda kenkuana." **28** Ket dagus a rimuar ti damag maipanggep kenkuana iti sadinoman, iti entero a rehion ti Galilea. **29** Kalpasan a pimmanawda iti sinagoga, napanda a dagus iti balay da Simon ken Andres, keduada da Santiago ken Juan. **30** Ita ti katugangan a babai ni Simon ket agsaksakit ket nakaidda gapu iti gurigor. Dagus nga imbagada ken ni Jesus ti maipanggep kenkuana. **31** Immay ngarud isuna, iniggemannan dagiti imana, ket binangonna isuna; pinanawan isuna iti gurigor, ket

nangrugian iti nagserbi kadakuada. **32** Iti dayta a rabii, kalpasan a limnek ti init, impanda kenkuana dagiti amin a masaksakit weno linuganan dagiti demonio. **33** Nagguummonng ti entero a siudad iti ruangan. **34** Pinaimbagna ti adu nga agsagsagaba iti nadumaduma a kita ti sakin, ken pinaksiatna ti adu a demonio, ngem saanna nga impalubos nga agsao dagiti demonio gapu ta am-ammoda isuna. **35** Bimmangon isuna iti nakasapsapa unay kabayatan a nasipnet pay laeng; pimmanaw ket rimuar a napan iti saan a matagtagitao a lugar, ket idiy a nagkararag. **36** Biriruk isuna da Simon ken dagiti kakadduana. **37** Nasarakanda isuna, ket kinunada kenkuana, "Tunggal maysa ket sapsapulendaka." **38** Kinunana, "Mapantayo iti sabali a lugar, kadagiti ili iti aglaw-law, tapno mangasabaak met saday. Dayta ti makagapu nga immayak ditoy. **39** Napan isuna iti amin a paset ti Galilea, nangasaba isuna kadagiti sinagogada ken pinaksiatna dagiti demonio. **40** Maysa nga agketong ti napan kenkuana; agpapkakaasi kenkuana; nagsarintumeng ket kinunada kenkuana, "No pagayatam, mabalinnak a pagbalinen a nadalus." **41** Natignay ni Jesus ket naasi, inggaw-athna ti imana ken sinagidna isuna, kinunada kenkuana, "Sipapalubosak. Agbalinka a nadalus." **42** Dagus a pimmanaw ti ketong kenkuana, ket nadalus an isuna. **43** Siiinget a binallaagan isuna ni Jesus ken pinapanawna a dagus, **44** kinuna ni Jesus kenkuana, "Siguraduem nga awan ti ibagam iti siasinoman, ngem mapanka, iparangmo ti bagim iti padi, ken idatonomo dagiti banbanag a maipaay iti pannakadalusmo kas iti imbilin ni Moises, kas pamaneknek kadakuada." **45** Ngem rimmuar isuna ken inrugina nga imbagia iti amin, ket nagwaras ti damag, isu a saanen a makaapan ni Jesus a siwayawaya iti uray ania nga ili. Nagigian ngarud isuna kadagiti di matagtagitao a disso ket immay kenkuana dagiti tatto manipud iti sadinoman.

2 Idi nagsublin ni Jesus idiy Capernaum kalpasan iti sumagmamano nga aldaaw, nangngeg dagiti tatto saday nga adda isuna iti balay a pagnanaedanna. **2** Isu nga adu iti nagtitipon saday ket awanen a pulos ti pagiananda iti uneg, uray pay iti ruangan. Ket insursuro ni Jesus ti sao kadakuada. **3** Kalpasan ket adda sumagmamano a lallaki a napan kenkuana, a nangiyeg iti lalaki a paralitiko; uppata lallaki ti mangbagbagkat kenkuana. **4** Idi saanda a makaasideg kenni Jesus gapu iti adu a tattao, inikkatda ti atep iti ngatoen ti pagtaktakderanna. Ket idi nakaaramidda iti abut iti daytoy, imbabada ti pagid-iddaan ti lalaki a paralitiko. **5** Apaman a nakitana ti pammata, kinuna ni Jesus iti lalaki a paralitiko, "Anakk, napakawanen dagiti basolmo." **6** Ngem sumagmamano kadagiti eskriba a nakatugaw idiy ti nagkuna kadagiti puspusoda, **7** "Apay a kastoy ti panagsasao daytoy a lalaki? Agtabtabbaaw isuna! Siasino kadi ti mamakawan iti basbasol nu saan a ti Dios laeng?" **8** Ket ammon a dagus ni Jesus iti espirituna dagiti panpanunotenda. Kinunana kadakuada, "Apay a kastoy ti panpanunotenyen?" **9** Ania aya iti nalaklaka nga ibaga iti paralitiko a lalaki, "Dagiti basbasolmo ket napakawanen' weno ibaga nga 'Bumangonka, alaem ta nagiddaan, ket magnaka?" **10** Ngem tapno maamoanyo a ti Anak ti Tao ket addaan iti turay ditoy daga a mamakawan kadagiti basbasol." kinunana iti paralitiko, **11** "Ibagak kenka, bumangonka, alaem ti ikamenmo, ket mapanka iti balaymo." **12** Bimmangon isuna ket dagus nga innalana ti ikamenna, ket rimmuar iti balay iti sangoanada amin. Isu a nasdaawda amin ket indaydayawda ti Dios, ken kinunada, "Saankami pay a nakakita iti aniaman a banag a kas iti daytoy." **13** Rimuar manen isuna a napan iti igid ti dan-aw, ket immay amin dagiti adu a tattao kenkuana ket insurona ida. **14** Iti ilalabasna, nakitana ni Levi nga anak ni Alfeo, nga agtutugyaw iti disso a pagsingisirang iti buis ket kinunada kenkuana, "Surotennak." Timmakder isuna ket simmurot kenni Jesus. **15** Ket bayat a mangmangan ni Jesus iti balay ni

Levi, adu nga agsingsingir iti buis ken managbasol a tattao ti mangmangan a kadua da Jesus ken dagiti adalanna, ta adu da a simmurot kenkuana. **16** Ildi nakita dagiti eskriba, nga isu dagiti Pariseo, ni Jesus a makipangpangan kadagiti managbasol a tattao ken kadagiti agsingsingir iti buis, kinunada kadagiti adalanna, "Apay a makipangpangan isuna kadagiti agsingsingir iti buis ken kadagiti managbasol a tattao?" **17** Ildi nangnegg daytoy ni Jesus kinunada kadakuada, "Saan nga agkasapulan dagiti tattao a napigsa ti bagina iti manggagas; dagiti laeng tattao nga agsakit ti makasapul. Saanak nga immay a mangayab kadagiti nalinteg a tattao, ngem kadagiti managbasol a tattao." **18** Dagiti adalan ni Juan ken dagiti Pariseo ket agay-ayunar. Ket adda sumagmamano a tattao nga immay ket kinunada kenni Jesus, "Apay nga agay-ayunar dagiti adalan ni Juan ken dagiti adalan dagiti Pariseo, ngem dagiti adalam ket saan nga agay-ayunar?" **19** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Mabalin kadi nga agayunar dagiti timmabuno iti kasar no kaduwa pay laeng ti nobio? Agingga a kaduada ti nobio, saan a mabalin nga agayunarda. **20** Ngem umayto dagiti aldaw a mayadayo ti nobio kadakuada, ket kadagidiyto nga al-alddaw, agayunardanto. **21** Awan ti tao a mangidait iti baro a lopot iti daan a lopot, ta no kasta ti aramiden, mapigis ti naitakup manipud iti daan, ket ad-addanto pay a dumakkil ti napigis. **22** Awan ti tao a mangikabil iti baro nga arak iti daan a lalat a pagkargaan, ta no kasta ti maaramid, bettaken ti arak dagiti lalat ket masayang ti arak ket kasta met ti pagkargaan a lalat. Ngem ketdi, ikarga ti arak iti baro a lalat a pagkargaan." **23** Iti Aldaw a Panaginana, nagna ni Jesus kadagiti kataltalanon a namulaan iti trigo, ket nangruji dagiti adalanna a mangala kadagiti dawa ket kinnanda daytoy. **24** Ket kinuna dagiti Pariseo kenkuana, "Kitaem, apay nga ar-aramidenda iti maysa a banag a saan a nainkalintegan nga aramiden iti Aldaw a Panaginana?" **25** Kinunada kadakuada, "Saanya kadi a nabasa a pulos ti inaramid ni David idi agkasapulan isuna ken nagbisin, isuna ken dagiti lallaki a kakaduana? **26** No kasano nga isuna ket napan iti balay ti Dios, idi ni Abiator ti kangoato a padi, ken kinnanna ti tinapay a naidaton iti Dios- a saan a nainkalintegan a kanen iti siasinoman malaksid kadagiti papadi; ket nantag pay iti sumagmamano kadagitoy kadagiti kakaduana?" **27** Kinuna ni Jesus, "Ti Aldaw a Panaginana ket naaramid a maipaay iti tao, saan a ti tao ti maipaay iti Aldaw a Panaginana. **28** Ngarud ti Anak ti Tao ket Apo, uray iti Aldaw a Panaginana."

3 Ket simrek manen ni Jesus iti sinagoga ket adda sadiay iti lalaki a kimbet ti imana. **2** Palpaliiwen isuna ti sumagmamano a tattao no paimbagenna ti lalaki iti Aldaw a Panaginana tapno adda panggapuanda a mangakusar kenkuana. **3** Kinuna ni Jesus iti lalaki nga addaan iti kimbet nga ima, "Tumakderka ket agtakderka ditoy nagtetenggaaan iti tunggal maysa." **4** Kalpasan ket kinunada kadagiti tattao, "Nainkalintegan kadi ti mangaramid iti nasayaat iti Aldaw a Panaginana wенноti mangdangran; ti mangisalakan iti biag, wенноti pumatay? Ngem naulimekda. **5** Makaung-unget nga inwarasna ti panagkitana kadakuada, agledleddang gapu iti kinatangken dagiti puspusoda, ket kinunana iti lalaki, "Iyunnatna dayta imam." Inyunnatna daytoy ket pinaimbag ni Jesus ti imana. **6** Rimmuar dagiti Pariseo ket pinagtutungtunganda a dagus a kaduada dagiti Herodiano no kasanoda a papatayen isuna. **7** Kalpasanna, napan ni Jesus ken dagiti adalanna iti baybay, ket simmurot ti adu a tattao a naggapu idiy Galilea, ken idiy Judea, **8** idiy Jerusalem, idiy Idumea ken idiy ballasiw ti Jordan, ken iti aglawlaw ti Tiro ken Sidon, adu unay a tattao, idi nangnegganda iti tunggal banag nga inar-aramidna, napanda kenkuana. **9** Ket dinawatna kadagiti adalanna a mangisaganada iti bangka para kenkuana gapu kadagiti adu a tattao, tapno saanda nga ipiten isuna. **10** Gapu ta adu dagiti pinaimbagna, tunggal maysa nga adda sagsagabaenna ket

makilinlinnet a mapan kenkuana tapno masagidda isuna. **11** makita dagiti narugit nga espiritu isuna, matuanga iti sangoanana ken agpukkawda, ket kunada, "Sika ti Anak ti Dios." **12** Siiinget a binilinna ida a saanda nga ipakaammo ti kinasinasinona. **13** Simmang-at isuna iti bantay, ken inayabanna dagidaiy kayatha nga ayaban, ket napanda kenkuana. **14** Dinutukanna dagiti Sangapulo ket Dua (nga inawaganna nga apostol), tapno makaduana ida ken maibaonna isuda a mangasaba, **15** ken tapno maaddaanda iti turay a mangpaksiat kadagiti demonio. **16** Dinutukanna dagiti Sangapulo ket dua: Ni Simon, a pinanagananna iti Pedro; **17** ni Santiago nga anak a lalaki ni Zebedeo, ken ni Juan a kabsatna ni Santiago, a nangipanagananna iti Boanerges, dayta ket, annak a lalaki ti gurruod); **18** ni Andres, ni Felipe, ni Bartolome, ni Mateo, ni Tomas, ni Santiago nga anak a lalaki ni Alfeo, ni Tadeo, ni Simon a Patriota, **19** ken ni Judas Iscariote, a mangliputo kenkuana. **20** Kalpasan ket nagawid isuna, ket naummonng manen dagiti adu a tattao, isu a saanda payen a makapangan iti tinapay laeng koma. **21** Ildi nangnegg ti pamiliiana ti maipapan iti daytoy, napanda tapno pasardengenda isuna, ta kinunada, "Awan isuna iti panagpanpanunotna." **22** Dagiti eskriba a bimmaba manipud idiy Jerusalem ket kinunada, "Linuganan isuna ni Beelzebul," ket, "Babaen iti mangiturturay kadagiti demonio, pakpaksiatenna dagiti demonio." **23** Inayaban ni Jesus ida a mapan kenkuana ket imbaganan kadakuada babaen kadagiti pangngarig, "Kasano a paksiatisni ni Satanas ni Satanas? **24** No ti pagarian ket nabingay a maibusor iti bagina, saan a makatakder dayta a pagarian. **25** No ti balay ket nabingay a maibusor iti bagina, saanto a mabalinan dayta a balay ti tumakder. **26** No bilang ta busoren ni Satanas ti bagina ket mabingay isuna, saanna a mabalinan ti tumakder, ngem dimteng isuna iti paggibusanna. **27** Ngem awan ti makastrek iti balay iti napigsa a tao ken agtakaw kadagiti awatenna no saanna nga itali nga umuna ti napigsa a tao, kalpasan ket takawenna amin dagiti awatenna manipud iti balayna. **28** Pudno daytoy ibagak kadakayo, amin a basbasol dagiti tattao ket mapakawan, uray pay dagiti amin a tabbaaw nga isawangda; ngem siasinoman a mangtabbaaw iti Espiritu Santo ket saanto pulos a mapakawan, **29** ngem dayta a tao ket sibabasol iti basol nga awan iti patenggana." (aiōn g165, aīōnios g166) **30** Imbagia ni Jesus daytoy gapu ta imbagada, "Addaan isuna iti narugit nga espiritu." **31** Kalpasan ket dimteng ti inana ken dagiti kakabsatna a lallaki ket nagtakderda iti ruar. Nangibaonta iti mapan mangayab kenkuana. **32** Ket adu a tattao iti nakatugaw iti aglawlawna ket kinunada kenkuana, "Adda ti inam ken dagiti kakabsatmo a lallaki idiy ruar, ket birbirukendaka." **33** Simmungbat isuna kadakuada, "Siasino ti inak ken kakabsatko?" **34** Kimmitta isuna kadagiti nakatugaw iti aglawlawna, ket kinunada, "Kitaenyo, adtoy ti inak ken dagiti kakabsatko! **35** Ta ti siasinoman a mangaramid iti pagayatan ti Dios, dayta a tao ket kabsatko a lalaki, ken kabsatko a babai, ken inak."

4 Inrugina manen a nangisuro iti igid ti dan-aw. Ket adu a tattao ti naummonng iti aglawlawna isu a limmugan isuna iti maysa a bangka ket nagtugaw. Amin dagiti adu a tattao ket adda idiy igid iti baybay. **2** Ket insurona kadakuada iti adu a banbanag babaena kadagiti pangngarig, ket iti panangsura, kinunada kadakuada: **3** "Dumnegkayo, rimmuar ti agmulmula tapno mapan agjimula. **4** Kabayatan iti panagmulana, adda dagiti bukel a natnag iti dalan, ket immay dagiti bilit ket kinnanda dagitoy. **5** Natnag dagiti dadduma a bukbukel iti kabatoan, no sadinno ket awan iti adu unay a dagana. Dagus a nagtuboda, gapu ta saan a nauneg ti daga. **6** Ngem idi nakatangkayagen ti init, nadarangda gapu ta saanda a nagramut, ket nalaylayda. **7** Natnag dagiti dadduma a bukel kadagiti nasiit a mulmula. Dimmakkel dagiti nasiit a mulmula ket lineppesda dagitoy,

ket saanda a nakapataud iti bukel. **8** Natnag dagiti dadduma a bukbukel iti nadam-eg a daga ket nakapataud iti bukel idi nagrusing ken dimmakkel daytoy. Adda ti nagbunga iti maminhallo-pulo, mamin-innem a pulo ken mamin-sangagasut a dasar no ania iti naimula.” **9** Ket kinunana, “Siasinoman nga addaan lapayag, dumngeg koma.” **10** Idi agmaymaysa ni Jesus, ngadamat dagiti asideg kenkuana ken dagiti Sangapulo ket Dua maipanggep kadagiti pangngarig. **11** Kinunana kadakuada, “Naited kadakayo ti palimed ti pagarian ti Dios. Ngem kadagiti adda iti ruar, tunggal banag ket pangngarig. **12** tapno uray kumitada, wen makitada, ngem saanda a mailasin, ket uray agdengngegda, wen denggenda, ngem saanda a maawatan, ta no maawatanda, amangan no agsubida iti Dios ket pakawanenna ida.” **13** Kinunana kadakuada, “Saanyo kadi a maawatan daytoy a pangngarig? Kasanoyong ngarud a maawatan dagiti dadduma pay a pangngarig! **14** Inmula ti agimulmula ti sao. **15** Dadduma ket dagiti natnag iti igid ti kalsada, a nakaimaluan ti sao. No kasta a mangngeganda daytoy, dagus nga umay ni Satanas ket alaenna ti sao a naimula kadakuada. **16** Dadduma met ket dagiti naimula iti kabatoan, idi mangngeganda ti sao, dagus nga inawatda daytoy a sirarag-o; **17** Ket awananda iti ramut, ngem makaanusda iti apagbiit. Kalpasan ket sumangbay iti nakaro a rigat weno pannakaidadaness gapu iti sao, ket dagus a maitibkulda. **18** Ken dagiti dadduma ket dagiti naimula iti ayan dagiti nasiit a mulmula. Mangngeganda ti sao, **19** ngem sumrek dagiti pakaseknan ti lubong, ti kinamanangallilaw dagiti kinabaknang, ten ti panangtarigagay kadagiti dadduma a banbanag, ket bekkelenna ti sao, ket agbalin daytoy a saan a makabunga. (**aión g165**) **20** Ket adda met dagiti kasla naimula iti nasayaat a daga, isuda dagidiay nakangngeg iti sao ken nangawat iti daytoy ken nagbungada: dadduma ket tallo-pulo, ten dadduma ket innem a pulo ken dadduma ket sangagasut. **21** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Mangiserrekko kadi iti pagsilawan iti uneg iti balay tapno ikabilo daytoy iti sirok ti basket, weno iti sirok ti katre? Saan kadi nga iserrekyo daytoy ket ikabilo iti pagikabilan ti pagsilawan. **22** Ta awan iti nailemmeng, a saanto a maammoan, ken awan iti aniaman a palimed a saan a maibutaktak. **23** No addaman ti addaan lapayag a dumngeg, dumngeg koma.” **24** Kinunana kadakuada, “Endenganyo ti dengdenggenyo, ta ti rukod nga araramatyeno, isunto ti rukod a maaramat a mangrukod kadakayo; ket mainayonto pay daytoy kadakayo. **25** Gapu ta ti siasinoman nga addaan, ad-adunto pay iti maited kenkuana, ket siasinoman nga awanan, maalantau pay kenkuana ti aniaman nga adda kenkuana. **26** Ket kinunana, “Ti pagarian ti Dios ket kas iti maysa a lalaki a nagimula iti bukelna iti daga. **27** Matmattroq isuna iti rabii ken bumangbangon iti aldaw; ket agrusing ti bukel ken dumakkell, uray no saanna nga ammo no kasano. **28** Patauden ti daga ti bukel a bukbukodna, umuna ti bulong, ken ti dawa, ket kalpasanna ti nataengan a bukel iti dawa. **29** Ket inton naluomen ti bukel, dagus nga alaenna ti kumpay gapu ta dimtengen ti panaggaapit. **30** Ket kinunana, “Ania iti pangiyaspingtayo iti pagarian ti Dios, weno iti pangngarig na usarentayo a mangilawlawag iti daytoy? **31** Maiyaring daytoy iti bukel iti mustasa, no kasta a maimula, isu ti kabassitan kadagiti amin a bukbukel a naimula a naikabil iti daga. **32** Ngem inton maimula daytoy, dumakkell ket agbalin a dakdakkel pay ngem kadagiti amin a mulmula iti minuyongan. Mangpataud daytoy kadagiti dakkel a sangsanga, isu nga uray pay dagiti bilbil iti langit ket mabalalin nga agumok kadagiti sirok iti linongna.” **33** Babaen kadagiti adu a pangngarig a kas iti daytoy, insaona ti sao kadakuada, segun iti kabaelanda nga awaten, **34** ken saan isuna a nagsao kadakuada nga awan iti pangngarig. Ngem no kasta nga is-isuda laengen, ipalawagna ti tunggal banag kadagiti adalanna. Ngem idi is-isuda laeng impalawagna ti amin a banag kadagiti bukodna nga

adalan. **35** Iti dayta nga aldaw, idi rabiin, kinunana kadakuada, “Bumallasivtayo idiy bangir.” **36** Pinanawanda ngarud dagiti adu a tattao a kadauda ni Jesus, agsipud ta addan isunon iti bangka. Adda metdagiti dadduma a bangka a kadauna. **37** Ket adda nadawel a bagyo a nangrugi ket sumapislisplit dagiti dalluyon iti bangka isu a nganganan mapunno ti bangka iti danum. **38** Ngem adda ni Jesus idiy kutit ti bangka, nakaturog a napakungan. Riniingda isuna, a kunada, “Manursuro, awan kadi ti aniamanna kenka a dandanitayon a matay?” **39** Ket iti panagriingna, tinubngarna ti angin ket imbagana iti baybay, “Talna, Tumalna.” Ket simmardeng ti angin, ket naglinnaay. **40** Ket kinunana kadakuada, “Apay a mabutengkayo? Awan pay laeng kadi iti pammatiyo?” **41** Kasta unay iti panagbutengda ket kinunada iti tunggal maysa, “Siasino ngarud daytoy, ta uray pay ti angin ken ti baybay ket agtulnog kenkuana?”

5 Dimmanonda iti ballasiw ti dan-aw, iti rehion dagiti Geraseno.

2 Ket kabayatan a dumdumsaag ni Jesus iti bangka, dagus a sinabat isuna iti maysa a lalaki a linuganan iti narugit nga espiritu. Naggapu daytoy a lalaki iti ayan dagiti tanem. **3** Agnanaed ti lalaki kadagiti pagitantaneman. Awan pulos ti makabael a manglapped kenkuana, uray pay babaen iti kawar. **4** Nakawaran isuna iti namin-adu ken naposasan dagiti saksakana. Pinugsatna dagiti kadena, ken nalettaat dagiti posasna. Awan ti uray siasinoman a napigsa a makaparukma kenkuana. **5** Tunggal rabii ken aldaw, agik-ikkis isuna ken sugsugatenna ti bagbagina babaen iti natataadem a batbato kadagiti tantanem ken kadagiti banbantay. **6** Idi nakitana ni Jesus manipud iti adayo, nagtaray isuna a napan kenkuana ket nagparintumeng iti sangoananna. **7** Impukkawna iti nakapigpigsa, “Ania iti pakibiyangak kenka, Jesus, Anak ti Kangatoan a Dios? Agpakaasi kenka babaen iti Dios mismo, dinak koma pagtuoken.” **8** Ta imbagan ni Jesus kenkuana, “Rummuarka iti lalaki, sika a narugit nga espiritu.” **9** Ket sinaludsod ni Jesus kenkuana, “Ania ti naganmo?” Ket insungbatna, “Armada ti naganko, ta nagadukami.” **10** Namin-adu a nagpakakaasi isuna a saanna nga ibaon isuda a rummuar iti rehion. **11** Ita, adda dakkel nga arban dagiti baboy a mangmangan iti turod. **12** ket nagpakakaasiada kenkuana, a kunada, “Ibaonnakami kadagiti baboy; palubosannakami koma a sumrek kadakuada.” **13** Pinalubosanna ngarud ida: rimmuar dagiti narugit nga espiritu ket simrekda kadagiti baboy, ket nagdardaras dagitoy a simmalog iti turod ket nagturongda iti dan-aw. Adda iti agarup dua ribu a baboy a nalmes iti dan-aw. **14** Ket dagiti lallaki a mangpakpakan kadagiti baboy, nagtatarayda ken impakaammoda idiy siudad ken idiy away ti napasamak. Iti kasta, adu a tattao ti rimmuar a mangkiti iti napasamak. **15** Ket dimtengda iti ayan ni Jesus, ken nakitada ti lalaki a tinengngel dagiti demonio – ti addaan iti Armada- nga agtugtugaw, sikakawes, ken nalimbong ti parunotra – ket nagbuteg dagiti tattao. **16** Imbag daqidaiy nakakita iti napasamak iti lalaki a tinengngel dagiti demonio kadagiti immay ti napasamak kenkuana, ken imbagada pay ti maipanggep kadagiti baboy. **17** Ket nagpakaasi dagidiay a tattao kenni Jesus a panawanna ti rehionda. **18** Ket idi agluglugan ni Jesus iti bangka, nagpakaasi ti lalaki a tinengngel idi iti demonio a sumurot koma isuna kenni Jesus. **19** Saan nga implabuso daytoy ni Jesus, ngem kinunana kenkuana, “Mapanka iti balaymo ken kadagiti tattaom, ket ibagam kadakuada no ania iti inaramid ti Apo para kenka, ken no kasano iti panangaasina kenka.” **20** Isu a pimmanaw ti lalaki ket inrugina nga inwaragawag idiy Decapolis dagiti nakakaskasdaaw a banbanag nga inaramid ni Jesus para kenkuana, ket nasdaawda amin. **21** Ket idi nakaballasi manen ni Jesus a nagsubli iti bangir, babaen iti bangka, nakaad-adu a tattao ti naummong iti aglawlawna, bayat iti kaaddana iti igid ti dan-aw. **22** Maysa kadagiti mangidadauloi ti sinagoga, a managan Jairo, ti immay, ket idi nakitana ni Jesus,

nagparintumeng isuna iti sakaananna. **23** Inulit-ulitna ti nagpakaasi, kinuna, "Nganganin matay ti ubingko a babai. Agpakaasiak kenka, umayka ket ipataymo dagiti imam kenkuana tapno umimbag isuna ket agbiag." **24** Kimmuyog ngarud ni Jesus kenkuana ket adu a tattao iti simmurot kenkuana, ket aggidinnuronda iti aglawlawa. **25** Ita adda babai nga agpadapadara iti sangapulo ket dua a tawen. **26** Adu unay ti sinagabana iti ima ti adu a mangngagas ken nabusbosna aminen a kuartana. Ngem awan iti aniaman a nakatulong kenkuana, kimmkarao pay ketdi. **27** Nakangkanggegen isuna iti damdamag maipanggep kenni Jesus, isu a napan isuna iti likudan ni Jesus, kabayatan a magnagna isuna iti ayan dagiti adu a tattao. Ket sinagidna ti kagay ni Jesus. **28** Ta kinunana, "No masagidko laeng ti badona, umimbagak." **29** Idi sinagidna isuna, nagsardeng ti panagpadapadarera, ket narikna iti bagina nga imimbagban isuna manipud iti panagsagsagabana. **30** Ket dagus met a narikna ni Jesus nga adda rimmuar a pannakabalin manipud kenkuana. Ket simmango isuna kadagit adu a tattao ket dinamagna, "Siasino ti nangsagid iti kawesko?" **31** Kinuna dagiti adalanna kenkuana, "Makitam dagitoy adu a tattao nga aglilinnetlet iti aglawlawmo, ket ibagam, 'Siasino ti nangsagid kaniak?'" **32** Ngem inwaras ni Jesus ti panagkitana tapno kitaenna no siasino ti nangaramid iti dayta. **33** Ammo iti babai no ania ti napasamak kenkuana, isu a nagbuteng ket agpigpigerger. Immasideg ken nagparintumeng isuna iti sangoanan ni Jesus ken imbagana kenkuana ti pudno a napasamak. **34** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Anak a babai, pinainbagnaka ti pammata. Mapanka nga addaan talna ken umirbagkan manipud iti sakitmo." **35** Kabayatan nga agsasao isuna kenkuana, adda dagiti tattaonga immay manipud iti balay ti mangidadaulo iti sinagoga, kunada, "Natayen ti anakmo a babai. Apay pay laeng a singaem ti manursuro?" **36** Ngem idi nangngeg ni Jesus ti kinunana, kinuna iti mangidadaulo iti sinagoga, "Saanka nga agbuteng. Mamatika laeng." **37** Awan ti dadduma a pinalubosanna a kumuyog kenkuana, malaksid kada Pedro, Santiago ken Juan, a kabsat a lalaki ni Santiago. **38** Dimentenga iti balay ti mangidadaulo iti sinagoga ket nikitana nga kumaribuso dagiti tattao, agsasangit ken agdungdungawda. **39** Idi simrek isuna iti balay, kinunana kadakuada, "Apay a maladingitankayo ken apay nga agsasangitkayo? Saan a natay ti ubing, no di ket matmaturog laeng." **40** Kinatawaanda isuna. Ngem pinaruarna amin ida ket inkuyogna ti ama ken ina ti ubing ken dagiti kakaduana a napan iti siled nga ayan ti ubing. **41** Innalana ti ima ti ubing ket kinunana kenkuana, "Talita kum," ti kayatna a sawen ket, "Ubing a babai, ibagak kenka, bumangonka." **42** Dagus a bimmangon ti ubing ket nagna (ta sangapulo ket dua ti tawenna). Kasta unay ti siddaa dagiti tattao. **43** Siiinget nga imbilinna kadakuada nga awan koma ti uray siasinoman a makaammo iti maipanggep iti daytoy. Ket imbagana kadakuada nga ikkanda isuna iti makan.

6 Pimmanaw ni Jesus sadiay ket dimteng isuna iti bukodna nga ili, a Nazaret. Kimmuyog kenkuana dagiti adalanna. **2** Iti Aldaw ti Panaginana, nangisuro isuna iti sinagoga. Adu ti nakangngeg kenkuana ket nasdaawda. Kinunada, "Sadino ti nangalaanna kadagitoy a sursuro?" "Ania daytoy a kinasirib a naited kenkuana?" "Ania dagitoy a milagro nga ar-aramidenna babaen kadagit imana?" **3** "Saan kadi a daytoy ti karpintero, nga anak a lalaki ni Maria, ken kabsat da Santiago, Jose, Judas ken Simeon? Saan kadi nga adda ditoy katadato dagiti kakabsatha a babbai?" Ket narurodda kenni Jesus. **4** Ket kinuna ni Jesus kadakuada, "Saan nga awanan iti dayaw iti maysa a propeta, malaksid iti bukodna nga ili ken kadagit kakabagianna, ken iti bukodna a balay." **5** Saanna a nabalinan ti agaramid iti aniaman a nabileg nga aramid idiyay, malaksid iti panangipatayna kadagit imana kadagit sumagmaman

a masaksakit a tattao ket pinaimbagna isuda. **6** Nasdaaw isuna iti saanda a panamati. Ket sinusorna dagiti bario a napan nangisuro. **7** Ket inayabanna dagiti sangapulo ket dua ket inrugua nga imbaon ida a sagdudua; inikkanna ida iti kabaelan a mangpaksiat kadagit narugit nga espiritu, **8** ket imbilinna kadakuada a saanda a mangitugot iti uray ania iti panagdaliasatda malaksid laeng iti sarukod. Saanda a mangitugot iti tinapay, bay-on, ken kuarta kadagit barikesda, **9** ngem mangisuotda iti sandalias, ken saanda a mangisot iti dua a kagay. **10** Kinunana, "Tunggal sumrekkyo iti maysa a balay, agtalinaedkayo iti daytoy agingga a pumanawkayo. **11** Ket no adda ili a saandakayo nga awaten weno denggen, panawanyo dayta a lugar, wagwagenyo ti tapok nga adda iti sirok dagiti sakayo, kas pammaneknek kadakuada." **12** Rimmuarda ket inwaragawagda kadagit tattao a masapul nga adaywan ken tallikudanda dagiti basbasolda. **13** Pinaksiatda iti adu a demonio, ken sinsapsapoanda iti lana iti adu a masaksakit a tattao, ket pinaimbagda ida. **14** Nangngeg ni Ari Herodes daytoy, gapu ta nagdinamagan ti nagan ni Jesus. Adda dagiti mangibagbaga a, "Napagungar ni Juan a Mammuniag manipud kadagit natay ket gapu iti daytoy a maararamidna dagitoy nakakaskasda-aw a pannakabalin." **15** Kinuna met dagiti dadduma, "Isuna ni Elias." Adda met dagiti mangibagbaga, "Propeta isuna, kas kadagit propeta idi agkakauna a tiempo." **16** Ngem idi nangngegan ni Herodes daytoy, kinunana, "Ni Juan a pinugotak, ket napagungar!" **17** Ta nangibaon ni Herodes iti nangtiliw kenni Juan ken pinaibaludna iti pagbaludan, gapu kenni Herodias, (nga asawa ti kabsatna a lalaki a ni Felipe), gapu ta inasawana daytoy. **18** Ta imbagia ni Juan kenni Herodes, "Saan a nainkalintegan nga alaem ti asawa ti kabsatmo. **19** Iti kasta, adda gura ni Herodias kenni Juan ket kayatna a patayen isuna, ngem saanna a maaramid daytoy, **20** gapu ta adda panagbuteng ni Herodes kenni Juan; amonna nga isuna ket nalinteg ken nasantoan a tao, ket saanna nga intulok a madangran isuna. Kasta unay iti pannakariribuk ni Herodes no kasta nga agdengngeg isuna kenni, nu pay kasta, siraragsak latta isuna a nagdengngeg kenkuana. **21** Ket dimteng ti gundaiway idi aldaw a panagkasangay ni Herodes ken nangisagana isuna iti pannangan para kadagit opisalesna, kadagit commandantena, ken kadagit mangidadaulo iti Galilea. **22** Ti anak a babai ni Herodias mismo ket immunej ken nagsala para kadakuada, ket naay-ayona ni Herodes ken dagiti sangailina iti pannangan. Kinuna ti ari iti balasitang, "Dumawatka kaniak iti uray ania a banag a kayatmo ket itedko kenka." **23** Nagsapata isuna kenkuana a kinunana, "Aniaman a dawatem kaniak, itedko kenka, akingga iti kaguddua iti pagariak." **24** Rimmuar ti balasitang ket kinunana iti inana, "Ania iti rumbeng a dawatek kenkuana?" Kinunana, "Ti ulo ni Juan a Mammuniag." **25** Nagdardarasa isuna a nagsubli iti pagtitipunan nga ayan ti ari ket dinawatna kenkuana, "Kayatko nga itedmo kaniak ita met laeng, ti ulo ni Juan a Mammuniag a naikabil iti bandehado." **26** Naleddaang unay ti ari, ngem gapu iti sapatana, ken gapu kadagit sangailina, saanna a mabalin a pagkedkedan ti kiddawna. **27** Isu a nangibaon ti ari iti soldado a guwardiana ket binilinna isuna nga iyeogra kenkuana ti ulo ni Juan. Napan ti guwardia ket pinugutanna ni Juan iti uneg ti pagbaludan. **28** Inyegna ti ulo ni awan nga adda iti bandehado ket inteda iti babai, ket ti babai inteda daytoy iti inana. **29** Idi nangngegan daytoy dagiti adalanna, immayda ket innalada ti bangkayna ket inkabilda daytoy iti tanem. **30** Naguummong dagiti apostol iti aglawlaw ni Jesus, ket imbagada amin kenkuana dagiti inaramid ken insuroda. **31** Kinunana kadakuada, "Mapantayo a datdatayo iti lugar nga awan matataona ket aginanatayo bassit." Ta adu dagiti umay ken pumanaw, ket awan ti tiempoda nga aginana, ken awan pay tiempoda a mangan. **32** Pimmanawda babaen iti bangka ket napanda a is-isuda iti lugar nga awan matataona. **33**

Ngem adu a tattao iti nakakita kadakuada a pumanpanaw ken adu iti nakabigbig kadakuada ket nagtatarayda sadiy manipud iti amin nga ili, ket simmangpetda sadiy sakbay kadakuada. **34** Apaman a dimtengda iti igid, nakita ni Jesus dagiti nakaad-adu a tattao ket naasian isuna kadakuada, agsipud ta kaslada la karnero nga awan iti ajipaspastor. Ket inrugina iti nangisuro kadakuada iti adu a banbanag. **35** Idi mumalemen, immay dagiti adalanna kenkuana ket kinunada, "Daytoy ket saan a matagtagitao a lugar ken mumalemen. **36** Pagawidemon isuda tapno mabilananda a mapan iti asideg nga away ken kadagit bario ket gumatangda iti aniaman a makan a kanenda." **37** Ngem simmungbat isuna ket kinunana kadakuada, "Ikkanyo isuda iti aniaman a makan." Kinunada kenkuana, "Mapan kami kadi gumatang iti aggatad iti dua a gasut a dinario a tinapay ket itedmi a kanenda?" **38** Kinunana kadakuada, "Mano ti tinapay nga adda kadakayo? Mapanyo amoeno." Idi naammoanda, kinunada, "Lima a tinapay ken dua a lames." **39** Binilinna ngarud amin dagiti tattao nga agtugaw a nabunggu-bunggoy iti nalangto a karuutan. **40** Nagtugawda a nabunggubunggoy; bunggoy iti sagsasangagasut ken saglilimapulo. **41** Iti panangalana iti lima a tinapay ken dua a lames, timmangad sadiy langit, binendisyonanna daytoy ken pinisipisina dagiti tinapay ket intedna kadagit adalan tapno maidasar iti sangoanan dagiti adu a tattao. Biningaya ti dua a lames kadakuada amin. **42** Nanganda amin aginggana a napnekda. **43** Inurnonda dagiti napisapsiray a tinapay, ket napunno iti sangapulo ket dua a basket, kasta met dagiti nabati a pidaso iti lames. **44** Ket adda iti lima ribu a lallaki a nangan kadagit tinapay. **45** Pinasakayna a dagus dagiti adalanna iti bangka ket pinaunana isuda a mapan idiy ballasiw, idiy Betsaida, kabayatan nga ibabaona dagiti adu a tattao a pumanaw. **46** Idi nakapanawdan, simmang-at isuna idiy bantay nga agkarakarag. **47** Simmangbay ti rabii, ket adda idi ti bangka iti tengnga ti dan-aw, ket agmaysaya isuna iti daga. **48** Ket nakitana a marigatanda nga aggaud, gapu ta ti angin ket sumabsabat kadakuada. Iti agarup maika-uppat a panagbantay iti rabii, napan isuna kadakuada, magna isuna iti rabaw ti dan-aw, ket kayatna a labsan ida. **49** Ngem idi nakitada isuna a magna iti rabaw ti dan-aw, impagarupa nga isuna ket al-alia ket nagilkikisa, **50** gapu ta nakitada isuna, ket kasta unay iti butengda. Ket nagsao isuna a dagus kadakuada a kinunana, "Tumuredkayo! Siak daytoy! Saankayo nga agbuteng." **51** Naglulang isuna iti bangka a kaduana isuda, ket nagsardeng ti panagpayugpog ti angin; ket kasta unay a sidaawda. **52** Ta saanda a naawatwan ti maipanggep kadagit tinapay, ngem ketdi, nabuntog dagiti panunota a makaawat. **53** Idi nakaballasiwdan, simmangladda idiy Genesaret ket in-angklada ti bangka. **54** Idi dimsaaqda iti bangka, dagus a nabigbig dagiti tattao nga isu ni Jesus. **55** Ket nagtatarayda iti entero a rehion ken inrugida nga iyeg kenkuana dagiti masaksakit a nakaidda kadagit pagiddaan, iti sadinoman a lugar a mangnegrada a papananna. **56** Uray sadinoman a sumrekanna a barbario, wenco siudad, wenco ilili, ikabila dagiti masaksakit kadagit pagtagilakuan a luglugar, ket nagpakpakaasida kenkuana nga uray sagidenda laeng ti murdong ti badona, ket no kasano kaadu ti nangsagid kenkuana, kasta met la kaadu dagiti napaimbag.

7 Naummong iti aglawlaw ni Jesus dagiti Pariseo ken sumaggamano nga eskriba a naggapu idiy Jerusalem. **2** Ket nakitada a dadduma kadagit adalanna ket mangan iti tinapay a narugit dagiti im-imada; a saan a nabuggoano. **3** (Ta dagiti Pariseo ken amin a Judio, saanda a mangan malaksid no buggoanda a nasayaat dagiti im-imada; salsalimetmetanda ti kaugalian dagiti panglakayen. **4** No aggapu dagiti Pariseo manipud iti pagtagilakoan, saanda a mangan no saanda pay a nakadigos. Ken adu pay dagiti dadduma a pagannurotan a nainget a sursurotenda, pakairamanan

ti panangugas kadagit tasa, paryok, tanso a pagkargaan, ken uray pay dagiti tugaw a pagsanggiran iti panganan.) **5** Nagsaludsod dagiti Pariseo ken dagiti eskriba kenni Jesus, "Apay a saan nga agbibag a maiyannurot kadagit kaugalian dagiti panglakayan dagiti adalam, ta manganda iti tinapay uray saanda pay a nagbuggo? **6** Ngem kinunana kadakuada, "Impadto a nasayaat ni Isaiai ti maipapan kadakayo a managinsisingpet, insuratna, 'Daydayawendak dagitoy a tattao kadagit bibigda, ngem adayo kaniak dagiti puspusoda.' **7** Ubbaw a panagdayaw ti idatdatonda kaniak, dagiti pagannurotan ti tattao ti isursuroda a kas doktrinada." **8** Tallukudanyo dagiti bilbilin ti Dios ket dagiti kaugalian dagiti tattao ti salsalimetmetanya." **9** Ket kinunana kadakuada, "Naglakayo la ketdin a linaksid ti bilin ti Dios tapno matungpaloy ti kaugalianyo! **10** Ta kinuna ni Moises, 'Dayawem ti Amam ken ti Inam,' ken, 'Ti agsao iti dakes maipanggep iti amana wenco inana, awan duuada a matayto.' **11** Ngem kunayo, 'No kunaen ti maysa a tao iti amana wenco inana, "Aniaman a tulong a maawatyo manipud kaniak ket 'Korban,'" (dayta ket panangibaga iti, 'Naiteden iti Dios') - **12** ket saanyonton nga itulok nga agaramid isuna iti aniaman a banag para iti amana wenco iti inana. **13** Pagbalalinenyti bilin ti Dios nga awan serserbina gapu iti kaugalianyo nga impatawidyo, ken adu pay a kakasta met laeng a banbanag nga ar-aramidenyo." **14** Inayabanna manen dagiti adu a tattao ket kinunana kadakuada, "Dumngeskayo kaniak, aminkayo, ket amiriseny. **15** Awan ti aggapu iti ruar ti tao a mangrigit kenkuana no sumrek daytoy kenkuana. Ti rumrumuar manipud iti tao ti mangrigit kenkuana." **17** Ita, idi pinanawan ni Jesus dagiti tattao ken simrek iti balay, nagdamag kenkuana dagiti adalanna maipanggep iti pangngarig. **18** Kinuna ni Jesus, "Awan latta kadi pay iti pannakaawatyo? Saanyo kadi a makita nga aniaman a sumrek iti tao manipud iti ruar ket saanna rugitan daytoy, **19** gapu ta saan a makastrek iti uneg ti pusona, ngem mapan iti uneg ti tianna ket kalpasanna, rummuar a mapan iti kasilyas?" Iti daytoy a panangibaga, pinagbalin ni Jesus amin a makan a nadalus. **20** Kinunana, "Ti rumrumuar iti tao ti mangrigitkenkuana. **21** Ta manipud iti kaungan ti tao, aggapu iti puso, a tumaud dagiti dakes a panpanunot, kinaderrep, panagtakaw, panangpatay, **22** pannakikamalala, panagagum, kinadangkes, panangallilaw, naderrep a panangpanunot, apal, panangpadpadakes, kinapalangguad ken kinaawan nakem. **23** Amin dagitoy a kinadakes ket agtaud manipud iti kaungan, ken dagitoy ti mangparugit iti maysa a tao." **24** Pimmanan isuna sadiy ket napan idiy rehion ti Tiro ken Sidon. Immuneq isuna iti maysa a balay ket saanna a kayat a mammoan ti siasinoman nga adda isuna sadiy, ngem saan isuna a mailemmeng. **25** Ngem dagus nga adda babai nga addaan iti ubing nga anak a babai a linuganan iti narugit nga espiritu—a nakangngeng iti maipanggep kenkuana, immay ket nagparintumeng iti sakaananna. **26** Ita, ti babai ket maysa a Griego, nagtaud isuna iti puli a Syrophenicia. Nagpakpakaasi isuna kenni Jesus a paksiatenna ti demonio a limmugan iti anakna a babai. **27** Kinunana kenkuana, "Mapakan pay koma nga umuna dagiti ubbing. Ta saan nga umno nga alaan ti tinapay iti ubing ket ipuruak kadagit aso." **28** Ngem simmungbat isuna a kinunana kenkuana, "Wen, Apo, uray dagiti aso iti sirok ti lamisaan ket kanenda ti murkat a maregreg dagiti ubbing." **29** Kinunana kenkuana, "Gapu ta imbagam daytoy, nawayakan a pumanaw. Rimmuaaren ti demonio iti anakmo." **30** Nagsubli isuna iti balayna ket nasarakanna ti ubing a nakaidda iti pagiddaan, ken awenen ti demonio. **31** Rimmuaaren manen isuna manipud iti rehion ti Tiro, nagna idiy Sidon, ket nagturong idiy Baybay ti Galilea sa simmang-at idiy rehion ti Decapolis. **32** Ket adda inyegda kenkuana a tuleng ken marigatan nga agsao, ket nagpakpakaasida kenni Jesus nga ipatayna ti imana kenkuana.

33 Inyadayona bassit daytoy manipud iti ayan dagiti adu a tattao, ket inkabilna ti ramayna kadagiti lapayag ti lalaki, ket kalpasan a nagtupra, sinagidna ti dila ti lalaki. **34** Timmangad isuna sadi langit; nagsennaay ket kinunana kenkuana, "Efata," dayta ket tapno ibaga, "Aglukat." **35** Ket dagdagus a nalukatan ti panagdengngegna, ken nadadael ti mangtengtengngel iti dilana ket makasaon isuna iti nalawag. **36** Imbilinna kadakuada a saanda nga ibaga iti siasinoman. Ngem no kasano kainget ti panangbilinna kadakuada, ad-adda pay ketdi ti panangiwaragawagda iti daytoy. **37** Pudno unay a nagsiddaawda ket kunada, "Naaramidna a nasayaat ti amin a banbanag. Pagbalinenna pay a makangngeg dagiti tuleng ken makasaon dagiti umel."

8 Kadagidiy nga al-alawd, adda manen adu a tattao a naummon, ket awan kanenda. Inayaban ni Jesus dagiti adalanna ket kinunana kadakuada, **2** "Maasi-ak kadagiti adu a tattao, gapu ta intultuloyda ti nakikadua kaniak iti tallon nga aldaw ket awan ti kanenda. **3** No pagawidek ida kadagiti pagtaenganda a saanda a nangan, mabalin a matalimudawda iti dalan. Maysa pay, dadduma kadakuada ket naggapu iti adayo." **4** Simmungbat dagiti adalanna kenkuana, "Sadino ti pangalaantayo iti umanay a tinapay iti kastoy nga awan ti matatagtagitaona a lugar tapno mapnek dagitoy a tattao?" **5** Sinaludsodna kadakuada, "Mano a tinapay ti adda kadakayo? Kinunada, "Pito." **6** Binilinna dagiti adu a tattao nga agtugawda iti daga. Innalana ti pito a tinapay, nagyaman ket pinisipisina dagitoy. Intedna dagitoy kadagiti adalan tapno idasarda. Ngarud, indasarda dagitoy kadagiti adu a tattao. **7** Addaanda met iti sumagmamano a babassit a lames, ket kalpasan a nagyamananna dagitoy iti Dios, binilinna dagiti adalan nga iwarasda met dagitoy. **8** Nanganda ket napnekda. Ket iti panangurnongda kadagiti taraon a nabati manipud kadagiti napisipisi, napunno ti pito a labba. **9** Adda agarup uppat a ribu a tattao sadiy. Ket pinagawid ida ni Jesus. **10** Dagus a naglugar isuna iti bangka kaduana dagiti adalanna, ket napanda idiy rehion ti Dalmanuta. **11** rimuar dagiti Pariseo ket inrugida ti makisinupiat kenkuana. Kiniddawda kenkuana nga agipakita isuna iti nainlangitan a pagilasinan, kas panangsuotda kenkuana. **12** Nagsennaay isuna iti nauneg iti espiritueta ket kinunana, "Apay nga agbiruk daytoy a kapututan iti pagilasinan? Pudno, ibagak kadakayo, awan ti pagilasinan a maited iti daytoy a kapututan." **13** Kalpasanna, pinanawanna ida, limmugan manen iti bangka, ket pimmanaw a napan iti ballasiwi ti dan-aw. **14** Ita, nalipatan dagiti adalan ti mangitugot iti tinapay. Maymaysa laengen a pidaso ti tinapay ti adda iti bangka. **15** Binallaaganna ida ket kinunana, "Agsiputkayo ken agannadkayo kadagiti lebadura dagiti Pariseo, ken iti lebadura ni Herodes. **16** Kinunkunada iti maysa ken maysa, "Daytoy ket gapu ta awan ti naitugot tayo a tinapay." **17** Ammo ni Jesus daytoy, ket kinunana kadakuada, "Apay nga agsisininaludsodkayo maipanggep iti kinaawan ti tinapay? Saanyo kadi pay laeng a makita? Saanyo kadi a maawatan? Nangudel kadin dagiti pusoy?" **18** Addaankayo kadagiti mata, saanyo kadi a makita? Addaankayo kadagiti lapayag, saanyo kadi a mangngeg? Saanyo kadi a malagip? **19** Idi pinisipisik ti lima a tinapay kadagiti lima a ribu, mano a labba ti napunno iti napisipisi a pidaso ti tinapay ti naurnongyo?" Imbagada kenkuana, "Sangapulo ket dua." **20** "Ken idi pinisipisik ti pito a tinapay kadagiti uppat a ribu, mano a napunno a labba ti naurnongyo? Kinunada kenkuana, "Pito." **21** Kinunana, "Saanyo kadi pay a maawatan?" **22** Simmangpetda idiy Betsaida. Impan dagiti tattao sadiy kenkuana ti maysa a bulsek a lalaki ket nagpakaasi kenni Jesus a sagidenna isuna. **23** Iniggaman ni Jesus ti imana, ket indalanna a rumuar iti dayta a bario. Idi tinupraanna dagiti matana ken impatayna dagiti imana kenkuana, sinaludsodna kenkuana, "Adda kadi makitam?" **24** Kimmitta isuna iti ngato ket kinunana, "Adda makitak a lallaki ngem

kaslada magna magna a kaykayo." **25** Kalpasanna, impatayna manen dagiti imana kadagiti matana, ket immulagat ti lalaki dagiti matana, simmayaat dagiti matana, ket nalawag a naktana amin a banbanag. **26** Pinagawid ni Jesus isuna iti pagtaenganna ket kinunana, "Saanka a sumsumrek iti ili." **27** ni Jesus kadagiti barbario iti Cesaria Filipos keduana dagiti adalanna. Iti dalan, sinaludsodna kadagiti adalanna, "Siasinoak kano iti panagkuna dagiti tattao?" **28** Simmungbatda kenkuana ket kinunada, "Sika kano ni Juan a Mammuniag. Kuna met dagiti dadduma a sika ni Elias, ken dadduma met ket maysaka kano kadagiti profeta." **29** Sinaludsodna kadakuada, "Ngem siasinoak iti panagkunayo?" Simmungbat ni Pedro a kinunana kenkuana, "Sika ti Cristo." **30** Binallaagan ida ni Jesus a saanda nga ibagbag a siasinoman ti maipanggep kenkuana. **31** Ket inrugina nga isuro kadakuada a ti Anak ti Tao ket masapul nga agsagaba kadagiti adu a banbanag, ket laksidente dagiti panglayaken dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba, mapapatay, ken agbiagto kalpasan ti tallo nga aldaw. **32** Imbagana daytoy a silalawag. Kalpasanna, inyadaya bassit ni Pedro isuna ket rinungianna a babalawen isuna. **33** Ngem timmalikod ni Jesus ket kinitana dagiti adalanna ket kalpasanna, tinubngarna ni Pedro ket kinunana, "Panawannak Satanas! Saanmo nga ipatpateg dagiti banbanag ti Dios, ngem ketdi dagiti banbanag dagiti tattao." **34** Kalpasanna, inummongna dagiti adu a tattao ken dagiti adalanna, ket kinunana kadakuada, "No adda man ti kayatna a sumurot kaniak, masapul nga ilibakna ti bagina, bagkatenña ti krusna, ket sumurot kaniak. **35** Ta siasinoman a kayatna a salbareti biagna ket mapukawnanto daytoy, ken siasinoman a makapukaw iti biagna gapu kaniak ken gapu iti ebanghelio ket maisalbarnanto daytoy. **36** Ania ti maganab ti tao, a manggun-odna iti entero a lubong, ket kalpasanna, mapukawa ti biagna? **37** Ania ti maited ti tao a kasukat iti biagna? **38** Siasinoman a mangibain kaniak ken dagiti sasaok iti daytoy a mannakikamalala ken managbasol a henerasion, ibainto met isuna ti Anak ti Tao inton umay isuna iti dayag ti Amana a kaduana dagiti nasantoan nga anghelna."

9 Kinunana kadakuada, "Pudno daytoy ibagak kadakayo, adda sumagmamano kadakayo nga agtaktaekder ditoy ti saanto a makapadas iti ipapatay sakbay a makitada ti pagarian ti Dios nga umay nga addaan iti pannakabalin." **2** Ket kalpasan iti innem nga aldaw, inkuyog ni Jesus da Pedro, Santiago ken Juan idiy nangato a bantay, napanda nga is-isuda laeng. Ket nagbaliw ti langana iti sangoananda. **3** Rimmanniag ti pagan-anayna, kasta unay ti pudawna, napudupdaw ngem iti mabalin a panangpapudaw ti siasinoman a mangappapudaw ditoy daga. **4** Kalpasanna, nagparang da Elias ken Moises kadakuada, ken makisarsarita dagitoy ken ni Jesus. **5** Kinuna ni Pedro ken ni Jesus, "Rabbi, nagsayaat ti kaaddami ditoy, isunga itulokmo koma a mangaramidkami iti tallo a kallapaw, maysa a para kenka, maysa a para ken ni Moises, ken maysa a para ken ni Elias." **6** (Ta saan nga ammo ni Pedro ti ibagana, ta kasta unay ti panagbutengda.) **7** Adda ulep nga immay nanglinong kadakuada. Ket adda timek a nagtaud iti ulep, "Daytoy ti Anakkko a dungdungko. Dumngegkayo kenkuana." **8** Pagamoan, idi kimmitta iti aglawlaw, awan nakitada a kaduada, ngem ni laeng Jesus. **9** Idi sumalsalogda iti bantay, binilinna ida nga awan ti siasinoman a pangibagaanda iti nakitada, agingga nga agungar ti Anak ti Tao manipud kadagiti natay. **10** Isu nga inlimedda ti maipapan iti dayta, ngem tinaratarda ti kayat a sawen ti "agungar manipud kadagiti natay." **11** Sinaludsodna kenkuana, "Apay nga ibagbag a dagiti eskriba a masapul nga umay nga umuna ni Elias?" **12** Kinunana kadakuada, "Pudno nga umay nga umuna ni Elias tapno tarimaanenna dagiti amin a banbanag. Ket apay a naisurat a masapul nga agsagaba ti Anak ti Tao iti adu a banbanag ken guraento isuna dagiti tattao?" **13**

Ngem ibagak kadakayo nga immayen ni Elias, ket inaramidda kenkuana ti aniaman a kinaykatda, a kas iti imbag a Nasantao a Surat maipanggep kenkuana.” 14 Idi nagsublida iti ayan dagiti dadduma nga adalan, nakitada ti adu a tattao iti aglawlawda, ken makirinrinnikiar dagiti eskriba kadakuada. 15 Ket idi nakita dagitoy ni Jesus, kasta unay a siddaaw dagiti adu a tattao; ket nagtatarayda a napan a mangkablaaw kenkuana. 16 Sinaludsodna dagiti adalanna, “Ania ti pakirinrinnikiaranyo kadakuada” 17 Adda maysa manipud kadagiti adu a tattao ti simmungbat kenkuana, “Manursuro, inyekgo kenka daytoy anakko; addaan isuna iti espiritu a nangpa-umel kenkuana. 18 ken isu’t mangpasulag ken mangpalusdoy kenkuana, aglabutab ti ngiwatna, pagngaritngitenna ti ngipenna, ken agpasikkil sumikkil isuna. Dinawatko kadagiti adalanna a paksiatenda daytoy manipud kenkuana, ngem saanda a kabaelan. 19 Sinungbatanna isuda, “Henerasion a saan a mamati, kasanon kabayag ti masupul a pannapagtatalinaedko kadakayo? Kasano pay a kabayag ti pananganusko kadakayo? Iyegyo isuna kaniak.” 20 Inyegda kenkuana ti ubing. Idi nakita ti espiritu ni Jesus, dagus a pinagsulag ti espiritu ti ubing. Natumba ti ubing iti daga ken naglabutab ti ngiwatna. 21 Sinaludsod ni Jesus ti ama ti ubing, “Kaano pay a kastoy isuna?” Kinuna ti ama, “Sipud pay idi kaubingna. 22 Masansan nga ipurwak isuna ti espiritu iti apuy weno iti danum ken pinadpadas daytoy a dadaelen isuna. No kabaelam nga aramiden ti uray ania, kaassiannakami ken tulongannakami.” 23 Kinuna ni Jesus kenkuana, “No kabaelam? Amin a banbanag ket mabalin a mapasamak iti siasinoman a mamati.” 24 Dagus a nagpukkaw ti ama ti ubing ket kinunana, “Mamatik! Tulongannik iti saanko a panamati!” 25 Idi nakita ni Jesus nga agtataray dagiti adu a tattao a mapan kadakuada, inungtanna ti dakes nga espiritu ket kinunana, “Sika nga umel ken tuleng nga espiritu, bilinenka, rummuarka manipud kenkuana, ket saankan a sumrek kenkuana iti kaanoman.” 26 Nagikkis ti espiritu sana pinagsulag ti ubing iti kasta unay sa rimmuar. Kasla bangkay ti langa ti ubing, isu nga adu ti nagkuna, “Natayen isuna.” 27 Ngem iniggaman ni Jesus ti ima ti ubing ket pinatakderna, ket timmakder ti ubing. 28 Idi simrek ni Jesus iti balay, sililimed a sinaludsod isuna dagiti adalanna, “Apay a saanmi a mapaksiat?” 29 Kinunana kadakuada, “Daytoy a kita ti dakes nga espiritu ket saan a mapaksiat malaksid no babaen iti kararag.” 30 Rimmuarda sadiyet ket nagnada idiy Galilea. Saan a kayat ni Jesus a maamoan ti uray siasino no sadino ti ayanda, 31 ta isursuanna dagiti adalanna. Kinunana kadakuada, “Maiyawatto ti Anak ti Tao kadagiti ima dagiti lalaki, ket patayendanto isuna. Inton napapatayen, agungarto isuna kalpasan ti tallo nga aldad.” 32 Ngem saanda a naawatan daytoy a sarita, ken mabutengda nga agsaludsod kenkuana. 33 Ket dimmanonda idiy Capernaum. Ket idi adda isuna iti balay, sinaludsodna dagiti adalanna, “Ania ti pagtutungtonganyo itay iti dalan?” 34 Ngem saanda a nagtagtagari. Ta nagririnnikiaranda iti dalan no siasino ti katatan-okan. 35 Nagtugaw isuna ket inayabanna dagiti Sangapulo ket Dua. Kinunana kadakuada, “No addaman ti kayatna nga umuna, masapul nga agpaudi ken agpaadipen iti amin.” 36 Nangala isuna iti maysa nga ubing ket pinatakderna iti nagtetenggaanda. Binagkatna ti ubing ket kinunana kadakuada, 37 “Siasinoman a mangawat iti kastoy nga ubing iti naganko, awatennak met, ken no adda mangawat kaniak, saan laeng a siak ti awatenna, ngem awatenna pay ti nangibaon kaniak.” 38 Kinuna ni Juan kenkuana, “Mannursuro, adda nakitami a mangpapkaksiat kadagiti demonio iti nagammo ket pinasardengmi isuna, gapu ta saan a sumursut kadatayo.” 39 Ngem kinuna ni Jesus, “Saanyo a pasardengen isuna. Ta awan ti siasinoman a mabalin a makaaramid iti nabileg nga aramid iti naganko ket kalpasanna, agsao-saonton iti aniaman

a dakes maipanggep kaniak. 40 “Siasinoman a saan a maibusor kadatayo ket kaduatayo. 41 Siasinoman a mangted kadakayo iti sangabaso a danum nga inumen gapu ta kukuankayo ni Cristo, pudno ibagak kadakayo, saannanto a mapukaw ti gunggonana. 42 Siasinoman a pakaigapuan ti pannakaitublik ti maysa kadagitoy nga ubbing a namati kaniak, nasaysayaat para kenkuana a magalutan ti tenggedna iti dakkel a paggilingan a bato ket maitappauk iti baybay. 43 No ti imam ti mangipatibkol kenka, putdem. Nasaysayaat a pukolka a sumrek iti biag ngem ti addaanka iti dua nga ima a mapan idiy impierno, iti apuy a saan a maiddep. (Geenna g1067) 45 No ti sakam ti mangipatublik kenka, putdem. Nasaysayaat a pilayka a sumrek iti biag, ngem ti addaan iti dua a saka, a maitappauk idiy impierno. (Geenna g1067) 47 No ti matam ti mangipatublik kenka, suatem. Nasaysayaat a sumrekka iti pagarian ti Dios a buldingka ngem ti addaan iti dua a mata a maitappauk idiy impierno. (Geenna g1067) 48 iti disso a saan a matay dagiti iggesna, ken saan a maiddep ti apuy. 49 ti tunggal maysa ket maasinan iti apuy. 50 Nasayaat ti asin, ngem no mapukaw ti asin ti kinaaggadna, kasano a mapaaapgadyo manen daytoy? Maaddaankayo iti asin, ket maaddaankayo iti panagkakapia.”

10 Pimmanaw ni Jesus iti dayta a lugar ket napan iti rehion ti Judea ken iti disso nga adda iti ballasiw ti Karayan Jordan, ket immay manen kenkuana ti adu a tattao. Sinuroanna manen ida, kas iti kadawayan nya ar-aramidenna. 2 Ket immay dagiti Pariseo kenkuana a mangsuot kenkuana, ket sinaludsodda, “Nainkalintegan kadi para iti asawa a lalaki a mangisina iti asawana a babai?” 3 Insungbatna, “Ania ti imbilin ni Moises kadakayo?” 4 Kinunada, “Pinalubosan ni Moises ti lalaki a mangaramid iti kasuratan maipapan iti panagsina ket kalpasanna, papanawenna ti babai.” 5 Kinuna ni Jesus kadakuada, “Gapu iti kinatangken dagiti pusoyo nga insuratha para kadakayo daytoy a linteg.” 6 “Ngem sipud pay idi naparsua ti lubong, ‘Inaramid ida ti Dios a lalaki ken babai.’ 7 ‘Gapu iti daytoy, masapul a panawannanto ti lalaki ti ama ken inana ket makidenna iti asawana a babai, 8 ket agbalinto dagiti dua a maymaya a lasag.’ Isu a saandan a dua, ngen maysa a lasag.” 9 Ngarud, no ania ti pinagtiton ti Dios, saan koma a pagisaen ti tao.” 10 Idi addada iti balay, nagsaludsod manen kenkuana dagiti adalnan iti maipanggep iti daytoy. 11 Kinunana kadakuada, “Siasinoman a mangisina iti asawana a babai ken mangasawa iti sabali a babai ket agar-aramid ti pannakikalalala a maibusor iti asawana a babai. 12 Ket no isina ti babai ti asawana a lalaki ken mangasawa iti sabali a lalaki, makikamkalalala isuna.” 13 Ket inyeg kenkuana dagiti tattao dagiti ubbing nga annakda tapno masajidna dagitoy, ngem pinaritan ida dagiti adalan. 14 Ngem idi nakita ni Jesus dayta, saanna a nagustoan ket kinunana kadakuada, “Palubosanyo nga umay kaniak dagiti ubbing, ken saanyo ida a paritan, ta kas kadakuada ti maikari iti pagarian ti Dios. 15 Pudno daytoy ibagak kadakayo, saanto a makastrek ti pagarian ti Dios ti siasinoman a saan nga mangawat iti pagarian ti Dios a kas iti panangawat iti ubing.” 16 Ket binagkatna dagiti ubbing ket binendisionanna ida bayat iti panangipatayna kadagiti imana kadakuada. 17 Ket idi inrugina ti panagdaliasatna, maysa a lalaki ti nagtaray a napan kenkuana ket nagparintumeng iti sangoananna, ken nagsaludsod, “Naimbag a Mannursuro, ania ti masapul nga aramidek tapno tawidek ti agnanayon a biag?” (aiōnios g166) 18 Ket kinuna ni Jesus, “Apay nga awagannak iti naimbag? Awan ti naimbag, no di ket ti Dios laeng. 19 Ammom dagiti bilin: Dika pumatay, dika makikamalala, dika agtakaw, dika agsaksi iti inuulbod, dika mangsaur, raemem ti ama ken inam.” 20 Kinuna ti lalaki, “Mannursuro, amin dagitoy a banbanag ket tinungtungpalko sipud iti kinaagtutubok.” 21 Iti panangmatmat ni Jesus kenkuana, naayatan kenkuana. Kinunana kenkuana,

"Maysa a banag ti kurang kenka. Masapul nga ilakum amin nga adda kenza ken itedmo kadagiti nakurapay, ket maaddaankanto iti kinabaknang idiaj langit. Kalpasanna, umayka ket surotennak." 22 Ngem naupay isuna gapu iti daytoy a sarita, pimmanaw isuna a malmalday unay, ta addaan isuna iti adu a sanikua. 23 Kimmata ni Jesus iti aglawlaw ket kinunana kadagiti adalanna, "Anian a nagrigat para kadagiti nababaknang a sumrek iti pagarian ti Dios!" 24 Nasdaaw dagiti adalan iti saona. Ngem kinuna manen ni Jesus kadakuada, "Ubbing, anian a nagrigat ti sumrek iti pagarian ti Dios! 25 Nalakkala pay a lumsot ti Kamelio iti mata ti dagum, ngem iti nabaknang a tao a sumrek iti pagarian ti Dios." 26 Nasdaawda iti kasta unay ket kinunada iti tunggal maysa, "Siasino ngarud ti mabalin a maisalakan?" 27 Kinita ida ni Jesus ket kinunana, "No kadagiti tattao, saan a mabalin, ngem mabalin no iti Dios. Ta amin a banag ket mabalin iti Dios." 28 Inrugni ni Pedro ti naksiskenkuana, "Adtyokami, pinanawanmi ti amin ket simmursurotkami kenka." 29 Kinuna ni Jesus, "Pudno daytoy ibagak kadakayo, awan ti siasinoman a mangpanaw iti balay, weno kakabsat a lallaki, weno kakabsat a babbai, weno ina, weno ama, weno annak, weno dagdaga, para kaniak, ken para iti ebanghelio 30 a saanto nga umawat iti mamin-sangagasut a dasar iti adda kenkuana ita iti daytoy a lubong: babbalay, ken kakabsat a lallaki, ken kakabsat a babbai, ken inna, ken annak, ken dagdaga, nga addaan pannakaidadan, ken iti lubong nga umayto ket biag nga agnanayon. (aiōn g165, aiōnios g166) 31 Ngem adu nga immuna ti maudit, ken ti naudi ket umuna." 32 Magmagnada iti dalam a sumang-at idiaj Jerusalem, ket immun-una ni Jesus kadakuada. Masmasdaw dagiti adalan, ken mabutbuteng dagiti sumursurot kadakuada. Ket inyadayo manen ni Jesus dagiti sangapulo ket dua ket rinugiana nga ibaga kadakuada ti mapasamakto kenkuana: 33 "Kitaenyo, sumang-attayo idiaj Jerusalem, ket maiyawatto ti Anak ti Tao kadagiti panguloen a papadi ken kadagiti eskriba. Ikkeddengdanto a mapapatay isuna ken iyawatda isuna kadagiti Hentil. 34 Laisendanto isuna, tupraandanto isuna, saplitandanto isuna, ken patayenda isuna. Ngem kalpasan ti tallo nga aldaw, agungarto isuna." 35 Napan kenkuana da Santiago ken Juan nga annak ni Zebedeo, kinunada, "Mannursuro, kayatmi nga aramidem para kadakami ti aniaman a dawatenmi kenka." 36 Kinunana kadakuada, "Ania ti kayatyo nga aramidek para kadakayo?" 37 Kinunada, "Palubosannakami a makikattugaw kenka idiaj gloriam, maysa iti makannawanmo ken ti maysa ket iti makannigidmo." 38 Ngem simmungbat ni Jesus kadakuada, "Saanyo nga ammo ti dawdatwenyo. Kabaelanyo kadi ti uminom iti kopa a paginumakto weno maibturanyo kadi ti bautisar a pakabautisarakto?" 39 Kinunada kenkuana, "Kabaelanmi." Kinuna ni Jesus kadakuada, "Ti kopa a paginumakto, paginumanyonto. Ken ti bautismo a nakabautisarak, maibturanyonto. 40 Ngem no siasino ti agtugaw iti makannawanko weno iti makannigidko ket saan a siak ti mangted, ngem daydiy ket para kadagidiy nakaisagaanna." 41 Idi nangngeg dagiti sangapulo a dadduma nga adalan ti maipanggep iti daytoy, nangruji a kinapungtotda iti kasta unay da Santiago ken Juan. 42 Inayaban ida ni Jesus iti ayanna ket kinunana, "Ammoyo a dagiti naibilang a mangiturturay kadagiti Hentil ket tengtenglenda dagitoy, ken dagiti napapateg a tattao kadakuada ket iturayanda met isuda. 43 Ngem saan koma a kastoy a wagas kadakayo. Siasinoman nga agtarigagay nga agbalin a mararaem kadakayo ket masapul nga agbalin nga adipenyo, 44 ken siasinoman nga agtarigagay nga agbalin a kauunaan kadakayo ket masapul nga agbalin nga adipen ti amin. 45 Ta saan nga immay ti Anak ti Tao tapno pagserbian, ngem tapno agserbi, ken itedna ti biagna kas subbot iti adu." 46 Dimteng da idiaj Jerico. Iti ipapanawna idiaj Jerico a kaduana dagiti adalanna ken dagiti nakaad-adu a tattao, adda bulsek ng

agpalpalama nga anak ni Timeo nga agnagan iti Bartimeo nga agtugtugaw iti igid ti dalan. 47 Apaman a nangngegna nga adda ni Jesus a taga-Nazaret, inrugina nga impukkaw, "Jesus, Anak ni David, kaasiannak koma!" 48 Inanawa dagiti adu a tattao ti bulsek, imbagada kenkuana nga agulimek isuna. Ngem inyad-addana ti nagpukkaw, "Anak ni David, kaasiannak koma!" 49 Nagsardeng ni Jesus ket imbilinna a maayaban isuna. Inayabanda ti bulsek a lalaki, a kunada, "Tumuredka! Tumakderka! Ay-ayabannaka." 50 Inwagsitna ti kagyna, limmagto, ket napan ken ni Jesus. 51 Ket simmungbat ni Jesus kenkuana a kinunana, "Ania ti kayatmo nga aramidek para kenka?" Kinuna ti bulsek a lalaki, "Rabbi, kayatko nga awaten ti panagkitak." 52 Ket kinuna ni Jesus, "Mapanka, pinaimbagnaka ti pammatim." Dagus a naawatna ti panagkitana, ket simmurot kenni Jesus iti dalan.

11 Ita, iti ipapanda idiaj Jerusalem, asidegden iti Betfage ken Betania, iti Bantay ti Olibo, imbaon ni Jesus ti dua kadagiti adalanna 2 ket kinunana kadakuada, "Mapankayo iti barrio nga adda iti masangoantayo. Apaman a makastrekkayo, masarakanyonto ti maysa nga urban nga asno a saan pay a pulos a nasaksayan. Warwaranyo ket iyegyo daytoy kaniak. 3 No adda mangibaga kadakayo, 'Apay nga ar-aramidenyo daytoy?' ibagayo, 'Kasapulan unay ti Apo daytoy ket ibaonnanto met laeng a dagus daytoy ditoy.' 4 Pimmanawda ket nasarakanda ti maysa nga urban nga asno a nakagalut iti ruangan, iti ruar nga asideg iti kalsada, ket winarwaranda daytoy. 5 Ket adda sumagmamano a tattao a nakatakder sadiy a nagkuna kadakuada, "Ania ti ar-aramidenyo ta warwararanyo dayta nga urban nga asno?" 6 Nakisaoda kadakuada a kas imbagia ni Jesus kadakuada, ket pinalubasan ida dagiti tattao a mapan iti papananda. 7 Inyeg dagiti dua nga adalan kenni Jesus ti urban nga asno ket inkabilda dagiti pagan-anayda iti bukot ti asno iti kasta masakayan ni Jesus daytoy. 8 Adu a tattao ti nangiyaplag kadagiti pagan-anayda iti kalsada, ken nangiyaplag dagiti dadduma kadagiti sanga a pinutedda manipud iti tay-ak. 9 Dagiti immun-una kenkuana ken dagiti simmaruno ket nagpukkaw iti, "Hosanna! Nabendisionan ti umay a pagarian iti amatayo a ni David! Hosanna iti kangatoan!" 11 Simrek ngarud ni Jesus iti Jerusalem ken napan iti ayan ti templo ket inwarasna ti panagkitana iti aglawlaw. Ita, mumalem idin, rimmuar isuna a napan idiaj Betania a keduana dagiti Sangapulo ket Dua. 12 Iti simmaruno nga aldaw, idi pasublidan manipud idiaj Betania, mabisin isuna. 13 Ket iti pannakaitana iti nakarabrabay ti bulongna a kayo ti igos nga adda iti adayo, napanna kinita no adda masarakanna a bunga daytoy. Ket idi nakadanon iti ayan ti kayo nga igos, awan nasarakanna no di laeng bulbulong, ta saan idi a panawen nga agbunga dagiti igos. 14 Nagsao isuna iti daytoy, "Awanton a pulos ti mangan iti bungam." Ket nangngeg dagiti adalanna daytoy. (aiōn g165) 15 Dimtengda idiaj Jerusalem, ket simrek isuna iti ayan ti templo ket rinugiana a pinaruar dagiti aglaklako ken dagiti aggatgatang idiaj templo. Binalittuagna dagiti lamisaan dagiti mangsuksukat iti kuarta ken dagiti pagtugtugawan dagiti aglaklako kadagiti kalapati. 16 Saanna nga impalubos a mangbitbit iti aniaman a mailako ti siasinoman a mapan iti templo. 17 Insurona ida ket kinunana, "Saan kadi a naisurat, 'Maawaganto ti balayko iti balay a pagkararagan nga agpaaya kadagiti amin a pagillian?' Ngem inaramido a rukib dagiti mannanakaw." 18 Nangngeg dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba ti imbagana, ket nangsapulda iti wagas tapno mapapatayda isuna. Ta nagbutengda kenkuana gapu ta amin a tattao nasdaaw iti pannursurona. 19 Ket tunggal dumteng ti rabii pumanawda iti siudad. 20 Panpannagnada iti agsapa, nikitada ti kayo nga igos a nagango amin aqgingga kadagiti ramutna. 21 Nalagip ni

Pedro ket kinunana, "Rabbi, kitaem! Nagango ti kayo ti igos nga inlunodmo!". 22 Simmungbat ni Jesus kadakuada, "Mamatikayo iti Dios. 23 Pudno daytoy ibagak kadakayo a siasinoman a mangibaga iti daytoy a bantay, 'Maipangatoka koma ket maitapuakka idiy baybay,' ket no saan nga agduadua ti pusona ngem mamati a ti imbagana ket mapasamak, kastanto ti aramiden ti Dios. 24 Ngarud ibagak kadakayo: Amin a banag nga ikararagyo ken dawatenyo, patienyo a naawatyon, ket matagikuyonto daytoy. 25 Inton agtakderkayo ken agkararag, masapul a pakawanenyo ti aniaman a nakabasolan ti siasinoman, tapno ti Amayo nga adda sadislangit pakawanennato met dagiti panagsalungasingyo. 27 Nagsubilda manen idiy Jerusalem. Iti panpannagna ni Jesus idiy templo, immasideg kenkuana dagiti panguloen a papadi, dagiti eskriba ken dagiti panglakayen. 28 Kinunada kenkuana, "Babaen iti ania a turay nga araramidek dagitoy a banbanag? Ken siasino ti nangted kenka iti turay a mangaramid kadagitoy?" 29 Kinuna ni Jesus kadakuada, "Agdamagak kadakayo iti maysa a saludsod. Ibagayo kaniak ken ibagak met kadakayo no ania a turay nga araramidek dagitoy a banbanag. 30 Ti panangbautisar ni Juan, aggapu kadi idiy langit wenco kadagit tattao? Sungbatandak." 31 Nagtutungtongda ken nagsisinupiatda ket kinunada, "No ibagatayo, 'Naggapu idiy langit' - kunaennato, 'Apay ngarud a saanyo a pinati isuna?' 32 Ngem no ibagatayo, Naggapu iti tattao" - nagbutengda kadagit tattao, ta namatida amin a ni Juan ket maysa a profeta. 33 Ket simmungbaida kenni Jesus ket kinunada, "Saanni nga ammo." Ket kinuna ni Jesus kadakuada, "Saanko met ngarud nga ibaga kadakayo no ania a turay nga araramidek dagitoy a banbanag."

12 Ket inrugi ni Jesus a suoan ida babaen kadagit pangngarig. Kinunana, "Maysa a lalaki ti nagmaula iti ubas, inaladanna ti aglawlaw daytoy, ken nangkali iti abut a pangpespesan. Nangipatakder isuna iti torre a pagwanawanen ket impaabangna ti kaubasan kadagit mangay-aywan iti ubas. Ket pimmanaw isuna a nangdaliasat. 2 Iti umno a tiempo, nangibaon isuna iti adipen kadagit mangay-aywan iti ubas tapno awatenna manipud kadakuada ti sumagmamano a bunga ti kaubasan. 3 Ngem tinengngelda isuna, kinabilda, ket pinapanawda isuna nga awanan. 4 Nangibaon manen isuna kadakuada iti sabali nga adipen, ket dinangranda ti ulona ken pinabpabainanda isuna. 5 Ngem nangibaon pay isuna iti sabali, ket pinatayda daytoy. Trinatoda dagiti dadduma iti isuna met laeng a wagas, kinabkabilda ti dadduma ken pinatayda dagiti dadduma. 6 Adda pay ti maysa a tao nga ibaonna, ti dungdungoenna nga anak a lalaki. Isuna ti maudi nga imbaonna kadakuada. Kinunana, "Raemendanto ti ancko." 7 Ngem dagiti mangab-abang iti kaubasan kinunada iti maysa ken maysa, "Daytoy ti agtawid. Umaykayo, patayentayo, ket kukuatanyonto ti tawidna." 8 Tiniliwda isuna, pinatayda, ket imbellengda iti ruar ti kaubasan. 9 No kasta ngarud, anianto ti aramiden ti makinkukua iti kaubasan? Umayo isuna ket dadeelenna dagiti mangay-aywan iti ubas ket itedhantoo ti kaubasan kadagit dadduma. 10 Saanyo kadi a nabasa daytoy a nasantoan a surat? Ti bato a saan a pinagan-anu dagiti agipatpatakder, ket naaramid a pasuli a bato. 11 Daytoy ket naggapu iti Apo, ken nakaskaskaaw daytoy iti imatangtayo." 12 Pinanggepda a tiliwen ni Jesus, ngem nagbutengda kadagit adu a tattao, ta ammoda a naibagana daytoy a pangngarig a maibusor kadakuada. Isu nga imbatida isuna ket pimmanawda. 13 Kalpasanna, nangibaonda kenkuana iti sumagmamano kadagit Pariseo ken sumagmamano kadagit Herodian, tapno palab-oganda isuna babaen kadagit saona. 14 Idi immaya, kinunada kekuana, "Manursuro, ammomai a saanno nga ikankano ti kapanunutan ti maysa a tao, ken saanka a mangipakpakita iti panangidumduma iti nagbaetan dagiti tattao. Pudno nga isursurom ti wagas ti Dios. Nainkalintegan kadi ti

agbayad iti buis kenni Cesar wenco saan? Agbayadkami kadi wenco saan?" 15 Ngem ammo ni Jesus ti panaginsisingpetda ket kinunana kadakuada, "Apay ta padpadasendak? Iylaalandit i denario tapno kitaek daytoy." 16 Nangiyegda iti maysa a denario kenni Jesus. Kinunana kadakuada, "Siasino iti akinlanga ken akinnagan iti daytoy?" Kinunada, "Ni Cesar." 17 Kinuna ni Jesus, "Itedyo kenni Cesar dagiti banbanag a kukua ni Cesar, ken iti Dios, dagiti banbanag a kukua ti Dios." Nagsiddaaawa kenkuana. 18 Kalpasanna, immay kenkuana dagiti Saduceo a mangibagbaga nga awan ti panagungar. Nagsaludsodda kenkuana, a kunada, 19 "Manursuro, insurat ni Moises para kadayat, 'No ti kabsat ti lalaki ket natay ken mapanawanna ti asawana, ngem awan anakda, masapul nga asawaen ti asawa ti kabsatna ket maaddaanda iti anak para iti kabsatna.' 20 Adda iti pito nga agkakabsat a lallaki; nangasawa ti inauna ket kalpasanna, natay nga awan nga putotna. 21 Ket inasawa ti maikadua ti babai ket natay nga awan imputotna. Ket kasta met iti maikatlo. 22 Ket natay dagitoy a pito nga awan imputotda. Iti kaudian, natay met ti babai. 23 Iti panagungar, inton agungarda manen, siasinonto ti makin-asawa kenkuana? Ta amin dagiti pito nga agkakabsat nagbalin isuna nga asawada." 24 Kinuna ni Jesus, "Saan kadi a daytoy ti makagapu a nagbiddutkayo, gapu ta saanyo nga ammo ti Nasantoan a Sursurat wenco ti pannakabalin ti Dios? 25 Ta inton agungarda manipud iti patay, saanda a mangasawa wenco saanda a maasawa, ngem kaslada kadagit anghel idiy langit. 26 Ngem no maipapan kadagit natay a nagungaren, saanyo kadi a nabasa ti Libro ni Moises, ti istoria maipapan ti bassit a kayo, no kasano a nagsao ti Dios kenkuana ket kinunana, 'Siak ti Dios ni Abraham, ti Dios ni Isaac, ken ti Dios ni Jacob?'" 27 Saan isuna a Dios dagiti natay, ngem Dios dagiti sibbiag. Nagbiddutkayo la unay." 28 Immay ti maysa nga eskriba ket nangngegna ti panagsusuppiatda; naktitana a simmungbat ni Jesus kadakuada a nasayaat. Dinamagna kenkuana, "Ania a bilin ti kapapatgan iti amin?" 29 Simmungbat ni Jesus, "Ti kapapatgan ket, 'Denggem Israel, ti Apo a Diostayo, ti Apo ket maymaysa. 30 Masapul nga ayatem ti Apo a Dioso iti amin a pusom, iti amin a kararuam, iti amin a panunotmo, ken iti amin a pigsam.' 31 Ti maikadua a bilin ket daytoy, 'Masapul nga ayatem ti kaarrubam a kas iti bagim.' Awan ti sabali a bilin a nangnangruna ngem kadagitoy." 32 Kinuna ti eskriba, "Nasayaat, Manursuro! Pudno nga imbagam a ti Dios ket maymaysa, ket awanen ti sabali pay ngem isuna. 33 Ti panang-ayat kenkuana iti amin a puso ken iti amin a pannakaawat ken iti amin a pigsa, ken ti panang-ayat iti kaarruba kas iti bukod a bagi, ket ad-adda a napateg pay ngem kadagit a sagut a mapuoran ken kadagit datdaton." 34 Idi nakita ni Jesus a nangted isuna iti nasirib a sungbat, kinunana kenkuana, "Saanka nga adayo manipud iti pagarian ti Dios." Kalpasan dayta, awanen ti nakaituret nga agdamag kenni Jesus iti aniaman a salsaludsod. 35 Ket simmungbat ni Jesus bayat a mangisursuro isuna idiy templo, kinunana, "Kasano daytoy nga ibagbaga dagiti eskriba a ti Cristo ket anak ni David? 36 Ni David a mismo ti nagkuna, babaen iti Espiritu Santo, "Kinuna ti Apo iti Apok, agtugawka iti makannawen nga imak, agingga a pagbalineke a pagbatayan dagiti sakam dagiti kabusormo." 37 Ni David a mismo aw-agwangan iti 'Apo' ti Cristo, kasano ngarud a nagbalin nga anak ni David ti Cristo?" Siraragsak a dimneg kenkuana dagiti adu a tattao. 38 Iti panangisursurona, kinuna ni Jesus, "Agannadkayo kadagit eskriba, nga agtarigagay a magna a nakakawes iti atiddug, 39 ken makakablaawan kadagit lugar a pagtagilauan, ken adda kadagit kangrunaan a tugaw kadagit sinagoga, ken kangrunaan a lugar kadagit padaya. 40 Alun-unenda met dagiti balay dagiti balo a babbai, ken agkararagda iti atiddug tapno makita dagiti tattao. Awatento dagitoy a tattao ti

dakdakkel a pannusa." 41 Ket nagtugaw ni Jesus iti batog ti lakasa a pagipispisukan iti sagut idiy ayan ti templo; palpaliiwenna dagiti tattao kabayatan nga agitintinnagda iti kuartada iti uneg ti lakasa. Adu ti nabaknang a tattao ti nangikabil iti dakkel a gatad ti kuarta. 42 Ket immay ti napanglaw a balo a babai ket nangikabil iti dua a siping, aggatad iti agarup maysa a sentimo. 43 Ket inummonng ni Jesus dagiti adalanna ket kinunana kadakuada, "Pudno daytoy ibagak kadakayo, daytoy a napanglaw a balo a babai nangikabil iti ad-adu ngem kadakuada amin a nangited idiy lakasa a pagipispisukan. 44 Amin dagitoy ket nangited manipud iti kinawadwadda. Ngem daytoy balo a babai, manipud iti kinapanglawna, inkabilna amin a kuarta na adda kenkuana a pagbiaganna."

13 Kas magnagna ni Jesus nga umadayo manipud iti templo, kinuna ti maysa kadagiti adalanna kenkuana, "Manursuro, kitaem dagiti nakakaskaadaaw a bato ken dagiti pasdeki!" 2 Kinunana kenkuana, "Makitam kadi dagitoy a dadakkel a pasdeki? Awanto ti mabati nga uray maysa a bato a nakaparabaw iti maysa pay a bato a saan a marebba." 3 Kabayatan nga agtugtugaw isuna sadiy Bantay iti Olibo, nga adda iti bangir ti templo, siliimed a nagsaludsod kenkuana da Pedro, Santiago, Juan ken Andres, 4 "Ibagam kadakami, kaano a mapasamak dagitoy a banbanag? Anianto ti pagilasinan no dandanion a mapasamak amin dagitoy a banbanag?" 5 Inrugni Jesus nga imbag a kadakuada, "Agannadkayo tapno awan ti mangiyaw-awan kadakayo. 6 Adunto ti umay iti naganko ket ibagada a, 'Siak isuna,' ket adunto ti maiyaw-awanda. 7 Inton manggegyo iti maipapan kadagiti gubat ken dagiti sayanggusing iti gubgubat, saankayo a madanagan; masapul a mapasamak dagitoy a banbanag, ngem ti panungpalan ket saan pay. 8 Ta aggiginnubatto dagiti pagilian ken aggiginnubatto met dagiti pagarian. Agginginedto kadagiti adu a lugar, ken addanto dagiti panagbisin. Dagitoy dagiti pangrurujian dagiti ut-ot iti panagsasngay. 9 Agalibtakkayo. Ipaimadakayonto kadagiti konseho, ket kabilendakayonto kadagiti sinagoga. Sumangakayonto kadagiti gobernador ken ar-ari gapu kaniak, kas pamaneknek kadakuada. 10 Ngem masapul a maikasaba nga umuna ti ebanghelio kadagiti amin a pagilinan. 11 Inton tiliwendakayo ken ipaimadakayo, saankayo a madaganan maipanggep iti masapul nga ibagayo. Ta iti dayta nga oras, ti masapul nga ibagayo ket maitedto kadakayo; saanto a dakayo ti agsao, ngem ti Espiritu Santo. 12 ipaimanto ti kabsat a lalaki ti kabsatna iti patay, ken ti ama ket ti anakna. Busurento dagiti annak dagiti nagannakda ket dagitoy nga annak ti makagapu a mapapatay dagiti nagannak. 13 Guraendakayonto iti tunggal maysa gapu iti naganko. Ngem siasinoman ti makaibut aqgingga iti panungpalan, maisalakanto dayta a tao. 14 makitayo ti kinarurod ti pannakadadael nga agtaktaeker iti saanna koma a pagtakdaren (maawatan koma ti agbasbasa), kumamang koma dagiti adda idiy Judea kadagiti banbantay, 15 ti adda iti tuktok ti balay ket saanen koma a bumaba, wenco mangiruar iti aniamon a banag idiy, 16 ken ti adda iti taltalon ket saanen koma nga agsibili a mangala iti kagayna. 17 Ngem asi pay dagiday addaan ti anak ken dagiday nga appaspasuso kadagiti maladaga kadagidiy nga al-alda! 18 Ikararagyo a saan koma a mapasamak daytoy iti panawen ti lammis. 19 Ta addanto ti kasta unay a panagrigat, nga awan pay ti kasta a napasamak manipud idi punganay, idi pinarsua ti Dios ti lubong, aqgingga ita, awan, wenco iti uray kaanoman. 20 Malaksid a paababaen ti Apo dagiti al-alda, awan ti lasag a maisalakan, ngem para kadagiti napili, kadagiti pinilina, inyababana ti bilang dagiti al-alda. 21 Ket no ibaga ti siasinoman kadakayo, 'Kitaenyoo, adda ditoy ti Cristo!' wenco, 'Kitaenyoo, daydiay isuna!' saankayo a mamati iti daytoy. 22 Ta agparangto dagiti palso a Cristo ken palso a propeta ket mangipakitadanto kadagiti pagilasinan ken kadagiti

nakakaskaadaaw, tapno mangallilaw, no mabalin, uray kadagiti napili. 23 Agalibtakkayo! Naibagakon amin dagitoy a banbanag kadakayo sakbay iti oras." 24 Ngem kalpasan iti kasta unay a panagrigat kadagidiy nga al-alda, sumipnetto ti init, saanto nga aglawagi ti bulan, 25 matnagto dagiti bituen manipud iti tangatang, ket magunggundo dagiti pannakabalin nga adda iti lang-langit. 26 Ket makitadanto ti Anak ti Tao nga um-umay manipud kadagiti ululep nga addaan ti naindaklan a pannakabalin ken dayag. 27 Ket ibaonnanto dagiti angelesna ket ummengennanto dagiti napilina manipud kadagiti uppat a kita ti angin, manipud iti pagpatinggaan iti daga aqgingga iti pagpatinggaan iti tangatang. 28 Adalenyo ti sursuro manipud iti kayo nga igos. Apaman a lumukneng ti sanga ken agrusing ti bulongna, ammoyon a ti panawen iti pudot ket asidegen. 29 Kasta met a no makitayo a mapaspasamaken dagitoy a banbanag, ammoyon nga asidegen isuna, asidegen kadagiti ruangan. 30 Pudno daytoy ibagak kadakayo, saan a mapukaw daytoy kapututan aqginggana nga amin dagitoy a banbanag ket mapasamak. 31 Mapukawto ti langit ken daga, ngem saanto pulos a mapukaw dagiti sasaok. 32 Ngem maipapan iti dayta nga aldaw wenco iti dayta nga oras, awan ti makaammo, uray pay dagiti anghelles iti langit, wenco ti Anak, ngem ti laeng Ama. 33 Agalibtakkayo! Agsiputkayo, gapu ta saanyo nga ammo no ania nga oras daytoy. 34 Daytoy ket kasia iti maysa a tao a mapan agdaliasat: panawanna ti balayna ket pagbalinenna a mangimaton iti balay dagiti adipenna, tunggal maysa iti trahabona. Ken baonenna ti agbanbantay nga agtalinaed a siririing. 35 Ngarud agsiputkayo! Ta saanyo nga ammo no kaano nga agawid ti amo iti balay, mabalin nga iti rabii, tengga iti rabii, inton agtarao ti kawitan, wenco iti agsapa. 36 No kellaat nga umay isuna, saanyo nga ipalubos a masarakannakayo a matmaturog. 37 Aniaman ti ibagbagak kadakayo ket ibag iti tunggal maysa: Agsiputkayo!"

14 Dua nga aldaw pay manipud ita sakbay ti Fiesta iti Ilalabas ken ti Fiesta ti Tinapay nga awan Lebadurana. Panpanunoten dagiti panguloen a padji ken dagiti eskriba no kasanoda a tiliwen a sililimed ni Jesus ken kalpasanna papatayenda isuna. 2 Ta ibagbagada, "Saan a kabayatan iti padaya, tapno saan a rumsua ti gulo kadagiti tattao." 3 Kabayatan nga adda ni Jesus sadiy Betania iti balay ni Simon nga agketong, kabayatan nga aqgsangsanggi isuna iti lamisaan, maysa a babai ti napan kenkuana nga addaan ti alabastro a pagikkan ti nangina unay a likido, a puro a nardo. Inikkatna ti kalub ken imbukbukna iti ulo ni Jesus ti bangbanglo. 4 Ngem adda dagiti sumagmamano a nakaunget. Nagtutungtungda ket kinunada, "Ania ti makagapu iti daytoy a pannakasayang? 5 Mabalin koma a nailako daytoy a bangbanglo iti nasursurok pay ngem tallo a gasut a denario, ken maited kadagiti napanglaw." Ket binabalawda isuna. 6 Ngem kinuna ni Jesus, "Bay-anjo isuna. Apay a rirribukenyo isuna? Nakaaramid isuna ti napintas a banag para kaniak. 7 Kanayon nga adda kadakayo dagiti napanglaw, ket no agtarigaykayo makaaramidkayo iti nasayaat kadakuada, ngem saan a kanayon nga addaak kadakayo. 8 Inaramnidna no ania ti kabelanna: pinulotanna ti bagik para iti pannakaitabon. 9 Pudno daytoy, ibagak kadakayo, sadinoman a pakaikasabaan ti ebangelo iti entero a lubong, ti inaramid daytoy a babai ket maibaga a pakalaglagipinto kenkuana." 10 Kalpasanna napan kadagiti panguloen a papadi ni Judas Iscariote, a maysa kadagiti Sangapulo ket Dua tapno maipaimana ni Jesus kadakuada. 11 Idi nangngeng dagiti panguloen a papadi daytoy, naragsakanda ken inkarida nga ikkanda isuna ti kuarta. Rinuggianna iti mangsapul iti gundaway tapno maipaimana ni Jesus kadakuada. 12 Iti umuna nga aldaw iti Fiesta ti Tinapay nga awan Lebadurana, iti tiempo a pangidatonda ti

urban a karnero para iti Fiesta iti Ilalabas, kinuna dagiti adalanna kenkuana, "Sadino ti kayatmo a mapanmi pangisaganaan tapno makapangangka iti taraon para iti Fiesta iti Ilalabas?" 13 Nangibaon isuna ti dua kadagit adalanna ket kinunana kadakuada, "Mapankayo iti siudad, ket sabatennakayonto ti maysa a lalaki nga agaw-awit ti sangakaramba a danum. Surotenyo isuna. 14 Iti sumrekanna a balay, sumurotkayo kenkuana iti uneg ket ibagayo iti akinkukua ti dayta a balay, 'Kinuna ti Manursuro, "Sadino ti panggangaili a siledko a panganakto para iti Fiesta iti Ilalabas a kadauk dagiti adalak?"' 15 Ipakitananto kadakayo ti dakkel nga akinngato a siled a napnuuan alkamen a nakasaganan. Mangisaganakayo ti para kadaatayo idiy. 16 Pimmanaw dagiti adalan ket napanda iti siudad; nasarakanda ti amin a banag a kas imbagana kadakuada, ket insaganada ti taraon para ti Fiesta iti Ilalabas. 17 Idi rabiin, napan isuna ket kadauna dagiti Sangapulo ket dua. 18 Kabayatan nga agsangsanggirda iti lamisaan a mangmangan, kinuna ni Jesus, "Pudno daytoy, ibagak kadakayo, maysa kadakayo a kadauk a mangmangan ita iti mangliputo kaniak." 19 Nalidayanda amin iti kasta unay ket saggaya a kinunada kenkuana, "Awan duadua a saan a siak!" 20 Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Maysa kadagiti Sangapulo ket dua, daytoy ket ti kadauk a mangisawsawsaw ita iti tinipay iti mallukong. 21 Ta ti Anak ti Tao ket mapanto iti wagas nga ibagbaga iti Nasantoan a Surat maipapan kenkuana. Ngem asi pay dayta a lalaki a babaen kenkuana ket maliputan ti Anak ti Tao! Naim-imbag pay koma para kenkuana no saanen isuna a naipasngay." 22 Kabayatan a mangmanganda, nangala ni Jesus iti tinipay, benindisionanna daytoy, ken pinisipisina. Inteda daytoy kadakuada ket kinunana, "Alaenyo daytoy. Daytoy ti bagik." 23 Nangala isuna iti kopa, nagyaman, ken inteda daytoy kadakuada, ket imminumda amin manipud iti daytoy. 24 Kinunana kadakuada, "Daytoy ti darak iti tulag, ti dara a maibukbuk para iti kadauan. 25 Pudno daytoy ibagak kadakayo, saanakto manen nga uminom iti daytoy a bunga iti ubas, agingga iti dayta nga aldaw nga uminumak iti baro idiy pagarian ti Dios." 26 Idi nakakantada ti himno, rimuarda ket napanda idiy Bantay ti Olibo. 27 Kinuna ni Jesus kadakuada, "Umadayokayonto amin gapu kaniak, ta naisurat, 'Dangrakto ti agaspastor ket mawarawarawer dagiti karnero.' 28 Ngem kalpasan a mapagungarak, mapanakto nga umun-una kadakayo saday Galilea." 29 Kinuna ni Pedro kenkuana, "Uray no umadayo amin, saanakto nga umadayo." 30 Kinuna ni Jesus kenkuana, "Pudno daytoy ibagak kenka, iti daytoy a rabii, sakbay nga agtaraak ti kawitan iti mamindua, ilibaknato iti mamintaldo a dasar." 31 Ngem kinuna ni Pedro, "No kasapulan a matayak a kadauka, saankanto nga ilibak." Nagkarida amin ti isu met laeng. 32 Dimmanonda iti lugar a maaw-awagan iti Getsemani, ket kinuna ni Jesus kadagiti adalanna, "Agtugawkayo ditoy kabayatan nga agkararagak." 33 Inkuyog da Pedro, Santiago ken ni Juan a kadauna ket nangrugi isuna a madanagan ken mariribukan ti kasta unay. 34 Kinunana kadakuada, "Ti karuaruk ket agladladtingit unay, ket kaslaak matay. Agtalinaedkayo ditoy ken agbantaykayo." 35 Napan ni Jesus iti adayo basit, nagsapleb iti daga ket nagkararag, a no mabalin koma, ket lumabas daytoy nga oras kenkuana. 36 Kinunana, "Abba, Ama, amin a banag ket mabalin kenka. Ikkatem daytoy a kopa manipud kaniak. Ngem saan a ti pagayatak, ngem ti pagayatam." 37 Nagsubli isuna ket nasarakanna ida a matmaturog ket kinunana ken ni Pedro, "Simon, nakaturokgkayo kadi? Saankayo kadi a makabantay iti maysa nga oras?" 38 Agalibtak ken agkararagkayo tapno saankayo a masulisog. Ti espiritu ket pudno a sipapalubos, ngem ti lasag ket nakapuy." 39 Immadayo manen isuna ket nagkararag, ken inusarna ti isu met laeng a sasao. 40 Immay manen isuna ket nasarakanna isuda a matmaturog, ta nadagsenen dagiti matada ket

saanda nga ammo no ania ti ibagada kenkuana. 41 Immay isuna iti maikatlo a dasar ket kinunana kadakuada, "Matmaturokgkayo pay laeng kadi ken agin-inana? Uston! Dimentengen ti tiyempo. Kitaenyo! Ti Anak ti Tao ket malipilitan kadagiti ima dagiti managbasol. 42 Bumangonkayo, mapantayon. Kitaenyo, asidegen ti mangliput kaniak." 43 Kabayatan nga agsasao pay laeng isuna simmangpet ni Judas, maysa kadagiti Sangapulo ket dua, a kadauna dagiti nakaad-adu a tattao nga addaan iti kampilan ken pang-or, manipud kadagiti panguloen a papadi, kadagiti eskriba ken kadagiti panglakayen. 44 Ita nangted ti mangliputna kadakuada iti pagilasinan, a kinunana, "Siasinoman ti agkak, isuna daydiay. Tiliwenyo isuna ken ipanawyo nga adda bantayna." 45 Idi simmangpet ni Judas, dagus a napan isuna ken ni Jesus ket kinunana, "Rabbit!" 46 Ket inagkanna isuna. Kalpasanna ineggemandia isuna, ket tiniliwda isuna. 47 Ngem maysa kadakuada a nakatakder ti nangasut ti kampilanna ket tinagbatna ti adipen iti kangatoan a padi ket napingasanra ti lapayag ti adipen. 48 Kinuna ni Jesus kadakuada, "Immaykayo kadi a kas maibusor iti agtatakaw ta addaankayo kadagiti kampilan ken pang-or a mangtiliw kaniak?" 49 Inaldaw idi nga addaak kadakayo ken agisursuroak idiy templo, saandak a tiniliw. Ngem naaramid daytoy tapno matungpal koma ti Nasantoan a Surat." 50 Ket amin a kadua ni Jesus ket imbatida isuna ken naglibasda. 51 Sinurot isuna ti maysa nga agtutubo a lalaki, a nakakawes laeng iti lutop a lino a naibalkot kenkuana; tiniliwda isuna ngem 52 nabatina ti lutop a lino saday ken nagtaryay manipud kadakuada a lamulamo. 53 Inturongda ni Jesus iti kangatoan a padi. Nagummong sadiay a kadauna dagiti amin a panguloen a padi, dagiti panglakayen, ken dagiti eskriba. 54 Ita sinurot ni Pedro isuna manipud iti saan unay nga adayo, aginggana iti paraangan iti kangatoan a padi. Nakitungaw isuna kadagiti guardia, nga adda iti asideg iti apuy tapno aginudoda. 55 Ita agsapsapul dagiti panguloen a papadi ken ti sibubukel a Konseho iti pammaneknek a maibusor ken ni Jesus tapno mapapatayda isuna. Ngem awan ti nasarankada. 56 Ta adu dagiti nangyeg iti palso a pammaneknek maibusor kenkuana, ngem uray pay ti pammaneknekda ket saan a nagsusurot. 57 Adda sumagmamano a nagtakder ken nangyeg iti palso a pammaneknek a maibusor kenkuana; kinunada, 58 "Nangngegmi a kinunana, "Dadealektu daytoy a templo a naaramid babaen kadagiti ima, ket iti maika-tallo nga aldaw mangipatakderak iti sabali a saan a naaramid babaen kadagiti ima." 59 Ngem uray pay dagiti pammaneknekda ket saan a nagsusurot. 60 Nagtakder kadakuada ti kangatoan a padi ket nagsaludsod ken ni Jesus, "Awan kadi ti sunbatmo? Ania daytoy nga ibagbaga dagityoy a lalaki a maibusor kenka?" 61 Ngem naulimek isuna ken awan ti insungbatna. Nagsaludsod manen ti kangatoan a padi kenkuana ket kinunana, "Sika kadi ti Cristo, ti anak ti Nabendisionan?" 62 Kinuna ni Jesus, "Siak. Ket makitamtio ti Anak ti Tao inton agtugaw isuna iti makannawan nga ima iti pannakabalin ken umay kadagiti ul-ulep iti langit." 63 Rinay-ab ti kangatoan a padi ti pagan-anayna ket kinunana, "Kasapulantayo pay kadi ti saksi?" 64 Nangngeganyo ti tabbaaw. Ania ti pangneddengyo?" Ket inukomda amin isuna a kas maysa a maikari iti patay. 65 Adda sumagmamano a nangrugi a mangtupra kenkuana ken mangabbong iti rupuna ken mangdanog kenkuana ket kinunada kenkuana, "Agipadtoka!" Innala dagiti opisial isuna ket kinibilda isuna. 66 Kabayatan nga adda ni Pedro iti baba idiy paraangan, napan kenkuana ti maysa kadagiti adipen a babai iti kangatoan a padi. 67 Nakitana ni Pedro kabayatan nga agtakder isuna idiy abay iti apuy tapno aginudo, ket miningminganna isuna. Ket kinunana, "Kinadkduam met ti Nasareno a Jesus." 68 Ngem inilibakna daytoy, a kinunana, "Saanko nga ammo wенно maawatan ta ibagbagam." Ket rimmuar isuna iti paraangan. 69 Ngem hakita isuna iti adipen a babai nga adda

idiay ket rinuggianna manen nga ibaga kadagiti agtaktaader sadiay, "Daytoy a tao ket maysa kadakuada!" 70 Ngem inlibakna manen daytoy. Kalpasan iti bassit a kanito, ibagbaga dagidjaya agtaktaader sadiay ken ni Pedro, "Pudno a maysaka kadakuada, ta maysaka met a taga-Galilea." 71 Ngem inruginna nga ilunod ti bagina ken nagsapata, "Saanko nga am-ammo daytoy a tao nga ibagbagaya." 72 Ket nagtaraok ti kawitan iti maikadua a dasar. Ket nalagip ni Pedro dagiti imbagia ni Jesus kenkuana: "Sakbay nga agtaraok ti kawitan iti mamindua, ilibaknako iti mamintallo a dasar." Ket naglusdoy ken nagsangit isuna.

15 Idi bumigaten, nagsasarak dagiti panguloen a papadi agraman dagiti panglakayen, dagiti eskriba, ken ti entero a Sanhedrin. Kalpasan, ginalutanda ni Jesus ket impanawda. Impaimada isuna kenni Pilato. 2 Sinaludsod ni Pilato kenkuana, "Sika kadi ti Ari dagiti Judio?" Insungbatna kenkuana, "Nakunamon." 3 Agibagbaga dagiti panguloen a papadi iti adu a pammabasol a maibusor kenni Jesus. 4 Sinaludsod manen ni Pilato kenkuana, "Awan kadi ti maisungbatmo? Kitaem ti kaadu dagiti pammabasol nga ipabpabasolda kenka! 5 Ngem saan a simmungbat ni Jesus kenkuana, ket dayta ti nagsiddaawanna. 6 Ita, iti tiempo ti fiesta, masansan a mangwayawaya ni Pilato iti maysa a balud, maysa a balud a kiniddawda. 7 Kadagit rebelde nga adda iti pagbaludan, kadua dagiti mammapatay a nakipaset ti panagrebeldéti maysa a lalaki a managan Barrabas. 8 Immay kenni Pilato dagiti adu a tattao ket inrugida a dawaten kenkuana nga aramidenña para kadakuada ti kas iti inaramidna iti napalabas. 9 Simmungbat ni Pilato kadakuada a kinunana, "Kayatyo kadi a wayawayaaak kadakayo ti Ari dagiti Judio?" 10 Ta amonna a gapu iti apal nga impaima dagiti panguloen a papadi ni Jesus kenkuana. 11 Ngem sinugsogan dagiti panguloen a papadi dagiti adu a tattao tapno ipukkawda a ni Barrabas ketdi ti mawayawayaan. 12 Simmungbat manen ni Pilato kadakuada a kinunana, "Ania ngarud ti aramidek iti Ari dagiti Judio?" 13 Impukkawda manen, "Ilansam isuna iti krus!" 14 Kinuna ni Pilato kadakuada, "Ania ti biddut a naaramidna?" Ngem inyad-addada pay nga impukkaw, "Ilansam isuna iti krus." 15 Kayat ni Pilato a penneken dagiti adu a tattao, isu a winayawayaan a ni Barrabas kadakuada. Sinaplitra ni Jesus sana inyawat tapno mailansa iti krus. 16 Inturong dagiti soldado isuna idiy uneg ti paraangan (nga ayan ti kuartel), ken inayabanda nga agtitipon ti sibubukel a bunggoy dagiti soldado. 17 Kinagayanda ni Jesus iti kawes a lila, ken nangsallapidda iti balangat a sisiitan ket imbalangatda kenkuana. 18 Rinugienda a sinaludoan isuna ket kinunada, "Agbiagka, Ari dagiti Judio!" 19 Pinang-urda ti ulona iti runo ken tinupraanda isuna. Imparintumengda dagiti tumengda iti sangoananna kas panangpadayaw. 20 Idi pinangang-angawanda isuna, inikkatda kenkuana ti lila a kawes ket inkawesda kenkuana ti bukodna a kawes, sada-inruar isuna tapno ilansada iti krus. 21 Pinilitda nga agserbi ti maysa a lumabas, immay a naggapu iti away, maysa a lalaki a managan Simon ti Cirene (ti ama ni Alejandro ken ni Rufo); pinilitda isuna a mangbaklay iti krus ni Jesus. 22 Impan dagiti soldado ni Jesus iti lugar a maawagan Golgota (a ti kayatna a sawen no maipatarus, Lugar dagiti Banga-banga). 23 Nangidiayada kenkuana iti arak a nalaukan iti mira, ngem saanna nga ininum. 24 Inlansada isuna iti krus ket biningaybingayda dagiti kawesna babaen iti panagbibinnunotda tapno maammoan no ania a piraso ti alaen ti tunggal soldado. 25 Maikatlo nga oras idi inlansada isuna iti krus. 26 Insuratda iti pagilasihan ti impabasolda kenkuana, "TI ARI DAGITI JUDIO." 27 Kaduana a nailansa dagiti dua nga agtatakaw, maysa iti kannawanna ken maysa iti kannigidha. 29 Inuyaw dagiti aglabas isuna, agwingwingiwingda ket ibagbagada, "Aha! Sika a mangdadael iti templo ken mangbangon met laeng iti

maikatlo nga aldaw, 30 isalakanmo ta bagim ket bumabaka manipud iti krus!" 31 Iti isu met laeng a wagas, pinagang-angawan isuna dagiti panguloen a papadi, kasta met dagiti eskriba, a kinunada, "Insalakkanna dagiti dadduma, ngem saanna a maisalakan ti bagina. 32 Bumaba koma ngarud ti Cristo, ti Ari ti israel, manipud iti krus, tapno makitatayo ket mamatitayo." Ken linalais met isuna dagiti kaduana a nailansa iti krus. 33 Iti maikainnem nga oras, immay ti sipngit iti entero a daga aginggana iti maikasiäm nga oras. 34 Iti maikasiäm nga oras nagpukkaw ni Jesus iti napigsa, "Eloi, Eloi, lama sabaktani?" a kayatna a sawen, Diosko, Diosko, apay a binaybay-annak?" 35 Nangngeg daytoy dagiti dadduma nga agtaktaader iti asideg ket kinunada, "Kitaenyo, ay-ayabanna ni Elias." 36 Adda nagtaray, nangikabil iti naalsem nga arak iti espongha, inkabilna iti sarukod a runo, ket itedna kenkuana tapno uminom. Kinuna ti lalaki, "Kitaentayo man no umay ni Elias a mangibaba kenkuana." 37 Ket naugpukkaw ni Jesus iti napigsa a timek ket natay. 38 Napigis iti dua manipud iti ngato agingga iti baba ti kurtina iti templo. 39 Ket idi nakita ti senturion a nakatakder ken nakasango kenni Jesus a natayen isuna iti kastoy a wagas, kinunana, "Pudno a daytoy a tao ti Anak ti Dios." 40 Adda met dagiti babbai a kumitkitia manipud iti adayo. Karaman kadakuada da Maria a Magdalena, Maria (ti ina da Jose ken ni Santiago nga ub-ubing), ken ni Salome. 41 Idi adda isuna idiy Gallea, simmursurotda ken nagserserbida kenkuana. Adu met dagiti dadduma a babbai a kimmuyog kenkuana a simmang-at idiy Jerusalem. 42 Idi rumabiin, gapu ta aldaw daytoy ti Panagsagana, dayta ket, ti aldaw sakbay ti Aldaw a Panaginana, 43 napan ni Jose a taga Arimatea sadiay. Maysa isuna a maraarem a kameng ti Sanhedrin, a mangur-uray iti pagarian ti Dios. Situtered a napan kenni Pilato ket dinawatna ti bagi ni Jesus. 44 Nasdaaw ni Pilato ta natayen ni Jesus; inayabanna ti senturion ket dinamagna kenkuana no natayen ni Jesus. 45 Idi naammoanna iti senturion a natayen ni Jesus, impalubosna nga alaen ni Jose ti bagina. 46 Gimmatang ni Jose iti lino a lopot. Imbabana isuna manipud iti krus, binungonna iti lino a lopot, ken inkabilna iti tanem a nakungkongan a dakkel a bato. Kalpasanna, nangitulidda iti bato a serra ti ruangan ti tanem. 47 Nakita da Maria a Magdalena ken ni Maria nga ina ni Jose ti lugar a nakaitaneman ni Jesus.

16 Idi nalpasen ti Aldaw a Panaginana, gimmelang da Maria a Magdalena, Maria nga ina ni Santiago, ken ni Salome, iti naayamuom a bangbanglo, tapno umayda ket sapsapoanda ti bagi ni Jesus. 2 Iti umuna nga aldaw ti lawas, idi simmingising ti init, nasapada a napan iti tanem. 3 Kunkunada iti maysa ken maysa, "Siasinonto ti mangitulid iti bato para kadatayo manipud iti ruangan ti tanem?" 4 Idi timmangadda, nakitada nga addan ti mangitulid iti nakadakdakkel a bato. 5 Simrekda iti tanem ket nakakitada iti agtutubo a lalaki a nakakawes iti puraw, nga agtutugaw iti maknawan a sikigan, ket nagsiddaawda. 6 Kinunana kadakuada, "Saankayo nga agbuteng. Birbirukenyo ni Jesus, ti Nazareno, a nailansa iti krus. Nagungar isuna! Awan isuna ditoy. Kitaenyo ti lugar a nangipaiddaanda kenkuana. 7 Ngem mapankayo, ibagayo kadagit adalanna ken ni Pedro a mapan isuna nga umun-una kadakayo idiy Galilea. Sadiay, makitayonto isuna, kas iti imbagana kadakayo." 8 Rimmuarda ket nagtarayda manipud iti tanem; agpiggigergerda ken masmasdaawda. Awan ti imbagada iti siasinoman gapu ta mabutengda unay. 9 (note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.) nasapa iti umuna nga aldaw ti lawas, kalpasan a nagungar isuna, immuna a nagparang isuna kenni Maria a Magdalena a nangpaksiatanna idi iti pito a demonio. 10 Napanna imbagada kadagit kakadua ni Jesus idi, kabayatan nga agdungdungaw ken agsangsangitda. 11 Nangngegda a sibibiag isuna ket nakitana isuna, ngem saanda a namati. 12 Kalpasan dagitoy a

banbanag, nagparang isuna iti sabali a langa iti dua kadakuada, kabayatan a magmagnada a mapan iti away. **13** Napanda ket imbagada kadagit dadduma nga adalan, ngem saanda a namati kadakuada. **14** Iti saan a nabayag, nagparang ni Jesus kadagit sangapulo ket maysa bayat ti panagsanggirda iti lamisaan, ket binabalawna ida iti saanda a panamatil ken kinatangken ti pusoda, gapu ta saanda a pinati dagiti nakakita kenkuana kalpasan ti panagungarna manipud kadagit natay. **15** Kinunana kadakuada, "Mapankayo iti entero a lubong, ket ikasabayo ti ebanghelio iti amin a parsua. **16** Ti mamati ken mabautisaran ket maisalakanto, ket ti saan a mamati ket madusanto. **17** Kumuyogto dagitoy a pagilasinan kadagit mamati. Iti naganko, mangpaksiadanto kadagit demonio. Agsaodanto kadagit pagsasao a baro kadakuada. **18** Siiima a pidutendanto dagiti uleg, ket no makainumda iti aniaman a makapatay, saandanto a madangran. Ipataydanto dagiti imada kadagit masakit, ket umimbago dagitoy." **19** Kalpasan a nagsao ti Apo kadakuada, naipangato sadilangit ket nagtugaw iti makannawan ti Dios. **20** Pimmanaw dagiti adalan ket nangasabada iti sadinoman, kabayatan a nakipagtrabaho ti Apo kadakuada ket pinatalgedna ti sao babaen kadagit nakaskasdaaw a pagilasinan a simmaruno.

Lucas

1 Adu nga tattao ti nangpadas a mangisurat kadagiti istorya maipapan kadagiti banbanag nga naipatungpal kadayo. **2** Dagiti nakasaksi manipud idi damo ken nagbalin nga ad-adipen ti sao, ket inpakaammoda kadayo. **3** Ngarud, nikitak nga nasayaatsa met kaniak, kalpasan nga inad-adalko nga naimbag manipud idi rugrugina, nga ilanadko a para kenka nga naurnos, patpatgek unay a Teopilo. **4** Kayatko nga mammoam ti kinasigurado dagiti banbanag nga naisurukena. **5** Ildi panawen ni Herodes, ari iti Judea, adda maysa nga padi a managan Zacarias, manipud iti bunggoy ni Abias. Ti asawana ket manipud kadagiti annak nga babbai ni Aaron, ket ti naganna ket Elisabet. **6** Dagitoy nga dua ket nalinteg iti sangoanan ti Dios, magnagnada iti amin nga bilbilin ken ordinansa iti Apo nga awan pakababalawanda. **7** Ngem awan nga pulos ti anakda, gapu ta ni Elisabet ket baog, ken agpadpadada nga nataengen unayen. **8** Maysa nga aldaw idi madama nga araramiden ni Zacarias iti pagrebenganna iti Dios a kas padi a naituding iti bunggoya. **9** sinurot dagiti papadi iti gagangay nga araramidenda, ket napili ngarud isuna babaen iti panagbibinnunota tapno sumrek iti templo ti Apo a mangpuor ti insenso. **10** Dagiti amin nga tattao a naummong ket agkarkararag iti ruar idti tiempo nga mapuoran ti insenso. **11** Nagparang iti maysa nga anghel iti Dios kenkuana, sitatakder iti makanawan nga paset iti altar ti insenso. **12** Nariribukan ni Zacarias iti pannakakitana iti anghel, ket nakaru ti butengna. **13** Ngem kinuna ti anghel kenkuana, "dika nga agbuteng Zacarias gapu ta nadenggek ti kararamgo." Ti asawam a ni Elisabet, ipasyangannakanto iti maysa a lalaki, ken panaganamto isuna iti Juan. **14** Kastanto unay iti rag-om ken ragsakmo gapu kenkuana, ken adu a tao iti maragsakan iti pannaka-ipasngaya. **15** Ta agbalin nga natan-ok isuna iti imatang ti Apo, ket dinto uminom iti arak wenco aniaman nga inumen a naingel. Mapnonto isuna iti Espiritu Santo, uray kabayan ti kaaddana iti aanagan ti inana. **16** Isuna ti mangpasubli kadagiti adu nga annak a lallaki iti Israel, iti Apo a Diosda. **17** Umruntalo nga mapan ngem isuna babaen iti espiritu ken pannakabalin ni Elias. Iturongnato dagiti puspuso dagiti amma kadagiti annakda, ken mangipapagna kadagiti nasusukir nga maibatay iti kinasirib dagiti nalilinteg. Aramidenna daytoy tapno pagbalinenna a nakasagana dagiti tattao nga sisasagana para iti Apo. **18** Kinuna ni Zacarias iti anghel, "Kasano nga maammoak nga daytoy ket mapasamak? Ta lakayakun, ken ti asawak ket baketen." **19** Simmungbat ti anghel kenkuana, "Siak ni Gabriel. Agtaktaukder iti presensia ti Dios, ken naibaunak a makisaon kenka ken mangted kenka iti daytoy nga naimbag a damag. **20** Kitaem, agulimekkanto ken dikanto nga makasao agingga iti aldaw nga dagitoy a banbanag ket mapasamak, agsipud ta dika namati iti sasaok, nga maipatungpalito iti umno nga tiempo." **21** Kabayatanna, agur-uray dagiti tattao ken ni Zacarias ket panpanunotenda nu apay nga nabayag unay isuna idiy tempo. **22** Ildi rimmuar isuna, saanen nga makasarita kadakuada, ket naamirsida nga Nakamatang isuna iti sirmata idiy tempo. Nagsinsinaysa isuna kadakuada, ngem nagtalinad nga saan nga makasao. **23** Ildi natungpalen ti tiempo nga panagserbina, nagsubli isuna idiy balayna. **24** Kalpasan dagitoy nga al-aldaw, nagsikog ti asawana a ni Elisabet. Naglimmeng isuna iti lima nga bulan, a kunana, **25** "Daytoy ti inaramid ti Apo para kaniak. Tinarabaynak, tapno ikkatenna iti pannaikaababainko kadagiti tattao." **26** Ita, iti maika-innen a bulan iti panagsikog ni Elisabet, ti anghel a ni Gabriel ket inbaon iti Apo iti maysa nga siudat idiy Galilea, a managan Nazaret, **27** iti maysa a birhen a naitulag iti lalaki a managan Jose. Isuna ket kapututan ni David, ken iti nagan ti birhen ket Maria. **28** Immay ti anghel kenkuana, ken

kinunana, "Kablaaw, kenka a kagagasan! Ti Dios adda kenka!" **29** Ngem kasta unay a nariribukan isuna gapu iti sasao iti anghel, ket pinannunotna no ania a kita iti kablaaw daytoy. **30** Kinuna ti anghel kenkuana, "Dika nga agbuteng, Maria, ta naay-ayo kenka iti Dios. **31** Kitaem, agsikogkanto ket agipaspangayka iti maysa a lalaki, ken awagam isuna ti Hesus. **32** Agbalinto nga naindaklan isuna, ken maaawaganto iti Anak ti Kangatoan. Itedto ni Apo Dios kenkuana iti trono ni tatangna a David. **33** Agnanayonteng agturay kadagiti kapututan ni Jacob, ken awanto ti pagpatinggaan ti pagarianna." (**aion g165**) **34** Ket kinuna ni Maria iti anghel, "Kasano nga mapasamak daytoy, idinto a maysaak nga birhen?" **35** Insungbat ti anghel kenkuana, "Umayo kenka ti Espiritu Santo ken salinongannakanto ti pannakabalin iti Kangatoan. Ngarud, ti nasantoan nga maipasngayto ket maawaganto nga Anak ti Dios. **36** Kitaem, ti kabagiam a ni Elisabet ket nagsikog met iti maysa a lalaki iti kinabaknetra; isuna ket adda iti maikainnem nga bulan ti panagsikogna, nupay isuna ket naawagan a baog. **37** Agsipud ta awan iti saan a kabaelan ti Dios!" **38** Kinuna ni Maria, "Pudno, siak ti adipen ti Apo. Mapasamak ngarud kaniak a kas iti saom "Ket pinanopen isuna iti anghel. **39** Ita, kadagidi nga al-aldaw, timmakder ni Maria ken nagapura nga napan idiy turturod nga paset ti siudad iti Judea, ket idiy, **40** napan iti balay ni Zacarias ket kinablaawanna ni Elisabet. **41** Ildi nangngeg ni Elisabet ti kablaaw ni Maria, limmagto ti ubbing iti tianna; ket ni Elisabet, napno ti Espiritu Santo. **42** Inngatona ti timekna nga adda papukkawna, ket kinunana, "Sika ti nabendisionan kadagiti babbai, ken nabendisionan iti bunga ti aanagan. **43** Kasano nga iti ina ti Apok ket umay kaniak? **44** Ta idi nangngegko ti kablaawmo, ti ubing iti aanagan ket limmagto gapu iti ragsakna. **45** Isuna nga nataki ket nabendisionan, agsipud ta dagiti banbanag nga naibaga kenkuana manipud iti Apo ket mautngpalto." **46** Kinuna ni Maria, "Itagtag-ay iti karawak ti Apo, **47** ken agragrag-o ti espiritut iti Dios nga Mangisalakanko. **48** Agsipud ta inikanna iti pateg ti nababa a kasasaad iti adipenna. Manipud ita awagandak dagiti amin nga henerasion a nabendisionan, **49** Agsipud ta iti Mannakabalin ket nagaramid iti nakakaskasdaaw a banbanag kaniak; Ken ti naganna ket nasantoan. **50** Iti asina ket para kadagiti amin nga henerasion ti tattao nga agbuteng kenkuana. **51** Nangaramid isuna kadagiti agkakabileg nga banbanag babaen iti imana; inwarawarana dagiti natangsit iti pusoda. **52** Inguyodna nga pababa dagiti mangiturturay manipud kadagiti tronoda, ken intag-ayna dagiti nabababa nga tattao. **53** Inikkanna iti naimbag nya banbanag dagiti mabisin nga tattao, ken pinapanawna dagiti babaknang a tattao nga awanan iti uray aniaman a banag. **54** Tinulungananna iti Israel nga adipenna, tapno kaasianna **55** ni Abraham ken dagiti kaputottana iti agnanayon, a kas inkarina kadagiti kapanontayo nga aramidenna. (**aion g165**) **56** Nakipagneda ni Maria ken ni Elisabet iti agarup tallo nga bulan, sa nagawid iti balayna. **57** Ita, idi dimteng iti tiempo nga panagipasngay ni Elisabet iti anakna, nagspasngay isuna iti anak a lalaki. **58** Nangngegan dagiti karrubana ken kakabagianna nga iti Dios ket naasi unay kenkuana, ket nakipagragsakda kenkuana. **59** Ket iti maikawalo nga aldaw kalpasan dayta, immayda nga mangugit iti maladaga; ken awaganda koma isuna iti Zacarias, nga isurotta iti nagan ni tatangna. **60** Ngem simmungbat ni inangna a kinunana, "Saan, ngem ketdi maawagan isuna iti Juan." **61** Kinunada kenkuana, "Awan kadagiti kakabagiam iti naawagan iti kastoy a nagan." **62** Sininyasanda ti amana tapno ammoenda no ania ti kayatna nga iyawagda iti ubing. **63** Isu nga dimmawat iti pagsuratan ken insuratna ditoy, "Ti naganna ket Juan." Aminda ket nasdaaw unay. **64** Dagdagus nga nalukatan iti ngiwiwatna ken nawawayawaan ti dilana, ken nangruji nga nagsao, nga agdaydayaw iti Dios. **65** Ket bututeng iti immay kadagiti amin nga agnanaa iti aglawlawda ken

amin nga napasamak ket pagsasaritaan dagiti tattao iti amin nga lugar iti tuturod nga pagilian ti Judea. **66** Amin dagiti nakangngeg iti daytoy ket pinanpanunota ti maipanggep iti napasamak ken kinunada, "Ita ngarud, anianto ngata iti pagbalinan daytoy nga ubing? Ta naamirsida nga ti ima iti Apo ket adda kenkuana. **67** Ti amana nga ni Zacarias ket napno iti Espiritu Santo, ket insaona daytoy nga padto, **68** "Madaydayaw ti Apo, nga Dios ti Israel, gapu ta immay isuna kadatayo ken nagaramid iti wagas tapno wayawayanna dagiti tattaoa." **69** Nangisabet isuna para kadatayo iti mannakabalin nga Mannangisalakan manipud iti kapututan ti adipenna a ni David, **70** a kas inbag a Dios babaen kadagiti nasantoan a propetana idti. (**aión g165**) **71** Inkarina nga isabetna ti pannakaisalakantayo manipud kadagiti kabusortayo, ken manipud iti ima dagiti amin nga gumurgura kadatayo. **72** Inaramnidna daytoy tapno ipakitana ti asina kadagiti kapuonantayo, ken tapno lagipenna iti nasantoan nga tulaga. **73** Dayta a tulag ket isu ti sapata nga inbagana ken ni Abraham nga kapuonantayo. **74** Nangaramid isuna iti sapata tapno waya-wayaanatayo manipud iti ima dagiti kabusortayo ken ikkannatayo iti pannakabael nga agserbi kenkuana nga awan ti panagbuteng, **75** ken iti kinasanto ken kinalinteg iti sangwananna iti amin nga aldawtayo. **76** Ken sika, anakko, ket maawaganto nga propeta ti Kangatoan, gapu ta unaan ti Apo tapno isaganam dagiti tattao para iti iyaanya, **77** ken tapno tulungam dagiti tattao nga mangammo no kasanoda nga maisalakan babaen iti pannakapakawan dagiti basbasolda. **78** Pakawanennatayo iti Diostyo gapu iti nalukneng nga asina. Babaen iti daytoy nga asi, ti Mannangisalakan, nga maiyariq iti singising ti init iti agsapa, ket umay manipud langit nga tumulong kadatayo. **79** Lawaganna dagiti tattao nga agtugtugaw iti kinasingpet ken iti aniniwan ti patay; idalanna dagiti saksakatayo iti dalan ti kapia." **80** Dimmakkel ngarud ti ubing, ken nagbalin nga napisga iti espiritu. Nagnaed isuna kadagiti let-ang a luglugar agginga a nangruji nga nagparang a nalatak kadagiti tattao iti Israel.

2 Itatta, kadagidi nga al-alddaw, immay ti kanito nga ni Cesar Agusto ket nangipaulog iti linteg a mangibilbilin a masapul nga mailista amin nga tattao nga agbibiaig iti lubong ti Roma. **2** Daytoy ti kaunaan a panagpalista nga naaramid kabayatan a ni Kerinio ti gobernador idtay Syria. **3** Isu nga tunggal maysa ket napan iti bukodna nga ili tapno agpalista para iti dayta nga panagpalista. **4** Uray ni Jose ket pimmanaw manipud siudad ti Nazaret idtay Galilea ket nagdalyasat a napan iti ili nga Betlehem a sakop ti Judea, a mabibig nga siudad ni David, agsipud ta isuna ket kapututan nga nagtaud iti pamilia ni David. **5** Napan isuna idtay tapno agpalista a kadwana ni Maria, a naitulag nga asawaenna ken agur-uray iti panaganakna. **6** Itatta immay ti kanito nga kabayatan nga addada idtay, dimteng ti tiempo tapno ipasngaya ti anakna. **7** Inpasngaya ti maysa a lalaki, ti inauna nga anakna, ket binalkotna a nasayaat itia akikid ng lupot. Sana inkabil iti kulluong, gapu ta awan ti kuarto a para kadakuada iti pagdagdagusun dagiti bisita. **8** Iti dayta met laeng a rehion, adda dagiti agpaspastor nga agnanaed iti away ken banbantayanda dagiti agurunong a karneroda iti rabii. **9** Pagammoan, nagparang kadakuada iti anghel ti Apo, ken ti dayag ti Apo ket linawaganna ti aglawlawda, ket napalalo ti butengda. **10** Ket kinuna ti anghel kadakuada, "Saan kayo nga agbuteng, agsipud ta dandanin nga ibagak kadakayo ti naimbag a damag a mangiyeg iti dakkel nga ragsak kadagiti amin a tattao. **11** Ita adda mangisalakan nga naipasngay para kadakayo iti siudad ni David! Isuna ni Kristo nga Apo! **12** Daytoy ti pagilasinan a maited kadakayo, masarakanyonto ti maysa a maladaga a nabalkot iti akikid a lupot nga nakaidda iti kulluong." **13** Pagammoan, adda naitipon iti anghel nga adu a bilang ti nainlangitan a soldado nga agdaydayaw

iti Dios, a kunkunada, **14** "Gloria iti Dios nga adda iti kangatoan, ken maadda koma ti kapia ditoy daga kadagiti tattao nga pakaayaywanna." **15** Apaman a nakapanawen dagiti anghel manipud kadakuada a napandan idtay langit, kinuna dagiti agpaspastor iti tunggal maysa, "Intayo itan idtay Betlehem, ken intayo kitaen daytoy a banag nga napasamak, nga impakaammo ti Apo kadatayo." **16** Nagdardarasda a napan idtay ket nasarakanda ni Maria ken ni Jose, ken nakitada ti maladaga nga nakaidda iti kulluong. **17** Kalpasan nga nakitada daytoy, impakaammoda kadagiti tattao no ania ti naibaga kadakuada maipapan iti daytoy nga ubing. **18** Ket nagsiddaa amin a nakangngeg iti imbag a dagiti agpaspastor kadakuada. **19** Ngem pinanpanunot ni Maria ti maipapan kadagiti amin nga banbanag a nangngieganna, ket sinalimmetmetanna dagitoy iti pusona. **20** Nagsubli dagiti agpaspastor nga intant-on ok ken indaydayawda ti Dios gapu kadagiti amin a nangngegan ken nakitada, a kas iti naibaga kadakuada. **21** Idi maikawalo nga aldaw ken isu ti tiempo a pannakakugit iti ubing, pinanagananda isuna iti Hesus, ti nagan nga inted ti anghel sakbay ti pannakaisikogna. **22** Idi nalpas ti kasupalan nga bilang ti aldaw a para iti pannakadalusda, a sigun iti linteg ni Moises, inyeg da Jose ken Maria ti anakda a maladaga a lalaki iti templo idtay Jerusalem tapno isagutda iti Apo. **23** Kas naisurat iti linteg ti Apo, "Tunggal inauna nga anak a lalaki ket maawagan nga nasantoan iti Dios." **24** Immayda pay tapno agidaton da iti sagot a sigun iti naibaga iti linteg ti Apo, "maysa nga pares ti kalapati wenco dua a sibong nga kalapati." **25** Kitaen, adda maysa a lalaki manipud Jerusalem nga agnagan ti Simeon. Daytoy nga lalaki ket nalinteg ken napapati iti Dios. Isu ket agur-uray iti mangliwiwa iti Israel, ken adda kenkuana ti Espiritu Santo. **26** Naipakaammo kenkuana ti Espiritu Santo nga saan pay a matay aqgingga nga dina makita ti Kristo iti Apo. **27** Maysa nga aldaw immay isuna idtay templo, babaen iti panangidalan ti Espiritu Santo. Idi impan dagiti nagannakna iti ubing, a ni Hesus, tapno aramidenda para kenkuana no ania ti kadawayan nga kidkiddawen ti linteg, **28** ket inubba ni Simeon iti ubing, ken nagdayaw iti Dios ket kinunada, **29** "Ita palibusam toy adipenmo nga pumanaw a sitatalna, Apo, a kas kunam iti saom. **30** Agsipud ta nakita dagiti matak ti panangisalakanmo, **31** nga insaganam iti imatang dagiti amin nga tattao. **32** Agbalinto a silaw a mangiparangarang iti kinapudno kadagiti Hentil ken agbalin nga dayag dagiti tattaoa nga Israel." **33** Nagsiddaa ti ama ken ina ti ubing kadagiti banbanag a naibaga maipanggep iti ubing. **34** Ket binendisionan ida ni Simeon kin kinunada ken ni Maria nga inana, "Dumngegka a nasayaat! Daytoy nga ubing ket naituding a pakatiinnagan ken pakabangonan dagiti adu nga tattao iti Israel ken pagilasinan a masuppiat. **35** Maysa pay, sugatento ti kampilan ti kararuam, tapno dagiti kapanunoton manipud kadagiti adu nga puspuso ket maiparangarang." **36** Maysa nga propeta a babai nga agnagan ti Ana ket adda met idtay. Isuna ket anak ni Fanuel a nagtaud iti tribu ni Asher. Pirmi nga nabaketan isunan. Nagdennada iti asawana iti pito nga tawen kalpasan ti pannakallaysana, **37** ken balo isuna iti walopulo ket uppatait nga tawen. Saan isuna nga pulos a pimmanaw iti templo ket kanayon nga agdaydayaw iti Dios babaen ti panagayunen ken panagkarkararag, iti rabii ken aldaw. **38** Iti dayta met laeng a kanito, immasideg isuna kadakuada ken rinugianna ti nagyaman iti Dios. Imbagana ti maipapan iti ubing kadagiti amin nga agur-uray iti pannakasubbot ti Jerusalem. **39** Idin ta nalpasda nga inaramid iti amin a banag a kinasapulan nga aramidenda a kas kinuna ti linteg ti Apo, nagsubli iti Galilea, iti bukodda nga siudad, a Nazaret. **40** Dimmakkel ti ubing ken nagbalin nga napisga, nanayonan ti kinasiribna, ken adda kenkuana ti parabur iti Dios. **41** Tinawen nga mapmapan dagiti nagannakna idtay Jerusalem tapno makipagrabakda iti Fiesta ti Ilalabas. **42** Idi agtawen isuna ti

sangapulo ket dua, simang-atda manen a kas kadawayan nga araramidenda iti tiempo ti fiesta. **43** Kalpasan a nagianda idiy agingga a nalpas ti aldaw ti fiesta, inrugidan ti nagsubli iti pagtaengganda. Ngem ti ubing a ni Jesus ket nagbati idiy Jerusalem a saan nga ammo dagiti nagannakna. **44** Inpagarupda a naikuyog isuna kadagit bunggoy a makipagdaldalayat kadakuada, isu nga nagdalyasatda iti uneg ti maysa nga aldaw. Ket inrugida ti nagbirok kenkuana kadagit kakabagian ken gagayyemda. **45** Ket idi saanda nga mabirukan isuna, nagsubli idiy Jerusalem ket rinugianda nga biniruk isuna sadiay. **46** Iti napasamak ket kalpasan iti tallo nga aldaw, nasarakanda isuna iti templo, agtugtugaw iti tengnga dagiti manusuro, dudumnggeq kadakuada ken agsalalsaludsod kadakuada. **47** Amin nga nakanggeq kenkuana ket nasdaawti iti pannakaawatna ken kadagit sungbatna. **48** Ildi nakitada isuna, nasdaawda. Kinuna ti inana kenkuana, "Anakko, apay nga kastoy ti panangtratom kadakami? Dumgegeka, ni amam ken siak ket nagdandanan ng a nangbirbiruk kenka." **49** Kinunana kadakuada, "Apay nga birbirukendak? Diyo kadi ammo a masapul nga addaak iti balay ni Amak?" **50** Ngem saanda nga naawatan ti kayatna nga sawen kadagidiy nga sasao. **51** Ket nagawid isuna a kaduada idiy Nazaret ken natulnog kadakuada. Sinalemetmetan amin ni Maria dagitoy a banbanag iti pusona. **52** Ngem nagtultuloy ni Jesus a dimakkel iti kinasirib ken bagi, ken nanayonan a naay-ayo kenkuana ti Dios ken dagiti tattao.

3 Ita iti maikasangapulo ket lima a tawen a panagturay ni Tiberios Cesar, kabayatan a ni Poncio Pilato ti gobernador iti Judea, ni Herodes ket tetraka iti Galilee, ket ni Felipe a kabsatna ti tetraka iti rehion ti Itorea ken Traconite, ket ni Lisanias iti tetraka iti Abilene, **2** ken idi panawen da Annas ken Caipas a kas kangatoan a padi, immay ti sao ti Dios kenni Juan nga anak a lalaki ni Zacarias, idiy let-ang. **3** Nagdalyasat ni Juan iti amin a rehion iti aglawlaw ti Karayan Jordan, nga nangikaskasaba iti bautisar iti panagbabawi para iti pannakapakawan dagiti basbasol. **4** Kas naisurat iti libro dagiti sao ni Isaia a propeta, "Ti timek iti maysa nga umaw-awag idiy let-ang, 'Isagana iti dalan ti Apo, Aramiiden a diretsa dagiti paginaanna. **5** Tunggal nababa nga disso ket mapunno, tunggal bantay ken turod ket mapatag, dagiti killo a kalsada ket mapalindeg, ken dagiti lasonglasong ket matarimaan. **6** Makitanto amin nga tattao iti panangisalakan ti Dios." **7** Iti kasta kinuna ngarud ni Juan kadagit adu unay a tattao nga umay agpabautisar kenkuana, "Dakayo nga kapututan ti ngita nga ul-uleg, siasino iti nangballaag kadakayo nga lisianyo ti umayto nga puntot? **8** Mangpataud kayo iti bunga a maikari iti panagbabawi, ken saamyo nga irugi a kunaen iti bagbagiyo, 'Adda ni Abraham nga amami,' ta ibagak kadakayo nga kabaelan ti Dios iti mangibangon iti annak ni Abraham uray pay kadagitoy a batbato. **9** Naikabilen ti wasay iti ramut dagiti kaykayo. Isu nga tunggal kayo nga saan nga agbunga iti nasayaat nga bunga ket mapukan ken maibelleng iti apoy." **10** Ket nagsaludsod kenkuana dagiti tattao iti kaadduan, a kunkunada, "Ania ngarud ti rumbeng nga aramidenmi?" **11** Simmungbat ket kinunana kadakuada, "No ti maysa a tao ket addaan iti dua a tunikas, rumbeng nga itedna ti maysa kadagitoy iti awanan, ken siasinoman nga addaan iti taraoan ket rumbeng nga aramidenma met iti kasta." **12** Kalpasanna immay met dagiti dadduma nga agsing singir iti buis tapno agpabautisar, ket kinunada kenkuana, "Manursuro, ania ti rumbeng nga aramidenmi?" **13** Kinunana kadakuada, "Saankayo nga agsingir iti kuarta a nasursurok ngem iti singireno koma." **14** Nagsaludsod met dagiti dadduma nga sulfad kenkuana, a kunada, "Ket dakami ngay met? Ania ti rumbeng nga aramidenmi?" Kinunana kadakuada, "Saankayo nga mangala iti kuarta iti siasinoman babaen iti panangpilit, ken saankayo nga

agsabasol iti siasinoman iti kinaulbos. Mapnek kayo iti tangdanyo." **15** Ita ta ur-ururayen a sigagagar dagiti tattao ti Kristo nga umay, panpanunoten ti tunggal maysa kadagit puspusoda ti maipapan ken ni Juan no isu ngata ti Kristo. **16** Simmungbat ni Juan babaen iti panagsaona kadakuada amin, "Nu siak nga maysa, bautisaran kayo iti danum, ngem adda ti umay nga ad-adda pay a manakabalin ngem siak, ket saanak nga maikari uray mangwarwari laeng iti galut ti sandaliasna. Bautisarannakayonto iti Espiritu Santo ken iti apuy. **17** Ti salungkayna ket adda iti imana tapno waknitanna nga nalaing ti pagirikanna ket urnongenna ti trigo iti kamaligna. Ngem puuranna ti taep iti apoy a saan nga pulos a maeddep." **18** Ket mairaman kadagit adu pay a dadduma nga pammagbaga, inkaskasabana ti naimbag a damag kadagit tattao. **19** Binabalaw met ni Juan ni Herodes a tetraka ta inasawana ti awasa ni kabsatna, isu ni Herodias, ken amin a sabali pay a dakes nga banbanag ng a inaramid ni Herodes. **20** Ngem ketdi ngangaramid ni Herodes iti maysa pay nga dakes unay a banag. Impaipupokna ni Juan iti pagbaludan. **21** Ita iti napasamak, kabayatan a baubautisaran ni Juan dagiti amin nga tattao, ket nabautisaran met ni Jesus. Kabayatan nga agkarkarag isuna, nalukatan ti langlangit. **22** Bimmaba kenkuana iti Espiritu Santo a kasla kalapat iti langana, kabayatanna adda timek a naggapu iti langit, "Sika ti dungdunguek ng a Anak. Maayaoak unay kenka." **23** Ita ni Jesus met laeng, idi mangrugi nga mangisuro, agarup tallo pulo ti tawenna. Isuna ket anak a lalaki (a kas pagarupenda) ni Jose, nga anak a lalaki ni Heli, **24** nga anak a lalaki ni Mattat, nga anak a lalaki ni Levi, nga anak a lalaki ni Melki, nga anak a lalaki ni Jannai, nga anak a lalaki ni Jose, **25** nga anak a lalaki ni Matatias, nga anak a lalaki ni Amos, nga anak a lalaki ni Nahum, nga anak a lalaki ni Esli, nga anak a lalaki ni Naggai, **26** nga anak a lalaki ni Maat, nga anak a lalaki ni Mattatias, nga anak a lalaki ni Semein, nga anak a lalaki ni Josek, nga anak a lalaki ni Joda, **27** nga anak a lalaki ni Joanan, nga anak a lalaki ni Resa, nga anak a lalaki ni Zerubbabel, nga anak a lalaki ni Sealtiel, nga anak a lalaki ni Neri, **28** nga anak a lalaki ni Melki, nga anak a lalaki ni Addi, nga anak a lalaki ni Cosam, nga anak a lalaki ni Elmadam, nga anak a lalaki ni Er, **29** nga anak a lalaki ni Josue, nga anak a lalaki ni Eliasar, nga anak a lalaki ni Jorim, nga anak a lalaki ni Mattat, nga anak a lalaki ni Levi, **30** nga anak a lalaki ni Simeon, nga anak a lalaki ni Juda, nga anak a lalaki ni Jose, nga anak a lalaki ni Jonam, nga anak a lalaki ni Eliakim, **31** nga anak a lalaki ni Melia, nga anak a lalaki ni Menna, nga anak a lalaki ni Matatta, nga anak a lalaki ni Natan, nga anak a lalaki ni David, **32** nga anak a lalaki ni Jesse, nga anak a lalaki ni Obed, nga anak a lalaki ni Boaz, nga anak a lalaki ni Salmon, nga anak a lalaki ni Nason, **33** anak a lalaki ni Aminadab, anak a lalaki ni Admin, anak a lalaki ni Arni, anak a lalaki ni Hesron, anak a lalaki ni Peres, anak a lalaki ni Juda, **34** anak a lalaki ni Jacob, anak a lalaki ni Isaac, anak a lalaki ni Abraham, anak a lalaki ni Terah, anak a lalaki ni Nahor, **35** anak a lalaki ni Serug, anak a lalaki ni Reu, anak a lalaki Peleg, anak a lalaki ni Eber, anak a lalaki ni Shela, **36** nga anak a lalaki ni Cainan, nga anak a lalaki ni Arfaxad, nga anak a lalaki ni Shem, nga anak a lalaki ni Noe, nga anak a lalaki ni Lamek, **37** nga anak a lalaki ni Metusela, nga anak a lalaki ni Enoc, nga anak a lalaki ni Jared, nga anak a lalaki ni Mahalalel, nga anak a lalaki ni Cainan, **38** nga anak a lalaki ni Enos, nga anak a lalaki ni Set, nga anak a lalaki ni Adan, nga anak a lalaki ti Dios.

4 Ket ni Jesus nga napnoan iti Espiritu Santo, nagsubli manipud Karayan Jordan, ket indalan ti Espiritu idiy let-ang **2** iti uppata pulo nga aldaw ket sinulisog iti diablo sadiay. Kadagit nga al-aldaw, saan isuna nga nangan iti uray ania, ket iti ileleppas ti dayta nga tiempo ket nabisinan isuna. **3** Kinuna ti diablo kenkuana, "No sika

iti Anak ti Dios, bilinem daytoy a bato nga agbalin nga tinapay." **4** Simmungbat ni Hesus kenkuana, "Isu iti naisurat, 'Saan nga agbiag iti tao iti tinapay laeng.'" **5** Ket inturong ti diablo isuna iti nangato nga lugar, ket iti apagdarikmat a tiempo impakitana amin nga pagarian ti lubong. **6** Kinuna ti diablo kenkuana, "Itedko kenka iti pannakabalin nga agturay kadagitoy nga pagarian, kasta met dagiti amin a kinadayagda. Kabaelak daytoy agsipud ta naited kaniak dagitoy nga iturayak, ket mabalinko nga ited iti siasinoman nga kayatko a pangtedan. **7** Isu nga no agrukbabka kaniak ken dayawennak, kukuamtio amin dagitoy." **8** Ngem simmungbat ni Hesus ket kinunana kenkuana, "Isu iti naisurat, 'Masapul nga dayawem ti Apo a Diosmo, ken isuna laeng ti pagserbiam.'" **9** Sumaruno, inturong ti diablo ni Hesus idiy Jerusalem ket impanna iti kangatoan nga tukad ti templo, ket kinunana kenkuana, "No sika iti Anak ti Dios, tumapwakka manipud ditoy. **10** Ta isu iti naisurat, 'Mandaranna dagiti angheslesa nga awyanwanda, nga salaknibanda.' **11** ken, 'Ingatdaka kadagitit im-imada, tapno saamno nga maitama dagita sakam iti bato.'" **12** Simmungbat ni Hesus ket kinunana kenkuana, "Iti naibaga, 'Saan a rumbeng nga suotem ti Apo a Diosmo.'" **13** Idi nalpas ti diablo iti panangsulisogna ken ni Hesus, pimmanaw isuna ket imbatina isuna agingga iti sumaruno nga tiempo. **14** Ket nagsubli ni Hesus idiy Galilea nga addaan iti pannakabalin ti Espiritu, ket nagdinnamag ti maipanggep kenkuana iti intero nga aglawlaw nga rehion. **15** Nangisuru isuna kadagitit sinagogada ket dinaydayaw isuna iti tunggal maysa. **16** Iti maysa nga aldaw immay isuna idiy Nazaret, nga siudad a dimmakelanna. Kas iti gagangay nga ugaliana, simrek isuna iti sinagoga iti Aldaw a Panaginana, ken timmakder tapno basaenna ti sursut. **17** Naiyawat kenkuana ti libro ni propeta Isaia, isu nga linukattanna iti libro ket nasarakanna ti nakaisuratan iti, **18** "Ti Espiritu ti Dios ket adda kaniak, agsipud ta pinulotannak nga mangikasaba iti naimbag nga damag kadagitit marigrigat. Imbaonnan a mangiwaragawag iti pannakawayawa kadagitit balud, ken pannakaisubli ti panagkita dagiti bulsek, ken mangwayawa kadagitit maparparigat, **19** ken mangiwaragawag iti naparaburan nga tawen ti Apo." **20** Ket inserrana ti libro, insublina iti agbanbantay ti sinagoga, ken nagtugaw. Dagiti mata dagiti amin nga tattao idiy sinagoga ket nakaturong kenkuana. **21** Nangruji nga agsao kadakuada, "Iti inkayo panagdengngeg, natungpalen daytoy nga sursurat ita nga aldaw." **22** Tunggal maysa nga adda sadiay ket naimatanganda ti imbagana ken aminda ket nagsiddawaad kadagitit makaay-ayo nga balikas nga nagtaut iti ngiwitna. Kunkunada, "Anak laeng ni Jose daytoy, saan kadi?". **23** Kinuna ni Hesus kadakuada, "Sigurado a kunaenyonto daytoy a mamasirih nga sarsarita kaniak, 'Mangngagas, paimbagem ta bagim. Aniaman a nangngegannmi nga inar-aramidmo sadiy Capernaum, aramidem met ditoy ilim.'" **24** Kinunana pay, "Pudno ibagak kadakayo, awan ti propeta nga naawat iti bukodna nga pagilian. **25** Ngem ibagak kadakayo nga sipupudno nga adu dagiti balo a babbai iti Israel idi panawen ni Elias, idi nagrekep iti langit ket awan pulos ti tudo iti las-ud ti tallo ket kagudua nga tawen, idi adda iti nakaro unay nga panagbisin iti intero nga pagilian. **26** Ngem saan a naibaon ni Elias iti siasinoman kadakuada, no di ket iti maysa laeng nga balo nga agnanaido idiy Zarepat nga asideg iti siudad ti Sidon. **27** Adu met dagiti agketong idiy Israel idi panawen ni Eliseo nga propeta, ngem awan kadakuada iti naimbagan no di laeng ni Naaman nga taga-Siria." **28** Nakapungit dagiti amin nga tattao idiy sinagoga idi nangngeganda dagitoy a banbanag. **29** Timmakderda ket pinilitda nga pinapanaw isuna iti siudad, ket impanda iti teppang iti bantay a nakabangonan ti siudadda tapno itiinnagda iti derraas. **30** Ngem nagna laeng isuna iti nagbabaetanda ket pimmanaw. **31** Ket simmalog ni Hesus idiy Capernaum, maysa nga siudad iti

Galilea. Maysa nga aldaw iti Panaginana, agjisursuro isuna kadagitit tattao iti sinagoga. **32** Nagsiddawaad kadagitit sursurona, agsipud ta nagsao isuna nga addaan iti turay. **33** Iti dayta nga aldaw idiy sinagoga, adda iti maysa nga lalaki nga addaan iti espiritu ti narugit a demonyo, ket impukkawna nga imbaga, **34** "Ania ti pakibianggamni kenka, Hesus nga taga-Nazaret? Immayka kadi nga mangdadael kadakami? Ammok no siasinoka! Sika ti Nasantoan iti Dios!" **35** Tinubngar ni Hesus ti demonio ket kinunana, "Aguilimekka ket pumanawka kenkuana!" Idi impuruak ti demonyo iti lalaki idiy nagtetengangaan dagiti tattao, rimuar manipud kenkuana nga dina inan-anu isuna. **36** Amin dagiti tattao ket kasta unay ti siddawaad ket ti maipanggep iti dayta lattan ti pagsasaritaan iti tunggal maysa. Kunada, "Ania nga kita ti sasao dagitoy? Ta bilinennga dagiti narugit nga espiritu nga addaan turay ken pannakabalin ket rumuarda?" **37** Ket nangrugin nga agdinamag iti amin nga paset iti aglawlaw nga rehion ti maipanggep kenkuana. **38** Ket pimmanaw ni Hesus idiy sinagoga ket simrek iti balay ni Simon. Itatta ti katugangan a babai ni imon ket nakaro ti gurigorna, ket nakipakpakaasida ken ni Hesus a maigapu kenkuana. **39** Isunga timmakder ni Hesus iti sibanya ket tinubngarna ti gurigor, ket pimmanaw daytoy kenkuana. Dagus isuna nga timmakder ket inrugina nga pinagserbianna ida. **40** Idi lumlumneken ti init, inyeg dagiti tattao ken ni Hesus iti tunggal maysa nga agsaksakit iti nadumaduma nga saksakit. Impatayna iti imana iti tunggal maysa kadakuada ket pinaimbagna ida. **41** Rimmuar met dagiti demonyo iti kaaduan kadakuada, agik-ikkis nga kinunada, "Sika iti Anak ti Dios!" Tinubngar ni Hesus dagiti demonyo ket linappedanna isuda nga agsao, gapu ta ammoda nga isuna ti Kristo. **42** Idi immay ti parbangon, napan ni Hesus iti lugar nga awan matagtigatigo. Adu a tattao ti mangbirirkut kenkuana ket immayda iti disso nga ayanna. Pinadasda nga linapdan ti panangpanawna kadakuada. **43** Ngem kinunana kadakuada, "Masapul met nga ikasabak iti naimbag nga damag a maipanggep iti pagarian ti Dios kadagitit dadduma pay nga adu a siudad, gapu ta isu iti nakaibaon ditoy." **44** Ket intuloya iti nangasaba kadagitit sinagoga iti intero nga probinsia ti Judea.

5 Itatta, ti napasamak, kabayatan nga ar-aribungbungan dagiti tattao ni Hesus ken dumdumnggeda iti sao ti Dios, isuna ket agtaktaakder iti igid ti dan-aw ti Genesaret. **2** Nakitana ti dua nga bangka a naitakdangti iti igid ti dan-aw. Bimmaba dagiti agkalkalap ug-ugasanda dagiti iketed. **3** Limmugan ni Hesus iti maysa kadagitit bangka nga kukua ni Simon, ket imbagana kenkuana nga ipanna iti danom nga adayo bassit iti igid. Ket nagtugaw ken sinuroanna dagiti tattao manipud iti bangka. **4** Idi nalpas isuna nga nagsao, kinunana ken Simon, "Ipammo daytoy bangkam iti naad-adalem pay nga danom ket ibabam dagiti iketromo tapno makakalapka." **5** Simmungbat ni Simon ket kinunana, "Maestro, nagpatpatnag kami a nagtrabtrabaho, ngem awan nga pulos ti naalami, ngem gapu iti saom, ibabak ngarud dagiti iket." **6** Ket idi inaramidda daytoy, adu launay nga lames ti naalada, ken dandanin mapisang dagiti iketed. **7** Ngarud, pinayapayanda dagiti kaduada nga adda iti dadduma nga bangka nga umayda ken tumulongda kadakuada. Immayda ket pinunnoda dagiti bangka, isu nga nangrugida nga lumned. **8** Ngem ni Simon Pedro idi nakitana daytoy, nagparintumeng iti sangoanan ni Hesus a kunana, "Panawannak, ta maysa a managbasol nga tao, Apo." **9** Agsipud ta nasdaaw isuna ken kasta met kadagitit kakaduana kadagitit lames nga nakalapanda. **10** Nairaman ditoy ni Santiago ken ni Juan, annak ni Zebedeo, nga kakadua ni Simon. Kinuna ni Hesus ken ni Simon, "Saanka nga agbuteng, ta manipud ita, tattao ti inka kalapen." **11** Ket kalpasan nga naitakdangda dagiti bangka, pinanawanda amin ket simmurotda kenkuana. **12** Kalpasan daytoy, kabayatan nga adda

isuna ti maysa kadagiti siudad, ket pagammoan, adda iti lalaki sadiy nga napnoan ti ketong. Idi naktana ni Hesus, napakleb ken napakpakaasi kenkuana, kinunana, "Apo, no pagayatam, mabalinnang nga aramiden a nadalus." **13** Ket inggaw-at ni Hesus ti imana ket sinagidna isuna a kunana, "Mayatak. Agbalin ka nga nadalus." Ket dagus a pimmanaw iti ketong kenkuana. **14** Binilin ni Hesus isuna nga saanna nga ibagbaga iti siasinoman, ngem imbagana kenkuana, "Mapanka ket agparangka iti padi ket mangiyeka ti daton iti pannakadalusmo, sigun iti inbilin ni Moises, a kas pammaneknek kadakuada." **15** Ngem iti damag maipanggep kenkuana ket ad-adda pay nga naiwaragawag iti adayo ket adu nga tattao ti nag-urnong nga agdengngeg iti panangisurona ken mapaimbag kadagiti saksakitda. **16** Ngem masansan nga umadayo isuna a mapan kadagiti awan matagtagitao a lugar ken nagkararag. **17** Kalpasan iti maysa kadagidi nga al-aldaw a nangisursuro isuna, ket adda nga agtutugaw dagiti Pariseo ken dagiti manurusro ti linteg a naggapo kadagiti nadumaduma nga barrio iti rehion ti Galilea ken Judea, ken kasta met iti siudad iti Jerusalem. Adda kenkuana ti pannakabalin ti Apo nga mangaimbag. **18** Itatta, adda dagiti lalaki a simmangbay nga mangaw-awit iti lalaki a paralitiko nga nakaidda iti ikamen, ket nagsapulda iti wagas tapno maiserrekda ken maipaiddada iti sangoanan ni Hesus. **19** Saanda a makasapul iti wagas tapno maiserrekda isuna gapu iti adu nga tattao. Isu nga immulida iti rabaw ti balay, ket inbabada ti lalaki nga adda iti ikamen manipud iti atep, iti nagtetenggaan dagiti tattao, iti mismo nga sangoanan ni Hesus. **20** Ildi nakita ni Hesus ti pammata, kinunana, "Lalaki, dagiti basbasolmo ket napakawanenkena." **21** Inrugti dagiti eskriba ken Pariseo nga isaludsod daytoy a kunada, "Siasino daytoy nga agsasao ti tabbaaw? Siasino ti mabalin nga mangpakanwan kadagiti basbasol, ngem ti Dios laeng?" **22** Ngem ni Hesus, agsipud ta amonna no ania iti panpanutenda, simmungbat ket kinunana kadakuada, "Apay nga salsaludsodenyo daytoy kadagiti puspusoyo? **23** Ania ti nalaklaka nga ibaga, 'Dagiti basbasolmo ket napakawanenkena' wenco ti ibaga nga 'Tumakderka ket magnaka?' **24** Ngem tapno maamoanyo nga ti Anak ti Tao ket addaan turay ditoy daga nga mangpakanwan kadagiti basbasol, ibagak kenka, 'Tumakderka, alaem ta ikamenmo ket mapangan idiy balaymo.'" **25** Dagus isuna a bimmangon iti sangoananda ket innalana iti ikamen nga nagiddaanna; ket nagsubli iti balayna, nga agdaydayawti ti Dios. **26** Nagsiddaw iti tunggal maysa ket dinaydayawda ti Dios. Napoanda iti panagbuteng, ket kunada, "Naidumduma dagiti banbanag nga naimatanganmi iti nga aldaw." **27** Kalpasan a napasamak dagitoy a banbanag, rimmuar ni Hesus manipud sadiy ket naktana ti maysa nga agsingssingir iti buis a managan Levi nga agtutugaw iti pagsingssingiranna iti buis. Kinunana kenkuana, "Suroennak." **28** Ngarud, timmakder ni Levi, pinanawanna amin ket sinurotna ni isuna. **29** Ket nangisagana ni Levi iti dakkel a padaya idiy balayna, ket adu dagiti agsingssingir iti buis sadiy, ken dadduma pay nga tattao nga nakasadag iti lamisaan a makipangpangan kadakuada. **30** Ngem nagtantanabutob dagiti Pariseo ken eskriba kadagiti adalanna, a kunada, "Apay nga mangan ken uminomkayo a kakaduayo dagiti agsingssingir iti buis ken dadduma a managbasol nga tattao? **31** Simmungbat ni Hesus kadakuada, "Saan nga masapul dagiti nasalun-at nga tattao iti mangngagas, dagiti laeng masaskatit nga tattao iti agkasapulan. **32** Saanak nga immay tapno ayaban dagiti nalinteg nga tattao iti panagbabawi, ngem tapno ayaban dagiti managbasol iti panagbabawi." **33** Kinunada kenkuana, "Masansan nga agayunar ken agkararag dagiti adalan ni Juan, ken kasta met dagiti adalan dagiti Pariseo. Ngem dagiti adalam, mangmangan ken uminomda." **34** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Mabalin kadi nga pagayunaren ti siasinoman dagiti abay ti nobio?

no kaduada pay laeng ti nobio? **35** Ngem umayto iti al-aldaw nga maipanaw ti nobio kadakuada, ket kadagita nga al-aldaw ket agayunarda." **36** Ket nagsarita pay ni Hesus iti pangngarig kadakuada, "Awan ti tao a mangpigis iti lupot iti baro nga pagan-anay ket usarennna tapno tarimaennen iti daan nga pagan-anay. No inaramidna dayta, pigisenna iti baro a pagan-anay, ket ti lupot nga naggapo iti baro a pagan-anay ket saaront nga umanay ti daan a pagan-anay. **37** Kasta met, awan ti tao a mangikabil ti baro nga arak iti daan nga lalat a pagkabilan ti arak. No inaramidna dayta, bettaken ken dadaelen ti baro nga arak dagiti lalat a pagkabilan ti arak, ket maibelleng ti arak. **38** Masapul nga maikabil iti baro nga arak iti kaararamid nga lalat nga pagkabilan ti arak. **39** Awan ti tao, nga kalpasan nga imminom iti daan nga arak, agtarigagay iti baro nga arak, agsipud ta kunana, 'Naim-imas ti daan.'"

6 Itatta ti napasamak ket iti maysa nga Aldaw ti Panaginana, nga ni Hesus ket nagna iti kataltalunan ket dagiti adalanna, agal-alada kadagiti dawa ti trigo, iridisda dagitoy kadagiti dua nga imada sada kanen dagiti bukel. **2** Ngem dadduma kadagiti Pariseo ti nagkuna, "Apay agar-aramidkayo iti banag nga saan nga nainkalintegan nga aramiden iti Aldaw ti Panaginana?" **3** Sinurungan ni Hesus isuda ket kinunana, "Apay saanyo kadi a nabasa iti inaramid ni David idi nabisinan, isuna ken dagiti lallaki nga kaduana? **4** Napan ket simrek iti balay ti Dios, ken innalana ti tinapay iti kaadda ket kinnanna ti dadduma kadagitoy, ken inikkanna met dagiti lallaki nga kakaduana iti kanenda, nga uray nainkalintegan laeng nga kanen dagiti papadi." **5** Ket imbagana kadakuada, "Ti Anak ti Tao ket Apo ti Aldaw ti Panaginana." **6** Napasamak met iti sabali nga Aldaw ti Panaginana nga napan isuna idiy sinagoga ken sinuroanna dagiti tattao sadiy. Adda idiy ti maysa a lalaki nga paralitiko ti makannawan nga imana. **7** Dagiti eskriba ken dagiti Pariseo ket nainget ti panangbuyada kenkuana ket kitaenda no mangagas isuna ti siasinoman li Aldaw iti Panaginana, ta bareng no makabirukda iti rason nga ipabasolda kenkuana nga isu ket agararamid iti maikanewis. **8** Ngem amonna dagiti panpanutenda ket kinunana iti lalaki nga paralitiko iti imana, "Bumangonka ken agtakder ka ditoy nagtetenggaan iti tunggal maysa." Isunga bimmangon ti lalaki ken nagtakder sadiay. **9** Kinuna ni Hesus kadakuada, "Damagek kadakayo, nainkalintegan kadi iti agaramid ti nasayaat wenco dakes li Aldaw ti Panaginana, ti isalakan ti maysa a biag wenco dadaelen daytoy?" **10** Kalpasanna kinitana amin ida ket kinunana iti lalaki, "Iyunnatmo dayta imam." Inaramidna ngarud, ket nagsubli ti pigsa dagiti imana. **11** Ngem nakaungetda unay, ket nagtutungtunganda no ania ti mabalin nga aramidenda ken ni Hesus. **12** Kadagidiay al-aldaw, napasamak nga rimmuar isuna ket napan idiy bantay nga agkararag. Intuloyna ti nagkararag ti Dios iti ngapatnag. **13** Ildi bimmigaten, inayabanna kenkuana dagiti adalanna ket nangpili ti sangapulo ket dua kadakuada, nga inawaganna met laeng ti "apostoles". **14** Ti nagan dagiti apostoles ket ni Simon (nga isu met laeng ni Pedro) ken ti kabsatna a lalaki, Andres, Santiago, Juan, Felipe, Bartolome, **15** Mateo, Tomas, Santiago nga anak ni Alfeo, Simon nga maawagan ti Patriota, **16** Hudas nga anak ni Santiago, ken ni Hudas Iscariote nga nagbalin nga manglipol. **17** Kalpasanna bimmaba ni Hesus manipud idiy bantay kaduana isuda ket nagtakderda iti patad nga lugar. Ti dakkel nga bunggoy dagiti adalanna ket adda sadiy, kasta met dagiti adu nga tattao nga naggapo idiy Judea ken Jerusalem, ken dagiti adda iti igid ti baybay ti Tiro ken Sidon. **18** Immaya nga agdenggegda kenkuana ken mapaimbagda kadagiti sakitda. Dagiti tattao nga burburibure dagiti narugit nga espiritu ket naimbagan met. **19** Ikarkarigatan ti tunggal maysa kadagiti adda sadiy a naurnong nga tattao nga masagid isuna ta iti

panakabalin nga mangpaimbag ket rumrumuar manipud kenkuana, ket pinaimbagna ida amin. **20** Kalpasan ket kimmata isuna kadagiti adalanna, ket kinunana, "Nabendisionankayo nga napanglaw, ta dakayo ti agtagkikua iti Pagarian ti Dios. **21** Nabendisionankayo nga mabisbisinan ita, ta mapnek kayonto. Nabendisionankayo nga agladladingit ita, ta agkatakawakayonto." **22** Nabendisionankayo no gurguraendakayo dagiti tattao ken isinsinadakayo kadagiti bunggoysa, ken pabpabainandakayo, ken um-umsienda dagiti naganyo ta dakes ti panagkunada, gapu iti Anak ti Tao. **23** Agragsakkayo iti dayta nga aldaw ket aglagtokayo gapu ti rag-o, gapu ta awan duadua a maaddaankayo iti naindaklan a gunguna sadi-langit, ta kasta met laeng iti inaramid dagiti kapuonanda kadagiti propeta. **24** Ngem asikayo pay dakayo nga nabaknang! Ta naawatyon iti liwliwayo. **25** Asikayo a napnek ita! Ta mabisinan kayonto. Asikayo nga agkatkatawa ita! Ta agladingit ken agdung-awkayo. **26** Asikayo, no amin nga tao ket agsaoda ti nasayaat maihanggep kadakay! Ta kasta met ti inaramid dagiti kapuonanda kadagiti sinan-propeta. **27** Ngem ibagak kadakayo a dumdumngeg, ayatenyo dagiti kabusoryo ken nasayaat ti aramidenyo kadagiti gumurgura kadakayo. **28** Bendisionanyo dagiti mangilunlunod kadakayo ken ikararaganyo dagiti mangidadan es Kadakayo. **29** Kenkuana a nangsipat ti maysa a pingpingmo, ipasipatmo pay iti bangir. No innala ti maysa a tao ti kagaymo, saanmo nga ipaidam ti pagan-anaymo. **30** Ikkam ti tunggal maysa nga dumawat kenka. No adda ti mangala iti aniaman a kukuam, saanmo nga ibaga kenkuana nga isublina kenka. **31** No ania ti kayatmo nga aramiden ti tao kenka, masapul nga isu met ti aramiden kadakuada. **32** No dagiti laeng tattao nga agay-ayat kenka ti ayatem, ania ngay ti pakaidayawam iti dayta? Ta uray pay dagiti managbasol ket ay-ayatenda met dagiti agay-ayat kadakuada. **33** No agaramidka laeng ti nasayaat kadagiti agar-aramid ti nasayaat kenka, ania ngay ti pakaidayawam iti dayta? Ta uray pay dagiti managbasol ket isu met laeng ti araramidenya. **34** No ti laeng pabuludam kadagiti banag ket dagiti laeng tattao nga namnamaem nga makaisubli kenka, ania ngay ti pakaidayawam iti dayta? Uray dagiti managbasol ket agpabulodda kadagiti managbasol, ken mangnammamada nga umawatda iti isu met laeng nga gatad. **35** Ngem ayatenyo dagiti kabusoryo ken nasayaat ti aramidenyo kadakuada. Pabuludanyo ida, nga saanya a pakadanagan iti maipanggep iti maisubli kadakayo, ket naindaklanto ti gununayo. Agbalinkayonto nga annak ti Kangatoan, ta isuna mismo ket naasi kadagiti saan nga manaygaman ken kadagiti dakes nga tattao. **36** Manangaasikayo koma, a kas iti Amayo a manangaasi. **37** Saankayo nga mangukom, ket saankayto met a maukom. Saankayo nga mangpabasol, ket saandakayto met a pabasulen. Pakawanenyo dagiti dadduma, ket mapakawankayto met. **38** Mangtedkayo kadagiti dadduma, ket maitedto met kadakayo. Sukat a naan-anay, nasedsed ken aglulupuyas-nga maibukbokdanto iti saklotmo. Ta no ania ti pagsukat nga usarem nga mangsukat, isunto met ti pagsukat nga mausaren pagsukat para kenka." **39** Kalpasanna imbagana met kadakuada ti maysa a pangarig. "Mabalin kadi nga iturong ti bulsek ti maysa pay a bulsek? Ket no aramidenña, matinnagda nga aggada iti abot, saan kadi? **40** Ti adalan ket saan nga nalalaing ngem ti manursurona, ngem no ti tunggal maysa ket masuruan a naimbag, agbalin isuna a kas ti manursurona. **41** Ken apay nga kitaem ti bassit nga pircis ti garami nga adda iti mata ti kabsatmo ngem saan mo nga madlaw ti troso iti mismo a matam? **42** Kasano nga ibagam iti kabsatmo, "Kabsat, bay-am nga ikkatek dayta bassit nga pircis ti garami dita matam," ket dimto pay maikkat ti troso nga adda iti mismo a matam? Sika nga aginsisingpet! Ikkatem nga umuna ti troso dita matam, ket makakita ka a nalawag iti panangikkatmo iti bassit nga pircis ti garami nga adda iti mata

ti kabsatmo. **43** Ta awan ti nasayaat nga kayo nga agbunga ti nalungso, weno awan ti nalungso nga kayo nga agbunga ti nasayaat. Ta ti tunggal kayo ket maammoan babaen iti bungana. **44** Ta saan nga agburas ti tao iti igos manipud iti sisiitan nga kayo, weno agburas iti ubas manipud iti sisiitan nga labtang. **45** Ti nasayaat nga tao paruarennna iti nasayaat manipud iti nasayaat nga kinabaknang iti pusona, ken ti dakes nga tao paruarennna ti kinadakes manipud iti dakes nga kinabaknang iti pusona. Ta manipud iti kinabaknang iti pusona, agsao ti ngiwatna. **46** Apay nga awagandak ti, 'Apo, Apo,' ngem diyo met tungtungpalen dagiti banag nga ibagbagak? **47** Tunggal tao nga umay kaniak ken dengdenggenna dagiti saok ken tungtungpalenna ida, ibagak kadakayo no ania ti kaiyariiganna. **48** Kaiyariiganna ti tao nga nagpatakder ti balay, nagkali ti nauneg nga abot iti daga ket nagpatakder ti pondasyon ti balayna iti rabaw ti bato. Idi immay ti layos, dinungpar ti dadakkel nga allon dayta nga balay, ngem pulos nga saanna nga nagungon gapu ta naipatakder a sititibker. **49** Ngem ti tao nga dumdumngeg kadagiti sasaok ken saanna nga tungtungpalen ida, kaiyariiganna ti tao nga nagpatakder ti balayna iti rabaw ti daga nga awanan ti pondasyon. Ket idi dinungpar dagiti dadakkel nga allon dayta nga balay, narba nga sigud ken namimpinsan a nadadel.

7 **1** Kalpasan nga nalpas ni Hesus ti amin nga ibagbagana nga dingdinggen dagiti tattao, simrek isuna idiy Capernaum. **2** Adda adipen ti maysa nga senturion, nga napateq kenkuana, agsaksakit ken dandanin matay. **3** Ngem idi nanggeganna ti maipapan ken ni Hesus, nangibaon ti senturion kadagiti panglakayen dagiti Judio tapno kiddawenda nga umay ket isalakanna ti adipenna manipud iti pannakatay. **4** Idi nakaasidegden ken ni Hesus, nagpakpakaasida kenkuana iti kasta unay a kunada, "Maikari isuna nga aramiden daytoy para kenkuana, **5** agsipud ta ipatpategna unay daytoy nga nasiointayo ken nangipatakder ti sinagoga para kadatayo." **6** Intultuloy ni Hesus iti pannagnana ket kimmuyog kadakuada. Ngem idi saanen nga adayo isuna manipud iti balay, nangibaon ti senturion kadagiti gagayemna nga mangibaga kenkuana, "Apo saanmon nga parigaten ta bagim, gapu ti saanag nga maikari nga masapul a sumrekka iti sirok iti bubungak. **7** Gapu iti daytoy, saanko pay nga inbilang toy bagik nga mabalin nga maikari nga umasideg kenka, ngem iyebkas mo laeng ti sao ket maimbagan ti adipenko. **8** Ta uray siak met ket taoak nga naikabil iti babaen ti turay ken addaanak met kadagiti soldado nga adda iti sirukko. Ibagak iti maysa, 'Mapanka,' ket mapan isuna, ken iti maysa pay, 'Umayka,' ket umay isuna, ken iti adipenko, 'Aramiden daytoy,' ket aramidenña." **9** Idi nanggeganna ni Hesus daytoy, nasdaaw unay kenkuana, ket simmango ngarud kadagiti tattao nga sumursurot kenkuana ket kinunana, "Ibagak kadakayo, awan pay nasarakak uray ditoy Israel nga siasinoman nga addaan ti dakkeli nga pammati." **10** Ket dagiti naibaon, nagsubida iti balay ket nasarakanda nga nasalun-aten ti adipen. **11** Iti saan unay a nabayag kalpasan dayta, napasamat nga agdaldalyasat ni Hesus iti siudad nga maaw-awagan ti Nain. Dagiti adalanna ket kimmuyog kenkuana ken simmurot met ti nakaad-adu nga tattao. **12** Idi umas-asidegen iti ruangan ti siudad, pagammoan, adda natay nga tao nga bagbagkatenda nga paruar, nga maymaya nga anak nga lalaki ti inana. **13** Isu ket balo a babai, ken keduana iti adu met bassit nga tattao iti dayta nga siyudad. Idi makitana isuna, iti Apo ket kasta unay ti pannakatignay ti asina para kenkuana ket kinunana kenkuana, "Saanka nga agsangni". **14** Ket naqpasango ni Hesus ket sinajidna iti pagibagbagkatan ti bangkay, ket nagtalinaed met nga sitatakder dagiti agbagbagkatan. Kinunana, "Agtutubo, ibagak kenka, bumangonka". **15** Nagtugaw ti natay a lalaki nagtugaw ken nangrugi nga nagsao. Ket inyawat ni Hesus iti inana. **16** Ket inabak ida amin iti buteng. Indaydayawda ngarud iti Dios,

ibagbagada, "Natan-ok nga propeta iti timmaud kadatayo" ken "Iti Dios kimmita kadagit tattaona." 17 Daytoy nga damag maipanggep ken ni Hesus ket nagwaraus iti intero nga Judea ken kadagit amin nga kabangibang nga rehion. 18 Dagiti adalan ni Juan imbagada kenkuana amin dagitoy nga banbanag. 19 Inayaban ngarud ni Juan ti dua kadagit adalanna ket imbaonna ida iti Apo nga mangibaga, "Sika kadi diay Umayto, wenna adda pay kadi sabali a tao nga inkami biroken?" 20 Idi nakaasidegden ken ni Hesus, kinuna dagiti lallaki, "Ni Juan nga Mammunniag imbaonna kami nga mangibaga kenka "Sika kadi diay Umayto, wenna adda pay kadi sabali nga tao nga inkami biroken?" 21 Iti dayta nga oras, pinaimbagna iti adu nga tattao manipud saksakit ken an-anayenda ken manipud kadagit dakes nga espiritu, ken pinatganna nga dagiti bulsek nga tatto ket makakita. 22 Simmungbat ni Hesus ket kinunana kadakuada, "Inton pumanaw kayo, ipakaammoyo ken ni Juan no ania dagiti naktita ken nangngeganyo. Makakitan dagiti bulsek nga tatto, makapagnan dagiti pilay nga tatto, malinlinisanen dagiti addaan iti ketong, makanggegen dagiti tuleng nga tatto, mapagpagungaren dagiti natay nga tatto, ken makaskasabaanen iti naimbag a damag dagiti agkasapulan. 23 Iti tao nga saan nga agsardeng nga marmati kaniak gapu kadagit aramidko ket nabendisionan." 24 Idi nakapanawen dagiti babaonen ni Juan, inrugni Hesus nga inbaga kadagit tatto iti maipanggep ken ni Juan, "Ania ti napanyo kinita idiy let-ang? Runo kadi nga gungungunen ti angin? 25 Ngem ania ti napanyo kinita? Maysa kadi nga tao nga nagkawes iti nalukneng a pagan-anay? Kitaenyo, dagiti tatto nga nakakawes iti napipintas nga pagan-anay ken agbibia ngaglaplusasan, agnanaedda kadagit palasio ti ar-ari. 26 Ngem ania ti napanyo kinita? Maysa kadi nga propeta? Wen, ibagak kadakayo, nangnguruna pay ngem maysa nga propeta. 27 Isuna daytoy pakaiturungan iti naisurit, "Kitaenyo, ibaonko iti mensaherok sakbay iti rupam, nga mangisagana iti dalanmo sakbay kenka." 28 Ibagak kadakayo, nga kadagit inyanak dagiti babbai, awan iti natantan-ok pay ngem ni Juan, ngem iti kababaan nga tao iti pagarian ti Dios ket natantan-ok pay ngem isuna." 29 Idi nangngegan dagiti tatto daytoy, pakairamanan dagiti agsing singir ti buis, impaduyakyakda nga nalinteg iti Dios. Karaman isuda kadagit nabautisaran iti bautisar ni Juan. 30 Ngem dagiti Pariseo ken nalalaing iti linteg dagiti Judio nga saan a nagpabautisar kenkuana, nilaksidda iti kinasirib ti Dios a para kadakuada. 31 "Ania ngarud iti mabalin ko nga pangiyaspinger kadagit tatto tata ng kapututan? Ania kadi iti pakaiyaspingeranda? 32 Kasla da la ubbing nga agga-ayam idiy pagtagilakuan nga agtutugaw ken ay-ayabanda iti tunggal maysa nga kunada, 'Pinatukarmi ti plauta para kadakayo, ket dikay met nagsala. Nagladingit kami, ket dikay met nagsangit.' 33 Agsipud ta immay ni Juan nga Mammunniag a saan nga mangmangan ti tinapay ken saan nga nagin-inom iti arak, ket ibagbagayo, 'Adda demonyona.' 34 Immay ti Anak ti Tao ket nangan ken naginom ket kunayo, "Kitaenyo, narawet daytoy nga tao ken mammartek, gayyem dagiti agsing singir ti buis ken dagiti managbasol." 35 Ngem iti sirib ket maipakita a nalinteg babaen kadagit amin nga annakna." 36 Itatta, adda maysa nga Pariseo nga mangkidkiddaw ken Hesus nga makipangan kenkuana. Isu nga kalpasan a nakastreken ni Hesus iti balay ti Pariseo, insanggirna idiy ayan iti lamisaan tapno mangan. 37 Pagammoan, adda maysa nga babai iti dayta nga siudad, nga isuna ket managbasol. Naammoanna nga adda ni Hesus nga agsangsanggir idiy balay ti Pariseo, ket napan isuna ken nangitugot iti bangbanglo nga naikabil iti alabastro nga fraskita. 38 Nagtakder iti likudan ni Hesus nga asideg iti sakaananna ken nagsangit. Ket inrugina nga binasa iti luana dagiti saka ni Hesus, ket pinunasanna ida iti buokna, imagepna dagiti sakana ken binukbukanna ida ti bangbanglo. 39 Idi

nakita daytoy iti Pariseo nga nangawis ken ni Hesus, pinanunotna iti bagina nga kunana, "No daytoy nga tao ket propeta, amonna koma no siasino ken no ania nga klase nga babai iti mangsagsagid kenkuana, nga isu ket managbasol." 40 Simmungbat ni Hesus ket kinunana kenkuana, "Simon, adda iti banag nga ibagak kenka." Kinunana, "Ibagam, Maestro!" 41 Kinuna ni Hesus, "Adda iti dua nga nakautang iti maysa nga agpapautang. Diay maysa ket nakautang iti limagasut nga dinario, diay met maysa ket limapulo nga dinario. 42 Gapu ta awan kuartada nga pagbayad, pinakawanna ida nga dua. Ngarud, siasino ti kadakuada iti ad-adda nga mangayat kenkuana? 43 Simmungbat ni Simon kenkuana ket kinunana, "Panagkunak ket diay ad-adu iti napakawan nga utangna." Kinuna ni Hesus kenkuana, "Usto dayta a panangikedengmo." 44 Sinango ni Hesus ti babai ket kinuna ken Simon, "Makitam daytoy nga babai. Simrekak iti balay mo. Awan danum nga intedmo kaniak para kadagit sakak, ngem isuna, babaen iti luana, binasana dagiti sakak ken pinunasanna ida iti buokna. 45 Dinak impaayan iti agep, ngem isuna, manipud simmangpetak, saan nga nagsardeng nga nangag-agep kadagit sakak. 46 Saamno nga binukbukan daytoy ulok iti lana, ngem binukbukanna dagiti sakak iti bangbanglo. 47 Gapu iti daytoy, ibagak kenka nga isuna nga adu iti nagbasolanna ken napakawan iti ad-adu ket dakdakkel met ti panagayathna. Ngem iti basbassit iti napakawan kenkuana, bassit laeng iti panagayathna." 48 Ket imbagana iti babai, "Napakawanen dagiti basbasolmo." 49 Dagiti amin nga agsangsanggir sadiy ket inrugida nga kinuna iti maysa ken maysa kadakuada, "Siasino daytoy nga agpakanan pay kadagit basbasol?" 50 Ket kinuna ni Hesus iti babai, "Ti pammatim ket insalakkanna. Mapanka nga sitatalna".

8 Napasamak nga dagus kalpasanna nga nangruji ni Jesus nga nagdalyasat iti nadumaduma nga siudad ken barrio, nga nangikaskasaba ken nangiwarawaragawa iti naimbag a damag maipapan iti pagarian ti Dios ket simmurot kenkuana dagiti sangapulo ket dua, 2 ket kasta met dagiti babbai a napaimbag manipud kadagit dakes nga espiritu ken saksakit. Isuda da Maria nga napanaganan Magdalena, nga nawawayawaan manipud iti pito a demonio, 3 ni Juana nga asawa ni Cusa, nga mangimatmaton kadagit saniku ni Herodes, ni Susana, ken dagiti dadduma nga adu a babbai, nga nangipaay para iti kasapulanda nga nagtaud kadagit sanikuada. 4 Itatta, idi adda adu a tatto ti naguurnong, nga pakairamanan dagiti tatto nga um-umay kenkuana manipud kadagit adu a nadumaduma nga siudad, nagsarita isuna kadakuada babaen iti pangngarig. 5 "Rimmuar ti mammalon nga napan nagmula iti bukbukel. Kabayatan ti panagmulana, adda dagiti bukbukel nga natinnag iti igid ti dalam ket napayatpayatan ken sinippayot dagiti billit ti tangatang. 6 Dadduma nga bukbukel ket natinnag iti nabato a daga ket apaman a dimmaked dagitoy nga mulmula, nanglaylayda, gapu ta awan ti pakabasaanda. 7 Addamat dagiti bukbukel nga natinnag kadagit nasisit nga mulmula, ket dagiti nasisit nga mulmula ket dimmakkil nga kadua dagiti bukbukel ken nangleppes kadakuada. 8 Ngem dadduma kadagit bukbukel ket natinnag iti nadam-egg nga daga ket pinataudna ti mula nga sangagasut a dasar pay ti kaaduna." Kalpasan nga naibaga ni Hesus dagitoy a banbanag, impukkawna, "Siasinoman iti addaan iti lapayag nga dumngeg, dumngeg koma." 9 Ket dagiti adalanna dinamagda no ania ngata iti kaipapanan daytoy a pangngarig. 10 Kinuna ni Hesus kadakuada, "Naikkan kayo iti pribilehio nga mangawat kadagit misterio iti Pagarian ti Dios, ngem dagiti dadduma a tatto ket masuruan laeng kadagit pangngarig, tapno, 'uray makitada didanto metlaeng a makita ken mangngendaga didanto metlaeng maawatan.' 11 Itatta daytoy ti kaipapanan iti pangngarig. Ti bukul ket isu iti sao ti Dios. 12 Dagiti bukbukel nga natinnag iti igid ti dalam ket dagiti tatto nga nakangngeg iti sao,

ngem umay ti diablo ket alaenna ti sao manipud iti pusoda, tapno saanda a mamati ken maisalakan. **13** Ket dagiti met natinnag iti nabato a daga ket dagiti tattao nga idi nangngegan da iti sao, inawatda a siraragsak, ngem awan ti uray maysa a ramutda; mamati da laeng iti apagdarikmat, ket no dumteng ti tiempo ti pannubok, umadayoda. **14** Dagiti bukbukel nga natinnag kadagitit nasiit nga mulmula ket dagiti tattao nga dimngeg iti sao, ngem iti panagdalyasat da iti dalanda, maleppesda kadagitit pakadanagan ken kinabknang ken ragragsak iti daytoy a biag, ken isut' gapuna nga awan ti maibungada nga maluom. **15** Ngem dagiti bukbukel nga natinnag iti nasayaat a daga, dagitoy dagiti tattao nga, addaan iti napudno ken naimbag a panagpuspuso, kalpasan nga nangngeganda iti sao, salimetmetanda ken agbungada nga adda ti panagan-anus. **16** Itatta, awan ti siasinoman, nga idi napasgedanna ti pagsilawan, kalubanna iti malukong weno ikabilna iti sirok ti papag. Ngem ketdi, ikabilna iti umiso nga paggiannana, tapno iti tumunggal maysa nga sumrek, makitada ti lawag. **17** Ta awan iti nailemmeng, nga saan nga maipakaammo, weno aniaman a palimed, nga saan nga maammoan ken masilawan. **18** Isu nga agannad kayo no kasano iti pinagdengngegyo, gapu ta siasinoman nga addaan, ket isu maikkan pay iti ad-adu, ken siasinoman nga awanan, manipud kenkuana ket maala uray pay ti pagarupenna nga adda kenkuana.” **19** Kalpasan ket ni nanang ken dagiti kakabsat ni Hesus ket immay kenkuana, ngem saanda nga makaasideg kenkuana gapu iti adu nga tattao. **20** Ket naimbaga kenkuana, “Ti inani ken dagiti kakabsatma a lalaki ket addada nga agtatakder idiy ruar, kayatdaka a makita.” **21** Ngem simmungbat ni Hesus ket kinunana kadakuada, “Ti inak ken kakabsatko ket dagiti dumngeg iti sao ti Dios ken tungpalenda.” **22** Ket napasamak iti maysa kadagidjay nga al-alawd nga naglugar ni Hesus ken dagiti adalan iti bangka, ket kinunana kadakuada, “Mapan tayo idiy ballasiv iti dan-aw.” **23** Ket naglayagda. Ngem kabayatan nga aglaylagyda, nakaturog ni Hesus, ket immay ti bagyo nga binuyugan iti napigsa unay nga angin idiy dan-aw, ket diay bangkada ket mangrugi nga mapunno iti danum, ket addadan iti kasta unay a peggad. **24** Ket dagiti adalan ni Hesus ket immaya kenkuana ket riniingda isuna, kunada, “Apo! Apo! Ngangnani tayo nga matayen!” Nakaring isuna, ket tinubngar na iti angin ken ti narungsot a danum ket nagsardenga, ken adda iti linak. **25** Ket kinunana kadakuada, “Ayan ti pammatiyo?” Iti butengda, nasdaawda unay, ket kinunada iti tumunggal maysa, “Siasino ngarud daytoy, ta mandaranna uray dagiti angin ken iti danum, ket agtulnogda kenkuana?” **26** Nakadanunda iti rehion ti Gerasenes, nga kabangibang ti Galilea. **27** Idi bimmadek ni Hesus iti daga, adda iti maysa a lalaki nga naggapo iti siudad a simmabat kenkuana, ket daytoy a lalaki ket linuganan dagiti demonio. Iti naunday a panawen saan isuna nga agus-usar iti kawkawes, ken saan isuna nga aggigian iti balay, no di ket idiy sementryo. **28** Idi naikinana ni Hesus, naglikis isuna, ken nagpakleb iti sangoananna. Ket iti napigsa a balikas kinunana, “Ania ti biangko kenka, Hesus, Anak iti Kangatoan a Dios? Apgapkakaasi-ak kenka, saannak nga parigaten.” **29** Ta manmandaran ni Hesus ti narugit nga espiritu nga rumuar manipud iti lalaki, gapu ta masansan nga tenngelenna isuna. Uray no galutanda iti kadkadena ken kawkawer ken bentayanda pay, ket mapugsatna latta iti galutna ken iturung latta ti demonio idiy let-ang. **30** Ket nagsaludsod ni Hesus kenkuana, “Ania ti nagan mo?” Ket kinunana, “Sangaarban,” ta adu dagiti demonio nga limmugan kenkuana. **31** Intultuloy dagiti demonio iti nakipagpapkakaasi ken ni Hesus nga saanna koma ida nga mandaran nga mapan idiy yuyeng. (*Abyssos g12*) **32** Ita ti arban dagiti adu a babbaboy ket adda idiy nga mangmangan idiy turod, ket indawat dagiti demonio nga palubosanna isuda nga lumugan kadagitit babbaboy.

Pinalubosanna isuda nga aramidenda dayta. **33** Isu nga dagiti demonio ket rimuarda manipud iti dayta nga tao ken simrekda kadagitit babbaboy, ket ti arban ket nagap-apurada nga bimmaba iti turod nga agturtong iti dan-aw ket nalmesda. **34** Idi nakita dagiti tattao nga agay-aywan kadagitit babbaboy ti napasamak, ngilibasda ket impadamatda iti siudad ken iti kadagitit barbarrio. **35** Isu nga dagiti tattao nga nakangngeg maipanggep iti daytoy, rimmuarda nga mangkita no ania iti napasamak, ket immayda ken ni Hesus ket nasarakanda ti lalaki nga rimuaran dagiti demonio. Nakabadon isuna ken addan iti nalimbong a panagpanpanunotna, nakatugaw iti sakanaan ni Hesus, ket nagbutengda. **36** Ket dagiti nakakita iti daytoy nga napasamak ket imbagada kadagitit dadduma no kasano nga naisalakan ti lalaki nga inadipen dagiti demonio. **37** Amin dagiti tattao iti rehion ti Gerasenes ken dagiti adda iti aglawlawda nga lugar, kiniddawda ken ni Hesus nga panawanna ida, gapu ta tinengngel ida iti nalaus a panagbuteng. Isu nga naglugar isuna iti bangka nga agsibli. **38** Diay lalaki nga nagtalawan dagiti demonio ket napakpakaasi ken ni Hesus nga palubusanna isuna nga sumurot kenkuana, ngem pinagawid isuna ni Hesus, a kunana, **39** “Agsibli ka iti balaymo ken ipakaammom amin nga naindaklan a banbanag nga inaramid ti Dios para kenka.” Nagawid ngarud ti lalaki ket inwaragawagna iti entero nga siudad dagiti naindaklan a banbanag nga inaramid ni Hesus para kenkuana. **40** Iti panagsubli ni Hesus, inawat isuna dagiti adu nga tattao, ta agur-urayda amin kenkuana. **41** Pagamoon, immay iti lalaki nga managan Jairo, ket maysa isuna kadagitit mangidadaulo iti sinagoga. Nagpakleb ni Jairo iti sakanaan ni Hesus ket kiniddawna nga mapan koma isuna idiy balyna, **42** ta addaan isuna iti kakaisuna nga anak a babai, nga agtawen iti sangapulo ket dua, ken isuna ket matmatayen. Ngem iti ipapanha, dagiti adu nga tattao ket inaribungbunganda isuna. **43** Adda babai sadiay nga agpadpadara iti las-ud ti sangapulo ket dua a tawen ket nagastosnan amin nga kuartana kadagitit mangngagas, ngem saan nga napaimbag ti siasinoman kadakuada. **44** Napan isuna iti likudan ni Hesus ket sinagidna iti laylayan ti badona, ket dagdagus nga nagsardeng ti panagpagpadarana. **45** Kinuna ni Hesus, “Siasino ti nangsagid kaniak?” Idi amin ket nagsaan, kinuna ni Pedro, “Apo, ngagdo dagiti tattao nga mangliplitkena ken mangar-abitungborg kenka.” **46** Ngem kinuna ni Hesus, “Adda iti nangsagid kaniak, ta ammok nga adda iti pannakabalin nga rimuar manipud kaniak.” **47** Idi makita ti babai nga saannan nga mailemmengti inaramidna, immasideg ti babai nga aapigpigere. Nagpakleb iti sangoanan ni Hesus, ket imbagana iti sangoanan dagiti tattao ti makagapu no apay nga sinagidna ni isuna ken no kasano isuna nga nagimbal a dagus. **48** Ket kinunana kenkuana, “Anak a babai, ti pammatim isu ti nangpaimbag kenka. Mapanka a sikakappia.” **49** Idi manarimaan isuna nga agsasao, adda ti immay nga naggapu iti balay ti mangidadaulo iti sinagoga, nga kunana, “Diay anak mo nga babai ket natayen. Saan mon nga singaen ti manursuro.” **50** Ngem idi nangngeg ni Hesus daytoy, sinungbatanna isuna, “Saanka nga agbuteng. Mamati ka laeng, ket maisalakan isuna.” **51** Ket idi naikasangpet iti balay, saan na nga pinalubusan ti siasinoman nga makiserrek kenkuana malaksid kada Pedro, Juan, Santiago, ken ti ama ti ubing a babai, ken ti inana. **52** Itatta, amin dagiti tattao sadiay ket agladladingit ken sangsanggitanda isuna, ngem kinunana, “Saan kayo nga agsangit. Saan isuna nga natay, ngem matmaturog laeng.” **53** Ngem kinatawaanda isuna nga inumumsi, ta ammoda isuna ket natayen. **54** Ngem isuna, innalana ti ima ti ubing nga babai, immawag a kunana, “Ubing, bumangonka.” **55** Ket nagsubli ti espiritu na, ket bimmangon a dagus isuna. Inbilinna nga adda ti maited kenkuana nga kanenna. **56** Dagiti nagannakna

ket nasdaaw, ngem binilinna ida nga awan ti pangibagaanda iti napasamak.

9 Inayabanna dagiti sangapulo ket dua, ken inikkanna isuda iti pannakabalin ken turay kadagit amin nga demonio ken mangagas kadagit saksakit. **2** Imbaonna isuda nga rumuar nga mangikasaba iti pagarian ti Dios ken mannpaimbag kadagit masakit. **3** Kinunana kadakuada “Dikayo mangitugot iti uray ania iti panagdalyasyato- uray sarukod, uray pitaka, uray tinapay, uray kuarta weno dua nga pagan-anay. **4** Aniaman nga sumrekanyo a balay, agtalinaed kayo sadiy aingga pumanaw kayo iti dayta nga lugar. **5** No maipanggep kadagit saan nga umawat kadakayo, inton pumanaw kayo iti dayta nga siudad, pagpagenyo dagiti tapok iti saksakaya kas pamanekneka ngay maibusor kadakuada.” **6** Ket pimmanawda nga napan kadagit il-ili, nga mangikaskasaba iti naimbag nga damag ken mangpapaimbag kadagit tattao iti sadinnoman. **7** Itatta ni Herodes, nga tetraka, nangngegna amin dagitoy a mapaspasamak ket naribukan unay, gapu ta ibagbaga dagiti dadduma nga ni Juan nga Mammuniag ket nagungar manipud ken ni patay, **8** ken dagiti dadduma nagparang kano ni Elias, ken dagiti dadduma ket maysa kano kadagit propeta idi ununana nga panawen ket nagbiag manen. **9** Kinuna ni Herodes, “Pinapugotak ni Juan, ngem maipanggep iti siasino daytoy nga mangmangngegak nga banbanag? Ket ni Herodes pinadas nga mangbiruk iti wagas tapno makitana ni Hesus. **10** Ildi hagsublin dagiti naibaon, imbagena kenkuana iti amin nga inaramidda. Intugotha isuda ket napan isuna iti siudad nga maawagan Betsaida. **11** Ngem nangngegan daytoy dagiti adu nga tattao ket sinurota isuna ket inawatna ida, ken nagsao kadakuada maipanggep iti pagarian ti Dios, ken innagasanna dagiti agkasapulan ti pannakapaimbag. **12** Ket idi mumalemen, napan kenkuana dagiti sangapulo ket dua ket kinunada, “Pagwidemon dagiti tattao tapno mapanda kadagit il-ili ken barbario nga agsapul iti pagdagusan ken makan gapu ta adda tayo iti lugar nga awan matagtagitao.” **13** Ngem kinunana kadakuada, “Ikkanayo ida ti kanenda.” Kinunada, “Ti adda kadayatoy ket lima laeng a tinapay ken dua a lames, malaksid nga mapan kami gumatang ti tarao para kadagitoy amin nga adu a tattao.” **14** Adda idi ti agarup nga lima ribu a lallaki nga adda sadiy. Ket kinunana kadagit adalanna, “Pagtugawenyo isuda nga nabunggubunggoy iti sagliima pulo.” **15** Kasta ngarud ti inaramidda dayta, ket nugtugaw amin dagiti tattao. **16** Innalana ti lima nga tinapay ken ti dua nga lames, ket timmangad sadil langit, benendisionanna ida, ket pinispisina, ken intedna kadagit adalanna tapno maiwaras kadagit tattao. **17** Ket nanganda amin ken napnekda, ket dagiti nabati nga taraon ket naurnong ket napunno iti sangapulo ket dua nga basket. **18** Ket napasamak nga kabayatan nga agkarkararag isuna iti bukodna, keduana dagiti adalanna, ket sinaludsodna kadakuada, nga kunana, “Siasinoak kano iti panangkuna dagiti tattao?” **19** Simmungbatda, ket kinunada, “Juan nga Mammuniag,” ngem kuna dagiti dadduma nga Elias, ken kuna dagiti dadduma nga maysa kadagit propeta idu un-unana nga panawen ket nagbiag manen. **20** Kinunana kadakuada, “Ngem siasinoak iti pinagkunayo?” Simmungbat ni Pedro a kunana, “Ti Kristo a naggapu iti Dios.” **21** Ngem iti panangballaagna kadakuada, binilin ida ni Hesus nga awan ti pangibagaanda iti daytoy, **22** a kunana nga iti Anak ti Tao ket masapul nga agsagaba iti adu nga banbanag, umsien dagiti panglakayen ken panguloen a papadi ken escriba, mapapatay, ken mapagungar iti maikatho nga aldad. **23** Kinunana kadakuada amin, “No siasinoman ti mayat nga sumurot kaniak, masapul ngarud nga lipatenna ti bagina, baklayenna ti krusna iti inaldaw ket sumurot kaniak. **24** Siasinoman ti mangpadas nga mangispal iti biagna ket mapukawna, ngem siasinoman nga mangpukaw iti biagna gapu

kaniak, ket maispalna. **25** Ania ti magunguna iti tao, no matagikuana ti intero a lubong, ngem mapukawna weno maawan kenkuana ti bukodna a bagi? **26** Siasinoman ti mangibain kaniak ken kadagit sasaok, isu ibainto met ti Anak ti Tao inton umay iti kukodna a dayag, ken iti dayag ti Ama ken dagiti nasantona nga anghel. **27** Ngem sipupudno nga ibagak kadakayo, adda dagiti dadduma kadakayo nga agtaktaekder ditoy, a saandanto a maramanan ti patay agingga a makitada ti pagarian ti Dios.” **28** Ket napasamak did garup walo nga aldad ti napalabas kalpasan nga sinarita ni Hesus dagitoy a sasao nga inkuyog na ni Pedro, ni Juan, ken Santiago, ket simmang-atda iti bantay tapno agkararag. **29** Kabayatan iti panagkararagna, nagbalwi ti langa ti rupana, ken dagiti kawesna ket nagbalin nga puraw ken makasisirap. **30** Pagammoan, adda dua nga lallaki nga makisarsarita kenkuana! Isu da Moises ken Elias, **31** nga sidadayag ti langada. Ket nagsasaraanda ti maipanggep iti ipapanawna, nga umadinan nga tungpalenna idiy Jerusalem. **32** Itatta, ni Pedro ken dagiti kakaduuna ket adda nga nakaturogdaan. Ngem idi nakariingdan, nakitada iti dayagna ken dagiti dua nga lallaki nga makitaktakder kenkuana. **33** Iti napasamak ket, kabayatan nga umad-adayuda ken ni Hesus, kinuna ni Pedro kenkuana, “Apo, nasayaat ta adda kami ditoy ket masapul nga agarapid kami iti tallo nga kalapaw. Ipalubosmo nga iyaramidanda ti mays, maysa para ken ni Moises, ken maysa para ken ni Elias.” Di na ammo ti ibagbagana. **34** Ket kabayatan a sarsaritaenna dagitoy nga banbanag, ti ulep ket bimmaba a nanglimong kadakuada; ket nagbutengda kabayatan ti pananglawlaw ti ulep kadakuada. **35** Adda ti timek nga naggapo iti ulep, a kunana, “Daytoy ti pinilik nya Anakk. Dumngegkayo kenkuana.” **36** Idi nalpas iti timek, maymaysan ni Hesus. Nagulimekda, ken kadagidiy nga al-aldaw, awan ti nangibagaanda kadagit banbanag nga nakitada. **37** Ti napasamak ket, iti simmaruno nga aldad, idi nakababutan manipud iti bantay, ket sinabat isuna ti adu nga tattao. **38** Pagammoan, maysa nga tao manipud kadagit adu nga tattao ti nagpuukkaw a kunana, “Manursuro, ipapkakaasiik kenka nga kitaem kuma ti anak ko nga lalaki, ta maymaysana nga anak ko.” **39** Kitaem, parparigaten ti espiritu, ket kella-at nga agikkis isuna, ken papayegpegenna ken paglatabutenna ti ngiawtina. Isu ket pumanpanaw kenkuana ngem agparigat, ket danganra iti kasta unay nu pumanaw. **40** Nagpakakaasiak kadagit adalaman nga pilitenda nga papanawen kenkuana, ngem saanda met kabaelan.” **41** Simmungbat ni Hesus ket kinunada, “Dakayo nga saan a mamapatni ken managdakdakes a kapututan, kasano ti kabayag nga masapul a makipagtalinaedak kadakayo ken iti panaganusko kadakayo? “Iyegmo ditoy ti anak mo.” **42** Iti iyaasideg ti ubing a lalaki, tinumba ti demonio isuna ken winagwagna ti napalalo. Ngem tinubngar ni Hesus ti narugit nga espiritu, ket pinaimbagna ti ubing a lalaki, ken insubli iti amana. **43** Ket nasdaawda amin iti kinabileg ti Dios. Ngem kabayatan nga masmasdaaw iti amin kadagit banbanag nga inaramidna, kinunana kadagit adalanna, **44** “Bay-anyo a dagitoy nga balikas ket sumrek iti kaungan ti lapayago, ta iti Anak ti Tao ket maiyawat kadagit iti dagiti tattao.” **45** Ngem saanda nga naawatnan ti kayat a sawen daytoy a balikas, ta nailimed kadakuada, isu nga saanda nga maawatan. Agamak da nga agsalsudsod kenkuana maipanggep iti dayta nga balikas. **46** Ket nangrugti ti maysa nga riri kadakuada no siasino ti katatan-okan. **47** Ngem ni Hesus, gapu ta ammo na no ania ti kunkunaenda iti puspusoda, nangala iti bassit nga ubing, ket inyabayna kenkuana, **48** ket kinunana kadakuada, “No adda umawat iti bassit nga ubing a kas daytoy gapu iti naganko, siak met laeng ti inna aw-awaten, ket no adda umawat kaniak, aw-awatenna metlaeng isu a nangibaon kaniak. Ta ti tao nga kababaan kadakayo amin ket isu iti katatan-okan.” **49** Simmungbat ni Juan ket

kinunana, "Apo, adda ti naktami nga mangpakpaksiat ti demonio babaen iti naganmo ket pinasardeng mi isuna, gapu ta saan met nya sumursurot kadatayo." 50 Ngem kinuna ni Hesus kenkuana, "Saanyo nga pasardengen isuna, agsipud ta siasinoman a saan nga mangbusor kadakayo ket para kadakayo." 51 Iti napasamak ket, bayat nga umas-asidegen ti al-dawd nga yuulina sadiy langit, sipapased isuna nga impatalgedna ti rupana nga mapan idiy Jerusalem. 52 Nangibaon isuna iti mensahero nga immunda ngem isuna, ket napanda ken simrekda iti maysa a barrio idiy Samaria tapno agsaganada para kenkuana. 53 Ngem dagiti tattao sadiy, saanda nga inawat isuna, gapu ta impatalgedna ti rupana nga mapan idiy Jerusalem. 54 Ket idi nakita daytoy dagiti adalan na nge na Santiago ken Juan, kinunada, "Apo, kayat mo kadi nga mangbilin kami ti apoy nga bumaba manipud langit ket dadelenna isuda?" 55 Ngem ni Hesus timmalyaw ken tinubngar na isuda. 56 Ket napanda iti sabali nga barrio. 57 Bayat nga magnagnada iti dalanda, adda ti nagkuna kenkuana, "Sumurutkena uray sadino ti papanan." 58 Kinuna ni Hesus kenkuana, "Dagiti lobo ket adda abutda, ken dagiti bilit iti tangatang ket adda umokda, ngem iti Anak ti Tao ket awan ti sadinoman a pangiidaanna iti ulo na." 59 Ket kinunana iti sabali a tao, "Sumurot ka kaniak." Ngem kinunana, "Apo, palubosannak pay nga umuna a mapan ipunpon ni tatangko." 60 Ngem kinunana kenkuana, "Bay-am nga dagiti natay ti mangipunpon kadagiti bukodda a minatay, ngem mapanka ket ipakaammom iti amin nga disso iti pagarian ti Dios." 61 Sabali manen nga tao ti nagkuna, "Sumurotkena, Apo, ngem ipalubos mo pay nga umuna nga mapanak agpakanada kadagiti kabbalayko." 62 Ngem kinuna ni Hesus kenkuana, "Awan ti siasinoman, a kalpasan nga ingkabilna iti imana iti arado ket agtalyatalayw iti likudanna, ti maikari iti Pagarian ti Dios."

10 Itatta, kalpasan dagitoy nga banbanag, nangdutok ti Apo iti pitopulo a dadduma pay, ket imbaonna ida a sagdudua nga umuna iti kada siudad ken lugar nga panggepna mismo nga papanan. 2 Kinunana kadakuada, "Nagadu iti maapit, ngem bassit dagiti trabahador. Ngarud, darasenyo a mangikararaq iti Apo ti panagapit, tapno mangibaon iti adu nga trabahador iti panagapitna. 3 Mapankayon iti dalanyo. Kitaenyo, ibaonkayo a kas kadagiti kordero iti nagtetengngaan dagiti lobo. 4 Saan kayo nga mangitungot iti kuarta, kambong, weno sandalyas, ken saan kayo nga kumablaaw iti siasinoman iti dalam. 5 Iti sadinoman nga balay a sumrekano, ibagayo nga umuna, 'Kapia koma ti maadda iti daytoy nga balay.' 6 No adda ti tao iti kapia sadiy, mapan kenkuana dayta nga kapiayo, ngem no awan, agsibli kadakayo. 7 Agtalinad kayo iti dayta nga balay, ket kanen ken inumenyo ti aniaman nga idasarda, agsipud ta iti trabahador ket adda karbenganna iti tangdanna. Saan kayo nya agbalaybalay. 8 Sadinoman nga siudad a sumrekano, ket awaten dakayo, kanenyo no ania ti maitdasar kadakayo, 9 ken paimbagencyo dagiti masakit nga adda sadiy. Ibagayo kadakuada, 'Ti pagarian ti Dios ket immasidegen kadakayo.' 10 Ngem sadinoman nga siudad a sumrekano, ket saan dakayo nga awaten, rumuar kayo kadagiti kalkalsadana ket ibagayo. 11 'Uray pay dagiti tapok nga nagtaud iti siudadyo nga dimket kadagiti saksakami ket punasenni a maibusor kadakayo! Ngem ammuenyu daytoy: Ti pagarian ti Dios ket immasidegen.' 12 Ibagak kadakayo nga inton dumteng ti aldawi panagukom, ad-adda nga maibturuan pay iti para iti Sodoma ngem para iti dayta nga siudad. 13 Asika pay, Corazin! Asika pay, Betsaida! No dagiti nakaskasdaaw nga aramid nga naaramid kadakayo ket naaramid sadiy Tiro ken Sidon, nagbabawida koman idi pay laeng, a nakatugaw iti sako ken dapdapo. 14 Ngem ad-adda nga maibturuan pay iti para iti Tiro ken Sidon inton pannakaukom ngem iti para kadakayo. 15 Sika,

Capernaum, panpanunotem kadi nga maitan-okka idiy langit? Saan, maipababa kanto nga maipan idiy hades. (**Hadēs g86**) 16 Iti dumdumngeg kadakayo ket dumdumngeg met kaniak; ket iti manglaksid kadakayo ket linaksidhak met; ket iti manglaksid kaniak, linaksidna ti nangibaon kaniak." 17 Dagiti pitopulo ket nagsubli a siraragsak, kunada, "Apo, uray dagiti demonio ket naggairay kadakami babaen iti naganmo." 18 Kinuna ni Hesus kadakuada, "Binuybuyak ti pannakatinng ni Satanas a kas kimat a naggapo idiy langit. 19 Kitaenyo, intedku kadakayo iti turay nga mangpayat kadagiti uleg ken manggagama, ken mangituray kadagiti amin nga pannakabin ti kabusor, ket awan ti makadangran kadakayo iti uray aniaman nga wagas. 20 Uray no kasta, saan kayo nga agragsak iti daytoy laeng, a dagiti espiritu ket naggairay kadakayo, ngem ad-adda pay nga agragsak kayo ta nikilitiken dagiti nagnaganyo sadi langit." 21 Iti dayta met laeng nga kanito, kasta launy ti ragsakna iti Espiritu Santo, ket kinunana, "Daydayawen ka, O Ama, Apo iti langit ken daga, gapu ta inlimed mo dagitoy nga banbanag kadagiti nasirib ken addaan pannakaawat, ket impakaammom dagitoy kadagiti saan nga nasuruan, kas kadagiti ubbing nga babassit. Wen, Ama, ta daytoy ket makaay-ayo iti imatang mo." 22 "Amin nga banbanag ket naitalek kaniak manipud ken ni Amak, ket awan makaammo no siasino ti Anak no di laeng ti Ama, ken awan makaammo no siasino ti Ama no di laeng ti Anak, ken iti siasinoman a kayat ti Anak nga pangipakaammoa kenkuana." 23 Simmango kadagiti adalanna, kinunana kadakuada laeng, "Nabendisionan dagiti makakita kadagiti banbanag nga nikitayo. 24 Ibagak kadakayo nga adu a propeta ken ar-ari nga nangtarigagay nga makakita kadagiti banbanag nga makinikitay, ngem saanda nga na nikitaya dagiday, ken mangngegan dagiti banbanag nga mangmangngegyo, ngem saanda nga nangngegan dagiday." 25 Pagammoan, maysa a manursuro iti linlinteg dagiti Hudio ti timmakder ket pinadasna isuna, kinunana, "Manursuro, ania ti aramidek tapno matawidko ti biag nga agnanayon?" (**aiōnios g166**) 26 Kinuna ni Hesus kenkuana, "Ania ti naisurat iti linteg? Kasanu ti panangbasam iti dayta?" 27 Simmungbat, ket kinunana, "Masapul nga ayatem ti Apo a Dios mo iti amin a pusom, iti amin a kararuam, iti amin a pigsam, ken iti amin a panunot mo, ken iti kaarrubam a kas iti bagim." 28 Ket kinuna ni Hesus kenkuana, "Kusto dayta insungbatmo. AramiDEM daytoy, ket agbiagka." 29 Ngem ti manursuro, iti panangtarigagayna nga ikalintegan iti bagina, kinunana ken ni Hesus, "Ket siasino ti kaarrubak?" 30 Simmungbat ni Hesus nga kunana, "Adda tao nga sumalsalog manipud Jerusalem nga mapan idiy Jerico. Nasalawna dagiti agtatakaw, nga isu ti nangala kadagiti amin nga adda kenkuana, ken kinabkabilda, ken imbatida nga agbugbugshot. 31 Nairanrana met nga sumalsalog iti dayta nga dalam ti maysa nga padi, ket idi nakitana isuna, linabsanna a nagna iti bangir ti dalam. 32 Kasta met ti maysa a Levita, idi nakadanun iti dayta a lugar ket nakitana ti lalaki, linabsanna a nagna iti bangir ti dalam. 33 Ngem adda maysa a Samaritano, kabayan ti panagdalyasatna, dimteng iti ayanna. Idi nakitana isuna, natignay isuna a naasian. 34 Inasitganna ken binaredbedanna dagiti sugsugatna nga sinapsappoanna iti lana ken arak dagitoy. Insakayna iti bukodha nga ayup, sana impan iti balay a pagdagdagusan, ken inaywananna isuna. 35 Iti summaruno nga aldaw, nangiruar isuna iti dua nga denario ket intedna iti agpadpadagus, ken kinunana, 'Aywanam isuna, ken aniaman a sobra a magastom, inton agsibliak, bayadankanto.'

36 Iti panagkunam, siasino kadagiti tallo ti kaarruba diay tao nga dinarup dagiti agtatakaw?" Kinuna ti manursuro, "Diay nangipakita kenkuana iti asi." 37 Kinuna ni Hesus kenkuana, "Mapanka ket isu met laeng ti aramidem." 38 Itatta, bayat nga agdaldalyasatda, simrek isuna iti maysa nga barrio, ket adda maysa nga babai a

managan Martha a nangpadagus kenkuana iti balayna. **39** Adda kabsatna a babai a managan Maria, nga nagtugaw iti sakaanan ti Apo ken nagdengngeg iti saona. **40** Ngem ni Martha, makumikun unay iti panangisagana iti makan. Napan isuna ken ni Jesus, ket kinunana, "Apo, awan kadi aniamanna kenka nga iti kabsat ko a babai ket binabaybay-anak nga agmaysaya nga agserbi? Ibagam ngarud kenkuana nga tulungannak." **41** Ngem simmungbat ti Apo ket kinunana kenkuana, "Martha, Martha, madandanaganka iti adu nga banbanag, **42** ngem maysa laeng a banag ti kasapulan. Pinili ni Maria no ania ti kasayaatan, ket isu ti saan to nga maala manipud kenkuana."

11 Iti napasamak, kalpasan a nagkararag ni Jesus iti maysa a disso, maysa kadagitit adalan na ti nagkuna, "Apo, isuro nakami nga agkararag a kas iti panangisuro ni Juan kadagitit adalan na." **2** Kinuna ni Jesus kadakuada, "No agkararag kayo, kastoy ti ibaga yo, 'Ama, paidayawmo ti nagan mo. Dumteng koma ti pagariam. **3** Ited mo kadakami iti tunggal aldaw ti inaldaw nga tinapaymi. **4** Pakawanennakami kadagitit basbasol mi, gapu ta dakami ket pakpkawanen mi met dagiti amin a nakabulod kadakami. Ket saannakami nga iturong iti sulisog." **5** Imbaga ni Hesus kadakuada, "Siasino kadakayo ti addaan iti gayyem, a no mapankayo kenkuana iti tengnga ti rabii ket ibagayo kenkuana, 'Gyyyem, pabulodannak iti tallo piraso a tinapay. **6** Gapu ta adda ti gayyemko nga dimmagas manipud iti kalsada, ket awan ti ania man a maipasangok kenkuana. **7** Ket ti adda iti uneq, sumungbat ket mabalin a kunaenna, 'Dinak ringgoren. Nakaserran ti ridaw ket dagiti annakko, ken siak, adda kamin iti pagiddaan. Saanak a makabangon nga mangted iti tinapay kenka.' **8** Ibagak kadakayo, uray saan nga bummangon nga mangted iti tinapay kadakayo, gapu ta sika ket gayyemna, ngem gapu ta awan bainyo nga mangipilit, bumangonto ket itedna tu kaadu ti tinapay a masapulyo. **9** Ibagak pay kadakayo, agdawatkayo ket maifedto kadakayo; agsapulkayo ket makabirukkayo; agtuktokkayo ket mailukutanakayto. **10** Ta ti tunggal tao nga agdawat ket umawat; ken ti tao nga agsapsapul ket makabiruko; ken ti tao nga agtuktukto ket mailukutan. **11** Siasino kadakayo ti ama nga nu agdawat ti anakna a lalaki iti tinapay ket ikkan na iti bato, wenne imbes nga lames ket uleg? **12** Wenne, nu dumawat iti itlog, manggagama aya ti itedna kenkuana? **13** Nu kasta ngarud, nu dakayo nga managdakdakes ket Ammo yo nga mangted iti nasayaat nga sagut kadagitit annak yo, dinto ket ad-adda pay nga ti amayo sadi langit, ited na ti Espiritu Santo na kadagitit agdawat." **14** Iti saan nga nabayag, mangpaksiat ni Hesus iti demonyo, ket daytoy umel. Ti napasamak ket idi rimuar daytoy nga demonyo, nagsao ti umel a tao. Ket dagiti tattao, nasdaaw da unay! **15** Ngem adda sumagmamano nga tattao nga nagkuna, "Babaen kenni Beelzebul, nga mangiturturykadagitit demonyo, mangpaksiat isuna kadagitit demonyo." **16** Dagiti dadduma, sinuot da isuna ket binirukanda isuna iti pagilasinan nga nagtaud sadi langit. **17** Ngem ammo ni Jesus dagiti panpanunotenda ket kinunana kadakuada, "Tunggal pagarian a nabingaybingay nga maibusor metaeng iti daytoy, ket mapanawan, ken ti balay nga nabingaybingay nga maibusor metaeng iti daytoy ket marba. **18** No mabingaybingay ni Satanas a maibusor iti bagbagina, kasano ngarud nga makatakder ti pagarianna? Gapu ta iti kunayo pakpaksiatek dagiti demonyo babaen kenni Beelzebul. **19** Nu mangpaksiatit kadigitit demonyo babaen kenni Beelzebul, babaen kenni sinno nga pakpaksiatit isuda dagiti pasurotyo? Gapu iti daytoy, isudanto ti mangukom kadakayo. **20** Ngem nu paksiatek dagiti demonyo babaen iti ramay ti Dios, diinteng ngarud ti pagarian ti Dios kadakayo. **21** No bantayan ti maysa a napigsa a lalaki a kumpleto iti igam ti bukodna a balay, natalged dagiti sanikuana, **22** ngem nu abaken isuna ti napigpigsa

a lalaki, alaen ti napigpigsa nga lalaki ti igam dayta a lalaki ket samsamenna iti sanuka diay lalaki. **23** Ti saan a makikadua kaniak ket maibusor kaniak, ket ti saan met a makipagurnong kaniak ket agiwaya. **24** No ti narugit nga espiritu ket pumanaw iti maysa a tao, lumabas iti saan a madandanoman nga disso ken agsapul iti paginanaanna. Ket inton awan ti mabirkanna, ibagana, 'Agsubiaki iti balayko nga naggapauak.' **25** Ket iti panagsublina, masarakanna nga dayta a balay ket nawalisan ken naissimpan. **26** Ket mapan nga mangikuyog iti pito pay nga espiritu a nadakdakes pay ngem isu ket sumrekda amin tapno agianda sadiy. Ket ti kamaudianan a kasasaad dayta a lalaki ket agbalin a nakarkaro pay ngem iti damo." **27** Ti napasamak ket, idi ibagbagana dagitoy a banbanag, adda maysa nga babai nga nangipigsa iti saona iti ngatoen iti kaaduan dagiti tattao ken kinunana kenkuana, "Nabendisionan ti anak-anakan nga nangipasngay kenka ken ti suso a nangpasuso kenka." **28** Ngem kinunana, "Ad-adda nga nabendisionan dagiti dumngeg iti sao ti Dios ken idulinda daytoy." **29** Kabayatan nga umad-adu dagiti tattao nga makitarippong, inrugina nga imbaga, "Daytoy nga kapututan ket nagdakes nga kapututan. Sapulenna ti pagilasinan, ngem awan ti maitad a pangilasinan malaksid iti pagilasinan ni Jonas. **30** Ta kas iti panagbalin ni Jonas nga pagilasinan kadagitit taga-Ninive, kastanto met nga ti Anak ti Tao ket agbalin nga pagilasinan iti daytoy nga kapututan. **31** Tumakderto ti Reyna iti Abagatan iti panangkom a kadwana dagiti lalaki iti daytoy nga kapututan ket ikeddengna ida, ta naggapo isuna iti puntog ti daga nga aggdengek iti kinasirib ni Solomon, ken kitaenyo, adda ditoy ti natantan-ok pay ngem ni Solomon. **32** Agtakderto dagiti lalaki iti Ninive iti pangukoman a kuduada dagiti tatao iti daytoy nga kapututan ket ikeddengdanto daytoy, ta nagbabawidan gapu iti inkasakasa ni Jonas, ken kitaenyo, adda ditoy ti natantan-ok pay ngem ni Jonas. **33** Awan ti siasinoman nga nu malpasna nga sindian ti lampara ket ikabilna iti maysa nga nasipnget nga siled wenne iti sirok ti labba, ngem ketdi, ikabilna iti pagidisdisuan iti lampara tapno masilawan dagiti sumrek. **34** Ti matam iti lampara ti bagim. Nu nasayaat ti matam, iti bagi ket mapunno iti lawag. Ngem nu madi ti matam, iti bagi ket mapunno iti kinasipnget. **35** Ngarud, agannadkayo nga ti lawag nga adda kadakayo ket saan nga kinasipnget. **36** Tapno iti kasta, mapunno ti bagijo iti lawag ken awan pulos pasetaña nga adda iti sipinget, ket ti intero a bagijo ket agbalin nga kasla adda lampara nga mangisilhag iti lawagna kadakayo." **37** Idi nälpas isuna nga nagsao, dinawat ti maysa a Pariseo nga makipangan isuna iti balayna, ket simrek ngarud ni Hesus ket nagsadag. **38** Ket nasdaaw ti Pariseo ta saan nga nagbuggo ni Hesus sakbay ti pangrabbi. **39** Ngem kinuna ti Apo kenkuana, "Ita ngarud, dakayo nga Pariseo, ugasanyo ti akinruar a paset dagiti tasa ken mallukong, ngem ti kaungganyo ket napunno iti kinaagom ken kinadakes. **40** Dakayo a saan nga makaaw-awat a lallaki! Saankadi nga ti nangaramid iti uneq ket inaramnidna met ti akinruar. **41** Itedyo kadagitit nakurapay ti anyaman nga adda iti uneq, ket amin nga banbanag ket malinisan para kadakayo. **42** Ngem asi kayo pay nga Pariseo, ta itedyo ti apagkapulo dagiti menta ken ruda ken amin mulmula iti bangkag, ngem baybay-anyo ti kinalinteg ken ti ayat iti Dios. Masapol nga nalinteg ti ikastayo ken ayatenyo ti Dios, nga saanyo a liwayan nga aramiden dagiti daddumapay a banbanag. **43** Asikayo pay nga Pariseo, ta pagaayato dagiti tugaw iti sangwanan kadagitit sinagoga ken dagiti narespeto a pammadayaw iti ayan dagiti pagtagilakuan. **44** Asikayo pay, ta kaskayla kadagitit awan markana nga tantanem a saan nga ammo dagiti tattao ket badbaddekkanda." **45** Ket simmungbat kenkuana ti maysa nga manursuro iti linteg dagiti Judio a kunana, "Maestro, dayta nga ibagbagam, laisennakami met laeng." **46** Kinuna ni Hesus, "Asikayo pay a manursuro iti linteg!

Ta pagbaklayenyo dagiti lallaki kadagitit awit nga nadagsen nga baklayen, ngem dakayo, uray la saan a sagiden ti maysa kadagitit ramayo dagidiy nga awit. **47** Asikayo pay, ta agipatakderkayti kadagitit pakalaglagipan dagiti tanem dagiti propeta, ngem dagiti met kauponanyo ti nangpatay kadakuada. **48** Isunga maysakayo nga saksi ken nangpanuynoy kadagitit aramid dagiti kauponanyo, ta kinapudhona ket pinatayda dagiti propeta nga akin tanem kadagitit ipatpatakderanyo kadagitit pakalaglagipan. **49** Gapu met laeng iti daytoy, kinuna ti kinasirib ti Dios, 'Ibaonkonto kadakuada dagiti propeta ken dagiti apostol ket parigaten ken papatayenda dagiti dadduma kadagitoy.' **50** Daytoy to nga kapututan ti mapabasol para iti amin a dara dagiti propeta nga naibukbok sipud pay iti panangrugi ti lubong, manipud **51** iti dara ni Abel inggana iti dara ni Zacarias, nga napapatay iti nagbaeten iti altar ken ti nasantoan a disso. Wen, ibagak kadakayo, nga daytoyo a kapututan ti mapabasol. **52** Asikayo pay nga mangisursuro kadagitit linteg ti Hudio, gapu ta innalayo iti tulbek ti kinasirib; ket dakayo nga mismo, saankayo nga sumsumrek, ken laplappedano pay dagiti sumrek." **53** Kalpasan a pimmanaw ni Hesus sadiy, dagiti eskriba ken dagiti Pariseo, kinontrada isuna ken nakisinnuppiatda kenkuana maipanggep iti adu a banbanag. **54** kas panangpadasda nga palab-ogan isuna kadagitit ibagbagana.

12 Kabayatanna, idi adu nga rinibrido nga tattao ti naggummong, nga uray la nga agippinnayatda iti tunggal maysa, sakbyti amin inrugina nga imbaga kadagitit adalanna, "Annadanyo iti lebadura dagiti Pariseo, isu iti panaginsisingpet. **2** Ngem awan iti banag a nailemmeng, nga saan a maibutakta, ken awan ti nailimed nga saan a maammoan. **3** Ta aniaman nga imbagan iti naspipnet ket mangngego iti lawag, ken aniaman nga iyarasaasmo iti lapayag iti kaunegan nga kuaro ket maiwaragawagto iti rabaw dagiti babbalay. **4** Ibagak kadakayo gagayemko, di kay agbuteng kadagitit mangpatay iti bagi, nga kalpasan iti dayta ket awanen ti mabalinda nga aramid. **5** Ngem ballaagan kayo maipanggep kenkuana a pagbutnganyo. Pagbutnganyo isuna, isuna a kalpasan nga mangpatay, ket addaan iti karbengan nga mangitapuak kadakayo idiy impierno. Wen, ibagak kadakayo, agbuteng kayo kenkuana. (*Geenna q1067*) **6** Saan aya nga diay lima a billit tuleng ket mailako iti dua nga sentimo? Nupay kasta, awan uray maysa kadakuada nga malipatan iti imatang ti Dios. **7** Ngem uray pay ti buok iti uloyo ket nabilang amin. Dikay agbuteng. Napatpategkayo ngem dagiti adu a billit tuleng. **8** Ibagak kadakayo, tunggal maysa nga mangiwaragawag kaniak iti sangwanan dagiti tattao, iwaragawagto met ti Anak ti Tao iti sangwanan dagiti anghel ti Dios, **9** ngem isuna nga mangilbak kaniak iti sangoanan dagiti tattao ket mailibako met iti sangoanan dagiti anghel ti Dios. **10** Tunggal maysa nga agsao iti maibusor iti Anak ti Tao ket mapakawanto dayta kenkuana, ngem kenkuana nga agtabbaaw maibusor iti Espiritu Santo ket saan a mapakawan. **11** No ipan dakayo idiy sinagoga ket isangodakayo kadagitit papanguloen ken agtuturay, saan kayo a madanagan no kasanokayo nga agsao nga mangikalintegan iti bagbagiyo, wenneo ania iti ibagayo, **12** ta isuronakayonto ti Espiritu Santo no ania iti rumbeng nga ibagayo iti dayta nga oras." **13** Ket kinuna kenkuana ti maysa nga naggapu iti kaaduan ti tattao, "Maestro, ibagam ken ni kabsat ko ta pagbingayanmi ti tawid mi." **14** Kinuna ni Hesus kenkuana, "Lalaki, siassinno ti namagbalin kaniak nga ukom wenneo mangibabaet kadakayo?" **15** Ket kinunana kadakuada, "Annadanyo ti bagbagiyo manipud kadagitit amin nga naugum nga tarigagay. Ngamin, iti panagbiag ti tao ket saan nga ti kinaadu ti sanikuana iti linaonna." **16** Kalpasan ket imbagia ni Hesus kadakuada ti maysa a pangngarig, nga kunana, "Iti bangkag iti maysa nga bakanng a tao ket adu iti naapit, **17** ket inrasonna iti bagina a kunana, 'Ania ngata ti

aramidek, agsipud ta awanen ti disso a pagidulinak kadagitit apitko?" **18** Kinunana, 'Kastoy ti aramidek, rakrakek daytoy kamarinko ket agpatakderak ti dadakkel ket idiatoy ti pagidulinak iti amin nga bukbukelko ken dadduma pay nga mausar. **19** Ibagakto iti kararuak, "Kararua, adun ti mausar nga nakadulin para iti adu a tawen. Aginanaka nga nagin-awa, mangan, uminom ken agragsakka.'" **20** Ngem imbaga ti Dios kenkuana, 'Maag nga tao, ita nga rabii ket masubli ti kararuam, ket dagita insaganam nga banbanag, siasinonton ti agtagikua?' **21** Kasla kasta ti kaiyaspangan iti 'maysa nga agurnong ti kinabknang para iti bagina ket saan nga bakanng iti maipanggep iti Dios.' **22** Imbagia ni Hesus kadagitit adalanna, "Ngarud, ibagak kadakayo, saan kayo madanagan maipapan iti panagbiagyo—no ania ti kanenyo, wenneo maipapan iti bagiyo—no ania ti ibadoyo. **23** Ta ti biag ket napatpateg ngem taraon, ken ti bagi ket napatpateg ngem ti badbado. **24** Panunotenyo kadi dagiti uwak, saanda nga agmulmula ken agap-apit. Awan ti pagidululinada wenneo kamarinda, ngem pakpakanen ida ti Dios. Ket adayu nga napatpategkayo ngem dagiti billit! **25** Ket siasino kadakayo ti makanayon iti maysa a cubit iti biagna gapu iti panagdandanag? **26** No kasta ngarud, awan ti kabaelanyo nga aramiden uray dayta nga kababassitan a banag, apay nagrud a madanagankayo maipanggep iti daddumapay? **27** Panunotenyo dagiti lirio—no kasanoda nga dumakkel. Saanda nga agtartarabaho, wenneo agabel. Ngem ibagak kadakayo, uray pay ni Solomon iti amin a kinadayagna ket saan a nakawesan nga kasi iti maysa kadagitoy. **28** No dagitintu pay ruot iti tay-ak nga agbibiaq tatta nga aldaw, ket no bigat maibelleng idiy pugon, nangnangruna pay a kawesanna kayo, nagbassit ketdin ti patmatiyo! **29** Saanyo nga sapulen no ania ti kanenyo ken no ania ti inumenyo, ken saan kayo nga madanagan. **30** Ta amin nga nasyon iti lubong ket dagitoy a banbanag ti sapsapulenta, ket ammo ti Amayo nga masapulyo dagitoy nga banbanag. **31** Ngem birukenyo ti pagarianna, ket dagitoy nga banbanag ket mainayonto kadakayo. **32** Di kay agbuteng, babassit nga karnero, ta iti Amayo ket maayatan nga mangted kadakayo iti pagarian. **33** Ilakoyo dagiti sanikuayo ken itedyo kadagitit marigrigat. Ilyaramidanyo dagiti bagbagiyo kadagitit pitaka nga saan a marunot - kinabknang idiy langit nga saan a maibus, saan nga maasigtan iti agtatakaw ken saan nga dadaelen iti simotsimot. **34** Ta nu sadinno ti ayan ti kinabknangyo, idiatoy met ti ayan iti pusoy. **35** Bay-anyo nga nakanusukti ti atidog nga badoyo iti barikesyo, ken bay-anyo nga agap-apuy dagiti lamparay, **36** ken agbalinkayo a kas kadagitit tattao nga mangbirbiruk iti amongda no agsubli isuna nga aggapu iti kasaran, tapno inton sumangpet ket agtoktok, dagusda nga lukatan ti ridaw para kenkuana. **37** Nabendisionan dagiti adipen, nga masangpetan ti amongda nga mangpadpadaan no sumangpet isuna. Pudno nga ibagak kadakayo, nga isuksoknato ti atiddog nga badona iti barikesna, patugawennanto ida iti panganan, ken umay ket pagserbianna ida. **38** Ni ti amo ket sumangpet iti maikadua nga panagbantay iti rabii, wenneo uray pay iti maikatallo nga panagbantay, ket makitana ida nga sisasagana, nabendisionan dagita nga adipen. **39** Maysa pay, ammuenuy daytoy, nga no ammo kuma ti akin balay ti oras nga isasangpet ti agtatakaw, saanna kuma nga binaybay-an ti balayna nga maserrek. **40** Agsagana kayo met, gapu ta saanyo nga ammo ti oras nga umay Ti Anak ti Tao." **41** Kinuna ni Pedro, "Apo, ibagbagayo kadi dayta nga pangngarig kadakami laeng, wenneo iti amin?" **42** Kinuna ti Apo, "Siasino ngarud diay napudno ken nasirib nga mangimamatlon, ngai isunto iti isaad ti amongna nga mangidaulo kadagitit dadduma pay nga adipenna nga mangted kadakuada iti bingdaya a makan iti umno nga oras? **43** Nabendisionan dayta nga adipen nga masangpetan ti amongna nga ar-aramidenna dayta inton umay isuna. **44** Pudno nga ibagak kadakayo nga isaadnanto dayta

nga adipen tapno agaywan kadagiti amin a sanikuana. **45** Ngem no ibaga iti dayta nga adipen iti pusona, 'Itantantan met iti amongki ti panagsublina,' ket rugianannanto nga kabilen dagiti adipen nga lallaki ken babbai, ken mangan ken uminom, ken agbarteko, **46** sumangpetto ti among dayta nga adipen iti maysa nga aldad a saanna nga mapakadaan, ken iti oras nga saanna nga ammo, ket tadtadennanto isuna ken ikeddenganna iti pagyanan a para kenkuana kadagiti saan a mapagtalkan. **47** Dayta adipen nga ammona no ania ti kayat ti amongna nga aramidenna, ngem saan a nagsagana ken saanna nga inaramid ti kayat ti amongna, ket mapang-uroti iti mamin-adu. **48** Ngem isuna nga saanna nga ammo, ket nakaaramid kadagiti banbanag a rumbeng nga pakapanguranna, ket sumagmamano laeng ti panakapang-urna. Tunggal maysa nga naikkan iti adu ket adunto met ti manamnama kenkuana, ken iti nangitalekan iti adu-adu, ket ad-adunto met ti dawatenda kenkuana. **49** Immayak ditoy daga tapno uramek iti lubong, ket anian a kalikagumko nga daytoy ket immayopon. **50** Ngem adda buniag nga pakabautisarak, ket anian dukotko akingga a matungpal! **51** Ipagarupyo kadi nga immayak tapno mangted iti kapia ditoy daga? Saan, ngem ketdi, panagsisina. **52** Ta manipud ita ket addonto lima iti maysa nga pagtaengan a masinasina—ti tallo nga tao ket makisupiat iti dua, wenco dua nga tao ket supiatenda ti tallo nga tao. **53** Masinasina danto, ti ama kontra iti anak a lalaki, ken ti anak a lalaki kontra iti ama; ti ina kontra iti anak a babai, ken ti anak a babai kontra iti inana, ti katugangan a babai kontra iti manugangna a babai, ken ti manugang a babai kontra iti katugangan a babai." **54** Ibagbaga pay ni Hesus kadagiti tattao, "No makitayo ti ulep nga ngumoto iti laud, ibagayo nga dagus, 'Umay ti tudo,' ket isu ti mapaspasamak. **55** Ket no appuyupoy ti angin nga aggupu iti abagatan, ibagayo nga, 'Addan to iti makasinit nga pudot,' ket isu ti mapaspasamak. **56** Dakayo nga aginsisingpet, ammoyo no kasano ti mangipatarus iti langa ti daga ken ti langit, ngem kasano nga saanyo nga ammo iti mangipatarus iti agdama? **57** Apay nga saanyo nga maikeddeng no anya ti umno para kadagiti bagbagiyo? **58** Ta no mapan kayo iti ukom a keduayo ti kabusoryo, idiyay paylaeng dalam ket aramidenyo iti pamuspusan tapno maurons iti banag kenkuana tapno iti kasta ket saannakayo nga idatag iti ukom, ken tapno iti ukom ket saannakayo nga iyawat iti opisyal, ket dinakayto iyaonan ti opisyal iti pagbaludan. **59** Ibagak kadakayo, saan kayonton nga makaruar manipud sadiy akingga a nabayadanyo amin a multa."

13 Iti dayta a tiempo, adda dagiti tattao sadiy nga nangibaga kenkuana iti maipanggep kadagiti taga-Galilea nga ti darada ket inlaok ni Pilato kadagiti mismo nga datonda. **2** Simmungbat ni Hesus ket kinunana kadakuada, "Ipagarupyo kadi nga dagitoy nga taga-Galilea ket ad-adda nga managbasol ngem dagiti dadduma a taga-Galilea gapu ta nagsagabada iti kastoy a wagas? **3** Saan, ibagak kadakayo. Ngem no dikay agbabawi, aminkayo ket mapukaw a kas kadakuada. **4** Wenco dagiday sangapulo ket walo a tattao idiy Siloe nga nagaburun idi narba ti torre ket isu iti nakatayanda, ipagarupyo kadi a nadakdakesa ngem kadagiti dadduma a tattao idiy Jerusalem? **5** Saan, kunak. Ngem no dikay nga agbabawi, mapukawkayto met amin." **6** Imbagi ni Hesus daytoy a pangngarig, "Adda iti maysa a tao nga nagmula iti igos idiy kaubasanna ket immay ken nagbiruk iti bungana ngem awan nasarakanna. **7** Kinuna ti lalaki iti hardinero, 'Kitaem, tallo a tawenen nga um-umayak tapno agbiruk iti bunga daytoy a kayo ti igos ngem awan nasarakanna. Pukanemon. Apay nga ipalubos nga sayangenna ti daga?' **8** Simmungbat iti hardinero ket kinunana, 'Bay-am pay laeng iti daytoy a tawen ta kaliak iti aglawlawna sakunto abunoan iti rugit. **9** No agbunga iti daytoy sumaruno nga tawen, nasayaat; ngem no saan, pukanemton!" **10** Itatta mangisursuro ni Hesus iti maysa kadagiti

sinagoga iti Aldaw ti Panaginana. **11** Pagammoan, adda iti babai sadiy nga walo a tawenen nga lugluganan iti dakes nga espiritu iti panagkapsut, nagbalin a kubbo ket saan a pulos nga makatakder a nasayaat. **12** Idi nakita ni Hesus ti babai, inayabanna ket kinunana, "Nawaya-wayaankan iti pagkapuyam." **13** Impatayna dagiti imana iti babai ket dagus a timmakder a sililinteg ket nagdaydayaw isuna iti Dios. **14** Ngem napakungtot ti agturturay iti sinagoga gapu ta nangpaimbag ni Jesus iti Aldaw ti Panaginana. Isu nga simmungbat ti mangiturturay ket kinunana kadagiti adu a tattao, "Adda iti innem nga aldad nga masapul nga agrabaho. Umaykayo ken mapaimbag kayo kadagita, saan ketdi nga iti Aldaw ti Panaginana." **15** Simmungbat ti Apo kenkuana ket kinunana, "Managinsisingpet! Diyo kadi aya nga warwaran dagiti asno wenco bakayo iti nakaiparngedanda iti Aldaw ti Panaginana tapno painumenyo ida? **16** Kasta met iti daytoy nga babai nga anak ni Abraham, nga inbalud ni Satanas ti babai iti sangapulo ket walo a tawen, saan kadi aya a mabalin nga mawayawayana iti pannakabaludna iti Aldaw ti Panaginana?" **17** Idi kinunana dagitoy a banbanag, amin nga hangbabawal kenkuana ket nabainan, ngem nagramrambah dagiti tattao maipanggep kadagiti amin nga nakaskasdaaw a banbanag nga inaramidna. **18** Ket Kinuna ni Hesus, "Ania ti kalanglangka iti pagarian ti Dios ken ania iti mabalinko nga pangiyarigan? **19** Daytoy ket kasla bukel iti mustasa nga innala iti maysa a lalaki ket impurwakna idiy hardinna, ket dimmakkel daytoy nga nagbalin a dakkel nga kayo, ken dagiti bilbillit sadi langit ket nagumokanda iti sangsangana." **20** Kinunana manen, "Ania ti pangiyarigak iti pagarian ti Dios? **21** Daytoy ket kasla iti lebadura nga innala iti maysa a babai ket inlaokna iti tallo a takal nga arina akinggana a bimsog daytoy." **22** Bimmisita ni Hesus iti tuggal ili kin barrio nga adda iti dalam a mapan Jerusalem ket sinuroanna ida. **23** Adda nagkuna kenkuana, "Apo, manmano laeng kadi a tattao iti maisalakan?" Isu nga kinunana kadakuada, **24** "Ikarigatanya ti sumrek iti nailet a ruangan, gapu ta adunto iti mangpadas ket saandanto a makastrek. **25** Inton tummaakderen ti makinkukua ti balay ken irikep iti ruangan, agtakderkayonto iti ruar ket agtugtugkayo iti ridaw ken ibagayo, 'Apo, Apo, pastrekennakami.' Sumungbatto ket ibagana kadakayo. 'Saankayo nga am-ammo wenco sadinno ti naggapuanyo.' **26** Ket ibagayonto, 'Nangankami ken imminom iti sanggoanam ken nangisuroka kadagiti kalkalsadami. **27** Ngem isungbatnonto, 'Ibagak kadakayo, saanko nga ammo no sadinno iti naggapuanyo. Umaydakayko kaniak, dakayo nga agar-aramid iti dakes!' **28** Addonto iti panagsasangit ken panagngaretnet iti ngipen inton makityoda Abraham, Isaac, Jacob ken dagiti amin nga propeta idiyay pagarian ti Dios, ngem dakayo—naitapaukkayo iti ruar. **29** Sumangpetdanto manipud daya, laud, amianan ken abagatan ket aginanadanto iti panganan idiyay pagarian ti Dios. **30** Ammoenyo daytoy, dagiti naudi ket umuna, ken dagiti umuna ket maudinto." **31** Iti saan unay a nabayag, adda dagiti Pariseo nga immay kenkuana ket kinunada kenkuana, "Mapanka ket pumanawka ditoy ta ni Herodes ket kayatnaka a papatayen." **32** Kinuna ni Hesus, "Mapankayo ket ibagayo iti dayta a mayuong nga aso, 'Kitaem, paksiatek dagiti demonio ken mangpaimbagak itatta ken inton bigat, ket iti maikatlo nga aldad malpas konton iti rangtak.' **33** Iti aniaman a mapaspasamak, masapul nga itultuloyko latta iti aramidek ita ken inton bigat ken iti sumarsaruno nga aldad, gapu ta saan a rumbeng a mapapatay ti propeta iti ruar ti Jerusalem. **34** Jerusalem, Jerusalem, nga nangpapatay kadagiti propeta ken nangub-ubor kadagiti naibaon kenka. Namin-anu nga tinarigagayak nga ummongen dagiti an-annakmo a kas iti panagurnong ti upa kadagiti piekna iti siruk dagiti payyakna, ngem saanyo nga kinayat daytoy. **35** Kitaenyo, nababay-an ta bayayo. Ibagak kadakayo,

saandakto a makita aginggana nga ibagayo, 'Nabendisionan ti tao nga umay iti nagan ti Apo."

14 Napasamak iti maysa nga Aldaw ti Panaginana, idi napan isuna iti balay ti maysa a panguloen dagiti Pariseo tapno mangan iti tinapay, nga palpaliiwenda isuna iti kasta unay. **2** Pagammoan, iti sangoananna ket adda lalaki nga agsagsagaba iti ibbal. **3** Sinaludsod ni Hesus kadagit naalaing iti Linteg dagiti Judio ken Pariseo, "Naengkalintegan kadi ti panagagas iti Aldaw iti Panaginana, weno saan?" **4** Ngem nagulimekda. Ngarud inigangan ni Hesus isuna, pinaimbagna isuna, ken pinapanawna isuna. **5** Kinunana kadakuada, "Siasino kadakayo ti addaan anak a lalaki weno baka nga natnag iti bubon ti Aldaw iti Panaginana, ti saanna a dagos nga guyuden nga iruar isuna?" **6** Saanda nga nakated iti sungbat kadagitoy nga banbanag. **7** Idi nadlaw ni Hesus no kasano nga pinili dagiti naawis iti tugaw dagiti mararaem, nagsao isuna iti pangngarig, kinunana kadakuada, **8** "No adda nangawis kadakayo iti maysa nga padaya, saan kayo nga agtugaw iti lugar dagiti mararaem, gapu ta amangan no adda pay naawis nga ad-adda nga mararaem ngem kadakayo. **9** Inton ti tao nga nangawis kadakayo nga agpadpada ket summangpet, ibagana kenka. 'Ited mo ti lugarmo iti daytoy maysa a tao,' ket gapu iti baismo umakarka iti nababbaba nga lugar. **10** Ngem no naawiska, mapanka agtugaw iti kababaan nga lugar, tapno inton summangpet ti nangawis kenka, mabalin nga ibagana kenka, 'Gayem, inka iti nangatngato.' Ket mapadawayawankanto iti imatang dagiti amin a kakaduan nga agtugtugaw iti lamisaan. **11** Agsipud ta iti tunggal maysa nga mangitan-ok iti bagina ket maipababantu, ken isuna nga mangibabbaba iti bagina ket maitan-okto." **12** Ket kastoy pay ti kinuna ni Hesus iti lalaki nga nangawis kenkuana, "No mangipaayka iti pangaldaw weno pangrabii, saanmo nga awisen dagiti gagayemmo weno kakabsatmo weno kakabagiam weno dagiti babaknang nga kaarrubam, ta amangan laeng no awisendakamet, ken masubadanka. **13** Ngem no agpadayaka, awisem dagiti nakurapay, dagiti paralitiko, dagiti pilay, **14** ken dagiti bulag, ket mabendisionankanto, agsipud ta saandaka a masubadan. Ta masubankanto iti panagungor dagiti nalinteg." **15** Idi nangngeg ti maysa a nikutigaw iti lamisaan nga ayan ni Hesus dagitoy nga banbanag, kinunana kenkuana, "Nabendisionan isuna a makipanganto iti tinapay iti pagarian ti Dios!" **16** Ngem kinuna ni Hesus kenkuana, "Adda maysa nga lalaki nga nangisagana iti dakkel nga pangrabii ket nagawis iti adu. **17** Idi naisaganan ti pangrabii, imbaona ti adipenna tapno ibagana kadagit naawis, 'Umaykayon, agsipud ta nakasagana aminen.' **18** Ngem padapadada amin nga nangrugi nga agpambar. Kinuna kekuana ti umuna, 'Gimmatangak iti taltalon, ket masapul nga mapanak ket kitaek daytoy. Dispensarennek.' **19** Kinuna met ti maysa, 'Nakagatangak met ti lima nga paris iti baka, ket mapanko padasek ida. Dispensarennek.' **20** Kinuna met ti maysa a lalaki, 'Kaas-asawak laeng, ket ngarud saanak nga makaumay.' **21** Nagsubli ti adipen ken imbagana iti amona dagitoy nga banbanag. Ket nakapungtot ti amo nga makinbabak ket kinunana iti adipenna, 'Darasem iti rumuar ket ingka kadagit kalkalsada ken daldalan iti siudad ket iyegmo ditoy dagiti nakurapay, dagiti paralitiko, dagiti bulag, ken pilay. **22** Kinuna ti adipen, 'Amo, naaramidkon iti imbilinmo kaniak, ngem adda pay latta iti pagyanan.' **23** Kinuna ti amo iti adipen, 'Rumuarka kadagit kalkalsada ken bitbit-ang ket pilitem isuda nga sumrek, tapno mapunno ti balayko. **24** Ta ibagak kenka, nga awan kadagit lallaki nga immuna a naawis iti makaramanto iti pangrabii.'" **25** Itatta adu unay nga tattao iti sumursut kenkuana, ken timmalyaw isuna ket kinunana kadakuada, **26** "No adda siasinoman ngumay kaniak ket saanna a guraen ti bukodna nga ama, ina, asawa, annak, kakabsat nga lallaki ken babbai—wen, ken iti bukodna met laeng

ngabiag-saan isuna nga agbalin nga adalak. **27** Ti siasinoman a saan nga mangawit ti bukodna nga krus ken umay sumorot kaniak ket saan nga agbalin nga adalak. **28** Ta siasino kadakayo, nga agtarigagay nga agpatakder iti tore, ti saan nga agtugaw nga umuna ken mangbilang iti gatad tapno makwendanta metlaeng no adda kenkuana dagiti masapulna nga mangleppas iti daytoy? **29** Ta no saan, no naikabilnan ti pundasyon ket saan nga kinabaelan nga inleppas, uyawento dagiti amin nga makakita iti daytoy **30** a kunaenda, 'Nangrugi nga nangipatakder daytoy nga tao ngem saanna met nga kinabaelan nga inleppas.' **31** Wenko ania nga ari, iti ipapanna nga mangsango iti maysa pay nga ari iti gubat, ket saan nga agtugaw nga umuna ken dumgeg iti pammagbaga no kabaelanna babaen iti sangapulo a ribo nga lallaki nga makira kaduana ti duapula a ribo nga lallaki? **32** Ket no saan, kabayatan nga adayo pay ti sabali nga bunggoy dagiti suldo, mangibaon iti mangibagi ket dawatenna ti panagkapiada. **33** Isu nga, siasinoman nga saan nga mangibbat kadagit amin nga adda kenkuana ket saan nga agbalin nga adalak. **34** Nasayaat ti asin, ngem no mapukaw daytoy ti ramanna, kasano nga paapgaden manen? **35** Awanen ti usarna para iti daga weno uray pay iti takki nga napenpen. Maibelleng daytoy iti adayo. Isuna nga adda lapayagna nga agdengngeg, bay-anyo isuna nga agdengngeg."

15 Itatta, amin dagiti agsingsingir ti buis ken dadduma pay nga managbasol ket um-umayda ken ni Hesus tapno agdengngeg kenkuana. **2** Dagiti Fariseo ken Eskriba ket agtatanabutobda iti tunggal maysa, a kunada, "Awaten met daytoy a tao dagiti managbasol, ken makipangan pay kadakuada." **3** Sinarita ni Hesus daytoy a pangngarig kadakuada a kinunana, **4** "Siasino kadakayo, no bilang adda sangagasut a karnerona ket napukaw ti maysa kadagitoy, ti saan a mangpanaw kadagit siam a pulo ket siam idiy let-ang, ken mapanra sapulen ti napukaw a maysa agingga a masarakanna daytoy? **5** Ket inton nasarakanna daytoyen, bakiyenna daytoy ken agragsak. **6** Inton addan iti balay, ayabanna dagiti gagayyem ken kaarubana, a kunana kadakuada, 'Umaykayo makipagraksak kaniak, ta napasulak ti napukaw a karnerok.' **7** Ibagak kadakayo nga ad-adda pay ti panagrag-o idiy langit iti maysa nga agbabawi, ngem iti sanga pulo ket siam nga nalinteg a tattao nga saan a masapul nga agbabawi. **8** Wenko siasinno ti babai nga addaan sangapulo a pirak, no bilang ta mapukawna iti maysa nga pirak, ti saan nga mangsindian iti pagsilawan, walisanwa iti balay, ken sapulenna a naimbag agingga a masarakanna daytoy? **9** Ket inton nasarakanna daytoyen, ayabanna dagiti gagayem ken kaarubana, a kunana, 'Umaykayo makipagraksak kaniak, ta napasulak ti pirak a napukawo.' **10** Kasta met, ibagak kadakayo, adda panagragsak iti presensiya dagiti angel ti Dios gapu iti maysa a managbasol nga agbabawi." **11** Ket kinuna ni Jesus, "Adda maysa a lalaki nga addaan dua nga annak a lallaki, **12** ket kinuna ti inaudi nga anak, 'Ama, itedmo itan ti sanikua a naititud a tawidek.' Ket bininingaya ngarud ti kinabaknangna kadakuada. **13** Kalpasan ti saan unay nga adu nga aldad, nagrubiwat ti inaudi nga anak ket nagdalyasat a napan iti adayo a pagilian, ket idiy busbosna amin a tawidna iti nalabes unay a panagbiag. **14** Idi awanen ti kuartana, adda dakkel nga panagbisin a napasamak iti dayta a pagilian, ket mangrugin nga agksapulan isuna. **15** Napan isuna ket nagpatatdanan iti maysa kadagit tattao iti dayta a pagilian, nga nangibaon kenkuana idiy taltalon tapno agpakan kadagit baboy. **16** Ket ragragsakenna kuma pengaya nga kaneri dagiti taraon ti baboy, gapu ta awan ti mangted ti uray ana nga kanenna. **17** Ngem idti napakagpanpanuton ti inaudi nga anak, kinunana, 'Nagadu kadagit tatangdanan nga adipen ni amak iti aglaplusasan ti taraonna, idinto a addaa ditoy nga matmatay iti bisin! **18** Pumanawak ditoy ket mapanak ken ni amak,

ket ibagak kenkuana, "Ama, nagbasolak iti langit ken iti imatangmo. **19** Saanakon a maikari nga maawagan nga anakmo; aramidennak laengen kas maysa kadagiti tangtangdanan nga adipenmo." **20** Pimmanaw ngarud ti inaudi nga anak, ket nagsubli ken amana. Idi adayo paylaeng isuna, nakita ti amana ket naasian. Iti kasta, nagtaray a simmabat ket inarakup ken inagkanna ti anakna. **21** Ket ti anak a lalaki kinunana, 'Ama, nakabasolak iti langit ken iti imatangmo. Saanakun a maikari nga maawagan nga anakmo.' **22** Kinuna ti ama kadagiti babaunenna, 'Iyego a dagus ti kapipintasan a pagan-anay ket ikawesyo kenkuana, singsinganyo ti imana ken saptosanyo dagiti sakana. **23** Alaenyo pay ti napalukmeg a baka ket partienyo. Mangan ken agrambak tayo. **24** Ta natay ngem nagbiag daytoy anakko, napukaw ngem nasarakan met laeng.' Ket rinugianda ngarud ti nagrambah. **25** Iti dayta a kanito, adda ti inauna nga anak iti talon. Idi makaasideg iti balay, nakangnggeq iti tukar ken salsala. **26** Inayabanna ti maysa kadagiti babaunen ket sinaludsodna kenkuana no ania ti kaipapanan dagitoy a banbanag. **27** Kinuna ti babaunen kenkuana, 'Simmangpeten ti kabsatmo ket nagpaparti ti amanen iti napalukmeg a baka, gapu ta simmangpet a sitatalged.' **28** Nakapungtot ti inauna nga anak, ken saan a sumrek, ket rimmuar ti amana, ken nagpapkakaasi kenkuana. **29** Ngem ti inauna nga anak, simmungbat ket kinunana iti ama na, "Kitaem, nagpatagaboak kadakayo iti adu a tawtawen, ket saanko a pulos nga linabsing ti paglainteganyo, ngem saandak manlang nga inikkan iti urbon a kaitding tapno agrambak kami kuma met kadagiti gagayemko, **30** ngem idi simmangpet ti anakko, a nangbusbos ti kinabaknangyo kadagiti balangkantis, pinartiyu para kenkuana ti napalukmeg a baka.' **31** Kinuna ti ama kenkuana, "Anakko, addaka nga kanayon iti dennak, ken amin a kukuat ket kukuammek. **32** Ngem rumbeng laeng para kadaatayo nga agrambak ken agragsak, agsipud ta iti kabsatmo ket natay, ket ita sibibiag; napukaw isuna ngem ita nasarakan."

16 Kinuna pay ni Hesus kadagiti adalanna, "Adda maysa nga baknang nga addaan iti mangimmatmaton, ken naipadamatag kenkuana nga busbusbosen ti mangimmatmaton dagiti kinabaknangna. **2** Inayaban ngarud ti baknang ti mangimmatmaton ket kinunana, 'Ania daytoy a madamdamag ko maipanggep kenka? Itedmo kaniak ti listaan dagiti amin a naaramidam, ta saan ken nga mangimaton.' **3** Kinuna ti mangimmatmaton iti bagina, 'Ania ti nasken nga aramidek, agsipud ta alaenen ti amongko iti trabahok nga mangimaton? Saanko met nga kabaelan ti agkali, ken mabainak met nga agpakaasi. **4** Ammokon ti aramidek, tapno inton maikkatak iti trabahok, awatendako dagiti tattao iti babbalayda.' **5** Inayaban ngarud ti mangimmatmaton ti tunggal maysa kadagiti nakabulod iti amongko, ket dinamagna iti immuna, 'Mano ti binulodmo iti amongko?' **6** Ket kinunana, 'Sangagasut a rukod iti lana ti olibo,' Ket kinunana kenkuana, 'Alaem ti listaan, agtugawka nga dagus ket isuratmo iti limapulo.' **7** Ket kinuna ti mangimmatmaton iti maysa, 'Ket mano ti utangmo?' Kinunana, 'Sangagasut a rukod iti trigon.' Kinunana kenkuana, 'Alaem ti listaan, ket isuratmo ti walopulo.' **8** Dinayaw ngarud ti baknang ti saan a nalinteg a mangimmatmaton gapu iti inaramidna a kinasikap. Ta dagiti annak daytoy a lubong ket ad-adda iti kinasikapda no maipanggep kadagiti tattaoda, ngem dagiti annak iti lawag. (*aiōn g165*) **9** Ibagak daytoy kadakayo, makigayemkayo babaen kadagiti kinabaknang ditoy lubong, tapno inton awanen, mabalin nga pasangbayen dakayo idiy agnanayon a pagtaengan. (*aiōnios g166*) **10** Siasinoman a mapagtalkan iti bassit ket mapagtalkan met iti adu, ken siasinoman a saan nga mapagtalkan iti bassit ket saan met a mapagtalkan iti adu. **11** Ngarud, no saankayo a mapagtalkan iti panangusaryo iti kinabaknang ditoy lubong, siasino ti mangitalek kadakayo iti pudno

nga kinabaknang? **12** Kastamet, a no saankayo nga mapagtalkan iti banag nga kukua ti sabali, siasino ti mangted kadakayo iti bukodyo? **13** Awan adipen a mabalina ti agserbi iti duwa nga amo, ta masapul nga guraenna ti maysa ken ipategna ti maysa. Wenno agbalin a napasnek iti maysa ken umsienna ti maysa. Saankayo nga makapagserbi ti Dios ken iti kinabaknang." **14** Idi nangnggeq daytoy dagiti Pariseo a mangay-ayat iti kuarta, pinagang-angawanda isuna. **15** Ket imbagana kadakuada, "Palintegenyo dagiti bagbagiyo iti imatang dagiti tattao, ngem ammo ti Dios ti puspusoyo. Agsipud ta ti nangato iti imatang dagiti tattao ket makapakarurod iti imatang ti Dios. **16** Maar-aramat ti linteg ken dagiti propeta agingga nga immay ni Juan. Manipud idti, ti naimbag a damag ti pagarian ti Dios ket naikasaba, ken tunggal maysa ket padpadasenda nga ipilit ti wagas da iti daytoy. **17** Ngem nalaklaka a mapukaw ti langit ken daga ngem iti pannakaawan-serbi ti maysa nga letra iti linteg. **18** Tunggal maysa a mangisina iti asawana a babai ken mangasawa iti sabali ket nakikamalala, ken siasinoman a mangasawa iti babai nga naisina iti asawana ket nakikamalala. **19** Itatta adda maysa nga baknang a nakakawes iti maris-lila ken pino nga lino, ken inaldaw a ragragsakenna ti kinabaknangna. **20** Adda met maysa nga agpalpalama a managan Lazaro nga adda iti ruanganna ken napunno iti gaddil, **21** ket kanayon nga agtartarigagay nga mapakan iti aniaman nga matinnag iti lamisaan ti baknang - malaksid iti dayta, umay pay dagiti aso a mangdilpat kadagiti gaddilna. **22** Ti napasamak ket natay ti agpalpalama ket imparni dagiti anghel iti sibay ni Abraham. Natay met ti baknang ket naitabon, **23** ket idiy hades, idi madama nga agsagsagaba, inngatona iti panagkitana ket nakitana iti adayo ni Lasaro nga nakasanggir iti barukong ni Abraham. (*Hades g86*) **24** Ket inyikksina a kunana, 'Ama Abraham, kaasiannak koma. Ibaonmo ni Lazaro ta basaenna ti murdong ti ramaya iti danom, ket umayna isaqid ditoy dilak, ta agsagsagabaak unay iti daytoy nga apuy.' **25** Ngem insungbat ni Abraham, 'Anak, laglagipem nga inawatmo dagiti agkakaimbag a banbanag iti unos ti panagbiagmo, ket inawat met ni Lazaro dagiti agkakadakes a banbanag. Ngem ita ket adda ditoy a maliwiwa, **26** ket addaka iti nakaro a panagrigat. Ken malaksid kadagityot, adda dakkel a yuyeng nga nalagda a naikabil, tapno dagiti adda ditoy a kayatna ti bumallasiw ket saan a makapan dita, ken awan makaumay ditoy nga aggupu dita.' **27** Kinuna ti baknang, 'Agpakkakaasiak kenka, Ama Abraham, nga ibaonmo isuna idiyal bayan ni amak - **28** ta adda lima nga kakabsat ko a lallaki - tapno maballagaanna isuda, tapno agbutengda ket saanda met nga umay iti daytoy nga lugar a pagtutuokan.' **29** Ngem kinuna ni Abraham, 'Adda kadakuada ni Moises ken dagiti propeta; bay-am nga dumngedga kadakuada.' **30** Insungbat ti baknang, 'Saan, Ama Abraham, ngem no adda maysa nga mapan kadakuada manipud kadagiti natay, agbabawida.' **31** Ngem imbag a Abraham kenkuana, 'No saanda nga dumnged kenni Moises ken kadagiti propeta, saanda met laeng nga maullukoy uray adda agbiag manipud ken patay.'

17 Kinuna ni Hesus kadagiti adalanna, "Pudno nga umay dagiti banbanag a pakaigapuan iti panagbasol, ngem asi pay isuna a pagapuan dagitoy nga ummay! **2** Nasaysayaat pay no makabilan ti tengngedna iti bato a paggilingan ken maitapuak isuna iti baybay, ngem ti agbalin a pakaigapuan a maysa kadagityot nga babassit nga maitublak. **3** Siputanyo dagiti bagbagiyo. No nakabasol ti kabsatyo, babalawenyu isuna, ken no agbabawi, pakawanenyu isuna. **4** No nakabasol isuna kenka iti naminpito a dasas iti maysa nga aldaw, ken maminpito a dasas nga agsubli kenka, a kunana, 'Agbabawiak,' masapul a pakawanenyu isuna!" **5** Kinuna dagiti apostol iti Apo, "Padakkelem ti pammatiimi." **6** Kinuna ti Apo, "No adda pammatiyo a kas iti bukel ti mustasa,

mabalinyo nga kunaen iti daytoy nga kayo iti sikamoro, 'Maparutka, ken maimulaka iti baybay,' ken adda nga agtulhog kenka. 7 Ngem siasino kadakayo, nga addaan iti adipen nga agar-arado weno aggay-aywan iti karnero, ibagana kenkuana no sumangpet manipud iti talalon, 'Umaya ka dagus ket agtugawka tapno manganka.' 8 Saanna kadi nga ibaga kenkuana, 'Mangisaganaka iti aniaman a taraon nga kanek, ken agikabilka iti barikes dita kawesmo ken pagserbiannak agingga a malpasak a mangan ken uminom. Ket kalpasanna mabalinkan a mangan ken uminom?' 9 Saan isuna nga agyaman iti adipen gapu ta inaramidha dagiti banbanag a naibilin, saan kadi? 10 Uray met kadakayo, inton naaramidyo amin nga naibilin kadakayo, masapul nga ibagayo, 'Dikami maikari nga ad-adipen. Inaramidmi laeng no ania ti rumbeng nga aramidenmi.' 11 Napasamak ket kabayatan nga addada iti dalam nga agturong idiy Jerusalem, agdaldalyasat isuna idiy nagbaeten ti Samaria ken ti Galilea. 12 Idi sumrek isuna iti maysa nga barrio, sadiy sinabat isuna iti sangapulo a lallaki nga agketong. Nakatakerda iti adayo manipud kenkuana 13 ken inggatoda dagiti timekda, a kunada, "Hesus, Maestro, kaasiannakami." 14 Idi nakitana isuda, kinunana kadakuada, "Mapankayo ken apparangkayo kadagit papadi." Ken dimteng dayta a kanito, kabayatan nga mapmapanda, isuda ket nadalusan. 15 Idi nakita ti maysa kadakuada nga immibagen isuna, nagsubli, ket iti napigsa a timek ket indaydayawna iti Dios. 16 Nagdumog isuna iti sakaaan ni Hesus, ket nagyaman kenkuana. Isuna ket Samaritano. 17 Ili sungbat ni Hesus, kinunana, "Saan aya nga sangapulo ti nadalusan? Ayandan dagiti siam?" 18 Awan kadin ti dadduma naga nagsubli nga mangted dayaw iti Dios, malaksid iti daytoy a gangannaet?" 19 Kinunana kenkuana, "Tumakderka, ken mapanka. Ti pammatim ti nangpaimbag kenka." 20 Gapu ta sinaludsod dagiti Pariseo no kaano nga umay ti pagarian ti Dios, simmungbat ni Hesus kadakuada a kinunana, "Ti pagarian ti Dios ket saan a maysa nga banag a maimatangan. 21 Urayno ibagadanto, 'Kumita ditoy! weno, 'Kumita idiy!' gapu ta iti pagarian ti Dios ket adda kadakayo." 22 Kinuna ni Jesus kadagit adalan, "Umayto dagiti al-aldaa tarigagayano nga makita ti maysa kadagit aldaa iti Anak iti Tao, ngem daytoy ket saanyonto a makita. 23 Ibagenta kadakayo, 'Kitaenyo, idiy! Kitaenyo, ditoy!' Ngem diyo mapan kitaen, weno suruserto ida, 24 gapu ta no kasano ti panagparang ti kimat inton aggilap manipud iti maysa a paset ti tangatang nga agturong iti maysa a paset ti tangatang, ngarud kasdiayto met ti Anak ti Tao inton aldaawna. 25 Ngem masapul nga agsagaba nga umuna iti adu a banbanag ken laksiden daytoy a kapututan. 26 Kas iti napasamak idi al-aldaaw ni Noe, kasdiayto met ti mapasamak kadagit al-aldaaw iti Anak ti Tao. 27 Nanganda, nagbartekda, nangasawada, ken naitedda nga maasawa, agingga iti aldaaw nga simrek ni Noe iti daong - ken immay ti layus a nangdadael kadakuada amin. 28 Kasta met iti napasamak idi al-aldaaw ni Lot, nanganda, nagbartek, naggatang, naglaku, nagsmula, ken nagpatakderda. 29 Ngem iti aldaaw nga rimmuar ni Lot manipud iti Sodoma, nagtudo iti apuy ken asupre manipud langit ket dinadaelna ida amin. 30 Kastanto met ti mapasamak inton aldaaw nga maipakaamo iti Anak ti Tao. 31 Ili dayta nga aldaaw, saanto a mapalubosan ti siasinoman nga adda iti tuktok ti balay nga bumaba tapno iruarna dagiti gamengna manipud iti balay. Ken saanto met a mapalubusan nga agsubli ti siasinoman nga adda iti kataltalunan. 32 Lagipenyu ti awasa ni Lot. 33 Ti siasinoman nga mangbiruk tapno magun-odna iti biagna ket mapukawnanto daytoy, ngem ti siasinoman nga makapukaw iti biagna maisalakkannato daytoy. 34 Ibagak kadakayo, iti dayta a rabii addanto dua nga lalaki iti maymaysa a pagiddaan. Maalanto ti maysa, ket mabatinto ti maysa. 35 Addanto ti dua a babbai nga agkadua nga aggilgiling. Maalanto ti maysa ket mabatinto ti maysa." 36 Addanto dua iti

talalon, maalanto ti maysa ket mabatinto ti maysa. 37 Dinamagda kenkuana, "Sadino, Apo?" Ken kinunana kadakuada, "No sadino iti ayan iti bagi, saddiyato met ti pagurnungan dagiti buitre."

18 Ket nagsao isuna kadakuada iti maysa nga pangngarig no kasanova koma nga agkararag a kanayon, ken saan nga maupay, 2 kinunana, "Adda iti maysa nga siudad iti maysa nga ukom nga awan panagbutengna iti Dios ken saan nga agraem iti tattao. 3 Tatta adda ti maysa nga balo iti dayta nga siudad, ket masansan iti ipapana kenkuana, a kunkunana, 'Tulunganak a manggun-od iti hustisa kontra iti kabusok.' 4 Iti naunday a tiempo ket saanna nga kayat a tulongan isuna, ngem kalpasan dayta kinunana iti bagina, 'No man pay saanak nga agbuteng iti Dios weno agraem iti tao, 5 ngem gapu ta mangmangted kaniak iti riribok daytoy nga balo, tulunganon isuna nga manggun-od iti hustisa, tapo saannak nga bannugen babaen iti kanyonna nga panagsubli-subli.'" 6 Ket kinuna ti Apo, "Denggenyo no ania ti kuna iti saan a nalinteg nga ukom. 7 Ita saan aya nga iyegto met ti Dios iti hustisa kadagit napilina a tattao nga umawag kenkuana iti aldaw ken rabii? Saanna kadi ida nga anusan?" 8 Ibagak kadakayo nga itednato a dagus ti hustisa kadakuada. Ngem inton umay iti Anak ti Tao, addanto pay ngata pammati nga masarakanna ditoy daga?" 9 Ket sinaritana pay iti maysa a pangngarig kadagit dadduma nga naallukoy iti bagida nga isuda ket nalinteg ken mangum-umsi kadagit dadduma nga tattao. 10 "Adda dua a lalaki a napan idiy templo nga agkararag - iti maysa ket Pariseo ken iti maysa ket agsingsing iti buis. 11 Timmakder ti Pariseo ket inkararagna dagitoy a banbanag maipanggep iti bagina, 'Dios, agyamanak ta saanak a kas kadagit sabali a tattao nga agtatakaw, saan nga nalinteg nga tattao, manganikamala, weno kas iti daytoy nga agsingsing iti buis. 12 Agayunarak iti dua a daras iti makalawas. Itedko ti agpakapulo iti amin a masapulak.' 13 Ngem iti agsingsing iti buis, naga agtakderka iti adayo, pulos a saanna pay nga maitangad ti mata sadi langit, ngem dandanogenna iti barukonga, kunkunana, 'O Dios, maaiska kaniak, a managbasol.' 14 Ibagak kadakayo, nagsubli daytoy a tao iti pagtaenganna nga ad-adda a napalinteg ngem iti sabali, agsipud ta iti tunggal maysa nga mangitan-ok iti bagina ket maipababanto, ngem iti tunggal maysa nga mangipukumbaba iti bagina ket maitan-okto." 15 Dagiti tattao ket iyegda pay dagiti maladagada kenkuana, ta bareng no sagidenna ida, ngem ida nakita dagiti adalan daytoy, binabalawda ida. 16 Ngem inayaban ida ni Hesus kenkuana, kunana, "Palubosanyo dagiti babassit nga ubbing nga umay kaniak, ken saanya ida nga paritan. Gapu ta iti pagarian ti Dios ket maipaay iti kas kadakuada. 17 Pudno ibagak kadakayo, siasinoman a saan nga umawat iti pagarian iti Dios a kas iti ubing ket saanto pulos nga makastrek iti daytoy." 18 Maysa nga mangiturturay iti ngadamaq kenkuana, kunana, "Naimbag nga maestro, ania iti masapul nga aramidek tapno matawidko iti agnayanon nga biag?" (*aiōnios g16*) 19 Kinuna ni Hesus kenkuana, "Apay nga awagannak a naimbag? Awan ti naimbag no di ket ti Dios laeng. 20 Ammom dagiti bilbilin - saanka nga makikamala, saanka nga pumatay, saanka nga agtatakaw, saanka nga agsaksi iti ulbod, raemem ti amani ken ti inam." 21 Kinuna ti mangiturturay, "Amin dagitoy nga banbanag ket pinagtulnogak manipud pay iti kinaagtutubok." 22 Idi nangnegan ni Hesus dayta, kinunana kenkuana, "Adda pay maysa nga banag nga pagkurangam. Masapul nga ilakom iti amin nga adda kenka ket iwarasmo kadagit nakurapay, ket maaddaan kanto iti gameng sadi langit - ket umayka, surotennak." 23 Ngem ida nangnegan dagitoy a banbanag, nakaro iti ladingna agsipud ta isu ket nabaknang unay. 24 Ket ida nakita ni Hesus, isuna, nagladalingit unay ket kinunana, "Nagrigat ketdin aya para kadagit nabaknang ti sumrek iti pagarian ti Dios! 25 Agsipud ta

nalaklaka pay nga sumrek ti kamelio iti mata iti dagum, ngem iti nabaknang a tao nga sumrek iti pagarian ti Dios." 26 Kinuna dagiti nakangngeg iti daytoy, "Ket siasino ngarud iti mabalin nga maisalakan?" 27 Simmungbat ni Hesus, "Dagiti banbanag nga saan a mabalin iti tao ket mabalin iti Dios." 28 Kinuna ni Pedro, "Adtoy, imbatimi amin nga banag nga kukuami ket simmurot kami kenka." 29 Kinuna ngarud ni Hesus kadakuada, "Pudno, ibagak kadakayo nga awan ti siasinoman a nangpanaw iti balayna, wenco iti asawana a babai, wenco iti kakabsatna a lalaki, wenco dagiti nagannakna, wenco dagiti annakna, para iti pagsayaatan iti pagarian ti Dios, 30 a saanto nga umawat iti ad-adu pay iti daytoy a lubong, ken iti lubong nga umay, biag nga agnanayon." (aiōn g165, aiōnios g166) 31 Kalpasan nga inummongna dagiti sangapulo ket dua kenkuana, kinunana kadakuada, "Kitaenyo, sumang-attayo idiy Jerusalem, ket amin a banbanag nga insurat dagiti propeta maipanggep iti Anak ti Tao ket matungpalto. 32 Agsipud ta mayawatto isuna kadagitit Hentil, ken mairurumento, ken mapabainato, ken matupraanto. 33 Kalpasan nga saplitenda isuna, papatayenda isuna ken iti maikatallo nga aldaw, agungarto. 34 Awan ti naawatanda kadagitoy a banbanag, ken dagitoy nga sasao ket nailemmeng kadakuada, ken saanda nga naawatan dagiti banbanag nga naisao. 35 Napasamak nga bayat nga umas-asideg ni Hesus iti Jerico, adda maysa a bulsek a nakatugaw iti igid ti kalsada nga agpalpalama, 36 ket idi nangngega nga lumablabaas ti adu nga tattao, sinaludsodna no ania iti mapaspasamak. 37 Imbagada kenkuana nga lumablabaas ni Hesus a taga Nazaret. 38 Nagpukkaw ngarud ti bulsek a kunana, "Hesus, anak ni David, maasi ka kaniak." 39 Tinubngar dagiti adda iti sango ket imbagada kenkuana nga agulimek. Ngem inyad-addana pay iti nagpukkaw, "Anak ni David, maasiha kaniak." 40 Simmardeng ni Hesus ket inbilinna nga iyegda iti lalaki kenkuana. Ket idi asidegen ti bulsek a lalaki, sinaludsod ni Hesus kenkuana, 41 "Ania ti kayatmo nga aramidek para kenka?" Kinuna ti lalaki, "Apo, kayatko nga maawat iti panagkitak." 42 Kinuna ni Hesus kenkuana, "Awatem ti panagkitam. Pinaimbagnaka iti pammatis." 43 Dagus nga naawatna iti panagkitana, ken simmurot kenkuana, nga agdaydayaw iti Dios. Idi nakita daytoy dagiti amin a tattao, indayawda iti Dios.

19 Simrek ni Hesus ken lumablabaas idiy Jerico. 2 Sadiay, adda iti tao nga managan Zakeo. Isuna ket panguloen dagiti agsing singir iti buis ken nabaknang. 3 Padpadaseenna nga kitaen no siasino ni Hesus, ngem saanna nga makita ta malingdan iti tallaong, gapu ta bassit isuna iti tayag. 4 Nagtaray ngarud nga inunaanna dagiti tattao ket kimmelat iti maysa nga kayo a sikamoro nga mangkita kenkuana, gapu ta lumabas ni Hesus sadiay. 5 Idi immayen ni Hesus idiy nga lugar, tigmangad ket kinunana kenkuana, "Zakeo, umulog kadta nga dagus, ta ita nga aldaw, masapul nga aggianak idiy balaymo." 6 Isunga nagdardaras nga immulog ket sirararag-o nga pinasangbayna isuna. 7 Idi nakita daytoy dagiti amin, magitianabutobda a kunada, "Simrek met isuna nga mangbisita iti tao nga managbasol." 8 Timmakder ni Zakeo ket kinunana iti Apo, "Kitaenyo Apo, kagudua kadagitit sanikuak ket itedko kadagitit napanglaw, ken no bilang man ta adda iti kinusit ko iti aniaman a banag, isublik iti mamin-uppat nga daras iti sigud nga dagupna." 9 Kinuna ni Hesus kenkuana, "Ita nga aldaw, immay iti pannakaisalakan iti daytoy nga pagtaengan, gapu ta isuna ket anak met ni Abraham. 10 Agsipud ta immay iti Anak ti Tao tapno inna biruken ken isalakan dagiti tattao nga napukaw." 11 Kabayatan a nangngiegdagiti a banbanag, intuloyna iti nagsao ket imbagana ti maysa nga pangngarig gapu ta asideg isunun idiy Jerusalem, ken pinanunota nga iti pagarian ti Dios agparangen iti mabiit. 12 Isu nga kinunana, "Adda ti maysa nga mararaem nga tao nga napan iti adayo a pagilian tapno inna

awaten ti maysa a pagarian ket agsibli kalpasanna. 13 Inayabanna iti sangapulo kadagitit adipenna ket inikkanna ida iti sangapulo nga mina, ken kinunana kadakuada, 'Agnegosyo kayo aginggana nga agsibliak.' 14 Ngem kagurgura isuna dagiti kailianna, isu nga nangiabaonda kadagitit mangibagi kadakuada nga nang saruno kenkuana, kunada, 'Saanmi nga itulok nga iturayan nakami daytoy nga tao.' 15 Ket napasamak nga idi nagsibli, ta naawatnatn iti pagarian, pinaayabanna dagiti adipenna a nangtedanna iti kuarta tapno maammoanna no ania iti ganansia nga naaramidanda iti pinagnegosyoda. 16 Immay kenkuana ti immuna ket kinunana, 'Apo, ti minam ket nakaaramid iti sangapulo pay nga mina.' 17 Ket kinuna ti mararaem a tao kenkuana, 'Nasayaat ti inaramid mo, naimbag ngadipen. Gapu ta managtungpal ka iti bassit nga banag, iturayan iti sangapulo nga siudad.' 18 Immay ti maikadua ket kinunana, 'Ti minam apo, ket nakaaramid iti lima nga mina.' 19 Kinuna ti mararaem a tao kenkuana, 'Iturayan iti lima nga siudad.' 20 Ket immay ti sabali pay a kinunana, 'Apo, adtoy ti minam, nga indulin ko a sitatalged iti lupot, 21 agsipud ta mabutengak kenika, nalabes ka ngamini nga tao. Alaem dagiti saan mo nga indisso ken apitem ti saan mo nga inmula.' 22 Kinuna ti mararaem a tao kenkuana, 'Babaen kadagitit sinaom ket ukomenka, sika nga nadakes ngadipen. Ammom met gayam nga nalabesak a tao, ta alaek dagiti saan ko nga indisso, ken apitek uray saan ko nga inmula. 23 Ket apay ngarud ta saan mo nga indulin ti kuartak iti bangko tapno iti panagsublik ket alikumukem ngadadda iti tubuna?' 24 Kinuna ti mararaem nga tao kadagitit nakatakder, 'Alaenyo kenkuana ti mina, ket itedyo iti addaan sangapulo nga mina.' 25 Kinunada kenkuana, 'Apo, adda ti sangapulonan nga mina.' 26 Ibagak kadakayo, nga tunggal maysa nga addaan ket maikkhan pay, ngem kenkuana nga awanan, uray ti kakaisuna ket maala pay. 27 Ngem dagitoy nga kabusorko, dagiti saan nga mangkayat kaniak a mangituyur kadakuada, iyegyo isuda ditoy ket patayenyo ida iti sangwanak." 28 Idi naibaganan dagitoy nga banbanag, immuna isuna nga simmang-at idiy Jerusalem. 29 Ket napasamak nga idi umasidegen isuna idiy Betfage ken Betania, idiy bantay nga maawagan ti Olibo, imbaonna iti dua kadagitit adalanna. 30 nga kinunana, "Mapan kayo iti sumaruno nga bario. No nakastrek kayon, masarakanyo ti urban a saan pay namanso. Warwarenyo ti galotna ket iyegyo kaniak. 31 No adda iti agsuludsod kadakayo, 'Apay ta warwarwarenyo ti galotna?' Ibagayo nga 'Kasapulan ngamini ti Apo.'" 32 Napan dagiti naibaon ket nasarakanda diay urban a kas iti imbag ni Jesus kadakuada. 33 Kabayatan nga warwarwarenda ti galotna, kinuna dagiti akinkukua kadakuada, "Apay ngay ta warwarwarenyo ti galot ti urban?" 34 Kinunada, "Kasapulan ngamini ti Apo." 35 Inyegda daytoy ken ni Jesus ket inyaplagda dagiti kagayda iti likud ti urban ket pinagsakaya ni Jesus. 36 Bayat iti ipapanna, inyaplagda dagiti kagayda iti kalsada. 37 Kabayatanna nga umasidegen isuna iti pasalog a paset ti Bantay Olibo, rinugian amin dagiti nakaad-adu nga adalan nga nagrag-o ken nagdayawda iti Dios nga ipukpukkwada dagiti naimatanganda nga aramid a pakakaitan ti pannakabalin, 38 a kunada, "Mabendisionan ti ari nga immay iti nagan ti Apo! Kapia idiy langit ken dayag iti kangatoan!" 39 Dagiti dadduma a Fariseo nga adda kadagitit nakaad-adu nga tao ket kinunada kenkuana, "Maestro, tubngarem man dagiti adalanom." 40 Simmungbat ni Jesus ket kinunana, "Ibagak kadakayo, no agtatalna dagitoy, dagiti batbato iti agriyaw." 41 Idi asidegen ni Jesus iti siudad, sinangitanna daytoy, 42 kunada, "Uray sika, no koma ta naammoan iti daytoy nga aldaw, dagiti banbanag a makaited iti kapia kenka! Ngem ita, nailemmengen dagitoy kadagitit matam. 43 Ta sumangbay to dagiti aldaw kenka, inton dagiti kabusormo ket mangipatakderda kadagitit barikada iti aglawlawmo, ken palikawkawandaka, ken

darupendaka manipud kadagiti amin a sikigan. **44** Pak-ulendaka aginggana nga maidasayka ken dagiti annakmo iti daga. Awan ti ibatida nga bato a naitung iti sabali, gapu ta saamno nga nailasin daytoy idi padpadasen ti Dios nga isalakannaka." **45** Simrek ni Jesus iti templo ket rinugianna ti nangpatatalaw kadagiti aglaklako, **46** kinunana kadakuada, "Ti naisurat, 'Ti balay ko ket balay to a pagkararagan,' ngem pinagbalinyo nga rukib dagiti agtatakaw." **47** Isu nga inaldaw nga nangisuro ni Jesus idiy templo. Kayat isuna nga patayen dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba ken dagiti mangidadaulao kadagiti tattao **48** ngem awan ti makitada nga wagas tapno aramiden daytoy, agsipud ta amin dagiti tattao ket sigagagar nga agdengdenggeg kenkuana.

20 Immay iti maysa nga aldaw, kabayatan nga agisursuro ni Jesus kadagiti tattao nga adda iti templo ken ikaskasabana ti ebanghelio, immay kenkuana dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba nga kaduwa dagiti panglakayen. **2** Nagsaritada, a kunada kenkuana, "Ibagam kadakami no ania ti kalintegam a mangaramid kadagitoy a banbanag? Wenko siasino ti nantaged iti daytoy a kalintegan kenka?" **3** Simmungbat isuna ket kinunana kadakuada, "Uray siak adda met saludsodko kadakayo. Ibagay kaniak iti maipapan **4** iti panangbautisan ni Juan. Naggapu kadi sadil langit wenko naggappu iti tattao?" **5** Naginnalda iti tunggal maysa, a kunada, "No ibagatayo nga, 'Naggappu sadi langit,' ibagana nga, 'Apay ngarud a dikayo namati kenkuana?' **6** Ngem no ibagatayo nga, 'Naggappu iti tao,' uborentadato dagiti tattao, gapu ta naullukoyda a ni Juan ket maysa nga propeta." **7** Isu nga insungbatda a dida ammo ti naggappuanna. **8** Kinuna ni Jesus kadakuada, "No kasta ngarud saanko met ibaga no naggapuan ti kalintegak nga mangaramid kadagitoy a banbanag." **9** Imbagana kadagiti tattao daytoy a pangngarig, "Adda maysa a tao a nagmula iti kaubasan, impaupana iti agu-ubas, ket napan iti sabali a pagillian iti nabayag a tiempo. **10** Iti naituding nga tiempo ket nangibaon isuna iti adipen nga mapan idiy agu-ubas, nga masapul nga itedda kenkuana ti bunga iti kaubasan. Ngem kinabkabilda isuna, ken pinapanawda nga ima-ima. **11** Nangibaon ngarud isuna iti sabali pay naga adipen ket kinabkibilida manen, imbabainda, ken pinapanawda isuna nga ma-ima. **12** Nangibaon manen isuna iti maikatlo pay ngem sinugsugatanda laeng, sadanto impuruak isuna iti ruar. **13** Isu nga kinuna ti akinkukua iti kaubasan, 'Ania ti aramidek? Ibaonko laengen ti patpatgek nga anak. Nalabit a padayawanda isuna.' **14** Ngem idi nakita dagiti mangay-aywan ti ubas isuna, nagtutulagda a kunada, 'Daytoy ti agtawid. Papatayentayo isuna, tapno ti tawid ket matagikuatayo.' **15** Impuruakda isuna iti ruar ti kaubasan, ken pinapatayda isuna. Ania ngarud ti aramiden ti akinkukua ti kaubasan kadakuada? **16** Umay ket pirdienna dagitoy nga mangay-aywan iti ubas, ken ited ti kaubasan iti sabali. 'Ket idi nangngedga dayta, kinunada.'Saan nga ipalubos ti Dios!" **17** Ngem ni Jesus kinitana ida, a kinunana, "Ania ti kayat a sawen daytoy nasantano nga surat? 'Ti bato nga imbelleng dagiti nagpatakoder iti balay ket nagbalin a pasuli?'" **18** Siasinoman a matinnag iti dayta a bato ket maburak, ngem siasinoman a pakaitupakanna, ket marumek." **19** Isu nga dagiti eskriba ken dagiti panguloen a papadi ket nagsiim tapno tiliwenda isuna iti dayta nga oras, ta ammoda nga imbagana daytoy a pangngarig a maisupiat kadakuada. Ngem nagbutengda kadagiti tattao. **20** Pinaliwiida isuna a naimbag, nangibaonda iti tattao nga agsiim nga agpammarang a nalindeg, tapno makabirokda ti kammalina babaen iti panagsaona, nga panggapuanda kenkuana a mangiyawat iti pannangiturya ken paglintegan iti gobernador. **21** Nagdamagda kenkuana a kunada, "Maestro, ammoni nga ti ibagbaga ken isursurom ket husto, ken dika agpaimpluwensiya iti siasinoman, ngem isurom ti pudno maipanggep ti wagas ti Dios. **22**

Nainkalintegan kadi nga agbayadkam ti buis ken ni Cesar, wenco saan?" **23** Ngem naawatan ni Jesus ti kinatusoda, ket kinunana kadakuada, **24** "Mangiparangkayo kaniak iti denario. Siasino ti akin ladawan ken akinnagan iti daytoy?" "Ni Cesar," insungbatda. **25** Kinunana kadakuada, "Itedyo ken ni Cesar dagiti banag a kukua ni Cesar, ken iti Dios, dagiti banag a kukua ti Dios." **26** Dagiti eskriba ken dagiti panguloen a papadi ket awan nabalinanda nga nangdillaw iti imbagana iti sangoanan dagiti tattao. Nasdaawda iti insungbatna ket awan ti imbagada. **27** Immasideg kenkuana dagiti sumagmamano nga Saduseo, isuda dagiti mangibagbaga nga awan ti panagungar, **28** ket dinamagda kenkuana, a kunada, "Maestro, insurat ni Moses kadatayo a no ti maysa a lalaki ket natay ti kabsatna a lalaki, ket addaan asawa, ngem awanan anak, nasken nga asawaen ti lalaki ti awasa iti kabsatna tapno aganakda a pannaka-anak ti kabsatna a lalaki. **29** Adda pito nga lallaki nga agkakabsat, diay inauna ket nangasawa ngem natay nga awan putotna, **30** kasta met ti maikadu. **31** Ti maikatlo innalana isuna, ket kasta metaeng nga dagiti pito ket awan ti inbatida nga annak, ket natay. **32** Saan nga nagbayag ket natay diay babai. **33** Inton panagungar, siasino ti akin asawa kenkuana? Ta aminda nga pito ket nagbalinda nga asawana." **34** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Dagiti annak ditoy lubong ket agaassawa, ken maitedda a maasawa. (aión g165) **35** Ngem dagiti naukom nga maikari nga mangawat iti panagungar manipud patay a sumrek iti agnayanon ket saanen nga agasawa, wenko maited a maasawa. (aión g165) **36** Ket saandan nga matay, gapu ta kasda la kadagiti anghel ken kadagiti an-annak ti Dios, nagbalinda nga annak ti panagungar. **37** Ngem gapu ta dagiti natay ket mapagungar, uray ni Moses ket impakitanita, iti lugar maipapan iti bassit a kayo, no sadino nga inawagnanna ni Apo nga Dios ni Abraham ken Dios ni Isaac ken Dios ni Jacob. **38** Isuna ita ket saan nga Dios dagiti natay ngem Dios dagiti sibbiag. Gapu ta sibbiag amin kenkuana." **39** Simmungbat dagiti dadduma nga eskriba, "Maestro, nasayaat unay ti sungbatmo." **40** Ta saandan a maitured ti agdamag kenkuana iti dadduma pay a salsaludsod. **41** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Kasano nga naibagada a ti Kristo ket anak ni David? **42** Ta ni David nga mismo ket imbagana iti libro dagiti Salmo, Kinuna ti Apo iti Apok, 'Agtugawka iti makannawanko, **43** akinggana a mapagbaliniko ti kabusorma a pagbatayan ti sakam.' **44** Inawagn ngarud ni David ni Kristo nga 'Apo', kasano ngarud nga nagbalin isuna nga anak ni David?" **45** Iti panagdengngeg dagiti amin nga tattao kinunana kadagitoy adallana, **46** "Agalwadkayo kadagiti eskriba, nga pagaayatda ti agbadbado iti atiddug nga pagan-anay, ken pagaayatda ti madaydayaw iti kaaduan ti tattao, ken kangatoan a tugtugaw iti sinagoga, ken kangatoan nga lugar iti piesta. **47** Gamgamenda dagiti babbalay dagiti balo, ken agpampamarangda nga atiddog ti kararagda. Dagitoy ket umawat iti nadagdag森 a pannusa."

21 Timmangad ni Jesus ket nakitana dagiti nababaknang nga lalaki a mangikabibilid kadagiti sagsagut iti pagpisukan. **2** Nakitana ti nakurapay nga balo a babai nga nagpisok iti dua a barya. **3** Isu nga kinunana, "Pudno, ibagak kadakayo, daytoy nga balo ket ad-adu pay ti naitedna ngem kadakuada amin. **4** Ta paset laeng ti nawadwad a gamengda ti naitedda a sagut. Ngem daytoy nga balo, manipud kinakurapayna, intedna ti amin nga pagbiagna." **5** Kabayatan a dadduma kadakuada ket pagtutungtonganda ti maipanggep iti templo, no kasanu nga naarkusan iti napipintas a batbato ken datdaton, kinunana, **6** "No maipanggep kadagitoy a banbanag a makitkitayo, umayto dagiti al-daldaw nga uray maysa kadagiti batbato ket awanto ti mabati nga nagtituon a saan a marba." **7** Isunga nagdamagda kenkuana, kunada, "Maestro, kaanunto nga mapasamak dagitoy a banbanag? Ken anyanto ti pagilasinan nu

dagitoy a banbanag ket mapasamaken." 8 Simungbat ni Jesus, "Agannad kayo ket di kay agpaallilaw. Ta adunto ti umay iti nagan ko, a kunada, 'Siak isuna,' ken, 'Asidegen ti tiempo.' Saanyo nga surutin ida. 9 Inton makangngeg kayo kadagit gubat ken riribuk, saan kayo nga agbuteng, ta masapul a mapasamak dagitoy nga umuna, ngem ti panungpalan ket saan pay nga mapasamak a dagus." 10 Ket kinunana kadakuada, "Aggiginnubatto dagiti pagilian ken pagarian a maibusur iti pagarian. 11 Addanto napiipigsa nga gingined, ken panagbisin ken didigra kadagit nadumaduma a lugar. Addanto dagiti nakabutbuteng a paspasamak ken nakaskasdaaw a pagilasinan manipud langit. 12 Ngem sakbay kadagitoy amin a banbanag, kabilendakayto ken idadanekayto, maidarum ken mausigkayto kadagit sinagoga ken ibaluddakayto, ken isangodakayto kadagit arari ken gobernador gapu iti nagan ko. 13 Daytoy ket iturongnakayto iti gundawayo a mangipakaammo iti pammanekneyo. 14 Ngarud, ikeddenyo iti puspususo nga diyo isagana ti isungbatyo, 15 ta itedkonto kadakayo ti sao ken kinasirib a dinto masungbatan wenco supiaten dagiti amin a kabusoryo. 16 Ngem iyawat dakayto met dagiti nagannak, kakabsat, kakabagian, ken dagiti gagayyem, ket papatayendanto dagiti dadduma kadakayo. 17 Kaguradakayto ti amin gapu iti nagan ko. 18 Ngem awan to iti uray maysa nga buokyo a mapukaw. 19 Gapu iti panagibturyo, magun-odyonto ti kararruayo. 20 No makitayo ti Jerusalem nga napalawlawan dagiti suldado, ammuyon nga asidegen ti pannakadadaelha. 21 Iti kasta masapul nga palibusanyo dagiti taga Judea nga kumamang kadagit banbantay, ken pumanaw dagiti adda iti tengnga ti siyudad, ket diyo itulok nga sumrek dagiti naggapu iti away. 22 Ta dagitoy dagiti panawen iti panagibales, tapno amin nga banbanag a naisurut ket matungpal. 23 Kaasideanto pay dagiti masikog ken agpaspasoito iti dayta nga aldad! Ta addanto ti nakaro a rigat iti pagilian, ken puntot iti daytoy a tattao. 24 Ket matumbadanto iti murdong ti kampilan, ken maipanawdanto nga agbalin a balod kadagit amin nga nasnasyon, ket baddebaddekanto dagiti Gentil ti Jerusalem akinggaga a matungpal ti tiempo dagiti Hentil. 25 Addanto dagiti pagilasinan iti init, ken iti bulan ken kadagit bitbituen. Ken iti rawab iti daga, addanto iti rigat kadagit pagilian, gapu iti butengda manipud daranudor iti baybay ken dalluyon. 26 Addanto lallaki a matalimudaw gapu iti butengda ken iti namnamaenda nga banbanag nga umay iti lubong. Gapu ta dagiti bileg ti langit ket magungonto. 27 Ket makitadanto iti Anak ti Tao nga um-umay iti ullep nga addaan pannakabalin ken dayag. 28 Ngem inton mangrugi a mapasamak dagitoy nga banbanag, tumakder, ken tumangad kayo, gapu ta iti pannakaisalakanyo ket asidegen." 29 Nagsarita ni Jesus kadakuada iti pangarig, "Kitaenyo diay igos ken amin nga kaykayo. 30 No agrugi da nga agbulongan, makitayo ken ammoyo a ti kalgaw ket asidegen. 31 Kastamet, inton makitayo dagitoy a banbanag a mapaspasamak, ammoyo a ti pagarian ti Dios ket umadanin. 32 Ibagak kadakayo, pudno nga daytoy a kapututan ket saan nga mapukaw, akinggaga nga saan a mapasamak dagitoy a banbanag. 33 Ti langit ken ti daga ket mapukawto, ngem dagiti sasaok ket saan to pulos mapukaw. 34 Ngem kitaenyo dagiti bagbagiyo, tapno saan nga madagsenan dagiti puspusyo iti kinadakes, panagbartek ken ania man a pakasikuran iti daytoy a biag. Ta kellaatto nga umay kadakayo dayta nga aldad 35 kas palab-og. Ta umayto kadagit amin nga agbibag iti rawab ti daga. 36 Ngem naridam kaykoma a kankayanon, ikarkararaygo nga naan-anay koma ti pigsayo a manglibas kadagitoy nga banbanag nga mapasamak, ken agtakder iti sangnguanan ti Anak ti Tao." 37 Isu nga kadagit aldad ket agisuro isuna idiy templo ken iti rabii ket rummuar isuna, ken agpatpatnag idiy bantay a maawagan ti Olibo. 38 Ket dagiti amin nga tattao, masapuda tapno denggen da isuna idiy templo.

22 Ita umadanin ti Fiesta iti Tinapay nga awan Lebadurana a maawagan ti Ilalabas. 2 Nagnunumoan dagiti panguloen ti papadi ken dagiti eskriba no kasanoda nga ipapatay ni Jesus, gapu ta agamakda kadagit tattao. 3 Simrek ni Satanas ken ni Judas Iskariote, maysa kadagit sangapulo ket dua. 4 Ni Judas ket napan nakisarita kadagit panguloen ti papadi ken kadagit kapitan no kasanona nga iyawat ni Jesus kadakuada. 5 Naragsakanda amin ken nagnunumoanda a bayadanda isuna iti kuarta. 6 Immannugot isuna ket nangbirok iti gundaiway tapno iyawatna kadakuada ni Jesus manipud kadagit adu nga tattao. 7 Nadanon ti aldaw ti tinapay nga awan lebadurana, nga isu iti panangidaton ti kordero para iti Ilalabas. 8 Imbaon ngarud ni Jesus da Pedro ken Juan, a kinunana, "Inkayo ket isaganayo ti makan a maipaay ti Ilalabas, tapno mangantayo." 9 Sinaludsoda isuna, "Sadino ti kayatmo nga pangisaganaan?" 10 Simungbat isuna kadakuada, "Dumngeskayo, no nakastrekkayon iti siudad, adda maysa nga lalaki a nakabaklay iti burnay ti danum nga sumabat kadakayo. Suruteno isuna akinggaga iti balay nga papananna. 11 Ket ibagayo iti makinbalay, 'Kuna iti Maestro kenka, "Sadino ti siled a pangsangailian, a panganak ti Ilalabas a kaduak dagiti adalak?" 12 Ipakitananto kadakayo ti nalawa ken nakasagana a ngatoen nga siled. Sadiay ngarud iti pangidasarano." 13 Napanda ngarud, ket nasarakanda amin a kas iti inbagana kadakuada. Ket insaganada ti pannangan iti Ilalabas. 14 Idi nadanon iti tiempo, nakitugaw kadagit adalan. 15 Ket kinunana kadakuada, "Tarigagayak nga makipangan kadakayo iti daytoy nga Fiesta ti Ilalabas sakbay nga agsagabaak. 16 Ta ibagak kadakayo, saanakto a makipangan manen iti daytoy akinggaga nga matungpal ti pagarian ti Dios." 17 Nangala ngarud ni Jesus iti kopa, ken nagyaman, a kinunana, "Alaenyo daytoy, ken ibingayo iti tumunggal maysa kadakayo. 18 Ta ibagak kadakayo, saanakto nga uminom manen iti bunga ti ubas, akinggaga nga umay ti pagarian ti Dios." 19 Ket nangala ti tinapay, kalpasan nga nagyaman, pinispisina, ken inyawatna kadakuada, a kunana, "Daytoy ti bagik nga maipaay kadakayo. Aramidenyo daytoy a pananglaglagip kaniak." 20 Nangala ti kopa kalpasan a nangrabii, a kinunana, "Daytoy nga kopa ti baro a tulag iti darak, nga isu a naibukbok a maipaay kadakayo. 21 Ngem dumngeskayo. Ti mangliput kaniak ket adda ita a kaduak ditoy lamisaan. 22 Ta ti Anak ti Tao ket pudno nga agturon iti nakaitudinganna. Ngem asi pay dayta nga tao a mangliput kenkuana!" 23 Ket rinugiananda ti nagsisinnaludsod iti tungal maysa no siasino kadakuada ti mangaramid iti daytoy a banag?" 24 Ket adda rimsua a panagsusupiat kadakuada no siasino ti maibilang a katan-okan. 25 Kinunana kadakuada, "Dagit Ar-ari ti Hentil ket addaan turay kadakuada, ket ti siasinoman nga addaan panagturay kadakuada isu ti maawagan a madaydayaw. 26 Ngem saan a rumbeng nga maaramid daytoy kadakayo. Ngem ketdi, maaramid nga ti katatan-okan kadakayo agbalin nga isu ti kaubungan. Kasta met nga no siasinoman ti kangrunaan agbalin nga kapada ti agserserbi. 27 Siasino kadi iti natan-ok, diay kadi nakatugaw iti lamisaan, wenco diay agidisdasar? Saan kadi nga isu diay nakatugaw iti lamisaan? Ngem addaak kadakayo a kas maysa nga agserserbi. 28 Ngem nagtalinaedkayo a kaduak iti amin a pannakasuo. 29 Ikkankayo iti pagarian a kas inted ni Amak nga pagarian kaniak, 30 tapno mangan ken uminumkayo iti lamisaan idiy pagariak. Ket agtugawkayo kadagit trono nga ukomenyo dagiti sangapulo ket dua a tribo ti Israel. 31 Simon, Simon, agnannadka, dinawatnaka ni Satanas, tapno taepannakayo a kas trigo. 32 Ngem inkararagankayo, nga ti pammatiyo ket saan nga agkapoy. Ket inton agsublica manen, papigsaem dagiti kakabsatmo." 33 Kinuna ni Pedro kenkuana, "Apo, nakasaganaak nga sumurot kenka sadiy pagbaludan wenco iti patay." 34 Simungbat ni

Hesus, "Ibagak kenka, Pedro, saanto pay nga nagtaraok ti kawitan itatta nga aldaw, sakbay nga ilibaknak iti tallo a dasar nga ammonak." 35 Kalpasanna kinuna ni Hesus kadakuada, "Idi inbaonkayo nga awanan pitaka, supot ti pagkasapulan, weno sapatos, nagkasulankayo kadi?" Ket simmungbatda, "Awan." 36 Ngarud kinunana kadakuada, "Ngem itatta, ti addaan pitaka, alaenna latta, agraman ti supot ti pagkasapulan. Siasinoman nga awanan kampilan ket ilakona ti kagayna ket gumatang iti maysa." 37 Ta ibagak kadakayo, no ania man ti naisurat maipanggep kaniak ket masapol nga matungpal, "Ket naibilang isuna a kas maysa nga awanan linteg." Ta aniaman ti naipadto maipanggep kaniak ket isu iti matungpal." 38 Ket kinunada, "Apo, kitaem! Adtoy ti dua a kampilan." Simmungbat ni Hesus kadakuada, "Umanayen." 39 Kalpasan ti panangrabii, napan ni Hesus, a kas gagangay nga araramidenna, idiy Bantay ti Olibo, ket simmuot dagiti adalanna. 40 Idi nakadanonda, kinunana kadakuada, "Agkararagkayo nga dikay sumrek iti pannakasuo." 41 Immadayo isuna manipud kadakuada iti saan unay nga adayo, ket nagparintumeng ket nagkararag, 42 a kinunada, "Ama, no pagayatam, ikkatem daytoy nga kopa manipud kaniak. Numanpay kasta saan nga iti pagayatak, no di ket ti pagayatam ti mapasamak." 43 Ket nagparang ti maysa nga anghel a naggapu sadi langit, a nangpapigsa kenkuana. 44 Kabayatan nga agsagsagaba, sipinget a nagkararag isuna, ket ti ling-etsna kasla dara a nagtedted iti daga. 45 Idi timmakder isuna manipud iti pangkararagna, napan kadagitit adalan, ket nasarakanha ida nga matmurog gapu iti ladingitda. 46 ket nagsaludsod kadakuada, "Apay a matmurogkayo? Bumangonkayo ken agkararagkayo nga saan kayo nga sumrek iti pannakasuo." 47 Idi madama nga agsasao pay laeng, adtoy, nagparang ti adu nga tattao, kaduada ni Hudas, maysa kadagitit sangapulo ket dua, nga isu ti nangidauloo kadakuada. Immasideg ken ni Hesus tapno agkanna, 48 ngem kinuna ni Hesus kenkuana, "Judas, liplitutam kadi ti Anak ti Tao babaen iti agek?" 49 Idi nakita dagiti adda iti aglawlaw ni Hesus no ania ti mapaspasamak, kinunada, "Apo, tagbatenmi kadi isuda iti kampilan?" 50 Ket tinagbat ti maysa kadakuada ti adipen ti panguloen dagiti papadi, ken piningesanna ti makannawan nga lapayagna. 51 Kinuna ni Hesus, "Husto daytan." Ket sinagidna ti lapayag diay adipen, ket pinainbagna. 52 Kinuna ni Hesus iti panguloen dagiti papadi, agraman kadagitit kapitan ti templo, ken panglakayen, nga immay bumusor kenkuana, "Umaykayo kadi, a kas maibusor iti agtatakaw, nga adaan ti kampilan ken pang-or?" 53 Idi addaak kadakayo iti inaldaw idiy templo, saanyo nga impatay dagiti imayo kaniak. Ngem daytoy ti orasyo, ken iti panagturay ti siptonget." 54 Tiniliwda ni Hesus, ket inyadayoda isuna, ket impanda iti balay ti panguloen iti papadi. Ngem simmursurot ni Pedro iti saan unay nga adayo. 55 Kalpasan nga nagaronda iti tengna iti paraangan ket nagtugawda nga sangsangkamaysa, nakitungaw met ni Pedro iti nagtetengngaanda. 56 Maysa nga adipen a babai ti nakakita kenkuana a nakatugaw iti masilisilan iti apoy, ket minatmatanna a kinunana, "Daytoy nga tao ket kaduana met laeng." 57 Ngem inlibak ni Pedro daytoy, a kinunana, Babai, saanko nga am-ammo isuna." 58 Kalpasan ti sumagmamano a kanito adda ti sabali a nakakita kenkuana, ket kinunana, "Maysaka met kadakuada." Ngem kinuna ni Pedro, "Lalaki, saan ko nga ammo dayta ibagbagam." Ket dagus, kabayatan nga agsasao pay laeng isuna, nagtaraok ti kawitan. 61 Timmalyaw ti Apo ket kimmitta ken ni Pedro. Ket nalagip ni Pedro ti sao ti Apo, idi a kinunana. "Sakbay nga agtaraok ti kawitan ita nga aldaw ket ilibaknako iti mamiilo nga daras. 62 Rimmuar ni

Pedro ket nagsangit ti nasaem. 63 Ket linalais ken dinangran dagiti lallaki nga agbanbantay ni Hesus. 64 Kalpasan nga inabbunganda ti matana, sinaludsoda isuna, a kinunada, "Pugtuam! Siasino ti nangdangran kenka?" 65 Nagsaritada iti adu nga banbanag a maibusor ken ni Hesus, ken tinabtabbaawanda. 66 Idi bumigbigaten, naguummang dagiti panglakayen ti umili, karaman dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba. Impanda ni Hesus iti Pangukuman, 67 a kinunkunada, "No sika ti Kristo, ibagam kadakami." Ngem kinunana kadakuada, No ibagak kadakayo, saanyo met a patien, 68 ket no salodsudenkayo, saankayo met a sumungbat. 69 Ngem manipud ita, agtugawti ti Anak ti Tao iti makanawan nga ima iti pannakabalin ti Dios." 70 Kinunada amin, "Ket sika ngarud ti Anak ti Dios?" ket kinuna ni Hesus kadakuada, "Dakayo ti nangibaga a Siak." 71 Kinunada, "Apay nga kasulankatology pay laeng ti mangsaksi? Ta nanggegantayo amin manipud iti ngiwatna."

23 Timmakder ti sibubukel a bunggoy, ket indatagda ni Hesus iti sangoanan ni Pilato. 2 Pabpabasolenda isuna, kinunkunada, "Nakitami a mangririribuk daytoy nga tao iti pagilian tayo, mangiparparit nga mangtedti pammadayaw a maipaay ken ni Cesar, ken ibagbagana pay nga isuna ti Kristo, ken maysa nga ari." 3 Nagsaludsod ni Pilato kenkuana, ket kinunada, "Sika kadi ti Ari dagiti Judio?" Ket simmungbat ni Hesus, "Imbagamon." 4 Nagsaao ni Pilato kadagitit panguloen a papadi ken kadagitit adu nga tattao, "Awan iti makitak nga basol daytoy a tao." 5 Ngem ipilitda latta nga kunada, "Riribukenna dagiti tattao, agisursuro iti intero nga Judea, manipud Galilea ken uray pay iti daytoy a lugar." 6 Isunga idi nangngeng daytoy ni Pilato, sinaludsodna no taga-Galilea ti lalaki. 7 Ket idi naammoanna nga isuna ket adda iti turay ni Herodes, impatulodna ni Hesus ken ni Herodes, ta isuna ket adda met iti Jerusalem kadagitidya nga al-aldaw. 8 Idi makita ni Herodes ni Hesus, naragsakan isuna, agsipud ta nabayagen a tiempo nga kayatna a makita isuna. Adda nangnanggegnan maipanggep kenkuana ken manghamnamna isuna a makakita kadagitit nakaskadsaaw nga araramidenna. 9 Adu dagiti saludsod ni Herodes kenni Hesus, ngem awan a pulos iti insungbatna kenkuana. 10 Timmakder dagiti panguloen a papadi ken kasta met dagiti eskriba, ket nakaro unay iti pammabasolda kenkuana. 11 Linais ni Herodes ken dagiti suldadona isuna, ken pinag-gaangaawanda isuna, ket kinawesanda iti napintas a pagan-anay, kalpasanna impatulodda ken ni Pilato. 12 Nagbalin nga aggayem ni Herodes ken ni Pilato iti dayta met laeng nga aldaw (numan pay agkabusor dagitoy idi). 13 Inayaban ni Pilato amin dagiti panguloen dagiti papadi ken dagiti agtuturay ken dagiti tattao, 14 ket kinunana kadakuada, "Indatagy a kanik daytoy a tao nga kasla iti tao a mangidadauloo nga agaramid iti dakes, ken kitaenyo, Siak, pinagsaludsodak isuna iti sangoananya, awan masarakak naga biddut daytoy nga lalaki a maipanggep kadagitit banbanag nga ipabpabasolyo kenkuana. 15 Saan, uray ni Herodes, isu nga insublina isuna kadatayo, ken kitaenyo, awan iti masarakak naga pakaigapuan iti pannakapatayna. 16 Ngarud dusaeak laeng isuna, ken sakonto palubosan." 17 Ita, rebbengen ni Pilato nga palubosan ti maysa a balud nga Judio iti aldaw ti fiesta. 18 Ngem sangsangkamaysada nga nagriyaw, a kunkunada, "Ipanawyo daytoy a lalaki, ken palubosanya ni Barrabas!" 19 Naibalud ni Barrabas gapu iti panagsukirna ti linteg iti siudad ken pammapatayna. 20 Nagsaao manen kadakuada ni Pilato, ta tarigagayna nga wayawayaan ni Hesus. 21 Ngem nagriyawda a kunkunada, "Ilansa isuna, ilansa isuna." 22 Ket kinunana kadakuada iti maikatlo nga gundaiway, "Apay, ania iti dakes a naaramid daytoy nga lalaki? Awan iti masarakak naga rason tapno madusa isuna iti pannakapatay. Ngarud apaman nga malpas ti pannakadusana, wayawayaanon isuna." 23 Ngem impigpigsada pay ti nagriyaw, ipapilitda nga

mailansa isuna iti krus. Ket ti timekda ti nangallukoy ken ni Pilato. 24 Isu nga ingkeddeng ni Pilato a tungpalenna ti dawdawatenda. 25 Pinalubosanna ti maysa nga naibalud a dinawatda gapu iti panangrilibuk ken panangpatyana. Ket intedna ni Jesus kadakuada tapo maaramidda ti kaykayatda. 26 Iti panangipanawada kenkuana, nasabatda ti maysa a Simon a taga-Cirene, paumay a naggapu idiy bangir a pagilian, ket impabaklayda kenkuana ti krus, sada impasaruno ken ni Jesus. 27 Adu a tattao, ken babbai nga agsangsangit ken aggdungdhung-aw para kenkuana, ti sumursurot kenkuana. 28 Ngem tinalyawna ida, kinuna ni Jesus "An-annak nga babbai ti Jerusalem, saankayo nga agsangit para kaniak, ngem agngitkayo ketdi para iti bagbaggioy ken para kadagiti annaky. 29 Ta kitaeyo, umayto dagiti al-aldaaw ket kunaedanto, 'Nagasat dagiti baog ken dagiti aakanan a saan nga nagsikog, ken dagiti saan nga nagpasuso.' 30 Ket kunaedto dagiti tattao kadagiti bambantay, 'Tupakkannamin,' ken uraypay kadagiti tuturod, 'Gaburannamin.' 31 Ta no aramidenda dagitoy nga banbanag kabayatan nga naganus pay ti kayo, ania iti mapasamak no nagangonton?" 32 Adda pay sabali a lallaki, dua nga kriminal, ti maigiddan kenkuana a mapapatay. 33 Idi makasangpetda iti lugar nga maawagan a Ti Bangabanga, idiyada nga inlansa isuna iti krus ken dagiti kriminal, maysa iti makannawanna ken ti maysa met iti makannigidna. 34 Kinuna ni Jesus, "Ama, pakawanem ida, ta saanda nga ammu iti ar-aramidenda." Ken nagbibibinunotda, nagbibingayanda ti pagan-ananya. 35 Sitatakder nga agbuyuya dagiti tattao kabayatan a lalaisen dagiti agtuturay isuna, kunkunada, "Insalakanna ti sabali. Bay-anyo nga isalakanna met ti bagina, no isuna iti Kristo ti Dios, ti napili." 36 Pinangangawan pay isuna dagiti sulrado, inasetganda isuna, inyawatanda iti suka, 37 ken kunkunada, "No sika ti Ari dagiti Judio, isalakanmo ti bagim." 38 Adda pay iti pagilasinan iti ngatoenna a kastoy, "DAYTOY TI ARI DAGITI JUDIO." 39 Maysa kadagiti kriminal a nailansa, ti nanglais kenkuana, a kunkunada, "Saan kadi nga sika ti Kristo? Isalakanmo ti bagim ken isalakannakami met." 40 Ngem simmungbat ti maysa, a panangtubngarna kenkuana a kinunana, "Saanka kadi nga agbuteng iti Dios, ta agpapada iti naikeddeng a dusa tayo? 41 Rebbengna laeng nga agsagabata gapu kadagiti inaramid. Ngem awan ti madi nga inaramid daytoy nga tao." 42 Ken innayonna pay, "Jesus, laglagipennako inton addaka iti pagariam." 43 Kinuna ni Jesus kenkuana, "Pudno nga ibagak kenka, ita nga aldaaw makipagyankanto kaniak idiy paraiso." 44 Umadanin ti maikainnem nga oras, ken immay ti signet iti intero nga daga aingga iti maikasiem nga oras oras nga 45 saan a naglawag ti init. Ket ti kurtina iti templo, napigis iti tengnga. 46 Nagsangit ni Jesus iti napigsa, ket kinunana, "Ama, kadagita imam iyawatko ti espiritu." Apaman nga naibalikasna daytoy, natayen isuna. 47 Idi makita ti kapitan dagiti sulrado no ania iti mapasamak, nagdaydayaw isuna iti Dios a kunkunana, "Agpasyo nga nalinteg daytoy a lalak." 48 Idi nakita dagiti adu a tattao nga naguummong a mangsaksi iti daytoy nga pasamak a naaramid dagitoy nga banbanag, nagsublida ket dinandanogda iti barukongda. 49 Ngem amin dagiti am-amona, ken dagiti babbai nga simmurot kenkuana manipud Galilea, ket nakataker iti saan unay nga adayo, a mangbuyuya kadagityo nga banbanag. 50 Pagammoan, adda maysa a lalaki nga managan Jose, a kameng iti Sanhedrin, maysa a nalinteg ken nasayaat nga tao 51 (saan isuna nga immanamong kadagiti tignay ken pangneddenga), naggapo idiy Arimatea, maysa nga siudad dagiti Judio, nga agur-uray iti iyuumay ti pagarian iti Dios. 52 Daytoy nga tao, ket napan kenni Pilato, ket nakitungtong nga alaenna ti bagi ni Jesus. 53 Imbabana daytoy, ken binalkotna iti pino nga lino, ket sana impaidda iti pagitaneman a bato nga saan pay nausar. 54 Aldaw idi ti Panagsagana, ken umadanin ti Aldaw ti Panaginana. 55 Dagiti

babbai, a sumursurot kenkuana manipud Galilea, a simmaruno kadakuada, ket nakitada ti tanem ken no kasano ti pannakaipaidda ti bagina. 56 Nagsublida ket insaganada dagiti bangbanglo ken sapsapo. Ket iti Aldaw ti Panaginana, nagananada kas maiyannurot iti bilbilin.

24 Iti parbangon ti umuna nga aldaw iti lawas, napanda idiyaw tanem, intugotda dagiti pabanglo nga insaganada. 2 Nakitada nga naitulid diay bato nga naiyadayo idiy tanem. 3 Simrekda, ngem awan ti nakitada nga bagi ni Apo Jesus. 4 Ti napasamak, kabayatan nga maririrubunda maipanggep iti daytoy, kellaat nga adda du a lallaki nga nakitakder kadakuada nga nakakawes iti makasisirap a pagan-anay. 5 Kabayatan nga napunno iti buteng dagiti babbai ken iti panagpaklebdha iti daga, kinunada kadagiti babbai, "Apay nga birbirukenyo ti sibibiag kadagiti natay? 6 Awan isuna ditoy, ngem ketdi nagungaren! Lagipenyu nu kasano iti pannakitungtongna kadakayo idi adda pay laeng isuna idiy Galilea, 7 kinunana nga maiyawat ti Anak ti Tao kadagiti im-ima dagiti managbasol nga lallaki ken mailansa iti krus, ket iti maikatlo nga aldaw, ket bumangon manen." 8 Nalagip dagiti babbai dagiti sasaona, 9 ket nagsublida manipud tanem ket impadamagda amin dagitoy a banbanag kadagiti sangapulo ket maysa ken kadagiti amin. 10 Itatta, ni Maria Magdalena, Juana, Maria nga ina ni Santiago ken dagiti dadduma pay nga babbai nga kaduada, impadamagda dagitoy nga banbanag kadagiti apostol. 11 Ngem daytoy nga mensahe ket kasla awan serbina nga sarita para kadagiti apostol, ket saanda nga pinati dagiti babbai. 12 Ngem, timmakder ni Pedro, sa nagtaray nga napan idiy tanem, ket nagdumog ken kimmita idiy uneg, ket diay lupot nga linen laeng ti nakitana. Nagawid ni Pedro idiy balayna a masmasdaaw no ania iti napasamak. 13 Iti dayta, dua kadakuada ti mapmapan iti dayta metaeng nga aldaw idiy baryo a managan Emmaus, nga innem a pulo nga estadia manipud Jerusalem. 14 Pagtungtungtunganda ti maipanggep kadagiti amin nga banbanag a napasamak. 15 Ti napasamak, kabayatan ti pinagtungtungtungda ken pinagdindinnamagda, ket immasideg ni Jesus ken nakikuyog kadakuada. 16 Ngem dagiti matmatada nalappeden isu nga saanda nga nailasin isuna. 17 Kinuna ni Jesus kadakuada, "Annia ti pagtungtungtunganyo nga dua kabayatan ti pannagnayo?" Ket nagtakderda idiy nga makita a nalidayda. 18 Ket maysa kadakuada a managan Cleopas, iti simmungbat kenkuana, "Apay sika laeng ti tao idiy Jerusalem nga saan a makaammo kadagiti banbanag a napasamak idiy iti napalabas nga al-aldaaw?" 19 Kinuna ni Jesus kadakuada, "Annia nga banbanag?" Insungbatda kenkuana, "Dagiti banbanag nga maipanggep kenni Jesus nga taga-Nazaret nga propeta, mannakabalin iti aramid ken saona iti imatang ti Dios ken iti amin nga tattao. 20 Ken no kasano nga inyawat dagiti panguloen ti papadi ken dagiti turay nga maikeddeng a matay ken inlansada. 21 Ngem ninamnamami nga isuna ti mangpawayawayawa iti Israel. Wen, ken malaksid pay kadagitoy amin, maikatlo itan nga aldaw manipud napasamak dagidiay nga banbanag. 22 Ngem maysa pay, dagiti dadduma a kakaduami nga babbai ket pinagsiddaaw dakami iti ipapan da idiy tanem iti bigbigat. 23 Idi saanda nga nabirukan ti bagina, immayda, ket kinunada pay nga nakitada dagiti anghel iti maysa a sirmata ket inbagada a sibibiag isuna. 24 Dagiti dadduma a kakaduami nga lallaki ket napanda idiy tanem, ket nakitada daytoy a kas iti kinuna dagiti babbai. Ngem saanda nga nakita isuna." 25 Kinuna ni Jesus kadakuada, "O maag nga tattao ken nabuntog ti puspusoda nga mamati kadagiti inbaga dagiti propeta! 26 Saan aya nga masulap a sagabaen ni Kristo dagitoy nga banbanag, ken sumrekto idiy gloriana?" 27 Ket manipud kenni Moses ken kadagiti amin nga propeta, impalawag ni Jesus kadakuada iti amin a banbanag maipapan kenkuana

kadagiti amin nga nasantoan a sursurat. **28** Kabayatan nga umas-asidegda iti bario nga papananda, nagpammarang ni Jesus nga kasla adayo pay ti papananna. **29** Ngem pinilitda isuna, a kinunada, "Makidagus kan kadakami, ta rumabiin ket ti aldaw ket dandanin nga malpas." Isu nga simrek ni Jesus nga nakidagus kadakuada. **30** Ti napasamak, idi naktugawen isuna kadakuada a mangan, innalana ti tinapay, binendisyonanna, ket iti panangguduana, intedna daytoy kadakuada. **31** Ket naluktan dagiti matmatada, nailasinda isuna, ket nagpukaw isuna iti imatangda. **32** Kinunada iti tunggal maysa, "Saan kadi nga agap-apoy dagiti puspuso nga adda kadatayo, kabayatan nga makitungtungtong kadata idiy dalam, kabayatan nga nilukatanna kadata dagiti nasantoan a surat?" **33** Nagrubiwatda iti dayta met laeng nga oras ket nagsubliida idiy Jerusalem. Nasangpetanda nga naurnong dagiti sangapulo ket maysa ken dagiti kakaduada, **34** nga ibagbagada nga, "Ti Apo ket nagungar nga agpayo, ket napakita pay kenni Simon." **35** Isunga imbagada dagiti banbanag nga napasamak idiy dalam, ken no kasanu nga naipakita kadakuada ni Jesus babaen iti pannakapisipisi iti tinapay. **36** Kabayatan nga ibagbagada dagitoy nga banbanag, nagtakder ni Jesus iti nagtengtenggaanda, ket kinunana kadakuada, "Kapia kuma ti adda kadakayo." **37** Ngem nakigtotda ken napnoanda iti buteng, ta impagarupda nga nakakitada iti espiritu. **38** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Apay nga mariribukan kayo? Apay adda rumusing a saludsod dita pusoyo? **39** Kitaenyo dagiti imak ken dagiti sakak, siak a mismo daytoy. Sagidendak ket makitayo. Gapu ta ti espiritu ket awan lasag ken tulangna, kas makitayo met nga addaanak." **40** Idi naibagana daytoy, impakitana kadakuada dagiti ima ken dagiti sakana. **41** Kabayatan nga kasta la unay ti ragsakda, ken agsidsiddaawda, kinuna ni Jesus kadakuada, "Adda kadi uray ania nga makanyo?" **42** Inikkanda isuna iti tinuno a lames. **43** Innala ni Jesus, ket kinnanna iti imatangda. **44** Kinunana kadakuada, "Idi addaak kadakayo, imbagak kadakayo nga amin nga nakasurat iti linteg ni Moses ken kadagiti insurat dagiti propeta, ken kadagiti Salmo ket masapul nga matungpal." **45** Kalpasannna, linukatanna dagiti panunotda, tapno maawatanda dagiti nasantoan a sursurat. **46** Kinunana kadakuada, "Kas iti naisurat, masapul nga agsagaba ni Kristo, ken agungar manipud kadagiti natay inton maikathl nga aldaw. **47** Ket ti panagbabawi ken pannakapakawan dagiti basbasol, masapol a maikasaba babaen iti naganna kadagiti amin a nasyon, nga mangrugti idiy Jerusalem. **48** Dakayo ti testigo kadagitoy nga banbanag. **49** Kitaenyo, ibaonko kadakayo ti kari ni Amak. Ngem aguray kayo idiy siyudad, inggana nga makawesan kayo iti pannakabalin nga naggapo idiy ngato." **50** Ket inturong ida ni Jesus a rimuar inggana nga makaasidegda idiy Betania. Inngatona dagiti imana, ket binendisionanna ida. **51** Ti napasamak, kabayatan ti panangbendisionna kadakuada, imbatina ida ket nabagkat a naipangato idiy langit. **52** Ket dinyawda isuna, sada nagsubli idiy Jerusalem nga napalalo ti ragsakda. **53** Ket tuloytuloy nga addada idiy templo nga nagdaydayaw iti Dios.

Juan

1 Ildi punganay ket addan ti Sao, kadua ti Dios ti Sao ket ti Sao ket Dios. **2** Daytoy, ti Sao, ket kadua ti Dios idi punganay. **3** Naaramid amin a banbanag babaen kenkuana, awan ti naaramid a banag uray maysa no awan isuna. **4** Adda kenkuana ti biag, ken dayta a biag ti silaw iti amin a tattao. **5** Agranraniag ti silaw iti kasipngetan ken saan nga inidep ti kasipngetan daytoy. **6** Adda ti maysa a lalaki a naibaon manipud iti Dios nga agnagan ti Juan. **7** Immay isuna a kas saksi a mangpaneknek maipapaniti silaw tapno mabaelan iti amin a mamatì babaen kenkuana. **8** Saan a ni Juan ti silaw no di ket immay isuna tapno mapaneknekanna ti maipapaniti silaw. **9** Dayta ti pudno a silaw nga umay ditoy lubong ken manglawag iti tunggal maysa. **10** Adda isuna iti lubong, ken naaramid ti lubong babaen kenkuana ngem saan isuna a naammoan iti lubong. **11** Immay isuna kadagit bukodna a banbanag ngem saan isuna nga inawat dagiti tattaona. **12** Ngem kadagit adu nga immawat kenkuana, ken namati iti naganna, inikkanna dagitoy ti kalintegan nga agbalin nga an-annak iti Dios. **13** Naipasngayda saan a babaen iti dara, saan a babaen iti pagayatan ti lasag, saan a babaen ti pagayatan iti tao, no di ket babaen iti Dios. **14** Ita, nagbalin a lasag ti Sao ken nakipagnaed kadatayo. Nakitami ti dayagna, dayag a naidumduma kas kakaisuna a tao a naggapu iti Ama, napnoan isuna ti parabur ken kinapudno. **15** Pinaneknekan ni Juan ti maipapan kenkuana ket impukpukkawna, "Daytoy a tao ti imbagad kadakayo, 'Ti umay a sumarsaruno kaniak ket nangatngato ngem siak gapu ta adda isuna sakbay kaniak.'" **16** Gapu ta manipud iti kinabuslonna ket inawattayo ti maysa a sagut kalpasan ti maysa a sagut. **17** Naited ti linteg babaen kenni Moises, ngem immay ti parabur ken kinapudno babaen kenni Jesu-Cristo. **18** Awan ti tao a nakakita ti Dios uray kaanoman. Ti maysa ken kakaisuna a tao, ti Dios, nga adda iti barukong iti Ama, inyam-ammona isuna. **19** Ita, daytoy ti pamaneknek ni Juan idi nangibaon dagiti Judio kenkuana kadagit papadi ken levita manipud Jerusalem tapno saludsodenda isuna, "Siasinoka?" **20** Siwayawaya nga imbagana ken saanna nga inlibak ket sinungbatanna ida, "Saan a siak ti Cristo." **21** Ket sinaludsodda isuna, "Siasinoka ngarud? Sika kadi ni Elias?" Kinunada kadakuada, "Saan." Kinunada kenkuana "Sika kadi ti profeta?" Simmungbat isuna, "Saan." **22** Ket kinunada kenkuana, "Siasinoka? Ania ti makunam maipapan iti bagim tapno adda ti maitedmi a sungbat kadagit nangibaon kadakami?", **23** Kinuna ni Juan, "Siak ti timek ti maysa nga agpukpukkaw iti let-ang: 'Aramidenyo a nalinteg ti dalam ti Apo,' kas imbag a ti profeta Isaías." **24** Ita, adda sadiy dagiti imbaon dagiti Fariseo. Nagsaludsodda kenni Juan ket kinunada kenkuana, **25** "No saan a sika ti Cristo, ni Elias wenne ti profeta, ket apay a mangbaubautisarka?" **26** Simmungbat ni Juan ket kinunada, "Mangbaubautsar iti danum, nupay kasta, adda ti maysa a nakatakder iti nagbabaaetanya a saanyo a mabigbig. **27** Isuna ti umay kalpasan kaniak, saanak a maikari a mangwarwan iti tali iti sandaliasna." **28** Napasamal dagitoy iday Betania iti bangir iti Jordan a pagbaubaautisan ni Juan. **29** Iti simmaruno nga aldaw, nakita ni Juan nga um-umay ni Jesus kenkuana ket kinunada, "Kitaenyo, dayta iti Kordero ti Dios a mangik-ikkat iti basol iti lubong! **30** Daytoy ti maysa nga imbagad kadakayo, 'Ti umay a sumarsaruno kaniak ket nangatngato ngem siak gapu ta adda isuna sakbay kaniak.' **31** Saanko a nabigbig isuna ngem napasamak dagitoy tapno maipakaammo isuna iti Israel, isunga immayak a mangbaubautsar iti danum." **32** Pinaneknekan ni Juan, "Nakitak a bumabbaba ti Espiritu a kas kalpati manipud iti langit ken nagtalinaed daytoy kenkuana. **33** Saanko a nabigbig isuna ngem imbag a nangibaon kaniak a mangbaubautsar iti danum a, 'No siasino ti makitam a pagbabaa

ken pagtalinaedan iti Espiritu, isuna ti mangbaubautsar iti Espiritu Santo.' **34** Nakitak ken pinaneknekangka ngem isu ti Anak ti Dios." **35** Iti simmaruno manen nga aldaw, kabayatan nga agtaktaader ni Juan ken ti dua nga adalanna, **36** nakitada ni Jesus a magnagna ket kinuna ni Juan, "Kitaenyo, dayta ti Kordero iti Dios!" **37** Ildi nangngeg iti dua nga adalan ti imbag a Juan, sinurotta ni Jesus. **38** Timmaliwi ni Jesus ket nakitana a sumursurot ida kenkuana ket kinunada kadakuada, "Ania ti kayatyo?" Simmungbatda, "Rabbi ('Manursuro ti kaipapananna) sadino ti pagnanaedam?" **39** Imbag a ni Jesus kadakuada, "Umaykayo ken kitaenyo." Ket napanda ken nakitada ti pagnanaedan ni Jesus. Nagtalinaedda sadiy a kadua ni Jesus iti dayta nga aldaw gapu ta umadanin ti maikasangapulo nga oras. **40** Maysa kadagit dua a nakangngeg kenni Juan ken simmurot kenni Jesus ket agnagan ti Andres, kabsat a lalaki ni Simon Pedro. **41** Nakitana nga immuna ni Simon a kabsatna ket kinunada kenkuana, "Nasarakanmin ti Mesias (naipatrus a kas, 'ti Cristo'). **42** Intugotna isuna kenni Jesus, kinita ni Jesus isuna ket kinunada, "Sika ni Simon nga anak ni Juan, Cefas ti maiawag kenka" ('Pedro' ti kaipapananna). **43** Iti simmaruno nga aldaw, idi nanggeddeng ni Jesus a mapan iti Galilea, nasarakanna ni Felipe ken kinunada kenkuana, "Surotennak." **44** Ita, ni Felipe ket taga Bethsaida nga siudad ni Pedro ken Andres. **45** Nasarakan ni Felipe ni Natanael ket kinunada kenkuana, "Nasarakanmin ti ibagbaga ni Moises kadagit linteg ken dagiti insurat dagiti profeta, ni Jesus nga anak ni Jose a taga Nasaret." **46** Imbag a ni Natanael kenkuana, "Adda kadi ti naimbag a banag nga aggapo manipud iti Nazaret?" Kinuna ni Felipe kenkuana, "Umayka ket kitaem." **47** Ildi nakita ni Jesus nga um-umay ni Natanael kenkuana ket kastoy ti imbagana maipapan kenkuana, "Kitaenyo, adda ditoy ti pudno nga Israelta ket awan kenkuana ti aniaman a kinaulbod." **48** Kinuna ni Natanael kenkuana, "Kasano nga am-ammonak?" Simmungbat ni Jesus ken kinunada kenkuana, "Nakitakan sakbay nga inayabannaka ni Felipe, idi addaka iti sirok iti kayo nga igos." **49** Simmungbat ni Natanael, "Rabbi, sika ti Anak ti Dios ken ari ti Israel!" **50** Simmungbat ni Jesus ket kinunada, "Gapu ta imbagak a, 'Nakitaka ngem adda idiy sirok iti kayo nga igos, 'Mamatika kadi?' Makakitaka pay ti nabilieg a banbanag ngem daytoy." **51** Kinuna ni Jesus, "Pudno, pudno, ibagak kenka, makitamt a nalukatan ti langit ket apanagato ken agpababa dagiti anghel iti Dios iti Anak ti Tao."

2 Kalpasan ti tallo nga aldaw, adda ti kasaran iday Cana iti Galilea, adda sadiy ti ina ni Jesus. **2** Naawis ni Jesus agraman dagiti adalanna iti kasaran. **3** Ildi naibus ti arak, imbag a iti ina ni Jesus kenkuana, "Awanen ti arakda." **4** Simmungbat ni Jesus, "Babai, ania ti maaramid iti dayta? Saan pay a dimteng ti tiempok." **5** Imbag a ti ina ni Jesus kadagit adipen, "Aramidenyo ti aniaman nga ibagana kadakayo." **6** Ita, adda ti innem a burnay nga araramaten dagiti Judio maipaaya iti seremonia iti pannakaugas, ti maysa a burnay ket makaanay iti 80-120 a litro. **7** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Punnoenyi iti danum dagiti burnay." Pinunnoda ngarud dagitoy inggana iti ngarab. **8** Ket imbagana kadagit adipen, "Mangalakayo iti sumagmamano ket iruuaryo ken ipanyo daytoy ti mangidadaulo kadagit mangidasdasar." Isu ngarud ti inaramidda. **9** Rinamanan iti mangidadaulo kadagit mangidasdasar ti danum a nagbalin nga arak, ngem saanna nga ammo no sadino ti naggapuan iti daytoy (ngem ammo daytoy dagiti adipen a nangikabil iti danum). **10** Ket inayabanna ti nobio ket kinunada kenkuana, "Idasar nga umuna iti tunggal lalaki ti kasasayaatan nga arak ken sumaruno ti kalakaan nga arak no nabartek aminen dagiti tattao. Ngem aqingga ita, induldulimo pay laeng iti kasasayaatan nga arak." **11** Daytoy a milagro iday Cana iti Galilea ket ti nangrugian iti panagaramid ni Jesus kadagit nakaskasdaaw a pagilasinan, daytoy ti nangipakita

ti dayagna isu a namati kenkuana dagiti adalanna. **12** Kalpasan daytoy, simmalog ni Jesus, ti inana, dagiti kakabsatna a lallalken dagiti adalanna idiy Capernaum. Nagtalinaedda sadiay iti sumagmamano nga al-aldaw. **13** Ita, umadanin ti llalabas dagiti Judio, isu a simmang-at ni Jesus idiy Jerusalem. **14** Nakitana idiy templo dagiti aglalako iti baka, karnero ken dagiti kalapati. Agtuqugaw met sadiay dagiti agsukukat iti kuarta. **15** Nangaramid ngarud ni Jesus iti pagbaut a tali ket pinatalawna amin ida iti templo, agraman dagiti baka ken karnero. Imbukbokna dagiti kuarta dagiti agsukukat iti kuarta ken binalintuagna dagiti lamisaanda. **16** Kinunana kadagiti aglaklako iti kalapati, "Ipanawyo dagitoy a banbanag ditoy. Isardengyo ti panangular-aramid a pagtagilakoan iti balay ti Amak." **17** Nalajip dagiti adalanna a naisurat, "Kasla gumilgil-ayab nga apoy ti panagayat ko iti balaymo." **18** Simmungbat dagiti mangiturturay a Judio ket kinunana kenkuana, "Ania a pagilasinan ti ipakitam kadakami agsipud ta ar-aramidem dagitoy a banbanag?" **19** Simmungbat ni Jesus, "Dadaelenyo daytoy a templo ket bangoneko kalpasan iti tallo nga aldaw." **20** Ket kinuna dagiti mangiturturay a Judio, "Naibangon daytoy a templo iti lasud iti uppat a pulo ket innem a tawen, ngem bangonemto iti lasud iti tallo nga aldaw?" **21** Nupay kasta, ti sarsaraen ni Jesus ket maipapan iti templo iti bagina. **22** Isunga idi nagungar isuna manipud iti patay, nalajip dagiti adalanna nga imbagana daytoy ket namatida iti Nasantoan a Surat ken iti imbagna ni Jesus. **23** Ita, ida adda isuna idiy Jerusalem kabayaatan iti fiesta iti llalabas, adu ti namati iti naganna idi nakitada dagiti nakaskasdaw a pagilasinan nga inaramnidna. **24** Ngem amno ni Jesus dagiti amin a tattao isu a saanna ida a pingatalkan. **25** Saanna a masapul ti siasinoman nga agsaksi kenkuana maipapan no ania a kita dagiti tattao gapu ta ammona no ania ti adda kadaukuada.

3 Ita, adda Fariseo nga agnagan iti Nicodemo a kameng iti konseho dagiti Judio. **2** Napan daytoy a tao kenni Jesus iti rabii ket kinunana kenkuana, "Rabbi, ammomi a sika ti manursuro a naggapo iti Dios agsipud ta awan ti makaaramid kadagitoy a pagilasinan nga inaramidmo malaksid no adda kenkuana ti Dios." **3** Simmungbat ni Jesus kenkuana, "Pudno, pudno, malaksid no maysa ket maiyanak manen, saanna a makita ti pagarian iti Dios." **4** Kinuna ni Nicodemo kenkuana, "Kasano a maiyanak ti tao no lakayen isuna? Saan a mabalin nga agsubli isuna iti maikadua iti uneg iti tiyan iti inana ken maiyanak manen, kabaellanna kadi?" **5** Simmungbat ni Jesus, "Pudno, pudno malaksid no maysa ket maiyanak iti danum ken iti Espiritu, saanto isuna a makastrek iti Pagarian iti Dios." **6** Ti maiyanak iti lasag ket lasag, ken ti maiyanak iti Espiritu ket espiritu. **7** Saanka nga agsiddaaw iti imbagak kenka, 'Masapul a maiyanakka manen.' **8** Agpuyot ti angin no sadino ti katyatra, mangngeomgo ti unina ngem saanmo nga amno no sadino ti naggapuanna ken ti papananna. Kasta met ti isu amin a naipasngay iti Espiritu." **9** Simmungbat ni Nicodemo ket kinunana, "Kasano a mapasamak dagitoy a banbanag?" **10** Simmungbat ni Jesus kenkuana, "Manursuroka kadi iti Israel ta saanmo pay a naawatan dagitoy a banbanag? **11** Pudno, pudno ibagbagami no ania ti ammomi, ken panpaneknekamni no ania ti nikitami. Ngem dakyao a tattao saanyo nga awaten dagiti pammaneknekmi. **12** No ibagak kadakayo a tattao ti maipanggep kadagiti naindagaan a banbanag ken saanyo a patien, kasanokayo a mamati no ibagak kadakayo dagiti nailangitan a banbanag? **13** Awan ti siasinoman a nagpangato idiy langit malaksid kenkuana a nagpababa manipud langit, ti Anak iti Tao. **14** Kas iti panangipangato ni Moises iti uleg idiy let-ang, masapul a maipanggalo met uray pay ti Anak iti Tao **15** tapno maaddaan ti amin a mamati kenkuana iti biag nga agnanayon. (aiōnios g166) **16** Gapu ta kasta unay ti panagayat iti

Dios iti lubong, intedna ti naidumduma nga Anakna tapno saan a mapukaw ti siasinoman a mamati kenkuana no diket maadaan iti biag nga agnanayon. (aiōnios g166) **17** Saan nga imbaon iti Dios ti Anakna tapno ilunodna ti lubong no diket tapno maisalakan ti lubong babaen kenkuana. **18** Saan a mailunod ti mamati kenkuana. Isuna a saan a mamati ket nailunoden gapu ta saan a namati babaen iti nagan iti naidumduma nga Anak iti Dios. **19** Daytoy ti maigapu iti panakaukom no apay nga immay ti lawag ditoy lubong. Kaykayat dagiti tattao ti sipnet ngem ti lawag gapu ta dagiti ar-aramidda ket dakes. **20** Ta ti amin nga agar-aramid iti dakes ket kagurada ti lawag ken saan a mapan iti lawag tapno saan a makita dagiti ar-aramidna. **21** Nupay kasta, mapmapan ti agar-aramid iti kinapudno iti lawag tapno nalawag a makita dagiti ar-aramidna ken ti panagtulnogda iti Dios." **22** Napan ni Jesus ken dagiti adalanna idiy Judea kalpasan daytoy. Inusarna idiy ti tiempona kadaukuada ken nangbaubautisar isuna. **23** Mangbaubautisar met ni Juan ita idiy Enon nga asideg iti Salim ta ad-adu ti danum sadiay. Mapmapan dagiti tattao kenkuana ken nabautisaranda. **24** Ta saan pay idi a naibilleng ni Juan iti pagbaludan. **25** Nangrugi ditoy ti saan a pagkinnaawatan dagiti dadduma nga adalan ni Juan ken ti maysa a Judio maipapan iti seremonia iti panakaugas. **26** Napanda kenni Juan ket kinunada kenkuana, "Rabbi, ti kadwam idi a pinaneknekam, adda isuna idiy bangir iti karayan Jordan, kitaem mangbaubautisar isuna ken mapmapanda amin kenkuana." **27** Simmungbat ni Juan, "Saan a makaawat iti aniaman a banag ti tao malaksid no maited daytoy kenkuana manipud iti langit. **28** Mabalinyo a paneknekan ti imbagak 'Saan a siak ti Cristo' ngem iti imbagak, 'Naibaonak sakbay kenkuana.' **29** Isuna nga addaan iti nobia ket isu ti nobio. Ti agtaktaekder ken agdingdingngeg ita a gayem iti nobio ket agrag-o iti kasta unay gapu iti timek iti nobio. Daytoy met ti nangan-anay iti pagragsakak. **30** Masapul a dumakkel isuna ngem masapul met a bumassitak. **31** Isuna nga immay a naggapu idiy ngato ket isu ti kangatoan iti amin. Isuna nga adda iti daga ket nagtaud iti daga ken agsasao kadagiti naindagaan a banbanag. Isuna nga immay a naggapu idiy langit ket isu ti kangatoan iti amin. **32** Panpaneknekkanna no ania ti nakitana ken nangnegrina ngem awan ti tao a mangawat iti pammaneknekna. **33** Isuna a nangawat iti pammaneknekna ket pinaneknekna a pudno ti Dios. **34** Ta ibagbaga iti maysa nga imbaon iti Dios dagiti sasao iti Dios. Saana nga it-itid ti Espiritu babaen iti panangrukod. **35** Ay-ayaten iti Ama ti Anak ken intedna amin a banbanag iti imana. **36** Isuna a mamati iti Anak ket maadaan iti biag nga agnanayon ngem isuna a saan nga agtulnog iti Anak ket saanna a makita ti biag ngem agnaed ti pungtot iti Dios kenkuana." (aiōnios g166)

4 Ita, idi naammoan ni Jesus a nangnegrina dagiti Fariseo nga adi- adu ti baubatisaranna ken ar-aramidenna nga adalan ngem kenni Juan **2** (nupay saan nga isuna ti mangbaubautisar, no diket dagiti adalanna), **3** pinanawanna ti Judea ket napan isuna idiy Galilea. **4** Ita, kasapulan a lumabas isuna idiy Samaria. **5** Isu a napan isuna idiy Sychar nga ili iti Samaria. Asideg daytoy iti bassit a daga nga inted ni Jacob iti anakna a ni Jose. **6** Adda sadiay ti bubon ni Jacob. Nagtugaw ni Jesus idiy bubon agsipud ta nabannog isuna manipud iti panagdayasatna. Umadanin idi ti katengngaan iti aldaw. **7** Immay ti babai a Samaritano tapno agsakdo iti danum. Kinuna ni Jesus kenkuana, "Ikkanak iti danum nga inomek." **8** Daytoy ket agsipud ta napan dagiti adalanna idiy ili tapno gumatang iti tarao. **9** Ket kinuna iti babai a Samaritano kenkuana, "Apay a sika a Judio ket dumawdawat kaniak, a babai a Samaritano iti mainum?" Daytoy ket agsipud ta saan a makakadakadia dagiti Judio kadagiti Samaritano. **10** Sinungbatan ni Jesus isuna, "No naammoan ti sagut iti Dios, siasino ngarud dayta a mangibbagga kenka, 'Ikkanak iti mainom,'

dinamagmo koma isuna ket ikkannaka iti sibbiag a danum." 11 Simmungbat ti babai, "Apo, awan ti timbam, ken nauneg ti bubon. Sadino ti pangalaam iti dayta a sibbiag a danum? 12 Saanka a nabilbileg, weno nabilbilegka kadi ngem ti amami a ni Jacob a nangted kadakami iti bubon ken imminom manipud iti daytoy a kas iti inaramid dagiti annakna ken ti bakana?" 13 Simmungbat ni Jesus, "mawawto manen ti amin nga uminom iti daytoy a danum, 14 ngem saanto pulos a mawaw ken saannaktok nga umay ditoy tapno agsakdo iti danum." 15 Kinuna iti babai kenkuana, "Apo, itedmo kaniak dayta a danum tapno saannaktok a mawaw ken saannaktok nga umay ditoy tapno agsakdo iti danum." 16 Kinuna ni Jesus kenkuana, "Mapanka ket ayabam ti asawam ken agsublikayo ditoy." 17 Simmungbat ti babai kenkuana, "Awan ti asawak." Simmungbat ni Jesus, "Imbagam ti nasayaat, 'Awan ti asawak,' 18 agsipud ta addaanka iti lima nga asawa ken iti adda kenka ita ket saammo nga asawa. Nagsaoka iti nasayaat iti daytoy!" 19 Kinuna iti babai kenkuana, "Apo, makitak a sika ket profeta. 20 Nagdayaw dagiti ammami iti daytoy a bantay. Ngem imbagayo a tattao nga idiy Jerusalem ti lugar a rumbeng a pagrukbabban dagiti tattao." 21 Simmungbat ni Jesus kenkuana, "Mamatika kaniak babai, um-umayen ti oras no agrukbabkayo iti Ama, saan nga iti daytoy a bantay ken saan met nga idiy Jerusalem. 22 Agrukrubbabkayo a tattao iti saanyo nga ammo. Agrukrubbabkami iti ammomi agsipud ta ti pannakaisalakan ket naggapu kadagit Judio. 23 Nupay kasta, um-umayen ti oras, ken itan ti tiempo, no agrukbab dagiti pudno nga agrukrubbab iti Ama iti espiritu ken kinapudno, ta agbirbiruk ti Ama kadagit tattao nga agrukbab kenkuana. 24 Ti Dios ket Espiritu, ken rumbeng nga agrukbab dagiti tattao nga agrukrubbab kenkuana iti espiritu ken kinapudno." 25 Imbagam iti babai kenkuana, "Ammok nga umayto ti Messias, ti maaw-awagan a Kristo. Iwaragawagnanto ti amin kadaatayo no umayto isuna. 26 Kinuna ni Jesus kenkuana, "Siak a makisarsarita kenka, siak isuna." 27 Nagsubli dagiti adalanna iti dayta a kanito. Masmasdaaw ita dagiti adalanna no apay a makikatutongtong isuna iti babai, ngem awan ti nangibaga iti, "Ania ti kayatmo?" weno "Apai a makikatutongtongka kenkuana?" 28 Isu nga imbatit iti babai ti timba iti danum. Nagsubli isuna idiy ili ket imbagana kadagit tattao, 29 "Umaykayo, kitaenyti ti lalaki a nangibaga iti amin nga inaramidko. Saan a mabalin nga isuna ti Cristo, mabalin kadi?" 30 Pinanawanda ti ili ken napanda kenkuana. 31 Iti daytoy a kanito, al-alukuyen isuna dagiti adalan, "Rabbi, manganka iti aniaman" 32 Ngem kinuna ni Jesus kadakuada, "Adda ti taraonko a saanyo nga ammo ti maipapan iti daytoy." 33 Kinuna dagiti adalan iti tunggal maysa, "Awan ti siasinoman a nangted iti aniaman a kanenna, adda kadi?" 34 Kinuna ni Jesus kadakuada, "Ti taraonko ket ti mangaramid iti pagayatan iti nangibaon kaniak ken mangleppas iti trabahona. 35 Saanyo kadi nga ibaga, 'Adda pay ti uppata bulan ket umayen ti panagaapit?' Ibagbagak kadakayo, tumangadkayo ken kitaenyti dagiti taltalon agsipud ta naluomen dagitoy ken mabalinen a maapit! 36 Makaawat iti tangdan ti agapapit ken agur-urnong iti bunga a maipaay iti biag nga agnanayon tapno agmaysaysa nga agrag-o iti nagmula ken ti nagapit. (aiōnios g166) 37 Iti daytoy pagasasao ket pudno, "Maysa ti agmulmula ken sabali ti mangap-apit." 38 Imbaonkayo tapno mangapit iti saanya a trinabaho. Nagtrabaho ti dadduma ken simrekkyo iti trabahoda." 39 Adu kadagit Samaritano iti dayta a siudad ti namati kenkuana gapu iti imbagam iti babai a mangpanpaneknek, "Imbagana amin kaniak nga inaramidko." 40 Idi napan dagiti Samaritano kenni Jesus, ngapakpakaasida kenkuana a makipagtalinaed pay laeng isuna kadakuada isu a ngatnalinaed isuna sadiy iti dua nga aldaw. 41

Ket adu pay dagiti namati gapu iti saona. 42 Ibagbagada iti babai, "Mamatikan saan laeng a gapu kadagit sasaom, nangngemgi met ken ammomi pay a daytoy ti pudno a mangisalakan iti lubong." 43 Pimmanaw isuna sadiy, napan isuna idiy Galilea kalpasan iti dua nga aldaw 44 ta imbagam iti Jesus nga awan ti dayaw iti profeta iti bukodna a pagilian. 45 Idi napan isuna idiy Galilea, pinasangbay isuna dagiti taga Galilea. Nakitada dagiti amin a banbanag nga inaramidna idi fiesta iti Jerusalem, agsipud ta napanda met laeng idiy fiesta. 46 Ita, nagsubli manen ni Jesus idiy Cana a lugar iti Galilea a nangaramidanna iti arak manipud iti danum. Adda ti opisial iti ari, masakit ti anakna a lalaki nga adda idiy Capernaum. 47 Idi nangngegna a pimmanaw ni Jesus idiy Judea ken nagsubli idiy Galilea, napan isuna kenni Jesus ket ngapakpakaasi kenkuana a bumaba isuna ken agasanna ti masakit nga anakna a dandanin a matay. 48 Imbagam iti Jesus kenkuana, "Malaksid no makakitakayo a tattao kadagit pagilasinan ken pagsiddaanwa, saankayo a mamat." 49 Kinuna iti opisial kenkuana, "Apo, umaykan sakbay a matay ti anakko." 50 Kinuna ni Jesus kenkuana, "Mapangan, agbiag ti anakmo." Namati ti lalaki iti imbagam iti Jesus kenkuana ket napan isuna iti dalanna. 51 Kabayatan a bumabbaba isuna, sinabat isuna dagiti adipenna ket kinunada nga agbibiag ti anakna. 52 Dinamagna kadakuada no ania nga oras a nangrugji nga immimbag ti anakna. Simmungbatda kenkuana, "Pinanawan isuna iti gurigorna idi maikapito nga oras idi kalman." 53 Naamiris iti ama nga isu ti oras idi imbagam kenkuana ni Jesus, "Agbiag ti anakmo." Namati ngarud isuna ken ti amin a pamiliiana. 54 Daytoy ti maikadua a pagilasinan nga inaramid ni Jesus idi rimuar isuna idiy Judea a napan idiy Galilea.

5 Kalpasan daytoy adda fiesta dagiti Judio ken simmang-at ni Jesus iti Jerusalem. 2 Iti Jerusalem, iti ruangan dagiti karnero, adda pagdigosan a maawagan iti Hebreo iti Betesda. Addaan daytoy iti lima a naatepan a portiko. 3 Adu a bilang dagiti masakit a tattao, bulsek, lugpi ken paralitiko ti nakaidda kadagitoy a portiko. 5 Adda maysa a lalaki idiy a saan a makagaraw iti tallopulo ket walo a tawen. 6 Idi nakita ni Jesus isuna a nakaidda sadiy, ken kalpasan a naamirisna a nabayagen isuna sadiy, kinunana kenkuana, "kayatmo kadi ti umimbag?" 7 Simmungbat ti agsaksakit a lalaki, "Apo, awan ti kadauk a mangikarga kaniak iti pagdigosan, no makiburen ti danum, padpadasek pay laeng, addan sabali a bimmaba iti sangoanak." 8 Kinuna ni Jesus kenkuana, "Tumakderka, alaem ti ikamenmo ket magnaka." 9 Dagus nga immimbag ti lalaki. Innalana ti pagidanna ket nagna. Ita, dayta nga aldaw ket Aldaw a Panaginana. 10 Isu a kinuna dagiti Judio iti tao a naagasan, "Itatta ket Aldaw a Panaginana, saanka a mapalubosan a mangavit iti ikamenmo." 11 Simmungbat ti lalaki, "Ti nangagas kaniak a lalaki iti nangibaga, pidutem ti ikamenmo ket magnaka." 12 Sinaludsoda kenkuana, "Siasino dayta a tao a nangibaga kenka, 'Pidutem ti pagidanna ket magnaka?' 13 Nupay kasta, saan nga ammo ti lalaki a naagasan no siasino ti nangpaimbag kenkuana agsipud ta pimmanaw ni Jesus a silimed, ta adda adu a tattao iti dayta a lugar. 14 Kalpasanna, nasarakan ni Jesus isuna idiy templo ket kinunana kenkuana, "Kitaem, immimbagan! saanka nga agbasolen amangan no adda ti dakdakes pay a mapasamak kenka." 15 Immadayo ti lalaki ket imbagana kadagit Judio a ni Jesus ti nangpaimbag kenkuana. 16 Gapu kadagitoy, inusig dagiti Judio ni Jesus gapu ta inaramidna dagitoy a banbanag iti Aldaw a Panaginana. 17 Kinuna ni Jesus kadakuada, "Agtrabrahao met. Amak uray ita, uray siak agtrabrahao met. 18 Gapu iti daytoy, ad-adda a pinanggep dagiti Judio a papatayen ni Jesus agsipud ta saanna laeng a binurak ti Aldaw a Panaginana, inawaganna ti Dios nga Amana, inaramidna a kapadpadana ti Dios. 19 Simmungbat ni

Jesus kadakuada, "Pudno, pudno, awan ti maaramidan ti Anak babaen kenkuana laeng, malaksid no makitana nga ar-aramiden iti Ama. Ta no ania ti ar-aramiden iti Ama, ar-aramiden met laeng iti Anak dagitoy a banbanag. 20 Gapu ta ay-ayaten iti Ama ti Anak, ipakpaktana amin nga ar-aramidenkena ken ipakitana pay dagiti naindaklan a banbanag tapno agsiddaawkayo." 21 Ta kas pagung-ungaren ti Ama dagiti natay ken mangmangted iti biag kadakuada, kasta met a, mangmangted met iti biag ti Anak kadagit siasinoman a tarigagayanna. 22 Ta saan a mangukom ti Ama iti siasinoman, ngem intedna ti amin a panangukom iti Anak 23 tapno padayawanda ti Anak a kas panangpadayawda iti Ama. Ti siasinoman a saan a mangpadayaw iti Anak, saanna a padayawan ti Ama a mangibaon kenkuana. 24 Pudno, Pudno, siasinoman a makangkangngeg iti saok ken mamatpati iti mangibaon kaniak ket maaddaan iti biag nga agnanayon ken saan a mailunod. Ngem ketdi, nalabsanna ti pannakatiti biag. (*aiōnios g166*) 25 Pudno, pudno, ibagak kadakayo, ti oras ket umadanin ken adda ditoyen. Mangnggeg dagiti natay ti timek iti Anak iti Dios, ken agbiag dagiti makangnggeg. 26 Kas iti Ama nga adda biag kenkuana, ngarud, intedna met ti biag iti Anak tapno maadda ti biag kenkuana. 27 Inted met iti Ama iti Anak ti turay a mangaramid iti panangukom gapu ta isuna ti "Anak iti Tao". 28 Saankayo a masdaaw iti daytoy, ta dumteng ti oras nga amin dagiti adda iti tanem ket mangnggegda ti timekna 29 ken rumuarto dagiti nagaramid iti naimbag iti panagungar iti biag ken dagiti nagaramid iti kinadakes iti panagungar iti pannakaukom. 30 Awan ti maaramid manipud iti bagik, apaman a mangnggeko, mangukomak, ken nalinteg ti panangukomko gapu ta saanko a birbiruken ti bukodko a pagayatan ngem ti pagayatan iti mangibaon kaniak. 31 No agsaksiak maipapan iti bagik, saan a pudno ti pammaneknekko. 32 Adda iti sabali nga agsaksi maipapan kaniak, ken ammok a pudno ti pammaneknek nga itedna maipapan kaniak. 33 Imbaonmo kenni Juan ken pinanekekanna iti kinapudno. 34 Nupay kasta, saan a naggapu iti tao ti pammaneknek a naawatko. Ibagak kadakayo dagitoy a banbanag tapno maisalakankayo. 35 Ni Juan ket pagsilawan a sumsumged ken agranraniaq, ken immanrugotkayo nga agrag-o iti panawen iti lawagna. 36 Ngem ti pammaneknek nga adda kaniak ket dakdakkel ngem ti adda ken ni Juan, gapu ta dagiti trabaho nga inted ti Ama a leppasek, dagiti trabaho nga ar-aramidek ket mangpaneknek maipapan kaniak nga imbaonnak ti Ama. 37 Ti Ama a mangibaon kaniak ket nagsaksi maipapan kaniak. Saanya a nangnggeg ti timekna weno nakita ti langana iti uray ania nga oras. 38 Awan ti saona a nagtalinaed kadakayo, ta saankayo a namatpati iti imbaonna. 39 Sukimatenyo ti Nasantoan a Kasuratan gapu ta panpanunutenyo nga adda kadakuada ti biagyo nga agnanayon ken dagitoy isu met laeng a Nasantoan a Kasuratan ket mangpaneknek ti maipapan kaniak (*aiōnios g166*) 40 ken saanyo a kayat ti umay kaniak tapno maaddaankayo iti biag. 41 Saanak nga umaw-awat iti pammadayaw manipud kadagit tattao, 42 ngem ammok nga awan kadakayo ti ayat iti Dios kadagit bagbagiyo. 43 Immayak iti nagan iti Amak ken saandak nga inawat. No sabali ti umay iti bukodna a nagan, awatenyo isuna. 44 Kasano a mamatikayo, dakoay nga immawat iti pammadayaw manipud iti sabali ngem saankayo nga nagbirbiruk iti pammadayaw a naggapu iti maymaysa a Dios? 45 Saanya a panunoten nga idarumkayo iti sangoanan iti Ama. Ti nangidaran kadakayo ket ni Moises a nangikabilanyo iti namnamayo. 46 No mamatpatikayo ken Moises, mamatikayonto met kaniak gapu ta isu ti nangisurat iti maipapan kaniak. 47 No saankayo a mamatkadagit insuratna, kasano a patienyo dagiti sasaok?

6 Kalpasan dagitoy a banbanag, napan ni Jesus iti bangir iti Baybay iti Galilea, maawagan met iti Baybay iti Tiberias. 2 Adu a

tattao ti sumursurot kenkuana gapu ta makititada dagiti pagilasanin nga ar-aramidenna kadagidiy nga agsaksakit. 3 Simmang-at ni Jesus iti igid iti bantay ken nagtugaw sadiy a kaduwa dagiti adalanna. 4 (Asideg itan ti llalabas, ti fiesta dagiti Judio). 5 Idi timmangad ni Jesus ket nakitana nga adu a tattao ti um-umay kenkuana, kinunana kenni Felipe, "Sadino ti paggatangantayo iti tinapay tapno mapakantayo dagitoy?" 6 (Ngem imbag ni Jesus daytoy tapno padasenna ni Felipe, ta ammo ni Jesus no ania ti rumbeng nga ar-aramidenna). 7 Simmungbat ni Felipe kenkuana, "Saan pay a maka-anay ti dua gasut a dinarii a balor iti tinapay tapno makapanganda iti saggabassit." 8 Kinuna ti maysa kadagit adalan, ni Andres, a kabsat ni Simon Pedro ken Jesus, 9 "Adda maysa nga ubing ditoy nga addaan iti lima a sebada a tinapay ken dua a lames, ngem ania dagitoy iti kasta a kaadu?" 10 Kinuna ni Jesus, "Pagtugawem dagiti tattao." (Adda adu a ruruot iti dayta a lugar). Isu a nagtugaw dagiti lallaki, agarup lima ribu ti bilangda. 11 Innalngardur ni Jesus dagiti tinapay ket kalpasan a nagyaman, inwarasna dagitoy kadagit agtugtugaw. Inwarasna met dagiti lames iti isu met laeng a wagas aginggana a kayatda. 12 Idi nabusugen dagiti tattao, imbagana kadagit adalanna, "urnungenyo dagiti napirpirsay a tinapay a nabati tapno awan ti madadael." 13 Isu nga inurnongda amin dagiti napirpirsay a tinapay ket nakapunnoda iti sangapulo ket dua a basket manipud kadagit lima a sebada a tinapay, dagitoy ti nabati dagiti nalsipasen a nangan. 14 Idi nakita dagiti tattao ti pagilasanin nga inaramidna, kinunada, "Daytoy ti pudno a profeta nga immay ditoy lubong." 15 Idi naamiris ni Jesus nga umaydan tapno tenggelenda isuna tapno pilintenda a pagbalinenda nga ari, pimmanaw manen isuna nga agmaya maysa a napan iti ngato iti bantay. 16 Idi rumabiin, simmalog dagiti adalan iti dan-aw. 17 Nagluganda iti bangka ket mapmapandan iti baybay nga agturon iti Capernaum. (Nasipnet idin, awan pay ni Jesus kadakuada). 18 Iti dayta a kanito, agpulpul-oyen ti angin iti napigsa ken nariribukan ti baybay. 19 Idi nakagauden dagiti adalan iti agarup duapulo ket lima weno tallopolo a "stadia", nakitada ni Jesus a magna iti baybay ken umas-asideg iti bangka ket nagbutengda. 20 Nupay kasta, kinunana kadakuada, "Saankayo nga agbuteng, Siak daytoy." 21 Immanrugotda ngarud nga awaten isuna iti bangka. Dagus a nakadanon ti bangka iti lugar a papananda. 22 Iti simmaruno nga aldaw, agtaktaekder dagiti tattao iti bangir ti baybay, nakitada nga awan ti sabali a bangka malaksid iti simrekhan ni Jesus ken dagiti adalan, ngem pimmanawen dagiti adalan a saanda a kadua ni Jesus. 23 (Nupay kasta adda sumagmamano a bangka a naggapu idiy Tiberias asideg iti lugar a nangananda iti tinapay kalpasan a nagyaman iti Apo. 24 Idi naammuan dagiti tattao nga awan ni Jesus ken uray dagiti adalan sadiy, limmuganda kadagit bangka ken napanda biniruk ni Jesus idiy Capernaum. 25 Kalpasan a nasarakanda isuna iti bangir iti dan-aw, kinunada kenkuana, "Rabbi, kaanu nga immayka ditoy?" 26 Simmungbat ni Jesus kadakuada a kunkunana, "Pudno, pudno, birukendak saan a gapu ta nakakitakayo iti pagilasanin, ngem gapu ta nangankayo iti tinapay ket napnekkayo. 27 Isardengti yo agtrabaho maipaay kadagit taraon a mapukaw, ngem agtrabahokayo kadagit taraon a makaibtur iti agnanayon a biag nga ited iti Anak iti Tao kadakayo, ta inkabili iti Dios Ama ti markana kenkuana. (*aiōnios g166*) 28 Ket kinunada kenkuana, "Ania ti rumbeng nga ar-aramidenmi tapno maaramidni dagiti trabaho iti Dios?" 29 Simmungbat ni Jesus, "Daytoy ti trabaho iti Dios: a mamatikayo iti maymaysa nga imbaonna." 30 Isu nga imbagada kenkuana, "Ania ti pagilasanin nga ar-aramidem, tapno makitami ken mamatikami kenka? Ania ti ar-aramidem? 31 Nangan dagiti ammami iti mana idiy let-ang, kas naisurat, nangted isuna iti tinapay manipud langit tapno manganda." 32 Simmungbat ni Jesus kadakuada,

"Pudno, pudno, saan a ni Moises ti nangted kadakayo iti tinapay a naggapu iti langit, ngem ti Amak ti mangmangted kadakayo iti pudno a tinapay a naggapu iti langit. **33** Ta ti tinapay iti Dios ket diay aggapu iti langit ken isu ti mangted iti biag iti lubong." **34** Isu nga imbagada kenkuana, "Apo itedmo kadakami daytoy a tinapay iti amin nga oras." **35** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Siak ti tinapay ti biag, siasinoman nga umay kaniak ket saan a mabisinan ken siasinoman a mamati kaniak ket saan a mawaw." **36** Nupay kasta, ibagak kadakayo a nakitadak ngem saankayo latta a namati. **37** Amin nga ited ti Ama kaniak ket umayto kaniak, ken awan duadua a saanko a papanawen ti siasinoman nga umay kaniak." **38** "Ta immayak a bimmaba manipud langit, saan a tapno aramidek ti pagayatak, no di ket ti pagayatan ti nangibaon kaniak. **39** Daytoy ti pagayatan iti nangibaon kaniak, ken awan ti rumbeng a mapukawo kadagidaya nga intedna kaniak ngem masapul a mapagundangarto iti kamaudianan nga aldaw. **40** Ta daytoy ti pagayatan iti Amak, a isuamin a makakita iti Anak ken mamati kenkuana ket maaddaan iti biag nga agnanayon; ken pagungarekto iti kamaudianan nga aldaw. (**aiōnios g166**) **41** Nagtanabutob dagiti Judio maipapan kenkuana gapu ta imbagana, "Siak ti tinapay a bimmaba a naggapu iti langit." **42** Ket kinunada, "Saan kadi a daytoy ti Jesus nga anak ni Jose, nga am-ammotayo ti ina ken amana?" Kasano ngarud nga ibagana, "Bimmabaak a naggapu iti langit?" **43** Simmungbat ni Jesus ket imbagana kadakuada, "Isardengyo ti agtantanabutob, **44** awan iti tao a makaumay kaniak, malaksid no iyasideg isuna iti Ama a nangibaon kaniak ken pagungarekto isuna iti kamaudianan nga aldaw. **45** Naisurat kadagiti profeta, Isuronto ida iti Dios, Isuamin a nakanggeg ken nakasursuro manipud iti Ama ket umay kaniak." **46** "Saan a ta adda nakakita iti Ama, malaksid isuna a naggapu iti Dios—nakitana ti Ama. **47** Pudno, pudno, siasinoman a mamati ket adda biagna nga agnanayon." (**aiōnios g166**) **48** Siak ti tinapay iti Biag. **49** Kinnan dagiti ammayo ti mana idiy let-ang ket natayda. **50** Daytoy ti tinapay a bimmaba a naggapu iti langit, tapno saan a matay ti tao a mangan iti daytoy. **51** Siak ti sibibiag a tinapay a bimmaba a naggapu iti langit. Agbiag iti agnanayon ti siasinoman a mangan iti daytoy a tinapay. Ti itedko a tinapay ket ti lasagko a maipaay iti biag iti lubong. (**aiōnios g165**) **52** Nakaunget dagiti Judio kadagiti bagbagida ket rinugianda ti nagsisinnupiat a kunkunada, "Kasano nga ited daytoy a tao ti lasagna tapno kanen?" **53** Kinuna ngarud ni Jesus kadakuada, "Pudno, pudno, malaksid no manganka iti lasag ti Anak iti Tao, ken uminomka iti darana, saanka a maaddaan iti biag." **54** Siasinoman a mangan iti lasagko ken uminom iti darak ket maaddaan iti agnanayon a biag, ken pagungarekto isuna iti kamaudianan nga aldaw. (**aiōnios g166**) **55** Gapu ta ti lasagko ket pudpudno a taraon ken pudpudno a mainom ti darak. **56** Siasinoman a mangan iti lasagko ken uminom iti darak ket agtalinaed kaniak ken siak kenkuana. **57** Kas imbaonnak iti sibibiag nga Ama, ken bayat nga agbibiaig gapu iti Ama, kasta met ti siasinoman a mangan kaniak, agbiag met isuna gapu kaniak. **58** Daytoy ti tinapay a bimmaba a naggapu iti langit, saan a kas iti kinnan dagiti amma ket natay. Isuna a mangan iti daytoy a tinapay ket agbiag nga agnanayon. (**aiōnios g165**) **59** Imbag a ni Jesus dagitoy a banbanag iti sinagoga kabayatan nga mangsursuro isuna idiy Capernaum. **60** Idi nangngeg dagiti kaaduan kadagiti adalan daytoy, kinunada, "Narigat daytoy a panursuro, siasino ti makaawat iti daytoy?" **61** Gapu ta ammo ni Jesus nga agtantanabutob dagiti adalanna, kinunana kadakuada, "Napasaktannakayo kadi daytoy?" **62** Ket kasano ngarud no makitayo ti Anak iti Tao nga agpangato iti ayanna idi? **63** Ti espiritu ti mangmangted iti biag. Awan ti magunganom iti lasag. Dagiti imbagak kadakayo a sasao ket espiritu ken dagitoy ket biag. **64** Ngem adda ti sumagmamano kadakayo a

saan a mamati, ta ammo ni Jesus manipud pay idi rugina no siasino dagiti saan a mamati ken no siasino ti mangliput kenkuana. **65** Kinunana, "daytoy ti makagapu nga ibagak kadakayo nga awan ti makaumay kaniak malaksid no ipaaya iti Ama kenkuana." **66** Kalpasan daytoy, adu kadagiti adalanna ti nagsubli ken saanen a napikapaga kenkuana. **67** Kinuna ngarud ni Jesus kadagiti sangapulo ket dua, "Saanyo met kadi a kayat ti pumanaw, kayatyo kadi?" **68** Simmungbat ni Simon Pedro kenkuana, "Apo, siasino koma ti sumurotanmi? Adda kenka ti sao iti agnanayon a biag, (**aiōnios g166**) **69** namatikami ken naammuanmi a sika ti Nasantoan a Maymaysa a Dios. **70** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Saan aya a pinilikayo a sangapulo ket dua, ken diablo ti maysa kadakayo?" **71** Ita, ti ibagbagana ket ni Judas, anak ni Simon Iscariote, gapu ta isuna, maysa kadagiti sangapulo ket dua, ti mangliput ken Jesus.

7 **7** Kalpasan dagitoy a banbanag, nagdaliasat ni Jesus idiy Galilea ta saanna a kayat ti mapan idiy Judea agsipud ta agar-aramid iti plano dagiti Judio a papatayen isuna. **2** Ita asidegen ti fiesta dagiti Judio, ti Fiesta dagiti Abong-abong. **3** Kinuna ngarud kenkuana dagiti kakabsatna a lallaki, "Panawam daytoy a lugar ket mapanka idiy Judea tapno makita met dagiti adalam dagiti ar-aramidem. **4** Awan iti mangaramid iti aniaman a banag nga nalimed no kayatna a nalatak a maam-am isuna. No aramidem dagitoy a banbanag, ipakitam ti bagim iti lubong." **5** Ta uray dagiti kakabsatna a lallaki ket saan a namati kenkuana. **6** Gapuna kinuna ni Jesus kadakuada, "Saan pay a dimteng ti oras ko ngem kankanayon a nakasagana iti orasyo. **7** Saannakayo a kagura ti lubong, ngem siak kagurana agsipud ta pinanekekak a dagiti aramidna ket dakes. **8** Sumangat kayo iti fiesta; saan pay a nadanon iti tiempok isu a saanak nga umay iti daytoy a fiesta. **9** Nagtalinaed isuna idiy Galilea kalpasan nga imbagana dagitoy kadakuada. **10** Nupay kasta, kalpasan a simmang-at iti fiesta dagiti kakabsatna, simmang-at met laeng isuna ngem saan a nalatak ngem siliimed. **11** Sapsapulen dagiti Judio isuna iti fiesta ket kinunada, "Sadino isuna?" **12** Nagado iti panaglilinawag dagiti tatto maipanggep kenkuana sadiy. Sumagmamano iti nagkuna, "Nasayaat a tao isuna." Kinuna iti dadduma, "Saan ta inyaw-wawanna dagiti tatto." **13** Awan iti nagsao iti nalatak maipanggep kenkuana gapu iti butengda kadagiti Judio. **14** Idin ta malpas ti kagudua iti fiesta, immuli ni Jesus iti templo ket nangrugi a nganisursuro. Masmasdaaw dagiti Judio ket ibagbagada, **15** "Kasano nga adu iti amonna daytoy a tao ket saan met a nakaadal." **16** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Saanko a kukua ti isursuro ngem ketdi isuna a nangibaon kaniak." **17** No adda ti siasinoman nga agtarigagay a mangaramid iti pagayatan iti maysa, amonna iti kaipapanan dagitoy a sursuro, ammoenna no naggapu iti Dios, wenne nagsaoak iti bagik. **18** Ti siasinoman nga agsasao iti bukodna, birbirukenna ti bukodna a dayag, ngem ti tao a mangbirbirok iti dayag iti nangibaon kenkuana, pudno dayta a tao ken awan iti saan a nalinteg kenkuana. **19** Saan kadi a ni Moises ti nangted kadakayo iti linteg? Ngem awan kadakayo iti mangar-aramid iti linteg. "Apay a kayatdak a papatayen?" **20** Simmungbat dagiti tatto, "Adda kaniam iti demonio, siasino iti mangayat a mangpapatay kenka?" **21** Simmungbat ni Jesus ket kinuna kadakuada, "Nagaramidak iti maysa nga aramid ket nasdaaw kayo amin gapu iti daytoy. **22** Inted ni Moises kadakayo iti pannakakugit (saan ngem naggapo ken Moises ngem kadagiti kapunan) ket mangkugit kayo iti maysa a lalaki iti Aldaw a Panaginana. **23** No makaawat ti pannakakugit ti lalaki iti Aldaw a Panaginana tapno saan a maburak iti linteg ni Moises. Apay a makaungetkayo kaniak no inaramid ko a naan-anay a naagasan ti lalaki iti Aldaw a Panaginana? **24** Saankayo a mangukom a maiyanatup iti akin ruar a langa, ngem mangukomkayo iti nalinteg."

25 Kinuna dagiti sumagmamano kadakuada a manipud iti Jerusalem, "Saan kadi a daytoy a lalaki ti birbirukenda a papatayen? **26** Ket kitaenyo, agsao isuna a silalatak, ken awan maibagada kenkuana. Saan a mabalin a pudno unay nga ammo dagiti mangiturturya a daytoy ket ti Cristo, mabalin kadi? **27** Ammotayo iti naggapuan daytoy a tao, no umay ti Cristo awan ti makaammo no sadino ti paggapuanna." **28** Agpukpukkaw a mangisursuro ni Jesus idiy templo, ken ibagbagana, "Agpada nga am-ammodak ken ammoyo no sadino ti naggapuak, saanak nga immay iti bukodko laeng, ngem pudno iti nangibaon kaniak ken saanyo isuna nga am-ammo. **29** Am-ammok isuna gapu ta naggapuak kenkuana ken imbaonnak." **30** Padpadasenda a tiliwen isuna, ngem awan uray maysa a nangipatay iti imana kenkuana agsipud ta saan pay nga immay iti orasna. Nupay kasta, adu kadagit tattao ti namati kenkuana, kinunada, **31** "Inton umay ti Cristo agaramidto met ngata isuna kadagit ad-ada a pagilasinan ngem kadagit inaramid daytoy a tao?" **32** Nangnegrugit Fariseo nga agiinnarasaas dagiti tattao kadagitoy a banbanag maipapan ken Jesus. Nangibaon dagiti panguloen a papadi ken dagiti Fariseo kadagitoy opisial tapno tiliwenda isuna. **33** Kinuna ngarud ni Jesus, "Iti ababa a panawen, addaak pay laeng kadakayo, ken mapanakto kenkuana a nangibaon kaniak. **34** Birukendakto ngem saandak a masarakan, saankayonto a makaumay idiy papanak." **35** Ibagbaga ngarud dagiti Judio kadagitoy bagbagida, "Papanan ngata daytoy a lalaki a saan tayonto isuna a mabirukan. Mapan ngata kadagit Naivaras a Griego ken mangisuro kadakuada? **36** Ania daytoy nga imbagana, "Birukendakto ngem saandak a masarakan, saankayonto a makaumay idiy papanak?" **37** Ita ti maudi nga aldaw, ti naindaklan nga aldaw iti fiesta, nagtakder ni Jesus ken ipukpukkawna, "No adda ti siasinoman a mawaw, palibusanyo nga umay kaniak ket uminom. **38** Ti siasinoman a mamati kaniak kas imbag a Nasantoan a Surat, manipud iti unegna, agayos dagiti karkarayan iti sibbiag a danum." **39** Ngem imbag a ni Jesus daytoy maipapan iti Espiritu, nga awaten dagiti namati kenkuana ngem saan pay a naited ti Espiritu agsipud ta saan pay a napadayawan ni Jesus. **40** Kinuna dagiti sumagmamano kadagitoy tattao idi nangnegrugit dagitoy a sasao, "Daytoy iti pudno a profeta." **41** Kinuna met iti sumagmamano a, "Daytoy iti Cristo." Ngem kinuna met dagiti dadduma "Ania, aggapu kadi iti Galilea ti Cristo?" **42** Saan kadi nga imbag a Nasantoan a Surat nga agtaud iti Cristo iti linya ni David, idiy Betlehem a bario ni David idi?" **43** Isu a rimsua ngarud iti panagsisina kadagitoy adu a tattao gapu kenkuana. **44** Tiliwen koma iti sumagmamano isuna, ngem awan uray maysa a nangipatay iti im-mada kenkuana. **45** Nagsubli dagiti opisyal kadagitoy panguloen a papadi ken kadagitoy Fariseo a nangibaga kadakuada, **46** "Apay a saanyo isuna nga inyeg," Simmungbat dagiti opisyal, "Awan pay pulos idi ti tao a nagsao kas iti daytoy." **47** Simmungbat ngarud dagiti Fariseo kadakuada, "Naiyawawankayo kadi met?" **48** Adda kadi siasinoman kadagitoy agtuturay weno siasinoman a Fariseo ti namati kenkuana? **49** Ngem nailunod dagitoy a tattao a saan a makaammo iti linteg." **50** Kinuna ni Nicodemo kadakuada, (isuna a napan ken Jesus iti nasapsapa, maysa isuna kadagitoy Fariseo), **51** "Mangukom kadi iti lintegtoy iti tao malaksid a mangnegrugit isuna nga umuna weno maammoan iti inaramidna?" **52** Simmungbatda ket kinunada kenkuana, "Maysaka kadi met a taga Galilea? Sukimatem ket makitam nga awan iti profeta nga aggapu iti Galilea." **53** Kalpasanna, napan iti tunggal maysa iti bukodna a balay.

8 Napan ni Jesus idiy Bantay ti Olibo. **2** Nagsubli manen isuna iti templo iti dayta nga agsapa ket napan kenkuana dagiti amin a tattao, nagtugaw isuna ket insurona ida. **3** Impan dagiti eskriba ken dagiti Fariseo iti tenggeng ti maysa a babai a natiliwanda a

makikamkamala. **4** Imbagada ken Jesus, "Manursuro, natiliwan ken nakita daytoy a babai a maikamkamala. **5** Ita iti linteg, biniliinnatayo ni Moises a masapul a batoen iti kasta a tattao, ania iti maibagam kenkuana?" **6** Imbagada daytoy tapno palab-oganda isuna tapno adda pangigappuanda a mangpabasol kenkuana, ngem nagrukob ni Jesus ken nagsurat iti daga babaen iti ramayna. **7** Idi intuloyda ti nagsalsaludsod kenkuana, timmakder ni Jesus ket imbagana kadakuada a, "Palubusam nga umuna a mangbato iti babai ti siasinoman kadakayo nga awan basolna." **8** Nagrukob manen ni Jesus ket nagsurat iti daga babaen iti ramayna. **9** Idi nangnegrugit daytoy, saggaysada a pimmanaw, mangrugi iti kalakayan. Ti kamaudiananna ket agmamaymaya a nabati ni Jesus kadwana iti babai nga adda iti tenggengda. **10** Timmakder ni Jesus ket kinunana kenkuana, "Babai, sadino dagiti nangidaram kenka? Awan kadi uray maysa ti hangdusa kenka?" **11** "Awan uray maysa Apo," kinuna iti babai. Kinuna ni Jesus, "Uray siak saanka a dusena, inkan ket saan kan nga agbasol." **12** Nagsao manen ni Jesus kadagitoy tattao, ibagbagana, "Siak ti silaw iti lubong; ti sumursurot kaniak ket saan a magna iti kinasipngnet ngem maaddaanto iti silaw iti biag." **13** Kinuna dagiti Fariseo kenkuana, "Sika a mismo iti mangsaksi iti bagim; saan a pudno ti panagsaksim." **14** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Urayno siak iti mangpanpaneknek iti bagik, ti pammaneknekko ket pudno. Ammok ti papanak ken ammok iti naggapuak ngem dakayo saanyo nga ammo iti naggapuak kenno sadino ti papanak. **15** Mangukom kayo maibatay iti lasag, saanak a manguk-ukom iti uray asinoman. **16** Ngem no mangukomak, pudno ti panangukomko agsipud ta saanak nga agmamaymaya, no di ket addaak iti Ama a nangibaon kaniak. **17** Wen, naisurit iti lintegyo a ti panagsaksi iti dua a tao ket pudno. **18** Siak iti mangpanpaneknek iti maipaay iti bagik, ken ti Ama a nangibaon kaniak iti mangpanpaneknek maipapan kaniak." **19** Kinunada kenkuana, "Sadino iti ayan ti amam?" Simmungbat ni Jesus, "Am-ammodak kadi weno ti Amak, no am-ammodak, am-ammoy met koma ti Amak." **20** Imbagana dagitoy a sasao idiy asideg iti kaha bayat iti panangisurona idiy templo ngem awan iti nangnegrugit kenkuana ta saan pay a dimteng iti orasna. **21** Kinunada manen kadakuada, "Umadayoak, birukendakto ken mataykayonto gapu iti basolyo. Saan kayo a makaumay idiy papanak?" **22** Kinuna dagiti Judio, "Papatayenna ngata iti bagina, isu a nangibaga a, 'Saan kayo a makaumay idiy papanak?'". **23** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Naggapokayo ditoy baba, naggapoak iti ngato. Maibilangkayo ditoy lubong; Saanak a maibilang ditoy lubong." **24** Ngarud, imbagak kadakayo a mataykayonto kadagitoy basbasolyo malaksid a mamati kayo a SIAK, mataykayonto kadagitoy basbasolyo." **25** Kinunada ngarud kenkuana, "Siasinoka?" Kinuna ni Jesus kadakuada, "No ania ti imbagak kadakayo manipud idi punganay. **26** Adu dagiti banbanag nga ibagak a mangukomto kadakayo. Nupay kasta, pudno iti nangibaon kaniak; ken dagiti nangnegrugit a banbanag manipud kenkuana, dagitoy a banbanag ti ibagbagak iti lubong." **27** Saanda a naawatan nga iti ibagbagana kadakuada ket maipapan iti Ama. **28** Kinuna ni Jesus, "No itan-okyoy ti Anak iti Tao, maamoanyo a SIAK, ket awan aramidek iti bukodko. Ibagbagak dagitoy kadakayo kas insuro ti Amak kaniak. **29** Adda kaniak iti nangibaon kaniak ket saannak a pinanawan nga agmamaymaya, ta dagiti laeng banbanag a makay-ayo kenkuana iti kankanyon nga aramidek." **30** Adu iti namati ken Jesus idi nangnegrugit dagitoy a banbanag nga ibagbagana. **31** Kinuna ni Jesus kadagitoy Judio a namati kenkuana, "No agtalinaedkayo ti saok, pudno a dakayo ket adalak; **32** ken maammoanyonto ti kinapudno, ken wayawayaannakayonto iti kinapudno.", **33** Simmungbatda kenkuana, "Kaputotannakami ni Abraham ken saankami pay pulos a natagabu iti siasinoman,

kasano nga ibagak a, 'Mawayawaayankayo?' 34 Simmungbat ni Jesus kadakuada, "Pudno, pudno, ibagak kadakayo, amin nga agaramid iti basol ket tagabo iti basol, 35 Saan nga agnanayon nga agtalinao ti tagabo iti balay, ngem iti anak a lalaki ket agtalinao nga agnanayon. (aiōn g165) 36 Ngarud, no wayawaayannakayo iti Anak, pudno a mawayawaayankayo. 37 Ammok a kaputotannakayo ni Abraham, birukendak ken papatayendak gapu ta awan iti lugar ti saok kadakayo. 38 Ibagak dagiti banbanag a nakitak iti Amak, ken aramidenyo met dagiti banbanag a nangngegyo manipud iti amayo." 39 Simmungbatda kenkuana, "Ti amami ket ni Abraham." Kinuna ni Jesus kadakuada, "No annaknakayo ni Abraham, aramidenyo iti aramid ni Abraham. 40 Ngem birukendak a patayen, ti tao a nangibaga kadakayo iti pudno a nangngegak manipud iti Dios. Saan nga inaramid ni Abraham daytoy. 41 Aramidenyo dagiti trabaho iti amayo." Kinunada kenkuana, "Saankami a naiyanak iti kinaderrep, maymaysa ti Amami, ti Dios." 42 Kinuna ni Jesus kadakuada, "No ti Dios iti Amayo, ayatendak koma, ta naggapoak iti Dios; ta saanak nga immay iti bukbukodko ngem imbaonnak. 43 Apay a saanyo a maawatan dagiti sasaok? Agsipud ta saanyo a kabaelan a denggen dagiti sasaok. 44 Maibilangkayo iti amayo, ti diablo, ket tarigagayanyo nga aramiden dagiti kinaderrep a pagayatan iti amayo. Mamapatay isuna sipud pay idi punganay ken saanna a pagtaktackeran iti kinapudno agsipud ta awan iti kinapudno kenkuana. No agsasao isuna iti iuuibod, agsao kas kadawyanne agsipud ta ulbod isuna ken ama iti kinaulbod. 45 Urayno kasta, agsipud ta agsasaok iti kinapudno saankayo a mamatpati kaniak. 46 Siasino kadakayo iti mangpabasol kaniak? No agsasaok iti kinapudno, apay a saankayo a mamatpati kaniak? 47 Siasinoman nga adda iti Dios ket mangmanggeganza dagiti saso iti Dios. Saanyo a mangmanggeg daytoy agsipud ta saankayo a maibilang iti Dios." 48 Simmungbat dagiti Judio ken kinunada kenkuana, "Saan kadi a pudno ti ibagbagami a Samaritanoka ken adda iti demonio kenka?". 49 Simmungbat ni Jesus, "Awan iti demonio kaniak ngem padayawak ti Amak, ken saandak a padayawan." 50 Saanko a birbiruken ti bukodko a dayag. Adda maysa nga agbirbirok ken manguk-ukom. 51 Pudno, pudno, ibagak kadakayo, no siasinoman ti mangsalsalimetmet iti saok saanna a makita iti patay." (aiōn g165) 52 Kinuna dagiti Judio kenkuana, "Ita ammonin nga adda kaniam iti demonio. Natay ni Abraham ken dagiti profeta; ngem ibagbagam, 'Siasinoman a mangsalsalimetmet kadagitit sasaok, saanna a maramaman iti patay,' (aiōn g165) 53 Saanka a natantanok ngem iti amami a ni Abraham a natay, wenco natantan-okka kadi? Uray dagiti profeta ket natay met. Siasino koma iti kayatmo a pagbalinan?" 54 Simmungbat ni Jesus, "No itan-okko iti bagik, awan serbi iti dayawko; ti mangitantan-ok kaniak ket ti Amak nga ibagbagayo nga isu iti Diosyo. 55 Saanyo a naammoan isuna ngem am-ammok isuna. No ibagak a, 'Saanko nga am-ammo isuna,' agbalinak a kapadayo nga ulbod. Nupay kasta, am-ammok isuna ken salsalimetmet iti saona. 56 Nagrag-o ti amayo a ni Abraham a mangkitkita iti aldwak, nakita na daytoy ket naragsak isuna." 57 Kinuna dagiti Judio kenkuana, "Awan pay iti limapulo a tawenmo, kasanom a nakita ni Abraham?". 58 Kinuna ni Jesus kadakuada, "Pudno, pudno, ibagak kadakayo, sakbay a naiyanak ni Abraham, ket SIAK." 59 Pimmidotida kadagitit batbato tapno battuenda isuna ngem naglemmeng ni Jesus ket rimmerau idiyat templo.

9 Ita, kabayatan a lumablabañ ni Jesus, nakakita isuna iti maysa a lalaki a bulsek manipud pay idi naiyanak. 2 Dinamag dagit adalanna kenkuana, "Rabbi, siasino kadi ti nagbasol, daytoy kadi a lalaki wenco dagiti nagannakna, nga isuna ket naiyanak a bulsek?" 3 Simmungbat ni Jesus, "Saan a nagbasol daytoy a lalaki uray pay dagiti nagannakna, ngem gapu ti dayta, dagiti aramid ti Dios ket

maiapkita kenkuana. 4 Masapul nga aramidentayo dagiti trabaho ti nangibaon kaniak kabayatan nga aldaw pay laeng. Umayen ti rabii ket awan ti makabael nga agrabaho. 5 Kabayatan nga addaak ditoy lubong, siak ti silaw ti lubong." 6 Kalpasang ngarud iti Jesus dagitoy a banbanag, nagtupra isuna iti daga, nangaramid isuna iti pitak nga adda tuprana ken pinulotanna ti mata ti lalaki iti pitak, 7 Imbagana kenkuana, "Mapanka, agbuggoka idiyat pagdigusan idiy Siloam, (haipatarus nga "ibaon"). Pimmanaw ngarud ti lalaki, nagbuggo ken nagsubli a makakitan. 8 Kalpasanna, ibagbaga dagiti kaaruba iti lalaki a nakakita idi kenkuana nga agpalpalama, "Saan kadi a daytoy a lalaki ket ti sigud nga agtugtugaw ken agpalpalama?" 9 Ibagbaga dagiti dadduma, "Wen, isuna dayta." Ngem ibagbaga met dagiti dadduma, "Saan, kasla laeng isuna dayta." Ngem ibagbagana, "Siak daydiy." 10 Imbagada kenkuana, "Kasano ngarud a nalukatan dagiti matam?" 11 Simmungbat isuna, "Nangaramid iti pitak ti lalaki nga agnagan iti Jesus ken pinulotanna dagiti matak ken imbagana kaniak, 'Mapanka idiy Siloam ken agbuggoka'. Isu a napanah ken nagbuggoak, ket nagsubli dagiti panagkitak." 12 Imbagada kenkuana, "Sadino ti ayanna?" Simmungbat isuna, "Saanko nga ammo." 13 Impanda ti lalaki a sigud a bulsek iti ayan dagiti Fariseo. 14 Ita, Aldaw a Panaginana idi nangaramid ni Jesus iti pitak ken idi linukatanna dagiti mata ti lalaki. 15 Ket dinamag manen dagiti Fariseo no kasano a naawatna ti panagkitana. Imbagada iti lalaki kadakuada, "Inikkanna ti pitak dagiti matak, nagbugguak, ket makakita akun ita." 16 Imbagada dagiti dadduma a Fariseo, "Saan a nagtaud iti Dios daytoy a lalaki gapu ta saanna a sinalimetmet ti Aldaw a Panaginana." Kinuna dagiti dadduma, "Kasano a ti maysa a tao a managbasol ket makaaramid iti kasta a pagilasinan?" Ngarud, adda ti panagsisina kadakuada. 17 Isu a dinamagda manen ti bulsek a lalaki, "Ania ti maibagan maipapan kenkuana gapu ta linukatanna dagiti matam?" Kinuna ti bulsek a lalaki, "Profeta isuna." 18 Ita, saan latta a namati dagiti Judio iti maipapan iti lalaki a sigud a bulsek ken nakaawat ti panagkitana, aginggana a pinaayabanda dagiti nagannak iti lalaki a nakaawat ti panagkit. 19 Dinamagda dagiti nagannakna, "Daytoy kadi ti anakyu nga ibagbagayo a naiyanak a bulsek? Kasano a makakitan isuna ita?" 20 Simmungbat ngarud dagiti nagannakna kadakuada, "Ammomi a daytoy ti anakyu ken naiyanak isuna a bulsek. 21 Saanmi nga ammo no kasano a makakitan isuna ken saanmi met nga ammo no siasino ti nanglukat kagaditi matana. Damagenyo kenkuana. Nataenganen isuna. Kabaelanann ti agsao iti bagina." 22 Imbagada dagiti nagannakna dagitoy a banbanag gapu ta mabutengdak kadagitit Judio. Ta nälpasen a nagtutulag dagiti Judio a mapapanawti iti sinagoga ti siasinoman a mangibaga a ni Jesus ket Cristo. 23 Gapu iti daytoy, imbagada dagiti nagannakna, "Nataenganen isuna. Damagenyo kenkuana." 24 Isunga iti maikadua a dasar, pinaayabanda manen ti lalaki a sigud a bulsek ket kinunada kenkuana, "Itedmo ti dayag iti Dios. Ammomi a daytoy a tao ket managbasol." 25 Ket simmungbat dayta a lalaki, "Saanko nga ammo no managbasol isuna. Ngem daytoy ti ammok: Bulsekak idi ngem makakita akun ita." 26 Kalpasanna imbagada kenkuana, "Ania ti inaramidna kenka? Kasano a linukatanna dagiti matam?" 27 Simmungbat isuna, "Imbagakan kadakayo ket saanyo kayat a dinggen. Apay ta kayatyo manen a mangngeg? Saanyo met a kayat ti agbalin nga adalanna, kayatyo kadi? 28 Nakaungetda kenkuana ket kinunada, "Adalannaka ngem sikami ket adalan ni Moises. 29 Ammomi a naktungtong ti Dios kenni Moises ngem daytoy a tao, saanmi pay ammo no sadino ti naggapuanna." 30 Simmungbat ti lalaki ken kinunada kadakuada, "Apay, nakakaskasdaw daytoy a banag, a saanyo nga ammo no sadinno ti naggapuanna ngem nilukatanna dagiti matak. 31 Ammotayo a saan a dingdingen ti

Dios dagiti managbasol, ngem no ti siasinoman ket agrukrukbab iti Dios ken ar-aramidenna ti pagayatan iti Dios, dingdinggen isuna ti Dios. **32** Manipud pay idi nairugi ti lubong saan pay pulos a nangnegg nga adda ti siasinoman a nanglukat iti mata iti tao a naiyanak a bulsek. (**aïön g165**) **33** No daytoy a tao ket saan a nagtaud iti Dios, awan koma ti maaramidanna. **34** Simmungbatda ket kinunada kenkuana, "Dakayo a sangkamaya ket naiyanak iti basbasol ket tatta isursurona kami?" Kalpasanna, pinapanawda isuna iti sinagoga. **35** Nangnegg ni Jesus a pinapanawda isuna iti sinagoga. Nabirukanna isuna ket kinunana kenkuana, "Mamatika kadi iti Anak iti Tao?" **36** Simmungbat isuna ken kinunana, "Sino kadi isuna, Apo, tapno mamatiak met kenkuana?" **37** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Nakitamon isuna ken ti makitungtungtong kenka ket isuna. **38** Kinuna iti lalaki, "Apo, mamatiak." Kalpasanna nagrukbab isuna kenkuana. **39** Kinuna ni Jesus, "Gapu ti panangukom isu nga immayak ditoy lubong tapno makakita dagiti saan a makakita ken agbalin a bulsek dagiti makakita." **40** Nangnegg dagiti dadduma a Fariseo a keduana dagiti a banbanag ket dinamagda isuna, "Bulsek kami met kadi?" **41** Imbagia ni Jesus kadakuada, "No bulsek kayo, awan koma ti basolyo. Nupay kasta, ita ibagbagayo, 'Makakita kami,' isu nga agtalinao ti basolyo."

10 Pudno, Pudno, Ibagak kadakayo. Ti saan a sumrek babaen ti ruangan ti pagapunan dagiti karnero, no di ket umuli iti sabali a dalan, dayta a tao ket agtatakaw ken tulisan. **2** Ti sumrek ti ruangan ti pagapunan ket ti pastor dagiti karnero. **3** Lukatan ti agbanbantay ti ruangan para kenkuana. Dinggen dagiti karnero ti timekna ken aw-awaganna dagiti bukodna a karnero babaen iti naganda ken idadauloanna ida a rumuar. **4** No nairuanan amin dagiti karnerona, umun-una isuna ngem dagitoy ken sumurot kenkuana dagiti karnero, gapu ta ammoda ti timekna. **5** Saanda a sumurot iti saanda nga amammo ngem ketdi liklikanda daytoy gapu ta saanda nga ammo ti timek iti saanda nga amammo." **6** Imbagia ni Jesus daytoy a pangngarig kadakuada, ngem saanda a naawatan no ania dagitoy a banbanag nga ibagbagana kadakuada. **7** Kinuna ngarud manen ni Jesus kadakuada, "Pudno, Pudno, Ibagak kadakayo, siak ti ruangan dagiti karnero. **8** Dagiti amin nga immuna nga immay ngem siak ket agtatakaw ngem saan a dimngeg dagiti karnero kadakuada. **9** Siak ti ruangan. Maisalakan ti siasinoman nga sumrek babaen kaniak; umuneg isuna ken rumuar ket makabiruk iti pagaraban. **10** Ti agtatakaw saan nga umay malaksid no agtakaw, mangpapatay ken mangdadael. Immayak tapno maaddaanda iti biag nga aglaplapusan. **11** Siak ti naimbag a pastor. Itedti naimbag a pastor ti biagna para kadagitit karnero. **12** Ti natangdanan nga adipen, ken saan a pastor, saanna a kukua dagiti karnero, makitana ti um-umay a lobo ket ibatina dagiti karnero ken aglibas. Itaray ken warawarean ti lobo dagiti karnero. **13** Tumaray isuna gapu ta natangdanan laeng isuna nga adipen ken saanna nga ipatpateg dagiti karnero. **14** Siak ti naimbag a pastor ken ammok ti kukuak ken ammodak met dagiti kukuak. **15** Ammonak ti Ama ken ammok met ti Ama ken itedko ti biagko para kadagitit karnero. Adda pay dagiti sabali a karnero nga awan pay ditoy nga arban. **16** Masapul met nga ipanko isuda ditoy, ken mangneggda ti timekko tapno addanto laeng iti maysa a bunggoy ken pastor. **17** Daytoy ti makagapu no apay nga ayatennak ti Amak: Itedko ti biag ko a mabalini a maalakti manen. **18** Awan ti siasinoman a mangala iti daytoy kaniak, ngem itedko a bukodko. Adda ti turayko a mangited ken adda met laeng ti turayko a mangala manen iti daytoy. Naawatko daytoy a bilin manipud iti Amak." **19** Adda manen ti panagsisina kadagitit Judio gapu kadagitoy a sasao. **20** Adu kadakuada ti nangibaga, "Adda ti demonio kenkuana ken agmauyong isuna. Apay a dumdumngegkayo kenkuana?" **21** Kinuna dagiti dadduma, "Saan

a kastoy ti ibagbaga iti maysa a naluganan iti demonio. Kabaelan kadi iti demonio ti manglukat iti mata iti bulsek?" **22** Dimentig ti Fiesta ti Pannakaidaton idiy Jerusalem. **23** Panawen idi iti lammis, ken magna ni Jesus idiy Beranda ni Solomon idiy templo. **24** Inaribungbungan isuna dagiti Judio ket kinunada kenkuana, "Kasano kabayag a paggagarenakami? Ibagam kadakami a nalawag no sika ni Cristo." **25** Simmungbat ni Jesus kadakuada, "Imbagak kadakayon, ngem saankayo a mamatii. Dagiti trabaho nga araramidek iti nagan iti Amak, dagitoy ti mangpaneknek maipapan kaniak. **26** Ngem, saankayo a mamatii, agsipud ta saan kayo a maysa kadagitit karnerok. **27** Dinggen dagiti karnerok ti timekko; am-ammok isuda, ken sumurotda kaniak. **28** Itedko kadakuada ti biag nga agnanayon; saandanta pulos a mapukaw, ken awan ti siasinoman a makarabsut kadakuada manipud iti imak. (**aïön g165, aïónios g166**) **29** Ti Amak, nga isu ti nangited kadakuada kaniak, ket ti katan-okan iti isu amin ken awan ti siasinoman a makarabsut kadakuada manipud iti ima ti Ama. **30** Siak ten ti Ama ket maymaya." **31** Nangala manen dagiti Judio iti batbato tapno batoenda isuna. **32** Simmungbat ni Jesus kadakuada, "Impakitak kadakayo iti adu a nasasayaat nga aramid a naggapu iti Ama. Ta ania kadagitoy ti pangbatoanyo kaniak?" **33** Simmungbat dagiti Judio kenkuana, "Saandaka a batoen gapu kadagitit nasayaat a naaramidmo no diket iti panagtappaaw, gapu ta sika, maysa a tao ket araramidem ti bagim a Dios." **34** Simmungbat ni Jesus kadakuada, "Saan kadi a nakasurat iti lintegyo, 'Imbagak, 'Dakayo ket dios?'" **35** No inawaganna idia a dios, siasinno ti immayan ti sao ti Dios (saan a maburak ti Nasantoan a Surat), **36** ibagbagayo kadi kenkuana no siasinno ti insagut ken imbaon ti Ama ditoy lubong, "Agtababaaawka," gapu ta imbagak a, 'Siak ti Anak ti Dios?' **37** No saanko nga araramiden dagiti trabaho ti Amak, saandak a patien. **38** Nupay kasta, no araramidek dagitoy, uray no saankayo a mamatii kaniak, patienyo dagiti aramid tapno maammoan ken maawatanyo nga adda ti Ama kaniak ken addaak iti Ama. **39** Pinadasda manen a tiliwen ni Jesus, ngem nakalibas isuna manipud iti imada. **40** Pimmanaw manen ni Jesus ket napan iti labes ti Jordan iti lugar a pagbaubautisaran ni Juan idi ununana ket nagnaed isuna idiy. **41** Adu a tattao iti napan kenni Jesus. Kanayonda nga ibagbaga, "Pudno nga awan naaramid ni Juan a pagilasinan, ngem pudno amin dagiti banbanag nga imbagana maipapan iti daytoy a lalaki." **42** Adu ti namati kenni Jesus sadiy.

11 Ita, ti lalaki a managan Lazarus ket masakit. Nagtaud isuna idiy Betania, ti purok ni Maria ken ti kabsatna a Marta. **2** Isu met laeng ti Maria a mangibukbok iti mira iti saka ni Jesus ken mangpunus iti sakana babaen iti buokna, a ti kabsatda a Lazarus ket masakit. **3** Nangipatulod dagiti agkabsat a babbai iti mensahe ken ni Jesus a kinunada, "Apo, kitaem, ti ay-ayatem ket masakit." **4** Idi nangnegg ne Jesus daytoy, kinunana, "Daytoy a sakit ket saan nga agtungpal iti ipapatoy, ngem ketdi maipaay iti pakaidayawan ti Dios tapno ti Anak ti Dios ket mapadayawan babaen iti daytoy." **5** Ita, ay-ayaten ni Jesus ni Marta ken ti kabsatna a babai ken ni Lazarus. **6** Idi nangneggna a masakit ni Lazarus, nagtalinaed ni Jesus iti dua pay nga aldaw iti lugar nga ayanna. **7** Ket kalpasan daytoy, kinunana kadagitit adalan, "Intayo manen idiy Judea." **8** Kinuna dagiti adalan kenkuana, "Rabbi, kaano laeng ket kayatdaka nga uboren dagiti Judio, ket agsUBLika manen idiy?" **9** Simmungbat ni Jesus, "Saan kadi nga adda sangapulo ket dua nga oras iti maysa nga aldaw? No ti maysa a tao ket magna iti aldaw, saan a maitublak isuna, gapu ta makakita isuna babaen iti lawag ti aldaw." **10** Nupay kasta, no magna isuna iti rabii, maitublak isuna gapu ta awan lawag kenkuana." **11** Imbagia ni Jesus dagitoy a banbanag, ken kalpasan dagitoy a banbanag, kinunana kadakuada,

"Ti gayem tayo a ni Lazaro ket nakaturog, ngem mapanak ta mapanko riingen manipud iti pannaturogna." 12 Kinuna ngarud dagiti adalan kenkuana, "Apo, no nakaturog isuna ket umimbag." 13 Ita nagsao ni Jesus iti maipanggep iti ipapatay ni Lazaro, ngem ti ammoda ket agsasao isuna iti maipanggep iti panaginiana iti pannaturog. 14 Ket kinuna ni Jesus kadakuada a nalawag, "Natay ni Lazaro." 15 "Maragsakanak, maigapu kadakayo, nga awanak idiy tapno mamatiikayo. Mapantayo kenkuana." 16 Ni Tomas a maawagan Didimo ket kinunana kadagiti padana nga adalan, "Mapantayo met tapno mataytayo a kadia ni Jesus." 17 Idi immay ni Jesus, natakuatanna nga uppataq nga aldawen ti kaadda ni Lazaro iti tanem. 18 Ita agarup sangapulo ket lima nga estadio ti kaadayo ti Betania idiy Jerusalem. 19 Adu kadagiti Judio ti immay kada Marta ken ni Maria, tapno liwliwaenda isuda maipanggep iti kabsatda a lalaki. 20 Idi nangngeg ni Marta nga um-umay ni Jesus, napan ket sinabatna isuna, ngem ni Maria ket nakatugaw latta iti balay. 21 Ket kinuna ni Marta ken ni Jesus, "Apo, no addaka koma idi ditoy, saan koma a natay ti kabsatko. 22 Uray ita, ammok nga aniaman a dawatem iti Dios, itedna kenka." 23 Kinuna ni Jesus kenkuana, "Agungar ti kabsatmo." 24 Kinuna ni Marta kenkuana, "Ammok a bumangunto isuna inton panagungar iti maudi nga aldaw." 25 Kinuna ni Jesus kenkuana, "Siak ti panagungar ken ti biag; ti mamatikaniak, uray matay, agbiagto, 26 ken siasinoman nga agbiag ken mamatikaniak ket saanto pulos a matay. Patiem daytoy?" (*aion g165*) 27 Kinunana kenkuana, "Wen, Apo, mamatika sika ti Kristo, ti Anak ti Dios, ti maysa nga umay iti lubong." 28 Idi naibagana daytoy, pimmanan isuna ket inayabanna iti nalimed ni Maria a kabsatna. Kinunana, "Adda ti Mannursuro ditoy ket papaayabannaka." 29 Idi nangngeg ni Maria daytoy, dagus a timmakder ket napan ken Jesus. 30 Ita saan pay laeng a nakadanon ni Jesus iti purok ngem adda paylaeng iti lugar a nangsabatan ni Marta kenkuana. 31 Ket dagiti Judio a kadia ni Maria iti balay a mangliwliwa kenkuana, idi naktida a dagus a timmakder isuna ket rimuar, sinurotda isuna; ipagarupa nga amangan no mapan iti tanem tapno agsangit saday. 32 Ket ni Maria, idi immay isuna iti ayan ni Jesus ket nakitana isuna, nagparintumeng iti sakaananna ket kinunana kenkuana, "Apo, no addaka koma idi ditoy, saan koma a natay ti kabsatko." 33 Idi nakita ni Jesus isuna nga agsangsangit, ken dagiti Judio a nakiuyam kenkuana ket agsangsangit, nagsenayay isuna iti espiritu ken naribukan; 34 kinunana, "Sadino ti nganitanemanyo kenkuana?" Kinunada kenkuana, "Apo, umayka ket kitaem." 35 Nagsangit ni Jesus. 36 Ket kinuna dagiti Judio, "Kitaenyu no kasano ti panagayatna ken ni Lazaroi!" 37 Ngem dadiduma kadakuada ti nagkuna, "Saan kadi a nabaelan daytoy a tao, a nanglukat iti mata ti maysa a bulsek, mabalinnana met nga aramiden a daytoy a lalaki ket saan a matay?" 38 Ket ni Jesus, kabayatan nga agsensennaay manen, napan iti tanem. Ita ket maysa a rukib, ken adda bato a naipasanggir iti daytoy. 39 Kinuna ni Jesus, "Ikkatenyo ti bato." Ni Marta a kabsat ti natay a ni Lazaroi, ket nagkuna ken ni Jesus, "Apo, kadagitoy a kanito ti bagi ket agrupurupsan ta uppataq nga aldawen a natay." 40 Kinuna ni Jesus kenkuana, "Saan kadi nga imbagak kenka a no mamatiika, makitam ti daytag iti Dios?" 41 Isu nga inikkatda ti bato. Intangadna ti panagkitana ket kinunana, "Ama, agyamanan kenka ta dinengngegnak. 42 Ammok a kanayonnak a dengdenggen, ngem gapu kadagitoy adu a tattao nga agtaktaakder iti aglikmutko nga kinunak daytoy, tapno mamatida koma, nga imbaonnak." 43 Kalpasan a naibagana daytoy, nagpukkaw babaen iti napigsa a timek, "Lazaro, rumuarka!" 44 Rimuar ti natay a lalaki, naputipotan/nabaredbedan ti ima ken sakana iti lupulot a mausar iti natay, ken naputipotan/nabaredbedan ti rupana iti lupot. Kinuna ni Jesus kadakuada, "Warwaranyo ket bay-anyo isuna

a mapan." 45 Ket adu kadagit Judio a nakikuyog ken ni Maria ti nakakita iti inaramid ni Jesus, namatida kenkuana; 46 ngem dadduma kadakuada ti pimmanaw a napan kadagit Pariseo ket imbagada kadakuada dagiti banbanag nga inaramid ni Jesus. 47 Ket inummong dagiti panguloen a papadi ken dagiti Pariseo ti konseho ket kinunada, "Ania ti aramidentayo? Daytoy a tao ket mangar-aramid iti adu a pagilasinan. 48 No baybay-antayo isuna a kasta, adu dagiti mamatik kenkuana, umayto dagiti Romano ket alaenda dagiti lugar ken ti nasiowntayo." 49 Nupay kasta, maysa a tao a managan Caifas, a nangato a padi iti dayta a tawen, kinunana kadakuada, "Awan pulos ammoyo. 50 Saanya a mapanunot a nasay-sayaat para kadakayo a matay ti maysa a tao maipaay kadagiti tattao ngem mapukaw ti entero a nasiom." 51 Ita, saanna daytoy nga imbagia iti bukukodna, ngem ketdi, kas nangato a padi iti dayta a tawen, impadtona a masapul a matay ni Jesus maipaay iti nasiom; 52 ken saan laeng a maipaay iti nasiom, ngem tapno mabalinnnga urnungen ni Jesus dagiti annak ti Dios a naiwaras iti nadumaduma a lugar. 53 Isu nga manipud idin pinaggepdan/naplanodan no kasano ti panangpatayda ken ni Jesus. 54 Saanen a napikagna ni Jesus a nawaya kadagiti Judio, ngem pimmanaw idiy ket napan iti away iti asideg ti let-ang iti ili nga Efraim, nagian ni Jesus idiy a kaduana dagiti adalanna. 55 Idi asidegen ti Ilalabas, adu a tattao ti simmang-at idiy Jerusalem manipud iti away sakbay ti Ilalabas tapno mapasin-aw dagiti bagbagida. 56 Sapsapulenda ni Jesus, ket kunkunada iti tunggal maysa idi agtaktaakder iti templo, "Ania ti panagkunayo? Saan ngata nga umay iti fiesta?" 57 Ita nangited iti bilin dagiti panguloen a papadi ken dagiti Pariseo a no adda makaammo no sadino ti ayan ni Jesus, masapul nga ipakaammona kadakuada tapno tiliwenda/kimmegenda isuna.

12 Innem nga aldaw sakbay iti Ilalabas, immay ni Jesus idiy Betania, nga ayan ni Lazaro a pinagungarna manipud iti patay. 2 Insaganaanda ngarud isuna iti pangrabian idiy, ket ni Marta ti naqidasdasar, kabayatan a ni Lazaroi ket maysa kadagiti agtugtugaw iti lamisaan a kadua ni Jesus. 3 Ket nangala ni Maria iti libra ti bangbanglo a naaramid iti pasig a nardo, napateg launay, binukukanna dagiti saka ni Jesus iti daytoy, ket pinunasanna dagiti saka ni Jesus babaen iti buokna; ti balay ket napo iti ayamuom ti bangbanglo. 4 Ni Judas Escariote, maysa kadagiti adalanna, ti mangliputto ken ni Jesus, kinunana, 5 "Apay a saan a nailako daytoy a bangbanglo iti tallo a gasut a denario ket maitad kadagiti nakurapay?" 6 Ita kinunana daytoy, saan a gapu ta kailalaanna dagiti nakurapay, ngem gapu ta isuna ket agtaktaak: isuna ti agigiggem iti pagkargaan iti kuarta ken mangala isuna iti dadduma nga adda iti dayta para iti bagina. 7 Kinuna ni Jesus, "Bay-anyo isuna a mangidulin iti aniaman nga adda kenkuana para iti kaaldawan ti pannakaitabonko. 8 Dagiti nakurapay ket kanayon nga addada kadakayo; ngem saanto a kanayon ti kaaddak kadakayo." 9 Ita naammoan dagiti adu a Judio nga adda ni Jesus idiy, ket immayda, saan laeng a maigapu ken ni Jesus, ngem tapno makitada met ni Lazaroi a pinagungar ni Jesus manipud iti patay. 10 Nagtutulag dagiti panguloen a papadi tapno patayenda met ni Lazaroi; 11 ta gapu kenkuana ket adu kadagit Judio ti pimmanaw ken namati ken ni Jesus. 12 Iti simmaruno nga aldaw, adu a tattao ti immay iti fiesta. Idi nangneggda nga um-umay ni Jesus idiy Jerusalem, 13 nangalada kadagiti sangsanga dagiti kayo a palma ket sinabatda isuna ken impukawda, "Hosanal! Nagasat ti isu nga umay iti nagan ti Apo, ti ari ti Israel." 14 Nasarakan ni Jesus ti maysa nga urban nga asno ket nagtugaw iti daytoy; a kaisuratan, 15 "Saanka nga agbuteng, babai nga anak ti Zion; kitaem, um-umay ti arim, nakatugaw iti urban ti asno." 16 Dagiti adalan ket saanda a maawatan dagitoy a banbanag idi damo;

ngem idi maitagtag-ay ni Jesus, nalagipda a dagitoy a banbanag ket naisurat maipanggep kenkuana ken naaramidda dagitoy a banbanag kenkuana. **17** Ita dagiti adu a tattao a kadua ni Jesus idi inayabanna ni Lazaro manipud iti tanem ken pinagungarna isuna manipud iti patay, nagsaksi kadagit dadduma. **18** Daytoy met laeng ti makagapu a rimuar dagiti tattao kenkuana gapu ta nangngedga nga inaramidna dagitoy a pagilasinan. **19** Kinuna ngarud dagiti Pariseo iti bagbagida, "Kitaenyo, awan maaramidanyo; kitaenyo, simmurot ti lubong kenkuana." **20** Ita adda dagiti Griego a kaddua dagiti napan nga agdayaw iti fiesta. **21** Napan dagitoy ken ni Felipe, a nagtaud idiy Betsaida iti Galilea, ket dinamagda kenkuana, kinunada, "Apo, kayatni a makita ni Jesus." **22** Napan ni Felipe iti ayan ni Andres; nakikuyog ni Andres ken ni Felipe ket imbagada ken ni Jesus. **23** Simmungbat ni Jesus kadakuada ket kinunana, "Immayen ti oras tapno mapadayawan ti Anak Ti Tao. **24** Pudno, pudno, ibagak kadakayo, inggana a saan a maregreg ti bukel ti trigo iti daga ken matay, agtalinaed nga agmaymaysa; ngem no matay, agbunganto iti adu." **25** Ti agayat iti biagna ket mapukawna; ngem ti gumura iti biagna iti daytoy a lubong ket salimmetmetnanto para iti agnanayon a biag. (aiōnios g166) **26** No adda man agserbi kaniak; bay-anyo a srotennak; ken sadino man ti ayanko, addanto met sadiay ti adipenko. No adda man agserbi kaniak, padayawanto ti Ama isuna. **27** Mariribukan ti kararuak ita: ania ti rumbeng nga ibagak? 'Ama, isalakkann manipud iti daytoy nga oras?' Ngem para iti daytoy a rason immayal iti daytoy nga oras. **28** Ama, padayawam ti naganmo." Ket immay ti timek a nagtaud iti langit ket kinunana, "Pinadayawakan ket padayawakan manen." **29** Ket dagiti adu a tattao a nakatakder ken nakangngeg iti daytoy ket kunada a nagguruod. Kinuna dagiti dadduma, "Adda anghel a nagsao kenkuana." **30** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, "Saan nga immay ti timek a maigapu kaniak, ngem maigapu kadakayo. **31** Itan ti pannakaukom daytoy a lubong: Ita ti prinsipe daytoy a lubong ket mapapanaw. **32** Ket siak, no maipangatoak manipud iti daga, iasidegkonto dagiti amin a tattao kaniak." **33** Imbagana daytoy tapno ipakaawatna no ania a wagas ti ipapataya. **34** Simmungbat dagiti adu a tattao kenkuana, "Nangngemgi manipud iti linteg a ti Cristo ket agtalinaed iti agnanayon. Kasano a maibagam a, 'Ti Anak ti Tao ket maipangato?' Siasino daytoy nga Anak ti Tao?" (aiōn g165) **35** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Iti saan nga agbayag ti lawag ket adda pay kadakayo. Magnakayo kabayanngan nga adda kadakayo ti lawag, tapno saannakayo a makamakam ti kinasipngit. Ti magna iti kinasipngit ket saanna nga ammo ti papananna. **36** Kabayanngan nga adda kadakayo ti lawag, mamatikayo iti lawag tapno agbalinkayo nga annak ti lawag." Imbag a ni Jesus dagitoy a banbanag ket pimmanaw ken inlemmengganna ida/naglemmeng manipud kadakuada. **37** Uray pay no adu dagiti pagilasinan nga inaramid ni Jesus iti sangoananda, saanda latta a namati kenkuana **38** tapno matungpal ti insurat ni Isaías a propeta a kinunana: "Apo, siasino ti namati kadagit padamagni? Ken siasino ti nakaipakitaan iti takkiag ti Apo?" **39** Iti daytoy a makagapu ket saanda a namati, ta kinuna manen ni Isaías, **40** "Binulsekna dagiti matada, ken pinatangkenna dagiti puspusoda; ta no saan ket makitada kadagit matada ken maawatanda kadagit puspusoda, ket agsUBLIDA, ket paimbagek isuda." **41** Imbag a ni Isaías dagitoy a bambanag gapu ta nikitana ti dayag ni Jesus ken nagsarita iti maipapan kenkuana. **42** Nupay kasta, uray adu dagiti turay ti namati ken ni Jesus; ngem gapu kadagit Pariseo, saanda nga inaklon daytoy tapno saannda a maparitan iti sinagoga. **43** Ad-adda a pagaayatda dagiti pammadayaw nga agtaud kadagit tattao ngem ti pammadayaw nga agtaud iti Dios. **44** Nagpukkaw ni Jesus ket kinunana, "Ti mamati kaniak, saan laeng a siak ti pinatina ngem mamati met kenkuana a

nangibaon kaniak, **45** ken ti makakitika kaniak, makititana met isuna a nangibaon kaniak." **46** Immayak a kas lawag ti lubong tapno siasinoman a mamati kaniak ket saan nga agtalinaed iti kinasipngit. **47** No adda dumngeg kadagit sasaoka saan nga salimmetmetnang dagitoy, saanko nga ukomen isuna; ta saanak nga immay tapno mangukom iti lubong ngem tapno mangisalakan iti lubong. **48** Ti manglaksid kaniak ken saan nga umawat kadagit sasaok ket addaan iti mangukom kenkuana: ti sao nga insaok ket isu ti mangukom kenkuana iti maudi ng aldaw. **49** Ta saanak nga nagsao iti bubkukodko. Ngem ketdi, ti Ama a nangibaon kaniak, ti nangited kaniak iti bilin maipanggep iti masapul nga ibagak ken no ania ti masapul nga isaok. **50** Ammok a ti bilinna ket biag nga agnanayon; tapno dagiti banag nga ibagak-kas iti imbaga ti Ama kaniak, ti ibagak met kadakuada." (aiōnios g166)

13 Tatta sakbay iti Fiesta ti llalabas, gapu ta ammo ni Jesus nga immayen iti orasna a masapul a pumanawen isuna iti daytoy a lubong a mapan iti Ama, nga inay-ayatna ti bukodna nga adda iti lubong, inayatna isuda aginga iti panungpalan. **2** Tatta naikabelen daytoy ti diablo iti puso ni Judas Iscariote, nga anak a lalaki ni Simon, tapno liputanna ni Jesus. **3** Ammon ni Jesus nga inted ti Ama amin nga banbanag kadagit imana ken naggapu isuna manipud iti Dios ken agsUBLIDA iti Dios. **4** Timmakder isuna manipud iti pangrabi ken indissuna ti makinrabaw a kawesna. Ket nangala isuna iti tualia ket inbalabalna iti bagina. **5** Ket nangibukbok isuna iti danom iti palanggana ket rinugiananna a bugwan dagiti saksaka dagiti adalan ken tapno punasanna isuda iti tualia a naibalabal kenkuana. **6** Napan isuna ken ni Simon Pedro, ket kinuna ni Pedro kenkuana, "Apo, umaymo kadi bugwan dagiti sakak?" **7** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kenkuana, "no ania iti araramidek ket saanmo pay a maawatan ita, ngem maawatanamt daytoy." **8** kinuna ni Pedro kenkuana, "saanmonto a mabuguan a pulos dagiti sakak." Simmungbat ni Jesus kenkuana, "no saanka a bugwan, maawananika iti paset kaniak." (aiōn g165) **9** Kinuna ni Simon Pedro kenkuana, "Apo, saan laeng nga iti sakak iti bugwan, ken uray pay dagiti imak ken ti ulok." **10** Kinuna ni Jesus kenkuana, "siasinoman a nakadigosen ket saan a mabuguan iti aniaman kenkuana malaksid kadagit sakana, ket naan-anayen iti pannakadalusna, nadaluskayon, ngem saan a dakayo amin." **11** Ta ammon ni Jesus no siasino iti mangliput kenkuana; nga no apay a kinunana a, "saan nga amin kadakayo ket nadalus." **12** Ildi nabugwanen ni Jesus dagiti sakada ket innalana dagiti lupotna ken nagtugaw manen, kinunana kadakuada, "ammoyo kadi no ania iti inaramidko kadakayo?" **13** Awagandak iti maestro ken 'Apo,' ken ibagayo ti umno, gapu ta siak. **14** Ket no siak, ti Apo ken ti Maestro, a mangbuggo kadagit saksakayo, maikarikayo met a mangbuggo kadagit saka ti maysa ken maysa. **15** Ta inikrankayon iti pagtuladan tapno iti kasta masapul nga aramidenyo met kas iti inaramidko maipaaay kadakayo. **16** Pudno, pudno, ibagak kadakayo, ti adipen ket saan a nangatngato ngem iti Amona; weno nangatngato ti maysa nga isu iti naibaon ngem ti nangibaon kenkuana. **17** No ammoyo dagitoy a banbanag, nagasatkayo no aramidenyo dagitoy. **18** Saanak nga agsasao maipanggep kadakayo amin, ta ammok no siasino dagiti pinilik-ngem ibagak daytoy tapno iti kasta ti Nasantuan a Surat ket matungpalto koma: 'isuna a mangan ti tinapayko ingatona iti mukodna a malibusor kaniak.' **19** Ibagak daytoy tatta kadakayo sakbay a mapasamak tapno iti kasta inton mapasamak daytoy, patienyo koma a Siak. **20** Pudno, pudno, ibagak kadakayo, isuna nga umawat kaniak awatenna ti siasinoman nga inbaonko, ken isuna nga umawat kaniak awatenna ti maysa nga nangibaon kaniak." **21** Ildi naibaga ni Jesus daytoy, nariribukan ti espirituna, pinaneknekanna ken kinunana,"Pudno, pudno, ibagak

daytoy kadakayo a maysa kadakayo ti mangliputo kaniak." 22 Nagkikinnta dagiti adalan iti maysa ken maysa, masmasdaawda no siasino ti sarsaraitaenna. 23 Idiay lamisaan adda nakasangger iti barukong ni Jesus maysa kadagit adalanna, ti maysa nga patpatgen ni Jesus. 24 Sineniasan ngarud ni Simon Pedro daytoy nga adalan ket kinunana, "Ibagam kadakami no siasino daytoy nga isu ket sarsaraitaenna." 25 Nagsanggir dayta nga adalan iti barukong ni Jesus ket kinunana kenkuana, "Apo, siasino daytoy?" 26 Ket simmungbat ni Jesus, "isuna daytoy isaw-sawsawako iti pirsay ti tinipay ket itedko daytoy kenkuana." Isu nga idi naisawsawna ti tinipay, intedna daytoy ken ni Judas, nga anak ni Simon Iscariote. 27 Ket kalpasan ti tinipay, ket simrek ni Satanas kenkuana. Ket kinuna ni Jesus kenkuana, "No ania iti dandanim nga aramiden, partakan nga aramiden." 28 Tatta awan idiay lamisaan iti naakammo ti makagapu nga imbagia ni Jesus daytoy kenkuana. 29 Pagarupen ti dadduma nga, gapu ta adda ken Judas ti supot nga ayan ti kuarta, kinuna ni Jesus kenkuana, "gatangem dagiti banbanag a masapultayo para iti Fiesta," weno dayta maysa a banag a masapul nga itedna kadigit marigrigat. 30 Kalpasan a naawat ni Judas ti tinipay, rimuar a dagus isuna ket rabii idin. 31 Idi nakapanawen ni Judas, kinuna ni Jesus "tatta ti Anak ti Tao ket naitag-ay ken ti Dios ket naitag-ay kenkuana. 32 Itag-ayto ti Dios isuna iti bagina, ken itag-aynanto a dagus isuna. 33 Babassit nga ub-ubbing, addaak paylaeng kadakayo uray iti ababa a kanito. birukendakto, ken kas naibagak kadagit Judio, no 'Sadino iti papanak, saankayo nga makaumay.' Tatta ibagak met daytoy kadakayo. 34 Itedko kadakayo ti barbaro a bilin, a masapul nga ayatenyo ti maysa ken maysa; kas iti panagayatko kadakayo, isu a masapul met nga ayatenyo ti maysa ken maysa. 35 Ta babaeen iti daytoy maammoanto dagiti amin a tattao a dakayo dagiti adalak, no adda ayatyo iti maysa a maipaay iti sabali." 36 Kinuna ni Simon Pedro kenkuana, "Apo, sadino iti papanam?" simmungbat ni Jesus, "Idiay papanak, tatta saanyo a mabalin iti sumurot, ngem kalpasanna sumurotkayonto." 37 Kinuna ni Pedro kenkuana, "Apo, apay a saan a mabalin nga sumurotak kenka uray itattta? Ipaayko ti biagko kenka." 38 Simmungbat ni Jesus, "Mabalinkadi nga ipaaymo ti biagmo kaniak? Pudno, pudno, ibagak kenka, inyulbodnaktom iti mamintalo a daras sakbay nga agtaraok ti kawitan."

14 "Saanyo nga itulok a mariribukan dagiti pusoyo. Mamatikayo iti Dios; mamatikayo met kaniak. 2 Idiay balay ni Amak ket adu dagiti lugar a pagianan; no saan, imbagak koma kadakayo, ta apanko isagana ti lugar nga maipaay kadakayo. 3 No apanak ken isagana iti lugar a maippaa kadakayo, umayakto manen ken awatenkayo tapno iti kasta sadinoman ti ayanko addakayo met. 4 Ammoyo ti dalan no sadino iti papanak." 5 Kinuna ni Tomas ken ni Jesus, "Apo, saanmi nga ammo no sadino iti papanam; kasanomi a maammoan ti dalan?" 6 Kinuna ni Jesus kenkuana, "Siak ti dalan, ti pudno, ken ti biag; awan iti makaapan iti Ama malaksid no babaen kaniak. 7 No amammodakon, amammoyo metten ti Ama; manipud itatta ammoyon isuna ken nakitikitayon isuna." 8 Kinuna ni Felipe ken ni Jesus, "Apo, Ipakitam kadakami ti Ama, ket umanayto daytan maipaay kadakami." 9 Kinuna ni Jesus kenkuana, "Nagtalinaeddak kadakayo iti nabayag, ket saandak pay laeng nga amammo, Felipe? Siasinoman a nakakita kaniak nakitana metten ti Ama; kasanom nga ibaga, 'Ipakitam ti Ama kadakami?' 10 Saankayo kadi a mamatii nga addaa iti Ama, ken ti Ama ket adda kaniak? Dagiti sasao nga ibagbagak kadakayo ket ibagak a saan a nagtaud kaniak; ketdi, daytoy ket ti Ama nga agtataeng kaniak nga mangar-aramid iti trahabona. 11 Mamatikayo kaniak, a siak ket adda iti Ama, ken ti Ama ket adda kaniak; weno mamatikayo kaniak gapu kadagit ar-aramidko. 12 Pudno,

pudno, ibagak kadakayo, isuna a mamatii kaniak, dagiti trabaho nga aramidek, aramidennanto met dagitoy a trabaho; ken aramidennanto pay dagiti naindaklan a trabaho agsipud ta apanakon iti Ama. 13 Aniaman dagiti dawateno iti naganko, aramidekto daytoy tapno iti kasta maitag-ayto koma ti Ama iti Anak. 14 No dumawatkayo iti aniaman a banag iti naganko, dayta ket aramidekto. 15 No ayatendak, salimetmetanyo dagiti bilbilinko. 16 Ken agkararagakto iti Ama, ket ikkannakayonto iti maysa pay a Mangliwi tapno iti kasta addanto isuna kadakayo iti agnanyon, (aiōn g165) 17 ti Espiritu iti kinapudno. Saanto nga awaten ti lubong isuna gapu ta saan a makita isuna weno amammo isuna. Dakayo, nupay, ammoyo isuna, gapu ta nagtalalinaed isuna kadakayo ken addanto isuna kadakayo. 18 Saan kayonto a panawan nga agmaysay; agsubliakto kadakayo. 19 Iti apagbiit, ti lubong ket saannakton a makita pay, ngem makitadak. Gapu ta agbiagak, agbiagkayonto met. 20 Iti dayta nga aldaw maammoanyonto nga addaak ken ni Amak, ken addakayo kaniak, ken addaak kadakayo. 21 Siasinoman nga adda kenkuana dagiti bilbilinko ken salimetmetanna dagitoy, ket isuna ti maysa nga agay-ayat kaniak; ken isuna nga agay-ayat kaniak maayatto babaen ken ni Amak, ken ayatekto isuna ken iparangarangkonto ti bagik kenkuana." 22 Judas (saan a ni Escariote) kinunana ken ni Jesus, "Apo, ania iti mapaspasamak nga agparangkanto kadakami ken saan nga iti lubong?" 23 Simmungbat ni Jesus ket kinunana kenkuana, "No siasinoman nga agay-ayat kaniak, salimetmetannanto ti saok. Ayentito ni Amak isuna, ken mapankaminto kenkuana ken aramidenminto ti pagnaedan a lugar a kaduhatay isuna. 24 Siasinoman a saan nga agayat kaniak saanya a salimetmetan dagiti sasaok. Ti sao a mangngeganyo ket saaoko a kukua ngem iti Ama a nangjibaon kaniak. 25 Inbagak kadakayo dagitoy a banbanag, kabayatan nga agtalalinaedak kadakayo. 26 Nupay kasta, ti Mangliwi, ti Santo Espiritu, nga isu iti ipatuludo ti Ama iti naganko, nga agisuronto kadakayo kadagit amin a banbanag ken mangiyegto iti pakalaglagipanyo amin nga imbagak kadakayo. 27 Kapia iti ibatik kadakayo; itedko ti kapiak kadakayo. Saanko nga ited daytoy kas iti it-ed ti lubong. Saanyo nga itulok nga mariribukan dagiti pusoyo, ken saanyo nga itulok iti agbuteng. 28 Nangngedyo no kasano iti panangibagak kadakayo, 'Umdayoak, ket agsubliakto kadakayo.' No inayatdak, nagragokayo koma gapu ta mapanakon iti Ama, ta ti Ama ket dakkakel ngem Siak. 29 Tatta imbagakon kadakayo sakbay a mapasamak tapno iti kasta, inton mapasamak daytoy, mamatikayo koma. 30 Saanak nga agsao iti adu pay kadakayo, ta ti prinsipe iti daytoy a lubong ket umayen. Awan iti pannakabalinna kaniak, 31 ngem iti kasta maammoan koma iti lubong nga ay-ayatek ti Ama, aramidek no ania dagiti bilbilin ti Ama kaniak, kas iti panangtedna kaniak iti bilin. Tumakderkayo, panawantayon daytoy a lugar."

15 Siak ti pudno a puon, ken ti Amak ti mangpadpadakkel iti puon. 2 Alaenna nga iyadayo ti tunggal sanga nga adda kaniak a saan nga agbunga, ken dalusanna ti tunggal sanga nga agbungbunga tapno ad-adu pay ti ibungana. 3 Nadalusankayon gapu iti mensahe nga imbagak kadakayo. 4 Agtalinaedkayo kaniak, ken kastaak met kadakayo. Kas iti sanga a saan nga agbunga iti bukodna, malaksid no agtalinaedti iti puon, kasta met kadakayo, malaksid no agtalinaedkayo kaniak. 5 Siak ti puon; dakayo dagiti sanga. Siasinoman nga agtalinaed kaniak ket kastaak met kenkuana, dayta met laeng a tao ket agbunga iti adu, ta awan ti maaramidanyo no naisinakayo kaniak. 6 No saan nga agtalinaed kaniak iti siasinoman, maibelleng isuna iti adayo a kas iti sanga ket magango; ummongen dagiti tattao dagiti sanga ket ipuruakda iti apoy, ket mapuoranda. 7 No agtalinaedkayo kaniak, ken no ti saok

ket agtalinaed kadakayo, dawatenyo no aniaman ti tarigagayyo, ket mapasamakto daytoy kadakayo. **8** Iti daytoy a maitan-ok ti Amak, nga agbungakayo iti adu ken dakayo ti agbalin nga adalak. **9** Kas iti panagayat ti Ama kaniak, inayatkayo met; agtalinaedkayo iti ayatko. **10** No salimetmetanyo dagiti bilinko, agtalinaedkayonto iti ayatko a kas ti panangsalimetmetko kadagiti bilin ni Amak ket nagtalinaedak iti ayatna. **11** Sinaritak dagitoy a banbanag kadakayo tapno ti ragsakko ket maadda kadakayo ken tapno ti rag-oyo ket agbalin a naan-anay. **12** Daytoy ti bilinko, a masapul nga ayatenyo ti tunggal maysa a kas panagayatko kadakayo. **13** Awanen ti ayat a dakdakel pay ngem iti daytoy, a rumbeng nga ipaayna ti biagna para kadagiti gagayyemna. **14** Dakayo dagiti gagayyemko no aramideno dagiti banbanag nga ibilinko kadakayo. **15** Saankayon nga awagan nga adipen, ta saan nga ammo ti adipen no ania ti ar-aramiden iti amona. Inawagankayon a gagayyem, ta impakaammok kadakayo dagiti amin a banbanag a nangnggeg manipud iti Amak. **16** Saan a dakayo ti nangpili kaniak, ngem siak pinilikayo ken dinutokkayon a mapan ket makapagbungakayo, ken tapno agtalinaed iti bungayo. Daytoy ket tapno aniaman a dawatenyo iti Ama iti naganko, itednanto kadakayo. **17** Imbilinko dagitoy a banbanag kadakayo, tapno ayatenyo ti tunggal maysa. **18** No guraennakayo ti lubong, ammoyo a ginuranak daytoy sakbay a ginuradakayo. **19** No addakayo ti lubong, ayatennakayo ti lubong a kas bukodna; ngem gapu ta saankayo a para iti lubong ken gapu ta pinilikayo manipud ti lubong, daytoy ti rason a guraennakayo ti lubong. **20** Laglagipenyi ti sao nga imbagak kadakayo, 'Ti adipen ket saan a natantan-ok ngem ti amona.' No idadanesk, idadanesk dakyontu met; no salimettandta ti saok, kastanto met kadakayo. **21** Aramidendantu dagitoy a banbanag kadakayo para iti naganko gapu ta saanda nga am-ammo isuna a nangibaon kaniak. **22** No saanak nga immayken nagsao kadakuada, saanda koma a naaddaan ti basol; ngem ita awan ti pamba para kadagiti basolda. **23** Siasinoman a gumura kaniak ken gumura met iti Amak. **24** No saanko nga inaramid dagiti trabaho nga awan pay ti siasinoman a nakaaramid, saanda koma a naaddaan ti basol; ngem ita nakitadan ket ginuradak ken ni Amak. **25** Dagitoy ket mapaspasamak tapno maipatungpal dayta a sao a naisur Kadagit lintegda: 'Ginuradak nga awan gapuna.' **26** No umayti ti Mangliwiwa, nga isu ti ibaonko kadakayo manipud iti Ama, dayta ket, ti Espiritu ti kinapudno, a naggapu manipud iti Ama, isuna ti mangpaneknek maipapan kaniak. **27** Mangpaneknekayo met gapu ta nakadakaduadak manipud pay iti damo.

16 "Insaok dagitoy a banbanag kadakayo tapno rumbeng a saankayo a maitibkol. **2** Paruuen dakayo kadagiti sinagog; pudno unay, umayen iti oras nga uray siasinoman a mangpapatay kadakayo ket panunotente nga agar-aramid iti naimbag a trabaho maipaay iti Dios. **3** Aramidendantu dagitoy a banbanag gapu ta saandak nga am-ammo weno iti Ama. **4** Insaok dagitoy a banbanag kadakayo tapno inton umay iti oras a mapaspasamak para kadakuada, malagiponyo ita ken no kasano iti panangibagak kadakayo iti maipapan kadakuada. Saanko nga imbag a maipanggep kadagityo a banbanag kadakayo idi punganay gapu ta addaak kadakayon. **5** Nupay kasta, mapanak ita kenkuana nga isu iti nangibaon kaniak; awan pay kadakayo iti nagdamag kaniak, 'Sadino ti papanam?' **6** Gapu ta imbagak dagitoy a banbanag kadakayo, napnoan iti pannakaladingti iti pusoyo. **7** Nupay kasta, ibagak kadakayo iti kinapudno: pagsayaatanyo no pumanawak; gapu ta no saanak a pumanaw, saan nga umay kadakayo ti Mangliwiwa; ngem no pumanawak, ibaonkonto isuna kadakayo. **8** Inton umay isuna, paneknekanto ti Mangliwiwa iti lubong ti maipapan iti basol, maipapan iti kinalinteg, ken maipapan iti panangukom— **9** maipapan

iti basol, gapu ta saanda a mamati kaniak; **10** maipapan iti kinalinteg, gapu ta mapanak iti Ama, ket saandakton a makita; **11** ken ti maipapan iti panangukom, gapu ta ti prinsipe iti daytoy a lubong ket naukomen. **12** Adu dagiti banbanag nga ibagak kadakayo, ngem saanya pay a maawatan ita. **13** Nupay kasta, no isu, ti Espiritu iti kinapudno, ket umay, iwanwannakayto iti amin a kinapudno; gapu ta saan isuna nga agsao manipud iti bukodna a bagi; ngem aniaman dagiti banbanag a mangnggenna, ibagananto dagita a banbanag; ket ipakaammonanto kadakayo dagiti banbanag nga umayto. **14** Padayawannakto, gapu ta alaenna dagiti banbanag a kukuak ket ipakaammonanto dagidiay kadakayo. **15** Amin a banbanag nga adda iti Ama ket kukuak; ngarud, imbagak nga iti Espiritu ket alaennanto dagiti banbanag a kukuak ket ipakaammonanto dagidiay kadakayo. **16** Ti bassit a tiempo, saandakton a makita; ken kalpasan ti bassit a tiempo manen, makitadako." **17** Kinuna dagiti sumagmamano nga adalanna iti tunggal maysa, "Ania daytoy nga imbagana kadatayo, 'Ti bassit a tiempo, ket saandakton a makita,' ken manen, 'Ti bassit a tiempo manen, ket makitadako,' ken, 'Gapu ta mapanak iti Ama?'" **18** Kinunada ngarud, "Ania daytoy nga ibagbagana, 'Iti bassit a tiempo?' Saantayo nga ammo no ania iti ibagbagana." **19** Nakita ni Jesus nga aggagarda nga agdamag kenkuana, ket kinunana kadakuada, "Dinamago kadi dagiti bagbagiyo ti maipapan iti daytoy, nga imbagak, 'Ti bassit a tiempo, saandakton a makita; kalpasan iti bassit a tiempo manen, ket makitadako?'" **20** Pudno, pudno, nga ibagak kadakayo, agsangit ken agdung-awkayto, ngem ti lubong ket agrag-onto; agladingitkayto, ngem iti ladingityo ket agbalinto a rag-o. **21** Agladingit iti babai no isunanto ket agpasikal gapu ta ti tiempo a panagpasngayna ket umayto; ngem no naipasngaynan iti ubing, saannanton a malagip dagiti ut-otna gapu iti rag-ona nga ti ubing ket naipasngayna iti lubong. **22** Kasta met kadakayo, adda ti ladingityo ita, ngem makitakayonto manen; ken ti pusoy ket agrag-onto, ken awanto ti siasinoman a makabael a mangikkat iti rag-o manipud kadakayo. **23** Iti daytanto nga aldaw, saankayonton nga agsaludsod pay kaniak. Pudno, pudno, nga ibagak kadakayo, no dumawatkayo iti aniaman a banag iti Ama, itednanto daytoy babaen iti naganko. **24** Atinggana ita awanpay iti dinawatyo iti naganko; dumawatkayo, ket umawatkayto tapno mapnoankayto iti rag-o. **25** Insaok dagitoy a banbanag kadakayo iti saanya a maawatan a pagsasao, ngem umayen iti oras a saanakon nga agsao kadakayo ti maawatan a pagsasao ngem ketdi ibagakto iti nalawag kadakayo ti maipanggep iti Ama. **26** Iti daytanto nga aldaw dumawatkayto iti naganko, ken saanko nga ibaga kadakayo nga ikararagkayonto iti Ama; **27** gapu ta ti Ama ket ay-ayatennakayto gapu ta ay-ayatendak ken gapu ta namatikayo nga immayak manipud iti Ama. **28** Immayak manipud iti Ama, ken immayak iti lubong; maminsan pay, panawak ti lubong ket mapanak iti Ama." **29** Kinuna dagiti adalanna, "Kitaem, agsasaoka itan iti nalawag ken saanka nga agus-usar ti di maawatan a pagsasao. **30** Naammoanmin ita nga ammom dagiti amin a banbanag, ken saanen a kasapulan nga adda iti siasinoman nga agsaludsod kenka. Gapu iti daytoy, mamatikami a naggapuka manipud iti Dios. **31** Simmungbat ni Jesus kadakuada, "mamatikayo kadin ita?" **32** Kitaenyi, ti oras um-umayen, wen, ken pudno nga umay, inton mawarawarakayo, ti tunggal maysa iti bukodna a sanikua, ket panawandakto nga agmaymaysa. Ngem saanak nga agmaymaysa gapu ta adda kaniak iti Ama. **33** Insaok dagitoy a banbanag kadakayo tapno babaen kaniak maaddaankayto iti kapia. Iti lubong addaankayto kadagiti pakariribukan, ngem maparegtakayo: Napagballigliak ti lubong."

17 Kinuna ni Jesus dagitoy a banbanag, kalpasanna ket intangadna dagiti matana iti langlangit ket kinunana, "Ama, dimtengen ti oras; padayawam toy Anak mo tapno ti Anak padayawan

na ka— 2 a kas iti panangtedmo kenuana ti turay kadagit amin a lasag tapno mangted isuna ti biag nga agnanayon kadagit amin nga intedmo kenuana. (aiōnios g166) 3 Daytoy ti biag nga agnanayon: a maam-ammadaka, ti maymaysa a pudno a Dios, ken kenuana nga isu iti imbaonmo, ni Jesu-Cristo. (aiōnios g166) 4 Indaydayawka ditoy daga, naturposko ti trabaho nga intedmo kaniak nga aramidek. 5 Ita, Ama, padayawannak dita biangmo iti dayag nga adda kaniak idi addaak kenka dita dennam sakbay a naparsua ti lubong. 6 Impakaammok ti naganmo kadagit tattao nga intedmo kaniak a nagtaud iti lubong. Kukuam ida; ket intedmo ida kaniak, ken sinalimetmetanda ti saom. 7 Ita ammoda nga aniaman a banbanag nga inted mo kaniak ket nagtaudda kenka, 8 ta dagiti sao nga inted mo kaniak— intedko dagitoy a sasao kadakuada. Inawatda dagitoy ken pudno nga ammoda a nagtaudkena, ket namatida nga imbaonnak. 9 Agkararagak para kadakuada, saanak nga agkararagara paru iti lubong ngem kadagit intedmo kaniak, ta kukuam ida. 10 Amin a banbanag a kukuak ket kukuam, ken amin a banbanag a kukuam ket kukuak; maidaydayawak kadakuada. 11 Awanaonk iti lubong, ngem addada dagitoy a tattao iti lubong ket umayakon kenka. Nasantoan nga Ama, pagtalinade dem ida iti naganmo nga intedmo kaniak tapno agbalinda a maymaysa, a kas kadata a maymaysa. 12 Bayat iti kaaddaak kadakuada, sinalimetmetak ida iti naganmo nga intedmo kaniak; inaywanak ida, ket awan kadakuada iti uray maysa a napukaw, malaksid ti anak iti pannakadadael, tapno ti kasta matungpal dagiti sursurat. 13 Itan umayakon kenka; ngem ibagbagak dagitoy a banbanag iti lubong tapno iti kasta maipaay kadakuada ti rag-ok a naananay. 14 Intedko kadakuada ti saom; ginura ida ti lubong gapu ta saanda a taga-lubong, a kas kaniak a saan a taga-lubong. 15 Saanko nga ikararag a masapul nga alaem ida manipud ditoy lubong ngem masapul nga iyadayom ida manipud iti maysa a dakes. 16 Saanda a taga lubong a kas kaniak a saan a taga lubong. 17 Idatonmo ida kenka iti kinapudno, ta ti saom ket kinapudno. 18 Imbaonnak iti lubong, ket imbaonko ida iti lubong. 19 Maipaay iti pagimbaganda indatonko ti bagik kenka tapno maidatonda met dagiti bagbagida kenka iti kinapudno. 20 Saanko laeng nga ikarkararag dagitoy, ngem uray pay dagiti asinoman a mamatii kaniak baabeen iti saoda, 21 tapno mabalinda amin iti agmaysaya, uray a kas kenka, Ama, addaka kaniak, ket addaak kenka. Ikarakrago pay nga addada met kadata tapno mamatii ti lubong nga imbaonnak. 22 Ti dayag nga intedmo kaniak— intedko kadakuada, tapno kasta agmaysaysada, a kas met kadata a maymaysa- 23 Addaak kadakuada, ken addaka kaniak, tapno agbalinda a naan-anay iti panagmaymaysa; iti kasta maammoan ti lubong nga imbaonnak, ken inayatmo ida, a kas iti panangyatmo kaniak. 24 Ama, dagidiay nga intedmo kaniak— Tarigagayak pay nga addada kaniak no sadino ti ayanko tapno makitada ti dayagko, nga intedmo kaniak: ta inayatnak manipud pay idi sakbay iti pannakabangon ti lubong. 25 Nalinteg nga Ama, saannaka nga am-ammo ti lubong, ngem am-ammoka; ken ammo dagitoy nga imbaonnak. 26 Impakaammok ti naganmo kadakuada, ket ipakaammok daytoy tapno ti ayat a panangyatmo kaniak ket adda koma kadakuada, ket addaak kadakuada.”

18 Kalpasanna naibaga ni Jesus dagitoy a sasao, napan isuna ken dagiti adalanna iday Tanap ti Kidron, nga adda iday ti minuyongan a simrekanda, isuna ken dagiti adalanna. 2 Ita ni Judas, a manglipot kenuana, ammona met ti lugar, ta masansan a pappapanada Jesus ken dagiti adalanna. 3 Kalpasanna nga inawat ni Judas ti bunggoy dagiti soldado ken dagiti opisyal manipud kadagit panguloen a papadi ken dagiti Fariseo, napanda iday nga addaan iti hasag, tubong a pagsilawan, ken ar-armas. 4 Kalpasanna ammo ni Jesus, amin a banbanag a mapasamak

kenkuana, sinabatna ida ken nagsaludsod kadakuada, “Ta siasino ti birbirukenyo?” 5 Simmungbatda kenuana “Ni Jesus a taga-Nasaret.” Imbagada ni Jesus kadakuada, “Siak.” Ni Judas a nangliput kenuana ket agtaktaekder pay a kadua dagiti soldado. 6 Isu nga idi naibagaan kadaakuada a, “Siak,” napasanudda ket natuanga iti daga. 7 Kalpasanna, nagdamag manen isuna kadakuada, “Ta siasino aya ti birbirukenyo?” Imbagada manen, “Ni Jesus a taga-Nasaret.” 8 Simmungbat ni Jesus, “Imbagakon kadakayo a Siak isuna; isu a no siak ti birbirukenyo, ipalubosyo a pumanaw dagitoy dadduma a tattao.” 9 Daytoy ket tapno maipatungpal ti sao nga imbagana: “Kadagit amin nga intedmo kaniak, awan uray maysa a napukawko.” 10 Kalpasanna ni Simon Pedro nga adda idi kampilanna, inasutna daytoy ken tinagbatna ti adipen ti kangatoan a padi ket naisinga ti makinkannawan a lapayagna. Ita ti nagan ti adipen ket Malco. 11 Kinuna ni Jesus kenni Pedro, “Isulim dayta kampilanmo iti kalubanna. Ti kopa nga intedmo kaniak ti Ama, saanko aya ngi inumen daytoy?” 12 Isu a ti bunggoy dagiti soldado ken ti kapitan, ken dagiti opisial dagiti Judio, tinilewda ni Jesus ket ginalutanda isuna. 13 Inyapanda nga umuna kenni Anas, ta isu ti katugangan ni Caifas, isuna ti kangatoan a padi iti dayta a tawen. 14 Ita ni Caifas ti nangted ti pammagbaga kadagit Judio a nasaysayaat no maysa a tao ti masapul a matay para kadagit tattao. 15 Sinurot ni Simon Pedro ni Jesus, ket kasta met ti sabali nga adalan. Ita dayta nga adalan ket mabigbig ti kangatoan a padi, ket simrek isuna a kakuyog ni Jesus iti pangukoman ti kangatoan a padi; 16 ngem ni Pedro ket agtaktaekder iti ruar ti ridaw. Isu a ti sabali nga adalan, a mabigbig ti kangatoan a padi, rimmuar ken nakisarita iti adipen a babai nga agbanbantay iti ridaw ket pinaunequa ni Pedro. 17 Ket imbagada ti adipen a babai nga agbanbantay iti ridaw kenni Pedro, “Saan aya a maysaka met kadagit adalan daytoy a tao?” Kinuna “Saan a siak.” 18 Ita agtaktaekder dagiti adipen ken opisial sadiay; nangpuorda kadagit uging, ta nalam-ek, ken nagin-inudoda. Adda pay ni Pedro a kadakuada, agtaktaekder ken agin-inudo. 19 Kalpasanna nagsaludsod ti kangatoan a padi kenni Jesus maipapan kadagit adalanna ken kadagit insursurona. 20 Simmungbat ni Jesus kenuana, “Nagsaak a nawaya iti lubong; Nagisuroak a kanayon kadagit sinagogga ken iti templo a pagtataripnongan dagiti amin a Judio. Awan ti imbagak iti nalimed. 21 Apay nga agsaludsodkayo kaniak? Damagenyo kadagit naggengngeg kaniak maipapan kadagit imbagak. Ammo dagitoy a tattao dagiti banbanag nga imbagak.” 22 Kalpasanna a naibaga ni Jesus daytoy, maysa kadagit opisial nga agtaktaekder ti nangtungpana kenni Jesus ket imbagana, “Kasta kadi no kasano ti panangsungbatmo iti kangatoan a padi?” 23 Simmungbat ni Jesus kenuana, “No adda ti imbagak a saan a nasayaat, paneknekam a dakes. No pay kasta, no simmungbatak a nasayaat, apay a tungpaennak?” 24 Inipayapan ngarud ni Anas ni Jesus a sirerepet kenni Caifas a kangatoan a padi. 25 Ita agtaktaekder ni Simon Pedro nga agin-inudo. Ket kinuna dagiti tattao kenuana, “Saan aya a maysaka met kadagit adalanna?” Inlibakna daytoy ket kinunana, “Saan.” 26 Maysa kadagit adipen ti kangatoan a padi, a kabagian ti lalaki nga insina ni Pedro ti lapayagna, ti nagkuna, “Saan aya a sika ti nikitak a kaduana iday minuyongan?” 27 Naglibak manen ni Pedro, ken dagus a nagtarao ti kawitan. 28 Kalpasanna impanda ni Jesus manipud kenni Caifas nga agturing iti Praetorio. Nasapa unay ti bigbigat, ken isuda a mismo ket saanda a makaueg iti Praetorio tapno saanda a matulawan ken tapno makapanganda iti Fiesta ti llalabas. 29 Isu a rimmuar ni Pilato kadakuada ket imbagana, “Ania ti pangidarumanyo maibusor iti daytoy a tao?” 30 Simmungbatda ket kunada kenuana, “No daytoy a tao ket saan nga agar-aramid iti dakes, saanmi koman nga idatag kenka.” 31 Imbagada

ngarud ni Pilato kadakuada, "Alaenyo isuna, ket ukomenyo isuna a maiyannurot iti paglateganyo." Kinuna dagiti Judio kenkuana, "Saan a naiknalintegan kadakami ti mangipataw a mapapatayti siasinoman." 32 Imbagada daytoy tapno maipatungpal ti sao ni Jesus, ti sao a naibagana a naisaad no ania a kita ti patay a pakatayanna. 33 Immune manen ni Pilato iti Praetorienken inayabanna ni Jesus; kinunana kenkuana, "Sika kadi ti ari dagiti Judio?" 34 Simmungbat ni Jesus, "Salsaludsodem kadi daytoy iti bukodmo, wenco imbaga iti sabali a saludsodem daytoy kaniak?" 35 Simmungbat ni Pilato, "Saanak a Judio, saan kadi? Dagiti kailiam ken dagiti panguloen a papadi ti ngigidatag kenka kaniak, ania aya ti inaramidmo?" 36 Simmungbat ni Jesus, "Ti pagariak ket saan nga iti daytoy a lubong. No ti pagariak ket paset daytoy a lubong, ngarud makigubat koman dagiti adipenko tapno saanak a maidatag kadagit Judio. Kinapudnona ti pagariak ket saan nga aggapu ditoy." 37 Imbagardarud ni Pilato kenkuana, "No kasta ngarud maysaka nga ari?" Simmungbat ni Jesus "Imbagamon a maysaak nga ari. Ta iti daytoy a panggep naiyanakak, ken ta iti daytoy a panggep immayak iti daytoy a lubong tapno paneknekak iti kinapudno. Tunggal maysa a maibilang iti kinapudno ket dumdumngeg iti timekko." 38 Kinuna ni Pilato kenkuana, "Ania ti kinapudno?" Idi naibagana daytoy, rimmuar manen isuna a napan kadagit Judio ket kinunana kadakuada. "Awan masarakak a krimen iti daytoy a tao. 39 Adda ti kaugallianyo a masapul a mangwayawayaa iti maysa a tao kada Fiesta ti llalabas. Isu a kayatyo kadi a wayawayaa kadaikayo ti Ari dagiti Judio?" 40 Ngem impukkawda ket imbagada, "Saan a daytoy a tao, ngem ni Barabas." Ita ni Barabas ket maysa nga agtatakaw.

19 Kalpasanna, innala ni Pilato ni Jesus ket sinaplitanda isuna. 2 Nangtitirir dagiti soldado kadagit sisit tapno agaramid iti korona. Inkabilda daytoy iti ulo ni Jesus ken binadoanda isuna ti maris-ube a pagan-anay. 3 Immaya kenkuana sada kinuna, "Agbiag, ti Ari dagiti Judio!" ken kinabilda isuna babaen kadagit imada. 4 Kalpasanna, rimmuar manen ni Pilato ket kinunana kadagit tattao, "Kitaenyo, iruarko ti lalaki kadakayo tapno maammoanyo nga awan ti nasarakak a basol kenkuana." 5 Ngarud rimmuar ni Jesus; nakasut kenkuana iti sisit a korona ken ti pagan-anay a maris ube. Ket kinuna ni Pilato kadakuada, "Kitaenyo, adtoyen ti lalaki!" 6 Idi ngarud nakita dagiti panguloen a papadi ken dagiti opisiales ni Jesus, nagpukkawda ket kinunada, "Ilansa isuna iti krus, ilansa isuna iti krus!" Kinuna ni Pilato kadakuada, "Alaenyo isuna ket dakayo ti mangilansa iti krus kenkuana, ta awan masarakak a krimen kenkuana." 7 Simmungbat dagiti Judio keni Pilato, "Adda ti lintegtayo, ken babaen iti dayta a linteg masapul a matay isuna gapu ta inaramidna ti bagina nga Anak ti Dios." 8 Idi nangngeg ni Pilato daytoy a salaysay, nagbuteng isuna iti nakaru, 9 ken simrek manen isuna iti uneg ti Pretorio ket kinunana keni Jesus, "Sadino ti nagtaudam?" No pay kasta, saan a nangted ni Jesus kenkuana ti sungbat. 10 Kinuna ni Pilato kenkuana, "Saanka kadi a makisarsarita kaniak? Saanmo kadi amno nga adda pannakabalinko a mangpalubos kenka, ken pannakabalalin a mangilansa kenka iti krus?" 11 Simmungbat ni Jesus kenkuana, "Awan ti pannakabalalinno a bumusor kaniak malaksid no naited kenka a manipud iti ngato. Isu a ti tao a nangiyawat kaniak kenka ti addaan ti dakdakkel a basol. 12 Iti daytoy a sungbat, pinadas ni Pilato a palubosan isuna, ngem nagpukkaw dagiti Judio a kunkunada, "No palubosan daytoy a tao, saannaka a gayem ni Cesar. Tunggal maysa a mangaramid iti bagina nga ari ket agsarsarita a maibuson keni Cesar." 13 Idi nanggegan ni Pilato dagitoy a sasao, inruarna ni Jesus ket nagtugaw iti ayan ti tugaw a pagukoman iti lugar a maawagan Ti Plataforma a Bato, ngem iti Hebreo, ket Gabata. 14 Ita ket aldaw ti panangsagana para iti llalabas, agarup maikainnem iti

oras. Kinuna ni Pilato kadagit Judio, "Kitaenyo, adtoyen ti ariyo!" 15 Nagpukkawda, "Umadayoka kenkuana, umadayoka kenkuana; ilansa isuna iti krus!" Kinuna ni Pilato kadakuada, "Masapul kadi a Siak ti mangilansa iti krus ti Ariyo? Simmungbat dagiti panguloen a papadi, "Awan ti arimi no saan a ni Cesar." 16 Kalpasanna, inyawat ni Pilato kadakuada ni Jesus tapno mailansa iti krus. 17 Kalpasanna, innala ni Jesus, ket rimuar isuna, a baktaklayenna ti bukodna a krus, nga agturon iti lugar a maawagan Ti Lugar iti Banga-banga, nga iti Hebreo ket maawagan a Golgota. 18 Inlansada ni Jesus sadiay, ken keduana ti dua a lallaki, maysa iti tunggal sikigan, nga adda ni Jesus iti tengnga. 19 Nangisurat pay ni Pilato iti paglasingan ket inkabilna daytoy iti krus. Idiay a naisurat daytoy "JESUS ITI NAZARET, TI ARI DAGITI JUDIO." 20 Adu kadagit Judio ti nakabasa daytoy a naisurat gapu ta ti nakailansa ni Jesus ket asideg iti siudad. Naisurat ti paglasingan iti Hebreo, Latin, ken Griego. 21 Kalpasanna, kinuna dagiti panguloen a papadi dagiti Judio keni Pilato, "Saan nga isurat, 'Ti Ari dagiti Judio' ngem ketdi kinunana, 'Siak ti Ari dagiti Judio.'" 22 Simmungbat ni Pilato, "No ania ti naisuratkong, naisuratkong." 23 Kalpasan nga inlansa dagiti soldado ni Jesus, innala ti pagan-anayna ken pinagkapatda, maysa a paset iti tunggal soldado; ken kasta met ti bado. Ita ti lupot ken awanan ti dait, nalaga manipud ngato nga agpababa. 24 Ket kinunada iti tunggal maysa, "Saantayo a pigisen, ngem ketdi agipuruaktyo ti pagbubunutan tapno makita no asino ti akinkukua." Napasamat daytoy tapno maipatungpal ti naibaga iti Nasantoan a Surat, "Ginuduaguduada dagiti pagan-anayko, ken nagbibinnunctanda para iti lupotko." 25 Inaramid dagiti soldado dagitoy a banbanag. Ti ina ni Jesus, ti kabsat ti inana, ni Maria nga awasa ni Clopas, ken ni Maria Magdalena-dagitoy a babbai ket agtaktaakderita iti asideg iti krus ni Jesus. 26 Idi nakita ni Jesus ti inana ken ti adalan nga inayatna nga agtaktaakderita iti asideg, kinunana iti inana, "Babai, kitaem, adtoyen ti anakmo!" 27 Ket kinunana iti adalan, "Kitaem, adtoyen ti inam!" Manipud iti dayta nga oras ti adalan ket innalana ti babai nga impan iti balayna. 28 Kalpasan daytoy ni Jesus, gapu ta ammona a nalspen amin a banbanag, tapno pumudno ti naibaga iti Nasantoan a Surat, kinunana, "Mawawak." 29 Ti napunno a pagikkian ti naalsem nga arak ket naikabil saday, isu nga nangikabilda ti esponga a napno ti naalsem nga arak iti murdon ti sanga ti kayo ket inggaw-atda daytoy iti ngiwaytna. 30 Idi naramanan ni Jesus ti suka, kinunana, "Nalpasen." Indumogna ti ulona ket pinalubosanna ti espirituna. 31 Panagsagana idi, ken tapno saan nga agtalinaed dagiti bagi idiy krus kabayatan ti Aldaw ti Panaginana (ta ti Aldaw ti Panaginana ket napateg nga aldaw), kiniddaw dagiti Judio keni Pilato a tuloklenden dagiti tulang dagiti saka dagiti napapatay a lallaki tapno maiyulog dagiti bagida. 32 Kalpasanna tinukkol dagiti soldado dagiti saka ti immuna a lalaki ken ti maikadua a lalaki a kadua ni Jesus a nailansa. 33 Idi napanda keni Jesus, nakitada isuna a natayen, isu a saandan a tinukkol pay dagiti sakana. 34 No pay kasta, tinudok ti maysa kadagit soldado ti bakrang ni Jesus babaen iti gayang, ket dagus a rimmuar ti dara ken danum. 35 Ti maysa a nakakita iti daytoy ti mangpaneknek ken ti pammaneknekna ket pudno. Ammona a no ania ti imbagana ket pudno tapno dakayo met ket mamatii. 36 Dagitoy a banbanag ket napasamat tapno maipatungpal ti kinuna ti nasantoan a Surat, "Awan uray maysa a tulangna ti natukkol." 37 Manen, ibagbaga ti sabali a nasantoan a surat, "Kitaendanto isuna a dinuyokda." 38 Kalpasan dagitoy a banbanag immay ni Jose a taga-Arimatea, agsipud ta adalan isuna ni Jesus, ngem nalimed gapu ti butengna kadagit Judio, kiniddawna keni Pilato nga iyadayona ti bagi ni Jesus. Pinalubosan ni Pilato isuna. Isu nga immay ni Jose ket innalana nga inyadayo ti bagina.

39 Immay met ni Nicodemo, isuna nga idi immuna ket napan kenni Jesus iti maysa a rabii. Nangiyeg isuna iti naglaok a mira ken kadagiti aloe, nga agarup maysa a gasut a litro ti kadagseenna. **40** Isu nga innalada ti bagi ni Jesus ket binungonda iti lopot a lino nga adda ti rek-rekado, a kas iti kaugalian dagiti Judio ti panangitanem kadagiti bagi. **41** Ita iti ayan ti nakailansaanna ket adda idiyai ti maysa a hardin; ken idiyai a hardin ket adda iti tanem nga awan pay iti tao a naipunpon. **42** Gapu ta aldaw ti panagsagan para kadagiti Judio ken gapu ta asideg iti tanem, impaiddada ni Jesus idiyai.

20 Ita iti agsapa ti umuna nga aldaw ti lawas, bayat a nasipnget pay laeng, napan ni Maria Magdalena idiyai tanem; nikitana a naipatulid ti bato manipud iti tanem. **2** Isu a nagtaray isuna ket napan kenni Simon Pedro ken ti sabali pay nga adalan nga inay-ayat ni Jesus, ket kinunana kadakuada, "Innalada nga inyadayo ti Apo iti tanemma, ket saamni nga ammo no sadino ti nangikabilanda kenkuana." **3** Rimmuar da Pedro ken ti sabali pay nga adalan, ket napanda iti tanem. **4** Nagtaraya a dua; inunuan ti sabali nga adalan ni Pedro ket immuna a nakadanun iti tanem. **5** Nagdumog ket kimmitta iti uneg; nikitana dagiti lopot a lino a naiyaplag sadiay, ngem saan pay isuna nga immuneg. **6** Nakadanon met ni Simon Pedro ket napan iti uneg ti tanem. Nikitana dagiti lopot a lino a naiyaplag sadiay. **7** Ken ti lopot nga ingkabida idti ulona. Saan daytoy a naitipon iti lopot a lino ngem nalukot a naikabil kas iti dati nga ayanha. **8** Kalpasanna, immuneg ti sabali pay nga adalan, ti immuna a nakadanon iti tanem, nikitana ket namati. **9** Ta agingga iti dayta a tiempo saanda pay laeng nga ammo ti nasantao a surat a masapul nga agbiag manen ni Jesus manipud iti patay. **10** Isu a pimmanau manen dagiti adalan ket nagawidda kadagiti pagtaenganda. **11** Nupay kasta, sitatakder ni Maria iti ruar iti tanem nga agsangsangit; bayat ti panagsangitna, nagdumog isuna ken kimmitta iti uneg ti tanem. **12** Nikitana dagiti nakapuraw a dua nga anghel nga agtugtugaw, ti maysa ket iti ayan ti uloanan ken ti maysa ket iti sakaanan, nga ayan ti nakaipaiddaan ti bagi ni Jesus. **13** Kinunada kenkuana, "Babai, apay nga agsangsangit ka?" Kinunana kadakuada, "Gapu ta impanawda ti Apok, ket saan ko nga ammo no sadino ti nangikabilanda kenkuana." **14** Idi naibagana daytoy, timmalliaw ket nikitana ni Jesus nga agtakader sadiay, ngem saanna nga ammo nga isu ni Jesus. **15** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Babai, apay nga agangsangitka? Ta asino ti birbirokem?" Impagarupna nga isu ti hardinero sadiay, isu a kinunana kenkuana, "Apo, no sika ti nangiyadayo kenkuana, ibagam kaniak no sadino ti nangikabilan kenkuana, ket alaek isuna nga iyadayo." **16** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Maria." Timmalliaw isuna, ket kinunana iti Aramaic a pagsasao, "Rabboni" a kayatna a sawen ket, "Maestro." **17** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Saannak a sagiden, ta saanak pay a naipangato iti Ama; ngem mapanka kadagiti kakabsatko ket ibagam kadakuada a maipangatoakon kenni Amak ken Amayo, ti Diosko ken Diosyo." **18** Napani ngarud ni Maria Magdalena ket imbagana kadagiti adalan, "Nakitak ti Apo" ket imbagana dagitoy a banbanag a naibaga kenkuana. **19** Idi rumabii, iti dayta nga aldaw, ti umuna nga aldaw ti lawas, ken kabayatan a nakanikep dagiti ridaw nga ayan dagiti adalan ta mabutenga kadagiti Judio, immay ni Jesus ken nagtakder iti nagtetengngaanda ket kinunana kadakuada, "Kapia koma ti adda kadakayo." **20** Idi naibagana daytoy, impakitana kadakuada dagiti imana ken ti bakrangna. Ket idi nikitana dagiti adalan ti Apo, naragsakanda. **21** Kinuna manen ni Jesus kadakuada, "Kapia koma ti adda kadakayo. A kas iti panangibaon ti Ama kaniak, isu nga ibaonkayo." **22** Idi naibagan ni Jesus daytoy, sinang-awanna ida ket kinunana kadakuada, "Awatenyo ti Espiritu Santo. **23** Siasinoman a nakabasol a pakawaneyo, mapakawanda a maipaay kadakuada, siasinoman a nakabasol a

saanyo a pakawanen, saanda a mapakawan." **24** Ni Tomas, a maaw-agwagan iti Didimo, a maysa kadagiti sangapulo ket dua, ket awan kadakuada idi immay ni Jesus. **25** Iti saan a nagbayag kinuna dagiti sabali nga adalan kenkuana, "Nakitami ti Apo." Kinunana kadakuada, "Malaksid no makitak kadagiti imana ti gapuanan dagiti lansa, ken ikabilko ti ramayko iti gapuanan dagiti lansa, ken ikabilko ti imak iti bakrangna, saanakto a mamati." **26** Kalpasan manen ti walo nga aldaw, adda dagiti adalanna iti uneg, ken kaduada ni Tomas. Immuneg ni Jesus idinto a nakanikep dagiti ridaw, nagtakder kadakuada, ket kinunana, "Kapia koma ti adda kadakayo." **27** Ket kinunana kenni Tomas, "Iyawatmo dagiti ramaymo, ket kitaem dagiti imak; iyawatmo ditoy ti imam, ket ikabil iti bakrangko; saanka a maawanan iti pammati, ngem mamatika." **28** Simmungbat ni Tomas ket kinunana kenkuana, "Apok ken Diosko." **29** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Gapu ta nakanitan, namatikan. Nagasat dagidiay saan a nakanita, ngem namati latta." **30** Ita, nagaramid ni Jesus iti adu a naduma-duma a pagilasinan iti sangoanoan dagiti adalan, dagiti pagilasinan a saan a naisurat iti daytoy a libro; **31** ngem naisurat dagitoy tapno mabalin a mamatikayo a ni Jesus isu ti Cristo, ti Anak ti Dios, ken tapno iti panamatiyo, maaddaankayo iti biag babaen iti naganna.

21 Kalpasan dagitoy a banbanag, impakita manen ni Jesus ti bagina kadagiti adalan idiyai Baybay ti Tiberias; kastoy ti wagas a panangipakitana iti bagina: **2** Agkakadua si Simon Pedro, ni Tomas a maawagan iti Didimo, ni Natanael a manipud iti Cana idiy Galilea, dagiti annak ni Zebedeo, ken dua pay nga adalan ni Jesus. **3** Kinuna ni Simon Pedro kadakuada, "Mapanak agkalap." Kinunada kenkuana, "Sumurotkami met kenka." Napanda ngarud ket limmuganda iti bangka, ngem awan a pulos ti nakalapanda iti dayta nga agpatnag. **4** Idi sumingsingisingen ti init, nagtakder ni Jesus iti igid ti baybay, ngem saan nga ammo dagiti adalan nga isu ni Jesus. **5** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Agtutubo a lallaki, adda kadi aniaman a makan dita?" Simmungbatda kenkuana, "Awan." **6** Kinunana kadakuada, "Iwayatyo ti iketyo iti makannawan ti bangka, ket adda sumagmamano a maalayo." Isu nga inwayatda ti iketed, ngem saanda a kabaelan a guyoden daytoy gapu iti kaadu dagiti lames. **7** Kalpasanna, kinuna ti adalan nga inay-ayat ni Jesus kenni Pedro, "Isu dayta ti Apo." Idi nangngeg ni Simon Pedro nga isu ti Apo, ingatona ti akin-ruar a badona (ta nakabado isuna iti naingpis unay), ket timappuak iti baybay. **8** Immay ti sabali pay nga adalan iti bangka (ta saanda unay nga adayo iti daga, agarup dua gasut a kubit), ket ingguyguyodda ti iket a napno iti lames. **9** Idi nakatakdcanda iti daga, nikitada idiyai ti apoy ti beggang ken adda maituntuno a lames, nga addaan iti tinapay. **10** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Mangiyeckayo iti lames a kakalkalapyo." **11** Napan ngarud ni Simon Pedro ket ingguyodna ti iket iti daga, a napunno iti dadakkel a lames; sangagasut ken limapulo ket tallo amin dagiti lames, uray no adu unay dagiti nakalapanda, saan a napigis ti iket. **12** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Umaykayo ket mammigatkayo." Awan kadagiti adalan ti nakaiture a nagsaludsod kenkuana iti, "Siasinoka?" Ammoda nga isu ti Apo. **13** Immay ni Jesus, ket innalana ti tinapay ken innalana pay ti lames, ket intedna dagitoy kadakuada. **14** Daytoy ti maikatlo a gundaiway a panangpakitana kadagiti adalan kalpasan ti panangungarna. **15** Kalpasan ti panammigatda, kinuna ni Jesus kenni Simon Pedro, "Simon, nga anak ni Juan, ay-ayatennak kadi iti nalablbes ngem kadagitoy?" Kinuna ni Pedro kenkuana, "Wen, Apo; ammom nga ay-ayatenka." Kinuna ni Jesus kenkuana, "Pakanem dagiti korderok." **16** Kinunana manen kenkuana iti maikadua a gundaiway, "Simon, nga anak ni Juan, ay-ayatennak kadi?" Kinuna ni Pedro kenkuana, "Wen, Apo; ammom nga ay-ayatenka." Kinuna ni Jesus kenkuana,

"Aywanam dagiti karnerok." **17** Kinunana kenkuana iti maikatlo a gundaway, "Simon, nga anak ni Juan, ay-ayatennak kadi?" Nagliday ni Pedro gapu ta maikatlon a gundaway nga imbag a Jesus kenkuana iti, "Ay-ayatennak kadi?" Kinunana kenkuana, "Apo, ammom amin dagiti banbanag, ammom nga ay-ayatenka." Kinuna ni Jesus kenkuana, "Pakanem dagiti karnerok. **18** Pudno, pudno, ibagak kenka, idi ubingka pay, kawesam ti bagim ken mapanka iti sadinoman a kayatmo, ngem inton lumakayka, iyunnatma dagiti imam, ken sabalinto a tao ti mangkawes kenka ket iyapannaka iti saanmo a kayat a papanan." **19** Ita, imbag a Jesus daytoy tapno pagilasinan no anianto a kita ti ipapatay ni Pedro a pakaidayawan ti Dios. Kalpasan a naibagana daytoy, kinunana kenni Pedro, "Surotennak." **20** Timmalliaw ni Pedro ket nakitana a sumursurot kadakuada ti adalan nga inay-ayat ni Jesus - ti tao a nagsadag idi iti barukong ni Jesus iti panangrabii ken nagkuna nga, "Apo, asinonto ti mangliput kenka?" **21** Kinita ni Pedro isuna, ket kalpasanna kinunana kenni Jesus, "Apo, anianto ti aramiden daytoy a tao?" **22** Kinuna ni Jesus kenkuana, "No kayatko a masapul nga aguray isuna agingga iti iyuumayko, ania koma dayta kenka? Surotennak." **23** Isu a nagwaras dayta a salaysay kadagiti kakabsat, a saanto a matay dayta nga adalan. Ngem, saan nga imbag a Jesus kenni Pedro a saanto a matay dayta nga adalan, ngem ketdi, "No kayatko a masapul nga aguray isuna agingga iti iyuumayko, ania koma dayta kenka?" **24** Daytoy nga adalan ti mangpaneknek maipanggep kadagitoy a banbanag, ken isu ti nangisurat kadagitoy a banbanag. Ket ammomi a pudno dagiti naimatanganna. **25** Adu pay dagiti dadduma a banbanag nga inaramid ni Jesus. No tunggal maysa ket maisurat, makunak nga uray ti lubong ket saanna a malaon dagiti libro a pakaisauratanna.

Dagiti Aramid

1 Ti immuna a libro nga insuratk, O Teofilo, imbagana amin dagiti inrugni ni Jesus nga aramiden ken isuro, 2 agingga iti aldaw a naawat isuna sadiay ngato. Daytoy ket kalpasan nga intedna ti bilin babaen iti Espiritu Santo kadagit pinilina nga apostol, nga isu dagiti nagparanganna a sibbiag 3 kalpasan iti panagsagsagabana. Iti uppat a pulo nga al-aldaaw, intultuloyna ti nagparang kadakuada, nangibagbaga kadagit banbanag a maipanggep iti pagarian ti Dios. 4 Idi nakisinnarak isuna kadakuada, imbilinna a saanda a panawan ti Jerusalem, ngem urayenda ti kari iti Ama, a kinunana, "Nangngegyo manipud kaniak 5 a pudno unay a nangbautisar ni Juan babaen iti danum, ngem mabautisarankayo babaen iti Espiritu Santo, iti mabit." 6 Idi naummongda, sinaludsodda kenkuana, "Apo, daytoy kadin ti tiempo nga isublim ti pagarian iti Israel?" 7 Kinunana kadakuada, "Saan a para kadakayo ti mangammo iti tiempo wenco iti panawen nga inkeddeng ti Ama babaen iti bukodna a turay. 8 Ngem umawatkyonto iti pannakabalin, inton umay kadakayo ti Espiritu Santo, ket dakayonto dagiti saksik idiy Jerusalem ken iti amin a Judea ken Samaria, ken kadagit sulsul ti daga." 9 Idi naibagan ni Apo Jesus dagitoy a banbanag, bayat a kumiitkitada sadiay ngato, naipangato isuna, ket inlemmeng isuna iti ulap manipud kadagit matada. 10 Kabayanato iti napinget a panangkitada iti langit bayat a mapmapan isuna, kellaat ng adda dua a lallaki a napakuraw a nakatakder ti abaya. 11 Kinunada, "Dakayo a lallaki iti Galilea, apay a nakatakder kayo ditoy a kumiitkitada idiy langit? Daytoy Jesus a nagpangato idiy langit ket agsulinto iti wagas a kas metlaeng iti nakitayo a pannakaipangatona sadi langit." 12 Kalpasanna, nagsublida idiy Jerusalem manipud idiy Bantay ti Olibo, nga asideg iti Jerusalem, a madalliasat iti kas kapaut ti Aldaw a Panaginana. 13 Idi nakasangpetdan, napanda iti akin-ngato a siled, nga isu iti pagigiananda. Isuda da Pedro, Juan, Santiago, Andres, Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo, Santiago nga anak ni Alfeo, Simon a Patriota, ken Judas nga anak ni Santiago. 14 Sangsangkamaysada amin a pipaspak a nangtituloy iti panagkararag. Ket karaman ditoy dagiti babbai, ni Maria nga ina ni Jesus, ken dagiti kakabsat ni Jesus a lallaki. 15 Kadagidiay nga al-aldaaw, timmakder ni Pedro iti nagtetengngaan dagiti kakabsat, agarup sangagasut ket duapulo a tattao, ket kinunana, 16 "Kakabsat, nasisita a matungpal ti Nasantoan a Surat, nga insaksakbay nga insao ti Espiritu Santo babaen iti ngiwat ni David maipapan kenni Judas, nga isu iti nangidaulo kadagit nangtiliwi kenni Jesus. 17 Ta maysa met isuna kadatayo ken inawatna ti bingayna kadagit pagnumaran iti daytoy a ministerio." 18 (Tatta, daytoy a lalaki ket nakagatang iti taltalon babaen iti birok ti dakes nga aramidna. Kalpasanna, natinnag nga umuna ti ulona, ken bimtak ti bagina, ket amin a lalaem iti tianna ket naiburas. 19 Naammoan daytoy dagiti amin nga agnanaed idiy Jerusalem, isu nga iti bukodda a pagsasao, inawaganda dayta a taltalon iti "Akeldama," dayta ket, "Kataltalunan ti Dara.") 20 Ta naisurat iti Libro dagiti Salmo, 'Mabaybay-an koma dagiti taltalonna, ken awan koma ti uray a tao nga agnaed sadiy'; ken, 'Maipasublat koma iti sabali ti takemna a kinamangidadaul.' 21 Nasisita ngarud, a maysa kadagit lallaki a kimmuykuyog kadatayo iti amin a tiempo a kaadda ni Apo Jesus kadatayo, 22 manipud idi nangrugi a nangbautisar ni Juan agingga iti aldaw a naala ni Jesus manipud kadatayo, masapul a kaduatayo a saksi iti panagungarna." 23 Impasangoda dagiti dua a lallaki, ni Jose a maawagan Barsabas, a managan met laeng iti Justo, ken ni Matias. 24 Nagkararagda ket kinunada, "Sika, Apo, ammom ti adda iti puspuso iti amin a tattao, isu nga ipaltingmo koma no siasino kadagitoy a dua ti napilim 25 a mangsublat iti akem iti

daytoy a ministerio ken kinaapostol a linabsing ni Judas iti ipapanna iti bukodna a lugar." 26 Binunotda no siasino kadakuada ti napili ket nabunot ni Matias. Ket naibilang isuna kadagit sangapulo ket maysa nga apostol.

2 Idi dimteng ti aldaw ti Pentecostes, naummongda amin iti isu met laeng a lugar. 2 Kellaat nga adda immay manipud langit nga ungor a kasla daranudor iti napigsa nga angin, ket pinunnona ti entero a balay nga ayanada. 3 Adda nagparang kadakuada a sinan-dila nga apuy a naiwaras, ket nadisso iti tunggal maysa kadakuada. 4 Napnoanda amin iti Espiritu Santo ket nangrugida nga agsao iti sabali a pagsasao, kas inted ti Espiritu Santo kadakuada nga isaoda. 5 Ita, adda dagiti Judio nga agnanaed idiy Jerusalem, dagiti nadiosan a lallaki, manipud iti tunggal pagilian iti sirok ti langit. 6 Idi nangngegeda daytoy nga ungor, naummong dagiti nakaad-adu a tattao ken nariribukanda gapu ta nangngeg ti tunggal maysa ti bukodna a pagsasao nga insao dagiti napnoan iti Espiritu Santo. 7 Nagsiddawaawda ken nakigtotda; kinunada, "Agpayso, saan kadi nga amin dagitoy nga agsasao ket taga-Galilea?" 8 Apay a mangmanggegtayo ida nga agsasao kadagit bukodtayo a pagsasao sipud idi naiyanaktayo? 9 Dagiti pagsasao dagiti taga-Partia, ken Medes ken Elam, ken kadagit agnanaed idiy Mesopotamia, 10 idiy Judea ken Capadocia, idiy Pontus ken Asia, idiy Frigia ken Pamfilia, idiy Ehipto ken dagiti paset ti Libya nga asideg iti Cirene, ken dagiti sangali manipud Roma, 11 dagiti Judio ken Hentil, dagiti taga Creta ken Arabia, mangmanggegtayo nga isasaoda kadagit pagsasaotayo ti maipanggep kadagit naindaklan nga aramid ti Dios." 12 Nagsiddawaawda amin ken nariribukan; kinunada iti maysa ken maysa, "Ania ti kayat a sawen daytoy?" 13 Ngem nanglais dagiti dadduma a kinunada, "Napnoanda ketdi a iti baro nga arak." 14 Ngem timmakder ni Pedro a kadauna dagiti sangapulo ket maysa, impisana ti timekna, a kinunana kadakuada, "Lallaki iti Judea ken dakayo amin nga agnanaed iti Jerusalem, ammoeno koma daytoy; denggenyo a naimbag dagiti sasaok. 15 Ta saa a nabartek dagitoy nga tattao kas iti pagarupyo, ta maikatlo pay laeng nga oras iti aldaw. 16 Ngem daytoy ti naisao babaen kenni profeta Joel: 17 'Daytoy ket kadagitinto maudi nga al-aldaaw, kuna ti Dios, 'Pagnaedekto ti Espirituk kadagit amin a tattao. Agipadtonto dagiti annaky a lallaki ken babbai, makakitanto iti sirmata dagiti agtutuboyo a lallaki ken agtagtagainepto dagiti panglakayenyo. 18 Kasta met a kadigidinto nga al-aldaaw ket pagnaedekto ti Espirituk kadagit adipenko ken kadagit babbai nga adipenko, ket agipadtodanto. 19 Mangipakitaako kadagit pagsiddawaan iti tangatang ken kadagit pagilasinan iti daga, dara, apuy, ken alibungubong ti asok. 20 Sumipngetto ti init ken agbalin a kasla dara ti bulan, sakbay a dumteng ti naindaklan ken nakaskasdaaw nga aldaw ti Apo. 21 Ket mapasamakto a tunggal maysa nga umaw-agwag iti nagan ti Apo ket maisalakan." 22 Lallaki iti Israel, denggenyo dagitoy a sasao: Ni Jesus a Taga-Nasaret, ti tao a pinaneknekan ti Dios kadakaya babaen kadagit nabileg nga ar-aramid ken kadagit nakaskasdaaw ken pagilasinan nga inaramid ti Dios babaen kenkuana iti nagtetengngaano, kas ammoyo a mismo- 23 gapu iti naikkeddengen a plano ken sigud a Pakaammo ti Dios, naiyawat isuna, ket dakayo, babaen iti ima dagiti awanan linteg a lallaki, inlansayo iti krus ken pinapatayyo isuna; 24 isuna a pinagungar ti Dios, napalukayan ti ut-ot ni patay manipud kenkuana, gapu ta saan a mabalin a tenglen isuna iti patay. 25 Ta kuna ni David maipanggep kenkuana, 'Nakitak ti Apo a kankanyon nga adda iti sangoanak, gapu ta isu ket adda iti sibay ti makannawanko tapo saanak a magaraw. 26 Isu a nagrag-o ti pusok ken nagragsak ti dilak. Kasta met nga agbiagto ti lasagko iti kinatalged. 27 Ta saanmonto a baybay-an ti kararuak idiy hades, wenco ipalubos iti Nasantoam

a makitana ti panagrupsa. (**Hadēs g86**) **28** Impakaammom kaniak dagiti wagas ti panagbiag; pagbalinennakto a napnuuan iti rag-o babaen iti rupam.' **29** Kakabsat, sitatalgedak nga agsao kadakayo iti maipanggep kenni David nga ama iti puli: natay isuna ken naipunpon, ket adda pay laeng kadtatayo iti naikaitanemanna. **30** Ngarud, isuna ket maysa a profeta ken amonna a nagsapata ti Dios iti maysa a kari kenkuana, a pagtugawento ti Dios ti maysa kadagiti kaputotanna iti tronona. **31** Nakitana daytoy ken nagsao maipanggep iti panagungar ti Cristo, 'Saan isuna a nababay-an idiy hades, wenne nakita iti lasagna ti panagrupsa. (**Hadēs g86**) **32** Daytoy a Jesus- pinagungar isuna ti Dios, nga iti daytoy ket nagbalintayo amin a saksi. **33** Isu nga iti pannakaipangatona idiy makannawan nga ima ti Dios ken iti panangawatna iti naikari nga Espiritu Santo manipud iti Ama, pinagnaedna daytoy, kas makitita ken mangmanggeyo. **34** Ta saan a naggpangato ni David idiy langit, ngem kunana, 'Kinuna ti Apo iti Apok, "Agtugawka iti makannawanko, **35** agingga a pagbalinek a pagbatayan dagita sakam dagiti kabusormo." **36** Ngarud, ammoen koma dagiti amin a babbalay iti Israel ti kinapudno a pinagbalin ti Dios isuna nga Apo ken Cristo, daytoy a Jesus nga inlansayo iti krus. **37** Ita, idi nangngeganda daytoy, kasla la natudok kadagiti pusoda, ket kinunada kenni Pedro ken kadagiti dadduma pay nga apostol, "Kakabsat, ania iti rumbeng nga aramidenmi?" **38** Ket kinuna ni Pedro kadakuada, "Agbabawi ken agpabautisarkayo, tunggal maysa kadakayo, iti nagan ni Jesu-Cristo para iti pannakapakawan dagiti basbasolyo, ket awatentyo ti sagut iti Nasantoan nga Espiritu. **39** Ta para kadakayo ti kari ken para kadagiti annakyen ken para iti amin nga adda iti adayo, kas kaadu ti tattao nga awaganto ti Apo a Diostayo." **40** Babaen iti adu pay a dadduma a sasao ket pinanekkanna ken inallukoya ida; kinunana, "Isalakanyo dagiti bagbagiyo manipud iti daytoy a managdakdakes a henerasyon." **41** Ket inawatda ti saona ken nabautisaranda, ket adda nainayon iti dayta nga aldaw nga agarup tallo ribo a karkararu. **42** Nagtultuloyda a nagdengdenggeg iti sursuro dagiti apostol ken naglillinnangenda, inaramidda pay ti panangpispisi iti tinapay ken nagkarakaragda. **43** Nagbuteng ti tunggal kararu, ket adu a nakakaskaskaaw ken pagilasinan ti naaramid babaen kadagiti apostol. **44** nagkakadua amin dagiti namati ken nagririnnanudda iti amin a banbanag, **45** ket inlakoda dagiti sanikuada ken gamgamengda ket inwarasda iti amin, segun iti pakasulpan iti siasinoman. **46** Ngarud, inaldawaldaw a nagtultuloyda iti Templo, nga addaan iti maymaysa a panggep, ken inaramidda ti panangpsi iti tinapay kadagiti uneg iti pagtaenggan, ken nagbibinningayda iti taroan nga addaan ragsak ken kinapakumbaba iti puso; **47** nagdayawda iti Dios ken immawatda iti panagraeni manipud kadagiti amin a tattao. Ket inaldaw-aldaw nga adda inaynayon ti Apo kadakuada a maisalsakan.

3 Ita, mapan da Pedro ken Juan iti templo iti oras ti panagkararaq, iti maika-siam nga oras. **2** Ket adda maysa a lalaki, a pilay manipud pay iti pannakaipasngayna, nga inaldaw a mabagbagkat ken maipapaidda iti ruangan ti templo a naawagan iti Napintas, tapno makadawat ti limos manipud kadagiti tattao a mapan iti templo. **3** Idi nakitana da Pedro ken Juan a ngannganin sumrek iti uneg ti templo, dimmawat isuna iti limos. **4** Ket ni Pedro a kadtuan idi ni Juan, minatmatanna ti lalaki ket kinunana, "Kitaennakami." **5** Kimmitta ti pilay a lalaki kadakuada, a mangnamnama a makaawat iti maysa a banag manipud kadakuada. **6** Ngem kinuna ni Pedro, "Awananak iti pirak ken balitok, ngem ti adda kaniak, itedko kenka. Iti nagan ni Jesu-Cristo ti Nasaret, magnaka." **7** Iniggaman ni Pedro isuna iti makannawan nga imana, ket pinatakderna isuna: ket dagus a pimmigsa dagiti sakana ken dagiti tulutlang ti lipay-

lipayna. **8** Limmagto ti pilay a lalaki ket timmakder ken nangrugin a magna; ket simrek isuna iti templo; magmagna, aglaglagto, ken agdaydayaw iti Dios, a kadtuan da Pedro ken Juan. **9** Nakita dagiti amin a tattao isuna a magna ken agdaydayaw iti Dios. **10** Nabibigida nga isu daydiy lalaki a nakatugaw nga agpalpalama idti iti Napintas a Ruangan ti templo; ket kasta unay iti panagsiddaaw ken panagmalangada gapu iti napasamat kenkuana. **11** Bayat a kumkumpet isuna kada Pedro ken Juan, nagtataray amin dagiti tattao a napan kadakuada iti Pasilio a naawagan iti Kukua ni Solomon, agsidsiddaawda unay. **12** Idi nakita ni Pedro daytoy, sinungbatanna dagiti tattao. "Dakayo a lallaki iti Israel, apay nga agsiddaawkayo? Apay a perperrengeg dakami, a kasla pinapagnami isuna babaen iti bukodmi a pannakabalin wenne kinanadiosan?" **13** Ti Dios ni Abraham, ni Isaac, ni Jacob, ti Dios dagiti ammatayo, intandudona ti adipenna a ni Jesus. Isuna daydiy impaimayo ken inumsyo iti sangoano ni Pilato, idi inkeddengnan a wayawayano isuna. **14** Inumsyo ti Nasantoan ken Nalinteg, ket dinaytawo ketdi a ti mammapatay iti mawayawayaan kadakayo. **15** Pinatayyo ti Prinsipe ti biag; a pinagungar ti Dios manipud iti patay; ken saksi kami iti daytoy. **16** Ita, babaen iti panamati iti naganna, daytoy a tao a makitita ken am-ammoyo, ket napapigsa. Ti pammartinha nga adda kenni Jesus, inikkanna isuna iti daytoy a naan-anay a salun-at iti imatangyo amin. **17** Ita, kakabsat a lallaki, ammok a nagtignay kayo iti kinaawan-Pakaammo, kas met iti inaramid dagiti mangiturturayyo. **18** Ngem dagiti banbanag nga insakbay ti Dios babaen iti ngiwat dagiti amin a profeta, a masapul nga agsagaba ti Cristona, natungpalnan. **19** Isu nga agbabawikayo ken tumallikodkayo, tapno maikkat dagiti basbasolyo, tapno addanto met umay a panawen ti pannakaparegta manipud iti presensiya ti Apo; **20** ken tapno ibaonna ti Cristo a nadutokan para kadakayo, a ni Jesus. **21** Isuna ti masapul nga awaten ti langit agingga iti tiempo pannakaisubli iti kasisigud dagiti amin a banbanag, kas insao ti Dios isi un-unana, babaen iti ngiwat dagiti nasantoan a profetana. (**aiōn g165**) **22** Pudno a kinuna ni Moises, 'Mangpataudo ti Apo a Dios iti profeta a kas kaniak manipud kadagiti kakabsaty. Masapul a denggenyo ti amin nga ibagananto kadakayo.' **23** Mapasamako a tunggal tao a saan a dumngeg iti dayta a profeta ket naan-anayo a madadael manipud kadagiti tattao. **24** Wen, ken amin a profeta manipud kenni Samuel ken dagiti simmaruno kenkuana, nagsaoda amin ken impakaammoda ti maipapan kadagitog nga al-aldaw. **25** Dakagi dagiti annak dagiti profeta ken iti tulag a nakitulagan ti Dios kadagiti kauyonayo, kas imbagana kenni Abraham, 'Babaen iti bukelmo, mabendisionanto amin dagiti pamilia iti lubong.' **26** Kalpasan nga binangon ti Dios ti adipenna, imbaonna nga umuna kadakayo, tapno bendisionannakayo babaen iti panangpatallikodna iti tunggal maysa kadakayo manipud iti kinadakesyo.

4 Bayat nga agsasao da Pedro ken Juan kadagiti tattao, immay kadakuada dagiti papadi ken ti kapitan iti templo ken dagiti Saduceo. **2** Nariribukanda unay gapu ta isursuro da Pedro ken Juan kadagiti tattao ti maipapan kenni Jesus ken iwarawagawadga ti maipapan iti panagungarna manipud iti patay. **3** Tiniliwda ida ket impanda ida iti pagbaludan agingga iti simmaruno a bigat, gapu ta rabiin. **4** Ngem adu kadagiti tattao a nakangngeg iti mensaha ti namati; ket ti bilang dagiti lallaki a namati ket agarup lima a ribu. **5** Napasamak iti simmaruno nga aldaw, a dagiti mangiturturayda, dagiti panglakayen, ken dagiti eskriba ket nagtitipon idiy Jerusalem. **6** Ni Anas a kangatoan a padi ket adda sadiy, kasta met ni Caifas, ni Juan, ni Alejandro, ken amin a kabagian ti kangatoan a padi. **7** Idi naiyasmangdan da Pedro ken Juan iti sangoananda, sinaludsoda kadakuada, "Babaen iti ania a pannakabalin, wenne ania a nagan,

nga inaramidyong daytoy?" 8 Ket ni Pedro, a napnoan iti Espiritu Santo, kinununa kadakuada, "Dakayo a mangiturturay kadagit tattao, ken dakayo a panglakayen, 9 no dakami, iti daytoy nga aldaw, ket maus-usig gapu iti naimbag nga aramid a naaramid iti agsaksakit a lalaki- iti ania a wagas a napaimbag daytoy a lalaki? 10 Ammoenyong koma, dakayo amin ken dagiti amin a tattao iti Israel, nga iti nagan ni Jesu-Cristo a taga-Nasaret, nga inlansayo iti krus, a pinagunggar ti Dios manipud iti patay- babaen kenkuana sisasalunat a nakatakder ditoy sangoananyo daytoy a lalaki. 11 Ni Jesu-Cristo ti bato linaksidy, dakayo a maiyariq iti agipatpatakder, ngem isu iti nagbalin a kangrunaan a pasuli a bato. 12 Awanen sabali pay a tao nga ayan ti pannakaisalaikan: gapu ta awanen sabali pay a nagan iti siruk ti langit, a naited kadagit tao, nga isu iti pakaisalakanantayo." 13 Ita, idi nikadita ti kinaturend da Pedro ken Juan, ken nabigbigda nga isuda ket kadawayan laeng, awan adalda a lalaki, napasiddawaad, ket naamirsida a nakikadakuda da Pedro ken Juan kenni Jesus. 14 Gapu ta nakita dagiti mangidadaulo a Judio ti lalaki a napaimbag a makipagtaktakder kadakuada, awan maibagada a maibusor kadakuada. 15 Ngem kalpasan a binilinda dagiti apostol a pumanawda iti taripnong dagiti mammagbaga, nagtutungtungda nga is-isuda laeng. 16 Kinunada, "Ania iti rumbeng nga aramidentayo kadagitoy a lalaki? Ta ti kinapudno nga adda nakaskaskaaw a milagro a naaramid babaen kadakuada ket ammo ti tunggal maysa nga agnanaa iti Jerusalem; saantayo a mailibak daytoy. 17 Ngem tapno saan a maiwaras pay daytoy kadagit tattao, ballaagtantyo ida a masapul a saandan a dakamaten pay daytoy a nagan iti siasinoman." 18 Inayabanda da Pedro ken Juan ket binilinda ida a saandan a dakamaten weno isuro ti nagan ni Jesus. 19 Ngem simummbat da Pedro ken Juan a kinunada kadakuada, "No ania iti umno iti imatang ti Dios, ti agtulnogkadakayo a saan ketdi a kenkuana, dakayo ti manggeddeng. 20 Saanmi ngamni a mabaelan ti saan nga agsao maipanggep kadagit banbanag a nakitami ken nangngeganmi." 21 Kalpasan ti panangbalaagda pay kada Pedro ken Juan, pinalbusanda ida a pumanaw. Saanda a nakasarak iti aniaman a panggappuanda a mangdusa kadakuada, gapu ta amin dagiti tattao ket agdaydayow iti Dios gapu iti naaramid. 22 Ti lalaki a nakapadas iti daytoy a milagro a pannakapaimbag ket agtawen iti nasurok uppata pulo. 23 Kalpasan iti pannakawayawayada, dimteng da Pedro ken Juan iti ayan dagiti kakaduada ket impadamatagda amin dagiti imbaga kadakuada dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen. 24 Idi nangngeganda daytoy, impigsada dagiti timtimmekda iti Dios nga addaanda iti sangsangkamaya a panunot, a kinunada, "Apo, sika a nangaramid iti langit ken daga ken iti baybay, ken amin nga adda kadakuada, 25 sika a babaen iti Espiritu Santo, babaen iti ngiwat ni amami a ni David nga adipenmo, kinunam, 'Apay a nakaunget dagiti pagilian a Hentil, ken agpanpanunot kadagit awan serserbina a banbanag dagiti tattao? 26 Nagkaykaya dagiti ar-ariti daga, ken nagtiponda a maibusor iti Apo, ken maibusor iti Cristona.' 27 Kinapudhona, uray da Herodes ken ni Poncio Pilato, agraman dagiti Hentil ken dagiti tattao iti Israel, nagtiponda iti daytoy a suidad, maibusor iti nasantoan nga adipenmo a ni Jesus, a pinulutam. 28 Nagtiponda a mangaramid iti amin nga inkeddengen ti imam ken tarigagymo a mapasamak. 29 Ita, Apo, kitaem koma dagiti pakdaarda ket ikkan koma dagiti adipenmo iti tured a mangisao iti saom. 30 Tapno bayat nga iyun-unnatmo ti imam tapno mangaimbag, mabalini a mapasamak dagiti pagilasanen ken dagiti nakaskaskaaw babaen iti nagan ti nasantoan nga adipenmo a ni Jesus." 31 Kalpasan iti panagkararagda, naggingined iti lugar a nagttaripnonganda, ket napnoanda amin iti Espiritu Santo, ket situtureddha nga insao ti sao ti Dios. 32 Adu kadagit namati ti sangsangkamaya iti pusoda ken

karakruada: ket awan uray maysa kadakuada a nagkuna nga aniaman a banag a kukuana ket kukuana laeng; 33 ngem ketdi, amin a banag ket nagririnnanudanda. Sibibileg nga inwarzaragawag dagiti apostol dagiti pammanekneka maipapan iti panagungar ni Apo Jesus, ket dakkel a parabor ti adda kadakuada amin. 34 Awan ti siasinoman a tao kadakuada nga agkurang iti aniaman a banag, gapu ta amin nga addaan titulo iti daga wenco balbalay ket inlakoda ken inyegda amin a kuarta a naglakoanda. 35 Ken indatagda iti sakaanan dagiti apostol. Ken naaramid ti panangibunong iti tunggal namati, segun iti pagkasapulan iti tunggal maysa. 36 Ni Jose, a Levita, maysa a lalaki a naggapu idiy Chipre, ket inawagan dagiti apostol a Barnabas, (a ti katayna a sawen ket anak ti pannakapabileg). 37 Addaan isuna iti taltalon, inlakona daytoy ket inyegna ti kuarta a naglakoanna iti sakaanan dagiti apostol.

5 Ita, adda lalaki a managan Ananias, keduana ni Safira nga asawana, nangilakoda iti paset ti sanikuada, 2 ket nangidulin isuna iti paset ti naglakoanna (ammo met ti asawana daytoy), ken inyegna dagiti dadduma a paset daytoy ket indatagda iti sakaanan dagiti apostol. 3 Ngem kinuna ni Pedro, "Ananias, apay nga intulokmo nga iturayan ni Satanas dayta pusom ket pinagulbodam ti Espiritu Santo ken nangidulinka iti paset ti naglakoam? 4 Idi saanmo pay a nailako daytoy, saankadi a sika met iti makinkukua? Ket idu nailakon, saan kadi a sika met laeng iti makaammo? Apay ngarud a napanunotmo daytoy a banag? Saan a kadagit tattao iti nagulbodam, no di ket iti Dios. 5 Idi nangngegna dagitoy a sasao, natuang ni Ananias ket inyangesna ti maudi nga angesna. Ket kasta unay iti panagbuteng dagiti amin a nakangngeng iti daytoy. 6 Immay iti sangoanan dagiti agtutubo a lalaki ket binungonda isuna, ket binagkatda isuna nga inruar ket intanemda isuna. 7 Kalpasan iti agarup tallo nga oras, simrek ti asawana, a dina ammo no ania iti napasamak. 8 Kinuna ni Pedro kenkuana, "Ibagam kaniak no kastoy laeng a gatad ti naglakoanyo iti daga." Kinunana, "Wen, kasta laeng." 9 Ket kinuna ni Pedro kenkuana, "Apay met ta nagkaykaysakayo a mangsuo iti Espiritu ti Apo? Kitaem, addan iti ruangan dagiti saksaka dagiti nangitanem ti asawam, ket bagkatendakanto nga inruar." 10 Dagus a natuang isuna iti sakaanan ni Pedro, ket inyangesna ti maudi nga angesna, ket simrek dagiti agtutubo a lalaki ket nasarakanda isuna a natay; binagkatda isuna nga inruar ket intanemda iti abay ti asawana. 11 Nakaro a buteng ti immay iti sibubukel nga iglesia, ken kadagit amin a nakangngeng kadagitoy a banbanag. 12 Adu a pagilasanen ken nakaskaskaaw iti mapaspasamak kadagit tattao babaen kadagit ima dagiti apostol. Naummongda amin iti pasilio ni Solomon. 13 Ngem awan pulos ti nakkiturend a maitipon kadakuada; nu pay kasta, rinaraem ida dagiti tattao. 14 Adaa latta dagiti namati a mainaynayon a mamati iti Apo, adu a lalaki ken babai, 15 ket uray da ibagkat nga ipan kadagit kalsada dagiti masakit ken ipaidadda ida kadagit pagap ken ikamen, tapno iti ilalabas ni Pedro ket mabalin a maibatog ti anniniwanna iti dadduma kadakuada. 16 Adda met naummong a dakkel a bilang dagiti tattao a nagtaud kadagit il-li iti aglawlaw ti Jerusalem, a nangiyeg kadagit masakit ken dagiti parparigaten iti narugit nga espiritu, ket immibagda amin. 17 Ngem timmakder ti kangatoan a padi, ken amin dagiti kakaduana (nga isu ti sekta dagiti Saduceo); ket napnoanda iti apal. 18 Ket tiniliwda dagiti apostol, ken inkabilda ida iti pampubliko a pagbaludan. 19 Nupay kasta, iti rabii, adda anghel ti Dios a nangilukat iti ruangan ti pagbaludan ket indalanna ida a rimmuar, ket kinunana, 20 "Mapankayo agtakder idiy templo ket ibagayo kadagit tattao dagiti amin a sasao iti daytoy a Biag." 21 Idi nangngeganda daytoy, simrekda iti templo idi ngannganin aglawag ket nagisuroda. Ngem immay ti kangatoan a padi, ken dagiti kakaduana, ket inummongna ti konseho, dagiti

amin a panglakayen dagiti tattao ti Israel, ket nangibaon idiy pagbaludan tapno maiyeg dagiti apostol. **22** Ngem saan ida a nasarakan dagiti opisyal a napan iti pagbaludan, ket nagsublika ken impadamagda. **23** "Nasarakanmi a natalged ti pannakairikep ti pagbaludan ken sitatakder dagiti guardia iti ruangan, ngem idi linukatanmi daytoy, awan uray maysa a nasarakanmi iti uneg." **24** Ita, idi nangngeg ti kapitan iti templo ken dagiti panguloen a papadi dagitoy a sasao, kasta unay ti siddaaawda maipapan iti mabalin a napasamak kadakuada. **25** Kalpasanna, adda immay nangibaga kadakuada, "Dagiti lallaki nga inkabilyo iti pagbaludan ket nakatakderda idiy templo ken mangisursuroda kadagiti tattao." **26** Isu a napan ti kapitan a kaduana dagiti opisyal ket inyegda ida nga insubli, ngem awan iti nadangran, ta nagbutengda nga amangan no batoen ida dagiti tattao. **27** Idi naiyegdan ida, inkabilda ida iti sangoanan ti konseho. Pinalutpot ida ti kangatoan a padi, a **28** kunana, "Naingetmi nga imbilin kadakayo a saanyo nga isuro ti maipanggep iti daytoy a nagan, ngem ita, pinunnoyo ti Jerusalem iti sursuroyo, ken tarigagayyo nga ipabaklay kadakami ti pannakatay daytoy a lalaki." **29** Ngem simmungbat ni Pedro ken dagiti apostol, "Masapul nga agtulnogkami iti Dios a saan ket a kadagiti tattao. **30** Ti Dios dagiti ammami, pinagungarna ni Jesus a pinapatayyo babaen iti panangibitinyo iti kayo. **31** Intan-ok isuna ti Dios iti makannawan nga imana tapno agbalin a prinsipe ken manngjisalakan, a mangted iti panagbabawi iti Israel, ken iti pannakapakawan dagiti basbasol. **32** Mapanekekammi dagitoy a banbanag, ken kasta met ti Espiritu Santo, nga inted ti Dios kadagiti agtulnog kenkuana." **33** Idi nanggegan dagiti kameng ti konseho daytoy, nakaungedta ket kayatda a papatayen dagiti apostol. **34** Ngem ti Pariseo a managan Gamaliel, maysa a mangisursuro iti linteg, a raraemen dagiti amin a tattao, timmaaderken imbilinna a maruar pay laeng dagiti apostol. **35** Ket kinunana kadakuada, "Lallaki iti Israel, kitaenyu a naimbagnania iti isingasingyo nga aramiden kadagityo a tattao. **36** Ta iti naglabas a tiempo, timmaud ni Teudas a naggammarang nga isuna ket mabigbigbig, ken agarup uppata gasut a lallaki iti timmipon kenkuana. Napapatay isuna, ket amin a nagtultulnog kenkuana, nawarawarada ken awan nagbanagan. **37** Kalpasan iti daytoy a lalaki, timmaud ni Judas a taga-Galilea idi panawen ti sensus ket adda met dagiti sumagmamanu a tattao a simmurot kenkuana. Natay met isuna, ket nawarawara dagiti amin a nagtultulnog kenkuana. **38** Ita, ibagak kadakayo, adaywanyo dagitoy a lallaki ket baybayano ida, ta no daytoy a panggep weno aramid ket nagtaud kadagiti tattao, maparmekto daytoy. **39** Ngem no daytoy ket nagtaud iti Dios, diyonto kabaelan a parmekken ida; mabalin pay ketdi a masarakanyo a busbusorenko ti Dios." Iti kasta ket naallukoyda. **40** Ket pinaayabanda dagiti apostol iti uneg ket kinabilda ida ken binilinda ida a saanda nga agsasao iti maipanggep iti nagan ni Jesus, ket pinalubosanda ida a pumanaw. **41** Pinanawanda ti konseho a siragragsak ta naibilangda a maikari nga agsagaba iti pannakababain para iti Nagan. **42** Manipud idi iti tunggal aldaw, idiy templo ken iti tunggal balay, intultuloyda nga insursuro ken inkaskasaba a ni Jesus ket isu iti Cristo.

6 Ita, kadagidiy nga al-daldaw, idi umad-adu ti bilang dagiti adalan, adda rimsua a riri dagiti Judio a taga Gresya a maibusor kadagiti Hebreo, gapu ta nababaybay-an dagiti balo kadakuada, maipanggep iti inaldaw a pannakaiwaras ti taraon. **2** Inayaban dagiti sangapulo ket dua nga apostol dagiti adu nga adalan ket kinunada, **3** "San a rumbeng nga isardeng ti panangsuro iti sao ti Dios tapno agidasarkami kadagiti lamisaan. Ngarud kakabsat, mangpilikayo iti pito a lallaki kadakayo met laeng, lallaki nga addaan iti nasayat a pakasarsitaan, napnoan iti Espiritu ken iti kinasirib, ket isu iti dutokantayo a mangimaton iti daytoy a trabaho. **4** Ket dakami met,

agtultuloykami latta iti panagkararag ken iti ministerio maipapan iti sao." **5** Naay-ayo ti panagsaoda dagiti adu a tattao. Pinilida ngarud ni Esteban, maysa a lalaki a napnoan iti pammati ken iti Espiritu Santo, kasta met da Felipe, Procoro, Niconor, Timon, Parmenas, ken ni Nicolas, a maysa a ganganaeta a nagtaud idiy Antioquia. **6** Indatag dagiti namati dagitoy a lallaki iti sangoanan dagiti apostol, a nangikararag ken nangipatay kadagiti imada kadakuada. **7** Isu a nagwaras ti sao ti Dios; ken ti bilang dagiti adalan ket immadu iti kasta unay idiy Jerusalem; ket adda dakkel a bilang dagiti papadi a nagbalin a natulnog iti pammati. **8** Ita, ni Esteban a napnoan iti parabur ken kinabileg, ket nagararamid kadagiti nakakaskasdaaw ken pagilasinan kadagiti tattao. **9** Ngem adda tattao a kameng iti sinagogga a maawagan iti sinagoga dagiti Nawawayawaan a tattao, a taga-Cirene ken taga-Alejandria, ken dadduma met ket nagtaud idiy Cilicia ken Asia. Makisinsinnuppiat dagitoy a tattao kenni Esteban. **10** Ngem saanda a nabaelan a tubgaren ti kinasirib ken ti Espiritu nga adda kenni Esteban iti panagsaona. **11** Ket limed a nangallukoyda kadagiti a lallaki a mangibaga, "Nangneganmi a tinabbaawan ni Esteban ni Moises ken ti Dios." **12** Simugsoganda dagiti tattao, dagiti panglakayen, ken dagiti eskriba, ket binabalawda ni Esteban, tiniliwda isuna, ken inyegda isuna iti konseho. **13** Nangiyegda kadagiti ulbod a saksi, a mangibaga, "Daytoy a tao ket saan nga agsarsardeng nga agsasao iti sasao maibusor iti daytoy a nasantoan a lugar ken iti linteg. **14** Ta nangngegmi isuna a mangibaga a dadaelen daytoy a Jesus ti Nasaret daytoy a lugar ken sabalianna ti kaugalian nga inted ni Moises kadatayo." **15** Tunggal maysa a situtugaw idiy konseho ket nakaturong dagiti matada kenkuana ket naktida a ti rupana ket kasla rupa iti anghel.

7 Kinuna ti kangatoan a padi, "Pudno kadi dagitoy a banbanag?" **2**

Kinuna ni Esteban, "Kakabsat ken amma, dumngegkayo kaniak: Nagparang ti nadayag a Dios iti amatayo a ni Abraham ida adda isuna idiy Mesopotamia, sakbay a nagnaed isuna idiy Haran; **3** kinunana kenkuana, "Panawam ti dagam ken dagiti kakabagiam, ket mapanka iti daga nga ipakitoko kenka. **4** Ket pimmanaw isuna iti daga dagiti Caldeo ket nagnaed idiy Haran; manipud sadiay, kalpasan ti ipapatay ti amana, inyeg isuna ti Dios iti daytoy a daga a pagnanaedanyo ita. **5** Awan iti daytoy ti intedna a kas tawid kenkuana, awan, awan ti uray umanay laeng a pagbaddekan ti saka. Ngem inkarina - uray no awan pay laeng iti anak ni Abraham - nga intednato ti daga kenkuana ken kadagiti kaputotanna a sumaruno kenkuana kas sanikuana. **6** Nagsasao ti Dios kenkuana iti kas iti daytoy, nga agnaedto dagiti kaputotanna iti sabali a daga, iti adu a tawen, ken tagabuento ida dagiti tattao sadiy ken parigatendanto ida iti las-ud iti uppata gasut a tawen. **7** Ket ukomekto ti pagilian a pagbalinanda a tagabu,' kinuna ti Dios, 'ket kalpasan dayta, rummuardan ken agdayawdant kaniak iti daytoy a lugar.' **8** Ket intedna kenni Abraham ti tulag iti pannakugit, ket naaddaan ni Abraham iti putot nga isu ni Isaac ket kinugita isuna iti maikawalo nga aldaw; imputot met ni Isaac ni Jacob, ket imputot met ni Jacob dagiti sangapulo ket dua a nalatak a kapuonan iti puli. **9** iti apal, napagandat dagiti kapuonan ti puli a maibusor kenni Jose ket inlakoda isuna idiy Egipro, ket ti Dios adda kenkuana, **10** insalakanna isuna manipud kadagiti amin a panagsagsagabana, ken pinagbalinna isuna a makaay-ayo ken nasirib iti imatang ni Faraon, nga ari iti Egipro. Pinagbalin isuna ni Faraon a gobernador iti Egipro ken iti entero a sangkabalyanna. **11** Ita, adda dimteng a panagbisin iti entero nga Egipro ken Canaan ken nakaro a panagsaba: ket awan ti nasarakan dagiti ammatayo a taraon. **12** Ngem idi nangngegmi ni Jacob nga adda trigo idiy Egipro, imbaonna dagiti amentayo iti umuna a gundaway. **13** Iti maikadua a gundaway, impakaammo ni Jose ti bagina kadagiti kakabsatna; ket naam-ammo ni Faraon ti

pamilia ni Jose. **14** Imbaon ni Jose dagiti kakabsatna a mapanda ibaga kensi Jacob nga amana nga umay isuna idiy Egjipto, kasta met dagiti amin a kakabagianna, pito-pulo ket limada amin. **15** Napan ngarud ni Jacob idiy Egjipto; ket natay isuna, isuna ken dagiti ammatayo. **16** Nayakarda idiy Sikem ket naipunponda idiy tanem a ginatang ni Abraham iti pirak manipud kadagiti annak ni Hamor idiy Sikem. **17** Idi nganganan ti tiempo nga inkari ti Dios kensi Abraham, dimmakkel ken immadu dagitoy a tattao idiy Egjipto, **18** agingga a nagturay iti Egjipto ti maysa nga ari a saan a makaammo iti maipanggep kensi Jose. **19** Inallilaw daytoy nga ari dagiti tattaotayo ken rinanggasanna dagiti amaentayo, isu nga tapno agbiaga, uray da la ibelleng iti ruar dagiti maladagada. **20** Iti dayta a tiempo, naipasngay ni Moises; nakaim-imnas unay isuna iti imatang ti Dios ket naaywanan isuna iti las-ud iti tallo a bulan iti balay ti amana. **21** Idi naibelleng isuna iti ruar, innala isuna iti anak a babai ni Faraon ket pinadakkelna isuna a kas bukodna nga anak. **22** Naadal ni Moises dagiti amin a sursuro dagiti Egipcio; ken nabileg isuna iti sasao ken ar-aramid. **23** Ngem idi agarup uppat a pulo ti tawenna, immay iti panunotna a sarungkaranna dagiti kakabsatna a lallaki, dagiti annak ti Israel. **24** Iti pannakakitana iti saan a nasayaat a pannakatrato iti maysa nga Israelita, inkanawana isuna ken imbalesanna isuna a naparigat, babaen iti panangpatayna iti Egipcio: **25** impagarupna a maawatan dagiti kakabsatna nga isalakan ida ti Dios babaen iti imana, ngem saanda a naawatan. **26** Iti summaruno nga aldaw, adda nadanunanna nga Israelita a madama nga agap-apa; pinadasna ida a pagkapia-en; kinunana, 'Lallaki, agkabsatkayo; apay a dangranyo iti tunggal maysa?' **27** Ngem daydiay nangdangran iti karrubana, induronna isuna ket kinunana, 'Siasino iti namagbalin kenka a mangituryuk ken ukom kadakami? **28** Kayatnak met kadi a patayen iti Egipcio idi kalman?' **29** Timmaray ni Moises kalpasan a nangnegganay daytoy; nagbalin isuna a ganggannaet iti daga ti Midian, a nagbalinanna nga ama iti dua nga annak a lallaki. **30** Idi napalabas iti uppat a pulo a tawen, adda anghel a nagparang kenkuana idiy let-ang iti Bantay Sinai, iti gil-ayab ti apuy iti bassit a kayo. **31** Idi nakita ni Moises ti apuy, nagsiddaaw isuna iti nakitana; ket iti yaasidegna a mangkita iti daytoy, nagsao ti Apo a kunana, **32** 'Siak ti Dios dagiti ammam, ti Dios ni Abraham, ken ni Isaac, ken ni Jacob!' Uray la nagpigerger ni Moises ken saanna a maitured ti kumita. **33** Kinuna ti Apo kenkuana, 'Ikikatem dagita sandaliasmo, gapu ta ti disso a pagtaktakderam ket nasantoan a disso. **34** Pudno a nakitak ti panagsagaba dagiti tattaok nga adda idiy Egjipto; Nangneggak dagiti un-unnoyda, ket bimmabaak tapno isalakanko ida; ita umayka, ibaonka idiy Egjipto.' **35** Daytoy Moises nga inumsida, idi kinunada, 'Siasino ti namagbalin kenka a mangituryuk ken ukom?' - isuna ti imbaon ti Dios kas mangituryuk ken mangisalan. Imbaon isuna ti Dios babaen iti ima ti anghel a nagparang kensi Moises iti bassit a kayo. **36** Indaulloa ida ni Moises a pimmanaw idiy Egjipto, kalpasan a nangar-aramid isuna kadagiti milagro ken pagilasan iti Egjipto ken iti Baybay dagiti Runo, ken idiy let-ang bayat iti uppat a pulo a tawen. **37** Daytoy metlaeng a Moises ti nangibaga kadagiti tattaao iti Israel iti, 'Mangpataudo ti Dios iti profeta para kadakayo manipud kadagiti kakabasato a lallaki, maysa a profeta a kas kaniak.' **38** Daytoy ti lalaki nga adda idi iti taripnong idiy let-ang a kadauna ti anghel a nagsao kenkuana idiy Bantay Sinai. Daytoy ti lalaki a kinadkaddua idi dagiti amaentayo; daytoy ti lalaki a nangawat kadagiti sibbiag a sasao tapno itedna kadatayo. **39** Daytoy ti lalaki a saan a kinayat a pagtulnongan dagiti amaentayo; induronda isuna a paadayo manipud kadagiti bagbagida, ket kadagiti puspusoda nagsublida idiy Egjipto. **40** Iti dayta a tiempo imbagada ken ni Aaron, 'Iyaramidandakami kadagiti dios a mangidaulo kadakami. No

maipapan iti daytoy a Moises, a mangidaulo kadatayo a pumanaw iti daga ti Egjipto, saanmi nga ammo no ania iti napasamatkenkuana.' **41** Isu a nangaramidda iti urban a baka kadagidaiy nga al-aldaw ket nangiyegda iti daton iti didiosen, ket nagragsakda gapu iti inaramid dagiti imada. **42** Ngem timmalikod ti Dios ket binabay-anna ida nga agdayaw kadagiti bitbituen iti tangatang; kas naisurat iti libro dagiti profeta, 'Nangisagut kadi kaniak kadagiti natay nga atap nga ayup ken kadagiti daton iti uppat a pulo a tawen idiy let-ang, balay ti Israel?' **43** Inawatyo ti tabernakulo ni Molec ken ti bituen iti dios a ni Refan, ken dagiti inaramidy a kalanglanga ti maysa a banag tapno dayawenyo: Ket ipankayto iti ad-adayo pay ngem iti Babilonia.' **44** Adda idi kadagiti amaentayo ti tabernakulo iti testimonio, idiy let-ang, kas imbilin ti Dios idi imbagan kensi Moises a masupal nga aramidenna daytoy a kas iti pagtuladan a nikitana. **45** Daytoy ti tolda a dagiti ammaentayo, iti batangda, ket inyegda iti daga a kadauda ni Josue. Napasamat daytoy idi simrekda a nangtagikua kadagiti nasion a pinapanaw ti Dios iti imatang dagiti amaentayo. Kastoyen agingga kadagiti aldaw ni David, **46** a nakasarak iti pabor iti imatang ti Dios; dinawatna a mangsapul iti pagnaeden a lugar para iti Dios ni Jacob. **47** Ngem ni Solomon ti nangipatakder iti balay para iti Dios. **48** Nupay kasta, ti Kangangatoan ket saan nga agnanaed kadagiti balay a naaramid babaen kadagiti im-ima; daytoy ket kas iti ibagbaga iti profeta, **49** Ti langit ti tronok, ket ti lubong, isu ti pagbatayan dagiti saksakak. Ania a kita iti balay ti maipatakdermo para kaniak? kuna ti Apo: Wenne sadino ti lugar a paginanak? **50** Saan kadi a ti imak ti nangaramid kadagityo amin a banbanag? **51** Dakayo a tattao a simkil ti tengnedna ken saan a nakugit ti puso ken laplapayagna, kanayonyo a suksukeren ti Espiritu Santo: agtigtingnaykayo a kas iti pinagtignay dagiti amaenyo. **52** Siasino kadagiti profeta ti saan nga indadanes dagiti amaenyo? Pinapatadya dagiti profeta a nagparang sakbay iti iyuumay ti Nalinteg; ket ita, dakayo, kasla liniputan ken pinatayyo met isuna, **53** dakayo a tattao nga immawat iti linteg nga impasdek dagiti anghel, ngem saanyo a tinungpal daytoy.' **54** Ita, idi nangnegan dagiti kamkameng ti konseho dagitoy a banbanag, nasugat ti pusoda, ket nagngaretngetda dagiti ngipenda kensi Esteban. **55** Ngem isuna, a napnoan iti Espiritu Santo, timmagad ket pimmereng idiy langit ket nakitana ti dayag ti Dios; ket nakitana ni Jesus nga agtaktaider iti makannawan nga ima ti Dios. **56** Kinuna ni Esteban, 'Kitaenyo, makitak a naglukat ti langit, ket agtaktaider ti Anak ti Tao iti makanawan nga ima ti Dios.' **57** Ngem nagpukkaw iti napigsa dagiti kamkameng iti konseho, sinullatanda dagiti lapaygada, ket sangsangkamaysada a nangdarup kenkuana: **58** impanda isuna iti ruar iti siudad ket binatbatoda isuna: ket indisso dagiti saksi dagiti makinruar a kawesda iti sakaanan ti agtutubo a lalaki a managan Saulo. **59** Bayat a batbatoenda ni Esteban, saan a nagsardeng nga immawag iti Apo a kunana, 'Apo Jesus, awatem ti espiritu.' **60** Nagparintumeng isuna ket babaen iti napigsa a timek, immawag a kunana, 'Apo, saanmo koma ida a pagbayaden gapu iti daytoy a basol.' Idi naisaona daytoy, naturog isuna.

8 Inanamungan ni Saulo ti ipapatay ni Esteban. Nangrugi ngarud iti dayta nga aldaw ti pannakaparigat ti iglesia nga adda idiy Jerusalem; ket amin dagiti namati, nagwarasda kadagiti amin a rehion iti Judea ken Samaria, malaksid kadagiti apostoles. **2** Impunpon dagiti nainget a tattao ni Esteban ket kasta unay iti panangdung-awda kenkuana. **3** Ngem nakaro ti panangdangran ni Saulo iti iglesia; sinaggaysana dagiti babbalay ket ingguyodna nga inruar dagiti lalaki ken babbai, ket imbaludna ida iti pagbaludan. **4** Nupay kasta, dagiti namati a naiwaras ket napanda inkaskasaba ti sao. **5** Simmalog ni Felipe iti siudad iti Samaria ket inwaragawagna kadakuada ti maipapan iti Cristo. **6** Idi nangnegan ken nakita iti

adu a bilang ti tattao dagiti pagilasinan nga inaramid ni Felipe, sangsangkamaysada a dimngeg a naimbag iti imbagana. 7 Ta adu a tattao a linuganan iti narugit nga espiritu ti napaimbag ket uray la agikkis dagiti narugit nga espiritu bayat a rumrummuarda kadagit linugananda a tattao; ken adu a paralitiko ken pilay a tattao ti napaimbag. 8 Ket kasta unay ti panagrag-o iti dayta a siudad. 9 Ngem adda maysa a lalaki iti siudad a managanan Simon, a nagar-aramid iti panagsalamangka kadagit napalabas a panawen; idi ket pinagsiddaawna dagiti tattao iti Samaria, ket imbagbagana pay nga isuna ket napateg a tao. 10 Amin dagiti Samaritano, manipud kababaan agingga iti katatan-okan, dimngegda kenkuana; kinunada, "Daytoy a tao ket isu ti pannakabalin ti Dios a naawagan iti Naindakan." 11 Dimngegda kenkuana, gapu ta pinagsiddaawna ida iti atidug a tiempo babaen iti panagsalamangka. 12 Ngem idi pinatida ti inkasaba ni Felipe maipanggep iti ebanghelio maipapaniti pagarian ti Dios ken iti nagan ni Jesu-Cristo, nabautisaranda, dagiti lallaki ken babbai. 13 Ket uray ni Simon, namati met; kalpasan a nabautisaran isuna, intuloyna a nakikadua ken ni Felipe; idi naktana dagiti pagilasinan ken addaan pannakabalin nga araramid a naaramid, nagsiddaaw isuna. 14 Ita, idi nangngegan dagiti apostoles idiy Jerusalem a naawat ti Samaria ti sao ti Dios, imbaonda kadakuada ni Pedro ken ni Juan. 15 Idi simmalogda, inkararaganda ida; tapno awatenda ti Espiritu Santo. 16 Ta agingga iti dayta a tiempo, saan nga immay ti Espiritu Santo iti uray siasino kadakuada, nabautisaranda laeng iti nagan ni Apo Jesus. 17 Ket impatay da Pedro ken ni Juan dagiti imada kadakuada, ket inawatda ti Espiritu Santo. 18 Ita, idi nakita ni Simon a naited ti Espiritu Santo babaen iti panangipatay dagiti apostoles kadagit imada, nangidiaya isuna iti kuarta kadakuada. 19 Kinunana, "Itedyo met kaniak daytoy a pannakabalin, tapno ti siasinoman a pangipatayak kadagit imak ket awatenna met ti Espiritu Santo. 20 Ngem kinunana ni Pedro kenkuana, "Makipukaw koma kenka ti pirak, gapu ta pinanunotmo a gun-oden ti sagut ti Dios babaen iti kuarta. 21 Awan paset wenco bingaymo iti daytoy a banag, gapu ta ti adda iti pusom ket saan a maiyannatup iti pagayatan ti Dios. 22 Isu nga agbabawika iti daytoy a kinadangkesmo, ket agkararakta iti Apo, ta bareng no pakawanennaka iti tinarigagayam. 23 Ta makitak nga addaka iti sabidong ti apal ken iti kawkawar ti basol." 24 Simmungbat ni Simon ket kinunana, "Ikararagandak iti Dios, nga awan koma kadagitoy a banbanag a naisayo ti mapasamat kaniak." 25 Kalpasan iti panangpaneknek da Pedro ken Juan ken insaoda ti sao ti Apo, nagsublida idiy Jerusalem; ket iti dalan, inkaskasabada ti ebanghelio kadagit adu a bario dagiti Samaritano. 26 Ita, adda anghel ti Apo a nagsao kenni Felipe a kinunana, "Tumakderka ket agpaabagatanka iti dalan a sumalog manipud Jerusalem agingga iti Gaza." (Daytoy a dalan ket adda iti disierto.) 27 Timmakder isuna ket napan. Pagammoan, adda maysa a lalaki a nagtaud idiy Etiopia, maysa a eunuko nga addaan iti dakkel a turay iti babaen ni Candace, a reyna dagiti taga-Etiopia. Isuna ti mangimatumon kadagit amian a kinabaknang ti reyna. Immay isuna idiy Jerusalem tapno agdayaw. 28 Pasubli isuna ken nakatugaw iti karwahena, ken basbasaenna ti libro ni profeta Isaías. 29 Kinuna ti Espiritu kenni Felipe, "Sumang-atka ket kuyugem daytoy a karwaha." 30 Nagtaray ngarud ni Felipe a napan kenkuana, ket nangngegna a babsabaen ti lalaki ti insurat ni profeta Isaías, ket kinunana, "Maawatam met laeng kadi ti basbasaem?" 31 Kinuna ti taga-Etiopia, "Kasano a maawatok, no awan met iti mangidalan kaniak?" Ket nagpakaasi kenni Felipe nga umuli koma iti karwaha ket makitugaw kenkuana. 32 Ita, ti paset iti nasantoan a surat a basbasaen ti taga-Etiopia ket daytoy, "Kaiyari ganna ti maysa a karnero a maip-ipan iti pagparpartian; ken naulimek isuna a kas iti maysa a karnero nga adda iti sangoanan

ti mangpusik kenkuana, saanna nga ungapen ti ngiwatna: 33 Iti pannaikababainna, naikkat ti pannakaukomna: Siasinonto ti mangipakaammo iti kaputotanna? Ta naalan ti biagna manipud iti daga." 34 Nagsaludsod ngarud ti eunuko kenni Felipe a kinunana, "Pangaasim koma, siasino ti dakdakamaten ti profeta?" Ti bagina, wenco sabali a tao?" 35 Inrugit ni Felipe nga agsao; inrugina iti daytoy a Nasantoan a Surat iti Isaías nga inkasaba iti eunoko ti maipanggep kenni Jesus. 36 Iti kaaddada iti dalan, dimtengda iti maysa a bassit a danum; kinuna iti eunuko, "Kitaem, adda danum ditoy; ania iti manglapped kaniak manipud iti pannakabautisar?" 38 Pinagsardeng ngarud ti taga-Etiopia ti karwahe. Bimmaba iti danum ni Felipe ken ti eunuko, ket binautisaran ni Felipe isuna. 39 Idi timmakdangda manipud iti danum, innala ti Espiritu ti Dios ni Felipe: ket saanen a nakita pay ti eunuko isuna, ket agragrag-o isuna a nagtuloy iti panagdaliasatna. 40 Ngem nagparang ni Felipe idiy Azoto. Nagna isuna iti dayta a rehion ket inkasabana ti ebanghelio kadagit amin a siudad, agingga a nakadanon isuna idiy Cesarea.

9 Ngem ni Saulo, a mangibagbaga latta iti pangta uray pay iti pampapatay, maibusor kadagit adalan ti Apo, napan iti nangato a padi 2 ket nagkiddaw kenkuana iti sursurat para kadagit sinagogga idiy Damasco, tapno no adda mabirukanna a kameng iti Dalan, lallaki man wenco babbai, ket ipanna koma ida idiy Jerusalem kas balud. 3 Kabayatan nga aggdaldaliasat isuna, napasamat nga idi asidegen isuna idiy Damasco, kellaat nga adda lawag manipud langit a nanglawag iti aglawlawn; 4 ket natuang isuna iti daga ken kangngeng iti timek a mangibagbaga kenkuana, "Saulo, Saulo, apay a parparigatennak?" 5 Simmungbat ni Saulo, "Siasinoka, Apo?" Kinuna ti Apo, "Siak ni Jesus nga idaddadanemos; 6 ngem tumakderka, sumrekka iti siudad, ket maipakaammono kenka no ania iti rumbung nga aramidem." 7 Siulimek a nakataker dagiti lallaki a kadua ni Saulo a nagdaliasat, mangmangnggeda ti timek ngem awan makitada. 8 Timmakder ni Saulo manipud iti daga, ket idi inmulagatna dagiti matana, awan a pulos iti makitana; isu a kinibinda isuna ket impanda isuna idiy Damasco. 9 Iti tallo nga aldaw ket saan isuna a makakita, ket saan isuna a nangan wenco imminom. 10 Ita, adda maysa nga addalan idiy Damasco a managan Ananias; ket nagsao ti Apo kenkuana iti maysa a sirmata, "Ananias." Ket kinunana, "Adtoyak, Apo." 11 Kinuna ti Apo kenkuana, "Tumakderka, ket mapanka iti kalsada a maawagan Nalinteg, ket iti balay ni Judas, damagem ti agnagan iti Saulo, maysa a lalaki a naggapu idiy Tarso; ta agkarkararag isuna; 12 ken naktana iti maysa a sirmata a simrek ti tao a managan Ananias ken impatayna ti imana kenkuana, tapno awatenn ti panagkitana." 13 Ngem simmungbat ni Ananias, "Apo, nangngegko manipud iti kaaduan ti maipanggep iti daytoy a tao, no kasano ti panangranggas nga inaramidna kadagit tattao idiy Jerusalem. 14 Addaan isuna iti karbengan manipud iti panguloen dagiti papadi a mangtiliw iti tunggal maysa ditoy nga umaw-awag iti naganom." 15 Ngem kinuna ti Apo kenkuana, "Mapanka, ta isuna ket napili nga agbalin nga instrumentok, a mangawit iti naganko kadagit Hentil ken ar-ari ken kadagit annak ti Israel; 16 ta ipakitako kenkuana no kasanonto kadagsen ti masapul a sagabaenna maigapu iti naganko." 17 Pimmanaw ngarud ni Ananias, ket simrek iti balay. Iti panangipatayna iti imana kenkuana, kinunana, "Kabsat Saulo, ni Apo Jesus a nagparang kenka idiy kalsada idi paumayka, ket imbaonnak tapno maawatmo koma ti panagkitan ken mapoanka iti Espiritu Santo." 18 Dagus nga adda kasla siksi a natinnag manipud iti mata ni Saulo, ket inawatna ti panagkitana; timmakder isuna ken nabautisaran; 19 ken nangan isuna ket napapigsa. Nakipagian isuna kadagit adalan idiy Damasco iti sumagmamano nga aldaw. 20 Dagus nga inwaragawagna ni Jesus kadagit sinagogga, imbagbagana a ni Jesus

ti Anak ti Dios. **21** Amin a nakangngeg kenkuana ket nasdaaw ken kinunada, "Saan kadi a daytoy ti lalaki a nangigidanbes kadagiti adda idiy Jerusalem nga immawag iti daytoy a nagan? Ken immay isuna ditoy tapo ipanna ida a sibabalul kadagiti panguloen dagiti papad. **22** Ngem napabileg ni Saulo a mangikasaba ken mangriro kadagiti Judio nga agnanaed idiy Damasco babaen iti panangpaneknekna a daytoy a Jesus ket isu ti Cristo. **23** Kalpasan ti adu nga aldaw, sangsangkamaysa a pinanggep dagiti Judio a papatayen isuna. **24** Ngem naamoan ni Saulo ti panggepda. Binantayanda dagiti ruangan iti aldaw ken rabii tapno patayenda isuna. **25** Ngem innala isuna dagiti adalanna iti rabii ket inyulogda iti pader, impababada babaen iti kuribot. **26** Idi immay isuna idiy Jerusalem, pinadas ni Saulo ti makikadua kadagiti adalan, ngem mabutengda amin kenkuana, saanda a mamatil nga isuna ket maysa nga adalan. **27** Ngem innala isuna ni Barnabas ket impanna isuna kadagiti apostol. Ket imbagana kadakuada no kasano a nakita ni Saulo ti Apo iti dalam kalsada ken imbagana a nakisao ti Apo kenkuana, ken no kasano a situtered a nangasaba ni Saulo idiy Damasco iti nagan ni Jesus. **28** Nakisinnarak isuna kadagiti apostol ken kadagiti dadduma pay a namati nga adda idiy Jerusalem. Situtered isuna a nagsao iti nagan ni Apo Jesus **29** ken nakilinnawag isuna kadagiti Judio a taga-Grecia; ngem kanayonda a padpadasen a papatayen isuna. **30** Idi naammoan dagiti kakabsat daytoy, insalogda isuna idiy Cesarea ket kalpasanna, imbaonda isuna idiy Tarso. **31** Ket idin, dagiti iglesia iti amin a Judea, Galilea, ken Samaria ket naaddaan iti talna ken napadakkel; ken, agbiabiagda nga addaan panagbuteng iti Apo ken panangliwiliwa ti Espiritu Santo, ket immadu ti iglesia. **32** Ita, napasamak nga iti ipapan ni Pedro iti entero a rehion, napan met isuna kadagiti tao ti Dios nga agnanaed iti ili ti Lidda. **33** Sadiay, adda nasarakanna a maysa a tao a managan Eneas, a tallo a tawenen nga adda iti iddana, ta isuna ket paralisoado. **34** Kinuna ni Pedro kenkuana, "Eneas, pinainbagnaka ni Jesu-Cristo. Tumakderka ket isimpam ta nagiddaam." Ket dagus a timmakder isuna. **35** Isu nga amin dagiti agnanaed idiy Lidda ken Sarona ket nakitada ti lalaki ket namatida iti Apo. **36** Ita, adda maysa nga adalan idiy Joppa a managan Tabita, a naipatarus a kas "Dorcias." Daytoy a babai ket napnoan iti naimbag ken addaan asi nga araramid nga inaramidna kadagiti marigrigat. **37** Immay ti kanito kadagidi nga al-aldaw a nagsakit isuna ket natay; idi nabugoandan isuna, impaiddada isuna iti akin-ngato a siled. **38** Gapu ta asideg ti Lidda iti Joppa, ken nangngeg dagiti adalan nga adda ni Pedro sadiay, nangibaonda iti dua a lalaki kenkuana, a nagsapkakaasi kenkuana, "Umayka kadakami a dagus." **39** Timmakder ni Pedro ket nakikuyog kadakuada. Idi simmangpetdan, impanda isuna iti akinngato a siled. Ket amin dagiti balo, nakatakderda iti abayna nga agsangsangit, impakpakitada kenkuana dagiti kayag ken luplupot nga inaramid ni Dorcas idi adda paylaeng isuna kadakuada. **40** Pinarruar ida amin ni Pedro manipud iti siled, nagparintumeng, ket nagkararag; tinalliwna ti bagi ket kinunana, "Tabita, bumangonka." Nagmulagat isuna, ket idi nikitana ni Pedro, nagtugaw isuna. **41** Inyawat ni Pedro ti imana kenkuana ket pinatakderna isuna; ket idi inayabanna dagiti namati ken dagiti balo, imparangna isuna a sibbiag kadakuada. **42** Daytoy a banag ket naammoan iti entero a Joppa, ket adu a tattao ti namati iti Apo. **43** Napasamak ngarud a nakipagian ni Pedro iti adu nga aldaw idiy Joppa iti tao a managan Simon, maysa nga agkurturki iti lalat.

10 Ita, adda maysa a tao iti siudad ti Cesarea a managan Cornelio, maysa a kapitan dagiti soldado iti makunkuna a Rehimento Italiana. **2** Maysa isuna a napinget a tao, maysa nga agdaydayaw iti Dios a kaduana dagiti amin a kabbalayna; nangted isuna iti adu a kuarta kadagiti tattao a Judio ken kanayon

nga agkarkararag iti Dios. **3** Idi nganganinan ti maika-siam nga oras iti aldaw, nalawag a nikitana iti maysa a sirmata ti maysa nga anghel ti Dios nga um-umay kenkuana. Kinuna ti anghel kenkuana, **4** "Cornelio!" Miningmingan ni Cornelio ti anghel ken kasta unay ti pigergera ket kinunana, "Apay, apo?" Kinuna ti anghel kenkuana, "Dagiti karkararag ken sagsagutmo kadagiti nakurapay ket nagpangato a kas pakalaglagipan a daton iti presensiya ti Dios. **5** Ita, mangibaonka iti tattao idiy ili ti Joppa a mangiyeg iti tao a managan Simon, a managan met laeng iti Pedro. **6** Makipagnanaed isuna iti maysa nga agkurturki iti lalat a managan met laeng iti Simon, a ti balayna ket adda iti igid ti baybay. **7** Idi pimmanawen ti anghel a nakisarita kenkuana, inayaban ni Cornelio ti dua kadagiti adipen iti balayna, ken ti maysa a soldado nga agdaydayaw iti Dios manipud kadagiti soldado nga agserserbi met laeng kenkuana. **8** Imbaga ni Cornelio kadakuada ti amin a napasamak ket imbaonna isuda idiy Joppa. **9** Ita, iti kabigatanna, idi nganganinan ti maika-innem nga oras, kabayatan nga agdaldaliasatda ken asidegden iti siudad, napan met ni Pedro iti tuktok ti balay tapno agkararag. **10** Ket nabisinan isuna ket kayatna ti mangan iti uray ania, ngem idi madama nga agluluto dagiti tattao iti taraon, nakakita isuna iti maysa a sirmata; **11** ket nikitana a nalukatan ti tangatang ken adda maysa a pagkabilan a bumabbaba, maysa a banag a kasla dakkel nga ules a bumabbaba iti daga, a naipababa babaen iti uppata a sulina. **12** Iti uneuga ket amin a kita dagiti ayup nga addaan iti uppata a saka ken banbanag nga agkarayam iti daga, ken dagiti bilit iti tangatang. **13** Ket nagsao ti maysa a timek kenkuana, "Bumangonka Pedro, mangpartika ket manganka." **14** Ngem kinuna ni Pedro, "Saan Apo; ta saanak nga nangnangan iti aniaman a narugit ken saan a nadalus." **15** Ngem nagsao manen ti timek kenkuana iti maikadua a gundaiway: "Ti aniaman a dinalusani ti Apo, saanmo nga awagan a narugit." **16** Napasamak daytoy iti tallo a dasar; ket dagus a naipangato ti pagkabilan idiy tangatang. **17** Kabayatan a mariro unay ni Pedro no ania ti mabalin a kayat a sawen ti sirmata a nikitana, nakatakder met dagiti lallaki nga imbaon ni Cornelio iti sangoanan ti ruangan, kalpasan a dinamagda ti pagnaanda a mapan iti balay. **18** Ket immawagda ken dinamagda no ni Simon a managan met laeng iti Pedro ket agigian sadiay. **19** Kabayatan a panpanunoten pay laeng ni Pedro ti majanggep iti sirmata, kinuna ti Espiritu kenkuana, "Kitaem, adda tallo a lallaki a mangbirbirok kenka. **20** Tumakderka ket umulogka ket kumuyogka kadakuada. Saanka nga agbuteng a kumuyog kadakuada, gapu ta imbaonko ida." **21** Isu nga immulog ni Pedro a napan kadagiti lallaki ket kinunana, "Siak ti birbirukenyo. Apay nga immaykayo?" **22** Kinunada, "Ti kapitan dagiti soldado a managan Cornelio, maysa a nalinteg a tao ken maysa nga agdaydayaw iti Dios, ken nasayaat ti pakasarsaritaanna iti entero a pagililan dagiti Judio ket binagaan ti nasantoan nga anghel ti Dios a mangibaon iti umay kenka tapno umayka idiy balayna, tapno agdengngeg isuna iti mensahe nga aggapu kenka." **23** Isu nga inawis ida ni Pedro a sumrek ken makipagian kenkuana. Iti simmaruno a bigat, bimmangon ket kimmuyog kadakuada, ket dadduma kadagiti kakabsat manipud Joppa ti nangkadua kenkuana. **24** Iti simmaruno nga aldaw, simmangpetda idiy Cesarea. Aguray ni Cornelio kadakuada; inummongna dagiti kakabagianna ken dagiti asideg a gagayyema. **25** Ket napasamak nga idi simrek ni Pedro, sinabat isuna ni Cornelio ket nagdumog iti sakaananna kas panangpikitana iti panangdayawna kenkuana. **26** Ngem pinatakder isuna ni Pedro ket kinunana, "Tumakderka; siak ket tao met laeng." **27** Kabayatan a makisarsarita ni Pedro kenkuana, simrek isuna ket nasarakanna iti adu a tattao a naummong. **28** Kinunana kadakuada, "Dakayo a mismo, ammoyo a saan a maiparbeng para iti maysa a Judio a makikadua weno mangsarungkar iti siasinoman manipud iti

sabali a pagilian. Ngem impakita kaniak ti Dios a masapul a saanko nga awagan ti siasinoman iti narugit wenco saan a nadalus. **29** Isu nga immayak a saanak a nakirikiar, idi napaayabanak. Ngarud, damagek kadakayo no apay a pinaayabandak." **30** Kinuna ni Cornelio, "Uppat nga aldawen iti napalabas, iti kastoy met laeng nga oras, agkarkararakag iti maika-siam ngan oras iti balayko; pagammoan, maysa a lalaki a sikakawes iti naraniaq ti nagtakder iti sangoanak. **31** Kinunana, 'Cornelio, nanggeg ti Dios ti kararamgo, ken dagiti sagsagutmo kadagitit nakurapay ket impalagipna iti Dios ti maipanggep kenka. **32** Isu a mangibaonka iti tao idiy Joppa, ket paayabam ti tao a managan Simon, a maawagan met laeng iti Pedro. Agnanaed isuna iti balay ti maysa nga agkukurti iti lalat a managan Simon, iti igid ti baybay.' **33** Isu a dagus a mangibaonka iti mangayab kenka. Naimbagka iti iyaaymo. Ket ita, addakami amin ditoy iti imatang ti Dios, tapno aggdengngeg iti tunggal banag nga insuro ti Dios nga ibagam." **34** Ket nagsao ni Pedro a kinunana, "Pudno, maawatak nga awan iti idumduumti Dios. **35** Ngem ketdi, ti tunggal pagilinan nga agdaydayaw ken agar-aramid kadagitit nalinteg nga araramid ket awatenna. **36** Ammoyo ti mensahe nga intedna kadagitit tattao ti Israel, idi impakaammona ti naimbag a damag maipanggep iti talna babaen kenni Jesu-Cristo, nga Apo ti amin- **37** dakayo a mismo ket ammoyo dagiti napaspasamak, a naaramid iti entero a Judea, nangrugi idiy Galilea, kalpasan iti pannakabuniang nga inwaragawag ni Juan; **38** dagiti pasamak a mainaq kenni Jesus ti Nasaret, no kasano nga inikkan isuna ti Dios iti Espiritu Santo ken iti pannakabalin. Napan isuna nagar-aramid iti nasayaat ken pinainbagna amin nga indadanes ti diablo, gapu ta keduana ti Dios. **39** Saksikami kadagitit amin a banag nga inaramidha iti pagilinan dagiti Judio ken idiy Jerusalem-daytoy Jesus a pinatayda, babaen iti panangibitinda kenukuana iti kayo. **40** Daytoy a tao a pinagungar ti Dios iti maikatlo nga aldaw ken namagbalin kenukuana a nalatak, **41** saan a kadagitit amin a tattao, ngem kadagitit saksi a sakbay pay ket pinilin ti Dios - dataki a mismo, a nangan ken imminom a keduana kalpasan a nagungar isuna manipud iti patay. **42** Binilinnakami nga ikasabami kadagitit tattao ken saksianmi a daytoy ti napili ti Dios nga agbalin nga Ukom dagiti sibbiag ken dagiti natay. **43** Isuna ti saksaksian dagiti amin a profeta, tapno tunggal maysa a mamati kenukuana ket umawatto iti pannakapakawan dagiti basbasol babaen iti naganna." **44** Kabayatan nga ibagbaga pay laeng ni Pedro dagitoy a banbanag, immay ti Espiritu Santo kadagitit amin nga aggdengngeg iti mensahena. **45** Dagiti tattao a naibilang iti nakugit a bunggoy dagiti namati - amin dagidilay nakikuyog kenni Pedro-ket nagsidaawda, gapu ta ti sagut ti Espiritu Santo ket naibukbok met kadagitit Hentil. **46** Ta nangngedgan dagitoy a Hentil nga agsasao iti sabali a pagsasao ken agdaydayaw iti Dios. Ket simmungbat ni Pedro, **47** "Adda kadi siasinoman a manglapped iti pannakabausitar dagitoy a tattao, dagitoy a tattao a nangawat iti Espiritu Santo a kasta met kadatayo?" **48** Kalpasan ket binilinnisauda mabautisaranda iti nagan ni Jesu-Cristo. Ket dinawatda kenukuana a makipagnaed isuna keduada iti sumagmamanu nga aldaw.

11 Ita, dagiti apostol ken dagiti kakabsat a lalaki nga adda idiy Judea, nangngedga a dagiti Hentil ket inawatda met ti sao ti Dios. **2** Idi simmang-at ni Pedro idiy Jerusalem, binabalaw isuna dagiti naibilang iti bunggoy ti pannakakugit; **3** kinunada, "Nakikuduaka kadagitit saan a nakugit a lalaki ken nakipangan keduada!" **4** Ngem ni Pedro inrugina a bininsabinsa nga impalawag ti banag keduada; kinunana, **5** "Agkarkararakag idi idiy siudad ti Joppa, ket iti maysa a sirmata, nakakitaak iti pagkargaan a bumabbaba, kasla dakkel nga ules a naipababa manipud langit babaen kadagitit uppata sulina. Bimmaba kaniak. **6** Kinitak daytoy

ket pinanunotko ti maipanggep iti daytoy, nakitak dagiti ayup nga uppata ti sakana iti daga, dagiti atap nga ayup, dagiti agkarkarayam nga ayup, ken dagiti bilit iti tangatang. **7** Ket nakangnggegak iti timek a kunana kaniak, "Tumakderka, Pedro; mangpatartika ket manganka!" **8** Kinunak, "Saan a kasta, Apo: Gapu ta pulos nga awan ti aniaman a saan a nasantoan wenco saan a nadalus nga immung iti ngingiawto." **9** Ngem simmungbat manen ti timek manipud langit, "Ti imbaga ti Dios a nadalus ket saanmo nga awagan a saan a nadalus. **10** Napasamak daytoy iti namitto a dasar, ket kalpasanna, naipangato idiy langit. **11** Pagammoan, kellaat nga adda tallo a lallaki a nagtakder iti sangoanan ti balay a pagnanaedak; naibaonda kaniak manipud idiy Cesarea. **12** Binilinnak ti Espiritu a kumuyog keduada, ken masapul nga awan iti idumduum. Kimmuyog kaniak dagiti innem a kakabsat a lallaki, ket napankami iti balay daydiy a lalaki. **13** Imbagana keduada no kasano a naktana iti anghel nga agtaktaader iti balayna a nagkuna, "Mangibaonka kadagitit lallaki a mapan idiy Joppa ken mangisubli ditoy kenni Simon, nga agnagan met laeng iti Pedro. **14** Ibaganoan kenka ti mensahe a pakaisalakanam- sika ken ti sangkabalamay." **15** Apaman a nangrugiak nga agsao keduada, immay ti Espiritu Santo keduada, a kas met laeng kedadayo idam. **16** Nalagipko dagiti sasao ti Apo, no sadino ket imbagana, "Pudno a nangbautisar ni Juan iti danum; ngem mabautisarankayonto ti Espiritu Santo." **17** Ngarud, no inted ti Dios keduada ti isu met laeng a sagut a kas iti intedna kedadayo idam namatitayo kenni Apo Jesu-Cristo, siasinomak koma a mangsuppiat iti Dios?" **18** Idi nangngedgan dagitoy a banbanag, awan naibagada a sungbat, no di ket indaydaywa ti Dios ken kinunada, "Inted met ngarud ti Dios ti panagbabawi para iti biag kadagitit Hentil." **19** Isu a dagiti namati, gapu iti pannakaparigat a nangrugi iti pannakatay ni Esteban ket naiwaras nga immadayo manipud idiy Jerusalem- dagitoy a namati ket nagwaras aqingga idiy Fenicia, Cyprus, ken Antioquia. Inwaragawda ti mensahe maipanggep kenni Jesus kadagitit laeng Judio, awanen sabali pay. **20** Ngem dadduma keduada, dagiti lallaki manipud Cyprus ken Cirene, ket napan idiy Antioquia ken nagsao met kadagitit Griego ken inkasabada ti maipanggep kenni Apo Jesus. **21** Ket adda keduada ti ima ti Apo; dakkel ti bilang dagiti namati ken nagsubli iti Apo. **22** Ti damag maipanggep keduada ket immay kadagitit lapayag ti iglesia idiy Jerusalem: ket imbaonda ni Bernabe aqingga idiy Antioquia. **23** Idi immay isuna ken naktana ti sagut ti Dios, naragsakan isuna; ket pinabilega ida amin nga agtalinaedda iti Apo iti amin a pusoda. **24** Ta isuna ket naimbag a lalaki ken napnoan iti Espiritu Santo ken iti pammati, ket adu a tattao ti nainayon iti Apo. **25** Napan ngarud ni Bernabe idiy Tarso tapno birukenna ni Saulo. **26** Idi nasarakanna isuna, inkuyogna isuna idiy Antioquia. Napasamak nga iti las-ud ti makatawen, nakiummongda ti iglesia ken sinuruanda ti adu a tattao. Idiy Antioquia ti immuna a nakaawagan dagiti adalan ti Cristiano. **27** Ita, kadagitoy nga aldaw, simmalog ti sumagmamanu kadagitit profeta manipud Jerusalem tapno mapanda idiy Antioquia. **28** Maysa keduada a managan Agabo ti timmakder ket babaen iti Espiritu, impasimudaagna nga adda dakkel a parangbisin a mapasamako iti amin a lubong. Daytoy ket napasamak kadagitit aldaw ni Claudio. **29** Isu a dagiti adalan, segun iti kabaelan ti tunggal maysa, inkeddenga a mangipatulod iti tulong kadagitit kakabsat idiy Judea. **30** Inaramidda daytoy; mangipatulodda iti kuarta kadagitit panglakayen babaen iti ima da Bernabe ken Saulo.

12 Ita, kadagidiy metlaeng a tiempo, ni Herodes nga ari, inkabilna ti imana iti dadduma kadagitit nagtaud iti taripnong tapno pagaramidanna ida iti saan a nasayaat. **2** Pinatayna ni Santiago a kabsat ni Juan babaen iti kampilan. **3** Kalpasan a naktana a naay-ayo daytoy dagiti Judio, intuloyna a tiniliw met ni

Pedro. Dayta ket kabayatan dagiti aldaw ti saan a nalebaduraan a tinapay. 4 Kalpasan a tiniliwda isuna, impupokna isuna iti pagbaludan ken nangdutok isuna iti uppat a bunggoy dagiti soldado a mangbantay kenkuana; pangpanggepenna nga ipan isuna kadagit tattao kalpasan ti Ilalabas. 5 Isu a ni Pedro ket nagtalinaed iti pagbaludan, ngem sipapasnek ti taripnong a nagkararag iti Dios para kenkuana. 6 Iti rabii ti aldaw sakbay iti ipapan ni Herodes a mangirruar kenkuana, matmaturog ni Pedro iti nagbaetan ti dua a soldado, nagalutan iti dua a kawar; ken adda dagiti guardia iti sango ti ruangan a mangbanbantay iti pagbaludan. 7 Pagammoan, adda anghel ti Apo a kellaat a nagparang iti abayna, ket adda lawag a nagraniaq iti selda. Sinagidna iti sikigan ni Pedro ken riniingna isuna ket kinunana, "Partakam ti bumangon." Kalpasanna, dagiti kawer ket natinnag manipud kadagit imana. 8 Kinuna ti anghel kenkuana, "Agkawesa ken ikursongko dagiti sandaliasmo." Kasta ngarud ti inaramid ni Pedro. Kinuna ti anghel kenkuana, "Ikwesmo ti makinruar a pagan-anaymo ken surotennak." 9 Isu a simmuorti ni Pedro ket rimmuarda. Saanna nga ammo a ti inaramid ti anghel ket pudno. Iti pagarupna, sirmata ti makitkitana. 10 Kalpasan a linabsanda ti umuna a guardia ken ti maikadua, dimtengda iti landok a ruangan nga agturonq iti siudad; nagslukat daytoy a bukbukodna para kadakuada. Rimmuarda ken simmalogda iti kalsada, ket dagus a pinanawan isuna ti anghel. 11 Idi agbalaw ni Pedro, kinunana, "Ita, pudno nga ammokon nga imbaon ti Apo ti anghelna ket insalakkannak manipud iti ima ni Herodes, ken manipud iti amin a namnamaen dagiti tattao a Judio." 12 Kalpasan a naamrisna daytoy, dimteng isuna iti balay ni Maria, ti ina ni Juan a ti apilyedona ket Marcos; adu a namati ti nagummong sadiay ken agkarkararag. 13 Idi nagtuktok isuna iti ridaw ti ruangan, immay simmungbat ti adipen a babai a managan Rhoda. 14 Idi nabigbigna ti timek ni Pedro, saannan a linukatan ti ridaw gapu ti ragsakna; no di ket nagtaray isuna a napan iti siled; impadamagna nga agtaktaekder ni Pedro iti ridaw. 15 Isu a kinunada kenkuana, "Agmauyongka." Ngem impapilitna a dayta ti pudno. Kinunada, "Dayta ket ti anghelna." 16 Ngem intuloy ni Pedro ti nagtuktukto, ket idi linukatanda ti ridaw, nakitada isuna ket nagsiddaaawda. 17 Nagsenyas ni Pedro kadakuada babaen iti imana nga agulimekda, ken imbagana kadakuada no kasano nga inruar isuna ti Dios idiy pagbaludan. Kinunada, "Ipadamagyoy dagitoy a banbanag kenni Santiago ken kadagit kakabsat a lallaki." Kalpasanna, pimmanaw isuna ket napan iti sabali a lugar. 18 Ita, idi umaldawen, awan ti uray bassit a gagar kadagit soldado maipapan iti napasamak kenni Pedro. 19 Kalpasan a biniruk isuna ni Herodes ket saanna a mabirukan isuna, pinalutpotna dagiti guardia ket kalpasanna, imbilinna a mapapatayda. Kalpasanna, simmalog isuna manipud Judea ket nagturong idiy Caesarea ket nagtalinaed sadiay. 20 Ita, nakapungtot unay ni Herodes kadagit tattao ti Tiro ken Sidon. Nagkuyog dagitoy a napan kenkuana. Inallukoya ni Blasto, a katulongan ti ari, a tulunganha ida. Ket dinawatta ti kapia, gapu ta adda idi naawat ti pagilianda a taraon manipud iti pagilian ti ari. 21 Iti naituding nga aldwad, nagkawes ni Herodes iti pagan-anayna kas ari ket nagtugaw iti trono; nagbitila kadakuada. 22 Nagpukkaw dagiti tattao, "Daytoy ket timek iti maysa a dios, saan nga iti tau! 23 Dagus a dinangran isuna ti anghel ti Dios, gapu ta saanna nga inted iti Dios ti pammadayaw; kinnan isuna dagiti igges ket natay. 24 Ngem ti sao ti Dios ket dimmaked ken immadu. 25 Kalpasan a lineppas da Bernabe ken Saulo ti gapuanan iti nakaibaonanda idiy Jerusalem, nagsublida manipud sadiay; inkuyogda ni Juan, a Marcos ti apilyedona.

13 Ita, iti taripnong idiy Antioquia, adda sumagmamano a profeta ken manursuro. Isuda da Bernabe, Simeon (a maawagan Negro), Lucio ti Cirene, Manaen (ti ampon a kabsat a lalaki ni

Herodes nga agturya), ken Saulo. 2 Kabayatan nga agdaydayawda iti Apo ken agay-ayunarda, kinuna ti Espiritu Santo, "Ilasinyo kaniak ni Bernabe ken Saulo, a mangaramid iti trabaho a nangabayak kadakuada." 3 Kalpasan a nagayunar ken nagkararag ti taripnong ken impatadya dagiti imada kagityo a lallaki, kalpasanna, imbaonda ida. 4 Nagtulog ngarud da Bernabe ken Saulo iti Espiritu Santo ket simmalogda idiy Seleucia; manipud sadiay, naglayagda a napan iti isla ti Cyprus. 5 Idi addada iti siudad ti Salamina, inwaragawagda ti sao ti Dios kadagit sinagoga dagiti Judio. Adda met kadakuada ni Juan Marcos kas katulonganda. 6 Idi sinursorda ti sibubukel nga isla aqgingga idiy Pafo, nakasarakda iti maysa a salamangkero, maysa a Judio a palso a profeta a managan Bar Jesus. 7 Daytoy a salamangkero ket nakikadakkdua iti gobernador ti ili, a ni Sergio Paulo, a maysa a nalaing a lalaki. Pinaabayaran daytoy a lalaki ni Bernabe ken ni Saulo, gapu ta kayatna a mangngegan ti sao ti Apo. 8 Ngem ni Elimas a "ti salamangkero" (kasta iti pannakaitarus ti ngananna) sinuppiatna ida; pinadasna a patallikuden ti gobernador ti ili manipud iti pammati. 9 Ngem ni Saulo, a maaw-awagan met laeng iti Pablo ken napnoan iti Espiritu Santo; pinerrengna 10 ket kinunana, "Sika nga anak ti diablo, napnoanka iti adu a kita ti pananggalilaw ken kinadakes. Kabusornaka ti tunggal kita iti kinalinteg. Saankanto pulos nga agsardeng a mangpakillo kadagit nalinteg a dalan ti Apo, saan kadi? 11 Ita, kitaem, ti ima ti Apo ket adda kenka, ket agbalinkanto a bulsek. Saanmoto a makita ti init iti mabayag. "Dagus nga adda immay ken Elimas nga angep ken sипнget; nangrugi isuna a manglikaw a mangdawdawat kadagit tattao a kibinenda koma isuna. 12 Kalpasan a nakita ti gobernador ti ili ti napasamak, namati isuna, gapu ta napasiddaaaw unay isuna iti suruso maipanggep iti Apo. 13 Ita, nangrugi a naglayag ni Pablo ken dagiti gagayyemna manipud idiy Pafo ket dimtengda idiy Perga iti Pamfilia. Ngem ni Juan, imbatina ida ket nagsubli idiy Jerusalem. 14 Nagdalyasat da Pablo ken dagiti gagayyemna manipud Perga ket dimtengda idiy Antioquia iti Pisidia. Sadiay, napanda kadagit sinagoga iti aldaw a Panaginana ket nagtugawda. 15 Kalpasan iti pannakalibasa ti linteg ken dagiti profeta, nangibaon dagiti mangidadaulo iti sinagoga iti mangibaga iti mensahe a kunana, "Kakabsat a lallaki, no addaankayo iti aniaman a mensahe a mangpabileg kadagit tattao ditoy, ibagayo." 16 Isu a nagtakader ni Pablo ken nagsenyas babaen iti imana; ket kinunana, "Lallaki iti Israel ken kadakayo a mangpadpadayaw iti Dios, dumngegkayo. 17 Ti Dios dagitoy a tattao ti Israel, pinilina dagiti kauponantayo ket pinagbalinna a nakaad-adu dagiti tattao idi nagnaedda idiy daga ti Egipto, ken babaen iti nakangato a takkiag ket indaulloanna ida a rumuar sadiay. 18 Iti agarup uppat a pulo a tawen inan-anusanna ida idiy let-ang. 19 Kalpasan a dinadaelna ti pito a pagilian idiy daga ti Canaan, intedna kadagit tattaoitoy ti daga kas tawidda. 20 Amin dagitoy a pasamak ket naaramid iti nasurok nga uppat a gasut ken limapulo a tawen. Kalpasan amin dagitoy a banbanag, inikkan ida ti Dios iti uk-ukom aqgingga kenni Samuel a profeta. 21 Kalpasan daytoy, dimmawat dagiti tattao iti ari, isunga inted ti Dios kadakuada ni Saulo nga anak a lalaki ni Kis, maysa a lalaki iti tribu ni Benjamin, iti uneg ti uppat a pulo a tawen. 22 Kalpasan nga inikkat ti Dios isuna manipud iti kinaarinna, dinutokkanna ni David nga agbalin nga arida. Maipanggep kenni David ti kinuna ti Dios a, "Nasarakak ni David nga anak a lalaki ni Jesse a lalaki nga asideg ditoy pusok; aramidennto ti tunggal banag a tarigagayak." 23 Manipud iti kapututan daytoy a lalaki, inyegan ti Dios ti Israel iti Manubbot, ni Jesus, kas inkarina nga aramiden. 24 Daytoy ket nangrugi a mapasamak ida, sakbay nga immay ni Jesus, inwaragawag nga umuna ni Juan ti bautisar iti panagbabawi kadagit amin a tattao ti Israel. 25 Bayat a liplippasen ni Juan ti trahabona, kinunana "Siasinoak iti panagkunayo? Saan a

siak daydiay. Ngem dumngegkayo, adda ti umay kalpasan kaniak, ket ti sapatos kadagiti sakana ket saanak a maikari a mangwaraw.' **26** Kakabsat a lallaki, annak ti kapututan ni Abraham, ken kadagiti adda kadakayo nga agdaydayaw iti Dios, ti mensahe maipanggep iti daytoy a pannakaisalakan ket datayo ti nakaatedanna. **27** Ta dagiti agnanaed idiy Jerusalem, ken dagiti mangiturturay kadakuada, saanda a pudpudno nga am-ammo isuna, ken saanda a pudno a maawatan ti timek dagiti profeta a maibasbasa tunggal Aldaw a Panaginana; isu a tinungpalda dagiti mensahe dagiti profeta babaen iti panangipatawa iti dusa a patay kenni Jesus. **28** Uray no saanda a nakasarak iti pakaigapuan a mapapatay isuna, kiniddawa ken Pilato a mapapatay isuna. **29** Idi natungpalda dagiti amin a banbanag a naisurat maipanggep kenkuana, imbabada isuna manipud iti kayo ket impaidda isuna iti tanem. **30** Ngem pinagungar isuna ti Dios manipud iti patay. **31** Nakita isuna dagiti kakaduana a simmangat manipud Galilea aqgingga idiy Jerusalem iti adu nga al-aldaw. Dagityo a tattao itan ti saksina kadagiti tattao. **32** Isunga iyegmi kadakayo ti naimbag a damag maipanggep kadagiti kari a naikari kadagiti amaentayo: **33** Tinungpal ti Dios dagityo a karkari kadatayo, nga annakda, babaen iti panangpagungarna kenni Jesus manipud iti patay. Daytoy metlaeng ti naisurat iti maikaddua a Salmo: 'Sika ket anakko a lalaki, ita nga aldaw nagbalinak nga amam.' **34** Kasta met a maipanggep iti kinapudno a pinagungarna isuna manipud iti patay tapno saan nga agrupsa ti bagina, kastoy ti sinaritana: 'Itedko kenka dagiti nasantaon ken saan a pagduadauan a bendisyon ni David.' **35** Daytoy ti magapu no apay a kinunana met iti sabali pay a salmo, "Saanmonto nga ipalubos a ti Nasantoam ket mapadasna ti agrupsa." **36** Ta kalpasan a nagserbni ni David segun iti tarigagay ti Dios iti bukodna a henerasyon, naturog isuna, naipaidda a kaduana dagiti ammana, ket napadasna ti nagrupsa, **37** ngem isuna a pinagungar ti Dios ket saanna a napadasna ti nagrupsa. **38** Isu a maipakaammo ngarud kadakayo, kakabsat a lallaki, a babaen iti daytoy a lalaki ket naiwaragawag kadakayo ti pannakapakawan dagiti basbasol. **39** Babaen kenkuana, ti tumunggal maysa a mamati ket napalinteg manipud kadagiti amin a banbanag a saannakayo a kabaelan a palintegen ti linteg ni Moises. **40** Ket ngarud, agannadkayo tapno ti banag a sinirita dagiti profeta ket saan a mapasamanak kadakayo: **41** Kitaenyu, dakayo nga aguy-uyaw, ket agsidaawkayonto ken kalpasanna mapukawkayonto; Ta agrabtrabahoak kabayatan dagiti al-aldawyo, trabaho a saanyonto pulos a patien, uray no adda mangiwaragawag kadakayo. **42** Idi pumanawen da Pablo ken Bernabe, nagpakpakaasi dagiti tattao kadakuada a saritenda koma manen dagityo a sasao iti sumaruno nga Aldaw a Panaginana. **43** Idi nalpasen ti panagtitipon idiy sinagoga, adu kadagiti Judio ken kadagiti saan a Judio iti simmurot kada Pablo ken Bernabe, a nagsao kadakuada ken nangallukoy kadakuada nga agtultuloyda iti parbur ti Dios. **44** Iti simmaruno nga Aldaw a Panaginana, nganngani a ti sibubukel a siudad ket naummong nga agdengnggep iti sao ti Apo. **45** Idi nakita dagiti Judio iti adu a tattao, kasta unay ti apalda ket nagsaoda iti maibusor kadagiti banbanag a naibaga ni Pablo ken pinabayinanda isuna. **46** Ngem ni Pablo ken ni Bernabe ket situtered a nagsao a kinunada, "Kasapulan a ti sao ti Dios ket maibaga pay nga umuna kadakayo. Makitak nga idurunyo a paadayo kadagiti bagbagyo daytoy ken ibilangyo a dagiti bagbagyo ket saan a maikari iti awan patinggana a biag, kitaenyu, ibawingmin daytoy kadagiti Hentil. (aiōnios g166) **47** Ta isu ti imbilin ti Apo kadakami, kinunada, 'Inkabilkayo a kas silaw kadagiti Hentil, a masapul nga ipanyo ti pannakaisalakan aqgingga iti pungto a paset ti lubong.'" **48** Idi nangngegan dagiti Hentil daytoy, naragsakanda ket indaydayawda ti sao ti Apo. Namati ti adu kadagiti naituding iti awan patinggana a biag. (aiōnios g166) **49** Ti sao ti Apo ket

nagwaras iti sibubukel a rehion. **50** Ngem inallukoy dagiti Judio dagiti napasnek ken napateg a babbai, kasta met dagiti lallaki a mangidadaulo iti siudad. Dagityo ti nangirugi iti pannakaparigat da Pablo ken Bernabe ket imbellengda ida iti labes ti bedded ti siudadda. **51** Ngem pinagpag da Pablo ken Bernabe dagiti tapok manipud kadagiti sakada a maibusor kadakuada. Kalpasan ket napanda idiy siudad ti Iconio. **52** Ket napnoan dagiti adalan iti rago oken iti Espiritu Santo.

14 Ket napasamak met nga idiy Iconio, agkadua a simrek da Pablo ken Bernabe idiy sinagoga dagiti Judio ket nagsaoda iti wagas a ti adu a bilang dagiti tattao a Judio ken Griego ket namati. **2** Ngem dagiti Judio a nasukir ket kini'borda ti panunot dagiti Hentil ken nagaramidda iti makagapu tapno gumura dagityo kadagiti kakabsat a lallaki. **3** Isu a nagtalinaedda sadiay iti nabayag a tiempo, ket nagsasaoda a situtered babaen iti pannakabalin ti Apo, kabayatan a nangted isuna iti pamaneknek maipanggep iti mensahe ti paraburna. Inaramidna daytoy babaen iti panangipaayna kadagiti pagilasinan ken nakakaskasdaw nga aaramid babaen kadagiti ima ni Pablo ken ni Bernabe. **4** Ngem ti kaadduan iti siudad ket nabingay: dagiti dadduma a tao ket nakikaduza kadagiti Judio, ken dagiti dadduma ket kadagiti apostol. **5** Idi pinadas dagiti Hentil ken dagiti Judio nga allukoyen dagiti mangidadaulo kadakuada a ranggasan ken uborenda ni Pablo ken Bernabe, **6** naammoanda daytoy ket naglibasda kadagiti siudad iti Licaonia, Listra ken Derbe, ken kadagiti aglawlaw a rehion, **7** ket sadiay, inkaskasabada ti ebanghelio. **8** Idiy Listra, adda maysa a lalaki a nakatugaw, saan a makakuti dagiti sakana, pilay manipud pay iti aanakan ni inangna, ket saan pulos a makapagna. **9** Nangngegan daytoy a lalaki ni Pablo nga agsasao. Pinerreng isuna ni Pablo ket naktiana nga addaan daytoy iti pammati nga isuna ket mapaimbag. **10** Isu a kinunana kenkuana iti napigsa a timek, "Tumakderka kadagita sakam." Ket limmagto ti lalaki ken nagnagnapagna. **11** Idi nakita dagiti adu a tattao ti inaramid ni Pablo, nagpukkawda, a kunada iti pagsasao ti Licaonia, "Bimmaba dagiti didiosen kadatayo iti langa ti tao." **12** Inawaganda ni Bernabe iti "Zeus" ken ni Pablo, iti "Hermes" gapu ta isuna ti kanayon nga agsasao. **13** Ti padi ni Zeus, a ti templona ket adda laeng iti ruar ti siudad, ket nangyeg idiy ruangan iti baka ken sabsabong a naaramid a sinankuwintas; ket kayatna ken dagiti adu a tattao a mangipaay iti sagut. **14** Ngem idi nangngegan daytoy dagiti apostol, a ni Bernabe ken Pablo, pinisangda dagiti kawesda ket dagus a rimurda a napan kadagiti adu a tattao, agpukpukkawda **15** a kundada, "Lallaki, apay nga araramidenyo dagityo a banbanag? Tattao kam metlaeng nga addaan iti rikna a kas kadakayo. Iyegmi kadakayo ti naimbag a damag, a nasken a tallikodanyo dagityo nga awan serserbina a banbanag ket ibaw-ingyo ti panagdayawo iti sibibiag a Dios, a nangaramid iti tangatang, iti daga, ken iti baybay ken amin nga adda kadakuada. **16** Kadagiti napalpalabas a tawtawen, pinalubusanna dagiti amin a pagilian a magna kadagiti bukodda a wagas. **17** Ngem no pay kasta, saanna a binaybay-an ti bagina nga awan mangpaneknek, ta nangaramid isuna iti nasayaat ken intedna kadakayo dagiti tudo manipud langit ken nabunga a panpanawen, a nangpunno kadagiti pusoy iti taraon ken kinaragsak." **18** Uray pay kadagityo a sasao, nganngani saan a nalappedan da Pablo ken Bernabe dagiti adu a bilang ti tattao manipud iti panagdatonda kadakuada. **19** Ngem dadduma a Judio a naggapu idiy Antiochia ken Iconio ket immayda ken inallukoyda dagiti adu a tattao. Inuborda ni Pablo ket iparangguyodda isuna nga inruar ti siudad, impagarupda a natayan isuna. **20** Ngem kabayatan nga agtaktaader dagiti adalan iti aglawlawna, bimmangon isuna ket simrek iti siudad. Iti simmaruno nga aldaw, napan isuna idiy Derbe a kaduuna ni Bernabe.

21 Kalpasan a naikasabada ti ebanghelio iti dayta a siudad ken adu ti nagbalin nga adalan, nagsublika idiy Listra, idiy Iconium ken idiy Antioquia. **22** Nagtultuloy da a nangappapigsa kadagit kapanumutan dagiti adalan ken ginuyugoya isuda nga agtuloy iti pammati. Imbagadu kadakuada a babaen iti adu a panagsagaba a datayo ket sumrek iti pagarian ti Dios. **23** Idi nakadutokdan kadagit panglakayen iti tunggal taripnong dagiti namati, ken nagkararagda a nabuyugan iti panagayunar, intalekda isuda iti Dios, nga isu a pinatida. **24** Kalpasanna, nagnada idiy Pisidia ket dimtengda idiy Pamfilia. **25** Idi naibagadan ti sao idiy Perga, simmalogda idiy Atalia. **26** Manipud sadiay naglayagda a napan idiy Antioquia, a nakaiftalkanda iti parabur ti Dios para iti trabaho nga ita ket nalphasan. **27** Idi simmangpetda idiy Antioquia ken inummongda ti taripnong, impadamagda amin a banbanag nga inaramid ti Dios kadakuada, ken no kasano a nanglukat isuna iti ruangan ti pammati para kadagit Hentil. **28** Nagtalinaedda kadagit adalan iti nabaya a tiempo.

15 Adda lallaki a bimmaba manipud idiy Judea ken sinuroanda dagiti kakabsat a lallaki, a kunada, "Malaksid a makugit kayo a mayannurot iti kaugalian ni Moises, saankayo a maisalakan." **2** Idi saan nga immanamong da Pablo ken Bernabe, ken naksisinnupiatda kadakuada, inkeddeng dagiti kakabsat a lallaki a masapul a sumangat da Pablo, Bernabe, ken dadduma pay idiy Jerusalem, ket mapanda kadagit apostol ken panglakayen maipanggep iti daytoy a saludsod. **3** Ngarud, iti panangibaon kadakuada ti iglesia, nagnada idiy Fenicia ken Samaria ket impadamagda ti panamatit dagiti Hentil. Nangyegda iti kasta unay a rag-o kadagit amin a kakabsat a lallaki. **4** Idi dimtengda idiy Jerusalem, pinasangbay ida ti iglesia ken dagiti apostol ken dagiti panglakayen, ket impadamagda dagiti amin a banbanag nga inaramid ti Dios kadakuada. **5** Ngem adda dagiti lallaki a namati, a kameng ti bunggoy dagiti Pariseo, a nagtakder ken kinunada, "Kasapulan a makugitda ken surotenda ti linteg ni Moises. **6** Naummong ngarud dagiti apostol ken dagiti panglakayen tapno pagtutungtonganda daytoy a banag. **7** Kalpasan ti adu a panagsisinnupiat, nagtakder ni Pedro ket kinunana kadakuada, "Kakabsat a lallaki, ammoyo nga iti nabayagen a tiempo, nangpili ti Dios kadakayo, a babaen iti ngiwatkato ket mangngep dagiti Hentil ti ebanghelio, kin mamatida. **8** Ti Dios, a makaammo iti adda iti puso, ket agsaksi kadakuada, itedna kadakuada ti Nasantoan nga Espiritu, kas inaramidna kadatayo; **9** ket awan indumdumana kadatayo ken kadakuada, ket pinagbalinna a nadalus dagiti pusoda babaen iti pammati. **10** Ita ngarud, apay a suotenyen ti Dios, ta kinabilanyo iti sangol dagiti tengged dagiti adalan nga uray pay dagiti ammatayo ken datayo ket saantayo a kabaelan a baklayen? **11** Ngem mamati tayo a maisalakan tayo babaen iti parabur ni Apo Jesus, kas kadakuada idi." **12** Nagtalna amin dagiti tattao kabayatan nga agdengdengngedga iti ipadpadmag da Bernabe ken Pablo maipanggep kadagit pagilasinan ken kadagit nakaskasdaaw nga inaramid ti Dios kadagit Hentil, babaen kadakuada. **13** Kalpasan iti panagsaoda, simmungbat ni Santiago, kinunana, "Kakabsat a lallaki, dumnggekayo kaniak. **14** Imbagda ni Simon no kasano a sipapabar a tinulungan nga immuna ti Dios dagiti Hentil tapno iti kasta ket adda tattao nga agtaud kadakuada a maipaay iti naganna. **15** Umanamong iti daytoy dagiti sasao dagiti profeta, kas naisurat, **16** Agsublikto kalpasan dagito a banbanag, ken ipatakderko manen ti tolda ni David, a narba; Tarimaanekto ken ipatakderko manen dagiti nabati a pasetna. **17** Tapno dagiti nabati a tattao ket mabalinda a biruken ti Apo, pakairamanan dagiti amin a Hentil a naawagan babaen iti naganko." **18** Daytoy ti ibagbaga ti Apo, a nangaramid kadagitoy a banbanag a naammoanen idi pay laeng un-unana a tiempo. (*aiōn g165*) **19** Isu a ti kapanunotak ket saantayo a riribukan

dagiti Hentil nga nagsubli iti Dios; **20** ngem agsurattayo ketdi kadakuada a masapul nga umadalyoda manipud iti panangtulaw dagiti didiosen, manipud iti immoralidad, ken manipud iti aniaman a nabekkel, ken manipud iti dara. **21** Manipud pay kadagit nagkauna a kaputotan, addan dagiti tattao iti tunggal siudad a mangikaskasaba ken mangibasbas a insurat ni Moises kadagit sinagoga, tunggal Aldaw ti Panaginana". **22** Ket kasla nasayaat kadagit apostol ken kadagit panglakayen, kaduada ti isu amin nga iglesia, a pilienda ni Judas a managan metlaeng Barsabas, ken ni Silas, a mangidadaulo iti iglesia, ken ibaonda ida idiy Antioquia a kaduada ni Pablo ken Bernabe. **23** Insuratda daytoy, "Dagiti apostol, dagiti panglakayen ken kakabsat a lallaki, kadagit kakabsat a Hentil iti Antioquia, Siria ken Cilicia, kablaaw. **24** Nangnegrmi nga adda dagiti lallaki, a saanmi met a binilin, a naggapu kadakami ti nangburiborkakayo kadagit panursuro a nangburibor kadagit kararuayo. **25** Isu a kasla nasayaat para kadakami amin nga agkaykaysa a mangpili ti lallaki ken ibaomni ida kadakayo, kaduada dagiti ay-ayatenmi a Bernabe ken Pablo, **26** tattao a napeggad dagiti bibiagda para iti nagan ni Apo tayo a Jesu-Cristo. **27** Imbaonmi ngarud da Judas ken Silas, a mangibaga met laeng kadakayo iti isu met laeng a banbanag. **28** Ta daytoy ket kasla nasayaat met iti Espiritu Santo ken kadakami, a saankamin a mangted kadakayo iti ad-adu a dadagsen no di laeng dagitoy a napapateg a banbanag: **29** nga adaywanyo dagiti banbanag a naidotan kadagit didiosen, dara, banbanag a nabekkel, ken manipud iti immoralidad. No saluaddanyo dagiti bagbagiyo manipud kadagitoy, nasayaat ti pagbanaganyo. Agpakkadakamin."

30 Isu nga isuda, ida napalibusanda, simmalogda idiy Antioquia; kalpasan nga inummongda dagiti adu a tattao, inyawatda ti surat. **31** Idi nabasada daytoy, naragsakanda gapu iti pannangpabileg. **32** Da Judas ken Silas, a maibilang met a profeta, pinaregata dagiti kakabsat a lallaki babaen iti adu a sasao ken pinapigsada ida. **33** Kalpasan a nagtalinaedda sadiay iti sumagmamano a tiempo, napalibusanda a pumanaw a sitatalna manipud kadagit kakabsat a lallaki tapno agsublika kadagit nangibaon kadakuada. **35** Ngem da Pablo ken ni Bernabe ket nagtalinaed idiy Antioquia a kaduada dagiti dadduma pay, a no sadino ket insuro ken inkasabada ti sao ti Apo. **36** Kalpasan iti mano nga alda, imbagda ni Pablo kenni Bernabe, "Agsubliton ita ken bisitaenta dagiti kakabsat a lallaki iti tunggal siudad a nangiwaragawagenta iti sao ti Apo, ken kitaenta no kasano iti kasasaadda. **37** Kayat ni Bernabe nga ikuyog met ni Juan a maawagan Marcos. **38** Ngem pinanunot ni Pablo a saan a nasayaat nga ikuyogda ni Marcos, a nangpanaw kadakuada idiy Pamfilia ken saan a nagtuloy a kimmuyog kadakuada iti trabaho. **39** Kalpasan ket adda rimsua a nabara a panagsinupiat, isu a nagsisinada, ket inkuyog ni Bernabe ni Marcos ket naglayagda nga immadayo a nagtuturong idiy Cyprus. **40** Ngem pinili ni Pablo ni Silas ket pimmanawda, kalpasan nga intalek isuna dagiti kakabsat a lallaki iti parabur ti Apo. **41** Ket napan isuna idiy Siria ken Cilicia, a nangpabpabileg ti pammati ti iglesia ken inaldaw a manaynayunan ti bilangda. **6** Napan da Pablo ken dagiti kakaduana

16 Dimteng met laeng ni Pablo idiy Derbe ken idiy Listra; ket pagammoan, adda sadiay ti maysa nga adalan nga agnagan iti Timoteo, anak a lalaki ti maysa a babai a Judio a namati; ti amana ket Griego. **2** Nasayaat ti ibagbaga dagiti kakabsat a lallaki nga adda idiy Listra ken Iconio maipanggep kenkuana. **3** Kayat ni Pablo a makipagdaliasat isuna kenkuana; isu nga inkuyogna ken kinugitna isuna gapu kadagit Judio nga adda kadagitoy a paset, ta ammoda amin a ti amana ket Griego. **4** Iti ipapanda kadagit siudad, impanda kadagit iglesia dagiti pagannurutan a tungpalen dagitoy, dagiti pagannurutan nga insurat dagiti apostol ken dagiti panglakayen idiy Jerusalem. **5** Isu a napabibleg ti pammati ti iglesia ken inaldaw a manaynayunan ti bilangda. **6** Napan da Pablo ken dagiti kakaduana

kadagiti rehion ti Frigia ken Galacia, gapu ta ti Espiritu Santo, pinaritanna ida a mapan mangikasaba iti sao iti probinsia ti Asia. 7 Idi asidegden idiy Misia, pinanggepda a mapan idiy Bitinia, ngem pinaritan ida ti Espiritu ni Jesus. 8 Isu nga iti ilalabasda idiy Misia, bimmabada ti siudad ti Troas. 9 Maysa a sirmata iti nagparang kenni Pablo iti maysa a rabii: Maysa a lalaki iti Macedonia ti nakatakder sadiay, ay-ayabanna isuna nga ibagbagana, "Umayka ditoy Macedonia ket tulungannakami." 10 Idi nakita ni Pablo ti sirmata, dagus nga inkeddengmi a mapan idiy Macedonia, pinanunotmi nga inayabannakami ti Dios a mapan mangikasaba iti ebanghelio kadakuada. 11 Naglayagkami ngarud manipud Troas, nagdiretsokami a napan idiy Samotracia, ket iti simmaruno nga aldaw, dimtengkami idiy Neapolis; 12 Manipud sadiay, napan kami idiy Filipos, maysa a siudad iti Macedonia, ti kapapatgan a siudad iti distrito ken masukapan ti Roma, ken nagtalaidea kami iti daytoy a siudad iti sumagmamano nga aldaw. 13 Iti Aldaw a Panaginana, napankami iti ruar ti ruangan, iti igid ti karayan, impagarupmi nga adda disso a pagkararagan sadiay. Nagtugaw kami ken nagsao kami kadagiti babbai nga immay a naummong. 14 Maysa a babai nga agnagan iti Lydia, nga aglaklako iti lila a lupot manipud iti siudad ti Tiatira, a agdaydayaw iti Dios iti nagdenggeg kadakami. Linuktan ti Dios ti pusona tapno indenganna dagiti banbanag a sinao ni Pablo. 15 Idi nabautisaranen isuna, ken ti sangkabalayanna, inallukoy nakami, a kinunana, "No namatikayo a napudnoak iti Apo, umay kayo iti balayko ket aggiankayo saday." Ket inallukoynakami. 16 Napasamak a kabayatan ti ipapanmi iti lugar a pagkararagan, adda maysa a balasang nga addaan iti espiritu a mangmangted kenkuana iti kabaelan a mangibaga iti mapasamak iti masakbayan a nangsabatkadakami. Ket dakkel a gatad ti kuarto ti maiyaw-atwata kadagiti amongna babaen iti panagpadeslesa. 17 Sinurotnakami kada Pablo daytoy a babai ken nagsukkaw a kinunana, "Dagitoy a lallaki ket adipen ti Kangatoan a Dios. Iwarwaragawagda kadakayo ti dalan iti pannakaisalan." 18 Inaramidna daytoy ti adu nga aldaw. Ngem ni Pablo, a kasta unay ti pannakasingana kenkuana, simmango ket kinunana iti espiritu, "Manmandaranka iti nagan ni Jesu-Cristo a rumuarka kenkuana." Ket dagus a rimuar daytoy. 19 Idi nakita dagiti amongna a ti namnama ti pagbirukanda ket awanen, tiniliwda pa Pablo ken Silas ken imparangguyodda ida nga impan idiy lugar a pagtagilakoan iti sangoanan dagiti mangiturturay. 20 Iti panangidatgda kadakuada kadagiti opisyal nga addaan iti turay a mangukom, kinunada, "Dagitoy a lallaki ket Judio ken mangparparnuuya iti adu a riribuk iti siudadtayo. 21 Agisursuroda kadagiti banbanag a saan a nainkalintegan nga awantayo wenna aramidentayo a kas Romano. 22 Kalpasanna, nagkaykaysa dagiti adu a tattao a bimmusor kada Pablo ken Silas; pinisang dagiti mangiturturay nga addaan turay a mangukom dagiti kawes da Pablo ken Silas ken imbilinda a masaplitan dagitoy. 23 Idi nasaplitanda idan iti namin-adu, impanda ida iti pagbaludan ken binilinda ti guardia a bantayanna ida a nalaing. 24 Kalpasan a naawatna daytoy a bilin, impanna ida iti akin-un-uneg a paset ti pagbaludan ken inkawarna dagiti saksakada iti kayo. 25 Idi agtengngan ti rabii, agkarkararag da Pablo ken Silas ken agkankantada kadagiti himno iti Dios, ket agdengdengngeg dagiti dadduma a balbalud kadakuada. 26 Pagammoan, kellaata a naggingined iti napigsa, isu a dagiti pundasyon ti pagbaludan ket nagungon, ken dagus a nalukatan ti amin a ruangan, ken nawarwar dagiti kawar ti tunggal maysa, 27 Nakariing ti guardia manipud iti pannaturogna, ken naktitana dagiti nakalukat a ruangan ti pagbaludan, innalana ti kampilanna ket patayenna koman ti bagina, gapu ta napanunotna a naglibas dagiti balud. 28 Ngem impukkaw ni Pablo iti napigsa a timek, kunana, "Saanmo a dangan dayta bagim, gapu ta addakami amin ditoy.

29 Nagpaala iti silaw ti guardia ken nagdardaras a simrek ken nagkurno iti sakaanan da Pablo ken Silas nga uray la agpigpigerger iti buteng, 30 ket inruarna ida ken kinunana, "Apo, ania iti masapul nga aramidek tapno maisalakanak?" 31 Kinunada, "Mamatika kenni Apo Jesus, ket maisalakan ka, sika ken ti balaymo." 32 Imbagada ti sao ti Apo kenkuana, keduana iti tunggal maysa iti balayna. 33 Kalpasanna, inkuyog ida ti guardia iti dayta met laeng nga oras iti rabii, ken binuguanna dagiti sugatda, ket nabautisaranen isuna ken ti sangkabalayanna. 34 Ingkuyogna da Pablo ken Silas iti ngato ti balayna ken nangisagana iti tarao iti sangoananda. Kasta unay iti panagragsakna a keduana ti sangkabalayanna, gapu ta namatida amin iti Dios. 35 Ita, idti aldawen, nangbilibin dagiti agtuturay iti mapan mangibaga kadagiti guardia a kuned, "Palubosanyo a pumanaw dagidiay a lallaki." 36 Impadamatig ti guardia ti saso kenni Pablo a kinunada, "Nangbilibin dagiti agtuturay iti mangibaga kaniak a palubusan kayon a pumanaw: Iti ngarud rumuarkayan, ket mapankayo nga addaan iti kapia." 37 Ngem kinuna ni Pablo kadakuada, "Sinaplitandakami iti publiko ken pinaibaluddakami iti pagbaludan, nupay umilikami iti Roma ken saankami pay a nakedngan; ket ita papanawendakami a sililim? Saan a mabalin; bay-am nga isuda ti umay mangiruar kadakami." 38 Impakaammo dagiti guardia dagitoy a saso kadagiti agtuturay; nagbuteng dagiti agtuturay idti nanggeda a Romano gayam ni Pablo ken ni Silas. 39 Immay nagpakaasi kadakuada dagiti agtuturay; ket idti nairuarda idan ti pagbaludan, kiniddawda kada Pablo ken Silas a pumanawdan iti siudad. 40 Nakaruar ngarud da Pablo ken Silas iti pagbaludan ket napanda iti balay ni Lydia. Idi nakita da Pablo ken Silas dagiti kakabsat a lallaki, pinabilegda dagitoy ket kalpasanna, pimmanawda iti siudad.

17 Ita, idti nalabsandanda dagiti siudad ti Amfipolis ken Apolonia, dimtengda iti siudad ti Tesalonica, no sadino ket adda iti sinagoga dagiti Judio. 2 Kas nakaugalian ni Pablo, napan isuna kadakuada, ket iti tallo nga Aldaw a Panaginana, nakiinnadal isuna kadakuada manipud iti Nasantoan a Sursurat. 3 Linukatanna ti Nasantoan a Sursurat ken impalawagna a masapul nga agsagaba ti Cristo ken agungar manipud iti patay. Kinunana, "Daytoy Jesus nga iwarwaragawagko kadakayo ket isu ti Cristo." 4 Dadduma kadagiti Judio ket naallukoy ken nakikadua kada Pablo ken Silas, agraman dagiti napasnek a Griego, adu kadagiti mangidadaulo a babbai ken adu a tattao. 5 Ngem dagiti saan a namati a Judio, gapu iti apal, nangikuyogda kadagiti nadangkes a lallaki manipud idiy pagtagilakuan, nangummongda iti adu a tattao, ken nangparnuayda iti gulo iti siudad. Iti panangrautda iti balay ni Jason, kayatda koma nga irruar da Pablo ken Silas kadagiti tattao. 6 Ngem idti saanda ida a nasarakan, ingguyodda ni Jason ken dadduma kadagiti kakabsat a lallaki iti sangoanan dagiti agtuturay iti dayta a siudad, ket impukkawda, "Dagitoy a lallaki a nangparnuay iti riribuk ket immay met ditoy. 7 Dagitoy a lallaki a sinangaili ni Jason ket agtigtignay a maibusor kadagiti linteg ni Caesar; ibagada nga adda iti sabali nga ari - isu ni Jesus." 8 Idi nangnegan dagiti adu a tattao ken dagiti opisial ti siudad dagitoy a banbanag, nariribukanda. 9 Kalpasan a naalada ti kuarto a multa ni Jason ken dagiti dadduma, pinalubosanda ida a pumanaw. 10 Iti dayta a rabii, imbaon dagiti kakabsat a lallaki da Pablo ken Silas idiy Berea. Idi simmangpetdan sadiay, napanda iti sinagoga dagiti Judio. 11 Ita, dagitoy a tattao ket addaan iti nangatngato a panagpapanuton ngem kadagiti adda idiy Tesalonica, ta inawatda ti sao nga addaan iti nakasagana a panuton, ket inaldaw nga ad-alendala ti Nasantoan a Sursurat tapno kitaenda no dagitoy a banbanag ket pudno. 12 Adu ngarud kadakuada ti namati, karaman dagiti sumagmamano a nabileg a Griego a babbai ken adu a lallaki. 13 Ngem idti naammoan dagiti

Judio idiy Tesalonica nga iwarwaragawag met ni Pablo ti sao ti Dios idiy Berea, napanda sadiy ket kinibur ken riniribukda dagiti adu a tattao. **14** Ket dagus nga imbaon dagiti kakabsat a lallaki ni Pablo idiy baybay, ngem nagtalinaed sadiy da Silas ken Timoteo. **15** Dagiti mangidaldalan kenny Pablo ket impanda isuna agingga iti siudad ti Atenas. Idi ibatidau ni Pablo sadiy, imbilinna kadakuada nga ibagada kada Silas ken Timoteo nga umayda koma kenkuana a dagus no mabalin. **16** Ita, kabayatan nga ur-urayen ida ni Pablo idiy Atenas, nariribukan ti espiritu iti pannakakitana iti siudad a napnoan iti didiosen. **17** Isu a nakiinnadal isuna kadagit Judio idiy sinagoga ken kadagit nagdaydayaw iti Dios ken kasta met kadagit masalsalwana iti pagtagilauan iti tunggal aldaw. **18** Ngem adda met dagiti Epicureo ken Estoico a managbiruk iti pudno a nakasalaw kenkuana. Ket kinuna dagiti dadduma, "Ania ti padpadasen nga ibaga daytoy a salawasaw?" Ket kinuna dagiti dadduma, "Kasla mangaskasabas isuna maipanggep iti saan nga amammo a dios," gapu ta ikaskasabana ti maipanggep kenny Jesus ken ti panunggar. **19** Innalada ni Pablo ket impanda isuna iti Areopago, kunada, "Mabalinmi kadi nga ammoen daytoy baro a sursuro a sasawem? **20** Ta nangiyegka kadagit lapayagmi iti banbanag a saanmi nga ammo. Isu a kayatmi a maammoan no ania ti kayat a sawen dagitoy a banbanag." **21** (Ita, amin dagiti taga-Atenas ken dagiti ganganaet nga agnanaed sadiy ket busbusbosenda dagiti tiempoda iti awan sabali no di laeng ti mangibaga wenco agdengngeg iti maipanggep iti maysa a banag a barbaro.) **22** Nagtakder ngarud ni Pablo iti tengnga ti Areopago ket kinunana, "Dakayo a lallaki iti Atenas, makitak a relihiosokyo unay iti amin a wagas. **23** Ta kabayatan iti ilalabasko ken panangpaliiwo kadagit banbanag a pagrakrukbabanyo, nasarakak ti maysa nga altar nga addaan iti naisurat a, PARA ITI SAAN NGA AM-AMMO A DIOS. No ania ngarud ti daydayawenyo iti kinaawan ammo, daytoy ti iwaragawagko kadakayo. **24** Ti Dios a nangaramid iti lubong ken amin a banbanag nga adda iti daytoy, yantangay ta isuna ket Apo iti langit ken daga, saan nga agnaed kadagit templo nga impasdek dagiti ima. **25** Saan met isuna a pagserbian ti im-ima dagiti tattao a kasla kasapulanna ti aniaman a banag, yantangay ta isuna mismo ti mangmangted iti biag kadagit tattao ken anges keni dadduma pay a banbanag. **26** Ket manipud iti maysa a tao, inaramidna ti tunggal pagilinan dagiti tattao nga agnanaed iti rabaw ti daga, ket inkeddengnan dagiti naidutok a tiempoda ken dagiti pagpatinggaan dagiti disso a pagnaedanda. **27** Ngarud, masapul a birukenda ti Dios ket nalabit a makaasidegeda kenkuana ken masarakanda isuna, keni kinapudnona, saan isuna nga adayo manipud iti uray siasinoman kadatayo. **28** Gapu ta kenkuana, agbibagtayo ken agtigtingnaytayo ken addaantayo iti katatao, a kas kinuna iti maysa kadagit bukodyo a dumadani, 'Ta datayo met dagiti kaputotanna.' **29** Isu nga agsipud ta kaputottanaytayo ti Dios, masapul a saantayo a parpanunoten a ti kinadios ket kasla balitok, wenco pirak, wenco batbato, a sinukog ti laing ken kapanunoton ti tao. **30** Pinalabas ngarud ti Dios dagiti ti kinaawan ammo, ngem ita bilbilinenna amin a tattao iti sadinoman nga agbabawi. **31** Daytoy ket gapu ta nangikeddeng isuna iti aldaw a panangukomanto iti lubong iti kinalinteg babaen iti tao a pinilina. Pinanekenan ti Dios daytoy a tao iti tumunggal maysa babaen iti panangpagungarna kenkuana manipud iti patay." **32** Ita, idi nangngegan dagiti tattao idiy Atenas ti panagungar ti natay, linais dagiti dadduma ni Pablo; ngem kinuna dagiti dadduma, "Agdengngegkaminto manen kenka maipanggep iti daytoy a banag." **33** Kalpasan dayta, pinanawanna ida ni Pablo. **34** Ngem nikitipon kenkuana ti dadduma kadagit tattao ken namatida, pakairamanan ni Dionisio nga Areopago, ti babai a managan Damaris, ken dadduma pay a kaduada.

18 Kalpasan dagitoy a banbanag, pimmanaw ni Pablo idiy Atenas ken napan idiy Corinto. **2** Sadiy, nasarakanna ti maysa a Judio a managan Akila, maysa a lalaki a nayanak idiy Ponto; kagapgapuna laeng idiy Italia a keduana ti asawana a ni Priscila, gapu ta imbilin ni Claudio a masapul a pumanaw amin dagiti Judio idiy Roma; ket immay ni Pablo kadakuada; **3** nakipagnaed ken nakipagtrabaho ni Pablo kadakuada gapu ta kapadpadada isuna iti panggedan. Isuda ket agar-aramid iti tolda. **4** Isu a makiin-innadal ni Pablo idiy sinagoga iti tunggal Aldaw a Panaginana. Agpada nga al-allukoyenna dagiti Judio ken dagiti Griego. **5** Ngem idi simmalog da Silas ken Timoteo manipud Macedonia, tinignay ti Espiritu Santo ni Pablo a paneknekanna kadagit Judio a ni Jesus ket isu ti Cristo. **6** Idi sinuppiat ken linais isuna dagiti Judio, pinagpag ni Pablo ti pagan-anaya kadakuada ket kinunana kadakuada, "Sapay koma ta ti darayo ket maikabil iti bukodyo nga ulo; Awan basolko. Manipud iti, mapanakon kadagit Hentil." **7** Ket pimmanaw isuna manipud sadiy ken napan idiy balay ni Ticio Justo, maysa a lalaki nga agdaydaydaw iti Dios. Kaabay ti balayna ti sinagoga. **8** Ni Crisplo, a panguloen iti sinagoga ken amin nga adda iti balayna ket namati iti Apo. Adu kadagit taga-Corinto a nakangngeg kenny Pablo ti namati ken nabautisaran. **9** Iti rabii, kinuna ti Apo kenny Pablo iti maysa a sirmata, "Saanka nga agbuteng, ngem agsaoka ken saanka nga agulimek. **10** Ta addaak kenka, ken awan ti siasinoman a mangpadas a mangdangran kenka, ta adu dagiti tattao iti daytoy a siudat." **11** Nagnaed ni Pablo sadiy iti maysa a tawen ken innem a bulan, nangisursuro isuna iti sao ti Dios kadakuada. **12** Ngem idi nagbalin ni Galion a gobernador iti Acaya, nagkaykaysa dagiti Judio a nangbusor kenny Pablo ket indatagda isuna iti pangukoman; **13** kinunada, "Al-allukoyen daytoy a lalaki dagiti tattao nga agdayaw iti Dios iti wagas a naisupadi iti linteg." **14** Ngem idi agsao koman ni Pablo, kinuna ni Galion kadagit Judio, "Dakayo a Judio, no pudno a daytoy ket maipanggep iti dakes a banag wenco krimen, rebbengna koma nga ukomenkayo. **15** Ngem gapu ta dagitoy ket saludsod a maipanggep kadagit sasao ken nagnagan ken iti bukodyo a linteg, urnuseno daytoy iti bukodyo laeng. Saanko a tarigagay ti agbalin nga ukom kadagitoy a banbanag." **16** Pinapanaw ida ni Galion iti pangukoman. **17** Isu nga aminda, tiniliwda ni Sostenes, ti mangiturtury iti sinagoga, ken kinabilda isuna idiy sangoanan iti pangukoman. Ngem awan aniamanna kenny Galion ti inaramidda. **18** Kalpasan iti pangatolinaed ni Pablo idiy iti adu pay nga al-aldaw, pinanawanna dagiti kakabsat a lallaki ket naglayag a nagturong idiy Siria a keduana da Priscila ken Akila. Sakbay a pimmanaw isuna idiy sangladan iti Cencrea, inpakuskosna ti ulona gapu ta nagsapata isuna iti Nazireo a sapata. **19** Idi dimtengdan idiy Efeso, pinanawanna ni Pablo da Priscila ken Akila sadiy, ngem napan isuna iti sinagoga nga is-isuna laeng ken nakilinawag isuna kadagit Judio. **20** Idi kiniddawda nga agtalinan pay ni Pablo sadiy iti atatidug pay a tiempo, nagkedked isuna. **21** Ngem idi pumanawen isuna kadakuada, kinunana, "Agsibliako manen kadakayo no pagayatan ti Dios." Kalpasanna, naglayag isuna manipud Efeso. **22** Idi simmanglad ni Pablo idiy Cesarea, simmang-it isuna ken kinabilaawanna ti iglesia iti Jerusalem ket kalpasanna, simmalog idiy Antioquia. **23** Kalpasan a nagtalinaed isuna iti sumagmamano a tiempo sadiy, pimmanaw ni Pablo ket napan kadagit rehion ti Galacia ken Frigia ken pinabilegna dagiti amin nga adalan. **24** Ita, maysa a Judio a managan Apollos, a naiyanak idiy Alejandria, ti napan idiy Efeso. Isuna ket nalaing nga agbita ken adu ti amonna maipanggep iti Nasantoan a Sursurat. **25** Nasuroan ni Apollos kadagit suruso ti Apo. Sipingit isuna a nagsao ken nangisurona kadagit banbanag maipapan kenny Jesus, ngem ti laeng amonna ket ti panangbautisar ni Juan. **26** Nangrugui ni Apollos a nagsao

a situtered iti sinagoga. Ngem idi nangngeg da Priscila ken Akila isuna, ginayyemda isuna ken impalawagda a nasayaat kenkuana ti dalam ti Dios. 27 Idi tinarigagayanna a mapan idiy Acaya, pinabileg isuna dagiti kakabsat a lallaki ken nagsuratda kadagitit adalan idiy Acaya a sangailienda isuna. Idi simmungpet isuna, kasta unay ti panangtulongna kadagitit namati babaen iti parabur. 28 Inabak ni Apollos dagiti Judio babaen iti bileg ken kinalaingna iti imatang ti tattao, impakitana babaen iti Nasantoan a Sursurat a ni Jesus ket isu ti Cristo.

19 Napasamak a kabayatan nga adda ni Apollos idiy Corinto, nagna ni Pablo iti makinngato a pagilinan ket diimteng iti siudad ti Efeso, ken nakasarak sadiy iti sumagmamano nga adalan. 2 Kinuna ni Pablo kadakuada “Inawatyot kardin ti Espiritu Santo idi namatikayo?” Kinunada kenkuana, “Saan, saanminto pay a nangnanggegan ti maipanggep iti Espiritu Santo.” 3 Kinuna ni Pablo, “Iti ania ngarud ti nakabautisaranyo?” Kinunada, “Iti bautisar ni Juan.” 4 Isu a simmungbat ni Pablo, “Nangbautisar ni Juan babaen iti bautismo ti panagbabawi. Imbagana kadagitit tattao a masapul a matatida iti umay kalpasan kenkuana, dayta ket ni Jesus.” 5 Idi nangnanggegan dagiti tattao daytoy, nabautisaranda iti nagan ni Apo Jesus. 6 Ket idi impatay ni Pablo dagiti imana kadakuada, immay ti Espiritu Santo kadakuada ket nagsaoda iti sabali a pagsasao ken nagipadtoda. 7 Agarup sangapulo ket dua da amin a lallaki. 8 Napan ni Pablo iti sinagoga ken situtered isuna a nagsao iti las-ud iti tallo a bulan. Indauloanna ti panagiinnadal ken inal-allukoyna dagiti tattao maipanggep kadagitit banbanag a maipapan iti pagarian ti Dios. 9 Ngem idi dagiti dadduma a Judio ket timmangkenken saanda a nagtulhog, nangrugida a nagsao iti dakes maipanggep iti dalan ni Cristo iti sangoanan dagiti adu a tattao. Ngarud, pinanawan ida ni Pablo ken inyadayona dagiti namati manipud kadakuada. Inrugina ti nagsarita iti inaldaw idiy pagisursuroan ni Tirano. 10 Nagtultuloy daytoy iti las-ud ti dua a tawen, isu nga amin nga agnanaed idiy Asia ket nangnanggeganda ti sao ti Apo, dagiti Judio ken dagiti Griego. 11 Nagaramid ti Dios kadagitit agkakabileg nga aramid babaen kadagitit ima ni Pablo, 12 isu ngay uray dagiti masaksakit ket napaimbag, ken rimmur dagiti dakes nga espiritu kadagitit nalungan, idi innalada dagiti panio ken dagiti biddang manipud iti bagi ni Pablo. 13 Ngem adda met dagiti Judio, a mangpapkaksiat kadagitit dakes nga espiritu, a nagdaldaliasat iti dayta a disso a nangararamat iti nagan ni Jesus para iti bukodda a pagsayaatan. Insaoda daytoy kadagitit addaan kadagitit dakes nga espiritu; kinunada, “Bilinenka a pumanaw babaen kenni Jesus nga ikaskasaba ni Pablo.” 14 Dagidiay a nangaramid iti daytoy ket dagiti pito nga annak a lallaki ti panguloen a padi a Judio, a ni Sceva. 15 Simmungbat ti dakes nga espiritu kadakuada, “Am-ammok ni Jesus, am-ammok ni Pablo; ngem siasinokayo?” 16 Limmagto ti lalaki a linuganan iti dakes nga espiritu kadagitit mangpapkaksiat iti dakes nga espiritu ket inabakna ida ken kinabilna ida. Ket lamo-lamo ken sugat-sugatda a pimmanaw iti dayta a balay. 17 Naammoan iti isu amin daytoy, dagiti Judio ken Griego, nga agnanaed idiy Efeso. Kasta unay ti butengda, ket napadawayan ti nagan ni Apo Jesus. 18 Kasta met nga adu kadagitit namati ti immay ket impudnoda ken binibigida dagiti dakes a banbanag nga inaramidda. 19 Adu kadagitit salamangkero ti nangurnong kadagitit libroda ken pinuoranda dagitoy iti imatang ti tumunggal maysa. Idi binilangda ti balor dagitoy, limapulo a ribu a piraso iti pirak. 20 Isu a nagwaras ti sao ti Apo iti nabileg a wagas. 21 Ita, idi nalpasen ni Pablo ti ministeryona idiy Efeso, inkeddengna iti Espiritu a lasatenna ti Macedonia ken Acaya iti dalanna a mapan idiy Jerusalem; kinunada, “Kalpasan ti panaggapuk sadiy, masapul a ketaek met ti Roma.” 22 Nangibaon ni Pablo idiy Macedonia iti duu

kadagitit adalanna, da Timoteo ken Erasto, a timumulong kenkuana. Ngem nagtalinaed pay laeng isuna idiy Asia. 23 Iti dayta met laeng a tiempo, adda timmaud a dakkel a riribuk idiy Efeso maipapan iti Dalan. 24 Maysa nga agpanpanday iti pirak a managan Demetrio, a nangaramid kadagitit kalanglangla ti didiosen a ni Diana babaen iti pirak, ket nangiyeg iti adu a panggedan para kadagitit agpanpanday. 25 Isu nga inurnongna dagiti trabahador iti dayta a trabaho, ket kinunada, “Kakadua, ammoyo a makateggedtayo iti adu a kuarta iti daytoy a panggedan. 26 Makitayo ken mangngegyo a saan laeng nga idiy Efeso, ngem nganngani nga iti entero ti Asia, nga inallukoy ken pinatallikud ni Pablo dagiti adu a tattao. Ibagbagana nga awan ti dios a naaramid babaen kadagitit im-ma. 27 Ken saan laeng a ti pagsapulantayo ti agpeggad a saanton a masapul, ngem kasta met a ti templo ti naindaklan a diosa a ni Diana ket maibilangton ngay awan serserbina. Ket mapukawanto uray pay ti kinatan-okna, isuna a daydayawen iti amin nga Asia ken iti sanganlubongan.” 28 Idi nangnanggeganda daytoy, napnoanda iti pungtot ket nagririyawda, a kunada, “Naindaklan ni Diana a daydayawen dagiti tattao iti Efeso.” 29 Napnoan iti pannakariribuk ti entero a siudad, ket nagdardaras dagiti tattao a sangsangkamaysa a napan iti pagbuyaan. Tiniliwda dagiti kakadua ni Pablo iti panagdaliasatna, ni Gayo ken ni Aristarco, a naggapu idiy Macedonia. 30 Kayat ni Pablo a sumrek iti ayan dagiti adu a tattao, ngem linapdan isuna dagiti adalan. 31 Kasta met a dadduma kadagitit opisial ti probinsiya ti Asia a gagayyemna ket nangipatulod iti mensahe a mangibagbaga a saan koma isuna a sumrek iti pagbuyaan. 32 Dadduma a tattao ket nagpukkaw iti maysa a banag, ken dadduma met ket sabali, ta dagiti adu a tattao ket marirribokan. Kaaduan kadakuada ket saanda nga ammo no apay a naummonda. 33 Inruar dagiti Judio ni Alejandro babaen iti impara iti sangoanan dagiti tattao. Nagsenyas ni Alejandro babaen iti imana tapo agpalawag kadagitit tattao. 34 Ngem idi naamirisda nga isuna ket maysa a Judio, inriyawda amin a sangsangkamaysa iti las-ud ti dua nga oras, “Naindaklan ni Diana dagiti tattao ti Efeso.” 35 Idi pinatalna ti sekretario ti ili dagiti adu a tattao, kinunada, “Dakayo a lallaki iti Efeso, adda kadi lalaki ditoy a saan a makaammo a ti siudad dagiti tattao ti Efeso ket banbantayanna ti templo ti natan-ok a Diana ken ti kalanglangana a natinang manipud langit? 36 Kas nakitayo ngarud a dagitoy a banbanag ket saan a mailibak, rebbenga laeng koma nga agulimekkayo ken saankayo nga agaramid iti saan a nasayaat. 37 Ta inyegyo dagitoy a lallaki ditoy a pangukoman, ket saanda met naga agtatakaw kadagitit templo weno manngatbabaw iti diostayo. 38 Ngarud, no ni Demetrio ken dagiti agrabrabaho a kadauna ket addaan ti pammabasol a maibusor iti siasinoman, dagiti pangukoman ket silulukat ken adda met dagiti ‘ukom.’ Bayano nga agpipinnabasolda. 39 Ngem no maipanggep iti sabali pay a banbanag ti sapsapulenyo, masapul nga maurnos a dagus iti kadawayan a panagummon. 40 Ta pudno unay nga agpeggadtayo a mapabasol maipapan ti riribuk a napasamak iti daytoy nga aldaw. Awan ti makagapu iti daytoy a riribuk, ken saanmi a kabaelan nga ilawlawag daytoy.” 41 Idi naibagana daytoy, pinagawidna dagiti naummonda.

20 Kalpasan a nagsardeng ti riribuk, imbaon ni Pablo dagiti adalan ket pinabilegna ida. Ket imbagana nga agpakadan isuna kadakuada ket pimmanaw a napan idiy Macedonia. 2 Idi napan isuna kadagitit a rehion ken pinabilegna iti kasta unay dagiti namati, napan isuna idiy Grecia. 3 Kalpasan iti tallo a bulan a panagtalinaedna sadiy, maysa a dakes a panggep ti binuayang dagiti Judio a maibusor kenkuana idi dandanin nga aglayang isuna a mapan idiy Siria, isu nga inkeddengna ti agsuli a magna idiy Macedonia. 4 Dagiti kimmuykuyog kenkuana agingay idiy Asia ket ni Sopatro nga anak ni Pirro a naggapu idiy Berea; da Aristarko

ken Segundo, nga agpada a nagtaud kadagiti namati a taga-Tesalonias; ni Gayo ti Derbe; ni Timoteo; ken ni Tiko keni ni Trofimo a naggappu idiy Asia. **5** Ngem immun-una dagitoy a lallaki ket inuray dakayo idiy Troas. **6** Naglayag kami nga immadayo manipud Filipos kalpasan dagiti aldaw ti tinapay nga awan lebadurana, ket iti uneg iti lima nga aldaw, simmangpetkami kadakuada idiy Troas. Sadiay, nagtalinaed kami iti pito nga aldaw. **7** Iti umuna nga aldaw iti lawas, idi naummong kami a mangpisi iti tinapay, nagsao ni Pablo kadagiti namati. **8** Pangpanggepenna a pumanaw iti sumaruno nga aldaw, isu nga nagtultuloy isuna a nagsasao agingga iti tengnga ti rabii. Adu ti silaw nga adda iti akin-ngato a siled a naguummongamni. **9** Iti ayan ti tawa ket adda agtutugaw a maysa a baro nga agnagan iti Eutico, a nakaturog iti kasta unay. Kabayatan ti atiddog a panagsao ni Pablo, daytoy a baro, a matmatureg latta, ket natinnag manipud iti maiktao a kadsaaran ket natayen idi innalada. **10** Ngem bimmaba ni Pablo, inyunnta ti bagina kenkuana, ket inarakupna. Kalpasan ket kinunana, "Saankayon nga agdanag, ta isuna ket sibbiag." **11** Ket napan manen isuna iti ngato ken nangpisi iti tinapay ket nangan. Kalpasan iti pannakitungtongna kadakuada iti nabaybayag pay agingga iti parbangon, pimmanaw isuna. **12** Insublida ti ubing a lallaki a sibbiag ket naliwiwada unay. **13** Immun-unakami a nagdaliasat ngem ni Pablo babaen iti barko ket naglayagkami a napan idiy Assos, ket sadiay, pinanggepmi nga ilugan ni Pablo. Daytoy metlaeng ti kayatna nga aramiden, gapu ta panggepna a mapan sadiay babaen iti panagdaliasatna iti daga. **14** Idi nagkikita kami idiy Assos, insuotmi isuna iti barko ket napankami idiy Mitelin. **15** Ket naglayagkami manipud sadiay ken dimmanuun kami iti simmaruno nga aldaw iti kabangibang nga isla ti Chio. Iti simmaruno nga aldaw nadalanamni ti isla ti Samo, ken iti simmaruno nga aldaw ket dimtengkami iti siudad ti Miletus. **16** Ta inkeddeng ni Pablo nga aglayag a lumabas iti Efeso, tapno saanen nga agpalabas isuna iti tiempo idiy Asia; gapu ta aggdardaras isuna a makapan idiy Jerusalem para iti aldaw ti Pentecostes, no mabalinanna nga aramiden daytoy. **17** Manipud idiy Miletus, nangibaon isuna iti lallaki a mapan idiy Efeso ken inayabanna dagiti panglakayen iti iglesia a mapan kenkuana. **18** Idi napanda kenkuana, kinunana kadakuada, "Ammoyo a mismo no kasano a kanayonko a busbusen ti tiempok kadakayo manipud iti umuna nga aldaw nga imbaddeko ti sakak iti Asia. **19** Nagtultuloyak a nagserbi iti Dios nga addaan iti amin a kinapakumbaba ti panunot ken kadagiti lulua, ken kadagiti panagsagaba a napasamak kaniak gapu kadagiti panggep dagiti Judio. **20** Ammoyo no kasano a saanko nga impaidam nga inwaragawag kadakayo ti aniaman a banag nga adda pakausaranna, ken no kasano a sinuroankayo iti imatang ti tatto ken kasta met a mapmapanak iti tunggal balay. **21** Ammoyo a saanak a nagsarday a nangballaag nga agpada kadagiti Judio ken Griego maipanggep iti panagbabawi nga agturonsit Dios ken pammati kenni Apo tayo a Jesus. **22** Ket ita, kitaeny, mapanak a sibabalid iti Espiritu Santo idiy Jerusalem, a saanko nga ammo dagiti banbanag a mapasamakto kaniak sadiay, **23** malaksid a ti Espiritu Santo ket panpaneknekkana kaniak iti tunggal siudad ken ibagbagana nga agur-uray kaniak dagiti kawar ken panagsagaba. **24** Ngem saanko nga ibilang ti biagko iti aniaman a wagas ket napateg kaniak, tapno iti kasta maturposko koma ti pannakisalako ken ti ministreyo nga inawatko manipud kenni Apo Jesus, a mangpanekek iti ebanghelio ti parbur ti Dios. **25** Ket ita, kitaeny, ammok a dakayo amin, a napanak a nangikaskasabaan iti maipanggep iti pagarian, saanyonton a makita pay ti rupak. **26** Ngarud panneknekak kadakayo iti daytoy nga aldaw, nga awan nakabasolak iti dara iti siasinoman a tao. **27** Gapu ta saanko nga impaidam iti panangiwaragawag kadakayo iti sibubukel a pagayatan

ti Dios. **28** Ngarud, agbalinkayo a naannad maipapan kadagiti bagbagiyo, ken maipapan kadagiti amin nga arban a pinaaywan kadakayo ti Espiritu Santo. Agannadkayo a mangaywan iti gimgong ti Apo, a ginatangna babaen iti bukodna a dara. **29** Ammok a kalpasan iti ipapanawko, surrekennakayto dagiti adalan ket sumurotda kadakuada. **31** Ngarud, agannadkayo. Laglagipenyo nga iti las-ud iti tallo a tawen, saannak a nagsardeng a nangisursuro iti tunggal maysa kadakayo nga adaan iti lulua iti rabii ken aldaw. **32** Ket ita italekkayo iti Dios, ken iti sao ti paraburna, isuna a makabael a mangpapisa kadakayo ken mangted kadakayo iti tawid kadagiti isuamin a nailas in para iti Apo. **33** Saanko a tinarigagayan ti pirak, baliton, weno pagan-anay iti siasinoman. **34** Dakayo a mismo, ammoylo a dagitoy nga im-im a nagserbi para iti bukodko a kasapulan ken dagitoy kasapulan dagidiay adda kaniak. **35** Iti amin a banbanag, inikankayto iti pagtuladan no kasano a tulongyano dagiti nakapuy babaen iti panagtrabaho, ken no kasano a lagipenyo dagiti sasao ni Apo Jesus, sasao nga isuna met laeng iti nangibaga: "Ad-adda a nabendisionan ti mangted ngem ti umawat." **36** Kalpasan a naisaona ti kastoy, nagparintumeng isuna ket nagkararag a keduana amin ida. **37** Nagsangitda amin iti kasta unay ket nagsadagda iti barukong ni Pablo ken inakganda isuna. **38** Nagliday ti kaaduan gapu iti imbagana a saandanton a makita manen ti rupana. Ket kinaduanda isuna a napan iti barko.

21 Idi simminakamin kadakuada ken naglayagkami, nagturonngkami iti siudad ti Cos, ken iti sumaruno nga aldaw idiy siudad ti Rodas, ket manipud sadiay, napankami iti siudad ti Patara. **2** Idi nakasarakkami iti bapor nga agballasiw a mapan idiy Fenicia, naglugankami ken naglayag. **3** Idi matantannawaganmin ti isla iti Cyprus, nilabsanamni daytoy ket nagturonngkami iti makattigid ket naglayagkami a nagturonng idiy Siria, ket simmangladkami idiy siudad ti Tiro, gapu ta sadiay ti pangibabaan ti bapor iti kargamentona. **4** Kalpasan a nasaranamni dagiti adalan, nagtalinaedkami sadiay iti pito nga aldaw. Imbag a dagitoy nga adalan kenni Pablo babaen iti Espiritu a saan isuna a bumadak idiy Jerusalem. **5** Idi nabusbusmin dagiti aldaw, pimmanawkamin ken intuloomyi ti panagdaliasatmi. Aminda, keduada dagiti as-assawa ken an-annakda, intuloddakami iti dalam aginggana a nakaruarkami iti siudad. Ket nagparintumengkami iti igid ti baybay, nagkararag, ken nagiipinnakada iti tunggal maysa. **6** Naglugankami iti bapor kabayatan nga isuda ket nagsublida manen iti pagtaenganda. **7** Idi nalpas ti panagdaliasatmi manipud Tiro, simmangpetkami idiy Tolemaida. Sadiay kinablaawanmi dagiti kakabsat ken nakipagtalinaedkami kadakuada iti maysa nga aldaw. **8** Iti simmaruno nga aldaw, pimmanawkami ket napan kami idiy Cesarea. Simrekkami iti balay ni Felipe a mangaskasaba iti ebanghelio, nga isu iti maysa kadagiti pito, ken nakipagtalinaedkami kenkuana. **9** Ita, daytoy a tao ket addaan iti uppat a birhen nga annak a babbai a agipadpadto. **10** Iti panagtalinaedmi sadiay iti sumagmamano nga aldaw, bimmaba sadiay manipud Judea ti maysa a profeta nga agnagan iti Agabo. **11** Immay isuna kadakami ken innalana ti barikes ni Pablo. Babaen iti daytoy, ginalutanna dagiti bukodna a saksaka ken im-im a ket kinunana, "Kastoy iti kinuna ti Espiritu Santo, 'Kastanto met a dagiti Judio sadiay Jerusalem ket galutanda iti tao a makinkukua iti daytoy a barikes ken iyawatdanto isuna iti ima dagiti Hentil.'" **12** Idi nangneggmi dagitoy a banbanag, dakami ken dagiti tatto nga agnanaed iti dayta a lugar ket nagpakaasi kenni Pablo a saan isuna a sumang-at idiy Jerusalem. **13** Kalpsanna, simmungbat ni Pablo, "Ania ti ar-

aramidenyo, agsasangit ket burburakenyo ti pusok? Agsipud ta nakasaganaak saan laeng a tapno maigalot ngem tapno matay pay idiy Jerusalem para iti nagan ni Apo Jesus." 14 Gapu ta ni Pablo ket saanna a tinarigagayan ti paallukoy, nagsardengkami a nangpadas ket kinunami, "Ti pagayatan iti Apo ti maaramid." 15 Kalpasan dagitoy nga al-aldaw, pinidomi dagiti bagahemi ket simmang-atkami idiy Jerusalem. 16 Kimmuyog met laeng kadakami sadiy dagiti dadduma nga adalan a naggapu idiy Cesarea. Intugota met ti maysa a lalaki a managan Mnason, maysa a lalaki a naggapu idiy Cyprus, a maysa kadagiti kauunaan nga adalan, a pakipagtalinaedanmi. 17 Idi nakadamanunkamin idiy Jerusalem, siraragsak a pinasangbaydakami dagiti kakabsat. 18 Iti simmaruno nga aldaw kimmuyog ni Pablo kadakami a napan kenni Santiago, ken adda amin a panglakayen sadiy. 19 Kalpasan a kinablaawanda ida, impadamagna ti tunggal banag a naaramiden ti Dios kadagiti Hentil babaen iti ministeriona. 20 Idi nangngegdag daytoy, indaydayawda ti Dios ket kinunada kenkuana "Kitaem, kabsat, no kasano a rinibon kadagiti Judio iti namati. Desididoda amin a tungpalen ti linteg. 21 Naibaga kadakuada ti maipapan kenka nga insurom kano amin a Judio nga agnanaed kadagiti Hentil a panawanda ni Moises, ken imbagam kano kadakuada a saanen a masapul a makugit dagiti annakda, ken uray saandan a suroten dagiti daan a kaugalian. 22 Ania iti rumbeng nga aramidenmi? Sigurado a manggegandanto nga immayka. 23 Isu nga aramidemon ti ibagami kenka ita: 'Addaankami ti uppatt a lallaki a nagkari.' 24 Isurotmo dagitoy a lallaki ket dalusam ti bagim a kaduam ida, ken bayadam dagiti gastosda tapno kalboenda dagiti ul-uloda. Iti kasta maamoan iti tunggal maysa a dagiti banbanag a naibaga kadakuada a maipanggep kenka ket saan a pudno. Ket maammoanda a tungtungpalen met ti linteg. 25 Ngem maipanggep kadagiti Hentil a namati, nagsuratkami ken intedmi dagiti bilbilin a masapul nga iyadayoda dagiti bagbagida manipud kadagiti banag a maipapaay kadagiti didiosen manipud iti dara, manipud iti aniaman a nabekkel, ken manipud iti kinaderrep." 26 Ket insurot ni Pablo dagiti lallaki, ket iti simaruno nga aldaw, dinalusanna ti bagina a kaduana ida ket napanda idiy templo ket impakaammona no kasano kabayag ti aldaw ti pannakadalusda, akinggana a ti daton ket naidaton para iti tunggal maysa kadakuada. 27 Idi ngannganir a malpas ti pito nga aldaw, adda dagiti Judio manipud Asia a nakakita kenni Pablo idiy templo, ket kiniburda amin dagiti adu a tattao, ket tinengngeda isuna. 28 Impukpukkawda "Lallaki iti Israel, tulongandakami. Daytoy ti tao a nangisuro kadagiti amin a tattao iti sadinoman kadagiti banbanag a maibusor kadagiti tattao, iti linteg, ken iti daytoy a lugar. Saan laeng a dayta, nangikuyog pay kadagiti Griego idiy templo ket tinulawanda daytoy a nasantaan a lugar." 29 Ta iti napalabas ket nakitada ni Trofimo a tao iti Efeso a kaduana idiy siudad ket pinanunotda a ni Pablo ti nangipan kenkuana idiy templo. 30 Napagagar ti amin a siudad ken nagtataray a sangsangkamaysa dagiti tattao ken tinnengngelda ni Pablo. Ingguyodda isuna paruar iti templo, ken dagiti ruangan ket dagus a nagserra. 31 Bayat a padpadasenda a papatayen isuna, immay ti damag iti kangatoan a kapitan ti guardia nga amin a Jerusalem ket umariwawa. 32 Dagusna nga inkuyog dagiti soldado ken dagiti senturion ket nagtarayda pababa kadagiti adu a tattao. Idi nakita dagiti tattao ti kangatoan a kapitan ken dagiti soldado, insardengda ti panangkabkabila kenni Pablo. 33 Ket immasideg ti panguloen a kapitan ken tinengngela ni Pablo, ket imbilinna a makawaran daytoy iti dua a kawar. Sinalusodna no siasino isuna ken no ania iti naaramiden. 34 Dadduma kadagiti tattao iti mangipukpukkaw iti maysa a banag ken dagiti dadduma ket sabali. Gapu ta saan a makaibaga iti kapitan iti aniaman a banag gapu iti ariawa,

imbilinna a maiyapan ni Pablo idiy kuartel. 35 Idi dimteng isuna kadagiti agdan, binagkat isuna dagiti soldado gapu iti kinaringgor dagiti tattao. 36 Gapu ta dagiti adu a tattao ket simmurol ken ipukpukkawda "Ipanaw isuna!" 37 Idi dandanin a maiyapan ni Pablo iti kuartel, imbagan a iti kangatoan a kapitan, "Mabalin nga adda ibagak kenka?" Imbaga ti kapitan, "Agsasaoka kadi iti Griego." 38 Saankadi a sika ti taga-Egipto, a nangidaulo iti napalabas a panagrebelde ken nangiyapan kadagiti uppatt a ribu a mangbutbuteng idiy let-ang?" 39 Kinuna ni Pablo, "Maysaak a Judio, a naggapu iti siudad ti Tarso idiy Cilicia. Maysaak nga umili iti maysa a napateg a siudad. Dawatek kenka, palubosannak nga agsao kadagiti tattao." 40 Idi inikkan isuna iti kapitan iti pammalubos, nagtakder ni Pablo iti agdan ket insenysa ti imana kadagiti tattao. Idi adda iti nakaro a panagulimek, nagsao isuna kadakuada iti Hebreo. Kinunana,

22 "Kakabsat ken amma, dumngegkayo iti panangikalintegka nga isu iti aramidek iti imatangyo." 2 Idi nangngeg dagiti adu a tattao a nagsao ni Pablo kadakuada iti pagsasao a Hebreo, timmalmada. Kinunana, 3 Siak ket Judio, naiyanakan idiy Tarso iti Cilicia, ngem nagadalak iti daytoy a siudad iti sakaanan ni Gamaliel. Nasuroanak babaen kadagiti nainget a wagas iti linteg dagiti kapuontay. Nareetaq para iti Dios, kas kadakayo amin ita. 4 Indadanesko daytoy a Dalan aqgingga iti pannakatay; Ginalutak nga agpada dagiti lallaki ken babbai ken impango ita iti pagbaludan. 5 Kasta met a ti kangatoan a padi ken dagiti amin a panglakayen ket mabalinda a paneknekan a nakaawatak kadagiti surat a naggapu kadakuada para kadagiti kakabsat idiy Damasco, tapno agdaliasatak sadiy. Isublik koma a nakakawar dagiday adda iti daytoy a Dalan a madusa idiy Jerusalem. 6 Ti napasamak ket idi agdaldaliasatak ken umasidegakon idiy Damasco, idi agtenggan ti aldaw, kellaat nga adda iti naindaklan a silaw manipud iti langit a nangrugi a nagraniag iti aglawlawko. 7 Natumbaak iti daga ken nakangngegak iti timek a nagsao kaniak, 'Saulo, Saulo, apay nga idaddadanesnak?' 8 Simmmungbatak, 'Siasinnoka Apo?' Kinunana kaniak, 'Siak ni Jesus ti Nasaret, nga idaddadanesmo.' 9 Nakita dagiti kakaduati lawag, ngem saanda a nangngeg ti timek ti nangkatungtong kaniak. 10 Kinunak, 'Ania iti rumbeng nga aramidek, Apo? Kinuna ti Apo kaniak, 'Bumangonka ket mapanka idiy Damasco, sadiy maibaganto kenka ti tunggal banag a masapul nga aramidem.' 11 Saanak a makakita gapu iti dayta a raniag ti silaw, isu a napanak sadiy Damasco a naiturong babaen kadagiti im-ima dagiti kakaduak. 12 Saday, nakaammoak iti tao nga agnagan iti Ananias, maysa a napasnek a tao no maipanggep iti linteg ken nasayaat ti ibagbaga dagiti amin a Judio nga agnanaed sadiy maipanggep kenkuana. 13 Immay isuna kaniak, nagtakder iti abyako, ket kinunana, 'Kabsat a Saulo, awatem ti panagkitan.' Iti dayta met laeng nga oras, nikitak isuna. 14 Ket kinunana, 'Pinilinaka ti Dios dagiti kapuontay a mangammo iti pagayatanna, a mangkiti iti Daydiy Nalinteg, ken denggem iti timek nga aggappu iti ngiwtana. 15 Ta sikanto iti mangpaneknek kenkuana kadagiti amin a tattao maipanggep iti nikitam ken nangngemo. 16 Ket ita apay nga agur-urayka? Tumakderka, agpabautisar ken ugasam dagiti basbasolmo, ken umawagka iti naganna. 17 Kalpasan a nagsubliak idiy Jerusalem ken kabayatan nga agkarkararak idiy templo, nakkitaak iti sirmata. 18 Nakitak isuna ket kinunana kaniak, 'Darasem a pumanaw iti Jerusalem, gapu ta saanda nga awaten ti pammanknekmo maipanggep kaniak.' 19 Kinunak, 'Apo, ammoda nga imbaludko ken sinaplitak dagiti namati kenka iti tunggal sinagoga. 20 Idi nagaruyot ti dara ni Esteban a saksim, nagtakderak met sadiy ken imman-anamong, ken binanbantayak dagiti pagan-anay dagiti nangpapatay kenkuana.'

21 Ngem kinunana kaniak, 'Pumanawka, gapu ta ibaonka kadagiti Hentil.' **22** Pinalubosan isuna dagiti tattao nga agsao agingga iti daytoy a punto. Ngem kalpasanna nagpupukkawda a kunada, 'Ipanaw ti kastoy a tao iti daga: Ta saan a rumbeng nga agbiag isuna.' **23** Kabayatan nga agpupukkawda, impurwakda dagiti kawesda ken nagipurwakda iti tapok sadiy tangatang. **24** Ket imbilin ti kangatoan a kapitan a mayapan ni Pablo idiy kuartel. Imbilinna a rumbeng isuna a masaludsod a nakadwaan iti pannakadusa, tapno isuna a mismo ket maamoanna no apay nga agpukpukawda iti kasta a maibusor kenni Pablo. **25** Idi ginalotanda isuna iti lalat, imbagia ni Pablo iti senturion nga agtaktaekder, "Nainkalintegan kadi kenka a mangdusa iti tao a Romano ken saan pay a nausig?" **26** Idi nangngeg daytoy ti senturion, napan isuna iti panguloen a kapitan ket imbagana kenkuana, a kunana "Ania ti aramidem? Ta daytoy a tao ket umili iti Roma." **27** Immay ti panguloen a kapitan ket imbagana kenkuana, "Ibagam kaniak, umili ka kadi iti Roma?" Kinuna ni Pablo, "Wen." **28** Simmungbat ti panguloen a kapitan, "Gapu laeng iti dakkel a gatait iti kwarta a nagun-odko iti kina-Romano." Ngem kinuna ni Pablo, "Naiyanakak nga umili iti Roma." **29** Kalpasanna, dagus a pinanawan isuna dagiti lallaki a mangpalutpot koma kenkuana. Nabutngan met ti panguloen a kapitan idi naamoanna a ni Pablo ket maysa nga umili iti Roma, gapu ta inggalotna isuna. **30** Iti simmaruno nga aldad, kayat a maammoan ti kangatoan a kapitan ti kinapudno maipanggep iti panangpabasol dagiti Judio a maibusor kenni Pablo. Isu a winarwana dagiti galotna ket binilinna dagiti panguloen a papadi ken dagiti amin a mammagbaga nga agguummongda. Ket inyapanna ni Pablo iti baba ken ingkabilna isuna iti nagtetengngaanda.

23 Kimmita a diresto ni Pablo kadagiti kameng ti konseho ket kinunana, "Kakabsat, nagbiagak iti sangoanan ti Dios iti amin a nasayaat a konsensiak agingga iti daytoy nga aldad." **2** Minandaran ti kangatoan a padi a ni Ananias dagiti nakatakder iti abay ni Pablo a tibabenda ti ngiawatna. **3** Ket kinuna ni Pablo kenkuana, "Dusaennaka ti Dios, sika a pader a napintaan iti puraw. Agtugtugawka kadi a mangukom kaniak babaen iti linteg, ngem ibilin mo met a makabilak a miasuppiat iti linteg?" **4** Kinuna dagiti nakatakder, "Kastoy kadi ti panangpabain mo iti kangatoan a Padi ti Dios?" **5** Kinuna ni Pablo, "Diak ammo kakabsat, nga isuna ket nangato a padi. Ta naisurat, Saanka nga agsao iti dakes iti mangiturturay kadagiti tattaom." **6** Idi nakita ni Pablo a iti maysa a paset ti Konseho ket Saduceo ken dadduma ket Pariseo, nagsao isuna iti napigsa kadagiti mammagbaga, "Kakabsat, siak ket Pariseo, anakdak ti Pariseo. Mauk-ukomak ditoy gapu ta sitatalekk a mangnamnama nga adda iti panagungar dagiti natay. **7** Idi naibagana daytoy, rimsua ti panagsusuppiat iti nagbababaan dagiti Pariseo ken Saduceo ket nabingay ti taripnong. **8** Ta ibagbaga dagiti Saduceo nga awan panagungar, awan dagiti anghel ken dagiti espiritu, ngem kuna dagiti Pariseo nga amin dagitoy ket adda. **9** Napanasamak ngarud ti dakkel a riri, ken dadduma kadagiti eskriba a pakairamanan dagiti Pariseo ket timmakder ken simmuppiatda, a kunada, "Awan masarakanmi a biddut iti daytoy a tao. No ngay adda espiritu weno anghel a nagsao kenkuana?" **10** Ket idi adda rimsua a dakkel a panagririri, nagbuteng ti panguloen a kapitan nga amangan no rangrangkayenda ni Pablo, isu a minandaranraa dagiti soldado a bumabada ket pilitenda nga alaen isuna manipud kadagiti kameng iti mammagbaga, ken ipanda isuna idiy kuartel. **11** Iti karabianna, nagtakder ti Apo iti abayna ket kinunana, "Saanka nga agbuteng, kas iti panangpanekmeko maipapan kaniak ditoy Jerusalem, kasta met a masapul a panekekam idiy Roma." **12** Ket idi immaldawen, adda dagiti Judio a nangaramid iti tulag ken nangayab iti lunod kadagiti bagbagida: ket kinunada a saandardo

a mangan weno uminom iti aniaman agingga a mapatayda ni Pablo. **13** Adda ti nasurok nga uppat a pulo a lallaki a nangaramid iti daytoy a nalimed a panggep. **14** Napanda kadagiti panguloen a padi ken kadagiti panglakayen ket kinunada, "Inkabilmi dagiti bagbagimi iti sirok ti dakkel a lunod, nga awan iti mangan aginggana a mapataymi ni Pablo. **15** Ita ngarud, palubosanyo ti konseho nga ibagada iti panguloen a kapitan a paulogenda a maiyeg kadakayo, a kasla kayatyo a palputuen a naimbag iti kasona. Dakami met, nakasaganakami a mangpatay kenkuana sakbay nga umay ditoy." **16** Ngem nangngegan ti anak a lalaki ti kabsat a babai ni Pablo a kumlebdia nga aguray, isu a napan ken simrek iti kuartel ket imbagana kenni Pablo. **17** Inayaban ni Pablo ti maysa kadagiti senturion ket imbagana, "Ipango daytoy nga agtutubo a lalaki iti panguloen a kapitan, ta adda banag nga ibagana kenkuana. **18** Inkuyog ngarud ti senturion ti agtutubo a lalaki ket impanna isuna iti panguloen a kapitan ket kinunada, "Inayabannak ni Pablo a balud ken dinawatna nga iyegko daytoy nga agtutubo a lalaki kenza. Adda banag nga ibagana kenza." **19** Iniggaman ti panguloen a kapitan ti ima ti agtutubo ket napanda iti pribado a lugar ket nagsaludsod kenkuana, "Ania kadi dayta a masapul nga ibagam kaniak?" **20** Kinuna ti agtutubo a tao, "Nagtutulagan dagiti Judio a kiddawenda kenka a paulogem ni Pablo no bigat iti konseho, a kasla agsaludsodda pay iti naing-inget maipapan iti kasona. **21** Ngem saamno nga itulok ti kayatda, gapu ta adda nasurok uppat a pulo a lallaki a kumkumeb a mangur-uray kenkuana. Nagsapatada a saandardo a mangan weno uminom agingga a mapatayda isuna. Uray ita nakasaganadan, ur-urayenda iti pammalubos nga aggapu kenza. **22** Pinalubusan ngarud ti panguloen a kapitan a mapanen ti agtutubo a lalaki, kalpasan iti panangisurona kenkuana, "Awan iti pangibagaam a naibagam dagitoy a banbanag kaniak." **23** Ket nangayab iti dua kadagiti senturion ken imbagana, "Mangala kayo ti dua gasut a soldado a nakasaganan a mapan agingga idiy Cesarea, ken pito pulo a kumakabayo a lallaki, ken dua gasut a pumipika a lallaki. Pumanawkayo iti maikatlo nga oras iti rabii." **24** Imbilinna met kadakuada a maipaayan ni Pablo kadagiti ayup a mabalinna a pagsakayan, ken ipanda isuna a natalged kenni Felix a gobernador. **25** Ket nagsurat iti surat a kastoy: **26** Claudius Lisiyas, iti kalalaigan a gobernador Felix, kablaaw. **27** Daytoy a tao ket tiniliw dagiti Judio ken nagnganida a patayen, idi napanak kadakuada a kaduak dagiti soldado ket insalakanmi isuna, manipud idi naammoak nga isuna ket maysa nga umili iti Roma. **28** Kayatko a maammoan no apay a pinabasolda isuna, isu nga impango isuna iti konsehoda. **29** Naammoak nga isu ket napabasol maipanggep kadagiti salsaludsod maipapan iti lintegda, ngem awan iti pammabasol a maibusor kenkuana a matudingan iti patay weno pannakaibalud. **30** Ket naipakaammo kaniak nga adda iti panggep a maibusor iti daytoy a tao, isu a dagus nga imbaonko kenka ken imbagak met kadagiti mangpababasol kenkuana nga iyegda dagiti darum a maibusor kenkuana iti imatangmo. Agpakaadaon. **31** Isu a tinungpal dagiti soldado dagiti bilinna: innalada ni Pablo ket impanda isuna idiy Antipatris iti rabii. **32** Iti simmaruno nga aldad, kaadduan kadagiti soldado ti nangpanaw kadagiti nakakabalyo a lallaki a mangkadua kenkuana ket nagsusublika iti kuartel. **33** Idi nakadamonen dagiti nakakabalyo a lallaki idiy Cesarea ken naituloddan ti surat iti gobernador, imparangda met ni Pablo kenkuana. **34** Idi nabasa ti gobernador ti surat, sinaludsodna no ania a probinsia ti naggapuan ni Pablo; ket idi naammoanna nga isuna ket naggapu idiy Cilicia, **35** kinunana, "Denggenkanto a naimbag inton umay dagiti nangidaram kenka ditoy." Ket imbilinna a maipupok isuna idiy palasio ni Herodes.

24 Kalpasan iti lima nga aldaw, napan sadiay ni Ananias a panguloen a padi, sumagmanano a panglakayen ken maysa a bumbitila nga agnagan iti Tertulo. Immay indarum dagitoy a lallaki ni Pablo iti gobernador. **2** Idi simmang ni Pablo iti gobernador, inrugni Tertulo a pabasolen isuna ket imbagna iti gobernador, "Gapu kenka, addaankami iti naindaklan a kapia ken ti panangkitam ket mangmangyeeg iti nasayaat a pannakapabaro iti pagilianmi; **3** ngarud, iti amin a panagyaman ket awatenmi ti amin nga aramidem, kalaangan a Felix. **4** Tapno saankan a taktaken pay, dawatek kenka a denggennak koma iti ababa a kanito nga addaan kinaanus. **5** Ta natakuatanmi a daytoy a tao ket peste ken mangparparnuay iti panagrebelde kadagit amin a Judio iti entero a lubong. Isuna ket pangulo ti sekta a Nazareno. **6** Ket pinadasna pay a tulawan ti templo, isu a tiniliwmi isuna. **8** Inton palutputem ni Pablo maipapan kadagitoy amin a banbanag, uray sika met ket maadalmo no ania ti pangidardarumanmi kenkuana." **9** Nagkaykaysa dagiti Judio a nangidaram kenni Pablo ket imbagna a pudno dagitoy a banbanag. **10** Ngem idi sinenyasan ti gobernador ni Pablo nga agsao, simmungbat ni Pablo, "Maawatak nga iti adu a tawen, sika ti ukom iti daytoy a pagilian, ken isu a maragsakkann a mangilawlawag iti bagik kenka. **11** Mabalinmo a mapanekekan nga awan pay iti sangapulo ket dua nga aldaw manipud napanak nagdaydayaw idiy Jerusalem; **12** ket idi nasarakandak idiy templo, saanak a nakisinnupiat iti siasinoman ken saanak a hangrribuk kadagit naummong a tattao, wenne kadagit sinagoga, wenne iti siudad; **13** ken saanda a mapanekekan kenka dagiti pammabasol nga ar-aramidenda a maibusor kaniak ita. **14** Ngem aminek daytoy kenka a babaen iti dalan nga aw-agwaganda a sekta, iti dayta met laeng a dalan, agserserbiak iti Dios dagiti kapanuanmi. Napudnoak iti amin nga adda iti linteg ken kadagit sursurat dagiti profeta. **15** Addaanak iti isu metlaeng a namnama iti Dios, a kas met laeng kadagitoy a lallaki nga agur-uray iti dayta, ti umay a panagunggar dagiti natay, agpada iti nalinteg ken saan a nalinteg; **16** ket iti daytoy, agtrabtrabaoak tapno maaddaanak iti konsensia nga awan pakababalawanna iti sangoanan ti Dios ken kadagit lallaki iti amin a banbanag. **17** Ita, kalpasan iti adu a tawen, immayak a mangyeeg iti tulong iti pagiliak ken sagsagut a kuarto. **18** Idi inaramid ko daytoy, nasarakandak dagiti dadduma a Judio a naggapu idiy Asia iti maysa a seremonia ti pannakadalus idiy templo, nga awan iti adu a tattao wenne iti riribuk. **19** Rebbenga koma nga umay dagitoy a lallaki iti sangoanam ita ken ibagada no ania ti adda kadakuada a maibusor kaniak, no addaanda man. **20** Wenne saan, ibaga koma dagitoy met laeng a lallaki no ania ti biddut a nasarakanda kaniak idi simmangoak iti konseho dagiti Judio; **21** malaksid no maipapan iti daytoy maysa a banag nga imbagak a napigsa idi nagtakderak kadakuada, 'Maipapan iti panagunggar dagiti natay nga us-usigendak ita.' **22** Naipakaammo a nasayaat kenni Felix ti maipapan iti Dalan, isu a pinagurayna dagiti Judio. Kinunana, "Inton bumaba ditoy ni komandante Lisiás manipud idiy Jerusalem, ikeddengkonto ti kasom." **23** Kalpasan ket minandaranna ti senturion a bantayanna ni Pablo, ngem maaddaan iti bassit a wayawayen, ken awan koma iti manglapped kadagit gagayyemna a tumulong kenkuana wenne mangsarungkar kenkuana. **24** Kalpasan iti sumagmamano nga aldaw, nagsubli ni Felix a kadauna ni Drusila nga asawana, maysa a Judio, ken pinaayabanna ni Pablo ket nakangngeg kenkuana iti maipapan iti pammati kenni Cristo Jesus. **25** Ngem idi naginnadulta kenni Pablo maipapan iti kinalinteg, panagteppel ken iti umay a pannakaukom, nagbuteng ni Felix ket insungbatna, "Pumanawka pay laeng, ngem no addanto manen oras ko, paayabankanto." **26** Kadagitoy metlaeng a tiempo, kalkalikagumanna a mangted ni Pablo iti kuarta kenkuana, isu a masansan a paayabanna isuna ken

makisarsita kenkuana. **27** Ngem idi napalabasen ti dua a tawen, nagbalin a gobernador ni Porcio Festo a simmuplat kenni Felix, ngem kayat ni Felix a makagun-od iti nasayaat a pannakikadua kadagit Judio, pinanawanna ngarud ni Pablo nga agtultuloy a mabanbantayan.

25 Ita, simrek ni Festo iti probinsia, ken kalpasan iti tallo nga aldaw, simmang-at isuna idiy Jerusalem manipud Cesarea. **2** Nangiyeg dagiti panguloen a padi ken dagiti mabigbigbig a Judio kadagit pammabasol a maibusor ken Pablo kenni Festo, ken nagsaoda a sipipiisa kenni Festo. **3** Ken nagdawatda iti tulong kenni Festo iti maipapan kenni Pablo, bareng no ayabanna idiy Jerusalem tapno iti kasta ket mabalinda a patayen isuna iti dalan. **4** Ngem insungbat ni Festo a ni Pablo ket balud idiy Cesarea, ket iti mabiit, agsubli isuna sadiay. **5** "Ngarud, kadagitay makabael," kinunana, "masapul a makisurot kadakami sadiay. No adda man ti banag a saan a nasayaat iti dayta a tao, masapul nga idarumyo isuna." **6** Kalpasan a nagtalinaed isuna iti walo wenna sangapulo pay nga aldaw, bimmaba isuna idiy Cesarea. Ket iti simmaruno nga aldaw, nagtugaw isuna iti tugaw iti pangukoman ket imbilinna a maiyeg ni Pablo kenkuana. **7** Idi simmangpet isuna, agtaktaakder iti asideg dagiti Judio a naggapu idiy Jerusalem, ket nangyegda iti adu a nadagsen a pammabasol a saanda a mapanekekan. **8** Inkalintegan ni Pablo iti bagina ken kinunana, "Saan a maibusor iti nagan dagiti Judio, saan a maibusor iti templo, ken saan a maibusor kenni Cesar, adda kadi iti naaramidko a dakes." **9** Ngem kayat ni Festo a maalana ti rikna dagiti Judio, ket sinungbatanna ngarud ni Pablo a kinunana, "Kayatmo kadi iti sumang-at idiy Jerusalem ken tapno maukomka babaen kaniak maipanggep kadagitoy a banbanag sadiay? **10** Kinuna ni Pablo, "Agtaktaakder iti sangoanan iti tugaw a pangukoman ni Cesar a rumbeng a pakaukomak. Awan iti nagkamaliak kadagit Judio, kas ammoy met a nalaing. **11** Ngem no nakaaramid iti dakes ken no nakaaramid iti banag a pakakariak iti pannakatay, saanak nga agkedked a matay. Ngem no dagiti pammabasolda ket awan kinapudhona, awan iti siasinoman a mabalin a mangiyawat kaniak kadakuada. Umawagak kenni Cesar." **12** Ket nakisarita ni Festo iti konseho, ken kalpasanna simmungbat isuna, "Immawaga ken ni Cesar; mapankton ken ni Cesar." **13** Ita kalpasan iti sumagmamano nga aldaw, simmangpet da Ari Agripa ken Bernice idiy Cesarea tapno agipaay iti opisial a panangsarungkar kenni Festo. **14** Kalpasan nga adda isuna idiy iti adu nga aldaw, imparang ni Festo ti nakaidaruman ni Pablo iti ari; kinunana, "Adda maysa a lalaki nga imbat ni Felix ditoy a kas balud. **15** Idi addaak idiy Jerusalem, nangiyeg kaniak dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen dagiti Judio kadagit pammabasol a maibusor iti daytoy a tao, ken dinawatda iti pannakaikeed a maibusor kenkuana. **16** Iti daytoy, simmungbatak a saan a kaugalian dagiti Romano a mangiyawat iti tao a kas pabor; ngem ketdi, rumbeng nga adda iti gundaway iti naidoran a tao a mangsango kadagit nangidaram kenkuana tapno maikalinteganna ti bagina a maibusor kadagit pammabasol." **17** Ngarud, idi immayda nga agkakadua ditoy, saanak a naguray, ngem iti simmaruno nga aldaw nagtugawak iti tugaw iti pangukoman ket imbilinko a maiyeg dayta a tao. **18** Idi timmakder dagiti nangidaram ken inakusaranda isuna, napanunotko nga awan iti nadagsen kadagit pammabasol nga inyegda a maibusor kenkuana. **19** No di ket, adda laeng iti saanda a pagkikinnaawatan maipapan iti bukodda a reliion ken maipapan iti maysa nga agnagan Jesus a natayen, nga ibagbaga ni Pablo a sibibiag. **20** Maburburtiaanak iti maipanggep iti daytoy, no kasanok a palutputen iti daytoy a banag, ken dinamagko kenkuana no mapan idiy Jerusalem tapno maukom sadiay maipanggep kadagitoy a banbanag. **21** Ngem idi dinawat ni Pablo a maguardiaan pay laeng

agingga iti panangikeddeng kenkuana ti Emperador, imbilinko nga agtalinaed isuna a sibabalud agingga nga ibaonko isuna kenni Cesar. 22 Nagsao ni Agripa kenni Festo, "Kyatko met iti dumngeg iti daytoy a tao." "Inton bigat," Kinuna ni Festo, "Mangngeomgmonto isuna." 23 Isu nga iti simmaruno nga aldaw, immay ni Agripa ken ni Bernice nga adda ti adu a seremonia; immayda iday pangukoman a kaduada dagiti opisyal soldado ken dagiti mabigbigbig a tao iti siudad. Ket idi insao ni Festo ti bilin, naiyeg ni Pablo kadakuada. 24 Kinuna ni Festo, "Ari Agripa, ken kadakayo amin a lallaki nga adda kadakami ditoy, makitayo daytoy a lalaki; nakiyuman kaniak dagiti amin a Judio iday Jerusalem ken uray met ditoy, ken impukkawda kaniak a saanen a rumbeng nga agbiag daytoy a tao. 25 Ngem naadalko nga awan iti naaramidna a rumbeng a pakatayanna; ngem gapu ta immawag isuna iti Emperador, inkeddengko nga ibaon isuna. 26 Ngem awan ti ammok nga uray ania nga isuratko iti Emperador. Gapu iti daytoy, inyekgo isuna kadakayo, nangnangruna kenka, Ari Agripa tapno adda koma iti maisuratk maipanggep iti nakaiderumanna. 27 Ta makitak a saan a rumbeng a mangibaonak iti balud ken saanko pay nga ipablaak dagiti pammabasol a maibusor kenkuana."

26 Kinuna ngarud ni Agripa kenni Pablo, "Mabalinka nga agsao para iti bagim." Kalpasanna, inyunnat ni Pablo ti imana ken inkalinteganna ti bagina. 2 "Ibilangko ti bagik a naragsak, Ari Agripa, a mangsungbat iti nakaiderumak iti sangoanam ita nga aldaw, a maibusor kadagiti amin a pammabasol dagiti Judio; 3 nangnangruna, gapu ta nalaingka kadagiti amin a kaugalian dagiti Judio ken kadagiti saludsod. Isu a dawatek kenka nga anusannak a denggen. 4 Pudno, ammo dagiti amin a Judio no kasanoak a nagbiag manipud iti kinaagtutubok iti bukodko a pagilian ken iday Jerusalem. 5 Am-ammodak manipud pay idi damo ken rumbeng nga aklunenda a nagbiagak a kas Pariseo, maysa a nainget unay a sekti iti relihionmi. 6 Ita agtakderak ditoy tapno maukom gapu ta birbirukek ti kari nga inkari ti Dios kadagiti amaenmi. 7 Ta daytoy ti kari a namnamaen dagiti sangapulu ket dua a pulimi a maawatda, iti sipaspasneka panagrukbabda iti Dios iti rabii ken aldaw. Gapu iti daytoy a namnama, Ari Agripa, nga indarumdk dagiti Judio. 8 Apay a panunoten ti siasinoman kadakayo a saan a nakapapat a pagungaren ti Dios dagiti natay? 9 Iti maysa a tiempo, impagarupko a masapul nga agaramidak iti adu a banbanag a maibusor iti nagan ni Jesus ti Nasaret. 10 Inaramidko daytoy iday Jerusalem; pinaibalukdo ti adu a sasanto iday pagbaludan, ken addaanak iti pammalubos manipud kadagiti panguloen a papadi nga aramidek daytoy; ket idi a napapatayda, intedko pay iti pamangayonko iti maibusor kadakuada. 11 Masansan iti panangdusak kadakuada kadagiti amin a sinagoga ken pinadasko a pagtabbaawen ida. Kasta unay ti puntotko kadakuada ket kinamkamatko ida uray pay kadagiti sabali a siudad. 12 Kabayatan nga ar-aramidek daytoy, napanak iday Damasco nga addaan turay ken bilbilin manipud kadagiti panguloen a papadi; 13 ket iti dalan a mapan sadiy, iti tengga ti aldaw, apo Ari, nakakitaak iti lawag manipud langit a nalaflawag ngem iti init ken linawaganna ti aglawlawmi kadagiti tattao a kaduak nga agdaldaliasat. 14 Idi natumbakami amin iti daga, nakangngegak iti maysa a timek nga agsasao kaniak a kinunana iti pagsasao a Hebreo, "Saulo, Saulo, apay nga idaddadanesnak? Pakarigatam ti panangkugtarmo iti natirad a ruting. 15 Kalpasanna kinunak, 'Siisinoka, Apo?' Simmungbat ti Apo, 'Siak ni Jesus nga idaddadanesmo. 16 Ita bumangonka ket tumakderka; nagparangak kenka gapu iti daytoy a panggep, tapno dutokkana nga agbalin nga adipen ken maysa a saksi maipapan kadagiti banbanag nga ammon, maipanggep kaniak iti kadagiti banbanag nga ipakitako kenka iti mabiit; 17 ken ispalenkanto manipud kadagiti

tattao ken manipud kadagiti Hentil a pangibaonaok kenka, 18 tapno lukatam dagiti matmatada ken tapno pagtallikudem ida manipud iti siŋget a mapan iti lawag ken manipud iti pannakabalin ni Satanas a maiturongda iti Dios, tapno iti kasta ket maawatda manipud iti Dios ti pammakawan dagiti basbasol ken ti tawid nga intedko kadakuada nga inlasinko para iti bagik babaen kaniak. 19 Ngarud, Ari Agrippa, saanko a sinalungasing ti nainlangitan a sirmata; 20 ngem, umuna kadagidiy adda iti Damasco, ken kalpasanna iti Jerusalem, ken iti entero a pagilian ti Judea, ken kasta met kadagiti Hentil, nangasabaak a nasken nga agbabawida ken agsUBLIDA iti Dios, nga agaramidda kadagiti banbanag a napateg, a mangipakita iti panagbabawi. 21 Ta gapu iti daytoy tiniliwdak dagiti Judio iday templo ken pinadasdak a patayen. 22 Tinulongannak ti Dios agingga ita, isu nga agtakderak ken ipaduyakyakko kadagiti kadawayan a tattao ken kadagiti natatan-ok ti maipanggep iti ad-adu pay ngem ti imbagu ni Moises ken dagiti profeta a mapasamak, 23 a masapul nga agsagaba ti Cristo, ken isuna ti umuna a mapagungar manipud iti patay ken iwaragawagna ti silawa kadagiti tattao a Judio ken kadagiti Hentil. 24 Idi nalpasen ni Pablo ti panangikalinteganna, binugkawan isuna ni Festo, "Pablo, agmauyongka; pinagbalinnaka nga agmauyong ti nangato nga adalmo." 25 Ngem kinuna ni Pablo, "Saanak nga agmauyong, kalaingan a Festo; ngem agsaoak nga addaan tured kadagiti sasao a pudno ken maiparbeng. 26 Ta ammo ti ari ti maipanggep kadagitoy a banbanag; ket isu a nagsaoak a siwawaya kenkuana, ta pudno nga awan kadagity ti nailimed manipud kenkuana; ta saan daytoy a nälpas iti suli. 27 Mamatika kadi dagiti profeta, Ari Agripa? Ammok a mamatika." 28 Kinuna ni Agripa kenni Pablo, "Allukoyennak kadi iti ababa a tiempo ken pagbalinennak a Kristiano?" 29 Kinuna ni Pablo, "Agkararakag iti Dios, nguray iti ababa a tiempo, saan laeng koma a sika, ngem uray pay ti amin a dumngieg kaniak ita nga aldaw, ket agbalin a kas kaniak, ngem awanan kadagity kawar iti pagbaludan." 30 Kalpasanna, timmakder ti Ari ken ti gobernador ken uray pay ni Bernice, ken dagiti naktutugaw kadakuada; 31 idi nakapanawdan iti siled, nagsasaritada ket kinunada, "Awan ti naaramid daytoy a tao a rumbeng a pakatayanna wenneo pakabaludanna." 32 Kinuna ni Agripa kenni Festo, "Mawayawayaan koma daytoy a tao no saan isuna a kimmamang kenni Cesar."

27 Idi naikeddengen a masapul nga aglayag kamin a mapan iday Italia, impaimada ni Pablo ken dadduma kadagiti balud iti senturion a managan Julio, a kameng ti Rehimiento Augustan. 2 Naglugar kami iti barko a naggapu iday Adrumeto, a nakasaganan nga aglayag iti igid ti Asia. Isu a napan kami iti baybay. Kimmuyog kadakami ni Aristarco a naggapu iday Tesalonica iti Macedonia. 3 Iti simmaruno nga aldaw, dimteng kami iti siudad ti Sidon, sadiy ket nasayaat iti panangtrato ni Julie kenni Pablo, ket pinalubosanna a mapan kadagiti gagayemna tapno awatenna ti panangaywanda. 4 Manipud sadiy, napan kami iti baybay ken naglayag kami iti aglawlaw ti Isla ti Cyprus a nasalakniban manipud iti angin, gapu ta ti angin ket maisupadi kadakami. 5 Idi naglayagkamin a bimmalasiw iti danum nga asideg iti Cilicia ken Pamfilia, dimteng kami iday Mira, maysa a siudad iti Licia. 6 Sadiy, nakasarak ti senturion iti maysa a barko a naggapu iday Alejandria a mapan iday Italia. Inlugannakami iti daytoy. 7 Idi naglayagkami nga in-innayad iti adu nga al-aldaw, ken kamaudiananna ket simmangpetkami a nagparigat iti asideg ti Crido, ta saannakami a palubosan ti angin a mapan iti dayta a dalan, isu a nagtuloykami a naglayag iti nalengden nga igid iti Creta, bangir iti Salmon. 8 Nagparigat kami a naglayag iti igid, agingga a dimmanon kami iti maysa a lugar a managan Natalged a Sangladan, nga asideg iti siudad ti Lasea. 9 Nagbayag kami sadiy, ket ti tiempo a panagayunar dagiti Judio ket naglabas

metten, ket nagbalinen a napeggad ti aglayag. Isu a binallaagan ida ni Pablo, **10** a kinunana "Lallaki, makitak nga iti umadani a panaglayagtayo ket addaan dunor ken dakkel a pukaw, saan laeng nga iti kargamento ken iti barko, ngem uray pay dagiti biagtagyo." **11** Ngem ad-adda nga impangag ti senturion ti amo ken ti akingukuka iti barko, ngem dagiti banbanag nga imbagia ni Pablo. **12** Gapu ta ti sangladan ket saan a nalaka a pagyanan iti panawen ti lam-ek, kaaduan kadagit aglayayag ti nangibaga a masapul nga aglayag a pumanaw manipud sadiay, no babaen iti aniaman a pamuspusan ket madanonmi ti siudad ti Fenix, tapno sadiay a palabsen ti lam-ek. Ti Fenix ket isu iti sangladan idiy Creta, ket sumango daytoy iti amianan a daya ken abagatan a daya. **13** Idi mangrugi nga agpayugpog a nainayad ti angin nga aggupu iti abagatan, pinanuot dagiti marino nga addan dagiti kasapulanda. Isu nga inngatodon ti angka ket naglayagada iti igid ti Creta, asideg iti igid ti baybay. **14** Ngem kalpasan ti apagbiit a tiempo, ti napigsa nga angin, a maawagan iti Amian ket mangrugi a bimmaut kadakami manipud iti ballasiw ti isla. **15** Idi sinubang ti angin ti barko, binaybay-anmin daytoy nga inturongnakami. **16** Naiturongkami iti nalengdanan a paset ti bassit nga isla a maawagan Cauda; ket uray narigatan kami, nabaelanmi nga isalbar ti bangka. **17** Idi ginuyodda nga impangato, rineppetda ti barko babaen kadagit taltali. Mabutengda a maisadsadkami iti kadaratan ti Srite, isu nga imbabada ti angka ti barko iti baybay ket naiturong daytoy. **18** Binautbaot nakami ti nadawel nga angin, isu nga iti simmaruno nga aldad, mangrugi dagiti marino nga agitapauk kadagit kargamento. **19** Iti maikatlo nga aldad, nangibelleng dagiti marino kadagit maar-aramat iti barko babaen kadagit im-imada. **20** Idi saan nga agraniag kadakami ti init ken bitbituen iti adu nga al-aldaaw, ken saplisaplitan nakami latta iti nadawel a bagyo, aniaman a namnamami a makalasat ket napukaw. **21** Idi nabayagen a saanda a nangnangan, nagtakder ni Pablo kadagit marino ket kinunana, "Dakayo a Lallaki, dimngegkayo koma ngamin kaniak, ket saantayo a naglayag manipud Creta, nga isu iti nakaalantayo kadagitoy a dunor ken pukaw. **22** Ket ita, karitenkayo nga agbalinkayo a natured, ta awanto iti mapukaw a biag kadakayo, ngem ti laeng mapukaw ket iti barko. **23** Ta idi rabii, maysa nga anghel ti Dios a makinkukua kaniak ken pagdaydayawak- ket nagtakder iti abyako **24** ket kinunana, "Saanka nga agbuteng, Pablo. Masapul nga agtakderka iti sangoonian ni Ceasar, ken kitaem, ti Dios, iti kinasayaatna, ket intedha kenka dagiti amin a kaduam nga aglayayag. **25** Ngarud, dakayo a lallaki, agbalinkayo a natured, gapu ta agtalekak iti Dios, a mapasamak dayta a kas naibaga kaniak. **26** Ngem masapul a maisadsadtoy iti maysa nga isla." **27** Idi nadanun ti maikasangapulo ket uppata rabbi, kabayatan a naiturong kami iti daytoy a dalan ken iti Baybay Adriatico, idi agtengngan ti rabii, impagarup dagiti marino nga asidegdon iti daga. **28** Nangalada iti pangrukod iti danum ket nasarakanda a dua pulo a karukod ti kaunegna; kalpasan iti sumagmamano a kanito, nangalada iti ad-adu a pangrukod iti danum ket nasarakanda a sanga pulo ket lima a karukod ti kaunegna. **29** Nagbutengda nga amangan no maidungpar kami iti kabatbatoan, isu nga imbabada ti uppata nga angka manipud iti likod ti barko ken nagkararagda a bumigat koman. **30** Mangkitkita dagiti marino iti wagas tapno panawanda ti barko ken ibabada ti bangka iti baybay, ket impamarangda nga impurwakda dagiti angka manipud iti parupa ti barko. **31** Ngem kinuna ni Pablo iti senturion ken kadagit soldado, "Malaksid a dagitoy a lallaki ket agtalinawenda iti barko, saankayo a maisalakan. **32** Ket dagiti soldado, pinutedda dagiti taltali ti bangka ket binayanda a maiyanud. **33** Idi lumawagen, ginuyugoy ida amin ni Pablo a mangalada iti sangkabassit a makan. Kinunana, "Daytoy nga aldad ti maikasangapulo ket uppata nga aldad a naguraykayo ken

saan a nangan; awan a pulos ti kinnanyo. **34** Isu a kiddawek kadakayo a mangan kayo iti uray sangkabassit a makan, ta daytoy ket para iti pannakailasato; ket awanto ti uray maysa a buok iti uloy a mapukaw." **35** Idi naibagana daytoy, nangala iti tinapay ket nagyaman iti Dios iti imatang ti tunggal maysa. Ket nangpirsa iti tinapay ket mangrugi a nangan. **36** Ket napabilegda amin ket nangalada met iti makan. **37** Dua gasut pito pulo ket innem kami amin iti barko. **38** Idi nakapangandan, pinalag-ananda ti barko babaen iti panangbellenga iti trigo iti baybay. **39** Idi bumigaten, saanda a nailasin ti daga, ngem adda nikitada nga igid iti baybay, ket nagtututongda a no mabalin ket ituronnga ti barko sadiay. **40** Isu a pinutedda dagiti angka ket imbatida dagitoy iti baybay. Iti dayta met laeng a kanito, pinalukayanda dagiti tali iti timon ken inngatoda ti layag tapno iduron ti angin; isu a naiturongda iti igid ti baybay. **41** Ngem nakagtedda iti lugar a nagsabatan ti ayus iti dua a danum, ket naiturong ti barko iti daga. Naisadsad ti parupa ti barko sadiay ken nagtalinaed a saan nga agaraw, ngem ti likodna ket mangrugi a madadael gapu iti nadawel a dalluyon. **42** Ti panggep dagiti soldado ket patayenda dagiti balud tapno awan kadakuada ti makalanguy nga umadayo ken makalibas. **43** Ngem ti senturion ket kayatna nga isalakan ni Pablo, isu a pinasardengna ti panggepda; ket imbilinna a dagiti makalangoy ket umuna a lumagto manipud iti barko ken mapanda iti daga. **44** Ket dagiti nabati a lallaki, masapul a sumarunoda, dadduma ket agpataw iti tabla, ken dadduma ket agpatawda kadagit banbanag a naggapu iti barko. Iti kasta a wagas, napasamak a dakami amin ket nakagteng a sitatalged iti daga.

28 Idi nailasatkamin a sitatalged, naammoanmi a ti isla ket maawagan iti Malta. **2** Saan laeng a gagangay a kinasayaat ti impakita kadakami dagiti umili sadiay, ngem ketdi, nangpasgedda iti apuy ken pinasangbaydakami amin, gapu iti agtultuloy a tudo ken lam-ek. **3** Ngem idi nagurnong iti sangareppet a ruting ni Pablo ken ingkabilna iti apuy, maysa a karasaen nga uleg ti rimuar gapu iti pudot, ket nagbitin iti imana. **4** Idi nakita dagiti umili sadiay ti apuy a nakabitin iti imana, kinunada iti tunggal maysa, "Daytoy a tao ket maysa a mammapatay a nakalibas manipud iti baybay, ngem iti hustisia ket saanna a palubosan nga agbiag isuna." **5** Ngem inwagsakna ti apuy ken saan a nadangran. **6** Ur-urayenda isuna nga aggurigor wenno kellaat a matumba a matay. Ngem kalpasan iti panangbuybuyada kenkuana iti nabayag, nikitada nga awan ti karkarna kenkuana. Binalbaliwanda ti panunotda ket kinunada nga isuna ket maysa a dios. **7** Ita, iti asideg a lugar, adda dagiti daga a kukua ti kangatoan a tao ti isla, maysa a tao nga agnagan iti Publio. Sinangailinakami ken naasi a nangipaay iti para kadakami iti tallo nga aldad. **8** Napasamak a ti ama ni Publio ket nabayagen a masaksakit nga addaan gurigor ken sika. Idi napan ni Pablo kenkuana, nagkararag isuna, ken impatayna ti imana kenkuana, ket pinaimbagna isuna. **9** Kalpasan a napasamak daytoy, dagiti dadduma a tattao iti isla a masaksakit ket immayda met ket naimbaganda. **10** Pinadayawanda kami met dagiti tattao iti naisangsangayan a pammadayaw. Idi agsagsagana kamin nga aglayag, intedda kadakami ti aniaman a kasapulanmi. **11** Kalpasan iti tallo a bulan, naglayag kami iti maysa a barko iti Alejandria a simmanglad iti isla idi kalam-ekna, ket ti adda iti ulona ket Ti Singin nga Agkabsat a Lalaki. **12** Kalpasan a simmanglad kami iti siudad ti Siracusa, nagtalinaed kami sadiay iti tallo nga aldad. **13** Manipud sadiay, naglayagkami ken nakasangpetkami iti siudad ti Regio. Kalpasan iti maysa nga aldad, nagpuyupoy ti angin manipud iti abagatan. Iti las-ud ti dua nga aldad, nakasangpetkami iti siudad ti Puteoli. **14** Sadiay, adda nasarakanmi a kakabsat ken naawiskami a makipaggian kadakuada iti las-ud ti pito nga aldad. Iti kasta, nakasangpet kami met laengen idiy Roma. **15** Manipud sadiay,

kalpasan a nangngeg dagiti kakabsat ti maipanggep kadakami, immayda simmabat agingga iti pagtagtagilakuan ni Appio ken iti Tres Tabernas. Idi nakita ni Pablo dagiti kakabsat, nagyaman iti Dios ket napabileg. **16** Idi nakastrek kamin idiy Roma, napolubosan ni Pablo nga agmaymaysa a keduana ti soldado a mangbanbantay kenkuana. **17** Ket napasamak a kalpasan iti tallo nga aldaw, inummong ni Pablo dagiti lallaki a mangidadaulo kadagiti Judio. Idi naggummongdan, kinunana kadakuada, "Kakabsat a lallaki, numan pay saanak a nakaaramid iti aniaman a saan a nasayaat a maibusor iti tattao wenco kadagiti kaugalian dagiti amaentayo, naipanak a kas balud manipud Jerusalem ken naiyawatak kadagiti ima dagiti Romano. **18** Kalpasan iti panangpalutputda kaniak, tinarigagayanda a wayawayaanak, gapu ta awan ti rason tapno madusaak iti pannakatay. **19** Ngem idi nagsao dagiti Judio a maibusor kadagiti tarigagayda, napilitanak nga kamumamang kenni Caesar. Nupay kasta, saanko met a pabpabasulen iti aniaman ti pagiliak. **20** Gapu iti panagkiddawko, dinawatko a makitakayo ken makisaritaak kadakayo. Ti makagapu a siak ket sibabaludak iti daytoy a kawar ket ti pagtaltalkan ti Israel." **21** Kinunada kenkuana, "Saankami a nakaawat iti surat manipud Judea iti maipanggep kenka, wenco uray kakabsat nga immay ken nangipadamag wenco nangibaga iti aniaman a saan a nasayaat a maipanggep kenka. **22** Ngem kayatmi iti makangngeg manipud kenka no ania iti panpanunotem maipanggep iti daytoy a sekta, gapu ta naammoanmi nga agsasao dagiti tattao iti maibusor iti daytoy iti sadinnoman. **23** Idi nangitudingda iti aldaw para kenkuana, adu pay a tattao ti immay kenkuana idiy paggigiananna a balay. Imparangna kadakuada ti banag, ken pinaneknekanna ti maipanggep iti pagarian ti Dios. Pinadasna ida nga allukoyen maipanggep kenni Jesus, manipud iti linteg ni Moises ken manipud kadagiti profeta, manipud agsapa agingga iti rabii. **24** Naallukoy dagiti dadduma iti maipanggep kadagiti banbanag a naibaga, ngem dagiti dadduma ket saan a namati. **25** Idi saanda nga immanamong iti tunggal maysa, pimmanawda kalpasan nga insao ni Pablo daytoy maysa a sao, "Nagsao a nasayaat ti Espiritu Santo babaen kenni Isaias a profeta kadagiti amaenyo. **26** Kinunana, 'Mapankayo kadagitoy a tattao ket ibagayo, 'Babaen iti panagdengngegyo ket mangngeganyonto, ngem saanya a maawatan; Ken iti panangkitayo ket makitayonto, ngem saanyonto a mailasin. **27** Ta ti puso dagitoy a tattao ket nagbalin a nakaneng; dagiti lapayagda ket narigat a dumngeg; inkidemda dagiti matmatada; ket amangan no mailasinda babaen kadagiti matada, ken makangngegda babaen kadagiti lapayagda, ken maawatanda babaen kadagiti puspusoda, ken agsubida manen, ket mabalin a paimbagek ida.' **28** Ngarud, masapul a maamoanyo a daytoy a panangsalakan ti Dios ket naipatuloden kadagiti Hentil, ket dumngedganto. **30** Nagian ni Pablo iti dua a tawen iti inabanganna a balay, sinangailina amin a napan **31** kenkuana. **31** Inkasabana ti pagarian iti Dios ken nangisuro iti maipanggep ken ni Apo Hesus-Cristo a situtured. Awan iti nangpasardeng kenkuana.

Roma

1 Ni Pablo, maysa nga adipen ni Jesu-Cristo, naayaban nga agbalin nga apostol, ken nailasin para iti ebanghelio ti Dios. **2** Daytoy ti ebanghelio nga inkarina sakbay iti amin babaen kadagiti propetana iti Nasantoan a Sursurat. **3** Maipapan daytoy iti Anakna a naipasngay manipud kadagiti kapututan ni David no maipapan iti lasag. **4** Naipakaammo isuna nga isu ti Anak ti Dios babaen iti pannakabalin iti Espiritu iti kinasano babaen iti panagungar manipud iti patay, ni Jesu-Cristo nga Apotayo. **5** Inawattayo ti parabor ken panagbalin nga apostol babaen kenkuana para iti pangatulgog iti pammati kadagiti amin a nasion, a maigapu iti naganna. **6** Kadagitoy a nasion, naayabankayo met nga agbalin a kukua ni Jesu-Cristo. **7** Daytoy a surat ket para kadagiti amin nga adda idiy Roma, dagiti ay-ayaten ti Dios, a naayaban nga agbalin a nasontoan a tattao. Parabor koma ti adda kadakayo, ken kapia manipud iti Dios nga Amatayo ken ni Apo Jesu-Cristo. **8** Umuna, agyamanan iti Diosko babaen kenni Jesu-Cristo gapu kadakayo amin, gapu ta naiwaragawag ti pammatiyo iti entero a lubong. **9** Ta ti Dios ti saksik, a pagserserbiak iti espiritu iti ebanghelio ti Anakna, no kasano nga itululyo a dakkamatenkayo. **10** Kankanayonko a kidkiddawan kadagiti kararagko a babaen iti aniaman a wagas ket agballigi-ak koman iti babaen iti pagayatan ti Dios iti iyuumayko kadakayo. **11** Gapu ta tartarigagayak a makitakayo, tapno mangitedak koma kadagiti naespirituan a sagut, tapno mapapigsakayo. **12** Dayta ket, kalklikagumak a makipinnableg kadakayo, babaen iti pammati ti tunggal maysa, pammatiyo ken pammatik. **13** Ita, saanko a kayat a saanyo nga ammo, kakabsat, a masansan a pangpanggepek nga umay kadakayo, ngem malaplappedanak akingging ita. Kayatko daytoy tapno maaddaanak met kadagiti bunga kadakayo a kas met kadagiti nabatbat a Hentil. **14** Adda pagrebbengak kadagiti Griego ken kadagiti gangannaet, kadagiti masirib ken kadagiti maag. **15** Ngarud, no maipapan kaniak, nakasaganaak met a mangiwaragawag iti ebanghelio kadakayo nga adda dita Roma. **16** Gapu ta saanko nga ibain ti ebanghelio, agsipud ti daytoy ti pannakabalin ti Dios a maipaay iti pannakaisalan iti amin a mamati, umuna ket para kadagiti Dudio ket kel palpasanna kadagiti Griego. **17** Ta iti daytoy, naipakaammo ti kinalinteg ti Dios manipud pammati akingging iti pammati, a kas naisurat, "Agbiagto dagiti nalinteg babaen iti pammati." **18** Ta naipakaammo ti pungtot ti Dios manipud langit a maibusor iti amin a saan a nadiosan ken kinakillo dagiti tattao, a babaen iti kinakillo ket igawidna ti kinapudno. **19** Daytoy ket gapu ta makitada ti nammoan maipanggep iti Dios. Ta linawlawagan ida ti Dios. **20** Ta nagbalin a silalawag a makita dagiti saan a makita a kababalinaan sipud pay iti pannakapsua ti lubong. Maawatan dagitoy babaen kadagiti naparsua a banbanag. Dagitoy a saan a makita a kababalinaan ket ti agnanayon a pannakabalin ken kinaDiosna. Kas pagbanaganna, awan pagpambar dagitoy a tattao. (aidios g126) **21** Daytoy ket gapu ta uray no naammoanda ti maipanggep iti Dios, saanda nga intan-ok isuna a kas Dios, weno saanda a nagyaman kenkuana. Ngem ketdi, nagbalinda a maag iti panpanunotda, ken limmidem dagiti saan a makarikna a puspusoda. **22** Ibagbagada a masiribda ngem nagbalinda a maag. **23** Insukatda ti dayag ti saan a madadael a Dios iti kaas-asping iti langa iti madadael a tao, kadagiti billit, kadagiti uppat ti sakana nga ayup, ken kadagiti agkarkarayam a banbanag. **24** Ngarud, binaybay-an ida iti Dios kadagiti panaggartem ti pusoda iti kinarugit, para iti pakaibabainaan dagiti bagbagida met laeng. **25** Isuda dagiti nangisukat iti kinapudno ti Dios para iti inuiubod, ken nangdayaw ken nagerbi iti naparsua imbes nga iti Namarsua, nga agnanayon a maidaydayaw. Amen. (aiōn g165) **26** Gapu iti daytoy, binaybay-an

ida ti Dios kadagiti nakababain a regget, ta insukat dagiti babbaida ti gagangay a pakaaramatanda para iti maibusor iti gagangay a kinasiasinoda. **27** Kasta met, pinanawan met dagiti lallaki ti gagangay a pakaaramatanda kadagiti babbai ket sineggedanda dagiti kinaderrepda iti maysa ken maysa. Dagitoy dagiti lallaki a nangaramid iti saan nga umno kadagiti padada a lallaki, ken nangawat ti rumbeng a dusa kadagiti pannakaiyaw-awanda iti gagangay a nakaiparsuaanda. **28** Gapu ta saanda nga immanamong iti pannakaadda ti Dios iti pannakaammoda, binaybay-an ida ti Dios iti dakes a panunot, tapno aramidenda dagitoy saan a maiparbeng. **29** Napnoda kadagiti amin a kinakillo, kinadangkes, kinaagum ken gura. Napnoanda iti kinaap-apal, kinamammapatay, kinamanagaapa, kinamanangallilaw, ken dakes a pangpanggep. **30** Mannaritada, mammaperdi, ken managgura iti Dios. Naranggasda, natangst, ken napangas. Isuda dagiti agar-aramid kadagiti dakes a banbanag, ken nasukirda kadagiti nagannakda. **31** Awan iti pannakaawatda; saanda a mapagtalkan, awanan gagangay a panagayat, ken saan a manangngaasi. **32** Maawatanda dagiti annuroten ti Dios, a maikari iti patay dagiti agar-aramid iti kasta a banbanag. Ngem saanda laeng nga ar-aramiden dagitoy a banbanag, anamonganda met dagiti dadduma nga agar-aramid kadagity.

2 Ngarud awan pagpambarmo, sika a tao, sika nga aguk-ukom, ta uk-ukomem ti bagim gapu iti panaguk-ukommo iti sabali. Ta sika a manguk-ukom ket ar-aramidem met laeng dagiti isu met laeng a banbanag. **2** Ngem ammotayo a ti panangukom ti Dios ket segun iti kinapudno inton maidissuor kadagityo iti agar-aramid iti kasta a banbanag. **3** Ngem utobem daytoy, sika a tao, sika a manguk-ukom kadagiti agar-aramid iti kasta a banbanag no man pay ar-aramidem dagiti isu met laeng a banbanag. Makalibaskanto kadi iti panangukom ti Dios? **4** Wenko tagtagibassitem kadi ti kinabknang iti kinaimbagna, ti maitanttan a panangdusana, ken ti kinaanusna? Saanmo kadi nga ammo a naipakita ti kinaimbagna a mangidalan kenka iti panagbabawi? **5** Ngem akingging iti kinatangkenmo ken saan a managbabawi a pusom nga agur-urnongka para iti bagim iti pungtot inton aldaw ti panagpungtong, dayta ket, ti aldaw a panangipakaammo iti nalinteg a panangukom ti Dios. **6** Subadannanto ti tunggal tao iti isu met laeng a rukod dagiti ar-aramidna: **7** kadagiti maipapan iti kinatunos, nagun-od ti nasayaat nga ar-aramidda ti pammadayaw, pannakaitan-ok, ken saan a pannakadadel, ikkannant iti awan patinggana a biag. (aiōnios g166) **8** Ngem kadagiti bukbukodda laeng ti panpanunotenda, nga agsukukir iti kinapudno ngem agtultulgog iti kinakillo, umayto ti pungtot ken nakaro nga unget. **9** Mangiyegto ti Dios ti nalabes a panagrigrigat ken riribuk iti tunggal kararuwa ti tao a nangaramid iti dakes, umuna kadagiti Dudio, ken kasta met kadagiti Griego. **10** Ngem pammadayaw, pannakaitan-ok ken kapia ti umayto kadagiti amin nga agar-aramid iti naimbag, umuna kadagiti Dudio, ken kasta met kadagiti Griego. **11** Ta awan panangidumdua iti Dios. **12** Ta matayto met nga awanan linteg ti kas kaadu dagiti nagbasol nga awanan linteg, ken maukomto babaen iti linteg ti kas kaadu dagiti nagbasol no maipapan iti linteg. **13** Ta saan a dagiti dumdumngeg iti paglntegan dagiti nalinteg iti sangoanan ti Dios, ngem dagiti agar-aramid iti paglntegan ti malapalintego. **14** Gapu ta dagiti Hentil, nga awan kadakuada ti linteg ket gagangay nga ar-aramidenda dagiti banbanag iti linteg, isuda, ket linteg kadagiti bagbagida, no man pay awan kadakuada ti linteg. **15** Babaen iti daytoy, ipakpakitada a naisurat kadagiti pusoda dagiti ar-aramid a sapsapulen ti linteg. Ti kosensiada ti mangsaksi met kadakuada, ken akusaran weno ikanawa ida dagiti panpanunotda. **16** ken uray met iti Dios. Mapasamakto dayta iti aldaw inton ukomento ti Dios dagiti palimed dagiti amin a tattao, segun iti ebanghelio, babaen

kenni Jesu-Cristo. **17** Kas pangarigan nga awagam ti bagim a Judio, nga agtaltekka iti paglintegan, agragragsakka a sipapannakkel iti Dios, **18** ammom ti pagayatanna, ken subokem dagiti banbanag a naidumduma iti daytoy gapu ta nasuroanka babaen iti linteg. **19** Ken kas pangarigan a natalgedka a mangiturong iti bulsek, maysa a silaw kadagit adda iti kinasipnget, **20** mangngaturu kadagit maag, manursuro kadagit maladaga, ken adda kenka iti linteg ti langa iti pannakaammo ken iti kinapudno. **21** Sika ngarud a mangisursuro iti sabali, saanmo kadi a sursuroan ti bagim? Sika a mangikaskasaba a saan nga agtakaw, agtakawka kadi? **22** Sika a mangibagbaga a saan a makikamkamalala, makikamkamalaka kadi? Sika a marurod kadagit didiosen, taktakawam kadi dagiti tempo? **23** Sika a sipapannakkel nga agragragsak iti linteg, ibabainmo kadi ti Dios babaen iti panaglabsingmo iti linteg? **24** Ta “naibabain ti nagan ti Dios kadagit Hentil gapu kadakayo,” a kas naisurat. **25** Ta pudno nga adda pagimbagan ti pannakakugit kenka no agtulnogka iti linteg, ngem no managlabsingka iti linteg, agbalin a saan a pannakakugit ti pannakakugitmo. **26** No salimetmetan ngarud ti saan a nakugit a tao dagiti kasapulan ti linteg, saan kadi a maibilang a pannakakugit ti saanna a pannakakugit? **27** Ken saannakanto kadi nga ukomen ti gagangay a saan a nakugit, no tungtungpalenna ti linteg? Daytoy ket gapu ta adda kenka dagiti naisurat a Nasantoan a Surusrat ken pannakakugit ngem managlabsingka latta iti linteg! **28** Ta saan a Judio isuna iti ruar a kintaona; weno saan nga iti pannakakugit iti lasag. **29** Ngem Judio isuna iti kaungganna, ken ti pannakakugit ket ayan ti puso, iti espiritu, saan nga iti letra. Saan nga aggappu kadagit tattao ti pammadaway iti kasta a tao ngem aggappu iti Dios.

3 Ania ngarud a pangatiwan ti adda kadagit Judio? Ken ania ti pagsayaatan ti pannakakugit? **2** Nasayaat daytoy iti amin a wagas. Umuna iti amin, naitalek kadagit Judio ti paltiing manipud iti Dios. **3** Ta no ngay awanan pammati ti sumagmamano a Judio? Agbalin kadi nga awan kaes-eskanna ti kinapudno ti Dios gapu iti saanda panamati? **4** Saan koma a pulos. Ngem ketdi, masarakan koma a napudno ti Dios, uray pay no ulbod ti tunggal tao. A kas iti naisurat, “Tapno maiparangka koma a nalinteg kadagit sasaom, ken mangabakka koma inton maukomka.” **5** Ngem no iparparang ti kinailkotayo ti kinalinteg iti Dios, ania ti makunatay? Saan a killo ti Dios iti panangiddisiisourna ti pungtotna, saan kadi? Agsasao-ak segun iti nataasan a pangibasaran. **6** Saan koma a pulos! Ta kasano ngarud nga ukomen ti Dios ti lubong? **7** Ngem no mangipaay iti aglalupusan a pammadaway para kenkuana ti kinapudno iti Dios babaen iti panagulbodko, apay a mauk-ukomak pay laeng a kas managbasol? **8** Apay a ditay ibaga, kas iti inuulbod a naipadamat ngagibagbami, ken kas panpaneknekan ti sumagmamano ngagibagbami, “Agaramidtayo iti agkakadakes, tapno umay ti nasayaat?” Nalinteg ti pannakaukom kadakuada. **9** Ania ngarud? Ilaklaksidtayo kadi dagiti bagbagitayo? Saan a pulos. Ta pinabasoltayon dagiti Judio ten Griego, aminda, nga adda iti panagbasol. **10** Daytoy ket kas iti naisurat: “Awan ti nalinteg, awan uray maysa. **11** Awan iti makaaw-awat. Awan iti mangbirirok iti Dios. Timmallikudda amin. **12** Nagbalinda amin nga awan serserbina. Awan iti agar-aramid iti nasayaat, awan, awan uray maysa. **13** Silulukat a tanem dagiti karabukobda. Nangallilaw dagiti dildilida. Adda kadagit bibigda ti gita dagiti uleg. **14** Napno iti panaglunlunod ken kinapait dagiti ngiwigiwatda. **15** Napardas a mangpadara dagiti saksakada. **16** Adda kadagit daldalandia ti pannakadadel ken panagsagsagaba. **17** Saan a naammoan dagitoy a tattao iti dalan iti kapia. **18** Awan panagbuteng iti Dios kadagit matada.” **19** Ita, ammotayon nga aniaman nga ibagbaga ti linteg, ibagbagana daytoy kadagit adda iti linteg. Daytoy ket tapno agulimek koma ti tunggal ngiwigatken tapiruyan iti

amin a lubong ti pannusa iti Dios. **20** Daytoy ket gapu ta awan lasag a mapalinteg iti imatangna babaen iti ar-aramid ti linteg. Ta babaen iti linteg, umay ti pannakaammo iti basol. **21** Ngem ita, naipakaammo ti kinalinteg ti Dios gapu ti iyaadayo ti linteg. Napaneknekan daytoy iti linteg ken dagiti profeta, **22** dayta ket, ti kinalinteg ti Dios babaen iti pammati kenni Jesu-Cristo a maipaay kadagit amin a mamati. Ta awan ti nagdudumaan. **23** Ta nagbasol amin ken nagkurang iti dayag iti Dios. **24** Siwaway a napalintegda babaen iti paraburna babaen iti pannakasubot nga adda kenni Cristo Jesus. **25** Ta impaay iti Dios ni Cristo Jesus a kas pakapakawanan dagiti basbasol babaen iti pammati iti darana. Indatonna ni Cristo a kas pammanknek iti kinalintegna, gapu ti panangilaksidna kadagit napalabas a basbasol **26** iti kinaanusa. Napasamak amin dagitoy a maipaay iti pannakaipaikita iti kinalintegna iti daytoy agdama a tiempo. Daytoy ket tapno mapaneknekkena a nalinteg isuna, ken tapno ipakitana a palintegenna ti siasianoman gapu ti pammati kenni Jesus. **27** Sadino ngarud ti ayan ti panagpaspasindayaw? Naikkaten daytoy. Iti ania a gapu? Kadagit aramid? Saan, ngem gapu iti pammati. **28** Ibilangmi ngarud a napalinteg ti maysa a tao babaen iti pammati uray awan dagiti ar-aramid ti linteg. **29** Weno Dios laeng aya dagiti Judio iti Dios? Saan kadi met ngagisuna iti Dios dagiti Hentil? Wen, kadagit Hentil met. **30** No pudno a maymaysa iti Dios, palintegenna ti pannakakugit ken ti saan a pannakakugit babaen iti pammati. **31** Pagbalinentayo kadi nga awan serserbi ti linteg babaen iti pammati? Saan koma a pulos! Ngem ketdi, agtultulnogtayo iti linteg.

4 Ania ngarud iti ibagatayo a natakuutan ni Abraham, nga ammaentayo segun iti lasag? **2** Ta no napalinteg ni Abraham babaen dagiti ar-aramid, addaan koma isuna iti rason nga agpasindayag, ngem saan nga iti sangoanan ti Dios. **3** Ta ania iti ibagbaga ti Nasantoan a Surat? “Pinati ni Abraham ti Dios, ket naibilang kenkuana daytoy a kas kinalinteg.” **4** Ita para kenkuana nga agtrabaho, saan a naibilang a kas parabut ti tangdan, ngem kas nateggedan. **5** Ngem para kenkuana a saan nga agtrabaho ngem ketdi mamati iti daydiay mangpalpalinteg iti saan a nadiosan, naibilang ti pammatina a kas kinalinteg. **6** Ibagbag met ni David ti kinagatas iti tao nga ibilbang ti Dios a nalinteg uray awan ti ar-aramidna. **7** Kinunana, “Nagasat dagiti napakawan dagiti basbasolda, ken nakalluban dagiti basbasolda. **8** Nagasat ti tao a saanto nga ibilang ti Apo ti basolina.” **9** Naibalikas laeng kadi ngarud daytoy a bendision kadagit adda iti pannakakugit, weno kasta met kadagit awan iti pannakakugit? Ta ibagatayo, “Pammati ti nakaibilang kenni Abraham iti kinalinteg.” **10** Isu a kasano a naibilang daytoy? Idi adda ni Abraham iti pannakakugit weno idi awan iti pannakakugit? Saan nga iti pannakakugit ngem iti saan a pannakakugit. **11** Ihawat ni Abraham ti pagilasinan ti pannakakugit. Daytoy ket selyo iti kinalinteg ti pammati a natagikuanan idi awan iti pannakakugit. Ti nagbanagan daytoy a pagilasinan ket nagbalin isuna nga ama dagiti amin a mamati, uray pay no addada iti saan a pannakakugit. Kayat a sawen a maibilangto ti kinalinteg para kadakuada. **12** Kayat pay a sawen a nagbalin ni Abraham nga ama ti pannakakugit para kadagit umay a saan laeng a kadagit nagtaud iti pannakakugit, ngem kasta met kadagit sumurot kadagit addang ni amatayo nga Abraham. Ket daytoy ti pammati nga adda kenkuana idi awan pay iti pannakakugit. **13** Ta saan a babaen iti linteg a naitek ti kari kenni Abraham ken kadagit kaputotanna, daytoy a kari nga agbalindanto a tagatawid ti lubong. Ngem ketdi, babaen iti kinalinteg ti pammati. **14** Ta no tagatawid dagiti adda iti linteg, nagbalinen nga awan serserbi ti pammati, ken awan metten ti nagmamaayan ti kari. **15** Ta iyg ti linteg ti pungtot, ngem no sadino ti awan linteg, awan met ti saan a panagtulhog. **16** Ta gapu iti

daytoy, mapasamak daytoy babaen iti pammati, tapno mapasamak koma daytoy babaen iti parabur. Kas pagbanaganna, awan duadua iti kari para kadagit amin a kapututan. Ket karaman dagitoy a kapututan saan laeng dagiti makaammo ti linteg, ngem kasta met dagiti nagtaud iti pammati ni Abraham. Ta isuna ti Amatayo amin, 17 a kas naisurat, "Inaramidka nga ama iti adu a pagilian." Adda ni Abraham iti presensiana a nagtalkanna, dayta ti Dios, a mangmangted iti biag kadagit natay ken mangpaadda kadagit banbanag nga awan. 18 Uray pay adda dagiti saan a nasayaat a paspasamak, sitatalged a nagtalek ni Abraham iti Dios para iti masakbayan. Isu a nagbalin isuna nga Ama ti adu a pagilian, segun iti naibaga, "... Kas met kadagit kaputotamtto." 19 Saan isuna a nakapusy iti pammati. Binigbig ni Abraham a natayen ti bagina—agarup sangagasut ti tawenna. Binigbigna met ti kinaawan serserbi ti aaanakan ni Sarah. 20 Ngem gapu iti kari ti Dios, saan a nagsarimadeng iti saan a panamati ni Abraham. Ngem ketdi, napapigisa iti pammatin aken nangted iti pammadayraw iti Dios. 21 Siaanay a naallukoy isuna a kabaelanna met nga ileppas ti inkari iti Dios. 22 Naibilang met ngarud kenkuana daytoy a kas kinalinteg. 23 Ita, saan laeng a naisurat daytoy para iti pagsayaatanna, naibilang daytoy para kenkuana. 24 Naisurat met daytoy a para kadaatayo, nga imbilang iti Dios a nalinteg, datayo a mamati kenkuana a nangpagungar kenni Jesus nga Apotayo manipud patay. 25 Daytoy ti naiyawat a para kadagit basbasoltayo ken napagungar para iti pannakalintegtayo.

5 Agsipud ta napalintegtayo babaen iti pammati, addaantayo iti kapia iti Dios babaen kenni Apotayo a Jesu-Cristo. 2 Babaen kenkuana naaddaantayo met iti dalan babaen ti pammati iti daytoy a parabur a pagtaktakderantay. Agrag-otayo iti talged nga it-it dios kadaatayo para iti masakbayan, ti talged a pagraranudantayonto iti dayag ti Dios. 3 Saan laeng a daytoy, ngem agragrag-otayo met kadagit panagsagsagabatayo. Ammotayo a patauden ti panagsagsagaba iti panagibtur. 4 Patauden iti panagibtur iti panaganamong, ken patauden iti panaganamong ti talged para iti masakbayan. 5 Saan a makaupay daytoy a kinatalged, gapu ta naibukbok iti ayat ti Dios kadagit puspusotayo babaen iti Espiritu Santo, a naited kadaatayo. 6 Ta kabayatan a nakapuytayo latta, natay ni Cristo iti umno a tiempo para kadagit saan a nadiosan. 7 Ta nariyat para iti maysa a tao a matay para iti nalinteg a tao. Dayta ket, nalabit nga adda natured a matay para iti naimbag a tao. 8 Ngem panpaneknekan ti Dios ti bukodna nga ayat kadaatayo, gapu ta bayat a managbasoltayo pay laeng, natay ni Cristo para kadaatayo. 9 Ngarud, ad-adda pay ita a napalintegtayo babaen iti darana, maisalakantayo babaen iti daytoy manipud iti pungtot iti Dios. 10 Ta bayat a kabusornatayo iti Dios, nakikapiatayo iti Dios babaen iti pannakatay ti Anakna, ad-adda pay a kalpasan a nakikapiatayo, maisalakantayonto babaen iti biagna. 11 Saan laeng a daytoy, ngem agrag-otayo met iti Dios babaen kenni Apotayo a Jesu-Cristo, naawattayo ita babaen kenkuana daytoy a pannakaikapila. 12 Ngarud simrek ti basol ti lubong babaen iti maysa a tao, iti daytoy a wagas simrek ti patay babaen iti basol. Ken nagsaknap ti patay iti amin a tattao, gapu ta nagbasol ti amin. 13 Ta aqingga nga adda iti linteg ket adda iti basol iti lubong, ngem awan maibilang a basol no awan iti linteg. 14 Uray no kasta, nagari ti patay manipud kenni Adan aqingga kenni Moises, uray kadagit saan a nagbasol a kas iti panagsukir ni Adan, a kas kenkuana nga umayto. 15 Ngem uray pay, ti sagut nga awan bayadna ket saan a kas iti panagsalungasing. Ta no ti nakatayan ti kaadduan ket gapu iti panagsalungasing ti maysa, ad-adda pay a nawadwadti parabur ti Dios para iti kaadduan, ken ti sagut babaen iti parabur ti maysa a tao, a ni Jesu-Cristo, a nagsaknap iti kaadduan. 16 Ta iti sagut

ket saan a kas iti nagbanagan ti nagbasol. Ta iti sabali a bangir, immay ti ukom iti pannakadusa gapu iti panagsalungasing ti maysa a tao. Ngem iti sabali nga bangir, immay ti awan bayadna a sagut a nagbanig iti pannakalinteg kalpasan iti adu a panagsalungasing. 17 Ta no nagturay ti patay gapu iti panagsalungasing ti maysa, ad-addanto pay nga agturay dagiti umawat iti aglaplusunan a parabur ken agturay ti sagut iti kinalinteg babaen iti biag iti maysa, a ni Jesu-Cristo. 18 Iti pannakaiyeg ngarud iti pannusa iti amin a tattao ket gapu iti panagsalungasing ti maymaysa, kasta met immay ti pannakalinteg iti biag iti amin a tattao babaen iti maysa a panagtignay iti kinalinteg. 19 Ta iti saan a panagtulnog ti maysa a tao, adu dagiti nagbalin a managbasol, kasta met nga adunto ti mapalinteg babaen iti panagtulnog iti maysa. 20 Ngem immay ti linteg, tapno agsaknap koma ti panagsukir. Ngem iti nagsaknapan ti basol, ad-adda pay a nagsaknap iti parabur. 21 Napasamak daytoy tapno kas panagturay ti basol iti patay, kasta met a mabalin nga agari uray ti parabur babaen iti kinalinteg a para iti agnanayon a biag babaen kenni Jesu-Cristo nga Apotayo. (aiōnios g166)

6 Ania ngarud ti ibagatayo? Agtultuloytayo kadi nga agbasol tapno umado ti parabur? 2 Saan koma. Datayo a natay iti basol, kasano nga agbiagtagyo pay latta iti daytoy? 3 Saanyo kadi nga ammo a ti kaadu iti nabautisaran kenni Cristo Jesus ket nabautisaran iti pannakatayna? 4 Kaduanaytono ngarud a naitabon babaen iti pannakabautisar iti ipapatay. Napasamak daytoy tapno kas iti pannakapagungar ni Cristo babaen iti dayag ti Ama, kasta met a magnatayo iti kinabaro ti biag. 5 Ta no napikagmaymaysatayo kenkuana iti ipapatayna, makipagmaysatayonto met iti panagungarna. 6 Ammotayo daytoy, a naikrus a kadauna ti daan a kinataotayo, tapno madadael ti bagi ti basol. Napasamak daytoy tapno saantayon nga agbalin a tagabu ti basol. 7 Naibilang a nalinteg ti tao a natay no maipapan iti basol. 8 Ngem no nataytayo a kadia ni Cristo, mamatitayo a makipagbiagtagyo met kenkuana. 9 Ammotayo a napagungar ni Jesus manipud kadagit natay, ken saanen a natay isuna. Saanen nga agturay ti patay kenkuana ni kaanoman. 10 Ta maipapan iti ipapatay a nakatayanna iti basol, natay isuna a naminpinsan para iti amin. Nupay kasta, ti biag a pagbibiaiganna, pagbibiaiganna daytoy a para iti Dios. 11 Iti isu met laeng a wagas, masapul met nga ibilangyo dagiti bagbagiyo a natay iti basol, ngem sibibiag iti Dios kenni Cristo Jesus. 12 Ngarud, saanyo nga itulok nga agturay ti basol iti nainlasagan a bagiyo tapno pagtulhoganyo ti gartemma. 13 Saanyo nga idatag dagiti paset ti bagiyo iti basol a maaramat iti kinaawan linteg, ngem idatago dagiti bagbagiyo iti Dios, kas sibibiag manipud iti patay. Ket idatago dagiti paset ti bagiyo a maaramat iti kinalinteg a maipaay iti Dios. 14 Saanyo nga ipalubos nga agturay ti basol kadaikayo. Ta awankayon iti linteg no di ket iti parabur. 15 Ania ngaruden? Agbasoltayo kadi gapu ta awantayo iti panangiturya ti linteg, ngem iti panangiturya ti parabur? Saan koma. 16 Saanyo kadi nga ammo a ti pangidataganyo iti bagiyo kas adipen, isu dayta ti nagbalinanyo nga adipen, ti rumbeng a pagtulhoganyo? Pudno daytoy nga adipennakayo man ti basol a mangiturong kadaikayo iti patay wenne adipennakayo ti panagtulnog a mangiturong kadaikayo iti kinalinteg. 17 Ngem agyamanak iti Dios! Ta nagbalinkayo nga adipen ti basol, ngem nagtulhogkayo a supuso iti kita ti sursuro a naited kadaikayo. 18 Nawawayawaankayo manipud iti basol, ken napagbalinkayon nga adipen ti kinalinteg. 19 Agsasaok a kas tao gapu iti kinakupuy ti lasagyo. Ta idi idatago dagiti paset ti bagiyo kas tagabu iti kinarugit ken iti dakes, iti isu met laeng a wagas ita, idatago ti bagiyo a kas tagabu ti kinalinteg para iti pannakapasanto. 20 Ta idi adipennakayo ti basol, nawawayakayo manipud iti kinalinteg. 21 Iti dayta a tiempo, ania a bunga ti naadda kadaikayo manipud

kadagit banbanag nga ibainyo ita? Ta patay ti pagbanagan dagitoy a banbanag. **22** Ngem ita ta nawayawayaanakayon manipud iti basol ken nagbalinkayo a tagabu ti Dios, adda kadakayo ti bungayo para iti pannakapasanto. Agnanayon a biag ti pagbanaganna. (**aiōnios g166**) **23** Ta patay ti bayad ti basol, ngem ti awan bayadna a sagut ti Dios ket agnanayon a biag kenni Cristo Jesus nga Apotayo. (**aiōnios g166**)

7 Wennu saanyo kadi nga ammo, kakabsat, (ta agsasoak kadagit tattao a makaammo iti linteg), a ti linteg ti mangtengtenggel iti maysa a tao kabayatan nga agbibig isuna? **2** Ta inggalut ti linteg ti naasawaanen a babai iti asawana a lalaki kabayatan a sibibiaq daytoy, ngem no matay ti asawana a lalaki, mawayawayaan isuna manipud iti linteg ti panagasawa. **3** Ngarud, kabayatan a sibibiaq pay ti asawana a lalaki, no makitipon isuna iti sabali pay a lalaki, maawagan isuna a mannakikamalala a babai. Ngem no matay ti asawana a lalaki, nawaya isunan manipud iti linteg, isu a saan isuna a mannakikamalala no makitipon isuna iti sabali a lalaki. **4** Ngarud kakabsatko, nagbalinkayo met a natay iti linteg babaen iti bagi ni Cristo. Daytoy ket tapno mabalinkayo a makitipon iti sabali, dayta ket, kenkuana a napagungar manipud iti patay tapno makapagbungatayo para iti Dios. **5** Ta idi addatayo iti lasag, nariing ti managbasol a kalikagum kadagit kamengtayo babaen iti linteg tapno makapagbunga iti ipapatay. **6** Ngem ita, nawayawayaanayon manipud iti linteg. Nataytayo iti dayta a nakanategngelantayo. Daytoy ket tapno makapagserbitay iti kinabaro ti Espiritu, ken saan nga iti kinadaan iti surat. **7** Ania ngarud ti ibagatayo? Ti linteg kadi ket basol? Saan koma. Nupay kasta, saanko koma a naammoan ti basol, no saan a babaen iti linteg. Ta saanko koma a naammoan ti panagagum no saan nga imbag a linteg a, "Saanka nga agag-agum." **8** Ngem innala ti basol ti gundaway babaen iti bilin ken pinaruwan amin a derrep nga adda kaniak. Ta iti kinaawan ti linteg, natay ti basol. **9** Iti naminsan, nagbiagak nga awan ti linteg, ngem idi immay ti bilin, nagbiag manen ti basol, ket natayak. **10** Nagbalin a patay kaniak ti bilin a mangiyumay koma iti biag. **11** Ta innala ti basol ti gundaway babaen iti bilin ket inallilawnak. Babaen iti bilin, pinataynak. **12** Isu a nasantoan ti linteg, ken nasantoan, nalinteg keni nasayaat iti bilin. **13** Ngarud, nagbalin kadi a patay kaniak ti nasayaat? Saan koma. Ngem ti basol, tapno maipakita a basol daytoy babaen iti nasayaat, inyegna kaniak ti ipapatay. Daytoy ket tapno babaen iti bilin, maipakita a ti basol ket basol a saan a marukod. **14** Ta ammotayo a naespirituan ti linteg, ngem addaak iti lasag. Nailakoak iti pannakatagabu iti basol. **15** Ta ti araramidek, pudno a saanko a maawatan. Ta ti kayatko nga aramiden, saanko a maaramid, ken ti kagurgurak, isu ti ar-aramidek. **16** Ngem no aramidek ti diak kayat, umanamongak iti linteg a nasayaat ti linteg. **17** Ngem ita, saanen a siak ti mangar-aramid, ngem ti basol nga agnanaed kaniak. **18** Ta ammok a saan nga agnaed kaniak ti kabaelan nga agaramid iti nasayaat a banbanag, dayta ket iti lasagko. Ta adda kaniak ti tarigagay para iti pagimbagan, ngem diak maaramid. **19** Ta saanko nga ar-aramiden ti nasayaat a kayatko, ngem ti dakes a diak kayat, dayta ti ar-aramidek. **20** Ita, no aramidek ti diak koma kayat nga aramiden, ket saanen a siak ti mangar-aramid, ngem ketdi, ti basol nga agnanaed kaniak. **21** Natakuatak ngarud a ti pagannurotan nga adda kaniak ket kayatko nga aramiden ti nasayaat, ngem iti kinapudhona ket dakes ti adda kaniak. **22** Ta agrag-oak iti linteg ti Dios babaen iti akin-uneg a kinatao. **23** Ngem makitak ti naidumduma a pagannurotan kadagit paset ti bagik. Busbusorennna dayta a baro a pagannurotan iti nakemko. Pagbalinennak a balud babaen iti pagannurotan ti basol nga adda kadagit paset ti bagik. **24** Nakakaasiak a lalaki! Siasino ti mangispal kaniak manipud iti daytoy a bagi ti patay? **25**

Ngem agyamanak iti Dios babaen kenni Jesu-Cristo nga Apotayo! Ngarud, agserserbiak iti linteg ti Dios iti nakemko. Nupay kasta, babaen iti lasag, pagserserbiak ti pagannurotan ti basol.

8 Ngarud, awan itan ti pannaka-ukom kadagit adda kenni Cristo Jesus. **2** Ta winawayayaannak ti pagannurotan ti Espiritu iti biag nga adda kenni Cristo Jesus manipud iti pagannurotan ti basol ken patay. **3** Ta inaramid ti Dios ti saan a kinabaelan ti linteg nga aramiden gapu ta nakapuy daytoy iti lasag. Inbaonna ti bukodna nga Anak iti kas iti langa ti managbasol a lasag tapno agbalin a daton para iti basol, ken inukomna ti basol iti lasag. **4** Inharamidna daytoy tapno matungpal kadatayo dagiti sapsapulen ti linteg, datayo a magna magna a saan a maiyannurot iti lasag, ngem maiyannurot iti Espiritu. **5** Dagiti agbibiaq a maiyannurot iti lasag ket ikankanoda dagiti banbanag ti lasag, ngem dagiti agbibiaq a maiyannurot iti Espiritu ket ikankanoda dagiti banbanag ti Espiritu. **6** Ta ti panagpanpanunot ti lasag ket patay, ngem ti panagpanpanunot ti Espiritu ket biag ken talna. **7** Daytoy ket gapu ta ti panagpanpanunot ti lasag ket sumalungasing iti Dios, ta awan daytoy iti panangiturya iti linteg ti Dios, wenne saanna a kabaelan a paiturayan iti lasag. **8** Dagiti adda iti lasag ket saanda a maparagsak iti Dios. **9** Nupay kasta, awankayo iti lasag ngem addakayo iti Espiritu, no pudno nga agnanaed ti Espiritu ti Dios kadakayo. Ngem no adda ti awan ti Espiritu ni Cristo kenkuana, saan isuna a kukua ni Cristo. **10** No adda ni Cristo kadakayo, natay ti bagi no maipapan iti basol, ngem sibibiag ti espiritu no maipapan iti kinalinteg. **11** No agnanaed kadakayo ti Espiritu a nangpagungarn keni Cristo, isuna a nangpagungarn keni Cristo manipud kadagit natay ket mangted met iti biag ti nainlasagan a bagiyo babaen iti Espirituna, nga agnanaed kadakayo. **12** Ngarud kakabsat, nakautangtayo, ngem saan nga iti lasag tapno agbiag a maiyannurot iti lasag. **13** Ta no agbiagkayo a maiyannurot iti lasag, agtungpalkayo iti patay, ngem no babaen iti espiritu ti panangpapatayyo kadagit galad ti bagi, agbiagkayonto. **14** Ta kas kaadu iti indalan ti Espiritu ti Dios, dagitoy dagiti annak ti Dios. **15** Ta saanya manen a naawat ti espiritu ti pannakatagabu tapno agbutengkayo. Ngem ketdi, inawatayo ti espiritu ti pannakaampon, isu nga ipukkawtayo iti, "Abba, Ama!" **16** Kadu ti espiritutayo ti Espiritu nga agsaksi nga annaknatayo ti Dios. **17** No datayo ket annak, tagatawidnatayo met ngarud ti Dios. Ken makipagtawidtayonto keni Cristo, no pudno a makipagsagabatayo kenkuana tapno mapadayawantayo met a kadiauna. **18** Ta ibilangko a saan a maikari dagiti sagsagabaentayo iti daytoy agdama a tiempo a maidilig iti dayag ti Dios a maiparangarangto kadatayo. **19** Ta agur-uray ti nagagar a namnamaen ti nakaparsuan iti pannakaiparangarang dagiti annak ti Dios. **20** Ta naikeddeng nga awan serserbin ti sangaparsuan, saan nga iti bukodna a pagayatan, ngem kenkuana a nangikedeng iti dayta. Adda dayta iti panangnamna. **21** A maiaspaldo ti sangaparsuan manipud iti pannakatagabu iti panagrupsa, ket maiponto iti pannakawawayaya ti dayag dagiti annak ti Dios. **22** Ta ammotayo nga agas-asug ken agrigrigat ti sangaparsuan agpapan ita. **23** Saan laeng a dayta, ngem uray pay datayo mismo, nga addaan kadagit immuna a bunga ti Espiritu—uray agas-asugtayo iti kaunggantayo, nga agur-uray iti pannakaampontayo, ti pannakasubbot ti bagitayo. **24** Ta naisalakantayo babaen iti daytoy a namnema. Ngem ti namnemaentayo a mapasamak ket saan pay a nakitkitka, ta siasino ti sinanama nga agur-uray iti makitkitan? **25** Ngem no sinanamatayo maipanggep iti saantayo pay a nakita, aguraytayo ngarud a siaanu para iti daytoy. **26** Iti isu met laeng a wagas, tumultulong met ti Espiritu kadagit pagkapuyantayo. Ta saantayo nga ammo ti rumbeng a panagkararagtayo, ngem ti Espiritu mismo ti mangibaaet kadatayo nga addaan kadagit saan a maibalikas nga asug. **27**

Ti mangsuksukimat kadagiti puso ket amonna ti panpanunoten ti Espiritu, gapu ta isuna ti mangibabaet kadagiti namati segun iti pagayatan ti Dios. **28** Ammotayo a para kadagiti agay-ayat iti Dios, pagtitimpuyogenna dagiti amin a banbanag para iti pagimbagan, para kadagiti naayaban segun iti panggepna. **29** Gapu ta dagiti sigud nga am-ammona, dinutokanna met ida a maiyasping iti langa ti Anakna, tapno agbalin isuna nga inauna kadagiti adu nga agkakabsat. **30** Dagiti pinilina, ayabanna met ida. Dagiti inayabanna, palintegna met ida. Dagiti pinalintegna, padayawanna met ida. **31** Ania ngarud ti maibagatayo maipanggep kadagitoy a banbanag? No kaduatayo ti Dios, siasino ti bumusor kadtatayo? **32** Isuna a saan a nangipardam iti Anakna ngem inyawatna ketdi isuna a para kadtatayo amin, kasano a saannato met nga ited kadtatayo nga awan bayadna dagiti amin a banbanag a kas met ti pannangtedna iti Anakna? **33** Siasino ti mangiyeg iti pammabasol kadagiti pinili ti Dios? Ti Dios ti mangpalpalinteg. **34** Siasino ti mangukon? Ni Cristo ti natay iti krus para kadtatayo, ken saan laeng a dayta, napagungar met isuna. Agturturay isuna a kadua ti Dios iti lugar ti kinatan-ok, ken isuna ti mangibabaet kadtatayo. **35** Siasino ti makaisina kadtatayo manipud iti ayat ni Cristo? Pannakaparigat kadi, wenco panagtuo, wenco pannakaidadan, wenco bisin, wenco kinalamo-lamo, wenco peggad, wenco kampilan? **36** Ta kas naisurat, "Mapapataykami iti agmalem para iti pagimbagam. Naibilangkami a karnero para iti pagpartian." **37** Kadagitoy amin a banbanag, atiwtayo pay dagiti mangparparmek babaen iti maysa a mangay-ayat kadtatayo. **38** Ta naallukoyang nga uray patay, wenco biag, wenco dagiti anghel, wenco ti gobierno, wenco dagiti banbanag nga adda, wenco dagiti banbanag nga umay, wenco pannakabalin, **39** wenco kinangato, wenco kinauneg, wenco dadduma pay a naparsua, ket saannatayo a maisina manipud iti ayat ti Dios nga adda kenni Cristo Jesus nga Apotayo.

9 Ibagak ti kinapudno gapu kenni Cristo. Saanak nga agulbod ken makipagpaneknek kaniak ti konsensiak iti Espiritu Santo, **2** nga addaanak iti nakaro a ladingit ken saan nga agsarsardeng a panaas iti pusok. **3** Ta mabalin a kalikagumak a mailunod ken maisina manipud kenni Cristo a para kadagiti kakabsatko a lallaki, dagiti nagtaud iti pulik segun iti lasag. **4** Israelitada. Naamponda, naaddanda iti dayag, dagiti tulag, ti sagut iti linteg, ti panagdayaw iti Dios, ken dagiti karkar. **5** Kapututan idi dagiti kapuonan iti uyaay ni Cristo no maipapan iti lasag—isuna a Dios iti amin. Maidaydayaw koma isuna iti agnayanon. Amen. (*aiōn g165*) **6** Ngem kasla saan a nagballigi dagiti karkari ti Dios. Ta pudno a saan nga amin iti Israel ti maibilang iti Israel. **7** Kasta met a pudno a saan nga amin a kapututan ni Abraham ket annakna. Ngem, "Ni Isaac ti gapuna a maawaganto dagiti kaputotan." **8** Dayta ket, saan nga annak ti Dios dagiti annak iti lasag. Ngem dagiti annak ti kari ket maibilang a kapututan. **9** Ta daytoy ti sao ti kari: "Umayakto iti daytoy a tiempo, ken maikkanto iti anak a lalaki ni Sara." **10** Saan laeng a daytoy, ngem kalpasan met a nagsikug ni Rebecca babaen iti maysa a lalaki, ti amatayo a ni Isaac—**11** ta saan pay a naipasngay dagiti ubbing ken saanpay a nakaaramid iti aniaman a naimbag wenco dakes, tapno mapasamak ti panggep ti Dios segun iti panangpilina, saan a gapu kadagiti ar-aramid, ngem gapu kenkuana a mangay-ayab—**12** naibaga kenkuana, "Pagserbianto ti inauna ti inaudi." **13** Dayta ket kas iti naisurat: "Inayatko ni Jacob, ngem ginurak ni Esau." **14** Ania ngarud iti makunatayo? Adda kadi kinakillo iti Dios? Awan koma. **15** Gapu ta kinunana kenni Moises, "Kaasiako ti kaasiak, ken makipagrinkaakto iti pakipagrinkaak." **16** Ngarud, saan a gapu kenkuana a makin pagayatan, wenco gapu kenkuana nga agtartaray, ngem gapu iti Dios, a manangngaasi. **17**

Ta kuna iti Nasantoan a Surat kenni Faraon, "Binangonka gapu iti daytoy a panggep, tapno maiparangarangko ti pannakabalinko kenka, ken tapno maiwaragawag ti naganki iti sangalubongan." **18** Ngarud, kaasian ti Dios iti kayatna a kaasian, ken pagbalinenna a natangken ti ulo ti kayatna a patangkenen. **19** Ket ibagayont kaniak, "Apay nga adda pay laeng ti masarakanna a biddut? Ta adda kadi iti nakasupring iti pagayatanna?" **20** Ngem sika a tao, siasinoka a sumungbat maibusor iti Dios? Ibaga kadi ti nadamili iti nangdamili kenkuana, "Apay nga inaramidnak a kastoy?" **21** Awan kadi karbengan ti agdamdamili a mangusar iti daga tapno agaramid iti pagkargaan para iti naisangsangayan a pakausaran manipud iti isu met laeng a daga, ken sabali a pagkargaan a mausar iti inaldaw? **22** No ngay ti Dios, a situtulok a mangipakita iti pungtot ken mangipakaammo iti pannakabalinnna, inan-anusanna nga inibutiran dagiti pagkargaan ti pungtot a naisagana a pangdadael? **23** No ngay inaramidna daytoy tapno ipakaammona dagiti kinabaknangti dayagna nga adda kadagiti pagkargaan ti asi, nga insagananan para iti dayag? **24** No ngay inaramidna met daytoy a maipaay kadtatayo nga inayabanna, saan laeng a manipud kadagiti Judio, ngem manipud met kadagiti Hentil? **25** Kas kunana met iti Libro ni Oseas: "Awagakto a tattaok dagiti saanko a tattao, ken ti ayayatenna a saan a maay-ayat. **26** Ket mapasamakto dayta iti lugar a nakaibagaan kadtakuada, 'Saan a dakayo dagiti tattaok,' maawagandanto sadiay nga 'annak ti sibibiag a Dios.'" **27** Ipukkaw ni Isaiai maipapan iti Israel, "No ti bilang dagiti annak ti Israel ket kas iti darat ti baybay, dagiti laeng mabati iti maisalakan. **28** Ta asidegena nga ipatungpalto ti Apo ti saona ditoy lubong **29** Ken kas iti imbag ni Isaiai idi, "No saan a nangibati ti Apo a Mannakabalin-Amin iti kapututan para kadtatayo, nagbalintayo koma a kas iti Sodoma, ken nagbalintayo koma a kas iti Gomorra. **30** Ania ngarud iti makunatayo? A dagiti Hentil, a saan a mangsursurot iti kinalinteg, nagun-odda iti kinalinteg, ti kinalinteg babaen iti pammati. **31** Ngem ti Israel, a nangsurrot iti linteg ti kinalinteg, ket saan a dimteng iti dayta. **32** Apay ta saan? Gapu ta saanda a sinurot daytoy babaen iti pammati, ngem babaen kadagiti aramid. Naitibkolda iti bato a pakaitibkolan, **33** kas iti naisurat, "Kitaenyu, mangikabilak sadiay Sion iti pakaitibkolan a bato ken dakkel a bato a pakarurodan. Saan a maibabain ti mamatit iti dayta."

10 Kakabsat, para ti pannakaisalakanda ti tarigagay ti pusok ken ti kiddawko iti Dios. **2** Ta agsaksiak maipanggep kadtakuada nga addaanda iti regta para ti Dios, ngem saan a maitutop iti pannakaammo. **3** Gapu ta saanda nga ammi ti kinalinteg ti Dios, ken pinadasda nga ipasdek ti bukodda a kinalinteg. Saanda a nagpaituray iti kinalinteg ti Dios. **4** Gapu ta ni Cristo iti nakatungpalan iti linteg para iti kinalinteg a maipaay kadagiti amin a namati. **5** Gapu ta insurat ni Moises ti maipanggep iti kinalinteg nga agtaud iti linteg: "Agbiag ti tao nga agar-aramid iti kinalinteg ti linteg babaen iti daytoy a kinalinteg." **6** Ngem ibagbaga daytoy iti kinalinteg a nagtaud iti pammati, "Saanyo nga ibaga dita pusoyo, 'Siasino iti umuli idiy langit?' (dayta ket, panangiyulog kenni Cristo)." **7** Ken saanyo nga ibaga 'Siasino iti umulog sadiay yuyeng?'" (dayta ket, panangiyuli kenni Cristo manipud ti patay.) (*Abyssos g12*) **8** Ngem ania iti ibagbagana? "Asideg ti sao kadtakayo, iti ngiwayto ken iti pusoyo." Dayta ti sao ti pammati, nga iwarwaragawagmi. **9** Gapu ta no bigbigenyko kadagiti ngiwayto ni Jesus a kas Apo, ken mamatikayo iti pusoyo a pinagungar isuna ti Dios manipud iti patay, maisalakankayonto. **10** Ta gapu iti puso a mamatit ti tao iti kinalinteg, ken bigbigbigenka ti pannakaisalakan babaen iti ngiway. **11** Ta ibagbaga ti Nasantoan a Sursurat, "Saan a maibabain ti Amin a mamatit kenkuana." **12** Ta awan iti nagdumaan iti Judio ken Griego. Ti Apo met laeng ti Apo iti isu-amin, ken narang-ay

isuna iti amin nga umaw-agaw kenkuana. **13** Ta maisalakan amin nga umawag iti nagan ti Apo. **14** Kasano ngarud nga umawagda kenkuana, kenkuana a saanda a pinati? Ken kasanoda a mamat kenkuana, kenkuana a saanda pay a nangngegan? Ken kasanoda a makangnggeg no awan iti mangasaba? **15** Ken kasanoda a mangasaba, malaksid no naibaonda? —Kas iti naisurat, "Anian a naggintas dagiti saksaka dagiti mangiwaragawag iti naragsak a damdamag ti naimbag a banbanag!" **16** Ngem saanda amin a dimngeg iti ebanghelio. Gapu ta kinuna ni Isaia, "Apo, siasino ti namati iti mensahemi?" **17** Ngarud, agtaud ti pammati manipud iti panagdengdengnggeg, ken panagdengdengnggeg iti sasao ni Cristo. **18** Ngem kinunak, "Dida kadi nangngeg?" Wen, ken awan duadua. Naiwaras ti unida iti sangalubongan, ken dagiti sasaoda kadagiti pagpatinggaan ti lubong." **19** Maya pay, Ibagak, "Saankadi a naammoan ti Israel?" Umuna, ibagbaga ni Moises, "Paapalenkayo babaen iti maysa a saan a nasion. Babaen iti nasion nga awan pannakaawatna, pagpungtutenkayo." **20** Ken natured ni Isaiaas ken kinunana, "Nasarakandak dagiti saan a nangbiruk kaniak. Nagparangkad kadagiti saan a nangdawat kaniak." **21** Ngem iti Israel kunana, "Iti agmalem, inyunnato dagiti imak kadagiti saan a natulhog ken kadagiti managkedked a tattao."

11 Ibagak ngarud, linaksid kadi ti Dios dagiti tattaona? Saan. Gapu ta maysaak met nga Israelita, a kapututan ni Abraham, iti tribu ni Benhamin. **2** Saan a linaksid ti Dios dagiti tattaona, nga am-ammona idi pay laeng. Saanyo kadi nga ammo iti kinuna iti Nasantoan a Sursurat maipanggep kenni Elias, no kasano ti panagpakpakaasina iti Dios a maibusor iti Israel? **3** "Apo, pinatayda dagiti profetam, dinadaelda dagiti altarmo. Sisiak laeng ti nabati, ket an-anupenda ti biagko." **4** Ngem ania ti kuna iti sungbat ti Dios kenkuana? "Nagilasinak para iti bagik iti pito a ribo a lallaki a saan a nagsparitumeng kenni Baal." **5** Uray pay no kasta, iti daytoy met nga agdama a tiempo, adda ti nabati gapu iti panangpili ti parabur. **6** Ngem no babaen iti parabur, saanen a babaen iti araramid. **7** Ta no saan, pulos a saanen a parabur ti parabur. Ania ngarud? Ti banag a birbiruken ti Israel, saanna a nagun-od, ngem nagun-od daytoy dagiti napili, ken napataangkan dagiti dadduma. **8** Daytoy ket kas iti naisurat: "Inikkan ida ti Dios ti espiritu ti kinakuneng, matmata tapno saanda a makakita, ken laplapayag tapno saanda a makangnggeg, agingga iti daytoy nga aldad." **9** Ken kinuna ni David, "Adda koma maaramid nga iket iti lamisaanda, palab-og, pakaitibkolan, ken panangbales kadakuada. **10** Sumipnget koma dagiti matada tapno saanda a makakita. Kankanyonna ida a pagkubboen iti Dios." **11** Ibagak ngarud, "Naitibkolda kadi tapno matnagda?" Saan. Ngem ketdi, gapu iti nagkuringanda, immay iti pannakaisalakan kadagiti Hentil, tapno paapalen ida. **12** Ita, no ti nagkuringanda ket dagiti kinabaknang ti lubong, ken no ti puikawda ket isu iti kinabaknang dagiti Hentil, dinto aya dakdakkel ti pannakaan-anayda? **13** Ket agsasaoak ita kadakayo a Hentil. Yantangay ti apostolak kadagiti Hentil, ipagpanakkello ti ministryok. **14** Nalabit a mapaaapalko dagiti nagtaud iti lasagko. Nalabit a maisalakantayo dagiti dadduma kadakuada. **15** Ta no ti pannakailaksid dagitoy ket ti panagkakapia ti lubong, anianto ti pannakaawatda no di ket biag manipud iti patay? **16** No nailasin dagiti umuna a bunga, kasta met ti masa a maaramid iti tinipay. No nailasin ti ramut, kasta met dagiti sanga. **17** Ngem no natukkol dagiti dadduma kadagiti sanga, no sika, a balang a sanga iti olibo, ket naisilpo kadakuada, ken no nakibingayka kadakuada iti nabaknang a ramut iti puon ti olibo, **18** saanka nga agpasindayang kadagiti sanga. Ngem no agpasindayagka, saan a sika iti mangtultulong iti ramut, ngem ti ramut ti mangtultulong kenka. **19** Ket ibagamto ngarud, "Natukkol dagiti sanga tapno maisilpoak." **20** Pudno dayta. Natukkolda gapu iti saanda a panamati, ngem

sititibkerkayo a nakatakder gapu iti pammatiyo. Saanyo a panunoten a nangato unay ta bagiyo, ngem agbutengkayo. **21** Ta no saan a kinailalaan ti Dios dagiti kadawayan a sanga, saannakayo met a kailalaan. **22** Kitaenyu ngarud dagiti naimbag a tignay ken ti kinalupit ti Dios. Iti sabali a bangir, immay ti kinalupit kadagiti Judio a natinnag. Ngem iti sabali a bangir, umay ti kinaimbag ti Dios kadakayo, no agtultuloykayo iti kinaimbagna. No saan, maputedkayonto met. **23** Ken kasta met, no saanda nga agtultuloy iti saanda a panamati, maisilpodanto manen. Ta kabaelan ti Dios nga isilpo manen ida. **24** Ta no naputedkayento manipud iti naggapuanyo a puon a balang nga olibo, ket naisupadi iti kadawayan, naisilpkoy iti napintas a puon ti olibo, saan kadi nga ad-adda pay kadagitoy a Judio, nga isuda dagiti pudno a sangsanga, a maisilpoda manen iti bukkoda a puon ti olibo? **25** Ta saanko kayat a saanyo a maammoan, kakabsat, iti daytoy a palimed, tapno saankayo nga agbalin a nasirib iti bukodyo a panagpanpanunot. Daytoy a palimed ket adda napasamak a sangkapaset a pannakapatangken iti Israel, agingga a dumteng ti pannakaan-anay dagiti Hentil. **26** Maisalakanto ngarud amin nga Israel, kas iti naisurat: "Umayto manipud ti Sion ti Mangisalakan. Ikkatennto iti kinadakes manipud kenni Jacob. **27** Ket daytoyo ti tulagko kadakuada, inton ikkatek dagiti basbasolda." **28** Iti sabali a bangir, maipapan iti ebanghelio, nagurada gapu kadakayo. Iti sabali met a bangir, segun iti panangpili ti Dios, naay-ayatda gapu kadagiti kapuonan. **29** Ta saan a mabaliwan dagiti sagut ken ayab ti Dios. **30** Ta sigud a nasukirkayo iti Dios, ngem ita naawatyo ti asi a gapu iti saanda a panagtulhog. **31** Kasta met nga ita, nagbalin a nasukir dagitoy a Judio. Ti nagbanaganna dayta ket babaen ti asi a naipakita kadakay ket umawatda met ita iti asi. **32** Ta pinagtalinaed ida ti Dios iti kinasukir tapno maipakitana ti asina iti amin. **33** Anian ti kinaadalem dagiti kinabaknang ti kinasirib ken kinalaing ti Dios! Anian a saan a mabirukan dagiti panangkomna, ken saan a matakwanan dagiti wagasna! **34** "Ta siasino ti nakaammo iti panunot ti Dios? Wenno siasino ti nagbalin a manangbalakadna? **35** Wenno siasino ti immuna a nangted iti uray ania a banag iti Dios, tapno masubadan daytoy kenkuana?" **36** Ta manipud kenkuana, ken babaen kenkuana, ken kenkuana, ti amin a banbanag. Kenkuana ti dayaw iti agnanayon. Amen. (aiōn g165)

12 Guyugoyenkayo ngarud kakabsat, babaen iti asi ti Dios, nga idatagyo dagiti bagiyo a kas daton a sibibiag, nasantoan, ken makaay-ayo iti Dios. Daytoy ti rumbeng a panagserbiyo. **2** Saankayo nga umanamong iti daytoy a lubong, ngem ipalubosyo a mabalbalwankayo babaen iti pannakapabaro iti panunoto. Aramidenyo daytoy tapno maammoanyo ti nasayaat, makaay-ayo ken naan-anay a pagayatan ti Dios. (aiōn g165) **3** Ta ibagak, gapu iti parabor a naited kaniak, a tunggal maysa nga adda kadakayo ket saanda koma a panunoten nga ad-adda a nangato ti bagbagida ngem iti ipagarupda. Ngem ketdi, agpanunotda koma iti nainsiriban a wagas, a kas maiyanruot iti dagup ti pammati nga inted ti Dios iti tunggal maysa. **4** Ta adu ti kamkamengtayo iti maysa a bagi, ngem saan nga amin a kamkameng ket agpapada ti pakaaramatanda. **5** Iti isu met laeng a wagas, datayo nga adu ket maysa a bagi kenni Cristo, ken saggaysa a kamkameng iti maysa ken maysa. **6** Addaantayo kadagiti agduduma a sagsagut segun iti parabor a naited kadatayo. No panangipadto ti sagut ti maysa, maaramid koma daytoy segun iti rukod ti pammatina. **7** No panagserbi ti sagut ti maysa, bay-anyo nga agserbi isuna. No panangsuro ti sagut ti maysa, bay-anyo nga agisuro isuna. **8** No panangprega ti sagut ti maysa, bay-anyo nga aramidenna a sibibuslon. No panagidaulo ti sagut ti maysa, maaramid koma nga addaan panagannad. No panangaasi ti sagut ti maysa, maaramid

koma nga addaan ti kinaragsak. **9** Awan koma ti panaginsisingpet ti ayat. Guraenyo ti dakes; salimetmetanyo ti nasayaat. **10** No maipapan iti panagayat kadagit kakabsat, naayatkayo koma iti tunggal maysa. No maipapan iti panangdayaw, raemenyo koma iti tunggal maysa. **11** No maipapan iti kinagagaget, saankayo nga agduadua. No maipapan iti espiritu, nagagarkayo koma. No maipapan iti Apo, agserbikayo kenkuana. **12** Agrag-okayo iti namnama nga adda kadakayo maipanggep iti masakbayan. Agibturkayo kadagit pakariribukanyo. Kankanayonkayo nga agkarkararag. **13** Makipagpasetkayo kadagit kasapulan dagiti namati. Mangsapulkayo kadagit adu a wagas a mangipakita iti panangsangaili. **14** Bendisionyano dagiti mangidadanés kadakayo; mangbendisionkayo ken saankayo a mangilunod. **15** Makipagpragsakkayo kadagit agragragsak, makipagsangitkayo kadagit agsangsangit. **16** Masapul nga agpapada iti kapanunotanyo iti tunggal maysa. Saankayo nga agpanunot iti napasindayag a wagas, ngem awatenyo dagiti napakumbaba a tattao. Saankayo a mammasirib kadagit bukodyo a panpanunot. **17** Awan ti supapakaryo iti dakes gapu iti dakes. Agaramidkayo kadagit naimbag a banbanag iti imatang ti amin a tattao. **18** No mabalin, agingga iti kabaelanyo, makikipiakayo iti amin a tattao. **19** Patpatgek, saanyo nga ibalsan dagiti bagbagiyo, ngem wayaanyo ti pungtot ti Dios. Ta naisurat, "Kukuak ti panangibales; supapakaktó," kuna ti Apo. **20** "Ngem no mabisin ti kabusormo, pakanem. No mawaw isuna, ikkam ti inumenna. Ta no aramidem daytoy, mangigabsuonkanto kadagit beggang ti apuy iti ulona." **21** Saanka nga agpaabak iti dakes, ngem abakem ti dakes babaen iti nasayaat.

13 Agtulhog koma ti tunggal kararuwa kadagit nangangato a turay, gapu ta awan iti turay malaksid no nagtaud iti Dios. Ken dagiti turay a napaadda ket dinutokan ti Dios. **2** Ngarud siasinoman a sumukir iti dayta a turay ket salsalungasingena ti bilin ti Dios; ken dagiti mangsalungasing iti daytoy ket awatendantio ti dusa kadagit bagida. **3** Ta saan a pagbutngan dagiti naimbag nga aramid dagiti agtuturay, ngem kadagit dakes nga aramid. Tartarigagayanyo kadi ti saan nga agbuteng iti turay? Aramidenyo iti nasayaat, ket dayawendakayonto gapu iti daytoy. **4** Gapu ta isuna ket adipen ti Dios kadakayo para iti pagsayaatan. Ngem no aramidenyo iti dakes, agbutengkayo; gapu ta saanma nga alaen ti kampilan nga awan ti makagapu. Gapu ta adipen ti Dios isuna, a mangikanawa ti pungtot iti agar-aramid iti dakes. **5** Masapul nga agtulhogkayo ngarud, saan laeng a gapu iti pungtot, ngem gapu met iti konsensia. **6** Agbaybayadkayo met kadagit buis gapu iti daytoy. Ta ad-adipen ti Dios dagiti mangiturturay, nga agtulutoy nga agar-aramid iti daytoy a banag. **7** Bayadanyo ti tunggal maysa ti rumbeng a bayadan kadakuada: buis para kadagit rumbeng a pagbayadan ti buis; bayad para kadagit rumbeng a pagbayadan ti bayad; pagbutngan ti rumbeng a pagbutngan; padawayan ti rumbeng a padawayan. **8** Awan koma ti pakautanganyo iti uray ania a banag, malaksid iti panagiinnayatyo. Gapu ta ti mangay-ayat iti kaarruba ket natungpalan ti linteg. **9** Ta, "Saanka a makikamalala, saanka a pumatay, saanka nga agtakaw, saanka nga umapal," ken no adda pay iti aniaman a bilin, nadakamaten iti daytoy maymaysa a bilin: "Ayatenyo ti kaarrubayo kas panagayatyo iti bagyo." **10** Saan a dangran ti ayat ti kaarruba ti maysa a tao. Ngarud, ti ayat ti nakatungpalan ti linteg. **11** Gapu iti daytoy, ammoyo ti tiempo, a tiempon ti panagriinyo iti pannaturog. Gapu ta asidegen ita ti pannakaisalakantayo ngem idi damo a namatitayo. **12** Malmalpasen ti rabii, ket umas-asidegen ti aldaw. Saantayo ngaruden nga aramiden dagiti aramid ti kinasipnet, ken ikawestayo ti igam ti lawag. **13** Magnatayo nga addaan iti umno a wagas, a kas iti aldaw, saan nga iti nalabes a panagramrabbak weno

panagbarbarek. Ken saantayo a magna iti naderrep weno saan a matenggel a gartem, ken saan nga iti apa weno imon. **14** Ngem ikawesyo ketdi ni Apo Jesu-Cristo, ken saanyo a pagustoan ti kasapulan iti lasag, a para kadagit gartemna.

14 Awatenyo ti siasinoman a nakapuy iti pammati, nga awan panangdillaw kadagit kapanunotanna. **2** Addaan ti pammati ti maysa a tao a mangan iti uray ania, ti sabali met a nakapuy ket mangan laeng kadagit natnateng. **3** Sapay koma ta saan a lisen ti mangmangan iti amin a banag ti saan a mangmangan iti amin a banag. Ken sapay koma ta saan nga ukomen ti saan a mangmangan iti amin banag ti mangmangan iti amin banag. Ta inawat isuna ti Apo. **4** Siasinnoka koma, sika a manguk-ukom iti adipen ti sabali? Ti laeng amona ti mangikeddeng no awatenna weno saan. Ngem mapagtakdero isuna, ta kabaelan ti Dios a pagtakderen isuna. **5** Kuna ti maysa a tao a napapatpateg ti maysa nga aldaw ngem dagiti dadduma nga aldaw. Kuna met ti maysa nga agpapada dagiti aldaw. Maallukoy koma ti tunggal tao iti bukodna a kapanunotan. **6** Isuna a manggilin iti aldaw ket ngilinenna para iti Apo. Ken isuna a mangan, mangan para iti Apo, a pagyamananna ti Dios. Isuna a saan a mangan, saan a mangan para iti Apo. Agyamyaman met isuna iti Dios. **7** Ta awan kadatayo ti agbibiaq para iti bagina, ken awan ti matay para iti bagina. **8** Ta no agbiagtagyo, agbiagtagyo para iti Apo. Ket no mataytagyo, mataytagyo iti Apo. Ket agbiagtagyo man weno matay, kukanatayo ti Apo. **9** Ta iti daytoy a panggep, natay ni Cristo ken naqbiag manen, tapno agbalin isuna nga Apo dagiti natay ken dagiti sibbiag. **10** Ngem sika, apay nga ukomen ti kabsatmo? Ken sika, apay nga umsiem ti kabsatmo? Ta agtakdertayto amin iti sangoanan iti tugaw a pangukoman ti Dios. **11** Ta naisurat, "Bayat nga agbibiaq," kuna ti Apo, "agparintumengto kaniak ti amin a tattao, ken agdaydayawto ti tunggal dila iti Dios." **12** Ngarud, dumatagto ti tunggal maysa kadatayo iti Dios. **13** Saantayo ngaruden nga ukomen ti tunggal maysa, ngem ketdi ikeddengetayo daytoy nga awanto ti mangikabil iti pakaitibkolan weno mangsilo iti kabsatna. **14** Ammok ken nauyutanak kenni Apo Jesus, nga awan ti narugit a bukbukodna. Kenkuana laeng a mangibilbilang a saan a nadalus ti aniaman a banag, saan a nadalus daytoy kenkuana. **15** No mapasakitan ti kabsatmo gapu iti tarao, saankan a magnagna iti ayat. Saanmo a dadaelen ti tao gapu iti tarao mo a nakaigapuan ti pannakatay ni Cristo. **16** Isu a saanyo nga itulok nga uyawen dagiti tattao dagiti ipagarupyo a nasayaat nga ar-aramidyo. **17** Ta ti pagarian ti Dios ket saan a maipapan iti tarao ken mainom, ngem maipanggep iti kinalinteg, kapia, ken rag-o nga ited iti Espiritu Santo. **18** Ta ti tao nga agserseri kenni Cristo iti kastoy a wagas ket paragsakenna ti Dios ken anamungan dagiti tattao. **19** Ngarud, gun-odenntayo koma dagiti banbanag a mangted kapia ken dagiti banbanag a mangpabileg iti tunggal maysa. **20** Saanmo a dadaelen ti trabaho ti Dios gapu iti tarao. Pudno a nadalus ti amin a banbanag, ngem dakes daytoy para iti dayta a tao a mangan ken pakaitibkulan. **21** Nasayaat ti saan a mangan iti karne, weno uminom iti arak, weno aniaman a banag a pakasairan ti kabsatmo. **22** Dagitoy a pammati ngag adda kadakayo, dakayo laeng ken ti Dios ti makaammo. Nagasat ti tao a saanna a mariribuk ti konsensiana maipanggep iti an-anamonganna. **23** Mariribuk ti konsensia ti agduadua, no mangan isuna, gapu ta saan daytoy a nagtaud iti pammati. Ken basol ti aniaman a saan a nagtaud iti pammati.

15 Ita, datayo a napisga ket masapul a tulongtayo iti pagkapsutan dagiti nakapsut, ken saan a masapul a paragsaken iti bagbagitayo. **2** Paragsaken koma ti tunggal maysa kadatayo iti kaarrubana ta dayta iti nasayaat, tapno mapatibker

isuna. **3** Ta uray ni Cristo ket saanna a pinaragsak iti bagina. Ngem ketdi, daytoy ket kas naisurat, "Natnag kaniak dagiti panangpabain dagiti nangpabain kadakayo." **4** Ta no ania iti naisurat iti naglabas ket naisurat para iti pakusursuroantayo, tapno maaddaantayo ti talged babaen iti kinaanus ken babaen iti panangpabileg iti nasantoan a sursurat. **5** Ipaaya koma ita ti Dios kadakayo iti kinaanus ken pannakapabileg iti apgada a panunot ti tunggal maysa a maiyannurot kenni Cristo Jesus. **6** Aramidenna koma daytoy tapno iti maymaysa a panunot ket mapadawayawo ti Dios ken Ama ti Apotayo a ni Jesu-Cristo. **7** Awatenyo ngarud iti tunggal maysa, a kas panangawat met ni Cristo kadakayo, iti pammadayaw iti Dios. **8** Ta ibagak a nagbalin nga adipen ti pannakakugit ni Cristo iti biang ti kinapudno iti Dios. Inaramidna daytoy tapno maipatungpalna dagiti kari a naited kadagit amma, **9** ken tapno itan-ok dagiti Hentil ti Dios gapu iti asina. Kas naisurat, "Mangtedako ngarud iti pammadayawkena kadagitit Hentil ken agkantaakto ti pagdaydayaw iti naganmo." **10** Imbagana pay daytoy, "Arag-okayo, dakayo a Hentil, kadagitit tattaona." **11** Kunana manen, "Idaydayawyo ti Apo, dakayo amin a Hentil; Idaydayaw koma amin a tattao isuna." **12** Ibagbaga manen ni Isaias, "Addanto iti kapututan ni Jesse, ken ti tumakderto nga agturay kadagitit Hentil. Maaddaanto iti talek dagiti Hentil kenkuana." **13** Punoennakayo koma ti Dios iti talged iti amin rag-o ken kapia iti panamatiyo, tapno dumakkil ti talgedyo, babaen iti pannakabalin ti Espiritu Santo. **14** Mamatiaik mismo maipanggep kadakayo, kakabsatko. Mamatiaik met a napnoankayo iti kinainbag, napnoan iti amin a pannaka-ammo. Mamatiaik met a kabaelanyo iti mangbagbaga iti tunggal maysa. **15** Ngem ad-adda a timmuredng nga agsursurat kadakayo maipanggep iti sumagmamano a banbanag tapno paligipankayo manen, gapu iti sagut nga inted ti Dios kaniak. **16** Daytoy a sagut ket tapno agbalinak nga adipen ni Cristo Jesus a naibaon kadagitit Hentil, tapno idaton a kas padi ti ebanghelio iti Dios. Rumbeng nga aramidek daytoy tapno agbalin a makaaya-ayo iti panagidatdaton dagiti Hentil maipaaya iti Dios babaen iti Espiritu Santo. **17** Isu nga iti pakaragsakak ket adda kenni Cristo Jesus ken kadagitit banbanag iti Dios. **18** Ta saanak nga agbain a mangibaga iti aniaman a banag malaksid ti naaramidan ni Cristo babaen kaniak gapu iti panagtulnog dagiti Hentil. Naaramid dagitoy a banbanag babaen iti sao ken aramid, **19** babaen ti pannakabalin dagiti pagilasinan ken dagiti nakakaskasdaw ken babaen ti pannakabalin iti Espiritu Santo. Isu a manipud iti Jerusalem ken agingga iti kas kaadyo iti Ilirico, naan-anay a naikasabak ti ebanghelio ni Cristo. **20** Iti kastoy a wagas, tarigagayko iti mangiwargawag ti ebanghelio, ngem saan nga ti lugar a naam-ammon iti nagan ni Cristo, tapno saanak a mangipatakder iti rabaw ti pondasion iti sabali a tao. **21** Kas naisurat: "Dagiti immay a saan pay a nakadamat kenkuana ket makitadanto isuna ken maawatanto dagiti saan pay a nakangngeg." **22** Nalapdanak met ngarud iti namin-adu a dasar iti iyuumayko kadakayo. **23** Ngem ita, awananakon ti lugar kadagitoy a rehion ken tinartirigagayak iti ad-adu pay a tawen nga iyuumayko kadakayo. **24** Isu a no mapanak iday Espania, namnamaek a makitakayo iti ilalabasko ken agpatulodak iti dlancko kadakayo kalpasan a makipagragsakak kadakayo iti apagbiit. **25** Ngem mapanakon ita idayi Jerusalem tapno agserbi kadagitit namati. **26** Ta pakaragsakan dagiti taga Macedonia ken taga Grecia ti mangted iti maysa a tulong kadagitit nakurupay kadagitit namati nga adda iday Jerusalem. **27** Wen, pakaragsakanda ken pudno, isuda dagiti nakautang. Ta no nakibingay dagiti Hentil kadagitit naespirituan a banbanag, ket nakautangda met kadakuada nga agserbida iti material a banbanag. **28** Inton maleppaskon ngarud daytoy ken naiyawatkon daytoy a bunga kadakuada, mapanakton iti dalan nga agturong iday Espania. **29** Ammok dayta, nga inton umayak kadakayo, umayakto a napnoan

iti bendision ni Cristo. **30** Ita, guyugoyenkayo, kakabsat, babaen kenni Apotayo a Jesu-Cristo, ken babaen iti ayat iti Espiritu, a buyogandak iti nainget a panagkararagy iti Dios para kaniak. **31** Ikararagy a mailisia koma kadagitit saan nga agtulnog iday Judea ken maawat koma dagiti namati iti panagserbik iday Jerusalem. **32** Ikararagy a makaumaykto koma kadakayo a sirarag-o babaen iti pagayatan ti Dios, ken tapno koma agkakaduatayo, a makasarak iti inana. **33** Sapay koma ta adda kadakayo amin ti Dios a mangted iti talna. Amen

16 Irekomandarko kadakayo ti kabsattayo a babai a ni Febe, nga adipen iti iglesia nga adda iday Cencrea, **2** tapno mabalin nga awatenyo isuna iti Apo. Aramidenyo daytoy iti wagas a maikari kadagitit namati ken agtakderkyo iti sibayna iti aniaman a banag a paksapulanna kadakayo. Ta nagbalin isuna a katulongan iti kaadduan, ken uray pay kaniak. **3** Klablaawanyo da Priscila ken Akila, dagiti kauak a trabahador kenni Cristo Jesus, **4** nagpeggad ti biagda gapu kaniak. Agyamanak kadakuada, ken saan laeng a Siak, ngem uray pay dagiti amin nga iglesia dagiti Hentil. **5** Klablaawanyo ti iglesia nga adda iti pagtaenganda. Klablaawanyo ti ay-ayatek nga Epeneto, nga isu iti immuna a bunga iti Asia a maipaay kenni Cristo. **6** Klablaawanyo ni Maria, a nagtrabaho iti kasta unay para kadakayo. **7** Klablaawanyo da Adronico ken Junia, a kabagiak, ken dagiti padak a balud. Natatakda kadagitit apostol, nga addada met ken Cristo sakby kaniak. **8** Klablaawanyo ni Ampliato, ti ay-ayatek iti Apo. **9** Klablaawanyo ni Urbano, ti padatayo a trabahador kenni Cristo ken Estakis nga ay-ayatek. **10** Klablaawanyo ni Apeles, ti napaneknekan ken ni Cristo. Klablaawanyo dagiti adda iti sangakabbalayan ni Aristobulo. **11** Klablaawanyo ni Herodion, a kabagiak. Klablaawanyo dagiti adda iti sangakabbalayan ni Narciso nga adda iti Apo. **12** Klablaawanyo ni Trifena ken Trifosa, nga agtrabaho iti kasta unay iti Apo. Klablaawanyo ti inay-ayat a ni Persida, nga adu iti natrabahoanna iti Apo. **13** Klablaawanyo ni Rufo, a napili para iti Apo, ken ti inana ken inak. **14** Klablaawanyo ni Asincrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, ken dagiti kakabsat nga adda kadakuada. **15** Klablaawanyo da Filologo ken Julia, ni Nero ken ti kabsatna a babai, ken ni Olimpas, ken dagiti amin a namati nga adda kadakuada. **16** Klablaawanyo ti tunggal maysa iti nasantoan nga agek. Klablaawannakayo amin nya iglesia ni Cristo. **17** Guyugoyenkayo ita kabaksat, a panunentyo ti maipanggep kadagitit mangparparnuway iti panagsisina ken pakatibitkuluan. Lumablasesda iti sursuro a naadalyo. Adaywanyo ida. **18** Ta saanda nga agserseri kenni Cristo Apotayo dagitoy a tattao, ngem dagiti bukodda a tian. Allilawenda dagiti puso dagiti awan basolna babaen iti panagsaoda ti naulumamay ken nalabes a panagtulnog. **19** Ta nakadanun iti tunggal maysa ti pagulidanan iti panagtulnogyo. Makipagragsrag-o ngarud kadakayo, ngem kayatko nga agbalinkayo a masirib no ania iti naimbag, ken awanit iti ammo iti dakes. **20** Rumekesto ti Dios iti kapia ni Satanas iti mabit babaen kadagitit sakayo. Adda koma kadakayo ti parabur ni Apotayo a Jesu-Cristo. **21** Klablaawannakayo ni Timoteo padak a trabahador, ken Lucio, Jason, ken Sosiparo, a kabagiak. **22** Siak, ni Tercio, a nangisurat iti daytoy, klablaawankayo iti Apo. **23** Klablaawannakayo ni Gayo, ti nangsangaili kaniak ken iti entero nga iglesia. Klablaawannakayo ni Erasto a tresurerito siudad, ken ti kabsat a ni Cuarto. **24** Adda koma kadakayo ti parabur ni Apotayo a Jesu-Cristo. **25** Ita, kenkuana a mangpatakder kadakayo maiyannurot iti ebangheliok ken ti ikaskasaba ni Jesu-Cristo, kas maiyannurot iti nailatak a palimed a naidulin a nalimed iti nabayagen, (aiōnios g166) **26** ngem naiparangen ken naipakaammo itan babaen kadagitit naipadro a nasantoan a sursurat a maiyannurot iti bilin iti agnanayon a Dios, a para iti panagtulnog iti pammati kadagitit amin a Hentil? (aiōnios g166) **27** para iti maymaysa laeng a

masirib a Dios, babaen kenni Jesu- Cristo, maadda koma kenkuana
ti dayag iti agnanayon. Amen. (aiōn g165)

1 Corinto

1 Ni Pablo nga inayaban ni Cristo Jesus nga agbalin nga apostol babaen iti pagayatan ti Dios, ken ni Sostenes a kabsattayo, 2 iti iglesia ti Dios idiy Corinto ken kadagidaiy naidaton kenni Cristo Jesus, a naayaban nga agbalin a nasantoan a tattao. Agsursuratkami pay kadagit amin nga umaw-awag iti nagan ti Apotayo a ni Jesu-Cristo iti amin a lugar, ti Apoda ken Apotayo. 3 Maadda koma kadakayo ti parabur ken talna a naggapu iti Dios nga Amatayo ken ni Apo a Jesu-Cristo. 4 Kanayonak nga agyamanan iti Diros gapu kadakayo, gapu iti parabur ti Dios nga inted ni Cristo Jesus kadakayo. 5 Pinabaknangnakayo iti amin a wagas, iti amin a panagsao ken iti amin a pannakaammo. 6 Pinabaknangnakayo, a kas iti pammaneknek maipanggep kenni Cristo ket napaneknekan a pudno kadakayo. 7 Ngarud dikay nagkurang iti naespiritan a sagut, bayat iti sigagagar a panagurayyo iti pannakaliparangarang ti Apotayo a ni Jesu-Cristo. 8 Papigsaennakayonto pay agingga iti panungpalan, tapno awanto iti pakapilawanyo inton aldaw ti Apotayo a ni Jesu-Cristo. 9 Napudno ti Dios a nangayab kadakayo iti pannakadua iti Anakna a ni Jesu-Cristo nga Apotayo. 10 Guyugoyenkayo ita, kakabsat a lallaki ken babbai, babaen iti nagan ti Apotayo a ni Jesu-Cristo, nga umanamongkayo amin, ken awan koma iti panagsisina kadakayo. Guyugoyenkayo nga agtipon nga addaan iti agpada a kapanunutan ken agpada a panggep. 11 Ta naipadamat dagiti tattao ni Chloe kaniak a rumrumsua ti pannakabingay-bingay kadakayo. 12 Daytoy ti kayatko a sawen: Ibagbaga iti tunggal maysa kadakayo, "Kenni Pabloak," wenco "Kenni Apollosak," wenco "Kenni ni Cefasak," wenco "Kenni Cristoak." 13 Nabingay kadi ni Cristo? Nailansa kadi ni Pablo iti krus para kadakayo? Nabautisarankayo kadi iti nagan ni Pablo? 14 Agyamanak iti Dios nga awan iti binautisarak kadakayo, malaksid kada Crispo ken Gayo, 15 Daytoy ket tapno awan makaibaga a binautisarankayo babaen iti naganko. 16 (Binautisarak pay dagiti sangkabalayan ni Estefanas. Malaksid iti dayta, saanko nga ammo no adda pay binautisarak a sabali.) 17 Ta saannak nga imbaon ni Cristo a mangbautisar ngem tapno mangikasabta ti ebanghelio. Saannak nga imbaon a mangasabta kadagit nainsiriban a pagsasao ti tao, tapno saan a mapukaw ti pannakabalin ti krus ni Cristo. 18 Ta ti mensahe a maipanggep ti krus ket kinamaag kadagit matmatayen. Ngem kadagit isalsalakan ti Dios, ket isu iti pannakabalin ti Dios. 19 Ta naisurat, "Dadalekto ti kinasirib dagiti masirib. Lappedako ti pannakaawat dagiti nasarit." 20 Sadino ti ayan ti nasirib a tao? Sadino ti ayan ti napnoan iti adal? Sadino ti ayan ti mannakisuppiat iti daytoy a lubong? Saan kadi a pinagbalinen ti Dios ti kinasirib ti lubong a kinamaag? (aiōn g165) 21 Yantangay ta iti kinasirib ti lubong ket saanna nga am-ammo ti Dios, naay-ayo ti Dios babaen iti minamaag a panangaskasaba tapno maisalakan dagiti mamati. 22 Ta agkiddidaw dagiti Judio kadagit nakakaskasdawa a pagilasinan ken birbiruhon dagiti Griego ti kinasirib. 23 Ngem ikasabami ti pannakalansa ni Cristo idiy krus, a pakaitibkolan a bato kadagit Judio ken kinamaag kadagit Griego. 24 Ngem kadagit inayaban ti Dios, agpada a Judio ken dagiti Griego, ikaskasabami a ni Cristo ti pannakabalin ken sirib ti Dios. 25 Ta ti kinamaag ti Dios ket nasiririb ngem dagiti tattao, ken ti kinakapsut ti Dios ket nabilbileg ngem dagiti tattao. 26 Kitaenyi iti panangayab ti Dios kadakayo, kakabsat a lallaki ken babbai. Saan nga adu kadakayo ti masirib babaen iti pagannurotan ti tao. Saan nga adu kadakayo ket nabileg. Saan nga adu kadakayo ti addaan iti natan-ok a pannakaiyanak. 27 Ngem pinili ti Dios dagiti minamaag a banbanag iti lubong tapno pabainanna ti masirib. Pinili ti Dios ti nakapsut iti lubong a mangpabain iti napisga. 28 Pinili ti Dios no

ania ti nababa ken maum-umsi iti lubong. Pinilina pay dagiti banag a naibilang kas awan kaes-eskanna, tapno pagbalinenna nga awan kaes-eskanna dagiti banbanag a naibilang a napateg. 29 Inaramidna daytoy tapno awan ti rason nga agpasindayag ti siasinoman iti sangoananna. 30 Gapu iti inaramid ti Dios, addakayon iti kenni Cristo Jesus, a nagbalin para kadataya a kinasirib manipud ti Dios. Nagbalin isuna a kinalinteg, kinasanto ken pannakasubbottayo. 31 Kas nagbanaganna, kas kinuna ti Nasantoan a Surat, "Ti siasinoman nga agpasindayag, agpasindayag koma iti Apo."

2 Idi immayak kadakayo, kakabsat a lallaki ken babbai, saanak nga immy ngaddaan iti kinalaing iti panagsao wenco kinasirib kas inwaragawako dagiti nakalemeng a kinapudno maipanggep iti Dios. 2 Ta inkeddengko nga awan iti ammok idi addaak kadakayo malaksid kenni Jesu-Cristo, ken iti pannakalansana. 3 Ken addaak kadakayo iti kinakupuy, ken iti buteng ken iti kasta unay a panapigreger. 4 Ken ti mensahek ken iti panangiwaragawako ket saan nga iti makaallukoy a sasao ti kinasirib. Ngem ketdi, addada ti panangilawlawag ti Espiritu ken ti pannakabalin, 5 tapno ti pammatiyo ket saan nga iti kinasirib dagiti tattao, ngem iti pannakabalin ti Dios. 6 Ita, agsaokami ti kinasirib kadagit nataengan, ngem saan a ti kinasirib iti daytoy a lubong, wenco kadagit agturturya iti daytoy a tawen, a mapukpukawen. (aiōn g165) 7 Ngem ketdi, ibagami ti kinasirib ti Dios iti nailemeng a kinapudno, ti nailemeng a kinasirib nga inkeddeng ti Dios sakbay dagiti tawtawen para iti dayagtayo. (aiōn g165) 8 Awan kadagit agtuturya iti daytoy a tawen ti makaammo iti daytoy a kinasirib, ta no naawatanda daytoy iti dayta a tiempo, saanda koma nga inlansa iti krus ti Apo iti dayag. (aiōn g165) 9 Ngem kas naisurat, "Banbanag nga awan ti nakakita, awan pay nakangngeg, awan iti nakaaraapaap, dagiti banbanag nga insagana ti Dios maipaay kadagidaiy mangayayat kenkuana." 10 Dagitoy dagiti banbanag nga imparangarang ti Dios kadatayo babaen iti Espiritu. Ta suksukimaten ti Espiritu dagiti amin a banag, uray dagiti nauuneg a banbanag iti Dios. 11 Ta siasino iti makaammo kadagit kapanunutan ti tao malaksid ti espiritu iti daytoy a tao nga adda kenkuana? Kasta met, awan iti makaammo kadagit nauuneg a banbanag ti Dios malaksid iti Espiritu ti Dios. 12 Ngem saantyo nga inawat ti espiritu iti lubong, ngem ti Espiritu a naggapu iti Dios, tapno maamoantayo dagiti banbanag a siwayawaya nga inted ti Dios kadayat. 13 Agsaokami maipanggep kadagitoy a banbanag iti sasao a saan a mausiro ti kinasirib iti tao, ngem ti isurusro iti Espiritu kadakami. Ipatpatarus ti Espiritu dagiti naespiritan a sasao iti naespiritan a kinasirib. 14 Saan nga awaten ti saan a naespiritan a tao dagiti banbanag a kukua ti Espiritu iti Dios, ta kinamaag dagitoy kenkuana. Saanna a maamoonan dagitoy gapu ta mailasin dagitoy babaen iti espiritu. 15 Ukomti naespiritan dagiti amin a banbanag, ngem saan isuna nga ukomen dagiti sabali. 16 "Ta siasino ti makaammo iti panunot ti Apo, a masuroanna isuna?" Ngem adda kadatayo ti panunot ni Cristo.

3 Ken siak, kakabsat a lallaki ken babbai, ket saan a makasao kadakayo a kas naespiritan a tattao, ngem ketdi kas nainlasagan a tattao, a kas maladaga kenni Cristo. 2 Tinaraonankayo iti gatas ken saan a karne, ta saankayo pay a nakasagana idi para iti karne. Ken uray ita ket saankayo pay a nakasagana. 3 Ta nainlasagankayo pay laeng. Ta adda kadakayo iti panagimon ken panagiriri, saankayo kadi nga agbibiaq segun iti lasag, ken saankayo kadi a magmagna babaen kadagit pagannurotan ti tao? 4 Ta no kuna ti maysa, "Surotek ni Pablo," ken ibagbaga iti sabali, "Surotek ni Apollos," saankayo kadi nga agbibiaq a kas tattao? 5 Siasino ngarud ni Apollos? Ken siasino ni Pablo? Dagiti adipen a

babaen kadakuada ket namatikayo, a nangtedan ti Apo kadagit trabaho. 6 Nagmulaak, sinibugan ni Apollos, ngem inted ti Dios iti panagdakkel. 7 Isu ngarud, awan aniaman no siasino ti agmula wenna ti mangsibug. Ngem ti Dios ti mangpadpadakkel. 8 Ita, ti agmula ken ti mangsibug ket maymaysa, ken awatento ti tunggal maysa ti bukodna a tanganan segun iti bukodna nga aramiid. 9 Ta kapadanakami a trabahador ti Dios. Dakayo ti minuyongan ti Dios, ti pasdek ti Dios. 10 Segun iti parabur ti Dios a naited kaniak a kas nalaing nga agipatpatakder, nangilatagak/hangiplastarak iti pundasyon ken adda sabali a nagpatakder iti rabawna daytoy. Ngem agannad koma ti tunggal maysa no kasano nga agipatpatakder isuna iti daytoy. 11 Ta awanen ti makaipatakder/makaipaplastar iti sabali a pundiason ngem ti maysa a naipatakderen, dayta ket ni Jesu-Cristo. 12 Ita, no mangipatakder ti siasinoman iti rabaw ti pundasyon nga addaan iti balitok, pirak, napateg a batbatob, kayo, garami, wenna nagirikan, 13 maipakaamonto ti trabahona, ta ipakaamonto daytoy ti lawag ti aldaw. Ta maipakaamonto daytoy babaen iti apuy. Subokento ti apuy ti kita dagiti naaramidan ti tunggal maysa. 14 No agtalinaed ti aniaman nga ipatakder ti tao, magungunaanto isuna. 15 Ngem no napuuan ti trabaho ti siasinoman, agsagabanto isuna iti pannakupukaw. Ngem maisalakanto isuna, a kasla agiliblibas iti apuy. 16 Saanyo kadi nga ammo a templonakayo ti Dios ken agnanaed ti Espiritu iti Dios kadakayo? 17 No dadaelen ti siasinoman ti templo iti Dios, dadaelento ti Dios dayta a tao. Ta nasantoan ti templo iti Dios, ken kasta kayo met. 18 Awan koma ti mangallilaw iti bagina. No adda ti siasinoman kadakayo iti agpanutod a masirib isuna iti daytoy a panawen, bay-am isuna nga agbalin a "maag" tapno agbalin isuna a masirib. (aión g165) 19 Ta ti kinasirib iti daytoy a lubong ket kinamaag iti Dios. Ta naisurat, "Tilitliwenna ti masirib kadagit kinasikpad." 20 Ket manen, "Ammo ti Apo nga awan mamaayna ti panagrasrasnon iti masirib." 21 Isu nga awanen ti panagpaspasindayag maipanggep kadagit tattao! Ta kukuayo dagiti amin a banbanag, 22 ni Pablo man, wenna ni Apollos, wenna ni Cephas, wenna ti lubong, wenna biag, wenna patay, wenna dagiti banbanag iti agdama, wenna dagiti banbanag a dumtengto. Kukuayo dagiti amin a banbanag, 23 ken kukanakayo ni Cristo, ken kukua ti Dios ni Cristo.

4 Kastoy ti rumbeng a panangibilang dagiti tao kadakami, kas dagiti adipen ni Cristo ken dagiti mangay-aywan kadagit nailimed a kinapudno ti Dios. 2 Iti kasta nagrud, kasapulan para kadagit mangay-aywan nga agbalinda a mapagtalkan. 3 Ngem para kaniak bassit unay a banag a maukomak babaen kadakayo wenna babaen iti aniaman a pangukoman iti tao. Ta saanko pay nga uk-ukomen ti bagik. 4 Saanko nga ammo ti aniaman a pammabasol a naaramid maibusor kaniak, ngem saanna a kayat a sawen dayta nga awan ti basolko. Ti Apo ti mangukom kaniak. 5 Ngarud, saankayo nga agibalikas iti panangukom maipanggep iti aniaman a banag sakbay ti tiempo, sakbay nga umay ti Apo. Ipannanto iti lawag dagiti nailimed a banbanag iti sipnet ken iparangna dagiti panggep iti puso. Ket awatento ti tunggal maysa ti pammadayawna manipud iti Dios. 6 Ita, kakabsat a lallaki ken babbai, inusarko dagitoy a pagannurotan iti bagik ken ni Apolos para iti pagimbaganyo, tapno mabalinyo masursuro kadakami ti kayat a sawen iti pagsasao a, "Saankayo a lumabes iti naisurat." Daytoy ket tapno awan kadakayo ti mangitangsit iti maysa a tao maibusor ti sabali. 7 Ta siasino ti makakita ti aniaman a nagdumaanyo ken dagiti sabali? Ania iti adda kadakayo a saanyo a siwayawa a naawat? No siwayawa a naawatyo daytoy, apay nga agpalangguadkayo a kasla saanyo a siwaya-waya a naawat daytoy? 8 Addan kadakayo iti amin a kayatyo! Bimmaknangkayon! Nangrugikayon nga agturyay-nga adayo manipud kadakami! Pudno, tarigayak a nagturaykayo

koma, tapno mabalinkami a makipagturay kadakayo. 9 Ta ti pagarupko ket inkabilnakami ti Dios nga apostol a maiparang a kas ti kaudian iti pila ti prusion ken kasla kadagit lallaki a naikeddeng a mapapatay. Nagbalinkami a naisangsangayan a pubuya iti lubong, kadagit anghel ken kadagit tattao. 10 Maagkami para kenni Cristo, ngem masiribkayo kenni Cristo. Nakapukyami, ngem napigsakayo. Napadayawankayo, ngem naum-umsikami. 11 Aingga iti daytoy nga agdama a tiempo, mabisin ken mawawkami, nakawesankami a sikukurapay, nakabilbilang pay laeng a basura ti lubong ken ti karugitan kadagit amin a banbanag. 14 Saanko nga isururat dagitoy a banbanag tapno papainankayo, ngem tapno ilintegkayo a kas ay-ayatek nga annakko. 15 Ta uray no addaankayo iti sangapulo a ribu a mangay-aywan kenni Cristo, awan ti adu nga ammayo. Ta nagbalinak nga amayo kenni Cristo Jesus babaen iti ebanghelio. 16 Isu a guyugoyenkayo a tuladendak. 17 Isu nga imbaonko ni Timoteo kadakayo, ti ay-ayatek ken napudno nga anakko iti Apo. Ipalagipna kadakayo dagiti wagasko kenni Cristo, kas isursurok dagitoy iti sadinoman ken iti tunggal iglesia. 18 Ita, napalangguad unay ti sumagmamano kadakayo, nga agtigtignay a kasla saanakon nga umay kadakayo. 19 Ngem umayakto kadakayo iti mabit, no pagayatan ti Apo. Ken maammoakto saan laeng nga iti sasao dagitoy a napalangguad unay, ngem makitakto ti bilegda. 20 Ta ti pagarian ti Dios ket saan a nabukel iti sasao ngem ti pannakabalin. 21 Ania ti kayatyo? Umayak kadi kadakayo nga addaan ti pang-or wenna addaan ti ayat ken espiritu iti kinaulumay?

5 Nangngegmi ti maysa a padamag nga adda ti kinaderrep kadakayo, maysa a kita iti kinaderrep a saan pay a mapalubosan uray kadagit Hentil. Ti padamag ket maysa kadakayo iti makikakaidda ti awasa ni amana. 2 Ken natangsitkayo unay! Saan kadi a rumbeng nga agladingitkayo koma? Ti nangaramid iti daytoy ket masapul a maikkat manipud kadakayo. 3 Ta, uray no awanak iti bagi ngem addaak iti espiritu, inukomkon ti nangaramid iti daytoy, a kasla addaak sadiay. 4 No agummongkayo nga agkakadua iti nagan ni Apotayo a Jesus, ket adda met ti espiritu sadiay iti pannakabalin ni Apotayo a ni Jesus, inukomkon daytoy a tao. 5 Inaramidko daytoy tapno iyawatko daytoy a tao kenni Satanas para iti pannakadael iti lasag, tapno mabalin a maiusalakan ti espiritu iti aldaw ti Apo. 6 Saan a nasayaat ti panagpannakkelyo. Saanyo kadi nga ammo ti a bassit a lebadura ket paalsaenna ti sibubukel a tinapay? 7 Dalusanyo dagiti bagbagiyo iti daan a lebadura tapno agbalinkayo a baro a masa, tapno agbalinkayo a tinapay nga awan lebadurana iti kinapasnek ken kinapudno. 9 Insuratko kadakayo a saankayo a makikadua kadagit naderrep a tattao. 10 Pulos a saanko a kayat a sawen a dagiti naderrep a tattao iti daytoy a lubong, wenna dagiti naagum, wenna dagiti manangallilaw, wenna dagiti agrukbab kadagit didiosen, agsipud ta ti umadayo manipud kadakuada ket masapul a rummuarkayo iti lubong. 11 Ngem ita agsursuratak kadakayo a saankayo a makikadua iti siasinoman a maawagan iti kabsat a lalaki wenna kabsat a babai ken Cristo ngem agbibigay iti kinaderrep, wenna ti naagum, wenna ti agrukbab kadagit didiosen, wenna ti naranggas ti panagsasaona, wenna mammartek, wenna manangallilaw. Saankayo a makipangan iti kasta a tao. 12 Ta

kasanoak a nairaman iti panangukom kadagiti adda iti ruar ti iglesia? Ngem ketdi, saan kadi a dakayo ti mangukom kadagiti adda iti uneg ti iglesia? 13 Ngem ukomen ti Dios dagiti adda iti ruar. "Ikkatenyo ti dakes a tao manipud kadakayo."

6 No ti maysa kadakayo ket addaan iti riri iti sabali a tao, natured kadi isuna a mapan iti sibil a pangukoman iti sangoanan iti saan a namati nga ukom, imbes nga iti sangoanan dagiti namati? 2 Saanyo kadi nga ammo nga ukomento dagiti namati ti lubong? Ken no ukomenyonto ti lubong, saanyo kadi a kabaelan nga urnosen dagiti saan a napateg a banbanag? 3 Saanyo kadi nga ammo nga ukomentayonto dagiti anghel? Saan kadi nga ad-adda pay a mabalintayo nga ukomen dagiti banbanag iti daytoy a biag? 4 Ket no masapul a mangukomkayo maipapan iti inaldaw a panagbiag, apay nga idatdatayto dagiti kasta a banbanag a kas kadagitoy iti sangoanan dagiti awan ti saadna iti iglesia? 5 Ibagak daytoy para ti pannakaibabainyo. Awan kadi iti masirib kadakayo a mangurnos iti riri iti nagbabetaan dagiti kakabsat a lallaki ken babbai? 6 Ngem kas mapaspasamak, mapan ti maysa a namati iti pangukoman maibusor iti sabali a namati, ken naidatag dayta a banag iti sangoanan ti saan a namati nga ukom! 7 Ti kinapudno nga adda ti aniaman a riri iti nagbabetaan dagiti Kristiano ket pannakaabaken para kadakayo. No ngay ngata sagabayo iti dakes? No ngay ngata itulokyo laengen dagiti bagbagiyo a makusitan? 8 Ngem ginuliban ken kinusitanyo dagiti dadduma, ken dagityo ket bukodyo a kakabsat a lallaki ken babbai! 9 Saanyo kadi nga ammo a saanto a matawid dagiti saan a nalinteg ti pagarian iti Dios? Saanyo a patien dagiti inuulbod. Dagiti naderrep, dagiti agrukbab kadagiti didiosen, dagiti mannakikalala, dagiti lallaki a balangkantis, dagiti aggartem ti padada a lalaki wenco padada a babai, 10 dagiti agtatakaw, dagiti naagum, dagiti mammartek, dagiti mamadpadakes, ken dagiti manangallilaw—awan kadakuada ti makatawid iti pagarian ti Dios. 11 Ket kasta ti sumagmamano kadakayo. Ngem nadalusankayon, ngem naidatonkayon iti Dios, ngem napalintegkayon iti Dios iti nagan ni Apo Jesu Cristo ken babaen iti Espiritu ti Diostayo. 12 "Amin a banag ket nalinteg para kaniak," ngem saan nga amin a banbanag ket makaipaay iti pagimbanan. "Amin a banag ket nalinteg para kaniak," ngem saanako nga agpaituray iti aniaman kadagitoy. 13 "Ti makau ket para iti tian, ken ti tian ket para iti makan," ngem agpadpadanto a gibusan ti Dios ida. Ti bagi ket saan a naaramid para iti kinaderrep. Ngem ketdi, ti bagi ket para iti Apo, ken mangipasabet ti Apo para iti bagi. 14 Pinagungar iti Dios ti Apo ken pagungarennatayunto met babaen iti pannakabilinna. 15 Saanyo kadi nga ammo a kamkameng ni Cristo ti bagiyo? lyadayok kadi dagiti kamkameng ni Cristo ken itiponko iti maysa a balangkantis? Saan a mabalin! 16 Saanyo kadi nga ammo a ti makitipon iti balangkantis ket agbalin a maysa a lasag kenkuana? Kas kinuna ti Nasantoan a Surat, "Agbalinto a maysa a lasag dagiti dua." 17 Ngem ti naititon iti Apo ket agbalin a maysa nga espiritu kenkuana. 18 Umadayokayo manipud iti kinaderrep! "Tunggal sabali a basol a maaramid ti maysa a tao ket adda ti ruar iti bagi," ngem ti naderrep a tao ket agbasbasol iti bukodna a bagi. 19 Saanyo kadi nga ammo a ti bagiyo ket templo ti Espiritu Santo, nga agnanaed kadakayo, nga adda kadakayo manipud iti Dios? Saanyo kadi nga ammo a saanyo a kukua ti bukodyo? 20 Ta nagatangkayo ti nangina. Ngarud dayawenyo ti Dios babaen ti bagiyo.

7 Ita maipapan kadagiti banbanag nga insurato kaniak: Adda dagiti tiempo a nasayaat para iti lalaki a saan a makikaidda iti asawana a babai. 2 Ngem gapu kadagiti sulisog dagiti adu a dinederrep nga ar-aramid, tunggal lalaki ket masapul nga addaan iti bukodna nga asawa a babai, ken ti tunggal babai ket masapul nga

addaan iti bukodna nga asawa a lalaki. 3 Masapul nga ited ti asawa a lalaki iti asawana a babai ti karbenganna a kas asawa, ken kasta met ti asawa a babai iti asawana a lalaki. 4 Saan nga ti asawa a babai ti addaan iti turay iti bukodna a bagi, ti asawa a lalaki ti addaan ti turay. Ken kasta met, awan ti turay ti asawa a lalaki iti bukodna a bagi, ngem ti asawa a babai ti addaan. 5 Saanyo nga ipaidam iti tunggal maysa ti panagkaiddayo, malaksid iti napagromoanyo ken para iti maysa a naituding a tiempo. Aramidenyo daytoy tapno maipamaysayo dagiti bagbagiyo iti panagkararag. Kalpasanna, masapul nga agtiponkayo manen, tapno saannakayo a masulisog ni Satanas gapu iti kinakurang iti panagteppelyo kadagiti bagbagiyo. 6 Ngem ibagbagak dagitoy a banbanag kadakayo a kas pammalubos ken saan a kas bilin. 7 Kalkalikagumak nga iti tunggal maysa ket kasla kaniak. Ngem addaan ti tunggal maysa iti bukodna a sagut a naggapu iti Dios. Addaan iti kastoy a sagut ti maysa a tao, ken ti sabali ket dayta a kita. 8 Kadagiti saan pay a nagasawa ken kadagiti balo, ibagak a nasayaat para kadakuada no agtalinaedda a saan nga agasawa, kas kaniak. 9 Ngem no saanda a maaramid ti panagteppel iti bagida, masapul nga agasawada. Ta nasaysayaat para kadakuada ti mangasawa ngem ti sumged iti derrep. 10 Ita, kadagiti adda asawana, itedko daytoy a bilin—saan a siak, ngem ti Apo: "Masapul a saan nga isina ti asawa a lalaki ti asawana a babai." 11 Ngem ibagak kadagiti dadduma—siak, saan a ti Apo—a no ti siasinoman a kabsat a lalaki ket addaan iti asawa a babai a saan a namati, ken no mapnek isuna iti pannakidennana kenkuana, masapul a saanna nga isina isuna. 13 No ti maysa a babai ket addaan iti saan a namati nga asawa a lalaki, ken no mapnek isuna iti pannakidennana kenkuana, masapul a saanna nga isina isuna. 14 Ta ti saan a namati nga asawa a lalaki ket nailasin gapu iti namati nga asawana a babai, ken ti saan a namati nga asawa a babai ket nailasin gapu iti asawana a lalaki a namati. No pay kasta, narugit dagiti annaky, ngem ti kinapudhona, nailasinda. 15 Ngem no ti saan a Kristiano nga asawa ket pumanaw, bay-am isuna a pumanaw. Kadagiti kastoy a kasasaad, saan a naibalud ti kabsat a lalaki wenco babai kadagit sapatada. Inawagannatayo iti Dios nga agbiag nga addaan iti talna. 16 Ta kasano nga ammom, sika a babai, no maisalakanmoto ti asawam a lalaki? Wenco kasano nga ammom, sika a lalaki, no maisalakanmoto ti asawam a babai? 17 Bay-am nga agbiag laeng ti tunggal maysa babaen iti biag nga intuding ti Apo kadakuada, iti tunggal maysa kas inayaban ti Dios ida. Daytoy ti pagalagadak kadagiti amin nga iglesia. 18 Nakugit kadi ti siasinoman idi naawagan isuna a mamat? Masapul a saanna a padasen nga ikkaten dagiti marka iti pannakugitna. Adda kadi ti saan a nakugit idi naawagan isuna iti pammati? Masapul a saan a makugit isuna. 19 Ta saan a ti pannakugit wenco saan a pannakugit ti napateg. Ti napateg ket ti panagtulnog kadagiti bilbilin ti Dios. 20 Masapul nga agtalinaedti tunggal maysa iti awagna idi inawagan isuna ti Dios a mamat. 21 Taguba kadi idi inawagannatayo iti Dios? Saanka a maseknan iti maipapan iti daytoy. Ngem no mabalinka a mawayawayaan, aramidem dayta. 22 Ta ti siasinoman nga inawagan iti Apo a kas adipen ket nawaya a tao iti Apo. Kasta met nga ti maysa a tao a nawaya idi naawagan a mamat ket adipen ni Cristo. 23 Nagatangkan, isu a saanka nga agbalin nga adipen dagiti tattao. 24 Kakabsat a lallaki ken babbai, aniaman a panagbiag ti adda iti tunggal maysa kadatay idti naawagantayo a mamat, agtalinaedtayo a kasta. 25 Ita, maipanggep kadagidiyai saan pay pulos a nagasawa, awan iti bilinko a naggapu iti Apo. Ngem itedko ti kapanunotak kas maysa a mapagtalkan babaen

iti asи ti Apo. 26 Ngarud, panpanunotek a gapu iti dumdumteng a rigat, nasayaat para iti maysa a tao nga agtalinaed a kas iti kasasaadna. 27 Naibaludkayo kadi iti babai gapu iti sapata ti pannakallaysa? Saankayo nga agbirok iti wayawaya manipud iti daytoy. Nawayakayo kadi manipud iti asawa a babai weno saan a panagasawa? Saankayo nga agbirok iti asawa a babai. 28 Ngem no agasawakayo, saankayo a nakabasol. Ken no mangasawa ti saan pay a nagasawa a babai, saan isuna a nakabasol. Ngem maaddaanto dagiti makiasawa iti adu a kita ti riribuk kabayatan iti panagbiagda, ket kayatkayo nga isalakan manipud kadagitoy. 29 Ngem daytoy ti ibagak, kakabsat a lallaki ken babbai: Ababa ti tiempo. Manipud ita, bay-anyo a dagiti addaan iti assawa a babbai ket agbiag a kasla awan iti asawada. 30 Dagiti a agsangsangit, ket masapul nga agtignay a kasla saanda nga agsangsangit ken dagiti agrag-o, a kasla a saanda nga agragrag-o ken dagiti gumatgatang kadagit aniaman, a kasla saanda a nagtagikua iti aniaman a banag. 31 Ken dagiti adda pakainaganna iti lubong ket masapul nga agtignayda a kasla awan iti pankainaiganda iti daytoy, ta ti wagas daytoy a lubong ket aggibibusen. 32 Kayatko a mawayawayaka manipud kadagit panagdandanag. Maseknan ti saan a nagasawa a lalaki kadagit banbanag a para iti Apo, no kasano nga ay-ayoen isuna. 33 Ngem maseknan ti addaan asawa a lalaki kadagit banbanag iti lubong, no kasanona nga ay-ayoen ti asawana a babai, 34 nabingay isuna. Maseknan ti saan a nagasawa a babai weno ti birhen kadagit banbanag para iti Apo, no kasano a mailasin iti bagi ken iti espiritu. Ngem maseknan ti adda asawana a babai maipanggep kadagit banbanag iti lubong, no kasanona nga ay-ayoen ti asawana a lalaki. 35 Ibagak daytoy para iti bukodyo a pagimbagan, ken saan a tapno lappedankayo. Ibagak daytoy gapu ta isu iti umno, tapno napasnekkyo koma iti Apo nga awan ti aniaman a pakariribukan. 36 Ngem no ipagarup ti siasinoman a saanna a traratooten ti nobiana nga addaan iti panagraem gapu ta napigsa unay dagiti tarigagayna, bay-am nga asawaenna isuna kas tarigagayanna. Saan a basol daytoy. 37 Ngem no hanggeddeng isuna a saan a mangasawa, ken awan iti panagapura, ken no malapdanna dagiti nasged a tarigagayna, nasayaat latta isuna no saanna nga asawaen isuna. 38 Isu a ti mangikasar iti nobiana ket nasayaat ti maaramnid, ket ti mangipili a saan a mangasawa ket nasaysayaat pay ti maaramnid. 39 Naibalud ti babai iti asawana a lalaki inggana a sibibiag pay ti lalaki. Ngem no matay iti asawana a lalaki, nawaya isuna a makiasawa iti siasinoman a tarigagayanna a pakiasawaan, ngem iti Apo laeng. 40 Ngem iti pannakaawatko, naragragsak isuna no agbiag isuna a kas iti kasasaadna. Ken ammok nga adda met kaniak ti Espiritu ti Dios.

8 Ita, maipanggep iti taraon a naidaton kadagit didiosen: Ammotayo nga "adda amin pannakaammotayo." Agpannakkel ti pannakaammo, ngem dumakdakkel ti ayat. 2 No ipagarup ti siasinoman nga ammona ti maysa a banag, dayta a tao ket saanna pay nga ammo a kas ti rumbeng nga ammona. 3 Ngem no ayayaten ti siasinoman ti Dios, dayta a tao ket am-ammona. 4 Isu a maipanggep iti panangan iti naidaton a makan kadagit didiosen: Ammotayo a "ti didiosen iti daytoy a lubong ket awan serserbin" ken "awan sabali a Dios no di ket ti maymaysa a Dios." 5 Ta adu dagiti maaw-awagan a dios idiy langit weno ditoy daga, a kas ti kinaadda dagiti adu a "dios ken ap-appo." 6 "Ngem para kadatayo, adda laeng maymaysa a Dios Ama, nagtaud kenkuana amin a banbanag, ken agbibiaagtayo gapu kenkuana, ken maymaysa nga Apo a ni Jesu-Cristo, a babaen kenkuana ket adda amin a banbanag, ken babaen kenkuana nga addatayo." 7 Nupay kasta, daytoy a pannakaammo ket awan iti tunggal maysa. Ngem ketdi, nagrurukbab dagiti dadduma idi iti didiosen, ken kankanenda daytoy

a taraon a kasla maysa a banag a naidaton iti didiosen. Iti kasta narugitan dagiti konsensiada gapu ta nakapoy daytoy. 8 Ngem ti taraon ket saannatayo nga iyasideg iti Dios. Saantayo a dakes no saantayo a mangan weno nasayaat no kanentayo daytoy. 9 Ngem salwadam a ti wayawayam ket saan nga agbalin a pakaitibkolan ti maysa a nakapsut ti pammartin. 10 Ta kaspangarigan adda maysa a tao a makakita kenka, nga addaaan iti pannakaammo, a mangmangan iti taraon idiy templo ti didiosen. Saan kadi ti nakapuy a konsensiana ket mapatured a mangan iti naidaton iti didiosen? 11 Isu a gapu iti pannakaawatyo maipanggep iti pudno a kababalin dagiti didiosen, ti nakapapsut a kabsat a lalaki weno babai, a nakatayan ni Cristo, ket nadadael. 12 Ngarud, no makabasolka iti kakabsatmo a lallaki ken babbai ken nasugatam ti nakapuy a konsensiada, makabasolka kenni Cristo. 13 Ngarud, no ti taraon ti pakaitibkolan ti kabsatko a lalaki weno babai, saanakton pulos a mangan manen ti karne, tapno saan a siak ti pakaiapuan a matinnag ti kabsatko a lalaki weno babai. (aiōn g165)

9 Saanak kadi a nawaya? Saanak kadi nga apostol? Saanko kadi a nakita ni Jesus nga Apotayo? Saan kadi a dakayo dagiti gapuanak iti Apo? 2 No saanak nga apostol kadagit dadduma, uray kaskasano ket apostolak kadakayo. Ta dakayo ti pammanknek ti kinaapostolko iti Apo. 3 Daytoy ti salaknibko kadagit mangbabawal kaniak. 4 Awan kadi ti karbenganni a mangan ken uminom? 5 Awan kadi ti karbenganni a mangitugot iti awasa a babai a namati a kas ar-aramiden dagiti dadduma nga apostol, ken dagiti kakabsat iti Apo, kenni Cephas? 6 Wenko dadami kadi laeng kenni Bernabe ti masapul nga agtrabaho? 7 Siasino ti agserbi a kas suldato iti bukodna a gastos? Siasino ti agmula iti kaubasan a saan a mangan iti bungana? Wenko siasino ti agtaraken ti arban ken saan nga uminom iti gatas manipud iti daytoy? 8 Ibagbagak kadi dagitoy a banbanag maibasar iti turay dagiti tattao? Saan kadi nga ibagbaga met laeng ti linteg daytoy? 9 Ta naisurat iti linteg ni Moises, "Saanmo a busalan ti baka no madama nga agir-irik daytoy." Dagiti kadi baka ti pudno a pakaseknak ti Dios? 10 Saan kadi a datayo ti ibagbagana? Naisurat daytoy para kadatayo, gapu ta ti agir-arado ket rumbeng nga agarado a sinanama, ken ti agir-irik ket rumbeng nga agirik nga adda namnamaenna a binggaya iti panagap. 11 No agmulakami iti naespirituan a banbanag kadakayo, nalabes kadi para kadakami nga agapit kadagit namaterialan a banbanag manipud kadakayo? 12 No ipakat dagiti dadduma daytoy a karbengan kadakayo, saan kadi nga ad-adda pay kadakami? Nupay kasta, saanmi nga inusar daytoy a kalindegan. Ngem ketdi, inibutanmi dagiti amin a banag ngem ti agbalin a lapped iti ebanghelio ti Cristo. 13 Saanyo kadi nga ammo nga al-alaen dagiti agserserbi iti templo dagiti taraonda iti templo? Saanyo kadi nga ammo a dagiti agserserbi iti altar ket makibingayda iti naidaton iti altar? 14 Iti isu met laeng a wagas, imbilin ti Apo a dagiti mangiwaragawag iti ebanghelio ket rumbeng nga alaenda ti pagbiaganda manipud iti ebanghelio. 15 Ngem saanko nga inusar ti aniaman kadagitoy a karbengan. Ken saanko nga isursurat daytoy tapno adda mabalin a maaramid para kaniak. Matayak laengen ngem ti lappedannak ti siasinoman iti daytoy a panagpannakkel. 16 Ta no ikasabak ti ebanghelio, awan ti rasonko nga agpannakkel, gapu ta masapul nga aramidek daytoy. Ken asi-ak pay no saanko nga ikasaba ti ebanghelio! 17 Ta no aramidek daytoy a situtulok, adda gunggonak. Ngem no saanak a situtulok, adda latta ti pagrebbengan a naitalek kaniak. 18 Ania ngarud ti gunggonak? Nga inton mangasabaak, mabalinko nga idiaya ti ebanghelio nga awan bayadna ken tapno saanko a mausar ti amin a karbengak iti ebanghelio. 19 Ta uray no nawayaak manipud kadagit amin, nagbalinak nga adipen kadagit amin, tapno makaawisak pay iti ad-adu. 20 Kadagit Judio nagbalinak a kasla

Judio, tapno maawisko dagiti Judio. Kadagiti adda iti babaen iti linteg, nagbalinak a kas iti maysa a tao nga adda iti babaen iti linteg tapno maawisko dagiti adda iti babaen iti linteg. Inaramidko daytoy uray pay awanak iti babaen ti linteg. 21 Kadagiti saan a makaammo iti linteg, nagbalinak a kas iti maysa a saan a makaammo iti linteg, uray no saanak a maysa kadagiti saan a makaammo iti linteg ti Dios, ngem addaaik iti babaen ti linteg ni Cristo. Inaramidko daytoy tapno maawisko dagidiy saan a makaammo iti linteg. 22 Kadagiti nakapuy nagbalinak a nakapuy, tapno maawisko dagiti nakapuy. Nagbalinak nga amin a banbanag kadagiti amin a tattao, tapno iti amin a pamuspusan ket maisalakano dagiti dadduma. 23 Aramidek amin a banbanag gapu iti ebanghelio, tapno mabalinak a makipaset kadagiti bendisionna. 24 Saanyo kadi nga ammo nge iti lumba, agtaray amin dagiti tumataray, ngem maysa laeng ti makaawat iti gunguna? Isu nga agtaraykayo tapno magun-odyo ti gunguna. 25 Us-usaren ti atleta ti panagteppel iti bagina iti amin a panagsanayna. Ar-aramidenda daytoy tapno maawatda ti balangat a madadael, ngem agtaraytayo tapno mabalintayo a maawat ti saan a madadael a balangat. 26 Ngarud saanak nga agtartaray nga awanan iti panggep wenco dumanog a dumandanog iti angin. 27 Ngem iturayak ti bagik ken aramidek a tagabu, tapno kalpasan iti panangasabak kadagiti dadduma, siak a mismo ket saan a maikkat.

10 Kayatko a maamoanyo, kakabsat a lallaki ken babbai, a dagiti ammatayo ket addada amin iti babaen ti ulep ken limmasatda amin iti baybay. 2 Nabautisaranda amin kenni Moises iti ulep ken iti baybay, 3 ken nanganda amin iti maymaysa a naespirituan a taraon. 4 Imminomda amin iti maymaysa a naespirituan a mainom. Ta imminomda manipud iti naespirituan a bato a simmuot kadakuada, ken dayta a bato ket ni Cristo. 5 Ngem saan unay a naay-ayo ti Dios iti kaadduan kadakuada, ket naiwara dagiti bangkayda iti let-ang. 6 Ita, pagtuladan dagitoy a banbanag para kadayato, tapno saantayo nga agtarigagay kadagiti dakes a banbanag a kas iti inaramidda. 7 Saankayo nga agbalin a managrulkbab kadagiti didiosen, a kas kadagiti dadduma kadakuada. Daytoy ket kas iti naisurat, "Nagtugaw a nangan ken uminom dagiti tattao, ken timmakder nga agsala nga addaan iti tarigagay a kinaderrep." 8 Saantayo nga agaramid iti kinaderrep, a kas iti inaramid ti kaadduan kadakuada. Duapulo ket tallo a ribo ti natay iti maysa nga aldad gapu iti daytoy. 9 Saantayo a suoten ni Cristo, a kas iti inaramid ti kaadduan kadakuada ket nadadaelda babaen kadagiti ul-leg. 10 Ken saankayo nga agtanabutob, a kas ti inaramid ti kaadduan kadakuada, ket nadadaelda babaen iti anghel ti patay. 11 Ita, napasamat dagitoy a banbanag kadakuada a kas pagtuladan maipaay kadayato. Naisuratda maipaay iti pakasursuruantayo - maipaay kadayato nga immay ti pagpatinggaan ti panawan. (aión g165) 12 Ngarud, ti siasinoman a mangipagarup a makatakder ket agnannad koma a saan a matinnag. 13 Awan ti sulisog nga immay kadakayo a saan a gagangay iti amin a sangkataoan. Ngem ketdi, napudno ti Dios. Saanna nga ipalubos a masulisokgkayo iti labes ti kabaelanyo. Iti sulisog ket ipaayna met laeng ti wagas tapno makalisi, tapno maibturanyo daytoy. 14 Ngarud, ay-ayatek, umadayokayo kadagiti panagrulkbab kadagiti didiosen. 15 Agsaoak kadakayo a kas nanakman a tattao, tapno mabaliryo nga ukomen ti ibagbagak. 16 Ti kopa ti bendision a binendisyonantayo, saan kadi a pannakibingay daytoy iti dara ni Cristo? Ti tinapay a pinisitayo, saan kadi a pannakibingay daytoy iti bagi ni Cristo? 17 Gapu ta adda maysa a tinapay, datayo nga adu ket maymaysa a bagi. Mangalatayo amin iti maysa a tinapay a sangsangkamaysa. 18 Kitaenyu dagiti tattao ti Israel: saan kadi a dagiti mangmangan kadagiti naidaton ket karaman iti altar? 19 Ania ngarud ti ibagbagak? A ti maysa a didiosen ket adda mamaayna? Wenco dayta a taraon

a naidaton iti didiosen ket adda mamaayna? 20 Ngem ibagak ti maipanggep kadagiti banbanag a daton dagiti pagano a Hentil, nga indatdatonda dagitoy a banbanag kadagiti demonio ket saan nge iti Dios. Saanko kayat a makikadduakayo kadagiti demonio! 21 Saankayo a mabalin nga uminom iti kopa ti Apo ken iti kopa dagiti demonio. Saankayo a mabalin a makilangen iti lamisan iti Apo ken iti lamisaan dagiti demonio. 22 Wenno pagpungtentayyo kadi ti Apo iti imon? Napigpigsatayo kadi ngem isuna? 23 "Nainkalintegan amin a banbanag," ngem saan nge amin a banag ket mangipaaya iti pagimbagam. "Nainkalintegan amin a banbanag," ngem saan nge amin a banag ket mangpabileg kadagiti tattao. 24 Awan ti rumbeng a mangbirok ti bukodna a pagimbagam. Ngem ketdi, biruken koma ti tunggal maysa ti pagimbagam iti kaarrubana. 25 Mabaliryo a kanen ti aniaman a lako idiy pagtagtagilakuan, nga awan ti pannakarirubik iti konsensia. 26 Ta "Ti daga ket kukua ti Apo, ken ti linaonna daytoy." 27 No awisennaka mangan ti saan a namati ket kayat mo iti mapan, Kanem ti aniaman a naikabil iti sangoanam nga awan ti pannakarirubik iti konsensia. 28 Ngem no ibaga ti maysa a tao kenka, "Daytoy a taraon ket naggapu iti dator ti pagano," saanmo a kanen daytoy. Daytoy ket para iti pagimbagam ti nangipaka-ammo kenka, ken para iti pagimbagam iti konsensia. 29 Saanko a kayat a sawen a ti bukodyo a konsensia, ngem ti konsensia iti sabali a tao. Ta apay koma a maukom ti wayawayak babaen ti konsensia iti sabali? 30 No aglak-amak iti taraon nga addaan iti panagyaman, apay a mapabpabainannak para iti dayta a nagyamananok? 31 Ngarud, no mangan wenco uminomkayo man, wenco aniaman nga aramidenyo, aramidenyo amin para iti pakaidayawan ti Dios. 32 Saanyo a pasaktan dagiti Judio wenco dagiti Griego, wenco ti iglesia ti Dios. 33 Padasenyo kas iti panangpadasko nga ay-ayoen dagiti amin a tattao kadagiti amin a banbanag. Saanko a birbiroken ti pagimbagak, ngem ti para iti kaaduan. Ar-aramidek daytoy tapno mabalinda a maisalakan.

11 Tuladendak a kas iti panangtuladko kenni Cristo. 2 Ita, dayawenkayo gapu ta malaglagipdak iti amin a banag. Dayawenkayo gapu ta salsalimetmetanyo dagiti kaugalian kas iti panangiyawatko kadagityo kadakayo. 3 Ita, kayatko a maawatanyo a ni Cristo ti ulo iti tunggal lalaki, a ti lalaki ti ulo iti babai, ken ti Dios ti ulo ni Cristo. 4 Siasinoman a lalaki nga agkararag wenco agipadto a naabbongan ti ulona ket ibabainna ti ulona. 5 Ngem ti siasinoman a babai nga agkararag wenco agipadto nga awan abbong ti ulona ket ibabainna ti ulona. Ta daytoy ket maymaysa ken agpada a banag a kasla nakuskusan ti ulona. 6 Ta no saan nge abbongan ti babai ti ulona, masapul a pukisanna ti buokna iti ababa. No kababain para iti babai a pukisanna ti buokna wenco ipakuskus ti ulona, masapul nga abbonganna ti ulona. 7 Ta saan a rumbeng nga abbongan ti lalaki ti ulona, agsipud ta isuna ti ladawan ken dayag ti Dios. Ngem ti babai ti dayag iti lalaki. 8 Ta saan a naaramid ti lalaki manipud iti babai. Ngem ketdi, ti babai ket naaramid manipud iti lalaki. 9 Ta saan a naiparsua ti lalaki para iti babai. No di ket naiparsua ti babai para iti lalaki. 10 Daytoy ti makagapu no apay a ti babai ket masapul nga addaan ti pagilasan iti turay iti ulona, gapu kadagiti anghel. 11 Nupay kasta, iti Apo, saan a makawaywayas ti babai manipud iti lalaki wenco ti lalaki ket saan a makawaywayas manipud iti babai. 12 Ta kas nagtaud ti babai iti lalaki, kasta met ti lalaki a nagtaud iti babai. Ken nagtaud amin a banbanag iti Dios. 13 Mangeddengkayo: Umno kadi para iti babai nga agkararag iti Dios nga awan abbong ti ulona? 14 Saan kadi nge uray ti nakaiparsuaan ket isursurona kadakayo a no ti lalaki ket adda atiddog a buokna, pakaibabainanna daytoy? 15 Saan kadi nge uray ti nakaiparsuaan ket isursuronakayo a no ti babai ket addaan iti atiddog a buok, daytoy ket dayawna? Ta naited ti

buok kenkuana a kas pagabbongna. **16** Ngem no adda kadakayo ti makisuppiat maipapaniti daytoy, awanen ti sabali a nakaugaliantayo, uray pay dagiti iglesia ti Dios. **17** Kadagiti sumarsaruno a bilin, saankayo a dayawan. Ta no agummongkayo a sangsangkamaysa, saan daytoy a para iti pagsayaatan ngem iti pakadaksan. **18** Ta umuna iti amin, nangecko a no agummongkayo iti iglesia, adda ti panagsisina kadakayo, ket mamatiai bassit iti dayta. **19** Ta nasken met nga adda ti panagbubunggoy-bunggoy kadakayo, tapno dagiti naanamongan ket mabigbig manipud kadakayo. **20** Ta no agtitiponkayo a sangsangkamaysa, saan a ti Pangrabii iti Apo ti kanenyo. **21** No mangankayo, kanen iti tunggal maysa ti bukodna a tarao sakbay a mangan dagiti dadduma. Mabisin ti maysa, ken nabarteken dagiti dadduma. **22** Awan kadi ti babbalayo a panganan ken paginomanyo? Umsienyo kadi ti Iglesia iti Dios ken pabainan dagiti awanan? Ania ti rumbeng nga ibagak kadakayo? Rumbeng kadi a dayawen kayo? Saankayo a dayawen para iti daytoy! **23** Ta inawatko manipud iti Apo ti iyawatko met kadakayo a ni Apo Jesus, iti rabii a naliputan isuna, nangala iti tinapay. **24** Kalpasan ti panagyamanna, pinisipisina daytoy ket kinunana, "Daytoy ti bagik, nga agpaay kadakayo. Aramidenyo daytoy a panglagip kaniak." **25** Iti kasta met laeng a wagas kalpasan iti Pangrabii, innalana ti kopa, ket kinunana, "Daytoy a kopa ket ti baro a tulag ti darak. Aramidenyo daytoy kas kasansan iti panaginomyo, a panglagip kaniak." **26** Ta ti tunggal tiempo a mangankayo iti daytoy a tinapay ken uminom iti daytoy a kopa, iwarwaragawagyo ti pannakatay iti Apo agingga iti iyayna. **27** Ngarud, siasinoman a mangan iti tinapay weno uminom iti kopa iti Apo iti saan a maikari a wagas, ket makabasolto iti bagi ken iti dara iti Apo. **28** Sukimaten koma nga umuna ti maysa a tao ti bagina, ket iti daytoy a wagas palubosan isuna a mangan iti tinapay ken uminom iti kopa. **29** Ta ti mangan ken uminom a saanna nga amroen ti kaipapanan iti bagi, ket mangmangan ken umin-inom iti pannakaukom iti bukodna a bagi. **30** Dayta ti makagapu no apay nga adu kadakayo ti masakit ken saan nasalun-at, ken sumagmamano kadakayon ti natayan. **31** Ngem no usgentayo dagiti bagbagitayo saantayto a maukom. **32** Ngem no ukomennatayo iti Apo, madisiplinaantayo, tapno saantayto a mairaman iti pannakadusa iti lubong. **33** Ngarud, kakabsatko a lallaki ken babbai, no umaykayo a sangsangkamaysa a mangan, agi-innuraykayo. **34** No addaman ti mabisin, mangan pay koma isuna idiy bayalda, tapno inton umaykayo a sangsangkamaysa saanton nga isu ti pakaukoman. Ken maipapankadagiti dadduma a banbanag nga insurato, mangtedako iti panangidalan inton umayak.

12 Maipanggep kadagiti naespirituan a sagsagut, kakabsat a lallaki ken babbai, saanko a kayat a di kayo mapakaammo. **2** Amoyo nga idi paganokayo, naiturongkayo a naiyaw-awan kadagiti awanan ti timek a didiosen, iti aniaman a wagas a naiturongkayo babaen kadakuwa. **3** Ngarud kayatko a maamoanyo nga awan ti siasinoman nga agsasao babaen iti Espiritu ti Dios ti makaibaga, "Nailunod ni Jesus." Awan makaibaga, "Ni Jesus ti Apo," malaksid no babaen iti Espiritu Santo. **4** Ita adda dagiti nadumaduma a sagsagut, ngem maymaysa nga Espiritu. **5** Ken adda dagiti nadumaduma a panagserbi, ngem maymaysa nga Apo. **6** Ken adda dagiti nadumaduma a kita iti trabaho, ngem isu met laeng a Dios ti nangted iti kabaelan iti tunggal maysa. **7** Ita, naited iti tunggal maysa ti pakakitaan iti Espiritu para iti pagimbagan iti amin. **8** Babaen iti Espiritu maited iti maysa a tao ti mensahe iti kinasirib, ket maited iti sabali a tao ti menshae iti pannakaammo babaen iti isu met laeng nga Espiritu. **9** Ket iti sabali maited ti pammati babaen iti isu met laeng nga Espiritu, ket maited iti sabali dagiti sagut iti panangagas babaen iti maysa

nnga Espiritu. **10** Iti sabali maited ti aramid ti pannakabalin, ken iti sabali ket panangipadto. Iti sabali ket maited ti kababalin a makailasin kadagiti espiritu, iti sabali ket dagiti nadumaduma a kita iti pagsasao, ket iti sabali ti panangipatarus kadagiti pagsasao. **11** Ngem maymaysa nga Espiritu ti agtrabtrabaho kadagito amin a banbanag, a mangmangted kadagiti sagut iti tunggal maysa, a kas mapilina. **12** Ta kas maymaysa ti bagi nga addaan ti adu a kameng ken amin ket kamkameng iti isu met laeng a bagi, kasta met ngarud kenni Cristo. **13** Ta nabautisarantayo amin iti maymaysa nga Espiritu iti maysa a bagi, Judio man weno Griego, naibalud man weno nawaya, ket naaramid amin nga uminom iti maysa nga Espiritu. **14** Ta saan a maymaysa a kameng ti bagi, ngem adu. **15** No ibaga ti saka, "Agsipud ta saan a siak ti ima, saanak a paset iti bagi," saan nga agbalin a bassit a paset daytoy ti bagi. **16** Ket no kunaento ti lapayag, gapu ta saan a siak ti mata, saanak a paset iti bagi," saan nga agbalin daytoy a bassit a paset ti bagi. **17** No ti sibubukel a bagi ket mata, sadino ti ayan iti pangdengngeg? No ti sibubukel a bagi ket lapayag, sadino ti ayan iti pagangot? **18** Ngem inurnos iti Dios ti tunggal paset iti bagi kas pinangngepna daytoy. **19** Ket no aminda ket appada a kameng, sadino ti ayan iti bagi? **20** Ita ngarud aduda a kameng, ngem maymaysa laeng a bagi. **21** Saan a mabalin nga ibaga ti mata iti ima, "Awan ti kasapulak kenka." Weno ibaga ti ulo iti saka, "Awan ti kasapulak kenka." **22** Ngem dagiti kameng ti bagi a kasla a saan unay a mabigbig ket napapateg. **23** Ken dagiti kameng ti bagi a ti pagaruptayo ket saan unay a mabigbig ket ikkantayo ida iti naaiindaklan a pammadayaw, ken kadagiti naalas a kamengtayo ket addaan iti ad-adu a dayaw. **24** Ita, dagiti napipintas a kamkamengtayo ket saanen a kasapulan nga ikkan iti pammadayaw, gapu ta addaandan iti dayaw. Ngem pinagmaysa amin ti Dios dagiti kamkameng, ken inikanna iti adda a pammadayaw dagiti agkurang iti daytoy. **25** Inaramidna daytoy tapno awan koma iti panagsisina iti uneg ti bagi, ngem dagiti kamkameng ket ayananda koma ti maysa ken maysa nga addaan iti agpapada nga ayat. **26** Ket no agsagaba ti maysa a kameng, agsagaba a sangsangkamaysa dagiti kameng. Weno no mapadayawan ti maysa a kameng, agrag-o a sangsangkamaysa dagiti kameng. **27** Ita dakayo ti bagi ni Cristo ken tunggal maysa ket kameng iti daytoy. **28** Ket dinutokan ti Dios iti Iglesia, umuna dagiti apostol, maikadua dagiti profeta, maikatlo dagiti manursuro, ken dagiti agkakabileg nga araramid, ken dagiti addaan iti sagsagut iti pananggas, dagiday mangingipaay iti tulong, dagiday agtrabtrabaho iti panangimaton, ken dagiti addaan iti nadumaduma a kita iti pagsasao. **29** Apostolitayo kadi amin? Profetayo kadi amin? Manursurotayo kadi amin? Agaramidtayo kadi kadagiti agkakabileg nga araramid? **30** Addaantayo kadi amin kadagiti sagut iti pananggas? Agsaotayo kadi amin kadagiti nadumaduma a pagsasao? Aagipatarustayo kadi amin kadagiti pagsasao? **31** Sirergetayo a biruken dagiti dakdakkel a sagsagut. Ket ipakitako kadakayo ti nasaysayaat pay a wagas.

13 Kas pangarigan agsaoak kadagiti pagsasao dagiti tattao ken dagiti anghel. Ngem no awan ti ayatko, nagbalinak a natagari a gansa weno umaw-aweng a piangpiang. **2** Kas pangarigan addaanak iti sagot iti panangipadto ken maawatak dagiti amin a nailimed a kinapudno ken pannakaammo, ken adaanak iti amin a pammati a mangikkat kadagiti banbantay. Ngem no awan ti ayatko, awan pulos serserbik. **3** Ken kas pangarigan itedko amin a kukuak a mangpakan kadagiti nakurapay, ken itedko ti bagik tapno mapuoran. Ngem no awan ti ayatko, awan ti magunggonak. **4** Ti ayat ket naanus ken naasi. Ti ayat ket saan a naapal weno napasindayag. Saan a natangsit **5** weno naalas ti kababalinnna daytoy. Saan daytoy a managinbubukod. Saan a nalaka nga agpungtot, weno

saan nga agibilang ti biddut. **6** Saan nga agrag-o daytoy iti saan a nalinteg. Ngem ketdi, agrag-o daytoy iti kinapudno. **7** Ti ayat anusanna amin a banbanag, patienna ti amin a banbanag, addaan iti talek maipapan iti amin a banbanag, ken ibturanna iti amin a banbanag. **8** Ti ayat ket saan nga agpatingga. No adda dagiti padto, mapukawdanto. No adda dagiti pagsasao, agsardengdanto. No adda iti pannakaammo, mapukawdanto. **9** Ta paset laeng ti ammotayo ken paset laeng ti ipadto tayo. **10** Ngem no dumteng ti kinaan-anay, dayta a saan a naan-anay ket mapukawto. **11** Idi ubingak, nagsaoak a kas maysa nga ubing, nagpanunotak a kas maysa nga ubing, nagrasonak a kas maysa nga ubing. Idi nagbalinakon a nataengan, inikatkon dagiti inuubing a banbanag. **12** Ta iti makitatayo iti sarming, a kas iti nasipnget a langa, ngem iti rupanrupa. Ita ammok ti dadduma a paset, ngem maammoakto a naan-anay a kas iti naan-anay a pannakaammo kaniak. **13** Ngem ita, agtalinaed dagitoy a tallo: pammati, namnama iti masakbayan, ken ayat. Ngem ti kadakkelan kadagitoy ket ayat.

14 Gun-odem ti ayat ken agbalinka a naregta nga umawat kadagitit naespirituan a sagsagut, nangnangruna tapno makanpadtokayo. **2** Ta ti agsasao iti sabali a pagsasao ket saan a makikatutongkadagitit tattao no diket iti Dios. Ta awan ti siasinoman a makaaw-awat kenkuana gapu ta ibagbagana dagiti naidulin a banbanag ti Espiritu. **3** Ngem ti agipadpadto ket makikatutongkadagitit tattao tapno papigsaen, pabilgen ken tapno liwliwaenna ida. **4** Ti agsao iti sabali a pagsasao ket papigsaenka ti bagina ngem ti maysa nga agipadpadto ket pappapigsaenka ti iglesia. **5** Ita tarigagayak nga agsakayo amin iti sabali a pagsasao. Ngem iti nalablabes pay iti dayta, tarigagayak nga agipadtokayonto. Natantan-ok ti maysa nga agipadpadto ngem ti agsasao iti sabali a pagsasao (malaksid no adda iti mangipakaawat), tapno mapapigsa ti iglesia. **6** Ngem ita kakabsat, no umayak kadakayo nga agsasao iti sabali a pagsasao, kasanokayo a maikkan iti pagimbagan? Saankayo a maikkan iti pagimbagan, malaksid no agsaoak kadakayo nga addaan iti paltiing, wenco pannakaamo, wenco padto, wenco panursuro. **7** No awan ti bukod nga uni dagiti awan biagna nga instrumento a kas iti plauta wenco arpa, kasanonto a maammoan ti siasinoman no ania nga instrumento ti matukukar? **8** Ta no sabsabali ti uni ti napuyutan a trumpeta, kasanonto a maammoan ti siasinoman no tiempon iti panagsagana iti gubat? **9** Isu a kasta met kadakayo. No agjibagakayo iti sasao a saan a maawatan, kasanonto a maawatan ti siasinoman ti imbagan? Agsasaokanto, ket awanta ti siasinoman a makaawatkena. **10** Awan duadua nga adu ti nadumaduma a pagsasao iti lubong, ken awan ti awanan ti kaipapanan. **11** Ngem no saanko nga ammo ti kayat a sawen ti pagsasao, agbalinako a ganganaet iti agsasao ken agbalinto met a ganganaet kaniak ti agsasao. **12** Kasta met kadakayo. Agsipud ta nagagarkayo iti pakakitaan ti panagtrabaho ti Espiritu, agbalinkayo a naregta iti panagtrabahoy a mangpapigsa iti iglesia. **13** Isu a masapul nga agkararag aqgsasao iti sabali a pagsasao tapno makanpadakawat isuna. **14** Ta no agkararagak iti sabali a pagsasao, agkarkararag ti espiritu ngem saan a nabunga ti panunotko. **15** Ania ngarud ti aramidek? Agkararagak iti espiritu, ngem agkararagak met laeng iti panunotko. Agkantaak iti espiritu ken agkantaak met laeng iti panunotko. **16** Ta no saan, no dayawem ti Dios iti espiritu, kasanano a maibaga dagiti taga ruar ti "Amen" no mangmangtedka iti panagyaman, no saanna nga ammo no ania ti ibagbagan? **17** Ta pudno a nagyamanka, ngem saan a napapigsa ti sabali a tao. **18** Agyamanak iti Dios ta ad-adda a makasaoak iti sabali a pagsasao ngem iti amin kadakayo. **19** Ngem iti iglesia, kaykayatko pay nga agibagaak laeng iti lima a sasao a maawatwakat tapno maisurok dagiti dadduma, ngem iti sangapulo a ribo a

sasao iti sabali a pagsasao. **20** Kakabsat, saankayo nga agbalin nga ubbing iti panagpanunotyo. Ngem ketdi, no maiapan iti dakes, agbalinkayo a kasla maladaga. Ngem agbalinkayo a nataengan iti panagpanunotyo. **21** Naisurat iti linteg, "Babaen kadagitit pagsasao dagiti gangannaet ken babaen kadagitit bibig dagiti gangannaet, agsaoakto kadagitoy a tattao. Uray no kasta saandakto a denggen," kinuna ti Apo. **22** Ngarud, pagilasinan dagiti sabali a pagsasao, saan a para kadagitit namati, no di ket kadagitit saan a namati. Ngem ti panangipadpadto ket para iti pagilasinan, saan a para kadagitit saan a namati, no di ket para kadagitit namati. **23** Ngarud no agummong ti sibubukel nga iglesia ken agsaoa amin iti sabali a pagsasao ket umay dagiti taga ruar ken saan a namati, saandanto kadi nga ibaga nga agmauyongkayo? **24** Ngem no agipadpadtokayo amin ket adda sumrek a saan a namati wenco taga ruar, matignay isuna babaen kadagitit amin a manggeganna. Maukomto isuna babaen kadagitit amin a naibaga. **25** Maiparangto dagiti palimed iti pusona. Kas pagbanaganna, agpaklebo isuna ken agrukbab iti Dios. Iwaragawagnato a pudno nga adda ti Dios kadakayo. **26** Ania ngarud ti sumaruno kakabsat? No agkakadduakayo, addaan ti psalmo ti tunggal maysa, sursuro, paltiing, sabali a pagsasao wenco panangipakaawat. Aramidenyo amin a banag tapno mapapigsayti ti iglesia. **27** No agsao ti siasinoman iti sabali a pagsasao, rumbeng nga adda ti dua wenco tallo ken agsisinnublatda. Ken rumbeng nga adda ti maysa a mangipakaawat iti aniaman a naibaga. **28** Ngem no awan ti siasinoman a mangipakaawat, agulimek koma ti tunggal maysa kadaakuada iti iglesia. Bay-anyo ti tunggal maysa ket makitungtong iti bukodna a bagii ken iti Dios. **29** Bay-anyo nga agsao ti dua wenco tallo a profeta, ken bay-anyo a dumngeg dagiti dadduma nga addaan iti pannakaammo iti naibaga. **30** Ngem no adda naited a kapanunutan iti maysa nga agtugtugaw iti serbisyo, masapul nga agulimek ti agsasao. **31** Ta mabalin nga agipadto a saggaysa ti tunggal maysa kadakayo tapno makasursuro ti tunggal maysa ken mapabileg iti amin. **32** Ta ti espiritu dagiti profeta ket adda iti tengngel dagiti profeta. **33** Ta ti Dios ket saan a Dios iti riribok, ngem iti kappia. Kas kadagitit amin nga iglesia dagiti namati, **34** masapul nga agulimek dagiti babbai kadagitit iglesia. Ta saanda a mapalubosan nga agsao. Ngem ketdi, rumbeng nga apaiturayda, kas imbagia ti linteg. **35** No adda ti aniaman a banag a kayatda a maammoan, masapul a damagenda koma kadagitit asawada iti pagtaenganda. Ta pakaababainan ti panagsao iti babai iti iglesia. **36** Naggupo kadi ti sao ti Dios kadakayo? Dakayo laeng kadi ti nakadanonanna? **37** No ipagarup ti siasinoman nga isuna ket profeta wenco naespirituan, masapul a bigbigenna a bilin ti Apo dagiti banbanag nga isursuratkodakayo. **38** Ngem no saan a bigbig ti siasinoman daytoy, bay-anyo a saan isuna a mabigbig. **39** Ngarud kakabsat, tarigagayanyo a sipasnek ti panangipadto, ken saanyo a lapdan ti siasinoman nga agsao kadagitit sabali a pagsasao. **40** Ngem maaramid koma amin a banag iti kinatakngeng ken naurnos.

15 Ita, ipalajipko kadakayo kakabsat, ti maipapan iti ebanghelio nga inwaragawagko kadakayo, nga inawatyo ken pagtakaderanyo. **2** Naisalakankayo babaen iti daytoy nga ebanghelio, no iggamanyo a sititibker ti sao nga inkasabak kadakayo, malaksid no inuubbaw ti panamatiyo. **3** Ta intedko kadakayo a kas umuna a kapatgan ti isu met laeng nga inawatko: a natay ni Cristo gapu kadagitit basbasoltayo segun iti Nasantoan a Sursurat, **4** a naitanem ken nagungar isuna iti maikatallo nga aldaw segun iti Nasantoan a Surat. **5** Ken nagparang isuna kenni Cefas ken kalpasanna, kadagitit Sangapulo ket Dua. **6** Kalpasanna naminpinsan a nagparang isuna kadagitit nasurok a lima gasut a kakabsattayo. Kaaduan kakaduwa ti sibibiag pay laeng ngem nakaturogen dagiti

dadduma. 7 Kalpasanna nagparang isuna kenni Santiago, ken kadagit amin nga apostol. 8 Maudi iti amin, nagparang isuna kaniak, a kas iti maysa nga ubing a naiyanak iti saan nga umiso a tiempo. 9 Ta siak ti kababaan kadagiti amin nga apostol. Saanak a maikari a maaawagan nga apostol, gapu ta imdadanesko ti iglesia ti Dios. 10 Ngem babaen iti parabur ti Dios siak ket siak, ken saan nga ubbwat ti parabur ti Dios nga adda kaniak. Ngem ketdi, ad-adda nga inkarkarigatak ti nagtrabaho ngem iti amin kadakuada. Ngem saan a siak ti nagtrabaho no di ket ti parabur ti Dios nga adda kaniak. 11 Ngarud, siak man weno isuda, nangasabakami isu a namatikayo. 12 Ita no naiwaragawag ni Cristo a kas nagungar manipud iti patay, kasano a maibaga iti dadduma kadakayo nga awan ti panagungar dagiti natay. 13 Ngem no awan ti panagungar dagiti natay, saan met ngarud a napagungar uray pay ni Cristo. 14 Ken no saan a napagungar ni Cristo, ubbwat ngarud dagiti ikaskasabatayo ken uray dagiti pammatiyo ket ubbwat met laeng. 15 Ken naduktal a datayo ket palso a saksi ti Dios, gapu ta nangibagatayo iti pammanknek a maibusor ti Dios, ibagbagatayo a pinagungarna ni Cristo, ngem saan met. 16 Ta no saan a napagungar dagiti natay, saan met garud a napagungar ni Cristo. 17 Ket no saan a napagungar ni Cristo, dagiti pammatiyo ket ubbwat, ken addakayo pay laeng kadagiti basbasolyo. 18 Ket uray dagidiay natay kenni Cristo ket napukawda met. 19 No iti daytoy laeng a biag nga addaantayo iti namnama para iti masakbayan kenni Cristo, datayo ti kangrunaan a makaassian kadagiti amin a tattao. 20 Ngem ita, napagungaren ni Cristo manipud iti patay, dagiti umuna a bunga dagiti natay. 21 Agsipud ta immay ti patay babaen iti tao, babaen met laeng iti tao nga immay ti panagungar dagiti natay. 22 Ta kas kenni Adan a matay ti amin, kas met laeng kenni Cristo mapabbiag ti amin. 23 Ngem iti panagsasaruno segun kenni Cristo: Ni Cristo, ti immuna a bunga, ken kalpasanna, mapabbiagto met dagidiay naibilang kenni Cristo iti yaayna. 24 Ket daytoyo ti pagleppasanna, inton ited ni Cristo ti pagarian ti Dios Ama. Mapasamak daytoy inton ikkatenna amin a paglintergan, turay ken pannakabalin. 25 Ta masapul nga agturai isuna aginggana a maikabilna amin dagiti kabusorna iti sirok iti sakana. 26 Ti kabusor a maudi a madadael ket ti patay. 27 Ta "inkabilna amin a banag iti sirok dagiti sakana." Ngem no ibagbaga nga, "inkabilna ti amin a banag," halawag a saan a mairaman ti nangikabil iti tunggal banag iti turayna. 28 Inton iturturayannan ti tunggal banag, mismo a ti Anak ket iturayen met ti nangikabil iti amin iti turayna. Mapasamak daytoy tapno agbalin ti Dios Ama nga amin kadagiti amin. 29 Ta no saan, ania ngarud ti aramiden dagidiay nabautisaran maipaay kadagiti natay? No saan a pulos a napagungar dagiti natay, apay ngarud ta nabautisaranda maipaay kadakuada? 30 Ken apay ngarud nga adda tayo iti peggad iti tunggal oras? 31 Kakabsat, babaen ti panangipasindayawko kadakayo, nga adda kaniak kenni Cristo Jesus nga Apotayo, ipakdaarko daytoy: Inaldawak a matmatay. 32 Ania ti magun-odko, manipud iti panagkiti dagiti tattao, no makirangetak kadagiti narurungsot nga ayup idiy Efeso, no saan a napagungar dagiti natay? "Mangan ken uminomtayo, ta matayayon no bigat." 33 Saankayo nga agpaallilaw, "Daddadaelen dagiti dakes a kakada dagiti nasasayaat a kagagalad." 34 Agridingkayo! Agbiagkayo iti nalinteg! Saanyon nga itultuloy ti agbasol. Ta ti dadduma kadakayo ket awan ti ammoda maipapan ti Dios. Ibagak daytoy tapno agbainkayo. 35 Ngem addanto ti mangibaga, "Kasano a napagungar dagiti natay? Ania a kita ti bagi ti pagbalinanda no umaya?" 36 Nagkukunengkayo unay! Saan a mangrugi a dumakkkel ti aniaman nga inmulayo malaksid a matay daytoy. 37 Ken ti inmulayo ket saanto nga isu ti bagi a pagbalinanna, ngem maysa laeng a bukel. Mabalin nga agbalin daytoy a trigon weno sabali. 38 Ngem ikkanto ti Dios daytoy iti bagi

segun iti pagayatanna, ken iti tunggal bukel ti bukodda a bagi. 39 Saan nga agpapada ti amin a lasag. No diket, adda ti maysa a lasag dagiti tattoo ken sabali pay a lasag para kadagiti ay-ayup, ken adda pay sabali a lasag para kadagiti bilit ken sabali pay para kadagiti lames. 40 Adda met dagiti banbanag nga adda iti tangatang ken dagiti naindagaan a babanag. Ngem ti dayag dagiti banbanag nga adda iti tangatang ket maysa a kita ti dayag ken sabali met a dayag ti dayag dagiti naindagaan. 41 Adda ti maysa a dayag ti init, ken sabali pay a dayag ti bulan ken sabali a dayag dagiti bitbituen. Ta naiduma ti dayag ti maysa a bituen kadagiti sabali pay a bituen. 42 Kastoy met laeng iti panagungar dagiti natay. Mapukaw ti aniaman a naimula, ken saan a mapukaw ti napagungar. 43 Naimula daytoy iti pannakaibabain, napagungar daytoy iti dayag. Naimula daytoy iti kinakapsut, napagungar daytoy iti pannakabalin. 44 Naimula daytoy a gagangay a bagi, napagungar daytoy a naespirituun a bagi. No adda ti gagangay a bagi, adda met ti naespirituun a bagi. 45 Isu a naisurat met laeng, "Nagbalin a sibibi a kararua ti immuna a lalaki a ni Adan." Nagbalin nga espiritu a mangit-ited iti biag ti naudi nga Adan. 46 Ngem saan nga immuna nga immay ti naespirituun ngem ketdi ti gagangay, ken kalpasanna ti naespirituun. 47 Ti immuna a lalaki ket nagtaud iti daga a naaramid manipud iti tapuk. Ti maikadua a tao ket naggapu idiy langit. 48 Kas iti maysa a naaramid manipud iti tapuk, kasta met dagiti naaramid manipud iti tapok. Ken kas iti tao a naggapu iti langit, kasta met dagiti naggapu idiy langit. 49 Kas iti panangawit tayo iti ladawan iti tao iti tapuk, awitentayonto met ti ladawan iti tao iti langit. 50 Ita, daytoy ti ibagak kakabsat, a saan a matawid dayta a lasag ken dara ti pagarian ti Dios. Saan a matawid uray pay dagiti mapukaw ti saan a mapukaw. 51 Kitaem! Ibagak kadakayo ti palimed a kinapudno: Saantyo amin a matay, ngem mabaliwantayonto amin. 52 Mabaliwantayonto iti apagbiit, iti panagkirem iti mata, iti maudi a panaguni ti trumpeta. Ta aguninto ti trumpeta, ken mapagungarto dagiti natay a saanen a mapukaw, ken mabaliwantayonto. 53 Ta daytoy a mapukaw ket masapul nga ikabilna ti saan a mapukaw ken ti matay ket masapul nga ikabilna kenkuana ti saan a matay. 54 Ngem no inkabilen daytoy a mapukaw ti saan a mapukaw ken inkabilen ti matay ti saan a matay, ket mapasamako iti naibaga a nakasurat, "Tinilmonen ti balligi ti patay." 55 "Patay, sadino ti ayan iti balligim? Patay, sadino ti ayan iti silud mo?" (Hadés g86) 56 Ti silud iti patay ket basol ken ti pannakabalin iti basol ket ti linteg. 57 Ngem agyamantayo iti Dios, ngsu iti mangmangted kadatayo iti balligi babaen iti Apotayo a ni Jesu-Cristo! 58 Ngarud kakabsatko, agbalinkayo a natibkeren agtalaenedkayo iti pinatiyo. Saysayaatenyo a kankanyon ti panagtrahabayo maipaay iti Apo, gapu ta ammoyo a saan nga agbalin nga ubbwat dagiti trahaboyo iti Dios.

16 Ita, maipapan iti panagurnong a para kadagiti namati, aramidenyo met ti insurok kadagiti iglesia idiy Galacia. 2 Iti umuna nga aldaw ti lawas, masapul a mangilasin ti tunggal maysa kadakayo iti aniaman a banag ken urnungeny, segun iti kabaelanyo. Aramidenyo daytoy tapno awan ton ti panagurnong inton umayak. 3 Ket inton sumangpetak, ti siasinoman a palubosanyo ket ibaonkonto nga addaan kadagiti surat a mangiyapan kadagiti sagutyo idiy Jerusalem. 4 Ken no rumbung a mapanak met, kumuyogda kaniak. 5 Ngem umayakto kadakayo, inton lumabasak idiy Macedonia. Ta lumabasakto iti Macedonia. 6 Nalabit a makipagnaedkto kadakayo weno agpalabasak pay dita iti panawen iti lammii, tapno matulungandak iti panagdaliasatko iti sadinoman a papanak. 7 Ta saanko a tarigagayan nga agpabiit laeng a panawen a makitakayo. Ta namnamaek nga makadua kayo iti sumagmamano a panawen no ipalubos ti Apo. 8 Ngem agtalaenedk idiy Efeso aginggana Pentecostes, 9 ta adda nalukatan a nalawa a ruangan a maipaay

kaniak ken adda ti adu a kabusor. **10** Ita, inton umay ni Timoteo, kitaenyo a saan isuna a mabuteng kabayatan nga adda isuna kadakayo, ta ar-aramidenna ti trabaho ti Apo, a kas iti ar-aramidek. **11** Saanya palubosan nga adda ti manglais kenkuana. Tulunganyo nga adda ti kappia iti panagdaliasatna tapno makaumay isuna kaniak. Ta nammamaek nga umay isuna a keduana dagiti kakabsat a lallaki. **12** Ita maipapan iti kabsattayo a ni Apolos, inallukoyko isuna iti kasta unay nga umaynakayo sarungkaran a keduana dagiti kakabsat. Ngem inkeddena a saan pay nga umay isuna ita. Nupay kasta, umayto isuna no adda ti gundawayna. **13** Agannadkayo, agtalinaedkayo a natibker iti pammatiyo, agtignaykayo a kasla nataengan a lallaki, appapigsakayo. **14** Amin koma nga aramidenyo, aramidenyo nga addaan iti ayat. **15** Ammoyo ti sangkabalayan ni Estefanas. Ammoyo nga isuda dagiti immuna a nabalbaliwan idiy Acaya ken nga intudingdan ti bagbagida iti panagserbi kadagiti namati. Ita allukoyenkayo kakabsat, **16** nga agpaituray kadagiti kakastoy a tattao, ken kadagiti tunggal maysa a tumultulong iti trabaho ken makipagrigrigat kadaay. **17** Ken agrag-oak iti iyu-umay ni Estefanas, Fortunato, ken Acaico. Isuda ti nangsukat iti kinaawanyo. **18** Ta nabang-aran ti espirituk ken kasta met kadakayo gapu kadakuada. Isu ngarud, bigbigenyenyo dagiti kastoy a tattao. **19** Kabkablaawandakayo dagiti iglesia ti Asia. Kablawaawandakayo da Akila ken Priscilla iti nagan ti Apo, ken ti iglesia nga adda idiy pagtaenganda. **20** Kabilaawandakayo dagiti amin nga kakabsattayo. Kablaawanyo ti maysa ken maysa iti nasantoan nga agek. **21** Siak, ni Pablo, insuratko dagitoy babaen iti bukodko nga ima. **22** No adda ti siasinoman a saan a mangay-ayat ti Dios, ti lunod koma ti umadda kenkuana. Apomi, umaykan! **23** Ti parabur iti Apotayo a ni Jesus ti umadda kadakayo. **24** Ti ayatko ti umadda amin kadakayo iti nagan ni Cristo Jesus.

2 Corinto

1 Ni Pablo nga apostol ni Cristo Jesus babaen iti pagayatan ti Dios, kenni Timoteo a kabsattayo, kadagit ti iglesia ti Dios nga adda idiy Corinto ken kadagit amin a namati iti entero a rehion ti Acaya. **2** Maadda koma kadakayo ti parbur ken kappia manipud iti Dios nga Amatayo ken ti Apo tayo a ni Jesu-Cristo. **3** Mapadayawan koma ti Dios ken Ama ni Apotayo a Jesu-Cristo. Isuna ti Ama ti asi ken Dios ti amin a liwliwa. **4** Liwliwaennatayo ti Dios kadagit amin a pagrigatantayo tapno maliwiwatayo dagidjay marigrigatan. Liwliwaentayo dagiti sabali iti isu met laeng a liwliwa nga inusar ti Dios a nangliwliwa kadatayo. **5** Ta no kasano karigat ti panagsagaba ni Cristo gapu kadatayo, kasta met ti liwliwatayo babaen kenni Cristo. **6** Ngem no maparigatkami, daytoy ket maipaay iti pannakaliwiwa ken pannakaisalakanyo. Ken no maliwiwatayo, daytoy ket maipaay iti pannakaliwiwayo. Nabileg nga agtrabtrabaho ti liwliwayo no siaanuskayo a makibingay kadagit sagsagaba a sagsagabaenmi met laeng. **7** Ken ti panagtalekmi kadakayo ket pudno. Ammomi a kas makibingbingaykayo met kadagit panagsagaba, makibingbingaykayo met iti liwliwa. **8** Ta saamni a kayat nga agbalinkayo a nakuneng, kakabsat, maipapan kadagit riribukmi idiy Asia. Naparigatkami a naan-anay a nalablabes pay ngem iti kabaelanmi, iti kasta unay a saanmi payen a ninamnama ti agtultuloy nga agbiag. **9** Pudno, naikeddeng kadakami ti pannakatay. Ngem naaramid dayta tapno saankami nga agtalek iti bagbagimi, ngem ketdi, iti Dios, a mangpapaungar kadagit natay. **10** Inispalnakami manipud iti makapatay a peggad ket ispalennakaminto manen. Inkabilmi ti panagtalekmi kenkuana nga isalakkannakaminto manen. **11** Aramidenna daytoy kas tultulongdakami met babaen iti kararagyo. Kalpasanna, adunto ti agyaman iti biangmi para kadagit naparabur a pabor a naited kadakami babaen kadagit kararag dagiti adu a tattao. **12** Ipagpannakkelyo daytoy: ti pammaneknek ti konsensiame. Ta nagbiagkami ditoy lubong babaen iti nasin-aw a gandat ken ti kinapudu iti Dios. Inaramidmi daytoy a nangnangruna kadakayo, ken saan a babaen iti nainlubongan a kinasirib, ngem ketdi, babaen iti parbur ti Dios. **13** Saankami nga agsursurat kadakayo iti aniaman a banag a saanya o mabasa weno maawatan. Agtalekak **14** a maawatandakamin bassit. Ken agtalekak nga iti aldaw ni Apotayo a Jesus, dakaminto ti pakaiagupan ti panagpannakkelyo, a kas dakayo met kadakami. **15** Gapu ta natalgedak maipapan iti daytoy, kayatko ti umay kadakayo nga umuna, tapno maawatyo ti pagimbagan ti mamindua a pannakasarungkar. **16** Pangpanggepek a sarungkarankayo iti dalanko a mapan idiy Macedonia. Kalpasanna, kayatkayo manen a sarungkaran inton agsubliak nga aggupu idiy Macedonia, ket kalpasanna matulungandak a mapan idiy Judea. **17** Ildi agpanpanunotak iti kastoy a wagas, agduaduaak kadi? Pangpanggepek kadi dagiti banbanag segun iti pangrukodan iti tao, tapno ibagak a "Wen, Wen" ken "Saan, Saan" iti agpada a tiempo? **18** Ngem kas napudno ti Dios, saantayo nga agpada nga ibaga ti "Wen" ken "Saan." **19** Ta ti Anak ti Dios, a ni Jesu-Cristo, nga inwaragawagi kada Silvano ken Timoteo kadakayo ket saan a "Wen" ken "Saan." Ngem ketdi kanayon isuna a "Wen". **20** Ta amin a karkari ti Dios ket "Wen" kenkuana. Kasta met a babaen kenkuana ket ibagatayo ti "Amen" iti dayag ti Dios. **21** Ita, patpataledennakami ti Dios kadakayo kenni Cristo ken dinutokannakami. **22** Inkabilna ti seliona kadakami ken intedna ti espiritura kadagit pusomi a kas pammatalged iti itednato kadakami. **23** Ngem ketdi, awagak ti Dios a mangpaneknek kaniak a ti rason a saanak nga immay dita Corinto ket tapno mailisikayo. **24** Daytoy ket saan a gapu ta padpadasesenmi a tenglen ti pammatiyo. Ngem ketdi, makipagtrabtrabahokami kadakayo maipaay iti rag-oyo, kas agtaktaerkdayo iti pammatiyo.

2 Isu nga inkeddengko para iti bagik a saanakon nga umay manen kadakayo iti nasakit a paspasamak. **2** No napasaktankayo, siasino ti makaparagsak kaniak no saan a dagiti napasakitak? **3** Nagsuratak a kas iti inaramidko tapno inton umayak kadakayo ket saandako a mapasaktitan dagidjay mangparparag-o koma kaniak. Adda panagtalekko maipapan kadakayo amin a ti rag-ok ket kapadpadta ti rag-o nga adda kadakayo amin. **4** Ta nagsuratak kadakayo manipud iti nakaro a panagrigat, nga addaan iti mariribukan a puso, ken adu a lulua. Saankayo kayat a pasaktitan. Ngem ketdi, kayatko a maammoanyo ti kinauneg ti panagayatko maipaay kadakayo. **5** No adda ti siasinoman a nangpasakit, saanna laeng nga inaramid daytoy kaniak, ngem iti sumagmamano a wagas—tapno saan unay a nagubsang—kadakayo amin. **6** Daytoy a pannakadusa dayta a tao babaen iti kaaduan ket umdasen. **7** Isu nga ita imbes a pannakadusa, masapul a pakawanen ken liwliwaenyo isuna. Aramideno daytoy tapno saan isuna a mapunno iti kasta unay a panagladingit. **8** Isu a guyugyenkenayo a pasingkedanyo iti sangoanan dagiti tattao ti ayatyo kenkuana. **9** Daytoy ti makagupu a nagsuratak tapno mapadaskayo ken maammoak no natulhogkayo kadagit amin a banbanag. **10** No pakawanenyo ti siasinoman, pakawanek met dayta a tao. Ti pinakawanko—no adda ti aniaman a pinakawanko—napakawan para iti pagimbaganyo iti imatang ni Cristo. **11** Daytoy ket tapno saannatayo nga allilawen ni Satanas. Gapu ta saantayo a nakuneng maiipapan kadagit panggepna. **12** Adda ruangan a linuktan ti Dios para kaniak idi napanak idiy siudad ti Troas a mangasaba iti ebanghelio ni Cristo sadiay. **13** Uray no kasta, awan ti talna iti panunotko gapu ta saanko a nasaranan sadiay ti kabsatko a ni Tito. Isu a pinanawak ida ket nagsubliak idiy Macedonia. **14** Ngem agyamanak iti Dios, nga adda kenni Cristo a kanayon a mangiturturongkadakami iti panagballigi. Babaen kadakami, iwarwarasna ti nabanglo nga ayamuom ti pannakaammo kenkuana iti sadinoman. **15** Ta iti Dios, datayo ti nabanglo nga ayamuom ni Cristo, kadagit naisalakan ken kadagit mapukpukaw. **16** Kadagit tattao a mapukpukaw, ayamuom daytoy manipud patay nga agturonsing iti patay. Kadagit maisalsalakan, ayamuom daytoy manipud biag nga agturonsing iti biag. Siasino ti maikari kadagitoy a banbanag? **17** Ta saantayo a kas kadagit adu a tattao a mangilako iti sasao ti Dios tapno adda magungona. Ngem ketdi, agsaokami kenni Cristo nga addaan iti nasin-aw a panggep, kas nainbaonkami manipud iti Dios, iti imatang ti Dios.

3 Rrugrianmi kadi manen a padawayan dagiti bagbagimi? Saanmi a kasapulan dagiti surat a mangirekomendar kadakami kadakayo weno manipud kadakayo, a kas kadagit dadduma a tattao, kasapulanmi kadi? **2** Dakayo a mismo ti surat a mangirekomendar kadakami, a naisurat kadagit puspusomi, a naammoan ken nabasa dagiti amin a tattao. **3** Ken ipakpakiyato a dakayo ket surat manipud kenni Cristo, nga inyawatni. Naisurat daytoy saan a babaen iti tinta ngem babaen iti Espiritu ti sibibiag a Dios. Saan a naisurat daytoy kadagit tapi ti bato, ngem kadagit tapi dagiti puspuso dagiti tattao. **4** Ket daytoy ti kinatalged nya adda kadakami iti Dios babaen kenni Cristo. **5** Saankami a natalged kadagit bagbagimi a mangaklon a naggupu kadakami ti aniaman a banag. Ngem ketdi, ti kabaelanmi ket naggupu iti Dios. **6** Ta ti Dios ti nangted kadakami iti kabaelan nga agbalin nga adipen iti baro a tulag. Daytoy a tulag ket saan a naggupu iti surat ngem iti Espiritu. Ta ti surat ket pumatay, ngem ti Espiritu ket mangmanted iti biag. **7** Ita, ti aramid iti patay a naikititik kadagit letra kadagit bato ket immay iti kasta unay a kinadayag a dagiti tattao ti Israel a saanda nabaelan ti kumita ti rupa ni Moises. Gapu daytoy iti dayag iti rupana, maysa a dayag nga agpukpukaw. **8** Saan kadi nga ad-adda pay a nadaydayag ti trabaho iti Espiritu? **9** Ta no adda dayag ti trabaho ti pannakaukom, ad-adda pay ti

kinadayag ti trabaho iti kinalinteg! **10** Ta pudno unay, a ti naminsan a napagbalin a nadayag ket saanen a nadayag gapu iti dayag a nangartap iti daytoy. **11** Ta no addaan iti dayag ti mapukpukawen, ad-adda pay ti kinadayag ti agtalainea! **12** Aagsipud to addaankami iti kasta a kinatalged, naturedkami unay. **13** Saankami a kas kenni Moises a nangikabil iti dalungdong iti rupana tapno saan a makita dagiti tattao iti Israel ti pagpatinggaan ti mapukpukawen a dayag. **14** Ngem nakullaapan dagiti panpanunotda. Uray agingga kadagitoy nga aldaw ti isu met laeng a dalungdong ket agtalainea iti panagbasa iti daan a tulag. Saan a nalukatan daytoy, gapu ta babaen laeng kenni Cristo a naaramid daytoy. **15** Ngem uray ita, tunggal basaenda dagiti insurat ni Moises, adda dalungdong kadagitoy puspusoda. **16** Ngem no sumango ti maysa tao iti Apo, maingato a maiyadayo ti dalungdongna. **17** Ita, ti Dios ket ti Espiritu. Sadinoman nga ayan ti Espiritu ti Dios, adda wayawaya. **18** Ita, amintayo nga awan ti abbong ti rupana, ket makitatayo ti dayag ti Apo. Mabalbaliwantayo iti isu met laeng a kinadayag manipud iti maysa a tukad ti kinadayag nga agturong iti sabali pay a kinadayag, kas naggapu iti Apo, nga isu ti Espiritu.

4 Ngarud, gapu ta adda kadakami daytoy a trabaho ti Apo, ken kas nakaawatkami ti asi, saankami a maupay. **2** Ngem ketdi, imbabawimi dagiti wagas a nakababain ken nailemmeng. Saankami nga agbiag babaen iti kinasikap, ken saanmi nga usaren iti saan a nasayaat ti sao ti Dios. Babaen ti panangiparangmi iti kinapudno, iparangmi ti bagbagaimi iti konsensia ti amin, iti imatang ti Dios. **3** Ngem no nadalungdongan ti ebanghelioni, nadalungdongan laeng daytoy kadagidiay mapukpukaw. **4** Iti kasasaadda, binulsek ti dios daytoy a lubong dagiti saan a mamatmati a panpanunotda. Kas pagbanaganna, saanda a makita ti silaw iti ebanghelio iti dayag ni Cristo, nga isu ti ladawan ti Dios. (**aiōn g165**) **5** Ta saanmi nga iwarwaragawag dagiti bagbagaimi, ngem ni Cristo Jesus a kas Apo, ken iwarwaragawagi dagiti bagbagaimi a kas adipeno maipaay kenni Jesus. **6** Ta ti Dios ti ngangibaga, “Agraniag ti silaw manipud iti kasiptngetan.” Nagraniag isuna kadagitoy puspusomi, tapno mangted ti silaw iti pannakaammo iti dayag ti Dios iti presensia ni Jesu-Cristo. **7** Ngem adda kadakami daytoy a gameng a naikabil kadagitoy burburnay a naaramid iti pitak, tapno nalawag a ti aglaplapusan a naindaklan a pannakabalin ket kukua ti Dios ken saan a kadakami. **8** Naparigatkami iti amin a wagas ngem saankami a naparmek. Nariribukkami ngem saankami a napno iti ladingit. **9** Naidadaneskami ngem saankami a nababay-an. Natuangkami ngem saankami a nadadael. **10** Kanayon a bakbaklayen iti bagimi ti ipapatay ni Jesus, tapno ti biag ni Jesus ket maipakita met kadagitoy bagbagimi. **11** Dakami a sibbiag ket kanayon a maiyaw-awat iti patay gapu kenni Jesus, tapno ti biag ni Jesus ket maipakita kadagitoy bagbagimi. **12** Gapu iti daytoy, ti patay ket agrabtrabaho kadakami, ngem ti biag ket agrabtrabaho kadakayo. **13** Ngem adda kadatayo ti isu met laeng nga espiritu ti pammati kas iti naisurat. “Namatiket isu a nagsao-ak.” Mamati kamen, ket isu nga agsaokami met. **14** Ammomi a ti nangaungaran kenni Apo Jesus ket pagungarenakaminto met a kaduana. Ammomi nga itugotnakaminto a kaduadakayo iti presensiana. **15** Maipaay amin dagitoy a banbanag iti pagimbaganyo tapno, kas maiwaras ti parabur kadagitoy adu a tattao, mabalin nga umadu ti panagyaman iti dayag ti Dios. **16** Isu a saankami a maup-upay. Uray pay madaddadelkami iti akinruar, iti akin-uneg, mapabbarokami iti inaldaw. **17** Ta daytoy nga agdama, ti nalag-an a panagrigat ket isagsagananakami para iti dakkil ken agnanayon a dayag a lumabes iti amin a pangrukodan. (**aiōnios g166**) **18** Ta saankami nga agur-uray kadagitoy banbanag a makita ngem kadagitoy banbanag a saan a makita. Dagiti makitatayo

a banbanag ket saan nga agpa-ut ngem dagiti saan a makita a banbanag ket agpa-ut iti agnanayon. (**aiōnios g166**)

5 Ammomi a no ti naindagaan a pagtaengan a pagnanaedanmi ket nadadael, adda ti patakdermi manipud iti Dios. Maysa a balay daytoy a saan nga inaramid dagiti ima iti tattao, ngem maysa nga agnanayon a balay idiy langit. (**aiōnios g166**) **2** Ta iti daytoy a tolda, agunnoykami, kayatmi la unay ti makawesan iti nainlangitan a pagtaenganmi. **3** Kayatmi ti maaddaan iti daytoy gapu ta babaen iti panangikawesmi iti daytoy saandakaminton a masarakan a lamolamo. **4** Ta pudno a kabayatan nga addakami iti daytoy a tolda, agun-unnoykami a madagdagseran. Saanmi kayat ti maussuban. Ngem ketdi, kayatmi ti makawesan, tapno ti matay ket mabalin a tilumun iti biag. **5** Ti nangisagana kadakami para iti daytoy a banag ket ti Dios, a nangted kadakami ti Espiritu iti kas kari ti dumtengto. **6** Ngarud kankanayonkami a natalged. Ammomi a kabayatan nga agnanaedkami iti daytoy a bagi, adayokami iti Apo. **7** Ta magmagnakami babaen iti pammati, saan a babaen iti panagkit. **8** Isu nga addaankami iti kinatalged. Kaykayatmi pay nga adayokami iti bagi ken adda iti denna ti Apo. **9** Isu nga ikagumaanni, addakami man iti pagtaenganmi weno iti adayo, nga ay-ayoно isuna. **10** Ta masapul a dumataktayo amin iti sango iti tugaw iti pangukoman ni Cristo, tapno maawat iti tunggal maysa ti maikari para kadagitoy banbanag nga inaramidna iti bagi, para iti pagsayataan man weno pagdaksan. **11** Ngarud, gapu ta ammomi ti panagbuteng iti Apo, allukoyenmi dagiti tattao. Ti kinasiasinomi ket nalawag a makita ti Dios. Namnamaek a nalawag met daytoy kadagitoy konsiensiayo. **12** Saandakayo manen nga al-allukoyen tapno kitaendakami a kas napudno. Ngem ketdi, ik-ikkandakayo iti rason a mangipannakkel kadakami, tapno adda maisungbatyo kadagidiay nga agpaspasindayaw iti maipapan iti langa ngem saan a no ania ti adda iti puso. **13** Ta no awan kami iti nasayaat a panunot, daytoy ket maipaay ti Dios. Ket no adda kami iti nasimbeng a panunot, daytoy ket maipaay iti pagimbaganyo. **14** Ta ti aytat ni Cristo ti mangparparegta kadakami, aagsipud ta awan duaduami iti daytoy: nga adda maysa a tao a natay maipaay iti amin, ket isu ngarud a natay ti amin. **15** Ken natay ni Cristo para iti amin, tapno dagiti agbiabig ket saandan nga agbiag para kadagitoy bagbagida. Ngem ketdi agbiagda koma para kenuana a natay ken napagunang. **16** Gapu iti daytoy, manipud ita, saankami a mangukom iti siasinoman segun iti pangrukudan iti tao, uray no inaramidna idti daytoy a wagas kenni Cristo. Ngem ita saanmi nga uk-ukomen ti siasinoman iti kastoy a wagas. **17** Ngarud, no adda ti siasinoman kenni Cristo, isuna ket maysa a baro a parsua. Napukawan dagiti daan a banbanag. Kitaenyo, nagbalindan a baro. **18** Naggapu amin dagitoy a banbanag iti Dios. Inkappianatayo kenuana babaen kenni Cristo, ken intedna kadatayo ti ministerio a panangikapia. **19** Dayta ket, babaen kenni Cristo, ituntunos ti Dios ti lubong kenuana, saanna a bilbilangan dagiti panaglablungsingda a maibusor kadakuada. Italtalekna kadatayo ti mensha iti panangikapia. **20** Isu a nadutokkami a kas mangibagbagi ni Cristo, a kasla agpapkakaasi ti Dios babaen kadakami. Agpakaasi kami kadakayo, maipaay kenni Cristo: “Makikapiakayo iti Dios.” **21** Pinagbalinna ni Cristo a daton para iti basoltayo. Isuna ti saan a pulos a nagbasol. Inaramidna daytoy tapno agbalintayo a kinalinteg iti Dios kenuana.

6 Ket ngarud, kas makipagrabtrabaho kenuana, agpapkakaasi kamen a saanyo nga awaten ti parabor ti Dios nga awan iti ibungana. **2** Ta kinunana, “Impangakayo iti umno a tiempo, ken tinulungankayo iti aldaw iti pannakaisalakan.” “Kitaenyo, itan ti umno a tiempo. Kitaenyo, itan ti aldaw iti pannakaisalakan. **3** Saankami a mangikabil iti pakaitibkolan iti sangoanan iti

siasinoman, ta saanmi a tarigagayan a maiyeg iti pannakaibabau ti ministeriom. 4 Ngem ketdi, paneknekamni dagiti bagbagimi babaen kadagiti amin nga aramidmi nga adipennakami ti Dios. Dakami dagiti adipenna iti napalalo a panagibtur, panagrigirat, tuok, panagsaba, 5 pannakapangpang-or, pannakaibalud, gulgulo, iti narigat a trabaho, iti puypuyat, iti panagbisin, 6 iti kinadalus, pannakaammo, kinaanus, kinaimbag, iti Espiritu Santo, iti napudno nga ayat. 7 Dakami dagiti adipenna iti sao ti kinapudno, iti pannakabalin ti Dios. Adda kadakami ti kalasag iti kinalinteg para iti makannawan nga ima ken para iti makannnid. 8 Agtrabrabahokami a mararaem ken saan a mararaem, iti pannakapadpadakes ken iti pakaidayawan. Napabasolkami a manangallilaw ngem napudno kami met. 9 Agtrabrabahokami a kasla awan makaam-ammo kadakami ket nalatakkami latta met. Agtrabahokami a kasla matmataykami ket- kitaeny! - sibiagihami pay met laeng! Agtrabrabahokami a kas madusdusa gapu kadagiti aramidmi ngem saan a kas naikeddeng a mapapatay. 10 Agtrabrabahokami a kas napnoan iti ladingit ngem kankananoy kami nga agragrag-o. Agtrabrabahokami a kas nakurapay, ngem pabpabaknangneni ti kaadduan. Agtrabrabahokami a kasla awanan ngem tagtagikuena ni met amin a banbanag. 11 Imbagami ti amin a kinapudno kadakayo a tattao iti Corinto, ket silulukat ti pusomi. 12 Saan a dakami ti nanglapped kadagiti puspusoyo ngem nalappedankayo babaen kadagiti bukodyo a karirkna. 13 Ita, iti rumbeng a kasukatna- agsaak a kas kadagiti ubbing-lukatanyo dagiti puspusoyo. 14 Saankya a makikaddua kadagiti saan a namati. Ta ania ti pakainaigan iti nalinteg ken ti awanan ti linet? Ken ania ti nagtiponan ti lawag ken sipnet? 15 Ania ti mabalin a pagtunusan ni Cristo kenni Beliar? Wenko ania ti mabalin a pagbingayan ti namati ken ti saan a namati? 16 Ken ania ti pagtinunusan iti templo ti Dios ken kadagiti didiosen? Ta datoy ti templo iti sibbiag a Dios, kas kinuna ti Dios: "Agnaedako kadakuada ken makipagnaakto kadakuada. Siakto ti agbalin a Diosda ket isudanto dagiti agbalin a tattaok." 17 Ngarud, "Umadayokayo manipud kadakuada, ket ilasinyo dagiti bagbagiyo," kinuna ti Apo. "Saanyo a sagiden ti narugit a banag, ket awatenkayonto. 18 Agbalinakto nga Ama kadakayo, ket agbalinkayonto nga annakko," kinuna ti Mannakabalin-amin nga Apo.

7 Ay-ayatek a kakabsat, agsipud ta addakadatayo dagitoy a karkari, dalusantayo dagiti bagbagitayo kadagiti amin a banbanag a mangparparugit kadatayo iti bagi ken espiritu. Gun-odentayo ti kinasano babaen iti panagbuteng ti Dios. 2 Ikkandakami iti lugarl' Awan ti siasinoman a nakaaramidanmi iti dakes. Awan ti siasinoman a dinangran ken ginundawayanmi. 3 Saanko nga ibagbaga daytoy tapno ukomenkayo. Ta naibagakon nga addakayo kadagiti puspusom, tapno agkakadatuato a matay ken agkakadatuato nga agbiag. 4 Adda ti dakkel a panagtalekko kadakayo, ken ipagpanpannakelkayo. Napnoanak iti pannakaliwiwa. Aglupluppias ti rag-ok uray pay kadagiti amin a rigrigatmi. 5 Idi simmangpetkami idiy Macedonia, awan inana dagiti bagbagimi. Ngem ketdi, nariribukankami iti amin a wagas gapu kadagiti panagsisiniupat iti ruar ken panagbututeng iti uneg. 6 Ngem ti Dios, a mangliwiwa kadagiti naupay, ket liniwiwanakami babaen iti isasangpet ni Tito. 7 Saan laeng a babaen iti isasangpetna a liniwiwanakami ti Dios. Babaen pay iti pannakaliwiwa nga inawat ni Tito manipud kadakayo. Imbagana kadakami ti dakkel nga ayattyo, ti panagladgingyo, ken ti kasta unay a panangilalayo kaniak. Isu nga adda pay a nagrag-oak. 8 Urayno pinalidaynayako iti suratko, saanko a pagbabawayan daytoy. Ngem naqbabawiwak idi naktak a pinalidaynayako iti suratko. Ngem apagbiit laeng ti panaglidayyo. 9 Naragsakakon ita, saan a gapu ta naparigatkayo, ngem gapu ta inyegnakayo ti kinalidayo

iti panagbabawi. Napadasanyo ti nadiosan a panagladgingit, isu a saankayo a nagsagaba iti pannakapukaw gapu kadakami. 10 Ta iyeq iti nadiosan a panagladgingit ti panagbabawi a mangleppas iti pannakaisalakan nga awan iti panagbabawi. Nupay kasta, iyeq met iti nainlubongan a panagladgingit ti patay. 11 Kitaenyo ti nagdakkel a regget nga imbunga kadakayo daytoy a nadiosan a panagladgingit. Anian a nagdakkel ti kinareggetyo a mangpaneknek nga inosentekayo. Anian a nagdakkel ti gurayo, ti butengyo, ti iliwo, ti regtayo, ken ti tarigagayyo a makita a maaramid koma ti hustisia! Iti amin a banag, pinanekekyo nga inosentekayo iti daytoy a banag. 12 Urayno nagsuratak kadakayo, saanak a nagsurat a para iti pagsayaatan dagiti agar-aramid iti dakes weno para iti nagsagaba iti dakes. Nagsuratak tapno ti kinapasnekyo kadakami ket maipaakaammo kadakayo iti imatang ti Dios. 13 Babaen iti daytoy a napablegkami. Mainayon iti pannakaliwiwami, ad-adda pay a nagrag-omi gapu iti rag-o ni Tito, gapu ta napabaro ti espirituna babaen kadakayo amin. 14 Ta no impasindayawkyo kenkuana, saanak a naibabain. Nupay kasta, kas pudno amin a banag nga imbagami kadakayo, napanekekan a pudno amin a panangipasindayawmi kadakayo kenni Tito. 15 Ad-adda pay ti ayatna kadakayo, kas malaglagipna ti kinatulnogyo amin, ken no kasano ti panangawatyo kenkuana nga addaan ti buteng ken panagpighigerger. 16 Agrag-oak gapu ta adda ti naan-anay a panagtalekko kadakayo.

8 Kayatmi a maamoanyo, kakabsat, ti maipapan iti parabur ti Dios a naited kadagiti iglesia iti Macedonia. 2 Kabayatan ti nakaro a pannakapadas iti panagrigat, ti aglaplapusan a rag-o ken ti napalalo a kinakuraypayda ket nangipaayti dakkel a kinabaknang iti naparabur a panangited 3 Ta paneknekak a nangitedda iti adu kas kabaelanda, ken nalablabes pay ngem iti kabaelanda. Ken iti bukodda a pagayatan 4 nga addaan iti nakaro a panagpapkakaasi ket kiniddawda kadakami ti gundaiway a makibingay iti daytoy a ministerio kadagiti namati. Saan a napasamat daytoy a kas ninamnamami. 5 Ngem ketdi, intedda nga immuna dagiti bagbagida iti Apo. Kalpasanna, intedda dagiti bagbagida kadakami babaen iti pagayatan ti Dios. 6 Isu a ginuyugoymi ni Tito, a nangirugin iti daytoy nga aramid, a lippasenna daytoy nga aramid iti naparabur a panagited iti pasetyo. 7 Ngem nabaknangkayo iti amin a banbanag - iti pammati, iti panagsao, iti pannakaamo, iti amin a kinapsnek, ken iti panagayato kadakami. Kasta met a siguraduuenyo a nabungakayo iti daytoy a naparabur nga aramid. 8 Ibagak daytoy saan a kas maysa a bilin. Ngem ketdi, ibagak daytoy tapno padasek ti kinapudno ti ayatyo babaen iti panangidilg iti gagar dagiti dadduma a tattao. 9 Gapu ta ammoyo ti parabur ni Apotayo a Jesu-Cristo. Numan pay nabaknang isuna, para iti pagimbaganyo ket agbalinkayo koma a nabaknang. 10 Balakadankayo maipapan iti daytoy a banag tapno matulongannakayo. Iti napalabas a tawen, saanyo laeng a rinugian nga aramiden ti maysa a banag, ngem tinarigagayanyo nga aramiden daytoy. 11 Ita, leppasenyo daytoy. Kas iti kaadda iti gagar ken tarigagay a mangaramid iti daytoy idi, lippasenyo met koma ngarud daytoy, iti amin a kabaelanyo. 12 Ta no magagarankayo a mangaramid iti daytoy a banag, nasayaat ken nakaay-ayo daytoy a banag. Masapul a maibasar daytoy no ania ti adda iti maysa a tao, saan a no ania iti awan kenkuana. 13 Ta daytoy nga aramid ket saan a tapno mapaglag-anan dagiti dadduma ken dakayo ket mapadagsenan. Ngem ketdi, adda koma iti panagpapada. 14 Ti kinawadwadyo ita a tiempo ti mangipaay iti kasapulanyo, tapno adda iti panagpapada. 15 Daytoy ket kas iti naisurat: "Ti addaan ti ad-adu ket awan ti aniaman a nateddana, ken ti addaan iti bassit ket

awan ti aniaman a nagkuranganna." **16** Ngem agyamanak iti Dios, ti nangkabil iti puso ni Tito iti isu met laeng a napasnek a panangipateg nga adda kaniak para kadakayo. **17** Ta saanna laeng nga inawat ti kiddawmi, ngem kasta pay unay ti kinapasneka maipapan iti daytoy. Immay isuna kadakayo iti bukodna a pagayatan. **18** Imbaonmi a kaduana ti kabsat a lalaki a madaydayaw kadagit amin nga iglesia gapu iti trabahona iti panangiwarwaragawag iti ebanghelio. **19** Saan laeng a daytoy, ngem napili pay isuna dagiti iglesia a makipagdaliasat kadakami iti panangipatungpal iti daytoy nga aramid iti kinaparbur. Daytoy ket para iti pakaitan-okan ti Apo ken ti kinagagarmi a tumulong. **20** Liklikikanmi nga adda ti siasinoman nga agreklamo maipapan kadakami maipanggep iti daytoy a naparabur a panangited nga araramidenmi. **21** Naannadkami a mangaramid iti nadaway, saan laeng nga iti sangoanan ti Apo, ngem uray iti sangoanan dagiti tattao. **22** Mangibaon kami pay iti sabali a kabsat a lalaki a kadakuada. Masansan ti panangpadasmi kenkuana, ket naammoanmi ti kinaregtana para kadagit adu nga araramid. Adda pay a napaspasnek isuna ita gapu iti dakkel a kinatalgedna kadakayo. **23** No maipanggep kenni Tito, katakunaynay ken padak a trabahador isuna maipaay kadakayo. No maipapan met kadagit kakabkabsattayo a lalaki, imbaon ida dagiti iglesia. Pakaitan-okan ida ni Cristo. **24** Isu nga ipakitayo kadakuada ti ayatyo, ken ipakitayo kadagit iglesia ti makagapu iti panagpaspasindayawmi maipapan kadakayo.

9 Maipapan iti ministerio maipaay kadagit namati, nalabesen para kaniak nga agsurat pay kadakayo. **2** Ammok ti maipapan iti tarigagayo, nga isu ti impasindayawko kadagit tattao iti Macedonia. Imbagak kadakuada nga agsagsagana ti Acaia manipud pay idi napalabas a tawen. Pinaregti ti kinagagaryo ti kaadduan kadakuada nga agtignay. **3** Ita, imbaonki dagiti kakabsat a lalaki tapno ti panagpaspasindayawmi maipapan kadakayo ket saan a maawanan ti serbi, ken tapno nakasagana kayonto, kas imbagak nga aramidenyo. **4** Ta no saan, no adda ti siasinoman a taga-Macedonia a kumuyog kaniak ket maammoanda a saankayo a nakasagana, maibabainkamtio - awan ti maibagakon maipapan kadakayo - gapu ta nagtalekak unay kadakayo. **5** Isu a napanunotko a masapul a guyugoyen dagiti kakabsat a lalaki nga umay kadakayo ken makitulag nga umuna maipaay iti sagut nga inkariyo. Daytoy ket tapno maisagana a kas bendision, ken saan a kas maysa a banag a napilit a naala. **6** Daytoy ti kiyatko nga ibaga: ti agmulmula iti saggabassit ket agapitto met iti saggabassit, ken ti agmulmula a ti panggepna ket bendision ket agapitto met iti bendision. **7** Mangted koma ti tunggal maysa a kas pinanggepna iti pusona. Saan koma a mangted isuna a silaladingit weno mapilpilitan. Gapu ta ay-ayaten ti Dios ti siraragsak a mangmangted. **8** Ken kabaelan ti Dios a paadduen ti tunggal bendision para kadakayo, tapno, kankanyon, iti amin a banbanag, nga adda kadakayo iti amin a kasapulanyo. Daytoy ket tapno mapaauduyo ti tunggal naimbang nga aramid. **9** Daytoy ket kas iti naisurat: "Inwarasna dagiti kinabaknanga ken intedna dagitoy kadagit napanglaw. Ti kinalintegna ket agtalinaedi iti agnanayon." (aiōn g165) **10** Ti mangmangted iti bukeli iti agmulmula ken tinapay a kas taraon, ket ited ken paaduennto met laeng ti bukelyo para iti panagmula. Paaduennto ti apit ti kinalintegyo. **11** Mapabaknangkayonto iti amin a wagas tapno agbalinkayo a naparabur iti panangited. Mangparnuayto daytoy iti panagyaman iti Dios babaen kadatayo. **12** Ta ti panangipatungpal iti daytoy a panagserbi ket saanna laeng a sabsabeten dagiti kasapulana dagiti namati. Agbalin pay daytoy nga adu nga aramid iti panagyaman iti Dios. **13** Gapu iti pannakasuoet ken pannakapaneknekyo babaen iti daytoy a panagserbi, padpadayawanyo pay ti Dios babaen iti panagtulnogyo

iti panangbigbigyo iti ebanghelio ni Cristo. Padpadayawanyo pay ti Dios babaen iti kinaparbur ti sagutyo kadakuada ken iti tunggal maysa. **14** Kalkalikagumandakayo, ken ikarkararagandakayo. Araramidenda daytoy gapu iti naindaklan unay a parbur ti Dios nga adda kadakayo. **15** Pagyamanan ngarud ti Dios gapu iti saan a maiyebkas a sagutna!

10 Siak, ni Pablo, agpapkakaasiak kadakayo babaen iti kinapakumbaba ken kinaulumanay ni Cristo. Naemmanak no addaak iti presensiyo, ngem naturedu kadakayo no addaak iti dayo. **2** Agpapkakaasiak kadakayo a no addaak kadakayo, saaonko a kasapulan nga agbalin a natured nga addaan iti napigsa a pakinakem. Ngem panpanunotek a masapulko ti agbalin a natured inton suppiatek dagidiy mangipagpagarup ngagbibagiak segun iti lasag. **3** Ta uray no magmagnakami iti lasag, saaonki a makigubgubat segun iti lasag. **4** Ta ti pakirangrangetmi nga ig-igam ket saan a nainlasagan. Ngem ketdi, addaanda iti nadiosan a pannakabalin a mangdadael kadagit natibker a sarikedked. Pagbalinenda nga awan mamaayna dagiti mangiyaw-awan a panagsisinnupiat. **5** Dadaelenmi met ti tunggal natangsit a banag a ngurnato maibusor iti pannakaammo iti Dios. Ibaludmi ti tunggal kapanunotan nga agtulnog kenni Cristo. **6** Ket agsagsaganakami a mangdusa iti tunggal aramid iti kinasukir, apaman a naan-anyen ti panagtulnogyo. **7** Kitaenyu no ania ti nalawag nga adda iti sangoananyo. No maallukoy ti siasinoman nga isuna ket kukua ni Cristo, ipalajipna koma iti bagina a no isuna ket kukua ni Cristo, kastakami met. **8** Ta uray no agpasindayawak iti nalabes bassit maipapan iti turaymi, nga inted ti Apo kadakami a mangpatibkerkadakayo ken saan ket a mangdadael kadakayo, saaonko a mabain. **9** Saanko a kayat nga agparang a butbutengenkayo babaen kadagit sursuratko. **10** Ta ibagbaga dagiti dadduma a tattao, "Naganetget ken nabileg dagiti sursuratna, ngem napakuy met ti bagina. Saan a napateg a dgegen dagiti sasaona." **11** Masapul a maammoan dagiti kasta a tattao a no ania ti ibagbagami babaen iti surat no adayokami ket isu met laeng ti aramidenminto no addakami sadiay. **12** Saanmi nga ibilang dagiti bagimi weno idilig dagiti bagimi kadagidaya a mangpadpadayaw kadagit bagbagida. Ngem no rukudenda dagiti bagbagida babaen kadakuada met laeng ken idiligda iti bagbagida iti tunggal maysa, awan iti pannakaawatda. **13** Nupay kasta, saaonki nga agpasindayaw iti nalabes unay. Ngem ketdi, aramidenminto laeng daytoy iti uneg iti pagpatinggaan iti nangisaadan ti Dios kadakami, pagpatinggaan a dumanon agingga kadakayo. **14** Ta saaonki a limmabes iti pagpatinggaan idti dinanondakayo. Dakami ti immuna a nakadanun iti kas kaadayuyo a mangipakaammo iti ebanghelio ni Cristo. **15** Saankami a nagsindayaw iti nalabes unay maipapan kadagit aramid dagiti dadduma. Ngem ketdi, namnamaenmi a kas dumakdakkel ti pammatiyo ket lumawanto met ti masaknapan iti trabahomi, ken adda pay laeng iti umiso a pagpatinggaan. **16** Namnamaenmi daytoy, tapno maikasabami ti ebanghelio uray kadagit rehion iti labesyo. Saanminto nga ipasindayaw ti maipapan iti trabaho a maararamid iti paset dagiti dadduma. **17** "Ngem ti agpasindayaw ket agpasindayaw koma iti Apo." **18** Ta saan nga ti umanamong iti bagina ti naanamongan. Ngem ketdi, daytoy ket ti an-anamongan ti Apo.

11 Sapay koma ta maanusandak iti kinamaagko. Ngem pudno nga an-anusandak! **2** Ta agimonak maipapan kadakayo. Adda ti nadiosan a panagimmonko kadakayo aqsiupud ta inkarikayo a maikallaysa iti maysa nga asawa a lalaki. Inkrik ngak idatagkayo a kas nasin-aw a birhen kenni Cristo. **3** Ngem mabutengak, a kas ti panangallilaw ti uleg kenni Eba babaen ti kinasikapna, amangan

no maiyaw-awan dagiti panpanunotoy manipud iti napudno ken nasin-aw a panagdayawyo kenni Cristo. **4** Ta kaspangarigan adda ti umay ket iwaragawagna ti sabali a Jesus ngem ti inkasabami. Wenno kaspangarigan nga inawatyo ti sabsabali nga espiritu ngem ti inawatyo. Wenno kaspangarigan nga adda inawatyo a sabsabali nga ebanghelio ngem ti inawatyo. Ituloko unay dagitoy a banbanag! **5** Ta ammok a saan a siak ti kababaan kadagiti maawagan a nalaing unay nga apostol. **6** Ngem uray no saanak a nalaing a sumao, saanak met nga agkurang ti pannakaammo. Inaramidmi dagitoy iti amin a wagas ken iti amin a banbanag tapno maamoanyo. **7** Nagbasolak kadi iti panagpakumbabak tapno maitan-okkayo? Ta inkasabak a siwawayti ebanghelio ti Dios kadakayo. **8** Tinakawak dagiti dadduma nga iglesia babaen iti panangawatko iti tulongda tapno makapagserbiak kadakayo. **9** Saanko a pinarigat ti siasinoman idi addaa Kadakayo ken idi agkasapulanok. Ta insabet dagiti kakabsat a naggapu idiy Macedonia dagiti kasapulak. Iti amin a banag, inkarigatak a saanak nga agbalin a pakadagsenanyo, ken itulutoyko nga aramiden dayta. **10** Kabayatan nga adda kaniak ti kinapudno ti Dios, saanto a sumardeng ti panagpasindayawko kadagiti paset ti Acaya. **11** Apay? Gapu ta saankayo nga ayayaten? Ammo ti Dios nga ay-ayatenkayo. **12** Ngem aramidek met laeng ti ar-aramidek. Aramidek daytoy tapno mabalinko a putden ti gundaway dagiti mangtartarigagay ti gundaway a masarakan ida a kas kadakami iti ipaspasindayawda. **13** Ta dagiti kasta a tattao ket palso nga apostol ken manangallilaw a trabahador. Agpampamarangda a kas dagiti apostol ni Cristo. **14** Ken saan a nakaskaskaaw daytoy, ta uray ni Satanas ket nagpamarang a kas anghel iti lawag. **15** Saan unay a nakaskaskaaw nga agpamarang met dagiti adipenna a kas adipen ti kinalinteg. Dagiti gasatda ket ti maikari kadagiti ar-aramidda. **16** Ibagak manen: Awan koma ti mangpanunot a maagak. Ngem no dayta ti pampunutenyo, awatendak a kas maysa a maag tapno makapaggasindayawak bassit. **17** Saan nga anamungan ti Apo ti ibagbagak a maipapan iti napasindayaw a kinatalek, ngem agsasoak a kas maysa a maag. **18** Yantangay ta agpaspasindayaw dagiti adu a tattao segun iti lasag, agpasindayawak met. **19** Ta siraragsakyo nga an-anusan dagiti maag. Nasisiribkayo! **20** Ta maanusano ti maysa a tao no tagaboennakayo, no pagsisinaennakayo, no gundawayannakayo, no aginlailaing isuna, wenne, no tungaennakayo. **21** Mabainak a mangibaga a nakapoykami a mangaramid iti dayta. Ngem no adda ti siasinoman nga agpaspasindayaw, agsasoak a kas maysa a maag—agpasindayawak met. **22** Hebreoda kadi? Uray siak met. Israeltiada kadi? Uray siak. Kapututan kadi ida ni Abraham? Uray siak. **23** Adipen kadi ida ni Cristo? (Agsasoak a kasla awanak iti umno a panagpanpanunot.) Ad-addaa pay. Napadaskon ti narigrigat a trabaho, kadagiti ad-adu a pagbaludan, kadagiti sapsaplit a saan a mabilang, ken iti panangsango kadagiti adu a peggad ti patay. **24** Naminlima a nakaawatak kadagiti Judio iti "sagtatollo pulo ket siam" a saplit. **25** Namintallo a nabautak iti pamang-or. Naminsan a nabatoak. Namintallo a naperdi ti barko a naglugaran. Nagpatpatnag ken nagmalemak iti baybay. **26** Kanayon nga agdaldalyasatak, iti peggad manipud kadagiti karayan, iti peggad manipud kadagiti agtatakaw, iti peggad manipud kadagiti tattoo a kalugarak, iti peggad manipud kadagiti Hentil, iti peggad idiy siudad, iti peggad idiy letang, iti peggad idiy baybay, iti peggad manipud kadagiti palso a kakabsat. **27** Nagtrabahoak iti kasta unay ken iti kinarigat, iti adu a rabii a saanak a nakaturturog, iti bisin ken pannakawaw, masansan a panagayunar, iti kinalammiis ken kinaawan iti pagan-anay. **28** Malaksid kadagiti sabali pay, kankanayon a madandanaganan kadagiti amin nga iglesia. **29** Siasino ti nakapoy, ken saanak a nakapoy? Siasino ti makagapu tapno agbasol ti sabali, ken saanak a

makaunget? **30** No kasapulan nga agpasindayawak, ipasindayawko ti mangipakita kadagiti kinapakupyo. **31** Ammo ti mapadpadawayan iti agnanayon, ti Dios ken Ama iti Apo a ni Jesus, a saanak nga agulbulod! (**aioñ g165**) **32** Idiay Damasco, banbantyan ti gobernador nga adda iti turay ni Ari Aretas ti siudad ti Damasco tapno tiliwendak. **33** Ngem inyulogdak iti basket babaen ti tawa ti pader, ket nakalibasak manipud kadagiti imana.

12 Masapul nga agpasindayawak ngem awan ti magungguna iti daytoy. Ngem ituloyko ladta dagiti sirmata ken dagiti paltiing manipud iti Apo. **2** Adda am-ammok a tao nga adda kenni Cristo a nagpangato iti maikatallo a langit, sangapulo ket uppata tawtanen ti napalabas, saanko nga ammo no adda isuna iti bagi wenno iti ruar ti bagi, ti Dios ti makaammo. **3** Ken ammok a daytoy a tao - saanko nga ammo no adda isuna iti uneg ti bagi wenno iti ruar ti bagi, ti Dios ti makaammo - **4** nagpangato iti paraiso ken nangngegna dagiti banbanag a nasantoan unay a saan a mabalin nga ibaga iti siasinoman. **5** Iti biang dayta a tao, agpasindayawak. Ngem iti biangko, saanak nga agpasindayaw, malaksid iti maipapan kadagiti kinapakupyo. **6** No kayatko ti agpasindayaw, saanak nga agbalin a maag ta ibagbagak ti kinapudno. Ngem saanak nga agpasindayaw tapno awan ti mangpanunot iti ad-adu maipapan kaniak ngem ti nakitada kaniak wenno ti nangngedga kaniak. **7** Saanak met laeng nga agpasindayaw gapu iti naidumdua a kita dagiti paltin. Ngarud, tapno saanak nga agtangsit, naited kaniak ti siit iti lasag, ti mensahero manipud kenni Satanas tapno parigatennak, tapno saanak unay nga agpannakkel. **8** Namintallo a dasas a nagpapkakaasi iti Apo maipapan iti daytoy, nga ikkatenna koma daytoy kaniak. **9** Ket kinununa kaniak, "Umdasen ti paraburko kenka, ta naaramid a naan-anay ti pannakabalin iti kinakupuy." Isu a kaykaytko pay nga ipasindayaw ti maipapan kadagiti pagkapuyak, tapno agtalaied kaniak ti pannakabalin ni Cristo. **10** Ngarud, mapnekakun maipaay kenni Cristo, kadagiti kinakupuy, kadagiti pananglalais, kadagiti pannakaribuk, iti pannakaidadanies ken kadagiti makaupaya a kasasaad. Ta tunggal nakapuyak, ket napisgaak. **11** Nagbalinak a maag! Pinilitdak iti daytoy, ta dinayawidak koma. Uray no awan serserbik, saanak a nababbaba ngem kadagiti maaw-agawan a nalalaing unay nga apostol. **12** Naiparangarang kadakayo dagiti pudno a pagilasinan ti maysa nga apostol nga addaan iti naan-anay a kinaanus, pagilasinan ken nakaskaskaaw ken nabibileg nga ar-araramid. **13** Ta kasano a saankayo unay nga ipatpateg ngem kadagiti dadduma pay nga iglesia, malaksid a saanak a nagbalin a pakadagsenanyo? Pakawanendak iti daytoy a nagbiddutak! **14** Kitaemyo! Nakasaganaak nga umay kadakayo iti maikatallo a tiempo. Saannako nga agbalin a pakadagsenanyo, ta saanko a kayat dagiti kukuayo, Dakayo ti kayatko. Ta saan a rumbeng a dagiti annak ti agurnong maipaay kadagiti nagannak. Ngem ketdi, dagiti koma nagannak ti rumbeng nga agurnong maipaay kadagiti annak. **15** Siraragsakako a mangusar ken agpausar maipaay kadagiti kararuayo. No ad-adda nga ayatenkayo, bumassit to met kadi ti pannakaayatko? **16** Ngem kas iti daytoy, saanak a nagbalin a pakadagsenanyo. Ngem, agsipud ta nasikapak unay, siak ti ngantiliw kadakayo babaen iti panangallilaw. **17** Ginundawayannakayo kadi babaen iti siasinoman nga imbaonko kadakayo? **18** Inallukoyno ni Tito a mapan kadakayo, ken imbaonko ti sabali a kabsat a kuduana. Ginundawayannakayo kadi ni Tito? Saankami kadi a nagna iti agpada a wagas? Saankami kadi a nagna iti agpada nga addang? **19** Ti ammoyo kadi ket ikalkalinteganmi paylaeng dagiti bagbagimi kadakayo agingga ita? Iti imatang ti Dios, addakami kenni Cristo ken ibagbagami amin maipaay iti pannakapablegyo. **20** Ta mabutengak nga inton umayak, amangan no saankayo a masarakan a kas iti tartarigagayak. Mabutengak ta amangan no

saandak a mabirukan kas iti tarigagayyo. Mabutengak ta amangan no adda ti panagsisinupiat, panagi-innapal, dagus a panagunget, managinbubukod nga arapaap, panagpipinirdi, kinatangsit, ken saan a panagititununo. **21** Mabutengak nga inton agsibliak, amangan no ibabanak ti Diosko kadakayo. Mabutengak ta amangan no malidayanak kadagiti amin a nagbasul idi, ken dagiti saan a nagbabawi iti kinarugit ken kinaderrep ken kadagiti tarigagay iti lasag nga inaramidda.

13 Daytoy ti maikatallo a tiempo nga umayak kadakayo. "Masapul a patibkeren ti dua wenco tallo a saksi ti aniaman a pammabasol." **2** Imbagakun kadagiti nagbasol idi ken iti amin idi maikadua a tiempo nga addaak dita, ken ibagak manen: No umayak manen, saanko a palabsen ida. **3** Ibagak kadakayo daytoy gapu ta agbirbirukkayo iti pakakitaan nga agsasao ni Cristo babaen kaniak. Saan isuna a nakapuy kadakayo. Ngem ketdi, nabileg isuna kadakayo. **4** Ta nailansa isuna iti krus iti kinakapuy, ngem nabiaig isuna babaen iti pannakabalin ti Dios. Ta nakapuytayo met kenkuana, ngem makipagnaedtayo kenkuana babaen iti pannakabalin ti Dios kadakayo. **5** Sukimatenyo dagiti bagbagiyo tapno makitayo no addakayo iti pammati. Subukenyu dagiti bagbagiyo. Saanyo kadi a maamiris nga adda ni Jesu-Cristo kadakayo? Adda isuna, malaksid laeng no saankayo a naisalakan. **6** Ken agtalekak a maammoanyo a naisalakankami. **7** Ita, ikarkararamgi iti Dios a sapay koma ta saankayo a makaaramid ti aniaman a biddut. Saanko nga ikararag nga agparangkami a nakalasat iti pannubok. Ngem ketdi, ikarkararamko nga aramidenyo koma no ania ti rumbeng, uray no kasla saanmi a nalasatan ti pannubok. **8** Ta saanmi a kabaelan a mangaramid ti aniaman maibusor iti kinapudno, ngem maipaay laeng iti kinapudno. **9** Ta agrag-okami no nakapoykami ken napigsakayo. Ikarkararamgi pay a sapay koma ta agbalinkayo a naan-anay. **10** Insuratko dagitoy a banbanag kabayatan nga adayoak kadakayo, tapno inton addaak kadakayo, saanen a masapul nga agtignayak a nainget kadakayo. Saanko a kayat a masapul pay nga usarek ti turay nga inted kaniak ti Apo tapno pabilgenkayo ken saankayo a dadaelen. **11** Ili maudi, kakabsat, agrag-okayo! Agtrabahokkayo maipaay iti pannakaisubli, bumilegkayo, annamunganyo ti maysa ken maysa, agbiagkayo nga addaan ti kapia. Ket ti Dios ti ayat ken kapia, makiaddanto kadakayo. **12** Agkikinablaawkayo iti nasantoan nga agek. **13** Kabkablaawdakayo dagiti amin a namati. **14** Maadda koma kadakayo amin ti parabur ti Apo a ni Jesu-Cristo, ti ayat ti Dios ken ti pannakikadua ti Espiritu Santo.

Galacia

1 Daytoy ni Pablo nga apostol. Saanak nga apostol manipud kadagiti tattao wenco babaen iti tao, ngem babaen kenni Jesu-Cristo ken ti Dios Ama, a nangpagungar kenkuana. **2** Kaduak dagiti amin nga agkakabsat, agsursuratak kadagiti iglesia ti Galacia. **3** Parabur kadakayo ken kappia manipud iti Dios nga Amatayo ken ti Apo a Jesu-Cristo, **4** a nangited iti bagina maipaay iti basbasoltayo tapno mawawayayaannatayo manipud iti daytoy agdama a lubong iti kinadakes, segun ti pagayatan ti Dios ken Amatayo. (aiōn g165) **5** Kenkuana ti dayag iti agnanayon nga awan patinggana. (aiōn g165)

6 Masdaawak ta nagbiikayo a tumaltallikod iti sabali nga ebanghelio. Masdaawak ta tumaltallikodkayo kenkuana a nangawag kadakayo babaen iti parabur ni Cristo. **7** Awan ti sabali nga ebanghelio, ngem adda dagiti sumagmamano a lallaki a mangririribuk kadakayo ken kayatda a tiritireti ebanghelio ni Cristo. **8** Ngem uray no dakami wenco maysa nga anghel manipud langit ti mangiwarawag kadakayo iti ebanghelio a sabali ngem iti inwaragawagmi kadakayo, rumbeng a mailunod isuna. **9** Kas imbagami idi, ita ibagak manen, "No adda mangiwarawag kadakayo iti ebanghelio malaksid iti siguden nga inawatyo, rumbeng a mailunod isuna. **10** Ta sapsapulek kadi iti yaanamong dagiti tattao wenco iti Dios? Agsapsapulak kadi tapno maay-ayo dagiti tattao? No padpadasek latta nga ay-aywen dagiti tattao, saanak nga adipen ni Cristo. **11** Ta kayatko a maammoanyo, kakabsat, a saan a naggapu ti ebanghelio nga inwaragawagmi kadagiti tattao laeng. **12** Saanko nga inawat daytoy manipud iti tao, saan met a naisuro daytoy kaniak. Ngem ketdi, babaen daytoy iti panangipalting ni Jesu-Cristo kaniak. **13** Nangngeganyo ti maipapan iti sigud a kabibiagko iti Judaismo, no kasano ti nakaro a panangidadanesko kadagiti iglesia ti Dios iti nalabes unay ken ti panangdaddaelko iti daytoy. **14** Inartapak dagiti kaaduan a kapatadak a Judio iti Judaismo. Nagregtaak iti kasta unay maipaay kadagiti kaugalian dagiti kapuonak. **15** Ngem naay-ayo ti Dios a nangpili kaniak manipud iti tian ti inak. Inawagnannka babaen iti paraburna **16** tapno ipakaammona ti Anakna kaniak, tapno iwaragawagko isuna kadagiti Hentil. Saanak a nakiuman a dagus iti lasag ken dura **17** ken saanak a simmang-at iti Jerusalem para kadagiti nagbalin nga apostol sakbay kaniak. Ngem ketdi, napanak idiy Arabia ken kalpasanna, nagsubliak idiy Damasco. **18** Kalpasanna, napanak kadagiti rehion ti Siria ken Cilicia. **22** Saandak pay a nakitikita dagiti iglesia ti Judea nga adda ken Cristo, **23** ngem mangmangngegda laeng. "Isuna a nangiddaddadesan kadatayo idi, iwararagawagna ita ti pammati a dinaddadaelna." **24** Daydayawenda ti Dios gapu kaniak.

2 Ket kalpasan ti sangapulo ket uppat a tawen, simmang-atak manen idiy Jerusalem a kaduak ni Bernabe. Inkuyogko met ni Tito. **2** Simmang-atak gapu ta impalting iti Dios kaniak a masapul a mapanak. Inkabilko iti sangoananda ti ebanghelio nga inwaragawagko kadagiti Hentil. (Ngem nakitungtongak a sililimed kadagiti kasla napateg a papanguloen.) Inaramido daytoy kas panangsiguradok a saanak nga agtartaray, wenco nagtaray, a maipaay iti awan. **3** Ngem uray ni Tito, a maysa a Griego a kimmuyog kaniak, ket saan a napilit a nagkugit. **4** Naparmuay daytoy a banag gapu kadagiti palso a kakabsat a sililimed nga agpaliw iti wayawaya nga adda kadakami ken Cristo Jesus. Tinariagayanda a

pagbalinendakami nga adipen ti linteg. **5** Saankami a dimngieg kadakuada uray iti maysa nga oras tapno mabalin nga agtalinao a saan nga agbaliw ti kinapudno ti ebanghelio maipaay kadakayo. **6** Ngem dagiti ibagbaga ti dadduma a mangidauko, awan ti nainayonda kaniak. Aniaman nga aramidenda, awan aniamanna kaniak. Saan nga awaten ti Dios ti kaykayat dagiti tattao. **7** Ngem ketdi, naktida a naitalek kaniak ti panangiwaragawag iti ebanghelio kadagiti saan a nakugit. Daytoy ket kas met laeng iti panangiwaragawag ni Pedro iti ebanghelio kadagiti nakugit. **8** Ta ti Dios, a nagtrabaho ken Pedro maipaay iti panag-apostol kadagiti nakugit, nagtrabaho met kaniak kadagiti Hentil. **9** Idi ni Santiago, ni Cefas ken Juan a nabigbig a kas isuda dagiti mangpabileg iti iglesia, ket naawatanda ti parabur a naited kaniak, intedda ti makannawan nga ima iti pannakikadua kadakami ken ni Bernabe. Inaramidda daytoy tapno rumbeng a mapankami kadagiti Hentil, ken tapno rumbeng a mapanda kadagiti nakugit. **10** Kayatda met a laglagipenni dagiti nakurapay. Magagaranan met a mangaramid iti dayta a banag. **11** Ita, idi immay ni Cefas idiy Antioquia, imparupak ti panangsuptiato kenkuana gapu ta nagbiddut isuna. **12** Sakkay nga immay dagiti lallaki manipud kenni Santiago, makipangpangan ni Cefas kadagiti Hentil. Ngem idi immay dagitoy a lallaki, simmardeng isuna ken immadayo kadagiti Hentil. Mabuteng isuna kadagitoy a lallaki a nangipatungpal ti pannakakugit. **13** Nakitipon met dagiti dadduma a Judio iti kinamaginsisingpet a kaduada ni Cefas. Ti nagbanaganna, naisurusut met ni Bernabe iti panaginsisingpetda. **14** Ngem idi nakitak a saanda a suruserten ti kinapudno ti ebanghelio, imbagak kenni Cefas iti sangoananda amin, "No Judiola ngem agbibagka iti wagas dagiti Hentil imbes nga iti wagas dagiti Judio, kasano a pilitem dagiti Hentil nga agbiag a kas kadagiti Judio?" **15** Dakami a naiyanak a Judio ken saan a "managbasol a Hentil" **16** ammomi nga awan ti napalinteg babaen kadagiti aramid iti linteg. Ngem ketdi, napalintegda babaen iti pammati ken Jesu-Cristo. Naaddaankami ti pammati ken Cristo Jesus tapno mapalintegkami babaen iti pammati kenni Cristo ken saan a babaen kadagiti aramid iti linteg. Ta awan ti lasag a mapalinteg babaen iti aramid iti linteg. **17** Ngem no birukentayo ti Dios tapno mapalintegtayo ken Cristo, matakuatantayo kadagiti bagbagitayo a managbasoltayo met, nagbalin kadi ni Cristo nga adipen iti basol? Saan koma! **18** Ta no isublik ti panagtalgedko iti panangalsalimetmet iti linteg, ti kinatalged a dinadaelko, ipaktitak a managsalungasingak iti linteg. **19** Natayak iti linteg babaen ti linteg, tapno mabalin nga agbiag maipaay iti Dios. **20** Nailansaak a naikadua ken Cristo. Saanen a siak ti agbiag, ngem ni Cristo ti agbibag kaniak. Ti biag a pagbibiaag ita iti lasag, agbiagak babaen ti pammati ti Anak ti Dios a nangayat kaniak ken nangted iti bagina maipaay kaniak. **21** Saanko nga iwaksi ti parabur ti Dios, ta no naadda ti kinalinteg babaen ti linteg, natay ngarud ni Cristo nga awan serserbina.

3 Maag a taga-Galacia, makin-mata iti dakes a mata a nangdangran kadakayo? Saan kadi a nailadawan ni Jesu-Cristo kas nailansa iti imatangyo? **2** Kayatko laeng a maammoan daytoy manipud kadakayo. Inawatyo kadi ti Espiritu babaen kadagiti aramid ti linteg wenco babaen iti panamatit iti nangngeganyo? **3** Maagkayo kadi launay? Nangrugikayo kadi iti Espiritu tapno agleppas laeng iti nainlasagan? **4** Nagsagabakayo kadi kadagiti adu unay a banbanag para iti awan kaipapananna, no pudno nga awan kaipapananna dagitoy? **5** Ket isuna kadi a mangmangted iti Espiritu kadakayo ken agar-aramid kadagiti nabileg nga ar-aramid kadakayo, aramidenna kadi daytoy babaen kadagiti aramid ti linteg wenco babaen iti panangdengngeg a mabuyogan ti pammati? **6** Namati ni Abraham iti Dios ken naibilang daytoy kenkuana a kas kinalinteg. **7** Iti isu met laeng a wagas, awatenyo ngarud a dagit namati ket

annak ni Abraham. **8** Ildi pay ket nakitan ti Nasantoan a Surat a palintegento ti Dios dagiti Hentil babaen ti pammati. Sakbay pay ket naiwaragawagen ti ebanghelio kenni Abraham: "Mabendisionanto ti amin a nasion babaen kenka." **9** Dagiti namati ket nabendisionan ngarud a kadua ni Abraham nga addaan pammati. **10** Adda iti pannakailunod dagiti agtalek iti aramid ti linteg. Ta naisurat, "Nailunod ti tunggal maysa a saan a sumursurot iti amin a banbanag a naisurat iti libro ti linteg, nga aramiden amin daytoy." **11** Nalawag ita nga awan ti palpalintegento ti Dios babaen iti linteg, ta "Agbiagto ti nalinteg babaen iti pammati." **12** Saan a naggapu ti linteg iti pammati, ngem ketdi, "Isuna a mangar-aramid kadagitoy a banbanag iti linteg ket agbiagto babaen kadagitit integ." **13** Sinubbotnatayo ni Cristo manipud iti lundu ti linteg idu nagbalin isuna a lundu para kadatayo. Ta naisurat, "Nailunod ti tunggal maysa a nakabitin iti kayo." **14** Ti panggep dayta ket umay koma ti bendision nga adda kenni Abraham kadagitit Hentil babaen kenni Cristo Jesus, tapno maawattayo koma ti kari iti Espiritu babaen iti pammati. **15** Kakabsat, agsasaoak a kas tao. Uray idu naaramiden ti natao-an a tulag, awan ti mangwaswas wenneo mangnayon iti daytoy. **16** Ita, naisao dagiti karkari kenni Abraham ken kadagitit kaputotanna. Saanna nga ibagbaga ti, "kadagitit kaputotan," a maipapan iti adu, no di ket iti maymaysa laeng, "iti kaputotan," nga isu ni Cristo. **17** Ibagak daytoy ita. Ti linteg nga immay kalpasan iti 430 a tawen ket saanna a paawanen ti bileg ti immuna a tulag nga inaramid ti Dios. **18** Ta no immay ti tawid babaen ti linteg, saanton a pulos nga umay babaen iti kari. Ngem inted ti Dios daytoy nga awan bayadna kenni Abraham babaen iti kari. **19** Apay ngarud a naited ti linteg? Nainayon daytoy gapu kadagitit panagsalungasing, aginggana nga umayto ti kaputotan ni Abraham kadagitit nakaikariana. Naipaulog ti linteg babaen kadagitit anghel, babaen iti ima ti mangibabaet. **20** Ita, ipapkakaawat ti mangibabaet a saan laeng a maymaysa a tao, uray no maymaysa laeng ti Dios. **21** Ngarud, maibusor kadi ti linteg kadagitit karkari ti Dios? Pudno a saan! Ta no naited ti linteg a nakaited iti biag, pudno nga immay koma ti kinalinteg babaen iti dayta ti linteg. **22** Ngem ketdi, imbalud ti Nasantoan a Surat dagiti amin a banbanag iti basol. Inaramid daytoy ti Dios tapno mabalin a maited koma kadagitit mamati ti karina a mangisalakan kadatayo babaen iti pammati kenni Jesu-Cristo. **23** Ngem sakbay nga immay ti pammati kenni Cristo, naibalud ken saantayo a makapanaw gapu iti linteg aginggana iti pannakaipakaammo iti pammati. **24** Isu ngarud a nagbalin ti linteg a mangaywan kadatayo aginggana nga immay ni Cristo, tapno mapalintegtayo babaen iti pammati. **25** Ita ti dimteng ti pammati, awantayon ti panangsuluan iti mangay-aywan. **26** Gapu ta aminkayo ket annak ti Dios babaen iti pammati kenni Cristo Jesus. **27** Aminkayo a nabautisaran ken Cristo ket inkawesyon ni Cristo. **28** Awan ti Judio wenneo Griego, tagabu wenneo nawaya, lalaki wenneo babai, ta maymaysakayo amin kenni Cristo Jesus. **29** No kukuuanakayo ni Cristo, kaputotannakayo ngarud ni Abraham, dagiti agtawid segun iti kari.

4 Ibagbagak nga agingga nga ubing pay ti agtawid, saan isuna a naiduma iti tagabu, uray pay isuna ti akinkukua iti amin a sanikua. **2** Ngem ketdi, adda pay laeng isuna iti tenggel ti mangay-aywan ken mataitalek inggana iti tiempo nga ituding ti amana. **3** Kasta met kadatayo, idu ubbingtayo, naibaludtayo kadagitit nainlubongan a sursuro. **4** Ngem idu nadanonen ti umisu a tiempo, imbaon ti Dios ti Anakna, nga inyanak iti babai, a inyanak babaen iti linteg. **5** Inaramidna daytoy tapno subbotenna dagiti adda iti babaen iti linteg, tapno mabalin a maawattayonto iti pannakaipakampon kas annak a lallaki. **6** Gapu ta dakayo dagiti annak a lallaki, imbaon ti Dios ti Espiritu ti Anakna kadagitit puspusotayo, ti Espiritu nga umaw-awag iti, "Abba, Ama." **7** Iti daytoy a rason, saankayon a

tagabu no di ket anak. No dakayo ket anak, maibilangkayo metten nga agtawid babaen iti Dios. **8** Ngem idu, idu saanyo pay nga ammamo ti Dios, tagabunakayo dagiti saan pulos a dios. **9** Ngem ita ta am-ammoyon ti Dios, wenneo ita ta naam-ammonakayon ti Dios, apay nga agsubsublikayo manen iti nakapsut ken awan pategna a nainlubongan a sursuro? Kayatyo kadi manen ti agbalin a tagabu? **10** Siaanad a paliiwenyo dagiti naisangsangayan nga al-alda, dagiti baro a bulan, dagiti panawen ken tawtawen. **11** Mabutengak para kadakayo. Mabutengak nga amangan no awan serserbina ti panagrigatko para kadakayo. **12** Agpkapkaasiak kadakayo kakabsat, agbalinkayo a kas kaniak, ta nagbalinak met a kas kadakayo. Awan ti inaramido a dakes kaniak. **13** Ngem ammoyo a gapu iti napisikan a sakit nga inwaragawagko ti ebanghelio kadakayo iti umuna a gundaway. **14** Uray no inyeagnakayo ti napisikan a kasaadko iti pannakasutu, saandak nga inumsi wenneo linaksid. Ngem ketdi inawatdak a kas anghel ti Dios, a kas siak mismo ni Jesus-Cristo. **15** Ngarud, sadino iti kinaragsakyo? Ta paneknekadakayo a, no mabalin a sinukilyo koman dagiti matayo ken itedyo kaniak. **16** Ket ngarud, nagbalinak kadi a kabusoryo gapu ta imbagak ti kinapudno kadakayo? **17** Sireregata a mangbirok kadakayo, ngem saan a maipaay iti nasayaat. Kayat dakayo nga isina kaniak tapno suruteno ida. **18** Kankanayon a nasayaat ti agbalin a nareget para kadagitit nasayaat a rasrason, ket saan laeng a no addaak kadakayo. **19** Annako nga ub-ubbing, agsagsagabaa manen iti ut-ot ti panagsasikal para kadakayo inggana a mabukel ni Cristo kadakayo. **20** Kayatko ti makiaadda kadakayo ita ken sukatak ti timekko, gapu ta mariribukanak maipapan kadakayo. **21** Ibagayo kaniak, dakayo nga agtarigagay a paiturayan ti linteg, saanyo kadi a mangmangngeg ti ibagbaga ti linteg? **22** Ta naisurat nga adda dua nga annak a lallaki ni Abraham, ti maysa ket anak ti tagabu a babai ken ti maysa ket anak ti babai a siwayawaya. **23** No pay kasta, naipasngay laeng babaen iti lasag ti anak iti tagabu, ngem naipasngay babaen iti kari ti anak iti siwayawaya a babai. **24** Mabalin a maipalawag dagitoy a banbanag babaen iti panangus-usar iti panangiyarig, ta kasla dua a tulag dagitoy a dua a babai. Ti maysa kadakuada ket manipud iti bantay Sinai. Mangipaspasngay isuna kadagitit annak a tagabu, daytoy ket ni Agar. **25** Ita, naiyariq ni Agar ti Bantay Sinai iti Arabia. Isimsimbulona ti agdama a Jerusalem, ta adda isuna iti pannakatagabu a kaduana dagiti an-annakna. **26** Ngem siwayawaya ti Jerusalem nga adda iti ngato, dayta ket, ti inatayo. **27** Ta naisurat, "Arag-oka, sika a baog a babai, sika a saan a makaanak. Agpukkaw ken agragsakka iti rago, sika a saan a makapadas iti panagsikog. Ta adu dagiti anak ti baog, ad-adu ngem kadagitit annak iti babai nga addaan iti asawa." **28** Ita, dakayo kakabsat, kasla ken Isaac, dakayo ket anak ti kari. **29** Iti dayta a tiempo, indadanes ti naiyanak iti lasag ti naiyanak signu iti Espiritu. Kasta met laeng ita. **30** Ania ti ibaga ti Nasantoan a Sursurat? "Papanawenyo ti tagabu a babai ken ti anakna. Ta saanto a makipagtawid ti anak ti tagabu a babai iti anak ti siwayawaya a babai." **31** Ngarud, kakabsat, saantayo nga annak ti tagabu a babai, ngem ketdi annnaknatayo ti siwayawaya a babai.

5 Gapu iti pannakawayaway a winayawayaanatayo ni Cristo. **1** Isu nga agtakderkayo a sititibker ken saankayo manen nga agpaadipen iti sangol iti pannakabalud. **2** Kitaenyu, siak, ni Pablo ibagbagak kadakayo a no nakugitkayo, awanto ti pagimbgan ni Cristo kadakayo iti aniaman a wagas. **3** Agsaksiak manen kadagitit lallaki a nakugit a kasapulan nga agtulnogda iti sibubukel a linteg. **4** Naisinakayo kenni Cristo, dakayo amin a "napalinteg" babaen iti linteg. Naiyadayokayo iti parabur. **5** Ta gapu iti Espiritu, ken babaen iti pammati, agur-uraytayo iti kinatalged iti kinalinteg. **6** Awan ti aniaman a kaipapananna kenni Cristo Jesus ti pannakakugit wenneo

saan a pannakakugit. Ti laeng pammati nga agtrabrabaho babaen iti ayat ti adda ti kaipapananna. **7** Nagtartaraykayo a sisasayaat. Siasino ti nangpasardeng kadakayo nga agtulhog iti kinapudno? **8** Saan a naggapu kenkuana a nangayab kadakayo ti panangallukoy nga aramidenyo dayta. **9** Aringan ti bassit a lebadura ti sibubukel a masa. **10** Adda panagtalekko kadakayo iti Apo a saankayo nga appanunot iti sabali pay a wagas. Itdentu ti mangrirribok kadakayo ti bukodna a pannakaukom, siasinoman isuna. **11** Kakabsat, no iwarwaragawagko pay laeng ti pannakakugit, apay a maidaddanasesak pay laeng? Iti kasta, madadaelto ti pakaitibkolan a bato iti krus. **12** Tarigagayak a kaponen dagiti siasinoman a mangiyaw-awan kadakayo dagiti bagbagida. **13** Ta inayabannakayo ti Dios kakabsat, iti pannakawayawayawa. Laeng ta saanyo koma nga usaren ti pannakawayawayawa a kas gundaiway a maipaay iti lasag. Ngem ketdi pagserbianyo iti tunggal maysa babaen iti ayat. **14** Ta naipatungpal ti sibubukel a linteg iti maysa a bilin, "Masapul nga ayatem dagiti karrubam a kas iti bagim". **15** Ngem no kagaten weno tilmonenyu ti tunggal maysa, kitaenyo ta saannakayo a dadaelen iti tunggal maysa. **16** Ibagak a magnakayo babaen iti Espiritu ti Dios ket saanyonto a matungpal dagiti tarigagay iti lasag. **17** Ta addaan kadagiti napigsa a tarigagay ti lasag a maibusor iti Espiritu ken addaan met kadagiti napigsa a tarigagay iti Espiritu a maibusor iti lasag. Ta kagura dagitoy ti tunggal maysa. Ti pagbanaganna dayta ket saanyo nga aramiden dagiti banbanag a tartarigagayano nga aramiden. **18** Ngem no idaldalannakayo ti Espiritu, saannakayo nga itururayan iti linteg. **19** Ita, makita dagiti aramid iti lasag. Dagitoy ket kinaderrep, kinarugit, tarigagay ti lasag, **20** panagdaywan kadagiti didiosen, kinamananggagamud, kinamanangbubusor, panagraranget, panagimon, nalaka a panagunget, panagi-innagaw, saan a panagtittinnunos, panagsisina, **21** panagapal, kinamammarte, panagraranget gapu iti kinabarte, ken dagiti dadduma pay a banbanag a kas kadagitoy. Ballaagankayo a kas iti panangballaagko kadakayo idti a saanto a matawid dagiti agar-aramid kadagiti kakastoy a banbanag ti pagarian ti Dios. **22** Ngem dagiti bunga ti Espiritu ket ayat, rag-o, kapia, kinaanus, kinamanangngaasi, kinaimbag, pammati, **23** kinaalumanay, ken panagteppel iti bagi. Awan ti linteg a maibusor kadagiti kakastoy a banbanag. **24** Inlansa dagiti naibilang keni Cristo Jesus iti krus ti lasag nga addaan kadagiti regget ken dagiti amin a dakes a tarigagayna. **25** No agbiagtayo babaen iti Espiritu, masapul a magnatayo met babaen iti Espiritu. **26** Saantayo nga agbalin a natangsit, saantayo a paungeten ti tunggal maysa weno saantayo nga apalan ti tunggal maysa.

6 Kakabsat, no natiliwan ti maysa a tao nga agbasbasol, dakayo a naespiritan ket masapul nga iturongna dayta a tao iti espiritu iti kinaalumanay. Agannadkayo, tapo saankayo a masulisog. **2** Awitenyo ti dadagsen ti tunggal maysa, ket iti kasta matungpalyonto ti linteg ni Cristo. **3** Ta no panpanunoten ti siasinoman a naisangsangyan isuna idinto ta saan met gayam, al-allilawenna ti bagina. **4** Masapul a sukimaten ti tunggal maysa ti bukodna nga aramid. Iti kasta, addanto ti ipannakkelna iti bukodna, nga awan iti panangidildilg iti siasinoman. **5** Ta awiten iti tunggal maysa ti bukodna nga awit. **6** Masapul nga ibingay iti maysa a nasuroan iti sao dagiti amin a naimbag a banbanag iti manursuro. **7** Saankayo nga agpaallilaw. Saan a malais ti Dios. Aniaman ti imula ti maysa a tao, daytanto met laeng ti apitenna. **8** Ta agapitto iti pakadadaelan ti siasinoman nga agmulmula iti bukel iti bukodna a kinamanagbasol a galad, ngem isuna nga agmulmula iti bukel iti Espiritu, agapitto iti agnanayon a biag manipud iti Espiritu. (*aiōnios g166*) **9** Saantayo koma a mabannog nga agaramid iti naimbag, ta agapittayonto iti umiso a tiempo no saantayo a sumardeng. **10** Isu ngarud, no adda gundaiwaytayo, agaramidtayo iti nasayaat

iti tunggal maysa. Nangnangruna nga agaramidtayo iti nasayaat kadagiti adda iti bumalay iti pammati. **11** Kitaenyo dagiti dadakkel a letra nga isursuratko kadakayo iti bukodko a panagsursurat. **12** Pilitendakyo a makugit dagiti mangayat nga agaramid iti nasayaat a pakasarsaritaan iti lasag. Aramidenda faeng daytoy tapo saanda a maidadanese gapu iti krus ni Cristo. **13** Ta uray dagiti nakugit ket saanda a salsalimetmetan ti linteg. Ngem ketdi, kayatda a makugitkayo tapo makapagpasindayawda maipapan iti lasago. **14** Saanak koma pulos nga agbalin a napannakkel malaksid iti krus iti Apotayo a Jesus Cristo. Babaen kenkuana a nailansa ti lubong kaniak ken Siak iti lubong. **15** Ta awan kaipapananna ti pannakakugit weno saan a pannakakugit. Ngem ketdi, napateg ti baro a parsua. **16** Kadagiti amin nga agbiag babaen iti daytoy nga annureten, sapay koma ta maadda ti kappia ken asi kadakuada ken iti Israel ti Dios. **17** Manipud ita, awan koman ti mangriribok kaniak, ta aw-awitek dagiti marka ni Jesu-Cristo iti bagik. **18** Sapay koma ta makikaddua ti parabur ni Apotayo a ni Jesu-Cristo iti espiritu, kakabsat. Amen.

Efeso

1 Ni Pablo, maysa nga apostol ni Cristo Jesus babaen iti pagayatan iti Dios, kadagiti nailasin para iti Dios idiy Efeso ken agtalalek kensi Cristo Jesus. **2** Parabur koma ti umadda kadakayo, ken kapia manipud iti Dios nga Amatayo ken ni Apo Jesu-Cristo. **3** Maidaydayaw koma ti Dios ken Ama ni Apotayo a ni Jesu-Cristo. Isuna ti nangbendision kadatayo kadagiti tunggal naespirituan a bendision kadagiti nainlangitan a luglugar kensi Cristo. **4** Sakbay ti pannakapsusa iti lubong, pinilinatayo ti Dios, datayo a mamati kensi Cristo. Pinilinatayo tapno agbalintayo a nasantaan ken awan pakapilawanna iti imatangna. **5** Babaen iti ayat, inkeddengnatayo ti Dios a pagbalinen a kas bukodna nga annak babaen kensi Jesu-Cristo. Inaramidna daytoy gapu ta naay-ayo isuna a mangaramid iti tinarigagayanna. **6** Ti pagbanaganna daytoy ket napadawayan ti Dios gapu iti nadayag a paraburna. Daytoy ti siwawaya nga intedna kadatayo babaen iti dungdungoenna. **7** Ta babaen iti dungdungoenna, adda ti pannakasubbtayo babaen iti darana, ti pannakapakawan dagiti basbasol. Adda kadatayo daytoy gapu iti kinabknang iti paraburna. **8** Pinaglaplusanna daytoy a parabur para kadatayo iti amin a kinasirib ken pannakaawat. **9** Impakaammo ti Dios kadatayo ti nailimed a kinapudno iti panggep, segun iti tarigagayna nga impakitana babaen kensi Cristo. **10** Inton natungpalen ti tiempo para iti pannakaleppas ti panggepna, pagkayksaento ti Dios dagiti amin a banbanag sadi langit ken ditoy daga nga idauloan ni Cristo. **11** Kensi Cristo napilitayo keni naikeddengtayon idi pay punganay. Daytoy ket segun iti panggep iti agar-aramid kadagiti amin a banbanag babaen iti ranta iti pagayatanna. **12** Inaramid ti Dios daytoy tapno agbiagtayo koma para iti pakaidayawan iti dayagna. Datayo ti immuna a nagtalek kensi Cristo. **13** Babaen met laeng kensi Cristo a nangngeganyo ti sao iti kinapudno, ti ebanghelio iti pannakaisalakanyo babaen kensi Cristo. Babaen met laeng kenkuana a namatikayo pay ken naseloan iti naikari nga Espiritu Santo. **14** Ti Espiritu ti mangpatalged ti tawidtayo agingga a magun-od ti kinabknang. Daytoy ket para iti pakaidayawan iti dayagna. **15** Gapu iti daytoy, manipud iti tiempo a nangngegak ti maipanggep iti pammatio kensi Apo Jesus ken maipanggep iti ayatyo kadagiti amin a nailasin para kenkuana, **16** saanak a nagsarsardeng nga agyamyaman iti Dios para kadakayo ken dakdakamatenkayo kadagiti karkararakgo. **17** Ikararakgo a ti Dios ti Apotayo a ni Jesu-Cristo, ti Ama iti dayag, ket itednato kadakayo ti espiritu iti kinasirib ken panangilatak iti pannakaammona. **18** Ikararakgo a malawlawagan koma dagiti pusoyo tapno maammoanyo ti talged iti pannakaayabtayo. Ikararakgo a maammoanyo koma dagiti kinabknang iti dayag iti tawidna kadagiti nailasin para kenkuana. **19** Ikararakgo a maammoanyo koma ti aglaplapusan a kinaindaklan ti pannakabalina kadatayo a namati. Daytoy a kinaindaklan ket segun iti panagtrabaho iti pisga iti pannakabalina. **20** Daytoy ti pannakabalin a nagtrabaho kensi Cristo idi pinagungtar ti Dios isuna manipud kadagiti natay ken pinatugawna isuna iti makanawana nga imana idiy nainlangitan a luglugar. **21** Pinatugawna ni Cristo iti nangatgato kadagiti amin a turay, pannakabalin, pannakasakup ken tunggal nagan a nanaganan. Pinatugawna ni Cristo saan laeng nga iti daytoy a panawen, ngem uray pay iti umay a panawen. (aiōn g165) **22** Inkabil ti Dios dagiti amin a banbanag iti sirok dagiti saka ni Cristo. Pinagbalinna isuna nga ulo dagiti amin a banbanag iti iglesia. **23** Ti iglesia nga isu ti bagina, ti kinaan-anayna nga isu ti mangpunno kadagiti amin a banbanag iti amin a wagas.

2 Maipanggep kadakayo, nataykayo kadagiti panagsalungasing ken kadagiti basbasolyo. **2** Gapu kadagitoy a nagnakayo idi segun iti panawen iti daytoy a lubong. Magmagnakayo segun iti mangiturturay kadagiti turay iti angin. Daytoy ti espiritura nga agtrabrabaho kadagiti annak ti kinasukir. (aiōn g165) **3** Amintayo ket maysa idi kadagitoy a saan a namati. Agtigtnaytayo segun kadagiti dakes a tarigagay iti lasagtayo. Ar-aramidentayo ti pagayatan iti lasag ken iti panunot. Sigud a datayo ket annak ti pungtot a kas kadagiti dadduma. **4** Ngem nabaknang ti Dios iti asi gapu iti naindaklan nga ayatna nga inayatnatayo. **5** Kabayatan a nataytayo iti panagsalungasing, impannatayo iti baro a biag a kadua ni Cristo. Babaen iti parabur a naisalakankayo. **6** Pinagungnaratayo ti Dios nga agkakadua ken pinatugawnatayo nga agkakadua kadagiti nainlangitan a luglugar kensi Cristo Jesus. **7** Inaramidna daytoy tapno iti umay a panawen ket mabalinna nga ipakita kadatayo ti naindaklan a kinabknang iti paraburna. Ipakapitanya daytoy kadatayo babaen iti kinaimbagna kensi Cristo Jesus. (aiōn g165) **8** Ta babaen iti parabur ket naisalakankayo babaen iti pammati. Ken saan a naggapu daytoy kadatayo. Sagut ti Dios daytoy. **9** Saan a manipud kadagiti aramid. Kas pagbanaganna, awan ti uray maysa a mabalin nga agpannakel. **10** Gapu ta datayo dagiti aramid iti Dios, naiparsua kensi Cristo Jesus nga agaramid kadagiti nasayaat. Dagitoy dagiti aramid a pinanggep ti Dios idi un-unana para kadatayo, tapno makapagnatayonto kadakuada. **11** Ngarud laglagipenyo a dakayo idi ket Hentil iti lasag. Naawagankayo a “dagiti saan a nakugit” babaen iti naawagan a pannakugit iti lasag nga inaramid dagiti ima dagiti tatto. **12** Ta iti dayta a tiempo ket naisinakayo manipud kensi Cristo. Gangganaetkayo kadagiti tatto iti Israel. Gangganaetkayo kadagiti tulag iti kari. Awanankayo iti talged maipanggep iti masakbayan. Awanankayo iti Dios iti lubong. **13** Ngem ita kensi Cristo Jesus, dakayo a naminsan nga addayo manipud iti Dios ket naiyasideg iti Dios babaen iti dara ni Cristo. **14** Ta isuna ti kapiatayo. Inaramidna ti dua a maysa. Babaen iti lasagna ket dinadaelna ti pader iti panagsisina a nangsinasina kadatayo, ti panaggiginnura. **15** Dayta ket, winaswasna ti linteg dagiti bilbilin ken dagiti annuroten tapno makaaramid isuna iti maysa a baro a tao babaen kenkuana. Inaramidna ti kapi. **16** Inaramidna daytoy tapno pagkappiaenna dagiti tatto iti maymaya a bagi ti Dios babaen iti krus. Babaen iti krus pinapataya ti panaggiginnura. **17** Immay ni Jesus ken inwaragawagna ti kapiya kadakayo nga adda iti addayo ken kapiya kadagiti adda iti asideg. **18** Ta babaen kensi Jesus ket agpadawayo nga addaan iti dalam iti maymaya nga Espiritu nga umasideg iti Ama. **19** Ita ngarud, dakayo a Hentil ket saankayon a gangganaet ken sangsangaili. Ngem ketdi agkakailiankayon kadagiti nailasin para iti Dios ken kadagiti kamkameng iti sangkabalyan iti Dios. **20** Naipasdekkayo iti rabaw ti pundasion dagiti apostol ken dagiti profeta. Ni Cristo Jesus a mismo ti pasuli a bato. **21** Babaen kenkuana, nagkakamang a sangsangkamaya ti sibubukel a pasdek ken dumakkel a kas templo iti Apo. **22** Babaen kenkuana a dakayo ket maipaspasded met a sangsangkamaya a kas lugar a pagianan para iti Dios iti Espiritu.

3 Gapu iti daytoy, siak, ni Pablo, ti balud ni Cristo Jesus para kadakayo a Hentil. **2** Ipagarupko a nangngeyon ti trabaho iti parabur ti Dios nga intedna kaniak para kadakayo, **3** Agsursuratak segun iti paliting a naipakaammo kaniak. Daytoy ti palimed a kinapudno nga insuratko iti ababa iti sabali a surat. **4** No basaenyu iti maipanggep iti daytoy, maawatanyonto ti kapanunotak iti daytoy a palimed a kinapudno maipapan kensi Cristo. **5** Iti sabali a henerasion, saan a naipakaammo daytoy a kinapudno kadagiti annak dagiti lallaki. Ngem ita, imparangarangen daytoy iti Espiritu kadagiti nailasin nga apostol ken profetana. **6** Daytoy a palimed

a kinapudno ket dagiti Hentil ket kaduatayo nga agtawid ken kaduatayo a kamkameng iti bagi. Kakaduatayo ida nga agbibingay iti kari ni Cristo Jesus babaen iti ebanghelio. 7 Para iti daytoy a nagbalinang nga adipen babaen iti sagut iti parabur ti Dios a naited kaniak babaen iti panagtrabtrabaho ti pannakabalina. 8 Inted ti Dios daytoy a sagut kaniak, uray no siak ti kabassitan kadagit nailasin para iti Dios. Daytoy a sagut ket masapul nga iwaragawagko kadagit Hentil ti ebanghelio ti awan patinggana a kinabknang ni Cristo. 9 Masapul a lawlawagak dagiti amin a tattao maipapanit palimed a panggep ti Dios. Daytoy ti panggep a naidulin iti nabayag a panawen iti naglabas babaen iti Dios, a nangparsua kadagit amin a banbanag. (aiōn g165) 10 Napanasmak daytoy tapno, babaen iti iglesia, dagiti mangiturturay ken addaan turay idiy nainlangitan a luglugar ket maamoanda ti adu a pannakaiparang ti kinasirib ti Dios. 11 Mapasamako daytoy segun iti agnanayon a panggep nga inleppasna kenni Cristo-Jesus nga Apotayo. (aiōn g165) 12 Ta kenni Cristo, addaantyo iti tured ken dalam nga addaan ti talged gapu iti pammataitayo kenkuana. 13 Ngarud dawatek kadakayo a saankayo a maupay gapu kadagit sagsagabaek para kadakayo. Dagitoy ti dayagyo. 14 Gapu iti daytoy agparintumengak iti Ama, 15 a babaen kenkuana a ti tunggal pamilia idiy langit ken iti daga ket nanaganan. 16 Ikararagko nga ipaayna kadakayo, segun iti kinabknang ti dayagna, ti mapapigsa iti pannakabalin babaen iti Espirituna, nga adda kadakayo 17 Ikararagko nga agnaed koma ni Cristo iti puspusoyo babaen iti pammati. Ikararagko a maiparamutkayo ken maipadaga iti ayatna. 18 Addakayo koma iti ayatna tapno maawatanyo, a kakadua dagiti amin a namati, ti kalawa, ti kaatiddog, ti kangato, ken ti kauneg ti panagayat ni Cristo. 19 Ikararagko a maammoanyo koma ti kinaindakan ti ayt ni Cristo, a lumabes iti pannakaammo. Aramidenyo koma daytoy tapno mapnokayo koma iti amin a pakabuklan iti Dios. 20 Ita, kenkuana a makaaramid iti amin nga ad-adayo a nangatngato ngem kadagit amin a dawaten wenne panunotentayo, segun iti pannakabalinna nga agtrabtrabaho kadatayo, 21 kukuana ti dayag iti iglesia ken kenni Cristo Jesus kadagit amin a henerasion iti agnanayon ken awan patinggana. Amen. (aiōn g165)

4 Ngarud, kas ti balud para iti Apo, guyuguyenkayo nga agbiag a maikari iti ayab a nangayaban ti Dios kadakayo. 2 Agbiagkayo nga addaan iti naindaklan a kinapakumbaba ken kinaemma ken kinaanus. Awatenyo iti tunggal maysa iti ayat. 3 Aramidenyo ti amin a kabaelanyo a mangpatalinyaed iti panagkaykaysa ti Espiritu gapu ta daytoy ti mangted ti kapia kadakayo. 4 Adda maysa a bagi, ken maysa nga Espiritu, kas met laeng kadakayo a naayaban iti maysa a mapagtalkan a namnama iti pannakaayabyo. 5 Ken adda maysa nga Apo, maysa a pammati, maysa a pannakabautisar, 6 ken maysa a Dios ken Ama iti amin. Kangatoan isuna iti amin ken babaen iti amin ken iti amin. 7 Ti tunggal maysa kadatayo ket naikken iti sagut a maiyannurot iti rukod ti sagut ni Cristo. 8 Kas kinuna ti Nasantoan a Surat: "Idi immuli isuna iti kangatoan, indauloanna dagiti balud iti pagbaludan. Nangted isuna iti sagsagut kadagit tattao." 9 Ania ti kayat a sawen ti, "Immuli isuna", malaksid a bimmaba met laeng isuna iti kaungan ti daga? 10 Ti bimmaba ket isu met laeng ti tao nga immuli iti ngatoen dagiti amin a langit. Inaramidna daytoy tapno mapnona dagiti amin a banbanag. 11 Nangted ni Cristo kadagit sagsagut a kas kadagitoy: dagiti apostol, dagiti profeta, dagiti ebanghelista, dagiti pastor ken dagiti manursuro. 12 Inaramidna daytoy tapno ikkanna ti kabaelan dagiti namati para iti trabaho ti panagsberi, para iti pannakabangon ti bagi ni Cristo. 13 Araramidenya daytoy aqgingga a madanonntayo amin ti panagmaymaysaya iti pammati ken pannakaammo iti Anak ti Dios. Araramidenya daytoy aqgingga nga agbalintayo a nataengen a kas kadagit nakadanon iti

naan-annay a panangrukod ni Cristo. 14 Daytoy ket tapno saantayo koman a kas kadagit ubbing. Daytoy ket tapno saantayo koman a maipalla-palladaw. Daytoy ket tapno saantayo koman a maitayab iti tunggal angin ti sursuro, babaen iti kinasikap dagiti tattao iti kinagaramugam ti panangallilaw. 15 Ngem ketdi, ibagatayonto ti kinapudno iti ayat ken dumakkeltayo kadagit amin a wagas kenkuana nga isu ti ulo, ni Cristo. 16 Pinagtitipon ni Cristo ti entero a bagi dagiti namati. Nagkakamangda babaen ti tunggal agtitinnulong a susuop tapno dumakkel ti entero a bagi ken pabilgenna ti bagina iti ayat. 17 Ibagak ngarud daytoy, ken bagbagaankayo iti Apo: saankayon a magna a kas iti pannagna dagiti Hentil iti kinaawan serbi dagiti panunota. 18 Napasisipget ti nakedma. Nayadayoda manipud ti biag iti Dios babaen iti kinakuneng nga adda kadakuada gapu iti kinatangken dagiti puspusuda. 19 Awan ti mariknada a bain. Inyawatda dagiti bagbagida iti pannakailumlok kadagit narugit nga aramid, kadagit amin a kita ti kinaagum. 20 Ngem saan a kastoy ti naadalyo maipanggep kenni Cristo. 21 Ammok a nangnggeyon ti maipanggep kenkuana. Ammok a nasuroankayon iti maipanggep kenkuana, kas ti kinapudno ket adda ken Jesus. 22 Masapul nga ikkatenyo ti maiyannurot iti daan a tignayyo, ti daan a tao. Ti daan a tao a madaddaels gapu iti manangallilaw a tartarigagay. 23 Iwaksiyo ti daan a kinataoyo tapno mapabarokayo iti espiritu ti panunoto. 24 Aramidenyo dayto tapno maikabilo ti baro a kinatao, a maiyannurot iti Dios. Naaramid daytoy iti kinalinteg ken iti kinasanto ti kinapudno. 25 Ngarud ikkatenyo ti kinaulbod. "Agsaokayo iti kinapudno, tunggal maysa iti kaarubana," gapu ta pasettayon iti tunggal maysa. 26 "Agungetkayo, ngem saankayo nga agbasol." Saanyo nga itulok a lumnek ti init nga adda pay laeng ungetyo. 27 Saanyo nga ikkan iti lugar ti diablo. 28 Siasinoman nga agtaktakek ket masapul a saanen nga agtakaw. Ngem ketdi, masapul nga agtrabaho isuna. Masapul nga agtrabaho isuna nga usarenna ti imana, tapno mabaelanna ti mangibingay iti tao nga agkasapulan. 29 Awan koma ti dakes a sasao a rummuar iti ngiwayto. Ngem ketdi, masapul a rummuar dagiti sasao a maaramat iti pannakasabet dagiti kasapulanda, tapno makaited iti pagsayaatan kadagit siasinoman a dumendumgeg. 30 Ken saanyo a pagladingiten iti Espiritu Santo ti Dios. Babaen kenkuana a nesilioankayo para iti aldaw ti pannakasabbot. 31 Masapul nga iwaksiyo amin kinasaem, puntog, unget, panagaapa, ken pananglalais, agraman dagiti amin a kita ti kinadakes. 32 Agbalinkayo a naimbag iti tunggal maysa. Nalukneng koma ti pusoyo. Pakawanenyo ti tunggal maysa, a kas pinakawannakayo ti Dios ken Cristo.

5 Ngarud agbalinkayo a mannlulad ti Dios, a kas dagiti ay-ayatenna nga annak. 2 Ken agbiagtagyo iti ayat, kas inayatnatayo met ni Cristo ken intedna ti bagina para kadatayo. Maysa isuna a daton ken sagut, nga agbalin a makaay-ayo nga ayamuom iti Dios. 3 Nasken a saan a madakamat kadakayo ti kinaderrep wenne aniaman a kinarugit wenne nagartem a panangagum, a kas umno kadagit namati. 4 Saanyo nga ibaga uray dagiti naaalas, minamaag a sasao, wenne makaaidadanes nga angaw, a saan nga umno. Ngem ketdi adda koma ti kinamanagyan. 5 Ta nalawag nga ammoyo nga awan ti naderrep, narugit, wenne naagum a tao, nga isu ket, maysa nga agrukbab kadagit didiosen, nga adda tawidna iti pagarian ni Cristo ken ti Dios. 6 Saanyo a palubosan iti uray maysa nga allilawennakayo babaen ti ubbw a sasao. Gapu kadagitoy a banbanag ket umay ti puntog ti Dios kadagit annak ti kinasukir. 7 Isu a saankayo a makipaset kadagitoy. 8 Ta naminsan a dakayo ket kinasipget, ngem ita ket lawagkayon iti Apo. Isu a magnakayo a kas annak ti lawag. 9 Ta bunga ti lawag ket amin a kinaimbag, kinalinteg, ken kinapudno. 10 Ammoenyo ania iti makaay-ayo iti Apo. 11 Saankayo a makipaset kadagit saan a nabunga nga araramid iti

kinasipnget. Ngem ketdi, ibutaktyo dagitoy. **12** Ta dagiti banbanag a naaramid babaen kadakuada iti nalimed ket nakababain unay nga iladawan. **13** Amin a banbanag, no maiparangarangda babaen iti lawag, ket naibutakta. **14** Ta ti tunggal banag a naiparangarang ket agbalin a lawag. Ngarud ibagbaga daytoy, "Agriungkayo, dakayo a matmaturog, ket agungarkayo manipud iti patay, ket agranniagto ni Cristo kadakayo." **15** Ngarud agannadkayo iti panagbiagyo, saan a kas kadagit tattao a saan a nasirib ngem kas nasirib. **16** Subbotenyu iti tiempo gapu ta dagiti al-alawd ket dakes. **17** Saankayo nga agbalin a maag. Ngem ketdi, awatenu no ania ti pagayatan iti Dios. **18** Ken saankayo nga agbartek iti arak, ta mangiturong dayta iti pannakadadael. Ngem ketdi, mapnokayo koma iti Espiritu Santo. **19** Agsaratikayo iti tunggal maysa babaen kadagit salmo ken kadagit himno ken naespirituan a kankanta. Agkanta ken agdaydayawkayo babaen iti pusoyo iti Apo. **20** Agyamankayo a kankanayon para kadagit amin a banbanag iti nagan ni Apotayo a Jesu-Cristo iti Dios Ama. **21** Agpaituraykayo iti tumunggal maysa kas panagraem kenni Cristo. **22** Assawa a babbai, agpaituraykayo kadagit assawayo a lallaki, a kas iti Apo. **23** Ta ti asawa a lalaki ti ulo iti asawa a babai, a kas met ni Cristo nga ulo iti iglesia. Isuna iti mangisalakan iti bagi. **24** Ngem kas iti iglesia ket iturayan ni Cristo, kasta met dagiti asawa a babbai kadagit asawada a lallaki iti amin a banag. **25** Asawa a lallaki, ayatenyo dagiti assawayo a babbai a kas inayat ni Cristo ti iglesia ken intedna ti bagina para kenkuana. **26** Inaramidna daytoy tapno mapagbalinna isuna a nasantoan. Dinalusanna ti iglesia babaen iti panangugasna iti danum babaen ti sao. **27** Inaramidna daytoy tapno maiparangna iti bagina ti maysa a nadayag nga iglesia, nga awan mansana wenco karetket wenco aniaman a kas kadagitoy a banag, ngem ketdi nasantoan ken awan biddutna. **28** Iti isu met laeng a wagas, masapul nga ayaten dagiti asawa a lallaki dagiti bukodda nga asawa a babbai a kas bukodda a bagi. Ti siasinoman nga agay-ayat iti bukodna nga asawa a babai ket ay-ayatenna ti bagina. **29** Awan ti siasinoman a nanggura iti bukodna a bagi. Ngem ketdi, pakanenna ken ayatenna daytoy, a kas ay-ayaten met ni Cristo ti iglesia. **30** Ta kamkamengnatayo iti bagina. **31** "Para iti daytoy a rason a panawan ti lalaki ti ama ken inana ket maitipon iti asawana a babai, ket ti dua ket agbalin a maysa a bagi." **32** Daytoy ket dakket a nailimed a kinapudno, ngem agsasaoak maipanggep kenni Cristo ken ti iglesia. **33** Nupay kasta, masapul met nga ayaten ti tunggal maysa kadakayo ti bukodna nga asawa a babai a kas iti bagina, ken masapul a raemen ti asawa a babai ti asawana a lalaki.

6 Annak, agtulnogkayo kadagit nagannakyu iti Apo, ta daytoy ti umno. **2** "Dayawem ni amam ken ni inam" (nga isu ti umuna a bilin a napakuyogan iti kari), **3** "tapno sumayaatkayo koma ken agbiagkayo ti atiddug iti rabaw ti daga." **4** Ken, dakayo nga amma, saanyo a ruroden dagiti annakyu iti panagpungtot. Ngem ketdi, padakkelenyo ida iti disciplina ken pammagbaga ti Apo. **5** Dakayo a tagabu, agbalinkayo a natulhog kadagit naindagaan nga amoyo nga addaan iti nauneg a panagraem ken panagbuteng, iti kinapudno iti pusoyo. **6** Agbalinkayo a natulhog kadakuada kas kenni Cristo. Agbalinkayo a natulnog saan laeng a no buybuyaendakayo dagiti amoyo tapno maay-ayo isuda. Ngem ketdi, agbalinkayo a natulnog a kas dagiti tagabu ni Cristo. Aramidenyo ti pagayatan ti Dios manipud kadagit pusoyo. **7** Agserbikayo kadagit amin a pusoyo, a kasla agserbikayo iti Apo ken a saan a kadagit tattao. **8** Masapul nga amoyo nga aniaman a nasayaat nga ar-aramiden ti tunggal tao, makaawatto isuna iti gunguna manipud ti Apo, tagabu man isuna wenco nawaya. **9** Ken dakayo nga amo, aramidenyo dagiti isu met laeng a banbanag para kadagit tagabuyo. Saanyo a butbutngen ida. Ammoyo nga isuna nga agapada nga Amoda ken amoyo ket adda sadis langit. Ammoyo nga awan iti panagipangpangruna kenkuana.

10 Kamaudiananna, agbalinkayo a napigsa iti Apo ken iti pigsa iti bilegna. **11** Isuotyo ti amin a kabal ti Dios, tapno mabaelanyo ti tumakder maibusor iti mangal-allilaw a panggep iti diablo. **12** Ta ti gubattayo ket saan a maibusor iti lasag ken dara. Ngem ketdi, maibusor daytoy kadagit mangiturturay ken naespirituan a tuturyay ken mangidadaulo iti pagarian iti dakes a kasipngetan, maibusor kadagit dakes nga espiritu iti nainlangitan a luglugar. (aiōn g165) **13** Ngarud isuotyo ti amin a kabal ti Dios, tapno makatakderkayo a sititibker maibusor iti dakes iti daytoy a tiempo iti dakes. Kalpasan a maaramidyo amin a banag, agtakderkayunto a natibker. **14** Ngarud, agtakderkayo a natibker. Aramidenyo daytoy kalpasan a naikablyon ti barikes iti kinapudno ken ti kabal iti kinalinteg. **15** Aramidenyo daytoy kalpasan a naisuotyo kadagit sakayo ti kinakasagana a mangiwaragawag iti ebanghelio iti kapia. **16** Iti amin a pasamak alaenyo ti kalasag iti pammati, baben iti daytoy ket mabaelanyo a sangaen dagiti amin a gumilgil-abay a pana iti kabusor. **17** Ken alaenyo ti helmet iti pannakaisalakan ken ti kampilan iti Espiritu, nga isu ti sao iti Dios. **18** Iti tunggal kararag ken kiddaw, agkarakararakayko iti amin a tiempo iti Espiritu. Babaen daytoy a panunot, kanayonkayo nga agsipsiput nga addaan iti amin a panaganus ken karkararag para kadagit amin a namati. **19** Ken ikararagandak, nga adda maited kaniak a mensahe inton lukatak ti ngiawtko. Ikararagyo a maipakaammok a situtured ti palimed a kinapudno maipanggep iti ebanghelio. **20** Gapu iti ebanghelio a siak a mangibagbagi ket naikawar, tapno makasaaoak koma kadakuada a situtured kas ti rumbeng a panagsaok. **21** Ngem tapno maammoanyo met koma dagiti ar-aramidek ken ti kasasaadko, Tikico, ti ay-ayatek a kabsat ken ti napudno nyo adipen iti Apo, ket ipakaammonanto amin a banag kadakayo. **22** Imbaonko isuna kadakayo para iti daytoy a panggep, tapno maammoanyo dagiti banbanag maipapan kadakami, ken tapno maliwiwana dagiti puspusoyo. **23** Kapia koma ti makikaadda kadagit kakabsat, ken ayat nga addaan iti pammati manipud ti Dios nga Ama ken ni Apo Jesu-Cristo. **24** Parabur koma ti makikaadda kadakuada amin a mangay-ayat kenni Apotayo a ni Jesu-Cristo nga addaan ayat a saan pulos a matay.

Pilipos

1 Da Pablo ken Timoteo, nga adipen ni Cristo Jesus, kadagiti amin a tattao a nailasin para kenni Cristo Jesus nga adda dita Pilipos, agraman dagiti mangidauulo ken dagiti diakono. **2** Parabur ken kappia manipud iti Dios nga Amatayo ken manipud kenni Apo Jesu-Cristo ti adda koma kadakayo. **3** Agyamyamanak iti Diosko tunggal malaglagipkayo. **4** Kanayon a para kadakayo amin ti tunggal kararagko, nga addaan rag-o iti panagkararagko. **5** Pagyamanak ti pannakikaduayo iti ebanghelio manipud idi immuna nga aldaw inggana ita. **6** Sitatalgedak iti daytoy a banag, nga isuna a nangirugi iti naimbag nga aramid kadakayo ket itultuloyna a leppesen daytoy agingga iti aldaw ni Jesu-Cristo. **7** Rumbeng a makarikaak iti kastoy maipanggep kadakayo amin gapu ta addakayo ditoy pusok. Nagbalinkayo amin a kuduak iti parabur iti pannakaibaludko ken iti panangkilintegak ken panangpatpatalged iti ebanghelio. **8** Ta saksik ti Dios, no kasano ti iliwko kadakayo amin iti kinauneg ti ayat ni Jesu-Cristo. **9** Ket kastoy ti ikarkararagko: a ti ayatyo ket manayonan pay koma babaen iti pannakaammo ken amin a pannakaawat. **10** Ikarkararagko daytoy tapno mabalinyo a padasen ken pilien dagiti banag a kasasayaatan. Ikarkararagko daytoy tapno agbalinkayo a napudno ken awan ti pakabasolan inton aldaw ni Cristo. **11** Daytoy pay ket tapno mapnoankayto iti bunga ti kinalinteg nga umay babaen kenni Jesu-Cristo, a pakaitan-okan ken pakaidayawan ti Dios. **12** Ita kakabsat, kayatko a maammoanyo, a dagiti banbanag a napasamat kaniak ti nangipadaras iti panagsaknayti ebanghelio. **13** Gapu iti daytoy, dagiti kawarko kenni Cristo ket naamooan dagiti amin a guardia iti palasio ken iti tumunggal maysa. **14** Ken kaaduan kadagiti kakabsat iti Apo ket ad-adda pay a naallukoy gapu kadagiti kawarko tapno situreddha nga ibaga ti sao. **15** Pudno nga iwarwaragawag dagiti dadduma ti maipanggep kenni Cristo gapu iti apal ken tapno maartapanda dagiti dadduma, ken dagiti met dadduma ket gapu iti naimbag a naked. **16** Dagititatto a nangiwaraagawag kenni Cristo gapu iti ayat ket ammoda a naiyapanak ditoy gapu iti panangsakitko iti ebanghelio. **17** Ngem iwaragawag dagiti dadduma ni Cristo gapu iti kinamanagimbubukod ken saan a napudno a panggep. Pagarupenda nga agar-aramidenyo iti pakariribukak bayat iti pannakaikaworko. **18** Ania koma ita? Aniaman a wagas, uray no iti panaginkukuna wenco kinapudno, ni Cristo ket naiwaragawag ket maragsakanak iti daytoy! Wen, maragsakanak. **19** Ta ammok nga agbanagto daytoy iti pannakawayawayak. Mapasamakto daytoy gapu kadagiti kararagyo ken iti tulong ti Espiritu ni Jesu-Cristo. **20** Daytoy ket segun iti natalged a panangnamnamak ken kinapudno a saanako a mabainan. Ngem ketdi, iti amin a kinatured, a kas iti napalpalabas ken uray ita. Namnamaek a maitan-ok ni Cristo babaen iti bagik, uray no babaen iti biag wenco ipapatay. **21** Ta para kaniak, ti panagbiag ket agpaay kenni Cristo ken ti pannakatay ket gungono. **22** Ngem no ti agbiag iti lasaq ket makaipaay iti bunga manipud iti panagtrabahok, ket saanko nga ammo no ania ti pilek. **23** Ta maip-ipitak kadagitog a dua a pagpilian. Addaanak iti tarigagay a sumina ket tumiponak kenni Cristo, nga adayo a nasaysayaat! **24** Ngem ti agtalinada iti lasaq ket ad-adda a kasapulan para iti pagimbaganyo. **25** Agsipud ta natalgedak maipapan iti daytoy, ammok nga agtalinadaek ken agtultuloyak a kuduayo amin, tapno rumang-ay ken agrag-okayo iti pammati. **26** Ket ti pagbanaganna, gapu iti kaaddak kadakayo adda nga idaydayawyo ni Cristo Jesus gapu kaniak. **27** Abgiagkayo laeng iti wagas a maikari iti ebanghelio ni Cristo. Aramidenyo dayta tapno iti kasta, umayak man a mangkita kadakayo wenco awanan, mabalin a mangngegak no kasano nga agtaktaiderkayo a sititibker nga addaan iti maymaya nga espiritu. Kayatko a mangngeg ngan addaankayo iti sangsangkamaya a kararuwa nga agsalsalukag

para iti pammati iti ebanghelio. **28** Ken saanyo a pagbutngan ti aniaman a banag nga inaramid dagiti kabusoryo. Daytoy ket agbalin a pagilasinan kadakuada iti pannakadadaelde. Ngem para kadakayo, pagilasinan daytoy iti pannakaisalakanyo ken daytoy ket agtaud iti Dios. **29** Ta daytoy ket naitead kadakayo, maigapu kenni Cristo, saan laeng a tapno mamatikayo kenkuana, ngem tapno agsagabakayo pay para kenkuana. **30** Ta addaankayo iti isu met laeng a pannakidangadang (saan a panagititinnuno) a kas iti naktiyato kaniak, ken kas madamdamagyo nga adda kaniak ita.

2 No kasta ngarud adda pannakapabileg kenni Cristo. No kasta ngarud adda liwilwa manipud iti ayatna. No kasta ngarud adda pannakikaddua iti Espiritu. No kasta ngarud adda kaasi ken pannakipagrikna. **2** An-anayenyo ti rag-ok babaen iti panangipadayo iti panunotyo, nga addaan iti isu met laeng nga ayat, nga agkaykaysa iti espiritu, ken addaan iti isu met laeng a panggep. **3** Awan koma ti banag nga aramidenyo a maigapu iti kinaagum wenco ubbaw a kapanunotan. Ngem ketdi, sipapukumbabakayo a mangibilang a nasaysayaat dagiti dadduma ngem kadakayo. **4** Saan koma a dagiti bukodyo a pakasapulan ti ipangpangrunayo, ngem kitaenyo met ti pakasapulan dagiti dadduma. **5** Agpanunotkayo iti wagas a kas kenni Cristo Jesus. **6** Isuna ket Dios, ngem saanna nga imbilang a masapul a mabigbig ti kina-Diosna. **7** Ngem ketdi, awan imbatina iti bagina. Nagbalin a kasla adipen. Nagbalin isuna a kaasping dagiti tatto. Nagparang isuna a kalanglanga ti tao. **8** Impakumbabana ti bagina ken nagbalin a natulhog inggana iti tayo, ti ipapatay iti krus. **9** Ngarud, intan-ok met laeng isuna ti Dios. Intedna kenkuana ti nagan a kangatoan iti amin a nagan. **10** Inaramidenya daytoy tapno babaen iti nagan ni Jesus, tunggal tumeng ket rumbeng nga apparintumeng, dagiti tumeng dagiti adda idiy langit ken ditoy rabaw daga ken iti uneg iti daga. **11** Ken inaramidenya daytoy tapno amin a dila ket ipudnoda a ni Jesu-Cristo ket Apo, para iti pakaidayawan ti Dios Ama. **12** Ngarud, kadakayo nga ay-ayatek, kas iti kanayon a panagtulnogyo, saan laeng nga iti kaaddak ngem ad-adda pay iti kaawanko, agsalukagkayo iti pannakaisalakanyo a nabuyogan iti panagbutngan ken panaggiperger. **13** Ta ti Dios ti agtigtnay kadakayo iti tarigagay ken aramido para iti pakaragsakan. **14** Aramidenyo amin a barbanag nga awan iti panagtanabutob wenco panagrihi. **15** Agtignaykayo iti daytoy a wagas tapno agbalinkayo nga awan ti pakababalawanna ken napudno nga annak ti Dios nga awan pakapilawanna. Agtignaykayo iti kastoy a wagas tapno agraniagkayo a kas silsilaw iti lubong, iti tengnga ti nakillo ken dakes unay a henerasion. **16** Kumpetkayo a naimbag iti sao ti biag tapno maaddaanak iti rason nga agragsak iti aldaw ni Cristo. Ta no kasta ti mapasamak, ammokto a saanak a nagtaray nga awan mamaayna wenco nagtrabaho nga awan serserbina. **17** Ngem uray no maiparukpokak a kas sagut iti daton ken panagserbi iti pammatiyo, agragsakak, ken makipagragsakak kadakayo amin. **18** Iti kasta met laeng a wagas, agrag-okayo met, ken makipagrakokyo met kaniak. **19** Ngem mangmamnamaka kenni Apo Jesus nga ibaona ni Timoteo kadakayo iti mabiit, tapno mapabiliegak met inton maammoak dagiti banbanag a maipapan kadakayo. **20** Ta awanen ti sabali pay nga adda kaniak a kas kenkuana iti kababalin, a pudno a madanagan para kadakayo. **21** Ta sapulenda amin dagiti bukodda a pagragsakan, saan a dagiti banbanag ni Jesu-Cristo. **22** Ngem ammoylo iti pategna, gapu ta kas iti panagserbi ti maysa nga anak iti amana, nagserbi met isuna iti kuduak iti ebanghelio. **23** Isu a namnamaek a maibaon isuna iti mabiit apaman a makitak no ania ti mapasamak iti masakbayan. **24** Ngem natalgedak iti Apo a siak a mismo ket makanumay met iti mabiit. **25** Ngem panpanunotek a masapul a maibaon manen ni Epafradio kadakayo. Isuna ket kabsatko ken padak nga agserserbi

ken padak a soldado, ken mensaheroyo ken agserbi para kadagit kasapulak. **26** Ta narigatan unay isuna, ken il-iliwenna ti makikaadda koma kadakayo amin, gapu ta nangeganyo a nagsakit isuna. **27** Ta pudno unay a nakaro ti panagsakitna ket dandani isuna a natay. Ngem naasi ti Dios kenkuana, ken saan laeng nga isuna, ngem uray met kaniak, tapno saanak koma nga agladingit iti kasta unay. **28** Isu nga ad-adda a magagararanak a mangibaon kenkuana, tapno inton makitayo manen isuna ket agragsakkayo ken mawayawayaanako iti panagdanagko. **29** Pasangbayeno ni Epafroditu nga addaan iti panagrag-o iti Apo. Padayawanyo dagiti tattao a kas kenkuana. **30** Ta gapu iti trabaho para kenni Cristo a dandani isuna a natay. Intulokna nga agpeggad ti biagna gapu iti panagserbina kaniak ken pinunnoanna dagiti saanyo a maaraamid iti panagserbyo kaniak.

3 Kamaudiananna, kakabsatko, agrag-okayo iti Apo. Para kaniak, saanko a pakasingaan ti panangsiratko manen kadagitoy isu met laeng a banbanag kadakayo. Salaknibannakayo dagitoy a banbanag. **2** Agannadkayo kadagitit kasla aso. Agannadkayo kadagitit dakes nga agtrabaho. Agannadkayo kadagitit mangputputed iti tulang. **3** Ta datayo ti pannakugit. Datayo nga agdaydayaw babaen iti Espiritu ti Dios. Datayo a mangipanpannakkil kenni Cristo Jesus, ken saan nga agtaltalek iti lasag. **4** Nupay kasta, mabalin nga agtalek iti lasag. No adda man ti mangpanpannotu a mabalinna ti agtalek iti lasag, ad-adda pay kaniak. **5** Nakugitit iti maikawalo nga aldwad, kamengk ti tattao ti Israel, iti tribu ni Benjamin, maysaak a Hebreo kadagitit Hebreo; ket no mai panggep iti linteg, maysaak a Pariseo. **6** Napansekak a nangidadianes iti Iglesia. No mai panggep iti kinalinteg ti linteg, awan pakapilawak. **7** Ngem aniaman a banbanag a makaited gunggona kaniak, imbilangko dagidiay a pukaw gapu kenni Cristo. **8** Kinapudhona, imbilangko itan amin a banbanag a pukaw gapu iti kinangato ti pannakaammo kenni Cristo Jesus nga Apok. Para kenkuana inikkatko amin a banbanag. Imbilangko dagidiay a rugit tapno magun-odko ni Cristo. **9** Ken makipagkaykaysaak kenkuana. Awanen ti bukodko a kinalinteg a magun-od-babaen iti panangtungpal iti linteg. Ngem ketdi, addaanak iti kinalinteg babaen iti pammati kenni Cristo, ti kinalinteg a nagtaud iti Dios a naibasari iti pammati. **10** Isu nga ita kayatko a maam-ammo isuna ken ti pannakabalin iti panagungarna ken ti pannakikaddua kadagitit panagsagabana. Kayatko a mabalbalikan iti wagas a kapada ti pannakatayna, **11** tapno uray kaskasano mapadasak ti panagungar manipud iti patay. **12** Saan a pudno a naawatkon dagitoy a banbanag, wenco nagbalinakon a naan-anay. Ngem ar-aramidek amin a kabaelak tapno magun-odko ti makagapu a pinagbalinnak ni Cristo Jesus a kukuana. **13** Kakabsat, saanko a panpanuoten a nagun-odkon daytoy. Ngem adda maysa a banag: lipatek no ania ti napalabas ken agsalukagak para iti masangoanan. **14** Ituloyko ti agturon iti pagpatinggaan tapno magun-odko ti gunggona iti nainlangitan nga ayab ti Dios babaen kenni Cristo Jesus. **15** Datayo amin a nataengen, agpanunottayo iti kasto a wagas. Ket no sabali ti adda iti panunotoy mai panggep iti aniaman a banag, ipakaammondo met laeng ti Dios dayta kadakayo. **16** Nupay kasta, aniaman a nadanontayo, saantayo nga umibbat iti daytoy. **17** Tuladendak kakabsatko. Kitaenyo a naimbag dagiti magmagna babaen kadagitit pagwadan a nakitayo kadakami. **18** Adu dagiti magmagna—isuda dagiti masansanko nga ibagbag a kadakayo, ket ita, agluuak a mangibagbaga kadakakayo—nga isuda dagiti kabusor ti krus ni Cristo. **19** Ti pagbanaganda ket pannakadadel. Ta ti diosda ket ti tianda, ken ipanpannakkelda dagiti nakababain nga aramidda. Dagiti nainlubongan a banbanag ti panpanuoten. **20** Ngem umilitayo iti langit, a paggapuan ti urayentayo a mangisalakan kadatayo, a ni Apo Jesu-Cristo. **21** Baliwannanto dagiti nanumo a bagitayo iti bagi a kalanglangta

nadayag a bagina, a naaramid babaen iti bileg ti pannakabalinna tapno iturayanna amin a banbanag.

4 Ngarud, patpatgek a kakabsatko nga il-iliwek, dakayo a ragsak ken koronak iti daytoy a dalan a sititibker a pagtaktakderak iti Apo, patpatgek a gagayem. **2** Makipakpakaasiak kenni Evodias, ken makipakpakaasiak kenni Sintike, maaddaankayo koma iti sangsangkamaya a panunot iti Apo. **3** Kinapudhona ipakpakaasiak met kadakayo, pudno a padak nga agbakbaklay: tulonganyo dagitoy a babbai. Ta nakipagbannogda met kaniak iti pannakailawa ti ebanglio a kuduami ni Clemente ken dagiti dadduma nga agratrabaho, nga adda met iti Libro ti Biag dagiti naganda. **4** Agrag-okaya a kanayon iti Apo. Ibagak manen, agrag-okayo. **5** Maipakita koma kadagitit amin a tattao ti kinaimmaya. Asidegen ti Apo. **6** Saanyo a pakadanagan dagiti banbanag. Ngem ketdi, iti amin a banag, maipakaammo koma iti Dios dagiti dawdawatenyo babaen iti karkararaq ken dawdawat nga addaan panagyaman. **7** Ken ti talna iti Dios, a nalablabes pay ngem iti amin a pannakaawat, bantayannanto dagiti puspuso ken panpanunotoy iti kaaddayo kenni Cristo Jesus. **8** Kamaudiananna, kakabsat, aniaman a banbanag a pudno, aniaman a banbanag a nadalus, aniaman a banbanag a nakaay-ayat, aniaman a banbanag a mararaem, no adda aniaman a banag a nangato, no adda aniaman a banag a maidaydayaw, panunoten ti maipapan kadagitoy a banbanag. **9** Dagiti banbanag a naadalyo ken naawatyo ken nangngeganyo ken nakitayo kaniak, aramidenyo dagitoy a banbanag. Ken ti Dios ti kappia ket addanto kadakayo. **10** Maragsakanak unay iti Apo gapu ta kamaudiananna napabaroyon ti pakaseknanya kaniak. Pudno nga adda panangisakityo kaniak idi, ngem awan ti gundawayyo a tumulong kaniak. **11** Saan a gapu kadagitit kasapulak nga ibagbagak daytoy. Ta nasursurok no kasano ti mapnek kadagitit amin a pasamak. **12** Ammok no kasano ti agkasapulan, ken ammok met no kasano ti maaddaan iti aglaplususan a parabur. Iti tunggal wagas ken iti amin a banbanag, nasursurok ti palimed no kasano a mangan iti adu ken ti mabisinan, no kasano ti maaddaan iti aglaplususan ken ti agkasapulan. **13** Maaramidko amin dagitoy a banbanag babaen kenkuana a mangmangted iti pigsak. **14** Nupay kasta, nasayaat ti inaramido iti pannakipagsagabayo kaniak. **15** Ket ammoyo, dakayo a taga-Filipos, nga idi rugrugti ebanghelio, idi pimmanawak idiy Macedonia, awan ti Iglesia a timmulong kaniak mai panggep iti panangited ken panangawat malaksid laeng kadakayo. **16** Uray pay idi addak idiy Tesalonica, impatulodandak iti tulong para kadagitit kasapulak saan laeng a naminsan. **17** Saan a gapu ta sapulek ti sagut. Ngem ketdi, sapulek ti bunga a mangpaadu iti pagsayaatanya. **18** Naawatkon amin a banag, ken adun ti adda kaniak. Napnoanakon. Naawatkon manipud kenni Epafroditu dagiti banag manipud kadakayo. Nabanglo ti ayamuomda, maysa a maikai a daton a makaay-ayo iti Dios. **19** Ket punnoanto ti Diosko ti tunggal pagkasapulanyo segun iti kinabaknang ti dayag ni Cristo Jesus. **20** Ita, iti Dios ken Amatayo, kenkuana ti dayaw iti agnanayon. Amen. (aīōn g165) **21** Kabkablaawan dakayo dagiti kakabsat a kuduak. **22** Kabkablaawan dakaayo amin dagiti namati ditoy, nangnangruna ti sangkabalyan ni Cesar. **23** Ti parabur ni Apotayo a Jesu-Cristo ket adda koma iti espirituyo.

Colosas

1 Ni Pablo, maysa nga apostol ni Cristo Jesus babaen iti pagayatan ti Dios, ken ni Timoteo a kabsattayo, **2** kadagiti namati ken napudno a kakabsat kenni Cristo nga adda iti Colosas. Adda koma kadakayo ti parabur, ken kapia manipud iti Dios nga Amatayo. **3** Agyamyamankami iti Dios, ti Ama ni Apotayo a Jesu-Cristo, ken kanayondakayo nga ikarkararanagan. **4** Nangngeganni ti pammatiyo kenni Cristo Jesus ken iti panagayat nga adda kadakayo para kadagiti amin a nailasin para iti Dios. **5** Adda kadakayo daytoy nga ayat gapu iti natalged a namnama a naisagana para kadakayo kadagiti langlangit. Nangngeganyo idti ti maipanggep iti daytoy a natalged a namnama iti sao ti kinapudno, ti ebanghelio, **6** nga immay kadakayo. Agbungbunga daytoy nga ebanghelio ken dumakdakkel iti sangalubongan. Ar-aramidenna met daytoy kadakayo manipud iti aldaw a nangngegyo daytoy ken nasursuryo ti maipanggep iti parabur ti Dios iti kinapudno. **7** Daytoy ti ebanghelio kas nasursuroyo manipud kenni Epafras, ti ipatpategmi a padami nga adipen, maysa a napudno nga adipen ni Cristo iti biangmi. **8** Inpakaammo ni Epafras kadakami ti panagayato babaen iti Espiritu. **9** Gapu iti daytoy nga ayat, manipud iti aldaw a nangngeganni daytoy ket saankami a nagsardeng a mangikarkararaq kadakayo. Dawdawatenmi a mapnokayo iti pannakaammo iti pagayatanna iti amin a kinasirib ken naespirituan a pannakaawat. **10** Inkarkararamgi a magnakayo a maikar iti Apo iti makaay-ayo a wagas. Inkarkararamgi nga agbungakayo iti tunggal nasayata ngi aramid ken dumakkelkayo iti pannakaammo iti Dios. **11** Inkarkararamgi a mapapigsakayo koma iti amin a kabaelan segun iti bileg ti dayagna iti amin a kinaregget ken kinaanus. **12** Inkarkararamgi a siraragsakkayo nga agyaman iti Ama, a nangted kadakayo iti karbengan a makibingay kadagiti sanikuwa dagiti namati iti lawag. **13** Inispalnatayo manipud iti panangiturya ti kinasipnet ken inyakarnatayo iti pagarian ti ipatpategna nga Anak. **14** Iti Anakna ket addaantayo iti pannakasubbot, ti pannakapakawan dagiti basol. **15** Ti Anak ti ladawan ti saan a makitita a Dios. Isuna ti inauna nga anak kadagiti amin a parsua. **16** Ta babaen kenkuana ket naparsua amin a banbanag, dagidaiy adda iti langit ken dagidaiy adda iti daga, dagiti makita ken dagiti saan a makita a banbanag. Dagiti trono man wenco kinaturay, wenco dagiti pagtutrayan wenco dagiti addaan iti karbengan, amin a banbanag ket pinarsuana ken para kenkuana. **17** Adda isuna sakbay iti amin a banag, ken kenkuana, amin a banbanag ket agmaysaya. **18** Ken isuna ti ulo ti bagi, ti iglesia. Isuna ti rugrugti ken iti inauna nga anak manipud kadagiti natay, ngarud, adda kenkuana ti kaunaan a saad kadagiti amin a banbanag. **19** Ta naay-ayo ti Dios a ti amin a kinaan-anayna ket agtaeng koma kenkuana, **20** ken tapno mapasublina iti bagina dagiti amin a banbanag babaen iti Anak. Nakikapia ti Dios babaen iti dara iti krusna. Insubli ti Dios dagiti amin a banbanag kenkuana, banbanag man iti daga wenco dagiti banbanag kadagiti langlangit. **21** Ken dakayo met, iti naminsan ket gangganaet iti Dios ken kabusorna idti iti nakem ken iti dakes nga ar-aramid. **22** Ngem ita ket insublinakayo babaen iti napisikalan a bagina babaen iti patay. Inaramidna daytoy tapno idatagnakayo a nasantoan, awan-pakababalawan, ken awanan basol iti sangoananna, **23** no agtultuloykayo iti pammati, naipasdek ken sititibker, a saan a maikkat manipud iti natalged a namnama iti ebanghelio a nangngeganyo. Daytoy ti ebanghelio a naiwarawagaw iti tunggal tao a naiparsua iti babaen iti langit. Daytoy ti ebanghelio a siak, ni Pablo, ket nagbalinak nga adipen. **24** Ita, agragrag-oak kadagiti panagsagsagabak para kadakayo. Ken punpuneek ti bagik iti pagkurangan iti irigritat ni Cristo para iti bagina, nga isu iti iglesia. **25** Gapu iti daytoy nga iglesia nga adipenak, segun iti pagrebbengen manipud iti Dios a naited kaniak

para kadakayo, a mangpunno iti sao ti Dios. **26** Daytoy ti palimed a kinapudno a nailemmeng iti adu a tawtawen ken henerasian. Ngem ita, naiparangarangen daytoy kadagiti mamati kenkuana. (aiōn g165) **27** Daytoy ket para kadagiti kayat ti Dios a pangipakaammo iti kinabaknang iti dayag daytoy a palimed a kinapudno kadagiti Hentil. Dayta ket ti kaadda ni Cristo kadakayo, ti namnama ti masakbayan a dayag. **28** Isuna daytoy nga iwarwarawagawmi. Bagbagaanmi ti tunggal tao, ken sursuroanmi ti tunggal tao iti amin a kinasirib, tapno maidatagmi ti tunggal tao a naan-anay kenni Cristo. **29** Para iti daytoy, agrabahoak ken agreggetak segun iti pigsana nga agrabrabaho kaniak nga addaan iti pannakabalin.

2 Ta kayatko a maammoanyo ti kinadakkel ti rigat a napaspasarak para kadakayo, para kadagiti adda idiy Laodicia, ken kas kaadu dagiti saan pay a nakakita iti nainlasagan a langak. **2** Agrabrabahoak tapno mapabileg dagiti pusoda babaen iti pannakaiyegda a sungsangkamaya iti ayat ken iti amin a kinabaknang ti naan-anay a kinatalged ti pannakaawat, iti pannakaammo iti palimed a kinapudno ti Dios, dayta ket ni Cristo. **3** Nakalemmeng kenkuana dagiti amin a gameng iti kinasirib ken pannakaammo. **4** Ibagbagak daytoy tapno awan ti makaallilaw kadakayo babaen kadagiti makaallukoy a sasao. **5** Ken numan pay awanak kadakayo iti lasag, ngem addaak kadakayo iti espiritu. Agragrag-oak a makakita iti nasayaat a panagtutunosyo ken ti kinatibker ti pammatiyo kenni Cristo. **6** Kas inawaytu ni Cristo nga Apo, magnakayo kenkuana. **7** Maimulakayo a sititibker kenkuana, maiptakderkayo kenkuana, maipasdekkayo iti pammati kas naisuro kadakayo, ken maaddaankayo iti panaygaman. **8** Kitaenyo ta awan ti mangtiliw kadakayo babaen iti naintao-an a pammati ken awan kaipapananna a panangallilaw a maiyannurot iti kaugalian dagiti tattao, a maiyannurot kadagiti banbanag iti lubong, ken saan a maiyannurot kenni Cristo. **9** Ta agnanaed kenkuana dagiti amin a kinaan-anay ti Dios. **10** Ken napokayo babaen kenkuana. Isuna ti ulo ti amin a pannakabalin ken turay. **11** Nakugitkayo kenkuana babaen iti pannakakugit a saan nga inaramid dagiti tattao iti panangikkat iti bagi iti lasag, ngem iti panangkugit ni Cristo. **12** Naitabonkayo a kadua iti pannakabautisar. Ken napungkaryago gapu kenkuana babaen iti pammati iti pannakabalin ti Dios, a nangpagungkar kenkuana manipud kadagiti natay. **13** Ken idi nataykayo kadagiti pagkuranganyo ken iti saan a pannakakugit ti lasago, pinabbiagnakayo a keduana ken pinakawanntayato amin kadagiti nagkurgantayo. **14** Inikkatna dagiti nailista nga utang ken dagiti pagannurotan a maibusor kadatayo. Inikkatna amin dagitoy ken inlansana idiy krus. **15** Inikkatna dagiti pannakabalin ken turay. Inwarnakna dagitoy ken indalanna dagitoy iti naballigi a panagrambak babaen iti krusna. **16** Isu ngarud, saanyo nga ipalubos nga adda ti mangukom kadakayo iti panmangan wenco panaginom, wenco maipanggep iti aldaw ti fiesta wenco baro a bulan, wenco maipanggep iti Aldaw ti Panaginana. **17** Aniniwan dagitoy dagiti banbanag a dumtengto ngem ti kinapudno ket ni Cristo. **18** Awan koma ti matakawan iti gunggona babaen iti panagtarigagay ti kinapakumbaba ken panangdayaw kadagiti anghel. Ti kasta a tao ket sumrek kadagiti banbanag a nikitana ken agbalin a nalastog babaen iti nainlasagan a panagpanpanunotra. **19** Saan isuna a kumpet iti ulo. Manipud iti ulo a matartaraonan ken mapagkakadua ti entero a bagi inggana kadagiti nagsusuopan ken ur-urat; dumakkel daytoy babaen iti panagdakkel nga inted ti Dios. **20** No kaduanakayo a natay ni Cristo kadagiti banbanag iti lubong, apay nga agbibiagkayo a kasiلا adda pagrebbenganyo iti lubong: **21** "Saamno nga iggaman, wenco ramanan, wenco sagiden?" **22** Amin dagitoy a banbanag ket naituding para iti pannakapukaw nga addaan ti pakaramatan, segun iti bilbilin ken sursuro ti tattao. **23** Dagitoy a pagannurotan ket addaan iti kinasirib iti bukod a nakem a relihion ken kinapakumbaba

ken panangparigat iti bagi. Ngem awananda iti pateg maibusor iti panangpanuynoy iti lasag.

3 Ngarud, no pinagungarnakayo ti Dios a kadua ni Cristo, sapulenyu dagiti banbanag idiy ngato, a pagtugtugawan ni Cristo iti makannawan ti Dios. **2** Panunotenyo dagiti banbanag iti ngato, saan a dagiti banbanag iti daga. **3** Ta nataykayon, ken nailemmeng dagiti biagyo a kadua ni Cristo iti Dios. **4** Inton agparang ni Cristo, nga isu ti biagyo, ket makipagparangkayonto met kenkuana iti dayag. **5** Patayenyo ngarud dagiti kamkameng nga adda iti daga - kinaderrep, kinarugit, pakaragsakan, dakes a tarigagay ken agum, a panangrukbab kadagitididiosem. **6** Ta gapu kadagitoy a banbanag nga um-umay ti pungtot ti Dios kadagitit annak iti kinasukir. **7** Kadagitoy met laeng a banbanag ti nagnaanyo idi nagbiagkayo kadakuada. **8** Ngem ita ket masapul nga iwaksiyo amin dagitoy a banbanag-pungtot, unget, dakes a tarigagay, dagiti panaglais, ken naalas a sarsarita a rumrumwar kadagititi ngiwngiwatyat. **9** Saankayo nga aggiihnbulod, ta inussobyon ti daan a kinatao agraman dagiti aramidna. **10** Inkabilyon ti baro a kinatao, a mapabpabaro iti pannakaammo maiyanurot iti ladawan ti nangiparsua kenkuana. **11** Iti daytoy a pannakaammo, awan iti Griego ken Judio, pannakakugit ken saan a pannakakugit, narungsot a tattao, taga Scythian, tagabu, nawaya a tao, ngem ketdi ni Cristo ti amin a banbanag ken ti adda iti amin a banbanag. **12** Isuotyo ngarud, a kas maysa a pinili ti Dios, nasantoan ken maipatpateg, paggappapuan ti asi, kinaimbag, kinapukumbaba, kinaemma ken kinaanus. **13** Aggiinnanuskayo. Agpipinnaraburkayo. No adda riri ti maysa a tao maibusor iti sabali a tao, pakawaneno iti isu met laeng a wagas a panangpakawan kadakayo iti Apo. **14** Kangrunaan kadagitoy amin a banbanag, maaddaankayo iti ayat, nga isu ti reppet ti kina-annay. **15** Ipalubosyo nga agturay ti kapia ni Cristo kadagitit puspusoyo. Iti daytoy a kapia a nakaawaganyo iti maymaysa a bagi. Ken agbalinkayo a managyaman. **16** Agnaed koma kadakayo ti sao ni Cristo a siaanay. Iti amin a kinasirib, surwan ken bagbagaanyo ti maysa ken maysa a mabuyugan kadagitit salmo ken himhimno ken naespirituan a kankanta. Agkantakayo nga addaan iti panagyaman kadagitit pusoyo para iti Dios. **17** Ken aniaman nga aramidenyo, iti sao wenco iti aramid, aramidenyo amin para iti nagan ni Apo Jesus. Agyamankayo iti Dios Ama babaen kenkuana. **18** Assawa a babbai, agpaituraykayo kadagitit assawayo, ta daytoy ti maiyannatop iti Apo. **19** Assawa a lallaki, ayatenyo dagiti assawayo, ken saankayo a gumura maibusor kadakuada. **20** Annak, agtulnogkayo kadagitit nagannakyot iti amin a banbanag, ta makaay-ayo daytoy iti Apo. **21** Amma, saanyo a ruruden dagiti annakyot, tapno saandanto a maupay. **22** Dakayo a tagabu, agtulnogkayo kadagitit amoyo segun iti lasag iti amin a banbanag, saan nga iti panaginggagaget a kas mangay-ayo kadagitit tattao, ngem iti napasnek a puso. Agbutengkayo iti Apo. **23** Aniaman nga aramidenyo, agrabahokayo nga agtaud iti kararua a kasla para iti Apo ken saan a para kadagitit tattao. **24** Ammoyo nga awatentonto manipud iti Apo ti gungguna ti panagtajikua. Ni Apo a Cristo ti pagserserbianyo. **25** Ta ti siasianoman nga agaramid iti kinakillo ket awatennanto ti supapak ti kinakillo nga inaramidna, ken awan iti panangidumdua.

4 Dakayo nga amo, itedyo kadagitit tagabu ti umno ken rumbeng. Ammoyo nga adda met ti amoyo idiy langit. **2** Ituloyyo ti titibker a panagkararag. Agtalinaedkayo a naalibtak iti daytoy nga addaan iti panagyaman. **3** Agkaykaysakayo met a mangikararag kadakami, a mangilukat ti Dios iti ruangan para iti sao, tapno maibaga ti palimed a kinapudno ni Cristo. Gapu iti daytoy, naikawarak. **4** Ken ikararagyo a mailawlawagko koma daytoy, kas ti rumbeng a panangibagak. **5** Magnakayo a nainsiriban kadagitit adda iti ruar, ken

subbotenyo ti tempo. **6** Kankayanon koma nga addaan ti parabur dagiti sasaoyo. Maasinan koma dagitoy, tapno maammoanyo no kasanoyo a sungbatan ti tunggal tao. **7** Kadagitit banbanag a maipanggep kaniak, ipakaamonto ni Tikiko kadakayo dagitoy. Ayayatek isuna a kabsat, napudno nga adipen, ken pada a tagabu para iti Apo. **8** Imbaonko isuna kadakayo para iti daytoy, tapno maammoanyo dagiti banbanag a maipanggep kadakami, ken tapno mapabilegna dagiti pusoyo. **9** Imbaonko isuna a kadauna ni Onesimo, ti napudno ken ay-ayatek a kabsat, a maysa kadakayo. Ibagadanto kadakayo dagiti amin a banbanag a napasamak ditoy. **10** Kabkablaawannakayo ni Aristarco, ti padak a balud, kasta met ni Marcos, ti kasinsin ni Bernabe a nangawatanyo kadagitit bilbilin, "No umay isuna kadakayo, awatenyo isuna." **11** ken kasta met ni Jesus a maawagan ti Justus. Isuda laeng kadagitit nakakugit ti kaduak nga agtrabrabaho para iti pagarian ti Dios. Isuda dagiti nagbalin a liwliwi kaniak. **12** Kabkablaawannakayo ni Epafros. Maysa met isuna kadakayo ken tagabu met isuna ni Jesu-Cristo. Napinget isuna a kankayanon a mangikararag kadakayo, tapno matakakderkayo koma a naan-anay ken siaanay a natalged iti amin a pagayatan ti Dios. **13** Ta siak iti makapaneknek kenkuana, a nagtrabaho isuna iti kasta unay para kadakayo, para kadagitit taga Laodicea, ken kadagitit taga Hierapolis. **14** Kabkablaawandakayo da Lukas, ti patpatgen a mangngagas ken ni Demas. **15** Ikablaawandakami kadagitit kakabsat a taga-Laodicea, ken ni Nimfas, ken ti iglesia nga adda iti balayna. **16** No naibasan daytoy a surat kadakayo, ibasayo met daytoy iti iglesia dagiti taga-Laodicea, ken kitaenyo ta basaenyo met ti surat a naggapu idiy Laodicea. **17** Ibagayo kenni Arkipo, "Kitaem ti trabaho nga inawatmo iti Apo, a tungpalem koma daytoy." **18** Daytoy a kablaaw ket bukodko a surat-Pablo. Laglagipenyo dagiti kawarko. Parabur koma ti umadda kadakayo.

1 Tesalonica

1 Dakami da Pablo, Silas, ken Timoteo iti iglesia ti Dios Ama kennis Apo Jesu-Cristo idiy Tesalonica. Adda koma parabur ken kapia kadakayo. **2** Kankanayonkami a mangipaay ti panaygamaniti Dios para kadakayo amin, kas dakdakamatendakayo kadagitikarkararamgi. **3** Malagipmi nga awan sardengna iti trahaboyti pammati iti imatang ti Dios ken Amatayo, aramid iti ayat, ken anusiti kinatalged para iti masakbayan nga adda kenni Apotayo a Jesu-Cristo. **4** Kakabsat nga inayat ti Dios, ammomi ti pannakaayabyo, **5** no kasano nga immay ti naimbag a damagmi kadakayo saan laengnga iti sao, ngem uray met ti pannakabalin, iti Espiritu Santo, ken iti kasta unay a namnama. Iti kasta met laeng a wagas, ammoyo payno ania a kita ti lallaki idi addakami kadakayo para iti pagsayaataony. **6** Nagbalinkayo a mannlulad kadakami ken iti Apo, kas inawatyo ti sao iti adu unay a panagrigrigat nga addaan iti rag-o manipuditi Espiritu Santo, **7** Kas nagbanagan, nagbalinkayo a pagulidan kadagitiamin a mamati idiy Macedonia ken Acaya. **8** Ta manipud kadakayo rimmuar iti sao ti Apo, ken saan laeng nga iti Macedonia ken Acaya. Ngem ketdi, rimmuar ti pammatiyo iti Dios iti tunggal lugar. Kas nagbanagan, saanmin a masapul ti agsao iti uray aniaman a banag. **9** Ta isuda mismo ti nangipadamat no ania a kita iti panangawatyo kadakami. Imbagada no kasano a nagsublikayo iti Dios manipud kadagitidiosem tapno pagserbian ti sibibiag ken pudno a Dios. **10** Impadamatda nga ur-urayenyo ti Anakna manipud langit, a pinagungarna manipud iti patay. Daytoy ni Jesus, nga isu ti mangwayawa kadatayo manipud iti pungtot nga umay.

2 Ta ammoyo, kakabsat, a saan a nasayang ti iyuumaymi kadakayo. **2** Ammoyo a nagsagabakami iti napalabas ken nakababain ti pannakatromi idiy Filipos, kas ammoyo. Natured kami gapu iti Diostayo a mangisaod kadakayo iti ebanghelio ti Dios uray na adu ti lapped. **3** Ta iti pammagbagami ket saan a naggapu iti biddut, wenne naggapu iti kinarugit, wenne naggapu iti panangallilaw. **4** Ngem ketdi, kas pinalubosannakami ti Dios a pangitalkan iti ebanghelio, isu nga agsaokami. Agsaokami, a saan nga ay-aywen ti tao, ngem tapno ay-aywen ti Dios. Isuna ti mangsuksumit kadagitipusomi. **5** Ta saankami a nangaramat iti sasao a nalabes a pammadayaw iti kaanoman, a kas ammoyo, wenne kas pambar nga agagum, ti Dios ti saksimi. **6** Wenne nagbirokki iti pammadayaw manipud kadagitittatto, manipud kadakayo wenne kadagitidadduma. Mabalinkami nga umawat ti karbengan a kas apostol ni Cristo. **7** Ngem ketdi, naannakdakami kadakayo a kas iti maysa nga ina a mangliwla iti bukodna nga anak. **8** Ili kastoy a wagas ket adda ayatmi kadakayo. Naragsakankami a mangibingkadakayo saan laeng ti ebanghelio ti Dios ngem uray daytoy bukodni a biag, gapu ta nagbalinkayo a napateg unay kadakami. **9** Ta malagipyo, kakabsat, ti trabaho ken bannogni. Nagtrabahokami iti aldaw ken rabii tapno saankami ngagbalin a padagensiti siasinoman kadakayo. Bayat dayta a tiempo, inwaragawagni ti ebanghelio ti Dios kadakayo. **10** Dakayo dagiti saksi, ken kasta met ti Dios, no kasano kasanto, kalinteg, ken awan pakapilawan ti tignaymi kadakayo a namati. **11** Ili kasta met laeng a wagas, ammoyo no kasano nga iti tunggal maysa kadakayo, a kasama kadagitibukodna nganak, binagaan ken pinabilegdakayo. Pinaneknekanmi **12** a masapul a magnakayo iti banag a maikari iti Dios, a mangaw-agaw kadakayo iti bukodna a pagarian ken dayag. **13** Ta gapu iti daytoy, kankanayonmi met a pagyamananti Dios. Ta idi naawatyo manipud kadakami ti mensahe ti Dios a nangngeyo, inawatyo daytoy a saan a kas ti sao ti tao. Ngem ketdi, inawatyo daytoy kas iti kinapudnona, ti sao ti Dios. Daytoy a sao ti agtrababaho met kadakayo a namati. **14** Ta dakayo, kakabsat,

nagbalin a mannlulad kadagitiglesia ti Dios nga adda idiy Judea kennis Cristo Jesus. Ta sinagabay met iti isu met laeng banbanag manipud kadagitibukodnya a kuluaran, a kas inaramidda kadagitidudio. **15** Isu dagiti Judio a nangpapatay kenni Apo Jesus ken dagiti profeta. Isu dagiti Judio a nangpanpanaw kadatayo. Saanda a paragsaken ti Dios. Ngem ketdi, busorenda iti amin a tattao. **16** Pinaritandakami nga agsao kadagitihentil tapno maisalakanda. Ti pagbanagan dayta ket kankanayonda a naynayon dagiti basbasolda. Umayto ti pungtot kadakuada iti kamaudiananna. **17** Naisinakami kadakayo kakabsat iti ababa a tiempo, iti presensiya, saan nga iti puso. Inaramidi ti amin a kabaelanmi nga addaan ti nakaro a tarigagay a makita ti rupayo. **18** Ta tiniragagayanmi ti umay kadakayo, Siak, ni Pablo maminsan manen, ngem nilappedannakamini Satanas. **19** Ta ania ti namnamami iti masakbayan, wenne rag-o, wenno korona iti pannakaidayaw iti sangoanan ni Apo Jesus iti iyaayna? **20** Ta dakayo ti dayag ken ragsakmi.

3 Idi saanmin ngarud a kabaelan a baklayen daytoy, napanunotma a nasaysayaat iti mabati idiy Atenas. **2** Imbaonmi ni Timoteo, a kabsattayo ken adipen ti Dios iti ebanghelio ni Cristo, tapno papigsan ken liwilwaennakayo maipanggep iti pammatiyo. **3** Inaramidi daytoy tapno awan iti siasinoman a mariribukan kadakayo babaen kadagitoy a panagsagaba. Ta ammoyo mismo a nadutokkami gapu iti daytoy. **4** Kinapudnona, idi addakami kadakayo, impakpakaunami nga imbag a dandanikaminnga aagsagaba iti pannakaparigat, ket napasamat dayta, kas ammoyo. **5** Ta maigapu iti daytoy, idi saankon a kabaelan a takderen daytoy, nangibaonka tapno maamoak koma ti maipanggep iti pammatiyo. Ta amangan ketdi a sinulisognakayo iti manulsulisog, ken agbalin nga awan serbina ti trahomni. **6** Ngem immay ni Timoteo kadakami manipud kadakayo ket inyegna kadakami ti naimbag a damag iti pammati ken ayatyo. Imbagana kadakami a kankanayon nga adda iti nasayaat a pakalaglagipanyo kadakami, ken mailiwkayo a makakita kadakami a kas iti iliwmi met a makakita kadakayo. **7** Gapu iti daytoy, kakabsat, naliwiwakami babaen kadakayo gapu iti pammatiyo, kadagitiamin a leddaang ken rigrigatmi. **8** Ta agbiagkami ita, no agtakderkayo a natibker iti Apo. **9** Ta ania a panaygaman iti mabalin nga itedmi iti Dios para kadakayo, kadagitiamin a rag-o nga adda kadakami ti sangoanan iti Dios gapu kadakayo? **10** Rabii ken aldaw nga agkarkarakragkami a sipasnek tapno makitami koma dagiti rupayo ken matedmi ti agkurkurang kadagitipammatiyo. **11** Sapay koma nga iti Diostayo ken iti mismo nga Ama, kenni Apotayo a ni Jesus ket iturongna iti dalanmi kadakayo. **12** Sapay koma ta aramideni iti Apo a dumakkelen aglaplusunan ti ayat iti maysa ken maysa ken kadagitiamin a tattao, a kas aramideni met kadakayo. **13** Sapay koma ta aramidenna daytoy tapno mapapigsdagiti pusoy nga awan iti kapilikawanna iti kinasanto iti sangoanan ti Dios ken Ama, iti iyuumay ni Apotayo a ni Jesus a keduana dagiti amin a sasantona.

4 Kamaudiananna, kakabsat, papigsan ken guyugoyenkayo iti Apo Jesus. Kas panangawatyo kadagitibilbilin a naggapu kadakami, maipanggep no kasano ti rumbeng a pannagnayo ken mangparagsak iti Dios, uray iti daytoy a pannagna, tapno saysayaatenyo pay. **2** Ta ammoyo dagiti bilbilin nga itedmi kadakayo babaen kenni Apo Jesus. **3** Ta daytoy ti pagayatan ti Dios: ti kinasantyo—a liklikanyo ti kinaderrep, **4** nga ammottiunggal maysa kadakayo no kasano ti panangtagikuana iti bukodna nga asawa a babai iti kinasanto ken kinadaway. **5** Saanka a mangasawa ti babai iti nainlasagan a tarigagay (a kas kadagitihentil a saanda nga am-ammo ti Dios). **6** Awan koma ti tao nga aglabsingken agaramid ti biddut iti kabsatna iti daytoy a banag. Ta

manangibales ti Apo kadagitoy a banbanag, a kas binallaagandakayo ken pinaneknekanmi. **7** Ta saannatayo nga inayaban iti Dios iti kinarugit, ngem iti kinasanto. **8** Ngarud, ti mangilaksid iti daytoy ket saan a tao ti lakkidsenna, no di ket ti Dios, a mangted iti Espiritu Santo kadakayo. **9** No maipapan iti naikabsatan nga ayat, saanyon a masapul ti siasinoman nga agsuratkadakayo, ta naisuronakayo mismo ti Dios nga ayatenyo ti tunggal maysa. **10** Pudno, nga ar-aramidenyo amin dagitoy para kadagit kakabsat nga adda iti entero a Macedonia. Ngem ballakadandakayo, kakabsat, nga ad-adda pay koma nga ar-aramidenyo daytoy. **11** Ibalakadmi pay kadakayo a tarigagayanyo ti agbiag a sitatalna, panunotenyo ti bukodyo a trabaho, ken agtrabahokayo babaen dagiti im-imayo, a kas ti imbilinmi kadakayo. **12** Aramidenyo daytoy tapno magnakayo a nasayaat kas panangraemyo kadagit adda iti ruar ti pammati ken tapno saankayonton nga agkasapulan. **13** Saanmi a kayat a sabali ti panangawato, kakabsat, ti maipanggep kadagit nakaturog, tapno saankayo nga agladingit a kas kadagit kaadian nga awan ti namnamada iti masakbayan. **14** Ta no mamatitayo a natay ken nagungar ni Jesus, iti kasta, iyegto iti Dios ni Jesus a keduana dagiti nakaturog kenkuana. **15** Ta iti daytoy, ibagami kadakayo babaen iti sao ti Apo, a datayo a nabbiag, a nabati iti iyuumay ti Apo, pudno a saantayonto nga unaan dagiti nakaturogen. **16** Ta bumabanto mismo ti Apo manipud langit. Umayto isuna a keduana ti panagpukkaw, ti timek ti arkanghel, ken ti trumpeta ti Dios, ket umunanto nga agpangato dagiti natay kenni Cristo. **17** Ket datayo a sibibiaq, a nabati, ket maitipontayonto kadakuada ti ulep tapno sabtentayo ti Apo idiyang tangatang. Iti kastoy a wagas, kankanayontayonton a kadua ti Apo. **18** Ngarud, liwliwaenyo ti tunggal maysa babaen kadagitoy a sasao.

5 Ita, maipanggep kadagit tiempo ken panawen, kakabsat, saanen a masapul iti aniaman a banag a maisurat kadakayo. **2** Ta ammoyon a naan-anay nga umay iti aldaw ti Apo a kasla agtatakaw iti rabii. **3** No ibagada a, "Kapia ken kinatalged," ket kellaat a pannakadadel ti umayto kadakuada. Daytoy ket kaslanto iti sakit ti panagsasikal ti masikog. Awanto ti pamuspusan a makalibasda. **4** Ngem dakayo, kakabsat, awankayo iti kinasipnget tapno maunaannakayo iti dayta nga aldawa a kas iti agtatakaw. **5** Ta annaknayo amin ti lawag ken annak ti aldaw. Saantayo nga annak ti rabii weno ti kinasipnget. **6** No kasta ngarud, saantayo koma a matmaturog a kas iti ar-aramiden dagiti dadduma. Ngem ketdi, agpalpaliiwtayo latta ken agteppel. **7** Ta dagiti matmaturog ken dagiti agbartek ket aramidenida daytoy iti rabii. **8** Ngem gapu ta annaknayo iti aldaw, agteppeltayo. Ikabiltayo ti kalasag ti barukong iti pammati ken ayat, ken iti helmet, isu iti nakaisiguradoan iti pannakaisalakan. **9** Ta saan nga intuding ti Dios a pungtot ti pagtungpalantayo, ngem tapno magun-odtayo ti pannakaisalakan babaen kenni Apotayo a Jesu-Cristo. **10** Natay isuna para kadatayo tapno uray no nakarlingtayo weno matmaturog, makipagbiagtayo kenkuana. **11** Liwliwaen ken papigsaenyo ngarud iti tunggal maysa, a kas iti ar-aramidenyon. **12** Dawatenmi kadakayo, kakabsat, a bigbigenyoy dagiti agtrabtrabaho kadakayo ken mangibagnos kadakayo iti Apo ken mangbalbalakad kadakayo. **13** Dawatenmi pay kadakayo nga utobenyo ida a raemen iti kasta unay a panagayat gapu iti trabahoda. Makikapiakayo kadagit kakaduayo. **14** Ballakadandakayo, kakabsat: ballaaganyo dagiti awan urnosna, papigsaenyo dagiti naupay, tulonganyo dagiti nakapsut, anusanyo iti amin. **15** Kitaenyo ta awan koma iti agibales ti dakes iti dakes iti siasinoman. Ngem ketdi, ikarigatanyo nga aramiden iti nasayaat para iti tunggal maysa ken para iti amin. **16** Agrao-okayo a kankanayon. **17** Dikay agsardeng nga agkararag. **18** Pagyamananyo ti tunggal banag, Ta daytoy ti pagayatan ti Dios kenni Cristo Jesus para

kadakayo. **19** Saanyo a sebseban ti Espiritu. **20** Diyo laisen dagiti padto. **21** Padasesyo dagiti amin a banbanag. Salimetmetanyo ti naimbag. **22** Liklikanyo iti aniaman a kita iti dakes. **23** Sapay koma ta naan-anay a pasanteennakayo ti Dios iti kapia. Sapay koma ta mataginayon ti sibubukel nga espiritu, kararua ken bagi nga awan ti pakapilawan para iti iyuumay ni Apotayo a ni Jesu-Cristo. **24** Napudno isuna a nangayab kadakayo, ti met laeng mangaramid iti dayta. **25** Kakabsat, ikararagandakami met. **26** Kablaawanyo amin dagiti kakabsat babaen iti nasantoan nga agek. **27** Dawatek babaen iti Apo nga ibasayo daytoy a surat kadagit amin a kakabsat. **28** Sapay koma ta adda kadakayo ti parabur ni Apotayo a Jesu-Cristo.

2 Tesalonica

1 Siak ni Pablo, ni Silvano, ken ni Timoteo, iti iglesia dagiti taga-Tesalonica iti Dios nga Amatayo kensi Apo Jesu-Cristo. **2** Paraburken talna koma iti adda kadakayo manipud iti Dios nga Amatayo ken ni Apo Jesu-Cristo. **3** Rumbeng nga agyamankami a kankanayon iti Dios gapu kadakayo, kakabsat. Ta maitutop daytoy, gapu ta rumangrang-ay unay ti pammatiyo, ken dumakdakkel ti ayato ti tunggal maysa. **4** Sipapannakkeltami mismo nga agsao maipapan kadakayo kadagitit iglesia iti Dios. Sarsaritaenmi ti maipapan iti kinauna ken ti pammatiyo iti amin a pannakadadaneyo. Sarsaritaenmi ti maipapan dagiti rigrigat nga inibturanyo. **5** Pagilasinan daytoy iti nalinteg a panangkumti iti Dios. Ti banaga ket maibilangkayo a maikari iti pagarian ti Dios nga isu iti sagsagabayo. **6** Nalinteg para iti Dios nga isublina iti panagsagaba kadagitit nangidadaness kadakayo, **7** ken bang-ar kadakayo a kuduami a nagsagaba. Aramidennga daytoy ti panagparang ni Apo Jesus manipud langit a kuduana dagiti anghel ti pannakabalinna. **8** Balisennanto babaen iti gumiilg-ilayab nga apuy dagiti saan a makaam-ammo iti Dios, ken dagiti saan nga agtulnog iti ebanghelio ni Apotayo a Jesus. **9** Agsagababanto ti pannakadusa iti agnanayon a pannakadadael nga adayo iti imatang ti Apo ken manipud iti daytag ti pannakabalinna. (aiōnios g166) **10** Aramidenntanto daytoy inton umay isuna iti dayta nga aldaw tapno itan-ok dagiti tattiona kaen tapno pagsiddaawan dagiti amin a namati. Ta pinatiyo iti pammanknekmi kadakayo. **11** Gapu iti daytoy, agtultuloykami met a mangikarkararak kadakayo. Kararagmi nga ibilangnakayo ti Diostayo a maikari iti nakaayabanyo. Ikararagmi nga ipatungpalna iti tunggal tarigagay ti kinainbag ken tunggal aramid ti pammati nga addaan iti pannakabalin. **12** Ikararagmi dagitoy a banbanag tapno itan-okyo iti nagan ni Jesus nga Apotayo. Kararagmi nga itan-oknakayo, gapu iti parabur ti Diostayo ken ni Apo Jesu-Cristo.

2 Ita, maipapan iti iyaay ni Jesu-Cristo nga Apotayo ken iti pannakaurnongtayo a makikadua kenkuana: dawatenmi kadakayo kakabsat, **2** a saankayo koma a nalaka a madanagan wenco mariribukan, uray babaen iti espiritu, babaen iti mensahe, wenco babaen iti surat a kasla aggapgapu kadakami, a nagbanaganna a dimtengen iti aldaw ti Apo. **3** Saanyo nga ipalubos nga adda mangallilaw kadakayo iti aniaman a wagas. Ta saan nga umay daytoy agingga a kalpasan nga umay iti iyaadayo, ken maiparangarang ti tao nga awanan linteg, ti anak iti pannakadadael. **4** Isuna ti mangsalungasing ken mangitan-ok iti bagina a maiusor kadagitit amin a naawagan a Dios wenco pagrukbabanan. Kas nagbanaganna, agtugaw isuna iti templo ti Dios ken iparangna ti bagina a kas Dios. **5** Saanyo kadi a malagip nga idli addaak kadakayo ket imbagak dagitoy a banbanag? **6** Ita, ammoyon ti manglaplapped kenkuana, tapno maiparangarangto laeng isuna iti umiso a tiempo. **7** Ta madaman nga agrabrabaho ti palimed iti awanan linteg, adda laeng ti maysa a tao a manglaplapped kenkuana ita agingga a maikkat isuna iti dalan. **8** Ket maiparangarangto ti awanan linteg, nga isunuto iti papatayen ni Apo Jesus babaen ti anges iti ngiwatna. Dadelento isuna ti Apo babaen iti pannakaiparangarang iti iyaayna. **9** Ti iyaay iti awan lintegna ket babaen iti aramid ni Satanas, nga addaan iti amin a pannakabalin, dagiti pagilasinan, ken dagiti palso a nakakaskasdaaw, **10** ken iti amin a panangallilaw iti kinakillo. Dagitoy a banbanag ket para kadagitit mapukpukaw, gapu ta saanda a naawat ti ayat iti kinapudno tapno maisalakanda. **11** Gapu iti daytoy, ibaon ti Dios kadakuada iti pannakabalin iti biddut tapno patienda iti ulbod. **12** Agbanago a maukomda amin, dagiti saan a namati iti kinapudno ngem ketdi nagragsakanda iti kinakillo. **13**

Ngem rumbeng nga agyamankami a kankanayon iti Dios gapu kadakayo, kakabsat nga inayat iti Apo. Ta pinilinakayo ti Dios a kas umuna a bunga iti pannakaisalakan iti pannakapasanto iti Espiritu ken pammati iti kinapudno. **14** Daytoy iti nakaayabanyo a babaen iti ebanghelioni ket magun-odyo ti dayag ni Jesu-Cristo nga Apotayo. **15** Agtakderkayo ngarud a natibker kakabsat. Salimetmetanya dagiti kinapudno a naisuro kadakayo, uray babaen iti sao wenco babaen iti suratmi. **16** Ita, sapay koma ta ni Jesu-Cristo nga Apotayo ken Dios nga Amatayo a nangayat kadatayo ken nangted kadatayo iti agnanayon a liwliwa ken nasayaat a namnama iti masakbayan babaen iti parabur, (aiōnios g166) **17** ket liwliwaen ken patibkerenna dagiti puspusoyo iti tunggal nasayaat nga aramid ken sao.

3 Ket ita, kakabsat, ikararagandakami, tapno napardas iti pannakawaragaw iti sao iti Apo ken maitan-ok, a kas met maaramid kadakayo. **2** Ikararagyo a maiyadayokami manipud kadagitit nadangkes ken dakes a tattao, gapu ta saan nga amin ket addaan ti pammati. **3** Ngem napudno ti Apo, a mangpatibker ken mangaywan kadakayo manipud iti dakes. **4** Adda panagtalekmi iti Apo maipapan kadakayo, nga itultuloyyo nga aramiden dagiti banbanag nga ibilinmi. **5** Itiurong koma iti Apo dagiti puspusoyo iti ayat iti Dios ken iti kinaibtur ni Cristo. **6** Ita bilinendakayo, kakabsat; iti nagan ni Jesu-Cristo nga Apotayo, a liklikanyo iti tunggal kabsat nga agbibiaig iti kinasadut ken saan a segun kadagitit kaugalian a naawatyo kadakami. **7** Ta ammoyo mismo nga umno para kadakayo a tuladendakami. Saankami a napikpagbiag kadakayo a kas kadagitit awanan iti disiplina. **8** Ken saankami a nangan iti taraon iti siasinoman a saanmi a binayadan daytoy. Ngem ketdi, nagtrabaho ken nagbannognkami iti rabii ken aldaw iti narigat a panagtrabaho, tapno saankami nga agbalin a padagsen iti siasinoman kadakayo. **9** Inaramidmi daytoy a saan a gapu ta awan iti turaymi. Ngem ketdi, inaramidmi daytoy tapno agbalinkami a pagulidanan kadakayo, tapno tuladendakami koma. **10** Idi addakami kadakayo, imbilinmi kadakayo, "No adda iti saan a mangayat nga agrabaho, rumbeng a saan a mangan." **11** Ta nangngemgi nga adda kadakayo ti agbibiaig iti kinasadut. Saanda nga agrabaho ngem ketdi mannakibiangda. **12** Ita, dagiti bilinenmi ken bagbagaanmi iti nagan ni Apo Jesu-Cristo, a rumbeng nga agrabahoda iti kinatalna ken kenda iti bukodda a taraon. **13** Ngem dakyado, kakabsat, saankayo a maupay iti panagar-aramid iti umno. **14** No addaman iti saan nga agtulnog iti saomi iti daytoy a surat, tandaananyo isuna ken saankayo a makikadua kenkuana, tapno mabainan isuna. **15** Saanyo nga ibilang isuna a kas maysa a kabusor ngem ballaaganyo isuna a kas maysa a kabsat. **16** Ited koma ti Apo ti kapia kadakayo iti talna iti amin a tiempo iti amin a wagas. Adda koma kadakayo amin iti Apo. **17** Siak ni Pablo, daytoy iti klablaawko iti bukodko nga ima, nga isu iti pagilasinan iti tunggal isuratko. Daytoy iti isuratko **18** Adda koma kadakayo ti parabur ni Jesu-Cristo nga Apotayo.

1 Timoteo

1 Ni Pablo, a maysa nga apostol ni Cristo Jesus, sigun iti bilin ti Dios a Mangisalakantayo ken ni Cristo Jesus a talgedtayo. **2** Kenni Timoteo, a pudno nga anak iti pammati: Ti parabur, asi, ken kapia manipud iti Dios Ama ken ni Cristo Jesus nga Apotayo. **3** Kas imbalakadko kenka nga aramidem idi pumanawak nga agpa-Macedonia, agtalinaedka idta Efeso tapno mabilinmo dagiti tattao a saanda nga agisuro iti sabali a doktrina. **4** Ken saanda koma nga ipangag dagiti istoria ken awan patinggana a sarsarita maipanggep kadagiti kapanuon. Pakaiapuan dagitoy ti panagsisinnupiat a saan ket a makatulong iti plano ti Dios, a daytoy ket babaen iti pammati. **5** Ita, ti panggep ti bilin ket ayat manipud iti nadalus a puso, manipud iti naimbag a nakem, ken manipud iti napudno a pammati. **6** Adda dagiti tattao a limmisiti marka ken immadayo manipud kadagitoy a banbanag ket dagiti minamaag a sarsarita ti sinangoda. **7** Kayatda ti agbalin a mannursuro iti linteg, ngem saanda a maawatan dagiti ibagbagada wenco dagiti ipappapilitda. **8** Ngem ammotayo a ti linteg ket nasayaat no usaren daytoy iti nainkalintegan. **9** Ken ammotayo daytoy, a ti linteg ket saan a naaramid a maipaay iti nalinteg a tao, ngem agpaay kadagiti awanan linteg ken kadagiti nasukir a tattao, kadagiti saan a nadiosan a tattao ken dagiti managbasol, kadagiti awan diosna ken kadagiti narugit. Naaramid daytoy a maipaay kadagiti mangapatay kadagiti amma ken innada, kadagiti mammapatay, **10** Kadagiti naderrep a tattao, kadagiti makikakaidda kadagiti padada a lallaki wenco babbai, kadagiti mangplit a mangala kadagiti tattao tapno pagbalinenda a tagabu, kadagiti ulbod, kadagiti saan a pudno a saksi, ken kadagiti aniáman a maisupiat iti napudno a sursuro. **11** Daytoy a pannursuro ket sigun iti nadayag nga ebanghelio ti nasantoan a Dios, nga isu a naitalek kaniak. **12** Agyamanak kenni Cristo Jesus nga Apotayo. Isuna ti nangpapigsa kaniak, gapu ta imbilangnak a napudno, ken inkabilnak ditoy a panagserbi. **13** Maysaak idi a managtabbaaw, manangidadanés ken naranggas a tao. Ngem inawatko ti asi gapu ta nagtignayak a nanengneng iti kinaawan pammati. **14** Ngem ti parabur ti Apotayo, aglupplupias a nabuyugan iti pammati ken ayat nga adda kenni Cristo Jesus. **15** Daytoy a mensaha ket mapagtalkan ken maikari nga awaten ti amin, a ni Cristo Jesus ket immay ditoy lubong a mangisalakan kadagiti managbasol. Siak ti kadaksan kadagitoy. **16** Ngem gapu iti daytoy, naited kaniak ti asi, tapno kaniak, maipakita koma ni Cristo Jesus ti amin a kinaanus. Inaramidna daytoy a kas pagulidanan dagiti agtalektó kenkuana para iti biag nga agnanayon. (aiónios g166) **17** Ita, iti agnanayon nga ari, ti saan a matay, saan a makita, ken ti maymaya laeng a Dios, kenkuana ti dayaw ken gloria ti agnanayon ken awan patinggana. Amen. (aión g165) **18** Ikabilo iti sangoanam daytoy a bilin, Timoteo, anakkó. Ar-aramidek daytoy kas maiyannatup iti naipadto maipapan kenka, tapno makipaggasetka koma iti nasayaat a ranget. **19** Aramidem daytoy tapno mabalín a maaddaanka iti pammati ken naimbag a nakem. Saan nga impangag dagiti dadduma a tattao dagitoy ket kasla limneddan, no maipanggep iti pammati. **20** Kas kada Himeneo ken ni Alejandro, nga inyawatko kenni Satanas tapno masuroanda koma a saan nga agtabbaaw.

2 Ngarud umuna iti amin, dawatek a dagiti kiddaw, dagiti kararaq, dagiti pannangibabaet ken dagiti panagyaman ket maaramid koma para iti amin a tao, **2** para kadagiti ari ken kadagiti amin nga adda iti turay, tapno agbiagtagyo koma a natalna ken nauilimek iti amin a kinanadiosan ken kinatakneng. **3** Nasayaat ken makaay-ayo daytoy iti sangoanam ti Dios a mangisalakantayo. **4** Tarigagayna a ti amin a tao ket maisalakan ken maammoanda ti kinapudno. **5** Ta adda maymaya a Dios, ken adda maymaya a mangibabaet

para iti Dios ken ti tao, isu ti tao a ni Cristo Jesus. **6** Intedna ti bagina kas subbot para kadagiti amin, a kas ti pamaneknek iti umno a tiempo. **7** Gapu iti daytoy a panggep, siak a mismo, ket nagbalin a mangaskasaba ken apostol. Ibagbagak ti kinapudno. Saanak nga agul-ulbod. Maysa-ak a manursuro kadagiti Hentil iti pammati ken kinapudno. **8** Ngarud, kayatko a dagiti lallaki iti tunggal disso ket agkararag ken agingato koma kadagiti nasantoan nga ima nga awanan panagpungtot ken panagdua-dua. **9** Kasta met, kayatko a dagiti babbai ket kawesanda dagiti bagbagida iti umno a kawes, nga addaan kinaemma ken panagteppel. Nasken a saan a nasallapid ti buokda, wenco maaddaan iti balitok, wenco dagiti perlas, wenco nangina a kawes. **10** Kayatko nga agkawesda iti maiyannatup kadagiti babbai a mangipakpakita iti kinanadiosan babaen iti nasayaat nga aramid. **11** Ti babai ket masapul nga agsursuro a nauilimek ken iti amin a panagtulhog. **12** Saanko a palubosan a mangisuro ti babai wenco iturayanna ti lalaki, ngem ketdi agbiag iti kinaulimek. **13** Ta immun-una a naparsua ni Adan, kalpasan ket ni Eva. **14** Ken saan a naallilaw ni Adan, ngem ti babai ket naan-anay a naallilaw iti panagbasol. **15** Nupay kasta, maisalakanto isuna babaen iti panangpasngayna kadagiti annak, no agtultuloya iti pammati, iti ayat ken iti pannakadalus nga addaan iti nanakman a panagpanpanunot.

3 Daytoy a pagsasao ket mapagtalkan: No tarigagayán ti maysa a tao nga agbalin nga obispo, tartarigagayanna ti nasayaat a trabaho. **2** Ngarud ti obispo ket masapul nga awan ti pakababalawanna. Masapul a maysa laeng ti asawana. Masapul a managparbeng isuna, mannakaawat, naurnos ken managsangaili. Masapul a kabaelanna ti mangisuro. **3** Masapul a saan a naigamer ti arak, saan a mannakirri, no di ket naalumamay ken natalha. Masapul a saan a managayat iti kuarto. **4** Masapul a maidalanna a nasayaat ti bukodna a pagtaengan, ken masapul nga agtultulhog kenkuana dagiti annakna nga addaan iti amin a panagraem. **5** Ta no ti tao ket saanna nga amo ngamo ita idalan ti bukodna a pagtaengan, kasano ngarud a maaywananna iti iglesia ti Dios? **6** Masapul a saan isuna a barbaro iti pammati, tapno saan isuna nga agbalin a napalanguad ket agtungpal iti pannakaukom a kas iti diablo. **7** Masapul pay nga addaan isuna iti nasayaat a kagalagad kadagidiy adda iti ruar, tapno saan isuna a matnag iti pannakababain ken iti palab-og ti diablo. **8** Kasta met dagiti diakono, masapul a natakneng, saan a managinkunkuna. Masapul a saanda a managinom iti adu nga arak wenco naagum. **9** Masapul a salimetmetanda ti naiparangarang a kinapudno maipanggep iti pammati nga addaan iti nadalus a konsiensiya. **10** Masapul pay a napalibusanda nga umuna, ket agserbida koma gapu ta awan pakapilawanda. **11** Kasta met laeng a dagiti babbai ket masapul a natakneng. Masapul a saanda a mammadpadakes. Masapul a managparbeng ken napudnoda iti amin a banbanag. **12** Masapul a dagiti diakono ket maysa laeng ti asawana a babai. Masapul a maidalanda a nasayaat dagiti annak ken bumalayda. **13** Ta dagidiy nasayaat ti panagserbina ket makagun-odda iti nasayaat a kasasaad ken natalged a sarikedked iti pammati nga adda kenni Cristo Jesus. **14** Isursuratkó kenka dagitoy a banbanag ken namnamaek a makaumayak kenka iti mabiit. **15** Ngem no mataktakak, agsuratak tapno maammoam no kasano ti agtignay iti bumalay ti Dios, nga isu ti iglesia ti sibibbiag a Dios, ti adigi ken sarapa ti kinapudno. **16** Ken saan a mailibak a ti naiparangarang a kinapudno ti kinanadiosan ket naindaklan: "Nagparang isuna a silasag, pinanekekan ti Espiritu, nakita dagiti anghel, naiwaragawag kadagiti nasion, napati ditoy lubong ken naipangato iti gloria."

4 Ita, nalawag nga ibagbaga ti Espiritu a kadagiti maud-udi a tiempo, panawanto dagiti tattao ti pammati ken ipangagda dagiti manangallilaw nga espiritu ken dagiti sursuro dagiti demonio. 2 babaen iti inuulbod a kinamanaginsisingpet. Mamarkaanto dagiti bukodda a nakem. 3 Paritandanto a makiasawa ken umawat kadagiti taraon a pinarsua ti Dios a maipaay iti panangibingay a mabuyogan iti panagyaman dagiti mamaati ken makaammo iti kinapudno. 4 Ta nasayaat ti tunggal banag a pinarsua ti Dios. Awan mailaksid kadagiti lakkak-amentayo a nabuyogan ti panagyaman. 5 Ta daytoy ket naidaton babaen iti sao ti Dios ken kararag. 6 No ikabilmo dagitoy a banbanag iti sangoanan dagiti kakabsat, agbalinkanto a nasayaat nga adipen ni Jesu-Cristo. Ta mapappapigsaka babaen iti sasao ti pammati ken babaen iti nasayaat a sursuro a sinurotmo. 7 Ngem saamno nga awaten dagiti inuulbod nga istoria a pagaayat dagiti babbaket. Ngem ketdi, sanayem ti bagim iti nadiosan a panagbiag. 8 Ta ti panangsanay iti bagim ket bassit laeng ti pakausaranna, ngem ti nadiosan a panagbiag ket adda pakausaranna para iti amin a banbanag. Addaan daytoy iti kari a para iti daytoy a biag ken iti umay a biag. 9 Daytoy a mensahe ket mapagtalkan ken maikari unay nga awaten. 10 Ta daytoy ti gapuna nga ikarkarigatan ken igagaedmi unay ti agrabaho. Ta adda talekmi iti sibbiag a Dios, nga isu ti Mangisalakan kadagiti amin a tattao, ngem nangnangruna kadagiti namati. 11 Iwaragawag ken isurom dagitoy a banbanag. 12 Saamno nga ipalubos nga adda manglais kenka iti kina-agtutubom. Ngem ketdi, agbalinka a pagwadan kadagiti mamaati, iti sao, iti aramid, iti ayat, iti kinapudno ken iti kinadalu. 13 Atingga nga umayak, asikasuem ti pannakaiba, ti panangbagbaga, ken ti panangsuro. 14 Saamno a baybay-an ti sagut nga adda kenka, a naited kenka babaen iti padto, a nabuyogan iti panangipatay kadagiti ima dagiti panglakayen. 15 Salimetmetam dagitoy a banbanag. Makikaaddaka kadakuada, tapno maiparang kadagiti amin a tattao ti panagdur-asmo. 16 Alwadam ti panagtignaymo ken ti salwadam ti sursuro. Agtuloyka kadagitoy a banbanag. Ta babaen iti panangaramidmo iti kasta, isalakanmonto ti bagim ken dagiti dumngeg kenka.

5 Saamno nga ugtan ti natataengan a lalaki ngem sika. Ngem ketdi, bagbagaam isuna a kasla ama. Bagbagaam dagiti ub-ubing a lallaki a kasla kakabsatmo. 2 Bagbagaam dagiti natataengan a babbai a kas inna, ken dagiti ub-ubing a babbai a kas kakabsatmo iti amin a kinasin-aw. 3 Dayawem dagiti balo, dagiti pudno a balo. 4 Ngem no ti balo ket addaan iti annak wenco appoko, bay-am nga isuda ti umuna a makasursuro a mangipakita iti panagdayaw iti uneg ti bukodda a bumalay. Bay-am ida a subadanda dagiti nagannakda, gapu ta daytoy ket makaay- ayo iti Dios. 5 Ngem ti pudno a balo ket napanawan nga agmaysa. Italtalekna ti talgedna iti Dios. Agtalinaed isuna a kanayon nga addaan kadagiti kiddaw ken karkararag iti rabii ken aldaw. 6 Nupay kasta, ti babai nga agbiag para iti bukodna a pagayatan ket natay, uray no sibbiag pay laeng isuna. 7 Ken ikasabam dagitoy a banbanag tapno awanto ti pakababalawanda. 8 Ngem no adda ti saan a mangipaay iti maipaay iti bukodna a kakabagian, nangnangruna kadagidiy adda iti bukodna a bumalay, inlibakna ti pammati ket nadakdakes pay ngem iti saan a namati. 9 Mailista koma ti babai a balo a saan, daydiy saan nga ub-ubing iti tawen nga innem a pulo, asawa iti maymaysa nga asawa a lalaki. 10 Masapul a maam-ammoan isuna gapu kadagiti nasayaat nga ar-aramid, mabalin a daytoy ket nangaywan kadagiti ubbing, wenco managsangaili kadagiti gangnaet, wenco binuguanna ti saka dagiti namati, wenco tinulonganna dagiti nagsagaba, wenco napasnek iti tunggal nasayaat nga aramid. 11 Ngem kadagiti ub-ubing a balo, pagkedekdam nga ibilang ida ti listaan. Ta no abaken ida ti tarigagay ti bagida a maisuppiat kenni Cristo, kayatda ti agasawa. 12 Iti daytoy a wagas,

maaddaanda iti basol gapu ta imbabawida ti immuna a karida. 13 Agbalinda pay a maruam iti kinasadut. Mamalaybalayda. Saanda laeng nga agbalin a nasadut, ngem agbalinda pay a tarabitab ken mannakibiang. Agsaoda kadagiti banbanag a saanda a rumbeng nga ibaga. 14 Ngarud, kayatko nga agasawa dagiti ub-ubing a babbai, aganakda, asikasoenda ti balay, tapno awan ti gundaway ti kabusor a mangpabasol kadatayo nga agar-aramid iti kinadakes. 15 Ta adda dagiti simmiasi a simmuot kenni Satanas. 16 No adda namati a babai nga addaan kadagiti balo, tulunganna koma ida, tapno iti kasta ket saandan a padagsen iti uneg ti iglesia, tapno mabalin a makatulong daytoy kadagiti pudno a balo. 17 Maibilang koma dagiti panglakayen a nasayaat ti panagturayna a maikari nga umawat iti mamindua a dayaw, nangnangruna kadagidiy agrabaho maipanggep iti sao ken iti panangsuro iti daytoy. 18 Ta kuna ti Nasantoan a Surat, "Saamno a busulan ti baka kabayatan nga agir-irik" ken "Ti trabahador ket maikari iti tangdanna." 19 Saanka nga umawat iti pammabasol a maisuppiat iti maysa a panglakayen malaksid no adda ti dua wenco tallo a saksi. 20 Ilintego dagiti managbasol iti imatang ti amin tapno agbuteng dagiti dadduma. 21 Sipapasnekak a mangbilia kenka, iti imatang ti Dios, ni Cristo Jesus, ken dagiti napili nga anghel, a salimetmetam dagitoy nga annuroten nga awan panangidumdua, ken awan ti aramidem a panangipangpangruna. 22 Saanka nga agganat a mangikabil kadagiti imam iti uray maysa. Saanka a makibiang kadagiti basol ti sabali a tao. Masapul a pagtalinaiadem a nasiñ-aw ti bagim. 23 Masapul a saankan nga uminom iti danom. Ngem ketdi uminomka iti bassit nga arak para iti rusokmo ken kadagiti kanayon a sakitmo. 24 Dagiti basol ti sumagmamano a tattao ket nalawag a makita, ket umun-una pay dagitoy ngem isuda a mapan iti pannakaukom. Ngem adda dagiti basol a maud-udi. 25 Kasta met, nga adda dagiti nasayaat nga aramid a maipakaammo, ngem uray dagiti dadduma ket saanto a mailemmeng.

6 Ibilang koma dagiti adda iti babaen ti sangol ti pannakatagabu dagiti amoda a dagitoy ket maikari iti amin a panangdayaw. Masapul nga aramidenda daytoy tapno ti nagan ti Dios ken ti sursuro ket saan koma a matabbaawan. 2 Dagiti tagabu nga addaan namati nga amo ket masapul a raemenda dagiti amoda, gapu ta agkakabsatda ken ad-adda pay koma ti panagserbida kadakuada. Ta dagiti amo a natulongan babaen iti trabahoda ket namati ken maay-ayat. Isuro ken iwaragawagmo dagitoy a banbanag. 3 Nu bilang ta ti maysa a tao ket agjisuro iti naidumdua ken saanna nga awaten iti pudno nga annurotentayo, dayta ket dagiti sasaos ti Apo tayo a ni Jesu-Cristo, ken nu bilang ta saanda nga awaten ti sursuro a mangituron iti nadiosan a panagbiag, 4 dayta a tao ket napannakkel ken awan ammona. Ngem ketdi, sakitna ti makisinnuppiat ken makisinnuppiat maipanggep kadagiti sasaos. Dagitoy a sasaos ket agbanag iti apal, panagaapa, sao a mangipaay iti sakit ti nakem, dakes nga atap, ken 5 iti agtultuloy a saan a panagkikinnaawatan dagiti tattao nga addaan iti rinukir a panunot. Tallikundada ti kinapudno. Ipagarupda a ti nadiosan a panagbiag ket maysa a wagas tapno agbalin a baknang. 6 Ita, ti nadiosan a panagbiag nga addaan iti pannakapnek ket dakkel a gunggona. 7 Ta awan ti inyegtayo ditoy lubong. Kasta met a saantayo a makaitugot iti uray ania. 8 Ngem ketdi, mapnektayo koma iti makan ken pagan-anay. 9 Ita, kadagidiy kayatna ti agbalin a nabaknang, matnagda iti sulisog, iti palab-og. Matnagda iti adu a minamaag ken napeggad a tarigagay, ken iti aniaman a makairarem kadagiti tattao iti pannakaperdi ken pannakadadael. 10 Ta ti panagayat iti kuarta ket isu ti ramot iti amin a kita ti kinadakes. Dadduma a tattao nga agtarigagay iti daytoy ket nagtagawataw manipud iti pammati ken dinuyokda iti bagbagida iti napalalo a ladingit. 11 Ngem sika, tao ti

Dios, umadayoka manipud kadagitoy a banbanag. Gun-odem ti kinalinteg, nadiosan a panagbiag, kinapudno, ayat, panagibtur ken kinaalumamay. **12** Makirangetka iti nasayaat a ranget ti pammati. Salimetmetam ti biag nga agnanayon nga isu ti nakaayabam. Mai panggep iti daytoy a nangtedka iti pammanknek iti sangoanan dagiti adu a saksi, no ania ti nasayaat. (**aiōnios g166**) **13** Itedko kenka daytoy a bilin iti sangoanan ti Dios, isu a mamagbiag iti amin a banbanag, ken iti sangoanan ni Cristo Jesus, nga isu a nagsao iti pudno iti sangoanan ni Pontio Pilato: **14** idulinmo nga awan pagkurgananna dagiti bilin, nga awan pakabalawanna, agingga iti panagparang ni Apo tayo a ni Jesu-Cristo. **15** Ipakaamonto ti Dios ti panagparangna iti umno a tiempo - ti Dios nga Ayan ti Bendision, ti isu laeng a pannakabalin, ti Ari nga agar-ari, ti Apo nga agturturay. **16** Isuna laeng iti saan a matay ken agnanaed iti saan a maasitgan a silaw. Awan tao a makakita kenkuana wenno makabael a mangbuya kenkuana. Kenkuana iti dayaw ken agnanayon a pannakabalin. Amen. (**aiōnios g166**) **17** Ibagam kadagitit baknang ditoy lubong a saanda nga agpasindayag, ken saanda a mangnamnama kadagitit kinabaknang, a saan a pakasiguradoan. Ngem ketdi, rumbeng a mangnamnamada iti Dios. Ipapaayna kadatayo ti amin a pudno a kinabakhang nga intay ragragsaken. (**aiōn g165**) **18** Ibagam kadakuada nga agaramidda iti nasayaat, a bumaknangda kadagitit nasayaat nga aramid, a managparabur ken situtulokda a mangibingay. **19** Iti kasta, maka-urnongdanto para bagbagida iti nasayaat a pundasion iti masakbayan, tapno salimetmetanda ti pudpudno a biag. (**aiōnios g166**) **20** Timoteo, salaknibam no ania iti naited kenka. Liklikam ti minamaag a sarita ken saan nga agtutunos a sarita a biddut a naawagan iti pannakaammbo. **21** Adda dagiti lallaki a mangiwarwaragawag kadagitoy a banbanag ket isu a simminada iti pammati. Maadda koma ti parabur kadakayo.

2 Timoteo

1 Ni Pablo, nga apostol ni Cristo Jesus babaen iti pagayatan ti Dios, segun iti naikari a biag nga adda kenni Cristo Jesus, **2** kenni Timoteo a patpagek nga anak: Parabur, asi, ken kapia a nagtaud iti Dios Ama kenni Cristo Jesus nga Apotayo. **3** Agyamanak iti Dios, nga isu a pagserseriak manipud pay kadagit kauonak, addaanak iti nadalus a konsensia iti kankanyonko a pananglaglapip kenka kadagit karkararako. Rabii ken aldaw. **4** a kalikagumak a makitaka, tapno mapnoak iti rag-o. Malaglagipko dagiti luluam. **5** Naipalajig met iti kaniak met iti napudno a pammatim; nga immun-una nga adda ken ni apongmo a Loida, ken ni inangmo nga Eunice. Ket naallukoyak ngadda met kenka daytoy. **6** Daytoy ti makagupu nga ipalagipko kenka a parangrangem manen ti sagut ti Dios kenka babaen iti panangiparabawko kadagit imak. **7** Ta saannatayo nga inikkan ti Dios iti espiritu ti buteng, no di ket pannakabalin ken ayat ken disiplina. **8** Isu a saanmo nga ibain ti pammaneknek maipanggep iti Apotayo, weno siak, ni Pablo, a baludna. Ngem ketdi, makibingayka iti panagsagaba para iti ebanghelio babaen iti pannakabalin ti Dios. **9** Ta ti Dios iti nangisalakan kadatayo ken nangayab kadatayo babaen iti nasantoan a pannakaayab. Inaramidna daytoy, saan a segun kadagit aramidtayo, ngem segun iti bukodna a panggep ken parabur. Intedna kadatayo dagitoy a banbanag babaen kenni Cristo Jesus sakbay a nangrugi ti tiempo. (aiōnios g166) **10** Ngem ita, ti panangisalakan ti Dios ket naipakammo babaen ti panagparangti ti Mangisalakantayo a ni Cristo Jesus. Ni Cristo ti nangpatingga iti patay, ken nangiyeg iti biag a saan pulos nga agpatingga nga aglawag babaen iti ebanghelio. **11** Gapu iti daytoy, nadutokanak a mangaskasaba, apostol, ken manursuro. **12** Maigapu iti daytoy a sagsagabaaek met dagitoy a banbanag. Ngem saanak a mabain, ta am-ammok isuna a pinatik. Naallukoyak a kaelanna a salakniban ti intalekko kenkuana inggana iti dayta nga aldaw. **13** Salimetmetam ti paguudan dagiti napudno a mensahe a nangngegam kaniak, nga addaan ti pammati ken ayt ngadda kenni Cristo Jesus. **14** Ti nasayaat a banag nga intalek ti Dios kenka, salaknibam babaen iti Espiritu Santo, nga agnanaed kadatayo. **15** Ammom daytoy, nga amin nga agnanaed idiy Asia ket timmalikd kaniak. Iti daytoy a bunggoy ket da Figelo ken Hermogenes. **16** Sapay koma ta kaasian ti Apo ti pamilia ni Onesiforo, ta masansan nga papigsaeenak ken saanna nga imbain ti pannakaikaworko. **17** Ngem ketdi, idi adda isuna idiy Roma, biniruknak a sirereta, ket nasarakannak. **18** Sapay koma ta ipalubos ti Apo kenkuana a masarakanna ti asi manipud kenkuana iti dayta nga aldaw. Ket ammom la unay amin a wagas a panangtulungan kaniak idiy Efeso.

2 Sika ngarud, anakko, pumigsaka iti parabur nga adda kenni Jesu-Cristo. **2** Ken dagiti banag a nangngegam kaniak, kadagit adu a saksi, italekmo kadagit napudno a tattao a makabael met a mangisuro kadagit sabali. **3** Makipagsagabaka iti rigat kaniak, a kas nasayaat a sulrado ni Cristo-Jesus. **4** Awan ti soldado nga agserbi kabayan a karaman isuna kadagit aramid iti daytoy a biag, tapno mabalin a maay-ayona ti kangoatoa nga opisialna. **5** Kasta met a no makisalisa ti siasinoman a kas atleta, saan isuna a makoronaan malaksid no makisalisa babaen kadagit pagannurotan. **6** Kasapulan nga umuna nga umawat iti binggaya ti nagaget a manganol. **7** Panunotem no ania ti ibagbagak, ta ti Apo ti mangipaay kenka iti pannakaawat iti amin a banag. **8** Laglagipem ni Jesu-Cristo, a nagtaud iti kapututan ni David, a napagungkar manipud kadagit natay. Daytoy ket segun iti mensahenk maipapan iti ebanghelio, **9** nga isu iti pagsagsagabaak akinggaga iti pannakaikaworko a kas maysa

a kriminal. Ngem ti sao ti Dios ket saan a naikawar. **10** Ngarud, inibturak dagiti amin a banbanag gapu kadagit a napili, tapno magun-odda met ti pannakaisalakan nga adda kenni Cristo Jesus, nga addaan iti agnayon a gloria. (aiōnios g166) **11** Mapagtalkan daytoy a pagsasao; "No nataytayo a kaduana, makipagbiagtayto met kenkuana. **12** No makaiburtayto, makipagturaytayto met kenkuana. No ilibaktayo isuna, ilibaknatayto met. **13** No saantayo a napudno, agtalinaedt latta isuna a napudno, ta saanna a mailibak ti bagina." **14** Kanayon nga ipalagipmo kadakuada dagitoy a banbanag. Ballaagam ida iti sangoanan ti Dios a saanda nga agaapa maipapan kadagit sasao. Gapu ta awan ti naimbag a maipaayna. Gapu iti daytoy, adda pannakadadael kadagitay agdengdengnegg. **15** Aramidem ti kaelama a mangiparang iti bagim a makaay-ayo iti Dios, kas iti mangmangged a saan a mabain. Isurom a nasayaat ti sao ti kinapudno. **16** Liklikam ti narugit a sarita, nga ad-adda a mangigamer iti saan a nadiosan a panagbiag. **17** Agwara dagiti sasaoda a kasla gangrene. Mairaman kadakuada da Himenio ken Fileto. **18** Limmisu dagitoy a lallaki iti kinapudno. Ibagbagada a ti panagungkar ket napasamaken. Inupayda ti pammati dagiti dadduma. **19** Nupay kasta, ti natibker a pundasion ti Dios ket sitatakder. Naikitkit iti daytoy ti kastoy: "Ammo ti Apo dagiti kukuana" ken "Tunggal maysa a mangawag iti nagan ti Apo ket nasken a sumina manipud iti saan a nalinteg a panagbiag". **20** Ilti nabaknang a pagtaengan, saan laeng a balitol ken pirak dagiti pagkargaan. Adda met dagiti pagkargaan a kayo ken banga. Mausar dadduma kadagitoy iti nadayaw a pakausaran ken dagiti dadduma ket mausar iti saan a nadayaw. **21** No dalusan ti maysa a tao ti bagina manipud iti saan a nadayaw a pannakausar, isuna ket nadayaw a pagkargaan. Nailasin isuna, adda pakausaranna iti Apo, ken nakasagana para iti tunggal nasayaat a trabaho. **22** Adaywam dagiti paggarteman ti kinaagtutubo. Gun-odemti kinalinteg, pammati, ayat, ken kapia a kaduam dagiditay umaw-agaw iti Apo a nagtaud iti nadalus a puso. **23** Ngem pagkedkedam dagiti minamaag ken awan mamaayna a salsaludsod. Ammom a dagitoy ti pangrugian iti panagsusuppiat. **24** Nasken a saan a makiapa ti adipen ti Apo. Ngem ketdi, naalumanay koma isuna kadagit amin, kaelanna ti mangisuro, ken naanus. **25** Masapul nga isuruanna, nga addaan kinaemma, dagiti mangsuppiat kenkuana. Ket mabalin nga ikkan ida ti Dios iti panagbabawi, iti pannakaammo iti kinapudno. **26** Ket mabalin a makaamirisda ket panawanda ti palab-og ti diablo, kalpasan iti panangtiliwna kadakuada para iti pagayatanna.

3 Ngem ammoem daytoy: kadagit maudi nga aldaw addanto dagiti napeggad a tiempo. **2** Ta dagiti tattao ket managayatdanto iti bagbagida, managayatda iti kuarta, napalangguada, itanokda iti bagbagida, managtabbaawda, nasukirda kadagit nagannakda, saanda a managyaman, ken saanda a nasantoan. **3** Awanandato iti gagangay a panangipateg, saanda a mannakikapia, mammadpadakesda, darasudosda, naranggasda, ken saanda a managayat iti naimbag. **4** Manangliputda, natangken ti uloda, nangato ti panangkitada iti bagbagida, pagaayatda iti nainlubongan a ragragsak a saan ket a managayat iti Dios. **5** Maaddaandanto iti pakakitaan iti nadiosan a panagbiag, ngem ilibakdanto ti bilegna. Adaywam dagitoy a tattao. **6** Ta dadduma kadakuada ket lallaki a sumsumrek kadagit pagtaengan ket gargarienda dagiti maag a babbai. Dagitoy ket babbai a nagabsuonan iti basbasol ken inyadayo dagiti nadumaduma a tarigagay. **7** Dagitoy dagiti babbai a kanayon nga agad-adal, ngem saanda a pulos a kabaelan a maadda iti pannakaammo iti kinapudno. **8** No kasano a da Janes ken Jambres ket bimmusorda kenni Moises, kasta met a dagitoy a palso a manursuro ket salsalungasingenda ti kinapudno. Isuda ket lallaki a nadadael iti panunotna, ken isuda ket palso no

maipanggep iti pammati. **9** Ngem saandanto a makaadayo. Ta nalawago a makita iti amin ti kinamaagda, kas iti kinamaag dagiday a lallaki. **10** Ngem sika, sinuromto ti sursurok, ugali, panggep, pammati, panaganus, ayat, kinaanus, dagiti pannakaidadanies. **11** dagiti panagsagsagaba, ken iti napasamat kaniak idiy Antioquia, idiy Iconio ken idiy Listra. Inanusak dagiti pannakaparigat. Ket kadagita amin, inispalnak ti Dios. **12** Amin dagiday kayatna nga agbiag iti nadiosan a wagas kenni Cristo Jesus ket maparigat. **13** Ket dagiti dakes a tattao ken managpammarang, ad-addanto to pay a dumakesda. Iyaw-awandanto dagiti sabali. Ket isuda a mismo ti maiyaw-awan. **14** Ngem sika, agtalinaedka kadagiti banbanag a nasururon ken sititibker a pinatim. Ammon no siasino ti nakasururon. **15** Ammon a manipud iti kinaubingmo, naammoam dagiti nasagradoan a sursurat. Pagbalinendaka dagitoy a nasirib maipanggep iti pannakaisalakan babaen iti pammati nga adda kenni Cristo Jesus. **16** Ti entero a nasantaoa a surat ket indalan ti Dios. Daytoy ket mausar para iti doktrina, iti panangbabalaw, iti panangtatur, ken panagsanay iti kinalinteg. **17** Daytoy ket tapno mabalin a agbalin a naan-anay ti tao ti Dios, ken maisagana para iti tunggal nasayaat nga aramid.

4 Itedko daytoy napasnek a bilin kenka iti sangoanan ti Dios ken ni Cristo Jesus, a mangukomto kadagiti sibbiag ken kadagiti natay, ken gapu iti panagparangna ken iti pagarianna: **2** Ikasabam ti Sao. Nakasaganaka koma no kasta a naman-ay a maaramidmo ken no kasta a saan. Mangbabalawka, mangtubngarka, mammagbagaka, nga addaan iti usu amin a kinaanus ken panangisuro. **3** Ta dumtengto ti tiempo a saanto a maanusan dagiti tattao ti pudno a sursuro. Ngem ketdi, agurnongdanto para kadagiti bagbagida kadagiti manursuro segun iti bukodda a tarigagay. Ket ibaganto met dagitoy ti makaay-ayo iti panagdengngegda. **4** Saandanto a denggen ti kinapudno, ket ti ketdi istoria a binalabala laeng ti panunot ti patienda. **5** Ngem sika, natanang koma ti panagpanpanunotmo iti amin a banbanag. Ibturam ti kinarigat; aramidem ti trabaho ti maysa nga ebanghelista; aramidem ti trabahom. **6** Ta siak ket maiparparukpuen. Ti tiempo iti ipapanawko ket dimtengen. **7** Nakalisalak iti nasayaat a dangadang; Naileppasko ti lumba; Sinalimetmetak ti pammati. **8** Ti korona ti kinalinteg ket naisagana a maipaay kaniak, a ti Apo, ti nalinteg nga ukom, ket itednanto kaniak iti dayta nga aldaw. Ken saan a kaniak laeng, ngem kadagiti met amin a naayat a manguray iti panagparangna. **9** Ikgumaam nga umay kaniak a dagus. **10** Ta pinanawannak ni Demas. Ipatpategna daytoy agdama a lubong ken napan idiy Tesalonica. Napan ni Cresente idiy Galacia, ken napan ni Tito idiy Dalmacia. (aīōn g165) **11** Ni laeng Lucas ti kuduak. Isuromto ni Marcos gapu ta makatulong isuna kaniak iti trabaho. **12** Imbaonko ni Tikico idiy Efeso. **13** Itugotmo inton umayka ti kagay nga imbatik kenni Carpo idiy Troas, ken dagiti librok, kangrunaan dagiti pagsuratan. **14** Ni Alejandro a mammanday, adu ti impakitana a nadakes nga aramid kaniak. Subadanto ti Apo isuna segun kadagiti aramidna. **15** Masapul a salaknibam met ti bagim kenkuana, gapu ta dakkel ti panangsuppiatna kadagiti sasaotayo. **16** Iti imuna a pannangikalintegak, awan ti nakipagtakder kaniak. Ngem ketdi, pinanawandak ti tunggal maysa. Sapay koma ta saan daytoy a maibilang a maibusor kadakuada. **17** Ngem adda iti sibayko ti Apo ken pinapigsanak tapno babaen kaniak, ti pannakaiwaragawag ket mabalin a naan-anay a matungpal, ken tapno amin dagiti Hentil ket mabalin a mangnegganda. Naispalak manipud iti ngiwat ti leon. **18** Ispalennak ti Apo manipud iti tunggal dakes nga aramid ken isalakannak para iti nainlangitan a pagarianna. Kenkuana ti dayaw iti agnanayon nga awan inggana. Amen. (aīōn g165) **19** Kablaawam ni Priscila, ni Akila, ken ti sangkabalayan ni Onesiforo. **20** Nagtalinaed ni Erasto idiy Corinto, ngem ni Trofimo ket imbatik

a masakit idiy Milet. **21** Ikgumaam nga umay sakbay iti lam-ek. Kabkablaawannaka ni Eubulo, kasta met ni Pudente, ni Lino, ni Claudia, ken dagiti amin a kakabsat. **22** Ti Apo makikaadda koma iti espiritum. Parabur koma ti adda kenka.

Tito

1 Ni Pablo, maysa nga adipen ti Dios ken apostol ni Jesu-Cristo, para iti pammati dagiti napili a tattao ti Dios ken ti pannakaammo iti kinapudno nga umanamong iti kinanasantoan. **2** Adda dagitoy iti talged iti biag nga agnanayon nga inkari ti Dios, nga awanan ti panagul-ulbod, sakbay kadagit amin a panawen ti tiempo. (*aiōnios g166*) **3** Iti umno a tiempo, inwaragawagna ti saona babaen iti mensahe nga intalekna kaniak nga idanonko. Masapul nga aramidet daytoy babaen iti bilin ti Dios a manangisalakantayo. **4** Kenka Tito, maysa a pudno nga anak a lalaki iti kadawayan a pammaitayo. Parabur, asi, ken kapia manipud iti Dios Ama, kenni Cristo Jesus a manangisalakantayo. **5** Gapu iti daytoy a panggep nga imbatik idiyay Creta, tapno maiyurnosmo dagiti banbanag a saan pay a nalpas, ken mangdutok kadagit panglakayen iti tunggal siudad kas imbilinko kenka. **6** Ti maysa a panglakayen ket masapul nga awan pakababalawanna, asawa a lalaki iti maysa a babai, addaan iti napudno nga annak a saan a maibilang a kas nadangkes wenco saan a disiplinado. **7** Kasapulan para iti agay-ayawan, kas mangimmaton iti bumalay ti Dios, nga awan pakababalawanna. Masapul a saan isuna a naariwawa wenco saan a maanawa. Masapul a saan isuna a nalaka nga apgungtot, saan a naigamer iti arak, saan a mannakiriri, ken saan a naagum a tao. **8** Ngem ketdi, masapul a managsangaili isuna, maysa a gayem ti naimbag. Masapul a nanakem isuna, nalinteg, nadiosan, ken managteppel. **9** Masapul a salimmetmettana a nalaingti mensahe a mapagtalkan a naisuro, tapno mabalinnna a pakireden dagiti dadduma babaen iti naimbag a sursuro ken aturennna dagiti mangsuppiat kenkuana. **10** Ta adu dagiti nasukir a tattao, nangnangruna dagidiay adda iti pannakugit. Awan serserbina dagiti sasaoda. Allilawen ken idalanda dagiti tattao iti dakes a pagturungan. **11** Kasapulan a mapasardeng isuda. Isursuroda dagiti saanda koma nga isuro para iti nakababain a gunguna ken pagsisinninaenda dagiti sibubukel a pamila. **12** Kinuna ti maysa kadakuada, maysa a nasirib a tao kadakuada, "Dagiti taga -Creta ket saan nga agsarday a managulbod, dakes ken naapeggad nga ay-ayup, dagiti sadut a nararawet." **13** Pudno daytoy a salaysay, isu a babalawem ida a siinget tapno nasembenga koma iti pammati. **14** Saanda nga ipang dagiti parparbo nga istoria dagiti Judio wenco dagiti bilbilin dagiti lallaki a timmallikod iti kinapudno. **15** Kadagit nasin-aw, amin a banbanag ket nasin-aw. Ngem kadagit narugitan ken saan a mamatpati, awan iti nisin-aw. Ta narugitanen dagiti panunot ken konsensiada. **16** Ibagbagada nga ammoda ti Dios, ngem ilibakda isuna babaen kadagit aramidda. Makarurod ken nasukirda. Saanda a maanamong iti aniamaan a nasayaat nga aramid.

2 Ngem sika, ibagam ti maitutop nga addaan iti napudno a panursuro. **2** Dagiti lallakay ket masapul a managteppel, natakneng, nanakem, nasimbeng iti pammati, iti ayat, ken iti panagibtur. **3** Kasta met dagiti natataengan a babbai a masapul a kanayon nga iparangda dagiti bagbagida kas mararaem, saan a mamatpadakes. Masapul a saanda a paigamer iti adu nga arak. Masapul nga isuroda ti naimbag **4** tapno maisuroda dagiti ubbing a babae nga ayentada iti naimbag a wagas dagiti bukodda nga assawa ken annak. **5** Masapul nga isuroda ida nga agbalin a nanakem, nisin-aw, nasayaat a mangaywan ti balay, ken agtulhogda kadagit bukodda nga assawa. Masapul nga aramidenda dagitoy a banbanag tapno saan a maumsi ti sao ti Dios. **6** Iti isu met laeng a wagas, allukoyem dagiti agtutubo a lallaki nga agbalin a nanakem. **7** Iti amin a wagas iparangmo ti bagim a kas pagulidanan dagiti nasayaat nga ar-aramid; ken no agisuroka, ipakitam ti kinadlus

ken kinatakneng. **8** Agibagaka iti mensahe a nasayaat ken awan pakababalawanna tapno ti siasinoman a bumusor ket maibabain, gapu ta awan iti dakes a maibagana maipanggep kadatayo. **9** Dagiti tagabu ket masapul nga agtulhog kadagit amoda iti amin a banag. Masapul nga ay-aywenda isuda, ken saan a makisuppiat kadakuada. **10** Masapul a saanda nga agtakaw. Ngem ketdi, masapul nga ipakitada ti amin a nasayaat a pammati, tapno mapapintasda iti amin a wagas dagiti sursurotayo maipanggep iti Dios a manangisalakantayo. **11** Ta nagparang ti parabur ti Dios kadagit amin a tattao. **12** Isursuronatayo daytoy a tumallikod iti saan a nadiosan, ken nainlubongan a tarigagay. Ken isursuronatayo nga agbiag a nanakem, nalinteg, ken iti nadiosan a wagas iti daytoy a panawen (*aiōnios g165*) **13** kabayatan nga ur-urayentayo nga awaten ti nagasat a namnama, ti panagparang ti dayti ya naindaklan a Diostayo ken Manangisalakan a ni Jesu-Cristo. **14** Inted ni Jesus ti bagina para kadatayo tapno subbotennatayo manipud iti amin nga awanan ti linteg ken tapno pagbalinennatayo a nisin-aw, para kenkuana, a naisangsanggayan a tattao a nagagar a mangaramid kadagit nasayaat nga ar-aramid. **15** Ibagam ken iballakadmo dagitoy a banbanag. Mangtubngarka nga addaan iti amin a turay. Saanmo nga itulok nga adda manglaksid kenka.

3 Palagipam ida nga agpaituray kadagit mangidadaulo ken agtuturay, nga agtulhog kadakuada, a nakasagana para iti tunggal nasayaat nga aramid. **2** Palagipam ida a saanda a mamadpadakes iti siasinoman, a liklikanda ti panagsisinnuppiat, a bay-anda dagiti dadduma nga aramidenna dagiti kayatda, ken ipakita ti kinapakumbaba kadagit amin a tattao. **3** Ta iti naminsan ket nagbalintayo nga awanan ti pannakaawat ken nasukir. Naiyawawntayo ken nagbalin a tagabu dagiti nadumaduma a tarigagay ken ragragasak. Nagbiagtayo iti dakes ken apal. Narurodtayo ken ginuratayo ti maysa ken maysa. **4** Ngem idi nagparang ti kinaimbag ti Dios a manangisalakantayo ken ti ayatna para iti sangkataoon, **5** saan a babaen kadagit aramid iti kinainteg nga inaramidtayo, ngem babaen ti asina nga insalakkannatayo. Insalakkannatayo babaen iti panagbuggo iti baro a pannakaiyanak ken pannakapabaro babaen iti Espiritu Santo. **6** Sibabaknang nga inbukbok ti Dios ti Espiritu Santo kadatayo babaen iti Manangisalakantayo a ni Jesu-Cristo. **7** Inaramidna daytoy tapno, iti pannakapalindeg babaen iti paraburun ket agbalintayo a paset iti namnama iti biag nga agnanayon. (*aiōnios g166*) **8** Daytoy a mensahe ket mapagtalkan. Kayatko nga agsaoka a sitatalged maipanggep kadagitoy a banbanag, tapno dagidiay agtalek iti Dios ket rumegtada kadagit nasayaat nga ar-aramid nga ikabilna iti sangoananda. Dagitoy a banbanag ket nasayaat ken pakagungunaan kadagit amin a tattao. **9** Ngem liklikam dagiti minamaag a panagsusuppiat ken naggapuan ti puli ken paragranget ken riri maipanggep ti linteg. Dagidiay a banbanag ket awan pategna ken awan pakagungunaanna. **10** Laksidenyo ti siasinoman nga agar-aramid iti pakaigapuan iti panagsisina kadakayo, kalpasan iti maysa wenco dua a ballaag, **11** ken ammom a ti kasta a tao ket timmallikod manipud iti umno a wagas ken agbasbasol ken dusdusaenna ti bagina. **12** No ibaonko ni Artemas wenco ni Tikico kenka, pardasan ken umayka kaniak idiyay Nicopolis nga isu iti ingkeddengko a pagpalabasan ti panawen ti lamiis. **13** Partakam ket ibaonmo ni Zenas, ti nalaing iti linteg, ken ni Apolos, iti wagas nga awan ti pagkuranganda. **14** Masapul nga adalen dagiti tattaoitayo nga agaramid kadagit nasayaat nga aramid a makasabet kadagit kangrunaan a kasapulan tapno saanda nga agbalin a saan a nabunga. **15** Amin a kakadduak ket kblaawandaka. Kblaawandaka dagidiay mangay-ayat kadatayo iti pammati. Parabur ti umadda kadakayo amin.

Filemon

1 Siak ni Pablo, maysa a balud ni Cristo Jesus, ken ni kabsattayo a Timoteo ket agsursuratkami kenni Felimon, nga ay-ayatenmi a gayyem ken katrabahoan, **2** ken ni Apia a kabsatmi a babai, ken ni Arkipo a padami a soldado, ken ti iglesia nga aggimong iti balaymo: **3** Parabur kadakayo ken kapia manipud iti Dios nga Amatayo ken ni Apo Jesu-Cristo. **4** Kankayanon nga agyamanak iti Diosko. Dakdakamatenka kadagit karkararagko, **5** Nangngegko iti ayat ken ti pammati nga adda kenka kenni Apo Jesus ken para kadagit amin a namati. **6** Ikararagko a nabunga koma iti pannakiramanmo iti pammati a maipaay iti pannakaammo iti tunggal nasayaat a banag nga adda kadatayo kenni Cristo. **7** Gapu ta naaddaanak iti kasta unay a rag-o ken liwliwa gapu iti ayatmo, agsipud ta pinaragsakmo dagiti puso dagiti namati, kabsat. **8** Ngarud, uray pay no adda kaniak amin a kinatured gapu kenni Cristo tapno bilinenka iti rumbeng nga aramidem, **9** ngem gapu iti ayat, dawdawatek ketdi kenka—Siak, ni Pablo, maysa a nataengan a tao, ken balud ita gapu kenni Cristo Jesus. **10** Agdawdawatak kenka iti maipapan kenni Onesimo nga anakko, a nagbalinak a pannakaamana iti pannakabaludko. **11** Gapu ta awan idti serserbina kenka, ngem napategen isuna ita kadata. **12** Pagsubliek isuna kenka—nga isu ti ay-ayatek unay. **13** Tarigagayko a pagtalinaedek pay koma isuna kaniak, tapno makatulong kaniak bayat iti kinaawammo, bayat ti pannakaibaludko gapu iti ebanghelio. **14** Ngem saanko a kayat ti agaramid iti aniaman a banag nga awan pammalubosmo. Inaramidko daytoy tapno saan a maaramid ti animan a naimbag gapu ta pinilitka, ngem gapu ta kayatmo nga aramiden daytoy. **15** Nalabit a ti rason a naising isuna kenka iti apagbiit, ket tapno agsibli kenka iti agnanayon, (aiōnios g166) **16** Tapno saan laengen isuna a kas tagabu, ngem nangatngato pay ngem tagabu, kas maysa nga ay-ayaten a kabsat—nangnangruna kaniak, ken ad-adda pay koma kenka, iti lasag ken iti Apo. **17** No ibilangnak ngarud a kas kadua, awatem isuna a kas ti panangawatmo koma kaniak. **18** Ngem no nagbasol isuna kenka, wenco nakautang kenka iti aniaman a banag, siakon ti agbayad iti dayta. **19** Siak, ni Pablo, isuratko daytoy babaen iti bukodko nga ima: Bayadankanto. Saankon nga ipalajip kenka a bulodmo kaniak ti biagmo. **20** Wen, kabsat, ipalubosmo nga agragsakak iti Apo; pabaroem ti pusok kenni Cristo. **21** Adda talgedko maijanggep iti panagtulnogmo, agsuratak kenka, nga ammok nga ad-adu pay ti aramidemto ngem ti dawatek. **22** Maysa pay, mangisaganaka ti siled ti sangaili para kaniak, ta namnamaek a babaen kadagit karkararagyo ket mapasyarkayonto iti mabiit. **23** Kablaawannaka Ni Epafras a padak a balud kenni Cristo Jesus, **24** ken kablaawandakayo met da Marcos, Aristarco, Demas, Lucas, a katrabahoak. **25** Sapay koma ta ti parabur ni Apotayo a Jesu-Cristo ti makikaadda iti espirituoy. Amen.

Hebreo

1 Iti nabayagen a panawen, nagsao ti Dios iti adu a dasar ken adu a wagas kadagitit kapuonantayo babaen kadagitit profeta. **2** Ngem kadagititoy a naud-udi nga al-aldaw, nagsao ti Dios kadatayo babaen ti Anak, a dinutokkanna a tagatawid kadagitit amin a banbanag, ken naaramid iti sangalubongan babaen kenkuana. (aiōn g165) **3** Ti Anakna ti raniag iti dayagna, ti kababalin iti kinasiasonina, ken tarabayenna amin a banbanag babaen iti sao ti pannakabalinna. Kalpasan iti pannakagun-odna ti pannakadalus kadagitit basbasol, nagtugaw isuna iti makannawan nga ima iti Kangatoan a Pannakabalinna. **4** Nagbalin isuna a natururang ngem kadagitit anghel, a kas ti nagan a natawidna ket natantan-ok ngem iti naganda. **5** Ta siasino kadi kadagitit anghel iti nangibagaanna, "Sika ti anakk, ita nga aldaw nagbalinak nga amam?" ken ibagbagana manen, "agbalinako nga ana kenkuana, ken agbalinto isuna nga anak kaniak?" **6** Idi inyeg ti Dios iti inauna a naipasngay ditoy lubong, ibagbagana manen, "Masapul nga agrukbab kenkuana dagiti amin nga anghel ti Dios." **7** Ibagbagana maipanggep kadagitit anghel, Isuna a nangaramid kadagitit anghelna nga espiritu ken kadagitit adipenna a gil-ayab ti apoy." **8** Ngem maipanggep iti Anak, ibagana, "Ti tronom, O Dios, ket agnayanoy nga awan patinggana. Ti setro iti pagariam ket setro iti hustisia. (aiōn g165) **9** Inayatmo iti kinalinteg ken giruram iti kinaawan iti linteg, ngarud linanaannaka ti Diosmo ti lana iti rag-o nga ad-adda ngem kadagitit kakadduum." **10** "Idi un-unana, O Apo, inaramidmo iti pondasion ti daga. Dagiti langit ket iti ar-aramid dagiti imam. **11** Mapukawdanto, ngem agtultuloyka. Marunotdanto amin a kasla ti pagan-anay. **12** Lukutemto ida a kasla iti kagay ken masukatandanto a kasla iti pagan-anay. Ngem saanka nga agbalbaliw, ken saan nga agpatingga dagiti tawtawenmo." **13** Ngem siasino iti nangibagaan ti Dios kadagitit anghel iti aniaman a tiempo, "Agtugawka iti makannawan nga imak agingga a pagbalinek dagiti kabusormo a pangiparabawan dagiti sakam?" **14** Saan kadi nga amin dagiti anghel ket espiritu a naibaon tapno agserbi ken mangaywan kadagitit dandanin agtawid iti pannakaisalakan?

2 Ngarud, masapul nga ad-adda nga ipangagtayo ti nangngegantyo tapno saantayo nga umadayo iti daytoy. **2** Ta no pudno ti mensahe a naisao babaen kadagitit anghel, ken umawat iti maiparbeng a pannusa ti tunggal panaglabsing ken panagsukir, **3** kasanotayo ngarud a makalibas no saantayo nga ikaskaso ti naindaklan a pannakaisalakan? —pannakaisalakan nga immuna nga impakaammo ti Apo kadatayo ken napaneknekan kadatayo dagiti nakangngeg iti daytoy. **4** Pinaneknekan met ti Dios daytoy babaen kadagitit pagilasanin, nakaskasdaaw, ken babaen iti nadumaduma a nabibileg nga ar-aramid, ken babaen dagiti sagut ti Espiritu Santo nga imbunongna segun iti pagayatanna. **5** Saan a dagiti anghel ti pagturayen iti Dios iti lubong nga umay, nga isu iti sarsaritaenmi. **6** Ngem ketdi, adda idi iti nangpanekek iti maysa a lugar a kunana, "Siasino aya ti tao ta silalajipka kenkuana? Wenno ti anak ti tao ta ipategmo isuna? **7** Inaramidmo ti tao a nababbaba bassit ngem kadagitit anghel; binalangatam isuna iti dayag ken dayaw. **8** Inkabilmo ti tunggal banag iti saakaannana tapno iturayanna." Ta pinaiturayan ti Dios ti amin a banag iti sangkatao-an. Awan aniaman a banag nga imbatina a saanna a pinaiturayan kenkuana. Ngem ita, saantayo pay laeng a makita nga ituraturayanna ti amin a banag. **9** No pay kasta, makitkitatayo ti napagbalin a nababbaba iti apagbiit, nababbaba ngem dagiti anghel— ni Jesus, nga isu, gapu iti nagsagaba ken pannakatayna, ket nabalangatan iti dayag ken dayaw. Isu nga ita, gapu iti parabur ti Dios, naramanan ni Jesus ti pannakatayna para iti amin a tattao.

10 Rumbeng laeng a ti Dios, gapu ta agbibiaig ti tunggal banag a maipaay ken babaen kenkuana, ket ipanna ti adu nga annak iti dayagna, ken pagbalinenna a naan-anay ti pannakaisalakan ti mangidadaloo babaen kadagitit panagsagsagabana. **11** Ta agpada a naggapu iti Dios ti mangisagsagut ken dagiti naisagut. Gapu iti daytoy, saan a mabain ti nangisagut kadakuada ti Dios a mangawag kadakuada a kakabsat. **12** Kunana, "Ipakaammokto ti naganmo kadagitit kakabsatko, ikankantako ti maipanggep kenka manipud iti taripnong. **13** Ket kunana manen, "Agtalekak kenkuana." Ken kunana manen, "Kitaem, adtoyak ken dagiti annak nga inted ti Dios kaniak. **14** Ngarud, yantangay ta addaan iti lasag ken dara dagiti amin nga annak ti Dios, addaan met ni Jesus kadagitit isu met laeng a banbanag, tapno babaen iti ipapatay, mabalin a pagbalinenna nga awanan bileg ti addaan iti bileg ti patay, dayta ket ti diablo. **15** Daytoy ket tapno wayawayanna dagiti nagbiag iti pannakatagabu iti unos ti panagbiagda gapu iti panagbutet iti pannakatay. **16** Ta awan diadua a saan a dagiti anghel ti tululganna. Ngem ketdi, tululganna dagiti kapututan ni Abraham. **17** Kasapulan ngarud nga agbalin isuna a kas kadagitit kakabsatna iti amin a wagas, tapno agbalin isuna a naasi ken napudno a kangatoan a padi kadagitit banbanag ti Dios, ken tapno magun-odna ti panakapakawan ti basbasol dagiti tattao. **18** Gapu ta nagsagaba mismo ni Jesus, napadas met isuna, kabaelanna a tulongan dagiti mapadpadas.

3 Ngarud, nasantoan a kakabsat, a kakaduak iti nainlangitan a pannakayab, ibilangyo ni Jesus, ti Apostol ken Kangatoan a Padi ti pammatitayo. **2** Napudno isuna iti Dios, a nangdutok kenkuana, kas kenni Moises a napudno met iti amin a balay iti Dios. **3** Ta naibilang ni Jesus a maikari iti nangatngato a pammadayaw ngem ni Moises, gapu ta ad-adda a mapadpadayawan ti nangipasdeks iti balay ngem iti mismo a balay. **4** Ta adda nangipasdeks iti tunggal balay, ngem ti Dios ti nangipasdeks iti amin a banbanag. **5** Kinapudhona, napudno ni Moises kas maysa nga adipen iti amin a balay iti Dios, a nangnganted iti pammakenek maipapan kadagitit banbanag a maibaganto iti masakbayan. **6** Ngem ni Cristo isu iti Anak a mangaywan iti balay iti Dios. Datayo iti balayna no kumpettayo a sititibker iti talgedtayo ken maipagpannakkel a talged. **7** Ngarud, daytoy ket kas ti imbag a Espiritu Santo, "Ita, no mangngego ti timekna, **8** saanyo a patangkenen dagiti puspusoyo a kas inaramid dagiti Israelita iti panagrebeldeda, idi panawen iti pannakasut idaiy let-ang. **9** Daytoy ket idi nagrebelde dagiti kapuonanya babaen iti panangsusutoda kaniak, ken idi bayat iti uppāt a pulo a tawen, nikitada dagiti ar-aramidko. **10** Saanak ngarud a naay-ayo iti dayta a kapututan. Kinunak, 'Kankanayon a maiyawawan dagiti puspusoda, ke saanda nga ammo dagiti wagasko.' **11** Daytoy ket kas iti panangsapatak iti ungetko: didanto makastrek iti paginanaak." **12** Agannadkayo, kakabsat, tapno awanto koma ti addaan iti dakes a puso a saan a mamati iti siasinoman kadakayo, maysa a puso a sumiasi manipud iti sibbiag a Dios. **13** Ngem ketdi, agpipinnablegkayo iti inaldaw, ita ta maawagan pay laeng a tatta nga aldaw, tapno awan kadakayo ti mapatangken babaen iti panangallilaw iti basol. **14** Gapu ta nagbalintayo a kadua ni Cristo no sititibkertayo a kumpet iti talgedtayo kenkuana manipud iti punganay agingga ti panungpalan. **15** Siasao maipapan iti daytoy, "Ita nga aldaw, no denggenyo ti timekna, saanyo a patangkenen dagiti puspusoyo, kas iti inaramid dagiti Israelita iti panagrebeldeda. **16** Siasino iti nakangngeg iti Dios ket nagrebelde? Saan kadi nga amin dagiti indalan ni Moises a rimmuar iti Egipito? **17** Ket siasino ti nagnungtutan iti Dios iti uppāt a pulo a tawen? Saan kadi a dagiti nagbasol, a napasag iti let-ang dagiti natay a bagbagida? **18** Siasino ti nagsapataan iti Dios a saanda a makastrek iti paginanaanna, no

di dagiti saan nga agtultulnog kenkuana? **19** Makitatayo a di da makastrek iti paginanaanna gapu iti saanda a panamati.

4 Masapul a naannaditayo ngarud tapno awan kadakayo ti mapaaay a makadanon iti agtultuloy a kari a makastrek iti panaginanaa ti Dios. **2** Ta adda kadatayo ti naimbag a damag maipanggep iti panaginana ti Dios a naipablaak kadatayo a kas adda kadagit Istraelita, ngem dayta a mensahe ket saan a nantaged iti pagimbanan kadagit nakangngeg no saanda a makititon iti pammati iti daytoy. **3** Ta datayo a namati—datayonto dagiti makastrek iti dayta a panaginana, a kas naibagbaga, “Kas insapatak iti pungtotko, saardanto a makastrek iti panaginanan.” Kinunana daytoy, uray no nalpasen dagiti trabahona a panangpursua manipud idi panangrugi ti lubong. **4** Ta kinunana iti sasinoman maipanggep iti maikapito nga aldaw, “Naginana ti Dios iti maikapito nga aldaw manipud kadagit amin nga inaramidna.” **5** Kinunana manen, “Saandanto a makastrek iti panaginanan.” **6** Ngarud, agsipud ta naisagana pay laeng ti panaginana ti Dios para kadagit sumaggmamano a sumrek, ken agsipud ta adu nga Istraelita a nakangngeg iti naimbag a damag maipanggep iti panaginanaa ti saan a nakastrek gapu ta saanda a nagtulnog, **7** nangikeddeng manen ti Dios iti maysa a manamnama nga aldaw, a naawagan nga “Ita nga Aldaw.” Inaramidna daytoy nga aldaw idi nagsao isuna baaben kenni David, a nangibaga idi nabayagen a panawen kalpasan ti immuna a naibaga, “Ita nga aldaw no dumngekayonto iti timekna, saanyo a patangkenen dagiti pusoy.” **8** Ta no inikkan ida ni Josue ti inana, saamen a nagsao ti Dios maipanggep iti sabali nga aldaw. **9** Ngarud, adda latta ti Aldaw a Panaginana a nakasagana para kadagit tattoo ti Dios. **10** Ta ti sasinoman a makastrek iti panaginana ti Dios ket naginana met manipud kadagit araramidna, a kas inaramid ti Dios iti bagina. **11** Ngarud, sigagagartayo koma a sumrek iti dayta a panaginana, tapno awan ti matinnagto iti dayta a kita ti saan a panagtulnog a naaramidda. **12** Ta sibbiag ken naalibtak ti sao ti Dios ken natadtadem ngem uray aniaman a kampilan nga agsumbangir ti tademma. Salputenna uray ti pagsabatan ti kararua manipud iti espiritu, ken kadagit nagsusuopan manipud iti pata. Kabelan a maammoan dagiti kapanunotan ken dagiti panggep ti puso. **13** Awan ti naparsua a banag a nailemmeng manipud iti imatang ti Dios. Ngem ketdi, lamo-lamo amin a banag ken silulukat kadagit mata ti maysa a masapul a pangitedantayo iti palawag. **14** Gapu ta addaantayon iti naindaklan a kangatoan a padi a limmasat kadagit langit, ni Jesus nga Anak ti Dios, tenggelentayo a siirut dagiti pammattitayo. **15** Ta saantayo nga addaan iti kangatoan a padi a saan a makipagrikna kadagit kinakapuytayo, ngem nasulisog iti amin a wagas a kas kadatayo, malaksid iti dayta, saan isuna a nagbasol. **16** Isu nga umasidegtayo ngarud nga addaan iti talged iti trono ti parabur, tapno maawattayo ti asi ken masarakantayo ti parabur a makatulong iti tiempo ti pagkasapulan.

5 Ta ti tunggal kangatoan a padi, a napili manipud kadagit tattoo, ket nadutokan nga agtignay a mangibbagi kadakuada kadagit banbanag a mainaig iti Dios, tapno mangidiaya kadagit sagut ken daton para kadagit basbasol. **2** Kabelan a ti makilangenlangen a siaalumamay kadagit nakaneng ken ti saan a maiturayan agsipud ta isuna mismo met ket napalikmutan iti kinakapuy. **3** Gapu iti daytoy, adda met rebbunga a mangidatag kadagit daton para kadagit basolna kas iti araramidenña para kadagit basol dagiti tattoo. **4** Ken awan ti tao a mangala iti daytoy a dayaw para iti bagbagina, ngem ketdi, masapul nga inayaban isuna ti Dios, kas iti pannakaayab ni Aaron. **5** Saam met nga intan-ok ni Cristo ti bagbagina iti panagbalinna a padi. Ngem ketdi, kinuna ti Dios kenkuana, “Sika ti Anakko, ita nga aldaw nagbalinak nga Amam.” **6**

Daytoy ket kas met laeng iti ibagbagana iti sabali a paset, “Padika nga agnanayon a kas iti kinapadi ni Melkisedec.” (**aïōn g165**) **7** Bayat iti nainlasagan a tiempona, nangidaton isuna kadagit kararag ken kiddaw, nga agluluwa nga umas-asug iti Dios, ti makaisalakan kenkuana manipud patay. Gapu iti panagraemna iti Dios, naipangang isuna. **8** Uray no Anak isuna, naadalna ti panagtulnog kadagit banbanag a sinagabana. **9** Napaan-anay isuna ken iti kastoy a wagas, nagbalin isuna a pakaisalakanan nga agnanayon dagiti amin nga agtultulog kenkuana, (**aïōnios g166**) **10** dinutokan isuna ti Dios nga agbalin a kangatoan a padi a kas iti kinapadi ni Melkisedek. **11** Adu pay ti kayatmi nga ibaga maipanggep kenni Jesus, ngem narigat nga ipalawag agsipud ta nangudel ti panaggdenggegyo. **12** No pay mangisursurokayo koman kadagitoy a tiempo, nasisita pay laeng nga adda mangisurokaya kadakayo nasken a sursuroenyu maipanggep iti sasao ti Dios. Masapulyo ti gatas, saan a natangkan a taraon. **13** Ta ti siasinoman a makainom laeng iti gatas ket awan kapadasanna iti mensahe iti kinalinteg, ta maladaga pay laeng isuna. **14** Maysa pay, ti natangken a taraon ket para kadagit nataengan, dagiti nasuroan a mangilasan iti nasayaat ken dakes gapu iti kapadasanda a mangammo iti naimbag ken dakes.

6 Ngarud, iti panangpanawtayo iti immuna a nasursurotayo maipanggep iti mensahe ni Cristo, masapul nga agtultuloytayo iti panagtaeng, saantayo manen nga ipasdek ti pundasion iti panagbabawi manipud kadagit awan serserbinha nga araramid ken ti pammati iti Dios, **2** weno ti pundasion iti sursuro maipapan iti panagbautisar, ti panangipatay kadagit ima, ti panagungar dagiti natay, ken agnanayon a pannaka-ukom. (**aïōnios g166**) **3** Aramidentayonto met daytoy no ipalubos ti Dios. **4** Ta saan a mabalin a mapasamak kadagit naminsanen a nalawlawagan, a nakaraman iti nainlangitan a sagut, dagiti nakibingay iti Espiritu Santo, **5** ken dagiti nakaraman iti nasayaat a sao ti Dios ken dagiti pannakabalin iti mapasungad a panawen, (**aïōn g165**) **6** ken kalpasanna, immadayoda—saan a mabalin a maiusblida manen iti panagbabawi. Daytoy ket gapu ta intansada manen ti Anak ti Dios para kadakuada, pinagbalinda isuna a maysa a banag a pagkakataawan dagiti tattoo. **7** Paraburan ti Dios ti daga a mangasepsep iti tudo a masansan nga agtinnag ket mangpatubo iti mula a makatulong kadagit nangtrabaho iti daga. **8** Ngem no mangipaay kadagit nasijit a ruot ken sabong, awan serseri daytoy ken agpeggad iti pannakailunod. Aggibus a mapupuoran. **9** Uray no agsaokami iti kastoy, patgek a gagayem, naallukoykami kadagit nasayaat a banag maipapan kadakayo ken dagiti banbanag a maipanggep iti pannakaisalan. **10** Ta saan a nakillo ti Dios tapno lipatenna dagiti aramido ken ti ayat nga impakitayo gapu iti naganna, a pinagserbianyo dagiti namati ken agtalinaed nga agserbi kadakuada. **11** Ken kasta unay ti tarigagaymi a mangipakita koma ti tunggal maysa kadakayo iti isu met la a kinapasnek agingga iti panungpalan nga addaan iti napnoan a panagtalek ken kinatalged. **12** Saammi a kayat nga agbalinkayo a sadut, ngem ketdi tuladenyo dagiti agtawid kadagit kari gapu iti pammati ken panaganus. **13** Ta idi nagkari ti Dios kenni Abraham, insapatan iti bagina, agsipud ta awanen ti natantan-ok ngem kenkuana a mabalin a pagsapataanna. **14** Kinunana, “Awan dua-dua a bendisionankanto, ken paadduektu dagiti kaputotam.” **15** Iti kastoy a wagas, nagun-od ni Abraham ti naikari kenkuana kalpasan ti naanus a panagur-urayna. **16** Ta agkari dagiti tattoo iti natantan-ok ngem kadakuada, ti sapata ti mangrisut iti tunggal pagsusuppiatanda. **17** No inkeddeng ti Dios nga ipakita iti nalawlawag pay kadagit agtawid iti kari ti saan nga agbalbaliw a kinatibker ti panggepna, pinatalgedanna daytoy babaen iti maysa a sapata. **18** Inaramidna daytoy tapno babaen kadagit dua a saan nga agbalbaliw a banag, a saan a mabalin nga agulbod ti Dios,

dakami a nagtaray a nagkamang ket maaddaan koma iti napisga a pammabileg tapno masalimetmetan ti kinatalged a naituding para kadatayo. **19** Addaankami iti kastoy a talged a kas salaknib ken mapangnammamaa nga angkla dagiti kararuami, talged nga umeneg iti kaungan a lugar iti likudan ti kurtina. **20** Immun-una a simrek ni Jesus iti dayta a lugar para kadatayo, a nagbalin nga agnanayon a kangatoan a padi a kas iti saad ni Melkisedec. (aiōn g165)

7 Isu daytoy Melkisedec nga ari ti Salem, a padi ti Dios a Kangatoan, a nangsabat kenni Abraham idi agsubsubli manipud iti panangpapatay kadagiti ar-ari ket binendisonanna isuna. **2** Inted ni Abraham kenkuana ti apagkapullo kadagiti amin a banbanag a nasamsamna. Ti kaipapanan ti naganna a "Melkisedek" ket "ari ti kinalinteg," ken kasta met nga "ari ti Salem," dayta ket, "ari ti Kapia." **3** Awan amana, awan inana, awan kauponanna, awan iti aniaman a pangrugian dagiti al-alldawna weno pagpatinggaan iti biagna. Ngem ketdi, agtalinied isuna a padi iti agnanayon, kas iti Anak ti Dios. **4** Ammirisenyo ngarud ita ti kinaindaklan daytoy a tao. Inted ni Abraham a kauponantyo ti apagkapullo kadagiti kasasayaatan a banbanag a nasamsamna iti gubat. **5** Ken ti kinapudhona, addaan ti bilin dagiti kapututan ni Levi a nangawat iti kinapadi manipud iti linteg a mangurnong kadagiti apagkapullo manipud kadagiti tattao, dayta ket, aggapu kadagiti padada nga Israelita, uray no kapututan met laeng ida ni Abraham. **6** Ngem immawat iti apagkapullo ni Melkisedec a saan a kapututan ni Levi manipud kenni Abraham, ken binendisionanna isuna, ti addaan kadagiti karkari. **7** Saan a mailibak a benindisionan ti nangatngato a tao ti nababbaba a tao. **8** Iti daytoy a pasamak, matayto iti maysa nga aldaw dagiti tattao nga umaw-awat kadagiti apagkapullo ngem iti sabali met a pasamak, nailadawan a kas agbibbiag nga agtultulog ti immawat iti apagkapullo ni Abraham. **9** Ken iti gagangay a panagsasao, uray ni Levi nga immawat kadagiti apagkapullo ket nagited met babaen kenni Abraham, **10** gapu ta adda ida ni Levi iti lumo ni Abraham a kauponanna idi nagkita ni Abraham ken Melkisedec. **11** Ita, no magun-od ti kinaan-anay babaen iti kinapadi dagiti kapututan ni Levi, (ta inawat dagiti tattao ti linteg babaen iti daytoy) ania pay laeng ti kasapulan ti sabali pay a padi a tumaud manipud iti kinapadi ni Melkisedec a saan ketdi a mainaganan manipud iti kinapadi ni Aaron? **12** Ta no agbaliw ti kinapadi, masapul a mabaliwan met ti linteg. **13** Ta maibilang iti sabali a tribu ti nakaibagaanna dagitoy a banbanag, manipud iti daytoy ket awan pay ti uray maysa a tao a nagsersbi iti altar. **14** Nalawag ita a nagtaud ti Apotayo manipud iti Juda, ti tribu a saan a pulos a dinakamat ni Moises maipapan kadagiti papadi. **15** Ken nalawlawag pay ti ibagbagami no tumaud ti sabali a padi a kaas-asping ni Melkisedec. **16** Saan a nagbalin a padi daytoy a barbaro a padi a maibatay iti linteg maipapan iti nagtaudan ti tao, ngem ketdi, maibatay iti pannakabalbin ti biag a saan a madadael. **17** Ta saksaksiyan iti Nasantoon a Surat ti maipapan kenkuana: "Padika nga agnanayon a nagtaud manipud iti kinapadi ni Melkisedec." (aiōn g165) **18** Ta nailasin ti imun-una a bilin gapu ta nakapuy ken awan ti pakausaranna. **19** Ta awan ti naaramid ti linteg a nagbalin a naan-anay. No pay kasta, adda ti nasaysayaat a kinatalged iti masakbayan a mangiyasideg kadatayo iti Dios. **20** Ken saan a napasamak daytoy a nasaysayaat a kinatalged no awan ti panagsapata, ta saan a nagsapata dagitoy a dadduma a papadi. **21** Ngem nagsapata ti Dios idi nagsao iti maipapan kenni Jesus, "Nagkari ti Apo ken saanna a baliwan ti panunotna: 'Padika nga agnanayon.'" (aiōn g165) **22** Nagbalin a talged ti nasaysayaat a tulug ni Jesus babaen met iti daytoy. **23** Kinapudhona, lappedit ti patay ti agnanayon a panagsersbi dagiti papadi. Isu iti gapuna nga adu dagiti papadi iti agsisinharuno. **24** Ngem gapu ta agnanayon nga

agbibbiag ni Jesus, saan nga agbalbaliv iti kinapadina. (aiōn g165) **25** Ngarud babaen kenkuana, kabaellanna met nga isalakan a naan-anay dagiti umas-asideg iti Dios, gapu ta kankanayon nga agbibbiag isuna a mangibabaet kadakauada. **26** Ta rumbeng laeng kadatayo ti kasta a kangatoan a padi. Awan ti basolna, awan ti pakapilawanna, nadalus, naisina kadagiti managbasol, ken nagbalin a nangatngato ngem kadagiti langlangit. **27** Saanna a kasapulan ti inaldaw nga agidaton, saan a kasla kadagiti nangangato a papadi, umuna ket maipaay kadagiti basbasolna, ken kalpasanna, maipaay kadagiti basbasol dagiti tattao. Inaramidna daytoy iti naminpinsan laeng idi indatonna ti bukodna a bagi. **28** Ta dutdutokan ti linteg dagiti tattao nga addaan kadagiti kinakapuy a kas nangangato a papadi, ngem ti sao iti sapata a naaramid kalpasan ti linteg ket dinutokanna ti Anak a nagbalin a naan-anay iti agnanayon. (aiōn g165)

8 Daytoy ti kayatmi a sawen ita: addaantayti iti kangatoan a padi a nakatugaw iti makannawan ti trono ti Natan-ok nga adda idiy langit. **2** Adipen isuna idiy nasantoon a lugar, ti pudpudno a tabernakulo a binangon ti Apo, saan a tao a matay. **3** Ta nadutokan ti tunggal kangatoan a padi a mangidaton kadagiti sagut ken sakrifisio; ngarud kasapulan nga adda ti idaton. **4** Ita no adda ni Cristo ditoy daga, saanen isuna nga agpadi, agsipud ta adda metten dagiti mangidatdon kadagiti sagut segun iti linteg. **5** Agserserbita kadagiti sumagmamano a banbanag a kopia ken anniniwan dagiti nainlangitan a banbanag, a kas iti panhangballaag ti Dios kenni Moises idi rugianna a bangonen ti tabernakulo: "Kitaem," Kinuna ti Dios, "nga aramidem amin a banag segun iti pagtuladan a naipakita kenka idiy bantay." **6** Ngem ita nakaawat ni Cristo iti nangatngato a ministerio gapu ta isuna pay ti mangibabaet iti nasaysayaat a tulag, a napatibker kadagiti nasaysayaat a kari. **7** Ta no awan ti pagbiddutanna ti immuna a tulag, ket saanen a kasapulan nga aqbiruk iti maikadua a tulag. **8** Ta idi nakasarak ti Dios iti basol kadagiti tattao, kinunana, "Kitaem, umayen dagiti al-alda'w, kuna ti Apo, 'a mangaramidako iti baro a katulagan iti balay ti Israel ken iti balay ti Juda. **9** Saanton a kasla iti katulagan nga inaramidko kadagiti kauponanda idi aldaw a kinibinko ida tapno idalanko ida a rummuri iti daga ti Egipto. Ta saanda a nagtultuloy iti tulagko, ket saankon nga impangbang isuda', kinuna ti Apo. **10** 'Ta daytoy ti tulag nga aramidekto iti balay ti Israel kalpasan dagitoy nga al-alda', kinuna ti Apo. 'Ikabilkonto dagiti lintegko kadagiti panunotda, ken isuratkonta pay ida kadagiti pusoda. Siakto ti Diosda, ket isudanto dagiti tattao. **11** Saanton nga isuro ti tunggal maysa iti kaarubana weno ti tunggal maysa iti kabsatna, a kunana, "Ammoeem ti Apo," ta ammodaktion ti amin, manipud iti kanunumo aagingga iti katatan-kanan kadakauada. **12** Ta ipakitakton ti asi kadagiti saan a nalinteg a panagtignaya, ket saankonton a lagipen dagiti basbasolda." **13** Ti panangibaga iti "baro," inaramidna a daan ti immuna a katulagan. Ken ti impablaakna nga agbalin a daan ket nakasagana a mapukaw.

9 Ita, uray pay ti immuna a katulagan ket adda ti lugar a pagrubbaban ditoy daga ken dagiti pagalagadan iti panagrubbab. **2** Ta adda ti naisagana a siled ti uneg ti tabernakulo, ti akinruar a siled, a maaw-awagan ti nasantoon a lugar. Iti daytoy a lugar, adda dagiti pangipatakderan iti silaw, ti lamisaan, ken ti tinapay a naidaton. **3** Ken iti likudan ti maikadua a kurtina ket sabali manen a siled, a maaw-awagan ti kasasantoan a lugar. **4** Addaan daytoy iti balitok nga altar para ti insenso. Addaan met daytoy ti lakasa a nakalukpukan iti balitok. Ti uneg daytoy ket adda iti balitok a banga a nakaikargaan dagiti mana, ti nagsaringit a baston ni Aaron, ken dagiti tapi ti bato ti katulagan. **5** Iti ngatoen ti lakasa ti tulag ket dagiti dagiti kerubim a mangiladawan ti dayag ti Dios tapno linonganda kadagiti payakda ti kalub ti pakapakawan dagiti

basbasol, a saanmi a mailadawan ita iti tunggal pasetna. **6** Kalpasan a naisagana dagitoy a banbanag, kanayon a sumsumrek dagiti papadi iti akinruar a siled iti tabernakulo tapno aramidenda dagiti serbisyoda. **7** Ngem sumrek laeng nga agmaysmaya iti kangatoan a padi iti maikadua a siled iti maminsan iti tunggal tawen, ket saan a mabalin nga awan iti daton a dara a kas sakripisyo para iti bagina ken para kadagit saan nga inggaggagara a basbasol dagiti tattao. **8** Iparparangarang ti Espiritu Santo a saan pay a nailatak ti wagas ti uneg ti kasasantoan a lugar inggana nga agtaktaukder pay laeng ti immuna a tabernakulo. **9** Daytoy iti mangiladlawan ti agdama a tiempo. Dagiti sagut ken dagiti sakripisyo a naidaton ket saanda a kabaelan nga aramiden a naan-anay a nasin-aw ti konsensiya dagiti agdaydayaw. **10** Taraon ken mainomda laeng nga adda iti pakainaiganna kadagit nadumaduma a kita iti seremonia iti panagbuggo. Dagitoy amin dagiti pagalagadan a maipaaya para ti lasag a naited inggana a maisaad ti boro a katulagan. **11** Dinteng ni Cristo a kas kangatoan a padi dagiti naimbag a banbanag a dumteng, babaen iti dakkakel ken naan-anay pay a nasagradoan a tolda a saan nga inaramid dagiti ima iti tao, maysa a saan a naibilang iti daytoy naparsua a lubong. **12** Saan a babaen ti dara dagiti kalding ken dagiti urbon a baka, ngem babaen iti bukodna a dara a sumrek ni Cristo iti kasasantoan a lugar iti naminsan para iti tunggal maysa ken salaknibanna iti pannakasubbtayo nga awan inggana. (**aiōnios g166**) **13** Ta no maidaton iti Dios ti dara dagiti kalding ken dagiti bulog a baka ken ti pannakaiwari ti dapo ti napuoran a bumalasang a baka kadagit narugit segun iti ritual, ket aramidenna dagiti bagida a nadalus, **14** ad-addanto pay iti dara ni Cristo, a babaen ti awan inggana nga Espiritu ket indatonna iti bagina nga awan iti rugitna iti Dios, dulasanuna dagiti konsensiayato manipud kadagit natay nga aramid tapno pagserbiantayo ti sibibiag a Dios? (**aiōnios g166**) **15** Ta maigapu iti daytoy, ni Cristo ti mangibabaet ti boro a tulag. Daytoy ket gapu ta ti ipapatay ti naisukat tapno wayawayaannga dagiti adda iti babaen ti umuna a tulag manipud ti pannakadusa dagiti basbasolda, tapno maawat dagiti inawagan iti Dios ti kari ti awan inggana a tawidda. (**aiōnios g166**) **16** Ta no addaan ti testamento iti maysa a pimmanaw, masapul a mapanekekan ti ipapatay dayta a tao a nangaramid iti daytoy. **17** Ta mapabileg laeng iti testamento no adda ti ipapatay, gapu ta awan iti bilegna no sibibiag pay laeng iti nangaramid iti daytoy. **18** Isu nga uray pay ti immuna a tulag ket saan a napasingkedan no awan iti dara. **19** Ta idi inted ni Moises iti tunggal bilin ti linteg kadagit amin a tattao, innalana ti dara dagiti urbon a baka ken dagiti kalding, nga addaan iti danum, lumabaga a delana, ken hisopo, ket winarsianna ti nalukot a pagbasaan ken dagiti amin a tattao. **20** Ket kinunana, "Daytoy ti dara a mangpasingked ti tulag nga imbilin ti Dios a tungpaleno. **21** Iti isu met laeng a wagas, inwardsina ti dara ti rabaw ti tabernakulo ken kadagit amin a pagkargaan a maus-user iti serbisyo dagiti papadi. **22** Ken segun ti linteg, dandani a nadulusan amin a banag babaen iti dara. No awan ti panagsayayat iti dara, awan iti pannakapakawan. **23** Ngarud, masapul a madalusan dagiti kopia dagiti banbanag sadi langit babaen kadagitoy nga ayup a sakripisyo. No pay kasta, masapul a madalusan dagiti nainlangitan a banbanag kadagitoy nasaysayaat a sakripisyo. **24** Ta saan a simrek ni Cristo ti uneg ti kasasantoan a lugar a naaramid kadagit ima, a kopia laeng iti napaypayso a disso. Ngem ketdi, simrek isuna sadi langit, nga adda isuna ita iti sangoanan iti Dios para kadatayo. **25** Saan a napan sadiy tapno kankanyon nga idatonna iti bagina, a kas ar-aramiden iti kangatoan a padi, a sumsumrek iti kasasantoan a lugar iti tinawen nga addaan iti sabali manen a dara. **26** No pudno dayta, masapul ngarud nga agsaba koma isuna iti namin-adu a dasar siupd pay iti pannakaiparsua iti lubong. Ngem ita, maminsan

laeng a nailatak isuna inggana iti pagpatinggaan dagiti tawen tapno ikkatenna iti basol babaen iti panangsakripisyon iti bagina. (**aiōnios g165**) **27** Kas pannakaikari iti tunggal tao a matay iti maminsan laeng, ken kalpasan dayta ket pannakaukom, **28** kasta met ngarud ni Cristo, a naidaton iti naminsan laeng tapno ikkatenna dagiti basbasol ti kaaduan, ket apgarangto iti maikadua a dasar, saan a maigapu iti basol, ngem para iti pannakaisalakan dagiti siaanus nga agur-uray kenkuana.

10 Ta liinteg ket maysa laeng nga aniniwan dagiti naimbag a banag nga umayto, saan a mismo dagiti pudno. Saan pulos a mapalinteg ti liinteg dagiti umasideg iti Dios babaen dagiti isu met laeng a kita ti daton a kankanyon nga isagut dagiti papadi iti tinawen. **2** Wenko saan a naisardeng dagiti datdaton a maisagut? Iti dayta a kasasaad, dagiti agdaydayaw a naminsan a nadulusan, awan koman iti pannakaammodan kadagit basol. **3** Ngem babaen kadagitoy a daton, maipalagip dagiti naaramid a basol iti tinawen. **4** Ta saan a kabaelan a pukawen ti dara dagiti baka ken dagiti kalding dagiti basbasol. **5** Idi immay ni Cristo ditoy lubong, kinunana, "Saanmo a tinarigagayan dagiti datdaton wenko sagsagut. Ngem ketdi, nangisaganaka ti bagi para kaniak. **6** Saanka a maragsakan kadagit sibubukel a mapuoran a sagsagut wenko datdaton para iti basol. **7** Ket kinunak, "Kitaem, adtoyak O Dios, a mangaramid iti pagayatam, a kas naisurat iti maipapan kaniak iti nalukot a pagbasaan." **8** Kas insuratko, kinuna ni Jesus: "Saanmo a tinarigagayan dagiti datdaton, sagsagut, wenko dagiti sibubukel a sagut a mapuoran para iti basol, wenko saanka a naragsakan kadagitoy"—datdaton a naisagut segun iti liinteg. **9** Ket kinunana, "Kitaem, adtoyak a mangaramid iti pagayatam." Inikkatna ti immuna a kaugalian tapno ipasdekn a maikadua. **10** Ti maikadua a kaugalian, naidatontayo iti Dios segun iti pagayatanna babaen ti naminpinsan a panakaisagut iti bagi ni Jesu-Cristo. **11** Kinapudnona, tunggal padi nga agserseri nga agtaktaukder iti inaladw-alidaw, a mangisagsagut iti isu met laeng a kita ti daton, nga uray iti kaanoman ket saan a makaikkat kadagit basbasol. **12** Ngem kalpasan a nangisagut ni Cristo iti maysa a daton para kadagit basol iti agnanayon nga awan patinggana, nagtugaw isuna iti makannawan nga ima ti Dios, **13** agur-uray agingga a maipababa dagiti kabusorna ken agbalin a pagbatayan iti sakana. **14** Ta babaen iti maysa a sagut inan-anayna dagiti naidaton iti Dios iti agnanayon nga awan patinggana. **15** Ken paneknekan met ti Espiritu Santo kadatayo. Ta kinunana iti damo, **16** "Daytoy iti tulag nga aramideto kadakuada kalpasan dagitoy nga al-alidaw," kinuna ti Apo: "Ikabikonto dagiti lintegko kadagit pusoda, ket isuratkonto kadagit panunotda." **17** Ket kinunana, "Awanton iti pannakalagipko kadagit basbasol ken dagiti saan a nainkalintegan nga ar-aramidda." **18** Ita nga adda ti pannakapakawan para kadagitoy, awanton ti uray ania a daton para iti basol. **19** Ngarud, kakabsatko, sitatalgedkayo a sumrek iti kasasantoan a lugar babaen iti dara ni Jesus. **20** Dayta ti wagas a pananglukatna kadatayo babaen iti bagina, ti boro ken sibibiag a dalan babaen ti kurtina. **21** Ket gapu ta addaanayo iti naindaklan a padi a mangay-aywan iti balay ti Dios, **22** umasidegtayo nga addaan iti napudno a puso a napnoan talged iti pammati, puso a nawarsian ket nadulusan manipud iti dakes a konsensia ken naugasan ti bagi iti nadalus a danum. **23** Masapul met a salimetmetantayo ti pannakayebkas iti natalged a namnamatayo, nga awan iti panagallalla, gapu ta napudno ti Dios a nangikari. **24** Panunotentayo iti panangpabileg iti tunggal maysa iti panagayat ken iti naimbag nga ar-aramid. **25** Saantayo nga isardeng ti panaguurnong a sangsangkamaysa, kas ar-aramiden dagiti dadduma. Ngem ketdi, ad-ada pay a pabiligentayo ti tunggal maysa, kas makitayo nga umad-adarin ti alidaw. **26** Ta no igaggagaratayo iti agbasbasol

kalpasan ti pannakaammotayo iti kinapudno, awanen ti daton para kadagiti basbasol. 27 Ngem ketdi, adda ti nakabutbuteng a namnamenaen a pannakaukom, ken ti naulpit nga apuy a mangalun-on kadagiti kabusor ti Dios. 28 Matay nga awan asi ti siasinoman a nanglaksid iti linteg ni Moises babaen iti dua wenco tallo a mangpaneknek. 29 Iti panagkunayo, kasano kaulpit ti dusa a maited iti maysa a nangipayat iti Anak ti Dios, siasinoman a nangibilang iti dara ti tulag a saan a nasantoan, ti dara nga indatonna iti Dios—ti siasinoman a nangpabain iti Espiritu iti Parabur? 30 Ta ammotayo ti maysa a nagkuna, “Kukua ti panangibales; Siak ti mangsingir.” Ket manen, “Ukomento ti Apo dagiti tattaona.” 31 Nakabutbuteng iti matinnag kadagiti ima ti sibbiag a Dios! 32 Ngem laglagipeno dagiti napalabas nga al-alda, kalpasan a nalawlawagankayo—no kasano ti panagibutyro iti nalaus a panagsagsagaba. 33 Kasta unay iti pannakaparparigato babaen ti pannakadadanens ken pannakaibabainyo iti kaaduan ti tattao, ken maysakayo kadagiti nakipagsagsagaba. 34 Ta naasikayo kadagiti naibalud, ket inawatyo a sirarag-o ti pannakasamsam dagiti sanikuayo, ta ammoyo kadagiti bagbagiyo nga adda iti naim-imbag ken mataginayon a sanikua. 35 Isu a saanyo a pukawen ti natalged a namnamayo, nga adda iti naindakan a gunggona. 36 Ta masapulyo ti panaganus, tapno maawatyono ti inkari ti Dios, kalpasan a maaramidyos amin ti pagayatanna. 37 “Ta iti mabiit, ti umay ket umayto ken saan a maitantan. 38 Agbiagto ti napudno kaniak babaen iti pammati. Ngem no pagtaliukidannak, saanak a maay-ayo kenkuana.” 39 Ngem saantayo a kas kadagiti agsubsubli iti ayan ti pakaisagmakan. Ngem ketdi, datayo dagiti sumagmamano nga adda iti pammatina a mangsalimetmet kadagiti kararruatayo.

11 Ita, ti pammati ket isu ti talged ti addaan iti daytoy, no mangnammama isuna iti maysa a banag. Daytoy ket panangnammama maipapan kadagiti banbanag a saan pay a nakita. 2 Ta babaen iti daytoy, naanamongan kadagiti pammatida dagiti kauonantayo. 3 Babaen iti pammati maawawatantayo a naparsua ti lubong babaen iti bilin ti Dios, isu a saan a naaramid dagiti makita manipud kadagiti banbanag a makita. (aiōn g165) 4 Babaen iti pammati a nangisagut ni Abel iti umno a daton ngem iti inaramid ni Cain. Gapu iti daytoy, napadayawan isuna gapu iti panagbalinna a nalinteg. Dinayaw ti Dios isuna gapu kadagiti inryegna a sagsagut. Gapu iti dayta, agsasao latta ni Abel uray no natayen isuna. 5 Babaen iti pammati a naipangato ni Enoc ken saanna a nakita ti ipapatay. “Saan isunan a mabirukan gapu ta innala isunan ti Dios” Ta naibaga kenkuana a naay-ayonan ti Dios sakbay a naipangato isuna. 6 Saan a mabalin a maay-ayo ti Dios no awan iti pammati, ta ti umay iti Dios ket rumbeng a mamati nga adda isuna ken gunggoniaanna dagiti agsapsal kenkuana. 7 Babaen iti pammati ni Noe, nga idi binallaagan isuna ti Dios maipapan kadagiti banbanag a saan pay a nakita, a napakuyogan iti nadiosan a panagraem ket nangipatakder isuna iti daong tapno isalakkanna ti pamiliiana. Babaen ti panangaramidna iti daytoy, inukomma ti lubong ket tinawidna ti kinalinteg nga umay babaen iti pammati. 8 Babaen iti pammati nga idi naayaban ni Abraham, nagtulnog isuna ket napan iti lugar nga awatennanto a kas tawid. Napan isuna, a saanna nga ammo ti papananna. 9 Babaen iti pammati a nagnaed isuna iti naikari a daga a kas gangannaet. Kaduana a nagnaed iti tololtola ni Isaac ken Jacob, a keduana nga agtawid iti isu met laeng a kari. 10 Daytoy ket gapu ta pinaspasungadanna ti pannakaiptakader iti siudad a ti arkitektu ken nangipatakder ket ti Dios. 11 Babaen iti pammati a naawat ni Abraham ken ni Sarah ti pannakabalin nga agsikog uray no nataenganda unayen, agsipud ta imbilangda a napudno ti Dios, ti nangikari kadakuada iti anak a lalaki. 12 Ngarud manipud pay iti daytoy a mamaya a tao nga idi asidegen a matay,

a nangipasngay ti saan a mabilang a kapututan. Immaduda a kas ti kaadu ti bitbituen iti tangatang ken ti saan a mabilang a darat iti igid ti baybay. 13 Natayda amin dagitoy nga addaan iti pammati a saanda a naawat dagiti kari. Ngem ketdi, nakita ken pinasangbayda daytoy manipud ti adayo, binigbigda nga isuda ket agddaldilasat ken gangannaet iti daytoy a daga. 14 Ta llawlawag dagiti mangibaga kadagityo a banbanag nga agsapsapulta iti bukodda a daga a pagnaedanda. 15 Kinapudnona, no ti pinhanpanunota ket ti maysa a pagilian a nagpanawanda, mabalin nga adda iti Gundawayda nga agsUBLI. 16 Ngem tartarigagayanda iti nasaysayaat a pagilian, dayta ket nainlangitan. Saan ngarud nga ibain ti Dios a maawagan a Diosda, agsipud ta nangisagana isuna iti siudad a maipaay kadakuada. 17 Babaen iti pammati, kalpasan ti pannakapadas ni Abraham, indatonna ni Isaac. Wen, a siraragsak a nangawat iti kari ket indatonna ti kakaisuna nga anakna a lalaki, 18 kenkuana a nakaibaagaanna, “Manipud kenni Isaac a maawagaton dagiti kaputotam.” 19 Imbilang ni Abraham a kabaelan a pagungaren ti Dios ni Isaac manipud iti patay, ket kas panangiladawan a panangibaga, inawatna ngarud manen isuna. 20 Babaen iti pammati a binendisionan ni Isaac da Jacob ken Esau maipapan kadagiti banbanag a dumtengto. 21 Babaen iti pammati, a binendisionan ni Jacob dagiti annak a lallaki ni Jose idi matmatay isunan. Nagrukbab ni Jacob, a nakasadag iti rabaw ti bastonna. 22 Babaen iti pammati, idi dandanin iti panungpalan ni Jose, nagsarita isuna iti panagpanaw dagiti annak ti Israel iti Egipto ket imbilinna nga itugotda dagiti tulangna. 23 Babaen iti pammati nga idi naiyanak ni Moises, inlemmeng isuna dagiti nagannakna iti tallo a bulan gapu ta nakitada ti kinalibnusna a maladaga, ket saanda a nagbuteng iti bilin ti ari. 24 Babaen iti pammati, kalpasan a dimmakena ni Moises, nagkedked isuna a maawagan nga anak a lalaki ti anak a babai ti Faraon. 25 Ngem ketdi, pinilina ti makibingay iti panagsagaba kadagiti tattao ti Dios ngem ti mangragsak kadagiti tarigagay iti basol iti apagkanito. 26 Imbilangna a natantan-ok a kinabaknang ti pannakaibabain a panangsurot kenni Cristo ngem dagiti gameng ti Egipto, ta situturong dagiti matana iti masakbayan a gunggonana. 27 Babaen iti pammati a pinanawan ni Moises iti Egipto. Saan isuna a nagbuteng iti unget ti ari, ta nagibut isuna babaen iti panangkita iti saan a makita. 28 Babaen iti pammati a ngjinilinna ti Ilalabas ken ti pannakaiwari ti dara tapno saan a sagiden ti manangdadel iti inauna nga annak dagiti annak nga inauna dagiti Israelita. 29 Babaen iti pammati a binallasiwda ti baybay dagiti Runo a kasla namaga a daga daytoy. Ildi pinadas dagiti Egipcion daytoy, naalondona. 30 Babaen iti pammati a narba ti bakud ti Jerico, kalpasan a nirikrosda daytoy iti pito nga alda. 31 Babaen iti pammati a ti balangkantis a ni Rahab ket saan a napukaw a kadia dagiti nasusukir, gapu ta inawatna a sitatalged dagiti espia. 32 Ken ania pay iti mainayonko nga ibaga? Ta kurangen ti tiempok no saritaek pay da Gideon, Barak, Samson, Jefe, David, Samuel, ken dagiti profeta, 33 a babaen iti pammati ket pinarmekda dagiti pagarian, inaramidda ti nalinteg, ken inawatda dagiti kari. Pinasardengda dagiti ngiwait dagiti leon, 34 iriddedpa ti pannakabalin ti apuy, linibasanda iti murdong ti kampilan, naagasanada manipud kadagiti saksakit, ngabalinda a maingel iti gubat, ken pinapanawda dagiti soldado a ganganaet. 35 Inawat dagiti babai dagiti minatayda babaen ti panagungar. Naparparigat dagiti dadduma, saanda nga inawat ti pannakawayawayada tapno mapadasanda iti nasaysayaat a panagungar. 36 Nagsagaba dagiti dadduma ti pannakalalais ken pannakasapsplit, wen, uray ti pannakaiyaw ken pannakibalud. 37 Nauborda, naragadida iti dua. Napapatayda iti kampilan. Nagpagnada a sikakawes iti latlat ti karnero ken latlat ti kalding agsipud ta nakurapayda, naparparigatda, ken namaltratoda, 38 (a

saan a maikari ti lubong kadakuada), nagalla-allada kadagit letang, bantbay,rukrikib, ken kadagit abut iti daga. **39** Uray no inanamongan ti Dios dagitoy a tattao gapu iti pammatida, saanda a naawat ti inkarina. **40** Impaayen ti Dios idi pay dagiti banbanag a nasaysayaat para kadatayo, tapno saanda nga agbalin a naan-anay no awantayo.

12 Ngarud, agsipud ta napalikmutantayo kadagit adu a saksi, iwaksitayo amin dagiti mangpadpadagens kadayo ken ti basol a nalaka a mangsilsilo kadayo. Anusantayo a tarayen ti salisal nga adda iti sangoanantayo. **2** Kunitatayo laeng kenni Jesus, ti nagtaudan ken mangan-anay iti pammatitayo, a gapu ti rag-o a naisagana para kenkuana, inibuturanna ti krus, saanna nga inkan-kano ti pannakaibabain, ken nagtugaw iti makannawan nga ima iti trono ti Dios. **3** Ta ibilangyo isuna a nangiburt iti kasta a nasasakit a sasao manipud kadagit managbasol a maibusor kenkuana tapno saankayo a mabannog wenco nalaka a masaktan. **4** Saankayo pay a nagkedked wenco nakigubal maibusor iti basol agingga iti pannakaibasol ti dara. **5** Ken nalipatanyo ti pannakapabileg a mangisursuro kadakayo a kas an-annak: "Anakko, saanna nga iyaleng-aleng ti panangdisiplina ti Apo, saankayo a maaawan iti puso no tubngarenakayo." **6** Ta disdisciplinaan ti Apo ti siasinoman nga ay-ayatenna, ken dusdusaenna ti tunggal anak nge awatenna. **7** Ibturanyo dagiti pannubok a kas disiplina. Makitultulag ti Dios kadakayo a kas addaan ti annak, ta ania nga anak ti saan a disiplinaan ti amana? **8** Ngem no awan ti disiplinayo, nga isu ti pagbibingayantayo, maysakayo ngarud a bastardo ken saanna nga annak. **9** Kanayonna pay, addaantayo kadagit naindagaan nga amma a mangdisiplina kadayo, ken rinaemtayo ida. Saantayo met kadi nga ad-adda a pagtulnogan ti Ama dagiti espiritu ken agbiagtyonto? **10** Ta pudno a dinisiplinaannatayo dagiti ammatayo kadagit sumagmamano a tawtawen a kasla usto kadakuada, ngem disdisciplinaannatayo ti Dios maipaay iti pagsayaatantayo tapno mabalintayo a makabingay iti kinasantona. **11** Awan ti disiplina a kasla nakaay-ayo iti agdama ngem ketdi nasakit unay. Uray no kasta, mangitedto iti natalna a bunga ti kinalinteg maipaay kadagit nasuroan iti daytoy. **12** Ingatoyo ngarud dagiti nakababa nge imayo ken patibkereno manen dagiti nakapus a tumengyo; **13** agaramidkayo iti diresto a pagnaan maipaay kadagit sakayo, tapno saan a maiyaw-awan ti siasinoman a pilay no diket mapaimbag. **14** Ikgumaanyo ti makikappia kadagit amin a tattao, ken uray ti kinasanto a no awan daytoy ket awan met ti makakita iti Apo. **15** Agannadkayo tapno awan ti mailaksid iti parbur ti Dios, ken awan ti pangrugian ti gura nga isu ti pakaigapuan ti riribuk ken mangrugit ti kaaduan. **16** Agannadkayo ta awan koma uray ania a kinaderrep wenco saan a nadiosan a tao a kas kenni Esau, a nangilako ti bukodna a karbengan a kas inauna nga anak iti maysa a pannangan. **17** Ta ammoyo a kalpasan a tiniragayaganna a tawiden ti bendission, nailaksid isuna, gapu ta saan a nakabiruk ti gundaway ti panbabawina iti amana, uray pay no binirukna daytoy a sipapasnek nga addaan ti luo. **18** Ta saankayo nga immay iti bantay a mabalin a masagid, bantay ti gumilg-ilayab nga apuy, kinaspipnet, ladingit, ken bagyo. **19** Saankayo nga immay iti makaringgor a tangguyob, wenco iti sasao manipud iti timek a nakaigapuanan dagiti mangdingdingngeg iti daytoy nga agpakaasi a saan a sabali a sao ti maisao kadakuada. **20** Ta saanda a mailburan ti naibilin: "Uray pay no apuy ti mangsagid ti bantay, rumbung a maubor daytoy." **21** Nakabutbuteng unay daytoy a pasamak isu nga imbag a ni Moises, "Kasta unay ti butengko isu nga agtigtigergerak." **22** Ngem ketdi, immaykayo iti Bantay Zion ken ti siudad ti sibbiag a Dios, ti nainlangitan a Jerusalem, ken kadagit sangapulo a ribu nya angel nga agramrambah. **23** Immaykayo iti pagtitiponan

dagit amin nga inauna nga anak a nailista idiy langit, iti Dios nge Ukom ti amin, ken kadagit espiritu dagiti nalinteg a nagbalin a naan-anay. **24** Immaykayo kenni Jesus, ti mangibabaet ti baro a tulag, ken iti naibuyat a dara a nabilieg ngem ti dara ni Abel. **25** Kitaenyu ta saanyo a pagkededian ti agsasao. Ta no saanda a nakalibas idi nagkedkeddanda ti nangballaag kadakuada ditoy daga, awan duadua a saantayo met a makalibas no panawantayo ti mangbalballaag manipud langit. **26** Iti dayta a tiempo, ginunggon ti timekna ti daga. Ngem iti inkarina ket kinunana, "Iti maminsan pay, gunggonek saan laeng a ti daga, ngem uray dagiti langit." **27** Dagitoy a sasao, "Iti maminsan pay," ipakpakitana ti pannakaikkat dagiti banbanag a magunggon, dayta ket, dagiti banbanag a naparsua, tapno agtalinaed dagiti banbanag a saan a magunggon, agyamantayo ken iti daytoy a wagas agrukbabtayo a makaay-ayo ti Dios nga addaan iti panagraem ken panagbuteng, **29** ta maysa nga apuy a makauram ti Diostayo.

13 Itultuloyyo ti nainkabsatan nga ayat. **2** Saanyo a lipatan iti mangpasangbay kadagit ganganaet, ta babaen iti panangaramid iti daytoy, nangpasangbay ti dadduma kadagit anghel nga awan ti pannakaam-ammoda. **3** Lagipenyu dagiti adda iti pagbaludan, a kas addakayo kadakuada sadiy, ken kasla namaltrato dagiti bagbagiyo a kas kadakuada. **4** Raemen koma ti amin iti panagasawa ken mapagtalinaed koma a nadalus iti katre ti panagasawa, ta ukomento ti Dios dagiti naderrep ken dagiti mannakimalala. **5** Mawayawayana koma ti wagas ti panagbiagiyo manipud iti panagayat iti kuarta. Mapnekkyo kadagit banbanag nga adda kadakayo, ta imbagia mismo iti Dios, "Saankanto a pulos a panawan, wenco baybay-an." **6** Mapnekktayo koma tapno situturedtayo nga agkuna, "Ti Dios ti katulongk; Saanクト a mabuteng. Ania ti mabalin nga aramiden iti uray sino kaniak?" **7** Ibilangyo dagitoy a nangiturong kadakayo, dagiti nagsao iti sao ti Dios kadakayo, ken ibilangyo ti nagbanagan ti kababalinda; tuladenyo ti pammatida. **8** Isu met laeng ni Jesu Cristo, idi, ita, ken agnanayon. (aiōn g165) **9** Saankayo nga agpaiayadyo babaen iti agduduma ken kadagit karkarna a sursuro, ta nasayaat a mapatibker ti puso babaen iti parbur, saan a babaen kadagit pagannurotan maipanggep ti taraon a saan a makanlungsod kadagitoy nga agbibiag babaen kadakuada. **10** Addaantayo iti altar nga awan ti kalintegan dagiti agserseri iti tabernakulo a mangan. **11** Ta iti dara dagiti ayup, a naidaton para kadagit basbasol, ket impan iti kangatoan a padi iti nasantoan a disso, ngem napuoran dagiti bagbagida iti ruar ti kampo. **12** Ngarud, nagsagaba met laeng ni Jesus iti ruar ti ruangan ti siudad, tapno maidaton dagiti tattao iti Dios babaen iti bukodna a dara. **13** Mapantayo ngarud kenkuana iti ruar ti kampo, nga aw-awiten ti pannakapabainna. **14** Ta awanantayo iti mataginayon a siudad ditoy. Ngem ketdi, sarakentayo ti siudad nga umay. **15** Babaen ken Jesus, masapul a kankanyontayo nga agidaton kadagit datdaton iti pammadaway iti Dios, pammadaway nga isu ti bunga dagiti bibigtago a mangbigbig iti naganna. **16** Ken saanyo a lipatan ti agaramid ti naimbang ken iti panangtulong iti tunggal maysa, ta naay-ayo unay iti Dios gapu iti kastoy a datdaton. **17** Agtulnog ken paiturayenkayo kadagit papanguloy, ta kankanyondakayo a banbantayan para iti pagimbagan dagiti kararuayo, a kas kadagit mangtedto iti pagrebbenganda. Agtulnogkayo tapno aywanandakayo dagiti papanguloy nga addaan ti rag-o, ken saan nga addaan ti ladingit, a saan a makanlungsod kadakayo. **18** Ikararagandakami, ta naallukoykami nga addaan ti nadalus a konsensia, nga agtartiragayag nga agbiag a sidadayaw kadagit amin a banbanag. **19** Ken pabilgenkayo amin nga ad-adda pay nga aramidenyo daytoy, tapno kabaelak koma nga agsulbi kadakayo iti mabiit. **20** Ita, ti Dios

koma ti kapia, a nagsubli manipud ti patay, ti naindaklan a pastor dagiti karnero, ni Apotayo a Jesus, babaen ti dara iti agnanayon a tulag, (aiōnios g166) 21 ket isagananakayo iti tunggal naimbag a banbanag nga agarramid ti pagayatanna, nga agtrabtrabaho kadatayo a makaay-ayo unay iti imatangna, babaen kenni Jesu Cristo, kenkuana ti dayag iti agnanayon ken awan patinggana. Amen. (aiōnios g165) 22 Ita, pabilgenkayo, kakabsat a lallaki, a mangawit iti pangpabileg a sao nga ababa nga insuratko kadakayo. 23 Ammoyo a nawayawayaanen ti kabsattayo a ni Timoteo, nga isunto ti makagapu ti pannakakitakto kadakayo no umay isuna iti mabiit. 24 Kablaawanyo dagiti amin a papanguloylo ken amin dagiti namati. Kablaawandakayo dagiti adda iti Italia. 25 Parabur koma ti adda kadakayo amin.

Santiago

1 Ni Santiago, nga adipen ti Dios ken ti Apo a ni Jesu-Cristo, kadagiti sangapulo ket dua a tribu iti Pannakaiwara-wara, kablaaw. **2** Ibilangyo amin a rag-o, kakabsatko, no makapadaskayo iti nadumaduma a pakariribukan, **3** nga ammoyo a iti pannakasut ti pammatiyo ket mangpataud iti panagibtur. **4** Palubosanyo a leppasen ti panagibtur ti trabahona, tapno agbalinkayo koma a naan-anay a nataengan, nga awan pagkuranganna. **5** Ngem no kasapulan ti siasinoman kadakayo ti kinasirib, dawatenna daytoy manipud iti Dios, ti sibubuslon a mangmangted ken saan a mangtutubngar kadagiti amin a dumawat ket ipaaynanto daytoy. **6** Ngem dumawatkayo nga addaan iti pammati, nga awanan iti panagduadua, ta ti agduadua ket kasla dalluyon idiy baybay, iturturong iti angin ken maipalpalladaw iti aglawlaw. **7** Ta masapul a saan a panunoten dayta a tao a maawatnanto ti kiddawna iti Apo; **8** ti kasta a tao ket agduadua ti panunotna, saan a natalna kadagiti amin a wagasna. **9** Ti nakurapay a kabsat ket agrag-o koma iti nangato a kasasaadna, **10** kabayatan a ti nabaknang a kabsat iti kinapukumbabana, gapu ta mapukawto isuna a kasla iti panagpukaw ti atap a sabong iti talon. **11** Sumingising ti init nga addaan iti makasinit a pudot ket laylaymenta ti mula, ket matinnag ti sabong ket matay ti pintasna. Iti isu met laeng a wagas, mapukawto dagiti nabaknang a tattao iti tengnya dagiti ar-aramidenda. **12** Nagasat ti tao a makaibtur iti pannakasut, ta kalpasan a malasatanna ti suot, awatennanto ti balangat ti biag, a naikari kadagiti agay-ayat iti Dios. **13** Awan koma iti mangibaga inton masulisog isuna, "Daytoy a sulisog ket naugapu iti Dios," gapu ta saan a nasulisog ti Dios babaen iti dakes, ken ti Dios mismo ket saan a mangsulsulisog iti siasinoman. **14** Masulisog ti tunggal tao babaen iti bukodna a dakes a tartarigagay a mangal-allukoy ken mang-guyguyod kenkuana a paadayo. **15** Ket kalpasan a maiyinaw ti managbasol a tartarigagay, maipasngay ti basol, ken kalpasan a dimmekkel a naan-anay ti basol ibungana ti patay. **16** Saankayo a paallilaw, ay-ayatek a kakabsat. **17** Ti tunggal nasayaat a sagut ken tunggal naan-anay a sagut ket manipud idiy ngato, a bumabbaba manipud iti Ama dagiti lawag. Saan nga agbalbaliw isuna a kasla kadagiti agsukat-sukat nga aniniwan. **18** Pinili ti Dios nga ikkannatayo iti biag babaen iti sao iti kinapudno, tapno agbalintayo a kasla dagiti umuna a bunga kadagiti pinarsuana. **19** Ammoyo daytoy, ay-ayatek a kakabsat. Masapul a nasiglat a dumngeg ti tunggal tao, nainnayad nga agsao, ken saan a nalaka a makaunget, **20** ta ti unget ti tao ket saanna a tungpalen ti kinalinteg iti Dios. **21** Ngarud ikkatenyo amin a managbasol a rugit ken ti dakes nga adda iti sadinoman, ken iti kinapukumbaba awaten ti naimula a sao, nga isu ti makaisalakan kadagiti kararuayo. **22** Agtulhogkayo iti sao, saanyo laeng a denggen daytoy, nga al-allilawenyo dagiti bukodyo a bagi. **23** Ta no mangngeg ti siasinoman ti sao ken saanna nga aramiden daytoy, maiyarig isuna iti maysa a tao a mangkitita ti rupana iti sarming. **24** Kitkitaenna ti rupana, ken pumanaw ket malipatanna a dagus ti langana. **25** Ngem ti tao a kumita a siaannad iti naan-anay a linteg, ti linteg iti wayaway, ken agtultuloy nga agtultulno iti daytoy, saan laeng a kas dumdumngeg a malipatanna, mabendisionanto daytoy a tao kas aramidenna daytoy. **26** No panunoten ti siasinoman a relihioso isuna, ngem saanna a tenggelen ti dilana, al-allilawenna ti pusona ken awan serbi ti relihionna. **27** Ti nadalus ken saan a narugitan a relihion iti sangoanan ti Dios ken Amatayo ket daytoy: ti panangtulong kadagiti awanan ti ama ken kadagiti balo a babbai iti panagrigatda, ken ti mangsalaknib iti bagi manipud iti panangdadael iti lubong.

2 Kakabsatko, saanyo a suroten ti pammati iti Apotayo a ni Jesu-Cristo, ti Apo iti dayag, babaen iti panangipangpanruna kadagiti sumagmamano a tattao. **2** No sumrek ti maysa a tao iti tariprongyo a nakuasut kadagiti balitok a singsing ken napipintas a badbado, ken adda met sumrek a nakurapay a tao a narugit ti badona, **3** ket ipampamaysam ti imatangmo iti tao a nakakawes iti napintas a bado, ket kunam, "Pangngaasim ta agtugawka ditoy napintas a lugar," ngem kunam iti nakurapay a tao, "Agtakderka iday," wenco, "Agtugawka iti saakaan," **4** saankayo kadi a manguk-ukom kadagiti bagbagiyo, ken agbalbalin nga ukom nga addaan kadagiti dakes a kapanunutan? **5** Dumngegkayo, ay-ayatek a kakabsat, saan kadi a pinili ti Dios dagiti nakurapay iti lubong tapno agbalin a nabaknang iti pammati ken mangtawid iti pagarian nga inkarina kadagiti mangay-ayat kenkuana? **6** Ngem pinabainanyo dagiti nakurapay! Saan kadi a dagiti nabaknang ti mangparparigat kadakayo, ken saan kadi nga isuda dagiti mangguyguyod kadakayo idiy pagukoman? **7** Saan kadi a tabtabbaawan dagiti nabaknang ti nasayaat a nagan a nakaayabano? **8** Nupay kasta, no tungpalenyi ti naarian a linteg, kas naisurat iti Nasantoan a Sururat, "Masapul nga ayatem ti karrubam kas iti bagim," nasayaat ti ar-aramidenyo. **9** Ngem no ipangrunayo ti sumagmamano a tattao, agbasbasolkayo, a napasingkedan a nagbasol babaen iti linteg a kas mannaglabsing iti linteg. **10** Ta siasinoman nga agtulhog iti sibubukel a linteg, ngem maitibkol iti maysa a banag, makabasol isuna ti pananglabsing iti amin a linteg! **11** Ta ti Dios a nangibaga, "Saanka a makikamalala," kununa pay, "Saanka a mangpatay." No saankayo a makikamalala, ngem mangpataykayo, linabsingsyo ti linteg ti Dios. **12** Isu nga agsao ken agtulhogkayo a kas kadagiti dandanin maukom babaen iti linteg ti wayaway. **13** Ta umay ti pannakaukom nga awanan asi kadagiti saan a nangipakita iti asi. Agballigi ti asi maibusor iti pannakaukom! **14** Ania ti pagsayaatanna, kakabsatko, no ibaga ti maysa a tao nga adda ti pammartin, ngem awanan isuna kadagiti aramid? Maisalakan kadi isuna dayta a pammati? **15** No agkasapulan ti kabsat a lalaki wenco babai kadagiti badbado ken inaldaw a taraon, **16** ket ibaga ti maysa kadakayo kadakuada, "Mapanka nga addaan kapia, agpabaraka ken manganka a nasayaat," ngem saanno nga ited kadakuada dagiti kasapulanda a banbanag a maipaay iti bagi, ania ti pagsayaatanna dayta? **17** Iti isu met laeng a wagas, ti pammati, no awanan kadagiti aramid, ket natay. **18** Ngem adda pay ti mangibaga, "Adda pammatin, ken addaanak kadagiti aramid." Ipakitam kaniak ti pammartin nga awanan kadagiti aramid, ket ipakitak kenka ti pammartin babaen kadagiti aramidko. **19** Mamatika nga adda ti maymaysa a Dios; ustoka. Ngem patpatien met dagiti demonio dayta ket appigergerda. **20** Kayatmo kadi a maammoan, maag a tao, no kasano a ti pammartin nga awanan kadagiti aramid ket awan serbina? **21** Saan kadi a ni Abraham nga amatayo ket napalinteg babaen kadagiti aramid idi indatonna ni Isaac nga anakna a lalaki iti rabaw ti altar? **22** Makitayo a nagtrabaho ti pammartin kadagiti aramidna, ket babaen kadagiti aramid nagun-od iti pammartin ti pangngepna. **23** Natungpal ti Nasantoan a Surat a kunkunana, "Pinati ni Abraham ti Dios, ket naibilang kenkuana a kas kinalinteg." Isu a naawagan ni Abraham a gayem ti Dios. **24** Makitayo a babaen kadagiti aramid napalinteg ti maysa a tao, ken saan laeng a babaen iti pammartin. **25** Saan kadi nga iti kasta met a wagas a ni Rahab a balangkantis ket napalinteg babaen kadagiti aramid, idi pinasangbayna dagiti mensahero ken imbaonna ida babaen iti sabali a dalan? **26** Ta kas iti bagi nga awanan iti espiritu ket natay, kasta met ti pammartin nga awanan kadagiti aramid ket natay.

3 Saan koma nga adu kadakayo ti agbalin a manursuro, kakabsatko, nga ammoyo nga awatentayonto ti dakkakel a pannakaukom.

2 Ta maitibkultayo amin iti adu a wagas. No saan a maitublak ti sasinoman iti sasaona, isuna ket awan pagkuranganna tao, matenggelna pay ti sububukel a bagina. **3** Ita, no ikabilitayo dagiti busal dagiti kabalyo kadagiti ngiwatda agtulnogda kadañayo, ket mabalintayo a pagpusipusen dagiti bagida. **4** Kitaenyo pay a dagiti barko, uray no nagdadakkelda unay ket maídurduron dagiti napiipigsa nga angin, ket iturutrong iti naqbassit a timon iti sadinoman a tarigagayan ti kapitan a pangiturongan **5** Kasta met, ti dila ket maysa a bassit a paset iti bagi, ngem ipasindayagna dagiti dakkel a banbanag. Kitaenyo no kasano a ti dakkela kabakiran ket masindian babaen iti rissik iti beggang! **6** Ti dila ket maysa met laeng nga apuy, maysa a lubong iti kinamanagbasol a naikabil kadagiti paset iti bagitayo, a mangrurugrit iti sububukel a bagi ket puoranna ti dalan iti biag, ken mapuoran ti bagina babaen iti impierno. (**Geenna g1067**) **7** Ti tunggal kita iti atap nga ayup, billit, agkarkarayam, ken parsua iti baybay ket mapapaamo ken napaaamo ti sangkataaan, **8** ngem awan kadagiti tatto ti makapaamo iti dila; maysa daytoy a dakes nga awan inanana, napo iti makapatay a sabidong. **9** Babaen iti dila, daydayawentayo ti Apo ken Amatayo, ken babaen iti daytoy ket ilunodtayo dagiti tatto, a naaramid iti langa ti Dios. **10** Manipud iti isu met laeng a ngiwat ket naisao iti pangbendision ken panangilunod. Kakabsatko, saan koma a kastoy dagitoy a banbanag. **11** Ipussuak kadi ti ubbag ti agpada a nasam-it ken napait a danum? **12** Kakabsatko, makapatuwo kadi ti igos iti olbo, weno ti ubas ket mangpatubo iti igos? Kasta met a saan a makapataud ti naapgapd ngagubot iti nasam-it a danum. **13** Siasino kadakayo ti nasirib ken mannaakaawat? Ipakita koma dayta a tao ti nasayaat a biag babaen kadagiti aramidha iti kinapakumbaba ngagappu iti kinasirib. **14** Ngem no addaankayo iti napait a panagimon ken naimot a tarigagay iti pusoyo, saankayo nga agpasindayag ken agulbod a maibusor iti kinapudno. **15** Saan a kinasirib daytoy a bumaba manipud iti ngato, ngem ketdi nainlubongan daytoy, saan a naespirituan, ken sinasairo. **16** Ta no sadino ti ayan ti panagimon ken naimot a tarigagay, adda ti riribuk ken amin a narugit nga aramid. **17** Ngem ti kinasirib ngagappu iti ngato ket umuna, nasiñ-aw, kalpasanna managayat iti kapia, naalumamay, nasayaat ti panangipuspusona, napo iti asi ken nasayaat a bunga, awanan ti panangipangprgruna kadagiti sumagmamano a tatto, ken napasnek. **18** Ken ti bunga iti kinalinteg ket naimula iti kapia para kadagiti agar-aramid iti kapia.

4 Sadino ti naggapuan iti panagaapa ken panagsisinnupiat kadakayo? Saan kadi a nagtaud daytoy kadagiti dakes a tarigagayyo nga agbibinnusor iti unegyo? **2** Tartarigagayanyo ti awan kadakayo. Mangpataykayo ken kamkamatenyo ti saanyo a matagikua. Agaapa ken agriringgorkayo, ngem saanyo a magundod gapu ta saankayo a dumawdawat iti Dios. **3** Dumawatkayo ket saankayo a makaawat gapu ta dakes a banbanag dagiti dawdawatenyo, tapno mabususyo dagitoy kadagiti dakes a tartarigagayo. **4** Dakayo a mannakikalala a babbai! Saanyo kadi nga ammo nga ti pannakigayem iti lubong ket pannakisuppiat maibusor iti Dios? Ngarud, ti sasinoman a mangikeddenng nga agbalin a gayem iti lubong ar-aramidenna ti bagina a kabusor iti Dios. **5** Weno ipagarupyo kadi nga awan kaipapanan ti Nasantoan a Sursurat no ibagbagana a ti Espiritu nga inkabilna kadañayo ket umap-apal unay para kadañayo? **6** Ngem mangmangted pay ti Dios iti ad-adu a parabur, nga isu ti gapu na a kinuna iti Nasantoan a Surat, "Supringen ti Dios dagiti napalanguad, ngem mangmantedti parabur kadagiti napakumbaba." **7** Ngarud, paiturayanyo ti bagbagiyo iti Dios. Supringenyo ti diablo, ket panawannakayonto. **8** Umasidegkayo iti Dios, ket umasidegto isuna kadakayo. Dalusanyo dagiti imayo, dakayo a managbasol, ken pasin-awenyo dagiti pusoyo,

dakayo nga agduadua. **9** Agliday, agladingit, ken agsangitkayo! Pagbalinenyo dagiti katkatawayo a ladingit ken ti rag-oyo a liday. **10** Agpakumbabakayo iti sangoanan ti Apo, ket itag-aynakayonto. **11** Saankayo nga agsao iti maibusor iti maysa ken maysa, kakabsat. Ti tao nga agsao maibusor iti maysa a kabsat weno mangukom iti kabsatna ket agsasao a maibusor iti linteg ken uk-ukomenia ti linteg ti Dios. No ukomenyo ti linteg, saankayo nga agtultulnog iti linteg, ngem maysa nga ukom iti daytoy. **12** Maysa laeng ti mangmangted iti linteg ken ukom, ti Dios, ti makaisalakan ken makadadael. Siasinokayo a mangukom iti kaarrubay? **13** Dumngegkayo, dakayo nga agibagbaga, "Ita nga aldaw weno inton bigat ket mapankaminto iti daytoy nga ili, ket agnaedkami idiy iti maysa a tawen, ket agtagilakokami, ket makagungunakaminto." **14** Siasino ti makaammo iti mapasamak inton bigat, ken ania ngay met koma ti biagyo? Ta kaslakayo angep nga agparang iti apagbiit ket kalpasanna agpuakaw. **15** Ngem ketdi ibagayo koma, "No pagayatan ti Apo, agbiagkaminto ket aramidenminto daytoy weno dayta." **16** Ngem ti ipaspasindayago ti maipapan kadagiti panggepyo. Amin a kasta a panagpaspasindayag ket dakes. **17** Ngarud, kenkuuna a makaammo nga agaramid iti nasayaat ngem saanna nga araramiden daytoy, basol kenkuuna daytoy.

5 Umaykayo itan, dakayo a nabaknang, pigsaanyo ti agsangit gapu kadagiti rigrigat nga umay kadakayo. **2** Dagiti kinabaknangyo ket nalungsot ken dagiti kawesyo ket inibus iti buut. **3** Dagiti balitok ken pirakyo ket naawanan iti pateg, ken ti panaglatida ti mangpanekneko maibusor kadakayo ken ibusenda ti lasagy a kasla iti apuy. Inlemmengyo dagiti gamengyo kadagiti maudi nga al-alawd. **4** Kitaenyo, ti tangdan dagiti agtrabrabaho-dagiti saanyo a binayadan para iti panagapida kadagiti taltalonyo- umawawagda! Ken dagiti asug dagiti nagapit kadagiti mula ket dimmanon kadagiti lapayag ti Apo dagiti Armada. **5** Nagbiagkayo iti nalabes a nam-ay ditoy rabaw ti daga ken pinabus-oyano dagiti bagbagiyo. Pinalukmegyo dagiti pusoyo a maipaay iti aldaw iti panagparti. **6** Inukom ken pinatayyo dagiti nalinteg a saan nga makapagkedked kadakayo. **7** Ngarud aganuskayo, kakabsat, ajiingga iti iyaay ti Apo, kasla iti mannalon nga agur-uray iti napateg nga apit iti daga, agur-uray a siaanu para iti daytoy, ajiingga a dagiti nasapa ken naladaw a tudo ket agtinnag. **8** Aganuskayo met; patalgedenydagiti pusoyo, gapu ta asidegen ti iyaay ti Apo. **9** Saankayo nga agdayamudom, kakabsat, a maibusor iti maysa ken maysa, tapno saankayo a maukom. Kitaenyo, ti ukom ket agtaktaakder iti ruangan. **10** Kas pangarigan, kakabsat, panunotenyo a nalaing dagiti panagsagsagaba ken kinaanuus dagiti profeta a nagsao iti nagan ti Apo. **11** Kitaenyo, awagantayo dagiti agibtur, a "ngasat." Nangngeganyo ti kinaanuus ni Job, ken ammoyti panggep ti Apo ken ni Job, no kasano a ti Apo ket napnoan iti ayat ken asi. **12** Kangrunaan iti amin, kakabsatko, saankayo nga agsapata, babaen iti langit weno iti daga, weno babaen iti aniaman a sabali a sapata. Ngem ti kayat koma a sawen ti "wen a kunayo" ket "wen" ken ti "saan a kunayo" ket "saan," tapno saankayo a matinnag iti pannakaukom. **13** Adda kadi ti agsagsagaba kadakayo? Masapul nga agkararag isuna. Adda kadi ti naragsak kadakayo? Pagkantaenyo isuna iti pagdaydayaw. **14** Adda kadi ti agsakit kadakayo? Palubosanyo nga ayabanna dagiti panglakayen iti iglesia, ket ikararag koma isuna dagiti panglakayen, sapsapuanda isuna babaen iti lana a maigapu iti nagan ti Apo, **15** ket ti kararag iti pammati isalakkannato dayta a masakit a tao, ket pagungarento ti Apo isuna. No nagbasol isuna, pakawamento isuna iti Dios. **16** Ngarud, ipudnoyo dagiti basolyo iti tunggal maysa, ken ikararaganyo ti maysa ken maysa, tapno maagasanckayo. Ti kararag iti nalinteg a tao ket mangpataud iti adu a pagbanagan. **17** Ni Elias ket maysa a tao nga addaan ti

rikna a kasla kadatayo. Nagkararag isuna a sipapasnek a saan koma nga agtudo, ket saan a nagtudo iti daga iti las-ud iti tallo a tawen ken innem a bulan. **18** Ket nagkararag manen ni Elias, ket imbuksok ti langlangit ti tudo iti daga ket nagpataud ti daga iti apit. **19** Kakabsatko, no maiyaw-awan ti siasinoman kadakayo manipud iti kinapudno, ngem iturong isuna ti maysa a tao nga agsubli, **20** maammoanna koma a ti siasinoman a mangidalan iti managbasol a pumanaw manipud iti biddut iti dalanna ket maisalakannanto ti kararuana manipud iti patay ket kalubannanto ti adu a basbasol.

1 Pedro

1 Siak ni Pedro, maysa nga apostol ni Jesu-Cristo, kadagit napili a gangannaet iti pannakaiwarwara iti entero a Ponto, Galacia, Capadocia, Asia ken Bitinia, 2 sigun iti pannakaammoda iti Dios nga Ama, babaen iti panangpasanto ti Espiritu Santo, para iti panagtulnog kenni Jesu-Cristo, ken para iti pannakaiwarsi iti darana. Umadu koma kadakayo ti parabur ken talna. 3 Madaydayaw koma ti Dios nga Ama ni Apotayo a Jesu-Cristo. Gapu iti dakkil nga asina, binaliwannatayo nga inyanak a para iti namnama iti maysa a tawid babaen iti panagungar ni Jesu-Cristo manipud ken patay— 4 para iti maysa a tawid a saanto a mapukaw, saanto nga aglasi, ken saanto nga agkupas. Naidulin idiy langit para kadakayo. 5 Nasalaknibankayo babaen iti pannakabalin ti Dios babaen iti pammati para iti pannakaisalakan a nakasagana a maiparangarang iti maud-udi nga al-aldaaw. 6 Agragsakkayo iti daytoy, uray pay ita ket kasapulanyo ti makarikna iti panagliyad gapu iti kaadu dagiti nadumaduma a pannubok. 7 Tapno mapadas ti pammatiyo, pammati a napatpateg pay ngem balitok, a mapukaw iti apuy a mangpadas iti pammatiyo. Agparang daytoy tapno agbanag ti pammatiyo a pakaidayawan, dayag ken tan-ok iti pannakaiparangarang ni Jesu Cristo. 8 Saanya isuna a nakita, ngem ay-ayatenyo isuna. Saanya isuna a makita ita, ngem mamatikayo kenkuuna ket maragsakankayo unay nga addaan ti saan a maiyeblas a rag-o a napo iti dayag. 9 Aw-awetenyo itan ti pagbanagan ti pammatiyo, ti pannakaisalakan dagiti kararuayo. 10 Siaannad a sinuksukimat ken sinapsapul dagiti profeta iti maipapan daytoy a pannakaisalakan, maipanggep iti parabur a kukuayonto. 11 Nagsukimata tapno maamoanda no ania a kita ti pannakaisalakan ti umay. Nagsukimata met tapno maamoanda no ania ti tiempo ti imbagta ti Espiritu ni Cristo nga adda idi kadakuada. Mapaspasamak dagitoy kas ipakpakaunanen kadakuada maipanggep iti panagsagaba ni Cristo ken kadagit daydayag a sumarunonto kenkuana. 12 Naiparangarang daytoy kadagit profeta a pagserbiandato dagitoy a banbanag, saan a para iti bagbagida —ngem para kadakayo—ti panangibaga kadagitoy a banbanag babaen kadagit mangyeg iti ebanghelio kadakayo babaen iti Espiritu Santo a naibaon manipud langit, banbanag nga uray dagiti anghel ket tartarigagayanda a maiparangarang. 13 Isu a sisasagana ti nakedyo. Ken annadanyo ti panagpanpanuotyo. Maaddaankayo iti naan-anay a namnama iti parabur a maitedto kadakayo iti pannakaiparangarang ni Jesu- Cristo. 14 Kas natulnog nga annak, saanya a suroten dagiti tarigagayyo a sinurotyo idi awan pay pannakaam moyo. 15 Ngem kas iti nangayab kadakayo ket nasantoan, agsantokayo met iti amin a kababalinyo iti biag. 16 Ta naisurat, "Agsantokayo, gapu ta siak santoak." 17 Ket no awaganyo nga "Ama" ti awan idumduman a mangukom segun iti aramid ti tunggal maysa, busbusenyti ti tiempo iti panagdaliasatyo nga addaan iti panagraem. 18 Ammoyo a saan a babaen iti pirak weno balitok—banbanag nga agpukaw—a nasubbotkayo manipud iti minamaaq a kababalinan a naadalo kadagit ammoyo. 19 Ngem nasubbotkayo babaen iti napateg a dara ni Cristo, kas maysa a kordero nga awan pakapilawanna ken awan mulitna. 20 Napilin ni Cristo sakbay ti pannakapsarsa ti lubong, ngem ita kadagitoy maud-udi a tiempo, naiparangarang isuna kadakayo. 21 Matikayo iti Dios babaen kenkuana, a pinagungar ti Dios manipud iti patay ken nangtedanna iti dayag tapno iti pammati ken talekyo ket addada iti Dios. 22 Inaramido a nasin-aw dagiti kararuayo babaen iti panagtulnogyo iti kinapudno para iti napudno a nainkabsatan nga ayat, isu nga ayatenyo ti tunggal maysa a sipapasnek. 23 Naiyanakkayo manen, saan a manipud iti bukel nga agrupsa, ngem manipud iti bukel a saan nga agrupsa, babaen iti

sibibieg ken agtaltalinaed a sao ti Dios. (aiōn g165) 24 Ta "isu-amin a lasag ket kasla ruot, ket ti amin a dayagna ket kasla sabong ti ruot. Malaylay ti ruot ken agtinang ti sabong, 25 ngem ti sao ti Apo ket agtalinaed nga agnanayon." Daytoy ti mensahe ti ebanghelio a naipablaak kadakayo. (aiōn g165)

2 Iwaksiyo ngarud ti amin a kinadakes, panangallilaw, panaginsisingpet, panagapal ken pammadpadakes. 2 Kas kaipaspasngay a maladaga, nga agtarigagay iti puro a gatas a naespirituan, tapno dumakkelkayo iti pannakaisalakan babaen iti daytoy, 3 no napadasyo a naimbag iti Apo. 4 Umasidegkayo kenkuana nga isu a sibibieg a bato a linaksid dagiti tattao, ngem pinili ti Dios ken napateg kenkuana. 5 Maiyarginkayo met iti sibibieg a bato a naipatakder nga agbalin a maysa a balay a naespirituan, tapno agbalin a nasantoan a papadi a mangidaton kadagit daton a naespirituan a makaay-ayo iti Dios babaen kenni Jesu-Cristo. 6 Ta kinuna ti Nasantoan a Surat, "Adtoy, mangikabilak idiy Sion ti maysa a pasuli a bato, kangrunaan, napili ken napateg. Saanto a maibabain ti siasinoman a mamati kenkuana." 7 Ti dayaw ngarud ket para kadakayo a mamati. Ngem, "ti bato a linaksid dagiti agjipatpatakder, nagbalin daytoy a kangrunaan iti sul"— 8 ken, "maysa a bato a pakaitbukan ken maysa a dakkil a bato a pakaitblakan." Maitibkulda, ta saanda a nagtulnog iti sao, nga isu met iti nakaitudinganda 9 Ngem dakayo ti napili a puli, naarian a papadi, nasantoan a nasion, tattao a kukua ti Dios, tapno iwaragawagyo dagiti nakakaskasdaaw nga aramid ti nangayab kadakayo a rummuar manipud iti kasipngetan aginggana iti nakakaskasdaaw a lawagna. 10 Ta saankay idi a tattao ti Dios, ngem tattaonakayon ita. Saankayo a nakaassian, ngem nakaassiankayo itan. 11 Ay-ayatek, awagankayo a kas ganggannaet ken agdaldaliasat tapno liklikanyo ti managbasol a tarigagay, a manggubugbat iti kararuayo. 12 Masapul nga addaankayo iti nasayaat a kababalinan kadagit Hentil, tapno no agsaratida iti maipanggep kadakayo kas nakaaramidda kadagit dakes a banbanag, ket makitada dagiti nasayaat nga aramido ket idaydayawda iti Dios iti aldaaw nga iyaayna. 13 Agtulnogkayo iti tunggal turay iti tao a maigapu iti Apo, uray iti ari a kas kangatoan unay, 14 uray dagiti gobernador a naibaon a mangdusa kadagit agar-aramid ti kinadakes ken tapno mangidayaw kadagit agaramid iti nasayaat. 15 Ta isu ti pagayatan ti Dios, ta babaen ti panagararamido ti nasayaat ket pagulimekenyo ti awan serserbina a panagsao dagiti maag a tattao. 16 Kas nawayawayaan a tattao, saanya a tagikuuen ti wayawayayo a kas pangabbong ti kinadakes, ngem agbalinkayo a kas adipen ti Dios. 17 Raemenyo ti amin a tattao. Ayatenyo dagiti kakabsat. Agbutengkayo iti Dios. Dayawenyo ti ari. 18 Dakayo nga adipen, paiturayankayo kadagit amoyo nga addaan iti panagraem, saan laeng a dagiti nasayaat ken naanus nga amo, ngem kasta met dagiti nauunget. 19 Ta makaay-ayo iti Dios no makanbitur ti siasinoman iti rigat bayat nga agsagsagaba iti pannakaidadanies gapu iti konsensiana a maiturong iti Dios. 20 Ta ania ti pakaidayawan no agbasolkayo ken agbiturkayo bayat a madusdusa? Ngem no nakaaramidkayo iti nasayaat ket agsagabakayo iti pannakadusa, makaay-ayo daytoy iti Dios. 21 Ta naayabankayo a maipaay iti daytoy, gapu ta nagsagaba met ni Cristo gapu kadakayo, a nangibati kadakayo ti ulidan tapno surtenyo dagiti dalanna. 22 Awan ti naaramidna a basol, awan ti nasarakan uray pay ania a panagulbod iti ngiwatna. 23 Idi naumsi isuna, saan isuna a bimmables a nangumsi. Idi nagsagaba isuna, saan namutbuteng, ngem intedna ti bagina iti mangukom a sililiinteg. 24 Inawitna mismo dagiti basbasoltayo iti bagina idiy kayo, tapno awanen ti pasettayo iti basol, ken tapno agbiagtayo para iti kinalinteg. Naagasanckayo babaen kadagit sugatna. 25

Naiyaw-awankayo amin a kasla mapukpukaw a karnero, ngem nagsublikayo itan iti pastor ken mangbanbantay kadagiti kararuayo.

3 Iti kastoy a wagas, dakayo nga assawa a babbai ket rumbeng a paiturayankayo kadagiti assawayo, tapno, uray no adda ti saan a natulnog iti sao, mapatulnogda uray awan iti sao babaen iti kababalin dagiti assawada a babbai, **2** gapu ta makitadanto ti nasiaw a kagalaladyo nga addaan panagraem iti bagbagida. **3** Saan koma a maaramid daytoy babaen kadagiti akinruar nga ararkos—nasallapid a buok, dagiti alahas a balitok, wenco nagarbo a panagkawkawes. **4** Ngem maaramid koma ketdi daytoy baben iti kaungan a kinatao ti puso, ken ti saan nga agkupas a pintas iti naemma ken natalna nga espiritu, a napateg iti imatang ti Dios. **5** Ta kastoy idi ti wagas a panagpapitas dagiti nasantoan a babbai. Adda ti panagtalekda iti Dios ken nagapitayandaya kadagiti assawada. **6** Nagtulnog ni Sara ken ni Abaraham iti kastoy a wagas ken inawaganna isuna nga "apona". Annaknakayo itan no agaramidkayo iti naimbag ken no saankayo nga agbuteng iti riribuk. **7** Iti isu met laeng a wagas, dakayo nga assawa a lallaki ket rumbeng nga agbiag kadagiti assawayo nga ammoyo a nakapkapsuta a babbai a katakunayn, bigbigenyu ida a kas padayo nga umawat iti sagut ti biag. Aramidenyo daytoy tapno saan a malappedan dagiti kararagyo. **8** Kamauddiananna, agmymaysakayo amin iti panunot, naasi, agiinnayat a kas agkakabsat, nalukneng a panagpuspuso, ken napakumbaba. **9** Saanya o supapakan ti dakes iti dakes wenco lais iti lais. No di ket, ituloyyo ti mangbendision, ta naawagankayo gapu iti daytoy, tapno matawidyto ti bendision. **10** "Ti agtarigagay nga agayat iti biag ken mangkita iti nasayaat nga al-alddaw ket rumbeng nga isardengna ti dilana manipud iti dakes ken dagiti bibigna manipud iti manangallilaw a panagsasao. **11** Tallikudanna koma ti dakes ken aramidenna ti nasayaat. Birokenna koma ti kapia ken ikagumaanna daytoy. **12** Kitkitaeen dagiti mata ti Apo dagiti nalinteg, ken dengdengen dagiti lapayagna dagiti kiddawda. Ngem ti rupa ti Apo ket maibusor kadagiti agar-aramid iti dakes." **13** Siasinonto ti mangdangran kadakayo, no tarigagayano ti naimbag? **14** Ngem no agsagabakayo gapu iti kinalinteg, naga satkayo. Saankayo nga agbuteng kadagiti pagbututnganda. Saankayo a mariribuan. **15** Ngem ketdi, patgenyo ni Apo a Cristo dita pusoy a kas nasantoan. Kankanayonkayo koma a nakasagana a mangsungbat iti siasinoman nga agsaludsod kadakayo no apay nga adda talekyo iti Dios. Aramidenyo daytoy nga addaan kinaemma ken panagraem. **16** Maaddaankayo iti nasayaat a konsensia tapno maibabain dagiti tattao a manglalais kadagiti nasayaat a biagyo kenni Cristo gapu ta agsasaoda a maibusor kadakayo a kasla agar-aramidkayo iti dakes. **17** Nasaysayaat, no pagayatan ti Dios, nga agsagabakayo iti panagar-aramid iti nasayaat ngem iti panagar-aramid iti dakes. **18** Naminsan a nagsagaba met ni Cristo gapu kadagiti basbasol. Nagsagaba ti nalinteg para kadayato, a saan a nalinteg, tapno iragpatnatayo iti Dios. Napapatay isuna iti lasag, ngem nagbiag isuna iti espiritu. **19** Babaen iti espiritu, napan nangakasaba kadagiti espiritu nga adda ita iday pagbaludan. **20** Saanda a nagtulnog bayat nga agur-uray ti kinaanus ti Dios kadagiti al-alddaw ni Noe, kadagiti al-alddaw nga ar-aramidenna ti daong, ket insalakan ti Dios ti sumagmamano a tattao—walo a kararua—babaen iti danum. **21** Daytoy ket simbolo ti bautismo a mangisalakan ita kadakayo, saan a kas iti pannakaugas iti rugit ti bagi, ngem kas panagpakaasi iti nasayaat a nakem iti Dios, babaen iti panagunyar ni Jesu-Cristo. **22** Adda isuna iti makannawan ti Dios. Napan isuna sadi langit. Masapul a paiturayan kenkuana dagiti anghel, dagiti kinaturay ken dagiti pannakabalin.

4 Ngarud, gapu ta nagsagaba ni Cristo iti lasag, isaganayo dagiti bagbagiyo iti isu met laeng a panggep. Siasinoman a nagsagaba iti lasag ket simmardengen manipud iti basol. **2** Saan nga agbibag daytoy a tao para kadagiti tarigagay ti tao, ngem maipaay iti pagayatan ti Dios— para iti nababati pay a biagna. **3** Ta umdasen ti tiempo a naglabas iti panagaramid kadagiti kayat dagiti Hentil nga aramiden—kinaderrep, nalabes a tarigagay, panagbarbarek, pannakiin-inom, nalabes a panagrambak, ken makarimon a panagdayaw kadagiti didiosen. **4** Panpanunotenda a nakaskasdaw a saankayo a makitimimpuyog nga ar-aramiden dagitoy a banbanag, isu nga agsasaoda iti dakes maipanggep kadakayo. **5** Mangteddanto iti palawag iti daydiy sisasagana a mangukom kadagiti sibbiag ken natay. **6** Ta gapu iti daytoy a panggep ket naikasaba ti ebanghelio kadagiti natay, nga uray no naukomda kadagiti bagida a kas tattao, agbiagda koma a kas mayannurot iti Dios no maipapan iti espiritu. **7** Umayen ti paggibugti iti amin a banbanag. Ngarud, agbalinkayo koma a nanakem, ken naparbeng koma ti panagpanpanuotyo para kadagiti karkararagyo. **8** Nangnangruna iti amin, maaddaankayo iti napasnek a panagayat iti tunggal maysa, ta saan nga agbirbirok ti ayat tapno matakuanan dagiti basol dagiti dadduma. **9** Ipakitayo ti panagsangailiyo iti tunggal maysa nga awanan panagtantanabutob. **10** Kas nakaawat ti tunggal maysa kadakayo iti sagut, usarenyo daytoy tapno agserbi iti tunggal maysa, kas nasayaat a mapagtalkan kadagiti adu nga awan bayadna a sagut ti Dios. **11** No ti siasinoman nga agsao, aramidenda koma a kas iti sasao ti Dios, ket no siasinoman ti agserbi, aramidenda koma manipud iti pisga nga it-itid ti Dios, tapno maidaydayaw koma ti Dios iti amin a banbanag babaen kenni Jesu-Cristo. Kukuhan ti dayag ken pannakabalin iti agnanayon ken awan patinggana. Amen. (aión g165) **12** Ay-ayatek, saanya nga ibilang a kas maysa a banag a nakakaskasdaw ti nabara a pannubok nga umay a mangpadas kadakayo, a kasla mapaspasamak kadakayo ti maysa a banag a nakakaskasdaw. **13** Ngem agingga a mapadasyo ti panagsagsagaba ni Cristo, agragsakkayo, tapno agragsakkayo met ken agrag-o iti pannakaiparangarang ti dayagna. **14** No malaiskayo gapu iti nagan ni Cristo, naga satkayo, gapu ta agtataeng kadakayo ti Espiritu ti dayag ken ti Espiritu ti Dios. **15** Ngem awan koma ti agsagaba kadakayo a kas mammapatay, manganakaw, agar-aramid ti dakes, wenco mannakibiang. **16** Ngem, no adda ti agsagaba a kas Kristiano, saan koma nga agbain isuna, ngem dayawenna koma ti Dios iti dayta a nagan. **17** Ta tiemon ti panangukom a mangruji iti sangkabbalyan ti Dios. Ket no mangruji kadayato, anianto ti pagbanagan dagiti saan nga agtulnog iti ebanghelio ti Dios? **18** Ket no "naisalakan ti nalinteg a tao babaen iti rigrigat, anianto ti pagbanagan dagiti saan a nadiosan a tao ken ti managbasol?" **19** Bay-anyo ngarud a dagiti agsagsagaba mayannurot iti pagayatan ti Dios ket italekda dagiti kararuada iti napudno a Namarsua bayat nga agar-aramidda iti nasayaat.

5 Bagbagaak dagiti panglakayenyo, Siak, maysa a panglakayen a padayo ken maysa a saksi iti panagsagsagaba ni Cristo, ken maysa met a makipagpaset iti dayag a maiparangarang. **2** Bagbagaankayo ngarud a panglakayen, aywananyo dagiti arban ti Dios nga adda kadakayo. Kitaenyo ida, saan a gapu ta kasapulan nga aramidenyo, ngem gapu ta isu ti tarigagayyo mayannurot iti pagayatan ti Dios. Kitaenyo ida, saan a para iti kinaagum iti kuarta, ngem sipapalubos. **3** Saankayo nga agtignay a kas apo kadagiti tattao nga adda iti panangaywanyo, ngem agbalinkayo koma a pagulidanan kadagiti arban. **4** Inton maiparangarang ti Katanakan a Pastor, awatenyonti iti saan nga agkupkupas a nadayag a korona. **5** Kasta met, dakayo nga agtutubo a lallaki, agpaituraykayo kadagiti natataengan ngem kadakayo. Aminkayo, kawesanyo dagiti

bagbagiyo iti kinapakumbaba ken agserbikayo iti tunggal maysa, ta busoren ti Dios ti natangsit, ngem paraburanna dagiti napakumbaba. **6** Ipakumbabayu ngarud dagiti bagbagiyo iti mannakabalin nga ima ti Dios tapno itag-aynakayonto inton dumteng iti maitutop a tiempo. **7** Ikamangyo amin a pakarinibukanyo kenkuana, gapu ta maseknan isuna kadakayo. **8** Agparbengkayo, agsiputkayo. Ti kalabanyo, ti diablo, ket kasla agngerngernger a leon a magna magna iti aglawlaw, nga agsapsapul iti alun-onenna. **9** Agtakderkayo a maibusor kenkuana. Papigsaenyo ti pammatiyo. Ammoyo nga uray dagiti kakabsatylo nga adda ditoy lubong ket agib-ibtur iti isu met laeng a panagsagsagaba. **10** Kalpasan nga agsagabakayo iti apagbit, ti Dios iti amin a parabur, a nangayab kadakayo iti agnanayon a gloriana kenni Cristo, ket palaingennakayonto, patibkerennakayonto, ken papigsaennakayonto. (**aiōnios g166**) **11** Maited koma kenkuana ti panagturay iti agnanayon ken awan patinggana. Amen. (**aiōn g165**) **12** Ibilangko ni Silvano a kas napudno a kabsat, ken nagsuratuk kadakayo iti ababa babaen kenkuana. Bagbagaankayo ken paneknekak kadakayo a ti insuratko ket isu ti pudno a parabur ti Dios. Agtakderkayo iti daytoy. **13** Isuna nga adda idiy Babilonia, a napili a kas kadakayo, kablaawandakayo, ken ni Marcos, nga anakko, kablaawannakayo. **14** Agkikinnablaawkayo a buyogen iti agek ni ayat. Kapia koma kadakayo amin nga adda ken Cristo.

2 Pedro

1 Ni Simon Pedro, maysa a tagabu ken apostol ni Jesu-Cristo, kadagidiay a nakaawat iti isu met laeng a napateg a pammati kas inawatni, pammati iti kinalinteg iti Diostayo ken Manangisalakan a ni Jesu-Cristo. **2** Umadda koma ti parabur kadakayo; rumang-ay koma ti kapia babaen iti pannakaamoyo iti Dios ken ni Jesus nga Apotayo. **3** Iti panakabalin ti Dios, amin a banbanag a kasapulan tapno maaddaantayo iti biag ken agbiagtayo iti nadiosan a panagbiag ket naipaay kadatayo babaen iti pannakaammo iti Dios a nangayab kadatayo babaen iti bukodna a dayag ken kinaimbag. **4** Babaen kadagitoy, intedna kadatayo dagiti napateg ken naindakan a karkari. Inarnidha daytoy tapno mabalinyo iti makibingay iti nadiosan a kababalinn, iti panangliklikyo iti pannakadadael nga adda iti lubong gapu kadagiti dakes a tarigagay. **5** Gapu iti daytoy, aramidenyo ti amin a kabaelynayo a manginayon iti kinaimbag iti pammatiyo, ken iti kinaimbagyo, inayonyo ti pannakaammo. **6** Iti pannakaamoyo, inayonyo ti kinamanagteppel, ken iti kinamanagteppelyo, inayonyo ti panagibut, ken iti panagibutyo, inayonyo ti nadiosan a panagbiag. **7** Iti nadiosan a panagbiagyo, inayonyo ti nainkabsatan a panangipateg, ken iti nainkabsatan a panangipateg, inayonyo ti ayat. **8** No adda kadakayo dagitoy a banbanag ken dumakdakkeda kadakayo, saankayonto nga agbalin a baog wenco saan a nabunga iti pannakaammo kenni Apotayo a Jesu-Cristo. **9** Ngem siasinoman nga agkurang kadagitoy a banbanag ket ti asideg laeng ti makitana; bulsek isuna. Nalipatanna ti pannakadalusna manipud kadagiti nagkauna a basbasolna. **10** Ngarud, kakabsat, aramidenyo ti amin a kabaelynayo a mamagbalin iti nakaayaban ken pannakapiliyo a natalged para kadakayo. No aramidenyo dagitoy a banbanag, saankayonto a maitibkol. **11** Iti kasta, aglaplapusananto a maipaay kadakayo ti pagserkan iti agnanayon a pagarian ti Apo ken Mangisalakantayo a ni Jesu-Cristo. (*aiónios g166*) **12** Ngarud, nakasaganaak a kankayanon a mangipalajip kadakayo kadagitoy a banbanag, numan pay ammoyon dagitoy, ken natibkerkayon iti kinapudno. **13** Panagkunak ket maiparbeng a riingenkayo ken palajipkayo maipanggep kadagitoy a banbanag, kabayatan nga addaak iti daytoy a tolda. **14** Ta ammok nga ikkakteko daytoy a toldak iti mabit, kas impakita kaniak ni Apotayo a Jesu-Cristo. **15** Aramidek ti amin a kabaelak tapno kanayonyonto a laglajipen dagitoy a banbanag kalpasan iti ipapanawko. **16** Ta saanmi a sinurot dagiti sinisikap a binalabala laeng ti punanot idi imbagami kadakayo ti maipapan iti pannakabalin ken ti panagparang ni Apotayo a Jesu-Cristo, ngem nasaksianmi ti kinatan-okna. **17** Inawatna manipud iti Dios Ama ti dayaw ken dayag idi ibagbaga ti timek kenuana manipud iti Natan-ok a Dayag a kunana, "Daytoy ti Anakkio nga ayayatek, a pakaay-aywak la unay." **18** Nangngemgi daytoy a timek a nagtaud sadi langit, kabayatan a kadduuni isuna idiy tapaw ti nasantonan a bantay. **19** Adda kadakami daytoy a sao a naipadto a napatalged, nga isu iti ipangpangagyo a nasayata. Maiyariag daytoy iti agranranniag a silaw iti nasiqnet a disso aqgingga a dumteng ti agsapa ken agsingising ti bituen iti agsapa kadagiti puspusoyo. **20** Ammoeyo nga umuna daytoy, nga iti naisurat a padto ket saan a nagtaud iti bukod a kapanunutan ti profeta. **21** Ta awan ti padto nga immay babaen iti pagayatan ti tao, ngem babaen kadagiti tattao nga indalan ti Espiritu Santo a nangisao iti sao a nagtaud iti Dios.

2 Adda dagiti palso a profeta nga immay kadagiti Israelita, ken addanto met dagiti palso a manursuro nga umay kadakayo. Iyegda a sillimed dagiti makadadael nga inuulbod a sursuro, ken ilibkdanto ti Apo a nanggatang kadakuada. Mangiyegda iti napardas a pannakadadael kadagiti bagbagida. **2** Adunto ti sumurot

kadagiti panaggartemda, ken babaen kadakuada matabbaawnto ti dalan ti kinapudno. **3** Siaagum a pagkuartaandakayonti babaen kadagiti makaallilaw a sasao. Saanto nga aguray iti nabayag ti pannakadusada a maibusor kadakuada; ti pannakadadaela ket saan a nakaturog. **4** Ta saan a kinaasian ti Dios dagiti anghel a nagbasol. Ngem ketdi inyawatna ida iti Tartarus tapno makawaranda iti nauneg a kasiqngetan aqgingga iti pannakaukom. (*Tartaroō g5020*) **5** Ken saanna a kinaasian ti nagkauna a lubong. Ngem ketdi, inaywananna ni Noe, nga agipadpadamag iti kinalinteg, agraman dagiti pito a dadduma pay, idi inyegna ti layus iti lubong dagiti saan a nadiosan. **6** Ket pinagbalin ti Dios a dapu ti siudad ti Sodoma ken Gomora ken dinusana isuda iti pannakadadael, kas pakakitaan iti umayto kadagiti saan a nadiosan. **7** Ngem idi inaramidna dayta, inispalna ni Lot a nalinteg, a marirribukan unay gapu iti narugit a kababalini dagiti awanan linteg a tattao. **8** Ta dayta a nalinteg a tao, a nakiagnagnaed kadakuada iti inaldaw, ket matutuokan ti nalinteg a karauana gapu iti nakitana ken nangeganna. **9** No kasta ngarud, ammo ti Apo no kasanona nga ispalen dagiti nadiosan a tattao manipud iti pannakasut, ken no kasanona a dusaan dagiti managdakdakes a tattao iti aldaw ti pannakaukom. **10** Ad-adda a pudno daytoy kadagiti agtultuloy a mangar-aramid kadagiti narugit a tarigagay ti lasag ken dagiti manglais iti turay. Naturedda ken ti pagayatanda ti sursurotenda. Saanda a mabuteng a mangtabbaaw kadagiti nadayag. **11** Dagiti anghel ket napigpigsa ken addaanda iti dakdakkel a kabaelynayo ngem dagiti amin a tattao, ngem saanda nga ak-akusaran iti Dios dagiti tattao. **12** Ngem dagitoy nga awan panunotna nga ayup ket gagangay a naaramid a matiliw ken madadael. Saanda nga am-ammo no ania ti um-umsiensa. Madadaeldanto. **13** Madangranda gapu iti supapak dagiti biddut nga ar-aramidda. Agbiagda iti ragragsak kabayatan iti aldaw. Isuda dagiti mansa ken mulit. Ragragsakenda dagiti makaallilaw a pakaragsakan kabayatan a makidaydayada kadakayo. **14** Napnoan dagiti matada kadagiti mannakikamalala a babbai; saanda a pulos a mapnek iti basol. Sulisogenda dagiti agalla-all a karura iti panagaramid iti biddut, ken sinanay dagiti pusoda iti kinaagum, nailunodda nga ubbing. **15** Pinanawanda ti umno a dalan. Naiyawawanda ken sinurotda ti dalam ni Balaam nga anak ni Bosor, a nangtarigagay a mangawat iti bayad gapu iti kinadakes. **16** Ngem pannakatubngar ti nagun-odna gapu iti bukodna a panagsalungasing. Maysa nga umel nga asno a nagsao ti timek ti tao ti namagsardeng iti kinamauyong ti profeta. **17** Maiyariag dagitoy kadagiti ubborg nga awan danumna. Kaslada kadagiti ul-ulep niga iturong iti bagyo. Naisaganan ti napuskol a sipinget maipaay kadakuada. (*questioned*) **18** Agsaoda iti nakuspag nga ubbw. Sulisogenda dagiti tattao babaen iti tarigagay iti lasag. Sulisogenda dagiti tattao a mangpadas a manglisi kadagiti agbiag iti biddut. **19** Ikarida ti pannakawayawayawa kadakuada, ngem isuda a mismo ket tagabu iti pannakadadael. Ta agbalin ti tao a tagabu iti aniaman a mangparmek kenuana. **20** Siasinoman a makalibas iti panangmulit ti lubong babaen iti pannakaammo iti Apo ken Mangisalakan a ni Jesu-Cristo, kalpasanna, agsubli manen kadagidiay a pakamulitan, agbalin daytoy a dakdakes pay para kadakuada ngem idam. **21** Nasaysayaat pay koma no saanda laengen a naammoan ti dalam ti kinalinteg ngem ti naammoanda ket tallikkondanda ti nasantoan a bilin a naidanon kadakuada. **22** Pudno daytoy a proberbio para kadakuada: "Sublian ti aso ti bukodna a sarwa. Agsubli ti nabugoan a baboy iti pitak."

3 Ita, insuratko daytoy a maikadua a suratko kadakayo a patpatgek tapno paregtaek ti napudno a panunoto **2** tapno malagipyo dagiti sasao a naibaga idin babaen kadagiti nasantonan a profeta ken maipanggep iti bilin ti Apo ken mannubbottayo babaen kadagiti apostolyo. **3** Ammoeyo daytoy nga umuna; addanto

dagiti mananglalais nga umay kadagiti maudi nga al-aldaw a manglaisdakayo, ket agtignayda segun kadagiti bukodda a tarigagay. 4 ket kunaenda, "Ayanna ti kari ti panagsublina? Natayen dagiti ammatayo, ngem awan met iti nagbalowan dagiti amin a banbanag manipud idi rugrugti pannakaparsua." 5 Inggagarada a linipat a dagiti langit ken ti daga ket naipasdek manipud iti danum, ken babaen iti danum iti nabayagen a panawen, babaen iti sao ti Dios, 6 ket babaen iti saona ken iti danum, nadadael ti lubong iti pannakalayusna iti dayta a tiempo. 7 Ngem ita, naisagana dagiti langit ken ti daga babaen iti dayta met laeng a sao para iti apuy, ket naisaganada para iti aldaw ti pannakaukom ken iti pannakadadael dagiti saan a nadiosan a tattao. 8 Rumbeng a saanyo a liplipatan daytoy, ay-ayatek, nga iti maysa nga aldaw ti Apo ket kasla sanganibu a tawen, ken ti sanganibu a tawen ket kasla maysa nga aldaw. 9 Saan a nabuntog nga agtignay ti Dios maipapan kadagiti karina, a kas pagarupen dagiti dadduma a daytoy ket kinabuntog, ngem naanus isuna kadakayo. Saanna a tarigagayan a mapukaw ti uray maysa kadakayo, ngem tarigagayna nga ipalubos a maaddaan iti tiempo ti amin nga agbabawi. 10 Nupay kasta, ti aldaw ti Apo ket umay a kasla manganakaw. Mapukawto dagiti langit a buyogan iti napigsa nga ariwawa. Mapuoranto dagiti elemento babaen iti apuy ket maiparangarangto ti daga ken dagiti aramid nga adda iti daytoy. 11 Agsipud ta amin dagitoy a banbanag ket madadaelto iti kastoy a wagas, ania a kita ti tattao ti rumbeng koma a pagbalinanyo? Masapul nga agbiagkayo iti nasantaon ken nadiosan a panagbiag. 12 Masapul a mangnamnamakayo ken agapurakayo maipapan iti iyaay ti aldaw ti Dios. Iti dayta nga aldaw, madadaelto dagiti langlangit babaen iti apuy ken marunawto dagiti elemento gapu iti napalalo unay a pudot. 13 Ngem segun iti karina, urayentayo dagiti baro a langit ken ti baro a daga, a pagnanaedan ti kinalinteg. 14 Ngarud, patpatgek, agsipudta namnmaenyo dagitoy a banbanag, aramidenyo ti amin a kabaelanyo tapno saankayo a mamulitan ken awan iti pakapilawanyo, ken addaankayo iti nasayaat a panakakikadua kenkuana. 15 Ken ibilangyo a pannakaisalakan ti kinaanus ti Apotayo, kas insurat kadakayo ti patpatgenyo a kabsat a ni Pablo, manipud iti sirib a naited kenkuana. 16 Kanayon a dakdakamaten ni Pablo dagitoy a banbanag kadagiti amin a suratna, nga adda dagiti banbanag a narigat a maawatan. Balilikugen dagiti saan a nasuroan ken saan a natalged a tattao dagitoy a banbanag, a kas met laeng iti araramidenda kadagiti dadduma pay a nasantaon a sursurat, a mangitunda kadakuada iti pakadadaelan. 17 Ngarud, dakayo a patpatgek, agsipud ta ammoyon dagitoy a banbanag, annadanyo dagiti bagbagiyo tapno saankayo nga agturong iti pakaiyaw-awanan babaen iti panangallilaw dagiti awanan-linteg a tattao ket mapukawyo ti bukodyo a kinapudno. 18 Ngem dumakkkelkayo iti parabur ken pannakaammoyo iti Apotayo ken Manangisalakantayo a ni Jesu-Cristo. Maipaay koma kenkuana ti dayaw, ita ken iti agnanayon. Amen! (aiōn g165)

1 Juan

1 Ti adda manipud idi punganay, a nangeganni, a mismo a nikitami, a minatmatanmi, ken iniggaman dagiti imami - mainaig iti Sao ti biag. **2** Ken ti biag ket naipakaammo, ken nikitami, ken sinaksianmi, ken ipakaammomi kadakayo ti biag nga agnanayon, nga adda iti Ama, ken naipakaammo kadatayo. (*aiónios g166*) **3** Ti nikitami ken nangngeganmi ket ipakaammomi met kadakayo, tapno maaddaankayo met iti pannakikadua kadakami. Ken ti pannakakaduatayo ket adda iti Ama ken iti Anakna, ni Jesu-Cristo. **4** Ket isusurati dagitoy a banbanag kadakayo, tapno mabalin nga agbalin koma a naan-anay ti rag-otayo. **5** Daytoy ti mensahe a nangeganmi manipud kenkuana ken ibagami kadakayo: Ti Dios ket lawag ket pulos nga awan kinasipnget kenkuana. **6** No ibagatayo nga addaantayo iti pannakikadua kenkuana ket magmagnatayo met iti kasisipgetan, agul-ulbodtayo ken saantayo nga ar-aramiden ti kinapudno. **7** Ngem no magmagnatayo iti lawag gapu ti isuna ket adda iti lawag, addaantayo iti pannakikadua iti tunggal maysa, ken ti dara ni Jesus nga Anakna ket dalusannatayo manipud iti amin a basol. **8** No ibagatayo nga awan basoltayo, al-allilawentayo dagiti bagitayo, ken ti kinapudno ket awan kadatayo. **9** Ngem no ipudnotayo dagiti basoltayo, isuna ket mapagtalkan ken nalinteg a mamakawan kadatayo kadagit basoltayo ken dalusannatayo manipud iti amin a kinakillo. **10** No ibagatayo a saantayo a nakabasol, pagbalbalinentayo isuna nga ulbod, ken ti saona ket awan kadatayo.

2 Patpatgek nga annakko, isusuratkto dagitoy a banbanag kadakayo tapno saankayo koma nga agbasol. Ngem no agbasol ti siasinoman, addaantayo iti mangibabaet iti Ama, ti nalinteg a ni Jesu-Cristo. **3** Isuna ti nakapnekan ti Dios a nakapakawanan dagiti basoltayo, ket saan laeng a para kadatayo, ngem kasta met a maipaay iti sangalubongan. **4** Babaen iti daytoy, ammonayo nga am-ammotayo isuna, no tungtungpalentayo dagiti bilbilinna. **5** Isuna nga agkunkuna nga, "Am-ammok ti Dios," ngem saanna met a tungtungpalen dagiti bilin ti Dios ket maysa nga ulbod, ken ti kinapudno ket awan kenkuana. **6** Ngem siasinoman a mangsalimetmet iti saona, pudno nga iti dayta a tao ket nagbalin a naan-anay ti ayat ti Dios. Babaen iti daytoy, ammonayo nga addatayo kenkuana. **7** Ay-ayatek, saan a baro ti bilin nga isusuratkto kadakayo, ngem daytoy ket daan a bilin nga addan kadakayo manipud idi punganay. Ti daan a bilin ket isu ti sao a nangngeganyo. **8** Nupay kasta, baro a bilin ti isusuratkto para kadakayo, a pudno kenni Cristo ken kadakayo, gapu ta ti sipnet ket aglablabasen, ken ti pudno a lawag ket agranraniagen. **9** Isuna nga agkunkuna nga isu ket adda iti lawag ket gurguraenna met ti kabsatna, ket adda iti sipnet, nga uray ita. **10** Isuna a mangayat iti kabsatna ket agtaltalinaed iti lawag ken awan iti tiempo ti pannakaitublak kenkuana. **11** Ngem isuna a mangurgura iti kabsatna ket adda iti sipnet ken magnagna iti sipnet; saanna nga ammo no sadino ti papananna, gapu ta kinullaapan ti sipnet dagiti matana. **12** Agsuratak kadakayo, patpatgek nga annak, gapu ta napakawanen dagiti basbasolyo maigapu iti nagan ni Cristo. **13** Agsuratak kadakayo, amma, gapu ta ammoyo isuna nga addan idi punganay. Agsuratak kadakayo, agtutubo a, gapu ta napagballiganyo ti diablo. Nagsuratak kadakayo, ub-ubbing, gapu ta am-ammoyo ti Ama. **14** Nagsuratak kadakayo, amma, gapu ta ammoyo isuna nga addan idi punganay. Nagsuratak kadakayo, agtutubo, gapu ta napisakayo, ken ti sao ti Dios ket agtaltalinaed

kadakayo, ken napagballiganyo ti diablo. **15** Saanya nga ayaten ti lubong weno dagiti banbanag nga adda iti lubong. No addaman ti mangay-ayat iti lubong, ti ayat ti Ama ket awan kenkuana. **16** Ta amin nga adda iti lubong, ti kinaderrep ti lasag, ti kinaderrep dagiti mata, ken ti kinapalangguad iti biag, ket saan a naggappu iti Ama ngem naggappu iti lubong. **17** Ti lubong ken ti tarigagaya ket mapukaw. Ngem siasinoman nga agaramid iti pagayatan ti Dios ket agtalaidea iti agnanayon. (*aión g165*) **18** Annak, daytoy ti maudi nga oras. Kas iti nangngeganyo a ti anti-cristo ket um-umay, uray pay ita ket adun dagiti anti-cristo nga immay, babaen iti daytoy, ammonayo a daytoyen ti maudi nga oras. **19** Pimmanawda manipud kadatayo, ngem isuda ket saantayo a kadua. Ta no kadutatayo koma ida, nagtultuloyda koma a kaduatayo; ngem pimmanawda tapno maipakita nga isuda ket saantayo a kadua. **20** Ngem addaankayo iti pannakapulot manipud iti Nasanton, ken ammoyo ti amin a kinapudno. **21** Saanak a nagsurat kadakayo gapu ta saanya nga ammoyti kinapudno, ngem gapu ta ammoyo daytoy ken gapu ta awan kinalubod a naggappu iti kinapudno. **22** Siasinon ti ulbod no saan a ti mangilibak a ni Jesus ti Cristo? Daytoy a tao ti anti-cristo, agsipud ta ilibakna ti Ama ken iti Anak. **23** Awan ti siasinoman a mangilibak iti Anak nga adda kenkuana ti Ama. Siasinoman a mangbigbig iti Anak ket adda met kenkuana ti Ama. **24** Dakayo met, agtalaidea koma kadakayo ti nangngeganyo manipud idi punganay. No dayta a nangngeganyo manipud idi punganay ket agtalaidea kadakayo, agtalaidea konto met iti Anak ken iti Ama. **25** Ken daytoy ti kari nga inkarina kadatayo; ti agnanayon a biag. (*aiónios g166*) **26** Dagitoy a banbanag a naisuratkto kadakayo maipanggep kadagit mangiyaw-awan kadakayo. **27** Ket no maipapan kadakayo, ti pannakapulot a naawaty manipud kenkuana ket nagtalaidea kadakayo, ket saanya a kasapulan ti siasinoman a mangisuro kadakayo. Ngem ti panangisuro kadayo ti pammulotna iti maipanggep kadagit amin a banbanag ket pudno ken saan nga inu-ulbod, ket kas iti insurona kadakayo, agtalaidea kento kenkuana. **28** Ket ita, patpatgek nga annak, agtalaidea kento kenkuana, tapno inton agparang isuna, maaddaantayo koma iti kinatured ken saantayo nga agbain iti sangoananna iti iyuumaya. **29** No ammoyo nga isuna ket nalinteg, ammoyo nga amin a mangar-aramid iti kinalinteg ket naipasngay kenkuana.

3 Kitaenyo no ania a kita ti panagayat ti impaay kadatayo ti Ama, nga uray la naawagantayo iti annak ti Dios, ken daytoy ti kinasiasinotayo! Gapu iti daytoy, saannatayo nga am-ammoyti lubong, gapu ta saan isuna nga am-ammoyti lubong. **2** Ay-ayatek, ita ket annaknatayon ti Dios, ken saanpay a naiparangarang non anianto ti pagbalinanayo. Ammotayo nga inton agparang ni Cristo, agbalintayontu a kas kenkuana, ta makitatayontu isuna iti kinasiasinon. **3** Ken amin nga addaan iti kastoy a kinatalged kenkuana maipanggep iti masakbayan ket paspasin-awenna ti bagina a kas met kenkuana a nasin-aw. **4** Amin nga agtultuloy iti panagbasol ket agar-aramid iti aramid nga awanan-linteg. Ta ti basol ket kinaawan-linteg. **5** Ammoyo a ni Cristo ket naipakaammo tapno mangikkat kadagit basbasol. Ket kenkuana, awan ti basol. **6** Awan ti agtalaidea kenkuana nga agtultuloy iti panagbasol. Awan ti siasinoman nga agtultuloy nga agbasbasol a nakakita kenkuana weno nakaam-amo kenkuana. **7** Patpatgek nga annak, saanya nga itulok nga adda mangiyaw-awan kadakayo. Isuna nga agar-aramid iti kinalinteg ket nalinteg, a kas kenni Cristo a nalinteg. **8** Isuna nga agar-aramid iti basol ket kukua ti diablo, ta ti diablo ket nagbasol manipud idi punganay. Daytoy ti makagapu a naiparangarang ti Anak ti Dios, tapno dadaelenna dagiti trabaho ti diablo. **9** Siasinoman a naipasngay iti Dios ket saan nga agbasol, gapu ta agtalaidea kenkuana ti bukel ti Dios. Saan isuna a makapagtultuloy nga agbasol,

gapu ta naipasngay isuna iti Dios. **10** Iti daytoy, dagiti annak ti Dios ken dagiti annak ti diablo ket naiparangarang. Siasinoman a saan a mangaramid iti nalinteg ket saan a naggapu iti Dios, uray ti saan a mangay-ayat iti kabsatna. **11** Ta daytoy ti mensahe a nangnegganyo manipud idi punganay, a masapul nga agiinnayattayo, **12** saan a kas kenni Cain a kukua ti diablo keni nangpatay iti kabsatna a lalaki. Ken apay a pinatayna isuna? Gapu ta dagiti aramidna ket dakes, ket dagiti aramid ti kabsatna a lalaki ket nalinteg. **13** Saankayo nga agsiddaw, kakabsatko, no kaguradakayo ti lubong. **14** Ammotayo a nakalasattayon manipud iti patay ket addatayon iti biag, gapu ta ay-ayatentayo dagiti kakabsat. Siasinoman a saan nga agayat ket agtalinnaed iti patay. **15** Siasinoman a manggura iti kabsatna ket mammapatay. Ket ammotayo a ti agnanayon a biag ket saan nga agtalinnaed iti mammapatay. (*aiōnios g166*) **16** Babaen iti daytoy nga ammotayo ti ayat, gapu ta inted ni Cristo ti biagna gapu kadatayo. Rebbengtayo met ngarud nipaay dagiti biagtayo para kadagiti kakabsat. **17** Ngem kasano a maibaga nga adda ti ayat ti Dios iti siasinoman nga addaan kadagiti banbanag iti lubong a makakita iti kabsatna nga agkasapulan, ngem iserrana met ti manangngaasi a pusona iti agkasapulan iti tulongna? **18** Patpatgek nga annak, saantayo nga agayat iti sao laeng wenco iti dila, ngem iti aramid ken kinapudno. **19** Babaen iti daytoy nga ammotayo nga addatayon iti kinapudno ken patalgedentayo ti pusotayo, dakkakel ti Dios ngem ti pusotayo, ken ammona ti amin a banag. **21** Ay-ayatek, no saannatayo nga ukasuran dagiti pusotayo, addaantayo iti kinatalged iti Dios. **22** Ken aniaman a dawatentayo ket awatentayo manipud kenkuana, gapu ta tungtungpalentay dagiti bilinna ken ar-aramidentayo dagiti banbanag a makaay-ayo iti imatangna. **23** Ken daytoy ti bilinna, a masapul a mamatiitayo iti nagan ti Anakna a ni Jesu-Cristo ken agiinnayattayo - gapu ta intedna kadatayo daytoy a bilin. **24** Isuna a mangtungtungpal kadagiti bilbilin ti Dios ket agtalinnaed kenkuana, ken agtalinnaed ti Dios kenkuana. Ken babaen iti daytoy nga ammotayo nga agtalinnaed iti siasinoman a kadaatayo, babaen iti Espiritu nga intedna kadatayo.

4 Ay-ayatek, saankayo a mamatil lattan iti tunggal espiritu, ngem suoteno dagiti espiritu tapno makitayo no naggapuda iti Dios, gapu ta adu a palso a profeta ti nagwaraas iti lubong. **2** Babaen iti daytoy, maammoanyo ti Espiritu ti Dios - tunggal espiritu a mangbigbig a ni Jesu-Cristo nga immay iti lasag ket naggapu iti Dios, **3** ken tunggal espiritu a saan a mangbigbig kenni Jesus ket saan a naggapu iti Dios. Daytoy ti espiritu ti anti-cristo, a nangnegganyo nga umay, ken ita ket addan iti lubong. **4** Dakayo ket iti Dios, patpatgek nga annak, ken napagballigianyo dagiday nga espiritu, gapu ta isuna nga adda kadakayo ket dakkakel ngem isuna nga adda iti lubong. **5** Dagiday nga espiritu ket iti lubong, ngarud dagiti ibagada ket mainaig iti lubong, ken ti lubong ket dumngeg kadakuada. **6** Datayo ket iti Dios. Isuna a makaam-ammo iti Dios ket dumngeg kadatayo. Isuna a saan a makaam-ammo iti Dios ket saan a dumngeg kadatayo. Babaen iti daytoy nga ammotayo ti espiritu ti kinapudno ken ti espiritu ti biddut. **7** Ay-ayatek, agiinnayattayo, ta ti ayat ket iti Dios, ken amin nga agay-ayat ket naipasngay iti Dios ken am-ammona ti Dios. **8** Ti tao a saan nga agayat ket saanna nga am-ammo ti Dios, ta ti Dios ket ayat. **9** Iti daytoy, ti ayat ti Dios ket naiparangarang kadatayo, nga imbaon ti Dios ti bugbugtong nga anakna iti lubong tapno mabalintayo nga agbiag babaen kenkuana. **10** Iti daytoy ket ti ayat, saan a gapu ta inaynatnayo ti Dios, ngem gapu ta inaynatnayo, ken imbaonna ti Anakna tapno agbalin a pakapnekan ti Dios a pakapakawanay dagiti basbasoltayo. **11** Ay-ayatek, no inay-ayatnatnayo unay ti Dios, rebbengtayo met nga ayaten ti maysa ken maysa. **12** Awan ti siasinoman a nakakita iti

Dios. No ay-ayatentayo ti maysa ken maysa, agtalinnaed ti Dios kadatayo, ken ti ayatna ket nagbalin a naan-anay kadatayo. **13** Babaen iti daytoy, ammotayo nga agtalinnaedti kenkuana ken isuna kadatayo, gapu ta intedna ti Espiritu kadatayo. **14** Iti nakitatayen ken nagsaksitayo a ti Ama ket imbaonna ti Anakna tapno agbalin a Manangsalakan ti lubong. **15** Siasinoman a mangbigbig a ni Jesus ket ti Anak ti Dios, agtalinnaed kenkuana ti Dios, ken isuna iti Dios. **16** Ket ammotayo ken namatitayo iti ayat ti Dios kadatayo. Ti Dios ket ayat, ket isuna nga agtalinnaed iti ayat ket agtalinnaed iti Dios, ken agtalinnaed ti Dios kenkuana. **17** Iti daytoy, nagbalin a naan-anay ti ayat kadatayo, tapno maaddaantayo koma iti kinatalged iti aldaw ti pannaka-ukom, gapu ta kas kenkuana, addatayo met iti daytoy a lubong. **18** Awan panagbuteng iti ayat. Ngem ti naan-anay nga ayat ket paksietenna ti buteng, gapu ta ti buteng ket mainaig iti pannakadusa. Ngem ti agbuteng ket saan a nagbalin a naan-anay iti ayat. **19** Agayattayo, gapu ta immuna nga inaynatnayo ti Dios. **20** No adda agkuna nga, "Ay-ayatek ti Dios" ngem kaguruna met ti kabsatna, isuna ket ulbod; ta isuna a saan a mangay-ayat iti kabsatna a nakitana, ket saanna a kabaelan nga ayaten ti Dios a saanna a nakita. **21** Ken adda kadatayo daytoy a bilin manipud kenkuana: Siasinoman a mangay-ayat iti Dios ket masapul nga ayatenna met ti kabsatna.

5 Siasinoman a mamatil a ni Jesus ti Cristo ket naipasngay iti Dios. Ken siasinoman a mangay-ayat kenkuana a nagtaud iti ama ket ay-ayatenna met dagiti annakna. **2** Babaen iti daytoy, ammotayo nga ay-ayatentayo dagiti annak ti Dios, no ay-ayatentayo ti Dios ken ar-aramidentayo dagiti bilinna. **3** Ta daytoy ti panagayat a maipaay iti Dios - ti panangtungpaltayo kadagiti bilbilinna. Ken saan a makapadagsen dagiti bilinna. **4** Ta amin a naipasngay iti Dios ket mapagballigianya ti lubong. Ken daytoy ti balligi a nangparmek iti lubong, ti pammatitayo. **5** Siasino ti mangparparmeck iti lubong? Ti mamatil a ni Jesus ket ti Anak ti Dios? **6** Isuna daydiy immay babaen iti danum ken dara -ni Jesu-Cristo. Saan laeng isuna nga immay babaen iti danum, ngem babaen iti danum ken dara. **7** Ta adda dagiti tallo nga agsaksi, **8** ti Espiritu, ti danum ken ti dara. Dagitoy a tallo ket umanamong iti maysa ken maysa. **9** No awatentayo ti panangsaksi dagiti tao, ad-adda pay a natan-ok ti saksi ti Dios. Ta ti pammaneknek ti Dios ket daytoy - nga isuna ket nagbalin a saksi mainaig iti Anakna. **10** Isuna a mamatil iti Anak ti Dios ket addaan iti pammaneknek iti bagina. Isuna a saan a mamatil iti Dios ket pinagbalinda isuna nga ulbod, gapu ta saan isuna a namati kadagiti saksi nga inted ti Dios mainaig iti Anakna. **11** Ken ti saksi ket daytoy - nga inted ti Dios kadatayo ti agnanayon a biag, ken daytoy a biag ket adda iti Anakna. (*aiōnios g166*) **12** Isuna nga adda kenkuana ti Anak ket adda kenkuana ti biag; isuna nga awan kenkuana ti Anak ti Dios ket awan kenkuana ti biag. **13** Insuratko dagitoy a banbanag kadakayo, tapno maammoanyo koma nga addaankayo iti agnanayon a biag, kadakayo a mamatil iti nagan ti Anak ti Dios. (*aiōnios g166*) **14** Ken daytoy ti kinatalged nga adda kadatayo iti sangoananna, a no dumawattayo iti aniaman a maiyannatup iti pagayatanna, denggennatayo. **15** Ken no ammotayo a dengdenggennatayo - aniaman a dawatentayo kenkuana - ammotayo nga awatentayo ti aniaman nga idawattayo kenkuana. **16** No adda man ti makakita a nagbasol ti kabsatna iti basol a saan nga agtungpal iti ipapatay, masapul nga agkararag isuna, ket ikkan isuna ti Dios iti biag. Ti dakkakamatek ket dagiti agbasbasol a saan nga agtungpal iti ipapatay. Adda basol nga agtungpal iti ipapatay. Saanko nga ibagbag a masapul nga agkararag isuna mainaig iti dayta. **17** Amin a kinakillo ket basol; ngem adda basol a saan nga agtungpal iti ipapatay. **18** Ammotayo a siasinoman a naipasngay iti Dios ket saan nga agbasol. Ngem isuna a naipasngay iti Dios

ket iliklik isuna ti Dios manipud iti kinadakes, ket saan isuna a madangran ti diablo. **19** Ammotayo a datayo ket iti Dios, ken ti sangalubongan ket adda iti tengngel daydiay managdakdakes. **20** Ngem ammotayo a ti Anak ti Dios ket immay ken intedna kadatayo iti pannakaawat, nga am-ammotayo isuna a pudno, ken addatayo kenkuana a pudno, iti Anakna a ni Jesu-Cristo. Isuna ti pudno a Dios ken ti agnanayon a biag. (**aiōnios g166**) **21** Patpatgek nga annak, iliklikyo dagiti bagbagiyo kadagiti didiosen.

2 Juan

1 Manipud iti panglakayen, para iti napili a babai ken kadagitit annakna, nga ay-ayatek iti kinapudno, ken saan laeng a siak, ngem kasta met dagiti amin a nakaammo iti kinapudno, **2** gapu iti kinapudno nga agtaltalinaed kada datayo ken adda kada datayo iti agnanayon. (aiōn g165) **3** Parabur, asi, talna ti addanto kada datayo manipud iti Dios Ama ken manipud kenni Jesu-Cristo nga Anak ti Ama, iti kinapudno ken ayat. **4** Kasta unay ti ragsakko ta nasarakak dagiti dadduma kadagiti annakmo a magnagna iti kinapudno, a kas iti panangawattayo iti daytoy a bilin manipud iti Ama. **5** Ket ita dawatek kenka, babai, saan a kasla nagsuratak kenka iti baro a bilin, ngem addan kada datayo manipud pay idi damo, a rumbeng nga ayatentayo ti maysa ken maysa. **6** Ken daytoy ti ayat, a masapul a magnatayo a maiyannurot kadagiti bilbilinna. Daytoy ti bilin, a nangneggam manipud pay idi damo, a masapul a magnaka iti daytoy. **7** Ta adu dagiti manangallilaw a nagwaras iti lubong, ken saanda a bigbigen nga immay ni Jesu-Cristo iti lasag. Daytoy ti manangallilaw ken ti anti-cristo. **8** Kitaenyo dagiti bagiyo, a saanyo a pukawen dagiti banbanag a nagrigatantayo amin, ngem tapno mabalin a maawatyo ti naan-anay a gungguna. **9** Siasinoman nga agirlalaing ken saan nga agtaltalinaed iti sursuro ni Cristo ket awan kenkuana ti Dios. Isuna nga agtaltalinaed iti sursuro ket adda kenkuana ti Ama ken ti Anak. **10** No adda umay kadakayo ket saanna nga inyeg daytoy a sursuro, saanyo nga awaten isuna iti pagtaenganyo ken saanyo a kabelaawan isuna. **11** Ta ti mangkabelaaw kenkuana ket makipagpasapset met kadagiti dakes nga aramidna. **12** Adu dagiti banbanag a kayatko nga isurat para kenka ken saanko a kayat nga isurat dagitoy babaen iti papel ken tinta. Ngem namnamaek a makaumayak kenka ken makisaoak kenka iti rupan-rupa, tapno maan-anay koma ti ragsaktayo. **13** Kabkabelaawandaka dagiti annak ti napili a kabsatmo a babbai.

3 Juan

1 Manipud iti panglakayen para iti patpatgek a Gayo, nga ay-
ayatek ti kinapudno. **2** Patpatgek, Ikarkararako a sapay koma ta
rumang-ayka kadagiti amin a banbanag ken nasayaat koma ti salun-
atmo, kas iti panagrang-ay ti kararuam. **3** Ta kasta unay ti ragsakko
idi immay dagiti kakabsat a lallaki ken nagsaksida iti kinapudnom,
kas iti pannagnam iti kinapudno. **4** Awanen ti dakdakkel pay a
pagrag-oak ngem iti daytoy, ti manggegak a magnagna dagiti
annakko iti kinapudno. **5** Patpatgek, ipakpakitam ti kinamatalekmo
tunggal agtrabrabahoka para kadagiti kakabsatmo ken para kadagiti
gangannaet, **6** a nagsaksi iti kinamanagayatmo iti imatang ti
iglesia. Inaramidmo iti umno iti panangparubwatmo kadakuada iti
panagdalyasatda iti wagas a maikari iti Dios, **7** gapu ta para iti
Nagan ket rimmuarda, a saanda a dimmawat manipud kadagiti
Hentil. **8** Rebbengtayo ngarud a pasangbayan ti kas kadagitoy,
tapno agbalintayo met koma a pada nga agtrabrabaho para iti
kinapudno. **9** Nagsuratak iti maysa a banag kadagiti taripnong,
ngem ni Diotrefes, a kayatna nga isuna ti kangatuan kadakuada, ket
saannakami nga awaten. **10** Isu't gapuna a no umayak, lagipekto
dagiti ar-aramid nga ar-aramidenna, ta agisawsawang isuna kadagiti
awan serserbina a banbanag a maibusor kadatayo ket dakes dagiti
sasawenna. Saan isuna a napnek kadagitoy nga ar-aramid, saanna
pay nga awaten dagiti kakabsat. Paritanna dagidaiy agtarigagay
nga agarramid iti daytoy ken pappapanawenna ida iti taripnong.
11 Patpatgek, saanyo a tultuladen ti dakes nga aramid ngem
aramidenyo ti naimbag. Ti agar-aramid iti naimbag ket iti Dios; ti
agar-aramid iti dakes ket saanna a nakita ti Dios. **12** Saksaksian
dagiti amin ni Demetrio ken saksaksian met isuna ti kinapudno.
Saksaksianmi met isuna, ket ammom a pudno ti pammaneknekmi.
13 Adu pay dagiti banbanag a kayatko nga isurat kenka, ngem
saanko a kayat nga isurat dagitoy babaen iti papel ken tinta. **14**
Ngem namnamaek a makitaka iti mabit, ken agsaratantanto iti rupan-
rupa. Talna koma ti umadda kenka. Kabelaawannaka dagiti gagayyem
ditoy. Saggaysaem met a kabelaawan dagiti gagayyem dita.

Judas

1 Ni Judas, maysa nga adipen ni Jesu-Cristo ken kabsat ni Santiago, kadagidiay naayaban, nga ay-ayaten ti Dios Ama, ken nailasin a maipaay kenni Jesu-Cristo: **2** Umado koma ti asi ken talna ken ayat kadakayo. **3** Patpatgek, kabayatan nga araramidek ti amin a kabaelak nga agsurat kadakayo maipanggep iti appapada a pannakaisalakantayo, kasapulan nga agsuratak kadakayo tapno pabilgenkayo nga aramidenyo amin a kabaelanyo para iti pammati a namimpinsan a naipaima kadagitnamati. **4** Ta adda dagiti lallaki a nakastrek a sillimed kadakayo—lallaki a namarkaan para iti pannakadusa—saanda a nasantoan a lallaki a nangballikug iti parabur ti Diostayo iti kinaderrep, ken nangilibak iti kakaisuna nga Amo ken Apotayo a ni Jesu-Cristo. **5** Ita, tarigagayko a palagipankayo—uray naammoanyon a naan-anay iti naminsan daytoy—nga insalakan ti Apo dagiti tattao manipud iti daga ti Egipto, ngem kalpasanna, dinadaelna met laeng dagidiay saan a namati. **6** Ken kadagit anghel a saan a nagtalinaed kadagit bukodda a saad iti turay—ngem pinanawanda ti naiparbeng a pagnaedanda a lugar—ket inkabil ida ti Dios iti agnanayon a pannakakawar, iti naan-anay a kinaspriget, iti panakaukom iti naindaklan nga aldaw. (aidios g126) **7** Kasla daytoy iti Sodoma ken Gomorra ken dagiti siudad iti aglawlawda, a nangpabus-oy kadagit bagbagida iti kinaderrep ken intuloyda ti saan a gagangay a tarigagay. Naiparangda a kas ballaag kadagit agsagawa iti pannakadusa iti agnanayon nga apuy. (aiōnos g166) **8** Ngem iti isu met laeng a wagas, rinugitan met dagitoy nga agtagtagainep dagiti bagbagida, ken linaksidda ti turay, ken agsasaoda iti pammerdi a maibusor kadagit addaan iti dayag. **9** Ngem uray pay ni Miguel nga arkanghel, idi makisinsinuppiat isuna iti diablo ken makidangdangadang kenkuana maipanggep ti bagii Moises, saan isuna a nagdarasudos a nangisawang iti sasao a mangipakita iti panangukomna iti diablo, no di ket kinunana, “Tubngarenaka koma ti Apoi!” **10** Ngem dagitoy a tattao, agisawangda kadagit pananglais a maibusor iti aniaman a saanda a maawatan. Ket dagiti banbanag a maaawatanda—isu dagiti banbanag a gagangayen nga ammo dagiti ayup—dagitoy dagiti nangdadael kadakuada. **11** Asida pay! Ta nagnada iti dalan ni Cain, ken nagbiddutta iti kas iti biddut ni Balaam a gapu iti gungguna. Ket mapukawda a kas kenni Core gapu iti panagsukirna. **12** Dagitoy a tattao dagiti maiyariq iti nailemmeng a dakkel a bato kadagit padayayo iti ayat, makidaydayada nga awanan bain, mangmanganda laeng para kadagit bagbagida. Maiyariqda kadagit ul-ulep nga awanan iti danum, nga ikuykuyog lattan ti angin, kasla da la kadagit kaykayo nga awan bungana iti panawen nga agleppesen ti kalgaw—namindua a natay, naparut a siraramut— **13** kasla da la kadagit nadawel a dalluyon iti baybay, nga ilabutabda dagiti bukodda a pakaibabainan, kaiyariqanda dagiti bitbituen nga agalla-allá - isuda dagiti nakaisaganaan ti kinangisit ti sipnget nga awan inggana. (aiōn g165) **14** Ni Enoc a maikapito iti linya manipud kenni Adam, ket nagipadto iti maipanggep kadakuada, kinunana, “Kitaenyol Umay ti Apo a kadiuanan dagiti rinibuu-ribu a sasantona, **15** tapno ipatungpalda ti pannakaukom iti amin, ken tapno kednganda dagiti amin a saan a nasantoan kadagit amin nga araramid a naaramidanda iti saan a nadiosan a wagas, ken gapu kadagit amin a nagubsang a sasao a naibaga dagiti saan a nasantoan a managbasol a maibusor kenkuana.” **16** Dagitoy dagiti managtanabutob, managreklamo, a sumursurot kadagit dakes a tarigagayda, natagari nga agpasindayag, a mangpatpatiray-ok kadagit dadduma a tattao para iti bukodda a pagimbagan. **17** Ngem dakayo a patpatgek, laglagipenyo dagiti sasao a naisao idi dagiti apostol ti Apotayo a ni Jesu-Cristo. **18** Imbagada kadakayo,

“Iti maudi a tiempo, addanto dagiti managuyaw a mangsursurot kadagit bukodda a tartarigagay a saan a nadiosan.” **19** Parnuuyen dagitoy a tattao ti panagsisina, inturayan ida dagiti nainlubungan a tarigagay ken awan kadakuada ti Espiritu. **20** Ngem dakayo a patpatgek, iti panangpabilegyo kadagit bagbagiyo iti nasantoan unay a pammatiyo, ken iti panagkararagoyo iti Espiritu Santo, **21** agtalinaedkayo iti ayat ti Dios, ken urayeno iti asi ti Apotayo a ni Jesu-Cristo a mangiyeg kadakayo iti biag nga agnanayon. (aiōnos g166) **22** Ipatitayo iti asi kadagidiay agdua-dua. **23** Isalakanyo dagiti dadduma babaen iti panangrabsutyo kadakuada manipud iti apuy. Kadagit dadduma, ipakitayo ti asi nga addaan panagbuteng, ket karugityo pay ti kawes a minansaan ti lasag. **24** Ita, kenkuana a makabael a mangilisi kadakayo iti pannakaitibkol, ken mamagtakder kadakayo iti sangoanan ti nadayag nga imatangna, nga awan pakapilawan ken addaan iti naindaklan a rag-o, **25** iti maymaysa laeng a Dios a mangisalakan kadatayo babaen kenni Jesu-Cristo nga Apotayo, kenkuana ti kinadayag, kinadayaw, kinaturay ken pannakabalin—sakbay ti amin a tiempo, ken ita, ken iti agnanayon nga awan inggana. Amen. (aiōn g165)

Paltiing

1 Daytoy ti paltiing ni Jesu-Cristo nga inted ti Dios kenkuana tapno ipakitana kadagiti adipenna no anianto iti masapul a mapasamak iti masangoanan. Impakaammona daytoy babaen iti panangibaonna iti anghelna iti adipenna a ni Juan. **2** Pinaneknekan ni Juan amin a nikitana maipanggep iti sao ti Dios ken ti naited a pammaneknek maipanggep kenni Jesu-Cristo. **3** Nabendisionan ti mangbasbasa a sipi-pigsa—ken amin nga aggdedengngeg—kadagiti sasao iti daytoy a padto ken agtungpal ti nausurat iti daytoy, gapu ta asidegen ti tiempo. **4** Ni Juan, kadagiti pito nga iglesia idiy Asia: Parabur kadakayo ken kapia manipud kenkuana nga isu ita, ken isu idi, ken isunto ti umay, ken manipud kadagiti pito nga espiritu nga adda iti sangoanan ti tronoma, **5** ken manipud kenni Jesu-Cristo, nga isu iti napudno a saksi, ti inauna dagiti natay, ken ti mangiturturay kadagiti ar-ari iti daga. Kenkuana a mangay-ayat kadatayo ken nangwayawaya kadatayo manipud kadagiti basbasoltayo babaen iti darana, **6** pinagbalinnatayo a pagarian, pinagbalinnatayo a papadi iti Dios nga Amana—kenkuana ti dayag ken ti pannakabalin iti agnanayon ken awan pattinggana. Amen. (*aīōn g165*) **7** Kitaen, makikuyogto isuna kadagiti ulep, makintanto isuna ti tunggal mata, agraman dagidaiy nangduyok kenkuana. Ken dung-awanto isuna dagiti amin a tribu iti daga. Wen, Amen. **8** "Siak ti Alpha ken ti Omega," kuna ti Dios Apo, "ti isu ita, ken isu idi, ken isu nga umayto, ti Mannakabalin amin." **9** Siak, a ni Juan—a kabsatyo a makipaset kadakayo iti panagsagsagaba ken iti pagarian ken iti naanus a panagibut ngadda kenni Jesus—ket naipan iti isla a naawagan iti Patmos gapu iti sao ti Dios ken iti pammaneknek maipanggep kenni Jesus. **10** Addaak iti Espiritu iti Aldaw ti Apo. Nakangngegak iti napigsa a timek a kasla trumpeteta manipud iti likudak. **11** Kinunana, "Isuratmo iti maysa a libro no ania iti makitam, ken ipatulodmo kadagiti pito nga iglesia—idiay Efeso, idiy Esmirna, idiy Pergamo, idiy Tiatira, idiy Sardis, idiy Filadelfia, ken idiy Laodicea." **12** Timmalyawak a mangkita no makintimek iti makisarsarita kaniak, ket iti panagtalyawko, nikitak dagiti pito a pagsilawan. **13** Iti nagbabaaetan dagiti pagsilawan, adda iti kasla Anak iti Tao, a nakakaves iti nagayad a pagan-anay a dimmanon iti sakana, ken balitok a barikes a nakapulipol iti barukongna. **14** Ti ulo ken buokna ket kas kapudaw iti buok ti karnero-kas kapudaw iti niebe, ken dagiti matana ket kasla gil-ayab ti apuy. **15** Ti sakana ket kasla napasileng a tanso, kasla tanso a napasin-aw iti urno, ken ti timekna ket kasla daranudor iti adu a dandanum. **16** Adda iti makannawan nga imana iti pito a bituen, ken adda rumrummuar iti ngiwaitna a kampilan nga agsinnumbangir iti tademna. Agranraniaq ti rupana a kas iti init, iti kapiipigsaan a raniagna. **17** Ildi nikitak isuna, nagpaklebek iti sakaananna a kaslaak la natay a tao. Impatayna ti makannawan nga imana kaniak ket kinunana, "Saanka nga agbuteng. Siak ti Kauunaan ken ti Maudi, **18** ken ti sibbiag iti agnanayon. Natayak, ngem kitaem, sibbiagak iti agnanayon! Ket adda kaniak dagiti tulbek iti patay ken iti hades. (*aīōn g165, Hadēs g36*) **19** Isu nga isuratmo dagiti nikitam, no ania ita, ken no ania dagiti mapasamakto kalpasan daytoy. **20** No maipanggep iti nailimed a kaipapanan dagiti pito a bituen a nikitam iti makannawan nga imak, ken dagiti pito a balitok a pagsilawan: dagiti pito a bituen ket dagiti anghel dagiti pito nga iglesia, ken dagiti pito a pagsilawan ket dagiti pito nga iglesia.

2 "Iti anghel ti iglesia idiy Efeso, isuratmo ti kastoy: 'Dagitoy dagiti sasao ti mangig-igem kadagiti pito a bituen iti makannawan nga imana. Ibagbaga ti agpagnapagna iti nagbabaaetan dagiti pito a balitok a pagsilawan daytoy,' **2** "Ammok ti inaramidmo ken ti narigat a panagtrabahom ken ti siaanus a panagibturmo, ken kasta

met a saan mo a maanusan dagiti managdakdakes, sinuotmo dagiday mangibagbaga nga isuda ket apostol, ngem saan met, ket nasarakam nga isuda ket palso. **3** Ammok nga addaanka iti anus nga agibtur, ket adun iti naglasatam gapu iti naganko, ket saanka a naupay. **4** Ngem daytoy ti adda kaniak a maibusor kenkatinallikudam ti immuna nga ayatmo. **5** Laglagipem ngarud no sadino iti naktitkulam. Agbabawika ken aramidem dagiti banbanag nga inaramidmo idi damo. Ta no saanka nga agbabawi, umayakto kenka ket ikkatektu ti pagsilawam iti nakaisaadanna. **6** Ngem addaanka iti daytoy-kaguram ti inaramid dagiti Nicolaita, nga isu a kagurak met. **7** No addaanka iti lapayag, denggem ti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia. Iti daydiay nagballigi, palubosako a mangan manipud iti kayo ti biag, nga adda idiy paraiso ti Dios.' **8** "Iti anghel ti iglesia idiy Esmirna, isuratmo ti kastoy: 'Dagitoy dagiti sasao daydiay kauuaaan ken maudi - a natay ken nagbiag manen: **9** "Ammok dagiti panagsagabam ken ti kinakurapaymo (ngem nabaknangka), ken ti panangdadael dagiti mangibagbaga nga isuda ket Judio, iti naganmo (ngem saan met—isuda ket sinagoga ni Satanas). **10** Saanmo a pagbutngan ti maipanggep iti umadani a sagabaem. Kitaem! Ipuwaken ti diablo ti dadduma kadakayo iti pagbaludan tapno masuotkayo, ken agsagaba kayo iti sangapulo nga aldaw. Agtalinaedka a napudno agingga iti patay, ket itedkonto kenka ti balangat ti biag. **11** No addaanka iti lapayag, denggem dagiti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia. Saanto a madangran ti maikadua nga ipapatay daydiay nagballigi.' **12** "Iti anghel ti iglesia idiy Pergamo, isuratmo ti kastoy: 'Dagitoy dagiti sasao daydiay adda kenkuana ti natademi a kampilan a dua ti tademna: **13** Ammok no sadino ti pagnanaedam—idiay ayan ti trono ni Satanas. Nupay kasta, salsalimetmetam latta ti naganko, ket saanno nga inilibak ti pammattim kaniak, uray kadagiti al-aldaw ni Antipas a saksik, a napudno kaniak, a napapatay kadakayo, idiy ayan ti pagnanaedan ni Satanas. **14** Ngem addaanak iti sumagmamano a banbanag a maibusor kenka: Addaanka dita kadagiti mamati latta iti sursuro ni Balaam, a nangsuro kenni Balak tapno mangikabil iti pakaitikulam iti sangoanan dagiti annak ti Israel, iti kasta ket manganda iti taraoon a naidaton kadagiti didiosen ken agbalinda a naderrep. **15** Kasta met nga addaanka kadagiti mamati latta iti sursuro dagiti Nicolaita. **16** Agbabawika, ngarud! Ta no saanka nga agbabawi, umayakto kenka nga awan iti pakatakakanna, ket makigubatako kadakuada babaen iti kampilan a rumrummuu iti ngiwaitko. **17** No addaanka iti lapayag, dumngegka iti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia. Iti daydiay nagballigi, ikkaktu iti bassit manipud iti naidulin a mama, ken ikkaktu iti puraw a bato nga adda nakasurat a baro a nagan iti bato, nagan nga awan ti uray maysa a makaammo ngem ti laeng umawat iti daytoy. **18** "Iti anghel ti iglesia idiy Tiatira, isurat mo ti kastoy: 'Dagitoy dagiti sasao ti Anak ti Dios, nga addaan iti mata a kasla gumilgil-ayab nga apoy ken dagiti saka a kasla napasileng a tanso: **19** "Ammok ti inaramidmo- ti ayat ken pammattim ken panagserbim ken ti anusmo a agibtur, ken ammok a ti inaramidmo iti nabiit pay ket ad-adda pay ngem iti inaramidmo idi damo. **20** Ngem addaanak iti daytoy a maibusor kenka: Palpalugodam ti babai a ni Jezebel, a mangaw-awag iti bagina a profeta. Babaen iti sursurona, al-allilawenna dagiti adipenko a mangaramid iti diniderrep ken mangan iti taraoon a naidaton kadagiti didiosen. **21** Inikkak isuna iti panawen nga agbabawi, ngem saanna a kayat nga agbabawi iti kinaderrepa. **22** Agbuyaka! Idalitkonto isuna iti sakit, ken agsagabanto iti nakaro dagidiy nakikamalala kenkuana, malaksid no agbabawida iti inaramidna. **23** Patayeko dagiti annakna, ket maammoanto dagiti amin nga iglesia a Siak ti mangusukimat kadagiti panpanunot ken tartarigagay. Mangtedako iti tumunggal maysa kadakayo segun iti inaramidyo. **24**

Ngem kadagiti nabatbati kadakayo ditaTiatira, kadagiti amin a saan a mamatit iki daytoy a sursuro, ken saan a makaammo iti aw-awagan dagiti dadduma a nauneg a banbanag ni Satanas- ibagak kadakayo, 'Saankayo a pabaklayen iti aniaman a sabali pay a dadagsen.' 25 Iti aniaman a gundaiway, masapul nga agtalainedkayo a natibek inggana nga umayak. 26 Daydiay agballalligi ken mangar-aramid iti kas iti naaramidanggana panungpalan, kenkuana ti pangtedak iti panangituray kadagiti nasion. 27 'Iturayannanto ida nga addaan iti sarukod a landok, ket burakennanto ida iti babassit a kas iti nadamili a banga.' 28 Kas inawatko manipud kenni Amak, itedkonto met kenkuana ti bituen iti agsapa. 29 No addaanka iti lapayag, denggem ti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia.

3 "Iti anghel ti iglesia iday Sardis, isuratmo ti kastoy: 'Dagiti sasao daydiay mangig-iggem kadagiti pito nga Espiritu ti Dios ken dagiti pito a bituen. 'Ammok ti inaramidmo. Addaanka iti dayaw a sika ket sibibiag, ngem natayka. 2 Agriengka ket papigsaem dagiti nabati, ngem nganganidan a matay, gapu ta saanko a nasarakan a naan-anay dagiti aramidmo iti imatang ti Diosko. 3 Laglagipem, ngarud, no ania dagiti inawat ken nangegom. Tungpalem daytoy, ken agbabawika. Ngem no saanka nga agriing, umayakto a kas iti agtatakaw, ket saanmonto nga ammo no ania nga oras iti iyaayko a maibusor kenka. 4 Ngem adda dagiti sumagmamano a nagan iti tattao iday Sardis a saanda a rinugitan dagiti pagan-anayda. Kaduadukta a magna, a nakakawes iti puraw, ta isuda ket maikari. 5 Ti agballalligi ket makawesanto kadagiti puraw a pagan-anay, ken saankonto pulos a punasen ti naganna iti libro ti biag, ket saritaekto ti naganna iti sangoanan ni Amak, ken iti sangoanan dagiti anghelna. 6 No addaanka iti lapayag, denggem no ania dagiti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia." 7 "Iti anghel ti iglesia iday Filadelfia isuratmo daytoy: Dagiti sasao ti nasantoan ken pudno—iggemna ti tulbek ni David, manglikat isuna ket awan iti makairikep, mangirikep isuna ket awan ti makailukat. 8 Ammok no ania ti inaramidmo. Kitaem, nangikabilak iti sangoanan iti sililukat a ruangan nga awan makairikep. Ammok nga addaanka laeng iti bassit a kinapigsa, ngem nagtulgogka iti saok ken saanmo nga inlibak ti naganko. 9 Agsiput! Dagidiay naibilang iti sinagagoga ni Satanas, dagidiay agkunkuna a Judioda ngemu saan met — agul-ulbodda ketdi. Ibaonkonto ida nga umay ken agkurno iti sakaanam, ket maammoandanto nga inayatka. 10 Agsiput ta sinalimetmetam ti bilinko ken nagibturka a siaanus, aywanankanto met iti oras ti pannakapadas nga umay iti entero a lubong, tapno padasenna dagiti agnanaed ditoy daga. 11 Umayak iti mabiit. Salimmetmet a naimbag ti adda kenka tapno awan ti makaipanaw iti koronam. 12 Pagbalineko daydiay agballalligi a kasla adigi iti templo ti Diosko, ket saanto a pulos a makaruar iti daytoy. Isuratkonto kenkuana ti nagan iti Diosko, ti nagan ti siudad iti Diosko (Ti baro a Jerusalem, a bumaba manipud langit manipud iti Diosko), ken ti baro a naganko. 13 Ti addaan lapayag, denggenna koma no ania ti ibagbaga ti Espiritu kadagiti Iglesia." 14 "Iti anghel ti iglesia iday Laodicea, isuratmo ti kastoy: Dagiti sasao ti Amen, ti mapagtalkan keni pudno a saksi, ti mangiturturay kadagiti amin a pinarsua ti Dios. 15 Ammok no ania iti inaramidmo, ken, a sika ket saan a nalamiis wenco napudot. Uray nalamiis wenco napudot latta koman! 16 Ngarud, gapu ta sika ket saan a napudot wenco nalamiis—dandanikan nga isarrua manipud iti ngiwatko. 17 Ta iti kunkunam, "Nabaknangak, addaanak iti adu a sanikua, ken awanen iti pagkasapulak." Ngem saan mo nga ammo a sika iti kadadaksanggasatan ken nakakaasika, napanglawka, bulsekka ken lamolamoka. 18 Dumnggegka iti pammagbagak: Gumatangka kaniak iti balitok a napapuro babaen iti apoy tapro agbalinka a nabaknang, ken kadagiti nasi leng a puraw a pagan-anay tapno kawesam ta bagim ken saanmo a maiparang ti nakababain a

kinalamolamom, ken sapsapo a pangapsapom kadagita matam tapo makakitaka. 19 Tunggal maysa nga ay-ayatek ket sursurrua ken isurok kadakuada no kasano iti rumbeng a panabigga. Ngarud, rumegta ken agbabawika. 20 Kitaem, agtakderak iti ruangan ken agtuktok. No adda makangngeg iti timekko ket lukatanna ti ruangan, umayakto iti pagtaengganna, ken makipanganan kenkuana, ken isuna kaniak. 21 Ti nagballalli, itedkonto kenkuana ti kalintegan a makipagtugaw kaniak iti tronok, kas met kaniak a nagballalli ken napipagtugawak met kenni Amak iti tronona. 22 No addaanka iti lapayag, denggem no ania iti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia."

4 Kalpasan dagitoy a banbanag ket kimmitaak, ket nakitak nga adda ruangan a naglukat idiy langit. Ti umuna a timek a nagsao kaniak a kasla trumpeta, kinunana, "Umulika ditoy, ket ipakitak kenza no anianto ti masapul a mapasamak kalpasan dagitoy a banbanag." 2 Namimpinsan nga addaak iti Espiritu, ket nakitak nga adda trono a naisaad idiy langit, ket adda agtugtugaw iti daytoy. 3 Ti agtugtugaw iti daytoy ket aglanglanga a kasla haspe ken karnelia. Adda bullalaway iti aglawlaw ti trono. Ti bullalaway ket aglanglanga a kasla esmeralda. 4 Iti aglawlaw ti trono ket adda duapulo ket uppata trono, ket adda iti duapulo ket uppata panglakayen a nakatugaw kadagiti trono, a nakakawes iti puraw a lupot, ken adda balitok a korona kadagiti uloda. 5 Manipud iti trono, rumrummuar dagitigilap ti kimat, dagiti galanggung, ken dagiti dulluog ti gurruod. Pito a pagsilawan ti umap-apuy iti sangoanan ti trono, dagiti pagsilawan nga isu dagiti pito nga espiritu ti Dios. 6 Kasta met nga iti sangoanan ti trono ket adda baybay, nalitnaw a kasla kristal. Iti aglawlaw ti trono ket adda uppata sibibiag a parsua a napnoan kadagiti mata iti sangoanan ken likudanda. 7 Ti umuna a sibibiag a parsua ket kasla leon, ti maikadua a sibibiag a parsua ket kasla baka, ti maikatlo a sibibiag a parsua ket addaan iti rupa a kasla tao, ken ti maikapat a sibibiag a parsua ket kasla tumaytab ngagila. 8 Tunggal maysa kadagiti uppata sibibiag a parsua ket addaan iti innem a payyak, napnoan kadagiti mata ti rabaw ken sirokna. Rabii ken aldaw a saanda nga agsarsardeng a mangibbagbaga, "Nasantoan, nasantoan, nasantoan ti Apo a Dios, ti mangiturturay iti amin, isu idi, ken isuna ita, ken iti masakbayan." 9 Tunggal agrukbab ken mangted iti pammadayaw ken panayaman dagiti sibibiag a parsua iti daydiay a nakatugaw iti trono, nga isu ti sibibiag iti agnanayon nga awan patinggana, (aiōn g165) 10 agpakleb dagiti duapulo ket uppata panglakayen iti sangoanan daydiay nga agtugtugaw iti trono. Nagparintumengda iti daydiay sibibiag nga agnanayon ken awan patinggana, ken indissoda dagiti koronada iti sangoanan ti trono, nga ibagbagada, (aiōn g165) 11 "Maikarika, Apomi ken Diosmi, a pagrukbabban ken pagdayawan ken manakabalinka. Ta pinarsuan amin a banbanag, ken babaen iti pagayatam, napataudda ken naparsuada."

5 Kalpasanna, nakitak iti makannawan nga ima daydiay nakatugaw iti trono ti maysa a nalukot a pagbasaan a nasuratan iti sango a pasetna ken iti likod a pasetna, ken naselioan daytoy iti pito a selio. 2 Adda nakitak a nabileg nga anghel a mangiwarawaragawag iti napigsa a timek, "Siasino ti maikari a manglikat iti nalukot a pagbasaan ken mangikkat kadagiti seliona?" 3 Awan uray maysa iday langit wenco iti rabaw dia wenco iti uneg ti daga a mabalin a manglikat iti nalukot a pagbasaan wenco mangbasa iti daytoy. 4 Nagsangitit iti nasaem gapu ta awan iti nasarakan a maikari a manglikat iti nalukot a pagbasaan wenco mangbasa iti daytoy. 5 Ngem kinuna ti maysa kadagiti panglakayen kaniak, "Saanka nga agsangit. Kitaem! Ti Leon iti tribu ti Juda, ti Ramut ni David, ket nagballalli, ken kabaelanna a lukatan ti nalukot a pagbasaan ken dagiti pito a seliona." 6 Iti nagbaetan ti trono ken dagiti uppata

a sibibiag a parsua ken dagiti panglakayen, Nakitak ti Kordero nga agtaktaakder, nga aglanglanga a kasla napapatay id. Addaan isuna iti pito a sara ken pito a mata-dagitoy dagiti pito nga Espiritu ti Dios a naibaon iti rabaw ti entero a daga. 7 Napan isuna ket innalana ti nalukot a pagbasaan manipud iti makanawwan nga ima daydiay nakatugaw iti trono. 8 Idi innalana ti nalukot a pagbasaan, nagpakleb dagiti uppat a sibibiag a parsua ken dagiti duapulo ket uppat a panglakayen iti daga, iti sangoanan ti Kordero. Addaan ti tunggal maysa kadakuada iti arpaa ken balitok a malukong a napunno iti insenso, nga isu dagiti kararag dagiti namati. 9 Nagkantada iti baro a kanta: "Maikarika a mangala iti nalukot a pagbasaan ken manglukat kadagiti selio daytoy. Ta napapatayka, ken babaen iti daram, ginatangmo dagiti tattao para iti Dios manipud iti tunggal tribu, pagsasao, tattao ken pagilinan. 10 Pinagbalinmo ida a pagarian ken papadi ngagserbi iti Dios, ket agturaydanto iti rabaw ti daga." 11 Kalpasanna, kimmitaka ket nangnggeko ti timek dagiti adu nga anghel iti aglawlaw ti trono-ti bilang dagitoy ket 200, 000, 000-ken dagiti sibibiag a parsua ken dagiti panglakayen. 12 Kinunada iti napigsa a timek, "Maikar ti Kordero, a napapatay id, nga umawat iti pannakabalin, kinabaknang, kinasirib, pigsaa, pammadayaw, dayag, ken pannakaitan-ok." 13 Nangnggeko iti tunggal naparsua a banag nga adda idiy langit ken iti rabaw ti daga ken iti uneg ti daga ken iti rabaw ti baybay-tunggal banag nga adda kadakuada- a kunada, "Kenkuana nga agtutugaw iti trono ken iti Kordero, ti pammadayaw, pannakaitan-ok, gloria, dayag, ken ti pannakabalin nga agturya, iti agnayanon ken awan patinggana." (aiōn g165) 14 Dagiti uppat a sibibiag a parsua ket kinunada, "Amen!" ket nagpakleb ken nagrakbab dagiti panglakayen.

6 Kimmitaak idi linuktan ti Kordero ti maysa kadagiti pito a selio, ket nangnggeko a kinuna ti maysa kadagiti uppat a sibibiag a parsua, iti timek a kas iti uni ti gurruod, "Umayka!" 2 Kimmitaak ket adda puraw a kaballo! Nakraigem iti pana ti nakasakay iti daytoy, ken naikkan iti korona. Rimmuar isuna a kas mammarmek tapno mangparmek. 3 Idi linuktan ti Kordero ti maikadua a selio, nangnggeko a kuna ti maikadua a sibibiag a parsua, "Umayka!" 4 Ket sabali manen a kaballo iti rimmuar- maris nalabaga daytoy. Napalubosan ti nagsakay iti daytoy a mangjipanaw iti kapia manipud iti daga, tapno iti kasta ket agpippinnatay dagiti tattao. Naikkan daytoy a nakasakay iti nakadakdakkel a kampilan. 5 Idi linuktan ti Kordero ti maikatlo a selio, nangnggeko ti maikatlo a sibibiag a parsua a kunana, "Umayka!" Adda nakitak a nangisit a kaballo, ken ti nakasakay ket nakaiggem iti agparis a timbangsan. 6 Nakangnggek iti timek a kasla naggapu kadagiti uppat a sibibiag a parsua a kunana, "Sangkasukat a sebada ti pakaitangan ti maysa a denario, ken ti tallo kasukat a sebada ket magatangti maysa a denario. Ngem saamno nga an-annoen ti lana ken ti arak." 7 Idi linuktan ti Kordero ti maikapat a selio, nangnggeko ti timek ti maikapat a sibibiag a parsua a kunana, "Umayka!" 8 Kalpasanna ket adda nakitak a kaballo a nabessag ti manisa. Ti nagan ti nakasakay ket Patay, ket sursuroten isuna ti hades. Naited kadakuada ti turay a mangiturya iti kakapat ti lubong, a mangpapatay babaen iti kampilan, panagbisin ken sakit, ken babaen kadagiti atap nga ay-ayup iti daga. (Hadēs g86) 9 Idi linuktan ti Kordero ti maikalima a selio, nakitak iti sirok ti altar dagiti kararua dagidjay napapatay gapu iti sao ti Dios ken ti pammaneknek a sinalsalimetmetanda nga addaan panamati. 10 Impukkawda iti nakapigpigsa, "Kasano pay kabayag, Mangiturturya iti amin, nasantoan ken pudno, sakbay nga ukomem dagiti agnanaed iti daga, ken ibalesmo ti darami?" 11 Kalpasan ket naikkan ti tunggal maysa kadakuada iti puraw a kabayag, ken naibaga kadakuada a masapul nga aguraya iti nababaybayag bassit aginggana a madanon ti umiso a bilang dagiti padada nga

adipen ken dagiti kakabsatda a lallaki, ken kakabsatda a babbai a mapapatayto, a kas iti pannakapapatayda. 12 Idi linuktan ti Kordero ti maikainnem a selio, nagbuyaak ket adda iti nakapigpigsa a gingined. Ngimmisit ti init a kas kangisit iti nakersang a lupot, ken limmabaga ti bulan a kas iti dara. 13 Natinnag dagiti bituen iti daga, kas iti pannakaregreg iti bunga ti kayo nga igos iti tiempo iti lam-ek no gungunen ti angin iti allawig. 14 Nagpukaw ti tangatang a kas iti pagbasaan a maluklukot. Tunggal bantay ken isla ket naipanaw manipud iti ayanna. 15 Kalpasanna, naglemmeng dagiti ar-ari iti lubong ken dagiti napapateg a tattao, ken dagiti heneral, dagiti nababaknang, dagiti addaan turay, ken tunggal maysa pay, adipen ken nawaya, kadagiti rukib ken kadagiti dadakkel a batbato kadagiti banbantay. 16 Kinunada kadagiti banbantay ken kadagiti dadakkel a batbato, "Gaburandakami! Ilemmengdakami manipud iti rupa daydiay a nakatugaw iti trono ken manipud iti unget ti Kordero. 17 Ta dimtengen ti naindakan nga aldaw ti pungtotda, ket siasino iti makaibtur?

7 Kalpasan daytoy, adda nakitak nga uppat nga anghel a nakataakder kadagiti uppat a suli ti daga, siirut a tengtenglenda dagiti uppat nga angin iti daga tapno awan ti angin nga agpuuyupoy iti daga, iti baybay, wenneo iti uray ania a kayo. 2 Adda nakitak a maysa pay nga anghel nga agpangpangato a naggapu iday dia, ket adda kenkuana ti selio ti sibibiag a Dios. Nagpukaw isuna iti napigsa kadagiti uppat nga anghel a naikkan iti pammalubos a mangdangran iti daga ken iti baybay. 3 "Saanyo a dangan ti daga, ti baybay, wenneo dagiti kaykayo agingga a mamarkaanmi dagiti musing dagiti adipen ti Dios tayo." 4 Nangngegak ti dagup dagidjay a namarkaan: 144, 000, ti namarkaan manipud iti tunggal tribu iti tattao ti Israel: 5 12, 000 ti namarkaan manipud iti tribu ti Juda, 12, 000 manipud iti tribu ti Ruben, 12, 000 manipud iti tribu ti Gad, 6 12, 000 manipud iti tribu ti Aser, 12, 000 manipud iti tribu ti Naftali, 12, 000 manipud iti tribu ti Manases. 7 12, 000 manipud iti tribu ti Simeon, 12, 000 manipud iti tribu ti Levi, 12, 000 manipud iti tribu ti Isacar, 8 12, 000 manipud iti tribu ti Zabulon, 12, 000 manipud iti tribu ti Jose, 12, 000 manipud iti tribu ti Benjamin ti namarkaan. 9 Kalpasan dagitoy a banbanag, kimmitaak, ket adda iti nakaad-adu a tattao nga awan iti makabilang— manipud iti tunggal nasion, tribu, tattao, ken pagsasao—a sitatakder iti sangoanan ti trono ken iti sangoanan ti Kordero. Nakakawesa iti puraw a kabayag ken nakaiggemda iti sangsanga ti palma, 10 ket umaw-agwadga nga addaan iti napigsa a timek, "Ti panangisalan ket kukua ti Diostayo a nakatugaw iday trono, ken iti Kordero!" 11 Nakataakder amin dagiti anghel iti aglawlaw ti trono ken iti aglawlaw dagiti paglakayen ken kadagiti uppat a sibibiag a parsua, ket nagpaklebda iti daga iti sangoanan ti trono, ket dinaydayawda ti Dios, 12 a kunkunada, "Amen! Pammadayaw, dayag, kinasirib, panagyaman, pannakaitan-ok, pannakabalin, ken bileg ti maipaay iti Diostayo iti agnayanon nga awan patinggana! Amen!" (aiōn g165) 13 Ket maysa kadagiti panglakayen ti nagsaludsod kaniak, "Siasino dagitoy a nakakawes kadagiti puraw a kabayag, ken sadino iti naggapuunda? 14 Kinunad kenkuana, "Apo, ammom," ket kinunana kaniak, "Dagitoy dagiti nakalasat iti Napalalo a Pannakaparigat. Linabaanda dagiti kagayda ket pinagbalinda a puraw babaen iti dara ti Kordero. 15 Gapu iti daytoy, addada iti sangoanan ti trono ti Dios, ket agdaydayawda kenkuana iti aldaw ken rabii iday templona. Isuna a nakatugaw iti trono ket ukradennanto ti toldana iti ngatoenda. 16 Saandanton a mabisinan manen, wenneo mawaw manen. Saandanton a mapudotan iti init, wenneo uray ania a makasinit a pudot. 17 Ta ti Kordero nga adda iti tengnga ti trono ket isunto ti pastorda, ket idalannanto ita kadagiti ubborg ti sibibiag a danum, ket punasento ti Dios ti tunggal lua manipud kadagiti matada."

8 Idi linukatan ti kordero ti maikapito a selio, nagulimek idiy langit iti agarup kagudua nga oras. **2** Kalpasanna, nikitak dagiti pito nga anghel a nakatakder iti sangoanan ti Dios, ken adda pito a trumpeteta a naited kadakuada. **3** Adda immay a maysa pay nga anghel, a nakaiggem iti balitok nga insensario a malukong, agtaktaakder isuna iti ayan ti altar. Adu nga insensario iti naited kenkuana tapno idatonna daytoy ken dagiti karkararag dagiti namati idiy altar a balitok iti sangoanan ti trono. **4** Ti asuk ti insensario, a kadua dagiti karkararag dagiti namati, ket napangpato iti sangoanan ti Dios manipud iti ima ti angel. **5** Innalna ti angel ti insensario a malukong ket kinargaanna iti apuy manipud iti altar. Kalpasanna, impuruakna iti daga, ket adda napigsa a kanalbuong ti gurruod, daranudor, dagiti gilap ti kimat, ken gingined. **6** Dagiti pito nga anghel nga addaan iti pito a trumpeteta ket nagsaganada a mangpuyot kadagitoy. **7** Pinuyutan ti umuna nga anghel ti trumpetetana, ket nagtudo iti uraro ken apuy a nailaox iti dara. Napuuaruk iti daga ket napuoran ti apagkatlona. Napuoran iti apagkatlo a paset dagiti kaykayo kasta met dagiti amin a berde a ruot. **8** Pinuyutan ti maikadua nga anghel ti trumpetetana, ket adda maysa a banag a kasla bantay ti kadakknela a sumsumged, ti naipuruak iti baybay. **9** Ti apagkatlo ti baybay ket nagbalin a dara, ti apagkatlo dagiti sibibiag a parsua iti baybay ket natay, ken apagkatlo dagiti barko ket nadadael. **10** Pinuyutan ti maikatlo nga anghel ti trumpetetana, ket adda dakkel a bituen a natinnag manipud iti tangatang, gumilgil-ayab a kasla pagsilawan, iti apagkatlo dagiti karayan ken dagiti ubbog. **11** Ti nagan ti bituen ket Napait. Iti apagkatlo dagiti danum ket nagbalin a napait, ket adu ti natay a tattao manipud kadagiti danum a nagbalin a napait. **12** Pinuyutan ti maikapat nga anghel ti trumpetetana, ket naapektaran ti apagkatlo iti init, kasta met ti apagkatlo iti bulan, ken ti apagkatlo dagiti bituen. Isu nga iti apagkatloda ket nagbalin a nasipnget; ti apagkatlo ti aldaw ken apagkatlo ti rabii ket awan iti lawagna. **13** Kimmitaak, ket nangecko ti maysa nga agila nga agtaytayab iti tengnga ti tangatang, umaw-awag babaen iti napigsa a timek, "Asi pay, asi pay pay, asi pay dagiti agnanaed iti daga, gapu iti nabatbat pay nga uni iti trumpeteta a dandanin a puyotan dagiti tallo nga anghel."

9 Kalpasanna, pinaguni ti maikalima nga anghel ti trumpetetana. Adda nikitak a maysa a bituen a natinnag iti daga manipud langit. Naited iti bituen ti tulbek ti ruangan nga agturon iti ruangan ti awan patinggana nga abut. (*Abyssos g12*) **2** Linukatanna ti ruangan ti awan patinggana nga abut, ket rimmuar manipud iti ruangan ti kasla adigi nga asuk, daytoy ket kasla asuk a naggapu iti dakkel nga urno. Ngimmisit ti init ken ti angin gapu iti asuk a rumrumuan iti ruangan. (*Abyssos g12*) **3** Manipud iti asuk ket adu a dudon ti immay iti daga, ken naikkanda iti pannakabalin a kas kadagiti manggagama iti daga. **4** Nabagaanda a saanda a dadaelan dagiti ruot iti daga wenco aniaman a berde a mula wenco kayo, no di ket dagiti laeng tattao nga awan ti selio ti Dios kadagiti mungingda ti dadaelenda. **5** Saan a naipalubos kadakuada a patayenda dagiti tattao, ngem parigatenda laeng ida iti lima a bulan. Ti ut-ot a sagabaenda ket kas iti ut-ot a sagabaen ti maysa a tao gapu iti silud ti manggagama no siludenna ti tao. **6** Kadagidiy nga al-alddaw, birukento dagiti tattao ti patay, ngem saandanto a masarakan daytoy. Tarigagayandanto ti matay, ngem kasla itarayanto ida ni patay. **7** Dagiti dudon ket aglanglanga a kasla kabalo a nakasagana a makigubat. Kadagiti uloda ket adda banag a kasla korona a balitok ken dagiti rupuda ket kasla rupa dagiti tattao. **8** Addaanda iti buok a kas iti buok dagiti babbai ken dagiti njipenda ket kasla njipen dagiti leon. **9** Addaanda kadagiti kalasag iti barukongda a kasla landok a kalasag ken ti uni dagiti payakda ket kasla uni a pinartuat dagiti adu a karwahe ken dagiti kabalo nga agtartaray a mapan iti paggugubatan. **10** Addaanda

kadagiti ipus nga addaan silud a kas kadagiti manggagama; adda kadagiti ipusda ti pannakabael a mangdangran kadagiti tattao iti lima a bulan. **11** Ti anghel ti awan patinggana nga abut iti mangiturturay kadakuada kas arida. Ti naganna iti Hebreo ket Ababdon, ken iti Griego, ti naganna ket Apolion. (*Abyssos g12*) **12** Ti umuna a nakabutbuteng a didigra ket nalpasen. Agsiput! Kalpasan daytoy ket adda pay dua a didigra nga umay. **13** Pinaguni ti maikainnem nga anghel ti trumpetetana, ket nakangnggek iti timek manipud kadagiti sara ti balitok nga altar nga adda iti sangoanan ti Dios. **14** Kinuna ti timek iti maikainnem nga anghel a mangig-iggem iti trumpeta, "Wayawayaaam dagiti uppata ngan anghel a nakagalut idiy dakkel a Karayan Eufrates." **15** Dagiti uppata ngan anghel a naaisagana para iti dayta nga oras, dayta nga aldaw, dayta a bulan, ken dayta a tawen, ket nawawayawaan tapno papatayenda ti apagkatlo ti sangkataaoan. **16** Ti bilang dagiti soldado a nakakabalo ket duu gasut a miliones. Nangngegko ti bilangda. **17** Kastoy iti pannakatikat kadagiti kabalo iti sirmatak ken kadagiti nakasakay kadakuada: Dagiti kalasag kadagiti barukongda ket umap-apuy a nalabaga ti marisna, nalitem nga asul, ken immasufre nga amarilio. Dagiti ulo dagiti kabalo ket kaas-asping dagiti ulo dagiti leon, ken manipud kadagiti njiwatda ket rumrummuar ti apuy, asuk, ken asufre. **18** Ti apagkatlo dagiti tattao ket napapatay babaen kadagityo a tallo a didigra: ti apuy, asuk, ken asufre a rimmuar kadagiti njiwatda. **19** Ta ti pannakabalin dagiti kabalo ket adda kadagiti njiwatda ken kadagiti ipusda-ta dagiti ipusda ket kasla la uleg, ken addaanda kadagiti ulo nga isu ti usarenda a mangsugat kadagiti tattao. **20** Dagiti nabati iti sangkataaoan, dagidjay saan a napapatay babaen kadagityo a didigra ket saanda a nagbabawi kadagiti aramid a naaramidanda, wenco nagsardeng iti panagrurukhabda kadagiti demonio ken diidiosen a balitok, pirak, tanso, bato ken kayo-banbanag a saan a makakita, makangnggek wenco makapagna. **21** Saanda pay a nagbabawian dagiti panagpatpatayda, panagsalamangkada, kinaderrepda wenco iti panagtaktaakaw a wagasda.

10 Kalpasanna, adda nikitak a maysa pay a nabileg nga anghel a bumabbaba manipud langit. Napalawlawan isuna iti ulep, ken adda bullalayaw iti ngatoen ti ulona. Ti rupana ket kas iti init ken dagiti sakana ket kasla adigi nga apuy. **2** Nakaiggem isuna iti naukrad a bassit a pagbasaan, ken inkabilna ti makannawan a sakana iti baybay ken ti makannigidna iti rabaw ti daga. **3** Kalpasanna, nagpukkaw isuna iti nakapigpigsa a kas iti leon nga agngerngernger, ket idi nagpukkaw isuna, nagkanalbuong dagiti pito a gurruod. **4** Agsuratak koman idi nagkanalbuong dagiti pito a gurruod, ngem nangngegko ti timek manipud langit nga ibagbagana, "Pagtalinaedem a palimed ti kinuna dagiti pito a gurruod. Saanmo nga isurat daytoy." **5** Kalpasanna, ti anghel a nikitak nga agtaktaakder iti rabaw ti baybay ken iti daga, inngatona ti makannawan nga imana iti langit. **6** ken nagsapata babaen kenkuana a sibibiag iti agnanongan ken awan patinggana-a nangparsua iti langit ken amin a linaonna, iti daga ken amin a linaonna, ken iti baybay ken amin a linaonna: "Awanton iti pannakaitantanna pay. (*aïon g165*) **7** Ngem iti aldaw a pagunieneni ti maikapito nga anghel ti trumpetetana, isunto ti tiempo a matungpal ti palimed ti Dios, a kas inwaragawagna kadagiti adipenna a dagiti profeta." **8** Ti timek a nangngegko manipud langit ket nagsao manen kaniak: "Mapanka ket alaem ti naukrad a pagbasaan nga adda iti ima ti anghel nga agtaktaakder iti rabaw ti baybay ken iti rabaw ti daga." **9** Ket napanak iti ayan ti anghel ken imbagak kenkuana nga itedna kaniak ti bassit a pagbasaan. Kinunana kaniak, "Alaem ti pagbasaan ket kanem daytoy. Pagbalinennta a napait ti tianmo, ngem iti njiwatmo, nasam-itto daytoy a kasla diro." **10** Innalak ti bassit a pagbasaan manipud iti ima ti anghel ken kinnako daytoy. Nasam-it daytoy a

kas iti diro iti ngiwatko, ngem kalpasan a kinnako daytoy, ti tianko ket nagbalin a napait. **11** Ket adda sumagmamano a timek nagkuna kaniak, "Masapul nga agipadtoka manen maipanggep kadagit adu a tattao, kadagit pagilian, kadagit pagsasao, ken kadagit ar-ari."

11 Naikkanak iti runo a maaramat a kasla pangrukod a sarukod. Naibaga kaniak a, "Bumangonka ket rukodem ti templo ti Dios ken ti altar, ken bilangem dagiti agdaydayaw sadiay. **2** Ngem saanmo a rukodem ti akin-ruar a paraangan ti templo, ta naited daytoy kadagit Gentil. Baddebaddekandanto ti nasantoan a siudad iti uppata pulo ket dua a bulan. **3** Itedkonto kadagit dua a saksik a nakakawes iti solo a lupo ti karbengan nga agipadto iti sangaribu ken dua gasut ket innem a pulo nga aldaw. **4** Dagitoy a saksi ket dagiti dua nga olibo a kayo ken dagiti dua a paggianan ti pagsilawan a nagtakder iti sanggoanan ti Apo ti daga. **5** No adda mangpili a mangdangran kadakuada, adda apuy a rumuar iti ngiwatda ken alun-onenda dagiti kabusorda. Siasinoman a mangtarigay a mangdangran ket masapul a mapapatay iti kastoy a wagas. **6** Addaan dagitoy a saksi iti karbengan a mangserra iti tangatang isu nga awanto ti tudo nga agtinng kabayatan ti tiempo a panagipadtoda. Addaanda iti pannakabalin a mamagbalin kadagit danum iti dara ken mangiyeg iti aniaman a kita ti didigra iti daga tunggal kayatda. **7** Inton nalpasdan ti panagpaneknekda, ti narungso ngal animal a rumuar manipud iti nauneg ken awan patinggana nga abut ket makigubatto a maibusor kadakuada. Parmekennido ida ken patayenna ida. (*Abyssos g12*) **8** Maiwalangto dagiti bagbagida iti kalsada ti dakkel a siudad (nga aw-awaganda iti Sodoma ken Egipto), a nakailansaan ti Apoda. **9** Iti tallo ket kaguddua nga aldaw, addanto sumagmamano manipud kadagit tunggal bunggoy ti tattao, tribu, pagsasao, ken pagilian a mangkita kadagit bagbagida ket saandanto nga ipalubos a maitanem dagiti bagbagi dagitoy. **10** Agragsak ken agrambako dagiti agbibiaq iti daga gapu kadakuada nga urayda la agsisinnagut gapu ta dagitoy dua a profeta ket pinagrigatda dagiti agbibiaq iti rabaw ti daga. **11** Ngem kalpasan iti tallo ket kagudua nga aldaw, sumrektu kadakuada ti anges ti biag manipud iti Dios ket matakderdanto. Umayo iti napalalo a buteng kadagit makakita kadakuada. **12** Ket makangngedgant iti napigsa a timek manipud langit a mangibaga kadakuada, "Umaykayo ditoy ngato!" Ket agpangatodanto iday langit babaen iti ulep, kabayatan a kitkitae ida dagiti kabusorda. **13** Iti dayta nga oras addanto iti napigsa a ginggined ken marebbanto ti apagkapullo a paset ti siudad. Matayto iti pito a ribo a tattao gapu iti ginggined ken agbutengto iti kasta unay dagiti nakalasat ken mangteddanto iti pammadayaw iti Dios ti langit. **14** Nalpasen ti maikadua a didigra. Agsiputkayo! Umayo a dagus ti maikatlo a didigra. **15** Ket pinaguni ti maikapito nga anghel ti trumpeteta ket adda napigsa a timek nga agsasao saday langit a kunana, "Ti pagarian ti lubong ket nagbalinan a pagarian ti Apotayo ken ti Cristona. Agarinta isuna iti agnanayon." (*aiōn g165*) **16** Kalpasanna, napakleb iti daga dagiti dua pulo ket uppata a panglakayen a naktugaw kadagit trono iti sangoanan ti Dios, ket nagdayawda iti Dios. **17** Kinunada, "Agyamankami kenka, Apo Dios a mangiturturay iti amin, ti isu ita ken isu idi, gapu ta innalamon ti naindaklan a pannakabalinmo ken nangrugikan nga agturay kas ari. **18** Narurod dagiti pagilian, ngem immayen ti pungtotmo. Dimtengen ti tiempo a pannakuom dagiti natay ken pananggunganam kadagit adipenmo a dagiti profeta, dagiti namati, ken dagiti nagbuteng iti nagamno, a nanumo ken nabileg. Ken dimtengen ti tiempo a panangdadaelmo kadagit mangdaddadael iti daga." **19** Ket nalukatan ti templo ti Dios sad langit ken ti lakasa ti tulagna ket makikitita ti uneq ti templona. Adda kimkimat, daranudor, gurgurruod, ginggined, ken nagtudo iti dadakkel nga uraro.

12 Adda nakaskasdaaw a pagilasinan a nakita sadis langit: Maysa a babai a naikawes kenkuana ti init, ken ti bulan ket adda iti sirok ti sakanan; ken adda korona a binukel ti sangapulo ket dua a bituen iti ulona. **2** Masikog isuna ken agik-ikkis isuna gapu iti ut-ot ti panagpasikalna—iti rigat ti panaganak. **3** Ket sabali pay a pagilasinan ti nakita sadis langit: Pagammoan, adda dakkel a nalabaga a dragon nga addaan iti pito nga ulo ken sangapulo a sara, ken adda pito a balangat a sibabalangat kadagit ulona. **4** Inwallages ti ipusna ti maikatlo a bituen sadis langit ken impuruakna ida pababa iti daga. Nagtakder ti dragon iti sangoanan ti babai a dandani agpasngay, tapno inton agpasngay isuna, mabalinna nga alun-onen ti anak ti babai. **5** Nagpasngay ti babai iti ubing a lalaki, a mangiturayto iti amin a pagilian babaem iti landok a sarukod, iti mabiit. Narabsut ti anakna ken naipan iti Dios ken iti tronona, **6** ket nagkamang iti babai iday let-ang, a nangisaganaan ti Dios iti lugar para kenkuana, tapno maaywanan isuna iti las-ud ti 1, 260 nga aldaw. **7** Ita, adda gubat sadis langit. Nakiranget ni Miguel ken dagiti anghelna maibusor iti dragon; ket nakirinupak met ti dragon ken dagiti anghelna. **8** Ngem saan nga immanay ti kinapigsa ti dragon tapno mangabak. Isu nga awanen a pulos ti disso sadis langit a para kenkuana ken kadagit anghelna. **9** Ti dakkel a dragon—daydi duduugan nga uleg a maaw-awagan iti diablo wenos Satanas a mangal-allilaw iti sangalubongan—ket naitapauk iti daga, ken dagiti anghelna ket naitapauk a kaduana. **10** Ket nakangngerek iti napigsa a timek sadis langit: "Dimtengen ti pannakaisalakan, ti pannakabalin—ken ti pagarian ti Diostayo, ken ti turay ti Cristona. Ta ti mangpabpasol kadagit kakabsattayo ket naitapauken —ti ngangpabpasol kadakuada iti sangoanan ti Diostayo iti aldaw ken rabii. **11** Pinarmekda isuna babaen iti dara ti Kordero ken babaen iti sao ti pamaneknekda, ta saanda a kinailalaan dagiti biagda, uray pay matadya. **12** Isu nga agragsakkayo, dakayo a langlangit, ken amin nga agigian kadakuada. Ngem asi pay ti daga ken ti baybay gapu ta ti diablo ket bimmaba kadakayo. Napnoan isuna iti nakaro a pungtot, gapu ta amonna a bassit laengen ti tiempona. **13** Ildi naamiris ti dragon a naitapauk isuna iti daga, kinamattha ti babai a nangipasngay iti maladaga a lalaki. **14** Ngem naikkan ti babai iti dua a payayk iti dakkel nga agila, tapno mabaelan ti babai a tumayab iti disso a naisagana para kenkuana iday let-ang, iti disso no sadino ket mataripato isuna iti las-ud ti tallo ket kagudua a tawen ket saan a makadanon ti uleg sadiay. **15** Nangipugso ti uleg iti danum an kasla karayan, ta bareng no makaaramid iti layus a mangyanud iti babai. **16** Ngem tinulungan ti daga ti babai. Nagnganga ket inalunnona ti karayan nga impugso ti dragon. **17** Narurod ti dragon iti babai ket pimmanaw tapno mapanna gubaten dagiti nabatbat a kapututan ti babai—isuda dagiti agtultulhog kadagit bilbilin ti Dios ken agkapkapet iti pamaneknek maipanggep kenni Jesus.

13 Ket nagtakder ti dragon iti kadaratan iti igid ti baybay. Ket adda nakitak a narungso ngal animal a limmung-aw manipud iti baybay. Addaan isuna iti sangapulo a sara ken pito nga ulo. Kadagit sarana ket adda sangapulo a korona ken kadagit ulona ket adda nagnagan a pananglais iti Dios. **2** Daytoy a nakitak a narungso ngal animal ket kasla leopardo ken dagiti sakanan ket kasla kadagit saka iti oso, ken ti ngiwatna ket kasla ngiwat ti leon. Inted ti dragon ti pannakabalinna kenkuana, ken ti tronona, ken ti naindaklan a turayna a mangituray. **3** Kasla adda sugat iti maysa kadagit ulo ti narungso ngal animal a mabalin koma a nakaigapan iti pannakatayna. Ngem dayta a sugat ket naimbaganen, ket nagsiddaaw ti sibubukel a daga ken sinurotda ti narungso ngal animal. Nagdaydayawda met iti dragon, ta intedna ti turayna ti narungso ngal animal. **4** Dinaydayawda met ti narungso ngal

animal, ket saanda a nagsaradeng a nangibagbaga, "Siasino iti kas iti narungsot nga animal?" ken "Siasino ti makabael a makiranget kenkuana? 5 Naikkan ti narungsot nga animal iti ngiwat a makapagsao kadagit sasao a napalangguad ken pananglais. Nupalubosan isuna a mangipakat iti kinaturaya iti las-ud iti uppat a pulo ket dua a bulan. 6 Nagsao ngarud ti narungsot kadagit sasao a pananglais maibusor iti Dios, linalainsa ti nagan ti Dios, ti disso a paggigananna, ken dagidiay agnaed iday langit. 7 Nupalubosan ti narungsot nga animal a manggubat kadagit namati ken mangpamek kadakuada. Kasta met a naikkan isuna iti turay kadagit amin a tribu, tattao, pagsasao, ken pagilian. 8 Agdayawto kenkuana dagiti amin nga agnanaed iti daga, ti tunggal maysa a saan a naisurati naganna iti libro ti biag a kukua ti Kordero a napapatay, sipud pay iti pannakaparsua ti lubong. 9 No addaman ti addaan lapayag, dumngeg koma. 10 No addaman ti maipan iti pannakatiliw, mapanto isuna iti pannakatiliw. No addaman iti mapapatayti kampilan, mapapatayto isuna babaen iti kampilan. Adtoy ti ayab para iti naanus a panagibtur ken pammati para kadagit nasantoan. 11 Ket adda nakitak a sabali pay a narungsot nga animal a rumrummuar manipud iti daga. Addaan isuna iti dua a sara a kas iti kordero ken nagsao a kasla dragon. 12 Impaknatna ti amin a kinaturay ti immuna a narungsot nga animal iti imatang ti immuna a narungsot nga animal, ken pinagrubbabna ti lubong ken dagiti agnanaed iti rabaw daytoy iti narungsot nga animal – nga isu daydiy addaan iti makapatay a sugat a naimbaganen. 13 Nagaramid isuna kadagit naindaklan a milagro, nga uray nala pinagtinnag iti apuy, manipud langit, ditoy daga iti sangoanan dagiti tattao, 14 ken babaen kadagit pagilasanin a naipalubos nga aramidenna, inalillawa dagiti agnanaed iti rabaw ti daga, imbagana kadakuada a mangaramidda iti ladawan kas pammadaway iti narungsot nga animal a nasugat babaen iti kampilan, ngem sibibiag pay laeng. 15 Nupalubosan isuna a mangted iti anges iti ladawan ti narungsot nga animal tapno mabalin pay a makapagsao ti ladawan ken papatayenna amin nga agtukiad nga agdayaw kenkuana. 16 Pinilitna met ti amin, dagiti nanumo ken natan-ok, dagiti nabaknang ken napanglaw, dagiti nawaya ken tagabu, nga awatenda ti marka iti makannawan nga ima wenco iti mugingga. 17 Awanto ti siasinoman a makagatang wenco makapaglako malaksid no adda kenkuana ti marka ti narungsot nga animal, dayta ket ti numero a mangibagbagi iti naganna. 18 Kasapulan ditoy ti kinasirib. No addaman ti addaan iti kapanunutan, pattapataenna koma ti numero ti narungsot nga animal. Ta daytoy ket numero ti maysa a tao. Ti numerona ket 666.

14 Kimmitaak ket nakitak ti Kordero nga agtaktakder iti sangoanak iday Bantay Sion. Kadduana dagiti 144, 000, a dagito ket naisurati kadagit mugingga iti naganna ken ti nagan ti Amano. 2 Nakangngegk iti timek a naggapu sadi langit a kasla agunuuni a daranudor ti adu a danum ken napigsa a gurruod. Ti uni a nangngegko ket kasla pay uni a parnuayan dagiti tumotukar iti arpa nga agtuktokar kadagit arpada. 3 Nagkantada iti baro a kanta iti sangoanan ti trono ken iti sangoanan dagiti uppat a sibibiag a parsua ken kadagit panglakayen. Awan ti uray maysa a makasuro iti kanta malaksid kadagit 144, 000 a nasubbot manipud iti daga. 4 Dagitoy dagiti saan a nangmulit kadagit bagbagida kadagit babbai, ta napagtalinaedda ti bagbagida a nadalus. Dagitoy dagiti sumursut iti Kordero iti sadinoman a papananna. Nasubbot dagitoy manipud kadagit tattao a kas umuna a bungbunga para iti Dios ken iti Kordero. 5 Awan iti kinaulbod a nasarakan kadagit ngiwatda; awan pakapilawanda. 6 Adda nakitak a sabali pay nga anghel nga agtaytayab iti tengnga ti tangatang. Adda kenkuana ti agnayanon a mensahe ti naimbag a damag tapno iwaragawagna kadagit agnanaed iti daga - iti tunggal pagilian, tribu, pagsasao, ken tattao,

(aiōnios g166) 7 Nagpukkaw iti nakapigpiga, "Agbutengkayo iti Dios ken itedyo kenkuana ti pammadayaw. Ta ti oras ti panangukomna ket dimtengen. Agrukbabkayo kenkuana, isuna a nangaramid iti langit, iti daga, iti baybay, ken kadagit ubborg iti dandanum." 8 Maysa pay nga anghel - ti maikaddua nga anghel - ti simmaruno a kunana, "Natinnagen, natinnagen ti naindaklan a Babilonia, a nangpainom kadagit amin a pagilian iti arak ti kinaderrepna, ti arak a nangiyeg iti kasta unay a pungtot kenkuana." 9 Maysa pay nga anghel - ti maikatlo nga anghel - ti simmaruno kadakuada nga ibagbagana babaen iti napigsa a timek, "No addaman ti agrukbab iti narungsot nga animal ken iti ladawanna, ken umawat iti marka iti mugingna wenco iti imana, 10 uminumto met isuna iti arak a pungtot ti Dios, ti arak a naisaganan ken naibukbok a saan a nailaok iti kopa ti ungetna. Ti tao nga uminom iti daytoy ket maparigat iti apuy ken asufre iti sangoanan dagiti nasantoan nga anghelha ken iti sangoanan ti Kordero. 11 Ti asuk nga aggupu iti pannakaparparigatda ket appangato iti agnayanon nga awan inggana, ken awan ti inanada iti aldaw wenco rabii - dagitoy nga agdayaw iti narungsot nga animal ken iti ladawanna, ken amin nga umawat iti marka iti naganna. (aiōn g165) 12 Kasapulan ditoy ti addaan anus a panagibtur dagiti namati, dagiti agtulhog kadagit bilbilin ti Dios ken pammati kenni Jesus." 13 Nakangngegk iti timek manipud langit a kunana, "Isuratmo daytoy: Nabendisionan dagiti matay a matay iti Apo." "Wen," kinuna ti Espiritu, "tapo makapaginanada manipud kadagit nagbanbannoganda, ta dagiti inaramidda ket sumurotto kadakuada." 14 Kimmitaak ket nakitak nga adda iti puraw nga ulep, ken ti nakatugaw iti ulep ket kasla Anak ti Tao. Addaan isuna iti balitok a korona iti ulona ken maysa a natadem a kumpayti iti imana. 15 Ket maysa pay nga anghel ti rimuuar manipud iti templo ken impukkawna babaen iti napigsa a timek iti daydiy nga agtugtugaw iti ulep: "Alaem ti kumpaymo ket rugiam ti agapit. Ta ti tiempo ti panagapit ket dimtengen, agsipud ta ti maapit iti daga ket naluomen." 16 Ket inwasawas ti agtugtugaw iti ulep ti kumpayna iti daga, ket naapit ti daga. 17 Maysa pay nga anghel ti rimuuar manipud iti templo sadi langit; adda met natadem a kumpayna. 18 Adda pay maysa nga anghel a rimuuar manipud iti altar, ti anghel nga adda turayna iti apuy. Nagpukkaw isuna iti napigsa a timek iti anghel nga adda natadem a kumpayna, "Alaem ti natadem a kumpaymo ken burasem dagiti raay ti ubas manipud kadagit lanut iti daga, ta naluomen dagiti ubasda." 19 Inwasawas ti anghel ti kumpayna iti daga ken binurasna ti maapit nga ubas iti daga ken impurwkana daytoy iti dakkel a pagpespesan ti ubas ti pungtot ti Dios. 20 Nabaddebaddekan ti pagpespesan ti arak iti ruar ti siudad ket nagayus ti dara manipud sadiy a ti kangatona ket agingga iti renda ti kaballo, a ti kaadayona ket 1, 600 a "stadia."

15 Kalpasanna, adda nakitak a sabali pay a pagilasanin iday langit, naindaklan ken nakakaskasdaaw daytoy. Adda pito nga anghel nga addaan iti pito a didigra, nga isu dagiti maudi a didigra (ta dagitoy ket pakaan-anayan ti pungtot ti Dios). 2 Nakitak iti aglanglanga a kasla baybay a kristal a nalaokan iti apuy, ken ti agtaktakder iti abay ti baybay ket dagiti nagballigi manipud iti narungsot nga animal ken iti ladawanna, ken ti numero a mangibagbagi iti naganna. Nakaiggemda kadagit arpada nga inted ti Dios kadakuada. 3 Kankantaenda ti kanta ni Moises nga adipen ti Dios, ken ti kanta ti Kordero: "Naindaklan ken nakakaskasdaaw dagiti aramidmo, Apo Dios, a mangiturturay iti amin. Nalinteg ken pudno dagiti wagasmo, Ari dagiti pagilian. 4 Siasino ti saan nga agbutengkena, Apo, ken siasino ti saan a mangitan-ok iti naganno? Ta sika laeng ti nasantoan. Umayto amin dagiti nasnasnon ken agdayaw iti sangoanan gapu ta naipakaammon dagiti nalinteg nga aramidmo." 5 Kalpasan dagitoy a banbanag, kimmitaak, ket ti

kasasantoan a disso nga ayan ti tolda ti pammaneknek ket silulukat idiy langit. 6 Manipud iti kasasantoan a disso ket rimmuar dagiti pito nga anghel nga addaan kadagiti pito a didigra, nakawesan iti nadalus, naraniag a lino ken addaan kadagiti balitok a bedbed iti aglawlaw dagiti barukongda. 7 Maysa kadagiti uppatt a sibibiag a parsua ti nganted kadagiti pito nga anghel kadagiti malukong a balitok a napnoan iti pungtot ti Dios a sibibiag iti agnayanon nga awan inggana. (aiōn g165) 8 Napunno iti asuk ti kasasantoan a disso manipud iti dayag ti Dios ken manipud iti pannakabalinna. Awan iti uray maysa a makastrek iti daytoy aginggana a matungpal dagiti pito a didigra dagiti pito nga anghel.

16 Nakangngegak iti napigsa a timek nga umaw-awag manipud iti kasasantoan a disso ken imbagana kadagiti pito nga anghel, "Ingkayo ibukbok iti lubong dagiti pito a malukong ti pungtot ti Dios." 2 Napan ti umuna nga anghel ket imbuksukna ti malukongna iti daga; immay ti nakaal-alas ken naut-ot a sugsugat kadagiti tattao nga addaan iti marka ti narungsot nga animal, dagidiay nangdayaw iti ladawanna. 3 Imbuksuk ti maikadua nga anghel ti malukongna iti baybay; nagbalin daytoy a kasla dara ti natay a tao, ket natay ti tunggal sibibiag a banag iti baybay. 4 Imbuksuk ti maikatlo nga anghel ti malukongna kadagiti karayen ken kadagiti ubboq; nagbalin dagitoy a dara. 5 Nangngegko a kinuna ti anghel dagiti dandanum, "Nalintegka — Sika nga adda ita ken adda idi, ti Nasianto—gapu ta inyegmo dagitoy a pannusa. 6 Gapu ta pinagaruyota ti dara dagiti namati ken dagiti profeta, inikkam ida iti dara nga inumenda; isu dayta ti maiparbeng kadakuada. 7 Nangngegko a summgbat ti altar, "Wen, Apo Dios, a mangiturturay iti amin, pudno ken nalintegti panangukommo." 8 Imbuksuk ti maikapat nga anghel ti malukongna iti init, ket napalubosan daytoy a mangsinit kadagiti tattao babaen iti apuy. 9 Nasinitda babaen iti nakaro a pudot, ket tinabbaawanda ti nagan ti Dios, nga addaan iti pannakabalin kadagitoy a didigra. Saanda a nagbabawi wenneo pinadayawan isuna. 10 Imbuksuk ti maikalima nga anghel ti malukongna iti trono ti narungsot nga animal, ket nakkallun iti kinasipngte ti pagarianna. Ket uray da la kinagat dagiti dilada gapu iti rigat. 11 Linaisda ti Dios ti langit gapu iti ut-ot ken sugsugatda, ket nagkedekka latta nga agbabawi manipud kadagiti inaramidda. 12 Imbuksuk ti maikainnm nga anghel ti malukongna iti dakkel a karayen, ti Efrates, ket nagmaga ti danumna tapno iti kasta ket maisagana ti dalan para kadagiti ar-ari nga umay manipud iti daya. 13 Adda nakitak a tallo a narugit nga espiritu a kasla kadagiti tukak a rumrummuar manipud kadagiti ngiwat ti dragon, ti narungsot nga animal, ken ti palso a profeta. 14 Gapu ta isuda dagiti espiritu ti demonio nga agar-aramid kadagiti nakaskaskaaw a pagilasinan. Mapanda kadagiti ar-ari iti entero a lubong tapno iti kasta ket ummongenda ida nga agkakadua para iti gubat iti naindaklan nga aldaw ti Dios, a mangiturturay iti amin. 15 ("Agsiputkayo! Umayak a kasla mannanakaw! Nagasat ti agsipsiput latta, sikakawes latta tapno iti kasta ket saonto isuna a rummuar a lamo-lamo ken makitida ti nakababain a kasasaadna.") 16 Impanda ida nga agkakadua iti lugar a naawagan Armageddon iti Hebreo. 17 Imbuksuk ti maikapito nga anghel ti malukongna iti angin. Ket rimmuar ti napigsa a timek manipud iti kasasantoan a disso ken manipud iti trono, a kunkunana, "Nalpasen!" 18 Adda dagiti gilap ti kimat, ung-ungor, kanalbuong ti gurruod, ken nakabutbuteng a gingined—maysa a kapigsaan a gingined a saan pay a napasamak uray kaanoman manipud addan ti tao iti lubong, nakapigpigsa daytoy a gingined. 19 Nasinasina ti dakkel a siudad iti tallo a paset, ken narba dagiti pagilian dagiti siudad. Ket linagip ti Dios ti dakkel a Babilonia, ket inikkanna dayta a siudad iti kopa a napunno iti arak a naaramid manipud iti nakaro a pungtotna. 20 Nagpukaw ti tunggal isla ken saanen a pulos a masarakan dagiti banbantay. 21 Dadakkel

a tudo dagiti uraro, addaan iti dagseen ti maysa a talento, bimmaba manipud langit dagiti tattao, ken inlunodda ti Dios gapu iti didigra ti tudo gapu ta nakabutbuteng unay dayta a didigra.

17 Maysa kadagiti pito nga anghel nga addaan kadagiti pito a malukong ket immay ken imbagana kaniak, "Umayka, ipakitako kenka ti pannakadusa ti naindaklan a balangkantis a nakatugaw kadagiti danum, 2 a nakikamalaalaan dagiti ari iti daga, ken nagbalin a nabartek iti arak ti kinaderrepna dagiti agnanaed iti daga." 3 Iti Espiritu, binagkatnak ti anghel ket impannan iti let-ang, ken adda nakitak a babai a nakatugaw iti nalabbaga a narungsot nga animal a napnoan kadagiti mananglais a nagan. Ti narungsot nga animal ket addaan kadagiti pito nga ulo ken sangapulo a sara. 4 Ti babai ket nakakawes iti lila ken nalabaga ken naarkosan iti balitok, kadagiti napapateg a bato, ken kadagiti perlas. Ig-iggamanna ti balitok a kopa a napunno kadagiti agkakarugit a banbanag ken ti kinarugit ti kinaderrepna. 5 Nakasurat iti mungingna ti nagan nga adda nalimed a kaipapananna: "TI NAINDAKLAN A BABILONIA, TI INA DAGITI BALANGKANTIS KEN DAGITI AMIN A NARURUGIT A BANBANAG ITI DAGA." 6 Nakitak a ti babai ket nabartek kadagiti dara dagiti namati ken kadagiti dara dagiti natay gapu kenni Jesus. Idi nakitak isuna, kasta unay iti siddaaw ko. 7 Ngem kinuna ti anghel kaniak, "Apay ta nagsiddaawka? Ilawawagko kenka ti kaipapanan ti babai ken ti narungsot nga animal a nagsakayanna (ti narungsot nga animal nga addaan kadagiti pito nga ulo ken sangapulo a sara). 8 Ti narungsot nga animal a nakitam ket adda idi, ngem awan itan, ngem umay iti mabit. (Abysos g12) 9 Kasapulan ditoy ti panunot nga addaan kinasirib. Dagiti pito nga ulo ket dagiti pito a turad a pagtugtugawan ti babai. 10 Isuda met laeng dagiti pito nga ari. Awanen dagiti lima nga ari, ken adda pay laeng ti maysa, ken ti maysa ket saan pay nga immay; inton umay, agtalinaed laeng isuna iti apagbiit. 11 Ti narungsot nga animal a nakitam nga adda idi, ngem awan itan, ket isuna met laeng ti maikawalo nga ari; ngem maysa isuna kadagidiay pito nga ari, ket mapan isuna iti panakadadael. 12 Ti sangapulo a sara a nakitam ket ti sangapulo nga ari a saan pay na immawat iti pagarian, ngem ummawatdanto iti turay a kas kadagiti ari iti maysa nga oras a kaduadanto ti narungsot nga animal. 13 Dagitoy ket sangsangkamaysa ti panunotda, ken itedda dagiti panakabalininda ken turay iti narungsot nga animal. 14 Makigubatdanto a maibusor iti Kordero. Ngem parmekento ida ti Kordero gapu ta isuna ti Apo dagiti apo ken Ari dagiti ari—ket kuduana dagiti naayaban, dagiti napili, ken dagiti napudno." 15 Kinuna ti anghel kaniak, "Dagiti danum a nakitam a nagtugawan ti balangkantis ket dagiti tattao, adu a tattao, dagiti pagilian, ken dagiti pagsasao. 16 Dagiti sangapulo a sara a nakitam—isuda ken ti narungsot nga animal ket guraendanto ti balangkantis. Pagladtingitendanto isuna ken pagbilinenda a lamulamo, sakmalendanto ti lasagna ken puorandanto a naan-anay. 17 Ta inkabil ti Dios daytoy kadagiti pusoda tapno ipatungpalda ti panggepna babaen iti iyaannamungna nga ited ti panakabalininda a mangiturturay iti narungsot nga animal agingga a matungpal dagiti sasao ti Dios. 18 Ti babai a nakitam ket ti naindaklan a siudad a mangiturturay kadagiti ari iti daga.

18 Kalpasan dagitoy a banbanag, adda nakitak a sabali pay nga anghel a bumabbaba manipud langit. Addaan isuna iti naindaklan a turay, ken ti daga ket nasilawan iti dayagna. 2 Ipukpukawna iti napigsa a timek, kunana "Natinngagen, natinnagen

ti naindaklan a Babilonia! Nagbalinen isuna a pagtaengan dagiti demonio ken dagiti narugit nga espiritu, ken pagtaengan dagiti agkakarugit ken makarimon a billit. **3** Ta amin dagiti pagilian ket ininumda ti arak ti regget ti kinaderrepna a mangiyeg iti pungtotna. Dagiti ari iti daga ket nakikammalala kenkuana. Dagiti agtagtagilako ditoy daga ket nagbalin a nabaknang babaen iti bileg ti nabarayuboy a panagiabna. **4** Kalpasanna, nakangngegak iti sabali pay a timek manipud langit a kinunana, "Rummuarkayo manipud kenkuana, tattaok, tapno saankayo a mairaman kadagiti basbasolna, ken tapno saankayo nga agsagaba iti aniaman kadagiti didigrana. **5** Dagiti basolna ket nagtutuonan a kas kangato iti langit, ken nalajip ti Dios dagiti dakes nga aramidna. **6** Subadanyo isuna a kas iti panangsabudna kadagiti dadduma, ken subadanyo isuna iti mamindua a dasar iti aniaman nga inaramidna; nayunanyo ti pinaglalaokna nga adda iti baso, nayunanyo iti mamindua a sukat para kenkuana. **7** No kasano nga impasindayagna ti bagina ken nagbiag iti kinabarayuboy, ipaayyo kenkuana ti kasta metlaeng a rigat ken ladingit. Ta ti ibagbagana iti pusona, nakanugawak a kasla reyna, saanak a balo, ken saankonto a makita ti panagladalingit. **8** Ngarud iti maysanto nga aldaw ket un-unaanto isuna iti didigra: ti patay, ladingit ken panagbisin. Ibusento isuna ti apoy, ta ti Dios ket manakabalinan ken isu ti mangukom kenkuana." **9** Dagiti ari iti daga a nakikammalala ken nagpatengngel kenkuana ket sangitan ken dung-awandanto isuna no makitada ti asok gapu iti pannakapuorna. **10** Agtakderdanto iti adayo, mabututengdå iti pannakaparigatna, kunada, "Asi, asi pay ti naindaklan a siudad ti Babilonia, ti kapipgsaan a siudad! Ta iti maysa nga oras ket immay ti pannakadusam." **11** Sangsangitan ken dungdung-awan isuna dagiti agtagtagilako ditoy daga, agsipud ta awanen ti mayat a gumatang kadagiti ilaklakona. **12** Iklaklo a balitok, pirak, agkakapateg a bato, perlas, napino a lino, lila, amin a nagbabanglo a kayo, tunggal alikamen a naaramid iti marfil, tunggal alikamen a naaramid iti agkakapateg a kayo, brонse, landok, marmol, **13** kanela, rekado, insenso, mirra, olibano, arak, lana, napino nga arina, trigo, kadagiti baka ken karnero, kadagiti kabalio ken karwahe, ken kadagiti tagabu ken dagiti kararuwa dagiti tattao. **14** Dagiti bunga a tinartiragayayano iti amin a pigsayo ket awanen kadakayo. Amin a kinabarayuboy ken dayago ket nagpukaw, pulos a saanto a masarakanan. **15** Dagiti agtagtagilako kadagityo a lako a nagbalin a nabaknang babaen kenkuana ket agtakderdanto nga adayo kenkuana gapu ta mabutengda iti panakadusa, panagsangit ken naariwara a panagdig-awna. **16** Ibagdanto nga, "Asi pay, asi pay ti naindaklan a siudad a nakakawes iti napino a lino, lila, ken iti nalabaga, ken naarkosan ti balitok, agkakapateg a bato, ken kadagiti perlas!" **17** Iti las-ud laeng ti maysa nga oras amin dagita a kinabaknang ket nasayang. Tumunggal maysa a kapitan ti barko ken tunggal tripulante, dagiti aglayaylag iti taaw ken amin dagiti aggapu iti taw ti pagbibiaganna, ket nagtakder iti adayo. **18** Nagsangitda idi nakitada ti asukna gapu iti pannakapuorna. Kinunada, "Ania a siudad ti kas iti dayta a naindaklan a siudad?" **19** Sinabuaganda iti tapok dagiti uloda ken nagsasangit ken nagdudung-awda, "Asi pay, asi pay dayta a naindaklan a siudad, nga amin nga adda barkona iti taaw ket nagbalin a nabaknang gapu iti kinabaknangna. Ta iti las-ud laeng ti maysa nga oras ket nadadaelto ken saanton a makita iti kaanoman. **22** Saanton a mangngeg iti uni a partuaten dagiti umaarpa, dagiti tumotokar, dagiti agpuypuyot iti fluta. Awanton ti masarakan kenka a managpartuat iti aniaman

a kita. Ken awanton ti mangngeg nga uni iti gilingan kenka. **23** Awanton a pulos ti agraniag nga uray ania a pagsilawan kenka, Awanton a pulos ti mangngeg a timek iti nobyo ken iti nobya kenka, ta dagiti agtagtagilakom ket isuda dagiti prinsipe iti daga, ken iti pagilian ket naalilaw babaen kadagiti panagsalmangkam. **24** Nasarakan kenkuana ti dara dagiti profeta ken dagiti namati, ken amin a dara dagiti napapatay iti daga."

19 Kalpasan dagitoy a banbanag, adda nangngegak a kasla uni iti napigsa a timek iti adu a bilang dagiti tattao sadiy lanagit a mangibagbaga, "Aleluya. Pannakaisalakan, dayag ken pannakabalin ket kukua ti Diostayo. **2** Dagiti panangukomna ket napudno ken nalinteg, ta inukomna ti naindaklan a balangkantis a nangmulit iti daga babaen iti kinaderrepna. Nagibales ti Dios para iti dara dagiti adipenna, nga imbukbok a mismo ti babai." **3** Nagsaoda iti maikadua a dasar, "Aleluya! Ngimmato ti asuk manipud kenkuana iti agnanayon nga awan inggana." (aiōn g165)

4 Nagpakleb dagiti duapulo ket uppata panglakayen ken dagiti uppata a sibbiag a parsua ken nagdayawda iti Dios a nakanugaw iti trono. Ibagbagada, "Amen. Aleluya!" **5** Ket adda rimmuar a timek a naggapu iti trono, ibagbagana, "Idayawyo ti Diostayo, dakayo amin nga adipenna, dakayo nga agbuteng kenkuana, nanumo man weno nabileg." **6** Ket adda nangngegak nga uni a kasla timek iti adu a bilang ti tattao, kasla daranudor iti nagadu a danum ken kasla kanalbuong iti gurruod, ibagbagana, "Aleluya! Ta iti Apo a Diostayo, ti mangiturturay iti amin, isuna ket agar-ari. **7** Agrag-otayo ken agragsak ken agdayawtayo kenkuana gapu ta dimtengen ti panagrambak iti panagkallaysa ti Kordero ken insaganan ti nobia ti bagina. **8** Nupalobosan isuna a makawesan iti naraniag ken nadalus a lupot a lino (ta ti lupot a lino ket isu dagiti nalinteg nga aramid dagiti namati a tattaona). **9** Kinuna ti anghel kaniak. "Isuratmo daytoy: Nabendisionan dagidiay naawis iti pannangan iti panagkallaysa ti Kordero." Kinunana pay kaniak, "Dagitoy ket pudno a sasao ti Dios." **10** Nagpaklebak iti sangoanan dagiti sakana tapno agdayawak kenkuana, ngem kinunana kaniak, "Saanmo nga aramiden daytoy! Kaduanak nga adipen ken kasta met kadagiti kakabsatmo a nakaiggem iti pammaneknek maipapan kenni Jesus. Agrukbab iti Dios, ta ti pammaneknek maipapan kenni Jesus ket ti espiritu iti padto." **11** Ket nakitak a nalukatan ti langit ket kimmitaak ket adda puraw a kaballo! Ti maysa a nakasakay ket maw-awagan iti Matalek ken Pudno. Nalinteg ti panangukomna ken mannakigubat. **12** Kasla gumilgil-ayab nga apoy dagiti matana ken adda adu a korona iti ulona. Adda nagan a naisurat kenkuana nga awan makaammo malaksid kenkuana. **13** Nakakawes iti kagay a naisawsaw iti dera ken iti naganna ket, Ti Sacto ti Dios. **14** Sumursurot kenkuana dagiti armada ti langit a nakakabalo iti puraw, nakakawesda iti puraw ken napino a lupot a lino. **15** Rimmuar iti ngiawtan iti maysa a natadem a kampilan a pangparmekna kadagiti pagilian, ken agturyato kadakuada babaen iti baston a landok. Payatpayatanna iti pagpespesan ti arak iti napalalo a pungtot ti Dios, a mangiturturay iti amin. **16** Insuratna iti kagayna ken iti luppona ti maysa a nagan, ARI DAGITI ARI KEN APO DAGITI APO. **17** Nakitak ti maysa nga anghel nga agtakderdito iti init. Nagpukkaw iti nakapigpigsa kadagiti amin a billit nga agtaytayab iti ngato. "Umaykayo, aguummongkayo nga agmaysa para iti naindaklan a pangrabi ti Dios. **18** Umayyo kanen ti lasag dagiti ari, ti lasag dagiti komandante, ti lasag dagiti napigsa a lallaki, ti lasag dagiti kabalio ken dagiti agsaksayen ken iti lasag dagiti amin a lallaki, siwayawaya man weno tagabu, dagiti nanumo ken dagiti nabileg." **19** Nakitak ti narungst ngal animal ken dagiti ari iti daga a kaduadu dagiti armadada. Agrubrubuadta tapno gubatenda ti nakasakay iti kabalo ken dagiti armadana. **20** Natiliw ti narungst ngal animal a kadua

ti palso a profeta a nagaramid kadagit pagilasinan iti imatangna. Babaen kadagitoy a pagilasinan inallilawna dagiti nangawat iti marka ti narungset nga animal ken ti a nagdayaw iti ladawanna. Isuda a dua ket naipurwak a sibibiag iti dan-aw ti gumilgil-ayab a mapupururan nga asufre. (*Limnē Pyr g3041 g4442*) 21 Dagiti nabata kadakuada ket napapatay babaen iti kampilan a rimmuar manipud iti ngiwat ti nakasakay iti kabilio. Kinnan amin dagiti billit dagiti natay a lasagda.

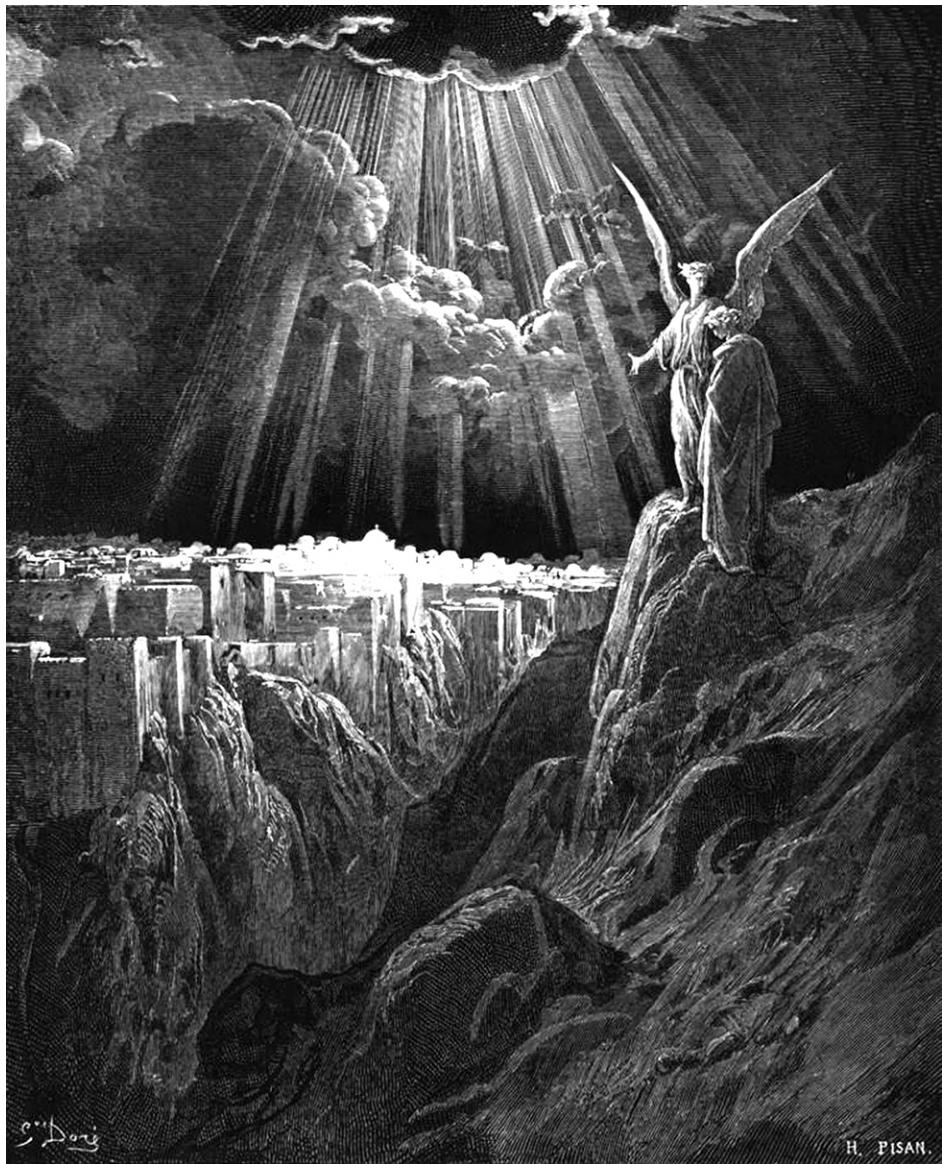
20 Ket adda nakitak nga anghel a bumabbaba manipud langit, nga ayan ti tulbek ti nauneg ken awan patinggana a yuyeng ken adda iti imana ti dakkel a kawar. (*Abyssos g12*) 2 Tiniliwna ti dragon, ti duduogan nga uleg, nga isu ti Diablo, wenco ni Satanas, ken ginalutanna iti sangeribu a tawen. 3 Intappaukna isuna iti nauneg ken awan patinggana a yuyeng, inrikepna, ken sinelyoanna daytoy. Daytoy ket tapno saannan a maallilaw dagiti pagilinan agingga a malpas ti sangeribu a tawen. Kalpasan dayta, masapul a mawayawaan isuna iti bassit laeng a tiempo. (*Abyssos g12*) 4 Kalpasan ket nakakitaak kadagit trono. Nakatugaw kadagitoy dagiti naikkan iti turay a mangukom. Nakitak met dagiti kararua dagiday napugutan gapu iti pammanknek maipapan kenni Jesus ken gapu iti sao ti Dios. Saanda a dinayaw ti narungset nga animal wenco ti ladawanna, ken saanda nga intulok a mamarkaan kadagit musing wenco imada. Nagbiagda, ken nakipagturayda kenni Cristo iti sangeribu a tawen. 5 Dagiti dadduma kadagit natay ket saan a nagbiag agingga a nalpas ti sangeribu a tawen. Daytoy ti umuna a panagungar. 6 Nabendisionan ken nasantoan ti siasinnoman a nakipaset iti umuna a panagungar! Ti maikaddua a pannakatay ket awanan bileg kadagitoy. Agbalindanto a papadi ti Dios ken kenni Cristo ken makipagturaydanto kenkuana iti unos ti sangeribu a tawen. 7 Inton malpaseñ ti sangeribu a tawen, mawayawaantao ni Satanas manipud iti nakaipupokanna. 8 Rummuarto a mangallilaw kadagit pagilinan iti uppat a suli ti daga - Gog ken Maggog - tapno ummongenna ida para iti gubat. Kaslanto iti darat iti baybay ti kaaduda. 9 Simmang-atda a nagwaras iti nalawa a kapatagan iti daga ken pinalawlawanda ti kampo dagiti namati, ti naipatpateg a siudad. Ngem immay ti apuy manipud langit ket kinnanna ida. 10 Ti diablo, a nangallilaw kadakuada, ket naitappauk iti dan-aw ti agapapuy nga asufre, a nakaitappuan ti narungset nga animal ken ti palso a profeta. Matutuokdanto iti aldaw ken rabii iti agnanayon nga awan inggana. (*aīōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442*) 11 Kalpasanna, adda nakitak a dakkel a puraw a trono ken ti nakatugaw iti daytoy. Ti lubong ken ti langit ket pimmanaw nga immadayo manipud iti imatangna, ngem awan sabali a lugar a mabalin a papananda. 12 Nakitak dagiti natay - dagiti nabileg ken dagiti nanumo - a nakatakder iti sangoanani ti trono, ken naukrad dagiti libro. Ket adda pay sabali a libro a naukrad - ti Libro ti Biag. Dagiti natay ket naukom babaen iti naisurat kadagit libro, ti nagbanagan dagiti inar-aramidda. 13 Inyula ti taaw dagiti natay nga adda kenkuana. Inyula met ni Patay ken ni Hades dagiti natay nga adda kadakuada, ken naukom dagiti natay kas maiyannurot kadagit inaramidda. (*Hadēs g86*) 14 Naitappauk ni Patay ken ni Hades iti dan-aw nga apuy. Daytoy ti maikaddua a pannakatay - ti dan-aw nga apuy. (*Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442*) 15 No addaman ti tao a saan a naisurat ti naganna iti Libro ti Biag, maitapauk isuna iti dan-aw nga apuy. (*Limnē Pyr g3041 g4442*)

21 Kalpasanna, nikitak ti baro a langit ken ti baro a daga, ta ti immuna a langit ken ti immuna a daga ket naglabasen, ken ti baybay ket awanen. 2 Nakitak ti nasantoan a siudad, ti baro a Jerusalem, a bimmaba manipud langit a naggapu iti Dios, naisagana a maiyariq iti nobia a naarkusan para iti lalaki a mangikallaysa kenkuana. 3 Adda nangngerekko a napigsa a timek a ntagaud iti trono

a kunana, "Kitaem! Ti pagtaengen ti Dios ket adda kadagit tattao ket makipagnaedto isuna kadakuada. Agbalindanto a tattaona, ken mismo a ti Dios ket makipagnaedto kadakuada ken isuna ti agbalin a Diosda. 4 Punasennanto ti tunggal lua manipud kadagit matada, ken awanen iti pannakatay, wenco panagladladingit, wenco panagsangsangit, wenco ut-ot. Dagiti sigud a banbanag ket naglabasen. 5 Kinuna ti nakatugaw iti trono, "Kitaenyo! Pagbalinek a baro amin dagiti banbanag." Kinunana, "Isuratmo dagitoy gapu ta dagitoy a sasao ket mapagtalkan ken pudno. 6 Kinunana kaniak, "Dagitoy a banbanag ket naplesan! Siak ti Alfa ken Omega, ti pangrugian ken ti panungpalan. Ti siasinnoman a mawaw ket ikik iti mainum nga awan bayadna manipud iti ubborg ti danum ti biag. 7 Tawidenteñti agballigi dagitoy a banbanag, ken siakto ti Diosna, ket isunanto ti anakk. 8 Ngem dagiti takrot, dagiti awanan pammati, dagiti makarimon, dagiti mammamatay, dagiti naderrep, dagiti agsalsalamangka, dagiti agrukrukbad kadagit didiosen, ken amin dagiti ulbod, ti lugardanto ket iti dan-aw a gumilgilayab nga asufre. Dayta ket ti maikadua nga ipapatay." (*Limnē Pyr g3041 g4442*) 9 Maysa kadagit pito nga anghel ti immay kaniak, ti addaan iti pito a malukong a napunno kadagit pito a didigra, ket kinunana, "Umayka ditoy. Ipakitak kenka ti nobia, ti asawa ti Kordero." 10 Kalpasanna, impannak ti Espiritu iti dakkel ken nangato a bantay ken impaktiana kaniak ti nasantoan a siudad, ti Jerusalem, a bumabbaba manipud langit a ntagaud iti Dios. 11 Adda iti Jerusalem ti dayag ti Dios, ken ti raniagnan ket kasla napateg unay nga alahas, a kas iti aganinaw a kristal a bato a haspe. 12 Addaan daytoy iti dakkel, nangato a pader nga addaan iti sangapulo ket dua a ruangan, ken adda sangapulo ket dua nga anghel kadagit ruangan. Naisurat kadagit ruangan dagiti nagan ti sangapulo ket dua a tribu dagiti annak ti Israel. 13 Iti daya ket adda tallo a ruangan, iti amianan ket adda tallo a ruangan, iti abagatan ket adda tallo a ruangan, ken iti laud ket adda tallo a ruangan. 14 Ti pader ti siudad ket addaan iti sangapulo ket dua a pondasion, ket adda kadakuada ti sangapulo ket dua a nagan dagiti sangapulo ket dua nga apostol ti Kordero. 15 Ti nakisarita kaniak ket addaan iti pangrukod a balitok tapno rukoden ti siudad, dagiti ruangan, ken dagiti paderna. 16 Ti siudad ket naipatakder a kuadrado; ti kaatiddogna ket kapada ti kaakabana. Rinukodha ti siudad iti pangrukod, 12, 000 nga stadia ti kaatiddogna (ti kaatiddog, kaakab, ken katayag ket agpapada). 17 Rinukodna met dagiti paderna, 144 kubit ti puskolha babaen ti rukod ti tao (nga isu met ti pangrukod dagiti anghel). 18 Naaramid iti haspe ti pader ken ti siudad ket pasig a balitok, a kas iti sarming nga aganinaw. 19 Naarkusan iti agduduma a kita iti napapateg a bato dagiti pondasion ti pader. Ti umuna ket haspe, ti maikadua ket safiro, ti maikatlo ket kalsedonia, ti maikauppat ket esmeralda, 20 ti maikalima ket sardonika, ti maikainnem ket karnelia, ti maikapito ket krisolito, ti maikawalo ket berilo, ti maikasiom ket topasio, ti maikasangapulo ket krisoprasio, ti maikasangapulo ket maysa ket hasinto, ti maikasangapulo ket dua ket amatista. 21 Dagiti sangapulo ket dua a ruangan ket perlas. Naaramid dagitoy babaen iti maysa laeng a kita ti perlas. Dagiti kalsada iti siudad ket pasig a balitok, nga agparparang a kasla sarming nga aganinaw. 22 Awan ti nikitak a templo iti siudad, ta ti Dios Apo, nga agturay iti amin, ken ti Kordero ket isu ti templona. 23 Saanen a kasapulan ti siudad ti init wenco bulan a manglawag iti daytoy gapu ta ti dayag ti Dios ket lawlawaganne daytoy, ken ti pagsilawanna ket ti Kordero. 24 Magnanto dagiti nasion babaen iti raniag dayta a siudad. Iyegto dagiti ari iti daga dagiti kinangayedda iti daytoy. 25 Saanto a mairikep dagiti ruanganan kabayatan iti aldaw, ket awanton ti rabii sadiay. 26 Iyegdanto iti daytoy ti ngayed ken pammadaway dagiti nasion, 27 ken pulos nga awan iti aniaman a saan a nadalus a makastrek iti

daytoy Kasta met nga awan iti uray maysa a nakaaramid iti aniaman a banag a nakababain wenco panangallilaw a makastrek, ngem dagiti laeng nakasurat ti naganna iti libro ti biag ti Kordero.

22 Kalpasanna impakita kaniak ti anghel ti karayan ti danum ti biag, danum a nalitnaw a kas kristal. **2** Agay-ayus daytoy manipud iti trono ti Dios ken ti Kordero a simmalput iti tengnga ti kalsada iti siudad. Iti nagsinumbangir nga igid ti karayan ket ti kayo ti biag, nga addaan iti sangapulo ket dua a kita ti bunga, ket binulan daytoy nga agbunga. Dagiti bulong ti kayo ket maipaay a mangpaibmag kadagitit nasion. **3** Awanton ti aniaman a lunod. Addanto ti trono ti Dios ken ti Kordero iti siudad, ken agserbito kenkuana dagiti adipenna. **4** Makitadanto iti rupana, ket addanto kadagitit mugingda ti naganna. **5** Awanton iti rabii; saandanton a kasapulan ti lawag iti pagsilawan wenco lawag iti init gapu ta ti Apo a Dios ket aglawagto kadakuada. Agardanto iti agnanayon nga awan patinggana. (**aión g165**) **6** Kinuna iti anghel kaniak, "Dagitoy a sasao ket mapagtalkan ken pudno. Ti Apo, ti Dios dagiti espiritu dagiti profeta, imbaonna ti anghelna tapno ipakitana iti adipenna ti masapul a mapasamak iti mabiit. **7** "Kitaem! Umayakon iti mabiit! Nabendisionan ti siasinoman nga agtulnog kadagitit sasao iti padto iti daytoy a libro. **8** Siak ni Juan, siak ti nakangnggeq ken nakaimatang kadagitoy a banbanag. Idi nangngeq ken naimatangak dagitoy, nagpaklebak iti sangoanan dagiti saka ti anghel tapno agrukbabak kenkuana, ti anghel a nangipakita kaniak kadagitoy a banbanag. **9** Kinunana kaniak, "Saanmo nga aramiden dayta! Siak ket padam nga adipen, a kas kadagitit kakabsatmo a profeta, ken kadagitit nga agtultulnog kadagitit sasao iti daytoy a libro. Agrukbabka iti Dios!" **10** Kinunana kaniak, "Saanmo a selyoan dagiti sasao iti padto iti daytoy a libro, gapu ta ti tiempo ket asidegen. **11** Iti daydiay a saan a nalinteg, ituloyna laeng ti agararamid iti saan a nalinteg. Iti daydiay addaan iti narugit a kabibiag, ituloyna laeng ti narugit a kabibiag. Iti daydiay nalinteg, ituloyna nga aramidenna no ania ti nalinteg, iti daydiay a nasantoan, ituloyna ti agbalin a nasantoan." **12** Kitaemyo! Umayakon iti mabiit. Adda kaniak ti gunggona, tapno subadak ti tunggal maysa segun iti inaramidna. **13** Siak ti Alfa ken ti Omega, ti Umuna ken ti Maudi, ti Pangrugian ken ti Panungpalan. **14** Nabendisionan dagiti mangilaba kadagitit kawesda tapno addanto karbenganda a mangan manipud iti kayo ti biag ken sumrek iti siudad babaen kadagitit ruangan. **15** Iti ruar ket dagiti aso, dagiti agsalsalamangka, dagiti mannakikamalala, dagiti mammapatay, dagiti agdaydayaw kadagitit didiosen, ken tunggal maysa a mangayayat ken agar-aramid iti inuulbod. **16** Siak, a ni Jesus, imbaonko ti anghelko a mangipaneknek kadakayo iti maipangngep kadagitit banbanag a maiptaay kadagitit iglesia. Siak ti ramut ken ti kapututan ni David, ti naraniag a Bituen iti Agsapa." **17** Kinuna ti Espiritu ken ti Babai a Maikallaysa, "Umayka!" Ibaga koma ti makangnggeq, "Umayka!". Siasinoman a mawaw, umay koma, ken siasinoman a mangtarigagay iti daytoy, siwawaya a maaddaan iti danum ti biag. **18** Siak ti mangpaneknek iti tunggal maysa a makangnggeq kadagitit sasao iti padto iti daytoy a libro: No adda mangnayon kadagitoy, inayonto kenkuana ti Dios dagiti didigra a naisurat iti daytoy a libro. **19** No adda mangikkat manipud kadagitit sasao iti daytoy a libro, ikkatento met ti Dios ti bingayna iti kayo ti biag ken iti nasantoan a siudad, a naisurat iti daytoy a libro. **20** Isuna a mangpaneknek kadagitoy a banbanag kunana, "Wen, umayak iti mabiit." Amen! Umaykan, Apo Jesus! **21** Ti parabur ni Apo Jesus ket umadda koma iti tunggal maysa. Amen. s

Nakitak ti nasantoan a siudad, ti baro a Jerusalem, a bimmaba manipud langit a naggapu iti Dios, naisagana a maiyariq iti nobia a naarkusan para iti lalaki a mangikallaysa kenkuana. Adda nangneggko a napigsa a timek a nagtaud iti trono a kunana, "Kitaem! Ti pagtaengan ti Dios ket adda kadagit tattao ket makipagnaedto isuna kadakuada. Agbalindanto a tattaona, ken mismo a ti Dios ket makipagnaedto kadakuada ken isuna ti agbalin a Diosda."

Paltiing 21:2-3

Reader's Guide

Ilocano at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of ten special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, "*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*" Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, "*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*" So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, "*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*" 2 Timothy 2:15. "*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*" 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Ilocano at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates ten special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 63 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos

Language: Koine Greek

Speech: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Strong's: g12

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aīdios

Language: Koine Greek

Speech: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Strong's: g126

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn

Language: Koine Greek

Speech: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Strong's: g165

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios

Language: Koine Greek

Speech: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Strong's: g166

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

Geenna

Language: Koine Greek

Speech: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Strong's: g1067

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs

Language: Koine Greek

Speech: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Strong's: g86

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr

Language: Koine Greek

Speech: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Strong's: g3041 g4442

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol

Language: Hebrew

Speech: proper noun, place

Usage: 65 times in 17 books, 50 chapters, and 63 verses

Strong's: h7585

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō

Language: Koine Greek

Speech: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Strong's: g5020

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Ilocano---Ilocano-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 63 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Lucas 8:31
Roma 10:7
Paltiing 9:1
Paltiing 9:2
Paltiing 9:11
Paltiing 11:7
Paltiing 17:8
Paltiing 20:1
Paltiing 20:3

Dagiti Aramid 3:21
Dagiti Aramid 15:18
Roma 1:25
Roma 9:5
Roma 11:36
Roma 12:2
Roma 16:27
1 Corinto 1:20
1 Corinto 2:6
1 Corinto 2:7
1 Corinto 2:8
1 Corinto 3:18
1 Corinto 8:13
1 Corinto 10:11
2 Corinto 4:4
2 Corinto 9:9
2 Corinto 11:31
Galacia 1:4
Galacia 1:5
Efeso 1:21
Efeso 2:2
Efeso 2:7
Efeso 3:9
Efeso 3:11
Efeso 3:21
Efeso 6:12
Pilipos 4:20
Colosas 1:26
1 Timoteo 1:17
1 Timoteo 6:17
2 Timoteo 4:10
2 Timoteo 4:18
Tito 2:12
Hebreo 1:2
Hebreo 1:8
Hebreo 5:6
Hebreo 6:5
Hebreo 6:20
Hebreo 7:17
Hebreo 7:21
Hebreo 7:24
Hebreo 7:28
Hebreo 9:26
Hebreo 11:3
Hebreo 13:8
Hebreo 13:21
1 Pedro 1:23

1 Pedro 1:25
1 Pedro 4:11
1 Pedro 5:11
2 Pedro 3:18
1 Juan 2:17
2 Juan 1:2
Judas 1:13
Judas 1:25
Paltiing 1:6
Paltiing 1:18
Paltiing 4:9
Paltiing 4:10
Paltiing 5:13
Paltiing 7:12
Paltiing 10:6
Paltiing 11:15
Paltiing 14:11
Paltiing 15:7
Paltiing 19:3
Paltiing 20:10
Paltiing 22:5

aïdios

Roma 1:20
Judas 1:6

1 Corinto 3:18
1 Corinto 8:13
1 Corinto 10:11
2 Corinto 4:4
2 Corinto 9:9
2 Corinto 11:31
Galacia 1:4
Galacia 1:5
Efeso 1:21
Efeso 2:2
Efeso 2:7
Efeso 3:9
Efeso 3:11
Efeso 3:21
Efeso 6:12
Pilipos 4:20
Colosas 1:26
1 Timoteo 1:17
1 Timoteo 6:17
2 Timoteo 4:10
2 Timoteo 4:18
Tito 2:12
Hebreo 1:2
Hebreo 1:8
Hebreo 5:6
Hebreo 6:5
Hebreo 6:20
Hebreo 7:17
Hebreo 7:21
Hebreo 7:24
Hebreo 7:28
Hebreo 9:26
Hebreo 11:3
Hebreo 13:8
Hebreo 13:21
1 Pedro 1:23

1 Pedro 4:11
1 Pedro 5:11
2 Pedro 3:18
1 Juan 2:17
2 Juan 1:2
Judas 1:13
Judas 1:25
Paltiing 1:6
Paltiing 1:18
Paltiing 4:9
Paltiing 4:10
Paltiing 5:13
Paltiing 7:12
Paltiing 10:6
Paltiing 11:15
Paltiing 14:11
Paltiing 15:7
Paltiing 19:3
Paltiing 20:10
Paltiing 22:5

aiōn

Mateo 12:32
Mateo 13:22
Mateo 13:39
Mateo 13:40
Mateo 13:49
Mateo 21:19
Mateo 24:3
Mateo 28:20
Marcos 3:29
Marcos 4:19
Marcos 10:30
Marcos 11:14
Lucas 1:33
Lucas 1:55
Lucas 1:70
Lucas 16:8
Lucas 18:30
Lucas 20:34
Lucas 20:35
Juan 4:14
Juan 6:51
Juan 6:58
Juan 8:35
Juan 8:51
Juan 8:52
Juan 9:32
Juan 10:28
Juan 11:26
Juan 12:34
Juan 13:8
Juan 14:16

2 Corinto 11:31
Galacia 1:4
Galacia 1:5
Efeso 1:21
Efeso 2:2
Efeso 2:7
Efeso 3:9
Efeso 3:11
Efeso 3:21
Efeso 6:12
Pilipos 4:20
Colosas 1:26
1 Timoteo 1:17
1 Timoteo 6:17
2 Timoteo 4:10
2 Timoteo 4:18
Tito 2:12
Hebreo 1:2
Hebreo 1:8
Hebreo 5:6
Hebreo 6:5
Hebreo 6:20
Hebreo 7:17
Hebreo 7:21
Hebreo 7:24
Hebreo 7:28
Hebreo 9:26
Hebreo 11:3
Hebreo 13:8
Hebreo 13:21
1 Pedro 1:23

aiōnios

Mateo 18:8
Mateo 19:16
Mateo 19:29
Mateo 25:41
Mateo 25:46
Marcos 3:29
Marcos 10:17
Marcos 10:30
Lucas 10:25
Lucas 16:9
Lucas 18:18
Lucas 18:30
Juan 3:15
Juan 3:16
Juan 3:36
Juan 4:14
Juan 4:36
Juan 5:24
Juan 5:39
Juan 6:27
Juan 6:40
Juan 6:47
Juan 6:54
Juan 6:68

Juan 10:28
Juan 12:25
Juan 12:50
Juan 17:2
Juan 17:3
Dagiti Aramid 13:46
Dagiti Aramid 13:48
Roma 2:7
Roma 5:21
Roma 6:22
Roma 6:23
Roma 16:25
Roma 16:26
2 Corinto 4:17
2 Corinto 4:18
2 Corinto 5:1
Galacia 6:8
2 Tesalonica 1:9
2 Tesalonica 2:16
1 Timoteo 1:16
1 Timoteo 6:12
1 Timoteo 6:16
1 Timoteo 6:19
2 Timoteo 1:9
2 Timoteo 2:10
Tito 1:2
Tito 3:7
Filemon 1:15
Hebreo 5:9
Hebreo 6:2
Hebreo 9:12
Hebreo 9:14
Hebreo 9:15
Hebreo 13:20
1 Pedro 5:10
2 Pedro 1:11
1 Juan 1:2
1 Juan 2:25
1 Juan 3:15
1 Juan 5:11
1 Juan 5:13
1 Juan 5:20
Judas 1:7
Judas 1:21
Paltiing 14:6

Geenna
Mateo 5:22
Mateo 5:29
Mateo 5:30
Mateo 10:28
Mateo 18:9
Mateo 23:15
Mateo 23:33
Marcos 9:43
Marcos 9:45
Marcos 9:47

Lucas 12:5
Santiago 3:6
Hadēs
Mateo 11:23
Mateo 16:18
Lucas 10:15
Lucas 16:23
Dagiti Aramid 2:27
Dagiti Aramid 2:31
1 Corinto 15:55
Paltiing 1:18
Paltiing 6:8
Paltiing 20:13
Paltiing 20:14

Limnē Pyr

Paltiing 19:20
Paltiing 20:10
Paltiing 20:14
Paltiing 20:15
Paltiing 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numero 16:30
Numero 16:33
Deuteronomio 32:22
I Samuel 2:6
II Samuel 22:6
1 Ar-ari 2:6
1 Ar-ari 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Dagiti Salmo 6:5
Dagiti Salmo 9:17
Dagiti Salmo 16:10
Dagiti Salmo 18:5
Dagiti Salmo 30:3
Dagiti Salmo 31:17
Dagiti Salmo 49:14
Dagiti Salmo 49:15
Dagiti Salmo 55:15
Dagiti Salmo 86:13
Dagiti Salmo 88:3
Dagiti Salmo 89:48
Dagiti Salmo 116:3
Dagiti Salmo 139:8

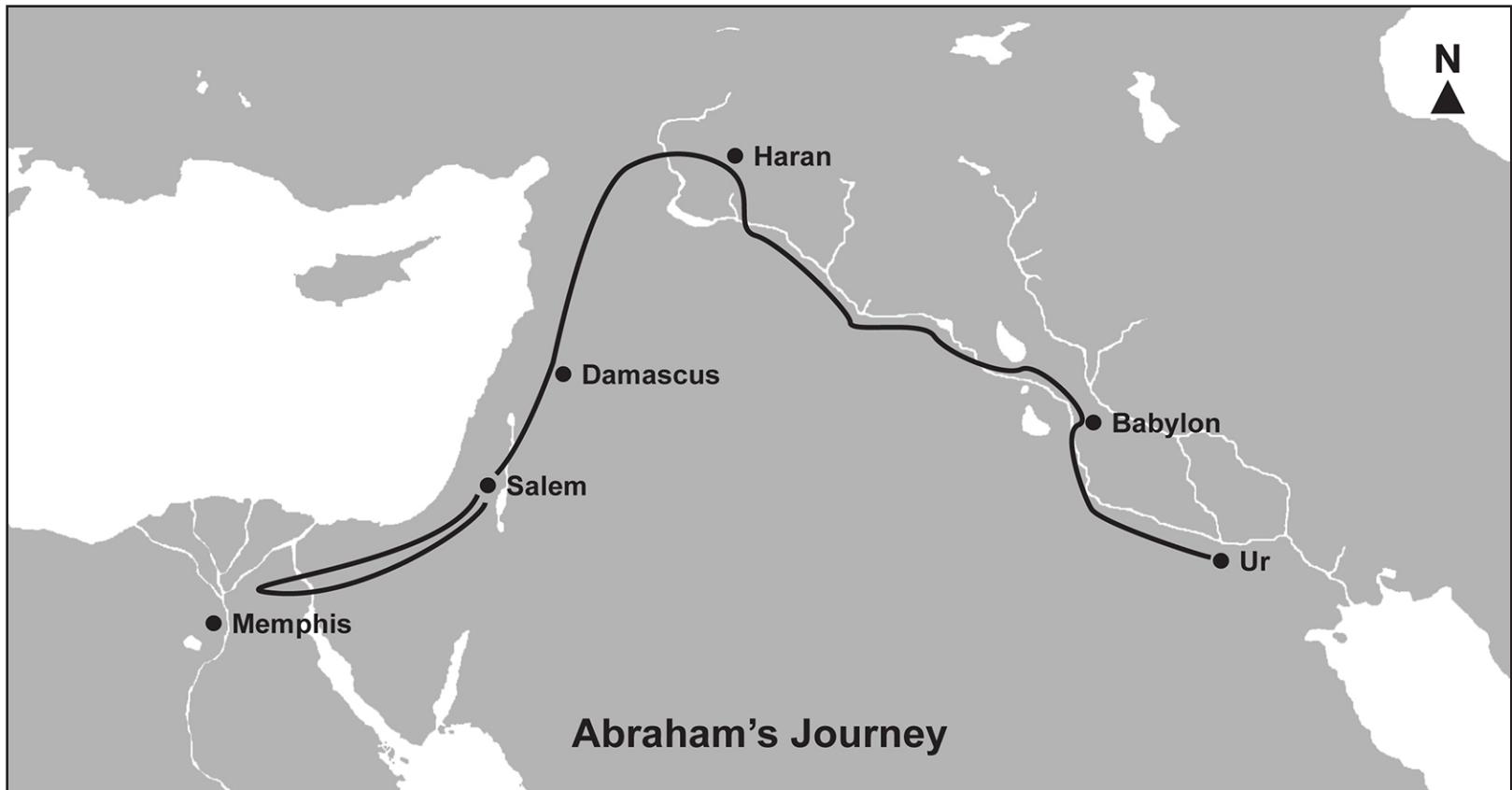
Dagiti Salmo 141:7
Dagiti Proverbio 1:12
Dagiti Proverbio 5:5
Dagiti Proverbio 7:27
Dagiti Proverbio 9:18
Dagiti Proverbio 15:11
Dagiti Proverbio 15:24
Dagiti Proverbio 23:14
Dagiti Proverbio 27:20
Dagiti Proverbio 30:16
Eclesiastes 9:10
Kanta ni Solomon 8:6
Isaias 5:14
Isaias 14:9
Isaias 14:11
Isaias 14:15
Isaias 28:15
Isaias 28:18
Isaias 38:10
Isaias 38:18
Isaias 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Oseas 13:14
Amos 9:2
Jonas 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Pedro 2:4

Questioned

2 Pedro 2:17

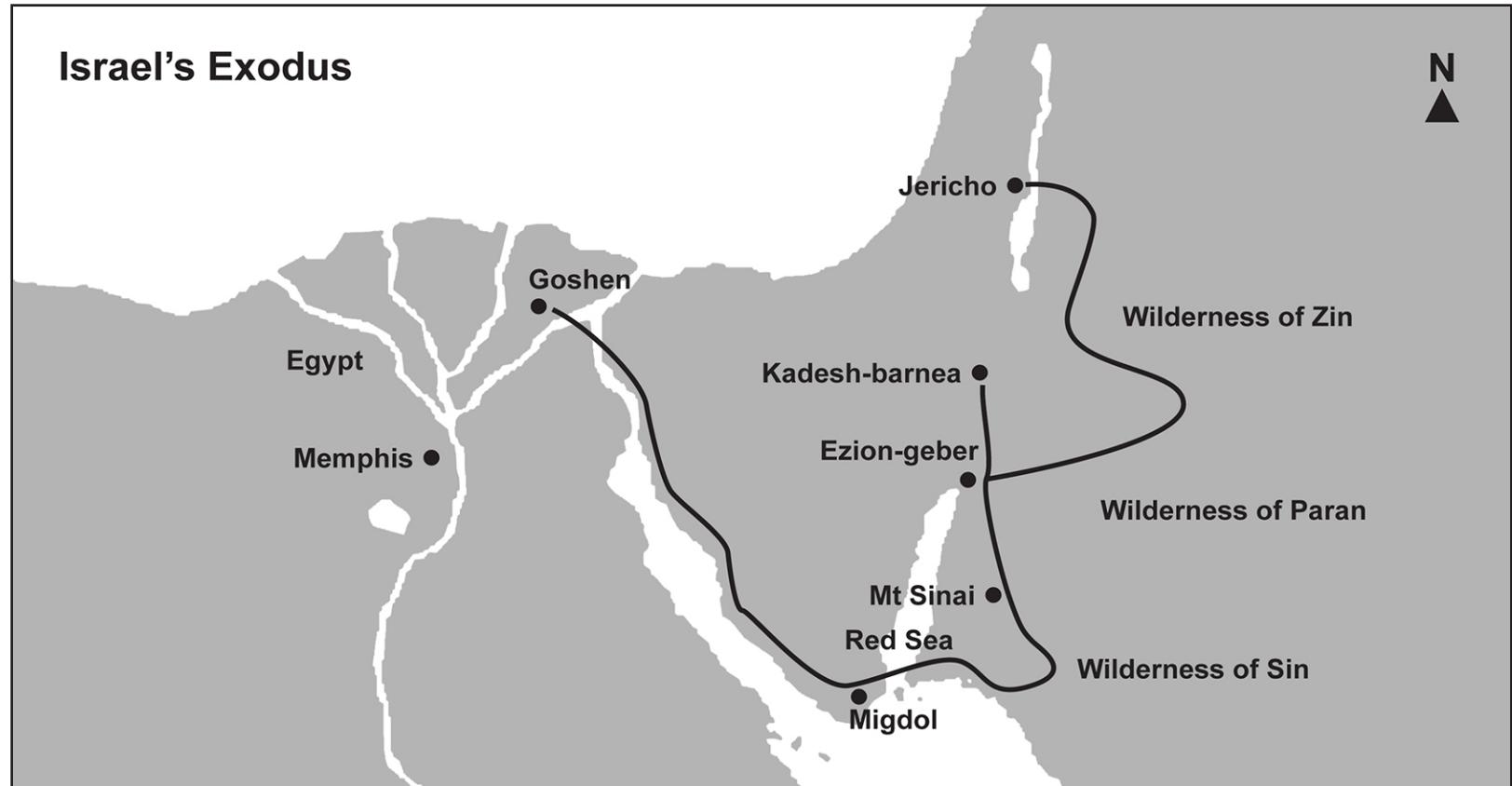

Babaen iti pammati nga idi naayaban ni Abraham, nagtulhog isuna ket napan iti lugar nga awatennanto a kas tawid. Napan isuna, a saanna nga ammo ti papananna.

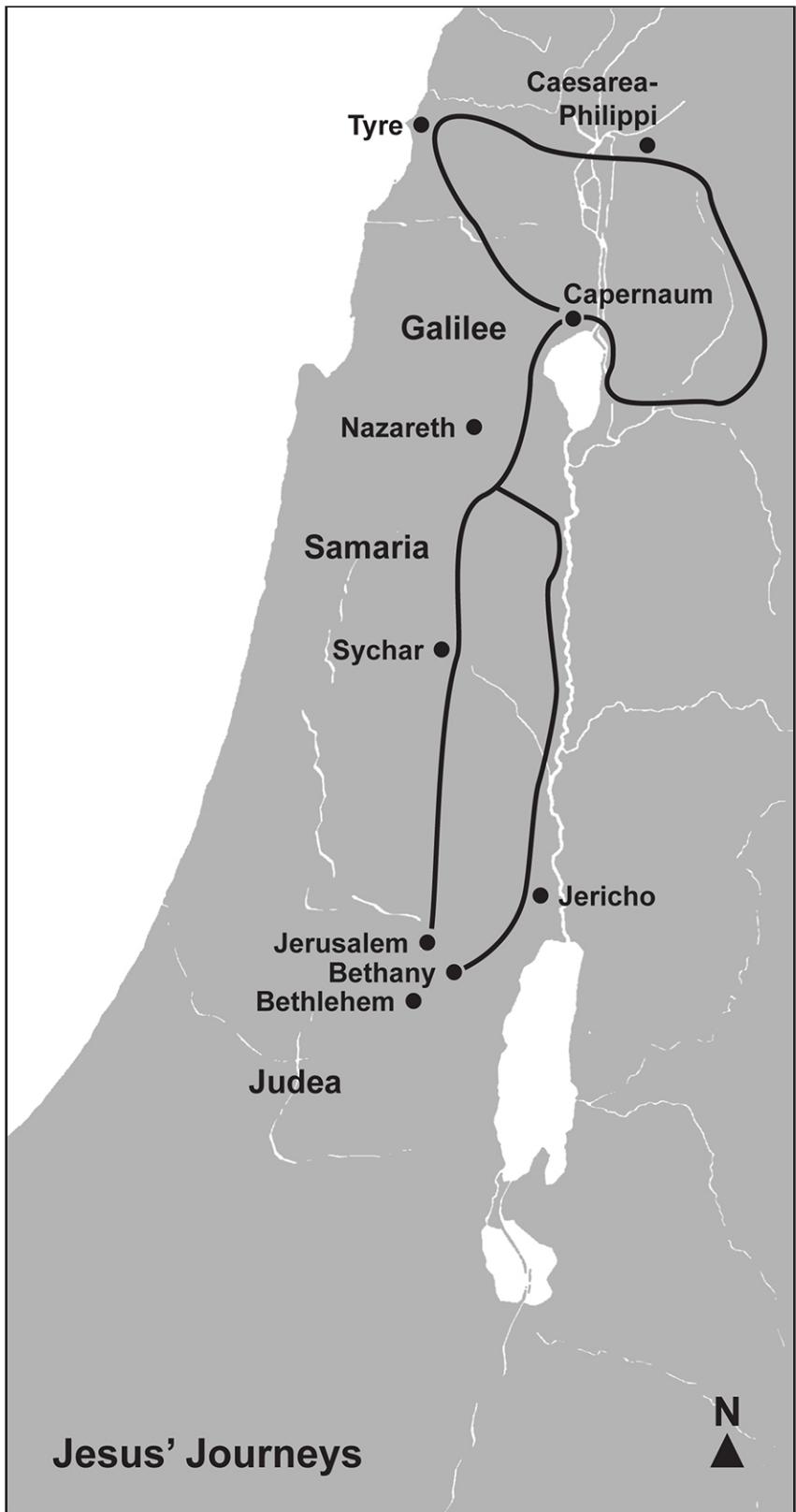
- Hebreo 11:8

Israel's Exodus

N

Idi pinalubosan ni Faraon dagiti tattao, saan ida nga inturong ti Dios iti dalan a mapan iti daga dagiti Filisteo, uray no asideg dayta a daga. Ta kinuna ti Dios, "Amangan no agbaliw ti panunot dagiti tattao inton mapadasanda ti makigubat ket agsublida idiy Egipto." - Exodo 13:17

Jesus' Journeys

Ta saan nga immay ti Anhak ti Tao tapno pagserbian, ngem tapno agserbi, ken itedna ti biagna kas subbot iti adu. - Marcos 10:45

Ni Pablo, maysa nga adipen ni Jesu-Cristo, naayaban nga agbalin nga apostol, ken nailasin para iti ebanghelio ti Dios. - Roma 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

1956	Christ returns for his people
1830	Jim Elliot martyred in Ecuador
1731	John Williams reaches Polynesia
1614	Zinzendorf leads Moravian mission
1572	Japanese kill 40,000 Christians
1517	Jesuits reach Mexico
1455	Martin Luther leads Reformation
1323	Gutenberg prints first Bible
1276	Franciscans reach Sumatra
1100	Ramon Llull trains missionaries
1054	Crusades tarnish the church
997	The Great Schism
864	Adalbert martyred in Prussia
716	Bulgarian Prince Boris converts
635	Boniface reaches Germany
569	Alopen reaches China
432	Longinus reaches Alodia / Sudan
397	Saint Patrick reaches Ireland
341	Carthage ratifies Bible Canon
325	Ulfilas reaches Goth / Romania
250	Niceae proclaims God is Trinity
197	Denis reaches Paris, France
70	Tertullian writes Christian literature
61	Paul imprisoned in Rome, Italy
52	Thomas reaches Malabar, India
39	Peter reaches Gentile Cornelius
33	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ►			Genesis 1:26 - 2:3 Mankind is created in God's image, male and female He created us					
How are we sinful? ►			Romans 5:12-19 Sin entered the world through Adam and then death through sin					
When are we? ▼								
Where are we?			Innocence		Fallen			Glory
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.	Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age
								New Heavens and Earth
Who are we? ►	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden	1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light			Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3 God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City
		Son			John 8:58 Pre-incarnate	John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise	
		Holy Spirit			Psalm 139:7 Everywhere	John 14:17 Living in believers		
	Mankind	Living	Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth Luke 16:22 Blessed in Paradise Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command	Genesis 1:1 No Creation No people	Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth			Matthew 25:41 Revelation 20:10 Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels
		Deceased believing			Luke 16:22 Blessed in Paradise			
		Deceased unbelieving			Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment			
	Angels	Holy			Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command			
		Imprisoned	2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels	2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus	Revelation 20:13 Thalaasa Revelation 19:20 Lake of Fire Revelation 20:2 Abyss		
		Fugitive			1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind			
		First Beast						
		False Prophet						
		Satan						
Why are we? ►			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7 For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all					

Destiny

Ilocano at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of ten special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'*" Matthew 25:41. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. Jesus said, "*You did not choose me, but I chose you,*" John 15:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

World Nations

Mapankayo ngarud ket mangpataudkayo kadagiti adalak iti amin a nasion. Bautisaranyo ida iti nagan ti Ama, ti Anak, ken ti Espiritu Santo. - Mateo 28:19